

R.P.D. FR. JOANNIS DA SYLVEIRA OPUSCULA VARIA.

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

R.P.D.FR. JOANNIS
DA
SYLVEIRA
OLYSSIPONENSIS,
CARMELITÆ
REGVLARIS OBSERVANTIÆ,
Sacræ THEOLOGIÆ *Primarij Lectoris Jubilati.*

OPUSCULA VARIA.
TRIPLICI INDICE ILLUSTRATA.

Domus Romanæ

LUGDUNI,
Sumptib. ANISSONIORUM, JOANNIS POSUEL,
& CLAUDIJ RIGAUD.

M. DC. LXXXVII.
CUM PRIVILEGIO REGIS.

SUPREMÆ REGINÆ CARMELI DEI GENITRICI VIRGINI MARIÆ

DICO EGO OPERA MEA.

ARIA sunt nomina, ut observat D. Methodius, quibus ab hominibus appellaris, ô Sanctissima Virgo, ut tuæ atributales clementiæ erga nos denotentur; hinc acclamaris Virgo pietatis, Misericordiæ, Auxilii, Mercedis, ac Redemptionis, & similium; at quod Regina Carmeli dicaris, tibi nomen à tuo Divino Sponso Spiritu sancto inditum est; *Datus est ei decor Carmeli.* Et iterum in Canticis Canticorum, *Caput tuum ut Carmelus*; nam ut ait Theodoretus ibi, *Sicut Carmelus suo capite eminet super cæteros Judææ montes, sic Sanctissima Virgo capite omnium virtutum extollitur, ac sublimatur, super cæteras omnes puras creaturas*; Nam inter eas, ut ait Andræas Cretensis; *Ipsa est supremum Dei opificium, ac miraculum ejus maximum.* Vel ut iterum dicam, *Caput tuum ut Carmelus*, ut explanat D. Gregorius Nyssenus: *In Carmelo quippe Elias orans obtinuit pluviam; & nos in Carmelo orantes pluviam impetramus.* Cum nos Virgo Sanctissima, per te, veluti per verum Carmelum oramus, statim gratiarum rore à filio tuo Jesu perfundimur, pia enim ejus voluntas veluti per manus tuas dispensatur: de te cantat divinus Spiritus. *Qui me invenerit inveniet vitam, & hauriet salutem à Domino.* Vatablus legit, *hauriet voluntatem à Domino.* Tu ergo Sacratissima Deipara, supremum Dei opus, tua solita benignitate, irriga, fœcunda hæc nostra parva, & exigua Opuscula, ut si ex nostro sunt vacua & infœcunda, ex tua cœlesti aura repleantur, & abundent, ut proficiant ad

Lib. 1. de Virg. — Isai. 35. n. 2 — Cantic. 7. n. 5. — Theodor. — Hom. 2. de Assumpt. — Prov. 8. n. 35. — Vatabl.

obſequium filij tui; cùm qualiacumque hæc Opuſcula ſint, te ad finem reſpiciant.

Serm. 1. ſuper Salve. In primo ſermo eſt de Sacra Scriptura, quæ ad te maximè ſpectat, ut ait D. Bernard. dicens: *Breviter concludam: De hac*, ſcilicet de te Deipara, *& ob hanc, & propter hanc tota Scriptura facta eſt.*

Lib. 1. de Virg. In ſecundo diſſeritur de his, quæ pertinent ad mores, quorum tu Doctrix, & illuminatrix es, ut ait D. Ambroſius: *In te tanquam in exemplari magiſteria expreſſa eſt probitatis.*

Tertium magni Parentis Eliæ prærogativas ediſſerit, quarum hæc maxima jure cenſetur. Quod te, ſplendidiſſimum orbi ſidus, naſcituram, & ſpiritu prævidit & ore prænuntiavit.

Quartum denique ſingulari titulo totum eſt tuum, ut quod aliud nihil, quàm te immaculatam, & ab originali labe prorsùs immunem eſſe, ex Prophetarum, Apoſtolorum, & Patrum, ipſius denique univerſalis Eccleſiæ conſenſu declarat. Concludam cum verbis Doctiſſimi Idiotæ. *Ad te confugimus ſuprema Regina, ut tua celſitudine, meam tenuitatem valeas obumbrare: tua ſapientia meam ruditatem expolire, tua potentia meos defectus protegere, ac defendere.*

De laud. Mariæ.

Cenſura

Censura R. P. Fr. Gregorij à Iesu in Sacra Theologia Doctoris Conimbricensis, ac Magistri jubilati, olim Carmeli Olyssiponensis Prioris, nunc Diffinitoris primi.

POLIGENA suis in Evangelia, & Apocalypsim Commentariis Sylveira noster meritissimam sequitur fortunam, ut plus fortunet orbem optatis jamdiu Opusculis suis. *Opuscula varia*, inscribitur liber, ut varietate delectet, quin diminutivum tituli devenuster opus, cum nil scribat Sylveira, quod non sit magnum, & usque in minimo sit scriptor Maximus, propterea tria continet Opuscula, & in his omnia: nam juxta Aristotelem *l. 1. de cœlo cap. 1.* Tria sunt omnia, & ut aiunt Pythagorei ipsum omne, & omnia tribus sunt determinata: Galli etiam per *tres* superlativum significant, & maximum in suo genere, *ut tres bon*, id est optimus, *tres sage*, id est Sapientissimus, *tres riche*, id est, ditissimus; Cum ergo volumen hoc tribus componatur Opusculis, Trinitate hac splendet Sylveira semper idem scriptor Optimus Ditissimus, ac Sapientissimus. Certè tempore hoc si Pastor Damœtas existeret, non diceret, Menalcæ, ut quod difficile sciendi illud Virgilij Ecloga 5.

Dic quibus in terris (& eris mihi magnus Apollo)
Tres, pateat cœli spatium, non amplius, ulnas?

Nam ad explorandū tale miraculū, in hoc Volumine non amplius quàm tria patent nobis spatia cæli, quin opus sit nobis artis Apollineæ, plus enim quàm Apollo est nobis Sylveira.

In primo agit de Sacra Scriptura, de qua agit, & scribit ita sacre, ac celeberrimè, ut de illo moduletur alter.

Percelebrem faciet plus te Scriptura per orbem,
Nam Scriptor Sacra plus celebrandus erit.

In secundo mores cōponit suis Resolutionibus ita cœlestè, ut legens illum ad morū compositionem raptus sit usque ad tertium cœlum resolutionum: & si tertium cœlum est sedes Beatorum. Sylveira ita facit, & scribit, ut potiori jure de illo possit decantari illud I. Oveni. *l. 2. Epig. 23.*

Qui scribenda facit, scribitve legenda, beatus
Ille; beatior es tu, quòd utrumque facis.
Digna legi scribis, facis & dignissima scribi:
Scripta probant doctum te tua: facta probum.

In tertio sunt Magnalia Parentis Nostri Eliæ, quæ si apprimè callere cupias, Sylveira Noster Scopum veritatis collimat, utque dixit Virgilius *l. 1. Georgicorum*, ille ut

Sol tibi signa dabit, Solem quis dicere falsum,
Audeat;
Et Solem nulla sagitta ferit.

Vt cecinit alius ingeniosus Vates. Et hæc est Opusculorum Trias olim ab Auctore promissa.

Accessit in Coronidem Opusculum quartum, Deiparæ Virginis Conceptionem Immaculatam elucidans, & quam maximè totum Volumen exornans.

Hoc meum judicium, ut prælo mandetur ad Gloriam Carmeli, & omnium commodum hoc Volumen. In Carmelo Olyssiponensi 29. Augusti 1673.

FR. GREGORIUS A IESU

Censura Mag. Fr. Thomæ à conceptione.

IN publicū orbis Theatrum ad publicam Sacrarum Litterarum Professorum utilitatem prodit jam desideratus ille liber, jamdiu à R. admodū P. M. Fr. Ioanne da Sylveira in suo primo Tomo Commentariorū Sacræ Scripturæ promissus. Hunc ex Commissione Superiorum legi, perlegi: habet pro titulo (Opuscula varia) Tam grandis ingenij ubertas uno nescit spatiari campo; quadruplici Opusculo hunc absolvit Tomum: In primo Præludium ad S. Scripturam exponit; In secundo Consultationes Morales resolvit; In tertio præclaras magni Parentis Eliæ præeminentias elucidat; In quarto demum, eruditè non minus quam piè more suo, Deiparæ Virginis Conceptionem immaculatam asserit. Omnibus scripsit ut de plenitudine ejus accipiant universi: & ut illi concinne adaptetur Solis titulus, octo non contentus libris quos scripserat hunc novum in lucem profert, sed quis comprimet, aut contineat Solis radios; qualis ex istis præstantior liber si interrogetur? Legat mundus, & judicet. Nam mihi aut dubia de primatu victoria, aut in hoc levavit se supra se. In toto igitur hoc Volumine relucent indefessa studij diligentia, aptissima, & compta styli fœlicitas, summàque doctrinæ præstantia: utimam è prælo jam exierit, ne tantus honor Carmelo, utilitásque Scripturæ & Theologiæ Professoribus differatur; sed interim hoc unum dicam Nostro Sylveira quod celeberrimi alterius Scriptoris effigie fuit decantatum.

Quis tua descripsit pictor temerarius ora?
Te, præter te unum, pingere nemo potest.

Hoc meum judicium pro Libro, & pro Authore. In Carmelo Olyssip. die 27. Augusti 1673

Magister. Fr. THOMAS A CONCEPTIONE.

Facultas R. P. Commissarij Generalis.

FRATER Joseph de Lancastro in Sacra Theologia Magister, ac Commissarius Generalis Ordinis Beatæ Virginis de MonteCarmelo Regularis Observantiæ in his Portugalliæ, & Algarbiorum Regnis, &c. ex Commissione R. P. Fr. Matthæ de Orlando nostri Ordinis Prioris Generalis, facultatem quàm libenter concedimus R.admodum P. Doct. Fr. Ioanni da Sylveira in Sacra Theologia Magistro Antesignano, ac hujus Lusitaniæ Provinciæ Definitori perpetuo, ut possit typis mandare librum, cui titulus est: *Opuscula Varia*: non minori felicitate, ac cæteri Tomi à se elucubratom', uti Religionis nostræ Doctores, quorum judicio examinandum commisimus, illum prælo dignum existimantes retulere. Datum in hoc Carmelo Olyssiponensi die 29. Augusti 1673.

FR. IOSEPHUS DE LANCASTRO Commiss. Generalis.

Summa Privilegij Regis Christianissimi.

CAutum est authoritate Regis, ne quis in regno suo, aliisque locis suæ ditioni subjectis intra viginti proximos annos Opera *R. P. D. Fr. Ioannis da Sylveira Vlyssiponensis Carmelitæ Regularis Observantiæ*, &c. *Necnon Opuscula varia* absque LAURENTIJ ANISON Bibliopolæ Lugdunensis permissu, imprimat, aut divendat, à die publicationis cujusque Voluminis, qui secus feecerit, mulctâ indictâ damnabitur, prout fusius in Diplomate Regio continetur Datum S. Germ. in Laya die 14. Septembris 1662.

De Mandato Regis.

Signatum, MABOUL.

Desiit prælum primæ editionis Opusculorum die 9. Decembris 1674.

SYNOPSIS OPUSCULORUM.

PRIMUM.

PRæludium est ac instructio ad Sacram Scripturam. Agitur in eo, quid sit Sacra Scriptura, & quid ad ejus veram intelligentiam, ac explicationem requiratur, cum Catalogo illius librorum, qui extant, ac etiam illorum qui perierunt, ac non extant, ac etiam de Auctoribus ipsorum librorum, & versionum, ac de auctoritate lectionis nostræ vulgatæ, & an Deus aliquid immediatè per seipsum scripserit, necnon de excellentia legis gratiæ super veterem.

SECUNDUM.

Variis resolutionibus agit de custodia Sacræ Eucharistiæ, de approbatione Confessariorum, ac etiam de beatificatione, ac canonizatione Sanctorum, ac de approbatione miraculorum, & distinctione illorum ab his, quæ non sunt vera miracula. Agitur etiam de altari ab celebrandum, de dispensationibus, de Tertiariis, de processionibus, de sepulturis, & his qui ab illis sunt privandi, ac de multis aliis ad varias materias spectantibus.

TERTIUM.

Agit de præclara magni Parentis Eliæ præeminentia, de illius meritis, virtutibus, donis & prærogativis, à quo Carmelitæ habent hæreditariam successionem in statu Religioso, cum tribus votis, cum duplici decreto supremi Senatus Sanctæ Inquisitionis, de hac re maximè cussa & examinata, & etiam de confirmatione Religionis.

QUARTUM.

Immaculatam purissimæ Mariæ Virginis Deiparæ Conceptionem edisserit. Ostenditur in eo quod fuerit concepta, absque ulla labe peccati originalis, ac per illud mysterium abundantissimè resplendescere omnia quæ ad fidei definitionem requiruntur.

SERIES

SERIES OPUSCULORUM, RESOLVTIONVM, ac Quæstionum.

OPVSCVLVM I.

Præludium ad S.Scripturam.

RESOLUTIO. II.

De sensibus Sacræ Scripturæ.

RESOLUTIO. III.

De Auctoribus Canonicis S. Scripturæ.

Series Resolutionum.

Resolutio IV.

De variis versionibus, ac lectionibus sacræ scripturæ, ac earum Auctoribus.

Resolutio V.

De præstantia, ac excellentia legis gratiæ ac ejus Canonicis scriptoribus.

OPUSCULUM II.

Resolutio I.

De Abbatis.

IX. si

Resolutio. II.

De Abbaissa, seu Priorissa.

Resolutio III.

Abortus, seu Aborsus.

Resolutio. IV.

Absolutio secundum se.

Resolutio V.

Accusare, seu Accusator.

Resolutio VI.

Advocatus.

Resolutio VII.

Alienatio.

Resolutio. VIII.

Altare.

Series Resolutionum,

Resolutio IX.

Annus, Tempus, Dies.

Resolutio X.

Apostata, seu Apostasia.

Resolutio XI.

Appellatio, seu Appellare.

Raso

RESOLUTIO XVIII.

Bigamia.

RESOLUTIO XIX.

Bulla Cœnæ.

RESOLUTIO XX.

Bulla Cruciata.

RESOLUTIO XXI.

Canonizatio Sanctorum.

RESOLUTIO XXII.

Clausura Monialium.

RESOLUTIO XXIII.

Confessarij Regularis approbatio.

Resolutio XXIV.

De Conservatoribus.

Resolutio XXV.

Declarationes Cardinalium, ac Decisiones Rotæ.

Resolutio XXVI.

De dispensationibus.

Resolutio XXVII.

Potestas Ecclesiastica ad dispensandum.

Resolutio XXVIII.

Potestas Religiosa ad dispensandum.

Resolutio XXIX.

Explicatur potestas, quam habent Confessarij Regulares ad dispensandum cum sæcularibus.

Resolutio XXX.

De Notis Ecclesiæ Dei.

Resolutio XXXI.

De Ecclesia materiali, seu in particulari ad Sacramenta ministranda.

Resolutio XXXII.

De Ecclesiasticis quoad eleemosynam

Resolutio XXXIII.

De Sanctissimo Parente Elia.

Reso

& Quæstionum.

Reso

II. *Utrum*

Resolutio I.

De Testibus.

OPUSCULUM III.

De præclara magni parentis Eliæ præeminentia.

Resolutio I.

De magnis prærogativis magni parentis Eliæ.

Resolutio II.

Confirmatio ab Antiquissimis Patriarchis.

Resolutio III.

OPVSCVLVM IV.

De Immaculata Conceptione Virginis Mariæ.

INDEX

INDEX

Locorum Sacræ Scripturæ, quæ in his quatuor Opuſculis continentur.

Littera O. indicat Opuſculum, R. Reſolutionem, Q. Quæſtionem, N. Numerum marginalem, P. Paginam.

TESTAMENTVM VETVS.

Ex Libro Geneſis.

CAPVT I.

CAPUT II.

CAPVT III.

CAPUT IV.

CAPUT VI.

CAPUT VIII.

CAPVT IX.

CAPUT XIV.

CAPUT XV.

Index Locorum

22. Fecerúntque similiter malefici Ægyptiorum incantationibus suis. O.2.R.44.q.3.n.25. p.411

CAPUT IX.

Num.16. Ideirco posui te, ut ostendam in te fortitudinem meam, & narretur nomen meum in omni terra. O.1. R.3. q.1. n.195. p.31

CAPUT XII.

Num.11. Comedetis festinanter: est enim Phase, id est transitus Domini. O.1.R.5.q.13.n.698.p.107.

49. In una domo comedetur, nec efferetis de carnibus ejus foras, nec os illius confringetis. O.2.R.2.q.3.n.172.p.27

CAPVT XV.

Num.1. Tunc cecinit Moyses,& filii Israël carmen hoc,& dixerunt, Cantemus Domino gloriosè. O.1.R.3.q.15.n.322. p.50

CAPUT XVII.

Num.14. Dixit Dominus ad Moysem: scribe hæc ob monumentum in libro. O.1.R.3 q.4.n.232.p.36

CAPUT XIX.

Num.5. Eritis mihi in peculium de cunctis populis, mea est enim omnis terra. O.1.R.1.q.1.n.7.p.2

18. Totus enim mons fumabat, eo quod descendisset Dominus super eum in igne. O.1. R.3. q.1. n.204. p.32. & O.3. R.1.q.2.n.58. p.450

19. Et sonitus buccinæ paulatim crescebat in majus, & prolixius tendebatur. O.1. R.5. q.1.n.578.p.87

CAPUT XX.

Num.2. Non assumes nomen Domini tui in vanum. O.1.R.2.q.4.n.174. p.28

CAPUT XXIII.

Num.26. Non erit infœcunda neque sterilis in domo tua; & numerum dierum tuorum implebo. O.3.R.3.quæst.13. n,116.p.495

CAPUT XXIV.

Num.18. Ingressúsque Moyses medium nebulæ, ascendit in montem, & fuit ibi quadraginta diebus, & quadraginta noctibus. O.3.R.3.q.14.n.127.p.497

CAPUT XXVIII.

Num.36. Facies laminam de auro purissimo. O.4.q.4.n.17.p.510

CAPUT XXXI.

Num.18. Deditque Dominus Moysi duas tabulas testimonii lapideas, scriptas digito Dei. O.1.R.3.q.1.num.191. & 200. p.31

CAPUT XXXII.

Num.15. Reversus est Moyses de monte, portans duas tabulas testimonii in manu sua, scriptas ex utraque parte,& factas opere Dei. O.1.R.3.q.1 n.200.p.31

31. Aut dimitte eis hanc noxam, aut si non facis dele me de libro tuo, quem scripsisti. O.3.R.3.q.14.n.127.p.497

34. Angelus meus præcedet te. O.4.q.6.n.30. p.513

CAPUT XXXIII.

Num.20. Ostende mihi faciem tuam: rursus ait: non poteris videre faciem meam, non enim videbit me homo,& vivet. O.1.R.1.q.3.n.35.p.7. & O.4.q.21. n.170. p.537

CAPUT XXXIV.

Num.1. Præcide, ait, tibi duas tabulas lapideas instar priorum, & scribam super eas verba. O.1.R.3.q.1.n.203.p.32

27. Dixit Dominus ad Moysem: scribe tibi verba hæc, quibus & tecum & cum Israël pepigi fœdus. O.1.R.3.q.1.n.203.p.32

29. Cumque descenderet Moyses de monte Sinai, tenebat duas tabulas testimonii, & ignorabat quod cornuta esset facies sua. O.1.R.3.q.1.n.204.p.32

33. Impletísque sermonibus posuit velamen super faciem suam. O.1.R.5.q.1.n.572.p.86

Ex Libro Levitici.

CAPVT XXVII.

Num.1. Locutus est Dominus ad Moysem, dicens: loquere filiis Israël & dices ad eos: Homo qui votum fecerit,& spoponderit Deo animam suam: sub æstimatione dabit pretium. O.3.R.3.q.1.n.2.p.472

Ex Numeris.

CAPUT I.

Num.53. Porro Levitæ per gyrum tabernaculi testimonii. O.2. R.36. q.1.n.4.p.349

CAPUT III.

Num.7. Excubent, & observent, quidquid ad cultum pertinet. O.2. R.36. q.1. n.4. ibid.

CAPUT VI.

Num.2. Vir, sive mulier, cum fecerint votum, ut sanctificentur, & se voluerint Domino consecrare. O.3. R.3. q.2. n.5. p.473

CAPUT XII.

Num.3. Erat Moyses vir mitissimus super omnes homines, qui habitant in terra. O.1.R.3.q.4.n.234.p.36. & O.3.R.3. q.12.n.103 p.493

Ex

Ex libro Iosue.

CAPUT IV.

Num.9. Alios quoque duodecim lapides posuit Iosue in medio Jordanis alveo, ubi steterunt sacerdotes; & sunt ibi usque in præsentem diem. O.1. R.3.q.5. n.545. p.38

CAPUT VII.

Num.20. Respondens Achaz Iosue, & dixit ei, Verè ego peccavi Domino Deo Israël, sic & sic feci. O.1. R.3. q.5.n.245.p.38

CAPUT X.

Num.13. Nonne scriptum est hoc in libro justorum: stetit itaque sol in medio cœli, & non festinavit occumbere spatio unius diei. O.1.R.3.q.5.n.245.p.38. & O.1.R 41.q 1.n.10.p.396

CAPUT XV.

Num.16. Dixitque Caleb, Qui percusserit Cariathsepher, & ceperit eam, Dabo ei Axam filiam meam in uxorem. O.1. R.3. q.5. 245. p.38.

CAPUT XXIV.

Num.26. Scripsit quoque omnia verba hæc, in volumine legis Domini: & tulit lapidem grandem. O. 1. R. 3. q.5. n.243. p.37

29. Post hæc mortuus est Josue filius Nun servus Domini centum & decem annorum. O. 1. R.3. q. 5. n.245. p.38

Ex libro Iudicum.

CAPUT I.

Num.34. Arctavitque Amorrhæus filios Dan in monte, nec dedit eis locum, ut ad planiora descenderent. O.1.R.3. q.5. n.245 p.38

CAPUT III.

Num.15. Aod, qui utraque manu pro dextra utebatur. O.2. R.41. q.2. p.290

CAPUT V.

Num.1. Cecineruntque Debbora, & Barac filius Abinoem in illo die dicentes. O.3. R.3. q.12. n.111. p.494

CAPUT VI.

Num.12. Apparuit ei Angelus domini, & dixit ei: Dominus tecum virorum fortissime: dixitque ei Gedeon. O. 3. q.12. n 111. p.494

37 Ponam hoc vellus lanæ in area: si ros in solo vellere fuerit & in omni terra siccitas, sciam quod per manum meam, sicut locutus es, liberabis Israël. O.2.R.42 q.s.n.12. p.399

CAPUT IX.

Num.8. Ierunt ligna ut facerent sibi regem, dixerunt Olivæ: Impera nobis. Quæ respondit. O. 1. R.2. q. 2. n.157. p.25

CAPUT XI.

Num.37. Dimitte me ut duobus mensibus circumeam montes, & plangam virginitatem meam cum sodalibus meis. O.3.R.3. q.13. n.116. p 495

39. Expletis duobus mensibus, reversa est ad Patrem suum, & fecit sicut voverat. O. 3. R.3. q. 1. n.2. p 472

CAPUT XIII.

Num.5. Erit enim Nazaræus Dei ab infantia sua, & ex utero matris, & ipse incipiet liberare Israël. O.1.R.3.q.6.n.248. p.38

CAPUT XVIII.

Num.29. Vocato nomine civitatis Dan juxta vocabulum patris sui quem genuerat Israël O.1. R.3. q.4. n.235 p.36

Ex libro Ruth.

CAPUT I.

Num.1. In diebus unius judicis, quando judices præerant facta est fames in terra; abiitque homo de Bethlehem Juda, ut peregrinaretur. O.1.R.3.q.7.n.256.p.34

CAPUT IV.

Num.20. Salmon genuit Booz, Booz genuit Obed, Obed genuit Isai, Isai genuit David. O.1.R.3 q.7.n.256.p.34

Ex libro primo Regum.

CAPUT I.

Num.11. Dederis servæ tuæ sexum virilem: dabo eum Domino cunctis diebus vitæ suæ, & novacula non ascendet super caput ejus. O.3. R.3. q.1. n.2. p.472

CAPUT II.

Num.26. Puer autem Samuel proficiebat atque crescebat, & placebat, tam Deo, quam hominibus. O.1.R.3.q.4.n.234. p.36

30. Nunc autem dicit Dominus: quicunque glorificaverit me, glorificabo eum; qui autem contemnunt me erunt ignobiles. O. 2. R.42.q.2.n.23 p.399

35. Suscitabo mihi sacerdotem fidelem, qui juxta cor meum, & animam meam faciet. O.1.R.3.q.4.n.234.p.36

CAPUT III.

Num.19 Crevit autem Samuel, & Deus erat cum eo, & non cecidit ex omnibus verbis ejus in terram. O.1. R.3. q.4.n.234 p.36

CAPUT VIII.

Num.1. Factum est autem cum senuisset Samuel, posuit filios suos judices Israël. O.3.R.3. q.17. n.149. p.501

Index Locorum

ebore: & vestivit eum auro fulvo nimis: & duo leones stabant juxta manus singulas. O.4.q.6.n.30.31.p.513

CAPUT XI.

Num.30. Apprehendensque Ahior pallium suum novum, quo coopertus erat, scidit in duodecim partes. O.1.R.2. q.5.n.192.p.30

CAPUT XV.

Num.15. Intulit ea, quæ sanctificaverat pater suus, & voverat in domum Domini argentum, & aurum, & vela. O.3. R.3.q.1.n.2.p.472

CAPUT XVII.

Num.1. Dixit Elias de habitatoribus Galaad ad Achab, vivit Dominus Deus Israël in cujus conspectu sto, si erit ros, & pluvia. O.3.R.1.q.1.n.2.p.439

6. Corvi quoque deferebant & panem & carnes mane, similiter panem & carnes vesperi, & bibebat de torrente. O.3.R 3.q 6.p.480

Expandit se, atque mensus est super puerum tribus vicibus, & clamavit ad Dominum. O.2.R.42.q.1.n.8.p.396. O.3.R.1.q.3.n.73. p.453

CAPUT XVIII.

Num.1. Post dies multos factum est verbum Domini ad Eliam, vade & ostende te Achab, ut dem pluviam. O.3. R.3.q.6.n.45.p.480

13. Nunquid non indicatum est tibi domino meo, quid fecerim cùm interficeret Jezabel prophetas Domini.O.3.R.3.q.12.n.108. p.494

15. Dixit Elias: vivit Dominus exercituum, ante cujus vultum sto, quia hodie apparebo ei. O.3.R.1.q.1.n.23.p 439

27. Illudebat illis Elias, dicens: clamate voce majori: Deus enim est, & forsitan loquitur, aut in diversorio est aut in itinere; O.1. R.2.q.5.n.187 p.29

39. Quod cum vidisset omnis populus cecidit in faciem suam, & ait: Dominus ipse est Deus. O.3.R.1.q.3.n.63.p 452

44. In septima autem vice, ecce nubecula parva, quasi vestigium hominis ascendebat de mari. O.3. R.1. q.3. n.64.65.66.67. p.452. O.4.q.5 n.57.p.521.& q.14.n.91.p.527

CAPUT XIX.

Num.3. Timuit Elias, & surgens abiit, quocunque eum ferebat voluntas. O.3.R.3.q.6.n.43.p 480

6. Ecce Angelus Domini tetigit eum, & dixit illi: surge, comede, & respexit, ecce ad caput suum subcinericium panem. O.3.R.1. q.2.n.11.p.444

8. Comedit & bibit, & ambulavit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus, & quadraginta noctibus. O.3. R.1.q.2.n.20. p.444

11. Ait ei egredere, & sta in monte coram Domino: ecce Dominus, transit, spiritus grandis, & fortis. O.3. R.1. q.2. n.14. p.444

12. Post commotionem ignis, non in igne Dominus, & post ignem sibilus auræ tenuis. O.3.R 1 q.3.n.73.p.453

14. Zelo zelatus sum pro Domino Deo exercituum, quia dereliquerunt pactum tuum filii Israel, prophetas tuos occid. runt. O.3. R.1.q.3.n.27.28.p.445.& R.3.q.12.n.108

18. Derelinquam mihi in Israël septem millia virorum, quorum genua non sunt curvata ante Baal. O.3.R.1.q.2.n.18 p.445

19. Profectus inde reperit Elisæum filium Saphat arantem in duodecim jugis boum. O.3.R.3.q.16.n.143.p.500

20. Osculer, oro, Patrem meum, & matrem meam; & sic sequar te. O.3.R.3.q.7.n.66. p.484

21. Tulit par boum, & mactavit illud, & in aratro boum coxit carnes, & dedit populo, & surgens abiit & secutus est Eliam. O. 3. R.3.q.7.n.51.p.482

CAPUT XXI.

Num.18. Descende in occursum Achab Regis Israël, ecce ad vineam Naboth descendit, ut possideat eam, & loqueris ad eum. O.3.R.3 q.6.n.43.p.480

21. Demetam posteriora tua, & interficiam de Achab mingentem ad parietem. O. 3. R.1.q.2.n.30.p.446

CAPUT XXII.

Num.20. Et ait Dominus: quis decipiet Achab regem Israël, & ascendat, & cadat in Ramoth. O.1.R.3.q.14. n.302. p.46

Ex libro quarto Regum.

CAPUT I.

Num.3. Angelus autem Domini locutus est ad Eliam, dicens, surge, & ascende in occursum nunciorum Regis Samariæ, & dices ad eos. O. 3. R. 3 q. 6. n 43. p.480

8. At illi dixerunt: vir pilosus & zona pellicea accinctus renibus. Qui ait: Elias Thesbites est. O.3.R.3.q.6.n.47 p.481

15. Locutus est Angelus Domini ad Eliam, dicens: descende cum eo ne timeas. O. 3. R.3.q 6.n.43.p.480

CAPUT II.

Num.2. Dixit Elias ad Elisæum: sede hic, quia Dominus misit me usque Bethel. O.3.R.1.q.2.n.35.36 p.446

9. Postula quod vis ut faciam tibi antequam tollar à te, qui ait: obsecro ut fiat in me Spiritus tuus. O.3.R.1 q.2.n.40.p.447

11. Ecce currus igneus, & equi ignei diviserunt utrumque, & ascendit Elias per turbinem in cœlum. O.3.R.1.q.1.n.5.p:440

12. Elisæus autem videbat, & clamabat: Pater mi, pater mi, currus Israël, & auriga ejus. O.3.R.1.q.4 n.85 p.456

15. Videntes autem filii prophetarum, qui erant in Jericho, è contra, dixerunt: requievit Spiritus Eliæ super Elisæum. O.3.R.3. q.7.n.53.p 482

CAPUT

Ex

Ex libro Tobiæ.

CAPUT II.

Num.13. UT posteris datetur exemplum patientiæ ejus, sicut & sancti Job. O.1.R.3.q.14.n.303.p.47

CAPUT XIV.

Num.12. NUnc ergo filii audite me,& nolite manere hic: sed quocumque die sepelieritis matrem vestram circa mein uno sepulchto, ex eo dirigite gressus vestros, ut exeatis hinc. O. 3. R. 3. q. 12, n.111. p.494

Ex libro Iudith.

CAPUT IV.

Num.5. SAcerdos etiam Eliachim scripsit ad universos, qui erant contra Esdron. O.1.R.3.q.12.n.290.p.45

CAPUT VI.

Num.11. IN diebus illis erant illic principes, Ozias filius Micha de tribu Simeon, & Charmi. O.1.R.3.q.12.n.293.p.45

CAPUT X.

Num.3. IMposuit mitram super caput suum, & induit se vestimentis jucunditatis suæ, induitque sandalia pedibus suis, & assumpsit dextraliola. O.1.R.3.q.12.n.553. p.83

CAPVT XV.

Num.9 JOachim Summus Pontifex de Jerusalem venit in Bethuliam cum universis presbyteris suis, ut videret Judith. O.1.R.3.q.12.n.288.p.44

Ex libro Esther.

CAPUT I.

Num.3. TErtio igitur anno imperii sui fecit grande convivium cunctis principibus, & pueris suis. O.1.R.3.q.13. n.301.p.46

CAPUT IX.

Num.20. SCripsit itaque Mardochæus omnia hæc, & literis comprehensa misit ad Judæos, qui in omnibus Regis provinciis morabantur.O.1.R.3.q.13.n.299. p.46.

29. Scripserunt Regina Esther filia Abihail, & Mardochæus Judæus, etiam secundam Epistolam. ibid.

CAPUT XII.

Num.4 REx autem quod gestum erat, scripsit in commentariis, sed & Mardochæus rei memoriam literis tradidit. O.1.R.3.q.13.n.299.p.46

CAPUT XV.

Num.12. EGo sum frater tuus noli metuere, non morietis: non enim pro te, sed pro omnibus constituta est hæc lex. O.4.q.21.n.172.p.538

15. Tulit virgam auream & posuit super collum ejus. O.4.q.4.n.17.p.510

Ex libro Iob.

CAPUT I.

Num.1. VIr erat in terra Hus nomine Job, & erat vir ille simplex, & rectus, ac timens Deum, & recedens à malo. O.3.R.3.q.12.n.105.p.493

6. Cum venissent filii Dei, ut assisterent coram Domino, adfuit etiam Satan. O. 1. R.3.q.14.n.307.p.46

12. Dixit ergo Dominus ad Satan: ecce universa quæ habet in manu tua sunt. O. 1. R.3.q.14.n.307.p.47

22. In omnibus his non peccavit Job labiis suis: neque quid contra Deum locutus est. ibid.

CAPUT II.

Num.9. DIxit illi uxor sua: adhuc tu permanes in simplicitate tua benedic Deo, & morere. O.1.R.2.q.5.n.188. p.116. & 15.n.96. p.29

CAPUT III.

Num.3. PEreat nox, in qua dictum est conceptus est homo. O.4.q.7.n.40. p.116. & q.15.n.96.p.528

CAPUT VIII.

Num.8. INterroga generationem pristinam, & diligenter inquire Patrum memoriam, & ipsi docebunt te & loquentur tibi, & de corde suo proferent eloquia. O.4.q.15.n.96.p.528

CAPUT X.

Num.7. ET scias, quia nihil impium fecerim, cum sit nemo, qui de manu tua possit eruere. O.1.R.3.q.4.n.334.p.36

CAPUT XIX.

Num.23. QUis mihi tribuat, ut scribantur sermones mei: quis mihi det, ut exarentur in libro stylo ferreo. O.1.R.2. q.3.n.223.p.34. & q.14.n.304.p.47

25. Scio enim quod redemptor meus vivit, & in novissimo die de terra surrecturus sum. ibid.

CAPUT XXXI.

Num.35. QUis mihi tribuat auditorem, ut desiderium meum audiat omnipotens: & librum scribat ipse qui judicat. O.1.R.3.q.14.n.303.p.47

CAPUT XLII.

Num.7. IRatus est furor meus in te, & in duos amicos tuos, quoniam non estis locuti coram me rectum sicut servus meus Job. O.1.R.3.q.14.n.30 p.48

Ex Psalmis.

PSALM. I.

Num.3. ET erit tanquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo. O.4.q.19.n.151.p.534

PSALM

Index Locorum

PSALM

PSALM. LXXI.

Num.6. DEscendet sicut pluvia in vellus, sicut stillicidia stillantia super terram. O.4.q.6.n.36.p.515
18. Benedictus Dominus Deus Israël qui facit mirabilia solus. O.2.R.42.quæst.1.n.3. p.395

PSALM. LXXIII.

Num.16. TUus est dies, & tua est nox: Tu fabricatus es auroram, & solem. O.5.R.2.q.6.n.67. & O.4.q.7.num.41. p.516

PSALM. LXXV.

Num.2. NOtus in Judæa Deus: in Israël magnum nomen ejus. O.1.R.5. q.1.n.584. p.88
12. Vovete, & reddite Domino Deo vestro, omnes, qui in circuitu ejus affertis munera. O.3.R.3 q.1.num.3.p.472. & q.14.num.126. p.497

PSALM. LXXVII.

Num.14. DEduxit eos in nube diei. O. 4. q.16. n 109. p.519
25. Panem Angelorum manducavit homo: Cibaria misit eis in abundantia. O. 3. R. 1. q.2. n.20 p.444
69. Ædificavit sicut unicornium, sanctificium suum quam fundavit in sæcula. O.4. q.6. n.34. p.514. & q.9. n.53. p.520

PSALM. LXXVIII.

Num.1. DEus, venerunt gentes in hæreditatem tuam, polluerunt templum sanctum tuum. O.5. R.2. q.12.n.110. p. 494

PSALM. LXXXV.

Num.10. QUoniam magnus es tu, & faciens mirabilia: tu, es Deus solus. O.2. R.2. q.1. n.3. p.395

PSALM. LXXXVI.

Num.6. DOminus narrabit in scripturis populorum, & Principum eorum, qui fuerunt in ea. O.1. R.1. q.9. n.2. pag. 2
7. Sicut lætantium omnium habitatio est in te. O.4.q.7.n.37.p.515

PSALM. LXXXVIII.

Num.11. TU humiliasti, sicut vulneratum, superbum in brachio virtutis tuæ. O. 1. R.1. quæst.5. num.188. pag.29

PSALM. XC.

Num.5. SCuto circumdabit te veritas ejus, non timebis à timore nocturno. O.4. q 1. n.151. p.534

PSALM. XCII.

Num.5. DOmum tuam decet sanctitudo Domine in longitudine dierum. O.2.R.30.q.3.n.16.p 316. & O.4.q.9.n.53. p.520

PSALM. XCVI.

Num.3. IGnis ante ipsum præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos ejus. O.3.R.1.q.2 n.49.p.448

PSALM. XCVIII.

Num.6. MOyses & Aaron in Sacerdotibus ejus, & Samuel inter eos qui invocant nomen ejus. O. 1.R. 3 q.15. n.315. p.49.

PSALM. CI.

Num.26. INitio tu Domine terram fundasti, & opera manuum tuarum sunt cœli. O.1. R. 3. q.1.n.202.p.31

PSALM. CIII.

Num.18. HErodii domus dux est eorum: montes excelsi cervis: Petra refugium herinaciis. O. 1. R. 4. quæst. 10. n.529. p.79

PSALM. CV.

Num.2. QUis loquetur potentias Domini, auditas faciet omnes laudes ejus. O.2. R.42. q.2. n.14. p.398

PSALM. CIX.

Num.1. DIxit Dominus Domino meo sede à dextris meis. O.1. R.3. q.15. n.315. p.49
4. In splendoribus Sanctorum genui te. O.4. q.9. n.54. p.520

PSALM. CX.

Num.4. MIsericors, & miserator Dominus escam dedit timentibus se. O.1. R.1. q.1. n.8. p.3

PSALM. CXV.

Num.11. EGo dixi in excessu meo, omnis homo mendax. O.4. q.7. n.43. pag.517

PSALM. CXVIII.

Num.1. BEati immaculati, qui ambulan in lege Domini. O. 3. R. 1. q.1 n.8. p.441
62. Media nocte surgebam ad confitendum tibi, super judicia justificationis tuæ. O.1. R.5. q.4. n.234. p.36
97. Quomodo dilexi legem tuam Domine? tota die meditatio mea est. O. 3. R.3. q.14. n.127. p.497.
25. Servus tuus sum ego; da mihi intellectum, ut sciam testimonia tua. O. 5. R.3. q.13. n.121. p.496

Index Locorum

CAPUT

CAPUT II.

Num. 1 EGo flos campi, & lilium convallium. O. 4. q. 8. n. 45 p. 518

4 Introduxit me in cellam vinariam, ordinavit in me charitatem. O. 1. R. 1 q. 1. n. 10. pag. 3

8. Ecce iste venit saliens in montibus, transiliens colles. O. 4. q. 6. n. 33. p. 514

9. Similis est dilectus meus Capreæ, hinnulóque cervorum, en ipse stat post parietem nostrum, respiciens per fenestras, prospiciens per cancellos. O. 4. q. 6. n. 33. p. 514

CAPUT III.

Num. 6. QUæ est ista, quæ ascendit per desertum, sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ, & thuris. O. 4. q. 2. n. 9. p. 509

7. En lectulum Salomonis Sexaginta fortes ambiunt ex fortissimis Israël omnes tenentes gladios. O. 1. R. 3. q. 18. n. 341. p. 53. & O. 4. q. 18. n. 150. p. 534

9. Ferculum fecit sibi rex Salomon de lignis Libani, columnas ejus fecit argenteas ibid. pag. 53

11. Egredimini filiæ Sion, & videte Regem Salomonem in diademate, quo coronavit illum mater sua. ibid. p. 53

CAPUT IV.

Num. 1. QUam pulchra es amica mea, quam pulchra es; oculi tui columbarum. O. 2. R. 44. quæst. 4. num. 37. p. 412

4. Quæ ædificata est cum propugnaculis, mille clypei pendent ex ea. O. 1. R. 1. q. 1. n. 10. p. 3. & O. 4 q. 19. n. 51. p. 520

5. Duo ubera tua, sicut duo hinnuli capreæ gemelli, qui pascuntur in liliis. O. 1. R. 1. q. 9. n. 118. p. 19

7. Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te. O. 4 q. 5. n. 23. p. 511. & q. 14. n. 40. p. 516

12. Hortus conclusus soror mea sponsa, hortus conclusus, fons signatus. O. 4. q. 6. n. 32. p. 514. q. 19. n. 151. p. 534. & q. 20. n. 161. p. 536

15. Puteus aquarum viventium, quæ fluunt impetu de Libano. O. 4. q 20. n. 161. p. 536

CAPUT V.

Num. 1. VEniat dilectus meus in hortum, & comedat fructum pomorum. O. 4. q. 19. n. 151. p. 534

2. Aperi mihi soror mea, amica mea, columba mea, immaculata mea, quia caput meum plenum est rore, & cincinni mei guttis noctium. O. 4. q. 4. n. 21. p. 511. & q. 5. n. 24. p. 511. & q. 7. n. 40. p. 516

11. Caput ejus aurum optimum: comæ ejus sicut elatæ palmarum, nigræ quasi corvus. O. 1. R. 1. q 9. n. 112. p. 18. & O. 4. q. 5. n. 27. p. 512

CAPUT VI.

Num. 8. UNa est columba mea, perfecta mea, una est matris suæ, electa genitrici suæ. O. 4. quæst. 7. num. 39. p. 516

9. Quæ est ista, quæ progreditur quasi aurora consurgens, electa ut Sol, terribilis ut castrorum acies ordinata. O. 4. q. 13. n. 82. p. 525. & q. 7. n. 41. p. 516. & q. 5. n. 26. p. 512

CAPUT VII.

Num. 1. QUam pulchri sunt gressus tui in calceamentis, filia Principis: juncturæ femorum tuorum. O. 4. q. 5. n. 27. p. 512

3. Duo ubera tua, sicut duo hinnuli gemelli capreæ. O. 4. q. 13. n 82. p 525

7. Statura tua assimilata est palmæ, & ubera tua botris. ibid.

CAPUT VIII.

Num. 1. QUis mihi det te fratrem meum, sugentem ubera matris meæ, ut inveniam te foris, & deosculer te, & jam nemo me despiciat. O. 4. q. 14. n. 92. p. 527

8. Soror nostra parva est, & ubera non habet. O 4. q. 13. n. 82. p. 525

Ex Sapientia.

CAPUT III.

Num. 1. JUstorum animæ in manu Dei sunt, & non tanget illos tormentum mortis. O. 2. R. 43. q. 4. n. 31. p. 407

14. Spado, qui non operatus est per manus suas iniquitatem, nec cogitavit adversus Deum nequissima; dabitur illi fidei donum electum. O. 3. R. 3. q 2. n. 9. p. 473

7. Fulgebunt justi: & tanquam scintillæ in arundineto discurrent. O. 1. R. 3. quæst. 19. n. 350. p. 54

CAPUT IV.

Num. 11. RAptus est, ne malitia mutaret intellectum ejus, aut ne fictio deciperet animam illius. O. 1. R. 3. q 19. n. 365. p. 55

13. Consummatus in brevi explevit tempora multa: placita enim erat Deo anima illius. ibid.

17. Videbunt finem sapientis, & non intelligent, quid cogitaverit de illo Deus, & quare munierit illum Dominus. ibid.

CAPUT IX.

Num. 13. QUis hominum potest scire consilium Dei? aut quis poterit cogitare quid velit Deus. O. 1. R. 3. q. 15. n. 350. p. 54

CAPUT XI.

Num. 24. MIsereris omnium, qui omnia potes. O. 4. q. 5. n. 28. p. 513

CAPUT XII.

Num. 10. PArtibus judicans dabas locum pœnitentiæ, non ignorans, quo-

CAPUT VII.

Num. 13. Audite ergo Domus David, nunquid parum vobis est, molestos esse hominibus, quia molesti estis & Deo meo. O.1.R.3.q.1.n.195.p.31

14. Ecce Virgo concipiet, & pariet filium & vocabitur nomen ejus Emmanuel, butyrum, & mel comedet, ut sciat reprobare malum, & eligere bonum. O. 1. R. 2. q. 4. n.180. p.28. & O.4. q.21. n.170.p.537

CAPUT VIII.

Num. 16. Liga testimonium, signa legem in discipulis meis, & expectabo Dominum. O.1.R.1.q.9.n.114.p.18

CAPUT XI.

Num. 9. Quia repleta est terra scientia Domini, sicut aquæ maris operientes. O.1.R.5.q.9.n.661.p.102

CAPVT XII.

Num. 3. Haurietis aquas in gaudio de fontibus Salvatoris, & dicetis in die illa. O.1.R.5.q.1.n.567.p.85

CAPUT XIV.

Num. 12. Quomodo cecidisti de cœlo Lucifer qui mane oriebaris? corruisti in terram, qui vulnerabas gentes. O.1.R.2.q.4.n.167.p.26

CAPUT XVIII.

Num. 1. VÆ terræ cymbalo alarum, quæ est trans flumina Æthiopiæ, qui mittit in mare legatos, & in vasis papyri super aquas. Ite Angeli veloces ad gentem convulsam, & dilaceratam. O. 2. R.41.q.3.n.27.p.392

CAPUT XIX.

Num. 2. Concurrere faciam Ægyptios adversus Ægyptios, & pugnabit vir contra fratrem suum. O. 2. R. 30. q. 2. n.14. p.315

17. Et erit terra Juda Ægypto in pavorem: omnis qui illius fuerit recordabitur, & pavebit à facie Consilii Domini. O. 1. R. 4. q.10. n.535. p.80

CAPUT XX.

Num. 3. Dixit Dominus: Sicut ambulavit servus meus Isaias, nudus, & discalceatus. O.1.R.2.q.5.n.191.p.30

CAPUT XXI.

Num. 5. Pone mensam contemplare in specula comedentes, & bibentes: surgite Principes arripite clypeum. O. 2. R.36. q 1. n.4. p.349

CAPUT XXX.

Num. 2. Os meum non interrogastis, sperantes auxilium in fortitudine Pharaonis. O.1.R.3.q.2.n.114.p.18

CAPUT XXXVIII.

Num. 10. Ego dixi: in dimidio dierum meorum vadam ad portas inferi. O.1.R.3.q.22.n.396.p.60

CAPUT XL.

Num. 17. Omnes gentes quasi non sint, sic sunt coram Deo, & quasi nihilum, & inane reputatæ sunt ei. O. 3. R.1.q.2.n.57.p.450

8. Exiccatum est fœnum, & cecidit flos: verbum autem Domini manet in æternum. O.1.R.1.q.4.n.37.p.8

CAPUT XLI.

Num. 23. Annuntiate nobis quæ ventura sunt, & sciemus, quia dii estis vos. O.1: R.5. q.20. n.774. p.118

CAPUT XLIV.

Num. 28. Qui dico Cyro: Pastor meus es, & omnem voluntatem meam complebis. O.1.R.3.q.4.n.236.p.36

CAPUT L.

Num. 4. Dominus dedit mihi linguam eruditam, ut sciam sustentare eum, qui lassus est verbo. O. 1.R. 3.quæst.1. n. 194. p.30

CAPVT LVI.

Num. 3. ET non dicat Eunuchus: ecce ego lignum aridum, quia hæc dicit Dominus Eunuchis. Qui custodierint Sabbata mea, & elegerint quæ ego volui, & tenuerint fœdus meum. O.3. R.3. q.2. n.7. p. 473

CAPVT LX.

Num. 16. Suges lac gentium, & mamilla regum lactaberis, quia ego Dominus. O.1. R.1. q.9. n.118. p.19

Ex Ieremia.

CAPVT I.

Num. 1. Verba Jeremiæ filii Helciæ, de Sacerdotibus, qui fuerunt in Anathoth, in terra Benjamin. O.1.R.3.q.22. n.398.p.60. & O 3.R.1.q.2.n.16.p.443

6. Et dixi A, a, a, Domine Deus: ecce nescio loqui, quia puer ego sum. O.3.R.3.quæst.6. n 44. p.480

9. Et dixit Dominus ad me; ecce dedi verba mea in ore tuo; ecce constitui te hodie super gentes. O.1.R.1.q.6.n.66.p.12

13. Quid tu vides? & dixi: Ollam succensam ego video, & faciem ejus à facie Aquilonis. O.1.R.1.q.8.n.96.p.16

CAPUT VI.

CAPUT IX.

CAPUT XIII.

CAPUT XV.

CAPUT XVIII.

CAPUT XXXI.

CAPUT XXXII.

CAPUT XXXV.

CAPUT XXXVI.

Ex Ezechiele.

CAPUT I.

CAPUT XIV.

CAPUT XXVIII.

CAPUT XXXIV.

CAPUT XXXVII.

Ex Daniele.

CAPUT I.

CAPUT IV.

CAPUT V.

CAPUT VIII.

CAPUT IX.

24. Addu

24. Adducatur justitia sempiterna & impleatur visio & prophetia, & ungatur Sanctus sanctorum. O. 2. R. 30. quæst. 3. num. 17. p. 316. & O. 3. R. 3. quæst. 14. num. 130. p. 498

CAPUT X.

Num. 13. PRinceps autem Regni Persarum restitit mihi viginti & uno diebus: & ecce Michaël unus de principibus primis. O. 1. R. 3. q. 14. n. 302. p. 46

CAPUT XII.

Num. 3. QUi autem docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti, & qui ad justitiam erudiunt multos quasi stellæ in perpetuas æternitates. O. 1. R. 5. q. 20. n. 776. p. 118

4. Tu autem Daniel claude sermones, & signa librum, usque ad tempus statutum. O. 1. R. 1. q. 9. n. 124. p. 18

CAPUT XIV.

Num. 35. APprehendit eum Angelus Domini in vertice ejus, & portavit eum capillo capitis sui. O. 3. R. 1. q. 2. n. 44. p. 448

Ex Osee.

CAPUT I.

Num. 1. IN diebus Jeroboam filii Joas regis Israël. Principium loquendi Domino in Osee. O. 1. R. 8. q. 23. n. 413. p. 62

2. Dixit Dominus ad Osee: vade: sume tibi uxorem fornicationum: & fac tibi filios fornicationum. O. 2. R. 4. q. 12. n. 553. p. 83

CAPUT XI.

Num. 1. QUia puer Israël, & dilexi eum: & ex Ægypto vocavi filium meum. O. 2. R. 2. q. 2. n. 145. p. 23

CAPUT XII.

Num. 110. LOcutus sum super Prophetas, & ego visionem multiplicavi, & in manu Prophetarum assimilatus sum. O. 1. R. 1. q. 6. n. 68. p. 12. & R. 3. p. 1. n. 194. pag. 30

CAPUT XIII.

Num. 14. ERo mors tua, ô mors, morsus tuus ero inferne: & consolatio abscondita est ab oculis meis. O. 1. R. 2. q. 1. n. 132. p. 21

CAPUT XIV.

Num. 10. QUis sapiens, & intelliget ista? intelligens, & sciet hæc? quia rectæ viæ Domini. O. 1. R. 1. q. 8. n. 114. pag. 21

Ex Amos.

CAPUT I.

Num. 1. VErba Amos, qui fuit in pastoribus de Theeue, quæ vidit super Israël in diebus Oziæ Regis Juda. O. 1. R. 1. q. 6. n. 71. p. 12

CAPUT II.

Num. 9. CUjus altitudo, cedrorum altitudo ejus, & fortis ipse quasi quercus, & contrivi fructum ejus desuper. O. 1. R. 2. q. 5. n. 187. p. 29

Ex Iona.

CAPUT I.

Num. 2. SUrge, & vade in Niniven civitatem grandem, & prædica in ea, quia ascendit malitia ejus coram me. O. 1. R. 1. q. 8. n. 111. p. 118

CAPUT II.

Num. 2. ET erat Jonas in ventre piscis tribus diebus, & tribus noctibus, & oravit Jonas ad Dominum Deum. O. 1. R. 2. q. 1. n. 128. p. 11

Ex Zacharia.

CAPUT IV.

Num. 11. QUid sunt duæ olivæ istæ ad dexteram candelabri, & ad sinistram ejus. O. 3. R. 1. q. 2. n. 61. p. 451

14. Isti sunt duo filii Olei, qui assistunt dominatori universæ terræ. ibid.

Ex Malachia.

CAPUT II.

Num. 7. LAbia Sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requirent ex ore ejus: quia Angelus Domini exercituum est. O. 3. R. 3. q. 16. n. 142. p. 500

CAPUT III.

Num. 1. ECce ego mitto Angelum meum, & præparabit viam ante faciem meam, & statim veniet ad templum suum. O. 1. R. 3. q. 1. n. 208. p. 32

CAPUT IV.

Num. 5. ECce ego mittam vobis Eliam Prophetam, antequam veniat dies Domini magnus, & horribilis, & convertat cor Patrum ad filios, & cor filiorum ad Patres eorum. O. 3. R. 1. q. 1. n. 9. p. 441

Index Locorum

sanatus est puer in illa hora. O.2.R.42.q.2. n.22.p.397

20. Dixit eis Jesus: vulpes foveas habent, & volucres cœli nidos: filios autem hominis, non habet ubi reclinet caput. O.3, R.3.q.5. n.35. p.478

CAPUT IX.

Num.9. ET cum transisset inde Jesus, vidit hominem sedentem in telonio Matthæum nomine, & ait illi sequere me. O.3. R.3. q.7. n.59. p.483

CAPUT X.

Num.7. EUntes prædicate, dicentes quia appropinquavit regnum Cælorum, infirmos curate. O.2.R.42.q.2.n.16 p.398

9. Nolite possidere aurum, neque argentum neque pecuniam in zonis vestris. O.3 R.3. q.14. n.128. p.497

CAPUT XI.

Num.5. CÆci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt. O.2.R.42.q.2.n.16. p.398

25. Confiteor tibi Pater, Domine cœli & terræ quia abscondisti hæc à sapientibus O.1.R.1.q.10.o.123.p.20

28. Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos: Tollite jugum meum. O.1.R.5.q.1.n. 579.p.88

29. Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde. O.4.q.21.n.165 p.536

CAPUT XII.

Num.41. VIri Ninivitæ, surgent in judicio, cum generatione ista, & condemnabunt eam, quia pœnitentiam egerunt. O.2.q.8.n.70

CAPUT XVI.

Num.6. CAvete à fermento Pharisæorum & Sadducæorum. O.4.q 8.n.55. p.521

18. Et ego dico tibi tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam. O.2.R.30.q.2.n.11.p 315

24. Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. O.3.R.3.q.5.n.40 p.479

CAPUT XVII.

Num.1. ASsumit Jesus Petrum, & Jacobum & Joannem fratrem ejus, & ducit illos in montem excelsum. O. 3. R.1. q.2. n.28. p.445

4. Domine si vis faciamus hic tria tabernacula, tibi unum, Moysi unum, Eliæ unum. O.3. R.1. q 2. n.56 57.58. p.450

3. Et ecce apparuerunt illis Moyses, & Elias cum eo loquentes. ibid.

6. Et audientes discipuli timuerunt valde & ceciderunt in facies suas. O. 1. R.5. q.7. n.70. p.98

11. At ille respondens ait: Elias quidem venturus est, & restituet omnia. O.3.R.1. q.1. n.10. p.441

23. Accesserunt ad Petrum, & dixerunt ei Magister vester non solvit didrachma. O.2. R.41. q.1. o.3. p.387

26. Aperto ore ejus invenies staterem: illum sumens da eis pro me & te. O.3. R.3. q.5. n.35. p.478

CAPUT XVIII.

Num.1. QUis putas major est in regno cœlorum. O. 4. q.21. n.165. p.536

8. Si autem manus tua, vel pes tuus scandalizat te: abscinde eum, & projice abs te: Bonum tibi est, &c. O.1.R.2 q.2.n.157.p.25

18. Quæcumque ligaveritis super terram ligata erunt in cœlo, & quæcumque solveritis super terram, soluta erunt & in cœlo. O.2. R.35. q.2. n.24. p.346

CAPUT XIX.

Num.12. SUnt eunuchi, qui de matris utero nati sunt: & sunt eunuchi, qui facti sunt ab hominibus. O.1.R.3.q 2. n.7. p.143

21. Ait illi Jesus, si vis perfectus esse, vade, vende quæ habes, & da pauperibus. O. 1. R.2. q. 4. n.174. p.28

27. Dixit Petrus ad Jesum: ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te: quid ergo erit nobis. O.3.R.3.q.5.n.39 p.479

29. Omnis, qui reliquerit domum vel fratres, aut sorores, &c. centuplum, accipiet, & vitam æternam possidebit. O.3.R.3.q.5. p.478

CAPUT XX.

Num.22. NEscitis quid petatis: potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum? dicunt ei possumus. O. 1. R.5. q.7. n.643. p.98

CAPUT XXII.

Num.37. Ait illi Jesus: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua. O.1. R.2. q.4. n.174. p.28

43. Quomodo ergo David in spiritu vocat eum Dominum, dicens. O.1.R 3.q.15.n.317. p.49

CAPUT XXIII.

Num.35. VT veniat super vos omnis sanguis justus, qui effusus est super terram, à sanguine Abel justi usque ad sanguinem Zachariæ. O.1.R.3.q.13. n 413. p.63

37. Jerusalem, Jerusalem, quæ occidis prophetas, & lapidas eos, qui ad te missi sunt. O.3. R.3. q.12. n.107. p.494

CAPUT

Index Locorum

35. Quod

35. Quod nascetur ex te sanctum vocabitur filius Dei. O.4.q.9.n.53.p.510
49. Fecit mihi magna qui potens est: & misericordia ejus à progenie, in progenies. O.4.q.5.o.28.p.513
70. Sicut locutus est per os sanctorum, qui à sæculo sunt, prophetarum ejus. O.1.R.1.q.8.n.94.p.15. & R.3.q.1.n.114.p.50

CAPUT II.

Num.10. ECce Evangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo: quia natus est vobis hodie salvator, qui est Christus Dominus. O.1. R.3.q.23. n.413. p.63
49. Quid est, quod me quærebatis? nesciebaris, quia in his, quæ Patris mei sunt oportet me esse. O.1.R.1.q.9.n.115.p.18

CAPUT III.

Num.23. JEsus erat incipiens, quasi annorum triginta, qui putabatur filius Joseph. O.4.q.8.n.46.p.518

CAPUT VII.

Num.15. ET resedit, qui erat mortuus, & cœpit loqui, & dedit illum matri suæ. O.2.R.42.q.1.n.7.p.596
38 Stans retro secus pedes ejus lachrimis cœpit rigare pedes ejus, & capillis capitis sui tergebat, & osculabatur pedes ejus. O.1. R.5.q.2.n.595 p.90

CAPUT VIII.

Num.10. VObis datum est nosse mysterium regni Dei, cæteris autem in parabolis. O.1.R.4.q.12.n.550.p.82

CAPUT IX.

Num.30. ECce duo viri loquebantur cum illo, erant autem Moyses & Elias visi in majestate, & dicebant excessum quem completurus erat in Jerusalem O.3. R.1.q.2. n.56. 57. p.450

CAPUT X.

Num.65. MEssis quidem multa operarii autem pauci, Rogate Dominum messis, ut mittat operarios. O. 3. R.2.q.6. n.68. p.471

CAPUT XI.

Num.18. SI autem Satanas in seipsum divisus est, quomodo stabit regnum ejus. O.2.R.42.q.2.n.20.p.598

CAPUT XII.

Num.42. VT det illis in tempore tritici mensuram.O.4 q.15.n.31.p.513

CAPUT XIV.

Num.26. SI quis venit ad me, & non odit Patrem suum, & matrem, & uxorem, adhuc autem & animam suam, non potest meus esse discipulus. O. 3. R.3. q.5. n.39. p.479

CAPUT XV.

Num.10. DIco vobis quod ita erit gaudium in cœlo super uno peccatore pœnitentiam agente. O.4. q.4. n.19. p.510

CAPUT XVIII.

Num.1. DIcebat autem parabolam ad illos, quoniam oportet semper orare, & nunquam deficere. O.3. R.3. q.14.n.127. p.497

CAPUT XXI.

Num.19. CApillus de capite vestro non peribit: in patientia vestra possidebitis animas vestras. O. 3. R. 3. q. 14. n.128. p. 49
28. His autem fieri incipientibus, respicite, & levate capita vestra quoniam appropinquat redemptio vestra. O. 3. R. 1. q. 1. n.9. p.441

CAPUT XXII.

Num.1. APpropinquabit autem dies festus Azimorum, qui dicitur pascha. O.2.R.33.q.1.n.13.p.544. & O.4.q.8.n.51. p.520

CAPUT XXIII.

Num.29. QUoniam ecce venient dies, in quibus dicent: Beatæ steriles, & ventres, qui non genuerunt, & ubera, quæ non lactaverunt. O. 2. R.15. q.1. n.1. p. 226

CAPUT XXIV.

Num.18. REspondens unus, cui nomen Cleophas, dixit ei tu solus peregrinus. O.1 R.5.q.6.n.650.p.96
44. Hæc sunt verba, quæ locutus sum ad vos, cum adhuc essem vobiscum, quoniam necesse est impleri omnia, quæ scripta sunt de me in lege Moysi & Prophetis & Psalmis. O.1. R.1. q.2. n.16. p.5. & R.3.q.15. n.311. p.48
45. Aperuit illis sensum ut intelligerent scripturas, & dixit eis: quoniam sic scriptum est, & sic oportebat Christum pati, & resurgere à mortuis tertia die. O.1. R.1.q.9. n.115. p.18. & R.4. p.12. n.550. p.82

Ex D. Ioanne.

CAPUT I.

Num.7. HIc venit in testimonium perhiberet de lumine. O. 4. q.14. n.9. p.509
14. Verbum caro factum est, & habitavit in nobis. O.1.R.2.q.4.n.180.p.28
14. Et vidimus gloriam ejus, quasi unigeniti à Patre. O.2.R.30.q.2.n.9.p.515

17. Lex

26. Cum vidisset ergo Iesus matrem, & discipulum stantem, quem diligebat: dicit Matri suæ: Mulier ecce filius tuus. O.2.R.5.q.7. n.641.p.98

34. Vnus militum lancea latus ejus aperuit, & continuo exivit sanguis & aqua. O. 3. R.1.q.2.n.54.p. 449

CAPUT XX.

Num.21. Dixit eis iterum: Pax vobis sicut misit me Pater, & ego mitto vos. O.2.R.35.q.2.n.24.p.346

CAPUT XXI.

Num.25. Sunt autem, & alia multa, quæ fecit Iesus, quæ si scriberentur per singula, nec ipsum mundum arbitror capere posse eos, qui scribendi sunt, libros. O.1.R.1.q.5.n.60.p.11.

Ex Actis Apostolorum.

CAPUT I.

Num.8. Eritis mihi testes in Ierusalem, & in omni Iudæa, & Samaria, & usque ad ultimum terræ. O. 1. R. 5. q.8.n.648.p.100.

9. Et cum hæc dixisset videntibus illis elevatus est, & nubes suscepit eum ab oculis eorum. O. 3. R.1.q.2.n.57.p. 450

16. Viri fratres oportet impleri Scripturam, quam prædixit Spiritus per os David de Iuda. O.1.R.3.quæst. 15. num.316. p.49.

20. Scriptum est enim in libro Psalmorum, fiat commoratio eorum deserta, & non sit qui habitet in ea. O.1.R.2.q.15. n.311.p.49

CAPUT II.

Num.3. Et apparuerunt illis dispertitæ linguæ tanquam ignis, seditque super singulos eorum. O.2.R.30.q.1.n.4.p.314

4. Repleti sunt omnes Spiritu sancto, & cœperunt loqui variis linguis prout Spiritus sanctus dabat eloqui illis. O. 1. R.4.q.12. n.564.p.84

5. Erant autem in Ierusalem habitantes Iudæi, viri religiosi ex omni natione, quæ sub cœlo est. O. 3. R. 30. q.1. num.8. p.314

25. David dicit in eum: Providebam Dominum in conspectu meo semper: quoniam à dextris est mihi ne commovear. O. 1.R.3. q.15.n.316 p.49.

CAPUT IV.

Num.12. Non est in alio aliquo salus. Nec enim aliud nomen est sub cœlo datum hominibus, in quo nos oporteat salvos fieri. O.1.R.5.q.1.n.568. p. 85.

16. Conferebant ad invicem; quid faciemus de hominibus istis. O.4. q.21.num.164 P.536.

32. Multitudinis autem credentium erat cor unum, & anima una. O. 2. R. 30. quæst.2. n.12.p.315

CAPUT V.

Num.6. Audiens autem Ananias hæc verba cecidit, & expiravit. O.3.R.3.q.8.n.72.p. 486.& q. 17. num.151. p.502

CAPUT VII.

Num.22. Et erat eruditus Moyses in omni sapientia Ægyptiorum, & erat potens in verbis, & operibus. O.1.R.3 q.3.n.222.p.34.

30. Expletis annis quadraginta, apparuit illi Angelus in deserto montis Sina in igne flammæ rubi. O. 1. R.3.q.14.n.306.p. 47

52. Quem Prophetarum non sunt persecuti Patres vestri; & occiderunt eos, qui prænuntiabant de adventu justi. O.3. R. 3. q. 9. n.79. p.487

53. Qui accepistis legem in dispositionem Angelorum, & non custodistis. O.1.R.5. q.3. n.602.p 91

CAPUT VIII.

Num.32. Locus autem Scripturæ, quem legebat, erat hic: tanquam ovis ad occisionem ductus est. O.1.R.1. q.1 n.2.p.2

CAPUT IX.

Num.1. Saulus autem adhuc spirans minarum, & cædis in discipulos Domini accessit ad Principem Sacerdotum: & petiit ab eo epistolas. O. 1. R. 5. quæst. 10, n.664.p.102

CAPUT X.

Num.38. Qui pertransiit benefaciendo, & sanando, omnes oppressos à diabolo, quoniam Deus erat cum illo. O. 1. R. 5.q.1.n.578. p.87

40. Dedit eum Deus manifestum fieri non omni populo, sed testibus præordinatis à Deo. O.3.R.1.q.2.n.57.p.450

CAPUT XII.

Num.12. Consideránsque venit ad domum Mariæ matris Ioannis, qui cognominatus est Marcus, ubi erant multi congregati. O.1.R.5.q.18.n.753.p.115.

17. Narravit; quomodo Dominus eduxisset eum de carcere, dixitque nuntiate Jacobo, & fratribus meis hæc. O.1.R.5.q.16. n. 279. p.112

CAPUT XXII.

Num.27. Hunc ignorantes, & voces Prophetarum, quæ per omne Sabbatum leguntur. O.2.R.1.q.1.num. 28. p.7.

33. Quoniam Deus adimplevit filiis nostris

CAPUT

CAPUT XVI.

Num.22. SAluto vos ego tertius qui scripsi epistolam in Domino. O.1. R.3. q.13. n.691. p.105

23. Salutat vos Caius hospes meus, & universa Ecclesia. O.1.R.5.quæst.18.num.760. p.116

Ex prima ad Corinthios.

CAPUT I.

Num.2. CUm omnibus, qui invocant nomen Domini nostri Jesu Christi. O.2. R.5. q.13. n.781. p.109

14. Gratias ago Deo, quod neminem vestrum baptizavi. O.1.R 5.quæst.18.n.760. p.116

18. Verbum enim crucis pereuntibus quidem stultitia est, iis autem qui salvi fiunt, id est nobis, Dei virtus. O. 1. R. 5. quæst.1. num.583. p.88

23. Nos autem prædicamus Christum crucifixum, Judæis quidem scandalum, gentibus autem stultitiam. O.2. R.42.quæst.2. num.17. p.598

CAPUT II.

Num.9. SIcut scriptum: quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus iis, qui diligunt illum. O.3.R.3.q.4. n.74

14. Animalis autem homo, non percipit ea, quæ sunt spiritus Dei. O. 1. R. 1. quæst.9. n.119. p.19

CAPUT III.

Num.16. NEscitis, quia templum Dei estis, & spiritus Dei habitat in vobis. O.2.R.21.q.1.n.4 p.255

CAPUT IV.

Num.9. PUto, quod Deus nos Apostolos novissimos ostendit, tanquam morti destinatos. O.3.R.1. q.2.num.50.51. p.449

15. In Christo Jesu per Evangelium ego vos genui. O.3. R.3. q.17. n.112

CAPUT V.

Num.9. SCripsi vobis in epistola: Ne commisceemini fornicariis, non utique fornicariis hujus mundi. O.1. R.5. q.14. n.705. p.109

CAPUT VII.

Num.12. NAm cæteris ego dico, non Dominus, si quis habet uxorem infidelem, & hæc consentit habitare cum illo, non dimittat illam. O.1.R.1.quæst 6. n.78. p.81

25. De virginibus autem præceptum Domini

non habeo: consilium autem do, tanquam misericordiam consecutus à Domino. O.3. R.3. q.14. n.118.

CAPUT X.

Num.11. HÆc autem omnia in figura contingebant illis: scripta sunt autem ad correptionem nostram. O.3. R.3. q.17. n.116. & R.2. n.118.

11. Scripta sunt autem ad correptionem nostram, in quos fines sæculorum devenerunt. O.1.R.5.q.1.n.175.p.86

CAPUT XII.

Num.10. ALii operatio virtutum, alii Prophetia, alii discretio spirituum, alii genera linguarum, alii interpretatio sermonis. O.1.R.4.q.10.n.534.p.80

13. Etenim in uno spiritu omnes, nos in unum corpus baptizati sumus. O. 2. R. 3. quæst.2. num.12.

CAPUT XIII.

Num.8 CHaritas nunquam excidit: sive Prophetiæ evacuabuntur, sive linguæ cessabunt. O.1.R.1.q.8.n.101.p.16. & O.2.R.33.q.1.n.8.p.336

CAPUT XIV.

Num.6. NUnc autem fratres si venero ad vos linguis loquens, quid vobis prodero. O.1.R.2.q.1.n.131.p.11

14. Nam si orem lingua, spiritus meus orat, mens autem mea sine fructu est. O.1. R.4. q.11. n.565.p.84

8. Etenim si incertam vocem det tuba quis parabit se ad bellum. O.1.R.3.q 12.n.559. p.83

CAPUT XV.

Num.22. SIcut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes vivificabuntur. O.4.q.21.n.168.p.537

51. Ecce mysterium vobis dico: omnes quidem resurgemus. O.4. q.21. n.171. p.538

Ex secunda ad Corinthios.

CAPUT III.

Num.6. NOn littera, sed spiritu: littera enim occidit, spiritus autem vivificat. O.1. R.3.q.1. n.575.p.87. & R.1. q.2. n.137. p.25

CAPUT IV.

Num.3. QUod si etiam opertum est Evangelium nostrum, in iis, qui pereunt, est opertum. O.1.R.1.q.9.n.119. pag.19

6. Deus qui facis de tenebris lucem splendescere. O.4.q.21.n.166.p.537

32. Sacra

32. Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo, & Ecclesia. O. 1. R. 2. q. 1. n. 128. p. 21

Ex Epistol. ad Philip.

CAPUT I.

Num. 23. ET hoc confidens scio, quia manebo, & permanebo omnibus vobis ad profectum vestrum, & gaudium vestrum. O. 1. R. 5. q. 12. n. 686. p. 106

CAPUT II.

Num. 6. QVi cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est se esse æqualem Deo. O. 4. q. 9. n. 56. p. 521

21. Omnes quærunt quæ sua sunt, non ea quæ sunt Iesu Christi. O. 4. q. 21. n. 169. pag. 537

Ex Epistola ad Colossenses.

CAPUT I.

Num. 1. PAulus Apostolus Jesu Christi per voluntatem Dei, & Timotheus frater. O. 1. R. 5. q. 12. num. 687 p. 106

16. Omnia per ipsum, & in ipso creata sunt. O. 4. q. 5. n. 21. p. 511

CAPUT IV.

Num. 18. MEmores estote vinculorum meorum. Gratia vobiscum amen. O. 1. R. 5. q. 12. n. 687. p. 106

Ex Epistola prima ad Thessalonicenses.

CAPVT V.

Num. 5. VOs filij lucis estis, & nun tenebrarum. O. 4. q. 7. n. 40. p. 516

Ex Epistola Secunda ad Thessalonicenses.

CARUT II.

Num. 14 TEnete traditiones, quas didicistis, sive per Sermonem, sive per Epistolam. O. 4. q. 10. n. 59. p. 522

Ex prima ad Timotheum.

CAPUT I.

Num. 3. ROgavi te, ut remanetes Ephesi cum item in Macedoniam. O. 1. R. 5. q. 12. n. 679. p. 105

CAPUT III.

Num. 16. MAgnum est pietatis Sacramentum, quod manif. statum est in carne, justificatum est in spiritu. O. 1. R. 1. q. 1. n. 371. p. 86.

CAPUT V.

Num. 12. HAbentes damnationem quia primam fidem irritam fecerunt. O. 3. R. 3. q. 4. n. 30. p. 477

18 Dicit enim scriptura: non alligabis os bovi trituranti, & dignus est operarius mercede sua. O. 1. R. 2. q. 4. n. 172. p. 27

22. Manus cito nemini imposueris, neque communicaveris peccatis alienis. O. 1. R. 35. q. 1. n. 11. p. 344

CAPUT VI.

Num. 20. O Timothee depositum custodi, devitans profanas vocum novitates, & oppositiones falsi nominis. O. 1. R. 1. q 4. n. 38. p. 8

Ex secunda ad Thimoth.

CAPUT III.

Num. 15. QUia ab infantia sacras literas nosti quæ te possunt instruere ad salutem per fidem. O. 1. R. 5. q. 9. n. 660. p. 102

16. Omnis scriptura divinitus inspirata utilis est ad docendum. O. 1. R. 3. q. 1. n. 194. pag. 30

CAPUT IV.

Num. 11. LUcas est mecum solus; Marcum assume, & educ tecum. O. 1. R. 5. q. 18. n. 753. p. 115

21 Festina ante hyemem venire. Salutant te Eubulus & Pudens. O. 1. R. 5. q. 12. n. 686. p. 106

Ex Epistola ad Titum.

CAPVT I.

Num. 12. CRetenses semper mendaces, malæ bestiæ, ventres pigri, testimonium hoc verum est. O. 1. R. 1. q. 7. n. 89. p. 14. & R. 5. q. 19. n. 770. p. 118

Ex Epistola ad Hebræos.

CAPUT I.

Num. 1. MUltifariam, multisque modis olim Deus loquens Patribus in Prophetis: novissime diebus istis locutus est nobis in filio. O. 1. R. 5. q. 5. n. 570. p. 86

3. Qui cum sit splendor gloriæ, & figura substantiæ ejus, portans omnium verbo virtutis suæ. O. 1. R. 5. quæst. 7. num. 639. pag 97

5. Cui aliquando Angelorum dixit filius meus es tu, ego hodie genui te? O. 1. R. 2. q. 1. n. 146. p. 23

7. Qui facit Angelos suos spiritus, & ministros suos flammam ignis O. 3. R. 1. q. 2. n. 46. pag. 448

CAPUT III.

CAPUT IV.

CAPUT V.

CAPUT VII.

CAPUT VIII.

CAPUT IX.

CAPUT X.

CAPUT XI.

CAPUT XII.

CAPUT XIII.

Ex epistola D. Iacobi.

CAPUT I.

CAPUT II.

CAPUT V.

Ex Epistola prima B. Petri.

CAPUT I.

19.Pretioso

19. Pretioso sanguine, quasi agni immaculati, & incontaminati O. 1. R. 1. q. 1. n.6.p.1.

CAPUT II.

Num.10. QVi aliquando non populus; nunc autem populus Dei, qui non consequuti misericordiam, nunc autem misericordiam consequuti.O.1.R. 5. q. 17.n. 736. p. 113.

24. Qui peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum. O.1. R.2.q.2.n.152. pag.24.

CAPUT III.

Num.20. QVando expectabantDei patientiam in diedus Noë, cum fabricaretur arca: in qua pauci, id est octo animæ salvæ factæ sunt per aquam. O. 1. R.2 q.1.n.128. p.21. & quæst. 3. num.172. pag.27

CAPUT V.

Num.13. SAlutat vos Ecclesia, quæ est in Babylone selecta, & Marcus filius meus. O. 1. R.5. quæst.5. num. 617. pag.94

Ex Secunda D. Petri.

CAPUT I.

Num.1. SImon Petrus, servus,& Apostolus Iesu Christi iis, qui æqualem nobiscum sortiti sunt fidem in justitia Dei nostri. O.1.R.5.q.17.n.741.p. 113

10.Fratres magis satagite, ut per bona opera certam vestram vocationem faciatis. O.1.R.2.q.10.n.164.p.56

20. Hoc primum intelligentes, quod omnis prophetia scripturæ propria interpretatione non fit.O.1. R. 1. quæst.1.num. 1. pag.1.

21.Spiritu sancto inspirati, locuti sunt sancti Dei homines.O. 1.R.1.q.5.n.66.p.12.& q.8.n.94.p.15.]

CAPVT III.

Num.1. HAnc ecce vobis, charissimi, secundam scribo Epistolam, in quibus vestram sinceram excito mentem. O.1.R.5.q.17.n.741.p.113.

15.Sicut & charissimus Frater noster Paulus, secundum datam sapientiam scripsit vobis. O.1.R.5.q 11.n.671.p.104. & q. 17.n. 741. p 113

Ex Prima D. Ioannis.

CAPUT I.

Num.1. QVod fuit ab initio, quod audivimus, quod vidimus oculis nostris, quod perspeximus. O. 1. R. 5. q. 18. n.749.p.114

CAPUT II.

Num.1. SI quis peccaverit advocatum habemus apud Patrem, Iesum Christum justum, & ipse est propitiatio nostra pro peccatis nostris. O. 1. R.1. q.18. n.749.p.114.& O.3.R.1.q.1.n.9.p. 441.

18. Filioli, novissima hora est, & sicut audistis quia novissima hora est. O.1. R.5.q.1. n.574.p.87

CAPUT V.

Num.7. TRes sunt, qui testimonium perhibent in cœlo, Pater, verbum, & Spiritus sanctus, & hi tres unum sunt. O.1.R.2. q. 3. n.164.p.26

17.Hic est verus Deus, & vita æterna filioli custodite vos à simulachris. O. s. R.5. quæst. 17.

Ex Iuda Apostolo.

Num.14. PRopetavit autem de his septimus ab Adamo Enoch. O. 3. R.3.q.12.n.111.p 494

Ex Apocalypsi Ioan. Apostoli.

CAPUT I.

Num.1. APocalypsis Iesu Christi, quem dedit illi Deus palam facere servis suis. R.1.q.10.n.125 p.20

4.Ioannes septem Ecclesiis, quæ sunt in Asia. O.2.R.30.q.2.n.15.p.315.

4. Gratia vobis, & pax ab eo, qui est, & qui erat, & qui venturus est & à septem spiritibus, qui in conspectu throni ejus sunt. O.3. R. 1.q.1.n.3.p.440

CAPUT II.

Num.10. ESto fidelis usque ad mortem, & dabo tibi coronamvitæ. O.1. R.2.q.4.n.179 pag.28.

CAPUT IV.

Num.3. ET qui sedebat similis erat aspectui lapidis jaspidis, & sardinis, & iris erat in circuitu sedis. O. 1.R.5. q.60.n.878.p.119

6. Et in conspectu sedis tanquam mare vitreum simile crystallo: & in medio sedis, & circuitu sedis quatuor animalia. O. 1. R.3.q.6.n.632.p.96. & q.7.n.638.p.97

CAPVT V.

Num.1. VIdi in dextra sedentis librum scriptum intus, & foris signatum sigillis septem. O.1 R.1.q.1.n. 128. pag.21

3. Et nemo poterat aperire librum, nec respicere illum. O.1.R.1.q. 1. n.114.p.18

5. Et dixit mihi unus de senioribus; ne fleveris,ecce vicit leo de tribu Iuda. O. s R.1.q.10.n.122.p.20

CAPUT

CAPUT VII.

CAPUT X.

CAPUT XI.

CAPUT XII.

OPUSCVLUM PRIMUM.

PRÆLUDIUM AD SACRAM SCRIPTVRAM.

De libris Canonicis, eorum sensibus Auctoribus, ac Versionibus, in quibus omnibus insigniter supereminet Evangelica Doctrina.

PRÆFACIVMCVLA.

DE *dignitate, ac excellentiâ majestate, & utilitate sacræ Scripturæ, multa differunt, docent & explicant Sancti Patres, ac Doctores moderni, pro quo satis est audire Apostolum Paulũ. 2. Timot. 3. num. 16. ubi ait:* Omnis Scriptura divinitùs inspirata, utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, aderudiendum in justitia, ut perfectus sit homo Dei, ad omne opus bonum instructus. *Quibus verbis Apostolus explicat quatuor divinæ Scripturæ fructus, quibus anima suavissimè alitur, tam in intellectu, quam in voluntate, scilicet quantum ad speculationem;* Docere, *veritatem scilicet.* Arguere *facilitatem nempe; quantũ verò ad cognitionem practicam* corripiendo, *ut eripiat à malo* erudiendo, *ut inducat in bonum, quorum finis est, ut explicat Apostolus,* ut sit homo Dei ad omne opus bonum instructus; *& de eius excellentia aliqua quæstione sequenti.* 2. Tim. 3.

RESOLUTIO I.

De libris Canonicis, seu sacra Scriptura.

QUÆSTIO PRIMA.

Quid sit sacra Scriptura, & quibus nominibus dicatur, & significetur?

SVMMARIVM.

1 *Definitio sacræ Scripturæ.*
2. *Dicitur Biblia, & Scriptura.*
3 *Ab ipsa omnis scientia.*
4 *Dicitur Testamentum.*
5 *Testamentum significat pactum, seu fœdus.*
6. *Pactum antiquitus celebrabatur cum morte, & sanguine.*
7 *Ad validitatem Testamenti mors in utroque Testamento novo, & veteri intervenit.*
8. *Rectè Scriptura dicitur Testamentum, quia in ea Deus testatur amorem erga nos filios suos.*
9. *Duodecim nomina metaphorica sacræ Scripturæ, & n. 10*

Definitio

ITA definitur Scriptura juxta mentem Sanctorum Patrum, D. Ambros. in explicatione proœmij D. Lucæ. D. Gregorij in Prologo Moral cap. 1. D. August. lib. 1. de Genesi ad litteram, & aliorum Patrum, & sic se habet, *Scriptura sacra est, cuius Deus est proximus Auctor, sive quia ipse eam immediatè scripsit, sive mediatè, quia alicujus ministerio ad eam scribendam usus est, ad idque eum impulit, ipsiusque mentem in singulis sententiis direxit, singuláque verba dictavit.* Scriptura ponitur loco generis, cætera loco differentiæ. Dicitur *mediatè, vel immediatè*; quia grandis quæstio est, an Deus non solùm per manum creaturæ, hominis, vel Angeli, sed 1. D. Ambros. D. August. D. Gregor.

etiam per se ipsum immediatè aliqui scripserit, de quo dicam Resolut. 3. q. 1. *In singulis sententiis, ac verbis*, quia ad rationem scripturæ pertinet, ut non solùm Spiritus sanctus dictaverit sensum, sed etiam verba, ac totum ordinem, ut explicabo infra q 6. à num. 64. Tota definitio supra citata desumitur ex 2. Petr. 1.
2 Petr. 1. num. 20. *Hoc primum intelligentes, quod omnis Prophetia Scripturæ propria interpretatione non fit, non enim voluntate humana allata est aliquando Prophetia: sed Spiritu sancto inspirati loquuti sunt sancti Dei homines.* Ad nomina sacræ Paginæ veniamus, ex quibus multa ejus excellentia innotescit, ac declaratur.

Biblia, & Scriptura.

2. Calepin. Thesaur. Sacra pagina dicitur *Biblia Bibliorum* in plurali generis neutri, ut testantur Calepinus, ac Thesaurus linguæ Latinæ; alij etiam cum Baronio dicunt in genere fœminino *Biblia Bibliæ*, & semper significat libros, & rectè per antonomasiam, ac excellentiam, *Pagina sacra* dicitur *Biblia*, quia ipsa est liber omniũ librorum ab ipsáque omnis vera, ac recta doctrina, sapientia, & disciplina contenta in omnibus aliis libris, tanquam à fonte, ac origine derivatur, ac dimanat, sic & simpliciter ipsa dicitur Scriptura
Actor 8. Rom 4. Math. 21. Actor. 8. num. 82. *Locus Scripturæ, quem legebat.* Roman. 4. num. 3. *Quid enim dicit Scriptura.* Math. 21. num. 42. ait Christus
Psalm. 85. Dominus, *Nunquid legistis in Scripturis.* Ps. 86. num. 6. *Dominus narrabit in Scripturis*, quia ipsa sacra Pagina est principium, unde omnis Scriptura in vera sapientia, ac doctrina nascitur, & ideo per excellentiam nuncupatur Scriptura, & etiam ob summam ejus dignitatem dicitur Biblia sacra, Scriptura
Rom. 1. sacra, sic appellat D. Paulus Roman. 1. num. 2. *Quod ante promiserat per Prophetas suos in Scripturis sacris.*

3. Ille admirabilis currus Ezechielis admirabili ordine dispositus dicitur, quod una rota erat in medio Rotæ, & addit ipse propheta
Ezech. 1. Ezechiel 1. num. 16. *Aspectus rotarum & opus earum, quasi visio maris.* Per unam totam in altera inclusam, utrumque testamentum in-
D. Gregor. telligit D. Gregorius; novum enim in veteri contentum, *Nam in Testamenti veteris litera, Testamentum novum latuit per allegoriam.* Sed cur utrumque Testamentum, in quo tota Scriptura continetur, cum mari comparatur, *quasi visio maris*? ex mari exeunt flumina, à marique hauriunt aquas, quibus abundat; inde rectè sacra Scriptura cum mari comparatur, quia ab ipsa, tanquam à mari, omnia scientiarum flumina participant aquas veræ doctrinæ, sapientiæ, ac disciplinæ. Inde rectè
Cassiodor. Cassiodorus in Prologo Scripturæ, ipsam comparat cum semine, à quo fructus aliarum scientiarum nascuntur. Sic ait ipse, *Constat in origine Scripturæ sacræ, aut disciplinarum, aut artium liberalium initia, seu indicia fuisse seminata, quæ postea Doctores sæcularium literarum ad suas literas prudentissimè transtulerunt.*

Testamentum.

Hanc quæstionem satis latè, ac distinctè
4. tractavi tom. 5. in Evangelia lib. 7. cap. 7. q. 35. & 36. quæ videnda. Ex ibi dictis breviter sacra Scriptura secundùm utramque Paginam novam, & veterem dicitur Testamentum, ut patet ex Apostolo ad Hebræos 9. num. 16. & ait:
Et ideo novi Testamenti mediator est, ut morte intercedente in redemptionem earum prævaricationum, quæ erant sub priori Testamento, ubi Hebr. 9.
expressè agnoscit duplex Testamentũ, novum, & prius, seu antiquum; & ita communiter loquuntur Patres. Tertullian. *lib. 4. contra* Tertullian.
Marcio. D. Hier. *in Præfatione Evangelistarum* D. Hieron.
ad Damasum. D. Augustin. *epist.* 83. Ruffinus D. August. Ruffin.
lib. 2. *in tradition.* Cassian. *collat.* 4. *cap.* 10. Cassian.

Testamentũ derivatur ex voce Hebraica *Berioth*, quod propriè significat fœdus, seu pactũ 5. D. Hieron.
D. Hieron. *in cap.* 2. *Malachiæ*, ait, *Notandum quod Berioth* verbum Hebraicũ, *Aquila*, testamentũ, id est pactum, interpretatur. Et Septuaginta semper Testamentum; & in plerisque Scripturarum locis, testamentum, non voluntatem defunctorum solum sonare, sed pactum viventium. Duplex autem fœdus in sacris literis, Dei cum hominibus invenitur: unum, cum populo antiquo per Moysem, in quo observantibus legem promittebatur multa abundantia temporalium bonorum, *Bona terræ comedetis*, à cap. Exod. 19. usque 24. n. 7. & multis Exod. 19.
aliis in locis. Alterum fœdus, seu pactum novum à Prophetis prædictum. Ierem. 31. n. 31. Ierem. 31.
Ecce dies venient, dicit Dominus, & feriam domui Israel, & domui Iuda, fœdus novum. Paulus Hebræor. 8. num. 8. & Septuaginta legunt, Hebr. 8.
Testamentum novum. Hoc novum Testamentum nobis instituit Christus Iesus Dei Filius Septuag.
in lege gratiæ promittens suis fidelibus æternam vitam; *qui manducat hunc panem, vivet in æternum.* Ioan. 6. numero 59. *Vt repromissionem accipiant, qui vocati sunt æternæ hæreditati.* Hebræor. 9. num. 19. Ex quo Ioan. 6. Hebr. 9.
Innocentius III. *cap. cum Marthæ de celebrat. Missar.* colligit excellentiam legis gratiæ super veterem: nam hæc promittebat bona terrena; illa verò promittit cœlestia, & æterna.

Et quia solemnis, ac celebris erat consuetudo, ut fœdera, morte, ac sanguine celebrarentur, ad indicandum quod illud fœdus tandiu duraturum erat, quandiu duratura foret mors animalium occisorum, sic & novi Testamenti fœdus sancitur pretioso sanguine 6.
Christi Iesu, 1. Petri 1. num. 9. Apoc. 1. n. 5. sic & Testamentum vetus sanguine firmatum est. 1. Petr. 1. Apoc. 1. Hebr. 9.
Ait Paulus: *Nec primum quidem sine sanguine dicatum est.* Hebræor. 9. num. 18. Et statim subdit Apostolus, quòd *Moyses accipiens sanguinem vitulorum, aspergens populum dixit: Hic est sanguis testamenti, quod mandavit ad vos Deus.*

Ad validitatem Testamenti requiritur mors testatoris, ut docet Apostolus Hebræor. 9. n. 16 7. Hebr. 9.
Vbi testamentum est, mors necesse est intercedat testatoris: Testamentum enim in mortuis confirmatum est. Novum autem testamentum morte Christi testatoris confirmatum est, ut ait Apostolus citato loco: *Novi Testamenti mediator effectus est, ut morte intercedente in redemptionẽ earum prævaricationũ, &c.* & Rom. 6. Rom. 6.
num. 3. *In morte ipsius salvati, & baptizati sumus.* Et etiam vetus Testamentum morte firmatum est; & quia Deum qui testator erat, impossibile

impossibile erat mori, qui essentialiter est ipsa vita; ideo illud antiquum testamentum firmatum est morte victimarum, ac vitulorum, quæ Christi mortem præfigurabant. Et sicut gratia data est Patribus Antiquis ex prævisis meritis Christi, ita eorum testamentum est confirmatum morte præfigurata, ac prævisa Christi.

8. Rectè pactum, quod Deus inivit cum hominibus, & quo promisit sua cœlestia dona, dicitur testamentum; nam sicut per illud pater testatur suum peculiarem affectum erga filios suos, quos constituit sui hæredes; sic Deus suas scripturas, quibus nobis promittit tanta dona, testamentum voluit dici, per ipsas nobis testatus suum eximium amorem, quo
Rom. 8. nos ut filios constituit suos hæredes. Rom. 8.
Actor. 20. n. 16. *Si filij & hæredes.* Actor. 20. num. 32.
Psal. 110. *Dare hæreditatem in sanctificatis omnibus?* Psal. 110. n. 4. *Escam dedit timentibus se, ut det illis*
Matth. 25. *hæreditatem.* Matth. 25. n. 34. ait Christus suis electis: *Possidete vobis regnum.* Græcus legit, *Hereditate possidete.* Vide supra citatum locum.

Duodecim nomina metaphorica Scripturæ.

9 *Primò*, Dei Epistolam appellant Patres, D.
D. Gregor. Gregor. *lib. 4. epist.* 84. naturam sacræ Scripturæ indagans ait: *Quid est Scriptura sacra nisi quædam Epistola omnipotentis Dei ad creaturam suam?* Similiter D. August. in Psalm. 90. ait: *De illa civitate, unde peregrinamur, literæ nobis venerant: Ipsæ sunt scripturæ, quæ nos hortantur, ut bene vivamus.* Eandem doctrinam inculcat *serm.* 16. ad Fratres in Eremo: *Scriptura divina*, ait, *quasi litera de patria ad nos transmissa.*
D. Chrys. Eodem modo loquitur D. Chrysostomus *homil.* 3. *in* 2. *ad Thessalon.* & multi alij Patres.
Tertullian. *Secundò*, Tertull. *lib.* 4. *contra Marcio.* D. Au-
D. August. gustinus *epist.* 83. D. Hieron. *in Præfat. Evang.*
D. Hieron. appellant Scripturam *instrumentum Dei.* Per instrumentum operatur artifex, Deus per Scripturam illuminando operatur nostram justificationem. *Tertiò.* Tanta est excellentia Scripturæ, ut dicatur *cor & anima Dei*, tanquam ab effectu per ipsam cognoscimus consilia ipsius animæ, & cordis Dei, ait Deus. *Suscitabo mihi sacerdotem fidelem, qui juxta cor*
1. Reg. 2. *meum, & animam meam faciat.* 1. Reg. 2. n. 35.
D. Chald. Chaldæus vertit, *juxta dictum meum faciat.* Cor & anima Dei, dicitur ejus dictum, hoc est
D. Greg. ejus scriptura, D. Gregorius ibi. *Quid cor, & anima Dei; nisi sacram ejus scripturam accipimus, quia ergo in sacro eloquio consilia omnipotentis Dei cognoscimus; ibique amorem, quo humanum genus dilexit, invenimus: ipsum eloquium,* cor, & anima ejus rationabiliter designatur.
D. Hieron. *Quartò*, Hieron. *in cap.* 47. *Ezechielis, n.* 12. sacram Scripturam appellat lignum vitæ.
Lyran. *Quintò*, Liranus ad cap. Ecclesiast. 24. n. 32. ubi est sermo de libro vitæ, dicit esse sacram Scripturam, quæ nos instruit, ac ducit ad vitam
Didym. veram. *Sextò*, Didymus *in Psal.* 68. sicut & Pe-
Cellens. trus Cellens. *de mystico Tabernaculo*, sacram Scripturam mensam appellant spiritualem ad omni cœlesti pabulo reficiendas animas.

10. *Septimò*, Tenera virgo in cant. introduci-
Cant. 3. tur, *in cellam vinariam* Chaldæus, *in domum*

gymnasij doctrinæ, ibi D. Gregorius ait ut sua- Chaldæus.
vissimo divinæ Scripturæ vino inebrietur, ut D. Greg.
solùm cœlestia quærat. *Octavò.* D. Ambros. D. Ambros.
lib. 6. Epistol. 41. Rupertus Abbas *lib.* 1. *in* Rupert.
Genesim, appellant sacram Scripturam paradisum, quem Deus plantavit, quo inspiravit in homine spiritum vitæ cælestis, & inde exeunt quatuor flumina divinæ doctrinæ ad irrigandas quatuor orbis partes. *Novò*, Didy- Didymus.
mus *in Psalm* 68. Petrus Blesensis *epist.* 76. Eu- Blesensis.
chirius *de dedicat. Ecclesiæ*, scripturam dicunt Euchir.
mensam quam proposuit divina Sapientia,
Proverb. 9. *n.* 1. Omnium rationabilium cibo- Proverb. 9.
rum, intelligentiæ, cognitionis, ac contemplationis. *Decimò*, D. Hieron. D. Paschas. Ori- D. Hieron.
genes, D. Thomas, scripturam interpretantur D. Paschas.
thesaurum absconditum, *Luc.* 13. *num.* 44. in Origenes. D. Thomà
agro Ecclesiæ omnium cœlestium mysterio- Luc. 13.
rum. *Undecimò*, Scriptura omnium infirmitatum medicamen, juxta illud Sapient. 16. n. 12. Sap. 16.
Tuus Domine sermo sanat omnia. D. Basilius D. Basil.
epist. 1. ad Greg. ait, *Ab scriptura unusquisque tanquam ab officina medicina, appositum suæ infirmitati medicamentum invenire poterit.* Tandem, *Duodecimò*, Scriptura, ut interpretatur
Rupertus *lib.* 3. *de victo. verbi, cap.* 3. est turris Rupert.
David, quæ ædificata est cum propugnaculis.
Mille clypei pendent ex ea, Cant. 4. *n.* 4. Turris Cantic. 4.
cum propugnaculis ad nostram defensionem, ac tutamen, cum clypeis, qui custodiunt caput, ac mentem ab omni iniqua cogitatione, & ita Scriptura nos defendit ab omni adversario visibili, & invisibili.

QUÆSTIO II.

Qui Libri sint Canonici?

SUMMARIUM.

11 *Quid sit Canon, & multa derivationes ex eo.*
12 *Dupliciter consideratur liber Canonicus, in actu primo, & secundo.*
13 *Libri Canonici dividuntur in Canonem synagogæ, & Ecclesiæ.*
14 *Libri Canonici dividuntur in duas classes.*
15 *Varia computatio circa Canonem antiquum, & num. 16.*
17 *Ex D. Hieronymo quomodo antiquitus dividebantur libri.*
18 *Circa quam divisionem tria maximè notanda, & n. 19.*
20 *Falsum est dicere, quòd solùm libri ex veteri Testamento, qui citantur in novo sint canonici.*
21 *Canon Ecclesiæ Catholicæ à Concilio Tridentino.*
22 *Hic Canon determinatus à multis Concilijs antiquis.*
23 *Et libri sunt Canonici cum omnibus suis partibus:*

Quid Canon, à quo derivantur multa.

A Nomine incipiamus, *Canon* nomen est 11.
Græcum, & idem valet, ac regula, teste
D. Isidor. *lib.* 6. *c.* 16. proindéque *Canon* in du- D. Isidor.

plici differentia potest considerari. Primò pro regula, seu norma, quæ in omnibus artibus, ac disciplinis, datur. Hinc *Sacra* in divino Missæ sacrificio dicitur Canon, quia in eo observatur exactè, ac perfectissimè tota regula Evangelica, Apostolica, & Ecclesiastica. Ita Gabriel Biel *in Canonem Missæ*. Tuschus verb. *Canon* 23. Maranta *in* 3. *p. praxis*, *n.* 23. Sumitur secundo *Canon* pro certo numero, ac Catalogo, & inde Clerici, qui in Ecclesia serviunt, dicuntur *Canonici*, ut pote adscripti in determinato illo numero, ut patet *ex Concilio Laodicensi cap.* 24. Hinc etiam, qui in beatorum relati sunt albo dicuntur *Canonizati*. Ex utroque capite liber dicitur Canonicus. Primò, quia in eo datur regula eorum, quæ credenda, agenda, ac docenda sunt. Secundò, quia talis liber adscriptus est in Catalogo librorum, quos Ecclesia sancta tenet, ac recipit, ut Canonicus.

(Margin: Gabriel. Tuschus. Maranta. Concil. Laodic.)

12. Pro quo notandum, quòd dupliciter potest esse liber Canonicus. Primò quoad se, & in actu primo Secundò quoad nos, & in actu secundo. Ad illud primum sufficit, quod Deus sit illius specialis Auctor. Ad secundum ultrà requiritur, quòd ab Ecclesia proponatur, ut à Deo dictus, & inspiratus. Ecclesia est organum, per quod Deus loquitur, & manifestat, quæ credenda, & tenenda sunt. Ita D. Irenæus *lib.* 3. *contra heres. à cap.* 2. *usque ad* 4. D. Augustin. *lib.* 13. *contra Faustum, cap.* 4. *& lib.* 18. *cap.* 7. *& lib. unico contra Epistol. fundam. cap.* 5. ubi est illa ejus vox celebris. *Ego Evangelio non crederem, nisi me Catholicæ Ecclesiæ commoveret auctoritas.* Idem docent D. Cyrillus, Origen. D. Epiphan. Enchirius *in Enchiridio cap.* 1. Driedo, Canus, & alii multi Patres, & Doctores, quos citant, ac sequuntur Medina *de recta fide in Deum c.* 11. Covarruvias *lib.* 4. *var cap.* 11. Hic nomine Ecclesiæ intelligimus ejus universale caput, Romanum nempe Pontificem.

(Margin: D. Irenæus. D. August. D. Cyrillus. Origenes. D. Epiphan. Fuchirius. Driedo. Canus. Medina. Covarru.)

Divisio Canonis Librorum Sacrorum.

13. Inter multas Canonis divisiones, valde celebre est apud sanctos Patres D. August. *lib.* 17. *de Civitate cap.* 20. *& lib.* 18. *cap.* 36. D. Epiphan. *lib. de ponderibus.* D. Hieronym. *in prologo Galeato*, & Auctores statim citandos, quod Canon Librorum Sacrorum dividitur in Canonem Hebræorum, & Christianorum, seu synagogæ, & Ecclesiæ Christianæ. Loquimur hic de Canone Hebræorum usque ad adventum Christi inclusivè; nam postea multæ hæreticæ synagogæ multis erroribus pullularunt, ut testantur Tertullian. Origenes, D. Epiphanius, Beda, & alii Patres, quos referunt, ac sequuntur Marius *in Prologo q.* 4. *sect.* 1. Serarius *lib.* 1. *Triba. cap.* 21. *& lib.* 4. *Minerval. cap.* 14. Sixtus Senens. *lib.* 1. *Bibliothecæ statim à princip* Bellarm. *lib.* 1. *controvers* 1. *cap.* 4. Nam Saddncæi Pentateuchum recipiebant, omnes alios libros repudiabant; è contra Nazaræni, solos libros Moysis aufer ebant; & nunc Judæi multa cæcitate involuti, ac detenti omnes sacros libros pro sua malitia, ac nequitia, multis erroribus, falsitatibus, ac depravationibus habent corruptos, ut nihil apud eos sit verum, & sincerum, omnia enim mala super mala innundaverunt super eos.

(Margin: D. August. D. Epiphan. D. Hieron. Tertullian. Origenes. D. Epiphan. Beda. Marius. Serarius. Sixtus. Bellarm.)

Celebris est etiam inter Patres, & Doctores divisio in libros *Protocanonicos*, & *Deuteronomicos*. Illi libri dicuntur *Protocanonici*, qui primò, & ab exordio Ecclesiæ fuerunt recepti, ut quinque libri Moysis, & cæteri veteris Testamenti, quibusdam receptis, de quibus statim, & in novo Testamento, quatuor Evangelia, & alii similes. Secundò sunt libri, quos Catholici vocamus *Deuteronomicos*, id est secundi ordinis qui primum sub Apostolorum temporibus non statim, inter Canonicos fuerunt recepti, sed posteà Ecclesia approbante, ut ex communi sententia notat Lahay *in Prolog. sect.* 12. *cap.* 2. §. *Canonici*, tales sunt, ex veteri Testamento libri Esther, Judith, Tobiæ, Baruch, Epistola Ieremiæ, Sapientia Salomonis, Ecclesiasticus, Oratio Azariæ, Hymnus trium puerorum, Susannæ historia, Machabæorum Liber primus, & secundus, ex novo Testamento Epistola Iacobi, & Petri Epistola prima, & secunda, ac Ioannis prima, secunda, & tertia, & Acta Apostolorum; & Apocalypsis, quos omnes Antiquæ Ecclesiæ, non ut Canonicos habuerunt, etsi multæ auctoritatis, & ad eorum lectionem tantùm admittebant Cathecumenos, ut Canonicæ lectionis nondum capaces, ut testatur D. Athanasius *in Synopsi*; postea verò ad omnium lectionem fuerunt admissi Cathecumeni, ut refert Ruffinus *in Symbolo.* Modò verò omnes isti libri sunt de fide Canonici; ut definitum est in multis Conciliis, ut infra dicam *in hac quæst. n.* 21. & latiùs resolutione tertia, dum de unoquoque in peculiari fuerit sermo. 14.

(Margin: Lahay. D. Athanas. Ruffinus.)

Canon antiquus veteris legis.

Conveniunt omnes sancti Patres, & Doctores Catholici apud Hebræos antiquos usque ad adventum Christi inclusivè fuisse Canonem librorum Canonicorum approbatè summo sacerdote. Et in computando numero horum librorum maxima varietas est apud sanctos Patres. Primò Amileto Sardensis antiquissimus Auctor apud Eusebium *lib.* 4. *c.* 26. Viginti quatuor libros numerat in Canone antiquo Iudæorum. Secundò D. Epiphanius *lib.* 56. *heres.* 8. cui adhæret D. Damascenus *l.* 4. *cap.* 18. numerant viginti septem libros. Tertiò, D. Gregorius Nazianz. *in lib. suorum Carminum*, viginti duos libros numerat, & inter eos de libro Esther nullam facit mentionem, sicut & Amileto citatus, imò sanctus Athanasius in sinopsi expressè non computat inter Canonicos librum Esther. 15.

(Margin: Amileto. Eusebius. D. Epiphan. D. Damasc. Nazian. D. Hieron.)

Communiot, & magis recepta sententia D. Hieron. qui viginti duos libros numerat juxta literas Alphabeti Hebraici, sic ait sanctus Doctor in Prologo Galeato: *Quomodo viginti duo elementa sunt, per qua scribimus Hebraicè omne quod loquimur, & eorum initiis vox humana comprehenditur, ita viginti duo volumina supputantur, quibus quasi literis, & exordiis in Dei doctrina tenera adhuc, & lactens viri justi nutritur infantia.* Valde enim congruum fuit quod sicut sunt viginti duæ literæ, quibus omne, quod discimus, comprehenditur, ita essent totidem libri, sub quibus omnia, quæ 16.

de

Origenes. D.Athan. D. Damasc. D. Isidot. Rabbanus. Senensis. Scalante.

de Deo sciri oportebat, continerent. Hanc D.Hieronymi supputationem omnes communiter admittunt Origenes, D. Athanasius, D Damascenus, D.Isidorus, Rabbanus, quos citant, ac sequuntur Sixtus Senensis *lib.* 1. *Biblioth.* Scalante *lib.* 5. *Clypei, c.* 1. Galazat *lib.* 4. *cap.* 1. Antonius à Matre Dei *praludio* 1. *dub.* 8. *n.* 145. & multi alii. Et ita dividunt in tres classes, legalium, Prophetarum, ac Agiographorum, id est tertii ordinis, quam partitionem tanquam tunc communem indicavit Christus Dominus. *Luc.* 24. *n.* 44. dicens: *Oportet implere omnia, quæ scripta sunt in lege Moysis, Prophetis, & Psalmis de me.* Ubi Dominus ponit tria membra, legem, Prophetas, Psalmos. quia sub illis tribus membris tota Scriptura continebatur, & sub Psalmis tanquam principaliori parte intelligit libros Agiographos, id est tertii Ordinis.

Luc. 24.

17. D. Hieron. Constat ex D. Hieron. citato cum cæteris Auctoribus, quod Hebræi antiqui dividebant libros in tres partes, hoc est in legem, Prophetas, & Agiographos, id est tertii Ordinis. In prima parte sub lege includebant quinque libros Moysis. In secunda parte sub Prophetis octo, 1. Josue 2. Judicum, cum Ruth, in diebus Judicum ejus facta memoratur historia. 3. Samuelem, id est primum, & secundum Regum. 4. Tertium, & quartum Regum. 5. Isaiam. 6. Jeremiam cum lamentationibus. 7. Ezechielem. 8. Duodecim libros Prophetarum. In tertia classe, seu sub Agiographia reponebãt novem. 1. Job 2. Psalterium Davidis. 3. Proverbia Salomonis. 4. Ecclesiasten. 5. Cantica Canticorũ. 6. Danielem. Exceptis, oratione Azariæ, & Cantico trium puerorum, quæ sunt in nostra vulgata cap. 3. & historiis Susannæ, Belis, & Draconis. 7. Paralipomeno. 8. Esdram. 9. Esther Et ita apud Hebræos antiquos viginti duo libri Canonici reputabantur juxta viginti duas literas Alphabeticas.

18. Circa hunc divisionem aliqua notanda sunt, quòd aliqui libri, quamvis fuerint in multa veneratione apud Hebræos, non fuot in hac computatione, quales sunt Tobias, Judith, Baruch, Epistola Jeremiæ, quæ habetur cejus 6. Sapientia, Ecclesiasticus. Primus, & Secundus Machabæor. quibus Medina *de recta in Deum fide, lib.* 6. *cap.* 2. & Rua *controv.* 1. *posit. dub.* 8. addunt Orationem Salomonis, quæ in aliquibus Codicibus habetur ad finem Ecclesiastici. *ex* 3. *Regum* 8. de quo latè agit Lorca 2. 2. *lib.* 1. *de locis disp.* 3 *membr.* 1. *n.* 7. Genebrardus tamen in Chronologia *ad annum* 3860. *n.* 10. censet & probabile existimat. Serarius in Prologomio *cap.* 8. *q.* 17. In alio Canone autem Hebræorum fuerunt repositi libri Tobiæ, Judith, & Machabæorum.

Medina. Rua. Lorca. Genebrard.

19. Secundò notandum, quòd sub Prophetis computabãt libros Historicos, ut Josue, Judices: & libros Regum, Hugo de Sancto Victore, quia à Prophetis fuerunt conscripti. Vel dic quòd inter Hebræos summa erat auctoritas Prophetarum, & ideo ad reconciliandam auctoritatem his libris, inter Propheticos numerabant. Tertiò, quid in hac computatione, Job, Daniel, liber Psalmorum non computantur inter Prophetas? Respondent citati Scalante *cap.* 3. & Antonius à Matre Dei, *n.* 150. quia quamvis isti sint Prophetæ, tamen non

Hugo.

utuntur usitato modo loquendi Prophetico, qui erat. *Hæc dicit Dominus Deus*, & Christus librum Psalmorum distinguit à Prophetis Luc. 24. n. 44. *Quæ scripta sunt in lege, Prophetis, & Psalmis.* Deinde adverte quòd de hoc Canone Hebræorum, parum erat agendum, quia forsitan ordinatus fuit à Rabbinis antiquis, quorum opiniones passim rejicimus, & damnamus; sed quia Sancti Patres multa de hoc Canone agunt, ideo de illo à nobis fuit agendum.

Adverte ultimò falsum esse dicere solos illos libros veteris Testamenti esse Canonicos, 20.
qui à Christo Domino, vel Apostolis citantur in novo Testamento, ut dixerunt Hæretici, quia hoc dato, nec liber Judith, nec Esther, nec Ecclesiastes, nec Cantica Canticorum, Abdias, & Sophonias, & alii erunt Canonici, cùm eorum testimonio, nec Christus, nec Apostoli unquam usi fuerint, ac proinde dicere illos tantùm libros esse Canonicos, qui in novo Testamento citantur, & est falsum, & hæreticum, contra Ecclesiæ definitionem.

Canon Sanctæ Ecclesiæ Catholicæ.

Canonem sacrorum librorum sigillatim 21.
præfixo, ac determinato numero nobis proponit Sacrum Concilium Tridentinum *sess.* 4. Trident.
& sunt eo ordine, ut habentur in Biblia, & sunt infrascripti. Veteris Testamenti quinque Moysis, id est Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium, Josuë, Judicum, Ruth, Quatuor Regum, duo Paralipomenon, Esdræ primus, & secundus, qui dicitur Nehemias, Tobias, Judith, Esther, Job, Psalterium Davidicum centum quinquaginta Psalmorum, Parabolæ, Ecclesiastes, Canticum Canticorum, Sapientia, Ecclesiasticus, Isaias. Hieremias, cum Baruch, Ezechiel, Daniel, duodecim Prophetæ minores, id est Osea, Joël, Amos, Abdias, Ionas, Michæas, Nahum, Abacuch, Sophonias, Aggæus, Zacharias, Malachias, duo Machabæorum, Primus, & Secundus. Testamenti novi quatuor Evangelia, secundùm Matthæum, Marcum, Lucam, & Ioannem. Actus Apostolorum à Luca Evangelista conscripti. Quatuordecim epistolæ B Pauli Apostoli ad Romanos, duæ ad Corinthios, ad Galatas, ad Ephesios, ad Philippenses, ad Colossenses, duæ ad Thessalonicenses, duæ ad Timotheum, ad Titum, ad Philemonem, ad Hebræos. Petri epistolæ duæ, Ioannis Apostoli tres, Iacobi Apostoli una, Iudæ Apostoli una; Apocalypsis Ioannis Apostoli.

Hic autem Canon sacrorum Librorum 22.
non primũ à Concilio Tridentino est factus, sed ab antiquissimo tempore habetur in Ecclesia Dei, & traditur ab antiquissimo Concilio Laodicensi *c.* 59. sub sancto Sylvestro Papa anno Domini 314. ab Innocentio I. *epist.* 3. *ad Exuperium, cap.* 7. anno Domini 408. & à Concilio Carthaginensi, quod vocatur tertium anno Domini 419. in quo interfuit D. Augustinus, & ipse eundem Canonem indicat *epist.* 235. & Gelasius Papa *in cap. sancta Romana Ecclesia dist.* 15. & alii multi, quos citant, ac sequuntur Covarruvias *tom* 2. *variar. lib.* 4. *cap.* 14. Lorca 2. 2. *tract. de locis Catholicis, disp.* 3. *membr.* 1. ubi multos Patres an-

Cõc. Laod. Innoc. I. Carthag. D. August. Covar. Lorca.

Athan ſ. Nazianz.

tiquos adducunt. Unde ſi Divus Athanaſius, & Nazianzenus librum Eſther inter libros Canonicos non computant, fortè eſt, quia eorum tempore de ejus auctoritate dubitabant, quod modo non habet locum ob definitionem Eccleſiæ, pro qua ſtandum eſt.

2. Advertendum tamen eſt Concilium Tridentinum citatos libros non quomodocunque declarare Canonicos, ſed ut ibi exprimitur, integros cum omnibus ſuis partibus, prout in Eccleſia Catholica legi conſueverunt. Adverte, ſecundum modum loquendi, librum Canonicum dici authenticum; tamen authenticum latiùs patet, quia una Scriptura confecta à Notario dicitur authentica, non tamen eſt Canonica.

Quæstio III.

Vtrùm omnes Libri ſacri, veteris Teſtamenti perierint, & ab Eſdra fuerint recuperati?

SUMMARIUM.

24 *Prima ſententia, & affirmativa.*
25 *Primum, & ſecundum fundamentum hujus ſententiæ.*
26 *Secunda ſententia, & vera negativa,*
27 *Ponuntur illius fundamenta, & n. 28.*
29 *Codices, quos ſacri Scriptores ſuis manibus ſcripſerunt, non extant.*
30 *Non eſt neceſſe ut tales Codices extent, abundanter ſufficiunt approbati ab Eccleſia.*
31 *Nehemias ex variis regionibus ſacros libros congregavit.*
32 *Eſdras prædictos ſacros Codices correxit, & emendavit.*
33 *Eſdras prædictos libros ſcripſit, non antiquis literis Hebraicis, ſed aliis denuò à ſe inventis, & n. 34.*
35 *Solvuntur argumenta contraria, & explicantur Patres, & n. 36.*

Sabellicus. Salmeiron. Seneuſ. Feverden. D. Irenæus. Abulenſ. Lyra. Sanchez. Tertull. Clemens. Caſtro. Baron.

24. PRima ſententia, & affirmativa. Pugnant pro ea Antonius Sabellicus *Anedot.* 3. Salmeiron *tom.* 1. *Prolog.* 9. *Quinquag.* 1. *Can* 4. Sixtus Seneuſ. *lib.* 1. *Biblioth. verb. Eſdras*, & *lib.* 2. *eodem verb.* Feverdenti. *Annot.* 7. *ſuper cap.* 25 *lib* 3. D. Irenæus, Abulenſ. *ad c.* 22. *lib* 4. *Reg. quæſt* 12. & Præfat. *ad libros Paralip. quæſt.* 5. Lyra *ſupra Eſdram lib.* 1. *cap.* 7. Gaſpar Sanchez *ad cap.* 40. *Ezechielis, n.* 10. citantur pro hac ſententia Tertullianus, Clemens Alexandrinus, Euſebius, D. Hieron. Theodoret. D. Baſilius, D. Iſidorus, quorum verba videri poſſunt apud Caſtrum *Præfatione in Iſaiam c.* 23. Baron. *anno Chriſti* 180. *n.* 11. Salianus *anno mundi* 3447. *n.* 10. & alii.

4. Reg 25.

25. Probatur primò ex 4. Reg. 25 num. 9 & 10. ubi dicitur Nabuzardan ſuccendit domum Dei. & domum Regis, & domos Jeruſalem, omneſque domos combuſſit igne; ergo exinde veriſimile deducitur quod combuſſit libros. Et confirmatur ex Eſdra lib. 4. cap. 14. n. 20. ubi dicitur: *Poſitum eſt ergo ſæculum in tenebris, & qui habitabant in eo ſine lumine, quoniam lex tua incenſa eſt, propter quod nemo ſcit, quæ à te facta ſunt.* Secundò argumentantur, quia ſaltem tempore Antiochi Epiphani Regis Ægypti omnes libros combuſtos eſſe conſtat, & vehementi rigore conquerebantur, ut patet ex 1. Machab. 1. num. 59. ubi dicitur: *Et libros legis Dei combuſſerunt igni, ſcindentes eos, & apud quem inveniebantur libri Teſtamenti Domini, ſecundum edictum Regis trucidabant eum.*

Pereira. Bonfrerius. Torniel. Salian. Nierемb. Bacan. Marius. Serarius. Tena. Scalante. Oriolan. Lahay. Bellarm.

Secunda ſententia omnino oppoſita negat omne libros totaliter periiſſe. Eam tenet Abulenſ. ad 2. lib. Paralip. cap. 9. & cap. 13. & licet pro contraria ſententia citetur, tamen hic explicat ſuam mentem, dicens ſe locutum fuiſſe referens aliquorum opinionem; & ſubdit ſolos libros exiſtentes in Templo combuſtos fuiſſe. Pereira Præfatione *in Gen. n.* 7. Bonfrerius *in Proloquiis ad ſacram Scripturam, c.* 6. *ſect.* 8 Torniellus ad annum 3447. Salianus eodem, *& etiam anno* 3621. Nieremberg. *de Orig ſacræ Scripturæ, lib.* 9. *c.* 28. Bacanus in Analog. *c.* 1. *q.* 4. Leonardus Marius *in Prologom. q.* 3. *ſect.* 1. Serarius *in Prolog. cap.* 12. *q.* 1. Tena *lib.* 1. *Iſagoge diſſ.* 3 *ſect.* 7. Scalante *lib.* 5. *Clypei, cap.* 23. Joſephus Epiſcopus Oriolanus *ad cap.* 1. *lib.* 1. *Machab. num.* 59. Lahay *Prologom: in Geneſ.* Bellarm. *lib.* 2. *de Verbo Dei*: & ait oppoſitam ſententiam eſſe omnino improbabilem, & Baronius ſtatim citandus eſt in hac ſententia. 26.

Jerem. 2. Mach. 2. Daniel. 9. Eſdras 1. Joſephus. Baronius.

Probatur, quia Codices ſacri non perierunt tempore Nabuchodonoſoris Regis Babyloniæ, quando Nabuzardan in Jeruſalem omnia devaſtavit; nec tempore Antiochi Regis; ergo nunquam perierunt. Probatur antecedens quo ad primam partem. In primis quando Nabuzardan, omnia, quæ erant in Jeruſalem, flammis tradiderit, nulla tunc fit mentio de inflammatione ſacrorum librorum, deinde Jeremias eripuit ab incendio, arcam, & tabernaculum 2. *Machab.* 2. *num.* 5. & etiam Jeremias in ſuis Threnis, valdè minutim deplorans miſeram conditionem Jeruſalem, illius devaſtationem cum ſuis muris, ac portis deſolatis, ſuiſque viis deſertis, deploratque ſqualorem Virginum, puerorum lamentum, omnemque afflictionem, ſi libri combuſti fuiſſent, hoc maximè deploraret. Ezechiel, & Daniel, ſi vidiſſent, quòd Sanctis libris aliquod periculum imminebat, eos ſine dubio abſcondiſſent, & Daniel poſitus in captivitate *cap.* 9. *num.* 2. facit mentionem de libris Jeremiæ, *& eodem cap. num.* 13. de Deuteronomio loquitur. Tandem cùm populus eſſet in ipſa captivitate & Regi Cyro, & ei oſtenſus fuiſſet liber Iſaiæ, qui *cap.* 45. *n.* 1. multa prædixit de ipſo Cyro, ducentis & decem annis, antè ipſius nativitatem, inde libertatem dedit populo cum plenaria poteſtate ædificandi Templum, cum aliis donis. Eſdras 1. *cap.* 1. *à n.* 1. & Joſephus *lib* 11. *Antiq. c.* 1. & Baron. *tom.* 2. *anno Chriſti* 180. teſtatur nullum Auctorem antiquum reperiri, qui dicat omnes Codices ſacros periiſſe. 27.

1. Mach 3.

Secunda pars probatur, quòd ſub Antiocho, omnes Codices ſacri non perierunt. Nam 1. *Machab. c.* 3. *n.* 46. dicitur Judæos in Maſpha conveniſſe, & jejunaſſe, libróſque legis ibi expandiſſe; 28.

pandisse; tum etiam *cap.* 12. *num.* 9. Ionathas 1.Mach.12 ad Spartiatas scribens, ait, *Nos, cum nullo indigeremus, habentes solatio sanctos libros.* Tum etiam, quia ante Adventum Christi verba legis, & Prophetarum per omne sabbathum legebantur, ut patet Luc. 4. *Luc.4.num.*16. *& Actor.*13 *Actor.*13. *num.*27 Deinde Iudæi erant dispersi per totum orbem, ut ait Philo de legatis ad Caium, Philo. & in Hispania erant duodecim Tribus, & multæ Coloniæ Iudæorum, ut latè ex multis probat Vivarius in Commentario, an Flavum Vivarius. destruxit *ad ann. Christi.*37. & in uno quoque vico, & oppido erant synagogæ, in quibus per sabbatha legebantur libri legis, & Prophetarum, qui libri erant apud Iudæos in magna æstimatione, & eos semper secum asportabant, ut latè probat Baronius supra citatos, Baron. & libros sacros super secum asportabant, ut sua officia digne possent præstare, ut probat Rasa *controvers.*2.*proposit.dub.*1. In certa ab incertis separemus, claritatis gratia sequentes conclusiones statuo.

29. Dico primò. Sacrorum voluminum auctographa, sive Archetypos, id est, exemplaria, quæ sacri Scriptores propriis manibus exararunt, modò in Ecclesia Catholica non extare, ita Bannes 1.*part.quæst.*1. *art.* 8. *dub.* 4. & Bannes. inde probatur, quia non assignabitur locus, ubi talia originalia extent. Nec contra hoc obstat quod referunt Armacanus *lib.*2.*de quæstionibus Armenorum cap.*11. & Senensis *lib.*2. Armacan. *Biblioth.verb.Esdræ.* Pentateuchus, qui dicunt Esdræ Pentateuchum ooica, & oblonga membrana ipsius Esdræ manu, ut Hebræi credunt, conscriptum Bononiæ in Prædicatorum Cœnobio, magna veneratione servari; sed hoc tantùm dicitur, ut Hebræi credunt; deinde hoc dato, illud non est originale manu Moysis conscriptum, sed manu Esdræ.

30. Dico secundò, non fuisse necessarium primos Codices in Ecclesia servari Et probatur, nam eandē auctoritatem habent modo transumpta approbata ab Ecclesia, quæ regitur Spiritusſancto, imò si ipsi originales Codices apud nos extarent sine approbatione Ecclesia, non haberent aliquam auctoritatem, ad res fidei credendas, ut ait D. Augustinus D.August. contra Faustum. Deinde quia omnes Doctores non poterant eos ad manus habere, & literas Hebraicas, maximè vetustate corrosas legere, ac intelligere.

31. Dico tertio Esdras, Sacerdotes, & sacros Codices, ac libros ex variis regionibus congregavit, qui à persecutionis flamma evaserunt 2.Mach. 2. Ita expressè habetur 2. *Machab.*2.*num.*13. ubi de Nehemia scribitur: *Construens Bibliothecam congregavit de regionibus libros, & Prophetarum, & David.* Imò in ipsa captivitate Iudæi aliqua legis volumina habuerunt. Sic dicitur citato *cap.*2.*num.*2. Quòd Ieremias dedit transmigrantibus *legem, ne obliviscerentur præcepta Domini.* Quòd explicans Cornelius à Lapide ibi ait: *Dedit illis legem, puta exem-* Cornelius. *plar Deuteronomij, in quo tota lex à Moyse repetita continetur; vel exemplar totius Pentateuchi, ut illud assiduè in Babylone captivi legerent.* Et ait Textus *Ne obliviscerentur præcepta Domini.* Confirmatur hæc sententia, idem quod post captivitatem fecit Nehemias, fecit & Iodas post bellum Antiochi, congregare scilicet libros, qui per bellum perierant.

Dico quartò. Quod Esdras in lege peritissimus prædictos sacros Codices collectos contulit inter se, & ex gravioribus exemplaribus, & maximè ex illis, quæ data fuerant à Ieremia, aliena quæ irrepserant emendavit, ac expunxit, & ad vera ac solida exemplaria reduxit omnia, ut in sua primæva puritate remanerent. Ita benè colligitur ex citato Machabæorum, & ita tenent multi, quos citant, ac sequuntur Nieremb. *lib.*4.*de orig. sacræ Scripturæ, c.*9. Fr. Anton à Matre Dei *in Isagogem Scripturæ Prælud.* 1. *dub.*6.§.4. *num.* 114. Qui etiam cum Beda *in lib.*1. *Esdræ cap.*7. ac aliis tenet, quod non solum Esdras ad Marginem, sed etiam in ipso Textu, divino Spiritu afflante, aliqua addidit, ut illa verba Deuteron 24. num. 10. *Non surrexit ultra Propheta Moyses* Hæc enim verba non potuerunt dici nisi ab illo, qui multo post Moysem vixit, de quo infra. 32. Nieremb. A Matre Dei. Beda. Deuter. 24.

Dico quintò. Quod Esdras Codices sacros à se correctos, ac emendatos magno consilio doctissimorum virorum approbavit, ac scriptum tradidit, non antiquis Hebraicis characteribus, quibus à Moyse fuerant cōscripti, sed aliis novis à se inventis. Ita D. Hieron. *in cap.*9. *Ezechiel.* & in Prologo Galeato. Beda *in libr. Esaiæ c.*7. Laurentius Beyerlinch. *Theatro vitæ humanæ littera I.* Rua Gretserus, quos adducit citatus Fr. Antonius à Matre Dei, *num.*115. Ioan. de Lahay *tom.*1. *Biblia. Maxim. in Prolog. sect.*7 *cap.* 4. De qua re aliquas rationes adducit, quas rejicit, ac impugnat: cujus rei ea communis est ratio, ut Iudæi omnibus modis à Samaritanis Hæreticis, ac Schismaticis separarentur, sicut enim dispari cultu, disparibúsque moribus dissociabantur, sic etiam essent divisi literis, ac characteribus: nam Samaritani utebantur à Moyse appositis, & traditis, ut habent citati Auctores. 33. D. Hieron. Beda. Theatrum vitæ. Rua. Anton. Lahay.

D. Hieronymus ad citatum *c.* 9. *Ezechielis* hoc probat, quia *Tau* ultima littera in Alphabeto Hebraico antiquo, quousque ad Hieronymi tempora Samaritani utebantur, magnam cum nostra salutifera cruce habet similitudinem; & ideo à Chaldæorum gladio liberandi, signo *Tau* in fronte impresso signabantur ad Ezechielem citato c. 9. num. 4. *Tau* autē littera, quæ postea in usu fuit apud Hebræos, nullum habet cum figura crucis commercium, ut ex illo Alphabeto patet, ut notant proximi citati Auctores. 34. D. Hieron.

Ad Argumenta.

Ad primum respondetur, quod citato loco *cap.*25. *Regum.*4. nulla fit mentio de combustione librorum; ergo non sunt combusti, ut benè probant fundamenta secundæ sententiæ: & ut refert Genebrardus *lib.* 1. *Chronolog. anno* 2670. Moyses antequam moreretur tredecim Pentateuchi exemplaria transcripsit à primo usque ad ultimum elementum; & singulis Tribubus singula dedit, tertium verò decimum Leviticis tradidit, & cum multa veneratione repositum fuit in Templo, & tabernaculo, & regnantibus pessimis Achab, & Manasses, qui ut licentiosiùs viverent, omnes sacros Codices perire, maximè intendebant; & ideo Levitæ volumen sibi à Moy- 35. Genebrard.

ſe traditum, altè, & profundè abſconderunt in
Templo, quod poſtea inventum eſt *anno* 18.
4.Reg 22. Regis Ioſiæ, 4.*Reg.*22.*à num.*8. quæ inventio
tanquam miraculoſa eſt habita; & valde gra-
ta fuit Regi, & per illud volumen inventum
emendati ſunt multi Codices corrupti, qui
circumferebantur, ut laxatum haberent mo-
dum vivendi homines.

36. Ad confirmationem, ex Eſdra, in qua di-
citur ſæculum poſitum in tenebris, quia lex
Domini incenſa, quia contemnebatur, & non
cuſtodiebatur, vel quia multis, & variis de-
pravationibus corrumpebatur, ac profanaba-
tur; & quòd omnes libri non perirent, patet
2. Eſdr.8. ex ipſo Eſdra *lib.*2. *cap.*8. *num.*1. ubi dicitur,
*Dixerunt Eſdra ſcriba, afferre librum legis Moy-
ſis: attulit ergo Eſdras Sacerdotes legem coram
multitudine: & legit in eo apertè, &c.* ſi nul-
lus extabat liber, quomodo jubetur afferri
librum? Et ſi omnes perierant, unde eum ha-
buit? Si librum attulit, aperuit, & legit, non
ex memoria hæc protulit, ſed ex libro in ma-
nibus habito; ergo non omnes perierunt, ſed
aliqui ſalvi facti ſunt. Ad multas auctoritates
D. Athanaſ. Patrum D. Athanaſii, Hilarii, D. Chryſoſto-
D. Hilar. mi, Theodoreti Præfatione in Pſalm. qui di-
D. Chryſ. cunt, *Scripturam veterem depravatam tempore*
Theodoret. *captivitatis ab Eſdra fuiſſe reſtitutam*; quæ ſo-
lùm probant, quod Eſdras divino auxilio ſuf-
fultus, ac humana diligentia Codices ſacros
diſperſos collegit, & à multis depravationi-
bus expurgavit, ac ad ſuam primævam pu-
ritatem reduxit, ac rectò ordine inter ſe or-
dinavit.

Quæstio IV.

An aliqui libri ſacri fuerunt antiqui-tùs qui perierint, & modo non extent?

37 *Prima ſententia, & negativa.*
38 *Secundum argumentum ex ſacramentis.*
39 *Tertium argumentum ex reſtauratione per Eſdram.*
40 *Quartum, ac quintum argumentum ex libris citatis, ac experientia.*
41 *Secunda ſententia, & communis.*
42 *Libri Canonici in duplici poſſunt conſiderari differentia.*
43 *In veteri Teſtamento multi libri perierunt in actu primo, & in actu ſecundo: in Eccleſia Chriſti nullus perivit in actu ſecundo.*
44 *Prima pars concluſionis eſt communis Sanctorum Patrum.*
45 *Liber Henoch fuit literis traditus.*
46 *Catalogus librorum qui perierunt in veteri Teſtamento.*
47 *Multi auctores prædictorum librorum dicuntur Prophetæ, ac videntes.*
48 *Pars aliqua illorum librorum apud nos eſt Canonica.*
49 *Solvuntur argumenta oppoſita, & num.*50. 51. 52. & 53.

37. SEntentiam negativam tenent Stapleto-
Stapleton. nius lib. contra Vvitakerum, & Salmeiron
*tom.*1. *prolog.*9. *Can.*4. Probatur. Primò, quia Salmeiron.
Chriſtus Dominus, ait Matth. 24. num. 35. Matth.24.
*Cœlum, & terra tranſibunt, verba autem mea
non præteribunt*, & Matth.5. n.18. ait ipſemet Matth.5.
Dominus Chriſtus: *Iota unum, aut unus apex
non præteribit à lege*, & Iſai. 40. num. 8. ait: Iſai.40.
Verbum Domini manet in æternum; ergo verba
Dei, quæ perierunt, non erant Dei, ſed ho-
minum.

Secundò. Ad Eccleſiæ dignitatem, ac ma- 38.
jeſtatem pertinet, Scripturarum depoſitū ſibi
a Deo datum fideliter, & integerrimè cuſto-
dire, ac ſervare juxta illud 1. ad Timoth. 6. 1.Tim.6.
num.20. *O Timothee depoſitum cuſtodi.* Et ſicut
Eccleſia non eſſet fidelis cuſtos, ſi unum ex
ſeptem Sacramentis, quibus initiatur, &
ſanctificatur, jacturam fieri permitteret: ita
etiam ſi unum ex libris Canonicis, quibus
inſtruitur, regitur, ac gubernatur, amitti ſine-
ret. Tertiò, quia Eſdras divino afflatu ſacros
Codices reſtauravit, ut dictum eſt ſuperiori
quæſtione n.30. ergo cum de illis libris, quos
infra referemus, n.46. nihil reſtituit, ſignum
eſt eos ſemper habitos fuiſſe pro Apocryphis,
& nunquam ut Canonicos.

Quartò. Nihil ex iſtis libris citatur ab 39.
Apoſtolis, ac Evangeliſtis in novo Teſtamen-
to, cùm ex aliis libris, quos ut Canonicos ha-
bemus, multa citentur, quod argumentum eſt
eos nunquam fuiſſe Canonicos. Confirmatur:
quoniam libri Canonici veteris Teſtamenti
habentur juxta numerum *Alphabeti Hebraici*,
id eſt viginti duo; atqui ſi libri infra nume-
randi in Canone fuiſſent, quadrageſimum
numerum excederent.

Quintò. Ex larga experientia conſtat, quòd 40.
libri, qui ab Eccleſia ut Canonici venerան-
tur, inter multas perſecutionum flammas, ac
clades, ſemper incolumes, & integri ſalvi
facti ſunt, & inde eſſe canonicos optimè pro-
batur, ut ſuperiori quæſtione diximus; ergo
à contrario ſenſu ex defectu hujus permanen-
tiæ benè colligitur libros deperditos non fuiſ-
ſe canonicos. Quod confirmari poteſt ex his,
quæ docet D. Auguſtinus *lib.* 18. *de Civitate* D.Auguſt.
*cap.*38. dum ait, quòd aliquando Prophetæ, ut
homines hiſtorica diligentia ſcripſerunt, ali-
quando divina inſpiratione literis mandarunt;
ergo conjecturari poteſt, quòd illa, quæ ut
homines ſcripſerunt, perierint, non verò ea,
quæ ut divino ſpiritu afflati.

Oppoſita ſententia, quòd aliqui libri ſacri 41.
perierint, eſt certa, & communis, eam tenet
Abulenſ. *Exod.* 17. *quæſt.* 7. loquens de libro Abulenſ.
juſtorum, & de libro Henoch, & 2.*Reg.*1.*q.*13.
& 3.*Reg.*4.*q.*8. & multis aliis in locis. Raba- Rabanus.
nus 2.*Reg. cap.*1. Lorca 2.2.*de locis Catholicis*, Lorca.
diſp. 3. Sanch. 1.*Reg.* 10. *n.*57. & 59. Bellarm. Sanchez. Bellarm.
*tom.*1. *controv.*1. *lib.*4. *c.*4. Gretſerus ejus pro-
pugnator *ibi*, §. Probat deinde Medina de recta Medina.
in Deum fide cap.5. Sixtus Senenſ. multis in
locis *lib.*2. *Biblioth.* Rua *tom.*1. *controv.*1. *dub.*7. Rua.
Serarius *in Prologom. cap.*8. *q.*14. & 15. Galarza Serarius. Galarza.
*lib.*4. *Inſtitut. cap.*6. & 7. Lahay *tom.*1. *in Bibliam* Lahay.
*Maxim. in prolog. ſect.*14. *cap.*2. Fr. Anton. à Anton.
Matre Dei *in Iſagoge ſcrip. Prælud.*1. *dub.*8. §.2.
*num.*121.

Pro hujus rei intelligentia ſciendum eſt 42.
libros Canonicos in duplici differentia poſſe
conſiderari; Primò quoad ſe, & in actu pri-
mo;

modo;alio verò modo,in actu secundo, & quoad nos; illi sunt Canonici in actu primo, & quoad se, qui habent auctoritatem divinam, cum sint dicti à Deo revelante, & apti sunt, ut reponantur in Canone; illi autem sunt Canonici in actu secundo, & quoad nos, qui non solùm habent auctoritatem divinam, sed etiam repositi sunt in Canone ab Ecclesia, quæ est organum, per quod Spiritus sanctus nobis loquitur, & tunc per ipsam Ecclesiam nobis certo constat de auctoritate divina ipsorum librorum.Hoc posito.

43. Dico, quòd multi libri sacri, & Canonici in actu primo,& etiam in actu secundo, qui erant nempe repositi in Canone Hebræorum,
D. August. qui servabatur in Templo, ut docet D. Augustin.*lib.15.de Civit.cap.23.* perierunt, ut docent Auctores secundæ sententiæ. Quantum verò ad Ecclesiam Iesu Christi, fieri poterat, ut aliqua Scriptura Canonica, nempe aliqua Epistola ex Apostolis, ut dicam infra ad quartum argumentum, *num.52.* quæ erat in actu primo Canonica, periret; at verò libri Canonici in actu secundo, postquam recepti sunt ab Ecclesia ipsa Catholica, & in Canone repositi, facta omni diligentia, totis meis viribus nullum potui invenire, qui perierit, sed omnes divina protegente gratia salvi,& integri consistunt, quo ostenditur firmma protectio, custodia, ac tutela,quam Christus habet
D.Paschas. erga suam Ecclesiam.D. Paschasius *lib. 12. in Matth.* ait: *Capillus de capite vestro non peribit, ut certumfaciat, quod nec minimum quidem suorum discipulorum, ac sponsa sua Ecclesia peribit.*

44. Restat, ut probetur prima pars conclusionis, & est expressa D August. *lib.15, de Civi-*
D. August. *tate Dei,cap.* 23. & ait: *Scripsisse quidem nonnulla divina Henoch illum septimum ab Adam, negare non possumus, cum hoc in Epistola Cano-*
D.Athan. *nica Iudas Apostolus dicat.* Idem habet *lib.* 18.
D.Chrys. c.38. D.Athanasius in fine synopsis. D. Chri-
Origenes. sostomus, *homil.9.in Matth. & homil.7.in 1.*
Tertull. *ad Corinth.*Origen. *homil.* 1. *in Cantic.* Tertul-
D.Hieron. lianus *in Apolog. cap. 22.& lib. de Idol.cap.* 4. D.Hieronymus *in Epist.Cathol.Iude.*

45. Nec contra hoc obstat id, quod Medina
Medina. *lib.5.de recta in Deum fide cap.*24 ait;Prophetiam Henoch non fuisse literis traditam, sed traditione habitam, quia Gelasius Papa, *in*
Gelasius. *cap.sancta Romana, distinct.* 15. recensens libros apocryphos, nullam libri Henoch facit mentionem.Sed contra stat sententia omnium Patrum asserentium Henoch librum scripsisse, ac proinde pro eorum sententia est standum.Gelasius autemPapa non omnium librorum,qui tunc erant apocryphi meminit.

Probatur secundo,quia multi libri in sacris voluminibus citantur, qui nunc non extant, quorum

46. 1 Liber bellorum Domini, Numeror. 21. num.14.
2 Liber Iustorum Iosuë 10. num. 13. & 2 Reg.1.num.18.
3 Liber Verborum, seu rerum gestarum Salomonis.3. Reg.11.num.14.
4 Liber Verborum Regum Iuda.3.Reg. 14. num.29.
5 Liber Verborum Regum Israël, ibidem num.19.
6 Liber Samuelis videntis,1.Paralip. ultim num.29.
7 Liber ejusdem Samuelis,1.Reg.10. n. 25
8 Liber Nathan Prophetæ, 1. Paralip. ult. num.29.
9. Liber Gaad videntis, 1.Paralip 19. n. 25
10. Liber Athiæ Silonitis,2. Paralip. 9.n.29
11.Liber Addonis Prophetæ videntis, ibid.
12. Liber Iehu, 2.Paralip. 20.num. 35.
13. Liber Hozai.2. Paralip.33.num.19.
14.Liber Salomonis tria millia Parabolarum, 3.Reg.4.num.32.
15. Liber Salomonis quinque millia carminum, seu Canticorum,ibid.
16.Liber Henoch Epistola Iudæ,n.14.
17 Epistola sanctissimi Parentis Eliæ missa ad Regem Ioram.2.Paralip.21.n.12.
18Ieremiæ descriptiones,1 Machab.2.n.1.
19.Ioannis Hircani liber dierum,1.Machab. cap.ult.num.24.
20. Historia Oziæ Regis Iudà, quam scripsit Isaias Propheta; 2. Paralip.26.num.22.quibus addendi sunt, *liber Eldab,& Medab,* & testamentum *Moysis,* & Psalmus *unus ultra centum, & quinquaginta,* de quibus facit mentionem D.Athanasius *in synopsi*; & tamen nega- D.Athan.
ri non potest, quòd multi ex his libris fuisent Canonici; ergo aliqui libri olim fuerunt in Canone Hebræorum, qui modò non extant.

Minor ex multis probatur, quia multi ex his, qui in prædictis libris citantur, dicuntur,*Prophetæ videntes*,& scripta eorũ dicuntur 47.
*visiones.*In visione Addo videntis; *2.Paralip.9. num.*19.quod signum est eos spiritu propheti- 2. Paral. 9
co, ac Domino inspirante, ac manifestante scripsisse ea, quæ videbant; nam verba illa *Prophetæ videntes visiones*, cum sint scripturæ in proprio sensu sunt intelligenda,cum aliunde nullum sequatur inconveniens.

Secundò probatur eadem minor. Quia aliqua pars istorum librorum,quæ ad nos pervenit, ut Cantica Canticorum est Canonica, 48.
cur etiam non eritCanonica alia pars ipsorum Canticorum, quæ periit, si eam haberemus. Tertiò. Cum sacra Scriptura nos remittit ad alios libros,ut justorum bellorum Domini,ac Regum,nempe ut illarum historiarum habeamus pleniorem notitiam,ergo eo ipso indicat esse tales, ut integra fidea illis fit danda, ac proinde divinam in eis inesse auctoritatem supponit.

Ad primum argumentum, quod verba Dei 49.
non præteribunt,non est sermo de ipso Verbo Dei materialiter sumpto scripto in papyro, vel libro, sed de verbo formaliter pro suo significato, quod nempe illius significatum, adimplebitur usque ad ultimum iota,aut apicem. Ad illud Isaiæ, *Verbum Dei manet in æternum,* Sermo est de Verbo Dei substantiali, quod in æternum permanet.

Ad Secundum dicimus, quod semper Ecclesia fidelissimè custodivit depositum sibi 50.
à Deo datum.Quod si aliquis liber ex Canonicis periit, non fuit ex negligentia Ecclesiæ, sed ob altos fines divinæ Providentiæ,de quo aliqua quæstione sequenti. Nec est eadem ratio de Sacramentis, ac libris: nam ille modus, ac regula vivendi,quæ continetur in uno libro per alium suppletur, ac omnuquodque Sacramentum

mentum habet ſuum peculiarem effectum.
Baptiſmus dat primam gratiam, & delet peccatum originale. *Confirmatio* corroborat in
fide ad vincendas tentationes contra illam.
Pœnitentia ad delenda peccata actualia. &c. &
ſi Deus vellet tollere aliquod Sacramentum,
utique tollendum eſſet, ſicut abſtulit Sacramenta legis veteris, quæ altiſſimè ſupplevit
per Sacramenta novæ legis.

Ad tertium dicimus Eſdram reſtituiſſe libros, quos colligere poterat, qui ex perſecutio-
51. nis flamina evaſerant, & eos expurgavit, emẽdavit, ac correxit, ut dixi *ſuperiori quæſt. n* 30.
vel illi libri jam erant deperditi ante Eſdram,
vel poſt ipſum Eſdram deperditi ſunt: nam
lib. 4. *Eſdræ. c.* 14 *n.* 44. dicuntur libri ſcripti ab
4. Eſdr. 14. eo ducenti quattuor, qui numerus incompatabiliter Excedit libros, qui nunc apud nos extãt.

Ad quartum, negatur antecedens: nam Iudas Apoſtolus in ſua Canonica n. 14. citat li-
52. brum Henoc. Et Apoſtolus Paulus ad Co-
Coloſſ 4. loſſenſes 4. n. 16. citat Epiſtolam ſuam ad Laodicenſes, quæ apud nos non habetur. D. Mat. 2.
Math. 2. num. 23. de Chriſto Domino ait: *Quod dictum
eſt per Prophetas, quoniam Nazaræus vocabitur* D. Chryſoſtom. *homil.* 9. *in Matth.* Euthymius, Theophylactus, Carthuſianus, quos re-
D. Chryſ. Euthym. Theophyl. Carthuſ. tuli *tom.* 1. *in Evang lib.* 2. *cap.* 9. *q.* 9. *num.* 33. &
exiſtimant locum deſumptum ex libris Prophetarum, qui perierunt. Secundò reſpondetur, etiamſi antecedens admittatur, nihil inde
probari, quia ex Canticis Canticorum, ex Eccleſiaſte, ex Eccleſiaſtico, ex libris Tobiæ,
Iudith, ac Machabæorum nihil citatur in
novo teſtamento, & tamen non ideo à Canone excluduntur. Ad confirmationem dicendum, quod illi libri perierunt ante talem computationem Alphabeti Hebraici; vel dic
quia illa computatio fit, quia ad illum numerum reducuntur: nam ſi libri veteris Teſtamenti ſigillatim numerentur, excedunt numerum quadragenarium.

Ad quintum dicimus ex conſervatis libris
53. bene infertur ſignum Divinitatis in eis contentæ, ergo illi, qui perierunt, ſignum eſt
non habere talem divinitatem. Non valet
conſequentia, ſicut Deus liberavit tres pueros
à camino ignis, ut oſtenderetur eos eſſe verè
Dei ſervos, ſi autem eos noluiſſet liberare, ut
noluit liberare Beatam Apolloniam, inde deducebatur eos non eſſe verè Dei ſervos, non
valet conſequentia, ſunt res pertinentes ad divinam Providentiam, quæ excedunt captum
noſtræ mentis. Ad Auguſtinum reſpondetur
D. Auguſt. illa dixiſſe non affirmando, ſed dubitando:
nam eodem capite abſolutè priùs dixit: *Cujus
rei cauſa fateor me latet*, & lib. 15. de Civitate,
cap. 23. ſcripſiſſe aliqua divina Henoch negare
non poſſumus.

QUÆSTIO V.

Quare Deus voluit, ſeu permiſit prædictos libros perire?

SUMMARIUM.

54 *Multi ex prædictis libris, qui perierunt, erant Canonici.*
55 *Cur autem tales libri perierunt, cauſa maximè latet, ait D. Auguſtinus.*
56 *Tres opiniones referuntur, ac reprobantur.*
57 *Opinio Origenis etiam reprobatur.*
58 *Opinio D. Chryſoſtomi ſuas patitur difficultates.*
59 *Perierunt primo peccato Iudæorum.*
60 *Perierunt quia libri, qui extant abundanter ſufficiunt ad doctrinam, & eruditionem.*

Suppono cum communi ſententia prædictos libros, de quibus egi ſuperiori quæ- 54.
ſtione ex magna parte fuiſſe Canonicos, ut
tenent Serarius *in Prologom.* 8. *cap.* 14. Bonfre- Serarius.
rius in Præludio ad Scripturam ſacram, *c.* 6. Bonfrerius
ſect. 2. *&* 5. Et probatur ex his, quæ dixi ſuperiori *quæſt. num.* 47. 48. Nam eorum Auctores
dicuntur *Prophetæ videntes*, & aliqui dicuntur
libri viſionum; ergo ſignum eſt, quòd quæ in
eis ſunt fuiſſent a Deo accepta ſpiritu prophetico, ipſo revelante, ac manifeſtante. Deinde,
qui multi ex prædictis libris citantur in ſacra
Scriptura, in confirmationem eorum, quæ dicuntur; ergo prædicti libri erant Canonici; nõ
enim fieri poteſt ut ſcriptor Canonicus afferret in confirmationem ſuorum verborum ea,
quæ erant inferioris conditionis, auctoritatis
nempe humanæ.

Hoc poſito. præſens quæſtio inquirit, cur 55.
Deus permiſit hos libros perire? Cauſam hujus rei aſſignare, pertinet ad divinam Providentiam. Unde ait Divus Auguſtinus citatus ad calcem ſuperioris quæſtionis, *Cujus rei* D. Auguſt.
cauſa, fateor me latet. Quia tamen ſancti Patres, ac Doctores hujus rei aliquas rationes,
& congruentias aſſignant, eas in medium referam, & quid probabilius dicam.

Primò Aliqui dixerunt, quòd hi libri mul- 56.
ta ſupra humanam intelligentiam, & captum
continebant. Sed hæc ratio eſt infirma; quia
multæ Scripturæ, ut Prophetiæ Apocalypſis
Joannis plenæ ſunt myſteriis, & rebus ſupra Glicas.
humanam intelligentiam, & captum. Secundò Glicas in Annalibus ex Euſebio, cauſam
aſſignat, quia quædam curioſa tractabant; &
hæc etiam ratio non ſubſiſtit, quia Deus, quæ
curioſa propriè dicuntur, hoc eſt inutilia
ut obſint potiùs, quàm proſint, nec dicit,
nec loquitur. Tertiò, Abulenſis, 1. *Paralip.* Abulenſ.
cap. ultimo, quæſt. 32. ait: Ideo hoc permiſſum
quia juxta hiſtoricorum prophanorum morem, homines aliquos nimium laudat; ſed tales adulationes Dei verbo adſcribere, valde
turpe eſt, & alienum à veritate.

Quartò, Origenes *Prologom. in Cantic. Can-* 57.
tic. ait, quod placuit Spiritui ſancto tales li- Origenes.
bros de medio auferri, quia in eis multa fuerunt permixta apocrypha, & vix, ac difficiliter poterant diſcerni, ac diſtingui, quæ erant
vera, vel falſa. Sed ſicut Eſdras ut dixi *quæſt.* 3. Eſdras.
num. 30 ſacros Codices collegit, & ex probatiſſimis exemplaribus, omnes correxit, emendavit, & divino auxilio adjutus, omnes ad ſuã
primævam puritatem reduxit ita fieri poterat
de his codicibus deperditis.

Quintò, D. Chryſoſtomus *homil.* 7. *in* 1. *ad* 58.
Corinth. & homil. 9. *in Matth.* Hoc factum eſſe D. Chryſoſt.
tum ob negligentiam Iudæorum, tum etiam
ob eorum impietatem, ac prophanitatem, ob
eorum negligentiam, præ multa deſidia ſua
ſacros

sacros Codices sinebant perire; & eos nec
quærebant, nec inquirebant, unde casu mul-
ta de fossa terra librum Deuteronomij reper-
tum est in Templo, regnante Josia Rege, 4.
4.Reg. 22. Reg. 22. n.8. Tum etiam ob eorum impieta-
tem, qua sacros libros destruebant, & com-
Jerem. 36. burebant, ut constat *ex Ieremia* 36. *n.*23.

59. Pro nostra tenuitate duas conjecturas de
hac re possumus efformare. Prima. Hoc fa-
ctum est, ut Judæi tantis libris spoliarentur
ob sua peccata in Deum, ideo ipse Arcam fœ-
deris Domini è Templo sustulit, & tabulas
digito suo conscriptas à Moyse confringi vo-
luit. Quid ergo mirum, si libros aliquos,
quos ipse dictaverat, eadem de causa perire
permiserit? nec ad ejus providentiam perti-
nuit impedire ne perirent, sed ut conserva-
rentur.

60. Secundò. Permisit Deus libros illos perire,
quia hi, qui modò extant abundanter suffi-
ciunt, ut cognoscamus suprema Dei opera, al-
tissimas ejus dispositiones, & plenissimè
abundant ad ea, quæ requiruntur ad nostram
eruditionem, ac doctrinam, sicut Christus
Dominus multa alia dixit, & fecit, quæ non
sunt scripta in libro hoc Joan. ultimo nu. 25.
Joan. 21. Sed tantùm illa sunt literis mandata, quæ
apertissimè nos manifestant ejus sublimia, ac
altissima facta, ejus sacratissima mysteria pro
nostra redemptione, & quæ abundantissimè
nos instruunt in omni via justitiæ, ac sancti-
tatis: multa, & illustrissima sunt gesta sacro-
rum Apostolorum Petri, Pauli, & aliorum;
& tamen non omnia sunt literis exarata, &
si per singula scriberentur, multum nobis
poterant proficere, non tamen fuit necesse ut
omnia scriberentur, sed illa tantum sunt
scripta, quæ abundanter nos docent, in-
struunt, ac illuminant; & sicut non pertinuit
ad altissimam Dei providentiam, ut omnia
Christi gesta, ac sacrorum Apostolorum scri-
berentur, sic non pertinuit, ut omnes illi
libri custodirentur, ac salvi consisterent. Ita
Lahay. Lahay *sect.* 10. *cap.* 2. *ad finem.*

QUÆSTIO VI.

Utrum Spiritus S. Scriptori Canonico non solùm sensum, sed etiam verba, eorúmque ordinem dictaverit?

SUMMARIUM.

61 *Impia sententia Erasmi rejicitur.*
62 *Explicatur status quæstionis.*
63 *Prima sententia negativa.*
64 *Secunda, & vera affirmativa.*
65 *Probatur primò ex Psalm.* 44.
66 *Probatur secundò ex variis locis Scripturæ,*
67 *Probatur tertiò, & quartò, ex variis locis Scripturæ.*
98 *Primum argumentum, quod Paulus se dicit imperitum sermone, loquitur ut dicebant ejus obtrectatores, & n.*69 70. *&* 71.
72 *Secundum argumentum, quod scriptor postu-lat veniam, hoc est de stylo non multùm composito, & n.*73.
74 *Tertium argumentum scriptores adhibent di-ligentiam, veluti dispositionem, & n.*75.
76 *Quartum argumentum, quia Evangelistæ, & Apostoli in citandis locis veteris Testa-menti non observant eadem verba, ut ma-gis veritas pateat, & n.*77.
78. *Quintum argumentum ex Paulo: dico ego ut consulens, & non Dominus ut præcipiens, & n.*79.
80 *Sextum argumentum Dominus præcipiens pro-curatori est causa moralis, Deus loquens per Scriptorem sacrum, causa physica, & realis.*

OMissa impia sententia Erasmi *annot.* 2. 61.
in cap. x. *Matth.* Et aliorum, qui impiè
asserebant scriptores sacros in sacra Scriptu-
ra, multa falsa permiscenisse, quia hoc dato
tota auctoritas, & fides scripturæ periit; nam
si falsum in una parte habetur, totum falsum
reputabitur, *l. si ex falsis, C. de transact.* Vide
Barbosam ad citatam legem. Barbosa.

Fides tamen Catholica tenet, omnia con- 62.
tenta in scriptura esse indubitatæ veritatis,
utpotè immediatè dictata, ac inspirata ab
Spiritu sancto. Quæstio tamen est; an Spiri-
tus sanctus in scriptore Canonico non so-
lùm dictaverit sensum, sed etiam verba, ac
ordinem illorum, & cum quærimus, an Spi-
ritus sanctus dictaverit verba, est sermo de
illo idiomate Hebraico, vel Græco, in quo
scriptor Canonicus scripsit, non verò de il-
lo idiomate, in quo ab Interprete, vel tran-
scribente habetur ex Hebraico, vel Græco.
De variis translationibus, ac de nostra vul-
gata infra dicam.

Prima sententia affirmat, quòd ex eo scri- 63.
pturæ dicuntur sacræ, quia Spiritus sanctus
astitit suis scriptoribus, subministrans illis res,
& sententias scribendas, vel ea revelando, si
scriptori erant ignotæ, vel eorum animos di-
rigendo, ne in aliquem falsum sensum prola-
berentur. Ita Sanchez *lib.* 2. *Machab. cap. ulti-* Sanchez.
mo, num. 14. Tyrinus *ibi, cap.* 2. *n.* 27 Bonfrer. Tirinus.
in Prolog. cap. 8. *sect.* 3. Scalante *lib. Clypei, c.* 4. Bonfrerius.
conclus. 2. Cantapetrensis *lib.* 8. *hypoth. cap.* 4. Scalante.
fine, Suarius, quamvis teneat contrariam sen- Cantapetr.
tentiam *tom. de fide, disp.* 5. *sect.* 3. *num.* 4. *in fine*, Suar.
tamen *num.* 5. subdit, quòd dupliciter potest
intelligi. Primò, per specialem motionem an-
tecedentem, qua verba, nomina, & eorum
sensum per specialem speciem Spiritus san-
ctus infundit. Secundò per assistentiam, &
custodiam, qua Divinus Spiritus impedit, ne
scriptor aliqua verba, quæ non licent, appo-
nat, in reliquis tamen permittit, ut scriptor
sua memoria, diligentia, ac speciebus utatur;
asserítque sufficere, ut uno, vel altero modo
verba sint ab Spiritu sancto.

Secunda sententia omnino vera, docet Spi- 64.
ritum sanctum sacro Scriptori dictasse, ac in-
spirasse omnia, sensum nempe, & sententiam,
verba singula, illorum seriem, ac ordinem,
usque ad ultimum apicem. Ita docent com-
muniter Sancti Patres. Divus Ambrosius D. Ambros.
Procemio in Lucam ait: *Matthæus, Marcus,
Lucas, Ioannes non conati sunt; sed divino Spi-
ritu ubertatem dictorum, rerúmque omnium mi-
nistrante, sine ullo molimine cœpta compleverunt.*
D. Gregor. *in Proœmio Moralium*, ait, quod D. Gregor.
parum sit curandum de Scriptore illius libri,
&

& ſubdit : *Quia auctor illius libri Spiritus ſan-*
D.Auguſt. *ctus eſt*. Favet D. Auguſt. *lib. 7. Conſ. cap. ul-*
timo, *& ſermone de Nativitate Domini*. D.
D.Chryſ. Chryſoſt. *homil. 29. in Geneſ.* Theodoret. *ad*
Theodor. *initium Pſal.* Canus *lib. 1. de locis cap.* 18. Bañes
Canus. Bañes. 1.*p.q.*1. *art.*8. *dub.*3. *concluſ.*2. Salmeiron.*Pro-*
Salmeiron. *log* 26. Tena *lib.* 1. *Iſagoge ſacra Scripturæ*,
Tena. *diſſ.*1. *ſect.*3. Noſter Andreas à *Cruce* 1. *part.*
Andreas. *q.*1. *art.*10. Valentia *tom.*3. *q.*1. *punct.*7. Seba-
Valentia. ſtianus Peres Epiſcop. Oxomenſis *in regulis*
Peres. *ſacra Scripturæ, regul.*2. Joan. D.Thom. 1.1. *d.*9.
Joa ad Th. *art.*1. *pag.*251. Baſilius Legion.1. *part. variar.*
Legionen. *part.*4. *expoſit. cap.*1. Lorca ſuprà citatus 1.2.
Lorca. *tract. de gratia, diſp.*21. §. *Poteſt*.3. & 2.2. *tract.*
1. *de locis diſp.*1. *n.*8. & alij multi, quos citat,
ac ſequitur Noſter Fr. Antonius à Matre Dei
Fr.Anton. *in Iſagoge Scripturæ Prælud.* 1. *dub.* 2. *n.*31. &
ram conſtanter adhærent multi Auctores
Bañes. hujus ſententiæ , ut dicat Bañes citatus oppo-
Azor. ſitam non eſſe tutam , & Azor. *tom* 1. *Inſtit.*
lib. 5. *c.* 1. *quæſito* 11. contrariam ſententiam
Griſald. non poſſe tuto defendi. Et Paulus Griſaldus
libro deciſ. fidei, §. *verba Scripturæ ſacræ*, oppo-
ſitam ſententiam damnat.

65. Probatur primò hæc ſententia, ex Pſal.44.
Pſalm.44. num. 22. *Lingua mea calamus ſcribæ velociter*
ſcribentis. Ait quòd lingua ſua ſit tanquam ca-
lamus, qui regitur, ac dirigitur ab ſcribente,
calamus non ex ſe, ſed ab ſcribente uſque ad
ultimum apicem accipit, quæ literis mandat.
Theodor. Theodoretus ait in Davidis perſona ; *Nihil*
proprium loquor , nec mea mentis partus effero,
aliàs efficacia lingua miniſtra eſt, & ipſa quidem
calamum imitatur : gratia verò ſpiritus velocem
ſcribam, per hanc, quæ vult , ſcribens. Quòd de
omni ſcriptore Canonico dicunt,& interpre-
D.Thom. tantur ſancti Patres in præſenti , & D. Tho-
mas procemio in Iſaiam.

66. Probatur ſecundò. Chriſtus Dominus,
Matth.10. Matthæi 10. *num.*20. ait ſuis Diſcipulis : *Non*
enim vos eſtis , qui loquimini , ſed ſpiritus Patris
2. Petr. 1. *veſtri, qui loquitur in vobis* , & Petrus *epiſt.* 2.
cap. 1. *num.* 21. ait : *Spiritu ſancto inſpirati lo-*
2.Reg 23. *cuti ſunt ſancti Dei homines*, & 2. Reg. cap.23.
num. 2. ait David : *Spiritus Domini locutus eſt*
per me , & ſermo ejus per linguam meam , &
Jerem.1. Dominus ad Jeremiam 1. num. 9. ait : *Ecce*
Dei verba mea in ore tuo. Qui modus loquendi
indicat, non ſolùm ſenſum, ſed etiam verba,
eorumque diſpoſitionem eſſe à Deo dictante
inſpiratam , ac directam ; de ratione enim
verbi eſt , ut procedat ab illo , cujus eſt ver-
bum , tanquam à dicente , ad eumque dicat
relationem originis , ut præclarè notat D.
D.Thom. Thomas *in diſtinct.*27. *quæſt.*2. *art.*2. *& de ve-*
*ritate, quæſt.*4. *art.*2. *& 4. contra Gentes, cap.*11.
Ergo quidquid eſt in ſcriptura, eſt dictum ab
ipſo Deo , ad eumque dicit relationem , tan-
quam ad ſuum principium, ac originem.

67. Probatur tertiò. Regius Vates ait Pſal.48.
Pſalm. 48. num.4. *Os meum loquetur ſapientiam, & medi-*
tatio cordis mei prudentiam. Et ſtatim ſubdit ,
num. 5. *Inclinabo in parabolam aurem meam.*
D.Chryſ. Ad quem locum meritò D. Chryſoſt. addubi-
tat, quo pacto ſibi Propheta conſtet ; nam ſi
os ad loquendum præparaverat , quomodo
nunc aurem applicat ad audiendum ? ſi Docto-
rem promiſerat : *Os meum loquetur ſapientiam*,
quomodo nunc ſe exhibet auditorem. Ap-
tiſſimè in noſtram ſententiam reſpondet ipſe
Chryſoſtomus & ait : *Valde prudenter hoc fe-*
cit, ne quis exiſtimaret , eſſe humanum, quod di-
citur , & ne haberet ſuſpectam ejus inventionem.
Similiter Theodoretus reſpondet , & ait : Theodor.
Vult dicere ſe nihil loqui proprium , ſed Divina
gratia inſtrumentum eſſe.

Quartò, ait Deus per Oſeam 12. num. 10. 68.
Ego loquutus ſum ſuper Prophetas , & ego viſio- Oſee 12.
nem multiplicavi, & in manu Prophetarum aſſi-
milatus ſum. Illud verbum *ſuper Prophetas*, le-
gunt Septuaginta, Tigurina, Vatablus,& alij Septuag.
per Prophetas. Et ſubdit : *Et in manu Prophe-* Tigurina.
tarum aſſimilatus ſum , id eſt ut explicant No- Vatablus.
ſtri D.Cyrillus Alexandr. Procopius, Corne- D Cyrill.
lius, ac ſi dicat Deus per os, ac manum Pro- Cornel.
phetarum, tanquam per meum organum, ac
inſtrumentum multa ſum loquutus,ac opera-
tus multis ſimilitudinibus, figuris, ac modis:
In quibus omnibus Deus erat principalis
motor , & agens ; ipſi verò Prophetæ ut or-
gana, ac inſtrumenta, quæ ab alio movèban-
tur. Hinc ora Prophetarum dicebantur Dei
ora. *Os Domini loquutum eſt*. Iſaiæ 1. *quaſi os* Iſai. 1.
meum eris. Jerem, 15. Vide quæ ſuprà dixi, Jerem. 15.
quæſt. 1. *num.*2. *& quæſt.* 1.

Arguunt primò adverſarij, *ex* 2 *Corinth.* 11. 69.
*n.*6. Ubi Paulus ſe dicit imperitum eſſe ſer- 2. Cor. 5.
mone Domini , quòd explicans D. Hieron. D.Hieron.
epiſt. 151. *ad Algar. quæſt.*10. ait, quòd Apo-
ſtolus hoc dicebat, utpote non multum peri-
tus Græco ſermone , quòd non diceret , ſi
Deus illi verba miniſtraſſet. Et confirmatur,
quia ut ait Gloſſa ad Hebræos 1. *Non eſt mi-* Gloſſa.
randum quòd Epiſtola ad Hebræos majori eluceat
facundia , quam aliæ, cum naturale ſit unicuique
plus in ſua lingua , quàm in alia valere. Cæteras
enim Epiſtolas Apoſtolus peregrino (ideſt Græco)
ſermone compoſuit : Hanc autem ſcripſit Hebrai-
ca lingua Ergo in eis verba non erant à Deo,
ſed à proprio ſpiritu.

Reſpondetur ad argumentum cum D.Chry- 70.
ſoſtomo Apoſtolum loqui, non ex ſua,ſed ex D. Chryſ.
obtrectatorum ſententia , ut latè probat D. D. Auguſt.
Auguſt. *lib.*4. *de doctrina* , *cap.* 7. & ait : *Fac*
me imperitũ eſſe ſermone, ut mei obtrectatores pu-
tant : at ſcientia non ſum imperitus. Nam Græci
multa verborum phraſi , ac facundia, multó-
que calamiſtro compoſito ſermone uteban-
tur ; inde ſimplicia Apoſtoli verba contemne-
bant,& ideo eum tamquam imperitũ ſermo-
ne putabant, unde ait Apoſtolus, *& ſi impe-*
ritus ſermone, ſed non ſcientia; & inde Apoſtolus
ſua altiſſima ſcientia, & charitate, profectum
quærebat animarum , non verò verborum
ornatum D. Auguſt. *in ſement. n.*266. ait : *Bo-* D. Auguſt.
norum ingeniorum clara indoles eſt , in verbis
diſcernentium, verum amare, non verba.

Ad confirmationem reſpondetur , aliquos 71.
Scriptores melius fuiſſe locutos propria lin-
gua,quàm aliena ; Deus enim omnia ſuaviter
diſponit, & maximè ſe attemperat ſcribentiũ
conditioni,& ſuggerit verba prout unicuique
maximè ſunt familiaria , ſecundùm ſuum in-
genium, ac conditionem,ut notat D. Hieron. D. Hieron.
lib. 1. *adverſus Ruffin cap.*4. & inde Iſaias ut vir
nobilis educatus in Curia ſublimi,alto utitur
ſermone. Amos 1. ut de paſtoribus Thecue Amos 1.
ruſticanis verbis: eadem manus diverſos ef-
format characteres calamo obtuſo, ac calamo
acuto , juxta diſpoſitionem calami exprimit
characteres ;

characteres; sic & divinus Spiritus diverso stylo libros conscripsit, accommodans se unicuique ingenio, proindéque pro diversitate ministrorum, diversa verba suggerit, pro quo
D.Thom. videndus est D. Thom. 2.2. *q.169. a 1. ad* 1.

72. Arguunt Secundò. Si Deus cuncta verba dictasset in Scriptura, scriptor in suis libris non postularet veniam, atqui Scriptor aliquanto postulat veniam, tanquam si minus
2. Mach. ult. aliquod dixisset, ut patet 2. *Machab. cap. ult. n.* 39. ubi Scriptor postulat veniam, dicens: *In hic finem faciens sermonis: & si quidem bene, & ut historia competit, hoc & ipse velim, si autem minus bene concedendum est mihi.* Quam veniam etiam postulat Auctor Ecclesiastici in Prologo circa medium.

73. Respondetur ad argumentum, negando majorem; nam Scriptor postulat veniam, non alicujus lapsus, erroris, seu mendacij, quod absit à sacto Scriptore, qui regebatur, ac dirigebatur ab Spiritu sancto; postulat tamen veniam de stylo, ac phrasi, si non fuerit multa verborum copia ornata: nam Spiritus sanctus sic assistebat suis Scriptoribus, eisque dictabat sensum, & verba, ut accommodaret se eorum ingenio, ac conditioni, eósque sinebat suis verbis, stylo, ac phrasi conscribere, & ideo pulchrior, ac elegantior est stylus Isaiæ, quam Amos, ac aliorum Prophetarum, ut dixi in solutione ad primum argumentum.

74. Arguunt Tertiò. Scriptores sacri in suis libris scribendis, adhibent suam diligentiam, laborem, ac curam; ergo omnia non sunt illis inspirata, sed ex sua industria comparata. Consequentia bene infert; antecedens probatur. Primò ex Proœmio D. Luc. Secundò ex
2. Mach. 2. Prologo Ecclesiastici. Tertiò ex 2. *Machab. c.2. n.* 27. ubi illius Auctor ait: *Et nobis quidem ipsis, qui hoc opus breviandi causa suscepimus, non facilem laborem, imò vero negotium plenum vigiliarum, & sudoris assumpsimus.*

75. Respondetur, admittendo sacros Scriptores saltem in historiis, ac rebus naturalibus à sensu remotis scribendis, aliquem laborem, curam, ac diligentiam impendere ad ipsam scriptionem, tunc enim uberior gratia fructificat, ac redundat, cum industria nostra otiosa non jacet. At verò cum manus adhibent ad
D. Ambros. scribendum singula verba divinus Spiritus inspirat. D. Ambros. supra citatus *n.*64. sine ullo molimine cœpta complent. In particulari ad loca adducta in argumento. *Ad D. Luc. Proœmium*, ex illo ut notat D. Ambros. oppositum colligitur, quòd nempe nullus labor fuisset impensus. At id, quod dicitur de Prologo Ecclesiastici, ac ex loco adducto ex 2. *Machab.* dicimus, quòd in illis libris componendis, Deus permisit, ut ille labor ac diligentia impenderetur, tanquam dispositio antecedens, ut per illam mererentur ab Spiritu sancto illuminari, ac moveri ad scribendum.

76.
D. Hieron. Arguunt Quartò. Quia ut notat D. Hieron. *epist.* 101. quod sacri Apostoli, ac Evangelistæ in referendis testimoniis ex veteri Testamento non semper observarunt ordinem verborum, sed sensum; atqui si Spiritus sanctus verba dictaret, in utroque loco eisdem verbis uterentur; cum ergo ita non fiat, signum est Deum sacto Scriptori solùm sensum, & non verba inspirasse.

Respondetur totum esse factum alto, & divino instinctu: nam ut ait D. Aug. in Psal. 46. 77. D. August.
Una, eadémque res interdum multis modis dicitur, ut mos ipse dicendi propter fastidium varietur, & propter concordiam fides teneatur. Alto, & divino consilio sic factum est, ut videatur integra, & pura fides Scripturæ, quòd quamvis variis modis dicatur, semper in illis est una, eadémque fides. Deinde valdè frequenter Auctor referens suam sententiam, non semper eisdem verbis utitur, sed variata verborum phrasi idem sensus retinetur, & dum res dicitur variis, ac diversis verbis faciliùs, ac magis intelligitur, & capitur.

Arguunt Quintò, quia non semper videtur requiri inspiratio divina, ad hoc ut Scri- 78.
ptura sit sacra; ergo multo minus requiruntur verba inspirata. Antecedens probatur ex illo Pauli 1. Corinth. 7. num. 12. *Cæteris ego* 1. Cor. 7.
dico, non Dominus; ergo illa verba non erant Domini, sed ipsius Pauli.

Respondetur, negando antecedens; & ad lo- 79.
cum Pauli respondet Petrus Montoya *de con-* Montoya.
cordia sacrar. editionum lib. 1. *contr.* 5. omnia illa verba esse Dei, dicit Apostolus, *De cæteris ego dico, non Dominus*: id est ego consulo, Dominus non præcipit, ut interpretatur D. Thom. Et al- D. Thom.
tius, est explicandum. Dixerat supra Apostolus *n.*10. de matrimonio conjunctis: *Præcipio non ego, sed Dominus uxorem a viro non discedere.* Et posteà subdit: *De cæteris autem*, id est, non conjugatis, *Dico ego non Dominus*, id est consulo ego, ut sic semper permaneant, sed Dominus non præcipit, sicut infra ait, n.25. *De virginibus præceptum Domini non habeo, consilium autem do.* Apponit Apostolus in præsenti innuptos cum his, qui matrimonio sunt conjuncti: nam uxoratis ait, præcipit Dominus, non ego. At de non conjunctis matrimonio ait, consulo ego, Dominus non præcipit, *De cæteris dico ego, non Dominus.*

Arguunt Sextò. Ad hoc ut Deus dicatur 80.
loqui *per os Prophetarum sat est*, quod eis inspiret rei sententiam, & sensum. Nam Petrus dicitur moraliter loqui per suum procuratorem, etsi mandatur talis rei executio, quamvis in particulari non determinet verba. Ad argumentum respondetur negando antecedens, quia Petrus agit in suum procuratorem moraliter per commissionem, & mandatum illi commissum; at Deus cum Scriptore Canonico se habet physicè, & realiter per speciem, vel alio modo, per quam illi manifestat suum conceptum, & homo solum est instrumentum, seu calamus, quo mediante Deus loquitur nobis, & ad hoc non sufficit tantùm sententias inspirasse, sed etiam ulteriùs requiritur singula verba dictasse.

Quæstio VII.

An, ut aliqua Scriptura sit, & dicatur divina sufficit, quòd postquam illa est scripta humano spiritu, Deus illam approbet?

SUMMARIUM.

81 *Prima sententia affirmat.*

82 *Proponuntur tria fundamenta hujus ſententiæ, & n.83.*

84 *Secunda ſententia, & vera negat.*

85. *Sententia Sacerdotum approbata à Deo non ſunt Scriptura.*

86 *Scriptura intrinſecè, & eſſentialiter, cum ſit Verbum Dei, debet procedere ab ipſo, ad illúmque dicere relationem originis*

87 *Ex eo quod Deus approbet ſcripta D. Thomæ, non inde ſunt Scriptura.*

88 *Ex eo quod cenſor approbet librum, non inde dicitur illius Auctor.*

89 *Dicta Philoſophorum prout ab ipſis ſunt dicta, nullam habent auctoritatem; prout referuntur ab Scriptore Canonico multam, & num.90.*

91 *Scriptura approbata à Deo eſt certiſſima veritatis, tamen Deus non poteſt dici illius Author.*

81. Bonfrerius. Nieremb. PArtem affirmantem tenent Bonfreretus *in Prologo c.8. ſect.* 3.Nieremberg.*de orig. ſcript.* Et probant primò hanc ſuam ſententiam. Quia valdè celebris eſt illa Epimenidis ſententia, quæ habetur ad Titum 1. num. 12. (Ad Tit.) *Cretenſes ſemper mendaces, malæ beſtiæ, ventres pigri.* Et ſimilia, quæ dicta ſunt ab Auctoribus prophanis, & tamen modò habentur, ut Scriptura ſacra, ac Verbum Dei, ex eo quia per Apoſtolum Paulum, tanquam per ſuum ſcribam, ac organum illas approbavit, ac veras eſſe teſtatur Deus.

82. Secundò. Liber ſecundus Machabæorum, abſque dubio Scriptura ſacra, ac Verbum Dei eſt, & tamen ſecundus liber Machabæorum breviori ſtylo deſumptus eſt ex quinque libris Jaſonis Cirinei, ut dicitur eodem *lib.2 Mach. c.2.n.24.* (2 Mach.2.) Et tamen Jaſon Cirineus, ut Auctor Canonicus, ac ſacer non fuit, ea tamen, quæ ex ejus libris in hoc ſecundo Machabæorum breviata ſunt, Deus approbavit, ſuntque jam abſque dubio Verbum Dei, & Scriptura ſacra; ergo ſufficit ipſa approbatio Dei.

83. Probatur. Tertiò. Quia hæc Scriptura à Deo approbata, tam eſſet infallibilis veritatis, ac ſi ab Spiritu ſancto fuiſſet dictata, ac cõſcripta, ſicut ſi ille, qui à ſecretis Regis eſt, ex propria mente epiſtolam aliquam ſcribat, talis epiſtola Regis erit, ac dicetur, ſi illam Rex poſteà approbet, & ſubſcribat; & ejuſdem auctoritatis erit, ac ſi Rex illam proprio marte dictaret, ac ſcriberet.

Secunda, & vera ſententia negativa tenet,

84. quòd non ſufficit, ut aliqua Scriptura propriè, & intrinſecè dicatur ſacra, ac divina, & Verbum Dei; quòd cùm ſit ſcripta, & effecta ſpiritu humano, Deus poſteà illam approbet, & nihil in ea eſſe falſum dicat. Ita expreſsè docent Antonius Peres *in Pentac. fidei volum. 3. dub. 12. cap. 7.* Setatius *in Prolog. c.4.q.15.* Lorca *2.2.tract.1.de locis diſp.1.n.8.* Ex noſtris Andreas a Cruce *1.p.q. 1. art. 10. num.238.* Antonius à Matre Dei *in Iſagogem Scripturæ Præud. lib. 3. num. 40.* in hac ſententia ſunt omnes Sancti Patres, ac Doctores, quos citavi ſuperiori *quæſt. num. 64.* Qui aſſerunt de ratione divinæ Scripturæ eſſe eſſe quòd Deus Scriptori ſacro non ſolùm ſententias, ſed etiam ſingula verba, ac eorum ordinem inſpiret, & dictet. (Peres. Setatius. Lorca. A Cruce. A Matre Dei.)

Probatur hæc ſententia. Primò. In cauſa dubia mandat Deus, ut judicia, ac ſententiæ Sacerdotum requirantur, & pro illis ſtandum, minimèque ab illis recedendum. Sic ait Deus. Deuter.17. num.9. *Veniéſque ad Sacerdotes, & facies quodcunque dixerint, ſequeriſque ſententias eorum, nec declinabis ad dexteram, nec ad ſiniſtram.* Et inſuper mandat Dominus, qui ipſorum judicio obedire noluerit, morte puniatur, & quamvis Sacerdotum ſententiæ tam rigidè, ac ſublimè ſint à Deo approbatæ; nullus dicet tales ſententias eſſe Dei, ſed tantùm Sacerdotum; ergo ſola approbatio non ſufficit, ut tales ſententiæ Dei dicantur, ac illius eſſe verbum, cùm illud non conceperit, ac protulerit Deus immediatè. 85. (Deuter.17.)

Probatur Secundò. De eſſentiali verbi ratione eſt, ut intrinſecè, & propriè procedat ab eo, cujus eſt verbum, ad eumque tanquam à dicente dicat relationem originis, ut ad ſuum principium, à quo manat, ut docet Divus Thomas *in 1. diſtinct. 27.quæſt.2. art.2.* Sed per hoc, quòd Deus approbet aliquam Scripturam propriè, & intrinſecè, non ſunt Dei Verbum, neque Scriptura ſacra, & divina eſt dicenda, neque Deus illius Auctor eſt dicendus, cum talis Scriptura non ſit ab ipſo ut dicente. 86. (D.Thom.)

Probatur Tertiò, ex eo quòd Deus ſcripta Angelici Doctoris approbaverit: *Bene ſcripſiſti de me Thoma.* Quæ revelatio maximè eſt approbata ab Eccleſia, & habetur in Breviario; & tamen nullus dicet ſcripta Angelici Doctoris eſſe Verbum Dei, ac Scripturam ſacram; ergo non ſufficit ſola Dei approbatio, ad hoc ut aliqua Scriptura dicatur, ac ſit ſacra, ac Verbum Dei. 87. (D.Thom. Eccleſia.)

Quartò. Cum cenſor alicujus approbat librum, teſtatur ipſum eſſe legitimæ, & veræ doctrinæ, in eóque nihil eſſe alienum à fide, veritate, ac bonis moribus, non inde talis liber dicitur cenſoris, aut ipſius verba cenſori attribuuntur, ſed ſemper liber, ipſiuſque verba ſunt ſui primi Scriptoris, ac Auctoris; ſed ſolùm per approbationem conciliatur libro majus robur, ac auctoritas, quod in eo inoffenſo pede omnia ſint conſona fidei, ac bonis moribus; ergo ex eo quòd Deus Scripturam humano ſpiritu confectam approbat, ſolum corroborat, ac confirmat, in ea nihil diſſonum haberi, tamen ex vi hujus approbationis, non dicitur ipſius Auctor, ſed ſemper talis Scriptura illius eſt, qui pro ſua induſtria illam ſcripſit, ſuóſque exprimit mentis conceptus, ac partus. 88.

Ad primum argumentum ex Apoſtolo Paulo ad Titum. Illud dictum, *Cretenſes ſemper mendaces,* &c. eſſe proloquium Epimenidis Poëtæ, ac proinde ut dictum eſt ab ipſo Gentili, nullam habet auctoritatem, at verò prout refertur, & ſcribitur ab Apoſtolo illuminato ab Spiritu ſancto, qui ejus mentem, & calamum dirigebat, & gubernabat, non ſolùm quoad ſenſum, ſed etiam quoad verba, eorúmque ordinem, & diſpoſitionem, eſt Scriptura ſacra Canonica, ac Dei Verbum, utpote ab ipſo dictante, & ideo immediatè ſubdit Apoſtolus, poſtquam dixit *Malæ beſtiæ, ventres pigri,* addit: *Hoc teſtimonium verum eſt.* Sic idem Apoſtolus ait Actor.4. num.28. 89. (Epimenid. Ad Tit.1. Actor.17.)

Sicut

sicut quidam vestrorum Poëtarum dixerunt, ipsius enim genus sumus, prout illud fuit dictum ab Areta Poëta, nullam habebat auctoritatem, prout verò refertur ab Apostolo, ei tribuit auctoritatem Canonicam, utpote dictum à Poëtis. Ita Sanchez, Setatius, Bellarm. Cornel. *ad 2. Machab.* statim citandi.

90. Ad secundum patet responsio ex proximè dictis ad primum. Quamquam ille liber Jasonis Cyrinei, nullam habeat auctoritatē Canonicam, tamen illa, quæ ex eo Iudas Auctor secundi libri Machabæorum desumpsit Spiritu S. illuminante, ac dirigente ejus mentem, & calamum usque ad ultimum apicem, vera, sacra ac Canonica sunt, non prout sunt dicta à Iasone Cyrineo, sed prout sunt inspirata, ac scripta ab Spiritu sancto, per ejus scribam, ac ministrum, sicut cùm introducitur serpens loquēs mulieri: *Eritis sicut Dij.* Gen. 2. prout dicta sunt à serpente nullam, habent sacram auctoritatem, maximè verò prout sunt scripta ab Auctore Canonico, regente, ac dirigente ejus manum Spiritu Sancto. Et quamvis demus, quòd ille liber Iasonis Cyrinei habuerit aliqua falsa, tamen ea, quæ Auctor secundi libri Machabæorum de eo desumpsit, sunt verissima, ac certissima, sicut liber Henoc est apocryphus, tamen ea, quæ Apostolus Iudas *in sua Canonica, n.* 14. de eo refert, sunt infallibilis, ac certissimæ veritatis.

91. Ad tertium respondetur concedendo antecedens, quia ille liber, seu illa Scriptura probata Deo, continet infallibilem, & certissimam veritatem, quia Deus non potest approbare, id, quod est falsum, & alienum à veritate, tamē talis Scripturam non erit divina, & sacra, quia ad Scriptura sanè duo requiruntur, infallibilis veritas, & ut Deus sit illius Auctor dictans, & inspirans non solùm ipsum verū sensum, & verba usque ad ultimū apicē. Id quod dicitur de illa Epistola, verū est quod habebit auctoritatem regiam, & dicetur subscripta à Rege, non tamen subscripta ab ipso.

Sanch. Serarius. Bellarm. Cornelius

Genes.

Iud. Apost.

QUÆSTIO VIII.

De cognitione prophetica varia dubia resolvuntur.

SUMMARIUM.

92 *Etymologia nominis Prophetia.*
93 *Quid sit Prophetia.*
94 *Quod sit ejus objectum formale, & materiale.*
95 *Quæ comprehendantur sub Prophetia.*
96 *Tripliciter res manifestantur sub Prophetia.*
97 *Lumen propheticum, & fidei distinguuntur, non accidentaliter, sed essentialiter, & n. 98. 99.*
100 *Ponuntur aliqua discrimina inter Fidem, & Prophetiam.*
101 *In quibus conveniant Fides, & Prophetia.*
102 *De ratione Prophetæ est, ut intelligat, & cognoscat ea, quæ vaticinatur.*
103 *Ordinariè loquendo non requiritur, ut intelligat secundum omnem sensum.*
104 *Revelationes propheticæ poterant esse abstracta, & obscura, ita de facto ordinariè, & n. 105. 106.*
108 *Aliquando etiam poterant esse clara, & evidentes, & n. 108.*
109 *Quod fieri potest tripliciter modo, & n. 110.*
111 *Propheta post suas revelationes de illis recordabantur.*

92. Circa Etymologiam nominis Prophetiæ, variæ hujus nominis sunt derivationes, ut videre est apud Suar. *tom. 1. de fide tr. 1. disp. 8. sect. 3. n. 1.* Illa tamen aptior videtur, quæ facit derivationem à verbo Græco, quod est *prædicere*, ac proinde Propheta est ille, qui futura prædicit; hanc derivationem tenent, & approbant D. Gregor. *homil. 1. in Ezechiel* D. Irenæus *lib. 4. cap. 37.* & cum hac coincidit alia etymologia, quam ex Isidoro *lib. 7. etymolog. cap. 8.* tradit D. Thom. 2. 2. q. 171. *art. 1.* à verbo Græco *Pro*, id est, *Procul videns*.

93. Prophetia juxta D. Thom. proximè citata *q. 171. art. 1.* est cognitio quædam supernaturalis in divina revelatione fundata eorum, quæ procul distant ab hominum notitia. Dicitur cognitio, sic frequenter apud Prophetas Isai. 1. *Visio Isaiæ, quam vidit.* Ezech. 1. n. 4. *Et vidi, ecce ventus.* Dan. 1. n. 17. *Dedit autem Deus Danieli intelligentiam omnium visionum.* Et hæc cognitio est certa, & infallibilis, quæ reddit intellectum certissimum de re revelata. Ita D. Th. *q. 174. n. 3.* D. Iren. *l. 4. c. 42. 43.* & ideò sæpè Prophetæ loquuntur de re futura, tanquam de præterita, ut notant D. Epiph. *heres. 79.* D. Aug. *epist. 57.* & talis cognitio non solùm reddit intellectum certum de re revelata, sed etiam de ipso revelante, quòd sit Deus, ut docet D. Th. *citata q. 171. art. 5.* & apertè sequitur ex antecedenti. Quia non potest esse judicium certum, & infallibile rei revelatæ, nisi eadem certitudine judicetur Deum esse revelantem.

94. Quòd autem hæc cognitio sit supernaturalis, patet; quia objectum formale propheticæ cognitionis, est *Deus revelans*, seu auctoritas Dei revelantis. Ita D. Th. 2. 2. q. 171. *art. 3. ad 3.* conclusio est de fide, addit Suar. citata *disp. 5. sect. 3. n. 10.* Patet. Luc. 1. *Locutus est Deus per os Sanctorum qui à sæculo sunt, Prophetarum ejus.* 2. Petr. 1. *Spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti Dei homines.* Et ex multis aliis, quæ adduxi *quæst. 1. num. 1.* & *quæst. 1. in principio.* objectum autem materiale est ipsa res revelata.

95. Sub Prophetiæ objecto non solùm cadunt futura, sed etiam ea quorum notitia naturaliter haberi non potest, ut sunt secreta cordium præterita, & à loco distantia: nam licet hæc objecta naturalia respectu aliquorum, nempe respectu illorum, quibus illa sunt præsentia, tamen respectu aliorum, quibus illa sunt remota, & abscondita, sunt objecta Prophetiæ secreta Cordium, sunt præsentia habentibus illa; & quæ in India fiunt modò, & ante mille annos facta sunt præsentia sunt existentibus in India, vel illis, qui in tali sæculo vixerunt; at verò respectu eorum, qui maximè distant, v.g. in Hispania habitant, vel in hoc sæculo degunt, sunt objectum propheticæ cognitionis, sic Moyses spiritu prophetico scripsit totum librum Geneseos, cujus gesta multa millia annorum floruerunt ante eum. Sic & Eliseus agnoscebat secreta Consiliorum Regis Syriæ, 4. Reg. 6. n. 12.

D. Greg. D. Iren. D. Isidor. D. Thom. D. Thom. Isai. 1. Ezech. 1. Daniel. 1. D. Thom. D. Iren. D. Epiph. D. August. D. Thom. D. Thom. Suar. Luc. 1. 2. Petr. 1. 4. Reg. 6.

Varij modi quibus objecta Prophetiæ proponuntur.

96. D. Thom. Triplicitet Deus manifeſtat objectum Prophetiæ,ut explicat D.Thom.2.2.q.174.Tripliciter.Primò.*Intelligibiliter*,ut cùm Deus in intellectu infundit novas ſpecies intelligibiles, vel priſtinas coordinat ad novam veritatem exprimendam.Secundò.*Imaginariè*, infundendo in phantaſiam nova phantaſmata,aut antiqua coordinando ad novam veritatem repræſentandam.Tertiò.*Senſibiliter* producendo ſenſibiles ſpecies ab ipſo ordinatas, ad aliquam veritatem ſignificandam; ut cum per flammā rubi manifeſtavit ſe Moiſi *Exod* 3 Per ollam ſuccenſam revelavit Ieremiæ 1. Civitatis incendium. Per campum mortuorum oſſibus plenum,quæ ad verba Ezechiel.37.revixerūt, ſignificavit Deus, Spiritum, quem erat ipſe daturus Populo ſuo.Per Scripturam in pariete exaratam, manifeſtavit.Daniel 5. amiſſionem Regni,& mortem Regis Baltaſſar.Fiebant autem hujuſmodi ſenſibiles, & imaginariæ apparitiones miniſterio Angelorum, ut docet D. Thomas 2.2. q. 171.art.2. & colligitur ex *Actorum cap.*7.ubi dicitur, quod Angelus apparuit Moiſi in rubo.

Exod.3. Jerem. 1. Ezech. 37. D.Thom. Act.7.

In quo Prophetia differat,& conveniat cum fide.

97. Ex dictis patet Prophetiam non diſcriminari à Fide, neque quoad objectum formale ſaltem principale, quod eſt prima veritas revelans;neque quoad materiale,v.g.*In principio creavit Deus cœlum,& terram*; quoad Scriptorem Canonicum,& quoad nos,niſi tantùm in modo proponendi, quia objectum materiale fidei de lege ordinaria proponitur ab Eccleſia credendum,objectum Prophetiæ ab ipſo Deo miniſterio Angelorum;ſolùm ergo diſcrimen eſt penes lumen,an unus differat eſſentialiter ab alio.

Gen.1.

98. Suarez *tom.*1. *ad* 3.*p. diſp.*21.*ſect.*1. & 1. *de fide diſp.*8 *ſect.*5 & Vaſq.3.*p.q.*7.D.Thom. *art.* 8. docent diſcrimen eſſe accidentale.Ita Abulenſ. *in cap.* 11.*Numer.q.*64. qui ob hanc cauſam Prophetiam in Chriſto eſſe negavit,quia putavit de ratione ejus eſſe obſcuritatem. At è contra Cajetanus 2.2.*q.*171.*art.*5. Bañes *ibi q.* 1. *art.*1 *dub.*4. Petrus Hurtado de Incarnat. *diſp.*51. Amicus *tom.*4.*diſp.*12. *de fide n.*27.dicunt diſcrimen eſſe eſſentiale;& hæc ſententia videtur probabilior.

Suar. Vaſq. Abul. Caiet. Bañes. Hurr. Amicus.

99. Primò. Quia in Chriſto fuit lumen propheticum, in quo non fuit lumen fidei; ergo unum eſt ſeperabile ab alio. Secundò. Lumen fidei ſolùm inclinat intellectum ad aſſentiendum objecto revelato propter teſtimonium Dei revelantis. At lumen Prophetiæ reddit etiam certum intellectum de ipſo objecto revelato,ac de illius ſignificatione,intelligentia,ac cognitione,ut ſtatim dicam,& inſuper quod talis revelatio ſit à Deo. Atqui lumen, quod natura ſua non ſolùm inclinat intellectum ad aſſentiendum revelatæ veritati,propter auctoritatem revelantis, ſed etiam illum certificat, tum de revelatione Dei,tum etiam de ſignificato ipſius rei,eſſentialiter diſtinguitur ab eo lumine, qui ſolum reddit intellectum certum de teſtimonio,& auctoritate dicentis; ergo utrumque lumen eſſentialiter differunt: nam utrumque lumen habet differentias inter ſe eſſentialiter diſtinctas.

Sunt etiam alia diſcrimina inter fidem, & Prophetiam. Primò. Fides dirigitur ad juſtificationem propriam credentis; Prophetia ad utilitatem,ac emendationem aliorum. Secundò Lumen fidei non ſolùm eſt actuale,ſed etiā habituale,Propheticum verò in homine puro eſt tantùm actuale,nō quod habituale implicet,ut videtur ſentire Caietan.2.2.q.171.*art.*2 & cum eo Amicus citatus *n.* 31. alioquin nec in Chriſto potuiſſet eſſe habituale, ſed quia ordinariè loquendo non ita expedit.Hinc fit, ut non ſemper ſit in poteſtate Prophetæ occulta prædicere,ſed quando Deus illi ea revelat,& ideo Eliſæus dixit ad puerum ſuū Giezi 4 *Reg* 4.*Dominus celavit à me,& non indicavit mihi.* Tertiò. Actus fidei eſt liber;propheticus ſaltem quoad apprehenſionem veritatis ſignificatæ, & atteſtationis Dei loquentis, eſt neceſſarius; tamen judicium, ſeu intelligentia de re revelata, ſi ea evidenter non revelетur, poteſt eſſe liber, ſaltem quoad exercitium.Quartò. Ut docet D. Thom.2.2.*q.*173, *art.*4. Deus inclinat, & movet mentem Prophetæ, non ſolùm ad apprehendendam veritatem revelatam,eique certò aſſentiendum,ſed etiam ad illam loquendam, & manifeſtandam aliis, vel ad aliquid faciendum,juxta diſpoſitionem divinam; at movet, & inclinat Deus mentem credentis,ſolùm ad aſſentiendum veritati ſufficienter propoſitæ. 100.

Caiet. Amic. 4.Reg 4. D.Thom.

Conveniunt autem fides,& Prophetia.Primò,quia neutri poteſt ſubeſſe falſum;utraque nititur auctoritati divinæ,cui omnino eſt impoſſibile aliquid falſum ſubeſſe. Secundò,fidea, & Prophetia habent æqualem certitudinem, quidquid in contrarium dicant *Caietan. Bañes,Hurtado.*Utraque enim fundatur in auctoritate Dei revelantis, & eſto aliqua Prophetia innitatur in clara Dei viſione,illa clara viſio, ac cognitio in actu Prophetiæ non auget certitudinē ſupra certitudinem fidei, quia Deus tam verax eſt,& teſtificans,ac ſe manifeſtans; tamen ut notat Suarez *citata diſp.* 8. *ſect.*5.*n.*18.Illa Prophetia,quæ fundatur in evidentia in ratione entis perfectior erit fide,ſuperat enim ipſam in evidentia.Tertiò.Utraque eſt actus naturalem vim excedens, & tam fides,quàm Prophetia ſupernaturalis eſt ratione objecti,ut eſt dictum. Quartò.Quia utraque ceſſat in patria,juxta illud 1.Corinth.13. *Prophetia evacuabuntur*; tum quia utraque cognitio, ſaltem de lege ordinaria,& in puro homine, aliquid habet obſcuritatis, quæ in patria ceſſat. Tum maximè, quia ut docet Divus Thomas 2. 2. *quæſt.*174. *art.*5. Prophetia eſt cognitio eorum, quæ procul ſunt à ſtatu cognoſcentis. In patria autem nulla veritas erit procul à ſtatu beati;videnti enim eſſentiam divinam, nulla veritas eſt procul, ſed præſens beato; unde ibidem *ad* 3, docet Divus Thomas, in Chriſto fuiſſe Prophetiam, non qua erat comprehenſor,quia ſic nulla veritas erat ei procul, ſed ut erat viator. Quintò. Quod per utramque debet homo intelligere,quæ credit,vel vaticinatur: 101.

Caiet. Bañes. Suar. 1.Cor.13. D.Thom.

unde

unde inquirendum est quam cognitionem habeat Propheta de re vaticinata.

De cognitione Prophetica.

102. Hanc quæstionem jam tractavi Opusculo primo *q.1. à n.75.76.*& deinceps, ubi cum D. Thom.2.2. *q.173.art.*4.ac communni sententia Theologorum dixi de ratione Prophetæ esse, ut cognoscat, ac intelligat ea, quæ dicit, vel facit, & ideo ait S. Doctor, quòd nec Balaam, nec Caiphas, nec milites nolentes dividere vestimenta Christi fuerint Prophetæ, cùm non intelligerent mysteria, quæ sub verbis, vel factis continebantur; & ideò Prophetæ communiter appellabantur. (D.Thom.)

103. Tota difficultas est; an ad rationem Prophetæ pertineat, ut rem à se vaticinatam intelligat secundùm omnem sui sensum, cùm Scripturæ sensus multiplex sit? Multi Doctores partem affirmantem tenent. Communis sententia negat; non enim requiritur, ut intelligat secundùm omnem sui sensum, sed secundùm aliquem, prout Spiritus sanctus illuminaverat. At verò in Prophetis majoribus major debet admitti cognitio in multiplici sensu, prout eorum dignitas postulaverat. Vide dicta citato loco *n.77.78.79.* & hoc etiam tenet Lahay *Prol. in Bibliam Maximam sect.*10. *cap.7. §. Inquires secundo.* (Lahay.)

104. Difficultas verò est, an in Prophetis talis cognitio esset intuitiva, vel abstractiva. Pro quo. Primò Dico, quod revelationes Propheticæ poterant esse obscuræ, & abstractivæ, & ita de facto ordinariè loquendo sæpè contigisse. Ita Suar. *de fide disp.8. sect.5. n.2. & 3.* Prima pars conclusionis probatur. Quia Prophetæ potuerunt habere à Deo revelationem hujus veritatis, *Antichristus erit*, sicut & nos habemus revelationem ejusdem propositionis per fidem, sed nostra cognitio est obscura, cum sit ex fide ita etiam & illorum. (Suar.)

105. Probatur secunda pars, quia promissiones factæ Abrahamo *Gen. 15.17. & 18.* fuerunt & revelationes Propheticæ, utpote de futuro eventu, ut docet D.Tho.2.2.*q.171.a.5.* & tamen Abrahamus dans illis fidem, magnum habuit meritum. *Credidit Abraham Deo, & reputatum est illi ad justitiam.* Rom.4.n.11. Heb. 11. n.8. Jacobi 2. n. 120 ergo tales revelationes, cùm inservirent ad meritum, fuerunt obscuræ; & idem dicendum de aliis revelationibus, quæ fuerunt factæ aliis Patribus. Idem etiam dicendum de revelatione facta Beatiss. Virgini Mariæ per Angelum de Conceptione Sacratissimi filij sui, quæ non fuit cum evidentia: nam consensus, quem Beatissima Virgo præstitit, fuit maximè meritorius, & plus in eo meruit, quàm omnes Sancti, omnibus suis actibus, ac meritis, ut ex D. Bernardino dixi *tom.1 in Evang lib.1.cap.5.q.57.n.164.* (Genes. 15. D.Thom. Genes. 15. & 17. Rom. 4. Hebr. 11. Jacobi 2.)

106. Pro quo nota cum D.Chrys. in exordio enarrationis in Isaiam, ut jam dixi, Prophetas dici videntes, non quia semper clarè viderint, sed quia tanta certitudine audiebant, ac si viderent, & D.Hier. *in c.1.Isaia*, & in Abdiam Prophetam, explicans vocabula illa Prophetarum *visionis, videndi*, ait uti illis verbis propter certitudinem, non propter claritatem, eò quòd sensus visus omnium certissimus consistit. (D. Chrys. D. Hieron.)

107. Dico 2. Revelationes propheticas potuisse esse claras, & ita aliquando de facto fuisse. Ita Suar *sect.5.n 5.& 6.* & citat Scot. Capreol. Majorem, & in eadē sententia est Arriaga *de fide disp.10. sect. 2. à n. 37.* Probatur prima pars. Christus D. fuit verus Propheta Deut.18. *Prophetam suscitabit Dominus de fratribus vestris*; quod de Christo D. interpretatur. S. Steph. *Actor. 7.* & Christus D. *Matth. 18.* se ipsum Prophetam appellat: *Non est Propheta cum honore in patria sua.* Nec potest dici hoc fuisse in Christo per visionem beatificam, quia ut docet D.Th.3. *p.q.4. art.*8. Christum ut Prophetam ejus cognitionem non fuisse per visionem beatificam. Confirmatur, quia nulla assignabitur repugnantia, ob quam Deus de mysteriis supernaturalibus puro viatori possit communicare evidentem notitiam extra visionem beatam; hoc enim nec repugnat ex parte Dei, nec ex parte potentiæ, talis visio potest fieri intellectualiter, & totum maximè corroboratur in scientia infusa animæ Christi Domini. (Suarius. Arriaga. Deuter. 18. Actor. 7. Matth. 18.)

108. Probatur secunda pars conclusionis ex variis modis, quibus hæc cognitio prophetica potest contingere explicatis supra num. 96. Primò, quando intellectus sic illustratur, & elevatur, ut sine operatione Phantasiæ rem cognoscat per species infusas, quod valdè rarum est, & concessum videtur D. Paulo, quando raptus est in tertium cœlum, & audivit arcana verba, quæ non liceat homini loqui 2. *Cor.12. n. 2.* Hunc etiam modum concessum fuisse B. Virgini post verbi Incarnationem, ut mysterium ipsum clarè per intellectum cognoverit, & viderit, tenet Suar.3.*p q.30.art.4.disp.9. sect.2* & ego ipse *tom.6. in Evang.* (2. Cor. 12. Suar.)

109. Secundus modus est, quando phantasia intellectui cooperatur, non quòd intellectus moveatur à phantasia, sed quòd ipsa phantasia moveatur, & applicetur ab intellectu, ut secū operetur, & concurrat ad intellectionem, & visionem propheticam. Talis fuit visio Isaiæ c.6. ut docet ibid. D.Hier. & Corn. *Proœmium in Prophetas n.11.* Ibi enim vidit tres Personas Divinas in una essentia, ut ibi communiter docent Doctores, & si quæ fuerint ei similes, & æquè sublimes. Hic autem modus non fit ab Angelo, sed solùm à Deo; solus enim Deus illabi potest menti, ac intellectui, eique immediatè lumen, & species infundere. (D. Hieron. Cornel.)

110. Tertius modus per species coordinatas in phantasia ab Angelo, vel alias denuo infusas, & adjuta divinitus ipsa phantasia, ut dixi de visione facta Joanni in Apocalypsi *tom. 1. in ejus proœmio, q. 7.* quo posito aptissimè, ac clarissimè Prophetæ res videbant, tanquam si per figuras externas repræsentarentur res. Sic Jeremias 1 *Vidit ollam succensam, virgam vigilantem.* Sic. Exech. 1. *Vidit currum, & quatuor animalia.* Dan.2.& 4. *Regis somnium, & arborem.* Vel per species externas exterioribus sensibus objectas, ut Moyses vidit rubum ardentem, qui nō comburebatur. *Exod.3.* & Balthassar vidit manum hominis scribentem literas in pariete, quas interpretatur *Dan.5.* & quamvis hujusmodi species possint immediatè infundi, ac excitari à Deo, hoc communiter non fit, nisi ministerio Angelorum, ut docent D. Dion. *de cœlesti Hierarch.c.4.* D.Aug. *lib.3. de Trinit.* (Jerem. Ezech. 1. Daniel. 2. & 4. Exod. 3. Daniel. 5. D. Dion. D.August.)

D. Damasc. *Trinit. c. ult.* Damasc. *lib. 2. de fide*, & per has
species in phantasia fiebant apparitiones no-
stris Sanctis Teresiæ, & Magdalenæ de Paz-
zi, dum vidit Angelum cor transverberan-
tem, & Christum in manibus clavum dan-
tem, & sic in similibus.

111. Quæres, an Prophetæ recordarentur de re-
velationibus sibi factis, ordinariè? Respon-
detur affirmativè, quia de talibus revelatio-
nibus, poterant in memoria species rememo-
rativæ permanere. Sic Jacob recordabatur de
revelatione sibi facta revertendi in terram
Genes. 31. suæ nativitatis. *Gen. 31. n. 13.* Joseph etiam
optimè recordabatur revelationis circa sig-
gnificationem vaccarum, & faciebat provi-
Genes. 41. sionem in futurum. *Genes. 42. n. 48.* Sic & Jo-
nas in navi recordabatur sibi esse dictum à
Joan. 1. Deo ut iret in Ninive *cap. 1. n. 10.*

QUÆSTIO IX.

Sacra Scriptura valdè difficilis, & clausa.

SUMMARIUM.

112 *Sacra Scriptura ob sui obscuritatem corvo comparatur.*
113 *Dicitur abyssus mysteriorum Dei.*
114 *Ob sui profunditatem dicitur clausa, & signata.*
115 *Et ob hanc difficultatem Discipuli rogabant Christum, ut eis diceret, & explicaret parabolas.*
Inde pro magno dono post resurrectionem eis Christus aperuit sensum ut Scripturas intelligerent. Ibid.
116 *Patres magnam difficultatem agnoscunt.*
117 *Argumentum, quia Patres multoties Scripturas dicunt claras.*
118 *Deus in Scripturis contemperavit obscura claris.*
119 *Scriptura sanctis Patribus ob suum magnum Spiritum claras, aliis verò obscuras, & clausas.*

112. SAcra Scriptura, valdè profunda, & obscu-
ra est. De suo dilecto ait divina sponsa
Cant. 5. Cantic. 5. n. 11. *Coma capitis ejus sicut elata pal-
marum, nigra quasi corvus:* per comas capitis
Rupert. intelligit sacras Scripturas. Rupertus ibi in
rem nostrã ait: *Sunt autem nigra, quasi corvus,
quia tenebrosa aqua in nubibus aeris, id est, occul-
ta scientia in Prophetis, atque legalibus Scriptu-
ris. Ita ut veraciter dicas, nigredo magna ut cor-
vus, capitis dilecti.* Rectè sacræ literæ compa-
rantur cum corvo; nam ille recenter natus
albescit, temporis processu niger evadit, ut tra-
dunt naturalium Scriptores, sic sacræ Scriptu-
ræ primo intuitu dum recenter accipis, vi-
dentur albescere, absque ulla nigredinis diffi-
cultate, sed si paulatim in illarum studio in-
cumbas, obscuriores senties, & multas diffi-
cultates, ac obscuritates invenies. *Ita veraciter
dicas, nigredo magna, ut corvus capitis dilecti.*

113. Hanc summam profunditatem Scriptura-
Psalm. 42. rum, nobis proponit Regius Vates Psal. 32.
num. 7. *Ponit in thesauris abyssos.* Deus in Scri-
pturarum thesauris ponit abyssos multæ pro-
funditatis, ac obscuritatis sacrorum myste- D. Laurent.
riorum. D. Laurent. Justin. *in prædictum Psal-* Justin.
mum, ut habetur in Ambrosiana Bibliotheca,
& ait: *Thesauros sapientiæ, & scientiæ ponit
abyssos, id est, in Scripturis profundas altitudines
ponit, ut quis eas pietatis studio inquirat.*

Ipsa Scriptura, ob suam profunditatem, ac 114.
obscuritatem vocatur: *Liber signatus sigillis
septem, quem nemo poterat, neque in cœlo, nec in
terra, neque subtus terram legere, aut illum respi-
cere, sed vincit Leo de Tribu Juda aperire librum,
& solvere septem signacula ejus.* Apoc. 5. nu. 3. Apoc. 5.
sic & Isaias 8. nu. 16. ait, *Liga testimonium, sig-* Isai. 8.
*na legem in discipulis meis, expectabo Dominum,
qui abscondit faciem suam à domo Iacob.* Qui-
bus verbis insinuare videtur Scripturas esse
signatas, illis quibus Deus se abscondit, nec
eos lumine intelligentiæ perfundit. Sic &
Danieli præcipitur cap. 12. num. 4. *Tu autem* Daniel. 12.
*Daniel claude sermones, & signa librum usque
ad tempus statutum; plurimi pertransibunt, &
multiplex erit scientia.* Id est multi pertransi-
bunt, usque nempe ad Antichristum non in-
telligentes, quorum multiplex erit scientia,
seu interpretatio, ob ejus difficultatem. Sic
& Oseas terminat suam Prophetiam 14. Ose. 14.
num. 10. *Quis sapiens intelliget ista? Intelligens
& sciet hæc.* D. Hieron. *Proœmio in Oseam* di- D. Hieron.
cit non ut de re impossibili, sed tanquam
de re nimis difficili, quia intelliget.

Hoc etiam passim invenitur in novo Te- 115.
stamento, cùm Christus Dominus dixisset: *Sol-
vite templum hoc, & in tribus diebus excitabo il-
lud.* Joan. 2. num. 19. Judæi inde arripuerunt Joan. 2.
ansam ad eum accusandum de blasphemia, &
discipuli verbum non intellexerunt, nisi post
resurrectionem, ibid. n. 22. Invento Jesu in
templo, ait ad circunstantes. *Quid est, quod me
quærebatis, nesciebatis, quia in his, quæ Patris mei
sunt oportet me esse.* Luc. 2. n. 49. & statim ad- Luc. 2.
jungit Evangelista de circunstantibus; *Et
ipsi non intellexerunt verbum, quod locutus est
ad eos.* Sic cùm Christus Dominus loquere-
tur frequenter in parabolis, dicebant ei Dis-
cipuli ejus, *Edissere nobis parabolam.* Matth. 13. Matth. 13.
num. 36. & Matth. 5. num. 15. Marc. 4. n. 34. Matth. 5. Marc. 4.
Luc. 8. n. 9. & inde pro magno, ac singulari Luc. 8.
beneficio post resurrectionem Christus Do-
minus suis Discipulis aperuit sensum, ut in-
telligerent Scripturas. *Luc. 24. num. 45.* quia Luc. 24.
aliàs eas non intelligerent.

Pro qua re audiendus est Magnus Augu- 116. D. August.
stinus epistol. ad Januar. cap. 6. ubi ait: *In
ipsis sanctis Scripturis, multò nescio plura, quam
scio.* Et D. Hieronymus in cap. 4. ad Ephesios, D. Hieron.
ait: *Quò plus in Scripturis procedit quis, eò ma-
jores ei occurrunt difficultates.* Et ideo frequen-
ter Sancti Patres ad intelligenda multa loca
sacræ Scripturæ, non, solùm studium, sed
etiam orationes, ac multas vigilias adhibe-
bant, ut D. Hieronym. D. Thomas, D. Bona- D. Thom. D. Bonav.
ventura, & alij.

Dices. Frequenter sancti Patres sacras Scri- 117.
pturas dicunt claras, manifestas, & evidentes.
Ita D. Chrysost. *homil. 3. de Lazaro.* Noster D. Chrys.
D. Cyrillus *lib. 7. contra Iulianum.* D. Fulgen- D. Cyril. D. Fulgent.
tius *serm. de Confessoribus.* D. Basilius *in Defi-* D. Basil.
nitionibus contractioribus, quæst. 45. Origenes Origenes.
contra Celsum. Ubi videtur dicere Scripturas
divinitùs conscriptas, ut ab omnibus utiliter
legi

S.Iust. Theod. D.Aug. legi possint. Sic Iustin. *in Dialogo cum Tryphone.* Theodorus Abbas apud Cassianum *lib.5. Institu. c.34.* D. August. *lib de opere Monachor. cap.9.*

118. Respondeo. Primò, quod Deus altissima sapientia omnia disponit, obscuritatem Scripturæ temperavit etiam in aliquibus locis cum multa claritate, ad nos illuminandos, ac erudiendos in fidei mysteriis. Ut de Incarna- Ioan. 1. Matth. 26. tione, *Verbum caro factum.* Ioan. 1. De sacra Gelas. Eucharistia, *Hoc est corpus meum, Hic est calix* Marc. 16. *sanguinis mei.* Quo verbo ait Gelasius Papa, alibi à me datus, *Omnes hæreticos interfecit Christus Dominus.* Eadem claritate docet ea, quæ pertinent ad salutem. *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit.* Et de his loquuntur Sancti Patres. Alia dedit Deus in Scriptura, valdè abdita, & recondita, quia omnes non Isa. 60. possunt illa portare, ac capere. Isaias 60. n. 16. ad fideles: *Mammilla regum lactaberis*, de doctrina, qua Deus nutrit suum populum Interlin. loquitur Propheta, ut interpretatur interlinealis; sed cur non ait in plurali mammillis, cum sint duo ubera tua? *Cantic. 4. num. 5.* Cant. 4. quia divina Sapientia habet duas mammillas ad lactandos suos fideles, unam publicam, & manifestam, quam exprimit, ut lac præbeat popularibus, ac sæcularibus quorum capita sunt Reges; aliam mammillam, secretam, & occultam, quam subjacet, ut pabulum exhibeat majoribus virtute, probitate, ac studio quo exercitio, ac diligentia, ex claris, ad obscura, & impervia ascendant.

119. Secundò respondeo sacras Scripturas dici à Patribus claras, quia ipsi sancti Patres sua eximia virtute, sapientia, ac illustratione Spiritus sancti dignabantur eas intelligere, quod verò non militat quo ad nos ac alios. Sic di- 2. Cor. 4. cebat Apostolus Paulus 2. Corinth. 4. nu. 3. *Quod si opertum est Evangelium nostrum, in iis, qui pereunt, est opertum.* Quod ibi explicant D Chrys. D. Thom. D. Chrysost. D. Thomas, Evangelium bonis, & fidelibus est manifestum, aliis verò opertum, & occultum; & 1. Corinth. 2. num. 14. 1. Cor. 2. *Animalis homo non percipit ea, quæ sunt spiritus Dei: spiritualis autem judicat omnia.* Dicitur *Animalis homo*, qui humanis sensibus, ac D. Bern. humanæ scientiæ nititur, ut exponit D. Bernard. *de vita solitaria*; spiritualis autem, qui divina fide, ac illustratione, directione Divi- D. Chrys. D. Amb. D. Anselm. ni spiritus regitur ac gubernatur. Ita D. Chrysost. D. Ambros. D. Anselmus, *Iudicat omnia*, omnia intelligit, ac penetrat.

QUÆSTIO X.

Quare Divinus Spiritus disposuit sacras scripturas esse adeò abditas, & obscuras?

SUMMARIUM.

120 *Primò, ut ipsa Divina litera dent odorem incomprehensibilitatis, ac infinitatis Dei.*

121 *Secundò, si intellectus humanus multa terrestria non capit, quomodo poterit capere altissima mysteria?*

122 *Tertiò, ut furor iniquorum evitetur, & boni ad opem Dei implorandum excitentur.*

123 *Quartò, quod arrogantes non capiunt, humiles percipiunt.*

124 *Quintò tanta difficultas ut nostrum ingenium studium exerceatur.*

125 *Sextò, ut auctoritas Scripturæ in multa veneratione habeatur.*

PRimò respondeo, ut ostendatur Deum esse sapientissimum, & omnem nostram 120. scientiam trascendere, qui per Scripturas nobis loquitur; cum enim ipse in se sit infinitus, & incomprehensæ perfectionis, & Sapientiæ, voluit verba sua, quæ in sacris Libris continentur, esse arcanis plena, quæ minimè valeant comprehendi, ac evacuari à nostro intellectu D. Chrysost. *homil. 18. in Genesim*, ait: D. Chrys. *qualibet syllaba, & apiculus unicus reconditum habet mysteriorum thesaurum.* Ut ita redderemur certi nostro intellectu non posse illam immensam Sapientiam comprehendi, & quòd etiam ipsa sacra Scriptura quendam Divinitatis, ac infinitatis odorem, ac rationem exhalaret. Huc advoco, quod præclarè dixit Tertullian. *in Apolog. cap. 20.* ait: *Idoneum opinor* Tertull. *testimonium divinitatis, veritas divinationis.* Ipsa veritas Prophetiæ, omnino incorrupta, utpote veritas Scripturæ à divina auctoritate, qua nititur, quandam divinitatem sortitur, & testimonium divinitatis præbet.

121. Secundò, Multa dantur in humanis, ac terrenis, quæ humani intellectus capacitatem non transcendunt, & tamen noster intellectus, nec illa capit, nec intelligit, tum ob defectum scientiæ, tum etiam experientiæ, quantò magis id locum habebit, in rebus altissimis, quæ etiam beatorum, qui eas vident, possident, ac fruuntur, capacitatem excedunt; hinc ait Christus Dominus Nicodemo Magistro, ac Doctori in Israël. *Si terrena dixi vobis, & non* Ioan. 3. *creditis* (id est non intelligitis) *Quomodo si dixero vobis cælestia credetis.* Ad quæ scilicet humana intelligentia non ascendit, tanta mysteriorum altitudo omnem superat humani intellectus facultatem, quale est mysterium Sanctissimæ Trinitatis, generationis Verbi divini, Processionis Spiritus sancti, incarnationis, Prædicationis, sacræ Eucharistiæ, & aliorum, quorum singula animum suspensum, ac attonitum reddunt, quid faciet tanta mysteriorum magnitudo? Unde dicebat Apostolus 2. Co- 2. Cor. 12. rinth. 12. num. 4. *Audisse se arcana verba, quæ non licet homini loqui.* Quæ non sunt humanæ intelligentiæ, sed divini Spiritus illustrationis. Sic dicebat Christus Dominus suis discipulis. *Multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modo; cum autem venerit ille Spiritus veritatis, ille docebit vos omnem veritatem.* Ioan. 16. Ioan. 16. num. 12. cùm ergo tanta mysteria divina in Scriptura contineantur, altissimâ providentiâ fuerunt abscondenda humanæ intelligentiæ, cùm sola divini Spiritus luce va- Philo. leant penetrari. Præclarè Philo Hebræus *l. de præmiis & pœnis*, ait, *Solem hunc visibilem, alia re, quam Sole ipso adiuti cernimus? Quid Stellas? An non sola Stellarum ope aspicimus? Lucis aspectum; nonne luci debemus? Ad eundem sane modum, etiam Deus per se ipsum illustrat ad sui notitiam cooperante nomine.*

122. Tertiò, in ſcriptura continentur multæ futurorum prædictiones, quæ valdè convenientiſſimum fuit, figuris, parabolis, ac verbis obſcuris occultari, ut iniquorum furor evitaretur, & bonorum animus excitaretur ad divinam opem pro intelligentia implorandam. Si enim Prophetæ patenter, & clarè prædixiſſent, quod Iudæi ſuum deſideratiſſimum Meſſiam non erant recepturi, & lapidibus, ac blaſphemiis contra eum inſurrecturi, imò cruci, ac morti traditur, ut de facto fecerunt; ſi Prophetæ clarè prædixiſſent, quòd eorum Civitas erat igni tradenda, templum deſolandū, ut non permaneret lapis ſuper lapidem, ſuique Reges occidendi, ſine dubio contra ipſos Prophetas tyrannicè, ac crudeliter inſurgerent, & inde variæ perturbationes, commotiones, ac diſſenſiones pullulàrent in populis, & ideò pro his declinandis fuerunt tales vaticinationes, verbis, ac figuris occultandæ, & liber convenientiſſimè eſt clauſus, & obſignatus, ut dixi ſupra num. 114. *Vt videntes non videant; intelligentes, non intelligant*, & inde etiam boni exorent ad intelligenda tanta myſteria, cùm Ioannes in ſua Apocalypſi vidiſſet librum obſignatum ſigillis ſeptem, flebat multum, quia nemo inveniebatur, qui poſſet aperire librum, & dixit, *Illi unus de ſenioribus dignus eſt Agnus aperire librum, & ſolvere ſeptem ſignacula ejus*, cap. 5. num. 5. Ansbertus ſuo fletu, ac oratione, ait *Promeruit doceri de apertione libri*, ut ejus myſteria fierent perſpicua, ac manifeſta.

Cap. 5. Ansbert.

123. Quartò. Hac obſcuritate ſacræ Scripturæ, voluit Deus noſtram arrogantiam, ac multam fiduciam de noſtro intellectu deprimere, quia id quod ſapientes ſua ſcientia inflati non aſſequuntur, parvuli ſua humilitate penetrant. Sic ait Chriſtus gratias agens ſuo æterno Parenti: *Confiteor tibi Pater, quia abſcondiſti hæc à ſapientibus, & prudentibus, & revelaſti ea parvulis.* Matth. 11. n. 25.

Matth. 11.

124. Quintò. Spiritus ſanctus tantam obſcuritatem, ac difficultatem voluit ineſſe in ſacra Scriptura, ut hominibus honeſtam ſtudij occupationem, & ingeniorum exercitium, in diſputando, inquirendo, ſcribendo, commentando præberet. In claris, & apertis multa eſt negligentia, in obſcuris, & abditis multus labor exigitur ad verum, & genuinum ſenſum comparandum. In obſcuris enim multiplex, & varius eſt ſenſus. D. Auguſt. lib. 11. de Civitate Dei, cap. 19. ait: *Divini Sermonis obſcuritas ad hoc utilis eſt, quòd plures ſententias veritatis pariat, & in lucem notitiæ perducit, dum alius ſic, alius ſic intelligit* D. Gregor. Magnus, homil. 10. in Ezech. inquit: *Plerumque in ſacro eloquio, ideò obſcurè aliquid dicitur, ut diſpenſante multipliciter Deo, multipliciter exponatur.*

D. Aug.

D. Gregor.

125. Sextò. Voluit Deus in Scriptura alta myſteria recondere, & tantis figuris abſcondere ut ſuprema auctoritas, ac Scripturæ honos, in multa veneratione remaneret; quæ facilia ſunt apud nos vileſcere ſolent, cùm omnibus ſint communia, ac expoſita; quæ autem recondita, & abdita ſunt, & paucis pervia inde in multa, veneratione, ac pretio habentur, Inſonat Ioannes, *Apocalypſis Ieſu Chriſti mittens per Angelum ſuum ſervo ſuo Ioanni*, cap. 1. num. 1. Ex quo D. Laurent. Iuſtin. *ſerm. de S. Ioanne Evangeliſta*, & Petrus Damian. *ſerm. 2. de eodem*, mirificè extollunt altam Ioannis dignitatem, quia ei inter omnes Apoſtolos datum eſt, ut non ſolùm præſentem ſtatum Eccleſiæ agnoſceret, ſed omnia illius arcana in finem mundi. Sic ait Damianus. *Conſideremus dilectiſſimi, quanta gloria vir iſte eſt credendus, ut non ſolùm ei Dominus ſtatum præſentis Eccleſiæ oſtenderit, ſed etiam quod futurum eſſet uſque in perpetuum revelaret.* Ex quo rectè D. Anſelmus colligit ſupremam, ac præclaram dignitatem Apocalypſeos, cujus tam alta, & ſublimia ſunt myſteria, ut uni tantùm manifeſtarentur, qui præ cæteris excellentior habebatur. D. Anſelmus. *Meritò Chriſtus Ioanni tanta revelavit, qui præcellebat omnibus privilegio caſtitatis.*

Apoc. 1.

D. Laur. Iuſt.

Damian.

D. Anſelm.

RESOLUTIO II.

De ſenſibus ſacræ Scripturæ.

QUÆSTIO PRIMA.

An ſenſus ſacræ Scripturæ adæquatè dividantur per quatuor, literalem, allegoricum, moralem, & anagogicum, & omnes intentos ab Spiritu ſancto.

SUMMARIUM.

126 *Quid in præſenti, nomine ſenſus intelligatur?*
127 *Multiplex eſt ſenſus ſacræ Scripturæ, & intentus ab Spiritu ſancto.*
128 *Hæc veritas multis exemplis fit manifeſta.*
129 *Quatuor ſunt ſenſus ſacræ Scripturæ.*
130 *Explicantur voces, Hiſtoria, Allegoria, Moralis, ſeu Tropologia, Anagogia.*
131 *Multis, & variis exemplis in Scriptura: tota ſuperius doctrina data, explicatur, ac oſtenditur, & nu 132. 133.*
134 *Ponitur argumentum ex auctoritate Patrum qui pauciores ſenſus agnoſcunt.*
135 *Solvitur argumentum, quia Patres tanta diſtinctione non utuntur, & ſub ſenſu myſtico omnes alios ſenſus comprehendunt.*

SEnſus nomine non intelligitur hîc potentia ſenſitiva, aut illius operatio, ut dicitur Sapient. 7. n. 7. *Optavi, & datus eſt mihi ſenſus*, id eſt intelligentia; ſed ſumitur hîc paſſivè pro ſignificato, in quo relucet auctoris mens, illiúſque genuinus conceptus, ac germana intentio. Ita communiter omnes Sancti Patres, & auctores Catholici D. Hieron *epiſt. 150. ad Ediliam q. 9.* D. Auguſt. *lib. de militate credendi, c. 3.* Origenes *l. 4. Periarchon. cap. 2.* Divus Thomas *quodlibeto 7. quæſt. 6. articulo 14. & 15.* & innumeri alij Auctores. 126.

Sap. 7.

D. Hieron. D. Auguſt. Orig. D. Th.

Multiplex autem ſenſus Scripturæ ſacræ, ur 127.

D. Thom. ut docet D.Thom. 1.*part. q.* 1. *art.*10. & *quod-*
libeto 7.quæst. 14.& 15.& ante illum Origenes,
Clemens Alexandr. Basilius. Hieron. D. Au-
Cyrillus. gust.Noster Cyrillus, Nazianz. Ambros. & sic
Bañes. omnes Patres, & Doctores Catholici. Imo
Zumel. Gonzales. Molina, Gonzales, Banes, Valentia.Zumel,
Rua. quos citant Rua *tom.* 2. *controvers.* 9. *dub.* 2.
Scalante. Scalante *in Clypeo,lib.*1.*cap.* 14. Sherlogius *in*
Antonius. *Cantica Antelog.* 9 Antonius à Matre Dei *in*
Isagog.Scripturæ.Prælud. 3. *dub.* 2. *n.*8. rectè di-
cunt hanc conclusionem esse de fide, quod
breviter ostendo.

128. Ecclesia semper hos duos sensus, literalem
& spiritualem agnovit, ut intentos ab Spiritu
sancto, quod multis declaratur. Literalem hi-
storiam de Iona tribus diebus,& tribus nocti-
Ion.2. bus in ventre ceti existente, *cap.* 2. *num.* 1. de
se ipso per allegoriam exponit Christus Do-
Matth. 11. Numer.21. minus *Matth.* 11.*num* 39.Serpentem æneum à
Moyse in deserto exaltatum *Num.* 21. *n.* 9.
de se ipso in cruce elevato interpretatur Chri-
Ioan.3. stus Dominus *Ioan.* 3. *n.* 14. Verba Adami ad
Genes. 2. Evam literalia *Nunc os ex ossibus meis.*Gen. 2.
num. 24. de Christo cum Ecclesia exponit
Ephes.5. Paulus *Ephes.*5.*num.*34,ea,quæ *Genes.* 6. *n.* 14.
Genes.6. describuntur de Arca fabricata à Noë lite-
1.Petr.3. raliter.D.Petrus. 1 *epist.cap.*3. *num.* 20.De Bap-
tismo mysticè exponit id, quod dicitur *Ge-*
Genes.16. *nes.*16.*num.*15.& *cap.*21. *num.* 2. De duobus fi-
Genes.21. liis Abrahæ literaliter; in sensu mystico de
duobus testamentis exponit Apostolus *ad Ga-*
lat. 4. *num.* 22. sic & idem Apostolus 1. *Co-*
Galat.4. 1.Cor.10. *rinth.* 10.à *num.* 1. allatis multis figuris de ve-
teri Testamento. De nube, Mari,esca,potu,pe-
tra;subdit n.6. *Hæc autem in figura facta sunt*
Apoc.5. *nostri.* Liber ille Apocalyps.5.num. 2. *Scriptus*
erat intus,& foris. Quod pulchrè interpretatur
D.Hieron. *in cap.* 2. *Ezechiel.* & ait: *Scriptus*
D.Hieron. *foris in historia litera, intus in allegoria spiri-*
tuali, de qua Psalmista, Omnis gloria filiæ Re-
D.Gregor. *gis ab intus.* Ita etiam exponunt D. Gregor.
Rupert. *homil.*9.*in Ezechiel.* & Rupertus ad citat. lo-
cum Apocalyps.

129. Sensus ergo sacræ Scripturæ in genere di-
viditur in literalem,& mysticum. De sensu li-
terali dicam *quæst.sequenti.*Mysticus, seu spiri-
tualis in tres species. Prima est *Allegorica.* Se-
cunda. *Moralis,* seu *Apologica.* Tertia *Anago-*
gica. Nam quæ in Scriptura designantur, vel
significant fidei mysteria credenda,& est sen-
sus *Allegoricus*; vel secundò denotantur res,
agendæ, ac operandæ, & est sensus moralis
seu *Tropologicus*, vel tertio sunt res spei, ac
sperandæ in sublimi, & est sensus *Anagogicus.*
Res de quibus Scriptura agit, vel pertinent
ad Ecclesiam militantem, vel triumphantem.
Si sunt res credendæ,vel operandæ pertinent
ad Ecclesiam militantem, & sunt duo priores
sensus: si sunt res sperandæ, ad Ecclesiam
triumphantem spectant, & est sensus Anago-
gicus, quod duo hi versiculi non contemnen-
di indicant.

Litera gesta docet,quid credas allegoria:
Moralis quid agas, quo tendas Anagogia.

130. Vt melius hæc percipias, explico has, vo-
ces. *Litera* indicat factum, aut sensum histo-
ricum. *Allegoria* tunc datur, quando sub ver-
bis,quæ dicuntur,aliud significatur,seu per fi-
guram, quæ unum ostendit oculis, & aliud
denotat. *Moralis,*seu *Tropologicus* eruditio ad
mores emendandos. *Angogica*, ut explicat
Thesaurus linguæ Latinæ, est cum sensus
ad altiora elevatur, sive per orationem, sive
spem.

Magis explicatur doctrina tradita *Ierosо-* 131.
lyma ad literam est terrena illa Civitas valdè
celebris Iudæorum: juxta allegoriam *Eccle-*
sia militans. Tropologicè *anima hominis fide-*
lis, juxta anagogiam *Cœlestis Civitas patria*
nostra. Totam hanc doctrinam ante mille an- Cassian.
nos docuit Cassianus *collat.* 14. *cap.* 4. dicens
una, & eadem Ierusalem quadrifariam potest
intelligi, secundùm hystoriam *Civitas Iudæo-*
rum, secundùm allegoriam *Ecclesia Christi,*
secundùm anagogem *Civitas illa cœlestis*, quæ
est mater omnium nostrûm; secundùm Tro-
pologiam, *anima hominis* quæ frequenter hoc
nomine, aut increpatur, aut laudatur. Hos
quatuor sensus breviter comprehendit Apo-
stolus Paulus 1 *Corinth.*14.*num.*6.dicens: *Nunc*
autem fratres, si venero ad vos, linguis loquens, 1.Cor 14.
quid vobis prodero, nisi vobis loquar, aut in re-
velatione, aut in scientia, aut in Prophetia, aut
in doctrina. Hæc apostolus, tribuens posteà
revelationem allegorico sensui,scientiam Tro-
pologico, Prophetiam verò anagogico, do-
ctrinam historico.

Sit alterum exemplum. Occisio Gigantis
Goliath eodem suo ense per puerum Davi- 132.
dem. In litera vera extitit historia, In allego-
ria significatur Christus vincens Dæmonem,
eadem cruce, quam illi Dæmon paravit; in
Tropologia, bellum justorum contra Dæ-
monem, qui eos carne,ac mundo tentat; ipsi
verò mundo contempto, & carne compressa,
atque edomita,caput ejus abscindunt. In Ana-
gogia verò, Christi victoria in die judicij,
quando novissimè inimica mors per Christi
resurrectionem destruetur, & dicetur, *ubi est*
mors victoria tua?& per mortem Christo in-
flictam, mors ipsa destructa est, *Ero mors tua* Ose. 13.
*ô mors,*Ose.13.n.14.

Aliud exemplum nobis dat Apostolus ad 133. Galat.4.
Galatas 4.n.22.de quo jam suprà egi,cum ait:
Abraham duos habuit filios, unum de ancilla,al-
terum de libera. Hoc est ad literam, & facit sen-
sum literalem,& subdit, *Quæ sunt per allegoriã*
dicta,hæc enim sunt duo testamenta. Illi duo filij D.Hieron. D.Chrys.
per allegoriam,seu figurã,ut exponũt D. Hier- Theod.
D.Chrysost.Theodoret, significabant duo te- Græcus.
stamenta,seu ut habetur ex Græcò, duo pacta,
duo fœdera;unum cum populo Hebraïco, al-
terum, cum Christo,ac Christianis subjungit
Apostolus, *Sed quomodo tunc is, qui secundum*
carnem natus fuerat persequebatur eum, qui se-
cundum spiritum, ita & nunc. Ecce sensus mo-
ralis, seu tropologicus erudiens nos mori-
bus, quòd nempe caro adversatur spiritui,
proindèque semper spiritus debet esse prom-
ptus, & vigilans ad resistendum. Deinde ad-
vertit Apostolus. *Illa autem quæ sursum est Ie-*
rusalem, libera est, quæ est mater nostra. Et ad
anagogicum pertinet sensum. Nam his Do-
ctor gentium mentem nostram elevat ad cœ-
lestem patriam, ut ad illam totis viribus, ac
animo intendamus.

Argues quia à Sanctis Patribus pauciores 134. D.Hieron.
sensus memorantur, ut à S. Hieron *epist.* 150.
ad Hedibiam, qui tantùm interpretationem
refert secundùm tropologiam, & intelligen-
tiam,

tiam, quam appellavit ſpiritualem. Et *lib. 5. in Ezechielem cap. 16.* ait Scripturas ſacras tri-
pliciter exponendas. Primò juxta literam.
Secundo modo per tropologiam, ſeu mora-
lem ſenſum. Tertiò ſublimiùs, aut myſticè.
D. Bern. D. Bernardus *ſerm. 23. in Cantica*, ait. In Scri-
pturis tantùm videtur agnoſcere tres. ſenſus
D. Aug. D. Auguſtin. *lib. unico de Geneſi ad literam*, in
D. Dion. Scripturis agnoſcit, Hiſtoriam tantùm, & Al-
legoriam. Quomodo D. Dionyſius de cœlesti
D. Cyrill. Hierarchia. Noſter D. Cyrillus Alexandr.
lib. 5. in Levitic. ſolùm conſtituit Hiſtoriam,
Hugo. Moralem, & Myſticum. Hugo Victorin. *in
Prolog. in libros ſacra Scriptura*, tres tantùm
ſenſus numerat. Hyſtoricum, Allegoricum, &
Tropologicum.

135. Reſpondetur, quod illa diſtinctio in qua-
tuor membra aſſignata, eſt valdè veritati con-
ſona, & multa commendatione digna, atque
valde apta ad diſcernendos myſticos ſenſus
Scripturæ; & quamvis ſub his nominibus, ac
præciſo numero, ignota eſſet multis Patribus,
qui frequenter ſolida veritatem tractabant
& non multa diſtinctione adhibita, & inde
promiſcuè, & ſine diſcrimine, ſub ſenſu my-
ſtico omnes alios ſenſus comprehendebant,
& frequenter ſub uno nomine duos ſenſus
dicebant, quos poſtea Theologi maximè
rem extricantes, ac explicantes diviſerunt,
quibus veluti metaphyſicis diſtinctionibus,
Patres non utuntur.

Quæstio II.

Explicatur ſenſus literalis, & multa, quæ ad ipſum pertinent.

SUMMARIUM.

136 *Definitio ſenſus literalis.*
137 *Dividitur in ſenſum proprium, & meta-
phoricum.*
138 *Quid ſit metaphoricus ſenſus, & n. 139.*
140 *Alia diviſiones ad has reducuntur, &
num. 141.*
142 *Sententia negans, quod ſub eadem litera
multiplex ſenſus contineatur.*
143. *Vera ſententia affirmat, & multis exem-
plis probatur, n. 144. uſque ad 150*
151 *Reſpondetur ad argumentum contrariorum, &
n. 152. 153.*
154 *In eodem Textu datur ſenſus literalis cum
metaphorico.*
155 *Omnis locus ſacra Scriptura habet ali-
quem ſenſum literalem, & n. 156.*
157 *Proponuntur oppoſita ſententia cum ſuis ar-
gumentis.*
158 *Reſpondetur ad argumenta, & ad illius
confirmationem, & n. 159.*
160 *Multiplex ſenſus literalis provenit ex
infinita ſapientia Dei.*
161 *Et ex verbis Hebraicis, ac eorum punctis,
& n. 162.*
163 *Varietas in Textu Hebraico, & Septua-
ginta, quomodo habenda.*
164 *Provenit etiam ex variis diſjunctionibus.*

Definitio ſenſus literalis.

VAriæ definitiones circa ſenſum litera- 136.
lem circumferuntur, quibus omiſſis illa
tenenda eſt, quæ colligitur ex D. Hieronymo D. Hieron.
Epiſt. 150, ad Edibiam, quæſt 9. D. Auguſt. *lib. de* D. Auguſt.
utilitate credendi, cap. 3. Origene *lib. 5. Periar-* Origenes
chon. cap. 2. D. Thoma *quodlibeto 7. quæſt. 6.* D. Th.
art. 14. & 15. & *1 part. quæſt. 5. art. 10.* ibi om-
nes ejus expoſitores, & interpretes, & talis eſt
*Senſus Scriptura literalis eſt, qui per verba
ſcripta; ſive in acceptione propria, ſive in meta-
phorica ſumpta ex intentione Spiritus ſancti im-
mediatè ſignificatur.* Illa particula, *qui per ver-
ba ſcripta ſignificatur*, ponitur tanquam loco
generis ad ſenſum literalem, & ſpiritualem,
ex intentione Spiritus ſancti, diſcriminatur ab
humana Scriptura, quæ ſpiritu humano eſt
introducta. Cùm dicitur, *immediatè* ponitur
diſtinctio ab ſpirituali ſenſu, qui non imme-
diatè ex verbis, ſed mediantibus rebus per
verba, aut voces ſignificatis deſumitur.

Diviſio ſenſus literalis.

Dicitur etiam *in acceptione propria, ſive me-* 137.
taphorica. Propria eſt illa, quæ verba per ſe, &
immediatè in proprio ſenſu ſignificant. Sive
Metaphorica: non ſolùm in literis humanis,
ſed etiam frequenter in divinis proponuntur
metaphoræ, figuræ, & parabolæ, & id, quod ex
primaria, ac principali intentione in eis ſi-
gnificatur, & ſenſus literalis eſt. Ita D. Auguſt. D. Auguſt.
lib. contra Mendacium, cap. 10. & *lib. 3. de doctri-
na Chriſtiana, cap. 5* & *lib. 10. de Civit. cap. 14.*
D. Thomas *1. part. quæſt. 1. art. 9.* ibi Caietan. D. Th. Caietan.
Bellarm. *lib. 3. cap. 3.* & alij communiter, & Bellarm.
ideo eorum frequens eſt uſus ut myſteria di-
vina ſæpè abſcondantur, & ut ea, quæ ſuper-
bis ſunt abſcondita, revelentur parvulis, & ut
ex humanis magis explicentur divina, quia
ea, quæ per parabolas, & figuras dicuntur,
altiùs remanent in memoria impreſſa, & quia
hæc frequenter inſerviunt ad majorem ele-
gantiam, decentiam, ac delectabilitatem. 138.
D. Bernardus. D. Aug.

Generali nomine omnes tropi, metaphoræ
appellantur. Metaphora ita definitur à Divo
Auguſtino *lib. 2. contra Mendacium, cap. 20.
tom. 4. Eſt de re propria ad rem non propriam,
verbi alicujus uſurpata tranſlatio.* Ac proinde Cic.
ab omni re poteſt deduci metaphora, ut do-
cet Cicero *lib. 3. de Oratione*, & tot erunt tranſ-
lationis modi; quot res, à quibus fieri poteſt
tranſlatio, ac proinde metaphora communiter
datur, *Cum unum dicitur verbis, & aliud ſub
illis intelligitur.*

Probatur concluſio, quia in omni Scriptu- 139.
ra, verba, ſeu eorum contextus, ad id quod
primariò, & immediatè ſignificandum inſti- Ap. 4.
tuitur, quia niſi id, quod ſub tali metaphora,
vel figura ſubintelligitur, aſſumatur, multa
ſequentur abſurda. Sic dicitur Chriſtus Do-
minus *Leo, Agnus, Vitis, Lapis fundamentum*,
quod eſt dictum ad explicanda multa Domini
attributa. Dicitur *Leo* ob generoſitatem, ac
fortitudinem? *Agnus* ob humilitatem, ac
manſuetudinem, *Vitis* ob fœcunditatem, *Fun-
damentum*

damentum, quia in ipso innititur totum ædificium spirituale.

140. An præter hanc divisionem in propriam, & metaphoricam acceptionem, dentur aliæ divisiones, videtur significare D.August. *lib. de utilitate credendi, cap.* 3. *tom.* 6. Ut sensus litteralis in historicam, Ethiologicum, & Analogicum. *Historicus* est (sumpto Historici nomine, non in illa amplitudine, secundùm quam omnis literalis sensus historicus dicitur; sed pressiùs) qui simpliciter quid factum dictumvè sit, enarrat, verbi gratia. *In principio creavit Deus cœlum, terram*, Gen. 1. num. 1. Sensus est *Æthiologicus*; qui rationem reddit dicti, vel facti, ut cum Matth. num. 21. dicitur: *Vocabis nomen ejus Iesus*. Et statim Angelus apponit causam, *Ipse enim salvum faciet populum suum à peccatis eorum*. Tertius verò sensus *Analogicus* est, qui utriusque testamenti convenientiam ostendit, ut cùm Matth. 2. *num.* 17. Innocentium necès enarrantur, & statim convenientia cum dicta veteris testamenti apponitur: *Tunc adimpletum est, quod dictum per Ieremiam Prophetam*.

D.August. | Genes. 1. | Matth. 1. | Matth. 2.

141. Hæ tamen omnes divisiones solùm accidentaliter variantur, & unum tantum efficiũt sensum literalem. Nec aliud voluit D.August. ut exponit D Thom. *quodlibet.* 7. *art.* 10. *in solutione ad* 2. Deinde illa subdivisio non solùm pertinet ad sensum proprium literalem, sed etiam facilè potest dari in sensu metaphorico, seu figurato, ut observant Galatza *lib.* 2. *Institut. cap.* 3. Rua *tom.* 2. *controvers.* 9. *dub.* 2. Fr.Anton. à Matre Dei *Prel.* 3. *dub.* 5. *n.* 31.

D.Thom. | Galatza. | Rua. | A Matre Dei.

An sub eisdem verbis sacræ Scripturæ multiplex sit sensus literalis?

142. Negantem sententiam tenent Michaël de Medina *lib.* 1. *de recta in Deum fide*, Payva *lib.* 1. *c.* 4. Fundantur in eo, quia si multiplex datur sensus literalis, tota firmitas scripturæ peribit. Nec obstat, quòd Apostoli, & Evangelistæ eundem locum veteris testamenti adducant ad varias conclusiones, & veritates probandas; nam frequentes scriptores sacri in rebus gravissimis, non solùm ex sensu literali, sed etiam ex mystico, sua argumenta, & rationes nectunt, Vasquez verò 1. *p. quæst.* 1. *art.* 10 *disp.* 17. *cap.* 3. ait; aliquando sub eadem litera plures literales sensus contineri, quoties probabile est scriptorem secundarium omnes intellexisse, quia ponere multitudinem sensuum ei non arridet.

Medina. | Payva. | Vasquez.

143. Vera, & communissima sententia est, sub eisdem scripturæ verbis plures sensus sæpè literales reperiri. Ita D. Augustinus expressè *lib.* 12. *confessionum, cap.* 18. 19. *&* 20. *lib.* 11. *de Civit. c.* 9. *lib.* 3. *de Doctrina Christiana, c.* 27. D.Thom. 1. *part. quæst.* 1. *art.* 10. *& quodlibet.* 7. *art.* 16. *& de potentia, quæst.* 4. *art.* 1. Ita etiam Abulens. D.Anton. Bañez, Zumel, Pessanti. Molina, Valentia, Andreas à Cruce, Philippus à sanctissima Trinitate, Azor, Bellarm. & innumeri alii, quos citant, ac sequuntur Franciscus à *Iesu Maria de sensibus sacræ Scripturæ*, Payva *in Doctrinali sacræ Scripturæ, tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 6.

D.August. | D.Thom. | Abulens. | D. Anton. | Bañes. | Zumel. | Pessanti. | Molina. | Valentia. | Andrea.

144. Probatur ratione, quia ad dignitatem sacræ Scripturæ, maximè pertinet, ut sub una litera multi sensus contineantur; ergo ità de facto illos continet. Antecedens est D.Thomæ *quæst.* 4. *de potentia*; Præclarissima est dignitas Scripturæ, dùm uno verbo multas sententias dicit, ac comprehendit, & ita scriptura maximè ostenditur fœcundissima mysteriorum. Confirmatur, quia in hoc maximè manifestatur immensa Dei potentia, ac sapientia, quæ uno verbo suo multa, & alta arcana declarat, ac revelat; nam Deus unico verbo suo æterno se totum, & omnia dicit, ita potest uno verbo suo scripto multa, & abdita aperire, ut docet D. Augustinus *lib. de Doctrina Christiana, c.* 27. ergo ita factum est, ut maximè Divina Majestas elucescat.

D Thom. | D.August.

145. Quòd multis exemplis fit manifestum: Primò, Isaias 53. *num.* 8. *de Christi generatione*, ait; *Generationem ejus quis enarrabit?* Quòd de Generatione æterna exponunt D. Hieron. D. August. D. Chrysost. D. Cyrill. Jerosoly. D.Thom. & alii. E contra alii gravissimi Patres, ut D.Leo, D.Epiphan. D.Bernard. D.Justin. Martyr, D. Paschas. Carthusian. imò & etiam D. Augustin. D. Hieron. ad literam de Generatione temporali interpretantur, quos omnes citavi *tom.* 1. *in Evangel. lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 10. *&* 11. Sicut & illud Oseæ 11. *num.* 1. *Ex Ægypto vocavi filium meum*, quod ad literam dicitur de Israël, qui dicebatur Dei filius: *Filius meus primogenitus Israël*. Et iterum. *Dimitte filium meum, ut serviat mihi.* Exod. 4. n. 22. Et tamen in sensu sublimiori, & altiori à D. Matth. 2. n. 15. interpretatur de Christo Domino. Ita D. Chrysost. D. Hieron. Euthym. Paschas. & alii multi, quos citavi *tom.* 1. *in Evang. lib.* 2. *cap.* 7. *quæst.* 14. *n.* 58. *&* 59.

Isai. 53. | D Hieron. | D. August. | D. Chrys. | D. Cyrill. | D. Bern. | D. Iustin. | D. Paschas. | Carthus. | Ose. 11. | Exod. 4. | Matth. 2. | D. Chrys. | D. Hieron. | Euthym.

146. Veniat celebris locus in hac re, ex Psalm. 2. n. 7. *Dominus dixit ad me Filius meus es tu, ego hodie genui te.* Quod de Generatione æterna exponit Apostolus Hebræor. 1. num. 5. *Cui Angelorum dixit, Filius meus es tu, ego hodie genui te?* Et pulchrè verbo præterito *Genui*, adjungitur adverbium præsentis *hodie*, quia in illa generatione æterna, Pater semper generavit, ac de præsenti generat.

Psalm. 2. | Hebr. 1.

147. Secundò. De resurrectione Christi explicat idem Apostolus, Actor. 13. n. 33. *Resuscitans Iesum sicut in Psalmo scriptum est: Filius meus es tu, ego hodie genui te.* Cùm enim ab instanti periculo liberati sumus, rectè dicere solemus: *Ego hodie natus sum*; & qui tali liberationi operam dedit, optimè dicere poterit: *Fili, ego hodie genui te.* Sic David cum regnum penè amissum, morte Absalonis, stabilivit, dixit 2. Regum 19. n. 22. *An ignoro hodie me factum regem super Israël?* Et huic expositioni; *Ego hodie genui te*, statim adjungitur in Psalmo: *Postula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ.* Quod Christus post resurrectionem prædicatione suorum Apostolorum est consecutus.

Actor. 13. | 2. Reg. 19.

148. Tertiò. De Christi sacerdotio interpretatur idem Paulus ad Hebræos 5. nu. 5. Christum à Patre constitutum fuisse sacerdotem, dicens: *Christus non semetipsum clarificavit, ut Pontifex fieret, sed qui locutus est ad eum, dicens, Filius meus es tu, ego hodie genui te.* Pro cujus intelligentia advertendum, quòd secundùm legem sacerdotium ad primogenitos spectabat; indè optimè infert Apostolus, ex eo quòd Christus

Hebr. 5.

Chriſtus ſit à Deo genitus, & primogenitus, quòd ſit verus ſacerdos,& quòd ſacerdotium ad ipſum ſpectet,& ut idem Apoſtolus in alio loco ex Davide probat *Tu es Sacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech*; quo functus eſt in cœoa, dum panem, & vinum Deo libavit.

149. Ecclesia. Quartò. De generatione temporali, hanc expoſitionem tenet Eeclesia ſancta; nam in prima Miſſa Nativitatis, ejus introitus eſt: *Dominus dixit ad me: Filius meus es tu,ego hodie genui te.* Nam Chriſtus, qua homo Spiritus ſancti opera, & ab Spiritu ſancto conceptus eſt, & in hoc ſenſu dici poteſt genitus à Deo; & ſic frequenter ipſi Deum Patrem ſuum dicebat: *Pater mi,ſi poſſibile eſt, tranſeat à me calix iſte.* Matth.26.Ita ex multorum ſententia docet Theophylact. *ad cap. 1. Matth.* & ait: *Neque obſtat,* illud hodie ſiquidem Angelus dixit: *Evangelizo vobis gaudium magnum quia natus eſt vobis hodie ſalvator mundi.*

Matth. 26. Theoph.

150. Alius locus ſit ex cap. 53. Iſaiæ num.4 *Verè languores noſtros ipſe tulit: & livore ejus ſanati ſumus.* Quod de corporis morbis intelligit D. Matth. cap. 8. num. 16. dicens; *Ejiciebat ſpiritus verbo; & omnes malè habentes curavit, ut adimpleretur quòd dictum eſt per Iſaiam Prophetam, &c.* Et de animi languoribus interpretantur D.Petrus in ſua Epiſt.1.cap.2.n.24. *Qui peccata noſtra ipſe pertulit in corpore ſuo ſuper lignum: Cujus livore ſanati eſtis.* Et Apoſtolus 1. Corinth.15.num.3.

Iſai. 53. Matth.8. 1.Petr.2. 1.Cor.15.

151. Ad argumentum adverſariorum dicimus per multiplicem ſenſum literalem non tolli firmitatem ſcripturæ, non enim dicimus ſub disjunctione,verbi gratia, Spiritus ſanctus voluit denotare hoc, aut illud, vel aliquid tertium, & tunc talis disjunctio tollit firmitatem, & unus ſenſus reddit infirmum alium & ideo ſyllogizandi ratio à disjunctiva,apud dialectos,eſt valde infirma.Sed aſſerimus Spiritum ſanctum in tali loco iſtum, & illum ſenſum,tertium,& quartum immediatè voluiſſe intelligi à nobis, ita ut quilibet ſenſus ſit verus,certus,& determinatus,& eſt argumentum,& copulativa propoſitionead quamlibet ejus partem.

153. Ad confirmationem dicimus,quod in ſcriptura, multa ſunt loca,quæ multiplicem habent ſenſum literalem,juxta mentem ſanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli,ac Evangeliſtarum, ac ſanctorum Patrum, ut ſatis eſt dictum, quod ex ipſa ſerie contextus bene diſcernitur ex antecedentibus, & ſubſequentibus.

An verò aliquando ſenſus literalis proprius cum literali metaphorico ſub eadem litera reperiatur?

154. Abulenſ. Cornelius. Philip. Fr.Anton. Affirmativè reſpondeo,cum Abolenſi *q.28. ad c. 13.D. Matth.* Cornelio à Lapide *in Proœmio ſuper Prophetas majores,canon. 5.* Philippus à ſanctiſſima Trinitate *1.part quaſt.1.* Antonio à Matre Dei *in Iſagoge ſcriptura, praludio 3. dub. 11.§. 2. num. 102.* Et probatur ex diffinitione ſenſus literalis: nam hic eſt,qui immediatè ſignificatur per verba in acceptione propria,vel metaphoricè ſumpta, obſervata ſerie textus,ſed hac benè obſervata, poteſt aliquid in eodem loco ſignificari ſumendo verba in acceptione propria, & ſimul in metaphora; ergo poterunt ſimul illi duo ſenſus proprius, & metaphoricus reperiri. Minor, in qua eſt tota difficultas oſtenditur ex proximè citato loco Pſalmi: *Filius meus es tu, ego hodie genui te.* Senſus proprius litteralis intelligitur de generatione æterna, ac temporali; at cum ab Apoſtolo aſſumitur ad probandam Chriſti reſurrectionem,videtur ſenſus metaphoricus, cùm reſurrectio,ſeu liberatio à morte per generationem explicatur;Generatio enim ſignificat primam hominis productionem, cùm ergo per illam explicatur reſurrectio, ſermo metaphoricus eſt.

Pſalm.2.

An detur aliquis locus in ſcriptura, in quo non ſit ſenſus literalis, ſed tantùm Spiritualis?

Dicendum eſt quòd in omni loco ſacræ Scripturæ datur ſenſus literalis,& ſuper ipſum ſenſum literalem,tanquam fundamentum,erigimus, & conſtruimus ſenſum ſpiritualem. ita D. Hieron. in illud Abdiæ, n. 2. *Parvulum dedi te.* Sic ait Sanctus Doctor: *In interpretatione Prophetica debemus ordinem noſtrum ſequi, ut primùm hiſtoria fundamenta jaciamus; deinde, ſi poſſimus, excelſas turres, & tectorum culmina ſuberigamus.* Idem hàbet *lib.1. in Iſaiam,& lib.5.* in eundem Prophetam ad illud, *cap.13. num. 19. erit Babylon.* & ſuper, *cap.40. Ezechielis*, & D. Gregor. *in Prolog.1.in Iobum, cap. 3.* ait: *Primùm fundamentum hiſtoria ponimus,deinde per ſignificationem typicam,in arcem fidei fabricam mentis erigimus.* Et idem habet *homil. 2. in Ezechielem.* Similiter D. Auguſtinus *tom. 3. lib.8. de Geneſi ad literam, cap. 7.* D. Thomas *1.part. quaſt.102 art.1.& quaſt.6. de potentia, art.7. & quodlibet. 3. art.5.* & alij multi Patres, & Doctores, quos citant,ac ſequuntur Rua *tom. 2. controverſ.9.dub.3.* Payva *lib.1. cap.4.* Lahay *Prolog. in Bibliam Maxim. ſect.11. cap.2.§.circa alteram.* Noſtri Benavides de Methodo exponendi Sacram Scripturam *diſp 9. dub.4.* Andræas à Cruce *1.part. quaſt.1. num.142.* 155.

D. Hieron. D.Gregor. D.Auguſt. D. Thom. Rua. Payva Lahay. Benavides. Andreas à Cruce.

Et omiſſis multis rationibus, hac unica probatur concluſio; ſenſus literalis, ut patet ex ejus diffinitione ſupra *num.136.* deſumitur ex immediata ſignificatione verborum,ſive in propria, ſive metaphorica, ſeu figurata acceptione, ex Spiritus ſancti intentione;ſed nullus aſſignabitur locus ſacræ Scripturæ,cujus verba non ſignificent aliqoid immediatè aliquo ex prædictis modis ſcilicet vel propriè, vel metaphoricè; ergo nullus eſt locus,qui non habeat ſenſum literalem. Confirmatur, quia ex oppoſita ſententia ſequitur magnum abſurdum, multa loca ſacræ Scripturæ carere omni ſenſu, ac proinde eſſe inutilia. Probatur, quia juxta ſanctos Patres proximè citatos,totum fundamentum ſenſus ſpiritualis eſt ſenſus literalis;ergo ſi talis ſenſus,ſeu fundamentum non datur, nec dabitur ſenſus ſpiritualis;& ſic erunt multa loca abſque ullo ſenſu,& prorſus inutilia. 156.

Oppoſitam ſententiam, quòd detur locus in 157.

in sacra Scriptura, quod nullum habeat sen-
sum literalem, tenet Lyranus *Prolog.* 3. ad suam
Lyran. Zumel. postillam. Zumel. 1. *p.q.* 1 *art.* 7. *q.* 7. & ait: *ubi li-*
tera omnino nobis dissonat, semper sensus litera-
lis, spiritualis est. In hac sententia videtur fuis-
Origenes se Origenes *homil.* 2. *in Genesin*, parum an-
te finem. Argumentantur, quia multi Patres,
D. Hieron. ut Divus Hieronymus *Epistol.* 2. *ad Nepotia-*
rum, & alij Patres videntur docere in figu-
ratis locutionibus Scripturæ, non litteræ, sed
spiritui esse insistendum, & in illis mysticum
seorsum esse inquirendum. Quod confirmant
Matth. 18. primò ex illo Matth. 18. num. 8 *Si manus tua,*
vel pes tuus scandalizat te. abscinde eum, &c.
ubi nec pes, nec manus præcipitur abscindi
à Christo. Deinde in Apologiis, valdè ab-
surdum videtur quærere in illis sensum lite-
Iudic. 9. ralem, ut illo Iudic. 9. num. 8. *Ierunt ligna*
ut ungerent super se regem. Et confirmatur se-
cundò, quia Apostolus 2. *Cor.* 3 *num.* 6 ait *Lite-*
2. Cor. 3. *ram occidere*; ergo si in omnibus literalis sen-
sus quærendus est, ruinæ, & occisionis causa
dabitur.

158. Respondetur, quòd quando Patres docent
in figuratis locutionibus non esse literæ, sed
spiritui insistendum, nō est eorum mens, quòd
in his figuris non sit sensus literalis, sed tan-
tùm volunt docere, quòd in talibus figuris nō
sit inhærendum in cortice literæ, nec tantùm
in voce, ac significatione grammaticali, sed
inquirendus est sensus absconditus, & abstru-
sus, & talis sensus, qui sub figuris, ac metapho-
ris latet, est sensus literalis, ut jam explicavi
suprà num. 138. cùm Christus dicitur Leo,
Agnus, &c. & ideo ad testimonia Scripturæ
D. Hieron. allata, dicimus quòd per manum, vel pedem
vel intelligunt cum D. Hieronym., animi
affectus, qui nos ducunt huc, & illuc; vel cum
D. August. Divo Augustino, Divo Hilario, Divo Pas-
D. Hilar. chasio & aliis, amici, consanguinei, qui
D. Paschas. nobis inserviunt, tanquam manus, & oculi
quos citavi *tom.* 2. *in Evang. cap.* 13 *quæst.* 3.
ubi de hac re dedi septem expositiones. Id
quod dicitur de rege constituto à lignis, est
Lyran. elegantissimus, ac antiquissimus apologus, quo
Abulens. Ioatham arguit Sichimitas, quod iniquè, &
Carthus. impiè gesserint, cùm tyrannum Abimelech in
regem crearunt Cæsis 70. fratribus suis. Ita
159. Lyran. Abulens. Carthusian.

Ad confirmationem dicimus, quòd cùm
Apostolus ait: *Litera occidit, spiritus vivificat.*
Per literam non intelligit sensum literalem,
nullus enim Sanctorum Patrum talia dixit. Per
D. Chrys. D. Ambros. literam intelligit legem veterem, ut docent
D. Remig. ibi D. Chrys. D. Ambros. D Remig D. Thomas,
D. Thomas D. Augustinus *lib.* 3. *de Doctrina Christiana, cap.*
D. August. 4. Nam Moyses cum legem dedit, literam tan-
tùm dedit. At Christus cum lege dedit spiri-
tum; & dicitur litera, seu lex scripta *occidit*,
quia cùm Apostolus hæc scribebat, lex
D. Anselm. erat mortua, & mortifera, & occidebat. Vel
Lyran. etiam per respectum ad suum tempus anti-
Cornel. quum dicitur, *litera occidit*, quia ut exponunt
D. Augustin. D. Anselm. Lyran. Cornelius: oc-
casionaliter nempe, nam lex magnam multi-
tudinem præceptorum inducebat, & inde con-
cupiscentia, & peccatum excitabatur, quod oc-
cidit animam.

Ex qua ratione multiplex literalis
sensus provenit?

Primò ex suprema, & infinita sapientia 160.
Dei, quæ uno verbo multa comprehendit, di-
cit; ac significat, ut jam dixi *suprà num* 142.
& 143. Secundò ex vocibus Hebraicis, quæ
sunt valdè ambiguæ, & multiplicem reddunt
sensum, ut communiter notant Interpretes D. Hieron.
cum D. Hier. *lib.* 1. *Apologia*, contra Rufinum
cap. 5. ubi ait, *Quæ res diversa interpretationis*
materiam præbuit, dum unusquisque inter du-
bia, quod sibi consequentius videtur, hoc trans-
fert. Quod probat ex illo Psalmo 2. *Ap-*
prehendite disciplinam, quod ob ambigui- Psalm. 2.
tatem vocis *Nascubar*, quadrupliciter expli-
catur, ut ibi Interpretes, incognitus Noster, Incognit.
Lorin. & alij. Lorin.

Tertiò desumitur ex variis punctis He- 161.
bræorum, in suis literis, quæ varias signi-
ficationes efficiunt, ut notat idem Hieronym. D. Hieron.
epist. 125. *ad Damasum.* Quartò. Si contingat
in Textu Hæbræo haberi unum sensum, &
editionem Septuaginta alium diversum con-
tinere, maximè considerandum an in ali-
quo illorum textus sit corruptus, si verò evi-
dentibus, & probabilibus rationibus inve-
nitur utrumque textum esse legitimum; tunc
sub eadem litera credendum est, quòd multi-
plex sit sensus intentus ab Spiritu sancto, ut
docet Divus Augustinus *lib.* 2. *de Doctrina* D. August.
Christiana, cap. 15. *tom.* 3. & *lib.* 18. *de Civi-*
tate, cap. 43. *tom.* 5. Et hoc fecit, & nos suos D. Hieron.
exemplo docuit facere D. Hieronym. qui in
translatione Scripturæ multa desumpsit ex
Textu Hæbræo, multa ex lectione Septuagin-
ta tanquam ex oraculo divino, ut observant
Lahay *tom.* 1. *Prologom.* In Biblia Max. *sect.* 11. Lahay.
cap. 7. *n.* 7. Fr. Antonios à Matre Dei *Prælud.* 3. Anton à
dub. 10 *n.* 98. §. *si contingat.* Et hoc maximè in Matre Dei.
Psalmis, ac Prophetis.

Quintò, ex diversa disiunctione, ac posi- 162.
tione punctorum, valdè diversos sensus de-
sumitur, verbi gratiâ. Illud *Ioan.* 1 *num.* 3. si Ioan. 1.
legatur: *Omnia per ipsum facta, & sine ipso*
factum est nihil, quod factum est. Et posito
puncto dicitur, *in ipso vita erat.* Sensus
est, omnia ab ipso verbo esse facta, & nihil
esse quod à verbo non sit factum. Ita Divus
Chrysostomus, Divus Hieronymus, D. Na- D. Chrys.
zianzenus, Divus Irenæus, & alij multi Pa- D. Hieron.
tres, quos citavi *tom.* 1. *in Evangel. lib.* 1. *c.* 1. D. Nazian.
num. 47. E contra alij gravissimi Patres ali- D. Iren.
ter legunt; *Omnia per ipsum facta sunt, &*
sine ipso factum est nihil; &, puncto interposito,
Quod factum est, in ipso vita erat. Ita D. Aug.
D. Hilar. D. Cyrill. D. Thom. Tertullian. & D. August.
alij, quos *citato loco num.* 46. adduxi, ac sic di- D. Hilar.
catur, quod est factum in ordine ad salu- D. Cyrill.
tem generis humani, ut Incarnatio Verbi D Thomas
divini, Mors, Passio, Resurrectio, ac sanctifi- Tertullian.
catio nostra, in ipso Filio Dei factum est, qui
est omnium vita, & salus. Ac si dicat Evange-
lista, in prima periodo egi de rebus in ordine
ad esse naturale, in secunda verò in ordine ad
esse supernaturale, ac salutem nostram. Vide
quæ dixi *eodem cap,* 1. *citato, n.* 55. & 6.

Quæstio III.

Quando idem locus videtur habere duos sensus contrarios, & incompatibiles quomodo exponendus?

SUMMARIUM.

163. SOlutio ad quæstionem propositam, desumenda ex sequentibus regulis. Prima est; ille solus verus sensus est, qui à tota Ecclesia receptus, cujus est de vero sensu sacræ Scripturæ judicare, ut habet Conciliũ Tridentinum (Trident.) *sess.* 4. in Decreto, de editione librorum, ac eorum usu. Ut in illo (Ioan. 14.) *Ioan.* 14. *n.* 28. ubi Christus dicit: *Pater maior me est.* Arrius impiè, universaliter locum interpretabatur, itaut Pater absolutè in omnibus esset filio major. At alius est verus sensus, quem Sancta Ecclesia Catholica Romana tenet, non in omnibus, sed solùm secundum humanitatem, filium esse Patre minorem, sic & hæretici nostri temporis. Illud (Marc. 16.) Marc. 16. *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit.* Quod hæretici de sola fide intelligunt, Ecclesia Catholica in vero sensu, de fide cum operibus: nam sine illis fides est mortua.

164. Secunda regula. Ille sensus præferendus, qui magis cohæret, & conformis est cum alio loco Scripturæ, proindéque optima est expositio Ecclesiæ Catholicæ in illo proximè citato Ioannis loco, cũ cohæreat cum aliis locis ejusdem Evangelistæ (Ioan. 10.) *Ioan.* 10. *n.* 30 ubi Christus ait: *Ego, & Pater unum sumus.* Ubi æqualitas summa inter utramque personam demonstratur; sicut & inter tres Trinitatis Personas ex (1. Ioan. 5.) 1. Ioan. 5. n. 7. *Tres sunt, qui testimonium perhibent in cælo, Pater, Verbum, & Spiritus sanctus, & hi tres unum sunt.* Id autem, quod dicitur de fide, exponendum est juxta alium locum (Iacob 2.) Iacobi 2. num. 20. *Fides sine operibus mortua est*, & juxta (2. Petr. 1.) 2. Petri 1. num. 1. *Fratres magis satagite, ut per bona opera, certam vestram vocationem, & electionem faciatis.* Quem sensum tenet Sancta Mater Ecclesia Catholica.

165. Tertia regula, si unus sensus sit Sanctorum Patrum, & alter illi contrarius, & novus, nec in Sanctis Patribus inventus, Concilium (Trident.) Tridentinum, citato proximè loco, & etiam ipsa ratio naturalis docent illum sensum Sanctorum Patrum esse tenendum, & non alterũ, maximè Patribus repugnantem. At verò si detur interpretatio alicujus loci diversa, quæ datur ibi à Patribus, tamen si talis interpretatio cohæret cum doctrina Scripturæ in alio loco data, & cum doctrina Patrum alibi tradita; tunc talis expositio recipienda est. Ita (Bañes. Azor. Vasquez. Becanus. D. August.) Bañes 1. *p. q.* 1. *art.* 10. *d*6. Azor. *part.* 1. *institution. Moral. lib. lib.* 8. *cap.* 2. *quæst.* 3. Vasquez 1. *part disp.* 3. *cap.* 2. Becanus *in tract. de fide c.* 3. *quæst.* 6. & dicunt esse de mente D. Augustini *lib.* 1. *de Genesi ad literam, cap* 18 sit exemplum: ait (Isai. 53.) Isaias c. 53. n. 8. *Generationem ejus quis enarrabit.* Quod communiter à Sanctis Patribus de generatione divina, à Patre Deo, vel de generatione temporali à Matre Virgine exponitur. At verò si quis exponat de generatione spirituali, qua per fidem, & baptismum, multi in Christum credituri sunt, in ipsoque regenerandi, quæ erit tam ampla, & copiosa multitudo, ut eam nemo dinumerare possit *Apoc.* 7 *n.* 9. quamvis hæc expositio non sit data à Sanctis Patribus ad citatum locum Isaiæ; cohæret tamen tum cum doctrina Scripturæ, tum etiam cum ea, quæ, data est à Patribus aliis in locis de multitudine credentium.

166. Quarta regula, quando uterque sensus nequeunt inter se consistere, & non potest cognosci, quis fuerit intentus ab Spiritu sancto, nec ex alio Scripturæ loco, neque ex Ecclesiæ explicatione, neque ex Patribus hoc constat, ille præferendus, qui magis rationi naturali fuerit conformior. Quæ regula assignatur *in* (Decretum.) *c. Decretales dist.* 20. ubi dicitur: *Quo enim quisque magis ratione nititur, eo majoris auctoritatis ejus verba esse videntur.*

Quæstio IV.

De sensu mystico, spirituali, accomodatitio ac figuratis locutionibus.

SUMMARIUM.

Sensus Mysticus,

167. SEnsus mysticus est, qui nec propriè, nec
metaphoricè ex vocibus proxime desumi-
tur, sed ex rebus per voces quasi sub umbra, &
figura habetur, ut omnes ferè Patres, ac Doc-
tores, quale fuerit peccatum Luciferi, & casus
ejus de cœlo, declarant, & confirmant ex illo
Isai. 14. *Isaiæ.14.n.11.* qui loquitur de superbia, & rui-
na Nabucodonosor: *Quomodo cecidisti de cœ-*
Ezech. 28. *lo Lucifer; qui mane oriebaris?* & Ezechiel 28.
n.14. ubi agitur de ejus gloria; & quamvis in
his non agatur literaliter de peccato, & casu
primi Angeli, tamen consensus communis
Doctorum sub illo rege mysticè, & typicè
concludit repræsentari præcipitationem Lu-
ciferi de cœlo: nam in toto veteri Testamento
alium locum non invenimus, qui de casu Lu-
ciferi nos doceat, ac proinde iste sensus inde
dicitur mysticus, ac si veluti desumatur ex vo-
cibus, & rebus. Hæc dixi de sensu mystico ri-
goroso: nam communiter pro eodem haben-
tur sensus mysticus, ac moralis, & spiritualis.

Sensus spiritualis, seu moralis.

168. Hodie communiter sensus mysticus, mora-
lis, & spiritualis pro eodem habentur, tamen
iam suprà explicavimus sensum mysticum
præcisè sumptum, nunc & explicemus sen-
sum moralem, seu spiritualem, qui ita à multis
definitur, & est ille, *quem verba sacra literis
consignata, ex intentione Spiritus sancti significant,
mediis rebus prius per illa in sensu literali signifi-
catis.* Nam licèt sensus literalis multoties sit
de rebus spiritualibus; tamen in hoc distin-
guitur, quòd literalis immediatè significatur
per verba, spiritualis autem mediis rebus priùs
per verba significatis. Sensus autem spiritualis
dividitur in allegoricum, tropologicum, &
anagogicum, quos latè explicavi *q.1.n.129.130*
131.& 132.

Vtrum ex sensu mystico, & spirituali sumatur efficax argumentum ad probandas res fidei contra hæreticos.

Negantem partem tenent Seraphinus à
169. Porreta. Porreta *1.p.q.1.art.* 10. Molina ibidem *disp.* 5.
Molina. Salmeiron *Prologom.* 19. Fundantur in eo, quia
Salmeiron. D. Iren. *lib.* 1. *cap*, 1. D. Epiphanius *tom.2.hære-*
si 31. irrident Valentinianos, & hæreticos, quia
ex sensu mystico probabant sua dogmata, si-
militer & alij Patres.

170. Opposita sententia est communis, & vera,
& affirmat, quod ex sensu spirituali, seu my-
stico optimè desumitur efficax argumentum
ad probandam quamlibet veritatem, sicut ex
Bañes. sensu literali. Ita *ad 1.p.* D. Thomæ *q* 1. *art.* 10.
Gonzales. ibid Bañes *dubio ult.conclus.2.* Gonzales *sect* 5.
Vasquez. Vasquez *dis.16. cap.* 5. Valentia *punct.5. q.* 2.
Valentia. *§. Ex hit.* Gilius *tract. 7. cap 5.num.4.* Fassolius
Gilius. *dub.* 6 Machim *dispat. 8. sect 5.conclus.* 3. Zu-
Fassolius. mel *quæst.9. artic.* 2. Arrubal *dispat. 8. cap.* 14.
Machim. Nostri Salmantic. *tract.* 7. *disp.* 10. *dub.* 1.
Zumel. & præter hos, viginti tres Doctores pro hac
Arrubal. sententia citat. Fr. Antonius à Matre Dei *Præ-*
Salmantic. *lud.3.dub.4.§.3.n.121.*
Ant. à Matre Dei.

Et missis multis, hac unica ratione proba- 171.
tur: Ex sensu literali optimum fit argumen-
tum, ex eo quòd intentus est ab Spiritu san-
cto, qui nec potest falli, nec fallere; sed etiam
eodem modo sensus spiritualis est intentus
ab Spiritu sancto, ut dixi supra *q.11.n.127.&*
128. ergo sicut ex uno potest desumi argumen-
tum efficax, ita ex alio.

Minor probatur multis exemplis Deute- 172.
ron.25.num. 4. Præcipit Deus, *Non alligabis* Deuter. 25.
os bovi trituranti. Et tamen Apostolus 1. *Co-* 1. Cor. 9.
rinth.9.num.9. & 1. *ad Timoth.* 5. *num* 8. Inde
probat ministris Evangelij stipendia, deberi. 1. Tim 5.
Illud, quod dicitur de Salamone 2. Reg. 7. 2. Reg. 7.
n.14. *Ego ero ei in patrem, & ipse erit mihi in*
filium, Mysticè applicat Apostolus *Hebræor.* 1. Hebr. 1.
n. 5. ut inde probet Christum esse filium Dei,
majorémque Angelis. Illud, quod dicitur de
esu Agni Paschalis Exod.12.n.46. *Os illius non* Exod. 12.
confringetis, Allegoricè in Christo comple-
tum esse, docet *Ioan.19.n* 39. Legalium cessatio-
nem, ac Synagogâ repudiatâ probat Aposto- Ioan. 19.
lus *Galat.4. n.* 30. allegoria duorum filiorum
Abrahæ: *Ejice ancillam, & filiam ejus: non enim
hæres erit filius ancillæ cum filio liberæ.* Sic & Galat. 4.
Apostolus Petrus 1. *epist. cap.3. num.* 20. docet Genes. 4.
eos, qui in Arca Noë servati sunt. *Genes.6.*
num. 14. significare spiritualiter eos, qui in 1. Petr. 3.
Ecclesia salvi fiunt per baptismum? *quod &* Genes. 6.
vos nunc similis formæ salvos fecit baptisma. Et
multis aliis in locis & hunc sensum recipit, &
tenet Sancta Ecclesia Catholica, dum illæ-
sam virginitatem Beatissimæ Virginis Mariæ Ecclesia.
spiritualiter præsignatam fuisse in Rubo Moy-
sis, dum canit: *Rubum, quem viderat Moyses
incombustum, conservatam agnovimus tuam
laudabilem virginitatem.* Et talem visionem
de virginitate Sanctæ Mariæ intelligunt
communiter Sancti Patres, Theodoretus, Theodor.
Rupertus, Hugo, Carthus. *ad c.* 3. *Exod.* D. Ber- Ruperu.
nard. *serm. 2. super Missus est.* D. Gregor. Nys- Hugo.
sen. *Orat. de Christi Nativitate.* D. German. Carthus.
Archiep. oratione in Nativitate, & latè Galatin D. Bernard.
lib.7. de Arcanis fidei, cap.15. D. Nyssen.
D. German.

Ad argumentum Adversariorum dicimus 173.
Sanctos Patres non denotare sensum mysti-
cum, & spiritualem, sed depravatos sensus hæ-
reticorum, quos confringunt ad suas iniquas
falsitates comprobandas, & sic ait Sanctus
Irenæus citatus contra Valentinianos. *Sed* Irenæus.
*quia adaptare cupiunt ea, quæ bene dicta sunt, iis
quæ malè ab ipsis adinventa sunt.*

An quilibet locus sacræ Scripturæ, præter sensum literalem, habeat tres illos sensus mysticos?

Negativè respondet D. August. *q.* 2. *super* 174.
Genesim, ubi ait: in quibusdam locis, solus sen- D. August.
sus literalis quærendus: ergo non in omnibus;
sunt enim multa loca, quæ solum habent sen-
sum literalem, ut duo præcepta charitatis: *In
quibus tota lex pendet, & Prophetæ*, ut dicitur
Matth. 22. num. 37. *Diliges Dominum Deum* Math. 22.
tuum, ex toto corde tuo, & proximum tuum, sicut Deuter. 6.
te ipsum luxta id, quod dicitur *Deuteron.6 n.* 5.
Et quamvis dicantur in prædicto loco Matth.
expositione dignissima, ut dixi *tom.* 4. *in
Evangel. cap.46. quæst. 16. n.* 26. Omnia tamen

pertinent secundū sensum literalem ad objectum charitatis, tam quoad actum, quam quoad ordinem; & idem dicendum est de cæ-
Exod. 20. teris præceptis Decalogi, Exod. 20. à n. 2. *Non assumes nomen Dei tui in vanum.* Et iterum: *Honora patrem tuum, & matrem tuam.* Sicut &
Ioan. 10. illud Ioan. 14. n. 1. *Creditis in Deum, & in me*
Matth. 28. *credite.* Ita & sicut habetur apud Matth. 28. n. 19. ait. Christus, *Euntes docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti.* Sive hoc sit per modum consilij
Matth. 19. Matth. 19. num. 21. *Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus.* Quæ omnia verba, non ad sensus spirituales, sed prout sonant, accipienda sunt in sensu literali.

175 Hæc doctrina, quòd non semper in omni loco Scripturæ quærendus sit sensus spiritualis, & allegoricus, est de mente Sanctorum Pa-
D. August. trum. Sic habet D. Augustinus *lib. 17. de Civitate Dei, cap. 3.* Et inquit. *Mihi autem, sicut multum videntur errare, qui nullas res gestas in eo genere literarum, aliquid aliud, præter id, quod eo modo gestæ sunt, significare arbitrantur; ita multum audere; qui prorsus sibi omnia significationibus allegoricis, involuta esse conten-*
D. Hieron. *dunt.* Et passim D. Hieronymus in suis damnat Origenem, qui omnia dicebat allegoriis plena, & etiam eundem Origenē hac de causa
Ephes. 5. reprehendit D. Epiphanius *lib. 2. hæresi 61. epistol. ad Ioan. Ierosolymit.* & ait: *Non omnia habent verba divina opus allegoria, sed prout se habent, accipienda sunt.* Ergo licèt frequenter in multis locis sacræ Scripturæ detur sensus mysticus, non tamen in omnibus quærendus est, ut iam dixi ex D. Augustino.

An sensus mysticus sit excellentior literali?

176. Conveniunt omnes Theologi 1. *p. q.* 1 *art.* 1.
Theologi. quòd uterque sensus est nobilissimus ex parte materiæ, uterque enim agit de Deo, & creaturis de Christo, & membris ejus, de Ecclesiaque militante, ac triumphante, proindéque pro nobilitate utriusque sunt variæ rationes. Nam unus sensus in aliquibus excedit, alius in aliis præeminet. Tota quæstio est, quisnam absolutè, & simpliciter sit excellentior? Multi pugnant pro sensu mystico, & spirituali, quorum fundamenta postcà apponam,

177. Tamen, quòd sensus literalis sit excellen-
Vasquez. tior, mihi magis arridet. Ita Vasquez 1. *part.*
Labay. *disp. 16 cap. 4.* Lahay *in Prolog. ad Bibliam Maximam, sect. 10. cap. 8.* Probatur primò. Quia sensus literalis ordine generationis præcedit, & est fundamentum sensus spiritualis, ut supra dixi *quæst. 12. num. 155.* Deinde sensus spiritualis à literali sumit suam bonitatem: nam si cohæret cum literali admittendus, si ab illo discrepat, ac discordat, rejiciendus est; à fundamento enim desumitur totum esse rei. Sic Christus Dominus dicitur Ecclesiæ fundamentum, quia in ipso tota Ecclesia enititur, & ab illo habet suum esse. Secundò ex universalitate. Quia in omnibus locis Scripturæ datur sensus literalis, non verò sensus mysticus, ut dixi superiori *quæst. n. 155. 156.* Tertiò. Quia in vocibus illud est præstantius, & excellentius, quod immediatè, ac proximè per ipsas voces significatur; sed in sacra Scriptura sensus literalis immediatè significatur per ipsas voces, sensus spiritualis remoti, ergo sensus literalis nobilior est. Minor, in qua est difficultas, Probatur, quia significatio primaria vocis est præcipua, & principalior.

Opponunt adversarij Primò. Finis nobilior 178.
est, quam ea, quæ ordinantur ad finem; atqui sensus literalis ordinatur ad spiritualem, ut ad finem; ergo iste nobilior. Negatur major; nunc sensus literalis non ordinatus ad spiritualem, ut, ad finem, sed ad suum literalem, ad aperienda altissima fidei mysteria, ac ea quæ ad salutem pertinent. *Esto fidelis usque ad mortem, &*
dabo tibi coronam vitæ. Apoc. 2. 3. Apoc. 2.

Opponunt Secundò. Patres laudantes sen- 179.
sum spiritualem, literalem dicunt corticem, spiritualem nucleum, seu medullam, & librum Apocalyp. 5. scriptum intùs sensu spirituali, Apoc. 5.
foris sensu literali; & sicut in naturalibus interiora sunt nobiliora, ut cor, & anima, ita & in spiritualibus: & ita arca fœderis erat in San- 3. Reg 8.
cta Sanctorum maximè recondita. 3. *Reg* 8. *n.* 6. 180.

Respondetur, quod Sancti Patres appellant sensum literalem corticem, quia est primus, & immediatus sensus verborum, in illo tamen non cognoscunt nudam corticem, sed etiam supremam, & altam medullam, ut in illis verbis Isai. 7. num. 14. *Ecce Virgo concipiet,* Isai 7.
& pariet filium. Luc. 1. *Conceptus de Spiritu san-* Luc. 1.
cto. Sicut de Incarnatione Verbi divini in ute- Ioan. 1.
ro Virginis. Ioan. 1. *Verbum caro factum est.* Et de Mysterio Sanctissimæ Trinitatis Mat. 28. Matth. 28.
Baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. In sono horum Verborum apertus, & clarus est sensus literalis, tamen ibi altissima medulla tantorum mysteriorum recondita est, quæ superat omnem intellectum. Ille autem liber Apocalypseos dicitur scriptus intùs, & foris tam per sensum literalem, per quem nobis valdè abdita, ac intima nobis traduntur, & etiam pertinentia ad ipsum sensum mysticum, qui ex ipso literali, deducitur. Ad confirmationem, de rebus abditis, illud erit verum quoad res physicas, non tamen quoad objectum cognoscitivum: nam quantò majorem præbet sui cognitionem, tantò illustriori, ac meliori modo habetur, ut patet in visione beata, in qua Deus per cognitionem intuitivam meliori modo participatur, quam cognitione obscura per fidem.

An sensus per accommodationem sit admittendus?

Sensus accommodativus datur per quādam 181.
extensionem, consecutionem, ac similitudinem maximè retinendus, ac approbandus est, vel ad virtutem exhortandam; ideò Ecclesia in matutino nobis semper præponit gesta Sanctorum, quia ut ait D. Ambr. lib. de Ioseph cap. 1. *San-* D. Ambr.
ctorum vita cæteris norma vivendi est, ut tramitem eorum virtute reseratum imitantibus vestigiis prosequamur. Vel ad virtutem alicujus laudandam, ut Ecclesia pro celebranda virtute alicuius Sancti Confessoris utitur verbis illis, quæ Christus Dominus dixit de Nathanaële. Ioan. 1. num. 47. *Ecce verè* Ioan. 1.
Israëlita, in quo dolus non est. Sic & Ecclesia

Sancto.

Sancto Pontifici adaptat illa verba: *Non est*
Eccles.44. *inventus similis illi.* Ecclesiast. 44. num. 20.
quæ dicta sunt de Abrahamo. Sic & Eccle-
sia in festivitate Sanctorum Martyrum Ioan-
nis, & Pauli decantat illa verba: *Hi sunt duo*
oliva, & duo candelabra lucentia ante Domi-
Apoc.11 *num.* Apoc.11. num. 4. quæ dicta sunt de Elia,
& Henoch.

Vel etiam componuntur ad arguenda pec-
182. cata. Vt illud Isai.1.n.4. *Væ genti peccatrici, po-*
Isa. 1. *pulo gravi.* Et ad increpandos flagitiosos Præ-
latos. Ezech.34. n. 2. *Væ pastoribus, qui disper-*
Ezech. 34. *gunt gregem meum.* Et sic in multis aliis.

Tamen hîc tria notanda sunt. Primò quòd
183. verba sacræ Scripturæ nullo modo accommo-
dentur ad facetias, vel spurcitias, vel propha-
na. Hoc sub rigidis pœnis prohibet Concil.
Trid *sess.*4. in Decreto de Editione librorum,
Trident. ac eorum usu, & facit injuriam divinis verbis
ut docet D.Thom.2.2.q. 168. *art.* 2. *ad* 1. ubi
D.Thom. Caietan. Cajetanus docet peccare prædicatores, si ali-
quid ridiculum prædicationi Evangelicæ ad-
miscéant, & Azor. *tom.*1. *lib*,8.*c* 2.*dub*.4. ait ne-
Azor. fas esse, Scripturarum sacrarum verba ad pro-
fanam, & vanam interpretationem converte-
re, & rigidè prædicatores de hac re puniendi
sunt, tum ex hoc Decreto, tum ex Concilio
Lateran. Lateranensi *sess.*11. de quo multa habet Barbo-
Barbosa. sa *de potest. Episcop.p.*3. *Alleg.*76.*n.* 48.

Secundò requiritur, ut sensus accomoda-
184. tivus non introducatur, ac astruatur, ut sensus
literalis, quod maximè reprehendit D.Hieron.
D.Hieron. *epist. ad Paulinum.* Tertiò, ne verba sacra in
sensu impio accommodentur, ut Michael Ser-
vetus, Lutherus, & Calvinus fecerunt, qui illud
Apoc.12.n.17. *Michaël, & Angeli ejus*, sibi ipsi
iniquè, ac turpiter adscribebant.

QUÆSTIO V.

De figuratis locutionibus, ac figuris imaginariis Prophetarum.

SVMMARIVM.

185 *Figura definitio ex Quitiliano.*
186 *Deus loquitur nobiscum more humano, ac proinde per figuras.*
187 *Explicatur multis exemplis figuras dari in sacra Scriptura, & n.*188.
189 *Figura in sacra Scriptura aliquando fiunt per res imaginarias, aliquãdo per veras res.*
190 *Sensus literalis in hujusmodi figuris est id, quod per eas significatur, & n.* 191.
192 *Quod etiam reperitur in figuris, quæ fiunt per veras res.*

Figurata locutio.

185. Figura, quam Græci *Schema* dicunt, sic defi-
Græcus. Quintil. nitur à Quintiliano lib.9.c.1. *Est conforma-*
tio quadam orationis remota à communi, & pri-
mum se offerente ratione. Ponitur *Conformatio*
loco generis; nam datur conformatio rei ad
rem, nominis ad nomen: Cætera ponuntur
loco differentiæ, & dicitur *remota à communi*,
ratione, seu simplici modo loquendi, cum vir-
tute deflectitur juxta materiam subjectam, &
Sylveira Opuscula.

loquentis personam; ad majorem efficaciam,
ac energiam, v. g. ut Apostolus loquitur per
interrogationem. *Quis nos separabit a cha-*
ritate Christi? an tribulatio, an angustia, &c. 1.Cor.3.
1.Corinth.13.num... ac aliis figuris, & tropis
explicandis.

Et absque dubio hujusmodi figuratæ locu-
tiones, sunt in sacra Pagina, ut notat D. Aug. 186. D.August.
*lib.*1.*c.*12. Et ratio fundamentalis est, quia Deus
loquitur nobis hominibus per sacram Scri-
pturam, tanquam per instrumentum vivum
more humano, atque more humano in omni
idiomate, sive Hebraico; Græco, & Latino
habetur figuratum *Ironia, Hyperbole, Synecdo-*
che Antonomasia, Antiphrasis, est frequens
usus, sine veritatis, aut decentiæ præjudicio,
imò cum magna utilitate, jucunditate, ac ele-
gantia juxta frequentissimum hominum usum
ergo, &c.

Quod facilè demonstratur per singula: *Iro-* 187.
nia est, qua contrarium ejus, quod dicitur, vo-
lumus pronuntiare, ac ostendere, ut Gen.3.n.22 Genes. 3.
Ecce Adam quasi unus ex nobis factus est, sciens
bonum, & malum. Sic & Elias ad Prophetas
Baal cum ironia dicebat. 3.*Reg.* 18.*n.*27. Illude- 3 Reg 18.
bat illis Elias dicens: *Clamate voce majori,*
Deus enim est: & forsitan loquitur aut in diverso-
rio, aut in itinere, aut certè dormit, ut excite-
tur. Secundo. *Hyperbole*, est dictio quædam, fi-
dem excedens, augendi, minuendive causa. Sic
David de Saule, & Ionatha dicebat. 2. Reg. 1. 2.Reg.1.
num.23. *Aquilis velociores, leonibus fortiores.*
Amos.2.n.9. Altitudo Amorrhæi, *altitudo Cedri*
dicitur, & Numer.13.num.24. *Vidimus monstra*
quadam filiorum Enac, quibus comparati, quasi
locusta videbamur.

Tertiò *Sinecdoche* datur, cùm totum ponitur 188.
pro parte Marc. 16. n, 6. *Iesum quæritis Naza-* Marc. 16.
renum, id est corpus Iesus. Vel secundò ponitur
pars pro toto Sap. 14. n. 1. *Per feros fluctus iter* Sap. 14.
facere incipiens, ligno portante se, fragilius lignum
invocat. Ponitur lignum pro navi. Genes. 6. Genes.6.
num.12. *Omnis caro corruperat viam suam.*
Quartò. *Antonomasia*, quæ sic definitur à
Beda, *est significatio, vice nominis posita*; cum Beda.
ex aliquibus accidentibus significatur perso-
na, vel moribus ejus. Psalm.88 num.11. *Proje-*
cisti sicut vulneratum, superbum. Vbi super- Psalm. 88.
bi nomen, quod est commune pluribus, pro
Lucifero, qui in superbia eminet, ponitur; sic
frequenter vir crudelis dicitur Nero, vel Do-
mitianus. Quintò *Antiphrasis*, quæ suis verbis
contrarium significat, & per hanc figuram di-
citur lucus, quod minimè luceat, bellum, quod
nihil in eo sit bellum; benedicere, pro male-
dicere usurpatur, ut illud uxoris Iob ad
eum.2.num.9 *Benedic Deo, & morere.* In quo Iob. 2.
loco pro reverentia Deo debita, in modo lo-
quendi, verbum benedicere pro maledicere
sumitur.

Quisnam sit sensus literalis in visio-nibus imaginariis, ac rebus figurativis?

Pro hujus rei intelligentia notandum, 189.
quod res, quæ aliquid significant in sacra
Scriptura, sint in duplici differentia: quæ-
dam enim sunt imaginariæ, quæ mentibus

Prophtarum objiciuntur, ad aliqoid significandum;aliæ sunt veræ res, quæ assumuntur, ac proponuntur ad aliquod indicandum. Hoc posito

190. Sit prima conclusio: Sensus literalis desumitur ex rebus imaginariis per ipsas significatis, quæ mentibus Prophetarum objiciebantur, eas contemplantibus sive in somnis, sive in vigiliis. Abrahamo gravi somno de-
Genes.15. tento, ut dicitur Genes. 15. num. 17. *Cum occubuisset Sol, facta est caligo tenebrosa, & apparuit clibanus fumans, & lampas transiens inter divisiones illas.* Significabat *Clibanus* populi sui servitutem Ægyptiacam in luto, & latere, quem in suis furnis coquebant Hebræi. *Lampas transiens* significabat Deum, cujus imago est lampas, ista transiens
Lyran. Abulens. per divisiones, more antiquo fœdera pangentium: nam ut notant ibi Lyranus, Abulensis, & alij, olim iniens pactum, vel fœdus firmum cum alio, inter partes animalis occisi transibat.

191. Sit & aliud exemplum. Propheta *Daniel.8.*
Daniel.8. *num.*5. vidit hircum caprarum venientem ab Occidente, & percussisse arietem, ac conculcasse illum. *Hircus* denotabat Alexandrum Magnum, sicut & *Aries* Darium Regem, qui ab Alexandro victus, & occisus est. Sic
Ierem.1. & Ieremias 1. num. 13. *Vidit ollam succensam*; quæ significabat Ierusalem succensam à Nabucodonosore; & tamen in his visionibus, nec clibanus, nec lampas, hircus, vel Aries, & olla succensa, sumuntur pro suo significato materiali, sed significata per hæc, est eorum sensus literalis. Et probatur, quia hæc verbi gratiâ, clibanus, lampas, &c significabant aliquid, vel non: hoc secundum dici non potest, quia illa sunt instituta à Deo ad significandum; ergo dicendum est primum; atqui illa non sunt ostensa pro eorum significato præcisè, pro hirco, vel ariete, verbi gratiâ, sed pro his, quæ denotabant; ergo ipsa denotata est eorum sensus literalis.

192. Secunda conclusio. Sensus literalis aliquando significatur per res veras, & reales. Scissuræ decem, quas ex Dei imperiu Achias Silonites tradidit Ieroboam, ex novo pallio,
3.Reg.11. quo opertus erat. 3.*Reg.*11.*num.* 31. literaliter significabat Salomonis regnum scindendum esse, & decem ejus partes, id est decem Tribus, tradendas esse, Ieroboamo. Isaias discalceatus incedens ex mandato. 20.*num.* 2. per compita Civitatis ad literam significabat Ægyptios, & Ætiopes nudos, & discalceatos, seu ab omnibus suis rebus expoliatos, in captivitatem ducendos esse per Regem Assyriorum.

193. Oppones Sensus literalis est ille, qui significatur per voces, spiritualis autem per res; ergo sensus literalis non coalescit ex rebus, sive veris, sive imaginariis Respondetur, quòd illa descriptio sensus literalis, ita est intelligenda, quòd sensus literalis desumitur ex vocibus, & rebus, cum res proponuntur loco verborum, tunc res sive veræ, sive imaginariæ significant tanquam verba, & inserviunt ad sensum literalem.

RESOLUTIO III.

De Auctoribus Canonicis sacræ Scripturæ.

QUÆSTIO PRIMA.

Deus supremus Scripturæ Auctor, an etiam per se immediatè aliquid scripserit.

SVMMARIVM.

194 *Deus totius Scripturæ Auctor.*
195 *Quæ ab Scriptura dicũtur, dici dicũtur à Deo*
196 *An Deus aliquid per se immediatè scripserit, prima sententia negativa.*
197 *Ponuntur illius fundamenta.*
198 *Secunda sententia opposita affirmat.*
199 *Tertia, & probabilior media via incedit.*
200 *Probatur prima pars triplici fundamento, & n.201.202.& 203.*
204 *Probatur secunda pars.*
205 *Respondetur ad primum fundamentum, & num.206.*
207 *Ad secundum probabilis sententia, quòd Deus aliquando per se ipsum locutus fuisset cum Patribus antiquis, saltem in aliquo raro casu.*

VCTOR totius Scripturæ Deus est. 194.
Sic ait Paulus 2. Timoth. 3. num. 16. 2. Tim.3.
Omnis Scriptura divinitùs inspirata utilis est. Osee 12. num. 10. in persona Dei ait: Ose. 12.
Locutus sum super Prophetas, & ego visionem multiplicavi, & in manu Prophetarum assimilatus sum. Et eodem modo ipse Christus Dominus verus filius Dei, ait per Isaiam 52. n. 6. *Ego* Isai.52.
ipse, qui loquebar, ecce adsum. His concinit Paulus Hebræ.1. num. 1. *Olim Deus loquens Pa-* Hebr.1.
tribus in Prophetis, novissime diebus istis locutus est nobis in filio. Sic Zacharias canit de Luc.1.
Deo Luc. 1. num. 70. *Sicut locutus est per os Sanctorum, qui à sæculo sunt, Prophetarum eius.* Isai. 50.
Confirmatur ex his, quæ scribit Isaias 50. num. 4. *Dominus dedit mihi linguam eruditam.* Et statim subdit: *Erigit mane, mane erigit mihi aurem, ut audiam quasi magistrum*, ac si linguam eruditam habere non posset ad divina mysteria evulganda, nisi priùs ad auscultandum promptam aurem accommodaret, & ut denotaretur, quod ea, quæ scribebat, non erant ex suo ingenio excugitata, sed à divino Spiritu afflata, ac inspirata. Sic loquitur D. Chrysost. in Psalm. 48. & ait: *Scriptor Ca-* D. Chrys.
nonicus à divino Spiritu accipit, quod in populum eructat. De qua re non esse dubitandum, significat D. Paulus, an experimentum quæ- 2.Cor.13.
ritis ejus, quæ in me loquitur Christus 2. *Corinth.* 13. *n.* 3.

Confirmatur, quia cùm Deus sit Auctor 195.
Scripturæ, quæ dicuntur, dici à Deo, dicuntur dici ab Scriptura, ait Deus per Moysem ad Pharaonem Exod. 9. num. 16. *Idcirco posui te* Exod.9.
ut

ut ostendam in te fortitudinem meam. Quem lo-
Rom. 9. cum referens Apostolus ait Rom. 9. n. 17. *Dicit
enim scriptura Pharaonis, quia in hoc ipso exci-
tavi te: ut ostendam in te virtutem meam.* Cùm
Deus sit Auctor scripturæ, idem est, quod
Isai. 7. Deus dicat, ac quod scripturæ dicat, Isaias 7.
n. 13. reprehendens populum, quòd verbis
Dei fidem non adhiberet, ait: *Audite domus
David; nunquid parum est vobis, molestos esse
Chaldæus *hominibus, quia molesti estis & Deo meo?* Chal-
Psal. 114. dæus. *Quia molesti estis verbis Dei mei?* Psal.
Chald. 114. n. 3. *Ut videat, si est intelligens, aut requi-
rens Deum.* Chald. *Ut videas, num sit intelli-
gens, qui quærat doctrinam a conspectu Dei.* Ubi
vides Deum ut Auctorem ab ipsa scriptura
non sejungi, sed pro illa poni.

196. Hoc tamen posito grandis insurgit, quæ-
stio, an Deus ita per se ipsum scripserit, ut nec
hominis, nec Angeli ministerium mediaverit?
Prima sententia, & negativa affirmat; quòd
quamvis Deus sit principalis Auctor scriptu-
ræ, hoc tamen factum est ministerio hominis,
Abulens. vel Angeli. Ita Abulens. *in Exod. cap. 31. n. 18.
Bañes. & cap. 34. quæst. 3.* Bañes 1. *part quæst.* 1. *art* 8.
Perez. *dub. 4. § in hujus quæst.* Anton. Perez *in Penta-
Lorinus. teuc. fidei vol. 3. dub. 10. n. 18.* Lorin. *Deuteron. 9.
Lorca. n. 10.* Lorca 2. 2. *disp. 1. de locis, n. 3. & de le-
Salian. gibus, disp* 30. Salian. *ad annum mundi bis mil-
lesimum quinquages. quadrages quartum, n. 706.*
Salian. Suar. *lib. 9. de legibus, cap. 5. num.* 6. Carthu-
Carthus. sian. *ad cap. 31. & 32. Exod. Mag.* Fr. Dida-
Benavid. cus Benavides *de Arte, & Methodo exponen-
di sacram Scripturam, disp 2. dub. 6.*

197. Probatur. Primò, ait D Stephanus *Actor. 7.
Actor. 7. num. 53. Iudaeos accepisse legem in dispositione
Galat. 3. Angelorum* Quod etiam ait D. Paulus *Galat. 3.
n. 19.* ubi ait, *legem ordinatam fuisse per Ange-
los,* quòd idem est, ac si diceret legem aper-
tam, ac scriptam, & digestam fuisse ministerio
Angelorum, ut ad citatum locum Pauli expo-
D. Anselm. nit D. Anselm. dicens: *Lex est ordinata per
Angelos, quia non per se ipsum Deus, sed per An-
gelum Moysi loquebatur, & præcepta legis dispo-
nebat.* Secundò. Omnes apparitiones in veteri
testamento hominibus factæ, ministerio An-
D. Thom. gelorum effectæ sunt, ut docet D. Thomas
D. Dion. *in d 2. distinct. 8. art.* 6. quod desumpsit ex D.
D. August. Dionys. & ex D. August *lib. 2. de Trinit. cap. 10.
& 11. & lib 3 cap. 4.* ubi ait: *Si quis à me quæ-
rat, quomodo factæ sunt sensibiles formæ ante In-
carnationem Verbi Dei, quæ hoc futurum præfigu-
rarunt? Per Angelos ea Deum operatum esse res-
pondeo.* Ergo & scriptura, sicut & cætera
opera per Angelos intelligitur facta.

198. Secunda sententia, & apposita affirmat,
Deum immediatè per se ipsum scripsisse pri-
mas legis tabulas, quas Moysi dedit *Exod. 32.*
Rupert. Ita apertè Rupert. *lib. 3. de victoria Verbi Dei,
cap. 21. & 22.* ubi ait: *Ipse Deus literas ipsas,
elementorum figuras primus per semetipsum con-
scripsit, & ei qui primus ex omnibus hominibus
scribere meruit, scilicet Moysi scriptas tradidit.*
Sixt. Senen. Idem habet Sixtus Senensis *lib. 1. Biblioth.
Lyran. verb. Deus,* Lyran. *ad cap. 31. Exod.* Caietan.
Caietan. *ibi,* ait: *Tabulæ legis scriptæ dicuntur digito
summi legislatoris, tanquam manu propria non
subscripserit, sed scripserit ipse summus judex
Oleaster. hæc decem præcepta.* Oleaster *ad mores, cap. 31.*
Cornel. Cornelius à Lapide *ibid.* Nieremberg *de orig.
Nieremb. sacra Scriptura, lib. 4. cap. 4.*

Tertia sententia media via incedit, & di- 199.
stinctione utitur, ait quòd primas legis tabu-
las Deus sua virtute per seipsum scripserit,
secundas verò manu Moysi factas esse. Hæc
sententia est de mente D. August. *quæst.* 166. D. August.
super Exod. & quæst. 15. super Deuteron. tom 4.
ubi ait: *Priores tabulas & Deus fecit, & Deus
scripsit.* Et post pauca subdit agens de primis
tabulis, ait: *In primis solius opus Dei comme-
moratur.* Rabbanus *lib. 4 in Exod. cap. 10 &* Rabban.
lib. 1. in Deuteron. cap. 15. Cardinalis Hugo *c. 9.* Hugo.
Deuteron. exponens *vers. 10.* ait: *Quòd dicitur
hic, intelligitur de primis tabulis, de quibus non
est dubium, quin Deus scripserit eas. Glossa illa
super Exodum loquitur de secundis tabulis, quas
Moyses Domino dictante per Angelum scripsit.*
Et post pauca subdit: *Primas tabulas Dominus
solus scripsit, secundas Dominus, & Moyses: Do-
minus ut Magister dictans: Moyses ut minister
notans:* In hac sententia est, Lahay *Exod. 31.* Lahay.
conception. 37. Celada *de Benedicti. Patriarch.* Celada.
9. 305. n. 3. Castillo *de ornatu Aaronis, vers. 37.* Castillo.
n. 97. Mag. Antonin à Matre Dei *in Isagogicam* Ant. à Matre Dei.
scriptur. Prælud. 1. digressione 1. sect. 5. n. 3. Et
hæc sententia mihi probabilior videtur.

Probatur prima pars, quòd primæ tabulæ 200
fuerunt immediatè conscriptæ a Deo, ac ejus
Divina virtute, & non per Angelum, ne videa-
tur violentiam inferri textui, dicitur Exod 31. Exod. 31.
n. 18. *Deditque Dominus Moysi duas tabulas
testimonij lapideas, scriptas digito Dei.* Et Exod. Exod. 32.
32. num. 15. *Reversus est Moyses de monte por-
tans duas tabulas testimonij in manu sua scriptas
ex utraque parte, & factas opere Dei; & scri-
ptura Dei erat sculpta in tabulis,* Deuteron. 9. Deuter. 9.
num. 10. ait Moyses. *Dedit mihi Dominus
duas tabulas lapideas scriptas digito Dei.* Ducor
in hanc sententiam, quia dum dicuntur ta-
bulæ scriptæ digito Dei, videtur denotari
aliquid amplius quàm jussione Dei; nam
etsi Rex dicatur scribere, vel facere, cum
mandat per ministros suos scribere, vel face-
re; tamen tunc non dicitur scribere, vel fa-
cere manu sua, vel proprio digito suo; ergo
cum hæ tabulæ non solum dicantur scriptæ,
vel factæ à Deo, sed opere Dei, digito Dei,
videtur aliquid magis particulare, ac pecu-
liare hîc indicari.

Probatur secundò, juxta communem re- 201.
gulam D. Augustini, ac sanctorum Patrum,
quia verba scripturæ cum proprietate sermo-
nis accipienda sunt, cum inde nullum absur-
dum sequitur; Atqui nullum inde sequitur,
ex eo quòd dicamus, Deum immediatè per
suam virtutem has tabulas scripsisse, ergo
ita intelligendum est, & proprietas verborum
ad hos nos maximè inducit.

Probatur, Tertiò. Quia eodem modo dici- 202.
tur Deus scripsisse has tabulas digito suo, ac
dicuntur cæli opera digitorum Dei, Psalm. 8. Psalm. 8.
n. 4. & ex eo quòd cæli dicuntur opera digi-
torum Dei, inde benè probant interpretes, ut
habetur apud Lorin *ibi*, cœlos, & cæteras, Lorin.
res visibiles non esse ministerio Angelorum
factas, sed immediatè à Deo per suam virtu-
tem; ergo & similiter ex eadem phrasi lo-
quendi, debemus colligere illas primas tabu-
las, non esse ministerio Angelorum conscri-
ptas. Idem etiam probari potest ex illo Psal. Psalm. 101.
101. num. 26. *Initio tu Domine terram fun-
disti,*

dasti, opera manuum tuarum sunt cæli.

203. Posterior pars conclusioois probatur. Clarè, ut benè colligitur ex textu posteriores tabulas à Moyse fuisse conscriptas, ut habetur ex illis verbis: Præcepit Deus Moysi, Exod. 24 num. 1. *Præcidi tibi duas tabulas lapideas instar priorum, & vers. 27.* dicitur: *Dixit Dominus ad Moysem: Scribe tibi verba hæc.* Et subditur statim num. 28. *Et scripsit in tabulis verba fœderis Domini*, scilicet ipse Moyses, de quo immediatè ante agitur in textu.

Exod 34.

204. Ad primum argumentum, legem dici à D. Stephano, ac D. Paulo acceptam dispositiooe, & ordinatiooe Angelorum, quia Angeli disposuerunt, ac ordinaverunt omnia, quæ pertinebant ad pompam, apparatum, ac dignitatem ipsius legis accipiendæ, ut docent D. Chrysost. Theophylactus, apud Suarium *lib 6. de Angelis, cap. 20. num.* 34. quod etiam tenet. Caietan, & disposuerunt omnia antecedenter, concomitanter, ac subsequenter ad ipsam legem. Antecedenter; Angeli imperarunt populo, ut se præpararet ad accipiendam legem per purificationem, ac sanctificationem idest lotionem vestium, & abstinentiam ab uxoribus, Moisique mandarunt, ut ascenderet in Sina montem, feceruntque Angeli concomitanter, ut cùm Dominus daret legem, ignis appareret, mons fumaret, fulgura coruscarent, tonitrua resonarent, & buccinarum clangor perstreperet, & nubes densissima montem operiret, ut totum habes *cap. 19. Exodi à num.* 15. Et consequenter post datam legem Angeli fecerunt, ut facies Moysis cornuta, ac resplendens appareret, *Exod. 24 num* 59. Quod totum divina providentiâ factum est, ait Cornelius *ad citatum locum. Actor. 7.* Vt populus ille rudis induceretur ad cognoscendam dignitatem legis, ut illam terrore, ac potentia observaret, & audiret.

D. Chrys. Theoph. Suar. Caietan.

Exod 19. Exod. 34.

Deinde sub nomine legis tria continentur: lex naturalis, quæ habetur *in Decalog. Exod.* 20 leges judiciales *cap.* 21. 22. & leges cæremoniales *cap.* 25. quia primo ministerio Angelorum imperatum est Moysi, ut in secundis tabulis scriberet decalogum, & ideò rectè dicitur Iudæis, *Accepistis legem per dispositionem Angelorum*, Nam secundas tabulas, quas Moyses ministerio Angelorũ nomine Dei scripsit, tenuerunt Judæi, acceperũt, ac habuerunt apud se, nam primæ tabulæ scriptæ digito Dei, confractæ sunt, & perierunt, & has non acceperunt; Præcepta autem judicialia, ac cæremonialia, ministerio Angelorum datæ sunt.

Exod. 20 Exod. 21. Exod. 22. Exod 25.

206. Ad secuodum dicimus, quòd licèt communiter loquendo, appatitiones in veteri testamento fiebant intervento Angelorum, & aliquandò factæ sunt immediatè à Deo per se ipsum. Ita Eusebius *lib. 2. de demonstr. cap.* 3. & *lib. 5. cap. 10 & 28.* & *lib. 1. Histor. c.* 2. ubi ait: *Verbum divinum interdum per Angelos, interdum per se ipsum apparuisse.* D. Chrysostomus *homil. 16. in Acta*, interpretatur apparitionem factam Moysi per Angelum, non substantiam creatam; *Sed per ipsummet filium Dei Magni Consilii Angelum.* Nicephorus *lib. 1. hist. cap.* 2. Theophylact. *Actor.* 7. Theodor. *quæst.* 5. in *Exod.* Tetull. *lib. contra Iudæos, cap.* 9. D. Ambros. *in illud ad Colossen. 1. Qui est imago Dei invisibilis*, Clemens Romanus 5. *Constit. ultim* Clemens Alexandrin *lib. 1. stromat* expressè Fernandez *de visionibus, vision. 6. sect. 1. fol.* 179. & alij relati à Lorca *tract. de leg. disp.* 3. à Salas *ibi. disp. 22. sect. 2. num.* 16 & à Barrard. *tom. 1. in Evangelia, lib. 1. cap.* 15.

Euseb. D. Chrys. Nicephor. D. Theoph. Theodor. Tetull. D. Ambros. Clem Rom. Clem. Alex. Fernandez. Lorca. Salas. Barradas.

207. Secundò tespondetur, quòd communior sit sententia Patrum, quod apparitiooes in veteri testamento factæ sunt ministerio Angelorum; Dicimus, quòd ita verum est, ordinariè loquendo; tamen non inde sequitur, quòd Deus in aliquo paculiari casu ad manifestationem suæ bonitatis, ac amoris, in hoc communi modo dispenset; sicut Deus, & si mysteria fidei revelat mediantibus Angelis, & Angeli superiores revelent mediantibus inferioribus ut ait D. Thomas 1. *part. quæst.* 112. & subdit: *Non tamen debet esse dubium, quin Deus immediatè hominibus aliqua revelare posset, non mediantibus Angelis, & superiores Angeli non mediantibus inferioribus.* Sic etiam idem D. Thom. docet 1. *part. quæst. 12. art.* 11. Quòd secundùm legem ordinariam, nullus purus homo unquam vidit Deum, & tamen facit expositionem à Moyse, & Apostolo Paulo.

D. Thom.

208. Si verò aliquis instabit, *ex Actor. 7. num.* 38. ubi constat, quod Moyses loquebatur cum Angelo in Monte Sina, Respondetur, quòd *ibi* est sermo de secunda vice, quando posteriores tabulæ datæ sunt ei, & per quadraginta dies, ac noctes, nec comedit panem, nec bibit aquam, *Exod. 34. num.* 28. nam secundæ tabulæ perseveraverunt, primæ verò sunt confractæ, & abolitæ. Deinde, juxta phrasim scripturæ, qui aliquid annuntiat, & revelat, dicitur Angelus. Sic Ioanoes Baptista *Malach.* 3. *num* 1. *Matth. 11 num.* 9. sic & prædicarores, Paul. *Galat. 1. num.* 8. sic & Verbum Divinum Incarnatum dicitur Magni Consilij Angelus, *Isai.* 9. juxta Septuaginta, & io hoc sensu loquitur D. Isidorus *de summo bono, c.* 10. & ait: *Vbicumque in Scripturis sanctis pro Deo Angelus ponitur; non Pater, non Spiritus sanctus; sed pro Incarnationis dispensatione solus Filius intelligitur.* In eadem sententia est Beda *lib. variar. quæst.* 99. favet D. Cyprianus *lib. 2. Testimon. contra Iudæos, cap.* 5.

Actor. 7. Malach. 3. Matth. 11. Galat. 1. D. Isidorus Beda D Cyprian.

QUÆSTIO II.

Scriptores Canonici locuti sunt Spiritu sancto inspirante, & agitur, an Christus Dominus, & B. Virgo aliquid scripserint?

SUMMARIUM.

209 *Spiritu sancto inspirante locuti sunt sancti Dei homines.*

210 *Non fuit conveniens, quod Christus Dominus scriberet? Hoc fecit per suos Apostolos.*

211 *Christus aliquid scripsit, ut patet ex historia adultera.*

212 *Scripsit Epistolam ad Abgarum regem, ad quem etiam, ut aliqui testantur, misit effigiem vultus sui, n. 213. 214. 215. 216. 217 218. San*

218 *Sanctissima Virgo scripsit Epistolam ad Ignatium & etiam ad unum, vel alterum.*

239 *Cur huiusmodi Epistolæ non sint Canonicæ nec inter Canonicas numerentur?*

Scriptores Canonici.

214. TRia quæro in hac quæstione. Et primò de Scriptoribus Canonicis, & certum de fide est, eos fuisse locutos Spiritu Sancto
1.Petr.1. afflante, ac illuminante; sic ait D.Petr. *epistol. 2. cap. 1. num. 21. Spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti Dei homines*, & ideo olim
Isai. 1. Prophetæ os Domini dicebantur: *Os Domini*
Isai. 30. *locutum est*, Isai.1. num. 20. *Os meum non interrogastis*. Isai. 30.num. 2. *quasi os meum eris*,
Jerem. 15. Ierem.15.num.14.Hinc Zacharias canit: *Lo-*
Luc. 1. *cutus est per os sanctorum, qui à sæculo sunt, Prophetarum eius*, Luc.1.num. 70. Et tam propriè, ac genuinè Prophetæ erāt os Dei, ac Dei ore loquebantur, ut non solùm eorum dicta Deo tanquam loquenti, sed etiam scripta tanquam præcipuè scribenti referantur. Hunc David canit Psalm. 44. num. 2. *Lingua mea calamus scribæ velociter scribentis*. Et ut benè D. Basi-
Psalm 44. lius ait; *Lingua justi cordibus credentium verba inscribit vitæ æternæ, sincta quidem non atramento, sed spiritu Dei viventis.*

Christus Dominus.

215. Multis probat D.Thomas 3. *part. quæst.* 42
D.Thom. *art.4.* quòd non fuit conveniens, quòd Christus Dominus immediatè per se aliquid scriberet, cum ipse proprio verbo suo suos Discipulos docuerit, qui verbo, & scripto omnes
D.August. gentes docuerunt; quod etiam docet D. Augustin *lib. de consensu Evangelistarum*, cap.35. ait: *Cum illi, scilicet Apostoli, scripserunt, quæ ille ostendit, & dixit; nequaquam dicendum est; quod ille non scripserit, quandoquidem membra ejus id operata sunt, quod dictante capite cognoverunt. Quidquid enim ille de suis factis, ac dictis, nos legere voluit, hoc scribendum illis tanquam suis membris imperavit*. Et statim monet; quòd nemo aliter accipiat *Quod narrantibus discipulis Christi, in Evangelio legerit, quam si ipsam manum Domini, quam in proprio corpore gestabat, scribentem conspexerit.*

216 Et quamquam, regulariter loquendo, hæc vera sint, & quòd Christus nihil scripsisset, quod ad nos pervenisset, tamen negandum
Ioan. 8. non est, quòd aliquando scripserit, ut patet in historia Adolteræ in qua scribit Ioan.8.n.6.
Maldonat. & 8. *Iesus autem inclinans se deorsum, digito scribebat in terra*. Et quamquam Maldonatus existimet fuisse characteres incertos nihil si-
D.Hieron. gnificantes, tamen fuisse veras literas verum
D.Ambros. significatum habentes, est communis doctri-
D.Thom. na Patrum D.Hieron. D.Ambros. D. Thomæ,
D.Anton. Glossæ Interlineal. D. Bonaveut. D. Antonij
D.Bonau. Vlyssipponens. Alberti Magni, Carthusiani,
Glossa. Lyrani, Hugoni, Ravyami, quos retuli, ac
Albet.Mag. citavi *tom.4. in Evang.cap.15. quæst.* 7. ubi cir-
Carthus. ca significatum hujus scripturæ Christi, sex
Lyran. sententias retuli. Communis est, quòd scribe-
Hugo. bebat propria eorum peccata accusantium,
Ravyami, itaut divina virtute unicuique repræsentarentur sua peccata, per quæ judicandus erat, & unusquisque sua peccata propria legeret, & non alterius, sicut vox Apostolorum, quæ licèt fuisset Hebraica, tamen secundùm quod proferebatur, ab unoquoque etiam diversæ nationis, ac linguæ audiebatur, ut citato loco explicavi.

Fieri etiam potuit, ut ratione urbanitatis 217
Christus Dominus aliquid scripserit, ut refertur de ejus epistola respondentis Abgaro, seu D.August.
Abagaro Regi Edessæ Civitatis, ultra Euphratem; quæ licèt à Gelasio inter apocrypha computetur, tamen non omnino cōtemnenda, quia Ephrem.
gravissimi Auctores eam ut scriptam à Chri- Theodor.
sto venerantur, ut constat *ex epist* D. August.
263. *quæ est Darij Comitis Ad ipsum Augusti-* Baron.
num: & ex Ephrem *in suo testamento*. Theodo- Lyræus.
rus studita *epist. ad Paschas. Papam*, quos re- Niceph.
ferunt Baronius *tom. 1. an 31. num. 58. & tom.7.* Evagrius.
anno 545. Lyræus *in Trisagio lib. 2. num. 26.* Senensis
Nicephorus *lib.2.cap.7*. Evagrius *lib.4. cap. 27.* Damasc.
Senensis *lib. 2. Biblioth. verb. Iesus Christi*. Et videndus est Damascen. *lib. de fide orthodoxa, cap. 17.* Vbi ait Christum Dominum vultus sui effigiem huic Abagaro misisse, & Eugarius Ser.Nicen.
proximè citatus narrat Edessam Vrbem, hujus Eusebius.
sacræ imaginis virtute ab oppugnatione Persarum, & à flammarum incendio ab ipsis excitato mirabiliter fuisse liberatam; quod etiam refertur in Actis. Secundi Concilij Niceni. Eusebius *lib.1.histor.cap.* 25. refert se in publicis Edessenæ Vrbis Archivis, reperisse Epistolam nostri Redemptoris respondentis Abagaro Regi, ejusdem civitatis Regi.

Beatissima Virgo Maria.

218
Quod ipsa scripsisset Epistolam ad B. Igna- Dexter.
tium, testantur Flavius Dexter *ad annum* 86. Baro.
num. 11. & ad annum, 116. num. 4. & ad an- Vivarius
*num.*340. *ibi* Vivarius, Bernardus *in Psalm* 90. Bernard.
serm.7. Marcus Michaël Presbyter Cortonen- Marc Mich
sis *lib de viris Illustribus*, Sixtus Senensis *lib. 2.* Sixt.Senen.
Bibliotheca, Carthusian. Marian. Victorinus, Carthus.
Symphorianus, Clamperius apud Petrum Ca- Mariana.
nisium *lib.5. de Deipara, cap.* 1. & apud Fran- Victorin.
ciscum Vivarium *in Commentario ad Lucium* Symphor.
Dexterum anno 86. & 116. quod etiam testan- Clamper.
tur Franciscus Arias *lib.de imita.Virg.* & Bar- Arias.
tholom.de Los Rios *lib. 2.de Hierarchia Ma-* Barthol.
riana, cap. 33. ubi etiam refert aliam Epistolam ejusdem sanctissimæ Virginis scriptam ad Messanenses, in cujus confirmationem clamat Metrop.
Ecclesia Metropolitana Messanensis, quæ in memoriam tanti beneficij nuncupatur *la Madona del Atrio de Epistola*, quæ illic reverenter asservari dicitur. Citatus Bartholomæus Canisius
de Los Rios, aliam ejusdem Epistolā ad Flo- Hier. Ferr.
rentinos refert, de quibus videndus est Canisius *lib. 5. de Deipara, cap.* 1. & Hieronymus Ferrariensis in Concione Florentiæ habita 25
Octobris anni 1495. 219.

Inquires, cur hujusmodi Epistolæ tam Christi Domini, quàm Beatissimæ Virginis non habeantur inter Canonicas? Respondeo, quia non constat de infallibili certitudine exemplaris ipsarum epistolarum; sicut Concilium Francofordiense, ex antiquissimis Auctoribus constet, quòd fuisset, quia tamen non constat de infallibili certitudine exemplaris (Vnde Suarius illud desumpsit) an esset ex aliqua

parte

parte corruptum, inde contenta in illo ut de fide certa non recipiunt graves Theologi, Medina 3.p. quæſt. 23. art. 2. dub 3. Suar. tom. 1. ad 3.p. diſp. 49. ſect. 3.§. ſed nihilominus. Lorca ad 3. diſp. 84. membr. 2. anu. 15. Raguſa tom. 2. ad 3. part. diſp. 30.§ His argumentis.

Medina. Serarius. Lorca. Raguſa.

Quæstio III.

De literarum inventione, ac uſu ſcribendi.

SUMMARIUM.

220 *Variæ ſententiæ circa inventores literarum, & num. 221.*

221 *Nec Abrahamus, nec Moyſes, & alij ſupradicti, inventores ſunt literarum, & n. 223. & 224.*

225 *Deus cum cæteris ſcientiis infudit Adamo uſum literarum, ac ſcribendi.*

226 *Quod confirmatur variis monumentis, ac hiſtoriis.*

227 *Primæ literæ Hebraicæ, ex quibus derivantur aliæ.*

228 *Qualia fuerint in exordio prima ſcribendi inſtrumenta.*

220. Satis multi Auctores tam ſcripturarij, quàm humaniſtæ hanc quæſtionem tractant. Breviter ab illa me expediam. In magno numero ſunt Auctores, qui dicunt Moyſem fuiſſe primum inventorem literarum. Ita D. Cyrill. *lib. 7. contra Iulianum*, Rupert. *lib. 3. de victoria verbi, c. 21. 22. & 23.* Eupolomeus, Artapanus, Petrus Crinitus, Cornelius Agrippa, Ioannes Textor, & alij multi, quos citant, ac ſequuntur Majolus *colloq. 21. fol. 422.* Nieremberg. *in lib. de origine ſacræ Scripturæ*; quibus adde Marianam *in Præfat. in Geneſim*, & Lahay *in Prolog. ſect. 15. cap. 1.* & inde inferunt Pentateuchum fuiſſe primum librum totius orbis.

D. Cyrill. Rupert. Eupolom. Crinit. Agrippa. Textor. Majolus. Nieremb. Maria. Lahay.

221. Philo Hebræus Abrahamum exiſtimat primum earum inventorum, in libro de ipſo Abrahamo, Honorius Auguſtodunenſis *lib. 3. de Imagine Mundi*, Henoch inveniſſe literas, & ſcripſiſſe libros primum putat. Plinius *lib. 7. naturalis hiſtoriæ, cap. 56.* Aſſyriorum inventum credit: *Sed alij*, inquit, *apud Ægyptios à Mercurio; Alij apud Syros inventas volunt.* Alij alios Auctores aſſignant; imò multi cum Caſſiodoro *lib. 8. variar. epiſt. 12.* Quod Grues aves ſuo volatu indicarunt hominibus modum literarum, cui favet D. Hieron. *epiſt. ad Ruſticum*, ubi ait: *Grues viam ſequendi ordine literario.* Quòd eleganter cecinit ſuis verſibus, *Lucanus, lib. 5.*

Philo. Auguſtod. Plinius. Caſſiodor. D. Hieron. Lucan.

222. Dico primò. Nec Abrahamus, nec Moyſes, nec Mercurius, nec alius ex aſſignatis fuerunt inventores literarum, ac uſus ſcribendi, ita Auctores citandi *in 2. concluſ.* Et probatur de Moyſe, de quo ait D. Stephanus Actor. 7. n. 22. *Eruditus erat in omni ſapientia Ægyptiorum*; ergo ipſe literas non docuit, ſed didicit; nam talis ſapientia debebat tradi, non tantùm ex memoria, ſed per aliquod literarum monumentum, ut notat D. Auguſt. *lib. 18. de Civitate Dei, cap. 39.* & ait: *Quis dicere audebit Ægyptios mirabilium diſciplinarum peritiſſimos fuiſſe, atque literas noſſe.*

Actor. 7. D. Aug.

Probatur ſecundò. Quia juxta Chronologias, de quo Bolduc *ad cap. 1. Iob. §. 3.* Iob natus eſt, 143. annos ante Moyſem, & tamen facit ipſe mentionem de uſu literarum, ac ſcribendi, in ſatis obdurato, & firmo inſtrumento, cap. 19. num. 23 dicens: *Quis mihi hoc tribuat, ut ſcribantur ſermones mei? Quis mihi det, ut exarentur in libro, ſtylo ferreo, & plumbi lamina, vel celte ſculpantur in ſilice?* Deinde multa monumenta antiquiora Moyſe ſcripta referuntur, ut Beli Regis ſepulchrum, columnæ Herculis cum inſcriptione *Non plus ultra*, apud Ælianum *lib. 13 cap. 3.* Xenophon *in lib. de æquivocis.* Zoroaſter Rex Bactrianorum antiquior Moyſe multos libros ſcripſit, ut teſtantur Euſebius *lib. 1. Præparat. cap. ult.* Clemens Alexandrin. *lib. 1 Stromatum.* 223.

Iob. 19. Ælian. Xenoph. Euſeb. Alexand.

224. Deinde quoad omnes partes Henoch ſeptimus nepos ab Adam ſcripſit librum propheticum, de quo facit mentionem Apoſtolus Iudas in ſua Canonica *num. 14.* qui fuit ante diluvium, ac proinde antiquior Abrahamo, Moyſe, & aliis, & literarum uſum fuiſſe ante diluvium aſſirmant Polidorus Virgilius *lib. 1. cap. 6.* Toletanus. *lib. 15. Reipublicæ, cap. 1.* & Ioſephus *lib. 1. Antiquit.* refert filios Seth, qui fuit filius Adæ Syderalem diſciplinam in duabus columnis ſcripſiſſe, in qua ſententia eſt Claudius, Marius Victorinus *lib. 3.* Id autem, quod dicitur de Mercurio, Homero, ac aliis, fuerunt multo tempore poſteriores non ſolùm Moyſe, & etiam Abrahamo, ut patet ex Chronologiis.

Iud. Apoſt. Toloſan. Ioſeph. Mat. Vict.

225. Dico ſecundò, quòd Deus, cum omnibus artibus, ac ſcientiis infudit, ac communicavit Adamo literas, ac ſcribendi uſum; & ipſe hæc omnia docuit filios ſuos. Ita D. Auguſtinus *quæſt. 69. in Exodum, & lib. 18. de Civitate, cap. 39.* Ita citatis multis Auctoribus, Torniellius *anno Mundi 1931. numero 14.* Salianus *anno Mundi 875. numero 5. & anno 2470. num. 30.* Ludovicus Vives *ad cap. 39. lib. 18. de Civit.* Theatrum vitæ humanæ, *verb. literarum inventores* Opinerius *fol. 16. ſui Chronic.* Ludovicus Matius *in Prologo ad ſacram Script. quæſt. 5 ſect. 3.* Bonfrer. *ad cap. 11. Gen num. 1.* Lypſius *tom. 3. Syntagmate de Biblioth. cap. 1.* Anton. à Matre Dei *Prælud. 2. dub. 2. §. 3. n. 23.* Et probatur, quia Deus infudit Adamo juxta ſanctos Patres, & Doctores, omnes artes, & ſcientias; ergo etiam ei infudit ſcientiam literarum, ac earum uſum; nam talis uſus maximè neceſſarius eſt ad ſcientias, ac ad earum communicationem, omnia enim non poſſunt memoria retineri. Secundò, talis modus literarum maximè neceſſarius erat ad cognitionem, ad reminiſcentiam rerum fidei, ac ſalutis, ad recognitionem beneficiorum Dei, & ad communem uſum inter homines.

D. Auguſt. Torniel. Salian. Ludovic. Theat. vitæ Opinerius. Marius. Bonfret. Lypſius. Fr. Anton.

Tertiò confirmatur ex variis monumentis. refert Angelus Rocca *ex Camerino Commentario in. Biblioth. Vaticana verb. Adamus*, quòd *ibi* in dicta Vaticana ſervatur eius imago depicta, ſupra cujus caput literæ antiquæ Hebraicæ extant, ad cujus pedes inſcriptio latinè dicit: *Adam divinitus edoctus, primus ſcientiarum, & literarum inventor.* Secundùm monumentum 226.

Aug. Rocca

Genebrard. numentum hujus rei, ut referunt Ioannes
Lyræus Genebrardus *lib. 31. Chronol. cap. 26.* Adrianus
Lyræus *lib. 1. Trisagij Mariani sono 35.* referunt
quod anno. 374. jussu Sybillæ Reginæ Húgarorum in Valle Iosaphan, altè defossa terra, repertum fuit in tumulo cadaver integrum cum
barba prolixa, in cujus caput erat grandis
lapis, in quo cavatis literis, hæc verba Hebraicè legebantur: *Ego Seth tertio genitus filius Adæ, credo in Iesum Christum filium Dei & in Mariam Matrem ejus, de lumbis meis venturos*, & ad hoc pertinet quod dixi suprà, *num. 224.*

217. Ex quo, & aliis multis monumentis, tenent omnes Antiqui Hebræi, Græci: & Latini, primas literas totius orbis fuisse Hebraïcas
abeisque omnes litteras alias derivatas. Ita
Ioseph. Eupolom. Clem. Alex. D. August. Euseb. Salian. Bellarm.
Ioseph. *lib. 1. Antiquit. cap. 4.* Eupolomeus apud
Clementem Alexandrin. *lib. 1. Stromat.* D. August. *lib. 18. de Civit. Dei, cap. 39* Eusebius *de praparat. Evangelica, lib. 9. cap. 4 & lib. 10. cap. 2.*
Salian. *anno* 871. Bellarm. *de Instit. Hebra.*

Instumenta scribendi.

218. Scilicet stylo ferreo, æreo, osseo, calamo arundineo, vel argenteo, vel ex pennis avium
effecto, vel penicillo, aut acu, vel aliis; de
Herman. Petr. Greg.
quo videri possunt Hermanus Hugo *tract. de origine scribendi*, Petrus Gregorius *lib. 16. de Republica, cap. 3.* De materia, in qua litteræ excipiebantur; scilicet in lapidibus, lateribus, arborum corticibus, & folijs præcipuè papyri, palmæ, tiliæ, & lauri, ficorum, ex quibus primi parentes fecerunt sibi vestimenta *Gen. 3.* Vel etiam ligneis tabellis, laminis, argenteis, plumbeis, vel etiam in pellibus animalium, vel etiam membraneis, pergamenis,
Plinius. Isidorus. Raderus. Polydorus. Alexand. Petrus. Herman.
vel in alia materia, ut cera, vel aliis, de quibus Plinius *lib. 13. cap. 11.* Isidor. *lib. 6 cap. 13.* Raderus *in notis ad Martialem*, Polydorus *lib. 2. c. 8. de Invent.* Alexander ab Alexandro *lib. 2. c. 3.* Petrus Gregorius, Hermanus Hugo citati, qui etiam agunt de atramento nigro, vel etiam ex cruore conchili composito.

QUÆSTIO IV.

Moises scripsit Pentateucum.

SUMMARIUM.

229 *Quid significet Pentateucum, ac nomina quinque librorum.*
230 *Argumentum totius operis.*
231 *Tempus, quo fuit populus in Egypto.*
232 *Moyses scripsit librum Pentateucos.*
233 *Primum in contrarium est argumentum, quia in Deuteronomio fit mentio de morte Moysis.*
234 *Secundum argumentum desumitur ex modestia Moysis.*
235 *Tertium argumentum ex aliquibus civitatibus, quæ post mortem Moysis habuerunt talia nomina & n. 236.*
237 *Vnde Moyses habuit scientiam ad scribendum Genesin.*
238 *De tempore, ac loco, quo scripsit,*

Nomina.

Totum hoc opus ab Hebræis dicitur *Thora*, hoc est lex. A Græcis verò dicitur *Pentateucos*, hoc est *Quinquagenarius, seu volumen quinque librorum*, & Hebræi de more suo libros dicebant, ac nominabant, à suo principio, ac exordio, ut notat Hieronym. *quæstionib. in Genesin*, & etiam Lyranus, Abulens. Pereira, & alij. 229. Hæbreus. Græcus. D. Hieron. Lyran. Abulens. Pereira.

I. Dicebatur *Beresith*, id est *in principio, cap. 1. num. 1.* Græcè dicitur *Genesis*, quia in eo continentur *Generationes sæculi.*

II. *Veellesemoth*, Hebraicè, *hæc sunt nomina, cap. 1. num. 1.* à Græcis *Exodum*, quia in eo refertur egressus, seu exitus filiorum Israël de Ægypto.

III. Hebraicè *Vaicar*, id est *vocavit, c. 1. num. 1.* Hunc Græci dixerunt *Leviticum*, quia de Levitarum ministerio, ac ordine disserit.

IV. Hebraicè *Vajedabber*, id est, *locutus est, cap. 1. num. 1.* à Græcis dicitur *numerus*, eò quòd in hoc libro multæ computationes, & numerationes populi recenseantur, ac ejus mansiones.

V. Hebraïcè *Hadevarim*, id est, *hæc sunt verba. cap. 1. num. 1.* Græcè dicitur *Deuteronomium*, id est legis iteratio, seu repetitio, non quia contineat aliam legem distinctam ab ea, quæ antea data fuit in Monte Sina, sed quia hìc fit repetitio ipsius legis, ac eorum, quæ in tribus superioribus libris Exodi, Levitici, Numerorum continentur: Ita D. Augustinus *quæst. 49.* Theodoretus *hic quæst. 1.* D. Athanasius, *in Synopsi scripturæ.* D. Hieronymus *in Prologo Galeato*, & communiter omnes interpretes. D. August. Theodor. D. Athan. D. Hieron.

Argumentum hujus libri.

230. In *Genesi* describit Moyses creationem mundi, gesta Adami, Evæ, Noë cum facto diluvio, gesta etiam Abrahami, Isaac, Iacobi, usque ad mortem Ioseph, quæ contigit anno à creatione mundi 2310. sequitur *Exodus*, in quo describitur persecutio Pharaonis, captivitas populi, illiusque egressus in manu Dei forti. Tertio ponitur *Leviticus*, in quo describuntur sacrificia, cæremoniæ, & alij ritus. Quartò *in Numeris* numeratur populus, simulque Principes, Levitæ, ac Tribus, & quadraginta duæ Hebræorum mansiones, egressæque aquæ in deserto, & prophetia al Baam. Quintò loco *Deuteronomium*, repetitur secundò lex, jam inculcata antea in Exodo, Levitico, & Numeris.

Pro quo nota, quòd Populus habitavit in Ægypto non 430 annos, ut aliqui volunt, sed juxta meliorem, ac veriorem computationem 215. anni numerantur. Nam populus descendit in Ægyptum anno ætatis Iacob 130. Ætatis verò Ioseph 39. Ioseph autem vixit ad annum 110. ab ejus morte usque nativitatem Moysis fluxerunt anni 64. Moyses verò anno ætatis suæ 80. eduxit populum de Ægypto, ita efficiunt 215. nam post descensum populi in Ægyptum vixit Ioseph 71. usque ad nativitatem Moysis fuerunt 64. quibus adde 80. Moysis, & invenies ducentos quindecim annos, qui fluxerunt à descensu usque ad exitum, qui 231.
contigit

contigit anno à creatione mundi 2454. à di-
luvio anno 797. Hæc omnia ex multis, &
D. August. variis locis Scripturæ docent D.Aug.*quæst*.47.
D.Athan. *in Exod*. D. Athanasius, seu Anastasius *in sy-*
Eusebius. *nopsi sacræ Scripturæ in Exod.* Eusebius *in Cro-*
Rupert. *nic.* Salian.*lib.* 1. *Antiximmeon.* Rupert. Abu-
Abulens. lens. Caietan. Menoch.Tyrin.Lahay *in Exod.*
Caietan. Menoch. Tyrin. *cap.* 12. *num.* 40. & *ibi* Cornelius ; ac etiam
Cornelius. Argumento *in Exod.§.Pro qua re.*

Auctor Pentateuchi.

232. Communissima est sententia non solùm an-
tiquorum Hebræorum, sed etiam eam tenent
omnes ferè Patres, ac Doctores, tam Græci,
quàm Latini, Moysem fuisse totius Pentateu-
Exod. 17. chi scriptorem ; ita constat ex multis locis
Exod. 24. Scripturæ, *Exod.* 17.*n.*14.*Exod.*24. *nu.*5. Deu-
Deuter. 31. ter. 31. *num* 9. & etiam ex novo testamento,
Ioan. 1. ex verbis Philipp. ad Nathanaëlem, Ioan. 1.
Ioan. 5. *n.*45.& Ioan.5.*n.*47.Matt.11.*n.*17.Rom.10.*n.*
Matt. Rom. 10. 5.*&* 1.*Corinth.*9.*n* 9.
233. Oppones primò, quia videtur, quod totus
hic liber secundum omnes suas partes, non
fuerit compositus à Moyse ; nam Deuter.*cap.*
ultim refertur ipsius Moysis mors, quæ ab ipso
non potuit scribi. Respondent multi Aucto-
res communiter, quod illa pars ultima Deu-
teronomij de morte Moysis fuerit addita à Io-
sue, vel ab alio, quem aliqui dicunt Esdram,
sicut mors Iosue ab alio addita est in fine ejus
libri. Alij aliter respondent, quòd Moyses spi-
ritu prophetico cognovit mortem suam, & in-
Philo. de eam scripsit. Sic Philo *in fine, lib.*3. *de vita*
Moysis, & ait : *Vivens adhuc prophetavit de se*
ipso, tanquam mortuo, ante obitum narrans, se
mortuum, sepultumque inspectante nemine, vide-
licet manibus non mortalium sed virtutum im-
Ioseph. *mortalium.* Iosephus verò *lib.* 4. *Antiquit.cap.*
ultimò ad finem, ait : *In sacris voluminibus*
scripsit se mortuum, veritus ne propter excellen-
tem ejus virtutem à Deo raptum prædicarent.
Nam inter mortem Moysis, ac Iosue, & alio-
rum est magnum discrimen ; nam mors Iosue
extitit valde nota omnibus ; at mors Moysis
fuit valde secreta, & occulta ; ipse enim solus
ascendit in montem Nebo, & *ibi*, ut dicitur
Deuter. 34 Deuter. 24. num. 5.*mortuus est jubente Domino.*
Alia lectio seu, ut alij legunt, *in osculo Domini*, & subdi-
tur, *& sepelivit eum in valle terræ Moab contra*
Phogor. Quæ omnia non poterant agnosci ab
alio, nisi ex Divina revelatione, & ita hæc
revelatio potuit fieri ipsi à Deo.
Oppones secundò, in his libris multæ Moy-
234. Numer. 12. sis virtutes referuntur. Dicitur de eo Num. 12.
num. 3. *Erat Moyses vir meritissimus, super om-*
nes homines, qui morabantur in terra. Videtur
hoc alienum à Moysis modestia; ergo ipse
talem librum non scripsit. Argumentum nul-
lius est momenti ; nam sæpè sæpius sancti su-
perna Dei dispositione dicunt, & scribunt suas
virtutes ad majorem gloriam Dei, & ædifica-
Iob. 10. tionem aliorum, Iob. 10 num. 7. testatur de se
quod impietatem ipse non fecerit ; & David
Psalm. 6. Psalm. 6. num. 7. *Lavabo per singulas noctes le-*
ctum meum : lachrymis meis stratum meum ri-
Psalm. 118. *gabo*, & Psalm. 118. num. 62. *Media nocte sur-*
Psalm. 39. *gebam ad confitendum nomini tuo*, Psalm. 39. n. 9.
Legem tuam in medio cordis mei. Hæc ut rectè
D.Cyprian. ait D. Cyprian. *epist.* ad Donatum dicuntur

non ut jactantia, sed ut Dei beneficentia, ac
gratia prædicetur. Et hæc non sunt notanda
in Scriptore Canonico, ut optimè advertunt
D. Gregor. *in præfat. Moralium, cap.* 1. D. Au- D.Gregor.
gustin. *lib. de consensu Evangelist. cap.* 12. nam D.August.
Scriptor Canonicus non scribebat ex suo Ioan. 13.
marte, ac ingenio, sed ex Spiritu sancto di-
ctante, ac afflante, & sic frequenter loquun-
tur de se tanquam de alio, ut notant citati
Patres. Sic Ioannes passim de se in Evange-
lio, *Discipulus ille, quem diligebat Iesus.* Sic
Samuel de se scribit 1. Reg. 2. *Puer autem Sa-* 1.Reg. 1
muel proficiebat, atque crescebat tam Deo, quam & 2.
hominibus. Et cap. 3. num. 19. *Crevit Samuel, &*
Dominus erat cum illo. Sic Moyses tanquam
de alio scribit. *Moyses vir mitissimus omnium.*
Oppones tertiò, sæpè in his libris facit 235.
Moyses mentionem civitatis Hebronis *Nu-* Numer. 33.
mer. 33. *num.* 34. *&* 35. & tamen civitas hoc
nomen obtinuit multo tempore post mortem
Moysis, ab Hebrone Calebi filio, ut multorum
est opinio. Deinde multoties in his libris fit Genes. 14.
mentio de Civitate Dan, 1. *Genes.*14.*n.* 14. &
aliis multis in locis; & tamen hoc nomen non
obtinuit, nisi multo tempore post mortem
Moysis, ut expressè dicitur Iudic. 18. num. 29. Iudic. 18.
Vocato nomine Civitatis Dan, juxta vocabulum
Patris sui, quem genuit Israel. Et confirmatur,
Quia *Numer.* 21. *num.* 14. fit mentio de libro
Bellorum Domini, qui liber videtur scri-
ptus post Moysem ; ergo ipse, non est ejus
Scriptor.
Ad argumentum respondent communiter 236.
Auctores in præfatione ad Genesim, ut Abu- Abulens.
lens. Hugo, Pereira, & alij, qui dicunt, quòd Hugo.
nihil vetat asserere, & hæc, & alias hujus ge- Pereira.
neris parvulas sententias, postcà ab Esdra, vel
ab aliis Hagiographis Scriptoribus suis lo-
cis additas fuisse, cum tamen totum corpus
horum librorum exceptis his pauculis nomi-
nibus fuisse scriptum à Moyse. Tamen apud
me tanta est veneratio sacrorum librorum,
quòd in eis juxta doctrinam sacrorum Con-
ciliorum, ac Patrum, ut nec una syllaba, vel
apex sit addendus, vel detrahendus, ac proin-
de quamvis illa nomina post Moysen fuis-
sent imposita illis civitatibus, anteà tamen
fuerunt revelata Moysi, sicut nomine Cyri
Regis, multa sæcula ante ejus nativitatem
revelatum fuit *Isaiæ* 44. *num.* 28. ubi exprimit Isai 44.
ipsum nomen Cyri, & sicut Moysi fuerunt
revelata ea, quæ in lib. Genesis continentur
de creatione mundi, ac primis parentibus,
ac aliis. Cur ergo negandum est, quòd etiam
fuerint revelata illa nomina. Ad id, quod
dicitur de libro Bellorum Domini dicimus,
ut est valdè commune, & statim dicam,
apud Hebræos, & etiam in Ægypto erant
annales rerum antiquarum, qui sæpè citan-
tur in Scriptura, ubi latiùs, ac exactiùs res
referebantur, ex quibus multi perierunt, ut
iam dixi *Resol* 1.*q*.4.

De cognitione, ac tempore, quo hæc scripta sunt.

Quantum ad scientiam, & cognitionem, 237.
quoad libros Exodi, Levitici, Numerorum, ac
Deuteronomij res est clara, quia illa facta sunt
vidente Moyse, ac per manus ejus. Tota diffi-
cultas

culeas est quo ad Genesin, ac ad ea, quæ spectant ad creationem mundi, ad primos parentes, ac ad diluvium, &c. Dicimus cum communi sententia, quod illa accepit Moyses per revelationem, vel immediatè illuminante Spiritu sancto, vel dictante, ac assistente Angelo, ut insinuat Divus Augustinus *lib. 1. de Genesi ad literam*, vel etiam ut aliqui dicunt, quod Hebræi illa per communem traditionem habebant accepta à suis majoribus, vel etiam quia in aliquibus annalibus conservabantur, ex quibus deprompsit Moyses; tamen hoc dato dicendum, quod ille scripsit, Spiritu sancto dirigente, ac gubernante calamum, ut omnia scriberentur ut integra, pura, ac sincera veritate. D. August.

238. Quantum ad tempus, quo Moyses scripsit Genesin existimat Pereira, cum exul esset in terra Madian *Exod. 2. num. 15.* Idque fecisset ad consolationem Hebræorum, qui in Ægypto à Pharaone dira servitute opprimebantur: tamen probabilior videtur sententia contraria, quam tradunt Theodoret. Beda, Abulens. quibus consentit Eusebius *lib. 7. de præparatione, cap. 2.* si eius verba rectè expendantur, scilicet tam Genesin, quam quatuor libros sequentes, scriptos fuisse à Moyse, post egressum populum ex Ægypto, cum ipse in deserto versaretur, tanquam populi Dux, Propheta, Legislator, & Doctor, populum instrueret in lege Dei, dirigeret in viam salutis, ac illuminaret, doceretque in recognitione tot, ac tantorum beneficiorum, quæ à manu Dei fuerant accepta.

Exod. 2. Theodor. Beda. Abulens. Eusebius.

QUÆSTIO V.

Quisnam sit Scriptor Libri Iosue?

SUMMARIUM.

239 *Sæpè libri habent nomen à materia, de qua tractant.*
240 *Hic liber Iosue Canonicus, & in magna semper authoritate apud omnes.*
241 *Circa Auctorem huius libri varia sententia.*
242 *Communis, & vera sententia liber scriptus est à Iosue.*
243 *Duplici fundamento probatur, & n. 244.*
245 *Ponuntur tria fundamenta contraria.*
246 *Solvuntur omnia prædicta fundamenta.*

239. HEbræi non solùm libros nominabant, ac dicebant à primo nomine, ac voce ipsius, ut jam notavi superiori *quæst. num. 229.* sed etiam ut advertunt D. Hieronym. *epist. 140.* Origenes *cap. 2. in Iosue*, à materia ipsius libri, de qua tractat. Sic dicitur liber Iob, Regum, Machabæorum, ac Iudith. Materia ergo de strenuissimo, ac fortissimo Duce Iosue huic libro nomen dedit. Nam & si mortuus sit, tamen adhuc in paginis huius libri, ac in suis facinoribus vivit.

D. Hieron. Origen.

240. Hic liber Canonicus est, ut patet ex Concilio Tridentino *sess. 4.* & ex multis aliis Conciliis, ut dixi *Resol. 1. q. 1. n. 21. & 22.* & hic liber semper fuit in multa veneratione, tanquam afflatu divini Spiritus conscriptus, tam ab antiquis Hebræis, qui inter libros prophetales eum enumerabant, ut dixi suprà *Resol. 1. q. 2. n. 19.* multis elogiis celebratur à Sanctis Patribus. à D. Nazian. *Orat. 26. de laudibus D. Basilij.* à Divo Hieronymo *in Prologo Galeato*, à Lympiodoro *in cap. 38.* à Chrysostomo *in Iob.* in principio; Abulensi *q. 1. in Prologum Galeatum*, & ab aliis multis, qui omnes dicunt, quod meritò hic liber secundum locum habet post Pentateuchum, quia alios excellit antiquitate, ac dignitate, ex quo optimo iure damnandi sunt Samaritani, qui ut notat D. Hier. *in cap. 16. Isaiæ*, cum solum Pentateuchum admitterent, hunc librum Iosue per contumeliam, *Sanguinarium* appellabant, quod de suo more impiè dicebant Hæretici; cum liber sit maximè venerandus, utpote à Deo datus, & admirabilis doctrinæ.

Trident. D. Nazian. D. Hieron. Lympiod. D. Chry. Abulens. D. Hieron.

241. Circa Auctorem hujus libri, multorum est sententia, quod hic liber non fuit scriptus à Iosue. Theod. *q. 13.* Abul. *q. 4.* Andreas Marius, & Castolius *in Iosue*, proindéque dicunt, hunc librum post mortem Iosue ex antiquis diariis, & annalibus, ab aliquo divino Spiritu afflante fuisse conscriptum, vel ab aliquo Propheta collectum, utpote à Samuele, ut vult Abulens. ab Esdra, ut sensit Masius. Video etiam citari aliquos asserentes fuisse scriptum ab Isaia. Catholicus, quamvis non certò assignet Auctorem, tamen ait indissolubili argumento convinci, non fuisse librum scriptum à Iosue: sed certè argumentum non est nodus Gordios, ut Alexandri industria indigeat; fundamenta postea ponam, & solvam.

Theodor. Abulens. Marius. Castolius.

242. Contraria sententia, & communis est, quòd Iosue fuerit Auctor, ac Scriptor istius libri. Ita D. Dorotheus *in Synops.* Origenes *in cap. 1. huius libri, & de partibus Divinæ legis, cap. 8.* D. Isidorus *lib. 6.* Origen. *cap. 2.* Magister Historiæ Ecclesiasticæ, Driedo *lib. 1. cap. 2.* Vatablus *in Scholiis ad cap. 1.* Dionysius Carthus. *in proœmio.* Sixtus Senens. *lib. 1. Bibliothec.* & antiqui Hebræi, ut testantur, & habent Serarius *lib. 2. in Iosue, cap. 2.* Lahay *in Prolog ad Bibliam Maxim. sect. 15. cap. 3.* & in proœmio Iosue, Cornelius, & M. Emmanuel Nazara.

Dorotheus Origenes. D. Isidor. Magister. Driedo. Vatablus. Carthus. Senens. Salianus. Lahay. Nazara.

243. Probatur, quia in ultimo capite *n. 26.* dicitur tanquam in fine totius libri, cùm de ipso Iosue sit sermo *Scripsit omnia verba hæc in volumine legis Domini.* In Hebræo, & Græco nomen Iosue exprimitur, *scripsit Iosue verba hæc*, &c. & ne quis contendat ibi solùm esse sermonem de verbis fœderis, explicatiùs legit Chaldæus manuscriptus, se habere testatur Masius *fol. 114.* & ita locum istum vertit. *Scripsit Iosue verba ista in libro, & apposuit libro legis.* Ex quibus bene infertur, quod Iosue non solum scripsit verba fœderis, sed etiam librum distinctum, illúmque libro legis, hoc est Pentateucho adiunxit; sicut enim Moyses sua gesta scripsit in Pentateucho, sic & Iosue discipulus Moysis, & eius successor sua facta hîc describit.

Iosue 4. Hebr. Græcus. Chald.

244. Confirmatur ex Ecclesiast. *c. 26. n. 1.* ubi dicitur: *Fortis in bello Iesus Nave successor Moysi in Prophetis.* Græci legunt, *in Prophetiis*, non solùm, quibus Deus Moysis, & Iosue mentes illustravit, sed quas ad alios verbis, literisque proferebant,

Eccles. 26. Græci.

ferebant, sacras namque historias prophetias
appellati constat ex 2. *Petri c.1. num.19.* & inde
Hebræi antiqui sacras historias inter libros
prophetales computabant, ut jam diai suprà
Resol.1.q.2.n.19. Tandem hæc sententia est de
mente Sanctorum, ac proinde maximè veneranda, ac tenenda.

245. Opponunt primò adversarij, quia ut dicitur
Iosue 10. infra in hoc libro Iosue c.10. n.13. *Sicut scriptum est hoc in libro iustorum.* Qui liber videtur
scriptus post mortem Iosue. Secundò, postquā
Iordanis describitur siccatus ad transitū filiorum Israël, & post narratam lapidum in monumentū erectionem subjungitur, *sunt ibi usque*
Iosue 4. *in præsentem diem*, c.4. n.9. quod videtur notare
multum tempus post mortem Iosue. Tertiò,
quia multa narrantur in hoc libro Iosue, quæ
ab ipso non potuerunt scribi, ut ejus mors
Iosue 24. parentatio, funus c.24 *n.29.* sicut etiam aliqua
Iosue 15. *c.15. n.16.* de Axa Calebi filia; & *c.19. n.47.* fit
Iosue 19. mentio de expeditione filiorum Dan contra
Iudic.1. Iesse, quæ post eius mortē accidit *Iudic.* 18.15.

246. Hæc argumenta nullius sunt roboris: Ad
primum in illo citato loco refertur, quomodo
ad vocem Iosue factum est illud magnum prodigium, quòd Sol, & Luna steterunt, quod strictim, ac breviter, in hoc libro describitur, latius verò in libro Iustorum, non inde bene
infertur, quòd talis liber fuisset scriptus post
mortem Iosue, sed potiùs in ejus vita, ipso referente. Ad 2. de monumento lapidum, juxta
veriorem Chronologiam Saliani, & aliorum,
post mortem Moysis Iosue obtinuit principatum popul.18. & in primo anno posuit lapides
ac in illis septem prioribus debellavit, ac sub-
Salianus. jugavit Chananæum, & postea vixit undecim
annis, ad cujus finem scripsit librum, & inde
rectè ait, quod lapides permanebant usque ad
illum diem, nempe 14. vel 15. annis postquam
positi fuerant, ipse enim mortuus est, cum esset
110. annorum, ut patet ex Textu *c.24. n.29.* Ad
ultimum, id quod dicitur de ejus morte, de
Axa filia Celab, ac filiis Dan, dicimus, quòd
illa inserta sunt ab Esdra, vel ab alio Propheta,
seu compilatore ad completam, & exactam
historiæ notitiam, ut multi dicunt in Pentateucho, ut vidimus superiori *quæst.*

QUÆSTIO VI.

Quis Scriptor Libri Iudicum?

SVMMARIVM.

247 *Hic liber Canonicus, & multæ auctoritatis.*
148 *Prima sententia circa Auctorem libri, refertur, ac refellitur.*
249 *Aliæ quatuor sententiæ referuntur.*
250 *Aliquibus prænotatis vera sententia ponitur, ac stabilitur.*
251 *Catalogus Iudicum, & cur de Heli, ac Samuele in hoc libro nulla fit mentio.*

247. Hic liber Iudicum est Canonicus, & patet
Tridẽnt. ex Conc. Trid. *sess.4.* & Apostolus Paulus
strictim multa exempla de fide agens de eo
Hebr.11. adducit *ad Hebr.11. n.32.* dicens, *Deficit me tempus enarrantem de Gedeon, Barac, Sanson, Iephte,*
& hic liber, ut patet ex D. Hieron *in Prologo*
Galeato, in secundo ordine Canonis inter libros prophetales collocabatur. Dicitur autem
liber Iudicum, quia de Iudicibus ait, sicut liber Iosue, quia de ipso.

Circa Auctorem huius libri magna est con- 248.
troversia. Prima sententia est eorum, qui dicunt hunc librum non fuisse compositum ab
uno Propheta, sed à multis. Auctores huius
sententiæ suppresso nomine referunt Maldo- Maldonat.
natus *in cap. 2. Matth.* ad illa verba statim
citanda. *Quoniam Nazaræus vocabitur.* Et Pi- Pineda.
neda *in Iob*, quia cum Evangelista referat testimonium de Christo, *Quoniam Nazaræus vocabitur*, quod de Sansone dictum est in libro
Iudic.13. n.5. in Christo Domino, cuius figura Iudic.13.
erat Sanson, Evangelista citato *cap.2. n.23.* di- Matth.2.
cit adimpletum in Christo Domino, & ait. *Vt adimpleretur quod dictum est per Prophetas, quoniam Nazaræus vocabitur.* Non ait Evangelista
per Prophetam, sed *per Prophetas*, quia ille
liber Iudicum non ab uno Propheta, sed à
multis sit scriptus. Fundamentum est valde
frivolum, quia id quod de uno Propheta intelligitur, à multis dictum dicitur, ut patet in multis exempl. *Matth.16 num.5. & Ioan.6.*
n.45. & in eodem 2. *Matth.* patet exemplum, Matth.16.
dicitur ibi n. 20. *Defuncti sunt, qui quærebant* Ioan 2.
animam pueri. Et tamen unius solus Herodes Matth.2.
erat defunctus.

Secunda sententia est D. Dorothei *in libro* 249.
de Prophetis, qui hunc librum refert, à quibus- Dorotheus
dam Scribis, qui in tabernaculo versabantur,
scriptum. Tertia est aliquorum, ut referunt
Driedo *libr.1. de Ecclesiasticis Dogmatibus cap.3.* Driedo.
p.1. Sixtus Senensis *lib.1. Biblior.* Rua *controversia* Senensis.
postrema de libris sacris veteris Testamenti, & Rua
Auctor Historiæ Ecclesiasticæ dicentium Auct. Hist.
Ezechiam fuisse Auctorem huius libri. Quarta sententia est Masij in Iosue asserentis hunc Masius.
librum compositum fuisse ab Esdra; & hanc
sententiam etiam fuisse aliorum Auctorum,
testatur Rua citatus. Quintò Abulens. *quæst.4.* Abulens.
Præfationis in Iudices, qui refert, omnes Iudices in libro hoc concinnando partem habuisse: nam quilibet, ait ipse, sui temporis gesta in Commentarios, vel per se, vel per alium
redegit.

Sexta, & verisimilior sententia est hunc li- 250.
brum fuisse compilatum, & compositum à Samuele. Ita D. Isidorus *lib.6. Etymologiar. cap.1.* D Isidorus.
Rua citatus, Villaraël, & amicus meus Mag. Rua.
Ioannes Freyre, uterque Præfatione in Iudi- Villaraël.
ces, & Abulensis *citat. q.4.* hanc dicit magis Freyre.
rationabilem. Pro stabilienda hac sententia Abulens.
notandum est ex ipso Abulensi, quòd quilibet
Iudex gesta sui temporis in Commentarios
ad perpetuam memoriam redigebat. Quod
confirmatur ex his, quæ dixi *tom.1. in Evang. lib.1. cap.2. q.34. n.9.* juxta communem sententiam Sanctorum Patrum, ac Doctorum, &
constat ex multis locis Scripturæ, ut ibi dixi,
in templo erant Scribæ, qui res gestas temporum, ac genealogias uniuscujusque Tribus
scribebant. Hoc posito, cùm tot Iudices præcessissent, & tandem regimine, ac iudicatura
populi clavem teneret Samuel, qui multum
omnibus, prudentia, sapientia, ac sanctitate
eminebat, ne Commentaria Iudicum essent
per tot tractatus dispersa, in unum collegit
librum.

251\. Pro huius rei maiori intelligentia ; quòd Iudices Israël fuerunt quindecim, qui iuxta computum Saliani, ac aliorum per 160 annos imperarunt. Primus Iudex fuit Othoniel, qui imperavit annis 40. Secundus Aod annis 80. Tertius Samgar per paucos menses. Quartus Barac cum Debora annis 40. Quintus Gedeon pariter 40 Sextus Abimelech annos tres. Septimus Thola annis 23. Octavus Iair annis 22. Nonus Iephte annis sex. Decimus Abesan annis 7. Vndecimus Alvala annis 10. Duodecimus Abdon annis 8. Decimus tertius Samson annis 20. Decimusquartus Heli annis 40. Decimus quintus Samuel annis 22 & fuit ultimus Iudex. De his duobus ultimis, Heli scilicet, & Samuele non fit mentio in hoc libro Iudicum, quia cum eorum filij non rectè agerent. 1. *Regum* 2. *num.* 16. & *cap.* 8. *num.* 4. inde desumpta est occasio ut populus peteret Regem, & ideo solùm de tredecim prioribus Iudicibus fit mentio in hoc libro Iudicum.

Salianus. Cotoelius. 1. Reg. 2.

Quæstio VII.

Scriptor Libri Ruth.

SVMMARIVM.

252 *Iste liber Canonicus, quamvis ejus Scriptor non exprimatur.*
253 *Varia sententia circa Scriptorem huius libri.*
254 *Verior affirmat Samuelem Auctorem.*
255 *Quo tempore hac historia accidit.*
256 *Quo tempore scripsit Samuel.*

252\. Iste liber est Canonicus, ut constat ex Decreto Concilij Tridentini *sess.* 4. & etiam omnes antiqui Hæretici, qui testamentum vetus recipiebant, hunc librum Ruth, ut eius partem agnoscebant, de qua re agit D. Augustinus *lib. contra Faustum Manichæum.* Nec cum his pugnat id quod inquiunt D. Augustinus *lib.* 15. *de Civit.cap.* 23. & Gelasius Papa dist. 15. cap. *Sancta Romana Ecclesia*, ubi ait, *Ecclesia Romana multa non legit, quia eorum, qui scripserunt, nomina penitus ignorantur.* At si hoc opponatur, contra librum Ruth, hoc etiam militat contra librum *Iosuë, Iudices, Iob, Iudith, Esther*, in his omnibus libris, ut notat Sapientissimus Mag. Didacus Celada *Prolog. in Ruth, num.* 4. non ignoratur, sed certè scitur, & agnoscitur eorum principalis Auctor, qui est Spiritus sanctus: nam ex eo quod libri isti reponantur ab Ecclesia in Catalogo librorum Canonicorum, ibi manifestè declaratur, quod eorum principalis Auctor sit Spiritus sanctus, & inde parum refert, quòd de eorum Scriptore, seu Amanuensi, seu secundario Auctore dubitetur, ac liber sine tali nomine scribatur.

Tridem. D. August. Gelasius. Celada.

253\. Circa Scriptorem huius libri. Doctissimus Caietanus ait se nescire. Iunilius Africanus *lib.* 1. *de partibus Divinæ legis*, *cap.* 8. Petrus Comestor in historia Scholastica huius libri Scriptore putant Regem Ezechiam, *Sylveira Opuscula*, qui ut refert Abulensis *quæst.* 4. *in Præfatione Iudicum*; prædictus Rex Ezechias in unum volumen redegit quatuor libros Regum, ac Parabolas Salomonis. Ab aliis putatur Auctor libri Esdras, cui multi alij sacræ Scripturæ libri universatim tribuuntur, de quo dixi suprà *Resol.* 1. 4.

Caietan. Iunilius. Petr. Com. Abulens. Ezechias.

254\. Tamen verosimilius videtur *Samuelem* huius libri fuisse Auctorem. Ita senserunt antiqui Rabbini apud Serarium statim citandum. Hanc sententiam tenent Divus Isidorus *de officiis Ecclesiasticis*, Abulensis ad *cap.* 4. *huius libri quæst.* 8. Eugubinus apud eundem Serarium, Arias Montanus *in Isai. cap.* 5. Genebrardus *lib* 1. *Chronol.* Driedo *lib.* 1. *de Catal. sacræ Scripturæ*, *cap.* 3. Sixtus Senensis *lib.* 1. *Biblioth.* Bellarm. *lib. de script. Ecclesiastic. verb. Samuel.* Serarius hic *in Prologom. quæst.* 4. Sanchez hic *in Prologom.* Eusebius Nierembergius vir præclarus eruditione, & pietate *lib.* 9. *de origine sacræ Scripturæ*, *cap.* 14. Probatur, quia Samuel, ut omnes fatentur scripsit priorem partem libri Regum, ut *quæstione sequenti*, inde valdè consequens fit, quòd hunc librum scripserit, ut generationem Regis Davidis maximè narraret, ac explicaret, ut fit *cap.* 4. *n.* 18. 19. Et confirmatur, quia iste liber Ruth partim pertinet ad librum Iudicum, quia hæc historia Ruth sub tempore Iudicum contigit, ut dicitur cap. 1. num. 1. *In diebus unius Iudicis*, &c. partim etiam pertinet ad librum Regum, cum Regis Davidis genealogiam narret: Atqui Samuel existimatur Auctor libri Iudicum, & etiam prioris partis libri Regum; ergo etiam hunc librum inter medium utriusque partim scripsit.

D. Isidor. Abulens. Eugubin. Arias. Genebrard. Driedo. Sixtus. Bellarm. Serarius. Nieremb. Ruth. 1. Ruth 4.

255\. Circa tempus duo inquirenda sunt. Primò de tempore, quo hæc historia Ruth contigit. Manifestum est, quòd fuerit sub tempore Iudicum; dicitur enim primo cap. num. 1. *In diebus unius Iudicis, quando Iudices præerant.* Quinam esset hic Iudex? Salianus præclarissimus in computandis annis existimat, quod fames, de qua facit mentionem Scriptura, Ruth, 1, num. 1. *facta est fames in terra*; quod talis fames incepit sub judice Abimelech filio Gedeonis anno à creatione mundi 2801. *num.* 27. ac proinde ibi incepit peregrinatio Ruth; coniugium verò Booz cum Ruth sub Thola Iudice successore Abimelech anno mundi 2810. *num.* 55. apud Salianum.

Ruth. 1. Salian.

256\. Circa verò tempus, quo Samuel hunc librum Ruth scripsit, nulla est certa conjectura ad aliquid affirmandum. Mag. Calada *Prolog. in Ruth. & Mag.* Lahay *Prolog. in Bibliam Maxim. sect.* 15. *cap.* 4. 5. *Quo autem*, dicunt quòd Samuel scripsit librum, postquam David factus est Rex: nam *cap.* 4. *huius libri num.* 20. Dum scribitur David Genealogia Obed genuit Isai Isai genuit Davidem Regem. Sed illa additiuncola potuit addi ab aliquo desumente ex *Matth.* 1. *num.* 6. Sed talis particula *Rex* in nostra Biblia correcta expuncta est, & ideo alij probabiliter dicunt, quod hic liber scriptus est à Samuele, postquam scripsit librum Iudicum; cuius hic liber Ruth est veluti appendicula.

Celada. Lahay. Ruth. 4.

QUÆSTIO VIII.

Quiſnam ſit Scriptor Librorume Rgum.

SUMMARIUM.

257 *Cur primus, & ſecundus dicantur libri Samuelis.*
258 *Primus liber ſcriptus eſt partim à Samuele, partim juxta aliquos à Davide.*
259 *Verior ſententia tenet eſſe ſcriptum à Nathan, & Gad Prophetis.*
260 *Circa tertium, & quartum referuntur variæ ſententiæ.*
261 *Valdè probabilis, quòd fuerit ſcriptus à Ieremia.*
262 *Reges Iſraël de ſuis factis habebant Commentarios.*
263 *Ex his fit etiã probabilis, quòd Iſaias quoad aliquam eorum partem fuerit Scriptor.*

Primus, & ſecundus Liber.

257 Tridënt. QVatuor libri Regum ſunt Canonici ut
patet ex Concilio Tridentino *ſeſſ.*4.& ex
multis aliis antiquioribus Conciliis, primus, &
ſecundus liber dicuntur Samuelis, ut patet ex
noſtra vulgata in præfixo titulo in fronte, ubi
dicitur: *Primus, & ſecundus Samuelis*; eos enim
ſic vocabant antiqui Hebræi. Nam in utroque
aliquid eſt, quod ad Samuelis nomen, opúſque
pertineat. Nam in primo agitur de Sacerdote
Heli, in cuius locum ipſe Samuel electus eſt, &
de Saül, quem ipſe unxit in regem, & in ſecũdo,
de Davide, quem ipſe unxit in regem, cuius
fidelitatẽ in Domino ſerviendo ipſe prædixit.
Latini verò eos appellant *Libros Regum* à materia,
de qua agunt, à geſtis nempe Regum.

258. Quoad Scripturem libri primi Regum,
Euchirius. convenuint omnes, quòd ſcriptus fuerit à Sa-
D. Gregor. muele uſque ad ejus mortem, quæ narratur *l.1*
Theodor. *cap.*25.*n.*1. Ita cenſent Euchirius, D. Gregor.
Procop. Theodoret. Procopius, Lyranus, Hugo, Abu-
Lyran. lenſis. Caietanus, Vatablus, Serarius, & alij.
Hugo. Tota dubitatio eſt, quiſnam fuiſſet Scriptor
Abulenſ. mortis ipſius, ac geſtorum uſque ad finem ſe-
D. Iſidor. cundi libri D. Iſidor. *lib.* 6. & Origènes *c.*2. exi-
1. Reg. 27. ſtimant illa ſcripta eſſe à Davide Rege. Sed
1. Reg. 30. hoc impugnat Abulenſ. *hic in Præfat. q.* 4. &
*c.*17. libri Iudicum, ex eo quia *c.* 27.*n.*6. cum
Achis dederit David civitatem Siceleg additur
*facta eſt Sicelег Regum Iudæ uſque ad diem
hanc* Et idem dicitur c. 29. n. 24. *Quaſi lex in
Iſrael uſque in diem hanc.* Sed hæc parum, urgent:
nam hæc dicta ſunt antequam David ad
regni clavum aſſumeretur, ipſe autem regnavit
quadraginta annis, in quorum fine hæc ſcribens,
bene poterat dicere *uſque in diem hanc.*
Abulenſ. Abulenſis citatus exiſtimat hos libros ſcriptos
fuiſſe ab Iſaia, vel Ieremia, de quo ſtatim.

259 Aliter rem explicant Sixtus Senenſis *lib.* 1.
Sixtus. *ſuæ Bibliotheca.* Cardin. Bellar. *de Scriptoribus
Bellarm. Eccleſiaſt.* horum librorum Auctorea eſſe Nathan;
& Gad uſque nempe ad librum 2. quod
inde probatur, quia *lib.* 1. *Paral c. ult.n.*29. di-
.Par. 29. citur. *Geſta autẽ Davidis Regis priora, & noviſſima
ſcripta ſunt in lib. Samuelis videntis; & in
libro Nathan Prophetæ, & in volumine Gad videntis.*
Expende Textum, agitur in eo de prioribus,
noviſſimis geſtis Davidis; priora dicuntur
à Samuele in primo libro, quomodo
nempe unctus ipſe eſt in regem, quomodo devicerit,
ac interfecerit Goliath, de perſecutionibus,
quas ſubſtinuit Saülis, ſic & noviſſima
illius, nempe eius geſta in regno ſcripta ſũt in
libro Nathan, & Gad, hoc eſt in ſecundo Regum,
cum primo Capitulo Tertij Regum, ergo
ſicut illa priora ſcripta ſunt in libro Samuelis
hoc eſt, primo Regum, ſic & poſteriora in libro
Nathan, & Gad, hoc eſt ſecundo Regum;
proindéque Nathan, & Gad Prophetæ, qui Davidis
erant à ſecretis, & Commentariis, ut ſcilicet
eius acta per ſingulos dies, quaſi Diaria, &
Chronica, ſive Ephemerides conſcriberent.
Hæc ſententia videtur mihi probabilior.

Tertius, & quartus liber Regum?

Circa hos duos ultimos libros maior eſt dif- 260.
ficultas, & opinionum varietas: nam ab Eſdra
cos fuiſſe cõſcriptos, tenet Mag. *Hiſtoria Eccle-* Mag. Hiſt.
ſiaſtica. Dion. Carthuſ. Driedo, cum his tamen Carthuſ.
pugnat, quòd à primo regni anno Salomonis, Driedo.
ſcilicet à mundi *creatione* 30au. uſque ad Eſ-
dram, qui vixit anno 3595. ut videre eſt apud
Salianum citatum, & per tot curricula tempo-
rum non videtur vero ſimile, quòd tot Regum Salianus.
geſta fuerint in ſilẽtio, & ideo alij è cõtra opi-
nãtur ſcriptos eſſe ab Iſaia. Cõjectura pro hac
ſententia eſt, quia tria Capitula *lib.* 4. *Regum,* 4. Reg. 18.
ſcilicet 18. 19 *&* 20. ſunt deſumpta ex quatuor
Capitulis Iſaiæ, nempe *à c.* 36. *uſque ad* 39. Hãc Iſai. 39.
ſententiam impugnat Abulenſ. *in Prologo Ga-* Abulenſ.
*leato q.*19. quia Iſaias diu ante poſteriorum
Regum tempora ac captivitatem Babyloni-
cam, quæ ibi deſcribuntur, mortuus eſt.

Eſt alia ſententia, quam tenent D. Hier. *in* 261.
Prolog. Galeato. D. Iſid. Procop. & multi Rab- D. Hieron.
bini, quos citat, ac ſequitur Sixtus Senenſ. *lib.* 1 D. Iſidor.
Biblioth. Abulenſ. citatus, & multi alij aſſeren- Procop.
tes hos libros compoſitos fuiſſe ab Ieremia Sixtus.
Propheta; Fundamentum eſſe, quia Ieremias
vidit illa poſteriora tempora, & captivitatem,
& quia ultimum caput *libri.* 4. *Regum,* cum
poſtremo capite libri Ieremiæ, ſtylo, verbis, ac
narratione convenit, ac cohæret, ac proinde
ex libris dierum Iſrael, Ieremias collegit hunc
tertium, & quartum Regum, & ex aliquibus
fragmentis Iſaiæ Prophetæ.

Pro huius rei majori intelligentia nota, quòd 262.
ſinguli Reges habebant ſuos ſcribas à Cõmen-
tarijs, qui eorum geſta, ſeu acta, ac Diaria ſcri-
berent, ut de filiis Ioas dicitur 2. Paralip. 24.
n. 27. *Summa pecunia, quæ adunata fuerat ſub eo,* 2. Par. 24.
& inſtauratio domus Dei ſcripta ſunt diligentiùs 2. Paral. 9.
in libro Regum Sic Salomonis facta ſcripſerũt 3. Reg 11.
Nathan Propheta, & Ahias Silonites, & Addo Theodor.
Propheta. 1. *Par.* 9.*n.*29. & habẽt 3. *Reg.* 11.*n.*41. Abulenſ.
& hic eſt liber verborum, ſeu factorum Salo- Caietanus.
monis, ut notant Theodoret. & Abulenſ. Cor- 2. Par. 12.
nelius, ſic & geſta Roboam Salomonis filij, ac & 13.
etiam Abiæ Regis filij Roboam, ſcripſerũt Se-
meias Propheta, & Addo, ut refertur 2. *Par.* 12
*n.*15. & *c.*13.*n.*22 facta Ioſaphat Regis ſcripſit
Hamaanius, qui digeſſit in libros facta Regum 11. Par. 12.
Iſrael 2. *Paralip* 22. *num.* 34. facta Regis Oziæ 2. Par. 26.
ſcripſit Iſaias 2. *Paralip.* 26. *num.* 2. ſicut 2. Par. 32.
& geſta Regis Ezechiæ ſcripſit idem Iſaias
2. *Paral.*

2. *Paral* 32.*n*.32. Ex quibus, & quia aliqua capitula Isaiæ cohæreant cum aliis ex 4. *Regum* ut iam dixi existimant IsaiamRegum gesta ex eorum Diariis collegisse usque ad Manassem
Salianus. regem, à quo Isaias interfectus est anno mundi 3340.*n*.28 apud Salianum. Reliqua verò usque ad captivitatem Babylonicam anno mundi 3447.*n*.41. pertexit Ieremias. Hæ duæ ultimæ sententiæ probabiliores sunt. Certum tamen
D.Hieron. est, quod tam Tertius, quàm Quartus liber Regum fuit scriptus ab aliquo Propheta, & eum inter Prophetales computat D.Hieron. *in Prologo Galeato*.

Quæstio IX.

Quis Paralipomenon Auctor?

SVMMARIVM.

265 *Quid significet Paralipomenon, & quid in eo agitur.*
264 *Prima sententia affirmat hos libros scriptos à Ieremia.*
265 *Secunda, & probabilior ab Esdra.*
266 *Ponitur quadam obiectio, & solvitur cum Abulensi.*

263. PAralipomena, sic vocata, & dicta à Sept. Interpretibus, quod Græcè idem valet, ac additamenta ad ea, quæ prætermissa, ac derelicta fuerunt in libris Regum, *Libri sunt duo*, & uterque Canonicus est, ut constat ex Con-
Trident. cilio Tridentino *sess.* 4. In primo libro Scriptor, seu recapitulator incipit agere de prima mundi ætate, ac generatione à primis Parentibus, per quinque libros Moysis usque *ad* c.9. *inclusivè, à c*.10. incipit agere de rege Saule, ac cæteris regibus Israël usque ad Ioachaz filium Iosiæ ultimum Regem Israël, ac captivitatem Babylonicam; de quibus agitur *cap. vltimo, in secundo libro*, & in his duobus Paralipomenon Auctor ex antiquis commentariis, ac monumentis, seu Diariis Regum, colligit hanc historiam, omittens leviora, & quæ jam erant scripta in quatuor libris Regum prætetiens, addens verò, quæ notatu digna omissa fuerant, & facit supplementum ad historiam Regum; unde in his libris Paralip. referuntur *libri verborum, ac gestorum Regum*, ut vidimus superiori numero, & ideo
D.Hieron. D.Hieron. *epistola ad Damasum*, vocat eos *præteritorum supplementum*.

Circa Auctorem horum librorum non le-
264. vis est dubitatio. Quidam dixerunt *Ieremiam*. Sed hoc videtur non posse consistere, quia in ultimo capite horum librorum agitur de
2.Par.36. Rege Cyro, ac libertate à captivitate Babylonica, quæ contigerunt multo tempore post mortem Ieremiæ, nisi aliquis velit dicere, quod illa suppleta fuerunt ab aliquo Scriptore, sicut dicitur in Deuteronomio de morte Moysis.

265. Communior sententia est, quod hi duo li-
Lyran. bri Paralipomenon fuerint scripti ab Esdra.
Abulens. Ita Lyranus, Abulens. Carthus. Driedo *lib.* 1. *de*
Carthus. *Scriptoribus Ecclesiasticis*, Sixtus Senensis *lib.* 1.
Driedo. *Biblioth.* qui Esdras vidit libertatem populi,
Sixtus. *Sylveira Opuscula.*

& cum Rege Cyro de ea egit, ac multa cum eo tractavit, quæ ad populi negotia spectabant. Et coniectura huius rei habetur, quia idem est finis ultimi Capituli libri secundi Paralipomenon, ac initium, & exordium primi libri Esdræ, ut legenti patebit.

Obiicies 2. *Paralip.* 5 *n.* 9. dicitur: *Fuit arca* 266.
ibi (scilicet in Templo, seu Sanctuario) *usque in* 2.Paral. 5.
præsentem diem Hoc tamen de tempore Esdræ non potest verificari: nam antequam populus captivus duceretur in Babyloniam, Ieremias arcam abscondit in loco valdè ignoto 2. *Ma-* 2.Mach 5.
chab. 2, *n.* 5. Respondet Abulensis quòd citato Abulens.
loco Paralipomen. agitur quomodo Salomon adduxit arcam Domini, & posuit in Templo, se Sanctuario, quod inter res gestas Salomonis narrant ejus Chronistæ Nathan Propheta, Ado, & Ahias, ac proinde isti in suis Commentariis habebant, quomodo arca fuit ibi posita usque in præsentem diem. Esdras scribens res gestas Salomonis eadem verba à suis Chronistis reassumit, ac refert.

Quæstio X.

De libris Esdræ, & Nehemiæ.

SUMMARIUM.

267 *Esdras, & Nehemias viri distincti.*
268 *Esdras ex genere Sacerdotali multa scripsit.*
269 *Nehemias vir doctissimus, & in magno pretio habitus.*
270 *Primus, & secundus Canonicus, & diverso modo computatur à Græcis, & Latinis, & n.* 271.
272 *Duo ultimi non sunt Canonici.*
273 *A Sanctis Patribus citantur, & de allusione ad Apocalyps. & n.* 274.

ESdras, & Nehemias distinctæ sunt perso-
næ, quamvis ambo Viri Eminentissimi. 267.
Nam Esdras scripsit reversionem à Babylonia in Ierusalem, anno sexto, vel septimo Artaxerxis Longimani secundum Eusebium, Salia-
num, Torniellum. Nehemias eundem adven- Eusebius.
tum in Ierosolymam scripsit sub anno eius- Salian
dē Artaxerxis Longimani trigesimo secundo, Torniel.
nec citò absolvit suam scriptionem Nehemias, sed tantummodò post duodecim annos, quibus reædificatio urbis facta est, & quæ deerant in Templo adiecta sunt; quæ perfecta refert Nehemias in suo libro.

Esdras ex genere Sacerdotali fuit, & vir 268
Doctissimus, & etiam ut tenent multi Hebræi D Hieron.
antiqui apud D.Hieronymum *in Tradit.* & *in lib. Paralyp.* & Sixtus Senensis *lib.* 1. *Biblioth.*
in Esdra ipsum eundem esse cum Iosedech. Senens.
(habuisse nempe duo nomina) ideoque fuisse Pontificem, unde *libro* 3. *Esdra cap. ultimo*, pleno, & absoluto jure Pontificio utitur in dirimendis causis matrimonialibus. Multos libros sacræ Scripturæ, qui ex multa parte erant deperditi, & flammis dati erant, ab inimicis ex multis regionibus congregavit, à multis erroribus repurgavit, ac emendavit, & ad suam primævam veritatem, ac sinceritatem reduxit, ut communiter docent Sancti

Patres,ut dixi ſuprà *Reſol.1. quæſt.3.per totam*, cúmque ſcripſiſſe primùm,& ſecundùm Paralipomenon ex communi ſententia dixi ſuperiori *quæſt.* cúmque fuiſſe auctorem libri Eſther tenent multi Auctores, de quo infrà *quæſt. cúmque* ſcripſiſſe bonam partem ultimi capitis Deuteronomij, ſicut & ultimam partem *cap. ultimi Ioſuè*, ſunt qui affirmant, ut ſuprà vidimus,ſicut & ipſum eſſe Malachiam Prophetam, unum ex minoribus, ut refert
D.Hieron. D. Hieron. *Prolog. in Malach.* à qua ſententia non multum videtur diſtare ſanctus Pater, ſicut & Rupertus ibi; quam ſententiam
Rupert. impugnant omnes commentatores in Malach. tam antiqui, quàm moderni.

269. Nehemiam fuiſſe ex Tribu Juda tradunt
D. Iſidor. D. Iſidor *de vita & morte Sanctorum, cap. 62.*
Sixtus. Sixtus Senenſis in Nehemia, & Severus Sulpitius. Tamen illum fuiſſe Sacerdotem, apertè conſtat *ex 2. Machabæor. cap. 2. n.21.* Fuit Socius Eſdræ, vir valdè virtutibus, ac moribus conſpicuus; & ideo in magno pretio habitus à Rege Artaxerxe, & apud eum cauſas civium egit, & facultatem obtinuit, ut Jeruſalem re ædificaret, eámque muniret, ac ab hoſtibus defenderet.

Liber Primus, & Secundus.

270 Uterque eſt Scriptura Canonica, ut eſt de
Trident. fide certum ex Concilio Tridentino *ſeſſ.4.* & habetur in Textu Hebraïco, ac in Canone Hebræorum Antiquorum, ac in Textu Græco ex Septuaginta. Auctor primi libri eſt Eſdras, ſecundi verò Nehemias, ut patet ex utriuſque titulo affixo in fronte,& Secundus incipit *Verba Nehemiæ filij Helchiæ.* Dicitur autem iſte *liber Nehemiæ.* Secundus Eſdræ, partim quia in eo referuntur ea, quæ ſimul ab Eſdra, & Nehemia geſta ſunt; partim etiam, quia antiquitùs, tam apud Hæbræos, & Græcos Eſdras, & Nehemias unus tantùm liber erat, & in uno tantùm libro ha-
D.Hieron. bebantur. Ita D.Hieronym. *epiſt.ad Paulinum.*
Senenſ. Sixtus Senenſis, & Bellarm. de Scriptoribus
Bellarm. Lyran. *Eccleſiaſticis verb. Nehemi.* Lyran. Carthuſia-
Carthuſ. Sanchez. nus, Sanchez, & alij *Prologem. in Eſdram.*

271. In his libris Eſdræ computandis diſſident inter ſe Patres Græci, & Latini, quia quem nos librum tertium Eſdræ ſcribimus, & inter apocrypha ſcripta numeramus, Græci in
Græci. Latini. ſacro Canone collocant, & primum in ordine librorum Eſdræ ſtatuunt ex eo, quia quæ in eo narrantur, geſta ſunt ante ea, quæ in libris Eſdræ, & Nehemiæ ſcribuntur; & ex primo, & ſecundo libro Eſdræ apud nos, illi ſcilicet Græci unum faciebant, & ſic
3. Eſdra. apud Græcos Liber Primus Eſdræ, habet initium, ſicut apud nos Liber Tertius: ſcilicet; *Fecit Ioſias Paſcha*, &c. & Liber Secundus Eſdræ apud Græcus habet initium, ſicut apud nos Liber Primus, *In anno primo Cyri Regis*, &c.

Liber Tertius, & Quartus.

272. Hi duo libri Eſdræ non ſunt Canonici, nec Eccleſia Sancta Catholica ſpiritu gubernante eos inter libros Canonicos enumerat: nam
Tex.Hebr. hi duo libri non habentur in Textu Hebraico, etiam antiquiſſimo, nec in Textu Græco ex Septuaginta; unde efficio validum argumentum. Septuaginta annu mundi 3775. & Septuag.
ante Chriſtum natum anno 278. juxta Tornielium ibidem, & Salianum ibidem etiam Tornielius. Salianus.
num.17.& 18. ipſum Textum antiquiſſimum Hebraïcum, traduxerunt in Græcum; & tamen hos duos libros non traduxerunt; ergo inde apertè convincitur, quòd non erant in illo Textu Hebraico antiquiſſimo. Confirmatur, quia de his duobus libris non faciunt mentionem Auctores antiquiſſimi, ut Philo Hebræus, Joſephus, & Genebrardus Philo. Joſephus.
in ſua Chronologia *pagina* 90. Genebrard.

273. Iſte liber Tertius & quartus, quamvis non ſunt Canonici, ſunt boni, & ſanæ doctrinæ, & ideo multoties à Sanctis Patribus citantur. Origenes *homil.9. in Ioſue ſub finem.* S. Atha- Origen.
naſ. *tract. 3. contra Arrianos*, Clemens Alexandrin. *lib. 1. Stromat. part. 64.* Cyprian. Alexand. Cyprian.
epiſt. ad Pomp. Auctor operis Imperf. *in ho-* Imperfect.
mil. 1. in Matth. D.Ambroſ. *lib. 2. in Lucam,* D.Ambroſ.
& *lib. de bono mortis,cap.10. epiſt.21 ad Herontianum*, ubi ex *libro 3.* probat animæ immortalitatem. S.Baſil. *epiſtol. ad Chilonem.* S.Hie- D. Baſil.
ron. *contra Hulnid.* Irenæus *lib.4. cap 25.*Ter- D Hieron.
tullian. *lib de habitu mulierum.* D.Iſidor. *lib.6.* D. Iren. Tertull.
Etymolog. & quod magis Eccleſia Catholica D.Iſidor.
utitur ex *libro 4. in Introitu Miſſæ feria tertia* Eccleſia.
poſt Pentecoſten, dicens: *Accipite jucunditatem gloriæ veſtræ, gratias agentes Deo, qui vos ad cœleſtia regna vocavit*; & modo coronantur, & accipiunt palam.

274. Circa antiquitatem, & Auctorem horum librorum, Alcazar *in cap.7. Apocalyp.pag.469* Alcazar.
littera A. ſuſpicatur Librum Quartum Eſdræ ſcriptum poſt Apocalypſim, ſed ipſius ſeriem, & contextum non probe tenuiſſe, ac proinde conſequenter tenet hunc librum non fuiſſe ſcriptum ab Eſdra, ſed ab aliquo alio poſt Apocalypſim. Econtra Cornelius à Lapide Cornel.
poſt librum ſecundum Eſdræ, & Nehemiæ. *§.Dico ergo*,tenet Apocalypſim multum alludere ad 4. librum Eſdræ,ut patebit conferenti *cap. 6. Apocal. Cum hic cap.4. n.33. 36.* & *cap.15.cum cap.8.& cap.11.Apocal,cum cap 9. hic num.30. & ſequenti, & cap.7. Apocal. cum cap.2.hic verſ.38. & 41.* Ac proinde tenet librum eſſe antiquiorem Apocalypſi. Sed ſemper manet eadem quæſtio, ac dubitatio, quis fuerit prior, ac poſterior, & quod poſterior fecerit alluſionem ad priorem. Non video efficax argumentum ad hoc, vel illud aſſerendum, & ideò rem diffinitè non audeo.

Quæstio XI.

De Tobiæ Libro.

SUMMARIUM.

275 *Videntur aliqui Patres dicere non eſſe Canonicum, pro quo pugnant Hæretici, & num.276.*

277 *De fide certum eſt eſſe Canonicum.*

278 *Uterque Tobias Auctor hujus libri, & probatur hæc ſententia, & n.279.*

280 *Componuntur variæ verſiones circa hanc rem.*

281 *Rejici*

281 *Rejicitur sententia contraria aliquorum.*
282 *Apertè constat scriptum fuisse sermone Chaldaico*
283 *Solvitur objectio in contrarium.*
284 *Computantur anni ætatis utriusque Tobiæ.*

An sit Canonicus?

275. D. Hieron. D. Athan. Origenes. Ruffin. Lyran. Abulens. Caietan. Hunc librum Tobiæ non esse Canonicum, tenuerunt olim multi Patres, D. Hieron, *in Prolog. Galeato*, D. Athanasius *in synopsi*, Origenes apud Eusebium *lib.6.cap.25.* Ruffinus *in exposit. Symbol.* Lyran. *super Tobiam,& 1.Reg.1.26.*Abulensis *quæst.46.* Cajet. *in fine*, Commentarior. in historia veteris testamenti, eò quòd ut testatur D.Hieronymus *in Tobiam*, hic liber non habebatur in Canone antiquo Hebræorum,& res non erat tunc multùm declarata,nec examinata ab Ecclesia, ut modò.

276. Hæretici. Lutherus. Ionas. Phasius. Hæretici hac nostra tempestate,inter apocryphos numerant, ut Lutherus in Symposiacis,& Ionas eius summista,ac abbreviator, dicunt in hoc libro multa esse ridicula, & fatua, Paulus Phasius, & alij modestiùs loquuntur, dicentes non esse aliud,quàm Dramata, seu comœdiam, qua boni Patris,& filij idea imitanda proponitur. Quos errores late impugnant Bellarmin. & eius propugnator, *lib.1.de Verbo Dei,cap.7.& 10.*

277. C.Carthag. Florent. Trident. Innoc.I. Gelasius. Calixtus. Tamen certum de fide est,hunc librum Tobiæ esse Canonicum sicut & cæteros, qui habentur in corpore Bibliæ. Ita definivit Concilium Carthaginense 2.*Canon.47.*Concilium Florentinum, & Tridentinum *sess.4.*Innocentius I.*in Epistol. ad Exuperium, num.7.* Gelasius I.*in Decreto de libris Canonicis*, Calistus I. *in Epist.2.* S.Irenæus, S. Chrysost.D. August. D. Cyprian. D.Ambros. D.Basilius, Clemens Sixt.Senen. Bellarm. Serarius. Anton. Alexandrin. Rabbanus,Cassiodorus,D.Isidorus, & alij, quos citant Sixtus Senensis *lib.8. Biblioth. hæresi 11* Bellarm.*lib. 1. de Verbo Dei, cap.11.*Serarius *hic Prolog.5.*Fr. Anton.à Matre Dei *in Isagoge script. Præl. 1. dub. 10.§.2. num.209.*

Scriptor hujus libri.

278. Senensis. Salian. Recepta sententia est, quòd uterque Tobias fuerit scriptor hujus libri. Ita Sixtus Senensis *lib.1. Biblioth.* Iacobus Salianus *ad annum mundi 3335. num.65* circa quem annum Bellarm. hanc historiam contigisse affirmat Bellarminus *lib. de scriptoribus Ecclesiasticis in Tobia*, Serarius. Sà. Tirinus Menoch. Gordon. Euseb. Celada. Lahay. Serarius *Prol.2,in Tobiam*,Sa,Tyrin. Menoch. Gordonus *Præfat. in Tobiam*, Eusebius Niembergius *de origine sacra Scriptura, lib. 10. cap. 11.* Celada *in Tobiam,in Prolog.§.12.n.1.* Lahay *in Prolog. ad Bibliam Max. sect.15.c.8.* Et in hoc conveniunt omnes ferè, quòd Tobias Senior scripsit usque *ad cap.13.*totum inclusivè:Tobias autem iunior scripsit *ab exordio, cap. 14. usque ad versum 16* ubi de morte ipsius Tobiæ iunioris; clausula verò libri, & capituli scripta est ab alio, ut fit in multis libris scripturæ.

279. Tob.12. Græcus. Probatur hæc sententia *ex cap. 12. num.20.* ubi Angelus loquens cum utroque Tobia,ait illos: *Vos autem benedicite Deum, & narrate omnia mirabilia eius.*Græcus legit, *scribite omnia, quæ consummata sunt in libro.* Syrus legit, Syrus. *scribite hæc in libro*, teste Serario cum Syro Hebræus. consonat Hebræus Textus: Illa verba Angeli, *Narrate omnia mirabilia ejus*, non indicant necessitatem, sed magnam convenientiam,ac congruentiam.Ut tam uberior Dei providentia erga suos,& tam eximiæ beneficentiæ divinæ argumentum cunctis innotesceret, & ideò maximè credibile est Tobiam scripsisse hanc,non solùm ad fratres Hebræos,sed ad alios etiam sibi familiares, & notos, apud quos exulabant,quibus Tobias senior charus, & gratus fuisse perhibetur, quo Dei providentia in suos maximè agnosceretur, & ei omnes gloriam darent, & inde concaptivi fratres multam hauriant consolationem, & & spem de libertate à captivitate,in qua erant in illa civitate sub Salmanazar Rege,& juxta aliam lectionem Angelus mandat; *Scribite omnia,quæ consummata sunt in libro.*

Quòd uterque Tobias exactissimè, & ad 280.
unguem implevit,ex quo componens satis difficilem quæstionem circa versiones hujus libri. Chaldaica. Nam Chaldaica scriptio cohærens cum nostra Vulgata, ac Arabica, loquuntur de Vulgata. Arabica. Tobia in tertia persona; At Hebraica, Græca, & Syriaca loquitur de Tobia in prima Hebraica. Græca. Syriaca. persona. Quod ita intellige Tobias senior, & iunior ambo publicarunt, & scripserunt mirabilia Dei; Lectio Hebraica, Græca, & Syriaca referunt verba,quæ senior Tobias dixerat; & scripserat de se; proindéque in prima persona, ut de se agens loquitur. At scriptio Chaldaica cui consonat Latina, & Arabica narrat historiam per tertiam personam, tanquam referens epistolas à iuniori Tobia scriptas,& ideò cùm res gestas sui Parentis commemorat de eo, ut de alio,per tertiam personam loquitur.

Circa Auctorem hujus libri Tobiæ mul- 281.
tùm dubitant, & censent esse valde ambiguum,Salmeiron *tom.1.Proleg 9.can.3* Sanch. Salmeiron. Sanchez. *hic Prolog.1.*& ait, non multùm ei displicere, qui asseruerit hunc librum fuisse compositum ab Esdra; Maximè quia in Codice Græco citatur Ieremias,qui multo tempore, multáque ætate antecessit utrumque Tobiam Facilè respondetur, quòd illa allegatio Ieremiæ nec habetur in nostro textu Latino, nec Chal- Text.Græc. daico, nec Hebraico; in Codice autem Græco fortè alicuius incuria Ieremiæ nomen ex margine irrepsit in Textum.

Qua lingua hic liber scriptus est?

Apertè,& clarè docet D.Hieron.*Epist.100.* 282.
ad Chromatium, & Heliodorum, se hunc li- D.Hieron. brum ex Chaldaico idiomate in Hebræum transtulisse, & ex Hebræo, verbo ad verbum in Latinum, id est in nostram vulgatam. Et advertit Serarius ex Iustino *supplem 9.* quòd Serarius. Iustini. præter lectionem Hebræam, ac Græcam,quæ nostræ lectioni Latinæ correspondit, datur etiam alia lectio tam Hebraica, quàm Latina aliquantulùm diffusior extat;sed nostra lectio est vera, cùm sit deducta ex originali Chaldaico, & approbata à Concilio Tridentino, ac Florentino.

Fixum est ergo,librum hunc primitùs idio- 283.
mate, non Hebraico, sed Chaldæo juxta

D.Hieron. D.Hieronymum fuiſſe conſcriptum, et eoque tanquam à fonte, variæ tranſlationes tam Hebraicæ, quàm Græcæ, Syriacæ, Arabicæ, ac Latinæ emanarunt, ut hic notat Serarius *Prolegom.*4.

184. Dices. Non videtur veroſimile Tobiam hominem Hebræum Chaldaico idiomate ſcripſiſſe Hebræis. Reſpondemus tamen, quòd cum Tobias ſenior, & cæteri Hebræi vixiſſent in captivitate 63. annis, ut ſtatim dicam, jam Hebræi per tot annos multum debebant intelligere de lingua Chaldaica. Inde Tobias lingua Chaldaica ſcripſit, ut Dei mirabilia, ac magnifica opera cunctis fierent manifeſta tam Hebræis, quam Chaldæis; vel dic, ut dixi ſuprà, Senior Tobias ſcripſit Hebraico ſermone, & ideò de ſe loquitur in prima perſona. Iunior Tobias eandem hiſtoriam ſcripſit Chaldaico ſermone mittens per epiſtolas ſuas ad Chaldæos, ac proinde ex his epiſtolis idiomate Chaldaico deſumpta eſt tranſlatio noſtræ vulgatæ Latinæ juxta Divum Hieronymum. D.Hieron.

Pro hujus rei majori intelligentia nota, quòd Senior Tobias ſub Salmanaſar Rege ductus eſt captivus cùm ageret annum ætatis 39. ut ex Textu Hebræo colligunt Serarius, Salianus, vixit in captivitate annos 63. vixit in univerſum annos 102. vixit cæcus annis quatuor. Ita juxta noſtram vulgatam, quæ tenenda, & ſequenda eſt *c.*14.*n.*1. Iunior Tobias, cum eſſet duorum annorum juxta Serarium ad finem libri, ductus eſt captivus cum patre; duxit uxorem anno ætatis 23. vel 24. vixit cum vivo parente annos 65. vel 66. vixit poſt parentis mortem 19. hoc eſt in univerſum annis 164. vel 165. & poſt mortem patris 99. De quibus facit mentionem noſtra vulgata *cap.*14.*n.*16. Serarius. Salian. Tob.14. Tob.14.

Quæstio XII.

De Libro Iudith.

SUMMARIUM.

285 *Hæretici impiè loquuntur de hoc libro.*
286 *Liber eſt Canonicus.*
287 *Magna dubitatio circa Auctorem hujus libri.*
288 *Ioachimus Auctor hujus libri, & probatur, & n.*289.190.
291 *Liber idiomate Hebraico ſcriptus.*
292 *Aliqui graves Auctores tenent hiſtoriam contigiſſe ante captivitatem.*
293 *Probabilior ſententia poſt reditum à captivitate.*

285. Anabapt. Senenſ. SUo maligno ore multum venenum contra hunc librum evomunt Hæretici Anabaptiſtæ apud Sixtum Senenſem *lib.* 8. *Biblioth. hæreſ.* 11. Iudith librum à Canone rejecit Lutherus *in Sympoſiacis c.* 59. ait non eſſe hiſtoriam veram, ſed commentum, ſeu figmentum poëticum, Homerico, vel Virgiliano non abſimile. Idémque tenet, ac repetit in confeſſione Germanica, ubi ait librum Iudith ſibi videre eſſe quandam Tragœdiam.

De fide certum eſt apud omnes Chriſtianos hunc librum Iudith eſſe Canonicum, ac omnia, quæ in eo narrantur, eſſe de fide certiſſima. Hunc librum, ut Canonicum recepit Nyſſena Synodus, ut teſtatur D.Hieronymus præfat. in Iudith; & in Catalogo ſacror. Voluminum, eum numerat Concil. Carthag. 3. *c.*47. Concil. Florent. & Trident. *ſeſſ.* 4. & ideò illum communiter citant Sancti Patres, Tertullian. Clemens Alexandr. D. Cyrillus Alexandrin. D. Ambroſ Peluſiota, Petrus Damian. D. Auguſt. Rupertus, & multi alij, quos citant Bellarminus *lib.*1.*de Verbo Dei, cap.*12. Fr. Antoninus a Matre Dei *in Iſagog. ſcrip. prælud.*1. *dub.*11 § 2.244. 286. Nyſſ. Syn. D.Hieron. Carthag. Florent. Trident. Tertull. Alexand. Cyrillus. D.Ambroſ. Peluſiot. D.Auguſt. Rupertus Anton.

Auctor Libri.

Circa Auctorem hujus libri magna eſt dubitatio nam D. Iſidorus *lib.*6. *cap.*2 ait, *Iudith, Tobias, ſive Machabæorum libri, à quibus Auctoribus ſcripti ſunt, minimè conſtat*; id eſt liquidè non conſtat. Sed res eſt dubia; & in hac ſententia eſt Gaſpar Sanchez *Proleg. in Iudith primo*, quia in hac re nullum eſt certum, & firmum fundamentum ad aliquid determinatè affirmandum. 287. D. Iſidorus. Sanchez.

E contra multi antiqui Rabbini, quos citat, & ſequitur Sixtus Senenſis *lib.*8. *hæreſ.*11. quod etiam tradit Anmianus Philo *lib.* 2. *de temporibus*, & ſequuntur communiter Recentiores, Euſebius Nierembergius *lib.*10. *de origine ſacræ Scripturæ, cap.* 13. Lucas Veloſius *in Prolog. Iudith. diſquiſition.*1. Lahay *ſect.*15.*cap.*9. Cornelius, Menochius, Tyrinus, & alij aſſerentes Scriptorem hujus libri Iudith fuiſſe Ioachim Summum Pontificem, de quo fit mentio hoc libro Iudith. *cap.*15. *n.*9. qui alio nomine dicitur Eliachim *cap.*4.*n.*5. & 7 utroque nomine dicebatur. 288. Senenſ. Philo. Euſebius. Veloſius. Lahay. Cornel. Menoch. Tyrin. Iudith.15.

289. Quæ ſententia cum proximis Auctoribus mihi maximè placet. Sed cùm non habeamus aliquod firmum fundamentum ad hoc aſſerendum, nec liberè hoc videatur dictum, mihi eſt conjectura; quia antiquitùs valdè ſolemnis conſuetudo erat, tam apud Latinos, quàm Hebræos, ut rerum geſtarum annales, Sacerdotum Principes conficerent. De Latinis teſtes prodo Livium Decada 1. *lib.* 5. & 6. Macrobium *lib.*3.*Saturnal.c.*2. qui à Cicerone id excepere *lib.* 2. *de Oration. Ab initio*, ait, rerum Romanarum uſque ad P. Mutium Pontif. Max. res omnes ſingulorum annorum mandabat literis Pont. Max. de quo plura habes apud Alexand Neapolit. *lib.*2.*c.*8. Livius. Macrobius. Cicero. Alexand. Neapol.

Quòd autem ad Annales gentis Iudaicæ, nullum eſt dubium hoc ſemper fuiſſe opus Propheticæ, vel Pontificiæ dignitatis, quod Ioſephus tradit *lib.* 1. *contra Apiam*, & ait: *Eandem in rerum conſcriptionibus habuere ſollicitudinem, Pontificibus, & Prophetis hoc imperantes*, &c. De Prophetis Textus eſt multiplex ex 1. *Paralip. cap.*29. *num.*29. ex 1. *Paralip.* 9. *num.*28. ex *cap.*12. *num.* 15. *cap.*20. *num.*34. ex *cap.* 27. *num.* 7. De Sacerd. argumentum ſit, Samuel, qui ſcripſit libros Iudicum, Ruth, & magnam partem libri primi Regum, ut ſuprà vidimus. Sit etiam Eſdras, qui non ſolùm fuit Sacerdos, ſed etiam juxta multorum ſententiam fuit Pontif. x, & ſcripſit nō ſolum ſuum Ioſephus. 1.Par 29. 1.Paral 2. & cap.12. & cap 1.

suum librum, sed etiam primum, & secundum Paralip. *& juxta aliquos tertium, & quartum, & librum Esther.* Sic juxta hunc morem Sacerdos Ioachim, seu Eliachim; ut Pontifex
Judith. 4. scripsit annales sui temporis, ac hunc librum Iudith. Et sicut ipse Pontifex Ioachimus *c. 4. num. 5.* scripsit ad omnes, apud quos viæ transitus esse poterant, ut obtinerent ascensus montium, ad impediendam viam hostibus, sic & ipse scripsit hanc historiam.

In quo idiomate hic liber scriptus est.

291. Cùm ergo Ioachimus fuisset Pontifex Hebræus, indubitatum est, quòd scripserit Hebraicè, quamvis exemplaria Hebraica non extent; licèt quidam asserat Constantinopoli
D.Hieron. haberi, sed hucusque talia non apparuerunt, S. Hieronymus, ut ipse testatur *Epistol.* 111. Chaldaicis exēplaribus usus est. Græcè etiam
Salmeiron. fertur hîc liber. An sit deductus ab exemplari Septuaginta, Quidam affirmant; alij multum dubitant, Salmeiron *in sua Epistola ad Tucium existimat,* Textum Græcum Iudith approbatum fuisse à Nyssæna Synodo? an verò fuerit Septuaginta interpretum, an etiam illud quod habemus? non audet definire, nec determinare.

De tempore.

292. Multi, & graves Doctores, Salmeiron *Epistola* proximè *citata*, Bellarm. *lib. de Verbo Dei, cap.* 12. & Gretserus *in ejus loci defensione*, Pereira *lib.* 1. *in Daniel.* Gordonius *in Chronologia ad annum.* 330. Cano *de locis lib.* 11 Geoebradus *in Chronic.* Castro *in Osee* 2. *num.* 20. Salian. *anno Mundi* 3344. ante Christum 710. *num.* 2. quo tempore existimat hanc historiam Iudith accidisse, probabiliter tenent hanc historiam Iudith accidisse ante captivitatem Babylonicam sub Manasse Rege, postquàm nempe ipse Manasses, cùm Iudæis è carcere Babylonico missus est in Ierusalem, & rediit ad suum regnum.

Salmeiron. Bellarm. Gretserus. Pereira. Gordon. Cano. Castro. Salian.

293. Alij è contra, ut Lyranus, Dionysius, Hugo, Eusebius *in Chron. ad annum Mundi* 4674. Beda sexta ætate mundi, Berosus, Annianus, & communiter Hebræi, ut refert *Chron.* Alexandr. Suidas *verb. Holofernes,* Ribeira *in c.* 2. *Nahum,* Torniel. *anno Mundi* 3572. *num.* 3. in quo anno ponit hanc historiam, Sanchez *in Iudith. Prolog.* 4. & quòd magis est, D. Augustinus *lib.* 18. *de Civit. cap.* 26. qui omnes, & alij tenent hanc historiam Iudith post reditum Iudæorum è captivitate Babilonica. Fundantur in multis, & variis rationibus, quia si tunc Respublica esset sub Rege Manasse, vel sub quocumque alio Rege, in tam duro, & acerbo bello cum Holopherne, de ipso Rege fieret mentio, & cum eo ageretur de his, quæ pertinebant ad bellum, & non cum Sacerdote
Iudith. 6. Eliachim, *cap. 4. num 5.* Deinde in hac occasione Iudæi non dicuntur habere Reges, sed Duces Oziam, & Carmi. *cap.* 6. *num.* 11.

Lytan. Dionis. Hugo. Eusebius. Beda. Berosus. Chr. Alex. Suidas. Ribeira. Torniel. Sanches. D. August.

QUÆSTIO XII.

De Libro Esther.

SUMMARIUM.

294 *Aliqui dixerunt librum Esther non esse Canonicum secundùm posteriora capita.*

295 *De fide liber est Canonicus secundùm omnes suas partes, & n.* 296.

297 *Liber scriptus est charactere Hebraico, & quomodo se habuit D. Hieron. in eius translatione.*

298 *Aliqui dicunt Auctorem libri Esdram, vera sententia Mardochæum fuisse, & num.* 299.

300 *De tempore, quo hæc historia contigit, & num.* 301.

Hunc librum esse Canonicum tenent Hebræi Antiqui, & conveniunt cum eis, Græci, & Latini; extat autem Hebraicè in Canone Hebræorum antiquorum, saltem usque *ad cap.* 10. Bellarm. *lib.* 1. *de verbo Dei, cap.* 7. videndus de hac re, proindéque librum esse Canonicum usque *ad cap.* 10. conveniunt omnes; & ideò sunt aliqui, qui extrema capita cum in Hebraico volumine non habeantur, nullo modo ut Canonica, sed ut apocrypha reputant. Inter quos primus est, Divus Hieronymus, ut colligitur ex præfatione ejus in hunc librum, secuti sunt etiam ante Concil. Trident. Lyranus, Carthusianus, Hugo, Caietanus, & quod magis post Concilium Trident. Sixtus Senensis *lib.* 1. & 8. Biblioth. Osina *lib.* 1. *de Auct. sacr. Scriptura, cap.* 3. 294.

Bellarm. D.Hieron. Lyran. Carthus. Hugo. Caiet. Senensis. Osna.

Assertum de fide Catholica est, totum librum Esther secundùm omnia sua capita, tam priora quam posteriora, esse Canonicum, & dogma fidei. Sic definitum est in Concil. Tridentino *sess.* 4. ubi dicitur: *Si quis libros ipsos integros cum omnibus suis partibus, prout in Ecclesia Catholica legi consueverunt, & in veteri vulgata editione habentur, pro sacris non susceperit, anathema sit.* Atqui omnia ipsa capita tam priora, quam posteriora sunt partes ipsius libri, quæ semper in Ecclesia legi consueverunt, & habentur in vulgata editione antiqua? ergo sunt approbata à Concilio, & omnia ad fidei dogma pertinent. Et ita multi Pattes, quos adducunt Ballarminus, Bonfrerius, Lorca, Scalante, totum librum absque distinctione approbant; ut suis temporibus etat in usu in Ecclesia. Probant etiam Patres Antiqui, quos suppresso nomine citat D. Athanasius *in synopsi.* 295. Trident.

Bellarm. Bonfrerius. Lorca. Scalante. D.Athan.

Confirmatur, quia ex his ultimis capitibus multa legi in Ecclesia constat: nam offertorium Dominicæ 22. post Pentecosten desumptum est, *ex cap* 14. & Epistola feriæ quartæ post Dominicam secundam quadragesimæ, & Missa contra Paganos est, *ex cap.* 13. & ideò jure optimo Expurgatorium sanctæ Inquisitionis tam Hispanicum, quam Lusitanum, sententiam Sixti Senensis deleri mandant. 296

Officium Divinum. Esther 15. & 14. Exp urgator

Pro maiori hujus rei intelligentia nota, quod hic liber primitùs Hebraico charactere scriptus 297.

D. Hieron. ſcriptus eſt ; & inde D. Hieronymus ex Hebræo eum in Latinum tranſtulit ; & Septuaginta in Græcum traduxerunt, Sanctus autem Hieronymus ea, quæ non erant in Hebræo, nempe à cap. 11. à cæteris ſegregavit, & in fine libri repoſuit; quæ antea ordine temporis, ac hiſtoriæ in vulgata Latina erant ſuis locis collocata; & eadem eodem ordine Græce habentur apud Septuaginta, ex quibus exemplaribus Græcis in Latinum convertit D. Hieron. & ad finem libri repoſuit, quaſi lacinias (ut ipſe ſanctus Doctor vocat) Textus Hebraici, ex quo ipſe cætera uſque nempe *ad cap.* 10. tranſtulerat.

Auctor huius libri.

298. Aliqui apud Euſebium *in Chron. anni Mundi* 4734. Eſdram eſſe putant. Quæ ſententia
Euſeb. D. Auguſt. Iſidorus. Origenes placuit Magn. Auguſt. *lib.* 18. *de Civit. cap.* 36. D. Iſidoro *lib.* 6. *Orig. cap.* 2. & citantur pro hac ſententia multi Hebræi Antiqui. Et ſi auctoritas tot Patrum ſit magni ponderis, tamen interpretes veroſimilius exiſtimant poſt ætatem Eſdræ hanc hiſtoriam contigiſſe. Inde eſt altera ſententia multorum Hebræorum antiquorum hunc librum fuiſſe ſcriptum à Iudæis ex Epiſtolis Merdochæi.

299. Tertia ſententia, & vera, eſt hunc librum fuiſſe ſcriptum à Mardochæo, ut ex ipſomet
Eſther 9. libro Eſtheris colligitur. Nam *ex cap.* 9. *n.* 20. Ipſe Mardochæus Auctor libri conſtituitur,
Eſther. 12. *ibi* dicitur: *Scripſit itaque Mardochæus omnia hæc, & literis comprehenſa miſit ad Iudæos*; & iterum cap. 12. n. 4. *Rex autem quod geſtum erat ſcripſit in Commentariis: ſed & Mardochæus rei memoriam literis tradidit.* Itaque Mardochæus res geſtas, quibus ipſe interfuerat, & quorum pars magna ipſe fuerat, ſcripſit ad Iudæos. Communicata etiam re cum Eſther, ut apertè
Eſther. 9. cunſtat *ex cap.* 9. *num* 29. ubi dicitur: *Scripſerunt Eſther Regina filia Abihail, & Mardochæus Iudæus, etiam ſecundam epiſtolam.* Et ita hanc ſententiam ad exordium libri Eſther tenent
Vatabl. Carthuſ. Lyran. Druſius. Celada. Gordon. Sanctius. Bellarm. Salian. Vatabl. Lyran. Carthuſian. Ioan. Druſius, M. Celada, Gordonius, Sanctius, Bellarm. *lib.* 1. *de Verbo Dei, cap.* 7. Sixtus Senenſis *lib.* 1. *Biblioth.* Leander *Prælud.* 2. Salian. *anno Mundi* 3601. *num.* 7. Quo anno exiſtimat hanc hiſtoriam contigiſſe.

De tempore huius hiſtoriæ.

300. Quæres tamen pro exacta huius rei intelligentia, quo anno hæc hiſtoria acciderit, & quis fuerit iſte Aſſuerus maritus Eſther? In hac re quinque ſunt opiniones. Probabiliores
Ioſeph. Niceph. Caietan. Salian. Bellarm. Sanchius. duas apponam. Et primum tenet Ioſeph. *lib.* 11. *cap.* 6. Nicephorus *in Chron.* Caietan. Bellarm. Salianus Sanctius proximè citato anno, & multi alij, qui tenent Aſſuerum fuiſſe Artaxerxem Longimanum, illius Xerſis filium, qui Eſdram & Nehemiam remiſit in Ieruſalem data facultate, ut eam reædificarent, de cuius benignitate, ac clementia multa narrat Plutarchus *in Apophteg.*

301. Secunda ſententia, quam valdè probabiliter
Annianus. Lyran. Tevardead. Cornelius. tenent cum multis Rabbinis Annianus, Lyranus, Tevardeadins, Cornel. à Lapid. *præfat. in Eſther*, qui dicunt Aſſuerum virum Eſtheris fuiſſe Darium Hyſtaſpis, qui regnavit Eſther. 1.
circa annum mundi 3532. Pro qua re multæ adducuntur conjecturæ. Unam apponam; nam hic dicitur *cap.* 1. *verſ.* 1. quòd Aſſuerus per amplum, ac ſolemne convivium facit ſuis optimatibus, & quòd præerat 127. provinciis. & idem expreſsè refertur de Dario Hyſtaſpis, *lib.* 3. *Eſdræ, cap.* 3. *num.* 1. & 2. ubi ſic habetur *Rex Darius fecit cœnam magnam omnibus vernaculis ſuis, & omnibus Magiſtratibus Mediæ, & perſidis, & omnibus purpuratis, & prætoribus, & Conſulibus, & præfectis ſub illo ab India uſque ad Æthiopiam centum viginti ſeptem provinciis.* Quæ verbo maximè cohærent, Eſther. 3.
& penè eadem ſunt, quæ de Aſſuero dicuntur; ergo Aſſuerus fuit Darius Hyſtaſpis. Hic etiam Indios ſubiugavit, ut teſtatur Herodotus *lib.* 4. Herodot.
pag. 114. quod etiam de Aſſuero hic narratur *cap.* 1. *n.* 1.

Quæstio XIV.

De Auctore libri Iob.

SVMMARIVM.

302 *Hæretici aliqui dixerunt, non eſſe veram hiſtoriam, ſed parabolam.*
303 *Lutherus, eſſe, ait, argumentum totius fabulæ, & ibi oſtenditur veritas hiſtoriæ; Liber eſt Canonicus de fide.*
304 *Magna diverſitas circa Auctorem hujus libri.*
305 *Verior ſententia, quòd fuerit Moyſes.*
306 *Iob, & Moyſes contemporanei eodem ſæculo.*
307 *Aliqua ex primo capite Moyſes non potuit ſcire niſi ex divina revelatione.*
308 *Moyſes ſcripſit cùm eſſet in terra Madian.*
309 *Scripſit Hebraicè, & partim proſa.*
310 *Iob Idumæus ex genere Eſau, Rex, Iuſtus, & Innocens, & Propheta, & Sacerdos.*

Fidei veritas de hiſtoria.

Hæretici Talmutiſtæ antiquitùs dixerunt 302.
narrata *in libro Iob*, non eſſe veram hi- Iob 1.
ſtoriam, ſed parabolam; nam quid inſulſius videtur dici c. 1. Quòd Deus præfuit in Concilio cum Angelis, in quo interfuit Satanas. Sed hæreſis eſt valde inſulſa, & fatua, quia valde frequentiſſimum eſt in Scriptura, quòd Angelus in perſona Dei loquatur. Sic etiam frequentiſſimum eſt in Scriptura, quòd Angeli boni habeant congreſſus, & altercationes cum Angelis malis. Sic Michaël Archangelus diſputat cum Diabolo circa Moyſis corpus, Apoſtolus Iudas *in ſua Canonica, num.* 9. ſic Iud. Apoſt.
cùm Dominus ſtaret in Concilio, & dixiſſet;
Quis exiet, & decipiat Achab? Unus dixit, 3. Reg. 22.
ego decipiam, 3. Reg. 22. num. 20. & multis
oſtendunt ſcripturarij, *ad cap.* 10. Daniel. *n.* 13. Dan. 10.
De contentione Angeli Iſraëlis cum Angelo Perſarum.

Hæretici Anabaptiſtæ, & maximè noſtri 303.
temporis dicunt hanc hiſtoriam Iob eſſe fa- Hæretici.
bulam; & Lutherus inquit eſſe argumentum Lutherus.
totius fabellæ. Impius hæreticus ſua pravitate

non

non potuit intelligere tantam animi sublimi-
tatem Dicam ego potiùs hanc historiam esse
argumentum, & exemplar omnium virtutum
quæ omnes rapiunt in magnam sui admiratio-
Iob. 31. nem. Quod bene intellexit ipse Iob, dum c. 31.
num. 35. cum ait? *Quis mihi tribuat audito-*
Hebræus. *rem, ut desiderium meum audiat omnipotens,*
& librum scribat ipse, qui judicat. Hebræus sic
legit: *ut desiderium meum audiat omnipotens,*
& scriptionem suam testificetur Deus, Id est, ut
Deus huic historiæ suam subscriptionem ap-
ponat, ut indubitatam fidem habeat apud om-
nes; & Deus desiderium Iob audivit, dum
tota hæc historia ut Canonica à Deo inspira-
C. Carthag. ta, & testificata definitur ab Ecclesia de fide
Florent. in Concilio *Carthagin.* 3. Florentino, & Tri-
Conc. Trid dentino *sess.* 3. & omnes Patres ut talem eam
recipiunt, & venerantur, & veritatem hujus
historiæ Deus in suis Scripturis voluit testifi-
Tobiæ 2. cari Tobiæ 2. num. 13. Patientia sancti Iobi
adducitur in exemplum; sic ejus veneranda
Ezech 14. merita proponuntur ab Ezechiele 14. num. 14
Si fuerint tres viri isti in medio ejus, Noë, Da-
Iacob. 5. *niel, & Iob, ipsi justitia sua liberabunt animas*
suas; Iacob. 5. num 11. *Patientiam Iob audistis,*
finem Domini audistis.

Auctor hujus libri.

304. Magna diversitas opinionum est in hac re.
D. Isidor. Quidam, ut refert D. Isidorus *lib.* 6. *Etimol.*
cap. 11. existimant librum scriptum ab aliquo
Propheta, illum tamen non nominat. Alij exi-
stimant scriptum à Salomone, quod videtur
sentire D. Nazianzenus Oratione ad Iulia-
num, tributorum exactorem; sed hoc non vi-
D. Hieron. detur posse subsistere, quia in hoc libro Iob,
ut testatur D. Hieronymus, sunt multa verba
Syriaca, ac Arabica, quæ sunt aliena à Salo-
mone. Alij putant scriptum ab amicis Job,
postquam reprehensi sunt à Deo, his enim
laudibus voluerunt compensare injurias illa-
tas in ipsum Iob, & ut ipsi desiderium musci
Iob 19. sui Iobi adimplerent, qui ait cap. 19. num. 23.
Quis mihi tribuat ut scribantur sermones mei?
Quis mihi det ut exarentur in libro stylo ferreo,
Suidas. *et plumbi lamina, vel certe insculpantur in*
Alb Mag. *silice.* Alij, ut Suidas, Albertus Magnus, Ioan-
Arboreus. nes Arboreus, cum quibus est Pineda *Præfat.*
Pineda. *in Iob, cap.* 3. *num.* 3. Qui dicunt Iob ipsum
fuisse scriptorem huius libri, nam semper Prin-
cipes, ac Magnates consueverunt antiquitùs
res suas scribere, ut Moyses, Iosue, Samuel,
Esdras, Mardochæus.

305. Alij multi, ut Origenes, D. Isidorus *lib.* 1.
D. Isidor. *de Officijs*, Philippus Abulensis *initio in Gene-*
Philipp. *sin*, Bellarm. Serarius, Labay *sect.* 15. *cap.* 10.
Abulens. Moysem fuisse scriptorem huius libri; nam
Bellarm. hic liber scriptus est Hebraicè, ut ait D Hie-
Serarius. ron. quamvis habeat aliqua vocabula Arabi-
Labay. ca, ut notat idem D. Doctor. Quomodo ergo
fieri potest, ut Iob homo Idumæus non scribe-
ret lingua sua Arabica, vel Syriaca, sed alie-
no idiomate, Hebraicè nempe?

306. Pro hujus rei majori intelligentia, notá,
quòd Job, & Moyses fuerunt contemporanei,
& in eodem sæculo. Nam Moyses fugit in
terram Madian *anno Mundi* 2503. *Salian.* 16.
num. 20. quæ idem est ac Arabia, ut in con-
fesso est apud omnes; & *ibi* commoratus
est quadraginta annis, ut testatur D. Stepha-
nus Actor 7. *num.* 29. Historia autem Iob ac-
cidit *anno Mundi* 2527. ut tenet Salianus *ibi*
num. 1. Veniens autem Moyses de Madian, seu Actor. 7.
Arabia eduxit inter tres, vel quatuor menses
populum Israël de Ægypto, *anno Mundi* 2544
apud Salianum *eodem anno num.* 138. & Tor- Salian.
nielium *num.* 16. ergo plusquam viginti an- Torniel.
nis Moyses commoratus est in Madian, seu
Arabia, vivente Iob, & quando ejus historia
contigit. Et cùm Moyses apud Madianitas
fuisset in magno honore, ut testatur Josephus
lib. 2. *Antiq. cap.* 7. benè debuit scire, & agno- Josephus.
scere totam historiam Iobi, vel ex multorum Actor. 7.
narratione, vel ex aliquibus monumentis scri-
ptis, à Iobo, seu ejus amicis. Nec obstat, quòd
in ipso Textu Hebraico, ut ait D. Hierony-
mus, sint aliqua verba Arabica; quia cùm D. Hieron.
Moyses per quadraginta annos degeret apud
Arabicos, & ipse esset magni genij præditus
Actor. 7. Multa verba Arabica debebat scire,
& pronunciare, & ideò aliqua interposuit in
Textu Hebraicò.

Quomodo fieri potuit, ut homo tam ma- 307.
gnus, ac præclarus in Arabiá existens ignora-
ret ea, quæ in Arabia debebant esse valdè
communia, & vulgaria? ac proinde Spiritu
sancto calamum dirigente totam hanc histo- Ieb.
riam scripsit Moyses. Tamen semper dicen-
dum est, ut notat Origenes, quòd colloquium
Domini cum Satana, ac concessa facultas in
omnia bona illius, excepta vita, ut habetur
cap. primo, quòd ipse accepit ex revelatione
Divina, sicut accepit ea, quæ scripsit in libro
Genesis de creatione Mundi.

De tempore hæc scripta.

Origenem sequuntur cæteri recentiores, 308.
Bellarminus, Sanchez, Lahay, quòd hæc Origenes.
Moyses scripsit, cum esset in terra Madian Bellarm.
per quadraginta annos, quia tunc dabatur Sanchez.
tempus, & multus erat locus ad hanc histo- Lahay.
riam texendam; quod postea commodè fieri
non poterat in Ægypto, multùm occupatus
in faciendis prodigijs, in emollienda Pharao-
nis duritie, & multùm occupatus in instru-
ctione populi, ac illius libertate: sicut & in
deserto in illius regimine, ac gubernatione.
Deinde etiam hæc scripsit, ut fratres suos He-
bræos consolaretur de dura vexatione, qua sub
tyrannide Pharaonis opprimebantur; quòd
Deus quoque illis daret finem, sicut & dedit
Iob in tot calamitatibus, & afflictionibus.

De lingua, ac stylo Libri

Hic liber, ut jam dixi, scriptus est Hebrai- 309.
co idiomate, intermissis aliquibus sermonibus D. Hieron.
Arabicis, ac Syriacis, ut testatur D Hiero-
nymus, qui, ut ait, ex Textu Hebraico illum
traduxit in Latinum. A principio voluminis
usque ad finem secundi capituli soluta pro-
greditur oratione; & etiam ad calcem capi-
tis 42 prosa liber concluditur; ab initio au-
tem Tertij *capitis usque ad medium ultimi ca-*
pitis 44 hexametris versibus concluditur, quod
notavit D. Hieronymus *Epistola ad Paulinum*,
& ait: *Iob exemplar patientiæ, quæ non myste-*
ria suo sermone complectitur? Prosa incipit, ver-
su

su,labit ur;pedestri sermone finitur. Et idem habet *Præfatione in Iob.* Si tamen quæras, cur Iob, Psalmi, Cantica, & Ieremiæ lamentationes numeroso, ac poetico methodo scribuntur? Apertam rationem investigare non possum, forsitan ut altiùs in memoria fixa remanerent; nam quæ versu dicuntur altiùs in mente imprimuntor, & ut tot labores, ac dolores dulci methodo suaviùs legerentur.

Quis, & qualis fuerit Iob?

310. Iob fuit Idumæus, in terra, seu provincia
Hus, quæ est una de regionibus Idumææ, seu
Arabiæ. Ad hanc terram loquitur Ieremias
Thren. 4. num. 21. *Lætare filia Edom, quæ habitas in terra Hus.* A quonam genus traheret?
magnum dubium. A Machor fratre Abrahami dicunt Hebræi, quibus adhærent D. Hie-
D Hieron Bellarm. ronym. & Bellarm. Alij dicunt fuisse ex gene-
Septuag. re Esau, quibus favent Septuaginta, Origen.
Origen. *in præfat.* D. Chrisost *homil.* 2. *de patientia Iob,*
D.Chrys. D.Augustin *lib.* 18 *de Civit. cap* 47. D. Gregor.
D. August. *lib. Moral. cap.* 3. Et fuit Rex, ut Reges olim
D. Gregor. dicebantur, qui uni, vel alteri civitati præerant, ut hodie sunt Duces, Marchiones, Comites, ut latè probat Sanchez *Prologom* 4. ab
Sanchez. omnibus Patribus, ut magons, justus, sanctus
Iob. 1. ac innocens prædicatur, cap. 1. n. 22 *In omnibus his non peccavit Iob labiis suis, nec stultum quid contra Deum locutus est,* & cap. 42 n. 7. ait Deus amicis Iob: *Non estis locuti coràm me*
Iob. 42. *rectum, sicut servus meus Iob.* Fuit etiam eximius Propheta, D. Augustinus *tom.* 10. *serm.* 2.
D. August. *de Nativitate,* ait: *Iob eximius Prophetarum prædicat; & in carne mea videbo Deum, quod de illo tempore prophetavit, quando Christi Deitas habitu nostra carnis induta est.* D. Hieron. ad Pammachium, cùm adduxisset illud Iob. 19.
D. Hieron. Iob 19. *Scio enim quòd Redemptor meus vivit & in novissimo die de terra surrecturus sum, & rursus circumdabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum Quem visurus sum ego ipse, & non alius;* statim subdit: *Quid hac prophetia manifestius? Nullus tam apertè post Christum, quam iste ante Christum de resurrectione loqui-*
D. Gregor. *tur;* sic & D. Gregorius *lib.* 17. *Moral. cap.* 1. *& lib.* 14. *c.* 16 sic & communiter sancti Patres. Fuit etiam Sacerdos, ut colligunt Sancti Patres, & Doctores, ex illo, quod dicitur *cap.* 1. *num.* 5. quòd Iob sanctificabat filios suos
Iob. 1. *Consurgensque diluculo offerebat holocausta pro singulis.*

QUÆSTIO XV.

An solus David sit Auctor Psalmorum, vel etiam alij?

SUMMARIUM.

HÆc quæstio gravissima est, magnis, ac 311.
gravissimis difficultatibus implicata, quæ
Deo dante sunt à nobis explicanda, & non est
quæstio de principali Auctore Psalmorum;
nam iste est Divinus Spiritus absque ullo du- 2. Petr.
bio, ut ait Apostolus Petrus in sua Canonica: *Spiritu sancto inspirante locuti sunt sancti Dei homines.* Et omitto hic quæstionem de excellentia, ac auctoritate Psalmorum, quia hæc valde nota est, ut etiam hæretici contra Psalmos non audeant mutire, & Christus
Dominus agens de ipsa scriptura peculiariter Luc. 24.
facit mentionem de Psalmis, Luc. 24. n. 44. Luc. 20.
Quæ scripta sunt in lege Moysi, Prophetiis, & Actor. 1.
Psalmis, Luc. 20 n. 42. Actor. 1. n. 20.

Prima sententia ad nostram quæstionem te- 312.
net, non omnes Psalmos fuisse compositos à
Davide. Ita Origenes, D. Hieron. S. Hilarius, D Hilar.
D. Athanas. *in synopsi* Eusebius *in Prol. tract.* 1. D Athan.
Lyran. Sixtus Senens. *in Biblioth.* & doctissi- Origen.
mi recentiores Bonfrerius, Lahay *sect.* 15. *n.* 22. D. Hieron.
Eorum tamen magna est varietas. Nam Divus Eusebius.
Hieron. & Lyranus assignant decem Aucto- Lyran.
res Psalmorum, scilicet *Davidem, Moysem,* Senensis.
Salomonem, tres filios Coreh, & Asaph, Ethan, Lahay.
Heman, & Idithun. Et notant etiam quod in D. Hieron.
multis Psalmis, nec est Titulus, nec nomen Auctoris. Sixtus Senensis octo numerat Auctores, scilicet *Davidem, Moysem, Salomonem, Asaph. Ethan, Exrahitam, Eman, Idithun, & filios Core.* Et Davidi solùm tribuit Septuaginta tres, alios verò diversis Auctoribus. Bonfrer.
Bonfrerius solùm quinque agnoscit Psalmographos, *Davidem, Moysem, Asaph. Eman, Exrahitam, & Ethan, Exrahitam.* Eorum fundamenta postea apponam.

Solus David Psalmorum Auctor.

313. Secunda sententia, & mihi vera affirmat
Davidem esse Auctorem omnium centum D. August.
quinquaginta Psalmorum. Ita D. Augustin. D. Ambros.
lib. 10. *de Civit cap.* 14. D. Ambros. *in Psal.* 43 D. Basil.
& 47. D. Basilius, D. Chrysost. Theodoret. D. Chrys.
D. Thomas, Iacobus de Valentia, & intendit Theodor.
explicare D. Hieronymum, ut dicentem ex D. Thom.
aliorum sententia; & etiam Lorinus *in præfa-* Valent.
tione cap. 2. quia ut rectè ratiocinatur Chry- Lorin.
sostom. *Proœmio primo in Psalmos*, neque Chri- Cassiodor.
stus Dominus, neque Apostoli, neque aliqui Patres Antiqui citandi alios nominant Auctorem, quam Davidem, & ut etiam notat Cassiodorus, nec Ecclesia alium Psalmorum agnoscit Auctorem, nisi Davidem: & si aliqui præferuntur Psalmi, alterius nomine, vel alteri tribuuntur, quam Davd, vel in ipsis

Psalmis

Psalmis sunt affixi varij tituli, hoc est ob va-
rias causas tam habitás ab ipso Davide, quàm
ab aliis, v. g. Septnaginta, etiamsi David om-
nes scripserit, vel certè dictavit, & aliis scribi
Caietan. imperavit, vel ut placet Caietano ab aliis
propositam materiam digessit in Psalmos, vel
aliis tradidit, ut concentum, & modulationem
Cantapret. componerent, de quo latè Cantaprerensis 4.
Hypori cap. ultimo, quæ omnia magis explico.

Refutantur alij Psalmographi.

314. Origenes, & D. Hieron. *epistol. ad Cypria-*
Origenes. *num*, maximè contendunt, Psalmos omnes,
D. Hieron. quibus nullum est Auctoris nomen inscri-
ptum, illi Auctori tribuendi, qui in antece-
denti Psalmo prænotatus fuit, quòd verò si
plures sint Psalmi sine titulo, eos omnes esse
illius Auctoris, cui postremo, ac ultimo Psal-
mo eius nomen in titulo positum est. Ex quo
Senensis. infert Sixtus Senensis *lib.* 1. Moysem non tan-
tum esse Auctorem *Psalmi* 89. sed etiam reli-
quorum usque *ad* 99. *eiusdem esse Moysis.*

315. At regula ista assignata a tam magnis Pa-
tribus, nec est firma, nec potest subsistere: nam
Psalm. 2. primus, & secundus Psalmus nullum habent
titulum; cui ergo sunt adscribendi, cum nul-
lius nomen præcesserit. Psalmus secundus
nullum habet titulum; & tamen Petrus Apo-
stolus David dicit illius Auctorem: *Qui per*
os patris nostri David pueri tui dixisti; Quare
fremuerunt gentes, & populi meditati sunt ina-
Actor. 4. *nia.* Actor. 4. n. 25. Et si Psalmus 89. habeat pro
titulo, *Oratio Moysis hominis Dei*, non tamen
Psalm. 99. inde bene sequitur, quod omnes Psalmi us-
que *ad* 99. *ipsi Moysi*, sint tribuendi. Nam
Psalm. 94. Psalm. 94. num. 8. *Hodie si vocem eius audieri-*
Hebr. 4. *tis*, &c. citans Apostolus ad Hæbræos 4. num. 7
ipsum Psalmum Davidi tribuit, dicens:
Iterum diem terminavit, quemadmodum,
Psalm 90. *Hodie David dicendo est tantum temporis.*
Deinde in Psalm. 90. ponitur hæc inscriptio
expressa: *Laus Cantici David ipsi.* Et ita ha-
bent non solùm in Latino Textu, sed etiam
Psalm. 98. Græco. Deinde *Psalm.* 98. *n.* 6. ponitur nomen
Samuelis, cum dicitur: *Moyses, & Aaron in Sa-*
cerdotibus eius, & Samuel inter eos, qui invo-
cant nomen eius, Samuel autem post Moysem.
multis sæculis vixit.

316. D. Athanasius *in Synopsi* ponit hanc distin-
D. Athan. ctionem, quod David habendus est Auctor
in illis Psalmis, in quibus est suscriptio,
Psalmus Davidis in genitivo, at verò cum
inscribitur *psalmus Davidi* in dativo, ipse
non est eius Auctor, sed alij reputandi, qui
tales Psalmos Davidi offerebant, & in eius
gratiam componebant. Hanc tamen regulam
Bonfrer. meritò impugnat Bonfrerius; nam Psalm. 15.
Psal. 15. eius titulus inscribitur *ipsi David*; & tamen
Apostolus Petrus David dicit eius Auctorem,
Actor. 2. Actor. 2. n. 25. *David dicit in eum. Providebam*
Psalm. 31. *Dominum in conspectu meo semper.* Psalm. 31.
In cuius titulo est *David ipsi intellectus.* Pau-
lus Roman. 4. num. 6. *Sicut David dicit Bea-*
ti, quorum remissæ sunt iniquitates. ubi ipsum
Rom. 4 David dicit illius Auctorem. Similiter *Psal.* 68.
Psalm. 68. in titulo est *Davidi*, ut clariùs patet ex He-
bræo, & Græco; & tamen Petrus Aposto-
lus Davidem dicit illius Auctorem, Actor. 1.
Actor. 1. num. 16. *Prædixit Spiritus sanctus per os Da-*
vid. Nam sicut David Psalmos à se compo-
sitos, ad modolandum dabat suis Canto-
ribus Asaph, & Idithun, filiis Core, ut
statim dicam, ita ipsemet David compone-
bat Psalmus, quos sibi ad decantandum ad-
scribebat.

Rabbi Salomon Gallus decem Aucto- 317.
res Psalmorum numerat, & cum multis Rab-
binis inter eos ponit Abraham, qui di- Psalm. 109.
cunt ipsum Abrahamum esse Auctorem Psal-
mi 109. *Dixit Dominus Domino meo.* Sed hoc Matth. 22.
est apertè falsum: nam Christus Dominus
Matth 22. *num.* 43. expressè dixit Davidem
esse illius Auctorem. *Quomodo ergo David*
in spiritu vocat eum Dominum, dicens, Dixit
Dominus Domino meo. Dicunt etiam Abraham
fuisse Auctorem Psalm. 88. Sed hoc est fal- Psalm. 88.
sum: nam frequenter in ipso Psalmo fit
mentio de David, nec suscriptio Psalmi
Intellectus Ethan, Ezrabita, favet Hebræis,
quòd Ethan ponitur pro Abrahamo: nam
Ethan significat Orientem, à qua plaga ve-
nit Abrahamus: at hoc est fictitium cum-
mentum: nam *Ethan* erat unus ex præcipuis
Cantoribus Davidis, ut statim dicam.

Nec *Psalmus* 89 quamvis habeat pro ti- 318.
tulo *Oratio Moisis hominis Dei*, non inde se- Psalm 89.
quitur, quòd Moysis sit illius Auctor, ut
ait D. Hieronymus cum aliis, sed communis
est sententia, quòd David sit illius Auctor. Ita D. August.
D. Augustinus, Chrysostomus, Remigius, Bru- D. Chrys.
no, Carthus. Euthym. Caietan & multi alij, & D. Remig.
D. Brun.
etiam D. Athanasius, quorum maior pars sic Carthus.
explicat teste Lorino, quod Psalmus intitula-
tur *Oratio Moysis*, quia David illum cōposuit
ex his, quæ Moyses frequenter orare consue-
verat, quod David agnovit, vel ex aliorum re-
latione, vel ex divina revelatione.

Sixtus Senensis existimat, quod *Psalmus* 71 319.
compositus sit à Salomone: nam in titulo Senens.
Psalm. 71.
habetur *Psalmus in Salomonem*, non dicitur
Salomonis, sed in Salomonem, ut habent Lorinus.
omnes Codices, ut testatur Lorinus, & Eu- Euthym.
thymius, Nicephorus, Ruffinus, Remigius; Niceph or.
Arnobius, Haymon, Bruno, Carthusianus, Ruffinus.
Remig.
Hugo, Glossa legunt *Psalmus Davidis in Sa-* Arnobius.
lomonem, hoc est in profectum, & bonum Sa- Haymon.
lomonis, & quòd David fuerit eius Auctor, ut Bruno.
notant Valentia, Caietanus, Placidus Parmen- Carthus.
Hugo.
sis, Iansenius, apertè constat ex fine ipsius *Psal-* Valentia.
mi n. 20, ubi dicitur? *Defecerunt laudes David* Caietan.
filij Iesse. Eusebius, Nieremb. *de origine sacræ* Nieremb.
Scripturæ, cum Origene, & Sancto Athanasio
contendit *Psalm.* 126. qui habet pro titulo, Psalm. 126
Canticum graduum Salomonis, ab ipso esse
compositum, sicut & cæteroa Psalmos Gra-
duales. Communis tamen sententia est, quod
compositus fuerit à Davide, qui spiritu pro-
phetico prævidit templum ædificandum à fi-
lio suo, sicut ei promissum fuerat à Deo. 2. *Re-* 2. Reg 7.
gum. 7. *n.* 12. Et valdè mirabile est, quòd 3. *Re-* 3 Reg 4.
gum 4. *n.* 32. fiat Catalugus eorum, quæ Salo-
mon scripsit, & quod locutus sit, triginta mil-
lia parabolarum, quinque millia carminum, &
disputaverit de lignis, herbis, iumentis, ac
volucribus, & quòd de Psalmis ab illo com-
positis, nulla fiat mentio; ergo nullum com-
posuit.

Ponuntur, & solvuntur argumenta adversariorum.

310. Arguunt primò, quia in fronte libri Psalmorum, non ponitur nomen alicuius Auctoris sed simpliciter *Liber Psalmorum*, ergo si hic liber esset compositus totus à Davide, scriberetur, *Liber Psalmorum Davidis* Ratio autem est valde infirma, quia multi libri sacræ Scripturæ non habent in fronte præfixum nomen sui Auctoris. Sic & Pentateuchus cum suis quinque libris Genesis, Exodi, Levitici, Numerorum, ac Deuteronomij, Sic etiam Libri Iudicum, Ruth, & Tertij, & Quarti Regum, ac duorum Paralipomenon, in initio non scribuntur nomina suorum Auctorum. Quid ergo mirum, si nec in libro Psalmorum?

321. Arguunt Secundò, & non leviter. Multi sunt Psalmi, qui in titulo alia nomina præferunt, ut *Idithun*. Psalm. 34. & 61. & nomen *Asaph* in titulo Psalm. 49, & 72. usque ad 82. Alij verò Psalmi in titulo habent duo nomina, ut *Idithun, & David*, nempe Psalmi 38. & 61. & alius Psalm. 76. nempe habet in titulo hæc duo nomina *Idithun*, & *Asaph*; ergo diversi sunt Auctores Psalmorum. Et confirmatur, quia multi Psalmi habent pro titulo, *Filius Core*, Psalm. 41. 43. & multi deinceps; ergo etiam isti fuerunt Psalmographi. Et ita tenent Sixtus Senensis, Haymon, & alij.

Psalm. 34. Psalm. 49. Psalm. 3. Psalm. 76. Psalm. 41. Sixt. Senens. Haymon.

322. Respondetur, quòd David componebat Psalmos, & eos dabat suis Cantoribus ad canendum, vel ipse cum eis illos canebat. Nam *Asaph* erat Magister Musicæ, seu princeps Cantorum David, ut dicitur 1. Paralip. 16 num. 5. & cap. 25. num. 1. & *Idithun*, quamvis aliqui velint, quòd sit instrumentum musicum, tamen apertè constat ex 1. *Paralipom. cap.* 16 quòd erat unus ex Cantoribus dicitur ibi num. 42. *Heman quoque, & Idithun canentes tuba*. Et valdè frequens est in Canticis, ut unus incipiat, & alij prosequantur. Sic post transitum maris rubri incepit Moyses intonare: *Cantemus Domino: gloriosè etenim magnificatus est*. Exod. 15. num. 1. & totus populus prosequutus est *num*. 20. Sic post dictum illum Canticum magnum, *Audite cœli, quæ loquor*; ad finem illius dicitur Deuteron. 32. n. 44. *Venit ergo Moyses, & locutus est omnia verba Cantici huius in auribus populi, ipse, & Iosue filius Nun*. Nam cum Moyses esset senex, vox eius non poterat audiri à toto populo, & inde, ut inquiunt Marxilla, Caietanus, Lorinus, quæ Moyses dicebat, repetebat Iosuë, ut audiretur a toto populo, & ita ait Menochius: *Moyses in canendo socium habuit Iosue*.

1. Par. 16. & cap. 25. 1. Paral. 16. Exod. 15. Deuter. 32. Marzil. Caietanus Lorin. Menoch.

323. Ad confirmationem respondetur, quòd titulus Psalmorum, non est Psalmus filiorum Core, seu Psalmus filiis Core, sed pro filiis Core, nempe ad canendum. Nam isti filij Core erant Levitæ, & Cantores, ut patet ex 2. *Paralip. cap.* 19. *num*. 19. Ac proinde David componebat tales Psalmos, ut ab ipsis filiis Core peculiariter canerentur.

2. Par. 20.

324. Arguunt tertiò. In quibusdam Psalmis, ex titulo videtur non esse compositos à Davide. Nam *Psalmus* 64. habet titulum, *Canonicum Ieremia, & Ezechielis pro populo transmigrationis*: ergo hic Psalmus videtur compositus à Ieremia, vel Ezechiele sub tempore transmigrationis. Item *Psalmus*. 70. habet titulum *Filiorum Ionadab, & priorum captivorum*. Et *Psalmus* 136. habet in titulo *Ieremia*. *Psalmus* 111. In eius titulo legitur *Alleluia reversionis Aggai, & Zacharia*, & *Psalmus* 145. Sic *Alleluia Aggai, & Zacharia*, ergo isti Prophetæ, ut Psalmographi numerandi sunt, & non solus David.

Psalm 64. Psalm. 70. Psalm. 136. Psalm. 111.

325. Respondetur primò, quòd in Textu Hebraïco tales tituli non habentur; unde fit manifestum, quòd à Septuaginta sunt appositi, tanquam talibus occasionibus, ac eventibus maximè proportionatis, vel etiam quia spiritu prophetico illa prædixit David, & ideò maximè *Psalm*. 64. & 111. & 146. illa decantat ad consolationem captivorum, & ut spem conciperent melioris fortunæ, ac reversionis, & simul ter quod tales Psalmi ab ipsis Prophetis Ieremia, Zacharia, ac Aggæo, erant in illis occasionibus decantandi, quæ omnia David suo spiritu prophetico prævidit, ut ad citatos Psalmos notant Sancti Patres Augustin. Chrysostom. Ambros. Remig. Noster Incognitus, sicut & David multa futura prævidit, ac prædixit circa Christum Dominum, statum Ecclesiæ, ac futurum judicium.

Psalm. 64. D. August. D. Chrys. D. Ambros. Remig. Incognit.

Quæstio XVI.

Quis sit Auctor Proverbiorum?

Summarium.

326 *Proverbia, liber Canonicus, illius argumentum, virtutum instructio.*
327. *Totus liber à Salomone est compositus.*
328 *Illa additiuncula cap. 25. est Canonica.*
329 *Opponuntur dicta in c. 31. & 32. & solvuntur*
330 *Agur est nomen appellativum Salomonis, id est congregare.*
331 *Lamuel etiam est nomen appellativum Salomonis, & idem valet, ac cum illo Deus, quod dicitur de Salomone, utpote Christi figura.*

Proverbia, seu Parabolæ Salomonis liber est Canonicus, ut est de fide certum ex Concilio Trid. *sess.* 4. proindéque in eo contenta certa sont de fide, & inde quòd Salomõ sit eius Auctor, in quo conveniunt omnes Patres tam Græci, quàm Latini, & statim in primo limine dicitur; *Parabola Salomonis filij David Regis Israel*; ac proinde cùm hoc contineatur in corpore ipsius libri, de fide certum est Salomonem esse illius Auctorem. Totius libri argumentum est persuadere ad mores hominum formandos, ac reformandos, unde ex Græco hic, liber potest dici *virtutum preceptor*, & sic in Arabico Titulus libri est, *Proverbia Salomonis sapientis, id est conciones eius, qui regnavit in Israël.* 326.

Tridcat. Græci. Latini.

Tamen difficultas est, an Salomon totum hunc integrum librum composuerit: nam *c.* 25 *num*. 1. dicitur: *Ha quoque parabola Salomonis, quas transtulerunt viri Ezechia regis Iuda*: ergo non solùm Salomon, sed etiam aliqui 327.

Prov. 25.

aliqui alij in hunc librum aliqui transtule-
runt, id est addiderunt parabolas. Argu-
mentum tamen nullam habet vim, nam om-
nes parabolæ, quæ sunt in toto corpore hu-
jus libri, sunt Salomonis, & ita expressè,
Lyran. ut bene advertit Lyranus, denotatur in præ-
senti, cùm dicitur: *Hæc quoque parabolæ Sa-
lomonis*, quæ per varias schedulas ferebantur
dispersæ, ne omnino perirent, viri pij, & docti
ex mandato Ezechiæ Regis collegerunt in
uno libro, ac volumine, expurgatis multis er-
roribus, & ideò *transtulerunt*, non significat
ex una in alteram linguam, sed ex variis sche-
dulis sparsim transtulerunt in unum librum,
Hebræus. & verbum illud. *Transtulerunt*, ex Hebræo
legitur, *fortificaverunt imponendo uno libro
authentico.*

328. Salazar. Cornelius. Adverte tamen cum Salazar, & Cornelio,
quòd hæc epigraphe, seu additiuncula facta
à viris Ezechiæ, habet auctoritatem Canoni-
cam, quia extat in Hebræu, Græco, Chal-
dæo, Syro, & Latino, ac communi calculo
comprobata est, tam ab antiquis Hebræis,
quam ab Ecclesia Christianorum, & ideò in
textu est in corpore libri tanquam titulus
unius partis.

329. Cap. 30. Deinde etiam opponitur alia difficultas,
quia *cap. 30. n. 1* dicitur: *Verba congregantis
filij vomentis.* Ex Hebræo legitur, *verba Agur
Cap. 31. filij Jake.* Sicut cap. 31. num. 1. *Verba Lamuelis
Regis.* Ergo hæc duo ultima capita non sunt
Salomonis; sed eorum Auctores sunt Agur,
& Lamuel, ac proinde totus liber integer non
est à Salomone.

330. Lyra. Beda. Hugo. Peltar. Respondetur quòd illa duo nomina Agur,
& Lamuel non sunt nomina propria aliquo-
rum hominum, sed sunt nomina appellativa
Salomonis ipsum significantia; ut docent
Lyra, Beda, Hugo, Arboreus, Peltarius, & alij:
solent enim sæpè viri sapientes, ut Plato *in
Dialogis*, & Plutarch. *in Symposiis* sub aliorum
nominibus, ac personis se ipsos introducere
loquentes. *Agur* vox Hebræa, idem est ac
congregans, & respondet nostræ vulgatæ, *verba
congregantis.* Salomon autem dicitur congre-
gans, quia totam suam Sapientiam congre-
gavit in paucis libris, & quia totam men-
tem suam collegit in Deum, ut ei ædificaret
magnificentissimum templum, ut inde à Deo
repleretur magno Sapientiæ spiritu, ut in
Caietanus. aliorum eruditionem evomeret. Et in hac
consideratione optimè legit Caietanus præfa-
tum Textum verba collecti filij vomentis,
Chaldæus. *prophetia* dictum viri, per meum *El.* Id est
per Deum, & Chald. *Qui suscepit Prophetiam.*
Nec obstat id, quod dicitur statim *vers.* 2. Sa-
lomon dicat de se, stultissimus sum virorum,
quia hoc dicit modestiæ causa, & quia de
se secluso Dei dono stultissimus erat, ut in-
de magis recognosceret divinam bonitatem
erga se; vel loquitur de se prout in tot, ac tan-
ta peccata inciderat.

331. Ad id, quòd dicitur ex cap. 31. num. 1. *Ver-
ba Lamuelis Regis visio, quia erudivit eum ma-
Proverb. 3. ter sua.* Sicut superiori *cap.* 30. elegantiæ
causa introducit se loquentem sub nomine
Aguri, sic & hîc in præsenti sub nomine
Beda. *Lamuelis*: Lamuel, ex radice Hebraica, idem
Lyran. est ac *cum illo Deus.* Ita Beda, Lyranus, Car-
Carthus. thusianus. Sic & prædixit Nathan Propheta
Patri eius Davidi, *Quomodo fuit Dominus
cum Domino meo Rege, sic sit cum Salomone.*
3 Reg 1. num. 37. & sic dicitur Salomon, quia 3. Reg 1.
fuit figura Christi Domini qui dicitur Em-
manuel est, id, *nobiscum Deus.* Isai. 7. num. 14.
Deinde Salomon priùs dicitur *Agur*, id est
congregans, quia ipse nempe congregavit, ac
collegit mentem suam ut ædificaret magnifi-
cum Dei templum. Inde dicitur *Lamuel*, quia
cum illo fuit Deus, ut eum erudiret, ac illu-
minaret. Et subditur: *Visio, quia erudivit
eum mater sua*: dicitur visio, id est doctrina
per revelationem accepta, *quia erudivit eum
mater sua.* Ut ostendat Salomon, quòd serva-
vit in se, quod alios docuerat servare. *Audi
fili disciplinam patris tui, & ne dimittas legem
matris tuæ.* Proverb. 1. n. 8. Proverb. 1.

Quæstio XVII.

Quisnam sit Auctor libri, qui dicitur Ecclesiastes?

SUMMARIUM.

332 *Liber Canonicus*
333 *Ex multiplici ratione Salomon dicitur Ecclesiastes.*
334. *Una sententia affirmat, quòd Salomon sententias non dictavit, sed colligavit in uno libro.*
335 *Altera sententia, & vera, Salomon utrumque fecit.*
336 *Argumentum libri elevare mentem à terrenis.*
337 *Una sententia affirmat librum ab eo compositum post lapsum.*
338 *Vera sententia ante lapsum, & peccata.*

Hic liber Canonicus, ut de fide certum
est, & sic habetur definitum in Canone 332.
Apostolorum, ac in Conc. Laodic. *Carthag.* 3. Trident.
Florent. ac Trident. *sess.* 4. sic tenent omnes D. August.
Sancti Patres D. Athanas. D. August. D. Hier. D Hieron.
in Prologo Galeato. Innoc. I. Gelasius, & cæteri Innocens. I.
Patres, qui Catalogum librorum Canonico-
rum texuere; & Hæretici hanc auctoritatem
non audent huic libro denegare: nisi tantùm
illi majori ex parte, ipsum librum negant,
& non admittunt.

Hic liber dicitur Ecclesiastes. Sic se ipsum 333.
nominat Salomon in prima fronte libri: *Ver-* Eccles. 1.
ba Ecclesiastæ filii David Regis. Dicitur Ec-
clesiastes Hebraicè, *Coheleth*, id est congre-
gatoris, collectoris, concionatoris. Cur au-
tem Salomon in hoc libro dicatur collector,
seu congregator, quæres. Respondet primò
Iacobus Christopolus præfatione in Cantica, Christopol.
quia omnes sententias Patris sui David, Pa-
triarcharum, ac Prophetarum collegit, ac coa-
cervavit in hoc uno libro. Secùndò, Arias Mon- Arias.
tanus, Caietanus, quia singulas res mundi, ac Caietan.
omnes illius species in hoc uno eas coacerva-
vit, ac collegit, tanquam in Epilogo, ac Ci-
phra, *vanitas vanitatum, & omnia vanitas.* Ter-
tio, Divus Nyssenus, & alij tanquam gratus D. Nyssen.
Salomon omnes scientias congregatas sibi
à Deo esse datas. Quartò, & magis genuinè,

quòd omnem hominum multitudinem in unam Congregationem, ſeu Eccleſiam ordinatam colligebat, ut per Sapientiam ſibi datam eos doceret ac erudiret ad veritatem. Ita D.Gregor. D Gregor. *lib* 4. *Dialog*. 4. ait: *Hic liber concionator dicitur. In concione verò ſententia proponitur, per quam tumultuoſa turba ſententia comprimatur, ſed concionator verax quaſi extenſa manu tumultum omnium ſedat, eoſque ad unam ſententiam revocat, cùm in ejuſdem libri termino ait: Finem loquendi pariter omnes audiamus. Deum time, & mandata eius obſerva: hoc eſt enim omnis homo.*

334. Vt apertè patet ex ipſa fronte libri, Salomon eſt illius Auctor. *Verba Eccleſiaſtæ filij David Regis* Et in hoc conveniunt omnes, & agnoſcunt Salomonem illius Auctorem. Tamen maximè dubitatur Suppoſito quòd Salomon ſit Auctor, & dictator ſententiarum, quæ in hoc libro continentur, quæritur an ipſe has ſententias collegerit, ac cōpoſuerit in uno libro, Vel ſententias ab ipſo dictas, alius eas collegerit, & adunaverit in uno volumine: Hoc ſecundum affirmant multi Rabbini Thalmud- Euſeb. ci, quos citat, & ſequitur Eugub. *in c.* 1. *Geneſ.* Canus. quos etiam citat Canus *lib.* 2. *de locis c.* 11. qui dicunt Salomonem has ſententias protuliſſe, ab Iſaia verò fuiſſe collectas, & in uno libro ordinatas. Sed ut verum fatear, nullum video Hugo. fundamentum in hac ſententia; pro qua etiam Carthuſ. citantur Hugo, & Dionyſ. Carthuſ.

335. Simpliter dicendum eſt, quòd Salomon has ſententias dictavit, compoſuit, ac adunavit in uno libro. Hæc ſententia conſtat ex hoc libro c. 12 n. 9. *Cúmque eſſet Sapientiſſimus Ec-* Eccleſ. 12. *cleſiaſtes, docuit populum, & narravit quæ fecerat, & inveſtigans compoſuit parabolas multas, & quaſivit verba utilia, & conſcripſit ſermones rectiſſimos.* Cùm ipſe de ſe dicat, quòd compoſuit, & conſcripſit, quid clarius, & quid ampliùs quærendum? Nec obſtat id, quod dicitur, quòd in his ſententiis proferendis, nec ſervatur ordo, nec nexus; hoc enim viſitur in Prophetis, & in reliquis Scriptoribus Canonicis, qui non ſcribunt ex ſuo marte, ſed prout Spiritus ſanctus dabat eloqui illis; & quia multoties ipſa ſublimitas, & altitudo myſteriorum non capitur à nobis

336. Totum argumentum huius libri eſt, ut homines traducat à ſenſibilibus, ad ſupernaeleuet contemptis omnibus terrenis Sic D.Gregor. Thaumat. Taumaturgus in initio huius Paraphraſis, & ait: *Oſtendit, quam vana, & inutilia ſunt omnia hominum negotia, & ſtudia, quæ in humanis rebus* D Nyſſen. *ſuſcipiuntur.* Similiter D. Nyſſen. *in præfatione* D.Bern. *huius libri.* D.Bernard. *ſerm.* 1 *in Cant.* D.Chryſ. D.Chry. *homil.* 3. *ad populum.* De quo latiùs dicam ad finem quæſtionis ſequentis.

337. Quæritur hîc etiam, quo tempore Salomon D.Hieron. hunc librum ſcripſerit? Hebræi, teſte D.Hieronymo, quos multi Recentiores ſequuntur, dicunt hunc librum compoſitum à Salomone poſt pœnitentiam, factam de ſua luxuria, ac Eccleſ. idololatria, indeque clamat, *Vanitas vanitatum ac omnia vanitas*, quam oſtentavit in tanto rerum apparatu, habens trecentas concubinas, & uxores 70.

338. Bellarm. *lib.* 1. *de Verbo Dei, cap.* 5. quem alij ſequuntur, exiſtimant librum ab eo ſcriptum ante ſuorum peccatorum lapſum. Et Primò, quia ſuorum peccatorum nullam mentionem facit in hoc libro, imò contrarium indicat, dum ait c. 2. n 9. *Supergreſſus ſum opibus omnes,* Eccleſ. 2. *qui fuerunt ante mè in Ieruſalem, ſapientia quoque perſeveravit mecum.* Quomodo poteſt dici, quòd in tot, & tam graviſſimis peccatis perſeveraverit in eo Sapientia, cùm potiùs fuerit in eo error, & ſtultitia? Secundò, quamvis ipſe in hoc libro rerum deteſtetur vanitates, *vanitas vanitatum*, quam ipſe per ſuas ſpecies explicat in opibus, deliciis, honoribus, palatiis, cantibus, ampla menſa cum poculis, nullam mentionem facit de idololatria, quæ ut graviſſimum peccatum maximè erat deteſtandum, & abominandum, maximè cùm ipſe omnium Regum Iſraëlis primus introduxit idola in Iudæam, quæ proinde in ea perſeveraverunt per trecentos annos uſque ad Iſaiam Regem.

Quæstio XVIII.

Quis ſit Libri Canticorum Auctor?

SUMMARIUM.

339 *Contra Hæreticos ſtatuitur librum eſſe Canonicum, & de fide, & n.* 340.
341 *Auctor huius libri Salomon.*
342 *Ponitur primum argumentum, cum ſua confirmatione, & ſolvitur, & n.* 343.
344 *Ponitur ſecundum argumentum, & ſolvitur, & n.* 345.
346 *Argumentum operis*
347 *Valdè ordinatè Salomon procedit in his tribus libris.*
348 *In Proverbiis docet incipientes, in Eccleſiaſte proficientes, in Canticis perfectos.*
349 *De tempore, quo ſcripſit Salomon.*

FVerunt Hæretici, quos referunt Philaſtrius *lib. de Hæreſi, cap.* 133. & Iacobus Chriſto- 339. politan. *præfat. in Cantica*, qui dixerunt hunc Philaſtr. librum non eſſe Canonicum, nec ſpiritu Dei, Chriſtopol ſed cupidinis ſcriptum; & hunc errorem Caſtalionis *præfatione in Ioſuë*, tribuit in hac Caſtalion. hac ætate Bezæ.

Certum de fide eſt librum eſſe Canonicum 340. ſuperno, & alto Dei amore ſcriptum. Sic definitum eſt in Concilio *Carthag.* 111. Florentino, & Tridentino, ſequuntur omnes Patres, qui in magna veneratione habent hunc Carthag. Florent. Trident librum Origenes, D.Gregor. Nyſſen. Theodoret. D.Ambroſ. D Bernard. Beda, D.Anſelmus, Origenes. Nyſſen. & omnes alij; & evidenter patet, hanc ſponſam eſſe ſpiritualem, non corporalem, eique Theodor. D Ambr. dat Epithera, quæ corporalem decorant, ſpiritualem exornant: nam ei tribuit caput in D.Bernard D. Anſelm ſtar Carmeli, oculos inſtar piſcinæ, naſum inſtar turris, dentes inſtar gregum detonſarum, ubera veluti hinnulos; & denique eam totam nigram dicit, *Sicut tabernacula Cedar.* Denique modò eam dicit ſponſam; modò ſororem, modò Reginam, ac filiam Principis, modò ruſticanam cap. 1. *Vineam meam* Cantic. 1. *non caſtodivi*, & cap. 5. *Abi poſt veſtigia* Cantic. 5. *gregum tuarum, & paſce hædes tuos.*

Cantic. 1.

Auctor

Auctor Libri.

341. Titulus. Auctor istius libri est Salomon. Et sic in
nostra vulgata præfigitur Titulus, *Canticum
Canticorum Salomonis.* In Textu Hebraico ha-
betur *Canticum Canticorum, quod est Salomo-
nis.* Et passim Salomon in hoc libro de se
Cantic.3. loquitur cap.3.n.7. *En lectulum Salomonis sexa-
gima fortes ambiunt.n.9 Ferculum fecit sibi Rex
Salomon,*& n. 11. *Videte filiæ Sion Regem Salo-
monem in Diademate.* Et ita sentiunt,& tenent
omnes Patres,& Doctores Catholici.

342. Sed contra obiicies. Primò.Septuaginta le-
gunt *Canticum Canticorum Salomoni* in Da-
tivo; ergo hic liber non videtur composi-
tus à Salomone,sed ab alio dedicatus,ac con-
secratus ipsi Salomoni; quod inde desumitur:
nam duobus libris antecedentibus Prover-
biorum, ac Ecclesiastes Salomon se Aucto-
rem nominat in fronte; ergo si esset Auctor
huius libri, etiam suum nomen exprimeret.
Chrysopol Respondet Episcopus Crysopolitanus, quòd
Rex Salomon ita scripsit suum librum, quia
eum dedicauit, ac consecrauit vero Regi paci-
fico Salomoni,Christo Iesu, sub cuius nomi-
ne spiritualiter loquebatur, & quem spiritua-
liter intelligebat, & ad quem sermonem diri-
gebat. Magis genuinè dic, quòd frequenter
Hebræi, & Græci vtuntur genitivo pro da-
tivo, & dativo pro genitivo, ut observant
Senens. Lorin. Cornelius. Sixtus Senensis *in Biblioth. lib. 2. verb. Chi-
rograph.* Lorin. *præfatione in Psalm.cap.2.§.Sed
& nil refert.* Cornelius *Proleg. in Cantic. c.2.*
Psalm.15. & 31. nam *in Psalm.* 15. & *Psalm.* 31. & *Psalm.* 68.
& tamen in eorum titulo est Psalmus Davi-
di in dativo, pro Psalmus Davidis, nam
ipsi Psalmi à Davide fuerunt compositi, ut
patet ex aliis locis Scripturæ, ut dixi suprà
Hebraic. Græcus. Origen. *q.15.num* 41. proindéque more Hebraico, vel
Græco idem est, quod dicitur Salomoni, vel
Salomonis, ut rectè notavit Origenes, & ait,
*Salomon, vel Salomoni, ostendit hoc opus tan-
tum esse Salomonis.*

343. Ad confirmationem dicimus, quòd nullam
vim habet: nam ex eo, quod Salomon posuit
nomen suum in duobus prioribus libris Pro-
verb.& Ecclesiastes, inde non sequitur, quòd
debebat ponere nomen suum in omnibus suis
libris, sicut non posuit in libro Sapientiæ, ut
dicam *quæstione sequenti*; & Esdras licet po-
suerit suom nomen in libro à se composito,
non tamen posuit in libris Paralip. & aliis
Deinde ut ait D. Bernardus *serm. 1. in Cantic.*
D.Bern. ait quòd Salomon sub metaphora ponit suum
nomen in principio: nam Salomon, id est *Rex
pacificus*, & hic liber incipit per oscula, quæ
sunt signa pacis: *Osculetur me osculo oris sui.*
Cant.1. Cant.1.

344. 3.Reg.4. Objicies secundò, Scriptura faciens men-
tionem de operibus Salomonis. 3. *Regum* 4.
num. 32. ait, *Locutus est Salomon tria millia
parabolarum, & fuerunt carmina eius, quin-
que, millia.* Sub hac autem phrasi non ve-
niunt Cantica; ergo Salomon non compo-
suit Cantica; nam si hæc componeret, etiam
hoc diceret Scriptura.

345. Respondetur. Canticum Canticorum sub
generali carminum narrativa continetur, est
enim quoddam carmen,& nuptialis poësis.Ita

rem explicant Origenes, D.Gregor. Nazianz. Origenes. D.Nazian.
& cæteri asserentes hoc Canticum esse Dra- D.Basil.
ma sponsale, sive nuptiale carmen. Vnde
Divus Basilius Magnus in illud Isai.5. *Can-* Isa 5.
tabo dilecto meo Canticum dilecti mei, ait San-
chez Doctor: *Canticum Canticorum nuptiale
est carmen dramatico opere textum.* Drama est
rei repræsentatio actus Comœdiarum per va-
rias personas inter se loquentes miro carmi-
nis artificio Ex quo Sixtus Senensis *verb.Sa-* Senens.
lomon, sic ait, *Composuit & Salomon carmina
quinque millia, ex quibus liber, qui inscribitur
Canticum Canticorum, solus inscribitur, seu
servatur cæteris Ierosolymorum absumptis in-
cendio.*

Argumentum operis, ac ordo in cæteris libris Salomnis.

Salomon hoc Canticum Canticorum com-
posuit,occasione nuptiarum cum filia Pharao- 346.
nis.Cantic.1.num.9. *Equitatui meo in curribus
Pharaonis, assimilavi te.* Et ita in tantum eam Galat.1.
dilexit, ut à nomine suo eam Salomoni,
vel Sulamiti diceret, quamvis hæc gramma-
ticaliter intenderit Salomon. Tamen di-
uinus Spiritus mentem eius elevauit, ut alta,
& suprema mysteria eructaret, ac denota-
ret. Cum Salomon sit Christi figura in his
declarat Christus suam eximiam charitatem,
curam, ac sollicitudinem erga suam sponsam
dilectam Ecclesiam, & inde ex suo nomine
Christianam appellat, filiósque eius Chri-
stianos dicit, & hic etiam declaratur eximius
amoris effectus ipsius Ecclesiæ cum filiis suis
erga suum dilectū sponsum Christum Iesum
qui ob ipsum quærendum pertulerunt vulne-
ra,& persecutiones à malis custodibus, & do-
minis civitatum.

Hinc valde ordinatè Salomon in his tri-
bus libris procedet: nam in Proverbiis tra-
ctat Ethicam, in Ecclesiaste Physicam, in 347.
Canticis Theologiam, ut docent Origenes
Prologo in Cantica. D. Basilius *homil.* 1.*in Pro-* Origen.
verbiis. D. Ambros. *in Psalm.* 36. D. Hieron. D Basil.
epistol.ad Paulin. & ait. *Salomon pacificus, &* D.Ambros.
amabilis Domino,mores corrigit (nempe in Pro- D.Hieron.
verbiis)*naturam docet* (in Ecclesiaste) *Eccle-
siam iungit, & Christum* (in Canticis nempe)
*Sanctarumque nuptiarum dulce canit epithala-
mium.* Hoc est carmen in thalamo, seu nu-
ptiis: & magna dispositione Salomon proce-
dit in his libris. Nam in Proverbiis fideles
instruit in lege Dei, ac virtutum tramite. *In
Ecclesiaste* vanitatem mundi ostendit ipsum-
que cum omnibus suis rebus contemnendum.
In Canticis verò omnes à terrenis avulsos ad
arctissimum charitatis vinculum cum Deo
iungit, & traducit.

Vnde *in Proverbiis* docet incipientes,ac in- 348.
gredientes viam iustitiæ,ac veritatis *In Eccle-
siaste* proficientes, & iam ad altiorem virtutis
gradum tendentes Auctor Catenæ Græcæ ad Auctor Cat
initium Proverbiorum ait, *Proverbia*, ait, *spe-* Græc.
*ctant ad hominem spiritualis vitæ viam primum
ingressum; Ecclesiastes ad animam aliquatenus
in virtutum studio progressam, Cantica ad ani-
mæ virtutibus iam consummatæ statum.* Simili- D.Bern.
ter D. Bernardus *in Cantic.*

De tempore.

349. Quo hic liber ſcriptus ſit, dicunt aliqui, quòd ſctipſit hunc librum poſtquam de ſuis peccatis egit pœnitentiam. Sed oppoſita ſententia videtur probabilior, quia Salomon in hoc Cantico Canticorum introducitur ſub nomine *Dilecti* juxta id, quod dico dicitur 2.Reg.12.n.25. *Vocavit eum amabilis Domino, eò quòd diligeret illum Dominus.* Quod maximè videtur denotare tempus ſuæ juſtitiæ, ac virtutis; & favet maximè Auctor Eccleſiaſt. *c.47. n.17.* De Salomone loquens ait: *Ad inſulas longè divulgatum eſt nomen tuum, & dilectus es in pace tua*; tempus autem pacis regni Salomonis fuit tempus quando ipſe vixit in Dei dilectione, ubi à dilectione ceſſavit, illicò & pax ceſſavit: nam poſt numerata eius peccata, ſtatim ſubditur. 3.Reg. 11. n. 14. *Suſcitavit Dominus adverſarium Salomoni Ada Idumæum.* Et Ieroboam, tunc ab illo diſceſſit. 3. *Reg 11. n. 26. vide ſuper q.17.n.437.438.*

Quæstio XIX.

Quis ſit Auctor libri Sapientiæ?

SUMMARIUM.

350 *Contra Hæreticos liber Sapientiæ eſt Canonicus, & n. 351.*

352 *Multis contendunt Salomonem non eſſe Auctorem libri.*

353 *Eius Auctor non eſt Philo Hebræus, nec alius Senior, & n.354.355.336 337.*

338 *Eius Auctor non eſt eius filius Sirach.*

356 *Nec eſt eius Auctor unus ex Septuagint.*

360 *Eius Auctor Salomon, & n.361.362 363.*

364 *Refellitur Reſponſio adverſariorum & n.365. 366.*

367 *Solvuntur argumenta contraria, & n.368.*

369 *Argumentum libri, & de acceptione Sapientiæ.*

350. DE fide certum eſt, quòd hic liber ſit Canonicus. Ita definivit Gelaſius Primus in Concil. Roman. *Carthag.* 3. Florentin. ac Tridentino. Et maximè confirmatur hæc veritas, quia Apoſtoli, ac eorum Magiſter Chriſtus Dominus ſæpè de hoc libro ſumunt teſtimonia, ut de aliis ſacris. *Matth.13.num.43.* ex hoc *lib cap.3.num.7.* mutuantur illa verba *fulgebunt iuſti.* ſic & Paulus *Roman 11. num.34. ex hoc libro cap. 9. num. 13. Quis hominum poteſt ſcire conſilium?* Sic *ad Epheſios 3.n.6.* & multis aliis in locis.

Conc. Rom. Carthag. Florent. Trident. Matth. 55. Rom.11. Epheſ.3.

351. Contra hanc Catholicam veritatem ſe opponunt Hæretici non ſolùm antiqui, ut qui reliquiæ Pelagianorum dicebantur, ut teſtatur Sixtus Senenſis *lib. 8. hæreſ. 9.* Sed etiam Hæretici moderni, ut Calvinus, qui impudicè dicebat ſe inveniſſe mendacium in hoc libro: nam *cap.14.n.13.* dicitur, quòd Auctor idololatriæ fuerit pater lugens filium immatura ſibi morte ereptum; quod falſum eſſe inde probat, quia, ait ipſe, longè antiquior eſt idolorum origo. Nam Rachel *Geneſ.31.n.19.* furata eſt idola patris ſui, quæ multo tempore præceſſit illum patrem filium lugentem. Sed omnino fallitur Hæreticus: nam Syrophanes erexit idolum pro filio iuxta Salianum anno mundi 239.*n.*301. Rachel furata eſt idola patris ſui juxta Salianum anno mundi 503. *n.*3. Ac proinde ille pater idololatra filij præceſſit ante *Rachel* 266.

Senenſis. Calvinus. Sap.14. Geneſ 31. Salianus.

Auctor huius Libri.

352. Valdè intricata eſt hæc quæſtio, & multis difficultatibus plena eſt. Prima ſententia tenet Salomonem non eſſe Auctorem huius libri. Ita Lyran. Hugo, Dionyſ. Ianſenius, Abulenſ. A Caſtro, Canus, Medina, Curiel, Palatius, & alij, quos citat, ac ſequitur Cornelius à Lap. Arg. *in lib. Sap.* §. *Quarto.* Et fundantur primò, quia hic liber non eſt Hebraicè, ſed Græcè, Scriptus, & nunquam Hebraico idiomate viſus eſt; ſi autem eſſet Scriptus à Salomone, eſſet in ſua lingua Hebræa, & non in alia. Secundò, quia hic liber alludit ad multas fabulas Poëtarum, qui omnes Salomone fuerunt poſteriores Tertiò. Ponunt fundamentum ex auctoritate D. Auguſtini *lib 2. de Doctrina Christiana* & D Hieron *de viris Illuſtribus*, ubi numerans Salomonis opera, nullam facit mentionem de libro Sapientiæ. Similiter & Euſebius *lib.2. de Eccleſiaſtica hiſtoria, cap.*18.

Lyran. Hugo. Dionyſ. Ianſen. Abulenſ. A Caſtro. Canus. Medina. Curiel. Cornelius. D. Auguſt. D. Hieron. Euſebius.

353. Maximè tamen hi Doctores laborant in aſſignando Auctorem hujus libri; unde in varias ſententias abierunt, nam Lyranus, Dionyſius, Galatin. *lib.1. de Arcan. fidei, cap.*4. Ludovicus Vives *in cap. 29. lib. 18.* dicunt Philum Hebræum, qui ad Caium Caligulam Miſſus eſt legatus, fuiſſe Auctorem huius libri, quem ille ſcripſit ad conſolationem Iudæorum.

Lyran. Dionyſ. Galatin. Vives.

354. Hæc ſententia non poteſt conſiſtere, nam iſte Philo fuit poſt tempora Chriſti, & infidelis & in Iudaiſmo pertinax permanſit, & mortuus eſt. Quis credat hominem infidelem alienum à Chriſto, fuiſſe tam ſublimè illuminatum à Spiritu ſancto, ut librum Canonicum, & fidelem ſcriberet? Secundò. Liber Sapientiæ à tota Eccleſia, ac omnibus Patribus numeratur inter libros veteris Teſtamenti; Philo autem vixit poſt Chriſtum, ergo ſi Philo eſt illius Auctor numerandus erat liber in novo Teſtamento. Tertiò, hic liber Sapientiæ citatur à Chriſto Domino, ac Apoſtolis, ut jam notavi; Philo autem extitit poſt Chriſtum, & Apoſtolos; ergo non fuit Auctor huius libri.

355. Secunda ſententia tenet librum fuiſſe conſcriptum à Philone, non illo, qui vixit poſt Chriſtum, ſed ab alio Seniore; qui vixit 160. anten Chriſtum ſub Onia Pôtifice. Ita cenſent Curiel *controverſ.* 2. Michael Medina *lib. 6. de Recta in Deum fide, cap.*12. Driedo *lib. 1. de Eccleſiaſticis Dogmat. cap.4. ad 5. difficult.* Canus *lib.1 de locis cap.11. ad 5.*

Curiel. Medina. Driedo. Canus.

356 Hæc ſententia non poteſt ſubſiſtere. nam talis Philonis Senioris nulla eſt mentio apud Auctores antiquos, nec apud Ioſephum, nec Euſebium, ac alios, ſed ſolùm refertur quidam

257. Philo Byblius ex Byblo civitate Phœniciæ, homo Gentilis, & idololatra, & non Hebræus: Sic ideo ſcribit Euſebius *lib. 1. Præparati. Evangel. cap.6. & lib.8.* ait, quòd ipſe ſcripſerit

Eugubin.

tit historiam Chaldæorum, Syrorum, ac Phænicum; quòd autem homo Gentilis & Idololatra scripserit librum Canonicum, iam sublimis, & altæ doctrinæ non est credibile.

358. D. August. D. Isidor. Theodoret. Lippom.

Tertia sententia, quæ fuit S. August. *lib. 2.* de Doctrina Christiana. *cap. 8. & lib. 17. de Civit. cap. 20.* tenet Auctorem libri Sapientiæ, ac etiam Ecclesiastici fuisse eundem Iesum filium Sirach; & in hac sententia videntur esse D. Isidorus, Theodoret. apud Lippoman. *in cap. 16. Exod.* & hanc sententiam, cùm nullum pro se habeat fundamentum, retractat ipse Magnus Augustinus *lib. 2. retract. cap. 4.* sic ait: *De auctore libri, quem plures vocant Sapientiam Salomonis, quod etiam ipsum, sicut Ecclesiasticum Iesus filius Sirach scripserit, non ita constare, sicut à me dictum est, postea dedici, & omnino probabilius comperi, non esse ejus libri Auctorem.*

359. Iosephus. Eusebius. D. Hieron. Iustin. Bellarm. Baron. Salmeir. Senens. Salian.

Quarta sententia est Cornelij à Lapide argumento in Sapientia §. *videtur ergo*, & aliorum asserentium hunc librum sapientiæ scriptum fuisse ab uno ex Septuaginta interpretibus, & nullum aliud assignatur fundamentum, nisi quædam conjectura valde frivola, quia Septuaginta fuerunt viri docti in lingua Hebraica, & Græca. Tamen Auctores antiqui, ut Iosephus, Eusebius, D. Hieron. & etiam magis Moderni Augustin. Iustinianus Opusculo de Septuaginta Interpr. Baron. *tom. 12. Annal. anno Christi. 231.* Salmeir. *tract. 1. Commentar. Prolog. 1.* Bellarm. *tom. 1. lib. 2. cap. 5. & 6.* Sixtus *lib. 8. Bibliot. heresi 13.* Salian. *anno Mundi 3775 à num. 5.* Isti omnes, qui ex professo tractant de Septuaginta, solùm eos cognoscunt Interpretes, & nullum ex eis auctorem alicujus libri; ergo frivolum est, & sine fundamento dicere, aliquem ex eis fuisse auctorem libri Sapientiæ.

Verior Sententia.

360. Tertullian. D. Cyprian. D. Ambros. D. Hilar. D. Damasc. D. Epiph. D. Basil. D. Athan. Carthag. Driedo. Canus. Lahay.

In re valde dubia, & ardua probabilior videtur sententia, quæ affirmat Salomonem esse Auctorem huius libri. Hæc est communis sanctorum Patrum, valde conformis cum ipso Textu, & maximè cum Græco, & cum his, quæ Ecclesia Catholica canit. Est valde communis Patrum, Tertullian. *de præscript. cap. 7.* D. Cyprian. *lib. 3. Testim cap. 15. & 52.* D. Ambros. *lib. de Parad. cap. 7.* D. Hilar. *in Psal. 127.* D. Damascen. *lib. 4. de fide, cap. 18.* D. Epiphan. *heres. 76.* D. Basil. *lib. 5. contra Eunom. cap. penult.* D. Athanas. *in synopsi sacra Scripturæ,* D. Nazianz. *orat. 49.* Origen. Concil. Carthag. 111. Innocentius primus. Evaristus *in sua Epistola,* Felix Papa primus, & alij multi Patres, quos citant, ac sequuntur Moderniores Driedo *lib. 1. de Eccles. Dogmatibus in solut. 5. differ.* Canus *lib 2. de locis, cap. 11. in solut. 5. arg.* Sixtus Senens. *lib. 1. Bibl cap. de Sapientia Salom.* & clariùs *lib. 8. heres. 9.* Lahay *in Prolog. Bibl. Max. sect. 15. cap. 16.* & Lycan. in Glossa, & malè citatus pro contraria sententia.

361. Nec sufficienter respondent adversarij ad tot, & tantos Patres, quia ex eo eum dicunt librum Salomonis, quia in eo sunt multæ sententiæ prolatæ à Salomone. At sancti Patres cùm dicunt sapientiam esse Salomonis, absolutè intelligunt totum librum esse à Salomone Auctore, aliàs diceretur etiam, hunc librum esse compositum à Davide, vel Isaia, quia in eo multa referuntur loca ex Psalmis, ac Isaia. Deinde ut refert Eusebius *lib. 4. Histor. cap. 22.* (Eusebius) inquiens: *Egesippus, & Irenæus, & omnium antiquorum chorus, librum, qui adintitulatur Sapientia, Salomonis esse dixerunt, sicut & Proverbia* Atque iuxta omnes Salomon est Auctor Proverbiorum; ergo ita etiam, juxta omnem antiquorum chorum, Salomon est Auctor sapientiæ.

362. Græcus. D. August. Ecclesia.

Probatur secundò; quia Textus Græcus est magnæ auctoritatis, Titulus huius libri in Textu Græco ita habet: *Sapientia Salomonis.* Deinde Ecclesia in solemnissimo Officio hebdomadæ sanctæ in Parasceve ad matutinum, utitur lectionibus D. Aug. *ex tract. in Psal. 73.* de iniquis loquens ait: *Verbum ipsorum agnoscimus in Sapientia Salomonis, &c.* ergo hæc sententia est D. Augustini, licèt malè citetur pro contraria sententia, & nostram resolutionem videtur Ecclesia approbare, dum talia decantat.

363. Sap. 9. 3 Reg. 3.

Probatur tertiò, & fortiter ex ipso Textu; ex hoc libro Sapientiæ 9. *num. 7.* sic ait Salomon de se ipso. *Tu autem Domine elegisti me Regem populo tuo, & judicem filiorum tuorum, & filiarum, & dixisti me ædificare templum in monte sancto tuo, & in civitate habitationis tuæ altare ad similitudinem tabernaculi tui, quòd præparasti ab initio.* Quæ verba nec possunt convenire Syrach, nec cuilibet Philoni, nec alicui ex interpretibus, sed tantùm Salomoni; nam ipse fuit constitutus à Deo Rex in Ierusalem, cui Deus dedit multam sapientiam ad judicandum, ac ut ædificaret ipsi Deo magnificum templum, altare, & tabernaculum, *lib. 3. Reg. cap. 3.*

364. Plato.

Respondent adversarij, quòd sæpè in actione aliqua persona valde eminens in aliqua facultate introducitur loquens tanquam in propria persona, quamvis non sit ipsamet persona, ut sæpe sæpius facit Plato in suis dialogis; sic & ipse Salomon hîc introducitur loquens, quamvis non sit ipsemet Auctor libri.

365. Sap. 2. Sap. 3. Sap. 4.

Sed contra hanc responsionem primò. Verba Scripturæ debent accipi in proprio sensu, ac genuino, si aliunde non sequitur aliquod absurdum, aut aliquid contra veram, & sanam doctrinam, aliàs si verba non accipienda sunt in proprio, sed in sensu improprio nulla est veritas certa in Scriptura; atqui quòd in præsenti Salomon propriè in sua persona propria intelligatur loquens, nullum inde sequitur absurdum contra veritatem, aut fidem; ergo ita est tenendum. Secundò, sæpè in hoc libro sapientiæ introducuntur loquentes, impij, & justi, & non in prima persona, sed in tertia, tanquam quòd Auctor huius libri, eorum dicta, ac sententias referat, cap. 2 n. 1. *Dixerunt impii cogitantes apud se non rectè;* & iterum num. 21. *Hæc cogitaverunt, & erraverunt,* & cap. 3. num. 10. *Impij autem secundùm quæ cogitaverunt,* & cap. 4. num. 17. *Videbunt finem sapientis;* sic & de justis, cap 4. num. 11. *Raptus est ne malitia;* & n. 13. *Consummatus in brevi explevit tempora multa.* Cum ergo in hac actione de his non loquitur in prima persona, sed in tertia, tanquam eorum dicta, ac facta referens, & solùm de Salomone agitur in prima

 persona,

perſona. Quænam huius diſcriminis ratio ?
Quia Salomoo loquitur de ſe in propria-per-
ſona, ut Auctor libri, & rem ſcribens.

Ad Argumenta.

366. Ad primum argumentum dicimus, quòd
hîc liber ſcriptus eſt à Salomone Hebraico
idiomate, & licèt modo non habeatur He-
braico idiomate, nec à multis Patribus fuerit
D.Iſidor. habitus, tamen D.Iſidorus vir magnus ſapien-
tia, & virtute, *lib. 1. de Officiis Ecclesiaſticis*,
*cap.*12.teſtatur Hebraicè ſcriptum à ſe viſum
Cornel. fuiſſe ? quod etiam fatetur Cornelius contra-
riæ ſententiæ ſuprà citatus, §. *verùm longè.* Se-
cundò dicimus, quòd ipſe Codex Hebraicus
iniuria temporis periit, ſicut perierunt vigin-
libri ſacræ Scripturæ, ut retuli ſuprà, *reſol.* 1.
quaſt. 4. *num.* 46. Deinde ſunt graves Aucto-
res, qui dicunt, quòd Hebræi non antiqui,
ſed moderni, hunc librum Sapientiæ ſuppreſſe-
runt, quia in eo maximè arguitur, & condem-
natur Iudæorum nequitia, ac malitia, qua con-
ſpiraverunt contra Chriſtum Dominum, ut
patet *ex cap.*2.*num.*17. & multis aliis locis.

Argumentum ſecundum deſumitur ex au-
397. ctoritate D. Hieroymi. *Epiſt. ad Chromati-*
D.Hieron *num*, ubi ait *Stylus libri ſapientiæ, qui Salo-*
monis inſcribitur, Græcam redolet eloquentiam.
D.Auguſt. Idem videtur dicere D. Auguſt. *lib. 2. de Do-*
ctrina, cap. 8. *& lib.*17.*de Civit.cap.*20. & con-
firmat D.Hieron. *lib, de viris Illuſtribus*, facit
Catalogum de operibus Salomonis, intra quæ
nullam facit mentionem de libro Sapientiæ;
Euſebius. ergo juxta D.Hieron. ſapientia non eſt opus
Salomonis, quod idem videtur tenere Euſeb.
*lib. de Hiſtor. Eccleſ. cap.*18.

368. Reſpondetur, quòd ille Codex Sapientiæ,
quem D. Hieronymus habuit præ manibus,
erat Codex Græcus, ut ipſemet ſanctus Do-
ctor fatetur, qui Codex ex Hebræo traductus
fuit ab aliquo viro Græco multa eloquentia in
D. Hieron. idiomate Græco, inde rectè ait D. Hierony-
mus, quod redolet Græcam eloquentiam. Si-
militer dicendum eſt ad Auguſtin. Ad confir-
mationem dic, quòd D.Hieronym inter ope-
ra Salomonis non computat librum Sapien-
tiæ; tùm quia liber non erat Canonicus, &
quia Hebraicè non reperiebatur His rationi-
bus adductus magnus ſanctus Doctor non
eſt auſus in hac re aliquid affirmare, vel nega-
re. Cur autem Hebraicè non reperiebatur
iam modò in primo argumento ſupra dixi. Ad
id autem quod dicitur de fabulis Poëtarum
nullius momenti eſt, nam multi Poëtæ Græci,
ut Homerus, & alij fuerunt ante Salomonem,
ad quorum carmina, & dicta potuit ipſe allu-
dere.

Operis argumentum.

369. Ipſum nomen Sapientiæ, in titulo libri ap-
poſitum argumentum operis optimè declarat;
nam, ut ait D. Iſidorus *lib. 3. etymolog. ſapientia*
D.Iſidor. *eſt ſapida ſcientia*, hoc eſt magna, & præcla-
ra ſcientia, & ſapientia tripliciter conſidera-
ri poteſt, ut advertit Lorinus. Primò latè,
prout unuſquique in ſua arte peritus, ac bene
inſtructus dicitur ſapiens. Secundò, expreſsè
pro dono Spiritus ſancti. Tertiò, ut in præſen-
ti, pro recto, & compoſito, cum vera co-
gnitione, ac timore Dei, ac reverentia eius
maieſtatis, à quo ſecundùm opera, unuſquiſ- ſap 6.
que recipit retributionem ſecundùm ſua meri- Eccleſ.11.
ta, vel demerita, ut dicitur infra in hoc libro
Sapientiæ, *cap. 6. numer* 18. & Eccleſiaſt.11. Proverb.11
Proverb.11. & Deuteron.4.& 5. & latè diſſe- Lactantius.
rit Lactant. *lib. 3. de vera ſapiem. cap.* 11. *&*
lib.4. cap. 3.

Quæstio XX.

Quis ſit Auctor libri Eccleſiaſtici.

SVMMARIVM.

370 *De nomine libri, eiuſque auctoritate Canonica.*
371 *Prologus an ſit Canonicus, & n.* 372.
373 *Multi dixerunt librum eſſe compoſitum à Salomone.*
374 *Compoſitus eſt à Ieſu Sirach, & n.*375.
376 *Non obſtat quod a multis Patribus dicatur compoſitus a Salomone.*
377 *Compoſitus eſt liber lingua Hebraica.*
378 *Explicatur quis eſſet iſte Ieſus Siracides Auctor libri.*

Hic liber dicitur Eccleſiaſticus iuxta Iſi-
dorum Clarum, quia utiliſſimus eſt uni- 370.
verſæ Eccleſiæ Dei. Contra auctoritatem hu-
ius libri oblatrant Heretici, Lutherus *tom.* 2.
colloquiorum de libris veteris teſtamenti. Calvin. Calvin.
in antidoto. Relicta Hæreticorum impietate
certum de fide eſt librum Eccleſiaſtici, eſſe
Canonicum, ut definitum eſt in Concilio
Trident, *ſeſſ.*4. in Florent. *in inſtruct. Armeno-* Trident.
rum, in Carthag. 3. *can.* 43. & Gelaſius Papa Florent. Carthag.
in Concilio Romano, anno Chriſti 494. & Gelaſius.
inter libros Canonicus illum ponit, ac annu-
merat, illùmque ut Canonicum patres tam
Græci, quam Latini, maximè venerantur, &
citant, quos larga manu citat, ac refert Cor-
nel. à Lapide in Prologo huius libri cap. 1.

Tota controverſia in hac materia eſt, an 371.
Prologus hujus libri, qui incipit ? *Multorum*
nobis, &c. ſit etiam ſcriptura Canonica: In
qua re maximè decipitur Abulenſ. *Præfat in* 1. Abulenſ.
Paralip.*cap.*17. qui aſſerit eundem eſſe Aucto-
rem Prologi, & libri Eccleſiaſtici, ſcilicet
Ieſum iuniorem, & contrarium expreſſè con-
ſtat ex ipſomet Prologo, in quo hîc iunior
teſtatur, quòd à ſuo avo acceperit.

An iſte Prologus ſit Canonicus ? eſt quæ- 372.
ſtio. Dubitant Ianſenius apud Serarium citao- Ianſen.
dum, & Pina in Eccleſia, itaut nihil audeant Pina.
affirmare. Tamen affirmant Gretſerus *tom.* 1. Gretſerus.
defenſ Bellarm. *cap.* Bonartiua, Tirinus *in* Bonart.
Eccleſiaſtic. Bonfrerius *in Prolog. cap. 4. ſect.*14. Tyrin.
Serarius *in Prolog. cap.*8.*quæſt.*17. Fr. Anton. à Fr. Anton.
Matre Dei *citat. num.* 199.§. *ſed Canon.* Altera
ſententia, quæ probabilior videtur, negat eſſe
Canonicum. Ita Scalante *lib.4. Clypei. cap.*43. Scalante.
& Cornelius *in Prolog.* Et ratio eſt, quia Jeſus Cornel.
iunior, qui compoſuit prologum, non fuit
Auctor, ſed interpres libri, ut ipſemet explicat
in prologo, & interpres non condit ſcripturam,
ſed interpretatur. Deinde Eccleſia approbat
ipſum librum Eccleſiaſtici, prologus autè eſt
extra

extra corpus libri, maximè quando est ab alio Auctore diverso. Nec obstat, quòd Prologus sit in ipsa Biblia, ad quod respondendum *quæst. sequenti.*

Auctor libri.

373. Hugo.
Circa auctorem huius libri multa olim varietas opinionum, Cardinalis Hugo *in Præfatione huius libri*, ait incertum esse Auctorem. Tamen gravissimi Patres tenuerunt hunc librum fuisse scriptum à Salamone. Ita Anacletus Pontifex *epist.* 2. D. Basilius *in Regulis disp. resp.* 17. D. Chrysost. *in Psalm* 134. S. Maxim. *homil.* 2. *de Pasch.* D. Leo *serm.* 1. *de Quadrages. cap.* 3. D. Gregor. *homil.* 1. *in Ezechielem*, Cassiodorus *in Psalm.* 55.

Anaclet. D. Basil. D. Chrysost. D. Max. D. Leo. D. Gregor. Cassiodor.

374. Tamen certissima, & vera sententia absque ullo dubio est Auctorem huius libri Ecclesiastici non esse Salomonem, sed Iesum Sirach Ierosolymitanum. Sic tenet universa Ecclesia, & sic apertè dicitur non solùm in Prologo huius libri, sed etiam *cap.* 50. *num.* 29. dicitur *Doctrinam sapientiæ, & disciplina scripsit in Codice isto Iesus filius Sirach Ierosolymita*,

Eccles. 50.
Sicut ergo contenta in hoc libro Ecclesiastico sunt Canonica, & de fide credenda, utpote dictata ab Spiritu sancto, sic de fide credenda, quæ in hoc *cap.* 50. continentur, ac proinde, quòd Iesus filius Sirach in Codice isto scripsit hæc. Confirmatur, quia in ultimo suorum Canonum articulo iubent adolescentes Christianos addiscere Sirach sapientiam. Ita sancti Patres, D. August. *lib.* 2. *de Doctrina Christiana, cap.* 8 D. Hieron. *in cap.* 9. *Danielis*. sequuntur Eusebius *lib.* 8. *de præparat, cap.* 2. D. Athanas. *in synops. de Ecclesiastico*, Procopius Gazæus *Præfatione in Genesi*, D. Epiphan. *lib.* 2. *hæresi* 8.

D. August. D. Hieron. Eusebius. D. Athan. Procop. D. Epiphan.

375. Et quamvis tot, & præclarissima testimonia deessent, ipsa veritas luce meridiana clarior appareret; nã Auctor huius libri Salomonis facit mentionem, & aliorum Regum, qui post Salomonem floruerunt, nempe Roboam, Ezechiæ, Iosiæ; tum etiam meminit Prophetarum, qui multo tempore elapso post Salomonem resplenduerunt, ut Parentis Eliæ, & Elisæi, ac Simonis filij Oniæ.

376. Nec contra hoc militat, quia multi Patres, ut superiùs vidimus, appellant hunc librum Salomonis, quod ex multiplici causa factum est, ut ait D. Athanasius citatus, quia Ecclesiasticus habet multas morales sententias, in quibus videtur imitari Salomonem. Secundò ut tradunt Driedus *lib.* 1. *de scripturn Ecclesiast. cap.* 3. & post eum Bellarm. *lib.* 1. *de verbo Dei, cap.* 14. & prior omnium noster insignis Valdens. *lib.* 1. *Doctrinalis fidei, art.* 2. *cap.* 20. quia ideò dicitur hic liber Salomonis, quia hic liber depromptus est ex Salomone, partim ex his, quæ erant edita ab eo, partim ex his, quæ ut Salomonis per omnia ora versabantur; nam Salomon multa, dixit, ac dictavit, quæ non sunt scripta 3. Reg. 6. *n.* 32. Tunc Siracides illa Salomonis sparsa aliquibos abditis hunc librum composuit Tertiò Paulus de Palacio ait, quod Iesus filius Sirach ob suam eximiam sapientiam volgariter appellatus est Salomon, & inde liber scriptus vulgariter liber Salomonis appellabatur.

Driedus. Bellarm. Valden.

3. Reg 4.

377. Quæres, in qua lingua hic liber scriptus sit Respondeo Hebraico idiomate; utpote lingua patria, & quia suis compatriotis naturalibus Siracides hunc librum scribebat; ergo in eorum lingua ut ab eis intelligeretur, D. Epiphan. *lib. de Ponderibus*, sic ait; *Iesus, qui sapientiam illam scripsit Hebraicè, ita ut nepos eius enim sit interpretatus Græcè.* Quòd etiam Docet D. Hieron. *in Præfatione ad hunc librum* à D. tamen Hieronymo non est in latinum redditus, sed ab alio antiquiore, nam eadem verba, quæ in nostra vulgata Latinè habentur, citantur à Patribus D. Hieronymo, antiquioribus, ut sunt Clemens I. *epist.* 5. Evaristus *epist.* 1. adducens verba illa Ecclesiast. 24. *Gyrum cæli circuivi sola, &c.* Alexand. I. *epist.* 3. Calistus I, *epist.* 1.

D. Epiphan

D. Hieron.

D Hieron. Clemens Evarist. Alexand. Clemens.

378. Quæres tamen, quis sit iste Iesus filius Sirach? Respondeo, quòd Sirach extitit civis Ierosolymita, ut constat *ex cap.* 50. *n* 29. Eius prosapia est in hunc mudum. Syrach valde antiquus, & veluti caput totius generationis genuit Jesum, qui dicitur senior, & hic est, qui composuit hunc librum Ecclesiasticum. Hic Iesus senior genuit Sirach iuniorem, cui pater moriens Ecclesiasticum à se compositum reliquit Iste Sirach genuit Iesum iuniorem, qui Ecclesiasticum, ab avo scriptum, ut ipsemet testatur in Prologo, ex Hebræo in Græcum idioma traduxit.

Eccles. 10.

Prolog.

379. Iste Iesus senior, Auctor Ecclesiastici, fuit vir valde præclarus sapientia, & maximè prædoctus in scriptura, ut patet ex ipso Prologo, *& ex cap.* 51. *n.* 18. Vnde à multis vocabatur Salomon, ut iam dixi. Fuit valde magnus, & princeps habitus, ut ipsemet testatur cap. 51. num. 13. *Exaltasti super terram habitationem meam.* Fuit etiam Propheta. Sic eum appellant S. Anaclet. *epist.* 2. S. Evarist. *epist.* 1. S. Chrysostom. *in cap.* 6. *Genes* Optatus Milevit. *lib.* 4. *contra Donatist.* Cæsarius Arelatensis *homil.* 15. & communiter alij Patres, ut patet *ex cap* 44 *num.* 16. & *cap.* 48. *n* 10. ubi vaticinatur adventum Eliæ, & Enoch in fine mundi, & Christi Domini descensum ad inferos *cap.* 24. *num.* 45. Per varias regiones peregrinavit, & descendit in Ægyptum, ut patet ex Prologo, ubi Ecclesiasticum composuit, tempore Ptolomæi Philadelphi, qui Septuaginta duos interpretes congregavit, ex quibus unum hunc Iesum seniorem fuisse tradunt Genebrard. *in Chronolog. lib.* 2. Ariestas in Histuria 72.

Eccles. 51.

S. Anaclet. S. Evarist. S. Chrysost. Optatus Eccles 44. Eccles. 24.

Genebrard Ariestas.

Quæstio XXI.

De Threnis Ieremiæ, ac ejus præfatiuncula an sit Canonica Scriptura.

SUMMARIUM.

380 *Threni Ieremiæ sunt Canonici.*
381 *Quod Præfatiuncula sit Canonica affirmat prima sententia cum suis fundamentis, &* num. 382.
383 *Secunda, & vera sententia negat, n.* 384. 385.
386 *Respondetur ad primum, secundum, & tertium argumentum, & n.* 387. 388.

389 *Miro*

389 *Miro artificio per literas alphabeticas diſpoſuit Propheta.*

390 *Cur quadruplici alphabeto per quatuor capita diſponuntur Threni.*

391 *Una ſententia affirmat, quòd Ieremias compoſuit lamentationes tempore Regis Ioachim.*

392 *Vera ſententia in morte Regis Ioſia.*

Deplorat mortem Ioſia Regis, excidium Ieruſalem, ſublimius, & altiùs Chriſti mortem.

380. THrenus ex ſua ſignificatione iuxta radicē nominis Hebraici & Græci, idē eſt ac fletus, ſeu lamentatio, & cùm totus Textus Ieremiæ, ſeu eius libri Prophetiæ cum Threnis ſit Canonicus, & de fide ut certum eſt apud omnes, quod etiam hæretici fatentur, maximè tamen dubitatur, an præfatiuncula, quæ affigitur ante ipſum primum caput, & incipit: *Factum eſt autem*, &c. ſit Canonica.

381. Bonart. Greiſerus. Delrius. A Coſta. Titinus. Prima ſententia in hac re affirmat eſſe Canonicam, ita tenet Bonartius *in Eccleſiaſtic. cap 49. num. 2.* Greiſerus *lib. 1. defenſori Bell. cap. 14. §. eaſdem ob cauſas*, Delrius, à Coſta, Titinus *ſuper Trenos. probant*. Primò, quia in Bibliis correctis ex mandato Sixti V. Clementis VIII. in præfatione ad Lectorem, ex mente, & voluntate Pontificis dicitur: *In hac editione, nihil nō Canonicum, nihil adſcriptitium, nihil erroneum apponere viſum eſt*. Et hac de cauſa à corpore Bibliæ excluditur tertius, & quartus liber Eſdræ, oratio Manaſſes; in corpore autem Bibliæ hæc præfatiuncula ponitur; ergo eſt Canonica, ut cætera contenta in Biblia.

382. D. Hieron. Secundò, quia Tituli, & Præfationes Divi Hieronymi, in hac nova editione, extra ordinem ſacrorum librorum ponuntur, quia non ſunt Canonica: ergo cum hæc præfatiuncula, de qua loquimur, remaneat in ipſo corpore Bibliæ, pro Canonica reputanda eſt. Tertiò, quia quæ ſunt in corpore Bibliæ, ut Canonica habentur ab omnibus, & ideò hac de cauſa ut Canonica recipiuntur *Prologus Eccleſiaſtici* Præfatio Ieremiæ Epiſtolæ, quæ eſt, *in cap. 6.* Baruch, & præfationes D. Lucæ, tam
Baruch. 1. quæ habetur in capite primo ipſius Evangelij quam quæ habetur in exordio capitis primi actuum Apoſtolorum.

383. Oppoſita ſententia eſt communior, & verior, quòd nempe talis præfatiuncula non ſit
D Bonav. Lyran. Franc. Luc. Carthuſ. Agellus. Sanchez. Cornelius. Senenſis. Salian. Bonfrerius. Lorca. Fr. Anton. Canonica. Et pro hac ſtant multi, & graviſſimi Auctores, D. Bonavent. Lyran. Franciſcus Lucas, Carthuſian. Agellus, Sanchez, Chriſtophorus à Caſtro, Cornel. à Lapide Sixtus Senenſ. *lib. 1. Biblioth. §. de ſcripturis apocryphis*, Salian. *anno mundi* 3447. *num.* 43 Bonfrerius *in prologuiis, c. 5. ſect. 7.* Lorca *lib. 1. de locis*, Galatza *lib. 4. Inſtit. cap. 8.* ex noſtris, Joannes à Jeſu Maria *Canone 2. ad lamentationum intellectum*, Fr. Anton. à Matre Dei *in Iſagoge ſcript. Prælud. 1. dub. 8. diſgreſſ. 3. ſectione 3. num. 1.*

384. Hebræus. Syrus. Chaldæus. Arabicus. D. Hieron. Theodor. Euſebius. Paſchaſ. Rabban. Rupert. Probatur, primò. Quoniam hæc præfatiuncula in Hebræo, Syro, Chaldæo, & in Arabico Textu non habetur, nec illius mentionem faciunt antiquioris ſæculi Patres, ut D. Hieron. Theodoret. imò Euſebius eam expreſſè reiicit, ut teſtatur Agellus, nec medij ſæculi Patres, ut Paſchaſius, Rabbans, Rupertus, Hugo de ſancto Victore; ſed tantùm in verſione apud Septuaginta extat. Unde ab illis videtur addita; illi autem interpretes duntaxat fuerunt, non ſcriptores Canonici.

Probatur ſecundò. Quia Hebræi communiter libros nominant à prima eorum voce, ut ſuprà dixi *quaeſt. 4. num. 229.* Atqui Threnorum liber ab ipſis vocatur *Echa*, id eſt *quomodo*, quæ eſt prima vox primi capitis; ergo præfaciuncula, quæ eſt ante illud primum caput, non eſt pars illius libri Canonici; & ideò Eccleſia feria quarta maioris hebdomadæ, cum Threnos legit ſic ait, *Incipit lamentatio Ieremiæ Prophetæ. Aleph. Quomodo ſedet.* Cum ergo Concilium Tridentinum *ſeſſ. 4.* præcipiat libros Canonicos recipi, prout in Eccleſia legi conſueverunt; hæc autem præfatiuncula nunquam in Eccleſia lecta eſt; ergo Canonica non eſt. Confirmatur; quia in ipſa præfatiuncula dicitur: *Factum eſt poſtquam in captivitatem reductus eſt Iſraël, & Ieruſalem deſerta eſt.* Atqui has lamentationes compoſuit Ieremias ante captivitatem populi, & deſtructionem Ieruſalem, juxta communem ſententiam, ut dicam in hac. 385. Hebræus. Eccleſia. Trident.

Reſpondetur ad primum; quòd ſi in præfatione Bibliæ dicitur: *In hac editione nihil non Canonicum, apponere viſum eſt*, dicimus. quòd illud *ibi* ſic ſcriptum habetur, factum eſt ab aliquo Doctore, vel Doctoribus, qui tali emendationi præfuerunt, ut advertit Serarius *in Prologo, cap. 19. quaeſt. 16.* Inde infert, quòd falſum eſt dicere illud factum fuiſſe ex mente ac voluntate Pontificis. Ne inde inferas, quod ſaltem ex mente illorum Doctorum illa Præfatiuncula erit Canonica; non, inferas hoc, quia illud *In hac editione nihil non Canonicum apponere viſum eſt*, reſtringendum ad ipſam literam Textus; nam in Biblia eſt diviſio Capitulorum verbi gratia hoc eſt caput primum, hoc eſt caput ſecundum, & tamen ut bene notat noſter Fr. Anton. à Matre Dei *citatus num. 197.* ait, quòd ſine controverſia illa diviſio Capitulorum non eſt Canonica, & quòd ſi detur liber ſine tali diviſione erit Canonicus, ſicut Geneſis dicitur in Biblia, quod Hebraicè dicitur *Bereſith.* & tamen ſi detur Biblia ſine tali tranſlatione verbi gratia Liber Geneſis, Liber Exodi, talis liber erit canonicus, ac proinde cum dicitur, *nihil non Canonicum apponere viſum eſt*, hoc eſt in ipſo corpore Textus. 386. Serarius. Fr. Anton. Geneſis.

Ad ſecundum reſpondetur, quod Præfationes D. Hieronymi in hac emendata editione excluſæ, quia erant novæ, ac recentes, & extraneæ, & non valdè antiquæ, & ab antiquo tempore in ipſa Biblia, ut iſta Præfatiuncula, quæ antiquiſſima eſt, utpote à Septuaginta facta, quæ iam tot ſæculorum tempore præceſſit, & ab auctoritate ſeptuaginta, quæ valde magna eſt, tanquam appendicula poſita eſt in ſcriptura. 387.

Ad tertium dicimus, quòd Prologus Eccleſiaſti, de quo dixi ſuperiori quæſtione, *num. 371.* iuxta multos non eſt Canonicus, & eſto quod admittatur iuxta alios, in illo Prologo loquitur Siracides in propria perſona, indicans rationem, quomodo illum librum acceperit ab Avo ſuo, quod multum conducit ad auctoritatem ejus, at in hac Præfatiuncula loquitur de Ieremia per tertiam 388.

perſonam

personam *sedit Ieremias, & planxit.* In quo
ostenditur, Præfatiunculam esse ab alio scri-
ptam, & non ab ipso Propheta. Ad id autem,
quod *dicitur de Præfat. Epistol. Ieremiæ, in*
Baruch. 6. *Cap.* 6. Baruch, & de Præfatione apud D.
Lucam tam in Evangelio, quam in actis est
multum dispar ratio; nam istæ præfationes
sunt in corpore Textus, post ipsum Caput,
verbi gratia apud Lucam in Evangel. dicitur
Luc. 1. *cap. primum*; tunc dicitur. *Quoniam quidem*
Actor. 1. *multi conati sunt.* Et sic in actis Apostolorum,
& sic apud Baruch, postquam dicitur caput
sextum, ponitur illa Præfatiuncula; At verò
hic epigraphe præfigitur ante primum caput
Threnorum, utpote extra illud.

Artificium.

389. Miro artificio procedit Propheta in his la-
mentationibus per literas alphabeticas suo
ordine, *Aleph, Beth, Gimel*, & unaquæque
in principio cuiuslibet versus affigitur. Quæ-
res tamen, quænam ratio fuit Prophetæ, ut
D. Thom. tali methodo scriberet? S. Thomas, Ruper-
Rupertus. tus, Hugo, dicunt aliquid mysterij in hoc
Hugo. contineri, quod nos latet. Lyranus, Vatablus
Lyranus. dicunt, quod in his literis Hebraicis nullum
Vatablus. aliud mysterium latet, nisi in ipsismet literis,
ac si eorum etyma velit interpretari, quibus
D. Hieron. accedere videtur D. Hieronymus Epistol. 15.
ad Paul. Vrbicam. Rupertus ait quod nos,
ac Iudæi tanquam pueri voluit Propheta, ut
instrueremur ad cordis compunctionem, vitæ
emendationem. Dicendum existimo, quod ut
res magnæ in memoria retineantur, aliqua
exteriora signa dantur, ut recordemur: Sic
& Christus D. dedit Petro in signum suæ fu-
turæ negationis galli cantum, ut audita voce
Matth. 26. *Matth.* 26. de Christi prædictione recordare-
tur; cùm ergo quæ in his Threnis aguntur,
maxime expediant, & necessaria sint, ut nun-
quam è memoria excidant, per notas alpha-
beticas disposuit Propheta, ut illis visis ad
illorum memoriam inducerentur homines, ut
nunquam in oblivionem abirent.

390. Maximè notandum, quòd Propheta qua-
druplici alphabeto iuxta quatuor capita ordi-
nat Threnos. Et cur tot alphabetica ponit Ie-
remias in his suis lamentationibus: Sunt qui
dicant cum Cornelio, ut denoteret quòd Ie-
Cornelius. remias non solùm hîc deplorabat peccata Iu-
dæorum, sed etiam quatuor plagas orbis,
ac totius mundi. Dicam etiam, quòd quadru-
plici alphabeto deplorat propheta causam rui-
næ Iudæorum, ac omnium regnorum mundi,
quæ nascitur ex defectu quatuor Cardinalium
virtutum, quia nempe in Iudæis non erat for-
titudo, ac constantia, ut perseverarent in
obsequio veri Dei, sed *abierunt post Deos
alienos.* Quia in eis non erat justitia, & hæc
est causa desolationis omnium Regnorum;
Iustitia *habitavit in ea*; Alij *dormivit in ea.* Et
quia non erat in eis temperantia, sed tanquam
*equi effræni unusquisque abiret post voluntatem
carnis.* Et quia in eis non erat prudentia ad
rectè agendum, ac operandum, *Fugit ab eis
mens, & consilium.* Hunc quadruplicem virtu-
tum defectum, omnium Regnorum ruinam
quadruplici alphabeto deplorat Ieremias.

Tempus, quo Ieremias has lamenta-tiones composuit.

Multæ, & variæ sunt sententiæ de hac re, 391.
ut videre est apud Leonem Castrensem. Quas Castro.
probabiliores afferam: Prior affirmat, quod
decem, & octo annis, nempe quarto anno
Regni Ioachim, antequam Jerosolyma esset a Ierem. 36.
Chaldæis devastata, Ieremias spiritu prophe-
tico prævidens talem desolationem, eam his
lamentationibus deplorat hoc libro, quem
librum dicunt Commentatores à Ioachim re-
ge fuisse combustum. *Ierem.* 36. *num.* 23. &
statim iussu Dei ab eodem Propheta repara- Rabbani.
tum esse. *Ierem. ibidem.* 32. Ita multi Rabbini, Salmeir.
quos ex Catholicis sequuntur Salmeir. *Prolog.* 9 Vatablus.
Can 4. Petrus Figueiro apud Acostam, Scho- Sanchez.
lia Vatabli. Falsitatem huius sententiæ ex
multis intendit colligere Sanchez *ex cap.* 36.
Ieremiæ.

Communis, ac vera sententia est, hos Thre- 392.
nos compositos fuisse à Ieremia in morte Re-
gis Iosiæ, ut patet ex Divo Hieronymo super D. Hieron.
cap. 12. *Zachariæ num.* 11. & sic ait: *Iosias Rex
justus à Pharaone cognomento Nechao vulne-
ratus est, super quo lamentationes scripsit Iere-
mias, quæ leguntur in Ecclesia, & scripsisse eum
Paralipomenon,* dicitur *lib.* 2. *cap.* 35. Iosephus Iosephus.
lib. 10. *Antiquit. cap.* 6. *de Iosia*, sic inquit, *Sed
& Ieremias Propheta pro morte eius carmen
lamentabili modulatione composuit, quod hacte-
nus noscitur permanere.* Sequuntur hanc sen- Chaldæus.
tentiam antiqui Hebræi, Paraphrastes Chal- D. Hieron.
dæus: ex Patribus D. Hieronym. D. Thom. D. Thom.
D. Bonav. Hugo Rabbanus, Carthusianus *in* D. Bonav.
Threnos, & ibi Recentiores Malveda, Maria- Hugo.
na, Maldonat. Abulens. *Præfat. in lib. Reg. q.* 14. Rabbanus.
& *in* 4. *Reg.* 23. *quæst.* 1. & probant ex *Paral.* 2. Carthus.
cap. 35. *num.* 24. ubi de Josia sic dicitur. *Sepul-* Abulens.
tus in Mausoleo Patrum suorum, & universus 2. Par. 35.
*Iuda & Ierusalem planxerunt eum, Ieremias
maximè, cuius omnes cantores, atque Cantatri-
ces, usque in præsentem diem lamentationes su-
per Iosiam replicant, & quasi lex obtinuit in
Israel, ecce scriptum est in lamentationibus*, illis
scilicet, quas Ieremias composuit. Ecce quan-
tum deviatur à veritate, dum contra commu-
nem ferè omnium sententiam, dicitur in Præ-
fatiuncula, quòd Ieremias composuit has la-
mentationes, *Postquam in captivitatem ductus
est Israel.*

Dicendum est ergo Ieremiam composuisse 393.
hos Threnos in morte Regis Iosiæ, *viginti
duobus annis*, ante Ierosolymæ desolationem,
ac populi captivitatem in Babyloniam, quam
spiritu prophetico prævidit Ieremias, & inde
maximè eam deplorat, & subliminiùs, & altiùs
elevavit Propheta mortem suam ad Christi
mortem, quam super omnia magno lachry-
marum imbre, ac intimo dolore deplorat, ac
defleet, ut nunquam deficiant lachrymæ ab
oculis eius.

QUÆ

QUÆSTIO XXII.

De quatuor Prophetis maioribus cum Baruch.

SUMMARIUM.

394 *Quatuor Propheta maiores Canonici sunt*
395 *Isaias Propheta Evangelicus Martyr occubuit.*
396 *Scripsit suum librum; Canticum, autem est Ezechia Regis.*
397 *Ieremias moritur lapidatus.*
398 *Auctor sui libri, & aliorum, qui non extant.*
399 *Ezechiel non est Pythagoras, sed vir Sanctus, & Martyr.*
400 *Scripsit suum librum, & alterum, quem non habemus.*
401 *Daniel vir Sanctus, & Martyr habitus.*
402 *Scriptor sui libri, & historia Draconis, & n.403.*
404 *Baruch Auctor Canonicus, & num. 405. 406.& 407.*
408 *Auctor sui libri Baruch,& n. 409.*

394. Trident. Florent. QVatuor sunt Prophetæ Majores, scilicet Isaias Ieremias, Ezechiel, & Daniel, quorum libros esse Canonicos definitum est in multis Conciliis, Carthaginensi, Tridentino, Florentino; quod etiam Hæretici fatentur, & multi, ut Lutherus, Calvinus, & alij commentantur ut Isaiam, Ieremiam, & alios

Isaias.

395. D. Hieron. Salianus. D. Doroth. D. Epiphan. D. Isidor. D. Hieron. D. Chrys. Martyrol. Romanum. D. Iustin. Tertullian. Cum Isaias valdè sublimè, & altè, ac ad vivum explicat omnia Christi mysteria, dictus est Propheta Evangelicus; unde ait D. Hieronymus in Prologo, *Qui Isaiam legerit, versari se putet in Evangelio* Floruit circa annum Mundi 3137. ante Christum natum pene 815. sub Manasse Rege; serra dissectus est à Capite, ut tradunt D. Dorotheus, D. Epiphanius, D. Isidorus in vita Isaiæ. D. Hieronymus lib. 15. in Isaiam. D. Chrysostom. epistol. ad Cyriacum, & de eo sic habet Martyrolog. Romanum. 6. die Iulij: *In Iudæa sancti Isaia propheta, qui sub Manasse Rege sectus in duas partes occubuit.* & D. Iustinus in Dialog. contra Tryphonem, & Tertullian. lib. 3. contra Marcion. Serram fuisse ligneam, ut tormentum esset prolixius, & crudelius, dicunt.

396. Isai. 38. Titulus. Cantici. Arias. Auctor est sui libri seu Prophetiæ, ut initium ipsius libri demonstrat, dicens: *visio Isaia Propheta filij Amos*, & Maximè dubitatur an Canticum illud, quod habetur cap. 38. *Ego dixi in dimidio dierum meorum*, decantatum pro sanitate Regis Ezechiæ, cum convaluisset: An pronuntiatum fuerit ab ipsomet Rege, velut aliqui volunt, an ab ipso Isaia, in personna tamen Regis? Primum mihi videtur probabilius; tum ex stylo, tum Titulo in ipso *cap.* 38. *n.* 9. ubi dicitur, *Scriptura Ezechia Regis cum ægrotasset, & convaluisset ab infirmitate sua*; & inde Arias Montanus arbitratur, iussu Ezechiæ huius Cantici varia exemplaria missa fuisse per varias regiones, ut notitia, ac memoria tanti beneficij ad omnes pervenisset: Cumque Isaias Regis mortem, ac salutem denunciasset, inde Propheta narrans hanc historiam, ejus Canticum inter sua scripta apponit.

Ieremias.

397. Ierem. 32. D. Hieron. Tertull. Doroth. D. Epiphan. Mart. Rom. Salian. Præclarissimus Propheta, in utero materno sanctificatus, de quo ait D. Hieronym. in Prologo, *Virginitate sua Evangelicum virum Christi Ecclesia dedicans.* Cùm in Ægyptum esset delatus, & prædixisset Regem Ægypti Pharaonem, qui dictus est *Ephree*, vel *Vaphre*, à suis lapidatus, ut communiter testantur Sancti Patres, D. Hieronymus, Tertullianus, Dorothæus, D. Epiphanius, & alij: & testatur Martyrol. Roman. 1. die Maij: *In Ægypto Sancti Ieremia Propheta, qui à populo lapidibus obrutus apud Taphnas occubuit.* Quod contigit anno mundi 3448. ante Christum natum 605. apud Salianum *ibi. n.* 15.

398. Ierem. 32. Ierem. 51. Sanchez. Matth. 27. Ierem. 32. 2. Par. 35. 2. Macha. 2. Ieremias scripsit librum suæ Prophetiæ, ut patet ex eius exordio, *Verba Ieremia filij Helcia, &c.* Quem librum ipso Ieremia dictante scripsit Baruch eius Amanuensis, ut patet *ex cap.* 32. *num.* 4 Aliud volumen scripsit Ieremias, quem per Sariam misit in Babyloniam, dicens ei, ut librum legeret in Babylonia. *Cumque compleveris legere librum istum, ligabis ad eum lapidem, & proiicies illum in medium Euphratem, & dices: sic submergetur Babylon, & non consurget*, cap. 51. num. 63. Et ut notat Sanchez, *ibi*, quamvis non habeamus expressè ea, quæ in illo libro continebantur, tamen erat de ruina, ac devastatione Babylonis, quæ habentur *cap.* 51. & 52. Fecit etiam libros de emptione cujusdam agri, ad quo iuxta multos alludit D. Matth. 27. *n.* 9. & præcepit Baruch: *Sume libros istos, & pones eos in vase fictili, ut permanere possint diebus multis*, Ierem. cap. 32. n. 14. Et quamvis sciamus materiam libri, quæ erat de emptione, stylum, & formam ignoramus. Composuit super mortem Iosiæ multas lamentiones, 2. Paral. 35. *n.* 25. quas Threnos esse diximus suprà. Tertium aliud volumen Ieremiæ, de abscondito igne, tabernaculo, & arca, & præceptis, quæ dedit transmigrantibus in Babylonem, tantum habemus notitiam ex his, quæ scripta sunt, 2. Machab. *cap.* 2. *num.* 1.

Ezechiel.

399 Clemens. Ezech. 37. Martyrol. Roman. Fuit vir præclarissimus, & relicta fabella eorum, qui dixerunt Ezechielem fuisse Pythagoram, ut refert Clemens Alexandr. *lib.* 1. *stromatum*, quòd est plusquàm falsum. Nam Ezechiel erat ex Iudæis Israëlita? Pythagoras ex Samo Insula prodit, & Græcus erat; Deinde docuit transmigrationem animarum de uno corpore in aliud, non solùm hominis, sed etiã bestiarum, quòd expressè repugnat cum his, quæ Ezechiel ex divino oraculo clamat de anima ad sua ossa ad carnem redeunte, *cap.* 37 Ezechiel fuit vir sanctissimus, ac gloriosus Martyr, de eo ait Martyrolog. Romanum die 10. Aprilis: *Ezechielis Propheta, qui a iudice populi Israël, quod eum de cultu idolorum argueret,*

argueret, apud Babyloniam interfectus est. Quod contigit ad annum Mundi 3462 ante Christum natum 695.

400. D. Isidor. Tertull. D. Epiph. Auctor fuit libri, qui sub eius nomine fertur. Unde id, quod aliqui dixerunt, inter quos est D. Isidorus *lib. 1. etymolog. cap. 6. & 1. de officiis*, partem huius libri scripsisse viros doctos ex Synagoga, nullum habet, nec ad hoc assignatur fundamentum, præter hunc librum, quem præ manibus habemus. De alio illius libro testatur Tertullianus *lib. de carne Christi, cap. 35.* contra Valentianos, *Legimus*, inquit, *apud Ezechielem, de vacca illa, quæ peperit, & non peperit.* Quod si talis liber verus est, & de B. Virgine loquitur, iuxta D. Epiphanium *lib 1. contra heresim Ebionitarum*, ac Clementem Alexandrinum *lib. 7. Stromatum. Peperit* verum filium Christum Iesum nostrum Salvatorem: *non Peperit* ut aliæ mulieres, ex virili semine, ac cum dolore.

Daniel.

410. Pinto. Pereira. Vir magnus, & præclarus, quem communiter Expositores Pinto, Benedictus Pereira, Martyrem dicunt, & appellant, qui ob cultum, & Dei venerationem bis missus est vivus, integro, ac generoso animo in lacum leonum, ut ab ipsis devoraretur, *cap. 6. n. 16. & cap. 14. num. 30.* & tamen divina virtute liber evasit; sicut Ioannes Evangelista Romæ missus est in ferventis olei dolium, à quo Dei gratia illæsus exivit, & tamen ut verus Martyr ab Ecclesia veneratur, quia si Martyrium defuit, voluntas non defuit, quod eodem modo possumus dicere de Daniele. Ipse floruit anno mundi 3472. ante Christum natum 581. Salianus. iuxta Salianum *n. 17.*

402. Cap. 8. Cap. 9. Porphyr. Ezech. 14. Conveniunt omnes Catholici, quòd Daniel Propheta sit Auctor sui libri, ut expressè patet ex multis locis *cap. 8. numero 1.* ait *anno tertio Regis Balthasar, visio apparuit mihi.* Et rursus cap. 9. numero 2. *Anno uno Regni eius, ego Daniel intellexi in libris numerum annorum.* Nec obstat id, quod obiicit Porphyrius, qui post Anabaptistas, negat hunc librum esse à Daniele Propheta Sancto, sed ab alio eius nominis: nam Ezechiel. 14. numero 14. *Quod si fuerint tres viri isti, Noë, Daniel, & Iob, ipsi iustitia sua liberabunt animas suas, filios autem, & filias suas non liberabunt.* Atqui Daniel Propheta fuit Virgo, & Eunuchus, & non habuit filios; ergo alius est diversus ab isto. Facilè respondetur: *Non liberabunt filios; & filias*, esto eos habuissent.

403. Euseb. Apollinar. Septuag. Difficultas tamen est de historia Belis *c. 14.* Nam Eusebius, & Apollinarius iunior volunt esse partem cujusdam historiæ, seu Prophetiæ, quam de alio quodam Sacerdote filio Abda, Abacuc filius Iuda, de Tribu Levi desumpserat. Quod confirmatur ex titulo in historia Belis apud Septuaginta, qui ita habet, *Prophetia Abacchum filij Iuda, & de Tribu Levi.* Et post libri titulum historia sic incipit: *Homo quidam fuit Sacerdos, nomine Daniel, filius Abda, conviva Regis Babylonis.* Atqui Daniel Propheta, nec fuit filius Abda, nec Sacerdos; ergo Auctor, seu Scriptor illius historiæ est alius.

404. 1 Reg. 8. 2 Reg. 20. Respondetur. Primò, quòd ille titulus in nostris Bibliis non habetur, & licet admittantur verba Septuaginta, optimè congruunt omnia Danielitnam dicere possimus Patrem Danielis duo nomina habuisse pro more multorum Hebræorum. Deinde non obstat, quod Daniel dicatur Sacerdos, quia ipse princeps fuit in aula Regis, & invenimus multoties in Scriptura, aulicos, & principes Sacerdotes vocari. 2 Regum 8. n. 18. *Filij David Sacerdotes erant*, cum tamen essent ex Tribu Iuda; dicebantur tamen Sacerdotes, non quia sacra cōficerent, sed quia principes, ac præcipui in aula erant *2. Reg. 20. n. 26.* dicitur: *Ira autem Iairites erat Sacerdos David.* Chaldæus vertit erat princeps.

Baruch.

405. Calvinus. Driedo. Lyran. Carthag. D. Hieron. Damascen. D. Hieron. Baruch. 6. Ierem. 25. De Baruch, eius librum cum epistola Ieremiæ *cap. 6.* negant esse Canonicum Calvinus, Kemnitius, & alij novatores, & etiam Catholici, Driedo *lib. 1. de scriptur. cap. ultimo*, videntur in hanc sententiam inclinare Lyranus, & Carthusianus. Probant primò, quia D. Hieron. *in Prologo Galeato.* D. Gregor. Nazianz. *in Carm.* D. Damascen. *lib. 4. de fide, cap. 18.* Recensentes libros Canonicos. Baruch omittunt. Secundò, quia non habetur in Canone Hebræorum. Tertiò, Hebraicè non invenitur scriptus, ut testatur D. Hieronym. phrasis ipsa Græca est. Quartò, quia *cap. 6. num. 2.* dicitur: *Eritis ibi septem generationes*, hoc est, ut communiter locus interpretatur Septuaginta annis iuxta vaticinium Ieremiæ *cap. 25 num. 11.* valdè alienum est à phrasi Hebræa, ut generationis nomen pro decem annis summatur.

406. Trident. Hervet. D. Cyprian. D. Hilar. D. Cyrill. D. Nazian. Bellarm. D. Athanas. Gretserus. Coccius. Dicendum est librum Baruch, & epistolam Ieremiæ, quæ huius est libri pars, esse Canonicum. Et talis à Conciliis, ac sanctis Patribus recipitur, ac veneratur: à Laodiceno Concilio *Canon. 60.* iuxta translationem Herveti, & à Florentino, Tridentino *sess. 4.* Patres communiter, D. Cyprian. D. Hilar. D. Cyrill. Alexandr. Gregor. Nazianz. & Nyssenus, D. Ambros. & alij multi, quos citat, & maximè laudat Bellarm. *lib. 1. de Verbo Dei, cap. 8.* D. Athanas. disertis verbis Baruch inter Canonicos reponendum probat Gretserus *lib. 1. defens. cap. 8 §. quarto respondeo*, Videndus est Coccius *tom. 2. Thesauri Catholici, lib. 6. art. 11.*

407. Cano. Hebraicus. D. Hieron. Nec argumenta opposita vim aliquam habent. Patres recensentes libros Canonicos, Baruch omittunt, quia eum sub nomine Ieremiæ comprehendunt; & sæpè Patres referentes testimonia ex Baruch, ea Ieremiæ nomine allegant, ut videre est in multis locis adductis, ac allegatis à Cano *lib. 2. de locis cap. 11 ad primum.* Ad secundum argumentum dicimus, multos libros esse in Canone Christianorum, qui non fuerunt in Canone Hebræorum, ut sunt libri *Machabaeorum, Tobiæ, Iudith, Ecclesiastici, Sapientiæ.* Baruch autem, ut testatur D. Hieronymus in *Prologo in Ieremiam*, liber autem Baruch Hebraicè scriptus, licet originale interciderit, & eius phrasis methodum, ac modum loquendi Hebraicè redolet. Ad tertium dicimus, quòd si aliquid probat, probat etiam, quòd liber nec Græcè fuerit scri-

ptus,quia tam apud Hebiæos,quàm Giæcos, generatio non sumitur pro spatio decem annorum; dicimus, quòd geoerationis nomine intelligitur longum temporis spatium, nt ex mulus probant Villalpandus *tom.3.in 1. de urbe lib. 3. cap. 1.* Fr. Anton. à Matre Dei *in Isagoge Præludio 1.dub. 12.n.254.* (Villalpand. Fr.Anton.)

408. Baruch fuit vir nobilis, aç nobilissimæ familiæ, ut tastatur Josephus *lib. 10. Antiq. cap.11.* Fuit socius, ac Amanuensis Jeremiæ, ut patet ex *Ierem. 32. num. 12. & 13.* ex quo omnes Pattes colligunt Sapientiam, virtutem, patientiam, ac probitatem Batuch. Fuit etiam Propheta, utpote Auctor sui libri, ut statim dicam. Floruit ad annum mundi 3430. ante Christum natum 623. (Ioseph. Ierem 32.)

409. Graves Pattes tenent Baruch non esse Auctorem libri, sed tantùm Scriptorem, qui scripsit ea, quæ Jeremias dictavit. Et probant, quia alij Prophetæ incipiunt *visio Isaiæ*, aut alio modo, *verba Ieremiæ.* At aliter Baruch, *Et hæc verba libri, quæ scripsit Baruch*, ergo ipse non est Auctor libri, sed tantùm Scriptor. Tamen quòd ipse sit Auctor libri docent Divus Athanasius *quæst. 36. ad Antioch.* & etiam in Concilio Ephesino, D. Hieronym. D. Cyrillus Alexandrinus, & alij plures, & hoc indicat Titulus appositus in Biblia, *Liber Baruch*: quo nomine inter libros Canonicos recensetur à Concilio Tridentino, & Florentino, quòd autem ita inceperit, *Hæc verba, quæ scripsit Baruch*, Optimè Eusebius Nieremberg hoc refert ad humilitatem Baruch, qui noluit dicere sibi visionem factam; & ideò non ait, à quo illa scripta acceperit, sicut exprimit de epistula Missa à Jeremia, quæ refertur toto *cap. 6.* unde omnia ibi contenta sunt ex Ieremia. (Baruch. D. Athan. D. Hieron. D. Cyrill. Tridens. Nierember. Baruch 6.)

Quæstio XXIII.

Quisnam Auctor Prophetarum minorum sit?

SUMMARIUM.

410 *Magna auctoritas Prophetarum minorum.*

451 *Dicuntur minores in brevitate scribendi, cùm sint æquales in magnitudine revelationum.*

412 *Omnes ab antiquis repositi sunt in uno volumine.*

413 *Catalogus duodecim Prophetarum Minorum, notatis aliquibus circa unumquemque in particulari.*

414 *An hi prophetæ Minores aliquid ampliùs scripserint, præter suas prophetias.*

415 *De tempore, ac ordine, quo scripserunt.*

410. CIrca præclaram auctoritatem Prophetarum Minorum duo maximè notanda sunt. Tanta est eorum auctoritas, ut nullum viderim, aut legerim Scriptorem, etiam ex Hæreticis, qui eorum Canonicam auctoritatem deneget, vel etiam qui eorum libros aliis Auctoribus adscribat, nisi tantum ipsismet Prophetis, prout sua præfixa nomina habentur in Biblia.

Dicuntur Minores duodecim Prophetæ, minores per respectum ad quatuor; & hi dicuntur minores ob sermonis brevitatem, & quia pauciora, ac strictiùs scripserunt; non tamen minores in gravitate sententiarum, excellentia mysteriorum, ac magnitudine revelationum; ut notarunt D. Augustinus *lib. 18. de Civitate Dei, cap. 19.* Ruffinus *Præfatione in Oseam.* D. Cyrillus Allexandrinus, Theodoretus, Rupertus *in Præfatione ad ipsos*: ex quo ait D. Hieronymus *Proœmio in epistol. ad Philem. Si brevitas habetur contemptui; contemnatur Abdias, Nahum, Sophonias, & alij duodecim Prophetæ, in quibus tam mira, & grandia sunt, quæ feruntur, ut nescias utrùm brevitatem sermonum in illis demirari debeas, an magnitudinem sensuum.* 411. (D. August. Ruffin. D Cyrill. Theodoret. Rupert. D. Hieron.)

Et quamvis unusquisque ex his duodecim Prophetis singillatim, ac separatim sua vaticinia scripserint; tamen antiqui Hebræi Auctore Esdra sub Artaxerxe Longimano, ut refert Genebrardus *in sua Chronologia initio suæ ætatis*, duodecim Prophetarum vaticinia in uno volumine comprehenderunt, quos sequutus est Jesus Syracides *Eccles. 49. num. 12.* dum omnes duodecim Prophetas sub uno commendat elogio dicens: *Duodecim Prophetarum ossa pullulant de loco suo.* Quamvis mortui, ut explicant Jansenius, & alij Commentatores, eorum ossa, seu ossicula pullulant, & clamant adventum Christi Jesu veri Messiæ, ac filij Dei, clamant, & prædicant eorum eximium virtutem, ac sanctitatem, qua meruerunt a Deo, tot, & tantis revelationibus illustrari, ut ait D. Dorothæus in vita Prophetarum. 412. (Genebrard. Eccles. 49. Iansen.)

Primus *Oseas*, Isaiæ coævus, cuius illa magna est laus, quòd ipse ante Isaiam, ac alios Prophetas, vaticinatus est, suaque vaticinia scriptis dedit. Sic ipse ait cap. 1. num. 2. *Principium loquendi Domino in Osee*; id est, Dominus primo ante alios Prophetas, locutus est ipsi Osee. Ita explicant D. Hieron. Rupert. Haymo, Vatabl. Albert. Magn. Cardinalis Hugo, D. Basilius, & Ruffin, *in cap. 1. Isaiæ.* Oseas ex radice Hebræa, ut notant Interpretes, idem est, ac *Salvator.* Ipsum inter Sanctos adscribit Martyrol Rom. die 4. Iulij. Floruit anno mundi 3227. ante Christum natum 826. 413. (Osee. 1. D Hieron. Rupert. Aymon. Vatabl. Albert. Martyrol.)

Secundus *Ioël*, qui prophetavit tempore Osee, & ex radice Hebraica, ut notat Sanchez, Idem est, ac *latitudo Dei*, seu *Deus aperiens*, quia *cap. 3.* prophetat secundum Christi in Valle Iosaphat adventum in ultima die judicij proferens sententiam damnationis in reprobos, & electionis ad gloriam in bonos; & eum inter Sanctos numerat Martyrol. Roman. die 13. Julij. Floruit cum Osea anno mundi 3227. ante Christum 826. (Sanchez. Martyrol.)

Tertius *Amos*, id est oneratus, de cuius Martyrio facit mentionem Martyrol. Rom. die 31. Martij, de quo testantur D. Isidorus *lib. de vita, & obitu Sanctorum, cap. 43.* D. Epiphanius *lib. de vita, & interitu Prophetarum, cap. 12.* Divus Dorothæus *in Synopsi, cap. 2.* & Divus Cyrillus *in Præfatione* sub Amasia Rege contritos esse Prophetæ dentes, *arguerer;* (Roman. D. Isidor. D. Epiph. D. Doroth. D. Cyril.)

apud

tes, & tam edentulus Dei laudes prædicabat Cœpit vaticinate, anno mundi 3248. ante Christum 805.

D. Isidor. Martyrol.

Quartus *Abdias*, quem Divus Dorothæus, D. Epiphan. citati dicunt fuisse discipulum Eliæ. Uno tantum capite suum vaticinium comprehendit, quocirca de eo ait Divus Isidorus libro Allegoric. sacræ Scripturæ *Abdias, id est servus Domini, inter omnes prophetas brevior numero verborum, sed gratia mysteriorum æqualis.* De eo facit mentionem Martyrol. Romanum die 14. Iunij, & 19. Novembris Floruit anno mundi 3255. ante Christum 798.

Math. 12. D. August.

Quintus *Ionas*, cuius hæc est præclara excellentia, quòd inter omnes Prophetas ipse singulariter fuerit figura, ac umbra Christi Domini ex ore eius dicentis; *Sicut fuit Ionas in ventre Cæti, tribus diebus, & tribus noctibus, sic erit filius hominis in corde terræ tribus diebus, & tribus noctibus*, Matth. 12. num. 40. unde ait Divus Augustinus lib. 18. de Civitate Dei, cap. 30. *Ionas non tantùm sermone, quàm sua quadam passione prophetavit, profectò apertiùs, quam si eius mortem, & resurrectionem voce clamaret.* De quo multa dixi *tom. 3. cap. 24. quæstione 12. 13. 14. Inter* Sanctos inscribitur à Martyrologio Romano die 13. Iulij. Eius historia, ac prædicatio refertur ad annum 3212. ante Christum 841.

Martyrol. D. Epiphan.

Sextus *Michæas*, cuius Martyrium testatur Martyrolog. Roman. die 15. Ianuatij, in quo ita legitur: *In Iudæa Sanctorum Habacuc, & Michææ prophetarum, quorum corpora sub Theodosio seniore divina revelatione inventa.* Quod etiam habet Menologium Græcorum; de qua revelatione faciunt mentionem Sozomenus Cassiodorus, & alij relati à Baronio in notis ad Martyrolog. Divus Epiphanius *de vita Prophetarum*, quòd cùm Michæas argueret Regem Achab de sua idololatria à filio eius Ioram ex alto loco præcipitatus, occubuit. Theophilus inquit, quòd gladio occisus, anno mundi 3290. ante Christum 767. Salian. *n.* 5.

D. Epiph. Martyrol. Ioseph. D. Epiph. D. Doroth.

Septimus *Nahum*, cuius nomen, teste Divo Hieronymo interpretatur *Consolator*, dat consolationem populo de captivitate in Assyriis. De eo scribit Martyrol. Roman. 1. die Decembris: *Nahum Propheta in Begabar quiescentis*, quæ reputatur patria sua. De eo multa scribunt Ioseph. *de Antiquitate lib. 9. cap. 11.* D. Epiphanius *de vita Prophet. cap. 17.* D. Hieronym. *Proœmio in Nahum.* D. Doroth. *in Synopsi*, circa annum mundi 3315. ante Christum 738. Salian. *n* 19. *&* 20.

D. Hieron.

Octavus est *Habacuc*, cuius nomen ex radice Hebraica, idem est ac *luctator*, seu *amplexator*; de quo pro magna eius laude ait Divus Hieronymus in Prologo Galeato. *Habacuc luctator fortis, & rigidus, super custodiam suam, & figit gradum super munitionem suam, ut Christum in cruce contempletur: operuit cælos gloria eius, & laudis eius plena est terra: Splendor eius ut lux erit, cornua in manibus eius; ibi absconditа est fortitudo eius.* Et quamvis aliqui dicant, quòd est ille, qui detulit panes ad Danielem in lacum, aliis tamen est diver-

Genebrard. Ribeira. Sanchez. Cornelius. Martyrol.

sus ab eo, licèt eiusdem nominis, ut tenent Genebrardus in *Chronolog.* Ribeira, Sanchez, Cornelius *in Proœmio in Habacuc*; de eius gloriosa morte facit mentionem Martyrolog. Roman. simul cum Michæa Propheta die 15. Ianuatij, ut dixi suprà Menolog. Græcorum eos dividit. Habacuc celebrat die 2. Novembris; Michæam die 24. Ianuarij Floruit anno mundi 3327. ante Christum 727.

D. Hieron. D. Epiph. D. Doroth. D. Isidor. Martyrol.

Nonus *Sophonias*, de quo ait Divus Hieronymus in Prologo. *Nomen Sophoniæ alij speculum, alij arcanum Domini transtulerunt. Sive specula igitur, sive absconditum Domini interpretetur, utrumque Prophetæ convenit*, Ipse ergo Propheta, qui erat in specula, & in sublimibus constitutus non erat Domini mysteria. De eo multa scribunt D. Epiphanius D. Dorothæus, Divus Isidorus *in vita Sophoniæ.* Prophetavit tempore Hieremiæ; destruxit excelsa, & idola; Ierusalem reduxit ad adorationem, & cultum veri Dei, eumque Sanctorum Catalogo ascribit Martyrolog. Roman. die 3. Decembris, & eodem die habetur in Menologio Græcorum anno mundi 3395. ante Christum 659. Salianus *num.* 4.

Luc. 2. Martyrol.

Decimus est *Aggæus*, de quo sic scribit Divus Hieronymus ad Paulinum. *Aggæus festivus, & lætus, qui seminavit in lacrymis, ut in gaudio meteret, destructum templum ædificat, Deum Patrem inducit loquentem, adhuc modicum, & commovebo cælum, & terram, mare, & aridam, & movebo omnes, & veniet desideratus cunctis gentibus*; nempe Christus Iesus verus Messias natus ex Maria Virgine, qui suo sacratissimo adventu, magnum diem festivum dedit, ac intulit universo mundo. Inde Angelus Pastoribus decantavit: *Annuntio vobis gaudium magnum, quia natus est vobis Salvator.* Aggæum Prophetam annumerat Martyrologium Romanum inter Sanctos die 4. Iulij. Prophetavit anno mundi 3431. ante Christum natum 519.

D. Hieron. D. Epiph. D. Doroth. D. Isidor. Math. 23. Martyrol.

Vndecimus est *Zacharias*, & iuxta Divum Hieronymum, Epiphanium, Dorothæum, Isidorum rectè docetur, quòd Zacharias optimo iure memoria Domini dicitur, quia omnia mirabilia, quæ Deus per Prophetas sparsim prædixerat, in hoc uno utpote penultimo Prophetarum, tanquam memoriam sibi fecit, ac recapitulavit, ut notum fiat omnibus, quòd Deus sibi ipsi memoria est suorum mirabilium. An verò iste sit Zacharias, de quo Christus loquitur *in Evangel. 23. Matth. num. 35.* ex multis rationibus pars negativa est probabilior, utpote communior apud Sanctos Patres, ut dixi *tom. 4. cap 4. d 9. per totum.* De eo facit mentionem Martyrologium Romanum die 6. Septembris. Aggæus & Zacharias cœperunt prophetare anno mundi 3431. ante Christi nativitatem 519.

Duodecimus *Malachias*, & quisnam esset? longa quæstio. Origenes existimat esse Angelum corpore humano, quod apertè refutat Divus Hieronymus. Alij dixerunt esse Esdram, quod ex computatione temporum claré rejiciunt Commentatores. Fuit ergo quædam persona humana, & ultimus Propheta-

D.Epiphan. rum De eo sic scribit Divus Epiphanius libro de vita Prophetarum : *Malachias ab ineunte ætate , dumque iuvenis esset , vitam inculpabilem egisse fertur , cúmque populus universus eum ut virum , non minore Sanctimonia , quam mansuetudine præditum coleret , indiderunt illi nomen*, Malachi , id est Angelus : *Erat quippe forma oppidò quam præstanti.* Et ita iuxta suum nomen , quod est Angelus , frequenter cum Angelis , & de Angelis loquitur *cap.* 2 *num.* 7. Sacerdotem vocat Angelum. Et *cap.* 3. Christum , & Baptistam Angelos dicit : *Ecce ego mitto Angelum meum* : scilicet Baptistam ; *Et statim veniet ad templum suum Dominator , quem vos quæritis , & Angelus testamenti* , scilicet novi , qui est Christus Dominus. De Malachia Propheta legitur in Martyrologio Romano die 14. Ianuarij Floruit circa annum mundi 3573. septimo anno Artaxerxis ante Christum 489.

414. Inquires tamen , an hi Prophetæ , præter suas Prophetias , quas habemus in Biblia , aliquid amplius prophetaverint ? nam in Psalm. 137. Psalm. 145. multis Psalmis legimus præfixos hos titulos , Aggæi , & Zachariæ , ut in Psalmo 137. 145. 147. & 148. & in Psalm. 145. inscriptum legitur *Alleluia Aggæi , & Zachariæ.* Ad hanc difficultatem jam respondi suprà *quæst.* 15. *num.* 415. quòd nempe David illos Psalmos composuit , prævidens spiritu prophetico,quod illi Psalmi ab illis Prophetis pro reditu à captivitate erant decantandi , ut dixi citato loco.

415. Quæres secundò. Quo tempore , & ordine scripserunt ? Maximè à me veneratur ordo appositus in Biblia. Quod etiam patet ex Salian. eorum annis prænotatis juxta computum Saliani , quem secutus sum. Solùm Jonas præcedit tempore Abdiam ferè quadraginta annis ; quia in principio omnium Prophetarum ponitur Oseas ; incipit enim ipse *principium loquendi Domino in Osee.* Et Joël , Abdias fuerunt contemporanei cum ipso Osea , ut D.Hieron. testatur D. Hieronymus *in cap.* 1. *Oseæ.* Et ideo fortè , quia contemporanei simul appositi sunt Septuaginta in Codice Vatica-Septuag. no. 1. Oseas. 2. Amos. 3. Michæas. 4. Joël. 5. Abdias. 6. Jonas. 7. Nahum. 8. Abacuc. 9. Sophonias. 10. Aggæus. 11. Zacharias. 12. Malachias.

Quæstio XXIV.

Quis est Auctor librorum Machabæorum.

SUMMARIUM

416 *Isti libri duo , contra Hæreticos , tenendum est esse Canonicos.*
417 *Horum librorum octo Auctores assignantur.*
418 *Vera sententia de Auctore primi libri.*
419 *Secundus liber est epitome ex libris Iasonis Cyrinai.*
420 *Valdè difficile cognoscere eius collectorem.*
421 *Videtur quod fuerit Iudas Essenus.*
422 *Hebraicè scripti sunt libri.*
423 *De tempore hujus historiæ,ac nomine Machabæorum.*

Hos libros non esse Canonicos tenent Hæretici,Lutherus, Anabaptistæ , prout 416.
familiare est , illis libris quibus sua dogmata convelluntur divinam auctoritatem denegare. Tamen certum de fide est hos duos libros esse Canonicos.Ita definitum est in 3.Concil.Carthag.*Can.*4.Trident.*sess.*4.Innocent. I. *epist.* 3. *ad Exuperium.* Gelasius I *in Decreto de libris Canonicis.*Et quamvis hi duo libri non fuerint in Antiquo Hebræorum Canone composito ab Esdra;cum hæc historia Machabæorũ post ipsum Esdram contigerit , positi sunt in alio Canone Hæbræorum, ut colligitur ex Joseph de Machabæis scripsit,& tenent Genebrardus *lib.* 2. *Chronologiæ ad annum.*3860 *num.* 10.videndus est Bellarm.*lib. de Verbo Dei, cap.* 5. Sixtus Senens. *lib.*8. *Biblioth.* Serarius *hic in Machab.* (Carthag. Trident. Innocent. Josephus Genebrard. Bellarm. Sixtus. Serarius.)

Quis Auctor librorum?

Quæstio longa, & satis difficilis;itaut à diversis Auctoribus octo Scriptores horum librorum referantur, scilicet Josephus Flavius, 417.
Philo Alex.Joannes Hircanus, Judas Essenus, Simon Machabæus ; Jason Cyrenensis,Judas Machabæus,Senatus Jerosolymitanus:& conveniunt ferè omnes,quòd non utriusque libri idem est Auctor : nam primus liber scriptus est per modum historiæ,secundus per modum epistolæ ad fratres , qui erant dispersi per Ægyptum.

In tanta rerum varietate probabilius videtur , quòd primus liber Machabæorum fuerit 418.
scriptus à Joanne Hircano, Simonis filio,quia Sacerdos , & Pontifex, & etiam Propheta,ut statim dicam : nam ut iam dixi, & in confesso est apud omnes teste Josepho *lib.* 1. *contra Appionem* , Pontificibus,ac Sacerdotibus cura demandata est,gentis suæ historias conscribere , Iosephus
ac pertexere;in quo officio,ac munere Joannes Hircanus nonpoterat deficere.Quare diligèter post brevem introductionem; quædam describit capita persecutionum à gestis Mathathiæ avi,& accuratè Judæ,& Jonathæ,ac parẽtis sui gesta prosequitur,& in patentis sui morte terminat historiã,quia nihil sibi amplius proposuerat agere.Hoc autẽ præter sui officij curã, quæ ei eminebat, optimè potuit præstare ipse Joannes Hircanus,quia ipse majori, quam Pater, & patrus abundavit otio , ut Auctor est Josephus. Josephus *lib.*3. *c.*18.*in fine* 31 annis cum potestate præfuit,& insuper prophetiæ dono illustratus est , ut habet ipsemet Josephus citato *lib.* 13.*cap.* 20. qui ait , *Hircanus moritur anno Imperij* 31,*tribus maximis à Deo habitus dignus honoribus , principatu gentis Iudæorum, & Pontificatu , & Prophetia.*

Secundus liber Machabæorum, certum est, quòd totus hic liber desumptus est ex scriptis 419.
magni , ac præclarissimi viri Jasonis Cyrinæi ; ut Auctor , seu collector istius libri , testatur 2. *Machab. cap.* 2.*num.* 24. ubi ait : *Itaque à Iasone Cyrao quinque libris comprehensa, tentavimus nos, uno volumine breviare.* Et postea subdit num. 27. *Et nobis quidam ipsis,qui hoc opus breviandi causa suscepimus,non* 2.Macha.2
facilem

facilem laborem, imò verò negotium plenum vigiliarum, & ſudoris aſſumpſimus.

420. Honor. Rabban.
Summa omnium difficultas eſt, quiſnam horum fuerit collector? Honorius Auguſtod. dicit Philonem. Rabbanus, & Sixtus Senenſis, Senatum Ieroſolymitanum: in quam ſententiam inclinant Sanchez, & Cornelius *in Prologo huius libri* Tamen, ut rectè dicunt Rabbanus *lib. 5. de univerſo, cap.* 4. Divus Iſidorus *lib. 1. de Scriptoribus Eccleſiaſticis*, qui dicunt Auctores, ſeu Scriptores horum librorum Machabæorum, nobis ignotos, ſoli Deo cognitos.

Sanchez. Cornelius. D. Iſidor.

421.
Proinde tamen quantum coniecturari poſſimus, dicendum eſt, quòd Auctor huius epiſtolæ; ac conſequenter totius libri ſecũdi Machabæorum, fuit Iudas Eſſenus cum Senatu Iudæorum, Ita Rupert. *lib.* 10 *de victor. verbi, c.* 15. Serarius, Salianus, Mariana, Ioannes de Lahay *Prologo in Bibliam Max ſect.* 15. *c.* 22. Nam *lib.* 2. *c.* 1. *n.* 10. dicitur *Anno centeſimo octogeſimo octavo populus, qui eſt Ieroſolymis, & in Iudæa, Senatuſque, & Iudas Ariſtobulo magiſtro ſalutem, & ſanitatem.* Ex quo meo videri clarè patet, quòd ipſe fuit Auctor epiſtolæ, ac totius libri ſecundi. Deinde iſte Iudas Eſſenus, ut ait Ioſeph. *lib.* 13, *c.* 19. illo tempore ob donum prophetiæ, magnæ apud omnes æſtimationis, ac auctoritatis erat, & poſt annos viginti Antigono Ioannis Hircani filio mortem prædixit, quæ paulo poſt ſecuta eſt. Additque Ioſephus eius prædictiones nunquam fefelliſſe, ſed re ipſa ſemper eveniſſe.

Rupertus. Serarius. Salianus. Marian. Lahay. Lib. 2. Machab. 1. Ioſephus.

De idiomate, ac aliis.

422. D. Hieron.
De lingua, qua hi libri ſcripti ſunt, quæres. Primus liber ſcriptus eſt Hebraicè, ut teſtatur D. Hier. *in Prologo Galeato*. De poſteriori, non negat Sanctus Doctor Hebraicè conſcriptum; ſed tantùm dicit Græcè reperiri, ſed ſecundum librum Hebraicè fuiſſe conſcriptum, inſinuat Euſeb. *in Chron. ad annum mundi* 4800 ubi ai *Machabæorum hiſtoria Hebræa hic Græcorum ſuppetat regnum: Verùm hi libri inter divinas Scripturas non reperiuntur.* Intellige inter Hebræos. Tamen ratio hoc apertè ſuadet, quomodo eſt credibile, quòd ab Hebræis ad Hebræos Græci ſermonis ignaros, ſcriberetur in lingua ipſis ignota, & non potiùs in lingua materna illis valdè nota. Si autem hic liber Hebraicè conſcriptus non invenitur, hoc factum eſt injuria temporum, ut multi libri perierunt. Illud tamen adverte Græcum Text. quem nunc habemus, non eſſe ex Septuaginta quia iſti Interpretes, longè Machabæorum hiſtoriam præceſſerunt, ferè ad ſpatium centum Septuaginta annorum. Nam Septuaginta floruerunt circa annum mundi 3775. Ut Reſolutione ſequenti dicam de Machabæis ſtatim quoad Tempus.

423. Salian.
Quæres tamen quo tempore contigit hæc hiſtoria Machabæorum? Videns Mathathias exterminium, quod fiebat in Ieruſalem, Sancta profanabantur, leges conculcabantur; & magna hominum, ac Virginum cædes fiebat, itaut adimpleretur illud, quod dicitur in Pſalmo: *Effuderunt ſanguinem Sanctorum tuorum per circuitum in Ieruſalem, & non erat qui ſepeliret.* Fugit Mathatias cum filiis ſuis anno à creatione mundi iuxta Salianum; ac Tornielium 388. ante Chriſtum 166 Et ipſa hiſtoria Machabæorum in ſecundo libro terminatur cum apparitione Ieremiæ anno mundi 3893. ante Chriſtum 162. apud Salianum eodem anno num. 58.

Torniel.

Sylveira Opuſcula.

424. Euſeb.
Circa nomen Machabæi multæ derivationes, ac ſignificationes circumferuntur, ut videre eſt in Euſebio *lib.* 3. *Hiſtor. cap.* 10. Prima ex radice Hebraica, quod idem valet, ac percutere, & occidere, proindéque Machabæus idem eſt ac percuſſor, ac occiſor. Alij aliter derivant, ut idem valeat, *ac quis fortis ſicut ille?* quod maximè convenit Iudæ Machabæo ob ſuam ſingularem generoſitatem, ac fortitudinem, ob quam comparatur, tanquam Leo in Sylva.

RESOLUTIO IV.

De variis verſionibus, ac lectionibus ſacræ Scripturæ, ac earum Auctoribus.

QUÆSTIO PRIMA.

De Editione, ſeu tranſlatione ſeptuaginta duorum interpretum.

SUMMARIUM.

425 *Quomodo hæc hiſtoria accidit, & vocati ſunt a Ptolomæo, & n.* 426.
427 *An fuerint in cellulis ſeparatis, & n.* 428. 429 & 430.
431 *Agitur de auctoritate D. Hieronymi, & Epiphanij, & n.* 432. 433. & 434.
435 *Quos libros tranſtulerint ſeptuaginta; omnes nempe qui ſuo tempore erant in Canone Hebræorum, & n* 436 437. 438. 439.
440 *An in hac tranſlatione adeſſet aſſiſtentia Spiritus ſancti, & n.* 441. 442.
443 *In hac tranſlatione aliquid dixerunt addendo, vel diminuendo ex dictamine Spiritus ſancti, & n.* 444.
445 *Reſpondetur ad D. Hieron.*
456 *Tempore antiquo hæc tranſlatio fuit authentica.*
447 *Variæ tranſlationes factæ ſunt; & numero* 448. 449.
450 *Hæc modo ex Vaticano eſt authentica, & num.* 451. 452. 453.

Hiſtoria rei geſtæ.

425. Salianus.
ANNO à mundo condito 3775. ante Chriſtum 278. iuxta Salianum, ut omittamus aliorum computationes. Ptolomæus (non ille Lagi filius, ut D. Iren. *l.* 3, *c.* 25. & Clem. Alex. *lib.* 1. *Stromat opinati ſunt*) ſed Ptolomæus Philadelphus, eius ſucceſſor, ut affirmant Ariſtæas *tom.* 2. *Biblioth. veter. patrum.* Joſeph. *lib.* 12. *Antiq. cap.* 2. Philo *lib.* 2. *de vita Moyſis*, D. Epiphan. *lib.* 2. *de ponderibus & menſuris, n.* 12. Tertullian. *cap.* 18. *in Apologia, cap.* 18. D. Auguſt. *lib.* 18. *de Civit. cap.* 4. D. Athan. *in Synopſi.* Cum ergo ipſe regnaret in Ægypto,

D. Iren. Clem. Alex. Ariſtæas. Ioſeph. Philo. D. Epiph. Tertull. D. Auguſt. D. Athan.

Ægypto, & Alexandriæ ampliſſimam Bibliothecam conſtituiſſet ex magna librorum copia, quos undique congregavit; & cum à Demetrio accepiſſet, quod Judæorum libri in magnum eſſent ſuæ Bibliothecæ ornamentum; tunc Rex illorum deſiderio, miſſis legatis cum ſuis literis ad Eleazarum Pontificem, magno cum beneficio, conceſſa nempe libertate centum viginti millia Iudæorum, qui captivi in Ægypto tenebantur, multis aliis magnificis donariis, poſtulavit Rex ut ex unaquaque Tribu ſex electos viros ſeniores, ac maximè peritos in lingua Græca, ac Hebraica, ei mitterent, ut fideliſſimè ex Hebræo in Græcum libros ſacros tranſcriberent, ac interpretarentur eorum nomina particuliaria. Refert Ariſtæus *ubi ſuprà.*

426. Annuit Eleazarus Regis votis, & electos ſeptuaginta duos viros doctiſſimos, ſex ex qualibet Tribu, cum & præſtantiſſimis libris ſacræ Scripturæ, eos remiſit in Alexandriam Ægypti Metropolim, ubi Rex eos valdè benignè, ac honorificè excepit; & in Inſula Pharo ſtatuit hoc eſt in arce Alexandrina ſeptem diſtante ſtadiis, ubi ſeptuaginta duorum dierum ſpatio, totam tranſtulerunt Scripturam, Græcis characteribus ſcriptam.

An Cellulæ ſeparatim.

427. Quæſtio præſens eſt, an omnes ſeptuaginta duo in una aula congregati ſcripſerint, an in Cellulis ſeparatis, unuſquiſque in ſua? Tales cellulas ſeparatas negat D. Hieronymus, ita ut

D. Hieron. fabulam dicat hoc, & ita habet Præfatione in Pentateuch *Neſcioquis primus Auctor Septuaginta cellulas Alexandriæ mendacio ſuo extruxerit, quibus diviſi eadem ſcripſerint.* Idem habet *Epiſtol* 104. & *epiſtol.* 107. Ipſum ſequuntur aliqui Recentiores Maſius *Præfat. in Ioſue.* Titelman. *in Prologo Apologetico.* Bellarm. *lib.* 2. *De verbo Dei, cap.* 6. Eorum fundamentum unicum eſt, quia nec Ariſtæas, nec Ioſephus de talibus cellulis faciunt mentionem.

428. Tamen oppoſita ſententia affirmat Septuaginta Interpretes in ſingulis cellulis ſeparatim ſuam verſionem abſque mutua collatione, ac collocutione ſcriſiſſe, abſolviſſe. Ita teſtatur D. Iuſtinus, qui floruit circa annum Domini 150. Cellas aſſeverat, & earum veſtigia ſe propriis oculis vidiſſe, non longè ab Alexandria, ſeque certiſſimè didiciſſe ab incolis illius loci, ſeque traditione à maioribus ita accépiſſe Verba Sancti Juſtini appono: *Rex pari cum Interpretibus numero domunculas extrui præcepit, ut ſigillatim pro ſe quiſque interpretationem perficeret: illa cura quoque iis, qui operam eis dare juſſi fuerant, ut omnibus quidem modis ipſis inſervirent, à congreſſu autem mutuo illos prohiberent, quo exquiſita interpretibus veritas ex ipſorum etiam conſenſu cognoſci poſſit.* Et ſubdit maximè notandum: *Hæc vobis, viri Græci, non ut fabulam, neque ut confictam hiſtoriam renuntiamus, ſed ut qui ipſi Alexandriæ fuerimus, & veſtigia domunculárum apud Pharum, adhuc reliqua viderimus; & ab incolis, qui res patrias a majoribus per manus ſibi traditas acceperunt, audierimus, commemoramus.* Quid, maius, ac efficacius, quàm tam apertum teſtimonium à tam graviſſimo, antiquiſſimo Patre, tam ex viſu, quam ex auditu à patritiis, qui per manus res acceptant à ſuis maioribus.

429. D. Irenæus. Eandem ſententiam communi ferè conſenſu docent alij Sancti Patres. Irenæus in eadem ferè ætate *lib.* 3. *cap.* 15. idem affirmat, *Ptolomæus metuens, ne fortè conſentientes, eam veritatem, quæ eſſet in Scripturis abſconderent per interpretationem, ſeparans eos ab invicem, juſſit omnes eandem interpretari Scripturam.* D. Cyrill. D. Cyrillus Hieroſolymitanus *Cathec.* 4. qui floruit anno 400. ſic ait, *Ne mutuo conſpirarent proſpiciens, in Inſula Pharo ſingulis Interpretibus ſingulas domos diſtribuit, & unicuique ſeparatim omnem Scripturam interpretarentur, mandavit.* Idem ſecuti D. Iuſtin. tenent D. Auguſt. D. Auguſtinus *lib.* 2. *de doctrina Chriſtiana,* D. Hilar. *cap.* 15. D. Hilar. *in Pſalm.* 2. Philatrius Phylaſtr. *hæreſ.* 4. & ex hoc miraculo cohærentis traditionis, eius auctoritatem colebant Clemens Clem. Alex. Alexandrin. *lib,* 1. *de Stromat.* D. Iſidor. *lib.* 7. *de Divin. Officiis, cap.* 12. & communiter Sancti Patres, ac omnes ferè Auctores Catholici. Ioſephus. Philo. Ex Iudæis multi. Ioſephus Gorionides *c.* 16. *ſui operis,* Philo *lib,* 2. *de vita Moyſis,* & alij multi, quos Ioannes Morinus in ſuis exercitationibus refert.

430. Singularis in hac re eſt D. Epiphanius *lib. de Menſuris,* & ex ipſo Iuſtinian. *Novellis conſtit. Authen.* 49. *collat.* 10. qui binos Interpretes in ſingulis cellulis ponit, ac proinde triginta ſex cellulas conſtituit. Hæc diſcordia tamen in concordiam facilè revocatur, quia ex ipſo Sancto Doctore Epiphanio facilè colligitur, quòd quælibet cellula erat pariete diviſa in duas, & ita in qualibet huiuſmodi domuncula, erat unuſquiſque: nam addit Sanctus Pater Id factum eſſe, ne poſſent congredi, ac combinari inter ſe, ergo quiliber erat in ſua domuncula.

431. Ad auctoritatem D. Hieronymi, magnam eſſe fatemur, tamen maximè præponderare auctoritatem omnium ferè Patrum, ac teſtimonium oculatum Sancti Iuſtini: D. autem Hieronymus, forſitan illud accepit ex relatione aliquorum; cùm autem tunc res non eſſet bene explorata. Deinde totum fundamentum Divi Hieronymi fundatur in auctoritate negativa, quia Ariſtæas de tali ſeparatione non facit mentionem; argumentum autem ab auctoritate negativa eſt valdè frivolum: nam multa fuerunt in antiquitate magna celebratione retenta, ac valdè communia, de quibus nec in ſacra Scriptura, nec in aliquibus Auctoribus antiquis fit mentio, ut multis exemplis monſtravi *Opuſculo* 1. *Reſol.* 3. *q.* 14. *n.* 122.

432. Dices Autographum, quod Regi miſit Eleazarus, ut teſtatur Ariſtæas, qui creditus fuit unus ex Septuaginta, in quo Divina lex, aureis literis, Hebraico idiomate conſcripta erat. Ex quo benè infertur, non potuiſſe omnes ſeparatim vertere textum, nam unus tantùm Codex, etſi omnibus iunctis poterat inſervire, non tamen ſi eſſent ab invicem ſeparati.

433. Reſpondetur, quòd ut tradit Ariſtæas, prædictum auctographum tenuiſſimis membranis facili, ac ſolubili vinculo colligabatur, ac proinde facilè ipſum diviſum Septuaginta duabus partibus, & inde unicuique pars ſua

unaqua

unaquaque die data; & ita ſinguli partes ſuas vertebant, ut indicat D. Epiphanius, proindéque Septuaginta duobus diebus, Septuaginta duorum translationes abſolutæ ſunt, quæ cum coram Rege, aſtantibus multis ſapientiſſimis Ægyptiis, ac Iudæis, valde peritis linguæ Græcæ, & Hebraicæ, qui tunc Alexandriæ morabantur, legerentur; ac publicarentur, ſummo omnium applauſu, ut fideliſſimæ cum ſuo originali, ac miraculoſo modò confectæ, cùm quælibet tranſlatio ab altera, nec in uno verbo, ac apice diſcreparet; ab omnibus ſummopere veneratæ ſunt. Dicam etiam, Septuaginta benè ſciebant, quòd mittebantur in Ægyptum, ut ſacrum Codicem verterent ex Hebræo in Græcum, proindeque valde veriſimile, quòd unuſquiſque ſuum Codicem aſportavit, ex quo quilibet ſuam translationem confecit.

Quot libros Suptuaginta verterint;

435. Prima ſententia tenet Septuaginta ſolùm Pentateuchum tranſtuliſſe. Ita videtur colligi ex Ioſepho *Præfat. ad libros de Antiq. & ex lib.* 12. *cap.* 2. & ex Ariſtæa, & Philone *lib.* 2. *de vita Moyſis*, dicunt enim, Septuaginta ſolos libros legis interpretatos fuiſſe.

Ioſeph. Ariſtæas. Philo.

436. Vera ſententia eſt Septuaginta vertiſſe omnes libros, qui ſuo tempore erant in Canone Antiquo Hebræorum. Ita D. Irenæus *lib.* 3. *c.* 15. Juſtinus *in Dialogo cum Tryphone*, Clemens Alexandr. *lib* 1. *ſtromat.* Euſebius *de Præparat. lib* 8. *cap.* 1 Chryſoſtom. *homil* 4. *in Geneſ. &* alij aſſerentes ab Eleazaro non ſolùm miſſos fuiſſe libros Moyſis, ſed etiam univerſa volumina veteris teſtamenti; imò in multis ferè totam lectionem Septuaginta paucis exceptis retinuit D. Hieronymus, ut infrà dicam, *q.* 10. *num.* 21. & in Biblia Fortunati lectionem Septuaginta invenies in libris Tobiæ, & Iudith, quia in ſexta Synodo Hebræorum in Canone repoſita ſunt, ut teſtatur Genebrard. *anno* 3 6. *num* 10. ut ſuprà dixi.

D. Irenæus. D. Iuſtin. Clem. Alex. Euſebius. Chryſoſt.

537. Probatur hæc ſententia; primò Ptolomæus librorum affectiſſimus, Bibliothecam ſuam ditare voluit, omnibus Codicibus, quos alicubi cognoverat haberi, & inde à Iudæis poſtulavit, ut non ſolùm Pentateuchum ad ſe mitterent ſed etiam omnes libros ſacros, aliàs non fuiſſet ſatisfactum Regis deſiderio, ac poſtulationi, ſi ſciret omnes libros ad ſe non mitti; ergo dicendum, quòd omnes libri fuerunt miſſi, & omnes tranſlati à Septuaginta. Secundò, quoniam Chriſtus Dominus & Apoſtoli in citandis Prophetarum verbis, ſæpe utuntur Græca verſione, ipſorum autem tempore, non erat alia Græca verſio præter Septuaginta.

Apoſtoli.

438. Tertiò, quia Rex vehementiſſimè affectabat ex omnibus mundi partibus omnes libros ad ſe adducere ad amplificandam magnitudinem ſuæ Bibliothecæ, in qua jam ultra viginti librorum erant myriades, id eſt ducenta millia; & præcipuè cum Demetrius hujus Bibliothecæ Præpoſitus, eo tempore, ut Ariſtæas inquit, intenderet, ut librorum numerus quinquaginta myriades, id eſt quingentena millia librorum adimpleret; ergo ſine dubio omnes miſſi ſunt, & tranſlati,

349. Quartò probatur, quia hæc tranſlatio facta à Septuaginta, ut miraculoſa habetur, & veneratur ab omnibus, non ſolùm in ſumma eorum cohærentia, ac uniformitate, cùm nec in uno verbo unus ab altero diſcreparet, ut notant citati Patres, & Auctores, Ariſtæas, D. Iuſtin. Irenæus, Cyrill. Ieroſolym. Auguſt. Philo Hebræus, Ioſephus, & alij; ſed etiam in hoc maximé miraculoſa, quòd in Septuaginta duorum dierum ſpatio ſuam tranſlationem abſolverint, quód non erat mirum, ſi ſolùm quinque libros Moyſis tranſtuliſſent, ac vertiſſent.

Ariſtæas. D. Iuſtin. D. Irenæ. D. Cyrill. D. Auguſt. Philo.

An in hac Septuaginta tranſlatione adfuiſſet Spiritus ſancti aſſiſtentia?

440. Certum eſt hanc verſionem factam fuiſſe à Septuaginta per peculiarem aſſiſtentiam Spiritus ſancti influente ſuo magno, ac ſingulariſſimo dono, quod dicitur interpretatio ſermonis, quod eſt Prophetiæ donum ut docet D. Thomas 2.2. *quæſt.* 17. *art.* 2 *ad* 4. Et inde Septuaginta Prophetæ dicuntur, & eos prophetaſſe dicit D Auguſtinus *lib.* 4 *de Doctrina Chriſtiana c.* 7. ait: *Septuaginta interpretes divino ſpiritu interpretati ſunt, & lib.* 18 *de Civit. c.* 43. ait: *Spiritus, qui in Prophetis erat, quando illa dixerunt, idem ipſe erat in Septuaginta viris, quando illa interpretati ſunt.* Quòd etiam jam antea dixerat Philo Hebræus *lib.* 1. *de vita Moyſi*, & ait: *Tanquam numine correpti prophetabant.* Unde infert non tam interpretes, ſed potius Prophetas vocandos, & in hoc conveniunt omnes Patres, D. Iuſtin. Irenæus, Chryſoſt. *locis citatis.*

D. Thom. D. Thom. D. Auguſt. Philo. D. Iuſtin. D. Irenæus. D. Chryſ.

441. Hoc autem donum interpretationis conſiſtit in ſingulari quodam auxilio Spiritus ſancti ad transferendum ad unguem ex una lingua in aliam, ita ut Interpres à dictantis mente non recedat, ſed id verbis ſuis exprimat, quod auctor intendebat, ut docet Suar. 3. *part. quæſt.* 7. *art.* 8. *ſect.* 2. §. *hoc conſtat*: & quia verba Hebræa, & maximè ſacræ ſcripturæ ſub eadem voce multiplices ſenſus continent, in hoc maximè virtus Spiritus ſancti reſplenduit ut illum ſenſum ſeptuaginta deſignarent, qui principaliter erat à Deo intentus.

Suar.

442. Probatur. Quia tanta cohærentia, ac uniformitas in ſeptuaginta duobus hominibus, cùm exiſterent in cellulis ſeparatis, abſque ullo commercio locutionis inter ſe, fieri non potuit, niſi peculiari manu Dei: & eſto concedamus, quòd omnes in componenda verſione, ſimul eſſent, tamen quòd tot homines ſapientia, doctrina, ac eruditione pleni, mutuo conſenſu, in unam ſententiam, in unum loquendi modum, in unam verborum ſeriem, abſque ulla diſcrepantia in minimo conſpiraverint, id ſine ſpeciali Dei directione moraliter fieri non poterat; nam ubi eſt multitudo maximè ſapientum, ibi eſt multa varietas ſententiarum, tam quoad ſubſtantiam, quam quoad modum, ac diſpoſitionem verbo, multumque tempus diſputationibus, ac altercationibus conteritur; proindeque tam breviſſimo tempore, Septuaginta duorum dierum ſpatio, quo tot librorum verſionem perfecerunt, non poterant eam abſolvere ſine Dei aſſiſtente auxilio.

An transtulerint aliquid addendo vel subtrahendo;

445. Dicendum est Interpretes septuaginta, quamvis optimo modo sacros codices Hebræos Græcè verterint, non tamen eos reddiderunt de verbo ad verbum, sed aliqua addiderunt, mutauerunt, abstulerunt, prout Spiritus sanctus eos dirigebat. Prima pars patet; quia ab auctoris mente nunquam recesserunt, ut patet ex summa eorum Conformitate, ex qua manifeste colligitur perpetua in eis spiritus sancti assistentia, ut est dictum. Quod autem de verbo ad verbum non reddiderint, patet ex his, quæ docet D. Hieron. *Præfat. in Chronic.* Euseb. *Difficile est*, ait, *alienas linguas insequentem non alicubi excedere, ut quæ in aliena lingua bene dicta sunt, eundem decorem in translatione servent.* Et patùm pòst idem confirmat Et non solùm ratione, sed etiam experientia hoc deprehenditur, ut notant D. Ambrosius *lib.* 3. *Hexamer. cap.* 2. Philast. *Part.* 4. *heres.* 87. (D.Hieron. D.Ambros. Philast.)

444. Quòd verò aliqua addiderint, vel subtraxerint, docet captesè D. Hieron. *Epistol. ad Domnionem, & Rogatianum.* Quòd etiam ca multis tradunt D. August. citandus, Salmeiron, *Proleg.* 3. quòd ex alto dictamine Spiritus sancti factum est, ut paret ea mutua cohærentia, ut addendo aliquid magis explicarent, & subtrahendo magna mysteria absconderent Ethnicis, qui sine lumine fidei illa asportare noo poterant. Rem sapientissimè de suo more caplicat D. Augustin. *lib.* 18. *de Civit. Dei, cap.* 43. & ait: *Sicut oportet nihil aliud intueamur in scripturis, nisi quòd per homines dixerit Dei spiritus, quod quid est Hebraicis Codicibus, & non est apud Septuaginta interpretes, noluit hoc per ipsos, sed per illos prophetas Dei spiritus dicere Quidquid verò est apud Septuaginta, in Hebrais autem Codicibus non est, per istos maluit, quàm per illos idem spiritus Dei dicere, sic ostendimus utrosque fuisse prophetas; isto enim modo ista per Isaiam, illa per Ieremiam, alia, atque alia per alium, atque alium prophetam, vel aliter per hunc, ac per alium dixit, ut voluit. Quidquid porrò apud utrosque dicere voluit, unus atque idem spiritus, sed itaut illi præcederent prophetando, illi sequerentur prophetice illos interpretando; quia sicut in illis vera concordia dicentibus, unus pacis spiritus fuit, sic in istis non secum conferentibus, & tamen tanquam uno ore cuncta interpretantibus idem spiritus unus apparuit.* (D.Hieron. Salmeiron. D.August.)

445. Dices contra hanc sententiam tot sanctorum Patrum, quòd D. Hieron. *Præfat. in Pentat.* negat Sptuaginta Vates fuisse, sed eos dumtaxat dicit interpretes. Et priori præfatione in Iob, eos in plerisque errasse indicat; & variis io locis eorum versiones reprehendit. (D. Hieron.)

446. Respondeo quòd D. Hieronymus illa dixit, cùm apud se non haberet legitimam, & correctam versionem, sed laceratos Codices, at verò postquàm capurgatam à vitiis Græcorum, ac Latinorum vidit, eam magnopere veneratur, & sententiam pristinam retractavit, ut patet *Præfat.* 2. *in Paralip. ubi talia vitia notans*, ait: *Nec Septuaginta interpretibus, qui Spiritu sancto pleni, ea, quæ vera fuerunt, transtulerant. Sed scriptorum culpa adscribendum, dum de emendatis inemendata scripserunt, & sæpè tria nomina subtractis è medio syllabis in unum vocabulum cogunt, vel è regione unum nomen propter nimiam latitudinem suam in duo, vel tria vocabula, &c.* Et idem sanctus Doctor ferè similia habet *in Præfatione in Esdram*; sic ait: *Si Septuaginta interpretum pura, ut ab ipsis in Græcum versa est, editio permaneret, superfluè me impelleres, ut Hebraica volumina latiore sermone transferrem.* (D.Hieron.)

Quæ fides, & autoritas huic Translationi deferenda sit?

Certum est, quòd tempore illo antiquo, scilicet usque ad tempora Apostolorum, & deinceps quo ad usque suam puritatem retinuit Translatio Septuaginta Canonica, & authentica fuit, sive ea tacito, sive expresso consensu Ecclesiæ, nam Apostoli, & Evangelistæ adducente testimonia veteris Testamenti, ea adducunt ac allegant juxta lectionem septuaginta; ergo sacri Apostoli, ac Evangelistæ eam ut Canonicam, ac legitimam approbant. Et ita ait D. Augustinus lib. 18. de Civit. Dei, cap. 44. *Ego pro modulo meo vestigia sequens Apostolorum, quia ipsi ex utrisque, idest ex Hebrais, & ex septuaginta testimonia prophetica posuerunt: utraque auctoritate utendum putavi, quoniam utraque una, & divina est.* Nota ultima verba, *utraque una, & divina est*, ergo utraque authentica. Idem docent Eusebius *lib.* 6. *Historia. cap.* 23. & D. Hieronymus allegatus superiori, *num.* 446. 447. (D. August. Eusebius. D.Hieron.)

Post tempus verò illud primitivum; circa Septuaginta translationem, tempore Origenis, non una simplex fuit translatio, sed triplex, & inde non una simplex circumferebatur; nam quidam legebant eam, quam Lucianus Martyr anno Christi. 174. edidit. Alij eam, quam Origenes anno 226. correxit; & inter hos Hesichius maximè laboravit, anno. 360. ut hanc translationem ad suam primævam integritatem reduceret, de his facit mentionem D. Hieron. *præfat. in lib.* 16. *Isaia, & Epist.* 107. ubi ait: *Alexandria & Ægyptus in Septuaginta suis Hesychium laudat Auctorem: Constantinopolis usque ad Antiochiam, Luciani Martyris exemplaria probat, media inter has provincia Palæstinos codices legunt, quos ab Origene elaboratos Eusebius, & Phamphilius vulgarunt, totusque Orbis hac inter se trifaria varietate compugnat.* 448. (D.Hieron. Origenes. Eusebius.)

Posteà verò anno 1510. Doctores Complutenses cum studio, ac labore suadente Eminentissimo Cardinali Francisco Ximene Archiepiscopo Toletano, nec non posteà Lovanienses, conquisitis variis exemplaribus vetustis Græcis, plura menda ademerunt, & quæ deerant restituerunt, & eo modo, quo potuerunt, opus perfecerunt; & quia aliqua videbantur adhuc emendatione indigere. 449. (Franc. Xim.)

Inde factum est, quòd anno Domini 1585. ex antiquissimo Bibliothecæ Vaticanæ Codice maou scripto expressa est alia versio septuaginta Interpretum, studio, & labore Eminentissimi Cardinalis Antonij Carrafæ Bibliothecarij Apostolici (cui ait Baronius *anno* 13 t. *num.* 50 450. (Car. Carraff Baron.)

num. 50. Ecclesia Catholica plurimum debet) in quo negotio per novem annos, à multis viris doctissimis, ac peritissimis insudatum est, Greg. XIII. & hæc translatio incepta fuit mandato Gregorij XIII. & perfecta est sub initium Pon- Sixtus V. tificatus Sixti V.

450. Hæc translatio facta fuit, ut iam dixi, anno 1585. Codex autem ille Vaticanus, ante mille, & ducentos annos literis, quas vocant uncialibus exaratus erat, ut sic Hieronymi tempora excedebat, qui anno Domini 422. obiit. August. etiam obiit 45. Si ergo usque ad tempora D. Hieronymi, ac D. Augustini, ut authentica habebatur hæc versio, sanè etiam hic Codex, qui præcedit Hieronymum, & Augustinum sua antiquitate, ab omnibus iudicatur correctior, & purior, & ab omnibus censeri debet authenticus, & inde divina Providentia in Vaticano per tot sæcula annorum est servatus ut legitimus, & vetus. Ita hanc Morinus. Bonfrer. Lahay. Desperius. sententiam tenent Morinus Bonfreretus, Ioannes de Lahay *Prolog. in Bibl. Max. sect.* 18. c. 8. §. *Affirmativa*; & Desperius apud ipsum.

451. Sixtus V. Probatur; primò, quia Sixtus V. Summus Pontifex in suo diplomate præfixo versioni Septuaginta ex Vaticano, sic inquit: *Volumus, & sancimus ad Dei gloriam, & Ecclesiæ utilitatem, ut vetus testamentum iuxta Septuaginta recognitum, & expositum, ab omnibus recipiatur, ac teneatur, non autem quomodocumque, sed ut authentica versio.* Et prosequitur Summus Pontifex: *Prohibentes ne quis de hac nova Græca editione audeat in posterum, vel addendo; vel demendo quidquam immutare.*

452. Probatur ratione. Ecclesia non solet improbare lectionem, seu versionem, quam aliquando approbavit, ut authenticam, ac veram, & sinceram, sed olim, ut vidimus tempore D. Hieronymi, & Augustini habebatur ut authentica; & hæc auctoritas in lectione Septuaginta non fuit immutata aliquo Ecclesiæ decreto, & ut authentica est servata ab Ecclesia in sua Bibliotheca; ergo adhuc manet authentica. Confirmatur, quia ut argumentatur Morinus, si loca adducta, ac allegata ex Septuaginta inventa apud Origenem, & sanctos Patres, conferas cum hac editione Vaticana, invenies summam uniformitatem, ac cohærentiam, ut ovum ovo, lac lacti similius non sit. Nota tamen quòd hæc lectio Vaticana, quamvis authentica, non est Canonica, quia ab Ecclesia non est posita in Catalogo librorum Canonicorum. Vide quæ dixi suprà.

453. Dices; Concilium Tridentinum *sess.* 4. mandat ex omnibus editionibus Latinis, quod solùm nostra vulgata habeatur ut authentica; ergo auctoritas aliarum editionum videtur abrogata. Respondetur quòd non ita est; nam Concilium clarè loquitur de editionibus Latinis; non verò loquitur de versionibus, quæ fiunt ex Hebræo, vel Græco, ut Septuaginta: Deinde loquitur de editione authentica Canonica; hæc autem versio licet sit authentica, non est Canonica.

QUÆSTIO II.

An Textus Hebraicus etiam nunc post D. Hieronymum sit authenticus;

SUMMARIUM.

454 *Quid sit Authenticum.*
455 *Textus Hebraicus usque ad Christi tempora erat Authenticus.*
456 *Textus Hebraicus usque ad tempora Divi Hieronymi erat authenticus.*
457 *Prima sententia affirmat, quòd nullus datur Textus Hebraicus purus, & incorruptus.*
458 *Fundamenta huius sententiæ.*
45[9] *Opposita sententia communis, & vera.*
460 *Per viros sanctissimos in primitiva Ecclesia diversi Codices sunt asportati.*
461 *Dei iudicio ipsi Iudæi sacros Codices secum asportarunt.*
462 *Probatur conclusio: & refellitur adversariorum responsio, & n. 463.*
464 *Secundum fundamentum, & refellitur adversariorum solutio, & n. 465.*
466 *Solvuntur argumenta contraria.*
467 *Ad instantiam ostenditur omnia cohærere cum Textu Hebræo, & n. 468.*
469 *Magna utilitas ex Textu Hebræo.*

Primò notandum, quid sit authenticum, quòd deducitur à verbo Græco, quod significat authoritatem, ac proinde Authenticum idem est, ac illud quod habet auctoritatem; unde ait Iulianus Iurisconsultus, *tract. de fide instrument.* inde dicta sunt instrumenta authentica, & scripta, quæ certam, & iustam habent auctoritatem, & Andradius de Payva *in defens. Concil. Trid. sess.* 4. dicit, quòd illud appellatur Authenticum, quod fidem certam, & publicam facit in iudicio. 454 Iulian. Andrad.

Secundò notandum, ut certissimum, quòd usque ad tempora Christi D. sacri Codices Hebræorum, erant legitimi, authentici, & Canonici. Hoc optima ratione probat D. Hieronimus, *in cap. 6. Isaiæ ex Origene*; quia si Pharisæi corrumperent scripturas, ait D. Hieronymus, *nunquam Dominus, & Apostoli, qui cætera arguebant crimina in scribis, & pharisæis, de hoc crimine, quod erat maximum reticuissent*, sed hoc eis exprobrassent, & redarguissent, ut latè prosequitur sanctus Doctor; quod etiam docet Tertullianus *in Apolog. cap.* 18. & 19. D. Augustinus *Epist.* 19. *ad Hieron.* Et sic communiter sancti, quia tunc ille codex erat verus, & legitimus, inde Christus Dominus Scribas, & Pharisæos ad lectionem sacræ Scripturæ adhortabatur, Ioan. 5. num. 39. *Scrutamini Scripturas, quia illæ testimonium perhibent de me.* Et hoc etiam constat ex multis aliis locis. 455. Origen. Hieron. Tertull. D. August. Ioan 5.

Tertiò certissimum est, quòd ille Textus Hebraicus, quo usus est, D. Hieron. *in sua versione fuerit verus, & authenticus.* In hoc conveniunt omnes Doctores: Et ratio est evidens quia versio vulgata, quam recepit, & approbat Ecclesia Catholica, ut authenticam, & 456. D. Hieron.

Canon

380. THreous ex sua significatione iuxta radicē nominis Hebraici & Græci, idē est ac fletus, seu lamentatio, & cùm totus Textus Ieremiæ, seu eius libri Prophetiæ cum Threnis sit Canonicus, & de fide ut certum est apud omnes, quod etiam hæretici fatentur, maximè tamen dubitatur, an præfatiuncula, quæ affigitur ante ipsum primum caput, & incipit: *Factum est autem, &c.* sit Canonica.

381. Bonati. Gretserus. Delrius. A Costa. Titinus. Prima sententia in hac re affirmat esse Canonicam, ita tenet Bonattius *in Ecclesiastic. cap 49. num. 2.* Gretserus *lib. 1. defensori Bell. cap. 14. §. easdem ob causas*, Delrius, à Costa, Titinus *super Trenos. probant.* Primò, quia in Bibliis correctis ex mandato Sixti V. Clemētis VIII. in præfatione ad Lectorem, ex mente, & voluntate Pontificis dicitur: *In hac editione, nihil nō Canonicum, nihil adscriptitium, nihil erroneum apponere visum est.* Et hac de causa à corpore Bibliæ excluditur tertius, & quartus libri Esdræ, orātio Manasses; in corpore autem Bibliæ hæc præfatiuncula ponitur; ergo est Canonica, ut cætera contenta in Biblia.

382. D. Hieron. Secundò, quia Tituli, & Præfationes Divi Hieroonymi, in hac nova editione, extra ordinem sacrorum librorum ponuntur, quia non sunt Canonica: ergo cum hæc præfatiuncula, de qua loquimur, remaneat in ipso corpore Bibliæ, pro Canonica reputanda est. Tertiò, quia quæ sunt in corpore Bibliæ, ut Canonica habentur ab omnibus, & ideò hac de causa ut Canonica recipiuntur *Prologus Ecclesiastici* Præfatio Ieremiæ Epistolæ, quæ est, *in cap. 6.* Baruch, & præfationes D. Lucæ, tam quæ habetur in capite primo ipsius Evangelij quam quæ habetur io exordio capitis primi actuum Apostolorum. Baruch. 5.

383. Opposita sententia est communior, & verior, quòd nempe talis præfatiuncula non sit Canonica. Et pro hac stant multi, & gravissimi Auctores, D. Bonavent. Lyran. Franciscus Lucas, Carthusian. Agellus, Sanchez, Christophorus à Castro, Cornel. à Lapide Sixtus Senens. *lib. 1. Biblioth. §. de scripturis apocryphis*, Salian. *anno mundi* 3447. *num.* 43 Bonfretius *in prologuiis, c. 5. sect. 7.* Lorca *lib. 1. de locis*, Galatza *lib. 4. Instit. cap. 8.* ex nostris, Joannes à Jesu Maria *Canone 2. ad lamentationum intellectum*, Fr. Anton. à Matre Dei *in Isagoge script. Prælud. 1. dub. 8. disgress. 5. sectione 3. num. 1.* D Bonav. Lyran. Franc. Luc. Carthus. Agellus. Sanchez. Cornelius. Senensis. Salian. Bonfretius. Lorca. Fr. Anton.

384. Hebræus. Syrus. Chaldæus. Arabicus. D. Hieron. Theodor. Eusebius. Paschas. Rabban. Rupert. Probatur, primò. Quoniam hæc præfatiuncula in Hebræo, Syro, Chaldæo, & in Arabico Textu non habetur, nec illius mentionem faciunt antiquioris sæculi Patres, ut D. Hieron. Theodoret. imò Eusebius eam expressè reiicit, ut testatur Agellus, nec medij sæculi Patres, ut Paschasius, Rabbans, Rupertus, Hugo de sancto Victore; sed tantùm in versione apud Septuaginta extat. Unde ab illis videtur addita; illi autem interpretes duntaxat fuerunt, non scriptores Canonici.

385. Hebræus. Probatur secundò. Quia Hebræi communiter libros nominant à prima eorum voce, ut suprà dixi *quæst. 4. num. 219.* Atqui Trenorum liber ab ipsis vocatur *Echa*, id est *quomodo*, quæ est prima vox primi capitis; ergo præfaciuncula, quæ est ante illud primum caput, non est pars illus libri Canonici; & ideò Ecclesia feria quarta maioris hebdomadæ, cum Threnos legit sic ait, *Incipit lamentatio Ieremiæ Prophetæ. Aleph. Quomodo sedet.* Cum ergo Concilium Tridentinum *sess. 4.* præcipiat libros Canonicos recipi, prout in Ecclesia legi consueverunt; hæc autem præfatiuncula nunquam in Ecclesia lecta est; ergo Canonica non est. Confirmatur; quia in ipsa præfatiuncula dicitur: *Factum est postquam in captivitatem reductus est Israël, & Ierusalem deserta est.* Atqui has lamentationes composuit Ieremias ante captivitatem populi, & destructionem Ierusalem, juxta communem sententiam, ut dicam in hac. Ecclesia. Trident.

386. Respondetur ad primum; quòd si in præfatiooe Bibliæ dicitur: *In hac editione nihil non Canonicum, apponere visum est*, dicimus. quòd illud *ibi* sic scriptum habetur, factum est ab aliquo Doctore, vel Doctoribus, qui tali emendationi præfuerunt, ut advertit Serarius *in Prologo, cap. 19. quæst. 16.* Inde infert, quòd falsum est dicere illud factum fuisse ex mente ac voluntate Pontificis. Ne inde inferas, quod saltem ex mente illorum Doctorum illa Præfatiuncula erit Canonica; non inferas hoc, quia illud *In hac editione nihil non Canonicum apponere visum est*, restringendum ad ipsam literam Textus; nam in Biblia est divisio Capitulorum verbi gratia hoc est caput primum, hoc est caput secundum, & tamen ut bene notat noster Fr. Anton. à Matre Dei *citatus num. 197.* ait, quòd sine controversia illa divisio Capitolorum non est Canonica, & quòd si detur liber sine tali divisione erit Canonicus, sicut Genesis dicitur in Biblia, quod Hebraicè dicitur *Beresith.* & tamen si detur Biblia sine tali translatione verbi gratia Liber Genensis, Liber Exodi, talis liber erit canonicus, ac proinde cum dicitur, *nihil non Canonicum apponere visum est*, hoc est in ipso corpore Textus. Serarius. Fr. Anton. Genesis.

387. Ad secundum respondetur, quod Præfationes D. Hieronymi in hac emendata editione exclusæ, quia erant novæ, ac recentes, & extraneæ, & non valdè antiquæ, & ab antiquo tempore in ipsa Biblia, ut ista Præfatiuncula, quæ antiquissima est, utpote à Septuaginta facta, quæ iam tot sæculorum tempore præcessit, & ab auctoritate Septuaginta, quæ valde magna est, tanquam appendicula posita est in scriptura.

388. Ad tertium dicimus, quòd Prologus Ecclesiasti, de quo dixi superiori quæstione, *num* 371. iuxta multos non est Canonicus, & esto quod admittatur iuxta alios, in illo Prologo loquitur Siracides in propria persona, indicans rationem, quomodo illum librum acceperit ab Avo suo, quod multum conducit ad auctoritatem ejus, at in hac Præfatiuncula loquitur de Ieremia per tertiam personam

personam *sedit Ieremias , & planxit.* In quo
ostenditur , Præfatiunculam esse ab alio scri-
ptam, & non ab ipso Propheta. Ad id autem,
quod *dicitur de Præfat. Epistol. Ieremiæ , in*
Baruch.6. *Cap.*6. Baruch , & de Præfatione apud D.
Lucam tam in Evangelio , quam in actis est
multum dispar ratio, nam istæ præfationes
sunt in corpore Textus , post ipsum Caput,
verbi gratia apud Lucam in Evangel. dicitur
Luc.1. Actor.1. *cap. primum* ; tunc dicitur. *Quoniam quidem*
multi conati sunt. Et sic in actis Apostolorum ,
& sic apud Baruch , postquam dicitur caput
sextum , ponitur illa Præfatiuncula ; At verò
hic epigraphe præfigitur ante primum caput
Threnorum , utpote extra illud.

Artificium.

389. Miro artificio procedit Propheta in his la-
mentationibus per literas alphabeticas suo
ordine , *Aleph , Beth, Gimel* , & unaquæque
in principio cuiuslibet versus affigitur. Quæ-
res tamen , quænam ratio fuit Prophetæ , ut
D. Thom. tali methodo scriberet ? S. Thomas , Ruper-
Rupertus. tus , Hugo , dicunt aliquid mysterij in hoc
Hugo. contineri, quod nos latet. Lyranus , Vatablus
Lyranus. Vatablus. dicunt , quod in his literis Hebraicis nullum
aliud mysterium latet, nisi in ipsismet literis ,
ac si eorum etyma velis interpretari , quibus
D.Hieron. accedere videtur D. Hieronymus Epistol. 15.
ad Paul. Vrbicam. Rupertus ait quod nos ,
ac Iudæi tanquam pueri voluit Propheta , ut
instrueremur ad cordis compunctionem, vitæ
emendationem. Dicendum existimo , quod ut
res magnæ in memoria retineantur , aliqua
exteriora signa dantur , ut recordemur : Sic
& Christus D. dedit Petro in signum suæ fu-
turæ negationis galli cantum , ut audita voce
Matth.26. *Matth.*26. de Christi prædictione recordare-
tur; cùm ergo quæ in his Threnis aguntur ,
maxime expediant, & necessaria sint , ut nun-
quam è memoria excidant , per notas alpha-
beti eas disposuit Propheta , ut illis visis ad
illorum memoriam inducerentur homines, ut
nunquam in oblivionem abirent.

390. Maximè notandum , quòd Propheta qua-
druplici alphabeto iuxta quatuor capita ordi-
nat Threnos. Et cur tot alphabetica ponit Ie-
remias in his suis lamentationibus : Sunt qui
dicant cum Cornelio , ut denotetur quòd Ie-
Cornelius. remias non solùm hîc deplorabat peccata Iu-
dæorum , sed etiam quatuor plagas orbis ,
ac totius mundi. Dicam etiam , quòd quadru-
plici alphabeto deplorat propheta causam rui-
næ Iudæorum, ac omnium regnorum mundi,
quæ nascitur ex defectu quatuor Cardinalium
virtutum, quia nempe in Iudæis non erat for-
titudo , ac constantia, ut perseverarent in
obsequio veri Dei , sed *abierunt post Deos*
alienos. Quia in eis non erat justitia , & hæc
est causa desolationis omnium Regnorum ;
Iustitia *habitavit in ea* ; Alij *dormivit in ea.* Et
quia non erat in eis temperantia, sed tanquam
equi effræni unusquisque abiret post voluntatem
carnis. Et quia in eis non erat prudentia ad
rectè agendum , ac operandum , *Fugit ab eis*
mens, & consilium. Hunc quadruplicem virtu-
tum defectum , omnium Regnorum ruinam
quadruplici alphabeto deplorat Ieremias.

Tempus , quo Ieremias has lamenta-
tiones composuit.

Multæ , & variæ sunt sententiæ de hac re, 391.
ut videre est apud Leonem Castrensem. Quas Castro.
probabiliores referam. Prima affirmat , quod
decem , & octo annis , nempe quarto anno
Regni Ioachim , antequam Jerosolyma esset à Ierem.36.
Chaldæis devastata , Ieremias spiritu prophe-
tico prævidens talem desolationem , eam his
lamentationibus deplorat hoc libro , quem
librum dicunt Commentatores à Ioachim re-
ge fuisse combustum. *Ierem.* 36. *num.* 23. &
statim iussu Dei ab eodem Propheta repara- Rabbani.
tum esse. *Ierem. ibidem.* 32. Ita multi Rabbini, Salmeir.
quos ex Catholicis sequuntur Salmeir. *Prolog.* 9 Vatablus.
Can 4. Petrus Figueiro apud Acostam , Scho-
lia Vatabli. Falsitatem huius sententiæ ex Sanchez.
multis intendit colligere Sanchez *ex cap.* 36.
Ieremiæ.

Communis, ac vera sententia est , hos Thre- 392.
nos compositos fuisse à Ieremia in morte Re-
his Iosiæ , ut patet ex Divo Hieronymo super D.Hieron.
cap. 12. *Zachariæ num.* 11. & sic ait : *Iosias Rex*
justus à Pharaone cognomento Nechao vulne-
ratus est , super quo lamentationes scripsit Iere-
mias, quæ leguntur in Ecclesia , & scripsisse eum
Paralipomenon, dicitur *lib,* 2. *cap.* 35. Iosephus Iosephus.
lib. 10. *Antiquit. cap,* 6. *de Iosia* , sic inquit , *Sed*
& Ieremias Propheta pro morte eius carmen
lamentabili modulatione composuit , quod hacte-
nus noscitur permanere. Sequuntur hanc sen- Chaldæus.
tentiam antiqui Hebræi , Paraphrastes Chal- D.Hieron.
dæus : ex Patribus D. Hieronym. D. Thom. D.Thom.
D Bonav. Hugo Rabbanus , Carthusianus *in* D.Bonav. Hugo.
Threnos, & ibi Recentiores Malveda , Maria- Rabbanus.
na, Maldonat. Abulens. *Præfat. in lib. Reg. q.* 14. Carthus.
& *in* 4. *Reg.* 23. *quæst.* 2. & probant ex *Paral.* 2. Abulens.
cap. 35. *num.* 24. ubi de Josia sic dicitur. *Sepul-* 2.Par.35.
tus in Mausoleo Patrum suorum , & universus
Iuda & Ierusalem planxerunt eum , Ieremias
maximè , cuius omnes cantores , atque Cantatri-
ces , usque in præsentem diem lamentationes su-
per Iosiam replicant , & quasi lex obtinuit in
Israel, ecce scriptum est in lamentationibus , illis
scilicet, quas Ieremias composuit. Ecce quan-
tum deviatur à veritate, dum contra commu-
nem ferè omnium sententiam, dicitur in Piæ-
fatiuncula , quòd Ieremias composuit has la-
mentationes , *Postquam in captivitatem ductus*
est Israël.

Dicendum est ergo Ieremiam composuisse 393.
hos Threnos in morte Regis Iosiæ , *viginti*
duobus annis , ante Ierosolymæ desolationem,
ac populi captivitatem in Babyloniam, quam
spiritu prophetico prævidit Ieremias , & inde
maxime eam deplorat, & sublimiùs , & altiùs
elevavit Propheta mentem suam ad Christi
mortem , quam super omnia magno lachry-
marum imbre , ac intimo dolore deplorat, ac
deflet , ut nunquam deficiant lachrymæ ab
oculis eius.

QUÆ

QUÆSTIO XXII.

De quatuor Prophetis maioribus cum Baruch.

SUMMARIUM.

394 *Quatuor Prophetæ maiores Canonici ſunt*
395 *Iſaias Propheta Evangelicus Martyr occubuit.*
396 *Scripſit ſuum librum; Canticum, autem eſt Ezechiæ Regis.*
397 *Ieremias moritur lapidatus.*
398 *Auctor ſui libri, & aliorum, qui non extant.*
399 *Ezechiel non eſt Pythagoras, ſed vir Sanctus, & Martyr.*
400 *Scripſit ſuum librum, & alterum, quem non habemus.*
401 *Daniel vir Sanctus, & Martyr habitus.*
402 *Scriptor ſui libri, & hiſtoria Draconis, & n.403.*
404 *Baruch Auctor Canonicus, & num. 405. 406.& 407.*
408 *Auctor ſui libri Baruch,& n. 409.*

394. QVatuor ſunt Prophetæ Majores, ſcilicet Iſaias Ieremias, Ezechiel, & Daniel, quorum libros eſſe Canonicos definitum eſt in multis Conciliis, Carthaginenſi, Tridentino, Florentino; quod etiam Hæretici fatentur, & multi, ut Lutherus, Calvinus, &alij commentantur ut Iſaiam, Ieremiam, & alios

Trident. Florent.

Iſaias.

395. Cum Iſaias valdè ſublimè, & altè, ac ad vivum explicat omnia Chriſti myſteria, dictus eſt Propheta Evangelicus; unde ait D. Hieronymus in Prologo, *Qui Iſaiam legerit, verſari ſe putet in Evangelio* Floruit circa annum Mundi 3137. ante Chriſtum natum penè 813. ſub Manaſſe Rege; ſerra diſſectus eſt à Capite, ut tradunt D. Dorotheus, D. Epiphanius, D. Iſidorus in vita Iſaiæ. D. Hieronymus lib. 15. in Iſaiam. D. Chryſoſtom. epiſtol. ad Cyriacum, & de eo ſic habet Martyrolog. Romanum. 6. die Iulij: *In Iudæa ſancti Iſaiæ prophetæ, qui ſub Manaſſe Rege ſectus in duas partes occubuit.* & D. Iuſtinus in Dialog. contra Tryphonem, & Tertullian. lib. 3. contra Marcion. Serram fuiſſe ligneam, ut tormentum eſſet prolixius, & crudelius, dicunt.

D Hieron. Salianus. D. Doroth. D. Epiphan. D. Iſidor. D. Hieron. D. Chryſ. Martyrol. Romanum. D. Iuſtin. Tertullian.

396. Auctor eſt ſui libri ſeu Prophetiæ, ut initium ipſius libri demonſtrat, dicens: *viſio Iſaiæ Prophetæ filij Amos*, & Maximè dubitatur an Canticum illud, quod habetur cap. 38. *Ego dixi in dimidio dierum meorum*, decantatum pro ſanitate Regis Ezechiæ, cum convaluiſſet: An pronuntiatum fuerit ab ipſomet Rege, velut aliqui volunt, an ab ipſo Iſaia, in perſonna tamen Regis? Primum mihi videtur probabilius, tum ex ſtylo, tum Titulo in ipſo *cap.* 38. *n.* 9. ubi dicitur, *Scriptura Ezechiæ Regis cum ægrotaſſet, & convaluiſſet ab infirmitate ſua*; & inde Arias Montanus arbitratur, iuſſu Ezechiæ huius Cantici varia exemplaria miſſa fuiſſe per varias regiones, ut notitia, ac memoris tanti beneficij ad omnes perveniſſet: Cumque Iſaias Regis mortem, ac ſalutem denunciaſſet, inde Propheta narrans hanc hiſtoriam, ejus Canticum inter ſua ſcripta apponit.

Iſai. 38. Titulus. Cantici. Arias.

Ieremias.

Præclariſſimus Propheta, in utero materno ſanctificatus, de quo ait D. Hieronym. in Prologo, *Virginitate ſua Evangelicum virum Chriſti Eccleſiæ dedicans.* Cùm in Ægyptum eſſet delatus, & prædixiſſet Regem Ægypti Pharaonem, qui dictus eſt *Ephree*, vel *Vaphre*, à ſuis lapidatus, ut communiter teſtantur Sancti Patres, D. Hieronymus, Tertullianus, Dorothæus, D. Epiphanius, & alij: & teſtatur Martyrol. Roman. 1. die Maij: *In Ægypto Sancti Ieremiæ Prophetæ, qui à populo lapidibus obrutus apud Taphnas occubuit.* Quod contigit anno mundi 3448. ante Chriſtum natum 605. apud Salianum *ibi. n.* 15. 397.

Ierem. 32. D. Hieron. Tertull. Doroth. D. Epiphan. Mart. Rom. Salian.

Ieremias ſcripſit librum ſuæ Prophetiæ, ut patet ex eius exordio, *Verba Ieremiæ filij Helciæ, &c.* Quem librum ipſo Ieremia dictante ſcripſit Baruch eius Amanuenſis, ut patet *ex cap.* 32. *num.* 4 Aliud volumen ſcripſit Ieremias, quem per Sariam miſit in Babyloniam, dicens ei, ut librum legeret in Babylonia. *Cumque compleveris legere librum iſtum, ligabis ad eum lapidem, & proiicies illum in medium Euphratem, & dices: ſic ſubmergetur Babylon, & non conſurget*, cap. 51. num. 63. Et ut notat Sanchez, *ibi*, quamvis non habeamus expreſsè ea, quæ in illo libro continebantur, tamen erat de ruina, ac devaſtatione Babylonis, quæ habentur *cap.* 51. & 52. Fecit etiam libros de emptione cujuſdam agri, ad quo iuxta multos alludit D. Matth. 27. *n.* 9. & præcepit Baruch: *Sume libros iſtos, & pones eos in vaſe fictili, ut permanere poſſint diebus multis*, Ierem. cap. 32. n. 14. Et quamvis ſciamus materiam libri, quæ erat de emptione, ſtylum, & formam ignoramus. Compoſuit ſuper mortem Ioſiæ multas lamentiones, 2. Paral. 35. *n.* 25. quas Threnos eſſe diximus ſuprà. Tertium aliud volumen Ieremiæ, de abſcondito igne, tabernaculu, & arca, & præceptis, quæ dedit tranſmigrantibus in Babylonem, tantum habemus notitiam ex his, quæ ſcripta ſunt, 2. Machab. *cap.* 2. *num.* 1. 398.

Ierem. 32. Ierem. 51. Sanchez. Matth. 27. Ierem. 32. 2 par 35. 2. Machab.

Ezechiel.

Fuit vir præclariſſimus, & relicta fabella eorum, qui dixerunt Ezechielem fuiſſe Pythagoram, ut refert Clemens Alexandr. *lib.* 1. *ſtromatum*, quòd eſt pluſquàm falſum. Nam Ezechiel erat ex Iudæis Iſraëlita? Pythagoras ex Samo Inſula prodit, & Græcus erat; Deinde docuit tranſmigrationem animarum de uno corpore in aliod, non ſolùm hominis, ſed etiã beſtiarum, quòd expreſſè repugnat cum his, quæ Ezechiel ex divino oraculo clamat de animo ad ſua oſſa ad carnem redeunte, *cap.* 37 Ezechiel fuit vir ſanctiſſimus, & glorioſus Martyr, de eo ait Martyrolog. Romanum die 10. Aprilis: *Ezechielis Prophetæ, qui a iudice populi Iſrael, quod eum de cultu idolorum argueret,* 399

Clemens. Ezech. 37. Martyrol. Roman.

argueret, apud Babyloniam interfectus est. Quod contigit ad annum mundi 3462 ante Christum natum 695.

400. Auctor fuit libri, qui sub eius nomine fertur. Unde id, quod aliqui dixerunt, inter quos
D. Isidor. est D. Isidorus *lib. 1. etymolog. cap. 6. & 1. de officiis*, partem huius libri scripsisse viros doctos ex Synagoga, nullum habet, nec ad hoc assignatur fundamentum, praeter hunc librum, quem prae manibus habemus. De alio illius
Tertull. libro testatur Tertullianus *lib. de carne Christi, cap. 35.* contra Valentianos, *Legimus*, inquit, *apud Ezechielem, de vacca illa, quae peperit, & non peperit.* Quod si talis liber verus est,
D. Epiph. & de B. Virgine loquitur, iuxta D. Epiphanium *lib. 1. contra heresim Ebionitarum*, ac Clementem Alexandrinum *lib. 7. Stromatum*, *Peperit* verum filium Christum Iesum nostrum Salvatorem: *non Peperit* ut aliae mulieres, ex virili semine, ac cum dolore.

Daniel.

410. Vir magnus, & praeclarus, quem communiter
Pinto. Expositores Pinto, Benedictus Pereira,
Pereira. Martyrem dicunt, & appellant, qui ob cultum, & Dei venerationem bis missus est vivus, integro, ac generoso animo in lacum leonum, ut ab ipsis devoraretur, *cap. 6. n. 16. & cap. 14. num. 30.* & tamen divina virtute liber evasit; sicut Ioannes Evangelista Romae missus est in ferventis olei dolium, à quo Dei gratia illaesus exivit, & tamen ut verus Martyr ab Ecclesia veneratur, quia si Martyrium defuit, voluntas non defuit, quod eodem modo possumus dicere de Daniele. Ipse floruit anno mundi 3472. ante Christum natum 581.
Salianus. iuxta Salianum *n. 17.*

402. Conveniunt omnes Catholici, quòd Daniel Propheta sit Auctor sui libri, ut ex-
Cap. 8. pressè patet ex multis locis *cap. 8. numero 1.* ait *anno tertio Regis Balthasar, visio appa-*
Cap. 91. *ruit mihi.* Et rursus cap. 9. numero 2. *Anno uno Regni eius, ego Daniel intellexi in libris numerum annorum.* Nec obstat id, quod
Porphyr. obiicit Porphyrius, qui post Anabaptistas, negat hunc librum esse à Daniele Propheta Sancto, sed ab alio eius nominis: nam
Ezech. 14. Ezechiel. 14. numero 14. *Quod si fuerint tres viri isti, Noe, Daniel, & Iob, ipsi iustitia sua liberabunt animas suas, filios autem, & filias suas non liberabunt.* Atqui Daniel Propheta fuit Virgo, & Eunuchus, & non habuit filios; ergo alius est diversus ab isto. Facilè respondetur: *Non liberabunt filios; & filias*, esto eos habuissent.

403. Difficultas tamen est de historia Belis *c. 14.*
Eufeb. Nam Eusebius, & Apollinarius iunior vo-
Apollinar. lunt esse partem cuiusdam historiae, seu Prophetiae, quam de alio quodam Sacerdote filio Abda, Abacuc filius Iuda, de Tribu Levi desumpserat. Quod confirmatur ex ti-
Septuag. tulo in historia Belis apud Septuaginta, qui ita habet, *Prophetia Abacchum filij Iuda, & de Tribu Levi.* Et post libri titulum historia sic incipit: *Homo quidam fuit Sacerdos, nomine Daniel, filius Abda, conviva Regis Babylonis.* Atqui Daniel Propheta, nec fuit filius Abda, nec Sacerdos; ergo Auctor, seu Scriptor illius historiae est alius.

Respondetur. Primò, quòd ille titulus in nostris Bibliis non habetur, & licet admittantur 404.
verba Septuaginta, optimè congruunt omnia Danielinam dicere possumus Patrem Danielis duo nomina habuisse pro more multorum Hebraeorum. Deinde non obstat, quod Daniel dicatur Sacerdos, quia ipse princeps fuit in aula Regis, & invenimus multoties in Scriptura, aulicos, & principes Sacerdotes vocari. 2 Re-
gum 8. n. 18. *Filij David Sacerdotes erant*, cum 2 Reg. 8.
tamen essent ex Tribu Iuda; dicebantur tamen Sacerdotes, non quia sacra cóficerent, sed quia principes, ac praecipui in aula erant *2. Reg. 20.* 2 Reg. 20.
n. 26. dicitur: *Ira autem Iairites erat Sacerdos David.* Chaldaeus vertit erat princeps.

Baruch.

De Baruch, eius librum cum epistola Ie- 405.
remiae *cap. 6.* negant esse Canonicum Calvi- Calvinus.
nus, Kemnitius, & alij novatores, & etiam
Catholici, Driedo *lib. 1. de scriptur. cap. ulti-* Driedo.
mo, videntur in hanc sententiam inclinare
Lyranus, & Carthusianus. Probant primò, Lyran.
quia D. Hieron. *in Prologo Galeato.* D. Gregor. Carthus.
Nazianz. *in Carm.* D. Damascen. *lib. 4. de fi-* D. Hieron.
de, cap. 18. Recensentes libros Canonicos. Ba- Damascen.
ruch omittunt. Secundò, quia non habetur in Canone Hebraeorum. Tertiò, Hebraicè
non invenitur scriptus, ut testatur D. Hiero- D. Hieron.
nym. phrasis ipsa Graeca est. Quartò, quia
cap. 6. num. 2. dicitur: *Eritis ibi septem gene-* Baruch. 6.
rationes, hoc est, ut communiter locus interpretatur Septuaginta annis iuxta vatici- Ierem. 25.
nium Ieremiae *cap. 25 num. 11.* valdè alienum est a phrasi Hebraea, ut generationis nomen pro decem annis summatur.

Dicendum est librum Baruch, & episto- 406.
lam Ieremiae, quae huius est libri pars, esse Canonicum. Et talis à Conciliis, ac sanctis Patribus recipitur, ac veneratur: à Laodiceno Concilio *Canon. 60.* iuxta translationem
Herveti, & à Florentino, Tridentino *sess. 4.* Trident.
Patres communiter, D. Cyprian. D. Hilar. Hervet.
D. Cyrill. Alexandr. Gregor. Nazianz. & D. Cyprian. D. Hilar.
Nyssenus, D. Ambros. & alij multi, quos ci- D. Cyrill.
tat, & maximè laudat Bellam. *lib. 1. de Ver-* D. Nazian.
bo Dei, cap. 8. D. Athanas. disertis verbis Bellarm.
Baruch inter Canonicos reponendum probat D. Athanas.
Grethserus *lib. 1. defens. cap. 8. §. quarto respondeo*, Videndus est Coccius *tom. 2. Thesauri Ca-* Gretserus.
tholici, lib. 6. art. 11. Coccius.

Nec argumenta opposita vim aliquam ha- 407.
bent. Patres recensentes libros Canonicos, Baruch omittunt, quia eum sub nomine Ieremiae comprehendunt; & saepè Patres referentes testimonia ex Baruch, ea Ieremiae nomine allegant, ut videre est in multis
locis adductis, ac allegatis à Cano *lib. 2.* Cano.
de locis cap. 11 ad primum. Ad secundum argumentum dicimus, multos libros esse in
Canone Christianorum, qui non fuerunt Hebraicus.
in Canone Hebraeorum, ut sunt libri *Machabaeorum, Tobiae, Iudith, Ecclesiastici, Sa-*
pientiae. Baruch autem, ut testatur D. Hie- D. Hieron.
ronymus in *Prologo in Ieremiam*, liber autem Baruch Hebraicè scriptus, licet originale intercidetit, & eius phrasis methodum, ac modum loquendi Hebraicè redolet. Ad tertium dicimus, quòd si aliquid probat, probat etiam, quòd liber nec Graecè fuerit scriptus,

ptus, quia tam apud Hebræos, quàm Græcos, generatio non sumitur pro spatio decem annorum; dicimus, quòd generationis nomine intelligitur longum temporis spatium, ut ex multis probant Villalpandus *tom. 3. in 1. de urbe lib. 3. cap. 1.* Fr. Anton. à Matre Dei *in Isagoge Præludio 1. dub. 12. n. 254.*

Villalpand. Fr. Anton.

408. Baruch fuit vir nobilis, ac nobilissimæ familiæ, ut testatur Josephus *lib. 10. Antiq. cap. 11.* Fuit socius, ac Amanuensis Jeremiæ, ut patet ex *Ierem. 32. num. 12. & 13.* ex quo omnes Patres colligunt Sapientiam, virtutem, patientiam, ac probitatem Baruch. Fuit etiam Propheta, utpote Auctor sui libri, ut statim dicam. Floruit ad annum mundi 3430. ante Christum natum 623.

Ioseph. Ierem 32.

409. Graves Patres tenent Baruch non esse Auctorem libri, sed tantùm Scriptorem, qui scripsit ea, quæ Jeremias dictavit. Et probant, quia alij Prophetæ incipiunt *visio Isaiæ*, aut alio modo, *verba Ieremiæ.* At aliter Baruch, *Et hæc verba libri, quæ scripsit Baruch*, ergo ipse non est Auctor libri, sed tantùm Scriptor. Tamen quòd ipse sit Auctor libri docent Divus Athanasius *quæst. 36. ad Antioch.* & etiam in Concilio Ephesino, D. Hieronym. D. Cyrillus Alexandrinus, & alij plures, & hoc indicat Titulus appositus in Biblia, *Liber Baruch*: quo nomine inter libros Canonicos recensetur à Concilio Tridentino, & Florentino, quòd autem ita inceperit, *Hæc verba, quæ scripsit Baruch*, Optimè Eusebius Nieremberg hoc refert ad humilitatem Baruch, qui noluit dicere sibi visionem factam; & ideò non ait, à quo illa scripta acceperit, sicut exprimit de epistola Missa à Jeremia, quæ refertur toto *cap. 6.* unde omnia ibi contenta sunt ex Ieremia.

Baruch. D. Athan. D. Hieron. D. Cyrill. Trident. Nieremberg. Baruch 6.

QUÆSTIO XXIII.

Quisnam Auctor Prophetarum minorum sit?

SUMMARIUM.

410 *Magna auctoritas Prophetarum minorum.*

411 *Dicuntur minores in brevitate scribendi, cùm sint æquales in magnitudine revelationum.*

412 *Omnes ab antiquis repositi sunt in uno volumine.*

413 *Catalogus duodecim Prophetarum Minorum, notatis aliquibus circa unumquemque in particulari.*

414 *An hi prophetæ Minores aliquid ampliùs scripserint, præter suas prophetias.*

415 *De tempore, ac ordine, quo scripserunt.*

410. Circa præclaram auctoritatem Prophetarum Minorum duo maximè notanda sunt. Tanta est eorum auctoritas, ut nullum viderim, aut legerim Scriptorem, etiam ex Hæreticis, qui eorum Canonicam auctoritatem deneget, vel etiam qui eorum libros aliis Auctoribus adscribat, nisi tantum ipsismet Prophetis, prout sua præfixa nomina habentur in Biblia.

Dicuntur Minores duodecim Prophetæ, minores per respectum ad quatuor; & hi dicuntur minores ob sermonis brevitatem, & quia pauciora, ac strictiùs scripserunt; non tamen minores in gravitate sententiarum, excellentia mysteriorum, ac magnitudine revelationum; ut notarunt D. Augustinus *lib. 18. de Civitate Dei, cap. 19.* Ruffinus *Præfatione in Oseam.* D. Cyrillus Allexandrinus, Theodoretus, Rupertus *in Præfatione ad ipsos*: ex quo ait D. Hieronymus *Proœmio in epistol. ad Philem. Si brevitas habetur contemptui: contemnatur Abdias, Nahum, Sophonias, & alij duodecim Prophetæ, in quibus tam mira, & grandia sunt, quæ feruntur, ut nescias utrùm brevitatem sermonum in illis demirari debeas, an magnitudinem sensuum.* 411.

D. August. Ruffin. D Cyrill. Theodoret. Rupert. D. Hieron.

Et quamvis unusquisque ex his duodecim Prophetis singillarim, ac separatim sua vaticinia scripserunt; tamen antiqui Hebræi Auctore Esdra sub Artaxerxe Longimano, ut refert Genebrardus *in sua Chronologia initio suæ ætatis*, duodecim Prophetarum vaticinia in uno volumine comprehenderunt, quos sequutus est Jesus Syracides *Eccles. 49. num. 12.* dum omnes duodecim Prophetas sub uno commendat elogio dicens: *Duodecim Prophetarum ossa pullulant de loco suo.* Quamvis mortui, ut explicaot Jansenius, & alij Commentatores, eorum ossa, seu ossicula pullulant, & clamant adventum Christi Jesu veri Messiæ, ac filij Dei, clamant, & prædicant eorum eximium virtutem, ac sanctitatem, qua meruerunt à Deo, tot, & tantis revelationibus illustrari, ut ait D. Dorothæus in vita Prophetarum. 412.

Genebrard. Eccles. 49. Iansen.

Primus *Oseas*, Isaiæ coævus, cuius illa magna est laus, quòd ipse ante Isaiam, ac alios Prophetas, vaticinatus est, suaque vaticinia scriptis dedit. Sic ipse ait cap. 1. num. 2. *Principium loquendi Domino in Osee*; id est, Dominus primo ante alios Prophetas, locutus est ipsi Osee. Ita explicant D. Hieron. Rupert. Haymo, Vatabl. Albert. Magn. Cardinalis Hugo, D. Basilius, & Ruffin, *in cap. 1. Isaiæ.* Oseas ex radice Hebræa, ut notant Interpretes, idem est, ac *Salvator.* Ipsum inter Sanctos adscribit Martyrol Rom. die 4. Iulij. Floruit anno mundi 3227. ante Christum natum 826. 413.

Osee. 1. D Hieron. Rupert. Haymon. Vatabl. Albert. Martyrol.

Secundus *Ioël*, qui prophetavit tempore Osee, & ex radice Hebraica, ut notat Sanchez, Idem est, ac *latitudo Dei*, seu *Deus aperiens*, quia *cap. 3.* prophetat secundum Christi in Valle Iosaphat adventum in ultima die judicij proferens sententiam damnationis in reprobos, & electionis ad gloriam in bonos; & cum inter Sanctos numerat Martyrol. Roman. die 13. Julij. Floruit cum Osea anno mundi 3227. ante Christum 826.

Sanchez. Martyrol.

Tertius *Amos*, id est oneratus, de cuius Martyrio facit mentionem Martyrol. Rom. die 31. Martij, de quo testantur D. Isidorus *lib. de vita, & obitu Sanctorum, cap. 43.* D. Epiphanius *lib. de vita, & interitu Prophetarum, cap. 12.* Divus Dorothæus *in Synopsi, cap. 2.* & Divus Cyrillus *in Præfatione* sub Amasia Rege contritos esse Prophetæ dentes, *argueret,*

Roman. D. Isidor. D. Epiph. D. Doroth. D. Cyril.

apud

tes, & tam edentulus Dei laudes prædicabat Cœpit vaticinare, anno mundi 3148. ante Christum 805.

Quartus *Abdias*, quem Divus Dorothæus, D. Epiphan. citati dicunt fuisse discipulum Eliæ. Uno tantum capite suum vaticinium D. Isidor. comprehendit, quocirca de eo ait Divus Isidorus libro Allegoric. sacræ Scripturæ *Abdias, id est servus Domini, inter omnes prophetas brevior numero verborum, sed gratia* Martyrol. *mysteriorum æqualis*. De eo facit mentionem Martyrol. Romanum die 14. Iunij, & 19. Novembris Floruit anno mundi 3155. ante Christum 798.

Quintus *Ionas*, cuius hæc est præclara excellentia, quòd inter omnes Prophetas ipse singulariter fuerit figura, ac umbra Christi Domini ex ore eius dicentis: *Sicut fuit Ionas in ventre Ceti, tribus diebus, & tribus* Matth. 12. *noctibus, sic erit filius hominis in corde ter-* D. August. *ra tribus diebus, & tribus noctibus*, Matth. 12. num. 40. unde ait Divus Augustinus lib. 18. de Civitate Dei, cap. 30. *Ionas non tantum sermone, quàm sua quadam passione prophetavit, profectò apertiùs, quam si eius mortem, & resurrectionem voce clamaret*. De quo multa dixi *tom. 3. cap. 24. quæstione* 12. 13. 14. *Inter Sanctos* inscribitur à Martyrologio Romano die 13. Iulij. Eius historia, ac prædicatio refertur ad annum 3212. ante Christum 841.

Martyrol. Sextus *Michæas*, cuius Martyrium testatur Martyrolog. Roman. die 15. Ianuarij, in quo ita legitur: *In Iudæa Sanctorum Habacuc, & Michææ prophetarum, quorum corpora sub Theodosio seniore divina revelatione inventa*. Quod etiam habet Menologium Græcum; de qua revelatione faciunt mentionem Soxomenus Cassiodorus, & alij relati à Ba- D. Epiphan. ronio in notis ad Martyrolog. Divus Epiphanius *de vita Prophetarum*, quòd cùm Michæas argueret Regem Achab de sua idololatria à filio eius Ioram ex alto loco præcipitatus, occubuit. Theophilus inquit, quòd gladio occisus, anno mundi 3290. ante Christum 767. Salian. *n.* 2.

Septimus *Nahum*, cuius nomen, teste D. Epiph. Divo Hieronymo interpretatur *Consolator*, dat consolationem populo de captivitate in Martyrol. Assyriis. De eo scribit Martyrol. Roman. 1. die Decembris; *Nahum Propheta in Begabar quiescentis*, quæ reputatur patria sua. De Ioseph. eo multa scribunt Ioseph. *de Antiquitate lib.* 9. D. Epiph. *cap.* 11. D. Epiphanius *de vita Prophet. cap.* 17. D. Doroth. D. Hieronym. *Proœmio in Nahum*. D. Doroth. *in Synopsi*, circa annum mundi 3315. ante Christum 738. Salian. *n* 19. & 20.

Octavus est *Habacuc*, cuius nomen ex radice Hebraica, idem est ac *luctator*, seu *amplexator*; de quo pro magna eius laude D. Hieron. ait Divus Hieronymus in Prologo Galeato. *Habacuc luctator fortis, & rigidus, super custodiam suam, & figit gradum super munitionem suam, ut Christum in cruce contempletur: operuit cælos gloria eius, & laudis eius plena est terra: Splendor eius ut lux erit, cornua in manibus eius; ibi abscondita est fortitudo eius*. Et quamvis aliqui dicant, quòd est ille, qui detulit panes ad Danielem in lacum, alius tamen est diver-

Sylveira Opuscula.

sus ab eo, licèt eiusdem nominis, ut tenent Genebrardus in *Chronolog.* Ribeira, Sanchez, Cornelius *in Proœmio in Habacuc*; de eius gloriosa morte facit mentionem Martyrolog. Roman. simul cum Michæa Propheta die 15. Ianuarij, ut dixi suprà Menolog. Græcorum eos dividit, Habacuc celebrat die 2. Novembris; Michæam die 14. Ianuarij Floruit anno mundi 3327. ante Christum 727. Genebrard. Ribeira. Sanchez. Cornelius. Martyrol.

Nonus *Sophonias*, de quo ait Divus Hieronymus in Prologo. *Nomen Sophoniæ alij speculum, alij arcanum Domini transtulerunt. Sive specula igitur, sive absconditum Domini interpretetur, utrumque Prophetæ convenit*, Ipse ergo Propheta, qui erat in specula, & in sublimibus constitutus non erat Domini mysteria. De eo multa scribunt D. Epiphanius D. Dorothæus, Divus Isidorus *in vita Sophoniæ*. Prophetavit tempore Hieremiæ; destruxit excelsa, & idola; Ierusalem reduxit ad adorationem, & cultum veri Dei, cumque Sanctorum Catalogo ascribit Martyrolog. Roman. die 3. Decembris, & eodem die habetur in Menologio Græcorum anno mundi 3395. ante Christum 659. Salianus *num.* 4. D. Hieron. D. Epiph. D. Doroth. D. Isidor. Martyrol.

Decimus est *Aggæus*, de quo sic scribit Divus Hieronymus ad Paulinum. *Aggæus festivus, & lætus, qui seminavit in lacrymis, ut in gaudio meteret, destructum templum ædificat, Deum Patrem inducit loquentem, adhuc modicum, & commovebo cœlum, & terram, mare, & aridam, & movebo omnes, & veniet desideratus cunctis gentibus*; nempe Christus Iesus verus Messias natus ex Maria Virgine, qui suo sacratissimo adventu, magnum dicto festivum dedit, ac intulit universo mundo. Inde Angelus Pastoribus decantavit: *Annuntio vobis gaudium magnum, quia natus est vobis Salvator*. Aggæum Prophetam annumerat Martyrologium Romanum inter Sanctos die 4. Iulij. Prophetavit anno mundi 3431. ante Christum natum 519. Luc. 2. Martyrol.

Undecimus est *Zacharias*, & iuxta Divum Hieronymum, Epiphanium, Dorothæum, Isidorum rectè docetur, quòd Zacharias optimo iure memoria Domini dicitur, quia omnia mirabilia, quæ Deus per Prophetas sparsim prædixerat, in hoc uno utpote penultimo Prophetarum, tanquam memoriam sibi fecit, ac recapitulavit, ut notum fiat omnibus, quòd Deus sibi ipsi memoria est suorum mirabilium. An verò iste sit Zacharias, de quo Christus loquitur *in Evangel.* 23. *Matth. num.* 35. ex multis rationibus pars negativa est probabilior, utpote communior apud Sanctos Patres, ut dixi *tom.* 4. *cap* 4. *d.* 9. *per totum*. De eo facit mentionem Martyrologium Romanum die 6. Septembris. Aggæus & Zacharias cœperunt prophetare anno mundi 3431. ante Christi nativitatem 519. D. Hieron. D. Epiph. D. Doroth. D. Isidor. Matth. 23. Martyrol.

Duodecimus *Malachias*, & quisnam esset? longa quæstio. Origenes existimat esse Angelum corpore humano, quod apertè refutat Divus Hieronymus. Alij dixerunt esse Esdram, quod ex computatione temporum clare reijciunt Commentatores. Fuit ergo quædam persona humana, & ultimus Propheta-

F 2 rum,

D.Epiphan. rum De eo sic scribit Divus Epiphanius libro de vita Propheratum : *Malachias ab ineunte atate , dumque iuvenis esset , vitam inculpabilem egisse fertur , cúmque populus universus eum ut virum , non minore Sanctimonia , quam mansuetudine praditum coleret , indiderunt illi nomen* , Malachi , id est Angelus : *Erat quippe forma oppido quam prastanti.* Et ita iuxta suum nomen , quod est Angelus, frequenter cum Angelis , & de Angelis loquitur *cap.2 num.7.* Sacerdotem vocat Angelum. Et *cap.* 3. Christum , & Baptistam Angelos dicit : *Ecce ego mitto Angelum meum* : scilicet Baptistam ; *Et statim veniet ad templum suum Dominator , quem vos quaritis , & Angelus testamenti* , scilicet novi , qui est Christus Dominus. De Malachia Propheta legitur in Martyrologio Romano die 14.Januarij Floruit circa annum mundi 3573. septimo anno Artaxerxis ante Christum 489.

414. Inquires tamen , an hi Prophetæ , præter suas Prophetias , quas habemus in Biblia , aliquid ampliùs propheraverint ? nam in
Psalm.137. Psalm. 145. multis Psalmis legimus præfixos hos titulos , Aggæi , & Zachariæ , ut in Psalmo 137. 145. 147. & 148. & in Psalm. 145. inscriptum legitur *Alleluia Aggai , & Zacharia.* Ad hanc difficultatem jam respondi suprà *quast.* 15. *num.* 425. quòd nempe David illos Psalmos composuit , prævidens spiritu prophetico,quod illi Psalmi ab illis Prophetis pro reditu à captivitate erant decantandi , ut dixi citato loco.

415. Quæres secundò. Quo tempore , & ordine scripserunt ? Maximè à me venerantur ordo appositus in Biblia. Quod etiam patet ex
Salian. eorum annis prænotatis juxta computum Saliani , quem secutus sum. Solùm Jonas præcedit tempore Abdiam ferè quadraginta annis ; quia in principio omnium Prophetarum ponitur Oseas ; incipit enim ipse *principium loquendi Domino in Osee.* Et Joël , Abdiasve fuerunt contenpotanei cum ipso Osea , ut
D.Hieron. testatur D. Hieronymus *in cap.* 1. *Osee.* Et ideo fortè , quia contemporanei simul appositi sunt Septuaginta in Codice Vatica-
Septuag. no. 1. Oseas. 2. Amos. 3. Michæas. 4. Joël. 5. Abdias. 6. Jonas. 7. Nahum. 8. Abacuc. 9. Sophonias. 10. Aggæus. 11. Zacharias. 12. Malachias.

QUÆSTIO XXIV.

Quis est Auctor librorum Machabæorum.

SUMMARIUM

Os libros non esse Canonicos tenent Hæretici,Lutherus, Anabaptistæ , prout familiare est , illis libris quibus sua dognata convelluntur divinam auctoritatem denegare. 416.
Tamen certum de fide est hos duos libros esse Canonicos.Ita definitum est in 3.Concil.Carthag.*Can.*4.Trident.*sess.*4.Innocent. I. *epist.* 3. *ad Exuperium.* Gelasius I *in Decreto de libris Canonicis.*Et quamvis hi duo libri non fuerint in Antiquo Hebræorum Canone composito ab Esdra;cum hæc historia Machabæorũ post ipsum Esdram contigerit , positi sunt in alio Canone Hæbræorum, ut colligitur ex Joseph in calce libri , quem de Machabæis scripsit,& tenent Genebrardus *lib.* 2. *Chronologia ad annum.*3860 *num.*10.videndus est Bellarm.*lib. de Verbo Dei, cap.*5. Sixtus Senens. *lib.*8. *Biblioth.* Serarius *hic in Machab.* Carthag. Trident. Innocent. Iosephus Genebrard. Bellarm. Sixtus. Serarius.

Quis Auctor librorum ?

Quæstio longa, & satis difficilis;itaut à diversis Auctoribus octo Scriptores horum librorum referantur, scilicet Josephus Flavius, Philo Alex. Joannes Hircanus, Judas Essenus, Simon Machabæus ; Jason Cyrenensis,Judas Machabæus,Senatus Jerosolymitanus:& conveniunt ferè omnes,quòd non utriusque libri idem est Auctor : nam primus liber scriptus est per modum historiæ,secundus per modum epistolæ ad fratres , qui erant dispersi per Ægyptum. 417.

In tanta rerum varietate probabilius videtur , quòd primus liber Machabæorum fuerit scriptus à Joanne Hircano,Simonis filio,quia Sacerdos , & Pontifex, & etiam Propheta,ut statim dicam : nam ut iam dixi, & in confesso est apud omnes teste Josepho *lib.*1. *contra Appionem* , Pontificibus,ac Sacerdotibus cura demandata est,gentis suæ historias conscribere , ac pertexere;in quo officio,ac munere Joannes Hircanus non poterat deficere.Quare diligenter post brevem introductionem; quædam describit capita persecutionum à gestis Mathathiæ avi,& accuratè Judæ,& Jonathæ,ac patetis sui gesta prosequitur,& in parentis sui morte terminat historiã,quia nihil sibi amplius propofuerat agere.Hoc autẽ præter sui officij curã, quæ ei eminebat, optimè potuit præstare ipse Joannes Hircanus,quia ipse majori, quam Pater, & patruus abundavit otio ,ut Auctor est Josephus *lib.*3. *c.*18.*in fine* 31 annis cùm potestate præfuit,& insuper prophetiæ dono illustratus est , ut habet ipsemet Josephus citato *lib.* 13.*cap.* 20. qui ait , *Hircanus moritur anno Imperij* 31.*tribus maximis à Deo habitus dignus honoribus , principatu gentis Iudaorum, & Pontificatu , & Prophetia.* 418. Iosephus Iosephus.

Secundus liber Machabæorum, certum est, quòd totus hic liber desumptus est ex scriptis magni , ac præclarissimi viri Jasonis Cyrinæi ; ut Auctor , seu collector istius libri , testatur 2. *Machab. cap.* 2. *num.* 24. ubi ait : *Itaque à Iasone Cyrao quinque libris comprehensa, tentavimus nos, uno volumine breviare.* Et postea subdit num. 27. *Et nobis quidam ipsis,qui hoc opus breviandi causa suscepimus,non* 419. 2.Macha.2

facilem

facilem laborem, imò verò negotium plenum vigiliarum, & sudoris assumpsimus.

420. Honor. Rabban. Summa omnium difficultas est, quisnam horum fuerit collector? Honorius Augustod. dicit Philonem. Rabbanus, & Sixtus Senensis, Senatum Ierosolymitanum: in quam sententiam inclinant Sanchez. Cornelius. D. Isidor. Sanchez, & Cornelius *in Prologo huius libri* Tamen, ut rectè dicunt Rabbanus *lib. 5. de universo, cap. 4.* Divus Isidorus *lib. 1. de Scriptoribus Ecclesiasticis*, qui dicunt Auctores, seu Scriptores horum librorum Machabæorum, nobis ignotos, soli Deo cognitos.

421. Proinde tamen quantum coniecturari possimus, dicendum est, quòd Auctor huius epistolæ; ac consequenter totius libri secũdi Machabæorum, fuit Iudas Essenus cum Senatu Rupertus. Seratius. Salianus. Mariañ. Lahay. Lib. 2. Machab. 1. Iudæorum, Ita Rupert. *lib. 10 de victor. verbi; c. 15.* Serarius, Salianus, Mariana, Ioannes de Lahay *Prologo in Bibliam Max sect. 15. c. 22.* Nam *lib 2. c. 1. n. 10.* dicitur *Anno centesimo octogesimo octavo populus, qui est Ierosolymis, & in Iudæa, Senatusque, & Iudas Aristobulo magistro salutem, & sanitatem.* Ex quo meo videri clarè patet, quòd ipse fuit Auctor epistolæ, ac totius libri secundi. Deinde iste Iudas Essenus, ut ait Ioseph. *lib. 13, c. 19.* illo tempore ob donum Iosephus. prophetiæ, magnæ apud omnes æstimationis, ac auctoritatis erat, & post annos viginti Antigono Ioannis Hircani filio mortem prædixit, quæ paulo post secuta est. Additque Iosephus eius prædictiones nunquam fefellisse, sed re ipsa semper evenisse.

De idiomate, ac aliis.

422. De lingua, qua hi libri scripti sunt, quæres. Primus liber scriptus est Hebraicè, ut testatur D. Hieron. D. Hier. *in Prologo Galeato*. De posteriori, non negat Sanctus Doctor Hebraicè conscriptum; sed tantùm dicit Græcè reperiri, sed secundum librum Hebraicè fuisse conscriptum, insinuat Euseb. *in Chron. ad annum mundi* 4800 ubi ait *Machabæorum historia Hebræa hic Græcorum suppetas regnum: Verum hi libri inter divinas Scripturas non reperiuntur.* Intellige inter Hebræos. Tamen ratio hoc apertè suadet, quomodo est credibile, quòd ab Hebræis ad Hebræos Græci sermonis ignatos, scriberetur in lingua ipsis ignota, & non potiùs in lingua materna illis valdè nota. Si autem hic liber Hebraicè conscriptus non invenitur, hoc factum est iniuria temporum, ut multi libri perierunt. Illud tamen adverte Græcum Text. quem nunc habemus, non esse ex Septuaginta quia isti Interpretes, longè Machabæorum historiam præcesserunt, ferè ad spatium centum Septuaginta annorum. Nam Septuaginta floruerunt circa annum mundi 3775. Ut Resolutione sequenti dicam de Machabæis statim quoad Tempus.

423. Quæres tamen quo tempore contigit hæc historia Machabæorum? Videns Mathathias exterminium, quod fiebat in Ierusalem, Sancta profanabantur, leges conculcabantur; & magna hominum, ac Virginum cædes fiebat, itaut adimpleretur illud, quod dicitur in Psalmo: *Effuderunt sanguinem Sanctorum tuorum per circuitum in Ierusalem, & non erat qui sepeliret.* Fugit Mathatias cum filiis suis anno à creatione mundi iuxta Salianum, ac Torniel- Sallan.

Sylveira Opuscula.

lium 388. ante Christum 166. Et ipsa historia Machabæorum in secundo libro terminatur Torniel. cum apparitione Ieremiæ anno mundi 3893. ante Christum 162. apud Salianum eodem anno *num.* 58.

Circa nomen Machabæi multæ derivationes, ac significationes circumferuntur, ut videre 424. est in Eusebio *lib. 3. Histor. cap. 10.* Prima ex radice Hebraica, quod idem valet, ac percutere, & occidere, proindéque Machabæus idem est ac percussor, ac occisor. Alij aliter derivant, ut idem valeat, *ac quis fortis sicut ille?* quod maximè convenit Iudæ Machabæo ob suam singularem generositatem, ac fortitudinem, ob Euseb. quam comparatur, tanquam Leo in Sylva.

RESOLUTIO IV.

De variis versionibus, ac lectionibus sacræ Scripturæ, ac earum Auctoribus.

QUÆSTIO PRIMA.

De Editione, seu translatione septuaginta duorum interpretum.

SUMMARIUM.

425 *Quomodo hæc historia accidit, & vocati sunt a Ptolomæo, & n. 426.*
427 *An fuerint in cellulis separatis, & n. 428. 429. & 430.*
431 *Agitur de auctoritate D. Hieronymi, & Epiphanij, & n. 432. 433. & 434.*
435 *Quos libros transtulerint septuaginta; omnes nempe qui suo tempore erant in Canone Hebræorum, & n 436 437. 438. 439.*
440 *An in hac translatione adesset assistentia Spiritus sancti, & n. 441. 442.*
443 *In hac translatione aliquid dixerunt addendo, vel diminuendo ex dictamine Spiritus sancti, & n. 444.*
445 *Respondetur ad D. Hieron.*
456 *Tempore antiquo hæc translatio fuit authentica.*
447 *Variæ translationes factæ sunt; & numero 448. 449.*
450 *Hæc modo ex Vaticano est authentica, & num. 451. 452. 453.*

Historia rei gestæ.

ANNO à mundo condito 3775. ante Christum 278. iuxta Salianum, ut omittamus aliorum computationes. 425. Salianus. Ptolomæus (non ille Lagi filius, ut D. Iren. *l. 3, c. 25.* & Clem. Alex. *lib. 1. Stromat opinati sunt*) D. Iren. Clem. Alex. sed Ptolomæus Philadelphus, eius successor, ut affirmant Aristæas *tom. 2. Biblioth. veter. patrum.* Ioseph *lib. 12. Antiq. cap. 2.* Philo *lib. 2. de vita Moysis*, D. Epiphan. *lib. 2. de ponderibus & mensuris, n. 12.* Tertullian, *cap. 18. in Apologia, cap. 18.* D. August. *lib. 18. de Civit. cap. 4.* D. Athan. *in Synopsi.* Cum ergo ipse regnaret in Aristæas. Ioseph. Philo. D. Epiph. Tertull. D. August. D. Athan.

 Ægypto,

Ægypto, & Alexandriæ amplissimam Bibliothecam construxisset ex magna librorum copia, quos undique congregavit; & cum à Demetrio accepisset, quod Judæorum libri in magnum essent suæ Bibliothecæ ornamentum; tunc Rex illorum desiderio, missis legatis cum suis literis ad Eleazarum Pontificem, magno cum beneficio, concessa nempe libertate centum viginti millia Iudæorum, qui captivi in Ægypto tenebantur, multis aliis magnificis donariis, postulavit Rex ut ex unaquaque Tribu sex electos viros seniores, ac maximè peritos in lingua Græca, ac Hebraica, ei mitterent, ut fidelissimè ex Hebræo in Græcum libros sacros transferberent, ac interpretarentur eorum nomina particularia. Refert Aristæus *ubi supra*.

426. Annuit Eleazarus Regis votis, & electos septuaginta duos viros doctissimos, sex ex qualibet Tribu, cum & præstantissimis libris sacræ Scripturæ, eos remisit in Alexandriam Ægypti Metropolim, ubi Rex eos valdè benignè, ac honorificè excepit; & in Insula Pharo statuit hoc est in arce Alexandrina septem distante stadiis, ubi septuaginta duorum dierum spatio, totam transtulerunt Scripturam, Græcis characteribus scriptam.

An Cellulæ separatim.

427. Quæstio præsens est, an omnes septuaginta duo in una aula congregati scripserint, an in Cellulis separatis, unusquisque in sua? Tales cellulas separatas negat D. Hieronymus, itaut fabulam dicat hoc, & ita habet Præfatione in Pentateuch *Nescio quis primus Auctor Septuaginta cellulas Alexandriæ mendacio suo extruxerit, quibus divisi eadem scripserint*. Idem habet *Epistol* 104. & *epistol*. 107. Ipsum sequuntur aliqui Recentiores Masius *Præfat. in Iosue*. Titelman. *in Prologo Apologetico*. Bellarm. *lib*. 1. *De verbo Dei, cap*. 6. Eorum fundamentum unicum est, quia nec Aristæas, nec Iosephus de talibus cellulis faciunt mentionem.

D. Hieron.

428. Tamen opposita sententia affirmat Septuaginta Interpretes in singulis cellulis separatim suam versionem absque mutua collatione, ac collocutione fecisse, absolvisse. Ita testatur D. Iustinus, qui floruit circa annum Domini 150. Cellas asseverat, & earum vestigia se propriis oculis vidisse, non longè ab Alexandria, seque certissimè didicisse ab incolis illius loci, seque traditione à maioribus ita accepisse Verba Sancti Iustini appono: *Rex pari eum Interpretibus numero domunculas extrui præcepit, ut sigillatim pro se quisque interpretationem perficeret: illa cura quoque iis, qui operam eis dare iussi fuerant, ut omnibus quidem modis ipsis inservirent, à congressu autem mutuo illos prohiberent, quo exquisita interpretibus veritas ex ipsorum etiam consensu cognosci possit*. Et subdit maximè notandum: *Hæc vobis, viri Græci, non ut fabulam, neque ut confictam historiam renuntiamus, sed ut qui ipsi Alexandriæ fuerimus, & vestigia domunculárum apud Pharum, adhuc reliqua viderimus, & ab incolis, qui res patrias à majoribus per manus sibi traditas acceperunt, audicrimus, commemoramus*. Quid, maius, ac efficacius, quàm tam apertum testimonium à tam gravissimo, antiquissimo Patre, tam ex visu, quam ex auditu à patritiis, qui per manus res acceperant à suis maioribus.

Eandem sententiam communi ferè consensu docent alij Sancti Patres. Irenæus in eadem ferè ætate *lib*. 3. *cap*. 15. idem affirmat, *Ptolomæus metuens, ne fortè consentientes, eam veritatem, quæ esset in Scripturis absconderent per interpretationem, separans eos ab invicem, jussit omnes eandem interpretari Scripturam*. D. Cyrillus Hierosolymitanus *Cathec*. 4. qui floruit anno 400. sic ait, *Ne mutuo conspirarent prospiciens, in Insula Pharo singulis Interpretibus singulas domos distribuit, & unicuique separatim omnem Scripturam interpretarentur, mandavit*. Idem secuti D. Iustin. tenent D. Augustinus *lib*. 2. *de doctrina Christiana, cap*. 15. D. Hilar. *in Psalm*. 2. Philatrius *heres*. 4. & ex hoc miraculo cohærentis traditionis, eius auctoritatem colebant Clemens Alexandrin. *lib*, 1. *de Stromat*. D. Isidor. *lib*. 7. *de Divin. Officiis, cap*. 12. & communiter Sancti Patres, ac omnes ferè Auctores Catholici. Ex Iudæis multi. Iosephus Gorionides *c*. 16. *sui operis*, Philo *lib*, 2. *de vita Moysis*, & alij multi, quos Ioannes Morinus in suis exercitationibus refert. 429.

D. Irenæus. D. Cyrill. D. August. D. Hilar. Phylastr. Clem. Alex. Iosephus. Philo.

Singularis in hac re est D. Epiphanius *lib*. *de Mensuris*, & ex ipso Iustinian. *Novellis constit. Authen*. 49. *collat*. 10. qui binos Interpretes in singulis cellulis ponit, ac proinde triginta sex cellulas constituit. Hæc discordia tamen in concordiam facilè revocatur, quia ex ipso Sancto Doctore Epiphanio facilè colligitur, quòd quælibet cellula erat pariete divisa in duas, & ita in qualibet huiusmodi domuncula, erat unusquisque: nam addit Sanctus Pater id factum esse, ne possent congredi, ac combinari inter se, ergo quilibet erat in sua domuncula. 430.

Ad auctoritatem D. Hieronymi, magnam esse fatemur, tamen maximè præponderare auctoritatem omnium ferè Patrum, ac testimonium oculatum Sancti Iustini: D. autem Hieronymus, forsitan illud accepit ex relatione aliquorum, cùm autem tunc rea non esset bene explorata. Deinde totum fundamentum Divi Hieronymi fundatur in auctoritate negativa, quia Aristæas de tali separatione non facit mentionem; argumentum autem ab auctoritate negativa est valdè frivolum: nam multa fuerunt in antiquitate magna celebratione retenta, ac valdè communia, de quibus nec in sacra Scriptura, nec in aliquibus Auctoribus antiquis fit mentio, ut multis exemplis monstravi *Opusculo* 1. *Resol*. 3. *q*. 14. *n*. 122. 431.

Dices Autographum, quod Regi misit Eleazarus, ut testatur Aristæas, qui creditus fuit unus ex Septuaginta, in quo Divina lex, aureis literis, Hebraico idiomate conscripta erat. Ex quo benè infertur, non potuisse omnes separatim vertere textum, nam unus tantùm Codex, etsi omnibus iunctis poterat inservire, non tamen si essent ab invicem separati. 432.

Respondetur, quòd ut tradit Aristæas, prædictum auctographum tenuissimis membranis facili, ac solubili vinculo colligabatur, ac proinde facilè ipsum divisum Septuaginta duabus partibus, & inde unicuique pars sua 433.

unaqua

unaquaque die data; & ita singuli partes suas vertebant, ut indicat D. Epiphanius, proindéque Septuaginta duobus diebus, Septuaginta duorum translationes absolutæ sunt, quæ cum coram Rege, astantibus multis sapientissimis Ægyptiis, ac Iudæis, valde peritis linguæ Græcæ, & Hebraicæ, qui tunc Alexandriæ morabantur, legerentur, ac publicarentur, summo omnium applausu, ut fidelissimæ cum suo originali, ac miraculoso modò confectæ, cùm quælibet translatio ab altera, nec in uno verbo, ac apice discreparet, ab omnibus summopere veneratæ sunt. Dicam etiam, Septuaginta benè sciebant, quòd mittebantur in Ægyptum, ut sacrum Codicem verterent ex Hebræo in Græcum, proindeque valde verisimile, quòd unusquisque suum Codicem asportavit, ex quo quilibet suam translationem confecit.

Quot libros Septuaginta verterint;

435. Prima sententia tenet Septuaginta solùm Pentateuchum transtulisse. Ita videtur colligi
Ioseph. ex Iosepho *Præfat. ad libros de Antiq. & ex*
Aristæas. *lib.* 12. *cap.* 2. & ex Aristæa, & Philone *lib.* 2.
Philo. *de vita Moysis*, dicunt enim, Septuaginta solos libros legis interpretatos fuisse.

436. Vera sententia est Septuaginta vertisse om-
D. Irenæus. nes libros, qui suo tempore erant in Canone
D. Iustin. Antiquo Hebræorum. Ita D. Irenæus *lib.* 3. *c.* 15.
Clem Alex. Iustinus *in Dialogo cum Tryphone*, Clemens
Eusebius. Alexandr. *lib* 1. *stromat.* Eusebius *de Præparat.*
Chrysost. *lib* 8. *cap.* 1 Chrysostom. *homil* 4. *in Genes.* & alij asserentes ab Eleazaro non solùm missos fuisse libros Moysis, sed etiam universa volumina veteris testamenti; imò in multis ferè totam lectionem Septuaginta paucis exceptis retinuit D. Hieronymus, ut infrà dicam, *q.* 10. *num.* 21. & in Biblia Fortunati lectionem Septuaginta invenies in libris Tobiæ, & Iudith, quia in sexta Synodo Hebræorum in Canone reposita sunt, ut testatur Genebrard. *anno* 3 6. *num.* 10. ut suprà dixi.

537. Probatur hæc sententia; primò Ptolomæus librorum affectissimus, Bibliothecam suam ditare voluit, omnibus Codicibus, quos alicubi cognoverat haberi, & inde à Iudæis postulavit, ut non solùm Pentateuchum ad se mitterent sed etiam omnes libros sacros, aliàs non fuisset satisfactum Regis desiderio, ac postulationi, si sciret omnes libros ad se non mitti; ergo dicendum, quòd omnes libri fuerunt missi, & omnes translati à Septuaginta. Secun-
Apostoli. dò, quoniam Christus Dominus & Apostoli in citandis Prophetarum verbis, sæpe utuntur Græca versione, ipsorum autem tempore, non erat alia Græca versio præter Septuaginta.

438. Tertiò, quia Rex vehementissimè affectabat ex omnibus mundi partibus omnes libros ad se adducere ad amplificandam magnitudinem suæ Bibliothecæ, in qua jam ultra viginti librorum erant myriades, id est ducenta millia; & præcipuè cum Demetrius hujus Bibliothecæ Præpositus, eo tempore, ut Aristæas inquit, curaret, ut librorum numerus quinquaginta myriades, id est quingentena millia librorum adimpleret; ergo sine dubio omnes missi sunt, & translati.

Quartò probatur, quia hæc translatio facta à Septuaginta, ut miraculosa habetur, & 349.
veneratur ab omnibus, non solùm in summa eorum cohærentia, ac uniformitate, cùm nec in uno verbo unus ab altero discreparet,
ut notant citati Patres, & Auctores, Aristæas, Aristæas
D. Iustin. Irenæus, Cyrill. Ierosolym. August. D. Iustin.
Philo Hebræus, Iosephus, & alij; sed etiam D Irenæ.
in hoc maximé miraculosa, quòd in Septua- D Cyrill.
ginta duorum dierum spatio suam translatio- D. August.
nem absolverint, quód non erat mirum, si so- Philo.
lùm quinque libros Moysis transtulissent, ac vertissent.

An in hac Septuaginta translatione adfuisset Spiritus sancti assistentia?

Certum est hanc versionem factam fuisse
à Septuaginta per peculiarem assistentiam Spi- 440.
ritus sancti influente suo magno, ac singularissimo dono, quod dicitur interpretatio sermonis, quod est Prophetiæ donum ut docet D. Thomas 2.2. *quæst.* 17. *art.* 2 *ad* 4. Et inde
Septuaginta Prophetæ dicuntur, & eos pro- D. Thom.
phetasse dicit D Augustinus *lib.* 4 *de Doctrina*
Christiana c. 7. ait: *Septuaginta interpretes divino* D. Thom.
Spiritu interpretati sunt, & lib. 18 *de Civit. c.* 43. ait: *Spiritus, qui in Prophetis erat, quando illa dixerunt, idem ipse erat in Septuaginta viris; quando illa interpretati sunt.* Quòd etiam jam antea dixerat Philo Hebræus *lib.* 1. *de vita*
Moysi, & ait: *Tanquam numine correpti pro-* D. August.
phetabant. Unde infert non tam interpretes, Philo.
sed potius Prophetas vocandos, & in hoc D. Iustin.
conveniunt omnes Patres, D. Iustin. Irenæus, Chrysost. *locis citatis.* D Irenæus.

Hoc autem donum interpretationis consi- D Chrys.
stit in singulari quodam auxilio Spiritus san- 441.
cti ad transferendum ad unguem ex una lingua in aliam, ita ut Interpres à dictantis mente non recedat, sed id verbis suis exprimat, quod auctor intendebat, ut docet Suar. 3 *part.*
quæst. 7. *art.* 8. *sect.* 2. §. *hoc constat*: & quia Suar.
verba Hebræa, & maximè sacræ scripturæ sub eadem voce multiplices sensus continent, in hoc maximè virtus Spiritus sancti resplenduit ut illum sensum Septuaginta designarent, qui principaliter erat à Deo intentus.

Probatur. Quia tanta cohærentia, ac uni-
formitas in septuaginta duobus hominibus, 442.
cùm existerent in cellulis separatis, absque ullo commercio locutionis inter se, fieri non potuit, nisi peculiari manu Dei: & esto concedamus, quòd omnes in componenda versione, simul essent, tamen quòd tot homines sapientia, doctrina, ac eruditione pleni, mutuo consensu, in unam sententiam, in unum loquendi modum, in unam verborum seriem, absque ulla discrepantia in minimo conspiraverint, id sine speciali Dei directione moraliter fieri non poterat; nam ubi est multitudo maximè sapientum, ibi est multa varietas sententiarum, tam quoad substantiam, quam quoad modum, ac dispositionem rerum, multumque tempus disputationibus, ac altercationibus conteritur; proindeque tam brevissimo tempore, Septuaginta duorum dierum spatio, quo tot librorum versionem perfecerunt, non poterant eam absolvere sine Dei assistente auxilio.

num. 50. Ecclesia Catholica plurimum debet)
in quo negotio per novem annos, à multis vi-
ris doctissimis, ac peritissimis insudatum est,
Greg. XIII. & hæc translatio incepta fuit mandato Gre-
gorij XIII. & perfecta est sub initium Pon-
Sixtus V. tificatus Sixti V.

450. Hæc translatio facta fuit, ut iam dixi, an-
no 1585. Codex autem ille Vaticanus, ante
mille, & ducentos annos literis, quas vocant
uncialibus exaratus erat, ut sic Hieronymi
tempora excedebat, qui anno Domini 422.
obiit. August. etiam obiit 45. Si ergo usque
ad tempora D. Hieronymi, ac D. Augustini,
ut authentica habebatur hæc versio, sanè
etiam hic Codex, qui præcedit Hieronymum,
& Augustinum sua antiquitate, ab omnibus
iudicatur correctior, & purior, & ab omnibus
censeri debet authenticus, & inde divina Pro-
videntia in Vaticano per tot sæcula annorum
est servatus ut legitimus, & verus. Ita hanc
Morinus. Bonfrer. sententiam tenent Morinus Bonfreretus, Ioan-
Lahay. nes de Lahay *Prolog. in Bibl. Max. sect.* 18. *c.* 8.
Desperius. §. *Affirmativa*; & Desperius apud ipsum.

451. Probatur; primò, quia Sixtus V. Summus
Sixtus V. Pontifex in suo diplomate præfixo versioni
Septuaginta ex Vaticano, sic inquit: *Volumus,
& sancimus ad Dei gloriam, & Ecclesiæ utili-
tatem, ut vetus testamentum iuxta Septuaginta
recognitum, & expositum, ab omnibus recipia-
tur, ac teneatur, non autem quomodocumque,
sed ut authentica versio.* Et prosequitur Sum-
mus Pontifex: *Prohibentes ne quis de hac nova
Græca editione audeat in posterum, vel addendo;
vel demendo quidquam immutare.*

452. Probatur ratione. Ecclesia non solet im-
probare lectionem, seu versionem, quam ali-
quando approbavit, ut authenticam, ac ve-
ram, & sinceram, sed olim, ut vidimus tem-
pore D. Hieronymi, & Augustini habebatur
ut authentica; & hæc auctoritas in lectione
Septuaginta non fuit immutata aliquo Eccle-
siæ decreto, & ut authentica est servata ab
Ecclesia in sua Bibliotheca; ergo adhuc ma-
net authentica. Confirmatur, quia ut argu-
mentatur Morinus, si loca adducta, ac allega-
ta ex Septuaginta inventa apud Origenem,
& sanctos Patres, conferas cum hæc editione
Vaticana, invenies summam uniformitatem,
ac cohærentiam, ut ovum ovo, lac lacti simi-
lius non sit. Nota tamen quòd hæc lectio Va-
ticana, quamvis authentica, non est Canoni-
ca, quia ab Ecclesia non est posita in Catalo-
logo librorum Canonicorum. Vide quæ dixi
suprà.

453. Dices; Concilium Tridentinum *sess.* 4. man-
dat ex omnibus editionibus Latinis, quod
solùm nostra vulgata habeatur ut authentica;
ergo auctoritas aliarum editionum videtur
abrogata. Respondetur quòd non ita est;
nam Concilium clarè loquitur de editioni-
bus Latinis; non verò loquitur de versioni-
bus, quæ fiunt ex Hebræo, vel Græco, ut
Septuaginta: Deinde loquitur de editione au-
thentica Canonica; hæc autem versio licet
sit authentica, non est Canonica.

QUÆSTIO II.

An Textus Hebraicus etiam nunc post D. Hieronymum sit authenticus;

SUMMARIUM.

PRimò notandum, quid sit authenticum, 454.
quòd deducitur à verbo Græco, quod si-
gnificat authoritatem, ac proinde Authenti-
cum idem est, ac illud quod habet auctori-
tatem; unde ait Iulianus Iurisconsultus, *tract.* Iulian.
de fide instrument. inde dicta sunt instrumenta
authentica, & scripta, quæ certam, & in- Andrad.
stam habent auctoritatem, & Andradius de
Payva *in defens. Concil. Trid. sess.* 4. dicit, quòd
illud appellatur Authenticum, quod fidem
certam, & publicam facit in iudicio.

Secundò notandum, ut certissimum, quòd 455.
usque ad tempora Christi D. sacri Codices
Hebræorum, erant legitimi, authentici, &
Canonici. Hoc optima ratione probat D. Origen.
Hieronimus, *in cap.* 6. *Isaiæ ex Origene*; quia
si Pharisæi corrumperent scripturas, ait D.
Hieronymus, *nunquam Dominus, & Aposto-* Hieron.
*li, qui cætera arguebant crimina in scribis, &
pharisæis, de hoc crimine, quod erat maximum
reticuissent*, sed hoc eis exprobrassent, & re-
darguissent, ut latè prosequitur sanctus Do-
ctor; quod etiam docet Tertullianus *in Apo-* Tertull.
log. cap. 18. *&* 19. D. Augustinus *Epist.* 19. *ad* D. August.
Hieron. Et sic communiter sancti, quia tunc
ille codex erat verus, & legitimus, inde Chri-
stus Dominus Scribas, & Pharisæos ad lectio-
nem sacræ Scripturæ adhortabatur, Ioan. 5. Ioan. 5.
num. 39. *Scrutamini Scripturas, quia illæ testi-
monium perhibent de me.* Et hoc etiam constat
ex multis aliis locis.

Tertiò certissimum est, quòd ille Textus 456.
Hebraicus, quo usus est, D. Hieron. *in sua ver* D. Hieron.
sione fuerit verus, & authenticus. In hoc con-
veniunt omnes Doctores: Et ratio est evidens
quia versio vulgata, quam recepit, & appro-
bat Ecclesia Catholica, ut authenticam, &

Canonicam ; eſt D. Hieron. ſecundum illius maiorem partem , qui Textum Hæbraicum Latinè interpretatus eſt ; unde ſequitur etiam ipſum fuiſſe autheuticum , nec enim maior poteſt eſſe auctoritas verſionis , quàm exemplaris , ad quod efformata eſt ; & ita hoc eſt verum , ut nullus debitet.

457. *An poſt tempus D.Hieronymi ?*

Controverſia eſt , an poſt tempus D. Hieronymi detur Textus Hebraicus , purus,integer , & incorruptus?Prima ſententia affirmat nullum dari hodie Textum Hebraicum , purum,ſincerum,& incorruptum.Ita Cano *lib.2. de locis,cap.15.* Iacobus de Valentia *Præfat. in Pſalte* , Procetus de Victoria contra Judæos *part. 1. cap. 15.* Lidanus *lib. de optimo genere interpretandi, cap. 11.* Leo Caſtrenſis *in Apologetico ad Commentt. Iſaia , cap. 17.* Salmeiron. *Prolog.4.* Ribeira *adcap. 12.Oſea, Marin. Præfatione in ſuum Theſaurum.* Fr. Anton.à Matre Dei,*Prælud.2.dub.6.num.50.* Titelm.*collat.ſuper*

458. *Epiſtolam ad Rom.*

Probant ſuam ſententiam.Primò', quia aliqua loca dantur in dicto Textu Hebraico. quæ non ſolùm differunt , ſed etiam opponuntur noſtræ vulgatæ,quam Trident.*ſeſſ.4.* jubet, ut nemo quovis prætextu audeat , vel præſumat eam reiicere , ac contradicere; ergo ille Textus Hebraicus non eſt legitimus. Et confirmatur , quia talia luca ex multiplici capite corrupta fuerunt , quia humana infirmitas ſæpè in libris exſcribendis in multos errores prolabitur , dum unam literam ponit pro alia , aut unam vocem pro alia ſubſtituit, aut literas tranſmutando , qui errores facilè à primis exſcribentibus ad ſequẽtes tranſeunt; & hoc maximè viſitur in characteribus Hebraicis ; nam poſito uno puncto in dextro,vel ſiniſtro cornu , totum ſignificatum diverſificat, ut notant Hebraizantes Xanctis Pagnin. Eugubin.Genebrard. cum Malveda *in Pſal.21.* Galatinus *lib. 8. in princip.* Marinus *in verb. caratt.*

Xantis Pag. Eugubinus. Malveda. Galatin. Marin.

459. Oppoſita ſententia communis , & vera eſt, quæ affirmat,quòd apud nos Catholicos Textus Hebraicus incorruptus, purus, ac ſincerus habetur & perſeverat ; ita D. Thom.*in Epiſt. ad Roman.*cap 9. nom. 12. *Quia maior ſerviet minori*, Burg.2. *part. ſcrutini. ſcript. diſc. 6. c. 1.* Eugubiuus *in Pentateuc.* Driedo *de Eccleſiaſt. Dogmatibus , cap.1.* Veiga *in Conc.Trid. cap.8.* Sixtus Senenſis *lib.8. in confut. hæreſ. 2. per totum , & hæreſ. 13. in finem.* Caiet. quem citat. Hieron. Rua.1. *part. controv. contr. 2. poſitiva* , Ioſephus à Coſta *de Chriſto revelato cap. 19.* cuius eſt Titulus Latina editio , poſt Concil. Trident,Ludovic.de Tena *Iſagoge lib. 1.diff 3. ſect.3.* Ioannes Deſpieres *lib de Auditore,ſcript. tract.1.de Text.Hebraico,diſp.3. dub. 2.* & ante hos Lytan.peritiſſimus in lingua Hebraica : hoc multis in locis docet præcipuè *in cap. ult. Numer. & in cap. 10. Iudicum.* Dixi in concluſione apud nos Catholicos:nam nunc perfidi Iudæi ipſum Textum Hebraicum multis perverſitatibus , erroribus , ac falſitatibus,pro ſua nequitia,ac malitia corruperunt.

D.Thom. Burgenſ. Eugubinus. Driedo. Viega. Sixt Senen. Caietan. Rua. Ioſeph. à Coſta. Deſpieres. Lytan.

460. Ante probationem Concluſionis ſoppono id , quod mihi eſt plus quàm certiſſimum , quòd ſacri Apoſtoli , ac Evangeliſtæ , diſcipulique Domini Ieſu-Chriſti , ac Diſcipuli Apoſtolurum ; multique alij viri ſanctiſſimi, qui ex Ieruſalem , ſeu Iudæa ad varias orbis partes venerunt , & Codices Hebraicos ſacræ Scripturæ ſecum aſportaverunt, qui pro tunc erant incorrupti , & authentici , ex quibus multi conſervantur,& retinentur in Vaticano per tot mille annos , ac in aliis Bibliothecis, & quamquam perfidia Iudaica , ut inquiunt citati Auctores , invidia, & malevolentia ſtimulata ac conata ſit tantum bonum divinæ ſcripturæ nobis eripere;ipſumque fontem ſermonum Dei veneno ſuæ perverſitatis inficere, nunquam tamen potuerunt , nam ſemper in Eccleſia Dei fuerunt viri ſancti , ac doctiſſimi , quorum opera , ac ſtudio Codices Hebraici ſunt cuſtoditi , ac conſervati , ex quibus tuto , ac firmiter poteſt Catholicus Doctor ſacros ,& veros ſenſus elicere , & Chriſtianæ Eccleſiæ dogmata confirmare , Iudæoſque ipſos de ſua falſitate redarguere , ac devincere , Eccleſiæque Catholicæ judicium,ac ſententiam defendere.

Imò ut bene notat Ludovicus de Tena citatus , divina Providentia eſt factum , ut ex illo horrendo excidio Ieroſolymitano , quod accidit anno 72.multi Iudæi , qui captivi ducti ſunt , vel fugerunt in aliquas partes , vel in ipſa Iudæa permanſerunt , ſecum aſportaruot , vel tenuerunt ipſos codices Hebraicos , qui tunc erant incorrupti , utpote tot ſæcola ante D. Hieronymum , tum ut Chriſti vaticinia non viderentur à nobis compoſita , ſed in manibus inimicorum habita ; tum ut etiam ipſi Iudæi ſecum aſportarent teſtimonia ſuæ perfidiæ , nequitiæ , ac malitiæ , cum tam apertis,& evidentibus vaticiniis nollent Chriſtum recipere , recognoſcere , ac adorare , ut verum Meſſiam , ac Filium Dei. 461. Tena.

Probatur. Primò noſtra Reſolutio .Textus Hebraicus olim, hoc eſt tempore D.Hieronymi , erat incorruptus , & authenticus , ut patet ex ſupra dictis in hac quæſtione;ergo etiã nunc eſt authenticus. Conſequentia patet ex his , quæ diximus de libris Canon. quia ſcriptura aliqua , quæ olim fuit authentica , ſemper manet authentica , nec Eccleſia poteſt reprobare id , quod aliquando approbavit, hoc enim eſſet Eccleſiam Eccleſiæ contrariare , & evertere illam ſcripturam , tanquam fidelem judicare , quæ iam erat approbata ; ergo ſi tempore Hieronymi Textus Hebraicus erat authenticus , & in Vaticano , & aliis Bibliothecis dantur Textus Hebraici à tempore D. Hieronymi, imò & antiquiores ; ergo habendi ſunt authentici. 462.

Reſpondent adverſarii , quòd Textus Hebraicus olim fuit purus , & ſincerus,nunc autem Iudæorum malitia eſt corruptus , & depravatus ; hoc prævidens Auguſtinus *lib. 15. De Civit.Dei, cap. 13.* ait : *Nullus prudens debet credere Iudæos tam longè , latéque diſperſos conveniſſe , & conſpiraſſe in ſacrorum voluminum corruptione.* Deinde nos fatemur , quòd perfidia,malitia,ac nequitia Iudæorum multi ſacri Codices ſunt corrupti , ad depravati;ſed loquimur de illis codicibus , ac textibus , qui ſemper fuerunt cuſtoditi, ac conſervati à ſanctis Patribus , ac Romanis Pontificibus , co- 463. D. Auguſt.

rumque

Arias. rumque exemplatibus : de quo ait Arias Mooran. in Biblia Reg. Præfat. in Pentat. *In illo thesauro, quem Maseresh appellant, tanquam in sacra & fida quadam, custodia, summa diligentia, & maximo studio custodita, antiqua lectionis, reliquia monumenta, indicia, vestigia, exemplaque omnia continentur.*

464. Secundò probatur nostra sententia. In Ecclesia usque in hodiernum conservantur vetustissima Hebræorum volumina, in quibus significatis a verba cohærent, & sunt uniformia cum nostra vulgata quoad sensum, ut videtur denotare citatus
Arias. Arias Montanus linguarum peritissimus Deinde testimonia, quæ apud Patres reperiuntur scripta, ita habentur in hoc Codice Hebraico.

465. Origenes. Eusebius. D. Athan. D. Chrys. Dices. Frequenter Patres conquetuntur, ut Origenes, Eusebius, Divus Athanasius *lib. Advers. Iudaos*, D. Chrysostomus *ad Philip. cap. 3. homil.* 11. quòd Iudæi sacrum Textum multis falsitatibus, ac erroribus corrumpunt, quod apertè fatemur; nam sicut apud Iudæos omnia sunt falsa, depravata, ac iniqua, sic & Codices apud eos omni nequitia abundant: sicut etiam hæretici faciunt, qui non solum sacrum Textum, sed etiam sanctos Patres detrahentes, quæ faciunt contra suos errores, & alia in eorum favorem supponentes:
D. Chrys. Et de istis hæreticis loquitur D. Chrysostom. *citatus*, ut legenti patebit. Tamen semper suprema Dei providentia, in Ecclesia sua Deus conservavit, custodivit, ac retinuit vetustissima exemplaria tam Textus Hebraici, quàm Patrum in sua puritate, ac sinceritate, ad augmentum Christianæ puritatis, & destructionem oppositæ iniquitatis.

466. Bellarm. Ad primum argumentum contrariorum respondemus nostram vulgatam esse omnino conformem cum Textu Hebraico; hinc ait Bellarm. *lib. 2. de Verbo Dei*, cap. 3. *Quòd vulgata editio sit ex Hebræo translata, ipsa quodammodo clamat, dum penè ubique concordat*
Bañez. *cum Hebræo.* Et idem penè habet Bañez 1. *p. quæst.* 1. Ad confirmationem dicimus, quòd licet in libris exscribendis sæpè multi errores contingant, tamen alta Dei providentia, multo studio, multa vigilantia adhibita, semper in sua puritate, ac sinceritate conservati sunt, & habiti in Ecclesia.

467. Instant adversarij, quia Textus Hebraicus in multis videtur corruptus, quia habet verba, quæ in sua significatione multum distant
Gen. 6. à nostra vulgata, nam ubi nos habemus in nostra vulgata, Gen. 6. num. 3. *Non permanebit spiritus meus in homine, quia caro est.* Valdè
Arias. Oleaster. Caietan. Vatabl. Pagnin. diversimodè legunt ex Hebræo Arias, Oleaster: *Non contendet, non litigabit.* Caietanus; *Non iudicabit*, Vatabl. *Non disceptabit.* Pagnin. *Non erit in vagina.* Atqui hæc verba in suo sensu maximè distant à nostra vulgata, quæ pura, & sincera est; ergo ille Textus Hebraicus corruptus, & impurus.

468. Respondetur, quòd omnia optimè cohærent cum nostra vulgata, & eundem faciunt sensum. *Non permanebit spiritus meus in homine*, idem est non litigabit, non contendet, non iudicabit ampliùs spiritus meus ad inferendam, ac retribuendam pœnam, sed eam infligam educens gladium meum de vagina, & interficiet eos manus mea, quia caro est, quæ corruperat omnem viam suam.

Vtilitas Textus Hebraici.

Quamvis lectio nostræ vulgatæ semper sit omnibus præferenda, tamen ut optimè notat Bonfrer. *c.* 12. *Prolog. sect.* 3. Textus Hebraicus magnæ utilitatis est, sive ad emendanda, quæ in Latinam versionem Typographorum incuria irrepserint corrigenda, sive ad vocem, sententiamque in Latino Codice, Græcoque ambiguam enodandam: sive ad singulorum verborum, totiusque sententiæ vim meliùs percipiendam, sive ad literales sensus eruendos, qui sub eisdem apicibus Hebræis, ob linguæ fœcunditatem, latere possunt; quos una sua versione Latinum Græcumvè idioma exprimere non potest, sive ad novos aliquos sensus mysteriáque arcana detegenda, atque ut ipso puro fonte scripturæ Iudæi, ac hæretici confundantur, & convincantur. 469. Bonfret.

QUÆSTIO III.

Referuntur Versiones ex Textu Hebræo in Græcum.

SUMMARIUM.

470 *Multæ translationes referuntur.*
471 *Translatio Aquila & quisnam ille fuit.*
472 *Translatio facta a Symmacho, & quis ille fuerit.*
473 *Editio Theodotionis, & quis ille fuit.*
474 *Differentia inter tres editiones.*
475 *Quare in his non servatur ordo temporum.*
476 *Altera editio Hierichunte in doliis inventa.*
477 *Nicopolitana editio sub Alexandro Mamea.*
478 *Olim libri servabantur in vasis fictilibus.*
479 *Altera editio Origeniana ab Origene.*
480 *Altera editio a Luciano Martyre.*
481 *Altera editio edita ab Hesichio, & qui esset.*
482 *Excepta editione Septuaginta, solum de aliis extant fragmenta.*

POst Septuaginta editionem ex Textu Hebræo in Græcum, D Athanasius *in synopsi* septem affirmat. Aliqui ut Baron. *citand. novem.* Bellarm. *lib. 2 de Verbo Dei, cap.* 3. Vndecim proponit, & *cap.* 50. unam adiecit; & tandem aliqui tredecim. Et omissa illa, quæ dicitur facta ex mandato Alexandri Magni, quam licèt admittant Genebrardus *in Chronolog.* & Bellarm. *lib. 2. de Verbo Dei, cap.* 5. eam ut confictam, ac fictitiam dicit, & probat Baron. *ann.* 231. *num.* 51. Prima, & omnium celeberrima est Septuaginta, de qua dixi *quæst.* 1. Alias verò versiones, seu editiones, quæ sunt celebriores, breviter appono. 470. D. Athan. Bellarm. Genebrar. Bellarm. Baron.

Aquila.

Secunda editio, quæ ab antiquis dicta est, teste Epiphanio *lib. de ponderibus*, facta est ab Aquila, qui natus est in Vrbe Ponti, cui cum esset Gentilis, videns, quòd discipuli discipulorum Apostoli multa miracula, ac mirabilia ederen 471. D. Epiph.

ederent Ierosolymæ baptizatus est, & in Christum credidit, sed cum Astrologiæ iudiciariæ nimis deditus esset, & ob id à sanctis Patribus increpatus, noluit desistere, sed potiùs contumeliosis verbis in eos insurrexit, & ad Iudæos se contulit, & inde circumciditur, & anno Adriani Imperij 15. à nativitate Christi 137. Bibliam ex Hebræo in Græcum convertit, sed quia iam tunc à Christo erat Apostata, non satis bona fide, sed malo animo, ac multa depravitate eam convertit.

Symmachus.

471. Tertia editio facta est à Symmacho natione Samaritano, & de numero sapientum Samariæ, qui cùm ambitum apud suos principatum obtinere non posset, indignatus ad Iudæos transit, ut notat D. Epiphanius *lib. de Ponderibus*, atque inter eos Proselytus factus, iterum secunda circuncisione circuncisus, sed cùm tunc apud Iudæos ingloriosus viveret, Christianis se adjunxit. Tamen Ebionitatum hæresim amplexus est, & tunc Severi Imperatoris anno à nativitate Christi 203. sacros Codices, ut Samaritanos subverteret, ex Hebræo vertit in Græcum, & ut Iudæis placeret, ea quæ ad Christum pertinebant subdola interpretatione celavit, ut testatur D. Hieronymus *Præfat. in Iob.* Idemque affirmat de Aquilæ, & Theodotionis translationibus. Sciendum tamen est Aquilam: & Symmachum duas ex Hebræo fecisse translationes, unumquemque suam, ut patet ex dictis & notat D. Hieronym. *in cap. 58. 16. 20. & 40. Ezechielis, & ad cap. 32. Ieremiæ*, & aliis locis. D. Epiph. D. Hieron. D. Hieron.

Theodotion.

473. Quarta editio fuit Theodotionis, ex Ephe- so, qui etsi ex hæretico Marcionista ad Iudæos transierit, Iudæorumq; Proselytus factus sit, maiori tamen fide, ac veritate, D. Epiphanio teste *lib. de Ponderibus, & mensur.* quam cæteri eius similes, sacros Codices est interpretatus; & ideo D. Hieronym. *Præfat. in Daniel*, ait eius translationem in eundem Prophetam ab Ecclesia olim potiùs usitatam, quàm eam, quæ Septuaginta dicebatur; & *præfat. in Psalter.* ait: *Theodotio simplicitate sermonis, à Septuaginta Interpretibus non discordat*; fuit autem hæc translatio facta ab eo sub Commodo Imperatore: anno à Christo nato 183. D. Epiph. D. Hieron.

474. Inter has tres versiones notandum est, hanc esse inter illas differentiam, quòd Aquila verbum à verbo expressit, Symmachus sensum è sensu, Theodotion media quadam via inter utrumque incedit, partim sensum, partim verba sequitur, ut notat D. Hieronym. *Epist. 125. ad Damasc. & Præfat. in quatuor Evangel.* ait, *Inter novos, & veteres medius incedit Theodotion.* D. Hieron.

475. Dices, versionem Symmachi debere esse quartam, Theodotionis tertiam, siquidem iste vertit tempore Commodi, & Symmachus Severi, qui post Commodum imperavit, ut patet ex proximè prænotatis temporibus. Respondetur; quod licèt versio Theodotionis prior sit confecta, tamen Symmachus priùs in lucem dedit suam, ac proinde, cum hæc versio Symmachi, priùs evulgata sit, ut patet ex Præfatione Latina Romana Septuaginta, & ideò ipse priùs in numero ponitur. Vel die quòd Auctores sequuntur ordinem versionum, quem Origenes constituit in suis hexaplis, non attenta temporis ratione, & ideò versio Symmachi prius est posita, quàm Theodotionis, non attenta temporum ratione. Præfat. Lat. Origenes.

Hierichuntina.

Quinta editio dicitur Hierichuntina, quia Hierichunte in doliis quibusdam inventa dicitur anno septimo Antonini Caracallæ Imperatoris anno Christi 229. ut apud D. Epiphanium *de ponderibus, & mensuris*, D. Athanasius *lib. Aduers. Iudæos.* Pithis inventum fuisse vult, sed Hierichunte confectam. 476. D. Epiph. D. Athan.

Nicopolitana.

Sexta editio ex Hebræo in Græcum dicitur Nicopolitana sub Alexandro Mamea in doliis inventa est Nicopoli anno 230. cum autem Nicopolis sit duplex, hîc de ea intelligitur, quæ ad Actium mare est: Tamen utriusque versionis tam quintæ, quàm sextæ, incerti sunt Auctores, ut testatur D. August. *lib. 18. de Civitate Dei, cap. 43.* Dixi sine nomine interpretis dictas, quia eorum auctoritas non apparet, D. verò Hieron. *in fin. 2. Apologiæ*, Iudaicos vocat Auctores. 477. D. August. D. Hieron.

Ex eo quòd hæ editiones Hierichuntina, & Nicopolitana inventæ fuerunt in doliis, fortè colligere possumus, quòd antiquus fuerit usus servandi libros in doliis, quòd non solùm confirmat id, quod vulgo dicitur de armario senticano, vulgo *Archivo*, sed etiam *ex cap. 31. Isaiæ num. 14.* & Ieremiæ 32. n. 14. Ubi libri in vase fictili poni iubentur, ut *ibi* permanere possint diebus multis. 478. Isai. 31. Ierem 32.

Origeniana.

Septima editio Græca fuit Origenis, & inde dicitur Origeniana, non quia denuò Scripturam in Græcum transtulerit, sed quia versionem Septuaginta ita correxit, & emendavit (quibusdam additis, quæ in Septuaginta non erant, & inveniebantur in Hebræo, aliis etiam è contra notatis, quæ licèt in Septuaginta essent, in Hebræo non reperiebantur) ut tanquam nova editio haberetur, & prodiit circa annum 233. plus minusvé. Ut autem lector facilé deprehenderet, quæ in illa versione vel superfluerent, vel denuo addita essent, apposuit notas, quas appellavit *Obelos*, & Asteriscos. *Obelus* erat veluti lancea, vel iacens virga pyramidalis, & denotabat talem sententiam non esse in Hebræo. Ubi autem *Asteriscus*, id est radians stella, denotabatur id esse in versione Septuaginta, cùm tamen esset in Hebræo, & additum fuisset ex versione Theodotionis, de quo agit D. Hieron. *Epist. 29. & 104.* Baronius ad annum 231. *n. 5.* Defendit Origenem à calumnia Galesioij, qui dixit Origenem non tam correxisse, quàm corrupisse Septuaginta interpretum translationem. 479. D. Hieron. Baron.

Luciana

Luciana.

480. Octava translatio in Græcum est S. Luciani Martyria, & Presbyteri Antiocheni, qui in persecutione Diocletiani ad annum 285. gloriosè passus est; is enim cum videret multas editiones in Græcum jam prodiisse, in quibus multa vitia deprehenderat, novam ex Hebræo originali translationem fecit; & quia eam ob tyrannorum persecutionem evulgare in publicum non poterat, illam manu propria conscriptam in pariete ejusdam turris calce illito Nicomediæ absconditam reliquit. Eo quo loco tempore Constantini Magni ad annum

D. Athan. 310. repertam esse refert D. Athanasius *in Synopsi.* Cum autem hæc translatio maximè cohæreret cum editione Septuaginta, à quibusdam appellata fuit Septuaginta, ab aliis verò Luciana; apud Græcos fuit communia, & tanquam vulgata appellata, de quo agit

D. Hieron. Rua. D. Hieron. *epist.* 135. *ad Suniam*, & latiùs Rua *controvers.* 2. *posit. dub.* 4.

Hesichina.

481. Nona editio est Hesichij Episcopi Ægypti, ut multi astruunt, tempore autem Diocletiani martyrio coronatus est; alij tamen hanc versionem Hesichio Jerosolymitano Presbytero tribuunt; alij Hesichium Monachum volunt Auctorem, & in Palæstina multorum Monachorum Patrem, in lingua Græca versatissimum, & peritissimum in sacratum literarum intelligentia. Hic ut Auctor est Sixtus

Senensis. Senensis *lib.* 4. *Biblioth* novam translationem totius Scripturæ confecit, partim à se de Septuaginta Interpretibus emendatam in veteri Testamento, partim etiam ex proprio studio, ac industria in Testamento novo ad antiquam fidem & sinceritatem restitutam. De Luciani,

D.Hieron. & Hesichij translationibus loquens D. Hieron. jam supra datus *epist* 107. *ad Chromantium*, quæ est *præfat. ad libros Paralip.* ait: *Alexandria, & Ægyptus in Septuaginta suis Hesichium laudat Auctorem: Constantinopolis usque ad Antiochiam, Luciani Martyris exempla probat.* Claruit hic Hesichius anno 360.

482. Maximè tamen notandum, quòd in præsenti ex translationibus suptadictis, excepta ea, quæ est ex Septuaginta Interpretum, omnes solum extant fragmenta quædam, quæ in

Sextus V. Bibliis Græcis jussu Sixti V. juxta versionem Septuaginta editis anno 1587. post singula capita repeiuntur, & sæpè in veterum Patrum scriptis laudantur.

QUÆSTIO IV.

Quæ fides, & auctoritas supradictis translationibus, ac editionibus adhibenda sit?

SUMMARIUM.

483 *Tribus prioribus translationibus ad fidei mysteria nulla est fides danda, in aliis possunt inservire, & num.* 484. 485.

486 *Duæ sequentes Catholicos habent Auctores, & à Sanctis Patribus approbantur.*

487 *Septima, octava, & nona potius sunt emendationes, quam versiones.*

De primis tribus.

Quantum ad versiones Aquilæ, Theodotionis, & Symmachi, quæ in illis reperiuntur, prout spectant ad Christum Dominum, ac fidei mysteria, nulla fides est eis danda, quia ut advertit D. Hieron. *Præfatione in Iob.* Interpretati sunt odio in Christianam Religionem, multa in suis translationibus corruperunt, ac perversa, & dolosa iniquitate celarunt. 484. D. Hieron.

In aliis verò inquiunt Origenes, & D. Hieronymus. Nam hic Sanctus Doctor *in Ezechiel.* 5. 8. 16. 20. de illis, sæpè usus est in suis exemplaribus, & Ecclesiæ consecravit; ille verò, Origen. nempe, fatetur, quòd ex illis verum sensum Scripturæ, ac Prophetarum deprehendit in multis; & semper citati Patres dicunt, quod editio Theodotionis aliis est præferenda, ex qua multa in Septuaginta interpretibus emendata sunt, ubi motila erant; valdè tamen utiles sunt hujusmodi versiones à tempore tam antiquissimo ad cognoscendum verum sensum Scripturæ ex *ipso Textu Hebræo*, quem Judæi, ac Hæretici multis malignis perversitatibus corrumpere intendunt. 485. Origenes. D. Hieron.

De Hierichuntina, & Nicopolitana.

Has duas editiones, de quibus superiori quæstione egi, Catholicos Auctores inde habuisse ostenditur, quia eas vidimus à Sanctis Patribus recipi, & approbari ut bonas, ac veras, ut testatur D. Hieron. *datus suprà num.* 581. & inde à nobis retinendæ, ac habendæ sunt, tanquam suam auctoritatem habentes, cum illam habeant apud sanctos Patres. 486. D. Hieron.

De editione septima, octava, & nona.

De quibus superiori quæstione dictum est, sunt Origenis, Luciani, & Hesichij, ut ibi jam diximus, non sunt tam dicendæ versiones, quàm emendationes translationum Septuaginta Interpretum; omnes tamen esse ab Ecclesia receptas, patet ex Divo Hieronymo *Epistol.* 107. *num.* 88. ubi apertè ait, *Alexandriam, & Ægyptum Hesichij emendationem; Constantinopolim usque ad Antiochiam, Luciani Martyris exempla probasse, & medias inter has Provincias Codices ab Origene emendatas legisse, ac approbatas haberi.* 487. D. Hieron.

QUÆSTIO V.

De Samaritana Lectione.

SUMMARIUM.

488 *Samaritani unde dicti, eorum character antiquus, & distinctus ab ea, quo Iudæi utebantur, & num.* 489.

489 *Character diversus, & magnum dissidium, inter characteres Iudaicos & Samaritanos.*

490 *Auctor huius translationis Ioannes Morinus.*

488. Iosephus. SAmaritani à Samaria Regni Metropoli dicti sunt, ut testatur Josephus *lib 9. Antiquit. cap.* 1. In quo novas colonias introduxit Salmanasar Rex; character verò Samaritanus, idem est cum antiquo Hebræo, quo primò à Moyse lex tradita est, & decalogus scriptus est, qui character apud Judæos erat in usu, donec post reditum à captivitate Babylonica, Esdras qui legem, & Prophetas, cum viris magnæ Synagogæ pristino nitori restituit, charactere Assyriaco, qui tunc Judæis exulibus magis notus erat sacra volumina inscripsit, veterem characterem Samaritanis relinquens.

489. D.Hieron. Theodor. Bellarm. Villalpand. Morin. Proindéque character Judæorum, ac Samaritanorum pro tunc erat valdè diversus; & hæc est satis communis omnium sententia Divi Hieronymi, Theodoreti, Vilalpandi apud Morinum; inter Samaritanos, ac Judæos magnum erat odium, & dissidium: nam Samaritani solùm Pentateuchum, id est, quinque libros Moysis recipiebant, non verò libros historicos, & Propheticos. De cis sic scribunt Josephus *lib.* 9. & *lib.* 12. *cap.* 2. Iosephus. D. Epiph. Divus Epiphanius hæres. 9. *Samaritanos, licèt cùm primùm legem receperunt, etiam idola, & cultus idololatricos retinuerint, posteà tamen, cum templum habuerunt, in monte Garizim, Deum verum diligenter coluisse, & hoc unum studuisse, ut idolorum repudiata superstitione, verum Deum agnoscerent.*

Auctor hujus versionis.

490. D.Hieron. Exemplaria Samaritana Pentateuchi, ab Divi Hieronymi tempore Christianis ferè ignota, ac in tenebris quasi sepulta jacuerunt; multa tamen diligentia in hac nostra ætate, Sapientissimus, ac Doctissimus Vir Ioan.Morinus. Joannes Morinus, Congregationis Oratorij Jesu, cui multum ob labores in multis libris eruditissimis edendis insumptos, & etiam maximè ob Samaritanum Pentateuchum in Latinum vertendum, omnes Docti multum debent. Quatuor exemplaria habuit, quibus usus est in editione Parisiensi, unum quidem integrum, reliqua verò manca, & trunca, de quibus, ut de duobus Codicibus versionis Samaritanæ ipse in Præfatione ad Biblia, & in exercitatione in Pentateuchum Samaritanum, & in Præfatione ad Biblia Græca editionis Parisiensis.

QUÆSTIO VI.

De versione Chaldaïca, quæ dicitur Targum, ac de ejus origine.

SUMMARIUM.

491 *Quia Iudæi ducti sunt in varias nationes, inde varia sunt Biblia translationes.*

492 *Varij sunt Auctores translationis in Chaldæum.*

493 *Cur Paraphrasis Chaldaïca dicitur Thargum, & quid sit versio, quid Paraphrasis.*

494 *Paraphrasis Chaldaica, etsi aliquando utilis, cautè legenda.*

EX originali Hebræo tanquam ex fonte 491. ad diversos rivos, variæ translationes emanarunt, ut Chaldaica, ac Syriaca, cujus rei ea fuit causa, ut notat Martinus Martinez Martin. Cantapret. Doctor Salmantic. *lib.* 1. *Hypotyposeon, cap.* 4. Duæ fuerunt dispersiones Judæorum præcipuæ: una apud Chaldæos, altera apud Græcos, in quibus ipsi Israëlitæ cùm assuevissent linguis populorum, apud quos habitabant, inde apud eos paulatim Habraica lingua in oblivionem abiit; cùm igitur non intelligerent, quæ in Synagogis legebantur, & inde nulla audientium fiebat ædificatio; ergo ad utilitatem eorum provisum fuit, ut Biblia sacra in illis linguis verterentur, quæ in usu erat apud Judæos, qui dispersi fuerant, scilicet ut in Chaldaicum, & Syriacum sermonem: Nunc de versione Chaldaica agimus, quæ habetur in Biblia Regia, & Parisiensi, in qua fuerunt translati omnes libri, qui erant in Canone Hebræorum, exceptis 492. libris Paralip. Esdræ, & Danielis.

Origo autem fuit Targumim, seu Paraphrases Chaldaïcorum, quarum prima facta est à Rabbi *Onchelos*, quem multi dicunt, esse Aquilam, de quo dixi superiori *quæstione num.* 575. Hic solum transtulit Pentateuchum, cujus Paraphrasis ad Textum Hebraïcum maximè accedit. Secundò Rabbi *Ionathas*, transtulit libros, quos Prophetales appellant, id est Josuë, Judicum, Samuëlis, Regum, Isaiæ, Jeremiæ, & duodecim Prophetas minores, & hunc Rabbinum Jonatham multi existimant fuisse Theodotionem, & Galatinus. de hoc scribit Galatinus *lib. de articul. Cath. verb.* & *lib.* 5. *cap.* 3. quòd oracula, & vaticinia quæcunque de Messia dubia, & obscura videbantur, in certissima, ac clarissima in Christo adimpleta, reddidit, adeo ut ejus editio, non tam interpretatio, quàm Glossa esse videatur. Circa autem translationes aliorum librorum in Chaldæum, scilicet Esther, Job, Psalm. Ruth, Salomonis, Threnorum, Auctor certò non cognoscitur ex Hebræorum historiis, ut testatur Joannes de Lahay *Pro-* Lahay. *log. in Bibliam Maxim. sect.* 17. *cap.* 2. §. *Inde*; à multis tamen creditur fuisse Josephum cæcum, ut tenet Lucas Burg. *in tractatu de Pa-* Luc.Burg. *raphrasi Chaldaica.*

Meritò tamen quæres, cur versio Chaldaïca Thargum *Thargem* dicatur. Pro quo adverte, quòd Thargum in illo idiomate idem valet, ac interpretatio: ac Paraphrasis, ut constat ex proprio libro, qui has voces explicat; & ideo hæc dicitur *Thargum*, seu potiùs Paraphrasis, quàm versio; & in hoc distinguuntur, quia versio verba auctoris, in aliam linguam transfert; Paraphrasis verò, sive in eadem lingua, sive in alia, aliqua tamen verba addit, detrahit, ac mutat

ex

ex autographo, ut clarior, & manifestior reddatur sensus, & id fortè, quod in proprio Auctoris originali videbatur obscurum, fiat planum, & magis facilè ad intelligendum.

494. Luc. Burg. Ex his meritò Luc. Burgens. *in epist. ad Candidum Lectorem*, meritò arguit, & improbat quendam Doctorem, qui Chaldaicæ Paraphrasi detrahit, eámque inutilem dicit, cum sit valdè utilissima, & proficua, ut ea, quæ sive Græcè, sive Latinè, obscura, & difficilia apparent ex ipso Hebræo fonte, magis explicentur, ac intelligibilia reddantur: & libros Danielis, Judith non ex Hebræo, sed ex originali Chal-

D. Hieron. daico transtulit D. Hieronymus.

495. Quamvis hæc ita sint; tamen Paraphrasi Chaldaïcæ non ubique eadem fides danda est. In Pentateucho purior, ac sincerior est, non sic verò in aliis libris ipsius Scripturæ: nam multis erroribus, nugis, & fabulis Thalmudis referta est, maximè in Psalmis, Cantico Canticorum, Jobo, Threnis, *Isaiæ cap. 53.* & ideo in

Bibl. comp. Biblia Complutensi, ac Fortunati Fanensis, ut notatur in eorum præfatione, in quibus solùm ponitur in Pentateucho; & ideo præ oculis

Expurgat. habenda est cautio posita in expurgatorio Hispanico, ubi inter alia dicitur: *Ex Paraphrasi Chaldaica, neque firmum argumentum deduci, neque magnifaciendum, sed cautè, & cum judicio ubique legi oportere.* Idem habet expurgato-

Fr. Anton. rium Lusitanum: & ideo ut testatur Fr. Anton. à Matre Dei *Prælud. 2. dub. 11. n. 96. §. videantur*, Viri docti conquesti sunt; quod Arias Montanus, ac aliqui Doctores Lovanienses hanc versionem posuissent in Biblia Regia.

QUÆSTIO VII.

De editione Syriaca, ac Arabica.

SUMMARIUM.

496 *Syriaca lingua mystica ex Hebraïca, & Chaldaica.*

497 *Vetus Testamentum Syriaca lingua in multa veneratione.*

498 *Quis Auctor huius translationis.*

499 *Lingua Arabica multum communis.*

500 *Auctores huius translationis, & n. 501.*

502 *Alia translatio in Lauretana Bibliotheca.*

Syriaca.

496. Lingua Syriaca veluti quædam proles est linguæ Hebraïcæ, ac Chaldaïcæ: Hebræi siquidem usque ad captivitatem Babylonicam, Hebraïcè solùm nempe lingua sua nativa utebantur; cùm autem abducti essent in Babyloniam, materna lingua cœperunt oblivisci, & aliena, nempe Chaldaica uti, & quia expeditè eam pronuntiare non valebant, & semper ex Hebræo aliquid permiscebant, factum est, ut quædam lingua tertia nasceretur composita ex Chaldaica, & Hebraïca; & hæc est quam deinceps Hebræi pro materna, ac communi habuerunt, quæ quidem Syriaca dicta est; ubi maximè inceperat, ac ejus usus vigebat.

Sylveira Opuscula.

Et primò inquirimus, utrùm Testamentum vetus Syriacè scriptum sit? Negat Cardinalis Bellarm. *lib. 2. de Verbo Dei, capit. 4.* ubi apertè affirmat nullum librum veteris Testamenti scriptum fuisse tali idiomate, nisi fortassè liber primus Machabæorum, vel Ecclesiasticus. Serarius è contra *cap. 15. Prolog. 1.* ait, vetus Testamentum, Syriaca lingua summa in veneratione apud Orientales haberi, & publicè in omnibus eorum Ecclesiis antiquissimis constitutis in Syria, Mesopotamia, Chaldæa, Ægypto, & denique in universi Orientis partibus dispersis, ac disseminatis lectum hactenus, & legi ex aliorum auctoritate testatur citatus Auctor. 497. Bellarm. Serarius.

Auctor Translationis.

Moyses Barcepha Syrus, *lib. de Parad. parte prima*, sciendum est, ait, vetus Testamentum pluribus translationibus ex Hebræa lingua in Græcam esse transpositum, Syriacè verò redditum esse, una quidem interpretatione ex ipso Hebræo, altera verò ex Græco. Absque dubio tenendum est, teste Doctissimo Guidone Fabricio Sapientissimo in linguis Orientalibus, Syriacam translationem in utrumque Testamentum, integram reperiri, sed nondum suis temporibus data erat in lucem; nostra verò hac ætate, eam impressam Romæ habemus, & Parisiis simul cum Arabica. In Bibliis clarissimi Domini Lahay. Hanc cum Arabica transtulit præclarus vir insignis Theologiæ Doctor, nec non Regius linguarum Orientalium Professor Dominus Gabriel Sionita in Latinum idioma. 498. Barceph. Guidon. Lahay.

De Arabica Translatione.

Lingua Arabica valdè perantiqua, & in usu est apud plures nationes, tamen quoad nostrum institutum translationes Arabicæ, quæ in Biblia Parisiensi habentur partim à Judæis, partim à Christianis factæ sunt, ut ibidem in Præfatione notatur. 499.

R. Saadias, qui ob suam multam eruditionem *Gaon* appellabatur, tam Pentateuchum, quàm reliquos veteris Testamenti libros in Arabicum per Imperium Sarracenicum transtulit; tamen solum translatio in Pentateuchum usque in præsenti, in lucem est data. Lahay in sua Biblia Parisiensi videtur denotare in præfatione versionem Arabicam in Pentateuchum esse suam, cum tamen ex collatione facta, manifestum appareat, illam versionem, quam dicit suam esse ferè eandem cum illa, quæ data est à R. Saadia, paucis mutatis. 500. Saadias. Lahay.

Reliqui verò veteris Testamenti libri à Christianis versi sunt, ut & etiam novum Testamentum, ut suo loco dicam; & licet hæc translatio Arabica satis antiquo tempore, & cum magna elegantia, facta, ut asseritur in Biblia Parisiensi, tamen à quibus Auctoribus, & quo tempore facta sit, ibi non exprimitur, nec declaratur, sed aliorum indagini reliquerunt Sapientissimi compositores prædictæ Bibliæ Parisiensis. 501. Parisiens.

Etiam refertur, quòd datur alia Pentateuchi Translatio Arabica in Bibliotheca Lauretana 502.

ab Harit. Ibna Sina, quæ ex magna parte respondet editioni Græcæ, ubi autem ab ea recedit, Syriacam, vel Caldaicam sequitur, ex Arabico in Latinum convertit Doctissimus
Sionita. Gabriel Sionita Orientalium linguarum exactissimus Professor.

Quæstio VIII.

De Translatione Persica, & Æthiopica.

SUMMARIUM.

503 *Olim dabatur Biblia in Persica lingua.*
504 *Quis Auctor hujus Translationis.*
505 *Quis eam fecit typis mandare.*
506 *Æthiopes duplici charactere utebantur, hodie uno.*
507 *Ab antiquissimo tempore in eorum linguam Sacra Scriptura est translata.*
508 *Libri in eorum lingua typographorum incuria multa emendatione indigent.*

Persica.

503. D.Chrys. Theodoret. D.Hieron. EX Sanctis Patribus D. Chrys. Theodoret. D Hieron. & alii, qui floruerunt circa annum 400. testantur Sacram Scripturam in Persica lingua dari in illis temporibus; at verò postquam in eis est extincta lex Evangelica, & introducta Muhamedana, antiqui illi Codices perierunt; an verò aliquæ eorum reliquiæ supersint, non constat, quantum sciam.

504. Thaavas. Et quantum ad Translationes Persicas hoc habemus. Pentateuchum Persicum transtulit Jacobus Thauvasius, vel Tusius (ab urbe Tus) propter Academiam celebrem denominatus, & in usu Judæorum in Persica degentium, & typis mandata est Constantinopoli anno 1551. una cum Textu Hebraico, & simul cum Arabicis, & Chaldaicis versionibus: voces verò obscuras, & difficiles Persicè non reddit; ut nempe multa bestiarum, & avium peregrina nomina præsertim *Levit.* 11. quorum genuina, & expressiva significatio, tam Judæos, quam Christianos latet.

505. Hanc versionem ex Hebræo in Persicos characteres transcriptam cum Latina interpretatione Jonathani, etiam quæ dicitur Paraphrasis appendicis loco post Pentateuchum, & ex multis manuscriptis collatis; una cum versione Latina in publicum dari fecit Joannes de Lahay, ut ipse testatur. *Prolog. in Biliam Maxim sect. 17. cap. 5. §. Pentateuchum.*

Æthiopica.

506. Kircher. Refert Kircherius ex relatione quorundam Sacerdotum Abyssinorum duplices apud Æthiopes fuisse characteres, quorum unus tantum inserviebat ad libros sacros, quo soli Sacerdotes utebantur; alius erat omnibus communis, ac vulgaris; hodie verò omnes promiscuè eodem charactere utuntur. An verò eorum character à Chaldaico distinguatur,
Baron. multi dubitant, & multis placet teste Baronio, quòd lingua Æthiopica Chaldaica vocetur, sed quidquid sit de hac quæstione ad nostrum scopum.

Ab antiquissimo tempore, seu ut potiùs dicam à tempore Apostolorum, habent Æthiopes versionem totius Scripturæ in suum idioma, imò ut videtur satis probabile dispositione, ac ordinatione Apostolorum, fuerunt enim Æthiopes ex primis nationibus totius orbis, qui fidem Christi susceperunt, ut testatur Alveres *in Historia Æthiopica c.* 159. qui multis annis apud Æthiopes vixit, & affirmat ipsos Scripturam legere lingua Tegiana, quæ Abyssinorum est; est enim Tegis pars Habassiæ, quæ primo fidem Christi recepit, in quam linguam tam vetus, quàm novum Testamentum translatum fuisse ex Chaldaica, vel Syriaca lingua affirmat Sabellicus *in Supplemento Historiarum*, *lib.* 8. Liturgiam celebrant lingua propria, licet Chaldaica inter ipsos pro Doctorum lingua habeatur, ut testatur citatus Alveres. 507. Alveres. Sabellicus.

Libri Æthiopici, qui in præsenti sunt impressi tum Romæ, tum Coloniæ, sunt Psalmi Davidis, Canticum Canticorum. Adverte tamen Testamentum novum in lingua Æthiopica defectu Typographorum, nonnullis emendationibus indigere. 508.

Quæstio IX

De aliquibus versionibus Latinis modernis ex Hebræo, & Græco.

SUMMARIUM.

509 *Tempore antiquo multa circumferebantur versiones.*
510 *Qualis versio Pagnini.*
511 *Qualis Brixiani, seu Isidori Clari.*
512 *Vatabli versio falsò ejus nomine circumfertur.*
513 *Versio Tygurima unde dicta.*
514 *Quid dicendum de Scholiis Vatabli.*
515 *Quid dicendum de Biblia Complutensi.*
516 *Valdè magnifica Biblia Regia.*
517 *Valdè illustris Biblia Parisiensis.*
518 *Biblia Fortunati.*
519 *Biblia Commelitana.*

DE suo tempore dicebat D. August. *lib.* 2. *de doctrina Christian. c.* 11. quòd unusquisque, qui utriusque linguæ aliquam facultatem, seu scientiam habebat, suam translationem ex Hebræo, vel Græco in Latinum idioma faciebat, & inde multiplex erat, earum varietas, quæ tamen celebriores apud nos sunt breviter apponam. 509. D.August.

Pagninus.

Prima est Xanctis Pagnini Lucensis, qui fuit vir sanè Catholica insignis Religione, & doctrina ex Sacra familia Prædicatorum. Testamentum vetus ex Hebræo, novum verò ex Græco trastulit adhortante Leone X. Opus verò perfecit sub Clemente VII. ipsique Pontifici illud dedicavit anno 1527. moritur Lugduni anno 1541. ut testatur Sixtus Senensis. Hæc versio, seu lectio maximè commendatur à Genebrardo, *Præfatione in Orig.* §. *suo enim*, sic loquitur, *Xanctis Pagnini omnium* (excepta vulgata) 510. Leo X. Clem. VII. Genebrard.

vulgata) *Optima, sed ut liberè dicam, minus dili-*
Salmat. *gens, nimis ambitiosa, nimis curiosa, nimis gram-*
matica Theologi Salmantini in Præfatione
præfixa Bibliis Tyguriois ex Salmanticensi
anno 1584. editione sic fantur, *Xantis Pagnini*
versionem sicut omnium doctissimam confitentur,
qui judicio sunt in hoc genere excellentiori; sic
paulò obscuriorem esse quaruntur, quòd verbum
verbo reddere studuerit, & textum dicunt esse
ad normam Rabbinorum.

Isidorus Clarus Brixianus.

511. Ex Monacho Cassinate creatur Episcopus
Fulginateosis, ex Hebræo Bibliam in Latinum
Tirinus. vertit, ut refert Tyrinus *in Catalogo Auctorum.*
Sixtus. Sixtus testatur totum Bibliotum corpus ab
illo iterum translatum; ejus autem versionem
Cano. non probat Cano *lib. 2. de locis cap.* 13. Obiit
autem Clarus anno 1555. die 28. Maij.

Vatablus.

512. Tertia editio circumfertur nomine Vata-
bli, quamvis ipsius Auctor Vatablus non sit,
Genebrard. ut diligenter advertunt Geoebrardus ad an-
Elias. num 1534. io Præfatione ad Origenem, &
Elias à S. Theresia in Catalogo, Auctor Gret-
Gretserus. serus, *in tract. de novis Translat. cap.* 1. Gordonus
Gordon. ad annum 1546. Galterus sæculo 16. ad an-
Galter. num 1600. folio mihi 737. Tyrinus *in Indice*
Tirin. *Auctor* Bonfretus *in Proloquiis, cap.* 18. *sect.* 21.
Bonfret. Peneda *Præfat in Ecclesiasten, cap.* 13. *num.* 9. &
Peneda. *ad cap.* 9 *Ecclesiastes*, & Frater Antonios à Ma-
tre Dei *in Isagog. Scriptura, Prælud.* 2. *dub.* 8.
§. 7. *num.* 76. dicúntque quòd illius Auctor
fuerit Leo Judas Recutitus Zuinglianus, qui
Bibliam cœpit Latinè vertere, sed ad suum
Zuinglium evocatus absolvere non potuit,
absolvit verò ex ipsius commissione Zuinglia-
nus alter Judæus, de quo latiùs citati Auctores.

Tygurina.

513. Hæc versio Vatabli vocatur etiam *Tyguri-*
na, eo quod *Tyguri* edita sit; Prodiit autem
Parisiis anno 1545. sub nomine Francisci Va-
tabli, fraude Roberti Stephani Calviniani, &
Typographi Parisiensis, qui ab ipso Vatablo
Viro doctissimo, & piissimo falsi criminis
Elias. postulatus, ut ait *Elias à Sancta Theresia*, cita-
tus, Genevam profugit, posteáque Lutetiæ in
statua combustus est Emacularunt, ac emen-
darunt hanc Tygurinam versionem Vatabli
Salmant. quondam putatam, Salmantini Theologi, &
prodiit Salmanticæ anno 1584. expensis Gas-
paris à Prothonotariis, qui & emendationem,
ac facultatem impressionis à Sanctæ Inquisi-
tionis Senatu impetrarunt, cùm prius esset
prohibita in Indice Librorum expurgatorum.
514. Simul cum hac Biblia circumferuntur quæ-
dam Scholia imposito nomine ipsius Vatabli,
Tirinus. cum ipsius Vatabli non sint, ut tenent Ty-
Genebrard. rinus supra citatus, Genebrardus *Præfat. in*
Gretserus. *Origenem*, Gretserus *lib. Defensorij, cap.* 12. *col.*
Delrius. 608. Delrius *in Pharo sacra Sap. cap.* 3. *Prolo-*
quiorum, qui dicunt esse quorundam Discipulo-
rum ipsius Vatabli, qui nomen sui Magistri
usurpantes, quæ ab ipso audierunt, non fide-
Sylveira Opuscula.

liter typis mandarunt, sed suas inter illas no-
vitates novitatum cupidis voluerunt instilla-
re, & ideo sæpè Schola hæc Sanctæ Inquisi-
tionis Tribunal expurgavit, & tali expurga-
tione facta permisit.

Biblia Complutensis.

Quarta est illa quæ in Bibliis Compluten- 515.
sibus invenitur de verbo ad verbum, Chal-
daicæ correspondens à viris magnis ejus
linguæ satis peritis maximè elaborata, quæ
facta est magnis sumptibus, ac expensis in-
terveniente Illustrissimo Domino D. Fr. Fran-
cisco Ximenes à Cisoeros Ordinis S. Fran- Ximenes.
cisci Archiepiscopo Toletano Sanctæ Romanæ
Ecclesiæ Cardinali, & hæc Biblia exiit in pu-
blicum sub Leone X.

Biblia Regia.

Quinta est, quæ dicitur Biblia Regia facta 516.
magnis expensis ex mandato Serenissimi, ac
Sapientissimi Philippi Secundi Catholici Re-
gis Hispaniarum, studio & opere Ariæ Mon- Arias.
tani Hispalensis, convocatis undique Codici-
bus Hebraicis, Græcis, Chaldaicis, & Syriacis,
quæ etiam à multis erroribus fuerunt emen-
data, adhibitis etiam aliis Viris doctissimis,
ut dicitur in Præfatione. Prodiit totum opus
octo Tomis Antuerpiæ distinctum sub Gre-
gorio XIII. anno 1571. & 1573. multa cha-
racterum uniuscujusque linguæ pulchritudi-
ne, ac elegantia, & etiam cum quadam transla-
tione ipsius Ariæ Montani.

Biblia Regia Parisiensis.

Hac nostra ætate modo prodiit Biblia Re- 517.
gia Parisiensis magnis sumptibus, ac expensis Biblia Pa-
factis à Serenissimo, ac valdè magnifico risiensis.
Christianissimo Ludovico XIV. Galliarum
Rege, cum perfectissimis characteribus unius-
cujusque linguæ Hebraïcæ, Græcæ, Chaldaicæ
Syriacæ, & Arabicæ, conquisitis multis exem-
plaribus, ac adhibitis linguarum Sapientissimis
Viris, ut in sua Præfatione præfixa in dicta
Biblia testatur D. Lejay. Totum magnum opus
exivit in lucem sub Urbano VIII. ad ann. 1641.

Biblia Fortunati Fanensis.

Fortunatus Fanensis Ordinis Eremitatum 518
S. Augustini, edidit Bibliam ex quadruplici
versione Latina quatuor columnis: posuit vul-
gatam nostram editionem, cum Translatione
Pagnini ex Hebræo, ex Translatione Romana
Septuaginta, & etiam cum Paraphrasi Chal-
daica solùm in Pentateucho cujus rationem
dedi *supr. q.* 6. & quia talem translationem in
aliis libris ponere non habuit facultatem. In
aliis verò libris Sapientiæ, Ecclesiastici. Tobiæ, Pagnin.
Judith, Machabæorum, ac etiam novi Testa-
menti non posuit Fanensis, quia Translatio
Pagnini ex Græco parum distat à nostra vul-
gata. Posuit tamen in novo Testamento no-
stram vulgatam Translationem cum Transla-
tione Latina ex Syriaco Guidonis Fabricij, Guidon.
G 3 de

de quo dicam Resolotione sequenti, cum de traoslationibus novi Testamenti fuerit sermo. Hæc Biblia Fortunati fuit typis data Venetiis anno 1505.

Biblia Commelitana.

519. Anno de 1599. ex Officina Commelitana prodiit Biblia rriplici lingua Hebraica, Græca, & Latina conscripta cuio annotationibus Francisci Varabli, quæ multum distant ab Scholiis, quæ nomine ipsius sunt simul cum Tygurina, & vulgata nostra editione Salmanticæ anno 1584. & ideo cum emendatione Sanctæ Inquisitionis legenda, ut dixi *suprà in hac quæstione n. 513.*

QUÆSTIO X.

De Illustrissima Translatione Latina ex Sacra Scriptura.

SUMMARIUM.

520 *Tempore antiquo multa versiones, una tamen communis, & vulgaris.*

521 *Ex mandato Damasi Papa D. Hieronymus vertit Bibliam in Latinum.*

522 *Hac Translatio primo displicuit; posteà paulatim habuit magnam auctoritatem, & n. 523.*

524 *Omnes ferè libri Scriptura sunt translati à D. Hieronymo.*

525 *Aliquos libros non transtulit, nec omnes ex Hebrao, & n. 526.*

527 *D. Hieronymus in aliqnibus mutavit sententiam, & n. 528.*

529 *Eccesia in omnibus prater Psalterium utitur Translatione D. Hieronymi.*

530 *Cur non utitur Psalterio D. Hieronymi.*

531 *An D. Hieronymus in Translatione Scriptura habuisset assistentiam Spiritus sancti, una sententia negat, altera affirmat, & n. 532.*

533 *Habuit assistentiam in maioribus, non verò in levioribus.*

Antiqua Translatio.

520. Tempore illo antiquo quoad vetus Testamentum ex Hebræo fonte, in Septuaginta ex Græco, & quoad novum Testamentum ex Græco originali deductæ innumeræ circumferebantur Translatiooes tempore Divi Hieronymi, ac D. Augustini, ut ipsi testātur hic *lib. 2. de doctrina Christiana, cap. 11.* ille verò Præfatione in Josuē. Ex his verò una tunc erat communior, & magis in usu; & hæc editio dicebatur vetus, & vulgata, ut affirmant D. Hieron *in cap. 14 & 49. Isaia*, & D. Gregor. *in epistola ad Leandrum, cap. 5.* & 10 libris Moralium statim in fronte præfigitur; & de hac versione, quæ Itala dicebatur, loquitur D. August. citato *lib. 2. cap. 14.* & ait: *Itala cateris praferatur: est verborum tenacior cum perspicuitate sermonis.* Et hæc versio antiqua Itala communiter creditur, quòd esset Luciaoi Martyris, de qua dixi *suprà q. 3. n. 580.*

D. Hieron. D. August. D. Hieron. D. August.

D. Hieronymus.

Cum D. Hieronymus tanquam fulgentissimus Sol resplenduisset in orbe, peritissimus non solùm linguæ Hebraïcæ, Græcæ, Chaldaïcæ, ac Latinæ, in talibus Translationibus Latinis, quæ circumferebantur, multos defectus reperit, quos cum bene agnosceret Sanctus Pontifex Damasos, mandavit Sancto Hieronymo, ut Sacrum Textum ex suo originali, sive Hebraïco, sive Græco, seu Chaldaïco tranaferret in Latinum; quod negotium Sanctus Hieronymus multo studio, ac diligentia perfecit consulens viros doctos, ac linguarum peritissimos, eorúmque censuram flagitans, prout ipse testatur in epistola scribens ad Dominianum, & Rogatianum, dicens: *Fateor mi Dominiane, & Rogatiane charissime, nunquam me in divinis voluminibus propriis viribus credidisse, nec habuisse opinionem meam, sed etiam ea, de quibus scire me arbitrabar interrogare me solitum, quanto magis de ipsis, in quibus eram anceps.* 521.

Damas. D. Hieron.

Facta verò hæc Translatio D. Hieronymi, non solùm malevolos animos commovit in calumoias atrocissimas, sed etam amicorum amicos multùm conturbavit. D. enim Augustinus vetuit, ne nova illa per Diœcesim suam, quasi sibi suspecta, in Ecclesiis legeretur, & etiam quidam Episcopus ut testatur ipse D. August. *epist.* 19. quæ est ad Hieron. omissa versione antiqua Septuaginta, ut novam lectionem D. Heron. legendam curaret, magnam contentionem passua est in populo, unde coactua est homo ab illa desistere, *nolens post magnum periculum remanere sine plebe.* 522.

D. August.

Quia tamen veritas semper firma persistit, versiooem Hieronymi viri eruditissimi, ac linguarum valdè periti curiosiùs inspicientes cum Textu Hebræo diligenter contulerunt, doctosque Hebræos consuluerunt, ac tandem re ad amussim, ut ita dicam examinata, tam Hebræorum, quàm Græcorum consensu habetur lectio D. Hieronymus, ut vera, sincera, & suo fonti omnino conformis, & ita paulatim ipso Hieronymo defuncto cœpit esse magnæ, & maximæ auctoritatia apud omnes, & ita tempore D. Gregor. ad annum sexcentesimum, cœpit ista Translatio D. Hieron. in Templis, Officiis divinis, ac sacris lectionibus usurpari, ut ipse S. Gregor. testatur *in fine epistola ad Leandrum*, & præfigitur in libris Moral. Ut etiam ipse S. Doctor indicat *lib. 20. Moral. cap. 23.* Deinde hoc Ecclesiæ præcepto mandatum est, ut indicat, qui ab annis hinc quingentis vixit Hugo de S. Victore *lib. de Script. cap. 9.* ex eo quòd hæc Translatio Hebræo fonti, ex quo derivata est, puriùs, fideliúsque responderet. Unde etiam D. August. cui hujusmodi versio displicuerat, posteà cœpit illam comprobare, & approbare *lib. 18. de Civitate Dei; cap. 4.* sic ait: *Quamvis non defuerit istis temporibus Presbyter Hieronymus homo doctissimus, & omnium linguarum peritus, qui non ex Graco, sed ex Hebrao in Latinum eloquium easdem scripturas converterit.* 523.

D. Gregor. Hugo. D. August.

Quinam

Quinam libri sunt translati à D. Hieronymo ex Hebræo in Latinum?

524. D. Hieronimus transtulit ex Hebræo omnes ferè libros Testamenti veteris; nam de novo Testamento dicemus Resolutione sequenti, proindéque vertit Sanctus Doctor in Latinum, *Pentateucum*, *libros Iosuë*, *Iudicum*, *Ruth*, *Regum*, *Paralipomenon*, *Esdra*, *Ester*, præter appendiculos in fine libri; *Iob*, *Psalterium*, *Proverbia Ecclesiasten*, *Canticum Canticorum*, *majores & minores Prophetas*: Exceptis paucu-
lis, ut Daniele, Baruch cum Jeremia adjuncta Epistola. Quod autem omnes hi libri à
sancto Doctore fuerint translati, constat ex
D. Hieron. Præfatione præfixa, quam ipse sanctus Hieronymus apposuit in exordio uniscujusque libri, & etiam ipsemet testatur in libro de scriptoribus Ecclesiasticis in fine, dicens: *Novum Testamentum Græca fidei reddidi, vetus juxta Hebraicum transtuli.*

525. Dixi in conclusione, *omnes fere*, quia D. Hieronymus non transtulit libros Sapientiæ, Ecclesiastici, & Machabæorum, & etiam appendices libri Esther, & Baruch, cum Epistola Jeremiæ, hæc non ex Hieron. versione habemus, sed ex antiqua; quoniam ex nullis Hieronymi verbis, aut præfationibus (quas ipse solet præfigere in exordio librorum) potest colligi ex Hebræo, vel Græco hos libros vertisse, aut emendasse, & valde verisimile hos libros tanquam non positos in Canone Hebræorum omisisse; imò de libro Baruch
D. Hieron. testatur ipse sanctus Doctor *Epist.* 118. *quæ est Præfatio Ieremiæ*, ait: *Librum Baruch, qui apud Hebræos nec legitur, nec habetur, prætermisimus.* Confirmatur, quia ex prædictis li-
D. Cyprian. bris Sapientiæ, &c. à D. Cypriano præsertim *lib. de exhortatione Martyrij*, & ab aliis Patribus D. Hieronymo antiquioribus citantur multa loca, quæ eodem modo, ac tenore verborum habentur in nostra vulgata; ergo benè infertur illos libros esse ex veteri illa editione, quæ antiquissimo tempore ante Hieronymum, erat communis, & vulgatis.

526. Dixi etiam *omnia ferè*, ex Hebræo propter libros Danielis, Judith, & Tobiæ; nam Judith non ex Hebræo, sed ex originali Chal-
D. Hieron. daïco D. Hieronymus transtulit, ut de Judith ipsemet sanctus Doctor testatur *Epist.* 111. ut dixi supra *Resolut.* 3. *quæst.* 12 *num.* 391. Partes verò Danielis, quæ in Hebræo non reperiebantur, ex versione Theodotionis desumpsit sanctus Doctor, ut ipse testatur Præfatione in Danielem; librum verò Tobiæ ex Chaldaico idiomate in Hebræum transtulit, & ex He-
D. Hieron. bræo in Latinum, ut ipsemet D. Hieronymus testatur *Epistol.* 100. *ad Chromatium, & Heliodorum*, ut suprà dixi *Resol.* 3. *q* 11. *num.* 382. advocatis viris peritissimis utriusque linguæ Hebraïcæ, & Chaldaïcæ.

527. Dices: multa nunc extant in nostra vulgata, quæ D. Hieronimus sentit aliter esse vertenda: Deinde quia multa sunt in nostra vulgata, quæ ab Hebræo fonte maxime discrepant; ergo non omnia conformia, ac cohærentia sunt.

528. Respondeo, quòd licèt D. Hieronymus senserit in suis Commentariis aliqua aliter esse legenda; vel posteà sententiam mutavit, sic in libro de viris Illustribus, qui habetur *tom.* 1. dixit de suis Commentariis in epistola ad Galatas esse emendandos, tamen posteà re melius inspecta judicavit emendatione non indigere. Vel etiam dic, quòd Ecclesia, quæ Spiritu sancto regitur, adhibitis viris doctissimis judicavit talem emendationem non esse necessariam. Ad confirmationem dicimus illam differentiam inter nostram vulgatam, & Textum Hebræum posse oriri ex duplici causa; & prima, quia Textus Hebræus modo in ea sinceritate, ac puritate non habetur, ut in tempore D. Hieron. Vel quia nostra translatio non est etiam in aliquibus minimis omnino conformis cum versione Hieronymi, vitio nempe, ac incuria librariorum, & amanuensium, de quo maxime ipse D. Hieronymus conqueritur in suis præfationibus.

An Ecclesia utatur in omnibus lectione, ac versione D. Hieronymi?

Respondetur affirmativè, excepto Psalte- 529
rio, D. Heronymus transtulit Psalterium ex Hebræo, vel Græco in Latinum, ut habetur in ejus operibus, tamen Ecclesia tali versione non utitur, sed illa antiqua, quæ erat ante D Hieronym. verbi gratia, Psalm. 103, habet
nostra vulgata: *Petra refugium herinaciis*, D. D. Hieron. Psalm. 10,
Hieron. ex Septuaginta legit: *Refugium leporibus*; sic ait Bellarm. *lib.* 2. *de Verbo Dei*, *cap.* 9. Bellarm.
Psalterium vulgatæ editionis latinæ non est illud, quod D. Hieron. transtulit, ex versione Græca Septuaginta interpretum, sed illud, quod ipse emendavit, translatum ab antiquo
interprete, ex editione S Luciani Martyris; D. Luc. Mart.
siquidem B. Hieron. circa Psalterium quater laboravit; transtulit illud ex Hebræo in Latinum, ut patet ex Epistola ejus ad Sophronium. Item convertit ex Græco in Latinum
ex pura editione Septuaginta, ut habetur in
hexaplis Origenis, ut ipse testatur in Episto- Origenes
la ad Januarium, & Fretellam. Denique bis emendavit antiquam lectionem, quæ translata erat ex Græco communi, & vulgari, ut patet ex Præfatione Psalterij ad Paulam, & Eustochium.

Quæres tamen; si D. Hieronymus transtu- 530
lit Psalmos, tum ex Hebræo, tum ex Græco, cur non Ecclesia hujusmodi translationem, sed vulgatam veterem retinuit? Respondetur tamen quòd Psalmi in Ecclesia quotidie ex illa antiqua editione communi usu canebantur, & plerique ex memoria Psalmos recitabant, & frequenter orando in ore habebant, & valde arduum, ac violentum esset novam translationem inducere; nam ut rectè ait D. Hieronym. Præfat. in Danielem: *Difficilè sanè senis linguam mutare, & canescentem jam mundum ad initia retrahere parvulorum.* Accedit etiam, quod Hieronymi versio in principio multis displicuit, ut suprà dixi *num.* 522. & pedetentim ex ipso usu, ac tacita Doctorum approbatione, cœpit evulgari, ac haberi in pretio; at verò hæc æstimatio nunquam sensim fuit in Psalmis, nunquam ex translatione Hieronymi cœperunt cani, ac in sacris usurpari, ac introduci, sed semper in illa antiqua translatione perstiterunt; sicut sub Urba-

 no VIII.

no VIII. anno 1631. multa emendatio facta est in Breviario, & maximè quoad Hymnos ad mensuram poëticam, & quia illos è memoria recitari assuetum erat, ideo hodie etiam multæ Religiones, ac Ecclesiastici juxta morem antiquum recitant, & canunt; & licèt emendatio in Hymnis juxta regulas artis optima sit, tamen ipsa consuetudine adstipulante, antiqua recitatio jucundior sono videtur.

An D. Hieronymus in vertenda Biblia habuisset peculiarem assistentiam Spiritus sancti?

531. Prima sententia negat talem assistentiam.
Adrian. Ita Adrianus *lib.4.fol.256.* Veiga *lib.18.in Tri-*
Veiga. *dent. cap.* 9. Uterque Legionensis, unus *disp.*
Legion. *de vulgata, quæst.20.col.*7. Alter, *quæst.4.exposit.*
cap. 9. Sebastianus Perez *Episcop. Oxonensis,*
Seb Perez. *in Regulis Sacra Scriptura regula* 4. Bañez 1.
Bañez. *part. quæst.* 1. *artic.*8. *dub.*4. Driedo *lib.2.propo-*
Driedo. *sit.3. & 4. in solut. argum.1.3.& 4. & in conclus.*
3.fol.42. Bellarm. *lib.* 2. *de Verbo Dei, cap.*11.
Bellarm. *ad argument.* 2. Et utramque partem problematicè defendit Serarius *in Prolog. cap.* 19.
Serarius. *quæst.*8. dicunt prædicti Doctores, quòd non derogant aliquid auctoritati vulgatæ, quod interpres tantùm studium ac laborem potuit adhibere, ut in nullo erraverit, licèt potuerit errare.

532. Secunda sententia affirmat peculiarem assistentiam Spiritus sancti in D. Hieronymo in hoc negotio, sicut communiter asseritur in versione Septuaginta. Ita Salmeiron. *Prolog.3.*
Salmeir. *observ.* 5. Tuelman. *in Apologia pro veteri in-*
Titelm. *terprete,* Canus *lib.2. de locis,cap.14 ad argum.6.*
Canus. Prado *in Ezechielis Isagoge, cap.* 3. Rua *contro-*
Prado. *vers.* 2. *dub.* 11. *conclus.* 2. Tena *lib.* 1. *Isagoge*
Rua. *Sacra Scriptura* Serlog. *anteloq.7. in Cant. num.*
Tena. 7. Nicolaus Ramos *in defensione vulgata.* Divi-
Serlog. duntur tamen hi Auctores: nam aliqui hanc
Ramos. assistentiam quoad singula verba concedunt; Alij solùm quoad sententias, ne aliquid falsum, vel perniciosum poneretur.

533. Tertia sententia quæ mihi probabilior videtur affirmat in his, quæ ad fidem, mores, & cætera gravioris ponderis pertinent, quòd D. Hieronymus habuisset assistentiam Spiritus sancti ad perficiendam suam translationem, cum omni sinceritate, ac integritate; at verò in rebus minoris momenti relictum
Lahay. esse suæ humanæ scientiæ, ita Lahay *in Prolog. ad Bibliam Max sect.19.cap.5.*

534. Prima pars probatur, quia Spiritus sanctus maximè assistit regimini, ac gubernationi Ecclesiæ sanctæ Catholicæ; atqui veritas, & puritas sacræ Scripturæ maximè pertinet ad regimen, & gubernationem Ecclesiæ; ergo peculiaris maxime fuit ei assistentia Spiritus sancti in hoc negotio. Major, & minor patent; consequentia probatur, quia si versio Septuaginta in Græcum facta est Spiritu sancto assistente; ergo etiam eodem spiritu assistente versio in latinum facta est, cum maximè esset necessaria ad totius Ecclesiæ regimen, quia omnia fidei mysteria, totúmque regimen Ecclesiæ ab ipsa Sacra Scriptura, tanquam à fonte deducitur; ergo maxime necessarium fuit, quòd Deus talem dedisset interpretem, qui cœlesti nutu duceretur, ut non erraret. Confirmatur, quia Spiritus sanctus dividit dona sua in Ecclesia singulis singula prout vult, ut
dicitur 1. *Corinth.* 12. *num.* 10. Alij genera lin- 1. Cor. 12.
guarum, alij interpretatio sermonum; at si alicui in Ecclesia data est interpretatio sermonum, fuit Beatus Hieronymus, ut erat convenientissimum, tanquam totius scripturæ Interpres.

Secunda pars conclusionis probatur ex 535.
proximè dictis, quia Spiritus sanctus sua charismata singulis singula dividit prout vult, quando, & quomodo vult, ac proinde non debemus ei præscribere modum, ex eo quòd præsens ei adfuerit in his, quæ ad fidem morésque, & cætera, quæ sunt gravioris momenti, non inde sequitur quòd etiam ei Divinus spiritus adesset in his, quæ sunt minoris considerationis, & Spiritus sanctus potuit adesse in his, quæ sunt majoris momenti, in minoribus verò potuit eum relinquere suæ eruditioni, itaut posset errare, ut se hominem agnosceret, & ita ejus translatio in multis discrepat à nostra vulgata, & est emendata; nam Isaiæ
19. num. 17. legit nostra vulgata: *Et erit terra* Isai. 19.
Iuda Ægypto in pavorem, D. Hieronym. legit: D. Hieron.
Et erit terra Iuda Ægypto in festivitatem. Ac proinde quamvis Spiritus sanctus ei fuerit assistens in rebus gravissimis, in minoribus relictus est suæ eruditioni, & ideo D. Hieronymus aliquando aliqua dixit emendanda quæ postea judicavit non esse emendanda, ut dixi suprà, *num.* 528.

QUÆSTIO XI.

Quanta sit auctoritas nostræ vulgatæ post Concilium Tridentinum, ac Decreta Summorum Pontificum?

SUMMARIUM.

536 *Decretum Concilij Tridentini, ut fundamentum totius quæstionis, ponitur, & num.* 537.
538 *Quid per authenticum intelligit Concilium.*
539 *Pro emendatione Biblia multi curarunt Summi Pontifices; perfecit Clemens VIII.*
540 *Difficultas quæstionis.*
541 *Quid in hac affirmet prima sententia.*
542 *Quid dicat secunda sententia, & n.* 543.
544 *Tertia, & vera sententia explicat mentem Concilii, quod nullus propria auctoritate audeat aliquid immutare.*
545 *Cautela Bañez in hac re.*

Tanquam fundamentum totius quæstio- 536.
nis, quæ multas difficultates involvit, & Doctores in varia placita fecit abire, propo-
nendum est Decretum Concilij Tridentini, ut Concil.
ab ipso tanquam à fonte vera intelligentia ac- Trident.
cipiatur, sic *sessione* 4. Sancta Synodus loquitur.
Si quis libros ipsos integros cum omnibus suis 537.
partibus, prout in Ecclesia Catholica legi consueverunt, & in veteri vulgata latina editione habentur, pro sacris, & Canonicis non susceperit, anathe

anathema sit. Et paucis interjectis adjungit: *Insuper eadem Sacra Synodus non parum utilitatis accedere posse Ecclesiæ Dei, si ex omnibus latinis editionibus, quæ circumferuntur Sacrorum librorum, quænam pro authentica habenda sit, innotescat; statuit, & declarat, ut hæc ipsa vetus, & vulgata editio, quæ longo tot sæculorum usu in ipsa Ecclesia probata est, in publicis lectionibus, disputationibus, prædicationibus, & expositionibus, pro authentica habeatur, ut nemo eam rejicere, quovis prætextu, audeat, vel præsumat.*

538. Suar. Cum Concilium dicat, *ut authentica habeatur*, explicat Suar. *tom. de fide, disp. 5. sect. 3. num. 10.* & ait: *Particula, ut authentica habeatur, habet hanc vim, ut habeat infallibilem auctoritatem, & sit certa regula fidei, in omnibus quæ continet.* Sacr. Congregat. Ad quod adducit quandam declarationem Cardinalium die 17. Januarij anni 1576. quam etiam refert Marzilla *ad sess. 4. Concilij*, dum ait: *Nec solam periodum, solam clausulam, vel solam dictionem, aut Syllabam, iotavè unum admitti posse, quod repugnet huic vulgatæ editioni.*

Difficultas quæstionis.

539. Pius IV. Pius V. Sixtus V. Post Decretum Concilij Tridentini animadvertentes Romani Pontifices, Pius IV. & Pius V. Sixtus V. quod aliqua in Biblia erant emendanda, ductis in Urbem antiquissimis exemplaribus, convocatis viris doctissimis in Hebræo, Græco, Chaldaico, & tandem à multis Biblia est purificata, & correcta, & cùm jam esset excusa, ut in lucem mitteretur anno 1592. sub Sixto V. summo Pontifice, animadvertens iterum idem Summus Pontifex non pauca in Sacra Biblia præli vitio irrepsisse, quæ iterata diligentia indigere viderentur, totum opus sub incudem, revocandum censuit, atque ita decrevit; morte verò præveniente id præstare non potuit. Tamen Clemens VIII. cum electus esset ad Pontificatum Clemens VIII. Deo benè juvante, totum opus perfectum, & absolutum est; & hæc editionis veteris, & vulgatæ recognitio dicta est correctio Sixtina, eo quod Sixtus V. eam intenderat, ac inceperat, quamvis sub Clemente VIII. perfecta fuisset. Totum hoc quod diximus, constat ex præfatione, quæ in fronte ipsius Bibliæ ponitur, & incipit. *In multis, magnisque.*

540. Difficultas ergo est, quomodo Sacrum Concilium Tridentinum determinat, quòd illa Biblia antiquæ editionis, *habeatur ab omnibus ut authentica*, & Illustrissima sacra Congregatio disponit, quòd in ea nec una syllaba, vel iota immutetur, cum prædicti summi Pontifices multa purificanda duxerunt.

541. Prima sententia affirmat Concilium definiisse editionem hanc à nullo etiam minimo vero deviasse, interpretis ignorantia, aut malitia, quamvis incuria transcribentium aliquos nævos habuerit, ac proinde in omnibus suis partibus esse Canonicam, ipsique eandem fidem in omnibus deberi, ac si esset Originalis scriptura. Ramos. Ita Ramos in defensione vulgatæ, *fol. 2.* Pineda. Pineda *de rebus Salomonis, lib 4. cap. 9. num. 3.*

542. Secunda sententia existimat vulgatæ editionis interpretem in aliquibus, quæ neque ad fidem, neque ad mores pertinent, hallucinari potuisse, sive Græcarum voce ignorantia, sive Hebraïcarum æquivocatione, ac proinde solum Concilium diffiniisse *pro authentica habenda*, in illis, quæ pertinent ad fidem, & mores. Ita Andreas de Viega (qui Concilio interfuit) *in ejusdem Concilij Commentariis, lib. 15. cap. 9.* Viega. Bellarm. *lib. 2. cap. 11.* & ejus propugnatur ibi *cap. 10. pag. 537. & 545.* Bellarm. Didacus Payva in *defensione Tridentinæ fidei, lib. 4.* qui & si fortiter pro vulgata pugnet, aliquos tamen errores in ea contineri non negat, Payva. Serarius alios referens *in Prolog. cap. 19. quæst. 11.* Serarius. Piudanus, *lib. x. optimo genere interpretandi, cap. 12. & lib. 3. cap. 10. & sequentibus*, ubi aliqua loca nostræ vulgatæ adducens emendat, Piudanus. differunt autem hi auctores inter se, quia quidam adducunt plura loca, alij pauciora, in quibus asserunt vulgatum Interpretem aliquantulum errasse, vel lectionem nostram corruptam esse.

543. Senensis. Et hanc sententiam fortiter defendit Sixtus Senensis *lib. 8. Biblioth, circa finem*, tria assignat: Primum quia ex levibus erratis, nullum periculum in fide, & moribus imminet; Secundum, quia ne nimiæ & exactæ correctiones novitate fidelium aures offenderent. Tertium, ut vetustam illam editionem, quæ nascentis Ecclesiæ fidem educaverat, & sanctam simplicitatem, ac venerandam antiqui interpretis venerentur.

Resolutio quæstionis?

544. Tertia, & vera sententia media, quam veram esse puto, & altiùs explicandam duxi. Rua. Eam tenet Rua *controvers. 2. posit. lib. 12.* Tenas. Tenas *lib. 1. Isagog. diffic. 6. sect. 3.* Fr. Anton. Fr. Anton. à Matre Dei *Isagog. script. Prælud. 1. dub. 12. §. 3. num.* 104. Asserit hæc nostra sententia interim Concilij Tridentini fuisse hæreticorum audaciam, ad alias versiones, ac lectiones recurrentium reprimere, & etiam aliquorum Catholicorum nimiam corrigendi, licentiam cohibere, & inde quantum ad primum Concilium definit, nihil contra fidem, aut bonos mores in hac nostra vulgata editione contineri, omnibusque latinis editionibus deberet anteponi, ut secunda sententia asserit. Deinde licèt quoad secundum non definierit esse authenticam, quoad quædam tenuissima, ac valde levia, prohibet tamen particularibus, ne in hac vulgata editione audeant aliquid vertere, immutare, addendo, vel subtrahendo: hoc enim pertinet ad Romanum Pontificem ut universale caput totius Ecclesiæ, summa vera solertia, ac diligenti indagine, ut omnia, & maximè libros sacros in sua primæva, ac originaria, puritate, sinceritate, ac veritate magno examine adhibito conserventur; & si aliqua etiam minutissima notanda irrepserint, universa ad pristinum statum restituere, emendare, ac corrigere; non ad particulares, sed ad caput totius Ecclesiæ pertinet, ut in hac re maximè laborarunt gravissimi Romani Pontifices Pius IV. Pius V. Sextus V. Clemens VIII. Pius IV. Pius V. Sixtus V. Clem. VIII. ut suprà notavi in hac quæst *num. 539.* & maximè cum incuria Typographorum multi errores labantur. Et ideò de hac re magnam commendationem

Trident. mendationem facit ſacrum Concilium Tri-
dentinum, jubet enim ſeſſ.4. *Vt hæc ipſa vetus & vulgata editio, quàm emendatiſſimè imprima-tur.* Et breviter dico, quod Concilium id tantùm intendere videtur, ut nullus propria auctoritate aliquid quantumvis minimum audeat contra vulgatam admittere, vel ponere.

545. Bañez. *Sed in re tam gravi* (verbis Sapientiſſimi. Mag. Bañez dicam 1. *part. quæſt.* 1. *art.*8. *dub.*3. *concluſ.* 6. dubium hoc verſans, ſic concludit) *expectanda eſt Eccleſia Catholica cenſura, unde neque audeo, neque debeo Eccleſiæ judicium mea ſententia prævenire. Scio ſanè, ſi ab Eccleſia interrogarer, quid viva voce reſponderem, interim tamen pio, & juſto ſilentio mecontineo.* Ita Bañez, & ego, & inſuper addo, quòd omnia libentiſſimè ſubjicio judicio ſanctæ Romanæ Eccleſiæ.

Quæstio XII.

An expediens, & licita ſit Bibliorum tranſlatio in quacunque lingua vulgari, & materna?

SUMMARIUM.

546 *Refertur ſententia Hæreticorum.*
547 *Catholica, & vera ſententia tres habet partes.*
548 *Prima pars, non eſt intrinſecè malum Biblia in lingua vulgari transferri & n. 549.*
550 *Nullo modo convenit ut Biblia ſit in lingua vulgari.*
551 *Meritò Eccleſia prohibet talem Bibliam in lingua vulgari.*
552 *Probatur etiam hæc pars ex multis inconvenientibus, & n. 553.*
554 *Meritò Eccleſia talem Bibliam in lingua vulgari prohibet.*
555 *Miſſa non poteſt dici in lingua vulgari.*
556 *Proponuntur, & ſolvuntur hæreticorum fundamenta, uſque ad num.565.*

546. Calvinus. Lutherus. Calvinus, Brentius, Lutherus, & alij hujus farinæ noſtri temporis hæretici conſtanter aſſeverant ſacras Scripturas io omnium Chriſtianorum linguas transferendas, ut ab omnibus legi valeant, nulluſque etiam imperitus ab hac lectione removeatur, & omnes ad eas legendas excitant, & pueros in ſchola pec ſacram Bibliam in materna lingua converſam legere docent. Argumenta poſtea ponam.

Catholica, & vera doctrina.

547. Dicendum eſt Scripturas ſacras in propria, ac vernacula lingua habere ac legere, non eſt intrinſecè malum, tamen nullo modo convenit, ac expedit; & ideo meritò ab Eccleſia ſancta eſt prohibitum. Ita Sixtus Senenſ. *lib.* 4. *Bibliot.* Marius Victorius Scholiaſtes. D. Hieronym. *in Epiſt. ad Sophron.* 134. Caſſianus *collat.* 2. 3. & 4. Joannes de Lahay *Prolog. in Bibl. Max. ſect.* 21. *cap.* 15. *dicimus ratione*, Fr. Anton à Matre Dei *in Iſagog. Scriptur. Prælud.* 2. *dub.* 5. § 2 *num.* 42. Concluſio tres habet partes.
(Senenſis. Marius. Caſſian. Lahay. Anton.)

548. Prima pars concluſionis probatur, quòd non ſit intrinſecè malum Scripturas ſacras in propria, ac vernacula lingua habere, ac legere; quia nulla lege naturali hoc poteſt probari prohibitum. Deinde in quibuſdam locis, ac populis fuerunt aliquando Biblia in vernacula, ac materna lingua; nam initio apud Hebræos, cùm Hebraicè adhuc omnes loquerentur, alia non dabantur Biblia, niſi tantùm Hebraïca, apud Græcos Græca, apud Latinos Latina; ſicque tali idiomate ipſe Deus tradidit legem; & Eccléſia illa antiqua eam ſic recepit, & approbavit.

549. Deinde Patres habentes ſermonem ad populum laicum, maximè ipſum adhortabantur ad legendas ſacras Scripturas. D. Chryſoſtom. *homil.* 10. *In Ioan. Homil.* 3. *de Lazaro*, & aliis locis. Origenes *homil.* 12. *in Exod. homil.* 9. *in Leviticum.* D. Auguſt. *in Expoſit. Pſalm.* 35. *Conſil.*2., ubi ait: *Legite Scripturas, ideo voluit Deus, ut ſcriberentur, ut nos conſolaremur.* Similiter D. Hieronym. ad hanc lectionem fœminas adhortatur, ut patet ex ejus epiſtola ad Paulam, & Euſtochium; & etiam ea alia ejus epiſtola ad Celanciam. Ad hanc etiam adhortatur D. Gregorius *lib.* 4. *Dialog. cap.* 14.
(Origenes. D. Auguſt. D. Hieron. D. Gregor.)

550. Secunda pars concluſionis, quòd nullo modo convenit, ac expedit, quod ſacræ Scripturæ habeantur, ac legantur lingua vulgari. Hanc veritatem nobis docuit Chriſtus Dominus, Math.7.n.6. dicens: *Nolite dare ſanctum Canibus, neque mittatis margaritas veſtras ante porcos; ne fortè conculcent eas pedibus.* Id eſt, ut diai juxta expoſitionem ſanctorum Patrum, *tom.* 2. *in Evang. cap,*18. *q.*6. 7 & 8. Nolite dare doctrinam ſacræ Scripturæ, Evangelij, ac fidei, quæ continetur in ipſa ſcriptura tanquam margarita concluſa in conchis, nolite, inquit, dare canibus, & porcis, hoc eſt malignia, perverſis, ut canibus, & etiam brutis, ac ignorantibus, ut porcis, quæ ſunt valdè inſipientia animalia. Secundò. Pòſtquam Chriſtus explicavit parabolam de ſeminatore; interrogaverunt eum diſcipuli ejus, quid ſignificaret. Quibus ipſe reſpondet: *Vobis datum eſt noſſe myſterium Regni Dei, cæteris autem in parabolis, ut videntes non videant, & audientes non intelligant.* Luc.8. num.10. *Vobis* nempe diſcipulis meis, qui eſtis educati in mea doctrina, ac in illa inſtructi, *datum eſt noſſe myſterium Regni Dei*, ſacram nempe ſcripturam, explicat Abulenſ. & alij. *Cæteris*, nempe vulgaribus, ac communibus hominibus, ſeu ut habet D. Marc cap.4. *Qui foris ſunt*, extra nempe Eccleſiam; *in parabolis* ac ſymbolis, *ut videntes non videant, audientes non intelligant*, tot, & tanta myſteria, imò & ipſis Apoſtolis ait Chriſtus D. Joan.16. num.12. *Multa habeo vobis dicere, ſed non poteſtis portare modò.* Sed adveniente Spiritu ſancto, ejus nempe lumine agnoſcetis; & pro magno beneficio Chriſtus Dominus ſuis diſcipulis aperuit ſenſum, ut intelligerent ſcripturas. *Luc.*24.*n.*45.
(Math.7. Luc.8. Abulenſ. Marc 4. Ioan.16. Luc.24.)

551. Probatur etiam hæc pars noſtræ concluſionis ratione, quia Biblia in lingua vulgari, ac materna non poteſt eſſe utilis, ſed valde inutilis, & nociva, quia ſic Biblia ex eo daretur in lingua vulgari, ut omnes eam intelligerent; At eſto ſit in lingua materna, nec populus, nec homines communea, ac imperiti

poſſunt

possunt intelligere Psalmos, Prophetas, Cantica, & mysteria, quæ in aliis libris continentur; nam etiam viri valde periti linguæ Latinæ, Græcæ, ac Hebraicæ, illa non intelligunt, nisi multo studio, diligentia, ac labore legant expositores, eorumque interpretationem discutiant, & ruminent; quomodo ergo imperiti eam possent capere, ac penetrare, cum scriptura sit valde obscura juxta communem ex-
Psalm. 17. positionem; de ea loquens Regius Vates ait: *Tenebrosa aqua in nubibus aeris.*

552. Quòd verò talis Biblia in lingua materna esset valde inutilis & nociva, probatur, quia omnes errores, ac hæreses nascuntur ex Bi-
D.Hilar. blia malè intellecta, ut ostendit D. Hilarius
Cassianus. in extremo *libro de Synodis*, & Cassianus *Col-*
Silvius. *lat.* 2. 3. & 4. & Sylvius *lib. de Origine Bohemorum*, referunt innumeros errores ex scripturæ imperitia natos; & maximè cùm in populo dentur multi homines imperiti, qui cùm nihil sciant, omnia se scire arbitrantur, de quorum pestifera præsumptione multùm
D.Hieron. conqueritur D. Hieronymus *Epist. ad Paul.* & *cap.* 11. *in Daniel ad finem*, quid facerent ex hujusmodi sacræ scripturæ lectione.

553. Dic mihi, si populus rudis audiat, & le-
Cant. 1. gat, lingua sua vulgari verba Cantic. 1. num. 1. *Osculetur me osculo oris sui, læva ejus sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me.* Et illud
Oseæ 1. Oseæ 1. num. 2 *vade, & fac tibi filios fornicationum*, & quod Lot dormivit cum filiabus
Genes. 19. suis, Genes. 19. *num.* 31. & quod Moyses videns Ægyptium percutientem Hebræum in-
Exod. 2. terfecit eum. *Exod.* 2 *num.* 11. & quod Amnon dormiens violaverit sororem suam Thamar 2.
2. Reg. 13. *Reg.* 13. *n.* 27. & quod Judith pomposo ornatu, ac nimia pulchritudine composita exierit in
Judith. Castra Holofernis *cap.* 10. & quod Sara, Lia, & Rachel dederint ancillas viris suis in Concubinas, & alia similia, quæ alio motivo commemorantur in scriptura. Populus rudis, & insipiens hæc non intelligens, vel excitaretur ad similia perpetranda, vel illa contemneret; & ideo quadringentis annis, & amplius post Christum nulla in lingua vulgari translatio visa est Bibliæ.

554. Et ideo optimè provisum est ab Ecclesia Catholica, quæ est tertia pars conclusionis, quòd talis Biblia in lingua vulgari non per-
Pius IV. mittatur, ut decrevit Pius IV. & confirmavit
Clem. VIII. Clemens VIII. & habetur Regula 4. quod in hac re standum est judicio Episcopi, aut Inquisitoris, cum consilio Parochi, vel Confessoris, ut concedatur talis facultas. Has licentias & facultates datas ab omnibus summis Pontificibus retinendi, ac legendi hujus-
Urb. VIII. modi libros revocavit Urbanus VIII. in sua Constitutione 116. *Apostolatus officium*; & tantùm reservavit Romano Pontifici has li-
Expurgat. centias concedere; & ita Expurgatorium Hispanum *regula* 5. editum anno 1664. prohibet hujusmodi Bibliam in lingua vulgari in hæc verba: *Como la experiencia aia enseñado, que de permitir la sagrada Biblia en lengua vulgar se segue (por la temeridad, ignorancia, o malicia de los hombres) mas daño, que provecho, se prohibe la Biblia, con todas sus partes impressas, y de mano, en lengua vulgar, y assi mismo los summarios, y compendios, aunque sean historiales de la misma Biblia.* Et declarat insuper prædictum Expurgatorium, per linguas vulgares non esse Hebræam, Græcam, Latinam Chaldaicam, Syriacam, Æthyopicam, Persicam, & Arabicam intelligendam.

Sacrificium Missæ.

Quòd non sit celebrandum lingua vulgari determinat, ac præcipit Concilium Tridenti- 555. Trident.
num, *sess* 22. *cap.* 8. *de Sacrificio Missæ*; de quo latè Petrus Scoto *lect.* 15. *de cæremon. Missæ*, Petr. Scoto
Cardinalis Bellarm. *tom.* 1. *lib.* 1. *de Verbo Dei*, Bellarm.
cap. 2. §. *Propositio.* Barthol. ab Angelis, *Dialog.* Barthol.
5 *de Missa*, §. 461. Azor. *Instit Moral part.* 1. Azor.
lib. 8. *cap.* 26. *quæsito* 6. §. *veram*, Bonac *de Sa-* Bonac.
cram. disp. 4. *quæst. ultim. punct* 9. *n.* 36. Valle de Valle.
encantat. *opusc.* 1 *sect.* 2. *cap.* 6 *num.* 34.

Ponuntur, ac solvuntur fundamenta Hæreticorum.

Primò ex auctoritate D. Chrysostomi, ac 556.
aliorum Patrum, qui, ut vidimus supra *n.* 549. D. Chry.
hortabantur ad lectionem sacræ scripturæ; ergo videntur supponere sacram scripturam in
propria lingua haberi. Confirmatur primò, Evangel.
quia sacri Evangelistæ scripserunt tanquam in lingua vulgari ad quos scripserunt; D. Matthæus scribens ad Hebræos in Hebræo, D. Marcus ad Latinos in Latino, D. Lucas, & Joannes ad Græcos in Græco.

Ad argumentum respondetur, quòd verba
Sanctorum Patrum accipienda sunt juxta co- 557.
rum mentem, ac juxta occasionem, qua ad ea dicenda adducebantur. Videbat D. Chrysostomus homines suo tempore deditos esse ludis & spectaculis obscœnis, sed sacros libros non legebant, sed contemnebant, ut eos ab his averteret, inde ad lectionem sacrorum librorum, eos exhortabatur, & non omnes, sed eos qui cum fructu hoc possent præstare; nam tunc eo tempore Chrysostomi, Origen. D. Augustinus scilicet quadringëtis annis post Christum natum, & ampliùs nulla translatio in lingua vulgari visa est, ut dixi ex communi sententia, & esto daretur, eo tempore tot inconvenientia non sunt experta, ut modò.

Ad confirmationem respondetur, quòd 558.
divina providentia factum est ut Evangelium Hebraicè, Græcè, ac Latinè scriberetur, triplici idiomate, quo titulus Crucis scriptus; & opportunè non dabatur alia lingua, in qua Evangelium scriberetur. Deinde sacri Evangelistæ scripserunt suum Evangelium in illa primitiva Ecclesia, suis fratribus, ac discipulis, ut dixi *tom.* 1. *in Evangelia in Prolegomie, & dicam Resolut. sequenti*, in quibus erat summa puritas, ac sinceritas & omnes erant pleni gratia Spiritus sancti, ac uniti in charitate, ut de eis dicatur, *In eis erat cor unum, & anima una.* Actor. 4. num. 32. At
verò modò abundat malitia, refrigescit chari- Actor 4.
tas, perversa iniquitas undique grassatur, & ideo magna cautela adhibenda, ne sacra mysteria evulgentur.

Ex Apostolo 1. Corinth. 14. num. 8. ubi 559.
videtur docere publicas Ecclesiæ lectiones, & 1. Cor. 14.
preces debere fieri lingua vulgari, ait enim, *etenim si incertam vocem det tuba, quis parabit se ad bellum*, ergo sermo debet fieri per sermonem

monem intelligibilem, ut sciatur, & intelligatur ab omnibus, alias erit in aëra loqui. Confirmatur, quia D. Hieronymus vertit sacras Scripturas in linguam Sclavonicam, aut Dalmaticam, ut in lingua sua eas homines intelligerent. D. Hieron.

560. Respondetur, quòd Apostolus ibi non agit de translatione librorum sacrorum, sed de concione, ac prædicatione quam Antistes solebat facere, qua finita Auditores de divinis mysteriis miscebant sermonem, & quia aliquando multi tumultuantes loquebantur, & nihil distinctè percipiebatur, sed erat multa confusio, ideo ut Apostolus eos instruat, exhortatur ad claram, & distinctam colloquutionem, ut unus, vel alter loquatur, & postea alij, ita ut omnes capiant quæ dicuntur.

561. Ad confirmationem, negatur talem versionem factam fuisse, quamvis illam teneat Sixtus Seneosis *lib.4. Biblioth.* nec ex Epistola D. Hieron. ad Sophronium, quæ est 134. tale potest colligi, ut legenti patebit; sed tantùm Sanctus Doctor ait translationem Septuaginta diligentissime emendatam, olim suæ gentis hominibus dedisse & esto demus, quod in Dalmatica lingua scripturas dedit, hoc fuit privatim, non verò publice, ex nulla historia constat, quod scriptura in lingua vulgari legeretur publice in Ecclesia.

562. Innoc. III. Tertiò arguunt. Quoniam in *cap. quoniam in plerisque de Officio judicis Ordinarij*, Innocentius III. præcipit, ac ordinat, ut quando in aliqua civitate, populi diversarum linguarum reperiantur, Episcopus provideat, de idoneis ministris, qui in diversis linguis populos doceant, & instituant, ergo videtur sentire expediens esse scripturas in propria lingua habere.

563. Respondetur, in Concilio Lateranensi optime provisum fuisse, ut una civitas, aut diœcesis, non duos Episcopos, sed unum tantùm habeat, qui in civitatibus, & maxime maritimis, ubi sunt diversæ, & variæ nationes, quæ habent diversas linguas, diversósque ritus, verbi gratia, Græci, & Latini, ut provideat ministros idoneos, qui unicuique valeant ministrare Sacramenta, juxta suum ritum, & linguam, ut verbi gratia, bene confessarij, & pœnitentes intelligantur, non inde sequitur, quod talia sacramenta sint administranda in lingua vulgari; aliàs cum hoc Decretum promulgatum fuisset in Italia, sacramenta, & officia divina fierent, non Latine, sed Italice, quod nunquam est factum, de quo videndus est Barbosa ad dictum caput *quoniam*, Ludovicus Gomez in Regulas Cancellariæ de idiomate, Camillus Borel. de Regis Catholici præstantia, *cap. 51.* Barbosa Gomez. Camillus.

564. Actor. 2. Quartò; Apostoli in die Pentecostes: *Loquebantur variis linguis magnalia Dei.* Actor. 2. Variisque linguis prædicabant, juxta unamquamque nationem; ergo & licet Scripturam vernacula lingua haberi; nam si verbum Dei non inquinatur, dum vulgari lingua prædicatur, nec etiam dum vulgari lingua scribitur. Negatur consequentia; nam verbum Dei, dum prædicatur, secum involvit explicationem, quam omnes capiunt; at cùm scribitur, nudum scribitur, & inde ab omnibus non capitur, verbi gratia; mattes dant infantibus panem dissectum in particulas ad manducandum, poterunt dare etiam panem integrum, & solidum, sed non erit aptum, ut ab infante manducetur; sic non licet argumentari: Verbum Dei datur populis explicatum à concionatore; ergo etiam debet dari in lingua vulgari sine explicatione; inepta, & invalida est consequentia.

565. Quintò. Valdè indecens est, ut populus labiis solum Deum honoret; cùm autem longè sit ab illo, quia quod legit, aut orat, non intelligit. Quòd graviter reprehendit Dominus, Matth. 15. num. 8. Isai. 29. num. 13. ideò Paulus 1. Corinth. 14. num. 14. *Si orem lingua, spiritus meus orat, mens autem sine fructu est*; Matth. 15. Isai. 29. 1. Cor. 14. ac si dicat ex oratione non intellecta, nullam utilitatem orans consequitur; ergo conveniens est, ut scriptura detur in lingua vulgari, ut orans fructum capiat.

Respondetur, quòd non sequitur illatum, quia qui non intelligit, mens longè sit ab eo, quia quamvis non intelligat, orat intentione, totam suam mentem in Deum dirigendo. Ad locum Pauli, orans licet non intelligat, & privetur fructu intelligentiæ, tamen ut ait ibi D. Thomas, habet fructum impetrationis, meriti, ac spiritualis consolationis, vel *mens sine fructu* si distrahatur in plura, & ideo non sufficit tantùm orare, sed spiritu, & mente; & ideo Apostolus, n. 15. *Quid ergo orabo spiritu, orabo & mente.* Vel tertiò dic, sufficit quòd Deus; ad quem dirigitur, eam intelligat, etiamsi vocum significationem orans ignoret, sufficit quòd oret in fide; quod explicat Origenes *homilia 20. in Iosue*, exemplo medici, qui in cibo, & potu dat aliquid infirmo, quod illi prodest, etiam si cùm illud edit, aut bibit, non sentiat salutem. Sic ait Origenes: *Scriptura sancta utilis est, & anima prodest, etiamsi sensus noster ad præsens intelligentiam non capiat.* Eodem modò D. Augustinus *lib. 6. de Baptismo, cap. 25.* D. Thom. Origen. D. August.

RESOLUTIO V.

De præstantia, ac excellentia legis Gratiæ, ac ejus Canonicis Scriptoribus.

De excellentia Evangelij, ac quid, & quotuplex sit, ac de sactis Evangelistis in particulari Matthæo, Marco, Luca, ac Joanne, jam tractavi *tom. 1. in Evangelia in Proœmio*; & quamvis *ibi*, dicta sint, quæ sufficiunt, tamen hic altiùs examinanda, & multa ex dictis repetenda.

QUÆSTIO PRIMA.

Quanta sit celsitudo, ac præminentia legis Gratiæ super veterem?

SUMMARIUM.

566 *De fide lex Gratiæ perfectior lege vetere.*

567 *Prima*

567 *Prima excellentia, lex gratia, habet media ad iustificationem, quibus carebat lex vetus.*

568 *Secunda excellentia, lex gratia ratione sui status habet media ad gratiam, ac satisfactionem.*

569 *Tertia excellentia, in lege veterì dabatur gratia ex pretio persolvendo in lege nova ex pretio persoluto.*

570 *Quarta excellentia, lex nova maximè superat veterem in Legislatore.*

971 *Quinta excellentia, ex parte objectorum credibilium.*

572 *Sexta excellentia, lex vetus fuit in umbris, & figuris, lex gratia in apertis, & manifestis.*

573 *Septima excellentia, ex parte sacrificii quod non est ex sanguine hircorum, aut taurorum, sed ex corpore, & sanguine Iesu Christi.*

574 *Octava excellentia, lex gratia finis legis veteris.*

575 *Nona excellentia ex parte forma, quia lex scripta fuit in tabulis lapideis, lex gratia in corde, ac visceribus.*

576 *Voluit tamen Christus, ut post ejus mortem darentur Scriptores Evangelici.*

577 *Decima excellentia, Testamentum vetus servorum, novum filiorum.*

578 *Vndecima excellentia, Testamentum vetus timoris, novum amoris.*

579 *Duodecima excellentia, Testamentum vetus jugum grave, novum suave, & leve, & num.* 580.

581 *Tertiadecima excellentia, Testamentum vetus temporalia promittebat, novum spiritualia, & æterna pollicetur.*

582 *Quartadecima excellentia, Testamentum vetus imperfectum novum undequaque perfectum, & num.* 583.

584 *Quintadecima excellentia, Testamentum vetus uni tantum populo datum est; novum vere universo orbi.*

585 *Decimasexta excellentia, Testamentum vetus temporale, quod cessavit, novum æternum, & num.* 586.

587 *Decimaseptima excellentia de potentia ordinaria non potest dari perfectior lex.*

566. DE fide certum, legem novam, seu gratiæ, esse perfectiorem, & excellentiorem lege veteri, ut expresſè docet Apostolus ad Hebræos 7. 8. & 9. de quo latè agunt multi Theologi, Divus Thomas 1. 2. *tota quæst.* 107. Ibi ejus Commentatores, Soto *in* 4. *distin.* 2. *quæst.* 1. *articul.* 4. Salmeiron *tom.* 5. *in Evangel. tract.* 1. *super epistol. ad Roman. disp.* 29. Bellarm. *lib.* 1. *de Verbo Dei*, *cap.* 18. Vasquez 1. 2. *disp.* 183. *cap.* 3. Suarez *lib.* 10. *de legibus*, *cap.* 8. *per totum*, quod breviter probatur ostensis multis excellentiis legis gratiæ. D.Thom. Soto. Salmeir. Bellarm. Vasquez. Suarez.

567. *Prima excellentia.* Quia summa hominis viatoris perfectio, est illius justificatio, ac sanctificatio; atqui lex vetus ex se nullum importabat medium ad justificationem, ac sanctitatem, at lex gratiæ multa adhibet media ad sanctificationem; ergo multo perfectior est lex gratiæ. Major est evidens, minor probatur quoad primam partem, quia lex vetus solùm ex se includebat sacrificia, oblationes, ritus, & cæremonias, quæ non sanctificabant: nam remedium legis naturæ datum fuit Adamo. Circumcisio Abrahamo *Genes* 17. ut notant Angles; Faventin. & alij in quo sensu explicant Concilium Florentinum, ut dixi *Opusculo primo*, *Resolut.* 3. *quæstione* 12. *num.* 103. & ideo ait Paulus Hebreor. 7. numer. 19. *Nihil ad perfectum adduxit lex.* Et in lege naturali erat illud tantùm remedium naturæ pro parvulis ex generali Dei providentia, ac communi necessitate; pro adultis nullum tamen erat Sacramentum. At in lege gratiæ septem sunt Sacramenta, quæ conferunt gratiam, non ex opere operantis tantùm, sed etiam ex opere operato, unum pro parvulis, & sex pro adultis, de quibus loquens Isaias 12. *Haurietis aquas in gaudio de fontibus Salvatoris.* Divus Hieronymus ex Hebræo vertit *de fontibus Iesu*, quibus aquis salutiferis anima lavatur, mundatur, ac purificatur in omni justitia, ac sanctitate, ut ad summam perfectionem veniat. Et inde dicebat Christus Dominus suis Apostolis: *Estote ergo vos perfecti, sicut & Pater vester perfectus est.* Matth. 5. num. 41. Genes. 17. Angles. Florent. Hebr. 7. Isai. 12. D.Hieron. Matth 5.

568. *Secunda excellentia*, legis gratiæ, quia ex vi sui status, ac ex vi sui Legislatoris habet vim ad dandam gratiam ad bene operandum, ac etiam habet vim ad satisfaciendum, quod non habebat lex vetus, nec ratione sui, nec ratione sui status. Probatur, quia lex gratiæ includit formaliter merita Christi Domini, ut præsentia, & realia, quæ habent vim ad justificandum, ac satisfaciendum. Quia ut ait Petrus Actorum 4. num. 12. *Neque enim aliud nomen est sub cælo datum hominibus, in quo nos oporteat salvos fieri, nisi tantùm in nomine Iesu.* At lex vetus: idem est de lege naturæ, non includebat merita Christi ut præsentia, sed tantùm ipsa respiciebat, ut futura, & sic ratione sui non dabat gratiam, sed benignitate Dei ipsam largiebatur, propter merita Christi prævisa; per anticipatam solutionem ad ipsa Christi merita; at lex gratiæ includit ipsa merita Christi ut realiter præsentia, & ut jam exhibita; ergo ratione sui status habet dare gratiam, & ideo lex nova meritò dicitur lex gratiæ, & in ea non datur gratia ex benignitate, sed ex justitia, quia quamvis per respectum ad nos, qui ipsam gratiam accipimus, sit mera gratia, tamen per respectum ad Christum caput nostrum, qui ipsam meruit, fuit opus justitiæ, imo & toto rigore justitiæ, ut communiter dicunt Theologi in materia de Incarnatione. Actor. 4.

569. *Tertia excellentia*, in lege veteri dabatur grana ex pretio persolvendo; at in lege gratiæ ex pretio jam persoluto, qui est excellentior, & nobilior modus habendi, sicut illustrius, & excellentius est accipere rem data pecunia in manu, quam eam accipere ex gratia creditoris ex pecunia in futurum danda, veluti *desiado*, ut vulgo dicitur.

570. *Quarta excellentia*; quia licet utraque lex vetus, & nova data sit à Deo; tamen in Auctore promulgatore, ac ministro proximo, & imme-

diato, per quem Spiritus ſanctus loquitur,
longiſſimè novum Teſtamentum præſtat ve-
teri. Ait Joan. 1. num. 27. *Lex per Moyſem
data eſt, gratia, & veritas per Ieſum Christum
facta eſt.* Lex vetus fuit data per Moyſem
tanquam per miniſtrum; at lex gratiæ, ſeu
gratia, & veritas data eſt per Jeſum Chriſtum,
non tanquam miniſtrum, ſed tanquam facto-
rem, Auctorem ipſius gratiæ, & veritatis;
Gratia, & veritas per Ieſum Chriſtum facta eſt;
ut latè explicavi *tom. 6. in Evangel. ad cap. 1.
Ioan. quæſtione* 2. Deinde Deus legem anti-
quam dedit, promulgavit per Moyſem,
& Prophetas, nunc verò in lege nova
per unigenitum filium ſuum Jeſum Chri-
Hebr.1. ſtum, ut ait Paulus Hebræor. 1. num. 1.
*Multifariam, multiſque modis olim Deus loquens
Patribus in Prophetis; noviſſimè diebus iſtis
loquutus eſt nobis in Filio*, qui in immen-
ſum, ac infinitum, Moyſem, & Prophe-
tas excellit. Deinde miniſtri legis veteris
fuerunt Prophetæ; miniſtri verò legis Evan-
gelicæ Apoſtoli, qui maximè excellunt Pro-
phetas. Ideo Paulus primum locum dat Apo-
1.Cor.12. Epheſ 4. ſtolis, ſecundum Prophetis. 1. *Corinth.* 12.
num. 28. *ad Epheſ.* 4. *num.* 1. & Prophetæ
fuerunt miniſtri in uno populo, parvo, ac
limitato, Apoſtoli conſtituti ſunt Principes
ſuper omnem terram, & *in omnem terram exi-
vit ſonus eorum.*

571. *Quinta excellentia* ex parte materiæ, ac
objectorum credibilium; lex vetus unum
Deum colendum, ac adorandum propone-
bat; Trinitatiſque myſterium, ac Chriſti
conceptionem ex Spiritu ſancto valde in um-
bra cognoſcebat; at lex nova, Deum unum
in eſſentia, & Trinum in perſonis prædicat, ſi-
cut & Chriſtum Jeſum ex Spiritu conceptum
profitetur, ejúſque vitæ Sanctiſſima myſteria
mortis, Paſſionis, Reſurrectionis, Miſſionémq;
Spiritus ſancti, converſionem, ac vocationem
omnium gentium, quæ valdè obſcurè, ac te-
nuiter ratiocinabantur Prophetæ. Quæ omnia
Ioan.1. clarè & apertè nos docuit, ac declaravit Chri-
ſtus Jeſus Joan. 1. num. 18. *Deum nemo vidit
unquam, unigenitus filius, qui eſt in ſinu
Patris, ipſe enarravit.* Ideo enim unigeni-
tus Dei filius è ſinu Patris in ſinum Ma-
tris factus homo deſcendit, ut arcana Pa-
tris ipſi ſoli cognita nobis enuntiaret; inde
1.Tim.3. Apoſtolus Paulus ait 1. Timoth. 3. num. 16.
*Magnum pietatis Sacramentum manifeſtum
eſt in carne, juſtificatum eſt in Spiritu, appa-
ruit Angelis, prædicatum eſt Gentibus,
creditum eſt in mundo, aſſumptum eſt in
gloria.*

572 *Sexta excellentia.* Quia lex vetus fuit quid
adumbratum, ac figuris tectum; at lex gra-
tiæ quid apertum, clarum, ac manifeſtum:
quantum autem vivi, & perfecti colores ex-
cedunt primas lineas, tantum claritate, ac
perſpicuitate, legi veteri præcellit nova; inde
Exod.34 Moyſes velata facie erat *Exod.* 34. *num.* 32.
Exod 30 Hinc Sanctum Sanctorum velo obtegebatur.
Exod. 30. *n.* 6. Hinc etiam omnia vaſa ad mini-
ſterium templi conſtructa, tecta, velatáque
erant, ut habes ex Lactantio *lib.* 4. *cap.* 20. Ait
Lactant. Hebr 2. D. Paulus Hebr. 9. n. 16. *Ubi enim teſtamentum eſt
mors neceſſe eſt intercedat teſtatoris.* In veteri illa
lege ceremoniæ, ſacrificia, & obſcura Propheta-
rum oracula, erant clauſa, & ſigillo obſignata,
ſub multis umbris, & figuris, *Omnia in figuris
contingebant illis.* ait Apoſtolus 1. Cor. 10. n. 11. 1. Cor.10.
At Chriſti morte omnia aperta, manifeſtata, ac
reſerata ſunt: *Hinc ſciſſum eſt velum templi.*
Matth. 27. n. 51. & librum ſignatum ſigillis ſe- Matth.27.
ptem, quem nemo poterat aperire, nec reſpice-
re illum, *Agnus tanquam occiſus inventus eſt
dignus aperire librum, & ſolvere ſignacula eius*
Apoc. 5. n. 6. & Chriſtus aperuit ſuis Diſcipulis Apoc.5.
ſenſum, ut intelligerent Scripturas. Luc. 24. Luc.24.
n. 45. & Chriſto præſente *viſum eſt cœlum aper-
tum*, quod nunquam antea legitur factum. Matth.3.
Matth. 3. *n.* 16. & *Ioan.* 1. *n.* 51. Ioan. 1.
Septima excellentia, ex parte ſacrificij. In 573.
unaquaque lege, ſive vera, ſive falſa fuit ali-
quod ſacrificium tanquam ſignum proteſta-
tivum excellentiæ illius Dei, quem adorabat,
ut docet D. Auguſt. *lib.* 1. *contra Adverſarium* D. Auguſt.
legis, & Prophetarum, cap. 18. & *epiſt.* 49. ut latè
expendi *tom.* 3. *in Evangelia, cap.* 35. *q.* 32. *n.* 222.
Ex quo rectè D. Paulus ex ſacrificio legis ve-
teris extincto probat ipſam legem veterem,
ejuſque Sacerdotium omnino extinctum, &
abolitum, ait ad Hebr. 7. n. 12. *Tranſlato Sacer-* Hebr 7.
dotio neceſſe eſt, ut & legis tranſlatio fiat. Nota
conſequentiam neceſſariam *Neceſſe eſt*, quia
ut notant ibi Chryſoſt. Theodoretus, Theo-
phylact. intrinſecum, & connaturale eſt uni-
cuique legi ſuum ſacrificium, ac Sacerdotium:
nam Sacerdotium ad ſacrificium ordinatur; lex
vero, & Sacerdotium ad ſacrificium tanquam
ad ſuum principalem actum, quem reſpicit,
tradendo ritus, & cæremonias ad illud per-
peragendum, ac proinde eſt quid primum, &
principale totius legis, à quo tota eius nobili-
tas deſumitur. Sacrificium autem legis veteris
conſtabat *ex ſanguine hircorum, aut vitulorum.*
Hebr. 9. num. 12. At ſacrificium legis gratiæ
conſtat ex pretioſiſſimo corpore, ac ſanguine
Chriſti Domini de quo loquens Apoſtolus
Hebr. 9. n. 14. ait: *Quanto magis ſanguis Chri-* Hebr.9.
*ſti, qui per Spiritum ſanctum, ſemetipſum obtulit
immaculatum Deo, emundavit conſcientiam no-
ſtram ab operibus mortuis.* Et ſicut in immen-
ſum ſanguis Chriſti ſuperat ſanguinem hirco-
rum, & taurorum, ſic lex gratiæ in immenſum
ſuperat veterem.
Octava excellentia. Finis perfectior, ac no- 574
bilior eſt, quam ea, quæ ad finem ſunt; atqui
totum teſtamentum vetus ad novum ordina-
batur, tanquam ſuum finem, & ideo rectè ait
Paulus Rom. 10. n. 4. *Finis legis Chriſtus ad iuſti-* Rom 10.
tiam omni credenti. Syriacus legit: *Scopus legis* Syriacus.
Chriſtus: quia tota lex ad Chriſtum ut ad finē,
terminum, ac ſcopum referebatur, quia ut ex-
plicant Divus Auguſtinus *lib.* 2. *contra Adver-
ſarium legis cap.* 7. Divus Gregorius *homil.* 16.
in Ezechielem. Omnes umbræ, figuræ le-
gis, in Chriſto ſunt adimpletæ, in ipſo tan-
quam in ſuo termino ceſſarunt, etiam in hoc
ſenſu idem Apoſtolus 1. *Corinth.* 10. *num.* 11.
Poſtquam numeravit aliquas figuras legis ve-
teris ſubdit, *In quos fines ſæculorum devene-
runt*: fines ſæculorum dicit tempus Adventus
Chriſti. Tale tempus appellant Prophetæ fi-
nes ſæculorum, ut notant Benedictus Juſti-
nianus, & Cornelius à Lapide; nam Ad-
ventus Chriſti fuit finis ſæculorum illius an-
tiquæ legis; nam tota ipſa in Adventu Chriſti
ceſſavit

cessavit, finivit, ac terminata est, & ad hunc
intentum adducunt citati Auctores illud ex
1.Joan.2. epistol.1. Joan.cap.2. num.18. *Filioli novissima
hora est.*

575. *Nona excellentia* ex parte formæ, quia lex
vetus scripta fuit in tabulis lapideis, & lex
gratiæ in corde & anima, quod probat, &
D. August. confirmat D. Augustinus *lib. de spiritu, & litera
cap.19.* ex verbis Jeremiæ 31. num.32. *Ecce
Ierem.31. dies veniunt, & consummabo super domum
Israel, & super domum Iuda, Testamentum
novum, non secundum testamentum, quod feci
patribus eorum, in die qua apprehendi manum
eorum, ut adducerem eos de manu Ægypti, quia
ipsi non perseveraverunt in testamento meo, &
ego neglexi eos. Post illos dies, dicit Dominus,
dabo legem meam in visceribus eorum, & in
corde eorum scribam eam, & ero eis in Deum.*
Ubi Propheta constituit discrimen inter le-
gem, quam Deus dedit patribus in tabulis
Exod 34. lapideis, *Exod.34. num.4.* & legem, quam de
præsenti in novo Testamento *scriptam in vis-
ceribus eorum, ac in corde eorum.* Moyses ut
minister dedit tantum legem scriptam in ta-
bulis, secluso omni Spiritus, & gratiæ do-
no, quod ipse præstare non poterat; at in
novo testamento Christus Jesus ejus Legisla-
tor, Auctor, & conditor gratiæ, *Et eam per
Spiritum sanctum diffundit in cordibus nostris.*
Rom 5 Roman. 5. num.5. quo quasi digito Dei lex
nova fidelium inscribitur mentibus; unde
meritò Ioannes Baptista ait jam supra datus,
*Lex per Moysem data est: Gratia, & veritas
per Iesum Christum facta est.* Ubi apertè indi-
catur, quod Moyses dedit tantum legem ut li-
teram mortuam; Christus utpote verus Deus
dat gratiam, & veritatem promissorum cœ-
lestis beatitudinis, ac æternæ patriæ. Et ad
2.Cor.3. hunc sensum ait Apostolus 2. Corinth.3.n.6.
Litera occidit, spiritus vivificat. Quem lo-
D. August. cum explicat Divus Augustinus *lib. de spiritu,
& litera cap.4.* Quia Moyses dedit legem tan-
quam literam mortuam, quia gratiam dare
non poterat, sine qua lex non poterat obser-
vari; at Christus Dominus simul cum lege
dedit spiritum gratiæ, & sanctitatis, qui vi-
Rom.2. vificat. Ideo Paulus Roman. 2. num.15. ap-
pellat legem Evangelicam *Scriptam in cordi-
Rom.3. bus nostris.* Et cap.3. num.27. *Legem fidei.* Et
Rom.7. cap.7.num.12. *Legem dicit sanctam.* Et num.14.
eam dicit: *Legem spiritualem,* & num.25. *Le-
gem Dei appellat;* veterem legem passim solum
Rom 2. legem dicit, Rom.2.n.26. & sæpe scriptam in
2 Cor.3. tabulis 2. Corinth. 3.n.3. Aliquando literam.
Ibidem n.6.

576. Et quamvis Christus Dominus suam legem
non scripserit, disposuit tamen, ut post mortem
ejus, ejus lex, vita, & doctrina scriberetur à
Sanctis Evangelistis, ad firmitatem fidei, sta-
bilimentum Ecclesiæ contra Hæreticos, ac
perennem omnium notitiam, ut statim dicam
quæstione sequenti.

577. *Decima excellentia.* Testamentum vetus ser-
vorum erat; Testamentum novum filiorum,
D. August. quod docuit Divus Augustinus *lib. contra ad-
versarium legis cap.16.* & ait: *In veteri Testa-
mento erant onera servorum; in novo gloria li-
Rom.8. berorum.* Quod probatur ex Paulo Roman.8.
num.15. suis discipulis scribens, ait: *Non enim
accepistis spiritum servitutis in timore, sed ac-
cepistis spiritum adoptionis filiorum, in quo cla-
mamus: Abba Pater.* Ubi Apostolus apponit
legem veterem novo; veterem dicit spiritum
servitutis, quia Iudæos tanquam servos pœnis,
à minacibus suppliciis abducebat *oculum pro* D.Chrys.
oculo, dentem pro dente, ut notant D.Chrysost. Theodor.
Theodoret. Theophylactus, D. Ansel. legem Theophyl.
vero novam dicit *spiritum filiorum*, quia sua- S.Anselm.
viter, ac leniter præmiis nos allicit Christus,
*Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est re-
gnum cælorum*, &c. Matth. 5. num.2. Quod Matth.5.
optimè confirmatur ex ipso Apostolo ad Ga- Galat.4.
latas 4. num. 22. *Veteris Testamenti umbram
fuisse Agar ancillam Abrahæ: & novi Testa-
menti, & Ecclesiæ Saram liberam.* Et quemad-
modum ancilla generat filios servos, sic Testa-
mentum vetus, præfiguratum in ancilla, servi-
lis conditionis populum procreabat. Testamen-
tum vero novum, id est Ecclesia, in Sara libe-
ra adumbrata, filios in summa gignit liberta-
te; & inde prosequitur Apostolus: *Nam illa,
quæ sursum est Ierusalem,* id est Ecclesia: *Libera
est, quæ est mater nostra.* D. Anselm.ibi: *In utro-* D. Anselm.
*que Testamento genuit Deus filios; qui sibi servi-
rent, in veteri Iudæos servos, qui timore pœnæ,
& promissionibus temporalium, & serviliter obe-
dirent: In gratia vero novi Testamenti liberos, qui
ex dilectione servirent.*

Vndecima excellentia. Vetus testamentum 578.
fuit timoris, novum vero amoris. D. August. D. August.
tom. 1. lib.1. de moribus Ecclesiæ, cap.28. ait:
*Hæc est brevissima, & aptissima differentia
duarum Testamentorum, timor, & amor,*
& cap.16. ait: *Deus veteri homini fugienti, tan-
quam Dominus, apposuit, quod timeret; & no-
vo redeunti, tanquam Pater aperuit, quid
amaret.* Cum Deus olim daret legem, totus
Mons Sina terribilis fumabat, densissima
caligine circumdabatur, sonitus buccinæ per-
strepebat, fulgura coruscabant, tonitrua
audiebantur, *Exod. 19. num. 18. Hebr. 12.* Exod.19.
num.21. undique omnia erant terrifica, ac ter- Hebr.12.
ribilia. At in novo Testamento, tanquam so-
lis charissimis omnia sunt plena amoris, ac
benignitatis. De Iesu dicitur, *Qui pertransiit
benefaciendo, & sanando omnes oppressos à dia-
bolo* Actor.10.num.38. quod optimè confirmat Actor.10.
Apostolus *Hebræor.12. num.18* & ait: *Non ac-* Hebr.12.
*cessistis ad tractabilem montem, & accessibilem
ignem, & turbinem, & caliginem, & procellam,
& tubæ sonum, & vocem verborum, quam qui
audierunt excusaverunt se, ne eis fieret verbum;
sed accessistis ad Sion Montem, & Civitatem
Dei viventis, Hierusalem cælestem, & multorum
millium Angelorum frequentiam.* Opponit
Apostolus Christianos Iudæis, & Montem Si-
na, in quo lex antiqua est data, Monti Sion, in
quo erat templum, & in eo Christus prædica-
vit, ac suam Evangelicam legem promulgavit;
in ipsoque Monte Apostoli Spiritum sanctum
acceperunt. Inde Sina significat Synagogam;
ac legem veterem: Sion Ecclesiam Christi, ac
ejus legem. In Sina, seu in lege veteri omnia
terribilia, ac terrifica, in Sion, seu in lege gra-
tiæ, omnia suavia, præjucunda, ac festiva: *Mul-
torum millium Angelorum frequentiam,* pro fre-
quentia legit Græcus *festivam solemnitatem.* In Græcul.
Ecclesia Christi Angelorum myriadibus dies
festi cum multo gaudio, felicitate, triumpho,
ac jubilo aguntur.

Duodecima excellentia. Iugum Testamenti
579. veteris valdè grave,ac ponderosum;novi vero
leve , & suavc. Dicente Chtisto Domino
Matth. 11.n.29.*Venite ad me omnes,qui laboratis,*
Math.11. *& onerati estis, & ego reficiam vos.Tollise iugum*
meum super vos,iugum enim meum suave est , &
*onus meum leve.*E contra vero jugum antiquũ,
valdè grave,& ponderosum:cum in Primitiva
Ecclesia aliqui arbitrarentur legem Moysis à
Christianis esse servandam,cum de bac re Hie-
tosolymis esset conrentio surgens Petrus ait :
Quid tentatis Deum,imponere iugum super cervi-
ces Discipulorum , quod nec Patres nostri,nec nos
Auctor.15. *portare potuimus?* Actor.15 n.10.& ideo D.Aug.
D.August. *serm.9.de verbis Domini* , legem antiquam ap-
pellat *sarcinam innumerabilium observationum.*
Numerantur enim in illa lege antiqua sex-
centa tredecim præcepta. Affirmativa , ducen-
ta quadraginta; negativa , trecenta sexaginta
quinque.

580. At lex Evangelica valde suavis, ac levis
est paucitate mandatorum , quæ magnam ha-
bent facilitatem : nam præter Decalogum le-
gis naturæ addidit Sacramenta facillima , ut
D.August. ait Divus Augustinus epistol.118. cap.1. *Levi*
iugo nos subdit , & sarcina levi , unde Sa-
cramentis numero paucissimis , observatione fa-
cillimis , significatione præstantissimis , socieca-
tem novi populi colligavit. Et inde lex no-
va dicitur verbum breviatum , ut dicitur
Rom.9. ab Apostolo Roman. 9.num. 28. *Verbum bre-*
viatum fecit Dominus super terram. Cum le-
gem suam promulgavit , quæ valdè brevia-
D.August. ta est paucitate præceptorum , ita interpre-
Origenes. tatur D. Augustinus , Origenes , D.Anselm.
D.Anselm. Oecumenius.
Oecumen.

581. *Tersiadecima excellentia.* Testamentum ve-
tus temporalia promittebat suis observatori-
bus ; novum verò æterna,& spiritualia,ut eis-
D.August. dem verbis docet D.Augustinus lib.18. de Ci-
vitate Dei , cap. 11. *Prius in veteri temporalia*
bona , deinde in novo , æterna , & spiritualia
promittuntur. Nam in lege veteri dabantur
promissiones vini,olei, frumenti , terræ fluen-
tis lac , & mel. In novo æterna,& spiritualia:
Beati pauperes, quoniam ipsorum est regnum cæ-
Matth.25. *lorum.* Matth. 25. *Venite benedicti patris mei*
Ioan.7. *possidete regnum.* Ioan.7. num.38. ait Christus
Dominus : *Qui credit in me , flumina de ventre*
eius fluent aqua viva, hoc autem dixit de spiritu ,
quem accepturi erant credentes. Et ideo Aposto-
Hebr.7. lus Hebræor.7.num.19. appellat legem gratiæ
Introductionem melioris spei , per quam accedi-
Hebr.8. *mus ad Deum* Et Hebr. 8. num 6. agens de
Christo Domino ait : *Quanto & melioris te-*
stamenti mediator est , quod in melioribus re-
promissionibus sancitum est ; nempe pollicitatio-
nibus per Christum factis æternæ cœlestis
beatitudinis , ac gratiæ sanctificantis.

528. *Quartadecima excellensia.* Vetus testamen-
tum fuit imperfectum , novum undequaque
perfectissimum , sive quoad fidem,mores,ritus
& cæremonias. Iudæi sub lege fuerunt , tan-
quam pueri alphabetarij ; Christiani vero in
novo Testamento , ut perfectissimi Theolo-
Galat.4. gi. Ait Apostolus ad Galat. 4 num.4. *Cum es-*
semus parvuli sub elementis mundi eramus ser-
vientes , at ubi venit plenitudo temporis , mi-
sit Deus filium suum , factum ex muliere , fa-
ctum sub lege , ut eos , qui sub lege erant re-
dimeret , ut adoptionem filiorum reciperemus.
Quem locum expendens noster D. Cyrillus D.Cyrill.
Alexandrinus *lib.9. in Ioan.* ait : *Oportebat per*
Moysen tanquam puerum erudiri Israëlem , qui
puerilis adhuc , & rudioris mentis erat , at per
Christum , in quo omnes sunt thesauri sapientiæ ,
& scientiæ reconditi , descriptam veram , & con-
summatam nobis afferri scientiam. In veteri
Testamento erant Iudæi , ut pueri sub literis
alphabeticis servientes ; at in novo *recipi-*
mus adoptionem filiorum , at ut filij partici-
pamus de bonis paternis Christi , in quo
sunt omnes thesauri sapientiæ . & scien-
tiæ Dei.

Quod confirmatur ex Paulo Hebræor. 7. 583.
num 18. *Reprobatio quidem fit præcedentis man-* Hebr.7.
dati , propter infirmitatem eius , & inutilitatem:
nihil enim ad perfectum adduxit lex , id est
abrogatio fit prioris legis , & huius rei cau-
sam assignat Apostolus , legis nempe infir-
mitas , & inutilitas , *Quia lex nihil ad per-*
fectum adduxit : quia non poterat homines
salvare , ac iustificare : nam summa hominis
perfectio est illius iustificatio, ac sanctificatio.
At verò novum Testamentum, potentissimum,
ac efficacissimum est ad salutem. Ait Aposto-
lus Rom.1.num.16. *Non erubesco Evangelium,* Rom.1.
virtus enim Dei est in salutem omni credenti.
Ait Doctor Gentium , *Non erubesco Evange-*
lium ; quamvis eius vita sit in humilitate ,
ac paupertate. De quo agit D. Ambros. *lib.1.* D.Ambros.
Officio cap. 3. & subdit rationem *Dei virtus.*
Græcus legis , *Dei potentia est, ad salutem om-* Græcus.
ni credenti ; hoc est potentissimum est ad
dandam salutem , & remissionem peccato-
rum , *Verbum crucis iis, qui salvi fiunt , Dei vir-*
*tus est.*1.Corinth.1.n. 18. Dei virtus , Syriacus 1.Cor.1.
legit *Dei potentia.* Ipsa virtus Evangelica cru- Syriacus.
cis efficax Dei potentia est ad salutem , ac vi-
tam æternam.

Decimaquinta excellentia. Testamentum ve- 584.
tus uni tantum populo nempe Iudaico , Te-
stamentum vero novum universo orbi datum
est.De Testamento veteri probatur Psal.75.n.1 Psalm.75.
Notus in Iudæa Deus , in Israël magnum
nomen eius. At lex Evangelica data est pro
toto universo. Sic Christus Dominus mittens
suos Apostolos ait illis : *Euntes docete omnes*
gentes , baptizantes eos in nomine patris ,&c. Matth.28.
Matth. 28.num.19.Iterum : *Euntes in mundum,*
universum prædicate Evangelium omni creatu- Marc.16.
ræ. Marc. 6. num.15. quod vaticinatum est ab Isai.2.
Isaia 2. num.2. *Et erit in novissimis diebus præ-*
paratus mons Domus Domini in vertice mon-
tium , & elevabitur super colles , & fluent ad
eum omnes gentes. Et statim subdit n. 3. *Quia*
de Sion exibit lex , & Verbum Domini de Ieru-
salem , & iudicabit gentes. Malach.1. num.11. Malach.1.
Quia ab ortu Solis usque ad occasum magnum
est nomen meum in gentibus. Et de sactis Apo-
stolis clamat Regius vates : *In omnem ter-*
ram exivit sonus eorum. Psam. 18. & passim Psalm.18.
omnes Prophetæ.

Decimasexta excellentia. Testamentum ve- 585.
tus temporale , quod ostendit Paulus ad Ga- Galat.3.
latas 3. num. 19. *Lex propter transgressiones*
posita est , donec veniret semen , cui promi-
serat . ordinata per Angelos in manu me-
diatoris. Id est , lex Moysis promulgata est , ut
peccatores,& peccata refrænaret,nec Christus
semen

semen Abrahæ veniret, *Ordinata per Angelos in manu mediatoris*; id est in potestate Christi mediatoris ad abrogandam ipsam legem veterem. Ita locum explicant Glossa Ordinaria,
Gloss. Ord. D. Anselm. Theophyl. D. Anselm. Theoph. quod etiam magis confirmatur ex eodem Apostolo citato *cap. 3. num. 23.* ubi ait: *Priusquam veniret fides, sub lege custodiebantur, conclusi in eandem fidem quæ revelanda erat*, id est, antequam fides Christi, & nova lex resplendesceret in orbe, quasi servi in custodia, ac carcere onerosæ legis conclusi tenebantur, quousque ipsa fides Christi in mondo revelaretur; & iterum corroboratur ex eodem Apostolo citata epistola
Galat. 2. ad Galatas cap. 2. num. 19. *Per legem legi mortuus sum, ut Deo vivam.* Id est per legem novam legi veteri mortuus, & crucifixus sum, ut vivam Deo, & pro hac veritate confirmanda, multa alia loca valdè expressa poteram adducere.

586. Testamentum autem novum æternum est, juxta illud Christi Domini: *Hic est Calix sanguinis mei, novi, & æterni testamenti.* Et illud
Hebr. 13. Pauli Hebr. 13. num. 20. *Deus eduxit de mortuis pastorem magnum ovium in sanguine testamenti æterni, Dominum nostrum Iesum Christum.* Et
Apocal. 14 illud Apocalyp. 14. num. 6. *Vidi alterum Angelum volantem per medium cœli habentem Evangelium æternum.* Dicitur autem Testamentum novum æternum; ut claro loco explicavi, quia nullo unquam tempore antiquabitur, nullum aliud testamentum illi succedet.
Theodor. Theodoret. ad citatum locum Apostoli: *Æternum testamentum vocat Paulus, utpote*
D. Anselm. *quod aliud non sit post hoc futurum.* D. Ansel. ad Hebr. 13. *Novum Testamentum dicitur æternum, quia aliud ei non succedet, sicut idem successit veteri.* Sed perdurabit usque in finem
Math. 28. mundi. Hinc Christus ait Matth. 28. numero 20. *Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi.* Et hac de causa lex gratiæ vocatur in Scriptura ultimum tempus.
1. Ioan 2. Isai. 2. Mich. 4. Actor. 2. 1. Ioan. 2. num. 18. *Novissima hora est.* Isai. 2. num. 2. Mich. 4. numero 1. Actorum 2. n. 16. Quia tempus est ultimæ, ac novissimæ legis quæ duratura est donec transeamus omnes ad statum gloriæ.

587. *Decima septima excellentia*, & valdè præclarissima, quia pro statu viatoris de lege ordinaria non potest perfectior lex considerari.
D. Thom. Suarez. Ita D. Thomas 1. 2. *quæst.* 106. *art.* 4. Suarez *lib.* 10. *de legibus*, *cap.* 7. *n.* 5. quia nulla lex potest esse perfectior in ratione legislatoris, ac mediatoris, quia nullus potest perfectior esse; quam Christus Jesus unigenitus filius Dei; nec potest esse perfectior in ratione sacrificij: nam nostrum sacrificium non est ex carne, ac sanguine taurorum, & hircorum, sed ex propria carne, ac sanguine unigeniti filij Dei Jesu Christi, nec potest esse perfectior in ratione cæremoniarum: nam nostræ cæremoniæ sunt septem Sacramenta, quæ conferunt gratiam ex opere operato, nec ulla lex potest perfectius conjungere hominem viatorem cum Deo, quam per fidem, gratiam, & charitatem, ac religiosum cultum, per sacrificium, ac Sacramenta septem, ut lex nostra Evangelica, quæ etiam reali, ac substantiali præsentia corporis Christi maximè extollitur, ac nobilitatur, nullaque hominis viatoris potest esse perfectior in ratione mercedis, ac præmij, nostrum enim est ipsum regnum cœlorum, visióque beatifica ipsius præsentiæ Dei: *Videmus nunc per speculum in ænigmate, tunc autem ad faciem* 1. Cor. 13. num. 12 quo nihil nobilius ac excellentius excogitari potest.

Quæstio II.

Quid, & quotuplex sit Evangelium, & quanta ejus excellentia?

SUMMARIUM.

583 *Quid significet Evangelium.*
589 *Quamvis omnes libri Testamenti novi possint dici Evangelia, peculiariter quatuor Evangelista.*
590 *Inter omnes libros Canonicos Evangelium habet magnam excellentiam.*
591 *Quanta sit excellentia Evangelij ex cæremoniis, quibus decantatur, demonstratur, & n. 592. 593.*
594 *Evangelium in se unum.*
595 *Quatuor sunt Evangelista, alta ordinatione sic dispositum, & n. 596.*

DE his jam egi *tom. 1. in Evangelia in proœmio, cap. 1. & 2.* quæ iterum non sunt repetenda, sed breviter perhibenda; Evangelij vox est Græca, & significat lætum, & festivum nuntium, quem valdè præjucundum nobis declarant quatuor sacri Scriptores Canonici, seu Evangelistæ, dum nobis proponunt Christi Domini adventum, sacratissimam ejus præsentiam, vitam, doctrinam, suprema, & alta mysteria mortis, passionis, ac resurrectionis ejus, per quam omnem sanctitatem, gratiam justificantem, redemptionem à nostris peccatis, libertatem à servitute, ac jugo dæmonis, adoptionem filiorum habemus. 588.

Et quanquam omnes libri Canonici novi Testamenti, ut epistulæ D. Pauli, Petri, ac Jacobi, latè possint dici Evangelia, ut ibi notavi, tamen proprissimè ex communi acceptione dicuntur Codices quatuor Evangelistarum, quia plenius, ac latius narrant omnia Christi mysteria, opera, ac miracula. 589.

Evangelij excellentia.

Quam præclara, & sublimis sit Evangelij 590.
majestas, eam maximè nobis declarat D. Aug. D August.
lib. 1. de consensu Evangelist. cap. 1. & ait: *Inter divinas auctoritates, quæ sacris litteris commemorantur, Evangelium merito excellit. Quod enim lex, & Prophetæ futurum prænuntiarunt, hoc redditum, & completum in Evan-* Origenes.
gelio demonstratur. Origenes *Præfatione in Ioan.* ait: *Totius Scripturæ primitiæ, est Evangelium.* Divus Basilius *homil.* 16. ait: *Omnis* D. Basil.
Evangeliorum vox reliquis omnibus Spiritus sancti præceptis eminentior esse dignoscitur. Tanta est dignitas Evangelij, ut dicat Divus Au- D. August.
gustinus citatus: *Prophetia est Evangelium velatum, Evangelium vero est Prophetia revelata.*

Hæc sublimitas, & dignitas maximè dignos- 591.

citur ex cæremoniis, quibus Ecclesia utitur in lectione ipsius Evangelij. In primis accenduntur lumina, accensisque luminibus legitur Evangelium, ut notat D. Hieron. *lib. contra Vigilantium.* Luminaria ergo accenduntur, quia Evangelium, illuminat universum orbem; & etiam luminaribus accensis, (quæ sunt signa lætitiæ) indicatur gaudium, quod per Evangelium diffusum est in toto mundo. Secundò, Recitatur etiam in loco eminentiori, quia ut D. Paschasius *lib. 1. in Matth.* ait, *In omni doctrina sacra Evangelica cæteris sublimior.* Tertiò, Dum Evangelium legitur circunstantes assurgunt, & stantes, ac detecto capite audiunt, ad denotandam animorum nostrorum præparationem, qua prompti, & parati sumus ad ea, quæ in Evangelio continentur, adimplere. Deinde ut docent D. Clemens, *lib. 2. constit. Apostolic. cap. 61.* Divus Augustinus *tract. 30. in Ioan.* Quemadmodum dum Princeps servos suos alloquitur, detecto capite surgunt, & pedibus astant, sic cum Evangelium legitur Christus Dominus nobis in eo loquitur, ac proinde tanquam servi debemus detecti capite astare, ob reverentiam tanti Domini alloquentis, & hanc consuetudinem surgendi servandam esse ab Episcopis, præcipit Canon Apostolicus *de consecrat dist. 1.* & probat Gelasius *lib. 1. epist. 13.*

D. Hieron. D. Paschas. D. Clemens. D. August. Canon Apostolicus. Gelasius.

592. Quartò. Minister thurificat versus Evangelium, dum illud cantat, ob magnam reverentiam Evangelio deferendam, & ad hanc indicandam Sacerdos Christi imaginem thurificat, quia in ipsa repræsentatur Christus; sic & thurificat Evangelium, quia in ipso exprimuntur omnia Christi mysteria, verba, & opera. Octava, Synodus Oecumenica. *Act. 10. Can. 3.* ubi dicitur: *Sacram imaginem Domini nostri Iesu Christi, & omnium Salvatoris, æquo honore, cum libro Sanctorum Evangeliorum adorari decernimus.* Evangeliis æqualem honorem, ac Christi imagini deferendum decrevit, quia ipsum Evangelium est quædam expressissima imago ac repræsentatio omnium Christi operum, ac etiam ejus Sacratissimæ vitæ.

Octava. Synodus.

593. Quintò. Ubi lectum est Evangelium, de more Sacerdos illud osculatur, & osculandum Episcopo, vel Principi, si adsit, offertur. Osculum est signum amoris, benevolentiæ, reconciliationis, ac pacis, ut docent D. Ambros. Titus Bostrensis, dum expendunt, quomodo Magdalena Christi pedes osculabatur. *Luc. 7. num. 38.* ut suo loco *tom. 3. expend.* Hinc lectum Evangelium Sacerdos illud osculatur, & osculandum dat Episcopo, vel Principi, in signum amoris, & benevolentiæ, & etiam qua ratione sui muneris, pacem, & reconciliationem habemus cum Evangelio, dum ejus præcepta observamus; sic ait D. Ambros. ad cap. 14. Luc. *Si mandata Domini custodias, pax tibi cum Christo erit, ut animam tuam salves.*

D. Ambros. Titus. Luc 7. D. Ambros.

Evangelium unum in se.

954. Quatuor Evangelia unum est, & unum à quatuor Scriptoribus, seu Evangelistis est scriptum. Ita Zacharias Episcopus, D. Hieron. D. August. D. Chrysost. D. Ambros. Beda, quos citavi *tom. 1. in Evangel. in proœmio cap. 2. num. 1.* cum D. Remigio, cujus verba iterum repeto.

Zach Episc. D Hieron. D. August. D Chrys. D. Ambros.

Sic ait Sanct. Pater in Matth. *Sicut una est fides, unum baptisma, ita & unum Evangelium, quia una est doctrina, & quod unum sit ipse Dominus manifestat, cum dicit; Ite, prædicate Evangelium omni creaturæ: & nos quotiescunque plurali numero dicimus Evangelia, nec doctrinam dividimus, sed libros distinguimus.*

Beda. D. Remig.

Quamvis enim quatuor sint Scriptores, tamen res scripta est una, historia narrata una, miro ordine, mira consonantia, ac cohærentia, itaut in nullo discordia, ac discrepantia, sed summa unitas, ac uniformitas inveniatur. Describens Ezechieli 6. *numer.* 6. Suum admirabilem currum; qui à quatuor animalibus ferebatur, ait: Quatuor facies uni scilicet hominis, Leonis, Bovis, & Aquilæ, quæ quatuor animalia denotabant quatuor Evangelistas, ut tenent D. Irenæus, D. Athanasius, D. Augustinus, D. Hieronymus, D. Ambrosius, D. Gregorius, & alij Patres à me sæpè citati, qui etiam docent, quod hæc animalia sunt illa, quæ vidit Isaias sub specie Seraphim, cap. 6. num. 3. *Et clamabant alter ad alterum Sanctus, Sanctus, Sanctus.* Et subdit Propheta, num. 4. *Commota sunt luminaria Cardinum à voce clamantis.* Ecce plures facies unum corpus. *Quatuor facies uni.* Ecce plures Clamantes, *Clamantes alter ad alterum.* Etsi plures, una tamen vox erat, *à voce clamantis.* Meritò Sancti Patres in his quatuor animalibus, sacros Evangelistas intelligunt, quamvis in eis appareant diversæ facies, hominis, Leonis, &c. tamen in eis unum est corpus historiæ scriptæ, ac narratæ; & quamvis plures videantur, una tantum in eis est vox, lingua, ac clamor, *à voce clamantis*; cum ab uno, ac eodem spiritu dirigantur, ac gubernentur. 595.

Ezech. 1. Isai. 6.

Quatuor sunt Evangelistæ Matthæus, Marcus, Lucas, D. Joannes, ut est definitum in multis Conciliis, & constat ex perenni traditione Ecclesiæ, ut dixi *tom. 1. in Evangelia in proœmio, cap. 2. num. 5.* & ibi *num. 6.* dedi aliquas rationes, cur nec plures, nec pauciores sint ex ordinatione divinæ Providentiæ. 596.

Dices. Si Evangelium in se est unum, ut diximus modo, ad quid quatuor Evangelistæ, cum unus sufficeret. Respondetur valdè convenlens fuisse, ut plures essent Scriptores, ac Evangelistæ propter magis completam, & ampliorem fidem, ut ideo scriberetur à pluribus, quam ab uno solo, ideo non erat conveniens unum solum Evangelium, ut ita adimpleretur, quod dicit Scriptura: *Non stabit testis unus contra aliquem, sed in ore duorum, aut trium testium stabit omne verbum.* Deuteron. 19. n. 15. Matth. 18. num. 16. Joan. 8. num. 17. 2. Cor. 13. n. 1. Sicque Christi Domini adventum, ejusque sacratissimæ vitæ mysteria, non per unum Prophetam, sed per plures voluit Deus vaticinari, declarari, ac manifestari mundo; sicque currus *Ezechielis 1. num. 4.* bene poterat ab uno animali asportari, tamen ad majorem decentiam, & majestatem voluit à quatuor asportari, tanquam per quatuor Cherubinos, utpote primates cœlestis curiæ; sic & currus operum, ac gestorum Christi per quatuor Evangelistas, quasi Principes, & Cherubinos Christi, voluit per quatuor orbis partes asportari. 597.

Ezech. 1. Deuter. 9. Matth. 18. Joan. 8. 2. Cor. 13.

Deinde

598. Deinde per quatuor Scriptores scribitur Evangelium, ut magis ejus veritas clarefceret, quia cum scripsissent in variis, & remotissimis partibus, Matthæus in Judæa, Marcus in Roma, Lucas, in Achaia, Joannes Ephesi, uno; & consono ore scripserunt; si maximè celebrantur virtutes Spiritus sancti in Septuaginta interpretibus, qui cùm essent diversis in cellulis consono ore scripserunt; quanto magis admiranda divina virtus in factis Evangelistis, qui tam diversis in partibus tam uniformiter, ac cohærenter facta Christi narrant.

QUÆSTIO III.

Quare Christus Dominus ad majorem utilitatem fidelium noluit per seipsum scribere Evangelium.

SUMMARIUM.

599 *Ratio dubitationis.*
600 *Non fuit conveniens, ut Christus Dominus sua propria magnalia scriberet.*
601 *Majestas Principis postulat, ut non agat per se, sed per ministros.*
602 *Ponitur, & solvitur argumentum de tabulis scriptis digito Dei.*
603 *Ponitur, & solvitur argumentum de Moyse, & aliis, qui sua facta scripserunt.*

599. HAnc quæstionem jam attigi suprà *Resolut. 3. quæst. 2. num. 216.* quod certum est
Ioan. 8. Christum Dominum scripsisse in caosa mulieris adulteræ, Joan. 8. *num. 6. & 8.* & iterum respondens sua Epistola ad Abagarum Regem, ut
D. August. D. Ephrem. Theodoret. tenent D. August. D. Ephrem, Theodoretus, & multi alij, quos adduxi *citato loco, num. 217.* Tota dubitatio est, cur Christus Dominus totius sapientiæ fons non scripsit aliquod Evangelium, seu rationem suorum operum? Et hæc quæstio est valdè petantiqua, ut docet D. Augustinus *lib. 1. de consensu Evangelist.* Et quamvis de hac quæstione jam aliqua dixissem citata *q. 2. Resolut.* nunc hic altius est examinanda, D. August. ut ibi, dixi *lib. 1. de consensu Evangelist. cap. 35.* ait, quod Christus Dominus scripsit per membra sua, nempe per sacros Evangelistas, qui erant partes corporis sui. Hæc tamen ratio est valdè mystica.

600. Dicendum est, maximè conveniens fuisse, quod Christus Dominus nihil per se ipsum
D. Thom. scripserit; ita D. Thom. *3. part. quæst. 42. art. 4. ibi eius commentatores.* Valdè enim decentius fuit, quod quidquid scriberetur de Christo, per alios scriberetur, & non per se ipsum, omnia quæ scribenda erant, ad laudem, & commendationem Christi pertinebant, omnia enim, quæ in Evangeliis habentur, sunt opera, miracula, & verba illius, quæ infinitam Christi bonitatem, ac excellentiam maximè exprimunt, & declarat inde maximè decens fuisse, ut hæc per alios scriberentur, ut aliena essent omnino ab omni suspicione; nam magnalium commendario in ore proprio valdè suspecta videtur. Inde Judæi Christo
Ioan. 8. objecerunt: *Tu testimonium perhibes de te ipso, & testimonium tuum non est verum,* Joannes num. 13. & ipse Christus Dominus de semetipso dixit: *Si ego testimonium perhibebo de me ipso, testimonium meum non est verum: alius est, qui testimonium perhibet de me,* Joan. 5. Ioan. 5.
num. 31. & Apostolus Paulus coactus fuit laudes recensere, ut suum Apostolatum tueretur; ait: *Factus sum insipiens, vos me coëgistis: ego enim à vobis debui commendari,* 2. Corinth. 1. Cor. 12.
12. num. 11. Unde ait Salomon, Proverb. 27. Prov. 27.
num. 2. *Laudet te alienus, & non os tuum: extraneus, & non labia tua.*

Ad supremam majestatem, ac principum celsitudinem pertinet, non per se agere, sed per ministros, præcipuè quando res benè, ac commodè potest per illos agi, sed narratio gestorum Christi perfectè, & optimè poterat per alios scriptis mandari; ergo maxime erat consonum dignitati Christi, ut ipse nihil scriberet, sed hoc tantùm suis ministris delegaret. Confirmatur: esto demus, quod Christus aliquem librum scriberet; esset in magna auctoritate, & veneratione; tamen ut ex communi sententia dixi suprà *in hoc opusculo Resolut. 1. quæst. 2. num. 12.* quod ut aliquid sit Canonicum in actu, non solùm requiritur, quod sit dictatū à Deo, sed insuper requiritur, quod ab
D. August. Ecclesia proponatur, ut inspiratum à Deo, juxta illud celebre dictum Augustini lib. 13. contra Faustum, cap. 4. & lib. 18. cap. 7. *Ego Evangelio non crederem, nisi me Catholicæ Ecclesiæ commoveret auctoritas.* Quod præclare D. Cyprian.
dixit D. Cyprianus de simplicitate clericorum: *Habere non potest Deum Patrem, qui Ecclesiam non habet matrem.* Ergo ille liber scriptus à Christo ut in actu secundo esset Canonicus, proponendus erat ab Ecclesia, sed etiam ipsa Ecclesia libros Evangelistarum, ut verissime Canonicos nobis proponit; ergo nil amplius requiritur.

Contra dices; Primò, Moyses accepit legem, seu Decalogum scriptum digito Dei in 602.
duabus tabulis lapideis, *Exod. 32. n. 15.* Ergo etiam conveniens videtur fuisse, quod noster legislator Christus suo digito scriberet legem, quam nobis dedit. Respondetur primò, juxta satis probabilem sententiam, de qua dixi suprà *Resolut. 3. quæst. 1. num. 197.* legem illam fuisse scriptam ministerio Angelorum, ut dixit B. Stephan. Actor. 7. num. 53. *Legem accepistis in* Actor. 7.
dispositione Angelorum. De more Scripturæ, Deo ipsi tribuitur, quod Angelorum ministerio exhibetur nomine Dei, Angelus enim erat, qui Domini personam repræsentans dicebat: *Ego sum Dominus, qui eduxi te de terra Ægypti.* Et esto admittamus cum probabiliori sententia, quod lex fuit scripta digito Dei, de quo eadem *quæst. num. 199.* est dispar ratio, quia lex illa fuit data populo Judaico incredulo, & rebelli, ut dixit Moyses: *Audite rebelles, & increduli.* Numer. 20. n. 10. & D. Stephan. Numer. 20.
Actor. 7. num. 51. populo ergo tam duro, & Actor. 7.
obstinato, ac rebelli, ut adduceretur ad legem Dei observandam suprema auctoritate Dei compellendus fuit; At lex gratiæ data est tanquam filiis obedientibus: *Ut adoptionem filiorum reciperemus, in quo clamamus, Abba Pater,* Rom. 8. num. 15. Quibus sufficiens Rom. 8.
levis Patris insinuatio, quanto magis quando res est scripta per præclarissimos ministros, ac scriptores.

H 4 Dices;

603. Dices; secundò. Moyses seriem omnium progenitorum, ac historiam omnium à se gestorum, ac verborum, totumque denique vitæ suæ cursum usque ad mortem, per se ipsum in libris Pentatheuci narravit, ergo etiam bene poterat noster sacratissimus Legislator, sua gesta literis consignare. Respondetur. Primò, latum esse discrimen inter Dominum, & servum; Dominus nec agit, nec scribit per se, sed per ministros suos; at servus per se ipsum agit, ac scribit. Secundò, Moyses, & alij sua opera scriptis referunt, non ut sua facta commemorent, sed ut Dei mirabilia narrent; & quia forte in populo obstinato, & rebelli, non erat qui fideliter illa scriberet. Deinde, quia ea quæ gesta sunt in Deserto Madiam, quando Dominus ei apparuit in rubo, & quæ fuerunt dicta ei in monte Sina per quadraginta dies, nullus poterat dicere, ac scribere, nisi ipse Moyses; At gesta Christi sunt scripta per fidelissimos ministros, qui & ipsi viderunt, vel sunt narrata ab his, qui à principio ipsi viderunt, ut narrat D. Lucas in proœmio sui Evangelij.

Quæstio IV.

De sancto Matthæo Apostolo, ac Evangelista.

SUMMARIUM.

- 604 *Variis in locis agitur de D. Matthæo.*
- 605 *Causa scribendi Evangelium.*
- 606 *Magna est auctoritas Evangelij Matth.*
- 607 *Evangelium Matthæi conversum est in Latinum ex Græco.*
- 608 *Spiritus sanctus se contemperavit ingenio Matthæi in scribendo Evangelio.*
- 609 *Quo sermone, & anno scripsit.*
- 610 *Titulum esse positum ab Ecclesia dicunt aliqui.*
- 611 *Esse ab ipso D. Matthæo, & probatur, & num. 612. 613.*
- 614 *Solvuntur argumenta contraria.*
- 615 *Cur dicitur Evangelium secundum Matthæum.*

604. DE excellentiis, ac laudibus D. Matthæi impræsentiarum non ago, de illis jam tractavi *to. 3. in Evangel.* cum de ejus conversione sermonem habui *cap. 27.* & de ejus excellentiis, ac elogiis *tom. 1. in Apocal. cap. 4. quæst. 29. & to. 2. cap. 21. quæst. 30* & quantum ad ejus Evangelium de illo disserui *tom. 1. in Evangel. in Proœmio, quæst. 3.*

605. Scripsit suum Evangelium in Judæa antequam abiret ad gentes ad prædicandum, ut docent D. Hieron. Theophylact. Euthym. D. Remig. D. Thomas, quod bene explicat Imperfectus Proœmio in Matth. & sic ait: *Matthæum scribere Evangelium causa talis fuit, cum facta fuisset in Palæstina persecutio gravis, ut periclitarentur dispergi omnes, ut carentes forte Doctoribus fidei, non carerent doctrina, rogarunt Matthæum, ut omnium verborum, & operum Christi conscriberet eis historiam, ut ubicumque essent futuri totius secum haberent fidei statum.* S. Bartholomæus Apostolus ad Indos profecturus Evangelium Sancti Matthæi sua manu descriptum detulit teste Eusebio *lib. 4. historia, cap. 10.* & D. Hieron. *de script. Ecclesiast. in Pantæno*, & Barnabas Apostolus Evangelium Matthæi sua manu exaratum asportavit in Cyprum.

D Hieron. Theophyl. Euthym. D. Remig. D. Thom. Imperfect. S. Barthol. Euseb. Barnab.

606. Magna fuit auctoritas Evangelij Matthæi apud omnes; nam D. Matthæus illud conscripsit Hebraïco idiomate, & cum cæteri Apostoli profecturi essent ad prædicandum Evangelium in toto mundo, in quo valde communis, ac vulgaris lingua Græca, prædictum Evangelium conversum est in Græcum ab ipso Divo Matthæo, vel à sancto Joanne Evangelista, vel à sancto Jacobo, vel alio simili Apostolo. D. Athanas. in synopsi sic scribit: *Matthæi Evangelium Hebraica dialecto conscriptum est à Matthæo editum Hierosolymis, & interpretante Sanct. Iacobo fratre Domini expositum.* Theopyl. *Præfat. in Matth.* inquit. *Ioannes hoc Evangelium ex Hebraica lingua in Græcam, ut ferunt, interpretatus est.* Sixtus Senens. in sua Bibliotheca opinatur Barnabam Apostolum hoc Evangelium ex Hebræo in Græcum transtulisse, & D. Anastasius Sinaita *lib. 8. Hexamer.* dicit, Apostolum Paulum, & Lucam Matthæi Evangelium in Græcum reddidisse, ex quo liceat considerare quanta sit celsitudo, ac nobilitas Evangelij Matthæi, qui tam præclarissimos habuit interpretes.

D. Athanas. Theophyl. Sixtus. D. Sinaita.

607. Ex his deducitur, quod Textus Syriacus Evangelicus non ex Hebræo, sed ex Græco traductus est, ut patebit utrumque conferenti. Hinc S. Hieron. jussu S. Damasi corrigens quatuor Evangelia, ac inter illa Evangelium S. Matthæi, illa correxit juxta Textum Græcum, non Hebræum, atque illum integritati, ac fidei Græcæ reddidit, ut ipse testatur Præfatione in Evangelia ad Damasum, ubi ait D. Hieron. jussu Damasi se vertisse Testamentum Vetus ex Hebræo in Latinum; novum verò non vertisse, sed correxisse ad Græcum autographum, quare novi Testamenti non fuit interpres, sed alius antiquior & fortè non multum Latinus, ex quo fit, quod Textus Latinus Evangelij D. Matth. ac Matei in vulgata editione, non ex Hebræo, sed ex Græco traductus videtur, ut aperte observant Bellarm. *de script. Ecclesiasticis*, in Matthæo Franciscus Lucas Burg. *Præfatione in Marc.* & id clarè patebit conferenti Textum Græcum cum Latino.

D. Hieron. Bellarm. Franc. Luc.

608. In scribendo Evangelio Spiritus sanctus maximè ingenio naturæ D. Matthæi se attemperavit, ejus mentem excitabat, ac dirigebat Spiritus sanctus, ut ea, quæ partim ipse viderat, partimque à sacratissima Virgine, ac ab aliis Apostolis audierat, partimque Deus illi revelaverat, ille scriberet methodo, ordine, sententia, conceptu, phrasi, quæ sancti Matthæi ingenio congruebat; non enim erat opus revelatione in his, quæ D. Matthæus bene sciebat, ac viderat, aut audierat ab aliis Apostolis maximè fide dignis, sed tantum assistentia, ac directione Spiritus sancti, ne oblivione, aut memoris lapsu, aut humana fragilitate in minimo puncto à veritate deflecteret, aut aberraret, sed ut omnia summa, & integra veritate scriberet.

Relictis

609. Relictis variis sententiis, D. Matth. cum
scripsisset suum Evangelium in Judæa rogan-
tibus fratribus, qui ex Judaismo erant conver-
si, quod scripserit Hebraico sermone, ut pro-
bavi, *tom. 1. in Evangel. in proœmio, cap. 3.
n.7.* ex gravissimis Auctoribus probavi, quod
scripsit anno octavo post Christi Ascensionem
Caligulæ Imperatoris, anno tertio, ibi dicta
videnda.

Titulus Evangelij.
Sacrosanctum Iesu Christi Evangelium secundum Matthæum.

610. Magna difficultas, à quonam sint posita
hæc verba in titulo. Magna diversitas est Au-
ctorum in assignando Auctore hujus tituli.
Maldon. Prima sententia est Maldonati, & Hierony-
Gavat. mi de Gavara, Cornelij, à Lapide, Mona-
Cornel. chij, & aliorum asserentium hunc titulum
positum fuisse ab Ecclesia. Pro hac sententia
citatur D. Chrysost. nam *in cap. 1.* Epistolæ
D.Chrys. ad Romanos, ait quod Paulus in Epistolis, quas
scripsit, titulum præfixit, Moyses verò, & qui
post illum secuti sunt, nullum titulum appo-
suerunt; ergo nec D. Matthæus. Deinde quia
idem titulus est apud alios Evangelistas Mar-
cum, Lucam, Joannem, solo nomine mutato;
ergo ab eodem Auctore hic titulus est apposi-
tus, & datus, ab Ecclesia nempe.

611. Opposita sententia affirmat D. Matthæum
hunc titulum posuisse, esséque illius Aucto-
Euthym. rem. Ita Euthym. Caietan. Iansenius. Et Caie-
Caietan. tanus supponit ut communem, & ideò illam
Iansen. non probat. Et hæc sententia mihi videtur
Tertull. probabilior, & pro illa citatur Tertullianus
lib. 4. contra Marcion. Probatur, quia D. Mat-
thæus scripsit suum Evangelium, ut apud eos,
qui erant in Iudæa, & apud Gentes, ad quas
erat asportandum, magnam, & plenam fi-
dem haberet; At liber sine Auctoris nomine,
nullam fidem, ac credulitatem habet apud le-
gentes; ergo debuit D. Matth. apponere suum
nomen. Maior, & consequentia patent; Minor
probatur; nam liber ex Auctoris nomine mul-
tam reconciliat auctoritatem, & ut ait Cas-
Cassiodor. siodorus *lib. 6. variar. cap. 7.* Græca sunt om-
nino quæ actiones designant. Et confirmatur,
quia liber est veluti quædam Epistola, ex iure
autem Epistola sine nomine nullam habet fi-
dem, nec credulitatem, nam ubi nomen non
legitur, stat lector dubius, & ambiguus, &
secum rem consulit, ac recogitat, quid de illo
libro judicandum sit.

612. Probatur secundò. Salomon in omnibus
Salomon. suis libris statim in fronte apponit suum no-
men, sic etiam omnes Prophetæ tam Maiores,
Prophetæ. quam Minores. Sic & Apostolus Paulus affi-
D Paulus. xit suum nomen in omnibus suis Epistolis,
excepta illa, *quæ est ad Hebræos*, de quo suo
loco reddam rationem; sic etiam statim in li-
mine suum scribunt nomen in Epistolis suis
D. Petrus. D.Petrus, D. Iacobus, D. Iudas, & Ioannes
D.Iacobus. Apostolus in sua Apocalypsi, & in suis Epi-
D.Thadæ. stolis sub nomine senioris seipsum intelligit,
D.Ioannes. & quia scribebat filiis suis charissimis, qui
benè ex methodo, & modo loquendi ipsum
agnoverant; ergo etiam D. Matthæus in suo
Evangelio apposuit suum nomen.

Hic maximè quæritur, cur Moyses in suis 613.
libris proprium suum nomen occultaverit,
cum Apostolus Paulus illud in suis Epistolis
proponat, & aperiat. Respondetur, quod
Moyses secum habebat eos, ad quos scribebat
& Moyses ex suis manibus, libros tradebat,
ac proinde non necessarium fuit suum nomen
declarare, ut eum Auctorem cognoscerent;
At Apostolus scribebat ad gentes remotas, &
distantes, quas sæpè non viderat, & ut ab eis
fidem exigeret, necessarium fuit suum nomen
exprimere, ut eum cognoscerent Auctorem;
hanc rationem tradit D. Chrysost. *homil. 1 in* D.Chrys.
Matth. & ait: *Moyses libris quinque à se scri-
ptis nunquam nomen addidit, neque qui post
illum scripta sunt, scripsere. At Beatus Paulus
ubique Epistolis suis nomen suum proponit: quid
ita? Quod illi quidem præsentibus scribebant, ac
supervacanea illis præsentia sua declaratio; hic
autem è longinquo literas mittebat, ideoque ne-
cessaria erat nominis additio*; ait D. Anselmus
in Epistola ad Rom. *Apostolus nomen suum ce-* D.Ansel.
*lebre, & omnibus notum proponit in hac Episto-
la, ut Romani audito nomine tanti viri atten-
dant, quid eis velit persuadere, ut ad audien-
dum solliciti, & ad obediendum existant parati.*

Ad argumenta in contrarium facilè respon- 614.
detur, quod licèt D Chrysostomus fuerit du- D.Chrys.
bius *cap. 1. in Epistola ad Rom.* tamen *homil. 1.
in Matth.* mutavit sententiam, ut vidimus.
Ad confirmationem dicimus, quod argumen-
tum poterat habere aliquam vim, si omnes
quatuor Evangelistæ simul eodem tempore
scripsissent, at omnium primus scripsit D. Mat-
thæus. Deinde Marcus, Lucas, & Ioannes, qui
tres cum vidissent titulum, quem D. Matthæus
in fronte sui operis posuit, sapienter concordi
animo usi sunt, ut ita suis scriptis majorem
auctoritatem reconciliarent, & fideles viden-
tes scriptorum similitudinem maximè ad fi-
dem, ac veritatem historiæ conspirarent.

Inquires tamen, Cur dicitur *Evangelium* 615.
secundum Matthæum, & non potius Evange-
lium matthæi, vel Ioannis. Dicimus, quod
si diceretur Evangelium Matthæi, esset ab ipso
Matthæo ut auctore dictante, & componente.
At cum dicimus *secundum Matthæum*, id est
secundum quod scriptum est à Matthæo, seu
secundum revelationem factam à Deo scri-
ptum per Matthæum.

QUÆSTIO V.

De sancto Marco Evangelista, ac eius Evangelio.

SUMMARIUM.

616 *De excellentiis D. Marci.*
617 *Quis, & qualis D. Marcus.*
618 *D. Marcus Petri comes, prædicat in Alexandria, ubi martyrio coronatur, corpus transfertur ad Venetias.*
619 *Scripsit Romæ, & Latino sermone.*
620 *Alij dicunt scripsisse sermone Græco.*
621 *In utroque idiomate scripsit.*
622 *Non servat ordinem ut audierat a Petro.*
623 *Cur dicitur abbreviator, & quo anno.*

624 *Evan*

624 *Evangelium Marci magnum fructum protulit.*

616. DE magnaliis, ac excellentiis D. Marci egi *tom 1. in Apocal. cap. 4. quæſt* 30. De eius Evangelio iam etiam egi, *tom. 1. in Evangelia in Proœmio, cap.* 4. ibi dicta, & etiam alia ſubiiciam, quæ breviter prælibabo.

617 D. Marcus fuit natione Hebræus, ex Tribu levi, in quo omnes Hiſtoriographici cóveniunt. Addunt Beda, & Commentator in Marcum apud D. Hieron. fuiſſe Sacerdotem. Aaronicum, Origenes *lib. de Recta in Deum fide*, S. Epiphanius *hæreſi* 52. Dorotheus *in ſynopſi*, exiſtimant Marcum fuiſſe unum ex 72. Chriſti diſcipulis. Contrar a tamen ſententia probabilior eſt, quod nempe poſt Chriſti mortem à D. Petro converſus & baptizatus eſt: & inde D. Petrus eum vocat filium ſuum ſpiritualem, nempe, 1. Petr. 5. num. 13. dicens: *Salutat vos Eccleſia. quæ eſt in Babylonia* (hoc eſt Roma) *collecta, & Marcus filius meus*. Ita habent S. Hieron. Euſebius *lib. 7. Hiſtor. cap.* 14. S. Epiphan. *hæreſi* 51. Theodoret. *in Hiſtor. S. Petri*, Irinæus *lib. 3. cap.* 1. & alij multi, qui tradunt D. Marcum fuiſſe diſcipulum, & comitem D. Petri.

Beda. Comment. D Hieron. Origenes. D. Epipl. Doroth. 1. Petr 5. S. Hieron. Euſebius. Epiphan. Theodoret Irinæus.

618. Inde ipſe B. Marcus Comes, & Diſcipulus Petri, cum apud Antiochiam Eccleſiam Chriſti fundaſſent; Romam ire iuſſus eſt Petrus, & ſecum Marcum aſportavit. Deinde cum Petrus videret Marcum maximè conſtantem in fide, ut notat Theophylactus, eum ad fidem deſeminandam in gentibus deſtinavit, Albertus Magnus Marcum exiſtimat ad Aquileiam Urbem Venetiæ civitatem miſſum fuiſſe, ac proinde etiam quod Aquileïenſis Epiſcopus creatus fuiſſet; deinde ad Alexandriam directus eſt, ubi Eccleſiam per decem, & novem annos ſanctiſſimè gubernavit, in eaque habuit diſcipulos virtute præclariſſimos, ut infra dicam, ibi martyrio coronatur. Martyrolog. Romanum die 25. Aprilis, ſic habet: *Alexandriæ Natalis ſancti Marci Evangeliſtæ, qui pro fide Chriſti detentus, & funibus vinctus. &c.* Et Gelaſius Papa in Concilio Romano *de libr. authent. & Apocryph.* ait: *Marcus. Evangeliſta à B. Petro in Ægyptum directus fidem veritatis prædicavit, &c.* Sic Procopius, Nicephorus, Metaphraſt. & alij; eius corpus ab Alexandria, à mercatoribus ad Venetias eſt tranſlatum anno Domini 827. ubi ſumma veneratione colitur, & Senatus habet pro ſtemmate inſignia ſancti Marci, puta Leonem, & Commendatri ferunt Leonem cum gladio in manu, ut videbis apud Caramuelem *tom. 1. Theolog. Moralis in frente poſt primum folium.*

Theophyl. Alb. Mag. Martyrol. Roman. Gelaſ. Pap Procopius. Nicephor. Metaphraſt

619. Cum D. Marcus eſſet Romæ rogantibus fratribus ſcripſit Evangelium prout ex ore Petri audierat, ac proinde cum ſcriberet Romanis latino ſermone ſcripſit; ad quid quæſo Romanis Græco ſermone, in lingua nempe, quæ ipſis ignota erat? Deinde Titulus Crucis ſcriptus eſt literis *Hebraicis, Græcis, ac Latinis*? unde conveniens fuit, ut Evangelium ſcriberetur Hebraicè à D. Matthæo, Græcè à D. Luca, & Ioanne, utpotè lingua maximè vulgari, & à D. Marco Latinè, & quod Romæ ſcripſiſſet aſſerunt D. Hieronymus, Euſebius, Clemens, D. Epiphanius, & Auctor Commentariorum in Marcum; & Syrus ſic terminat Evangelium Marci. *Finit Evangelium ſanctum, Evangelium Marci, quod locutus eſt, & evangelizavit Roma Romanè.* Idem habet D. Gregorius Nazianz. *in Carm. de Catalog. ſacræ Scripturæ.*

D. Hiero. Euſebius. Clem. Alex. D. Epiph. Auctor in Marcum. D. Gregor. Nazianz.

Alij è contra exiſtimant D. Marcum ſcripſiſſe Græco idiomate; pro qua ſententia apertè ſtat D. Hieron. *Præfat. in Evangelio* ubi ait: *De novo loquor teſtamento, quod Græcum eſſe non eſt dubium, excepto Apoſtolo Matthæo, qui primus in Iudæa, Evangelium Chriſti literis Hebraicis edidit.* Et conſequenter; Evangelium Marci, quod bona pars eſt novi Teſtamenti, idem habet D. Auguſtinus *lib. 1. de conſenſu Evangeliſtarum, cap.* 1. ait: *Matthæus Hebræo ſcripſiſſe perhibetur eloquio; cæteri Græco* Idem habet Genebrar. *in Chron.* ad annum Chriſti 44 Deinde D. Marcus maxime commoratus eſt Alexandriæ, ubi ſermo Græcus communis, & valdè vulgaris erat, & D. Marcus ſcripſit Evangelium Romæ non hominibus plebeis, ſed nobilibus, qui maxime verſati erant lingua Græca. Deinde ut fertur in Theſauro Venetiarum, obſervatur autographum D. Marci, ut dicitur manu ejus conſcriptum literis valdè corroſis, quæ minimè poſſunt legi, tamen quantum coniecturari licet literæ erant Græcæ. 620.

D. Hieron. D. Auguſt. Genebrard.

Tertia ſententia tanquam utramque in concordiam reducens, & ſequutus ſum primo tomo citato loco, affirmat D. Marcum in utraque lingua Evangelium ſcripſiſſe, & maxime cohæret cum eximia charitate D. Marci, qua omnes lucrifacere curabat, & ideo Romæ Latinè, Alexandriæ Græcè ſcripſit, nulli parcens labori, ut omnibus ſe accommodaret. Petrus de Natali. Aquileïenſis Epiſcop. *in Catalog. ſanct. lib. 4. cap.* 86. ait: *Petrus Marcum Aquileiam Prothoepiſcopum deſtinavit, ibi Evangelium ſuum, quod alias Romæ latinis literis ſcripſerat, iterum eloquio Græco exaravit, quod uſque hodie in Aquileienſi Eccleſia cum ſede eburnea, in qua ſedens illud ſcripſerat, demonſtratur.* Hanc ſententiam tenent Adrian. Finus *lib. 6. Flagelli Iudæ cap.* 8. Bellarmin. *lib. De Verbo Dei, cap.* 7. Barradius *tom. 1. lib.* 1. *cap.* 19. Poſſevinus *Bibliothec. in Marco.* 621.

P. de Nat. Adrian. Bellarm. Barrad. Poſſevin.

D. Marcus in ſcribendo Evangelio non ſervat ordinem temporis, ſed ut audiebat à ſuo Magiſtro D. Petro ſic ſcribebat, & cum D. Petrus Dictaret hoc Evangelium, omnia, quæ ad eius conducebat laudem, ſubticet, nam cum Chriſtus interrogaret, quænam opinio de filio hominis ferebatur, ut narrat D. Matth. 16. *num.* 17. ait Petrus, *Tu es Chriſtus filius Dei vivi.* & Dominus ad illum. *Beatus es, quia Caro, & ſanguis non revelavit tibi, ſed Pater meus.* Eandem hiſtoriam ſcribens D. Marcus *cap. 8. n.* 29. Sic refert. *Reſpondens Petrus ait ei. Tu es Chriſtus, & comminatus eſt eis ne cui dicerent de illo.* Quæ ſui laudis erant ex tanta revelatione accepta ſilentio involvit, & paulo poſt cum Petrus ex multo amore erga Chriſtum, ei diſſuadebat ne ſe crucifigi permitteret ſcribit Marcus *citato. capa 8. n.* 31. Dixit ei Ieſus; *vade retro ſatana quod non ſapis ea, quæ Dei ſunt; ſed quæ hominum.* Quæ Petrum extollebat, tacentur, quæ deprimebant, 622.

Matth. 16. Marc. 7. Marc. 8.

proſe

Joan. 18. Marc. 14. Marc. 14. proferuntur, sic & multis aliis. Cum comprehenderetur Jesus, scribit Joan. 18. num. 10. *Simon Petrus habens gaudium percussit Pontificis servum* D. Marc. verò *cap. 24. n. 47.* Scribit: *unus autem de Circunstantibus, educens gladium percussit servum summi Pontificis.* Omnes quatuor Evangelistæ Petri negationem scribunt, & quod ipse eam obfirmasset, majoribus, ac durioribus verbis, ac magnis execrationibus solus Marcus cap. 14. n. 71. *Cœpit anathematizare, & jurare, quia nescio hominem, quem dicis.* Solus Marcus scribit, *quod ipse anathematizare cœperit:* Cum ex ore Petri hæc acciperet Evangelista, Magnus Petrus omnium virtutum exemplar per suam eximiam humilitatem, quæ ipsum commendabant, prætetit, quæ aliquantulum poterant deprimere, hæc profert, manifestat, ac declarat.

623. Circa annum, quo suum Evangelium literis commendavit; relictis variis opinionibus, qua retuli, *tom. 1. in Evangel. in Proœmio, cap. 4. num. 13.* dum Romæ commoraretur, extitit annus quadragesimus quintus, duodecimus post Passionem Christi, Claudij Imperatoris tertius. Ita Baronius anno Christi quadragesimo quinto. Eusebius *in Chronico.* Ubi insinuat, scripsisse anno quarto, vel quinto post adventum Petri in urbem, & ipso anno, vel sequenti missus est ab Apostolo in Alexandriam cum suo Evangelio, quòd Romæ composuerat, & iterum in Alexandria in Græcum vertit.

624. D. August. Matth. 5. D. Augustinus *lib. 1. de consensu Evangelist. cap. 2.* appellat D. Marcum breviatorem Matthæi, non tanquam quod ipsum in epitome redegerit, ut aliqui dixerunt, sed ea quæ D. Matthæus largius describit, brevius narrat D. Marcus: & in referendis historiis Christi sæpè diffusus est D. Marcus, ut in ficulnea arefacta, ut de ambulatione super mare, in arboribus ambulantibus tanquam hominibus, in negatione Petri, in historia Resurrectionis, ac Ascensionis Christi, Matthæus largus est in doctrinis referendis.

625. Evangelium D. Marci, miræ virtutis, ac efficaciæ, & plures animas convertit D. Marcus suo abbreviato Evangelio, quam Matthæus suo amplissimo; Matthæus scripsit pro Hebræis, ex quibus paucos lucratus est; Marcus verò pro gentibus, ex quibus amplissimos fructuum manipulos colligit. Magno cum mysterio D. Matthæus, qui longum scripsit Evangelium, parvo puero insignitur; Marcus verò, etsi brevis in scribendo, magno comparatur leoni. Quid parvitas cum magnitudine? Quid magnitudo cum parvitate? Tamen si collationem facies Hebræorum, quibus suum dedit Evangelium Matthæus, cum reductione gentium, pro quibus suum dedit Marcus, facilè deprehendes facto respondere insignia, parvum fecit fructum unus apud Hebræos, apud gentes verò alter multum profecit; proindéque apud Matthæum puer parvus in colligendo apparet; qui maximè adauctus, leo magnus apud Marcum abbreviatorem cernitur; fuit ergo D. Marcus Magnus, ac præclarus Evangelista, Patriarcha, & Apostolus; unde Arabicus. Arabicus in ejus Evangelio hunc titulum proponit: *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, Dei unius, Evangelium Patris, Patriarchæ, Apostoli, sancti Marci Evangelistæ.*

Ecclesia Alexandrina sub D. Marco maximè floruit, & eam tanta virtute, & sanctitate fundavit, ut discipulos habuerit maximè religiosos, qui ob suam eximiam virtutem, ac sanctitatem, dicebantur *Essæi*, id est, *Sancti*, quos mirificè laudant Josephus, & Philo, *lib. de Terapeutis*, ex quo prodierunt præclarissima agmina Monachorum, & Anachoretarum, qui in terris vitam Angelicam degebant ut patet ex D. Hieron. vitis Patrum, Eugari, Cassiano, Palladio. Ecclesia Alexandrina uberes fructus maximè dedit sub commodo Imperatore anno Domini 180. cui præfuit Pantenus, cui successit Clemens Alexandrinus, Clementi Origenes, cujus discipuli fuerunt sanctus Gregor. Taumaturgus, Athenagoras, & postea S. Anastas. S. Basil. S. Nazianzen. Hi omnes sancti Marci fuerunt sequaces, ac discipuli. 626. Joseph. Philo. D. Hieron. Eugar. Cassian. Pallad.

Quæstio III.

Do sancti Lucæ Evangelio.

SUMMARIUM.

627 *De Luca nominis etymologia*
628 *Quis, & qualis Div. Lucas, & quanta virtutis.*
629 *An fuerit Christi Domini Discipulus, & num. 630.*
631 *Dicitur etiam à Patribus Apostolus.*
632 *Ex multis titulis adscribitur D. Lucæ, & propriissimè.*
633 *Valde mirabiliter Lucas describit Evangelium ascendendo.*
634 *Lucas medicus de misericordia, ac beneficentia agit.*
635 *Lucas Pictor, & pictura valdè utilis.*
636 *Quo loco, tempore, ac idiomate scripsit Evangelium.*

LUcas, si Hebræum consulas, idem est, *ac doctor, seu qui scientiam docet*, ut Cornelius, & alij volunt in acta Apostolorum; seu ut contendit Pagninus de nominibus Hebraïcis, idem est ac *Resurrectio.* Anastasius Sinaita, ac *consurgens seu elevans.* Pagninus citatus ait, quod idem valet, ac lavo; Origenes in Epistolam ad Rom. Gatt. Prol. in Lucam, sic dicitur *à lucendo*, & divina Providentia, tali nomine insignitur noster Evangelista; nam suo Evangelio tanquam ingens splendor fulget in orbe, & ut insignis Doctor nos docet viam salutis, & à nostris peccatis nos consurgere facit, ab eorum maculis lavat, & mundat. Prædicare ait D. Augustinus lib. de Genes. ad literam, cap. 6. *Nomen appellatur quasi notamen, quod rem notat*, secundum ejus, opera facta, & qualitates. 627. Cornel. Pagnin. Anastas. Pagnin. Origen. Gatt. Prol. D. August.

D. Lucas fuit natione Syrus, genere verò seu patria, & nativitate Antiochenus, arte, & professione medicus, eique multa privilegia concessa sunt à Deo: viginti quinque numerat Joannes de Lahay ex societate, in apparatu Evang. *cap. 68.* & inter alia ex D. Hieronymo, Beda, Addone tradit S. Lucam peccatum mortale nunquam commisisse, & etiam 628. Lahay. D. Hieron. Beda. Addon.

austeram

austeram in mortificatione continua egisse vitam & sanctam Lucam perpetuo virginitatem conservasse, ideoque B. Virgini fuisse dilectum præ cæteris.

629. Epiphan. D.Gregor. D.Doroth. Euthym. Marian. An fuerit Christi Domini Discipulus maximè dubitatur. Affirmant Divus Epiphanius *hæres.* 11. Sanctus Gregorius *Præfation. in Iob, cap.* 1. Dorotheus *in vita S. Lucæ*, & in eadem sententia ex Origene sunt Euthymius, Mariana, & alij in Lucam, hanc sententiam secutus sum *tom.* 1. *in Evang. in Proœmio. cap.* 5. *num.* 16.

630. D.Irenæus. Tertull. D.Hieron. Theodor. 2.Cor.12. D.Dyonis. D.Gregor. D.Chrys. Theophyl. D.Thomas. Alij è contra tenent eum non fuisse Christi Discipulum ex eo, quia ipse in exordio sui Evangelij ait se scribere, non ex visu, sed ex auditu, *ut narraverunt nobis, qui a principio ipsi viderant*, & dicunt eum fuisse Discipulum non Christi, sed Pauli. Ita D. Irenæus *lib.* 1. *cap.* 20. Tertullian. *lib.* 4. *contra Marc. cap.* 2. S. Hieron. *in cap.* 63. *Isai.* Theodoret. *in vita sanct. Patrum*; Ad prædictum fundamentum facile respondetur, D. Lucam non omnia Christi acta vidisse, sed quædam audisse, quædam vidisse: tamen per sui humilitatem, ait quod audierit sicut Apostolus Paulus. 2. Cor. 12. num. 4. *Raptus in Paradisum audivit arcana verba.* Et tamen communiter omnes sancti Patres, D. Dyonisius de cælesti Hierarchia. D. Gregor. *Homil.* 4. *in Ezechielem*, hic D. Chrysostom. Theophylact. D. Thomas hic, & 1. *part. quæst.* 12. *art.* 12. tenent, quod ipse viderit multa de Divinis attributis, de Divina Majestate oculis interioribus, Ordines Angelorum, eorũ gloriam, & gratiam, & insuper sublimem gloriam Christi, sanctorum pulchritudinem, choreas & gaudia; & tamen Apostolus pro sui humilitate ait quod audierit, quod minus est, quam quod viderit; sic & Beatus Lucas præ humilitate, non audet dicere de se, quod tot, & tanta mysteria viderit, sed quod audierit ab his, qui viderunt à principio D. Gregorius loco citato; existimat D. Lucam fuisse comitem Cleophæ, & utrique Christum se revelasse in Emaus per fractionem panis. *Luc.* 24. *n.* 13. de quo egi 5. *tom. in Evangelia suo loco.* D.Gregor. Luc. 24.

631. Metaphras. Damian. Hypolit. 2. Cor. 8. Græcus. Oecumen. D.Epiph. D.Hieron. Dicitur etiam D. Lucas à Patribus Apostolus, ut à Metaphraste citando. Petro Damiano *serm.* 49. & ab Hypolito Marracio in libro, qui dicitur Apostoli Mariani *cap.* 16. quia Apostolatus Pauli laborum, & periculorum fuit comes, & cooperator, idque ex suffragio, & electione Ecclesiarum sic ait Apostolus. 2. Corinth. 8. num. 19. *Misimus etiam cum illo fratrem, cujus Laus est in Evangelio per omnes Ecclesias; non solum autem, sed & ordinatus est ab Ecclesiis comes peregrinationis nostræ.* Ordinatus, Græcus habet consecratus est ab Ecclesiis, quæ Spiritu sancto regebantur; unde patet plus cæteris Spiritu sancto plenum fuisse, venitque cum Apostolo Paulo Romam, ait, Oecumen. Proœmio in Lucam; deinde in Orientem est reversus, Lybiam petiit, & Thebanos Christiana Religione, & ut ait. D. Epiphanius *hæres.* 61. prædicavit primum in Dalmatia, Galatia, Italia, Macedonia, multosque labores, persecutiones, ac ærumnas in hoc suo Apostolatu pro Christo perpessus est, usque ad annum 84. ut testatur D. Hieron. & inde merito Ecclesia eum hoc elogio insignivit, *Qui crucis mortificationem, jugiter in suo corpore pro tui nominis honore portavit.*

Inter quatuor animalia descripta in Apocalypsi *cap.* 4. Vitulo designatur; nam D. Lucas dat exordium suo Evangelio à Christi sacerdotio, & sicut D. Matthæus regiam ejus dignitatem adumbrat in Leone, sic Lucas ejus sacerdotale officium in vitulo. In prima fronte sui Evangelij describit sacerdotium: *Fuit in diebus Herodis Regis Iudæ, sacerdos quidam nomine Zacharias*: eumque ad adoleodum sacrificium ante altare statuit. Rectè vitulus sacerdotem depingit, est enim præcipua victima, quæ à sacerdote offerebatur; & sicut vitulus onera portat, sic sacerdos suis humeris, debet portare onera populi, ut eum ad salutem perducat. Tertiò maximè in D. Luca, vitulus vomere præscindit terram, ut jacto semine fructum producat; sic D. Lucas vomere sui sacratissimi Evangelij nostri cordis arva prosulcat, ut uberes gratiæ fructus germinet. Quarto. Vitulus, seu ut habet Arabicus, Taurus, *secundum animal simile tauro.* Taurus cornibus fortiter se ab Adversariis defendit; sic Divus Lucas duobus suis voluminibus Evangelij, ac Actuum Apostolorum Ecclesiæ est propugnaculum, contra omnes hostes, ac falsos dogmatistas. Hanc cogitationem nobis præbet Cardinalis Damian. Serm. 73. & ait. *Idcirco Beatus Lucas vituli prætendit imaginem, quia dum Evangelicam, atque Apostolicam describit historiam, hostes Christi, atque adversarios veræ fidei, tanquam duobus cornibus ventilat, eosque expugnat.* 632. Apocal. 4. Luc. 1. Damian.

633. In scribendo suum Evangelium, mirum habet artificium D. Lucas. Ait Joannes in Apocalypsi *Primum animal simile Leoni; secundum simile vitulo.* Cur Leo conjungitur cum vitulo, & non potius cum Aquila, quæ connexio Leonis cum vitulo. Quid Matthæo cum Luca? Uterque suscepit seriem narrandi Christi generationem. D. Matthæus descendendo usque ad Christum; Lucas verò sublimiori, & altiori stylo ascendendo de Christi baptismo ad Deum Patrem, ut per fidem Christi ad ipsum Patrem luminum deducant nos. Citatus Damian. serm. 73. sic ait: *Quia redemptionis materiam uterque Evangelista sic invicem dividunt, ut Matthæus per generationum lineam descendendo, Christum ad nos peccatores de cælis advenisse, perhibeat Lucas autem à Sacramento Baptismatis ad Patrem usque conscendens, traxisse nos secum ad Cælestem gloriam peccatorum sordibus ablutis ostendat.* Damian.

634. Fuit D. Lucas; ut dictum est, Illustrissimus Evangelista, cujus Evangelium probatum est à D. Paulo, inde de eo ait, *cujus laus est in Evangelio per omnes Ecclesias.* Fuit etiam medicus, & pictor, ut de eo testatur Nicephorus *lib.* 2. *cap.* 43. ait: *Lucas Antiochiæ, quæ est in Cælesiria ortus, medicus simul, & pictor egregius.* Divus Anselmus *ad cap.* 4. *ad Coloss.* ait: *Lucas primo fuit medicus corporum, deinde conversus ad Christum, factus est medicus animarum. Inde est quod plusquam alij Evangelistæ loquatur de misericordiis Redemptoris, per quas langores peccatorum ab animabus pelluntur.* Qui medicus erat corporum, conversus ad Christum fit medicus animarum, sicut & Apostoli Petrus, & Andræas, qui erant piscatores Nicephor. D. Anselm. Matth. 4.

res piscium in mari, per Christum fiunt piscatores hominum in terra. Ait D. Anselmus, *Plusquam alii Evangelistæ loquatur de misericordiis Redemptoris*; quam maximè prædicabat, & omnibus omni affectu procurabat. Nicephorus citatus refert de eo. *A divini verbi contemptoribus ex fructifera olea arbore suspensus, quod aridi ligni, unde crux fieret, copia non esset Deo spiritum commendavit.* Quod

Glycas. etiam de ejus morte in oliva testatur Glycas *lib. 3. Annalium.* Oliva symbolum misericordiæ; in ea animam exhalat D. Lucas, ut misericordiam, quam vivus pro suis deprecabatur, etiam moriens pro suis interfectoribus impetraret, charitas quæ in ejus pectore, cum viveret, ardebat, etiam ipso mortuo non est mortua, sed viget. Vide quæ dixi *Opuscul.* 1 *q. 1. n. 13. & 14.*

635. Nicephor. Baron. Nicephorus citatus, & ex eo Baron. ad annum Christi 61. *n. 9.* referunt *Quod ad eius monumentum fiunt multa salutis miracula, sicut ex sacris imaginibus Christi, ac Sanctissimæ Matris eius, necnon Petri, & Pauli ab eo coloribus effigiatis.* O ingens charitas præclarissimi Evangelistæ, qui miris modis omnibus prodest, doctis suis libris, idiotis vero

D. Gregor. picturis. Sanct. Gregor. *lib. 9 epistol 9.* ait: *Quod legentibus Scriptura, hoc præstat idiotis*

Nissen. *pictura.* Et sanctus Gregorius Nissenus *oratione de sancto Theodoro*, ait: *Solet etiam figura tacens in pariete loqui, maximéque prodesse.* Sunt enim imagines tanquam libri expansi ante oculos nostros, qui à nescientibus legere leguntur. Dum rusticus videt Christum Dominum flagellis cæsum, spinis coronatum, maxime ad eius amorem, affectum, ac devotionem excitatur. Noster ergo Evangelista D. Lucas per Evangelij lectionem admonet salutem, per Acta Apostolorum Ecclesiæ venerationem, per medicinam infirmitatum medelam, per picturam amorem, ac devotionem, quibus inflammat corda nostra.

636 Circa Evangelium Lucæ tria sunt inquirenda, quo motivo, quo idiomate scripsit, quæ relatis variis opinionibus, quas retuli *tom. 1. in Evangel. cap. 5.* ut ibi dixi. Divus Lucas habuit occasionem texendi historiam Evangelicam, ut falsa dogmata, quæ circa vitam Christi seminabant Cerinthus, Merintheus, ac alij eiusdem farinæ, refutaret, ac à veritate aliena ostenderet. Secundo scripsit Græco idiomate in Achaia, ac Bæotia, quo autem tempore variæ sunt sententiæ; ac proinde scripsit post D. Matthæum tribus, vel quatuor annis. Vide quæ dixi *citato loco.*

QUÆSTIO VII.

De Sancti Ioannis Evangelistæ, & Apostoli Evangelio.

SUMMARIUM.

637 *Variis in locis de laudibus Ioannis egi.*

638 *Ioannes altius cæteris volat.*

639 *Moyses velat splendorem sui vultus, Ioannes manifestat splendorem Trinitatis.*

640 *Ioannes non sustinet splendorem Transfigurationis, super se volat ad lucem Trinitatis: & n. 641.*

642 *Ioannes dicitur filius Virginis, moribus, ac operibus.*

643 *Plusquam martyr ad imitationem Virginis.*

644 *Omnia Ioannis habent singularitatem, & excellentiam.*

645 *De occasione, idiomate, loco, ac tempore scribendi Evangelium.*

De laudibus, ac magnalibus huius magni Apostoli multa dixi variis in locis *tom. 5. in Evangelia, lib. 9. cap. octavo*, per decem & octo quæstiones, & *tom. 6. in Evangelio ad cap. 21. Ioan.* & *tom. 1. in Apocalyps. cap. 4. quæst. 31* & *tom. 2. cap. 21. quæst. 27.* tamen tanti Evangelistæ memoria non strictim est prætereunda. 637.

Ioannes Evangelista licet ultimus omnium scripsisset Evangelium, primus tamen est sublimitate, dignitate ac altitudine mysteriorum; ait Ioannes in sua Apocalyps. 4. num. 6. *Et in circuitu sedis quatuor animalia: & animal primum simile Leoni; secundum animal simile vitulo, & tertium animal habens faciem quasi hominis: quartum animal simile Aquilæ volanti.* Tria illa prima animalia, quæ tres primos Evangelistas adumbrabant, tanquam in terra morabantur, at sola Aquila, quæ Ioannem denotabat, volat; alij Evangelistæ de humana Christi natura agunt, & ideo videntur degere in terra; at Ioannes solum volat ad Æterni Patris consessum; unde apud Ezechielem dicitur 1. num. 10. *Facies Aquilæ desuper ipsorum quatuor.* Unum ex quatuor erat Aquila, id est Ioannes, & tam alte, ac sublimè volavit, ut volaret super seipsum, ut alibi latius notavi. 638. Apoc. 4. Ezech. 1.

Moyses fidelissimus Domini, valdè intimè familiaris, cum quo Dominus valdè amicabiliter loquebatur tanquam amicus cum amico, cum videret Domini maiestatem in Angelo repræsentatam in rubo, *Non audebat aspicere contra Dominum.* Exod. 3. num. 6 At Ioannes multo superior omnem humanam naturam, spiritus Angelicos prætergrediens, ad usque ad Tribunal Sanctissimæ Trinitatis penetrat, & illustrata divinitus mente, tres illius personas intuetur, & de omnibus dat testimonium, & præcipuè de verbo Dei. Moyses cum splendida esset facies sua, *posuit velamen super eam.* Exod 34. n. 33. ut posset videri à filiis Israel; at Ioannes tam plenus est divino Spiritu, ut ipsum Æterni verbi splendorem, spublicè, ac patenter omnibus annuntiet, prædicet, ac manifestet. Petrus Damian. *serm. 2. de S. Ioan.* ait: *Faciem suam obnubuit Moyses, ne videretur à populo. Ille nempe, Ioannes etiam divinitatis revelat essentiam, ut Deus ab omnibus agnoscatur; atque ut idem repetam, ille splendorem sui vultus obtexit, ne ab illa plebe videretur? Iste Dei Verbum*, quod est imago Patris, splendor gloriæ, & figura substantiæ ejus. *Hebræor. 1. num. 3.* perspicuè revelavit ut ab omnibus agnosceretur. 639. Exod 3. Exod. 34. Damian. Hebr. 1. 640.

Preme iterum: *Aquila desuper ipsorum quatuor.*

quatuor. Ad admitabile Transfiguratinis my-
ſterium, aſſumpſit Ieſus Pertrum, Iaco-
bum, & Ioannem, & videntes tantam
gloriam mjeſtatis Chriſti, cuius facies reſ-
plendebat ut Sol, veſtimenta alba ſicut nix,
Matth. 17. & vox Patris, cum audiretur, *Timuerunt
valdè, & ceciderunt in faciem ſuam.* Matth. 17.
numero 6. Et tamen poſtea ipſemet Joan-
nes, qui erat unus ex tribus ſuperne yolat
ad thronum Sanctiſſimæ Trinitatis, & ipſam
inſcrutabilem divinam Maieſtatem fixis ocu-
lis contemplatur. Vnde tanta rerum diver-
ſitas? Antea erat Ioannes Apoſtolus, ac
Diſcipulus; & ideo videns gloriam huma-
nitatis Chriſti, *cecidit in faciem ſuam:* at
poſtquam in Cæna recubuit in pectore Chri-
ſti *Ioan. 13. numero.* 23. tanquam ſecretarius
Ioan. 13. divinitatis ſnper ſe ipſum excollitur, ut fluen-
ta divinitatis ebibens in publicum eructa-
ret, ut dicat; *In principio erat verbum.*
D. Cæſar. Divus Cæſar. *Dialog. 3. Interrogat.* 176. ait:
*Ioannes Evangeliſta omnibus ſuperior; Ba-
ptiſta cum multo timore etiam iuſſus tangere
Chriſti verticem carnem geſtantis non aude-
bat: hic autem pluree omnibue libertatee ha-
bens, in Dominica cœna in ſinu Domini pro-
cumbens, paulo poſt ſuper ipſum Sanctum uni-
ti cum Deo hominis pectus ſe ſe reclinat, &
inde de verbo verbum hauſit, atque omni-
bus ſub cœlo intonuit illud,* In principio erat
verbum. Divus Gregorius Magnus *homil.* 4.
D. Gregor. *in Ezechiel.* ait; *Si Aquila cum aliis tri-
bus adiuncta, quatuor animalia eſſe com-
memoratur, miror, quomodo deſuper ipſo-
rum quatuor eſſe deſcribitur, niſi quia Ioan-
nes per id, quod in principio verbum vidit, etiam
ſuper ſemetipſum tranſiit: nam niſi ſe tranſiſſet, Ver-
bum in principio non vidiſſet.*

641. Et quid mirum quod ad tam ſupernam,
& altam cognitionem Joannes elevetur, cum
ſingulariſſimè à Chriſto datus ſit filius Vir-
gini. *Mulier ecce filius tuus.* Ioan. 19. & in-
Ioan. 19. de Sacratiſſima Virgo eum ſingulariter di-
lexit, ut habitans cum eo in eadem do-
mo, omnia myſteria, quæ à filio audierat
D. Thom à ipſa Ioanni communicaret. Divus Thomas
VillaNova. à Villanova concione de Sancto Ioanne
Evangeliſta, ſic ait: *O verè egregium diſ-
cipulum, qui poſt Chriſtum, talem promeruit
habere præceptorem, quid ab ea non didicit?
Quid ab ea non impetravit? Omnia, quæ à
filio ſuo in familiaribus locutionibus ipſa au-
dierat, in Ioannem, ſicut in filium, libentiſſimè
transfudit.*

Ab hac filiatione non diſcedo. *Mulier ecce
642. filius tuus*, cum Chriſtus ingreditur in do-
mum Zachæi ad hoſpitium, ait ad eum:
*Hodie ſalus huic domui facta eſt, eo quod
Luc. 19. ipſe filius ſit Abrahæ.* Luc. 19. num. 9. Ex
quo magna exoritur quæſtio, quomodo Za-
cheus dicatur filius Abrahæ: nam Zachæus
D. Cyprian. Chananæus erat, ut tenent Tertullianus
D. Chryſ. *libro 4. contra Marcion.* Divus Cyprianus *li-
bro 1. epiſtol.* 3. Divus Chryſoſtomus *homil.
de Zachæo*, ubi ait: *Zachæus filius Abrahæ
merito non ſobole, devotione non ſtirpe.* Si-
Gloſſ. Ord. militer Gloſſa Ordinaria ait, *Filius non car-
D. Aſterius. ne, ſed fide.* Divus Aſterius apud Biblio-
tec. Focci; *Quid commune habet Abraha-
mi genus, & Chananæorum. Certè manife-
ſtum eſt, quod ſi non ſecundum carnem filius
Abrahæ fuerit, ſed moribus, & operibus ſi-
mul.* Sic ſanè Ioannes dicitur filius Sacra-
tiſſimæ Virginis Mariæ, ſed quadam imita-
tione, *moribus, ac operibus.* Poſtquam Chri-
ſtus aſcendit in cœlum, in eodem habita-
culo cum ipſa moratur, illíque tanquam
obedientiſſimus filius in omnibus obtempe-
rabat, eámque ut ſupremam Dominam ve-
nerabatur, illiúſque converſationis colloquio
inſtruebatur, ejúſque documentis, ac doctrina
imbuebatur, illiúſque exemplo informabatur.
Sanctus Thomas de Villanova *Concion. de
Sancto Ioanne Evangeliſta*, ait: *Iam ex hoc in-
telligere licebit, quantæ felicitatis, & gloriæ
fuerit, tot annis poſt Aſcenſionem Domini,
cum Virgine commorari, eam ſicut filius al-
loqui, eius decora præſentia, & iucundo col-
loquio tam familiariter frui, ejus magiſterio
imbui, eius exemplo, & moribus inſtrui.* Ex-
pende ultima verba *eius exemplo, & moribus
inſtrui.*

Communis eſt omnium ſententia S. Hie- 643.
ronymi, S. Ildefonſi, Sanct. Thomæ, Sancti S. Hieron.
Anſelmi à me citati *tom. 1. in Evangelia, lib. 2.* S. Idelfonſ.
cap. 6. quæſt. 12. num. 43. quod Sacratiſſima S. Thom.
Virgo doloris vi, quem paſſa fuit in mor- S. Anſelm.
te filij ſui, graviſſimum martyrium ſuſtinuit, Tertullian.
& tunc adimpletum eſt illud, quod ei præ-
dictum fuerat à Simeone: *Tuam ipſius ani-
mam pertranſivit gladius.* Luc. 35. circa quæ
verba audiendus eſt Divus Hieronymus, Luc. 1.
Alij ſancti paſſi ſunt pro Chriſto in carne, D. Hieron.
*Beatiſſima vero Dei genitrix in ea parte paſſa
eſt, quæ impaſſibilis habetur, & ideo pluſquam
Martyr fuit.* Alij ſancti cruciatus martyrij, ac
dolores ſuſtinuerunt in corpore, Sacratiſſi-
ma Virgo in anima, quæ eſt impaſſibilis,
& pars multo nobilior corpore; & ideo
pluſquam Martyr fuit; ait Divus Hiero-
nymus. *Maior omnium Martyrum.* Divus Il-
defonſus. Ioannes Evangeliſta Virgin. imi-
tator eius veſtigia eſt ſecutus, ipſam in
omnibus imitabatur. Ioanni, ac Fratri Ia-
cobo ait Chriſtus Dominus: *Poteſtis bibe-
re Calicem, quem ego.* Calicem nempe ſuæ
paſſionis, ac mortis. Dicunt: *Poſſumus*; ait
illis Chriſtus; *Calicem meum bibetis.* Mat- Matth. 20.
thæus 20. numero 23. Quomodo Ioannes
calicem mortis, ac paſſionis ebibit, cum
ipſe vi tormentorum animam non exha-
lavit. Reſpondet ibi Pelbartus, & *qui
tunc Chriſtum uſque ad crucem ſunt ſequu-* Pelbart.
*ti, ut Ioannes, Maria Magdalena, non
oportet, moriantur pro me per martyrium,
jam enim commortui ſunt cruce mihi.* Eſtius Eſtius.
ad cap. Ioan. 21. num. 23. ait: *Solus Ioannes
licet initio fugiſſet, rediit tamen, & Chriſto mo-
riente ſub cruce aſtitit, itaut quodammodo in
Chriſto patiente paſſus eſt, & doloris gla-
dius animam eius tranſfixit.* Ioannes ut verus
filius Virginis, Matrem in omnibus imitatur
illius veſtigia ſequens, Virgo Mater ſuſtinet
dolores martyrij, non corpore, ſed ani-
ma, ita & filius ſingulariter adoptivus Ioan-
nes acerbos martyrij dolores non in corpo-
re, ſed in anima cruciatur, & ideo *pluſquam
martyr,*

martyr, ac ut ait Hidelphonsus; *maior caeterorum martyrum.*

644. Omnia quæ sunt Ioannis habent quandam sublimitatem, excellentiam, & singularitatem, dicitur *Discipulus, ac Apostolus*, sed mira singularitate: *Discipulus, quem diligebat Iesus, qui supra pectus Domini in cæna recubuit.* Dicitur *Evangelista*, mira singularita-
Ioan. 21. te, alij de humanitate agunt, Ioannes supervolat ad thronum Trinitatis, intonans *In principio erat Verbum*, & cum ipse in Aquila denotaretur, inde solum de ea dicitur
Apoc. 4. Apocalyps. 4. *Et quartum animal simile Aqui-*
Ezech. 1. *la volanti*, & Ezechiel. 1. *Facies Aquilæ desuper ipsorum quatuor*, ut jam in hac quæstione notavi, dicitur *Propheta*, & quadam
Apoc. 1. singularitate super omnes Prophetas cap. 1. *Apocalypsis Iesu Christi, quam dedit illi Deus manifestam facere mittens per Angelum suum servo suo Ioanni*; hoc est, ut explicavi omnia secreta futura, quæ Æternus Pater Filio suo unigenito in primo instanti suæ Incarnationis revelavit, ut illa annuntiaret, ac palam faceret; ipse unigenitus Ioanni communicavit, ut ipsa futura publicaret, ut evulgaret, in ipsis abdutissimis futuris propalandis, tanquam vices Christi gerens in his, quæ Æternus Pater Filio suo revelavit. Dicitur & *Martyr* præ cæteris Sanctis; alij passi sunt corpore, ipse vero anima instar Sacratissimæ Deiparæ, & ideo plusquam Martyr, ut superiori numero explicavi. Dicitur & *Virgo* singularitate quadam: nam dicitur filius Virginis, seu ipsius virginitatis, imò filius ipsius virginitatis, ac puritatis. Deipara tam pura, Sancta, ac Virgo est, ut etiam ut alibi dixi in abstracto dicatur ipsa puritas, virginitas, ac sanctitas. Dicitur & *Angelus* quadam singularitate, cum supra omnem chorum Angelorum ambulaverit, ut iam dixi. Pro qua re audiendus est
Damian. Petrus Damianus *sermone* 1. & 2. *de Sancto Ioan.* & ait: *Quid enim divinæ Sapientiæ quæris, quod apud Ioannem reperiri non possis: Quid necessarium in doctrinis, quod Ioannis Sacrosancta volumina non teneant. In speculanda summa Divinitatis essentia, præcedit Prophetas, supergreditur Patriarchas, Apostolos superat, postremo totius humanitatis vices transcendit, & illud usque aciem tendit, quod vix, & angelica valeat attingere creatura.*

De Evangelio quantum ad motivum scribendi, linguam, locum, ac tempus.

Circa Evangelium quatuor sunt inquirenda. Primo occasio, ac motivum scribendi, Secundo de idiomate, Tertio de loco, Quarto de tempore; quæ omnia satis explicavi *in proœmio, cap.* 6. & quantum ad occasionem, ac motivum; triplex extitit. Quia cum sæpè Ioannes sermonem fecisset de divinitate Christi, rogatus est ab Episcopo Asiæ, ut de illa scriberet. Ita D. Hie-
D. Hieron. ronymus, Divus Dorotheus, Divus Augusti-
D. Doroth. nus, Divus Cyrillus, Divus Thomas. Secun-
D. August. dum motivum extitit scribendi, ut refuta-
D. Cyrill. ret Cerinthum, & Ebionem, ac alios Christi
D. Thom. divinitatem negantes, & impiè asserentes Christum tantum esse hominem, ex Maria Virgine natum. Ita citati Patres. Tertia Eu- Eusebius.
sebius *lib.* 3. *Histor. cap.* 24. ait: *Cum ad Ioannem trium Evangeliorum notitia pervenisset probasse fidem, & veritatem dictorum, deesse tamen aliqua, & ea maximè, quæ primò suæ prædicationis tempore Dominus gesserat, quia hæc videbantur omissa, rogatus dicitur, ut ea, quæ prætereirant priores, ante Ioannis editionem, & Salvatoris gesta conscriberet: unde quia nativitatem secundum carnem Matthæus, & Lucas descripserant, reticuit hic Ioannes, & a Theologia, atque ipsa Divinitate sumit exordium, quæ pars sine dubio ipsi veluti eximio per Spiritum sanctum reservata est.*

D. Ioannes scripsit suum Evangelium Græ- 645.
co sermone, ac Ephesi in Asia. in qua sententia conveniunt communiter omnes, licet in
hoc aliqui discrepent: nam Metaphrastes, Metaphr.
& Nicephorus existimant, quod composuerit Niceph.
suum Evangelium in Insula Pathmos. Salmeiron. *prologom.* 24. tenet quod literis mandavit suum Evangelium, antequam in exilium mandaretur. Communis tamen sententia est quod postquam reversus est ab exilio: Ita
Divus Prochorus Christi Discipulus, qui se- D. Prochor.
cutus Ioannem ipso dictante Evangelium scripsit. Ita testatur ipse *lib. de vita sancti*
Ioannis, cap. 46. Divus Epiphanius, D. Atha- D. Epiph.
nasius, Divus Isidorus, Divus Hieronymus, D. Anastas.
Sanctus Thomas, Beda, quos adduxi cita- D. Isidor.
to loco *num* 22, & ita communiter interpretes D. Hieron. D. Thom.
ad Apocal. 5. *num....* ubi ait Angelus Ioanni: Beda.
Oportet te iterum prophetare gentibus, & popu- Apocal. 5.
lis; ut ibi dixi: Ac proinde secundum hanc sententiam scripsit Ioannes suum Evangelium anno Christi nonagesimo nono; & post eius passionem sexagesimo octavo. Vide citatum locum.

QUÆSTIO VIII.

De Actibus Apostolorum.

SUMMARIUM.

646 *De nomine, quo hic liber dicendus est.*
647 *Variis nominibus, quibus dicitur.*
648 *Agitur de prædicatione Apostolorum iuxta præceptum Christi.*
649 *Auctor ac Scriptor libri est D. Lucas. Et Græco idiomate.*
650 *D. Lucas scribens Evangelium, & acta Theophilo, illa tamen divisit.*
651 *De tempore, quo scripsit.*
652 *Librum non esse Canonicum dixerunt aliqui Hæretici.*
653 *Fides Catholica tenet esse Canonicum.*
654 *Libri magna est dignitas, ac utilitas, & n.655.656.657.*

De Titulo, seu nomine.

DIsputant hic Valla, & alij an hic liber dicendus sit, *acta*, seu *actus Apostolorum*. 646. Valla.
Et quæstio non est magnæ considerationis, & utroque modo à Patribus, ac gravissimis

Auctoribus vsurpatur; tamen secundum nomen actus, habetur in Bibliis emendatioribus, & de illo communiter Ecclesia in divinis Officiis vtitur, non dicimus de Actis Apostolorum, sed de Actibus, & ita dicendum esse tenet Budæus *in Comment. linguæ Græcæ*. Budæus.

647 Syrus pro titulo ponit, *Historia Apostolorum* D. Chrysostom. in exordio, hunc librum vocat *Dogmata Spiritus sancti*. Oecumenius *Evangelium Spiritus sancti*. Nam sicut quatuor Evangelistæ scribentes Evangelium, Christi opera, ac gesta enarrant. Sic D. Lucas in hoc libro describit Evangelium, ac opera Spiritus sancti, quæ ipse per Apostolos, quos suis donis illustrauit, est operatus. Nam sicut unigenitus filius Dei descendens de cœlo in carne humana apparuit, & ore proprio nos docuit viam salutis, & aperuit nobis abdita arcani Patris à constitutione mundi, sic post Christum divinus Spiritus visibiliter descendit de cœlo in linguis igneis, Apostolósque suis donis implevit; ut Christum veram viam salutis annuntiarent, & illius sacratissima mysteria manifestarent, ac explicarent, ut ait Sanctus Gregorius Nazianz. & eius Interpres Nicetas orat. 44. *Quia cum filius Dei corpore sensibili, & conspicuus nobiscum consuetudinem habuisset, par erat, ut spiritus quoque corporaliter appareret: sicut etiam apparuit primo in forma columbæ, nunc in forma linguarum ignitarum; & cum Christus ad ea, quæ Deo conueniebant, reuersus esset, suæque gloriæ restitutus, Spiritum ad nos post Christum descendere oportebat.* Syrus. D. Chrys. Oecumen. Nazianz. Nicetas.

648. Liber dicitur Actorum Apostolorum, quia eorum gesta, non tamen omnia, sed præcipua, magisque illustria circa Evangelij promulgationem enarrat. Vnde *à cap. 1.* vsque ad decimum recensetur fidei, ac Catholicæ Ecclesiæ fundatio per Apostolos in Iudæa, & Samaria iuxta Christi Domini præceptum. Actorum 1. num. 8. *Eritis mihi testes in Ierusalem, & in omni Iudæa, & Samaria & usque ad vltimum terræ.* Et ideo prædicato Evangelio in Iudæa, & Samaria profecti sunt Apostoli usque ad ultimum terræ, nempe ut describitur *à cap. 10.* usque ad finem prædicantes Evangelium per Syriam, Lycaoniam, Pamphiliam, Græciam, Romam, ac Italiam aliásque gentes, quorum opera, & præcipuè Pauli, hic describuntur, & ut notat Divus Irenæus *lib. 3. cap. 14.* quod Divus Lucas opera Divi Pauli, quæ viderat, imo cum ipso gesserat, latè describit, alia quæ non viderat summatim, ac breviter. Actor. 1. Actor. 10. D. Irenæus.

De Auctore, idiomate, ac tempore, quo hic liber est scriptus.

649. Auctor huius libri, ut tenet Ecclesia Catholica, ac etiam omnes Patres, tam Græci, quam Latini, ac etiam Hæretici fatentur, est D. Lucas Evangelista. Sicque Syrus huic libro præfixit titulum: *Liber Actuum, hoc est historia Apostolorum Beatorum, quam collegit Sanctus Dominus meus Lucas Evangelista.* Et tam communis. ac recepta est hæc veritas, quod non vidi citatum Auctorem, qui illam neget, quis & qualis fuisset D. Lucas iam supra explicavi 646. Inter omnes Evangelistas linguæ Græcæ erat eruditissimus, ut ait D. Hieronym. *epist. 145. ad Damasum*, qui patrio idiomate, utpote Græco, primum Evangelium, deinde acta conscripsit. Syrus. D. Hieron.

Et quamvis D. Lucas tam Evangelium, quam Acta scripsisset Theophilo Viro Illustrissimo Senatori, vel Principi, seu præsidi alicuius Provinciæ, seu Episcopo Antiocheno iuxta varias sententias, tamen vtrumque non adunivit in uno volumine, sed separatim scripsit, quia ut notant Toletus, & alij in Lucam ex D. Chrys. *Quamvis unus, & idem Theophilus esset, cui scribebat, ut distinctio perspicuitatem afferret, breuitas tædium eximeret, varietas voluptate afficeret.* 650. Toletus. D. Chrys.

Cum Paulus Apostolus detentus esset à Iudæis Ierosolymis & ad Cæsarem appellasset, *actor. 25. n. 10.* Missus est à Præside Festo Romam ad Neronem anno secundo, vel tertio ejusdem Imperij, eumque comitatus est suus individuus Comes D. Lucas. Paulus autem permansit Romæ, per biennium, ut ipsemet D. Lucas clarè exprimit. Actor. c. ult. versu ult. *Mansit autem* (scilicet Paulus) *biennio toto in suo conducto* (hoc est hospitio) *& suscipiebat omnes, qui ingrediebantur ad eum, prædicans regnum Domini Iesu cum omni fiducia, sine prohibitione.* Et in hoc tempore, seu biennio composuit D. Lucas hunc librum, qui complectitur acta circiter viginti septem annorum; tot enim fluxerunt ab Ascensione Christi in cœlum, quæ contigit anno eiusdem 34. à quo D. Lucas exorditur hanc historiam, usque ad annum quartum Neronis, & Christi Domini sexagesimum ut vult Divus Hieronymus *de Scriptoribus.* Baronius contendit, quod biennium carceris terminetur anno Christi sexagesimo primo, quinto Neronis; proindéque D. Lucas hoc prædicto anno, sive sexagesimo, sive sexagesimo primo, completo biennio carceris Pauli, ultimam manum huic operi Actorum imposuit; quia tunc terminat ibi historiam, quod ex eo bene intelligitur ex *cap. ultimo.* Tunc Divus Lucas, ex Pauli persuasione, seu iussu, ut scribit Divus Epiphanius *hæres. 51.* profectus est ad prædicandum Evangelium per Dalmatiam, Galatiam, Italiam, Macedoniam, & inde ut testatur Oecumen. in Lucam reversus est in Orientem, & petit Lybiam, & Thebanos, vbi Christianam fidem plantavit, & cum pervenisset ad annos octoginta quatuor, glorioso martyrio vitam dedit. 651. Actor. 25. Actor. 28. D. Hieron. Baron. D. Epiph. Oecumen.

Liber iste Canonicus.

Multa prodierunt falsa commenta, ac apocrypha circa gesta sacrorum Apostolorum, quæ finxerunt Hæretici, ac alij maligno animo, quæque rectè, ac sanctè rejiciunt ac damnant Gelasius Papa *dist. 15. cap. Sancta Romana Ecclesia*, & Sancti Patres communiter, & Divus Anastasius, Divus Epiphanius, Divus Cyrillus Ierosolymitanus, Tertullianus, Philiaster, D. Augustinus, Orosius, Innocentius, Eusebius *ad citat. cap.* Barbosa, Lorinus, *Præfat. in Acta cap. 2.* Baronius, & alij. 652. Gelasius. D. Anastas. D. Epiph. D. Cyrill. D. August.

Fuerunt aliqui Hæretici, qui sacra Acta Apostolo 653.

Apostolo

Apostolorum extra Canonem librorum Ca-
Tertull. Eusebius monic. posuerunt, quos referunt, & impu-
gnant Tertullian. *lib. de Præscription. Hæretic.*
cap.22.& 23 lib.5. contra Marc. c.1. Eusebius
Philiaster. *lib.4. Histor.cap.27.* Philiaster, *cap.36.* alias 63.
D August. D.August. *lib. de utilitate credendi, cap.3. &1. de*
Nicephor. *sermone Domini in monte.* Nicephorus *lib.4.c.4.*

654. Sancta, & Catholica fides tenet hunc li-
brum esse Canonicum, verum, ac Sanctum; ita
definitum est in multis Conciliis Carthagin.
Tertiò, Florentin. Trident. *sess.4. de libris Cano-*
nic. & antiquissimi Patres proximè citati,
insuper multi alij Patres D.Chrys. D.Hieron.
D.Chrys. D.Hieron. D.Gregor. D.Gregor. & omnes, qui ediderunt commenta-
ria supra hunc librum, vel illum frequenter
cum magna veneratione citant, & referunt
& etiam Hæretici nostri temporis librum
hunc non audent impugnare, sed ut Canoni-
cum recipiunt.

Argumentum, utilitas, ac dignitas Libri.

De argumento huius libri iam dixi *in hac*
456. *quæstione n.648.* agit de Actibus Apostolorum
viginti octo capitibus, quomodo prædica-
runt Evangelium juxta præceptum Christi
Domini in Ierusalem, Iudæa; & Samaria, ac
proinde quomodo profecti sunt in ultimas
partes totius orbis ad prædicandum Evange-
lium; & liber totus præcipuè agit de Actibus
D.Petri, ac Pauli.

Utilitas, ac dignitas libri tanta est, ut di-
656. cat D.Chrys. homil.1. in Acta. *Utilem, non mi-*
D.Chrys. *nus, ac pretiosum quam Evangelium cum egre-*
giis documentis morum, & vitæ exemplis abun-
det? comprehendit Christi promissorum comple-
mentum, præsertim de Spiritu sancto, & de mi-
rificis operibus, tum numero, tum qualitate, ipsa
enim ejus opera superantibus, illustrius mani-
festet mysteria, quæ pertinent ad divinitatem
Spiritus sancti, atque ad Christi resurrectio-
nem, & Ascensionem. Magna est utilitas, ac ex-
cellentia, huius libri, qui maximè nos instruit
in mysteriis fidei, quod Iesus Christus missus
est à Patre in mundum in redemptionem pec-
catorum, quod non est aliud nomen *ho-*
minibus datum, in quo nos oporteat salvos
fieri, nisi tantum in nomine Iesu Christi,
maximéque nos instruit in mysteriis eius,
prædicatione, miraculis, morte, Passione.
Resurrectione, Ascensione, ac Adventu Spi-
ritus replentis sua gratia Apostolos. Unde
Oecumen. rectè ait Oecumenius, *Actus Apostolorum*
instructio quædam fidei Christianæ. Et Divus
D.Nazianz Gregrorius Nazianzenus *epistol. ad Nicobalum*
ait: *Quod lectione huius libri instruitur Chri-*
stianus in his, quæ credere, & agere debet.

657. Ex Resurrectione Christi instruitur in
D.Chrys. resurrectione nostra, ut ait D. Chrysostom.
citata homil. 1. *quod maximè agit hic liber*
est resurrectionis declaratio? quæ si credita
fuerit, & cæteris aperta est via. Ponitur no-
bis tanquam Idea vitæ Christianæ perfectæ,
ac Apostolicæ, ad imitandum, ut exem-
plar, ac speculum totius bonitatis, disci-
plina illa primorum Christianorum vita,
quis eorum documento non inflammabitur
ad frequentiam Sacramentorum? maximè
Eucharistiæ, & ad Orationem, & contem-
plationem, ad amorem Dei, ac cœlestium, ad
charitatem proximorum, ad contemptum ter-
renorum, ad zelum fidei, ac salutis anima-
rum, ad conculcandas, ac domandas huma-
nas passiones, ac cupiditates, quisque non
stimulabitur his pro Christi amore ad susti-
nendos labores, carceres, mortes, ac omnium
tormentorum genera. Præclarè ait D. Hieron. D. Hieron
epist.103, sub finem: *Non nuda hæc historia, vel*
Ecclesia dumtaxat nascentis in ea texatur in-
fantia, sed medici Scriptoris verba languentis
animæ sunt medicina, cuius quotiescunque liber
legitur in Ecclesiis, toties eius medicina non cessat.

QUÆSTIO IX.

Quare sacri Apostoli in suis scriptis tradendis non alio nomine utuntur, nisi epistolarum?

SUMMARIUM

658 *Non in veteri Testamento, sed in novo utitur epistolis.*
659 *In novo Testamento utitur epistolis, quia res erat cum amicis.*
660 *In epistolis utitur notis, quas soli amici intelligunt, & non extranei: res fidei solum fideles, & non alieni intelligunt.*
661 *In veteri Testamento diffusi libri, in novo verbum abbreviatum, sed magna gratia, ac donis plenum.*

IN veteri Testamento Patres illi antiqui in
suis scriptis utebantur nomine libri, vel vi- 658.
sionum, seu alio simili, liber Genesis, Exodi,
Psalmorum, Baruch, vel visionum, Isaiæ,
Amos, verba Prophetiæ, &c. Tamen sacri
Apostoli his nominibus omissis utuntur no-
mine Epistolarum. Et quanquam omnis Scri-
ptura epistola sit à Deo missa, ut iam dixi, &
ait D.August. in Psal.9. *Hæ de illa civitate ve-* D.August.
niunt literæ, unde peregrinamur, ipsæ sunt Scri-
ptura, quæ nos hortantur, ut bene vivamus. Cur
tamen sacri Apostoli præ cæteris in suis scri-
ptis hoc nomine literarum, seu epistolarum
utuntur, inquirimus.

Respondeo primo, epistolarum usus est val- 658.
dè frequens consuetudo inter amicos, & valdè
intimè familiares D. Ambros. lib 7. epistol.15. D.Ambros.
sic ait: *Epistolarum usus est, ut disiuncti lo-*
corum intervallis affectu adhæreamus in qui-
bus inter absentes imago refulget præsentia, &
collocutio scripta separatas copulat, in qui-
bus etiam cum amico miscemus animum, &
mentem nostram infundimus In ultima cœna
ait Christus Dominus suis Apostolis. Joan.15. Ioan.15.
num.15. *Iam non dicam vos servos: quia*
servus nescit quid faciat Dominus eius: vos
autem dixi amicos, quia omnia quæcumque
audivi à Patre meo, nota feci vobis. Cum ergo
per epistolas cum amicis loquamur, eosque
admonemus, & rogamus, aut consola-
mur, aut certiores facimus rerum nostrarum,
etiam aperientes illis secreta cordis nostri

inde divina bonitas, ut oſtendat quanta benignitate nobiſcum agat, per epiſtolas miſſas per ſuos Apoſtolos nobis loquitur, nobiſque aperit arcanum abſconditum à ſæculis, altiſſimum Tryadis myſterium, altum ſecretum prædeſtinationis, ſecundum conſilium ſuæ voluntatis manifeſtat, quæ nobis viam, & tramitem ſalutis aperuit.

660. Secundò. Amici ſæpè in ſuis literis per quaſdam phaſes, notas, ac ænigmata conſcribunt inter ſe, ut ſi tales literæ incidant in aliorum manus ob ignoratas tales notas, eas non intelligant, nec quid tales epiſtolæ dicant: ſic lector has ſacras literas legens: niſi ſecum habeat fidem, quæ eſt clavis regia aperiens intellectum ad ſacra myſteria, exiguum, aut nullum ex illarum lectione fructum colliget. Hinc Apoſtolus Paulus poſtquam alta myſteria in ſua prima, & ſecunda epiſtola explicuit Timotheo, ſic in hac ultima c. 3. n. 15.
2. Tim. 3. *Ab infantia ſacras literas noſti, quæ te poſſunt inſtruere ad ſalutem, per fidem, quæ eſt in Chriſto*
D. Chryſ. *Ieſu.* Exhortatur eum, ut ibi docet Chryſoſt. ad inſtructionem eorum, quæ pertinent ad ſalutem, & ad hoc commendans proponit ei fidem, quæ eſt in Chriſto Ieſu, quia ſine ipſa fide, nec poteſt intelligere, nec penetrare ea, quæ inſerviunt ad inſtructionem noſtræ ſalutis: nam fides eſt clavis aperiens, & illuminans intellectum,

Tertiò. Latum eſt diſcrimen inter libros,
661. & epiſtolas: nam libri tenent hiſtorias, & res valdè prolixas, ac diffuſas; Epiſtola verò eſt ſuccincta, & brevis vel ad animum aperiendum, ac communicandum, vel ad conſolationem, & levamen in laboribus, ſeu ad alia, ut iam dixi. Teſtamentum vetus continet libros hiſtoricos, largas narrationes multarum rerum, ſeu amplas prophetias, multis propheticis teſtimoniis, & legis umbris, ac figuris, & variis Sanctorum hiſtoriis, Chriſtum denotantes, quæ omnia fuerunt neceſſaria pro inſtructione, ac informatione illius populi duræ cervicis ad Chriſtum agnoſcendum, &
Rom. 9. n. 28. ſuſcipiendum. At Chriſtus Dominus veniens in mundum, promulgata lege Evangelica fecit verbum abbreviatum ſuper terram, & inde facti Apoſtoli frequenter in novo Teſtamento utuntur epiſtolis, quæ habent ſtrictum, & brevem ſermonem cum magna, & ampla copia, ac largitate gratiarum, cœleſtiumque do-
Iſai. 11. norum; loquens *Iſaias.* 11. n. 11. de ſtatu, ac tempore Chriſti ait. *Repleta eſt terra ſcientia Domini, ſicut aquæ maris operientes.* Præſente Chriſto divina ſcientia occupat, ac replet omnem terram, ſicut maris aquæ, cum exundant occupant, ac tenent omnem terram vicinam & eam replent. Ita D. Auguſt.

QUÆSTIO X.

Quare Deus diſpoſuit, ut Divus Paulus plures epiſtolas ſcriberet, quam cæteri Apoſtoli?

SVMMARIVM.

662 *Valdè mirum, quod Divus Paulus plures epiſtolas ſcripſerit, quam cæteri Apoſtoli.*

663 *Paulus olim adverſarius Eccleſiæ; inde eius teſtimonia ut fortiora eliguntur.*

664 *Paulus Epiſtolis perſequebatur Eccleſiam Dei, poſtea epiſtolis tuetur.*

665 *Paulus habebat ſolicitudinem omnium Eccleſiarum, inde ad omnes ſcribit.*

666 *Paulus præco, & Doctor Eccleſiæ non ſolum in vita, ſed etiam poſt mortem, eius charitas non extinguitur; & n. 667.*

Omnes Apoſtoli licet eſſent Petro ſubditi, ac ei ſubordinati tanquam univerſali capiti totius orbis, cui obedire debebant, tamen omnes fuerunt æquales in poteſtate prædicandi, docendi, ac mundum illuminandi. Hoc 662.
autem ſtante, Paulus Apoſtolus plures epiſtolas admirabilis, ac altiſſimæ doctrinæ præ cæteris ſcripſit: non quia erat ſapientior Petro, ac Joanne, ſed quia ſuprema Dei providentia ita diſpoſuit, ac ordinavit, ut per ipſum tot, & tanta myſteria publicarentur, ac revelarentur, de quo maximè admiratur D. Cyrill. D. Cyrill.
Ieroſolymitan. *catecheſ.* 10. & ait: *Miratus ſum certè ſancti Spiritus diſpenſationem, quod aliorum quidem epiſtolas parvo numero conſcripſit, Pauli autem ſui perſecutoris quatuordecim eſſe conceſſit.*

Et prima ratio ſancti Cyrilli, ut tanta doctrina Pauli, altius, & firmius ab omnibus tene- 663. D. Cyrill.
retur: nam Petrus & Ioannes, ac alij Apoſtoli nunquam fuerunt habiti inimici nominis Chriſtiani. At Paulus antea fuit crudelis inimicus, & durus perſecutor Eccleſiæ, inde plura ei conceſſit Deus ſcribere, ut fidei veritas firmius, & facilius omnibus perſuaderetur: nam cuncti audientes Paulum admirabantur dicentes: *Nonne hic eſt, qui in Ieruſalem expugnabat eos, qui invocabant nomen iſtud. Actor. 9. num. 20.* & unde perſecutor factus eſſet Actor. 9.
defenſor? niſi ex Spiritus ſancti gratia illuminante intellectum in veritate; inde factum eſt, ut rectè notat D. Chryſoſt. *homil.* 1. *in Paulum*; ut inter omnes Paulus maximè adverſetur D. Chryſ.
perfidiam Judaicam, & in tribus punctis, in quibus ipſa vehementer obcæcata, & obdurata perſiſtit: de adventu Meſſiæ promiſſi, de abrogatione, ac ceſſatione legis Moſaicæ, ac vocatione gentium, quæ omnia paſſim in omnibus ſuis epiſtolis probat Paulus. Chriſtum Jeſum verum filium Dei, ac verum Meſſiam iam veniſſe. Ad Galat 4. num. 4. *Vbi venit plenitudo temporis miſit Deus filium ſuum factum ex muliere.* Ad Titum 3. num. 4. Ad Hebr. 1. Galat. 4. Tit. 3. Hebr. 1.
num. 2. de ceſſatione legis Moſaicæ. Tota epiſtola ad Galatas cap. 3. num. 19. *Lex poſita eſt donec veniret ſemen*, & cap. 4. num. 24. Galat. 3. Galat. 4.
Hebr. 7. num. 12. de vocatione gentium ad hoc tetendit. Tota epiſtola ad Roman. cap. 10. n. 18. Hebr. 7.
In omnem terram exivit ſonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. & iterum num. 20. *Inventus ſum à non quærentibus me*; & cap. 11. Rom. 10. Rom. 11.
n. 25. Galat. 1. n. 16. & de his omnibus ſexcentis aliis locis. Galat. 1.

Secunda ratio ad concluſionem principalem. Dicitur Actor. 9. n. 1. *Quod Saulus adhuc ſpirans minarum, & cædis in diſcipulos Domini, acceſſit ad principem Sacerdotum, & petiit ab eo epiſtolas in Damaſcum, ut ſi quos inveniſſet* 664. Actor. 9.
huius

huius viæ viros, ac mulieres, vinctos perduceret in Ierusalem. Suprema, & alta divina Providentia dispositum est, ut qui obtentis epistolis Christi fideles vexaverat, ipse propriis literis eos recrearet, adiuvaret, salutari doctrina, ac ardenti charitate refertis, damnum illatum per antiquas epistolas, per has denuo compensaret. Saulus literis Ecclesiam Dei persequebatur; Paulus literis Ecclesiam Dei tuetur, ac defendit. Saulus datis epistolis à principe Sacerdotum, Iudæos contra Ecclesiam Christi concitabat, & in sua perfidia confirmabat; Paulus Spiritu sancto repletus, ipso dictante epistolas conscribit, quibus Christi fideles in sancto proposito adiuvaret, firmaret, ac corroboraret, ad omnem virtutem inflammaret, ac excitaret.

665. Salmer. Tertiam rationem nobis dat Salmeron *in Prolog.* in Paulum deductam ex eius ferventi charitate, inde dicebat ipse: *Præter illa, quæ extrinsecus sunt, instantia mea quotidiana, sollicitudo omnium Ecclesiarum. Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non uror.* 2. Corinth. 11. num. 28. Cum magnus

2. Cor. 11. Paulus in se haberet sollicitudinem omnium Ecclesiarum, & cum omnibus laboraret, in suis infirmitatibus, ac tribulationibus non poterat se continere, quin omnibus scriberet, ut quia omnibus præsens esse non poterat, per verba, & epistolas esset præsens, & per epistulas omnes in suis infirmitatibus adiuvaret, omnium infirmitates in se suscipiens, ut omnibus omnia fieret, ut ipse ait.

Quarta ratio, ut ait D. Chrys. homil. 22. ad

666. D. Chrys. Populum, *Paulus, Apostolus, gentium Doctor, Christum in se habens loquentem, terrestris Angelus, cœlestis homo receptaculum Spiritus sancti. Nostri omnium sagena, post mortificationem Doctor, post mortem Præco, qui nobis demonstravit, quomodo in cælum ire poterat.* Cum ergo ipse esset Constitutus à Deo Doctor Gentium, ac etiam præco non solum in vita, sed etiam post mortem, ideo ordinatus est à Deo, ut non solum prædicaret voce, sed etiam scriptis; & ut rectè notat D. August.

D. August. *lib.* 1. *Confessionum.* Id quod literis consignatur ad longum tempus perseverat, id vero quod duntaxat viva voce traditur, facilè effugit, ac prævolat: epistolarum utilitas latius se diffundit, & apud plures longè distantes pertinet, quam viva vox, quæ præsentes tantummodo tangit; epistolæ autem ad absentes, & ad eos, qui sequuntur, ac postea venturi sunt, pertinent, ad eos instruendos, & informandos multum valent Magnus Spiritus Pauli qui erat Doctor gentium, & in se habebat habitantem Christum, receptaculumque Spiritus sancti erat, & præco etiam post mortem; cum ipsa morte non finitur, vivacissimè clamat, docet, ac instruit per suas epistolas, ac inimicos destruit, ac dissipat, itaut ipsi magis timerent eius epistolas, quam eius præsentiam unde de ipsis sic scribit ad Corinth. 2. cap. 10,

2. Cor. 10. num. 10. *Quoniam quidem*, inimici scilicet inquiunt, *epistolæ graves sunt & fortes, præsentia autem corporis infirma.* Hoc est, ut explicant

Bened. Iust. ibi Interpretes cum Benedicto Iustiniano, epistolæ meæ, ac si dicat Paulus, sunt vehementes, validæ, ac nervosæ ad persuadendum; præsentia ejus vero non erat magnæ auctoritatis: nam ut de eo scribit Nicephor lib. 2. Nicephor. cap. 37. *Paulus erat corpore parvo, & contracto, atque incurvo,* &c. At verba eius in epistolis valdè nobusta, & multa efficacia plena, unde D. Hieron. *epistola ad Pammachium, cap. 6r.* D. Hieron. ait: *Paulus vas electionis, tuba Evangelij, rugitus Leonis nostri, flumen eloquentiæ Christianæ, quem quotiescunque lego, videor mihi non verba, sed audire tonitrua.* D. Augustinus *lib.* 2. *Confession.* ait: *Cum Paulum lego, non verba lego, sed sagittas ignitas acutas sentio, animam transverberantes.* Ideo de Apostolo Paulo dicam id, Hebr. 11. quod ipse ait de Abel. Hebr. 11. n. 4. *Defunctus est Abel, & adhuc loquitur.* Defunctus est Paulus, & adhuc loquitur; mors potuit auferre vitam, non tamen vividum spiritum eius, ut adhuc doceat, illuminet, ac viam salutis ostendat.

QUÆSTIO XI.

De Epistolis Canonicis D. Pauli: agitur de illa, quæ est ad Hebræos.

SUMMARIUM.

668 *De Epistola ad Hebræos quid inquirendum.*
669 *Heretici negant esse Canonicam.*
670 *Catholica fide tenendum, esse Canonicam.*
671 *Catholica Ecclesia tenet esse scriptam à D. Paulo.*
672 *Primum argumentum, quod Paulus in ea non posuit nomen suum, cum aliquibus solutionibus, quæ non admittuntur.*
673 *Tres solutiones veræ.*
674 *Secundum argumentum de his, quæ erant in arca, ponitur, & solvitur.*
675 *Tertium ponitur argumentum ex aliis locis Scripturæ, & solvitur, & n. 676.*

Quatuordecim sunt epistolæ D. Pauli, ut habentur in Biblia: nam de aliis, quæ ab aliquibus circumferuntur, ad Senecam, Laodicenses & dicam *infra q.* 13. solum hic agimus de illis, quæ sunt in Biblia, ac receptæ ab Ecclesia. 667.

De Epistola ad Hebræos.

Valde mirum est quot, & quantis hæc epistola à multis impugnetur, & ut clare, ac distinctè procedamus, inquirendum est primo, an hæc epistola sit Canonica. Secundo, quis illius Auctor. Tertio, quo stylo, & idiomate, quæstione sequenti. 668.

Primo hanc epistolam esse Canonicam negarunt olim Marcion, Arius, & modo Lutherus, Brentius, Magoburg. & Anabaptistæ, immo ex Catholicis Doctissimus Cardinalis Caietanus scribens super hanc epistolam videtur dubitare in suo commentario. 669. Lutherus, Arius.

Catholica fide tenendum est hanc epistolam ad Hebræos esse Scripturam sacram, & Canonicam. Ita definitum est in Concil. Carthaginensi Tertio. *Can.* 47. Laodicensi *Can.* 59 Florentino in Instructione Armeniorum Trident. *sess.* 4. & *in Can. Apostolorum.* Canone 670. Carthag. Laodicens. Florent. Trident.

 unde

Can. Apoſt. undecimo. Ita conſtanter docent omnes Pa-
D·Hilar. tres D. Hilar. *lib.* 12. *de Trinit.* D. Gregor.
D.Gregor. Nazianz. *Nizianz.in Carm.de Canone ſcriptura.*D. Atha-
D.Athan. naſius *in ſynopſi.*D.Epiphao. *hæreſ.*76. D. Am-
D.Epiph. broſ. *lib.* 2. *de Cain. cap.*2. D. Hierou. *Epiſto-*
D.Ambroſ *la ad Dardanum.* D. Auguſtin. *de Doctrina*
D. Hieron. *Chriſtiana cap.* 8. Clemeos Roman. *in Epiſtol.*
D. Auguſt. Clem.Alex. *ad Corint.*apud Euſebiuio *lib.* 2. *Hiſtor. cap.*38.
omnes alij Patres communiter, & Eccleſia
hanc epiſtolam ut Sacram ſcripturam recitat
io Divinis officiis;& in hac etiam concluſio-
ne cum Catholicis conveniunt Hæretici,
Calvinus, Beza, & eorum ſectatores.

671. Secundo quæritur, Quis ſit Anctor huius
Epiſtolæ. Eraſmus, & Calvinus negant eſſe
Tertullian. ſanctum Paulum. Tertullian. *lib. de pudicitia*
exiſtimat eſſe Barnabam Apoſtolum,alij Jaco-
bū Apoſtolum.Tamen cum Catholica Eccle-
ſia tenendum eſt B Paulum Apoſtolum illius
Trident. Auctorem. Nam Concilium Tridentin. *ſeſſ.* 4.
numerans libros Canonicos ait: *& quatuor-*
decim epiſtolas Pauli, inter quas numerat hanc
Carthag. ad Hebræos; ſimiliter Concilium Cartha-
Florent. ginenſe, & Florentinum; & Eccleſia, cum
Eccleſia. hanc epiſtolá recitat in Divinis officiis, hunc
præfigit titulom, *de epiſtola B. Pauli Apo-*
ſtoli ad Hebræos Idem tenent, & docent Pa-
2.Petr.3. tres ſupra citati. Probatur ex D. Petro ſcri-
bente ad Hebræos *ſua epiſtol.*2. *cap.*3 *num.* 15.
ait: *ſicut & chariſſimus frater noſter Paulus*
ſcripſit vobis. Scribebat Petrus Hebræis Chri-
ſtiaois converſis ex Judaïſmo, qui iode ub
ſuam converſionem ad fidem multas perſecu-
tiones ſuſtiocbaot, & diſperſi erant tanquam
exules per Pontum, Galatiam, & Capado-
1.Pat.1. ciam, ut conſtat ex 1.epiſtol.Petr.cap.1. n. 1.
& tamen cum juxta D.Petrumconſtet, quod
D.Paulus ſcripſit epiſtolam ad Hebræos, nul-
lam aliam ſcimus ab eo ſcriptam, niſi haoc;
ergo hæc eſt ſcripta ab eo.

Ponuntur argumenta contraria.

672. Adverſarij objiciunt primo. Apoſtolus io
omnibus ſuis epiſtolis in exordioapponit oo-
men ſuum, quod cum non faciat in hac epi-
ſtola ad Hebræos, inde ſequitur, quod non
ſit ſcripta ab eo, ſed ab alio. Dicunt aliqui,
quod D.Paulus more ſuo in hac epiſtola, ut
iu aliis nomen ſuum, cum ſalutatione appo-
ſuiſſet,incuria Interpretis, vel ſcribarum,tale
noioen evanuiſſe,ſed coniectura eſt de debilis
quia vetuſtiſſimi ſcriptores, & Patres ita le-
gunt ſine nomine. Alij idem dicunt deſumpta
D.Hieron. ratione ex D.Hieron. Præfat. in hac epiſtol.
ubi ait: *ſi ideo non eſſet Pauli, quia non habet præ-*
fixum Pauli nomen, nullius prorſus eſſet, quia
nullius nomen præfert. Quod etiam aliqui cor-
Ioan.1. roborant, quia Ioaones Apoſtolus in ſua pri-
ma Canonicanomen ſuum non apponit; &
quamvis hæc ratio videatur plauſibilis,tamen
non ſatisfacit difficultati deductæ ex more
Pauli in aliis Epiſtolis. Ideo ad propoſitam
difficultatem triplicem aſſigno rationem.

673. Prima.Paulus inter omnes ſuas epiſtolas in
hac tantummodo appellat Chriſtum Apo-
Hebr. 3. ſtolum,ſic ait in hac epiſtola cap. 3. n. 1. *fra-*
tres conſiderate Apoſtolum, & Pontificem Con-
*feſſionis noſtræ Ieſum.*Inde ergo non audet Pau-
lus in initio epiſtolæ ſe Apoſtolum nominare
oe videretur in aliqua parte ſe eum Chriſto
conferre, qoem excellentiorem Angelis dixe-
rat in principio.*Secunda ratio.* Paulus optimè
ſciebat nomeo ſuum eſſe Hebræis inviſum,
eo quod legis obſervantias, ac ritus, quos
illi quamvis Chriſtiaoi mordicus retinebant,
ac obſervabant, dicebat eſſe abrogatas per
Chriſtum: Iode Hebræi cum eſſent legis ma-
ximè æmulatores, hac de cauſa Paulo ma-
ximè infenſi; ut patet *Actor.* 21. *n.* 27. Io- Actor.21.
de Paulus ſubticet oomen ſuum; ut eis do-
ctrina tradita eſſet magis acceptabilis, & gra-
ta. *Tertia ratio*, quia Paulus oon Hebræo-
rum, ſed Gentium ſe Apoſtolum, ac magi-
ſtrum profitebatur *Roman.* 15. *n.*13.*ad Galat.*1. Rom.15.
*num.*16.*ad Epheſ.*2.*num.*8. *&* 2. *Timoth.*1.*n.*11 Galat.1.
& ideo de more ſuo noluit in exordio epiſto- Epheſ.2.
læ apponere nomen ſuum, *Paulus Apoſtolus*,ut 2.Tim.1.
in aliis, ſed abſque titulo nudam proponit
epiſtolam, in fine epiſtolæ excuſans ſe quod
ad eos ſcripſerit, quorum Apoſtolus non erat.
Inde vocat ſolatium, & non doctrinam. cap. Hebr.13.
ultimo.n.22. ait: *Rego vos fratres ut ſufferatis*
vebum ſolatij; etenim perpaucis ſcripſi vobis.
Has rationes tradunt Clemens Alexandrin.in Clem.Alex.
libro Hypothipoſeon. Euſeb. *lib.* 6. *Hiſtor.* & Euſebius.
has rationes ſparſim tradunt D. Hieroo. *in* D Hieron.
Comment. cap. 1, *ad Galatas. In Catalogo* ubi Theodor.
de D. Paulo agit, & Theodoret. Thephylact. Theophyl.
Occumen. D.Thomas, & alij. Occumen. D.Thom.

Obiiciunt ſecundo. Quia doctrina tradita 674.
in hac epiſtola videtur repugnare cum veteri
Teſtamento,Nam in hac epiſtola *cap.* 9. *n.*4. Hebr.9.
dicitur; quod erat tabernaculum aureum ha-
bens arcam teſtamenti: *In qua urna aurea, ha-*
bens manna, & virga Aaron, quæ fronduerat, &
tabula teſtamenti. Et tamen *lib.*3. *Reg.cap.*8.*n.*9. 3.Reg.8.
dicitur quod in Arca noo erat aliud, niſi duæ
tabulæ lapideæ.Reſpondet primo D. Thomas D.Thom.
quod dicuntur in arca eſſe tabulæ teſtamenti,
tanquam quid principale. Secundò, reſpon-
dent Theophylactus, ac multi alij,quod tem- Theophyl.
pte Moyſis, ac Salomonis non erat in arca
aliud,niſi tabulæ legis, & cætera quæ nomi-
naotur in epiſtola ad Hebræos, poſtea repo-
ſita cum Ieremias abſcondiſſet arcam, ut re-
fertur 2.*Machab.cap.*2.*num.*5. nam juxta mul- 2.Mach.2.
torum ſententiaio, urna, & virga,quæ fron-
duerat, erat in quodam ſinu juxta arcam in
tabernaculo, & ideo omoia repoſuit Ieremias
in arca, quando eam abſcondit, & inde ter-
tiam explicationem dat D. Anſelm. quod illa D.Anſelm.
particula, *In*, id eſt, juxta arcam, ſic dicitur
Ioan.10.oum.21. *Ambulabat Ieſus in templo, in* Ioan. 10.
porticu Salomonis, id eſt in porticu Salomo-
nis juxta templuio. Sic & dicitur Ioan. 1. Ioan.1.
oum.28. *Hæc in Bethania facta ſunt.* Cum ta-
men Ioannes non in urbe, ſed juxta urbem
baptizaret.

Obiiciunt tertiò. Quia repugnat cum do- 675.
ctrina Chriſti: nam Chriſtus omnes ad ſe in-
vitat, *Matth.* 11. *num.* 28. At in hac epiſtola Matth.11.
*cap.*12.*num.*17. apertè dicitur. Quod Eſaü non Hebr.12.
iovenit pœnitentiæ locum, quanquam cum
lachrymis inqoiſiſſet eam.

Argumentum tamen nullius eſt ponderis, 675.
Apoſtolus loquitur de peoitentia Eſaü ſera,
& imperfecta, abſque debito dolore, ut fuit Ioſue 7.
Achan.*Ioſue.*7.*n.* 2. & etiam Iudæ. *Matth.* 27. Matth.27.
*num.*4.

num, 4. talis pœnitentia imperfecta nullum producit fructum; nec etiam est ullius momenti, id, quod obiiciunt, quod Apostolus (Hebr. 1.) appropriat Christo Domino filio Dei cap. 1. *n.* 5 id, quod de Salomone scribitur 2. Reg. 7. (2. Reg. 7.) num. 10. *Ego ero ei in patrem, ipse erit mihi in filium.* Quia ut ait D. Augustin. (D. August.) *lib. de unitate Ecclesiæ cap.* 8. Illa dicuntur de Salomone, prout erat Christi figura, in quo erant complenda, sicut dicitur de ipso Salomone: (2. Reg. 7. Rom. 10. 2. Corint. 9.) *stabiliam thronum regni eius usque in sempiternum. 2. Reg. 7. n.* 13. passim hoc invenies in scriptura *Rom.* 10. *an* 18. & 4. *Corint.* 9. & multa alia similia.

Quæstio XII.

De numero, ac ordine Epistolarum D. Pauli.

Summarium.

677. (Anno. 52. Syrus. Græcus. Theodor. Oecumen. Athanas.) Prima *omnium epistolarū* scripta à B. Paulo est prima ad Thessalonicenses, sic dictos à Thessalonica metropoli Macedoniæ. Scriptam fuisse Athenis tenent Syriacus, & Græcus in fine epistolæ, & idem docent Theodoret. Oecumenius, Athanasius in synopsi. Verius est fuisse scriptam Corinthi, anno Christi 52. Nam in ea fit mentio *cap.* 3. *num.* 6. de reditu Timothei ad Paulum, qui non fuit Athenis, sed Corinth. (Actor. 18. D. Chrys. Theodoret.) *Actor.* 18. *num.* 5. ex quo inferunt D. Chrysost. Theodoret. Baronius, Benedict. Iusti. Cornelius hanc esse primam epistolam scriptam à Paulo, & paulo post scripsit alteram, quæ est secunda ad Thessalonic.

678. (Anno 57. D. Chrys. 2. Corint. 8.) *Tertia epistola* Pauli est prima ad Corinth. ante epistolam ad Romanos, quod ex eo optime probat D. Chrysostom. quia Apostolus 2. *Corinth.* 8. & 9. adhortatur Corinthios ad faciendam collectam, ad sublevandas pauperum Hierosolymitanorum necessitates, quam collectam iam factam supponit (Roman. 15.) *Roman.* 15. *num*: 5. & 26. Hæc epistola scripta est Philipp. Missa per Timotheum, ut habent *Græca, Syra, & Regia Latina in fine epistolæ.* Verius videtur, quod fuerit scripta Ephesi, ut colligitur ex *cap.* 16. *num*, 8. *Actor.* 19. *num.* 1. scripta est autem *anno Christi.* 57. ut tenent Baron. Oecumen & alij.

679. (Anno 57.) *Quarta epistola* Pauli est prima ad Timotheum, & est scripta *anno Christi* 57. post epistolas ad Corinth. Baronius eodem anno cum D. Athanasio in synopsi Theodoret. præfatione in Paul. (Baronius. D. Athanas. 1. Timot. 1.) eam dicunt scriptam fuisse in Macedonia ex eo quod Paulus *cap.* 1. 3. ait, *Rogavi te, ut remaneres Ephesi, cum irem. in Macedoniam*, sed hæc verba non cogunt epistolam esse scriptam in Macedonia, & ideo communior sententia est, ut tenent (Græcus. Siriacus Theodor.) Græcus, & Syriacus Text. esse scriptam Laodiceæ, quæ est Metropolis Phrygiæ, & Theodoretus in fine epistolæ sententiam suam mutavit.

Quinta epistola est ad Titum. scripta est Nicopoli in Epyro, ut docent Græca, Syra, 680. (Anno 58.) D. Hieron. hic Athanas. *in synopsi.* Theodoretus, Chrysostom. Oecumenius, & alij. In Nicopoli urbe, id est in loco proximo, & propinquo Nicopoli, ad quam scilicet tendebat, & illi vicinus, ac proximus erat, hoc ipse significat in epistola *cap.* 3. *num* 12. dicens Tito: *Festina ad me venire Nicopolim, ibi enim* non dicit hic, sed ibi, quia ad dictam civitatem tendebat, *statui hyemare*, hæc autem epistola, ut tradunt Auctores citati, scripta est anno Christi 58.

Sexta epistola est secunda ad Corinthios, 681 (2. Corint. 8.) hoc aperte colligitur ex ipsa secunda epistola *cap.* 8. *num.* 10. ubi ait Apostolus: *Hoc enim vobis utile est, qui non solum facere, sed etiam velle cœpistis ab anno priore.* Ac proinde hæc epistola est scripta anno Christi 58. uno anno (Anno 58.) post primam epistolam. Quo autem loco scripta sit dubitatur. Aliqui dixerunt Troade. Dubitationem tollunt editio (Græcus. Siriacus. Latinus.) *Græca, Syriaca, ac Latina complutensis.* Quæ ita habent *scripta est in civitate Philippi in Macedonia.* Hæc epistola missa est ad Corinthios per Titum, & ideo Apostolus in tota hac epistola frequenter mentionem facit de Tito *cap.* 2. & 7. 8. *ac* 12. Aliqui dicunt quod simul fuit missa per Titum, ac D. Lucam.

Septima epistola est ad Romanos, & scripta 682. (Anno 58. Græca. Siriaca. Latina. Baronius.) est *anno Christi* 58. ut testatur Baronius eodem anno scripta Corinthi, postquam Paulus ex Nicopoli venit Corinthum, & missa est per Phœben, ut tenent Biblia Græca, Syra, & Latina Regia in fine Epistolæ; postquam D. Petrus ex Roma iussu Claudij in Britániam pergeret; tunc Paulus Romanos tanto pastore destitutos, variis discordiis dissidentes confirmavit, docuit, ac in concordiam redegit; inde factum est, quod D. Paulus in hac epistola Petrum de more non salutat utpote Roma absentem.

Dices tamen, quanam ratione longe alius 683. ordo in ordinandis epistolis Pauli servatur, & dispositio temporis neglecta, ut satis ex dictis est compertum: cur autem epistola ad Romanos primum locum occupat. Respondetur quod attenditur ad urbis dignitatem, & sicut olim fuit caput imperij temporalis, sic nunc est caput Imperij, ac Dominii spiritualis (Catherin. D. August.) & inde epistola ad eam missa in capite epistolarum ponitur. Ita Catherin. Aliter opinatur D. Augustinus *epistol.* 105. *ad Sixtum.* Eo quod maxime fidem commendat, de eaque tractat Apostolus; fides autem est caput, ac initium omnium gratiarum, ac donorum, ac proinde ratione doctrinæ primum locum tenet. Tertio (Theodoret.) Theodoretus, ob exactam doctrinam, quia omnis

omnis doctrina quæ per alias epistolas est dispersa in hac una tanquam in compendio habetur.

484. Octava epistola est ad Galatas, quæ scripta Anno 59. est Romæ, ut habent Græcus, & Syrus in Græcus. Syrus. fine epistolæ. D. Hieron. in cap. 5 illius D. Athanas D. Hieron. D. Athanas. in synopsi. Theodor. Præfat. in epistolam Pauli. Theodoret Negant & aliqui & Baronius Anno Christi 59 Baron. num. 7. quia non facit mentionem de suis vinculis habitis Romæ, ut solet facere in aliis epistolis, quas Romæ scripsit; & inde dicunt hanc epistolam non scriptam Romæ, sed Ephesi, vel in alia urbe Græciæ. Verum nec ex ipsa epistola, nec ex aliis possumus aliquid certum affirmare, de loco, ac tempore, quo scripta est, Baronius eam ponit scriptam anno Christi 59. cum ad Romanos dicat scriptam anno. 58.

685. Nona epistola est ad Ephesios missa ab Apostolo ex Roma, ac ex carcere, ubi Apostolus Anno 59. tenebatur, per Tychicum Diaconum, ut manifeste constat ex cap. 3. huius Epistolæ num. 1. & ex cap. 6. num. 20. scripta est anno Christi 59. Ut tenet Baronius eodem anno num. 7. Ephesus Baronius. autem Asiæminoris erat Metropolis, de qua multa dixi tom. 1. in Apocalyps. cap. 2. Marcion. & aliqui Hæretici apud Tertullianum lib. 5. Tertull. contra Marcion. cap. 11. & S. Epiphanius di- D. Epiph. xerunt epistolam Pauli ad Ephesios non fuisse ad ipsos Ephesios, sed ad Laodicenses scriptam, sed refelluntur apertissimo S. Ignatij D. Ignatius testimonio; qui ad ipsos Ephesios scribens epistol. 14. ait: Estis sicut Paulus vobis scripsit, unum corpus, & unus spiritus eius, qui vocati estis in una spe vocationis vestræ.

686. Decima epistola est ad Philippenses, scripta Anno 60. est Romæ anno Christi 60. Cum Paulus teneretur in vinculis, ex quibus etiam eodem anno scripsit ad Colossenses, ac ad Philemonem, & in his tribus epistolis in exordio præponit Apostolus suum nomen simul cum Timotheo, quem per suas literas vocaverat, venire Romam, ante hiemem, ut constat ex 2. 2. Tim 4. Timoth. 4. num. 21. Hæ autem omnes tres epistolæ scriptæ sunt ex primis vinculis Pauli: quæ contigerunt anno Neronis 4. Nam secunda vincula Pauli acciderunt anno Neronis 14. & hoc bene colligitur ex hac epistola cap 1. num. 25. Et confidens scio quia manebo, & permanebo omnibus vobis ad profectum vestrum, & gaudium fidei. Ac proinde ex primis vinculis liberatus est, non vero ex secundis, ex quibus glorioso martyrio laureatus est.

687. Vndecima est epistola ad Colossenses, quæ Anno 60. scripta est Romæ, secundo anno vinculorum Colossen. 4. Apostoli Pauli, ut patet ex cap. 4. huius epistolæ num. 18. qui fuit a Christo nato 60. quod exinde colligitur, quia Timotheus, quem Apostolus ad se Romam vocaverat, ut patet ex proxime dictis ad Philippenses, iam Romam secum adjungit Timotheum ad salutandum Colossenses. Missa est autem ab Apostolo per Tychicum, & Onesimum, ut habent Græca, Syra, & Latina Complutens. in fine epistolæ; & colligitur ex cap. 4. num. 7. & 9.

688. Duodecima epistola ad Philemonem, qui non Anno 60. Iudæus sed Gentilis erat, Civis Colossensis valde nobilis, & potens, Christo nomen dederat, moribus, & vita conspicuus, & cum Paulus ibi ageret, in ejus domo constituit Ecclesiam, ut ipse denotat n. 2. ad quam omnes fideles conveniebant, & multi eius auxilio, ac eleemosinis fovebantur. Hanc epistolam Romæ scripsit, ex primis vinculis anno Christi 60 cum speraret se cito à carcere, ac vinculis exeundum, ut ipse indicat. num. 22. dicens: Tu autem para mihi hospitium; nam spero per orationes vestras donari me vobis. Misit eam cum epistola ad Colossenses per ipsum Onesimum.

Decima tertia est epistola ad Hebræos, eam 689. scripsit ex Italia, seu Roma, ut patet ex cap. Anno 69. ultimo. num. ultimo. ubi ait: Salutant vos de Italia fratres; non anno Neronis 14. cum ex Hispania secundò rediisset Romam, ut aliqui dixerunt, sed hanc scripsit epistolam, cum esset in primis vinculis, & causam suam apud Neronem efficacissimè tueretur, & iam magna spes esset concepta de vinculis absolvendis, ut colligitur ex cap. ultimo n. 23. annò nempe Neronis 4. qui habetur Christi. 60. ita D. Chrysostom. Baron. Cornel. & alij, Fran- Chrysost. ciscus Bivarius Cisterciensis in Commen- Baroni. tatio Lucij Dexteri, anno Christi 66. fol. 138. Cornelius. fortiter tenet, quod hæc epistola non sit scripta ad Hebræos conversos in Hispania; tamen nullum video fundamentum ad huc potius affirmandum, quam ad illud.

Decima quarta, ac ultima epistola est secun- 690. da ad Timotheum, quam ut notant D. Chry- Anno. 69. sostom. Theophylact, Theodoret. D. Anselm. D. Chrysost Theophyl. Apostolus scripsit vehementer Christum desi- Theodoret derans, tanquam animam iam expirans hanc D. Anselm. ultimam epistolam, quasi Cycnean vocem edidit, cum Romæ secundis vinculis detineretur, & morti iam proximus esset, ut colligitur ex cap. 4. num. 6. ubi ait: ego iam delibor, & tempus resolutionis meæ instat, qui fuit annus Neronis 13. Christi vero 69. Baronius con- Baroni. tendit scriptam fuisse in primis vinculis, anno Christi 59. Nam Apostolus ait cap. 4. num. 18. se liberatum fuisse ab ore Leonis, ergo pro nostra sententia firmatur argumentum: hanc epistolam scripsit, postquam liberatus est ab ore Leonis, hoc est à primis vinculis.

QUÆSTIO XIII.

Qua lingua, seu idiomate Paulus Apostolus scripsit suas Epistolas?

SUMMARIUM.

691 Salmeiron tenet epistolam ad Romanos Latinè scriptam.
692 Apostolus omnes epistolas excepta ad Hebræos Græco sermone scripsit, & n. 693.
694 Textus ex Græco transtulit in Latinum.
695 Epistola ad Hebræos Hebraice scripta, & num. 696.
697 Apostolus citat scripturam iuxta septuaginta, quia tunc talis lectio erat magis communis.
698 Multa in scriptura ponuntur ab interprete.

Salmeiron tom. 1. Prolog. 35. in fine existi- 691. mat, quod licèt Paulus alias epistolas Salmeir. scripserit

scripserit Græco sermone; tamen illa, quæ
est ad Romanos, scripta fuerit Latinis ver-
bis: nam Apostolus scribebat ad Latinos, &
ex dnno liguatum sibi infuso, nptime nove-
rat loqui Latinè: deinde amanuensis, seu scri-
ptot huius epistolæ fuit Tertius, ut pater *ex*
Rom.16. *cap.16.num.*22. Nec obstat, quod sæpe Apo-
stolus in hac epistola græciser, quia cum ver-
saretur apud Græcos sæpe illnrum verbis vte-
baror. Hæc sententia est probabilis.

692. Tameo quod Apostolus scripsetit omnes
soas epistnlas Græco sermone, est valde com-
Bellarm. munis sententia, eam mordicus tuetur Bellar-
minus *lib.* 2. *de verbo Dei cap.* 7. & alij multi,
D.Chrys. quia D.Chrysostom. Syrus, & omnes Græci;
Syrus. & Latini, cum dubitant de interpreratione, ac
Græcus. mente verborum huius epistolæ, recurrunt ad
Textum Græcum, tanquam ad autographum,
& deinde colligunt mentem, & intelligen-
tiam Textus. Secundò. Quamvis Apostolus
scriberet, Latinis scribebat Græca lingua.
Græca, tunc erat valde communis, & univer-
salis; nam postquam Alexander Magnus, &
pueri eius dominati sunt in orbe, ut no-
D.August. tat D. Augustinus *epistol.* 200. lingua Græca
etat valde nota & communis in toto mundo;
& in hoc sensu ait Apostolus in hac epistola
Rom.1. *cap.1. num.* 26. *salutem omni credenti Iudæo pri-*
mum, & Græco. Per Græcum intelligit omnes
gentiles ut ibi communiter omnes interpre-
tes.

693. Tertin. Apostolus ex dono linguarum np-
time scibat linguam Latinam, & eius lo-
quendi modos, atqui passim græcisat in
Salmeir. hac epistola, ot etiam fatetur Salmeiron,
ergo signum est, quod in Græco sermone scri-
psit. Quarto. Si ex eo quod scribebat ad Lati-
nos Latinis verbis utebatur, etiam cum scri-
beret ad Gallos Gallico sermone, & ad Ephe-
sios Asiatico uteretur, atqui hoc noo admit-
titur, ergo nec illud.

694. Cum hoc tamen stat, quod postquam Ter-
tius Apostnli scriptor hanc epistolam ex ore
Apostoli Græcn sermone scripsit, in Latinum
D.Marcus. converteret, sicut D. Marcus suum Evange-
lium, quod Romæ Latinè scripserat, postea
ut fertur in Aquileia, in Græcum transtulit,
cuius originale Venetiis, magna veneratione
servatur, ut supra dixi.

695. Dixi in conclusione præter eam epistnlam,
quæ est ad Hebræos; nam eam hebraice scri-
D.Hieron. psit. Ita D. Hieron. *in Catalog. script. & in*
Theodoret *Clemente.* Theodoretus, Oecumenius hic. Cle-
Oecumen. mens Alexandrin. apud Eusebium *lib. 6. Hi-*
Clem.Alex *storiar. cap.* 11. Hanc epistolam Paulus He-
Eusebius. bræus hebraice scripsit ad Hebræos. Inquam
Hebraicè, non purè, sed corruptè prout ute-
bantur post reditum è Babylonia, ac tempore
Christi, multis verbis Syriacis admixtis.
Hæc epistnla ex Hebræo in Græcum trans-
D.Lucas. lata est à D. Luca, ut tenet Clemens Alexan-
Clemens drinus citatus, vel potius, ut volunt Eusebius,
Pontifex. Hieronym. Thendoretus, Oecumenius à S. Cle-
mente Rnmano, cum epistola ad Corinthios.

696. Huius rei hanc subiicio rationem. Aposto-
lus alta, & sublimi prudentia hanc epistnlam
ad Hebræos hebraicè scripsit, sciebat enim,
quod Hebræi maxime detestabantur gentes
& eos odio habebant; & inde Apostolus scri-
bens ad Hebræos nõ literas mandat sermone
Gentilium, seu Græco, sed Hebraico, ut in-
de doctrina in eis tradita esset magis accepta,
& plausibilis.

Dices, Primo si scripsit habraice Apostolus, 697.
cur citans textum veteris Tastamenti, non ci-
tat eum iuxta Textum hebtaicum, sed secun-
dum versionem Septuaginta. Respondetur
quod D. Paulus retulit verba iuxta Textum
Hebræum, ut habentur in autographo He-
bræo, tamen interpres vertit secundum Sep-
tuaginta, utpote Græcis notiorem, & magis
communem. Sic verba Pauli iuxta Septuagin-
ta transferuntur. *Actor.* 13. *num.* 35. *&* 40. Ubi Actor.13.
D.Lucas lectionem Septuaginta ponit præcisè
tantum, sicut & D.Matthæus *cap.* 13. *num.* 14. Matth.13.
ut ibi notat Iansenius. Uel dic cum Galeno, Iansenius.
Ribeira, Baronio *tom.* 1. *pag.* 677. Illo tempore Galenus.
tam apud Iudæns, quam Græcos lectionem Ribeira.
Septuaginta fuisse cõmunem. Unde Iosephus, Baronius. Iosephus.
& Philo Hebræus frequenter potius citant Philo.
loca sacræ scripturæ iuxta lectionem Septua-
ginta, quam ipsum autographum Hebræum.

Dices secundo: Si Apostnlus scripsit hanc 698.
epistolam hebraice, ad quid ergo hebraicum Hebr.7.
nomen vnum per aliud interpretatur. *cap.* 7.
num. 1. *&* 21. *Melchisedech, qui interpretatur rex*
iustitiæ, & rex salem, id est pacis. Respon-
detur, quod valde frequens est, quod
interpres transferens textum hebraicum, in
nostram vulgatam Latinam, simul ponat il-
lius explicationem *Exod.* 12. *num.* 11. *Phase*, Exod.12.
id est transitus Domini; notat ibi Lyra, quod
illud *id est transitus Domini* nõ sit in Hebræo,
sed positum sit ab interptete; sicut ex pecunia
accepta ex venditione Christi, quam Iudas
proiecit in templum; emerunt agrum figuli,
scribit D. Matth. *cap.* 27. *n.* 8. *Propter hoc voca-* Matth.27.
tus est ager ille Haceldama, hoc est ager sangui-
nis. Hæc ultima verba, *hoc est ager sanguinis*,
non sunt in Textu Hebræo, sed interpres illa
apposuit, sicut & illa *Matth* 27. *num.* 46. Matth.27.
Eli Eli Lammasabacthani? Hoc est Deus meus,
Deus meus, ut quid dereliquisti me? Hæc ultima
verba *Hoc est Deus meus*, &c. non sunt in
Textu Hebræo, sed ab interprete explicante,
ut ex gravibus Auctoribus notavi *tom.* 5. *in*
Evang. lib. 8. *cap.* 18. *exposit.* 1. *num.* 1. sic & in
præsenti, illa explanatio, qui interpretatur *Rex*
iustitiæ, Rex pacis, non est in Textu He-
bræo D. Pauli, sed interpres Græcus, has inter- Græcus.
pretationes D. Paulo addidit.

QUÆSTIO XIV.

Utrum præter has quatuordecim epi-
stolas Pauli sint aliæ, ad Senecam,
Laodicenses, ac alios?

SUMMARIUM.

699 *Magni Patres videntur affirmare quod scripserit.*
700 *Sixtus Senensis refert sex epistolas Pauli; quæ ex stylo deprehenduntur non esse Pauli.*
701 *Paulus aliquas scripsit ad Senecam, sed non sunt, quæ extant, & n.*702.

702. Ad

703 *Ad Lodicenſes nullam ſcripſit D. Paulus epiſtolam , & n.704.*
505 *Quod ſcripſerit tertiam ad Corinthios uffirmant gravts Patres , & alij negam , & num 706.*
707 *Tertiam ad Theſſalonicenſes , Origenes appellas eam adulterinam.*

Ad Senecam.

699. PErantiqua eſt dubitatio an D.Paulus,& Seneca habuiſſent inter ſe amicitiam,ac inter ſe epiſtolas mitterent : videntur affirmare
S. Hieron.S. Auguſt.S. Linus Papa Petri ſuc-
D.Hieron. ceſſor D Hieron. in libro de viris illuſtribus,
ait ; *Lucius Seneca continentiſſima vita fuit , de quo epiſtolæ leguntur à plurimis , Pauli ad Sene-*
D. Auguſt. *cam , & Seneca ad Paulum.* D. Auguſtinus
epiſtol.14.ad Macedonium circa medium ait ; *Seneca , qui temporibus Apoſtolorum fuit , cuius etiam quadam ad Paulum Apoſtolum epiſtola*
D.Linus. *leguntur.*D. Linus Papa *in Bibliotheca Patrum lib de Paſſione Pauli* , in cuius initio loquens de amicitia Pauli cum Seneca ait : *Inſtitutor Cæſaris* nempe Seneca *adeo fuit illi*,ſcilicet Paulo *amicitia copulatus , ut ſe à colloquio illius temperare vix poſſet , quominus ſi ore ad os illum alloquio non valeret , frequentibus datis , & acceptis epiſtolis , ipſius dulcedine , & amicabili colloquio , atque conſilio frueretur.* Idem affir-
Honor. Aug. mat Honorius Auguſtodunenſis *lib. de lumina-*
Flavius. Dexter. *ribus Eccleſiæ.* Flavius Dexter vir magnæ auctoritatis , qui floruit tempore D.Hieronymi, cum quo habuit magnam amicitiam Anno Chriſti 64. ſic ait : *Lucius Annæus Seneca Cordubenſ , Hiſpanus, miſſis ultro citroque ad S. Paulum literis , de Chriſtiana re bene ſentit , factuſque Chriſtianus occultus , eius fuiſſe diſcipulus creditur ; dulciterque ſcribit ad Paulum*
Biviar. *in Hiſpania morantem.* Quod multis defendit
eius commentator Franciſcus Biviar. ibi.

700. Lipſius. Senen. Sixtus Senenſis *lib. 2. in ſua Bibliotheca* octo epiſtolæ Senecæ ad Paulum extant , & ſex Pauli ad Senecam ; ſed hæ epiſtolæ ſunt falſæ,& fabuloſæ , ac fictitiæ , & ſtylus earum eſt omnino alienus à gravitate , ac ſanctitate Apoſtolica , fieri enim non poteſt , qui in ſumma humilitate ſemper verſabatur , & omnia mundi tanquam ſtercora reputabat , ut Chriſti ſervus , in quadam epiſtola dicat ad Senecam, ſe ea illius amicitia beatum reputari , *me arbitror tanti viri iudicio felicem* In alia epiſtola monet Paulus Senecam , *ne ſuas epiſtolas Neroni oſtendat.* Generoſus animus Pauli omnes ſæculi poteſtates non timebat,maxime in cauſa propagandi Chriſti religionem,ergo dum eum tam timidum proponit alienum omnino eſt à veritate , ergo literas , quas refert
Iuſtus. Sixtus omninò ſuppoſititias eſſe , communis
Lipſius. eſt ſententia , ut tenent Iuſtus Lipſius *de vita,*
Iuſtin. *& ſcriptis Seneca cap 10.in fine.*Benedict. Iuſti.
Baron. *tom.1.in Paulum diſp.2.cap.2. num.2.* Baronius
Bellarm. *tom.1.art.80.* Bellarm.*lib. de ſcript.Eccleſiaſt. in Lino.*

701. Dicendum eſt , quod inter D. Paulum , & Senecam fuerint aliquæ epiſtolæ , ſed ut ait
Lipſius. Lipſius citatus , non ſunt hæ , quæ circumferuntur , ſed aliæ , quæ non ſunt , & omnino perierunt , quamquam auctoritas ſanctorum Patrum , non videatur multum adurgere
Nam D. Hieronymus , & Auguſtinus dicunt D.Hieron.
leguntur , & illud non referunt ea propria D.Auguſt.
ſententia , & quamvis dicatur quod ſanctus
Linus ſcripſerit acta ſanctorum Apoſtolorum D.Linus.
Petri , & Pauli , quæ extant in Bibliotheca , Bellarm.
ut ibi in eorum præfatione notatur ex Bellar. narrat ibi Auctor multa de actibus ſanctorum Apoſtolorum , quæ vel falſa, vel dubia , & tale opuſculum ſancti Lini, non habet à veteribus teſtimoniũ , & ideo ſuppoſitum videtur.

Dicimus tamen , quod inter D. Paulum , 702.
ac Senecam fuerunt aliquæ epiſtolæ , quæ non
extant , ut tenent Lipſius citatus , Ioannes Lipſius.
de Lahay , Biblia Maxima *tom. 15. prolog.novi* Lahay.
Teſtam ſect.7.cap 4. Quia ſancti Patres,Auguſt. & D.Hieron. quamvis dicant , *leguntur* , non tamen repugnant , ſed quodammodo videntur approbare , & quod magis me movet eſt expreſſum teſtimonium *Lucij Dextri*,vir conſularis antiquiſſimus , in multa æſtimatione habitus à D. Hieronymo , utpote eius contemporaneus & amiciſſimus , & forte aliqui viri docti contrarium tenuerunt,quia Lucium Dextrum non legerunt , qui paucis ab hinc annis in lucem eſt datus.

Ad Laodicenſes.

Scribens Apoſtolus Paulus ad Coloſſenſes 703.
cap.4.num.14. loquens de epiſtolis , ait : *Eam quæ Laodicenſium eſt , vos legite.* Unde aliqui ,
ut Philaſtrius *lib. de Hæreſibus c. 90.*dixerunt Philaſtrius
D. Paulum ſcripſiſſe epiſtolam ad Laodicenſes,& talem epiſtolam nomine Pauli ſcriptam
ad Laodicenſes refert Sixtus Senenſis *lib.2. in* Senenſ.
Paulum , ſed talis epiſtola ex ſuis terminis in ſtylo , gravitate , ac ſpiritu omnino aliena eſt
à D. Paulo , & expreſſe hoc notat D. Hieron. D. Hieron.
in Catalog. ſcript.Eccleſiaſtico in Paulo ait,*legunt quidam epiſtolam ad Laodicenſes , ſed ab omnibus exploditur.* Marcion , & alij Hæretici putabant epiſtolam ad Ephelios eſſe ſcriptam ad Laodicenſes , de quo dixi ſupra *quæſt.12.*
num. 784. Theophylactus tamen putat pri- Theophyl.
mam epiſtolam ad Timoth. ex eo quod ſcripta eſt Laodiceæ eſſe ſcriptam ad Laodicenſes , & ex ipſo contextu epiſtolæ manifeſte conſtat eſſe ad Timotheum.

Totam hanc difficultatem explicat , & di- 704.
rimit Textus Græcus , cum ergo Apoſtolus ait Text.Græ
eam , quæ Laodicenſium eſt vos legitis. Græcus ſic habet *eam , quæ eſt ex Laodicea* , nempe ad me ſcriptam, vos legatis , ac proinde præcipit
ut epiſtolam , quam ad eum miſerunt,legant . Theodor.
ſicut vult Theodoretus , quam Laodicenſes miſerunt ad ipſos Coloſſenſes , in qua quædam habebantur , quæ maximè ad rem Coloſſenſium pertinebant , hanc Apoſtolus man-
dat legi. Ita D. Chriſoſtom. Syrus , Theodor. D.Chryſ.
qui ait. *Non dixit Apoſtolus , eam , quæ eſt ad* Syrus.
Laodicenſes : ſed eam , quæ ex Laodicea eſt , legite : illi enim de aliquibus rebus ad eum ſcripſerunt. Veriſimile eſt autem eos , vel ea accuſaſſe , quæ fiebant Coloſſis , vel eodem morbo cum eis laboraſſe , & ideo dixit hanc quoque epiſtolam eſſe legendam.

De aliis epiſtolis.

D. Ambroſius , D. Thomas , Baronius , 705.
artic.7.

D Ambrof. D Thom. Baronius. Iustin. Cornelius. *art.* 7. & quibus adhærent Benedictus Iustin. Cornelius à Lapide, quod per duas epistolas ad Corinthios aliam scripsisse ad eos, quæ est prima, & prima apud nos est secunda, & nostra secunda est tertia. Fundantur, quia
1. Corint. 5. Apostolus 1. *Corinth. cap.* 5. *num.* 9. ait: *Scripsi vobis in epistola: ne commisceamini fornicariis.* Non ait scripsi vobis in hac epistola, vel scripsi vobis superius, sed ait *scripsi vobis*, ac proinde supponit aliam epistolam antecedenter à se scriptam. Deinde quia 2. Corinth. 10. num. 11. *Hoc cogitet, qui hujusmodi est, quia quales sumus verbo per epistolas absentes*, ergo supponit eis non unam epistolam, sed plures scripsisse.

706. D. Chryf. Theodoret. E contra D. Chrysostomus, Theodoret. tenent Apostolum tantum duas epistolas, quas habemus scripsisse Corinthiis; quia illud, quod ait: *Scripsi vobis in epistola ne commisceamini fornicariis.* Quod bene intelligitur de verbis scriptis in illa epistola, dixerat superius in eodem capite loquens de incestuoso. *Tollatur de medio vestri, qui hoc opus fecerit.* Et iterum: *Expurgate vetus fermentum.* Illud autem quod ait per epistolas, est figurata locutio, plures ponuntur, pro una. Utraque sententia satis probabilis: in hanc secundam magis inclino, quia Corinthij qui in magna æstimatione habebant, quæ erant Pauli, sicut custodierunt duas epistolas, custodirent alterá.

707. Origen. Fuerunt etiam aliqui, qui dixerunt Apostolum Paulum tertiam epistolam scripsisse ad Thessalonicenses; sed Origenes in sua epistola, quam teste Ruffino scripsit ad amicos suos in Alexandria, appellat talem epistolam adulteram, & corruptam fabricatam à suis inimicis.

QUÆSTIO XV.

Quare epistolæ D. Iacobi, Petri, Ioannis, ac Iudæ dicuntur Canonicæ, seu Catholicæ?

SUMMARIUM.

708 *Septem dicuntur epistolæ Canonicæ.*
709 *Quid sit Catholicum, quid Canonicum.*
710 *Prima sententia tenet dici Catholicas, quia non ad unam, sed ad plures mittuntur, & impugnatur, & n.* 711
712 *Altera sententia colligit rationem ex septenario numero, sed mystica est.*
713 *Altera sententia asserit dici Canonicas, ut distinguerentur ab aliis.*
714 *Ut uno nomine dicerentur.*
715 *Quia cum una, vel altera epistola sit ab uno Auctore, ejus subscriptio, & stylus non erat bene notus.*
716 *Epistolæ licet breves multis mysteriis abundant.*
717 *Ex dignitate Scriptoris Scriptura non habet primum locum.*
718 *Ratione temporis attenditur antecedentia.*

708. POst epistolas Divi Pauli Septem sequuntur epistolæ, una Divi Iacobi, duæ Divi Petri, tres D. Ioannis Evangelistæ, una Judæ Thadæi Apostoli, Quæ Epistolæ communiter à Sanctis Patribus, D. Hieronymo *Præfat. in epistolas Pauli* D. Athanas. *in Synops.* Epiphanio *hæres.* 19. Origene apud Eusebium *lib.* 6. *cap.* 16. D. Augustino *epistol.* 170. *ad Severin.* Theodoreto, Oecumenio, & aliis, dicuntur Canonicæ, seu Catholicæ. Tamen in nostra vulgata solum epistolæ Jacobi, & Judæ habent præfixum nomen Canonicæ; hujus epithetri rationem quærimus. D Hieron. D. Athan. D Epiph. Origenes. Oecumen.

709. Omnes hæ septem epistolæ sunt Canonicæ, & in Canone Apostolorum de fide tenendæ, ut definitum est in Concilio Laodiceensi, Carthag. 3. cap. 47. Florentino, ac Tridentino *Sessione* 4. Advertendum deinde, quod Catholicum deducitur à nomine Græco, quod significat *totum commune, ac universale*, seu quod per omnia versatur, hinc Medici pharmacum Catholicum appellant medicamentum, quod inservit ad omnes humores evacuandos. Ita Quintilianus *lib.* 2. *capit.* 14. Inde nostra fides Christiana, & ejus Sancta Ecclesia dicitur Catholica, quia ipsa est universalis, omnium gentium, locorum ac temporum, in quo maxime distinguitur à Synagoga antiqua, ac ejus lege, quæ tantum erat pro uno populo Hebraico, pro uno loco sacrificandi in templo, & pro determinato tempore usque ad adventum Christi, in quo est finita, & abolita. Ita D August. *citatus, & in epistola contra epistolam fundamenti*, c. 4. & in Psalm. 65 *Iubilate Deo omnis terra* D. Hilar. *ad Constant. Imperatorem.* Beda *in c.* 6. *Cant.* Sanct. Paeianus *epist.* 1. *ad Simpron.* & latè Vincent. Lirinensis *in aureo Opusculo contra prophanas hæresum novitates* Canonicum, seu Canon dicitur quod fidelibus tradit Apostolicam normam, seu regulam rectè credendi, vivendi, ac agendi in minoribus, ac actionibus. Ad quæstionem. Conc. Laodi. Carthag. Florent. Trident. Quintil. D. August. D. Hilar. Beda. Pacian. Lirinen.

710. Respondent. Primò Oecumenius, D. Isidorus *lib. Etymolog.* Leontius *de Sect. Act.* 2. Euthymius, & frequenter omnes Recentiores. Justinian. Cornelius, Estius, qui Catholicarum his epistolis nomen affixum putant, quia non ad unam gentem, vel provinciam, velut Paulinæ, sed generaliter ad omnes gentes destinantur. Oecumen. D. Isidor. Leont. Euthym. Iustin. Cornel.

711. Hæc solutio nunquam mihi potuit placere, nec in illa quiescit animus: Nam Paulus licet scriberet Romanis, Gallis, tamen doctrina data erat pro omnibus; sic scribens *Corinth.* 1. *cap.* 1. *num.* 1. ait se loqui Corinthiis *Et cum omnibus, qui invocant nomen Domini nostri Iesu Christi, in omni loco ipsorum, & nostro*, & 2. Corinth. 11. ait, *Instantia mea quotidiana, sollicitudo omnium Ecclesiarum.* Deinde epistola secunda Joannis Missa est *ad Electam primariam fœminam.* Tertia epistola *ad Caium virum insignem.* Et Epistola Jacobi Apostoli, ut constans est *omnium Doctorum* sententia, ut patebit ex quæstione sequenti Missa est ad Hebræos conversos ad fidem, sicut epistolæ Pauli erant scriptæ ad Romanos, vel Corinthios. 1. Cor. 1. 2. Cor. 11. 2. Ioan. 3. Ioan. Can. Iacobi

712. Doctor Pais *in cap.* 1. *Proœm. epistolæ Divi Iacobi*, & nonnulli alij volunt dici Catholicas, quia septem sunt, & septenario numero complentur, septenarius autem numerus omnem universitatem importat, ac proinde hæ Pais.

ſeptem epiſtolæ dicuntur Canonicæ, ſeu Catholicæ, quia quandam univerſitatem important, ſed ratio eſt valdè myſtica, & non fundamentalis.

713. *Lahay.* *D Hieron.* *Euſebius* Tertiò. Joannes de Lahay *tom.* 1. *in Biblia Maxima, in Prologomio novi Teſtamenti, ſectio.* 8. *cap.* 1. notat ex communi ſententia, ut advertunt D. Hieronym. *in Paulum, in Præfat.* Euſebius *lib.* 5. *cap.* 17. Quod Judæi, & Hæretici mittebant epiſtolas ad Chriſtianos converſos ad fidem, ut eos pervetterent, ac ad ſuos errores traherent; è contra Sancti Apoſtoli, ac Sancti Patres, ut Clemens Romanus, Sanctus Ignatius, S. Polycarpus, & alij mittebant epiſtolas ad eos confirmandos, ac corroborandos in fide. Hoc ſuppoſito ait citatus Lahay, ut epiſtolæ miſſæ ab Apoſtolis ſpiritu Sancto dictante ab aliis diſtinguerentur, ideo peculiariter inter Cæteros haberentur, dictæ ſunt epiſtolæ Canonicæ, ſeu Catholicæ; ſed hoc ſuam difficultatem patitur, cur ergo epiſtolæ ſimili modo non dicuntur Canonicæ.

714. Duas ſolutiones in hac re ſubjcio. Totum Teſtamentum vetus, & novum Canonicum, ac Catholicum eſt; & omnia, quæ ſunt in Teſtamento novo unu nomine dicuntur, verbi gratia, Evangelia, Epiſtolæ Pauli, Acta Apoſtolorum, Apocalypſis, cum autem hæ ſeptem epiſtolæ non habeant unum Auctorem, ſed quatuor *Iacobum*, *Petrum*, *Ioannem*, & *Iudam*, ut uno nomine dicerentur Canonicæ, vel Catholicæ ſunt appellatæ, & ut etiam diſtinguerentur ab aliis, quæ ſuppoſito nomine Petri, vel Joannis circumferuntur de quo infra

715. Ad ſecundam ſolutionem ſupponendum apud veteres fuiſſe ſolemnem conſuetudinem, ut etiam apud nos viget, quod in unaquaque epiſtola, ponatur ſubſcriptio proprij nominis, cujus eſſet, vel certa nota, ſeu ſignum, per quod illius Auctor cognoſcebatur, ut latè notat, ac oſtendit Simon Poſius *in Commentariis epiſtolis* 1. *ad Atticum.* *Simon Poſius.* Cum ergo D. Paulus quatuordecim epiſtolas ſcripſiſſet, & alias etiam; quæ non extant, ut dixi ſupra *quæſt.* 14. *num.* 702. Satis ejus ſubſcriptio, & nomen notum erat in mundo, deinde ſtylus, & modus loquendi aperte indicabit, quod eſſent Pauli, ſicut nos ſupra citata *quæſt.* 14. *n.* 700. & 703. cum communi ſententia diximus, quod epiſtolæ ad Senecam, & Laodicenſes ex modo loquẽdi, ac ſtylo non ſint Pauli, ita ex ſubſcriptione, ac methodo dicendi deprehendebatur, quod eſſent illius. At epiſtolæ D. Jacobi una, ſicut & Judæ, & Petri una vel altera, ſicut & Joannis, & deinde eorum ſubſcriptiones, formæ ac modus dicendi non erant bene noti apud omnes, & ideo ut eorum ſancta, ac ſacra doctrina agnoſceretur ab omnibus, à ſanctis Patribus dictæ ſunt Canonicæ, ac Catholicæ.

Hæc diximus de ſeptem epiſtolis Canonicis tanquam de eis in genere, de eorum excellentia, ac præclara doctrina, audi D. Hieron. *D. Hieron.* *epiſtol.* 103. *ad Paulinum*, ſic ait: *Iacobus, Petrus, Ioannes Iudas ſeptem epiſtolas ediderunt tam myſticas, quam ſuccinctas, breves pariter, ac longas, breves, in verbis, longas in ſententiis, ut rarus ſit, qui in eorum lectione non caecutiat.*

De ordine harum epiſtolarum,

717. *D. Hieron.* *D. Auguſt.* *Trident.* D. Hieron. *in Prologo, qui in Bibliis Regis habetur*, ait quia Petrus primus eſt in ordine Apoſtolorum, primæ ſunt epiſtolæ ejus in ordine. Cæterum. D. Auguſt. *lib. de fide, & prophetia*, & Concil. Trid. *ſeſſ.* 4. ſic refert, Petri Apoſtoli duæ, Joannis Apoſtoli tres, Jacobi Apoſtoli, una, Judæ Apoſtoli una. Tamen in Bibliis correctis primo ponuntur epiſtola Jacobi deinde Petri, Joannis ad tandem Judæ, & merito ſanè: nam Scriptoris dignitas non ſufficit, ut ejus Scriptura præcedere debeat; ſicut nec inter Evangeliſtas, quamvis Joannes multum præcedat cæteris in gradu Apoſtolico, dignitate, ac prærogativis, tamen in ordine Evangeliorum ei præcedunt D. Matthæus, Marchus, & Lucas. Quia tamen omnium poſtremus Evangelicam doctrinam conſcripſit, ideo ultimum locum citra ullam injuriam occupat.

718. *Dexter.* Proindéque attento ordine temporis, recta eſt ſeries epiſtolarum: nam ſi Auctor hujus epiſtolæ eſt Jacobus Zebedæi, ſeu major, ut multorum eſt ſententia, cum mortuus ſit uno anno poſt Chriſtum juxta Lucium Dextrum ſcripta eſt anno Chriſti 37. & ait ipſe Dexter ibi n. 7. *Quæ fuit prima Scriptura novi Teſtamenti, Apoſtolo tanto digna.* Ac proinde multo ante Petrum, & Joannem, temporeſi ejus Auctor eſt Jacobus Alphæi, ſeu minor. Hic Iacobus mortuus eſt ſex annis ante Petrum, & 36. ante Joannem Evangeliſtam: nam Sanctus Jacobus martyrio coronatur anno 65. Chriſti. Petrus autem martyrio laureatur anno 69. Joannes vero feliciter obdormit in Chriſto anno 100. vel ut alij volunt 101.

QUÆSTIO XVI.

De Epiſtola B. Iacobi Apoſtoli.

SUMMARIUM

719 *Hæretici negant hanc epiſtolam eſſe Canonicam.*
720 *Catholica fides fatetur eſſe Canonicam.*
721 *Duplex eſt Iacobus, unus Zebedai, alter Alphai.*
722 *Prima ſententia pugnat pro Zebedæo, & num.* 723.
724 *Secunda, & vera pro Iacobo Alphai, & probatur, & num.* 725. 726. 727. 728. 729.
730 *Scripta Græco idiomate.*
731 *Scripta poſt epiſtolam Pauli ad Romanos.*
732 *Circumferuntur aliqua ſcripta falſo nomine Iacobi.*
733 *Liturgia, ſeu Miſſa dicta D. Iacobi.*

Epiſtola Canonica.

719. *Lutherus.* *Brentius.* HAnc epiſtolam non eſſe Canonicã impiè aſſerunt Lutherus, Brentius, & alij ejus ſequaces, quia hæc epiſtola maximè adverſatur eorum doctrinæ, quæ tenet nos ſolum fidei juſtificari: quam impiam doctrinam Apoſtolus condemnat in hac epiſtola dicens. *Fides ſine operibus mortua eſt.* Ut etiam Paulus tenet

Rom. 3.

Rom. 3. *Rom. 3. num.* 28. Erasmus hoc loco asserit eam-
Erasm. non redolete gravitatem Apostolicam. Caieta-
Caietanus. nus Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis vi-
detur dubitare de eius auctotitate.

720. Tamen epistolam esse Canonicam, de fide
Milevitan. est. Ita doceot, & tenent Concilium Milevi-
Carthagin. tanum *Can.* 7. Carthaginense III. *cap.* 47. Flo-
Florentin. rentinum & Trident. *sessione* 4. Innocent. I. *in*
Tridentin. *Canone Sancti Patres*: communiter etiam An-
Innoc. III. tiquissimi Divus Dionysius Areopagita *de di-*
D. Dionys. *vinis nominibus.* D. Ephrem. *sermone de pœnit.*
D. Ephrem. D. August. *in Psalm.* 31. *Concil.* 1. Cyprian. *lib.*
D. August. *ad Novat.* D. Gregorius Nazianz. *Orat.* 26.
D. Cyprian. D. Chrysost. *lib.* 3. *de Sacerdotio.* D. Damascen.
D. Nazianz. *lib.* 4. *de fide*, *cap.* 20. S. Athanasius, D. Epiphan.
D. Chrysost. S. Hieronymus, & alij multi, quos citat, ac se-
D. Damasc. quitur Bellarm. *lib.* 1. *de Verbo Dei*, *cap.* 18. ubi
D. Athanas. octo argumenta, quæ Lutherani contra hanc
D. Hieron. epistolam obiiciunt, dissolvit, & confutat; &
Bellarmin. hanc veritatem etiam tenent, & fatentur mul-
ti Hæretici, Calvinus *lib.* 3. *Instit. cap.* 17. §. 11.
& 12. & ait: *Ego quia nullam eius repudiendæ causam satis justam video libenter eam sine controversia amplector.* Ei adhærent omnes eius se-
quaces Beza, Vvitacherus *lib.* 1. *q.* 1. *c.* 16.

Auctor hujus epistolæ.

721. Cum certum sit de fide contra Lutherum
hanc epistolam Canonicam scriptam fuisse à
B. Iacobo Apostolo; & cum duo sint inter
Apostolos, qui Iacobi vocati sint; unus Zebe-
dæi filius, Ioannis Evangelistæ frater ab He-
Actor. 12. rode occisus *Actor.* 12. *num.* 2. Totius Hispa-
niæ protector, qui cognominatur Major. Alter
dicitur Iacobus Alphæi, qui & frater Domini
Galat. 1. nominatur. Ad Galat. 1. num. 19. *Alium autem Apostolorum vidi neminem, nisi Iacobum fratrem Domini.* Dicitur autem Iacobus Mi-
Marc. 15. nor à S. Marco *cap.* 15. *num.* 40. sive quia æta-
te Iunior erat, sive quia vocatione posterior
venit, ut dixi loco citando, Dicitur Alphæi, si-
ve Cleophæ filius, & etiam Simonis, ac Iudæ
Thadæi, ac Ioseph, qui cognominabatur Ius-
tus, frater. De utrinsque laudibus jam egi *tom.*
2. *in Apocal. cap.* 21. *de Iacobo Zebedæi*, *qu.* 26.
de Divo Iacobo Alphæi, seu Minori ibidem
egi *q.* 32. Hoc posito.

722. Prima sententia Actorum huius epistolæ
fuisse Iacobum Zebedæi, seu Majorem, pro
qua pugnant multi gravissimi Auctores His-
Alph. Rex. panici, Alphonsus Castellæ, & Legionis Rex
cognomento Sapiens *Liber dictus Thesaur.*
Bergomen. *cap.* 7. Philippus Bergomen. *in supplemento ad*
Forra *annum* 43. Sebastian. Forra, Augustin. 2. *part.*
Honcula. *discurs. Prædicat.* Honcula *in Genesim*, *cap.* 21.
Michael. Michaël de Erze, *in libro Prædicationis*
Sancti Iacobi, *part.* 2. *tract.* 2. *cap.* 2. Francis-
Bivar. cus de Bivar *in Commentar. Dextri citandi.* Ro-
Caro. dericus Caro Hispalensis, *in Commentario*
eiusdem Dextri in eiusdem defensione. Et hanc
Sanchez. sententiam probabilem dicit Gaspar San-
chez *tractatu sancti Iacobi in Hispaniam*, *p.* 3.
cap. 12.

723. Probántque hanc sententiam, quia Missa
Muzarabicana quæ Magnæ auctoritatis est, &
ordinata à Sancto Isidoro, apertè hanc
epistolam tribuit Beato Iacobo Zebedæi Pro-
Luc. Dexter bántque secundo ex Lucio Dextro Auctore
gravissimo eiusdem ætatis cum Divo Hierony-
mo, qui agens de Hispania ait, *Multi ibidem Iudæi convertuntur* ex duodecim tribubus mi-
grationis, ex Babylonia, quibus & ibi prædi-
cavit, & præcipuè Canonicam illis mittit epi-
stolam, quæ incipit: *Iacobus Dei, & Domini nostri Iesu Christi servus duodecim tribubus, quæ sunt in dispersione, quæ fuit prima Scriptura no-*
vi Testamenti. D. Isidorus *libro de vita, &* D. Isidor.
obitu Patrum, *cap.* 71. citatur etiam pro hac
sententia Sixtus III. Pontifex Maximus *de* Sixtus III.
malis Doctoribus, quæ extat *tom.* 5. *Biblioth.*
Sanctorum Patrum, sed ut bene notat ibi Do-
ctores Parisienses *in editione ultima*, & Bellarm. Paris.
de Scriptoribus Ecclesiast. Baronius, & alij, Bellar.
epistola illa falso tribuitur Sixto III. Pon- Baron.
tifici. Multum sapit Pelagianos, omnia
enim tribuit libero arbitrio, & gratiæ nihil;
astruitque etiam hominem posse vivere sine
omni peccato; totumque opus plenum est
erroribus Pelagianorum. Ad D. Isidorum di-
cimus, quod Baronius ad annum 633. tenet
illud opus non esse legitimum fœtum D. Isi-
dori, sicut multi idem affirmant de opere Lu-
cij Dextri, tamen bona pars Doctorum con-
trarium tenet.

Secunda sententia verior, ac probabilior est 724.
gravissimorum Patrum Eusebij Cæsarien. Eusebius.
lib. 2. *Histor. Ecclesiast. cap.* 23. D. Hieron. *de* D. Hieron.
Scriptor. Ecclesiast. Nicephori Calisti *lib.* 2. Nicephor.
Histor. cap. 26. S. Clementis *lib.* 2. *Const. Apo-* Clemens.
stolicar. D. Chrys. Theodor. Bedæ, Lyrani, Glos- D. Chrys.
sæ, Salmeiron, Gasparis Sanchez, Bellar. Bened. Theodor.
Iust. Cornel. insignis Doctoris Balthasaris Pais Beda.
Lusitan. ac Benedict. Iust. Cornel. à Lapide, Lyra.
Suarez *tom.* 2. *ad* 3. *p.* *disp.* 5. *sect.* 4. Ioannes de Glossa.
Lahay *in Prolog. novi Testamenti, sect.* 9. *cap.* 2. Pais.

Probatur hæc sententia; & primo aucto- 725.
ritate Concilij Tridentini *sess.* 14. *cap.* 1. *de ex-* Trident.
trema Vnctione, & ait: *Verè, & propriè Sacramentum novi Testamenti à Domino nostro Iesu Christo, apud Marcum quidem insinuatum, per Iacobum autem Apostolum, & Domini fratrem, fideliter commendatum, ac promulgatum; infirmatur quis in vobis, inducat Presbyteros.* Tunc
sic Concilium loquitur de hac epistola Cano-
nica, in qua promulgatur Sacramentum
extremæ-Unctionis, sed hoc Sacramentum
dicitur commendatum *per Iacobum fratrem Domini*, sed solus Iacobus Alphæi, & non
Iacobus Zebedæi dicitur frater Domini, ut
vidimus, ergo juxta Concil. hæc epistola
scripta est à Jacobo Alphæi.

Respondent adversarij primò, quod Con- 726.
cilium tantum intendebat ibi diffinire Sacra-
mentum extremæ-Unctionis esse verè Sacra-
mentum institutum à Christo Domino, in
Conciliis autem illa solum sunt de fide, quæ
dicuntur dispositive, non verò annuntiativè
per hæc, vel illa verba. Deinde etiam Iacobus
Zebedæi ab aliquibus frater Domini; sic ait
Calistus Papa secundus, *serm.* 1. *de sanct. Iaco-* Calist. Papa
bo, qui habetur *tom.* 15. in Bibliotheca editio-
nis Colon. ait: *Quisquis aut Iacobum Zebedæi, aut Iacobum Alphæi fratrem Domini appellat, verum dicit.*

Sed contra, eum appellat fratrem Domini 772.
solum, quem Scriptura, ac Ecclesia, Ro-
mana dicit fratrem Domini, sed solum Ia-
cobum Alphæi Scriptura nuncupat fratrem
Domini, ut patet ex citato loco Pauli, &

Sylveira Opuscula.

etiam Eccleſia Romana prima die Maij dicens
Trident. *Iacobus Frater Domini*, ergo cum Scriptura,
& Eccleſia Romana ſolum Jacobum Alphæi,
& non Zebedæi dicat fratrem Domini, cum
Concilium dicat Jacobum fratrem Domini
intelligit, Jacobum Alphæi, & non Ze-
bedæi.

728 Secundo probatur ex Breviario Romano
prima die Maij in ſexta lectione ad finem, ita
habet de ſancto Jacobo Alphæi: *Vnam ſcripſit*
Breviar. Roman. *epiſtolam, quæ de ſeptem Canonicis eſt*. Bre-
viarium autem Romanum multoties à ſacra
Congregatione Illuſtriſſimorum Domino-
rum Cardinalium, cum multis Viris Do-
ctiſſimis adhibitis multis vetuſtiſſimis, ac
vetiſſimis munimentis eſt recognitum, exa-
minatum, & approbatum; & unum ex po-
tiſſimis fundamentis, quod Beatus Jacobus
Zebedæi prædicaſſet in Hiſpania, ac quod
corpus eius requieſcat in Compoſtella, il-
lud communiter aſſignatur, quod ita te-
neat, ac decantet Breviarium Romanum, ut
Mariana. Morales. Carthag. Irinæus. Thomas à S. Ioſeph. tenent Mariana, Morales, Carthagena, Iri-
næus à ſancto Jacobo, Thomas à ſancto Jo-
ſeph, quos adduxi, & citavi *Opuſcul.* 1.
Reſolutio 1. *quæſtione prima, numero quinto*,
Hiſtoriæ, quæ habentur in Breviario, ſunt
tanquam Hiſtoriæ Canonizatæ, ut declarat
ſacra Congregatio, ac ſacra Rota, ut citato
loco dixi *num.* 4.

729. Probatur tertiò, quia hæc epiſtola eſt pa-
ſtoralis ſcripta Judæis ex duodecim tribubus
diſperſis, atqui Beatus Jacobus fuit Jero-
ſolymæ creatus Epiſcopus, ac ſpecialis Apo-
ſtolus, ac prædicator gentis Judaicæ, &
non gentium; ergo hæc epiſtola eſt ei tri-
buenda, maximè cum ipſe eſſet fidei colum-
Galat. 2. na, ut eum appellat Paulus *Galat.* 2. *num.* 9.
Unde cum ſe Petrus vidiſſet è carcere libera-
Actor. 12. tum nuntium miſit ad Jacobum *Actor.* 12
numero 17.

Quo idiomate, ac tempore hæc epiſtola ſcripta eſt?

730. Cùm D. Jacobus eſſet Hebræus, & ſcri-
beret ad Hebræos per orbem diſperſos, ſcri-
ptam eſſe videretur Hebraïcè. Tamen com-
munis eſt ſententia, quod ſcripta fuiſſet Græ-
cè, ut tenet communis ſententia. Lingua
enim Græca tunc erat valdè communis,
ac vulgatis apud omnes; & ideo Judæi
promiſcuè utebantur verſione Græca Se-
Ioſephus & Philo. ptuaginta, ac Text. Hebraïco; ſicut & Jo-
ſephus, & Philo circa utramque lectionem
citant prophetias veteris Teſtamenti. Deinde
etſi Divus Jacobus ſcriberet hanc epiſtolam
primario ad Hebræos, tamen ſecundario
ſcribebat ad omnes gentes. Deinde quia ut
D. Athan. ſcribit Sanct. Athanaſius *in Synopſi*, quod
D. Jacobus tranſtulit Evangelium D. Matthæi,
ex Hebræo in Græcum, tanquam in univer-
ſalius idioma, ſicut Petrus, Joannes, & S. Ju-
das, ac Paulus, excepta illa, quæ eſt ad He-
bræos, ut ſupra dixi *quæſt.* 13. *num.* 693. Græ-
cè ſcripſerunt.

731. Circa tempus, quo fuit ſcripta, nihil cer-
tum de hac re dicere poſſumus, illud ta-
men certum quod literis data poſt epiſtolam
ad Romanos, quam Apoſtolus miſit anno
Chriſti 58. ut ſuprà dixi *quæſtione* 18. *nume-*
ro 682. nam ut tenent Bellarminus, Corne- Bellarm.
lius à Lapide, Eſtius, Lahay citatus *ſectiqn.* 8. Cornel.
capite 2. Jacobus habuit occaſionem ſcribendi Eſtius.
ſuam epiſtolam, quia multi ex doctrina Pauli Lahay.
malè, & ſiniſtrè intellecta *ad Roman.* 11. 12.
13. cogitabant, ut poſtea malignè excogita-
vit Lutherus, quod ſola fides ſufficeret ad ſa-
lutem, inde Iacobus ſcribens hanc epiſtolam
ait, quod *ſola fides ſine operibus mortua ſit*, ut
jam notavi in principio quæſtionis.

An plura alia ſcripſerit D. Iacobus.

Affirmat Sixtus Senenſis *lib.* 2. *Bibliothec.* 732.
Sanctæ Titulo *Iacobus*; & ſic ait, *Iacobus fra-* Sixtus Sen.
ter Domini, Auctor eius epiſtolæ, quæ inter ſe-
ptem Canonicas connumeratur, pleraque magnæ
ſanctitatis ſcripta reliquit, in quibus excellit
Evangelium, quod à quibuſdam Evangelium
Iacobi, à quibuſdam ſecundum Hebræos inſcri-
bitur, cuius ſæpè meminit Origenes, cui &
Hieronymus, qui illud ex Hebræo in Græcum
tranſtulit, egregium præbet teſtimonium in Ca-
talogo Scriptorum. Sed hoc Evangelium Ia-
cobi, ſicut & alia novem, quæ circumfere-
bantur, nomine Thadæi, Divi Thomæ,
Bartholomæi, ac Philippi reprobat Gelaſius Gelaſius.
Papa *in ſuo Canone ut apochrypha*, quatuor
ſunt tantum Evangelia vera, & legitima, ut
probavi *tom.* 1. *in Evangel. in præfat.*

D. Athanaſius *in Synopſi*, ſcribit D. Iaco- 733.
bum Evangelium Matthæi Hebraïcè conſcri-
ptum, primum omnium ut verus paſtor, ac
præſul traduxit in Græcum. Extat etiam
quædam hiſtoria conſcripta ab Hæreticis
noſtrorum temporum, typis excuſſa, quæ
dicitur Prothoevangelium Iacobi Hebræo-
rum, & ſermo hiſtoricus de Nativitate
Deiparæ uſque ad Adventum Magnorum, in
quo multa falſa, ſiniſtra, ac iniqua continen-
tur, & ideo ut fœtus Hæreticorum damnan-
dus, ac reprobandus eſt.

Fertur etiam in uſu apud Græcos quædam 734.
liturgia, ſeu divina Miſſa, cujus initium eſt,
Peccatorum multitudine, iniquitatum, quam ut
veram & germanam Iacobi Scripturam re-
tinuit, & accepit Proculus Conſtantius Ar- Conſtant.
chiepiſcopus, qui in Synodo Epheſina adver-
ſus Neſtorium firmiter, ac conſtanter pugna-
vit. Tamen Concilium univerſale cognomen- Concilium.
to in Trullo *ſub Iuſtiniano celebratum*, re-
fellit, ac reiicit ex hac Miſſa perverſum do-
gma Hæreticorum aſſerentium in Miſſæ my-
ſterio vino tantum eſſe utendum: nam Iaco-
bus Apoſtolus, ac divinitus univerſalis tra-
ditio Eccleſiæ tenent, divinum poculum ex
vino permiſto aqua celebrandum.

QUÆSTIO XVII.

De Epiſtolis D. Petri Apoſtoli.

SVMMARIM

735 *Prima epiſtola D. Petri Canonica.*

736 *Auctio*

736 *Auctor illius D. Petrus primario eam scribit ad Iudaeos conversos, secundario ad gentes, quae susceperunt fidem.*
737 *Epistola scripta est. Romae anno 45.*
738 *Scripta est Graeco idiomate.*
739 *De secunda epistola dubitarunt aliqui, de fide certum esse Canonicam, & num. 740. 741.*
742 *Auctor huius secundae est D. Petrus: scripsit contra Simonem Magum jam proximè martyrio laureandus.*
743 *Objectio ex diverso stylo nihil concludit.*
744 *Has epistolas D. Petri postulabat D. Bonifacius, ut literis aureis scriberentur.*
745 *Aliqua opera nomine D. Petri, ut adulterina, & aliena ab eo reiiciuntur.*

Prima Epistola.

735. DE magnalibus D. Petri, iam aliqua pro
nostra tenuitate dixi *tom. 2 in Apoc. c. 21.*
quest. 24. Nunc vero agimus de eius epistolis.
Quoad primam epistolam certum est apud
Eusebius. Omnes, esse Canonicam, ut testatur Eusebius
lib. 3. Histor. cap. 3. & ideo omnia Concilia
Generalia, ac Sancti Patres, qui de libris Canonicis
agunt, eam annumerant, & reponunt
inter ipsos libros Canonicos, quos satis latè,
Iodocus. ac diffusè adducit, & citat Iodocus Coctius *in*
Thesauro Catholico, tom. 1. lib. 6. p. 720.

736. Auctor illius est D. Petrus, ut statim in primo
verbo legitur *Petrus Apostolus Iesu Christi*,
qui pro sui muneris ratione, Iudaeos, qui in variis
regionibus dispersi, Christiana sacra susceperunt,
partim consolatur, partim in fide
susceptа confirmat: nam haec epistola primario
scripta est ad ipsos Christianos, qui ex Iudaismo
conversi erant, & dispersi per Pontum,
Galileam, Cappadociam, Asiam, & Bithiniam
ut patet ex *cap. 1. n.* 1. eosque in suis persecutionibus
corroborat in fide, ut patet *n.* 6. & no-
Eusebius. D Athan. tant Eusebius *lib. 3. Histor. c* 4. D. Athan *in Syno-*
D. Hieron. *psi.* D. Hier. *de script. Ecclesiast. in Petro.* Dydamus,
Dydamus. Oecumen. Beda, Caietan; Hugo, Titelman. Hi
Oecumen. enim fuerunt primi Christiani, quos Petrus
Beda. praedicando convertit ad fidem. *Actor. 2. n* 41.
Caietan. & *Actor. 5. n.* 14. Secundario hanc epistolam
Hugo. scripsit D. Petrus ut universalis Pastor totius
Actor. 2. Petri c. 2. Ecclesiae ad Christianos ex Gentilitate conversos
ad fidem. Quorum vocationem ostendit
cap. 2. numero nono, & eam ex *Osee* confirmat
num. 10. quod etiam insinuavit *cap. 1. n.* 18
& *cap.* 4.

Haec epistola scripta est Romae, quam Ba-
737. byloniam appellat *cap. 5. num.* 13. quia plena
erat confusione idolorum, ac Gentium, & missa
est ad ipsos conversos ad fidem, per *Silam*,
sive *Silanum*, ut patet ex *cap. 5. num* 12. qui ex
Roma deferens literas Petri in Orientem, invenit
Sanctum Paulum, illique praedicationis
1. Thess. 1. comes adhaesit 1. *Thessal. 1 num.* 1. ut ibi notant
D. Hieron. D. Hieron. Oecumen. & alii. Haec autem epi-
Oecumen. stola scripta est ad annum Nativitatis Christi
45. Ipse enim D. Petrus transtulit Cathedram
Pontificiam ex Antiochia ad Romam,
idque patet, quia cum Petrus scriberet hanc
epistolam secum habebat Marcum, quem *n.* 13.
salutatorem fideles introducit; Sanctus autem
Marcus à Roma discessit missus à D. Petro in
Alexandriam anno 45. cum prius Romae scri-
psisset suum Evangelium, ut supra diximus.
Quare haec epistola scripta est ante omnes
epistolas D. Pauli, ut patet ex supra dictis
q. 12. à num. 777.

Quo autem idiomate fuerit scripta maximè 738.
dubitant. D. Hieron. videtur innuere scriptam
Hebraicè, & à Sancto Marco in Latinum
conversam. Sed D. Hieronymus tantum asserit D. Hieron.
D. Petrum variasse stylum, de hac prima in
secundam, in qua diversus est stylus, quod est
verum, ut statim dicam, etiamsi Hebraice, vel
Graecè fuisset scripta; cum ergo haec epistola
sit literis data ad eos, qui per diversas regiones
versabantur, Ponticos, Cappadoces, Bithinos,
Asianos, communis sententia, est quod fuerit
scripta Graeca lingua, quae maxime erat communis,
& vulgaris etiam apud Iudaeos, extra
Iudaeam degentes.

Secunda Epistola.

De eius auctoritate pauci aliqui antiqui 739.
anonymi, atque ignoti dubitarunt, ut testatur Euseb.
Euseb. *lib. 1. Histor. cap. 25. sub finem*, & hoc nostro Luth.
saeculo Lutherus, Erasmus, & alii huius
farinae, quorum fundamentum est, quia haec
epistola maxime discrepat in stylo à prima; accedit
quod in Syriaco non extat, ergo videtur
reiici à Canone librorum. 740.

De fide tenendum est hanc secundam epistolam
D. Petri esse Canonicam, Sanctam, &
Catholicam. Ita definitum est in multis Con- Carthag.
ciliis Carthag. III. *cap.* 47. Concil. Florent. Tri- Trident.
dent. *sess.* 4. Hancque veritatem amplectuntur
communiter omnes Sancti Patres tam Orien-
talis, quam Occidentalis Ecclesiae. Cyrillus D. Cyrill.
Hierosolymitan. *Cathec.* 4. Divus Hippolitus D. Hippol.
Martyr. *sermone de Antichrist.* D. Athanasius D. Athan.
in Synopsi. D. Nazianzenus *in Carm. de scripto*, D. Nazian.
D. Epiphan. *haeres.* 76. D. Chrysost. *in Psalm.* 4. D. Epiph.
& 13. D. Hieron. *epist.* 150. *q.* 11. D. Damascen. D Chrys.
in Parallelis. D. Gregor. *homil.* 18. *in Ezechie-* D. Hieron.
lem, ubi apertè asserit esse germanam Sancti D Damasc.
Petri epistolam. Ita Augustin. Ambros. Orige- D. Gregor.
nes, & alij. Ad fundamentum adversariorum D. August.
infra respondebo. Origen.

Auctor hujus epistolae est Sanctus Petrus, 741.
ut statim in prima fronte dicitur, *Simon Petrus,*
servus, & Apostolus Iesu Christi, & *vers* 18.
testatur se cum Joanne, ac Jacobo interfuisse
in monte, & audisse vocem delapsam à Deo
Patre, & cap. 3. n. 1. *Hanc vobis charissimi se-* 2. Petr. 3.
cundum scribo epistolam. Ergo apertè supponit
se jam primam scripsisse, & eodem capite
num. 15. *Sicut charissimus Frater noster Paulus*
secundam sapientiam sibi datam scripsit vobis.
Appellat Paulum Fratrem, ac ejusdem muneris
collegam, quod nullus alius nisi Apostolus auderet
de se affirmare.

Scripsit autem D. Petrus hanc epistolam 742.
contra Simonem Magum, ac alios Haereticos,
qui inde erant proditori, ut fuerunt Valentinus,
Menander, Basilides, &c. Supremus Christi
Vicarius brevi moriturus, ut ipse exprimit
cap. 1. num. 14. *Certus quod velox est depositio* 2. Petr. 1.
tabernaculi mei. Hanc ultimam Cygneam dat
vocem, ultimum vale dicens Ecclesiae, ac suis
fidelibus, & ovibus, ostendens erga eos suam
eximiã charitatem, ac sollicitudinem, tanquam
in pignus sui pastoralis amoris relinquens,

antequam martyrio esset laureatus, quod accidit anno Christi 69. ergo post primam, hanc secundam scripsit ferè 24. annis: nam primam scripsit anno Christi 45. Hinc deducitur hanc secundam epistolam scriptam ex carcere Mamertino, ubi fuit Apostolus per novem menses.

743. D.Hieron. Ad id, quod objiciunt Hæretici ex diverso stylo, nondum facilè dissolvit D.Hieronymus *Epistola* 105. *ad Edibiam*, *quæst.* 11. & sic ait: *Duæ, quæ feruntur epistolæ Petri stylo inter se, & charactere discrepant, structuráque verborum; ex quo intelligimus pro diversitate rerum diversis eum usum interpretibus, prioris namque epistolæ fuit Marcus, ut patet ex* capite 5. num. 11. & 13. *Hujus vero posterioris videtur fuisse Glaucias, cujus meminit Alexandrum lib. 7. Stromatum.*

Clem. alex. Ac proinde pro diversitate Interpretum diversus potuit esse stylus; & valdè frequens est ossis apud rectè scribentes, ut pro rerum, locorum, temporum, ac personarum varietate, nunc grandiori, nunc humiliori dicendi charactere utantur, & frequenter senes diversum stylum assumunt ab eo, quem obtinuerunt in juventutis flore, & D. Paulus diversa methodo scribit ad Hebræos, ac ad alios. Unde hæc epistola multum differt à cæteris Divi Pauli, & hæc epistola D. Petri non multum differt à prima, utraque plena est charitate, ac vigilantia super oves. Ad confirmat. ex Syriaco Textu S. Ephrem, & S. Damasc. uterque Syrus hanc epistolam ut Canonicam recipiunt, & venerantur, & esse translatam ex Syro in Latinum à Balthasare Etxelio testatur Possevinus in apparatu.

S.Ephrem. D.Damasc. Possevinus.

Opera D. Petri in multa æstimatione, & an alia scripta ab eo.

744. Bonifac. Sanctus Bonifacius primus Moguntiæ Episcopus, & Germaniæ dictus Apostolus, ad quam à Gregorio secundo missus ad fidem prædicandum, & multos ad Christum luctatus est, & tandem in Phrisia martyr occubuit, de quo *Martyrolog. Romanum* 5. *die Iunij*: in tanta æstimatione habebat D. Petri epistolas, ut eas aureis literis postulaverit sibi describi ab Eadburga Abbatissa, ut constat ex ejus epistola,

Baronius 745. quam adducit Baronius *tom.* 9. *pag.* 39.

Antiquitus quinque libri nomine D. Petri circumferebantur, scilicet *Acta*, *Prædicatio*, *Evangelium*, *Apocalypsis*, & *Iudicum*. Sed talia

D. Hieron. Ruffinus. opera esse supposita, & fœtum omninò à Divo Petro adulterinum, testatur D.Hieron. *de scriptor. Ecclesiast. in Petro*, & Ruffinus etiam *in exposit. Symboli.* Sic & Similiter *itinerarium D. Petri*, sub nomine Sancti Clementis editum,

Gelasius. inter Apocrypha annumerat Gelasius Papa *dist.* 15. *cap.* 5. *Romana.*

QUÆSTIO XVIII.

De Epistolis B. Ioannis Apostoli.

SUMMARIUM.

747 *Prima epistola Ioannis ab omnibus recepta & tanquam Sol fulget inter alias.*

748 *Quare D. Ioannes in hac epistola tacet suum nomen, & n.* 749.

750 *Ad Ephesios, vel Parthos scripsit.*

751 *De tempore, quo scripsit.*

752 *Tres fuerunt Ioannes, sed Ioannes Marcus, & Presbyter distincti ab Evangelista, & num.* 754. 755.

756 *De fide, Ioannes Evangelista Auctor harum Epistolarum, & n.* 757.

758 *Electa nobilis matrona pauperes alebat, ac recipiebat, & n.* 759.

760 *Caius hospitio recipiebat Christianos, & Apostolos Paulum, & Ioannem, & numero* 761.

Epistola prima.

De hoc magno, ac præclarissimo Apostolo, & Evangelista multa dixi *tom.* 5. *in Evangelia, lib.* 9. *cap.* 8. *per totum*, & *tom.* 6. *in Evangel. Ioan. cap.* 21. & *tom.* 1. *in Apoc. cap.* 4. *quæst.* 31. & *tom.* 2. *in Apocal. cap.* 21. *quæst.* 27. Quæ videnda sunt; nunc vero de epistolis ab eo scriptis dicendum. 746.

Hanc primam epistolam Joannis illius propriam, & germanam ab omnibus haberi receptam, ut testatur D.Hieron. *de Scriptoribus Ecclesiasticis in Ioanne*, que veluti Sol in medio Planetarum resplendet: nam tres super se habet; & totidem sub se Planetas; itaque hæc prima epistola inter alias Canonicas, tanquam Sol fulgentissimus coruscat, habet ante Jacobi unam, & Petri duas; at vero post se duas alias habet à se conscriptas, & tertiam Judæ Apostoli fratris Jacobi, & omnes suos fulgentissimo splendore maximè illustrat. Epistola hæc à Patribus, ac Conciliis et Canonica sine ulla controversia recipitur, & veneratur, & hoc privilegio gaudet, sicut *prima Petri*; quod nullos de ea dubitare, vel jam negare ausus est. 747. 1.Petr.

Quare hic D. Ioannes suum nomen non exponit?

Ut in duabus epistolis sequentibus secunda nempe, & tertia, ad quod respondet D. Gregorius Magnus, quod in libris Canonicis non sit requirendus Auctor, cum illorum principalis sit Spiritus sanctus, sic ait S. Doctor Præfat. in Job cap. 1. *Cum Auctor libri Spiritus sanctus fideliter credatur; ipse igitur hæc scripsit, qui hæc scribenda dictavit. Si magni cujusdam viri susceptis epistolis, legeremus verba, eáque quo calamo scripta quæramus, ridiculum esset*, &c. 748. D.Gregor.

Deinde tres rationes peculiares subjicio. Primo noster Evangelista in secunda, & tertia epistolis sequentibus, non se ipsum exprimit sub nomine Joannis, sed sub nomine Senioris: *Senior Electæ Dominæ*, & in tertia *Senior Caio Clarissimo.* Sic etiam in hac prima ait cap. 2. *Filioli mei hæc scribo vobis.* Cum filiolos appellat, se Seniorem dicit, & ideo superfluum fuit tale nomen apponere. Secundò. D. Joannes præsentem epistolam, non tam suo nomine, sed tanquam ex communi Apostolorum sententia scribit, & ideo in plurali semper loquitur. Incipiens: *Quod fuit ab initio, quod audivimus, quod vidimus oculis nostris,* 749. 1.Ioan.1. 1.Ioan.1.

quod

quod perspeximus, *& manus nostræ contrectaverunt de verbo vitæ, annuntiamus vobis, advocatum habemus*. Et multoties *diximus, annuntiamus, habemus &c.* Tertio. Cum Divi Joannes esset in exilio causa Christianæ Religionis, inde subticet suum nomen, & etiam ad quos mittebat, & per quem mittebat, ne forte ex epistola absque justa causa fieret aliquod detrimentum, sic Apostolus Paulus scribens ad Hebræos subticet suum nomen, ne nominis manifestatio lectionis utilitatem excluderet, ut testis est D. Hieron. *de scriptoribus Ecclesiasticis in Paulo*. Et sæpe viri magni, ac Patres subticent suum nomen in suis operibus, ut notat Tertullian. *de Præscriptionibus Apostolic.* Et frequenter ob suam humilitatem, maxime cum Joannes hic dicat se vidisse, ac contrectasse, verba vitæ, ut dicam ex Sanct. Ambros.

Ad Hebr. — D. Hieron. — Tertullian.

750. D. Joannes jam senex, totusque Christum anhelans, in ipsóque absorptus, & terrenorum oblitus, prætermittit salutationem, ut etiam *Paulus ad Romanos*, ac etiam nomina eorum ad quos scribebat, qui secundum multorum sententiam erant *Ephesij*, apud quos diu vixit, ipsásque Ecclesias rexit. Alij volunt fuisse Parthos. Ita Hyginus antiquissimus septimus summus Pontifex à Petro *epistola 1. ad Parthos*. Et Joannes primus Papa *epistola 2. ad Valerium*. Et D. Augustinus *tom. 4. in quæstionibus Evang. cap.* 39. Erant isti Parthi, de quibus dicitur *Actor. 2. Erant autem habitantes in Ierusalem Iudæi, & Parthi, & Medi*. Et quia Apostolus in hac epistola ad finem ait: *Custodite vos à simulachris*, à quibus maximè Judæi abhorrebant, ideo juxta Patres citatos, isti Parthi quidam ex gentilitate, qui colebant idola, alij vero ex circuncisione ad Christum conversi.

Rom. — Hygynus. — Ioan. prim. Papa. — D. August. — Actor. 2.

751. Circa tempus, quo Joannes has epistolas scripserit, non habemus fundamentum certum ad hoc, vel illud potius assignandum, cum tam in secunda, quam tertia, se seniorem dicat, inde certum deducitur, quod fuerit circa ultimum tempus suæ ætatis, ac proinde sub eodem tempore scriptæ videntur hæ epistolæ, quo ipse suum Evangelium literis mandavit, ob intimam consonantiam, & connexionem, quam doctrina harum epistolarum habet cum ejus Evangelio, quæ omnia *ad annum Christi 99.* consignat Baronius, qui fuit Clementis Pontificis septimus, Nervæ Imperatoris primus.

Baroni.

Secunda, & Tertia epistola Ioannis.

752. Fuerunt antiquitus, qui dubitarunt, an hæc secunda, & tertia epistola sit Canonica, & an utriusque sit Auctor Joannes Evangelista, ut testatur Eusebius *lib. 3. Histori. cap. 19.* & D. Hieron. *de Scriptoribus Ecclesiasticis in Ioannem*. Et hujus sententiæ immerito faciunt Papiam Joannis Apostoli discipulum, qui non negat hanc epistolam esse illius, sed tantum affirmat duos fuisse Joannes, cujus autem sit secunda, & tertia epistola non determinat.

Eusebius. — D. Hieron. — Papias.

753. Pro hujus rei majori intelligentia sciendum est tres fuisse Joannes. *Primus* noster Evangelista. *Secundus* Joannes dictus Marcus. *Actor. 12. num. 12.* Sic habetur *Petrus è carcere venit ad domum Mariæ matris Ioannis, qui cognominatus est Marcus*. Et iterum *vers. 25. Assumpto Ioanne, qui cognominatus est Marcus*. Similiter *cap. 15. num. 37.* Et hic erat Apostolorum sectator, & non Apostolus, ut notat D. Dorotheus *in synopsin*; ac proinde distinctus à nostro Evangelistæ: quod apertè constat ex *Secunda Pauli ad Timoth. cap. 2. num.* 11. Ubi Apostolus ex Epheso vocans Timotheum ad Romam, præcepit ei, ut secum adducat Marcum, id est Joannem Marcum; Joannes Apostolus non venit Romam cum Timotheo, ergo omnino distinctus est.

Actor. 12. — Actor. 15. — Dorotheus. — 2. Timot. 2.

754. Ex quo etiam convincitur, quod epistola non sit à Joanne Presbytero, qui omnino est diversus à nostro Joanne Evangelista; & quamvis Joannes Presbyter esset valdè eruditus, & inde nomen haberet Theologi, ex quo aliqui arripuerunt ansam ad confundendum cum nostro Apostolo, qui ob suam profundam scientiam dictus est Theologus. Nihil hoc facit, quia ad similitudinem nostri Apostoli ille dicitur Theologus, & ut advertit Dydimus Alexandrinus *lib. 7. cap. 20.* Ephesi, ostenduntur sepulchra distincta, unum, in quo reconditus est Joannes Apostolus; Alterum, in quo jacet Joannes Presbyter.

Dydimus.

755. Nec argumentum adversariorum alicujus est considerationis, quia in his secunda, & tertia Joannes se dicit seniorem, *Senior Electæ*. Et iterum; *Senior Caio charissimo*. Senior autem Græcè idem est ac *Presbyter*. Respondetur, quod Joannes Apostolus se dicit seniorem, quia illo tunc tempore Presbyter, & Episcopus pro eodem sumebantur, ut patet *ex 1. Timoth. 4. num.* 14. & notat D. Hieron. *epistol. 85. ad Evagrium*. Deinde Joannes se dicit seniorem, quia ipse valde provectus erat ætate plenus dierum, ac senior omnium Christianorum; cum ergo se dicit seniorem, hoc est valde annosum, sic *Ioan. 21 num.* 18. ait Dominus Petro: *Cum autem senueris, extendes manus tuas*. Seu ut alij legunt, *cum senex factus fueris*. Ex Græco legi potest, *cum Presbyter fueris*. Ibi Presbyter non significat sacerdotem, nec Episcopum, sed hominem annosum ac plenum dierum. Sic & in præsenti S. Ambros. in Psalm. 36. *Iunior fui, etenim senui*, quod Ioannes se dicit seniorem, ne se Apostolum nominaret sicut Apocalyps. 1. se dicit servum non Apostolum.

Græcus. — 1. Tim. 4. — D. Hieron. — Ioan. 21. — Græcus. — D. Ambros. — Apoc. 1.

756. Dicendum est de fide certum esse auctorem secundæ, & tertiæ epistolæ esse Ioannem Apostolum, ac Evangelistam. Ita definitum est in Concilio Laodic. *cap. 59.* Carthag. III. *cap. 47. Trid. sess. 4* Canon Apostolorum 84. & constanter omnes Patres has duas epistolas ut Canonicas Ioannis recipiunt, ac venerantur. Divus Chrysostomus *homil. 19. in Matth.* Noster D. Cyrillus *lib. 8. de Adoratione in spiritu, & veritate* D. Athanas. epistol. 39. numerans libros novi Testamenti. Nazianz. *in Carm. de eisdem libris scripturæ*. D. Damasceo. *lib. 4. de Orthod. fide cap.* 18. D. Hieron. *epistola ad Paulum*, cujus verba supra retuli. *quæst. 15. num.* 816. D. August. *de Doctrina Christiana*. D. Amb. *in Psal. 36.* S. Gregor. *lib. 31. Moral. cap. 7.* & multi alij Patres, quos citat Iodocus Coccius *in Thesauro Catholico lib. 6. art. 26.*

Concil. Laodicens. — Trident. — Can. apost. — D. Chrys. — D. Cyrill. — D. Anastas. — D. Nazian. — D. Damasc. — D. Hieron. — D. August. — D. Ambros.

Pobatur ratione. Nam si has epistolas

Anagraphas hoc est sine ullo titulo, ac inscriptione legeremus, ipse dicendi modus, ac stylus nobis apertè ostenderet esse Joannem Evangelistam: nam sicut ex similitudine facierum, filij ex codē Patre geniti agnoscuntur, sic trea istæ epistolæ, verbis, sententiis, stylo, charactere, ignito fervore charitatis consonantia, ac cohærentia cum Evangelio ipsius, cum tam aperto testimonio divinitatis Christi, ac Sanctissimæ Trinitatis clarè, & manifestè deprehendet Joannem Evangelistam illarum trium esse Auctorem, ac Scriptorem.

Electa Domina.

758. Secunda epistola incipit. *Senior Electa Domina, & natis ejus*: fuerunt multi, & graves Auctores qui per Electam Dominam, Ecclesiam intelligerent, & per natos filios ejus spirituales in Christo regeneratos. Sed vera, & communis sententia est, quod erat quædam mulier valdè nobilis, & dives habens filios, & omnia sua erogabat pauperibus Christi, eósque alimentabat, cujus opera Apostolus laudat, & confirmat in bono, ne seducatur à malignis, ac adversariis. Flavius Dexter anno Christi 100. sic habet. *Sanctus Dionysius scribit librum de divinis nominibus anno Christi 105. Sanctus Ioannes scripserat ad Prusam fœminam Electam, secundam epistolam, quæ velut Ecclesiæ illius civitatis parens mira largitate, & charitate tunc florebat.* Sic & ait Espencæus hanc Electam vocatam fuisse Drusianam, & Joannem Evangelistam hospitio suscepisse. Flavius. Dionysius. Espencæus.

759. Nec obstat id, quod aliqui objiciunt videri inconveniens, quod liber Canonicus scribatur ad mulierem; Plebs Christiana constat ex masculis, & fœminis; qui omnes erudiendi sunt in Christo, sic ait Paulus ad Galatas 3. numero 28. *Non est Iudæus, neque Græcus, non est servus, neque liber, non est masculus, neque fœmina, omnes enim vos unum estis in Christo Iesu.* Ad Gal. 3.

Caïus Charissimus.

760. Ad hunc Caïum missa est *Tertia epistola Ioannis*, & difficultates, quæ contra hanc epistolam objiciuntur, jam proximè cum de secunda epistola egimus solutæ sunt. Hic Caius fuit vir magnus, dives, ac præclarus Ephesi, natione Hispanus, ut ait Lucius Dexter anno Christi 70. Omphrius anno Christi 114. putat eum fuisse Romanum, & Tertium Mediolani Episcopum. Baptizatus fuit à D. Paulo, ut ipse testatur. 1. Corinth. 1. num. 14. *Neminem vestrum baptizavi, nisi Crispum, & Caium.* Vir iste insignis charitate hospitalitatis, de quo noster Evangelista eum laudat, n. 5. *Charissime fideliter facis, quidquid operaris in fratres, hoc est in peregrinos.* Et juxta Bedam, Glossam, Lyram. Hugonem, Dionys. Ansbertum, *ad cap. 16. Rom num. 23.* ubi Paulus de Corintho scribens ad Romanos ait, *Salutat vos Caius hospes meus, & universa Ecclesia.* Hospes Latinè significat, qui excipit, ac recipitur, ac proinde *hospes meus*, id est apud quem ego hospitio receptus; *Hospes meus, & universæ Ecclesiæ.* Syrus, & Beda legunt, *universa Ecclesia*, quia non solum Paulum, sed etiam quoslibet de Ecclesia hospitio excipiebat, de quo etiam noster Joannes eum hic laudat, ut est dictum. Luc. Dexter. Onuphr. 1. Corint. 1. Beda. Glossa. Hugo. Dionys. Ansbert. Rom. 16.

761. Hic Caius fuit valdè familiaris sancto Joanni, ut testatur sanctus Athanasius *in Synopsi*, qui etiam eondem dictante Sanct. Joanne scripsisse ejus Evangelium. Metaphrastes in vita Sanct. Joannis affirmat, quod etiam ipse Caius excepit hospitio Sanctum ab exilio revertentem, eique sanctum Joannem tradidisse suum Evangelium legendum, retinendum, ac manifestandum, ad hunc tantum virum Joannes hanc brevem scribit epistolam. D. Athanas. Metaphr.

QUÆSTIO XIX.

De Epistola B. Iudæ Apostoli.

SUMMARIUM.

762 *Cur Divus Iudas dicitur Labbæus.*
763 *Dicitur filius Mariæ Alphæi, & quomodo dicitur foror Virginis.*
764 *Hæretici negant esse epistolam Canonicam.*
765 *Fide tenendum esse Canonicam.*
766 *Argumenta adversariorum.*
767 *Apostoli non semper se nominant Apostolos.*
768 *Apostoli frequenter scribebant Græco sermone.*
769 *Ex eo quod aliquid non referatur in Scriptura non est de falsitate arguendum.*
770 *Liber Henoc, esto sit Apocryphus, rectè, id quod est verum, citari potest, & num. 771. 772. 773.*

Auctor hujus epistolæ est Judas Apostolus, qui à *D. Matthæo* 10. *num.* 3. dicitur Thaddæus, dicitur etiam à Græcis, ac aliis multis Labbæus, ut notant Dorotheus *in Synopsi.* D. Chrysostomus *in cap.* 10. *Matthæi.* Nicephor. *lib.* 2. *cap.* 40. & 44. & etiam legit Syrus. *Labbæus* interpretatur à D. Hieronymo *in cap.* 10. *Matthæi* ex voce Hebraica, quæ significat cor, vel leonem; inde sanctus Judas dicitur *Labbæus*, id est homo cordatus, generosus, ac animosus ob præclaram, ob eximiam generositatem, ac fortitudinem, quam ostendit in prædicando Evangelium, & confundendo, ac comprimendo idololatras, ac Hæreticos, de cujus laudibus multa dixi *tom.* 2. *in Apocal. cap.* 1. *q.* 33. *per totam.* 762. Dorotheus. D. Chrys. D. Hieron.

Auctor hujus epistolæ est Judas, non Iscariotes, sed dictus Thaddæus Frater Jacobi Minoris, *qui cognominatus est frater Domini*, habuit Matrem Mariam Alphæi, seu Cleophæ uxorem, quæ à *D. Marco* 15. *num.* 40. Mater Jacobi vocatur. Cúmque astitit juxta crucem, etiam dicitur soror B. Virginis. *Ioan.* 19. *n.* 25. non quod propriè fuerit soror ejus, filia scilicet sanctorum Joachim, ac Annæ, ut existimarunt Helvidius Theodoret. *Luc.* 6. Anselmus *Galat.* 1. Sed soror, phrasi Hebræa, id est cognata, vel consobrina; hæc ergo Maria Alphæi Cleophæve quatuor habuit illustrissimos filios, qui à Christo vocati sunt ad Apostolatum, tres scilicet Iacobi, Iudas, & Simon, quartus fuit Ioseph cognominatus justus 763. Marc. 15. Ioan. 19. Helvidius. Theodor. Anselmus.

Matth. 13. D. Hieron. Beda. Rupert. Magist. D. Thomas. Canisius. Suarez. Toletan.

justus, qui ad sortem vocatus cum Matthia *Actor.* 1. qui omnes *Matth.* 13. *num.* 51. vocantur Christi fratres, id est more Hebræorum consanguinei, vel fratres, sicut mater ejus vocatur soror; id est cognata Sanctissimæ Virginis Mariæ. Ita tenent, & ex multis probant D. Hieron. *contra Helvidium.* Beda *in cap.* 1. *Ioan.* Rupert. *in cap.* 1. *Matthæi.* Magister *in* 4. *distinct.* 30 *cap. B. Mariæ.* D. Thomas 3. *part. quæst.* 28, *art.* 3. *ad* 5. Canis. *lib.* 1. *de Deipara, cap.* 3, Suar *tom.* 2. *ad* 3. *part. disp.* 5. *sect.* 4. Toletus *in Ioan. cap.* 2. *Annot.* 18. quod latè dixi, & explicavi *tom.* 2. *in Evangel. cap.* 9. 9. & *tom.* 3 *cap.* 30. *q.* 2.

Auctor hujus Epistolæ.

748. Luther. Centuria. Brentius.

Hanc epistolam esse Canonicam negarunt Hæretici, Lutherus, Centuriatores Brentius, & alij, imo Doctissimus Cardinalis Caietanus videtur de ejus auctoritate dubitare, eorum fundamenta statim apponam.

765. Roman. Laodicens. Florent. Trident. Eugenius. Dionys. Epiphan. Nazianz. Dydimus. Oecumen. D. Anastas. Ephrem. D. Chrys. Iodocus. Bellarm.

De fide tenendum est hanc epistolam esse Canonicam; sic definitum est in Concilio Romano sub Damaso Papa, & in Concilio Laodicens. *cap.* 58. Carthag. *cap.* 47. Florentin. & Trident. *sess.* 4. Eugenius Papa *in epistola ad Armenum*, constantissime omnes Patres ex Græcis D. Dionys. *de divinis nominibus cap.* 4. D. Epiphan. D. Nazianzen. Dydimus, Oecumenius, D. Anastasius, Ephrem, D. Chrysostom. ex Latinis, D. Hieronym. *de Scriptor. Eccles. in Iuda.* Cornelius, Innocentius Primus; S. Cyprianus, S. Ambrosius, S. Augustinus, Ruffinus, Philastrius, Cassianus, S. Prosper, S. Alcuinus, S. Gregorius, Beda, Rabanus, S. Fulgentius, S. Remig. Angelomus, quos omnes latè, & fusè adducunt, & citant Iodocus Cocius *in Thesauro Catholico, tom.* 1. *lib.* 6. *pag.* 370. Bellarm. *lib.* 1. *de Verbo Dei, cap.* 18.

766. Hæretici contra hanc veritatem Catholicam multa obiiciunt. Et Primò, quia Iudas se non nominat Apostolum, cum alij in suis epistolis se soleant frequenter Apostolos nominare. Secundò, cum in Perside Evangelium promulgaret, non Græcè, sed Persicè scriptura erat. Tertiò, facit mentionem de altercatione Archangeli Michaëlis cum Diabolo, de Moysis corpore, quæ nunquam in sacris libris legitur. Quartò, quia in ea profertur testimonium de libro Henoch, qui liber est Apocryphus.

767. Ad Philip. Ad Thess. Ad Philem. Ioannes. Iacobus.

Ad primum argumentum, nihil concludit, ex eo quod Iudas non se nominat Apostolum: nam etiam Divus Paulus *in epistola ad Philippenses*, neque in duabus *ad Thessalon.* neque *ad Philemonem*, se Apostolum dicit; nec Iacobus in sua Canonica; nec Ioannes in suis tribus epistolis, nec in Apocalypsi se Apostolum vocat, sed tantum servum, sicut noster Apostolus Iudas, sibi tamen nomen servi appropriat, quod erat character Christianæ militiæ.

768. Petrus. Paulus.

Ad secundum fundamentum, quod obiicitur, quia Iudas fidem Catholicam in Perside prædicavit, Persica ergo lingua debuit scribere. Argumentum nullius est ponderis: Petrus Romæ prædicavit, in Romàque duas epistolas scripsit, & tamen non lingua Latina, sed Græca; sicut Paulus omnes suas epistolas, excepta *ad Hebræos*, cum scriberet ad varias Nationes, Romanos, Asianos, seu Ephesios, ac alios Græco idiomate est usus; sicut & Iacobus cum litteras suas mandaret ad Iudæos per totum orbem dispersos. *Lingua enim Græca* erat tunc valdè communis, ac vulgaris apud omnes; deinde sacri Apostoli sic scribebant suas epistolas ad homines unius, vel alterius nationis, quamvis primariò ad illos scriberent, tamen secundariò ad omnes Catholicos suam doctrinam dirigebant, & ideo communi omnium idiomate utebantur. Iacob. 1.

769. Apoc. 12. Deuter. 34. Toletan. Iosephus. Philo. D. Lucas.

Ad tertium de altercatione Michaëlis cum Diabolo super Moysis corpus, inutile similiter argumentum. Nam ex Apocalypsi 12. num. 7. constat *Michaëlem præliari cum Dracone*: ex quibus deducitur, Michaëlem suum pugnare cum Dracone. Constat enim cadaver Moysis occultè à Domino sepultum. *Deut.* 34. *num.* 6. ne à populo ad idololatriam ptoro adoraretur. Quid ergo mirum, si Michaël pugnabat cum Dracone, pro Moysis corpore non detegendo? Quod vero in Scriptura nulla fiat mentio de hac re, nil inde potest concludere de falsitate; unde meritò ridet Toletus *Sanct. Ioannis Annotat.* 3. Quod Anabaptistæ ab Evangelio Ioannis radebant historiam de Paralytico ad Piscinam Probaticam, eo quod nec Scriptura, nec Iosephus, nec Philo Hebræus de illa faciant mentionem: similiter parum Sobrius Ulricus Valenus dicebat falsum esse Pontificatum Petri in Roma, ac ibi colloquium eius cum Paulo, quia de his non agit D. Lucas in Actibus Apostolorum; unde ait citatus Toletus, *Ex tali silentio insimulare falsitatis ridiculum est, ac puerile.* Quia excludit traditiones Ecclesiæ, quod sapit hæresim, & etiam id quod constat ex gravissimis, ac probatissimis Auctoribus, ut multis exemplis demonstravi *Opusculo primo, Resolut.* 3. *qu.* 14. *numero* 122.

770. Tertull. D. Hieron. D. Athan. Clemens. Beda. Dydimus. Origen. Procop. D. August.

Ad quartum argumentum de Henoc, dicimus quod Henoch fuit Propheta, qui vel viva voce prophetizavit, quæ D. Iudas Apostolus accepit ex traditione, vel ex libro scripto ab Henoc: nam ut censet Tertullian. *lib. de habitu mulierum, cap.* 3. servatus fuit ab Noë in Arca, vel ab ipso Spiritu sancto dictante memoriter redintegratus, ita etiam consentiunt, & tenent D. Hieronymus *de Scriptoribus Ecclesiasticis in Henoch.* D. Athanasius *in Synopsi.* Clemens *lib.* 3. *Stromatum*, & hic Beda, Dydimus, Carthusianus, & alij, & liber Henoch frequenter citatus *in testamento duodecim Patriarcharum*, quem etiam frequenter citant, & laudant Origenes, ac Procopius, & licet modo non extet, potuit perire, sicut perierunt multi alij, ut libri Nathan Prophetæ, Gad videntis, & multorum aliorum, viginti retuli supra *Resolut.* 1. *quæst.* 4. *num.* 46. Ita etiam liber verus, ac legitimus Henoch potuit perire; Dixi legitimus, & verus: nam tempore D. Augustini, ut ipse testatur *lib.* 18. *de Civit. cap.* 38. erat valde corruptus & adulterinus, dicebat enim *videntes filij Dei filias hominum*, scilicet Angeli, qui docuerunt homines amare mulieres, & multas alias fabellas, ac mendacia; potuit autem hic liber Henoch esse legitimus, & verus, & postea esset corruptus; Iudas Apostolus citat eum in his, quæ vera dixit

rejectis

Ad Tit. 1. rejectis ejus figmentis, ac falsitatibus, sic Paulus Apostolus ad Titum *cap. 1. num. 12* adducit dictum Epimenidis poëtæ: *Cretenses semper mendaces, malæ bestiæ*, &c. & Epimenides ut gentilis poëta multa fabulosa, ac mendacia dixit, tamen Paulus citat eum in his, quæ ipse vera protulit; nam de libris sæpe utendum, ut de pomis; in pomo putrida ejiciuntur foras, sana vero assumuntur ad cibum, ac nutrimentum.

QUÆSTIO XX.

De libro Apocalypsis Ioannis Apostoli.

SUMMARIUM.

771 *De fide est Apocalypsim esse librum Canonicum.*

772 *Dicitur liber Apocalypsis retento nomine.*

773 *Majestas Apocalypsis considerenda ex quatuor personis.*

774 *Magna illius dignitas, quia de rebus futuris agat.*

775 *Vtilitas Apocalypsis omnibus præsentibus, & futuris, & n. 776. 777.*

778 *Liber Apocalypsis valdè ordinate procedit & n. 779. 780. 781.*

782 *Ponitur in ultimo loco testamenti novi, non quia ultimo scriptus sit.*

783 *Ponitur ultimo loco, quia de ultimis temporibus agit.*

771. OMnia, quæ hîc dicenda veniunt jam explicavi *tom. 1. in Apocalypsim in quæstionibus Proœmialibus*, inter quas in quarta quæstione dixi de fide esse hunc librum Apocalypseos esse Canonicum scriptum à B. Ioanne Apostolo, ut definitum est in Concilio Romano sub Damaso Papa. In Concilio Florentino, *in literis sanctæ unionis*. Trident *sess. 4.* Toletano, Carthaginen. & idem tenent, ac docent omnes sancti tam Græci, quam Latini, quos proxime citata *quæst. 4.* adduxi.

Concil. Romano. Florent. Trident. Toletan. Carthag.

772. Liber dicitur *Apocalypsis Ioannis Apostoli.* Arabicus, *visio Ioannis Apostolis.* Syriacus, *Revelatio, quæ facta est super Ioannem.* Apocalypsis vox est Græca, & idem valet, ac revelatio, seu visio, ac manifestatio secretorum. Et quamquam bene poterat dici Latino verbo, Revelatio, seu visio, dicitur, retento Græco nomine *Apocalypsis*, de quo varias dedi rationes *capite primo, ipsius libri quæst. 1.* tamen genuina illa mihi videtur Ruperti, quod tali Græco nomine utitur, ob cultum, ac venerationem tantorum mysteriorum, quæ in hoc volumine clauduntur, ut ita etiam ipsa res significata magno cultu, ac veneratione habeatur.

Arabic. Syriac. Græcus. Rupert.

773. Et suprema dignitas tanti libri rectè colligit Cardinalis Aureolus, cum ait, *Apocalypsis est revelatio, non quæcumque, sed summa, authentica, quod apparet per auctoritatem quatuor personarum, quæ indicantur Iesu Christi, Dei Patris, & Ioannis, & Angeli*, sublimitas, ac altitudo hujus libri maximè auspicanda, ex quatuor personis, quæ in eo proponuntur.

Aureolus.

Primò *Iesus Christus* Apocalypsis, seu relatio *Iesu Christi*. Secundo Deus Pater, revelationem, *quam dedit illi Deus*, scilicet hanc Apocalypsim, seu revelationem Deus Pater in primo instanti conceptionis manifestavit filio suo Jesu Christo, Tertio *Angelus* unus ex supremis. *Mittens per Angelum suum.* Quarto Ioannes, *servo suo Ioanni.* Cui Angelus hanc Apocalypsim deferens præcepit ei. *Scribe in libro, & mitte ad septem Ecclesias, quæ sunt in Asia cap. 1. num. 14.* Non solum divinus Spiritus interius movet Joannem, ut scribat, sed etiam exterius rigido præcepto hoc mandat, ut inde maximè dignitas, utilitas, ac necessitas hujus libri innotescat. Apoc. 1.

Magna *dignitas* libri inde maxime expendenda est, quia tota ejus materia est de rebus, quæ venturæ erant, scilicet futuræ Ecclesiæ persecutiones adversitates, ac durissimæ crudelitates sub execrabili, ac abominabili Antichristo, & tandem gloria futura Beatorum: cognitio autem futurorum est maxime sublimis, & alta. Unde ait Isaias 41. *n. 23. Annuntiate quæ ventura sunt, & sciemus, quia dii estis vos.* Hoc enim est irrefragabile Divinitatis signum. Unde ait Tertullian. *in Apolog. cap. 20.* Testimonium enim Divinitatis est, Veritas divinationis. Et ratio hujus est, quia sola infinita vis cognoscitiva, infinitúsque intellectus, infinitumque illius lumen omne verum ubicumque sit, sive intra causas, sive extra causas etiam quæ dependent à voluntate humana post centum mille annorum videt, ac penetrat; cum solum valeat videre id, quod nullo modo existat, ex quo patet, quanta sit nobilitas, ac sublimitas hujus libri, ut ita dicant secretorum Dei, cum agat de admirabili dispositione, ac ordinatione Divinæ sapientiæ, ac providentiæ, de rebusque post tot sæculorum tempora futuris, maxime depedentibus à voluntate humana, ac eius libertate 774. Isai. 41. Tertull.

Magna utilitas ex hac libri lectione omnibus nobis præsentibus, & qui sub tyrannide Antichristi erunt, & qui postea futuri sunt; nobis modo, ut ait Ansbertus, *Illorum tolerantia magnum nobis documentum.* Si enim illi, qui grassante Antichristi dira peste inter multas, & acerbissimas pugnas, innumerasque mundi perturbationes, ac persecutiones, quales nunquam fuerunt ab initio, nec erunt, tamen illi firmi, ac constantes stabunt in fide, inde magnum nobis documentum, qualem in fide habere debemus perseverantiam, cum à tot, & tam intricatis pressuris simus liberi. 775. Ansbert.

Valde etiam lectio hujus libri utilis his, qui tempore Antichristi erunt, quia ex prophetia hujus voluminis intelligent, quod illa dura persecutio brevi transeat, & cito finem habebit; unde de illa loquens Daniel. 12. n. 3. ait, *Qui autem docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti.* Quia autem illo tempore docti fuerint intelligent, non solum ut bene agant, sed etiam ut ignaros, ac indoctos doceant illum impostorem esse Antichristum totum abundantem nequitia, malitia, omnique falsitate, ac mendacio, instare jam finem mundi, completáque esse, quæ in Apocalypsi annunciantur, quod ipse tunc erit firmum 776. Daniel. 12.

fidei

fidei argumentum, & veritatis propugnaculum inexpugnabile.

777. Magna lætitia gaudendi his, qui post Antichristum futuri sunt, cum se videant, accrbo illo tyranno extincto, à tam acerba persecutione evadere, cum aspicerent Moyses, ac filij Israël Pharaonem cum suis exercitibus demersum in Mare. *Tunc cecinit Moyses, & filij Israel carmen hoc Domino.* Exod.15. n.1.
Exod. 5. Cùm de Ægypto exeunt tot, & tantis mirabilibus, Deo operante, expoliato Ægypto ab omnibus divitiis suis, quas secum asportabant festivè, ac cum omni musicorum instrumento hymnum cantant? Quid jucundius, & gratius poterat eis accidere, quam libertas à tam diro, & acerbo flagello, ac jugo, sub quo premebantur, tunc non Canticis modulantur, sed modo eum suos hostes vident submersos in mari? Plus gaudebant, & exultabant, cum dejecto hoste è manibus eorum evaderent, quam dum obtenta desiderata li-
D. Gregor. Nyssen. bertate servitutis jugum excutiunt, D. Gregorius Nysseo. *lib. de vita Moysis*, sic ait: *Hebræi tum de sua salute: tum de inimicorum supplicio læti, magis quam ulli antea homines, in hymnis, & hilaritate totam noctem exigunt.* Expende illud: *Quam nulli antea homines.* Etsi cum exirent de Ægypto magno replerentur gaudio, & multum jucundarentur, incomparabiliter tamen magis lætantur, cum hostibus prostratis ab eis se liberos vident.

778. Hic liber Apocalypsis non confusè, ac inordinatè procedit, sed multa & alta directione disponitur, in quo sex considerand a. Primò Christus apparens cum multa majestate, ut tanto Domino decebat, & sermonem habens cum Joanne, & mittens per Angelum, ut ea scribat, ac mittat ad Episcopos Asiæ. Secundò, tanquam supremus Dominus,
Apoc.2 & 3 *cap. 2. & 3.* suos Domesticos servos, ac Episcopos admonet, ac dirigit, ut à quibusdam defectibus emendentur, in quo corrupit etiam omnes Christianos, ut à similibus emenden-
Apoc.4.& 5. tur. Tertiò, *cap.4.* & 5. proponitur Dei majestas sedentis in throno, è cujus manu Agnus accepit librum signatum sigillis septem, quem solus Agnus potuit aperire, cujus laus, & gloria decantatur à senioribus, ac à quatuor animalibus.

779. Apoc. 6. Quartò, *cap.6.* aperiuntur sigilla, & finiun-
Apoc. 10. tur, *cap.* 10. quibus apertis manifestantur partim multæ persecutiones, ac tyrannides, quæ evenient sub Antichristo, partim explicantur variæ persecutiones Ecclesiæ sub Antonino, Aurelio, Decio, Valentiniano, Diocletiano, Maximiano, Mahometanis, quæ persecutiones erunt tanquam signa demonstrativa, ac prognostica, eorum quæ fient sub Antichristo, in quibus etiam sigillis multa signa dantur eorum, quæ evenient ante diem judicij.

780. Quintò, *cap.* 11. aperitur liber, manifesta-
Apoc. 11. tur, ac declarantur scripta in eo, & primo summa majestas, ac amplitudo Ecclesiæ, summaque Dei providentia erga illam, quia ad tempus persecutionum Antichristi mittit duo præclarissima luminaria parentem Eliam, & Henoch, ut luce suæ doctrinæ illuminent fideles, & dissipent tenebras errorum, ac falsitatum Antichristi. Tunc apparet Ecclesia sole vestita, stellis coronata, & describitur bellum Michaëlis contra diabolum, quo demonstrantur, ac designantur bella, persecutiones, tyrannides Antichristi, & quomodo ipse occidetur, & mittetur cum suis in stagnum ignis ardentis sulphure, quæ omnia describuntur, usque ad *cap.* 19. Apoc. 19.

Sextò, *cap.* 20. narrantur quomodo Christus 781.
Dominus veniet ad universale judicium, & duobus ultimis capitibus gloria electorum, ac Beatorum. Ecce supremus omnium Monarcha Deus subditos rebelles, sui regni cum omni æquitate, ac justitia puniturus est; fideles vero, ac sibi obsequentes constituturus in aurea pace, ut omnibus bonis cœlestis beatitudinis ditentur in omnem æternitatem.

Quæres tamen, cur Apocalypsis inter libros 782.
Canonicos ultimum teneat locum? Rejiciendum id, quod aliqui affirmant, quia fuit omnium novissimè scriptus, cum à nobis cum communi sententia superius dictum sit Joannem Evangelium scripsisse post Apocalypsim, hanc enim adhuc exul in insula Pathmos, Evangelium autem, ab exilio revocatus posteritati tradidit. Nec etiam admittendum id,
quòd Abulensis *in Prologo Matthæi*, ait, ideo Abulens.
ultimum locum scripturarum Canonicarum saltem novi Testamenti obtinuisse, quia præ aliis minus est necessarius, cum in eo non sit aliquid de fide credendum, ac etiam de præceptis vivendi. Hoc nullo modo est admittendum; nam Apocalypsis multa continet de divinitate Christi de ejus majestate ac magnitudine, multáque de ejus morte, & resurrectione, ac imperio, de adventuque ad judicium, de cœlesti Beatorum gloria, quæ omnia sunt articuli fidei; multáque etiam de peccatis, ac vitiis fugiendis, de virtutibus, amplectendis, ac de timore, ac perseverantia in Dei obsequio, in eo tractantur.

Dicendum quod ordinatissimè Sancta Ec- 783.
clesia omnia disposuit; nam in exordio novi Testamenti ponitur *Liber quatuor Evangelistarum*, qui est fundamentum totius novi Testamenti. In eo agitur de adventu Christi, & quod *Verbum caro factum est*, de ejus sacratissima vita, & operibus, morte, ac resurrectione, sequitur *actus Apostolorum*, in quo describitur Christi Ascensio in Cœlum, & sancti Spiritus adventus, ac exordium primitivæ Ecclesiæ. Sequuntur *Epistolæ Apostolorum Pauli, Petri, Iacobi, ac Iudæ*, quæ dant normam, ac documenta ad rectè, ac sanctè vivendum, ac operandum in fide, ac obsequio Christi, tandem ponitur *Apocalypsis*, agens de ultimis temporibus. Historia ejus est de fine dierum, ac term, oatione sæculi; & ideò ultimum habet locum, cum de ultimis temporibus agat.

Quæstio XXI.

De variis versionibus, seu translationibus novi Testamenti.

Summarium.

784 *Translatio Græca valde celebris in totum Testamentum novum.*

785 Ex

785 *Ex hac Graca in Biblia Regia habetur alia tranſlatio in Hebraum, & Syriacum, Syriaco, & Hebraico charaꝺtere.*
786 *Ea qua deerant in dictis exemplaribus ſuppleta ſunt.*
787 *Qui fuit Auctor ex Graco in Syrum.*
788 *Prater tres dictas tranſlationes in Gracum, Hebraicum, & Syriacum dantur alia.*
789 *Referuntur alia Biblia.*

784. INter varias tranſlationes novi Teſtamenti,
illo eſt ſuprema, communis, & valdè authen-
tica, quæ eſt *Graca.* Totum novum Teſtamen-
tum lingua Græca primo exaratum eſt, ut patet
ex omnibus his quæſtionibus in hac Reſolu-
tione, excepto Evangelio Matthæi, ac epiſtola
Pauli ad Hebræos. Et Evangelium Matthæi
tranſlatum eſt ex Hebræo in Græcum, vel ab
Apoſtolo Jacobo, ut exiſtimat D. Athanaſius
D.Athanaſ. *in ſynopſi*, vel ab Apoſtolo Joanne, ut alij tra-
dunt, vel ab ipſo Matthæo, ut alij cenſent;
epiſtola verò ad Hebræos à B. Luca *Gracè fuit*
D. Lucas *donata.* Et tandem Evangelium Marci; etſi
D.Marcus. Romæ fuerit primò Latinè ſcriptum; poſtea
in Aquilea Græcè eſt datum, ut dixi ſuprà.
Unde totus Codex Græcus novi Teſtamenti
Apoſtolicos viros habet Auctores, & ideo ab
Eccleſia in magna veneratione habetur, tan-
quam ſecundum omnes ſuas partes eſſet ori-
ginalis.

Ex hoc Græco autographo primo eſt verſio
785. Syriaca, ſeu myſtica cum Hebræa corrupta,
quam Syriaco Charactere typis Venetiæ dedit
Uvidmand. *Albertus Vvidmanſtadius* Cancellarius Ferdi-
nandi Imperatoris, *anno* 1555. & poſtea Sy-
riaco, & etiam Hebraico charactere in Biblia
Regia habetur, cum interpretatione Latina
Guid.Fabr. *Guidonis Fabricij Boderiani*, qui omnium pri-
Bibl Reg. mus hanc Syram editionem in Latinum con-
vertit. in utraque tamen editione, ſeu impreſ-
ſione deſunt Syriacæ epiſtola ſecunda Petri,
ſecunda, & tertia Joannis, & epiſtola Judæ, &
Apocalypſis Joannis. Nam quamvis apud
Syros in Biblia Regia, *In fine epiſtola prima
Joannis* notetur quod hæc omnia extent, tamen
in exemplaribus, quæ ſequutus eſt Vvid-
mãſtadius, antiquiſſimo Codice manu ſcripto,
quo ſimul cum illis Guido Fabricius uſus eſt,
defuerunt.

Poſtea vero ea, quæ in dictis exemplari-
786. bus deerant, accepta ſunt à Maronitis, qui
Maronit. ſunt Chriſtiani Catholici, incolæ montia
Libani, de quibus agunt noſter Diſcalciatus
Philippus à ſanctiſſima Trinitate *in ſuo Itine-* Philip. à Sanct. Trinit.
rario lib. 3. *cap.* 2. & Rua *Controverſ.* 6. *pro-* Rua.
poſitione, ſuppleta ſunt, eaque latine dedit Etzelaias.
Balthazar Etzelvius.

Quiſnam fuit Auctor, qui novum Teſta- 787.
mentum ex Græco in Syrum convertit, ma-
xime dubitatur; Syri conſtanter tenent fuiſſe
D. Marcum, qui poſtquam Romæ ſuum Evan- D. Marcus.
gelium latine ſcripſit, tum ipſum Evangelium,
tum etiam cæteros omnes novi Teſtamenti
libros, lingua ſua patria, ſeu Syra aſſerunt
tranſtuliſſe; & quod ita à Syris accepiſſet, cum
in Oriente multa diligentia, conquireret the-
ſauros linguæ Syriacæ, ac Arabicæ, affirmat
Guillelmus Poſtellus apud Guidonem Fa- Guillelm. Guido.
bricium *in epiſtola Dedicatoria ad lectorem*,
de qua feci mentionem ſupra *Reſolut* 4. *quaſt.*7.
num. 498. quæ Epiſtola eſt præfixa tranſlatio-
ni Latinæ novi Teſtamenti, ex lingua Syriaca.
Alij id negant, contenduntque hanc tranſla-
tionem factam fuiſſe ab Apoſtolis, vel ab
Apoſtolorum diſcipulis. Veriſimilius quod
multo poſt Apoſtolorum tempora hæc trans-
latio facta fuiſſet incerto Auctore, cum anti-
qui Patres, qui ſive in Syria Palæſtina, ſive
in Ægypto verſati ſunt, ejus mentionem non
faciant.

Præter has tres novi Teſtamenti Tranſla- 788.
tiones in Græcum, Hebraicum ac Syriacum,
ut videre eſt in Biblia Regia, & Pariſienſi
magna, ſunt etiam aliæ tranſtationes ipſius
novi Teſtamenti.

S. Heſichij Presbyteri Jeroſolymitani, & S.Heſich.
Epiſcopi Ægypti, de quo feci mentionem ſu-
pra *Reſolut.* 4. *quaſt.* 3. *num.* 581.

Extat etiam tranſlatio *Arabica*, & habetur Arabica.
in Biblia magna Pariſienſi, de qua dixi ſupra
*quaſt.*7. *num.*501.

Alia eſt etiam Æthyopica, quæ eſt ab An- Æthyop.
tiquiſſimo tempore, ſeu à tempore Apoſtolo-
rum, ut multi contendunt, de qua tractavi
ſupra citata *Reſolut.* 4. *quaſt.* 8. *n.*506. & 607.

Sunt & aliæ tranſlationes *Xanti Pagnini* 789.
Ordinis Prædicatorum. Alia eſt etiam *Iſidori
Clari Brixiani*; & alia *Vatabli*, quæ etiam di-
citur *Biblia Tygurina*, eo quod Tyguri edita
ſit; & alia tranſlatio eſt etiam *Aria Montani* Arias Montanus.
in ſexto tomo Bibliæ Regiæ, & etiam tam
de his, quam aliis Bibliis feci mentionem
dicta *Reſolut.*4.*quaſt.* 9. & multæ ex his tran-
ſlationibus parum diſtant à noſtra Vulgata, de
cujus excellentia, ac auctoritate jam tractavi
citata *Reſolut.* 4. *quaſt.* 10. & 11.

OPVSCVLVM II. EX MVLTIS, ET VARIIS CONSULTATIONIBUS; AC CASIBUS SÆPE OCCURRENTIBUS, per aliquas resolutiones dispositum ac digestum.

RESOLUTIO I.

De Abbatibus.

QUÆSTIO PRIMA.

Quid significet nomen Abbas, & quid in eo denotetur?

SVMMARIVM.

1 *Abbas Syriacum vocabulum, idem est, ac Pater.*
2 *Eo primus dictus est Antonius.*
3 *Significat eximium amorem Prælati erga subditos.*

1. BBAS Syriacum vocabulum,
vel Hebraicum, ut alij volunt,
idem valet, ac Latinè, Pater?
Cap final. *cap finali, de Regularibus.* Glossa
Glossa. *in Clement. I. de rescriptis*, &
D. August. notarunt communiter Sancti Patres D. Aug.
D. Chrys. D. Chrysost. D. Remigius; D. Thomas *ad cap. 4.*
D Remig. *epistol. ad Galatas* Aliquando utraque vox simul
D Thom. ponitur. Ut Marc, 14. num. 36. *Abba Pater om-*
Marc. 14. *nia tibi possibilia sunt*; idem est, ac si dicatur
Pater, Pater; Geminatur vox ad indicandum
eximium affectum; ut ibi notavi *tom. 5. in*
Rom. 8. *Evang. lib* 8. *c.* 2. sicut & idem habetur Rom. 8.
n. 15 *In quo clamamus Abba Pater.*

2. Unde hoc nomine cœperunt uti primi &
antiqui Anacoretæ; inter quos primus exti-
tit Magnus Antonius, hoc titulo; inter eos ve-
rò, qui in civitatibus Monasteria, & bona
possederunt, primus fuisse traditur præclarus,
& illustrissimus Benedictus, ut advertunt
Tamburin. Tamburin. *tom. 1. de jure Abbatum, disput. 2.*
Barbosa. *quæst. 2. in fine*, Barbosa *de iure Ecclesiast. lib. 1.*
cap. 17. n. 25.

3. Hoc autem nomine cœperunt uti isti Pa-
tres ad indicandum suum eximium amorem
erga subditos, qui eos tanquam filios habe-
bant, ac erudiebant, ex quo postea hoc nomi-
ne dicti sunt Prælati aliquarum Religionum,
Pelagius. maximè Monachalium de quo aguot Pela-
Petr. Greg. gius *de planctu Ecclesiæ. lib. 2. c.* 20. Petrus. Greg.
Sozomen. *lib. 15. syntagm. iuris, 2. p. c. 13. n. 1.* Sozom. *l. 5. c.* 10
Sylveira Opuscula.

QUÆSTIO II.

Abbates in multiplici sunt differentia.

SUMMARIUM.

4 *Abbates quidam sæculares, quidam Regulares, sæculares in quadruplici differentia.*
5 *Regulares in duplici differentia.*

ABbates quidam sunt sæculares, quidam
regulares, ut in cap. Transmissa ibi Glos- 4.
sa verb *Abbates, de renunt.* & *in cap. Cum ad* C. Transm. Glossa.
Monasterium de statu Monachor. Abbates sæ- Cap. cum ad Monast.
culares sunt in quadruplici differentia. Primò:
quidam sunt, qui non solum in cleros, sed
etiam in laicos sibi subiectos quasi Pontifi-
calem, vel Episcopalem jurisdictionem obti-
nent, ac pariter pontificalia insignia gestant;
utuntúrque annulo, Mitra, & baculo pasto-
rali, horum dignitas Episcopali proxima con-
sistit. Secundò: alij sunt Abbates prædictis
longe inferiores, qui nec Episcopalem juris-
dictionem habent, nec Episcopalibus insigni-
bus utuntur, & quamvis eorum Abbatiæ
dignitates sint, non tamen proximè Episco-
pali dignitati accedunt. Tertiò: alij sunt Ab-
bates sæculares, qui in quibusdam Cathedra-
libus Ecclesiis inter cæteras dignitates ma-
gnum retinent locum; nulli tamen Collegio
præsunt, sed tantùm in choro, vel aliis actio-
nibus capitularibus quandam prærogativam,
seu primum locum honorificè habent. Quar-
tò: alij sunt Abbates Commendatarij, qui
habent Abbatias non solum in titulum; sed
etiam in commendam ad perceptionem fru- Tamburin.
ctuum; de quibus Tamburinus *tom. 1. de iure* Chopin.
Abbatum, disput. 3. quæst. 1. num. 6. & *disput. 4.* Rebuff.
G. Chopin. *in Monastic. lib. 1. tit. 1. num. 14.* Mendez.
Rebuff. *in praxi tit. sæcularia beneficia quotup.*
num 5. Mendez de Castro *in praxi Lusitan.*
part 1. lib. 2. cap. 1. num. 20. de his tamen sæcula-
ribus ad nos tractare non pertinet.

Abbates regulares de quibus in præsenti 5.
est sermo sunt in duplici differentia, quidam
sunt reales, qui actualiter habent subditos, ut
Abbates S. Basilij, & S. Benedicti, S. Bernardi;
ex his quidam habent maiorem, quidam mi-
norem jurisdictionem; maiorem ut gene-

L rales,

tales minorum ut Conventuales; alij sunt Abbates non tales, qui actu subditos non habent, vel quia fortasse Monachi locum reliquerunt, vel quia Monasterium est extinctum, vel aliò translatum, vel alicui sæculari Clerico in commendam datum. Ita Abbas *conf.* to t.*in quæst.n.*1. Card.Tusch.*lit.A,Clem.*3.*n.*21. Sylvester, Angelus *verb.Prælatus.*

Abbas. Tusch. Sylvest. Angel.

Quæstio III

An benedictio sit necessaria Abbatibus, ut suum munus exequantur.

SUMMARIUM.

6 *Abbatum benedictio non fit unctione, sed deprecatione.*
7 *Abbas benedicendus à proprio Episcopo; & si Episcopus renuat, exerceat suum Officium.*
8 *Hæc benedictio potest dari qualibet die.*
9 *Hæc benedictio non reiteratur.*
10 *Abbates non benedicti gaudent omnibus privilegiis, ac benedicti.*
11 *Hæc benedictio non est essentialis Abbati.*

6 Abbates Regulares alij sunt benedicti, alij non benedicti, iuxta usum & modum suæ Ecclesiæ, quo solent benedici, cap. *Alienationes*, 12.*q.*2. Suar. *tom.*4.*de Relig.tr.*8.*lib.*2.*c.*19.*n.*1. & hoc in Abbatibus potius dicitur benedictio, quam consecratio: nam consecratio fit unctione Chrismatis; hæc autem benedictio fit Ecclesiæ deprecatione, ut patet ex Pontificali Romano Clement. VIII & notat Azor.*tom.*1. *instit. Moral. lib.*12. *cap.*20.*q.*2.de ritu autem benedicendi Abbates, vide ipsum Pontificale Romanum *fol.*87.&*fol.*117. & Castald.*in praxi caremonial. lib.* 1. *sect.* 11. *cap.*2. Tambur.*tom.*1. *disp.*11.*q.*14.

C.Alienat. Suarez. Pont.Rom. Azor. Castald. Tambur.

Abbas perpetuus, ut debeat exercere suum Officium, benedicendus est à proprio Episcopo, *cap.*1.*de supplenda neglig. Prælator. cap. Cum conting.* Et si Episcopus ter requisitus sine causa renuerit, Abbas potest exercere suum Officium. Ita *dict.c.de supplenda negligentia.* Ita Scipio *de Rubr.* Fr. Emanuel. Miranda; & alij multi, quos citat & sequitur Barbosa de iure *Ecclesiast. lib.*1.*cap.*17.*n.*49.

C.1.de sup. C.Conting. Scipio. Fr Eman. Miranda. Barbosa.

8 Hæc autem benedictio, & si multi contendant, quod danda sit die Dominico, vel festivo, ut cum Panormitano, Filino dicunt Sylvester *verb. Abbas,n.*4. Angelus *eodem verb. n.* 6. tamen existimo, quod aliis etiam diebus, in quibus minores ordines conferuntur dari potest, cum non sit tanta quanta Episcopi, nec major, quam Ecclesiæ, vel altaris benedictio, quæ etiam aliis diebus præter Dominicos datur. Gavant. *verb. Abbas* Lezana *tom.* 2. *Regular. cap* 2.*n.*36.

Sylvest. Angelus. Gavant. Lezana.

9 Hæc autem benedictio non reiteratur, quia etsi characterem non imprimat, æquiparatur in hoc tamen benedictioni nuptiali, & aliis benedictionibus Ecclesiasticis, quæ circa eandem rem permanentem non solent reiterari. Navaz.*consi.*2.*de Sacramento non iterando.* Vgolinus *de officio Episcopi,cap.*31.§.1. Suar. *tom.*4. *de Relig.tract.*8.*lib.*2. *cap.*29.*num* 2. & 3. Unde à Sacra Congregatione declaratum est, quod Abbas semel benedictus cum usu bitreti, si transferatur ad aliam Abbatiam habentem usum mitræ, non indiget alia benedictione, sed potest per se ipsum mittam capere. Barbosa *Collectanea Bullarij verb. Abbas.* Navar. *in Lucerna Regular. verb. Benedicere, num.*11.

Navar. Vgolin. Suarez. Barbosa. Navar.

10 Abbates non benedicti gaudent omnibus, & singulis honoribus, facultatibus, privilegiis, ac insignibus competentibus Abbatibus benedictis, ac si benedictionis munus fuissent assecuti Ex indulto Eugenij IV. *pro Congregatione S.Iustinæ*, & Iulij II. *pro Abbatibus Olivetanis*, & Pij V. *pro Canonicis Regularibus.* Ita Fr.Emanuel.*tom.*1. *quæst.*12. *art.*4. Miranda *tom.*1.*quæst.*38. *art.*9. *concl.*3. *Collector.Privileg Cister.tit. Abbas.*§.4 & 5. Castald. & alij, quos citat & sequitur Barbosa *de iure Ecclesiastic. lib.*1. *cap.*17.*n.*47.

Eugen.IV. Iulius II. Pius V. Fr.Emanu. Miranda. Castald. Barbosa.

11 Nam ut notat Tambur. *tom.*1.*disp.*11.*q.*5.*n.*3 Hæc benedictio non est essentialis, sicut Episcopi consecratio, sed tantum inservit ad bene esse, & ad majorem solemnitatem; ex quo deducit ipse *n.* 4. Cum Card. Imola, Panormitano. Filino, quod Abbas ante benedictionem potest uti baculo pastorali, & reliquis Pontificalibus, ac si esset benedictus.

Quæstio IV.

Abbates aliquando veniunt nomine Monachi, seu Religiosi, ac etiam nomine Ordinarij.

SUMMARIUM.

12 *Abbates sunt verè, ac propriè Prælati.*
13 *Abbates in favorabilibus veniunt nomine Monachi non vero in odiosis, & n.* 14.

Abbates sunt verè & propriè Prælati, ut patet ex c. *Decernimus*, C. *Præsenti, de Officio Ord.n.*6. Proindéque ea, quæ de aliis Prælatis dicuntur eis competunt. De conditionibus, ac qualitatibus Abbatis dicam cum de Prælatis fuerit sermo, eorum officium erat perpetuum, nunc vero post Trident. triennale, habent iurisdictionem quasi Episcopalem erga suos subditos, imò magis qualificatam, quam Provinciales Mendicantium, utuntur signis Pontificalibus Mitra, baculo, & c. Hieronymus Rodriguez *Resol.*1.*n.*12.

C.Decerni. C.Præsenti. Hier.Rodr.

Abbates nomine Monachi, ac Religiosi veniūt in favorabilibus, minimè verò in odiosis, 13.
Prima pars inde ostenditur, quia Abbas per Abbatiam non desinit esse Monachus, vel Religiosus, *cap. Ex ore*, *cap.ultimo de Privilegiis*, & ibi docent Hostien. D.Antonin. quos citat ac sequitur Panormitanus *ibidem num.*2. & duobus sequentibus. Sicut Rector per Rectoratum Scholarium non desinit esse Scholaris: ergo in favorabilibus nomine Scholaris venit Rector, & etiam nomine Monachi, Abbas. Secunda pars ostenditur: quia Monachus adepta Abbatia retinet conditionem superioris,

C. Ex ore. Hostien. D. Ant on. Panormit.

superioris, ac Prælati super alios Monachos: ergo in odiosis non venit nomine Monachi. *Ex Text.in simili Per c. Statutum.* Iuncto *c.Licet, Canon de electione, in 6.* Ubi declaratur, quod nomine Ecclesiæ Parochialis in materia odiosa non venit Ecclesia Parochialis, collegiata, quia licet sit etiam Parochialis, insuper retinet illam conditionem collegij, Navar. *lib. 3. Consil. tit. de Regular. consil. 79. dub. 15.* Sanchez *in Decalog. lib. 6. cap. 8. n.84.* Valenzuel. *consil.74.num.59.* Pottel.*verb Abbas n.5.* Naldus *in sum. verb. Abbas,in 1.* Ex quo nota; quod excommunicatio in Monachos, non comprehendit Abbatem, nisi id ex verbis superioris constet.

C.Statutū. C.Licet. Navar. Sanchez. Valenzuel. Pottel. Naldus.

14. Nomine Ordinarij comprehendi etiam possunt Abbates: aliique Prælati, qui habent iurisdictionem ordinariam ex vi sui officij, ac proinde cum in aliquo iuris loco quidquam ordinarijs committitur, vel de ordinariis est sermo, nisi aliud requirat subiecta materia, tunc non tantum ad Episcopos, sed etiam ad Abbates cæterósque Prælatos iurisdictionem ordinariam habentes per respectum ad suos subditos id extenditur. Sylvest. *verb. Excommunc.9.casu 47 n.92.* Navar. *lib. 4. Consil. in 2. editione.* Sanchez *de matrimonio,lib. 3. disp. 29. num.2.*

Sylvest. Navar. Sanchez.

Quæstio V.

Abbates Regulares uti possunt insignibus Pontificalibus; & quænam hæc sunt.

SUMMARIUM.

15 *Abbates multi utuntur signis Pontificalibus*
16 *Quid significant signa Pontificalia.*
17 *Mitra triplex species.*
18 *Baculus Abbatis cum sudario componendus.*
19 *Usus Baldachini non debetur Abbatibus.*

15. Multi sunt Abbates Regulares, quos ad octo ordines, ac titulos refert Barbosa *de iure Ecclesiastico, lib.1.cap.17. num. 55.* Qui uti possunt Pontificalibus insignibus. Hæc autem Pontificalia insignia sunt *Mitra, Baculus pastoralis, Annulus, Sandalia, Tunicella, Dalmatica, Chirotheca, Crux pastoralis* Ita Isidorus Moscon.*tract.de magnitud. Militantis. Eccles.p.1.lib.1.cap.8. vers.Ornamenta;*& Mich. Leon Esten. *in speculo sacrarum Carem. verb. Abbas,§.Abbatis vestes.*

Barbosa. Isidor. Mich.

16. Quidam ex Durando *in suo Ration.divin.Offic.lib.3.à c.13.* Notant, quòd, *Mitra*, significat Christi coronam spineam, vel ut alij volunt propter duo cornua, quæ habet, duo testamenta, vel duo charitatis præcepta, quibus Prælatus debet repleri. *Baculus pastoralis*: denotat potestatem iurisdictionis in subditos, vel in eos Virgam vigilantem. *Annulus*: signum spiritualis matrimonij Prælati cum sua Ecclesia. *Sandalia*: præparationem ad ambulandum pro prædicatione Evangelica, ac suorum salute. *Tunicella*: virtutes animæ significat, quibus cum perseverantia debet esse undique præcinctus, ac indutus. *Dalmatica*: ob extensas manicas, quas habet, pietatis liberalitatem denotat. *Chirotheca*: Sanctorum exempla adumbrant, quæ in manibus, seu operibus manifestanda sunt. *Crux pectoralis*: Christi passionem in corde, in qua adinstar Pauli mundo crucifixus sit. *Ad Galatas 6. num.14.* Ad Gal. 6.

Durand.

Mitræ triplex est species, una, quæ, *pretiosa* dicitur, quia gemmis, & lapidibus pretiosis, vel laminis aureis, aut argenteis contexta esse solet. Secunda. *Aur. frigiata*, sine gemmis, sine laminis aureis, vel argenteis, sed aliquibus parvis margaritis, composita ex serico albo, auro intermixto, vel ex tela aurea simplici, sine laminis, & margaritis. Tertia, quæ, *simplex*. vocatur, sine auro & gemmis, simplici damasco, vel alio, aut etiam linea, ex tela alba confecta rubeis laciniis, seu franciis, & vittis pendentibus Ita habetur ex *Caremon. Episcop. lib. 1. c. 17.* Castald. *in praxi Caeremon.l.1.sect. 5. cap.4.n.5.* Ex his tribus mitris, Abbates illa tantum uti debent, & non alterius speciei, quæ eis à Sede Apostolica conceditur. Navar. *in Lucerna Regular. verb Mitra, n. 1.* Proindéque uniuscuiusque Abbatis privilegium consultandum, ut monet Mich. Leon *in speculo sacrarum Caremon. verb. Abbas, §. Abbatis vestes, vers. Mitra Abbatis.* 17

Cæremon. Episc. Castald. Navar. Mich.Leon

Baculus pastoralis Abbatis ornandus est sudario ad differentiam baculi Episcopalis. Gavant. *in Manuali Episcop. verb. Abbas, num.8.* Annulus habet Gemmam, in ea tamen nihil scriptum sit. Stepstan. Dutand. *lib. 2. de Ritibus, cap.9.* Provc. *libro tertio, de sacra suppellectili.* 18.

Gavant. Stephan. Durand. Provc.

Usus Baldachini quo fruuntur Episcopi, de se non est debitus Abbati, nisi ex peculiari privilegio concedatur, ut ex quadam declaratione Sacræ Congregationis constat; quam refert Barbosa *de officio Episcop, allegatione 8. n.18.* & de facto eo uti possunt Abbates Olivetani, Cassinenses, & Cœlestini, sed tribus tantum festivitatibus, idque ex privilegio ipsis concesso, quod refert Gavant. *in manuali verb. Abbat,num.6.* Quod etiam à S. Congregatione Rituum fuit extensum ad Canonicos Regulares S.Salvatoris; ut refert Pellizar *tom.2.tr.8. cap 5.n.93.* & cum hæc concessio sit tantum ad tres festivitates, & tales festivitates non determinentur, has potest pro sua voluntate eligere Abbas. 19

Barbosa. Gavant. Pellizar.

Quæstio VI.

In quibus locis Abbates possunt uti signis Pontificalibus.

SUMMARIUM.

20 *Abbates in quibus Ecclesiis usum Pontificalium habeant.*
21 *Abbas non potest indui in altari; nisi dum celebrat.*
Multa alia circa benedictionem Abbatis, Vide, Benedicere.

Abbates, quibus usus Pontificalium conceditur, hunc tantum habent in suis Ecclesiis,

subditis regularibus conferunt, possunt eum
eis dispensare in interstitiis, hæc enim facul-
tas annexa est ordinum collationi; sicut enim
ipse potest ordines conferre, sic & dispen-
Sorbo. sare. Sorbo. *in Compendio Medicanti. verb.*
Ordines sacri. vers. Quando vero Abbates.
Miranda Miranda *tom.1.quæst.38.artic.7.Clem.* 3. Cam-
Cãpanella. panella *in diversis juris Canon.Rubr.*12. *cap.*13.
*num.*41.

Abbas licet non sit benedictus, potest ta-
30. men conferre ordines minores suis subdi-
tis. Per *cap. Quoniam* 79. *distinct.* & *cap. cum*
C.Quoniam. *contingat, de ætate & qualitate*, tenet Sella
ad dictum cap. 19. *num.* 9. Referens ita fuisse
C. Cam conting. declaratum à Sacra Congregatione 8. Au-
Sella. gusti 1621. & hoc etiam concessum est ab
Eugenio IV. Iulio II. pro Cisterciens. & à
Clemente VIII. pro Camaldulens. referunt
Archan. Archan. Rom. *de Privileg. verb. Abbas.* Diana
Diana. *p.*11.*tract.*2.*Resol.*30.

QUÆSTIO IX.

An Abbates primam tonsuram, ac minores ordines possint suis novitiis conferre?

SUMMARIUM.

31 *Partem negativam tuentur multi.*
32 *Pars affirmativa verior.*

31. Henriq. PArtem negativam tuentur Henriquez,
Sayrus. Cardin. Tusch. Rodriquez Miranda, Ugo-
Barbosa. linus; & alii multi quos citant, & sequuntur
Sayrus *de Cens.lib.*4.*c.*13.*num.*3. Barbosa *de po-*
*testate Episcopi, p.*2. *allegat.* 3. *n.* 9.

Opposita sententia mihi simpliciter est ve-
32. Suarez. ra, quam tenent Suar. *tom.* 4. *de relig. tract.* 8.
Rebuff. *lib.*2.*cap.*19.*num.*19. Rebuff. *in praxi., part.* 1.
tit.de Clericis, *num.* 18. nam Concilium Tri-
Trident. dentinum *sess.*23.*de reformat.cap.* 10. ait: *Non*
liceat Abbatibus, cuiquam, qui Regularis sub-
ditus non sit tonsuram, & minores ordines con-
ferre. Atqui novitij sunt regulares subditi suo-
rum Prælatorum, & privilegiis Religionis
Molina. gaudent; ne resolvunt Molina *de justitia;*
Azor. *tract.*2.*disp.*138.*vers. Præter hos.* Azor. *part.* 1.
*lib.*12.*cap.*2.& confirmatur: quia ipsemet Bar-
bosa proximè citatus tenet cum Ioan. Bapti-
Ioan.Bapt. sta. *Tiber instruct. pro ordinandis, cap.* 7. *quæst.* 5.
Sanchez *in Decalogo, tom.*2.*lib.*6.*cap.*10. *in fine.*
Sanchez. Bartholomæo de Vecchis *in praxi servanda*,
Vecchis. *disp.*9.*q.*8.*num.*3. Tamburin. *tom.*2. *disp.*2.*q.* 27.
Tambur. Quod si Abbates, & alij Religionum Prælati
habeant privilegium concedendi suis Mona-
chis dimissorias literas ad quemcunque Epi-
scopum, licet de novitiis ibi non fiat expressa
mentio, poterunt tamen etiam novitiis illa
concedere, ut à quocunque Episcopo ordinen-
tur, sicut cæteris Monachis professis conce-
dere possunt: ergo si Abbas poterit dare di-
missorias novitiis, poterit etiam eis conferre
primam tonsuram, ac minores ordines; nulla
videtur maior ratio.

QUÆSTIO X.

An Abbates possint conferre ordines minores sibi non subditis.

SUMMARIUM

33 *Affirmant multi Viri Doctissimi.*
34 *Sententia negativa etiam multorum.*
35 *Abbas habens territorium dat dimissorias, & n.*36.
37 *Non possunt conferre ordines sibi non subditis.*

HÆc quæstio maximè controversa extitit
inter Viros doctos multis in regnis; & 33.
partem affirmantem etiam post Tridentinum
tenent Quaranta *in Summ. Bullar. verb. Ordo,* Quaranta.
ad finem. Bonacina *de Sacramento Ordinis*, Bonacina.
*disp.*8 *quæst. unica, punct.*4.*n.*3. Azor.*p.*1. *lib.*12.
*c.*20.*q.*7. Sanchez *in consil.lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 21.
*à num.*5. Lezana *in Summa, tom.*1. *cap.*14.*lib.*12. Sanchez.
& *cap.*18.*n.*65. Vgolinus, Layman, Arezedus, Lezana.
Marchinus, Marcellus Vulpe. Moscon. Forma-
rius, ac multi alij, quos citat Barbosa *de iure* Multi apud
*Ecclesiast.lib.*1. *cap.* 17. *num* 68. & ait, quod Barbosam.
vidit multos magnos viros huic sententiæ
tenaciter adhærentes, & quod maximè opta-
verit declarationem Sedis Apostolicæ de hac
re.

Negativam sententiam tenent Miranda 34.
tom. 1. *quæst.* 38. *art.*9, *clon.*2. Suarez *tom.*4. *de* Suarez.
*relig.tract.*8.*lib.*2.*cap.*29.*num.*19. Illustriss. Ro- Cunha.
dericus à Cunha *in Com. ad cap.* 1. *num.* 6. *di-*
*stinct.*95. Postel. *in dub. verb. Abbas*, *num.* 2. Postel.
Tannerus, Homobonus, & multi alij quos ci- Tannerus. Homobon.
tat & sequitur Tamburinus *tom.* 2. *disp.* 2. Tambur.
*quæst.*7.*num.* 1. Ut clarè & breviter in hac ma- Azor.
teria procedamus,

Dico Primò: quod Abbates, qui habent 35.
usum mitræ & baculi, & habent suam juris-
dictionem Ecclesiasticam, quasi Episcopalem,
subditis sæcularibus sui territorii possunt dare
dimissorias literas, ut à quocumque Episcopo
ordines accipiant, & ita est in usu, & faciunt
Abbas de Guimaraës, Abbas S. Crucis Co-
nimbriæ. Abbas de Alcala Real. ut testatur
Sanchez citandus.

Probatur: quia hanc facultatem habent 36.
prædicti Abbates à jure *ex Concil. Generali* 7. Synodus 7.
*c.*14. & habetur *cap. Quoniam, dist.* 69 & *c. Ab-* C. Quoniam.
bates, de Privileg. in 6. Atqui Concil. Trid. *loco* C. Abbates.
citato solum derogat immemorabilem consue- Miranda.
tudinem, ac quodcunque privilegium, non de
corpore iuris; quia hoc non derogatur per
clausulas communes, sed speficas: ergo hæc
facultas manet integra Abbatibus. Alia fun- Sanchez.
damenta adducit Sanch. *citato c.*1.*dub.* 19. *n.*6.

Dico secundò, quod hodie Abbates infulati 37.
non possunt primam tonsuram, nec ordines
minores conferre, nisi tantum suis subditis
regularibus, & non religiosis alterius Religio-
nis, nec sæcularibus. Ita declaratū est à S. Con-
gregatione diè 13. Novembris 1641. Ubi ita S.Congr.
habetur, censuit Sacra Congregatio Abbates
Regulares Benedictos eiusdem Congregatio-
nis Cassinensis, seu alterius Cōgregationis, vel
Ordinis, sui instituti, habentes etiam jura

Epiſcopalia, ſeu quaſi Epiſcopalia, uſumque mitræ,& baculi, & benedicendi, ac facultatem primam tonſuram & minores ordines cõferendi, non poſſe iſtam primam tonſuram, nec alios ordines minores, niſi ſuis ſubditis regularibus conferre; non autem regularibus alterius ordinis, Congregationis, ac instituti, etiamſi habeant literas dimiſſorias ſuorum Regularium, & conſenſum Ordinariorum, intra quorum diœceſum fines ipſi regulares ordinandi exiſtunt: & multo minus perſonis ſæcularibus etiam habentibus literas dimiſſorias à ſuis ordinariis. Et ſubdit Sacra Congregatio; & ſi ſecus fiat, tam concedentes, quam ordinantes, à collatione Ordinum ſuſpenſi remaneant, præter alias pœnas arbitrio

Vrb. VIII. Diana. ejuſdem Congregationis reſervatas; quam declarationem approbavit Sanctiſſ. D. Vrbanus VIII. die 17. Janu. 1641. & refert Diana *p.7. tract. 11. Reſol.* 42. & teſtatur ſe eam accepiſſe à Secretario prædictæ Congregationis; & ſic iam ceſſat tota controverſia.

QUÆSTIO XI.

Si aliquis ſæcularis, vel regularis alienæ Religionis ſit in minoribus ordinatus ab aliquo Abbate; an tales ordinationes non ſolum ſint illicitæ, ſed etiam invalidæ?

SUMMARIUM.

38 *Status quæſtionis.*
39 *Auctores affirmantes ordines invalidos.*
40 *Prædicti ordines validi, ſed illiciti, & n. 41.*

38. PRæſens difficultas eſt: An ſi aliquis religioſus alterius religionis, vel aliquis ſæcularis ordinetur ab aliquo Abbate; Quæritur an tales ordines minores cum prima tonſura, non ſolum ſint illiciti, ſed etiam invalidi; ita ut ſuſcipiens ſit ordinandus, tanquam nunquam tales ordines ſuſcepiſſet.

39. Quòd tales ordines ſint invalidi, ac nulli, ſic ſuſcepti; tenet Laurentius de Peirinis *de.*

Peirin. *Prælato regular. tom. 1. quæſt. 3. cap. 7. num.* 23. & citatur etiam pro hac ſententia Suar. *tom. 4.*

Suarez. *de Releg. lib. 2. cap. 29. num.* 8. Fundatur: quia Concil. Tridentinum *citato loco ſeſſ. 23. cap.* 10.

Trident. ait: *Non liceat Abbatibus cuiquam, qui regularis ſubditus non ſit primam tonſuram, ac minores ordines conferre.* Cum Concilium dicat, *non liceat*, videtur auferre poteſtatem Abbatibus, ac proinde tales ordines recipiuntur à non habente poteſtatem, & inde nullæ ſunt.

Oppoſita ſententia mihi eſt vera, quod ta-

40. les ordines ſunt validi &, illiciti quoad uſus

Fr. Eman. ordinum. Ita Fr. Emanuel, *tom. 1. quæſt. 18, art. 2.*

Molfeſ. Malfeſ. *tom 1. tract. 2. cap. 2. num. 18. in fine,*

Sanchez. Sanchez *in conſil. lib. 7. cap. 1. dub. 11. num.* 17.

Tambur. Tamburin. *tom. 2 diſp. 2. quæſt. 8. num. 1.* Præpo-

Præpoſit. ſitus *in 3. part. diſp. unica de Sacramento Ordinis, dub. 13. num.* 124. Marcel. Vulpe *cap. 7. n.* 10

Vulp. Ludovic. Ludovic. de San Ioan *en ſu Lucid. de Sacerd. cap. 7. num.* 10.

41. Fundamentum eſt; quia Concilium ait: *Non liceat*; ac proinde ſolùm reddit actum illicitum; nam ad hoc ut actus eſſet invalidus, alia forma verborum erat utendum, v.g. Non poſſunt Abbates; vel non habent juriſdictionem. Confirmatur; quia cum quidam laicus ſuſcepiſſet primam tonſuram, ac minores ordines ab Abbate Caſſinenſi, & poſtea dubitaverit, an ordines eſſent validi, vel ipſe indigeret diſpenſatione, quòd dubium cum eſſet delatum ad Sedem Apoſtolicam, reſpondit ſacra Congregatio Cardinalium: *Quod indigebat diſpenſatione; ſed non eſt neceſſe, ut iterum ordinetur.* Hanc adducit Barboſa inter declarationes ad Tridentinum, & eſt ſecunda in ordine.

QUÆSTIO XII.

An hodie Abbates poſſint conferre majores ordines Diaconatus, & Subdiaconatus?

SVMMARIVM.

42 *Sententia affirmans.*
43 *Sententia negans vera.*

AFfirmativam ſententiam tenent Philibertus *tract. 1. de Sacram. Ordinis, part. 2.* 42. Philibert.

cap. 13. n. 9. Bruonus *part. 2. tract. 7. cap. 3. prop. 5.* Brunus.

& fortiter pro hac ſententia pugnat Caramuel. *cap. 62. num.* 1626. Hoc conceſſum eſſe Caramuel.

Abbati Ciſterclenſi, & primis quatuor Abbatibus ab Innocentio VIII. ann. 1489. Bulla, quæ incipit: *Expoſcit tuæ devotionis.* Ut ejus ſubditi ne extra clauſtrum vagare cogantur pro ſuſcipiendo Diaconatu, & Subdiaconatu, ut eis prædictos ordines conferre valeat ipſe Abbas.

Contraria ſententia eſt vera, eam tenent 43.

Navarrus Fr. Emanuel. Vaſq. Layman, quos Navar.

citant & ſequuntur Caſtr. Palaus *tom. 4. tr. 27.* Fr. Eman.

Reſol. 40. quia quamvis concedatur quod illa Vaſquez.

poteſtas data ſit Ciſterelenſibus, tamen illa Layman. Paulus.

hodie nullo modo poteſt uti, nam ut notant Diana.

Navarr. Fr. Emanuel. & alij citati, videtur uſu, ac conſuetudine abrogata: & hoc indicat Tridentinum *ſeſſ. 23. c. 10. de reform.* Nul- Trident.

lam in Abbatibus talis poteſtatis facit mentionem, & ſolùm ei permittit primam tonſuram, ac minores ordines conferre, non omnibus, ſed tantum ſuis ſubditis, & cum Concilium ſolum agat de minoribus ordinibus, nullam aliam in eis agnoſcit poteſtatem. Et confirmatur: quia Tridentinum *ſeſſ. 23. cap.* 12 ad majores ordines, ut Diaconatus, & Subdiaconatus, requirit examen Epiſcopi cum clauſula revocatoria privilegiorum Regularium: ergo privilegium aliter ſuſcipiendi ordines revocatum eſt.

QUÆSTIO XIII.

An Abbates possint ministrare Sacramentum Confirmationis?

SUMMARIUM.

44 *Ordinaria potestas non datur, sed tantum delegata a Papa.*

44. NEgativa sententia est communis, & recepta ex ordinaria potestate; nam Sacramentum Confirmationis, ita est actus ordinis Episcopalis, ut non possit ministrari ab abbate, qui Episcopus non sit, nec à simplici sacerdote, etiam de licentia Episcopi; nisi tantum ex delegatione Summi Pontificis, & Chrismate confecto ab Episcopo, ut probat
C.Pervenit. expressè text. *in cap. pervenit, 95. distinct.* ita
D.Thom. D. Thomas *3. part. quæst.72. art.11.* Bellarm.
Bellarm. *de Confirmat. cap. 12.* Coninch. *de Confirmat.*
Coninch. *num.97 & 105.* Vasquez *3. part. disput.219.*
Vasquez *cap.1 num.3.*

QUÆSTIO XIV.

Vtrùm Abbates assumi possint in Clericorum degradatione?

SUMMARIUM.

45 *Proponitur Decretum Concilij Tridentini.*

45. Trident. DEcrevit Concilium Tridentinum *sess.13. cap. 4. de reformat.* Quod deficientibus Episcopis ex iure necessariis, in eorum locum in Clericorum degradatione, Abbates, qui vsum mitræ, & baculi, ex privilegio Apostolico habent, assumi valeant cum proprio Episcopo, quos quidem esse iudices assessores, &
Geminian. eorum suffragio standum esse; post Geminian.
Sylvest. & Sylvestrem tenet Suar. *tom. 5. ad 3. part. de*
Suarez. *censuris, disp.30.sect.1.num.20.* sed nec assisso-
Aldret. res, nec consultores esse, sed adhibitos tantum ad solemnitatem ex Aldret. *de Religiosa disciplina tuenda, lib.12.cap. 17. num.15.* tenet
Barbosa. Barbosa *de potestate Episcopi,3.part.allegat.110. num. 26.* & deficientibus Abbatibus assumi possunt aliæ personæ Ecclesiasticæ, ætate graves, & scientia commendabiles, ut statuit idem Concilium.

QUÆSTIO. XV.

An Abbates vocandi sint ad Concilium Generale, vel Provinciale, in eoque habeant votum decisivum?

SUMMARIUM.

46 *Abbates sicut, & Generales vocandi ad Concilium.*

47 *Abbates sedent post Episcopos.*

46. ABbates Regulares præcipue qui habent iurisdictionem Episcopalem, vel quasi Episcopalem vocandi sunt ad Concilia Generalia, sive Provincialia, ut post Panormitan. Panorm.
Actor. Villadieg. Campeg. quos citat, ac se- Azor.
quitur Iacobatius, *de Conciliis lib.2. art.2. à.* Villadieg.
num.38. licet contrarium teneat Flores de Me- Campag.
na. *lib.5.quæst.24.num 8.* tamen saltem ex usu, Iacobat
ac consuetudine debent vocari, sicut & Gene- Flores de
rales Ordinum Mendicantium; Vnde in Con- Mena.
cilio Lateranensi, Florentino, ac Tridentino Bellarm.
vocati reperiuntur, ut notant citatus Iacoba- C.Conven.
tius. Bellarmin. *De Concil. Ecclesiæ.lib.1.c. 15.* C.Adrian.
vers. ad Catholic. In eoque habent votum decisivum, sicut Episcopi. *ex cap. Convenientibus.1.quæst.7. & cap. Adrianus.2 dist.63.*

Quantum autem ad locum sedent Abbates 47.
post Episcopos, & ante Episcoporum absentium procuratores. Flavius Cheral. *in Com-* Flavius.
pendio Bullarij.tom. 2. Pij IV. Franciscus Leon. Franc.Leon
in Thesaur. For. Ecclesiastici. part. 1. cap.9. num.5.

RESOLUTIO II.

De Abbatissa, & Priorissa.

QUÆSTIO I.

Abbatissa nomine monialis non venit in odiosis, maximè verò in favorabilibus.

SVMMARIM

1 *Abbatissa unde dicta.*

Abbatissa in odiosis non venit nomine monialis.

INCIPIENDO à nomine Abbatissæ Abbatissa, idem est, ac Mater, de- 1.
rivatur à nomine Hebræo, Abba, à quo nomine, Abbas, trahit originem; ut dixi superiori. *Resol quæst. 1.* Videnda ibi dicta

Abbatissa, etsi in favorabilibus veniat 2.
nomine monialis seu Religiosæ; non tamen in odiosis; ut superiori *Resol quæst.4.n.13.* Quia supra conditionem monialium habet dignitatem Abbatissæ; Inde ille qui loquitur cum moniali Abbatissa non incidit in censuram latam contra loquentes cum monialibus. Lezana *verb. Abbas, n.6.* Diana *3.p. tract.2.Re-* Lezana.
sol.58. Pellizar. *tom.1. tract.6.cap.6. num. 22.* & Diana.
idem dicunt de novitia. De quo infra cum de Pellezar.
monialibus fuerit sermo.

QUÆSTIO II.

De ætate annorum, ac professione Abbatissæ eligendæ iuxta Tridentinum.

SUMMARIUM.

3 *Ætas requisita à Concilio ad Abbatissam.*

4 *Si non fuerit in conventu, talis ætatis.*

5 *In his duabus conditionibus solus Papa potest dispensare.*

6. *Prælatus habet facultatem, ut monialis electa exeat.*

5. Abbatissa, ut eligatur, non solum requiritur ut sit expressè professa, sed etiam ut non sit minor quadraginta annis, & ut octo annis post professionem laudabiliter vixerit; sic decrevit Concilium Trident. *sess.* 25.

Trident. *cap.* 7. *de reformatione*, his verbis: *Abbatissa, & Priorissa, & quocunque alio nomine præfecta, vel Præposita appelletur, eligatur non minor quadraginta annis; & quæ octo annis post expressam professionem laudabiliter vixerit.* Quòd si in conventu his qualitatibus monialis non inveniatur, Præsidens electioni, si judicaverit non eligere ex alio monasterio ejusdem ordis, tanquam quid incommodum,

4. Subdit Concilium: *Ex iis, quæ in eodem*
Trident. *monasterio annum trigesimum excesserint, & quinque saltem annis post professionem rectè vixerint, Episcopo, vel alio superiore consentiente*
Suar. *eligatur*, Suar. *tom.* 4. *de Relig. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 9. Testatur se à personis gravissimis accepisse quandam declarationem sacræ Congregationis, quòd licèt Abbatissa per quinquennium non manserit in Religione, dummodo excedat triginta annos ad postulationem Monialium ex licentia Cathedralis dignitatis, ac sui superioris regularis eligi valet.

5. In his duabus conditionibus annorum, & ætatis, & professionis, quæ à Concilio requiruntur, nec Episcopus, nec alius superior potest dispensare; est enim lex Pontificia super quam inferiores Pontifici, nihil possunt nisi
Armendar. illis concedatur, Armendarius *in additionibus ad recopilat legis Navarræ, lib.* 1. *tit.* 18. *lib.* 7.

6. Si verò in monasterio nulla inveniatur, apta ad regimen, quæ habeat triginta annos ætatis, licèt habeat octo Religionis; tunc re-
Suar. spondeo cum Suar. *citato, num.* 10. Quòd eligenda est Abbatissa ex alio monasterio ejusdem ordinis, licèt aliquæ difficultates sint superandæ; & ad hoc ut monialis electa exeat à monasterio ad alium ejusdem ordinis, non
Guarant. est necessaria licentia Papæ, ut cum Guaran-
Tamburin. ta observat Tamburin. *tom.* 4. *disp.* 28. *quæst.* 2. *num.* 12. sed ad hoc sufficit Prælatos Præsidens electioni, quæ enim facultas videtur ei data à Concilio: *Qui enim dat formam, dat consequentia ad formam.*

Quæstio III.

Utrùm anni requisiti à Concilio ad eligendam Abbatissam sint completi, vel sufficiant incepti?

Summarium.

7 *Prima opinio pro incompletis.*
8 *Secunda sententia pro completis.*
9 *Quæstionis Resolutio.*

7. Quòd quadraginta anni ætatis requisiti à Concilio, & octo professionis non sint
Portel. completi, sed inchoati multis probat Portel. 1. *part. respons. Moralium casu*, 13. *num.* 1.
Trident. nam Trident. *citata, sess.* 25. *cap.* 7. ait, quòd si in monasterio non reperiatur monialis, quæ habeat quadraginta annos subdit, quod eligantur; *Quæ in eodem monasterio annum trigesimum excesserint.* Ubi expressè Concilium in ætate triginta annorum requirit annos completos: *Trigesimum excesserint*; ergo si idem valet in ætate quadraginta annorum, hoc etiam exprimeret.

Oppositam sententiam; quod anni debeant 8.
esse completi, tenet Garcia *de beneficiis*, *p.* 7. Garcia.
cap. 4. *num.* 71. Barbosa *de jure Ecclesiastico*, Barbosa.
cap. 45. *num.* 19. *lib.* 1. Citátque pro ea Riccium, Didacum Narbona, Machado, Azor. Sigism. à Bononia, Mirandam, Urselium, Hieronym. Rodrig. Novatin. Fundantur; quia Concilium Tridentinum *sess.* 24. *cap.* 12. *de reformatione*, ait: *Ad cæteras autem dignitates, vel personatus quibus animarum cura nulla subest, Clerici alioqui idonei, & 22. annis non minores assumantur.* Ubi sacra Congregatio declaravit; quòd ille annus vigesimus secundus debeat esse completus; sic etiam annus quadragesimus, requiritur quod sit completus; tamen Henriquez *lib.* 14. *cap.* 8. *num.* 50. *in Glossa liter. X.* Sà *Aphor. verb. beneficium*, *num.* 31. Zatola *in praxi, part.* 1. *verb. Beneficia*, §. 1. *vers. ad dignitates*, Azor. *part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 5 *quæst.* 3. *in fine.* Existimant duos & viginti annos sufficere inceptos, & non requiri completos. Diana *part.* 7. *tract.* 17. *Resolut.* 9. ait: Quòd diceret opinionem probabilem tam Porteli, quam Garciæ, nisi obstaret declaratio Cardinalium adducta pro anno completo.

Trident. Henriq. Sà. Zatola. Azor. Diana.

Secunda opinio communior, prima & Porteli probabilis, & secura in conscientia, quia frequenter dum Concilium loquitur de annorum ætate, agit de annis completis, ut patet de ætate ordinandorum, & etiam citata *sess.* 24. *cap.* 12. *de reformatione.* Ad majores dignitates, quibus cura animarum subest disponit Concilium, ut eligatur: *Qui vigesimum quintum suæ ætatis annum attigerit*: Ubi sermo est de annis incompletis. Declaratio Cardinalium obstaret si ostenderetur authentica, & haberet vim legis, de quo infra cum de Cardinalium Declaratione fuerit sermo.

9. Resolutio quæstionis. Trident.

Quæstio IV.

An duæ conditiones annorum requisitæ à Concilio sint substantiales?

Summarium.

10 *Prima sententia dicit esse substantiales.*
11 *Secunda dicit non esse substantiales.*
12 *Electio non est irrita, ipso facto, sed irritanda.*

Ex defectu annorum, qui à Concilio apponuntur, ut retuli *quæst.* 2. electionem 10.
Abbatissæ esse nullam, & irritam, tenet Tamburio. 4. *tom. disp.* 28. *quæst.* 2. *num.* 7. & probat Tambur.
tum ex quadam declaratione sacræ Congregationis *sub die* 16. *Maij, ann.* 1613. relata à Barbosa *lib.* 1. *de jure Ecclesiast. cap.* 45. *n.* 19. Barbosa.
Cùm enim verba dant formam actus, si fiat actus, non servata illa forma, ipso jure est nullus

Bartol. Gomez. Lezana nullus: ut tenet Bartol. *in l. Gallus ff. lib. & posthum.* Gomez *in cap. fin §. si vero de Iudic. lib.6.num.* 19. In hanc sententiam inclinat Lezana *in summa, verb. Abbatissa, num.* 2. si constet authenticè de illa declaratione, ac de alia, quam refert Iulius Lavorius, *lucubrat. tit.* 4. *cap.* 23. *num.* 6. Iul.Lavor.

11. Suar. Suatius tamen *tom.* 4. *de Relig. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 8. ait: Quòd hæ duæ conditiones annorum ætatis, & professionis non proponuntur à Concilio tanquam substantiales, nec ab eo irritatur electio aliter facta, sed simplex prohibitio ponitur, ut non aliter eligatur; ac proinde si electio alioquin sit facta iuxta commune ius, ipso iure, non est irrita, sed irritanda, & hanc sententiam esse satis probabilem tenet Pellizar. *tom.* 3. *tract.* 10. *cap.* 10 *num* 92. Pellizar.

12. Quæ etiam sententia mihi videtur multum probabilis, tum quia in Concilio non ponitur clausula irritans & multa sanè prohibentur, quæ facta tenent; tum quia in dubio interpretatio facienda est, pro valore actus, ut potius subsistat, quam corruat, *l. Quoties, ff. de rebus dubiis*, tum quia declaratio allegata non ostenditur authentica, vel non obligat instar legis universalis; & actus sine debita forma factus, tunc solum est nullus, quando forma ponitur tanquam substantialis, id autem in præsenti nullo modo colligitur ex verbo Concilij. l.Quoties.

QUÆSTIO V.

Circa ætatis annos requisitos à Concilio ad electionem Abbatissæ; tres casus proponuntur, ac resolvuntur.

SUMMARIUM.

13 *Abbatissa electa ante ætatem, eam dissimulans.*
14 *Si in uno conventu sit una tantum monialis habens requisita à Concilio.*
15 *Si concurrant duæ moniales, & in qualibet deficit una conditio Tridentini, & n. 61.*

13. PRimus casus contigit in hac civitate Vlysiponensi in quodam amplo monasterio in quo erant multæ moniales perantiquæ sexagenariæ, & octogenariæ, tunc quædam nobilissima monialis occultans ætatem, non habebat quadraginta annos à sua nativitate, tamen ferè viginti à sua professione. Sic electa cœpit scrupulis agitari, consultis iuris doctissimis, ac etiam me, resolutum fuit, quod in officio suo continuaret, tum ad proprium dedecus vitandum, tum quia juxta dicta superiori quæstione, electio non erat ipso facto irrita, sed irritanda, tamen quòd diligenter quantum fieri posset interim à Sede Apostolica dispensationem impetraret. Multi viri docti.

14. Secundus casus: si in uno monasterio inveniatur una tantum monialis habens requisita à Concilio; an tunc ista necessario sit eligēda, tunc enim videtur, quod electio non sit libera, sed coacta, quod est contra substantiam electionis; respondet Tamburin. *tom.* 4 *disp.* 28 *quæst.* 2. *num.* 10. Quod necessario illa Quadragenaria sit eligenda quia illud non est restrictio hominis ad personam, sed est restrictio juris ad qualitates substantiales actus. Tamen simpliciter illa electio non est libera, sed coacta, quia necessario illa persona, & non alia est eligenda, & ideo existimo, quod recurrendum est ad remedium assignatum in Concilio *sess.* 25. *cap.* 7. *de Regul.* Quod potest eligi alia, quæ excedat triginta ætatis annos; & habeat quinque professionis, de quo dixi *quæst.* 2. Tamburin. Conc.Trid.

Tertius casus: Si in uno monasterio concurrant duæ moniales ad Abbatissatum, & utraque digna sit, & una ex eis habet quadraginta annos ætatis, non tamen quinque professionis. Altera vero habet illos, imo & octo annos completos, non tamen habet quadragesimum ætatis, licet triginta excedat? Quænam ex his præferenda est? 15.

Respondeo cum Suar. *tom.* 4. *de Relig. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 10. & Pellizar. *tom.* 3. *tract.* 10. *c.* 10. *num.* 93. Quod quamvis ex utraque parte multa possint fieri argumenta, tamen res est arbitraria, & judicio prudenti Prælati resolvenda, cum negotium sit, ut excedens, & excessum ponderatis coram Deo aliis circumstantiis religionis, reformationis, ac maturitatis, ad quam maximè conducit maior annorum ætas. 16. Suar. Pellizar.

QUÆSTIO VI.

Monialis non habens quadraginta annos poterit eligi in Vicariam in Capite?

SUMMARIUM.

17 *Non potest eligi in Vicariam.*

REsolutum est juxta Concilium Trid. quod monialis non habens quadraginta annos non potest eligi in Abbatissam, poterit ne eligi in Vicariam in capite? Respondeo negativè; Quia mens Concilij est, ut regimen Conventus sit in persona maturæ ætatis, & forma data in aliquo actu est adimplenda per æquipollens, & ad unguem debet observari. Alexand. *in lib.* 1. *ff. de liber*, Gomezius *in c.* 1. *n.* 18. *de constit. lib.* 6. ubi multos alios citat. 17. Alexand. Gomez.

QUÆSTIO VII.

Ex quonam Tempore Abbatissa electa debeat inchoare usum suæ potestatis; agiturque de eius confirmatione.

SUMMARIUM.

18 *Electa Abbatissa confirmanda.*
19 *Electa & nondum confirmata non habet Auctoritatem ad gubernandum.*
20 *Ab hac regula excipiuntur quatuor casus.*

ELecta Abbatissa confirmanda & à suo superiori immediato; si autem Prælatus confirmare 18.

confirmare noluerit, quid agendum sit, & ob
quas causas confirmatio potest differri, dicam
infra cum de Confirmatione fuerit sermo.

19. Abbatissa ergo electa, & nondum confir-
mata, nullam habet auctoritatem, & ideò ab
omni regimine debet se abstinere. *Ex cap No-*
C. Nostri. *stri, cap. Qualiter, de electione, cap. jam du-*
C. qualiter, *dum de prabendis, & cap. Avaritia, de elect.*
C. Jamdodū *in 6.* Ita communiter Doctores apud Mascard.
Mascard. *lib. 2. variar. Resolut. cap. 35. num. 44.* nam ele-
ctio dat habitum, confirmatio exercitium,
Glossa. Glossa *in cap. Quarto, d. 63.* At verò si talis
confirmatio non sit in usu, tunc regula data
non procedit.

20. Tambur. Hæc autem tradita doctrina, ut ex multis
notat Tamburinus *tom. 4. disput. 29. quæst. 3.*
Procedit, & primò; si à confirmante ita lon-
gè distet, ut non sine magno periculo differri
possit administratio, tunc ante confirmatio-
C. Nihil. nem poterit administrare. *cap. Nihil, §. fin. de*
electione. Secundò; quoad conservationem
rerum, quæ tempore consumuntur; tamen
melius erit abstinere, si aliæ moniales illas
administrare valeant. Tertiò; quando à majo-
ri parte est electa, & nihil objectum est con-
tra ipsam, tunc impunè poterit administrare,
C. Indemn. *ex d. cap Indemnitatibus, vers. Si verò.* Quar-
tò; quando per compromissum est electa, si
opponentes non fuerint duplo majori nome-
ro, quam consentientes, *ex eodem, cap. Indem-*
nitatibus, vers. Cœtum Pisanella.

QUÆSTIO VIII.

Vtrum monialis illegitima possit eligi in Abbatissam, vel Priorissam absque dispensatione Apostolica?

SVMMARIVM.

21 *Prima sententia affirmat esse necessariam dispensationem.*

22 *Vera sententia. Non est necessaria talis dispensatio.*

23 *Illegitimus admissus ad professionem est habilis ad omnia officia.*

24 *Si est necessaria dispensatio potest dari, ut datur Religiosis.*

21. QUòd monialis illegitima, seclusis privile-
giis, absque dispensatione Apostolica
eligi possit in Abbatissam, seu Priorissam, ne-
Navar. gant Navarr. *in manuali, cap. 27. num. 201. &*
Suar. *in comm. 2. de Relig. num. 60.* Suar. *tom. 5. de*
Sanch. *cens. disp. 50. sect. 5. num. 15.* Sanchez *in Deca-*
Barbosa. *log. tom. 2. lib. 5. cap. 5. num. 19. & 20.* Barbos.
de jure Ecclesiast. lib. 1. cap. 45. num. 21. pro hac
Maiol. sententia citat Maiol. Mendosium, Flamin.
Mendos. Saytum, Bellarm. Naldum, Machad. Novarin.
Flamin. Sanctarel. Fundamentum est; quia jus Cano-
Saytus. nicum inhabiles reddens illegitimos videtur
Bellarm. procedere tam de viris, quàm de fœminis. De-
Naldus. inde quia Congregatio Concilij sub die 27.
Machad. Aprilis, anno 1630. censuit electionem mo-
Novarin. nialis in Abbatissam, quæ est illegitima, abs-
Sanctarel. que dispensatione Apostolica esse ipso jure
irritam.

22. Oppositam sententiam tenent Rodriguez
tom. 5. quæst. 13. art. 11. Miranda *de monialib.* Rodrig.
quæst 6. art. 3. Postel *verb. Abbatissa, num. 6.* Le- Miranda.
zana *tom. 1. cap. 26. num. 6.* Hieron. Rodrig. Postel.
Resol. 2. n. 21. Lavor. *var. lucubr. tit. 4. cap. 24.* Lezana.
n. 58. Gavantus *verb. Monial. official. num. 7.* Et Hier. Rodr.
ratio est; quia in jure *cap. Generali, de elect.* Lavor.
lib. 6. in materia odiosa sub nomine virorum, Gavant.
fœminæ non comprehenduntur, & hujus rei C. General.
signum est; quia Sixtus V. *in sua const.* contra Sixtus V.
illegitimos nullam mentionem facit de mo- Congreg.
nialibus, & sic declaratum est à sacra Con-
gregatione Cardinalium sub die 14. Octobris
ann. 1594. & antea in Cordub. ann. 1582. mo-
niales ex illegitimo thoro procreatas Const.
Sixti V. contra Regulares illegitimos edita
non comprehendi.

Et confirmatur, quia moniales gaudent pri- 23.
vilegio concesso Religiosis sancti Joanois
Evangelistæ in Pottugalia, In quorum com-
pendio habetur hoc privilegium, *fol. 9. pag. 2.*
quòd ego vidi & ita habet. *Vt admissus ad pro-* Privilegium
fessionem inter illos, si habet defectum natalium, Patrum sanc-
ipso facto fit dispensatus non solum ad ordines, ti Joannis
sed etiam ad omnia solita gubernari per fratres Evang.
illius ordinis Prioratus, Rectoratus, &c. Monia-
les per communicationem gaudent hoc pri-
vilegio, ac proinde ex eo quod est admissa ad
professionem, est etiam dispensata ad omnia.
Ultimo tandem confirmatur; quia fœminæ
non sunt propriè Prælatæ prælaturæ, de qua
loquuntur Canones, ut colligitur ex D. Tho- D. Thom.
ma *in 4. distinct. 25. quæst. 2. art. 1. quæstiuncu-* Rodrig.
la 1. quam opinionem tenet expressè Rodrig. Bartol.
tom. 1. quæstionum Regul. quæst. 13. art. 21. & pro Cynum.
eadem citat Bartolum, Cynum, Ancharra- Anchar.
num; & favent Palud. Tabiena citati à Sanch. Pallud.
allegato, cap. num. 18. Tabien.

Nec illa alia declaratio, quæ in oppositum 24.
adducitur, ostenditur authentica, nec etiam
quòd sit lata per modum legis, nec habet vim
ad derogandam concessionem Summi Ponti-
ficis authenticam, quam vidi; benè tamen
addit Miranda *citatus*, eo casu, quod si prima Miranda.
opinio sustinenda esset, possent moniales ille-
gitimæ habilitari ad officia eo modo, quo Re-
ligiosi; quod etiam docent Postel. *citatus,* Postel.
num. 6. Diana *3. part. tract. 2. Resol. 101.* sed hæc Diana.
dispensatio non est necessaria, ut dixi.

QUÆSTIO IX.

An Monialis bigama possit eligi in Abbatissam absque Apostolica dispensatione.

SUMMARIUM.

25 *Prima sententia affirmat, necessariam esse dispensationem.*

26 *Non est necessaria talis dispensatio, & n. 27.*

BIgamus propriè dicitur, qui binas con- 25.
traxit nuptias, vel qui unam contraxit
cum moliere vidua, ut latiùs dicam cum de
dispensationibus fuerit sermo. Ad quæstio-
nem propositam, negantem partem tenent Maiol.
Maiol. Vivaldus; & alij quos citant, ac se- Vivald.
quuntur Sanch. *tom. 2. in Decalog. lib. 5. cap. 5.* Sanchez.
num. 23.

Barbosa num.23. Barbosa *de iure Ecclesiast.lib.1. cap. 45. n. 22.* Fundantur, quia sicut viri bigami Prælationum sunt incapaces, ita & mulieres.

26. Hier.Rodr. Sed hæc ratio non est magni ponderis, ut observat Hieronym. Rodrig. *Resol. 2. num. 23.* Nam lex pœnalis loquens de viris, non extenditur ad fœminas; ut superiori quæstione dixi. Et præcipuè, quia irregularitas indicta est à jure ad excludendos bigamos à susceptione Ordinum sacrorum primo & directè per se, ex quo ex vi huius prohibitionis, illi tantum indirectè incapaces videntur Prælationum, ac dignitatum, quatenus illis est annexa potestas clavium. Cum autem fœminæ incapaces sint sacrorum Ordinum, inde incapaces sunt bigamiæ, seu huiusmodi inhabilitatis, proindeque non repugnare illis habere officium Abbatissatus, quatenus est quædam administratio sine jurisdictione spirituali, & sine potestate clavium, quæ administratio earum sexui non repugnat, in hac sententia est Postell. Postel. *in responsionibus moralibus, 3. p. casu 25. num. 4.* & pro hac re faciunt rationes datæ super cap. & privilegium assignatum Congreg. S. Ioannis.

27. Indéque absque ulla dispensatione fieri potest, & consequenter ad ea quæ diximus superiori quæstione: nam sicut sub pœnis impositis erga illegitimos non veniunt fœminæ, sic etiam sub pœnis erga bigamos non comprehenduntur fœminæ. Unde nescio quo fundamento M. Lezana *tom. 1. cap. 26. num. 7.* dicat, quod Monialis bigama, non potest eligi in Abbatissam cùm affirmet, quod illegitima valet eligi. Lezana.

Quæstio XIII.

An Monialis ex maculoso genere orta possit eligi in Abbatissam sine dispensatione?

SUMMARIUM.

28 *Sententia affirmativa est communis.*

28. Communis est resolutio, quod Moniales descendentes ex maculoso genere, utpote Hebræorum, aut Saracenorum, absque ulla dispensatione eligi possunt in Abbatissas, ac Priorissas; non enim eis contradicit communis ius, & constitutiones Summorum Pontificum, quæ pro aliquibus Religionibus emanarunt, solum de viris expressè loquuntur, & non de fœminis, ac proinde sub illis fœminæ non comprehenduntur, iuxta dicta proximis duabus quæstionibus, Ita Fr. Emanuel *tom. 1. quæst. 14. art. 13.* Miranda *de Monialibus, q. 6. art. 2. & 3.* Postell. *in dub. Regular. verb. Abbatissa, num. 6.* Lezana *eodem verb. Abbatissa, num. 9.* Hieron. Rodrig. *Resol. 2. n. 8.* Pellizar. *tom. 1. tract. 10. cap. 8. n. 47.* Fr. Eman. Miranda. Postel. Lezana. Hier Rodr. Pellizar.

Quæstio XI.

An fœmina infamis possit eligi ad Religionis Prælationes.

SUMMARIUM.

29 *Sententia negativa est communis, sive infamia sit iuris, vel facti.*

Monialis, sive sit infamis infamia iuris vel facti, non potest eligi absque dispensatione; ita Vivaldus, Maiolus, Navarrus, Card. Tuscus, Garcia, Sigismundus, Sanchez, quos citant, ac sequuntur Tamburin. *tom. 3. disp. 28. quæst. 13. num. 3.* Lezana *tom. 1. cap. 26. num. 7.* & alij communiter, & probatur tum ex *cap. infames 6. quæst. 1.* aliisque iuribus, in quibus statuitur infames non posse eligi ad honores, ac dignitates, & iura videntur indistinctè loqui, tam de hominibus quam de mulieribus, tum etiā quia non decet Virginibus assumptis in sponsas Christi, quod fœmina infamis sive iure, sive facto, præsit, id etiam post emendationem: quanquam si infamia esset solum facti simpliciter posset monialis hoc modo infamis post emendationem eligi in Abbatissam, ob ea, quæ tradunt Doctores de infamia facti, ut Bonacina *disp. de Censuris, quæst. 3. part. 1. num. 5.* Pellizar. *tom. 3. de Monialibus, tract. 10. c. 8. n. 47.* 29. Vivaldus. Maiolus. Navar. Tuschus. Garcia. Sigismund. Sanchez. Tambur. Lezana. C. Infames. Bonacina. Pellizar.

Quæstio. XII.

An monialis quæ fuit in sæculo vidua, possit eligi in Abbatissam, seu Priorissam absque dispensatione, Apostolica?

SUMMARIUM.

30 *Prima sententia requirit dispensationem.*
31 *Secunda affirmat non esse necessarium, & n. 32. multis exemplis corroboratur, & n. 32.*

Monialis, quæ virgo non est, in Abbatissam posse eligi, negant Maudosius Selva, Majol. Vivaldus, Castellinus, quos citant, ac sequuntur Miranda *de monialibus quæst. 7. art. 6.* Barbosa *de jure Ecclesiastico. lib. 1. cap. 45. n. 24.* Diana *3. part. tract. 2. Resol. 99.* & etiam citat Homobonum, Iulium Lavorium: Qui fundantur in *cap juvenculas. 10. quæst. 1.* & *cap. 21. quæst. 7.* Sed hæc iura procedunt de Abbatissis benedictis, ac consecratis velo Virginitatis, non vero velo Prælationis, vel peninnæ benedictæ, & in hoc sensu explicanda est quædam declaratio Sacræ Congregationis die 15. Iulij 1616. quam adducit Castellinus. 30. Mirandà. Barbosa. Diana. C. Iuvenc. Castellin.

Opposita sententia affirmans, talem posse eligi mihi videtur verior, eam constanter tenet Postell. *verb. Abbatissa, num. 20.* Hieron. Rodrig. *Resol. 2. num. 26.* Lezana *tom. 1. c. 26 num. 5* 31. Postel. Hier. Rodr. Lezana.

Vrsell. Navar. Fr.Eman. Machado. Suarius. Sanchez.

num. 5. Vrsell. *in Conclus. legalibus, verb. Abbatissæ electio concl.* 3. *num.* 3. Novatin. *in Lucerna Regul. verb. Abbatissa, num.* 1. & 2. Fr.Emanuel. *tom.* 3. *addit. summa, cap.* 3. *n.* 9. Machad, *document.* 4. *num.* 5. Hanc sententiam approbavit Magister Suarius dum viveret, & probabilem dicit *tom* 4. *de Relig. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 16. & Sanchez *in Decalog. tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 5. *num.* 22. ubi probat ad Abbatissæ munus non desiderari Virginitatem, & pro hac sententia videtur stare Diana 5. *part. tract.* 2. *Resol.* 99.

32. Probatur, quia nullo iure probatur ad munus Abbatissæ requiri Virginitatem, & esto aliquod daretur, etiam pontificium, per contrarium usum tolli poterat, & ad hoc dicunt aliqui sufficere decennium, & alij, attentis circumstantiis, minus tēpus requirūt quàm decenniū, & qui maius tempus requirunt dicunt, per quadraginta annos sufficientissimè legem tolli per contrarium usum? sed dato, & non concesso, quòd aliqua lex canonica prohiberet viduam fieri Abbatissam, esset abrogata per contrarium usum; nam Postel. per diversas ætates affert triginta exempla de monialibus viduis electis in Abbatissas, Hieronym. Rodrig apponit aliud exemplum suo tempore, & ego addo, quòd dum hæc scribo, in nostro Conventu Carmelitano Iuliæ pacis, Virginis expectorionis, est modo Priorissa Monialis, olim in sæculo vidua; & inde consuetudo satis manet probata per tot sæcula tot exemplis.

Postel. Hier.Rodr.

Quæstio XIII.

An Priorissa, vel Abbatissa finito suo tempore, possit iterum immediatè eligi, vel eius soror?

SVMMARIVM.

33 *Abbatissa finito triennio cessat ab officio per sexennium, vel quadriennium.*
34 *Finito triennio potest continuare, ut vicaria.*
35 *In monasterio novo potest reeligi.*
36 *Soror Abbatissæ potest eligi.*

33. Greg. XIII. Sixtus V.

Abbatissæ durant solùm per triennium, ut decreuit. Gregorius XIII. *in sua Bulla die* 1. *Ianuarij* 1583. & Sixtus V. *in alia Bulla* 1587. At bulla Gregorij XIII. est pro sola Italia, ac regnis utriusque Siciliæ; & Bulla Sixti V. est pro solis Abbatissis S. Claræ unde notat Rodriguez *addit. sum.* posse extra Italiam, & Abbatissas S. Claræ finito triennio continuari, quòd etiam habet Postel. *verb. Abbatissa, num* 4 Quòd intelligendum est nisi obstent constitutiones, ac consuetudines propriæ Religionis, ac monasterij. Ut Moniales S Claræ debent vacare per sextennium; & nostræ Carmelitanæ, 3. *part. constit. cap.* 12. *num.* 10. & Moniales S. Dominici per quadriennium.

Rodrig. Postel. Constitut.

34. Ex quo patet primò; quòd Monialis non potest eligi in Abbatissam aliarum Monialium, ut notat Tamburinus *tom.* 4. *disput.* 30 *quæst.* 1 *num.* 9. nam hoc pacto essent perpetuæ, quòd repugnat præfatis constitutionibus. tamen videntur procedere in eodem conventu, ut in multis vidi explicari. Secundò; Abbatissa completo suo triennio, munere præsidentis, ac vicariæ potest continuare per aliquod breve tempus usque ad electionem novæ Priorissæ, hoc enim potest esse in magnum commodum, ac bonum conventus, ut notant Miranda *quæst.* 7. *de monialibus, art.* 9. Lezana *verb. Abbatissa, num.* 12. Et ita Constitutio Gregorij XIII. & quædam declaratio Sacræ Congregationis relata à Gavanto *verb. Monialium officiales, num.* 20 ubi dicitur: *Officium Abbatissæ finito triennio expirat, nec Episcopus illud potest prorogare.* Quod benigne est interpretandum; non potest extendere ad aliud triennium: non vero ad breve tempus ac præsidentiam Conventus. Pellizar *tom.* 3. *tract.* 10. *cap.* 8. *n.* 60.

Tambur. Miranda. Lezana. Card. Cong. Gavant. Pellizar.

35. Tertiò: si monasterium fuerit novum, ac denuò fundatum; tunc videtur, quod finito tempore, poterit iterum eligi Abbatissa, ob bonum commune Religionis, ac reformationis, & ad maiorem fabricam conventus, est enim peculiaris, ac particularis casus; & videtur exceptus à communi lege; & ita vidi viros doctos consuluisse, habet Miranda *expositio regula S. Claræ.* Postel. *verb. Abbatissa num.* 10.

Miranda. Postel.

36. Soror Abbatissæ immediatè antecedentis, potest eligi in Abbatissam electione Canonica, ut declaravit Sacra Congregatio Episcoporum circa Moniales de Vdivellas Vlysipp. *die* 19. *Aprilis. ann.* 1619 ut referunt Castellinus *de electione, cap.* 17. *num.* 18. Novarin. *Lucerna Regul. verb. Abbatissa*, Barbosa *de iure Ecclesiast. lib.* 1. *cap.* 45. *num.* 26. Hoc intellige nisi peculiares Constitutiones Religionum resistant, ut nostræ Constitutiones *p.* 3. *cap.* 12. *num.* 10. nam Sacra Congregatio rem decidit secundum ius commune, & peculiares Religionum leges, non intendit derogare.

Congreg. Castellin. Novarin. Barbosa. Constitut.

Quæstio XIV.

Qualiter se debeant habere Prælatus, & scrutatores in electione Abbatissæ; & an ferant suffragium in ipsa?

SVMMARIVM.

37 *Prælati assistentes electioni non habent in ea suffragium.*
38 *Aliqui probabiliter affirmant; sed hoc non extenditur ad vicarios, seu delegatos.*
39 *Scrutatores cum Prælato assistentes non habent votum.*
40 *Prælati assistentes si seminant discordias incidunt in excommunicationem,*

37. An verò in hac electione Prælatus præsidens possit dare suffragium, etiam in casu discordiæ exortæ inter Moniales? Expressè negat, & prohibet Sacra Congregatio

Cardina

Cardinalium die 23. Maij anno 1621. ut teneut, ac testantur Tamburinus *tom. 3. disp. 28. quæst. 6. num.* 6. Iulius Lavorius *variar. lucubrat. tit.* 4. *cap.* 24. itant tales electiones sint nullæ; ut exprimunt nostræ Constitutiones Carmelitanæ. 3. *part. cap.* 12. *n.* 7. & si fiat aliter, electio est nulla.

Cong. Card. Tambur. Iul. Lavor. Const. Car.

38. E contra Portel *verb. Abbatissa, num.* 9. quem sequitur Sanctorius *in Constit. Minorum, c.* 11. *stat.* 7. *de* 4. ex eo probat, quia Præses electionis caput est illius communitatis, ita ut ipse cum Monialibus faciat unum collegium, tum quia, ita fit à multis Episcopis in Portugalia; unde ait Lezana *verb. Abbatissa, num.* 4. Quod ubi fuerit legitima consuetudine introductum observari poterit, præcipuè cum à Sacra Congregatione non videatur derogata antiqua, & legitima consuetudo: & cum hoc dependeat ex consuetudine, observandum tamen est, quod hoc datur tantum Episcopis, & Prælatis, ut ipsi Auctores testantur, & ideo non esse extendendum ad eorum vicarios & legatos, quod considerate est agendum, aliter electio erit nulla.

Portel. Sanctor. Lezana.

39. Scrutatores tamen assistentes cum Prælato, non habent suffragium in tali electione, ut declaratum est à Sacra Congregatione. Ut referunt Barbosa *in collect. Bullarij, verb. Abbatissa*, & Tambur. *citatus, num.* 6. Quod intelligitur de scrutatoribus extraneis, non verò si sint ex numero Monialium, quia ipsæ aliunde habent suffragium.

S Congreg. Barbosa. Tamburin.

40. Caveant quicumque Prælati, qui in talibus electionibus præsunt, vel ad eas dirigendas vocantur, ne inter Moniales ipsas seminent discordias, vel exortas foveant, ac nutriant: nam talia facientes subiacent excommunicationi latæ sententiæ *cap. Indemnitatibus de electione, ac electi potestate, in* 6. Navar. *c.* 27. *n.* 124. Saytus *lib.* 3. *cap.* 37.

C. Indemn. Navar. Saytus.

Quæstio II.

Qualiter se debeat habere Superior, cum Moniales nolunt concordare in electione?

SUMMARIUM.

41 *Si Moniales non concordant, dato tempore, potest præsidens nominare Abbatissam.*

42 *Post duo scrutinia, si Moniales non concordant; in Ordine S. Bernardi potest Præsidens nominare duas.*

41. Habet Præsidens ius, si Moniales inter se discordent circa electionem Abbatissæ, nominandi eam, quam magis idoneam judicaverit; ita tamen, ut prius designet Monialibus certum tempus competens ad concordandum, quo elapso, si non concordaverint, poterit nominare Abbatissam, seu Priorissam Conventus. Ita statuit Sacra Congregatio Cardinalium 12. Octobris 1592. & iterum eadem Congregatio Sacra Episcopo Assisij die 20. Novembris 1595. apud Piasecum *in praxi Episcop. part.* 2. *cap.* 3. *num.* 57. Tamburin. Sylveira Opuscula.

S. Congreg. Piasecus. Tambur.

tom. 4. *disp.* 28. *quæst.* 6. *n.* 5. Pellizar *t.* 3. *tract.* 10. *cap.* 10. *sect.* 2. *n.* 106. & Barbosa *Collectan. Bullarij, verb. Abbatissa.*

Pellizar. Barbosa.

42. Adverto etiam ex Bulla Gregorij XIII. data die 16. Aprilis 1574. quæ inter Bullas Gregorij XIII. est in ordine 15. in qua conceditur Visitatoribus, ab Abbatibus, seu Prælatis Monialium Ordinis sancti Bernardi; quod si ad electionem Abbatissarum per duo scrutinia Moniales non convenerint; quod tunc poterit præsidens proponere duas, vel tres Moniales eiusdem Conventus, quas ad regimen illius aptiores judicaverit, & quæ plura vota habuerit, canonice est electa Abbatissa, seu Priorissa, & confirmanda est, quo privilegio per generalem communicationem uti possunt Prælati aliarum Religionum; imò etiam Episcopi respectivè ad Monasteria ipsis subjecta Sic citatus Pellizarius *num.* 107. Alia de hac re dicam cum de electionibus fuerit sermo.

Greg. XIII. Pellizar.

Quæstio XVI.

Cui spectat dare suffragium in electione Abbatissæ, seu Priorissæ?

SUMMARIUM.

43 *Moniales professæ conveniunt ad electionem post tot annos professionis.*

44 *Tacitè professæ, & conversæ ex iure non excluduntur, sed consuetudine.*

45 *Si Monialis ægrotat quomodo ejus suffragium requirendum.*

43. Certum est, quod hæc electio spectat ad Moniales Conventus, cuius Abbatissa eligitur, *cap. Indemnitatibus, de elect. in* 6. Certum est etiam, quod ad hanc electionem conveniunt Moniales professæ, non omnes: nam iuxta varia statuta, ac consuetudines Religionum, & Monasterij, tot, & tot anni requiruntur post professionem, quibus maximè standum est. Ad hanc electionem debent vocari omnes Moniales Conventus, nisi sint excommunicatæ, vel ex aliquo capite privatæ.

C. Indemn.

44. Secundum ius commune admitti possunt ad electionem professæ tacitæ, iam enim sunt Religionis membra, sicut & conversæ, quia sunt veræ religiosæ professæ, & nullum ius eas excludit; ut notat Suar. *tom.* 4. *de Religione tract.* 8 *lib.* 2. *cap.* 5 *num.* 18. tamen regulariter excluduntur, nisi ex speciali jure vel consuetudine alicujus loci, vel Religionis contrarium persuadeatur

Suar.

45. Casu vero, quod tempore electionis ægrotet Monialis, Præsidens electionis non potest ingredi Monasterium ad recipiendum eius suffragium, ut expressè declaravit Sacra Congregatio 21. Iunij 1595. Teste Gavanto *in manuali, verb. Monialium officiales, num.* 18. tamen suffragium talis infirmæ requirendum est per duas, vel tres Moniales maturæ ætatis, ac bonæ conscientiæ clausa electionis urna, ut fit apud nos Carmelitas.

S. Congreg. Gavant.

M Quæ

Quæstio XVII.

An Monialis possit sibimet dare suffragium?

SUMMARIUM.

46 *Si Monialis pro se habet maiorem partem potest, si electio in dubio est, non potest.*

46. AN verò dati possit casus in quo Monialis possit sibimetipsi dare suffragium & semetipsam eligere in Abbatissam? Respondeo, quod si electio est in dubio, & quod vota ex utraque parte videntur paria, tunc non potest, & peccat mortaliter, est enim nota ambitionis, quæ est pessima causa; at verò si Monialis se ipsam electam moraliter intelligit, & se habere maiorem partem, tunc poterit consentire in sui electionem, ac veluti se coëligere. Ut tenent Layman. *in quæstion. Canonic. cap. ultimo, quæst.* 233. Tamburinus *disputat.* 28. *quæst.* 9. *num.* 4. Pellizarius *tomo tertio, tractatu* 10. *cap.* 10. *n.* 105. Tunc enim cessat ambitionis suspicio, & talis coëlectio ad maius bonum est Conventus, & ad maiorem pacem firmandam, & ut electio magis benignè recepta habeatur.

Layman. Tamburin. Pellizar.

Quæstio XVIII.

Possintne Moniales per compromissum committere electionem Prælato præsidenti?

SUMMARIUM.

47 *Affirmativa sententia habetur ex iure.*

48 *Si Prælatus elegit, non potest revocare electionem.*

47. SEcundum commune ius possunt Moniales compromittere electionem Abbatissæ seu Priorissæ idoneæ in Episcopum, vel alium Prælatum præsidentem, ita ut, quam ipse elegerit, si sit sufficiens, & conveniens, canonicè habeatur electa. Ita colligitur ex *cap. Causam, de electione.* Panormitan. *ibi num.* 3. Rodriguez *tom.* 2. *q.* 54. *artic.* 7. Layman *q.* 232. Tambur. *tom.* 4. *disp.* 28. *q.* 8.

C. Causam. Panormit. Rodrig. Layman. Tamburin.

48. Et rectè etiam advertunt Lavorius *variarum lucubrat. tit.* 4. *cap.* 24. *num.* 60. Lezana *verb. Abbatissa.* Quod si tunc Episcopus malam elegerit, nón poterit revocare electionem, quia iam functus est suo officio, sive bene, sive malè, & ideo iam amplius non potest in illo negotio se intromittere, *cap. in causis. cap. Innotuit, de electione.*

Lavor. Lezana. C In Causis. C. Innotuit.

Quæstio XIX.

Quo in loco debeat fieri electio Abbatissæ, seu Priorissæ?

SUMMARIUM.

49 *Prælatus non potest ingredi Monasterium iuxta Trident.*

50 *In casu necessario, & ad maiorem quietem potest.*

PRælatus prætextu interveniendi electioni Abbatissæ, seu Priorissæ, regulariter non potest ingredi septa Monasterij. Id apertè declarat Concilium Tridentinum *sectione* 25. *cap.* 7. *de Regularibus. Claustra Monasterij non ingrediatur, sed ante cancellorum fenestellam vota singularum audiat, vel accipiat.* Quod etiam multipliciter à Sacra Congregatione declaratum est. 49.

Conc. Trid.

Tamen si Prælatus præsidens electioni, prudenter iudicet, nō posse fieri electionem quietè, ac canonicè, nisi ipso ingrediente cum suis coassumptis ob dissensiones Monialium, ac probabilem suspicionem subornationis, aliamve similem causam; tunc licitè poterunt ingredi. Ita tenent Rodriguez *tom.* 1. *quæst.* 46. *artic.* 5. Francisc. Leo *part.* 2. *cap.* 1. *num.* 46. Miranda *de Monialibus, quæst.* 2. *art.* 15 Joan de la Cruce *lib.* 1. *de stat. Relig. cap.* 5. *dubio* 1. *col.* 3. Sanchez *in Decalog. tom.* 2. *lib* 6. *cap.* 16. *num* 50. Hieronym. Vener. *in examine Episcopali, lib.* 6. *cap.* 28. *num.* 7. & 8. Barbosa *de potestate Episcopi. part.* 3. *allegat.* 102. *num.* 46. & confirmatur ex Bulla Gregorij XIII. pro Monialibus, loquens de Prælatis, *quibus quovis modo Monialium cura incumbit, facultate sibi ex officio atributa, ingredi Monasteria prædicta, ita demum uti posse, si id faciant in casibus necessariis.* 50.

Rodrig. Franc. Leo. Miranda. Ioan. de la Cruce. Sanchez. Venerus. Barbosa. Greg. XIII.

Quæstio XX.

Qualiter vota Monialium in electione Abbatissæ debeant esse secreta?

SUMMARIUM.

51 *Vota sint secreta, aliter electio est nulla.*

52 *Monialis cæca, vel manu arida, potest dare votum ore suo.*

53 *Prælatus cum assistentibus tenetur sub mortali ad secretum.*

IN electione omnium Prælatorum regularium, Abbatissatum, & aliarum Præpositarum præcipit Concilium Tridentinum *sess.* 25. *cap.* 6. *de Regularibus*, & ait: *Quo omnia rectè, & sine ulla fraude fiant; in primis S Synodus districtè præcipit omnes supradictos eligi debere per vota secreta; ita ut singulorum eligentium nomina nunquam publicentur.* Quæ forma maximè servanda est in electione Prælatorum, ac Abbatissatum, itaut si aliter facta sit etiam per ignorantiam decreti 51.

Trident.

Concilii.

Conciliij electio, ipso facto, est nulla, & in hoc nec Episcopus, nec alius Prælatus potest dispensare. Ita à Sacra Congregatione Cardinalium declaratum est, ut referunt Riccius *in decis. curi. Archiepiscop. Neapolitan. p. 4. decis. 197.* Riccius.
Samuellius *num. 7.* & Samuellius *tract. 1. de elect. Canon. disp. 5. controvers. 1. num. 18.*

52. Ipsa autem vota possunt dari scripta missa in urna, & statim post electionem comburantur, vel ipsa vota dari possunt à Moniali oretenus, verbi gratia, si Monialis sit cæca, vel habeat manum aridam, vel nesciat scribere; tunc secretè, ac submissa voce potest proferre votum suum coram Episcopo, vel Prælato, seu eius Vicario, seu Secretario, vel alio ab eo assumpto, & hoc modo electio valida est, ut declaravit Sacra Congregatio apud Garciam *part. 5. de benefic. cap. 4. num. 190.* & Naldum *in Summa, verbo Moniales, num. 1.* & Barbosam *in collectan. Bullar. verb. Abbatissa*; & hoc apertè colligitur ex Concilio Tridentino *sess. 26. cap. 7. de Regularibus*, ubi ait: *quod Superior ante Cancellorum fenestellam vota singularum audiat, & excipiat.* Expende: *audiat*: ore, nempe, prolata, tamen cum magno sigillo, & secreto; aliter electio non erit secreta, ac proinde nulla iuxta mentem Concilii Tridentini.

Garcia. Naldus. Barbosa. Trident.

53. Addit Garcia *citatus*, quod si vota ore proferantur coram Prælato, duobus, vel tribus assistentibus, adhuc electio erit secreta; tamen Prælatus cum suis assistentibus tenetur sub peccato mortali nunquam talem personam publicare, ac evulgare. Garcia.

Quæstio XXI.

Quid faciendum, si una schedula sit vitiata?

SUMMARIUM.

54 *Omnes rumpantur, & fiat nova electio.*

54. Si tamen detur casus, quod Episcopus, vel alius superior, qui præest electioni Abbatissæ, recipiat omnes schedulas, & postea inveniat unam scissam, vel signatam, aut inveniat plures, vel pauciores, quid agere debeat? Respondeo, quod tunc elector debet omnes schedulas rumpere, & inde urere, & facere denuò aliam electionem maiori circumspectione. Ita docent Navar. Fr. Emanuel Rodrig. Venetus quos citat, & sequitur Tamburin. *disp. 28. q. 9. num. 4.* Cui sententiæ adhæret Pellizar. *tom. 1. tract. 10. cap. 10. n. 101.* Circa quod plura diceam, cum de electionibus fuerit sermo.

Navar. Rodriguez. Venetus. Tamburin. Pellizar.

Quæstio XXII.

Qui numerus votorum requiritur ad Canonicam electionem Abbatissæ?

SUMMARIUM.

55 *Prima sententia requirit duas partes votorum.* Sylveira Opuscula.
56 *Secunda sententia maiorem numerum requirit.*

Barbosa *lib. 1. de iure Ecclesiastic. cap. 45. num 27.* Tamburinus *tom. 4. disp. 28. qu 9. num. 3.* Lezana *verb. Abbatissa, num. 6.* tenent ad Canonicam electionem Abbatissæ, requiri numerum duarum partium votorum ex tribus nisi aliud petat loci consuetudo, quod probant ex quadam declaratione Sacræ Congregationis sub die 20. Novemb. 1585. in qua ita est declaratum. 55. Barbosa. Lezana.

Contraria sententia mihi simpliciter est vera, quam tenent Sylvester. *verb. Electio 2. quæst. 9.* Miranda *de Monialibus, quæst. 7. art. 4.* Suar. *tom. 4. de Religione, tract. 8. lib. 2. cap. 5. num. 22.* Ut una Monialis sit Canonicè electa sufficit quod habeat pro se maiorem partem Capituli; hoc enim dicit formaliter ipsum verbum, *eligere*; unum præ alio, & quanquam Doctores aliqui requirant maiorem, & & saniorem partem. Iuxta *cap. Quia propter, de electione.* Tamen semper pars maior præsumitur sanior, nisi persona electa sit apertè indigna; ut notat Suarez *citatus, num. 23.* Unde declarationem, quam adducunt Auctores contrarii nostri Auctores non admittunt, utpote quia non ostenditur authentica, aut certè, quia ubique non obligat; unde seclusa consuetudine in contrarium, ac peculiaribus Religionum statutis, si dentur, nostra sententia est tenenda. 56. Sylvester. Miranda. Suar. Cap. Quia.

Quæstio XXIII.

Quænam Abbatissæ sunt benedicendæ?

SUMMARIUM.

57 *Ubi est consuetudo Abbatissa benedicenda.*
58 *Abbatissa perpetua, & non triennales benedicenda.*

In hac difficultate maximè ponderanda est *Clementina Attendentes de statu Monachorum.* In qua sic habetur: *Ut quævis ad regimen Abbatissarum assumpta in Monasteriis, in quibus Abbatissa sunt solita benedici intra annum à suæ confirmationis tempore computandum, munus benedictionis suscipiant alioquin à iure suo, nisi subsit causa rationabilis, prorsus se noverint cecidisse.* Ex quo apertè constat, quod ubi non est consuetudo, Abbatissæ non sunt benedicendæ, ait Text. *Quæ sunt solita benedici.* Hæc autem, ut ibi notat Glossa *verb. Solita*; consuetudo poterit cognosci, si per quadraginta annos sit continuata benedictio; tunc Abbatissa benedictione eget: si autem per spatium prædicti temporis contrarium invenitur, non erit benedicenda: si autem intra idem tempus constat, aliquas fuisse benedictas, aliquas vero non; tunc liberum erit Abbatissis benedictionem suscipere, vel non suscipere. Ita Azor. *p. 1. lib. 13. cap. 20. quæst. 4.* 57. Clem. Atten. Glossa. Azor.

Deinde etiam pro maiori claritate huius rei. Duo sunt genera Priorissarum, seu Abbatissarum, quædam sunt Abbatissæ perpetuæ, 58.

C Indemn. Clem Atten. & hæbenedici possunt, & debent; & de his forsitan loquitur *cap. Indemnitatibus, §. Verum, de electi, lib.6.* & citata *Clementina. Attendentes.* Aliæ vero sunt non perpetuæ, sed temporales ad biennium, vel trienoium, & istæ de iure communi non sunt benedicendæ, nisi à Sede Apostolica illis aliud præcipiatur. Navar. Quarania. Gavant. Barbosa. Navartus *lib. 3. consil. tlib. 3. de statu Monachorum, consil. 1.* Quaraota *in Summa Bullarij, verb. Abbatissa.* Gavant. *verb. Abbatissa, n.7.* & alii, quoa citat, & sequitur Barbosa *de potestate Episcopi, p.2. alleg.27.n.59.*

QUÆSTIO XXIV.

Abbatissæ à quo debeant benedictionem accipere, & quo die, ac tempore?

SUMMARIUM.

59 *Prima opinio, ab Ordinario loci.*
60 *Secunda, & vera, à Prælato Monasterii.*
61 *Stante consuetudine, electa Abbatissa benedicenda intra annum.*
62 *Abbatissa electa ante benedictionem gaudet nomine Abbatissæ.*
63 *Qualibet die potest benedici.*
64 *Benedictio Abbatissæ non iteranda.*

59. Barbosa. QUod Abbatissæ debeant benedictionem obtinere ab Ordioario loci, tuetur Barbosa *de potestate Episcopi, p.2. alleg.17. n.51.* & alii etiam idem tenent.

60. Azor. Layman. Tambur. Lezana. Oppositum est statuendum; ab illo enim sunt benedicendæ à quo habent confirmatio-nem, & cui immediatè subiiciuntur, si subjectæ sunt Episcopo, ab Episcopo, si Prælato regulari, ab ipso sunt benedicendæ. Ita Azor *tom.1. lib.13.cap.10 quæst.3.* Layman. *in qq. Canon. de Prælatis electis, quæst.233.* Tamburin. *tom.4. disp. 23. quæst.8. num.2.* Lezana *tom.1. cap.25. n.46.* Qui restatur hoc dcelaratum esse à Sacra Congregatione, & insuper addit Tamburin. hoc Innoc. VIII. Clem. VIII. Greg. XV. haberur ex privilegio expresso Innocentij VIII. ac etiam ex alio privilegio Clementis VIII. nam quamvis per Constitutionem Gregotij XV. concedatur Episcopo, quod per se, vel per alium simul cum superioribus regularibus possit assistere electionibus quarumcumque Abbatissarum; tamen per hos jus illas confirmādi ipsis Episcopis non est datum nam Prælatus regularis ex eo quod est Prælatus habet jus præsidendi, & confirmandi electionem; hoc autem non censetur derogari, nisi expresse habeatur.

61. Electa Abbatissa, & confirmata stante consuetudine sui Monasterij, si infra annum à die suæ Confirmationis, munus benedictionis non susceperit, à suo jure prorsus se noverit cecidisse; ita Clemene. Attendent. *Clement. Attendentes, §. Statuimus, de statu Monachor.* Excusatur tamen propter infirmitatem, vel si Prælatus sæpius requisitus, Glossa. Cardinal. noluit venire. Ita Glossa Cardinal. *in dicta Clement. Attendentes, verb. Rationabilis,* & de hoc vide superiorem quæstionem.

62. Ex quo infertur, quod Abbatissa electa, & confirmata ante benedictionem, nomine Abbatissæ gaudet, & ita nuncupari potest. Geminian. Ioan. de Anan. Gemin. *in cap. Indemnitatibus, § sanè, num.4 de elect.* Ioan. de Anan. *cap. Meminimus.*

63. Glossa. Gavant. Si petas, quo die talis benedictio sit impendenda? Respondeo: qualibet die. Ita Glossa *in dicta Clement. Attendentes, §. Statuimus, verb. Benedici.* Gavant. *in Manuali, verbo Abbatissa, num.4.*

64. Glossa. Cardin. Navar. Azor. Miranda. Si vero iterum petas: an talis benedictio Abbatissæ possit iterari? Respondeo negativè cum Glossa, ac Cardinali *in dicta Clementina Attendentes,* quia ista benedictio est ad instar benedictionis nuptiarum *cap.1. & 2. de secundis nupt.* & hac de causa ita resolvunt Navar. *dict. consil. 2. de statu Monachor.* Azor. *tom.1. lib.13. cap.10. sub quæst.4.* Miranda *de Monialibus, quæst.7. art. 7. conclus. unica, vers. Secundo probatur.*

QUÆSTIO XXV.

In quo loco Abbatissa sit benedicenda, & an etiam ipsa valeat benedictionem impendere suis Monialibus.

SUMMARIUM.

65 *Abbatissa, si benedicenda, in suo Monasterio benedicenda.*
66 *Abbatissa non potest publicè benedicere suas Moniales.*

ABbatissa, quæ ex antiqua consuetudine benedici solet, pro benedictione obtinenda non debet egredi à Monasterio, ac deferri in Ecclesiam Cathedralem. Ita declaravit Sacra Congregatio apud Ioannem Novarinum *Lucerna regularium, verb. Abbatissa, n.12.* Hujus benedictionis formam invenies apud Tambur. *tom.3. disp.29. q 5.* 65. Congreg. Novar.

Secundo inquiro: an Abbatissa possit publicè benedicere suas Moniales? Respondeo negativè, quia benedictionis munus fundatur in potestate, ac jurisdictione clavium, quæ ex vi sui muneris, ac officij fœminis non poterit convenire; unde Abbatissa non valet publicè Moniales benedicere, sed tantum privatè, ad modum, quo parentes filios suos benedicere solent, ac proinde nec aquam, vel alias res similes valet benedicere. Sylvester. *verb. Abbatissa, 3. n.8.* Miranda *de Monialibus, q.6. art:5. concl.2.* 66. Sylvest. Miranda.

QUÆSTIO XXVI.

An Abbatissa, seu Priorissa possit suis Monialibus, aliquid præcipere sub peccato mortali?

SUMMARIUM.

67 *Abbatissa potest præcipere potestate domestica, & civili, non spirituali, & n. 68. & num. 69.*

70 Si

70 Si vero Prelatus pracipiat Monialibus, ut obediant Abbatissa, tunc tenentur Moniales obedire sub peccato.

71 Potest pracipere sub mortali ea prout conducunt ad perfectionem Religiosam.

67. Navar. Sotus. Henriq. Rodrig. Sanchez. Suar. Layman. COmmunis sententia est, quod Abbatissa, seu Priorissa iuxta gravitatem materiæ potest præcipere suis Monialibus aliquid sub mortali; potestate civili, & domestica, non vero spirituali, cuius est incapax, nisi iurisdictione delegata à Summo Pontifice tantum, qui potest dispensare in omni iure Canonico. Ita Navarrus, Sotus, Henriquez, Rodriguez; quos citant ac sequuntur Sanchez *in Decalog. lib.6. cap.1.n.* 23. Suar. *tom.4. de Relig. tract.9. lib.1. cap.*12. *num.* 8. Layman *in qq. Canon. q.*23.

68. Dico: Abbatissa, seu Priorissa, stante gravitate materiæ potest suis Monialibus aliquid præcipere sub peccato mortali, potestate domestica, ac civili. Ita Auctores citati, quia Abbatissa habet veram potestatem dominativam, & gubernativam, hoc est, administrandi, ac regendi Monasterium, & bona illius, ac per consequens Moniales tenentur illi obedire, sicut aliis Prælatis; hoc enim postulat commune bonum Conventus; alias omnino periret. Et confirmatur: quia Abbatissa se habet ad Moniales, ut mater ad filias: hæc autem in re gravi imponit præceptum obligans ad mortale: ergo & ista.

69. Quòd autem Abbatissa non possit imponere præcepta spiritualia: ex eo probant citati Auctores, quia potestas spiritualis fundatur in potestate clavium; atqui hæc potestas tantum convenit viris, & non fœminis, *cap. Dilecta, de maioritate, & obedientia.* (C. Dilecta.) Ibi communiter Canonistæ, & Theologi cum D. Thoma *in 4. distinct.*25. *quæst.* 2. *&* Caietanus, Valentia, Vasquez, Angles, Ægydius Coninch. quos citat, ac sequitur Bonacina *de Sacram. disp.* 8. *quæst. unica, punct* 5. *num.*5. (D. Thom. Caietan. Valentia. Vasquez. Angles. Ægydius. Bonacina.) & inde dicunt, quod cum hoc sit de iure Canonico, potest Summus Pontifex in eo dispensare.

70. Sanchez. Bene tamen notat Sanchez *citatus num.* 25. Quod si Prælatus præcipiat Monialibus in virtute obedientiæ, ut obediant Abbatissæ iubenti hanc, & illam rem, & eam non adimplentes, peccant mortaliter, quia tale præceptum obligans, non provenit ab Abbatissa, sed à Prælato præcipiente, & idem dico si Prælatus præcipiat sub excommunicationis sententia, ut Moniales obediant Abbatissæ; contra facientes incidunt in censuram, prout lata est à Prælato.

71. Suar. Castr. Pal. Advertunt tamen Suarius *tom.* 3. *de Relig. lib.* 10. *cap.*1. *num.* 20. Castro Palaus *tract.* 16. *disp.*4. *part.* 2. *num.*3. posse Abbatissam præcipere Monialibus suis sub mortali quidquid expedire iudicaverit; etiam prout ea conducunt ad profectum earum spiritualem, ut nempe, quod tali die confiteantur, vel quod cum sæcularibus non loquantur.

QUÆSTIO XXVII.

Vtrùm Abbatissa, stante voto obedientiæ, quod ei faciunt Moniales, possit præcipere aliquid in virtute Sanctæ Obedientiæ, vel in virtute Spiritus Sancti?

SUMMARIUM.

72 Prima sententia, in Abbatissa, seu Priorissa, negat hanc potestatem.

73 Secunda sententia, & vera affirmat; & num.74.

75 Saltem semper civili potestate obligat.

NEgativam partem tuentur Sanch. *tom.*2. *in Decalog. lib.6. c.*1. *n.*21 Postel *verb. Abbatissa, n.*1. Ledesma, Merolla, Baidell. Valentia, Saytus, Vgolinus; quos citat, ac sequitur Diana *p.*5. *tract.* 9. *Resol.*16. Probatur: quia præcipere aliquid in virtute Sanctæ Obedientiæ, vel virtute Spiritus sancti, requirit potestatem spiritualem ex usu, & praxi Ecclesiæ, ut faciunt Prælati, atqui fœmina talis potestatis spiritualis non est capax, cum hæc pro fundamento habeat iurisdictionem clavium, quæ fœminis non competit. 72. Sanchez. Postel. Ledesma. Merolla. Baidellus. Valentia. Saytus. Diana.

Oppositam sententiam tenet Rodriguez *in summa tom.*1. *c.*3. *n.* 9. Ubi retractat sententiam, quam tenuerat in quæstionibus Regularibus. 73. Rodrig. In hac sententia est M. Cornejo *in* 3. *p. D. Thomæ tract.*5. *de excommun. disp.*2. *dub.*5. *q.*2. *n.*2. Salas *de legibus, disp.*8. *sect.*2. *in fine.* Azor. *tom.*1. *lib.*13. *cap.*10. *quæst.*7. *in fine* Lezana *tom.*1. *c* 26. *num.*40. Naldus *in summa, verb. Abbatissa, n.*4. Sanctor *in Constitut. Minorum, cap.*11 *stat.*7. cum Miranda *de Monialibus, quæst.* 6. *artic.*4. *conclus.*3. Cornejo. Salas. Rodrig. Azor. Lezana. Naldus. Sanctor. Mirandá.

Probatur, Moniales verum & proprium votum obedientiæ emittunt suis Superioribus, hoc enim votum non est phantasticum: ergo aliquid operatur verum & proprium in re; non aliud nisi id quod ipsa natura voti postulat. 74. Sanctor. Unde bene notat Sanctor citatus; quod talis obligatio in præcepto hoc obedientiæ non oritur à potestate spirituali, quia hæc nulla datur in fœminis, sed à natura ipsius voti, quo Monialis se voluit subiicere suæ Abbatissæ.

Advertunt deinde Sanchez *citatus, cap.* 4. *num.* 45. & Pellizarius *tom.*4. *tract.* 10. *cap.*4. *sect.*3. *n.*111. cum Tamburino Quod cum Abbatissa præcipit aliquid Monialibus in virtute Sanctæ Obedientiæ, quod ipsæ sub mortali tenentur obedire, quia illa forma præcipiendi satis explicat mentem suam, se nempe illo præcepto velle obligare secundum totum id quod potest; si non iurisdictione spirituali, saltem civili, & domestica. 75. Sanchez. Pellizar. Tambur. Addit Tamburinus, se non negare Abbatissam posse præcipere Monialibus in virtute Sanctæ Obedientiæ, ut etiam Princeps sæcularis potest præcipere virtute Obedientiæ sibi à subditis debitæ; in quo casu Monialis peccaret mortaliter non obediendo, si res præcepta sit gravis.

QUÆSTIO XXVIII.

An Abbatiſsæ poſſint aliquid præcipere ſub pœna excommunicationis, ac per modum legis, ſaltem ex poteſtate Pontificis?

SUMMARIUM.

76 *De jure ordinario communis ſententia eſt negativa.*
77 *An vero de potentia abſoluta poſſit Papa; prima ſententia negat.*
78 *Probabilior eſt ſententia affirmans.*
79 *Variis modis hæc poteſt committi.*
80 *Officiales quando ex mandato Abbatiſſæ excommunicant hoc faciunt auctoritate ſuperioris.*

76. COmmunis reſponſio eſt negativa, & patet
C. de Pœnit. ex *cap. de Pœnitentia, & remiſſione*, & do-
D. Thom. cet D. Thomas *in 4. quæſt. 1. art. 1. dub 19. q. 5.*
ad 4. & *diſtinct. 15. quæſt. 2. artic. 1. ad 2.* & ita
communiter omnes Theologi; Abbatiſſæ enim
non ſunt Ordinis Clericalis, & non habent
juriſdictionem ſpiritualem, cum non habeant
poteſtatem Clavium, & ideo nec in foro in-
teriori, nec exteriori poſſunt ferre cenſuras,
nec præcepta imponere, quæ habeant vim le-
gis & præcepti, ſicut Epiſcopi, & cæteri Præ-
lati Eccleſiaſtici.

An vero Summus Pontifex poſſit de ab-
77. ſoluta potentia committere juriſdictionem
fœminæ ad ferendas cenſuras? Satis agitata
Avila. eſt quæſtio in materia de cenſuris ex Avila,
Coninch. ac aliis; negat Coninch. *de Sacrament. diſpu-*
Diana. *tat. 12. dub. 3. num. 35.* & Diana *part. 5. tract. 9.*
Reſolut. 16. talis enim poteſtas mulieri repu-
gnans eſt.

78. Probabiliter tamen affirmant Paludanus,
Ugolinus, Henriquez, Sayros, quos citat ac ſe-
Cornejo. quitur M. Cornejo *in 3. part. tract. 5. de Cenſ.*
Suar. *diſp. 2. dub. 3* Suar *de Cenſ. diſp. 2. ſect. 2 num. 7.*
Præpoſit. Præpoſitus *in 3 part. queſt. 1. de Cenſ. quæſt. 15.*
Bonacina. *dub. 4.* Bonacina *diſp. 1. de Cenſ queſt. 1. punct. 2.*
num 4. nam Chriſtus Dominus dedit Petro,
ejúſque ſucceſſoribus pleniſſimam poteſtatem
ligandi, ac ſolvendi ſuper terram. Deinde hoc
nec repugnat juri divino, nec naturali, ſed
tantum Canonico, in quo Summus Pontifex
poteſt diſpenſare; & de hoc latè Fragoſus *de*
Fragoſus. *regimine introduct. proœmial § 2. n. 10.*

Notat tamen Suarius *tom. 4. de Relig tract. 8.*
79. Suar. *lib. 2. cap. 9. num. 15.* præfatam facultatem va-
riis modis concedi poſſe fœminis; nimirum
ut directè, & ut per ſe id faciant: vel deſi-
gnando perſonam, quam Papa ſtatim liget ad
declarationem, vel voluntatem fœminæ ha-
bentis dictam facultatem: vel iis concedendo,
ut per ſuos officiales poſſint cenſurare, quod
eſt accipere poteſtatem cenſurandi, non à fœ-
mina, ſed à Papa ad mandatum, ſeu deſigna-
tionem fœminæ, & tales cenſurandi modi
80. Abbatiſſæ poſſunt concedi.

Fragoſus. Notat tamen Fragoſus *tom. 2. lib. 11. diſp. 14.*
Megala. *§. 6. num. 18.* & Megala *verb. Abbatiſſa, num. 1.*
Quod quando Abbatiſſa præcipit ſuis Offi-
cialibus, ut excommunicent, verbi gratiâ, de-
bitores Conventus, quod tunc non agit pro-
pria auctoritate Abbatiſſæ, ſed auctoritate
Romani Pontificis, vel ſui ſuperioris, qui
ad mandatum Abbatiſſæ, Officialibus dant
talem poteſtatem.

QUÆSTIO XXIX.

Utrum Abbatiſſa poſſit diſpenſare cum ſuis Monialibus circa obſervantias regulæ, ac etiam circa leges Eccleſiaſticas?

SUMMARIUM.

81 *Prima ſententia eſt negativa.*
82 *Secunda affirmat declarando præſentem neceſſitatem.*

QUod Abbatiſſa non poſſit diſpenſare cum
ſuis Monialibus in præceptis Eccleſiæ, ac 81.
regulæ, ut verbi gratiâ, circa recitationem
Officij divini, jejunia, ac eſum carnium, te-
nent Sanchez *tom. 2. in Decalog. lib. 6. cap. 1. n 24.* Sanchez.
Tamburin. *tom 4. diſp. 32. quæſt. 8. n. 1.* Barboſa Tambur.
à S. Fauſto *in Theſaur. Relig lib. 6. quæſt. 44.* Fun- Barboſa.
damentum eſt: quia diſpenſatio pertinet ad po-
teſtatem ſpiritualem, ſicut diſpenſare in legi-
bus civilibus, ad poteſtatem temporalem; cum
ergo Abbatiſſa tali poteſtate careat, non po-
teſt diſpenſare in talibus præceptis. Ita Pelli- Pellizar.
zarius *tom. 3 tract. 10. cap. 10. n. 133. & 138.*

Tamen oppoſita ſententia mihi eſt vera, 82.
quia quando Abbatiſſa cognoſcit neceſſita-
tem, debilitatem, aut aliam juſtam cauſam,
tunc poteſt declarare hujuſmodi jejunia, abſti-
nentias, ac recitationem Officij non eſſe ſer-
vandam, quia tunc hoc non eſt propriè diſ-
penſatio dimanans à juriſdictione ſpirituali,
(cujus fœmina eſt incapax) ſed Abbatiſſa de-
clarat, & judicat præſentem neceſſitatem, &
cauſam, ad cujus judicium Papa, vel Supe-
rior diſpenſat: nam dum Abbatiſſa confirma-
tur à ſuperiori, ei datur cura Conventus, ac
Monialium, prout omnino expedit; atqui
ſæpè expedit, ac convenit talia præcepta non
ſervari: ergo ad præſentiam talis neceſſitatis
judicio Abbatiſſæ, Prælatus diſpenſat; ut ſu-
periori quæſtione in fine ex Suario diximus
de deſignatione materiæ per reſpectum ad
cenſuras; hanc noſtram ſententiam tenent, ac
docent Henriquez *lib. 6. de pœnit. cap. 2. num 8.*
Lezana *tom. 1. cap. 26 num. 16.* & *verb. Abbatiſſa,* Henriq.
num. 14. Poſtel. *in addit. verb. Abbatiſſa.* Lezana.
num. 3. Hieron. Rodrig. *Reſol. 2. num. 13.* Barboſa Poſtel.
de jure Eccleſiaſt. lib. 1. cap. 45. n. 39. Qui etiam Hier. Rodr.
adducunt quandam declarationem *vivæ vocis* Barboſa.
oraculi Pauli III. pro Abbatiſſis S. Claræ; in
qua eis conceditur, ut poſſint cum ſuis Mo-
nialibus diſpenſare circa obſervantias regulæ;
at hoc cum ſit vivæ vocis oraculum non ſub-
ſiſtit.

Quæ

QUÆSTIO XXX.

Vtrum Abbatissa possit irritare vota suarum monialium.

SAMMARIVM.

83 *Abbatissa potest irritare vota suarum monialium.*

84 *Non potest irritare votum transeundi ad arctiorem Religionem.*

85 *Abbatissa potest irritare vota supererogationis etiam sine causa.*

86 *At vota ex eius licentia facta, sine causa non potest irritare.*

83. FAtentur omnes communiter, quod Abbatissa habeat potestatem suarum monialium vota irritandi; eo modo quo pater vota à filio emissa irritare potest, sicut & maritus, vota suæ vxoris. Et fundamentum est, quia omnes isti potestatem dominativam habent, imo & Abbatissa, vt multis placet, maiorem autoritatem habet dominativam in suas moniales, quam Pater, & maritus super filium, & uxorem; ita Emanuel Rodriguez *tom.1. quæstionum Regul. quæst.25* Lessius *lib.2. de iust.cap.40. dub.13 num* 107. Petrus Ledesma, Angles, Ovandus, Vivaldus, Suar. Sayrus, Sotus, Navarr. Lezana, quos citant, & sequuntur Vasquez 1.2. *quæst.36.art 4.disp* 176.*cap.4. num* 26. Tambur.*de iure Abbatissarum.disp.31. quæst* 6.

Ledesma. Angles. Ovandus. Vivaldus. Suarez. Sayrus Navarr. Lezana. Vasquez. Tambur.

84. Irritatio autem ab Abbatissa præstita, propriè dicenda est irritatio, ut advertit Suarez *tom. 2. de Relig. tract. de voto, lib.6. cap.7.num. ultimo*, proindeque potest irritare vota suarum monialium omnia, excepto voto transeundi ad arctiorem Religionem, quòd non cadit sub potestate dominativa superiorum Regularium; nam ipsis invitis impleri potest. Ita Angelus, Sylvester, Sotus, Navarrus, D. Thomas, quos citat, ac sequitur Lessius *citatus,n.7.*

Suar. Angelus. Sylvester. Sotus. Navarr. D Thomas Lessius.

85. Nota tamen, quòd si moniales fecerint vota etiam supererogationis sine licentia Abbatissæ, non peccare Abbatissam illa irritando, etiam sine causa, sicut nec peccant subditæ moniales irritationem absque causa petendo, quia totum votum sub illa tacita conditione factum est, si earum vota Abbatissæ non irritaverint; ita Rodriguez *tom. 1. quæst.25.art.7. prope finem.*

Rodrig.

86. Exinde benè sequitur, quòd Abbatissa peccet mortaliter vota irritando monialium de eius licentia emissa sine causa, ut ex Caietan., Panormit. tenet Lessius *citato, cap 40.dub.13 num.76. §. Peccabit tamen.* Et ratio est, quia licèt illa materia voti sit subiecta prælato, tamen ex eius consensu est obstricta Deo, & inde Prælatus non potest impedire, ne Deo offeratur promissum, sine causa.

Caiet. Panorm. Lessius.

QVÆSTIO XXXI.

Vtrùm Abbatissa suarum monialium vota possit commutare, ac dispensare?

SVMMARIVM.

87 *Abbatissa, non potest dispensare, ac vota commutare.*

88 *Prælati Religionum possunt vota monialium commutare, ac dispensare.*

89 *Abbatissa declarando materiam dispensationis, Prælatus censetur dispensare.*

87. COnstans, ac communis est omnium ferè sententia nagativa; & ratio est, quia commutatio, ac dispensatio dimanat a iurisdictione spirituali; cuius fœmina est incapax, ac proinde talis iurisdictio ei competere non potest. Ita ex Soto, Covar. Lessio, Rodrig. Sayro, Clavi Regia, *lib.6.cap.10. num.7.* Lezana *tom.1 cap.26. num.15.* Barthol. à Sanct. Fausto *lib.3 quæst.24.* Sanchez *lib.4.in Decalog. cap.39. num.* 7. Qui addunt, quòd solùm ex speciali privilegio Summi Pontificis, hæc iurisdictio Abbatissis competere possit.

Sotus. Covar. Lessius. Rodrig. Sayrus. Clavis Reg Lezana. Barthol. Sanchez.

88. Certum est in hac re, quòd superiores, ac Prælati sub quorum obedientia sunt moniales, possint earum vota commutare, ac dispensare. Ita Sylvester, Sotus, Richardus, Angelus, Palacius, Valentia, Lessius, Navarrus, Lopez, Toletus, Sayrus, Suar. Sanchez; quos citant, ac sequuntur Ioannes Benedictus *in Summa de peccatis, lib.1. cap. 9.* Tamburin. *tom. 3. disp.32. quæst.7.num.3.* Quæ potestas est ordinaria, ac eis competit ex vi muneris, ac officij, Azor. *part.1.lib.11.cap.18.q.4.* Aragon. 2.2. *quæst. 89. art.6.*

Sylvest. Sotus. Richards angel. Palac. Valent. Lessius. Navar. Lopez. Toletu Sayrus. Suarez. Ioan Bened Tambur. Azor. Aragon.

89. Ex his infero, quòd Abbatissa impropriè, ac indirectè potest dispensare, ac commutare vota suarum monialium, nam eis à superioribus traditur plenissima cura Conventus, & Abbatissa considerata hac, & illa circumstantia, & necessitate, potest iudicare, ac declarare, quòd datur sufficiens materia ad dispensandum, ac commutandum; tunc stante hoc iudicio censetur Prælatus dispensare, ac commutare tale votum, ut ex multorum sententiis dixi *quæst.* 29. circa leges Ecclesiæ, ac regulæ, & Religionis.

QVÆSTIO XXXII.

Abbatissa tenetur in conscientia cogere moniales ad observantiam regularem, delicta punire, & ad indagandam veritatem potest iuramentum adhibere.

SUMMARIUM.

90 *Abbatissa ex suo officio tenetur punire delicta grandis notæ, quæ ad Prælatum spectant.*

91 *Abbatiſſa poteſt dare juramentum ad inquirendum veritatem.*

90. Sanch. Vaſquez. Suarez. Abbatiſſa ex vi, ac injuncto onere ſui officij tenetur moniales compellere ad obſervantiam regularem, ut fatentur omnes; de quo Sanchez *tom.2. in Decalog lib.6. cap.1. num.27.* Vaſquez, 1.2. *diſp.166. cap.4. num.28.* & inde poteſt exceſſus monialium punire; At vero ſi exceſſus fuerit grandis, grandiſque notæ, ad Ordinarium, vel Prælatum regularem recurret Abbatiſſa, ut advertit Suar. *tom.4. de Relig. tract.8. lib.2. cap.9. num.15.*

91. Sanch. Admonet tamen Sanchez *citatus* ex Barboſa, à ſancto Fauſto, ac Ledeſma; quòd ſicut quilibet judex legitime inquirens de delicto obligat ſub peccato mortali ad detegendam veritatem in rebus magni momenti, etiam ſecluſo juramento; ſic & Abbatiſſa inquirens de delicto, non ſolum adhibito juramento, ſed etiam ſuo precepto obligat ſub mortali ad aperiendam veritatem; nam ipſa poteſt punire delictum: ergo & inquirere: *Qui dat finem, dat media ad finem.*

Quæstio XXXIII

Abbatiſſa nec ſibi, nec ſuis Monialibus poteſt eligere confeſſorem.

SUMMARIUM.

62 *Abbatiſſa nec ſibi, nec ſuis monialibus poteſt eligere confeſſorem.*

93 *Si habet juriſdictionem quaſi epiſcopalem, rectori, quem conſtituit, dat Papa juriſdictionem.*

92. Reſolutio negativa eſt certa, quia talis facultas requirit poteſtatem clavium ac juriſdictionem ſpiritualem, quam Abbatiſſa non habet, & inde verè, & propriè non eſt Prælata, ſed tantùm latè, & impropriè, ut communiter tradunt Doctores cum D. Thom. (D. Thom.) *in 4.d.19. quaſt.1. art.1. quaſt.3. ad 4.* Fœmina enim ſaltem jure Canonico incapax eſt talis (Megal.) juriſdictionis; ita Megala *verb. Abbatiſſa, n.10.*

93. Si verò Abbatiſſa habeat juriſdictionem quaſi Epiſcopalem privativè, nempe, ne ejus ſubditi ſubjiciantur Epiſcopo, tunc ex privilegio Pontificis poteſt conſtituere rectorem, (Bellaſius.) verbi gratia, cui ad deſignationem Abbatiſſæ Summus Pontifex dat juriſdictionem; ita Bellaſius *verb. Abbatiſſa, num.16.* ad agenda ea quæ ſunt juris ſpiritualis.

Quæstio XXXIV.

An Abbatiſſa poſſit recipere novitias, & eas ad profeſſionem admittere ſine licentia ſui ſuperirois?

SUMMARIUM.

94 *Abbatiſſa ſine licentia ſuperioris non poteſt recipere novitias.*

93 *Poteſt ſine licentia ſuperioris admittere ad proprofeſſionem.*

Non poteſt Abbatiſſa, ſeu Prioriſſa, etiam de conſenſu monialium, ſine ſuorum Prælatorum licentia recipere novitias, ita habet communis uſus, hoc enim eſt actus veræ juriſdictionis; ſolum ad veros Prælatos pertinens, ita Caſatrubius, Miranda, quos citant, ac ſequuntur Lezana, *tom.1. cap.26. n.17.* Fr. Antonius à ſpiritu Sancto *in director. tom.1. tract.2. diſp.1. num.239.* Cum licentia ſuperioris bene & congruè eas recipit; apud enim prælatum eſt totum regimen conventus, inde refert Suar. *tom.4. de Relig. tract.9. lib.10. cap.11. num.1.* Quod renuente, ac contradicente Abbatiſſa poteſt Prælatus recipere novitiam ad habitum, ac ad profeſſionem admittere. 94. (Caſatrubius. Miranda. Lezana. Fr. Anton. Suarez.)

Et quamvis admittere ad profeſſionem monialium pertineat ad Prælatos, quos jura, ac conſtitutiones Religionum decernunt, tamen ſecundum jus commune Abbatiſſæ abſque licentia ſuperiorum poſſunt in ſuo monaſterio novitias, ſervatis requiſitis, ad profeſſionem admittere; nam acceptatio hæc non eſt actus juriſdictionis, ſed cujuſdam ſuperioritatis pertinentis ad poteſtatem œconomicam ſeu dominativam, quæ poteſt competere etiam fœminæ; ita Hoſtienſis Archidiacon. & alii quos citant, ac ſequuntur Azor. *lib 12. instruct. Moral. cap.5. quaſt.6.* Sanchez *lib.5. in Decalog. cap.4. num. 76.* Fragoſus, *tom.2. lib.13. diſp.14. §.76. num.11.* Quorum rationes addo, ex eo quod Prælatus admiſit novitiam in monaſterio, ſi ipſa recte ſe habeat in novitiatu tacitè dat licentiam ad ejus profeſſionem, non enim poteſt niſi injuſte ac inique eam expellere. 95. (Hoſtienſ. Azor. Sanch. Fragoſ.)

Quæstio XXXV.

An Abbatiſſa habeat liberam adminiſtrationem bonorum temporalium conventus, & an valeat ſuper illos contrahere?

SUMMARIUM.

96 *Abbatiſſa habet liberam adminiſtrationem bonorum Conventus ad contrahendum in rebus minoris momenti, & n.97.*

98 *Contractus factus in rebus magnis ſine conſenſu monialium, ac ſuperioris eſt nullus.*

Abbatiſſa habet liberam, & plenam adminiſtrationem bonorum temporalium conventus, ſicut & Abbas circa bona propria ſui conventus; unde poteſt inſtituere procuratorem, & adminiſtratores illius, ita Panormitan. Cardinal. Navar. Sanchez, quos citat, ac ſequitur Pellizar. *tom.3. Tract.10. c.10. sect.2. num.146.* Tamen ut bene advertit. Tamburin. *tom.4. diſp.32. quaſt.13. num. 3.* Hodie dicta adminiſtratio non videtur abſoluta, & independens, ſed ferè in omnibus monaſteriis habet relationem ad conſenſum, vel capitulum monialium, imo ad Epiſcopum, vel Prælatum regularem, in rebus, ſaltem, majoris momenti. 96. (Pan. Cardin. Navar. Sanch. Pellizar. Tamburin.)

79. Ex dictis patet resolutio ad secundam partem quæstionis, quod Abbatissa possit facere cootractus super bona conventus de coosensu sui capituli, imo & superioris monasterij, quod intelligitur de contractibus majoris momenti, nisi aliud habeat consuetudo, & præscribant Constitutiones Religionis.

98. Sanctor.
Unde iofert Sanctotius *in constit. Minorum, cap.* 51. *stat.* 7. *quæst.* 5. Cootractum factum à monialibus circa bona immobilia, sine coosensu Superioris esse nullum ex defectu debitæ potestatis ad contrahendum, ac alienandum, cum moniales subiiciantur suis superioribus; consentiunt Postel. *verb. Alienatio bonorum, num.*1. *& verb. Moniales, n.*18. Fr. Emanuel. Rodrig. *tom.*1. *quæst.*27. *art.*8. & refert *art.* 5. Quandam concessionem Leoo X. & Gregorij XIII. factam monialibus sancti Dominici, ac sancti Augustini, ut possint bona immobilia permutare, vendere, & alienare, converso pretio in utilitatem Conventus. *De consensu tamen Ministrorum Provincialium, & maioris partis conventus.* Addit Sanctorius, quod ultra consensum Superiorum requiratur expressa licentia Sacr. Congregationis ex Decreto ipsius Congregationis die 7. Septembris 1624. sed hæc declaratio nec ostenditur authcotica, occ est in usu.

Postel. Rodriguez. Lep X. Greg. XIII. Sanctor. S.Congreg.

Quæstio XXXVI.

An Abbatissa, vel Priorissa suis monialibus possit concedere facultatem largiendi, possidendi, ac accipiendi de bonis ad earum usum concessis?

SVMMARIVM.

99 *Abbatissa potest dare talem facultatem.*
100 *Hac facultas ad quantum taxanda.*
101 *Abbatissa potest dare facultatem habendi peculium.*

99. CUm resolutum sit superiori quæstione, Abbatissam, seu Priorissam habere plenam & liberam admioistrationem bonorum sui monasterij ad instar Abbatis; inde apertè sequitur, quòd possit dare facultatem largiendi, possidendi, & accipiendi de bonis ad ipsarum usum concessis, sicut & cæteri Prælati regulares. Ita Corduba, Lopez, Sorbo, Sanchez, Bartholam, Ledesma, quos citant, ac sequuntur Tamburinus *tom.*4. *disp.* 9. *quæst.*3. *num.*9. cum Lezana *tom.*1. *cap.*26. *n.*14.

Corduba. Lopez. Sorbo. Sanchez. Barthol.

500. Quantum ad summam expendendi, multi Doctores apud Azorium *tom.* 2. *lib.* 4. *cap.* 52. *quæst.* 4. dicunt Prælatum posse dare subdito licentiam expeodendi singulis mensibus duos, vel tres aureos, singulisque annis extendunt hanc licentiam ad decem, aut duodecim, aut quindecim aureos; hoc tamen stante communi consuetudine nimis rigorosum est, ideo mihi aptior est sententia Suarij *tom.*3. *de Relig. lib.* 8. *cap.* 15. *num.* 13. Hoc arbitrio prudentis viri, considerata necessitate, ac occasione taxandum est; & addit Pellizar. *to.*3. *tract.*10. *cap.*4. *sect.*1. *num.*67. Quòd facultas accipiendi noo videtur à monialium superioribus restringenda, exinde enim maxime crescunt bona religionis, ac monasterij, hoc autem intelligitur, nisi aliter sit determinatum per constitutiones Religionis.

Ledesma. Tamburin. Lezana Azor. Suar. Pellizar.

101. Ex his etiam sequitur; quod Abbatissa possit dare suis monialibus licentiam habendi peculium, ut superior Religionis dat suis religiosis, Corduba, Rodriguez, Ledesma, & alij quos refert, ac sequitur Fragosus *tom.* 2. *lib.*11. *disputat.*24. § 6. *num.*15. Castro Palaus *tom.*3. *disput.* 3. *pag.* 3. *num.* 5.

Bellarmine Corduba. Rodriguez. Ledesman. Fragos. Castr.Pal.

Quæstio XXXVII.

An & quando Abbatissa possit extraneis concedere facultatem ingrediendi clausuram monasterij, vel ipsa potest ab ea exire?

SVMMARIM

102 *Solus superior potest dare hanc licentiam, Abbatissa verò ex tacita, vel præsumpta licentia Prælati, & n.*103.
104 *Abbatissa exire potest ratione præstandi fidelitatem.*
105 *Monialis energumena ad Ecclesiam ducenda.*

102. DE hac quæstione latiùs dicam infrà, cum de clausura monialium fuerit sermo. Respondeo, quòd Abbatissa, seu Priorissa non potest extraoeis talem facultatem concedere, hoc enim tantùm pertinet ad Superiores conventus, *cap. Periculoso de textu Regular. in* 6. & Coocilium Trident. *sess.* 25. *cap.* 5. *de Regularibus* ubi ait; *Ingredi autem intra septa monasterij, nemini liceat, sine Episcopi, vel Superioris licentia, &c.* & subdit sacrum Concilium, quod hæc licentia non detur, *nisi in casibus necessariis:* Ita communiter Doctores, quos ad longum in magno numero citat, & sequitur Barbosa *in Collectanea ad Concilium citato loco*, & ex Navarro, & Rodriguez dicunt Sanchez *in Decalog. lib.* 6. *cap.* 16. *num.* 22. Campanela *in Divers. iuris Canon. Rubr.* 12. *cap.* 16. *num.* 20. posse superiores monialium generalem licentiam concedere Abbatissis dandi hanc licentiam in casibus frequenter occurrentibus, & necessariis maxime.

C.Pericul. Concilium Tridentin. Barbosa. Navar. Rodriguez. Sanchez. Campanel.

103. At io casu repentino, io quo est periculum in mora, & Prælatus longe abest, tunc Abbatissa ex præsumpta proprij Prælati voluntate, potest ingrediendi facultatem concedere, ita Fr. Emanuel. *tom.* 5. *quæst.* 46. *art.* 2. *in fine*, Campanel. *citatus*, *num.* 20. Fragosus Barbosa, & alij, quos citat, & sequitur Delben. *tom.* 2. *cap.* 19. *dub.* 37. *num.* 17. & ita vidi in usu observari.

Fr. Eman. Campan. Fragos. Barbosa. Delben.

104. Adverte tamen quod Abbatissa, seu Priorissa poterit exire de clausura, quando ratione feudi teoetur præstare fidelitatis iuramentum alicui principi sæculari, si illud per procuratorem præstare non potest, nec princeps vult ad monasterium accedere; hoc cedit in bonum conventus; & sic concessum à Bonifacio

facio

C.Pe.icul. Sanchez. Bonac. Lezana. facio VIII. *in cap. Periculoſo, de ſtatu Regular. in* 6. Ita Sanchez *citatus, numero* 51. Bonacina *de clauſur. quæſt.* 1. *punct.* 5. *num.* 9. Lezana *tom.* 1. *cap.* 26. *num.* 20.

105. Sacr. Con. gregat. Aldan. Monialis energumena extra ſepta monaſterij ad Eccleſiam deferenda, ut à Presbytero ſæculari, vel regulari exorcizetur; ita deciſum à ſacra Congregatione die 20. Septembris refert Aldan. *tit.* 10. *num.* 26. alios multos caſus, & ad text. Concilij adducam infra dum de clauſura monialium fuerit ſermo.

QVÆSTIO XXXVIII.

An & qualiter Abbatiſſa poſſit conferre beneficia Eccleſiaſtica, Clericos, & Capellanos inſtituere?

SVMMARIVM.

106 *Abbatiſſa beneficia curata annexa monaſterio poteſt conferre.*
107 *Penſio in qua quantitate ponenda ſit.*
108 *Abbatiſſa poteſt vicarios ſuſpendere.*

106. Pius V. Abbatiſſa poteſt præſentare Clericos, & conferre beneficia curata ex Conſtitutione Pij V. *Bulla* 47. *in Ordine*; & hoc etiam ex privilegio Pontificio habent multa monaſteria, verbi gratia, in hoc regno Vdivellas, Conceptionis Virginis Iuliæ pacis, dummodo talia beneficia ſint unita, & annexa ſuis monaſteriis, tunc Abbatiſſa de conſenſu ſui Capituli poteſt conferre tale beneficium, non tamen conferendo jus ſpirituale, ac clavium poteſtatem in eo incluſam, ſed inſtituere inſtitutione authorizabili, ut loquuntur in hac materia Fr. Emanuel. *tom.* 1. *quæſt.* 17. *artic.* 12.

Fr. Eman. Miranda. Tambur. Suarez. Miranda *de Monialibus quæſt.* 6. *art.* 5. Tambur. *diſp.* 35. *quæſt.* 12. *num.* 1. *tom.* 3. à quibus non diſſentit Suarez *tom.* 3. *de Relig. tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 14. Monens, quod vel tunc Abbatiſſa præſentat Clericum Epiſcopo, & Epiſcopus ei confert juriſdictionem, vel Abbatiſſa abſolutè ipſum Clericum deſignat, ac præſentat, & tunc ſtante tali electione jus ſpirituale, etiam ad audiendas confeſſiones conferetur à Papa, & in hoc ſenſu Abbatiſſa poteſt dare poſſeſſionem beneficij, quia talis actus non eſt juris ſpiritualis, & idem dicendum eſt etiam de capellanis quoad eorum collationem.

107. Pius V. Pius V. in ſua citata Bulla *ad exequendum ſub die* 15. *Novembr.* 1567. determinat portionem redituum annuorum aſſignandam Vicario, ſive perpetuo, ſive amovibili ab Abbatiſſa præſentato ad beneficia monaſterio unita, non debere excedere 100. aureos, nec minus 40. & idem ibi ſtatuitur quoad Patriarchas, Archiepiſcopos, Epiſcopos erga vicarios, ſeu beneficiatos ab eis præſentatos, hoc tamen non eſt in uſu, ſed praxi.

108. Ex dictis benè ſequitur, quod poteſt Abbatiſſa vicarios, ſeu capellanos ſuſpendere ab officio, & beneficio, & ſubtrahere præbendas, & præcipere, ne celebrent in ſuis Eccleſiis, vel in pœnam, vel donec ſatisfecerint, & in tali caſu propriè non exercet juriſdictionem ſpiritualem, ſed ad eius voluntatem ipſemet Papa aufert juriſdictionem ſpiritualem. Ita Henriquez, Veiga, & alij, quos citat, ac ſequitur Fragoſus *tom.* 2. *lib.* 11. *diſp.* 24. §. 6. *num.* 1. & Pellizar. *tom.* 3. *tract.* 10. *cap.* 10. *ſect.* 2. *num.* 131. Fr. Anton. à Spiritu Sancto *in director. tom.* 1. *tract.* 2. *diſp.* 1. *ſect.* 5. *n.* 261. Henriquez. Veiga. Fragoſ. Pellizar. Fr. Anton.

QVÆSTIO XXXIX.

An Abbatiſſa poſſit impedire ſubditæ moniali ne utatur licentia ſibi à Prælato data?

SVMMARIVM.

109 *Ex juſta cauſa poteſt impedire talem licentiam, minimè verò ſine illa.*

Si intervenit juſta cauſa, bene poteſt Abbatiſſa ſuſpendere gratiam factam à Prælato; ſecus ſi non datur juſta cauſa. Ita colligitur ex Sanch. *lib.* 6. *moralium, cap.* 3. *num.* 9. Corduba *in Regula Sancti Franciſci, cap.* 10. *q.* 2. *part.* 6. ac Peytino *de reſtitut.* 5. *quæſt.* 1. *cap.* 8. §. 6. & patet, quia in priori caſu remiſſio, ac coarctatio non cenſetur fieri abſque conſenſu concedentis, ſaltem tacito, ac interpretativo: in poſteriori verò procedit licentia ut legitima. Reg. 17. num. 6. *Indultum à iure beneficium, non eſt alicui auferendum.* 109. Sanchez. Corduba. Peytin. Regal. iur.

RESOLUTIO III.

Abortus, ſeu Aborſus.

QVÆSTIO PRIMA.

Quid ſit aborſus, & quam grande crimen?

Aborsus ſeu abortus eſt intempeſtiva ejectio fœtus immaturi ex utero matris. Hoc autem fieri poteſt vel ante fœtus animationem, vel poſt. Qui ejicit immaturè fœtum animatum rigide punitur tam à jure civili, quam Canonico, pœnis homicidarum, & præter peccatum mortale incidit in excommunicationem & irregularitatem. 1. Ius Civile. Ius Canonicum.

Qui vero ejicit fœtum nondum animatum, licet non committat homicidium, tamen gravi ſcelere, ac peccato mortali ſe obſtringit; tamen à jure civili reus hujus criminis punitur exilio; amiſſione partis bonorum, ſi perſona ſit bonæ, ac honeſtæ conditionis; ſi vero ſit inferioris, ac humilioris damnatur ad metallum, *l. Si quis aliquid*, §. *Qui abortionis, ff. de pœnis.* 2. L. Si quis.

Quæstio II.

Proponitur constitutio rigorosa Sixti V, contra procurantes aborsum.

3. Sixtus V. SIxtus V. *in constitutione* 87. *edita anno*. 1588. Quæ incipit : *Effrænatam*, determinat §. 1. ut ij qui per se, vel interpositas personas abortum fœtus animati procuraverint percussionibus, venenis, medicamentis, oneribus, aliove quocumque modo, teneantur pœnis omnibus iure divino, canonico, & civili statutis contra veros homicidas. §. 2. 3. & 4. Decernit eos incurrere irregularitatem, unde nec promoveri possint, nec si iam promoti sint, ministrare, sed eo ipso omni privilegio clericali, officio; & beneficio esse privatos, quæ sic vacatura reserventur Papæ, atque inhabiles in futurum sint, esto delictum fuerit occultum, & qui foro Ecclesiastico sunt subjecti, degradati tradantur sæculari foro capitali pœna puniendi.

4. § 5. Similibus pœnis vult subiacere eos, qui sterilitatis potiones, ac venena propinaverint mulieribus, aut quominus fœtus concipiant impedimentum præstiterint, consuluerint, ac auxiliati fuerint : nec non & mulieres, quæ ea scienter sumpserint, & §. 6. Ut detur in hoc crimine puniendo inter iudices præventio contra quoscumque, & testes iure inhabiles suo arbitratu recipiant, & pœnis afficiant reos.

5. § 7. & 8. Eos omnes tam principales, quam socios, consociosve talis criminis, necnon opem; consilium, aut favorem dantes subiicit excommunicationi, quam ipso facto incurrant; & à qua nequeant absolvi (nisi in mortis articulo) nec etiam in Iubilæis, aut vigore Concilij Trident. nisi à Romano Pontifice, & similiter ab irregularitate hac de causa contracta, & ab eo tantùm urgentissimis de causis dispensari possit. Hæc est summa prædictæ constitutionis.

Quæstio III.

Ponitur moderatio Gregorij XIV. ad prædictam constitutionem.

GRegorius XIV. *in sua constitutione* 8.
6. Greg. XIV. *edita anno* 1591. quæ incipit : *Sede Apostolica* : Moderavit prædictam Bullam Sixti V. sui antecessoris. Unde §. 2. determinat, si fœtus animatus fuerit, tam ad eos, qui hactenus deliquerant, quam qui in futuro delinquent, ut à peccato, & excommunicatione possit quilibet Presbyter tam sæcularis; quam regularis ad confessiones audiendas, & ad hos casus specialiter per ordinarium loci deputatus, in foro tamen conscientiæ, absolvere.

7. §. verò 3. subdit : Quòd si fœtus animatus non fuerit, pœnas abortum procurantium & exhibentium mulieribus, & suscipientium venena sterilitatis, aut quocumque modo dantium auxilium, & consilium, reducit ad terminos iuris communis, sacrorum Canonum, & Concilij Trid. tam quoad præterita, quam quoad futura, §. 4. Cætera verò omnia, quæ in Bulla Sixti V. continentur, vult in suo robore manere. Quæ omnia latiùs per sequentes quæstiones sunt explicanda.

Quæstio IV.

Quando Proles animatur anima rationali.

SUMMARIUM.

8 *Opinio Lessij & aliquorum.*
9 *Communis & recepta sententia.*
10 *In dubio reputandus est fœtus masculus.*

AD incurrendas pœnas contentas in constitutionibus Apostolicis, maximè præ oculis habendum est : an fœtus sit animatus? de tempore autem quo fœtus animatur res est dubia. Hyppocrates medicorum princeps, *lib. de natura fœtus, n.* 10. quem sequuntur Lessius *lib.* 2. *cap.* 9. *dub.* 10. *num.* 63. Cornelius *in Pentat. ad cap.* 12. *Levitici*, ad illa verba : *Sin autem fœmina pepererit*, Mazuchel. *de casibus reservatis, disp.* 1. *cap.* 3. *num.* 5. Portel. *in responsionibus, tom.* 1. 3. *part. casu* 12. *num.* 1. dicunt, quòd in masculis corpus anima informatur lõgissimè die trigesima, fœminæ verò corpus longissimè informatur anima die quadragesima secunda. Et ratione id persuadetur, quia corpos masculi & fœminæ sunt eiusdem speciei, quæ causa ergo poterit intercedere, ut anima fœminæ in duplo tardius infundatur, quam anima masculi : unde Portel citatus, secundam sententiam referendam appellat fabulam. 8. Hyppocr. Lessius. Cornel. Mazuch. Pottel.

Tamen communior sententia hodie est cum Aristotele *lib.* 7. *de animalibus, cap.* 3. Mares animari die quadragesimo à conceptu, fœminas verò die octogesimo, & aliquando nonagesimo. Ita Marchinus, Molina, Megala, Coriolanus. Quaranta, quos citant, ac sequuntur Layman *lib.* 5. *tract.* 3. *part.* 3. *cap.* 4. *n.* 2. Trullench. *in Decalog. tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 1. *dub.* 4. *n.* 2. Et hoc intelligitur regulariter, quia ex caliditate, vel frigiditate matris, hoc citiùs, vel tardiùs aliquando contingit. 9. Aristot. Marchin. Molin. Megala. Coriolan. Quarant. Layman. Trulench.

In hac sententia est Naldus *in summa verb. Abortus, num.* 2. ubi ait, Abortum post quadraginta dies in masculo, in fœmina autem post octoginta animatum esse anima rationali, tradunt omnes; In dubio autem, idest, sitne masculus, an fœmina, tunc censetur esse masculus, & sic animatus anima rationali; & ita servat sacra pœnitentiaria, ita ille, quod etiam docent Machadus *de perfect. Confessor. tom* 1. *lib.* 2. *part.* 3. *tract.* 17. *docum.* 8. *num.* 2. Bordon. *tom.* 1. *Regul. Resol.* 45. *quæst.* 2. *n.* 2. Diana tom. 1. *tract.* 5. *Resol.* 7. Hæc sententia mihi videtur in praxi sequenda, ex eo quod citati Auctores testantur, quod sacra pœnitentiaria Romana ita observat. 10. Naldus. Machad. Bordon. Diana.

Quæstio V.

An procurans aborsum ante animationem incidat in censuras : & an aliquando hoc sit licitum ?

SVMMARIVM

11 *Cooperans ad aborsum fœtus inanimati, non incidit in excommunicationem, vel irregularitatem.*

12 *Qui ad talem aborsum cooperantur, peccant mortaliter, tamen propriè non sunt homicidæ.*

13 *Pro conservanda vita matris potest permitti aborsus fœtus inanimati.*

11. ATtenta Bulla Sixti V. affirmativa est responsio; At hodie stante Bulla Gregorij XIV. negativa sententia est tenenda; & est communis; nam licet illas pœnas Sixtus V. imposuisset; tamen Gregorius XIV. in sua moderativa bulla §.3. omnino absolvit & reduxit ad terminos iuris communis, ac Concilij Trident. Ac proinde mulier prægnans sumens potionem, vel adhibens aliquod remedium ad abortum fœtus inanimati, vel conficiens talem potionem, dans auxilium, cooperans vel consulens, non incurrit excommunicationem, nec irregularitatem, quia hoc non est impositum à iure communi, nec à Tridentino; ita Toletus *in summa lib.1.cap. 76. num. 16.* Portellus *in dub. Regul. verb. Aborsus, num* 3. Villalobos *in summa, tom.2.tract.12. diff. 14.num.* 3. Machadus *de perfect. Confess. tom.2. lib.2. part.3. tract.* 17. *docum.9. num.1. & 2.*

Sixtus V. Greg XIV. Toletus. Portell. Villalobos. Machad.

12. Qui omnes docent, quòd talia facientes, cooperantes, consilium, aut auxilium dantes, graviter peccabunt mortaliter, quia ex industria, ac opere impediunt semen infusum, ac fœtum à suo debito, ac connaturali fine, qui est generatio humana; ita præter Auctores citatos cum Azor. Sanchez *lib. 9. de matrim. disp.20.num.2.* propriè tamen non erit homicida, sed quasi homicida, quia non interficit hominem, cum fœtus adhuc non sit animatus: desumitur *ex cap. Si aliquis, ex cap. Sicut ex literarum de homicidio simul, cum cap.Quòd verò, 32.quæst.2.* ut advertunt Lessius *lib.2.cap. 9. dub.*10. Layman *lib. 3. de iustitia, tract.3.part.3.cap.4.quæst.2.*

Azor. Sanchez. C.Si aliquis. C. Sicut. C. Quòd verò. Lessius. Layman.

13. Si autem certum reputetur, fœtum non esse animatum, tamen iudicio medicorum, si in lucem prodeat, matri mortem allaturus, aut de vita matris sit magnum periculum, tunc abortus sine peccato potest permitti; nam in tali casu ius naturale conservandi matris vitam præponderat bono prolis futuræ; nam fœtus est pars, seu aliquid matris, & bonum totius anteponendum bono partis. Ita citatus Sanchez *num.9.* Layman. citatus, §.*Secundò si certum sit*, Lessius *lib.2 cap 9. dub.*10. *num* 6. Bonacina *citand. num.*3. M. Lezana *verb. Abortus,num.4. ad finem.* Qui etiam advertit, quòd abortus est casus reservab lis a Prælatis Regularibus respectu suorum subditorum, ut infra dicemus ex Clemente VIII. imò de facto est reservatus in multis provinciis ab earum Conciliis provincialibus, ut observat Bonacina *de restitut,disput.2.q.ultima, sect.1. punct.7. num.6.*

Sanch. Layman. Lessius. Lezana. Bonacina.

Quæstio VI.

An liceat procurare abortum fœtus non animati ad evitandum periculum vitæ, vel infamiæ alicuius puellæ prægnantis ?

SUMMARIUM.

14 *Casus est si puellæ mors, vel infamia, non potest impediri nisi aborsu.*

15 *Sententia negans.*

16 *Sententia asserens esse licitum, ac illius fundamentum, & num.17.*

18 *Secunda sententia valdè probabilis, & secura in praxi.*

CAsus est si fœmina nobilis, aut monialis peccaverit cum viro, & si ipsa gravida appareat, timetur mors, infamia, scandalum, & nulla alia via potest impediri mors, infamia, scandalum: An tunc licitum sit procurare, consulere, cooperari ad abortum fœtus inanimati ? 14.

Negativam sententiam tenent Tannerus, Sanchez, Sylvius Fincllius, Azorius, Zanardus, Bellochius Filliucius, quos citat ac sequitur Diana *3.part.tract. 9. Resol* 11. In hac sententia est Basseus *verb. Abortus, num.*1. Qui omnes dicunt nullo modo licere, & contrariam sententiam esse improbabilem docet Candidus *tom.2. disquisit.1.art.1.* Quia hoc est agere contra ordinem naturæ ad impediendam conceptionem fœtus: *Et non sunt facienda mala, ut veniant bona*, Rom.3.n.9. 15.

Tanner. Sanch. Sylvius. Finell. Azor. Zanard. Belloch. Filliuc. Diana. Basseus. Candidus. Rom.3.

Tamen contrariam sententiam in proposito casu, hoc esse licitum, tenent Torreblanca *de Mag. lib.2. cap.43. num.*10. Leo Zambellus *in repertorio morali, verb. Medicus,n.*11. Bordon. *in Regular. Resol. 45. quæst.4. num.4. in fine.* Et eam probabilem dicunt, & tenent M. Lezana *tom.3. verb. Aborsus,num 5.in fine*, Trulench. *in Decalog.tom 2.lib.5 cap.1. dub.*4. *num.*1. & Diana *part.6.tract.8. Resol.*37. Testatur, quòd vir doctissimus Societatis Iesu, consultus in hoc, dixerit, pro tuenda vita, ac honore puellæ prægnantis, licitum esse procurare aborsum fœtus inanimati. 16.

Torrebl. Zambel. Bordon. Lezana. Trulench. Diana.

Probatur quia ut ex multorum sententia dixi superiori *quæstione num.* 13. quando aliud non suppetat remedium pro salute infirmæ matris, potest qui licite procurare aborsum, si fœtus nondum est animatus: ergo etiam hoc facere licitum erit pro tuenda vita, ac honore matris; & hoc præcipue, quando fœmina est nobilis, vel monialis, quia illud maxime cadit in dedecus familiæ, domus, monasterij, ac Religionis; quæ magis videntur ponderare, quam conservatio vitæ fœtus nondum animati. 17.

Hæc secunda sententia mihi videtur valde probabilis, & tuta in praxi, quia cum habeat pro se graves Doctores, & sufficiens fundamentum, negari non potest, quod sit probabilis. 18.

Qvæ

Quæstio VII.

An procurantes, & intendentes, cooperantes, & consulentes aborsum fœtus animati sint excommunicati, ac irregulares?

SUMMARIUM.

19 *Tribus modis potest hoc impedimentum procurari.*

20 *Prima sententia defendit matrem.*

21 *Mater & cæteri cooperantes comprehenduntur, & n.22.*

23 *Quando maritus uxorem verberat sine intentione non incidit in censuras.*

19. TRibus modis potest hæc procuratio contingere. Primo quidem, ut fœtus conceptus, non tamen animatus ejiciatur; de quo egi superiori quæstione. Secundò: procurando ut fœtus animatus abigatur: de quo nunc est dicendum. Tertiò: impediendo ne fœmina concipiat, ut si antea, vel postea fiat aliquod remedium, ut sterilis fiat.

20. Naldus. Avila. Alphons. Ad quæstionem præsentem Naldus *verb. Aborsus, num.* 1. Avila *de censuris, part.* 1. *cap.* 5. *disput.* 3. *dub.* 12. *conclus.* 2. §. *quinimò* Quod etiam tenet Alphonsus Leon *de censuris, Recollect.* 7 *num.* 34. qui dicunt, quod mulier prægnans, procurans proprium aborsum, non incurrit in pœnas impositas à Sixto V. contra procurantes aborsum, quia non colligitur ex aliquo verbo Constitutionis, quod talis mulier prægnans comprehendatur.

21. Sixtus V. Tamen opposita sententia simpliciter est vera & tenenda: nam Sixtus V. subiicit excommunicationi, ac pœnis in sua Constitutione §.7. & 8. *Omnes tam principales, quam socios, conscios talis criminis, nec non opem, consilium, ac favorem dantes*: nam mulier propinans potionem, maximè in tali crimine, est principalis & multam, & magnam opem dat; & valdè conscia est ipsius criminis; & inde maximè in censuris, ac pœnis prædictæ constitutionis comprehenditur. Ita Dicastillus *de iustitia, lib* 2. *tract.* 1. *disp.* 10. *dub.* 14. *n.* 179. Filliucius *tom.* 1. *tract* 14. *cap* 6. *num.* 4. Bonacina *de censuris, tom.* 3. *disp.* 1. *quest.* 2. *punct.* 20. *num.* 12. & 15. & alij apud ipsos, & est communis. Dicastill. Filliuc. Bonacina.

22. Qui etiam cum communi sententia docent, quod omnes procurantes aborsum, sive per se, sive per alios, aut cooperantes ore, consilio, auxilio, aliave ratione adiuvantes, incidunt in excommunicationem, ac irregularitatem à Sixto V. latam cuiusque gradus, ordinis, vel conditionis existant, tam laici, quam clerici sæculares, aut regulares cuiusque ordinis, imò etiam mulieres sæculares, vel professæ, omnes isti in Bulla exprimuntur.

23. An verò quando maritus graviter uxorem verberat, & inde illa, vel tunsionibus oppressa, vel timore agitata, passa est aborsum, an incurrat in pœnas Constitutionis Sixti V. ac illius censuras? Aliqui affirmant; distinctione tamen utendum; quod tunc in censuras incidit maritus, si uxorem verberat ea intentione, ut abortus sequatur, Verbum enim in Constitutione positum: *Procurare* significat studiosè, & ex industria quærere. Ita Diana *part.* 7. *tract.* 5. *Resolut.* 30. §. *Hinc licet*: si verò absque tali intentione in nullam pœnam incidit. Diana.

Sylveira Opuscula

Quæstio VIII.

An applicans fœminæ remedia sterilitatis incurrat in censuras?

SUMMARIUM.

24 *Applicans remedia sterilitatis non incidit in censuras.*

25 *Peccat tamen graviter, ac mortaliter.*

26 *An liceat procurare sterilitatem si mulier timet periculum mortis in partu: affirmant aliqui, & n.27.*

28 *Negativa sententia vera, & n.29.*

QVia in Constitutionibus tam Sixti, quam Gregorij agitur de dante remedium ad sterilitatem fœminæ: nam Sixtus V. tali crimini magnas pœnas, ac censuras imposuit, quas tamen Gregorius XIV. absolvit, & ad terminos iuris communis reduxit, & ideò dans remedium, seu potionem fœminæ ne concipiat, sed ut sterilis fiat, aut ipsa fœmina illud conficiens, aut accipiens, non incurrunt in excommunicationem, ac alias pœnas Sixti V. quia tales pœnæ non sunt præscriptæ in iure. Ita Sanchez *lib.* 9. *de matrimonio, disp.* 10 *num* 9. Caietan. Petrus Ledesma, Tabiena, & alij quos citant, ac sequuntur Maruchell. *tract. de casibus reservat. disp.* 1. *cap* 3. *diff.* 4. *n.* 24. Machadus *tom.* 1. *lib.* 2. *part.* 2. *art.* 17. *n* 2. 24. Sanchez. Caietan. Ledesma. Tabiena. Maruchel. Machadus.

Tamen talia agentes, vel potione, vel in ipso concubitu emittendo semen extra debitum vas, vel alio quocunque modo intendendo mulieris sterilitatem, vel impediendo generationem, grave peccatum committunt; operantur enim contra intentionem naturæ: nam semen & copula instituta sunt à natura ad prolis conceptionem, ac generationem. Ita præter Auctores citatos tenent Candidus *tom.* 1 *disquisit. moral. disquisit.* 1. *art.* 2. M. Lezana *verb. Aborsus, n.* 5. 25. Candidus. Lezana.

Dubitatur tamen, quod si probabiliter timeatur magnum periculum vitæ matris in partu, vel quia mulier est nimis arcta, vel quia valdè difficilis est in partu, & illius angustias ferre non potest: an liceat uti aliquo remedio ad sterilitatem, & ad impediendam generationem; 26.

Affirmativam sententiam tenent Torreblanca *in practica iuris spiritualis, lib.* 12. *c.* 13. *num.* 31. & 36. in qua sententia etiam est Tannerus *tom.* 3. *disp.* 4. *q.* 8. *dub.* 4. *n* 9. quia ut vidimus *suprà q.* 6. aliquando licitum est procurare abortum fœtus non animati ad conservandam vitam, & honorem matris, ergo etiam licitum erit procurare sterilitatem ad conservandam vitam matris. 27. Torrebl. Tanner.

Contraria sententia est omnino vera, quod 28.

scilicet,

Sanchez. Navar. Turrianus Sylveſt. Rodrig. Filliuc.

ſcilicet, nulla iuſta cauſa dari poteſt ad procurandam ſterilitatem uxoris. Ita Sanchez *tom. 3 de matrimonio, lib.9. diſp.* 20. *num* 2. *&* 8. *&* 20. Navarrus *in Manuali, cap.* 16. *num.* 35. Turrianus 2.2. *diſp.* 26. *dub.* 2. *num.* 45. Sylvius 2.2. *quæſt.* 64 *art.* 7. *quæritur* 4. *concl.* 3. Rodrig. *in ſumma, cap.* 15. *n.* 1. Filliucius *tom.* 1. *tract.* 29. *c.* 7. *num.* 101. nam tale remedium ſterilitatis eſt contra naturam, ac naturalem finem generationis, ad quem intrinſecè ordinatur ſemen & copula.

29. Sanchez. Filliuc.

Ad argumentum oppoſitum Reſpondetur Sanchez & Filliucio, eſſe diſparem rationem in utroque caſu, quia quando expellitur fœtus ad tuendam vitam matris, fœtus aggreditur matrem, & periculum eſt præſentaneum, & actualiter inſtat cum tumore uteri; at in caſu præſenti ad ſterilitatem, fœtus non aggreditur matrem, & periculum eſt diſtans, & cauſæ phyſicæ multas habent mutationes, ac varietates.

Quæstio IX.

Procurans aborſum, in dubio an fœtus ſit animatus, an cenſendus ſit irregularis?

Summarium.

30 *Irregularitas hic intelligitur per reſpectum ad ordines, non vero ad alias pœnas.*

31 *Prima ſententia admittit talem irregularitatem.*

32 *Secunda cum ſuo fundamento valdè probabiliter negat, & n.* 33.

30 Facta ſufficienti diligentia, & ſecuto abortu, dubitatur an fœtus eſſet animatus, vel non: Tota quæſtio eſt: an intendens, & procurans ſit irregularis, quæ irregularitas ſolum intelligitur de privatione quoad ſuſcipiendos ordines, & in illis ſuſceptis adminiſtrandis; has enim privationes intrinſecè includit irregularitas; ſecus verò quoad illas pœnas, quæ a Iudice imponi ſolent pro contracta irregularitate, qualis eſt privatio beneficiorum & ſimilia: nam pœna ordinaria ſtatuta delicto, non eſt imponenda delicto dubio. Ita Sanchez, Suarius, Saytus, Salas, Barboſa, quos citat, ac ſequitur Fagundez *in Decalog tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 10. *n.* 15.

Sanchez. Vaſquez. Suar. Saytus. Salas. Barboſa. Fagundez.

31. Tota difficultas eſt: an in tali dubio de fœtu animato quis cenſendus ſit irregularis? Prima opinio & communis affirmat, eam tenet Merolla, Saytus, Sotus, & alij, quot citant, ac ſequuntur Avila *de cenſur. part.* 7. *diſp.* 2. *dub.* 1. *concl.* 1. Sanch. *in Decalog tom lib.* 1. *c.* 40. *num.* 43. Molina *tom.* 3. *de iuſtit. tract.* 3. *diſp.* 27. *num.* 4. Barboſa *de poteſtate Epiſcopi, part.* 3. *allegat.* 51. *n.* 141. Megala *in prompt. tom.* 1. *verb. Aborſus, n.* 3. & alij, quia in dubiis tutior pars eſt eligenda, *cap. Ad audientiam, cap. Significaſti,* 2. *&* 2. *de homicidio*: & quia in dubio homicidij quis ſe debet reputare irregularem, ut tradunt iura: hic autem eſt dubium de homicidio; ergo cenſendus eſt irregularis.

Merolla. Saytus. Sotus. Avila. Bonacina. Molina. Barboſa. Megala. C. Ad audientiam.

Secunda ſententia, & mihi valdè probabilis, negat talem irregularitatem. Ita Ioannes Præpoſitus inſignis Theologus Societatis I E S V *ad* 3. *part. quæſt.* 5 *de irregularitate, dubio* 8. *n.* 58. Emmanuel de Moura *de Enſalm. & Incant. ſect* 3. *c.* 1. *n.* 27. Gomez. *de delictis. c.* 3. *Rubr. de homicidio, n.* 3. *in fine.* Bajardus *in Addit ad Iulium Clarum, q.* 68. *n.* 8. Brulius *in relect. de caſibus reſervatis, dub.* 11. *ſect.* 3. *num.* 86. Machadus *de Perfecto Confeſſ tom.* 1. *lib.* 2. *p.* 3. *tract.* 17. *docum.* 10. *n.* 3. Pellizar. *tom.* 2. *tract.* 7. *cap.* 5. *n.* 25. 32.

Ioan. Præp. Moura. Gomez. Bajardus. Brulius. Machadus. Pellizar.

Fundamentum eſt: quia nulla eſt ratio ob quam debeat ſe homo reputare irregularem, non ratione dubij, quia facta bona diligentia, adhuc dubium perſeverat. Et inde non ſe debet homo privare à ſua libertate, ac poſſeſſione, quod non ſit factus irregularis, nec ratione illius regulæ, quod *in dubio homicidij quis habendus ſit irregularis*: ut iura decernunt, quæ non comprehendunt hunc caſum noſtrum, quia in primo, dubium non eſt de ſubiecto, quia conſtat eſſe mortuum, vel probabiliter, ut tale habetur; ſed tantùm de actione pluribus concurrentibus, quæ erat ſufficiens ad mortem inferendam: at in noſtro caſu dubium eſt de conditione ſubiecti, an eſſet vivum, vel non; & etiam eſt dubium de ipſa actione generativa, cum penitus ignoretur tempus formationis fœtus; & ideo hæc ſententia eſt valdè probabilis, & tuta in conſcientia. 33.

Quæstio X.

An aliquando liceat conſulere abortum; & agitur de eo, qui revocat conſilium datum.

Summarium.

34 *Prima ſententia tenet non eſſe licitum tale conſilium.*

35 *Secunda affirmat, licitum eſſe.*

36 *E duobus malis minus eſt eligendum.*

37 *De eo, qui revocat conſilium, & n.* 38.

Caſus eſt: Mulier prægnans firmo, & reſoluto animo ad evitandam infamiam vult ſe ipſam occidere; licitum erit tunc ei perſuadere: mulier noli te occidere, ſed potius fac, & intende abortum tui fœtus. Negat Candidus *tom.* 1. *diſquiſit.* 1. *art.* 2. *dub.* 2. *n* 5. Vbi affirmat non eſſe dandū conſiliū ad minus malum. 34. Candidus.

Tamen affirmativa ſententia tenenda eſt cum Maruchello *tractatu de caſibus reſervatis, diſp.* 2. *cap.* 3. *quæſt.* 3. *diffic.* 1. *num.* 63 quia tunc avertendo ab occiſione, & intendendo abortum, non eſt inducere ad malum ſimpliciter, ſed ad electionem minoris mali, quod eſt bonum; ſuadere, nempe, minus malum ad evitandum maius. 35. Maruchel.

In hac ſententia eſt Cardinalis de Lugo *tom.* 1. *de iuſt. diſp.* 19. *ſect.* 2. *§.* 2. *n.* 43. ubi ait: Hæc quæſtio ſupponit aliam: an volenti facere gravius peccatum, liceat conſulere minus? in qua quæſtione multi abſolutè negant id licere. 36. Lugo.

Anton. Gabriel. Sylvestr. Caietan. Conrad. Covar. Sanchez. Ut Anton. Gabriel, Sylvester, Caietan. Contadus, Covat. quos citat Sanchez *lib. 7. de matrim. disput. 11. num. 14.* Alij tamen communiter, quos idem Sanchez refert, & sequitur *n.16.* dicunt, cum debitis circunstantiis, id licitum esse, & ratio est, quia consilium illud non est, absolutum, sed conditionatum explicitè, vel implicitè, scilicet, si unum ex his facturus es, fac hoc minus, & non illud gravius; quod quidem verissimè, & rationabiliter: quia è duobus malis minus est eligendum. Ita Cardinalis Lugo.

37. Quia de consulente hîc agitur, Obiter quaeres: an qui dedit consilium de abortu faciendo foetus animati, si non potest dimovere foeminam à consilio dato, an incurrat censuram, ac irregularitatem? Affirmant Navarrus, & alij, quos citant, ac sequuntur Cardin. Lugo *de just. tom. 1. disp. 19 sect. 2. §. 2. n. 39.* M. Cornejo *3. part. tract. 5. disp. 1. dub. 2. q. 2. num. 5.* quia illud consilium, quamvis sit revocatum semper movet, & influit, haec sententia est probabilis. Navar. Lugo. M. Cornejo.

38. Villalob. Diana. Tamen mihi maxime videtur probabilis sententia Villalobos *tom. 1. tract. 21. diff. 20. n. 8.* & Diana *part. 4. tract. 2. resol. 10.* & aliorum negantium: nam si is fecit quod potuit, neque consilium influit physicè, sicut vêtus, vel aqua respectu ignis, nec enim, qui dedit consilium tenetur impedire physicè, sed satis est, ut impediat moraliter suasionibus, precibus, quae si non juvant non imputabitur consiliario quia fecit in se quantum potuit.

Quaestio XI.

Utrum procurantes aborsum effectu non secuto, vel qui de eo dubitant, sint excommunicati?

SUMMARIUM.

39 *Prima sententia affirmat.*
40 *Negativa sententia est tenenda.*
41 *Casus Episcopalis intelligendus secuto effectu.*
42 *Procurans abortum, dubitans de effectu, non censendus irregularis.*
43 *Dans consilium, potest stare dicto personae fide dignae.*

39. Bellochius. Primo inquiro: An incidant in excommunicationem procurantes abortum animati ope, auxilio, consilio, cum tamen effectus non sit secutus? Affirmant Bellochius *de casibus reservatis, parte secunda, quaestione 8. n. 69.* & Zechius *de casibus reservatis, casu 9.* quia iste fecit in se quantum erat ad abortum, & quia etiam in reservatione Episcoporum comprehenduntur procurantes abortum, etiam non secuto effectu. Zecchius.

40. Bonacina. Naldus. Machadus. At simpliciter negativa sententia tenenda est, quam docent Bonacina *tomo tertio, disputat. 2. quaestione 2. punct. 10. num. 6.* Naldus *in summa; verb. Abortus, numero 5.* Machadus *tom. 1. de Perfecto Confess. part. 3. tract. 17.* & probatur, quia Sixtus V. in sua Bulla ad incidendum in excommunicationem requirit effectum secutum, ut constat ex illis verbis: *Re ipsa abortus secutus fuerit.*

Sylveira Opuscula.

Deinde etiam valde mihi probabile est, quòd procurantes abortum non animati non incurrunt in casum Episcopalem, si non sequatur effectus, quia reservatio comprehendit actum externum cum effectu. Ita ex Finellio, Maruchell. *de casibus reservat. disp. 2. c. 3. q. 2. n. 7.* nam verba legis semper accipienda sunt cum effectu secuto, quem legislator punire intendit, ut docent Navarrus *consil. 60. de sent. excommunic.* Novarius *tom. 2. tit. de Abortu, n. 22.* 41. Finellius. Maruchell. Novar.

Secundo quaero: quid si quis procuraverit abortum, sed dubitat de effectu subsecuto? Non debet censeri irregularis, quia in dubio melior est conditio possidentis suam libertatem, à qua se non debet reputari privatum, & quia in dubio non proceditur contra quempiam ad poenas, nisi constet de corpore delicti: quod habet locum tam in foro externo, quam interno; ut tenent Sanchez *lib. 1. in Decalog. cap. 10. n. 44.* Navar. *consil. 47. de homicidio.* Barbosa *de potestate Episcopi, allegat. 139.* 42. Sanchez. Navar. Barbosa. Navarius.

Deinde adverte, quod si ego dedi consilium ad perpetrandum aborsum, bene possum stare dicto personae fide dignae, cui datum est consilium, si dicat se non fuisse ab eo motam: de quo latius videndus est Fagundez *in Decalog. tom. 1. lib. 2. cap. 10. n. 16. 17. & 18.* 43. Fagundez.

Quaestio XII.

An qui approbat abortum jam factum incidat in poenas Sixi V.

SUMMAAIUM.

44 *Qui approbat aborsum jam factum non est irregularis, sed peccat mortaliter.*
45 *Qui approbat aborsum antequam fieret est irregularis.*
46 *Quid si mulier inscia de potione, post illam sumptam gaudeat.*
47 *Mulier postea sciens medicamentum ad abortum, & non impediens, non incidit in poenas.*
48 *Pater non impediens abortum adultera non incidit.*

Si quis approbavit abortum jam factum, etiam suo nomine, non est irregularis, quamvis foetus esset animatus, licèt peccaverit mortaliter, sicut qui complacet de gravi crimine, non tamen incidit in irregularitatem, aut alias poenas; illae enim solum sunt appositae pro illo, qui cooperatus est abortui. Iste autem nullo modo cooperatus est. Ita Pottel. *in Additionibus ad dubia regul. verb. Abortus, num. 3.* M. Lezana *verb. Abortus, n. 17.* Zambellus *in repertorio morali, verb. Abortus, n. 1.* 44. Pottel. M. Lezana. Zambell.

Qui omnes addunt, oppositum dicendum de eo, qui approbavit abortum antequam fieret, aut dum fieret, quia jam reputatur causa moralis illius tali approbatione; & idem dicendum etiam de illo, qui dixit foeminae antequam foetus esset animatus, quod procuraret abortum illius; ipsa verò id fecit, postquam animatus erat, quod intellige juxta Superius dicta, si hoc factum fuit ipso sciente, nec repugnante, nec revocante consilium. 45.

46. Maruchel. Flotus. Vnde dicunt Maruchel. *tract.de casib. reserv. disp.*5 *c.*3. *q.*3.*n.*4. Flotus *p.*1. *casu,de Procurantibus abortum,n.*14. *vers.*13. Quod in casum reservatum non incidit mulier, cui insciæ; & ignotanti amasius medicatum, & potiones præbuerit, ut abortus sequeretur, etiamsi post sumptionem potionis rem illi amasius aperiret, & ipsa de facto gauderet, illúdque ratum haberet; tunc non est dicenda procurasse, proindéque tantum mortaliter peccasse.

47. Diana. Addit vero Diana *part.* 7. *tract.* 5. *resolut.* 14. quod idem dicendum, si mulier postquam fuisset monita de procuratione abortus illam nollet impedire cum posset per aliam potionem; adhuc enim non diceretur incidere in casum, cum non diceretur abortum procurare, sed tantum illum permittere.

48. Naldus. Portel. Lezana. Ex quibus etiam multi deducunt, quod Pater non impediens abortum adulteræ non incidit in pœnas Bullæ Sixti V. quamvis Naldus *in summa verb. Abortus,num.*6. Portel *eodem verbo,n.*14.& Lezana *num.*18 teneant esse irregulatem, quia Pater tenetur ex justitia servare vitam filii; & quamvis hæc sententia sit probabilis; tamen opposita est satis probabilis, quia tunc Pater solum est causa moralis, non impediens, non vero positiva influens, in iure autem nisi exprimatur, non infertur irregularitas, nisi contra positivè homicidas: ut contra percussorem Clerici, non verò contra non impedientes. Ita ex Vasquez Hurtado *disp.* 2. *de irregularitate,diff.*9 *num.*34. Vasquez. Hurtadus.

Quæstio XIII.

An ex ignorantia, vel metu, seu casuali eventu quis excusetur ex secuto effectu?

SUMMARIUM.

49 *Excusantur procurantes abortum cum ignorantia iuris, vel facti.*

50 *Ex metu cadente in virum constantem excusantur.*

51 *Ex abortu casuali excusantur.*

49. Bonacin. Trullench. Maruchel. AD primum excusantur procurantes abortum cum ignorantia juris, vel facti, & quamvis hæc ignorantia non sit probabilis, sed vincibilis, crassa, supina, vel etiam affectata, modo non sit conjuncta cum ingenti temeritate. Ita Bonacina *tom.*3. *disp.*2. *q.*2. *puncto* 10. *num.*10. Trullenchus *in Decalog.tom.*1.*lib.*1.*c.*3. *dub.*9 §.5. *num.*21.& ratio est, quia Pontifex in Bulla ponit particulam: *scienter*, quæ quamlibet ignorantiam excludit, modo cum ingenti temeritate conjuncta non sit; tunc enim ex temeritate ignorantia latissimam culpam includit, dolo, ac malitiæ æquiparantem, ut advertit Maruchel. *tract. de casib. reserv.disp.*1. *q.*4.§.10. *num.*133.

50. Ad secundum, dixi superiori quæstione, quod mulier prægnans sumens potionem, vel alio modo procurans abortum incidat in excommunicationem Bullæ Sixti V. excusatur tamen per metum cadentem in constantem virum, sumens ipsam potionem, ex qua abortus sequatur, quia ex eo quod coacta agit id, ex quo sequitur abortus, non dicitur studiosè quærere, ut fœtus abigatur. Ita cum Maruch. Diana *p.*7 *tract.*5.*resol.*7.§.*Notandum.* Maruchel. Diana.

Ad tertium, ex casuali abortu excusatur quilibet ab excommunicatione. Casualis abortus dicitur, quem quis facit non ex intentione, & animo abortiendi, sed alio fine, etiam malo, vel odio, ut ex morte succederet in hæreditate, sive bonis, seu ut evitaretur infamia, id patet ex Bulla Sixti V. ubi facit mentionem de abortu voluntario, ut data opera, ac proinde non de casuali. Ita Florus, Graffis, Lupus, quos citant, ac sequuntur Bordon. *de Regular. tom.* 1. *Resolut.* 45. *quæst.* 3. *num.* 3. Maruchel. *tract.de casibus reservat. disputat.*2.*cap.*3.*q.*3. Ex quo resolvuntur multi casus. Non incidunt in excommunicationem Medicus, verbi gratiâ, qui bona fide, ac animo dat medicamenta ad abortum, vel qui ad sanitatem dat medicamenta mulieri prægnanti, vel qui animo explendi libidinem cum muliere prægnante rem habet multa agitatione, ex quibus sequatur abortus. 51. Florus. Graffis. Lupus. Bordon. Maruchel.

Quæstio XIV.

Circa mulierem prægnantem infirmam, multi casus resolvuntur.

SUMMARIUM.

52 *Ad vitam matris si fœtus non est animatus licitus est abortus.*

53 *Si medicamenta directè tendunt in salutem matris, & per accidens in mortem fœtus licita sunt.*

54 *Si de vita matris, & fœtus nulla est spes, licet sumere medicamentum cum periculo fœtus.*

55 *An si medicamenta æqualiter tendunt in salutem matris, & in mortem fœtus licita sint, & n.*56.

57 *At vero si speratur, quod fœtus vivus baptizetur, remedium illius mortiferum non est licitum.*

PRimò: si fœtus non est animatus, & eius expulsio unicum est remedium ad vitam matris, licet, etiam ex intentione, sumere illud medicamentum, ad fœtum expellendum, quia plus ponderat vita præsens matris, quam vita futuræ prolis. Ita Naldus *in summa, verbo Abortus, num.* 3. Homobonus *de casib. reservat. p.* 3. *cap.* 67. Trullenchus *in Decalog.tom.*5.*lib.*5.*cap.*1.*dub.*4.*n.*1. contra Lessium Bonacinam, & alios. 52. Naldus. Homobon. Trullench.

53. At vero si post fœtus animationem medicamenta, vel pharmaca, directè tendunt in sanitatem matris, licet per accidens sequendus sit abortus, mulier sumens talem potionem non incidit in pœnas, quia mulier ex lege naturali habet jus ad conservandam propriam vitam per media ad talem finem, sicut prægnans currendo potest fugere à fera, licet ex cursu detur periculum ad abortum. Ita Lugo *de iustitia, tomo secundo disputat.* 50. *section.* 5. Layman. *libro terio, tract.* 3. *part.* 3. *cap.*4. *num.* 4. Dicastillius *de iustitia,lib.*5 *tract. disp.*10. Lugo. Layman. Dicastil.

Lezana *disp.* 10. *dub.* 13. *num.* 166. M. Lezana. *verb. Aborsus*, *num.* 12.

54. At vero si de vita matris, & fœtus omnino sit desperatum, cum in magno periculo uterque versentur, tunc non solum licitum, sed Sanchez. etiam debitum erit medici secundum Sanchez *lib.* 3. *de matrim lib.* 9. *disp.* 20. *num.* 19. & 20 applicare medicinas matri æquè primò directas ad ipsius salutem, ac ad fœtus abortum, quia in tali eventu melius est anceps auxilium experiri, quam omnino spe destitutam sinere infirmam perire: quam sententiam ipse Sanchez docet in in casu dubii.

55. At vero si medicamenta directè, & æqualiter tendunt in salutem matris, ac abortum, Corduba. Lopez. Rodrig. Veiga. Lezana. seu mortem fœtus, an licita sint? negant Corduba, Lopez, Rodriguez, Veiga apud Sanchez citatum & M. Lezana *verb. Abortus*, *n.* 12. quia nunquam licet per se, & directè intendere mortem innocentis.

56. Ioan. de la Cruz. Villalobos. Trullench. Diana. Tamen opposita sententia mihi videtur vera, quam docent Ioan. de la Cruz *in direct. p.* 1. *precept.* 5. *q.* 1. *dub.* 7. *concl.* 3. & 4. Villalob *tom.* 2. *tract.* 12. *dub.* 1, *n.* 4. Trullench *in Decalog. tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 1. *dub.* 4. *num.* 3. Diana *p.* 7. *tr.* 5. *resol.* 36. Cum non sit aliud remedium ad vitam matris, talis medicina licita est, quia mater potius habet jus ad suam vitam conservandam, quàm habet fœtus, cum hic à matre pendeat, & non Sanchez. è contra; deinde quia ut ait Sanchez *citat. disp.* 20. *n.* 17. quod rarissimum est, & moraliter impossibile, quod moriente matre fœtus sit vivus: nam matris morbo laborantis lethali corrupti humores, alimentum quo puer nutriendus est, ita inficiunt, ut penè miraculum sit, matre pereunte, fœtum incolumem evadere.

57. Si vero detur casus, quod valde rarum sit, quo certò credatur, non adhibito tali medicamento, etiamsi moriatur mater fœtum vivum in lucem edendum, & baptizandum, non potest adhiberi, etiam stante periculo mortis; ordo enim charitatis postulat, ut vita spiritualis fœtus animati præferatur vitæ corporali ipsius matris. Ita Layman. *lib.* 3. *tract.* 3. *p.* 3 Layman. Lezana. Diana. *cap.* 4. *n.* 4. M. Lezana *citatus*, *num.* 12. Diana *p.* 7. *tract.* 5. *resol.* 37.

QUÆSTIO XV.

Quis possit absolvere ab excommunicatione incursa propter abortum?

SUMMARIUM.

58 *In foro interiori Confessor ad id deputatus potest absolvere.*

59 *Quis sit Confessor ad id specialiter approbatus, & num 60.*

61 *Habentes iurisdictionem quasi Episcopalem possunt.*

62 *Virtute Iubilæi potest absolvi.*

58. IN terminis Bullæ Sixti V. solus Papa poterat absolvere, eam tamen postea moderavit Gregorius XIV. & ideò in foro interno quilibet confessarius; *Approbatus ab Ordinario ad id specialiter deputatus*, à dicta excommunicatione potest absolvere: At in foro exteriori, *Sylveira Opuscula.* ac contentioso pro absolutione obtinenda, recurrendum est ad summum Pontificem, cui est reservata; hoc patet ex Bulla Gregorij XIV. ait enim, quod *Confessarius ad id deputatus ab Ordinario loci plenam & liberam in foro conscientia tantum, absolvendi habeat facultatem*: ergo non in foro externo.

Quilibet Confessarius non sufficit, sed requiritur ad id specialiter deputatus: Quæres 59. tamen quisnam dicatur Confessarius specialiter ad id deputatus? Bonac. *tom.* 3. *disput.* 2. *q.* 2. Bonacina. Machadus. *punct.* 10 *n.* 16. & Machad *de Perfecto Confessario*, *tom.* 1 *lib.* 2 *part.* 3. *tract.* 17. *docum.* 9 *numero* 5. Dicunt intelligi Confessarium, qui habeat facultatem absolvendi ab omnibus censuris, & excommunicationibus Episcopo reservatis: nam in huiusmodi facultate hic etiam casus comprehendi videntur; & hæc sententia est probabilis.

Tamen cum Gregorius XIV. ad absolvendum hunc casum dicat, quod possit absolvere 60. Confessarius *approbatus ab Ordinario ad id specialiter deputatus.* Unde videtur, quod non sufficit communis, & generalis facultas absolvendi à reservatis censuris, sed requiritur specialis, ac particularis facultas ad hunc casum; hæc videtur magis conforme ad mentem Pontificis; & hæc sententia mihi videtur probabilior, & eam tenent Maruchel. *de casib. reservat.* Maruchel. *disp.* 2 *c.* 3. *q.* 1. *n.* 2. Novar. *in sum. Bullar. to.* 2. *tit. de* Novar. *Abortu*, *n.* 13. Trullench *in Decalog. tom.* 2. *lib.* 5. Trullench. *c.* 1. *dub.* 4. *n* 8. M Lezana *verb Abortu*, *n.* 7. Lezana.

Ex his sequitur, quod Prælati habentes iu- 61. risdictionem quasi Episcopalem, possint suos subditos ab huiusmodi casibus, ac censuris absolvere. Rodrig. *to.* 2. *q.* 33. *art.* 4. Coriolanus *de* Rodrig. Coriolan. *casib resferv. tit. de Abortu*, *n.* 10.

An in facultate Iubilæi absolvendi à casi- 62. bus, & censuris reservatis, includatur absolutio abortus, dubitabis? Negat Lavorius *de Iubil. parte secund. cap* 26. *num.* 23. nisi specialiter specificetur; at contraria sententia est omnino vera; quia Gregorius XIV. fecit potestatem cuicunque Ordinario loci ad hunc casum absolvendum; atqui omnes casus Episcopales censentur concessi in Iubilæo; Ergo illius virtute possunt absolvi, Ita cum Rodrig. Rodriguez. Quatanta, Gavanto tenet Diana *part.* 7. *tract.* 5. Quarantia. Gavant. *resol.* 19. sicut etiam virtute Bullæ Cruciatæ, Diana. ut observant omnes cum Diana *part.* 5. *tract.* 9. Lavorius. *resolut.* 40.

QUÆSTIO. XVI.

An Confessores regulares possint absolvere sæculares ab excommunicatione contracta ex abortu?

SUMMARIUM.

63 *Possunt si sint ad id specialiter deputati à suis Prælatis.*

64 *Videtur sublata potestas absolvendi à casibus Episcopalibus.*

65 *Religiosi possunt absolvere.*

AFfirmativam sententiam tenent Portel. 63. *verb. Abortu*, *num.* 3. sicut & Villalobos Portel. Villalobos.

tom.2.tract.12. difficult.14. num.4. Ita tamen ut talis confessor non solùm sit approbatus à suo Generali, vel Provinciali, sed etiam specialiter deputatus ad hunc casum absolvendum, Peyrinos tom.1. Privilegior. Minorum in Constit. Iulij II. num. 65. credit posse confessarios Regulares virtute suorum privilegiorum; quia iste casus jam non est Papalis, sed Episcopalis; Confessarij autem Regulares habent auctoritatem absolvendi ab omnibus casibus, à quibus absolvere possunt Episcopi. Peyrinos.

64. Lezana. Tamen obiicit M. Lezana *proximè citatus*; ex decreto Sacræ Congregationis Episcoporum, & Regularium sub Urbano VIII. & nunc iterum sub Alexandro VII. quòd nullatenus possunt Confessarij regulares, quorumcunque privilegiorum virtute absolvere ab ullo ex casibus ordinario reservatis, & cum iste casus sit ordinariis reservatus, ab illo non possunt Religiosi absolvere.

65. Ut ergo dicamus quòd religiosi possint ab hac excommunicatione absolvere, alia via incedendum, nempe, hic casus nec comprehenditur in Bulla Cœnæ, neque in decreto Clementis VIII. reservantis quinque casus, ut infra dicam cum de reservatis fuerit sermo, nec ab ipsis Episcopis particulariter reservatus est; sed tantum ex jure concessa est facultas Episcopis absolvendi ab eo: Atqui Religiosi ex privilegio Pauli III. concesso Religiosis Societatis Jesu, & per communicationem Religiosis aliorum ordinum habent absolvere ab omnibus casibus, à quibus jure communi Episcopi possunt absolvere: ergo etiam ab hoc casu. Ita Pellizar. *tom. 2. tract. 8. cap. 3. num.*97. Castro Palaus *de censur. disput. 3. punct.* 34. §. 23. *num.* 19. Pellizar. Castr. Pal.

Quæstio XVII.

Quisnam possit dispensare in irregularitate contracta ex abortu? Agitur de Episcopis, ac Prælatis Religionum.

Summarium.

66 *Episcopi non possunt dispensare in hac irregularitate.*
67 *Prelati Regulares possunt dispensare super hanc irregularitatem.*
68 *Quæ potestas habetur ex Bulla Pauli III.*
69 *Ad hoc nihil officit Bulla Sixti, & num. 70.*
71 *Hanc auctoritatem possunt Prælati regulares confessori subdito communicare.*
72 *An hæc potestas non solum sit pro foro interno, sed etiam externo.*

66. Novar. AD primum; an Episcopi possint dispensare in hac irregularitate? Affirmat Novarius *in summa Bullarum, tom.2. tit. de Abortu, num.*21. sed contraria sententia est communis & recepta; Quia irregularitas abortus oritur ex homicidio voluntario, & ad illam non se extendit auctoritas Episcopi; ut patet ex Concilio Tridentino, *sess.* 24. *de reformat.* Vbi expressè dicitur quòd liceat Episcopis dispensare in omni irregularitate, ac suspensione, Triden. quæ provenit ex delicto occulto, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, de quo latè Alphonsus de Leone *de censur. relect. num.* 58. Alphons. de Leon.

Ad secundum dicendum, quod Prælati Regulares vi suorum privilegiorum possint dispensare cum suis subditis in irregularitate contracta ex abortu fœtus animati. Portel. *verb. Abortus, num.*10. §. *Hoc non obstante*, & *part.3. Respons. casu* 13. *num.* 3. Villalobos *part.* 2. *tract.*12. *diff.* 14. *num.*6. Bordon. *tom.*1. *Resol.* 13. *quæst.*5. *num.* 19. Pellizarius, *tom.*2. *tract.* 9 *cap.*3. *sect.*4. *num.*144. Miranda *part.*2. *quæst.*8. *art.*10. Diana *part.*7. *tract.*5. *Resol.* 21. Portel. Villalobos. Bordon. Pellizar. Miranda. Diana.

67. Fundamentum hujus conclusionis latiùs explicabo cum de dispensationibus fuerit sermo. Auctores Antiqui, ut Cassarrubius, Corduba, Sorbo, ex privilegio Martini V. & cum sit vivæ vocis oraculum evanuit; alii illud apponunt ex privilegio Pij V. pro ordine Cassinensi, sed per hoc tantum potest dispensari irregularitas contracta ante ingressum Ordinis; ideo validum fundamentum sumendum est ex bulla Pauli III. concessa Benedictinis Vallisoletanis, ut prima die Quadragesimæ; hoc est feria secunda post Dominicam primam Quadragesimæ; Vt eorum Prælati: *Cum eis super quibusvis irregularitatibus per eos pro tempore, quavis occasione, vel causa contractis dispensare valeant*: Cum nullam excipiat: ergo etiam supra hanc ex abortu animato. Cassarrub. Corduba. Sorbo. Pauli III. Bulla.

69. Dices: Sixtus V. in sua Constitutione revocavit omnia privilegia concessa regularibus ad dispensandum supra hanc irregularitatem; & Gregorius XIV. super hoc nullam fecit moderationem, sed Constitutio Sixti quoad hoc permansit in suo robore: ergo non est abrogata.

70. Respondetur, quod postea Clemens VIII. confirmavit omnia privilegia Minorum ex certa scientia, quæ confirmatio juxta infra dicenda revalidat privilegia, etiam revocata ab antecessoribus, & consequenter etiam revalidavit privilegia dictis Minoribus tam directe ipsorum ordini concessa, quam per participationem, & consequenter revalidavit privilegium concessum ad dispensandum super hanc irregularitatem. Ita Portel. Villalobos, Pellizar. citati. Portel. Villalobos. Pellizar.

71. Qui etiam monent, quod Prælati regulares cum habeant hanc facultatem ex privilegio summi Principis possunt eam delegare, & communicare uni confessori subdito, ut dispenset in foro conscientiæ cum delinquente; ita Portel. *num.* 12. Portel.

72. Quæres; an hæc facultas dispensandi in hac irregularitate sit tantùm in foro interno, vel etiam externo? Bordon. citata *Resolut.* 13. *num.*19. §. *Tertium*, Fr. Anton ab Spirit. sanct. *tom.*1. *tract.*2. *disp.*1. *sect.*2. *num.*77. tenent etiam in crimine absoluto notorio: Veiga, quem refert, ac sequitur Bauny. *tom.*2. *tract.*11. *q.*58. *lit. E.* In crimine notorio apud fratres, occulto erga sæculares, Hieron. Rodrig. *Resolut.*4. *n.* 15. Corduba *in summa quæst.* 34. Ait quòd tunc securius est recurrere ad Papam; at Miranda *tom.* 2. *quæst* 8. *art.* 10. *concl.*1. ait, quòd non potest dispensari, quando delictum est notorium; ita ut in judicio probari possit, & Bordon. Fr. Anton. ab Spiritu sancto. Veiga. Bauny. Hieron. Rodrig. Corduba. Miranda.

in

in hac sententia quiescit Portel. quæ videtur securior & probabilior.

Quæstio XVIII.

An Prælati Regulares possint habilitare ad officia suos subditos regulares qui procurarunt abortum.

SUMMARIUM.

73 *Resolutio affirmativa est communis.*
74 *Si in visitatione est præsens Religiosus est absolutus.*

73. Portel. Villalobos. Zambellus. Communis est responsio affirmativa; ita Portel. *in dub. verb. Abortus, num.* 10. §. *Majus argumentum*, *ad finem*, Villalobos *in summa tom.* 1. *tract.* 12. *diffic.* 14 *num.* 7. Zambellus *in repertorio Morali verb. Abortus, num.* 3. Tum quia inhabilitas imposita a Sixto V. non est reservata; tum etiam, quia ex privilegio concesso ministris infirmorum in Italia per Gregorium XIV. post Sixtum V. possunt Prælati habilitare suos subditos, & absergere ab omni inhabilitate. Ut refert Capucin. *verb. Absolutio ordinaria quo ad fratres, fol.* 27. §. *Gregor. XIV.* Capucin.

74. Portel. Addit Portel. *citatus, n.* 11. Quòd si aliquis Religiosus innodatus fuerit aliqua hujusmodi irregularitate; vel inhabilitate à quibus illus Prælatus potest dispensare, si inquam, talis Religiosus præsens fuerit in capitulo visitationis, verbi gratia, Provincialis, in quo Prælatus in generali dicit: *Absolvo vos ab omni censura, & dispenso vobiscum in omni irregularitate, & habilito vos ad omnia.* Si ille qui præsens fuerit, sit itterius aliquo ex his tribus, manet absolutus à censura, irregularitate, & inhabilitate; nam talis absolutio datur ab habente potestatem, & sortitur suum effectum. Ita in terminis Navarrus *in summa Latina, cap.* 26. *num.* 13. & addit Zambellus *citatus*; quòd militat etiam si religiosus pro tempore visitationis crediderit se tali dispensatione, absolutione, ac habilitatione non indigere, & postea agnoscat se illa indigere, manet absolutus, quia absolutio peccati tollit inhabilitatem præexistentem.

RESOLUTIO IV.

Absolutio secundum se.

Longa est tractatio de Absolutione à peccatis reservatis, ac censuris reservatis, de quibus agam, cum de Confessore, ac Censuris fuerit sermo; sicut etiam de hæresi, ac aliis criminibus, cum de unoquoque fuerit sermo; nunc tractamus de Absolutione secundum se.

Quæstio Prima.

Utrum Absolutio sacramentalis proferenda sit semper verbis.

SUMMARIUM.

1 *Absolutio à peccatis facienda est verbis; non sic vero, quæ est a censuris.*

Absolutio sacramentalis juxta sacra Concilia generalia, facienda est verbis in quo distinguitur ab absolutione à censuris; nam absolutio sacramentalis, cum sit pars sacramenti; quod est signum sensibile; debet esse sensibilis humano modo, ac proinde per verba; At vero absolutio à censuris, cum sit actus jurisdictionis, juxta Jus potest fieri per signa, vel scripta. D. Thomas 3. *part. quæst.* 84. *art.* 3. ibi expositores Suar. *de Censur. disp.* 7. *sect.* 9. An vero summus Pontifex possit solo animo, ac mente absolvere? forte si de Censuris fuerit sermo dicam. 1. D. Thom. Suar.

Quæstio II.

An in extrema necessitate sacerdos mutus signis, & nutibus possit ministrare Sacramentum?

SUMMARIUM.

2 *Prima sententia affirmat.*
3 *Pugnat pro illa Pontius cum suis fundamentis.*
4 *Negat secunda sententia.*

Dubitabis: An si detur casus, quod adest unus tantum sacerdos mutus, vel elinguis, an possit in articulo mortis moribundum absolvere animo, ac mente externis signis adhibitis? Affirmat Nicolaus Isambert. *in* 3. *part.* 3. *disp.* 8. *art.* 3. *num.* 8. Martinon. *disput.* 52. *de Pœnit. sect.* 1. *num.* 1. & 6. Quia ingens pietas Christi debuit providere remedium pro tam ingenti necessitate; & quia non semper sacramenta requirunt verba, ut patet in matrimonio celebrato à muto, cujus consensus satis exprimitur per signa externa; de quo latè Sanchez, *lib.* 2. *de Matrim. disp.* 21. *num.* 1. & 2. 2. Isambert. Martinon. Sanchez.

Inde Joannes Pontius *in cursu Theologico disp.* 46. *Quæst.* 2. *conclus.* 1. *num.* 9. ait, quod in tali casu, in extremo vitæ periculo licitum erit confiteri cum tali sacerdote muto, vel ab eo recipere absolutionem scripto, vel nutibus, & in necessitate melius est adhibere Sacramentum dubium, quam nullum Sacramentum; & inde multi dicunt, quod in extrema necessitate sub conditione potest dari baptismus in aqua rosacea, cum non sit alia. 3. Pontius.

His non obstantibus contraria sententia est vera, & etiam inter Theologos tenenda est; ut testantur Cardinal. Lugo *de Eucharist. disp.* 13. Lugo.

Granad. *disp 13. sect. 1. num. 2.* Granadus *3. part. Contr. 7. tract. 1. disp. 6 sect. 1. num. 1.* & nititur hæc sententia in modo loquendi Conciliorum; Ex Concil. Florent. Florentino in Decreto Eugenij IV. ubi dicitur, quod Sacramenta perficiuntur verbis, & assignans formam hujus sacramenti ait: *quod sunt verba absolutionis. Ego te absolvo.* Similiter Concil. Trident. Tridentinum *sess. 14. cap. 3.* ait; *quod forma posita est in illis verbis ministri. Ego te absolvo.* Ac proinde juxta doctrinam Conciliorum ex Christi institutione, forma hujus sacramenti consistit in illis verbis: *Ego te absolvo.*

5. Trident. Nam ut ait Concilium Tridentinum *citato loco cap. 6.* verba illa proferuntur per modum judicij modo humano in persona Christi, qui in ultimo judicio proferet verbis sententiam: *Venite benedicti*: ac proinde sine illis verbis Sacramentum non est dubium, sed certò invalidum; in matrimonio autem requiritur expressio consensus, qui sufficienter declaratur per nutus & signa.

Quæstio III.

De forma absolutionis in Sacramento Pœnitentiæ.

SUMMARIUM.

6 *Forma per modum indicativi, ac etiam imperativi est valida.*
7 *Mutare formam consuetam, est mortale.*
8 *Si sacerdos dicat: nos absolvimus vos: valida est forma, sed illicita.*
9 *Si plures sacerdotes audientes proferant formam valide absolvunt.*
10 *Hæc verba: ego te absolvo, solum sufficiunt.*
11 *Hæc verba: absolvo à peccatis tuis: sufficiunt.*

6. Loquimur de forma Sacramentali, non vero censuratum: forma consueta Ecclesiæ in Sacramento pœnitentiæ, est per modum indicativi: *Ego te absolvo à peccatis tuis*: Si vero utatur modo imperativo: *Absolvaris, vel absolvatur Petrus*: valida erit, nam ut ex Scotus. Vasquez. Suar. Scoto docent Vasquez *3. part. tom 4. quæst. 84. art. 3. dub. 3.* Suar. *tom. 4. ad 3. part. disp. 19 sect. 1.* Forma absolutionis est sufficiens, quoties significat actum judicialem & sententiam decisivam.

7. Hurtadus. Quale autem peccatum sit, si confessarius tali forma imperativi utatur? Hurtadus *disp. 5. de Pœnitent. diffic. 3.* ait esse veniale; At tu dic esse mortale, cum sit facere mutationem in re gravissima, utpote in forma Sacramentorum; modus enim absolvendi ordinarius ex consuetudine graviter obligat, nec potest occurrere justa causa ad illum mutandum.

8. Si confessarius relicta communi forma: *Ego te absolvo*: dicat, *nos absolvimus vos*: utens plurali ad majorem auctoritatem, ut faciunt Reges & Episcopi, valide absolvit, & sufficienter exprimitur forma absolutionis, peccat tamen mortaliter, cum omittat consue- Granadus. tam formam Ecclesiæ. Ita Granadus *in 3. part. controvers. 7. tract. 1. disp. 6. sect. 4. num. 30.*

Si vero detur casus, quod plures sacerdotes audiant confessionem unius pœnitentis v. g. moribundi, qui bene, ac sufficienter est dispositus, valide omnes proferentes formam absolvunt, quia forma tunc prolata est à legitimo ministro super materiam debitam, & non est major ratio, cur una absolutio habeat effectum, quam alia: ita Card. Lugo *de Pœnitent. disp. 13. sect. 7. num. 160.* Diana *part. 11. tract. 8. Resol. 46.* 9. Lugo. Diana.

Hæc verba: *Absolvo te*: nullo alio addito sufficiunt ad validitatem Sacramenti: ea enim verba sunt essentialia formæ alicuius Sacramenti, quæ proprium eius effectum determinatè significant, prout conjunguntur debitæ materiæ, sed ita se habent illa verba, ita docet D. Thomas *3. part. quæst 84. art. 3.* & pro hac sententia quadraginta tres Theologos refert Diana *part 11 tract. 6. Resol. 11.* 10. D. Thom. Diana.

Tamen si sacerdos dicat tantum: *absolvo*: non est sufficiens forma, nam quamvis illa particula, *ego*, bene includatur in verbo *Absolvo*, tamen ponenda est illa particula *te*: quia sententia iudicis debet ferri determinatè circa reum, qui exprimitur per particulam *te*. Tamen si confessarius dicat: *Absolvo à peccatis tuis*: videtur sufficiens forma; nam in particula illa *à tuis*: includitur, & implicite continetur pronomen *te*. Ita Card Lugo *de Pœnitent. disput. 17. sect 1 num. 24,* Leandrus *de Sacram. tom. 1 tract 5. disput. 2. quæst. 4.* At si ponitur particula *te* non sunt de substantia Sacramenti sequentia verba *à peccatis tuis.* 11. Lugo. Leandr.

Quæstio IV.

Quàm utile sit in verbis formæ ponere clausulam, quidquid boni feceris; *& de instanti in quo producunt gratiam?*

SUMMARIUM.

12 *Illâ clausulâ excusantur confessores, si parvas imponunt pœnitentias, & n. 13.*
14 *Prima opinio agnoscit productionem gratiæ in illis verbis*, à peccatis tuis.
15 *Producitur gratia in fine verborum* absolvo te.

Post peccatorum absolutionem, communiter apponitur illa clausula: *Quidquid boni feceris, & mali sustinueris*: Quæ valde sancte, ac utiliter addunt ex more Ecclesiæ; illâ enim excusantur confessores, si parvas imponant pœnitentias: quia homines ut plurimum aliqua bona; faciunt, & mala plura sustinent: quæ sic applicata rationem habent satisfactionis. Ita Beja *in Resp. part. 3. casu 1.* Reginaldus *in praxi to. 1. lib. 7. cap. 3. sect. 1. n. 26.* Fillincius *tom. 1 tract 8. cap 2. n. 47.* 12. Beja. Reginald. Fillincius.

Ex quo Homobonus *in exam part. 1. tract 5. cap. 15. q. 9.* ait Admoneant Doctores confessarium, ut pœnitentiæ adjungere debeat hanc clausulam, quod intelligitur, nisi pœnitentia sit præservativa, quia bona opera facienda non veniunt ad præservationem peccatorum 13. Homobo

rum sed ad evitandas illorum occasiones.

14. De instanti in quo præfata verba absolutionis producunt gratiam dubitabis. Joannes Præpositus 3. *part. quæst.* 6. *de forma Sacram. Pœnit. dub.* 1. *num* 6. ait, quod gratia producitur in fine illorum verborum: *a peccatis tuis*: quia ibi completur sensus formæ legitimus, & verus, & in hac sententia est Vasquez *tom.* 4. *ad* 3 *p q.* 84 *art.* 3. *dub.* 4. Præposit. Vasquez.

15. Tamen dicendum est cum Suar. *tom.* 4. *ad* 3. *part disp.* 19 *sect.* 1. *n.* 20. Card. Lugo *de Sacram. Pœnit. disput* 13. *sect.* 1. §. 1. *n.* 34. Quod quando proferuntur illa verba: *a peccatis tuis*: jam effectus gratiæ est productus in intrinseco instanti illorum verborum: *absolvo te*: quia in his supposita materia peccatorum, præfata verba faciunt integrum, & perfectum, sensum, verba autem quæ sequuntur, solum inserviunt ad id magis declarandum, ac exprimendum. Deinde illa verba: *absolvo te*: sufficiunt ad formam Sacramenti: ergo in eorum terminatione producitur gratia. Suar. Lugo.

QUÆSTIO V.

Utrum sit valida absolutio sub conditione de præsenti, præterito vel futuro?

SUMMARIUM.

16 *Absolutio sub conditione de præsenti, vel præterito est valida.*
17 *Conditio de præsenti, quæ non potest cognosci, reddit invalidum Sacramentum*
18 *Absolutio data sub conditione de futuro, est illicita, & invalida.*
19 *Si vero conditio sit de futuro certo, juxta aliquos est valida.*

16. Absolutio sive à peccatis, sive à censuris, valide dari potest sub conditione de præsenti, vel præterito, ut si dicatur: *absolvo te, si indiges*: vel, *si dispositus es*: Tales conditiones actum non suspendunt, & absolutiones sub illis impensæ æquivalent absolutis; sine causa rationabili illicitè ponuntur, habentur enim tanquam impertinentes, & irreverenter positæ, rationabiliter autem adhibentur, vel quando confessarius dubitat de materia, vel an absolutio fuerit data, ut si dicat, *si materiam habes ego te absolvo*, vel *si non es absolutus absolvo te*. Ita Vasquez *de Pœnitent quæst.* 84. *art.* 3 *dub.* 5. Reginaldus *lib.* 8. *num.* 6. Sic etiam in absolutione à censuris ex usu Ecclesiæ dicitur: *Si teneris aliquo vinculo excommunicationis*: vel, *si in aliquam excommunicationem incurristi absolvo te.* Vasquez. Reginald.

17. At vero si ponatur conditio de præsenti, vel præterito, quæ nullo modo moraliter cognosci potest, nec à sacerdote absolvente, nec à pœnitente confitente, tunc Sacramentum est nullum, ut si dicatur: *ego te absolvo, si modo Turca dormit*, vel *si Lusitani heri pugnarunt in India*: Absolutio data enim talibus conditionibus videtur impertinens, nec est verisimile, quod Deus instituerit pro forma Sacramenti formam veluti ridiculam, præterea forma Sacramenti talis esse debet ex natura sua, ut cognoscatur moraliter à pœnitente, ac sacerdote valide collatam fuisse; modo pœnitens sit bene dispositus; & ex hac de causa valeat accedere ad Eucharistiam. Ita Diana *p.* 11 *tr* 4. *Resol.* 18 §. *existimo.* Diana.

18. Absolutio Sacramentalis à peccatis, data sub conditione de futuro non solum est illicita, sed etiam omnino invalida. Fundamentum est: quia, vel illa absolutio valet quando datur, vel quando adimpletur conditio; non primum, cum absolvens non intendat, quod tunc habeat effectum; intentio enim ministri necessaria est ad Sacramenti effectum; non secundum, quia tunc non adest materia, & forma, quia jam præcesserunt. Ita ex Vasquez, Reginaldo, ac aliis M. Lezana *verb. absolutio, num.* 11. At vero absolutio à censuris sub conditione de futuro: Ut *si restitueris*, vel *satisfeceris*, valida est de quo alibi dicam. Vasquez. Reginald. Lezana.

19. At verò si conditio ponatur de futuro certo, & infallibili, tunc Hiquæus existimat, quod non impedit validitatem Sacramenti, ut si dicatur: *Absolvo te si Antichristus sit futurus*, idem valet, ac ita, *absolvo te*, cum verum sit, quod Antichristus sit futurus, & hæc conditio non suspendit effectum quantum ad cognitionem Ecclesiæ, pœnitentis, ac sacerdotis, quia certa fide credunt Antichristum futurum, & habetur pro cognitione de præsenti. Ita Diana citatus. Hiquæus.

QUÆSTIO VI.

An si quis in forma Absolutionis, ac aliorum Sacramentorum mutet verba retinendo legitimum sensum, peccet mortaliter?

SUMMARIUM.

20 *Prima opinio negat peccare mortaliter.*
21 *Secunda & verior affirmat esse mortale.*

20. Præsens quæstio: si, exempli gratia, pro his verbis: *Ego absolvo te a peccatis tuis*: dicat sacerdos: *ego tibi peccata tua remitto, condono*, vel *remittuntur tibi peccata tua* vel *Sacramentum absolutionis tibi impendo*: non esse peccatum mortale tenent Sotus *in* 4. *dispu.* 14. *quæst.* 1. *art.* 3. *in fine* & Valentia *tom.* 4. *disp.* 7. *quæst.* 2. *punct.* 3. Sotus. Valentia.

21. Existimo tamen esse peccatum mortale, eò quod modus ordinarius absolvendi ex consuetudine Ecclesiæ graviter obligat, neque potest occurrere justa causa illum mutandi. Ita Vasquez *in* 3. *parte tom.* 4. *quæst.* 84. *artic.* 3. *pub.* 3. *num* 12. Ioannes Præpositus *in* 3. *part. quæst.* 6. *de forma Sacram. Pœnitent. dub.* 2. *n.* 8. Vasquez. Præposit.

Quæstio VII.

An eodem verbo, Absolvo, *possit Confessor absolvere pœnitentem à peccatis, ac censuris?*

SUMMARIUM.

22 *Eodem verbo*; Absolvo, *potest dari absolutio a peccatis, ac censuris.*

22. HOc eodem verbo: *Absolvo te*: potest Confessor simul absolvere pœnitentem à peccatis & à censuris, modo intendat utrumque facere, hoc enim verbo: *Absolvo te*, optime exprimitur sensus formæ Sacramentalis, & relaxatio vinculi censuræ. Navar. *de Pœnitent. dub.* 6. *cap.* 1. M. Cornejo *de censuris disputat.* 11. *dub.* 3. In hoc tamen casu absolutio ab excommunicatione erit prior natura absolutione à peccatis, nam modus absolvendi prius à censuris, & postea à peccatis est communis secundum usum Ecclesiæ, & ideo eo uti debent Confessarij ordinariè loquendo, tamen si detur casus in quo pœnitens est valde proximus morti, ut non sit tempus ad id faciendum v. g. ad dicendum: *absolvo te à censuris, & à peccatis*: tunc potest simul uno verbo utrumque fieri Bonacina *de Censuris disput.* 1. *q* 3. *punct.* 5.

Navar. Cornejo. Bonac.

Quæstio VIII.

An necessario semper absolutio danda in ipsa confessione?

SUMMARIUM.

23 *Confessio non potest dari inter absentes.*
24 *An Absolutio semper danda sit in ipsa confessione.*

23. CErtum est hodie, quod Confessio Sacramentalis non potest fieri confessario absenti, & ab ipso pœnitente absente recipi absolutio, ut patet ex decreto Clementis VIII. *anno* 1605. de quo latius infra cum de confessione agam. Nunc vero quærimus: an ipsa absolutio semper danda sit in ipsa confessione, ut si, verbi gratiâ, Confessor inadvertenter non absolvit pœnitentem, vel de hoc dubitat, possit illum absolvere parum distantem.

Clem. VIII.

24. Ad quod sic respondit Petrus Ochagaviæ *de Sacram. tract.* 2. *de Confession. Sacramento quæst.* 41. *num.* 6. Ubi sic sit: quod si confessor pœnitentem debitè dispositum dimisit sine absolutione per inadvertentiam, aut alia via, si posset sine gravi incommodo, deberet illum revocare, & admonere; cum vero non posset sine scandalo revocare, & pœnitens, vel expectat communionem, vel ex qualitate personæ cognoscit, quod non incidat in novum peccatum, debet absolvi, si est præsens, licet aliquantulum remotus, aliàs commoditas expectanda, & admonendus. Ita ex Ochagavia etiam Diana *part* 5. *tract.* 13 *Resol.* 56. At verò si pœnitens discessit à confessore quamvis non multum distet, cum multa sit fragilitas humana, tutius mihi videtur esse absolvendum sub conditione *si est capax.*

Ochagaviæ. Diana.

Quæstio IX.

An si quis bona fide confiteatur cum simplici Sacerdote de venialibus, ac mortalibus valida sit absolutio.

SUMMARIUM.

25 *Prima opinio negat.*
26 *Secunda affirmat.*

NEgat Candidus *disquisit.* 54. *art.* 66. *num.* 4 & citat pro se Nugnum, & alios; & idem dicit de peccatis mortalibus invincibiliter oblitis, ac de reservatis, quæ ut non reservata habebantur. 25.

Candidus. Nugnum.

Tamen contraria sententia tenenda est, quia pœnitens erat ritè dispositus, & bona fide confitetur, & Sacerdos intendit absolvere secundum omne id quod potest, etsi culpabiliter absolvat, tamen pœnitens in bono sensu accipit absolutionem, proindéque per illam directè sanctificatur à venialibus indirectè verò à mortalibus, tenetur tamen pœnitens, ubi certior factus fuerit, quòd ille Sacerdos non habebat jurisdictionem super mortalia, iterum peccata mortalia confiteri Sacerdoti approbato, ut directe ab his absolvatur; sicut ille, qui confitetur reservata non habenti jurisdictionem. Ita ex Navarro & Caëtano Suar. *tom.* 4 *ad* 3. *part. disp.* 31. *sect.* 5. *num.* 8. Granadus *tract.* 10. *disp.* 4. *num.* 7. Reginaldus *in praxi to.* 1. *lib.* 8. *n.* 81. Maruchell. *de casib. reservatis, disput.* 1. *diff* 14. *n.* 43. *&* 44. Amicus *tom.* 8. *disp.* 13. *sect.* 10. *num.* 223. Diana *part.* 9. *tract.* 9. *Resol.* 29 5. *Dies*, & de reservatis Fagundez *lib.* 1. *in Decalog. cap.* 16. *num.* 12. 26.

Navar. Suar. Caëtan. Granad. Reginald. Maruchell. Amicus. Fagundez.

An Sacerdos regularis possit validè, & licitè absolvere ab omnibus venialibus, ac mortalibus jam confessis sine licentia suorum Prælatorum?

SUMMARIUM.

27 *Prima sententia negat.*
28 *Secunda affirmat licitè, & validè, & num.* 29.

NEgat validè & licitè fieri Mirand. *tom.* 2. *quæst.* 45. *art.* 11. *conc.* 2. tamen Paludanus *in* 4. *distinct.* 17. *quæst.* 3. D. Anton. 3. *part tit.* 17. & Angelus *verb. Confess.* 10. *n.* 4. dicunt fieri validè, sed non licitè. 27.

Miranda. Paludan. D. Anton. Angelus.

Tamen verior & probabilior sententia est, 28.

quòd

quòd talis religiosus validè & licitè illa absolvit, etiam si ad id non sit expositus à suis prælatis, dummodo tamen ipsi Religioso non sit impositum præceptum, ne adhuc illorum peccatorum excipiat confessiones, quia tunc licèt validè, non tamen licitè absolveret. Ita Navar. *cap.4. num 4.* Vasq. *tom.4. ad 3. part. quæst. 93. art.1. dub.6 num.5.* Granadus *tract.10. disput.4. num.6. pag. 1281.* Molfesius *tract.7. cap.15. num 71.* Leandrus *de pœnitent. tract.5. disp.11. quæst.13.*

Navar. Vasquez. Granad. Molfes. Leandr.

29. Probatur prima pars; quia omnis sacerdos in sua ordinatione ex iure divino accipit iurisdictionem super peccata venialia: ergo licite & valide illa absolvit. Secunda pars quoad peccata mortalia iam confessa probatur: quia illa peccata enim iam sint subiecta Ecclesiæ & absoluta, non sunt materia necessaria confessionis: ergo sicut liberè possunt non explicari in confessione, ita & liberè possunt aperiri cuicumque sacerdoti, sicut & venialia.

Quæstio XI.

An possit absolvi, qui in occasione peccandi est, retinens; v. g. Concubinam in domo?

SUMMARIUM.

30 *Quid sit occasio proxima, & quid sit remota.*
31 *Negat prima sententia.*
32 *Secunda affirmat absolvendum esse.*

30. Duplex est occasio, proxima, & remota. Proxima est, in qua positus homo, consideratis circumstantiis, aut nunquam, vel fere nunquam, seu raro & difficiliter desinet peccare, sed ablata occasione non peccatet, ut v. g. qui habet concubinam in domo. Remota vero occasio illa dicitur, quæ talis non est, & tantum disponit valde remotè ad peccatum, ut sunt omnes creaturæ, quarum malus usus ex utentium culpa esse contingit. Ita Navarrus *in summ. cap. 3.* Suar. *tom. 4. ad 3. part. disp.32. sect.2. num.4* Sanchez *lib.1. in Decalog. cap.8.* Lopez, Henriquez, Bunacina, quos citat, ac sequitur Trullenchus *in Decalog. lib.6. dub.6. num 3.*

Navar. Suarez. Sanchez. Lopez. Henriq. Bonacin. Trullench.

31. Qui omnes conveniunt in hoc, quod occasio remota, non impedit absolutionem; sed tantum proxima. Ex quo dubitabis: An possit absolvi concubinarius, qui in domo sua retinet concubinam, de qua iam admonitus est ut expellat; Negant posse absolvi Angelus *verb. confess. num.6.* Tabiena, Suarez, Caëtanus, Armilla, quos citant, ac sequuntur Sanctius *in select. disp. 10. num.4.* Candidus *Disquisit.14. art.17. dub.9.*

Angelus. Tabiena. Suarez. Caëtan. Armilla. Sanct. Candidus.

32. Valde tamen probabile est, posse licite semel, iterum, ac iterum absolvi concubinarium antequam eiiciat concubinam, dummodo denuo proponat Confessario firmiter illam è domo eiicere: (aliter tamen dicendum, si sæpius iam admonitus adhuc in domo sua retinet, vel in alia domo ad quam ei libere patet aditus:) & ratio est, quia ex prima, secunda, & tertia promissione fracta de eiicienda concubina, aut alia occasione proxima, non sumitur efficax iudicium ex defectu dispositionis pœnitentis, quia cum tali fractione potest stare optima dispositio, ac præparatio, ergo licite, & valide potest absolvi. Ita Medina *lib. 2. summa.* Corduba *quæst. 4. concl. 8. fol. 27.* Leandus *de pœnitent. disput. 7 quæst.35.*

Medina. Corduba. Leandr.

Quæstio XII.

An ex aliqua circunstantia absolvi possit concubinarius, non reiecta concubina è domo?

SUMMARIUM.

33 *Potest absolvi si cesset periculum reincidendi.*
34 *Potest absolvi: si non potest eiicere nisi cum magno detrimento, & n 35. & 36.*
34 *Et si filius habet concubinam & non potest eiicere.*
38 *Si non potest eiicere nisi amissa pecunia.*

Ad quæstionem breviter per varios casus respondeo. Et primo: bene potest absolvi concubinarius, si reincidendi periculum aliquo modo cessavit; quia tunc ibi abest periculum proximum, proximaque occasio peccandi v. g. quia concubina deformis facta est, vel inter eos subortus est contemptus, & tædium, aut morbus, vel senectus intervenit, aut e concubinarius si doleat de præteritis, & proponat firmiter in futurum abstinere; bene potest absolvi. Ita Graffis *1. part. decis. lib.1. c.18. num.9.* Lopez, Antonius Fernandes, quos citant, ac sequuntur Sanchez, *citat. disp. 10. n.12.* Candidus *citat. dub.2.* 33.

Graff. Lopez. Anton. Fern. Sanch. Candidus.

Secundo: An absolvi possit concubinarius non reiecta concubina è domo, eo quod id facere non possit absque magno detrimento vitæ, honoris, famæ, ac pecuniæ? Negant Navarrus *cap 3. num.21.* Suar. *disp.32 sect.2. in fine.* Reginaldus *lib.8. n.19.* apud ipsos Graffis, Coriolanus, & alii. 34.

Navarr. Suar. Reginald.

Tamen valde probabile est, quod licite, & valide potest absolvi, imo & debet toties quoties vere pœnituerit, non solum quando intervenit aliqua emendatio, sed etiam dum nullus apparet profectus, dummodo talis concubinarius verum dolorem habeat de peccatis, verumque propositum de illis in futurum cavendis. Ita Vivaldus *verb. Absolut. num.89.* Lugo *de Pœnitent. disp. 14. num. 152. & 156.* Sanct. *in select. disp.10. n.16.* Hurtado *disp.18. difficul.13.* Bonacina *de Sacram. quæst. 4 punct.4. n.11.* § *Dixi regulariter.* Sà *verb. Absolutio.* Veiga, Layman, Navarr. Graffis, quos citat, ac sequitur Baunius *tract.4 quæst.14.* & Leandr. *de pœnitent. disp.7. q.36.* 35.

Graff. Coriolan. Vivaldus. Sanctius. Hurtad. Bonacina. Sà. Veiga. Layman. Navarr. Graff. Baunius. Leandr.

Probatur nostra resolutio; quia adhuc post experientiam quamvis nullus profectus appareat, potest stare verus dolor, verumque propositum necessarium absque voluntate auferendi 36.

rendi occasionem cum tanto detrimento spirituali, vel temporali, ergo potest absolvi pœnitens, & maximè petendum auxilium à Deo ad resistendum: sic ait Pontifex, *in cap. Consultation. de frigidis, & malefic.* Et confirmatur; quia in hoc casu non dicitur pœnitens velle occasionem peccandi, sed tantùm illam permittere ad evitandum magnum damnum in vita, honore, fama, ac pecunia, tam suæ rei, quàm mulieris, seu concubinæ. (D.Consult.)

37. Tertiò: ex hac doctrina colligitur resolutio plurimorum casuum quos refert Navarrus *citato loco*, verbi gratia, filiusfamilias, qui rem habet cum sorore, vel in domo Patris habet concubinam, cum qua solet peccare, illam tamen expellere non potest, nisi cum magno detrimento, si intervenit verus dolor cum firmo proposito potest absolvi. Ita Lugo *citat. n. 52.* & alij quos citat, ac sequitur Bonacina *de Matrim. q. 4. punct. 14. n. 13.*

38. Quartò: Absolvendus est concubinarius non rejecta concubina, quia dictæ fœminæ dedit mutuò, verbi gratia, centum aureos, & credit illos esse amissurum, si è domo illam expellat, dummodo habeat verum dolorem, & & firmum propositum non peccandi; nemo enim tenetur evitare occasionem proximam cum magno suo detrimento, etiam temporali. Ita Sanchez *citatus n. 20* Lugo Bonacina *citati.* (Sanch. Lugo. Bonacin.)

Quæstio XIII.

Vtrùm possint absolvi pœnitentes, qui sæpius relabuntur in eadem peccata, verbi gratia, periurium, mollitiem, quorum occasio nullo modo, aut vix expelli potest?

SUMMARIUM.

39 *Prima sententia negat.*
40 *Secunda sententia affirmat hunc relapsum posse absolvi.*
41 *Assuetus mollitiei ordinariè absolvendus.*

39. Etsi aliqui Doctores negent beneficium absolutionis, his dandum; ut Petrus Ledesma *tom 2. summa, tract. 1. cap 9.* & Medina *in summa, cap. 14. §. 2.* Lopez *1. part. cap. 25. num. 282.* (Ledesma. Medina. Lopez.)

40. Tamen contraria sententia est verior, & probabilior, quia si confessarius iudicat in his esse verum dolorem, ac propositum non peccandi, possunt absolvi; nam dispositio requisita, est propositum præsens, & non emendatio futura: ergo etiam optimè possunt absolvi, etiam si eorum reincidentia iudicetur; At verò si Sacerdos iudicat non esse verum dolorem, tunc pœnitens omnino est incapax absolutionis. Ita Henriq. & alij, quos citant, ac sequuntur Sanch. *in Decalog. lib. 2. c. 32. n. 45. & lib. 5. cap. 5. num. 18.* Suar. *tom. 2. de Relig. lib. 3. cap. 8. in fine*, Reginaldus *in praxi. tom. 2. lib. 18. cap 87.* Lugo *disp 14. sect. 10. n. 166.* Azor. *tom. 1. lib. 11. cap 3. quæst 4.* (Henriq. Sanch. Suar. Reginald. Lugo. Azor.)

41. Confirmatur: Et maximè quantum ad peccatum mollitiei, quia quamvis huiusmodi occasio sit proxima, est tamen talis conditionis, ut nullo modo possit auferri, cum fundata sit in propria carne, ac natura pœnitentis. Ita citatus Bonacina *n. 14.* & Lugo *n. 159* Henriquez, Candidus, Granadus, Trullenchus, Hurtado apud Baunium *tract. 4. quæstione 15. pag. 96.* (Bonacina. Lugo. Henriq. Candid. Granados. Trullench. Hurtad. Baunius.)

Quæstio XIV.

An absolui possint adolescentes, quicum fœminis versantur, laborando, vel conversando, cum ex tali occasione peccent mortaliter consensu, tactibus, & copula?

SUMMARIUM.

42 *Negat prima sententia.*
43 *Si non cohabitant in eadem domo benè possunt absolvi.*
44 *At si sunt in eadē domo non possunt absolvi.*

Absolutionem eis esse dandam negant Caëtanus, Lopez, Rodriguez, Ledesma apud Granadum *tract. 16. disp. 9. n. 21.* Trullenchus *lib. 6. in Decalog cap. 1. dub 9 n. 3.* 42. (Caëtan. Lopez. Rodrig. Ledesma. Granad. Trullench.)

Meo videri, distinctione in hac re opus est, si talis conversatio sit cum fœminis, quæ in eadem domo cum ipsis adolescentibus non cohabitant, bene possunt absolvi; 43. si tamen verus dolor, & firmum propositum non peccandi datur, tunc enim illa occasio non censetur proxima, sed remota, nec enim in tali occasione semper solent homines peccare mortaliter, alias homines tenderent in extremum ad evitandum colloquia fœminarum. Ita Navarr. *cap. 3. num 17.* Lugo *citata disp. 14. num. 150.* Candidus, Beja, quos citat ac sequitur Leandrus *de Pœnitent. disp 7. q. 34.* (Navarr. Lugo. Candid. Beja. Leandr.)

At verò si adolescentes sint in eadem domo cum fœminis, & sæpe sunt admoniti, ut à 49. pravis desideriis, ac tactibus desistant, non possunt absolvi, nisi ipsi exeant à tali domo, vel fœminæ ab ea eijciantur; quia ex præsentia fœminarum maxime fomenta ad illa turpia nascuntur, quod intelligitur nisi magnum detrimentum, & damnum sive spirituale, sive temporale proveniat ex separatione à tali domo, vel ipsis adolescentibus, vel ipsis fœminis. Ita Thomas Hurtadus *tom. 1. tract. 1. cap 6. Resol 23.* Baunius *tract. 4. de Pœnit. quæst. 15. §. Quòd si ex turpi.* Ut dictum est supra *q. 12. n. 33.* (Hurtadus. Baunius.)

Quæstio XV.

An possit confessarius differre absolutionem pœnitenti per aliquod tempus, ob occasionem proximam, in qua versatur?

SUMMARIUM

45 *Prima sententia tenet absolutionem non posse differri.*

46 Secunda

46 *Secunda affirmat.*
47 *Poteſt confeſſarius ex cauſa differe abſolutionem.*
48 *Non poteſt differre, ſi timet aliquod damnum.*

45. NOn poſſe confeſſarium abſolutiooem
differre pœnitenti cum vero dolore, aut
cum ſtatim noo abſolvere, tenet mulris ratio-
Ioan. Sanch nibus Ioannes Sanchez *in ſuis practicis diſpu-*
tationibus, diſp. 9. num 6. & ſeqq. In hac etiam
Maura. ſenrenria ſunt Maura, Henriquez, Sylveſter
Henriq. Navarrus apud Thomam Hurtaq. *tract. 1. Re-*
Sylveſt. *ſol. Moral. cap. 6. Reſol. 21. num. 206.* ex quo in-
Navar. fert Sanchez *citatus*, quòd confeſſarios non
Hurtad. habet ius ad interrogandum pœnitentem de
conſuetudine peccandi, quia hoc erit cogere
pœnitentem ad aperienda peccata iam con-
Diana. feſſa, Diana *part. 1. tract. 7. de circumſp. Reſol. 55.*
quamvis hanc opinionem laudet, cam tamen
nou audet approbare.

46. Alij verò abſolutè affirmant poſſe coo-
feſſarium, etiam per menſem abſolutionem
differre pœoitenti peccatis aſſueto, ad melius
cognoſcendum ejus propoſitum non peccan-
di, ac firmum dolorem, deinde etiam, ut ta-
li medicamento ipſe à peccatis cohibeatur. Ita
Henriq. Henriq. *lib. 4. cap. 14. num. 4.* Petrus Ledeſma
Ledeſma. *tom 2. ſumma tract. 1. cap. 9 in fine.* Toletus *lib. 3.*
Toletus. *cap. 18. n. 6.* Suar. *de pœnit. diſp. 32 ſect. 2. in fine,*
Suar. Sanchez *in Decalog. lib. 2. cap. 32 n. 45. & lib. 3.*
Sanchez. *cap. 5. num. 18.* Graſſis *part. 1. deciſ. lib. 1. cap. 20.*
Graffis *n. 24.* Bañez *in 2. 2. quaſt. 2 art. 8. dub. 2.* Villalo-
Bañez. bos *tom. 1 tract. 15. difficult. 25. in fine.* Delrius
Villalobos. *in diſquiſ. Mag. lib. 1 cap. 5. quaſt. 4. ad finem,*
Delrius. Card. Logo. *diſp. 4. num. 169.*
Lugo.

47. In hac materia cum diſtinctione reſponden-
dum eſt. Et primò dico, licitè poteſt confeſſa-
rius differre abſolutionem pœnitenti peccatis
aſſueto, licèt aliàs rectè agnoſcat eius bonam
diſpoſitionẽ; quia licèt facta confeſſione pœ-
nitens legitimè diſpoſitus, habeat ius ad ſen-
tentiam, & abſolutionem, non tamen habet
jus ad hoc, ut ſtatim ſententia proferatur; ſed
ex cauſa poteſt judex illam differre, ac ſuſpen-
dere. Confirmatur; quia confeſſarius nõ ſolùm
eſt judex, ſed etiam medicus: ergo licèt in
proferenda ſententia principaliter exerceat
munus judicis, tamen ut medicus ipſa abſo-
lutione debet medicamentum adhibere, quod
magis cedat in remedium, & utilitatem ægro-
ti, & ſæpè ad hoc expedit abſolutionis dilatio.

48. Dico ſecundò: non poteſt confeſſor licitè
abſolutionem differre, quando pœnitens eſt
bene diſpoſitus, & ex dilatione timetur potius
damnum ſpirituale, quam utilitas pœnitentis
Lgo. ſperetur; ut v.g quod tædio affectos non redi-
Sanchez. bit, vel in deſperationis actus prorumpet. Sic
Azor. Logo *cit. n. 168.* Sanch. *cit. loc. n. 45.* Azor, & alij.

QVÆSTIO XVI.

An confeſſarius poſſit abſolvere complicem ſui peccati, cum quo peccavit?

SUMMARIUM.

49 *Prima ſententia negat.*
Sylveira Opuſcula.
50 *Secunda, & vera affirmat.*
51 *An duo Clerici, vel duo Religioſi ſe mutuò percutientes, poſſint ſe ad invicem abſolvere, & n. 52.*

QVæſtio eſt: An confeſſarius poſſit ſacra-
mentaliter abſolvere cõplicem ſui pec- 49.
cati, cum quo peccavit carnaliter, v.g. vel furto
ſeu alio crimine? Confeſſionem eſſe invalidam
tenet Bonacina *tom. 1. diſp. 5. de Pœnit. quaſt. 7.*
punct. 5. §. 5 n. 11. Quod probat ex Concil. 7. Bonacin.
& 12. Mediolanenſi, ubi confeſſario adimitur
poteſtas ſuum complicem abſolvendi; nos au-
tem excitamus quæſtionem extra Mediola-
num, ubi præcepta talis Concilij non vigent,
nec obligant; & Bonacina nullum auctorem
citat pro ſe, ſuáque ſententia.

Dico, quod talis confeſſio eſt valida, & po- 50.
teſt eſſe fructuoſa, ſi fiat abſque ſcandalo, &
periculo alicuius pravitatis, ac reminiſcentiæ
delectabilis; & ratio eſt clara & manifeſta,
quia confeſſarius per illud peccatum quod
commiſit cum pœnitente complice non ami-
ſit juriſdictionem ad abſolvendum; ſuppono
quod confeſſarius per illud peccatum non in-
currit excommunicationem, vel ſuſpenſionem
quia ſi illas incurrit, poterit priùs ab illis ab-
ſolvi, & poſtea ſic abſolutus poterit confeſ-
ſionem ſui complicis validè audire. Dixi (abſ-
que ſcandalo, & periculo, quia ſi ex ipſa coo-
feſſione, tanquam ex quodam colloquio ſe-
quatur aliqua impudicitia, aut aliquid diſſo- Sorus.
num, tunc fieri non debet. Ita Sorus *in 4. di-* Villalobos.
ſtinct. 14. quaſt. 4. art. 3. Villalobos *tom. 1. tract. 9.* Portel.
difficul 39. n. 2. Portel. *in reſponſionibus Mora-*
libus, caſu 50. num. 2.

Circa hanc rem proponit Beja *4. part. Reſ-* 51.
ponſionum Moralium caſu 6. ſatis difficilem Beja.
caſum. In quodam oppido erant tantum duo
confeſſores approbati, & tempore jubilæi hi
duo irato animo ſe percuſſerunt in præſentia
multorum, & caſus fuit publicus in toto op-
pido: die ſequenti amicabiliter reconciliati
ſunt, & ad invicem unus alteri confeſſus eſt
Sacramentaliter, & virtute jubilæi ſe ad invi-
cem abſolverunt, & ſtatim celebrarunt. Quæ-
ſitum eſt, an illi Clerici publicè excommuni-
cati ob notoriam percuſſionem clerici, ſe po-
tuerint abſolvere validè? Reſpondet Beja po-
tuiſſe, dato quod urgeat neceſſitas celebrandi,
vel miniſtrandi alıud Sacramentum, quod
ſine ſcandalo differri nequeat: Probat; quia
neceſſitas non habet legem: & pia mater Ec-
cleſia non intendit in tam urgenti neceſſitate
privare filios remedio neceſſario. Præterea,
quia irregularis ad vitandum ſcandalum, &
periculum famæ, poteſt celebrare, ut tenet
Navarrus *in Manuali cap. 27. num. 279.* Navar.

Et confirmatur ex ſimili caſu poſito à Sor- 52.
bo Capucino *annot. ad Compend. verb. Abſo-* Sorbo.
lutio Ordinaria quoad fratres. §. ſi ſuccedat. ubi
probat, quod ſi duo religioſi ſe ad invicem
percutiant, & aliàs habeant facultatem ab-
ſolvendi à tali cenſura potuerunt ſe ad invi-
cem abſolvere.

De hac re, Vide molta verb.
Bulla Cœnæ.
Bulla Cruciatæ.
Confeſſor.

O RESO

RESOLUTIO V.

Accuſare, ſeu Accuſator.

QUÆSTIO PRIMA

Quid ſit Accuſatio, & quomodo diſtinguatur à denuntiatione, ac querela?

SUMMARIUM.

1 *Quid ſit accuſatio.*
2 *Accuſatio tendit ad vindictam, denuntiatio ad emendationem.*
Ad accuſationem ordinariè non præmittenda correctio fraterna.
3 *Accuſator tenetur probare delictum, non vero denuntiator.*
4 *Denuntiator poteſt eſſe teſtis, non vero accuſator.*
5 *Accuſatio tendit in vindictam, querela in bonum partis læſæ*

1\. ACCUSATIO, eſt delatio rei de crimine ad vindictam publicam libello factam ad Superiorem zelo juſtitiæ, ut ex punitione unius rei cæteri omnes ab hujuſmodi delictis abſtineant. Ita communiter Doctores apud Clarum *lib. 5. pract. fin. quæſt.* 14 dixi (zelo juſtitiæ) quia ſi fiat malo animo, tunc peccabit; & ideo ait Alderet. *lib.* 1. *de Religioſa diſcipl. cap.* 4. *num.* 13. quod debet jurare de calumnia, quod ſcilicet non calumniandi animo faciat. Clarus. Alderete.

2\. Accuſatio diſtinguitur à denuntiatione. Primò: quia accuſatio tendit, ut crimina puniantur in aliorum exemplum, ut omnes à malo abſterreantur; at denuntiatio, ſaltem Evangelica, ad emendationem delinquentis: unde nulla eſt cauſa denuntiandi ſi proximus putetur privatim emendandus. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 30 *num.* 10 & 11. Ex quo ſequitur, quod accuſator poteſt crimen occultum deferre nulla præmiſſa correctione fraterna, quod aliter dicendum in denuntiatione *cap. Qualiter quando, de Accuſatione.* Navarrus *in manuali, cap.* 18. *num.* 3. Caſtr. Palaus *tract.* 6. *punct.* 15. *n.* 3. M. Lezana *tom.* 1. *cap* 27. *num.* 23. Leſſius *citatus n.* 10 & 13. Qui etiá advertunt quod aliquando erit contra charitatem, non præmiſſa monitione, accuſare, v. g. ſi certo ſciatur fratrem privatis monitis emendandum, quod ut tutius eligendum. Leſſius *citatus, num.* 13. Suar. *tom.* 4. *de Relig. tract.* 10. *lib.* 10. *cap.* 12. *n* 45. Leſſius. C. Qualiter Navarr. Caſtr. Pal. Lezana. Suar.

3\. Secundò differunt, quod accuſator tenetur probare delictum, non verò denuntiator, ut tenent Sotus *de juſtitia & jure, quæſt* 4 *art.* 3. *quæſt.* 5. *art* 4. Bañez 2. 2. *quæſt.* 33. *art* 8. *dub.* 3. Unde ſi non probet, non ideo mulctandus; non enim ſumit ſuper ſe onus probandi, ſed tantum præparat viam judici, ut ipſi inquiunt; at verò accuſator ad probandũ tenetur, ut ex multis adnotat M. Fr. Thomde Jeſu *de Viſitatione Regulari, tract.* 1. *cap.* 16. *n.* 13. aliàs tenebitur pœna Talionis. D. Thom. 2. 2. *q.* 68. *art.* 4. ſufficit, quod accuſator crimen objectum probet ſemiplena probatione, ſcilicet, per famam, vel unum teſtem integrum vel per alia judicia. Navarrus *in manuali, cap.* 25. & *tit. de Pecc. Rei accuſat. & inquiſit. num* 35. Franſciſcus Aretinus *in pract. crimin. de Accuſatione, cap.* 5. M. Lezana *citatus, n.* 24. Qui etiam probant, quod hodie ſecundum communem conſuetudinem accuſator ſi non ſemiplenè probat, non punitur pœna Talionis, ſed mitiori pro arbitrio judicis, ne homines ab accuſatione deterreantur. Ita etiam Alderete *lib.* 2. *c.* 23. *n.* 5. Sotus. Bañez. Fr. Thom. D. Thom. Navar. Aretin. Lezana. Alderete.

Tertiò: denuntiator poteſt eſſe teſtis, ſi aliunde non habet aliud impedimentum; eo quod non procurat vindictam delinquentis, ſed correctionem. Navarrus *in manuali*; *cap.* 25. *num.* 33. Sotus 5. *de juſtitia, part.* 6. *art.* 2. *comm.* 4. ſecus eſt de accuſatore; neque enim ipſe, aut ejus cognati, & domeſtici poſſunt eſſe teſtes *cap,* 1. 2. 4. *q.* 4. *l.* 3. *teſtet.* Quartò, denuntiatio poteſt fieri verbalis; at accuſatio debet eſſe ſcriptis, vel coram notariis; de quo quæſtione ſequenti. 4. Navar. Sotus. L. 3. Teſtes

Diſtinguitur accuſatio à querela. Primò, quia querela non fit ſëper propter publicam vindictam criminis, vel propter emendationem delinquentis, ſed propter bonum partis læſæ. Secundò, quia accuſatio fit oblato libello accuſatorio, ſubſcriptione accuſatoris; ac querela fit nudis verbis, & judex inde procedit ad accipiendos teſtes, & informationẽ cõtra Reum, Baſſeus *verb. Accuſatio. n.* 2. M. Fr. Antonius ab Spir. Sanct *in Director. part.* 3. *tract.* 4. *diſp.* 3. *ſect.* 7. *n.* 167. 5. Baſſeus. Fr. Ant. ab Spir. Sanct.

QUÆSTIO II.

Quæ conditiones requirantur ad veram accuſationem;

SUMMARIUM.

6 *Accuſatio fit in ſcriptis, vel coram notario.*
7 *Non eſt adnotanda dies quo accuſatio intentatur.*
8 *Debet exprimi nomen accuſatoris, ac accuſati.*
Exprimenda ſpecies delicti.
9 *Exprimendus annus, dies, & hora, ſi petatur.*

AD veram accuſationem ſex conditiones proponuntur. Primò: requiritur, ut fiat in ſcriptis, tamen hodie communi conſuetudine ſat eſt, ut fiat verbis, dummodo adſit notarius, qui ſtatim eam in ſcriptis redigat, ut inde conſtet quid incumbit accuſatori probare. Ita Clarus *quæſt.* 12. *numero quinto, & numero ſeptimo* Leſſius *lib.* 2. *cap.* 30. *num.* 2. Tamburin. *in praxi crim. tom.* 3. *quæſito* 4. *n.* 5. 6. Clarus. Leſſius. Tambur.

Secundò, requiritur, ut exprimatur dies, & annus, quo accuſatio intentatur, ac objicitur, ſed hoc hodie non eſt neceſſarium, & parum 7.

parum ad rem facit, ot notant Doctores
Tambur. cuio Tamburino *citato, num.* 9. Quod intel-
ligitur nisi in Religione sit statutum determi-
nana certum tempus, quo processus fi-
niantur, ut apud uos Carmelitas, si fiunt à
Const. Car. Provinciali *part. 2. Constitut. cap. 2. num.* 8. intra
duos menses.

8. Tertiò: ut exprimatur nomen accusato
ris, & accusati quod est omniuo necessarium,
ut constet, quis sit accusator, & quis accusatus,
& si nomeu accusati omoino iguotetur, potest
ex habitu, fotma, officio, ac aliis circunstantiis
notari. Quartò: species delicti, quod est etiam
omnino necessariun; io hoc euim fundatur
intentio accusantis.

Quintò: requiritur, ut assignetur locus
9. tempus, & annus, ac mensis, quo crimen com-
mistum fuit, aliàs accusatio incerta, & futilia
reddetur, nó tamen tenetur accusans exprime-
re diem, vel horam criminis perpetrati, nisi
aliàs Reus petat exprimendum diem ad inter-
cludendum accusatorem, nempe, quod tali die,
Clarus. vel hora erat infirmus, & non in illo loco; &
Gomez. ideo ad petitionem Rei dies, vel hora danda,
Emman. Ita Clarus, Gomez, Emmanuel. Soarez, quos
Soar. citant, ac sequuntur Lessius *n.* 5. & Tambur.
Lessius. *supra n.* 9 & Franciscus Aretinus *in pract. crim.*
Tambur. *de Accusatore, n.* 6.
Aretin.

10. Sextò: inscriptio accusantis, ut colligitur
C. Qualiter ex *cap. Qualiter quando, 2. de Accusatione*, ubi
dicitur: *Sicut ante inquisitionem præcedit cla-
mosa insinuatio, ita ante accusationem debet præ-
Suar. cedere inscriptio.* Vbi notat Soar. *tom. 4. de Re-
lig. tract. 10. lib. 10. c. 12. n.* 45. quod licet inter
regolares non serventur omnes solemnitates
juris, tamen maximè est necessarium, ut accu-
satio fiat in scriptis, ut sciat accusator, quod
D. Thom. probare debet, ut ait D. Thomas 2. 2 *quæst.* 68.
art. 2. & ut etiam ipse subscribat, ne postea
negare valeat.

Quæstio III.

Vtrum procedere via accusationis conveniens sit inter Religiosos?

SUMMARIUM.

11 *Accusationis modus relegandus à Religione.*
12 *Quisque licitè potest accusare alterum.*
13 *Bono communi bene subvenitur per denuntiationem.*
Prælatus admoneat, omittatur accusatio. ibid.

11. Licet modus procedendi per accusatio-
nem maximè relegãdus sit à Religiosis,
utpote quod Religiosorum paci, quieti, ac
fraternæ unioni videatur repugnare, & proin-
de in aliquibus regnis non permittitur, eo
vel maximè, quod per denuntiationem ju-
ridicam suppleri valeat. Vt advertit M. Fr.
F. Thomas. Thomas de Iesu *de Visitatione Regulari, tract.* 1.
de Iesu. *cap.* 4. *num.* 6. Pellizarius *tom.* 1. *tract.* 9. *cap.* 4.
Pellizar. *sect.* 2. *n.* 83.

Nihilominus dato, quod admittatur, fieri
12. potest absque injustitia, ut v. g. qui injuriam
passus est, contra injuriantem agat ad vin-

dictam justam, & sine peccato contra cha-
ritatem, si non ex odio, vel malo animo
fiat, sed vel ex affectu Religionis, ne similia
injuriæ in ea introducantur; & si tales ex-
cessus fuerint impuniti, alij ad similia fient
audaces, vel etiam fieri potest ex affectu re-
sarciendi justum honorem, & bonum nomen,
cui unusquisque tenetur consulere. Ita Suar.
tom. 4. de Relig. lib. 10. c. 12. num. 45. M. Lezana Suar.
tom 1. *c.* 27. *n.* 22. ex communi sensu Theolog. Lezana.
D. Thomas. 2. 2. *q.* 68. *art.* 2. & Canonistarum
in c. Novit. de Iudiciis. D. Thom. C. Novit.

Vnde bene advertit Sotus *Relect. de teg. se-* 13.
creto, membro 2. quæst. 5. conclus. 2 quod cessat
obligatio rigorosè accusandi: nam per de-
nuntiationem sufficienter subvenitur bono
communi. Ut concludit Suarez, quod licet Suarez.
accusare ob vindictam, & in recompensatio-
nem proprij documenti sit periculosum, &
alienum à Regularibus, & inde ab eis maximè
vitandum; tamen si accusatio legitimè fiat,
debet superior illam per se, vel per notarium
scriptam acceptare. Tamen advertio quod
Prælatus Regularis ut Pater debet semper ad-
monere, ut relicta accusatione procedatur per
denuntiationem, quæ etiam lato modo est
quædam accusatio. Vt nos Peirin. *de subdito*, Peirin.
q. 1. *cap.* 16. *dicto* 5.

Quæstio IV.

Quilibet Religiosus si velit poterit alterum accusare, tam pro damno sibi, quam Religioni illato?

SVMMARIVM.

14 *Idem est actor, ac accusator.*
15 *Quisquis tenetur crimen perniciosum Religioni accusare, seu denuntiare.*
16 *In aliquibus casibus non tenetur denuntiare.*
17 *Quilibet potest alterum accusare debitis circunstantiis, & n.* 18.
19 *Non tenetur quilibet alterum accusare.*

IN hac materia illud semper præ oculis est 14.
habendum, quod in præsenti sumitur
pro eodem actorem, & accusatorem, quia
qui in civilibus causis actor dicitur, *leg.* l. Cui priori
Qui prior. ff. de judiciis, in criminalibus ac-
cusator appellatur, *ff. de accusatione, & in-
scriptis.*

Dico Primò: tenentur Regulares non so- 15.
lum in visitationibus conventuum, sed etiam
extra illas accusare, vel saltem denuntiare
crimen, quod maximè contrariatur bono com-
muni Religionis, vel Reipublicæ, ut proditio,
& præcipue si est in fieri, & repugnat refor-
mationi, & cedit in dedecus, ac damnum Re-
ligionis; tunc etiam extra visitationé sub pec-
catu mortali accusandum, ac denuntiandum,
etsi aliquod grave nocumentum inde prove-
niat accusato, ac denuntiato. Bonum enim
commune anteponi debet bono privato cuius-
cunque & generalis regula est, quando cri-
men est perniciosum, & alia ratione impediri

(D.Thom. Sylveſt. Naldus.) non poteſt, extat obligatio illud accuſandi, vel renmtiandi. Ita D. Thomas 2.2.*quæſt*.68. *art*.1.Sylveſter,*verb. Accuſatio*,*quæſt*.2.Naldus *verb.Accuſare*, *n* 3.

16. Bene ſcio, quod ſunt aliqui caſus, in quibus non intervenit obligatio denuntiandi, verbi gratiâ, ſi crimen eſt occultum, vel ſub ſecreto ſcitur, vel ſi Reus eſt emendatus, vel ſi etiam ipſe eſt comprehenſus in delicto; de quibus ſigillatim agam, cum de viſitatione fuerit ſermo.

17. (Tamburin. Peirin. Baſſeus.) Dico ſecundo: quilibet Religioſus ſi velit poterit alterum accuſare pro injuria ſibi illata. Ita communiter Doctores apud Tamburinum *in praxi criminali*, *tom*.3.*quæſt*.4.*n*.10. & Peirinum *citatum dicto* 5. Baſſeum *verb. Accuſatio*, *num*. 5. & patet ex dictis *quæſt*.3. & Probatur: quia accuſatio, ſeu vindicatio ſi fiat publica auctoritate, eſt actus virtutis iuſtitiæ, ac proinde optimè fieri poteſt, & maximè pro iniuria ſibi illata; quilibet enim poteſt uti iure ſuo.

18. Hoc tamen intelligitur, debitis circunſtantiis, nempe, ſine odio, ſed intuitu iuſtitiæ, & quando delictum in iudicio poteſt probari, & non eſt occultum, quia tunc debet præcedere correctio fraterna, ut dixi *q*.1.

19. (D.Thom.) Dico tertiò: licet quilibet poſſit pro iniuria ſibi illata alterum accuſare, ut diximus, tamen non tenetur, ſi velit poteſt iniuriam remittere, in quo conveoiunt omnes AA. apud Doctores proximè citatos, unuſquiſque poteſt non ſolùm iniuriam ſibi illatam remittere, ſed etiam eius reſtitutionem; ut docet D.Thom.2.2.*q*.64.*art*.5.& *quæſt*.73.*art*.4.

QUÆSTIO V.

Reſpectu accuſationis maximè conſiderandum ſi delictum eſt factum, vel faciendum: & eſt in miniſtris de iuſtitia

SUMMARIUM.

20 *Si delictum eſt iam completum non tenemur dicere, niſi advocati.*

21 *Si eſt damnum tertia perſona pendens in futurum, tenemur accuſare.*

Miniſtri ex iuſtitia tenentur. ibid.

20. (Toletus. Filliuc.) Circa doctrinam traditam ſuperiori quæſtione, tres, vel quatuor caſus excipiuntur Primò, ſi delictum eſt in fieri, & adverſatur bono cõmuni, & eſt in damnum Reipublicæ: nam tunc neceſſario eſt accuſandũ, vel manifeſtandum, ut dixi *q*.4.*concl*.1.& dicam *q*.8. Secundo, ſi delictum etiam contra bonum commune, iam perpetratum, & completũ eſt, non tenetur accuſare, vel denuntiare, niſi vocatus in iudicium Toletus *lib*.5.*c*.7.Filliuc. *tract*.40.*n*.216.

21. (D.Thom. Salon. Filliuc. Bonacina. Clavis Reg. Baſſeus.) Tertiò: ſi eſt damnum tertiæ perſonæ pẽdens in futurũ, & aliàs non eſt ſpes certa, ut per correctionem fraternã impediatur, tenemur accuſare, vel denũtiare. Ita D Th.2.2.*q* 33 *art*.7 Salon.2.2.*q*.68.*controv*.1 Filliuc. Bonacina, Clavis Regia, quos citat Baſſeus *verb. Accuſatio*,*n*.7.

Quartò excipiũtur, qui ex iuſtitia tenẽtur accuſare, vel denuntiare ut ſunt Prælati, officiales, ac cuſtodes, qui ex iuſtitia, & ex officio tenentur conſulere rei ſibi commiſſæ. Baſſeus *n*.8.

QUÆSTIO VI.

Religioſus poteſt ſuum Prælatum accuſare, & utrique neceſſariæ expenſæ ſunt dandæ à Conentu.

SUMMARIUM.

22 *Religioſus poteſt accuſare ſuum Prælatum.*

23 *Dandæ ſunt expenſæ neceſſariæ.*

24 *Dandæ expenſæ niſi habeat peculium.*

25 *Si Prælatus agat contra ſubditum dandæ expenſæ.*

26 *Prælatus accuſatus habet expenſas.*

27 *Accuſans tenetur obedire.*

Religioſus ſi velit, poteſt agere cõtra ſuum Prælatum, vel accuſando, vel denũtiando illius crimen coram competenti ſuperiore; & ad hoc non tenetur expectare licentiam illius, quem accuſat, utitur enim iure ſuo; & hoc frequenter cedit in utilitatem Conventus, & hoc habetur expreſsè, *c. Ex parte* 11.*de accuſationib.* ubi Gloſſa, & communiter DD. quos in magno numero citat Barboſa *in Collectan.ibidem.* 22. (C Ex parte Gloſſa. Barboſa.)

Quando Religioſus ſuum Prælatum accuſat, non ſunt ei denegãdæ expenſæ, tam victus, quam aliæ neceſſariæ ad litem proſequendam; ita habetur expreſsè eodem *cap. Ex parte*, ubi dicitur *Quibus cum proprium non habeant, de rebus Monaſterij expenſæ debentur.* Ita ibi *Gloſſa Monach.* Rebuffus, & alij apud Barboſam *in Collectan.*& notat Surdus *de Aliment.tit*.4.*q*.23. *num* 39. Quod debentur expenſæ neceſſariæ, & non utiles; & ut explicat Valaſcus *Conſul*.161.*n*.3. Expenſæ neceſſariæ ſunt, ſine quibus res non poteſt ſuſtineri, ſed omnino periret; utiles verò ſunt, quæ ad maiorem rei utilitatem, ac commoditatem inſerviunt. 23. (C. Ex parte. Gl. Monach. Rebuff. Barboſa. Surdus. Valaſcus.)

Limitatur hæc doctrina cum Sanch. *lib*.6.*in Decal*.12.*n*. 21. niſi Religioſus accuſans habeat aliquod peculium; tunc enim non tenetur Monaſterium litis expenſas miniſtrare, quia ceſſat ratio appoſita *cap.Ex parte*, eo quod Monachus aliunde habeat expenſas. 24. (Sanchez. C.Ex parte.)

At verò ſi Prælatus agat contra Monachum eum accuſans de aliquo delicto: Etſi aliqui negent, communior, & verior eſt ſententia, quod Monacho dandæ ſunt expenſæ à Monaſterio, v.g. ad inquirendos teſtes longe diſtantes; magna eſt utilitas Monaſterij ut veritas agnuſcatur, & quod non pereat innocentia unius religioſi, qui eſt Monaſterij membrum. Ita Anchar. Filinus, Lupus, quos citat & ſequitur Sanchez *citatus*, *n*.25. 25. (Anchar. Filin. Lupus. Sanch.)

Similiter Prælatus accuſatus à ſubdito habet expenſas neceſſarias ad ſui defenſionem uſque ad finem litis: nam ſuperior pars eſt Monaſterij, & Monaſterij intereſt; quod Prælatus ſe defendat, & ſit immunis à culpa. Ita Gloſſa *n*.12. & cum multis aliis Surdus *de Alimentis*, *tit*.1.*q*.127.*num*.1. Quod limitat niſi Abbas 26. (Gloſſ.C. Ex parte. Abbas. Henriq. Surdus.)

habeat

habeat sufficiens peculium; ut de Monacho modo diximus.

27. Notetur tamen hîc, quod Religiosus suum Prælatum accusana, durante lite, tenetur ei obedire, ut antea; adhuc enim Prælatus suo officio fungitur & ab illo non est privatus. Glossa. Lezana. Sanchez. Glossa *citato cap. Ex parte.* Lezana *verb. Accusare, n. 5.* Sanchez *citatus, n. 32.* ubi advertit quod quando aliqui DD. contrarium dixerunt, quod non teneatur obedire Prælato, hoc intelligitur, quod non teneture i obedire ut à lite, ac accusatione desistat.

Quæstio VII.

Religiosi non possunt esse Auctores, seu accusatores in judicio forensi sine licentia suorum Prælatorum.

SUMMARIUM.

28 *Sine licentia Prælati non potest Religiosus aliquid agere in judicio forensi.*
29 *Abbas, invito subdito, potest remittere injuriam ei factam.*
30 *Causa mota à Monacho sine licentia Superioris est nulla.*
32 *Religiosus sine licentia Prælati nec potest accusare, nec denuntiare.*

28. CErta & communis resolutio est, quod non potest sine licentia sui Ptælati. Ita Sanchez. Sylvester. Armilla. S. Anton. Navar. Lopez. C. Cum dilecti. Sanchez *lib. 6. in Decalog. c. 12. n. 5.* cum Sylvestro, Armilla, S. Antonino, Navarro, Lopez; & aliis multis Canonistis. In hoc æquiparantur Religiosi cum servis, ac filiis familias, & quasi pro mortuis habentur, ut tradunt DD. *cap. Cum dilecti, de Rescriptis, & Authentica causa, quæ fit cum Monacho, C. de Episcopo, & Cleric.* Monachus enim non est sui juris, ac proinde non potest litem movere sine Prælati licentia.

29. Sanchez. Pellizar. Ex quo inferunt Sanchez *citatus, num 6.* & Pellizar. *tract. 6. cap. 12. num. 31.* Posse Abbatem, invito Monacho, remittere injuriam eidem Monacho illatam: cum is nullam actionem habeat, omnémque suam voluntatem transtulerit in Monasterium; ita ut ipse neque habeat velle, neque nolle; è contra verò Monachus non potest remittere talem injuriam, cum non sit sui juris, ac agendi jure destituatur.

30. Ex qua ratione sequitor, quod judicium agitatum cum Monacho absque licentia Superioris in casu non concesso (de quo statim) sit nullius momenti, cum persona Monachi non sit legitima ad comparendum in judicio sive ut Actor, sive ut Reus sine licentia sui Superioris: nam judicium, ut sit legitimum, debet constare judice, actore, & Reo legitimis. C. Forus. *Cap. Forus, de verborum significationibus*; ex communi sententia Doctorum: illud autem judicium caret actore legitimo. Sanchez. Lezana. Pellizar. Ita Sanchez *citatus, numero duodecimo.* Lezana *verb. Accusator, numero secundo*, & Pellizatius *num. 32.* Qui etiam advertunt posse Superiorem, si voluerit ratum habere illud judicium, in quo Religiosus actor fuit, seu accusatot, sine licentia ipsius.

Sylveira Opuscula.

Deducitur etiam, quod religiosi sicut non possunt accusare, ita nec possunt denuntiare, denuntiatione tendente ad punitionem personæ denuntiatæ, adeóque sicut non possunt accusare, nisi simul concurrant licentia Superioris, & utilitas Monasterij. Ut notant Sanch. *citatus, n. 27.* Ex *cap. Monachi 2. 16. q. 1.* ita nec possunt modo dicto denuntiare, nisi illa duo simul concurrant. Ita Glossa *cap. Ex parte,* supra citato, *verb. Licet*, & DD. communiter Pellizat. *tom. 1. c. 12. n. 34.* 31. Sanchez. C. Monach. Glossa. Pellizat.

Quæstio VIII.

Proponuntur aliqui casus, in quibus Regulares sine Superioris licentia possunt agere in judicio.

SUMMARIUM.

32 *Non requiritur licentia Prælati, quando Monachus ab eo distat.*
33 *Si agit contra Prælatos, vel ipsos accusat, & num 34.*
35 *In casu hæresis, ad accusandum non est necessaria licentia Prælati.*
36 *Ad denuntiandum Confessorem sollicitantem, talis licentia non est necessaria.*
37 *Idem est in crimine læsæ Majestatis.*

PRimò, quando Monachus est extra Monasterium, videlicet, in studio, aut alibi negotij causa eum licentia sui Superioris, & quando Superior ita est absens, ut commodè absque periculo in mora non possit haberi ejus responsum; tunc potest agere in judicio ratione licentiæ præsumptæ in istis casibus. Navar. *Comm 2. de Regul. n. 65.* Azor. *lib. 12. cap. 11. q. 9.* imò ratione licentiæ datæ potest agere in judicio: nam talis licentia sic intelligitur data, ut convenienti modo se habeat, prout ad ipsum spectat. 32. Navar. Azor.

Secundò: si Religiosus agere velit contra Prælatos, ut in Religione teneatur, vel ut ab ea expulsus admittatur, vel ne ei, quæ de jure ordinis debentur, denegentur; tunc poterit sine licentia ipsius, litem agere, servatis tamen aliis servandis; in hoc enim casu ipsa Religio, & jus naturale dat talem licentiam. Sanch. *lib. 6. in Decalog. cap. 12 num. 16.* Lezana *tom. 1. cap. 9. num. 11.* & etiam ab ipso jure naturali habet licentiam quando à Prælato patitur Religiosus magnam violentiam, ut inde recurrat ad principem; ut dicam cum de appellationibus fuerit sermo. 33. Sanchez. Lezana.

Tertiò: si velit accusare suum Prælatum, ut facere potest, nisi aliqua rationabilis causa obstet, verbi gratiâ, quod sit excommunicatus, vel ejus inimicus declaratus, tunc ab ipso jure habet licentiam. 34.

Quartò: in casu hæresis, vel suspicionis hæresis tenentur Religiosi accusare, seu denuntiare omnes, & quascunque personas tam sui Ordinis, quam alterius, etiam sæculares, Dominis Inquisitoribus, nulla expectata 35.

Paul. V. Lezana.

licentia, seu consensu suorum superiorum. Vt constat Constitut. Pauli V. quæ incipit: *Romanus Pontifex*: quam refert Lezana *verb. Accusare num.7.* & idem habetur ex quodam Decreto Dominorum Cardinalium universalis inquisitionis, quod incipit: *universis, & singulis*: quod refert Peirinus *tom.2. Privileg. Minor. in Constitut.9. Pauli V.n.25.*

Peirin.

36. Quinto. Personæ sollicitatæ à confessoribus tenentur eos denuntiare sancto officio inquisitionis, vel locorum Ordinariis juxta Constitut. Gregorij XV. & ad hoc non tenentur tales personæ religiosæ sollicitatæ postulare licentiam a Prælatis, cum enim de hoc extet mandatum, nihil aliud est necessarium.

Greg. XV.

37. Sexto. Idem dicendum tenet M. Fr. Anton. ab Spiritu sancto *tom.3. tract.4.disp. 3. sect. 7.* Quando crimen est læsæ maiestatis, conspirationis in principem, rebellionis, falsificationis monetæ, subornationis suffragiorum in electionibus, & his similia, à iure naturali quisquis tenetur hæc denuntiare, inde videtur ab eo habere licentiam, & ratio est, quia unusquisque tenetur meliori modo, quo possit subvenire bono communi, sed si alio modo non potest, nisi accusando, ad hoc tenebitur sub mortali, quod verum est etiam si delictum habeatur sub secreto naturali, & iuramento, modo secretum non sit confessionis.

Fr. Ant. à Spiritu S.

QUÆSTIO IX.

Qualiter, & quomodo Religiosus possit eligere procuratorem.

SUMMARIUM.

38 *Monachus non potest constituere procuratorem sine licentia Prælati.*

39 *Quando Religiosus potest stare in judicio sine licentia Prælati, potest, sine illa facere procuratorem.*

38. EX dictis *quæst.7.* bene sequitur, quod Religiosus non possit licitè, & validè absque superioris licentia constituere procuratorem, qui eius nomine rem agat in judicio, nam sicut ipse per se non potest agere, ita nec per alium potest. Nam in *Clement. Religiosus de Procuratore*, talis procurationis costitutio prohibetur. Ponitur enim ibi clausula: *non potest*: quæ actum reddit nullum, & invalidum, saltem quando res non interdicitur ob solam personæ honestatem, sed ob ipsius vitium, ut in præsenti casu, in quo propter incapacitatem monachi ad standum in judicio sine superioris licentia, id interdicitur. Vt ex Sicca observat Sanchez *lib.6. in Decalog.c.12. n.10.* Lezana *verb. Accusare n.6.*

Clem. Religiosus.

Sicca. Sanchez. Lezana.

39. Tamen quotiescumque Religiosus potest stare in judicio absque licentia Prælati, ut dixi *quæst. sup.* potest etiam sine licentia Prælati eligere procuratorem, qui pro eo compareat in judicio, vel agendo, vel se defendendo, quæ enim potest per se ipsum præstare, potest à fortiori per alium. Ita Castr. Palaus *tract.16. disp.4.part.12. §.2. num. 5.* Ex Glossa, Navarr. Sanch. & aliis, *Movens in hoc casu formandum esse libellum nomine Religiosi, & in eius personam publicari debere sententiam condemnatoriam, si Religiosus debet condemnari.*

Palaus. Glossa. Navarr. Sanch.

QUÆSTIO X.

Qualiter, & quomodo accusatio apud judices sæculares in causa criminali sit prohibita monachis?

SVMMARIVM.

40 *Monachi absque ieregularitate, possunt accusare in judicio facta protestatione.*

41 *Hac protestatio, quamvis fiat ficto animo, sufficit.*

42 *Qui accusat petendo vindictam, etiam cum protestatione, fit irregularis.*

43 *Si accusatio fit coram judice Ecclesiastico, non est necessaria protestatio.*

44 *Talis protestatio necessaria est laicis ad evitandam irregularitatem.*

45 *Forma, qua facienda sit protestatio.*

CErtum est, apud omnes, quòd omnes Ecclesiastici prohibentur accusare aliquem apud judices sæculares in causa sanguinis, patet ex *Cap. Sententiam sanguinis, tit. ne Clerici, vel Monachi.* Et tamen ne pravis hominibus larga esset facultas inferendi iniuriam Ecclesiasticis ob periculum irregularitatis, statutum est, *cap. Postulasti de hominibus*, & *cap. Prælatis etiam, de homicidio in 6.* Quòd permissum sit Clericis, & consequenter Religiosis, non solùm sine peccato, sed etiam sine aliqua irregularitate accusare apud judices sæculares suos malefactores in defensionem sui, suarumque rerum, etiam super criminalibus, quibus pœna sanguinis debetur, dummodo protestentur se non intendere dictam pœnam sanguinis, etsi postea imposita sit à judice. Ita M. Cornejo *tract.5. de irregular. disput. 11. dub.1.* Coninch. *disp.13.num. 92.* Bonac. *disp.7. de irregul.quæst.3.punct.2.num. 3.* Naldus *verb. Irregularitas, num.11.* 40.

C. Sentent. C. Postulast. C. Prælatis.

Cornejo. Coninch. Bonac. Naldus.

An verò hæc protestatio debeat fieri ex animo vero, & sincero, an sufficiat animo ficto, & apparenti; dubitant Auctores, Multi affirmant requiri animum verum; sed contraria sententia simpliciter est tenenda, quòd sufficiat animus fictus exteriùs apparens ad evitandam irregularitatem, nam *in cap. Prælatis.* allegato, solùm requiritur protestatio externa, & desiderium illud internum, quandiu exterùs non ostenditur, impertinens est ad contrahendam irregularitatem, nulla enim ratione influit in mortem Rei. Ita citatus M. Cornejo *dub.1.quæst.6.* Suar. *de censur.disp. 47. sect.2.num.3.* Filliucius *tract.19.cap.9. quæst. 9. num.248.* Turrian. Hurtadus, Præpositus, Henriquez, Coninchus, Avila; quos citat ac sequitur Diana *part.4.tract.2. Resolut. 75. §. Sed fallitur.* 41.

C. Prælatis.

Cornejo. Suar. Filliucius. Turrianus. Hurtad. Præposit. Henriq. Coninch. Avila. Diana.

Unde sequitur, quòd ille, qui accusat alium in causa criminali petendo externis verbis vindictam, fieri irregularem, secuta mutilatione, vel morte, etiam si protestetur se non inten- 42.

Henriq. Molin. Avila. Suar. Filliucius. Reginald. Bonacina.

intendere pœnam mortis, vel sanguinis. Ita Henriquez *cap. 10. num. 4.* Molin. *tom 1. tract. disp 8 num 5. & tom. 4. tract. 5. disp. 74.* Auila, Suarez, Filliucius, Reginaldus, quos citat, ac sequitur Bonacina *disput. 7. de irregul quaest. 3. punct. 1. num 2.* Et ratio est, quia eo ipso, quòd in causa criminali petit vindictam, vult Reum puniri pœna sanguinis, quæ propter illius delictum à lege imponitur, & consequenter censetur petere pœnam sanguinis.

43. Hæc autem protestatio non est necessaria, quando accusatio fit coram iudice Ecclesiastico; ut si Religiosus accuset aliquem apud suum Prælatum, vel apud alium iudicem Ecclesiasticum de crimine mortis pœna digno; & ratio est, quia textus dicti *cap. Prælatis* id exprimit dum dicit: *Penes sæcularem iudicem*: Tum quia iudex Ecclesiasticus, non potest inferre pœnam sanguinis, & quamvis eum tradat brachio sæculari, non censetur concurrere ad mortem, nec etiam accusator apud eos. Ita Molina *tract. 3. disp. 8. num. 7.* Saytus *lib. 8. de censur. cap. 18. num. 14* & alij communiter apud Bonacinam *de censur. disput. 7. quaest. 4. punct. 1. num. 74.*

C. Prælatis. Molina. Saytus. Bonacina.

44. Advertunt tamen Filliucius *citatus.* Lezana *verb. Accusare num. 19* Pellizar. *tom. 2. tract. 7. cap. 5. sect. 4. num. 18.* Quod talis protestatio non solum est vtilis, sed etiam laicis necessaria, si velint vitare irregularitatem incurrendam ex accusatione facta in causa sanguinis.

Filliucius. Lezana. Pellizar.

45. Si vero quæras: Quomodo facienda sit talis protestatio ad evitandam irregularitatem; Dico, quod coram iudice sæculari ita facienda: *Domine, peto mihi satisfactionem, aut restitutionem exhiberi à Titio, qui mihi damnum intulit: protestor tamen, me nulla ratione intendere pœnam sanguinis, aut mutilationem, aut mortem.* Ita Bonacina *citatus num. 9.* Qui etiam addit, quod quamvis, non sit necesse, ut talis protestatio fiat scriptis, cum id nullo iure ostendatur, ea tamen debet esse expressa, ut colligitur *ex citato cap. 2. de homicid. 1. n. 6.*

Bonacina.

QUÆSTIO XI.

An Regularis sit immunis ab irregularitate accusans coram sæculari, cum protestatione ob suam, suorumque causam, etiam comprehenso latrone?

SUMMARIUM.

46 *Non fit irregularis accusans in causa criminali ob iniuriam illatam suis consanguineis subditis, & num 47.*

48. *Ecclesiasticus potest capere latronem, & cum protestatione tradere iudici sæculari.*

49 *Theologus in periculo vitæ potest dare consilium ad accusandum.*

64. QVanquam graves Theologi teneant, quod non evitatur irregularitas quando quis accusat in causa criminali coram iudice sæculari ob iniuriam suis illatam, tamen contraria sententia est verior, & communior, facta protestatione, ante accusationem. Ita Avila, Hurtadus, Coninchus, Villalobos, Præpositus & alij, quos citant, ac sequuntur Diana *4. part. tract. 2. Resol. 53.* Layman *lib. 3. de Iust. tract. 3. part. 5. cap. 7. Asserti 5. num. 6.* Castr. Palaus *de Censur. part. 14. §. 2. num. 6.* Bonacin. *citatus punct. 2. n. 4.*

Avila. Hurtad. Coninch. Villalob. Præposit. Diana Castr. Pal. Bonacina.

47. Dico ergo, quod accusator excusatur ab irregularitate, quando protestatione facta ob læsionem inflictam in propria persona, aut propriis bonis, aut ob læsionem propriis personis, quæ ad ipsum attinent, ut sunt eius propinqui, ut v. g. parentes, filij, fratres, ac consanguinei, ac etiam ob læsionem factam, eis, qui sunt eius curæ commissi, ut sunt eius subditi, ut conventus, si illius est Prælatus: & Probatur hæc resolutio ex multis decisionibus, quas adducit Riccius *collect. 618. part. 3.* Quæ in hoc casu militant, teste Naldo *verb. irregularitas num. 11.* & Probatur, quia *cap. Prælatis de homicid. in 6.* conceditur ut quis conqueratur *de suis malefactoribus*; sui autem malefactores sunt omnes isti, qui suis adversantur: nam malum nostrorum propinquorum, ac subditorum, moraliter nostrum malum censetur, qui enim agit causam suorum propinquorum, agit causam sui sanguinis: nempe cognatorum intra quartum gradum exprimit Castr. Palaus, & qui agit causam subditorum, agit ea, quæ sunt sua, ratione officij, & maximè quia bona Ecclesiæ pro suis ab Ecclesiasticis reputantur ut ait Bonacina *citatus n. 5.* post alios.

Riccius. Naldus. C. Prælatis. Castr. Pal. Bonacina.

48. Iuxta hanc doctrinam sequitur, quòd regularis, sive Ecclesiasticus, possit capere, detinere, & tradere iudici sæculari talem malefactorem, protestatione tamen præmissa; cui enim finis est permissus, etiam media necessaria permissa censentur; cum ergo illi permittitur accusatio, etiam hæc, quæ ad ordinariam accusationem ordinantur. Et confirmatur; nam *cap. Prælatis, de homicidio, in 6.* videtur concedere omnes actiones, quæ per se coniunctæ sunt cum ipsa accusatione, ne Ecclesiasticus suam rem deperdat, Suar. *tom. 5. ad 5. disp. 47. sect. 2. num. 19. & 20.* cum Covarruvias, Tabiena, Franco, & aliis, & Lezana *verb. Accusare, num. 19. ad medium*, cum aliis.

C. Prælatis. Suar. Covar. Tabiena. Francus. Lezana.

49. Imò etiam, potest Theologus sacerdos dare consilium alteri constituto in periculo vitæ, aut amissionis bonorum suorum, ut accuset, ac denunciet iudici laico personas sibi insidiantes, ac spoliantes, præmittendo tamen protestationem. Ita Pellizat. *tom. 2. tract. 7. cap. 5, sect. 4. num. 180.*

Pellizar.

QUÆSTIO XII.

An dentur aliqui casus, in quibus Religiosi absque protestatione & irregularitate accusent coram iudice sæculari, licèt ipse damnet ad mortem?

SVMMARIVM.

50 *Non fit irregularis, qui accusat de levi, licèt iudex condemnet ad mortem.*

51 Non eſt irregularis, qui accuſavit de levi, licèt poſtea fuerint teſtes ad mortem.

52 Qui accuſat propter obligationem, ex præcepto naturali, etiam ſine proteſtatione, non fit irregularis, & n. 53.

54 Non eſt irregularis, qui accuſat de damno inferendo.

50. PRimus eſt, quando crimen adeò eſt leve, ut non videatur dignũ morte, aut mutilatione, & tamen judex pro ſua malitia, aut ignorantia Reum condemnat ad mortem, tunc non accuſator, ſed judex cenſetur cauſa efficax mortis, & inde accuſator licet omiſerit proteſtationem non fit irregularis. M. Cornej. *tract. de irregular. diſp.* 11. *dub.* 11. Lezana *verb. Accuſare, num.* 10.

Cornejo. Lezana.

51. Secundus caſus eſt, quando quis accuſavit reum de levi crimine, tamen poſtquam reus detentus eſt in carcere, acceſſerunt accuſatores aliorum criminum propter quæ reus ad mortem damnatus eſt; & ratio eſt, quia mors non videtur imputanda propriè ipſi accuſatori, etiam ſi proteſtationem omiſerit. Ita Sayrus *lib. 6. cap.* 18, *num.* 6 Ugolin. *cap.* 6. § 4. M. Cornejo *proximè citatus*, Covarr. Henriquez, Avila, quos citat, ac ſequitur Bonacina *diſp.* 7. *de irregularitate. quæſt.* 3. *punct* 2. *num.* 7. §. *Secundus.* Quòd maximè procedit quando non prævidetur illud periculum; at verò ſi præviſum fuerit proteſtatio facienda eſt.

Sayrus. Ugolin. Covarr. Covarr. Henriq. Avila. Bonacina.

52. Tertius caſus eſt, quod eximitur ab irregularitate Eccleſiaſticus, ſeu Religioſus, quando accuſat apud judicem quemcumque propter obligationem, quam habet ex charitate, vel juſtitia, verbi gratia, ſi accuſat volentem prodere Rempublicam, aut occidere innocentem; Canones enim non ſupponunt irregularitatem ob obligationem debitam ex præcepto naturali, vel divino charitatis, juſtitiæ, vel alterius virtutis, quòd maximè eſt verum, quando damnum imminens alio modo non poteſt impediri, ac proinde hic caſus non videtur comprehenſus, *cap. Prælatis, de homicidio, in* 6. Suarez *diſp.* 47. *ſect.* 2. *n.* 15.

C. Prælatis, Suar.

53. An verò adhuc in hoc caſu facienda ſit proteſtatio? Affirmat Sanchez *tom.* 2. *conſil. lib.* 6. *cap.* 2. *dub.* 10. Diſpoſitio juris ad hos caſus ſe extendit, ſed quod talis proteſtatio in hoc caſu non ſit neceſſaria, mihi videtur verius, quia nulla poteſt eſſe irregularitas in his adimplendis ad quæ tenetur homo ex præcepto divino, & naturali. Ita M. Cornejo *de irregularitate diſp.* 11. *dub.* 1. Layman *lib.* 3. *de juſt. tract.* 3. *part.* 3. *cap.* 7. *aſſert.* 5. *num.* 6. M. Lezana *verb. Accuſare. num.* 21. cum Molina, Avila, & aliis.

Sanchez. Cornejo. Layman. Molina. Avila.

54. Quartus caſus eſt; quando quis accuſat non de injuria illata extraneis, ſed inferenda, & præcavenda, quæ aliter caveri non poteſt niſi accuſando, ac denuntiando, ſi quidem non eſt æquum, ut perſona Eccleſiaſtica damnum patiatur, eo quòd præſtat quo ad id tenetur ex jure naturæ, quòd ſine dubio eſt magnum inconveniens ad quòd evitandum, dicendum eſt iſtum caſum non comprehendi, *cap.* 2. *de homicidio, in* 6. ita Bonacina *citatus, num.* 7. Pellizar. *tract.* 7. *cap.* 5 *ſect.* 4. *num.* 184.

C. 2. de homicidio. Bonacina. Pellizar.

Quæstio XXIII.

Utrum Religioſus omittens proteſtationem ex oblivione in cauſa criminis incurrat irregularitatem?

SUMMARIUM.

55 Communis ſententia affirmativa.

RESpondetur incurrere irregularitatē; ita Sayrus 6. *cap.* 19. *num.* 5. Bonac. *num.* 8. nam quamvis in eo caſu iſta irregularitas non ſit ex delicto, quæ neceſſariò ſupponere debet peccatum; eſt tamen ex defectu lenitatis, quæ contrahitur etiam ſine culpa contrahentis: Ut, verbi gratia, judex ſæcularis condemnans ad mortem. 55.

Sayrus. Bonacina.

Quæstio XIV.

An Regulares incurrant irregularitatem accuſando, in cauſa criminis coram judice ſæculari, cum aliud detur medium ad evitandum damnum.

SUMMARIUM.

56 In cauſa propria liberè poſſunt accuſare, non autem in aliena cauſa, & n. 57.

COmmunis eſt reſponſio cũ diſtinctione; 56.
vel Regularis accuſat in cauſa propria, & ſic, facta proteſtatione poteſt liberè accuſare, ſive alia via poſſit res ſuas recuperare, aut ſuum damnum impedire, ſive non; in tali enim ſua cauſa, id non ſolùm licèt jure naturali defenſionis, ſed etiam ſpeciali jure poſitivo, *cap.* 2. *de homicidio, in* 6. Ubi Eccleſiaſticis datur facultas conquerendi de ſuis malefactoribus coram judice ſæculari, & talis facultas eſt libera, & non reſtricta, verbi gratia, dummodo aliud non detur medium, quòd nullo modo dicitur; & ideò tali via poteſt Eccleſiaſticus licitè uti 57.

C. 2. de homicidio.

At verò ſi Regularis accuſat in cauſa aliena, & in ordine ad effugiendam irregularitatem, id non poſſunt facere, niſi quando aliter præveniri, ac præcaveri non poteſt damnum, aut periculum imminens, cum in tali caſu accuſatio ſolùm concedatur jure naturali defenſionis innocentis, quæ tamen non habet locum, ubi alia via averti poteſt malum imminens, Suarez *tom.* 5. *ad* 3. *part. diſputatione* 47. *ſectione* 2. *num.* 16. Filliucius *tom.* 1. *tract.* 19. *num.* 149.

Suar. Filliucius.

Quæ

Quæstio XV.

An si totus conventus constituat procuratorem ad accusandum, secuta morte, sint omnes irregulares?

SAMMARIVM.

58 *Qui fecerunt accusationem sine protestatione fiunt irregulares, non verò alij.*

58. CUm distinctione respondendum est in hac re. Si accusatio facta sit absq; debita protestatione, & singuli Religiosi talis monasterij consensum præbuerunt in constituendo tali procuratore, seu syndico ad accusandum coram judice sæculari, & mors, seu mutilatio inde sequatur accusato, omnes manent irregulares; At verò si omnes non consenserunt, tunc quippe irregulares fiunt ij tantum, qui supradicto modo assensum præstiterunt, si quidem monasterium, ut tale, cùm non sit persona realis, sed ficta, non est capax ordinis, & consequenter neque irregularitatis nisi in suis membris. Ita cum Panorm. *cap. Dilectus, 2. n. 11.* Vgolino *de irregularitate, cap. 16.* Bonac. *disp. 7. punct. 2. num. 13.* Panorm. C Dilectus. Vgolin. Bonacina.

Quæstio XVI.

An totus conventus possit accusari, ac criminaliter puniri?

SVMMARIVM.

59 *Si universitas collegij delinquit, castiganda.*
60 *Quomodo totum collegium castigandum.*

59. SI omnes delinquant, qui sunt in conventu, præmissa publici consilij convocatione ac deliberatione, tunc totus conventus secundum omnes suos Religiosos potest accusari, ac puniri. Ita Abbas *cap. dilectus, & 2. num. 13. de Simon.* ex communi sententia & alij quos citat, ac sequitur Clarus *lib. 5. §. fin pract. quæst. 16.* Monens, quod si omnes de collegio non sunt delinquentes, matura deliberatione, tunc non punietur totum collegium; sed tantum illi qui criminosè deliquerunt tanquam singuli, & particulares. Abbas. Clarus.

60. Quomodo autem universitas, quæ deliquit, puniri possit, explicat ipse Clarus, modo adimendo, abrogando eius privilegia, juraque illius impediendo quoad solutionem, modò ejus bona publicando, modo etiam imponendo multam pecuniariam. Ita etiam Pellizarius *tract. 9. cap. 4 sectione 2. num. 83. §. Nota tamen.* Pellizar.

Quæstio XVII.

Religiosi non possunt accusari à laicis, vel à Religiosis alterius ordinis.

SUMMARIUM.

61 *Non possunt conveniri nisi dum suam injuriam tueantur.*
62 *Iudex & accusantes excommunicantur à Leone X.*

COnclusio est communis, & vera, quod non possint accusari nisi in casu, quod suam, vel suorum injuriam prosequantur, *cap. De cætero, de testibus*; Ita Emmanuel Rodrig. *tom. 2. quæst. 7. art. 7.* Alderete *lib. 1. de Religiosa disciplin. cap. 4 num. 7.* M. Lezana *tom. 1. cap. 17. num. 25.* Hieron. Rodrig. *Resol. 41. n. 7.* Soto *de secreto, membr. 2. quæst. 5. concl. 3.* 61. C. De cæter. Emman. Rodrig. Alderete. M. Lezana. Hier. Rodrig. Soto.

Imò tam accusantes, quam judices talem accusationem recipientes incurrunt excommunicationem latam à Leone X. in favorem Prædicatorum, contra omnes qui Religiosos ejusdem ordinis adducunt coram judice extraneo, ipso etiam judice talia admittente comprehenso; vide Consetrium *in compendio Bullarum Leon. X. tit. 6. cap. 1.* 62. Leo X. Consetrium.

Et ratio est; quia accusator, & accusans debent esse ejusdem fori, ad hoc, ut si accusator deficiens non probet delictum ab eodem judicio puniatur, quòd minimè fieri potest, si accusator non est subiectus judicij, coram quo facta est accusatio.

Quæstio XVIII.

An Prælatus teneatur aliquando non acceptare accusationem, & acceptam absolvere ac impedire accusatorem, ne prosequatur?

SUMMARIUM.

63 *Prælatus aliquando potest imò & tenetur impedire accusationes pro bono pacis.*
64 *Prælatus aliquando potest impedire accusationes contra aliquem Religiosum.*

PRælati regulares, ut sunt Generales, & Provinciales in sua Provincia possunt, imò & sæpè tenentur non acceptare accusationem contra aliquos Religiosos, sed alia via debent procedere ad remedium, si credant, quòd ex tali accusatione nascitura essent mala bono communi ordinis adversantia, utpotè seditionis, perturbationes inter Religiosos, eorumque etiam mala fama; nam bonum commune præferendum est bono particulari; Deinde si lex obligat ad acceptandam accusationem per epikiam, in his casibus videtur non obligare; quia pax ut commune bonum maximè intenditur ab omni Prælato. Ita ex Aragonio, Clavi Regia, Fegundez Card. Lugo *in justitia, dispu. 37. num. 74.* Vnde referunt citati 63. Aragon. Clav. Reg. Fagund. Lugo.

citari Auctotea poſſe in Religione communi lege prohiberi, ne Prælati via accuſationia procedant in viſitationibus.

64. Ex quo etiam infertur poſſe Prælatos ex juſta cauſa accuſationem ipſis factam contra aliquem religioſum abſolvere, & etiam impedire accuſatorem, ne ultra procedat. Ita benè colligitur ex Sanch. *lib.6. conſil. cap. 4. dub. 1.*
Sanchez. *num.6.* Rodrig. *tom. 2. quæſt. 7. art. 7.* & Cajet.
Caietan. & Sotus citati à Sanchez, dummodo hoc fiat
Sotus. ex juſta cauſa, & ſine ſcandalo, & hoc procedit, ſive injuria ſit publica, ſive privata, & damnum alia via poſſit reſtaurari, & probatur, quia ſi eſt ſupremus Princeps poteſt diſpenſare in lege, & ſtante juſta cauſa, utpotè communi pace conventus: & ſi eſt inferior, & non ſit facilis recurſus ad Principem ſupremum ex epiikia, poteſt inferior ita agere, quia pax, & quietudo maximè intereſt ad bonum commune, ac reformationem Religionis.
Pellizar. Ita Pellizarius *tract.9.cap.4.num.*88.

Quæstio XIX.

An accuſator poſſit deſiſtere ab accuſatione incœpta, ſi de Reo in particulari non conſtat?

Summarium.

65 *Accuſator poteſt deſiſtere ab accuſatione incepta.*

65. Dico, quòd inchoata accuſatione ſi de reo non conſtat, poteſt accuſator deſiſtere, vel ex charitate, vel ob petitionem alicuius, vel ad majorem pacem, & quietem habendam, quia ſi ad hoc non tenetur ex officio talia accuſatio fuit libera: ergo licitè poteſt deſiſtere ab illa, ſicut & Prælatus inchoatam accuſationem non proſequi; ut dixi ſuperiori quæſt. At verò ſi ad hoc tenebatur ex officio, tenetur obligationem ſui muneris adimplere,
Lugo. & accuſationem proſequi. Ita Card. Lugo *de juſtitia, diſput. 56. num. 9.* Dixi niſi de reo conſtet quia ſi de illo in particulari conſtat, & maximè ſi de delicto eſt infamia nata, bonum commune poſtulat, ne Reus maneat impunitus, ut alij timore pœnæ à ſimilibus fugiant, & ideò accuſatio proſequenda.

Quæstio XX.

An ſubditus teneatur accuſare, vel denuntiare, quando certò ſcit Prælatum, nullum remedium adhibiturum?

Summarium.

66 *Nemo tenetur accuſare ſi certò ſcit nullum remedium adhibendum eſſe a Prælato.*

66. Reſpondeo, quòd quando ſubdito conſtat certò, & evidenter Prælatum nullum remedium adhibiturum, vel quia negligens, ſeu remiſſus eſt in puniendo, vel quia eſt amicus delinquentis; nullus obligatur ad accuſandum, ſeu denuntiandum delicta; quia nemo tenetur ad actum fruſtraneum, & ad opus inutile. Ita Caietanus, Sylveſter, Ar- Caietan.
milla, Tabiena, Durandus, Richardus, Sylveſt. Armila.
Paludanus, quos citat, ac ſequitur Sanchez Tabiena
lib.6. Conſilior. cap. 1. dub. 8. num. 2. Portel. *in* Durand.
dub. Regul. verb. Correctio fraterna, num. 19. Richard.
Lezana *verb. Iudex, num.7.* Advertunt tamen Peludan. Portel.
citati Anctores, quod ſi detur dubium de hoc Lezana.
effectu, præſumendum eſt pro Prælato, & illi eſt obediendum. Ita Portel. & M. Lezana.

Quæstio XXI.

Explicantur tria vitia, quæ contingere poſſunt in accuſatione?

Summaaium.

67 *Calumnia, quando quis falsò, & dolosè accuſat.*

68 *Prævaricatores colorant crimina.*

69 *Tergiverſatores faciunt pactum de de non accuſando.*

Tria vitia dari poſſunt in accuſatione; Primùm: calumnia. Secundùm, prævaricatio, Tertium, tergiverſatio: quæ breviter explico. Primum; calumnia quando quis aliquem ſcienter, ac ex propoſito accuſat falsò, ac dolosè, peccat mortaliter, & tenetur reſti- 67.
tutione ad damnum; ut deciditur, *cap. 1. de ca-* C. de calū
lumniatoribus, & *cap. Si quem pœnituerit, 2.* C. ſi quem
quæſt.3. & expreſsè definitur, *cap. Accuſatio, 2.* C. Accuſat.
in fine, quæſt. 7.

Prævaricatores ſunt, qui colorant crimen verum ſceleratis hominibus, verbi gratia, vel 68.
exterius accuſando, & ſecretò iniquos in ſuis criminibus fovendo, vel qui ſubticent gravia crimina, & levia inculcant, hi graviter peccant, & in laqueum diaboli incidunt.

Tergiverſatores ſunt, qui facientes pactum non proſequuntur accuſationem in grave 69.
damnum Reipublicæ, aut tertij, hi graviter D.Thom.
delinquunt, maximè ſi fiat cum grandi præ- Navar.
judicio tertij, & cum pernicioſo mendacio, Sotus
vel injuſta munerum acceptatione. Ita D.Tho- Banes.
mas *2.2.quæſt.68.art.3.* Navar. Sotus, Bañez, Aragoni.
Aragonius, quos citant, ac ſequuntur Sa- Salon.
lon *2.2.quæſt.68 art.4.* Rodrig. *tom.2. quæſt. 7.* Rodrig.
art. 5. Miranda *tom. 1. quæſt. 13.* Hieronymus Miranda.
Rodriguez *Reſol.41.art. 5.* Hieron. Rodrig.

RESOLUTIO I.

Advocatus.

Quæstio Prima.

Religioſi, interveniente licentia Prælati, & utilitate conventus poſſunt eſſe advocati, ſeu procuratores pro ſæcularibus in judicio forenſi civili.

Summarium.

1 *Religioſi cum licentia Prælati munus procuratoris poſſunt agere, & n. 2.*

3. *Utraque*

3 *Vtraque conditio simul requiritur.*
4 *In causis miserabilium personarum non requiritur utilitas conventus.*

1. RELIGIOSI non possunt exercere munus advocati, seu procuratoris in iudicio forensi pro sæcularibus, nisi simul concurrat licentia Prælati, & utilitas, saltem indirectâ conventus, his conditionibus stantibus, tale munus ritè peragere possunt coram iudice sæculari in causa civili, coram autem iudice Ecclesiastico, etiam in causis criminalibus, ita habetur expressè, *cap.*
G.Monach. *Monac.* 16. *quæst.* 1. ubi dicitur: *Nullus monachorum forensis negotij susceptor, vel executor existat, nisi quod monasterij exposcit utilitas, Abbate sibi nihilominus imperante.* Et quamvis textus loquatur de Monachis, ibi etiam comprehendit cæteros Religiosos, non tamen novitios, ut ex multis, & cum multis probat
Sanch. Sanchez *lib.*6. *in Decalog. cap.*13. *num.* 1. & 2. & alij communiter.

2. Si vero adversarius objiciat contra Religiosum procurantē in causa sæculari de licentia prælati, cum non esse admittendum, cum id non vertatur in conventus utilitatem, talis objectio non est audienda, cum eius non sit inquirere monasterij utilitatem, & hæc sæpe expediat, ut occulta sit, ita ut adversa-
3. rium lateat.

Et cum prædictus textus indistinctè loquatur, & utramque conditionem simul requirat, inde fit quòd una sine altera non sufficit, di-
Pellizar. spositio Textus firmiter hoc prohibet, & ve-
4. tat, ideò utraque conditio est necessaria. Ita
Novar. Pellizar. *tom.*1. *tract.*6. *cap.*12. *num.* 12.

Advertit etiam Novarius *in Lucerna Regular. verb. Procurator*, *num.* 4. Quòd in causis miserabilium personarum, pro illis, scilicet, defendendis, ac patrocinandis bene possunt Religiosi de licentia sui Prælati, etiamsi inde non habeatur aliqua conventus utilitas, procuratoris munus exercere, hoc enim maximè pertinet ad statum Ecclesiasticum tales personas præsidio destitutas tueri.

QUÆSTIO II.

An officium procuratoris susceptum à Religioso sine licentia Prælati sit irritum, & quam necessaria sit hæc licentia pro omni causa?

SVMMARIVM

5 *Officium procuratoris sine licentia Prælati est invalidum*, & n.6.
7 *Nec unam causam potest Religiosus patrocinari sine licentia prælati.*
8 *Si constitutiones non obstant, sufficit licentia Prælati immediati.*

5. AD primum; an officium procuratoris, seu advocati à Religioso susceptum absque Prælati licentia sit validum, illiusque ge-
Castr.Pal. sta teneant; Affirmat Castro Palaus *tract.* 16. *disp.* 4. *punct.* 2. §. 4. *num.* 5. Tamen distinctione utendum est, si Prælatus scit, & videt Religiosum tale officium exercere, videtur dare suum assensum, & valida sunt gesta, si Prælatus ignorat, sine ejus licentia acta sunt nulla, Ita Pellizar. *tract.* 6. *cap.* 12. *num.* 17. Quia religiosus non habet personam legitimam standi in iudicio pro se, nec pro alio, absque superioris licentia, quippe æquiparatur servo, cum quo processus est nullus. Et confirmatur, quia *Clement. Religiosus, de Procuratoribus*, utitur verbo: *Non potest*: Quòd reddit personam inhabilem, ut probat Sanchez *lib.*6. *de Matrim. disp.*38. *num.* 10. Pellizar. Clement. Relig. Sanch.

Inde benè sequitur, quòd pars opposita, cuius interest, vel iudex ex officio poterunt requirere à Religioso testimoniū licētiæ, & si non habeat, poterit repelli, ut optimè probat Bellamerus *cap.* 2. *n.* 2. *quæst.* 1. *de postulando.* 6. Bellamer. 7.

An autem hæc licentia Prælati, ita sit strictè necessaria, ut neque in una causa liceat regularibus patrocinari in iudicio absque illa? Respondet affirmativè Castro Palaus *citatus*, §. 3. *num.* 6. quamvis aliqui aliud in contrarium dicant; nam *cap. Monach*, & citata *Clement. de Procuratoribus*, cuiuslibet causæ patrocinium prohibetur; unde Religiosi contra venientes peccant mortaliter, cum prohibitio de re gravi habeatur, Ita Sanchez *in Deccalog. cap.*13. *num.* 10. Pellizar. *citatus*, *num.* 13. Fr. Anton. ab Spir. sanct. *in director. tom.* 2. *tract.* 3. *disp.* 6. *num.* 1452. Palaus. G.Menoch. Clemen de Procurat. Sanch. Pellizar. Fr. Anton ab Spir. sanct.

Licentia autem sufficit, quòd sit Prælati immediati, ut Prioris, in Societate Iesu hæc licentia solùm potest esse à Generali, iuxta suas Constitut. Franciscani autem, nec de licentia suorum superiorum, possunt esse procuratores, ut ex multis probat Sanchez *citatus n.* 11. 8. Sanchez

QUÆSTIO III.

An Religiosus de alterius mandato saltem possit constituere procuratorem, aut substituere sine sui proprij Prælati licentia?

SUMMARIUM.

9 *Sine licentia Prælati non potest*
10 *De alterius mandato cum licentia Prælati sine utilitate conventus poterit constituere.*
11 *Vt nuntius poterit de alterius mandato nominare.*

REspondeo non posse, hoc enim ei prohibetur *in Clement. Religiosus, de Procuratoribus*. Et meritò sanè: nam licèt à primo constituente derivetur potestas substituti, non tamen potest ad alium transire, nisi mediante Religioso, qui sine licentia sui superioris talia facere non potest; ut optimè probat Sanchez *lib.*6. *in Decalog. cap.*13. *num.* 12. ex quo infert ipse Sanch. *n.*15. Quòd talis substitutio non solùm est illicita, sed etiam invalida; nam ad actum forensem nil valet Religiosus sine licentia Prælati. 9. Clem. Relig. Sanch.

Poteritne de alterius mandato cum licentia Prælati constituere procuratorem, etiam si non 10.

non detut utilitas conventus? Affirmativè reſpondet Pellizar. *tract.*6.*cap.*15. *num.*1 2.nam ad hoc nec *Clementina Religioſus Procuratorib.* Pellizar. Clem. Rel. nec alij textus requirunt conventus utilitatem ſolùm enim hoc poſtulant, quando ipſemet Religioſus dicitur procurator.

11. At verò ſi Religioſus non fuerit conſtitutus procurator, ſed ſimplex nuntius, poterit alterius nomine dicere, ac nominare procuratorem etiam ſine licentia Prælati; nam hoc non eſt ſubſtituere procuratorem, ſed nomine alterius illum dicere, ac nominare. Ita Caſtro Palaus *tract.*16. *diſp.*4. *punct.* 13.§.3. *num.*7.

Quæstio IV.

Vtrum ſi poſt litem conteſtatam, Procurator alicuius ingrediatur religionem, poſſit tunc illam cauſam proſequi?

SUMMARIUM.

12 *Non poteſt tale munus proſequi?*

12. Reſpondeo non poſſe, tam tempore noviciatus, quàm poſt emiſſam profeſſionem, proindeque revocandum eſſe, ut conſtat tum ex *L. Aut Religionis iuxta legem precedent. ff. de Procuratorib.* Tum etiam, quia procurator, interveniente iuſta cauſa, poteſt revocari: hic autem intervenit iuſta cauſa ratione ſtatus religioſi, ut patet. Ita Sanchez *in Decalog.lib.*6. *cap.*13.*num.* 26. ex Iacobino de S. Georgio, & aliis. L. Aur.

Quæstio V.

Prælatus regularis, tenetur religioſo Reo dare advocatum, & an hic poſſit eſſe ſæcularis?

SUMMARIUM.

13 *Advocatus dandus de iure naturali.*
14 *In cauſa graviſſima, & rara poteſt dari advocatus ſæcularis.*
15 *In Religione non ſervantur apices iuris.*

13. Conveniunt omnes, Prælatum regularem teneri de iure naturali dari Religioſo reo advocatum ſufficientem, qui illum defendat, patrocinetur, ac conſilium præbeat: Advocati patrocinium pertinet ad ius naturale. Ita Aldetete *lib.* 1. *Diſciplina Religioſa*, c.2.n.3. & patet ex *cap. Ex litteris de officio iudicis* & Gloſſa *ibidem verb. implorando.* Alderete. C.Ex litter. Gloſſa.

14. Ex quo ſequitur, quod ſi in Religione nullus eſſet omnino ſufficiens religioſus, qui in re graviſſima reum defendat, tenetur Prælatus illi dare advocatum ſæcularem valdè idoneum, quia ſi ex iure naturæ requiritur advocatus, requiritur advocatus ad tale negotium ſufficiens. Dixi (in re graviſſima) quia in cauſis levibus, & ordinariis, id non concedetem, pro hac ſententia ſtat Paulinus Bertus Palin.Bert. vir doctiſſimus Ordinis S. Auguſt. *in praxi criminali*, *fol.* 272. ubi ait: In ſua Religione numquam fuiſſe datum advocatum ſæcularem alicui religioſo, niſi ſemel tantùm in una cauſa, in qua agebatur de condemnatione cum periculo vitæ; & in tali cauſa, advocatum ſæcularem reclusum fuiſſe cum reo in una domo ſecreta, ne ordinis fama, & ſecretum periclitaretur. Idem tenet Rodrig. *tom.*2.*quæſtionum*, *quæſt.*19.*art.*4. Affirmans non eſſe conſuetudinem in religionibus dari advocatum ſæcularem, maximè cum hodie in Religione ſint multi viri; & maximè in praxi criminali ſufficienter verſati. Rodrig.

Pro hac facit etiam, quòd tradit idem Rodriguez *eodem tom.*2. *quæſt.*3. §. *Pro cuius*, & §*ſequenti.* Vbi dicit, ideò in Religionibus non ſervari apices iuris, ne Religioſi teneantur conſulere legiſperitos ſæculares, cum Rodrig. cohæret Miranda in ordine iudiciali *quæſt.* 14. *art.*7. *concluſ.* 4. non enim decet ſecreta religionis ſciri ab advocatis ſæcularibus. Et confirmatur; quia in cauſis, in quibus proceditur de plano ſine iuris apicibus, videtur quod non ſit obligatio dari advocatum, ut colligitur ex *Clem.emina*, *ſæpè contingit*, *de Verborum ſignificatione* Vbi dicitur, quòd quando cauſa committitur cum clauſula: *Vt procedatur de plano*: ait Pontifex; & abſint *Partium*, *Advocatorum*, & *Procuratorum contentiones*: At Prælati Religionum, habent privilegium, ut in cauſis Religionum procedatur, de plano, non ſervatis iuris apicibus, ut infrà dicam. 15. Rodrig. Miranda. Clem ſæpe.

RESOLUTIO VII.

Alienatio.

Quæstio Prima.

Quid ſit alienatio?

SUMMARIUM.

1 *Propriè & ſtrictè, quid ſit alienatio.*
2 *Quid ſit dominium directum, & utile.*

Alienatio propriè, & ſtrictè, eſt omnis actus, per quem dominium transfertur, ſi latè autem ſumatur in materia favorabili, etiam comprehendit conductionem ad longum tempus, ſeu perpetuam donationem, venditionem, permutationem, & emphyteuſim perpetuam, & etiam contractum ſub conditione factum; patet ex *cap. Nulli liceat, de rebus Eccleſiæ non alienandis*, Hoſtienſi, Archidiacono, & Sylveſtro, *verb. Alien. & emphyteuſis*, *quæſt.*6. Leſſio *lib.*2. *de iuſt*, *cap.* 24. *dub.* 11. Covar. 2. *variar. cap.*16. & 17. Baſſeo *verb. Alienatio*, *num.*1. Villalobos 2.*part. ſumme. tract.*25. *difficult.*17. 1. C.Nulli. Hoſtienſ. Leſſius. Covar. Baſſæus. Villalob.

2. Cum ergo alienatio importet actum, per quem dominium transfertur, ut diximus, duplex dominium conſideratur: *Directum & utile*: & ut explicat Leſſius *lib.*2. *cap.*3. *dub.*1. *num.* 4. Dominium directum continet ſolam rei proprietatem, unde continens hoc dominium Leſſius.

nium, dicitur proprietarius; eius vero, ut notat
Molina. Molina *de contractibus*, *tract.* 2. *disp.* 464. actus
ſunt venditio, donatio, & permutatio. *Dominium autem utile*, ſolam continet rei utilita-
tem, & commoditatem; eius actus, ut refert
Quaranta. Quaranta *in ſumma Bullarij*, *v. Alienatio*, *n.* 16.
ſunt ſex, videlicet, ſuperficiarius, locatio, em-
phyteuſis, libarius, feudus; & precaria; his
etiam iuxta Molinam *citatum*, adde actus, qui-
bus res alteri traditur, & nō pertinet neque ad
dominium directum, neque utile; manet tamen
periculo alienationis obnoxia, ut pignus & hy-
potheca, de his omnibus latè Iuriſtæ, de his au-
tem, quæ ſolum ad regulares pertinent, agimus.

QUÆSTIO II.

De multiplici probibitione, quæ datur de rebus Eccleſiæ non alienandis maximè de Extravagante: Ambitioſæ.

SVMMARIVM.

3 *Multiplici iure prohibita rerum Eccleſiaſticarum alienatio.*
4 *Extravagans*: Ambitioſæ,
5 *Sententia affirmat, quod multis in locis non ſit in uſu.*
6 *Alia ſententia affirmat eſſe receptam quoad nullitatem, non quoad pœnas.*
7 *Vera ſententia aſſerit, receptam quoad omnia*
8 *Recepta in Hiſpania & Luſitania.*
9 *Probatur vera ſententia.*

3. VAldè ſolemnis omni communi iure po-
ſitivo rerum Eccleſiaſticarum alienatio
l. Iubemus. est prohibita, iure civili *l. Iubemus*, & *Authent.*
Authent. *Hoc ius porrectum*, *de Sacroſanct. Eccleſ.* & hoc
determinatum, ac præceptum in multis decre-
Trident. tis, ac decretalibus, & etiam in Conc. Trid.
seſſ. 25. *cap.* 11. *de reform.* & de hac re multæ ſunt
Paul. II. conſtitutiones Apoſtolicæ talem alienationem
Paul IV. prohibentes, præſertim à Paulo II. Paulo IV.
Pius IV. Pio IV. *in Bulla*, *quæ incipit*: *Provida*. Et
hoc etiam rigidè prohibent conſtitutiones
ſpeciales ſacrarum Religionum; & in hac re
Extravag. valdè celebris eſt Extravagans Pauli II. *Ambitioſæ. de rebus Eccleſiæ non alienandis*: Eſt
in corpore iuris, & ſic habet.
4. *Omnium rerum, & bonorum Eccleſiaſticorum alienationem, omnéque pactum, per quod ipſorum dominium transfertur conceſſionem, hypothecam, locationem, & conductionem ultra triennium, necnon infeudationem, vel contractum emphyteuticum, præterquam in caſibus iure permiſſis, ac de rebus, & bonis in emphyteuſim ab antiquo concedi ſolitis, & tunc cum evidenti Eccleſiarum utilitate, ac de fructibus & bonis, quæ ſervando ſervari non poſſunt pro inſtanti temporis exigentia, hac perpetuo valitura conſtitutione fieri prohibemus.* Quod præcipit ob-
ſervari ſub pœna excommunicationis. Prælatum verò alienantem, ſi pontificali, vel Ab-
batiali præfulgeat dignitate, ab ingreſſu Eccleſiæ interdicit; alios verò Prælatos inferiores
ſuis officiis & dignitatibus, ipſo facto, abſque
ulla declaratione, privatos eſſe denuntiat, quæ

omnia per ſequentes quæſtiones altius ſunt examinanda, & de his pœnis quæſtione ultima.
An verò hæc Extravagans ſit hodie uſu re-
cepta, & in praxi; maximè dubitatur. Sylveſt. 5.
v Alienatio n. 15. ait, non eſſe moribus utentium Sylveſt.
receptam. Bonac. *de Alienatione*, *diſp.* 2. *q. unica*. Bonacina.
punct. 5. §. 1. *n.* 4. teſtatur eſſe pauciſſimis in locis
uſu receptam, non ſolùm quoad privationes
officiorum, ſed etiam quoad cenſuras, cui ſen-
tentiæ videntur adhærere. Delben. *tom.* 1. *c.* 17. Delben.
dub. 4 *ſect.* 2. *n.* 15. & Ventigt. *de Alienat. art.* 1. Ventigt.
§. 4. *n.* 19.
Alij è contra dicunt, quod Extravagans re- 6.
cepta ſit, & in uſu, ac praxi quoad nullita- Sarment.
tem contractus, nō verò quoad pœnas excom- Toletus.
municationis, ac alias. Ita Sarmentus, Toletus, Caietan.
Caietan. Salzedo, Quaranta, *Zenedo*, Gamma; Salzed.
quos citāt & ſequuntur Sayr. Clavis Reg. *lib.* 3. Quaranta.
c. 4 *n.* 15. Azor. *p.* 2 *lib.* 9. *c.* 2. *verſ.* *Quod attinet*. Zenedo.
Molina *de iuſtitia*, *tract.* 2. *diſp.* 466. *n.* 10. Gamma.
Sayrus.
Tamen ſimpliciter eſſe uſu, ac praxi receptā; Clav. Reg.
tenent Balbinus, Riccius, Henriquez, Redoan. 7.
Fachin. Maſtrill. Camillus, Filliucius, Caſtro Azor.
Palaus, Marcus Anton. Genoven. Gutier. quos Molina.
citat ac ſequitur Barboſa *de poteſtate Epiſcopi*, Balbin.
3. *p. alleg.* 95. *n.* 49. & *in Collectan. ad dictam Ex-* Riccius.
travagant. Tamburin. *de iure Abbatum*, *diſp.* 15. Henriq.
quæſtio 12. *n.* 11. M. Lexana *in Conſiliis*, *conſil.* 25. Redoan.
n. 35. *& ſeqq.* Fachin.
Maſtric.
Camillus.
Et quod ſit communi uſu recepta in tota Filliuc.
Hiſpania, & Portugallia teſtatur Avendan.
Salzedus, Dias Gutier. Molina, quos citat, ac 8.
ſequitur Phœbus *deciſ.* 82. & quod in noſtra Caſtr. Pal.
Luſitania habeatur in communi uſu affirmant Marc. Ant.
Barboſa apud Tamburin. *citatum*, Gamma, Gen.
Caldas, ut refert, ac ſequitur Phœbus *ſuprà*, Gutier.
Rebellus *de iuſtitia*, 2. *lib.* 10. *q.* 5 *n.* 9. Molina & Barboſa.
alij, ut teſtatur Fragoſus 2. *part. lib.* 11. *diſp.* 24. Tambur.
§. 5. *num.* 6. Lexana.
Avendan.
Salzed.
Probatque hanc ſententiam Filliuc. *tract.* 44. Dias Gut.
l. 1. *n* 8. cum Vaſq. Quaranta, tum quia ex eo Molina.
quod eſt inſerta in corpore iuris, indéque præ- 9.
ſumitur uſu recepta, niſi contrarium probetur: Phœbus.
tum quia quotidie ea citatur in foro iudiciali, Barboſa.
& Romana Curia pro eius obſervantia pu- Tambur.
gnat: tum quia praxis Datariæ ita ſe habet, Gamma.
& juxta illam ſe regit in expediendis Brevi- Caldas.
bus: tum quia in Sacra Pœnitentiaria quoti- Rebellus.
die emanant abſolutiones à cenſuris, diſpen- Molina.
ſationes, & habilitationes quoad cōtravenien- Fragoſ.
tes, quod eſt ſignum Papam eam velle ob- Filliucius.
ſervari, abſolutè loquendo. Ita Filliucius ad- Vaſquez.
dens tamen *num.* 9. huiuſmodi conſtitutionem Quaranta.
in aliquibus partibus non eſſe uſu receptam
quoad pœnas, & cenſuras, maximè verò quoad
nullitatem.

QUÆSTIO III.

Proponitur aliud decretum Vrb. VIII. prohibentis alienationem rerum Eccleſiaſticarum?

SVMMARIVM.

10 *Decretum Vrbani VIII. revocans omnia privilegia.*

10 *Excommunicatio contenta in dicto decreto, non eſt reſervata.*

11 *Recepta ubi ſufficienter authentica & recepta.*

In Luſitania non eſt recepta ibid.

10. DIe 7.Septembr.anno 1624. manavit aliud decretum Sacræ Congregationis iuſſu Vrbani VIII. ſub excommunicatione latæ ſententiæ, ac privatione omnium officiorum, & inhabilitans in perpetuo ad illa; ſi fiat alienatio abſque licentia Sacræ Congregationis, niſi tantum in caſibus expreſſis in iure; & confirmat Extravagantem, *Ambitioſa*, & adhuc revocat omnia privilegia, ac indulta regularibus conceſſa; eam referunt Bonacina *de Alienatione, q. unic. punct.* 1 *n.* 8. Lezana *tom.* 1 *c.* 10. *n* 2. Pellizar. *tract.* 6. *c.* 8. *n.* 3. & Tambur. *tom.* 3. *diſp.* 13. *q.* 6. *n.* 2. Excommunicatio ibi poſita non eſt reſervata, ut notant Gavantus *in manuali, n.* 28. & Lezana *eodem verb. Alienatio. n.* 20.

Bonacina. Pellizar. Lezana. Tambur. Cavanc.

11. An verò hæc conſtitutio Vrbani ſit ubique recepta in uſu, ac praxi maximè dubitatur, ac proinde virtute illius, an etiam ſint revocata conceſſa privilegia Regularibus ad alienandum. Reſpondeo, quod ubi hoc decretum fuit ſufficienter authenticum, promulgatum, ac receptum, ibi obligat; ſecus vero, ubi non eſt ſufficienter authenticum, promulgatum, ac receptum; ad aliud ſimile decretum Vrbani VIII. ita reſpondet Quintanus multa adducens argumenta, & multos Auctores, ut refert Diana 9 *p. tract.* 6. *Reſol.* 5. Vrbani *tract.* 2. *diſp.* 1. *c.* 1. *Regul.* 7. Fr. Martin. à S. Ioſeph *fol* 530. Vidal *tit. de caſib. reſervat. inquiſ.* 1. *n.* 121. Tambur. *in methodo Confeſſ. lib.* 3. *c.* 7. §. 4. *n.* 17. M. Fr. Anton. ab Spiritu Sancto *tom.* 1. *tract.* 2. *diſp.* 1. *ſect.* 4. *n.* 160. Vbi teſtatur hoc decretum non fuiſſe legitimè promulgatum, ac receptum in hoc noſtro regno Luſitaniæ: nam contrarium paſſim vidimus practicari, & multas alienationes fieri à Regularibus, non ſervato ipſo decreto.

Quintan. Diana. Vrban. Fr. Mart. à S. Ioſeph. Tambur. Vidal. Fr. Ant. ab Spir. Sancto

---

QUÆSTIO IV.

Explicantur quinque caſus excepti à iure, in quibus licitæ ſunt rerum Eccleſiaſticarum alienationes.

SUMMARIUM.

12 *Excipiuntur neceſſitas, pietas, incommoditas, utilitas, inutilitas.*

13 *Prima cauſa neceſſitas ad debitum, vel ad ſuſtentationem.*

14 *Secunda pietas ad captivos redimendos*

15 *Tertia incommoditas, ut v.g. maior fiat expenſa, quam redditus.*

16 *Quarta evidens utilitas.*

17 *Quinta inutilitas, quia eſt infructifera.*

12. TAm in Extravaganti Pauli II. *Ambitioſa*, quam decretu Vrbani VIII. in quibus prohibentur alienationes rerum Eccleſiaſticarum ſubditur: *Præterquam in caſibus iure permiſſis, ac de rebus, & bonis in emphyteuſim ab antiquo concedi ſolitis.* Excipiuntur à talibus conſtitutionibus, ac diſpoſitionibus caſus expreſſi in iure. Quinam ſint hi caſus inquirendum eſt, & quinque communiter aſſignantur à Doctoribus: neceſſitas, pietas, incommoditas, maior evidens utilitas, & inutilitas rei.

Paul. II. Vrban. VIII

Primus caſus eſt *neceſſitas Eccleſiæ*, ut ſi debitum urgeat ab ipſa Eccleſia contractum, vel ſi nullo alio modo poſſibili poteſt ſubvenire præſenti neceſſitati: *Authentica, Sancimus, C. de Sacroſanctis Eccleſiis.* Marcus Antonius Genuenſis *practica Eccleſiaſt. q.* 459. *num.* 2. Caſtro Palaus *tom.* 2. *tract.* 12. *quæſt. unica, punct.* 15. §. 2. *n.* 2. Barboſa *de poteſtate Epiſcopi part.* 3. *allegat.* 95. *num.* 23. Et tanta poteſt eſſe neceſſitas, ut liceat ſine ſolemnitate rem aliquam alienare. Ita Rebuffus, Quaranta, quos citant, ac ſequuntur Dicaſtillius *de iuſtitia, lib.* 2. *tract.* 15. *diſp.* 1. *dub.* 6. *n.* 186. M. Fr. Anton. ab Spir. Sanct. *Director. tom.* 2. *tract.* 3. *diſp.* 6. *n.* 1208. 13.

Auth. Sanc. Marc. Ant. Caſtr. Pal. Barboſa. Rebuff. Quaranta. Fr. Ant. ab Spir. Sanct.

Secundus: *Pietatis cauſa*: verbi gratia, pro Redemptione Captivorum, vel pro alimonia pauperum, ad exemplum Sanctorum Patrum, ne fame, & frigore pereant. ita Gloſſa *c.* 1. 12. *quæſt.* 1. Franciſcus Leo *in Theſauro fori Eccleſiaſtici, part.* 1. *cap.* 15. *num.* 9. & *inſtituta de rerum diviſione*, §. *Sacra, L. Sancimus, C. de Sacroſanctis Eccleſiis, c. Aurum Eccleſia*, 12. *q.* 1. 14.

Gloſſa. Franciſ. Leo Inſtituta. L. Sancimus

Tertius: *Incommoditatis cauſa*, ut quando res eſt Eccleſiæ incommoda, veluti ſi res aliqua potius afferret Eccleſiæ incommoditatem, quam utilitatem, ut quia nullus, ſeu modicus ex ea percipiatur fructus, vel quando expenderetur pluſquam redditus, tunc poteſt alienari *in d. c. ſine exceptione*, & *l. ſed an ultro*, §. 1. *ff. de negot. geſtis.* Marcell. Vulpe, quem citat, & ſequitur Barboſa *allegatus n.* 24. 15.

C. Sine excep. L. Sed an; Vulpe. Barboſa.

Quartus: *Maior, & evidens utilitas Eccleſiæ, cap. Vt ſuper* 8. *de rebus Eccleſiæ non alienandis.* Vivir. *tom.* 1. *comm. opinionum, tit.* 1. *n.* 36. *verſ.* 9. *pag.* 150. & ita poteſt vendi unus ager, ut ematur melior. Riccius, Quaranta, & alij quos refert & citat Dicaſtillus *ſuprà, num.* 188. Barboſa *citatus, num.* 45. & inde probat cum Antonio, Gabriele, Maſcard. Rebuff. & Rodrigues, quod contractus ſi ſint utiles Eccleſiæ, quod ſunt validi, etiamſi fiant ſine ſolemnitate; & hoc non debet eſſe quælibet utilitas, ſed evidens cum multa ſecuritate, ac firmitate. 16.

C. Vt ſuper Vivir. Riccius. Quaranta. Dicaſtill. Barboſa. Ant. Gabr. Maſcard. Rebuff. Rodrig.

Quintus caſus, cum res eſt inutilis, tunc Prælatus illam alienare poteſt, *cap. Sine exceptione*, 12. *q.* 2. *cap. Non liceat*, 12. *q.* 2. *cap. Terrulas, Clement.* 1. *de rebus Eccleſiæ non alienandis L. Iubemus, Cod. de Sacroſanctis Eccleſiis.* Unde ſi in refectione domus, maiores futuræ ſint expanſæ Eccleſiæ, quam utilitas, poteſt alienari. *Authent. ſi quas, C. illo tit.* Ex quo patet, quod emphyteuſis perpetua bonorum Eccleſiæ fieri poteſt de rebus incultis parum utilibus Eccleſiæ, ut tenent Rebuffus, Capyc, Penedo, Quaranta, Camillus, quos citant, ac ſequuntur Gamma *deciſ.* 105. *num.* 1. Caldas Pereira *de nominat. emphyt. quæſt.* 23. *num.* 55. 56. 17.

C. Sine. C. Non liceat. C. Terrulas L. Iubemus Auth. ſi quas. Rebuff. Capyc. Penedo. Quaranta. Camillus. Gamma. Pereira.

QVÆ

QVÆSTIO V.

An in his prædictis casibus, ut fiat alienatio consulenda sit Sacra Congregatio?

SUMMARIUM.

18 *Status quæstionis.*
19 *Adhuc in illis casibus necessaria est facultas Sacræ Congregationis.*

18. Extravag. Vrb. VIII. IN Extravaganti *Ambitiosa* : prohibetur quod non fiat alienatio, nisi *Consulto Romano Pontifice*: & Decretum Vrbani VIII. ait, quod non fiat, nisi *habita licentia à S. Congregatione*; & tamen in talibus Decretis excipiuntur casus à iure permissi, qui sunt illi quinque superiori quæstione annumerati; ideo in præsenti inquiritur; eam ad illos necessaria sit facultas S. Congregationis?

19. Lezana. Pellizar. Barbosa. Respondeo affirmativè. Ita M. Lezana *tom.* 1. *c.*10.*n.*4. Pellizar.*tract.*6.*c.*8.*n.*123. Barbosa cum multis *de potestate Episcopi, part.* 3. *allegat.* 95. *num.* 2. quia Sacra Congregatio reservat sibi jus iudicandi, an in tali casu cum talibus circunstantiis detur vera causa, vera necessitas, utilitas : vel inutilitas ad alienandum; & quamvis hi casus sint permissi à iure, tamen non potest fieri alienatio, nisi interveniente causa, quæ iudicanda est à Sacra Congregatione, quæ sibi hoc judicium reservavit, & merito sanè, quia experientia compertum est, quod sæpè necessitas, utilitas, vel inutilitas ad alienandum fabricatur, ac componitur ob varios respectus, & ideo sanctissimè S. Congregatio judicium de tali utilitate, vel inutilitate sibi reservavit, ita observatur communi praxi in Curia Romana.

QVÆSTIO VI.

Quæ solemnitates requirantur ex iure ad alienandam rem Ecclesiasticam?

SVMMARIVM.

20 *Quinque requiruntur.*
21 *Prima: licētia Prælati juxta suas constitutiones.*
22 *Secunda : tractatus Capituli, seu communitatis.*
23 *Tertia : Consensus Capituli, & n.*24.
25 *Quarta conditio : subscriptio, & sufficit per manum notarij.*
26 *Si minor pars cognoscit evidenter damnum esse, non tenetur subscribere.*
27 *Quinta conditio : licentia Congregationis, & num.*28.
29 *Si contractus sit in favorem Ecclesiæ est validus, etsi ei desit aliqua solemnitas.*

20. SEcundum jus antiquum, quatuor requiruntur conditiones ad alienandam rem Ecclesiasticam, scilicet, auctoritas Prælati, tractatus habitus cum Capitulo, illius consensus, singulorum subscriptio, saltem per Notarium; nunc verò ex decreto Vrbani VIII. addenda est quinta conditio, scilicet, licentia S. Congreg. Vrb. VIII.

Sylveira *Opuscula.*

21. Prima conditio est *Auctoritas Prælati*, id est, illius licentia, Abbatis in Monachis, Provincialis in Mendicantibus, Generalis in Societate. Ita Molina *tract.*2.*disp.*468.*n.*12. Azor. *p.*2.*l.*9.*c.*1.*q.*4. Filliuc. *tract.* 44. *cap.* 5. *num.* 11. & 12. Addit tamen Bordon. *tom.*1. *Resolut.*27. *num.* 28. de iure communi ad alienanda bona Monasterij, quod sufficit facultas Prælati localis, scilicet, Prioris; tamen in hac re consulendæ sunt propriæ Constitutiones uniuscuiusque Religionis, nostræ verò Carmelitanæ Constitutiones *p.*1.*c.*2. *n.*9. requirunt ad alienandum, licentiam Generalis, vel Capituli Provincialis. Molina. Azor. Filliuc. Bordon. Const. Car.

22. Secunda conditio : *Vt fiat tractatus*: nempe; ut convocatis Religiosis Monasterij proponantur, & examinentur causæ alienationis, an conveniant; ut habetur ex *Clement. de rebus Ecclesiæ non alienandis*; tamen ex privilegio Pij V. concesso anno 1566. & Gregorij XIII. anno 1575. sufficit consensus ipsius Generalis, ut advertunt Molina *proximè citatus*, & Filliucius *ubi suprà*, *num.*9. & alij apud eos. Castro Palaus *tract.*9. *disp. unica* , *de rebus Ecclesiast. non alienandis, part.*15.§.2.*num.*9. ubi advertit, quod ius requirit tractatum, in singulari, ac proinde unus tractatus sufficit, nempe, à Generali. Clem. de rebus. Pius V. Greg. XIII. Molina. Filliuc. Castr. Pal.

23. Tertia conditio : *Vt detur consensus*, discusso tractatu, & examinata re, requiritur Capituli consensus, & debet esse expressus, *c.*1.*de his quæ fiunt à Prælato*; & hic consensus sufficit, quod fit à maiori parte Conventus, uno suffragio excedente. Suar. *tom.*4. *de Relig.tract.*8. *lib.*2.*cap.*27. *num.*11. & hic consensus non requiritur, quod detur in ipso Capitulo congregato, sed sufficit quod detur singulariter; nam consensus singulariter datus, dicitur consensus Capituli. Ita Sylvester, Vasquez, Bonacina, quos citant, ac sequuntur Castr. Palaus *suprà*, *n.*10. Dicastillus *de iustitia, lib.*2.*tract.*15.*disp.*1. *dub.* 9.*n.*199. C.1. de his. Suar. Sylvest. Vasquez. Bonacin. Castr. Pal. Dicastil.

24. Qui advertunt, quod si Prælatus sine consensu Capituli alienat bona Monasterij, alienatio est invalida: *cap. Irrita, c. Continebatur; de his, quæ fiunt à Prælato.* Capitulum tamen potest postea illam ratam habere, *c. Cum nos iam pridem. de his, quæ fiunt à Prælato.* C. Irrita. C. Contin. C. Cū nos.

25. Quarta conditio est: *Vt fiat subscriptio*, à Capitularibus, *c.*1.*de his quæ fiunt à Prælato*; sufficit, tamen, quod fiat manu notarij ut tenent Molina, & Lessius, quos citat, ac sequitur Dicastillus *citatus n.*214. C.1. de his. Molina. Lessius. Dicastill.

26. Tamen dubitatur, si minor pars Conventus non censensit alienationi teneatur subscribere? Respondeo non teneri, si id, quod determinatum est, agnoscitur esse in damnum, ac præjudicium Conventus, non tenetur subscribere, imo reclamare, & appellare ad superiorem; ita constat ex *cap. si quis Presbyter. de rebus Ecclesiæ non alienandis*, Peirinus, quem citat Pellizar. *tom.*1. *tract.*6.*c.*8. *n.*123. Si verò dubitat an illud sit conveniens; tunc tenetur subscribere, & conformare se cum maiori parte communitatis, & ita observatur in Senatu Regio. C Si quis. Peirinus. Pellizar.

27. Quinta conditio : *licentia S. Congregationis* :

non poteſt, extat obligatio illud accuſandi,
D.Thom. vel tenuntiandi. Ita D. Thomas 2.2.*quæſt*.68.
Sylvest. *art*.1.Sylveſter,*verb. Accuſatio,quæſt*.2.Naldus
Naldus. *verb. Accuſare, n* 3.

16. Bene ſcio, quod ſunt aliqui caſus, in
quibus non intervenit obligatio denuntian-
di, verbi gratiâ, ſi crimen eſt occultum, vel
ſub ſecreto ſcitur, vel ſi Reus eſt emendarus,
vel ſi etiam ipſe eſt comprehenſus in delicto;
de quibus ſigillatim agam, cum de viſitatio-
ne fuerit ſermo.

17. Dico ſecundo: quilibet Religioſus ſi ve-
lit poterit alterum accuſare pro injuria ſibi
Tamburin. illata. Ita communiter Doctores apud Tam-
burinum *in praxi criminali, tom*.3 .*quæſt*.4.*n*.10.
Peirin. & Peirinum *citatum dicto* 5. Baſſeum *verb.*
Baſſeus. *Accuſatio, num*. 5. & patet ex dictis *quæſt*.3.
& Probatur: quia accuſatio, ſeu vindica-
tio ſi fiat publica auctoritate, eſt actus vir-
tutis iuſtitiæ, ac proinde optimè fieri poteſt,
& maximè pro iniuria ſibi illata;quilibet enim
poteſt uti iure ſuo.

18. Hoc tamen intelligitur, debitis circuo-
ſtantiis, nempe, ſine odio, ſed intuitu iuſti-
tiæ, & quando delictum in iudicio poteſt
probari,& non eſt occultum, quia tunc debet
præcedere correctio fraterna, ut dixi *q*.1.

19. Dico tertiò: licet quilibet poſſit pro iniu-
ria ſibi illata alterum accuſare, ut diximus,
tamen non tenetur, ſi velit poteſt iniuriam
remittere, in quo conveniunt omnes AA.
apud Doctores proximè citatos, unuſquiſ-
que poteſt non ſolùm iniuriam ſibi illatam
remittere, ſed etiam eius reſtitutionem; ut
D.Thom. docet D.Thom.2.2.*q*.64.*art*.5.& *quæſt*.73.*art*.4.

QUÆSTIO V.

Reſpectu accuſationis maximè conſiderandum ſi delictum eſt factum, vel faciendum: & eſt in miniſtris de iuſtitia

SUMMARIUM.

20 *Si delictum eſt iam completum non tenemur dicere,niſi advocati.*
21 *Si eſt damnum tertiæ perſonæ pendens in futurum, tenemur accuſare.*
Miniſtri ex iuſtitia tenentur. ibid.

20. Circa doctrinam traditam ſuperiori quæ-
ſtione,tres,vel quatuor caſus excipiuntur
Primò,ſi delictum eſt in fieri,& adverſatur bo-
no cõmuni,& eſt in damnum Reipublicæ:nam
tunc neceſſario eſt accuſandũ,vel manifeſtan-
dum,ut dixi *q*.4.*concl*.1.& dicam *q*.8.Secundo,
ſi delictum etiam contra bonum commune,
iam perpetratum, & completũ eſt,non tenetur
Toletus. accuſare, vel denunriare, niſi vocatus in iudi-
Filliuc. cium Toletus *lib*.5.*c*.7.Filliuc. *tract*.40.*n*.216.

21. Tertiò:ſi eſt damnum tertiæ perſonæ pẽdens
D.Thom. in futurũ,& aliàs non eſt ſpes certa,ut per cor-
Salon. rectionem fraternã impediatur, tenemur accu-
Filliuc. ſare,vel denũtiare. Ita D Th.2.2.*q* 33.*art*.7 Sa-
Bonacina. lon.2.2.*q*.68.*controv*.1 Filliuc.Bonacina,Clavis
Clavis Reg Baſſeus. Regia, quos citat Baſſeus *verb. Accuſatio,n*.7.

Quartò excipiũtur, qui ex iuſtitia tenẽtur ac-
cuſare, vel denuntiare ut ſunt Prælati, officia-
les,ac cuſtodes,qui ex iuſtitia, & ex officio te-
nentur conſulere rei ſibi commiſſæ Baſſeus *n*.8.

QUÆSTIO VI.

Religioſus poteſt ſuum Prælatum accuſare, & utrique neceſſariæ expenſæ ſunt dandæ à Conentu.

SUMMARIUM.

22 *Religioſus poteſt accuſare ſuum Prælatum.*
23 *Dandæ ſunt expenſæ neceſſariæ.*
24 *Dandæ expenſæ niſi habeat peculium.*
25 *Si Prælatus agat contra ſubditum dandæ expenſæ.*
26 *Prælatus accuſatus habet expenſas.*
27 *Accuſam tenetur obedire.*

Religioſus ſi velit,poteſt agere cõtra ſuum 22.
Prælatum,vel accuſando,vel denũtiando
illius crimen coram competenti ſuperiore; &
ad hoc non tenetur expectare licentiam illius,
quem accuſat,utitur enim iure ſuo;& hoc fre-
quenter cedit in utilitatem Conventus,& hoc
habetur expreſsè,*c. Ex parte* 11.*de accuſationib.* C Ex parte
obi Gloſſa,& communiter DD. quos in magno Gloſſa.
numero citat Barboſa *in Collectan.ibidem.* Barboſa.

Quando Religioſus ſuum Prælatum accu- 23.
ſat,non ſunt ei denegãdæ expenſæ,tam victus,
quam aliæ neceſſariæ ad litem proſequendam; C. Ex parte
ita habetur expreſsè eodem *cap. Ex parte*, ubi
dicitur *Quibus cum proprium non habeant,de re-* Gl.Monach
bus Monaſterij expenſæ debentur. Ita ibi *Gloſſa* Rebuff.
Monach. Rebuffus, & alij apud Barboſam *in* Barboſa.
Collectan.& notat Surdus *de Alimem.tit*.4.*q*.23. Surdus.
num.39. Quod debentur expenſæ neceſſariæ,
& non utiles; & ut explicat Valaſcus *Con-* Valaſcus.
ſul.161.*n*.3.Expenſæ neceſſariæ ſunt,ſine qui-
bus res non poteſt ſuſtineri, ſed omnino peri-
ret;utiles verò ſunt,quæ ad maiorem rei utili-
tatem, ac commoditatem inſerviunt.

Limitatur hæc doctrina cum Sanch. *lib*.6.*in* 24.
Decal.12.*n*. 21. niſi Religioſus accuſans ha- Sanchez.
beat aliquod peculium;tunc enim non tenetur
Monaſterium litis expenſas miniſtrare, quia
ceſſat ratio appoſita *cap.Ex parte*,eo quod Mo- C.Ex parte.
nachus aliunde habeat expenſas.

At verò ſi Prælatus agat contra Monachum 25.
eum accuſans de aliquo delicto:Etſi aliqui ne-
gent, communior,& verior eſt ſententia,quod
Monacho dandæ ſunt expenſæ à Monaſterio,
v.g.ad inquirendos teſtes longe diſtantes; ma-
gna eſt utilitas Monaſterij ut veritas agnoſca-
tur, & quod non pereat innocentia unius re-
ligioſi, qui eſt Monaſterij membrum. Ita An- Anchar.
char. Filinus, Lupus, quos citat & ſequitur Filin.
Sanchez *citatus, n*.25. Lupus. Sanch.

Similiter Prælatus accuſatus à ſubdito ha- 26.
bet expenſas neceſſarias ad ſui defenſionem Gloſſ.C. Ex
uſque ad finem litis:nam ſuperior pars eſt Mo- parte.
naſterij,& Monaſterij intereſt;quod Prælatus Abbas.
ſe defendat, & ſit immunis à culpa. Ita Gloſſa Henriq.
n.12. & cum multis aliis Surdus *de Alimentis*, Surdus.
tit.1. *q*.127. *num*.1. Quod limitat niſi Abbas
habeat

habeat sufficiens peculium; ut de Monacho modo diximus.

27. Notetur tamen hîc, quod Religiosus suum Prælatum accusans, durante lite, tenetur ei obedire, ut antea; adhuc enim Prælatus suo officio fungitur & ab illo non est privatus. Glossa citato cap. Ex parte. Lezana verb. Accusare, n. 5. Sanchez citatus, n. 32. ubi advertit quod quando aliqui DD. contrarium dixerunt, quod non teneatur obedire Prælato, hoc intelligitur, quod non tenetur ei obedire ut à lite, ac accusatione desistat.

Glossa. Lezana. Sanchez.

QUÆSTIO VII.

Religiosi non possunt esse Auctores, seu accusatores in judicio forensi sine licentia suorum Prælatorum.

SUMMARIUM.

28 *Sine licentia Prælati non potest Religiosus aliquid agere in judicio forensi.*

29 *Abbas, invito subdito, potest remittere injuriam ei factam.*

30 *Causa mota à Monacho sine licentia Superioris est nulla.*

31 *Religiosus sine licentia Prælati nec potest accusare, nec denuntiare.*

28. Certa & communis resolutio est, quod non potest sine licentia sui Prælati. Ita Sanchez *lib. 6. in Decalog. c. 12. n. 5.* cum Sylvestro, Armilla, S. Antunino, Navarro, Lopez; & aliis multis Canonistis. In hoc æquiparantur Religiosi cum servis, ac filiis familias, & quasi pro mortuis habentur, ut tradunt DD. *cap. Cum dilecti, de Rescriptis, & Authentica causa, quæ sic cum Monacho, C. de Episcopo, & Cleric.* Monachus enim non est sui juris, ac proinde non potest litem movere sine Prælati licentia.

Sanchez. Sylvester. Armilla. S. Anton. Navar. Lopez. C. Cum dilecti.

29. Ex quo inferunt Sanchez *citatus, num. 6.* & Pellizar. *tract. 6. cap. 12. num. 31.* Posse Abbatem, invito Monacho, remittere injuriam eidem Monacho illatam: cum is nullam actionem habeat, omnémque suam voluntatem transtulerit in Monasterium; ita ut ipse neque habeat velle, neque nolle; è contra verò Monachus non potest remittere talem injuriam, cum non sit sui juris, ac agendi jure destituatur.

Sanchez. Pellizar.

30. Ex qua ratione sequitur, quod judicium agitatum cum Monacho absque licentia Superioris in casu non concesso (de quo statim) sit nullius momenti, cum persona Monachi non sit legitima ad comparendum in judicio sive ut Actor, sive ut Reus sine licentia sui Superioris: nam judicium, ut sit legitimum, debet constare judice, actore, & Reo legitimis. *Cap. Forus, de verborum significationibus*; ex communi sententia Doctorum: illud autem judicium caret actore legitimo. Ita Sanchez *citatus, numero duodecimo.* Lezana *verb. Accusator, numero secundo*, & Pellizarius *num. 32.* Qui etiam advertunt posse Superiorem, si voluerit ratum habere illud judicium, in quo Religiosus actor fuit, seu accusator, sine licentia ipsius.

C. Forus. Sanchez. Lezana. Pellizar.

Sylveira Opuscula.

31. Deducitur etiam, quod religiosi sicut non possunt accusare, ita nec possunt denuntiare, denuntiatione tendente ad punitionem personæ denuntiatæ, adeóque sicut non possunt accusare, nisi simul concurrant licentia Superioris, & utilitas Monasterij. Ut notant Sanch. *citatus, n. 27.* Ex *cap. Monachi 2. 16. q. 1.* ita nec possunt modo dicto denuntiare, nisi illa duo simul concurrant. Ita Glossa *cap. Ex parte*, supra citato, *verb. Licet*, & DD. communiter Pellizar. *tom. 1. c. 12. n. 34.*

Sanchez. C. Monach. Glossa. Pellizar.

QUÆSTIO VIII.

Proponuntur aliqui casus, in quibus Regulares sine Superioris licentia possunt agere in judicio.

SUMMARIUM.

32 *Non requiritur licentia Prælati, quando Monachus ab eo distat.*

33 *Si agit contra Prælatos, vel ipsos accusat, & num. 34.*

35 *In casu hæresis, ad accusandum non est necessaria licentia Prælati.*

36 *Ad denuntiandum Confessorem sollicitantem, talis licentia non est necessaria.*

37 *Idem est in crimine læsæ Majestatis.*

Primò, quando Monachus est extra Monasterium, videlicet, in studio, aut alibi negotij causa cum licentia sui Superioris, & quando Superior ita est absens, ut commodè absque periculo in mora non possit haberi ejus responsum; tunc potest agere in judicio ratione licentiæ præsumptæ in illis casibus. Navar. *Comm. 2. de Regul. n. 65.* Azor. *lib. 12. cap. 11. q. 9.* imò ratione licentiæ datæ potest agere in judicio: nam talis licentia sic intelligitur data, ut convenienti modo se habeat, prout ad ipsum spectat. 32.

Navar. Azor.

Secundò: si Religiosus agere velit contra Prælatos, ut in Religione teneatur, vel ut ab ea expulsus admittatur, vel ne ei, quæ de jure ordinis debentur, denegentur; tunc poterit sine licentia ipsius, litem agere, servatis tamen aliis servandis; in hoc enim casu ipsa Religio, & jus naturale dat talem licentiam. Sanch. *lib. 6. in Decalog cap. 12 num. 16.* Lezana *tom. 1. cap. 9. num. 11.* & etiam ab ipso jure naturali habet licentiam quando à Prælato patitur Religiosus magnam violentiam, ut inde recurrat ad principem; ut dicam cum de appellationibus fuerit sermo. 33.

Sanchez. Lezana.

Tertiò: si velit accusare suum Prælatum, ut facere potest, nisi aliqua rationabilis causa obstet, verbi gratiâ, quod sit excommunicatus, vel ejus inimicus declaratus, tunc ab ipso jure habet licentiam. 34.

Quartò: in casu hæresis, vel suspicionis hæresis tenentur Religiosi accusare, seu denuntiare omnes, & quascunque personas tam sui Ordinis, quam alterius, etiam sæculares, Dominis Inquisitoribus, nulla expectata 35.

 licentia,

Paul. V. Lezana. licentia, ſeu conſenſu ſuorum ſuperiorum. Vt conſtat Conſtitut. Pauli V. quæ incipit: *Romanus Pontifex*: quam refert Lezana *verb. Accuſare num.7.* & idem habetur ex quodam Decreto Dominorum Cardinalium univerſalis inquiſitionis, quod incipit: *univerſis, & ſingulis*: quod refert Peirin. Peirinus *tom.2. Privileg. Minor. in Conſtitut.9. Pauli V.n.25.*

36. Quinto.Perſonæ ſollicitatæ à confeſſoribus tenentur eos denuntiare ſancto officio inquiſitionis, vel locorum Ordinariis juxta Conſtitut.Gregorij XV. Greg. XV. & ad hoc non tenentur tales perſonæ religioſæ ſollicitatæ poſtulare licentiam a Prælatis, cum enim de hoc extet mandatum, nihil aliud eſt neceſſarium.

37. Sexto. Idem dicendum tenet M. Fr. Anton. Fr. Ant. à Spinu S. ab Spiritu ſancto *tom.3. tract.4.diſp. 3. ſect. 7.* Quando crimen eſt læſæ maieſtatis, conſpirationis in principem, rebellionis, falſificationis monetæ, ſubornationis ſuffragiorum in electionibus, & his ſimilia, à iure naturali quiſquis tenetur hæc denuntiare, inde videtur ab eo habere licentiam, & ratio eſt, quia unuſquiſque tenetur meliori modo, quo poſſit ſubvenire bono communi,ſed ſi alio modo non poteſt, niſi accuſando, ad hoc tenebitur ſub mortali, quod verum eſt etiam ſi delictum habeatur ſub ſecreto naturali, & iuramento, modo ſecretum non ſit confeſſionis.

QUÆSTIO IX.

Qualiter, & quomodo Religioſus poſſit eligere procuratorem.

SUMMARIUM.

38 *Monachus non poteſt conſtituere procuratorem ſine licentia Prælati.*

39 *Quando Religioſus poteſt ſtare in iudicio ſine licentia Prælati,poteſt,ſine illa facere procuratorem.*

38. EX dictis *quæſt.7.* bene ſequitur, quod Religioſus non poſſit licitè,& validè abſque ſuperioris licentia conſtituere procuratorem, qui eius nomine rem agat in iudicio, nam ſicut ipſe per ſe non poteſt agere, ita nec per alium poteſt. Nam in *Clement. Religioſus de Procuratore*, Clem. Religioſus. talis procurationis coſtitutio prohibetur. Ponitur enim ibi clauſula: *non poteſt*: quæ actum reddit nullum, & invalidum, ſaltem quando res non interdicitur ob ſolam perſonæ honeſtatem, ſed ob ipſius vitium, ut in præſenti caſu,in quo propter incapacitatem monachi ad ſtandum in judicio ſine ſuperioris licentia, id interdicitur.Vt ex Sicca. Sanchez. Lezana. Sicca obſervat Sanchez *lib.6. in Decalog.c.12. n.10.* Lezana *verb. Accuſare n.6.*

39. Tamen quotieſcumque Religioſus poteſt ſtare in judicio abſque licentia Prælati, ut dixi *quæſt.ſup.* poteſt etiam ſine licentia Prælati eligere procuratorem, qui pro eo comparear in judicio, vel agendo, vel ſe defendendo, quæ enim poteſt per ſe ipſum præſtare, poteſt à fortiori per alium. Ita Caſtr.Palaus *tract.16. diſp.4.part.12. §.2. num. 5.* Ex Gloſſa,Navarr. Sanch. & aliis, Palaus. Gloſſa. Navarr. Sanch. *Monens in hoc caſu formandum eſſe libellum nomine Religioſi, & in eius perſonam publicari debere ſententiam condemnatoriam, ſi Religioſus debet condemnari.*

QUÆSTIO X.

Qualiter, & quomodo accuſatio apud judices ſæculares in cauſa criminali ſit prohibita monachis?

SVMMARIVM.

40 *Monachi abſque irregularitate, poſſunt accuſare in judicio facta proteſtatione.*

41 *Hæc proteſtatio, quamvis fiat ficto animo, ſufficit.*

42 *Qui accuſat petendo vindictam, etiam cum proteſtatione,ſit irregularis.*

43 *Si accuſatio fit coram judice Eccleſiaſtico, non eſt neceſſaria proteſtatio.*

44 *Talis proteſtatio neceſſaria eſt laicis ad evitandam irregularitatem.*

45 *Forma, qua facienda ſit proteſtatio.*

CErtum eſt, apud omnes, quòd omnes Eccleſiaſtici prohibentur accuſare aliquem apud judices ſæculares in cauſa ſanguinis, patet ex *Cap.Sententiam ſanguinis, tit. ne Clerici,vel Monachi.* 40. C.Sentent. Et tamen ne pravis hominibus larga eſſet facultas inferendi iniuriam Eccleſiaſticis ob periculum irregularitatis,ſtatutum eſt, *cap. Poſtulaſti de homicidio*, & *cap. Prælatis etiam, de homicidio in 6.* C.Poſtulaſt. C.Prælatis Quòd permiſſum ſit Clericis, & conſequenter Religioſis,non ſolùm ſine peccato, ſed etiam ſine aliqua irregularitate accuſare apud judices ſæculares ſuos malefactores in defenſionem ſui, ſuarumque rerum, etiam ſuper criminalibus, quibus pœna ſanguinis debetur, dummodo proteſtentur ſe non intendere dictam pœnam ſanguinis, etſi poſtea impoſita ſit à judice. Ita M.Cornejo *tract.5. de irregular. diſput. 11. dub.1.*Coninch.*diſp.13.num. 92.* Bonac. *diſp.7. de irregul.quæſt.3.punct.2.num.* 3. Naldus *verb. Irregularitas,num.11.* Cornejo. Coninch. Bonac. Naldus.

41. An verò hæc proteſtatio debeat fieri ex animo vero,& ſincero, an ſufficiat animo ficto, & apparenti; dubitant Auctores, Multi affirmant requiri animum verum; ſed contraria ſententia ſimpliciter eſt tenenda, quòd ſufficiat animus fictus exteriùs apparens ad evitandam irregularitatem, nam *in cap. Prælatis.*allegato, ſolùm requiritur proteſtatio externa, & deſiderium illud internum, quandiu exteriùs non oſtenditur, impertinens eſt ad contrahendam irregularitatem, nulla enim C.Prælatis. ratione influit in mortem Rei. Ita citatus M. Cornejo *dub.1.quæſt.6.* Suar. *de cenſur.diſp. 47. ſect. 2.num.3.* Fillincius *tract.19.cap.9. quæſt. 9. num.248.* Turrian.Hurtadus,Præpoſitus, Henriquez,Coninchus, Avila; quos citat, & ſequitur Diana *part.4.tract.2. Reſolut. 75. §. Sed fallitur.* Cornejo. Suar. Fillincius. Turrianus Hurtad. Præpoſit. Henriq. Coninch. Avila. Diana.

42. Unde ſequitur,quòd ille,qui accuſat alium in cauſa criminali petendo externis verbis vindictam, fieri irregularem, ſecuta mutilatione, vel morte, etiam ſi proteſtetur ſe non inten

intendere pœnam mortis, vel sanguinis. Ita Henriquez *cap.10.num.4.* Molin. *tom 1. tract. disp 8 num 3. & tom. 4. tract. 3. disp.74.* Auila, Suarez, Filliucius, Reginaldus, quos citat, ac sequitur Bonacina *disput. 7. de irregul quæst. 3. punct. 2. num 2.* Et ratio est, quia eo ipso, quòd in causa criminali petit vindictam, vult Reum puniri pœna sanguinis, quæ propter illius delictum à lege imponitur, & consequenter censetur petere pœnam sanguinis.

Henriq. Molin. Avila. Suar. Filliucius. Reginald. Bonacina.

43. Hæc autem protestatio non est necessaria, quando accusatio fit coram iudice Ecclesiastico; ut si Religiosus accuset aliquem apud suum Prælatum, vel apud alium iudicem Ecclesiasticum de crimine mortis pœna digno; & ratio est, quia textus dicti *cap. Prælatis* id exprimit dum dicit: *Penes sæcularem iudicem*: Tum quia iudex Ecclesiasticus, non potest inferre pœnam sanguinis, & quamvis eum tradat brachio sæculari, non censetur concurrere ad mortem, nec etiam accusator apud eos. Ita Molina *tract. 3. disp 8. num. 7.* Sayrus *lib.8. de censur. cap. 18. num. 14* & alij communiter apud Bonacinam *de censur. disput. 7. quæst. 4. punct. 1. num. 74.*

C. Prælatis. Molina. Sayrus. Bonacina.

44. Advertunt tamen Filliucius *citatus.* Lezana *verb. Accusare num. 19* Pellizar. *tom. 2. tract. 7. cap. 5. sect. 4. num. 18.* Quod talis protestatio non solum est vtilis, sed etiam laicis necessaria, si velint vitare irregularitatem incurrendam ex accusatione facta in causa sanguinis.

Filliucius. Lezana. Pellizar.

45. Si vero quæras: Quomodo facienda sit talis protestatio ad evitandam irregularitatem; Dico, quod coram iudice sæculari ita facienda: *Domine, peto mihi satisfactionem, aut restitutionem exhiberi à Titio, qui mihi damnum intulit: protestor tamen, me nulla ratione intendere pœnam sanguinis, aut mutilationem, aut mortem.* Ita Bonacina *citatus num. 9.* Qui etiam addit, quod quamvis, non sit necesse, ut talis protestatio fiat scriptis, cum id nullo iure ostendatur, ea tamen debet esse expressa, ut colligitur *ex citato cap. 2. de homicid. 1. n. 6.*

Bonacina.

QUÆSTIO XI.

An Regularis sit immunis ab irregularitate accusans coram sæculari, cum protestatione ob suam, suorumque causam, etiam comprehenso latrone?

SUMMARIUM.

46 *Non fit irregularis accusans in causa criminali ob iniuriam illatam suis consanguineis subditis, & num 47.*

48. *Ecclesiasticus potest capere latronem, & cum protestatione tradere iudici sæculari.*

49 *Theologus in periculo vitæ potest dare consilium ad accusandum.*

64. QVanquam graves Theologi teneant, quod non evitatur irregularitas quando quis accusat in causa criminali coram iudice sæculari ob iniuriam suis illatam, tamen contraria sententia est verior, & communior, facta protestatione, ante accusationem. Ita Avila, Hurtadus, Coninchus, Villalobos, Præpositus & alij, quos citant, ac sequuntur Diana *4. part. tract. 2. Resol. 33.* Layman *lib. 3. de Iust. tract. 3. part. 3. cap. 7. Asserti 3. num 6.* Castr. Palaus *de Censur. part. 14. §. 2. num. 6.* Bonacin. *citatus punct. 2. n. 4.*

Avila. Hurtad. Coninch. Villalob. Præposit. Diana. Castr. Pal. Bonacina.

Dico ergo, quod accusator excusatur ab irregularitate, quando protestatione facta ob læsionem inflictam in propria persona, aut propriis bonis, aut ob læsionem propriis personis, quæ ad ipsum attinent, ut sunt eius propinqui, ut v. g. parentes, filij, fratres, ac consanguinei, ac etiam ob læsionem factam, eis, qui sunt eius curæ commissi, ut sunt eius subditi, ut conventus, si illius est Prælatus: & Probatur hæc resolutio ex multis decisionibus, quas adducit Riccius *collect 618. part. 3.* Quæ in hoc casu militant, teste Naldo *verb. irregularitas num. 11.* & Probatur, quia *cap. Prælatis de homicid. in 6.* conceditur ut quis conqueratur *de suis malefactoribus*; sui autem malefactores sunt omnes isti, qui suis adversantur: nam malum nostrorum propinquorum, ac subditorum, moraliter nostrum malum censetur, qui enim agit causam suorum propinquorum, agit causam sui sanguinis: nempe cognatorum intra quartum gradum exprimit Castr. Palaus, & qui agit causam subditorum, agit ea, quæ sunt sua, ratione officij, & maximè quia bona Ecclesiæ pro suis ab Ecclesiasticis reputantur ut ait Bonacina *citatus n. 5.* post alios. 47.

Riccius. Naldus. C. Prælatis. Castr. Pal. Bonacina.

Iuxta hanc doctrinam sequitur, quòd regularis, sive Ecclesiasticus, possit capere, detinere, & tradere iudici sæculari talem malefactorem, protestatione tamen præmissa; cui enim finis est permissus, etiam media necessaria permissa censentur; cum ergo illi permittitur accusatio, etiam hæc, quæ ad ordinariam accusationem ordinantur. Et confirmatur; nam *cap. Prælatis, de homicidio, in 6.* videtur concedere omnes actiones, quæ per se coniunctæ sunt cum ipsa accusatione, ne Ecclesiasticus suam rem deperdat, Suar. *tom. 5. ad 5. disp. 47. sect. 2. num. 19. & 20.* cum Covarruvias, Tabiena, Franco, & aliis, & Lezana *verb. Accusare, num. 19. ad medium*, cum aliis. 48.

C. Prælatis. Suar. Covar. Tabiena. Francus. Lezana.

Imò etiam, potest Theologus sacerdos dare consilium alteri constituto in periculo vitæ, aut amissionis bonorum suorum, ut accuset, ac denunciet iudici laico personas sibi insidiantes, ac spoliantes, præmittendo tamen protestationem. Ita Pellizar. *tom. 2. tract. 7. cap. 5. sect. 4. num. 180.* 49.

Pellizar.

QUÆSTIO XII.

An dentur aliqui casus, in quibus Religiosi absque protestatione & irregularitate accusent coram iudice sæculari, licèt ipse damnet ad mortem?

SVMMARIVM.

50 *Non fit irregularis, qui accusat de levi, licèt iudex condemnet ad mortem.*

51 Non est irregularis, qui accusavit de levi, licèt postea fuerint testes ad mortem.

52 Qui accusat propter obligationem, ex præcepto naturali, etiam sine protestatione, non fit irregularis, & n. 53.

54 Non est irregularis, qui accusat de damno inferendo.

50. PRimus est, quando crimen adeò est leve, ut non videatur dignũ morte, aut mutilatione, & tamen judex pro sua malitia, aut ignorantia Reum condemnat ad mortem, tunc non accusator, sed judex censetur causa efficax mortis, & inde accusator licet omiserit protestationem non fit irregularis. M. Cornej. *tract. de irregular. disp.* 11. *dub.* 11. Lezana *verb. Accusare, num.* 20. (Cornejo. Lezana.)

51. Secundus casus est, quando quis accusavit reum de levi crimine, tamen postquam reus detentus est in carcere, accesserunt accusatores aliorum criminum propter quæ reus ad mortem damnatus est; & ratio est, quia mors non videtur imputanda propriè ipsi accusatori, etiam si protestationem omiserit. Ita Sayrus *lib. 6. cap.* 18, *num.* 6 Ugolin. *cap.* 6. §. 4. M. Cornejo *proximè citatus*, Covarr. Henriquez, Avila, quos citat, ac sequitur Bonacina *disp. 7. de irregularitate. quæst. 3. punct* 2. *num.* 7. §. *Secundus.* Quòd maximè procedit quando non prævidetur illud periculum; at verò si prævisum fuerit protestatio facienda est. (Sayrus. Ugolin. Covarr. Covarr. Henriq. Avila. Bonacina.)

52. Tertius casus est, quod eximitur ab irregularitate Ecclesiasticus, seu Religiosus, quando accusat apud judicem quemcumque propter obligationem, quam habet ex charitate, vel justitia, verbi gratia, si accusat volentem prodere Rempublicam, aut occidere innocentem; Canones enim non supponunt irregularitatem ob obligationem debitam ex præcepto naturali, vel divino charitatis, justitiæ, vel alterius virtutis, quòd maximè est verum, quando damnum imminens alio modo non potest impediri, ac proinde hic casus non videtur comprehensus, *cap. Prælatis, de homicidio, in* 6. Suarez *disp.* 47. *sect.* 2. *n.* 15. (C. Prælatis, Suar.)

53. An verò adhuc in hoc casu facienda sit protestatio? Affirmat Sanchez *tom. 2. consil. lib. 6. cap. 2. dub.* 10. Dispositio juris ad hos casus se extendit, sed quod talis protestatio in hoc casu non sit necessaria, mihi videtur verius, quia nulla potest esse irregularitas in his adimplendis ad quæ tenetur homo ex præcepto divino, & naturali. Ita M. Cornejo *de irregularitate disp.* 11. *dub.* 2. Layman *lib.* 3. *de inst. tract. 3. part. 3. cap. 7. assert.* 5. *num.* 6. M. Lezana *verb. Accusare. num.* 21. cum Molina, Avila, & aliis. (Sanchez. Cornejo. Layman. Molina. Avila.)

54. Quartus casus est; quando quis accusat non de injuria illata extraneis, sed inferenda, & præcavenda, quæ aliter caveri non potest nisi accusando, ac denuntiando, si quidem non est æquum, ut persona Ecclesiastica damnum patiatur, eo quòd præstat quo ad id tenetur ex jure naturæ, quòd sine dubio est magnum inconveniens ad quòd evitandum, dicendum est istum casum non comprehendi, *cap.* 2. *de homicidio, in* 6. ita Bonacina *citatus, num.* 7. Pellizar. *tract. 7. cap. 5 sect. 4. num.* 184. (C. 2. de homicidio. Bonacina. Pellizar.)

Quæstio XXIII.

Utrum Religiosus omittens protestationem ex oblivione in causa criminis incurrat irregularitatem?

SUMMARIUM.

55 Communis sententia affirmativa.

REspondetur incurrere irregularitatẽ, ita Sayrus 6. *cap.* 19. *num.* 5. Bonac. *num.* 8. nam quamvis in eo casu ista irregularitas non sit ex delicto, quæ necessariò supponere debet peccatum; est tamen ea defectu lenitatis, quæ contrahitur etiam sine culpa contrahentis: Ut, verbi gratia, judex sæcularis condemnans ad mortem. 55. (Sayrus. Bonacina.)

Quæstio XIV.

An Regulares incurrant irregularitatem accusando, in causa criminis coram judice sæculari, cum aliud detur medium ad evitandum damnum.

SUMMARIUM.

56 In causa propria liberè possunt accusare, non autem in aliena causa, & n. 57.

COmmunis est responsio cũ distinctione; vel Regularis accusat in causa propria, & sic, facta protestatione potest liberè accusare, sive alia via possit res suas recuperare, aut suum damnum impedire, sive non; in tali enim sua causa, id non solùm licèt jure naturali defensionis, sed etiam speciali jure positivo, *cap. 2. de homicidio, in* 6. Ubi Ecclesiasticis datur facultas conquerendi de suis malefactoribus coram judice sæculari, & talis facultas est libera, & non restricta, verbi gratia, dummodo aliud non detur medium, quòd nullo modo dicitur; & ideò tali via potest Ecclesiasticus licitè uti 56. (C. 2. de homicidio.)

At verò si Regularis accusat in causa aliena, & in ordine ad effugiendam irregularitatem, id non possunt facere, nisi quando aliter præveniri, ac præcaveri non potest damnum, aut periculum imminens, cum in tali casu accusatio solùm concedatur jure naturali defensionis innocentis, quæ tamen non habet locum, ubi alia via averti potest malum imminens, Suarez *tom. 5. ad 3. part. disputatione* 47. *sectione* 2. *num.* 16. Filliucius *tom. 1. tract.* 19. *num.* 149. 57. (Suar. Filliucius.)

QUÆSTIO XV.

An si totus conventus constituat procuratorem ad accusandum, secuta morte, sint omnes irregulares?

SAMMARIVM.

58 *Qui fecerum accusationem sine protestatione fiunt irregulares, non verò alij.*

58. CUm distinctione respondendum est in hac re. Si accusatio facta sit absq; debita protestatione, & singuli Roligiosi talis monasterij consensum præbuerunt in constituendo tali procuratore, seu syndico ad accusandum coram judice sæculari, & mors, seu mutilatio inde sequatur accusato, omnes manent irregulares, At verò si omnes nun consenserunt, tunc quippe irregulares fiunt ij tantum, qui supradicto modo assensum præstiterunt, si quidem monasterium, ut tale, cum non sit persona realis, sed ficta, non est capax ordinis, & consequenter neque irregularitatis nisi
Panorm. C. Dilectus. in suis membris. Ita cum Panorm. *cap. Dilectus, 2. n.* 11. Vgolino *de irregularitate, cap.* 16.
Vgolin. Bonacina. Bonac. *disp. 7. punct. 2. num.* 13.

QVÆSTIO XVI.

An totus conventus possit accusari, ac criminaliter puniri?

SVMMARIVM.

59 *Si universitas collegij delinquit, castiganda.*
60 *Quomodo totum collegium castigandum.*

59. SI omnes delinquant, qui sunt in conventu, præmissa publici consilij convocatione ac deliberatione, tunc totus conventus secundum omnes suos Religiosos potest accusari, ac puniri. Ita Abbas *cap. dilectus, & 2.*
Abbas. *num. 13. de Simon.* ex communi sententia & alij
Clarus. quos citat, ac sequitur Clarus *lib. 5. §. fin pract. quæst.* 16. Monens, quod si omnes de collegio non sunt delinquentes, matura deliberatione, tunc non punietur totum collegium; sed tantum illi qui criminosè deliquerunt tanquam singuli, & particulares.

60. Quomodo autem universitas, quæ deliqoit, puniri possit; explicat ipse Clarus, modo adimendo, abrogando eius privilegia, juraque illius impediendo quoad solutionem, modo ejus bona publicando, modo etiam impo-
Pellizar. nendo multam pecuniariam. Ita etiam Pellizarius *tract. 9. cap. 4. sectione 2. num.* 83. §. *Nota tamen.*

QVÆSTIO XVII.

Religiosi non possunt accusari à laicis vel à Religiosis, alterius Ordinis;

SUMMARIUM.

61 *Non possunt conveniri nisi dum suam injuriam tueantur.*
62 *Iudex & accusantes excommunicantur à Leone X.*

COnclusio est communis, & vera, quod 61.
non possunt accusari nisi in casu, quod C. De cæteri
suam, vel suorum injuriam prosequantur, *cap* Emman.
De catero, de testibus; Ita Emmanuel Rodrig. Rodrig.
tom. 2. quæst. 7. art, 7. Alderete *lib. 1 de Religio-* Alderete.
sa disciplin. cap. 4 num, 7. M. Lezana *tom. 1.* M. Lezana.
cap. 17. num. 25. Hieron. Rodrig. *Resol.* 41. *n.* 7. Hier. Rodrig.
Soto *de secreto, membr. 2. quæst. 5. concl. 3.* Soto.

Imò tam accusantes, quam judices talem ac- 62.
cusationem recipientes incurrunt excommu- Leo X.
nicationem latam à Leone X. in favorem Prædicatorum, contra omnes qui Religiosos ejus-
dem ordinis adducunt coram judice extraneo, Conferium
ipso etiam judice talia admittente comprehenso; vide Conferium *in compendio Bullarum Leon. X. tit. 6. cap. 1.*

Et ratio est; quia accusator, & accusans debent esse ejusdem, fori, ad hoc, ut si accusator deficiens non probet delictum ab eodem judicio puniatur, quòd minimè fieri potest, si accusator non est subiectus judicij, coram quo facta est accusatio.

QUÆSTIO XVIII.

An Prælatus teneatur aliquando non acceptare accusationem, & acceptam absolvere ac impedire accusatorem, ne prosequatur?

SUMMARIUM.

63 *Prælatus aliquando potest imò & tenetur impedire accusationes pro bono pacis.*
64 *Prælatus aliquando potest impedire accusationes contra aliquem Religiosum.*

PRælati regulares, ut sunt Generales, & 63.
Provinciales in sua Provincia possunt, imò & sæpè tenentur non acceptare accusationem contra aliquos Religiosos, sed alia via debent procedere ad remedium, si credant; quòd ex tali accusatione nascitura essent mala bono communi ordinis adversantia, utpotè seditionis, perturbationes inter Religiosos, eorumque etiam mala fama; nam bonum commune præferendum est bono particulari; Deinde si lex obligat ad acceptandam accusationem per epiiKiam, in his casibus videtur
non obligare; quia pax ut commune bonum Aragoni.
maximè intenditur ab omni Prælato. Ita ex Clav. Reg.
Aragonio, Clavi Regia, Fegundez Card. Lugo Fagund.
in justitia, disput. 37. *num.* 74. Unde referunt Lugo.
citati

citati Auctores posse in Religione communi lege prohiberi, ne Prælati via accusationis procedant in visitationibus.

64. Ex quo etiam infertur posse Prælatos ex justa causa accusationem ipsis factam contra aliquem religiosum absolvere, & etiam impedire accusatorem, ne ultra procedat. Ita benè colligitur ex Sanch.*lib 6. consil. cap. 4. dub. 1. num.6.*Rodrig.*tom. 1. quæst. 7. art. 7.* & Cajet. & Sotus citati à Sanchez, dummodo hoc fiat ex iusta causa, & sine scandalo, & hoc procedit, sive injuria sit publica, sive privata,& damnum alia via possit restaurari, & probatur, quia si est supremus Princeps potest dispensare in lege, & stante justa causa, utpotè communi pace conventus: & si est inferior, & non sit facilis recursus ad Principem supremum ex epiikia, potest inferior ita agere, quia pax, & quietudo maximè interest ad bonum commune,ac reformationem Religionis. Ita Pellizarius *tract.9.cap.4.num.*88. Sanchez. Caietan. Sotus. Pellizar.

Quæstio XIX.

An accusator possit desistere ab accusatione incœpta, si de Reo in particulari non constat?

Summarium.

65 *Accusator potest desistere ab accusatione incœpta.*

65. Dico, quòd inchoata accusatione si de reo non constat, potest accusator desistere, vel ex charitate,vel ob petitionem alicuius,vel ad majorem pacem, & quietem habendam,quia si ad hoc non tenetur ex officio talis accusatio fuit libera: ergo licitè potest desistere ab illa; sicut & Prælatus inchoatam accusationem non prosequi; ut dixi superiori quæst. At verò si ad hoc tenebatur ex officio, tenetur obligationem sui muneris adimplere, & accusationem prosequi. Ita Card. Lugo *de justitia, disput.* 56. *num.* 9. Dixi nisi de reo constet quia si de illo in particulari constat, & maximè si de delicto est infamia nata, bonum commune postulat, ne Reus maneat impunitus, ut alij timore pœnæ à similibus fugiant,& ideò accusatio prosequenda. Lugo.

Quæstio XX.

An subditus teneatur accusare,vel denuntiare, quando certò scit Prælatum, nullum remedium adhibiturum?

Summarium.

66 *Nemo tenetur accusare si certò scit nullum remedium adhibendum esse a Prælato.*

66. Respondeo, quòd quando subdito constat certò, & evidenter Prælatum nullum remedium adhibiturum, vel quia negligens,seu remissus est in puniendo, vel quia est amicus delinquentis; nullus obligatur ad accusandum, seu denunciandum delicta; quia nemo tenetur ad actum frustraneum, & ad opus inutile. Ita Caietanus, Sylvester, Armilla, Tabiena, Durandus, Richardus, Paludanus, quos citat, ac sequitur Sanchez *lib.6.Consilior. cap. 1. dub.* 8. *num.* 2. Portel. *in dub. Regul. verb. Correctio fraterna, num.* 19. Lezana *verb. Iudex, num.*7. Advertunt tamen citati Auctores, quod si detur dubium de hoc effectu, præsumendum est pro Prælato, & illi est obediendum.Ita Portel. & M.Lezana. Caietan. Sylvest. Armila. Tabiena Durand. Richard. Peludan. Portel. Lezana.

Quæstio XXI.

Explicantur tria vitia, quæ contingere possunt in accusatione?

Summarium.

67 *Calumnia, quando quis falsò, & dolosè accusat.*
68 *Prævaricatores colorant crimina.*
69 *Tergiversatores faciunt pactum de de non accusando.*

Tria vitia dari possunt in accusatione; Primùm: calumnia. Secundùm; prævaricatio, Tertium, tergiversatio: quæ breviter explico. Primum; calumnia quando quis aliquem scienter, ac ex proposito accusat falsò, ac dolosè, peccat mortaliter, & tenetur restitutione ad damnum;ut deciditur, *cap. 2. de calumniatoribus, & cap. Si quem pœnituerit, 2. quæst.*3. & expressè definitur, *cap.Accusatio,2. in fine, quæst.* 7. 67. C. de calũ. C.si quem C.Accusat.

Prævaricatores sunt, qui colorant crimen verum sceleratis hominibus, verbi gratia,vel exterius accusando, & secretò iniquos in suis criminibus fovendo, vel qui subticent gravia crimina, & levia inculcant, hi graviter peccant, & in laqueum diaboli incidunt. 68.

Tergiversatores sunt,qui facientes pactum non prosequuntur accusationem in grave damnum Reipublicæ, aut tertij, hi graviter delinquunt, maximè si fiat cum grandi præjudicio tertij, & cum perniciose mendacio, vel injusta munerum acceptatione.Ita D.Thomas 2.2.*quæst.*68. *art.*3. Navar.Sotus, Bañez, Aragonius, quos citant, ac sequuntur Salon 2.2.*quæst.*68 *art.*4. Rodrig.*tom.*1. *quæst.* 7. *art.* 5. Miranda *tom*, 1. *quæst.* 13. Hieronymus Rodriguez *Resol.*41.*art.* 5. 69. D.Thom. Navar. Sotus Banes. Aragon. Salon. Rodrig. Miranda. Hieron. Rodrig.

RESOLUTIO I.

Advocatus.

Quæstio Prima.

Religiosi, interveniente licentia Prælati, & utilitate conventus possunt esse advocati,seu procuratores pro sæcularibus in judicio forensi civili.

Summarium.

1 *Religiosi cum licentia Prælati munus procuratoris possunt agere, & n.*2.

3. *Utraque*

3 *Vtraque conditio simul requiritur.*
4 *In causis miserabilium personarum non requiritur utilitas conventus.*

1. RELIGIOSI non possunt exercere munus advocati, seu procuratoris in iudicio forensi pro sæcularibus, nisi simul concurrat licentia Prælati, & utilitas, saltem indirecta conventus, his conditionibus stantibus, tale munus ritè peragere possunt coram iudice sæculari in causa civili, coram autem iudice Ecclesiastico, etiam in causis criminalibus, ita habetur expressè, *cap.*
G.Monach. *Monac.* 16. *quæst.* 1. ubi dicitur: *Nullus monachorum forensis negotij susceptor, vel executor existat, nisi quod monasterij exposcit utilitas, Abbate sibi nihilominus imperante.* Et quamvis textus loquatur de Monachis, ibi etiam comprehendit cæteros Religiosos, non tamen novitios, ut ex multis, & cum multis probat
Sanch. Sanchez *lib.* 6. *in Decalog. cap.* 13. *num.* 1. & 2. & alij communiter.

2. Si vero adversarius objiciat contra Religiosum procurantē in causa sæculari de licentia prælati, eum non esse admittendum, cum id non vertatur in conventus utilitatem, talis objectio non est audienda, cum eius non sit inquirere monasterij utilitatem, & hæc
3. sæpe expediat, ut occulta sit, ita ut adversarium lateat.

Et cum prædictus textus indistinctè loquatur, & utramque conditionem simul requirat, inde fit quòd una sine altera non sufficit, di-
Pellizar. spositio Textus finniter hoc prohibet, & ve-
4. tat, ideò utraque conditio est necessaria. Ita
Novar. Pellizar. *tom.* 1. *tract.* 6. *cap.* 12. *num.* 12.

Advertit etiam Novarius *in Lucerna Regular. verb. Procurator, num.* 4. Quòd in causis miserabilium personarum, pro illis, scilicet, defendendis, ac patrocinandis bene possunt Religiosi de licentia sui Prælati, etiamsi inde non habeatur aliqua conventus utilitas, procuratoris munus exercere, hoc enim maximè pertinet ad statum Ecclesiasticum tales personas præsidio destitutas tueri.

QUÆSTIO II.

An officium procuratoris susceptum à Religioso sine licentia Prælati sit irritum, & quam necessaria sit hæc licentia pro omni causa?

SVMMARIVM

5 *Officium procuratoris sine licentia Prælati est invalidum, & n.* 6.
7 *Nec unam causam potest Religiosus patrocinari sine licentia prælati.*
8 *Si constitutiones non obstant, sufficit licentia Prælati immediati.*

5. AD primum; an officium procuratoris, seu advocati à Religioso susceptum absque
Castr.Pal. Prælati licentia sit validum, illiusque gesta teneant; Affirmat Castro Palaus *tract.* 16. *disp.* 4. *punct.* 2. §. 4. *num.* 5. Tamen distinctione utendum est, si Prælatus scit, & videt Religiosum tale officium exercere, videtur dare suum assensum, & valida sunt gesta, si Prælatus ignorat, sine ejus licentia acta sunt nulla, Ita Pellizar. *tract.* 6. *cap.* 12. *num.* 17. Quia reli- Pellizar.
giosus non habet personam legitimam standi in iudicio pro se, nec pro alio, absque superioris licentia, quippe æquiparatur servo, cum quo processus est nullus. Et confirmatur, quia Clement. Relig.
Clement. Religiosus, de Procuratoribus, utitur verbo: *Non potest:* Quòd reddit personam in- Sanch.
habilem, ut probat Sanchez *lib.* 6. *de Matrim. disp.* 38. *num.* 20.

Inde benè sequitur, quòd pars opposita, 6.
cuius interest, vel iudex ex officio poterunt requirere à Religioso testimoniū licētiæ, & si non habeat, poterit repelli, ut optimè probat Bellamer.
Bellamerus *cap.* 2. *n.* 2. *quæst.* 1. *de postulando.* 7.

An autem hæc licentia Prælati, ita sit strictè necessaria, ut neque in una causa liceat regularibus patrocinari in iudicio absque illa? Palaus.
Respondet affirmativè Castro Palaus *citatus*, G.Monoch.
§. 3. *num.* 6. quamvis aliqui aliud in contrarium Clemen de Procurat.
dicant; nam *cap. Monach*, & citata *Clement.* Sanch.
de Procuratoribus, cuiuslibet causæ patroci- Pellizar.
nium prohibetur; unde Religiosi contra venientes peccant mortaliter, cum prohibitio Fr. Anton. ab Spir. sanct.
de re gravi habeatur, Ita Sanchez *in Deccalog. cap.* 13. *num.* 10. Pellizar. *citatus, num.* 13. Fr. Anton. ab Spir. sanct. *in director. tom.* 2. *tract.* 3. *disp.* 6. *num.* 152. 8.

Licentia autem sufficit, quòd sit Prælati immediati, ut Prioris, in Societate Iesu hæc licentia solùm potest esse à Generali, iuxta suas Constitut. Franciscani autem, nec de licentia suorum superiorum, possunt esse procuratores, Sanchez.
ut ex multis probat Sanchez *citatus. n.* 11.

QUÆSTIO III.

An Religiosus de alterius mandato saltem possit constituere procuratorem, aut substituere sine sui proprij Prælati licentia?

SUMMARIUM.

9 *Sine licentia Prælati non potest*
10 *De alterius mandato cum licentia Prælati sine utilitate conventus poterit constituere.*
11 *Vt nuntius poterit de alterius mandato nominare.*

RESpondeo non posse, hoc enim ei prohi- 9.
betur *in Clement. Religiosus, de Procurato-* Clem. Relig.
ribus. Et meritò sanè: nam licèt à primo constituente derivetur potestas substituti, non tamen potest ad alium transire, nisi mediante Religioso, qui sine licentia sui superioris talia facere non potest; ut optimè probat Sanchez *lib.* 6. *in Decalog. cap.* 13. *num.* 12. ex quo infert ipse Sanch. *n.* 15. Quòd talis substitutio Sanch.
non solùm est illicita, sed etiam invalida; nam ad actum forensem nil valet Religiosus sine licentia Prælati.

Poteritne de alterius mandato cum licentia 10.
Prælati constituere procuratorem, etiam si non

non detur utilitas conventus: Affirmativè reſpondet Pellizat. *tract.6.cap.15. num.12.* nam ad hoc nec *Clementina Religioſus Procuratorib.* Pellizar.
ClemRel. nec alij textus requirunt conventus utilitatem ſolùm enim hoc poſtulant, quando ipſemet Religioſus dicitur procurator.

11. At verò ſi Religioſus non fuerit conſtitutus procurator, ſed ſimplex nuntius, poterit alterius nomine dicere, ac nominare procuratorem etiam ſine licentia Prælati; nam hoc non eſt ſubſtituere procuratorem, ſed nomine alterius illum dicere, ac nominare. Ita Caſtro Palaus *tract.16. diſp.4. punct. 12.§.3. num.7.*

Quæstio IV.

Vtrum ſi poſt litem conteſtatam, Procurator alicuius ingrediatur religionem, poſſit tunc illam cauſam proſequi?

SUMMARIUM.

12 *Non poteſt tale munus proſequi?*

12. Reſpondeo non poſſe, tam tempore novitiatus, quàm poſt emiſſam profeſſionem, proindeque revocandum eſſe, ut conſtat tum
L.Aut. ex *L. Aut Religionis iuxta legem praecedem. ff. de Procuratorib.* Tum etiam, quia procurator, interveniente iuſta cauſa, poteſt revocari: hic autem intervenit iuſta cauſa ratione ſtatus religioſi, ut patet. Ita Sanchez *in Decalog.lib.6. cap.15. num. 26.* ex Iacobino de S. Georgio, & aliis.

Quæstio V.

Prælatus regularis, tenetur religioſo Reo dare advocatum, & an hic poſſit eſſe ſæcularis?

SVMMARIVM.

13 *Advocatus dandus de iure naturali.*
14 *In cauſa graviſſima, & rara poteſt dari advocatus ſæcularis.*
15 *In Religione non ſervantur apices iuris.*

13. Conveniunt omnes, Prælatum regularem teneri de iure naturali dari Religioſo reo advocatum ſufficientem, qui illum defendat, patrocinetur, ac conſilium præbeat: Advocati patrocinium pertinet ad ius naturale. Ita
Alderete. Alderete *lib. 1. Diſciplina Religioſa, c.2.n.3. &*
C.Ex litter patet ex *cap. Ex litteris de officio iudicis &*
Gloſſa. Gloſſa *ibidem verb. implorando.*

14. Ex quo ſequitur, quod ſi in Religione nullus eſſet omnino ſufficiens religioſus, qui in re graviſſima reum defendat, tenetur Prælatus illi dare advocatum ſæcularem valdè idoneum, quia ſi ex iure naturæ requiritur advocatus, requiritur advocatus ad tale negotium ſufficiens. Dixi (in re graviſſima) quia in cauſis levibus, & ordinariis, id non concePulia.Berr. deretur, pro hac ſententia ſtat Paulinus Bertus vit doctiſſimus Ordinis S. Auguſt. *in praxi criminali, fol. 271.* ubi ait: In ſua Religione numquam fuiſſe datum advocatum ſæcularem alicui religioſo, niſi ſemel tantùm in una cauſa, in qua agebatur de condemnatione cum periculo vitæ; & in tali cauſa, advocatum ſæcularem recluſum fuiſſe cum reo in una domo ſecreta, ne ordinis fama, & ſecretum periclitaretur. Idem tenet Rodrig. *tom.2.quæſtionum,quæſt.19.art.4.* Affirmans non eſſe con- Rodrig.
ſuetudinem in religionibus dari advocatum ſæcularem, maximè cum hodie in Religione ſint multi viri; & maximè in praxi criminali ſufficienter verſati.

Pro hac facit etiam, quòd tradit idem Ro- 15.
drigues *eodem tom.2. quæſt.3. §. Pro cuius, &* Rodrig.
§ ſequenti. Vbi dicit, ideò in Religionibus non ſervari apices iuris, ne Religioſi teneantur conſulere legiſperitos ſæculares, cum Rodrig. cohæret Miranda in ordine iudiciali Miranda.
quæſt. 14. art.7. concluſ.4. non enim decet ſecreta religionis ſciri ab advocatis ſæcularibus. Et confirmatur; quia in cauſis, in quibus proceditur de plano ſine iuris apicibus, videtur quod non ſit obligatio dari advocatum, ut colligitur ex *Clem.emina, ſæpe contin-* Clem ſæpe.
git, de Verborum ſignificatione Vbi dicitur, quòd quando cauſa committitur cum clauſula: *Vt procedatur de plano:* ait Pontifex; & abſint *Partium, Advocatorum, & Procuratorum contentiones:* At Prælati Religionum, habent privilegium, ut in cauſis Religionum procedatur, de plano, non ſervatis iuris apicibus, ut infrà dicam.

RESOLUTIO VII.

Alienatio.

Quæstio Prima

Quid ſit alienatio?

SUMMARIUM.

1 *Propriè & ſtrictè, quid ſit alienatio.*
2 *Quid ſit dominium directum, & utile.*

Alienatio propriè, & ſtrictè, eſt omnis actus, per quem dominium 1.
transfertur, ſi latè autem ſumatur in materia favorabili, etiam comprehendit conductionem ad longum tempus, ſeu perpetuam donationem, venditionem, permutationem, & emphyteuſim perpetuam, & etiam contra- C.Nulli.
ctum ſub conditione factum, patet ex *cap.* Hoſtienſ.
Nulli liceat, de rebus Eccleſiæ non alienandis, Leſſius.
Hoſtienſi, Archidiacono, & Sylveſtro, *verb.* Covar.
Alien. & emphyteuſis, quæſt.6. Leſſio *lib.2. de* Baſſus.
iuſt. cap. 24. dub. 11. Covar. *2. variar. cap.16.* Villalob.
& 17. Baſſeo *verb. Alienatio, num.5.* Villalobos *2.part. ſummæ, tract.25. difficult.17.*

Cum ergo alienatio importet actum, per 2.
quem dominium transfertur, ut diximus, duplex dominium conſideratur: *Directum & utile:* & ut explicat Leſſius *lib.2. cap.3. dub.1.* Leſſius.
num. 4. Dominium directum continet ſolam rei proprietatem, unde continens hoc dominium

nium, dicitur proprietarius; eius vero, ut notat
Molina. Molina *de contractibus*, *tract.2. disp.464.* actus
sunt venditio, donatio, & permutatio. *Dominium autem utile*, solam continet rei utilitatem, & commoditatem; eius actus, ut refert
Quaranta. Quaranta *in summa Bullarij*, *v. Alienatio, n.16.* sunt sex, videlicet, superficiarius, locatio, emphyteusis, libarius, feudus; & precaria; his etiam iuxta Molinam *citatum*, adde actus, quibus res alteri traditur, & nō pertinet neque ad dominium directum, neque utile; manet tamen periculo alienationis obnoxia, ut pignus & hypotheca, de his omnibus latè Iuristæ, de his autem, quæ solum ad regulares pertinent, agimus.

QUÆSTIO II.

De multiplici prohibitione, quæ datur de rebus Ecclesiæ non alienandis maximè de Extravagante: Ambitiosæ.

SUMMARIUM.

3 *Multiplici iure prohibita rerum Ecclesiasticarum alienatio.*
4 *Extravagans*: Ambitiosæ.
5 *Sententiæ affirmat, quod multis in locis non sit in usu.*
6 *Alia sententia affirmat esse receptam quoad nullitatem, non quoad pœnas.*
7 *Vera sententia asserit, receptam quoad omnia*
8 *Recepta in Hispania & Lusitania.*
9 *Probatur vera sententia.*

3\. VAldè solemnis omni communi iure positivo rerum Ecclesiasticarum alienatio
l. Iubemus. est prohibita, iure civili *l. Iubemus*, & *Authent.*
Authent. *Hoc ius porrectum, de Sacrosanct. Eccles.* & hoc determinatum, ac præceptum in multis decre-
Trident. tis, ac decretalibus, & etiam in Conc. Trid. *sess.25. cap.11. de reform.* & de hac re multæ sunt
Paul. II. constitutiones Apostolicæ talem alienationem
Paul IV. prohibentes, præsertim à Paulo II. Paulo IV.
Pius IV. Pio IV. *in Bulla, quæ incipit: Provida.* Et hoc etiam rigidè prohibent constitutiones speciales sacrarum Religionum; & in hac re
Extravag. valdè celebris est Extravagans Pauli II. *Ambitiosæ. de rebus Ecclesiæ non alienandis*: Est in corpore iuris, & sic habet.

4\. *Omnium rerum, & bonorum Ecclesiasticorum alienationem, omnéque pactum, per quod ipsorum dominium transfertur concessionem, hypothecam, locationem, & conductionem ultra triennium, necnon infeudationem, vel contractum emphyteuticum, præterquam in casibus iure permissis, ac de rebus, & bonis in emphyteusim ab antiquo concedi solitis, & tunc cum evidenti Ecclesiarum utilitate, ac de fructibus & bonis, quæ servando servari non possunt pro instanti temporis exigentia, hac perpetuo valitura constitutione fieri prohibemus.* Quod præcipit observari sub pœna excommunicationis. Prælatum verò alienantem, si pontificali, vel Abbatiali præfulgeat dignitate, ab ingressu Ecclesiæ interdicit; alios verò Prælatos inferiores suis officiis & dignitatibus, ipso facto, absque ulla declaratione, privatos esse denuntiat, quæ

Sylveira Opuscula.

omnia per sequentes quæstiones altius sunt examinanda, & de his pœnis quæstione ultima.

An verò hæc Extravagans sit hodie usu re-
cepta, & in praxi; maximè dubitatur. Sylvest 5.
v *Alienatio n.13.* ait, non esse moribus utentium Sylvest.
receptam. Bonac. *de Alienatione, disp.2. q. unica.* Bonacina.
punct.5. §.1. n.4. testatur esse paucissimis in locis
usu receptam, non solùm quoad privationes
officiorum, sed etiam quoad censuras, cui sen-
tentiæ videntur adhærere. Delben. *tom.1. c.17.* Delben.
dub.4 sect.2. n.15. & Ventigt. *de Alienat. art.5.* Ventigt.
§.4. n.19.

Alij è contra dicunt, quod Extravagans re- 6.
cepta sit, & in usu, ac praxi quoad nullia- Sarment.
tem contractus, nō verò quoad pœnas excom- Toletus.
municationis, ac alias. Ita Sarmentus, Toletus, Caietan.
Caietan. Salzedo, Quaranta, *Zenedo*, Gamma; Salzed.
quos citāt & sequuntur Sayr. Clavis Reg. *lib.3.* Quaranta.
c.4 n.15. Azor. *p.2. lib.9. c.2. vers. Quod attinet.* Zenedo.
Molina *de iustitia, tract.2. disp.466. n.10.* Gamma.
Sayrus.
Clav. Reg.

Tamen simpliciter esse usu, ac praxi receptā; 7.
tenent Balbinus, Riccius, Henriquez, Redoan. Azor.
Fachin. Mastrill. Camillus, Filliucius, Castro Molina.
Palaus, Marcus Anton. Genoven. Gutier. quos Balbin.
citat ac sequitur Barbosa *de potestate Episcopi*, Riccius.
3. p alleg 95. n.49. & *in Collectan. ad dictam Ex-* Henriq.
travagant. Tamburin. *de iure Abbatum, disp.13.* Redoan.
quæsito 12. n.15. M. Lezana *in Consiliis, consil.25.* Fachio.
n.55. & seqq. Mastrie.
Camillus.

Et quod sit communi usu recepta in tota Filliuc.
Hispania, & Portugallia testatur Avendan.
Salzedus, Dias Gutier. Molina, quos citat, ac 8.
sequitur Phœbus *decis.* 82. & quod in nostra Castr. Pal.
Lusitania habeatur in communi usu affirmant Marc. Ant. Gen.
Barbosa apud Tamburin. *citatum*, Gamma, Gutier.
Caldas, ut refert, ac sequitur Phœbus *supra*, Barbosa.
Rebellus *de iustitia, 2. lib.10. q.5 n 9.* Molina & Tambur.
alij, ut testatur Fragosus *2. part. lib.11. disp.24.* Lezana.
§.5. num.6. Avendan.
Salzed.

Probatque hanc sententiam Filliuc. *tract.44.* Dias Gut.
l.1. n 8. cum Vasq. Quaranta, tum quia ex eo Molina.
quod est inserta in corpore iuris, indéque præ- 9.
sumitur usu recepta, nisi contrarium probetur: Phœbus.
tum quia quotidie ea citatur in foro iudiciali, Barbosa.
& Romana Curia pro eius observantia pu- Tambur.
gnat: tum quia praxis Datariæ ita se habet, Gamma.
& juxta illam se regit in expediendis Brevi- Caldas.
bus: tum quia in Sacra Pœnitentiaria quoti- Rebellus.
die emanant absolutiones à censuris, dispen- Molina.
sationes, & habilitationes quoad cōtravenien- Fragos.
tes, quod est signum Papam eam velle ob- Filliucius.
servari, absolutè loquendo. Ita Filliucius ad- Vasquez.
dens tamen *num.9.* huiusmodi constitutionem Quaranta.
in aliquibus partibus non esse usu receptam
quoad pœnas, & censuras, maximè verò quoad
nullitatem.

QUÆSTIO III.

Proponitur aliud decretum Urb. VIII. probibentis alienationem rerum Ecclesiasticarum?

SUMMARIUM.

10 *Decretum Urbani VIII. revocans omnia privilegia.*

P Ex

Quæstio V.

An in his prædictis casibus, ut fiat alienatio consulenda sit Sacra Congregatio?

SUMMARIUM.

18. Extravag. Vrb. VIII. IN Extravaganti *Ambitiosæ* : prohibetur quod non fiat alienatio, nisi *Consulto Romano Pontifice:* & Decretum Vrbani VIII. ait, quod non fiat, nisi *habita licentia à S. Congregatione*;& tamen in talibus Decretis excipiuntur casus à iure permissi,qui sunt illi quinque superiori quæstione annumerati; ideo in præsenti inquiritur ; eam ad illos necessaria sit facultas S.Congregationis ?

19. Lezana. Pellizar. Barbosa. Respondeo affirmativè. Ita M.Lezana *tom.* 1. *c.*10.*n.*4. Pellizar *tract.*6.*c.*8.*n.*123. Barbosa eum multis *de potestate Episcopi, part.* 3. *allegat.*95. *num.* 2. quia Sacra Congregatio reservat sibi jus iudicandi, an in tali casu cum talibus circunstantiis detur vera causa, vera necessitas, utilitas : vel inutilitas ad alienandum; & quamvis hi casus sint permissi à iure, tamen non potest fieri alienatio, nisi interveniente causa, quæ iudicanda est à Sacra Congregatione, quæ sibi hoc judicium reservavit, & meritò sanè, quia experientia compertum est, quod sæpè necessitas, utilitas,vel inutilitas ad alienandum fabricatur,ac cõponitur ob varios respectus, & ideo sanctissimè S. Congregatio judicium de tali utilitate, vel inutilitate sibi reservavit, ita observatur communi praxi in Curia Romana.

Quæstio VI.

Quæ solemnitates requirantur ex iure ad alienandam rem Ecclesiasticam?

SUMMARIUM.

20. SEcundum jus antiquum,quatuor requirebantur conditiones ad alienandam rem Ecclesiasticam,scilicet, auctoritas Prælati,tractatus habitus cum Capitulo, illius consensus,singulorum subscriptio,saltem per Notarium;nunc verò ex decreto Vrbani VIII. addenda est quinta conditio, scilicet, licentia S.Congreg. Vrb. VIII.

Sylvetra Opuscula.

Prima conditio est *Auctoritas Prælati*, id est, illius licentia, Abbatis in Monachis, Provincialis in Mendicantibus, Generalis in Societate. Ita Molina *tract.*5.*disp.*468.*n.*12. Azor. *p.*2.*l.*9.*c.*1.*q.*4. Filliuc. *tract.* 44. *cap.* 5.*num.* 11. & 15. Addit tamen Bordon. *tom.*1. *Resolut.*17. *num.* 58. de iure communi ad alienanda bona Monasterij, quod sufficit facultas Prælati localis,scilicet, Prioris ; tamen in hac re consulendæ sunt propriæ Constitutiones uniuscuiusque Religionis,nostræ verò Carmelitanæ Constitutiones *p.*1.*c.*2.*n.*9. requirunt ad alienandum, licentiam Generalis, vel Capituli Provincialis. 21. Molina. Azor. Filliuc. Bordon. Const. Car.

Secunda conditio : *Vt fiat tractatus:* nempe ut convocatis Religiosis Monasterij proponantur, & examinentur causæ alienationis, an conveniant; ut habetur ex *Clement. de rebus Ecclesiæ non alienandis* ; tamen ex privilegio Pij V. concesso anno 1566. & Gregorij XIII. anno 1575.sufficit consensus ipsius Generalis, ut advertunt Molina *proximè citatus*, & Filliucius *vbi suprà*, *num.*9. & alij apud eos. Castro Palaus *tract.*9. *disp. vnica*, *de rebus Ecclesiast. non alienandis, part.*15.§.1.*num.*9. ubi advertit, quod ius requirit tractatum, in singulari, ac proinde vnius tractatus sufficit, nempe, à Generali. 22. Clem. de rebus. Pius V. Greg. XIII. Molina. Filliuc. Castr. Pal.

Tertia conditio : *Vt detur consensus*, discusso tractatu,& examinata re,requiritur Capituli consensus,& debet esse expressus, *c.*1.*de his, quæ fiunt à Prælato* ;& hic consensus sufficit, quod sit à maiori parte Conventus, uno suffragio excedente, Soar. *tom.*4. *de Relig.tract.*8. *lib.*2.*cap.*57. *num.*11. & hic consensus non requiritur, quod detur in ipso Capitulo congregato,sed sufficit quod detur singulariter: nam consensus singulariter datus, dicitur consensus Capituli. Ita Sylvester,Vasquez,Bonacina. quos citant, ac sequuntur Castr.Palaus *suprà, n.*10. Dicastillus *de iustitia,lib.*2.*tract.*15.*disp.*1. *dub.* 9.*n.*199. 23. C.1. de his. Suar. Sylvest. Vasquez. Bonacin. Castr. Pal. Dicastil.

Qui advertunt, quod si Prælatus sine consensu Capituli alienat bona Monasterij, alienatio est invalida: *cap.Irrita,c.Continebatur: de his, quæ fiunt à Prælato.* Capitulum tamen potest postea illam ratam habere, *c. Cum nos iam pridem.de his,quæ fiunt à Prælato.* 24. C. Irrita. C. Contin. C. Cũ nos.

Quarta conditio est: *Vt fiat subscriptio,* à Capitularibus, *c.*1.*de his quæ fiunt à Prælato* ; sufficit tamen, quod fiat manu notarij ut tenent Molina,& Lessius, quos citat, ac sequitur Dicastillus *citatus n.*514. 25. C.1. de his. Molina. Lessius. Dicastill.

Tamen dubitatur, si minor pars Conventus non consensit alienationi teneatur subscribere ? Respondeo non teneri, si id, quod determinatum est, agnoscitur esse in damnum, ac præjudicium Conventus,non tenetur subscribere, imo reclamare, & appellare ad superiorem; ita constat ex *cap.si quis Presbyter.de rebus Eccles. non alienandis*, Peirinus; quem citat Pellizar *tom.*1. *tract.*6.*c.*8. *n.*123. Si verò dubitat an illud sit conveniens; tunc tenetur subscribere, & conformare se cum maiori parte communitatis, & ita observatur in Senatu Regio. 26. C. Si quis. Peirinus. Pellizar.

Quinta conditio : *licentia S. Congregationis* : 27.

Vrb.VIII. Filliuc. Lezana. Pellizar.

ex drereto Vrbani VIII. quia ad alienandum requiritur iusta causa; ut fatentur omnes. Filliucius *tractatu* 44.*cap*.5. *num*.12.ius autem iudicandi an in calibus occurrentribus detur justa causa alienandi sibi reservat Sacra Congregatio.Lezana *tom*.1.*cap*.10.*num*.4. Pellizar. *citatus*,§.*Quares*,*num*.47.quæ licentia habenda est in scripiis, ut multipliciter declaratum est à S.Congregatione, & observar praxis Romanæ Curiæ.

28. Proindéque quamvis aliæ Religiones habeant indulta à Sede Apostolica alienandi sua bona,ut Carmelitæ à Gregorio XIII. Patres Societatis ab eodem Gregorio,& Patres S.Augustini ab eodem Gregorio. Vrbanus VIII.revocavit omnia privilegia regularibus concessa ad alienandum.At solùm videntur ibi revocari privilegia regularium quoad hoc, ut non possint fieri alienationes sine consensu ipsius Congregationis; non autem quoad alia quæ pertinent ad earum solemnitatem.Lezana *tom*.2.*c*.19.*n* 62.Pellizar.*citatus*,*n*.111.

Greg.XIII. Vrb. VIII. Lezana. Pellizar.

29. Advertendum tamen est cum Azor. Regin. Sylvestr.Rodrig Naldo,& aliis, quos citat, ac sequitur Diana *tom*.1.*tract*.7. Contractum initum in gratiam & utilitatem Ecclesiæ, etsi ei desit legitima forma,ac solemnitas, esse validum, cum forma requisita ad evitandas fraudes,cessantéque fraudis periculo,talis solemnitas non est necessaria, quæ introducta fuit in gratiam Ecclesiæ, ne vertatur in illius damnũ. Ita Gutirr. *in qq.Canon.tom*.1.*lib*.2.*q*.23.*n*.9.

Azor. Reginald. Sylvest. Rodrig. Sylvest. Rodrig. Naldus. Diana. Gutierr.

QUÆSTIO VII.

Proponuntur aliqui casus in quibus licita est alienaio, vel pignoratio rerum Monasterij absque solemnitate iuris, vel licentia Sedis Apostolicæ.

SVMMARIVM.

30 *Si necessitas urget non est necessarium, & num*.31.

32 *Causa data utilitatis Ecclesiæ ne elabatur.*

33 *Licet remittere hæreditatem nondum incorporatam Monasterio.*

34 *Permutatio rei unius Ecclesiæ in aliam.*

35 *Donatio inter fratres, & Conventus eiusdem Provinciæ, & n*.36.

37 *Si res est exigua, licet.*

38 *Alia remissivè, & n*.39.

30. MAteria huius quæstionis valdè frequẽs est apud Religiosos. Primus casus: si vehemens, ac urgens necessitas irruat, ut minimè possit expectari beneplacitum Papæ, v.g. si deficiat victus pro Religiosis, vel pro alendis pauperibus, vel ut captivi redimantur à Piratis, &c. tunc non solum bona immobilia, sed etiam pretiosa mobilia, licitè non tantum pignorari, sed etiam vendi possunt. Ita Abbas, Rebuffus, Vgolinus. Quaranta, quos citat, ac sequitur Tamburinus *tom*.3. *de iure Abbatum*, *disp*.15. *quæst* 9.*n*.4. Molina *de iustitia*, *tom* 2. *disp*.468. M. Lezana *tom*.1. *cap*.10.*num*.4. Peirin. *in suo formulario*, *litt*. *A*, *cap*. 11. *num*.3. Filliucius *tom*.3.*tract*.44.*cap*.5. *num* 11. & hanc resolutionem esse communem inter omnes Doctores testatur Diana *p*.5. *tract*.3. *Resol*.6.

Abbas. Rebuff. Vgolin. Quaranta. Tamburin. Molina. Lezana. Peirin. Filliucius. Diana.

31. Probatur: quia lex non ligat, quando de facto moraliter servari non potest, *l*.1.§.*Dies*, *ff.quando appellandum.* Deinde, quia lex servanda non est quando iniquus effectus sequeretur, si servaretur, ut probat D. Thomas 2.2.*quæst*.120. *art*.1. Tandem quia in qualibet prohibitione, censetur excepta causa, quæ oppositum suadet, *cap.de cætero*, *cap*. *Quamvis de sentent. excommun.* Denique quia impossibilium nulla est obligatio, *l.impossibil.ff. de Regulis iuris.*

C.1.§ Dies. D.Thom. C. de Cætero. C.Quamvis. C.Impossib.

32. Secundus casus: Data occasione magnæ utilitatis Ecclesiæ,& si expectaretur consensus Apostolicus elaberetur; tunc sine tali consensu fieri potest. Ita Filliuc. ac Quaranta, quos citant,ac sequuntur Ventigrilia *de alien.annot*.1. §.3.*num*.1. Delbene *tom*.2.*c*.17. *dub*.23. *num*.2. Quæ enim in favorem,& commodum sunt introducta, non debent in odium, ac damnum retorqueri, *l. Nulla iuris ratio*, *ff. de lege reg. quod ob gratiam de reg. iur. in* 6. nam ut optimè notavit Cevallos, quem citat, ac sequitur Belasius *verb. Alienatio*, *num* 7. Alienatio prohibita est voluntaria, non necessaria, seu quæ fit ex causa necessaria; quod est notatu dignissimum, ait Belasius, propter alimationes, quæ fiunt, quod etiam habet Bordon.*tom*.1 *Resol*.27.*n*.7.

Filliucius. Quaranta. Ventigril. Delben. L.Nulla. Cevallos. Belasius. Bordon.

33. Tertius casus: an liceat remittere, seu repudiare legatum, seu hæreditatem Monasterio præscriptam, ac relictam, non tamen adhuc incorporatam Monasterio? huius resolutio erit manifesta ex iis, quæ dicam *q*. 26. coincidit enim cum his, quæ ibi dicenda sunt.

34. Quartus casus est: si fiat permutatio, vel alienatio rerum in aliam Ecclesiã: nam tunc bene possunt res Ecclesiæ alienari sine dictis solemnitatibus, ac consensu Apostolico; patet ex *c.Hoc ius porrectum*.§.*sibi invicem*,10.*q*.2.& *c*.1. *de rebus Ecclesiæ non alienandis.* Ita Riccius, Peregrin. Megala, Bordon.Pascalig.Ita Tambur. *citatus*,*n*. 8. Delben. *tom*.2.*c*.17. *dub*.13.*num*.5. Quæ doctrina maximè procedit inter Religiosos, qui sunt sub eodem Generali, ac Provinciali, qui habet omnium regimen.

C.Hoc ius C.1.de reb. Riccius. Peregrin. Megala. Bordon. Pascalig. Tambur. Delben.

35. Quintus casus est: si fiat donatio inter fratres eiusdem Monasterij, vel à Regulari unius Monasterij regulari alterius Monasterij eiusdem Provinciæ; vel donatio ab uno Conventu ad alium eiusdem Provinciæ, quia omnes Conventus unius religionis tanquam in unam Congregationem, ac corpus mysticum coadunantur, & ideo non videtur dominium translatum, si res unius Monasterij transfertur ad aliud. Ita Riccius, Tamburinus, Naldus, Delbene, quos citat, ac sequitur M Fr. Anton. ab Spirit. Sanct. *in Direct.tom*.1.*tract*.2. *disp*.1.*n*.69.

Riccius. Tambur. Naldus. Delben. Fr. Ant. ab Spir. Sanct.

36. Nec obstat prohibitio Extravagantis *Ambitiosæ*, ac Decretum Vrbani VIII. quia hæc intelliguntur de alienatione per quam transfertur dominium, vel de alienatione sæcularibus facta, vel aliis Conventibus alterius Religionis; nec etiam obstat *cap*.1. *de rebus Ecclesiast. non alienandis.* In quo dicitur non licere Abbati, terram unius Ecclesiæ vertere ad aliam,

Extravag. Decretum Vrb. VIII. C.1. de rebus.

quamvis

Glossa. quamvis ambæ sint sub eius potestate: nam ut ibi explicat Glossa; non potest Abbas illud facere pro suo arbitrio, & sine causa, potest verò quando datur vera causa prudentis viri iudicio, ut quando unus Conventus multis abundans, alteri pauperi subveniat. Ita Peirinus *tom. 1. Privileg. c. 5. n. 22.* Peirin.

37. Sextus casus est: quando res est exigua, & modici valoris, sine consensu Apostolico alienari potest. *c. Terrulas 12. quæst. 2.* & S. Congregatio declaravit Constitutionem Pauli II. & Conc. Trid. non derogasse *cap. Terrulas*. Ita Abbas, Rodoan. Quaranta, quos refert ac sequitur Tambur. *tom. 3. de iure Abbatum, disp. 13. q. 9. n. 2.* Si vero quæras: quando res reputanda sit modici valoris? Respondet ipse, quod hoc prudentis viri iudicio iudicandum sit, Molina, Castr. Palaus, & alij, quos citat, ac sequitur Delbene *tom. 2. c. 13. dub. 23. n. 4.* Quod res modica alienanda sine consensu Apostolico sit res, quæ valet centum aureos. C. Terrulas. S. Congr. Abbas. Rodoan. Quaranta. Tambur. Molina. Castr. Pal. Delbene.

38. Septimus casus est: quando bona immobilia sunt relicta Monasterio incapaci talium bonorum. Ita cum multis Sanchez *in Decal. lib. 7. cap. 26. num. 30.* & *cap. 27. num. 17.* Lezana *tom. 1. cap. 10. num. 4.* Idem dicendum putat de re mobili pretiosa relicta Monasterio incapaci bonorum immobilium, quæ bene alienari potest; cum Navar. Diana *5. part. tract. 13. Resol. 8. ad primum.* Sanchez. Lezana. Navar. Diana.

39. Octavus casus est: si res est relicta cum tali onere, ut sit alienanda ab Ecclesia; item si res est relicta cum tali onere: ut post aliquod tempus alteri restituatur. Ita cum Quaranta, Vgolino, & Castro Palao, Barbosa *de potestate Episcopi, parte tertia, allegat. 96. num. 61.* Item si sunt bona solita infeudari, & in emphyteusim dari. Ita Rodriquez, Molina, quos citat ac sequitur Lezana *tom. 1. cap. 16. numero quarto.* Item si fiat pro remuneratione meritorum, quia ad hoc potest Prælatus res Ecclesiæ alienare, quod cum multis probat Barbosa *proximè citat. c. 62.* dummodo tamen Prælatus remunerationis metas, & limites non excedat. Quaranta. Vgolin. Castr. Pal. Barbosa. Rodrig. Molina. Lezana. Barbosa.

QUÆSTIO VIII.

Quænam sunt bona, quæ alienari prohibentur ab Ecclesiasticis?

SVMMARIVM.

40 *Status quæstionis.*

41 *Immobilia non possunt alienari.*

42 *Mobilia pretiosa veniunt sub nomine immobilium.*

43 *Si hæc relinquantur religioni incapaci possunt alienari.*

44 *Bona inutilia possunt alienari.*

40. CUm Ecclesiasticis prohibita sit omnium rerum Ecclesiasticarum alienatio, omnéque pactum, per quod transfertur dominium, omnisque hypothetica concessio, locatio, conductio ultra triennium, ut diximus *q. 2. & 3.* quærimus quænam sint hæc bona, quæ sub tali prohibitione veniunt?

Sylveira Opuscula.

Primò, certum est in hac materia, quod in hac prohibitione intelligitur alienatio bonorum immobilium, sub quibus veniunt non solum res corporeæ permanentes, ut vineæ, ac oliveta, sed etiam actiones, & iura, redditus diuturni temporis, quale reputatur illud quod est decem annorum, ac etiam iura, vel debita rerum immobilium, quæ eorum naturam participant. In conclusione conveniunt omnes Doctores unanimiter. 41. Communis Doctorum.

Secundò, est etiam certum, quod res mobiles pretiosæ, quæ servando servari possunt; ut sunt vasa aurea, vel argentea, gemmæ, vestes aureæ, aut sericæ maioris pretij, aut copiosa Bibliotheca Monasterio relicta, & ingens grex ovium, aut similium rerum, quæ utiles & fructiferæ sunt, pari passu, tanquam immobilia communi æstimatione reputantur, & minimè alienari possunt. Ita *l. Sancimus, Cod. de Sacrosanctis Ecclesijs.* Azot. *Institut. Moral. part. 2. lib. 9 cap. 4. quæst. 5. & 7.* Barbosa *de potestate Episcopi part. 3. allegat. 95. num. 39.* Suarez *tom. 4. de Religione, tractatu 8. lib. 2. cap. 27. num. 16. & 18.* Lezana *tom. 1. c. 10. n. 4.* Res autem pretiosa dicitur, si excedit pretium vigintiquinque aureorum, ut declaravit Sacra Congregatio, & testatur Delbene *tom. 2. cap. 27. n. 5.* 42. L. Sancim. Azot. Barbosa. Suarez. Lezana.

Adverte tamen primò, quod si Religioni incapaci habendi immobilia, vel vasa aurea relinquatur etiam in testamento aliquid immobile, vel vas aureum, illa possunt absque solemnitatibus, & licentia Apostolica alienari, quamvis relicta fuissent sub hac conditione, ne alienentur. Ita tenet cum Rebuffo, Rolando, Hyppolit. Franco, Quaranta, Filliucius *tractatu 44. cap. 4. num. 32.* Moron. *resp. 62. num. 27.* cum quibus convenit Sanchez *lib. 7. in Decalog. cap. 26. num. 3.* & *cap. 27. num. 17.* Quia prohibitio alienandi non est nisi pro bonis Ecclesiæ incorporatis, qualia non sunt bona relicta Ecclesiæ incapaci. Ita Castro Palaus *tractatu 13. disp. unica, de rebus Ecclesiæ non alienandis, part. 15. §. 1. num. 12.* 43. Rebuff. Roland. Hypolit. Franc. Quaranta. Filliucius. Moron. Sanchez. Castr. Pal.

Adverte secundò: quod sub hac prohibitione non cadunt bona inutilia relicta Monasterio, verbi gratia, si Conventui Monialium relinquatur copiosa Bibliotheca librorum Latinorum, seu Græcorum. Pellizarius *tract. 6. cap. 8. num. 21.* quia in hoc casu cessat finis prædictæ prohibitionis: nam talis finis est, ut consulatur utilitati, ac commodo Monasteriorum, ne eorum bona dissipentur; in præsenti autem aptius geritur negotium Monasterij, si venditur illa Bibliotheca, redacto eius pretio pro re fructuosa Monasterio; ergò tali negotio optimè adimpletur finis legis; & ita in hoc regno Lusitaniæ à Collectore Apostolico in casu simili, declaratum est, ut testatur Portel. *part. 1. casu 17. num. 5.* nempe Bibliothecam librorum Latinorum relictam cuidam Monialium Monasterio posse vendi, converso pretio in rem fructiferam Conventui. 44. Pellizar. Portel.

Quæstio IX.

Pecunia ſervata in arca Monaſterij, quam naturam habeat, ut expendi valeat.

SVMMARIVM.

45 *Pecunia habita ex re immobili, vel mobili pretioſa, ut talis reputatur, & n. 46.*

47 *Immobile venditum habens affixum onus Miſſarum, aliud immobile eſt emendum, & n 48.*

49 *Pecunia ad immobilia deſtinata poteſt in aliud expendi.*

50 *Pecunia, quæ eſt vtilis, & fructifera inter immobilia computatur.*

45. PEcunia vel comparata ex eleemoſynis, vel relicta ex legato teſtatoris vel habita ex redditibus Conventus, vel ex rebus Conventus, quæ ſervando ſervati non poſſunt, ut ex vino, oleo, & ſimilibus expendenda eſt in iis, quæ ſunt neceſſaria Conventui, quia pecunia vſui quotidiano deſervit, & ad illum eſt deſtituta, & ſervata nullum fructum parit. Molina *tom 2. diſp. 465 ad finem.*

Molina.

46. At vero ſi pecunia habita eſt ex re immobili, vel ex re mobili pretioſa vendita, ut renovaretur, nullo modo poteſt expendi ſine licentia Apoſtolica in alia re, ſed ex illa emenda eſt alia res immobilis, vel mobilis pretioſa, quia illa pecunia habet naturam illius rei, ex qua comparata eſt. Ita Azor *p. 2. lib. 9. cap. 1. q. 5.* Caſtro Palaus *tom. 2. tract. 12. diſp. vnica p. 15. §. 1. n. 5.*

Azor. Caſtr. Pal.

47. Si autem illud immobile venditum habebat affixum onus miſſarum pretium, ſub pœna interdicti, convertendum eſt in aliud immobile fructiferum; ſic declaratum eſt à Sacra Congregatione *in decreto de celebratione Miſſarum*, ut referunt Gavantus *in Manuali, verb. Alienatio n. 36.* Lezana *verb. Alienatio, n. 17.*

S. Congreg. Gavant. Lezana.

48. At vero ſi pecunia, vel à teſtatore, vel auctoritate Prælati, & conſenſu Religioſorum, deſtinata eſt ad emendam rem immobilem, vel mobilem pretioſam, non poteſt in aliud expendi: nam talis pecunia deſtinata ad rem immobilem inter res immobiles computatur. Ita Cevallos, Caldas Pereira, Filliucius, Quaranta, Azor, & Bonacina, quos citat, ac ſequitur Barboſa *de poteſtate Epiſcopi, p. 3. allegat. 95 num. 41.* Azor. & alij dicunt, quod ad hoc ſufficit auctoritas Prælati localis; idèmque etiam dicunt de dote Monialis, quia voluntas donantium eſt, ut illud perſeveret in Monaſterio pro ſuſtentatione Monialis. Ita etiam cum multis Dicaſtillus *de iuſtitia, lib. 2. tract. 15 diſputat. 1. num. 179.* Fr. Antonius ab Spiritu Sanct. *in director. tom. 2 tract. 3. diſp. 6. num. 1137.*

Cevallos. Caldas. Filliuc. Quaranta. Azor. Bonacina. Barboſa. Dicaſtill. Fr. Ant. ab Spir. Sanct.

49. Hæc tamen doctrina in multis mihi videtur difficilis: nam verū eſt, quod ſi pecunia à Prælato ſuperiori deſtinata eſt ad rem immobilem cum conſenſu Conventus: cum eodem conſenſu à Prælato inferiori non poteſt illud transmutari; at vero ab eodemmet Prælato cum Conventu, ex circunſtantiis occurrentibus, poterit in rebus neceſſariis Conventus expendi: namque eadem eſt poteſtas ligandi, atque ſolvendi, & decreta Summorum Pontificum loquuntur de bonis immobilibus; at verò illa pecunia tantum eſt in potentia ad immobilia ex hominum voluntate, quæ revocari poteſt. In hac ſententia eſt Menochius *de præſumpt. lib. 4. quæſt. 138. num. 3.* cum expreſsè tenet Bordon *tom. 1. Reſol. 27. num. 51.* de dote Monialium; quamvis id, quod dicitur de perſeverantia ad ſuſtentationem ſit commune inter Doctores; tamen in praxi in neceſſitatibus Conventus conſumi ſolet, ut experientia notum eſt.

Menoch. Bordon.

50. Ex quibus facilè deducitur, quod pecunia, quæ deſtinata eſt ad emptionem ſtabilium cenſuum, vel mobilium pretioſorum, vel quæ eſt fructifera, & non otioſa, qualis eſt pecunia in montibus, vel cẽſibus collocata, vel in bancis campſorum cum utilitate repoſita inter bona immobilia, ſeu mobilia pretioſa, quæ ſervando ſervati poſſunt, connumeratur; ac per conſequens ſine licentia Apoſtolica alienari non poteſt. Ita Sylveſter, Quaranta, & alij, quos citant, ac ſequuntur Bonacina *de Alienatione bonor. Eccleſiaſt. diſp. 2. quæſt. unica, punct. 2. num. 5.* M. Lezana *tom. 2. cap. 19. num. 59.*

Sylveſt. Quaranta. Bonacina. Lezana.

Quæstio X.

Quomodo, & pro quo tempore poſſint Regulares, res locales Conventus conducere?

SVMMARIVM

51 *Res Eccleſiæ poſſunt ad triennium, ſeu ad tres fructuum proventus conduci.*

52 *Res Monaſterij non poſſunt locari ad ſex, vel novem annos.*

53 *In locatione per decennium, v. g. ſi fit diverſis actibus, primum triennium eſt validum, ſi uno actu nullum, & n. 54.*

55 *Si locatio fiat à beneficiario, vel Commendatario per totam vitam; quædam ſententia negat, quod ſit valida, alia affirmat, cuius ratio non procedit in regularibus, & n. 56. 57. & 58.*

59 *Locatio pro tempore incerto diſtinctione exponenda.*

60 *Locatio facta ab anteceſſore, ubi eſt conſuetudo eſt valida, & n. 61.*

51. REſpondeo, quod poſſunt res locales Conventus, ut prædia, ad triennium conduci; & non ultra ordinariè loquendo, patet ex Extravaganti *Ambitioſæ.* Ubi expreſſe prohibetur fieri *locationem, conductionem vltra triennium*; at verò ſi res ſit ex illis, quæ ſolent fructum ferre, non quotannis, ſed alternis annis, tunc poterunt locari ad ſex annos; & ſi res locata non fert fructum, niſi de triennio in triennium, ita poteſt locari per novem: per tres, nempe, annos vtiles, ac feraces; &

ratio

tatio est, quia annus in locatione non computatur ex simplici temporis decursu, sed ex decursu, ac proventu fructuum; proindeque locatio rei computanda est ex tribus fructuum collectionibus. Ita Covarruvias, Henriquez, Vgolinus, Axor. Caldas, Pereira, Zenedo, & multi alij, quos citant, ac sequuntur Lessius *de iustit. lib.2. cap. 24. dub.11. num.68.* Vasquez *de reddit. cap.2 §.2. dub.9. num.30.* Barbosa *de potestate Episcop. part.3. allegation.95. num.3.*

Covarr. Henriq. Vgolin. Azor. Caldas. Zenedo. Lessius. Vasquez. Barbosa.

52. Si verò quæras, an res monasterij valeant locari ad sex, vel novem annos, apposita clausula, ut tot sint locationes, quòd sunt triennia, itaut elapso primo triennio, pro tunc res denuò censeantur locari; Respondeo negativè; quia illa triplicata locatio præsumitur fieri in fraudem legis prohibentis locationes ultra triennium, ac proinde irrita est, & inanis, sicut sunt omnia pacta in fraudem legis facta. Ita Barthol. Covar. Valaseus, & multi alij, quos citant, ac sequuntur Molina *de iustitia, tract.2. disput.466. ad finem.* Filliucius *tom.2. tract.36. cap.1. num.6.* Castr. Palaus *tract. 12. disp. unica de reb. Eccles. non alienandis; p.14. num.3.* tamen ut advertit Tamburin. *de iure Abbat. tom 3. disp.14. quæst.2. num.2.* Poterunt Religiosi promittere conductori ad alterum triennium se locaturos, dummodo de hoc scriptura publica non conficiatur.

Barbosa. Covar. Valascus. Molina. Filliucius. Castr. Pal. Tambur.

53. Gravius dubium hic insurgit: facta locatione ultra triennium, verbi gratia, per decem annos, an saltem firma, & stabilis sit pro parte triennali, licèt secundum quòd excedit triennium nulla sit? & pro vtraque parte magni, & graves stant Auctores magnis, & gravibus rationibus, ut videre est apud Barbosam *citatum, à num.5.*

Barbosa.

54. Qui citatus Barbosa *num. 11.* & Filliucius *tract.44. cap 2. num.11.* Pellizar. *tom.1. tract.6. cap.8. num. 16.* Cùm distinctione solvunt quæstionem, quia vel illæ locationes fiunt tanquam vnico contextu, quòd multum interest, quia in vno anno potest perdi, in alio lucrari vel fit tot diversis actibus: & contractibus, si verò primum dicatur; pars negans validitatem actus tenenda est; quia Extravagans *Ambitiosa*: punit locantem ultra triennium, & talem contractum nullum reddit, ac proinde cum hic non detur nisi unus tantum contractus, inde qui locavit afficitur pœnis Extravagantis; proindeque contractus nullus redditur. Si verò secundum dicatur, pars affirmãs validitatem contractus, quoad primum triennium sustinenda est, quia utile per inutile non vitiatur in iis quæ sunt separabilia, ut pluribus Doctoribus ostenditur in libello de principiis utriusque iuris *litera V. num.78.*

Barbosa. Filliucius. Pellizar. Extravag. *Principia iuris.*

55. Maximè tamen dubitabis: an liceat locatio ad tempus incertum, verbi gratia, donec Bellum duret, vel usque ad tempus vitæ locantis, ut beneficiarius locare valeat fructus sui beneficij per totam vitam; Communiter Doctores respondent negativè cum Filliucio *tractat.44. cap.2. num.14 &* 15. Si illa locatio excedat trienium taxatum, ac appositum in Extravaganti *Ambitiosa.*

Filliucius.

56. Tamen quòd beneficiarius, possit locare fructus sui beneficij per novem annos, sicut & commendatarius fructus suæ commendæ, quæ sunt bona Ecclesiastica, ut patet ex decimis per novem annos, tenet expressè Vasquez in *opusculis, tract. de redditibus Ecclesiæ, cap 2. dub.6. num.31.* & citat Covarruviam. Idem tenet Azor. *tom. 2. l. b. 7. cap.10. quæst.3. in fine,* citans Abbatem, Fredericum, Hostiensem, Redoanum, & idem tenet Reginald *tom.2. lib.25. num.538.* Bonac. *tom. 3. disp.2. quæst.4. punct.11. num.8.* & Camillus Borellus *tom. 1. decision. tract.16. num.18.* Portel. *tom.2. casu 9. num. 1. in suis responsionibus.*

Vasquez. Covar. Azor. Abbas. Frederic. Hostiens. Redoan. Reginald. Bonacina. Portel.

Prima ratio huius rei est, quam tradit Vasquez *citatus, num.31.* ex Covarruvia; quia dicta Extravagans solùm intelligitur de rebus Ecclesiæ, quæ sunt immobiles, vel sunt res pretiosæ, quæ servando servari possunt, ut calix pretiosus, & similia: At fructus annui beneficij, vel commendæ, non sunt res immobiles, neque pretiosæ, quæ servando servari possunt, ut apertè constat. Secundò: quia ratio ob quam beneficiarius, vel Prælatus non possunt alienare bona immobilia Ecclesiæ ea est; quia non habent dominium bonorum, sed tantum habent administrationem, manente dominio penes Ecclesiam, vel Summum Pontificem: nemo enim potest alienare id, cuius non est dominus; At beneficiarius habet verum dominium fructuum sui beneficij: ergo potest alienare fructus sui beneficij per totam vitam. Probatur minor, quòd, scilicet, beneficiarius, vel commendatarius sit Dominus fructuum sui beneficij. Primò; id expressè docent Covarruvias, Sarmientus, Sylvester, Adrian. Corduba apud Vasquez *citatum, cap. 1. §.2. num.7.* qui sunt gravissimi Auctores. 75.

Covar. Sarmient. Sylvester. Adrian. Cordub. Vasquez.

Et probatur etiam expressè ex *cap.1. de Clericis non residentibus.* Vbi Pontifex ait, quod Clericus, vel Canonicus qui non residet non fit Dominus distributionum; ex quibus verbis Doctores argumentantur à contrario sensu, videlicet: ergo si Canonicus residet fit, verè Dominus fructuum sui beneficij: tandem idem probant citati Auctores ex communi usu, ac praxi totius Hispaniæ, in qua beneficiarij ex redditibus suorum beneficiorum, dant dotes in vita nepotibus ex fratre, vel sorore: Item ex prædictis fructibus relinquunt legata perpetua in suo testamento, neque de hoc aliquis eos condemnat, quòd signum est illos verè esse dominos prædictorum fructuum, ac proinde sicut in morte de illis possunt disponere in perpetuum; item de illis poterunt disponere per locationem, per novem annos, vel per totam vitam. Ex prima ratione patet responsio ad citatam Extravagantem, & vltima hæc ratio non procedit in prælatis Religionum, quia non sunt Domini, sed tantum dispensatores, ac ministri prædictorum bonorum. 58.

C.1 de Clericis.

Si verò locatio fiat pro tempore incerto, ac ambiguo, verbi gratia, quantum bellum duraverit, si tempus illud est communi æstimatione valdè longum, ut excedat triennium, est nulla licèt triennium non exprimatur, subintelligitur; quia in æquivalentibus eadem militat ratio; si verò locatio est pro brevi tempore, quod includitur tempore legis valida est. 59.

Tandem in hac re quæres vbi viget consuetudo, fieri locationem ultra triennium, 60.

absque consensu Sedis Apostolicæ ; successor in beneficio teneatur stare tali locationi, quæ facta fuit à suo antecessore ?

61. Respondeo : si locatio facta sit nomine Ecclesiæ ; & in evidentem, ac manifestam ipsius utilitatem, teneri successorem. Socinus, Calderinus, Rota, Vincentius, Francus, Sylvester, Covarr. & alij quos citant, ac sequuntur Quarants *verb. Alienatio num.* 10. Filliucius *tract.* 44. *cap.* 2. *num.* 22. Si verò facta est nomine personali, successor non tenetur, nec illi vicissim conductor. Covarr. lib. 2. *variar. cap.* 15. Parisius *lib.* 1. *de Resign. quæst.* 16. Gutierr. *lib.* 1 *quæstionum, Canonic. cap.* 36. *num.* 8.

Socinus. Calderin. Rota. Vincent. Franc. Sylvest. Covar. Quaranta. Filliuc. Covarr. Parisi. Gutierr.

QUÆSTIO XI.

Ad maiorem cognitionem huius, explicatur, quid sit locatio, emphyteusis & feudum ?

SUMMARIUM.

62 *Quid sit locatio.*
63 *Quid sit Emphyteusis.*
64 *Differentia inter locationem, & Emphyteusim.*
65 *Quid sit Feudum.*
66 *Differentia inter Feudum, & Emphyteusim.*

62. DE aliis contractuum speciebus non agimus, quia ad nos non pertinent. Locatio *Est contractus quo persona, vel res aliqua ad usum, vel fructum pretio conceditur.* Dicitur autem : *ad usum, vel fructum* : quædam enim locantur solum ad usum, ut servus, equus, domus, & similia, quorum fructus non est alius, quam usus ipsorum ; quædam verò ad fructum, ut agri, & pascua, item iura, redditus, & vectigalis ; dicitur : *pretio*, id est, pecunia.

63. Emphyteusis, est contractus quo quis tradit rem suam immobilem alteri quoad dominium utile, sub certa pensione reali solvenda in recognitionem dominij directi, *l.* 1. *C. ad de iure Emphyteutico*, Res autem ipsa tradita, dicitur Emphyteuta.

L. 1. C. de Iure Emph.

64. Differt à contractu locationis. Primò, quod emphyteusis solum constitui potest in re immobili, quæ cultura melior effici potest. Secundo ; quod per eam transfertur dominium utile, manente solo dominio directo apud priorem dominum. Tertiò, quod non fiat ad brevius tempus, quam decennij.

65. Feudum, quod dictum est à fide, seu fidelitate : est contractus, quo quis tradit feudatario, seu vassalo rem suam immobilem quoad dominium utile, cum onere obsequij, & servitij personalis, quod conceditur ex benevolentia, vel propter merita, Iulius Clarus *de Feudo quæst.* 4. & 5.

Iul. Clar.

66. Inter Feudum, & emphyteusim, quamvis in utroque transferatur dominium utile in recipientem, remanente dominio directo apud tradentem, tamen differentia est, ratione pensionis, nam quatenus pensio est personalis, id est, consistens in obsequio personali, dicitur Feudum, quatenus vero pensio est realis, id est, consistens in pecunia, vel frumento, vel alia re simili, dicitur emphyteusis, aliquando vero in feudo aliquid solvitur in recognitionem dominij directi, sed ex hac parte declinat ad conditionem emphyteusis. Vt notat Lessius *lib.* 2. *cap.* 4. *dub.* 4. *n.* 5. Lessius.

QUÆSTIO XII.

Vtrum Regulares possint bona immobilia suorum conventuum infeudare, seu emphyteuticare ?

SUMMARIUM.

67 *Religiosi bona immobilia suorum conventuum non possunt infeudare, seu emphyteuticare.*
68 *Nisi sint ab antiquo solito dari in emphyteusim.*
99 *Quando res dicitur incorporata conventui, & num.* 70.
71 *Bona prohibita sunt tam generaliter, quam specialiter accepta.*
Possunt Prælati dare suis consanguineis ibid.
72 *Bona solita dari in emphyteusim non possunt dari in feudum.*

DIco : Bona immobilia suorum conventuum non possunt regulares infeudare, seu emphyteuticare, nisi solita sint ab antiquo infeudare, seu emphyteuticare. Filliucius *tract.* 44. *cap.* 4. *num.* 36. Bonacina *disp.* 3. *quæst.* 8. *punct.* 4. *num.* 20. Castr. Palaus *tract.* 12. Probatur primo : quia emphyteusis, & infeudatio, est alienatio largè accepta. *L. Vlt. c. de rebus, non alienandis.* Secundò : quia prohibita est locatio ad tempus longum, ut dixi *quæst.* 10. ergo multo magis emphyteusis. Tertiò : quia expressè Extravagans : *Ambitiosæ* : prohibet contractum emphyteuticum, ut bene notat Molina *disp.* 470. 67.

Filliucius. Bonacina. Castr. Pal. L. Vlt. Molina.

Dixi in conclusione : *nisi solita sint dari in emphyteusim* : antequam, nempe, incorporentur monasterio, & fiant de mensa, ac usu Religiosorum ; dummodo hoc fiat in evidentem, ac manifestam Ecclesiæ utilitatem, absque ulla ambiguitate, & eodem modo, quo antea erat emphyteusis ; quia si antea erat ad tres vitas, modo non fiat ad plures ; & ratio huius rei desumitur aperte ex dicta Extravaganti : *Ambitiosæ* : ubi dicitur : *vel contractum emphyteuticum, præterquam in casibus à iure permissis, ac de rebus, & bonis in emphyteusim ab antiquo concedi solitis.* Deinde quia in hoc casu non intervenit nova alienatio, sed potius continuatur prior emphyteusis, hic autem non prohibetur continuatio alienationis, sed tantum alienatio simpliciter. Vt rectè notarunt cum Iulio Claro Covarruvias Gregor. Lopez, Molina *disp.* 469 *n.* 7. Barbosa *de offic. Episcop.* 3. *part. Alleg.* 95. *num.* 29. 68.

Extravag. Iul. Clar. Covar. Greg. Lop. Molina. Barbosa.

Res autem dicitur incorporata monasterio, quando Prælatus una cum conventu determinat, ut sit ad sustentationem eius. Ita Panormitan. Glossa : & alij cum Filliucio *citato tract.* 44. 69.

Panormit. Glossa. Filliucius.

Vectigril. *tract.44. cap.4. num.39.* & Ventigtilia *Anu. de alienat.* §.1. *num.23.* si verò Prælatus rem retinear per aliquod tempus, quoad usque inveniat bonum Vassallum, cui in feudet, vel ob aliam iustam causam, non ideo res censetur incorporata, & si longo tempore retineat, ut
Rodoan. notvait Rodoan. *de rebus Eccles. non alienand. q.62. n.4.*

70. Bordon. Bordon. *tom.2. quæst.17.* contendit, quod ut res dicatur incorporata conventui, ultra requiri, quod manu notarij descripta sit in Catalogo aliorum bonorum Conventus; ad cuius confirmationem adducit Bartol. Rinald. & alios; tamen ut dicatur incorporata Monasterio, vel Ecclesiæ fat est, quod sit destinata ad illius sustentationem, & ut dicitur de mensa
Rota. Episcopi, vel Abbatis. Vt colligitur in Rota
Clement. *Clementina unica, de excessib. Prælator. verb. Ad*
Panorm. *mensam*, Panormitan. & alij apud Filliucium
Filliuc. *cit. num.39.*

71. Bona, quæ hic prohibentur emphyteuticari, sunt bona tum generaliter, quam specialiter accepta, quia licet in omnibus maneat dominium directum apud Dominum, transfertur tamen dominium utile, & utrumque
Molina. prohibetur in Extravaganti. Ita Molina, Le-
Lezana. zana, Barbosa, Castr. Pal. Bonacina, Layman,
Barbosa. apud Pellizarium *tract. 6. cap. 8. num. 25.* Qui
Castr. Pal. etiam omnes docent, quod Prælati Conven-
Bonacina. tus bona solita in emphyteusim, seu feudum
Layman. concedi, possunt etiam suis consanguineis, &
Pellizar. cognatis dare omnibus conditionibus, & magna Conventus utilitate.

72. An verò Prælatus bona Conventus solita dari in emphyteusim, possit etiam in feudum transmutare; Respondeo negativè, quia mutatur substantia contractus, & deterior fit conditio Ecclesiæ: nam emphyteuta Ecclesiæ cessando à solutione census per biennium, cadit à iure suo, *cap. Potuit. de locato, l.2. cap. de Iure*
C. Potuit. *Emphyteusis.* An verò feudatarius Ecclesiæ,
L. 2. c. de etiamsi per mille annos non solvat censum,
Iure. à iure suo non cadit, sed persistit in eodem cum
Ventigtil. multis Ventigrilia. *Annotat. de Alienat.* §.1. *num.23.*

Quæstio XIII.

An Regulares possint trāsigere, aut compromittere super bonis Monasterij?

SUMMARIUM.

73 *Tales contractus sunt prohibiti sine licentia Apostolica.*

74 *Talis contractus factus non præiudicat successori, & potest ab eo annullari.*

75 *Bene tamen talis contractus potest fieri à Religiosis super re litigiosa.*

73. Respondeo, tales contractus prohiberi de-
Rebuff. cretis Pontificum. Ita Rebuffus, Redoan.
Redoan. Frederic. de Senis, Barbat. Philipp. Francus,
Frederic. quos citat, ac sequitur Filliucius *tract 43. c. 2.*
Barbat. *num.25.* cui adhæret Pellizar. *tractat. 9. cap.8.*
Francus. *num.26.* & conclusio procedit de bonis iam
Filliuc. incorporatis monasterio, quæ ipso iure ad
Pellizar. illud spectant; & probatur, quia transactio, & compromissum cum fiunt super re immobili sunt veræ species alienationis; ut latè pro-
bant Craveta, Abbas, Pauf. Valascus, apud Craveta.
citatum Filliucium: ergo cum sint veræ aliena- Abbas.
tiones includuntur in Constitutione Pontifi- Pauf.
cia, ac proinde sine illius facultate alienari Valascus.
non possunt, excipitur tamen, si est consuetudo loci, ut sine consensu Apostolico, ac aliis solemnitatibus fiat.

Advertunt tamen Filliucius, & Quaranta 74.
verb. Alienatio, num.20. per transactionem, aut Filliuc.
compromissum illegitimè factum ab antecessore, nihil præiudicari successori, ab eoque potest legitimè invalidari, ac annullari. Quaranta.

Concedit etiam Bordon. *Resol.27. num. 59.* 75.
Religiosos posse transigere, & compromissum Bordon.
facere super re litigiosa, aut aliàs præjudicali; & probatur, quia res litigiosa non censetur adhuc incorporata monasterio, & ideò possunt Religiosi cedere, attento periculo damni impendentis, deinde, quia alienatio alicuius prohibita in iure non est alienatio necessaria, sed libera, *l. 1. ff. de fundo, dot.* L. 1. ff
l. Alienationes, ff. famil. ut iam suprà dixi. L. Alienati.

Quæstio. XIV.

Vtrum, stante prohibitione Apostolica possint Regulares fideiubere pro aliis, aut etiam cum ipsis contractum assecurationis inire?

SUMMARIUM.

76 *Quid sit fideiussio.*

77 *Quid sit contractus assecurationis.*

78 *Prima sententia affirmat, validum.*

79 *Secunda, & vera sententia dicit, esse nullum.*

Ad exactam explicationem eorum, quæ dicenda sunt, supponendum, quod fide- 76.
iussio, significat fidem suam alteri iubere, ac dare, & est contractus, quo quis in se suscipit obligationem alterius, promittens sub fide sua illius adimpletionem, seque in illius defe-
ctum obligans Ita Gomezius *2. variar. cap.13.* Gomezius.
num.1. Azor. *3. part. lib.11. cap. 22. dub. 10.* Azor.
Rebellus, Lessius, Reginaldus, quos citat, ac Rebellus.
sequitur Maurica *tom.2. de tacit. & ambig. lib.16.* Lessius.
tit.9. Reginald. Maurica.

Contractus assecurationis, tunc fit, quando 77.
quis ob pretium, vel aliud interesse, vel gratis suscipit in se periculum rei alienæ, obligando se ad compensationem totius, si rota res peri-
rit. Ita Sylvester, Molina cum Bonacina *de* Sylvest.
contractibus, disp.3. q.9. punct.3. n.1. Molina. Bonacin.

In hac re Lezana *tom.1. cap.9 num 18.* Pel- 78.
lizarius cum Cardinali Lugo *tract. 6. cap.8.* Lezana.
num.3. dicunt cum licentia Prælati talem con- Pelizar.
tractum licere, ut patet ex *cap. penultimo, fide-* Lugo.
iussione; & quia huiusmodi contractus, tam C. Penult.
fideiussionis, quam assecurationis, non includuntur in Generali hypotheca: ergo non veniunt in communi prohibitione, ac proinde sine solemnitatibus requisitis fieri possunt.

Dico tamen, quod tales contractus non 79.
possint

poſſint fieri à Regularibus ſine debita ſolemnitate, ac liceotia Apoſtulica: nam per huiuſmodi contractus tam fideiuſſionis, quam aſſecurationis, regularium bona manent ſubiecta, ac obligata ſatisfactioni, ac alienationi; ergo ſicut oon poſſunt alienari, oec alienationi obligari, ac proiode talis contractus ſioe debita ſolmnitate eſt invalidus, & clandicat
C.penult. ad *cap. penultim. fideiuſſion.* verum eſt, quod ibi ad talem cootractum requitur licentia Prælati, per hoc tameo non excluditur alia
Extravag. Vrb. VIII. ſolemnitas requiſita in iure io Extravaganti *Ambitioſa*, ac in decreto Vrbani VIII. & confimatur, quia ut fateotur Auctores contrarij, ea quæ alienari non poſſunt, neque etiam poſſunt pignorari, quia remanent ſubiecta alienationi; ergo oeque in his contractibus obligari ob eandem rationem, & periculum.

Quæstio XV.

An Regulares bona mobilia pretioſa Monaſterij poſſint oppignerare?

SVMMARIVM.

80 *Regulares non poſſunt oppignerare mobilia pretioſa, & n.81.*
82 *Maximè tamen in vrgenti neceſſitate.*
83 *Ad hoc non requiritur conſenſus Ordinarij.*
84 *Maxime notanda lex Regia Luſitania.*

80. Regulares ſine prædictis ſolemnitatibus non poſſuot booa mobilia pretioſa, aurea, vel argentea, & veſtes magni valoris oppignerare, niſi in caſu, quo aliqua vehemens neceſſitas vrgeat. M. Lezana *tom.1.cap.10.n.4.* & *tom.2.cap.19.num.55.* Quaranta *verb. Alienat. num.* 27. Molina, Layman, Booacina, Caſtro Palaus, Hieronymus. Rodriguez, Leſſius, Barboſa, quos citat, & ſequitur Diana *5.part.tract.13. Reſol.6.* quibus adhærent Pellizarius *tract.6. cap. 8. num* 28. M. Fr. Anton. ab Spir. Sanct. *tom.2. tract.5. diſp.6. ſect. 6. num.* 1151.

(Lezana. Quaranta. Molina. Layman. Bonacina. Caſtr. Pal. Hier. Rodr. Leſſius. Barboſa. Diana. Fr. Ant. ab Spir. Sanct.)

81. L.fin.C. Probatur: quia prohibita à iure alienatio, prohibita eſt etiam pigneratio, ex *l.fin. C. de rebus alienis non alienandis*; idque ob periculum, cui exponuntur res pigneratæ, ut omnioo alienentur; tum quia, ut teſtatur Quaranta: Oppigoeratio eſt quædam alienatio, præcipuè quando res tanti eſt obligata, quanti eſt; ita ut noo ſit facilis tedemptio, indéque probabili alienationis perieulo ſubiicitur.

82 Diana. Diximus tamen, quod *niſi in caſu, quo ſumma neceſſitas urgeat*: quia in tali caſu, ut teſtatur Diana *citatus* omnes Doctores tenent, taleio alienationem, ſeu oppignerationem eſſe licitam, abſque licentia Papæ, & Sacræ Congregationis; nulla enim lex ligat, cum de facto ſervari non poteſt. Vt oſtendi *ſupra, quaeſt.7. num.30.& 31.*

83. Peregrin. Nec audiendus eſt in hac re Peregrinus *in novo Compendio Privileg. verb. Alienatio n.9.* dicens ad oppignerationem in tali caſu faciendam, requiri conſeoſum Ordinarij cum commodè haberi poſſit; at Doctores aſſerentes Regulares in caſu neceſſitatis poſſe oppiguerare mobilia pretioſa ſioe licentia Papæ; oullam faciunt ioeorioneio de licentia ab Ordinario obrinenda; ipſa extrema neceſſitas ab omni lege excipitur.

Maximè nutanda eſt lex Regia noſtræ Luſitaoiæ, *lib. 2. tit. 24. Ordinationum.* Ubi pto omnibus Eecleſiis eſt ſtatutum, quod nullus in pignus accipiat aurum, argentum, vel veſtes Sactas Eccleſiæ cujuſcunque, ſive Regularis, ſive ſæcularis, etiamſi ſumma adurgeat neceſſitas abſque licentia petita, & obtenta à Rege; qui verò contra talem agunt, vel accipiendo aliquid Eccleſiarum in pignus, vel pretio emunt ſine prædicta Regis licentia, præcipit lex, ut amittat valorem dictarum retum, ſolvendo exceſſum novem partium, & res ſic pignerata, vel empta abſque ullo pretio Eccleſiæ reddatur. De qua re videndus eſt Emmanuel Barboſa *in remiſſionibus ad Regiam Ordinationem, Ibidem.* 84. *Ordinationes Luſitanæ.* Emmanuel Barboſa.

Quæstio XVI.

An Regulares poſſint ſuper bona ſua conſtituere contractus ad uſum, vitalitios vel precarios?

SUMMARIUM.

85 *Qui ſit contractus ad vſum; vitalitius, vel precarius.*
86 *Contractus ad uſum eſt prohibitus.*
87 *Contractus vitalitius eſt prohibitus, & num.88.*
68 *Contractus precarius eſt prohibitus.*

Contractus ad vſum, tunc fit, quando res datur, & conceditur ad vſum, ut vocant, 85. ſeu ut quis illa vtatur; contractus vitalitius, cum res alicui datur ad eius vitam. Contractus precarius eſt, quo quis concedit alteri aliquid, cum poteſtate illud repetendi, quoties voluerit, ut ſi ego tradam tibi petenti librum, vel meam vineam, eum pacto ut poſſim huiuſmodi facultatem, ſeu meum librum, meámque vineam revocare quotiea voluero; dicor tecum inire precarium. Ita Leſſius *lib. 2. cap.17. dub.1. num. 4.* Molina *diſp.298.* Bonacina *diſp. 3. de Contract.q.14. punct. unico, n.1.*

Dico Primò: Regulares noo poſſunt bona ſua dare ad vſum, ut dicitur. Paſqualigus *tom.2. quaeſt.580.* Pellizar. *tract.6.cap.8.num.35.* Probatur, quia talis contractus eſt ſpecies emphyteuſis, ut ex eius natura patet: emphyteuſis autem ſpecies eſt alienatioois, proindéque ea quæ cadunt ſub emphyteuſi prohibita ſunt, itaque ſenſerunt Sapientiſſimi Theologi, ut teſtatur Pellizarius, ac proinde ſine debitis ſolemnitatibus fieri non poteſt. Paſqualig. Pellizar.

Dico ſecundò: cum eiſdem. Auctoribus contra Bordonium *tom.1. Reſol.57. num.180.* Bordon. Quod contractus ſeu cenſus vitalitius cadit ſub hac prohibitione, quia eſt ſpecies emphyteuſis, ut Auctores fatentur, indéque prohibitus;

biros; Deinde, quia alienatio ideo est prohibita ob periculum amissionis Ecclesiæ rei; atqui census vitalitius est in continuo periculo amissionis: ergo, ubi enim militat eadem ratio, militat eadem iuris dispositio.

88. Ex quibus sequitur quòd Religiosi sua propria auctoritate, non possunt concedere alicui domum monasterij per totam vitam cum onere solvendi certam pensionem monasterio, ut teneatur illam resarcire, quando opus fuerit, quod ex quod hic contractus includit locationem dictæ domus ultra triennium; quæ locatio prohibita est Ecclesiasticis, ut patet ex dictis *quæst.10.num.51*.

89. Dico tertio: Prohibitum esse regularibus constituere, seu inire contractum precarij in bonis monasterij, quia per talem contractum transfertur dominium utile ad arbitrium concedentis, quòd secum importat alienationem ultra triennium, ac proinde includitur in præsenti prohibitione, Riccius *in praxi Ecclesiastica, dec.64*. Quaranta *verb. Alienatio.n.16*. M Lezana *tom.2.cap.19.n.56*. Riccius. Quaranta. Lezana.

Quæstio XVII.

An Regulares possint bona unius monasterij ad aliud monasterium transferre, eique illa donare, vel cum altero monasterio bona sua permutare, ac ei accommodare?

SUMMARIUM.

90 *Unus Religiosus alteri religioso ejusdem monasterij potest aliquid dare.*
91 *Prima sententia negat posse dari alteri monasterio.*
92 *Secunda & vera affirmat licitam esse talem donationem.*
93 *Naldus ait: quòd licita sit permutatio de una Ecclesia ad aliam.*
94 *Extravagans loquitur de permutatione inter diversos Prælatos.*
95 *Res unius cōventus potest accomodari ad aliū.*

90. Suppono ut certum, quòd Religiosus unius monasterij possit alteri religioso ejusdem monasterij sive immobile, sive mobile pretiosum dare, Lezana *verb. Alienatio, num.11*. Quia constitutionibus Apostolicis solùm prohibetur ea donatio, quæ est alienatio, donatio autem illa inter regulares ejusdem monasterij, non est alienatio, cum dominium illius rei non transferatur; sed maneat, sicut antea, in monasterio, Naldus *in summa verb. Alienatio, num.4*. Lezana. Naldus.

91. Quæstio præsens primò inquirit: An bona unius monasterij possunt ad aliud monasterium ejusdem provinciæ ac religionis sine licentia Apostolica transferri, illique dari? Negativam sententiam tenent Bonacina *de Alienatione bonorum Ecclesiastic. disp.2. quæst. unica, ca, punct.2, num. 14. & 17*. Lezana *tom.2.c.19. num.56. & tom.3. verb. Alienatio, num.12*. Pellizar. *tract.6.cap.8.num.24*. Et probatur; quia per talem translationem verè transfertur dominium, proindeque est alienatio verè prohibita. Bonacina. Lezana. Pellizar.

Opposita sententia, quod licita sit talis permutatio, ac donatio de re immobili, de mobili pretiosa, de uno conventu ad alium ejusdem provinciæ, mihi videtur vera, eam tenent Riccius *in praxi fori Ecclesiastici, decis.58. & 74*. Barbosa *de potestate Episcopi allegat 95. num.62*. Diana apud Pellizar. *citatum. num.23*. ioeamque inclinat M. Lezana *citatus, num.11*. Probatur; quia dominium talis rei adhuc maner sub dominio talis Religionis, ac sub eius Prælato, Generali, Provinciali, vel capite Provinciali, & hoc maximè video observari communi praxi in hoc regno Lusitaniæ; ut bona, sive immobilia, sive mobilia ob convenientem rationem à Provinciali, vel capite Provinciali dentur, ac transferantur à conventu pingui ad conventum pauperem, & hoc maxime in fundatione alicuius novi conventus. 92. Riccius. Barbosa. Diana. Lezana.

93. Sic Naldus *verb. Alienare num. 4*. ex Innocenti *in cap. quæsitum de rerum permutatione*, & Berojo. *Consil.114. num. 14. vol.1*. Existimat clericos ejusdem Ecclesiæ posse permutare inter se res ejusdem Ecclesiæ absque legitima solemnitate, & confirmatur: quia dans sorori suæ, non dicitur alienare Glossa *in cap. Apostolica sedes verb. Alienare de iis, quæ fiunt à maiori parte*: ergo dans alteri Ecclesiæ, ut sorori, non dicitur alienare. Naldus. Innocent. Berojo. Glossa.

94. Unde dicendum ad Extravagantem. *Ambitiosæ*: quod in ea prohibetur permutatio, tanquā species peculiaris alienationis; ibi non est sermo de præsenti permutatione, sed de ea quæ fit inter personas Ecclesiasticas, & sæculares diversas, ac quando transfertur dominium de uno capite ad illud, ac de uno Prælato ad diversum. Extravagā.

95. Ex quo bene sequitur; quod possunt Regulares accommodare ad breve tempus bona monasteriorum, ita ut merus illorum usus concedatur, non autem dominium directum, aut indirectum, cùm per Extravagantem, ac decretum Congregationis, solùm alienationes prohibeantur, id autem, quòd accommodatur, non alienatur. Riccius *decis.*-4.& 68. Bonacina, *de Alienat. bonorum Ecclesiasticorum, disp.2. quæst.unica. punct.2.n.5*. Riccius. Bonacina.

Quæstio XVIII.

Utrùm Regulares super pecuniam possint nire contractum Societatis, vel montis pietatis, vel recipere ad Cambium, aut mutuum cum solutione lucri cessantis, vel alios similes contractus?

SUMMARIUM

96 *Religiosi non possunt pecunias implicare in contractu societatis.*
97 *Possunt ponere in Monte pietatis.*
98 *Religiosi non possunt dare pecunias ad Cambium, vel mutuas.*

99 Reli

99 *Religioſi non poſſunt accipere pecunias ad Cambium,& n.100.*

101 *Poſſunt tamen in gravi neceſſitate.*

102 *Magna quantitas pecuniæ ſervata in monaſterio, non poteſt alienari ſine licentia Apoſtolica.*

96. DIco primo, quod ob prohibitiones Pontificias non poſſunt Regulares implicare in contractu Societatis pecuniam monaſterij cum onere, ut inveſtiatur in bonis immobilibus fructiferis. Pelizar. *tract.* 6. *cap.* 8. *n.* 47. M. Fr. Anton. ab Spiritu ſancto *tom.* 2. *tract.* 3. *diſp.* 4. *num.* 156. Probatur; quia ordinationes Apoſtolicæ prohibent Regularibus alienationem ob conſervationem bonorum eorum; atqui ea, quæ ſubjacent contractui ſocietatis ſunt expoſita periculo perditionis, ipſaque ſocietate res perit, ut docent communiter Doctores, cum Navarro *cap.* 17. *num.* 271. Molin. *tract.* 2. *diſp.* 415. Azor. *part.* 3. *lib.* 9. *cap.* 1. Deinde, quia jus exigendi, quod oritur ex contractu ſocietatis non eſt fixum, ac ſtabile, & perpetuum, ut volunt jura pontificia, ſed eſt inconſtans, & incertum: ergo ex jure prohibitum eſt implicari in tali contractu.

Pellizar. Fr. Ant. ab Spir. Sanct. Navarr.

Navarr. Molin. Azor.

97. Dico ſecundò: Non obſtante prohibitione Apoſtolica, poſſunt regulares deponere ſuper aliquo pietatis Monte pecuniam expendendam in bonis mobilibus, idque quotannis, excipiendo certum lucrum, verbi gratia, quinque pro ſingulis centenariis. Et probatur; quia tale jus exigendi quinque pro ſingulis centenariis, cum ex ſe ſit certum, & fixum, æquiparatur bono immobili, proindeque bona deſtinata ad emptionem immobilium poterunt in tali monte pietatis conſtitui, cum pecunia, quæ in tali monte conſtituitur nulli periculo ſubjaceat, ut obſervatur in Ferraria, & ſic Coſmas II. Magnus Ethruriæ dux aſſignavit pro præfato monte Florentino feudum reddituum ex vectigalibus illius civitatis; ſi verò in aliquo regno, vel civitate Mons pietatis verſatur in periculo, tunc pecunia Eccleſiaſtica, in eo non poteſt conſtitui.

98. Dico tertiò: Prohibitum eſt Religioſis, conſtitutionibus Apoſtolicis; dare pecunias ad Cambium, vel mutuum, ſeu aliquod lucrum, verbi gratia, quinque pro centenariis alicui homini, etiam diviti, quia talis pecunia ſemper eſt expoſita periculo, quod conſtitutiones Apoſtolicæ evitare intendunt, & quamvis hoc fiat cum magna ſecuritate, ſemper hoc eſt prohibitum Religioſis, quibus omnis negotiatio interclusa eſt, ut probant Riccius, Ugolinus, Megala, Genuenſ. & alij apud Dianam *part.* 1 *tract.* 8 *reſol.* 72.

Riccius. Vgolin. Megala. Genuenſ. Diana

99. Dico quartò: Prohibitum eſt etiam, conſtitutione Apoſtolica, ne Religioſi recipiant pecunias ad Cambium, aut mutuum cum ſolutione lucri ceſſantis, aut damni emergentis, ut conſtat ex Decreto Sacræ Congregationis 21. Maij, anno 1626. ſub Urbano VIII. Ubi expreſsè dicitur. *Regulares prohibentur cenſus imponere ſuper bonis ad eorum monaſteria pertinentibus, loco cenſuum hujuſmodi pecunias ad Cambium, vel mutua accipere, cum ſolutione lucri ceſſantis, & damni emergentis.* Et ſtatim imponuntur pœnæ contentæ in conſtitutionibus Apoſtolicis, *quaſt.* 1. & 3. Decretum refert Pellizar. *citato, cap.* 8. *num.* 37. Ubi expreſsè Sacra Congregatio prohibet pecunias acceptas ad Cambium, ac mutuum.

Sacr. Congr.

Pellizar.

100. Dubitatur tamen: An ſaltem ex gratitudine poſſint regulares aliquid ſolvere mutuatoribus pro intereſſe lucri ceſſantis, & damni emergentis? Aliqui graves Doctores affirmant, quia jura prohibentia Regularibus donationes, non prohibentur ea, quæ fiunt ex gratitudine, ut docent Rudriguez, Homobonus, Valerius, de la Crux, Azor. Molina, Zenedus, & multi alij apud Dianam 5. *part. tract.* 6. *Reſol.* 15. alij ut Pellizar. *citat. num.* 38. Simpliciter negant hoc fieri poſſe à Regolaribus, quia fraus, & dolus nemini patrocinantur, quod autem dicto modo ex gratitudine ſolvitur, videtur eſſe in fraudem legis. Ego verò diſtinctione utendum exiſtimo, ſi ex pacto antecedenti aliquid ſolvitur ex gratitudinis titulo, videtur prohibitum, quia fit illo gratitudinis nomine in fraudem legis, ſi verò poſt pecunias acceptas aliquid largiatur ex mera gratitudine, non eſt prohibitum; nam gratificari beneficium acceptum, eſt ex jure naturæ.

Rodrig. Homobon. Valerius. De la Crux Azor. Molina. Zenedus. Pellizar.

Dico quintò: quòd in caſu urgentis neceſſitatis, in quo non poteſt ſummus Pontifex vel Sacr. Congregatio adiri, poſſunt Religioſi pecunias ad Cambium, vel mutuum ſolvendo intereſſe accipere. Delbene *tom.* 2. *cap.* 17. *dub.* 8. *num.* 3. & hoc oſtendunt rationes, quas adduxi ſupra *quaſt.* 7. *num.* 30. & 31. Item Decreta Congregationis non tenent, ſi detur conſuetudo legitime præſcripta. Ita Delbene *citatus num.* 4. & in hoc Regno ſæpè ſæpiùs vidi, quod Religiones graviſſimorum hominum virtute, & literis, pro neceſſitate urgenti ſumerent pecunias mutuas, & ad Cambium. 101.

Delbene.

Dico ſextò: quòd magna quantitas pecuniæ, quæ ſervatur in aliquo monaſterio, non poteſt alienari abſque aſſenſu ſedis Apoſtolicæ, & ita reſolutum fuit à Romana Rota in una Venetiarum; ubi fuit dictum, hoc procedere licèt præfata pecunia eſſet convertenda in Eccleſiæ utilitatem. Barboſa *de Offic. & poteſtate Epiſcop. Allegat.* 95. *num.* 43. M. Lexana *tom.* 2. *cap.* 19. 102.

Rom. Rota

Barboſa. Lezana.

QUÆSTIO XIX.

Qualiter ſe debeant habere Regulares in extinguendo, ac redimendo cenſu?

SUMMARIUM.

103 *Si cenſus eſt conſtitutus ut redimatur, tunc fieri poteſt, aliter non.*

104 *Pecunia ex illo cenſu extincto eſt implicanda in re immobili.*

105 *Tali pecunia non poſſunt ſolvi debita conventus.*

DIco in hoc; quòd poſſunt Regulares ſine ſolemnitatibus juris admittere extinctionem, & redemptionem cenſus legitimè conſtituti, ſi talis naturæ eſt, ut redimi valeat quoties 103.

quoties debitor voluerit, quia tunc fieret ei magna injuria contra naturam contractus; si verò census talis naturæ non est, sed absolutè, & veluti perpetuo est impositus, ut in mann Religiosorum sit illum extinguere, vel non; tune non possunt illius extinctionem admittere; hoc enim est alienare bona Conventus, & ita video observari in praxi.

104. Pecunia, quæ resultat ex censu extincto, non est consumenda à Regularibus, cum resultet ex re immobili, ut patet ex supradictis, sed aliud immobile ex illa est comparandum, vel si Conventus habet aliquem censum super sua bona constitutum, tali pecunia, ut advertit Pellizar. *suprà citatus, in* 43. potest extin- Pellizar. gui, ac redimi sine licentia S. Congregationis: quia tunc non fit alienatio bonorum, sed potius acquisitio.

105. Tali autem pecunia ex censu extincto non possunt Regulares solvere debita Conventus, etiamsi quotannis pro debito solvant interesse: nam Sacra Congregatio declaravit, non debere alienari census pro solutione æris alieni debiti, ut Gavantus tenet *in Enchiridio.* Gavant. *verb. Alienatio. num.* 40. nec his advertatur, quod inde magnum commodum Conventus sequatur, cum à solutione interesse solvatur, quod enim talis alienatio sit utilis Ecclesiæ, non est alienandi sufficiens causa, inconsulta Congregatione; ad ipsam Congregationem pertinet de hac utilitate iudicare.

Quæstio XX

An res gravatas debitis alienis possint Regulares alienare?

SUMMARIUM.

106 *Res gravatas debitis sine ulla solemnitate possunt regulares alienare.*
107 *Si satisfacta parte, aliqua pecunia restat, implicanda est in rebus immobilibus.*

106. Dico, quod res gravata debitis alienis absque solemnitate potest vendi, & alienari, ut parti satisfiat, etiamsi res iam sit incorporata Ecclesiæ, quando alia via satisfieri non potest, quia illud legatum semper manet obligatum, & legatarius non poterat donare, vel relinquere, quod alteri erat debitum, ut ex Patil. & Grilen. tenet Bordon. Parisius Grilem. Bordon. *Resolut.* 27. *num.* 63. & non solùm stante judicis sententia, vel petitione partis, sed etiam absque eorum interventu, satis est, quod necessitas urgeat satisfaciendi in conscientia, ut tenet Rodoan, *quæst.* 51. *de Alienatione, cap.* 8. Rodoan. *num.* 18.

107. Si res astricta ære alieno venditur, & satisfacta parte adhuc restat magna pecuniæ quantitas, non potest consumi, sed implicanda est in rebus immobilibus; ex illis enim habetur, ac resultat, eorúmque naturam sortitur ut supra diximus.

Quæstio XXI.

An Regulares sine licentia Sacræ Congregationis possint alienare bona sibi relicta tali conditione, ut ea liberè possint alienare?

SUMMARIUM.

108 *Prima sententia negat.*
109 *Secunda & vera affirmat.*
110 *Solum prohibentur alienari res Ecclesiæ absolutè data.*
111 *Res relicta ut nunquam alienetur urgenti necessitate potest alienari, & n.* 112.

In hac re Armilla, Riccius, Quaranta allegati à Castro Palao citando, tenent quod talis res non possit alienari, talis condi- 108. Armilla. Riccius. Quaranta. tio ut turpis, ac contraria iuri reiicienda est, & tanquam non apposita.

Opposita sententia mihi videtur probabilior, eam tenent Castro Palaus *tract.* 11. *disputatione unica, de rebus Eccles. non alienand. punct.* 15. §. 1. *num.* 14. Filliucius *tractatu* 44. 109. Castr. Pal. *num.* 29. Bordon. *Resol.* 27. *num.* 69. & Proba- Fillius cit. tur: quia testator, ut dominus suarum rerum, potest eas relinquere cum tali, & tali conditione, quod verbi gratia, post aliquot annos transeat ad suos consanguineos, & talis translatio potest fieri absque licentia Sacræ Congregationis, ut patet ex *l.* 1. & 3. *C. quando decreto opus non est.* In quo etiam L. 1. & 3. conveniunt Quaranta, Vgolinus, Barbosa Quaranta. Vgolin. Barbosa. citati ab eodem Castro Palao; ergo in proposito casu potuit instituere, ut sua bona transferantur.

Deinde illa conditio non est reiicienda ut turpis, ac iuri contraria, cum ius solùm prohibeat alienare res, quæ sunt Ecclesiæ absolutè 110. & perpetuò, non vero res, quæ sunt datæ ei, ut eas retineat quandiu ei placuerit, vel vendat.

Si verò quæras: An legatum relictum Regularibus sub hac conditione, ut nunquam 111. alienari possit, an occurrente iusta causa, servata debita solemnitate, alienari possit? Respondeo affirmativè, interveniente urgenti necessitate, cui alio modo subveniri non Goffrid. potest, quia tunc alienatio non est voluntaria, Hostiens. sed necessaria. Goffridus, Hostiensis, Inno- Innocent. centius, Panormitan. Sylvester, Azor, Ca- Panormit. Sylvest. stro Palaus *num.* 15. quos citat, & sequitur Azor. Pellizar. *tract.* 6. *c.* 8 *n* 54. Castr. Pal. Bellarm.

Idemque dicunt citati Auctores in casu 112. maioris utilitatis conventus, quia in hoc casu illud tuta conceduut, cui testator non potest contradicere; sed hoc mihi non placet; quia testator ut dominus suarum rerum potest eas legare, ac donare prout voluerit, ut de facto vult illam hæreditatem perpetuò in monasterio conservari ad monumentum suæ memoriæ, ac nominis, vel ut onus affixum missarum, verbi gratia, exactius observetur, & in oblivionem non abeat.

Quæſtio XXII.

Vtrum poſſint Regulares alienare bona immobilia, quæ tempore facta ſunt inutilia?

SVMMARIVM.

113 *Si in bonis ſterilibus nulla ſit ſpes utilitatis, poſſunt alienari, non verò ſi detur aliqua, & n. 114.*

115 *Probatur prædictu reſolutio.*

116 *Prædium relictum à teſtatore cum onere.*

117 *Domus relicta Monaſterio, & ſæculari, ſi ſæcularis vult vendere, poteſt & Monaſterium.*

113. BOna Conventus in duplici differentia onſi detanda ſunt, vel ita ſunt de præſenti ſterilia, ut tractu temporis poſſint eſſe utilia, vel quia nulla eſt ſpes eorum utilitatis, ſed perpetuùm habentur ut infructifera.

114. Dico ergo, quod ſi talia bona ita facta ſunt ſterilia ut ſit ſpes aliqua eorum utilitatis, quod non poſſunt Regulares alienare; maximè verò ſi unlla ſit ſpes. Filliucius *tr.* 44.*c.*4. *num.*6. Banacina *de Alienation. bonorum, quæſt. unica.punct.*2.*num.*9.§. *Rurſus patet.* Quaranta *verb. Alienat.n.*37.cum Rebuffo, & aliis Lezana *tom.*2.*c.*19.*n.*55.

Filliuc. Bonacina. Quaranta, Rebuff. Lezana.

115. Probatur prima pars: qoia lex Eccleſiaſtica prohibet alienationem bonorum Eccleſiæ pro eorum conſervatione tam de præſenti, quam de futuro; atqui illud de futuro poteſt eſſe utile: ergo ſine ſolemnitate requiſita alienari noo poſſunt, nec in eis extingui cenſus impoſitus. Secuuda pars inde oſtenditur, quia tale immobile idem eſt Coaventui, ac ſi non eſſet, & ideo cenſus in eo impoſitus pro rata perit: nam iuxta Conſtitutionem Pij V. *de cenſibus.* Extincto prædio ſuper quod cenſus eſt impoſitus, extinguitur obligatio cenſus; & ideo talis remiſſio non eſt dicenda voluntaria, ſed neceſſaria, ut probatur ex *l.*1.*ff.de Fund. dot.l. Alienationes, ff. famil.* Megala 2.2.*lib.*2.*c.*91.*n.*92.

Pius V. L. 1 ff. L. Alienat.

116. Similiter dicendum cum Molina, Leſſio, Medina, & aliis quos citat & ſequitur Bordon. *Reſolut.*27. *num.*3. de prædio relicto à teſtatore, qui antea inierat contractum cum alio de illius permutatione, poſſunt tuoc Regulares ſine ſolemnitatibus taleio permutationem facere, quia illa permutatio non eſt vera alienatio, ſed potius executio contractus initi à ſuo teſtatore, ac legatario, & res tranſit cum ſuo onere.

Molina. Leſſius. Medina. Bordon.

117. Idem etiam dicendum cum eodem Bordooio *citato, num.* 5. ſi domus, vel vinea, v.g. relinquatur diviſim Eccleſiæ, ac ſæculari: tunc ſæcularis ſi vult vendere ſuam parteio, poteſt Eccleſia ſine alia facultate vendere etiam partem ſuam; ſæcularis enim tunc utitur iure ſuo, licet præiudicium afferat tertio, *l. Cum eo, ff. de ſervit. vrb. Præd.* Megala *ſecunda ſecunda. lib.* 25.*cap.* 3. *num.* 11. Tameo pecuuia illa pertinens ad Eccleſiam, ſi fuerit booæ quantitatis implicanda eſt in bonis immobilibus.

Bordon. L. Cum eo. Megala.

Quæſtio XXIII.

Vtrum Regulares ſine debita ſolemnitate gregem pecudum, armentum boum vendere, & arbores cædere in ſuis prædiis valeant?

SUMMARIUM.

118 *Regulares, greges pecudum, bene tamen eorum fructus, alienare non poſſunt*

119 *Arbores ſi utiles, non poſſunt cædi, ſecus vero, ſi inutiles.*

120 *Poſſunt cædi arbores, ut meliores ponantur, & ad reparandam Eccleſiam.*

121 *Poſſunt urbores moderate cædi pro uſu domus, & etiam ut vendantur.*

SUb communi prohibitione, quod bona, quæ ſervando ſervari non poſſunt, quæ nempe, per triconium durant, & uſu non conſumuntur, vel fructificant: veniunt grex pecudum, & atmenta boum, eorúmque præſepium, & inde ſine debita forma iuris nun poſſunt alienari: bene tamen fructus gregis & atmenti, vendendo, nempe, oves, capras, vitulos, & pullos; hæc enim æquiparantur fructibus camporum, areæ, ac vineæ, & ſimiliter, aliqui boves, vel oves ex ipſo grege, ut ſolent facere alij paſtores, cum hoc non fiat multa ipſius gregis diſſipatione. Ita Suarez *tom.*4. *de Religione, tractatu* 8.*lib.*2.*cap.*27.*num.*19. Filliucius *tractatu* 44. *cap.*4.*num.*24. M. Lezena *tom.*2.*cap.*19.*num.*55. Molina, Quaranta, Leſſiua, quos citat, & ſequitur Bonacina *de Alienat.quæſt.unicu, punct.* 2.*num.*4. 118.

Suarez. Filliucius. Lezana. Molina. Quaranta. Leſſius. Bonacina.

Quantum ad ſecundum dico contra Bonacioam *citatam, num.* 8. & *de Contractibus, diſp.*3. *quæſt.* 8. *num.* 19. Quod arbores ferè caducæ, vel umbratiles, ſeu nimis condenſæ, quarum conſervatio prædiis potius eſt nociva, quam proficua, bene poſſunt cædi: at verò ſi arbores ſint fructiferæ, utiles, vel magnæ æſtimationis, & maximè inſerviuot ad ornatum, & elegantiam, quibus ablatis, prædium fit deterioris conditioois præſcindi oon poſſunt. Ita Navarrus, Rodriguez, Quaranta, quos citant, ac ſequuntur Peirin. *tom.* 1. *Privileg. Conſtitut.*9 *Iulij I I. annot.* 17. Caſtro Palaus *de rebus Eccleſ.non alienand.punct.*15.§.1. *num.*7.& & Probatur: quia arbores ſunt bona mobilia pretioſa, ac magnæ æſtimationis, quæ ſervando ſervari poſſunt; ergo veniuot ſub hac prohibitione. 119.

Navarr. Rodrig. Gavant. Peirin. Caſtr. Pal.

Ex his deducitur, quod non incidit in cenſuras qui arbores exturpat, ac cædit, ut vineam, ac alias utiliores ibi conſtituat, ut docent Riccius *deciſ.*136. Rodriguez *quæſt.*27. *artic.*4. Navarrus *Conſil.*6.& 7. Nec etiam ligatur cenſuris, qui ſine debita ſolemnitate amputat arbores ad reparationem Eccleſiæ, quia hoc non videtur alienatio, ſed localis ioutatio, 120.

Riccius. Rodrig. Navar.

mutatio; & hic casus videtur per Epiichiam
Bonacina. exceptus ob necessitatem. Ita Bonacina *de Alienat. loco citato, n. 8. §. Tertius casus est.*

121. Tandem sequitur, quod Ecclesiastici, ac Regulares possunt in utroque forofacere cæsionem arborum moderatam, absque notabili damno pro usu foci, ac domus, & etiam ad vendendum; secus verò si talis cæsio fuerit immoderata, ac indiscreta. Et probatur: quia Ecclesiasticus debet uti arboribus, & fundo
L. Item. arbitrio boni viri tanquam bonus Paterfa-
Quaranta. milias, *l. Item si fundi, ff. de usufruct.* Vt etiam notat Quaranta *verb. Alienat. num. 33. in fine.* At boni Patresfamilias communiter, singulis annis cædunt aliquas arbores in suis fundis pro usu foci, & etiam ad aliquam partem vendendam, teste experientia: er-
Castr. Pal. go & similiter Ecclesiastici possunt se gerere. Castro Palaus *tract. 9. de rebus Eccles.*
Pellizar. *non alienand. punct. 15. §. num. 7.* Ingeniosius
Fr. Ant. ab quidam Recentior apud Pellizarium *tract. 6.*
Spir. Sanct. *cap. 8. num. 98. §. Imo ingenios.* M. Fr. Anton. ab Spirit. Sanct. *tom. 2. tract. 3. disput. 6. sect. 6. num. 1182.*

QUÆSTIO XXVI.

An Religiosi possint alienare reliquias Sanctorum, ac oblationes ex devotione fidelium?

SUMMARIUM.

122 *Reliquiæ Sanctorum non possunt alienari.*
123 *Ratio Resolutionis.*
124 *Vota fidelium magni valoris, non possunt alienari, maximè minimi.*
125 *Donata pretiosa cum clausula, ut non alienentur, etiam Apostolicè confirmata, si fiunt inutiles, possunt vendi ad aliam rem utilem, & n. 126.*
127 *Quid Prælatus Ecclesiæ de his valeat ordinare, & n. 128.*

122. Dico in hac re, quod sine licentia Sedis Apostolicæ, ac aliis solemnitatibus requisitis, non possunt Regulares insignes reliquias Sanctorum, quæ in suis Ecclesiis habentur, & inde consequenter reliquias, seu corpora, quæ in monumentis per-
Bonacina. petuo constitutæ sunt extrahere, & aliena-
Diana. re. Ita Bonacina *de Alienatione bonorum Ec-*
Dicastill. *clesiæ, disp. 2. quæst. unica, punct. 2. num. 31.* Diana *4. part. tract. 4. Resol. 223.* Dicastill. *de justitia, lib. 2. tract. 15. disp. 1. dub. 6. num. 27.* & alij contra Castrum Palaum *tract. 12. disp. unica, de rebus Ecclesiæ non alienandis, punct. 15. §. 1. num. 8.* pro se citantem Riccium, Bonacinam sibi contrarium *de Contractibus, disp. 3. q. 8. punct. 4. num. 17.*

123. Et ratio nostræ resolutionis est: quia in hac prohibitione comprehenduntur bona pretiosa immobilia quamvis temporalia: atqui reliquiæ Sanctorum sunt super omnem temporalem æstimationem, nec pretio æstimari possunt: ergo à fortiori veniunt in hac prohibitione; cum hoc tamen bene stat, quod *Sylveira Opuscula,*

aliqua reliquia possit dari de una Ecclesia, ac de uno Conventu ad aliam Ecclesiam, ac ad alium Conventum, dummodo Ecclesia dans non sit defraudata, vel si alimde ei fiat magna recompensatio, & in hoc sensu intelligenda est sententia aliorum Doctorum.

Dico secundò, quantum ad oblationes, 124.
ac vota fidelium facta alicui imagini, si fuerint magni valoris, auri, & argenti, vel alterius eximij valoris, quæ servando servari valent, non possunt alienari; secus si fuerint parvi, & minimi valoris. Riccius Riccius.
decis. 102. Bonacina *disputatione 2. quæstione* Bonacina.
unica, de Alienatione, punct. 2. num. 6. M. Le- Lezana.
zana *tom. 2. cap. 19. numero 57. prope finem.* & Probatur: quia huiusmodi vota si sint magni valoris habentur tanquam bona immobilia pretiosa, proindeque alienari non possunt, ut diximus, aliter si sint minimi valoris; tamen esto sit magni valoris, si apertè & evidenter sint inutiles communi praxi video transmutari in aliud ad ipsius Ecclesiæ, vel imaginis ornamentum, ac obsequium.

Ex quo patet resolutio cuiusdam casus. 125.
Quædam Regina cuidam Monialium Monasterio in hoc Regno Portugalliæ donavit quædam mobilia pretiosa, conditione apposita, ut nunquam alienari, vel vendi possent, & ad hoc impetravit Bullam à Romano Pontifice absque ullis censuris, & inter illa pretiosa erat quædam Porta-pax; tamen per novum Missale Romanum, usus illius instrumenti dandi pacem sublatus est; quæsitum est: An ille Conventus posset vendere, & alienare illam porta-pacem, & aliam pretiosam rem mobilem emere ad usum altaris, ad cuius ministerium relicta est à Regina?

Optimè responderunt Viri Doctissimi, 126.
quod talis res pretiosa bene poterat vendi, ac alienari, ut commutaretur in aliam rem ad usum altaris. Fundamentum est: quia cessante fine legis, cessat lex, *cap. Cum* C. Cum ces.
cessante de Appellationibus, l. Finali, ff. de hæredum instit. Navarrus *in Consiliis, titu-* Navarr.
lo de sententia Excommunicationis Consilio 57. Suarez *lib. 6. de leg. cap. 9. numero undecimo.* Suar.
Atqui in prædicto casu cessavit finis donaotis, & finis Papæ Confirmantis: nam mens donantis erat, ut serviret in altari; atqui talis usus per novam Ecclesiæ cæremoniam est ablatus: ergo cessavit finis fundatricis, ac Papæ Confirmantis, quia iam non potest inservire in altari. Et confirmatur: quia constitutiones Summorum Pontificum positæ in iure communi, interveniente rei inutilitate non obligat, sed possunt alienari ad maiorem utilitatem Ecclesiæ, ut supra diximus; & per multos Textus ad Doctores citatos ad marginem probat Rodriguez *tom. 1. qq. Re-*
gularium, q. 27. art. 2. ergo nec illa confirmatio Rodrig.
Apostolica obligat in prædicto casu.

Si verò quæres: An testator instituens Mo- 127.
nasterium hæredem, cum sufficientibus, possit hanc conditionem apponere, ut oblationes in tali Ecclesia factæ expendantur in pios usus ipsius? Respondeo, quod laicus absolutè non potest talem conditionem apponere, cum

Q 2 non

non poſſit diſponere de rebus ſpiritualibus, ut ſunt oblationes , & teſtator noo poteſt apponere conditiones iuri contrarias , *cap. Si ex laicis , cap. Sic quidem , cap. Noverim* , 10. *quæſt.* 1.

C. Si laicis. C. Sic quidem. C. Noverint.

128. Loquendo tameo de Eccleſiis ſubiectis Ordinario , ſi talis conditio appoſita à teſtatore ſit approbata ab Ordinario , tunc ſubſiſtit , quia ex officio diſponit de iis, quæ ſunt ſub jure ſuarum Eccleſiarum.*cap.Sic quidem* , 10. *quæſt.*1. Poteſt enim ſtatuere , quod oblationes convertantur io uſus inſtitutos à teſtatore , ſic & Prælatus Monaſterij io hoc eodem caſu , talia præſtare poteſt , cum illius ſit conſentire , de cuius commodo agitur. Bonacina *de Alienatione , diſp.* 2. *quæſt. unica , punct.*2.*num.*6.Pelliaar. *tract.*6.*cap.*8. *num.* 32. §. *Concedo tamen.*

C. Sic quidem. Bonacina. Pellizar.

Quæstio XXX.

An Regulares poſſint alienare capellas ſuæ propriæ Eccleſiæ ?

SUMMARIUM.

129 *Capellæ Eccleſiarum non poſſunt vendi quoad dominium , maximè quoad uſum.*
130 *Locus Eccleſiæ diruta , ſi eſt inutilis Eccleſiæ nova, poteſt vendi.*
131 *Iura, annui redditus, actiones ſervitutes , non poſſunt alienari.*

129. DIco , quod ſtante prohibitione Apoſtolica , non poſſunt Regulares vendere capellas ſuarum Eccleſiarum , ita ut earum dominium transferatur ad extraneos , poſſunt tamen illas concedere in uſum ipſorum , verbi gratia , in ſepulturam. Ita Quaranta , Menochius , & alij, quos citat , ac ſequitur Riccius *deciſ.* 42. quibus adde Bonac. *de Alien. diſp.* 2. *quæſt. unica , punct.* 2.*num.*12.M.Lezana *cap.*39 *num.*56.Probatur prima pars : quia capellæ ſunt bona immobilia Eccleſiaſtica , proindéque comprehenduntur ſub hac generali prohibitiooe. Secunda pars ex communi praxi verificatur. Deinde illæ fiuot ad uſum ſæcularium; conceſſio autem illarum ſolum ad uſum non eſt alienatio.

Quaranta. Menoch. Riccius. Lezana. Bonacina.

130. Riccius *citatus* ; & alij , quos citat , ac ſequitur Dicaſtill.*de iuſtitia , lib.*2.*tract.*15.*diſp.*1 *dub.*6. *num.* 311. de loco io quo fuit coodita Eccleſia , quæ modo diruta , ac deſtructa eſt , adhuc enim cenſetur Eccleſiæ locus , & inde ſine debita ſolemnitate alieoari non poteſt ; ita citati Auctores. Tamen aliter mihi dicendum videtur , ſi talia loca , in quibus fuit Eccleſia, ſunt omnino inutilia, ac oullius commodi Eccleſiæ novæ , bene poſſunt alienari ſine ulla ſolemnitate, ut ſupra diximus, & docent citati Auctores de bonis immobilibus , quæ tractu temporis ſunt inutilia *ſuprà, quæſt.* 22. *n.*114. & 115.

Riccius. Dicaſtil.

131. Dicendum eſt etiam , quod ſine debita ſolemnitate non poſſunt alienari bona incorporata , ut ſunt iura , actiones , & ſervitutes annui redditos , & cætera ſimilia : nam ius ad res immobiles pertinet , & inter eas computatur , proindéque comprehenduntur io generali prohibitione. Sylveſter, Bonacina, Vaſquez , Molina, Quaranta , & alij, quos citant , ac ſequuntur M. Lezana *tom.* 2. *cap.* 19. *n.*56. Dicaſtil. *citatus*, *n.*313.

Sylveſt. Bonacina. Vaſquez. Molina. Quaranta. Lezana. Dicaſtil.

Quæstio XXVI.

An Regulares, non obſtante prohibitione Apoſtolica , poſſint repudiare hæreditatem Monaſterio relictam , non ſervata ſolemnitate requiſita ad alienationem ?

SUMMARIUM.

132 *Prima ſententia eſt negativa.*
133 *Secunda affirmativa.*
134 *Tertia diſtinctione utitur.*

DUæ ſunt ſententiæ in hac re. Prima contendit , quod talis alienatio fieri non poteſt. Molioa *tract.*2.*diſp.* 468. *num.* 11. Filiucius *tract.*44.*cap* 4 *num.*34. Azor.*part.*2. *lib.* 9. *cap.*1.*quæſt.*12. Quaranta *verb. Alienatio. n.* 23. Naldus *verb. Alienatio. num.* 3. & alij apud Sanchez *lib.*6.*de matrimonio , diſp.* 4. *num.* 11. & 12. Probatur ; quia legatario mortuo, ipſo iure legata fiunt lagatarij, licet ab ipſo, non apprehendantur , pro quo multa iuris loca adducit citatus Filliucius : ſed quæ ipſo iure ſunt Eccleſiæ , ab eius Rectore alienari non poſſunt, ergo oec iſta legata repudiari. 132.

Molina. Filliuc. Azor. Quaranta. Naldus. Sanch.

Secunda ſententia ex oppoſito affirmat , quod talis alienatio fieri poſſit non ſervata ſolemnitate juris requiſita. Ita Sanchez *citatus , num.*12. Suar.*tom.* 4. *de Religione, tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 27. *num.* 18. Layman , Bonacina , Peirin. Lezana *tom.* 2. *cap.* 19. *num.* 6. quos citat, ac ſequitur Pelliaar. *tract.*6.*cap.*8.*num.*6. Probatur : Quia in iure ſolùm prohibetur alienatio bonorum Eccleſiaſticorum ; repudiatio autem legati , aut hæreditatis nondum rei acceptatæ, potius eſt non acquiſitio, quam alienatio, cum alienatio ſit diſtractio rei iam incorporatæ , qualis non eſt hæreditas noudum acceptata. 133.

Sanchez. Suarez. Layman. Bonacin. Peyrin. Lezana. Pellizar.

In hac tamen re diſtinguendum puto. Si hæreditas repudiatur ob negligeotiam Rectoris , vel ut ipſa hæreditas tranſeat ad alios fortè ſuos conſanguiueos , vel amicos , vel ex aliquo doloſo pacto inito , tunc procedit prima ſententia , quia illa eſt doloſa alienatio juris iam acquiſiti in præjudicium Eccleſiæ ; quod Conſtitutiones Apoſtolicæ maximè inteodunt evitare , ſi verò talis hæreditas ſecum iovolvit lites ; & controverſias , & odia : tunc ſecunda ſententia habet locum quia illud ius non eſt planè acquiſitum, ſed litigioſum , quod ſecum multa portat incommoda , & ius quod eſt conſtitutum in favorem Eccleſiæ non poteſt verti io eius præjudicium. 134.

Quæstio XXVII.

In quas penas incidant Regulares alienantes bona Ecclesiastica?

SUMMARIUM.

133 PRo bona intelligentia huius rei videnda sunt ea, quæ ex decretis Summorum Pontificum retulimus *quæstione* 2. & 3. & Primò: alienantes peccant mortaliter, & committunt sacrilegium, cum irreverenter
Caietan. se habeant erga res sacras Deo dedicatas.
Quaranta Caietanus *in summa, verb. Excommunicatio, cap.* 73. Quaranta *in summa Bullarij, verb. Alienatio. num.* 49.

136. Secundò: incurrunt in sententiam excom-
Extravag. municationis; ut expressè dicitur in Extravaganti *Ambitiosa*: & cum ibi Pontifex Paulus II. usus sit illo verbo: *præsumpserint*: ideo non incidunt in censuram, nisi qui malitiosè, ac cum dolo alienationem fecerint; non verò qui ex ignorantia probabili, vel culpabili talem alienationem perpetra-
Quaranta. verint. Quaranta *verb. Alienatio. numero* 50.
Lezana. Lezana *eodem verbo, num.* 20. Hæc autem excommunicatio nulli est reservata, & patet ex contextu, ut omnes notant. Gavantus
Gavant. *in manuali, verb. Alienatio. num.* 28. Vnde Prælati regulares in foro conscientiæ possunt absolvere suos subditos, & Confessarii suos pœnitentes.

Franciscus Leo *in Thesauro fori Ecclesia-*
137. *stici, cap.* 15. *num.* 8 §. *Nota circa*. Ait, quod
Leo. quamvis illa excommunicatio non sit reservata in Extravaganti, est tamen reservata in Concilio Tridentino *sess.* 22. *cap.* 11. Sed Concilium ibi solùm loquitur de usurpantibus; ac convertentibus in proprios usus bona Ec-
Fillico. clesiarum, ac proinde prædicta doctrina non est extendenda ad simpliciter alienantes, Fil liucius *tract.* 44. *cap.* 6. *num.* 3. §. *Dico secundo.*
Bonacina. Bonacina. *de Alienatione. disp.* 2. *quæst. unica, punct.* 2 *n.* 9.

Episcopi, & Abbates alienantes bona
138. Ecclesiastica incidunt in interdictum ab ingressu Ecclesiæ, & etiam suspensionis à regimine, ac administratione suæ Ecclesiæ, seu Monasterij, cui præsident in spiritualibus; & temporalibus, eo ipso incurrendæ, si sex mensibus elapsis sequentibus sub interdicto huiusmodi animo perseveraverint indurato.

Sylveira Opascala.

Alij verò Prælati inferiores prædictas alie- 139.
nationes facientes, præterquam quod incidunt in excommunicationem, ut supra diximus, non reservatam, addit tamen Pontifex, quod Prælati tales alienationes facientes, incidunt in pœnas privationis suorum officiorum, ac inhabilitatis in posterum ad illa, absque aliqua declaratione, & quamvis prædictæ pœnæ privationis ex vi Extravagantis non sint reservatæ, cum, sine sufficienti ratione induci non debeat reservatio in pœnis, ut infra dicemus; tamen ex decreto Sacræ Congregationis sub
Vrbano VIII. de quo q. 3. sunt reservatæ, ut Vrb. VIII.
constat ex illis verbis; *Sublata etiam generali, & protectori illas moderandi, aut relaxandi facultate*, ex quo Sedi Apostolicæ reservatæ
censendæ sunt, ut notant M. Lezana *verb.* Lezana.
Alienatio. num. 22. Pellizarius *tract.* 6. *c.* 8. *n.* 4. Pellizar.
ad finem.

Quia verò in dicta Constitutione dicitur,
quod *absque ulla declaratione* incurrant in di- 140.
ctas pœnas, ideò valdè communis, & recepta est sententia, quod tales pœnæ incurrantur saltem in foro conscientiæ ante omnem declarationem. Et ratio est, quia nihil aliud videntur intendere Pontifices, ac latores harum legum, dum his terminis utuntur, nisi quod nulla expectetur sententia ad hoc, quod illæ pœnæ teneant in foro conscientiæ: nam alias superfluè apponeretur illa clausula: *absque ulla declaratione.*
Suar. *lib.* 5 *de leg. cap.* 8. Vasquez 1. 2. *dispu-*
tatione 1;0. licet tamen in foro exteriori, Suar. Vasquez.
sententia declararoria judicis requiratur, quia nullus tenetur in se ipsum exequi pœnam
sui delicti. Sanchez *lib.* 6 *in Decalog. cap.* 1. 5. Sanchez.
num. 65.

Præter prædictas pœnas, ponitur etiam 141.
irritatio alienationis factæ sine legitima solemnitate inducta, tum in citata Extravaganti, tum in decreto Sacræ Congregationis *quæstione* 3. & tenet absque alia sententia, vel declaratione; cum id in ipsa lege satis apertè explicetur, ut talis irritatio propriè non sit pœna, ut ad incurrendam desideretur sententia, sed inducta est ad præcavendum; ne aliter fiat & ideo factum constitutionibus Apostolicis, est nullum. Ita Suar. *tom* 4.
de Religione, tract. 8. *lib.* 2. *cap.* 27. *num.* 20. con- Suar.
tra Navarrum *Commentar. de Alienat. rerum* Navarr.
Ecclesiastic. num. 13. *& sequentibus*; & alios existimantes, interveniente justa causa; ac utilitate Ecclesiæ ob solum defectum solemnitatis omissæ in alienandis Ecclesiæ bonis, non esse invalidum contractum: cum solemnitas prædicta posita sit ad præsumendam justam causam, & consequenter ubi intervenit veritas cessat præsumptio. Hæc dixit Navarrus: non vidit ipse decretum Sacræ Congregationis reservantis sibi judicium cognoscendi de utilitate, ac vera causa ad alienandum; ut diximus cum communi sententia *suprà q.* 5.

Si verò quæras: an ad incurrendas prædi- 142.
ctas pœnas requiratur realis alienatio; an suf-

Fillincius. Navar. Covar. Cap. Si quis ficiat attentatio, inſtrumento facto? rectè reſpondet Filliucius *tract.* 44 *cap*, 6. ex Navarro & Covaruvia, requiri realem rei traditionem, & colligitur ex *cap. Si quis Presbiter. de reb. Eccleſ. non alienand.* & ex eo probatur, quia regulariter pœnæ impoſitæ intelliguntur de actu perfecto, ac conſummato, qualis non eſt attentatio alienationis, non ſecuto effectu; hæc diximas regulariter, qui attentantes, conſulentes, & conſentientes in infeudationem locorum Sedis Apoſtolicæ, ipſo facto excommunicantur, etiam effectu non ſecuto, ot notat idem Filliucius *loco citato.*

Quæstio XXVIII.

An bona Confraternitatis, Collegij, Congregationis, ac Hoſpitalis alienari poſſint?

SUMMARIUM.

143 *Eorum bona non poſſunt alienari, ſi ſint auctoritate Epiſcopi fundata, ſecus ſi ſine illa.*
144 *Si dubitatur, an ſit erectum auctoritate Epiſcopi, affirmative præſumendum.*
145 *De alienantibus bona Confraternitatis.*

143. Huiuſmodi bona Confraternitatis, Collegij, Congregationis, Hoſpitalis conſtituti, ac erecti Auctoritate Epiſcopi, non poſſunt alienari ſine debita ſolemnitate; ſunt enim loca pia, illa enim reputantur eſſe pia loca, quæ Epiſcopi auctoritate ſunt erecta, ac fundata. In Extravaganti autem *Ambitioſa*: expreſsè irritatur *alienatio piorum locorum*: aliter verò dicendum de Confraternitatibus Hoſpitalibus, Congregationibus, aliiſque ſimilibus locis fundatis ſine auctoritate, ac licentia Epiſcopi; hæc enim inter pia loca non recenſentur. Ita Riccius *deciſ.* 48. Rodoan. *quæſt*, 28. Quaranta *verb. Alienatio, num.* 58. & 41. Cardinalis Patiſius, Soporanus, quos citat, ac ſequitur Bonacina *de Alienat. bonor. Eccleſ. diſp.* 2. *quæ. unica, punct.* 2. *num.* 10.

Extravag. Riccius. Rodoan. Quarant. Patiſius. Soporan. Bonacin.

144. Si verò in dubio habeatur ean talis hoſpitalis, vel domus ſit erecta auctoritate Epiſcopi, Reſpondendum eſt cum Maſcardo *tom.* 1. *de probat. concluſ.* 869. Quaranta *citato loco.* Rota *deciſ.* 725. *diverſ.* 1. Riccio, Soporano, ac aliis apud citatum Bonacinam, & Filliucium *tract* 44 *cap.* 4. *quæſt.* 18. & aliis, præſumi auctoritatem Epiſcopi erectam; ad quam præſumptionem iuvat.

Maſcard. Quaranta. Rota. Riccius. Soporan. Bonacina. Filliuc.

Primò, ſi habeat, vel ibi ſint ſepulturæ; vel Cæmeterium.

Secundò, ſi in eo adminiſtretur Baptiſmus.

Tertiò, ſi recipiat decimas, vel ſit locus immunis à ſolutione collectarum.

Quartò, ſi habeat Campanile erectum cum campana, ibique divina celebrentur.

145. Alienantes autem huiuſmodi bona Confraternitatum, incidunt in pœnas Extravagantis *Ambitioſa* ſunt nempe excommunicati, excommunicatione maiori non reſervata, ſimulque habent privationem ſuorum officiorum, ac dignitatum.

Extravag.

RESOLUTIO VIII.

Altare.

Quæstio Prima

Quid & quotuplex ſit Altare?

SUMMARIUM.

1 *Etymologia nominis Altaris.*
2 *Altare duplex, definitio portatilis.*
3 *Altare ſtabile, illius definitio*
4 *Altare ſaltem maius quantum fieri poteſt, debet reſpicere Orientem.*

Altare ab altitudine dictum: nam ut teſtatur Theſaurus linguæ Latinæ, antiqui Diis ſuperis in ædificiis à terra exaltatis ſacrificabant: Diis terreſtribus, in terra: Diis inferis, in foſſa terræ. Altare ergo idem eſt, ac *Alta ara*, & ut ait Varro *Divinarum, lib.* 5. Aras primum, anſas dictas, quia ſacrificantes tanquam velut per anſam neceſſe erat eas tenere; commutatione verò literarum, aræ poſtea cœperunt dici: Ara autem dicitur à verbo Græco, quod eſt orate, quia ſacrificantes orabant. De quo latè Durandus *in rationali, lib.* 1. *c.* 2. & 7. & cum aliis multis Bellarm, *tom.* 3. *Controverſ. lib.* 1. *de Miſſa, cap.* 14. *verb. Denique.* Aliis placet, quod altare dicitur, id eſt, Alta res. 1. Theſaur. Varro. Græcus. Durand. Bellarm.

Duplex eſt altare, unum portatile, quod transferri poteſt de loco ad locum; & ex hac ratione *cap de Privileg. in* 6 vocatur Viaticum, *ad l. Can. Concedimus de conſecratione.* Appellatur: *Tabula conſecrata*: vulgo dicitur *Petra ara*: Definitúrque communiter *Parvus lapis, continens in ſe foramen, cum conſecratione, ac ſigno ſuperpoſito*; requiritur, quod ſit capax pedis calicis, ac hoſtiæ conſecratæ. Ita Duranres, Graffis, Petrus Gregorius, Suarex, Henriquez, quos citat, ac ſequitur Fagandex *de quinque præceptis, p.* 1. *lib.* 3. *c.* 25 *n.* 5. 2. Cde Privil. Can. Conc. Duranres. Graffis. Petr. Greg. Suar. Henriq. Fagundez.

Alterum altare eſt fixum, & immobile, quale in Eccleſiis habetur communiter; definirique poteſt: *tota menſa, in qua integrum ſacrificium, ſeu tota Miſſa celebratur.* Ita Sylveſter, Azor. Fuſcus, Henriquez, Bellarminos, Lambertus, Lutter. & alij, quos citant ac ſequuntur Barboſa *de poteſt. Epiſc. part.* 2. *allegat.* 57. *num.* 10. Tamburinus *de iure Abbatum. tom.* 1. *diſp.* 53. *quæſt.* 4. 3. Sylveſt. Azor. Fuſcus. Henriq. Bellarm. Lambert. Lutter. Barboſa. Tambur.

Altare, ſaltem maius, debet Orientalem mundi plagam reſpicere, ex antiqua Eccleſiæ conſuetudine hoc ſervatum eſt, ut verſus Orientem conſtituatur, Patiſius *in praxi nova Epiſcopali, part.* 1. *cap.* 5. *num.* 2. Azor. *Inſtit. Moral. part.* 1. *lib.* 9. *cap.* 3. *quæſt.* 12. Bonacina *de Sacrament. diſp.* 4. *quæſt. ultima punct.* 4. *n.* 13. *verſ Preterea*, Barboſa *citatus, num.* 35. oppoſitum tenet Vaſquez *in* 3. *part diſp.* 233. *cap.* 5. *num.* 19. Ubi ait, hoc non eſſe neceſſarium, & aliquando obſervatur in praxi, nam in hac civitate 4. Patiſius. Azor. Bonacina. Barboſa.

civitate illustrissimi conventus S. Francisci,
S Antonij, Capucinorum, & B. Mariæ Virginis de Penha de Franca Ordinis Eremitarum S. Augustini altare maius versum est ad occidentem; ac proinde quantum fieri potest, constitui debet ad Orientem; tamen si ratione situs loci, meliorisque dispositionis Ecclesiæ ædificetur, ut respiciat Occidentem, non video in hoc magnum incoveniens.

Cum ergo duplex sit Altare, portatile, & stabile, portatile necessarium est, quod sit lapideum, & consecratum; stabile verò si sit totum lapideum potest esse consecratum, & non potest esse ligneum, vel terreum; ut pa-
C. Altare. ter ex *cap Altare, de consecrat. dist.* 1. est enim
1. Cor. 10. signum Christi, qui dicitur Petra 1. Cor. 10.
num. 4. Si verò non sit lapideum, & per consequens, nec consecratum, indiget Altari por-
Azor. tatili, seu petra aræ, ut notat Azor. *tom* 1.
Instit. Moral. lib. 10. *cap* 17. *quæst.* 5. Et tunc potest esse ligneum, vel terreum, non obstante
Barbosa. confirmatione Synodali, ut notat Barbosa *in in collect. Bullar. verb. Altare.*

Quæstio II.

An Altaris consecratio in omni casu pertineat ad Episcopum, & qualiter Religiosi se debeant habere cum eis?

SUMMARIUM.

5 *Consecratio Altaris, seu petra ara ad solum Episcopum pertinet.*
6 *Non potest Episcopus simplici sacerdoti committere.*
7 *Si Episcopus requisitus à Religiosis pro altaris consecratione renuerit, poterunt vocare alium Episcopum Catholicum, n.* 8.
9 *In locis remotissimis possunt vocare Episcopum transeuntem.*

5. Consecratio petræ aræ, sicut Calicis, & patenæ, ad solos Episcopos ex iure spectat, ex privilegio, solus Summus Pontifex potest concedere, ut per simplicem sa-
Henriq. cerdotem fiat. Ita Henriq. *lib* 9. *c.* 28. §. 1. Suar.
Suar. *tom.* 3. *n.* 3. *part. disp* 81. *sect* 5. *vers Tertio additur*
6. Et in tantum consecrare altare pertinet ad Episcopum, ut hæc facultas non possit per Episcopum simplici presbytero delegari; hoc autem proprium est Ordinis Episcopalis,
Azor. & non jurisdictionis, Axor. Lotter Reginal-
Lotter. dus, quos citat, & sequitur Barbosa *de potest.*
Reginald. *Episcop. allegat.* 27. *num.* 23.
Barbosa. Tamen si Ordinarius bis, aut ter requisi-
7. tus à mendicantibus intra diœcesum existentibus pro suorum altarium consecratione renuerit, possunt adire quenquam Catholicum Episcopum ad id peragendum; ex concessione
Sixtus V. Sixti V. & Concilij Lateranens. sub Leone X.
Leo X. & hoc non est revocatum per Concilium Tri-
Trident. dent. *sess.* 6. *cap.* 5. *de reformatione*. Nam hic casus ob necessitatem videtur per epiKiam ex-
Lezana. ceptus, ut notat Lezana *verb. Altare, num.* 5. Deinde, quia etsi Concilium revocaverit omnia privilegia Regularium, hæc tamen facultas, potiùs est ius commune, quam privile-
gium, quia *cap.* 1. *de supplenda negligentia Pra-* C. 1. de sup.
latorum; expresse decernitur, quòd si Episcopus diœcesanus ter requisitus noluerit Abbates benedicere, poterunt suos monachos benedicere, & alia, quæ ad eorum officium spectant, exercere; & subdit Textus: *Donec Episcopi suam duritiem recogitent*; quæ decisionis ratio etiam in nostro casu militat, posita necessitate, ubi enim militat eadem ratio stat
eadem iuris dispositio. Rodriguez *tom* 1. *q.* 19 Rodrig.
art. 4. Miranda *in manuali Prælatorum, tom.* 2. Miranda.
quæst. 39. *art.* 1. *concl.* 3. Azor. *tom.* 1. *lib.* 10. *c.* 27. *quæst.* 3-4. & 6.

Idem dicendum est etiam, Sede vacante, si 8.
Episcopus fuerit requisitus à fratribus ex Six-
to IV. Eugenio IV. apud Bullarium, ut no- Sixtus IV.
tant citati Auctores; & Hieronym. Rodrig. Eugen. IV.
Resol 9. *num.* 2. Hieron. Rodrig.

Quia sæpe in locis remotissimis, ut in 9.
India, & Brasilia non est copia Episcoporum,
hoc privilegium concessit Sixtus IV. nostris Sixtus IV.
Carmeliticis in bulla *dum attenta*: & idem
etiam Augustinianis, refert Rodriguez *citata* Rodrig.
quæst. 19. *art.* 4 *Quia vero interdum propriorum Episcoporum, copiam non habetis, si quos Episcopos Romanæ sedis communionem, & gratiam habentes, de quibus plenam notitiam habeatis, per vos transire contigerit, ab eis benedictionem vasorum, & vestium & consecrationem altarium, authoritate sedis Apostolicæ recipere va-*
leatis, & quamvis Rodriguez *citatus* dicat, Rodrig.
quod ad executionem huius privilegij requiritur licentia Diœcesani, propter decretum Concilij Tridentini, tamen hoc mihi non videtur verum, & ratio est, quia casus privilegii militat quando non est copia Episcoporum, & si in partibus remotissimis non est altare consecratum, & est necessitas celebrandi, tunc transiens Episcopus Catholicus bene notus, potest altaria fratrum consecrare, quæ tamen non sunt revocata per Concilium Trident notat Lezana *citatus n.* 4. & demonstrat ratio adducta supra *n.* 8.

Qustio III.

Vtrùm Abbates, & alij religiosi habeant ex privilegio, altaria consecrare?

SVMMARIVM.

10 *Abbates ex multis privilegiis possunt altaria consecrare.*
11 *Obiectio ex decreto Congregationis.*
12 *Solvitur prædicta obiectio.*
13 *Hæc facultas concessa Abbatibus non extenditur ad Prælatos aliarum Religionum.*
14 *Privilegium Pauli III, Presbyteris Societatis Iesu in terris remotissimis infidelium.*

Religiosi, etiam Abbates, ex iure non 10.
possunt consecrare altaria, patenas, &
calices, ut patet ex *cap. Abbates* iuncta Glossa C. Abbates
verb. Censura de Privilegiis in 6. Bene tamen Glossa.

Innoc. VIII. ex privilegio Ionocentij VIII. conceſſo Ianni
Abbati Ciſtercienſi, & quatuor primis coab-
batibus pro tempore exiſtentibus, tam pro ſuis
Eccleſiis, quam pro aliis extrancis Pius IV.
Pius. IV. Abbatibus Benedictinis pro ſuis Eccleſiis tan-
tum *Conſtitut. 97. in Ordine.* Idem etiam con-
ceſſerunt Honorius II. Adrianos VI. Six-
Honori. II. Adrian VI. Sixtus IV. Eugen IV. Barboſa. Miranda. Tamburin Rodrig. Portel. Hieron.
tus IV. Eugenius IV. Iis Barboſa *de poteſt.*
Epiſcop. allegat. 27. n. 36. Miranda *tom. 2. quaſt. 41*
art. 4. Tamburinus *de iure Abbatum, tom. 1.*
diſput. 23. quaſt. 13. Rodriguez *tom, 3. ſumma,*
cap. 19. num. 2. Portel. *dub. Reg. verb. Abbas,*
num. 3. Hieron. Rodrig. *Reſol. 9. num. 2.* Diana
part. 3. tract. 2. Reſol. 15.

11. Rodrig. Diana. Tota difficultas eſt; an huiuſmodi facultas
ac poteſtas ſit revocata per decretum Sacræ
Congregationis anno 16, 5. die 13. Martij:
quod referunt Barboſa *collect. Bullarij, verb.*
Barboſa Novatin. Sacr. Cong *Abbas*, Ioannes Maria Novarius. *Lucerna Re-*
gul. verb. Benedicere, & ita habet. *Abbates,*
Priores, Guardiani, & alii Regularium Prælati,
etiam ex Societate Ieſu, habentes privilegia be-
nedicendi veſtes ſacras, cœmeteria, & ſimilia,
dicto privilegio uti non poſſunt, niſi in iis rebus,
in quibus ſacra unctio non adhibetur, & pro
ſervitio dumtaxat Monaſteriorum, & Eccle-
ſiarum propriarum In quo decreto compre-
henditur altaris conſecratio, quæ chriſmate
fit, ſolùm permittuntur ea, *in quibus ſacra un-*
ctio non adhibetur, ac proinde facultas conſe-
Lezana. crandi altaria videtur revocata. Ita M. Lezana
verb. Altare num. 3. Notans, quod ibi poni-
tur benedicere pro conſecrate.

12. Tamen oppoſita ſententia tot ſummorum
Pontificum conceſſionibus corroborata, vi-
detur in ſua firmitate ſtare, nec obſtat prædi-
cta declaratio Sacræ Congregationis, nam
Naldus *verb. Abbas num. 4.* Poſtquam eam re-
tulit, ſubdit, quod inſtante procuratore Ge-
nerali Congregationis Caſſinenſis, ac exhi-
bente ſummarium privilegiorum, ac gratia-
rum ſuo Ordini conceſſarum; tunc Sacram
Congregationem hanc declarationem feciſſe
Reſponſio Sacræ Congregationis in hæc verba: *Deciſionem alias à ſe editam,*
quod Abbates, utrumque benedicti, benedicere
non poſſunt ea, in quibus unctio requiritur, non
obſtare, quo minus iidem munus prædicta bene-
dictionis, quoad ea in quibus unctio requiritur
impendere queant, ſi ſpecialibus ſedis Apoſtolica
privilegiis, quibus Concilium Tridentinum, ne-
quaquam derogat, muniti fuerint. Cum ergo
prædicta facultas data Abbatibus non ſit de-
rogata per Concilium Tridentinum, eſt in ſuo
Pellizar. vigore. Ita Pellizar. *tract. 8. cap. 5. num. 103.*
Deinde illa declaratio Congregationis, cum
non oſtendatur ſufficienter authentica, & pu-
blicata, non videtur derogare tot Pontificum
privilegiis bullatis, & authenticis.

13. Suppoſita hac firmitate privilegiorum, quæ
conceſſa ſunt Abbatibus, hæc tamen privile-
gia non communicantur aliis ſuperioribus
aliarum Religionum; eſto generalem habeant
communicationem cum aliis ordinibus, etiam
monachalibus; nunquam enim iſta privilegia
taliter fuerunt intellecta, & ex eo iſta privile-
Suar. gia conceſſa ſunt Abbatibus, quia ipſi habent
uſum pontificalium; quod non competit aliis
Miranda. Diana. ſuperioribus Regularibus, ut nocatunt Suar.
tom. 4 de Relig. tract. 8. lib. 2. cap. 19. num. 27.
Miranda *in manuali tom. 2. q. 40. art. 4.* Diana
tom. 3. tract. 2. de dubiis Regularib. Reſol. 15.

Paulus III. in ſua Bulla anno 1549. con- 14. Paul. III.
ceſſit ſacerdotibus ſimplicibus Societatis Ieſu
ut in partibus remotiſſimis infidelium poſſent
altaria conſecrare, ut de facto eſt in uſu.

QUÆSTIO IV.

Sub peccato mortali celebrandum eſt in altari conſecrato, & ſaltem portatile, debet eſſe integrum.

SUMMARIUM.

15 *Celebrans in altari non conſecrato, peccat mortaliter.*
16 *Petra aræ debet eſſe integra, ut ſimul recipiat calicem, & hoſtiam.*
Significatio ipſius Petræ. ibid.

NEceſſariò celebrandum eſt in altari con- 15.
ſecrato, *cap. Altaria 2. de Conſecrat. diſt. 1.*
aliter faciens, peccat mortaliter; eſt enim
gravis transgreſſio legis, ac conſuetudinis
univerſalis, in qua nec Epiſcopus poteſt di-
ſpenſare, nec ſummus Pontifex unquam di-
ſpenſavit, ut obſervat Suar. *tom. 3. in 3. part.*
diſp 81. ſect. 5. Si altare fixum totum fuerit con-
ſecratum, ſufficit, & non requiritur altare por-
tatile, ſeu petra aræ conſecrata.

Altare portatile, ſeu petra aræ, non poteſt 16.
componi ex duabus lapidibus invicem colli-
gatis ad modum tabulæ, qua inſtar libri clau-
datur, & aperiatur, ita ut in uno lapide ho-
ſtia, in altero calix reponatur; hoc eſt con-
tra uſum univerſalem Eccleſiæ, contraque
ipſius altaris ſignificationem; illa enim petra
ſignificat unam in Chriſto perſonam, ut bene
notat Vaſquez *tom 3. ad 3. part. diſp. 233. cap. 5.* Vaſquez. Sylveſt.
num. 16. cum Sylveſtro *verb. Altare, quæſito 3.*
Bonacina *de ſacrificio Miſſa diſp. 4. quaſt. vlti-* Bonacina.
ma. punct. 9. num. 12. Ac proinde petra aræ de-
bet eſſe integra, ut ſimul recipiat hoſtiam, &
calicem.

QUÆSTIO V.

De Conſecratione altaris, an neceſſario in eo ponendæ ſint reliquiæ.

SVMMARIVM.

17 *Non eſt de eſſentia conſecrationis altaris, ut in eo ponantur reliquiæ, & n. 18.*
19 *Non obſtat oratio ſacerdotis in principio Miſſæ.*
20 *Loco reliquiarum non eſt ponenda pars corporalis, & n. 21.*
22 *Reſpondetur ad factum Leonis,*
23 *Reliquiæ ponendæ debent eſſe ſanctorum, qui approbati ſunt ab Eccleſia.*

PRo exacta explicatione huius rei videndū 17.
eſt Pontificale Romanum, ubi agitur de
conſecratione Chriſmatis, & de aliis, quæ
conſecrantur

consecrantur, quantum ad præsens quæsitum multi fuerunt Canonistæ, qui existimarunt de essentia consecrationis altaris esse, ut in eo aliquæ reliquiæ ponerentur; & hanc sententiam nostissime tenent Thomas Hurtadus *tom. 1. variar. tract. 1. cap. 6. Resol 23. num. 254.* Scottia *de sacrificio Missæ lib. 2. cap. 14. num. 4.*

Thom. Hurtad. Scottia.

18 Opposita sententia, quòd tales reliquiæ Sanctorum, non sunt necessariæ ad consecrationem altaris fixi, & permanentis, est communissima, & certa, eam tenet Panormitanus, Suar. Ægydius Coninch. Vasq. Layman, Francisc. Lugo, Dicastill. Gaspar. Hurtad. Leander, quos citant ac sequuntur Castr. Palaus *tom. 4. tract. 12. punct. 9. num. 5.* Diana *part. 11. tract. 6. Resol. 25.* Et probatur; quia licèt concedamus, quòd tempore antiquo præceptum erat, ne ullum altare consecraretur absque reliquiis Sanctorum in ipso positis, tamen communi, ac universali consuetudine totius Ecclesiæ est abrogatum; nam in tota Ecclesia maximè multiplicata sunt altaria, ut vix pro tot altaribus, certæ reliquiæ Sanctorum inveniri possint: ergo nunc est obligatio reponendi ibi reliquias.

Panormitā. Suar. Ægyd. Coninch. Vasquez. Layman. Franc. Lugo. Dicastill. Gasp. Hurtadus. Leandr. Castr. Pal. Diana.

19 Nec obstat oratio sacerdotis in introitu Missæ: *Oramus te Domine, per merita Sanctorum suorum, quorum reliquiæ hic sunt.* Explicat Palaus. Quorum reliquiæ hic fuerint, vel dic, quorum reliquiæ hic sunt in altaribus, nempe, per totam Ecclesiam: Cæremoniale autem nostrum Carmelitanum *lib. 2. rubr. 53. num. 6.* disponit, quòd in altari ubi non sunt reliquiæ, non dicat Sacerdos: *Quorum reliquiæ hic sunt*; quod etiam ex antiquis rubricis refert Sylvester *verb. Altare, num. 1.*

Oratio sacerdotis. Palaus. Cærem. Carmel. Sylvest.

20 Nec obstat secundò id quod ait Thomas Hurtadus citatus, quod pro reliquiis saltem reponatur pars corporalis, quod probat ex facto Leonis I. qui dedit partem corporalis, ut loco reliquiarum poneretur, si enim vestimenta alicuius Sancti, ac Crux Christi ex contactu pro magnis reliquiis habentur, à fortiori etiam corporalia ex contactu corporis Christi.

Thom. Hurtad. Leo. I.

21 Tamen constans est sententia Theologorum cum Panormitano, Vasquez, Suar. Ægyd. Coninch, Emmanuele Sà, Cardinali Lugo, Paul. Fagnodez & aliis, quos citat, ac sequitur Diana *allegatus, §. sed licèt*; quòd nempè pars corporalis tanquam reliquia non sit ponenda in petra aræ, nam quamvis corporalia semper in Ecclesia fuerint habita in magna veneratione, tamen nunquam tanquam reliquiæ exposita sunt populo ad adorandum; illud tamen quod dicitur de vestimento, ac cruce Christi, ista habuerunt contactum physicum cum corpore Christi; quòd de corporalibus dici non potest.

Panormitā. Vasquez. Suar. Ægyd. Coninch. Emman. Sà Cardinal. Lugo. Paul. Fagundez Diana.

22 Ad factum Leonis Papæ; quòd, scilicet, dedisset partem corporalis, imò & partem hostiæ consecratæ, ut pro reliquia poneretur in petra aræ, ut Valdè dubium, & apocryphum reiicitur à proximè citatis Auctoribus; non est enim credendum sanctum Pontificem talia fecisse; & maximè contra reverentiam debitam Sacramento illud corruptioni apponendo. Ita cum Panormitan. Vasq. *tom. 3. ad 3. part. disp. 133. cap. 2. num. 17.* Cardinalis Lugo *de Sacram. disp. 10 sect. 3 n. 75.*

Leo Papa. Panormit. Vasquez. Lugo.

23 Advette tandem; quod à Sacra Congregatione Episcoporum determinatum est apud Gavantum *in manuali verb. Altare num. 12.* quòd reliquiæ ponendæ in altari sint Sanctorum, qui approbati sunt ab Ecclesia. Gavant.

QUÆSTIO VI.

De reverentia debita altari, ne sub eo sint cadavera, nec cùm Episcopus celebrat, alius eo die celebret.

SUMMARIUM.

24 *Sub altari consecrato non sint cadavera mortuorum.*
25 *In altari super quod vel in eius medio est cadaver mortui, non est in eo celebrandum.*
26 *Ad altare renes non sunt vertendi.*
27 *Eo die, quo Episcopus celebrat in altari; nullus alius celebret, nisi aliter sit consuetudine introductum.*

24 PRimo: Sacra Congregatio declaravit, non esse consecranda altaria, sub quibus recondita sunt cadavera mortuorum. Gavantus *in manuali verb. Altare num. 9.* Secundò: eadem Sacra Congregatio apud eundem Gavantum *verb. sepultura, num. 9.* declaravit, quòd cadavera mortuorum non reponantur; neque sub altaribus, neque sub gradibus eorum. Gavant. Gavant.

25 Tertiò; eadem Sacra Congregatio, ut refert Naldus *verb. Missa, num. 33.* declaravit, quòd si darentur aliqua altaria, quæ superiùs, vel in medio continerent cadavera sive laicorum, sive etiam prælatorum, non esse in eis celebrandum. Quartò: eadem Sacra Congregatio, ut testatur ipse Naldus, ordinavit Episcopo Ternensi, ut faceret amovere sepulchra; quæ extabant subter altaria, vel ipsorum bradellam. Naldus.

26 Quintò, eadem Sacra Congregatio declaravit pro altaris reverentia, quod renes non sunt vertendi altari, & melius esse, ut Episcopus vertat renes, & terga Canonicis; quàm altari, Barbosa *collectan. Bullar. verb. Altare.* Sexto; eadem Sacra Congregatio, approbante Vrbano VIII. determinavit, & habetur ad initium Missalis Romani novi *Paramenta non debent sumi de altari pro celebratione Missarum, cum id competat tantum Episcopis, sive solemniter, sive privatim celebrent; inferioribus vero habentibus usum Pontificalium, non nisi quando in Pontificalibus celebrant.* Barbosa. Missale.

27 In die etiam; quo Episcopus in altari celebravit, nullus ipsa die potest in eo celebrare absque ipsius Ordinarij licentia pro reverentia ipsius Episcopi, ut expressè habetur *cap. finali, de consecrat. dist. 2.* & quamvis Textus dicant, ut notant Glossa *ibi*, & Ugolinus *de officio Episc. cap. 2. §. 2. num. 4.* Episcopo Missam Cantante; tamen summarium Textus habet: *Vbi celebravit Episcopus.* Videtur, quòd nulla sit differentia inter Caotare, ac celebrare, Cap. finali. Glossa. Vgolin. Summar.

Naldus. re, ut tenent Naldus *verb. Epiſcop. num.* 31.
Bonacina. Bonacina *de ſacrificio Miſſæ, diſp.4.quæſt. ulti-*
Lezana. *ma: punct.9.num.*15. Lezana*verb. Altare,n.*11.
Scotcia. admonent tamen Scotcia *lib.* 2. *de ſacrificio,*
Layman. *cap.*14.*num.*6., Layman *de ſacrificio Miſſæ,lib.*5.
Azor. *tract.*5.*cap.*6.*num.* 10. & Azor. *tom.* 1. *lib.* 10.
*cap.*27.*quæſt.* 10. Quòd hic Canon videatur deſuetudine abrogatus aliquibus in locis, proinde conſuetudini patriæ, ac locorum ſtandum eſt.

Quæstio VII.

In quibus locis valeant erigi altaria?

SVMMARIVM.

28 *Religioſi in ſuis Eccleſiis, tam ſacratis, quam non ſacratis, ac intra eorum ambitum erigunt altaria,* & *n.* 29.

30 *Religioſi in ſuis miſſionibus poſſum erigere altare.*

31 *Religioſi in cellulis infirmantium poſſunt celebrare in altari portatili.*

32 *Religioſi in prædiis, ac grangiis ſuorum monaſteriorum poſſunt in altari portatili celebrare.*

28. Dico primò; quòd Religioſi poſſunt erigere altaria in ſuis Eccleſiis, ac ſuo clauſtro, ac cappellis intra ambitum ſui monaſterij. Quamvis juri communi ſtando, in Eccleſiis conſecratis non poſſit erigi altare ſine
Can. Nullus Epiſcopi conſenſu, *Can. Nullus, Presbyter. de*
C. Quamvis *conſecrat diſt.*1. & *cap. Quamvis diſt.*68. Et hoc tamen licitum eſſet Presbiteris in Eccleſiis
Azor. non conſecratis, de quo latiùs Azor. *tom.* 2. *lib.* 10.*cap.*27.*quæſt.* 6.

29. Tamen Religioſi tam in ſuis Eccleſiis conſecratis, quam non conſecratis poſſunt altaria erigere, cum eorum loca ſint prorſus exempta ab omni juriſdictione Epiſcopali. Et in ius & proprietatem Sedis Apoſtolicæ ſumpta, & ad hoc adduco privilegium Ioannis XXII. conceſſum nobis Carmelitis; & refertur Mare Magnum Carmelitar. Sixti IV. & eſt in
Rodrig. Bullario Rodriguez *fol. mihi* 177. *num.* 5. *In compendio Carmelitar. Diſcalceatorum, fol.* 14. & ita habet. *Propterea dilecti filij devotionis veſtræ ſpecialibus favoribus annuentes, vos & prædictum Ordinem, perſonas, Eccleſias, Oratoria, domos, res alias, & loca veſtra, ac ſpectantia ad eadem quibus inhabitatis ad præſens, vel inhabitabitis in futurum, cum omnibus iuribus ac pertinentibus, ac perſonis degentibus in eiſdem, in ius, ac proprietatem Beati Petri, ac Apoſtolicæ Sedis aſſumimus,* & pòſtea ſubdit. *Itaque nec locales Ordinarij, nec alia gravis perſona Eccleſiaſtica in vos, & ordinem, perſonas, ac Eccleſias, & oratoria, ac loca, utpotè prorſum exempta, poteſtatem, ſeu juriſdictionem aliquam exercere valeat.* Cùm ergo noſtræ Eccleſiæ ſint exemptæ ab omni Ordinarij juriſdictione, inde paſſim in hac noſtra Eccleſia Vlyſſiponenſi conſecrata, ac aliis, Regulares erigunt altaria abſque Ordinarij conſenſu, quamvis prædictæ Eccleſiæ ſint conſecratæ.

30. Dico ſecundò: Religioſi in ſuis miſſionibus pro Deo, ac fide, ac etiam in caſtris militum, poſſunt ſuper altare portatile Miſſas Paul. III.
celebrare, ita conceſſit Paulus III. Religioſis Greg XIII.
Societatis Ieſu, & poſtea confirmavit Gregorius XIII. per ſuam bullam eiſdem Religioſis die 1. Octobris 1579. Quod privilegium videtur communicari ab aliis Religioſis, ut teſtatur Fagundez, *De præceptis Eccleſiæ, lib.* 1. Fagundez.
*cap.*13.*num.*18. Qui in ſimili exercitio miſſionum; iuſſu ſuperiorum, Deo, & Eccleſiæ inſerviunt; nam cum Gregorius dictos Religioſos non excluſit, eos videtur voluiſſe includere.

Dico tertiò: poſſunt Regulares celebrare 31.
in altari portatili in privatis cellulis, ac cubiculis Religioſorum ægrotantium, ad hoc ut ipſi audiant miſſam, & Sacram Euchariſtiam communicent, eſt pro hac re magna
conceſſio Pii IV. Canonicis Regularibus Pius. IV.
ſancti Salvatoris Lateranenſibus die 18. Maii 1565. quòd eſt poſt Concilium Tridentinum, cum clauſula derogatoria Synodalium Conſtitutionum Generalium, quòd obſervat
Peirin. *in conſtit. Pii, num.* 34. & maximè eſt Peirin.
in uſu, & practicatur in tota Hyſpania, teſte
Lezana *verb. Altare num.* 15. & in hoc regno Lezana.
Luſitaniæ video frequenter obſervari, & ut Paſqualig.
notat Paſqualigus *deciſ.*176.*num.*5. *Et ad hoc* non requiritur gravis morbus Religioſi; ſed ſat eſt, quòd non poſſit commodè exire à cellula

Dico quartò: poſſunt Religioſi in grangiis 32.
ac prædiis ſuorum monaſteriorum facere oratoria, erigere altare portatile; & in eo Miſſas celebrare, etiam contradicente Epiſcopo. Ita
Rodriguez, Ioannes à Cruce, & Peyrinis, quos Rodrig.
citat ac ſequitur Lezana *verb. Altare, num.*15. Ioan. a Cr.
& ratio eſt; quia Concilium Trident. *In de-* Peirin.
creto de vitandis, & obſervandis in celebratione Lezana.
Miſſarum, (de quo latiùs quæſtione ſequenti) Concil. Trident.
tantùm concedit Epiſcopis; ne permittant celebrare in domibus privatis extra Eccleſiá; atqui huiuſmodi prædia, ſeu grangiæ non ſunt privatæ domus, non enim ſunt domus privatarum perſonarum, aut ſæcularium, ſed communitatum Religioſorum, aut monaſteriorum, nec omnino ſunt Extra Eccleſiam, quia ſunt partes Eccleſiæ, ac bona ipſius.

Quæstio VIII.

An Religioſi nunc poſt Concilium Tridentinum poſſint ex urgenti neceſſitate celebrare privatis in domibus?

SUMMARIUM.

33 *Secundùm ius antiquum poterant Religioſi celebrare in quolibet loco honeſto.*

34 *Prima ſententia affirmat, poſt Tridentinum eſſe revocata privilegia.*

35 *Secunda, & vera non eſſe revocata, ſed dari facultatem Epiſcopis, ne patiantur.*

36 *Graves Auctores tenent fuiſſe revocata privilegia.*

37 *Graves Auctores tenent non revocaſſe pro foro interiori.*

38 *Sententia*

38 Sententia Auctoris, quòd licèt, non permittente Episcopo, Religiosi non possint celebrare in altari portatili, optime tamen in necessitate, & n.39.

33. Sixtus IV. Iulius II. Innoc. IV. Alex. IV. Lezana. Peyrin. Ioan. à Cruc. Portel. Balasi. Dicastill.

CErtum est, quòd antiquitùs antè Concilium Tridentinum poterant Religiosi Missas celebrare in quolibet loco decenti, ac honesto cum altari portatili. Ita concessit Sixtus IV. Prædicatoribus *Bulla* 33. & idem Pontifex hoc concessit Carmelitanis. *In mari Magno*, ut habetur *in speculo Ordinis fol.* 69. & 89. & Minimis Iulius II *Bulla* 2. Innocentius IV. *Bulla* 24. Alexander IV. *Bulla* 14. Ita M. Lezana *tom.* 1. *cap.* 21. *num.* 14. Peyrin *ad constit. Pirrhi*, *num.* 32. Ioannes à Cruce *in epitome*; *lib.* 2. *cap.* 5. *dub.* 7. *conclus.* 2. Portel. *verb. Altare*, *num.* 1 Balas. *num.* 2. & 3. Dicastill. *de Eucharistia*, *tract.* 5. *disp.* 4. *dub.* 6. *n.* 104.

34. Trident. Navar. Duarantes. Henriq. Suar. Miranda. Molfes. Homobon. Beja. Ioan. Valer. Coninch. Barbosa.

Tota difficultas huius rei est: an huiusmodi privilegia sint revocata; quia Concilium Tridentinum *sess.* 22. post Canones de Missa, ponit quoddam decretum de observandis, ac vitandis in celebratione Missarum, §. *Neve patiantur*, scilicet, Episcopi, *Privatis in domibus, atque omnino extra Ecclesiam, & ad divinum tantum cultum dedicata oratoria ab eisdem ordinariis designanda, & visitanda, sanctum hoc sacrificium à sæcularibus, aut regularibus quibuscunque peragi*; & post pauca subdit: *Non obstantibus privilegiis.* Vbi privilegia Regularium ibi videntur derogari; ut tenent Navarr. Stephanus Duarantes, Henriq. Suar. Miranda, Molfes. Homobonus, Beja, Ioannes Valer. & alij multi, quos citant ac sequuntur Coninch. *quæst.* 83. *num.* 226. Barbosa *de potest. Episcop. allegat.* 13. *n.* 4. & *in collect. ad Concil. num.* 22.

35. Rodrig. Villalob. Ledesma. Ioan à Cruc. Portel. Lezana. Hier. Rodr.

Veriùs tamen è contra Rodriguez *tom.* 1. *Regular. quæst.* 43. *num.* 5. Villalobos *in summa*, *part.* 1. *tractat.* 8. *difficult.* 23. *num.* 6. §. *Tambien*, Petrus de Ledesma, Ioannes à Cruce, quos citat ac sequitur Portel. *in dub. Regula*, *verb. Altare*, *num.* 1. M. Lezana *tom* 3. *verb. Altare*, *num.* 13. Hieronym. Rodrig. *Resol.* 9. *num.* 4. Qui omnes affirmant, posse Regulares hodie uti suis privilegiis; si Episcopi patiantur, & non contradicant: Quæ sententia mihi est vera, & in multis consului; nam Concilium non prohibet, sed dat potestatem Episcopis, ne patiantur, & ne permittant, ut privatis in domibus Religiosi celebrent.

36. Diana. Præpositus. C. in his.

Imò Diana 4. *part. tract.* 4. *Resol.* 106. cum Ioanne Præposito 3. *part. q.* 83. *num.* 151. Constanter videntur tenere privilegia Regularium non fuisse revocata per Concilium Tridentinum; nec obstat, quòd in fine prædicti Decreti dicatur. *Non obstantibus privilegiis, exemptionibus, consuetudinibus quibuscumque.* Hæc enim commodè possunt referri ad immediatè præcedentia, nimirum: *Atque ad ea inviolatè servanda censuris Ecclesiasticis, aliisque pœnis, illorum arbitrio constituendis, fidelium populum compellere.* Vnde censet ipse privilegium datum Prædicatoribus, ac Minoribus, *cap. In his de privilegiis.* Vt nempe ubicumque fuerint cum altari valeant viatice celebrare, non esse revocatum per Concilium Tridentinum, quia ius non revocatur per clausulas generales, nisi expressè, ac sufficienter exprimatur, ut communiter tradunt Iuristæ; & ut dicam infrà de privilegiis, iuris revocatio est valdè odiosa; & hoc refert Pellizar. *tract.* 8. *cap.* 2. *n.* 87. Et non impugnat, sed quiescit, de quo privilegio participant aliæ Religiones. Pellizar.

37. Petr. ab Angel. Henriq. Rodrig. Sanchez. Veiga. Compend. Soci. Bartholom. à S. Faust. Fr. Ant. ab Spir. Sanct.

Et etiam sacrum Concilium non revocasse privilegia pro foro interiori, secluso scandalo, sed tantum pro foro exteriori ad evitandas controversias tenent Petrus ab Angelis noster Carmelita Discalceatus vir Doctissimus *in speculo privilegiorum*, *disp.* 7. *sect.* 3. §. 4. & 5. & citat Henriquez *lib.* 7. *de indulg. cap.* 24. *num.* 8. & *lib.* 3. *de excommunic. cap.* 40. *num.* 2 Rodrig. *tom.* 3. *quæstionum*, *quæst.* 15. *art.* 6. Sanch. *tom.* 2. *in Decalog. lib.* 5. *cap* 4. *num.* 18. Veiga 4 *part. casu* 38. compendium Societatis 1. *part. fol.* 68. Bartholom. à S. Fausto *in thesauro*, *lib.* 5. *q.* 267 *num* 5. In eademque sententia est Fr. Antun. ab Spir. sanct. *tom.* 1. *tract.* 5. *disp.* 1. *num.* 118. De quo latiùs dicam agens de privilegiis.

38. Riccius. Suar. Naldus. Fagundez.

Dico ultimò: stante Decreto Concilij Tridentini, ac Episcopo non permittente, non possunt Religiosi erigere altare, ac Missas celebrare in domibus sæcularium, ac privatarum personarum; nisi in Oratorio approbato ab Ordinario ex licentia Sedis Apostolicæ, vel aliqua magna necessitate interveniente. Conclusio tres habet partes, & prima quòd Episcopo non permittente, non possunt celebrare est communis, & patet ex Decreto Concilij Tridentini. Ita Rodrig. *tom.* 1. *quæst.* 43. *art.* 4. & 5. Suar. *tom.* 3. *ad.* 3. *part. disp.* 81. *sectione* 3. §. *Quarta exceptio.* Secunda pars, quòd non nisi in Oratoriis ex licentia Sedis Apostolicæ, quàm Episcopos non potest dare, ut declaravit Sacra Congregatio, & refert Naldus *verb. Missa*, *num.* 31. & 32. & *cum multis* tenet Fagundez *de quinque præcept. lib.* 3. *cap.* 13 *n.* 8.

39. Pellizar. Sa. Henriq. Navar. Soto. Suar. Azor. Sylvest. Fagundez.

Tertia pars conclusionis: quòd ex magna aliqua necessitate possint hodie Religiosi celebrare; etiam in domibus sæcularium in loco honesto, ac decenti tenet Pellizarius *tract.* 8. *cap.* 2 *num.* 90. in qua sententia sunt etiam multi viri docti ab eo consulti. Probatur primò; quia multi doctores cum Sa *verb. Missa*, *num.* 20. tenent, secluso scandalo, ac contemptu, non esse peccatum mortale celebrare in quovis loco honesto, etiam sine licentia Episcopi, dummodo celebretur super altari sacro. Secundò, Henriq. Navarr. Soto, Suar. Azor. Sylvester, & alij apud Fagundez *citatum, n.* 14. existimant; quòd quamvis Episcopis omnino sit sublata potestas dandi licentiam ad celebrandum in domo privata, tamen in casu necessitatis eam concedere possunt; nam necessitas non habet legem, & attenta tali necessitate censetur Papa, iure ipso, interpretativè dispensare: ergo & Religiosi ex paritate rationis. Tertiò, si retineas opinionem Ioannis Præpositi, & Dianæ suprà in hac quæstione, *n.* 36. Concilium non derogasse privilegium Mendicantium, fortiùs procedit Conclusio, sicut etiam si teneas sententiam modò suprà relatam *n.* 37. Concilium non derogasse privilegia pro foro interiori, secluso scandalo, quæ sententiæ cum sint gravissimorum Doctorum, si Religiosus se illis accommodaverint, non condemnabo. Quartò; sæpè vidi viros doctos, ac timoratos sacra celebrare in altari portatili in domo sæcularium ad dandam commu-

communionem Religioso graviter infirmanti ob necessitatem, quæ in præsenti consideratur, vel alia causa urgenti.

QUÆSTIO VIII.

Quid sit altare privilegiatum, & quam utilissima sit eius indulgentia animabus, plusquam alia, etiam bulla defunctorum?

SUMMARIUM.

40 *In altari privilegiato datur indulgentia pro defunctis, quæ infallibiliter habet effectum.*
41 *Si anima non est in purgatorio, prodest missa magis indigentibus.*
44 *Cæteris paribus, utilior est missa in altari privilegiato, quam bulla defunctorum?*
43 *Tamen ratione certitudinis, ac causæ indulgentiæ concessæ, utilior videtur bulla.*

40. Altare privilegiatum est illud in quo à Papa concessa est indulgentia plenaria pro animabus purgatorij liberandis, quæ indulgentia conceditur à Papa non per modum absolutionis, sed suffragij, ac subsidij, quæ indulgentia applicata pro defunctis habet infallibilem effectum, ut tenet Ecclesiæ traditio perpetua, ac antiquissima, daturque divina promissio, Matth. 19. num. 19. ait Christus Petro: *Quodcumque solveris super terram erit solutum & in cœlis.* Ac si dixisset Dominus; quæcunque tu ô Petre, tuisque legitimus successor solveris, ac feceris vivens, ac existens super terram, factum & solutum erit in cælo coram Patre meo. Ita D. Thomas *in 4. dist. 21. quæst. 2. art. 6. quæstiuncula* 2. Sotus, Suar. Valentia, Coninch. quos citant, ac sequuntur Castr Palaus *tom. 4. tract. 24. disp. unic. punct. 10. num.* 4. Lessius *in 3 part. cap. 5. de indulgentiis, dub. 3. n. 31.* Villalob. *in summa, tom. 1. tract. 26. diffic. 7. num. 3.*

Matth. 16. D. Thom. Sotus. Suar. Valentia. Coninch. Castr. Pal. Lessius. Villalob.

41. At verò si anima, pro qua applicatur Missa in altari privilegiato tali sacrificio non indigeat, quia verbi gratia, vel est in cælo, vel in inferno, tunc ait D. Thomas *in 4. dist. 45. quæst. 3. ad 2.* Corduba. Adrianus, & alij apud Fraxinellum *sect. 3. §. 11. num. 3.* ex Dei misericordia applicati magis indigentibus; quia tamen Deus est causa universalis, & debet determinati ad effectum per causam particularem, ideò dicimos, quòd in eo casu à soffragantibus, ac offerentibus, voluntate interpretativa, ac virtuali applicatur magis indigentibus in purgatorio. Ita Lavorius *de indulgent. part. 2. cap. 30. num. 140.* & inde monet Philippus à Cruce *in Thesauro Ecclesiæ, tract. 2. §. 6. num. 5.* Ut ita sacrificium à Sacerdote offeratur pro tali, nempe, anima, si est in purgatorio, aliter verò pro magis indigente, vel magis sibi coniunctis.

D Thom. Corduba. Adrian. Fraxinel. Lavori. Philip. à Cruce.

42. Tanta est indulgentia altaris privilegiati, ut dicat Trullenchus *in Bullam Cruciatam, lib. 4. dub. 12. num. 4.* Cæteris paribus, id est supposita æquali causa, & certitudine utriusque indulgentiæ, efficacius esse animæ purgatorij dicere pro ea Missam in altari privilegiato, quàm accipere pro ea Bullam defunctorum; nam licèt indulgentia, quæ conceditur ratione Bullæ defunctorum, & quæ conceditur ratione Missæ in altari privilegiato sint æquales, eo quòd sint totales ad effectum, differunt tamen in hoc, quia, videlicet, indulgentia concessa in altari privilegiato animæ, habet insuper coniunctum gradum satisfactionis, quæ ex divina institutione correspondet sacrificio Missæ, quem gradum non includit Bulla defunctorum, ac proinde ex hac parte, cæteris paribus, utilior esse potest Missa altaris privilegiati pro anima, quàm Bulla defunctorum.

Trullench.

Dixi: *cæteris paribus, seu supposita æquali causa & certitudine indulgentiæ.* Et ratio est: quia ad valorem indulgentiæ requiritur causa magna, certa, & proportionata, etsi semper ad concedendas indulgentias detur causa certa & proportionata, tamen regulariter loquendo inter causas concedendi indulgentias maior, & certior videtur illa, cuius ratione Bulla conceditur, nimirum, bonum commune Ecclesiæ, quale est belli subsidium contra infideles, altare autem privilegiatum conceditur ob devotionem alicuius sancti, vel Ecclesiæ, quæ tantam certitudinem, & proportionem præ se ferre non videtur, ac bonum totius Ecclesiæ, & ideò ratione certitudinis indulgentiæ utilius videtur bullam defunctorum pro anima accipere, quam pro ea missam in altari privilegiato accipere. Ita Carilho *in exposit. Bullæ defunctor. part. 2. cap. 6. vers. Acerca n. 7.* Diana *part. 9. tract. 2. quæst. 26.* 43.

Carilho. Diana.

QUÆSTIO IX.

Sacerdos ad lucrandam indulgentiam defuncto, non est necesse, quòd sit in gratia; maximè verò pro se, nec numerus sacerdotum requiritur ad validitatem altaris.

SUMMARIUM.

44 *Ad lucrandam indulgentiam in altari privilegiato non requiritur, quòd sacerdos sit in gratia.*
45 *Maximè verò quando sibi lucratur indulgentiam.*
46 *Numerus sacerdotum non est necessarius ad privilegium altaris, & num. 47.*

Sacerdos missam celebrans in altari privilegiato ad lucrandam indulgentiam defuncto, non requiritur, quòd ipse sacerdos sit in gratia; quamvis oppositum teneat Sà *verb. indulgen. num. 2.* excipit tamen nisi opus fiat nomine Ecclesiæ. Probatur sententia: nam pro indulgentia applicanda defunctis, non requiritur gratia, ut principium operis iniuncti, ut obicem tollat, & subiectum disponat indulgentiæ suscipiendæ; siquidem vivus, qui indulgentiam pro defuncto obtinet exequendo opus iniunctum, indulgentiam non sibi lucratur, sed conditiones pro consecutione indulgentiæ defuncto exequitur: ergo statuta gratiæ 44.

Sà.

gratiæ in illo non necessariò requiritur, nec indulgentia inficitur ex malitia personæ operantis, sicut nec sacrificium Missæ, nec Sacramentum ex malitia personæ administrantis, quia suum valorem non habent ex persona proximè operante, sed ex meritis, ac satisfactione Christi.

45. Aliter verò dicendum, quando Sacerdos sibi lucratur indulgentiam, requiritur ut tollat obicem peccati, & sit in gratia; ex quo patet discrimen inter sibi lucrantem indulgentiam, ac defuncto. Gratia enim requiritur in suscipiente indulgentiam, ut fiat capax illius, non verò in applicante conditiones, ut alter eam lucretur, quando enim operans sibi ipsi eam applicat, requiritur in ipso gratia, non ut operans, sed ut recipiens. Ita multi Doctores quos citat, ac sequitur Castr. Palaus *tom. 4. tract. 24. disp. unica, punct. 10. n. 10.* Idem habet Amicus *tom. 8. disp. 10. sect. 8. n. 23.* Bardinus *in Bulla Cruciata, part. 4. tract. 3. disp. 2. sect. 3. n. 23.* Granadus *in 3. part. contro. verf. 12. tract. 5. disp. 6. n. 1.* Quintanaduenas *in Theolog. tom. 1. in Append. tract. 1. sing. 16. n. 4.*

Castr. Pal.

Amicus. Bardin.

Granad. Quintan.

46. Secundò: quando conceditur altare privilegiatum alicui Ecclesiæ, in qua debeant manere, & celebrare tot Sacerdotes, an valeat privilegium, si tot non adsint Sacerdotes, quot numero exprimuntur literis Apostolicis; non valere tenent Rodriguez, quem citat, ac sequitur Lavorius *de indulgent. part. 2. cap. 30. n. 115.*

Rodrig. Lavorius.

47. Oppositum tenet Bordonius *tom. 2. Resolut. 91. num. 8.* quia regulariter numerus Sacerdotum expressus non est essentialis conditio necessaria ad valorem privilegij, sed veluti ad maiorem decentiam, ac concursum populi, aliter sequeretur Ecclesiam perdere suum privilegium iam ritè acquisitum ex defectu Sacerdotum, vel dic, quod sufficit ab initio tot de familia fuisse Sacerdotes pro servitio Ecclesiæ, quot exprimuntur in Bulla altaris, quia sufficit quod conditio semel fuisset adimpleta, licet postea desit, *leg. si quis heredem, ff. de institut. & substitut.* In hac etiam sententia est Diana *part. 9. tract. 2. Resolut. 9.*

L. si quis.

Diana.

QUÆSTIO X.

An si altare privilegiatum concessum est uni Ecclesiæ Regularium, per communicationem possit alia religio illo uti?

SUMMARIUM.

48 *Altaria privilegiata unius Ecclesiæ, vel Religionis non communicantur alteri.*

49 *At verò si Missæ privilegiati altaris concessa sunt Religioni, universisque illius personis, videtur communicare, & n. 50.*

48. Altaria privilegiata concessa Ecclesiæ, vel capellæ Religionis non communicantur aliis, etiam habentibus generalem communicationem privilegiorum aliarum religionum; & Probatur: quia talia privilegia conceduntur tali loco ob speciales rationes, quia ibi est specialis concursus, ac devotio populi, quæ rationes movent Pontificem ad talia privilegiata altaria concedenda; & privilegium pro uno solo loco dato, non valet pro aliis. Suarez *de legibus, lib. 8. cap. 26.* & quia stylus Curiæ ita tenet, ut testantur citandi Auctores; & tandem quia iuxta *regulam iuris in 6. In generali concessione, non veniunt ea, quæ quis in specie verisimiliter non esset concessurus.* Peytinis *tom. Constitut. 8. Pauli III. num. 2.* Lezana *verb. Altare, num. 19.* Diana *part. 9. tract. 2. Resol. 10.* Bordon. *tom. 2. Resol. 52. n. 85.* Tamburin. *tom. 3. disp. 17. q. 2. n. 4.*

Sylvestra Opuscula.

Suar.

Regula iuris

Peytin. Lezana. Diana. Bordon. Tamburin.

49. Quia verò inter Religiones mendicantes, ac etiam alias datur magna communicatio, tam quoad privilegia, indulta, & concessiones; quam quoad personas ipsas Religiosas, & quoad Ecclesias, loca, ac festivitates, ut patet ex Bulla Pij V. Leonis X. & aliorũ Pontificũ.

Pius V. Leo X.

50. Unde in hac quæstione distinguendum existimo, quando privilegium altaris est concessum certo altari, Capellæ, Ecclesiæ, vel Conventui, hoc nullo modo communicatur alteri Conventui, vel altari, seu capellæ ejusdem, vel diversæ Religionis; at verò si talis gratia, vel indulgentia sit concessa toti Religioni, universisque illius personis; tunc videtur per communicationem alias Religiones participare, v.g. Paulus V. concessit nostris Religiosis Carmelitis Discalceatis, ut Missæ, quæ pro eorum Religiosis defunctis dicuntur in quocunque altari privilegiatæ sint, ac si in altari privilegiato dicerentur; ut refert M. Fr. Anton. ab Spiritu Sancto *in Director. tom. 1 tract. 2. disp. 9 sect. 2. n. 45.* Tale enim privilegium non est concessum alicui loco certo & determinato ob speciales rationes, sed est concessum universæ Religioni, omnibúsque illius personis ob generale motivum, ob gratiam, nempe, & favorem Apostolicum: ergo etiam in illo communicant aliæ Religiones, & de similibus idem dicendum.

Fr. Ant. ab Spir. Sancto

QUÆSTIO XI.

An Missa celebranda in altari privilegiato pro anima purgatorij liberanda necessario de Requie sit dicenda?

SUMMARIUM.

51 *Prima sententia distinguit, si in Bulla exprimitur Missa de Requie.*

52 *Declaratio Congregationis tenet esse de Requie.*

53 *Probabilis sententia, adhuc stante prædicta declaratione, contendit quamlibet Missam sufficere, & n. 54.*

55 *Dominica infra octavam Sanctorum potest dici Missa de Requie.*

IN hac re satis communis & trita est sententia, quod, ad resolutionem huius quæstionis videnda, ac consideranda est Bulla Summi Pontificis; si enim in ea dicitur,

R quod

quod pro anima liberanda à purgatorio dicenda sit una Missa *de Requie* ad prædictam indulgentiam assequendam, talis Missa *de Requie* dicenda est, quia est conditio apposita, sine qua gratia non obtinetur; at verò si in tali Bulla habeatur, pro una Missa dicenda in prædicto altari, una anima liberata fit, talis Missa necessariò *de Requie* non est dicenda; est enim beneficium Summi Principis, quod latè, & non strictè est explicandum. Ita Rodriguez, Philippus à Cruce, Hieronymus Garcia, Lavorius, Quintanaduenas, Hieronymus Rodriguez, Trullenchus, Zarola, & alij multi, quos citant, ac sequuntur Fagundez *lib.* 3. *cap.* 9. *num.* 7. Fragosus *tom.* 2. *part.* 2. *lib.* 8. *disp.* 19 §. 7. *num.* 19. Bordonus, Naldus, & alij multi apud Dianam *part* 9 *tract.* 2. *Resol.* 8. Qui maximè de se testatur quòd in hanc sententiam abiret, nisi in oppositum starent declarationes Cardinalium.

(Rodrig. Philip. à Cruce. Hier. Garci. Lavorius. Quintan. Hier. Rodr. Trullench. Zarola. Fagund. Fragosus. Bordon. Naldus. Diana.)

52. Declaratio. Contra prædictam sententiam urget declaratio Sacræ Congregationis *Collectan.* 4. 8. *num.* 21. Quæ sic habet: *Missa celebrata in altari privilegiato pro defunctis, non suffragatur, nec indulto satisfit, nisi sit de requie, licet in indulto non exprimatur*, & M. Lezana *tom.* 3. *verb. Altare*, *num.* 19. ait, quod licet speculativè prima sententia videri possit probabilis, tamen huiusmodi decreto est obtemperandum, & necessariò ad lucrandam indulgentiam, Missa de requie dicenda est; in eadem sententia est Diana *citatus*, & Francisc. Nigron. *in Addition. Petrum Raiz*, *part.* 2. *Regul.* 8. *num.* 2.

(Lezana. Diana. Nigron.)

53. Adverto tamen, id quod tenet Pellizatius *tom.* 1. *tract.* 5. *cap.* 9. *sectione* 3. *num.* 81. Adhuc stante prædicto decreto, oppositum sententiam esse probabilem, quod in altari privilegiato ad animam liberandam sufficiat qualibet Missa, cum illa declaratio non faciat universalem legem, non enim habet requisita ad obligandum instar legis communis, solumque facit opinionem probabilem, non ablata probabilitate alterius opinionis oppositæ; ut tenent Fagundez *parte secunda*, *lib.* 8. *cap.* 8. *num.* 55. Layman. *lib.* 1 *tract.* 4. *cap.* 7. §. 7. Granado *secunda secunda*, *controvers.* 1. *tractatu* 15. *disput.* 14. *sect.* 2. *num.* 8. & eo maximè, quia illa declaratio non ostenditur authentica nec satis publicata.

(Fagundez. Layman. Granad.)

54. S Congreg. Diana. Et confirmatur hæc sententia, quia eadem Sacra Congregatio, teste Diana *part.* 4. *tract.* 4. *Resolut.* 233., declaravit quolibet die non posse dici Missam de requie, pro suprà dicto altari assignato, si in eo occurrat festum duplex, vel de præcepto, & inde contingit multos dies, privilegium prædicti altaris non suffragari animabus defunctorum, & consequenter eas privari tanto suffragio, ac auxilio, quod facilè non est persuasum ex pietate Almæ matris Ecclesiæ, quæ valdè propitia est animabus purgatorij, maximè cum declaratio opposita non ostendatur authentica, inde non tollit probabilitatem huius sententiæ.

55. Sylvius. An vero infra octavam omnium Sanctorum in die Dominica possit dici Missa privata, submissa voce, *de Requie*; Sylvius & alij cum Diana *part.* 9. *tractatu* 2. *Resolut.* 29. Affirmant, quia Pontifex in tali altari privilegium concedit per totum octavarium: ergo ad fructum privilegij dies Dominica includenda est, ad hoc ut in ea dicatur Missa de requie. Diana.

Quæstio XII.

An Altaria privilegiata sint Revocata per Paulum V. & per annum Iubilei; ac Bullam Cruciatam?

Summarium.

56 *Altaria privilegiata non sunt revocata per Paulum V.*

57 *Anno Sancto non suspenduntur altaria privilegiata.*

58 *Probabilius est. per Bullam Cruciatam, non suspendi altaria privilegiata, & num. 59.*

Paulus V. anno 1606. revocavit omnes indulgentias Religiosis indultas, & alias denuò concessit, in quo decreto non comprahenduntur altaria privilegiata, quæ in Ecclesiis Regularium habentur: nam Paulus V. non revocavit indulgentias Regularium Ecclesiis, & altaribus concessas, sed tantum concessas immediatè, ac directè ipsis Regularibus vivis, & quidem, qui de tali foro erant. Ita Quintanaduenas *in Theolog. log. Morali*, *tomo primo*, *tract.* 4. *Appendicis*, *dub* 2. *num.* 5. Diana *part.* 9. *tract.* 2. *Resol.* 21. Qui addit, quod si concessum esset à Pontificibus, ut quis, sive sæcularis, sive Regularis aliquod opus pium faceret, vel Missam celebraret, pro anima à purgatorio liberanda, hæc indulgentia non est revocata, tum quia illa indulgentia non est Regularium, sed earum Ecclesiarum, tum quia illæ indulgentiæ reputantur revocatæ à Paulo V. quæ erant pro vivis non vero pro defunctis. 56. Paul.V. Quintan. Diana.

Dico secundò: quod altaria privilegiata non suspenduntur per Iubileum anni Sancti. Ita M. Lezana *verb. Altare*, *numero decimonono*, Bordonus *tomo secundo*, *Resol.* 91. *num.* 12. Layman. *lib.* 5. *tract.* 7. *cap. ultimo*, *in fine*; & Probatur primò: quia in Bulla anni Sancti nulla fit mentio suspensionis indulgentiarum pro defunctis, quod de iure erat necessarium, cum id sit valdè speciale. Deinde ratio ob quam Summus Pontifex illo anno omnes indulgentias suspendit, ea est, ut fideles promptiores fiant ad perveniendum Romam, ut eas ibi lucrentur, quæ ratio non habet locum in mortuis, qui Romam proficisci non possunt. 57. Lezana. Bordon. Layman.

Dico tertiò: quantum ad Bullam Cruciatam, quod quamvis aliqui Doctores probabiliter teneant, huiusmodi altaria privilegiata per Bullam Cruciatam suspendi, ut Rodriguez, Villalobos *tract.* 27. *claus.* 12. *num.* 5. Tamen probabilior mihi est sententia, quod non suspenduntur. Ita Carrillus, Trullenchus, 58. Rodrig. Villalob. Carrillus.

Trullenchus *in expositione Bullæ.lib.* 1. *quæst.*9. *cap.*3.*dub.*4. *num.*3. Lezana *verb. Altare, n.*19. & *verb.Bulla Cruciata,num.* 41. Quintanadueñas in *Theolog.morali,tom.* 2. *tract.* 1. *Appendicis,dub.*14. *num.* 7. Diana licet alibi oppositum existimaverit; tamen novissimè nostram sententiam, ut probabiliorem tenet *part.*9.*tract.*2 *Resol.*22.

Trullench. Lezana. Quintan. Diana

59. Et probatur: quia in suspensione generali indulgentiarum per Bullam, non exprimitur ista indulgentia pro defunctis concessa; quod videbatur necessarium, cum sit speciali nota digna, deinde quia indulgentia pro aliqua capella, vel Ecclesia literis scriptum ponitur edictum in ea: *indulgentia, ut Iubileum in hac capella, vel Ecclesia habenti Bullam Cruciatam.* Sed tale edictum scriptum non ponitur in altaribus privilegiatis: ergo signum est, &c. Tandem, quia ex summario constat, quod solùm illis suspenduntur indulgentiæ quorum respectu revalidantur, qui solum viatores sunt, cum hi tantum Bullam Cruciatam sumant, ut tam indulgentias ipsius Cruciatæ, quam aliarum rerum lucrari valeant.

QUÆSTIO XIII.

Quot modis Altare consecratum suam amittat consecrationem?

SUMMARIUM.

60 *Tunc altare desinit esse consecratum, quando ita est fractum, ut non possit continere calicem, & hostiam, vel quando illius cornua non extant.*

61 *Altare fixum desinit esse sacrum, quando illius mensa à columnis amovetur, nisi aliud substituatur.*

62 *Si non sit sepulchrum ad reliquias non desinit esse sacrum.*

63 *Violata Ecclesia, violatur altare fixum, & è contra.*

64 *Altare sive fixum, sive portatile, non amittit suam consecrationem, ex eo quod excommunicatus in eo celebret.*

65 *Lapis altaris profanatus potest vendi, & decenter retineri ab emptore.*

60. TUnc altare consecratum desinit esse consecratum. Primò: quando ita est fractum ut nulla illius pars, quæ manet, possit commodè continere pedem calicis, & hostiam cum patena. Secundò: quando cornua, quæ inunguntur, fuerint fracta, tunc enormiter fractum altare reputatur. Ita *cap.* 1. & *cap. Quod in dubiis, & cap. Ligneis, de consecratione Ecclesiæ, vel altaris.* Ita Noster Bacconius *in* 4. *disp.*11. *art.*1. Henriq. Suar. Coninch. Reginald. Azor. Nugnus, & alij quos citat ac sequitur Bonacina.

Cap. 1. Cap. Quod. C. Ligneis. Bacconius. Henriq. Suar. Coninch. Reginald. Azor. Nugnus. Bonacina.

61. Tertiò: quando altaris fixi mensa à stipite, vel columnis, quibus innititur, removetur, ac separatur, & in hoc sensu debent iura citata intelligi, *ex Can si motum de consecratione*: dicitur, quod altare execratur seu desinit esse sacrum, quando movetur à stipite suo, nempe, sustentaculo; ita Bacconius *citatus*, Sylvest. *in summa, verb. Altare. quæstione octava*, Suarez *tomo tertio, in tertia parte, disputat.* 81. *sect.* 5. tamen si ipsa mensa superior est lapidea consecrata, si aliud sustentaculum apponatur, existimo, quod non perdit consecrationem, sed ritè in eo potest celebrari.

Can. Si motam. Bacconius. Sylvest. Suar.

Sylveira Opuscula.

62. Quartò: addunt aliqui, altare fieri ineptum ad consecrationem, quoties signum sepulchri, seu repositorij, seu loci ubi reliquiæ reconduntur, frangitur, vel amovetur. Ita Sylvester cum Azor. *tom.* 1. *lib.* 10. *cap.*27. *quæst.*12. Tamburinus *tom* 1. *de iure Abbatum, disp.*23.*quæst.* 6. *num.* 4. Barbosa *de Episcopo, allegat.* 27. Tamen cum à nobis supradictum sit in hac Resol. Reliquias non esse de essentia consecrari altaris, inde per fractionem, vel remotionem talis repositorij non perdit suam consecrationem. M. Lezana *verb. Altare, num.* 20. Advertit tamen Layman, *de sacrificio Missæ, lib.*5. *tract.* 5. *cap.*6. *num.* 9. Quod in hoc sit servanda consuetudo Ecclesiarum patriæ.

Sylvest. Azor. Barbosa. Tambur. Lezana. Layman.

63. Quintò: violata Ecclesia, vel polluta, altare stabile, non verò portatile in ea contentum, aut positum, quod cum Ecclesia coniungitur, polluitur, & violatur, & è contra: nam si Ecclesia violatur, violatur ex toto, & non ex parte, si autem polluitur altare, quod est in Ecclesia, necesse etiam est, ut Ecclesia ex toto violetur, ac ut polluta habeatur. Sylvester *verb. Altare, quæstione undecima, ex Abbate in cap. Proposuisti, de consecratione Ecclesiæ.* Aliter verò dicendum, quando Ecclesia amittit suam consecrationem, quod fit eius parietibus dirutis, vel exustis, si altare tunc integrum permanet suam retinet consecrationem: & è contra altare fractum, amplius consecratum non est, nec tamen idcirco Ecclesia desinit consecrata existere. Ita Sylvester, Abbas, Azor. *tom.*1. *lib.* 10.*cap.*27.*quæst.*14. Hier. Rodrig. *Resol.*9.*n.*12.

Sylvest. Abbas. Sylvest. Abbas. Azor. Hier. Rodr.

64. Sextò; nullum altare sive fixum, sive portatile amittit suam consecrationem, ex eo quod in ipso celebraverint excommunicati, interdicti, degradati, &c. Ita colligitur ex *cap.* 2. *de Sacramentis non iterandis*, Tamburin. *de iure Abbatum, tom.*1. *disp.* 23.*q.*6.

C. 2. de Sacr. Tamburin.

65. Tandem altaris lapis profanatus, seu fractus, & deformis, potest vendi, & licitè teneri ab emptore, sed in loco decenti, & honesto. Ita declaravit Sacra Congregatio apud Barbosam *in Collectan. Bullarij, verb. Altari*, & M. Lezana *verb. Altare, n.* 24.

S. Congr. Barbosa. Lezana.

RESOLUTIO IX.

Annus, Tempus, Dies.

QVIA sæpè in utroque iure, tam Canonico, quam Civili, & in Bullis ac Decretis Summorum Pontificum, ac Conciliorum, & statutis peculiaribus Religionum certus annorum terminus exprimitur, ac determinatur

valdè utile erit explicare quando annus intelligendus est completus, vel inchoatus juxta doctrinam.

Quæstio Prima.

Quid significetur per annū denotatum in genitivo, vel in ablativo cum præpositione, in, *vel, in accusativo cum præpositione,* ad, *vel, per?*

Summarium.

1 *Cum dicitur in anno intelligitur annus inceptus.*
2 *Cum lex utitur genitivo requiritur annus completus.*
3 *Si lex utitur accusativo cum præpositione,* ad, *requirit annum completum.*
4 *Si lex utitur præpositione,* per, *requirit annos completos.*

1. PRimò: quando leges & decreta apponunt annum cum præpositione *in*, per ablativum, ut si dicatur, quod fiat aliquid in anno tertio; tunc denotatur annus inchoatus, ac inceptus, ita ut in aliqua die illius anni tertij illud fieri possit: nam qualibet die, iam annus ille est inchoatus. Sylvest. Azor. Portel. Lezana. Sylvester *in summa, verb. Ætas, quæstione* 2. Azor. *tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 28. §. *Dubia est quæstionis.* Portel. *in Additionibus ad dubia Regular. verb. Annus, num.* 1. Idem dicendum existimat M. Lezana *verb. Annus, num.* 2. Cum dicitur, quod aliquis ad aliquod officium non admittatur, nisi fuerit in ætate triginta annorum; idem omnino valet ac si diceretur, quod ad illud officium non assumatur, nisi sit in trigesimo anno: tunc sufficit annus inchoatus, unde cum nostræ Constit. Carmel. Constitutiones Carmelitanæ *part.* 4. *cap.* 13. *num.* 3. requirunt ad officium diffinitorum, ut sint in ætate triginta annorum, sat est, quod prædicti anni sint incœpti.

2. Secundò: si lex utitur genitivo, dicens: ne quid fiat ab aliquo, nisi fuerit decem annorum, vel quid aliud simile, tali dispositione exigitur annus completus. Ita Sylvester, Azor. Portel. & Lezana citati. Sylvest. Azor. Portel. Lezana.

3. Tertiò: si lex utitur accusativo cum præpositione *ad*, denotat tantum annum inchoatum, ut si dicatur, hoc fiat ad tres annos; citatur Bartol. *l. si qui, ff. de legati*, & *l. Qui filium, ff. ad Trebellianum* Ita Auctores citati. Portel. l. Si qui. l. Qui filium.

4. Quartò: si lex utitur accusativo casu, cum præpositione *Per*, designans annos, v. g. per tres, vel quatuor annos; annos completos requirit; & ad hoc adducitur lex. *Non putabam*, & lex *Si annos, ff. de conditione, & demonstratione.* Ita citati Auctores; ex quo colligit Portel. *num.* 4. pro Minoritis, quod dum Sixtus V. constituit Abbatissas vacare per tres annos; requirit annos completos, itaut si desit una tantum dies, non possint reeligi. Sixtus enim V. usus est in sua Constitutione accusativo cum præpositione *Per*, per tres annos. L. Non putabam. L. Si annos. Portel. Sixtus V.

Quæstio II.

Quomodo intelligendus annus, quando lex utitur præpositione Ante, *vel* Post?

Summarium.

5 *Si lex utitur præpositione,* ante, *annos inchoatos, ac inceptos, indicat.*
6 *Si verò utitur lex præpositione* post, *annos completos denotat.*

PRimò: quando lex assignans terminum annorum utitur accusativo cum præpositione, *ante*; ut si dicatur, ante viginti annos vel viginti tres; tunc sufficiunt anni inchoati, ut colligitur ex Tridentino *sess.* 23. *cap.* 12. determinans annos ad sacros Ordines suscipiendos, ait; viginti duo, ante viginti tres, ante viginti quinque, quod de annis inchoatis tenet communis praxis Ecclesiæ, Henriquez *in summa, lib.* 10 *cap.* 10. §. 2. & *lib.* 13. *cap.* 38 §. 2. Regiualdus *in praxi, lib.* 30. *tract.* 3. *num.* 166. 5. Trident. Henriq. Reginald.

Secundò: si verò lex assignat terminum annorum utens accusativo cum præpositione *Post*: Ut si dicat post unum annum, vel post duos annos, tunc de annis completis, sermo est. Quod confirmat Portel. *in Additionibus ad dubia Regul. verb. Annus, num.* 4. §. *Quæris.* Ex quadam declaratione Gregorij XIII. nam Pius V. constituerat, quod nullus functus officio provincialatus posset reeligi, nisi post octo annos vacaturæ; tunc Gregorius XIII. explicavit illud, non esse intelligendum de annis completis, sed de vacatura duarum electionum intermediarum, ex quo etiam infertur, quod cum Concilium Tridentinum *sess.* 23. *cap.* 11. disponat, ut nulli promoveantur ad sacros Ordines, nisi post annum à susceptione ultimi gradus Minorum Ordinum, intelligendum esse de annis completis, nisi aliter Episcopi judicio dispensatum fuerit, ut communiter explicant DD. *in Collectan.* apud Barbosam. 6. Portel. Greg. XIII. Pius V. Trident. Barbosa.

Quæstio III.

Quomodo annus in materia favorabili, vel odiosa sit explicandus; ac intelligendus.

Summarium.

7 *In re favorabili sufficiunt anni incœpti, in re verò odiosa requiruntur completi.*
8 *In favorem matrimonij sufficit ultima dies septennij, sicut & ultima dies duodenarij.*
9 *In reelectione Abbatissæ, anni debent esse completi, sicut & ad ieiunium.*

SI nulla ex supradictis particulis explicatis in duabus quæstionibus antecedentibus 7.

cedentibus, apponitur, & res sit constituta in dubio. In materia favorabili sufficiunt anni inchoati; at vero in materia odiosa, requiruntur anni completi. Ita Azor. cum Portel. *in Additionibus ad dubia Regularia, verb. Annus num. 6.*

8. Ex quo fit, quòd cum ad contrahenda sponsalia requiratur septennium completum; Cap literas C. Accessit. *ex cap. literas*, & *ex cap. Accessit. de sponsat. & impubertate.* proindeque in favorem matrimonij ad hoc septennij complementum sufficit quòd una dies septennij sit inchoata, ac incœpta; sicut & in favorem testamenti idem institutum est de anno duodecimo pro fœminis, & quatuordecimo pro viris destinato, Sanchez. ut multi Doctores tenent cum Sanchez *lib. 1. de Matrim. disp. 16. num. 2. & lib. 7. disp. 104. num. 2.* Cornejo. M. Cornejo. *tract. de Matrim. disp. 2. dub. 3.* Sic etiam in favorem pœnitentiariæ Canonicus pœnitentiarius debet eligi in ætate quadraginta annorum, sat est tamen, quod Diana. multis tenet Diana *part. 10. tr. 16. Resol. 86* Hæc tamen Regula non habet locum in anno professionis Regularium, in qua requiruntur anni omnino completi, ut suo loco dicam propter declarationem Cardinalium, ac communem praxim.

9. Secus verò in re odiosa in qua requiruntur anni completi, hinc deducitur: quòd cum reelectio Abbatissæ sit res odiosa, ut Rodrig. testatur Rodrig. *in summa tom. 1. cap. 103.* Anni iniuncti pro illius vacatione debent esse completi, & non sufficiunt inchoati, ut Portel. etiam habet Portel. *num. 6.* Ex quo etiam patet, quòd ille, qui complet ultimam diem anni vigesimi primi ad ieiunij obligationem requisiti, si in ea die incidat obligatio ieiunij, non tenetur ad illud, quia obligationis tempus non est completum, at verò ab illa hora, qua tempus explevit, tenetur jejunare, excipitur tamen, si ante illam horam plures refectiones sumpsit, tunc iam ea die jejunij substantia deperdita est, & ipse iam impotens est ea die ad jejunandum. Ita Sanch. Sanchez, Bonacina. *de Matrim. lib. 2. disp. 24. num. 29.* Bonacina *de jejunio disput. ultima quæst. 1. punct. ultimo num. 7.*

QUÆSTIO IV.

Quomodo sit computandus annus bissextus, iuxta Kalendarium Gregorij XIII.

SVMMARIVM.

10 *Quid sit annus Bissextilis.*
In tali anno dies additus cum antecedenti prout una reputatur.

11 *In Reformatione Kalendarij Gregorij annus sine decem diebus, pro integro reputatur.*

10. Annus bissextilis. ANnus Bissextilis, in quo bis dicitur sexto Kalendas Martij, nempe, die 24. & 25. Februarij, & quamvis habeat unam diem plusquam alij anni, (talis enim annus habet 366. dies, cum alij habeant solum 365.) tamen juxta usum Ecclesiæ duplex illa dies, pro una computatur; & Ætas quæ habeat suum complementum die 24. Februarij tali anno ultimo completur die 25. & ratio est, quia utraque dies censetur una, & dies secunda est complementum diei præcedentis, quæ deerat ad complementum integri solis per Zodiacum circuli, ut ex multis probat Sanch. Sanchez *tom. 1. in decalog. lib. 4. cap. 35. num. 3. ad finem.* Ex quo apertè sequitur, quod in anno bissextili Annus vigesimus quintus ætatis non completur die 24. Februarij, sed sequenti die 25. Sicut & annus requisitus ad novitiatum includit diem illum superadditum: tanquam novitiatus complementum, ut sæpè declaravit Sacra Congregatio, Sacr. Cong. Ioan Maria. ut ex pluribus Auctoribus habet Ioannes Maria Novarius *Lucerna Regulari verb. Annus num. 4.*

Quantum ad secundum sciendum est; 11. Greg XIII. quod Gregorius XIII. anno 1582. ut emendarentur tempora ad solis cursum, ordinavit, ut in prædicto anno decem adimerentur dies; hoc est, à quinta die Octobris usque ad decimam quintam; & tunc talis annus civiliter, ac politicè debuit integer reputari, demptis illis decem diebus, tam quoad professionem, quam quoad ætatem ad sacros ordines suscipiendos, & ratio omnium est, quia ipse Gregorius XIII. *in sua Bulla, inter gravissimas tom. 2. Bullarij inter ipsius bullas, num. 74.* disposuit, quòd ille annus integer reputaretur ad quæcunque officia, ac beneficia & cætera omnia, & expressè excipit ea dumtaxat quæ sunt in tertij præjudicium, ut solutiones censuum, & locationum. Ita cum Henriquez Rodriguez Henriq. Rodrig. Sanchez. *tom. 3. quæstionum Regular. quæst. 15. art. 5 § ex qua resolutione.* Sanchez *tom. 2. in decalog. lib. 5. cap. 4. num. 5.*

QUÆSTIO V.

An anni possint dici completi quandò desunt pauci dies?

SUMMARIUM.

12 *Prima sententia affirmat.*
13 *Communior & verior sententia negat.*

PRima sententia affirmat, quòd anni possint dici completi, quando ad ætatem 12. Hostiens. Vera Crux. Ledesma. Sanch. Cornejo. deficiunt duo, vel tres dies. Ita Hostiensis, Vera Crux, Martin. de Ledesma allegati apud Sanchez citandum cum quibus est M. Cornejo *tom. 2. tract. de Matrim. disp. 2. dubio 3. §. Dico 2.* Nam in moralibus, quæ parum distant nihil distare videntur.

Opposita sententia & negativa mihi videtur vera; 13. eam tenent Abbas Cardinalis, Sotus, Celsus, & alij, quos citat, ac sequitur Sanch. Sanch. *lib 7 de Matrim. disp. 104 n. 3.* Nam illud ætatis tempus est taxatum à lege, quòd lex requirit completum, & non semiplenum ad majorem libertatẽ, & perfectum usum rationis

Sylveira Opuscula

ut annus decimus ſextus ad profeſſionem, & confirmatur: quia communiter Doctores dicunt, quod ad ſponſalia requiritur ſeptennium completum, & in favorem matrimonij tenent quod ſufficienter ſit in ipſa die, in qua ſeptennium completur, & non antea, ut ſuprà dixi *q.3.num.* 8.

QVÆSTIO VI.

Quodnam tempus dicatur modicum, longum & antiquum, ac immemorabile?

SUMMARIUM.

14 *Decennium dicitur tempus longum, modicum infra decennium.*
15 *Tempus antiquum, juxta aliquos, eſt tempus decem annorum, juxta alios, centum.*
16 *Quomodo probetur tempus immemorabile.*

14. TEmpus decem annorum, dicitur tempus longum, modicum verò infra decennium
Naldus. Suarez. Naldus *in ſumma verb. Annus, num.4.& verb. Tempus, num.11.* Suar. *lib.7. de legibus, cap. 8. num.9.* Qui etiam addit, quod tempus longiſſimum complectitur à decennio uſque vicennium;
C de Præſcript. L.1.& 2. & patet *cap. de Præſcriptionibus longi temporis*, & ex *l.1. & 2. ex tit. ſequenti.* Ex quo fit apertè decennium ſufficere ad inducendam conſuetudinem legis, & præſcriptionem illius quod ex multis latè probat idem
Suarez. Suar. *lib.7. de legib. c.11.n.5.*

15. Naldus. Lezana. Quod autem dicatur tempus antiquum reſtat inquirendum. Naldus *verb. Tempus, n.17.* M. Lezana *verb. Annus, num.10.* dicunt, quod tempus decem annorum poteſt dixi tẽpus antiquum; tamen communior, & receptior ſententia eſt, quod tempus centum annorum dicatur tempus antiquum; quod hominum memoriam excedit.
Menoch. Maſcard. Surdus. Farinac. Nic. Garc. Gutierr. Cevallos. Rota Rom. Barboſa. Ita Menochius, Maſcardus, Surdus, Farinacius, Nicolaus Garcia, Gutierrex, Cevallos, Rota Romana, & alij multi, quos citat, ac ſequitur Barboſa *de poteſtate Epiſcopi, part. 4. allegat. 72. num. 35. & 36.*
Maſcard. Valaſc. Flamin. Qui etiam tenet ex Maſcardo, Valaſco, Flamin. tempus antiquiſſimum, ac immemorabile eſſe tempus centum annorum.

16. Ad probandum autem huiuſmodi tempus immemorabile, ſufficit in teſtibus memoria quadraginta annorum, & quod de reliquo tempore teſtes deponant ſecundum auditum, & famam,
Gloſſa. C.1. de Præ. Barboſa. Molina. Riccius. Flamin. Rota. Corduben. Garcia. iuxta Gloſſam communiter receptam *cap. 1. de Præſcriptionibus*, & multi Doctores apud eundem Barboſam *num. 36.* Molinam *de juſtit. tract. 2. diſput. 76.* Riccium *in praxi Reſolut. 128.* & bene etiam probatur per ſcripturas excedentes metam centum annorum Flaminius, Rota, Corduben. apud Garciam *de beneficiis, part. 5. cap. 9. n. 92. & part. 12. cap. 2. n. 165.*

RESOLUTIO X.

Apoſtata, ſeu Apoſtaſia.

QUÆSTIO PRIMA

1 *Etymologia nominis Apoſtatæ.*
2 *Triplex, vel quadruplex eſt Apoſtaſia, & quid ſit.*
3 *Apoſtaſia à fide omnium graviſſima, quid ſit. Accidentaliter diſtinguitur à tribus ſpeciebus infidelitatis. Ibidem.*
4 *Circumſtantia Apoſtaſiæ, explicanda in confeſſione.*
Apoſtata à fide incidit in excommunicationem, ac alias pœnas Bullæ Cœnæ. Ibidem.
5 *Apoſtaſia latè ſumpta invenitur in omni peccato mortali.*

APOSTASIA ſecundum nominis etymologiam, idem eſt, quod retroceſſio, ſeu deſertio inſtituti ſemel ſuſcepti; Apoſtatare enim idem eſt, quod deficere, ſeu retrocedere, ſempérque ut notat Suarez *tom. de Fide, tract. 1. diſp. 16 ſect. 5. num. 1.* in malam partem ſumitur pro deſertione iniqua; hincque ille, qui deficit ab inſtituto ſuſcepto, illudque deſerit, dicitur Apoſtata. 1. Suar.

2. Et quia tripliciter, vel ut alij volunt, quadrupliciter homo poteſt ſpecialiter uniri, ac conjungi Deo, ſcilicet, per Fidem, obedientiam, & Religioſam profeſſionem, Quartio addunt Valentia *2. 2. diſp. 1. quæſt. 12. punct. 1.* Turrianus *2. 2. diſp. 57. dub. 1. ſtatim in principio*; nempe, per Ordinem ſacrum, ac clericatum; ideo triplex eſt Apoſtaſia, vel quadruplex juxta Auctores proximè citatos, ſcilicet, à fide, obedientia, ac profeſſione Religioſa, ac ab ordine, & clericatu, de quibus D. Thomas *2.2. quæſt. 12. art. 1.* Ibidem Bañez, Turrianus, & Valentia citati, & noſter Ioannes Beetz *in primo præcepto Decalogi Expoſit. 1. cap. 9.* Valentia. Turrian. D. Thom. Bañez. Turrian. Valentia. Beetz.

3. Apoſtaſia à fide omnium eſt graviſſima: eſt receſſus à Fide Chriſtiana; quando ſcilicet, Chriſtianus recedit à Chriſtianiſmo, ſive in pluribus articulis, ſive in uno, & alio: nam ut ait Iacobus Apoſtolus: *Qui peccat in uno factus eſt omnium reus*: & talis recedens à Chriſtianiſmo, ſive fide Chriſti, ſive poſt, ſive ante Baptiſmum ſuſceptum, ut explicat Turrianus *citatus*, & convertitur ſive ad Paganiſmum, ſive Iudaiſmum, ſive hæreſim, ab hac, trium infidelitatis ſpecierum Apoſtaſiam non diſtingui, ſed eſſe illarum circunſtantiam cum D. Thoma, Sylveſtro, Angelo, Paludano, docent Suar. *de Fide, tract. 1. diſp. 16. ſect. 5. num. 10.* Arriaga *de Fide. diſp. 19. ſect. 4. §. Tertio dico.* Indéque ille, qui ex Catholico fit Calviniſta eſt hæreticus, & Apoſtata, Hæreticus, quia Calvini ſectam amplectitur; Apoſtata, quia fidem Chriſtianam, quam tenuit, deſeruit; at verò ille, qui ab infantia eſt Calviniſta, & nunquam tenuit fidem Catholicam, eſt hæreticus, non verò Apoſtata Iacob. Turrian. D. Thom. Sylveſt. Angel. Paludan. Suar. Arriaga.

debet

debet dici; & ideo omnis Apostata, vel est Iudæus, vel Paganus, vel hæreticus; non verò è contra omnis hæreticus dicendus est Apostata ut est explicatum.

4. Sanch. Lezana. Diana. Hinc fit, quod circunstantia Apostasiæ sit explicanda in Confessione; notabiliter enim aggravat hæresis peccatum, ut tenent Sanchez *lib. 2. in Decalog. cap. 7. num.* 17. M. Lezana *verb. Apostata, num.* 2. Quidquid in contrarium dicat cum aliquibus Diana *part. 1. tract. de circunstantiis agravant. Resol.* 54.

5. Apostatæ incidunt in excommunicationem ac alias pœnas contentas in Bulla Cœnæ Domini, ut explicabitur *verb. Hæresis.*

6. D.Thom. Proverb 6. Ecclesi.10. Tigurina. D.Thom. Valentia. Cornelius. Apostasia latè sumpta intervenitur in omni peccato mortali, ut docet D. Thomas 2.2. *quæst.* 12. *art.* 1. *ad* 1. juxta illud. *Proverbior.* 6. *num.* 14. & Ecclesiast. 10. num. 14. *Initium superbia hominis apostatare à Deo* Tigurina. *Initium superbia est defectio hominis à Domino, & à creatore suo.* Quam sententiam D. Thomas 1.2 *quæst.* 84. *art.* 2. *ad* 2. Gregorius de Valentia, Cornelius à Lapide, sic explicant, ut Apostasia accipiatur pro conditione quadam omnino peccatorum communi; in omni enim peccato sicut est quædam inobedientia, ingratitudo, ac contemptus Dei, sic est quædam generalis Apostasia, id est, defectio à Deo, ejusque legi, mandatis, ac voluntate.

De Apostata verò à Religiosa professione, ac Clericatu, & sacro Ordine, dicam latè in hac Resolutione per sequentes quæstiones.

QUÆSTIO II.

Quid requiratur ad hoc, ut Religiosus verè, & propriè dicatur Apostata, vel fugitivus, sive dimisso, vel retento habitu longo, vel brevi tempore?

SVMMARIVM.

7 *Qui dicatur Apostata, quive fugitivus.*
8 *Novitij fugientes non sunt Apostatæ.*
9 *Moniales professæ exeuntes à Monasterio, animo non revertendi sunt Apostatæ.*
Aliter dicendum de Tertiariis, ac Beatis. Ibidem.
10 *Qui exiit à Monasterio animo non revertendi, sive cum habitu, sive sine illo est Apostata.*
11 *Qui recedit à Conventu, sive cum habitu, sive sine illo, animo vagandi per tres annos, intendit tamen revertere non est Apostata.*

7. ILle Religiosus professus dicitur verè, & propriè Apostata, qui recedit à Monasterio animo dimittendi in perpetuum obedientiæ jugum; qui sic deserit Monasterium intentione se subtrahendi in perpetuum ab obedientia suorum Superiorum, & se abdicandi ab instituto Religioso. Ille verò propriè dicitur fugitivus, qui sine licentia Superioris recedit à Monasterio, ut ad tempus fiat extra potestatem, ac obedientiam Religionis, habet tamen animum ad illam postea revertendi. Inde fit, quod ratio fugitivi est quid commune ad fugitivos, ac Apostatas: nam omnis Apostata est fugitivus, non tamen omnis fugitivus est Apostata, & discrimen assignatum inter utrumque est commune inter Doctores. Ita Angelus, Sylvester, Caietan. Aragonius, Bañez Navarr. Valentia, Azor. Lessius, Emmanuel. Rodriguez, quos citant, ac sequuntur Sanchez *tom. 2. in Decalog. 6. cap. 8. num.* 2. Hieronymus Rodriguez *Resolut.* 11. *num.* 20. & alij citandi. Angel. Sylvest. Caietan. Aragon. Bañez. Navarr. Valentia. Azor. Lessius. Emman. Rodrig. Sanchez. Hieron. Rodrig.

8. Ex quo sequitur primò: Novitios; qui à Religione fugiunt non esse Apostatas, etiamsi vota simplicia castitatis, obedientiæ, ac paupertatis emisissent; & ratio est, quia tales non sunt facti verè Religiosi, & consequenter non comprehenduntur in supradicta diffinitione.

9. Secundo sequitur Moniales professæ de Monasterio exeuntes animo deserendi Religionem, & non ad illam revertendi, quod sint verè Apostatæ, & pœnis Apostatarum puniendæ, & eodem modo de illis judicandum respectivè, ac de Apostatis religiosis. Ut colligitur ex *cap. Prævenit ad vos,* 27. *quæst.* 1. Farinacius *tract. de Hæresi. quæst.* 183. *num.* 68. C. Prævenit Farinacius. Aliter dicendum de mulieribus, quas vocant Beatas seu Tertiarias, non esse Apostatas: etsi habitum relinquant etiamsi vota simplicia emisissent, quia non sunt verè Religiosæ, nec habent vota essentialia: & ideo si matrimonium contrahant validum erit. Ita Bañez, Aragonius cum Sanchez *citato n.* 7. Sanctarellus *de Apostasia, cap.* 3. *dub.* 1. *n.* 5. & sic definitum fuisse à Rota Romana refert Puteus *decis.* 136. *lib.* 1. Bañez. Aragon. Sanchez. Sanctarel. Puteus.

10. Tertio sequitur, quod ille, qui exiit à Monasterio animo recedendi in perpetuum, sive exterius, sive interius absconditum portet habitum, quod sit verè Apostata. Ita Rodriguez *tom.* 1. *q.* 30 *art.* 2. Pellizar *tom.* 2. *tract.* 8. *c.* 8. *n.* 45 ex Mandosio testaore sic fuisse decrsum à Rota; & ratio est, quia dimissio, aut retentio habitus religiosi nihil refert ad Apostasiam: nam sicut habitus non facit Monachum, sed religiosa professio; sic & Apostatam facit recessus à professione Monastica, esto habitus non deponatur. Rodrig. Pellizar. Mendosi.

11. Quarto sequitur, quod ille, qui recedit à Conventu sine licentia, sive cum habitu, sive sine illo, esto habeat animum vagandi extra Monasterium per tres, & quatuor annos, & oltra, cum animo tamen revertendi; talis non est Apostata. Ita Graffis, Sanchez, Aragonius Bañez, & alij quos citant: ac sequuntur Pe. rin. *Resol.* 3. *quæst.* 1. *cap.* 26. *notabili* 2. Fr. Anton. ab Spiritu Sancto *in director. tom.* 1. *tract.* 3. *disp.* 6. *num.* 14n3. licèt contrarium teneat Suar. *tom.* 4. *de Relig tract.* 8. *lib.* 3. *c.* 1. *n.* 20. *usque* 25. Tamburin. *tom.* 3. *de Iure Abbatum disp.* 8. *quæsito* 1. *n* 13. Ratio nostra est: Quia Apostasia consistit in animo deserendi in perpetuum statum Religiosum, sed hi fugitivi semper habuere animum revertendi: ergo non sunt verè Apostatæ. Graffis. Sanchez. Aragon. Bañez. Peyrin. Fr. Ant ab Spir. Sancto. Suar. Tamburin.

Quæstio III.

Quæ mora poſt exitum à conventu, ac habitu dimiſſo ſufficiat ad excommunicationem tantùm, vel etiam ad apoſtaſiam incurrendam?

SUMMARIUM.

12 *Qui iter facit per loca periculoſa dimittens habitum, non eſt apoſtata.*
Qui recreationis cauſa dimittit habitum inter ſepta monaſterij, non eſt apoſtata. ibid.
13 *Qui exiit à conventu dimittens habitum, peccat mortaliter, & eſt excommunicatus, non tamen apoſtata.*
14 *Qui recedit à conventu animo ipſum deſerendi, & ſtatim revertitur, iudicandus eſt apoſtata interius, non exterius.*

12 CErtum eſt in hac re Monachum, qui ad ſe occultandum, dum per loca periculoſa iter agit vel habitum dimiſit, non poſſe dici Apoſtatam, nec in cenſuras incurrere; patet *ex text. Clerici officia.* Text. Cleri Gloſſa. Ubi Gloſſa *verb. cauſa in fine de vita, & honeſtate clericorum*, & *in cap. 2. eodem titul. in 6.* ibi etiam Cap 2. eod Gloſſa. Gloſſa *in verb. rationabilis.* Certum eſt etiam Religioſum, qui inter ſepta monaſterij habitum dimittit, recreationis gratia, vel ut commodius ſe habeat; non eſſe apoſtatam, nec in excommunicationem incurrere; patet *ex cap. 2. Ne clerici, vel Monachi in 6.* C. 2. Ne cle Sylveſter. Navarr. Azor. Suar. Sayrus. Sanchez. Ita Sylveſt. Navarr. Azor, & alij cum Suar. *de Cenſuris diſp. 23. ſect. 4. num. 27.* Sayrus *de Cenſur. lib. 3. cap. 33. num. 16.* Sanchez *lib. 6. in Decalog. cap. 8. num. 56.*

13. Quando autem Religioſus temerè diſcedit à conventu dimittens habitum ad evagandú, etiam per breve, vel longum tempus committit peccatum mortale, atque incidit in excommunicationem, ipſo facto; patet ex dicto *cap. Ne clerici, vel Monachi in 6.* C. Ne cleri. Non tamen ſimpliciter cenſendus eſt apoſtata, quoad alias pœnas juris, niſi quando abſolutè dimittit habitum cum animo non revertendi. Tamburin. Ita Tamburin. *tom. 3. de iure Abbatum diſp. 8. quæſito 1. num 14.* Ac proinde dimiſſio habitus in hoc eſt ſufficiens ad incurrendam excommunicationem, non verò ad contrahendas alias Apoſtatarum pœnas.

14. At verò ſi Religioſus recedit à conventu animo deſerendi ſtatum Religioſum in perpetuum, tamen ſtatim meliori conſilio à pœnitentia ductus revertitur, in foro interno erit quidem Apoſtata; quia iam deliberato animo crimen commiſit, non tamen talis in foro externo iudicabitur: nam qui ab aliquo loco diſcedit, & ſtatim redit, non cenſetur receſſiſſe, quæ enim in moralibus parum diſtant nihil diſtare videntur; ita Maſcardus, quem ref. et, & ſequitur Fragoſus *2. part. lib. 11. diſp. 24 §. 14. num. 2.* Bordon. *Reſol. 41. num. 7.* Dicens egreſſum per ſemi horam revertentem non incurrere pœnas apoſtaſiæ, ratione parvitatis temporis. Oppoſitum tamen tenet Molonius. *Conſil. 86. num. 14.* Si de delicto conſtet in foro externo, ſed ob parvitatem temporis relevandum eſt, ut dixi.

Quæstio IV.

An ſit apoſtata, qui ſciens ſuam profeſſionem eſſe validam, eam reclamat, ut à conventu exeat?

SUMMARIUM.

15 *Talis Religioſus peccat mortaliter, & eſt Apoſtata.*

15. TAlis Religioſus mortaliter peccat, & incurrit pœnas iſtas contra Apoſtatas, Bonacina. Belaſius. Bordon. Pellizar. ſive eius profeſſio fuerit expreſſa, vel tacita. ita Bonacina *de clauſura punct. 10. diff. 5 num. 1.* Belaſius *verb. Apoſtata num. 22.* Bordon. *Reſol. 41. num. 7.* Pellizar. *tom. 1. tract. 3 cap. 5. num. 6.* & probatur: quia talis Religioſus verè eſt apoſtata, recedit enim à propria Religione animo non redeundi ultra ad illam, & non ei ſuffragatur licentia proprij Prælati talis enim licentia fuit doloſè extorta, & fraudulenter habita, proinde enim eſt, ac ſi non fuiſſet obtenta, fraus, & dolus nemini patrocinantur.

Quæstio V.

An ſit apoſtata Religioſus tranſiens abſque debita ſuperioris licentia ad aliam Religionem arctiorem, vel laxiorem, etiam in partibus remotiſſimis?

SUMMARIUM.

16 *Prima ſententia affirmat eſſe apoſtatam.*
17 *Secunda & communior negat.*
19 *Non eſt apoſtata, etiam ſi tranſeat ad Religionem æqualem, vel laxiorem.*
19 *Talis Religioſus cum non ſit apoſtata eſt fugitivus.*
20 *An verò ſit excommunicatus, aliqui affirmant, alij negant.*
21 *Talis in partibus remotiſſimis poteſt tranſire ad Religionem laxiorem.*

16. CIrca Religioſum, qui abſque legitima ſuperioris licentia tranſit ad Religionem arctiorem, eſſe verum Apoſtatam, & Apoſtatarum pœnis puniendum affirmat Suarius *tom. 5 in 3. part. diſp. 31. ſect. 6. num. 4.* Suar. Fundatur: quia relinquens ſtatum ſuum Religioſum, & alium aſſumens invalidè perinde eſt, ac ſi Religioſum ſtatum omnino deponeret: ergo eſt verus Apoſtata; actus enim omnino irritus immunitatem non præſtat, neque aliquid confert.

17. Tamen oppoſita ſententia eſt valde communis, quòd talis non ſit verus Apoſtata, quamvis lethaliter peccat. Hoſtienſ. Caietan. Bañez. Eman. Rodrig. Ita Hoſtienſis, Caietan Bañez, Emmanuel. Rodriguez, Leſſius Azor, ac alia magna Doctorum turba. Sanch. *tom. 2.*

Lessius. Azor. Sanchez. Lezana. Hieron. Rodrig. Pellizar.

tom.2. in decalog.lib.6. cap. 8. n. 8. & 9. M. Lezana *tom.1.cap.22.num* 21. Hieronym.Rodrig. *Resol.*11.*num.*24.Pellizar.*tract* 3.*cap.*5. *n.*141. & ratio est: quia iuxta communem sententiam Doctorum, Apostasia est propriè retrocessio simpliciter ab statu Religioso, at in præsenti casu simpliciter non fit retrocessio ab statu religioso, sed solùm à peculiari statu, & quidem pingue dicendo ad maiorem perfectionem, ex quo fit, quòd talis retrocessio sit illicita in modo tantùm, non verò in substantia actus, cum semper maneat intra Religionis terminos, & ideo non est verè Apostata, nec apostatarum pœnis subiicitur.

18. Et quamvis transitus iste sit irritus, animus tamen transeuntis non fuit omnino à religioso instituto discedere, sed ad aliam Religionem transire; Apostasia autem animum dimittendi religiosum statum desiderat, & quamvis quoad alios effectus idem sit non efficere, ac irrite efficere, tamen in præsenti hoc non contingit, quia quamvis faciat secundam professionem irritam, tamen nunquam deposuit religiosum statum, nec ab eo recedit, quòd erat requisitum ad verum Apostatam, quæ ratio convincit, quòd quamvis transeat ad aliam religionem æqualem, vel laxiorem, nunquam erit verùs Apostata, cum ab statu religioso non recedat.

19 Lezana. Sanchez. Tamen hac nostra sententia dicendum existimo cum M. Lezana *proximè citato*, ac Sanchez *num.* 9. talem religiosum à propria religione transeuntem, sine sui superioris legitima licentia ad alium ordinem, sive strictiorem, sive æqualem, sive laxiorem, posse dici, & esse fugitivum: nam fugitivus ille communiter dicitur, qui ad tempus à monasterio recedit sine debita licentia, animo etiam redeundi, quamvis cum habitu, vel sine habitu.

20. An verò iste Religiosus transiens, dimittens proprium habitum, & assumens alium sit excommunicatus? Affirmant cum multis Suar.*in 3 part.tom.5.disp.*23.*sect.*4.*n.*132. Azor. *lib.*12.*cap.*13.*quæsit.*3 *casu* 16.§.*quæres.* Negant. Sayrus *de Censuris lib.*3.*cap.* 38. *num.* 17. Rodriguez & cum multis aliis Sanchez *citatus*, *num.* 67. 68. Quia *cap. ne clerici*, *vel monachi in* 6. Vbi habitus dimissionem excommunicationi subiicit, quando attentis circunstantiis fit ad periculosè vagandum, quod non datur in præsenti, & de hoc alibi erit latiùs dicendum.

Suar. Azor. Sayrus. Rodrig. Sanchez. C. Ne cleri.

21. Si verò Religiosus Apostata, aut fugitivus resipiscat in remotissimis regionibus, in quibus non habet monasteria sui ordinis vel strictioris, nec potest ad hoc licentiam petere à legitimo superiore ad transeundum, & non potest redire ad propriam provinciam, tunc absque alia licentia potest transire ad talem ordinem etiam laxiorem, in his enim circunstantiis aliud non potest facere. Ita Suar. *tom.4 de relig. tract.* 8. *lib.*3. *cap.* 10. *num.* 20. Rodriguez *Additione summa tom.* 4. *cap.* 113. *num.*23. Portel.*verb.religio. num.*17.

Suar. Rodrig. Portel.

QUÆSTIO VI.

An Episcopus regularis renuntians Episcopatum vel ab ipso depositus, si non redeat ad monasterium sit Apostata?

SUMMARIUM.

22 *Prima sententia affirmat teneri, ne sit Apostata.*
23 *Secunda & verior negat.*
24 *Tamen si ob demerita deponatur tenetur redire.*
Et certiùs si à sua dignitate sit degradatus.ibid.

Abulensis, *c.*30.*Numer.q.*109. Aragonius 2. 2. *quæst.*88.*art.*11.*fol.*1036. & alij constanter affirmant, quòd talis Episcopus renuntians episcopatui teneatur redire ad conventum, ne aliàs veluti Apostata habeatur. 22. Abulens. Aragon.

Tamen talis Episcopus manens in sæculo, & non rediens ad Religionem, non est verè Apostata, sed licite potest sic manere in sæculo: & Probatur: quia per Episcopalem dignitatem, fuit legitimè dispensatus, & exemptus à religionis iugo, hæc autem dispensatio non cessat deposito Episcopatu, cum causa non cesset, sed perseveret, scilicet dignitas Episcopalis, ac perfectior status. Ita Navarr. Federicus, Imola, Henriq. Emmanuel Sà, quos citant, ac sequuntur Emmanuel Rodrig.*tom.*3.*quæst.*52.*art.* 26. Sanchez *tom.* 2. *in decalog lib.6.cap.* 6. *num.* 29. Laurentius de Franchis *in controvers. Episp. & Regular circa decreta Sacra Congreg. de Apostat. & eiectis dub.*13. 23.

Navar. Federicus. Immola. Henriq. Emman. Sà Emman. Rodrig. Sanch. Laur. de Franch.

Addit tamen Sanchez *citatus, num.*29. idem esse dicendum si propter culpas Episcopus deponatur ab Episcopatu; sed aptius videtur, quod docent Sylvester *in summa verb. Religio. num.* 4, *in fine* M. Lezana *verb. Apostata, num.* 7. quòd sic ob demerita dispositus teneatur regredi ad Religionem, & si non redeat veluti Apostata habendus; quia per depositionem redditur indignus privilegii suæ dignitatis. Certius tamen est id si degradaretur, quia per degradationem spoliatur ab omnibus privilegiis dignitati Episcopali concessis. Ita cum Glossa Sanchez *citatus, n.* 30. 24. Sanchez.

Sylvest. Lezana. Glossa. Sanch.

QUÆSTIO VII.

Vtrùm Religiosus fugiens ex carceribus, in quibus ex mandato superioris detinebatur, sit Apostata, vel fugitivus?

SUMMARIUM.

25 *Religiosus iustè detentus in carcere, non potest fugere licitè.*
26 *Quando pœna capitis, vel mutilationis est imponenda, potest fugere.*

27 *Si iuſtè damnatus eſt ad pœnam carceris perpetuam, non poteſt fugere.*

28 *Quando ſententia iuſte prolata iniuſto modo exequitur.*

29 *Quando ſententia ſecundum allegata, eſt iuſta, tamen coram Deo iniuſta, tunc poteſt fugere.*

Cap quorundam Cap ſi Religioſus. Caietan. Navarr. Bañez. Sayrus. Rodrig. Sanchez. Lezana.

25. DIco primo: Religioſus iuſte detentus in carcere ez ſuis ſuperioris mandato, non poteſt licite fugere non enim poteſt licite à monaſteriò egredi abſque ſui ſuperioris licentia: cum per votum ſuam voluntatem renuntiaverit, & totam in ipſius ſuperioris arbitrium tranſtulerit, *cap. quorundam*, & *cap. ſi Religioſus, de election. in* 6. Ita Caietan. Navarr. Bañez, Sayrus, quos citant, ac ſequuntur Rodriguez *tom.* 2. *quaſt.* 23. *art.* 6. Sanchez *in decalog. lib.* 6 *cap.* 8. *num.* 12. M. Lezana *tom.* 1. *cap.* 16. *num* 9.

Sylveſt. Sotus. Vaſquez. Leſſius. Sanch. Tambur.

26. Limita tamen primò, quòd ſi in tali Religioſo pœna capitis, vel mutilationis imponenda erit, in tali caſu naturale deſiderium conſervationis vitæ, ius fugiendi præbet, etiam ſi ſuperioris præceptum permanendi in carcere urgeat, nihilominus fugere poterit. Ita Sylveſter, Sotus, Vaſquez, Leſſius, Sanchez *citatus num.* 15. quos citat, ac ſequitur Tamburin. *tom.* 3. *de iure Abbatum diſp.* 8 *quaſito.* 2. *num.* 1.

Bañez.

27. Secundò: hoc limitant aliqui, ut Bañez 2. 2. *quaſt.* 69. *art.* 4. quando Religioſus damnatus eſt ad carcerem perpetuum; quòd ob rigorem pœnæ poſſit fugere, tamen mihi probabilius eſt contrarium, nam pœna carceris etiam perpetui, eſt convenientiſſima ſtatui Religioſo, nec eſt ita contraria iuri naturali, ut non poſſit ad illam obligari Religioſus ex vi ſuæ profeſſionis, quando crimen perpetratum proportionatum eſt tali pœnæ, & ratione gravitatis culpæ tali pœnæ ſubiicitur. Rodriguez *tom.* 2. *quaſt.* 22. *art.* 6. M. Lezana *tom.* 1. *cap.* 16. *num.* 10.

Rodrig. Lezana.

28. Tertiò limita. Quòd liceat fugere, quando illa perpetui carceris pœna iniuſte impoſita fuit, ac nullo iuris ordine ſervato, Pariter etiam licet fugere, quando etſi ſententia iuſte prolata fuit, tamen modo iniuſto exequitur, ut ſi cuſtos carceri ex ſuo proprio motu, vel etiam ſuperioris, vel judicis, ſeu alterius perſonæ, injuſte illi cibum, veſtitum, ignem & cætera ad vitam neceſſaria denegat, vel dura ſævitia in eum ſe habet, ac multis moleſtiis afficit. Ita cum Navarro, Sayro, Rodriguez *citato art.* 6. Sanchez *dicto cap.* 8. *num.* 14. Tamburinus *allegato loco n.* 4.

Navarr. Sayrus. Rodrig. Sanchez. Tambur.

29. Quartò limita; etſi ſententia ſecundum allegata, & probata videatur iuſta, falſa tamen probatione; falſiſque præſumptionibus fundatur, ita tamen ut coram Deo, ac in conſcientia reus ſit innocens tunc licitè poteſt fugere; & ratio eſt quia ſententia veluti quædam privata lex ſe habet, nulla autem lex obligat ad id, quod eſt contrarium fini legis, ſed cum finis talis legis, ſeu ſententiæ, ſit tribuere cuique quod ſuum eſt, eique debitum ſecundum eius merita, cum autem ſecundum eius innocentiam tribuenda ſit non pœna, ſed abſolutio, inde ad obſervationem talis pœnæ non tenetur: hæc ſententia eſt communis. Ita Sotus *de iuſtitia, lib.* 5. *quaſt.* 6. *art.* 4. Leſſius *de juſtitia, lib.* 2. *cap.* 31. *dub.* 4. *num.* 24. Reginaldus *in praxi, lib.* 24 *num.* 146. § *Adverto autem,* Bonacina *de legib. diſp.* 1. *quaſt.* 1. *punct.* 7. §. 3. *ſub num.* 1. *verſ. Quinto dicitur, & in Decalogum diſ.* 10. *quaſt.* 3. *punct.* 2. *num.* 22.

Sotus. Leſſius. Reginald. Bonacina.

QUÆSTIO VIII.

Vtrum Religioſus damnatus ad triremes poſſit ab eis fugere?

SUMMARIUM.

30 *Prima ſententia negat fugam eſſe licitam.*

31 *Secunda & vera affirmat.*

QUæſtio eſt an Religioſus ſive iuſtè, ſive injuſtè, ſive ad tempus, ſive in perpetuũ damnatus ad triremes, ſive iam in illis exiſtens, ſive non, queat licitè effugere ad declinandum à tam graviſſima pœna? Negant Sayrus *clavi Regia, lib.* 12. *cap.* 18. *num.* 8. Sanchez *lib.* 6 *in Decalog cap.* 8, *num.* 16. In eo caſu, quod pœna eſt iuſte inflicta, quia tunc debet eam patienter ſuſtinere. 30.

Sayrus. Sanchez.

Tamen oppoſita ſententia mihi vera videtur, quod tunc bona conſcientia poſſit fugere. Ita Bañez. 2. 2. *quaſt.* 69. *art.* 4. *poſt.* 5. *concluſ.* Bonacina *de clauſura, quaſt.* 2. *punct.* 11. §. 1. *n.* 8. Tamburin. *de iure Abbatum, tom.* 3. *diſp.* 8. *q.* 12. *num.* 9 M. Lezana *tom.* 1. *cap.* 19. *num.* 10. Pellizarius *tom.* 2. *tract.* 8. *cap.* 8, *num.* 48. M. Fr. Anton. *Directorio, tom.* 2. *tract.* 3. *num.* 1409. Ratio eſt, quia hæc pœna eſt graviſſima, & tanquam mors perpetua computatur, *l. Servitium, ff. de regulis iuris*], ergo ſicut licitum eſt condemnato ad mortem, fugere ad evitandum tale ſupplicium, ut dixi ſuperiori quæſtione *num.* 26. ita etiam licitum erit damnato ad triremes fugere ad tantùm malum evitandum, ex impulſu naturali datur omnibus animantibus à dura pœna fugere, deinde ipſe Sanch. *citato num.* concedit cum Corduba, Lopez, Bañez, Salonio, Petro de Ledeſma, quod ſæcularis damnatus ad triremes poſſit fugere, ergo & Religioſus: nulla enim apparet maior ratio, præcipuè cum Religioſum delinquentẽ tali triremium pœna punire videatur contra decorem, honeſtatem, & authoritatem, ergo licitè Religioſus poteſt fugere, non ad vagandum in ſæculo, ſed ut ad ſuperiorem, ac Summum Pontificem tendat, ad miſericordiam, & veniam impetrandam. 31.

Bañez. Bonacina. Tambur. Lezana. Pellizar. Fr. Anton. L. ſervitiũ. Sanchez. Corduba. Lopez. Bañez. Salon. Petr. de Ledeſma.

QUÆSTIO IX.

An Religioſus valdè vexatus à ſuo Prælato abſque illius licentia, & ſine peccato poſſit ad ſuperiorem confugere?

SUMMARIUM.

32 *Affirmativa ſententia eſt communis.*

33 *Conci*

33 *Conciliam Tridentinum nil habet contrarium.*
34 *Etiam licita est fuga ad amicum, ut eum deprecatorem habeat.*
35 *Fugiens ad superiorem non tenetur petere licentiam ab inferiori.*

Baldus. Deccius. Azor. Rodrig. Saytus. Sanchez. Fagundez. Suar. Barbosa. Pegrin. Sà.

32. DIco quòd talis Religiosus ditè vexatus à suo Prælato, licitè potest ad superiorem confugere, absque eo quòd fugitivus dicatur, & inde cõsequenter fugitivorum pœna non est puniendus. Ita Baldus, Decius, Axor. Rodriguez, Saytus, Sanchez, Fagnodex, & alij, quos citant; ac sequuntur Suar. *tom 4. de Relig. tract.8.lib.3.cap. 1. num. 6.* Barbos. *in collectan. ad Trident. citand. num.* 10. Peyrinis *de Resol.5.quæst.1.cap.26.notabili* 2. Sà *verb. Religio num.*71. & ratio est, quia ius defensionis est naturale, quòd unusquisque tenetur sibi perquirere, ne eius vita, fama, & honor pereat; tum etiam, quia in hoc casu præsumitur licentia Prælati superioris, qui vult omnia iustè, & ordinatè fieri.

Bañez. Trident.

33. Contrariam sententiam tenet Bañez. a. 2. *quæst.*13. *art.*1. ex eo, quia Concilium Tridentinum *sess.*25. *cap.*4. *de Regular.* ait: *Non liceat Regularibus à suis conventibus recedere, etiam prætextu ad suos superiores accedendi, nisi ab eis missi, vel vocati fuerint.* Ad quod rectè respondet Aragon. 2. 2. *quæst.*69. *art.*3. Concilium intelligendum de eo, qui adit superiorem ex causa levi, vel levissima, non vero ex causa urgenti ad defensionem naturalem, quàm non est verisimile Concilium impedire. Hanc doctrinam tamen limitant ipse Aragonius, ac alij, si ex tali fuga ad superiorem sequatur scandalum, & perturbatio magna Religonis propter ignorantiam causæ, qua dictus Religiosus movetur ad fugam. At cum talis vexatio, seu iniuria sit notoria, nullum potest esse scandalum, cum quilibet de sua defensione teneatur agere.

Aragon.

Bossius. Riciullus. Tamburin.

34. Idem dicendum existimat Ægidius Possius, D. Antonius Ricciullus, quos citat, ac sequitur Tamburin. *de iure Abbatum, tom.* 3. *disp.*8. *q.* 1. *num.* 6. de Religioso ad amicum, vel alium confugiente, ut eum deprecatorem apud superiorem habeat.

Navarr. Pellizar. Suar.

35. Quæres, an talis Religiosus teneatur petere licentiam priùs Prælato inferiori ut tendat ad superiorem, & ea denegata poterit confugere ad maiorem? Respondeo negativè, si ipse timet quòd ex tali licentia, ac via manifesta, ei sit exitus impedĩẽdus, ac durius sit recludendus, quia tunc erit apponere impedimentum suæ defensioni. Ita Navarr. *comment.* 2. *de Regular. n.*61. Pellizar. *tom.* 1. *tract.* 5. *c.*6. *n.*15. Tamen Suarius *tom.*4. *de Resol. tract.*8. *lib.*1. *n.* 7. & 8. ait quod saltem ex urbanitate petenda sit licentia à Prælato inferiori, sed hoc non dicam, quando prudentialiter timetur aliquod damnum, vel impedimentum ad viam, vel quod sit deneganda.

QUÆSTIO X.

Quas penas incurrant fugitivi, sivè cum habitu, sive sine habitu fugientes?

SUMMARIUM.

36 *Ad maiorem distinctionem explicantur, quæ sunt tractanda.*
37 *Qui sine habitu fugiunt, incidunt in excommunicationem.*
Qui cum habitu faciunt iuxta pecularia statuta Religionum habent pœnas. ibid.

VT clarè, ac distinctè in hac re disseramus de pœnis, in quas incidunt fugitivi, & Apostatæ, priùs agimus de fugitivis, deinde de Apostatis. Fugitivus, ut explicavi in hac resolutione *quæst.*2. *num.*7. est ille, qui recedit à Conventu sine licentia, ac obedientia sui superioris, licèt sit per tempus considerabile; habet tamen animum iterum revertendi: deinde vel iste fugit cum habitu, vel sine illo. 36.

Qui sine habitu fugiunt, exeuntes à Monasterio sine illo incurrunt in excommunicationem latam, *cap.* 2. *ne clerici, vel Monachi, in* 6. Qui verò cum habitu fugiunt, exceptis quibusdam casibus expressis in iure, præter peccatum nullam aliam pœnam de iure incurrunt, M. Lezana *tom.* 1. *cap.*16. *num.*11. Pellizar. *tom.* 1. *tract.* 5. *cap.*6. *n.*8. Nec obstat prædictum, *cap. Ne clerici, vel Monachi*, quia ibi agitur de eo, qui vel recedit sine habitu, vel sine licentia superioris accedit ad studia. Quare supra hanc rem consulenda sunt peculiaria statuta. Pontificum, ac Religionum. In nostra Carmelitana familia tales Religiosi recedentes à Conventibus sine licentia, etiam per unum diem, habentur ut excommunicati, & ut tales puniuntur, & absolvuntur secundùm consuetudinem Religionis, ut testatur Lezana proximè citatus, ex eo quia *part.* 3. *nostrarum Constitut. cap.*12. *num.* 3. dicuntur isti puniendi; ut Apostatæ autem incidunt in excommunicationem, ut dicam *quæst.* 12. In familia Franciscana tales per statuta Toletana sunt excommunicati, Portellius *in Additionibus ad dubia, verbo Apostata n.* 2. ait & credo iuxta communem consuetudinem Religionum tales fugitivi habentur ut excommunicati. De quo Casarubias *in compendio privilegiorum verb. Apostata ab ordine.* Miranda *tom.* 1. *quæst.* 51 *art.* 1. 37.

C. 2. Ne cle. Lezana. Pellizar. Lezana. Portel. Casarubias. Miranda.

QUÆSTIO XI.

Explicantur casus, in quibus secundum ius fugitivi excommunicantur.

SUMMARIUM.

38 *Excommunicantur Religiosi fugitivi, ad partes ultra marinas.*
39 *Fugitivi accedentes ad curias Principum incidunt in excommunicationem.*

40 *Fugitivi accedentes ad ſtudia, excommunicantur.*

Qui extra monaſterium audiunt leges, & medicinam excommunicantur. ibid.

45 *Excommunicantur, qui tranſeunt ad aliam Religionem.*

38. DIxi ſuperiori quæſtione & ſuperiori num. quòd fugitivi cum habitu ex communi iure, non afficiuntur aliqua cenſura, niſi quibuſdam caſibus exceptis, qui nunc ſunt explicandi. Primus eſt, ſi Religioſi ſe transferant ad partes vltra marinas, maximè ubi pauci fideles degunt, abſque ſuorum Prælatorum licentia, incidunt in excommunicationem reſervatam *in extravaganti ad noſtram de Regularibus*. De quo Bonacin. *de clauſura q.2. puncto 4.*

Ex ravag. ad noſtram. Bonacina.

39. Secundò. Accedentes ad curias Principum ſine licentia ad effectum nocendi ſuis, incurrunt in excommunicationem non reſervatam in Clementina. *In agro de ſtatu Monachorum*; de quo Suar. *tom 5.ad 3.part. diſp 23.ſect.5.n.6.* Filliuc *tract.14.cap.8.quæſt.6. num.*140. Sayrus *de cenſur.lib.3. cap.34. num.* 27. Bonacin. *citata quæſt.2.punct.5.*

Clement. in Agro. Suar. Bonacina. Filliucius. Sayrus.

40. Tertiò. Accedentes ad ſtudia ſine ſuorum Prælatorum licentia incurrunt excommunicationem non reſervatam, *cap.2.in periculoſa. Ne clerici, vel Monachi in 6.* Sayrus *citato lib.3. cap.33. num.*20. Filliucius *citato cap.8. quæſt.4. num.*136 Sanch. *tom 2. in Decalog. lib.6. cap. 8. num.*72. & ſequentibus Sanctarellus *in tractatu de Apoſtaſia cap.* 2. Quartò. Se conferentes extra monaſterium ad audiendas leges, aut medicinam; incurrunt excommunicationem non reſervatam, latam, *cap. Magnopere*. Ita Doctores proximè citati.

Cap Vt periculoſa. Sayrus. Filliucius. Sanchez. Sanctarel.

41. Quintò, illicitè tranſeundo ad aliam Religionem. De quo Rodriguez *tom.1. quæſtionum quæſt. 30. art. 1. cum ſequentibus* Azor. *part.1. lib.11. cap. 16.* Leſſius *de iuſtitia lib. 2. cap.41. dub. 15.* Suar. *de Relig.tom 4.lib.3.cap.2.* Sanch. *lib 6.citato cap.8.* Sed de hoc latiùs *verb. tranſitus ad Relig.*

Rodrig. Azor. Leſſius. Suar. Sanchez.

QUÆSTIO XII.

Apoſtatæ an ſint excommunicati ex iure, vel ex peculiaribus conſtitutionibus?

SUMMARIUM

42 *Apoſtata fugientes ſine habitu ſunt excommunicati.*

43 *Vna ſententia affirmat fugientes cum habitu eſſe excommunicatos.*

44 *Secunda ſententia ex iure negat.*

45 *Ex multis privilegiis, ac ex uſu Religionum eſt affirmandum.*

42. APoſtatæ fugientes à Religione, vel diſcedant cum habitu, vel ſine habitu, qui ſine habitu fugiunt, ſunt excommunicati. Vt habetur expreſsè, *cap. 2. Ne clerici, vel Monachi*, qui verò cum habitu fugiunt, animo deſerendi ſtatum religioſum, & ad illum non revertendi, quod eſt requiſitum ad Apoſtaſiam, ut ex communi ſententia dixi ſuprà *q.2. n.7.* de his

C. 2. Ne cle.

Tota quæſtio eſt, an iſte Apoſtata, qui fugit cum habitu, animo deſerendi religionem, ſit excommunicatus in iure, affirmant Rocela Tabiena, Henriquez, & alij, quos citant, ac ſequuntur Axor, *tom.1.lib. 12. cap. 17 quæſt.6.* Miranda *tom.1.quæſt.51 art.3. concluſ.2.* Portellius *in Additionibus ad dubia, num. 7.* & fundantur in eo, quia in dicto, *cap. Ne clerici, vel monachi*, finis prædictæ legis eò tendit, contra habitum ſuæ religionis dimittentes, ut eiſdem periculoſa occaſio vagandi ſubtrahatur; ut in proœmio dicti capitis dicitur; liberè ergo evagantes extra clauſtrum ſine habitu induti, ſive eo exuti faciunt contra diſpoſitionem dicti iuris, ac proinde incurrunt in prædictam cenſuram. 43.

Rocela. Tabiena. Henriq. Axor. Miranda. Portel.

Contraria ſententia eſt communis, & vera, ita Sylveſter Angelus, Tabiena, Aragonius, Bañez, Leſſius, Rodriguez *tom.1.ſummæ in 2. editione cap.43.num.1 fin.* Suar. *tom 5 ad 3 part. diſp 31.ſect.6.num.1.* Sanchez *tom 2. in Decalog. lib. 6. cap 8. num.*20. M. Lezana *tom.1.cap.16. num.* 12. Probatur, quia in dicto, *cap. Ne clerici, vel Monachi*, ſolùm profeſſi temerè habitum ſuæ Religionis dimittentes excommunicantur. Nec obſtat finem eius excommunicationis eſſe ſubtrahere occaſionem vagandi religioſis, quia Textus non quamcumque occaſionem comprehendit, ſed occaſionem ex habitus dimiſſione provenientem, imò dum retinetur habitus, non datur tanta occaſio: nam Apoſtatæ ex habitu cognoſcuntur religioſi, & poterunt capi, & ſuæ religioni reſtitui. 44.

Sylveſt. Tabiena. Aragon. Bañez. Leſſius. Rodrig. Suar. Sanchez Lezana.

Quamvis hæc ita ſint de iure communi, tamen certum eſt, quod Apoſtatæ à Religione incidunt in excommunicationem reſervatam ſuperioribus ſuæ Religionis. Ita Sanchez *citato cap.8 num* 11. Lezana *citato num.*13. Caſarubias *in compend. Privilegiorum mendicant. verb. Apoſtata ab ordine.* Hieronym. Rodrig. *Reſolut.*51. *n.* 28. ſufficiat proponere privilegium conceſſum à Pio V. Societati Ieſu, & habetur in Bullario ipſius Societatis *pag.* 94. & in Compendio Societatis *verb. Apoſtata* §.1. ubi dicitur. *Si quis poſt emiſſa vota ſecundum Societatis conſtitutiones, ab ea ad ſæculum receſſerit, etiam prætextu cuiuſvis indulti conceſſi, aut concedendi, abſque expreſſa ſui ſuperioris licentia, ad id ab eo ſpecialiter obtenta, ipſo facto eſt excommunicatus, & abſolvi nequit, niſi à Romano Pontifice, vel ſuperiore Societatis* De quo privilegio per viam participationis communicant aliæ religiones, ut teſtatur Pellizarius *tom.2.tract.8. cap.8. num.8.* Aliud privilegium conceſſum eidem Societati ex Gregorio XIII. refertur ad idem intentum. 45.

Sanch. Lezana. Caſarubias Hieron.

Privilegiũ Societatis

Pellizar.

Secundùm ergo prædicta privilegia, ac alia multa, & communem praxim Religionum, tales Apoſtatæ habentur excomunicati excommunicatione reſervata ſuis ſuperioribus. In noſtra Carmelitana Religione eorum abſolutio reſervata eſt Priori Generali, vel Provincialibus, *ſub quorum obedientia prædicta crimina perpetrarunt, part 5. conſtitut. cap.12.n.2.* & in omni Religione à ſuo Superiore, vel ex eius commiſſione ſunt abſolvendi. Suar.*tom.4. de Relig.tract.8 lib.3.cap.4.n.21* 46.

Conſtitut. Carm. li.

Suar.

QVÆ.

Quæstio XIII.

An Apostatæ sint irregulares?

SUMMARIUM.

47 *Apostatæ ex iure nullam habent irregularitatem.*
Suscipientes Ordines sacros in tali statu sunt suspensi.
48 *Apostata cum sint excommunicati, exercentes Ordinem sacrum, quia sunt excommunicati, sunt irregulares.*
49 *Apostatæ ipso iure sunt infames, & inde irregulares.*

47. NOn loquimur de pœnis assignatis per particulares Religionum Constitutiones, sed tantùm de jure communi. Etsi aliqui dicant tales Apostatas de iure communi esse irregulares, tamen hoc est falsum,
Lezana. ut advertit Lezana *tom.1. cap. 16. numero decimotertio.* Ad hoc enim nullus ostenditur Textus; si tamen Apostata in tali misertimo statu suscipiat Ordinem sacrum, non potest in illo ministrare, sed manet suspensus, donec à Papa, vel juxta aliquos à
Cap final. Suarez. suo Prælato dispensetur, ut habetur *cap. finali, de Apostatis* Suarez *tomo quinto, ad*
Sanchez. *tertiam partem, disputatione trigesima prima, sectione sexta* Sanchez *lib. 6. in Decalog. cap. 8. num. 21.*

48. Et quamvis Apostatæ ex vi juris communis non habeant irregularitatem; tamen frequenter cum sint excommunicati exercentes Ordinem sacrum; proindéque fiunt irregulares; & hoc non ex vi Apostasiæ præcisé, sed excommunicationis, qua tenentur.
Suarez. Suarez *citato tomo quinto, disputatione trigesima prima, sectione sexta, numero secun-*
Sanchez *do.* Sanchez *citato capite octavo. num. 25. 26.* Dixi exercendo Ordinem sacrum, quia Ordines Minores etiam à laicis exercentur ex communi consuetudine, etiam cum solem-
Avila. Toletus. Navar. nitate Ita Avila *disputatione nona, sectione secunda.* Toletus *libro secundo, cap. 67. numero quarto.* Navarrus *in summa, verb. Irregular. num. 142.* & alij, quos citat, ac sequitur
Bonacina. Bonacina *de irregularitate, disp. 7. quæst. 3. punct. 5 num 1.*

49. Deinde Apostatæ, dum perseverant in Apostasia, sunt de jure infames, & ut tales non admittuntur in testes; deindéque ex hoc capite sunt etiam irregulares: nam omnis infamis est irregularis secundum sen-
Graffis. tentiam Doctorum, Graffis *libro tertio, de casibus reservatis, cap. 2. numero vigesimo sex-*
Peirin. Lezana. Pellizar. Belasius. *to,* Peirinis *tomo primo, de subdito, quæstione prima de obedientia, cap. 26.* Lezana *tomo primo, cap. 16. num. 12.* Pellizarius *tom. 2. tract. 8. cap. 9. num. 64.* & alij multi apud Belasium *verb. Apostata.*

Quæstio XIV.

Explicantur aliæ pœnæ, in quas incidunt Apostatæ.

SUMMARIUM

59 *Bulla Pauli IV. est moderata.*
50 *Apostata, & fugitivi sunt privati voce activa, & passiva.*
Tempus, quo sunt extra Religionem, non computandum inter annos professionis. Ibidem.
52 *Privantur libris, & aliis rebus ad suum usum.*
53 *Durante Apostasia non possint prædicare, nec audire confessiones.*
54 *Apostata privantur iure alimentorum de bonis suæ Religionis.*

MAximè in hac re refertur Bulla edita à Paulo IV. anno 1558. quæ incipit: *Postquam Divina Bonitas.* In quo Pontifex Apostatas suspendit inperpetuum ab omni Ecclesiastici Ordinis executione, & ab omni gradu, omnibúsque beneficiis obtentis, & eorum fructibus; eósque reddit inhabiles ad quoscunque gradus, sed hæc Bulla non fuit recepta, ut testantur Sanchez *libro sexto, in Decalog. capite octavo, numero trigesimo.* Castro Palaus *tractatu 16. disp 4. part. 7. num. 2.* Deinde prædicta Bulla Pauli IV. fuit moderata, & ad formam juris, & sacrarum Constitutionum redacta per Pium IV. anno 1560. Constitut. quæ incipit: *Sedis Apostolicæ*, ut notat Prosper Aug. in additionibus ad Quarantam *in summa Bullar. verb. Apostata.* 50. Paulus IV. Sanchez. Palaus. Prosper Augustinus

Secundò, Tales Apostatæ sunt privati voce activa, & passiva, ac iure primogenituræ, suâque antiquitate Religionis computato tempore, quo fuerunt extra Religionem, patet ex Decreto authentico edito à Cardinali Alexandrino qui postcà fuit Pius V ex vivæ vocis oraculo facto super hac re à Paulo IV. ex suo speciali mandato 10 Aprilis 1559. quem ipse Cardinalis edidit, ut supremus Inquisitor in favorem Patrum Minorum, & inter cætera ad finem dicitur: *Dummodo tempus, quo manserint extra Religionem inter sua professionis annos non computetur.* Quod prudentissimè ordinatum est, & ad hoc tendit ius primogenituræ, quo privantur. Prædictam Constitutionem referunt Peirinis *tom. 2. Privileg. constitut. 2. Pauli IV.* & Pellizar. *tom. 2 tract. 8. cap 8 num. 65.* Qui etiam notant, quod quamvis sit vivæ vocis oraculum, non est revocatum inter cætera, quia est editum à Cardinali supremo Inquisitore ex speciali mandato suæ sanctitatis per literas authenticas Cardinalis, ut infra dicemus. 51. Pius V. Peirin. Pellizar.

Tertiò Religiosi Apostatæ, aut fugitivi privantur libris, & aliis rebus ad eorum usum concessis, patet ex quadam Bulla Pauli II. data in favorem Congregationis Lombardiæ Sancti Augustini, & alia Leonis X. facta Pa- 52. Paul II. Leo X.

Peirin. tribus Minimis, quam refert Peirinus *tom. 1. Privileg. Conſtit. 13. Leonis X.*

53. Quarta pœna. Religioſus Apoſtata durante Apoſtaſia non poteſt prædicare, nec docere, nec audire confeſſiones, nec ſimilia facere: patet ex proximo Decreto edito
Paul. IV. à Paulo IV. ubi expreſſè dicitur, quod tales Apoſtatæ ſint privati voce activa, & paſſiva, juréque ſuæ primogenituræ, necnon publica ad populum prædicatione, & confeſſionali ſæcularium audientia.

Quinta pœna. Apoſtatæ, & fugitivi pri-
54. vantur alimentis, ac iure alimentorum de bonis ſuæ Religionis. Ita Surdus, Sanchez,
Surdus. Sanchez. Pinell. Sanctarel. Tambur. Pinellus, & alij, quos citant, ac ſequuntur Sanctarellus *de Apoſtata, cap. 3. dub. 2. num 22.* Tamburinus *de iure Abbat. diſput. 8. quæſt. 9. num. 1.* & aſſignant optimam rationem, quia Pater non tenetur alere filium ſua culpâ, à patris conſortio, ac obedientia recedentem; ac proinde Apoſtata non poteſt alimentari de bonis inventis ſuæ Religionis, niſi in caſu extremæ neceſſitatis, nec Religio tenetur ad illius debita ſolvenda, niſi in caſu, quod ipſe ſecum afferat bona ſufficientia ad tale debitum.

55. Sexta pœna ſtante iure antiquo erat, ut qui ter apoſtataverit, eiiceretur ab ordine; nunc verò iure novo Urbani VIII. quid dicendum, dicam verbo eiicere ab ordine.

QUÆSTIO IV.

An Religioſus Apoſtata gaudeat privilegio Canonis, fori, immunitatis Eccleſiaſticæ?

SUMMARIUM.

56 *Apoſtatæ, & fugitivi portantes habitum clericalem gaudent privilegio Canonis.*
57 *Gaudent privilegio fori ab omni juriſdictione ſæculari.*
58 *Gaudent privilegio à vectigalibus.*
59 *Gaudent privilegio immunitatis Eccleſiaſticæ.*

56. Dico primò. Religioſi etiam veri Apoſtatæ, ſicut & eiecti gaudent privile-
C Si quis. gio Canonis, quia omnes veniunt ſub nomine Monachi: *Si quis ſuadente diabolo manus violentas in Clericum, vel Monachum iniecerit, anathematis vinculo ſubiaceat.* Et reſervatur Pontifici Romano, quia quamvis iſti mereantur privari tali privilegio; de facto tamen non privantur ab aliquo iure; ergo cum verè, & propriè ſint Religioſi, gaudent
Molina. Pellizar. tali privilegio Molina *tract. 3. diſp. 54. num. 2.* cum Panormitano, & Pellizar. *tom. 2. tract. 8. cap. 6. ſectione 3. num. 145.* affirmantes talem Apoſtatam, vel fugitivum gaudere tali privilegio, ſive portet habitum, ſive non. De
Portel. quorum doctrina meritò dubitat Portell. *in dubiis, verb. Manus violenta, num. 3. §. Quod ſi.* Et contraria doctrina mihi eſt vera, quia ut quis gaudeat privilegio Canonis, debet portare habitum, & tonſuram clericalem, ut docent Filliucius *tom. 1. tractatu. 14. de cenſ. in particulari, cap. 1. num. 8.* Bonacina *tom. 1. diſputat. 2. de cenſur. quæſtione quarta, de excommunicatione, punct. 1. num. 1.* Nam qui percutit hominem ſine habitu, eum non agnoſcens Monachum, nullam facit iniuriam ſtatui Eccleſiaſtico. Filliuc. Bonacina.

Dico ſecundò. Privilegium fori, quod perſonæ Regularium legitimè eximuntur à quacunque poteſtate ſæculari in cauſis tam civilibus, quàm criminalibus, & patet ex *cap. Non minus, de immunitate Eccleſiæ,* de quo latè Molina *tomo primo, de juſtitia, diſputat. 31. conclusione 3.* Suarez *contra Regem Angliæ, lib. 4. de immunitate Eccleſiæ, cap. 8. num. 2.* & multi alij apud Dianam *parte prima, tract. 2. Reſolut. 1.* tali prædicto privilegio gaudent omnes Religioſi etiam Apoſtatæ, ac perpetuo eiecti; hoc autem privilegium conceſſum eſt ſtatui Religioſo, nec conſtat aliunde Religioſis ſubtrahi per legitimam poteſtatem, quamvis ſint Apoſtatæ, & eiecti. 57. C. Non minus. Molina. Suarez. Diana

Dico tertio Privilegium immunitatis à vectigalibus, ac tributis competit omnibus Religioſis. Ut ſuo loco dicemus *verb. Tributum,* inter quos etiam computantur Religioſi Apoſtatæ: nam ratione Apoſtaſiæ non deſinunt eſſe tales. 58.

Quantum ad privilegium immunitatis Eccleſiaſticæ Apoſtatas, ac fugitivos eo gaudere negat Peregrinus *tractatu de immunitate, cap. 12. num. 16.* Bordon. *reſol. 1. num. 18.* contendit eo frui etiam in propriis Eccleſiis, non verò in Conventibus. At Diana cum multis Auctoribus *part. 1. tract. 1. Reſol. 23.* affirmat, & ex eo probatur, quia Gregorius XIV. in ſua Bulla de hac re edita, non excludit Apoſtatas, cum ibi ſit poſita clauſula, tantum, quæ extenſionem excludit, tamen ab hac regula excipiuntur proprij Conventus, ac Eccleſiæ ſui Ordinis, alias tales Apoſtatæ nunquam poſſent puniri, incarcerari, ac capi: de qua re idem Diana *ſupra, Reſol. 25.* & *part. 6. tract. 1. Reſol. 26. quæſt. 10.* & ideo tales Religioſi poſſunt etiam à ſuis Prælatis vi, ac violentia capi, & teneri. 59. Peregrin. Bordon. Diana. Greg. XIV.

QUÆSTIO XVI.

An Religioſus Apoſtata gaudeat privilegiis, & indulgentiis ſuæ Religionis?

SUMMARIUM.

60 *Apoſtata, & fugitivus gaudet indulgentiis, ac privilegiis ſuæ Religionis.*
61 *At verò ſi Apoſtata intendit annullare ſuam profeſſionem, non gaudet.*

Apoſtatæ, & fugitivi gaudent privilegiis, ac indulgentiis conceſſis proprio Ordini ſuo. Ita Sanchez, & Lezana citandi. Pellizatius *tractatu 8. cap. 8. ſectione 3. num. 74.* 60. Pellizar.

num. 74. Si tamen ad earum consecutionem sint dispositi, privilegiis quidem gaudent, quia nullum extat ius contrarium, & sic status Religiosi, qui in Religioso Apostata manet, est sufficiens ratio ad hoc, ut gaudeat privilegiis suæ Religionis, ut pote verus illius Religiosus, etiam erit sufficiens ratio, ut gaudeat illius indulgentiis, eo quod nullum apparet fundamentum, ut à participatione illarum excludatur.

61. Hæc tamen doctina limitanda est, & non habet locum in illis Apostatis, qui à Religione recedunt, & habitum dimittunt intendentes suam professionem esse nullum; ita ex Maodocio Sanchez *lib.* 9. *cap.* 8. *numero* 34. M. Lezana *tom primo*, *cap.* 16. *num. duodecimo*, & pater ex Concilij Tridentini *sessione* 26. *cap.* 19. *de Regularibus*, vbi dicitur: *Quod si antea habitum sponte dimiserit, tanquam Apostata puniatur; interim verò nullo privilegio suæ Religionis invetur.* Et bene notant citati Authores, quod cum hoc Decretum sit pœnale, non esse extendendum ad alios Apostatas, in quibus hæ conditiones annullandi professiooem non dantur.

Sanch. Lezana. Trident.

Quæstio XVII.

Bona Apostatarum ad quem pertinent?

SUMMARIUM.

62 *Bona Apostatarum per fraudem pertinent ad eum, cui facta est iniuria.*

63 *Bona illorum si ad Religionem revertunt, sunt Religionis.*

64 *Bona illorum, qui discedunt extra Religionem sunt Cameræ Apostolicæ.*

65 *Si Apostata in vita dat Religioni post mortem ante sententiam, non sunt danda Cameræ Apostolicæ.*

66 *Quæ acquisivit intuitu beneficij Ecclesiastici, ad illam Ecclesiam pertinent.*

62. Bona Apostatarum contra justitiam acquisita per furtum, fraudem, &c. restituenda sunt eis, quibus facta est iniuria, Rosela *in summa, verb. Religio.* 1 *num.* 1. Sanchez *lib.* 7. *Decalog c.* 33. *n.* 6. Portellius *in dubiis, verb. Apostata, num.* 7.

Rosella. Sanch. Portel.

63. Ea autem, quæ Religiosus Apostata, vel fugitivus acquisivit, si ad Religionem revertitur, ea secum defert, & ad Religionem pertinent, talis enim est verus Religiosus, & per consequens debet monasterio acquirere, & ita definitur, *cap. Abbas*, 18. *quæst.* 2. Ita Sylvester *verb. Apostata, quæst* 9 *num.* 12. Suar. *tom.* 4. *de Relig. tract.* 8. *lib.* 8. *cap. num.* 20. quòd intelligitur etiam ut notat Lezana *verb. Apostata*, *num.* 8. de bonis etiam peccaminosè acquisitis, non tamen contra justitiam, ut dixi ad initium quæstionis.

Cap Abbas Sylvest. Suar. Lezana.

64. Nec cum his obstat Constitutio Gregorij XIII. quæ incipit: *Officij nostri*, ubi istorum bona applicantur Cameræ Apostolicæ, quòd intelligitur de illis Apostatis, qui dece-

Sylveira Opuscula.

dunt extra claustra, in sua apostasia morientes, Rodrig. *tom.* 1. *quæst* 30. *art.* 11. §. *Sed contra*, Portell. *in dub. verb Apostata num.* 7. Laurent. de Franchis, *in controversiis Episcoporum & Regular. circa Decreta Sacræ Congreg. de Apostatis, & ejectis, quæst.* 11.

Rodrig. Portel. Laurent.

Tamen si præfati Religiosi Apostatæ, in vita sua disposuerint de suis bonis, tradendo ea Religioni, Religio non tenetur ea restituere Cameræ, nisi post sententiam condemnationis, applicatio enim talium bonorum cameræ est pœnalis, & omnis pœna non obligat, nisi post sententiam, nemo enim tenetur ad pœnam ante condemnationem Suarez *tom* 4. *de Regione tract.* 8. *lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 17. M. Lezana *cit. num.* 21. 65.

Suar. Lezana.

Si Religiosus fugitivus, vel Apostata impetrauit beneficium alicuius Ecclesiæ, ea, quæ acquisivit intuitu talis Ecclesiæ, pertinent ad Ecclesiam, acquisivit enim illa ut pars ipsius Ecclesiæ At verò ea, quæ acquisivit intuitu suæ personæ, ejusque industriæ, acquirit Religio cum persona illa ejusque industria, ad Religionem pertineant. D. Anton. 3. *part. tit.* 16. *cap.* 5. §. 1. Azor. *tom.* 1. *lib.* 12. *cap.* 16. *quæst.* 8. De his verò, quæ Apostata per negotiationem acquisivit, *dicam infra verb. Negotium.* 66.

D. Anton. Azor.

Quæstio XVIII.

Quis valeat Apostatas, & fugitivos à censuris absolvere, & cum eis in irregularitate dispensare.

SUMMARIUM.

67 *Apostasia, & egressio nocturna à Conventu est casus reservabilis à Prælatis.*

68 *Prælatio possunt absolvere à tali excommunicatione.*

69 *Possunt Prælati dispensare cum eis in qualibet suspensione.*

70 *Possunt etiam dispensare in qualibet irregularitate.*

Crimen Apostasiæ sive cum habitu, sive sine illo, sicut & nocturna egressio à Conventu sine Prælati licentia, iuxta Decretum Clementis VIII casus est reservabilis à superioribus Religionum, seu possunt illum reservare, & dato quòd talis casus non sit reservatus in Religione, nec ex vi iuris sit excommunicatio posita Apostatis, ac fugitivis cum bitu, tamen per multa privilegia Apostolica Religionibus concessa imposita est excommunicatio reservata, ut suprà dixi *questione* 12. *num.* 45. & si aliqui dixerunt apud Suarez, *tom.* 4. *de Religione tractatione* 10. *lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 2. quòd à quolibet Ordinis Confessore absolvi poterunt, ex eo hoc dixerunt, quia existimabant nullam esse excommunicationem reservatam, quam dari iam diximus, & tenet ipse Suarez. 67.

Suar.

A tali excommunicatione etiam reser- 68.

vata

valdè utile erit explicare quando annus intelligendus eſt completus, vel inchoatus juxta doctrinam.

Quæstio Prima.

Quid ſignificetur per annũ denotatum in genitivo, vel in ablativo cum præpoſitione, in, *vel, in accuſativo cum præpoſitione,* ad, *vel, per?*

SUMMARIUM.

1 *Cum dicitur in anno intelligitur annus inceptus.*
2 *Cum lex utitur genitivo requiritur annus completus.*
3 *Si lex utitur accuſativo cum præpoſitione,* ad, *requirit annum completum.*
4 *Si lex utitur præpoſitione,* per, *requirit annos completos.*

1. PRimò: quando leges & decreta apponunt annum cum præpoſitione *in*, per ablativum, ut ſi dicatur, quod fiat aliquid in anno tertio; tunc denotatur annus inchoatus, ac inceptus, ita ut in aliqua die illius anni tertij illud fieri poſſit: nam
Sylveſt. Azor. Portel. Lezana. qualibet die, iam annus ille eſt inchoatus. Sylveſter *in ſumma, verb. Ætas, quæſtione* 2. Azor. *tom.* 1 *lib.* 5. *cap.* 28 §. *Dubia eſt quæſtionis.* Portel. *in Additionibus ad dubia Regular. verb. Annus, num.* 1. Idem dicendum exiſtimat M. Lezana *verb. Annus, num.* 2. Cum dicitur, quod aliquis ad aliquod officium non admittatur, niſi fuerit in ætate triginta annorum; idem omnino valet ac ſi diceretur, quod ad illud officium non aſſumatur, niſi ſit in trigeſimo anno: tunc ſufficit annus inchoatus, unde cum noſtræ
Conſtitut. Carmel. Conſtitutiones Carmelitanæ *part.* 4. *cap.* 13. *num.* 3. requirunt ad officium diffinitorum, ut ſint in ætate triginta annorum, ſat eſt, quod prædicti anni ſint incœpti.

2. Secundò: ſi lex utitur genitivo, dicens: ne quid fiat ab aliquo, niſi fuerit decem an-
Sylveſt. Azor. Portel. Lazana. norum, vel quid aliud ſimile, tali diſpoſitione exigitur annus completus. Ita Sylveſter, Azor. Portel. & Lezana citati.

3. Tertiò: ſi lex utitur accuſativo cum præpoſitione *ad*, denotat tantum annum inchoa-
Portel. l. Si qui. l. Qui filium. tum, ut ſi dicatur, hoc fiat ad tres annos; citatur Bartol. *l ſi qui, ff. de legati, & l Qui filium, ff. ad Trebellianum* Ita Auctores citati.

4. Quartò: ſi lex utitur accuſativo caſu, cum præpoſitione *Per*, deſignans annos, v. g. per tres, vel quatuor annos, annos completos
L. Non putabam L. Si annos Portel Sixtus V. requirit; & ad hoc adducitur lex. *Non putabam*, & lex *Si annos, ff. de conditione, & demonſtratione.* Ita citati Auctores; ex quo colligit Portel. *num.* 4. pro Minoritis, quod dum Sixtus V. conſtituit Abbatiſſas vacare per tres annos; requirit annos completos, itaut ſi deſit una tantum dies, non poſſint reeligi. Sixtus enim V. uſus eſt in ſua Conſtitutione accuſativo cum præpoſitione *Per*, per tres annos.

Quæstio II.

Quomodo intelligendus annus, quando lex utitur præpoſitione Ante, *vel* Poſt?

SUMMARIUM.

5 *Si lex utitur præpoſitione,* ante, *annos inchoatos, ac inceptos, indicat.*
6 *Si verò utitur lex præpoſitione* poſt, *annos completos denotat.*

PRimò: quando lex aſſignans terminum annorum utitur accuſativo cum præpoſi- 5.
tione, *ante*; ut ſi dicatur, ante viginti annos vel viginti tres; tunc ſufficiunt anni inchoati, ut colligitur ex Tridentino *ſeſſ.* 23. *cap.* 12. Trident.
determinans annos ad ſacros Ordines ſuſcipiendos, ait; viginti duo, ante viginti tres, ante viginti quinque, quod de annis inchoatis tenet communis praxis Eccleſiæ, Henriquez *in ſumma, lib.* 10 *cap.* 10. §. 2. & *lib.* 13. *cap.* 38 §. 2. Reginaldus *in praxi, lib.* 30. *tract.* 3. *num.* 166. Henriq. Reginald.

Secundò: ſi verò lex aſſignat terminum 6.
annorum utens accuſativo cum præpoſitione *Poſt*: Ut ſi dicat poſt unum annum, vel poſt duos annos, tunc de annis completis, ſermo eſt. Quod confirmat Portel. *in Additionibus ad dubia Regul. verb. Annus, num.* 4. §. *Quæris.* Ex quadam declaratione Gregorij XIII. nam Pius V. conſtituerat, quod nullus functus officio provincialatus poſſet reeligi, niſi poſt octo annos vacaturæ; tunc Gregorius XIII. explicavit illud, non eſſe intelligendum de annis completis, ſed de vacatura duarum electionum intermediarum, ex quo etiam infertur, quod cum Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 23. *cap.* 11. diſponat, ut nulli promoveantur ad ſacros Ordines, niſi poſt annum à ſuſceptione ultimi gradus Minorum Ordinum, intelligendum eſſe de annis completis, niſi aliter Epiſcopi judicio diſpenſatum fuerit, ut communiter explicant DD *in Collectan.* apud Barboſam. Portel. Greg. XIII. Pius V. Trident. Barboſa.

Quæstio III.

Quomodo annus in materia favorabili, vel odioſa ſit explicandus; ac intelligendus.

SUMMARIUM.

7 *In re favorabili ſufficiunt anni incœpti, in re verò odioſa requiruntur completi.*
8 *In favorem matrimonij ſufficit ultima dies ſeptennij, ſicut & ultima dies duodenarij.*
9 *In reelectione Abbatiſſæ, anni debent eſſe completi, ſicut & ad ieiunium.*

SI nulla ex ſupradictis particulis explicatis in duabus quæſtionibus antecedentibus 7.

cedentibus, apponitur, & res sit constituta
in dubio. In materia favorabili sufficiunt an-
ni inchoati; at vero in materia odiosa, re-
quiruntur anni completi. Ita Azor. cum Portel.
*in Additionibus ad dubia Regularia, verb. An-
nus num. 6.*

8. Ex quo fit, quòd cum ad contrahenda
sponsalia requiratur septennium completum;
Cap literas *ex cap. literas*, & *ex cap. Accessit. de sponsat.*
C. Accessit. *& impubertate.* proindeque in favorem matri-
monij ad hoc septennij complementum suffi-
cit quòd una dies septennij sit inchoata, ac
incœptà; sicut & in favorem testamenti idem
institutum est de anno duodecimo pro fœmi-
nis, & quatuordecimo pro viris destinato,
Sanchez. ut multi Doctores tenent cum Sanchez *lib. 1.
de Matrim. disp. 16. num. 2. & lib. 7. disp.* 104.
Cornejo. *num.* 2. M. Cornejo. *tract. de Matrim. disp.* 2.
dub. 3. Sic etiam in favorem pœnitentiariæ
Canonicus pœnitentiarius debet eligi in æta-
Diana. te quadraginta annorum, sat est tamen, quod
multis tenet Diana *part.* 10. *tr.* 16. *Resol.* 86 Hæc
tamen Regula non habet locum in anno pro-
fessionis Regularium, in qua requiruntur an-
ni omnino completi, ut suo loco dicam pro-
pter declarationem Cardinalium, ac commu-
nem praxim.

9. Secus verò in re odiosa in qua requirun-
tur anni completi, hinc deducitur: quòd
cum reelectio Abbatissæ sit res odiosa, ut
Rodrig. testatur Rodrig. *in summa tom.* 1. *cap.* 103.
Anni iniuncti pro illius vacatione debent
esse completi, & non sufficiunt inchoati, ut
Portel. etiam habet Portel. *num.* 6. Ex quo etiam pa-
tet, quòd ille, qui complet ultimam diem
anni vigesimi primi ad ieiunij obligationem
requisiti, si in ea die incidat obligatio ieiu-
nij, non tenetur ad illud, quia obligationis
tempus non est completum, at verò ab illa
hora, qua tempus explevit, tenetur jeju-
nare; excipitur tamen, si ante illam horam
plures refectiones sumpsit, tunc jam ea die
jejunij substantia deperdita est, & ipse iam
impotens est ea die ad jejunandum. Ita Sanch.
Sanchez. *de Matrim. lib.* 2. *disp.* 24. *num.* 29. Bonacina
Bonacina. *de jejunio disput. ultima quæst.* 1. *punct. ultimo
num.* 7.

QUÆSTIO IV.

Quomodo sit computandus annus bis sextus, iuxta Kalendarium Gregorij XIII.

SVMMARIVM.

10 *Quid sit annus Bissextilis.*
In tali anno dies additus cum antecedenti prout una reputatur.
11 *In Reformatione Kalendarij Gregorij annus sine decem diebus, pro integro reputatur.*

10. Annus bis- Annus Bissextilis, in quo bis dicitur
sextilis. sexto Kalendas Martij, nempe, die 24.
& 25. Februarij, & quamvis habeat unam

Sylveira Opuscula

diem plusquam alij anni, (talis enim annus
habet 366. dies, cum alij habeant solum 365.)
tamen juxta usum Ecclesiæ duplex illa dies,
pro una computatur; & Ætas quæ habeat
suum complementum die 24. Februarij tali
anno ultimo completur die 25. & ratio est,
quia utraque dies censetur una, & dies se-
cunda est complementum diei præcedentis,
quæ deerat ad complementum integri solis
per Zodiacum circuli, ut ex multis probat Sanch.
Sanchez *tom. 1. in decalog, lib. 4. cap. 35. num. 3.
ad finem.* Ex quo apertè sequitur, quod in
anno bissextili Annus vigesimus quintus
ætatis non completur die 24. Februarij,
sed sequenti die 25. Sicut & annus requisi-
tus ad novitiatum includit diem illum su-
peradditum: tanquam novitiatus comple-
mentum, ut sæpè declaravit Sacra Congre- Sacr. Cong.
gatio, ut ex pluribus Auctoribus habet Ioan- Ioan Maria.
nes Maria Novarius *Lucerna Regulari verb.
Annus num.* 4.

Quantum ad secundum sciendum est; 11.
quod Gregorius XIII. anno 1582. ut emen- Greg XIII.
darentur tempora ad solis cursum, ordi-
navit, ut in prædicto anno decem adime-
rentur dies; hoc est, à quinta die Octobris
usque ad decimam quintam; & tunc talis
annus civiliter, ac politicè debuit integer
reputari, demptis illis decem diebus, tam
quoad professionem, quam quoad ætatem ad
sacros ordines suscipiendos, & ratio om-
nium est, quia ipse Gregorius XIII. *in
sua Bulla, inter gravissimas tom. 2. Bullarij
inter ipsius bullas, num.* 74. disposuit, quòd
ille annus integer reputaretur ad quæcunque
officia, ac beneficia & cætera omnia, & ex-
pressè excipit ea nimirum quæ sunt in tertij
præjudicium, ut solutiones censuum, & lo-
cationum. Ita cum Henriquez Rodriguez Henriq.
tom. 3. quæstionum Regular. quæst. 15. art. 5. § ex Rodrig.
qua resolutione. Sanchez *tom. 2. in decalog. lib. 5.* Sanchez.
cap. 4. num. 5.

QUÆSTIO V.

An anni possint dici completi quandò desunt pauci dies?

SUMMARIUM.

12 *Prima sententia affirmat.*
13 *Communior & verior sententia negat.*

Prima sententia affirmat, quòd anni pos- 12.
sint dici completi, quando ad ætatem Hostiens.
deficiunt duo, vel tres dies. Ita Hostiensis, Vera Crux.
Vera Crux; Martin. de Ledesma allegati Ledesma.
apud Sanchez citandum cum quibus est Sanch.
M. Cornejo *tom. 2. tract. de Matrim. disp. 2.* Cornejo.
dubio 3. §. Dico 2. Nam in moralibus, quæ
parum distant nihil distare videntur.

Opposita sententia & negativa mihi vi- 13.
detur vera; eam tenent Abbas Cardinalis,
Sotus, Celsus, & alij, quos citat, ac sequi-
tur Sanch. *lib 7 de Matrim. disp. 104. n. 3.* Nam Sanch.
illud ætatis tempus est taxatum à lege, quòd
lex requirit completum, & non semiplenum ad
majorem libertatem, & perfectum usum rationis

R 3 ne

ut annus decimus ſcatus ad profeſſionem, & confirmatur: quia communiter Doctores dicunt, quod ad ſponſalia requiritur ſeptennium completum, & in favorem matrimonij tenent quod ſufficienter ſit in ipſa die, in qua ſeptennium completur, & non antea, ut ſuprà dixi *q.3.num.* 8.

QVÆSTIO VI.

Quodnam tempus dicatur modicum, longum & antiquum, ac immemorabile?

SUMMARIUM.

14 *Decennium dicitur tempus longum, modicum infra decennium.*
15 *Tempus antiquum, juxta aliquos, eſt tempus decem annorum, juxta alios, centum.*
16 *Quomodo probetur tempus immemorabile.*

14. Tempus decem annorum, dicitur tempus longum, modicum verò infra decennium
Naldus. Suarez. Naldus *in ſumma verb. Annus, num.*4.& *verb. Tempus, num.*11.Suar. *lib.*7. *de legibus, cap.* 8. *num.*9.Qui etiam addit, quod tempus longiſſimum complectitur à decennio uſque vicennium; & patet *cap. de Præſcriptionibus longi temporis*, & ex *l.*1. & 2. *ex tit. ſequenti.* Ex quo
C de Præſcipt. L.1.& 2.
fit apertè decennium ſufficere ad inducendam conſuetudinem legis, & præſcriptionem illius quod ex multis latè probat idem Suar.*lib.*7.*de*
Suarez. *legib.c.*11.*n.*5.

15. Naldus. Lezana. Quod autem dicatur tempus antiquum reſtat inquirendum. Naldus *verb. Tempus, n.*17. M.Lezana *verb. Annus, num.*10 dicunt, quod tempus decem annorum poteſt dici tēpus antiquum; tamen communior, & receptior ſententia eſt, quod tempus centum annorum dicatur tempus antiquum; quod hominum memoriam excedit. Ita Menochius, Maſcardus, Surdus, Farinacius, Nicolaus Garcia, Gutierrez, Cevallos, Rota Romana, & alij multi, quos citat, ac ſequitur Barboſa *de poteſtate Epiſcopi, part.* 4. *allegat.* 72. *num.* 35. & 36. Qui etiam tenet ex Maſcardo, Valaſco, Flaminio tempus antiquiſſimum, ac immemorabile eſſe tempus centum annorum.
Menoch. Maſcard. Surdus. Farinac. Nic.Garc. Gutierr. Cevallos. Rota Rom. Barboſa. Maſcard. Valaſc. Flamin.

16. Ad probandum autem huiuſmodi tempus immemorabile, ſufficit in teſtibus memoria quadraginta annorum, & quod de reliquo tempore teſtes deponant ſecundum auditum, & famam, juxta Gloſſam communiter receptam *cap.* 1. *de Præſcriptionibus*, & multi Doctores apud eundem Barboſam *num.* 36. Molinam *de juſtit. tract.* 2. *diſput.* 76. Riccium *in praxi Reſolut.* 128. & bene etiam probatur per ſcripturas excedentes metam centum annorum Flaminius, Rota, Corduben. apud Garciam *de beneficiis, part.*5.*cap.*9.*n.*92. & *part.* 12. *cap.*2.*n.*165.
Gloſſa. C.1.de Præſc. Barboſa. Molina. Riccius. Flamin. Rota. Corduben. Garcia.

RESOLUTIO X.

Apoſtata, ſeu Apoſtaſia.

QUÆSTIO PRIMA

1 *Etymologia nominis Apoſtatæ.*
2 *Triplex, vel quadruplex eſt Apoſtaſia, & quid ſit.*
3 *Apoſtaſia à fide omnium graviſſima, quid ſit. Accidentaliter diſtinguitur à tribus ſpeciebus infidelitatis. Ibidem.*
4 *Circumſtantia Apoſtaſiæ, explicanda in confeſſione. Apoſtata à fide incidit in excommunicationem, ac alias pœnas Bullæ Cœnæ. Ibidem.*
5 *Apoſtaſia latè ſumpta invenitur in omni peccato mortali.*

Postasia ſecundum nominis etymologiam, idem eſt, quod retroceſſio, ſeu defectio inſtituti ſemel ſuſcepti; Apoſtatare enim idem eſt, quod deficere, ſeu retrocedere, ſempérque ut notat Suarez *tom.de Fide, tract.*1.*diſp.*16 *ſect.*5.*num.*1. in malam partem ſumitur pro defectione iniqua; hiocque ille, qui deficit ab inſtituto ſuſcepto, illúdque deſerit, dicitur Apoſtata. 1. Suar.

Et quia tripliciter, vel ut alij volunt, quadrupliciter homo poteſt ſpecialiter uniri, ac coniungi Deo, ſcilicet, per Fidem, obedientiam, & Religioſam profeſſionem, Quatto addunt Valentia 2. 2. *diſp.* 1. *quæſt.* 12. *punct.* 1. Turrianus 2. 2. *diſp.* 57.*dub.* 1.*ſtatim in principio*; nempe, per Ordinem ſacrum, & clericatum; ideo triplex eſt Apoſtaſia, vel quadruplex juxta Auctores proximè citatos, ſcilicet, à fide, obedientia, ac profeſſione Religioſa, ac ab ordine, & claricatu, de quibus D. Thomas 2.2. *quæſt.*12.*art.* 1. Ibidem Bañez, Turrianus, & Valentia citati, & noſter Ioannes Beetz *in primo præcepto Decalogi Expoſit.*1.*cap.* 9. 2. Valentia. Turrian. D Thom. Bañez. Turrian. Valentia. Beetz.

Apoſtaſia à fide omnium eſt graviſſima: eſt receſſus à Fide Chriſtiana; quando ſcilicet, Chriſtianus recedit à Chriſtianiſmo, ſive in pluribus articulis, ſive in uno, & alio: nam ut ait Iacobus Apoſtolus: *Qui peccat in uno factus eſt omnium reus*: & talis recedens à Chriſtianiſmo, ſive fide Chriſti, ſive poſt, ſive ante Baptiſmum ſuſceptum, ut explicat Turrianus *citatus*, & convertitur ſive ad Paganiſmum, ſive Iudaiſmum, ſive hæreſim, ab hac, trium infidelitatis ſpecierum Apoſtaſiam non diſtingui, ſed eſſe illarum circumſtantiam cum D. Thoma, Sylveſtro, Angelo, Paludano, docent Suar. *de Fide, tract.*1.*diſp.*16. *ſect.*5.*num.*10. Arriaga *de Fide. diſp.* 19. *ſect.*4. §. *Tertio dico.* Indéque ille, qui ex Catholico fit Calviniſta eſt hæreticus, & Apoſtata, Hæreticus, quia Calvini ſectam amplectitur; Apoſtata, quia fidem Chriſtianam, quam tenuit, deſeruit; at verò ille, qui ab infantia eſt Calviniſta, & nunquam tenuit fidem Catholicam, eſt hæreticus, non verò Apoſtata debet 3. Iacob. Turrian. D.Thom. Sylveſt. Angel. Paludan. Suar. Arriaga.

debet dici ; & ideo omnia Apostata, vel est, Iudæus, vel Paganus, vel hæreticus; non verò è contra omnia hæreticua dicendus est Apostata ut est explicatum.

4. Sanch. Lezana. Diana. Hinc fit, quod circunstantia Apostasiæ sit explicanda in Confessione ; notabiliter enim aggravat hæresis peccatum, ut tenent Sanchez *lib. 2. in Decalog. cap. 7. num.* 17. M. Lezana *verb. Apostata, num.* 2. Quidquid in contrarium dicat cum aliquibus Diana *part. 1. tract. de circunstantiis agravant. Resol.* 54.

5. Apostatæ incidunt in excommunicationem ac alias pœnas contentas in Bulla Cœnæ Domini, ut explicabitur *verb. Hæresis.*

6. D. Thom. Proverb 6. Eccles. 10. Tigurina. D. Thom. Valentia. Cornelius. Apostasia latè sumpta intervenitur in omni peccato mortali, ut docet D. Thomas 2.2. *quæst.* 12. *art.* 1. *ad* 1. juxta illud. *Proverbior.* 6. *num.* 14. & Ecclesiast. 10. num. 14. *Initium superbiæ hominis apostatare à Deo.* Tigurina. *Initium superbiæ est defectio hominis à Domino, & à creatore suo.* Quam sententiam D. Thomas 1.2 *quæst.* 84. *art.* 2. *ad* 2. Gregorius de Valentia, Cornelius à Lapide, sic explicant, ut Apostasia accipiatur pro conditione quadam omnium peccatorum communi ; in omni enim peccato sicut est quædam inobedientia, ingratitudo, ac contemptus Dei, sic est quædam generalis Apostasia, id est, defectio à Deo, ejúsque lege, mandatis, ac voluntate.

De Apostata verò à Religiosa professione, ac Clericatu, & sacro Ordine, dicam latè in hac Resolutione per sequentes quæstiones.

QUÆSTIO II.

Quid requiratur ad hoc, ut Religiosus verè, & propriè dicatur Apostata, vel fugitivus, sive dimisso, vel retento habitu longo, vel brevi tempore?

SVMMARIVM.

7 *Qui dicatur Apostata, quive fugitivus.*
8 *Novitij fugientes non sunt Apostatæ.*
9 *Moniales professæ exeuntes à Monasterio, animo non revertendi sunt Apostatæ.*
Aliter dicendum de Tertiariis, ac Beatis. Ibidem.
10 *Qui exiit à Monasterio animo non revertendi, sive cum habitu, sive sine illo est Apostata.*
11 *Qui recedit à Conventu, sive cum habitu, sive sine illo, animo vagandi per tres annos, intendit tamen revertere non est Apostata.*

7. ILle Religiosus professus dicitur verè, & propriè Apostata, qui recedit à Monasterio animo dimittendi in perpetuum obedientiæ jugum ; qui sic deserit Monasterium intentione se subtrahendi in perpetuum ab obedientia suorum Superiorum, & se abdicandi ab instituto Religioso. Ille verò propriè dicitur fugitivus, qui sine licentia Superioris recedit à Monasterio, ut ad tempus fiat extra potestatem, ac obedientiam Religionis, habet tamen animum ad illam postea revertendi. Inde fit, quod ratio fugitivi est quid commune ad fugitivos, ac Apostatas : nam omnis Apostata est fugitivus, non tamen omnis fugitivus est Apostata, & discrimen assignatum inter utrumque est commune inter Doctores. Ita Angelus, Sylvester, Caietan. Aragonius, Bañez Navarr. Valentia, Azor. Lessius, Emmanuel. Rodriguez, quos citant, ac sequuntur Sanchez *tom.* 2. *in Decalog.* 6. *cap.* 8. *num.* 2. Hieronymus Rodriguez *Resolut.* 11 *num.* 20. & alij citandi. Angel. Sylvest. Caietan. Aragon. Bañez. Navarr. Valentia. Azor. Lessius. Emman. Rodrig. Sanchez. Hieron. Rodrig.

8. Ex quo sequitur primò : Novitios, qui à Religione fugiunt non esse Apostatas, etiamsi vota simplicia castitatis, obedientiæ, ac paupertatis emisissent ; & ratio est, quia tales non sunt facti verè Religiosi, & consequenter non comprehenduntur in supradicta diffinitione.

9. C. Præveni Farinacius. Bañez. Aragon. Sanchez. Sanctarell. Puteus. Secundo sequitur Moniales professæ de Monasterio exeuntes animo deserendi Religionem, & non ad illam revertendi, quod sint verè Apostatæ, & pœnis Apostatarum puniendæ, & eodem modo de illis judicandum respectivè, ac de Apostatis religiosis. Ut colligitur ex *cap. Prævenit ad vos*, 27. *quæst.* 1. Farinacius *tract. de Hæresi. quæst.* 183. *num.* 68. Aliter dicendum de mulieribus, quas vocant Beatas seu Tertiarias, non esse Apostatas : etsi habitum relinquant etiamsi vota simplicia emisissent, quia non sunt verè Religiosæ, nec habent vota essentialia : & ideo si matrimonium contrahant validum erit. Ita Bañez, Aragonius cum Sanchez *citato n.* 7. Sanctarellus *de Apostasia, cap.* 3. *dub.* 1. *n.* 5. & sic definitum fuisse à Rota Romana refert Puteus *decis.* 136. *lib.* 1.

10. Rodrig. Pellizar. Mendosi. Tertio sequitur, quod ille, qui exiit à Monasterio animo recedendi in perpetuum, sive exterius, sive interius absconditum portet habitum, quod sit verè Apostata. Ita Rodriguez *tom.* 1. *q.* 30 *art.* 2. Pellizar *tom.* 2. *tract.* 8. *c.* 8. *n.* 45 ex Mandosio testante sic fuisse decisum à Rota ; & ratio est, quia dimissio, aut retentio habitus religiosi nihil refert ad Apostasiam : nam sicut habitus non facit Monachum, sed religiosa professio ; sic & Apostatam facit recessus à professione Monastica, esto habitus non deponatur.

11. Crassis. Sanchez. Aragon. Bañez. Peyrin. Fr. Ant ab Spir. Sancto Suar. Tamburin. Quarto sequitur, quod ille, qui recedit à Conventu sine licentia, sive cum habitu, sive sine illo, esto habeat animum vagandi extra Monasterium per tres, & quatuor annos, & ultra, cum animo tamen revertendi; talis non est Apostata. Ita Graffis, Sanchez, Aragonius Bañez, & alij quos citant : ac sequuntur Peyrin. *Resol.* 3. *quæst.* 1. *cap.* 26. *notabili* 2. Fr. Anton. ab Spiritu Sancto *in director. tom.* 1. *tract.* 3. *disp.* 6. *num.* 1403. licèt contrarium teneat Suar. *tom.* 4. *de Relig tract.* 8. *lib.* 3. *c.* 1. *n.* 20. *usque* 25. Tamburin. *tom.* 3. *de Iure Abbatum disp.* 8. *quæsito* 1. *n* 13. Ratio nostra est : Quia Apostasia consistit in animo deserendi in perpetuum statum Religiosum, sed hi fugitivi semper habuere animum revertendi: ergo non sunt verè Apostatæ.

Quæstio III.

Quæ mora poſt exitum à conventu ac habitu dimiſſo ſufficiat ad excommunicationem tantùm, vel etiam ad apoſtaſiam incurrendam?

SUMMARIUM.

12 *Quì iter facit per loca periculoſa dimittens habitum, non eſt apoſtata.*
Qui recreationis cauſa dimittit habitum inter ſepta monaſterij, non eſt apoſtata.ibid.
13 *Qui exiit à conventu dimittens habitum, peccat mortaliter, & eſt excommunicatus, non tamen apoſtata.*
14 *Qui recedit à conventu animo ipſum deſerendi, & ſtatim revertitur, indicandus eſt apoſtata interius, non exterius.*

12 CErtum eſt in hac re Monachum, qui ad ſe occultandum, dum per loca periculoſa iter agit vel habitum dimiſit, non poſſe dici Apoſtatam, nec in cenſuras incurrere; patet *ex text. Clerici officia.* Ubi Gloſſa *verb. cauſa in fine de vita, & honeſtate clericorum*, & *in cap. 2. eodem titul. in 6.* ibi etiam Gloſſa *in verb. rationabilis.* Certum eſt etiam Religioſum, qui inter ſepta monaſterij habitum dimittit, recreationis gratia, vel ut commodius ſe habeat, non eſſe apoſtatam, nec in excommunicationem incurrere; patet *ex cap. 2. Ne clerici, vel Monachi in* 6. Ita Sylveſt. Navarr. Azor, & alij cum Suar. *de Cenſuris diſp. 23. ſect. 4. num. 27.* Sayrus *de Cenſur. lib. 3. cap. 33. num. 16.* Sanchez *lib. 6. in Decalog. cap. 8. num. 56.*

Text. Cleri. Gloſſa. Cap. 2. eod. Gloſſa. C. 2. Ne cle. Sylveſter. Navarr. Azor. Suar. Sayrus. Sanchez.

13. Quando autem Religioſus temerè diſcedit à conventu dimittens habitum ad evagandú, etiam per breve, vel longum tempus committit peccatum mortale, atque incidit in excommunicationem, ipſo facto; patet ex dicto *cap. Ne clerici, vel Monachi in* 6. Non tamen ſimpliciter cenſendus eſt apoſtata, quoad alias pœnas juris, niſi quando abſolutè dimittit habitum cum animo non revertendi. Ita Tamburin. *tom. 3. de iure Abbatum diſp. 8. quæſito 1. num* 14. Ac proinde dimiſſio habitus in hoc eſt ſufficiens ad incurrendam excommunicationem, non verò ad contrahendas alias Apoſtatarum pœnas.

C. Ne cleri. Tamburin.

14. At verò ſi Religioſus recedit à conventu animo deſerendi ſtatum Religioſum in perpetuum, tamen ſtatim meliori conſilio à pœnitentia ductus revertitur, in foro interno erit quidem Apoſtata; quia iam deliberato animo crimen commiſit, non tamen talis in foro externo iudicabitur: nam qui ab aliquo loco diſcedit, & ſtatim redit, non cenſetur receſſiſſe, quæ enim in moralibus parum diſtant nihil diſtare videntur; ita Maſcardus, quem refert, & ſequitur Fragoſus 2. *part. lib.* 11. *diſp.* 24. §. 14. *num.* 2. Bordon. *Reſol*, 41. *num.* 7. Dicens egreſſum per ſemi horam revertentem non incurrere pœnas apoſtaſiæ, ratione parvitatis temporis Oppoſitum tamen tenet Moſonius. *Conſil. 86. num.* 14. Si de delicto conſtet in foro externo, ſed ob parvitatem temporis relevandum eſt, ut dixi.

Quæstio IV.

An ſit apoſtata, qui ſciens ſuam profeſſionem eſſe validam, eam reclamat, ut à conventu exeat?

SUMMARIUM.

15 *Talis Religioſus peccat mortaliter, & eſt Apoſtata.*

TAlis Religioſus mortaliter peccat, & incurrit pœnas latas contra Apoſtatas, ſive eius profeſſio fuerit expreſſa, vel tacita. ita Bonacina *de clauſura punct. 10. diſſ. 5. num. 1.* Belaſius *verb. Apoſtata num.* 22. Bordon. *Reſol.* 41. *num.* 7. Pellizar. *tom. 1. tract. 3 cap. 5. num.* 6. & probatur: quia talis Religioſus verè eſt apoſtata, recedit enim à propria Religione animo non redeundi ultra ad illam, & non ei ſuffragatur licentia proprij Prælati talis enim licentia fuit doloſè extorta, & fraudulenter habita, proinde enim eſt, ac ſi non fuiſſet obtenta, fraus, & dolus nemini patrocinantur. 15.

Bonacina. Belaſius. Bordon. Pellizar.

Quæstio V.

An ſit apoſtata Religioſus tranſiens abſque debita ſuperioris licentia ad aliam Religionem arctiorem, vel laxiorem, etiam in partibus remotiſſimis?

SUMMARIUM.

16 *Prima ſententia affirmat eſſe apoſtatam.*
17 *Secunda & communior negat.*
19 *Non eſt apoſtata, etiam ſi tranſeat ad Religionem æqualem, vel laxiorem.*
19 *Talis Religioſus cum non ſit apoſtata eſt fugitivus.*
20 *An verò ſit excommunicatus, aliqui affirmant, alij negant.*
21 *Talis in partibus remotiſſimis poteſt tranſire ad Religionem laxiorem.*

CIrca Religioſum, qui abſque legitima ſuperioris licentia tranſit ad Religionem arctiorem, eſſe verum Apoſtatam, & Apoſtatarum pœnis puniendum affirmat Suarius *tom. 5 in 3. part. diſp. 31. ſect. 6. num. 4.* Fundatur: quia relinquens ſtatum ſuum Religioſum, & alium aſſumens invalidè perinde eſt, ac ſi Religioſum ſtatum omnino deponeret: ergo eſt verus Apoſtata; actus enim omnino irritus immunitatem non præſtat, neque aliquid confert. 16.

Suar.

Tamen oppoſita ſententia eſt valde communis, quòd talis non ſit verus Apoſtata, quamvis lethaliter peccat. Ita Hoſtienſis, Caietan Bañez, Emmanuel. Rodriguez, Leſſius Azor, ac alia magna Doctorum turba. Sanch. 17.

Hoſtienſ. Caietan. Bañez. Eman. Rodrig.

tom. 2

Lessius. Azor. Sanchez. Lezana. Hieron. Rodrig. Pellizar.

tom. 2. in decalog. lib. 6. cap. 8. n. 8. & 9. M. Lezana *tom. 1. cap. 22. num* 21. Hieronym. Rodrig. *Resol. 11. num. 24.* Pellizar. *tract. 3. cap. 5. n. 141.* & ratio est: quia iuxta communem sententiam Doctorum, Apostasia est propriè retrocessio simpliciter ab statu Religioso, at in præsenti casu simpliciter non fit retrocessio ab statu religioso, sed solùm à peculiari statu, & quidem progrediendo ad maiorem perfectionem, ex quo fit, quòd talis retrocessio sit illicita in modo tantùm, non verò in substantia actus, cum semper maneat intra Religionis terminos, & ideo non est verè Apostata, nec apostatarum pœnis subiicitur.

18. Et quamvis transitus iste sit irritus, animus tamen transeuntis non fuit omnino à religioso instituto discedere, sed ad aliam Religionem transire; Apostasia autem animum dimittendi religiosum statum desiderat; & quamvis quoad alios effectus idem sit non efficere, ac irritè efficere, tamen in præsenti hoc non contingit, quia quamvis faciat secundam professionem irritam, tamen nunquam deponit religiosum statum, nec ab eo recedit, quòd erat requisitum ad verum Apostatam, quæ ratio convincit, quòd quamvis transeat ad aliam religionem æqualem, vel laxiorem, nunquam erit verus Apostata, cum ab statu religioso non recedat.

19. Lezana. Sanchez. Tamen hac nostra sententia dicendum existimo cum M. Lezana *proximè citato*, ac Sanchez *num.* 9. talem religiosum à propria religione transeuntem, sine sui superioris legitima licentia ad alium ordinem, sive strictiorem, sive æqualem, sive laxiorem, posse dici, & esse fugitivum: nam fugitivus ille communiter dicitur, qui ad tempus à monasterio recedit sine debita licentia, animo etiam redeundi, quamvis cum habitu, vel sine habitu.

20. An verò iste Religiosus transiens, dimittens proprium habitum, & assumens alium sit excommunicatus? Affirmant cum multis

Suar. Azor. Sayrus. Rodrig. Sanchez. C. Ne cleri.

Suar. *in 3 part. tom. 5. disp. 23. sect. 4 n. 3 2.* Azor. *lib. 12. cap. 13. quæsit. 3 casu 16. 5. quæres.* Negant. Sayrus *de Censuris lib. 3. cap. 38. num. 17.* Rodriguez & cum multis aliis Sanchez *citatus*, *num. 67. 68.* Quia *cap. ne clerici, vel monachi in 6.* Vbi habitus dimissionem excommunicationi subiicit, quando attentis circumstantiis fit ad periculosè vagandum, quod non datur in præsenti, & de hoc alibi erit latiùs dicendum.

21. Si verò Religiosus Apostata, aut fugitivus resipiscat in remotissimis regionibus, in quibus non habet monasteria sui ordinis vel strictioris, nec potest ad hoc licentiam petere à legitimo superiore ad transeundum, & non potest redire ad propriam provinciam, tunc absque alia licentia potest transire ad talem ordinem etiam laxiorem, in his enim circumstantiis aliud non potest facere. Ita Suar. *tom. 4 de relig. tract. 8. lib. 3. cap. 10. num. 20.* Rodriguez *Additione summa tom. 4. cap. 113. num 23.* Portel. *verb. religio. num. 17.*

Suar. Rodrig. Portel.

QUÆSTIO VI.

An Episcopus regularis renuntians Episcopatum vel ab ipso depositus, si non redeat ad monasterium sit Apostata?

SUMMARIUM.

22 *Prima sententia affirmat teneri, ne sit Apostata.*
23 *Secunda & verior negat.*
24 *Tamen si ob demerita deponatur tenetur redire.*
Et certiùs si à sua dignitate sit degradatus. ibid.

22. Abulens. Aragon.

ABulensis, *c. 30. Numer. q. 109.* Aragonius *2. 2. quæst. 88. art. 11. fol. 1036.* & alij constanter affirmant, quòd talis Episcopus renuntians episcopatui teneatur redire ad conventum, ne aliàs velut Apostata habeatur.

23. Tamen talis Episcopus manens in sæculo, & non rediens ad Religionem, non est verè Apostata, sed licitè potest sic manere in sæculo: & Probatur: quia per Episcopalem dignitatem, fuit legitimè dispensatus, & exemptus à religionis iugo, hæc autem dispensatio non cessat deposito Episcopatu, cum causa non cesset, sed perseveret, scilicet dignitas Episcopalis, ac perfectior status. Ita Navarr. Federicus, Imola, Henriq. Emmanuel Sà, quos citant, ac sequuntur Emmanuel Rodrig. *tom. 3. quæst. 52. art. 26.* Sanchez *tom. 2. in decalog. lib. 6. cap. 6. num. 29.* Laurentius de Franchis *in controvers. Episp. & Regular circa decreta Sacræ Congreg. de Apostate. & eiectis dub. 13.*

Navar. Federicus. Immola. Henriq. Emman. Sà. Emman. Rodrig. Sanch. Laur. de Franch.

24. Sanchez. Addit tamen Sanchez *citatus, num. 29.* idem esse dicendum si propter culpas Episcopus deponatur ab Episcopatu; sed aptius videtur, quod docent Sylvester *in summa verb. Religio. num. 4, in fine* M. Lezana *verb. Apostata, num. 7.* quòd sic ob demerita dispositus teneatur regredi ad Religionem, & si non redeat veluti Apostata habendus; quia per depositionem redditur indignus privilegii suæ dignitatis. Certius tamen est id si degradaretur, quia per degradationem spoliatur ab omnibus privilegiis dignitati Episcopali concessis. Ita cum Glossa Sanchez *citatus, n. 30.*

Sylvest. Lezana. Glossa. Sanch.

QUÆSTIO VII.

Vtrùm Religiosus fugiens ex carceribus, in quibus ex mandato superioris detinebatur, sit Apostata, vel fugitivus?

SUMMARIUM.

25 *Religiosus iustè detentus in carcere, non potest fugere licitè.*
26 *Quando pœna capitis; vel mutilationis est imponenda, potest fugere.*

17 Si instè damnatus est ad pœnam carceris perpetuam, non potest fugere.

28 Quando sententia iuste prolata iniusto modo exequitur.

29 Quando sententia secundum allegata, est iusta, tamen coram Deo iniusta, tunc potest fugere.

25. DIco primo: Religiosus iuste detentus in carcere ex suis superioris mandato, non potest licite fugere non enim potest licite à monasterió egredi absque sui superioris licentia: cum per votum suam voluntatem renuntiaverit, & totam in ipsius superioris arbitrium transtulerit, *cap. quorundam*, & *cap. si Religiosus, de election. in* 6. Ita Caietan. Navarr. Bañez, Sayrus, quos citant, ac sequuntur Rodriguez *tom.* 2. *quæst.* 23. *art.* 6. Sanchez *in decalog. lib.* 6 *cap.* 8. *num.* 12. M. Lezana *tom.* 1. *cap.* 16. *num* 9.

Cap quorundam. Cap si Religiosus. Caietan. Navarr. Bañez. Sayrus. Rodrig. Sanchez. Lezana.

26. Limita tamen primò, quòd si in tali Religioso pœna capitis, vel mutilationis imponenda erit, in tali casu naturale desiderium conservationis vitæ, ius fugiendi præbet, etiam si superioris præceptum permanendi in carcere urgeat, nihilominus fugere poterit. Ita Sylvester, Sotus, Vasquez, Lessius, Sanchez *citatus num.* 15. quos citat, ac sequitur Tamburin. *tom.* 3. *de iure Abbatum disp.* 8 *quæsito.* 2. *num.* 1.

Sylvest. Sotus. Vasquez. Lessius. Sanch. Tambur.

27. Secundò: hoc limitant aliqui, ut Bañez 2. 2. *quæst.* 69. *art.* 4. quando Religiosus damnatus est ad carcerem perpetuum; quòd ob rigorem pœnæ possit fugere, tamen mihi probabilius est contrarium, nam pœna carceris etiam perpetui, est convenientissima statui Religioso, nec est ita contraria iuri naturali, ut non possit ad illam obligari Religiosus ex vi suæ professionis, quando crimen perpetratum proportionatum est tali pœnæ, & ratione gravitatis culpæ tali pœnæ subiicitur. Rodriguez *tom.* 1. *quæst.* 22. *art.* 6. M. Lezana *tom.* 1. *cap.* 16. *num.* 10.

Bañez. Rodrig. Lezana.

28. Tertiò limita. Quòd liceat fugere, quando illa perpetui carceris pœna iniuste imposita fuit, ac nullo iuris ordine servato, Pariter etiam licet fugere, quando etsi sententia iuste prolata fuit, tamen modo iniusto exequitur, ut si custos carceri ex suo proprio motu, vel etiam superioris, vel judicis, seu alterius personæ, injuste illi cibum, vestitum, ignem & cætera ad vitam necessaria denegat, vel dura sævitia in eum se habet, ac multis molestiis afficit. Ita cum Navarro, Sayro, Rodriguez *citato art.* 6. Sanchez *dicto cap.* 8. *num.* 14. Tamburinus *allegato loco n.* 4.

Navarr. Sayrus. Rodrig. Sanchez. Tambur.

29. Quartò limita; etsi sententia secundum allegata, & probata videatur iusta, falsa tamen probatione; falsisque præsumptionibus fundatur, ita tamen ut coram Deo, ac in conscientia reus sit inocens tunc licitè potest fugere; & ratio est quia sententia veluti quædam privata lex se habet, nulla autem lex obligat ad id, quod est contrarium fini legis, sed cum finis talis legis, seu sententiæ, sit tribuere cuique quod suum est, eique debitum secundum eius merita, cum autem secundum eius innocentiam tribuenda sit non pœna, sed absolutio, inde ad observationem talis pœnæ non tenetur: hæc sententia est communis. Ita Sotus *de iustitia, lib.* 5. *quæst.* 6. *art.* 4. Lessius *de justitia, lib.* 2. *cap.* 31. *dub.* 4. *num.* 24. Reginaldus *in praxi, lib.* 24 *num.* 146. § *Adverte autem*, Bonacina *de legib. disp.* 1 *quæst.* 1. *punct.* 7. §. 3. *sub num.* 1. *vers. Quinto dicitur*, & *in Decalogum dis.* 10. *quæst.* 3. *punct.* 2. *num.* 22.

Sotus. Lessius. Reginald. Bonacina.

QUÆSTIO VIII.

Utrum Religiosus damnatus ad triremes possit ab eis fugere?

SUMMARIUM.

30 Prima sententia negat fugam esse licitam.

31 Secunda & vera affirmat.

QUæstio est an Religiosus sive iustè, sive injustè, sive ad tempus, sive in perpetuũ damnatus ad triremes, sive iam in illis existens, sive non, queat licitè effugere ad declinandum à tam gravissima pœna: Negant Sayrus *clavi Regia, lib.* 12. *cap.* 18. *num.* 8. Sanchez *lib.* 6 *in Decalog cap.* 8, *num.* 16. In eo casu, quod pœna est iustè inflicta, quia tunc debet eam patienter sustinere. 30.

Sayrus. Sanchez.

Tamen opposita sententia mihi vera videtur, quod tunc bona conscientia possit fugere. Ita Bañez. 2. 2. *quæst.* 69. *art.* 4. *post.* 5. *conclus.* Bonacina *de clausura, quæst.* 2. *punct.* 11. §. 1. *n.* 8. Tamburin. *de iure Abbatum, tom.* 3. *disp.* 8. *q.* 2. *num.* 9 M. Lezana *tom.* 1. *cap.* 19. *num.* 10. Pellizarius *tom.* 2. *tract.* 8. *cap.* 8, *num.* 48. M. Fr. Anton. *Directorio, tom.* 2. *tract.* 3. *num.* 1409. Ratio est, quia hæc pœna est gravissima, & tanquam mors perpetua computatur, *l. Servitium, ff. de regulis iuris*, ergo sicut licitum est condemnato ad mortem, fugere ad evitandum tale supplicium, ut dixi superiori quæstione *num.* 26. ita etiam licitum erit damnato ad triremes fugere ad tantùm malum evitandum, ex impulsu naturali datur omnibus animantibus à dura pœna fugere, deinde ipse Sanch. *citato num.* concedit cum Corduba, Lopez, Bañez, Salonio, Petro de Ledesma, quod sæcularis damnatus ad triremes possit fugere, ergo & Religiosus: nulla enim apparet maior ratio, præcipuè cum Religiosum delinquenté tali triremium pœna punire videatur contra decorem, honestatem, & authoritatem, ergo licitè Religiosus potest fugere, non ad vagandum in sæculo, sed ut ad superiorem, ac Summum Pontificem tendat, ad misericordiam, & veniam impetrandam. 31.

Bañez. Bonacina. Tambur. Lezana. Pellizar. Fr. Anton. L. servitiũ. Sanchez. Corduba. Lopez. Bañez. Salon. Petr. de Ledesma.

QUÆSTIO IX.

An Religiosus valdè vexatus à suo Prælato absque illius licentia, & sine peccato possit ad superiorem confugere?

SUMMARIUM.

32 Affirmativa sententia est communis.

33 Conci

33 *Concilium Tridentinum nil habet contrarium.*
34 *Etiam licita est fuga ad amicum, ut eum deprecatorem habeat.*
35 *Fugiens ad superiorem non tenetur petere licentiam ab inferiori.*

32. Dico quòd talis Religiosus dirè vexatus à suo Prælato, licitè potest ad superiorem confugere, absque eo quòd fugitivus dicatur, & inde cõsequenter fugitivorum pœna non est puniendus. Ita Baldus, Decius, Azor. Rodriguez, Saytus, Sanchez, Fagundez, & alij, quos citant; ac sequuntur Suar. *tom 4. de Relig. tract. 8. lib. 3. cap. 1. num 6.* Barbos. *in collectan. ad Trident. citand. num.* 10. Peyrinis *de Resol. 5. quæst. 1. cap. 26. notabili* 2. Sà *verb. Religio num.* 71. & ratio est, quia ius defensionis est naturale, quòd unusquisque tenetur sibi perquirere, ne eius vita, fama, & honor pereat; tum etiam, quia in hoc casu præsumitur licentia Prælati superioris, qui vult omnia iustè, & ordinatè fieri.

Baldus. Decius. Azor. Rodrig. Saytus. Sanchez. Fagundez. Suar. Barbosa. Pegrin. Sà.

33. Contrariam sententiam tenet Bañez. 2. 2. *quæst.* 13. *art.* 1. ex eo, quia Concilium Tridentinum *sess.* 25. *cap.* 4. *de Regular.* ait: *Non liceat Regularibus à suis conventibus recedere, etiam prætextu ad suos superiores accedendi, nisi ab eis missi, vel vocati fuerint.* Ad quod rectè respondet Aragon 2. 2. *quæst.* 69. *art.* 3. Concilium intelligendum de eo, qui adit superiorem ex causa levi, vel levissima, non vero ex causa urgenti ad defensionem naturalem, quàm non est verisimile Concilium impedire. Hanc doctrinam tamen limitant ipse Aragonius, ac alij, si ex tali fuga ad superiorem sequatur scandalum, & perturbatio magna Religionis propter ignorantiam causæ, qua dictus Religiosus movetur ad fugam. At cum talis vexatio, seu iniuria sit notoria, nullum potest esse scandalum, cum quilibet de sua defensione teneatur agere.

Bañez. Trident. Aragon.

34. Idem dicendum existimat Ægidius Possinis, D. Antonius Ricciullus, quos citat, ac sequitur Tamburin. *de iure Abbatum, tom.* 3. *disp.* 8. *q.* 1. *num.* 6. de Religioso ad amicum, vel alium confugiente, ut eum deprecatorem apud superiorem habeat.

Bossius. Riciullus. Tamburin.

35. Quæres, an talis Religiosus teneatur petere licentiam priùs Prælato inferiori ut tendat ad superiorem, & ea denegata poterit confugere ad maiorem? Respondeo negativè, si ipse timet quòd ex tali licentia, ac via manifesta, ei sit exitus impediẽdus, ac durius sit recludendus, quia tunc erit apponere impedimentum suæ defensioni. Ita Navarr. *comment.* 2. *de Regular. n.* 61. Pellizar. *tom.* 1. *tract.* 5. *c.* 6. *n.* 15. Tamen Suarius *tom.* 4. *de Resol. tract.* 8. *lib.* 1. *n.* 7. & 8. ait quod saltem ex urbanitate petenda sit licentia à Prælato inferiori, sed hoc non dicam, quando prudentialiter timetur aliquod damnum, vel impedimentum ad viam, vel quod sit deneganda.

Navarr. Pellizar. Suar.

QUÆSTIO X.

Quas penas incurrant fugitivi, sive cum habitu, sive sine habitu fugientes?

SUMMARIUM.

36 *Ad maiorem distinctionem explicantur, quæ sunt tractanda.*
37 *Qui sine habitu fugiunt, incidunt in excommunicationem.*
Qui cum habitu faciunt iuxta pecularia statuta Religionum habent pœnas. ibid.

Ut clarè, ac distinctè in hac re disseramus de pœnis, in quas incidunt fugitivi, & Apostatæ, priùs agimus de fugitivis, deinde de Apostatis. Fugitivus, ut explicavi in hac resolutione *quæst.* 2. *num.* 7. est ille, qui recedit à Conventu sine licentia, ac obedientia sui superioris, licèt sit per tempus considerabile; habet tamen animum iterum revertendi: deinde vel iste fugit cum habitu, vel sine illo. 36.

Qui sine habitu fugiunt, exeuntes à Monasterio sine illo incurrunt in excommunicationem latam, *cap.* 2. *ne clerici, vel Monachi, in* 6. Qui verò cum habitu fugiunt, exceptis quibusdam casibus expressis in iure, præter peccatum nullam aliam pœnam de iure incurrunt, M. Lezana *tom.* 1. *cap.* 16. *num.* 11. Pellizar. *tom.* 1. *tract.* 5. *cap.* 6. *n.* 8. Nec obstat prædictum, *cap. Ne clerici, vel Monachi*, quia ibi agitur de eo, qui vel recedit sine habitu, vel sine licentia superioris accedit ad studia. Quare supra hanc rem consulenda sunt peculiaria statuta. Pontificum, ac Religionum. In nostra Carmelitana familia tales Religiosi recedentes à Conventibus sine licentia, etiam per unum diem, habentur ut excommunicati, & ut tales puniuntur, & absolvuntur secundùm consuetudinem Religionis, ut testatur Lezana proximè citatus, ex eo quia *part.* 3. *nostrarum Constitut. cap.* 12. *num.* 3. dicuntur isti puniendi; ut Apostatæ autem incidunt in excommunicationem, ut dicam *quæst.* 12. In familia Franciscana tales per statuta Toletana sunt excommunicati, Portellius *in Additionibus ad dubia, verbo Apostata n.* 2. ait & credo iuxta communem consuetudinem Religionum tales fugitivi habentur ut excommuncati. De quo Casarubias *in compendio privilegiorum verb. Apostata ab ordine.* Miranda *tom.* 1. *quæst.* 51 *art.* 1. 37.

C. 2. Ne cl. Lezana. Pellizar. Lezana. Portel. Casarubias. Miranda.

QUÆSTIO XI.

Explicantur casus, in quibus secundum ius fugitivi excommunicantur,

SUMMARIUM.

38 *Excommunicantur Religiosi fugitivi, ad partes ultra marinas.*
39 *Fugitivi accedentes ad curias Principum incidunt in excommunicationem.*

40 *Fugi*

40 *Fugitivi accedentes ad ſtudia, excommunicantur.*

Qui extra monaſterium audiunt leges, & medicinam excommunicantur. ibid.

45 *Excommunicantur, qui tranſeunt ad aliam Religionem.*

38. Dixi ſuperiori quæſtione & ſuperiori num. quòd fugitivi cum habitu ex communi iure, non afficiuntur aliqua cenſura, niſi quibuſdam caſibus exceptis, qui nunc ſunt explicandi. Primus eſt, ſi Religioſi ſe transferant ad partes vltra marinas, maximè ubi pauci fideles degunt, abſque ſuorum Prælatorum licentia, incidunt in excommunicationem reſervatam *in extravaganti ad noſtram de Regularibus.* De quo Bonacin. *de clauſura q.* 2. *puncto* 4.

Ex travag. ad noſtram. Bonacina.

39. Secundò. Accedentes ad curias Principum ſine licentia ad effectum nocendi ſuis, incurrunt in excommunicationem non reſervatam in Clementina. *In agro de ſtatu Monachorum;* de quo Suar. *tom* 5. *ad* 3. *part. diſp* 23. *ſect.* 5. *n.* 6. Filliuc *tract.* 14. *cap.* 8. *quæſt.* 6. *num.* 140. Saytus *de cenſur. lib.* 3. *cap.* 34. *num.* 27. Bonacin. *citata quæſt.* 2. *punct.* 5.

Clement. in Agro. Suar. Bonacina. Filliucius. Saytus.

40. Tertiò. Accedentes ad ſtudia ſine ſuorum Prælatorum licentia incurrunt excommunicationem non reſervatam, *cap.* 2. *ut periculoſa. Ne clerici, vel Monachi in* 6. Saytus *citato lib.* 3. *cap.* 33. *num.* 20. Filliucius *citato cap.* 8. *quæſt.* 4. *num.* 136 Sanch. *tom* 2. *in Decalog. lib.* 6. *cap.* 8. *num.* 72. & ſequentibus Sanctarellus *in tractatu de Apoſtaſia cap.* 2. Quartò. Se conferentes extra monaſterium ad audiendas leges, aut medicinam; incurrunt excommunicationem non reſervatam, latam, *cap. Magnopere.* Ita Doctores proximè citati.

Cap. Vt periculoſa. Saytus. Filliucius. Sanchez. Sanctarel.

41. Quintò, illicitè tranſeundo ad aliam Religionem. De quo Rodriguez *tom.* 1. *quæſtionum quæſt.* 30. *art.* 1. *cum ſequentibus* Azor. *part.* 1. *lib.* 11. *cap.* 16. Leſſius *de iuſtitia lib.* 2. *cap* 41. *dub.* 15. Suar. *de Relig. tom* 4. *lib.* 3. *cap.* 2. Sanch. *lib* 6. *citato cap.* 8. Sed de hoc latiùs *verb. tranſitus ad Relig.*

Rodrig. Azor. Leſſius. Suar. Sanchez.

Quæstio XII.

Apoſtatæ an ſint excommunicati ex iure, vel ex peculiaribus conſtitutionibus?

Summarium

42 *Apoſtatæ fugientes ſine habitu ſunt excommunicati.*

43 *Vna ſententia affirmat fugientes cum habitu eſſe excommunicatos.*

44 *Secunda ſententia ex iure negat.*

45 *Ex multis privilegiis, ac ex uſu Religionum eſt affirmandum.*

42. Apoſtatæ fugientes à Religione, vel diſcedunt cum habitu, vel ſine habitu, qui ſine habitu fugiunt, ſunt excommunicati. Vt habetur expreſsè, *cap.* 2. *Ne clerici, vel Monachi*, qui verò cum habitu fugiunt, animo deſerendi ſtatum religioſum, & ad illum non revertendi, quod eſt requiſitum ad Apoſtaſiam, ut ex communi ſententia dixi ſuprà *q.* 2. *n.* 7. de his

C. 2. Ne cler.

43. Tota quæſtio eſt, an iſte Apoſtata, qui fugit cum habitu, animo deſerendi religionem, ſit excommunicatus in iure, affirmant Rocela Tabiena, Henriquez, & alij, quos citant, ac ſequuntur Azor, *tom.* 1 *lib.* 12. *cap.* 17 *quæſt.* 6. Miranda *tom.* 1. *quæſt.* 51 *art.* 5. *concluſ.* 2. Portellius *in Additionibus ad dubia, num.* 7. & fundantur in eo, quia in dicto, *cap. Ne clerici, vel monachi*, finis prædictæ legis eò tendit, contra habitum ſuæ religionis dimittentes, ut eiſdem periculoſa occaſio vagandi ſubtrahatur; ut in procemio dicti capitis dicitur; liberè ergo evagantes extra clauſtrum ſine habitu induti, ſive eo exuti faciunt contra diſpoſitionem dicti iuris, ac proinde incurrunt in prædictam cenſuram.

Rocela. Tabiena. Henriq. Azor. Miranda. Portel.

44. Contraria ſententia eſt communis, & vera, ita Sylveſter Angelus, Tabiena, Aragonius, Bañez, Leſſius, Rodriguez *tom.* 1. *ſumma in* 2. *editione cap.* 43. *num.* 1 *fin.* Suar. *tom* 5 *ad* 3 *part. diſp* 31. *ſect.* 6. *num.* 1. Sanchez *tom* 2. *in Decalog. lib.* 6. *cap* 8. *num.* 20. M. Lezana *tom.* 1. *cap.* 16. *num.* 12. Probatur, quia in dicto, *cap. Ne clerici, vel Monachi*, ſolùm profeſſi temerè habitum ſuæ Religionis dimittentes excommunicantur. Nec obſtat finem eius excommunicationis eſſe ſubtrahere occaſionem vagandi religioſis, quia Textus non quamcumque occaſionem comprehendit, ſed occaſionem ex habitus dimiſſione provenientem, imò dum retinetur habitus, non datur tanta occaſio: nam Apoſtatæ ex habitu cognoſcuntur religioſi, & poterunt capi, & ſuæ religioni reſtitui.

Sylveſt. Tabiena. Aragon. Bañez. Leſſius. Rodrig. Suar. Sanchez Lezana.

45. Quamvis hæc ita ſint de iure communi, tamen certum eſt, quod Apoſtatæ à Religione incidunt in excommunicationem reſervatam ſuperioribus ſuæ Religionis. Ita Sanchez *citato cap.* 8 *num.* 11. Lezana *citato num.* 13. Caſarubias *in compend. Privilegiorum mendicant. verb. Apoſtata ab ordine.* Hieronym. Rodrig. *Reſolut.* 11. *n.* 28. ſufficiat proponere privilegium conceſſum à Pio V. Societati Ieſu, & habetur in Bullario ipſius Societatis *pag.* 94. & in Compendio Societatis *verb. Apoſtata* §. 1. ubi dicitur. *Si quis poſt emiſſa vota ſecundum Societatis conſtitutiones, ab ea ad ſæculum receſſerit, etiam prætextu cuiuſvis indulti conceſſi, aut concedendi, abſque expreſſa ſui ſuperioris licentia, ad id ab eo ſpecialiter obtenta, ipſo facto eſt excommunicatus, & abſolvi nequit, niſi à Romano Pontifice, vel ſuperiore Societatis* De quo privilegio per viam participationis communicant aliæ religiones, ut teſtatur Pellizarius *tom.* 1. *tract.* 8. *cap* 8. *num.* 8. Aliud privilegium conceſſum eidem Societati ex Gregorio XIII. refertur ad idem intentum.

Sanch. Lezana. Caſarubias Hieron. Privilegiũ Societatis. Pellizar.

46. Secundùm ergo prædicta privilegia, ac alia multa, & communem praxim Religionum, tales Apoſtatæ habentur excomunicati excommunicatione reſervata ſuis ſuperioribus. In noſtra Carmelitana Religione eorum abſolutio reſervata eſt Priori Generali, vel Provincialibus, *ſub quorum obedientia prædicta crimina perpetrarunt, part* 5. *conſtitut. cap.* 12. *n.* 2. & in omni Religione à ſuo Superiore, vel ex eius commiſſione ſunt abſolvendi. Suar. *tom.* 4. *de Relig. tract.* 8 *lib.* 3. *cap.* 4. *n.* 21

Conſtitut. Carm. Suar.

Qvæ.

Quæstio XIII.

An Apostatæ sint irregulares?

SUMMARIUM.

47 *Apostatæ ex iure nullam habent irregularitatem.*
Suscipientes Ordines sacros in tali statu sunt suspensi.
48 *Apostatæ cum sint excommunicati, exercentes Ordinem sacrum, quia sunt excommunicati, fiunt irregulares.*
49 *Apostatæ ipso iure sunt infames, & inde irregulares.*

47. NOn loquimur de pœnis assignatis per particulares Religionum Constitutiones, sed tantùm de jure communi. Etsi aliqui dicant tales Apostatas de iure communi esse irregulares, tamen hoc est falsum, ut advertit Lezana *tom.* 1. *cap.* 16. *numero decimotertio.* Ad hoc enim nullus ostenditur Textus; si tamen Apostata in tali miserrimo statu suscipiat Ordinem sacrum, non potest in illo ministrare, sed manet suspensus, donec à Papa, vel juxta aliquos à suo Prælato dispensetur, ut habetur *cap. finali, de Apostatis* Suarez *tomo quinto, ad tertiam partem, disputatione trigesima prima, sectione sexta* Sanchez *lib.* 6. *in Decalog. cap.* 8. *num* 21.

(Lezana. Cap. final. Suarez. Sanchez.)

48. Et quamvis Apostatæ ex vi juris communis non habeant irregularitatem; tamen frequenter cum sint excommunicati exercentes Ordinem sacrum; proindéque fiunt irregulares; & hoc non ex vi Apostasiæ præcisé, sed excommunicationis, qua tenentur. Suarez *citato tomo quinto, disputatione trigesima prima, sectione sexta, numero secundo.* Sanchez *citato capite octavo. num.* 25. 26. Dixi exercendo Ordinem sacrum, quia Ordines Minores etiam à laicis exercentur ex communi consuetudine, etiam cum solemnitate Ita Avila *disputatione nona, sectione secunda.* Toletus *libro secundo, cap.* 67. *numero quarto.* Navarrus *in summa, verb. Irregular. num.* 142. & alij, quos citat, ac sequitur Bonacina *de irregularitate, disp.* 7. *quæst.* 3. *punct.* 5 *num.* 1.

(Suarez. Sanchez. Avila. Toletus. Navar. Bonacina.)

49. Deinde Apostatæ, dum perseverant in Apostasia, sunt de jure infames, & ut tales non admittuntur in testes; deindéque ex hoc capite sunt etiam irregulares: nam omnis infamis est irregularis secundum sententiam Doctorum, Grassis *libro tertio, de casibus reservatis, cap.* 2. *numero vigesimo sexto.* Peirinis *tomo primo, de subdito, quæstione prima de obedientia, cap.* 26. Lezana *tomo primo, cap.* 16. *num.* 12. Pellizarius *tom.* 2. *tract.* 8. *cap.* 9. *num.* 64. & alij multi apud Belasium *verb. Apostata.*

(Grassis. Peirin. Lezana. Pellizar. Belasius.)

Quæstio XIV.

Explicantur aliæ pœnæ, in quas incidunt Apostatæ.

SUMMARIUM

50 *Bulla Pauli IV. est moderata.*
51 *Apostatæ, & fugitivi sunt privati voce activa, & passiva.*
Tempus, quo sunt extra Religionem, non computandum inter annos professionis. Ibidem.
52 *Privantur libris, & aliis rebus ad suum usum.*
53 *Durante Apostasia non possunt prædicare, nec audire confessiones.*
54 *Apostatæ privantur iure alimentorum de bonis suæ Religionis.*

50. MAximè in hac re refertur Bulla edita à Paulo IV. anno 1558. quæ incipit: *Postquam Divina Bonitas.* In quo Pontifex Apostatas suspendit inperpetuum ab omni Ecclesiastici Ordinis executione, & ab omni gradu, omnibúsque beneficiis obtentis, & eorum fructibus; eósque reddit inhabiles ad quoscumque gradus, sed hæc Bulla non fuit recepta, ut testantur Sanchez *libro sexto, in Decalog. capite octavo, numero trigesimo.* Castro Palaus *tractatu* 16. *disp* 4. *part.* 7. *num.* 2. Deinde prædicta Bulla Pauli IV. fuit moderata, & ad formam juris, & sacrarum Constitutionum redacta per Pium IV. anno 1560. Constitut. quæ incipit: *Sedis Apostolica*, ut notat Prosper Aug. in additionibus ad Quarantam *in summa Bullar. verb. Apostata.*

(Paulus IV. Sanchez. Palaus. Prosper Augustin.)

51. Secundò, Tales Apostatæ sunt privati voce activa, & passiva, ac iure primogeniture, suáque antiquitate Religionis computato tempore, quo fuerunt extra Religionem, patet ex Decreto authentico edito à Cardinali Alexandrino, qui posteà fuit Pius V ex vivæ vocis oraculo facto super hac re à Paulo IV. ex suo speciali mandato 10 Aprilis 1559. quem ipse Cardinalis edidit, ut supremus Inquisitor in favorem Patrum Minorum, & inter cætera ad finem dicitur: *Dummodo tempus, quo manserint extra Religionem inter suæ professionis annos non computetur.* Quod prudentissimè ordinatum est, & ad hoc tendit ius primogenituræ, quo privantur. Prædictam Constitutionem referunt Peirinis *tom.* 2. *Privileg. constiunt.* 2. *Pauli IV.* & Pellizar *tom* 2 *tract.* 8. *cap* 8 *num.* 65. Qui etiam notant, quod quamvis sit vivæ vocis oraculum, non est revocatum inter cætera, quia est editum à Cardinali supremo Inquisitore ex speciali mandato suæ sanctitatis per literas authenticas Cardinalis, ut infra dicemus.

(Pius V. Peirin. Pellizar.)

52. Tertiò Religiosi Apostatæ, aut fugitivi privantur libris, & aliis rebus ad eorum usum concessis, patet ex quadam Bulla Pauli II. data in favorem Congregationis Lombardiæ Sancti Augustini, & alia Leonis X. facta Pa-

(Paul II. Leo X.)

num. 74. Si tamen ad earum consecutionem sint dispositi, privilegia quidem gaudent, quia nullum extat ius contrarium, & sic status Religiosi, qui in Religioso Apostata manet, est sufficiens ratio ad hoc, ut gaudeat privilegiis suæ Religionis, ut pote verus illius Religiosus, etiam/etit sufficiens ratio, ut gaudeat illius indulgentiis, eo quod nullum apparet fundamentum, ut à participatione illarum excludatur.

61. Hæc tamen doctrina limitanda est, & non habet locum in illis Apostatis, qui à Religione recedunt, & habitum dimittunt intendentes suam professionem esse nullum; ita ex Mandocio Sanchez *lib.* 9. *cap.* 8. *numero* 34. M. Lezana *tom primo*, *cap.* 16. *num. duodecimo*; & pater ex Concilij Tridentini *sessione* 26. *cap.* 19. *de Regularibus*, vbi dicitur: *Quod si antea habitum sponte dimiserit, tanquam Apostata puniatur; interim verò nullo privilegio suæ Religionis invetur*. Et bene notant citati Authores, quod cum hoc Decretum sit pœnale, non esse extendendum ad alios Apostatas, in quibus hæ conditiones annullandi professionem non dantur.

Sanch. Lezana. Triden.

Quæstio XVII.

Bona Apostatarum ad quem pertinent?

SUMMARIUM.

61 *Bona Apostatarum per fraudem pertinent ad eum, cui facta est iniuria.*
63 *Bona illorum si ad Religionem revertunt, sunt Religionis.*
64 *Bona illorum, qui discedunt extra Religionem sunt Cameræ Apostolicæ.*
65 *Si Apostata in vita dat Religioni post mortem ante sententiam, non sunt danda Cameræ Apostolicæ.*
66 *Quæ acquisivit intuitu beneficij Ecclesiastici, ad illam Ecclesiam pertinent.*

62. Bona Apostatarum contra justitiam acquisita per furtum, fraudem, &c. restituenda sunt eis, quibus facta est iniuria, Rosella *in summa, verb. Religio.* 1 *num.* 1. Sanchez *lib.* 7. *Decalog c.* 33. *n.* 6. Porrellius *in dubiis, verb. Apostata, num.* 7.

Rosella. Sanch. Portel.

63. Ea autem, quæ Religiosus Apostata, vel fugitivus acquisivit, si ad Religionem revertitur, ea secum defert, & ad Religionem pertinent, talis enim est verus Religiosus, & per consequens debet monasterio acquirere, & ita definitur, *cap. Abbas*, 18. *quæst.* 2. Ita Sylvester *verb. Apostata, quæst* 9 *num.* 12. Suar. *tom.* 4. *de Relig. tract.* 8. *lib.* 8. *cap. num.* 20. quòd intelligitur etiam ut notat Lezana *verb. Apostata, num.* 8. de bonis etiam peccaminosè acquisitis, non tamen contra justitiam, ut dixi ad initium quæstionis.

Cap Abbas Sylvest. Suar. Lezana.

64. Nec cum his obstat Constitutio Gregorij XIII. quæ incipit: *Officij nostri*, ubi istorum bona applicantur Cameræ Apostolicæ, quòd intelligitur de illis Apostatis, qui dece- *Sylveira Opuscula.*

dunt extra claustra, in sua apostasia morientes, Rodrig. *tom.* 1. *quæst* 30. *art.* 11. § *Sed contra*, Porrell. *in dub. verb Apostata num.* 7. Laurent. de Franchis, *in controversiis Episcoporum & Regular. circa Decreta Sacra Congreg. de Apostatis, & ejectis, quæst.* 11.

Rodrig. Portel. Laurent.

Tamen si præfati Religiosi Apostatæ, in vita sua dispo[s]uerint de suis bonis, tradendo ea Religioni, Religio non tenetur ea restituere Cameræ, nisi post sententiam condemnationis, applicatio enim talium bonorum cameræ est pœnalis, & omnis pœna non obligat, nisi post sententiam, nemo enim tenetur ad pœnam ante condemnationem Suarez *tom* 4. *de Religione tract.* 8. *lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 17. M. Lezana *cit. num* 21. 65.

Suar. Lezana.

Si Religiosus fugitivus, vel Apostata impetrauit beneficium alicuius Ecclesiæ, ea, quæ acquisivit intuitu talis Ecclesiæ, pertinent ad Ecclesiam, acquisivit enim illa ut pars ipsius Ecclesiæ. At verò ea, quæ acquisivit intuitu suæ personæ, ejusque industriæ, acquirit Religio cum persona illa ejusque industria, ad Religionem pertineant. D. Anton. 3. *part. tit.* 16. *cap.* 5. §. 1. Azor. *tom.* 1. *lib.* 12. *cap.* 16. *quæst.* 8. De his verò, quæ Apostata per negotiationem acquisivit, *dicam infra verb. Negotium.* 66.

D. Anton. Azor.

Quæstio XVIII.

Quis valeat Apostatas, & fugitivos à censuris absolvere, & cum eis in irregularitate dispensare.

SUMMARIUM.

67 *Apostasia, & egressio nocturna à Conventu est casus reservabilis à Prælatis.*
68 *Prælatio possunt absolvere à tali excommunicatione.*
69 *Possunt Prælati dispensare cum eis in qualibet suspensione.*
70 *Possunt etiam dispensare in qualibet irregularitate.*

Crimen Apostasiæ sive cum habitu, sive sine illo, sicut & nocturna egressio à Conventu sine Prælati licentia, iuxta Decretum Clementis VIII casus est reservabilis à superioribus Religionum, seu possunt illum reservare, & dato quòd talis casus non sit reservatus in Religione, nec ex vi iuris sit excommunicatio posita Apostatis, ac fugitivis cum... bitu, tamen per multa privilegia Apostolica Religionibus concessa imposita est excommunicatio reservata, ut suprà dixi *quæstione* 12. *num.* 45. & si aliqui dixerunt apud Suarez, *tom.* 4. *de Religione tractatione* 10. *lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 2. quòd quolibet Ordinis Confessore absolvi poterant, ex eo hoc dixerunt, quia existimabant nullam esse excommunicationem reservatam, quam dari iam diximus, & tenet ipse Suarez. 67.

Suar.

A tali excommunicatione etiam reser- 68.

vata Religiosi Apostatæ, ac fugitivi etiam habitu dimisso, possunt absolvi à suo Prælato sive Generali, sive Provinciali, ui suorum privilegiorum, quorum ratione possunt dicti Prælati suos subditos absolvere ab omni excommunicatione reservata Sedi Apostolicæ, etiam contenta in Bulla Cœnæ, excepta hæresi, ut dicam infra *verbo Bulla Cœnæ*, & *Verb. Censura*, *per multa privilegia.*

69. Similiter & possunt prædicti Apostatæ, & fugitivi absolvi à suis Superioribus etiam localibus à qualibet suspensione contracta ex indebita susceptione Ordinum in tali statu, ut ex Rodriguez, Portel. Vivaldo tenet Diana *tertia parte, tractatu* 2. *Resolut.* 85. Ad hoc enim habent prædicti Prælati plenissimam iurisdictionem, quamvis talis suspensio sit reservata Sedi Apostolicæ, nisi excessus fuerit enormis, ut hæresis, schisma, falsificatio literarum Pontificiarum, de quo Cafarrubias *verb. Absolutio*, *Ordinis quoad fratres, num.* 13. ut latiùs dicam *verb. Dispensatio.*

Rodrig. Portel. Vivaldus. Diana. Casarrub.

70. Poterunt & dicti Prælati Regulares cum his Apostatis, & fugitivis dispensare in irregularitate contracta ex indebito exercitio Ordinum, si detur, cum per talem fugam, ut diximus, sint excommunicati, itemque cum eis dispensare, in qualibet alia irregularitate, exceptis tribus, bigamia, homicidio voluntario, ac mutilatione membrorum; ut patet ex multis privilegiis Pontificum, quæ adducit M. Lezana *tom.* 1. *cap.* 18. *num.* 40. & dicam *verb Irregularitas*, & etiam circa illa tria excepta scilicet Bigamiam, &c. aliqua notanda.

QUÆSTIO. XIX

Utrum Religiosus Apostata, vel fugitivus postquam bonam opinionem recuperaverit, possit eligi ad prælaturas Ordinis?

SUMMARIUM.

71 *Talis bene potest eligi secundum ius commune.*

72 *Secundum verò peculiares constitutiones Religionis, tales consulendæ sunt.*

71. NEgant Sylvester, & alij, quos citat, Sanchez *lib.6 in Decalog. cap.*8. *num.*31. At contraria sententia est vera, & communis stando in iure communi. Ita cum multis Sanchez *citatus*, *num.*32. Azor. *lib.* 2. *instit. cap.*17. *quæstione ultima*, & Pellizar. *tract.*2. *cap.*8. *sect.* 3. *num.*73. Nullum enim ius assignatur talem pœnam, ac obligationem imponens. Nam *cap. Per tuas*, *de voto*, nihil probat ad rem; cum ibi sermo sit, non de culpa præsenti, sed præterita; statuitur enim ibi, quod electus in Episcopum, voto Religionis à se antea emisso, nondum impleto, cogatur resignare; ergo à fortiori professus, qui semel Religionem apostatando deseruit, gravius enim peccat, sed hoc nihil probat, non enim illud determinatur ratione culpæ præteritæ, sed adhuc pendentis, eo quod illud Religionis votum, nondum impletum obligat.

Sanchez. Sylvest. Azor. Pellizar. C.Per tuas.

Hæc dixi secundum ius commune: nam quantum ad ius speciale, quilibet suas Constitutiones consulat. In nostra Carmelitana Observantia nihil circa hoc statutum reperio; at in Carmelitana Discalceata, vere Apostata non potest eligi ad prælaturam iuxta duas Constitutiones, ut refert M. Anton. *in Directorio, tom.*2. *tract.* 3. *disput.* 6. *sect.* 11. *num.* 1426. 72.

Fr.Anton.

QUÆSTIO XX.

An Prælati Regulares teneantur perquirere Religiosos Apostatas, & fugitivos, eosque ad Religionem reducere?

SUMMARIUM.

73 *Prælati possunt apprehendere Apostatas etiam extra suum territorium.*

74 *Prælati tenentur Apostatas perquirere, quamvis detineantur ab Episcopis.*

75 *Hæc autem diligentia sufficit moralis.*

76 *Apostatæ, & fugitivi benignè recipiendi.*

PRælati Regulares possunt Apostatas, & fugitivos sui Ordinis ubique etiam extra suum territorium, apprehendere, incarcerare, ad suumque Monasterium reducere, ut patet ex multis privilegiis Regularibus concessis; & Carmelitanis in suo Mari magno dato à Sixto IV. §. *Apostatas corrigi*, & alia multa privilegia, quæ referunt Navarrus *Commentario* 3. *de Regularibus*, *num.* 50. Rodriguez *tomo primo*, *quæstione* 30. *artic.* 6. & si necesse fuerit ad hoc invocare brachium sæculare, vel Episcopale, quod ipsi tenentur dare, patet ex *cap. Principes*, & ex *cap. Administratores*, 23.*q.*5. ad quod multa adducit Rodriguez *citatus*, *quæst.*8. 73.

Sixtus IV. Navarr. Rodrig. C.Principes

Et hoc adeò est verum, ut notant M. Cornyo *tom.*2. *in tertia parte*, *tract.*5. *de excommunicatione*, *disput.* 6. *dub.*5. Peitinis *tom.*2. *in Constitutione* 7. *Pij V. numero* 20 Quod etiamsi Apostatæ, vel fugitivi fratres detineantur ab Episcopis, possunt eos sui Prælati compellere propter Constitutionem Pij V. quæ incipit: *Etsi Mendicantium*, quod non solùm est verum, quando Religiosus fugit sine licentia, sed etiam quando ivit cum illa per certum tempus, & est transactum. Lezana *tom.* 1. *c.* 16. *n.* 16. qui notat cum Authoribus citatis hoc posse Prælatum Regularem authoritate propria, sine invocatione brachij sæcularis, sive Episcopalis. 74.

Cornyo. Peitin. Pius. V. Lezana.

Perquirere autem fugitivos, & Apostatas non solùm debent Prælati facere, sed etiam ad hoc tenentur ex præcepto imposito *cap. Finali, de Regularibus*, ut præcipitur, quod *Prælati, & Abbates fugitivos suos de Ordine* 75.

C.Finali.

suo

suo requirant sollicitè. Sed etiam hoc mandatur ex *Decreto Sacra Congregationis iussu Vrbani VIII. anno* 1624. & ad longum refert Tamburinus *tomo tertio, de iure Abbatum, disput.* 8. *quæst.* 3. §. 4. sic habet: *Rursus statuit, ut fugitivi, & Apostata, sive habitum Regularem deferant, sive non, possint, ac debeant ab Episcopo loci, ubi moram trahunt, in carceres conijci, ac Superioribus regularibus consignari, secundum regularia statuta puniendi, neque ipsi Superiores teneantur eos perquirere, ad Religionem reducere, atque efficere, ut apprehendantur, salva tamen in omnibus facultate Ordinariis locorum attributa Decreto Concilij sessione* 25. *cap.* 4. *de Regularibus.* Pro Decreto Concilij Tridentini notandum Ordinariis committi curam recolligendi Religiosos Apostatas, & fugitivos non absolutè, & simpliciter, sed tantum in casu, quo eorum Superiores fuerint in hac re desides, vel certè non habeant Monasterium in illis diœcesibus, in quibus degunt prædicti Apostatæ, & fugitivi, ut notatunt Miranda *tom.* 1. *Manual. quæst.* 51. *artic.* 3. Pellizar. *tract.* 8. *cap.* 8. *sect.* 3. *n.* 56.

S. Congr. Vrb. VIII. Tamburin. Trident. Miranda. Pellizar.

76. Hæc autem diligentia, quæ adhibenda est à Prælatis ad comprehendendos Apostatas, & fugitivos, non requiritur, quod sit extraordinaria singulis annis, sed sufficit moralis prudentialiter data occasione, ut notat Suarez *tom.* 4. *de Relig. tract.* 8. *lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 17.

Suarez.

77. Tandem adverto, quod Prælati regulares tenentur Apostatas & fugitivos venientes ad Religionem, & tanquam ad suum Pastorem benignè ac benevolè recipere, ut monet Decretum Sacræ Congreg. proximè citatum, dicens: *Superiores vero benignè illos teneantur excipere, & paterna charitate complecti*; & de hac re late Tamburinus citata *disp.* 8. *quæsito* 4.

S. Congr. Tambur.

Quæstio XXI.

An Religiosi Apostatæ, & fugitivi debeant puniri ab Inquisitoribus?

SVMMARIVM.

78 *Inquisitores non agunt contra Apostatas ratione Apostasia.*

79 *Aliqui Doctores affirmant posse Inquisitores agere contra Apostatas per annum existentes.*

78. Respondetur negativè ex vi Apostasiæ, seu ratione Apostasiæ. Ita Duardus, Pegna, quos citat, ac sequitur Diana *part.* 4. *tractatu* 7. *Resolut.* 3. §. *Quare igitur*; ubi testatur, quod ita observat sacrum Tribunal Inquisitionis Romæ, non solere contra hos inquirere, & ita etiam observatur in Inquisitione Hispanica; & inde Aloysius Batiola *in Aphorism. littera A, verb. Apostata*, §. 3. ait: Apostatæ à Religionibus, non puniuntur ab Inquisitoribus ex sola Apostasia, nisi habeant aliquid aliud adiunctum; sicut procedunt contra sæculares cum hæte- *Sylveira Opuscula.*

Duardus. Pegna. Diana. Batiola.

ticis communicantes, eorum conciones audientes, vel binas nuptias contrahentes.

Sunt etiam graves Authores asserentes posse Inquisitores procedere contra Apostatas a Religione, si per annum in excommunicatione perstiterint, negligentes ad Religionem redire. Ita Sanctarellus *de hæresi, cap.* 41. *dub.* 3. Laurentius de Peirinis *in Privileg. Minorum, tom.* 1. *constitut.* 2. *Paul.* 5. *num.* 13. quia cum existant per annum in excommunicatione videntur suspecti. 79.

Sanctarel. Peirin.

Quæstio XXII.

Recipientes, auxiliantes, favorem, ac consilium dantes Apostatis, & fugitivis, ipso facto incidunt in excommunicationem Papæ reservatam.

SVMMARIVM.

80 *Qui recipiunt, ac favent Apostatis, & fugitivis sunt excommunicati.*

81 *Pius II. concessit Carmelitis invocare brachium sæculare contra huiusmodi fautores.*

82 *Excipiuntur ab hac regula Episcopi.*

83 *Excipiuntur receptores ratione consanguinitatis, vel amicitia.*

84 *Excipiuntur etiam recipientes iniustè vexatos à suis Superioribus.*

Recipientes, ac detinentes in suis domibus fratres Apostatas, ac fugitivos, eosque occultantes, ipsisque favorem, vel consilium impendentes, sunt ipso facto excommunicati excommunicatione Papæ reservata, per multa privilegia concessa; & præcipuè ex Bulla Iulij II. concessa fratribus Augustinianis, ut referunt Casarrubias *in Compend. verb. Apostata, numero vigesimo sexto*, Peirinis *tomo primo, Privileg. Minorum Constitut. Iulij II.* §. 13. *num* 47. & ex *Constitut. Pij V. Patribus Societatis Iesu*, refertur in eius Bullario *pag.* 9. ubi imponitur excommunicatio Papæ reservata in tales fautores, etiamsi tales fugitivos recipiant intuitu transeundi ad Carthusianos, & ad hoc etiam est alia Bulla concessa Ordini Prædicatorum, de qua D. Anton. *tertia parte, tit.* 24. *cap* 7. Filliucius *tomo primo, Moral. tract.* 13. *c.* 8. 80.

Iulius II. Casarrub. Peirin. Pius V. Bullar. D. Anton. Filliucius.

Pius II. magnam provisionem fecit Carmelitis per suum privilegium Bullatum, & referunt Casarrubias *citat. num.* 17. & Lezana *tom.* 1. *cap.* 16. *num* 14. contra omnes Principes, & Duces, ac alios Magnates fauentes Apostatis, & alijs fratribus inobedientibus dicti Ordinis, mandans quod possint contra illos procedere per censuras usque ad invocationem brachij sæcularis, de quo Miranda *tom.* 1. *q.* 51. *art* 2. 81

Pius II. Casarrub. Lezana. Miranda.

Ab hac communi regula excipiuntur primò Episcopi, & quamvis iuxta concessionem factam à Pio II. Carmelitis comprehendantur in præsenti excommunicatione, Principes, Magnates, ac Duces; excipiuntur tamen Epi- 82.

 scopi,

ſcopi, quia hi iure communi habent privilegium, ut non poſſint excommunicari, niſi de illis fiat expreſſa mentio, ut conſtat ex Tridentino *ſeſſ. 14. cap. 5. de reform.* & ex *cap. Sedes Apoſtolica de reſcriptis*, pro quo multos Doctores citat Barboſa *in collectanea*, & in præſenti ita docent M. Lezana *tom. 1. cap. 16. num. 15.* Pellizar. *tract. 8. cap. 8. ſect. 3. n. 79.*

Secundò excipiuntur, ut docent Miranda *1. part. quæſt. 52. art. 2.* & ex Rodriguez Peytinis *ſuprà citatus, dicto 5. verſic. Nota.* Prædictas cenſuras fulminatas contra eos, qui favent, recipiunt, vel occultant Apoſtatas, non incurrere illos, qui prædicta præſtant ratione conſanguinitatis, neceſſitatis, amicitiæ, aut alio ſimili titulo: & ratio eſt; quia gravior eſt cenſura Bullæ Cœnæ impoſita contra auxiliantes, ac recipientes hæreticos, & tamen ut docent communiter Doctores ſtando in iure, tales fautores, ac receptores hæreticorum ratione conſanguinitatis, &c. excuſari à cenſura, ut infrà dicam agens de Bulla Cœnæ; ergo à fortiori idem in præſenti caſu dicendum.

Tertiò excipiuntur illi, qui tales recipiunt, quia diù, ac iniuſte vexantur à ſuis Prælatis: hi enim ut ſuprà dixi non ſunt Apoſtatæ, ac proinde eorum receptores à cenſuris excuſantur.

RESOLUTIO XI.

Appellatio, ſeu Appellare.

QUÆSTIO PRIMA

Quid, & quotuplex ſit appellatio?

SUMMARIUM.

1 *Quid ſit Appellatio.*
2 *Non datur appellatio à Papa, à Rege ſupremo, nec ab æquali, nec quando frivola.*
3 *Appellatio in ſe eſt de iure natura, cum tali, vel tali modo de iure poſitivo.*
4 *Appellatio triplex.*
Quid ſit ſententia definitiva, quid interlocutoria, ibid.
5 *Appellatio tripliciter fit.*
6 *Appellatio etiam fit facto, ſumpto itinere ad ſuperiorem, etiam dimiſſo habitu ex timoris cauſa.*

1. APPELLATIO, de qua ampliſſima materia eſt apud Iuriſtas, de ea hic tantum agimus, prout ſpectat maximè ad Regulares. Eſt ergo Appellatio provocatio à ſententia, ſeu regimine iudicis inferioris ad alium maiorem iudicem, ſeu Magiſtratum: colligitúrque ex *cap. Omnis oppreſſus*, & ex *cap. Placuit 2. quæſt. 6.*

2. Ex quo tria colliguntur. Primò, quod à Papa nullus appellare poteſt, cùm non habeat ſuperiorem in terris, & etiam hac ratione nec à ſupremo Rege in terris, *l. 1. ff. à quibus appellare non licet.* Secundò, nec in Religionibus ab æquali ad æqualem, nec à ſuperiori ad inferiorem eſt Appellatio, Barboſa *de poteſtate Epiſcopi, allegat. 55. num 46.* Tertiò; quòd cum Appellatio inſtituta ſit in remedium ad iuſtam defenſionem, & præſidium innocentiæ, *cap. Cum ſpeciali, §. Porrò de Appellationibus*, non eſt ad defenſionem iniquitatis, & ideò non admittitur caſu, quo lata ſit contra abſentem, vel manifeſtè, ac notoriè frivola, ac fictitia, Layman *lib. 3. ſect. 5. tract. 6. cap. 6. n. 1.* de quo infrà *quæſt. 8.* & latiùs.

3. Vnde benè infertur, ut teſtantur Layman *proximè citatus*, Sylveſter *in ſumma, verb. Appellatio*; *num. 1.* Cùm omnibus Theologis, ac Iuriſtis, quòd Appellatio ſit de iure naturali quoad ſuam ſubſtantiam, cum ſit defenſio quædam, & præſidium innocentiæ: quo ad accidentia verò, quòd ſcilicet tali, vel tali modo fiat, & cum talibus circunſtantiis eſt de iure poſitivo.

4. Quantum verò ad numerum Appellationum. Primò duplex eſt Appellatio, una iudicialis, alia extraiudicialis. Iudicialis verò eſt illa, quæ eſt de his, quæ contingunt circa iudicium, & hæc tantum datur à ſententia definitiva, non verò ab interlocutoria *l. Ante c. quorum appellationes.* Appellatio extraordinaria eſt, quæ interponitur extra iudicium, ob aliquod gravamen illatum, vel inferendum. Pro intelligentia huius rei adverte, quòd ſententia definitiva eſt, quæ fertur in cauſa principali, non verò in accidentibus, ac emergentibus, dum cauſa agitatur. Interlocutoria eſt illa, quæ fertur inter finem & principium litis in bis, quæ in proceſſu cauſæ emergunt.

5. Deinde, Appellatio vel eſt verbalis, vel ſcripta, vel facto: verbalis, quæ fit verbis, ſeu viva voce; debet tamen actuari per notarium ut de illa conſtet. Ita *Emmanuel à monte Oliveti in prattica regulari part. 2. art. 7. num. 403.* de quo quæſt. ſequenti. Appellatio ſcripta eſt, quæ actis, & ſcriptis, fit & licet iure ordinario Appellatio interlocutoria non valeat niſi in ſcriptis, cum expreſſione gravaminis, ac cauſarum illius, ut notavit Maranta *de ordine iudiciario part. 6. tit. de Appellationibus n. 153.* Hoc tamen non obſervatur, quando cauſa agitur ſummariè ſine figura, ac ſcriptura iudicij, ut cum Tuſco, Franc. Angelo notavit Fr. Emman. à monte Oliveti *proximè citat. n. 403.*

6. Tertiò fit Appellatio facto, quando arrepto itinere tenditur ad ſuperiorem, ac ſi dicatur iudici inferiori; nolo amplius coram te litigare, ſed peto ad maiorem, quod eſt facto appellare, Velaſq. *allegat. 31. num. 232.* Sanch. *lib. 3. conſilior. cap. unic. dub. 32 num. 22.* cum Panormitano, & aliis: notans talem itineris arreptionem eſſe faciendam inter terminos iuris Canonici, & licitè ſine peccato talis itineris arreptio ſine licentia Prælati poteſt fieri à religioſo, etiam non ferendo Religionis habitum & timore ſeipſum detegendi, & comprehendi à Prælato iniuſtè gravante poſſe habitum dimittere, quia illum portare tenetur ex præcepto humano, quòd non obligat cùm tanto periculo; Portellus *in additionibus ad dubia, verb. Habitus, num. 3.* & Diana *part. 3. tract. 2. Reſol. 56. & 115. §. Non deſinam,*

Quæ

QUÆSTIO II.

Explicantur quinque, quæ sunt necessaria ad appellationem.

SUMMARIUM.

7 *Quinque necessaria ad appellationem.*
8 *Monachus potest appellare.*
9 *Quo die, vel tempore fieri potest appellatio, & quantum tempus ad prosequendum.*
10 *Apellatio debet fieri coram iudice à quo, & si non adest coram indice ad quem.*
11 *Et si iudex non vult deferre appellationi, fiat coram secretario, vel coram viro probo notario.*
12 *Non est necessarium, quòd appellatio fiat ad iudicem determinatum.*
13 *Potest Religiosus omisso Generali, vel Nuntio statim appellare ad Cardinalem, Protectorem, vel Papam.*
14 *Valet appellatio alternativa ad Generalem, vel Papam.*
15 *Appellatio à sententia diffinitiva non est necesse quod fiat in scriptis expressa gravaminis causa.*
16 *Appellatio à sententia interlocutoria debet fieri in scriptis cum gravaminis causa.*

7. QVinque sunt necessaria ad appellationem itaut iis deficientibus appellatio sit nulla, nēpe ut interponantur à legitima persona, intra legitimum tempus, coram legitimo iudice, & ad legitimum iudicem servata legitima forma, quæ omnia latè explicat Sanchez *lib.* 3. *consilior. cap. unico*, *dub.*32.*n.*21. [Sanchez.]

8. Primò: Persona legitimè appellans, potest esse Monachus, dum iniuriam patitur, dummodo non sit ligatus excommunicatione aliqua, pro quo notat Sanchex *proximè citatus*, *n.* 12. [Sanchez.] Excommunicatum posse appellare, non quidem extraiudicialiter, sed iudicialiter, cum hoc sit defendere se, illud verò non est agere, quod excommunicato intercludunt iura.

9. Quantum ad tempua: Tria consideranda sunt; de die, in quo fieri potest appellatio, vel de tempore ad ipsam appellationem proponendam, vel prosequendam, Apostolosque petendos.

10. Appellatio inter regulares die feriata, & dominica die fieri potest; ita cum multis Maranta *de ordine iudiciali*, *part.*6. *tit de Appellationibus*, *num* 217. [Maranta.] Tempus datum ad appellationem sive à sententia diffinitiva, sive interlocutoria secundum ius Canonicum est spatium decem dierum, *cap. Concertationi de Appellat. in* 6. [Cap. Concertationi.] & hi dies computandi sunt, non à die latæ sententiæ, ut aliqui dixerunt, sed à die notificationis, ac intimationis cessante impedimento, ut cum multis probat Sanchez *lib.*5. *de Matrim.dis.*53. *num.*40. [Sanchez.] Qui dies non incœpti, sed completi, ac naturales de momento ad momentum computandi sunt, ut latè probat Antonius Gomezius *l.* 70. *Tauri num.*25. [Gomez.] Tempus datum ad prosequendam appellationem, iure Canonico datur unus annus, imò duo ex causa necessaria, & evidenti *cap. Cum sit Romana de Appellat.* [C. cum sit] Iudex verò à quo ex causa potest tale tempus moderare, breviare, vel prolongare, Sanches *lib.* 3. *consilior. cap. unico*, *dub.*32. *num.*84.

Tertiò requiritur ut appellatio fiat coram legitimo iudice scilicet à quo. 11. Ita multi Canonistæ apud Sanchez, *citatum num* 128. [Sanchez.] quia per appellationem suspenditur eius iurisdictio, tum quia talis honos deferendus est iudici; dato quòd non possit fieri appellatio coram iudice à quo, vel ob metum alicuius nocumenti impedientis, vel quia non adest copia illius, tunc potest interponi appellatio coram iudice ad quem, si adest, *cap. Biduum*, 2. *quæst.*6. *l.* 1. *ff. Quando appellandum*, § *si quis ipsius.* [C. Biduum. L. 1. ff.] Quòd si iudex fuerit ferus, & durus, ut nollet deferre appellationi, nec Apostolos refutatores concedere, secretarius tenetur sub peccato mortali, ut omnes fatentur, dare plenariam fidem de tali re, ut appellans causam devolvat ad superiorem, ut iubeat inferiori; seu iudici a quo exhibere acta, & si secretarius fidem noluerit dare, appellans eam postuler à testibus, coram quibus requisiuità secretario, Fr. Emanuel Oliveti *in practicar. regulari*, *part.* 2. *art.*7. *n.*412. [Olivett.] Et sufficit quòd sit unus testis bonæ, & probatæ vitæ, ut latissimè probat Tiraquel. *l. si unquam*, *C. de revocat. donat. à num.*244. [Tiraquel.] Deinde debet fieri protestatio intra tempus datum ad appellandum, *cap. finali de appellat.* [C. finali.] intra tempus concessum in iure ad appellandum cum notario, ac viro in dignitate constituto, ut tenet communis praxis.

Quartò: De essentia appellationis est, ut 12. fiat ad iudicem superiorem, an verò requiratur ut sit iudex determinatus tam in iure Civili, quam Canonico, probabilius est non requiri, ut cum multis tenet Sanch. *lib.*3. *consilior. cap. unico dub.*32. *num.*159. [Sanchez.] Vt si dicatur: *Appello, appello, appello, ad iudicem competentem*; talis autem appellatio intelligitur facta ad superiorem proximū; non autem ad Papam, vel legatum iuris, præsumitur facta potiùs via communi, quam speciali, ut notatur *l. quanquam C. de testam. militis*, *& l. precibus C. de impub.* [L. Quanquam. L. Precibus.] Cùm quo bene cohæret secundum, ius ut appellatio fiat gradatim à Priore ad Provincialem, & ac hoc ad Generalem, deinde ad nuntium protectorem, & Papam; pro quo adducitur quædam declaratio Cardinalium, quæ authentica non ostenditur, & ideo omissis mediis bene potest Religiosus statim appellare ad nuntium, vel Papam, *cap. Romanam* 26. *quæst.*6. [C. Romana.] Covar. Velasq. & alij, quos citant ac sequuntur Portellius in dub. *verb. appellare n.*3. Diana *part.*3. *tr.*2. *Resol.*54. Pellixar. *tom.*1. *tr.*6. *cap.*7. *n.*56. [Covarr. Velasquez. Portel. Diana. Pellixat.]

An verò valeat appellatio alternativa, verbi 13. gratia, appello ad Episcopum, vel legatum, vel Papam, affirmat Nævola, *cap.*2. *de appellat.* *num.*23. *& Valbona* quem citat, ac sequitur Diana *part.*5 *tract.*10. *Resol.*18. [Nævola. Valbona. Diana.] Quia si aliquid obstaret in tali alternativa, esset incertitudo, quæ sub illa latet, quæ benè poterit ab appellante sequenti declaratione purgari, verbi gratia, si appellans unum ex alternatis iudicibus elegerit intra terminum appellationis determinatum à iure, videlicet intra decem dies à tempore sententiæ latæ, intra quòd

tempus debet appellxre, ac determinate unum
L. finali. iudicem deſignatum, *l. finali*, *C. de temp. appellat.* Idem etiam dicendum eſt, ſi dicatur appello xd Generalem, vel ad quemlibet xlium judicem competentem.

15. Quintò: Quantum ad formam eſſentialem appellationis conſiderandum, an appellatio ſit à ſententia definitiva, vel xb interlocutorix; ſi x ſententia definitivx, non requiritur, ut exprimantur gravaminis cauſæ in ſpecie, ſed ſat eſt in genere, dicens ſententiam eſſe
L. 2. ff. injuſtam, abſque xlia canſa, *l. 2. ff. de appellat.* Nec opus eſt ut appellatio fiat in ſcriptis, cum fiat illicò, ac in continenti, tunc fieri debet
L. 1. libelli. Sanchez. in ſcriptis, aliàs non valet, *l. 1. libelli, ff. de appellat.* de quo cum Franco, & aliis Sanchez *lib. 1. conſilior cap. unico, dub. 32. n. 180.*

16. At verò ſi appellatio fiat ab interlocutoria, debet fieri in ſcriptis, grxvxminiſque canſæ neceſſariò exprimendæ, ſive appellatio ſit iu-
C. ut debitis. dicialis, ſive extraiudicialis, *cap. Vt debitis de*
Sanchez. Maranta. *appellat.* Ita Sanchez citatus cum Miranda, Nxu la, & aliis *à num. 180. uſque 199.* Qui notant xd valorem appellationis non requiri, quòd ſcriptura appellationis legatur coram judice à quo, ſed ſat eſt illi præſentari, *cap. Ap-*
C. Appella. *pellatio de Appellationibus, in 6.*

Qvæstio III.

In omni appellatione petendi ſunt Apoſtoli?

SUMMARIUM.

17 *Quid in præſenti ſignificent Apoſtoli.*
18 *Apoſtoli in præſenti in quanto ſint numero.*
19 *Appellans tenetur petere Apoſtolos intra triginta dies.*
Quid faciet appellans ſi iudex non vult dare, ibid.

17. IN omni appellatione petendi ſunt Apoſtoli ſæpè, ſæpiùs, ac ſæpiſſimè, ideſt literæ teſtimoniales teſtificantes de facta appellatione; huiuſmodi autem literæ, quas unus iudex xd alium dimittit, dicuntur Apoſtoli, ſicut dici-
Gloſſa. mus de Apoſtolis, quia à Deo, vel de Cœlo miſſi fuerunt; ut explicat Gloſſa *ad cap. 1. de Appellat. in 6.* in idem recidit, quod ſcribit
Lexicon. Spiegel in Lexico *iuris Civilis*, quòd tales literæ dicuntur Apoſtoli, à verbo Græco, quòd eſt remittere.

18. Ex his Apoſtolis quidam ſunt teſtimonixles, tanquam dati in teſtimonium, & teſtificxtionem appellationis. Alij ſunt conventionxles, tanquam ex conventione, vel pacto iuiti. Alij ſunt reverentiales, & dimiſſorij, & dantur ob reverentiam judicis ſuperioris ad quem appellatur, ut explicat proximè citata Gloſ-
Gloſſa. ſa. Alij ſunt refutatorij, quando ſcilicet judex
Sigiſm. Gravat. expreſsè denegat appellationem, eamque refutat; de quibus latè Sigiſm. Scace *de appellat. quæſt. 13. a principio*, Gravat. *de commiſſion part. 1 de commiſſ. Appellatio, cap. 1. n. 15.*
Suar. à Pace Suarez a Pace *in proœm 1. tom. 6. part n. 42.*

19. Appellans tenetur petere Apoſtolos intra triginta dies à tempore, ac die intimatæ ſen-
Cap. Ab eo Clementi. quamvis. tentiæ. *Cap. ab eo de appellat. in 6.* & Clementi. *Quamvis*, *eodem titulo.* Iuncta Gloſſa *verb. tempore.* *Et ſi* iudex requiſitus tenuerit dare Apoſtolos, vel noluerit reſpondere, appellxns debet id proteſtari, & tunc proteſtatur ſuam xppellationem, ac ſi dicti Apoſtoli ei fuiſſent
Tuſcus. dati. *Tuſcus litera A. concluſ. 429.* & ſi iudex noluerit dare Apoſtolos, Secretarius ſub peccato mortali tenetur dare fidem de hac re, ac de appellatione facta. Vt iam notxvi *quæſt. 3. §. Tertiò requiritur n. 11.*

Quæstio IV.

An appellatio licita ſit Regularibus?

SVMMARIVM

20 *Appellatio prohibita eſt Religioſis, & etiam interponens eam incurrit in excommunicationem.*
21 *Interveniente manifeſto gravamine iuſta eſt appellatio.*
22 *Appellatio cum ſit de iure naturæ nemini negari poteſt.*
23 *Opponuntur multæ conſtitutiones Apoſtolicæ.*
24 *Prædictæ conſtitutiones intelliguntur de appellatione frivola, non verò ex iniuſto gravamine.*
25 *Opponuntur conſtitutiones Religionum.*
26 *Prædictæ conſtitutiones intelliguntur de appellatione à diſciplina Regulari. Quando datur gravamen, contra diſciplinam Regularem.*
27 *Appellatio inſervit ad refrænandum iudicem.*

SUMMARIUM.

CErtum eſt in hac materix, quòd Religioſus non poteſt appellare à diſciplina Regulari, quæ tunc datur, quando Prælatus iu- 20.
ſtè procedit infligendo pœnam txxatam in regula, vel conſtitutionibus Ordinis, & hoc caſu nulli fit iniuria, nullique gravamen, & talis xppellatio non ſolùm prohibita eſt in
iure, *cap. Ad noſtrum de appellat. & c. Reprehenſibilis eod. titul.* Sed etixm eam interponens incurrit in excommunicationem Papæ reſervxtam, & in privationem vocis activæ, & paſſivæ ipſo facto abſque alia declaratione, ut conceſſit Clemens VIII. noſtris Pxtribus excalceatis; ut refert Pellizar. *tract. 6. cap. 7. n. 45.* C. ad noſtrum.
Tota difficultas eſt, quando prudentialiter loquendo ſubdito fit injurix, & gravamen à Prælato; quo caſu. Clem. VIII. Pellizar.

Dico, quòd interveniente manifeſto gravxmine licitx eſt Religioſo appellatio à ſententia ſui Prælati xd ſuperiorem verbi grxtia Generalem, Nuntium, vel Papxm per modum querelæ. Reſolutio eſt omnium ferè communis, eam tenent Gloſſa, Panormitxn. Decius, Innocentius, Hoſtienſis, Ioannes Andreas *ad citatum, cap. de Priore, & ad noſtrum de appellat.* Baldus, Bartol. Sylveſter, Armilla, Tabiena Fr. Ludovicus Lupez, quos referunt, & ſequuntur Navarrus, Rodriguez, Sxnchez, Sayrus, quos citabimus *ad 1. argument.* cum Suxrez *tom. 4. de Relig. lib. 2. c. 11. n. 5.* 21. Gloſſa. Panorm. Decius. Innocent. Hoſtienſ. Baldus. Bartolus. Sylveſt.

C. Omnis oppressus. D. Thom. Decius.

22\. Probatur: Quia appellatio est quædam defensio naturalis data ex iure naturæ omnibus tam sæcularibus, quam Ecclesiasticis, *cap. Omnis oppressus 2. quæst. 6. cap. Cum inter de exceptionibus*, latè ibi Glossa, Panormit. Decius, & alij. S. Thomas 2. 2. *quæst. 69. art.* 3. Ergo cum appellatio data sit ex iure naturæ, nemini negari potest: Et confirmatur ex iure Canonico, *cap. de Priore, de appellationibus*. Vbi Summus Pontifex castigationem imposuit cuidam Priori, eo quòd non acceptaverit appellationem Religiosi cuiusdam sui subditi, & præcepit causam devolvi ad Sedem Apostolicam, ad quam appellatum fuerat. Confirmatur ex usu Christiani totius orbis, in quo Religiosi frequenter in multis causis ad suos superiores appellant.

Bonifac. Sixtus IV. Eugen. IV. Alexan. IV. Paul. III. Iul. II. Clem. VIII.

23\. Opponunt adversarij Primò: Multas constitutiones Apostolicas, quibus Summi Pontifices sub excommunicationis pœna, & aliis prohibent Religiosis appellationem. Vt Bonifacius VIII. *Minoribus*, & Prædicatoribus; ut habetur in compendio, *verb. Appellare, num.* 1. Sixtus IV. Carmeliticis, & Augustinianis *ibid. verb. General. n.* 11. *&* 12. *Patribus D. Benedicti*, Eugenius IV. *Cistercienfibus*. Alexand. IV. *Patribus Societatis*, Paulus III. Iulius II. Clemens VIII. & alij Pontifices.

Navar. Covar. Sylvest. Rodrig. Miranda. Sanchez. Azor. Sayrus Villalob. Portel. Remig. Ioan à S. Maria.

24\. Respondeo; quòd Summi Pontifices prohibent tantùm appellationem frivolam, quando nempe Prælatus iustè, & rectè secundum regulam, ac constitutiones Ordinis procedit, quia talis appellatio solùm inventa est ad impediendam disciplinam regularem, quòd omnino contrarium est bono regimini, ac rectæ rationi; at verò quando appellatio procedit à gravamine iniustè illato à Prælato, tunc nec prohibetur, nec denegatur, est enim ex iure naturæ, quòd est immutabile. Ita communiter Navarrus, Covar. Sylvester, & alij, quos citant, & sequuntur Rodriguez *tom. 1. quæst. 29. art. 2. & 3.* Mirand. *in Ordine iudiciario, quæst. 3. art. 2.* Sanch. *tom. 2 in Decalog. lib. 6. cap. 8. n.* 10. Azor. *lib. 12. cap. 15 quæst. 8.* Sayr. Clavis Regia *lib. 12. cap. 17. n. 38. & 39.* Villalobos *tom. 2. tract. 16. diffic. 8. num. 5. & 6.* Portel *in dubiis, verb. Appellare, num.* 1. Remigius *in opusculo de immunitate Professionis, dub. 25. num.* 26. Ioannes de S. Maria, *in Tribunali Relig. tract. 5. cap.* 10. §. 1. *num.* 3.

Monumẽta Ordinis. Armilla. Constitut. Carmelit.

25\. Secundò opponunt multas constitutiones sacrarum Religionum, quæ magnis pœnis intercludunt appellationem, & constitutiones Minorum in *libro Monumenta Ordinis fol.* 125. Prædicatorum verò ex quodam, *cap. generali in suis constitution. dist.* 2. & refert Armilla *verb. Accusatio*, Carmelitarum in suis *constitut. part. 3. c. 3.* Similiter Augustinianorum, & aliarum Religionum.

Sanchez. Ioannes. à S. Maria.

26\. Respondeo cum Sanchez *citato*. Ioanne à S. Maria, *etiam citato Fragoso de statu Relig. cap. 28. num. 19.* Quòd Religionum statuta, ac decreta explicanda sunt de appellatione frivola, non verò de illa, quæ est à manifesto gravamine, quia tunc ex iure naturali est licita. Deinde constitutiones solum prohibent appellationem à disciplina regulari, ex quo optimè notat Suar *tom. 4. de Relig lib. 2. cap. 11. num.* 11. & ait, *Religiosorum regula non prohibent appellationem, nisi à correctione regulari, quando autem punitio gravis est, & cum manifesta iniuria, non potest dici correctio regularis. Sed potius correctio contra regulam.* Deinde constitutiones Ordinum semper concedunt appellationem ad Generalem, ac Dominum Papam, & inde etiam ad Nuntium, ac Cardinalem Protectorem, qui cum ipso Papa faciunt unum Tribunal, & merito reputantur tribunalia Regularium, ut notant M. Lezana *tom. 1. cap. 9. num. 6.* Thomas de Iesu *de inst. Regul. tract. 3. cap. 17. num. 7.*

Suar. Lezana. Thomas. de Iesu.

27\. Tertiò opponunt, quòd maximè appellatio indecens est Religiosis, inde enim oritur, quòd causæ extra Religionem prodeant, Religiosorumque defectus in sæcularium oculis fiant manifesti, concedimus, quòd argumentum probat, ut notat Aragonius 2. 2. *quæst. 69. art. 3.* Quòd appellatio in levi causa non sit permittenda, sed magno fundamento ad grave damnum evitandum, ut advertit Monochius *de Arbitrar. lib. 2. casu 368. num. 2.* Ad tutelam nempe Innocentis, & ne graves causæ multorum Religiosorum pereant, & ut reprimatur pravus affectus iudicis, ac ut oculos aperiat, & dirigat mentem ad legem, & inde multa damna evitentur, *l. 1. ff. de appellationibus*. Et maximè in Religionibus, ut notat suprà citatus Navarrus, cùm frequenter fiant electiones, quarum respectu ad creanda, vel annullanda suffragia sæpè magni fiunt excessus.

Aragon. Menoch. L. 1. de Appel. Navarr.

Quæstio V.

Ad quæ tribunalia, ac iudices liceat Regularibus appellare, ac recurrere?

Summarium.

28 *Religiosi multa iniuria gravati non possunt recurrere ad tribunalia sæcularia.*

29 *Religiosus gravatus si non datur locus appellationi, verbi gratia quia superior longe distat, tunc potest fieri recursus ad Principem sæcularem per modum querelæ, ac protectionis, & n. 30.*

31 *Religiosi possunt appellare ab aliis Prælatis non regularibus, etiam in casibus, quibus subduntur.*

32 *Moniales appellantes Regularibus subiecta incidunt in censuras.*

33 *Regulares non possunt appellare ad tribunalia Ecclesiastica, quibus non subduntur, verbi gratia Episcoporum.*

34 *Regulares gravati possunt appellare ad suos superiores, & Papam.*

Si dantur indulta, quòd non valeant appellare etiam ad Papam, intelliguntur de appellatione frivola.

28\. Dico in hac re, quòd regulares etiam multa iniuria gravati, non possunt appellare, nec recurrere ad tribunalia sæcularia, & ad iudices sæculares, & ita facientes incurrunt in excommunicationem Papæ reservatam. Ita pro Franciscanis concessit Bonifacius VIII. Sixtus IV. pro Carmelitis, & Augustinianis Iulius II. pro Prædicatoribus, ut

Bonifac. Sixtus. Iulius. Casarrub.

ut refert Casarrubias *in compendio Privilegiorum Mendicant. verb. Appellare*: Ubi etiam Gregor. adducitur alia constitutio Gregorij XIII. motu proprio frigidè talem appellationem minoribus prohibens; ita etiam Peytinis *de subdito, quæst.1. cap.10. §. Dico quartò*, M. Lezana *tom. 1. cap.9. num.4.* Imò tales Regulares appellantes ad tribunalia sæcularia incurrunt in censuras Bullæ Cœnæ, ut tenent Mirand. Rodrig. & alij cum Bordonio *num.2. Resol 94. num.27.* & Suar. *tom.3. de Relig. tract.8. lib.2. cap. 11. num.13.*

(Marg.: Peytin. Lezanâ. Miranda. Rodrig. Bordon. Suar.)

29. Hic tamen loquimur de appellatione propriè dicta, quia ut docent Fuscus, Valascus, Zevallus, Bobadilla, quos citat, & sequitur Portel. *in addition. ad dubia num. 3.* Ubi etiam dicit hoc esse de mente Suarij; nam si Religiosus notabiliter sit gravatus, & non datur appellationi locus, sive quia talis appellatio non admittitur, sive quia superior ad quem recurrendum sit, non adest, vel longè distat; tunc potest recurrere ad Principem sæcularem, Proregem, seu Gubernatorem, non per modum appellationis tanquam ad iudicem legitimum, sed per modum querelæ, ac protectionis quærendæ, ut tantùm gravamen, ac malum evitetur, & ut etiam cohibeat Prælatum iniustè sævientem, & hoc præter Doctores citatos tenent Magister Anton. de Souza *in Bullam Cœnæ, cap.15. disp 78. n 2.* Delbene *tom.2. cap 9 dub.6. sect.1. num. 13.* Et hoc videó esse in praxi in Portugallia, ac Hispania.

(Marg.: Fuscus. Valasc. Zevallus. Bobadilla. Portel. Souza. Delbene.)

30. Probatur, quia non est novum in iure Canonico, ut ad Principem sæcularem fiat recursus pro gravamine Ecclesiæ facto, nam *cap. filijs. vel nepotibus 16. quæst.7.* Disponitur, ac definitur, quòd quando Ecclesiastici, Episcopi, vel Metropolitani bona Ecclesiæ dissipaverint, ac defraudaverint, hoc deferatur ad Regem, ubi Glossa, *verb. Regis*, ait id faciendum esse, ut Rex Ecclesiasticum corrigat; quia per Ecclesiasticum iudicem corrigi non potest, iuxta *cap. Petimus, 11. quæst.1.* Deinde quiaius Pontificium non derogat ius naturale, ius autem naturale præcipit ut quis defendat innocentem oppressum, ac vexatum, imò & tenetur si defendere potest; quòd videtur habere locum in præsenti casu per respectum ad Principem.

(Marg.: Cap filijs. Glossa. C.Petimus.)

31. Dico secundò, quòd Regulares possunt appellare ab aliis superioribus non regularibus, verbi gratia, ab Episcopo eos puniente in casu permisso, verbi gratia, si Religiosus absque licentia sit vagabundus extra claustrum, iuxta Concilium Trident. *sess.25 cap.4. de Regularibus.* Ita tenet Pellizar. *tract 6. cap.7. num.57.* Et probatur, quia iura, quæ prohibent Regularibus appellationem, agunt tantum de appellatione à Prælatis Regularibus, & inde non sunt extendenda ad alios superiores, cum hoc sit res odiosa non solum Religiosis in particulari, sed etiam universæ Religioni, ut est manifestum. Deinde rationes, ob quas appellatio prohibita est Religiosis, æqualiter non militant quoad alios superiores, ut consideranti patebit, & ubi non militat eadem ratio, non stat eadem iuris dispositio.

(Marg.: Trident. Pellizar.)

32. Ex quibus sequitur, quod prohibitio non appellandi comprehendit moniales, si sint subiectæ Prælatis Regularibus; secus si sint subiurisdictioni Episcopi; & ratio diversitatis constat ex proximè dictis, quia iura tantùm prohibent à Prælatis Regularibus: atqui tales superiores monialium exemptarum verè sunt Prælati Regulares; ac proinde ab eis appellantes comprehenduntur in citatis iuribus. Quæ ratio non habet locum quoad Episcopos, cum ipsi non sint Prælati Regulares ut diximus quoad alios Religiosos exemptos.

Dico tertiò; Regulares etiam gravati non solùm non possunt appellare ad tribunalia sæcularia, sed etiam nec Ecclesiastica, verbi gratia, Episcoporum, quibus non subduntur, Ita Valentia, Sotus, Rodriguez, & alij, quos citat, ac sequitur Lezana *verb. Appellare, n.6.* Et probatur, quia nemo potest appellare nisi ad suum superiorem; non est autem superior, nisi ille, qui habet iurisdictionem respectivè; at talia tribunalia etiam Ecclesiastica, ut Episcopi, verbi gratia, nullam habent iurisdictionem in Religiosos, utpote exemptos, ut sunt ferè omnes; ergo nullus est ibi locus appellationi, quæ non solùm est invalida, sed etiam prohibita sub excommunicatione ipso facto incurrenda, in quam incidunt Regulares ad tales, etiam suos conservatores appellantes ex constitutionibus Bonifacij IX. Leonis X. apud Confectum in collectanea Bullar Leonis X. *num. 10* Advertos tamen, quod per hoc non tollitur, quominus Religiosus possit recurrere ad Prælato Ecclesiasticos, non ad petendam actionem iuridicam, sed intercessionem, ut Prælatus cum iusto moderamine se habeat. 33.

(Marg.: Valentia. Sotus. Rodrig. Lezana. Bonifac.IX. Leo X. Confectus.)

Dico quartò, quòd Religiosus gravatus à suo Prælato contra formam regulæ, ac suarum constitutionum validè, & licitè potest appellare ad suum superiorem Provincialem, vel Generalem, & etiam ad Papam, vel Nuntium. Hæc conclusio satis probata est, quæstione antecedenti, propria enim defensio est de iure naturali, ne innocens pereat; si verò aliquæ Religiones, ut Cistercienses habent indulta Pontificia, quibus sub pœna excommunicationis prohibentur appellare à suis Prælatis, etiam ad Papam, vel eius legatum, hoc intelligitur de appellatione frivola, & sine fundamento, ut eadem quæstione antecedenti est explicatum. 34.

Quæstio VI.

De Tuitivis, ac appellationibus ad iudices Coronæ ut vulgo dicuntur?

SUMMARIUM.

35 *Quid sit Tuitiva, & cui spectat illa concedere*
36 *Prima sententia negativa.*
37 *Affirmant aliqui.*
38 *Praxis Regni Lusitaniæ, nec exemplum adductum ac adversariis aliquid probat.*

Tuitiva datur ex mera gratia, & est instituta ad depellendam injuriam, & gravamen illorum Regis subditis. Proprium enim 35.

enim Regum est ex iore naturali occurrere violentiis, ac excessibus suorum vassallorum, talesque excessus, reprimere, suosque tueri, ac
Cabedo. custodire. Ita Cabedo *part.1 disp.76.*
36. An talis modus defensionis per tuitivam
Azor. liceat Regularibus, dubitatur; negant Azor. *part.1. lib. 5. cap.12. vers. ex dictis cum sequen-*
Suar. *tibus*, Suarez *lib. 4. contra Regem Angliæ, cap.34.num.34.* & alij, quos citant, ac sequun-
Barbosa. tur Barbosa *in collectan. Doctorum. ad cap. Ec-*
Delbene. *clesia Sancta Maria de constitut.* & Delbene *tom.2.cap.9. dub. 6 sect.1. num. 23.* Talis enim recursus ad judices coronæ maximè videtur repugnare cum libertate Ecclesiastica, & hoc revera est recurrere ad tribunalia sæcularia, quod maximè est prohibitum, ut patet ex superiori quæstione.

Magister Fr. Antonius ab Spiritu sancto *in*
37. Anton. ab. Spit. Sanct. *directorio, tom.2. tract.3. disp.6. sect.5. §.6. n.777.* ait: Huoc modum defensionis quem tuitivam vocãt, vidimus his nostris temporibus in Romana Curia approbatum in judicio contradictorio in causa cuiusdam tuitivæ, quam Fratres Provinciæ Matris Dei in Indiis Orientalibus impetratunt adversus suum commissarium pro defensione creationis novæ Provinciæ, in quo casu Romæ fuit judicatum tuitivam licitè fuisse impetratam à judice sæculari Regiæ Coronæ, & validam fuisse, ut testatur
Olivete. Fr. Emmanuel à monte Oliveti *in practica Regulari part.2. art.7. num. 495.*

38. Praxis tamen huius Regni est accedente Regio Decreto Regis Ioannis IV. in pleno
Praxis. Lusitaniæ. Senatu, vulgò, *Relacam*, die 7. Octobris 1651. ut Religiosus particularis, ob pœnitẽtiam impositam à suo Prælato, & ab eo appellans, & recurreos ad judicea Coronæ non admittatur, nec ei concedatur tuitiva, quia hoc est appellare à disciplina regulari, quod maximè iura intercludunt, maximeque repugnat libertati Ecclesiasticæ; decori, ac auctoritati Religionis suæ, cui unusquisque ex omni iure tenetur consulere, ac attendere, illud autem quod dicitur de tuitiva adversùs commissarium pro defensione creationis novæ Provinciæ, non facit ad rem; quia talis tuitiva adversùs Prælatum non fuit ob disciplinam regularem, nec ob pœnitentiam ab ea impositam, sed ob conservationem, & integritatem suæ Provinciæ, ne divideretur, quòd ex multis capitibus poterat repugnare Religionis bono, & hoc interveniente benè possunt Religiosi appellare, ac recurrere ad judicem Coronæ, à gravamine facto à judice extraneo sive sæculari, sive Ecclesiastico.

QUÆSTIO VIII.

An subditus iniustè gravatus teneatur appellare ad superiorem, & an etiam superior teneatur acceptare talem appellationem, quos sub restitutione acceptare iustam appellationem, ac querelam subditi.

SUMMARIUM.

39 *Cum de bono fama, ac honore agitur, tenetur Religiosus sub mortali appellare.*
40 *Superior tenetur sub mortali, imo iuxta aliquos sub restitutione acceptare iustam appellationem, ac querelam subditi.*

QUæstio duas habet partes: & prima in- 39.
quirit, an Religiosus iniustè gravatus à suo superiori teneatur in conscientia appellare, cum existimet appellationem futuram esse utilem vitæ suæ, famæ, honori, vel actoritati suæ. Resolutio affirmativa colligitur ex Sa- Salas.
laz *de leg. disp. 15. sect.7. num. 93.* & ei adhæ-
ret Baldel. *lib.5. disput.44. num.34.* Et ex eo hoc Baldel.
fit manifestum, quia non debemus prodigere vitam nostram, nostramque famam, ac honorem; ex quo dixit D. Augustinus *libro de bono viduitatis, cap.22.* Conscientiam nostram esse necessariam nobis, famam proximis: ac proinde crudelem esse, qui propriam famam contemnit. Et hoc fortius militat, si dicamus quòd nostra fama necessaria est bono communi, vel alicui familiæ, quia tunc non solùm de nostro, sed de aliorum damno agitur.

Secunda pars quæstionis est, an superior 40.
teneatur admittere appellationem, quam inferior justa querela interponit? Respondeo teneri sub peccato mortali; imò & sub restitutione parti læsæ, vel facere inter partes
compositionem. Ita Decius, & Francus, *c.* Decius.
de Priore de appellation. Boër. *quæst.253. num. 3.* Francus.
Navarr. *in manuali, cap. 25. num.* Rodriguez Navar.
tom.1. quæst.29. art.4. Probatur; quia judex, vel Rodrig.
superior tenetur ex officio adesse suo inferiori justè, & debitè ad eum confugienti, aliàs notabile damnum ei infert.

QUÆSTIO VIII.

Quosnam effectus producat Appellatio

SUMMARIUM.

41 *Explicantur duo effectus appellationis, & Ordinationes Regni Lusitaniæ.*
42 *Si verò iudex non admittit appellationem, quia frivola, an valeat procedere?*
43 *Praxis Religionum, Prælatus procedit.*
44 *Valdè probabile iure Canonico, quod appellatione frivola non impeditur iurisdictiò iudicis à quo.*

INterposita appellatione duo producuntur 41.
effectus, primus devolutivus, quo cognitio causæ ad judicem ad quem devolvitur,
cap delictis, cap. ut debitis de Appellat. Secun- C. delictis.
dus est suspensivus, quo sententia suspen-
ditur, non tamen extinguitur, *cap. venientes* C. ut debiel
de iureiurando: ex quo procedit, quod ratio- C. venientes.
ne prioris effectus litigans eximitur à jurisdictione judicis à quo, quantum ad illam causam, & subiicitur judici ad quem, cap, *cap. ad audientiam de appellationibus.* Sic etiam ratione secundi effectus, ligantur manus judicis à quo, totaque ejus jurisdictio suspenditur absque alia inhibitione, ita ut appellatione pendente nihil valeat innovare: de quo late
Sanchez *lib. 3. consiliorum, cap. unico disp. 32.* Sanchez
n. 27. Hocque explicat aliquibus limitationibus adhibitis. Tamen nostræ Regiæ Ordinationes Lusitaniæ *lib. 3. tit. 73.* Statim in principio, disponunt quòd interposita appellatione,

tione, quòd judex ulterius non procedat, & Emmanuel Barboſa multos Doctores citat pro hac parte.

42. An verò quando appellatio interponitur judici à quo, & ipſe eam rejicit, & non admittit, quia ipſa appellatio evidenter eſt frivola, & inutilis, & tantum imponitur ad prorogandam, & implicandam litem, ejus juriſdictio ſit ſuſpenſa, maximè dubitatur, quia fraus, & dolus nemini ſuffragatur. Et latè tractat Oliva, *tom. 1. part. 1 quæſt. 17 num. 5. & 10. ac 14.* & circa appellationem frivolam adducã aliqua juris loca ad finem huius quæſtionis, & quo ad judicium ſæculare, quidqu d ſit de hac materia, quæ eſt multis implicata.

Oliva.

43. Quoad Religioſos verò, communis & univerſalis praxis inter Religioſos eſt, ut Prælatus non admittens appellationem ſubditi ultra procedat, verbi gratiâ, ſit una electio, unus ex capitulo reclamat, & appellat ab electione, præſidens non admittit appellationem, electus perſeverat in ſuo officio, quo uſque electio revocetur, & annulletur à ſuperiore. Vel Prælatus dat pœnitentiam ſubdito, & ipſe ſubditus appellat; prælatus non admittens licite compellit ſubditum adimplere pœnitentiam. Et ratio eſt, quia in Religione nõ ſervatur apices juris Deinde quia appellatio maximè eſt odioſa, & prohibita Regularibus, tum ex iure, tum etiam ex Conſtitutionibus ſummorum Pontificum, ac etiam ipſarum Religionum, ut ſupra dixi in hoc, *cap 4.* 4. in limine, & ſolùm inter Doctores admittitur interveniente manifeſto gravamine contra regulam, vel Conſtitutiones Religionis, ergo quamdiu non conſtat de hoc manifeſto gravamine ex ſententia ſuperioris, appellatio cum ſit prohibita Regularibus, inter eos non admittitur.

44 Tertiò Prælatus Regularis ex eo non admittit appellationem, quia eam iudicat frivolam, & inutilem, ut eſt Textus expreſſus, *cap. cum de appellationibus, de appellat. in 6.* Rodriguez, *tom 2. quæſt. 53. art. 10.* Zatola, Menoch. quos citat Barboſa ad citatum Text, & plures alios citat Langarot. de *Attentata Appellat. limit 6 num. 1.* Eſt etiam textus manifeſtus, *cap. cum ſpeciali 61.* de appellationibus apud Decretales, §. *Porro.* Vbi Pontifex ait: *Cum appellationis remedium non ſit ad defenſionem iniquitatis, ſed ad præſidium innocentiæ inſtitutum.* Et inde quod appellatio frivola non ſit admittenda, teneot Layman. citatus, *quæſt. 1. num. 2.* Lezana, *verb. appellatio num. 2.* Quòd inde mihi eſt probabile, quia fraus, & dolus nemini patrocinantur.

Cap. cum. de Appellat. Rodrig. Zatola. Menoch. Barboſa. Cap.: um ſpeciali.

Layman. Lezana

QUÆSTIO IX.

An Appellatio ſuſpendat ſententiam excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti?

SUMMARIUM.

45 *Triplex quæſtionis ſtatus.*
49 *Diſtinctione utendum, ſi appellatio eſt ante; vel poſt ſententiam.*
47 *Poteſt fieri appellatio à publicatione, ac denuntiatione ſententiæ.*
48 *Apud Religioſos appellatio ſive fiat ante, ſive poſt ſententiam non ſuſpendit executionem.*

Prius loquimur in hac quæſtione de appellatione, quæ fit inter ſæculares, vel de illa, quæ fit à Regularibus coram judice ſæculari, & poſtea erit ſermo de illa, quæ fit inter ipſos Regulares. 45.

Dico primo loquendo de appellatione in primo, & ſecundo ſenſu, diſtinctione eſſe utendum; vel appellatio antecedit has ſententias & ita appellatio eas ſuſpendit; ita ut ſi poſt appellationem ferantur cenſuræ, ſint nullæ, ac nullius vigoris, quamvis talis appellatio non admittatur à judice à quo, ne litigans ſuam appellationem proſequatur. Ad ferendas enim tales ſententias, requiritur juriſdictio expedita, & non per appellationem ligata. Et idem dicendum eſt, ſi talis ſententia feratur ſub conditione, & appellatio interponatur ante conditionem impletam, *cap. Præterea 2. de appellat.* vel ſecundò appellatio interponitur poſt prædictas ſententias, & tunc non ſuſpendit, nec tollit effectum, ſive quia prædictæ ſententiæ cum ſint ſpirituales, trahunt ſecum effectum, *cap. Paſtoralis §. verum de Appellationibus*; Sive ut ait Peyrin. *de Delict. ſubditi quæſt. 1. cap. 10. §. unde.* Quia tales nullum effugium habent ad cenſuras evitandas. Ita Sanch. *lib. 3. conſilior. cap. unico diſp. 32. num. 246.* Pellizar. *tom. 1. tractatu. 6. cap. 7. num. 27.* 46.

C. Præterea C. Paſtorali Peirin. Sanchez. Pellizar.

Cum hoc tamen ſecundo caſu bene ſtat, quod poſſit ſubditus appellare, à declaratione, ſeu denuntiatione excommunicationis, aliarumque cenſurarum, ne ſcilicet excommunicatus denuntietur, ac publicetur &c. Et tune ſi denuntietur, denuntiatio nullius vigoris erit; quamvis delictum, ob quod excommunicatio profertur, ſit publicum, & notorium. Ita deducitur ex citato *cap. Paſtoralis*, ut bene expendunt Henriquez, *lib. 13. cap. 16. num. 2. litera M.* & Sanchez proximè citatus. 47.

C. Paſtorali Henriq. Sanchez.

Dico ſecundò. In tertio ſenſu quæſtionis prout appellatio profertur inter Regulares, quod licet appellatio antecedat, vel ſubſequatur ſententiam excommunicationis latam à ſuperiori Regulari erga ſuum ſubditum excommunicatio tenet, donec à ſuperiori annulletur, ita tenet communis praxis Religioſorum, ac proinde ſi Prælatus præcipit ſubdito ut obediat inter viginti quatuor horas, & hoc ſubditus non facit; quamvis appellet, valide eum declarare poteſt excommunicatum donec à ſuperiore revocetur, & hoc patet ex proximè dictis in fine ſuperioris quæſt. & ratio eſt, quia appellatio eſt maximè odioſa, & prohibita Regularibus cum ſit à diſciplina regulari, & ſolum in raro caſu evidentis gravaminis admittitur, & quandiu hoc non declaratur à ſuperiori, cenſura lata à Prælato inferiori tenet Vide finem antecedentis quæſt. & ſemper ſtandum eſt judicio Prælati, donec à ſuperiore aliud non declaratur. 48.

Praxis Religioſorum

Qua

QVÆSTIO X.

Explicatur appellatio frivola, quæ etiam non datur, nec à lege, nec à Iudice.

SVMMARIVM.

49 *Quid sit appellatio frivola.*
A lege, vel pœna illius non datur appellatio. Ibidem.
50 *A Iudice executore non datur nisi excedat modum.*
51 *Iudex executor sciens sententiam injustam, vel habere intolerabilem errorem exercendo peccat.*

49. Rodrig. APpellationem frivolam explicat Rodriguez tom. 2. *quæst. Regular. quæst.* 53 *art.* 10. ex Innocentio, Geminiano, Ioanne Andræa, Hostiensi, & ex aliis Doctoribus esse illam, cum quis appellat sine causa, ut cum quis appellat non gravatus: vel est illa, quæ est vana, & inanis, vel quæ nullum potest sortiri effectum. Addo etiam, quod injusta est appellatio, quæ fit à lege, seu pœna legis, iuxta Panormitanum supee *cap. fin. de Constitut.* ubi quod ab statuto non potest appellari, ut latè probat Miranda *in Ordine judiciario, quæst.* 30. *art.* 9. *conclus.* 4. Et ratio est: quia nemo potest appellare nisi à gravamine sibi illato, vel comminato, lex autem, seu statutum neminem gravat pee suam dispositionem.

50. C. Consul. Est etiam appellatio frivola, & inepta, quæ fit à mero Judice executore, nisi modum executionis excedat. Vt habetur *cap. quoad consultationem de re judicata*, & *cap. sub illo* 2. *quæst.* 6. § *sunt quorum*, & pee alios multos textus citatos à Glossa *in cap. Pastoralis de officio & potestate Iudicis Delegati*, §. *si sciat* Indéque notatur, quod merus executor non potest exceptiones admittere, nec de eis iudicare, eique tantum committitur Decreti executio, ut docent Abbas *ibi à num.* 3. Cardinalis *quæst.* 8. Felinus *à n.* 16. Covar. *Practicar. cap.* 16. *num. ultimo.*

Abbas. Cardinal. Felinus. Covar.

51. Notandum tamen est ex Glossa §. *secus si sciat illam nullum esse*, quod merus executor non tenetur, nec justè potest sententiam notoriè injustam, & consequenter continentem nullitatem, vel intolerabilem errorem exequi. Et hanc Glossam sequuntur hic Abbas *num.* 2. Imola *num.* 4. nbi dicit ab omnibus approbatam, Felinus *in cap. de cætero, column. infra de re judicata*, Gratiano, Azevedo, Bellug. Navar. Roland. Salzedo, Menochius, ac alij, quos citat; ac sequitur Barbosa *in dicto cap. Pastoralis, num.* 14. Quod confirmatur ex doctrina D. Thomæ 2. 2. *q.* 64. *art.* 6. *ad.* 3. ubi docet, quod eo nomine peccabant Martyrum carnifices, ex eo quod sententias intolerabilem errorem, & notoriam injustitiam continentes exequebantur.

Glossa. Abbas. Felin. Gratian. D. Thom.

RESOLUTIO XII.

Arma.

QUÆSTIO PRIMA.

Quinam sint Religiosi quibus prohibentur arma tenere inter septa Monasterii, & sub qua pœna?

SVMMARIVM.

1 *Quid intelligitur per septa Monasterij, & quid per arma prohibita.*
2 *Prima opinio de omnibus Religiosis procedit.*
3 *Solum excommunicatio comprehendit Monachos nigros, & non alios.*
4 *Qui habet arma ex ignorantia, non ligatur censura, nec qui veniens ad Conventum statim admittit. Ibid.*
Qui tenet arma in alio Monasterio, non ligatur. Ibid.
Si Prælatus sit nimis durus, subditus non potest tenere arma. Ibid.
Hæc excommunicatio non est reservata. Ibid.

VT clarè, & distinctè procedamus; in limine quæstionis inquirendum est, quid per septa Monasterij, & quid per arma intelligatur in præsenti. Per septa Monasterij intelligitur totum illud spatium, extra quod non licet exire; sine Abbatis licentia. Secundò per arma denorantur arma bellica ad pugnam, ac defensionem instituta, ut lapides, ligna, baculi, ac gladioli ad mensam non veniunt sub præsenti prohibitione. Ita tenent Navartus *cap.* 27. *num.* 139. *vers.* 37. Suarez *de censuris, disput.* 23. *sect.* 5. *num.* 8. Filliucius *tract.* 14. *cap.* 8. *quæst.* 6. *n.* 142. Sayro *de censur. lib.* 3 *c.* 34. Unde dicunt prohibita sunt gladij, lanceæ, sclopi, tormenta ænea, galeæ, &c. 1

Navarr. Suarez. Sayrus.

Quæstio præsens est, quia Pontifex in Clementina prima de statu Monachorum *cap. Ne in agro*, §. *Quia vero, ad finem*, ait: *Præfata quoque sententia* (scilicet excommunicationis) *Monachos inter septa Monasterio sine licentia Abbatum suorum arma tenentes decernimus subiacere.* Quinam sint isti Monachi; esse omnes Religiosos, sive Monachos nigros, sive alterius Religionis, & habitus, tenent Sylvester, Toletus, Sayro, quos citat, ac sequitur Bonacina *de excommunicatione extra Bullam, disp.* 2. *quæst.* 8. *punct.* 16. *num.* 6. *ad finem*; nam Textus generaliter loquitur de Monachis, ac proinde generaliter ac sine distinctione est intelligendus. 2.

Cap. Ne in agro. Sylvest. Toletus. Sayro. Bonacina.

Dico in hac re cum communi, & vera sententia, quod solum in hac excommunicatione incidunt Monachi nigri, seu D. Benedicti, qui sine licentia sui Prælati reoent intra septa 3.

T Mooaste

Monaſterij arma offenſiva, ſive defenſiva; non verò hac cenſura ligantur Religioſi alterius Religionis, etiam Canonici Regulares.
Suar. Filliuc. Mirand. Lezana. Hanc concluſionem tenent Suarez, & Filliucius *citato loco.* Miranda *in manuali, tom 2. quæſt. 55. artic.* 18. M. Lezana *tom.*1. *cap.*9. *num.*27. Et probatur. Quia dicta Clementina ſtatim in ſui exordio de Monachis nigris loquitur; ergo de eis tota eius diſpoſitio, niſi aliud exprimatur, eſt intelligenda. Deinde, quia ut ait Suarez *citata diſput.*23. *ſectione* 5. *num.* 4. *&* 8. Textus loquitur de Monachis; verba autem in pœnalibus reſtringi debent, & non ſunt extendenda ad alios Religioſos Mendicantes: nam Monachus derivatur à voce Græca, id eſt, *Solitarius.* Quod autem Canonici Regulares non comprehendantur, ex eo patet; quia cum Pontifex immediatè antea aliam excommunicationem poſuiſſet contra Monachos ad Principum Curias venientes, expreſsè tunc
Gloſſa. nominavit Canonicos Regulares, non verò in hac contra arma tenentes, ut notat Gloſſa,
4. *in dicta Clementina. verb. Monachos.* Ex quibus,

Nota primò, quod cum in dicta Clementina ſæpè ponatur verbum *præſumpſerint*; quod hac excommunicatione non ligantur tenentes arma in Monaſterio bona fide vera, aut ſaltem putata, ſeu ignorantia, ita com-
Palaus. muniter Doctores, quos citant, ac ſequuntur Caſtro Palaus *tomo ſexta, diſput.* 3. *de cenſuris, parte* 34. *numero quinto.* Nota ſecundò. Quod Monachus veniens ad Monaſterium cum armis, & ſtatim ea foras dimittit, non incurrit hanc cenſuram, quia ut notat Caietanus *in ſumma, verb. Tenere*, dicit continuationem, & perſeverantiam. Nota tertiò cum Suarez, Navarro *citatis locis*, cum quibus eſt Graffius *in deciſ. aureis, lib.* 4. *cap.* 21. *num.*19. quod Monachus tenens arma in alio
Sylveſt. Navar. Lezana. Monaſterio diſtincto à ſuo non ligatur tali cenſura, quia mens Pontificis eſt ut non teneat arma ſecum. Nota quartò. Quod Sylveſter, & Navarrus dicunt, cum quibus eſt Lezana *verb. Arma, num.*1. Quod ſi Abbas nimium ſæviret in Monachos, licitum eis eſſet habere arma ad ſui defenſionem; hoc tamen non approbo, eſt enim aperire oſtium ad multa mala contra Religioſam modeſtiam. Nota quintò, quod ab hac excommunicatione poſſunt abſolvere Confeſſarij Ordinarij Monachorum, quia nulli eſt reſervata, & ita omnes Auctores citati eam referunt inter non reſervatas, ut Toletus *in ſumma, libro primo, c.*39. Navarrus *in manuali, c.*27. *n.*139. & alij.

Quæstio II.

Quid dicendum de Regularibus in ſtatu Mediolanenſi?

Summarium.

5 *Decretum Congregationis circa ſtatum Mediolanenſem.*

9 *Hac Conſtitutio obligat in ſtatu Mediolanenſi, & non extra illum.*

In dicta ſtatu ſolum prohibentur arma expreſſa in dicta Conſtitutione. ibid.

Comprehenduntur, qui ex dolo, & malitia faciunt. Ibid.

Hac excommunicatio eſt reſervata. Ibid.

VT refert Naldus *in ſumma, verba Religioſus, num.* 50. Sacta Congregatio 5. Naldus.
Cardinalium: *Decrevit, ac ſtatuit ne in ſta-* S.Congreg.
tu Mediolanenſi quiſque Regularis cuiuſcunque Ordinis arma cuiuſvis generis prohibita præſertim vero ſclopetos rotatos, tam longiores, quam etiam breviores intra Eccleſias, ſuave Monaſteria in dicto ſtatu tenere audeat, aut præſumat, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, quam ſibi reſervavit, ac inſuper privationis officiorum, & dignitatum, ac beneficiorum, ac inhabilitatis ad quæcunque officia in poſterum obtinenda ipſo facto abſque ulla declaratione incurrenda, &c.

Circa quod aliqua ſunt notanda. Primò, 6.
quod hoc Decretum ſolum afficit degentes in ſtatu Mediolanenſi, non verò extra illum; ut patet ex ipſo verbo repetito *ſtatu Mediolanenſi.* Ita Peirinis *tom.*1. *Privileg. Minimo-* Peirinis.
*rum, in Conſtitut.*4. *Clement. VIII. n.*9. Deinde ſecundo, in dicto ſtatu Religioſis non prohibentur quæcunque arma, ſed tantùm expreſſa in dicto Decreto, ut patet ex ipſius verbis, unde alia arma, ſive offenſiva, ſive defenſiva, ut gladij, enſes. Nota etiam tertio, quod cum in dicto Decreto dicatur, *nec audeat, vel præſumat*, ſolum excommunicatio ponitur contra audentes, ac præſumentes, unde ſolum in illa comprehenduntur, qui ex dolo, vel malitia arma geſtaverint, vel tenuerint, non vero qui ex ignorantia id fecerint. Ita Pellizarius Pellizar.
*tract.*7. *cap.*11. *n.*188. Quartò, cum hæc excommunicatio ſit reſervata, tolli non poteſt niſi ab eo, qui habet facultatem abſolvendi à cenſuris reſervatis; de quo dicam cum de abſolutione cenſurarum fuerit ſermo.

Quæstio III.

Vtrum Iudex ſæcularis, eiuſve Miniſtri poſſint inventum Regularem cum armis prohibitis, eum ab eis ſpoliare?

Summarium

7 *Miniſter laicus inveniens Eccleſiaſticum, non poteſt auctoritate propria eum tenere, ac capere, niſi animo ſtatim præſentandi ſuo Prælato.*

8 *Prima opinio affirmat inventum Regularem à Miniſtro laico poſſe ab eis ſpoliari.*

9 *Vera ſententia negat.*

10 *Eccleſiaſticus exercens venationem, vel piſcationem prohibitam, non poteſt privari ſuis inſtrumentis à Miniſtro laico.*

11 *Eccleſiaſticus inventus cum armis prohibitis non poteſt reſiſtere.*

MIniſter laicus noctu, vel die inveniens 7.
Clericum, vel Religioſum cum armis, ſive

sive cum habito, sive sine illo, auctoritate propria absque facultate Sedis Apostolicæ, vel sui Prælati, non potest ipsum capere, ac tenere; hoc est enim eis prohibitum in Bulla Cœnæ *cap.* 16. Potest tamen ipse minister sæcularis ipsum Religiosum capere, ac tenere consulens utilitati, ac quieti Reipublicæ, honori, ac decori Religionis, ne taliter ipse vagabundus degat, animo tamen deferendi eum, ac præsentandi suo Prælato. Ita Bellectus, Bobadilla, Sousa, Bañez, Lorca, & alij, quos citat, ac sequitur Diana *parte prima, tractatu secundo, de immunitate, Resolut.* 11. & ita observat Praxis. Advertit tamen Barbosa *in suis collect. tomo primo, libro tertio, titulo primo, capite secundo, numero septimo,* Iudicem sæcularem non posse Ecclesiasticum detinere in suis carceribus, nisi tantùm ut citissimè moraliter deferat ad suum Prælatum ne fugiat.

Magna difficultas est, an Iudex laicus, vel eius ministri possint privare, ac spoliare Regularem inventum cum armis prohibitis lege Principum, ac Regum? Affirmant multi ex Canonistis, ut Covarruvias, Azevedus, Plaza, Antonius Gomez, Cenedo, & ex Theologis, Rodriguez, Ioannes de la Cruce, Bañez, Graffius, Ortiz, Lorea, Vasquez, & alij, quos citat Diana *parte prima, tractatu secundo, de immunitate, Resolutio* 9. Fundantur in eo, quia in tali casu Ministri hoc faciunt, non inducendo pœnam legis, sed faciendo ut lex servetur.

9 Opposita sententia, & omnino vera, quod Ministri talia facere non possunt, tenent multi Doctores, quos citat, & sequitur Barbosa *in suis collect., tomo primo, libro tertio, titulo primo, capite primo, numero sexto, & tomo secundo, libro quinto, titulo* 39. *cap.* 25. *numero quarto.* Bonacina *de leg. tomo secundo, disputat.* 10 *quæstione* 2. *punct.* 1. §. 1. *num.* 1. & alij, quos citat, & adducit Diana allegatus, & Lezana *verb. Arma, numero quinto* Pellizarius *tomo secundo, titulo octavo, cap.* 6. *numero duodecimo.* Layman *libro quarto, tractatu nono, capite quarto, numero septimo,* adducens pro se Suarium. Et ratio est, quia licet Ecclesiastici subijciantur legibus civilibus pro publica civitatis quiete quoad vim directivam, non tamen quoad coactivam, armorum autem spoliatio, & amissio continet violentiam, ac superioritatem, ac rationem pœnæ, quæ non potest exerceri à Iudice sæculari propria auctoritate: & ideo res deferenda est ad Episcopum, vel Prælatum Regularem, à quibus talis Ecclesiasticus suis amis spoliandus est.

10 Ex quibus nota. Primò contra Villalobos *in Summa, tomo secundo, tract.* 10. *difficult.* 16. *numero secundo.* Ledesman *in Summa, tomo secundo, tractatu octavo, capite nono, conclusione* 13. Cenedum *in collectis iuris, parte prima, collect.* 37. *num.* 19. asserentes Clericum exercentem prohibitam venationem, vel piscationem posse spoliari à Iudice sæculari, vel à suis Ministris, avibus, vel canibus, vel aliis instrumentis; quod non est dicendum, cum illud sit exerceri actum iurisdictionis, ac violentiæ in *Sylveira Opuscula.*

Ecclesiasticum, sed res deferenda est ad suum Prælatum.

Nota secundò contra Riccium *part.* 3. *decis.* 299. *per totam.* An Clericus ferens arma possit resistere enim armis Ministro laico, volenti eum capere? Respondet affirmative. Contrarium tamen dicendum est, non enim custodienda est Ecclesia Dei more Castrorum, sed res deferenda est ad Prælatum Ecclesiasticum. Nota tertiò contra Vasquez 1. 2. *disp.* 167. *cap.* 4. *num.* 31. Ubi excipit casum, in quo armorum usus prohibitus est, tanquam Reipublicæ perniciosus, itaut nequeant domi retineri, tunc ait ipse, à Civili Magistratu prò defensione suæ legis poterunt etiam vi arma auferri ab Ecclesiastico; sed ego dicam, quod prius superior Ecclesiasticus certior de hac re est faciendus, ut talia arma auferat à suo inferiori, etsi superior Ecclesiasticus non adhibuerit opportunum remedium, tunc auferenda à Magistratu civili pro conservatione reipublicæ ex vi legis naturalis.

QUÆSTIO IV.

An urgente necessitate Ecclesiasticus, seu Regularis possit uti armis etiam prohibitis?

SUMMARIUM.

11 *Ecclesiasticus potest secum portare arma etiam prohibita ad evitandum periculum suæ vitæ, suarúmque rerum.*

13 *Si in proposito casu percutiat, & occidat, non incurrit irregularitatem.*

Dico in hac difficultate, quod urgente necessitate, verbi gratia, si Clericus, vel Regularis timet sibi mortem ab inimicis, vel latronibus, aut spoliari à suis rebus, licitè potest, non solùm communia arma; sed etiam specialiter prohibita secum portare, si tantùm periculum aliter non potest evitari, ius enim naturale conservandi propriam vitam, ipsque suas omni positivæ legi antefertur, Molina *tom.* 1. *de iustitia, disputat.* 108. §. *Primus casus.* Graffius *decis aureis, part* 1. *lib.* 2. *cap.* 20. §. *Tertio sciendum.* Barbosa *de Officio Parochi, cap.* 6. *num.* 53. 12

Si autem tunc percutiat, ac occidat pro conservatione propriæ vitæ, certum quod nullam incurrit irregularitatem, ut decidit in Clementina *si furiosus de homicidio;* & communiter supponunt Auctores, & specialiter Suarez *tom.* 5. *de censur. disp.* 47. *sect.* 6. *num.* 1. Sic & etiam qui alterum occidit in defensionem suarum rerum, irregularitatem non incurrit, ut docent Coninch. *disp.* 18. *de censuris, num.* 89. Filliucius *tract.* 19. *num.* 151. Portel. *in dubiis, verb. Homicidium, n.* 34. 13

RESOLUTIO XIII.

Explicantur quædam Axiomata, quæ frequenter veniunt apud Regulares.

QUÆSTIO PRIMA.

In Religione non ſervantur apices iuris, ſed ſolum. quæ ſunt de ſubſtantia iuris.

SVMMARIVM.

1 *Religiones habent privilegia, ut in eis non obſerventur apices iuris, & n. 2.*
3 *Quiram communiter dicantur apices juris.*
4 *Quænam ſint de ſubſtantia iuris.*

1, DE Axiomatibus juris varij Auctores
varios tractatus ediderunt, & maximè Auguſtinus Barboſa *in tom. cuius*
Titulus eſt Tractatus varij; Nos verò pauca
ponimus uſu frequentiora. Bonifacius VIII.
Bonif. VIII. Fratribus Minoribus conceſſit, ut in ſuis ju-
diciis, & proceſſis non teneantur ſervare apice
Monumento juris. Habetur Bulla in libris Monument.
Ordinis. Ordioum *fol.* 125. & poſt medium Bullæ ſic
conceſſit Papa.

Nos piis veſtris ſupplicationibus inclinati,
2. *vobis auctoritate Apoſtolica indulgemus, ut ad*
correctiones, & punitiones Fratrum ejuſdem Ordinis delinquentium infligendas, Prælati Ordinis ſupradicti (ad quos eadem ſpectare noſcuntur) rimulis iuris, & apicibus eius poſtpoſitis liberè procedere valeant ſecundum conſuetudines approbatas, & generalia facta, vel facienda ipſius Ordinis ſtatuta. Neque volumus eiſdem licere Fratribus, ab eiſdem correctionibus, & punitionibus aliquatenus appellare &c. Ita Summus Pontifex, de quo privilegio per communicationem participant aliæ Religiones.

Apices ergo juris ſunt dilationes tot, &
3. Clem V. tantorum dictum, ut ait Clemens Papa V. In
Clementina ſæpè contingit de verborum ſignificatione, diceos: *Inter apices iuris cenſentur dilationes.* Imò & quod teſtes publicentur: nam in Tribunali Sanctæ Inquiſitionis, ubi omnia, quæ ſunt de ſubſtantia juris, perfectiſſimè obſervantur; tamen teſtes non publicantur, quia non ſunt de ſubſtantia juris, & alia ſimilia.

De ſubſtantia iuris eſt, ut pars citetur, acto-
4. rum copia detur; teſtes profcrantur, ac exami-
nentur. De quo Gratian. *deciſ.* 68. *n.* 12. Meno-
Gratian. chius *de arbitr. l.* 1. *q.* 51. *n.* 4. & *conſ.* 25. *n.* 12. &
Menoch. *conſ.* 263. *n.* 3. Marta *de clauſ.* 368. Caldas Pe-
Marta. reira *de empt. c.* 33. *n* 30. & alij multi, qui etiam
Caldas Per omnes notant, quod maximè de iure divino ac naturali eſt, ut reus audiatur iuxta illud Joan. 7. n. 51. *Nunquid lex noſtra judicat hominem, niſi prius audiatur ab ipſo, & cognoverit, quid faciat.*

QUÆSTIO II.

Ex quibus argumentum ſumendum, ac formandum ſit?

SVMMARIVM.

5 *Argumentum ejuſdem qualitatis cum ſuo principali.*
6 *In jure valet argumentum a ſimili.*
7 *Æquipollentium eadem eſt diſciplina.*
8 *Animus dignoſcitur ab operibus.*
9 *Actus agentis non operatur ultra intentionem.*
10 *Subrogatum ſapit naturam eius, in cuius locum ſubrogatur.*

ARgumentum debet eſſe ejuſdem qua-
litatis cum ſuo principali, cui accedit, *lex etiam, Cod. de iure Dotum. leg.* 5. 5. Barthol.
ff. de pactis dotalibus, Barthulom. Perez *ad*
Extravag. Ambitioſa, de rebus Eccleſ. non Baldus.
alienand. Baldus *conſilio* 407. *in quæſtione*, Titaquell.
num. 3. Titaquellus *de retractu Lignag.* §. 1. Gloſſa.
Gloſſa 18. *numero quinquageſimo primo, quin-* Barboſa.
quageſimo ſecundo; & alij multi, quos citat Barboſa *Axiomat.* 34. *n.* 1.

Secundò. In iure valet argumentum à ve- 6
riſimili, illúdque pro diſpoſito habetur, quod veriſimiliter fuiſſet diſpoſitum, ſi diſponenns, verbi gratiâ, ſuperior fuiſſet de il-
lo interrogatus. Baldus, Paulus de Caſtro, Baldus.
& alij *in leg. Tale pactum*, §. *fin ff. de pa-* Paulus.
ctis? Sapientiſſimus Mag. Fr. Antonius de Souſa.
Souſa *in Aphoriſm. Inquiſit. lege quarta, cap.* 9. *num.* 7.

Tertiò. Æquipolleotium eadem eſt diſci- 7.
plina, *l. ſi mater*; cum Gloſſa, Bartolus *Cod. de* Gloſſa
inſtitutione, & alij cum Lezana *conſultat.* 30. Bonol.
num. 26. Et idem eſt. Vbi militat eadem ra- Lezana.
tio, ſtat eadem legis diſpoſitio, *leg. Illud*, *ff. ad l. Aquiliam*, *l. ſi poſtulaverit*, §. 2. *ad legem Iuliam, de Adulteris*, *l. Quidam nummularios, ff. de edendo*; unde ille, qui Miſſam celebrat abſque Ordine Sacerdotali, incurrit irregularitatem, & deinde alias pœnas impoſitas in jure.

Quartò. Animus dignoſcitur ab operi-
bus operantis, & talis præſumitur, qua- 8.
lem facta demonſtraot, *leg.* 1. §. *fin. ff. de dolo.* Maſcardus *de probationibus, concluſione* 95.
numero primo, & ſequentibus, conſilio 1304. Maſcard.
numero vigeſimo quarto. Farinacios *in praxi cri-* Farinac.
min. quæſtione 89. *num.* 76. & maximè ſi verba etiam fuoguntur, quia ex illis etiam cum operibus bene dignoſcitur animus, & intentio hominis, *l. Labeo, ff. de ſupellect. legat. cap. Secundo requiris, de Appellationibus.* Albanus *conſil.* 119. & *conſil.* 626. *numero nono.* Surdus *conſil.* 81. *num.* 33. & *conſil.* 471 *num.* 33. Quod fortius procedit, cum verba, opera, ſeu facta oon ſolùm anteeedentia; ſed cunſequentia fuerint Rota *deciſ.* 64. *num* 5. *part.* 2. & *deciſ.* 306. *num.* 5 *part.* 2. *recent.* Menoch. *conſil.* 1. *num.* 294. *ac ſequent.*

Quintò.

Quintò. Actus agentium non operatur vltra intentionem eorum, *leg. Non omnis, ff. si certum petatur, l. in agris, ff. de acquirend. rerum dominio*, & actus semper iudicatur à principali intentione agentium, *l. si quis nec causam, in principio*, ibi Baldus *ff si certum petat l. qui exceptionem, ff. de condistione indebiti, l. 1. C. ad legem Cornel. de Sicar.*

Baldus.

10. Sextò. De uno ad aliud non potest fieri illatio, nisi quando sunt eiusdem rationis, diversorum enim diversum est iudicium, *l. inter stipulationem, § Sacram. ff de verbor. obligat.* Stephan. Gratian. *decis. 32. num.* 8. Unde Emmanuel Sà ait: Prælati exempti habentes iurisdictionem quasi Episcopalem in suos, non possunt in eos quidquid possunt Episcopi in sibi subditos, nisi ex speciali indulto Sedis Apostolicæ.

Steph. Grat. Sà.

11. Septimò. Subrogatum sapit naturam eius, in cuius locum subrogatur, *l. si iniuriarum, ff. si quis caut.* ibi Bartolus, Baldus, Angelus, & alij: quod intelligitur, quando subrogatus est æqualis conditionis cum eo, cui subrogatur. Menoch. *consil.* 784. *numero duodecimo*, Barbosa *Axiom. Iuris, Axiom.* 273. *numero primo*, unde inter Generalem, & Vicarium Generalem militat differentia. De quo latè Lezana *in Consult. consult.* 28. *numero vigesimoprimo.*

Bartolus. Baldus. Angelus. Menoch. Barbosa. Lezana.

Quæstio III.

Ex quibus præsumptiones efformandæ?

SUMMARIUM.

12 *Delictum in dubio non præsumitur.*
13 *Factum non præsumitur, nisi probetur.*
14 *Geminatio actus enixam voluntatem indicat.*
15 *Probabilis suspicio metus sufficit ad irritandum actum.*
16 *Tacens longo tempore consentire præsumitur.*
17 *Veritas prævalet præsumptioni.*
18 *Præsumptio fortior tollit debiliorem.*

12. PRimò. Delictum in dubio non præsumitur, & ideo actus, qui potest sonare delictum, interpretandus, ut delictum absit, *l. Merito. ff. pro socio, l. Prætor, § docere, ff. de vi boni rap. cap. Hoste de regulis iuris in Decret.* Ibi etiam Doctores, Adeo ut interpretatio semper facienda sit, ut excludat delictum Abbas *in cap. Cum tu de testibus*, Mascardus *de probationib. conclus.* 496. Farinac. *in praxi criminali, part. 3. q. 85. n. 1.*

Abbas. Mascard. Farinac.

13. Secundò. Factum non præsumitur nisi probetur, *l. in bello, § facta, ff. de captivis, & post lim. reversi l. si emancipat.* 9. vbi Iason, & alij. Nihil inde inferri potest. Deinde quia factum contra ius, pro non facto habetur, *l. Iubemus, §. Prædia, Cod. de Sacrosancta Eccles. cap. Quæ contra ius 64. de regulis iuris, lib. 6.* Tandem quia factum non attenditur, sed quod debuit fieri, *leg. Nemo, Cod. de sentent. & interlocut.* & ita de facto revocandum, quia facta de facto, etiam sunt revocanda de facto iuxta notat. *in l. 1. §. Nuntiatio, ff. de novi oper. & nuntiat. in & cap. 1.* ut lite pendente. Alexand. *consil.* 170.

Iason. Alexander.

14. Tertiò. Geminatio actus enixam voluntatem, & majorem deliberationem indicat, *l. Balista. ff. ad Trebellian.* Bartol *in l. Cum scimus, num. 7. Cod. de Agricult. & censibus, lib.* 11. Decius *in l. 1. num. 30. C. de pactis, & consil. 51. cap. 2. & consil. 180. col.* 3. multi alij apud Barbosam *tractatu de Axiomat. Iuris, Axiom. 105. n. 1.*

Bartol. Barbosa.

15. Quartò. Iuxta, & probabilis suspicio metus ad irritandum actum sufficit, quia illa habetur pro vero metu. Baldus *in leg. fin. num. 7. Cod. de iure delib.* Remin. Sen. *consil. 15. num.* 6. Alban. *consil. 77. num.* 11. quos citat, ac sequitur Rota *decis. 374. num. 18. coram Gregorio XV. & Sigism. de bono, supra, num. 15.* Quæ enim fiunt per metum non solùm irritari debent, sed etiam pro iure irritæ sunt, *cap. Bona memoria, de elect.* Navarrus *consil. 5. n. 2.* Miranda *in manuali Prælatorum, tom. 2. q. 23. art. 1.*

Baldus. Rota. Navarr. Miranda.

16. Sextò. Tacens longo tempore consentire præsumitur. Baldus *in l. si filius, Cod. de petit. hereditatis.* Angelus *in l. qui aliena, in principio, ff. de acquirenda hereditate.* Alexander *in leg. 2. §. voluntate, ff. soluto matrimonio.* Mascardus *de probation. volunt. 3. consil. 1218. num. 50.* & tacens per longum tempus, iuri suo renuntiare præsumitur, ut per Rotam, & Doctores probat idem Mascardus *conclusione* 1163. *num.* 27.

Baldus. Angelus. Alexander. Mascard.

17. Septimò. Præsumptio cedit veritati, quia veritas prævalet præsumptioni, quod ex multis iuribus probant Socin. *consilio 164. colum. 5. vers. Sed hanc obiectionem.* Parisius *consil. 29. num. 44. lib.* 2. Rolandus à Valle *consil. 99. num. 11. lib. 1.* Surdus *consil. 7. num. 61. & consil. 16. num. 22.* & alij multi apud Barbosam *Axiom. 186. num. 1.* Unde infertur, præsumptiones cessant in claris. Anton. Menoch. *decis. 51. n. 49.*

Socin. Parisi. Roland. Barbosa.

18. Octavò. Præsumptio fortior tollit debiliorem, *l. Divus ff. de integritate restitut. l. Non solum, ff. de ritu nupt.* latè Menoch. *de præsumpt. lib. 1. præsumpt. 30. num. & consequentibus, & lib. 6. præsumpt. 64. num. 46.* Stephanus Gratianus *tom. 4. cap. 611. n. 33.*

Menoch. Gratian.

Quæstio IV.

Quomodo in dubio habendum sit?

SUMMARIUM.

19 *Actus in dubio debet interpretari validus ad omnem dispositionem.*
20 *Reus in dubio est absolvendus.*
21 *Dubia in meliorem partem interpretanda.*
22 *In dubiis tutior pars eligenda, & etiam dubius ab ignorante non distat.*

19. PRimo. Actus in dubio debet interpretari, ut validus habeatur, *l. Quoties, ff de rebus dubiis, leg. si quando, ff. de legatis* 1. Abbas *in consil. 62. in contron. conclus. 1. num. 7.* Roland.

Abbas. Roland.

Roman.

à Valle *conſil.* 61. *num.* 23. ubi extendit ad omnem actum. Roman. *conſil.* 180. §. *ſi admittimus*, *num.* 4. *cum ſequentibus*: vbi extenditur ad omnem diſpoſitionem, videlicet contractum, teſtamentum, iuramentum, atteſtationes, & privilegia.

Labeo. Bartol. Gloſſa. Baldus. Bertachin. Franc. Mol.

20. Sccundò. Reus in dubio eſt abſolvendus, *l. Arrius*, *ff. de acti. obligat. cap. Ex literis*, *de probat. l. Qui accuſare*, *C. de edend.* Tertiò In dubio de validitate actus debet interpretari quod valeat, *ff. de iniur. l. apud Labeonem*, *§ ſi communem*, *ff. de ſerv. cor. l. ſi quis ſervum*, *in fine*, Bartol. poſt Gloſſam *in l. Non ſolum §. ſed vt probari in* 1. *col. in fine*, *ff. de oper. novi nunc.* Bald. *in Rub. C. de fide inſtrum.* 4. *column. in verb. Iuxta hoc quaritur.* Quartò. Dubia in meliorem partem interpretanda. Bertachinus *in Repertor.* 2. *part. verb. Dubium.* Franciſc. Molina *de ritu nuptiar. lib.* 1. *compar.* 16. *num.* 2.

Nauarr. Gama. Surdus. Decian. Farinac.

21. Quintò In dubiis tutior pars eligenda, *l. ſi fuerit*, *§ ultim. ff. de rebus dubiis*, *cap. Iuvenis*, *de ſponſalibus*, *cap. Ad audientiam*, *de homicidio*, Covar. *in cap. Alma mater*, *part.* 1. *§* 2. *num.* 5. *caſu* 1. Navar. *in manuali*, *cap* 27. *num.* 139. Sextò Dubius ab ignorante non diſtat, *l. Manifeſtiſſimi*, *§ ſin autem neſcius*, *C. de furtis*, Gama *Luſitan. deciſ.* 91. *num.* 1. *in principio.* Imò comparantur ex Surdo *deciſ.* 265. *n.* 17. Limitat tamen, cum dubitans tenebatur inquirere, & de facili potuit certificari. Idem Surdus *conſil.* 379. *num.* 18. & *conſil.* 528. *num.* 43. Decianus *conſil.* 39. *num.* 21. §. *ſi fortè.* Odd. *de reſtit. in integrum*, *part.* 1. *quaſt.* 8. *art.* 9. *num.* 47. Farinac. *Prag. crim. p.* 2. *tit.* 1. *n.* 96.

QUÆSTIO. V.

In diſpoſitione rerum, quomodo agendum ſit?

SUMMARIUM.

22 *Quilibet de re ſua poteſt diſponere, & teſtator legem ſuis rebus ponere.*

23 *Diſpoſitio intelligitur de rebus ſic ſtantibus.*

24 *Diſpoſitio generalis generaliter eſt intelligenda, limitatur tamen à ratione particulari.*

25 *Diſpoſitio limitata limitatum parit effectum.*

26 *Diſpoſitio non habet locum, ſi verba non conveniunt.*

27 *Diſpoſitio ſemper intelligitur de actu, & militat in dependentibus, & n.* 28.

Anchar. Caſtrenſ.

22. Diſponere de re ſua quilibet poteſt, *l. Dudum*, *C. de contrah. emptione*, *l. in re mandata*, *C. mandati.* Anchat. *conſil.* 155. *num.* 7. ubi declarat hoc procedere, quando quis agit in re penitus ſua propria, ſecus ſi commonis ſit, vel in ea alius prætendit *conſil.* 157. *num.* 7. *verſic. Secundò.* Vbi, quod licitum eſt cuilibet ſibi proſpicere, & meliorem ſuam conditionem facere, quando de re ſua diſponit, etiam cum alterius detrimento. Caſtrenſ. *conſil.* 59. Pro pleniore in principio per totum Alexand. *conſ.* 12. *lib.* 1. ubi ait procedere multo magis in ultima voluntate, quia poteſt teſtator legem ponere quam velit rebus ſuis, refert Card. Tuſch. *pract. conſil. tom.* 1. *lit. D. concl.* 486. *per totam.*

Alexand. Tuſchus.

23. Secundò. Diſpoſitio omnis intelligitur, rebus ſic ſtantibus, & in eodem ſtatu permanentibus, *l. quod*, *ſi ſervus*, *ff. de condict. ob cauſam*, *cap. In Parochum* 16. *q.* 1. Gloſſa *in cap.* 2. *de reſcriptis*, & multi alij Doctores apud Barboſam *Axiom.* 73. *num.* 3. & adducit Anchar. *conſil.* 84 *Domina num.* 4. & *conſil.* 5. & *conſil.* 194 *num.* 3. *in fine*, ubi ait, quod mutato, vel alterato ſtatu rei, aut diſpoſitione, ſeu perſonæ, mutantur res, diſpoſitio, & perſona.

Gloſſa. Barboſa. Anchar.

24. Tertiò Diſpoſitio generalis generaliter eſt intelligenda. Cravetus *conſil.* 133. *num.* 5. & 6. quod explicat, niſi adſit cauſa efficax reſtringendi, vel ratio per quam reſtrictio ſit facienda. Quod ſecundo limitat *conſil.* 176. *num.* 4 & 5. Tiraquel. *in l. ſi unquam*, *C de revocat. donat. in præfat. num.* 119. ubi quòd diſpoſitio generalis operatur generaliter, tam in odioſis, quam correctoriis, & pœnalibus. Tertiò limitatur, quia diſpoſitio generalis reſtringitur ex ratione particulari, *l. cum prætor. §. Dulciſſimis*, *ff. de legatis* 2. *l. ſi decertare.* Girona *de privileg. ſeu exempt. ſignific.* 277. Oſaſch *Pedemon. deciſ* 98. *n.* 10. Surd. *conſ.* 389. *n.* 9. Lezana *conſult.* 2 *n.* 21.

Craverus. Tiraquel. Girona. Oſaſch. Surdus. Lezana.

25. Quartò. Diſpoſitio limitata, limitstum produxit effectum, & non extenditur ultra limites. Petrus de Anchar. *conſil.* 118. *caſus talis eſt in principio*, *num.* 4. Cardin. Seraphin. *deciſ.* 911. *num.* 2. Cephalus *conſil.* 284. *num.* 13. *lib.* 2. & alij communiter, & ita loquuntur de iuriſdictione, de commiſſione data, de renuntiatione facta, vel gratia data cum limitatione Rolandus à Valle *conſil.* 41. *n.* 16. *lib.* 5. Cravetus *conſ.* 361. *n.* 3. & 7.

Anchar. Seraphin. Cephalus. Roland. Crauet.

26. Quintò. Diſpoſitio non habet locum, ubi verba non conveniunt diſpoſitioni, *l.* 4. §. *Toties*, *ff. de damno infecto*, *l. quod conſtitutum*, *ff. de milit. teſtament.* Alexand. *conſ.* 27. Requiſit. *num.* 1. *lib.* 1. & *conſil.* 17. *viſis*, *num.* 8. *verſic. ultimo*, *l.* 2. Geminian. *conſil.* 65. *in principio. verſ. Secunda pars.* Imola *conſil.* 9. *in principio.*

Alexand. Requiſit. Geminian. Imola.

27. Sextò. Diſpoſitio omnis ſemper intelligi debet de actu valido. Petrus de Aochar. *conſil.* 6. *viſo Themate*, *n.* 5. & 5. & 6. Bald. *conſ.* 442. verba ita dicunt. Avend. *l.* 40. *Tauri*, *Gloſſa* 1. *num.* 28. ubi, quod diſpoſitio regulatur ſecundum ius vigens tempore diſpoſitionis: Aretin. *conſil.* 142. *num.* 12. *verſ. Et ſimiliter.* Ubi quod diſpoſitio loquens de probatione, intelligitor de valida, & ſufficienti.

Anchar. Baldus. Avend. Aretin.

28. Septimò. Diſpoſito in principali, cenſetur etiam diſpoſitum in dependentibus. Seraphin. *de privileg. iuram. privileg.* 74. *n.* 148.

Seraph.

Octavò. Diſpoſitum in uno ex æquiparatis, etiam in altero militat, quamvis materia ſit exorbitans. Reinoſus *in obſervat. practic. obſervat.* 44 *n.* 3 *obſervat.* 70. *n.* 51.

Reinoſ.

RESO

RESOLUTIO XIV.

Bannitus.

QUÆSTIO PRIMA.

Quid, & quotuplex sit Bannitus?

SUMMARIUM.

1 *Bannitus à quo verbo deducatur.*
2 *Bannitus dupliciter accipitur.*

1. Glossa. Sylvest. Tuscus. BANNITUS deducitur à verbo banio, quod idem est ac prosertbere, ac delere à numero civium, seu civitatis, iuxta Glossam *de foro competenti, in cap. Quod Clerici* Unde Bannitus idem est, quod proscriptus, seu deletus à civitate. Ita Sylvester. *verb. Bannitus, num.* 1. Bannitus vatiè, ac multipliciter potest accipi, ut videre est apud Cardinalem Tuschum *litera B, conclus. 9. in præsenti*, & magis communiter dupliciter accipitur.

2. Sotus, Clarus, Armilla. Magis tamen communiter dupliciter accipitur Bannitus. Primò, pro illis, qui exules effecti sunt ab aliqua civitate; secundò vero pro illis, qui propter aliquod capitale crimen damnati sunt ad mortem, impunè illis à quocunque infligenda; & hi propriè dicuntur Banniti, de quibus in præsenti agimus, qui modo ex communi acceptione vocantur Banniti, seu capitaliter proscripti, priores autem exules tantum dicuntur. Ita Sotus *de iustitia, lib. 5. quæst. 1. art. 3.* Clarus *lib. 5. verbo Homicidium, num. 54. & 59.* Armilla *verb. Homicidium, num. 1.*

QUÆSTIO II.

Unicuique licet Bannitum, seu proscriptum occidere quibusdam conditionibus positis.

SUMMARIUM.

3 *Bannitus per sententiam licitè potest occidi à qualibet persona.*
4 *Si Bannitus appellavit, pendente appellatione, non potest occidi.*
5 *Si verò Bannitus sit sub potestate judicis, iam non potest à quocunque occidi.*
6 *Non est licitum filio occidere patrem bannitum, vel è contra.*
7 *Banniti possunt semetipsos occidere.*
8 *Ecclesiasticus non potest occidere bannitum.*

3. Communis resolutio in hac materia est, bannitum, seu capitaliter proscriptum per publicam mortis sententiam licite in conscientia posse à quocunque etiam privata persona, dummodo non sit Ecclesiastica, occidi; tunc enim quilibet publica auctoritate constituitur minister, ac executor justitiæ. In hoc conveniunt omnes Auctores proximè citati, & multi alij apud Layman. *lib. 3. sect. 5. tract. 3. c. 2. n. 3.* Azor. *tom. 3. lib. 2. c. 2. q. 2.* & al j statim citandi. Layman. Azor.

4. Naldus. Lezana. Bassæus. Si tamen bannitus legitimè appellavit à mortis sententia contra illum promulgata, pendente appellatione, nil est innovandum, nec potest occidi. Naldus *verb. Bannitus, n. 7.* & Lezana *eodem verb. num.* 12. Bassæus *eodem verbo, n.* 1.

5. Graffius. Secundò. Quando bannitus captus est à Judice sæculari, aut se præsentavit potestati sæculari, quia iam est sub legitima Judicis potestate, ad quem solùm pertinet ei inferre mortem, & ad nullum alium. Ita Auctores citati quibus accedit Graffius *in decisionibus aureis, p. 2. lib. 2. c. 19. n. 7.*

6. Bartolus. Gomez. Clarus. Bonacina. Diana. Layman. Tertius casus est, quod quamvis aliqui, ut Bartolus, & Gomez, ac alij teneant, licitum esse filio occidere patrem bannitum, & è contra patri occidere filium bannitum, opposita sententia mihi videtur vera, nempe non licere? non enim filius in tali casu omittit obligationem naturalem, qua erga patrem suum tenetur, nec pater dato casu omittit obligationem ac affectum conservationis erga filium. Ita Iulius Clarus *in praxi criminali, lib. 5 §. Homicidium, num.* 61. Bonacina *de contract. disp. 2. quæst. ultima, sect. 1. punct. 2. num. 3.* Diana *5. part. tract. 4. de homicidio, Resolut. 25. ad finem.* Laym. n. *proximè citatus, num. 3.* excipiunt, nisi ipsi banniti sint crudeles hostes communis boni, ac totius Reipublicæ.

7. Diana. Quartò. Ex dictis sequitur, quod ipsi banniti, seu proscripti possunt semetipsos ad invicē occidere, militat in eis ratio apposita in conclusione, ut bene advertunt Bonacina, & alij Doctores citati cum Diana *p. 5. tr. 4. Resol. 25. §. Sed ego*; non tamen quilibet ex eis potest seipsum occidere.

8. Excepimus in conclusione, *dummodo non sit persona Ecclesiastica*, quia licet Ecclesiasticus occidens bannitum, immunis sit à pœna temporali, quia tamen causa sanguinis eis est illicita, inde mortaliter peccant, *cap. Sententiam ne Clerici, vel Monachi*, imò, & tales sunt irregulares, irregularitate ex delicto proveniente, quia nempe delictum commiserunt in tali morte; laici autem bannitos interficientes solum contrahunt irregularitatem ortam ex homicidio justo. Si autem Ecclesiasticus cū moderamine inculpatæ tutelæ occiderit bannitum volentem ipsum Ecclesiasticum occidere, tunc nullam incurrit irregularitatem, ut dicetur *infrà, verb. Irregularitas, ex communi sententia.*

QUÆSTIO III.

An liceat per insidias, ac proditoriè occidere bannitum?

SUMMARIUM.

9 *Prima sententia negat.*

10 *Secunda & vera affirmat.*

Licet occidere aggressorem in via,

9\. Negativam sententiam tenent Menochius, Homobonus, & alij, quos citant, ac sequuntur Bonacina *de contract. disp.2.quæst ultima sect.1.punct.2. num. 3.* Iulius Clarus *in praxi criminali lib. 5. §. Homicidium, num.61.* & ideo hanc sententiam tenent, propter periculum damnationis, cui frequenter exponitur bannitus, si in tali statu proditorie occidatur, & ideo dicunt Naldus *verbo Bannitus, num. 11.* & Lezana eodem *verb. num.10.* quod taliter occidens bannitum peccabit non contra justitiam, sed contra charitatem. Naldus. Lezana

10\. Dico tamen, quòd licitum est proditorie, ac per insidias occidere bannitum Ita Molina *de justitia, tom.4 tract.3.disp.7. n. 1.* Filliucius *tom.1 tract.25.cap.2.num. 15.* Azor. *tom.3.lib.2. cap.2.quæst.3.*Diana *part.3. tract. 4.* de homicidio *Resol 25.* Quæ sententia, ex eo mihi probatur, quia quilibet est minister justitiæ in isto casu, & potest gladio occidere bannitum, absque peccato contra justitiam, vel charitatem: ergo etiam eum potest occidere proditorie, ac per insidias, nulla enim maior ratio apparet, nec ratio in contrarium urget. Quia bannitus sua culpa à peccatis cessare non vult, maiorque ratio habenda est boni publici, quam particularis illius, qui cum sibi prospicere posset, non vult. Molin. Filliuc. Azor. Diana

11\. Ex quo accipe cum Molina, *citato loco*, juxta *l 1.C. quando liceat unicuique sine iudice*, &c. Vbi videtur concessum interficere grassatorem, qui vias publicas tenet, quoniam in defensionem suam, & aliorum, quibus ille mortem, & alia damna præparat, hoc videtur in justam vindictam publica auctoritate concedi. Molina. L. 1. C. quando

Quæstio IV.

An liceat occidere bannitum extra territorium proscribentis?

SUMMARIUM.

12 *Prima sententia affirmat licitum esse.*
13 *Secunda, & communis negat.*
14 *Excipitur, nisi id fiat de consensu Principis territorij, & si fuerit bannitus à Papa.*
15 *Prima sententia probabilis, si bannitus fuerit facinorosus.*
16 *De pœna homicidij.*

12\. Aliqui sunt Doctores, qui absolute affirmant licitum esse extra territorium judicis, vel proscribentis occidere bannitum. Ita Graffius *part.1.lib.2.cap.61.num. 57.* Megalius *tom 1. variar. resolut. 60 num. 5.* cum Claro, *citato num.66.* & Baldo *in l.cunctos populos n.9.* Tum quia constitutio potest ligare personas extra territorium existentes. Tum quia maximè conveniens est publicæ utilitati, ut tales ubicunque fuerint, perimantur, ac iterum reverrantur, & provinciam cladibus, furtis, ac violentiis molestent. Graffius. Megalius. Clarus. Baldus.

13\. Tamen communis est opposita, quod scilicet nullus Bannitus occidi potest extra territorium principis, ac judicis, qui illum proscripsit. Ita Toletus, Azor. Filliucius, Reginaldus, Sà, Bonacina, Layman, & alij, quos citant, ac sequuntur Diana, *part. 5. resol. 4.* Basseus, *verb. Bannitus, num. 3.* Et probatur, quia auctoritas occidendi non extenditur ultra territorium proscribentis, deinde, quia fit magna iniuria Principi, in cuius territorio moratur bannitus, & qui talem mortem exequuntur, exponunt se periculo subeundi pœnam homicidæ. Toletus. Azor. Filliucius. Reginald. Sà Bonacina. Layman. Diana. Basseus.

14\. Excipiuntur tamen à citatis Doctoribus duo casus. Primò, si princeps, vel Dominus talis territorij expressè, vel implicitè consentiat, tunc non erit peccatum contra iustitiam ibi bannitos occidere. Secundò, nisi talis reus esset bannitus à summo Pontifice, qui cum habeat iurisdictionem illimitatam per totum orbem, potest mandare occisionem hominis à se proscripti in quocumque territorio.

15\. Hæc secunda sententia est valdè communis, tamen etiam probabilis est, quod si bannitus sit valdè facinorosus, bonoque communi perniciosus, quòd possit occidi extra territorium bannientis. Ita colligitur *ex l.3.§. fin.ff. de sicariis*, ubi dicitur transfugas, ubicumque inveniuntur, licitum esse interficere: cum constitutio ligare possit personas extra territorium, *l. Magis puto § illud ff. de rebus eorum*, de quo latè Soc.*consil.74. num.17.* Tum quia valdè utile est reipublicæ viros facinorosos perimi, cùm ubique iterum delinquant, sicque interveniente videtur titulus iustæ defensionis: Tum etiam quia in isto casu videtur adesse consensus alieni principis, sicque ei non fit injuria, & esto sit invitus in casu magnæ necessitatis est injuste invitus, indéque de eius dissensu non est curandum, ita cùm Graffio sentiunt Toletus *lib. 5. summæ cap. 6. vers. Rursus tertiò* Gomez *in cap. 2. si statuto, num. 41. de constitutionibus.* Pellizar. *tom. 2. tract.9.n 68,§.quod si hic.* L.3.§.fin. L. Magis. Socin. Graffius Toletus. Gomez. Pellizar.

16\. Nec obstat, quòd occidens bannitum in alieno territorio, puniretur, ut homicida, quia hìc in primis loquimur in foro conscientiæ, si illud contingat, ex eo erit, quia ille princeps oppositam sententiam tenet, à qua se occidens defendet, cùm hac sententia, & quia occidit bannitum per sententiam publicam damnatum in magnam Reipublicæ utilitatem.

Quæstio V.

An liceat statutum proponens præmium pro occidente bannitum?

SUMMARIUM.

17 *Quamvis aliqui negent, tamen tale statutum licitum est, & sæpè utile.*

17\. Si proponatur, verbi gratia, ut quicumque ex bannitis alium bannitum occiderit, libertate nempe donabitur, vel quicunque alius

bannitum occiderit, accipiat certam pecuniæ summam. Quamquam aliqui Doctores, ut Sotus cum Bonacina *de contract. disp.2. quæst. vltima, sect.1. punct.2. num.3.* Tale statutum non multum approbent. Tamen Azor. Filliucius, Homobonus, Megalius, Decius, Iulius Clarus, quos citant; ac sequuntur Diana, ac Bassæus *citati, num.4. affirmant.* Et ratio est, quia aliquando id expedit communi Reipublicæ bono, ut banniti, qui sunt communes Reipublicæ hostes è medio tollantur, & vidimus hoc aliquando factum fuisse à Magnis Pontificibus, ut Sixto V. hoc tamen non debet fieri nisi ex magna, ac urgenti causa.

Sotus. Bonacina. Azor. Filliucius. Homobon. Megalus. Decius. Diana. Bassæus.

QVÆSTIO VI.

An Bannitus iuste damnatus ad mortem occidere possit suum aggressorem?

SUMMARIUM.

18 *Prima sententia negat.*
19 *Secunda, & satis probabilis affirmat.*
20 *Diluitur argumentum aduersariorum.*

18. PRima sententia, & communis tenet fas non esse bannito se defendere contra aggressorem eum occidendo, vel mutilando. Ita Azor. *part.3.lib.2.cap.1. quæst.11.* Layman. *lib.3.de iust.tract.3.part.3.cap.2.num.3.* Sà *verb. Bannitus, num.4.* M.Lezana, *eodem verb.num.13.* Fundamentum eorum est, quia idem est, ac si reus, vel malefactor condemnatus ad mortem, se defenderet contra ministros iustitiæ, & occideret eos. Secundò, quia ex eo ipso, quòd potest licite offendi, & occidi, adimitur ei ius se tuendi: Non enim est permissa defendendi facultas, ubi offendendi est data libertas, alioquin necesse est dicere, dari posse bellum ex utraque parte per se, ac formaliter iustum, seclusa ignorantia, quòd omnes negant.

Azor. Layman. Sà. Lezana.

19. Dico, quòd contraria sententia satis est probabilis, ut tenent multi Auctores: quos citat, ac sequitur Iulius Clarus *lib.5 sentent. §. Homicidium n.68. & sequentibus*, & Bassæus *verb. Bannitus, num.1.5 Nihilominus suadetur his rationibus.* Quia Bannitus non amittit ius se defendendi, & in hoc non peccat. Tum etiam quia non perdit ius naturale, & gentium. Tum etiam & tertiò ius naturale non abrogatur per statutum, & sententiam humanam. Et confirmatur, quia adulter si occidit, ut se à morte defendat, non peccat, quamvis lege damnatus sit ad mortem, ergo & similiter bannitus.

Clarus. Bassæus.

20. Nec argumentum de reo damnato ad mortem, quòd non possit se ipsum defendere, & ministros iustitiæ occidere, urget in contrarium. Quia talis reus iam est captus, & sub potestate iudicis detentus, ac patienter debet sustinere sententiam, deinde ipse reus damnatus est ad mortem, facto processu, & audita parte, quòd multoties erga bannitum non fit.

QVÆSTIO VII.

An retinere bannitos, seu Decoctores prohibitum sit Regularibus.

SUMMARIUM.

21 *Clemens VIII. prohibet Regularibus recipere, seu retinere bannitos.*
22 *Non tamen prohibetur in casibus, quibus immunitas suffragatur.*
23 *Epistolæ Clementis solùm obligant Neapoli, & in Aprutia.*

DE mandato Clementis VIII. editum fuit decretum à Sacra Congregatione Regul. *die 17.* Aprilis anno 1601. quo præceptum, ac prohibitum fuit Regularibus sub pœna privationis officiorum, ne retineant bannitos, decoctores, seu fallitos in suis conventibus. In cuius confirmationem afferuntur literæ Cardinalis Florentiæ ad vicarium Archiepiscopatus Ge͡u ısis ad Nuntium Neapolitanum. Scottia in Selectorum Bulla Theorem 357. Peytin. *tom.2. Privilegior. Minimorum in constit.4.* Clement. VIII. *à n.5.* 21.

Clem.VIII. Scottia. Peitin. Clem.VIII.

In his tamen Decretis: ac Epistolis id maximè notandum, non prohiberi recipere, vel retinere bannitos, ut immunitate Ecclesiæ gaudeant, si fuerint banniti tali crimine; ut immunitate Ecclesiæ gaudeant juxta constitutionem Gregorij XIV. qui tantum certos casus excipit, propter quos immunitas eis non suffragatur. Et Clemens VIII. in suo Decreto, ac Epistolis non excipit alios casus ultra exceptos per Gregorium XIV. In aliis verò casibus Banniti non privantur immunitate Ecclesiæ, si recipiantur, ut notant Peregrinus, *de immunitate cap.11.num 14.* Farinacius *de immunitate cap.22. num.250.* Diana *tract.1. Resolut.40.* 22.

Greg.XIV. Clem.VIII. Peregrinus. Farinacius. Diana.

23. Qui etiam bene notat in fine prædictæ Resolutionis, quòd prædictæ Epistolæ Clementis missæ tantum fuerunt Archiepiscopis Genuensibus, & Neapolitanis; ac proinde in prædictis terris obligare, & non in aliis locis: ex quo etiam colligit Peitin. *tom.2. privilegiorum Minimorum, constitut.4.* Clementis VIII. *num.5.* Quòd si aliquis Regularis reciperet, aut retineret in suo conventu aliquem bannitum propter homicidium sine dolo commissum, seu non facinorosum, non incurreret prædictas pœnas, quæ solùm contra receptores facinorosorum impositæ sunt. Casus autem, quos excipit Gregorius XIV. in quibus immunitas Ecclesiæ non suffragatur, referam.

Peitin.

QVÆSTIO VIII.

De Constitutione Sixti V. in Regno Neapolitano, ac Provinciæ Aprutij.

SVMMARIVM.

24 *Constitutio Sixti V. pro prædictis terris.*
25 *Constitutio tantum procedit de viarum grassatoribus.*

26 *A prædicta Cenſura excuſat parvitas materia, urgens neceſſitas, vel iniuſta Banniti condemnatio.*

27 *Excuſat ignorantia, vel violentia, vel ſalus Banniti ſi de illa agitur.*

Vel pietas patris, ac filij invicem.

24. SIxtus V. die 20. Martij anno 1589. Decretum edidit, & miſit ad Proregem dicti
Regui Neapoli, cuius exordium, *Exponi no-*
bis, & inter cætera ſic ait: *Ne autem dicti*
banniti, & viarum graſſatores, condignas deli-
cti ſui pœnas evadant, providere volentes, om-
nibus, & ſingulis quibuſvis perſonis Eccleſia-
ſticis, ſæcularibus, & quorundam ordinum, &
militarium Regularibus Regni, & Provinciæ
huiuſmodi, ſub lata excommunicationis pœna, à
qua niſi à nobis, aut à Romano Pontifice pro tem-
pore exiſtente, præterquam in mortis articulo
abſolvi nequeant diſtricte prohibemus, ne dictos
bannitos, & viarum graſſatores, in monaſteria,
domus, vel alia loca recipere, ſeu in eis occul-
tare, aut illis auxilium, conſilium, favorem,
ſeu victum, vel alia eis neceſſaria directe, ſeu
quomodolibet præſtare audeant, vel præſumant:
Quaranta. *non obſtantibus*, &c. De quo Quaranta *in*
Summa Bullarij verb. Bannitorum fautores.

25. Circa quam conſtitutionem aliqua ſunt
notanda. Et primò. In illa ſolum ſermonem
eſſe de bannitis viarum graſſatoribus; unde
recipiendo, ſive adiuvando alios bannitos,
qui non ſunt viarum graſſatores, in hanc ex-
communicationem non incurrunt, proindé-
Greg. XIII. que à Sixto moderata eſt conſtitutio Grego-
Naldus. rij XIII. quæ incipit, *Tanta*, ut notant Nal-
Theſaurus. dus *verb. Bannitus num.* 8. & 9. Theſaurus *in*
praxi part. 2. *verb. Bannitus, cap.* 2. Secundò,
à prædicta excommunicatione Sixti V. etſi
reſervata ſit, poſſunt abſolvi Regulares à ſuis
Prælatis habentibus privilegia abſolvendi à
cenſuris Papæ reſervatis, quia in ea conſtitu-
tione non revocantur expreſsè privilegia Re-
Lezana gularium, ut notat M. Lezana, *verb. Banni-*
tus, num. 6.

26. Sunt aliqui caſus circa Regulares exiſtentes
in Regno Neapolitano, qui excuſant à cen-
ſura. Et primò. Parvitas materiæ; ſi nempe
talis Bannitus ad paucas horas detineatur in
monaſterio ad prandium nempè. Ita Pellizar.
tom. 2. *tract.* 7. *cap.* 2. *num.* 60. Qui etiam notat,
quòd talis prohibitio non obligat Religio-
ſum, qui excipit bannitum, certo ſciens iniu-
ſte fuiſſe damnatum, ac condemnatum; tunc
enim præſumptio, in qua ſententia nititur, eſt
falſa, & in particulari caſu non obligat in
foro conſcientiæ. Tertiò. Urgens neceſſitas
banniti excuſat à dicta cenſura, unde qui
bannitum excipit graviter ægrotantem, vel in
externa neceſſitate ei cibum, & potum mi-
niſtrat, nullam cenſuram contrahit: cum per
epicheiam tales caſus excipiantur, ne alias
Navar. contraveniatur legi naturali, & divinæ, cui
Quaranta. omnis lex humana cedit. Navarr. *de ſentent.*
excommunicat. conſil. 57. *num.* 7. & 9. Quaranta
proximè citatus.

27. Quartò. Iſta cenſura non procedit interve-
niente ignorantia, ut ſi quis excipiat banni-
tos, neſciens eſſe tales, ignorantia facit invo-
Navar. luntarium, & excuſat à peccato. Navarr. *ci-*
Prosp. Aug. *tatus ſuprà conſil.* 59. *num.* 1. Proſper Auguſtin.
in additionibus ad Quaranta ſuprà citatum.
Quò maximè verum in conſtitut. Sixti V. Ful- Sixtus IV.
minatur enim contra audentes, & præſumen-
tes; ac proinde ſolùm comprehendit operan-
tes ex dolo. Quintò, ſi recipientes, & adiuvan-
tes id faciunt coacti, ac violentati ab ipſis
bannitis, adeo ut non poſſent aliter facere
ſine grandi ſuo periculo, lex enim humana
non obligat cum tanto diſpendio. Sexto, non
obligat cenſura, ſi bannitus ad monaſterium
recurrat, ut conſulat ſuæ vitæ, vel ſi Religio-
ſus id fecerit animo retrahendi illum à ſuo
malo ſtatu, tunc enim ceſſat finis prohibitio-
nis, & bannitus non excipitur ut bannitus,
ſed ut proximus, ex præcepto charitatis, ut
de eius maiori bono, ac ſalute agatur, Navarr. Navar.
citato conſil. 57. *num.* 7. Septimò, etiam cenſura
non procedit in caſu, quo pater filium ban-
nitum excipiat, aut è contra filius excipiat
patrem bannitum, cum oppoſitum valdè re-
pugnet pietati, maximè cùm hic non agatur
de cauſa fidei, ac Religionis, in qua non par-
citur, neque parentibus, neque filiis. Ita Azor.
part. 2. *lib.* 3. *cap.* 2. *q.* 3. Vide quæ dixi ſuprà
q 2. *num.* 6.

RESOLUTIO XV.

Beatificatio Sanctorum.

QUÆSTIO PRIMA.

Quid ſit Beatificatio, & ad quem ſpectet?

SUMMARIUM.

1 *Unde derivatur nomen beatificationis.*

2 *Beatificatio eſt licentia facta à Pontifice pro aliqua provincia, vel Religione.*

3 *Et ſi canonizare, vel beatificare ſaltem particulariter olim ſpectaret ad Epiſcopos, hodie ad ſolum Pontificem Romanum.*

A Nomine beatificationis incipio, & 1.
deducitur à nomine Beatus, qui
quamvis frequenter pro felici uſur-
petur. Luc. 23. *Beatæ ſteriles, & ventres, qui* Luc. 23.
non genuerunt 3 Reg. 10. num 8. *Beati viri, &* 3. Reg. 10.
beati ſervi, qui ſtant coram te. Tamen ex fre-
quenti uſu Eccleſiæ ſumitur pro felicitate
animæ in gloria Deum videntis. Ita D. Auguſt. D. Auguſt.
ſerm. 201. Boëtius, & alij. Ex hoc derivatur Boëtius.
beatificatio, id eſt declaratio facta de felicita-
te alicuius animæ Deum in gloria videntis.

Beatificatio in præſenti iuxta uſum Eccle- 2.
ſiæ non fit per modum definitionis, nec ulti-
mæ ſententiæ à Pontifice de ſanctitate, ac glo-
ria alicuius, ſed eſt quædam indulgentia, con-
ceſſio, ſeu licentia facta à Pontifice, ut in
aliqua Religione, ſeu Provincia, aliquis de-
functus beatus appellari, eique cultus aliquis
cum recitatione officij divini adhiberi valeat,
Ut Urbanus VIII. in bulla Beatificationis Urban. VIII.
B. Mariæ Magdalenæ de Pazzi Carmelitæ, ait,
Ut ipſa ancilla Dei Beata nuncupari, officium-
que,

que, & Missa de communi Virginum non Martyrum de ea in die obitus eius, in tali, & tali loco recitari, & celebrari possit, auctoritate Apostolica concedimus, & indulgemus &. Idemque constat ex bulla Beatificationis B. Francisci de Borgia Societatis Iesu ab eodem Urbano VIII. Vt Dei servus Franciscus Borgia Beatus nuncupari, & de eo à talibus, & talibus ipso die sui obitus, Missa celebrari, ac officium de communi confessorum non Pontificum recitari, juxta rubricas Missalis, & Breviarij Romani respectivè libere valeant, auctoritate Apostolica, concedimus, & indulgemus.

5. Secundò quod inquirimus, ad quem negotium Beatificationis sanctorum pertineat, etsi olim canonizare, & beatificare servos Dei, saltem canonizatione, seu beatificatione particulari pro uno Regno, vel Provincia spectabat ad Episcopos, ut ex nostro Vualdensi, [Vualden.] & aliis tenet Bellarm. [Bellarm.] *tom. 2 lib. 1. de Beatitudine, & canonizatione sanctorum cap.* 8. ut latius dicam infrà, cum de canonizatione fuerit sermo, tamen hodie ad solum Romanum Pontificem spectat, ut habetur ex Alexád. III. [Alexand. III.] *cap. Audivimus*, & ex Innocentio III. [Innoc. I. I.] *cap. ex eo de reliq. & veneratione Sanctor.* Et ratio est, quia Beatificatio seu canonizatio est quoddam judicium, & testimonium Ecclesiæ, quo declaratur honores esse dandos alicui defuncto, qui debentur sanctis in cœlo regnantibus, ut probant Bellarminus [Bellarm.] *citatus, cap.* 7. & Fortunatus Scachus [Scachus.] *de cultu, & veneratione servorum Dei lib. 1. sect. 1. cap.* 8. Baldelius, [Baldelius.] & alij, atqui hoc solum spectat ad summum Pontificem, cum ipse solus sit caput, ac supremus judex in Ecclesia Dei.

An verò summus Pontifex possit committere beatificationem, vel canonizationem Episcopo, vel Legato à latere, seu Concilio generali maximè dubitatur, de quo vide infra, verbo Canonizatio.

QUÆSTIO X.

Quæ differentiæ dentur inter Canonizationem, ac Beatificationem.

SUMMARIUM.

5 *Auctores, qui agunt de discrimine inter canonizationem, & beatificationem.*

6 *In beatific. Pontifex dat licentiam, in canonizat. definit.*

7 *Beatificatio non est ultimum judicium Ecclesiæ, ut est canonizatio.*

8 *Beatificatio est limitata pro una Provincia; canonizatio pro toto orbe.*

9 *Canonizatio fit cum multa solemnitate, non sic beatificatio.*

10 *In canonizatione Pontifex dat cultum per modum legis, in beatificatione per modum indulti.*

5. HAs differentias satis latè, & diffusè explicant Iacobus Castellinus [Castellin.] *de canoniz. Sanctor pag.* 10 *& sequenti. & pag.* 86. Gallesin. [Gallesin.] *part. 3. de canonizat. S. Didaci cap.* 6. Troylus [Troylus] *de canonizat. cap. 1. num. 15. & cap 4. num.* 64. Cantelorius [Cantelor.] *de canoniz. cap. 4. num.* 44. Fortunatus Scachus [Scachus.] *de cultu, & venerat Sanct. lib. 1. cap.* 8. M. Lezana [Lezana.] *in consultationibus, consult. 1. num.* 49. 50. *&* 51. Arriaga *tract. de Fide, disp. 9. sect. 6. breviter resumendo.*

Prima, & principalis est, quia in beatificatione non utitur Pontifex verbo definiente, ac decernente talem defunctum esse in gloria, sed tantùm dat licentiam, & indulgentiam, ut talis colatur ut beatus recitatione officij, ac celebratione Missæ in tali, & tali loco; ut patet ex superiori quæstione, *n.* 2. Quamvis ibi supponat illum esse beatum in gloria, tales enim honores non possunt exhiberi, nisi beato cum Deo regnanti. At in canonizatione Pontifex apponit verbum *definiendi*, decernendi, ut patet ex bullis canonizationis Sanctorum. Appono verba ex bulla canonixationis nostri sancti Andreæ Cursini ab Vrbano VIII. [Vrban. VIII.] sic ait Pontifex. *Ad honorem sanctæ, & individuæ Trinitatis; & ad exaltationem fidei Catholicæ, & Christianæ Religionis augmentum, auctoritate ejusdem Dei omnipotentis Patris, Filij & Spiritus sancti, Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, & nostra, & de fratrum nostrorum consilio, decernimus, definimus bonæ memoriæ Andream Cursinum Florentinum Ordinis Carmelitarum Episcopum Fesulanum Sanctum esse, ac Sanctorum Catalogo adscribendum, ipsumque Catalogo huiusmodi adscribimus, statuentes, ut ab universali Ecclesia anno quolibet in die obitus dicti Andreæ festum, & officium ipsius sicut pro uno confessore Pontifice, devotè, & solemniter celebretur, &c.* Ecce consueta forma canonizationis; quæ est cum definitione, ac determinatione Apostolica. At beatificationis forma est tantum quædam licentia, ac concessio recitandi officium de tali, ac tali viro, & ideo ut rectè notat M. Lezana *citatus, num* 60. Papa in beatificatione non procedit ut judex, sed ut Princeps dans licentiam; at in canonizatione procedit ut judex, ac caput totius Ecclesiæ per sententiam deffinitivam, statuendo ut de tali sancto fiat officium. 6.

Secunda differentia est, quia beatificatio non est ultimum judicium Ecclesiæ in causa sanctitatis talis personæ; sed proceditur deinde ad novum examen, novasque probationes, consultationes, testes, & miracula, & antequam ad canonizationem deveniatur, quæ est ultimum Ecclesiæ judicium, post quod nihil amplius discutitur, ac desideratur. 7.

Tertia differentia est, quia beatificatio esse solet limitata, ut dixi *quæst.* 1. ad unam nempe Provinciam; seu Religionem, ut tantùm in ea Missa, & officium celebrent, at canonizatio extendit se ad totam universalem Ecclesiam, ut omnes de eo Missam celebrare, ac officium recitare valeant, & ubique ei altaria, capellas, ac templa dedicare, ac consecrare possint. 8.

Quarta differentia, quia maior est solemnitas canonizationis præ beatificatione, hæc enim planè sine ulla fit solemnitate, seu Papa tantùm in suo Palatio concedit licentiam recitandi officium de tali defuncto. At canonizatio summo, ac valdè pomposo apparatu fit, ut constat ex bulla beatificationis S. Andreæ Cursini. Ubi inter alia sic habetur. Præmissis 9.

precibus

precibus, jejuniis, ac eleemosynis die 22. Aprilis præsentis anni die 1629. Ad sacrosanctam B. Petri Principis Apostolorum Basilicam sumptuosissimo apparatu, varioque ornamentorum genere instructam, cereis, facibus innumerabilibus relucentem. Idem S. D. N. Vrbanus Pontifex, Pontificiis maximéque pretiosis vestibus amictus, atque thiara, gemmis refulgente redimitus se cōtulit una cū eisdem Illustrissimis S.R.E. Cardinalibus, Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopus sacris vestibus pontificiis indutis, ac Cæsareo, Christianissimoque, & aliorum Principum Oratoribus, necnon Romanæ Curiæ Prælatis, & officialibus, familiaribusque S.S. præcedentibus, universo regulari cuiusque Ordinis, & sæculari Clero Collegiatarum, & cæterarum Urbis Basilicarum, & Ecclesiarum Canonicis, Cottis, & Rochettis pro cuiusque more indutis, accensosque cereos deferentibus, Cantorum cœtu Hymnum Ave Maris stella à S.S. inchoatum decantante solemni ceremonia processit &c.

Quinta differentia; in canonizatione pro-
10. cedit Pontifex præscribendo cultum sancto canonizato per modum legis præceptivæ singulos obligantis, ut patet ex bulla canoniza-
Vrban. VIII tionis S. Andreæ Cursini. *Statuente ut ab universali Ecclesia, anno quolibet in die obitus eius officium celebretur* Et similia habentur in bulla canonizationis S. Theresiæ à Gregorio XV. In beatificatione verò procedit per modum
Greg XV. concessionis, indulti, & privilegij particularis, qua privilegiatus uti potest, vel non potest; ut patet ex bulla beatificationis. B. Mariæ Magdalenæ de Pazzi, & B. Francisci de Borgia, ubi dicitur quod possit de ea vel eo officium recitari in tali, vel tali loco, *quæst. 1. num 1.* Ea autem quæ fiunt pro bono universali attendunt bonum commune, pro bono particulari particulare *l. 1. ff. de legib. cap. Abbate, de verborum significat.* ibi Doctores.

Et quid hæ differentiæ constituant discrimen non accidentale, sed essentiale inter canonizationem, & beatificationem clarius constabit ex quæstione sequenti ad finem.

Quæstio III.

An de fide sit summum Pontificem non posse errare circa Beatificationem Sanctorum?

SUMMARIUM.

12 *Certum de fide Pontificem habere potestatem ad beatificandum.*
13 *Prima sententia affirmat Pontificem non posse errare in beatific.*
14 *Illius fundamenta.*
15 *Vera sententia ait non esse de fide.*
16 *Illius fundamenta, & n. 17. & 18.*
19 *Solvuntur fundamenta adversariorum.*
Colligitur discrimen essentiale inter beatificationem, & canonizationem.

Certum de fide Papam habere potesta-
11. tem ad beatificandum, in hoc conveniunt omnes Catholici, ut assertum est manifestum quia multi Pontifices ab antiquo beatificarunt tota Ecclesia consentiente, atqui non possumus dicere Papam inique usurpasse sibi hanc potestatem, ergo in eo talis potestas residet. Deinde, qui potest id quod majus est, potest id quod minus, atqui Papa potest canonizare, quod est maius, ut infra dicemus, ergo id quod est minus, ut beatificatio. Tandem hoc pertinet ad mores, ad augmentum fidei Christianæ, & Religionis Catholicæ, cuius Pontifex est caput. Tota difficultas est, an de fide sit, quod circa hoc negotium Pontifex non possit errare?

Sententiam affirmativam, esse de fide Pon- 13.
tificem non posse errare circa beatificationem Sanctorum, tenent Castro Palaus *tom. 1. tract. 4* Palaus.
disp. 5. punct. 5 num 4. Megalius *verb. canonizat.* Megalius.
num. 1. Catena *de Officio sanct. Inquisitionis,* Catena.
part. 2 tit. 17. § 12. num, 31. Angelus Rocca *de* Rocca.
Canon. cap. 48. Contilorius *de canoniz. cap. 2.* Contilor.
num 4. ex Peña, Tusco, Baldellus *de canonizat.* Tuscus.
disp. 12. num. 18 M. Lezana *in consult. 1. num. 50.* Baldellus.
Verricellius *in quæstionibus moralibus, tract. 8.* Lezana.
quæst. 25. num. 3.

Probant primò. Quia sicut non potest erra- 14.
re in canonizatione sanctorum, ita nec in Beatificatione, ad utrumque actum præcedit inquisitio vitæ, sanctitatis, ac miraculorum, quod verò sit maior, vel minor non videtur inferre maiorem certitudinem in uno actu, quam in alio. Secundò, ad Religionem pertinet, quòd aliquis proponatur Ecclesiæ ut Sanctus, vel Beatus, atqui circa materiam Religionis Pontifex non potest errare, ergo. Tertiò; Pontifex beatificans aliquem, Missæ sacrificium in illius honorem celebrari concedit, at Missa nomine totius Ecclesiæ offertur, ipsique sacrificio tota Ecclesia medio Sacerdote assistit; ergo toti Ecclesiæ venerandus ut sanctus proponitur; ergo ut de fide Beatus.

Dico tamen non esse de fide Papam non 15.
posse errare in Beatificatione Sanctorum. Ita
Turrian. *2. 2. tom. 5 disp. 17. dub. 6.* Fortunatus Turrian.
Scacchus *de cultu, & venerat. Sanctor. lib. 1.* Scachus.
sect 1. cap 8. Troylus, Malvetius *tract de cano-* Troylus.
nizat. Sanct. num. 54. Amicus in Curs. Theo- Amicus.
logico *tom. 4. disp. 7. sect. 4. num. 98.* Ioannes à Joan à S.
S. Thom. *2. 2. disp. 9. art. 2. fol 770.* Arriaga *tom. 5* Thoma,
de fide, spe, &c. disp. 9. sect. 6. § secunda conclusio. Arriaga.
Diana *tom. 12. tract. 2. resol. 19.* Diana
16.

Probatur primò. Si de fide esset Beatificatum esse in cœlis, & in hoc Pontificem non posse errare, ut ipsius in canonizationē Pontifex procederet, non maiorem diligentiam faceret, nec maius examen adhiberet, nec novas congregationes, ac consultationes institueret quia quod de fide est certum, non eget ulteriori certitudine, imo cum iniuria certitudinis fidei tales inquisitiones, ac probationes fierent; sicut si modo fierent ad declarandum sanctum Ioannem Baptistam esse Beatum; atqui Pontifex post beatificationem, ut ad canonizationem deveniatur, non est contentus priori examine, ac congregationibus pro beatificatione factis, sed instituit novam diligentiam, novas probationes, idque non tantum ad externam solemnitatem, & pompam sed ad maiorem certitudinem de sanctitate canonizandi habendam, ut stylus, & praxis curiæ ostendit.

Probatur

17. Probatur Secundò. Quia in canonizatione Pontifex ut Caput universalis Ecclesiæ utitur verbo definiendi, ac determinandi talem esse Sanctum, ut patet ex *quæst.* 2. *n.* 6. At in beatificatione solum ut Princeps dat licentiam, ut de tali recitetur Officium, ut dixi *quæst.* 1. *num.* 2. ergo cum in beatificatione non utatur verbo definiendi, non sequitur inde in tali actu esse infallibilitatem, io qua sit de fide non posse errare, nam multo maior certitudo denotatur actu definiendi, quam in concessione meræ licentiæ, ac indulgentiæ.

18. Probatur. Tertiò. Quia in beatificatione non fit ultimum judicium Pontificis, adhuc enim requiruntur probationes ad beatificationem: ergo in ea non est ultima certitudo; qualis est fidei, præcipuè, quia beatificatio est via ad canonizationem.

19. Ad argumenta in contrarium. Ad primum dicimus, quod maior inquisitio denotat maiorem certitudinem, & ideo talis maior inquisitio ad canonizationem fit Ad secundum quod cultus Sancti beatificati non permittitur pro universali Ecclesia, sed pro una Provincia, vel Religione, & licèt fit de fide quòd tota Ecclesia universalis non possit errare, tamen non est de fide, quod una Provincia, vel una Religio particularis non possit errare maximè in aliquid proponendo. Ad tertium dicimus, verùm esse sacrificium Missæ offerri nomine totius Ecclesiæ, at verò ut offeratur in honorem, & cultum talis beatificati, fit à peculiari sacerdote ex tali Provincia, vel Religione particulari, ex quo pater discrimen essentiale inter beatificationem, ac canonizationem, ut inter rem fidei, ac non fidei quo ad certitudinem.

Quæstio IV.

Quanta certitudine tenendum sit Pontificem non posse errare in beatificatione Sanctorum, & quali censura affirmans afficiendus sit?

SUMMARIUM.

20 *Opinio Ioãnis à D Thomã.*
21 *Certissimum est Pontificem non posse errare in beatificatione Sanctorum.*
22 *Probationes huius veritatis, & n.* 23. 24.
25 *Asserens Pontificem posse errare in beatificatione Sanctorum erroneus, temerarius, scandalosus, ac impius est.*
26 *Solvitur argumentum Ioanis à D.Thoma.*

20. Ioan. à D.Thom. Ioannes à D. Thoma vir eruditissimus *secunda secundæ*, *disp.* 9. *art.* 2. *fol.* 770. tenet Pontificem practicè errare non posse in tali beatificatione, tamen speculativè circa veritatem sanctitatis talis personæ; existimat, quod ex vi solius beatificationis, id non excedit latitudinem certitudinis moralis, & probabilitatis maximæ, ita quòd oppositum non esset censura dignum. Et probat, D. Thom. quia D. Thomas 3. *part. quæstione* 27. *artic.* 2. *ad tertiam* ait ex eo quod Ecclesia Romana suo tempore toleraret celebrationem Festi Conceptionis; dicit eam consuetudinem non esse totaliter reprobandam, nec aliquid amplius infert, ex tolerantia talis celebrationis, quam quandam probabilitatem, sed beatificatio est concessio celebrationis de aliquo Sancto cum tolerantia Sedis Apostolicæ; ergo ex vi præcisæ beatificationis non infertur nisi quod talia consuetudo non sit reprobanda, non vero quod sit omnino certum, quod persona beatificata sit in gloria, taliter quod oppositum censurabile sit. Ita Joannes à Divo Thoma.

Dico absque ulla distinctione, Summum Pontificem non posse errare in beatificatione Sanctorum, & Beatificatum esse in gloria, esse certissimum, ita ut nihil magis certum possit dari except a certitudine fidei, ita ut contrarium asserere sit erroneum, temerarium, scandalosum, & impium. Ita Turrianus *secunda secundæ*, *disp.* 17. *dub.* 1. Arriaga *secunda secundæ*, *tom.* 6. *disp.* 9. *sect.* 6. *num.* 35. Amicus *tom.* 5. *disp.* 7. *sect.* 4. *num.* 99. Franciscus Castillus *in* 3. *sentent. tom.* 2. *disp.* 16 *quæst.* 8. *num.* 33. Franciscus Sylvius *in controvers. lib.* 4. *q.* 2. *art.* 15. Trullench. *in Decalog. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 9. *dub.* 5. *num.* 5. Diana *part.* 11. *tract.* 2. *Resolut.* 20. Et pro hac sententia stant omnes Doctores *citati superiori quæst.* qui dicunt de fide esse Pontificem non posse errare in beatificatione Sanctorum. 21. Turrian. Arriaga. Amicus. Castillus. Sylvius. Diana.

Probatur. Primò, quia in negotio beatificationis Pontifex procedit maturo, & alto judicio, multis & exactis inquisitionibus, probationibus per multas Congregationes Illustrissimorum Cardinalium, perpensis, & examinatis, cum profunda indagine probitatis vitæ, ac fœlicissimi exitus mortis, multisque miraculis, ac signis adhibitis. Atqui hæc superabundant ad summam certitudinem humanam; ergo hæc in præsenti datur: & ita universus consensus totius populi Christiani, ut certissimum habet beatificatum esse in cœlo. 22.

Secundò si Pontifex potest errare in beatificatione Sanctorum, poterit dare occasionem populo Christiano ad deceptionem, ac errorem: nam Pontifex, per beatificationem concedit, ut verbi gratiâ, Beata Maria Magdalena de Pazzi in altari ponatur cum signis sanctitatis, cum recitatione Officij, ac celebratione Missarum, ad ipsúmque beatificatum, Populus Christianus confluit adorans ut sanctum, ad ipsúmque fundens preces; ergo si non est certissimum Pontificem non posse errare in hoc negotio, nec est certissimum non dare occasiones ad errorem in re gravissima, & ideo ait Arriaga *citat.* in prima differentia, quod cum in beatificatione Pontifex dat licentiam ut colatur: tamen ibi implicitè videtur supponere illum omnino in gloria esse, quia non possunt tales honores exhiberi, nisi homini beato, & Deo fruenti. 23.

Tertiò. Beatificatio est via valdè proxima, & intima ad canonizationem, ut patet ex Bullis beatificationis Sanctorum; & sic ait Urbanus VIII. in Bulla beatificationis Beatæ Mariæ Magdalenæ de Pazzi. *Vt donec canonizationis honor dicta ancilla Dei* 24.

suos speciales discipulos. *Estote perfecti, sicut & Pater vester cœlestis perfectus est.* Matth. 5. Molf. sius *tomo secundo, Addition. ad quæstiones usquales, consil.* 46. *num.* 5. & 6. Deinde quia ita tenet communis stylus Summorum. Pontificum in Bullis Canonizat. Beatificat. Innocentius IV. pro Sancto Petro Martyre. Eugenius IV. pro Sancto Nicolao Tolentino Sixtus V. pro Sancto Didaco. Clement. VIII. pro S. Hyacinto, & S. Raymundo. Urbano. VIII. pro S. Andrea Cursino; & B. Maria Magdalena de Paxxi. Ita *citat.* Fortunatus Seacchus *sectione* 6. Cootelorius *de canonizat. Sanctis cap.* 15. *n.* 10. ex variis Rotæ Relat. pro Sancto canoniz.

Seacchus. Contelor.

31. Præter sanctitatem vitæ ad beatificationem, & canonizationem requiruntur miracula ut patet ex Bulla Gregorij IX. supra relata, quia potest contingere, quod ij, qui secundum apparentiam bonam vitam gerunt, in occulto tamen improbi sint. Innocentius *cap. Audivimus, de reliquiis & venerat. in fine* Petrinis *tom.* 1. *Privil. Minor. in Constit.* 16. *Leon X. n.* 8. M. Lezana *suprà citat. n.* 52.

Greg. IX.

32. Diximus communiter requiri miracula ad canonizationem, &c. quia absolutè, & veluti de potentia absoluta Papæ, fieri potest canonizatio alicujus, ex sola vitæ sanctitate, & finali perseverentia, bene comprobata. Sic colligitur ex Leone X. in Canonizatione Sancti Brunonis ut refert Surius in ejus Vita; & ex Sixto IV. in Bulla canonizat. Sancti Bonaventuræ. Sic Augustinus Triumphus *de potestate Ecclesiæ, quæst.* 15. *art.* 2. Contelorius *de canonizat. Sanct. sect.* 19 Baldellus *tom.* 2. *lib* 5 *disp.* 12. *num.* 2. Molfesius *supra citatus, n* 59.

33. Miracula autem, quæ requiruntur, debent esse post mortem patrata: nam quæ sola fiunt in vita, non convincunt, nec apertè ostendunt sanctitatem, constat plures improbos dum viverent mirabilia patrasse, quod fieri poterit ex dono quodam, & gratia gratis data, quæ potest haberi etiam sine charitate, ut colligitur ex reprobis, qui dicturi sunt in die judicij Matth. 7. *Domine in nomine tuo prophetavimus, & in nomine tuo dæmonia ejecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus.* Et ut adverti ibi *tomo secundo in Evangelia*; & notat Divus Augustinus *in Psalm.* 103. *vers. Qui tegis*; & habetur *cap. Prophetavit,* 1. *quæst.* 1. Non dicetur eis. *Mentimini*, sed dicetur, *Non novi vos*: quia scilicet poterat contingere, quod illa essent operati ope Dæmonum, ut Magi Pharaonis, Simon Magus, & alij. Ita Thomas 2. 2. *q.* 178. *art.* 2. Contelorius *supra, citatus, cap.* 20. Baldellus *suprà, disp.* 54. *n.* 2. Castellinus *de dilatione canonizat. pag* 134.

Matth. 7. August. D Thom. Contelor. Baldellus. Castellin.

34. Miracula, quæ requiruntur ad beatificationem, vel canonizationem, debent esse à solo Deo, & non quæ ex aliqua arte contingant, nec ex diabolo: nam aliquando talia per multos fiunt, quæ in oculis nostris videntur miracula, *cap. Teneamus,* 1. *quæst.* 1. & *cap. Prophetavit, quæst.* 7. § *Ita Balaam.* Secundò, ut sint supra naturam, id est, super facultatem omnium causarum naturalium. D. Thom. 1. *p. q.* 110. *art.* 4. & 2. 2. *q.* 178. *art.* 2. & ibi Theologi.

C. Teneam. C. Prophet. D. Thom. & Theol.

35. Ad canonizationem, seu beatificationem requiruntur miracula pro Sanctis Confessoribus, ac Virginibus, non autem pro Sanctis Martyribus, ut preponantur, ac declarentur, ut Sancti venerandi à tota Ecclesia, sed de hoc latiùs *infra verbo Canonizatio*, vel *verbo Martyr.*

36. Fama communiter, & regulariter non sufficit pro probatione hujusmodi causis, quia non facit plenam probationem, *l.* 3. § *ejusdem quoque, ff. de testibus* Accursius *verb Confirmat.* Bartolus *ibidem.* Cardinalis Albanus *tom.* 2. Decius *cap.* 1. *de probat.* Castellinus *supra citatus pag.* 101.

Leg. 3. Bartol. Albanus.

37. Tamen quando fama miraculorum est notoria, & probabilibus conjecturis, aut verisimilibus argumentis innititur, magnum, & efficacissimum dat judicium ad effectum canonizationis, vel beatificationis, ut colligitur ex Bullis Summorum Pontificum pro canonizatione, vel beatificatione, ut patet ex litteris Paschasij II. *Dominum excelsum*, pro beatificatione Petri Episcopi Ananiensis. Alexandri III. *Redolet Anglia*, pro canonizat. S. Thomæ Cantuari. Gregorij IX. in literis *Mira circa nos*, pro canonizat. S. Francisci Honorij III. in litteris pro canonizat. S. Laurentij Episcopi Dublinensis, & multi alij, quas ad intentum refert Fortunatus Scacchus *de cultu, & venerat. Sanct. lib.* 1. *sect.* 9. *c.* 7. & patet etiam ex canonizat. & beatific. ut constat ex instrumentis Canoniz. S. Andreæ Cursini, beatificationisque B. Mariæ Magdalenæ de Pazzi, ac multis aliis. Paschasius.

Paschal. Greg. IX. Honor. III. Sacchus.

38. De exactissimis probationibus, inquisitionibu, ac testibus, multisque Congregationibus habendis ad effectum beatificationis, ac canonizationis, latissimè agunt Gallesinus *part.* 3. *de Canoniz. S. Didaci, cap.* 6. § *cujus singulari*, & *cap.* 8. *art* 10 & *sequentibus* Jacobus Castellinus *de canoniz. Sanct quæst.* 7. §. *Quæro qualiter.* Troylus *de canoniz. c.* 1. *num* 15. & *cap.* 4. *num.* 64. Malverius *tract de Canoniz.* §. *Aggrediar. n.* 53. Fortunatus Scacchus *de canoniz. sect.* 1. *cap.* 8. M. Lezana *in consultis, consulto* 1. *per totum.*

Gallesin. Decius. Castellin. Troylus. Malverius Scacchus. Lezana.

Quæstio VI.

Quibus datur officium recitare, & Missam celebrare de Dei serva Beatificato.

Summarium.

39 *Beatificatio cedit in gloriam Dei, beatificati, ac illius Religionis, vel provinciæ.*

40 *Decretum Sacræ Congregationis, & n.* 41.

42 *Pro Sancto beatificato quibus conceditur Officium recitare, hoc possunt, non tamen tenentur.*

43 *Quibus conceditur Officium recitare, & Missam celebrare, possunt Missam celebrare, in qualibet Ecclesia.*

44 *De sancto beatificato non potest dici Missa votiva, nisi in magna aliqua ejus solemnitate, & n.* 45.

46 *Dies Sancti beatificati impeditus potest transferri ad diem non impeditum, & numero 47.*

39. PEr beatificationem, sicut & canonizationem deferunt aliqui sacer cultus in honorem talis servi Dei, in utilitatem fidelium, qui inde ad devotionem inflammantur, ad talisque justi virtutes imitandas excitantur, & ad gloriam Dei, qui est mirabilis in sanctis suis; opera enim, & miracula facta à tali Sancto, facta sunt gratia, & virtute Dei, inservitque etiam hoc ad magnum decorem Religionis, Provinciæ, ac patriæ, quæ tale germen produxit.

40. Innoc. X. Pro fundamento omnium, quæ dicenda sunt in hac quæstione, propono Decretum Innocentij X. nam cum in Sacra Congregatione Rituum delatæ essent multæ Auctorum sententiæ (quas statim referemus) exponentes Brevia Pontificia pro cultu Beatorum concessa, violenter, contra ipsorum verba, & mentem Sacræ Congregationis Innocentius X. condidit hoc Decretum sequentis tenoris.

41. S.Congr. Sacrorum Rituum Congregatio die 5. Octobris 1652. *Censuit, & declaravit, si Sanctissimo Domino nostro placuerit, non potuisse, nec posse tam sæculares, quam Regulares cujuscunque Ordinis, & instituti etiam Societatis Iesu, excedere limites verbales indultorum Sedis Apostolicæ super beatificationibus, præsertim in celebratione Missarum, & Officij cum Octavis, nisi hoc Sedes Apostolica expressè eis indulserit, & facta relatione per me Cardinalem Cornelium Episcopum Albanensem die 16. Decembris 1652. Sanctitas sua approbavit, & sic ut præmittitur servari mandavit.* F. Episcopus Albanens. Cardin. Cornelius.---loco sigilli † Bernardinus Rorcius Secretar. Rituum Congregat. Sacr. Romæ ex Typographia R. Cameræ Apostul. 1652. de quo vide *infrà, quæst. 7. num 54.*

42. Ex quibus sequitur. Primò, quod quando pro aliquo Dei servo beatificato conceditur pro aliqua Religione, vel Provincia, quod fiat de eo Officium, & Missa celebretur, Religiosi illius Religionis, vel Clerici illius Provinciæ non tenentur sub peccato mortali, sed tales Ecclesiastici liberè poterunt omittere tale Officium, quia in Bullis beatificationis stylus Curiæ habet, ut patet ex q. 1. tales Religiosi poterunt Missam celebrare, & Officium recitare; qui modus dicendi non infert obligationem, ut rectè observat M. Lezana *in consult. consult. 1. n. 63.* aliter dicendum de Sanctis canonizatis: nam in Bullis canonizat. dicitur statuentes ut ab universis fidelibus Officium recitetur, & Missa celebretur, qui modus dicendi imponit obligationem. Lezana.

43. Notat etiam Granado 2. 2. *controvers. 1. tract. 7. disp. 4. sect. 2. num. 17.* quod quando pro aliquo beatificato conceditur alicui Religioni Missam celebrare de eo in die obitus ejus, quod Sacerdos talis Religionis ubique terrarum poterit de eo Missam celebrare in Ecclesia alterius Monasterij, vel Parochiæ absque culpa mortali, ait ipse quod si semel, aut bis hoc fieret non videri peccatum lethale, quia cum celebratio sit licita, quod solum mutatur Ecclesia, vel altare, non videtur gravis inordinatio, nisi ea mutatio toties fieret, ut meritò judicari posset valdè contraria decreto Summi Pontificis: ita ille; & ultimum quod dicit, mihi non placet, quia si Religiosus per decem annos cum licentia sui Prælati sit in una Civitate, in qua non est Conventus sui Ordinis, quotannis in die talis beatificati, verbi gratiâ, Beatæ Mariæ Magdalenæ de Pazzi, poterit Carmelita de ea Missam celebrare, quia concessio Missam celebrandi solum restringitur ad personas illius Religionis, non verò ad illius Ecclesias, vel loca; nisi expressè in Bulla beatificationis locus restringatur.

Maximè tamen dubitatur, an de Sancto beatificato possit celebrari Officium cum Octava, vel Missa votiva per annum dici, vel etiam de eo per annum dari illius commemoratio? Negativam partem constanter tuentur Turrianus 2. 2. *disp. 17. dub. 8.* Amicus *tom. 5. disp. 7. sect. 4. num. 100.* Trullench. *in Decalog. tom. 2. lib. 1. cap. 9. dub. 5. num 9. & 10.* Ioannes à D. Thoma 2. 2. *disputat. 9. artic. 1. folio 772.* Diana *tom. 1. 2. tract. 2. resol. 19. §. Obiicies.* Fundamentum eorum est, quia Sancto beatificato non potest deferri aliquis cultus, nisi tantum ille, qui in Bulla beatificationis exprimitur expressè, ut declaravit Innocentius X. atqui tantum declaratur, quod fiat Officium, & Missa de eo in die obitus ejus, ergo ultra non potest fieri Officium, ac Missa cum Octava, nec votivæ per annum; de Octava expressè prohibetur in dicto Decreto. 44. Turrianus. Amicus. Trullench. Ioan. à D. Thoma. Diana.

Tamen salva pace tantorum virorum. Dico, quod bene potest Missa votiva celebrari de Sancto beatificato, quando primo solemnitas ejus beatificationis celebratur in aliqua Provincia, vel in aliquo Conventu Religionis ab his, quibus conceditur de eo Missa celebrari, sicut & ab eis potest Missæ sacrificium dici, quando primo altare, vel Capella dedicatur beatificato, vel pro aliqua magna necessitate, vel beneficio obtento. Probatur, quia talibus personis concessum est de tali Beato Missam celebrari, proinde declaratur illum esse dignum ut Missæ sacrificio honoretur. Hi autem casus sunt magni, & magna nota digni, ergo per epicheiam videntur excepti à communi lege, & si Pontifex de illis interrogaretur, valdè verisimile est, quod concederet: loquimur secundum communem stylum beatificationis, quia si sua sanctitas concesserit, quod de eo, quodlibet die, & à qualibet persona possit Missa celebrari, tunc cessat omnis difficultas. 45.

Si tamen Sanctus beatificatus ex causa transferatur, verbi gratiâ, dies 25. Maij est festivitas Beatæ Mariæ Magdalenæ de Pazzi, si tunc inciderit solemnitas Ascensionis, an ejus festivitas poterit transferri in alium diem non impeditum? Multi apud Auctores citandos negant, alij plurimum dubitant. Ut Joannes à Divo Thoma *suprà citatus*, Diana *citato tractatu 18. resolutione 21. §. Verum oppositum*, quia dies beatificati assignata est à Sacra Congregat. pro tali die, ergo in alium non potest transferri, quia juxta Decretum Innocentij X. beatificato non potest alius cultus deferri, nisi ille 46. Ioan. à D. Thoma. Diana.

tantum,

tantum, qui assignatus est à Sacra Congregatione; & ideo Auctores citati dicunt satius esse in hac re consulere Sedem Apostolicam.

47. Tamen ego simpliciter dicendum existimo, quod dies festus talis beatificati, potest transferri, quia concessio Apostolica intelligenda est fieri juxta regulas Breviarij, & ita in multis Bullis beatificationis exprimitur, ut in Bulla beatificationis Beati Francisci de Borgia, dicitur ut recitetur Officium de Sancto Confessore non Pontifice juxta rubricas Breviarij, & ita semper intelligenda est concessio, quamvis non exprimatur, quia mens Sacræ Congregationis videtur esse, ut quolibet anno eius festivitas celebretur, ac proinde si propria dies est impedita ad alium transferatur: & recitatio talis diei non videtur ita restringenda, cum favores sint ampliandi; & concessio intelligenda est juxta rubricas Breviarij,

Quæstio VII.

Supposito quod aliquibus conceditur licentia recitandi Officium, ac Missam celebrandi de aliquo Beato, an possint licitè omnes alij uti tali concessione?

Summarium.

48 *Status quæstionis.*
49 *Prima sententia affirmat.*
50 *Opposita sententia vera, & num. 51.*
52 *Diluitur fundamentum contrariæ sententiæ, & num. 53.*
54 *Frivolè rejiciunt aliqui Decretum Congregationis non admittentes.*
55 *Si detur reliquia insignis de Sancto beatificato in Ecclesia non propria, non debet de eo celebrari Officium, vel Missa, & num. 56.*

48. Quæstio præsens: concedit sua sanctitas ut una Provincia, vel Religio Officium recitet, Missam celebret de tali beatificato. Quæstio est, an non solum Ecclesiastici illius Provinciæ, vel Religionis possint illa solvere, an etiam Sacerdotes extranei, verbi gratiâ, alterius Provinciæ, vel Religionis possint de tali Beato Missam celebrare, & commemorationem facere in Missa per annum?

49. Tamburin. Affirmativam sententiam docet Thomas Tamburinus *Opusculo de sacrificio Missæ, lib. 2 cap. 6. §. 8. num. 15.* citans pro sua sententia
Quintanad. Fagundez, in qua etiam sententia est Quintanaduen. *tom. 1, tractatu. 6. singul. 5. num. 5. cum sequentibus.* Fundamentum est, quia una Missa ejusdem est valoris, & dignitatis, ac quælibet aliæ, proindéque ut Pontifex declarat talem Beatum dignum esse una Missa, ut dicatur ab una persona determinata, declarat illum esse dignum omnibus aliis Missis à quocunque celebrandis, & sic cum taliter sit declaratum, non est unde quilibet Sacerdos impediatur talem Beatum venerari per suas Missas, absque alia Sedis Apostolicæ auctoritate, cum iam per ipsam Sedem Apostolicam declaratus sit tali Missa dignus.

Dico tamen, quod opposita sententia mihi simpliciter est vera. Eam tuentur Granado 50. Granado
secunda secunda, controvers. 2. tract. 7. disput. 4. sect. 2. num. 18. Turrianus 2. 2. *disp. 17. dub. 8.* Turrian.
Amicus *tom. 3. disp. 7. sect. 5. num. 200.* Pellizarius *tom. 2. tractatu 8. cap. 2. num. 156.* Anton. Amicus. Pellizar.
Escobar *in Theolog. Morali edition. ultima, exam. 12. cap. 4. num. 42.* Trullench. *in Decalog. tom. 2. lib. 1. cap. 9. dub. 5. num. 9 & 10.* Escobar. Trullench.
Diana *p. 12 tract. 2. resol. 21.* & Ioan. à D. Thoma *superiori quæst. citatus.* Et probatur, quia Diana. Ioan à D. Thom.
maximè distinguitur cultus, qui defertur Canonizato, ac beatificato: nam cultus canonizati conceditur simpliciter pro omnibus, at cultus beatificati restringitur ad certam Provinciam, ac ad certam Religionem ut patet *superiori q.* ergo ex eo quod restringitur ad certam Provinciam, ac Religionem, ut ab eis Officium recitetur, Missa celebretur, altare erigatur, excluduntur alij pro quibus non conceditur.

Probatur etiam ex Alexandro III. *cap. Audivimus, de consecr* quod non liceat sine auctoritate Romani Pontificis aliquem venerari pro Sancto, ergo eis, ad quos talis auctoritas non se extendit, sed restringitur, non licet alicui venerationem exhibere, quia quidquid amplius fit, sine auctoritati Romani Pontificis fit; ergo cum concedit licentiam pro tali Provincia, vel Religione, aliis censetur denegata: in hoc enim distinguitur canonizatio à beatificatione. cultus canonizati est pro omnibus, beatificati vero pro certis, & determinatis personis. 51. Alex. III.

Nec obstat, quod facta beatificatione, supponitur talem virum esse in gloria, & sic deferri ei potest cultus? non inquam obstat hoc, quia cultus publicus non solum requirit, quod homo sit in gloria, sed etiam judicium, aut licentiam Ecclesiæ, quæ quoad hoc est restricta. 52.

Confirmatur nostra resolutio ex declaratione S. Congreg. Cardinalium approbata à Sanctissimo Domino Papa, quod nullus cultus deferatur viris beatificatis, nisi ille, qui Bullis beatificationis eis expressè datur, ac conceditur, ut patet ex ipso Decreto, quod retuli *superiori quæstione sexta, in principio, num 41.* 53.

Non desunt tamen, ut advertit Diana, Doctores qui pressi supra dicto Decreto, quod 54.
satis urget, asseruerunt, vel non fuisse legitimè Diana.
promulgatum, vel non fuisse usu receptum, vel non tollere praxim, & consuetudines communiter in aliqua Provincia usureceptas, sed his minimè standum est: nam Decretum cum fuisset Romæ typis datum videtur sufficienter promulgatum, & mens Sacræ Congregationis est; ut beatificatis nullus alius cultus deferatur, nisi ille, qui expressè in Bullis declaratur.

Quæres tamen, verbi gratiâ, pro Beata

Maria Magdalena beatificata conceditur Carmelitanis in ejus die Officium, ac Missam, celebrare; an verò si notabilis ejus reliquia sit in alia Ecclesia Parochiali, verbi gratiâ, Sancti Nicolai, Clerici, vel Religiosi illius Ecclesiæ possint tali die de ea Missam, & Officium celebrare? Ratio dubitandi est, quia Sacra Congregatio die 8. Aprilis 1628. & antea die 23. Novembris 1603. decrevit; *De Sancto cujus reliquia insignis habetur, & approbata, fieri posse Officium duplex*; ut refert Lezana *tomo primo summæ, cap.12. num.33.* Barbosa *de Paroch.parte prima,c.10.n.18.*

Lezana. Barbosa. 57. Tamen existimo, quod de tali Sancto beatificato non possit recitari Officium in alia Ecclesia, præterquam illa, pro qua conceditur, verbi gratiâ, Carmelitana. Probatur, quia dispositio generalis restringitur ex dispositione particulari, *l. cum prætor*, §. *Dulcissimis*, *ff. de legato 2. l. est de certa re*, *l. de Transactis.* Girooda *de Privileg. seu exemption. signific. num.* 277. Sudus *consil.* 389. *num.* 9. *& sequentibus*; ergo illa dispositio generalis recitandi Officium de Sancto, cujus est reliquia notabilis, restringitur à dispositione particulari, in Sancto Beatificato pro tali loco,& Religione. Secundò, dispositio generalis non comprehendit casum specialiter diffinitum, *l. cum in testament. §.final. ff. de hæred. institut. lib. servo manumisso,ff de pecul. leg.* Barbosa *Axiomata juris, Axiomata 75. numero nono.* Atqui

Barbosa. de Sancto beatificato specialiter diffinitur cultus pro certa Religione, ac loco, ergo illa regula generalis de officio pro habita reliquia, non comprehendit cultum pro tali Sancto diffinitum.

Quæstio VIII.

Explicantur alij cultus, qui possunt Beatificato deferri.

SUMMARIUM.

57 *In honorem Beatificati potest erigi altare, & etiam Capella, non tamen templum consecrari.*

58 *Ex communi usu Beatificatus defertur in processionibus, depingitur cum lumine, non tamen cum radiis,& n.59.*

60 *Beatificatus vulgariter potest dici Sanctus.*

57. Turrianus. Amicus. Granado Ioan. à D Thom. Diana. Ex doctrina data maximè *quæstione sexta*, inferunt ibi citati Auctores Turrianus, Amicus, Granado, Joannes à Divo Thoma, ac Diana, quod in honorem, ac venerationem Beatificati potest erigi altare ab his tantum, quibus conceditur Missam celebrare, in eorum Ecclesiis tantum, & non in aliis, nec etiam templa consecrare, ab his etiam, quibus data est facultas Missas celebrandi. De altari inde ostenditur, quia hic honor est intrinsecè connexus cum ipso cultu sacrificij, cum nequeat nisi in altari sacrificium offerri, ex quo infero, quod ei etiam potest consecrari Capella, quæ maximè requiritur ad decentiam, & ornatum altaris, & cum erectio altaris sit in ordine ad sacrificium, inde fit, quod solum altare erigi potest ab his, quibus datur sacrificium offerre. Nec possunt Beatificato templa dedicari, inquiunt Auctores citati, quia honores beatificati restringuntur in Bulla ad certas personas, & ad certum cultus genus; ergo non est extendendum, quia ad sacrificium Missæ celebrandum sufficit altare, ergo non est ampliandum ad dedicationem templi, hoc enim pertinet ad cultum canonizati, qui superior, & excellentior est.

Observant etiam Joannes à Divo Thoma *secunda secundæ, disputatione nona, articulo primo, folio 772.* & Amicus *tomo quinto, disputatione septima, sectione quarta, num.* 100. quod nempe ex usu, & praxi communi videmus aliqua specialia signa publici cultus exhiberi Beatificatis, quorum non fit expressa mentio in decreto Beatificationis: nam solent deferri eorum imagines, aut reliquiæ, in solemni processione, & in templo, aut altari variis locis collocari, & cum lumine pingi, vel circulo in capite, non tamen cum radiis,hoc pertinet ad canonizatos. 58. Ioan. à D Thom. Amicus.

Difficultas etiam est, an Beatificatus possit Sanctus appellari? Et ratio difficultatis est, quia in Decreto Beatificationis explicatur, appellandum esse Beatum. Tamen multorum sententia est, ut testatur Turrianus *secunda secundæ, disputatione decima septima, dub.* 8. Beatificatum appellari posse Sanctum, quia beatificatus est. Primò, quia ita habet communis usus, & praxis populi Christiani. Secundò, quia est sermo de Sanctis Beatificatis, in quorum beatificatione conceditur aliquibus, ut Missa, & Officium de communi possint recitari, & celebrari certo die, & Beatificatus vel est Confessor, & Pontifex, vel Confessor & non Pontifex, seu Abbas, & in oratione secreta utriusque Missæ communi datur Sancti appellatio. Tertiò, Quia Sancti appellatio videtur inclusa in appellatione Beati: nam nomen Beati in hac materia significat animam viri defuncti esse in beatitudine essentiali, & videre Deum clarè, omnis enim Beatus Sanctus est. 59. Turrian.

Observandum tamen est, quod Beatificatus dicitur Sanctus, non quod ita declaratus sit auctoritate Apostolica, nec quod in Catalogo Sanctorum scriptus sit ab Ecclesia, sed quod cum per beatificationem declaratus sit Beatus in gloria Dei, ac visione beatifica essentiali, inde Sanctus nuncupatur. In quo maximè distinguitur hæc appellatio à viro pio, & devoto, quia aliquando dicitur Sanctus secundum vulgi opinionem, ac æstimationem; at beatificatus dicitur Sanctus, ex eo quod ab Ecclesia Beatus declaratur. 60.

RESO

RESOLUTIO XVI.

Bellum.

QUÆSTIO PRIMA

Quid, & quotuplex sit bellum, nominisque ethimologia, & quas conditiones requirit?

SUMMARIUM.

1 *Ethimologia nominis belli.*
2 *Quid sit bellum, & in, quo differat à seditione, & rixa.*
3 *Quotuplex si bellum.*
4 *Explicantur conditiones belli justi.*
5 *Causa, ob quas bellum juste indicitur.*

1. HÆc materia maximè pertinet ad summistas ac Theologos, 2. 2. Tamen prout ad Religiosos, ac Ecclesiasticos pertinet, breviter prælibabimus, & à nominis ethimologia incipio. *Bellum à belluis dicitur*; ut ait Festus, quia belluatum sit perniciosa dissensio, seu ut ait Servius apud Thesaurum linguæ Latinæ, bellum dicitur eo quod quid minimè bellum sit, & in hoc incidit, quòd ait Valentia *tom. 2. disp. 3. quæst. 16. punct. 1.* quod dicitur bellum per antiphrasim à bello, id est pulchro, quia nihil pulchrum habet.

Festus. Servius. Thesaurus. Valentia

2. Bellum, ut docet D. Thomas 2. 2. *quæst.* 41. *art.* 1. & Theologi ibi, est armorum conflictus, seu professio nocendi, vi, & armis contrariæ parti: differt tamen à seditione, & rixa; bellum enim multitudinis est contra extraneos, seditio verò multitudinis contra multitudinem eiusdem civitatis, seu communitatis. Rixa autem paucorum, vel singulorum contra paucos, vel singulos. Ita D. Anton. *part. 2. tom. 4. cap. 8. §. 1.*

D. Thom. D. Anton.

3. Bellum, aliud est publicum, aliud privatum. Publicum, quòd indicitur auctoritate supremi Principis, privatum verò, quòd tali auctoritate non indicitur, sed alicuius principis superiorem habentis, Secundò. Bellum aliud est offensivum, aliud defensivum. Offensivum verò, in quo vis infertur, injuriæ vindicandæ causa, defensivum autem id, in quo vis per injuriam illata repellitur. Tertiò. Aliud est justum, aliud injustum. Iustum, quod habet conditiones infra assignandas; injustum verò, quod illis privatur, Regualdus *tom. 2 lib. 21. cap.* 510. Filliucius. *tract.* 29. *cap. 9 num.* 180. Layman *lib* 2. *tract. 3. cap.* 12. *n.* 2. Rodrig. *in summa tom. 1. cap.* 25. Sylvius 2. 2 *quæst. 4. art.* 1. ex D. Thoma.

Reginald. Filliucius. Layman.

4. Ad bellum justum tres conditiones requiruntur ex D. Thoma 2. 2. *quæst.* 40. *art.* 1. Prima legitima auctoritas indicentis, qualis residet in supremo Principe, ac perfecta Republica. Secunda conditio, quæ est populsatio gravis, ac certæ injuriæ, vel in propria persona, vel in re sua, & non sufficit qualiscumque persuasio, de justa belli causa, sed requiritur certa vel saltem probabilis cognitio, quæ arbitrio prudentum sufficere possit. Tertia, quòd non ex odio, & invidia, sed ex motivo charitatis, vel justitiæ id fiat, ita ex Bacconio Michael de Bononia *in* 4. *dist.* 15. *quæst. unica.* Molina *disp.* 102. Victoria *de bello, num* 20. 25. & 27. Bonacin *de restitut. quæst. ultima, sect.* 1. *punct. ultim* §. 1. *num.* 6. Azor. 3. *part. l.* 2. *cap.* 7. *quæst.* 1. & 5.

D. Thom. Bacconius. Michael. Molina. Victoria. Bonacina. Azor.

Causæ, ob quas ille, qui habet auctoritatem juste potest bellum indicere tredecim à Doctoribus ennumerátur. Prima est infidelitas non quidem sola, sed ob aliquam circumstantiam ei annexam, nempe quando infideles inferunt iniuriam Christianis abducendo illos à vera religione, vel impediendo prædicationem Evangelij. Secunda; est hæresis, requiritur tamen ut hæretici sint ab Ecclesia denuntiati. Tertia; quando negatur aliquid, quòd iure naturæ debetur. Quarta; quando terræ, vel regna injustè ab alio possidentur. Quinta, quando populus injuste opprimitur servitute, vel aliis injuriis, Sexta, quando populus præbet auxilium inimicis, qui gerunt injustum bellum Septima, quando legati alicuius Principis afficiuntur magna contumelia Octava cum quis seditionem movet, vel rebellionem contra Principem. Nona; cum quis defendit hominem sceleratum, qui justè petitur ad supplicium. Decima; quando Princeps, vel populus non stant pactis, vel pollicitis. Vndecima; defensio amicorum, & liberatio ex captivitate. Duodecima; cædes alicuius viri Principis sanguine conjuncti. Decima tertia; quando populus confæderatus, & amicus habet justam causam inferendi bellum Ita Covar. *Reg. peccatum. part.* 2. §. 9. Molina *tom. 1. disp.* 104. Azor. *citat. cap.* 7. *quæst.* 3. & 4. Bonac. *de restit. disput.* 2. *quæst. ultima, sect.* 1. *punct. ultimo*, §. 2 *num.* 7. Layman *lib.* 1. *tract.* 3. *cap.* 12 *num.* 5. Sylvius 2. 2. *quæst.* 40. *art.* 1. *q.* 2. & 4. *conclus.* 1. Bassæus *verb. Bellum, n.* 3. 5.

Covarr. Molina. Azor. Bonacina. Layman. Sylvius.

QUÆSTIO II.

Vtrum dari possit bellum ex utraque parte iustum?

SUMMARIUM.

6 *Formaliter, ac per accidens potest dari bellum justum ex utraque parte, non tamen materialiter.*

REspondeo cum communi sententia affirmative, quòd dari potest formaliter, ac per accidens, ut propter invincibilem ignorantiam alicuius, aut propter opinionem probabilem, quam quisque sequi potest in bello iodicendo. Sic fit bellum ex utraque parte iustum, quod perpetrarunt Israëlitæ contra Chananæos: erat iustum ex parte Israëlitarum, quia habebant divinum mandatum: Erat etiam justum ex parte aliorum, quia divinæ voluntatis, ac mandati divini habebant ignorantiam. Materialiter verò, ipsa non potest esse bellum justum ex utraque parte, quia

realiter uni soli competit jus; & actus contrarij circa idem non possunt ea se pertinere ad eandem virtutem. Ita communiter Doctores, Covar. p. 2. ad Reg. peccatum, §. 10. num. 6. Maldetus de virtut. quæst. 40. dub. 4. articul. 1. Victor. relect. de jure belli, num. 32. Pett. Navar. lib. 3. de restitut. dub. 13. Molina tom. 1. de justit. disp. 103. Sancius in select. disp. 44. num. 60. Diana part. 2. tract. 13. Resolut. 8.

Covarr. Maldetus. Victoria. Petr. Navar. Molina. Sancius. Diana.

QUÆSTIO III.

Prælati Ecclesiastici supremi in temporalibus licitè possunt indicere bellum.

SUMMARIUM.

7 *Supremi Domini Ecclesiastici possunt indicere bellum.*

8 *Facientes tale bellum secuto homicidio non sunt irregulares.*

9 *Non supremi Domini Ecclesiastici titulo defensionis, & n. 10.*

11 *An non supremi Domini Ecclesiastici possint esse ductores.*

7 PRælati Ecclesiastici, qui nulli subiiciuntur, & habent supremam jurisdictionem temporalem, ut aliqui Germaniæ Episcopi, verbi gratia, Trivirensis, Moguntinus, & Coloniensis, interveniente justa causa possunt indicere bellum, exercitum convocare, belli ducem constituere. Ita Sylvester. in summa, verb. bellum, 3. quæst. 1. Valentia tom. 3. disp. 3. punct. 4. §. quintò certum est, Suar. tom. de Fide, tract. 3. disp. 13. sect. 3. num. 2. & apertè constat ex cap. *Episcopus, ne Clerici, vel Monachi, in 6.* ubi ad finem dicitur. *Licèt Clericis causas sanguinis agitare non liceat, eas tamen cum jurisdictionem obtinent temporalem, debent, & possunt, metu irregularitatis cessante, aliis delegare.* Et ratione convincitur, quia tales non sunt inferioris conditionis, quàm alij Domini temporales, nec habent minus jus ad suum statum, ac rempublicam tuendam, quam alij, cum tale jus pertineat ad illam supremam potestatem, quæ perfecta, & integra est in hujusmodi principibus.

Sylvester. Valentia.

8 Ex quo deducunt citati Auctores, quod tale bellum facientes isti Principes Ecclesiastici, etiamsi sequantur homicidia, non sunt irregulares, ut constat ex citato textu, & ea hoc etiam fundamento, licet his Principibus constituere judices, qui justè judicent, & damnent in causis criminalibus.

9 Addit tamen Sylvester citatus, num. 2. hoc jus indicendi bellum posse convenire Episcopis ex vi spiritualis potestatis, indirectè tamen quòd necessarium sit ad bonum spirituale, verbi gratia pro extirpandis vitiis, vel bonis Ecclesiæ defendendis, sed hoc ut ait Suar. citatus, de summo Pontifice facilè creditur, de aliis verò non supremis Dominis temporalibus solum titulo defensionis, nam ad aggrediendum non sunt ipsi supremi in spiritualibus, & facile possunt ad supremum caput Ecclesiæ habere recursum.

Sylvester.

Nec textus cap. *Maximianus* 23. quæst. 3. quem adducit Sylvester, aliud probat, sed solum quòd possint Episcopi convocare Principem sæcularem, qui bella gerat pro defensione suæ Ecclesiæ, prout facit Textus, Maximianus. Bañez 2. 2. quæst. 40. art. 2. dub. 3. conclus 4. Sic autem facientes non incurrunt in irregularitatem. Toletus in summa lib. 1. cap. 85. num. 8. M. Lezana verb. bellum, n. 6. 10

C. Maximian. Bañez. Toletus. Lezana.

Qui etiam addit, quòd non possunt tales Episcopi habentes temporalem jurisdictionem esse exercitus ductores, propria præsentia; ut colligitur ex citato cap. *Episcop. ne clerici, vel Monachi*, ea illo verbo *aliis delegare*, quo denotatur, solum per alios posse id munus exercere. Layman tamen lib. 2. tract. 3. cap. 12. num. 19. §. *Deinde*, tenet id intelligendum, nisi adsit necessitas, aut dispensatio Pontificis, vel dicam etiam, magna utilitas, quia nempe ex eorum præsentia magnum erit excitamentum militibus ad pugnam, ac etiam aliis ut ad bellum se conferant. 11

C. Episcop. Layman.

QUÆSTIO IV.

Utrùm Ecclesiastici possint bellum justum suadere, ad illudque consilium dare?

SUMMARIUM.

12 *Licitum est Ecclesiasticis bellum justum suadere.*

13 *Aliqui Textus de bello injusto intelligendi.*

14 *Ecclesiastici suadentes, consilium dantes, & exhortantes non incurrunt irregularitatem.*

DIco in hac re licitum esse Ecclesiasticis nempe clericis, ac religiosis bellum justum suadere, ad illudque consilium dare. Ita Covarruvias, & Navarrus citandi. Valentia tom. 3. disp. 3. quæst. 16. punct. 1. §. *Quarto certum est.* Suar. tom. de fide, tract. 3. disp. 13. sect. 3. num. 7. Layman lib. 2. tract. 3. cap. 12. num. 19. §. *Deinde licet.* Probatur, quia hoc nullo jure invenitur prohibitum. Deinde hoc videtur concessum 23. quæst. 8. cap. quicunque cap. si quis Episcopus, ea quo expressè ait D. Thom. 2. 2. quæst. 40. art. 2. ad 3. *Ad clericos pertinet disponere, & inducere alios ad bellandum bella justa.* Non enim tunc consulitur homicidium, sed actus justitiæ, ac fortitudinis, sicut consilium rectè judici damus, ut justè judicet. 12

Covarr. Navarr. Valentia. D. Thom.

Ea quo intelligendus est Innocentius III. cap. quòd in dubiis de pœnis, dicens enormiter peccare clericos, qui alios incitant ad pugnandum, quòd interpretandum est de bello injusto, exponunt Valentia, & Layman citati, de illis, qui in particulari suadent occisionem aliquorum. 13

Innoc. III. Valentia. Layman.

Unde fit quòd clerici, vel Religiosi suadentes, consulentes bellum justum, vel exhortantes ad illud fortiter agendum, nullam incurrant irregularitatem, neque enim talia exprimitur in jure, neque ipsi cooperantur mortaliter homicidio, nam talis animatio, ac exhorta- 14

exhortario est quid extrinsecum ad homicidium, dummodo id faciant solum in communi, non autem in ordine ad occidendum aliquem in particulari, & ita non contrahunt aliquam irregularitatem. Ita Navar. *cap.* 27. *num.*216. Couar. *relect. in Clement. si furiosus part* 2.§.3.*num.*2. Bonac. *de censur. disp.*7. *q.*4. *punct.* 4. *num.*5. Quidquid in contrar. dicant Sylvester, Hostien. apud Filliucium *tract.* 19. *n.*274. Diana *part.*9. *tract.*6. *Resol.*7. Navarr. Covarr. Bonacina. Sylvest. Hostiens. Filliuc. Diana.

QVÆSTIO V.

Vtrum Ecclesiastici possint assistere in bello, in eoque pugnare?

SVMMARIUM.

15 *Religiosi possunt bello iusto assistere ad danda consilia.*

16 *Et etiam sine licentia prælati nulla afficiuntur irregularitate.*

17 *Etiam possunt assistere in bello iniusto ad spiritualia.*

18 *Tota doctrina procedit de Religiosis in sacris, laicis, & eiectis.*

19 *Non verò de novitiis in rigore.*

15. DIco quòd Ecclesiastici tam clerici, quàm Religiosi de licentia suorum Prælatorum possunt bello iusto assistere, ut consilia spiritualia dent, Sacramenta ministrent, eosque moneant, ac exhortentur ad fortiter pugnandum pro fide, pro patria, ac republica. Conclusio est communis communi usu recepta. Colligiturque *ex cap. multa de voto* §. *de clericis*, Suar. *tom.*5. *de censur. disp.*47 *sect.*6.*n.*7. Cap. multa de voto. Suar.

16. Filliuc. Advertit Filliucius *tract.* 19. *num.* 275. probabile esse Religiosos interessentes bello sine licentia superioris nulla affici irregularitate, quantumvis exhortentur modo dicto, ad strenue pugnandum: peccare tamen utpote violantes prohibitionem ipsis factam, de non assistendo bello, non servantes debitum ordinem, ac decentiam status religiosi.

17. Etiam dico, quòd in bello iniusto possunt Ecclesiastici assistere ad dissuadendum principes, duces, ac milites à tali bello, & ut periclitantibus, ac morientibus Sacramenta ministrent, hoc enim postulat Christiana charitas, de quo infra *quæst.*9.

18. Quinam verò sint hi Ecclesiastici maximè dubitatur, & certum est, quòd tota hæc doctrina procedit de Religiosis in sacris constitutis. Et idem dicendum est, de Religiosis laicis, ac eiectis, quia quantumvis in perpetuum eiectis, non desinunt esse religiosi. Nam c.1. *Ne clerici, vel Monachi, & cap. ex multa de voto*, ubi generaliter prohibentur Ecclesiastici pugnare in bello aggressivo, quantumvis iusto, & ideo isti pugnantes in tali bello sine debita licentia, ac circumstantia, de quo *quæst. sequenti*, peccant mortaliter. Molina *disp.*108. §. *secundum est.* Lezana *verb. Bellum num.*20. C. Ne cleric. C. ex multa. Molina. Lezana.

19. De novitiis verò stando in rigore iuris, cum in odiosis non veniant nomine Religiosorum, nec personæ Ecclesiasticæ habeantur, ideo in præsenti non comprehenduntur prohibitionibus factis circa Religiosos. Dicimus, *in rigore iuris*, quia novitio, qui mortificationibus, ac experimentis Religionis probandus est; non licet se intromittere etiam ad tempus in his, quæ sæcularibus negotiis militant. Pellizar. *tom.*2. *tract.*7.*cap.*5.*n.*205. Pellizar.

QVÆSTIO VI.

Vtrum liceat Ecclesiasticis pugnare in bello iusto sive defensivo, sive offensivo?

SVMMARIVM.

20 *Pugnantes Ecclesiastici in bello iusto defensivo nullam incurrant irregularitatem, si pro vita, vel patria pugnant.*

21 *Pugnantes in bello offensivo, esto percutiant, non incurrunt irregularitatem, nisi occidant, vel mutilent, & n.*22.23.

DIco. Primò, quòd Ecclesiastici pugnantes in bello iusto, sive reputato iusto defensivo, occidendo, sive mutilando, ac percutiendo pro defensione propriæ vitæ, vel patriæ, vel boni communis licite hoc faciunt, & nullam incurrunt irregularitatem, ita contra Caietanum & Bañez docent ac tenent Valentia *tom.*3.*disp.*3. *quæst.*16 *punct.*4. Molin. *de instit. tom.*1. *tract.*1. *dis.*109. Sayrus *de censur. lib* 6. *cap. ultim. num* 9. Cardinalis Hugo *in respons. lib.*5.*dub.*14 Præpositus, Turrian. Hurtado, quos citat, ac sequitur Diana *part.*9. *tract.* 9. *Resol.*8. & probatur, si enim quis non incurrit irregularitatem, quando occidit alterum necessario ad iustam proximi defensionem, multo minus incurret, quando id præstat ad bonum, quod requirit Respublica. Et confirmatur, quia valdè durum videtur, quòd privatus incurrat irregularitatem propter actum, ad quem ex iure naturæ obligatur, cum ex hac ratione multi excusentur ab observatione præceptorum, ergo pugnantes pro defensione propriæ vitæ ac patriæ, quòd ius naturæ dictat, ergo non incurrũt irregularitatẽ. 20. Caietan. Bañez. Valentia. Molina. Sayrus. Lugo. Præposit. Turrian. Hurtado. Diana.

Dico secundò, quòd licet Ecclesiasticis, verbi gratia Religiosis prohibitum sit pugnare in bello offensivo, seu aggressivo iusto, tamen pugnantes non incurrunt irregularitatem, esto aliquos percutiant, dummodo non occidant, vel mutilent. Ita Navarr. *in Manuali cap.*27. *num* 215. Suar. *tom.*5. *de censur. disp.*47. *sect.*6. *num.*9. Toletus *in summa lib.*1. *cap.*85. *num.*5. M. Cornejo *de irregul. disp.* 11. *dub.*2. Candid. *tom.*1.*disquis.*17.*art.*14. M Lezana, *verb. Bellum num* 9. Filliuc. *tract.*19.*cap.*10.*quæst.*5. Pellizar. *tract.*7.*cap.*5.*sect.*4 *n* 199. 21. Navar. Suar. Toletus. Cornejo. Candidus. Filliuc. Pellizar.

Prima pars conclusionis, quòd veritum sit Ecclesiasticis pugnare in bello iusto offensivo Probatur *ex cap. clericum cap. de his clericis dist.* 50.*c. eos qui* 20.*q.*3.*c. quicumque clericus, & cap. quicumque ex clero* 13. *quæst.*8. *& cap. ex multa* § *ultim de voto.* Et pro hoc expresse stat D. Thomas 2.2.*quæst* 40.*art.*2. Valdè enim indecens est, ut qui spirituali militiæ se tradiderunt, 22. C. clericum. Cap. de his. Cap. eos. C. quicumque. C. ex multa. D. Thomas.

diderunt, arma, vel negotia sæcularia exercent.

22\. Secunda pars conclusionis. Quòd non incurrunt irregularitatem, nisi mutilent, vel occidant, probatur apertè ex *cap. Petitio tua de homicidio.* Vbi, cùm quidam Clericus pugnasset in bello iusto, & percussisset aliquos, & tamen Pontifex interrogatus, respondit non esse censendum irregularem, nisi aliquem interfecisset. Et probatur, quia licet Ecclesiastici indebitè pugnantes in bello delinquant contra prohibitionem Ecclesiasticam, id tamen est valdè extrinsecum ad irregularitatem, ideòque non sufficit ad eam contrahendam: talis enim prohibitio facta est Ecclesiasticis, ob periculum homicidij, non cuiuscunque, sed quòd infligitur ab ipsis Ecclesiasticis præliantibus, atqui hæc ratio in præsenti casu cessat, in quo supponimus homicidium fieri ab aliis, & non ab ipsis Ecclesiasticis, Et confirmatur, quia cùm bellum sit iustum, ut supponimus, etiam homicidium erit iustum, & quia tamen est voluntarium, & non necessarium, vtpotè in bello aggressiuo, eiusdem rationis est, ac homicidium factum publica authoritate, ideò inducit irregularitatem ex defectu lenitatis, *cap. Si quis, & cap. Aliquando, dist.* 51. Ita Fillucius citatus.

C.Petitio. Cap si quis C.aliquãdo Filliuc.

Quæstio VII.

Explicantur, & proponuntur aliqui casus, in quibus Ecclesiastici in bello iusto mutilantes, ac occidentes non incurrunt irregularitatem.

SUMMARIUM.

23 *In bello iusto ex licentia Papæ licitum est occidere, & mutilare.*

24 *Sicut & quando intervenit magna Ecclesiæ vtilitas.*

25 *Sicut etiam pro conseruatione propria vita.*

26 *Ecclesiastici existentes in nauis, quæ ab inimicis impetitur occidendo, non incurrunt irregularitatem; secus si nauis eorum inuadat.*

27 *Non incurrunt, quando vrget grauissima Republicæ vtilitas.*

23\. PRimus casus. Si Ecclesiastici pugnent in bello iusto ex dispensatione Papæ, an licitũ sit eis absque irregularitate mutilarè, ac occidere; Respondeo affirmatiuè, & est communis sententia cum Panormitano; Tabiena, Philiarc. Henriquez, quos citant, ac sequuntur Banez 2.2.*quæst.*40.*art.*2.*dub.*4. Valentia *tom.*3. *disp.*3. *quæst.*16. *punct.*4. §. *septimò certum est*, Sayrus *lib.*6.*de cens. cap.* 19. *num.*14. Probatur, quia irregularitas inducta est humana constitutione, atqui in tali potest Summus Pontifex dispensare; ergo etiam in tali irregularitate; benè tamen aduertit Suar. *tom* 5. *de censur, disp.*47. *sect.*6. quòd hoc intelligitur quando Papa expressè concedit facultatem pugnandi propriis manibus, imò existimo, quòd sat est concedere facultatem pugnandi, secus verò si

Panormit. Tabiena. Philiarc. Henriq. Bañez. Valentia. Sayrus.

Suar.

tantùm concedit facultatem, assistẽdi in bello.

Secundus casus est quando in bello offensiuo interuenit magna Ecclesiæ necessitas, ob magnam victoriam assequendam, tedundantem in maximam Reipublicæ Christianæ vtilitatem. Tunc præsumitur Papæ dispensatio, non enim est credibile eo tempore, quo tenentur iure naturæ pugnare, in irregularitatem incidere. Deinde si irregularitas non incurritur defendendo seipsum, neque videtur incurri defendendo tempublicam in tanta necessitate, Ita Banez 2. 2. *quæst.*40. *art.*2. *dub.*4. Valentia cum Filliucio *tract.* 10. *cap.*9. Bonac. *disp.*7. *de censur. quæst.*4. *punct* 4.*n.*11. 24.

Bañez. Valentia. Filliucius. Bonacina.

Tertius casus, quando hoc necessarium habetur pro conseruatione propriæ vitæ non excedendo in moderamine inculpatæ tutelæ, quia tunc naturæ ius maximè ad hoc obligat, Molin. cum aliis *tom.* 1 *de iust. disp.*108. §. *Primus casus*; & tunc in hoc casu occidens, & mutilans pro conseruatione propriæ vitæ, nullam incurrit irregularitatem. Vt determinatur in Clement. si furiosus de homicidio, Suar. *tom.* 5. *de censur, disp.*47. *sect.*6. *num.*1. 25.

Molina.

Clem. si furiosus.

Ex quo benè infertur, quòd Clerici, ac Religiosi existentes in navi, quæ ab inimicis impetitur, licitè possunt occidere, & militare in sui, suorumque defensionem; ut habet Molina *citata, disp.*108. §. *Primum est*; nec tunc contrahunt irregularitatem, ut patet ex dictis. Aliter verò dicendum de existentibus in naui, quando navis ipsa inuadit suos inimicos, quia tunc considerandum est, an illis inuasio sit iusta, & tunc, sicut suprà diximus de bello, de illa dicendum. Etsi inuasio sit iniusta, inquiendum est eodem modo, ac de bello iniusto, ut diximus. Ita Lexana *verb. Bellum*, *n.*16, vide suprà *quæst* 5. & 6. 26.

Molina.

Lezana.

Quartus casus est, quando vrget grauissima, ac extrema Reipublicæ necessitas, in tali casu pro ea defendenda licitum est Clericis, aut Religiosis pro ea pugnare, occidere, ac mutilare, imò ad hoc tenentur, lex enim naturæ hoc præcipit, & ius Ecclesiasticum pro tali tempore non obligat, Caietan. 2. 2. *quæst.*40. *art.* 1. *ibid.* Bañez *dub.*3. Ex quo benè sequitur sic mutilantes, ac occidentes non fieri irregulares, Valent. *tom.*3. *disp.*3. *quæst.*16. *punct.*4. §. *contraria sententia*. Suarez *tom.* 5. *de censur. disp.*47. *sect.*6. *num.*2. 27.

Caietan. Bañez.

Valentia. Suar.

Quæstio VIII.

An Religiosi occidentes, & mutilantes in bello iniusto putato iusto incidant in irregularitatem?

SUMMARIUM.

28 *Incurrunt irregularitatem non ex delicto, sed ex defectu lenitatis.*

29 *Multum probabile posse Episcopum, & Prælatum regularem dispensare in irregularitate ex defectu lenitatis.*

RE spondeo cum Pellizario *tom.*2. *tract* 7. *cap.*5. *num.*205. incurrere irregularitatem non tamen eam, quæ dicitur ex delicto, quæ supponit 28.

Pellizar.

supponit peccatum mortale, sed eam, quæ ex defectu lenitatis nuncupatur, & contrahitur ab occidente, aut mutilante in bello injusto, ut infrà dicam *quæst. ultima.* Ratio est quia respectu Religiosi non agnoscentis injustitiam belli, bellum non est injustum, nisi tantùm materialiter, ac proinde ex bona fide, ut suppono, interveniente in præsenti casu excusatur dictus Religiosus ab incurrenda irregularitate, quæ ex delicto oritur; quæ ut suo loco dicemus, prærequirit delictum.

29. Advertendum tamen est, quòd ad effectum obtinendæ dispensationis multum refert, quòd irregularitas contracta sit ex defectu lenitatis, & non ex delicto, siquidem quæ incurritur ex dafectu lenitatis probabile existimant Covarr.

Bañez. Medina. Barbosa. Sà.

Sà, Bañez, Medina, & alij cum Barbosa *de potest. Episcop. part. 2. allegat. 39. numero 47.* quòd potest dispensari ab Episcopo, & Prælato & de Prælato dispensandus sit Religiosus,

Filliucius.

Regulari, si Regulari multò certiùs existimat Filliucius. Hieron. Rodriguez, Veiga, M. Cornejo, M. Lezana, & alij, quos citant, ac sequuntur Diana, *part. 4. tract. 2. resolut. 70.* Bordon. *tom. 1. resolut. 13. num. 14.* Tum ex variis privilegiis: Tum etiam quia privilegium datum dispensandi in irregularitatibus excepto homicidio voluntario, est etiam ad dispensandum in irregularitate, quæ provenit ex defectu lenitatis, siquidem sub homicidio voluntario non comprehenditur illud, quòd fit

Navarr. Caietan. Vivald. Henriq. Sayrus. Filliucius.

justè, sed tantùm injuste, ut docent Navarr. Caietan. Vivald. Henriq. Sayrus, & alij apud Filliucium testificantem in facti contingentia, ita Romæ resolutum fuisse.

QUÆSTIO IX.

Referuntur aliqui casus, in quibus milites in bello injusto excusantur ab irregularitate.

SUMMARIUM.

30. *Miles pugnans in bello injusto occidens pro defensione vita propria, non fit irregularis.*
31. *Miles pugnans pro parte injusta, si dicat se velle transire ad partes justas, potest occidi.*
32. *Qui invaditur ab hoste, nec valet aliter effugere, si occidat, non fit irregularis.*
33. *Qui se conferunt ad bellum ad adjuvandum in spiritualibus, si aliquem occidant, non fiunt irregulares.*

30. PRimus casus est. An miles pugnans in bello injusto incurrat irregularitatem, si occidat insequentem se, ipsumque defensionis causa confodiat? Affirmat Avila *de censur. p. 7. disp. 5 sect. 3. dub. 1. conclus. 2.* Tamen oppositum ex Præposito, Giballino, tenet Diana *part. 11. tract. 7. Resol. 8.* Quorum sententiæ adhæreo, quia quamvis miles dum sequitur tales partes, faciat bellum injustum, tamen hic & nunc pro defensione propriæ vitæ ex jure naturæ videtur bellum justum, dummodo si advertat, habeat animum deserendi bellum injustum, ab eoque discedendi.

Avila. Præposit. Giballin. Diana.

An miles justè pugnans, si occidat talem fugientem paratum ad satisfaciendum, ac ad sequendas partes belli justi, mortaliter peccet? 31
Diana.
Respondet citatus Diana, existimo, quia uterq; ducitur optima ratione, fugiens quidem dum se defendit, & insequens etiam, qui sapienter existimat, se sui Principis justè pugnantis partes agere, & ejus injurias ulcisci; atque ita uterque occidere ex opinione probabili sui juris, & tunc tantùm est bellum utrinque justum formaliter, quòd sæpius contingere certissimum est, neuter igitur in eo casu fit irregularis. Hæc probabiliter sunt dicta; tamen existimo, quòd miles fugiens, qui sustinebat partes belli injusti, si dicat se velle transire ad partes oppositas Principis justè pugnantis, tunc nullum jus est, ut occidatur à privato milite.

Ex quo bene deducitur cum Lessio *3. parte, cap. 2. de irregularit. dub. 4. n. 13.* Quòd si quis prior invadatur ab hoste, nec valens aliter effugere, cum occidat, non fiet irregularis, etiamsi pugnaverit ex parte injusta 32. Lessius.

Notat etiam Avila citatus, ut advertit jam suprà *quæst. 5.* quòd illi, qui se conferunt ad bellum, non ad pugnandum, nec ad milites excitandos, nec inducendos, sed ad eos in spiritualibus adjuvandos, non esse irregulares, quàmvis ad propriæ vitæ defensionem, aliquem occidant, supposito quòd legitima defensione utantur. Ita Sylvest. *verb. Homicid. 3. quæst. 6.* Bonac. *disp. 7. quæst. 4. punct. 4 n. 10.* 33. Avila. Sylvest. Bonacina.

QUÆSTIO X.

An milites pugnantes in bello injusto, secuto uno homicidio, fiant omnes irregulares, sicut & etiam qui sarcinas custodiunt?

SUMMARIUM.

34. *Prima sententia affirmat, omnes, qui militant in bello injusto, secuto uno homicidio, esse irregulares.*
35. *Opposita sententia verior, n. 36. & 37.*
38. *Custodientes sarcinas probabiliter non sunt irregulares.*
39. *Dux belli injusti tot committit irregularitates, quot fiunt homicidia.*

AD primum; an omnes, qui militant in bello injusto, secuto uno homicidio fiant irregulares? Affirmant Doctores cum Villalobos *in summa tom. 1. tract. 1. difficult. 14.* quia omnes illi tanquam una causa cooperantur in tali homicidio. 34. Villalob.

Oppositam sententiam cum Giballino ad Coninch. tenet Diana *p. 11. tr. 7. resol. 8. § Sed Giballin.* Multum probabile videtur, eos tantùm milites esse irregulares, qui moraliter dici possunt juvasse occidentes, aut mutilantes, quales sunt tantùm aliqui circumstantes, ac commilitones, non verò totus exercitus per planitiem diffusus; non enim benè intelligitur, quomodo multa millia sint cooperata in uno homicidio: Nam sæpè magnus exercitus occupat 35. Giballin. Coninch. Diana.

QUÆSTIO XII.

An Prælati Regulares possint dispensare in huiusmodi irregularitate orta ex bello?

SUMMARIUM.

45 *Prælati Regulares possunt dispensare in omni irregularitate, excepto homicidio voluntario, mutilatione, bigamia.*
46 *Item in prædictis irregularitatibus.*

45. Dico in hac re, quod prælati Regulares possunt cum suis subditis dispensare in irregularitate, quæ oritur ex occisione, sive mutilatione facta in bello sive justo, sive iniusto, ex multis privilegiis concessis, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, mutilatione, ac bigamia, M. Cornejo *de irregularitate, disputatione* 11. *dub.* 2. Suarez *tom.* 5. *de censuris, disputatione* 47. *sect.* 6 *num.* 3. Peirinis *tom.* 1. *Privileg. Minorum Constit.* 2 *Iulij* 2. *num.* 115. Lezana *verb. Irregularitas, n.* 71. Cornejo. Suar. Peirin. Lezana.

46. Imò etiam prælati Regulares communicantes cum privilegiis Ordinis Sancti Benedicti Vallisoleti, quaque prima die Lunæ Quadragesimæ possunt dispensare cum suis subditis in omni irregularitate, etiam illa quæ provenit ex homicidio voluntario, mutilatione membrorum, ac bigamia, ut ex multis ostendam infra, cum de Bigamia agam.

QUÆSTIO XIII.

Quid dicendum sit de militantibus in bello iniusto?

SUMMARIUM.

47 *Omnes militantes in bello iniusto, secuto homicidio, ac mutilatione, fiunt irregulares.*

47. De bello iniusto breviter dicendum est, quod omnes militantes in illo, licet propriis manibus sanguinem non effundant, sed effundentibus commilitent, seu cooperentur, aut arma ministrent, & præbeant, fiunt irregulares, si tunc in eo contingant homicidia, ac mutilationes; quod ex iniustitia belli fit manifestum, cum nullum possit haberi subterfugium. Ita communiter Doctores apud Suar. *tom.* 5. *disp.* 47. *sect.* 5. *n.* 1. M. Cornejo *de irregularitate, disp.* 2. § *Infero secundo.* Quod à fortiori dicendum est de Clericis, ac Religiosis, cum eis minimè liceat talibus cooperari, quod nullo modo dicendum est de illis, qui ad bellum iniustum se conferunt, non ut adiuvamen, vel auxilium, seu consilium præbeant, sed ad tale bellum dissuadendum, ac ut in spiritualibus adiuvent, ac Sacramenta ministrent. Suar. Cornejo.

Sylveira Opuscula.

❧❧❧❧❧❧❧❧❧❧❧❧❧❧

RESOLUTIO XVII.

Benedicere, seu Benedictio

QUÆSTIO PRIMA.

Quid, & quotuplex sit Benedictio?

SUMMARIUM.

1 *Quid sit benedicere.*
2 *Quotuplex sit benedictio.*
3 *Benedictio magnam vim habet ad impetrandum.*
4 *Benedictio dupliciter fit, vel cæremoniis, vel consecratione.*

Sicut maledicere est alicui malum imprecari, ita benedicere est bonum precari à Deo, videlicet, omnium bonorum origine, sicque, ut ait Barbosa *de jure Ecclesiastico, lib.* 3. *cap.* 3. *n.* 54. est profanitatis, vel nequitiæ exclusio, atque sanctificationis infusio. 1. Barbosa.

Benedicere autem tripliciter accipitur juxta D. Thomam, ut latè explicat Barbosa *de jure Ecclesiastico, lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 55. enuntiativè, optativè, imperativè. Prima est, quam Deo tribuimus, ejúsque laudes enuntiamus, ac dicimus, ut *Benedicite servi Domini Domino.* Secunda est, quam homo homini dare solet, non solum laudando, sed etiam bonum aliquod imprecando, juxta illud Psalmi *Benedicat te Dominus ex Sion, ut videas bona Hierusalem.* Tertia benedictio est, quam dat Deus solus per se, vel per ministros suos, & hæc effectus miros operatur, & hanc dedit Deus per se ipsum. Genes. 1. num. 22. *Benedixitque eis.* Quandoque per servos: ut Melchisedech benedixit Abrahæ. *Genes.* 14. *num.* 18. & sic sæpè in sacris literis contingit: & hodie in Ecclesia fit, & dupliciter, privatè, vel publicè. Privatè, quæ à quacunque persona fideli dari potest. Publicè verò, per Pontifices, Abbates, Sacerdotes, ac Religiosos viros. Ita Noster Vualdens. *lib. Doctrinalis fidei tom.* 1. *lib.* 2. *art.* 3. *cap.* 19. *contra Vviclephum.* Sylvester *in summa, verb. benedictio, num.* 1. Layman *lib.* 5. *tract.* 9. *cap.* 13. 2. D. Thom. Barbosa. Genes. 14. Vualdens. Sylvest. Layman.

Qui etiam omnes advertunt, quod talis benedictio nihil ex opere operato, aut infallibiliter impetrat, quod precatur: sed quod cum fiat nomine Ecclesiæ magnam vim habet ad impetrandum. 3.

Benedictio rerum est etiam duplex; una est simplex, altera fit consecratione. simplex, quæ fit benedictione, ac certis cæremoniis, ut benedictio vestium, aquæ, vini, olei, cæt. domus, navis. Alia est, quæ fit unctione, ut benedictio Calicis, Altaris, seu illius lapidis; & hæc propriè vocatur consecratio. Citatus Sylvester, Panormitan *in cap.* 1. *de consecrat. Ecclesiæ.* Bassens *verb. Benedictio, n.* 1. 4. Sylvest. Panormit. Bassens.

Quæstio II.

Rectè, ac sanctè in Ecclesia fiunt benedictiones ad effectus supernaturales efficiendos, ac significandos.

SUMMARIUM.

5 *Rectè, & sanctè ab Ecclesia fiunt benedictiones.*
6 *Benedictiones sanctè, ac piè fiunt ad effectus supernaturales.*
7 *Tamen huiusmodi benedictiones non operantur infallibiliter, quia sæpe nobis non convenit.*

5. MVlti fuerunt impij Hæretici, ut Vviclef, qui dixerunt, quod benedictiones essent sine fructu, ac utilitate in Ecclesia, quos fortiter, & doctè impugnat Noster Vvaldensis *lib. de Sacrament. à cap.* 10. Tamen Catholica fides constanter tenet, quod rectè, & sanctè in Ecclesia benedicuntur aquæ, oleum, panis, cerei, cineres, rami, & similia. Et probatur. Primò, ex Scriptura, quæ continet, exemplum, & documentum. exemplum adest Domini *Math.* 14. *Luc.* 9. qui panes multiplicaturus aspiciens in cœlum, *Benedixit eos.* Documentum est Pauli. 1. Timoth. 4. *Omnis creatura Dei bona est, nihil abiiciendum, quod cum gratiarum actione percipitur, sanctificatur enim per verbum Dei, & orationem.* Probatur secundò, ex traditione Sanctorum Patrum, & primum de aqua, quæ solet benedici ab ipso tempore Apostolorum, pro quo faciunt innumerabilia testimonia D. Clementis, Dionysij, Cyrilli, Cypriani, Ambrosij, Basilij, Epiphanij, Augustini, Theodoreti, quos citat Bellarminus *de cultu Sanct. lib.* 3. *cap.* 7.

(Vvalden. — Math. 14. Luc. 9. — 1. Tim. 4. — D. Clem. D. Dionys. D. Cyprian. D. Ambros.)

6. Et rectè ad effectus supernaturales efficiendos, ac significandos utitur Ecclesia aquâ oleo, aliisque rebus benedictione dedicatis, & hæc omnia propter tres fines in Ecclesia benedicuntur, Primò. Ad significandos spirituales effectus; cineris enim aspersio, significat pœnitentiam; Palmæ victoriam, cerei Paschales gloriam resurrectionis. Secundò, ad delenda peccata venialia, de qua re videndus est D. Thom. 3. p. q. 87. art. 3. ibi; Expositores, quia hæc semper fiunt, & recipiuntur, cum aliqua detestatione peccatorum, & motu pio in Deum, ac res sacras. Tertiò, ad fugandos Dæmones, & curandos morbos, ut ex precibus, ac orationibus, quibus benedicuntur, patet.

(D. Thom.)

7. Tamen, ut iam dixi superiori quæstione, huiusmodi res non operantur infallibiliter, ut Sacramenta. Et ratio est, quia tales res habent huiusmodi vim, non ex pacto Dei expresso, ut Sacramenta, sed ex precibus Ecclesiæ, ac devotione fidelium; tum etiam quia aliquando non expedit nobis, ut liberemur, vel à morbo, vel à vexatione præsenti, etiam ut latè probat Bellarminus *citatis cap.* 7. probans hunc tertium effectum multis exemplis Sacræ Scripturæ, ac documentis Sanctorum Patrum.

(Bellarm.)

Quæstio III.

Quisnam potest benedictionem impendere publicè, ac solemniter?

SUMMARIUM.

8 *Quomodo se debeat habere Sacerdos celebrans coram proprio Episcopo...vel...*
9 *Benedictiones solemnes multam vim habent ad multa.*
Quisnam possit dare benedictionẽ publicam,
10 *Et etiam Abbates ex privilegio.*
11 *In quo loco, & quando tales benedictiones sint dandæ.*
12 *Qui Abbates in præsentia Episcopi.*
13 *De hoc privilegio Abbatum non gaudent alij Religiosi.*

NOn loquimur de benedictione privata; nam hæc à qualibet persona particulari potest exhiberi. De benedictione vero, quam presbyter celebrans dat in fine Missæ, si coram Episcopo celebrat, ei innuere debet, an velit ipse benedicere, si vero nolit, benedicat tunc Sacerdos simplici benedictione, nulla alia expressa petita licentia. Ita Sylvester *verb. Benedictio, n.* 1. Hoc tamen intelligendum est de Sacerdote celebrante coram proprio Episcopo loci. Gavantus *verb. Benedictio, n.* 21. At verò si coram Episcopo extraneo, quid tale non debet expectare. 8.

(Sylvest. — Gavantus.)

De benedictione vero solemni, quæ incipit à versu illo, *Adjutorium nostrum*, &c. sunt quædam publicæ orationes, quæ à ministris Ecclesiæ sunt institutæ super personis, aliisque rebus sensibilibus pronuntiari solitæ, quæ cum fiant nomine Ecclesiæ, quæ semper grata, & accepta est Deo; piè credendum, imò & pro certo habendum, huiusmodi Ecclesiæ benedictionibus, atque rebus benedictis magnam vim inesse ad conciliandum hominibus per misericordiam Dei, bonos motus divinæ gratiæ, quibus à peccatis mundentur, virtutibus augeantur, & à corporalibus periculis custodiantur, vel eripiantur, sicut Deo expedire visum fuerit pro suo loco, ac tempore, de quo videndus est Suarez *parte tertia*, & *tom.* 3. *disp.* 15. *sect.* 4. 9.

(Suar.)

Benedictionem solemnem publicam possunt dare Episcopi in tota sua Diœcesi; Archiepiscopi in tota sua Provincia, cum visitant; legati in toto ambitu suæ legationis, &c. communiter tradunt Doctores, Sylvester *verb. Benedictio, n.* 1. 10.

Etiam Abbates, qui obtinent usum baculi, & Mitræ ex *cap. Abbates, de privilegio, in sexto.* Tum etiam ex multis concessionibus Apostolicis, videlicet, Innocentij VIII. Alexandri VI Leonis X. Pij V. pro Abbatibus Canonicorum Regularium, Vrbani II. Pij. IV. Eugenij IV. pro Abbatibus Cassinensibus. Vrbani V. Bonifacij IX. Gregorij IX. Martini V. pro Abbatibus Vallis umbrosæ. Innocentij VIII. pro Abbatibus Cisterciensibus. Eugenij IV. pro Celestinis, 11.

Q

Quæ & multa alia privilegia referunt Tamburinus *tomo primo*, *de iure Abbat. disp.* 21. *quæstione septima*. Barbosa *de iure Ecclesiast. libro primo*, *cap.* 17. *numero quadragesimoseptimo*, affirmans, quod hodie omnes ferè Abbates regulares habent à Sede Apostolica concessionem benedicendi, easdémque concessiones refert Basseus *tomo secundo*, *verb. Benedictio*, *num.* 12.

12. Hæc autem privilegia pro benedictione solemni populi regulariter sunt in fine Missarum, Matutini, & Vesperarum solemnium, ut ex ipsis privilegiis constat. De loco autem, in quo danda sit benedictio, considerandа sunt privilegij verba, tamen communiter si aliud non exprimitur, solum intelligitur de propria Ecclesia, & non alibi, nec per vias more Episcoporum. Azor. *tom.* 1 *lib.* 12. *cap.* 10 *quæst.* 7. Rodriguez *tomo* 1. *quæstion. quæst.* 18. *art.* 1. Et pro hac re quandam declarationem Cardinalium referunt citatus Tamburin. *disp.* 23. *quæst.* 1. *num.* 1. Riccius *de rebus Ecclesiast. Resolut.* 461. *parte prima.* Vercellius *in examine conclusion. legalium*, *conclus.* 1. *n.* 123.

Azor. R drig.

Tambur. Riccius. Vercellius.

13. Talis benedictio dari potest ab Abbatibus, non tamen in præsentia Episcopi, vel alterius majoris Prælati. *cap. Denique* 21. *distinct. cap. Ministrare*, 26. *quæst.* 6. *cap. Cum ad celebranda*, *de consecratione*, *distinct.* 1. Novarinus *verb. Benedicere*, *num.* 14. Non enim minor debet maiorem benedicere. Limitatur tamen assertio, nisi aliqua existat specialis concessio à Sede Apostolica, ut facta habetur à Sixto IV. Abbati Sanctæ Mariæ Pacis Congregationis Canonicorum Regularium Lateranens. ut liberè valeat talem solemnem benedictionem impendere, etiamsi tunc præsens adsit aliquis Antistes, Cardinalis, vel Sedis Apostolicæ legatus. Habetur per extensum in libro Privilegiorum eiusdem Congregat. *pagina* 369. & testatur Gabriel Pennot. *in sua tripartita historia*, *lib.* 2. *cap.* 33. Hoc privilegium datum fuisse in praxi anno 1624. die 2. Iulij in Festo Visitationis Virginis Mariæ, coram duodecim Illustrissimis Cardinalibus Refert Novarinus *in sua Lucerna*, *verb. Benedicere*, *numero decimo septimo*. Barbosa *de iure Ecclesiast. lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 50.

Pennot.

Novar.

Barbosa.

14. Hæc tamen privilegia non communicantur cum Superioribus aliarum Religionum, quamvis ipsi habeant communicationem privilegiorum, quæ concessa sunt Monachalibus Ordinibus; & merito sanè, quia talia concessa sunt Abbatibus, quia ipsi habent usum Pontificalium, veluti Episcoporum, quod non competit aliis Superioribus. Ita Suarez *tomo quarto*, *de Religione*, *tractatu octavo*, *libro secundo*, *cap.* 29. *num* 17. Miranda *in manuali*, *tomo secundo*, *quæst.* 40. *articulo quarto*. M. Lezana *verb. Benedicere*, *numero quarto*. Diana *parte tertia*, *de Regularibus*, *tractatu* 2. *Resolut.* 15. Fragosus *parte* 2. *lib.* 11. *disput.* 4. § 3. *num.* 1. Bordonus *tom.* 1. *Resolut.* 17. *num.* 3.

Suarez.

Miranda.

QUÆSTIO IV.

Quænam res Ecclesiasticæ sint, quas Prælati Regulares valeant benedicere?

SUMMARIUM.

15 *Abbates non solum possunt benedicere vestimenta, sed etiam calices, patenas, ac petras Aræ.*
In partibus Indiarum possunt Provinciales, & Fratres talia consecrare.

16 *Facultas concessa Abbatibus non extenditur ad alios Prælatos Regularium.*

17 *Prælati Regulares possunt solemniter benedicere suas Ecclesias, ac Cœmiteria.*

18 *Possunt Prælati Regulares post.* 24. *horas à sua electione benedicere ornamenta, & corporalia.*

PRimò. Sunt aliqui Abbates, qui non solum valent benedicere vestimenta, ac ornamenta Ecclesiastica, ac corporalia, sed etiam calices, ac patenas consecrare; ita constat ex privilegio Bullar. Innocentij VIII. in Bullario. Rodrig. Constitutione quinta huius Pontificis, concesso Abbati Cistereiensi, ac quatuor primis Coabbatibus, qui valeant consecrate calices, & patenas tam suarum Ecclesiarum, quam si aliunde deferantur. Et Pius IV. *Constit.* 97. *concessit Abbatibus benedictiones*, ut possent consecrate altaria portatilia vulgo petras Aræ, pro suis Eccl. siis tantum. Et Paulus III. Sacerdotibus Societatis, in partibus, in quibus facile Episcopus Catholicus non invenitur. Ita Barbosa *de Officio Episcopi allegat.* 27. *n.* 36. Miranda *tom.* 2. *q.* 41. *art.* 4. Tambur. *de iure Abbatum tom.* 1. *disp.* 23. *quæst.* 13. Portel. *in dub. Regul. verb. Abbas*, *num.* 3. Diana *part.* 3. *tractatu* 2. *Resolut.* 15. Rodriguez *tomo tertio*, *summ. cap.* 19. *num.* 2. Qui etiam ait *tomo* 1. *q.* 28. *artic.* 1. quod Gregorius XIV. concessit Abbatibus Ordinis Cisterciensis privilegium consecrandi Aras, & Calices, & etiam Adrianus VI. concessit Provincialibus Indiarum Minorum, & Fratribus, quibus hoc committeriot facultatem consecrandi Altaria, & Calices, etiam ad alienum usum in casu necessitatis Episcoporum. Ita Pellizar. *tom.* 2. *tract.* 8. *cap.* 5. *n.* 102. & 103. 15

Barbosa. Miranda. Tambur. Portel. Diana. Rodrig.

Pellizar.

Et ut iam dixi in fine superioris quæstionis hæc privilegia concessa Abbatibus, cum habeant usum Pontificalium, non extenduntur ad alios Prælatos, etiam cum eis communicantes, quia talem usum Pontificalium non habent; & etiam privilegia concessa pro partibus Indiarum in necessitate Episcoporum, non intelliguntur extra concessa, nisi forte tunc extra Indiam in aliquo loco, eadem necessitas urgeat, quia tunc ex mente interpretativa Pontificis, ac ex paritate rationis uti tali facultate poterunt, v.g. in parte remota Africæ, vel Æthiopiæ. 16.

Dico secundò, Prælati Regulares possunt benedicere benedictione solemni suas Ecclesias, Cœmeteria Ecclesiastica, & Oratoria. 17.

X 2 Hoc

Hoc patet ex indulto Bullato Leonis X. conceſſo Mioorihus de Obſervantia, & referunt *in Compendio Mendicantium*, *verb. Benedicere*, *num.*14. Ita Auctores mox citandi.

18. Dico tertiò, poſſunt Prælati Regulares, & etiam eorum Vicarij, ac præſideotes poſt 24. horas benedicere ornamenta, & corporalia, ut habetur ex privilegio Innocentij VIII. per Bullam authenticam conceſſo Auguſtinianis, ut refert Caſſarrubius, *verb. Benedicere*, *num.*8. Quod etiam Iulius II. conceſſit Minimis, ut teſtantur Caſſarrubius *citatus num.*11. Peirinis *tom.* 1. *Privileg. Minor. Conſtit.*11. *Iulij II.* quod etiam pro Minoribus conceſſit Leo X. ut referunt iidem Auctores, & Pius V. hoc indulſit Patribus S. Iuſtinæ de Padua. Portel. *verb. Benedicere*, de quo etiam participant omnes alij Religioſi cum eis communicantes. Lezana *tom.*3. *verb. Benedicere*, *num.*8.*&* 9. Rodriguez, Miranda, Fragoſ. quos citant, ac ſequuntur Fr. Martin. à S. Ioſeph. *pag.*521. *num.*16. Vidal.*Inquiſit. de iuriſdict n.*25.

19. Dico quartò, prædicti Prælati Regulares, ac etiam eorum Vicarij, ut dixi ſuperiori concluſione poſſuot benedicere prædicta ornamenta, ac corporalia, tam pro ſuis Eccleſiis, quam pro alienis, ac extraneis ex quacunque orbis parte; prædicta enim privilegia ſunt abſolutè, & ſimpliciter conceſſa, ergo abſolutè, & ſimpliciter ſunt intelligenda, ubi enim lex non diſtinguit, nec nos

Martin. Vidalius. Pellizar. diſtinguere debemus. Ita Martin. à S. Ioſeph. *citatus fol.* 523. *num.*16. & Vidalius proximè citatus. Pellizar. *tomo ſecundo*, *tract.*8. *cap.*5.

Anton. ab Spiritu S. *ſect.*3. *num* 105.*&* 113. Fr. Antonius ab Spiritu Sancto *in Directorio*, *tomo primo*, *tract.*2.*diſp.*1. *ſect.*3.*num.*134.

20. Gavant. Bordon. Lezana. Nec obſtat id, quod in contrarium objiciunt Gavantus *verb. Benedicere*; & Bordon. *tomo primo*, *Reſolut.*17. *num.*9. & M. Lezana *verb. Benedicere*, *num.*8. *&* 9. Sacram Congregationem declaraſſe anoo 1609.die 13.Martij: *Prælatos Regulares non poſſe uti dicto privilegio, niſi in rebus, in quibus Sacra Vnctio non adhibetur, & pro ſervitio dumtaxat Monaſteriorum, & Eccleſiarum propriarum.* Reſpondetur nun conſtare nobis authenticè de tali declaratione, quod erat neceſſarium ad eius fidem, ac obſervationem, iuxta declarationem eiuſdem Sacræ Congregationis ſub Vrbano VIII. die 11. Auguſti 1632. &

Vidalius. Lezana. referunt Vidalius *Inquiſition.de iuriſdict. n.*25. Lezana *verb. Sacra Congregatio*, *num.*5. Pellizarius *tom.*2. *tract.*10. *cap.* 10. *num.*43. *ad*

S Congr. *finem.* Vbi præcipit Sacra Congregatio, quod talibus declarationibus ſive impreſſis, ſive imprimendis, niſi fuerint authenticæ, nulla adhibeatur fides ſive in iudicio, ſive extra, & ideo quandiu oppoſita declaratio data anno 1609. non oſtenditur authenticè, ſtandum eſt Bullato *privilegiis citatis concluſione hac* 2.

21. Dico quintò, quod hæc ſit regula generalis ex privilegio Bullato Leonis X conceſſo Minoribus, quo gaudent aliæ Religiones cum eis participantes, ubi extenditur facultas benedicendi, *ad quacunque ad divinum Cultum, & uſum Fratrum neceſſaria, in quibus Chriſma non intervenit.* Ex quo fit quod poſſunt benedicere Pixidem, ſeu vas, in quo Chriſti corpus reſervatur, quod etiam patet ex privilegio Innocentij VIII. Bulla V. ex Iulio III. Poſſunt etiam benedicere campanas, Imagines, Cruces, ex modo citatis privilegiis Innocentij, & Iulij. Ita

Suar. Tamburin. Lezana. Pellizar. Fr. Anton. Suarez *tomo quarto*, *de Religione*, *tract.*8. *lib.*2. *cap.*30. *num.*1 *&* 4. Tamburinus *tom.*1. *de iure Abbatum*, *diſp.*23.*quæſt.*3. *num.*7. M. Lezana *verb. Benedicere*, *num.* 11. *&* 12. Pellizarius *tom.*2.*tract.*8. *cap.*5.*ſect.*3.*num.* 105. Fr. Anton. ab Spiritu Sancto *in Director. tom* 1. *tract.*2. *diſp.*1.*ſect.*3.*n.*136.

22. Fr. Anton. Pellizar. Meritò tamen notant hi duo ultimi Auctores, ſcilicet Pellizar. & Fr. Anton. *cum Lucerna Regular. verb. Benedicere*, ex Tamburino. Quod facultas conceſſa ab Innocentio VIII. & Iulio III. ad benedicendas res proximè dictas, non reſtringitur tantum ad benedicendas res proprias benedicentium, ſed conceditur abſque ulla limitatione, & ideo extenditur ad benedicendas res alienas, ac aliarum Eccleſiarum, ſcilicet Imagines, Cruces, ac Pixidem, in quo Chriſti corpus ſervatur, iuxta communem regulam, ubi lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus.

RESOLUTIO XVIII.

Bigamia

QUÆSTIO VNICA

Vtrum Prælati Mendicantium poſſint diſpenſare in Bigamia?

SUMMARIUM.

1 *Quid, & quotuplex ſit Bigamia.*
2 *Proponitur pars negativa.*
3 *Prælatus Regularis poteſt diſpenſare cum ſuis ſubditis bigamis quoad Ordines Minores.*
4 *Prælati poſſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis in omni bigamia.*
5 *Bulla Pauli III. pro una die.*
6 *Ex diſpoſitione Bullæ apertè colligitur facultas.*
7 *Privilegium explicandum ſecundum antiquam conſuetudinem.*
8 *Aliud privilegium ex compendio Societatis.*
9 *Stylus Curiæ varius & non obligat ut lex, & num.*10.
11 *Sub clauſula generali venit Bigamia.*
12 *Privilegia Regularium in eorum favorem explicanda.*
13 *Abſolutio non ſolum pro foro interiori, ſed etiam exteriori.*
14 *Prælatus Regularis poteſt diſpenſare in omni irregularitate, in qua ſolet Pontifex diſpenſare.*

BIGAMIA, vox eſt Græca, & ſignificat multiplicatum matrimonium. Inde, qui duplex cōtrahit matrimoniū dicitur Bigamus. 1. Vox Græca

Bigamia

Bigamia autem triplex est, prima vera, & realis. Secunda, interpretativa, seu ficta. Tertia, similitudinaria. *Vera & realis est*, quando quis validè contraxit cum duabus, & consummavit. *Interpretativa*, seu *ficta*, quando quis revera non contraxit duo matrimonia, sed juris fictione, ac interpretatione, censetur contraxisse, ut si quis contrahat cum vidua, ac corrupta. *Similitudinaria est*, cum ex eadem juris interpretatione, duplex matrimonium reputatur, ut cum quis post votum solemne castitatis contrasit cum Virgine, eámque cognoscit. Ita communiter Doctores. Noster Bacconius *in 4. distinct. 25. artic. 5.* M. Cornejo *tract. 5. de irregularitate: disput. 10. dub. 1. &* 2. Suarez *tom. 5. ad 3. part. disp. 49. sect. 1. num. 1.* Saytus *lib. 6. de censuris, cap. 3.* Bonacina *de censuris, disp. 7. q. 2. punct. 5.* Qui omnes bene notant hanc irregularitatem dici ex defectu, non quia ad eam semper præsupponatur culpa, sed quod iterata matrimonij repetitio, non aptè repræsentat conjunctionem Christi unius cum una Ecclesia, quæ est Virgo pura incorrupta, sine macula, & ruga.

Bacconius. Cornejo. Suarez. Saytus. Bonacina.

2. Tota difficultas in hac materia in eo vertitur, an Prælati Regulares possint cum suis subditis dispensare in hac irregularitate Bigamiæ, & de hoc mihi olim fuit magna controversia, cum quodam viro satis docto, & partem negantem tuentur Fr. Bartholom. de Vechis *in praxi observanda, disp. 9. dub. 15. num. 2.* Ascanius Tamburinus *tom. 2. de Iur. Abbat. disp. 17. q. 3. n. 2.* & alij, quos citat, ac sequitur Barbosa *de potestate Episcopi, p. 2. allegat. 49. num. 28.* Pro hac sententia etiam stat Lezana *tom. 1. summa, cap. 18. num. 42.* & Diana *tom. 4. tract. 2. Resolut. 63.* concedit tamen fieri posse in bigamia similitudinaria, quorum fundamenta postea apponam in hac difficultate.

Vechis. Tambur. Barbosa. Lezana Diana.

3. Dico primò. Quod Prælatus Regularis ex mendicantibus potest dispensare cum suis subditis bigamis ad Ordines minores. Ita D. Thom. *in 4. distinct. 27. art. 1.* Sylvester *verb. Bigamia, q. 6.* Miranda *tom. 2. q. 8. art. 2. § Secunda conclusio.* Saytus *lib. 6. cap. 6. num. 11. & 13.* M. Petrus Cornejo *in 3. part. D. Thoma, tract. 5. de irregularitate, disp. 10. dub. 1. quæst. 5.* Sanchez *de matrim. lib. 7. disp. 86. num. 11.* Azor. *part. 1. lib. 5. cap. 20. quæst. 2.* & *lib. 6. cap. 4. quæst. 8. & 11.* Ioannes de la Cruz *in Direct. part. 2. de irregularitate, dub. 1. conclus. 1.* Probatur, quia Episcopi possunt dispensare cum suis subditis bigamis ad Ordines Minores, ut tenent citati Auctores, & alij multi, quos latè adducit allegatus Barbosa *allegat. 49. num. 24.* & constat ex *cap. Lector. dist. 34* ergo etiam Prælati Regulares deducto argumento ex *cap. Cum illorum de sententia excommunicat.* Deinde, ut tenet Sotus *in 4. distinct. 27. quæst. 3. conclus. 4.* quia per Ordines Minores non ita est homo addictus ad res sacras, ut interveniente bigamia, vel alia irregularitate repugnet, ut Prælatus, seu Abbas queat dispensare, cum in hac re plus potestatis habeant Prælati Regulares, quam Episcopi, ut tenet Sayr. *citatus n. 23.* referens alios.

D Thom. Sylvest. Miranda. Cornejo. Sanchez.

4. Dico secundò, quod Prælati Regulares, ut Abbates, Generales, Provinciales, ac Priores possunt dispensare cum suis subditis in bigamia vera interpretativa, ac similitudinaria, etiam publica, ac manifesta. Ita Avila *de censuris, part. 7. disp. 8. dub. 4. § Octava conclusio.* Henriquez *lib. 12. cap. 6. n. 11. liter. Z.* Portel. *in Additionibus ad dubia Regul. verb. Dispensare, num. 4. & 5.* Hieron. Rodrig. *in Additionibus Resol. 16. n. 14.* Basseus *verb. Abbas. § 3.* M. Cornejo *in 3. p. D. Thoma, tract. 5. de irregularitate, disp. 10 dub 1. in fine.* Carceres *lect. 12. fol. 603.* Pellizar. *tom. 1. tract 9. cap. 3. n. 135.* Lezana *verb. Irregularitas, in summa, num. 72.* Dicitque quod Prælati ea uti possunt. Peirinis *de Relig. Prælat. tom. 2. q. 2. cap. 5. § 8. num. 99.* Castro Palaus *tom. 5. disp 6. de censur. puncto 8. n. 21.* Nobiscum consentit Bordonius saltem in bigamia similitudinaria. Ait enim *cap. 4. de Profess. q. 56. § Bigamum*, quoad Ordines Minores; imo quoad maiores.

Avila. Henriq. Portel. Rodrig. Basseus. Cornejo. Carceres. Pellizar. Lezana.

5. Probatur ex Bulla Pauli III. concessa Generali, Abbatibus Prioribus, & Præsidentibus Ordinis, Congregationis Sancti Benedicti Vallisoleti, refertur apud Bullarium Rodriguez, & inter Bullas huius Pontificis decima est. In qua Pontifex concedit, ut quotannis prima die Lunæ Quadragesimæ, hoc est Feria secunda post Dominicam primam Quadragesimæ, & sic habetur: *Nos igitur, qui singulorum paterne zelamus affectu, huiusmodi supplicationibus inclinati, vobis, qui stante immemorabili consuetudine huiusmodi etiam de cætero perpetuis futuris temporibus singulis annis, prima die Lunæ Quadragesima huiusmodi, omnes, & singulas utriusque sexus personas Ordinis, & Congregationis prædictorum Religiosos, ac eidem Ordini, & Congregationi oblatas, seu donatas, necnon eremitas, sub cura vestra existentes inter septa vestrorum, seu ipsorum pro tempore absolvendorum Monasteriorum, seu aliorum Regularium locorum, ab omnibus, & singulis eorum peccatis, sententiis, censuris, & pœnis, per eos pro tempore quomodolibet incursis, etiam in casibus dictæ Sedi quomodolibet reservatis, exceptis contentis in Bulla, qua in die Cœna Domini solita est legi, absolvere; & cum eis super quibusvis irregularitatibus per eos pro tempore, quavis occasione, vel causa contractis dispensare, prout hactenus, ut præfertur, consuevistis, dicta auctoritate valeatis plenam, & liberam, eadem auctoritate tenore præsentium concedimus facultatem.* Vbi Pontifex generaliter, & verbis maximè universalibus loquitur, nulla facta exceptione, nec de homicidio voluntario, publico, seu occulto; nec de mutilatione, nec bigamia, & ubi lex nullam ponit limitationem, nec nos ponere debemus; maximè cum hæc concessio sit pro personis religiosis, & una die tantum anni, ut notant citati Auctores.

Paul III. Rodrig.

6. Probatur secundò, ex ipsa dispositione, ac concessione Apostolica: nam quando Pontifex dat facultatem ad absolvendum à peccatis, sententiis, & censuris apponit exceptionem in casibus Bullæ Cœnæ: *exceptis contentis in Bulla, qua in die Cœna Domini solita est legi.* At verò ad dispensandum in irregularitatibus absolutè, & sine ulla limitatione facit concessionem: *Super quibusvis irregularitatibus per eos pro*

tempore, quavis occaſione, vel cauſa contractis, ergo ſicur in caſibus, ac cenſutis Pontifex poſuit exceptionem, ſi eam etiam voluiſſet dari in irregulatitatibus, eam etiam exprimeret, atqui eam non expreſſit, nec appoſuit, ergo nullam eſſe voluit.

7. Probatur tertiò ex eadem bulla Apoſtolica, quia prædicti Religiosi illi Vallis-ſoleti habebant ex immemorabili conſuerudine prima feria ſecunda quadrageſimæ diſpenſari io omnibus irregularitatibus, abſque ulla exceptione ſua ſanctitas indulſit, ac conceſſit iuxta ſuam immemorabilem conſuetudioem, *ſtante immemorabili conſuetudine, prout hactenus, ut præfertur, conſnevistis*. Atqui ut teſtificantur Reverendiſſimi Patres Abbates, & Doctores, ac Regentes Ordinis Sancti Benedicti, quorum ſubſcriptinnes apud me ſunt, quòd antiqua, & recepta eorum cooſuerudo eſt, quòd eorum Prælatus ſupradicta die ſuos ſubditos ſolemniter, ac publice abſolvit, diſpenſatque eum eis iu omni irregularitate abſque ulla exceptinne, *quavis cauſa, vel occaſione contracta*, iam in foro interiori, quam exteriori, & quòd talis ſit uſus, ac ſtylus prædictæ Religionis ab antiquo. Et cùm indultum Apoſtolicum reſpiciat antiquam, ac immemorabilem conſuetudinem, io eaque fuodetur, ſecundùm illam eſt exponendum, ac interpretandum. Ita D. Thomas 2.2.*quæſt.*186. *art.*9. *ad ſecundum.* Gloſſa *in cap. Nonnulli de reſcript.* Bartolus *in l.omnes populi de iuſtitia, & iure.* Suar. *lib.*7. *de legibus cap.* 17. *num.*1. ubi multos *citat.* Miranda *tom.*2. *quaeſt.* 44. *art.*4. §. *Concluſio.* Teſtatur eſſe omnium, & pertè colligitur *ex cap. cum contingat de foro competenti, cap. congnaſtus* 9. *quaeſt.*3. ubi Gloſſa ex utroque iure multos adducit.

D Thomas. Bartolus. Suarez. Miranda. Gloſſa.

8. Probatur: quia Sixtus IV. ot refertur in compendio Minorum, *verb. Abſolutio extraordinaria quoad fratres* §. 4 Conceſſit facultatem Carthuſienſibus diſpenſandi in omnibus irregularitatibus, excepto homicidio voluntario, & mutilatinne, cùm igitur non excipiatur Bigamia, ut ait Caſtro Palaus *citatus*, cenſenda eſt io clauſula generali comprehenſa, quia poteſtas diſpenſandi latè eſt interpretanda. Deinde ut notant idem Palaus, Portel. *in dubiis, reg. verb. diſpenſare, n.*4. & Peyrin. *citatus*, quòd in compendio Societatis Ieſu *verb. diſpenſare*, §. 5. & 6. Dicitur, quòd Generalia ipſorum poteſt diſpenſare cum ſuis ſubditis in Bigamia, ac proinde ratione huius privilegij qualibet die poterunt Prælati Regulares diſpenſare io Bigamia.

Caſtr. Pal. Portel. Peyrin.

9. Primò pro contraria parte opponunt Auctores adverſarij, quòd ſit contra communem curiæ ſtylom ex privilegiis diſpenſare in Bigamia, iuxta quendam caſum relatum à Navarro.

10. Sed contra. Talis ſtylos poterat eſſe tempore Navarri, noo verò hodie, nam etiam ipſe Navarros tenet *cap.*27.*num.*250. quòd ſecundùm Curiæ ſtylum pœnæ veniunt ſub nomine cenſurarum; & tamen Ledeſma *tom.* 1. *ſumma, tit. de cenſuris, cap.* 1. *dub.* 2. teſtatur contrarium eſſe ſtylum Curiæ; ex quo affirmat Cevallos communes contra communes, *q.*737. *num.*21. Quòd ſtylus Curiæ, modò ſit albus, modò niger, ex quo etiam infert ipſe Auctor quòd ſtylos Curiæ non obligat io partibus diſtantibus, ac remotis, ita habet *eodem loco, num.* 20. Filinus *in cap. Rodulphus de reſcriptis, num.* 22. *verſ. Ubi autem* Ferretus *conſil.*52. *n.*3. Albericus *in dictionario, verb. Curia*, qui optimè debebat rem ſcire; nam ipſe Protonotarius Romæ extitit. Deinde ſatis volgaris, ac celebris opinio eſt, quòd ſtylus Curiæ non habet vim legis, ut docent Vaſquez 1.*diſp.*177.*c.*8. *num.*75. Salas *de legibus, diſp.*19. *ſect.*19. Bonac. *diſp.*1. *de legib. quaeſt.*1. *punct.*4.*n.*14.5. *Idem cum* Trullench. *in Bullam Cruciatam, dub.* 3. *proœmial. & citat.* Sanchez *in quaeſt. ſelectis, diſp.*48. *num.*1. Proindèque tot, ac tantis Aoctoribus optimè ſtabilitur ſententia, quòd noo habeat vim legis. Deinde eſto coocedamus, quòd talis ſtylus habeat vim legis, non tameo tollit, ac abolet antiquas conſuetudines locorum, ac privileginrum. Suar. *lib.* 7. *de legibus cap.* 20. *num.*6. & 7. & *num.* 18. & deducitur *ex l. hæres abſens ff. de iudiciis, l. præcipimus, cap. de Appellationibus, Cod. cum expediat*, & *c.*1. *de conſtitutionibus in* 6. ergo immemorabilis cooſuetudo Religionis D. Beoedicti non aboletur per talem ſtylum.

Navar. Ledeſm. Cevallos. Filinus. Ferretus. Albericus. Suar.

11. Secundò opponitur, quòd ad diſpenſandum in Bigamia, non ſufficit clauſula generalis in quibuſvis irregularitatibus. Sed contra, quòd Bigamia veniat ſub clauſula generali, inde probatur. Nam Sixtus IV. conceſſit indultum Generali Carthuſienſi, ad diſpenſandum in omni irregularitate, excepto homicidio, & ſub illa clauſula: *In omni irregularitate* intelligitur Bigamia, in qua prædicti Prælati poterunt diſpenſare in foro conſcientiæ, ut tenet Compendium Societatis Ieſus, *verb. diſpenſare*, §. 4. *compendium S. Hieronymi, verb. Ordines ſacri.* §. 6. Henriquez *lib.* 2. *de Matrim. cap* 9. *num.*11. Avila *de cenſuris part.* 7. *diſp.*8. §. 8. *concluſio.* Suarez *tom.*4. *de relig. lib.*2. *cap.*12, *num.* 9. Portel. *citatus in dubiis, verb. diſpenſare num.*4. Imò Concilium Trident. *ſeſſ.*24. *cap.*6. dans facultatem Epiſcopis diſpenſandi in foro cooſcientiæ in omnibus irregularitatibus, intelligunt etiam Bigamiam. Reginaldus *lib.*30. *tract.*2. *num.*29. §. 7. Laymao *lib.*1. *tit.* 5. *part.* 5. *cap.*9. Lorca 2.2. *diſp.*45. *quaeſt.*11. *art.*4. *num.*10. ergo ſub clauſula generali adhuc intelligitur Bigamia, & ita habetur in praxi apud Religionem D. Benedicti, cui indultum conceſſum eſt.

Sixtus IV. Henriq. Trident. Reginald. Layman. Lorca.

12. Tertiò opponuot; quòd in generali conceſſione ooo veniunt ea, quæ in ſpecie noo concederentur, & quòd Pontifex non concederet in Bigamia, hoc erat probandum: & quòd concederet, patet ex dictis, tum quia in irregularitatibus nullam facit exceptionem, ſicut in caſibus, ac cenſuris, tum ex conſuetudine Religionis D. Benedicti, *ut hactenus facere conſueviſtis*, ut iam dictum eſt, & quamvis in hoc eſſet aliquod dubium, Privilegia Regularium in eorum gratiam, & favorem ſunt intelligeoda ac explicaoda, ut conceſſit Leo X. Congregationi Camaldulenſi. Iulius I. Congregationi Montis Oliveti. Alexander VI. Religioni D. Benedicti. Ut referunt compendium Societatis *verb. Privilegium.* Rodrig. *tom.*1. *Regul. quaeſt.* 11. *art.* 6. §. *Decima Regula.*

13. Quartò opponunt indultum coocessum eſſe pro

pro serenitate conscientiæ; ergo tantùm pro foro interiori, & non est utile ad exteriorá. At hoc nullam habet difficultatem; quia illi Religiosi obtinebant immemorabilem consuetudinem dicta feria secunda post Dominicam primam dispensandi in omni irregularitate, cuius rei cum initium ignorarent, pro quiete suæ conscientiæ impetrarunt indultum à Pontifice, quòd eis concessit prout hactenus facere consueverant; totum autem consuetudo erat tam pro foro interiori, quàm exteriori. Et confirmatur, quia talis dispensatio fiebat solemniter omnibus cæremoniis, virgis, ac cæteris, quibus una absolutio publica, & in facie Ecclesiæ fieri solet pro absolutione publica, & manifesta. Ita fit in Religione D. Benedicti.

14. Opponunt quintò, quòd ex his sequitur quòd Prælatus Regularis possit dispensare in omni irregularitate, ut cæcus, vel carens manu possit celebrare. Respondeo quòd Prælatus Regularis habens privilegia ad dispensandum in omni irregularitate, potest dispensare cum eo, qui habet corporis defectum, in quo potest Summus Pontifex dispensare; & ideo poterunt dispensare cum eo, qui claudicat pede, vel utitur pede ligneo, vel habet in manu unum, vel alterum digitum amputatum, dummodo non sit pollex, ut ego vidi dispensatum. Non tamen poterunt prædicti Prælati dispensare cum cæco, vel cum eo, qui habet manum amputatam, vel caret pollice, quia cum his nunquam legitur Summum Pontificem dispensasse; ita Rodrig. *tom. 1. quæst* 24. *art.* 5. Layman *lib. 1. tract.* 5. *part.* 5. *cap.* 9. *num.* 7. Miranda *tom.* 1. *quæst.* 8. *art.* 3. §. *Hæc omnia*. Bordon. *Resol.* 11. *à num.* 7. Rosela *in summa*, *verb. vitiatus*, *num.* 1. Maiolus *lib.* 1. *de irregularitate*, *cap.* 17. Avila *part.* 7. *disput.* 3. *dub.* 3. Peirinis *tom.* 1. *privileg. Minor. in Const.* 2. *Iulij* a. *num.* 218. & refert Crucem, & alios.

Rodrig. Layman. Miranda. Bordon. Rosela. Majolus.

RESOLUTIO XIX.

Bulla Cœna.

QUÆSTIO PRIMA.

An quando in Iubilæis, vel privilegio conceditur facultas absolvendi ab omnibus casibus Bullæ Cœnæ intelligatur hæresis occulta?

SUMMARIUM.

1 *Quid sit Bulla Cœna.*
2 *Status quæstionis, & quid sit occultum.*
3 *Prima sententia negat posse absolvi.*
4 *Secunda sententia & probabilior affirmat.*
5 *Fundamenta huius sententiæ.*
6 *Ponuntur, & solvuntur fundamēta contraria Ponitur sententia Sancij contra Vasquez.*

1. BULLA Cœnæ ea dicitur, quæ ritu veteri Summorum Pontificum quotannis legitur Romæ, præsente Papa, feria quinta maioris hebdomadæ vocata in Cœna Domini, in eaque sunt viginti capita, seu viginti casus reservati Sedi Apostolicæ, de quibus multis agunt summistæ, horum primus est hæresis; & est celebris, & satis agitata quæstio,

2. An quando in Iubilæo, vel in aliqua bulla, seu privilegio, conceditur alicui facultas absolvendi ab omnibus casibus Bullæ Cœnæ, intelligatur etiam posse absolvi à crimine hæresis occulto. Occultum autem illud dicitur, quòd non est deductum ad forum contentiosum, & ignoratur à magna parte oppidi, vel civitatis, licèt agnoscatur, ac sciatur à quinque personis, ut latiùs explicabo agens de confessario.

3. In proposita quæstione. Prima sententia tenet iuxta stylum Curiæ Romanæ sub huiusmodi claulula generali, quòd nunquam hæresis comprehendatur. Ita Henriq. *lib.* 8. *de pœnitent. cap.* 16. *n.* 12. Azor. *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 10. *quæst.* 12. Sanch. *tom.* 1. *in Decalog. lib.* 2. *cap.* 12. *num.* 10. Petr. de Ledesma *in summa.* 1 *part. tract. de Sacr. pœnit. cap.* 13. *dub.* 15. *conclus.* 2. Covar. *cap. Alma Mater*, 1. *part.* §. 11. *num.* 15. Navar. *in manuali Latino*, *cap.* 27 *num.* 275. Simancas *de Catholic. institutionibus*, *tit.* 2. *cap.* 3. *num.* 2. Guttierrez *lib.* 1. *quæst. Canonic. cap.* 13. *num.* 26. Graffius *lib.* 1. *decision aurearum*, *num.* 33. Aragon. 2. 2. *quæst.* 11. *art.* 3. Ugolinus *de censur. tabula* 1. *cap.* 10. §. 4. *num.* 13. Philiarch *de officio Sacerdotis*, 1. *part. lib.* I. *cap.* 27. Veiga *in summa*, 1. *part. cap.* 125. *casu* 12. Sorbo *in compend. mend. verb. Absolutio ordinaria*, Gratian. *de benefic.* 2. *part. cap.* 10. *num.* 109. Rodriguez *in explicat. Cruciata*, *quæst.* 59. Cevallos *in commentar. opin. tom.* 4. *quæst.* 802. *num.* 67. Suar. *tom* 5. *de censur. disput.* 7. *sect.* 5. *num.* 12. Mirandula *de Regul. tom.* 1. *quæst.* 6. *art.* 6. *concl.* 1. Homobonus *de examine Ecclesiæ*, *part.* 1, *tract.* 5. *cap* 6. *quæst.* 35. Torreblanca *de Magia*, *lib* 4. *cap* 6, *n.* 3. & cum aliis probabiliorem indicat Diana 1. *part. tract.* 5. *Resol.* 1. §. *Sed hæc parum.*

Henriquez. Azor. Sanchez. Ledesma.

4. His non obstantibus opposita sententia affirmat, quòd in Iubilæo, vel privilegio, in quo conceditur facultas absolvendi ab omnibus casibus, etiam contentis in Bulla Cœnæ possit absolvi pœnitens à crimine hæresis occultæ. Et ita fuisse declaratum Romæ anno 1567. in sacr. pœnitentiar. & servari in praxi testatur Filliucius *tom.* 1. *tract.* 8. *cap.* 10. *n* 265 Anton. *in Catechis. Neapol. lib.* 4. *cap.* 19. affirmat ita fuisse resolutum Placentiæ ab Episcopo, & inquisitore illius civitatis, qui postea fuit Cardinalis. Hancque sententiam practicati à Patribus Societatis Iesu testatur Episcopus Zerola *tract. de Iubilæo lib.* 2. *cap.* 18. *quæst.* 3. eamque tenuerunt, ac docuerunt viri Doctissimi Agazo Ioannes de Penha, Medina, Lectores Theologiæ Salmanticæ, & Morgoucio Lector Decreti, & multi alij de hac re consulti per Provisorem Hispalensem, ut refert Vivaldus *in candelabro.* 5. *part. tit. de absolutione*, *n.* 16. Idem Ovandus *in* 4 *dist* 13. *propos.* 28. *dub.* 3 *opin.* 3. *fol. mihi* 341. Graffius Neapolitan. *inquisitor*; *decision. Aurea*, *cap.* 15. *num.* 25. *in fine.* Albertan. *in summa Sacram. part.* 3. *cap.* 11. *num.* 9. *in fine.* Penha 2. *part. commen.* 25. Decian. *consil* 5 *num.* 13. *in fin. vol.* 2. Sà, *verb. excommunicatio bulla cœna*, *num.* 18. *alias* 20. Reginald. *tract.* 1. *lib.* 8. *cap.* 5. *sect.* 1. *n* 53. *in fine.* Alphonsus

Fillium. Anton. Zerola. Gazo. Penha. Medina. Morgoneyo. Vivaldus. Ovandus. Graffius. Albertan. Decian. Sà. Reginald. Alphons.

Molfeſius. Peirin. Lorca. Farinac. Fagundez. Suar.

de Leone *tract. de Iubilæo, part.2.quæſt.* 11 n.43 Molfeſius *in ſumma,tom.*1. *tract.*7. *cap.* 21 n.62. Peirinis *de privileg. Minor. tom.* 1. *Conſtit.*4. *Sixti IV.* § 5. *num.* 20. ante illos Lorca 2. 2. *quæſt.* 11. *art.*4 *diſp.*45. *num.*3. Farinac *de hæreſi.quæſt.*19 *num.*63 Fagundez *de quinque præcep. lib.*8.*cap.*8. *n.*89. probabilem dicit Suar.

5. Probatur ; primò hæc ſententia , quia ut obſervat Lorca, ex quo Pontificibus innotuit, hæc controverſiæ inter Doctores agitari , ut quæſtionem ſedarent , ac determinarent , expreſsè crimen hæreſis exceperunt , & ſi poſtea in aliquo Iubilæo abſolvendi poteſtatem concedunt , nulla facta exceptione, planè videtur ex induſtria illam abſtuliſſe,& abſque ullo diſcrimine , ac excluſiva, omnia indulgere, ac concedere. Secundò, hoc videtur magis conducere ad finem intentum à Romano Pontifice , ut omnes expediti à cenſuris, fiant participes magni indulgentiarum theſauri. Tertiò , eſt privilegium , & gratia Summi Pontificis , ac Principis univerſalis , quòd latè eſt explicandum,ut ſuppono ex materia de privilegiis. Deinde Concilium Trident. eſt magnæ auctoritatis , & in multa æſtimatione apud Pontifices , & non derogatur per clauſulam generalem , *cap. Nonnulli de reſcriptis.*

6. Opponunt primò;ſtylum Curiæ,ut ſub illis clauſulis generalibus non veniat crimen occultum hæreſis. Secundò,quia ita fuit declaratum à Gregorio XIII. anno 1576. Reſpondetur ; quòd ſtylus Curiæ varius eſt pro varietate Pontificum ; & Filliucius citatus Pœnitentiarius in Romana Curia apud Sanct. Petrum teſtatur praxim Curiæ ſtare pro noſtra ſententia , vide ſuperiorem reſolutionem, *num.*9 Deinde,ut dixi ſuperiori *Reſol.n.*10. ſtylus Curiæ varius eſt,modo albus,modo niger. Declaratio autem Gregorij XIII. non oſtenditur authentica, inde eam ſequi non tenemur. Deinde illæ declarationes Pontificum ſunt vivæ vocis oracula,quæ iam evanuerunt; Deinde ut notat Illuſtriſſimus Dominus Rodericus à Cunha in explicatione Iubilæi,*c.* 10. *dub.*10. *n.* 19. ex Henriquez ſolùm habere locum in Epiſcopis Italiæ , quia eorum ſubditi facilè habent recurſum ad Romanum Pontificem. Vide quæ dicam infrà *Reſol.*28. *q.*2.

7. Sancius. Vaſquez. Ex quo Sancius *in ſelectis, diſp.*44. *num.*23. *& diſp.*48. *num.*52. reiicit ſententiam Vaſq.3. *part.tract.*4. *dub.*19. *num.*15. & 16. aſſerentis Dominos Inquiſitores debere punire confeſſarios abſolventes hæreſim occultam virtute Iubilæi plenarij , at hoc non eſt dicendum , utuntur enim opinione probabili , inde nec culpam committunt , nec pœna digni ſunt , ut patet ex *l. ſi putatur, ff.ad leg. Aquil. & cap. ſatis perverſum , diſt.*56. *cap. Inventum* , Diana verò *part.*4. *tract.*8. *Reſolut.*109. rem committit arbitrio Inquiſitorum. Diana.

QUÆSTIO II

An privilegia ſublata ſint per Bullam Cœnæ ?

SUMMARIUM.

8 *Prima ſententia affirmans revocari prædicta privilegia.*
9 *Secunda ſententia, non revocari.*
10 *Gregorius XIII. conceſſit non revocari per Bullam.*
11 *Confirmatur ex privilegio Pij .V.*
12 *Revocantur quæ fiunt prætextu , non auctoritate legitima.*
13 *Revocantur generalia privilegia , non ſpecialia.*
14 *Declarationes Clementis VIII. & Vrbani VIII.*
15 *Graves Doctores exponunt de abſolutione quoad ſæculares , non verò quoad Regulares.*

MVlti , & graves Doctores cum Sayto *lib.*3.*de cenſur. cap.* 25. *num.* 5. tenent Mendicantium privilegia revocari per Bullam Cœnæ, quæ quotannis legitur Feria.5.in Cœna Domini , in qua prohibetur dari abſolutionem in prædictis caſibus , ut ad finem dicitur : *Etiam prætextu quarumvis facultatum , vel indultorum , quibuſcumque perſonis quorumvis Ordinum , etiam mendicantium , ipſiſque ordinibus & eorum monaſterijs* ,&c. Per quæ verba videntur expreſsè derogata privilegia conceſſa Mendicantibus , ac cæteris ordinibus. 8. Sayto. Bulla Cœnæ

Tamen quòd prædicta privilegia non ſint revocata per Bullam Cœnæ , tenent Veiga 1. *part. ſumma* , *cap.*49. *caſu.* 1. Doctiſſimus Mag. Anton. de Souſa *de cenſur.diſp.*100. Naldus *in ſumma, verb. reſervatio.* Vivaldus *tom.*1.*tract.*9. *difficult.*61.*n.*51. Portel. *in additionibus , verb. Abbas* , *num.*10. Peirinis *in additamen. ad conſtit.*4. *Sixti IV. cap.*2. *num.*35. & Baſſæus *verb. Abbas*,§.2. *num.* 8. & etiam Frater Martinus à S. Ioſeph. in regulam S. Franciſci *cap.* 3.§.8. Probatur ; primò , quia ut ait Rodrig. *tom.* 1. *quæſt.* 20. *art.* 10. Videtur omnino alienum ab auctoritate Summi Pontificis hodie ædificare , cras deſtruere, verb. gratia,in menſe Februario,vel Martio concedere, & ſtatim inter paucos dies per Bullam Cœnæ revocare. Secundò,quia fruſtra innovarentur,ut ab unoquoque Pontifice fieri ſolet prædicta privilegia , ſi in die Cœnæ ab ipſiſmet Pontificibus ſint revocanda. 9. Veiga. Souza. Naldus. Vivald. Peirin. Portel. Baſſæus.

Secundò, quia Gregorius XIII. ann.1564. die 18, Martij. Indulſit Patribus Societatis Ieſu , ut per Bullam Cœnæ , conceſſiones illis factæ non eſſent revocatæ,ut habetur in compendio ejuſdem Societatis , *verb. Bulla Cœnæ*, §.2. & notavit Suar. *de Relig. tom.* 4. *tract.*10. *lib.*9. *cap.* 20. *num.* 18. Portel. *in dubijs Regul. verb. Bulla Cœnæ,num.*2. De quo per communicationem cæteræ Religiones gaudent , ut notavit Diana 1.*p.tr.*5.*Reſolut.*6.§. *Adde etiam.* 10. Suar. Portel. Diana.

Tertiò, Suar. citato *cap.*20.*num.*11. & Coriolanus *de caſibus reſervatis, p.*1. *ſect.*1.*art.*23. *num.*6. & Bauny *tom.*1 *tract.*4. *quæſt.* 31. *lit. E.* ex privilegio Pij V. pro Dominicanis Bulla 3. apud Crux *lib.*1. *cap.*6. *dub.* 14. In qua conceditur facultas eorum Generalibus , Provincialibus,Prioribus , ac Præpoſitis, quam habent Epiſcopi, ac proinde , ſi Epiſcopi habent poteſtatem abſolvendi ab huiuſmodi caſibus , & etiam hæreſi occulta,poſſunt & Prælati Regulares ; quòd autem hæc facultas conceſſa ſit Epiſcopis à Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24.*cap.*6. abſolvendi ab hæreſi occulta , & conſequenter 11. Suar. Coriolan. Bauny. Crux.

ter

ter à cæteris casibus Bullæ Cœnæ, quòd autem in Episcopis detur huiusmodi facultas, latè ex multis Doctoribus tenent Doctissimus Souza in Bulla Cœnæ, *cap.* 23 *disput.* 100. *conclus.* 3. *num.* 7. Fagundez *de preceptis Ecclesiæ, tract.* 2. *lib.* 8. *cap.* 8. *num.* 32. *&* 33. Portel. *in additionib. in dubia Regular. verb. Episcopus,* Lorca 2. 2. *quæst.* 11. *art.* 4. *disput.* 45. *num.* 10. Nugnus, Sà, Ledesma, Henriquez, Ricciolus, & alij multi, quos citant in magno numero Sanchez *in Decalog. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 27. Barbosa *de potest. Episcop part* 2. *allegat.* 40. *n.* 21.

12. Quartò. Respondent alij, quòd in dicta bulla cœnæ non prohibetur absolute absolvere ratione privilegiorum, sed eorum prætextu; prætextus autem non excludit illud, quòd fit legitima interveniente auctoritate; sed illud quòd sub aliquo velamine, vel colore privilegiorum exercetur, ita citatus M. Souza *conclus.* 3. *&* citatus Bauny, Peirinis *de privilegiis Minorum tom.* 1. *constit.* 4 *Sixti IV.* §. 5 *n.* 6. *& sequentib.* Villalobos *in summa part.* 1. *tract.* 9. *disp.* 41. *n.* 5. cum aliis.

Souza. Bauny. Peirin. Villalobos.

13. Quintò. Respondet etiam Suar. *tom.* 5. *de censur. disp.* 21. *sect.* 3. *num.* 4. *&* *tom.* 4. *de Relig. tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 5. Per Bullam Cœnæ derogari privilegia generalia, quæ generaliter concedunt facultatem absolvendi à casibus reservatis; non verò quæ specialiter dant talem potestatem absolvendi à casibus Bullæ Cœnæ; quàm doctrinam confirmat Peirinis *ad citat. constit. Sixti IV. num.* 15. ex Iulio II. *constit.* 4. qui declaravit, quòd non obstante Bulla Cœnæ posse, quibus hæc facultas concessa est in perpetuum absolvere à prædictis casibus, quàm confirmavit Paulus IV. Gregorius XIII. & Clemens VII. apud eundem Peyrinis.

Suar. Peirin.

14. His non obstantibus insurgit in hac re magna difficultas, quia de mandato Clementis VIII. edita quædam est Cardinalium declaratio, in qua prohibetur absolutio à prædictis casibus Bullæ Cœnæ, & idem habetur in alia declaratione Vrbani VIII. data die 17. Novembris anno 1628. quem referunt Diana *tom.* 3. *tract.* 2. *Resol.* 121. & Peirin. *tom.* 3. *Privilegiorum, cap.* 2. *n.* 38.

Diana. Peirin.

25. Respondet Peirinis proximé citatus cum Molfesio, quibus adhæret Noster M. Fratr. Antonius de Spiritu sancto *in directorio Regular. tom.* 1. *tract.* 2. *disp.* 1. *sect.* 1. *num.* 34 huiusmodi declarationes solùm derogare privilegia Regularium quoad absolutiones sæcularium, non verò Religiosorum; & ita declaratum fuisse à sacra Congregatione de mandato Clementis VIII. cum Peregrino, Naldo tenet ipse Peirins *ad constit.* 4. *Sixti IV. num.* 16. qui etiam ibi addit, ita responsum fuisse à sacra Pœnitentiaria 1617. juxta quam declarationem Clementis VIII. exponenda est declaratio sub Vrbano VIII. quæ sententia cum sit tot Doctorum, suam habet probabilitatem.

Peirin. Naldus.

16. Ex his sequitur quòd Prælati Regulares in foro conscientiæ possint absolvere suos subditos, ab omnibus casibus bullæ Cœnæ, excepta hæresi, de quo dicam quæst. sequenti, & à cæteris casibus reservatis; proindeque possunt absolvere suos subditos à simonia commissa tam in assequutione officij, ac beneficij; ac receptione Sacrorum Ordinum, ut docent Rodrig. *tom.* 1. *quæst.* 2. *art.* 13. Suar. *tom.* 4. *de Relig. lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 9. Peirinis *tom.* 1. *privileg. Minor. const.* 2. Iulij 2. §. 19. *num.* 88. Lezana *tom.* 1. *cap.* 18. *num.* 29.

Rodrig. Suar. Peyrin. Lezana.

Et etiam possunt absolvere suos subditos, censura incursa ob contemptum clavium, ac à peccatis contractis ex confidentia privilegiorum, Rodrig. *quæst.* 20. *art.* 15. Portel. *in dubiis, verb. Prælatus, num.* 3. Lezana *tom.* 5. *in Mar. Magn. Carmel. num.* 570. quia licèt in aliquibus privilegiis habeatur hæc clausula restrictiva, exceptis peccantibus ex confidentia prædictorum privilegiorum tamen postea per alios Pontifices confirmata prædicta privilegia, illa clausula sublata est. 17.

Rodrig. Portel. Lezana.

QUÆSTIO III.

Vtrum Prælati Regulares virtute suorum privilegiorum possint absoleure suos subditos ab heresi occulta?

SVMMARIVM

18 *Prima sententia affirmat.*
19 *Secunda, & vera negat.*
10 *Confirmatur, & corroboratur ex multis privilegiis sanctæ Inquisitionis.*

Affirmativè respondent Rodrig. *in quæst. tom.* 1. *quæst.* 20. *art.* 9. Suar. *tom.* 4. *de Relig. tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 21. *per totum*, Veiga in *summa, tom.* 1. *cap.* 49. *casu* 1. Peirin. *in privileg. Minor. tom.* 1. *constit.* 4. *Sixti IV.* § 5. *num.* 6. *cum sequentibus*, Hieron. Rodrig. *in compend. Resolut.* 3. *num.* 3. *compendium Societatis, verb. Absolutio*, § 3. *&* 7. *ac* 8. Peregrinus *in compendium Privilegiorum, p.* 2. *tit. Absolutio quoad fratres.* §. 2. Fundantur in privilegio, ac rationibus citatis superiori quæst. *n.* 11. 12. *&* 13. 18.

Compendium. Peregrin.

Secunda sententia, & opposita omnino negat talem facultatem. Ita Sigismundus à Bononia *in electis, dub.* 79. *num.* 13. *Ascanius*, Tamburinus *de iure Abbat, tom.* 2. *disp.* 14. *quæst.* 15. *num* 3. Portel. *in dub. verb. Prælatus, num.* 24. Ioannes de la Cruz *de statu Relig. lib.* 1. *cap.* 6. *dub.* 15. *concl.* 1. Naldus *in summa, verb. Novitius, num.* 7. Sanchez *in summa, tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 7. Megala *consil.* 21. *num.* 6. Novar. *in singulari iure Pontif. concl.* 3. *num.* 10 Avila *de censur. part.* 7 *disp.* 10 *dub.* 6. *num.* 3. Zanardus *in director. Theolog. part.* 2. *cap.* 12. Vechius *in praxi Novit. disput.* 9. *dub.* 6. *num.* 3. Graffius *in Appendic lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 22. Diana mordicus multis in locis, *tom.* 1. *tractat.* 5. *Resolut.* 72. *& Resolut.* 121. Thomas Hurtad. *tom.* 1. *tractat.* 5. *cap* 2. *Resolut.* 17. *num* 152. Pellizar. *tract.* 8. *cap.* 2. *num.* 34 *A.* 39. Hæc secunda sententia est vera, & simpliciter tenenda, ac sequenda in praxi. 19

Sigismund. Tambur. Portel. Crux. Naldus. Sanchez. Megala. Novar. Avila. Zanardus. Vechius. Graffius. Diana. Hurtado. Pellizar.

Dico ergo cùm hac secunda sententia, quòd Prælati Regulares non possunt suos subditos absolvere, nec ab hæresi publica, nec etiam occulta Probatur, quia, ut testatur Portel. *in Additamentis, verbo Abbas, num.* 11. Sanctum

Tribunal

Tribunal Inquiſitionis, quod nos omni cultu veneramur, multas habet conceſſiones Apoſtolicas, quibus privilegia Regularium quoad abſolutionem ab hæreſi abrogantur, & ſolum talis abſolutio pertinet ad Dominos Inquiſitores, ut determinat Pius V. in ſua Conſtitutione, quæ incipit *Paſtoris Æterni*. Et noviſſimè Paulus V. ſub graviſſimis pœnis prohibet Religioſis, ne ſuos ſubditos in hac re iudicent, ſed illico eos ad Sanctum Tribunal deferant, ut referunt Barboſa *de Officio, & poteſtate Epiſcopi*, *part.* 2. *allegat.* 40. *num.* 40. Riccius *in praxi fori Eccleſiaſtici*, *deciſ.* 671. *num.* 1. *edit.* & *Reſolut.* 423. *in* 2. *editione*, & ita habet communis uſus, ac ſtylus, quia ſuper tale crimen non cognoſcunt Prælati, ſed eos ſtatim mittunt ad Dominos Inquiſitores, ut teſtantur Azor. *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 28. *quæſt.* 12. Trulleneh *tomo primo*, *in Decalog lib.* 1. *cap.* 3. *dub.* 5. *num.* 1.

Barboſa. Riccius. Azor. Trulleneh

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

RESOLUTIO XX.

Bulla Cruciata.

QUÆSTIO PRIMA

An Regulares ſine ſuorum Prælatorum licentia poſſint eligere confeſſorem qui virtute Bullæ Cruciatæ, à peccatis, ac cenſuris reſervatis eos valeat abſolvere?

SUMMARIUM.

1 *Prima ſententia & affirmativa.*
2 *Primam, & ſecundum fundamentum, & num.* 3.
4 *Proponitur, & ſolvitur obiectio contra hanc ſententiam, & num.* 5.
6 *Secunda ſententia & vera negativa.*
7 *Decreta Clementis & VIII. & Vrbani VIII.*
8 *Subterfugium Ioannis Valerij, & Hurtadi.*
9 *Interpretatio Villalobos.*
10 *Intentio Clementis, & Vrbani refertur ad ipſosmet Pontifices, & à* 11. *&* 12.
13 *Leandrus de ſupplicatione Regis Philippi Quarti.*
14 *Sententia negativa verior, & maximè ſecura in conſcientia.*
15 *Confirmatur ex Martino de S. Ioſeph.*

1. VASTIO procedit tam de Fratribus, quam Monialibus cuiuſcunque Ordinis etiam Mendicantium. Affirmativam ſententiam tenuerunt graves Auctores & Emmanuel Rodriguez *in Bulla*, §. 9. *n.* 15. Ledeſma *tit. de Pœnitent. cap.* 13. *dub.* 12. Medina *de Confeſſione*, *c.* 16. *Collector. Privileg. verb. Abſolutio ordinaria quoad Fratres*, § 16. Antolines *de Indulgentiis*, Antonius Fernandez de Mouta Crux *de ſtatu Religionis*, *lib.* 1. *cap.* 6. *dub.* 12. *concluſ.* 3. *pag.* 58. & alij multi viri Docti Salmanticenſes.

Rodrig. Ledeſma. Medina. Collector Antolinus. Fernandez Crux.

2. Probatur primò; quia in Bulla plumbea Cruciatæ ad illius effectum, derogantur omnia privilegia Mendicantium: *Tenores ipſorum pro expreſſis habentes*. Per quam clauſulam derogantur quæcunque privilegia etiamſi de illis eſſet facienda ſingillatim expreſſa mentio, ut ex Deciſione Rotæ habetur apud Pureum *deciſ.* 615. *num.* 6. *lib.* 2. Gabriel. *tit. de clauſul. concluſ.* 5. *num.* 12. Menochius *lib.* 6. *præſumpt* 46. *num.* 1. Gonzal. *Regul.* 8. *Gloſſa* 36. *num.* 12. Nec enim Summus Pontifex poteſt recordari de omnibus conceſſionibus ſuorum prædeceſſorum, nec eas ſingillatim referre; eſſet enim valdè longus proceſſus, & ideo ſub illa clauſula *Tenores ipſorum pro expreſſis habentes*, continentur, ac ſi de verbo ad verbum proponerentur. Vt notant Fredericus de Senis *conſ.* 47. Gambat. *de Officio Legati*, *tit. de poteſt. Legati in legibus*, *à n.* 33. & 39. *cum ſequent.* Gonzal. *Reg.* 8. *Gloſſa* 36. *à n.* 24. ergo per talem clauſulam in Cruciata derogantur cætera privilegia cuique Ordini conceſſa.

Rota. Gabriel. Gloſſa. Gonzal. Frederic. Gambat. Gonzal.

3. Secundò, Bulla Cruciatæ in hoc Luſitaniæ Regno conceſſa eſt ad inſtantiam, ac favorem Regiæ Maieſtatis; at Summus Pontifex privilegia Regibus conceſſa, ac ad eorum inſtantiam, non intendit derogare, ac annullare. Argum. Text. *in cap. fin. de Officio delegati*, *lib.* 6. ibi: Regibus, & Reginis, qui ſicut dignitatis altitudine præeminent, ſic prærogativæ gratia ipſos conſueverit anteferre, dumtaxat exceptis, *cap. aliquid, de privileg. lib.* 6. Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 9. *de reform* ibi: Exceptis, quæ ad Imperatorem, ſeu Reges. Vt notant Stephanus *de literis*, *gratia* 3. *part. ſignatura*, *n.* 62. Caſſian. *in Catalog. gloria mundi*, *part.* 5. *conſiderat.* 24. *n.* 202. Caved *lib.* 4. *Diverſ. cap. fin. num.* 7. Gonzal. *Reg.* 8. *Gloſſ.* 9. *à num.* 25. & *Gloſſ.* 24. *à num.* 155. Et confirmatur quia Cruciata conceſſa eſt in ſubſidium militum, qui pugnant in Africa, Aſia, Europa contra Infideles, ac Hæreticos, & valdè vulgare eſt, quod privilegium in bonum utilitatis, ac neceſſitatis publicæ præferendum omni alij privilegio etiam conceſſo cum clauſulis derogatoriis, ut tenent Decius *conſil.* 10. *num.* 8. *fundam.* 3 Paulus Caſtrenſ. *conſil.* 278. *in fine*, *lib.* 1. Selva *de benefic.* 3. *part. q.* 14 *num.* 36. *cum ſequent.* Celſus Hugo *de clauſul. num.* 44. Gambat. *num.* 41 *ad fin.* Gonzal. *Gloſſa* 36. *n.* 71. *de locis.*

Decius. Caſtrenſ.

Nec contra hæc obſtat clauſula poſita in fine Bullæ; in qua dicitur: *Præter facultates conceſſas Mendicantium Ordinum Superioribus quoad ſuorum Ordinum Fratres.* Quæ clauſula poſita in fine refertur ad omnia præcedentia. Bern. *Reg.* 85. *cum ſeq.* Gabriel *tit. de clauſulis*, *concl.* 9. *à princip.* Menoch. *caſu* 94. *a.* 23. & 24. Proindeque cum in clauſula antecedenti Summus Pontifex derogaſſet omnia privilegia, & indulta conceſſa etiam Ordinibus Mendicantium, & feciſſet exceptionem de facultate Superiorum Ordinum quoad ſuos Fratres, maner expedita eorum poteſtas, ut ſuis ſubditis prohibeant, ne pro ſuo arbitrio eligant confeſſores, ut virtute Bullæ abſolvantur à reſervatis Ita Henriq. *lib.* 6. *cap.* 17. §. 7. in Gloſſa P. & *lib.* 7. *cap.* 22. §. 2. *ad finem.* Gloſſa *littera H.* 4.

Clauſula Bullæ. Bernard. Gabriel. Menoch. Henriq.

Reſpondent

5. Rodrig. Crux. Respondent Rodriguez in Cruciatam §.12. num. 5. Crux *de statu Relig. lib. 1. cap. 6. dub. 12. conclus. 3.* Quòd ista exceptio non respicit gratiam, & privilegium, de quo agimus, ad eligendum confessorem, cùm clausula derogatoria aliorum sub quocumque tenore verborum, ut est dictum, sed tantùm denotat facultatem superiorum esse integram quoad suos subditos ad dispensandum, commutandum, ac absolvendum ab irregularitate, votis, ac censuris. Nec obstat id, quòd ait Henriquez, quod illa clausula posita in fine respicit omnes præcedentes: Hoc inquam nec obstat, quia Bulla plumbea post suas concessiones ait, *Non obstantibus facultatibus, indultis, gratiis, & privilegiis.* Vbi quatuor species continentur & tamen talis clausula solùm unam respicit: *Facultatem nempe superiorum*; ergo tres aliæ non comprehenduntur, quia ut comprehenderentur, necessaria erat clausula generalis, quæ omnes alias sub se clauderet, ut docent Aretin. Gabriel. Aretin. *in l. 3. §. filius in fine, ff. de liber. & posthum.* Gabr. *ad conclus. 9. num. 6.*

6. Contraria sententia, & negativa est hodie valdè communis, eam tenent Corilian. *de casibus reservatis, part. 1. sect. 3. art. 14.* Portel. *in dubiis Regul. verb. Bulla Cruciata, n. 1.* à Castro *in explicat. Bulla, quæst. 107* Miranda *in manuali Prælator. part. 2. quæst. 34. art. 15. conclus. 2.* Reginaldus *tom. 1. lib. 8. cap. 3 sect. 3. num. 37.* Suar. *de Relig. tom. 4 tr. 8 lib. 2. c. 16. n. 3.* & post Garciam, Ledesmam, Cordubam, & Passatellum, Leandrus *de Sacramentis, tom. 1. tract. 5. disp. 12. quæst. 55.* & alij multi, quos citat, ac *Resolut. 14. part. 4. tract. 4. Resolut. 43. & part. 11.* sequitur Diana *part. 3. tract. de Bulla Cruciata, tract. 9. Resolut. 37.*

Corilianus. Portel A Costa. Miranda. Reginald. Suar.

7. Validissimum fundamentum huius sententiæ, est, quod scilicet Regulares virtute Bullæ Cruciatæ non possunt eligere confessorem, & ab eo absolvi à casibus reservatis. Ita apertis verbis declaravit Clemens VIII. anno 1599. die 23. Novembris; & per suam Bullam confirmat Vrbanus V I I I. editam sub die 19. Iunij, anno 1630. & ait: *Sed nostra intentionis fuisse, & esse; quod iidem Fratres, & Moniales tam ad Sacramentum pœnitentiæ, seu confessionis administrationem, ordinariæ dispositioni suorum Prælatorum, & Sedi Apostolicæ quoad sibi reservata subiecti sint earum tenore præsentium perpetuo declaramus* Ita Pontifex, quæ verba sunt clara, & manifesta, & notandum quod hæc Clemens V I I I. quem confirmat Vrbanus.

Clem VIII Vrban. VIII

8. Multi Auctores multipliciter varia effugia excogitarunt, ut vim horum Decretorum declinarent, & dicerent, quod adhuc post illa modo Regulares possunt eligere pro suo arbitrio confessorem, qui eos absolvat à reservatis: primò Ioannes Valerius *diffic. 1. conclus. 5. verb Nulla confess. diffic. 5. num. 2.* Thomas Hurtadus *variar tom. 2. tract. 9. cap. 11.* quòd illa Decreta non obligant in illis Religionibus, in quibus non sunt publicata, quia leges tunc fiunt, ac consummantur, cùm publicantur. Sed contra; talia Decreta sunt publicata Romæ, coram Patribus Generalibus qui sunt capita Religionum, & valdè difficile est, quòd Provinciales illa scienter, non publicarent; cum maximè illud cederet in eorum actoritatem.

Valerius. Hurtadus.

9. Villalobos. Secundò; Henricus de Villalobos *in summa, tom. 1. tract. 23. clausul. 9. §. 2. num. 12.* asserit Regulares posse virtute Cruciatæ absolvi etiam à peccatis reservatis, dummodo confessarij, quos per Bullam eligunt, sint ex deputatis, ac approbatis ab eorum Prælatis, ad eorum confessiones audiendas. Ita senserunt multi insignes, ac Doctissimi Cathedratici Salmanticenses, ac Patres Societatis: Eorum ratio est, quia Bulla Clem. V I I I. prohibet tantum eligere confessarios extra Religionem, ut à reservatis absolvantur; ut constat ex procemio ipsius Bullæ; *Et illorum prætextu eligunt confessorem aliquando præter eos, qui à suis Prælatis eorum confessionibus deputati sint.* Et hæc quamvis sustineri possint, secundùm Bullam Clementis, non tamen iuxta diplomata Vrbani V I I I. qui præcipit, quod dicti Regulares: *Ad Sacramentum pœnitentiæ, seu confessionis ministrationem, ordinariæ dispositioni suorum Prælatorũ, & Sedi Apostolicæ quoad sibi reservata subiecti sint.* Ergo nō possunt aliter eligere confessorem nisi iuxta dispositioné suorũ Prælatorũ.

10. Crux. Trulhen. Remigi. Gallego. Tertiò; respondent Ioannes de la Cruz *de statu relig. lib. 1. cap. 6. dub. 12.* & cum Trulhen. Remig. *in practica confessar. tract. 5. cap. 5. §. 4. n. 8.* & Doctus P Barnabas Gallego ex inclyta familia Dominicana in Bullam cruciatæ, *c. 12. clausul. 12.* & Seraphinus de Freiras, iuris Pontificij vesperarius Cathedraticus in universitate Vallisoleti in tractatu de eligendo confessore per Bullam Cruciatam, *num 25.* eam probabilem dicit Sancius, *in selectis, disp. 44. vers. 10. circa finem, & num. 13.* eamque insinuat Pontius *de matrim. lib. 5. cap. 20. num. 7.* & magis clarè. *lib. 8. cap. 19 §. 2. num. 13. & 14.*

Freiras. Sancius. Pontius.

11. Fundamentum est, quia prædicti Summi Pontifices Clemens V I I I. Vrbanus V I I I. explicant suam mentem, cum in suis Decretis, ac bullis: *nostra intentionis fuisse, ac esse* &c. quæ intentio spirat, ac extinguitur morte Principis, ac concedentis, *cap. si gratiose de rescript. in 6.* Valasc. *de iure emphyt. quæst. 34. num. 5. & 6.* Gabriel *tit. de prabend. concl. 1. num. 20.* Gomez *l. 43. Tauri, num. 1.* Barbosa *num. 90. cum sequent. in l. quia tale, ff. solut. matrim.* Nec obstant illa verba: *perpetuo declaramus*; referuntur enim in ipsis bullis ad concessiones ipsorummet Pontificum, & non extenduntur ad concessiones futuras aliorum Summorum Pontificum, qui postea successuri sunt, ut notant *Collector Privileg. Tit. Absolutio ordinaria, §. 6.* Rodrig. *in Bulla §. 9. n. 24. vers. Lo quinto* Crux *de statu Relig. lib. 1. cap. 6. dub. 12. concl. 1 in fine, num. 25.*

Valascus. Gabriel. Gomez. Barbosa. Collector. Rodrig. Crux.

12. Freitas. Quod confirmat citatus Freitas *num. 27* quòd Procurator Societatis Iesu post publicatam Bullam Cruciatam, postulavit à sua sanctitate confirmationem suorum privilegiorum ut tali concessione posteriori bullata privilegia maneant in suo robore, ut advertit Henriquez Henriq. *lib. 3. de pœniten. cap. 17. §. 7. lit. Q.* Quod si ita non intelligeret, ad quid talis exigeretur confirmatio, ac impetratio nova privilegiorum ex regula *l. 1. C. de Thesaur. lib.* 10. Et hic dicendi modus valde probabilis est.

13. Leandrus. Quartò respondet Leandrus à Murcia in Reg. S. Francisci *quæst. 1. cap. 9. num. 17.* Quòd super decretum Vrbani V I I I. supplicatum fuit

fuit à Potentiſſimo, Domino Rege Philippo quarto, circa annum 1631. & ſupplicatio ſuſpendit executionem Bullæ, dum alia juſſio, ac diſpoſitio non ſupervenit, ut docet ſapientiſſimus Sozá *ſuper Conſtit.* Clemens VIII. *de largit. munerum* §. 109. & 112. Gonzales *de leg. Polit. lib. 2. cap. 3. num. 31.* Caſtrus Palaus *tom. 1. tract. 17. diſp. 3. punct. 17. num. 8.* Morla *in emporio juris, part. 1. tit. 2. quæſt. 14. num. 8.* Cenedus *in quæſtionib. Canonic. quæſt. 45. num. 36.* Hurtadus *tom. 2. tract. 12. cap. 1. reſol. 29. num. 18.*

Soza. Gonzales. Palaus. Morla. Cenedus. Hurtadus.

14. Quanquam tertia, & quarta ſolutio proximé data ſuam habeant probabilitatem, tamen ſecunda ſententia eſt verior, & maximè ſecura in conſcientia, quæ affirmat Religioſos per Bullam cruciatam pro ſuo arbitrio non poſſe eligere confeſſorem, qui eos à reſervatis abſolvat, & maximè nititur hæc ſententia in decretis Clementis VIII. & Urbani VIII. Et ratio eſt, quia in generali conceſſione non veniunt particularia, quæ in ſpecie veriſimiliter quis non eſſet conceſſurus, ut patet *de regulis juris in 6. cap. 8. de pœniten. & remiſſione in 6.* ergo in generali conceſſione Bullæ cruciatæ non venit hæc facultas, ut Religioſi pro libito abſolvantur à reſervatis. Probatur conſequentia, quia ſummi Pontifices interrogati, ac conſulti de hac re ita declararunt ac expreſſerunt, Religioſos non poſſe abſolvi, à reſervatis per bullam cruciatam. Ut Julius II. Leo X. Sixtus IV. Innocentius VIII. Alexander VI. Clemens VII. Pius V. Gregorius XIII. Clemens VIII. Gregorius XV. Paulus V. Urbaous VIII. Ut referunt Rodriguez *tom. 2. quæſtionum regul. quæſt. 62. art. 4.* Henriquez *lib. 6. cap. 16. in Gloſſa lit. P.* Cardinalis Lugo *de pœniten. diſp. 20. sect. 9. num. 159. 160. & ſequentibus*, & declaratio, ac expreſſio mentis tot ſummorum Pontificum facit efficax argumentum, quòd talis ſit intentio ſubſequentium. Solent enim Pontifices maximè conformari cum intentione ſuorum prædeceſſorum. Confirmatur, quia Gregorius XIII. in ſua Bulla non ſolùm de ſe, ſed etiam de ſuis ſucceſſoribus loquitur dicens *Non eſſe, nec fore unquam mentis noſtræ, aut ſedis Apoſtolicæ.* Illud verbum *ſedis Apoſtolicæ* facit quòd Decretum non expiret morte Pontificis, ut ex communi Doctorum ſententia docet Sanchez *lib. 8. de matrim. diſp. 23. num. 49.*

Rodrig. Henriq. Lugo.

Sanchez.

15. Secundùm fundamentum ex Martino de S. Joſeph in monita confeſſorum *tom. 1. lib. 1. tract. 19. de Pœniten. num. 3.* & in Regulam D. Franciſci *cap. 16. num. 20.* Quia quamvis ſummi Pontifices poſteriores Clementi VIII. Urbano VIII. non explicaverint mentem ſuam, ut prædictus Clemens, & Urbanus, juxta eorum mentem eſt explicanda mens poſteriorum Pontificum; nam decreta, ac leges novæ explicandæ ſunt, per decreta, ac leges antiquas, quamvis abrogatæ ſint, ut patet *l. non novum ff. de leg. & leg. ſed & poſteriores ff. eodem.* Gloſſ. *fin. in authen. ex teſtamento C. de collat.* & docet cum Bartolo Ludovicus Gomez *reg. de triennali quæſt. 6 verſ.* Tertius intellectus, Burgos de Paz *leg. 1. Tauri num. 570.* & alij communiter.

Martin. à S. Joſeph

Gloſſa. Bartolus. Gomez. Burgos.

16. Et confirmatur; quia Clemens III. & Urbanus VIII. in ſuis Decretis loquuntur: *Perpetuò declaramus*; & Paulus V. *Prædictas litteras, Apoſtolica auctoritate, præſentium tenore, perpetuò confirmamus*; & Gregorius XV. ait *Hac noſtra perpetuò valitura conſtitutione ſancimus.* Quæ verba *perpetua declaratione*, indicant omne tempus ſubſequens, dum oppoſitum non exprimitur, maximè cum illud ſit in præjudicium tertij, auctoritatis nempe Prælatorum Regularium, ut exprimit Gregorius XV. in ſuo Decreto. *Cùm ratio doceat, & experimento compertum ſit Religionibus valdè perniciosum exiſtere, ut eorum Religioſis licitum ſit confeſſarium ſibi eligere.*

QUÆSTIO II.

An Regulares ſaltem virtute Bullæ Cruciatæ poſſint abſolvi à mortalibus non reſervatis, per confeſſores à ſuis Prælatis non deſignatos?

SUMMARIUM.

17 *Prima ſententia, & affirmativa.*
18 *Fundamentum hujus ſententiæ.*
19 *Sententia negativa, & verior.*
20 *Ex decretis Pontificum confirmatur, ac corroboratur, n. 21. & 22.*

AFfirmativam ſententiam tenent Gallegus *in Bullam Cruciatam cap. 12. dub. 172.* & Martinus de S. Joſeph in regulam S. Franciſci *cap. 16. num. 23.* Quintanaducñas *tom. 1. de Sacram. tract. 3. ſingulari 18. num. 19.* ex Societate Andreas Mendo *in Bullam Cruciat. diſp. 24. cap. 18. & in Appendice contra Bardim. diſp. 8. cap. 10.* Hurtadus *tom. 2. tract. 9. cap. 6. num. 78.* Diana *part. 12. tract. 6. Reſolut. 34.* Qui omnes conſtanter tenent quòd poſſunt Mendicantes virtute Bullæ Cruciatæ invitis ſuis Prælatis eligere confeſſorem, qui eos abſolvat à peccatis mortalibus non reſervatis. 17.

Gallegus. Martinus. Quintanad. Mendo. Hurtad. Diana.

Fundamentum eſt, quòd Clemens III. quantum ad uſum Bullæ Cruciatæ declarat: *Suæ intentionis fuiſſe, quòd iidem Fratres, & Moniales quantum ad Sacramentum pœnitentiæ, diſpoſitioni ſuorum Prælatorum ſubjecti eſſent.* Quod decretum Clementis VIII. innovavit Paulus V. loquens de Religioſis ſive non Mendicantibus, quoad uſum Cruciatæ dicens: *Locum minimè habuiſſe, neque habere, nec illis ullo modo ſuffragari potuiſſe, neque poſſe; & quòd iidem Fratres, & Moniales, quantum ad Sacramenti pœnitentiæ, ſeu confeſſionis adminiſtrationem, ordinariæ diſpoſitioni ſuorum Prælatorum, & ſedis Apoſtolicæ, quoad ſibi reſervata ſubjecti ſint.* Quod etiam declaravit, ac determinavit Urbaous VIII. Ut ſuperiori quæſt. retuli, ex quibus conſtat, quòd ſolùm ſummi Pontifices excipiunt caſus reſervatos *quoad ſibi reſervata ſubjecti ſint*: & caſus exceptus firmat regulam in contrarium *l. Nam quòd liquide, ff. de pen. legat. cap. Dominus 32. quæſt. 7.* ergo cum excipiantur caſus reſervati, alij conceſſi intelliguntur, nam conceſſum habetur, quod expreſsè prohibitum non reperitur *l. Nec non §. quòd ejus ff. ex quibus caſis.* 18.

Clem. VIII. Paulus V.

Urban. VIII.

Contrariam

19. Bardi. Contrariam sententiam tenent Franciscus Bardi Præfectus in Collegio Panormitano Societatis IESV in Bullam Cruciatam *part. 2. tract. 2. cap. 4. sect. 2. num. 12.* Cardinalis Lugo *de pœnitentia, disp. 20. sectione 9. num. 195. & sequentibus* Probatur. quia Clemens VIII. in sua Constitutione ait: *Suæ intentionis fuisse quod iidem Fratres, ac Moniales, quantum ad Sacramentum Pœnitentiæ, seu, Confessionis administrationem dispositioni suorum Prælatorum subiecti essent:* in quibus verbis non posuit *sibi reservata*, sed hoc addidit ut notant Cardinalis Lugo *citatus num. 198.* & ipse Diana *quarta part. tract. 4. resolut. 43. §. Verum ego* Vrbanus VIII. in sua Constitutione, ut retuli *superiori quæst. num. 7.* confirmans, & innovans totam Clementis declarationem his verbis, *Præfata Clementis prædecessoris declarationi inhærentes, illámque præsentium tenore innovantes, ac quatenus opus sit ampliantes* Ergo cum Clemens VIII. absolutè subiecerit Regulares quantum ad Sacramentum Pœnitentiæ dispositioni Prælatorum, sic etiam & Vrbanus. Quia decretum innovans, intelligendum; ac explicandum est secundum tenorem decreti innovati *l. in Testam ff. de condit. & demonstrat.*

Lugo. Clem. VIII. Lugo. Diana.

20. Et confirmatur, quia Clemens VIII Gregorius XV. Vrbanus VIII. pro ratione suorum decretorum præmittunt: *Sanè cum ratio doceat, & experientia compertum sit Religionibus valdè perniciosum existere, vt earum Religiosis licitum sit confessarium sibi eligere*, Non dixerunt reservata; sed absolutè *Confessarium sibi eligere.* Ergo totam illam facultatem; ut valdè perniciosam eligendi Confessarium voluerunt auferre, ac abolere.

Clem VIII. Greg. X V. Vrban. VIII.

21 Dices: Clemens VIII. in exordio sui decreti loquitur de casibus reservatis. Dicens *Confessionem Sanctæ Cruciatæ. & aliorum indultorum particularium, quantum ad prædictum articulum eligendi Confessarium, & absolvendi a casibus reservatis.* Ergo tota Constitutio solum de casibus reservatis procedit. Sed contra, quia postea ipse Pontifex magis explicat mentem suam, *Vt quantum ad Sacramentum Pœnitentiæ, seu Confessionis administrationem, dispositioni suorum Prælatorum, subiecti sint.* Et rationem apponit; quia valdè perniciosum est, ut sibi eligant Confessorem; quæ ratio militat in omnibus partibus Decreti, vbicunque habet locum ratio legis, habet etiam & lex ipsa, *l. 1. Cod. de interdicto*, & hoc etiam si verba legis contradicant, *l. Scire oportet, §. Aliud in verbo. ff. de excusatione tutor.* Text. in *l. 3. ff. de lib. preterit.*

Clem. VIII.

22. Confirmatur, quia Vrbanus VIII. ut vidimus, ait se innovare, ac ampliare Decretum Clementis VIII. quo universaliter subiecerat Religiosos suis Prælatis, quoad Sacramentum Pœnitentiæ; ergo non voluit illam subiectionem limitare, sed potius extendere, & ampliare ad omnia peccata mortalia, non solum reservata, sed etiam non reservata.

QUÆSTIO III.

An licitum sit in Ecclesia specialiter interdicta per Bullam Cruciatam mortuum sepelire?

SVMMARIVM.

23 *In interdicto generali per Cruciatam licita est sepultura Ecclesiastica.*
24 *Magna differentia inter Bullam Cruciatam Castellæ, ac Portugalliæ.*
25 *In interdicto speciali per Bullam Castellæ non potest dari sepultura Ecclesiastica, & num. 26.*
27 *Trullench tenet quod per Bullam Castellæ potest dari sepultura in interdicto speciali.*
28 *Per Bullam Cruciatam dari potest sepultura Ecclesiastica in interdicto speciali, & num. 29.*
30 *Privilegium Cruciatæ latè explicandum.*

Conveniunt Doctores absque ulla differentia, quòd per Bullam Cruciatam licitum sit dare sepulturam Ecclesiasticam tempore interdicti Generalis; hoc disertis verbis concedit ipsa Bulla. Tota verò dubitatio est an in interdicto speciali in Ecclesia tali interdicto detenta, hoc fieri possit, de quo olim fuit magna controversia in hoc nostro Regno Lusitaniæ. 23.

Pro quo notandum est, valdè diversam esse formam, indéque multam differentiam inter Bullam Cruciatam pro regnis Castellæ, & Portugalliæ, ut statim adnotabo; & inde Auctores commentantes Bullam pro regnis Castellæ, negativam tenent sententiam, ut Henriquez *lib. 7. cap. 13. n. 5.* Rodriguez *in Cruciatam. §. 5. num. 4* & *in Additionibus, ad §. 5. num. 2.* Avila *de censuris, p. 5. disp. 4. sect. 3. dub. 7. §. Et notandum.* Villolabos *tom. 1. tractatu 27. in Cruciatam, clausula. 4. num. 14.* 24.

Henriq. Rodrig. Avila. Villalobos.

Fundamentum horum Auctorum. Quædam clausula Bullæ Regnorum Castellæ, quæ ita habet: *Item conceditur, quod in Ecclesiis, in quibus alias divina Officia, interdicto durante, quomodolibet celebrare permissum fuerit, Missam audire, vel celebrare*, &c. Et subdit: *Item mortuorum corpora, cum moderata funerali pompa sepeliri.* Sed secundum ius, ut patet ex *cap. Alma mater*, solum permissum est celebrare in interdicto generali cum suis moderationibus: nam in interdicto speciali non licet celebrare, nisi tantum semel in hebdomada ad renovandam Sacram Eucharistiam; ergo per illam clausulam, *In Ecclesiis, in quibus alias*, &c. Magno fundamento prædicti Doctores tenent, quod attenta tali clausula per Bullam tempore interdicti specialis, nec potest celebrari, nec sepultura Ecclesiastica concedi, sed tantum in interdicto generali ad quod ordinatur prædicta Bullæ clausula. 25. Clausula Bullæ.

Doctor Trullench. *citato §. 3. Bulla, dub. 10. num. 5.* 26. Trullench.

num.5. rcner, quod adbuc attenta Bulla Regnorum Castellæ dari posset sepultura Ecclesiastica in interdicto speciali: oam illa clausula, *In Ecclesiis, in quibus alias*, &c. non est posita immediatè cum sepultura, sed tantùm cum celebratione divinorum Officiorum, & ideo ad divina Officia est referenda, & oon ad sepulturam. Ita censent graves Recentiores, ut restatur ipse Trullench.

27. Dico tamen, quod per nostram Bullam Cruciatam Regni Portugalliæ licitùm esser celebrare, & dare Ecclesiasticam sepulturam in interdicto speciali, & ita senserunt gravissimi Theologi, me etiam assistente, consulti ab Illustrissimo Domino Commissario Generali Cruciatæ, & est etiam de mente Doctorum, quos supra citavi: nam illi maximè innituntur in illa clausula bullæ, *In Ecclesiis in quibus alias divina Officia*; quæ clausula respicit interdictum generale; ergo exclusa hac clausula, ac eorum fundamento, bene infertur esse de eorum mente celebrare, ac dare Ecclesiasticam sepulturam, stante interdicto speciali. Vnde Trullench, citatus in Bulla regnorum Castellæ in interdicto speciali admittit sepulturam Ecclesiasticam, ea eo quod illa clausula oon sit immediatè affixa sepulturæ, sed divinis Officiis.

Trullench.

28. Probatur ergo conclusio, Bulla Regni Portugalliæ tam Latina, quam refert Acosta ad initium sui Tractatus, quam quæ lingua vulgari circumfertur, in interdicto tam ad celebrandum, quàm ad sepulturam Ecclesiasticam nulla io ea est clausula restrictiva, sed quædam dispositio generalis, & absoluta, ergo absolutè, & simpliciter est intelligenda ex vulgari principio: *ubi lex non distinguit*, &c. Et ita Acosta explicans nostram Lusitaniæ Bullam, apponens varias interdicti divisiones *quæst.27.* absolutè loquitur de privilegio Bullæ absque ulla distinctione inter interdictum generale, ac speciale.

Acosta.

29. Nec potest dici, quod nomine interdicti solum intelligendum venit interdictum generale: nam hoc est apertè falsum *cap. Quoniam, de sententia excommunicationis. cap. Alma mater eodem titulo, cap. Quod in te, de pœnitentiis, & remissionibus, cap. Responso, de sententia excommunicationis*, & notat ibi Panormitan. *num.5.* Paludan. *in 4. dist.18. quæst. 8. art.4. in principio.* Sylvester *verb. Interdict.6. num. 9. quæst.7.* Angelicana *verb. Interdict.6. num.28.* Covar. *cap. Alma mater, part.2. §.2. num.7.* Navat. *in manuali, cap.27. num.178.* Sayro *lib.5. cap.7. n.5.*

Paludan. Sylvest. Angelic. Covarr. Navarr. Sayro

30. Confirmatur nostra resolutio. Nam privilegium Cruciatæ valdè latè est explicandum, ac intelligendum, ut docent Henriquez *lib. 7. cap.30.* Suarez *tom.2. de Religione, tractatu de voto, lib. 6. cap.16. num 3.* Nugnus *quæst.27. art.4. diff.3.* Salas *de legibus, disp.20. sect.3. num. 19* Bonacina *de privileg. punct. 7. §.1. num.17.* Sanchez *in opere Moralib.4. cap.54. num.7.* Qui hanc opinionem probabilem indicat contra id, quod dixerat *lib 8. de matrim. disp.2. n.7.* Nam omnes ferè rationes, ob quas amplianda sit privilegij intelligentia, militant in præsenti Cruciata, quæ est privilegium Summi Principis ad Regum instantiam concessum, datum pro tota communitate Regni, & pro causa universali, ac bono communi, in magnam Ecclesiæ utilitatem.

Henriq. Sanchez. Nugnus. Salas. Bonacina. Sanchez.

RESOLUTIO XXI.

Canonizatio Sanctorum.

QUÆSTIO PRIMA.

Quid sit Canonizatio Sanctorum, quantaque illius certitudo, & ad quem spectat?

SUMMARIUM

1 *Quid sit canonizatio, eiusque forma.*
2 *Aliqui dicunt non esse de fide Pontificem non posse errare in canonizatione Sanctorum.*
3 *Probabilior, & verior sententia est Pontificem non posse errare.*
4 *Probatur ratione, ac verbis multorum Pontificum.*
5 *Confirmatur efficaci ratione, ac convenienti.*

Canonizatio Sanctorum, est certum, ultimúmque Ecclesiæ iudicium, & sententia diffinitiva sanctitatis, & gloriæ alicuius Sancti à Summo Pontifice lata, & universali Ecclesiæ intimata, ac proposita, qua canonizatos cultu publico exponitur venerandus; in eáque procedit Pontifex post multas Congregationes, probationes, ac alta, & profunda examina per formam diffinitivam, dicens: *Divina ope sæpius implorata, ac de venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium, Patriarcharum, Archiepiscoporum, & Episcoporum in urbe existentium consilio. Beatam Mariam Magdalenam de Pazzi Virginem Sanctam esse decernimus, definimus, ac determinamus, & Sanctarum Catalogo ascribimus statuentes ab universali Ecclesia quolibet anno die 25. Maij pia devotione recoli debere.* Ex quo patet quanta sit differentia inter beatificationem, & canonizationem, ut supra diai *Resol.16. q.2.* 1.

Forma canonizationis.

Qua verò certitudine tenendum sit Pontificem non posse errare in canonizatione Sanctorum, dubitatur. Suor Doctores, ut Ioannes à D. Thoma *2.2. disp. 9. artic. 2 fol.767.* Granadus *2. 2. controvers. 1. tract. 7. disput .3. sect. 3. num. 24.* qui asserunt non esse de fide, sed tantum impium, & scandalosum, atque quodammodo sapere hæresim negare esse beatam animam Sancti canonizati. Ita etiam docent Maldetus *dub. 9. Propofit.4.* Suarez *de fide, sect. ultima, num.8.* Fundamentum est, quia Papa in canonizatione Sanctorum fundatur in humano testimonio, humanisque probationibus. 2.

Tamen mihi magis placet opposita sententia aliorum asserentium esse de fide Pontificem non posse errare in canonizatione Sanctorum. 3.

Ita

Ita docent Valentia *tom. 3. disput. 1. quaest. 1. punct. 7. §. 40.* Turrian. *2. 2. tom. 1. disp. 17. dub. 6.* Castro Palaus *tom. 1. tract. 4. disput. 1. punct. 5. §. 4. num. 2.* Verricellius *in quaest. Moral. tract. 8. quaest. 24. num. 2.* Amicus *tom. 4. disput. 7. sect. 4. numer. 13.* Arriaga *tom. 5. disput 9. sect. 5. num. 28.* Diana *tom. 11. tract. 2. de infallibilitate Decretorum, resolut. 18. §. Sed mihi.*

4. Probatur, quia in Canonizatione proponitur canonizatus universali Ecclesiae, ut colatur, ac veneretur ut Sanctus regnans cum Christo. Atqui in his, quae pertinent ad universalem gubernationem totius Ecclesiae non potest Pontifex errare. Probatur minor, quia in magnum damnum cederet totius Ecclesiae, quod aliquis non justus coleretur ut Sanctus. In his autem, quae spectant ad universalem concursum totius Ecclesiae adest Spiritus sanctus, juxta illud Pauli 1. Corinth. 3. num. 16. *Spiritus Dei habitat in vobis.* Et quamvis Summus Pontifex in hoc negotio requirat humana testimonia, hoc est tanquam manuductio, tamen principaliter nititur lumine, ac inspiratione divini Spiritus ejus mentem dirigentis. Sic ait Celestinus III. in canonizatione sancti Ubaldi, loquens cum eo, qui pro canonizando sancto Ubaldo agebat, & ait: *Suspendi mus desiderium tuum aliquandiu, ut nobis, & fratribus nostris, quid nobis agendum esset, Spiritus sancti gratia revelaret.* Et Clemens VII. in canonizatione sancti Antonij, Bullam edens nomine Praedecessoris Adriani Sexti, ait: *Considerans idem Adrianus, quod in eadem canonizatione non permissurus esset Deus eum errare, &c.* Honorius III. in canonizando S. Laurentio Archiepiscopo Dublinensi ait: *Divinum secuti judicium, per quod ejus glorificatio argumentis tam evidentibus innotuit.*

1. Cor. 3.

Coelest. III.

Clem. VII.

5. Confirmatur. Quia de fide est Pontificem non posse errare in legibus universalibus spectantibus ad totam Ecclesiam, non enim potest statuere aliquid contrarium legi divinae, & naturali: sed si errare posset in canonizatione Sanctorum, statueret aliquid contra legem divinam, & naturalem; ergo non potest errare in canonizatione Sanctorum. Major patet, quia Pontifex non potest errare in pascendis suis ovibus, sed oves non solum pascuntur doctrina fidei, sed etiam statutis ad mores pertinentibus. Minor probatur. Quia Pontifex canonizans Sanctum obligat omnes fideles assentiri illum esse in coelis, & cum Christo regnare, & ut amicum Dei venerari, si autem in hoc error adesset, jam obligaret fideles falsitati assentiri, & cultum praebere venerationi indigno; hoc autem fieri non potest; ad hoc enim promisit Christus suae Ecclesiae Spiritum veritatis, dicens, *Cum venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem.* Joan. 16. Ex quibus colligitur canonizatum esse Sanctum.

Joan. 16.

Quaestio II.

Ad quem in praesenti spectat canonizatio Sanctorum?

Summarium.

6 *Episcopi canonizabant olim canonizatione particulari.*
7 *Canonizare, sicut & beatificare hodie spectat ad Sedem Apostolicam.*
8 *Nullo modo hodie pertinet ad Episcopos.*
9 *Imò nec ad legatum à latere.*
Papa non potest delegare potestatem definiendi. Ibid.
10 *Concilium Generale, non per se solum, sed auctoritate Papae potest definire res fidei, & canonizare.*

Antiquitus canonizare Dei servos, saltem canonizatione particulari, pro una Provincia, vel Regno ad Episcopos pertinebat, ut ex nostro Waldensi *tom. 3. de Sacramento, titul. 14. cap. 122.* eliciunt Bellarminus *tom. 2. lib. 1. de Beatitudine, ac canonizatione Sanctorum, cap. 8.* Layman. *lib. 4. tract. 7. cap. 5. num 1.* Baldellus *tom. 2. lib. 3. cap. 12. num. 2.* & alij, qui & maximè id colligunt ex eo quod D. Cyprianus *Episcop. Carthag. lib 3. cap. 6.* praecepit ut sibi scriberetur, si quis Martyr denuò occumbat, ut ejus memoria celebraretur. 6.

Vualden. Bellarm. Layman. Baldellus. D. Cyprian

At verò hodie canonizare Dei servos, sicut & beatificare ad Sedem Apostolicam spectat, ut decisum habetur ex Alexandro III. *cap. Audivimus*, & ex Innocentio III. *cap. cùm eo de reliquiis, & venerat. Sanct.* ut ibi latè explicant Innocentius, Hostiensis, Joannes Andreas, & multi alij Canonistae, ac Summistae, verbo Canonizatio. Et alij Doctores communiter; & id apertè supponit Urbanus VIII. in Bulla, seu Brevi *Coelestis Hierusalem*, ann. 1634. 7.

Alex. III. Innoc. III. Hostiens. Joan. Andr. Urbanus.

Ex quo jam patet, quod in praesenti ad Episcopos id nullo modo jam spectat, ut latè probant Jacobus Castellanus *de canonizat. Sanct. q. 3. art. 1.* Felix Contelorius *num. 17.* Troilus Malevitius *de canonizat. Sanct. dub. 2. num. 1. & seq.* August. Trimnphus *de potest. Eccles. q. 14. num. 2.* Mascard. *de probationibus, conclus. 162. num 56.* Luis. Turrian. *in 2. 2. disp. 17. dub. 2. vers. Item dicendum.* 8.

Castellan. Contelor. Malevit. August. Mascard.

Imò nec ad legatum de latere, ut probat Castellan. *d. q. 3. art. 2. n. 3.* Et quod majus est, nec etiam ex commissione Pontificis, ut tenent Alphonsus à Castro *de justa Haereticorum punition. lib. 1. c. 6. col. 4. vers. Rursus.* Contelorius *in Additionib. ad Iacobum Castellanum, d. q. 3 art. 2. num. 4.* ex eo probat, quia Papa non potest delegare potestatem definiendi res fidei alteri, ut tenent Bañez *2. 2. q. 1. art. 10. dub. 4. §. Quapropter.* Barbosa *ad citatum, cap Audivimus, n. 7.* Lezana *consult. 1. n. 5.* Et ex eo probat Bañez, quia definire res fidei pertinet ad gratias gratis datas, ad donum nempe scientiae, hae autem resident in solo Summo Pontifice. 9.

Castellan. Alphons. Contelor. Bañez. Barbosa. Lezana.

10. At Concilium Generale non per se solum, sed interveniente auctoritate Summi Pontificis, cum dicatur in Spiritu sancto legitimè Congregatum, ut habetur apud Trident. potest definire res fidei. Soto *in 4. dist. 20. qu. 1. art. 4.* Aragon. 2.2. *q 1. art. 10. tract. de Conciliis, §. Tertia conclusio, & §. Ad primum argumentum, quod ipse confirmat §. His positis*, ex Concilio Nicæno, ubi est statutum, *Quod Concilia Provincialia non definiãt res fidei, sed tantum Generalia*; ergo Concilia Generalia habent potestatem definiendi, & etiam Sanctos canonizandi, ut resolvunt Jacobus Castellan. *d. q. 3. art 5. à principio*, ubi d. Contelot. *à num.* 10. Angel. Roch. *D. Tract. cap. 4. §. Quod ad solum.*

Soto. Aragon.

QUÆSTIO III.

Ex quibus desumantur probationes ad canonizationem?

SUMMARIUM

11 *Ad canonizationem, & beatificationem requiruntur non virtutes communes, sed supereminentes.*

12 *In personis Religiosis requiritur exacta observantia regulæ, ac præceptorum Religionis.*

13 *Unde desumantur signa sanctitatis ad canonizationem, ac beatificationem.*

14 *Hæc signa ad canonizationem, debent esse manifesta vita sanctitate, multa enim fiunt arte dæmonis.*

11. PRimò, ad canonizationem, seu beatificationem requiruntur virtutes non communes, ac ordinariæ, sed illæ, quæ à Theologis nuncupantur *Heroicæ*, seu in gradu supereminenti, velut divinæ, & superhumanæ, per quas quantum fieri potest homo conjungitur Deo. De quibus agunt Aristoteles *lib. 7. Moral. c. 1.* D. Thom. *ibi* D. Bonav. *in 3. dist. 34. q. 1.* Gerson 14. Piccolomineus *in lib. de Moralib. gradu 6. cap. 12.* & Fortunatus Seacchus *sect. 2. cap. 4.* multis exemplis explicans, in quibus hæ heroicæ virtutes relucent.

Aristot. D. Thom. D. Bonav. Gerson. Piccolom. Seacchus.

12. Specialiter tamen pro canonizatione, seu beatificatione alicujus personæ regularis, seu religiosæ, præter miracula, virtutes etiam in gradu heroico, requiritur quoque exactissima, ac diligentissima observantia, & custodia illorum omnium, quæ ad statum religiosum pertinent, tam votorum regulæ, quam præceptorum, statutorum, & constitutionum sui Ordinis. Primò, quia qui ab Ecclesia canonizantur, ac beatificantur proponuntur fidelibus, ut norma, ac exemplar virtutum, ad sequendum, ac imitandum. Molfes. *tom. 2. Additionum ad quæstiones usuales, cons. 46. n. 5. & 6.* ex multis Patribus, & Doctoribus. Secundò. Quia excellentia heroica virtutum, pro illis requisita stare non potest sine illa rigorosa observantia suæ regulæ. Tertiò. Quia ita habet stylus Summorum Pontificum in Bullis canonizationis ex Innocentio IV. pro S. Petro Martyre. Eugenio VI. pro S. Nicolao Tolentino Sixto V pro S. Didaco, Clem. VIII. pro S. Hiacinto, & Raymundo, ut refert citatus Fortunatus *sect. 6. cap. 3.* & maximè *c. 4.* non tamen requiruntur in illis ea opera, quæ ad eos non pertinent, ut peregrinatio respectu Monialium, largitio eleemosynarum respectu pauperum.

Molfes. Fortunat.

13. Præter has virtutes requiritur vel illustre Martyrium, vel aperta, & evidentia miracula aliena ab omni concursu causarum naturalium. Deinde etiam & primò, odor suavis è corpore defuncti emanans. Rota in relatione S. Paschalis Bailon, & in relatione S. Isidori Matritensis; & in relatione S. Theresiæ. Grassius *lib. 5. consil. de sement. excommunic. cons. 17.* Contelor. *supra, num.* 29. Secundò, Liquor odorifitus manans è corpore servi Dei. Rota in relatione S. Paschal. & in relatione S. Andreæ Cursini. Et constat ex eo liquore manante è corpore S. Nicolai Barensis, Contelot. *supra, num.* 20. Tertiò, conversatio in vita cum Angelis. Rota in relatione S. Raymundi, & in relatione S. Franciscæ, & in relatione S. Isidori. Contelot. *suprà, num.* 21. Quartò, splendor, seu fulgor in facie relucens dum viveret. Rota in relatione S. Ignatij, in relatione B. Bertrandi. Contelot. *suprà, n.* 22. Quintò, & multo magis, si id contingat post mortem. Rota in relatione S. Bertrandi Grassius, & Contelot. *suprà.* Sextò. Harmonia cœlestis audita in loco, ubi defuncti corpus post mortem adservatur. Rota in dicta relatione B. Bertrandi Contelot. *num.* 25. Septimò. Extasis raptus, seu elevatio à terra. S. Thom. 2. 2. *quæst 175. art. 1. & 5.* Rota in relatione S. Xaverij Contelor. *n.* 27. Octavò. Prophetia. S. Thomas 2. 2. *q. 172. art. 4.* August. Triumph. *de potestate Eccles. q. 15. art. 3.* Rota in relatione S. Paschalis. Nonò, habere revelationes divinas, S. Thom. 2. 2. *q 172. art. 6.* Tostatus *in Matth. cap. 23. q. 244.* Antiochus Brondus *in Apoc disp. 2. q. 1.* Decimò, quod irrationalia obediant servis Dei contra naturalem inclinationem, ut si aves, pisces, arbores, flumina, & alia hujusmodi aliquid agant, vel patiantur supra eorum naturas. Rota in relatione sancti Raymundi. Panuinus in relatione S. Bonaventuræ.

Rota. Grassius. D. Thom.

14. Undecimò, ebullitio sanguinis, vel fluxus illius longo tempore post mortem, vel quod corpus sit ita flexibile, ut possit in quamcunque partem verti: unguium, & capillorum continua argumentatio. Rota in relatione S. Xaverij. Contelorius *suprà, num. 35. 36. & 37.* Et ita refertur de S. Januario, cujus sanguis ebullit sæpius Neapoli. Hæc omnia, & similia sunt signa sanctitatis, eo quod cum sint supra naturam, debent ascribi miraculo. Juxta Rotam in relationibus S. Franciscæ, S. Caroli, S. Andreæ Cursini, ac S. Magdalenæ de Pazzi, ex doctrina S. Thomæ, & aliorum Theologorum *in cap 1. verb. Sedis Apostolicæ. de Reliq. & venerat. Sanct. in 6.*

Rota. Contelor.

15. Hæc signa non sunt semper infallibilia, nisi quando sunt adminiculata, & ex circunstantiis manifestativa sanctitatis, virtutum, ac eximiæ probitatis, eo quod ferè similia contingere possint per illusionem, aut arte dæmonis per malos, *cap. Teneamus, 1. quæst. 1. & cap. Prophetavit, 2. quæst. 7. §. Item Balaam.*

Quæ

QUÆSTIO IV.

An possit dari canonizatio alicuius absque miraculis, & agitur de Sanctis Martyribus?

SUMMARIUM.

15 *Papa de potentia absoluta potest canonizare absque miraculis.*
16 *Pro Sanctis Martyribus non requiruntur miracula.*
17 *Non pœna, sed causa facit Martyrem.*
18 *Modus, seu causa patiendi diligenter est investiganda.*
Si causa Martyrij non constat, tunc requiruntur miracula. Ibidem.
19 *Multi per vnum virtutis actum facti sunt Sancti.*

DIxi *superiori quæst.* communiter ad canonizationem, ac beatificationem requiri miracula; tamen absolutè, & de potentia veluti absoluta Papæ, potest canonizari aliquis ex sola sanctitate vitæ, & finali perseverantia bene cognita; sic enim colligitur ex Leone X. in canonizatione S. Brunonis, ut refert Surius *in vita ipsius.* Et Sixti IV. in Bulla canonizationis sancti Bonaventuræ, Augustin. Triumph. *de potestate Eccles.q.15. art.1.* Cantelotius *de canonizat. Sanct. cap.19.* Baldellus *tom.2. lib.3.disp.13. num.1.* Molfesius *tom.1. Additiones ad quæstiones vsuales., consil.46.num.85.*

Triumph. Cantelot. Baldellus. Molfes.

16. Pro Sanctis Martyribus non est necessaria miraculorum comprobatio, ut tenent Augustin. Triumph. *citat. quæst. 16. artic. 3* Angelus Rocca *de canonizat. Sanct. cap. 35.* Baldellus *supra, disput.14. num.4 & 14* afferens decisionem Rotæ, stylum Curiæ in pluribus canonizationibus, & plura alia fundamenta. Flavius Cherubinus *in Compendio Bullarum, schol.2.ad Constit.4. Alexand. III. & schol.1.ad Constit. 11. Innocentij IV.* & Carena *in tract. de Officio Sancta Inquisitionis, part.2. tract.17.§.12.n.42.*

Triumph. Rocca. Baldellus. Flavius. Carena.

17. Requiritur tamen probatio causæ propter quam passi sunt, nempe pro defensione, ac confessione fidei Catholicæ, ac defensione alicuius virtutis, ut in odium fidei, ac virtutis occisi sint, *quia causa non pœna facit Martyrem*, ut ait D. Augustin. *epist.61. & 166.* Legitima, & vera causa debet esse defensio, seu confessio fidei Christianæ, prout regulariter contingit, vel etiam eorum, quæ fidei annectuntur. Siquidem D. Ioannes Baptista pro Martyre habetur, eo quod occisus fuerit ab Herode ob reprehensionem adulterij. Ita August. Triumph. Rocca, Cherubinus, Catena relati cum Lezana *consult.1.n.16.*

D. August. Triumph. Rocca. Cherubin. Carena. Lezana.

18. Modus autem, seu causa patiendi diligenter est investiganda prout asserunt iidem Triumphus, Rocca, & Cherubinus, & maximè Mascardus *de probationibus, volum.1. conclusione 261. num.10.* vbi sic ait: *Non est respiciendum ad supplicii genus, vel tormentorum asperitatem, nisi causa propter quam quis patitur, à Sancta Romana Ecclesia approbata, & confirmata sit. Quos enim hisce nostris infelicissimis, ac deplorandis temporibus vidimus, qui blanditiis, falsisque hæreticorum doctrinis in fraudem pellecti, & seducti laqueisque diabolicis irretiti, quodvis etiam crudelissimum genus mortis perpeti non dubitarunt, quam vel latum quidem vnguem à perversa sua hæretica labe discedere* Quod etiam probat exemplis Georgij Cella Novartensis, & cuiusdam alterius Anglici, & aliorum Hæreticorum (etiam fœminarum) qui pertinaciter vitam pro sua secta exposuerunt. Si verò causa Martyrij non constat sufficienter, tunc videntur necessaria miracula, ut probat Baldellus *d.disp.14.n.15.*

Mascard. Baldellus.

19. Ad calcem huius quæstionis nota cum Lezana *citato num.* 178. quod ea, quæ diximus, de necessitate omnium virtutum, ac perseverantia in illis, intelliguntur quoad illos, qui post suam conversionem habuerunt tempus operandi; nam certum est, multos ob unum actum perfectissimæ charitatis in hora mortis fuisse canonizatos, ut de Bono Latrone, Sancto Maximo, & Ianitore 40 Coronatorum, & aliis, qui eodem tempore fuerunt conversi ad fidem Christianam, & passi Martyrium, ut legimus in Martyrologio.

Lezana.

QUÆSTIO V.

Qui cultus deferendus sit Sanctis canonizatis, ac beatificatis?

SVMMARIVM.

20 *De cultu Sancti canonizati, ac beatificati.*
21 *Ex vi Bulla canonizationis, non potest recitari officium de ipso sine novo decreto.*
22 *Decretum Congregationis de ipsa canonizatione.*
23 *Solus Papa potest extollere vnum Sanctum præ aliis.*

CVltus pertinens ad Sanctos beatificatos, de eo iam dixi *supra, Resol.16. quæst.6.7. & 8.* Nunc de canonizato agendum est, qui erecto Altari, Capella, Templo in eius nomine in toto orbe terrarum, maximè venerandus est, omni festivitate, & cultu celebrandus, de quo etiam quolibet die possit Missa votiva celebrari, ut de aliis Sanctis. 20.

Tamen de ipso Sancto canonizato non potest Officium cum Missa celebrari sine novo Decreto Sacræ Congregationis distincto à Bulla, seu Decreto canonizationis, ut tenent Barbosa *de Officio Parochi cap.10. num. 21.* Gavantus *in Thesauro, tomo. 2. cap. 2. num. 30.* afferentes Decretum eiusdem Sacr. Congregationis sub die 9. Decembris 1628. 21.

Barbosa. Gavant.

Et quamvis in Bulla canonizationis concedi soleat generaliter facultas celebrandi Officium eorum quolibet anno in die obitus ipsorum prout in instrumento canonizationis Sancti Andreæ Cursini expressis verbis ait Vrbanus VIII. anno 1629. & eodem modo 22.

Decretum canonizationis. Clemens IX. In Bulla canonizationis S. Mariæ Magdalenæ de Pazzi: *Ad honorem Sanctæ, & individuæ Trinitatis, & exaltationem fidei Catholicæ, & Christianæ Religionis augmentum, auctoritate eiusdem Dei Omnipotentis Patris, Filij, & Spiritus ſancti, Beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, & noſtra, de Fratrum noſtrorum conſilio decernimus, ac definimus, bonæ memoriæ Mariam Magdalenam de Pazzi, Florentinam, Ordinis Carmelitarum Sanctam eſſe, ac Sanctarum Catalogo adſcribendam, ipsámque Catalogo huiuſmodi adſcribimus.* Nota ſequentia verba: *Statuentes ut ab univerſali Eccleſia; anno quolibet in die obitus dictæ Magdalenæ, Feſtum, & Officium ipſius ſicut de vna Virgine, non Martyre, devotè, & ſolemniter celebretur.*

23. Et ratio huius rei eſt, quia quamvis ex vi Decreti, ſeu Bullæ canonizationis, conecdatur generaliter, Feſtum, & Officium celebrandum Sancti canonizati, non tamen præſcribitur ritus, quo celebrari debeat, an ſcilicet ſub duplici, vel ſemiduplici, &c. nec id exprimitur in Rubrica Breviarij; & propterea neceſſarium eſt, novum Papæ Decretum de tali ritu, quia iuxta *cap. Glorioſus Deus, de Reliq. & venerat. Sanctorum*, ſolus Papa poteſt unum Sanctum præ aliis extollere, ac proinde ipſe ſolus facere Decretum de tali ritu, duplici, vel ſemiduplici. Cantilorius *de canonizat. Sanctor. cap. 1. num. 22.* Gavantus *Commentar. in Rubric. Breviarij Rom. ſect. 2. cap. 2. num. 30. &* refert Decretum S. Congregat. Rituum, de ipſo ritu interrogatæ. Et ita, ut teſtatur Lezana *conſult. 2. num. 7.* praxi receptum eſt in tota Eccleſia, cum conſtet non fieri generaliter ab omnibus officia de Sanctis omnibus canonizatis, ſed tantum de aliquibus.

Cantilor. Gavant. Lezana.

QUÆSTIO VI.

An de Sanctis, nec Canonizatis, nec beatificatis ſpeciali Bulla, ſed longa conſuetudine venerațis faciendum ſit Officium?

SUMMARIUM.

- 24 *Status quæſtionis.*
- 25 *Celebrandi Sancti ex antiqua conſuetudine.*
- 26 *Conſuetudo habet vim legis.*
- 27 *Quod comprobatur ex Decreto Congregat. Vrbani VIII. ac ex Rubrica Breviarij, & num. 28.*

24. Quæſtio eſt. Sunt multi Sancti, nec canonizati, nec beatificati, de quibus tamen ex longa conſuetudine Religionum, vel locorum fieri ſolet Officium, an talis conſuetudo retinenda ſit.

25. Affirmativè reſpondendum eſt, ut docent Fr. Thomas de Ieſu *in Regulam Carmelit. part. 3. cap. 7. dub. 3.* Rodriguez *tom. 1. quæſtionum Regularium, quæſt. 69. artic. 5.* referúntque pro hac ſententia Vaſquez, Salzedum, alioſque graviſſimos Doctores Complutenſes; in eadem ſententia eſt Hieronymus Rodriguez *in Compendio Reſolut. 65. num. 10.* Bordonius *Reſol. 30. num. 36.* Anelus *tract. de Horis Canonic. cap. 6. dub. 3. num. 11.* Molfeſius *tom. 2. in Additionibus ad quæſtiones vſuales, conſil. 45. num. 75. & ſequenti*, referens reſponſiones Clementis VIII. & Paul. V. circa tales conſuetudines colendi Sanctos non canonizatos, ut etiam refert Lezana *conſult. 2. num. 10.*

Thomas de Ieſu. Rodrig.

26. Probatur primò, ex vi, ac natura conſuetudinis, quæ æquipollet legi, ac veritati *l. 1. ff. de ſervit. & aqua.* Baldus *conſil. 28. in principio, lib. 4.* Cardinalis Tuſch. *concluſ. 806. num. 17.* Quod autem habeat vim legis ſatis communne, ac vulgare eſt, *l. de quibus, ff. de leg. 5. ex non ſcripto inſtit. de iure, natur. & Gentium, cap. final. de conſuetud.* Guido *ſingul. 83.* Belletus *diſquiſ. Cleric. part. 1. tit. de favore Clericor. 5. 3. num. 10.*

Baldus. Tuchus. Guido. Belletus.

27. Probatur ex Decreto Sacræ Congregationis, quod referunt Sellius *in Selectis Canon. cap. 33. num. 18.* & Barboſa *in Collectan. Bullarij, verb. Officium divinum 1. & in Apoſtol. dec. Collectan. Collectan. 532. num. 11.* ubi in una Viſeoſi 21. Iunij 1605. ſic ait eadem Sacra Congregatio *Officium pro Sanctis etiam non canonizatis poteſt recitari de communi, ubi viget conſuetudo immemorialis recitandi.* Et confirmat Vrban. VIII. In Congregatione univerſali Sanct. Inquiſitionis, per quam prohibet exhiberi venerationem, & cultum hominibus cum ſanctitatis, vel Martyrij fama defunctis, & expreſsè declarans, ſubdit: *Quod per ſupra ſcripta præiudicari in aliquo non vult, neque intendit, iis, qui aut per communem Eccleſiæ conſenſum, vel immemorabilem temporis curſum, aut per Patrum, virorúmque Sanctorum ſcripta, vel longiſſimi temporis ſcientia, ac tolerantia Sedis Apoſtolicæ, vel Ordinarij coluntur.* Ecce quomodo de Sanctis, qui nec canonizati, nec beatificati ſunt, conceditur fieri Officium, ſi ex antiquo, & longo tempore coluntur.

Sellius. Barboſa. S. Congr.

28. Et etiam amplius confirmatur ex Breviario Romano: nam Rubrica 1. de Officio duplici dicitur, *Officium ſit duplex*, & ſic dicitur, *& in Feſtis Sanctorum, qui apud quaſdam Eccleſias, vel Religiones, vel Congregationes conſueverunt ſolemniter celebrari, cum Officiis propriis à Sede Apoſtolica approbatis, aut ex eiuſdem Sedis auctoritate receptis, vel recipiendis (ſervata tamen forma huius Breviarij) alioquin de communi, etſi prædicta feſta in hoc Kalendario non ſint ſcripta.* Ex quo apertè conſtat, quod ipſummet Breviarium approbat conſuetudinem faciendi Officium (etiam ſub ſolemnitate duplici) de Sanctis, *qui apud Religiones conſueverunt ſolemniter celebrari*: quales ſunt multi Sancti ipſarum Religionum, ut obſervant Thomas de Ieſu, Rodriguez cum aliis ſupra citatis, & hoc etiam apertè ſupponit Gregorius XII. in Bulla, quæ præmittitur in Martyrologio Romano.

Ex Breviar. Rubrica. Thomas de Ieſu. Rodrig.

RESOLU

RESOLUTIO X II.

Clausura Monialium.

QUÆSTIO UNICA

An Monialis possit exire à Monasterio absque morbo contagioso, sed tantùm qui mortalis iudicatur, nisi exeat ad salutis remedium?

SUMMARIUM.

1 *Status quæstionis.*
2 *Bulla Pij V. & quòd epydemia significet omnem morbum periculosum.*
3 *Prima sententia tenet non posse egredi nisi in casibus expressis in bulla.*
4 *Secunda affirmativa in casibus ex identitate rationis.*
5 *Pro hac sententia Cardinalium declaratio.*
6 *Probatur ex natura legis.*
7 *Probatur ex Carthusianis.*
8 *Ex narrativa legis colligitur mens legislatoris.*
9 *Clausula taxativa non excludit similes casus.*
10 *Pius V. in sua constitutione non loquitur de re communi.*
11 *Datur exitus à monasterio in causa particulari incendij, vel hostis adventus.*
12 *Si medici distant, Monialis potest exire.*
13 *Ad quem spectat dare licentiam, etsi Episcopus noluerit, vel fuerit capitulum sede vacante.*

2. DVo inquirit præsens quæstio, an in tali casu, quando urget gravis morbus, & mortalis, & nullum aliud extat remedium, an licitum sit Moniali à monasterio exire v.g. ad balnea. Secundò, à quo talis licentia sit concedenda.

Trident.

Pius V.

Difficultas huius rei nec provenit ex *cap. Periculoso de statu Regularium*, *in* 6. nec ex Concilio Trident. *sess.*26. *cap.*5. *de Regularibus.* Vbi prohibentur egressus monialium à conventu. Sed tota difficultas provenit ex constitut. Pij V data anno 1569. quæ incipit: *Decori, & honestati,* refertur apud Laërtium *tom.*2. *Bulla* 8. *ipsius Pij V.* Vbi rigorosè prohibet egressum monialium à conventu, & exprimit casus, in quibus hoc tantùm eis licitum erit, quòd nunquam hoc eis liceat: *Aliave causa, & prætextu, nisi ex causa magni incendij, vel infirmitatis lepræ, aut epydemiæ.* Per epydemiam non solum intelligitur pestis, sed quilibet nocivus, & contagiosus morbus communitati. Ita Sanchez *in Decalogum, lib.*6. *cap.*25 *num.*35. Villalobos *in summ.*1. *part. tract.*35. *diffi. ult.*45. *num.*2. Hieronymus Rodrig. *in compend. quæst. Resol.*98. *num.*19. Sella *in selectis Canon. cap.*15. *num.*4. Vbi refert sacram Congregationem Episcopor. ita rescripsisse Hispaniarum Nuntio die 8. Novembr. 1594. Hoc posito.

Sanchez. Villalobos. Hieron. Rodrig. Sella.

3. Prima sententia affirmat Moniales non posse egredi à monasterio nisi in casibus exceptis in dicto motu proprio Pij V. & quòd non possit fieri extensio ad casus similes, vel urgentiores, ita tenent compendium Mendicant. *verb. clausura Monial. num.* 5. *vers. quæritur, utrùm minister generalis.* Tuschus *de visit. lib.*2. *c.*18. *num* 17. Bollon. *in œconom. Canoni. class.* 5. *cap* 4. *n.*10. Gutierr. *lib.*1. *Canoni. cap.*14. Cened. *ad sextum collect.* 31. *num.* 2. Zerola *in praxi Episcop. part.* 1. *verb. Moniales* §. 16. *vers.* 2. *part* 2. *eodem verb. in fine* Riccius *in praxi rerum fori Ecclesiastici decis.* 545. *num.* 1. *Alias resolut.* 541. *in* 2. *edict.* Miranda *de sacris Monialibus quæst* 3. *art.*4. Campan. *Rubric.*12 *cap.* 16. *n.*22. His non obstantibus.

Compend. Tuschus. Bulloni. Gutierres. Zerola. Riccius.

4. Dico tamen, quòd quamvis morbus non sit contagiosus, sed talis ex sua conditione periculosus, quod si Monialis non egrediatur è monasterio ad se curandum, verbi gratia ad quædam balnea, morietur, & maxime peribit, in hoc casu licitè potest exire è monasterio, licitèque licentia ei concedenda est. Hanc sententiam constanter tenent Navarr. *de Regul. commen.* 4. *num.* 49. & 50 Suar. *satis late tom.*4. *de Relig. lib.*1. *cap.*9. *num.*7. & 9. Azor. *tom.*1. *instit lib.*13. *cap.*8 *quæst.*1. Llamas *Method. curati. in appendice* §. 10. Grass. 1. *part. decision. lib.* 4. *cap.*23. *num.* 17. Sorbus *in annotat ad compend. mendicant. verb. ingressus monaster. monial. n.* 6 Zenus *in praxi tom.*1. *resol* 393. *num.* 3. Fr. Ioannes à Cruce *lib.*1. *cap.* 5. *dub.* 4. §. *secunda conclusio* Sanchez *citato lib.*6. *cap.*15. *num.*37. *Barbosa de potest. Episcopi allegat.* 102. *a n.*16. Bonacina *tract. de clausura quæst.* 1. *punct.*9. *num.*6. Lezana *tom.* 1. *cap.* 25. *num.* 20. Gavantus *in manuali Episcop. verb Monial clausura n.*7. Diana *tom.* 1. *part.* 3. *tract.* 2. *de regularib. resol.*

Navarr. Suarez. Azor. Llamas. Graff. Scorbus. Zeno. Ioan. à Cruc. Sanchez. Barbosa. Bonacina. Lezana.

5. Probatur primò ex quadam Cardinalium declaratione, quam adducit Suar. *citat. n.* 11. *ad finem* sic habet: *Curanda valetudinis causa, ad balnea monialem exire posse sedes Apostolica concessit, dum tamen eat cum honesto comitatu personarum, quem ordinarius dandum censuerit: atque tam eundo, quam redeundo, nullum ad locum extra viam rectam divertat, neque diutius maneat, apud ipsa balnea, quam ad curandam infirmitatem necesse fuerit.* Quæ declaratio sive fuerit generalis, sive pro aliqua particulari maximè comprobat nostram resolutionem.

Cardinaliū declaratio. Suar.

6. Probatur 2. Nulla lex positiva, dummodo non interveniat auctoritas fidei nostræ, aut Religionis Catholicæ, vel evidens necessitas boni communis, obligat cum proprio vitæ dispendio, qui ut ait D. Isidorus *lib.*5. *ethymologiar. cap.*21. & 21. communiter receptis à Theologis, ac Iurisperitis: *De natura legis est ut sit de re moraliter possibili & non super humanas vires*: ergo cum nulla res ex præpositus interveniat in præsenti, non potest lex obligare ad valde arduum & difficile, sed dispendium nempe propriæ vitæ.

D. Isidor.

7. Probatur 3 Quia Carthusiani habent votum nunquam comedendi carnes; & tamen hoc eis licitum est, quando nullum aliud est alimentum nec aliud remedium ob propriæ

vitæ conſervationem bene poſſnot eas comedere. Primò, quia homo habet jus ad conſervationem propriæ vitæ *cap. exiit, de verborum ſignificat. cap. Paſtoralis § cæterum. de ſententia, & re judicata l. ut vim ff de juſtitia, & jure.* Deinde votum ſecundùm ſuam naturam ita obligat, niſi aliud gravis neceſſitas poſtulet, ut notat Azor. ſtatim citandus. Tertiò, nec bonum, nec ingens Religionis reformatio aliud poſtulat rationaliter loquendo, ſufficit enim ad exactam Religionis reformationem, quòd in nullo caſu licitum ſit comedere carnes, niſi quando eſt unicum & ſingulare remedium ad propriæ vitæ conſervationem, ut optime notant Covarruv. 1. *variar. cap.* 2. *n.* 10. Gerſon, Medina cùm Rodriguez *tom.* 2. *quæſt.* 101. *art. in concluſion.* Leſſius *lib.* 4. *cap.* 3. *dub.* 2. *num.* 12. Azor. *tom* 1 *lib.* 5. *cap.* 6. *quæſit.* 7. Suar. *lib.* 6. *de legib. cap.* 7 *num.* 9. Salas *de legib. diſp* 11. *ſect.* 1. *n.* 23. & 27. Bonacin *tom* 2. *diſp.* 2. *q.* 8 *punct.* 2. *n.* 16. Ex qua doctrina enervantur omnia argumenta contraria.

Azor. Covar. Gerſon. Medina. Rodrig. Leſſius. Azor. Suar.

8. Probatur quartò, quia mens Pontificis intendit prohibere, ne Moniales ex qualibet cauſa foras egrediantur, in integrum tamen ſervans, ut egrediantur in caſibus, in quibus ut in incendio, lepra, epidemia militat eadem ratio, quando enim de intelligentia unius legis dubitatur, ex illius narrativa bene colligitur mens legiſlatoris Baldus *in cap. licet delicti.* Decius *in cap.* 2. *requiris de appellat.* Tiraquel. *in l. ſi unquam § liberis num.* 23. Pius autem V. in narrativa ſui diplomatis, *decori, & honeſtati*, ait ſe intendere delere abuſum, quo Moniales è monaſterio egrediebantur ad viſitandos amicos & conſaguineos ex qualibet cauſa, tantúmque reſtringere ad caſus neceſſarios ad conſervationem vitæ, ut ad effugiendum incendium, lepram, epidemiam, & ſimilia, in quibus intervenit eadem ratio, & ſimile vitæ periculum.

Baldus. Decius.

9. Dices primò. Ex illa clauſula textus *nulla alia cauſa, vel prætextu*, quæ clauſula non excludit ſimiles caſus, quia ubi militat eadem ratio, eſt eadem iuris diſpoſitio ex optima epikeia, ac optima legis interpretatione.

10. Dices 2. Quòd in caſibus præpoſitis poteſt fieri extenſio ex identitate rationis, quando vertuntur in damnum commune, at verò in propoſito caſu agitur de damno particulari. Reſpondetur & primò. Pius V. in ſua conſtitutione non loquitur de bono communi, ſeu communitatis, nec in aliqua re talibus concernente, ſed abſolute, & propoſuit illa tria, *incendium, lepram, epedimiam*, quæ cum extenſione, quàm Doctores admittunt, ex identiate rationis, procedunt ſive damnum ſit particulare, ſive commune, nam ubi lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus.

11. Et confirmatur, in quodam monialium dormitorio graſſatur ignis, cùm quædam religioſa eſſet in ultima cellula verſus plateam, talis incendij cauſa ipſa poteſt á clauſura exire, & tunc incendium non urget contra bonum commune, ſed contra unius particolaris commodum. Deinde confirmatur ulterius, nam Doctores contrarij per illam clauſulam *incendium* intelligunt hoſtium adventum. Suppono quòd unus hoſtis magno furore raptus ingreditur unum monaſterium inſequẽs unam monialem ad mortem, quæ aliter non valet effugere, niſi à clauſura exiens, & tunc valde licitè foras egreditur, ut Auctores contrarij fatentur, Rodrig. *citat. quæſt.* 39 *art.* 5 Sanchez *citatus, num.* 39. Bonacin. *de clauſur. Monial. punct.* 9. *num.* 6 &, alij, quos citat, ac ſequitur Barboſa *de poteſt. Epiſcop.* 3. *part allegat.* 10. *n.* 16. Et tamen in hoc caſu hoſtis adventus non verſatur contra bonum commune, ſed unius particularis.

Rodrig. Bonacina. Barboſa.

12. Ultimò confirmatur; quia Rodrig. *tom.* 1. *quæſt.* 49. *art.* 2. *verſ. ultimò, colligo* Fr. Hieronymus Rodrig. *reſol.* 26. *num* 11. aſſerunt quòd ſi quoddam monaſterium ſit in loco deſerto valde diſtanti ad quem valde difficiliter Medici, Chirurgi, venarumque ſectores accedere poſſunt, tunc inquiunt, poteſt Monialis licite exire ob remedium vitæ, & illius conſervationem, ergo à fortiori in noſtro caſu ad balnea. Ex quibus conſtat quòd bulla Pij V. ex identitate rationis, militat quando damnum vel eſt commune, vel particulare & quamvis de hoc magna controverſia fuiſſet olim in hoc regno, hodie tamen valdè res eſt in praxi, & quotannis multæ Moniales ex gravi neceſſitate exeunt ad balnea.

Hieron. Rodrig.

13. Facultas autem exeundi à monaſterio in prædictis caſibus pertinet ad Generalem, vel Provincialem, interveniente conſenſu ordinarij, ut patet ex Concilio Trident. *ſeſſ.* 25. *de Regularibus, cap.* 5. de quo Lezana *tom.* 1. *cap* 25. *num.* 21. Si autem Epiſcopus noluerit dare talem licentiam, tunc Religionis Prælatus eam concedere poteſt, ut tenet Suar. *citatus tom.* 4. *de Relig. lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 13. & 19. Et etiam facultatem hanc concedere valet Capitulum Sede vacante, & quamvis talis iuriſdictio non ſit ordinaria, ſed delegata, tamen ex neceſſitate, eam dare poteſt, ut tenet Quaranta, Capitolum Sede vacante, *num.* 1. Et in hoc Archiepiſcopatu Ulyſippoenſi Sede vacante ferè per viginti octo annos multas licentias de hac re conceſſit Capitulum.

Trident. Lezana. Suar. Quaranta.

QUÆSTIO II.

An mulier adultera fugiens maritum, vel delinquens ad evitandos miniſtros iuſtitiæ, violet ingrediens clauſuram.

SUMMARIUM.

14 *Oppoſitæ declarationes faciunt difficultatem.*
15 *Declaratio pro parte negativa*
16 *Tres declarationes pro parte affirmativa, & num.* 17.
18 *In caſu urgenti mulier admittenda, dummodo non detur recurſus ad Papam, & num.* 19.
20 *Ex charitate admittenda, & quia neceſſitas non habet legem.*
21 *Ex Epicheia legis videtur admittenda.*
22 *Malefactor fugiens à miniſtris iuſtitiæ poteſt admitti.*

OPpoſitæ Illuſtriſſimorum Cardinalium declarationes magnam difficultatem nobis

Rodrig.

bis faciunt in hac materia; nam extat quædam declaratio ex Bullario Rodrig. 1200. Ubi inter Bullas Clementis VIII. adducens aliquas Cardinalium declarationes factas tempore prædicti Pontificis, ponit hanc sequentem declarationem missam ad Episcopum Salmanticensem anno 1604. cujus hæc sunt verba.

Declaratio Cardinalium.

15. *Congregatio consilij respondit, non licere ullo modo Episcopis, vel permittere, vel licentiam concedere mulieribus, ut ex causis supernarratis, (erat autem unus ex casibus ab Episcopo antea propositis apud Cardinales, lites matrimoniales adulterorum, ac dissensionum inter viros, & uxores,) monialium monasteria ingrediantur, imò ingredientes incidere in excommunicationem. Quòd si aliquis casus inciderit, propter quem expedire videatur concedere talem licentiam, eam omnino obtinendam esse à sede Apostolica.* Casu contigit in hac civitate Ulysipponensi, quòd quædam Moniales ordinario subjectæ, cujusdam mulieris adulteræ ne à viro suo interficeretur misertæ, eam recepissent, Capitulo sede vacante annuente, tamen prædictum Capitulum ab Illustrissimo Collectore admonitum de prædicta declaratione, statim præcepit prædictam mulierem a conventu ejicere.

Liber de clarationum.

16. Econtra verò in libro declarationum Cardinal. Antuerpiæ impresso anno 1633 fol. 521. post medium inter declarationes Cardinalium ad Trident. *cap. 5. de regular. sess.* 25. ponuntur de hac re tres declarationes Cardinalium, quas etiam refert Barbosa ad citatum locum Concilij Prima est, *Mulier conjugata, sit in monasterio Monialium, & constiterit, quòd si inde exierit, versabitur in periculo mortis, in monasterio relinqui debet, sed sine ancillis, &c.*

Declarationes Cardinal.

17. Secunda declaratio. *Mulier quæ venit in suspicionem adulterij apud maritum, & ob id timet ne ab eo vis aliqua inferatur, permitti debet, ut monasterium ingrediatur monialium, si modo constitutiones monasterij non repugnent.* Tertia declaratio. *Insuper mulieres, quæ sunt in discordia cum maritis, & eorum sævitiam timent, si sunt extra culpam, quandiu justam timendi causam habuerunt, debent si sunt in monasterio tolerari.*

18. Dico tamen, quòd videtur ordinariè loquendo tales mulieres non debere admitti à Monialibus in conventu, nisi in casu valdè raro, in quo non est commodus recursus ad Papam, & est grave periculum in mora, & occasio præceps ad evitandam mortem. Ita Rodrig. *tom. 2. qu. 46 art.* 10. Miranda *quæst. 2. de Monialibus artic.* 7. Zerola *in praxi Episcop. part.* 1. *verb. Moniales,* §. 12. Barbosa *de potest. Episcop. part. 3. allegat.* 102. *nu.* 66. Bonacin. *de clausura Monial. quæst. 4. punct. 3. n.* 17. Joan. de la Cruce *cap. 5. dub. 2. conclus. 3. in fine.* Tambucinus *disp.* 24. *qu.* 14. *num.* 1. Pellizar. *tom.* 2. *tract* 10. *cap. 5. sect. 3. n.* 120. Sanchez *in decalog. lib. 6. cap. 16. num.* 91. Portel 2. *tom. respons. morali. casu* 106. §. *dico* 2.

Rodrig. Miranda. Zerola. Barbosa. Bonacina. Joan. de la Cruz. Tambur. Pellizar.

19. Conclusio duas habet partes. Et prima supponit, quòd quando datur spatium, & tempus, recurrendum sit ad summum Pontificem pro impetranda licentia, & in hoc sensu procedit prima declaratio missa ad Episcopum Salmanticensem, *quòd si casus inciderit licentiam omnino obtinendam esse à sede Apostolica.* Quia solus summus Pontifex potest dare licentiam, ut tales mulieres ad monasterium admittantur, ibi existant, & commorentur.

Secunda pars conclusionis, quòd talis mulier sit admittenda in monasterium, quando periculum urget; probatur à tribus posterioribus declarationibus, in quibus hoc expressè deciditur. Et in primis mulier fugiens à marito, habet jus pro conservanda vita, quia hoc est de jure naturali, quia ut dicitur *necessitas non habet legem. cap. querelam de jurejurando,* ubi Glossa *in verb. Non necessitate.* multa juris loca congerit, sicut & Sebastianus Medices *lib. de regimine juris in regula* 2. *n.* 8. Deinde ex parte monialium urget præceptum charitatis subveniendi proximo in tam urgenti, & gravi periculo honoris, & vitæ Deinde quia videtur, quòd in tanto periculo Summus Pontifex non velit restringere facultatem Prælati, imò & Prælatæ, si non detur tempus ad recursum majoribus. 20.

Glossa.

Confirmatur, quia necessitatis causa multa permittuntur, quæ aliàs non permitterentur, *cap si quis propter. de fur.* Cùm ergo in præsenti casu valdè difficilis, imò moraliter impossibilis accessus sit ad Papam, urget periculum vehementissimè in mora, ex epicheia, ac interpretativâ voluntate Papæ videtur concedenda facultas à Prælatis dandi licentiam ad ingrediendam clausuram monialium. Maxime cum Concilium Trident. *sess. 25. de Regularibus, cap. 5.* dicat: *Dare autem tantùm Episcopus, vel superior licentiam debet in casibus necessariis.* Quæ verba cùm sint generalia non sunt restringenda ad solam necessitatem monasterij vel monialium, sed etiam extendenda sunt ad necessitatem cujusque extranei, siquidem lex loquitur generaliter, ac proinde generaliter est intelligenda. 21.

Trident.

Confirmatur ex casu difficiliori adducto à Sanchez *lib. 6. in Decalog. cap. 16 n.* 59. & ait; quòd si malefactor fugiens insequentes justitiæ ministros, & inveniens portam monialium apertam, poterit sine peccato dictam clausuram intrare, & licitè sine scrupulo; & verba Sanchez sunt. *At malefactor in eo discrimine constitutus non peccaret ingrediendo, si fores apertas reperiret: tum quia præsentaneum periculum ansam maturioris deliberationis præripit: tum quia jus tuendi vitam, vel grave corporis damnum, ut si pœna mortis, aut flagellorum, aut triremium plectendus esset, ipsum excusat.* 22.

Sanchez.

In exemplo adducto à Sanchez duo maximè consideranda sunt, quæ sunt duriora, & majora, nam Sanchez hoc concedit in homine masculo, in quo castitas Monialium periclitari potest. Secundò Sanchez admittit ingressum malefactoris in clausuram, non solùm ad evitandam mortem, sed etiam periculum flagellorum, vel triremium, hæc autem mulier est in proximo, & evidenti periculo mortis, & hoc ulterius comprobatur ex his, quæ docet idem Sanchez *citato c. 16. num.* 60. posse à superiore concedi ingressum intra clausuram Monialium ad deponendas ibi pecunias, si non detur aliquis locus tutus ad eas deponendas, charitas suadet depositum illud admittere, quanto magis suadet charitas, mulierem in tanto mortis periculo admittere. 23.

Sanchez.

Ex quo constat, quòd in necessitatibus repentinis, 24.

pentinis, & quidem graviſſimis, in quibus periculoſa eſt mora, & acceſſus ad ſuperiorem eſt moraliter impoſſtbilis, in talibus caſibus licentia obtenta ab Abbatiſſa, ſeu Prioriſſa eſt ſufficiens. Ita Sanchez *in decalog. lib. 6. cap.26.n.34.*Rodrig.*tom.1.quaſt.46.art.2.*Aazor *tom.1.lib 13.cap.8.quaſt.*8.Pellizar *t.2.tract.* 10. *cap.5 ſect 3.num.*164.

Sanchez. Rodrig. Azor. Pellizar.

RESOLUTIO XXIII.

Confeſſoris Regularis Approbatio.

QUÆSTIO PRIMA.

Confeſſores Regulares quamvis accipiant iuriſdictionem à Papa, indigent approbatione Epiſcopi.

SVMMARIVM.

a *Et ſi antiquitus Religioſi ſæcularium confeſſiones ſine approbatione Epiſcopi audirent, hodie poſt Tridentinum non poſſunt.*
2 *Religioſi talem juriſdictionem accipiunt a Papa.*
3 *Epiſcopus in approbandis Religioſis habet ſe tanquam delegatus à Papa.*

1. LICET antiquiùs tempore Bonifacij VIII in Extravag quæ incipit; *Super Cathedram*, ipſe conceſſerit Regularibus facultatem, ut tantummodo à ſuis Prælatis præſentati Epiſcopis ſæculariũ confeſſiones poſſent audire,& ulterius tempore Benedicti IX in alia ſua extravaganti, & incipit *Inter cunctas, de privilegiis*, etiã ſine præſentatione,aut alia licentia Epiſcoporum conceſſerit poſſe Regulares audire ſæcularium confeſſiones:tempore tamen Clementis V.in Concilio Viennenſi, in Clementina,quæ incipit: *Dudum. de ſepultur.* revocatum fuerit prædictum Decretum Benedicti,& renovatum illud antiquum Bonifacij: tamen hodie poſt Concilium Trident.ad hoc ut Religioſi audire poſſint ſæcularium confeſſiones indigent præſentatione, & approbatione Epiſcoporum, ſic ait Concilium ſeſſ.23. cap. 15. *Decernit ſancta Synodus, nullum etiam Regularem poſſe confeſſiones ſæcularium, etiam Sacerdotum audire, neque ad id idoneum reputari,niſi aut Parochiale beneficium, aut ab Epiſcopis per examen, ſi illis videbitur eſſe neceſſarium, aut alias idoneus judicetur, & approbationem, quæ gratis detur,obtineat*: Et cùm poſtea emanaverit aliquibus Religioſis indultum audiendi confeſſiones ſæcularium abſque prævio ordinarij examine, Vrbanus VIII. in ſua Bulla anno 1628.quæ eſt apud Bullarium *tom.4. conſtitut.huius Pontificis* 91. caſſavit, annullavit & revocavit omnia,& ſingula talia privilegia cuicumque Religioni conceſſa, ut obſervat Lezana *tom.1.cap.19.num* 2.

Bened.IX. Clem.V. Trident. Vrban.VIII Lezana.

2. Cùm hoc tamen ſtat, quòd in ipſa approbatione ad audiendas cõfeſſiones aliter ſe habent Religioſi, ac Sacerdotes ſæculares;nam Sacerdotes ſæculares accipiunt juriſdictionem ab Epiſcopo, ut à ſuo Prælato, at Religioſi cum immediatè ſubiiciantur Romano Pontifici ab ipſo accipiunt juriſdictionem: approbatio autem Epiſcopi tanquam teſtimonium dantis,ac ſententiam proferentis de ſufficientia, habilitate,ac ſcientia talis religioſi requiritur.Ita Navar. *in ſumma, cap. 27. num.* 264. *& ſequentibus*. Suar, *de pænitent.diſp.*28. *ſect.* 5. *num.*11.*& tom.4 de Relig tract.*10. *lib.9. cap.* 2. *num.* 3. Vaſquez *tom.* 4. *de pænitent. quaſt* 92. *art.1.dub.*5. *num.* 3. *&.* 4. Henriquez *lib* 6. *de pænit. cap.*6. *num* 4.6. *&* 8. *& lib.7. de indulg. cap.*28. Veiga *in ſumma,tom* 1. *cap.* 62. *caſu* 4. Rodrig.*tom.1. Regul. quaſt.* 59. *art.* 2. *&* 4. Ledeſma *tom* 2 *ſumma,cap.*13.*circa finem*, *dub.* 1. §. *Eſta duda*, Cruz *lib.* 2. *de privileg cap.*6. *dub* 4.*concluſ.* 3. F. Louis Lopez 2. *part. inſtructorii. quaſt* 17.*de clavib. cap.* 8.§. 2. *&* 4. Fagund *precept.*2.*Eccleſ lib.7.cap* 2. *num.* 8. Pellizar *tom.*2.*tract.*6 *cap.*3.*ſect.*2.*num.*9.Bordon *tom.*1 *Reſol.*36.*num.*42.

Navarr. Suar. Vaſquez. Henriq. Veiga. Rodrig. Ledeſma. Cruz. Lopez. Fagundez. Pellizar. Bordon.

Habent ergo Religioſi juriſdictionem ad audiendas confeſſiones a Summo Pontifice,ut conſtat ex Clementina, *Dudùm* de ſepulturis, ut latius dicam quæſt ſequenti, & Epiſcopus tanquam delegatus à Sede Apoſtolica dat teſtimonium de eorum ſufficientia,probitate, ac habilitate. 3.

QUÆSTIO II.

An Regulares ſufficientes, & idonei Epiſcopo præſentati, ſi abſque iuſta cauſa non fuerint ab eo admiſſi, ac approbati, licitè, & validè poſſint confeſſiones audire?

SVMMARIUM.

4 *Prima ſententia negat validas eſſe.*
5 *Secunda, & vera affirmat.*
6 *Quæ probatur ex Clementina, & nullis, & num.7.*
8 *Obiectio oppoſita contra Carmelitas, & Auguſtinianos.*
9 *Quatuor ordines mendicantes æqualiter habent à iure.*
10 *Aliæ Religiones ex privilegiis tanquam ex iure,& n.11.& 12.*

NEgant validas eſſe confeſſiones,quamvis dicant Epiſcopum peccare, Suar *tom.4. de pænitem diſp.* 28.*ſect.*5. *num.*13. Vaſq *tom.*4. *de pænit.quaſt* 93.*art* 1. *dub.*3. *num.* 2. Lugo *de pænit.diſput.*21.*n.*52 *fol* 309. Coninch. *diſp.*8. *dub.*7. *num.*257. Reginald. *tom.*1.*lib.*1. *cap.*16. *num.*192.Fillucius *tom.1.tract.*7.*num.*157. Barboſa *in collectanea ad Clemen. Dudum, num.*8. Sancius *in ſelectis, diſp.*48. *num* 16. Sylvius in *additionibus ad* 3. *part. quaſt.* 8. *art.* 5. *quaſt.* 4. Pirigtianus *diſtinct.* 17. *quaſt.unic. art.*4. *dub.*4. Trullench. in *expoſitione Bulla, lib.*1. §... *cap.*1. *dubio* 8. 4.

Suar. Vaſquez. Lugo. Coninch. Fillius.

Alij è contra affirmant eo ipſo tales Religioſos 5.

Navarr. Henriq. Glossa. Rodrig. Sotus. giosos esse approbatos Ita docet Navarr. *in Manualis cap. 27. num 164. & 265.* Henriquez *lib. 6. cap. 6. num. 4.* Glossa *in Clementina dudum de sepulturis.* Rodriguez *in additionibus ad Bullam §. 9. num. 30. & tom. 1. de regul. quaest. 59. art 2 & 10.* Sotus, Angelus, Graffius, Cenedo, Palatius, Sylvester, & Alex. quos citat, & sequitur Fagundez *pracep. 2. lib. 7. c. 2. n. 15.* Miranda *in Manuali Pralat tom. 1 q. 4. art. 6.* Ioan. de Cruce *in epitome lib. 2. cap 6. dub. 1.* Villalobos *tom. 1. tract. 1 diff. 53. n. 3.* Cochier *de iurisdict. ordin. in exempt. part. 77.* Layman. *lib. 5. tract. 6. c. 11. n. 4.* Finellus *de casibus reservatis c. 3. n. 3.* Peyrinus *de Religioso subdito tom. 1. q. 1 cap. 21. § 2.* Lezana *tom. 1. quaest Regul. cap. 19. num. 3.* Lopez *cap 8. de bulla pag. mihi* 822. Vivaldus, *tom. 1. de absolution. n. 18.* Ludovicus à Cruce, *disp 1 cap. 2. dub. 19* Baunius *tract. 4. de Paenit. quaest. 11.* Tomas Hurtado *tom 2. tract. 12. c 1.* Castrus Palaus *part. 3. tract. 23. disp unica, punct. 15. §. 3. num 8. & 9.* Pellizar. *tom. 2. tract. 8. cap. 3. num. 26.* M. Fr Anton ab Spiritu Sancto *direct. regul. tract 2. disp. 3. sect 1. num. 6. & directorio confessarior. tract 5 disp. 13. sect 7.* & aeque probabile iudicat Leand. *de paenit. disp. 11. quaest 83.*

6\. Probatur ex ipsa Clementina *Dudum de sepulturis, § si vero*, ubi expressè ex plenitudine potestatis Pontificiae approbantur Regulares ipso facto praesentati Episcopis, si absque legitima causa, sed ex malevolentia, ac odio reiiciantur, & reprobentur; Atqui tale Decretum non fuit derogatum per Concilium Tridentinum, *Clement. in* tum quia Clementina ponitur, ac citatur ad marginem ipsius Concilij, tanquam si ipsam Concilium respiciat, ad ipsamque referatur; tum quia in hoc casu Concilium non videtur procedere, ut observat *Navar.* Navarr. cit. Videtur enim alienum à sanctitate, ac iustitia Concilij, quòd intendat favere odio, ac malevolentiae Episcopi, si detur, quòd absit, contra Religiosos. Tertiò, quia privilegium iuri communi insertum, indiget speciali derogatione, ut dicam ad finem quaestionis. Quartò, quia privilegium concessum in Clementina *Dudum*, loquitur in causa speciali. Tridentinum verò generaliter, quando autem lex generaliter loquitur, non derogat speciali, cuius expressam non facit mentionem, ut multis probat Palaus *citat. n 9.* *Palaus.*

7\. Probatur etiam ratione, quia approbatio Episcopi, non est, nec favor, nec gratia, sed quaedam iudicialis declaratio, quae se habet tanquam iudicialis sententia ex iustitia; ergo *Trident.* talis sententia iniquè, & sine causa denegata invalida est; nam finis Tridentini ad exigendam approbationem Episcopi est, ne quis indignus admittatur; at si constat quòd praesentatus est dignus, & sufficiens, contra mentem Tridentini reijcitur, & inde militat dispositio *Clementin.* citatae Clementinae *Dudum*, & ipso iure est approbatus.

8\. Dices tamen, quòd licèt Clementina *Dudum*, non sit derogata per Concilium Trident. adhuc non prodest omnibus Mendicantibus, nec omnibus Religiosis, sed tantùm Fratribus Praedicatoribus, ac Minoribus; nam eis tantùm est concessa, & de illis tantùm agitur, caeteris autem Mendicantibus, ac Religiosis facultas non ex iure competit, ex ipsa Clemeotina, sed ex privilegio per commooicationem, ac proinde talis facultas videtur sublata per Tridentinum.

9\. *Conceres. Bassena.* Occasione huius argumenti aliqui Auctores, ut Conceres, Bassaeus *verb. confessor. 3. num. 18.* tenent, quòd illa facultas concessa in praedicta Clementina solùm comprehendat Minores, & Praedicatores, ac proinde quòd solùm eis competat haec facultas ex iure. Tamen hi Auctores aperte decepti sunt, quantum ad Carmelitas, & Augustiniaoos; nam totam ipsam facultatem concessam Minoribus, ac Praedicatoribus in ipsa Clamentioa *Dudum* concedit Ioannes XXII. Carmelitanis, & *Ioan. XXII* Augustioianis in extravaganti: *Frequenti de iudiciis*, ut iam dixi in lectura de legibus anno 1632. & cum Rodriguez. & Ioanne à *Rodrig. Cruz. Hurtad.* Cruce notarunt Thomas Hurtado *part. 2 tract. 12. cap. 1. num.* 1887. & sicut Clementina est de corpore iuris, sic eodem modo, ac aequaliter praedicta extravagans est etiam de corpore iuris, ut cum Rodriguez notant idem Hurtado *citatus num.* 1892. & Fr. Antonius ab Spiritu Saocto *in directorio confessorum tr. 5. disp. 13. sect. 7. num.* 872. ac proinde quoad quatuor Mendicantes privilegium est de corpore iuris.

10\. De aliis verò Religiosis dicendum est, quòd praedicta privilegia habentur à quatuor praedictis ordinibus per communicationem, & quamvis eorum privilegia fuerint derogata per Concilium Tridentinum, quae usque tunc concessa erant, postea tamen per multos Summos Pontifices fuerunt denuò concessa, ac proinde rectè gaudent dicto privilegio Clementinae *Dudum*, ac praedictae extravagantis, ut notat Thomas Hurtado *citatus, n. 1893.*

11\. Insuper addo, quòd privilegia Religionum, cùm non sint concessa uni, vel alteri personae, sed toti Religioni, ac communitati, aequiparantur legi, ac perinde habentur, ac si essent in corpore iuris inserta, talique conditione gaudent, ut probant Oltradus *consil 300. n. 4. a vers. Considerandum est.* *Oltradus. Henriq.* Henriquez post alios *lib 7. de indulg. cap. 22. num. 3. & cap. 24. n. 4.* *Sanchez. Suar. Salas. Bonacina.* Sanchez *lib 8. de Matrim. disp. 1. num. 13.* Suar. *lib. 8. de leg. cap. 17. num. 7.* Salas *disput. 10. de leg. sect. 10. num 90. §. sextò limitatur*, Bonac. *disp. 1. de log. quaest. 3. punct. 4 §. 1. n. 5.*

12\. Tandem privilegia Regularium saltem ex magna parte concessa sunt illis in praemium laborum, quos passi sunt, & quotidie patiuntur praedicatione, ac doctrina Evangelica, proque sanctae Romanae Ecclesiae defensione, eiusque augmento, & animarum salute, ut ipsi Summi Pontifices testantur in suis diplomatibus, Peirinis *tom. 1. privileg. Minor. in constitut. 26.* Leon. X. *num. 2. & tom. 3. cap. 4. in Additamentis de constit.* eiusdem Leonis *n. 24.* *Peirin. Abbas. Felin.* Privilegium autem remuneratorium non revocatur per clausulas communes, & Generales, & cum Abbate, Felino, Bartol. lex Aandro, Oldrado Tiraquel. & aliis tenet Suarez *lib. 8. de leg. cap. 37. num. 6.* & idem habet Lezana in consultis, *consult. 40. n. 102.*

13\. Dices contra: Inter propositiones damnatas ab Alexandro septimo die 2. Octobris anno 1665. Propositio decimatertia ita habet: *Satisfacit pracepto annua confessionis, qui confitetur Regulari Episcopo prasentato, sed ab eo iniustè*

iniuſtè reprobato. Ergo iniuſtè reprobatus non valide audit confeſſiones. Reſpondeo quòd Pontifex ait, quòd ille, qui cum tali confeſſario iniuſtè reprobato confitetur, non ſatisfacit præcepto; non tamen ait, quòd ipſa confeſſio ſit invalida: nam benè ſtat, quòd actus ſit validus, & tamen non ſatisfacit præcepto; verbi gratia, qui non eſt de familia Marchionis, & in die Dominica, in eius Oratorio audit ſacrum, revera audit ſacrum, & non ſatisfacit præcepto: qui in Quadrageſima communicat in Eccleſia Carmelitana, verè communicat, & non ſatisfacit præcepto, cum non ſit in propria Parrochia.

QUÆSTIO III.

An poſſit Epiſcopus approbare Regulares cum limitatione temporis, loci, perſonarum, virorum nempe, & non mulierum; vel è contra?

SUMMARIUM.

13 *Prima ſententia affirmat, quòd talis limitatio etiam ſine cauſa, obſervanda ſit.*

14 *Secunda ſententia, & vera tenet talem limitationem eſſe invalidam.*

15 *Quæ ſententia maximè probatur, & confirmatur, & n. 16.*

17 *In tali limitatione ſine cauſa graviter dilinquit Epiſcopus.*

13. QVæſtio in præſentiarum procedit, quando ordinarius abſque aliqua iuſta cauſa tales limitationes, verbi gratia unius anni, virorum, non mulierum, huius oppidi, non illius apponit, & quod illa limitatio ſit tenenda, & obſervanda, tenent Mendo *in Bulla, diſp.* 22. *cap.* 3. *num* 54. 55. Trullench. *lib.* 1. §. 7. *dub.* 7. *num.* 4. Torreblanc. *lib.* 14. *pract. cap.* 3. *num.* 16 Lugo *de pœnit. diſp.* 21. *ſect.* 3. §. 1. *n.* 57. Quamvis dicat quòd hoc ſit grave onus imponere Religioſis, tamen ſive iuſte, ſive iniuſte in praxi obſervandum, & citat pro ſe Lugo, Navarrum, *in ſumma cap.* 4. *n.* 10. & 11. Suar *diſp.* 28. *ſect.* 7. *num.* 19. Vaſq. *de pœnit. quæſt.* 93. *art.* 3. *dub.* 5. *num.* 4. Fagund. *precept.* 2. *lib.* 7. *cap.* 2. *num* 5. & Dianam *part* 3. *tract.* 2. *reſol.* 25 Sed non multum appoſitè, ut legenti patebit: Suar. Fagundez, Diana loquuntur iuſta interveniente cauſa ad talem limitationem apponendam.

Mendo. Trullench. Torreblan. Lugo.

14. Secunda, & vera ſententia tenet, quod Epiſcopus ſine iuſta cauſa ad confeſſionem pertinente non poteſt approbare regulares cum limitatione temporis, loci, ac perſonarum, ita definiuit Sacra Congregatio, ut teſtatur Peirinus *de ſubdito quæſt.* 5. *cap.* 21. §. 2. Miranda *part.* 1. *quæſt.* 45. *art.* 10. M. Lezana *tom* 1. *cap* 19. *num* 8. & Pellizar *tom.* 2. *tract.* 8. *cap.* 3. *ſect.* 2. *num.* 28. *fol mihi* 264. Ita habet ſacra Congregatio die 10. Novembr. 1615. *Regulares, qui ad audiendas confeſſiones idonei generaliter ab ordinariis eorumque examinatoribus reperti, & approbati fuerint, generaliter quoque, & indiſtinctè, abſque ulla limitatione temporis, certorumque locorum, aut generis perſonarum admittantur in propria diœceſi; de cæteris verò, qui non adeò idonei reperiuntur, ſi petierint ſe admitti arbitrio ordinariorum relinquitur ipſos cum limitata facultate, prout eiſdem ordinariis magis expedire videbitur probare, & admittere.*

S Congreg. Peirin.

Hanc noſtram ſententiam tenent Henriquez *lib.* 3. *de pœnitent. cap.* 6. *num.* 5. & 9. Rodrig. *in quæſtion. Regul. quæſt.* 59. *art.* 2. & *in Additionibus ad Bullam Cruciatam*, §. 9 *n.* 30. Navarr. *in manuali*, *cap.* 27. *num.* 264. *in fine*, M. Lezana *tom.* 1. *cap.* 19. *num.* 8. Portel. *in dub. Regular. verb. Confeſſor Regularis*, eiuſque præſentatio, Sotus *in* 4 *diſt.* 18. *quæſt* 4 *art.* 3. Veiga *in ſumm. tom.* 1. *cap.* 61. *caſu.* 7. Villalobos *in ſumm. tom* 1. *tract.* 9. *diff* 53. *num.* 3. Layman *in Theolog. Morali*, *lib.* 4. *tract.* 6. *cap.* 11. *num* 4. Cochier *de iuriſdict. ordinar. in exempt. part.* 4. *quæſt.* 77. Finellius *de caſib. reſervat. cap.* 3. *n.* 3. Peirinus proxime citatus, Ioan. de la Cruz *lib.* 2. *cap.* 6. *dub.* 1. Graffius, Angelus, Cenedos, quos citat, & ſequitur Fagundez *præcept. lib.* 7. *cap.* 2. *num.* 15. 16. & 17. Boſſius *de triplici Iubilæi, privileg. ſect.* 3 *caſu* 2. §. 1. *num* 22. Delbene *tom.* 2. *cap.* 14. *dub.* 18. *ſect.* 11 *n.* 3. Ioannes Præpoſitus *in* 3. *part. de Sacram. pœnit. quæſt.* 8. *dub* 3. *num.* 17. Paſqualigus *deciſ.* 500. *num.* 2. Baſſæus *verb. Confeſſar.* 3. *num.* 12. Collotius de Hierarchia *lib.* 5. *cap.* 25. Zambellus *in repertorio Morali, verb. Confeſſor quoad auctoritatem*, Diana 5. *part tract.* 2. *Reſol.* 24. & *part.* 4. *tractat.* 4. *Reſol.* 200. M. Fr. Anton. ab Spiritu ſancto tam *in directorio Regular. tract.* 2. *diſp.* 3. *ſect* 1. *n.* 7. Rom. *in direct. Confeſſ. tract.* 5. *diſp.* 13. *ſect.* 9. §. *Dico ſecundò*, Leandrus *tract.* 5. *de Sacram pœnit. quæſt.* 84. Qui omnes docent, quòd ſi Epiſcopi abſque iuſta cauſa eiſdem Regularibus concedat approbationem limitatam uſque ad tempus, vel beneplacitum, prædicti Regulares non tenentur talia obſervare, ſed elapſo tempore, vel mortuo Epiſcopo non indigent nova approbatione, quod etiam declaravit Clemens X. die. 2. Auguſti *in ſua Bulla ſuprema Magni Patris.* Quòd Religioſi ſufficientes non debeant approbari cum limitatione. 15.

Henriq. Rodrig. Navarr.

Quòd rectè probat Angelus Boſſius ex Emmanuele Rodriguez, quia privilegium Clementinæ, §. *ſi verò*, conceſſum eſt Regularibus ad refrænandam quorumdam Epiſcoporum duritiem, ne ab ipſis ordinariis locorum iniuſtè moleſtarentur, ac vexarentur, cùm ſine cauſa, approbatione negata ipſo iure ſint abſolutè approbati, ergo ſicut negata licentia in toto, ſunt ipſo Iure approbati abſolutè, ſic etiam negata licentia in parte, verbi gratia ad mulieres, vel ad longum tempus decem annorum, ſunt ipſo iure approbati. 16.

Boſſius. Rodrig.

Confirmatur, quia ſolus ille; qui dat iuriſdictionem, poteſt eam coarctare, ac limitare, ſed regularibus non Epiſcopus, ſed ſolus Papa dat iuriſdictionem, ut dixi *quæſt.* 1. ergo ſolus Papa & non Epiſcopus, eam poteſt coarctare, ac limitare. Epiſcopo autem tantùm datur, ut per examen iudicet de bona ſufficientia, qua cognita non poteſt iuſte negare approbationem, quæ in citata Clemen- 17.

tina

Tridenr. tina datur. Nee obstat Concilium Tridentiit. quia Sactum Concilium requirit approbationem, iustè datam, & non inique negatam: nam Concilium non favet iniquitati.

18. Notant tamen Lugo *de pænit. disp.* 21. *sect.* 3. §. 1. *n.* 57. Diana *p.* 6. *tract.* 7. *q.* 61. Quod Episcopus sine iusta eausa dans approbationem limitatam, gravitetdelinquit contra suam conscientiam, & facit iniuriam grandem Religioso, ac proinde existimo mortaliter peccare, agit enim in re gravi contra obligationem sui muneris.

Quæstio IV.

An interueniente iusta causa possit Episcopus limitare approbationem Regularis quoad tempus, & loca, & agitur, quænam sit hæc iusta causa?

SUMMARIUM.

19 *Quos Lugo citat pro parte negante.*
20 *Ex causa bene potest Episcopus limitare.*
21 *Iuxta aliquos Doctores assignantur varia causa.*
22 *Defectus ætatis non est sufficiens causa.*
23 *Nec levis suspicio de moribus.*
24 *Insta causa insuffi.ientia in litteris, ac examine.*

19. Lugo. Henriq. Villalobos. Licet Cardinalis Lugo *de Pœnitent. disp.* 21. *sect.* 3 *n.* 56. citat pro parte negante Henriquez, Villalobos, Portel. Veigam; tamen si rectè, & attentè legantur, ipsi non discrepant à communi sententia.

20. Vera, & certissima sententia est, quod Episcopus interveniente vera, & iusta causa, potest approbare Regulatea cum limitatione quoad tempus. Hæc resolutio fit manif. sta ex declaratione S. Congregationis, quam retuli *superiori quæst. n.* 14. & M. Lezana *in mari magno Servitar. n.* 55. §. *Maxime notandum,* refert alias declarationes Cardinalium, quibus mandatur Episcopis, vt Religiosi idonei absolute approbentur, & non cum limitatione temporis, Probatur etiam ex Bulla Leonis X. in Concilio Lateranensi die 19. Decembr. 1516. in qua disponitur, quod Religiosi per Episcopos. & Prælatos super sufficientiam litterarum possint examinari. Et Concil. Trident. *sess.* 32. *c.* 15. *de reform.* quo ab Episcopis si illis videbitur necessarium per examen, vel aliàs idoneus iudicetur; ad quid ergo requiritur examen, nisi ut fiat iudicium de scientia litterarum, ergo iuxta illius cognitionem potest Episcopus approbare, reprobare, vel limitare. Ita Auctores *superiori q. citati* Ita Henriq. Lezana, Suar. Miranda, Fagundex, Filliucius, Vasquez, Perigian. Sanchez, Reginald. Fernandez, quos citant, ac sequuntur Delbene *tom.* 2. *c.* 14. *dub.* 18. *sect.* 11. *n.* 30. Diana 3 *p. tract.* 2. *resol.* 24. Pasqual. *tom.* 1. *decis.* 500. Trulleneh. *praxi Sacram. c.* 9. *dub.* 7. *n.* 7. Dicastill. *disp.* 10. *n.* 270. & 289.

Conc. Later. — Tridenr. — Heniq. Lezana. Suar. Miranda. Fagundez. Filliuc. Vasquez.

21. Lugo. Fagundez. Diana. Suar. Causa sufficiens ad talem limitationem adhibendam dicunt Lugo, Fagund. Diana cum Suar. *de pœnit, disp.* 28. *sect.* 7. *n.* 19. est insufficientia in scientia, vel mala suspicio in moribus, vt maior de illis experientia, tractu temporis detur, aut defectus in ætate.

Imprimis defectus ætatis non est sufficiens causa ad limitandam approbationem, quia ut ait Villalob. *in summa tom.* 1. *tract.* 9. *diff.* 53. *n.* 2. Non enim est expectandus in Regularibus quadragesimus annus ad audiendas mulierum Confessiones: nam sæpe Episcopus dat beneficium Parochiale Clerico habenti in ætate vigesimumquintum annum, & inde ipse probatus est ad audiendas mulierum Confessiones. Insuper addo, quod sæpè Episcopatus datur Clerico ætatis trigina trium annorum, cur ergo in tali ætate neganda est facultas Religioso ad audiendas mulierum Confessiones, cum ipse sub strictiore disciplina, ac multo magis rigoroso vivendi modo. 22. Villalobos.

Nec quælibet levis suspicio de moribus est sufficiens ad talem limitationem, quia *vnusquisque semper præsumitur bonus, nisi probetur malus.* Ac proinde dum prudenter nihil mali timet de tali Religioso, debet approbationi Prælati illius Religiosi, quoad mores, & vitam acquiescere eiusque testimonio se conformare Episcopus. At verò si Episcopus magno fundamento dubitat, de honestate, ac probitate talis Religiosi, tunc non solum potest approbationem limitare, sed etiam absolutè negare, hoc enim maximè spectat ad munus Episcopale, ut à suis ovibus arceat omne nocumentum, & damnum. 23.

Iusta, & legitima causa est insufficientia scientiæ: nam cum Concilium. Tridentinum requirit examen, hoc est vt communiter intelligitur de scientia, ac proinde si Episcopus eum parum scientem invenit, bene potest cum limitatione approbare, ut magis det operam litteris, & sapientior, & habilior fiat. Vnde facto, & approbato bono examine infert Leandrus *citatus tract.* 5. *disp.* 11. *q.* 85. Si Episcopus postea limitet licentiam: vt scilicet non audiat mulieres vsque ad quadragesimum annum: vel non audiat in tali loco, vel nisi per annum, &c. non est necesse servare talem limitationem. 24. Leandrus.

Quæstio X.

Vtrum Episcopus possit simul privare omnes Confessarios vnius, vel plurium Conventuum à facultate audiendi Confessiones?

SVMMARIVM.

25 *Episcopus non potest omnes Confessarios vnius vel plurium Conuentuum simul revocare, & revocatio est nulla.*
29 *Auctores prædicta sententia asserentes nullum scrupulum.*
27 *Non potest Episcopus revocare non consulta Congregatione.*
28 *Et hoc nulla ratione fieri potest.*
29 *In quadam controversia refertur alia declaratio anni 1645.*
30 *Vniversa communitas non est condemnanda pro crimine vnius vel alterius.*

31 *Confirmatio Innocentij X. pro partibus Indiarum.*

25. Pius V. EPiscopus non potest omnes Confessarios unius, vel plurium Conventuũ, eorúmque licentias revocare, neque novam, & generalem revocationem edicere, iterũ vocãdo ad novum examen. Hoc sæpè sæpius declaratũ est à Sancta Sede Apostolica auctoritate Pij V. Constit. *Etsi Mendicantium data 16. Maij* 1567. *in Bullar. novo* 41. & alia Constit. *Romani Pontificis dat. 6. Aug.* 1571 *in Bullar.* 133. & apud Confer. *e1. pag.* 228. & iterum ad mentem *Pij V. Declaravit S. Congreg.* 20. *Novemb* 1615. Ita habent Illustriss. Domini Cardinales *Statuunt insuper eosdem Archiepiscopos, Episcopos, locorumque Ordinarios Confessiones audiendi facultatẽ omnibus simul unius Conventus Regularibus Confessariis, eadem S. Congreg inconsulta, nullo pacto adimere posse, quod quidem Decretum, ut iidem Illustriss. Patres opportunum, & necessarium duxerunt, ita inviolabiliter iubent observari.* Et idem habetur ex alia declaratione S. Congregationis Episcoporum, & Regularium 21. Februarij 1641. pro Regularibus Russiæ, quam se vidisse testatur Lezana *consult.* 40. n. 6.

Confer. Declaratio Cardinalium.

Lezana. 26. Alph Leo. Petrin. Gavant. Guassin. Barbosa. Suptadictam declarationem datam 20. Novembris 1615. referunt Alphonsus Leo *in fin. 2. p. de Indulg.* Petrin. *tom. 1. Privil. Minimorum Constit. 2. Sixti IV. num.* 15. Gavant. *in manual Episcop. verb. Confess. num.* 23. Guassinus *in suo tract. Miscell. fol.* 240. Barbosa *de potest. Episc. alleg.* 25. *n.* 30. Scroffa *q.* 36. *art.* 2. Ludov. Caspens. *tom.* 2. *Curs. Theol. tr.* 24. *de pœnit. disp.* 5. *sect.* 9. Francis. Cespedes *de exemptione Regul. dub.* 110. Bordon. *tom.* 1. *resol.* 36. *n.* 15. Castro Palans *tom.* 4. *tract.* 23. *disp. unica, punct.* 15. §. 4. *n.* 14. *fol. mihi* 163. Aldanus *in Comp. Canonum, Resol. lib.* 1. *tit.* 13. *num* 5. Bossius *sect.* 3. *casu.* 2. *num.* 45. Peregrin. *verb. Absolutio quoad sæculares*, § 2. *in scholio.* Qui omnes constanter docent, quod facta tali suspensione generali, Religiosi non tenentur obedire Episcopo, cum excedat limites suæ iurisdictionis; ac proinde sine ullo scrupulo possunt pergere in Confessionibus audiendis, ac si talis revocatio non fuisset facta.

Caspensis. Bordon. Palaus. Aldanus. Bossius. Peregrin.

27. Cespedes. Nota etiam cum Cespedes, quod cum in dicto Decreto dicatur, *Inconsulta eadem Sacra Congregatione* denotari per hoc, quod etiam si causa rationabilis subsisteret, id non posse fieri, non consulta S. Congregatione, ut suspendantur omnes Confessarij: nam ante Decretum non poterat fieri sine rationabili causa, post Decretum verò requiritur iudicium Sacræ Congregationis.

28. Expende etiam quod dicitur, *nullo pacto adimere posse.* Dictio enim *nullo pacto* idem importat, ac quod nulla ratione Albericus *in Dictionario, verb. Nullo pacto*, per Text. *in l. pupillus* 14. ubi Glossa *ff. quæ in fraudem cred.* Et traditur non specificata. Rolandus *consil.* 2. *num.* 411. *lib.* 4. Tiraquellus *in l. si unquam, verb. Omnia, num.* 14. Stephanus Gratianus *decis.* 51. *num.* 14. Barbosa *tract. de Clausulis, clausul* 92. *num.* 4. & *in tractatu de Diction. dict* 128. *n.* 6.

Alberic. Glossa. Roland. Tiraquell. Gratian. Barbosa.

29. Lezana. Deinde ut refert M. Lezana *secundo tomo, in mari magno Servitarum, num.* 55. §. *Maximo notandum.* Cum Dominus Episcopus Bisauriensis valdè rigidè se habuisset contra Confessarios Regulares, suo Decreto anno 1644. Tunc cunctis rebus examinatis Sacra Congregatio suis literis obsignatis respondens strictè iniunxit D. Episcopo, ut circa examen, & approbationem Confessariorum Regularium omnino, & ad amussim observaret declarationes Sacræ Congregationis eisdem litteris adiunctas. Inter eas erat una diei 16. Ianuarij 1606. in qua declarabatur *Dominos Ordinarios non posse facultatem audiendi Confessiones omnibus simul unius Conventus Regularibus eadem Sacra Congregatione inconsultu adimere.* Quod Decretum datum fuit Romæ die 22. Septembris 1645. & in Typographia Cameræ Apostolicæ impressum; & hoc maximè procedit si in ipso Episcopo sit aliqua suspicio malevolentiæ, & odij in ipsos Regulares.

Et esto aliqua causa ad suspensionem subsisteret pro uno, vel altero, tamen prorsus incredibile est ut subsistat pro omnibus, & quod omnes sint criminosi; & universitatem non debere condemnari pro crimine, seu peccato unius certi, vel incerti, habetur ex Bald. *in speculata de sentent. in* 17. *col. vers. Pro peccato, in l. Polla, in l.* 1. *col. ad fin. vers. Extra quæro, C. de his, qui ut indict.* Bartol. *in l. Sed si hac*, §. *Qui manumittitur, de in ius voc.* & *in l. Aut facta, in* §. *fin. in pen. q ff. de pœnis, in l. sicut post.* Gloss. *in fine principij, ff. quod una uni*, & *in l.* 1. *ultim. colum. in vers. Ultimo*, facit ista Gloss. *ff quod quisque* Battachino *in Repertorio, verb. Universitas.* 30.

Baldus. Bartol.

Et confirmatur: quia in Indiis Occidentalibus, cum D. Ioannes Episcopus Angelopolitanus Collegia, ac domos Reverendorum Patrum Iesu suspenderet ad audiendas Confessiones. Re ad Romanum Pontificem delata: in suo Brevi *Cum sicut accepimus* datum Romæ die 14. Maij 1648. sic ait Innocent X proposita quæstione ex Patribus Societatis. Primò *an Episcopi in partibus Indiarum possint ex integro totum unum Monasterium, vel Collegium, ab audiendis Confessionibus suspendere. Respondit Episcopos Indiarum posse quidem omnibus simul unius Monasterij, vel Collegij Confessariis adimere facultatem audiendi Confessiones personarum sæcularium etiam inconsulta Sacra Congregatione Episcoporum, & Regularium negotiis præposita, cum Decretum ab ea editum Novembris* 1616. *ex intentione, & convenientia Morali non extendatur ad regiones illas tam longè ab urbe dissitas; verum ab hac generali suspensione, quæ vix sine scandalo, & animarum pernicie contingere potest, abstinendum esse Episcopis, nisi gravissima subsistente causa, super quo Sacra Congregatio illorum conscientias graviter voluit esse oneratas.* Ex qua Constitutione pro partibus Indiarum maximè confirmatur nostra sententia: nam supra citatum Decretum Congregationis, ut omnes Religiosi non possint suspendi omnis Monasterij inconsulta Sacra Congregatione, & partes Indiarum maximè distent ab urbe; ideo ex interpretativa ratione in illis non procedit citatum Decretum. Congregationis anno 1615. quæ ratio cessat in Hispania, & Europa. 30.

Quod etiam declaravit Dominus Clem. X. suo

suo displomate, *suprema magni Patris* dato Romæ die 2. Aug. 1670. ubi etiam ait, *Confessiones audiendi facultatem omnibus simul unius Conventus Regularibus Cõfessoribus adimi ab Episcopo, inconsulta Sede Apostolica, nullatenus posse.*

QUÆSTIO VI.

An approbatio absolutè data ab Episcopo, possit licitè absque iusta causa ab eo revocari?

SUMMARIUM.

32 *Proponitur affirmativa sententia.*

33 *Certissima sententia Regularis absolutè approbatus absque iusta causa non potest removeri à Confessionibus audiendis.*

34 *Probatur ex Pio V. & declarationibus Cardinalium.*

35 *Probatur etiam rationibus, quia approbatio est quædam sententia declarativa.*

32\. IDem est approbari per examen, ac idoneum reputari. Non agimus in præsentiarum de approbatione, quæ data fuit Regulari cum limitatione temporis ob defectum scientiæ, ut dari potuit, & supra diximus, sed tantum difficultas est, quando approbatio fuit data absolutè. Prima sententia tenet Episcopum absque iusta causa ex solo nutu suæ voluntatis posse approbationem Regularium revocare. Tenet Luysius *de pœnit. q. 8. art. 1. disp. 26. dub. 6.* Sancius *in Selectis, disp. 48. n. 23.* Gaspar Hurtado *de pœnt. disp. 10. diff. 19.* pro ea citat Vasquez & Ochog.

Luysius. Sancius.

33\. Tamẽ certissimè dicendũ est quod Religiosus semel approbatus ab Episcopo non potest ab ipso validè, absque iusta causa denuo adveniente, & ad Coofectionem pertinente, iterum ad examen vocari, nec facultas audiendi Confectiones ei adimi. Hæc sententia est hodie valdè communis, & recepta, eam tenent, ac tuentur Navarrus, Rodrig. Sorbo, Molfes. Miranda, Ioannes à Cruce, quos citant, ac sequuntur M. Lezana *tom. 1. summæ, c. 1. n. 16.* Peirinus *de privileg. Minimor. tom. 1. constit. 26. Leon X. § 6. n. 7.* eandem tenent Suar. *de pœnit. disp. 28 sect. 8. dub. 7.* Portel. *in Add. verb. Confessor. Regular. eiusque præsentatio, n. 1.* Ioan. Præpositus. 3 *p. de Sacram. pœnit. q. 8. dub. 3. n. 17.* Villalob. *tom. 2. summæ, tract. 9. diffic. 53.* Palaus *p. 4 tract. 23. punct. 18 § 4. n. 6.* Barbosa *de Officio, & potest. Episcopi alleg. 86. n. 17.* Tambur. *de iure Abbat. tom. 1. disp. 15 q. 17.* Diana 3 *p. tract. 2. Resol. 12.* Vidal *tit. de iurisd. Inquis. 7. n. 32.* Dicastil. *disp. 10. à n. 310* Bas. *verb. Confessor. 3. n. 18.* Delbene *c. 14. dub. 18 sect. 11. n. 35.* Tancredo *tract. 1. disp. 3. n. 53.* Fr. Anton. ab Spir. Sanct. *Director. Confess. tract. 5. disp. 13 sect. 11.* *Episc.* Barbastrens. *in Pastorali Regul. 2 p q. 2. n. 42. tract. 5 de pœnit. disp. 11. q. 88.* Pellizat. *tom. 2. tract. 8 c. 3. sect. 2.* Thom Hurtado *tom. 2. tract. 12. § dub. 3 n. 2146.* & subdit sententiam contrariam esse hodie practicè improbabilem, nulla iusta causa interveniente, revocare Regularibus licentias ad audiendas Confessiones à se concessas, quod etiam declaravit D. Clemens X. in suo

Navarr. Rodrig. Sorbo. Molfes. Miranda. A Cruce. Lezana. Peyrin. Suar. Portel. Præposit. Villalobos. Palaus. Barbosa. Tambur. Diana Vidalius. Dicastill. Basseus. Delbene Tancredo. Pellizat.

Sylveira Opuscula

diplomate dato Romæ die. 2. Augusti 1670.

Probatur ex Clementina *Dudum de sepulturis*, quod semel approbatus, semper sit approbatus, saltem in eadem Diœcesi; & hoc expressè habetur ex Bulla Pij V. *& si Mendicanti* anno 1567. inter Bullas hujus Pontificis *num 41.* & alia Bulla eiusdem Pontificis, universali, quam approbavit Vrban. VIII. in Brevi à se edito anno 1629. die 30. Ianuarij. Probatur etiam ex declaratione Sacræ Congreg. 10 Novembri 1615. quam referunt Auctores *supra citati q. 5. n. 26.* & inter cætera, quæ ibi retuli, insuper habet. Domini Cardinales: *Statuunt, ac decernunt Archiepiscopis, Episcopis, aliisque Ordinariis locorũ, ad quos Confessarios approbãdi ius spectat, Confessarios Regulares alias ad ipsis liberè approbatos, ab audiendis Confessionibus suspendere post hac minimè licere, nisi ex nova causa, eaquè ad Confessiones ipsas pertinente; aut ob non servatum interdictum ab ipsis Ordinariis positum.* Pro hoc etiam multas alias S. Congregationis declarationes, ac Rotæ decisiones referunt citatus Barbosa, ac Lezana *in mari magno Servitarum, n. 55.*

Pius V. Vrban. VIII. Barbosa.

34\. Prabatur etiam ratione. Quia approbatio est quædam sententia declarativa de sufficientia personæ, & stante eadem sufficientia, videtur quod non possit mutari. Secundo est aliena talis mutatio à potestate Episcopi, quæ non est ad destructionem, sed ad ædificationem. Tertiò, talis mutatio est iniuriosa; & tollit ius tertij ritè acquisitum; revocando sententiam iustè, & benè latam. Suar *tom. 4. ad. 3. p. disp. 28. sect. 8. dub. 7.* Peirinos *de Privileg. Minimor. tom. 1. Const. 26. Leonis X. § 6. n. 7.* Diana 3. *part. tract. 2. Resol. 12.* Lugo.

Lezana. Suar. Peirin. Diana.

35\. Dixi, nulla causa iusta subsistente ad Confessiones pertinente: nam si hæc interveniat, v. g. quod Confessarius non dans operam deterior factus est in scientia, vel aliquem errorem commisit in administratione ipsius Sacramenti, tunc bene potest Episcopus approbationem absolutè datam revocare. Et ratio est manifesta, quia Episcopus ex vi sui Officij tenetur consulere suo gregi, at si ineptum ministrum, & Confessorem, ab eo nõ removeret, sineret perire suum gregem, quod non est dicendum, ita Suar. *supra citatus,* Lugo *disp. 31. n 65.* Dicastillos *disp. 10. num. 306.* Præpositus, Bauny, Peirinus, quos citat, & sequitur Diana *6. p. tract. 7. Resol. 62.*

Suar. Lugo. Dicastill. Præposit. Diana.

36\. Sæpè quæsitum fuit à me, an idem iudicium ferendum sit de Confessario approbato ab Episcopo per examen, ac ab ipso Episcopo approbato, ut idoneo, ac sufficienti, quia ita aliàs cognoscitur, vel supponitur. Respondeo affirmativè quia Concilium Trident. *sess. 23. cap. 15.* ait, quod nullus reputetur idoneus ad administrandum Sacramentum Cõfessionis: *Nisi aut Parochiale beneficium, aut ab Episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut aliàs idoneus iudicetur.* Requirit Conciliũ examen, aut quod idoneus iudicetur, ac proinde unum æquivalet alteri, ut Sacerdos admittatur ad Confessiones audiendas, & idem est quod habeat examen, ac quod iudicetur idoneus. Ricceius *in praxi aurea. Resol. 21.* Reginaldus *lib. 1. n. 197.* Coninch *tom 2. disp. 8. n. 49.* Fagundez *de precept. 7. c. 2. n. lib. 70.*

Trident. Ricceius. Reginald. Coninch. Fagundez.

Quæstio VII.

Vtrum approbatio data Regularibus ad beneplacitum, poſſit ſine cauſa revocari ab Epiſcopo?

SUMMARIUM.

37 *Affirmant aliqui.*
38 *Oppoſita ſententia eſt vera, & tenenda.*
39 *Epiſcopus non dat Regularibus iuriſdictionem, ſed tantum ſententiam de ſufficientia.*
Explicatur declaratio Sacra Congregationis. Ibid.

37. PArtem affirmantem tenent Card. Lugo *de pœnitentia, diſput.*11. *num.*63. Trullench. *in Cruciatam, lib.*1. §.7. *cap.* 1. *dub.* 7. *num.*5. Pellixarius *tom.*2. *tract.*8. *cap.*3. *ſect.* ..*num.*47. Horum præcipuum fundamentum eſt quædam declaratio S. Congregationis.

38. Oppoſita ſententia, & ſimpliciter vera eſt tenenda, cámque tuentur omnes Doctores, quos *ſuprà, quæſt.*3. citavi, aſſerentes Epiſcopum non poſſe validè, & licitè dare approbationem Regularibus cum limitatione ſine cauſa, & in terminis pro noſtra concluſione pugnant, & ſtant cum Henriqnez, Miranda, Peitinus, Coninch, Portel, quos citat: & ſequitur Delbene *tom.* 2. *cap.* 14. *dub.* 18. *ſect.* 11. *num.* 38. Baſſeus *verb. Confeſſar.*3. *num.* 18. Fagundez *precept.* 2. *lib.* 7. *cap.*2. *num.*31. & 65. Paſqualigus *deciſ.*500. *quæſt.* 85. *num.* 7. Thomas Hurtado *tom.* 2. *tract.* 12. *num.*2149. Leandrus *tract.*5. *de Pœnitentia, diſp.*11. *quæſt.*90. M. Fr. Anton. ab Spiritu Sancto *in Director. Confeſſ. tract.*3. *diſp.*13. *ſect.*11. *n.* 886.

Henriq. Miranda. Peitin. Coninch. Portel. Delbene. Baſſeus. Fagundez. Paſqualig. Hurtado.

39. Fundamentum huius concluſionis deſumitur, ex hit, quæ dixi *ſuprà, quæſt.*1. *num.*2. licentiam, & iuriſdictionem ad audiendas Confeſſiones Regularibus nun dat Epiſcopus, ſed Summus Pontifex, ut patet ex Clement. ſæpè citata *Dudum*; Epiſcopus autem tanquam Legatus Sedis Apoſtolicæ confert, & dat approbationem, & iudicium, ſeu ſententiam quoad ſufficientiam, & idoneitatem; ergo data hæc ſententia de ſufficientia perſonæ, non poteſt ad libitum revocari, deinde legatus cum functus eſt ſuo Officio expirat eius iuriſdictio. Ex quo bene ſequitur, quod approbatio data ad beneplacitum ſtante ſufficientia perſonæ, non poteſt pro libito revocari. Vnde ait Thomas Hurtado citatus, explanans mentem Sacræ Congregationis ait, quando dixit, quod Ordinarij poſſunt revocare licentias Regularibus conceſſas ad beneplacitum, intelligendum eſt, quando ſubeſt rationalis cauſa pertinens ad Confeſſionem, ut explicavit Vrbanus; necnon declarationes Cardinalium ſuo tempore editæ. Ita Thomas Hurtado.

Hurtadus. Vrban. VIII

Quæstio VIII.

Vnde conſtare poteſt quod Epiſcopus, quod abſit, ex odio, & malevolentia erga Regulares, eorum licentias revocet, vel cum limitatione temporis, loci, aut perſonarum concedat.

SVMMARIVM.

40 *Revocatio, & limitatio ſine iuſta cauſa eſt nulla.*
41 *Vnde colligatur malevolentia, vel odium Epiſcopi.*
6 *Acta ex tali malevolentia ſunt nulla. Ibid.*

SÆpe diximus, qnod Epiſcopus non poteſt. ſinè iuſta cauſa revocare facultates datas Religioſis ad audiendas Confeſſiones, vel concedere cum limitatione temporis, loci, ac perſonarum ſine iuſta cauſa, quæ eſt inſcientia, ſeu inſufficientia Confeſſarij, vel aliquod crimen commiſſum in ordine ad Confeſſionem, alias talis revocatio, & limitatio eſt nolla. 40.

Et maximè talis limitatio, ſeu revocatio eſt nulla, ſi fiat ex odio, ſeu malevolentia Epiſcopi, quod ex multis capitibus conſtare poteſt, ſi contra Religioſos convitia jaciat, ſi de Religioſis detrahat, ſi de eis malè, vel cum contemptu loquatur, ſi ſine limitatione approbet Clericos ſæculares, vel alios Religioſos, ſi cum prædictis limitationibus omnes Religioſos approbet; valdè incredibile eſt ex omnibus Regularibus nullum reperiri idoneum, ot talis facultas detur ei abſolutè, & ſine limitatione, & idem etiam aſſerendum eſt, ſi indifferenter cum talibus limitationibus, vel ad beneplacitum approbat omnes Religioſos doctos, & indoctos, Magiſtros, ac ſimplices: nam in his magnum eſt diſcrimen, & recta ratio diverſum iudicium exigit, ut tenent Sotus, Veiga, Rodriguez, Ledeſma, Angel. Graſſius, quos citant, ac ſequuntur Fagundez *præcept.*2. *lib* 7. *cap.*2. *num.*16. Peitinus *de ſubdito, q.*25. §.2. *verſ. Reſpondeo*. Pellizar. *tom.* 2. *tract.*8. *cap.*3. *ſect.*2. *n.*27. Qui omnes docent, quod nec approbatio cenſetur revocata, nec approbatio limitata, ac proinde quod Regularis ita ſe debet habere, ac ſi eius approbatio nec fuiſſet revocata, nec limitata. Peitinus, Pellizar. 41.

Sotus. Veiga. Rodrig. Ledeſma. Angelus. Graſſius. Fagundez. Peitin. Pellizar.

Quæstio IV.

Vtrum novus Epiſcopus ſine rationabili cauſa poſſit approbationes datas Religioſis revocare, eoſque iterum ad examen vocare?

SVMMARIVM.

42 *Quæſtio eſt de approbatione data abſolutè.*
43 *Sententia affirmativa.*

44 Senten

44 *Sententia negativa vera, & tenenda.*
Concilium Tridentinum in nullo contrariatur Clementinæ. Ibid.
Privilegia Regularium amplissimè interpretanda. Ibid.
45 *Legati cum adimplent suum Officium, spirat eorum jurisdictio.*
46 *Constitutio Pij V.*
47 *Privilegia juris non revocantur per clausulas generales, alia secunda, & tertia solutio, num.48. 49.*
50 *Satisfit declarationi Cardinalium, & Decreto Clementis X.*

42. NOn loquimur in præsenti, quando approbatio est data secundum quid, & ad tempus, sed de approbatione data absolutè, v. g. donec sua Illustrissima D. præcipiat contrarium, vel alia simili forma data; nec loquitur quando novus Episcopus revocat omnes licentias omnium Religiosorum unius vel multorum conventuum, quia tunc talis revocatio est nulla, ut jam supra dixi *quæst.* 5. & talis revocatio in nullo est observanda, ac tenenda.

43. Affirmativam sententiam tenent Suarez
Suarez. *tom.* 4. *de Pœnitentia, disput.* 28. *sect.* 8. Cardi-
Lugo. nalis Lugo *de pœnitentia, disput.* 21. *sectione* 3.
Santius. *num.* 63. fortiter Sancius *in Selectis, disp.* 48.
Riccius. Zanard. *per totam.* Riccius, Zanardus, Miranda, Cam-
Miranda. Campanil. panilus, quos citant, ac sequuntur Fagundez
Fagundez. *precept.* 2. *lib.* 7. *cap.* 2. *num.* 30. Diana 3. *part.*
Diana. *tract.* 2. *Resolut.* 27. & 4. *part. tract* 4. *Resol.* 200.
pro hac parte refert declarationes Cardina-
Tancred. lium. Tancredo *tract.* 1. *disp.* 2. *q.* 49. Episcopus
Barbastensis *in Pastorali Regular. part.* 2. *q.* 20.
num. 19. & 37. Lezana *tom.* 1. *cap.* 19. *num.* 7.
Gaspar Hurtado *tom.* 2. *tract.* 12. *cap.* 1. §. 2.
dub. 3. *num.* 2138.

44. Valdè probabile quod novus Episcopus absque justa causa ad Confessiones pertinente non potest revocare approbationem datam Religiosis à suo antecessore, nec eos denuo ad examen vocare. Pro hac conclusione stant multi graves Auctores: nam Barcinone impressum est quoddam consilium anno 1618. & habetur in fine explicationis Bullæ Crucistæ Emmanuelis Rodriguez, de quo facit mentionem Diana *supra citatus*, quòd subscriptum fuit à 29 Doctoribus valdè eminentibus in Academia Salmanticensi tam in Theologia, quam in utroque jure Canonico, & Cæsareo: & etiam de hac re lingua Hispanica contra Archiepiscopum Toletanum do-
Carranza. ctissimum Tractatum edidit Sapientissimus
Alphonsus Carranza, qui maximè approbatus, & laudatus est à multis, ac doctissimis Viris totius Hispaniæ; & hanc nostram sen-
Rodrig. tentiam constanter tenent, ac tuentur Rodri-
Corduba. guez *tom.* 1. *Reg. quæst.* 59. *art.* 4. Corduba *in*
Additionibus ad Compendium Titel. Præsentatio Confess. Soto *in* 4 *distinct.* 18. *dist.* 24. *quæst.* 4.
Ledesma. *art.* 3. Ledesma *in summa*, 1. *part. cap.* 13. §. 572.
Hieron. Hieronymus Rodriguez *Resol.* 32 *num.* 4. Joan.
Cruz. de Cruce *lib.* 2. *cap.* 6. *dub.* 4. *col.* 4. Villalob.
Villalobos. *tom.* 1. *tract* 9. *diff.* 53. *num* 6. M. Lezana *in con-*
Lezan. *sultis, consulto* 4. *n.* 56. 57. & deinceps. Joannes
Lignano, quem refert, & sequitur Dicastillus
Leandrus. *disp.* 10. *num.* 318. Leandrus *de pœnitentia,*
Vivaldus. *disp.* 11. *q.* 91. Vivaldus 1. *p. de Absolution. fol.*
Sylveira Opuscula.

mihi 122. ubi pro hac parte citat Navarrum Navarr.
cap. 27. *num.* 26. Henriquez *lib.* 6. *cap.* 7. M. Fr. Henriq.
Antonius ab Spiritu Sancto *in Directorio Con-* Fr Anton.
fessor. tract. 5. *disp.* 13. *sect.* 12. *n.* 891.

Probatur ex his, quæ dixi *suprà, quæst.* 2. 45.
Religiosi Mendicantes habent privilegium à jure ex Clementina *Dudum de sepultur.* & etiam ex Extravaganti *Frequentes de Iudiciis*, & ex aliis privilegiis, ut semel approbatus semper maneat approbatus, & cum sit privilegium insertum in corpore juris, ac Concilij Generalis Viennensis non derogatur per Generalem dispositionem, ut statim dicam; deinde Clementina *Dudum* citatur ad marginem Concilij tanquam si ipsum Concilium ad
eam referatur. Deinde Concilium Tridenti- Trident.
num *sess.* 23. *cap.* 15. in nullo contradicit Clementinæ de semel approbato. Ergo Clementina est in toto suo vigore. Consequentia est bona; antecedens probatur. Quia Tridentinum disponit, ut Regularis non audiat Confessiones, nisi obtenta approbatione Episcopi, atqui etiam dicta Clementina hoc disponit, Concilium autem non determinat, quod approbatio sit multiplex, ergo non contradicit Clementinæ, quæ requirit unam approbationem.

Confirmatur Primò. Quia hæc dispositio 46.
est dispositio quæ tollit jus Tertij; rescriptum autem quod tollit jus Tertij strictè est interpretandum, *l.* 2 §. *Merito, ff. ne quid in loco pu-*
blico: tenent Doctores, quos citat Azor. *tom.* 1. Azor.
Institut. lib. 5. *cap.* 23. Confirmatur secundò; quia privilegia Religionum in his, quæ non sunt contra Canones amplissimè interpretanda sunt, cum sint beneficia Summi Principis, *l. Beneficium, ff. de Constitutionibus Principum, C. olim, de verborum signific. Cod. dilecti, ad finem, de donationibus, cap. Quia circa de privil.*
Ita Orlandus *consil.* 300. *n.* 4. Alexander *vol.* 2. Orland.
consil. 160. *num.* 4. Decius *in cap. Cum acces-* Alexand.
sissent, & de hac re extat Constitut. Alexan- Decius.
dri VI. concessa Relig. S. Benedicti anno 1501.
refertur *in Compendio Societ. verb. Privilegium.* Compend.
Ubi Pontifex disponit, quod privilegia Religionis, amplissimè interpretentur, ergo concessio facta in Clementina amplissimè explicanda.

Probatur secundò, ex his, quæ dixi *q.* 1. *n.* 2. 47.
Religiosis jurisdictionem audiendi solus dat Papa, utpote ejus verus Prælatus; Episcopus autem eam non confert, sicut confert suis Clericis, sed per respectum ad Religiosos se habet tanquam delegatus, ut dixi proximè citato loco; atqui si Episcopi in hoc negotio non se habent tanquam Prælati, sed tanquam legati, certum est, quod legatus, ubi primum functus est suo Officio, statim tota ejus jurisdictio spirat, *cap. Venerabilis, cap In his literis de Officio; & potestate delegati*; ergo si Episcopi sunt tantum delegati in hoc negotio, ubi primum adimplent suum munus, statim eorum potestas expirat; ergo ad aliquid innovandum requiritur nova potestas, quæ eis à Concilio non datur. Et confirmatur, quia privilegia Regularium, sunt privilegia remuneratoria, ut jam dixi *suprà, quæst* 2. *num.* 12. Atqui privilegium remuneratorium non derogatur per clausulas communes, & generales, sed speciales, ac individuales.

Respondetur indulto Pij Quinti.

48. Pius V. Venit communis difficultas contradicta ex indulto Pij V. quòd incipit: *Romani Pontificis*; anno 1571. & refertur 2. *tom. Bullarum*, & est Bulla 133. ubi ait Pontifex. *Volumus tamen eos, qui semel ab Episcopis suis prævio examine approbati fuerint, ab eodem Episcopo non poterunt iterum examinari; ab Episcopo autem successore pro maiori conscientiæ suæ quiete examinari denuo poterunt.* Ergo successor videtur, quòd poterit iterum eos examinare.

49. Primò respondetur, quòd hoc indultum nihil facit contra mendicantes, quia est indultum in forma communi cum clausulis generalibus, privilegium autem mendicantium est de iure communi, utpotè pro Dominicanis, & Franciscanis, in Clementina *Dudum*. Pro Carmelitanis, & Augustinianis in Extravag. *Frequentes de iudiciis*. Atqui ius commune non derogatur per clausulam generalem, ut est certum in iure, *l. Hæres absens, ff. de iudiciis, l. Pracipimus, C. de Appellationibus, C. cùm expediat de electione, in 6.* tenet Fillinus *cap. 1. de rescriptis, num.* 12. Navat. *lib. 3. consil.* 87. *tit. de Regular.* Sanchez *lib. 3. de Matrim. disput.* 26. *n.* 7. ubi multos Doctores citat, Rodrig. *tom.* 1. *quæst.* 59. *art.* 2. Miranda *tom,* 1. *quæst.* 45. *art.* 1. Ergo cum talia privilegia sint de iure, non derogatur per clausulam generalem. (Fillinus. Navat. Sanchez. Rodrig. Miranda.)

Greg. III. Secundo respondetur, quòd Greg. XIII. io sua bulla, quæ incipit: *In tanta rerũ*, data ann. 1573 Bullarium. refertur in Bullario Rodrig. Inter bullas hujus Pontificis est Bulla 38. ubi Gregorius XIII annullavit, & irritavit omnia, quæ Pius V. concesserat contraria iuri antiquo, Concilio Tridentino, aut literis antea legitimè datis; & ea omnia reduxit ad terminos antiqui iuris Concilij Tridenti, aut litterarum antea legitimè datarum; sed sic est, quod dictum Decretum Pij V. contrariatur dispositioni iuris in Clementina *Dudum*. quod semel approbatus, &c. quòd est pro Dominicanis, ac Franciscanis, & in Extravag. *Frequentes de iudiciis*, pro Carmelitis, & Augustianis. Ergo Greg. XIII. reducendo omnia Pij V. ad terminos iuris, reduxit etiam hanc constitutionem, & sic remanet dispositio antiqua: *Quòd semel approbatus semper sit approbatus.*

50. Et confirmatur etiam, quia Greg. XIII. anoullavit, & irritavit dictum Decretũ Pij. V prout contrariabatur litteris antea legitimè datis, atqui multæ extant litteræ legitimè datæ ante Pium V. in quibus eis conceduntur privilegia mendicantium, ergo Gregorius reducendo ad terminos antiquos ipsarum literarum, habent & permanent io suo antiquo vigore, & gaudet de privilegio *semel approbatus.*

Tertio respondetur. Quia talis concessio Pij V. cum illa limitatione, *Pro maiori sua conscientia quiete*, est concessio qualificativa, & Glossa. ubi ratio legis defecit, deficit ejus dispositio. Gloss. *verb. Avocandum in l. Mancip ff. de servit. fugit.* Menoch. *de præsumpt. lib.* 6. *præsumpt.* 15. *num.* 74. Fulvius Pacianus *de probat lib.* 2. *c.* 14 *num.* 8, Marius Antonius *variar. resolut. lib.* 1. *resol.* 82. *num.* 1. etiamsi ipsa ratio legis in casu particulari deficias *l.* 4, §. *Toties ff. de damna, in fer. l.* 1. §. *loquitur. ff. de aqua quotid. cap. indemnitatib.* §. *pen. de elect. in* 6. Caldas Pereira *cons.* 30. *num.* 39. *verb. Quamobrem illa qualitas.* Barbosa *in Axiomat. iuris, axiomate* 196. *num* 7. Deinde ut est satis vulgare, omnis lex rationabiliter, ac prudenter est interpretanda. Tunc sic. Quoad aliquos Religiosos doctos, literatos, ut magistros, lectores, ac bonos prædicatores bonæ & probatæ vitæ, conscientia novi Episcopi debet esse prudentialiter quieta, & secuta rationabiliter, cum ergo in eis deficiat ratio legis, quæ est pro quieta conscientia, deficit etiam ipsa dispositio legis. (Menoch. Pacianus. Marius. Caldas. Barbosa.)

Opponitur etiam 2. Quædam Cardinalium declaratio, quæ ita habet, *Congregatio Concilij censuit Regulares ad audiendas, in civitate, & diœcesi sæcularium confessiones semel ab Episcopo prævio examine approbatos, iterum ab eodem Episcopo non esse examinandos, cæterum à successore posse utique examinari iuxta constitutionem sanctæ memoriæ Pii V. datum* 8. *Idus Augusti. Pontificatus illius anni* 6. quæ non est revocata per reductionem privilegiorum ad terminos Concil. Trident. per S. D. Gregorium XIII. quæ declaratio ut authentica refertur à Cardinali Garrafa. Quaranta, *verb. confessor.* Confetio *in summario tit.* 57. *c.* 5. Barbosa iuter declarationes ad Trident, *sess.* 23. *cap.* 15. 51. Declaratio. (Garrafa. Quaranta. Conferio. Barbosa.)

Respondetur: Primò. Quòd declarationes Cardinalium non possunt derogare id, quod est de iure, præcipuè cum in ipsis declarationibus nulla sit clausula specifica. Secundò, quod declarationes Cardinalium, quæ fiunt inconsulto Pontifice, quamvis habeant magnam auctoritatem, tamen non possuot facere ius, nec excedunt auctoritatem Doctorum particularium, ut tenent Rodriguez *tom.* 5. *regul. quæst.* 51. *art.* 2. Ledesma *tom.* 1. *summa tract. de Pœnitent. cap.* 53. *dub.* 7. *fol.* 2. *ad* 3. *Argum.* & ex decisionibus Rotæ idem habet Vasq. 1. 2. *quæst.* 97. *art.* 3. *disp.* 587. *num.* 74. Fundamentum est, quia Sixtus V. in sua bulla, & refertur *in* 2. *tom.* Bullarij, & inter bullas hujus Pontificis est 74. ait: *Cardinalibus deputatis executioni, & interpretationi Concilij Tridentini, si quando in his, quæ de morum reformatione, disciplina, ac moderatione Ecclesiasticis iudiciis difficultas emerserit, interpretandi facultatem, nobis tamen consultis impartimur.* Cùm ergo illa declaratio non sit facta consulto summo Pontifice, ad derogandum ipsum ius, præcipuè cum de hac re extet constitutio Gregorij XIII. reducentis omnia facta à Pio V. in quo prædicta declaratio fundatur ad terminos iuris antiqui, contra quam declaratio Illustrissimorum Cardinalium noo potest habere vim. 52. (Rodrig. Ledesma. Vasquez. Rotas.)

Nec etiam cum his obstat Decretum Clementis X. datum die 2. Augusti 1670. in quo declaratur, quòd Religiosi poterunt iterum examinari à successore, non obstante quocumque privilegio, etiam incluso in jure, quia tale Decretum, ut audio, non est promulgatum in Hispania, nec in Lusitania, quòd est necessarium, cùm sit Decretum privilegij derogatorium ut io præsenti resolutum fuit à viris doctissimis, insuper quia de illo nobis noo constat authentice, tamen stante successoris derogatione, securius est iterum examinari. 53.

QVÆ

Quæstio X.

An approbatus semel in una diœcesi habeatur ubique approbatus?

SMUMARIUM.

53 *Quæstio non procedit de sacerdote sæculari,*
54 *Prima sententia, & communis negat.*
55 *Secunda affirmat.*
56 *Invalido nititur fundamento.*
57 *Ponitur Castro Palaus cum sua sententia.*
58 *Refertur Decretum Innocentij X. pro Episcopo Indiarum.*
59 *Vera, & certa sententia est negativa.*

53. NVlla difficultas est io hoc de sacerdote sæculari, cum suam iurisdictionem accipiat ab Episcopo, sed tota difficultas est de sacerdote Regulari, qui noo ab Episeopo, sed à Papa accipit suam iurisdictiunem, ut iam dixi *quæst.* 1.

54. Prima sententia, & communis tenet, quòd
Navarr. approbatus in uno Episcopatu, non sit ap-
Sylvest. probatus pro omnibus. Ita Navarr. Sylvester,
Rodrig. Rodriguez, Mitanda, Fagundez, Vivaldus,
Homobonus, Coninch, Veiga, Villalobos,
Hurtado. Sella, quos eitat, ac seqnitor Thomas Hur-
tado *part.* 2. *tract.* 12. *cap* 1. *num.* 2007. Episco-
Barbasten. pus Barbasten. *in pastorali regularium part.* 2.
quæst. 9. *per totam.* Tancredo *tract.* 1. *disp.* 2.
Tancredo. *quæst.* 52. Suar. *de pœnit. disp.* 18. *sect.* 6. *&* 7. *n.* 3.
Suar. *&* 8. Vasq. *quæst.* 93. *art.* 3. *dub.* 4. Lugo *disp.* 21.
Vasquez. *num.* 29. Barbosa *de potest. Episcop. part.* 2. *allegat.* 25. *num* 59.

55. Oppositam sententiam, quòd approbatus in uno Episcopatu sit vbique approbatus, docent
Henriquez. Corduba *quæst.* 10. *ad* 2. Henriquez *de pœni-*
Coninch. *tentia, lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 7. Coninch. *disp.* 8. *dub.* 7.
Proposit. *num.* 53. Præposit. *in* 3. *part. quæst.* 8. *de Sacram.*
Bauny. *pœnitent. dub.* 4. *num.* 21. Stephan. Bauny *in*
Montius. *Theolog. Moral. part*, 1. *tract.* 4. *quæst.* Mon-
Amicus. tius, Metina, qoos referunt, & sequuntur Frat. Martinus à S. Ioseph *fol. mihi* 547. Amicus *de pœnit. disp.* 15. *sect.* 3. *num.* 123. Bassæus *verb. Con-*
Leander. *fessor.* 3. *num.* 19. Antolines. Leander à Murtia
Diana. probabilem dieit, ut refert Diana *p.* 10. *tract.* 17. *Resolut.* 23.

56. Fundamentũ huins sententiæ petitur ex concessione Clementis VII. sed hoe revocatum est
Vrban. VIII ab Vrbano VIII. cùm aliis io sua Constitut. *Cùm sicut accepimus.* In qua revocat omnia privilegia audiendi confessiones absque examine, & appobatione Episcopi Diœcesani,
Peirin. eamque refert Peirinus *tom.* 3. *Privileg. p.* 358. Nec etiam eidem opiniooi suffragatur alte-
Quaranta. rum concessum à Sixto V. relatum à Quaranta *verb. Confessor.* Presbyteris Congregationis Oratorij, qui Romæ approbati ad confessiones audiendas, non debent examinari extra Vrbem à locorum ordinariis, quibus sufficit præsentare eorum licentias Romæ datas: & quamvis memoratarum privilegiũ utile sit præ-
Bordon. dictis Patribus Oratorij, & ut notat Bordonius *tom.* 1. *resol.* 6. *num.* 2. Cùm ipsi non sint verè Religiosi, cùm non emittant tria vota, quamvis habeant communem mensam, inde prædictum privilegium non communicatur alteris non Religiosis, quia communicatio privilegiorum, solùm datur inter Religiosos.

Castro Palaus. 4. *part. tract.* 23. *de sacram.* 57.
disp. unica punct 19 §. 4. ait probabile esse, appro- Palaus.
batum ab uno Episcopo, mutatione domicilij approbationem non perdere, quia approbatio est quoddam iudicium authenticum de idoneitate personæ, quòd semel factum perseverat, dum retractum non est, neque à subiectione actuali Episcopi, à quo receptum est, pendere videtur, sicut non pendet gradus Doctoratus; ac Magisterij in universitatibus recepti, à subiectione eorum à quibus recepti sunt, neque contrariam declaravit Sacra Cardinalium congregatio, dum dixit: *in diœcesi Valentina non censeri approbatum, qui ab alio, quam ab Episcopo Valentino est approbatus,* quia intelligi debet de approbatione iurisdictionem concedente, hæc enim in diœcesi Valentina ab alio concedi non debet, nisi ab Episcopo Valentino, & hæc ab Episcopo datur clericis sæcularibus; nam Regularibus solus dat Papa, *ut dixi. q.* 1. *n.* 2.

Contra hanc sententiam insurgit Diana 58.
part. 10. *tract.* 14. *Resol.* 23. propter quandam bullam Innocentij X. in causa Episcopi Angelopolitani, anno 1648. In qua bulla ad nonum sic respondet Pontifex. *Ad nonum dubium. Regulares in una diœcesi approbatos nequaquam posse in alia diœcesi confessiones audire sine approbatione Episcopi Diœcesani* Tamen
hoc breve, ut notat Lezana *in consiliis con-* Lezana.
sil. 113. tantùm procedit pro Episcopo Angelopolitano in Indiis Occidentalibus, ad sedandas lites, & scandala inter prædictum Episcopum, & Patres Societatis, & ideò ad alias terras non est extendendum.

Tamen simpliciter dicendum est cum pri- 59.
ma sententia, valde incredibile videtur, quòd approbatus ab uno Episcopo, sit approbatus pro toto orbe, & quòd unus Episcopus valeat approbare pro toto orbe, hoc est contra communem praxim totius Ecclesiæ, & cõtra Constitutionem Vrbani VIII anno Domini 1618. in qua revocat omnia privilegia, & licentias audiendi confessiones sine approbatione Episcopi Diœcesani, & idem, ut Vrbanus præcipit, Sanct. D. Clemens X. in sua Constitut. anno 1670. die 2. Augusti.

Quæstio XI.

Vtrùm possit Episcopus punire Regularem, qui ab ipso approbatus cum limitatione temporis, vel personarum virtute Bullæ, vel Iubilæi, audit extra limites?

SUMMARIUM

60 *Status quæstionis.*
61 *Barbastrensis affirmat.*
62 *Negativa sententia est vera, & certa.*
63 *Intuitu Iubilæi, vel Bullæ Confessor agit iurisdictione non accepta ab Episcopo, sed à Papa.*

Z 4 Quæstio

60 QVæſtio præſeus eſt, verbi gratia approbavit Epiſcopus Regularem pro certo tempore, verbi gratia pro uno anno, vel pro viris, & non pro fœminis, ſi virtute bullæ, vel iubilæi eligatur, an velit Epiſcopus ipſum punire, & idem eſt ſi approbatus in Archiepiſcopatu Eborenſi eligatur in alio Epiſcopatu, virtute ipſius bullæ, vel iubilæi.

61. Barbaſtren. Barbaſtrenſis in ſuo Paſtorali Regularium *quæſt*.10 *num*.7 aſſerit Epiſcopum punire poſſe etiam Eccleſiaſticis cenſuris regularem, qui in ſuo Epiſcopatu audit confeſſiones ſæcularium ſine eius approbatione, quamvis alias in alio Epiſcopatu ſit approbatus. Hæc ſententia eſt omnino falſa, & nullum pro ſe habet fundamentum, maximè in eo quòd dicit poſſe Epiſcopum procedere contra regularem Eccleſiaſticis cenſuris, cùm nullo modo poſſit niſi in caſibus expreſſis in iure, ut eſt certum, & dicam infra cum de excommunicatione fuerit ſermo.

62. Dicendum eſt, quòd talis Religioſus nullo modo, nulloque pacto poteſt puniri ab Epiſcopo, non ſolùm cenſuris, ut iam dixi, ſed etiam nulla alia pœna, nec Regularis tenetur in talibus Epiſcopo obedire. Ita Ioannes Sanchez *in ſelectis*, *diſp*.44. *num*.27.& 28. Baſſæus *verb. Confeſſar.* 3.*num*. 19. Diana 3.*p. tract*.2. *Reſol*.93. Pellizar. *tract*.8.*cap*.3.*n*.29. M. Frat. Antonius à Spiritu ſancto *director. Confeſſor. tract*.5.*diſp*.13.*ſect*.43.*num*. 898. Et ratio eſt, quia iſte talis confeſſor ſimpliciter eſt approbatus, quòd Iubilæum, vel bulla requirit, & inde corruit totum fundamentum Barbaſtrenſis. Deinde, quia Regularis in tali caſu operatur ſecundum opinionem probabilem, ut patebit ex quæſt. ſequenti, qui autem operatur ſecundum opinionem probabilem, operatur bona, & tuta conſcientia abſque culpa, ut patet ex his, quæ docent Theologi in materia de conſcientia; ergo nulla pœna dignus eſt, quia pœna ſupponit culpam, & ubi nulla culpa, nulla eſt pœna, Confirmatur, quia facta prohibitio Regulari de non audiendis fœminarum confeſſionibus, verbi gratia, debet explicari, ut locum habeat quantum ad iuriſdictionem commiſſam ab Epiſcopo, ſive Prælato Regulari, non autem quantum ad eam, quæ ipſi delegatur à Papa, & datur confeſſariis virtute bullæ, vel iubilæi.

Ioannes. Sanchez Baſſæus. Diana. Pellizar. Fr. Anton.

QUÆSTIO XII

An ſimpliciter approbatus in uno Epiſcopatu poſſit per bullam, vel Iubilæum eligi in quocumque alio loco, ſicut & ille, qui limitatè in uno loco eſt approbatus?

SUMMARIUM.

63 *Nomine ordinarij non veniunt Prælati Regulares.*
64 *Sententia negativa.*
65 *Vera, & communis ſententia affirmativa.*
66 *Explicat rem Boſſius.*
67 *Ratio pro noſtra ſententia.*
68 *Ad declarationes Cardinalium reſpondetur*

63. SVppono ut certum Regularem approbatum à ſuo Prælato tantùm non poſſe eligi per Bullam Cruciatam, quia ſub nomine ordinarij non intelliguntur Regulares Prælati, ut Abbates, Generales, ſeu Prouinciales; ſicut etiam non intelligitur approbatus ab Epiſcopo titulari, quia hic non dicitur ordinarius, ut ex Nugno notat Diana *part*. 1. *tractat*.11. *Reſolut*.7. Nugnus. Diana.

64. Quòd approbatus ab ordinario in una diœceſi non valeat per bullam, vel Iubilæum eligi in alia, tenent Vaſquez, Villalobos, Layman, Zerola, Beja, Campanil. à Coſta Gutierrez, & alij quos referunt Diana *part*.1.*tractat*.11. *Reſol*.7. Candidus *diſquiſit*.24. *art*.64.

65. Valerius. Portel. Henriq. Ledeſma. Oppoſita ſententia mihi videtur vera; pro ea ſtant Ioan. Valerius, Portel, Henriquez, Ledeſma, Fai, Llamas, Fernandes, Nugnus, Couiuch, Ioannes de la Cruz, Filliucius, Reginaldus apud Dianam, & Candidum. Delbene *tom*.2. *cap*.14. *dub*.18. *ſect*. 13. *num*.1. Thomas Hurtado *tom*.2. *tract*.12. *cap*.1. *dub*. 1. *num*.2041. & 2056. Leandrus *de Sacram. pœnitent.diſp*.11. *quæſt*.70 Baſſæus *verb.Confeſſor*.3. *num*.14. Boſſius *de pœnitent*. §.7. *num*. 215. & ſic ait.

66. Concedente bulla, vel Iubilæo, privilegio Pontificis facultatem eligendi confeſſarium approbatum ab ordinario, ſacerdos ſive ſæcularis, ſive Regularis ſemel abſolute approbatus à ſuo ordinario Epiſcopo, ſive ille Epiſcopus ſi originis, ſive beneficij, ſive domicilij, ſive ſit Epiſcopus pœnitentis, ſive confeſſarij, ſive loci vbi audiuntur confeſſiones, & conſequenter à quocumque Epiſcopo, ſeu ordinario ſimpliciter approbatus, virtute bullæ, & Iubilæi, vel privilegij, poteſt ubicumque terrarum licitè, & validè eligi ſaltem quoad forum conſcientiæ; ita Boſſius, & ſimpliciter Baſſæus.

67. Ratio pro noſtra ſententia eſt, quia bulla non requirit aliud, niſi quòd confeſſarius ſit approbatus ab ordinario, ſed qui in aliquo loco eſt approbatus ab ordinario, verè, & ſimpliciter eſt approbatus ab ordinario, ergo eſt eligibilis per bullam, nam ſi aliàs requiritur quòd ſit approbatus ab ordinario loci nullum privilegium conceditur in bulla.

68. Valerius. Ad quandam declarationem Cardinalium, quam auctores pro ſe afferunt, reſpondetur non oſtendi authenticam. Imò Ioannes Valerius cum Suario pro noſtra ſententia alias Cardinalium declarationes afferunt.

QUÆSTIO XIII,

Vtrùm approbatus cùm limitatione ex defectu ætatis pro viris, & non fœminis vel pro uno oppido tantùm, ſit ab aliis eligibilis per bullam?

SUMMARIUM.

69 *Negativa ſententia eſt multorum.*
70 *Affirmativa vera, & communis,*

Genuina

71 *Genuina conclusionis ratio.*
72 *Si quis est approbatus pro viris, & non fœminis, quia est levis, & inhonestus, tunc non est eligibilis.*

69. Rodrig. Suar. Villalobos. Ioan à Cruce. Diana. Henriq. Ledesma. Negant Rodriguez, Suar. Villalobos, Homobonus, Ioannes à Cruce, quos citat Diana. 1. *part.tract.* 11. *Resol.*9. Oppositam tamen sententiam tenent Henriquez, Ledesma, Fay, Nugnus, quos refert, & sequitur citatus Diana, Barbosa, Gutierrez, quos refert & sequitur Trullench. *lib.*1. *super Bullam Cruciatam*, §.7. *cap.*1. *dub.*3. *num.*9. Delbene *tom.*2. *cap.*14. *dub.*8. *sect.* 13. *num.*2. M. Fr. Anton. ab Spiritu sancto *in directorio Confessor. tract.*5. *disp.*13. *sect.* 17.

70. Et ratio est, quia de isto tali verum est dicere, quòd sit approbatus ab ordinario, & bulla non distinguit inter has, & illas personas, & ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus; maximè quia illa limitatio quoad viros, non est posita ex defectu scientiæ, sed ex defectu ætatis, quæ conditio benè supplétur in viro gravi, & timorato per bullam; deinde, Fagundez. ut benè notat Fagundez *de præcept. Eccles. tract.*2. *lib.*7. *cap.*2. *num.* 45. saltem quoad sacerdotes sæculares. Illa restrictio quoad viros, locum habet quantum ad iurisdictionem commissam, & datam ab Episcopo, non verò quantum ad iurisdictionem delagatam à Summo Pontifice per bullam, ac eius privilegium, & ideò etiam nostram sententiam tenent præter Auctores citatos, Sanchez *de matrim. lib.*8. *disp.*36. *num.*16. Bonacin. *disp.*5. *quæst.*7. *punct.* 4. §.1. *n.*21. Quintanaduenas *de Iubilæo dupl. hebdomad. cap.*19. *num.*9.
Sanchez.
Quintanad.

71. Ledesma. Barbosa. Gutierrez. Sanchez. Bonacina. Trullench. Nota tamen, quòd si quis est approbatus ad viros, & non ad fœminas, quia ipse levis est, & parum modestus, imò & suspicione inhonesti laborat, tunc non potest eligi per bullam, ut tenent Ledesma, Barbosa, Gutierrez, Sanchez, Bonac. quos citat, & sequitur Trullench. citatus *num.* 6. Et ratio est, quia mens Pontificis interpretanda est prudentialiter, ac rationabiliter, & ideò quando conceditper bullam, vel Iubilæum eligi confessorem approbatum ab ordinario, intelligit confessorem convenientem, pudicum, & modestum.

72. Pellizar. Leandr. Ledesma. Nugnus. Diana. Henriq. Ludovic. Trullench. Nota secundò contra Pellizar. *tom.*2. *tract.*8. *cap.*3. *num.*30. & Leandrum *de Sacram. tract.*5. *disp.*11. *q.*... cum Ledesma, Nugno, quibus adhæret Diana *part.*1. *tract.*11. *Resol.*9. Henriquez Ludovic. à Cruce, quos refert, & probabile reputat Trullench. *in Cruciatam*, *lib.*1. §.7. *c.*1. *dub.*3. *num* 62. Quòd si quis ex defectu scientiæ approbatus est pro parvo oppido rusticorum, vel pro pueris non potest eligi per bullam, nisi à viris consimilibus, non verò ab his, qui magnis negotiis sunt implicati. Et ratio est, quia confessor eligendus per bullam debet esse approbatus iuxta formam Concilij Tridentini, ut per examen sit approbatus, & idoneus; sed sic est, quòd ille per examen non est inventus idoneus, nisi pro rusticis, & parvulis; ergo per alios non est eligibilis; At verò si talis limitatio non sit ex defectu scientiæ, tunc est eligibilis, ut patet ex dictis.

Quæstio XIV.

An Confessarius, qui olim fuit approbatus ab ordinario, sed modò sine causa, suspensus, possit audire Confessiones, sicut ille qui limitato tempore illo transacto per Bullam Cruciatam?

SUMMARIUM.

73 *Regulari sufficit, quòd semel fuerit approbatus, quamvis modò non sit.*
74 *De Clericosæculari negat Ioan. Valerius.*
75 *Sententia affirmativa vera.*
76 *Approbatus pro limitato tempore est eligibilis.*
77 *Iuxta aliquos Parrochus dimisso officio est eligibilis.*

Conveniunt Auctores, quòd quoad Regulares sufficit, quòd semel sint approbati, quamvis modò non sint, quòd benè colligitur ex bulla plumbea, dum dicitur: *Liceat eligere confessorem sæcularem, aut Regularem ab ordinario approbatum, & de Regularibus semel tantum approbatum*; Ergo de Regulari sufficit, quòd semel sit approbatus, quamvis actu non sit ut eligatur per bullam. 73.

Tota difficultas est de confessore sæculari; qui olim fuit approbatus, & modò sine legitima causa, ex pravo affectu ordinarij, vel officialis, est suspensus, & privatus. Negat Ioannes à Cruce *in direttor. conscientiæ, part.* 2. *de pænit. quæst.*5. *dub.*8. *conclus.* 4. Et fundamentum desumitur ex proximè dictis, quia bulla ait, quòd liceat eligere confessorem approbatum ab ordinario sæcularem, vel Regularem, & quoad Regulares sufficit quòd semel sit approbatus; ergo illa taxativa quoad Regulares, videtur exclusiva sæcularium. 74. Ioan. à Cruce.

Opposita sententia videtur probabilior, eam tenent Sebastianus à Costa *in exp. Bullæ, q.*40. Delbene *tom.*2. *quæst* 14. *dub.* 8. *sect.* 3. *num.*2. Scobar *lib.*7. *Theol. Moralis*, *sect.* 2. *problemate* 26. Diana *part.*1 *tract.*11. *quæst.*12, & magis tem determinat.3. *part. tract.* 2. *de dub Regul. Resolut* 22. Bardus *in bulla. tract.*5. *cap.*1. *sect.*5. *num.*100. Leandrus *tract.*5. *de pænit. disput.*11. *quæst.*72. Et ratio est, quia iste sacerdos iam semel fuit approbatus ad confessiones audiendas, atque idoneus reputatus ab ordinario, ergo benè potest eligi per bullam, quamvis actu non sit approbatus, non ex defectu suo, sed ex pravo affectu ordinarii; vel officialis, ob quem non debet privari suo iure verè, & legitimè acquisito. 75. A Costa. Delbene. Scobar. Diana. Bardus. Leandrus.

Ex his infertur contra Ledesmam *in summa, cap.*13. *de pænit. dub.*10. & Trullench. *in cruciatam lib.*1. §.7. *dub.*3. *num.*4. Quòd ille nempe, qui fuit approbatus pro limitato tempore, nempe per unum annum, quòd illo transacto est eligibilis per bullam, si illa limitatio fuit posita absq; aliqua causa, sed solùm ex mera voluntate ordinarij, vel officialis, tunc enim bene potest eligi per bullam, quia non requiritur, 76. Ledesma. Trullench.

quòd

quòd actu ſit approbatus , ſed ſufficit , quòd olim habuerit approbationem , nam ita poteſt dici approbatus ab ordinario. Ita docent Acoſta *in explicat. bullæ , quæſt.* 39. Fay *in additionib. ad 3. part. quæſt.* 8. *art.* 5. *diſp.* 3. *concluſ.* 4. *ad* 3. *argum.* Delbene *tom.* 2. *cap.* 14. *dub.* 18. *ſect.* 13 *num.* 2. Diana 1 *part. tract.* 11. *Reſolut.* 11. M. Fr. Anton. ab Spiritu ſancto *in director. Confeſſor. tract.* 5. *diſp.* 13 *ſect.* 2.

Acoſta. Fay. Delbene. Diana. Fr. Anton.

77. Confirmatur ; quia ut docent aliqui graves Doctores , Rodrig. *in additionibus ad bullam* , §. 9. *num.* 4. Villalobos *in ſumm. tom.* 1. *tract.* 27. *clauſul.* 9. §... *num.* 4. & Ludovicus à Cruce , quem refert, & ſequitur Trullench. *in Cruciat. lib.* 1. §. 7. *cap.* 1. *dub.* 4. *num.* 41. Quòd Patrochus dimiſſo beneficio , adhuc eſt eligibilis per bullam quia iam tali munere functus eſt ; ergo idem dicendum.

Quæstio XV.

An Regularis approbatus ab Epiſcopo, ſine approbatione ſui Prælati , imò cum illius prohibitione validè audiat confeſſiones.

SUMMARIUM.

78 *Hæc quæſtio idem valet , ac an Religioſus, poſſit audire confeſſiones ſine licentia ſui Prælati.*

79 *Si datur ſtatutum , vel ſententia tales confeſſiones prohibens invalidè audit.*

80 *Prima ſententia , & negativa.*

81 *Secunda affirmat pro validitate.*

82 *Talis confeſſor non poteſt abſolvere virtute privilegiorum ſui ordinis.*

83 *An peccent mortaliter , aliqui affirmant , alij negant.*

84 *Prælatus Religioſum ab ipſo expoſitum , & ab Epiſcopo approbatum ob culpas poteſt ſuſpendere.*

78. Ledeſma.

HÆc quæſtio , ut notat Ledeſma *in ſumma tom.* 1. *tract. de pœnit. cap.* 53. *dub.* 12. coincidit cum illa , an Religioſus qui habet facultatem ab Epiſcopo audiendi confeſſiones ſine licentia ſui Prælati validè eas excipiat.

79. Et in limine quæſtionis ſupponendum , quòd ſi Religioſus eſt prohibitus per Decretum irritans ſuæ Religionis , vel per ſententiam iuridicam, vel per legem latam à capitulo generali , vel provinciali, quòd etiam cùm approbatione Epiſcopi non audiat confeſſiones, licet detur approbatio Epiſcopi , prædictæ tamen confeſſiones ſunt nullæ, & talis lex etiam conceſſa facultate Epiſcopi reddit Religioſum incapacem ad excipiendas confeſſiones , niſi alias approbationem habeat à Papa ; nam contra ſententiam iuridicam prolatam à proprio iudice , vel contra legem legitimi ſuperioris nihil poteſt , qui non eſt iudex , vel ſuperior eius proprius. Ita cum Tabiena, & aliis, docent Thomas Hurtado , *tom.* 2. *tract.* 12 *c.* 1. *num.* 2153. & 2156. M Fr. Anton. ab Spiritu Sancto , *Directorio confeſſor. tract.* 5. *diſp.* 13. *ſect* 22. *num.* 915. Vnde Religioſi D. Dominici non poſſunt audire ſæcularium cõfeſſiones, ob peculiaria ſtatuta ſine præſentatione ſuorum Prælatorum , ut ex Rodriguez, Ioanne à Cruce docet Villalobos , *tom. tract.* 9. *diff.* 50. *num.* 3.

Tabiena. Hurtado. Fr. Anton. Rodrig. Cruz. Villalob.

80. Ad quæſtionem, quòd talis Religioſus cùm approbatione Epiſcopi ſine licentia ſui ſuperioris licite non valeat audire confeſſiones , Negant aliqui , ut Adrianus Angelus , quam referunt , & ſequuntur Rodriguez , *tom.* 5. *quæſt.* 60. *art.* 3. Boſſius *de Iubilæo ſect.* 3. *caſu* 2. §. 5. *num.* 195. qui etiam refert Navarrum *in Manuali cap.* 4. *num.* 6. Sylveſtr. Conradum, Henriquez , Lopezium , Fagundez , & alios, quorum præcipuum fundamentum eſt , quia Epiſcopi conferunt talem poteſtatem dependenter à ſuis Prælatis præſentantibus, ergo ſine eorum præſentatione , nulla erit Epiſcopi expoſitio.

Adrian. Angelus. Rodrig. Boſſius. Navar. Henriq. Conrad. Lopez.

81. Affirmativam tamen ſententiam docent Pitigan. Nugnus , Salas , Angelus , Homobonus , Villalobos , Miranda , quos citat , & ſequitur Diana 1. *part. tract.* 11. *Reſol.* 13. In eadem ſententia etiam eſt Leandr. *de ſacram. tract.* 5. *diſp.* 11. *quæſt.* 75. Fundamentum eſt, quia talis ſacerdos habet poteſtatem ordinis, & eſt approbatus ab Epiſcopo ſimpliciter, & aliunde non habet impedimentum , nec ex ſua regula , nec ex ſuis conſtitutionibus , ut ſuppono, ergo nihil obſtat , cùm aliàs opus ſit ſanctum , & maximè ſalutiferum animabus. Dixi ſimpliciter approbatus , quia ſi Epiſcopus approbet ſecundùm ordinis ſtatuta , ut notat Diana citatus , & in ſtatutis prohibetur , ut nemo audiat confeſſiones ſine præſentatione Prælati , tunc invalidè audit confeſſiones , ſed Epiſcopi non ſolent in ſuis dimiſſoriis talem limitationem ponere , & ideo abſolutè ſunt intelligendi ; de quo Fagund *de præcept. tract.* 2. *lib.* 7. *cap.* 3. *n.* 32.

Pitigan. Nugnus. Salas. Angelus. Homobon. Villalobos. Miranda. Diana. Leandr. Fagundez.

82. Tamen maximè notandum cum Adriano *quæſt.* 1. *de confeſſ. dub.* 1 *verſ. ſed circa hoc fol. mihi* 266. Trullench. *in expoſit. bullæ lib.* 1. *cap.* 6. *num* 8. Layman *lib.* 3. *tract.* 6. *cap.* 10. *num.* 19. Graff 1. *part. lib.* 1 *cap.* 3 *n.* 88. Miranda *tom.* 5. *quæſt.* 43. *art.* 12. Lezana *in ſumma cap.* 19. *n.* 12. Zerola *in praxi pœniten. cap.* 16. *quæſt.* 6. dictum confeſſarium in prædicto caſu non poſſe abſolvere pœnitentem virtute privilegiorum ſui ordinis , cum non habeat licentiam audiendi confeſſiones à ſuis Prælatis.

Adrian. Trullench. Layman. Graffius. Miranda. Lezana.

83. Tota difficultas eſt, an talis ſacerdos peccet mortaliter. Affirmat Peregrinus ad ſuas *conſtitut. part.* 1. *cap.* 5. §. 5. Negativè tamen melius reſpondent Molfeſius , Megala , quos citat, & ſequitur Diana allegatus, hoc determinandum eſſe ſecundùm conſtitutiones Religionum, quæ ſemper requirunt licentiam proprij Prælati ad audiendas confeſſiones, ſi ergo ipſæ confeſſiones obligant ad mortale , talis confeſſarius mortaliter peccabit , ſi ſolùm ad veniale , ut in Societate Ieſu , & in noſtra Carmelitana , venialiter tantùm delinquet : ſi verò in ordine Minorum reluctantibus Prælatis confeſſiones exaudiat , præter peccatum, incurrit in excommunicationem, & alias pœnas, ut ex compendio notat Villalobos, *citatus num.* 3.

Peregrin. Molfeſius. Megala. Diana. Villalobos.

84. Vltimò advertendum eſt ex Sylveſtro, & Lopez , ut notat Villalobos , *citatus num.* 6. quòd

Sylveſt. Lopez.

quòd Religiosus expositus à Prælato, & ab Episcopo approbatus, tamen ob culpas, & ob justam causam benè potest suspendi a Prælato à confessionibus audiendis, quia ius requirit Confessarium idoneum, & modestum, ac sufficientem, sed iste judicio Prælati talis non est; ergo invalidè audit confessiones, & ideò existimo, quòd ob ipsos defectus, ut veros, & legitimos, ut suppono, quòd talis confessor non est eligibilis per bullam; secus verò si defectus non sunt veri, nec legitimi ut observant Ledesma *in summ. tom. 1. tract. de pœnitent. cap. 13. dub. 12.* Acosta *in exposit. Bulla. quæst. 1. per totam*, & alij. (Ledesma. Acosta.)

85. Ad argumentum adversariorum respondetur, quòd semper intelligitur Episcopũ dare potestatem Religioso juxta sui ordinis statuta ac juxta suorum superiorum mandata, tamen si his non reluctantibus Episcopus simpliciter dat potestatem, tunc validè absolvit, quia ut ait Navarrus *in manual. cap. 4. num. 6.* Religiosus bene potest sine licentia sui Prælati facere pacem inter duos homines; ergo etiam inter Deum, & hominem.

QUÆSTIO XVI.

In quibus casibus Episcopus Religiosos simpliciter, & absolutè approbatos possit repellere, ac removere à confessionibus audiendis.

SUMMARIUM.

86 *Vbi iam de hac quæstione est tractatum.*
87 *Auctores referentes Decretum sacræ Congregationis.*
88 *Decretum sacræ Congregationis.*
89 *Quid ibi determinat quoad confessionem.*
90 *Constitutio Clementis X.*
91 *Numerantur quinque causæ, ob quas Episcopi possunt suspendere Regulares iam simpliciter approbatos.*
92 *Probitas, ac intergritas morum in confessione maximè necessaria.*
93 *Refertur de verbo ad verbum in totum Constitutio Clementis X.*

86. IAm dixi suprà *quæst. 6.* quòd Episcopus Religiosos semel ab ipso absolutè, & simpliciter approbatos non potest suspendere, nec removere à confessionibus audiendis, nisi ex causa gravissima, ac urgentissima, quæ quamvis jam olim fuisset explicata, à sacra Congregatione, hanc causam magis in individuis nobis enucleavit sanctissimus D. Noster Clemens X modò præsidens in Ecclesia Dei, ut statim dicam. (Clem X.)

87. Decretum sacræ Congregationis inter alia referunt Alphonsus Leo *in fine. part. de indulgent.* Peirinus *tom. 1. privileg. constit. 2. Sixti IV. num. 45.* Barbosa *de potest. Episcop. allegat. 25. num. 30.* Gavantus *in manuali Episcop. verb. Confessor. num. 23.* Scrosta *quæst. 36. art. 3.* Ludovicus Caspensis *tom. 2. Curs. Theolog. tract. 24 de pœnit. disp 5. sect. 9.* Franciscus Cespides *de exemptione Regular. dub. 110.* M. Lezana *tom. 5. summa Regular. cap. 19. num. 9. & in consultis consult. 40. num. 5.*

88. Ita habet Decretum Sacræ Congregationis *Cùm sacra Congregatio negotiis Episcoporum, & Regularium Præposita, innotuerit confessarios Regulares graviter conqueri, quòd ab Archiepiscopis, Episcopis, & locorum ordinariis ab audiendis confessionibus, quavis de causa, indiscriminatim suspenduntur, propterea sæpe contingere ut ab isdem Archiepiscopis, & Episcopis, & locorum ordinariis omnibus simul, unius conventus confessariis confessiones audiendi facultates adimantur. Illustrissimi eiusdem Congregationis Patres, rati vix fieri posse, ut hoc sine scandalo, magnaque animarum pernicie contingat: re maturè perpensa ad omnem scãdali materiam submovendam, & quo magis spirituali piarum mentium consolationi consulatur. Statuunt, ac decernunt Archiepiscopis, Episcopis, aliisque ordinariis locorum, ad quos confessarios approbandi ius spectat, confessarios regulares alias ab ipsis liberè approbatos*, ab audiendis confessionibus suspendere post hæc minimè licere, nisi ex nova causa, atque ad confessiones ipsas pertinente, aut ob non servatum interdictum ab ipsis ordinariis positum, *statuunt insuper eosdem Archiepiscopos, Episcopos locorum ordinarios*, confessiones audiendi facultatem omnibus simul unius conventus Regularibus confessoribus, eadem sacra Congregatione inconsulta, nullo modo adimere posse *quod quidem Decretum, ut iidem Illustrissimi Patres opportunum, & necessarium, ita inviolabiliter iubent observari. Romæ 10. Novembris 1615. A. Mar. Episcopus Hostien. Cardin. Gallus V. Theatin. secret.* Idem habetur ex alia declaratione, *Sacra Congregationis Episcoporum, & Regularium 21. Februarij 1642.* Quòd Decretum ad maiorem rei cognitionem integrum apposui.

89. Vbi sacra Congregatio determinat, & ordinat, quòd confessarij approbati ab ordinario non possunt suspendi nisi ex nova causa, eáque ad confessiones pertinente, vel ob non servatum interdictum positum ab ipsis ordinariis, quòd iam dixi, ac explicavi *citata q. 6* Tamen has causas magis explicat, & explanat.

90. Sanctissimus Dominus noster Clemens X. in diplomate, & sic ait: *Regulares verò admissos ad confessiones audiendas, prævio examine simpliciter, absque ulla temporis præfinitione ab ipsomet Episcopo, secus autem ab ipsomet vicario, aut antecessoribus Episcopis approbatos, non posse ab eodem, qui sic approbavit, iterum examinari, aut ab eisdem confessionibus audiendis, suspendi, seu licentias illis concessas revocari*, nisi nova superveniente causa, quæ ipsas confessiones concernat, *de qua tamen haud necessarium esse, ut in actis constet, nec eam teneri Episcopum ipsis Regularibus significare; sed Sedi Apostolica dumtaxat, ubi eam sibi aperiri postulaverit* Porrò, si Regulares cùm scandalo, aut aliàs inhonestè vivant, vel aliquod delictũ committant, *per quod rationabiliter Episcopi iudicio, videantur à confessionibus suspendendi, in quo ipsius Episcopi conscientiam oneratam esse volumus, cum præcipua Ministri pœnitentiæ qualitas, sit vitæ integritas, ac morum honestas*, &c. paucis interpositis, *possit Episcopus Regulares*

lares à semetipso approbatos suspendere, ac repellere à confessionibus audiendis.

91. Iuxta ergo Decreta Apostolica quinque habemus causas, ob quas Episcopus Regulares à semetipso simpliciter approbatos, potest à confessionibus audiendis removere; in quo maximè summus Pontifex oneratam vult conscientiam ipsorum Episcoporum. *Primò*, ob causas, seu defectus pertinentes ad confessionem. *Secundò*, ob non servatum interdictum impositum ab ipso ordinatio, ut patet ex supra citata declaratione sacræ Congregationis. *Tertiò*, si confessor vita sua; suisque actionibus scandalum præbeat. *Quartò*, si vitam luxuriosam ducat. *Quintò*, si aliquod grave delictum perpetraverit, quia *Præcipua ministri pœnitentiæ qualitas est vitæ integritas, & morum honestas.*

92. Confessor debet corripere pœnitentem de suis delictis, ac peccatis, si ipse eisdem est detentus, quomodo de eisdem potest pœnitentem arguere, ac admonere, cum ipse eadem faciat, quòd graviter arguit Apostolus Rom. 2 num. 21. *Qui alium doces, & te ipsum non doces, qui prædicas non furandum, furaris.* D. Bernard. lib. 2. de consideratione ad Eugenium Papam, ait, *Monstruosa res est gradus summus, animus infimus, sedes prima, vita ima, lingua magniloqua, manus otiosa, sermo multus, fructus nullus.* Postquam Deum obiecit Israëli peccata sua per Ezechielem Prophetam 22. num. 4. ait: *Propterea dedit te opprobrium gentibus, & irrisionem universis terris.* Ultima verba legit Arabicus: *Et lusum universis terris.* Severianus in catena Græca apud Vaticanum; *Gloriabantur se esse filios Abrahæ, ac veri Dei cultores, & idolis immolabant.* Qui id quòd verbis dicit operibus contradicit, unum habet in ore, & aliud ostendit opere, in irrisionem, ac lusum universis terris venit.

Rom. 2.

D. Barnard

Sanctiss. D. N. Clementis divina Providentia Papæ X, Constitutio in qua Regularium privilegia quoad prædicationem Verbi Dei, & Sacramenti Pœnitentiæ administrationem declarantur.

Clemens Episcopus servus servorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

93. *SUperna magni Patrisfamilias præordinatione creditum Nobis Universalis Ecclesiæ mysticum agrum circumspecta providentia custodire, atque excolere (quantum ex alto conceditur) satagentes, animum in eas curas libenter intendimus, quibus valeant dissidia inter villicos, & operarios componi, iurgia tolli, scandalis, atque offensionibus aditus precludi, ut quibus una fides, una Mater Ecclesia, & unus Dominus, qui charitas est, & pacis cogitans cogitationes, fiat etiam cor unum, atque anima una; sic etenim evulsis opportunè zizaniis, dum plantamus, & rigamus incrementum dabit Deus, quo benedicente messis multa fructu centesimo cœleste in horreum congregabitur.*

Sanè cum sacri Concilij Tridentini decretis providè statutum fuerit ut Regulares cuiuscumque Ordinis, nisi à suis superioribus de vita, moribus, & scientia examinati, & approbati fuerint, ac de eorum licentia, etiam in Ecclesiis suorum Ordinum prædicare non possint, cum qua licentia personaliter se coram Episcopis præsentare, & ab eis benedictionem petere teneantur, antequam prædicare incipiant; in Ecclesiis verò, quæ suorum Ordinum non sunt, ultra licentiam suorum superiorum etiam Episcopi licentiam gratis ab eo dandam habere teneantur, sine qua in ipsis Ecclesiis non suorum Ordinum nullo modo prædicare possint. Atque ut nullus sæcularis, sive Regularis etiam in Ecclesiis suorum Ordinum contradicente Episcopo prædicare præsumat. Itidémque cum nullus Sacerdos Regularis possit confessiones sæcularium etiam Sacerdotum audire, nec ad id idoneus reputari, nisi aut Parrochiale beneficium obtineat, aut ab Episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut alias idoneus iudicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat, privilegijs, & consuetudine quacunque non obstantibus. Innotuit Nobis dubitationes nonnullas circa benedictionem, licentiam; contradictionem, examen, & approbationem ejusmodi in aliquibus Diœcesibus excitatas fuisse, ex quibus controversiæ, & dissensiones permultæ in diem subsequi possent occasione privilegiorum, quæ per Sedem Apostolicam religiosis Ordinibus concessa fuerunt.

Nos attendentes, quòd alias diversis temporibus prædictæ dubitationes, & controversiæ, nonnullis Prædecessorum Nostrorum Summorum Pontificum constitutionibus, earumque declarationibus definitæ fuerint, eiusmodi definitiones inunum collectas, ut magis, magisque dissensionum tollantur semina, & in posterum firmior in agro Dominico pax Christi floreat, pro summo, quo fungimur Apostolatus officio, novis Apostolicis litteris muniendas duximus, & roborandas: Itaque de consilio nonnullorum Venerabilium Fratrum Nostrorum S. R. E. Cardinalium, & dilectorum filiorum Romanæ Curiæ Prælatorum pietate, doctrina, & prudentia præstantium, & matura deliberatione nostra, atque ex certa scientia, hac generali, & perpetuò valitura constitutione decernimus, ac declaramus.

Regulares, qui in Ecclesiis sui Ordinis prædicare voluerint, teneri ab Episcopo Diœcesano benedictionem petere, prædicare tamen posse, quamvis illam non obtinuerint. Quòd si Episcopus benedictionem nedum non concesserit, sed etiam contradixerit, nec in prædictis quidem Ecclesiis licere Regularibus prædicare, eosque contravenientes ab illo tanquam Sedis Apostolicæ delegato censuris; aliisque pœnis Ecclesiasticis in vim Constitutionis fel. rec. Gregorij XV. prædecessoris nostri, incipientis, inscrutabili Dei providentia coerceri & puniri posse. Episcopum tamen absque iusta, & rationabili causa contradicere non debere, & huiusmodi benedictionem teneri etiam Regulares petere, si in quibuscumque oratorijs sui Ordinis sermonem coram populo, vel in Ecclesiis, aut ad crates Monasteriorum sanctimonialium eorum jurisdictioni subiectarum licèt clausis ianuis, & nullus sæcularis ibi intersit, habere voluerint. Posse autem Episcopum

licentiam

licentiam concessurum Regularibus, in Ecclesiis quæ suorum ordinum non sunt, prædicare volentibus, illos, quamvis ab universitatibus, aut à magistratibus laicis nominatos, etiamsi Episcopi Antecessores per tempus immemorabile hanc licentiam absque examine concedere consueverint, quoad doctrinam examinare; si ita ipsius arbitrio, quòd moderatum, & discretum esse debet, visum fuerit. Et licentiam prædicandi semel iisdem concessam ob rationabiles causas licet occultas, prædicationem tamen concernentes suspendere. Non posse tamen Episcopum generatim prohibere Regularibus, quin in Ecclesiis suorum ordinum prædicent.

Ad hæc Religiosos ab Episcopo ad confessiones sæcularium in sua Diœcesi audiendas approbatos, non posse in alia Diœcesi eas absque Episcopi Diœcesani approbatione audire, quamvis pœnitentes subditi sint ejus Episcopi à quo ipsi Religiosi jam fuerant approbati. Et generaliter approbatos ab Episcopo ad personarum sæcularium confessiones audiendas nequaquam censeri approbatos ad audiendas confessiones Monialium sibi subjectarum; sed egere quoad hoc speciali Episcopi approbatione, atque approbatos pro audiendis confessionibus Monialium unius Monasterii minimè posse audire confessiones Monialium alterius Monasterii. Iidemque confessores extraordinarios semel deputatos, atque approbatos ab Episcopo ad Monialium confessiones pro una vice audiendas, haud posse expleta deputatione in vim approbationis hujusmodi illarum confessiones audire. Sed toties ab Episcopo esse approbandos, quoties casus deputationis contigerit. Cæterùm in Monasteriis, ac etiam Collegiis, ubi juxta Regularia instituta vivitur, posse tam Prælatos Regulares, quàm confessores Regularium eorundem Monasteriorum, seu Collegiorum audire confessiones illorum sæcularium, qui inibi sunt verè de familia, & continui commensales, non autem illorum, qui tantum ipsis deserviunt. Illos autem Religiosos, qui ad confessiones audiendas idonei generaliter reperti fuerint, ab Episcopis generaliter quoque, & indistinctè absque aliqua limitatione temporis, certorumque locorum, aut generis Personarum in Diœcesi propria admittendos. Quoad cæteros verò, qui non adeò idonei reperientur, si petierint se admitti arbitrio ordinariorum relinqui, ipsos cum limitata facultate, prout eisdem ordinariis magis expedire videbitur, probare, & admittere. Semel autem simpliciter approbatos posse in Diœcesi Episcopi approbantis quovis anni tempore etiam Paschali, & quorumcumque etiam infirmorum confessiones audire absque ulla Parochorum, vel ipsius Episcopi licentia. De qua tamen confessione teneri dictos Religiosos eorundem infirmorum Parochum illico certiorem reddere. Et hoc posse illis ab Episcopo sub pœna suspensionis à facultate audiendi confessiones præcipi: sufficere tamen, ut certioratio hujusmodi fiat saltem per scripturam apud ipsum infirmum relinquendã.

Et eos, qui dictis Religiosis simpliciter approbatis Paschali tempore confessi fuerint, constitutioni quæ incipit omnis utriusque sexus quoad confessionem dumtaxat satisfecisse censendos. Regulares verò ad ejusmodi confessiones audiendas prævio examine simpliciter, & absque ulla temporis præfinitione ab ipsomet Episcopo, secus autem si ab ejus vicario, aut ab antecessoribus Episcopis approbatos non posse ab eodem, qui sic approbavit, iterum examinari, aut eisdem confessionibus audiendis suspendi, seu licentias illis concessas revocari, nisi nova superveniente causa, quæ ipsas confessiones concernat. De qua tamen haud necessarium esse, ut in actis constet, nec eam teneri Episcopum ipsis Regularibus significare, sed sedi Apostolicæ dumtaxat, ubi eam sibi aperiri postulaverit. Porrò si Regulares cùm scandalo, aut aliàs inhonestè vivant; vel aliquod delictum committant, per quòd rationabili Episcopi judicio videantur à confessionibus suspendendi, in quo ipsius Episcopi conscientiam oneratam esse volumus, cùm præcipua Ministri Sacramenti pœnitentiæ qualitas sit vitæ integritas, ac morum honestas; utique eam causam ad confessionis ministerium pertinere, ac proinde nihil obstare, quominus ob eam possit Episcopus Regulares à semetipso approbatos suspendere, aut repellere à confessionibus audiendis. Attamen confessiones audiendi facultatem omnibus simul unius conventus Regularibus confessoribus adimi ab Episcopo inconsulta sede Apostolica nullatenus posse. Ex facultatibus per mare magnum: aliave privilegia Regularibus cujuscumque ordinis, instituti, aut Societatis etiam Iesu concessis, factam eis non esse potestatem absolvendi in casibus ab Episcopo sibi reservatis. Et per confirmationes dictorum Privilegiorum, quas Regulares à sede Apostolica post sacrum Concilium Tridentinum obtinuerunt, nequaquam revixisse privilegia prius ab eodem concilio, aut deinde Apostolicis etiam Decretis sublata, atque extincta, si quæ habebant, absolvendi à casibus Episcopo reservatis.

Et habentes facultatem absolvendi ab omnibus casibus sedi Apostolicæ reservatis, non ideo à casibus Episcopo reservatis posse absolvere. Posse autem Regularem confessorem in ea Diœcesi, in qua est approbatus, confluentes ex alia Diœcesi à peccatis in ipsa reservatis, non autem in illa, ubi idem confessor est approbatus absolvere, nisi eosdem pœnitentes noverit in fraudem reservationis ad alienam Diœcesim pro absolutione obtinenda migrasse; vigore supradictorum privilegiorum nequaquam licere Regularibus etiam satisfacta parte absolvere Pœnitentes à censuris quoad externum, & judiciale forum, & absolutos ab eis in foro Pœnitentiali, utique non censeri absolutos in exteriori judicio, & contentioso. Quinimmo censuris Ecclesiasticis irretitos, & denuntiatos ab Episcopis cogi posse gerere se pro talibus etiãsi à Regularibus fuerint absoluti. Quoties exhibitis aliquibus Regularium Apostolicis Privilegiis coram Episcopo, ab eo judicetur ipsa non suffragari casui, de quo agitur; si dictorum privilegiorum verba obscura sint, & ambigua, non esse ad Metropolitanum provocandum, sed cùm ejus sit interpretari, cujus est condere; dictorum privilegiorum interpretationẽ sedis Apostolicæ judicio, prout alias constitutione Prædecessoris nostri fel. rec. Clementis IV. Statutum fuit, esse requirendam.

Decernentes sic & non aliàs per quoscumque, judices ordinarios, vel delegatos quavis auctoritate, & dignitate fungentes etiam cau-

sarum Palatii Apostolici Auditores, ac S.R.E. Cardinales etiam de latere legatos, vicelegatos, & nuntios, & quosvis alios sublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate judicari, & definiri debere. Irritum quoque, & inane quidquid secus super his à quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus quibusvis constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis in favorem quarumcunque personarum, atque quorumvis ordinum tam Mendicantium, quàm non Mendicantium, Militarium etiam Sancti Ioannis Hierosolymitani, Congregationum, Societatum etiam Iesu, ac cujusvis alterius instituti etiam necessariò, & in individuo exprimendi, Monasteriorum, conventuum, capitulorum, Ecclesiarum, & aliorum quorumcunque tam secularium, quàm Regularium locorum, nec non illorum etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, vel consuetudinibus etiam immemorabilibus, exemptionibus quoque, indultis, ex privilegiis etiam in corpore juris clausis; aut ex causa, & titulo oneroso, vel in limine fundationis concessis, etiam Mari Magno, seu Bulla aurea, aut aliàs nuncupatis, conservatorum deputationibus, eorumque, atque aliis inhibitionibus, quibus Episcopi deferre minimè teneantur, & quibusvis aliis sub quibuscumque tenoribus, & formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, & insolitis clausulis, necnon irritantibus, & aliis Decretis, etiam motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolica potestatis plenitudine, aut aliàs quomodolibet etiam per viam communicationis, seu extensionis concessis, & iteratis vicibus approbatis, & innovatis, quibus omnibus etiamsi pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus, & formis specialis, specifica, expressa, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quavis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret tenores hujusmodi, ac si de verbo ad verbum nihil penitus omisso, & forma in illis tradita observata, inserti forent, præsentibus pro plenè, & sufficienter expressis, & insertis habentes, illis quoad ea, quæ eisdem præsentibus adversantur, illis aliàs in suo robore permansuris harum serie specialiter, & expressè derogamus, cæterisque contrariis quibuscunque. Cæterum quia difficile foret præsentes litteras ad singula quæque loca deferri, ut ea tamen omnibus innotescant mandamus illas ad valvas Ecclesiæ Lateranensis, & Basilicæ Principis Apostolorum de urbe, atque cancellariæ Apostolicæ, & aciei campi floræ affigi, & publicari. Volentes, quòd earundem præsentium litterarum transumptis etiam impressis, manu tamen alicujus notarii publici subscriptis, & sigillo Prælati, seu personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis in judicio, & extra illud, ubi opus fuerit, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ ipsis originalibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum Decreti, declarationis, derogationis, mandati, & voluntatis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ millesimo sexcentesimo septuagesimo. Undecimo Kalendas Iulii. Pontificatus nostri Anno primo. G. Dat. Visa de Curia P. Ciampinus. I. G. Slusius. D. Ciampinus. Anno à Nativitate D. N. Iesu Christi 1670. indictione 8. die verò 2 Mensis Augusti Pontific. autem SS. in Christo Patris, & D. N. D. Clementis Divina Providentia PP. X. anno ejus primo, præsens constitutio affixa & publicata fuit ad valvas Ecclesiæ Lateranen. Basilicæ principis Apost. & Cancell. Apost. & in acie campi floræ, locis solitis, & consuetis urbis per me Hilarium Centellum SS. D. N. Papæ Curs. Petrus Marcheratus Mag. curs. Romæ. ex Typographia Reverendæ Cameræ Apostolicæ. M. DC. LXX.

QUÆSTIO XVII.

An Capitulum sede vacante possit revocare Regularium licentias?

SUMMARIUM.

94 *Clementis IV. concessit, quòd licentia data Religiosis ad audiendas confessiones Episcopo mortuo, non possit revocare capitulum sede vacante.*

95 *Idque roboratur ex concessione Pauli V. Pii V. & etiam ex Decreto Urbani VIII.*

96 *Hæc resolutio valde communis inter gravissimos Doctores, ut videre est.*

Capitulum sede vacante licentias datas Religiosis ad audiendas confessiones ab Episcopo antecessore non potest revocare, ut in proposito casu capituli sedis vacantis, ut concessit Clementis IV. ipsis Religiosis Perusiæ 17. Kal. Iulii anno 1. sui Pontificatus. Et ita habet: *Quoniam ipsis Prælatis decedentibus, uti licentia, Ecclesiis sic vacantibus dubitatis, nobis similiter supplicastis, ut providere vobis super hoc paterna diligentia curaremus: vestris igitur supplicationibus inclinati, præsentium vobis auctoritate concedimus, ut in hujusmodi casu positis, uti liberè prædicta licentia, donec viduatis Ecclesiis provisum fuerit de Pastore.* Hæc Bulla habetur authentica in Bullario Fr. Emmanuel. Rodrig. impressu Lugduni anno 1615. fol. mihi 36. & originale habetur apud D. Franciscum Salmanticensem. 94. Rodrig.

Quòd confirmatur ex novo Decreto edito à Paulo V. ann. 1650. quòd nempe, *Religiosus approbatus ab Episcopo, prævio examine, non potest iterum ab eodem Episcopo examinari, nec à sua approbatione expelli, bene tamen à futuro successore, nisi constet de aliquo crimine commisso in confessione, vel in violatione interdicti.* Quòd cohæret cum quodam Decreto Pii V. apud Bullar. Rodrig. bulla 10. & incipit: *Romani Pontifici providentia.* Et est aliud simile Decretum Urbani VIII. Ubi Summi Pontifices confirmant, ac corroborant licentiam datam ad confessiones ab Episcopo mortuo, solùm concedunt auctoritatem Episcopo successori. 95. Pij V.

successori, ut de illis valeat cognitionem habere, cùm ergo capitulum sede vacante mediet inter Episcopum mortuum, & Episcopum successorem, nullam inde habet auctoritatem, ac jurisdictionem ad aliquid innovandum in prædictis facultatibus, ac licentiis.

96. Rodrig. Miranda. Ioan. à Cruce. Villalobos. Fagundez. Diana. Delbene. Dicastill. Sylvest. Bossius.

Hæc sententia est valdè communis Fr. Emmanuel Rodriguez *tom.1. quæst. 59. art.6. §. Infertur. secundo.* Miranda *tom 1. quæst. 45. artic.7. ad finem*, Fr. Ioannes à Cruce *lib.1. cap.6. conclus. 3. folio* 120. ex impressione Vlysip. Villalobos *in summa, tom. 2. tract 9. difficult. 53. num.5.* Fagundez *præcept.2. lib.7. cap. 2. num. 28. & num. 30* Diana *tom. 3. tract.2. Resolut. 27. § Notandum est*, & *tom.8. tract.4. Resolut. 48.* Delbene *tom. 2. cap. 14. dub 18. sect. 11. num. 26.* Dicastillus *de pœnitentia, tract.8. disputat. 10. dub.12. num* 311. Sylvester *verb. Confessor 11. num. 4. quæst. 3. ad finem*, Angelus Bossius *de Iubilæo, sect. 3. casu 2. §.1. n.47.* Pellizar. *tom.2. tract. 8. cap. 3. se.2. num.44.*

QUÆSTIO XVIII.

An Religiosus degens extra Conventum possit confiteri cum Sacerdote sæculari, vel cum Religioso alterius Ordinis.

SUMMARIUM.

97 *Status quæstionis.*

98 *Indulta Summorum Pontificum, ut Religiosi eligant Confessorem extra Conventum.*

99 *An debeat esse approbatus ab Ordinario, aliqui affirmant, & num.100.*

101 *Religiosus extra Conventum debet confiteri cum Religioso sui Ordinis etiam simplici Sacerdote, n.93. & absolvi à reservatis, & num.102.*

97. Quæstio præsens est, an Religiosus cum licentia sui Prælati iter agens, vel degens extra Conventum, vel ob recreationem, vel ob visitandos cōsanguineos, & ibi non habet copiam Confessoris approbati sui Ordinis, tunc talis an licitè, & validè possit confiteri cum Sacerdote sæculari, vel Regulari alterius Ordinis. Dixi cum licentia sui Superioris, quia sine illa erit Apostata. & incapax absolutionis.

98. Sixtus IV. Sixtus IV. concessit Patribus Dominicanis, de quo privilegio participant aliæ Religiones, quod de licentia suorum Prælatorum Religiosi dum itineraverint, vel fuerint extra Conventus suos dumtaxat, valeant confiteri quibuscunque Sacerdotibus, vel sæcularibus, refertur *in Compendio Mendicantium, v. Absolutio ordinaria quoad Fratres*, §.35. Idémque Minoribus concessit Sixtus IV. ut refertur *in libro Monumenta Ordinis*, & Innocent. VIII. Cistercienfibus, ut in eorum Compendio habetur, & hoc postulat recta ratio: nam prudens, & rationalis mens Prælati est, ut Religiosus non degat in peccato mortali, ac cum scandalo, dum diebus Dominis, ac festivis non celebrat, & ab Altari se abstinet.

Compend. Mendic. *Monumenta Ordinis.*

99. An verò Sacerdos eligendus à tali Religioso, si sæcularis fuerit, debeat esse approbatus à suo Episcopo, vel si Regularis alterius Ordinis requiritur approbatus à suo Prælato, saltem quoad Sacerdotes sui Ordinis? Affirmant Rodriguez *tom 1. quæst.62. artic.4.* Portel *in dub. verb. Confessor*, quoad Fratres, & *2. p. Respon. casu 13. n.11.* quia aliàs non eligitur Sacerdos idoneus.

Rodrig. Portel.

100. Navarr. Suar. Tamen simpliciter dicendum est cum Navarro *in summa Latina, cap.4. §. In postrema.* Suarez *tom.4. de Regul. tract.8. lib.2. cap. 17. num.6.* quod non requiritur in Sacerdote eligendo talis approbatio, nec ab Episcopo, nec à Prælato alterius Religionis in Sacerdote, quia talis Religiosus non absolvitur per jurisdictionem Episcopi, vel Prælati alterius Religionis, sed per facultatem concessam à Summis Pontificibus Martino, Sixto, Innocentio, & per rationabilem facultatem Prælati ad eligendum Confessorem, ut est dictum.

101. Suar. Veiga. Ex his inferes, quod quando Prælatus mittit duos Religiosos simplices Sacerdotes, ibi ut notant Suarez *citatus num. 5.* & etiam Veiga ibi, etiam secundum rectam rationem dat facultatem, ut ad invicem confiteantur, & Constitutiones sacrarum Religionum ita disponunt, & ordinant; inde etiam fit, quod si unus Religiosus tendit ad aliquem locum, vel civitatem, in qua est alius Religiosus ejusdem Ordinis etiam Sacerdos simplex, cum eo debet sua peccata confiteri, ex rationabili facultate præsumpta sui Prælati: nam illius voluntas est, ut suus subditus non sit in peccato mortali, sed ut celebret, ut jam dixi, ergo verisimilius est, quod Prælatus potiùs vult ut suus Religiosus confiteatur cum altero ejusdem Ordinis, quam cum extraneo, ne defectus talis Religiosi ad aliorum notitiam veniat, sed ut inter privatos parietes contineatur, cum Constitutiones uniuscujusque Religionis, maximè intendant suorum filiorum defectus abscondi, & nullo modo propalari. Et confirmatur, quia, secundum Navarrum, ac Suarez juxta regulas prudentiæ, quando Prælatus dat licentiam uni Religioso semper intendit, ut si adsit Religiosus ejusdem Ordinis cum eo confiteatur.

102. Portel. Maximè notandum id, quod advertit Portel. *in dubiis, verb. Confessor erga Regulares, num. 13.* quod Martinus V. concessit Patribus S. Hieronymi in Hispania, ut existentes extra Conventum possint eligere Confessorem Regularem, vel sæcularem, qui eos absolvat ab omnibus casibus, à quibus absolvi possunt existentes in Monasterio. Ita *Compendium dicti Ordinis, verb. Absentes à Monasterio. §.10* & *idem Compendium, verb. Absolvere, §. Secundo.* Illis conceditur, ut absentes à Conventu possint absolvi per Confessorem sæcularem ab omnibus casibus, sive per jus, sive per consuetudines reservatis. Circa hoc nota quod intelligitur dummodo malitiosè non exeat à Conventu ad obtinendam talem absolutionem Secundò nota, quod non intelligitur de reservatis in Religione, quia facultas solum datur ad absolvendum à reservatis secundum jus, vel consuetudines.

RESOLUTIO XXIV.

De Conservatoribus

QUÆSTIO PRIMA.

Quid intelligitur nomine Conservatoris, & à quo, & quibus datur?

SUMMARIUM.

1 *Quid intelligitur sub nomine conservatoris.*
2 *Conservatores, etsi Iudices delegati se habent tanquam Iudices Ordinarii.*
3 *Inde conservatores in suis litteris, ac citationibus se debent habere, ut alii Iudices Ordinarii.*
4 *Solus Papa potest instituere conservatores.*
5 *Facultatem ad eligendum conservatorem habent Prælati Religionum, & Fratres.*

1. NOmine conservatoris intelligitur Iudex delegatus à Papa ad tuendos Regulares, contra apertas, & manifestas injurias illatas ab aliquo, judiciali non utente indagine. Quod apertè constat ex *cap. Statuimus, de offic. Iudic. deleg. in 6.* ut explicant Azor. *tom. 2. lib. 5. cap. 15. quæst. 1.* Sorbus *in Compend. privil. Mendicant. v. Conservator, §. Sunt autem.* Ex quibus deducitur, quod conservator sit Iudex delegatus, cum jurisdictio non competat illi ex officio, sed ex delegatione, ut bene adnotarunt Molina *de justitia, tom 6. disp. 29. n. 1.* Barbosa *de potest. Episcop. 106.* qui etiam bene advertunt, quod licet conservator ex vi juris communis, solum sit Iudex delegatus ex privilegio multarum Religionum, est Iudex Ordinarius, ut bene advertit, & probat Lezana *tom 2. cap. 10. num. 25.* Azor. Sorbus. Molina. Barbosa. Lezana.

2. Primò ex privilegio Bullato Pii V. & Gregorii XIII. (ut habetur *ejus in Compend. fol. 120.* ubi expressè conservatores, vocantur Iudices Ordinarii. Secundò, quia in dictis privilegiis conceditur conservatoribus facultas ad delegandam suam auctoritatem, ut patet ex Bulla Sixti IV. pro Carmelitis qui in suo mari magno de conservatoribus agens ait, *ut per se, vel alium, vel alios.* Et in Bulla Clementis VII. pro Minimis, illis verbis: *Per vos, vel alium, vel alios.* Et in conservatoria Gregorii XIII. pro Patribus Societatis, his verbis: *Per se, vel alium, seu alios.* Solus autem Iudex Ordinarius, vel quasi Ordinarius habet potestatem ad delegandum. Tertiò, quia aliqui illorum dantur ad universitatem causarum. Iudex autem datus ad universitatem causarum, ut Iudex Ordinarius habetur Glossa *in cap. Cum causam, de appellationib.* Sylvester *verb. Delegatus n. 12.* Rodriguez *tom. 1. quæst. 51. art. 3. & 4.* Quod autem dentur ad universitatem causarum constat ex citata Bulla Sixti IV. pro Carmelitis, *In quibuscunque causis per eos movendis quacunque ratione, vel causa, quæ excogitari possent, eis ministrent initia complementum.* Idemque constat ex conservatoria Clementis VII. pro Minimis, & Pii V. pro Dominicanis, & Gregorii XIII. pro Iesuitis. Moneta *de conservatoribus, cap. 1. num 11. & cap. 7. n. 40.* Barbosa *de potest. Episcopi, allegat 106. num. 2. & 3.* Glossa. Rodrig. Barbosa.

3. Ex quo bene infertur non esse necessarium, quod in citationibus circumferantur litteræ conservatoriæ, sed sufficit instar aliorum Iudicum Ordinariorum, quod de eis constet in actis Notarii Curiæ, ut fieri solet, quoad alios Iudices Ordinarios. Ita Peirinus *tom. 1. privilegior. Minor. in Constit. Gregorii XV. §. 1. num. 2.* Lezana *tom. 2. cap. 10. num. 25.* Pellizar. *tom 1. tract. 8. cap. 8. num. 101.* Peirin. Lezana. Pellizar.

4. Potestas autem ad eligendum conservatorem, solum dari potest à Papa, & non à Nuncio, nec à Legato à latere, & maximè post Constitutionem Gregorii XV. 20. Sept. 1621. & in ordine est 9. & inde dicuntur conservatores Iudices delegati à Papa, & est communis Doctorum, Rodriguez *tom. 1. q. 65. art. 1.* Miranda *part. 2. manual. q. 47. art. 1.* Rodrig. Miranda.

5. Quibus autem datur facultas eligendi conservatores, sunt omnes Prælati, & etiam Fratres particulares Regulares, ut nobis Carmelitis concessit Sixtus IV. Prædicatoribus, Pius V. Minimis, Iulius II. Clemens VII. & Gregorius XIII. Societati; & etiam aliis Religionibus alii Pontifices, & omnibus saltem per communicationem; quæ privilegia concessa latè refert Lezana *tom. 2. cap. 10. à num 4.* Lezana.

QUÆSTIO II.

Quænam personæ eligendæ sint in Conservatores?

SUMMARIUM.

6 *Conservatores eligendi sunt personæ in dignitate constitutæ, & num. 7.*
8 *Breve Innocentii nihil obstat.*
9 *Nec quædam Cardinalium declaratio.*
10 *Decretum Gregorii continet Consilium, & non præceptum.*
11 *Secundum communem usum non requiruntur conservatores electi in Synodo.*
12 *Quolibet tempore eligi possunt à Regularibus.*

6. COnveniunt omnes juxta diplomata Apostolica, quod qui eligendus est in conservatorem, debet esse insignitus aliqua Ecclesiastica dignitate, ut Cardinalis, Episcopus, Vicarius Episcopi, Abbas, dignitatas etiam Canonici Cathedralis, Prior Ecclesiæ sæcularis Collegiatæ, Vicecancellarius Papæ, Camerarius, Pœnitentiarius, Clericus Curiæ, Auditor Curiæ, Auditor Rotæ, vel etiam obtinens personatum, ut ait Gregorius XV. in sua Constitutione edita 20. Septembris 1621. in ordine 9. ait, quod eligendi sunt conservatores, vel dignitate Ecclesiastica præditi, vel personatum obtinentes. Ut, verbi gratiâ, est Diffinitor: Personatus est præeminentia, seu præcedentia, sine jurisdictione, qualis reperitur in aliquibus Clericis, quæ præcedunt Canonicos in Ecclesiis Cathedralibus, seu Collegiatis, & in Religionibus. Diffinitores etiam, & alii hujusmodi, & inde dignitas Diffinitoris reddit personam

personam habilem, ut eligatur in conservatorem, ut ex multis probat Lezana *tom. 2. cap. 13. num. 2. & latè in consiliis, consil. 40. num.86.* & deinceps.

Lezana.

7. Possunt etiam eligi in conservatores Prælati Regulares, utpotè Generales, Commissarii Generales, Provinciales, & etiam alii inferiores, ut Priores, Guardiani, vicarii, in capite, sunt enim personæ Ecclesiasticæ in dignitate constitutæ. Ita colligitur ex jure communi *cap. finali, in princip. de offic. delegat. in 6.* & docent Moneta *de conservat. cap. 5. quæst. 8. num. 79. &* 80. Tambur. *de jure Abbatum tom. 2. disp. 14. quæst. 4. num. 1.* Ioan. Nald. *in quæst. de hac re à §. 80. usque* 87. M. Lezana *consult. 40. num. 85.* Portel. *verb. conservator. num. 2.* & idem docent Rodrig. Peirinus, Fragosus, Pellizarius, Venerigula, quos citat, ac sequitur M. Fr. Anton. ab Spirit. Sancto. *Directo. Regul. tom. 1. tract. 2. disp. 1. sect. 4. n. 201.* Quòd confirmant ex quodam privilegio Clementis VII. concesso minimis, quòd ad priores dirigitur, quo nomine vocantur Prælati Regulares. Rodriguez *tom. 1. quæst. 65. articul. 3.*

Moneta. Tambur. Naldus. Lezana. Portel. Rodrig. Peirin. Fragosus. Pellizar.

8. Nec contra hoc obstat breve Innocentii X. sub die 14. Maii 1648. quòd nobis proponit Diana, *part. 9. tract. 9.* in causa inter Patres Societatis, & Episcopum Angelopolitanum, ubi multa circa conservatores determinantur; Sed si totum dictum Breve attentè legatur, nihil habet contra nos, ac quòd Regulares eligantur in conservatores.

9. Nec etiam obstat quædam declaratio sacræ Congregationis Episcoporum Regularium in una Turriana pro die 6. Octobr. anno 1617. quam refert Barbosa de potestate Episcopo. Allegat. 105. quia talis declaratio non ostenditur authentica, & variè circumfertur, ut ex Gavanto, *in Manual. verb. conservator. num. 6. testatur.* Lezana *in consil. consil. 40. num. 85.* Imò ut ipsemet Lezana *in summa cap. 10. num. 14. in fine.* Abbati Ordini Olivetani concessum est à sacra Congregatione posse eligi in conservatorem. Ita Barbosa *in collect. Bullarii verb.* Abbas Olivetanus: de quo privilegio participant aliæ Religiones, ut tenet Pellizar. *tom. 2. tractatione 8. cap. 7. sect. 4. num. 90.*

Barbosa.

Pellizar.

10. Gregorius XV. in sua constitutione data 16. Octobris 1621. dicitur §. 4. sanctitas sua admonitos voluit omnes locorum ordinarios, ut in Synodis Provincialibus, aut Diœcesanis eligant hujusmodi judices. Dum Pontifex ait. *Admonitos voluit*, ait citatus Lezana *cap. 10. num. 55.* indicare præceptum, quo Pontifex obligat, melius tamen Pellizarius *citatus n. 89.* ait, quòd de obligatione imponenda, stricta non debet fieri interpretatio. Verbum autem *Admoneo*, juxta propriam significationem non importat præceptum, sed consilium; unde in præsenti non significat præceptum, sed consilium.

11. Juxta prædictam constitutionem Gregorii XV. eligendi sunt judices conservatores ex his, qui sunt designati in Synodo Provinciali, vel Diœcesano ab Episcopo deputati, tamen in his Regnis Hispaniarum, ac Portugalliæ tales judices non dantur, nec habentur, & ideo Regulares possunt eligere illos viros, *Sylveira Opusc.* ... qui habeant qualitates ex jure communi, & sint constituti in dignitate Ecclesiastica, nam cùm Regulares habeant jus eligere conservatores, & non dentur Synodales designati ab Episcopo, possunt eligere tales, ut dictum est, nam ad impossibile nemo tenetur, ut patet ex lege, si quis in gravi in principio, ut Bartol. & alii, quòd procedit in sententiis, & præceptis, ut ex multis probat Surd. *decis. 289. num. 21.* Flamin. *de resignat. benefic. lib. 11. quæst. 13. num. 9.* Belletus *disquisit. cleric. part. 2. tit. de cleric. debitore. §. 1. n. 4.* Barbosa *in axiomat. Iuris, axioma. 118. num. 7.* Deinde constitutio Gregorii XV. quoad hos conservatores non est usu recepta in Hispania, ac Portugallia, & omnes ferè, qui de facto dantur, non sunt designati in tali Concilio, & quòd hoc non sit necessarium, videtur decisum ab Innocentio X. ann. 1648. die 14. Maii pro Episcopo Angelopolitano, & Patribus Societatis *ad septimum.*

12. Conservatores tempore assignato à Gregorio XV. tali tempore transacto, quocumque alio Religiosi quandocumque eis placuerit, eos valent eligere, quòd declaravit sacra Congregatio apud Barbosam *in collectanea Bullarii verb. Regulares primo, & ex ipso.* Lezana *in summa tom. 2. cap. 10. num. 58.* Belasius *verb. Conservator. num. 58.*

Barbosa.

Quæstio III.

De obligatione, ac potestate Conservatoris.

SUMMARIUM.

13 *Conservatores electi à Regularibus tenentur acceptare.*
14 *Ex aliqua justa causa possunt se excusare.*
15 *Solent cognoscere de injuriis, ac violentiis manifestis.*
16 *Quid sit injuria, quid violentia, & quando conservator dubitat.*
17 *Conservator potest procedere ad tuendos familiares syndicos, & alios Conventuum, & num. 18. seq.*
18 *Cum Episcopis se habeat reverenter.*

Conservatores electi à Regularibus tenentur acceptare, non solùm ex charitate ad propulsandas injurias, ac violentias, sed etiam rigido præcepto Summorum Pontificum, quòd non solùm obligat ad mortale, sed etiam ad excommunicationem majorem ipso facto. Ita præcipit Julius II. pro Fratribus Minoribus, & Leo X. in favorem mendicantium; & rigidius Pius V. pro Dominicanis sub pœna excommunicationis latæ sententiæ ac suspensionis Papæ reservatæ. Ita Rodrig. Peirinus, quos citat, & sequitur Lezana *citatus, num. 18.* Pellizar. *tract. 8. cap. 8. num. 97.* M. Fr. Anton. ab Spir. sancto, *director. Reg. tom. 1. tract. 11. disp. 1. sect. 4. num. 208.* 13.

Rodrig. Peirin. Lezana. Pellizar. Fr. Anton.

Tamen Conservator potest ex aliqua vera, ac legitima causa se excusare, nempe ob senectutem, morbum, vel alias occupationes, ob quas impeditur in tanto onere portando, ut notat 14.

notat Pellizarius *citatus, num.* 98. aliàs praeceptum esset nimis rigidum, jugum autem Christi est suave, & onus leve est.

15. Potestas, & auctoritas horum conservatorum, etsi antiquitus esset valdè ampla juxta diplomata Sixti I V. pro Carmelitis, & Pii V. pro Dominicanis; Clementis V I I I. pro Minimis Gregorii X I I I. pro Jesuitis. Tamen haec potestas restricta est per bullam Gregorii X V. & per quandam declarationem sacrae Congregationis anno 1624. Ubi decernitur, quòd solùm conservatores possunt agnoscere in causis, in quibus Religiosi fuerint rei, etsi in aliquibus sint actores pro injuriis, & violentiis propulsandis, hoc tamen debet esse, quando injuriae, & violentiae sunt notae, & manifestae, ut constat ex decreto Bonifac. VIII. quod incipit: *Hac Constitut.* & etiam *cap. finali de offic. & potest. judicis deleg.* Tamen conservator generaliter facit illam indaginem, quae in notis, & manifestis adhibere solet: Si autem conservator dubitet, de illa notorii qualitate, ut manifestè appareat, tunc summariè poterit omnia examinare & inquirere, an illa injuria, seu violentia, de qua tractatur, sit notoria, & super hoc probationes, & documenta recipere ad procedendum in sua jurisdictione, an injuria, de qua agitur, sit notoria. Ita Miranda *tom* 1. *quaest.* 47. *art.* 8. Barbosa *de offic. & potest. Episcopi. allegat.* 106. *num.* 18. Cui enim committitur jurisdictio, committitur quoque sine quo illa exerceri non potest. Barbosa *citatus, num.* 20. Moneta *de Conservatoribus, cap.* 7. *quaest.* 3. *num.* 90. *&* 93. Molina *tom.* 6. *disput.* 29. *num.* 2.

Sixtus I V. Pius V. Clem. VII. Greg. XIII. Bonif. VIII. Miranda. Barbosa. Moneta. Molina.

16. Si verò quaeras quid sit injuria, vel violentia manifesta? Respondeo ex Tuscho *verb. manifestum conclus.* 71. *num.* 7. Monacho de judice Delegato *cap.* 1. *n.* 3. Injuria est quando persona indebitè, & malè afficitur. Violentia verò, est injuria cum vi, impetu, & personis, vel ejus rebus fit, quid autem sit manifestum, & notorium, superiori numero dixi, ex quibus bene sequitur, quòd debent conservatores cognoscere de injuriis, ac violentiis illatis ipsis Religiosis ipsosque tueri tam in suis privilegiis, quàm in suis omnibus rebus, ut declaravit Sacra Congregatio anno 1614. post decretum Gregorii X V. quòd debeant defendere Regulares à manifestis injuriis, & violentiis, quae illis de facto inferuntur, dum à suis possessionibus dejiciuntur, & propriis bonis frui, aut uti impediuntur; de quo vterque Rodrig. Portellus, Ioannes à Cruce, quos refert, & sequitur Diana 3. *part. tract.* 2. *Resolut.* 20. Lezana *tom.* 1. *cap.* 16. *num.* 62. & 67. Fr. Anton. ab Spiritu sancto, *num.* 215.

Tuschus. Monach. Sacr. Congr. Ioan. à Cruc. Diana. Lezana. Fr. Anton.

17. Imò etiam & possunt dicti conservatores procedere pro servorum & famulorum Religiosorum in manifestis injuriis, & violentiis modo superiùs explicato quoad Religiosos, tamen hoc privilegium videtur limitari à Concilio Tridentino *sess.* 24. *cap.* 11. dum ait, quòd dicto privilegio gaudent, qui monasterio actu serviunt, & intrà eorum septa, ac domos resident subque eorum obedientiam vivunt, ut notant Rodrig. *tom.* 1. *quaest.* 65. *art.* 17. Lezana *citat. cap.* 10. *n.* 65. Villalobos 2. *p. tract.* 35. *diff.* 6. *num* 9. Imò etiam possunt praedicti conservatores procedere ad tuendos syndicos, & procuratores Fratrum in casibus pertinentibus ad suum officium non verò quoad ea, quae ad ipsas personas particularas pertinent quoad apertè constat ex bulla Clementis V I I I. apud Casarubium *in compendio privileg. Mendic. verb.* Procuratores Fratrum, Rodriguez *tom.* 3. *quaest.* 39. *art.* 4. Portellus *in dub. Regular. verb. Syndicus Minorum*, Lezana *cit. num.* 66.

Trident. Rodrig. Lezana. Villalobos. Casarub. Rodrig. Portel. Lezana.

18. Conservator ad tuendas personas Regulares, & alias eis proximè addictas, potest procedere cum censuris, & eas aggravando, ut patet ex jure, *cap. fané* 2. *de potest. judicis delegat.* & apertè deducitur ex *cap. Auctoritate de privilegijs, in* 6. nam quoties committitur alicui aliquod negotium, etiam ei datur illud sine quo tale negotium non potest impleri, frustranea enim esset talis jurisdictio, si secum non involveret viam coactivam. Ita Azor. *tom.* 2. *lib* 5. *cap.* 35. *quaest.* 10. Moneta *de conservatoribus, cap.* 7. *num.* 279. Et hoc specialiter conceditur Religionibus, ut patet ex suis privilegiis, ex Bulla Sixti I V. pro Carmelitis, Clementis V I I. pro Minimis Pii V. pro Dominicanis Gregorii X I I I. pro Patribus Societatis. Cùm verò conservatores procedunt contra Episcopos, debent cum multa modestia, reverentia, ac circumspectione se habere, ut advertit Peirin. *tom.* 2. *privileg. Minimorum in Constit. Gregorii X V.* §. 6. *num.* 45.

Peirin.

RESOLUTIO XXV.

Declarationes Cardinalium, ac Decisiones Rotae.

QUAESTIO PRIMA.

An Declarationes Cardinalium habeant vim legis, & quid ad hoc requiratur?

SUMMARIUM.

1. *Facultas data à Sixto V. Cardinalibus.*
2. *Decreta Congregat. consulto Papa, habent vim legis.*
3. *Quae fiunt non consulto Papa non esse leges tenet prima sententia.*
4. *Ejus fundamentum.*
5. *Opposita sententia vera, & ejus fundamentum, & num. 6.*
7. *Requiritur ut talis declaratio exhibeatur authentica*
8. *Requiritur ut de ejus publicatione constet, & num.* 9. *&* 10.

VOAD has Illustrissimorum Cardinalium declarationes extat bulla Sixti I V. edita anno 1588. & in ordine est 7. & incipit; *In mensa.* In qua postquam Pontifex sibi reservavit potestatem convocandi Concilium, ac res fidei definiendi, subdit. Cardinalibus praefectis interpretationi, & executioni Concilii Tridentini, si quando in his, quae de mo- 1.

tum

rum reformatione, disciplina, ac moderatione, & Ecclesiasticis judiciis, & aliis, quæ humana statura sunt, dubietas, aut difficultas emerserit interpretandi facultatem (nobis tamen consultis) impertimur. Ex quibus verbis apertè constat huic Sacræ Congregationi, datam esse facultatem interpretandi decreta Concilij Tridentini, hac tamen conditione ut Summus Pontifex consulatur. Ex quo oritur magnum dubium, an prædictæ declarationes habeant vim legis, an sint tantum quædam declarationes doctrinales magni ponderis, & auctoritatis.

2. Quod verò ad dicta decreta, ac declarationes editas à Sacra Congregatione jussu Sanctissimi Papæ, vel ipso consulto, res est extra dubium, quod obtineant vim legis, & esse sanctiones decisivas, & auctoritativas. Et ratio est manifesta, quia factæ sunt auctoritate Papæ; ergo obtinent eandem auctoritatem, quam haberent, ac si immediatè emanassent ab eo, in moralibus enim idem est facere per
Salas. alium, ac facere per se, Salas *de legib. tract.* 14.
Peirin. *disp.* 21. *sect.* 12. Peirinus *tom.* 1. *de subdito q.* 1.
Lezana. *de obedientia cap.* 25. Lezana *tom.* 3. *in summa, verb. Sacra Congregatio.*

3. Tota difficultas est, quando tales declarationes fiunt à Sacra Congregatione, non consulto Papa, nec ex ejus mandato. Prima
Navarr. sententia affirmat, non tenere vim legis. Navar. *lib.* 5. *Consilior consil.* 15. *de sentent. excom-*
Sanchez. *munic.* Sanchez *lib* 8. *de matrim. disp.* 2. *nu.* 10.
Vasquez. *circa finem.* Vasquez 1.2. *disp.* 177. *cap. ultimo*
Veiga. Veiga *Minim. verb. Descommunio casu* 226.
Pellizar. *colum.* 967. Pellizarius *tom.* 1. *tract.* 4. *cap.* 4.
Portel. *num.* 108. Portel. 2. *tom. Respons. casu* 31.
Bonacina. *num.* 3. Bonacina Italus *tom.* 2. *disput.* 1. *de le-*
Suarez. *gibus, quæst.* 1. *punct.* 8. *num.* 4. & citat Suarez, Salas, & alios.

4. Probatur; quia potestas commissa est consulto Summo Pontifice, ut patet ex Bulla Sixti V. citata, & tamen Sacra Congregatio,
Salas. ut notat Salas *disp.* 21. *de legibus sect.* 12. atqui ex declarationibus, quæ circumferuntur, raro in eis ut patet, consulitur Summus Pontifex, sed tantum in casu raro, & in re valdè difficili; si ergo ordinariè loquendo non servant conditionem positam in sua delegatione, eorum declaratio non potest habere vim legis. Secundò; quia tales declarationes sæpè inter se contrariantur, ut notarunt Suarez *tom.* 4. *in* 3. *part. disp.* 21. *sect.* 12. & Portellius *citatus*, ergo nulla est authentica, aut assignetur, quænam ex illis sit authentica, non prima, alias non succederet illi secunda contraria, non secunda, quia illi non habent potestatem ad derogandam legem, sed interpretandam, ergo nulli illarum declarationum est standum. Tertiò, si habent vim legis, debebant authenticè publicari sicut & cæteræ leges, ac etiam declarationes authenticæ legum à Principe, ut habet communis usus in hoc nostro Regno.

5. Tamen opposita sententia, quod nempe prædictæ declarationes habeant vim legis probabilius, & mihi verius videtur duabus positis conditionibus statim explicandis. Ita Manoël Rodriguez *tom.* 1. *quæst.* 11. *artic.* 2. Garcia *de beneficiis in præfatione.* Castro Palaus *tomo primo, tractatu* 3. *disputat.* 5. *punct.* 3. §. 1. *num.* 6. *folio mihi* 199. Salas *disput.* 21. *sect.* 12. *fol.* 566. ubi alios citat, & Barbosa statim allegandos.

Primo probatur, quia Sacra Congregatio ita declaravit suas declarationes, ac decreta talem habere auctoritatem. Ut referunt Garcia 6.
citatus proximè. Zerola *in praxi Episcopor. p.* 1. Garcia. Zerola.
Salas *de legib. disp.* 21. *sect.* 12. Barbosa *in Col-* Salas. Barbosa.
lectanea Bullary, verb. Congregatio pro interpret. Concilij Trident.; Secundò, quia Sacra Rota huiusmodi decisiones, ac decreta instar legis veneratur, & eas allegat ut patet ex multis decisionibus Rotæ, quas adducunt
Barbosa *citatus*, Bonacina *tom.* 2. *disp.* 1. *de le-* Barbosa. Bonacina.
gibus, quæst. 1. *punct.* 9. *num.* 4. Tertiò, quia licet in Bulla Sixti V. Illustrissimis Cardinalibus detur facultas consulto Summo Pontifice ad huiusmodi edenda decreta, tamen cum passim, & ferè quotidie huiusmodi decreta emanent, sciente, consentiente, ac præsente Romæ Summo Pontifice, imò & in suis Bullis, ut statim dicam de Urbano VIII. earum faciat mentionem, & hoc per spatium octoginta annorum, communi usu, ac universali consuetudine videntur tanquam receptæ, & ut habentes legis vim.

Ad hoc tamen requiruntur duæ conditiones, & quia multæ declarationes circumfere- 7.
bantur, vel falsæ, vel vitiatæ. Ideo Urba- Decretum. Urban. VIII.
nus VIII. suo diplomate die 11. Aug. 1632. præcepit. *Huiusmodi declarationibus, decretis, seu decisionibus tam impressis, quam imprimendis, ac etiam manuscriptis, nullam fidem in judicio, vel extra esse adhibendã, sed tantum illis, quæ in authentica forma solito sigillo, & subscriptione Eminentissimi Cardinalis Præfecti, ac Secretary ejusdem Congregationis pro tempore*
existentium munita fuerint, Ut referunt Bar- Barbosa. Lezana.
bosa *suprà citatus*, & Lezana *etiam num.* 5. Ex quo manifestè constat, talibus declarationibus, ac decretis, quæ prædicto modo non fuerint munita, non esse plenariam fidem adhibendam, licet semper cum probabili fide sint veneranda.

At vero tales declarationes quamvis an- 8.
thenticè de illis constet, tamen si publicatæ non sint, nec de earum publicatione constet, non habent vim legis, ut teneamur illas se-
qui. Ita Bonacina *tom.* 2. *disp.* 1. *quæst.* 1. *punct.* 8. Bonacina.
num 4. § *Secunda pars*, Lorca 1.2. *disp.* 18. *Ap-* Lorca.
pendice circa finem. Salas *disp.* 2. *sect.* 9. *in fine*, Salas.
& *disp.* 12. *sect.* 1. *num.* 8. & inde indicat eadem
disp. 12. *sect.* 12. *Corollario* 5. *fine* Suarez *genera-* Suarez.
liter loquẽs de omni declaratione facta à Principe, lib. 6. *de legib. cap.* 1. *num.* 3. Probatur, quia publicatio est de essentia legis, sic & similiter declaratio Principis, ad hoc ut vim legis habeat, publicatione indiget.

Nec satis est, quod aliqui dicunt, quia 9.
publicatio est requisita ad legis Constitutionem, non verò ad illius declarationem, quia declaratio cum ipsa lege à principio inest, & ut cum ipsa lege promulgatur, *l. Ita fidei. ff. de jure fisci.*

Sed contra est solẽnis Principum consuetu- 10.
do, ut legum declarationes publicentur in loco consueto; & multæ declarationes Illustrissimorum Cardinalium publicantur, & ex Bonacina notat Lezana *citatus, verb. Sacra Congregatio, num.* 11. Inde præcipitur ut talibus declarationibus non adhibeatur fides, nisi

illis, quæ ſupradicto modo ſigillatæ, ſubſcriptæ, & munitæ fuerint, quia illæ ſolum publicantur in Curia & in locis ad id deſignatis, de quarum publicatione fit mentio, ſicut in diplomatibus Apoſtolicis, quæ dicuntur publicata, ad Valvas Divi Petri, & in foro Floræ.

11. Et quamvis in rebus claris, & manifeſtis, declarationes inſitæ ſuot ipſi legi, minimè tamen in rebus dubiis, quæ difficultatem patiuntur, & ideo in illis eſt neceſſaria nova publicatio, ut cum Bonacina, & Petiino ciratis tenet Diana *part.1. tract. 10. Reſolut. 29.* Ex his patet ſolutio ad argumenta adverſariorum. Nec obſtat, quod huiuſmodi declarationes ſint ſibimetipſis contrariæ aliquando, quia cum prudentiſſimè fiant, & prudentia verſetur hic, & nunc, ideo pro variis circunſtantiis variantur, tamen pro ultima ſtandum, ut notant citati Auctores, Diana.

Quæstio II.

Quam vim habeant Deciſiones Rotæ, ac etiam agitur de ſtylo Curiæ?

SUMMARIUM.

12 *Deciſiones Rotæ, ſententiæ Cancellariæ, ac Regij Senatus non habent vim legis.*
13 *Stylus Curiæ non habet vim legis.*
14 *Conſuetudines locorum ſi bonæ ſint retinendæ, etiamſi Romæ non ſerventur.*

12. Deciſiones Sacræ Rotæ, ſententiæ Cancellariæ, ac Regij Senatus, non habendæ ſunt tanquam leges, procedunt enim à judicibus non habentibus auctoritatem ad leges conſtituendas, ſine qua auctoritate nulla lex poteſt conſiſtere, ut ex multis docent Suarez *lib.7. de legibus, cap.11. circa finem* Sanchez *lib 8. de matrim. diſp.2. num. 10. ad finem.* Vaſquez 1. 2. *diſput.177. cap. ultimo, num.75.* Caſtro Palaus *tract.3. diſp. 3. punct. 2. §. 3. nu.7.* Salas alios referens, *diſp.19. ſect. 19. num.109.* Cùm hoc tamen ſtat, quòd prædictæ deciſiones magnam habent auctoritatem, maximèque ſunt venerandæ ac ſequendæ. (Suarez. Sanchez. Vaſquez. Palaus. Salas.)

13. Quantum ad ſtylum Curiæ, quòd varius ſit, modò niger, modò albus, ut ait Cevallos, & ideò licèt talis ſtylus ſit maximè venerandus, non habet vim legis, ut probavi ſuprà *Reſol.19. quæſt unica, num.10.* deinde ut latè probat Portellius *tom.1. reſponſ caſu 32. n. 16. fol.170.* Conſuetudines Eccleſiarum particularium, ſi bonæ ſint, nec Eccleſiæ decretis repugnantes, etiam ſi tales conſuetudines Romæ non ſerventur, permanere, ac teneri debent, ut patet ex tota *diſtinct.12.* & maximè ex *cap. ſcit Romana*; ubi ex duobus Capitibus in rubrica poſitis ſic habetur: *Nihil obſunt ſaluti credentium diverſa pro loco, & tempore conſuetudines ſi illis canonica non obſtet auctoritas.* Et idem habetur *ibid. can. Novit*, ubi Gregorius I. ad Auguſtum Anglorum Epiſcopum, ſic ſcribit: *Placet, ut ſive in Romana ſive in Galliarũ, ſive in qualibet Eccleſia aliquid invenisti, quod plus omnipotenti Deo poſſit placere, ſolicite eligas.* Ex quibus duobus Capitibus apertè conſtat permittere Summos Pontifices, ut Eccleſiæ particulares retineant ſuas conſuetudines, cum non repugnant decretis Eccleſiæ Romanæ, etiamſi Romæ non ſerventur, ad quod etiam alludit D. Thomas docens conſuetudines Eccleſiarum, ac peculiarium locorum obſervandas eſſe. Ita Sanctus Doctor *3. part. quæſt.66. art.8.* (Cevallos. Portel. Gregor. I. D. Thom.)

RESOLUTIO XVI.

De Diſpenſationibus.

Quæstio Prima.

Utrum ad diſpenſandum validè in lege humana requiratur vera cauſa?

SUMMARIUM.

1 *Diſpenſatio facta ab inferiori in lege ſuperioris eſt invalida, & n.2.*
3 *Quid quando Pontifex committit diſpenſationem, & non exprimit cauſam.*
4 *Diſpenſatio facta à Principe in ſua lege, negat Vaſquez quod ſit valida, affirmat communis ſententia, & num.5.*
6 *Solvuntur argumenta contraria, & n. 7.*

Diſpenſatio, ut ſuppono ex communi ſententia Theologorum, ac Iuriſtarum eſt relaxatio juris humani; nunc inquirimus an ad diſpenſandum validè in lege requiratur vera cauſa, ac idem eſt an diſpenſatio facta abſque ſufficienti cauſa ſit valida. In hac quæſtione certum eſt, & extra controverſiam, invalidam, & nullam eſſe diſpenſationem factam ſine ſufficienti cauſa ab inferiori in legibus ſuperioris. In hoc conveniunt omnes, quos latè citant, ac ſequuntur Sanchez *lib.8. de matrim. diſp.17. num.3. & 4.* Salas *diſput.20. ſect.4. num.31.* Vaſquez *1.2. diſput.178. num.17.* Et inde inferunt diſpenſationem factam etiam à Summo Pontifice in jure divino, vel naturali myſtico, ut in voto, juramento, vel matrimonio rato eſſe nullam, ſi fiat ſine cauſa. 1. (Sanchez. Salas. Vaſquez.)

Et ratio eſt, quia inferiori non committitur poteſtas ad diſpenſandum in deſtructionem, ſed in ædificationem; atqui diſpenſatio ſine juſta cauſa eſt in deſtructionem; ergo non conceditur illi poteſtas ad diſpenſandum ſine juſta cauſa. Confirmatur, quia diſpenſatio facta ab inferiori, in tantum valet, in quantum ei conceditur facultas à ſuperiori, ſed non eſt veri ſimile ſuperiorem dare facultatem inferiori ad diſpenſandum in ſua lege, ſine juſta cauſa; ergo ſine ea non valet diſpenſatio. 2.

Quando autem Pontifex committit auctoritatem diſpenſandi cum hac, & illa perſona, & non exprimit cauſam, tum ait Sanchez *citatus*, quod poteſt præſumi diſpenſationem eſſe factam, & ſolum ſibi comitti executionem; Salas verò *citatus, num.33.* hoc judicat probabile, licet incertum, tandem inde mihi 3. (Sanchez. Salas.)

eſt

est certum, quia si Pontifex non proponit causam, non committit illius examen, sed tantùm executionem.

4. Tota controversia est de dispensatione facta in sua lege, vel in lege inferioris, utrùm scilicet talis dispensatio facta sine causa sit valida? Vasquez. Negat Vasquez 1. 2. *disp.* 128. *cap.* 4. & *disp.* 179. *cap.* 3. etsi cum formidine propter communem Doctorum consensum.

5. Ideo dicendum est, quòd talis dispensatio nisi aliunde habeat aliquem defectum, quòd Sanchez. Azor. Pontius. sit valida. Ita Sãchez *lib.* 8. *de Matrim. disp.* 17. *nu.* 24. Azor. 1 *part. lib.* 5. *cap.* 15. *quæst.* 3. Pontius *de Matrim. lib.* 8. *cap.* 14. *nu.* 7. Lorca 2. 2. *disp.* 27. Villalob. *in suma tom* 1. *tract.* 2. *dub.* 41. Suar. Bonacina. Diana. *num.* 5. Suarez, Valentia, Salas, quos citant, ac sequuntur Bonacin. *tom.* 2. *disp.* 1. *de leg. quæst.* 2. *punct.* 3. *nu.* 1. Diana *part.* 3. *tract.* 10. *de legibus Resol.* 32. & ratio est, quia lex pendet à voluntate ponentis illam, ergo si ipsemet aufert illam respectu alicuius, ablata erit, licèt superior male agat, de quo quæstione sequenti. Confirmatur exemplo absolutionis à censura, quæ est valida, etiamsi à superiori detur iniuste, & sine causa, *cap. venerabilis de sententia excommunicationis*, *in* 6.

6. Argues 1. Legislator dispensando, non se habet ut Dominus, sed ut dispensator, & ut administrator, ergo si dispensat sine causa nihil facit. Respondeo, Principem quoad potestatem, quam habet ad dispensandum in sua lege, potiùs se habet ut Dominus, quam ut minister, dispensat enim in re propria, & in propria voluntate, cujus est Dominus, mutandu illam, mutata autem voluntate, mutatur lex necessario, & inde dispensatio facta sine causa valet, sicut & donatio facta sine causa valet, etsi Dominus prodigere censeatur rem suam: concessio autem indulgentiarum fit ab homine, non tanquam à Domino, sed tanquam à ministro, ac dispensatore in thesauro Ecclesiæ ex sanguine Christi comparato.

7. Argues 2. Dispensatio sine causa est injosta, de quo quæstione sequenti, ergo est etiam nulla. Probatur consequentia, quia sicut lex iniusta non est lex, ergo nec dispensatio iniusta est dispensatio, inde merito de ea ait D. D. Bernar. Bernardus *lib.* 3 *de consideration cap.* 4. *in fine*, ubi postquam enumeravit causas dispensationis, ait: *Cùm nihil eorum sit, non est planè dispensatio, sed crudelis dispensatio.*

8. Respondeo. Concedo antecedens, nego consequentiam, nam multa iniustè fiunt, quæ tamen facta tenent, donec annullentur, ut patet in iniqua abrogatione legis, licet iniuste, validè tamen manet abrogata. Item in electione digni prætermisso digniori, valida est licet iniusta. Ad probationem consequentiæ, est disparitas inter legem, & dispensationem, nam lex ponit obligationem, ac præcipit ut homo subditus det rem suam, verbi gratia pecuniam, vel voluntatem, vel personam, & nemo potest obligari ad dandam rem suam sine iusta causa, aliàs actus erit tyrannicus. At in dispensatione Princeps non obligat, ac exigit rem alienam, sed quòd suum est dat, nempe suam legem, suam voluntatem, donans autem potest dare sine causa, ut dixi.

Quæsto II.

Vtrùm dispensatio data à superiore sine iusta causa sit licita?

SUMMARIUM.

9 *Pauci sunt, qui dicant sine causa licitè fieri posse.*
10 *Legislator absque culpa non dispensat sine causa.*
11 *Probatur resolutio ratione.*
12 *Ponuntur, & solvuntur argumenta contraria.*

Diximus superiori quæstione talem dispensationem datam sine justa causa, esse validam, nunc videndum est, an sit licita, & 9.
fiat ab ipso Principe, ac supremo legislatore absque ullo peccato. Et loquimur de dispensatione data sine causa secluso scandalo, aut gravi damno, seu gravamine alicuius, vel nocumento Reipublicæ, & ita Suar. 6. *de legib.* Suar.
cap. 18. *num.* 3. *in fine*, ubi dicit quòd pauci, & rari sunt, qui illam tueantur.

In his ergo terminis, quòd legislator absq; 10.
culpa non valeat sine justa causa dispensare in sua lege, tenent multi Doctores cum D. Thoma 1. 2. *quæst.* 97. *art.* 4. hos citat, & sequitur Salas *latè disp.* 20. *de leg. sect.* 5. *num.* 50. & desumitur ex *cap. Necessaria* 1. *quæst.* 7. & *ex cap. qui contra distinct.* 8.

Probatur ratione, quia dispensatio facta 11.
sine justa causa, est imprudens, temeraria, & abusus potestatis. Imprudens, quia deviat à fine proprio talis potestatis, qui est attendere ad bonum commune. Deinde est infidelis, illa enim dispensatio est propter privatum commodum, vel inordinatum affectum alicujus, & sic est abusus potestatis: deinde, quia per talem dispensationem vulneratur commune bonum. Temeraria quia præbet ansam confusionis in subditis, quia sine causa jus commune relaxat; nam quamvis legislator sit quodammodo Dominus suæ legis, ita tamen est ut sit pastor, & rector populi, & inde dicuntur ab Apostolo Paulo, ministri, & dispensatores, ut autem sit bonus, & fidelis pastor, debet attendere ad bonum commune, & non ad privatum, ac suum affectum. 12.
Dices primò. Si justa causa requiritur ad dispensandum, sequitur quòd ad hoc non requiritur auctoritas superioris. Probatur, quia justa causa per se est sufficiens ad excusandum ab obligatione legis humanæ. Respondetur negando sequelam, quia ut lex cesset requiritur vehementissima causa, ut infra dicam, at verò ad dispensandum, sufficit qualibet congruentia ut dicam *quæst.* 5.

Dices 2. Lex posita est pro voluntate legisla- 13.
toris, ergo pro sua voluntate potest eam auferre. Respondeo. Concedo antecedens, nego consequentiam, quia princeps in abroganda lege debet attendere ad bonum commune, propter quòd lex est lata. Deinde. Princeps quamvis tulerit legem, tamen subditus legi naturali, quæ præcipit conformitatem inter membra,

membra, ergo sine aliqua ratione non potest tollere hanc conformitatem.

QUÆSTIO III.

Quale peccatum sit dispensare in lege humana sine causa?

SUMMARIUM.

14 *Prima sententia, esse veniale.*
15 *Secunda, & verior, mortale.*
16 *Probatur ratione.*
17 *Multis aliis confirmatur.*

14. ET est duplex sententia in hac materia. Prima affirmat esse tantùm peccatum veniale, secluso scandalo, vel notabili aliquorum damno, seu gravamine vel Reipublicæ detrimento, in his enim casibus dicunt esse mortale peccatum dispensare in lege humana sine causa, ratione circumstantiæ extrinsecæ actui superadditæ, non verò ex intrinseco objecto, quatenus præcisè exemptio est à lege sine causa. Ita Sanchez *lib.8.de Matrim.disp.* 18.*n.*7. & pro ea citat Navarrum, Rodrig. & alios, pro ea etiam stant Layman *lib.*1.*tract.* 4.*c.* 22. *num.*13. Tannerus *part.* 2.*disp* 5.*quæst.*7.*n.*29. Diana *part.*1.*tract.*10.*de legibus,Resol.*32. Fundamentum est, quia dispensatio legislatoris in sua lege, non videtur res tanti momenti, ut ad peccatum mortale pertineat.

Sanchez. Navarr. Rodrig. Lyman. Tannerus. Diana.

15. Tamen opposita sententia mihi videtur verior, ac probabilior, affirmans superiorem dispensare in propria lege sine justa causa ex genere suo esse peccatum mortale, nisi quando ex levitate materiæ sit veniale. Ita Caietanus, Covarru. Sotus. Navarrus, quos citant, ac sequuntur Suar. *lib.6.de legib cap.* 19.*num.*9. Vasquez 1.2.*disp.*17.*c.* Valentia *tom.*2. *disp.*7. *quæst.*5. *punct.* 9. Petrus de Ledesma *tract. de Matrim.cap.*17.*post.*4.*conclus.dub.*1. & Sanch. citatus fatetur hanc sententiam esse probabilem.

Caietan. Covar. Sotus. Navarr. Suar. Vasquez. Valentia. Sanchez.

16 Probatur hac ratione. Dispensare sine justa causa in lege humana est contra justitiam, ex qua tenetur princeps sine causa non dispensare, sed peccatum contra justitiam ex genere suo est mortale, ut tenet communis doctrina, ergo talis dispensatio est peccatum mortale. Major ostenditur, quia justitiæ obligatio est triplex, legalis, commutativa, distributiva. Primò peccat contra justitiam legalem, quæ respicit bonum commune, & princeps dispensando sine causa, maximè nocet bono communi. Secundò peccat contra justitiam commutativam, quæ dat unicuique quòd suum est. Tertiò, & evidenter peccat contra distributivam, quæ ponit æqualitatem, in dividendo bona communia, princeps autem dando dispensationem sine causa, committit acceptationem personarum, quæ opponitur justitiæ distributivæ, ut tradunt Theologi 22. *quæst.*63. & ideo hoc peccatum, ut ait Suar. citatus *num.*10. ex generi sunt constituitur, in hac specie acceptionis personarum, præcipuè cum accedat obligatio, quàm ex officio habet princeps non dispensandi sine causa.

Confirmatur primò. Quia omnis acceptio personarum, ex genere suo est peccatum mortale, in tali dispensatione sine causa datur acceptio personarum, ergo datur peccatum mortale. Confirmatur secundò, quia lex ex intrinseca sua ratione fertur in bonum commune, ut dicunt Theologi, & Iuristæ, ergo dispensatio in lege sine causa cedit in magnum damnum boni communis, & inde est mortale; illud enim est mortale, quòd intra propriam speciem dicit magnam difformitatem cùm lege, ut est dispensatio sine causa. Quis enim dicet non esse mortale dispensare in jejunio quadragesimæ, vel cùm sacerdote in recitatione divini Officij sine justa causa. 17.

QUÆSTIO IV.

An Prælatus peccet dispensando, quando dubitat de sufficientia causæ ad dispensandum?

SUMMARIUM.

18 *Prima sententia affirmat non peccare.*
19. *Si probabiliter opinatur non peccat, secus si dubitat.*

SYlvester *verb dispensare quæst.*14.*num.*20. Sanchez *in Decalogum lib* 4 *cap.* 45.*n.* 10. & alij, existimant non peccare, quia aliàs deterretur via ad multos scrupulos, & ad multam inquietitudinem, ac perturbationem conscientiæ, & ita etiam tenet Diana *tract.* 10.*de legib.Resol.*31. 18. Sylvest. Sanchez. Diana.

Tamen mihi cum distinctione videtur dicendum cum Medina *tract.de pœnitent.quæst.de dispensatione*, Bonacina *disp.*1.*de legib.quæst.*1. *punct.*3 *num.*7. Quia si legislator probabiliter opinetur, an adsit causa justa dispensandi, tunc potest secure dispensare, accommodans se opinioni probabili, & tunc qui secundùm illam operatur, tuta conscientia agit, at verò si dubitat an detur sufficiens causa, tunc cùm peccato dispensat, exponit enim se periculo dispensandi sine causa, & fieri potest, ut re ipsa causa non sit sufficiens. 19.

QUÆSTIO V.

Quæ causa sit sufficiens ad justè dispensandum?

SUMMARIUM.

20 *Duplex causa ad dispensandum, intrinseca, & extrinseca.*
21 *Causa ad dispensandum commune bonum.*
22 *Ad dispensandum requiritur causa rationalis.*
23 *Hæ autem causæ ex multis possunt considerari.*
24 *Ad dispensandum per privilegium sufficit causa remota.*

EX communi placito Theologorum, duplex esse potest causa dispensationis, una intrinseca, 20.

intrinseca, altera extrinseca. Intrinseca est, quando in persona dispensanda inveniunt aliquod impedimentum, ob quod obligatio legis est valdè gravis, & onerosa, ut verbi gratia jejunium ob debilitatem corporis. Extrinseca est, quæ sumitur ad dispensandum ex circunstantiis extrinsecis, verbi gratia ex nobilitate personæ, vel ejus meritis. Hoc posito.

21. D. Thom. Causa generalis in principe ad dispensandum debet esse bonum commune, ut D. Thomas 2. 2. *quæst.97.art.4.* & est valdè commune, & sequuntur omnes Theologi, quos latè citat Salas, *disp.8.sect.8.* Quia quemadmodum lex non potest esse justa, nisi bonum commune respiciat, ita nec dispensatio, si verò ad commune bonum tendat, jam incipit esse justa, quia commune bonum melius est, quam privatum; onde Concilium Trid. *sess.25.cap.18.* dixit, leges tantum debere relaxari, ut communi utilitati satisfiat.

22. Hæc autem rationabilis causa ad dispensandum legitima auctoritate, juxta prudentis viri arbitrium desumenda est, & communiter cum aliis tenent Reginald. *in praxi lib.13. cap.19. n.194.* Fr. Ioannes à Cruce, *lib.2.cap.1.dub.1.* Barbos. ad citatum locum Concilii. Hæc autem causæ, ut de sumitur ex *cap. requisitis, §. Nisi rigor, quæst.7.*

23. Ad dispensandum multæ, & variæ sunt, juxta varia genera dispensationum, & sunt pietas in Deum, verbi gratia, ad Dei templum ædificandum, necessitas communis, vel privata; utilitas, ac commoditas communis, ac privata, qualitas personæ, ac meritorum, ejus & alia, quæ pro qualitate loci, temporis, ac circunstantiarum prudentiali arbitrio pensanda sunt, ut notant Sylvester verbo dispensatio, *num.3.* Azor. *tom.1. lib.5. cap.15. quæst.8.* M. Lezana, *verb. Dispensare, num. 2.* His adde, quod maximè ad bonum Reipublicæ pertinet, quod privatæ ejus personæ fruantur salute, divitiis, meritis remuneratis, quietè, & commodè, & pacificè vivant, & inde passim dispensatur in impedimento matrimonii, propter honorem, vel paupertatem mulieris, in voto castitatis propter periculum incontinentiæ, vel in aliis rebus veritis propter periculum peccandi, & etiam ob Eminentem personam principis, generis nobilitatem, & ob majorem commodom, ac firmitatem regni.

24. Argues. Ad commutandum, ac dispensandom per privilegiom, non requiritur causa justa, ergo nec etiam ad dispensandum in propria lege requiritur justa causa; Nam si per privilegium habeo velut jus ad impetrandam rem, taoquam propriam, à fortiori habebit legislator in sua lege, cum sit res propria.

25. Argumentum petit illam quæstionem, an dispensatio, vel commutatio facta per privilegiom, vel per Iubilæum, vel bullam cruciatam requirat justam causam? Respondeo proprie nullam aliam causam requiri particularem, præter eam, quæ assignatur in bulla, vel Iubilæo. Ita Suar. *tom.2. de Relig.lib.6.cap.19. num.* 10. Portel. *in Additionibus, ad dubia Regularia verb. voti commutatio.* Diana, *tract. de bulla cruciata Resol.39.* Probatur, quia licet ad commutandum in æquale, vel ad dispensandum ordinariè requiratur justa causa, tamen quando commutatio, vel dispensatio fit per privilegium, non fit absolutè, sed cum aliquo onere, ob bonum publicum, ut fit per bullam cruciatam, vel Iubilæum; ergo nulla alia causa requiritur, quam dare eleemosynam in belli subsidium, vel exequi opera præcepta in Iubilæo, quia ob talem causam Pontifex concedit facultatem dispensandi, ac commutandi, & ut ita loquar, ad dispensandum per privilegium, licet non detur justa causa proxima, & immediata, tamen datur justa causa remota, nempe eleemosyna, vel preces in subsidium, ac ad illius victoriam.

26. Ad argumentum concedo antecedens, nego consequentiam. Et major ratio est, quia ad impetrandum privilegium habui justam causam, & sic jam antea justè habeo jus ad dispensationem, quod idem est licet proximè, ac immediatè non habeam justam caosam ad dispensationem, habui tamen remotam, quæ dedit occasionem dispensatori, ut justè, ac validè dispenset.

QVÆSTIO VI.

Vtrum Prælatus possit secum immediatè dispensare?

SVMMARIVM.

27 *Prælatus potest dare potestatem suo Confessori, ut eum absolvat à peccatis, ac censuris.*

28 *Prima, & secunda sententia negat Prælatum posse secum dispensare.*

29 *Tertia sententia, & vera affirmat posse, & probatur, & num.30.*

31 *Prælatus potest secum dispensare validè, sed non licitè.*

QVærimus in præsenti, an eo casu in quo Prælatus potest dispensare cum aliis, possit etiam secum dispensare; & imprimis certum est, posse Prælatum dare potestatem suo Confessori ad dispensandum cum eo, in omnibus his, quæ potest cum suis subditis dispensare. In quo videtur Suarius, *dubitasse tom. 2. de Relig. lib.6. de voto cap. 15. num. 5. Tamen lib. 6. de legibus*, ut statim referam, stat pro communi sententia, quam valdè frequenter tenent Doctores, quos citat, & sequitur Sanchez, *lib.8. de Matrim. disp 3. n.3. & sumitur ex cap. finali de Pænitentia, & remissionibus.* Deinde Prælatus non debet esse deterioris conditionis, quam subditi; unde tradunt Suar. *tom. de censur. disput.41. sect.2.* Sayro, *tom.1. lib.7. cap. 14. n.5.* esse declaratum per Sacram Congregationem Cardinalium, quod in casibus occultis commissis Episcopo in Tridentino *sess.14 cap.6. de reformatione*, si Episcopus, in eos incidat, potest absolvi, & dispensari ab eis à Confessore à se electo. 27. Suar. Sanchez. Sayro.

28. Tota difficultas in hac re est, an Prælatus possit directè, & immediate verè, & propriè dispensare secum in irregularitatibus, votis, & præceptis Ecclesiæ, quoties id potest cum suis subditis. In qua re est triplex Sententia. Prima absolutè negat etiam includendo summum Pontificem. Ita Angelus, Imola, Paludanus, & alii apud Sanchez citatum *num.4.* secunda Sententia Angelus. Immola. Paludan. Sanchez.

tentia. Prima abſolutè negat etiam includendo ſummum Pontificem. Ita Angelus, Imola, Paludanus, & alii apud Sanchez citatum *n.4.* ſecunda ſententia utitur diſtinctione: Concedit ſommo Pontifici, aliis verò Prælatis negat. Ita Henriquez, *lib.6. de pœnitent. cap.4. num.3. in Commentar. littera l.* & *cap.7. n.5. in Comment. litter. B.* Azor. *lib.5. cap.15. q.6.* Rodriguez, *s. Regul. quæſt.45.* & *alii.*

Henriq. Azor. Rodrig.

29. Tertia, & vera ſententia, ac probabilior, ait, poſſe Pontificem, Epiſcopum, vel Prælatum Regularem, vel quemcumque alium diſpenſare ſecum immediatè in his, quæ poteſt diſpenſare cum ſuis ſubditis. Ita D. Thomas, 2.2. *q.85. art.8.* Corduba, *lib.3. quæſt.31.* Sanchez, *citat. diſp.3. à n.4.* ubi citat Sylveſtrum, Covarr. & alios, Suar. 6. *de legibus cap.12. num.12.* Salas, *diſp.10. ſect.3. num.14* Valentia, *tom.4. diſp.7. quæſt.10. punct.3.* Bonacin. *tom.2. diſp.1. de leg. q.2. punct.1. n.9.* Diana, *p.1.*

D. Thom. Sylveſt. Corduba. Sanchez. Suarez. Salas. Valentia.

30. Pro reſolutione quæſtionis notandum eſt, quod actus juriſdictionis eſt duplex; unus qui eſt per modum coactionis, ſeu judicii, ſeu ſententiæ; alter eſt actus juriſdictionis voluntariæ, & gratuitæ, ut concedere indulgentias.

31. Noſtra reſolutio probatur hoc diſcurſu, quia quod aliquis Prælatus poſſit ſecum diſpenſare, non habet repugnantiam, vel contrarietatem; nec ex jure naturali, ſeu divino, nec ex jure humano, ergo Prælati ordinarii poſſunt erga ſemet ipſos diſpenſare, nam valent agere omne illud, quod nec in ſpecie, nec in genere eis prohibetur. Antecedens probatur. In primis non repugnat ex jure naturæ, vel etiam Divino, quia nullum aſſignabitur, præcipuè cum diſpenſatio non fiat per modum judicii, & Sententiæ, ob quam cauſam nullus poteſt, nec ſacramentaliter, nec à cenſuris ſe ipſum abſolvere, nec ſe ipſum excommunicare. At diſpenſatio fit ex directione voluntaria prudentialis judicii conſiderando juſtam diſpenſationis cauſam, quæ quando eſt notoria, & evidens poteſt Prælatus eam in ſe conſiderare, ut ſecum diſpenſet.

32. Quod verò non repugnet ex jure humano, probatur, quia ſi aliqua eſſet, daretur ex *cap. finali. n.5. de Inſtitut.* ubi decernitur quòd Prælatus Collator beneficiorum non poſſit ſe ipſum inſtituere, nec ſibi conferre beneficium; & redditur ratio, quia inter dantem, & accipientem debet dari diſtinctio. Sed hæc ratio, ut ibi benè notant Abbas, & alii in Collectanea apud Barboſam, ſolum militat in citato Textu, ne Prælatus præbeat exemplum ambitionis ſe ipſum inſtituens in beneficium, & non eſt extendenda talis ratio ad alia; ſiquidem in univerſum non requiritur diſtinctio perſonalis inter dantem, & accipientem; nam in naturalibus, verbi gratia, potentia viſiva agit, ſeu producit viſionem, & eam recipit. In Sacramentis idem Sacerdos eſt miniſter Euchariſtiæ, & receptor. Item ſtando in puncto juris, talis diſtinctio non requiritur, quia Rex ut homo fidelis, eſt ſervus Eccleſiæ, ut verò Rex patronus, *cap. ſi Eccleſia in fine 23. q.4.* Item Archiepiſcopus, qui ſine Pallio exercet Pontificale, graviter peccat, *cap. quod ſicut de electione.* At verò ſi antea erat Epiſcopus, ſine culpa poteſt exercere, ibi Gloſſa, *verb. Tanquam* ergo ſtando in jure nulla requiritur diſtinctio perſonalis inter agentem, & patientem, ſecluſo ordine judiciario; ergo Prælatus poteſt agere, ſe ipſum diſpenſando.

Abbas. Barboſa. Gloſſa.

33. Dices Diſpenſatio eſt actus juriſdictionis, atqui nemo habet juriſdictionem in ſe ipſum, ergo nemo poteſt ſecum diſpenſare. Reſpondetur, quod diſpenſatio eſt actus juriſdictionis voluntariæ, & non coactivæ, & quamvis nemo poſſit in ſe exercere actum juriſdictionis coactivæ, ac ordinis judiciarii, optimè tamen actum juriſdictionis voluntariæ, ac beneficæ, ut ſibi concedat indulgentias, ut cum multis tenet Suar. *tom.4. ad 3. part. diſp.52 de Indulgentiis ſect.5. num.52.*

Suar.

34. Dices ſecundò. Ex *cap. magna, de voto.* Ubi laudatur Epiſcopus Tercenſis, qui noluit ſecum diſpenſare in voto, ſed pro illo habuit recurſum ad ſedem Apoſtolicam. Reſpondetur, quod laudatur, non quia id eſſet neceſſarium, ſed valdè decens, & convenientius, ut eſt ſemper recurrere ad ſuperiorem, at ad eſſe, & validitatem, poterat ſecum diſpenſare.

35. Quæres tamen, utrum legiſlator poſſit ſecum juſta cauſa, validè, & licitè diſpenſare. Suar. 6. *de leg. cap.18. num.11.* & *cap.19. n.17.* & 20. cum aliis tenet, legiſlatorem ſine cauſa non poſſe licitè, ac validè diſpenſare ſecum; & ratio eorum eſt, quia ſuperior ex jure naturali tenetur legem ſuam ſervare, obligatio autem juris naturalis, non poteſt auferri ſine cauſa juſta.

Suarez.

36. Tamen probabilius Navarrus in ſumma præludio, 9. *num.14.* Cajetanus, 2. 2. *quæſt.96. art.5.* Bonacin. *tom.2. diſput.1. quæſt.2. punct.3. n.6.* docent, quod legiſlator poteſt ſecum ſine juſta cauſa diſpenſare validè, ſed non licitè. Quod poſſit validè inde oſtenditur, quia poteſt cum aliis validè ſine cauſa diſpenſare, ut tenent Sanchez, *lib.8. de Matrim. diſp.18.* Sayrus, *de cenſuribus lib.3. cap.10. num.11.* Suar. Azor. Henriquez, & alii, quos citat, ac ſequitur Bonacina citatus. Et ratio eſt, quia obligatio legis pendet à voluntate legiſlatoris, ipſe enim eſt Dominus legis, ut etiam ipſe Suar. ait *lib.6. de leg. cap.19. num.6.* ergo poteſt alios eximere, ab obligatione legis, ergo & ſe ipſum, & in hoc legiſlator non aufert legem naturalem, ſed ſe ipſum eximit ab obligatione legis, quæ ab ipſius voluntate pendet; quam lumine naturali ſervare tenetur, niſi eximatur, quòd verò non licitè inde declaratur, quia ſuperior debet ſe cum ſuis membris conformare, & cum eis quandam æqualitatem habere.

Navarr. Cajet. Bonac. Sanchez. Sayrus. Azor. Henriq. Bonacina. Suar.

QVÆSTIO VII.

Utrum valida ſit diſpenſatio facta à Prælato inferiori in lege ſuperioris, cauſa non juſta, quàm bona fide exiſtimabat juſtam.

SVMMARIVM.

37 *De Prælato inferiori procedit quæſtio. Prima ſententia affirmat validam eſſe diſpenſationem, & num.38.*

39 *Secundus, & verior negat, & rationibus probatur, & num.40. & 41.*

42 *Propo*

42 *Proponitur primum argumentum, & respondetur ad legem* Barbarius, *num.* 43. & 44.

45 *Ponitur secundum argumentum, agitur de alienatione bonorum Ecclesiæ, & num.* 46.

47 *Proponitur tertium argumentum, de possessore bona fidei.*

37. QVando supremus legislator sine causa in sua lege dispensat, validam esse dispensationem, patet ex proximè dictis superiori quæstione, Quæstio proposita procedit de Prælato inferiori in lege superioris, dum bona fide existimat se habere potestatem ad dispensandum, cum revera non habeat. In qua re est duplex sententia.

38. Sanch. Azor. Rebellus. Diana. Prima affirmat validam esse dispensationem. Ita Sanchez *lib.* 8. *de matrimonio, disput.* 17. *num.* 8. Azor. *part.* 1. *lib.* 7. *cap.* 29. *quæsito* 9. Rebellus 2. *part. lib.* 3. *quæst.* 5. *num.* 12. Diana 1. *part. tract.* 10. *de legibus, Resol.* 33. & idem multi dicunt de jure divino, ut in voto, vel juramento.

39. Secunda sententia est mihi verior, ac probabilior, eamtenet Salas *disput.* 20. *de legibus, sect.* 4. *num.* 35. citans Navarrum, Lopez, & alios. Bonacina *tom.* 2. *disput.* 1. *de legibus, quæst.* 2. *punct.* 3. *num.* 8. & ait hæc sententia, quod quamvis in præcitato casu dispensatio sit nulla, quod ille, cum quo est dispensatum, sit in bona conscientia, donec de insufficientia causæ ei certo constet, cognita autem insufficientia causæ, non potest amplius uti tali lege.

40. Probatur primò, hæc secunda sententia, & nostra resolutio, quia in omni potestate, seu commissione alicui data ad dispensandum, quamvis sit concessa à Deo, semper subintelligitur illa clausula, justa subsistente causa, ergo si non adsit causa justa, dispensatio non est valida. Consequentia est bona, antecedens probatur ex illa celebri regula, in dubio tenendum est illud, quod legislator interrogatus prudentialiter, responderet; atqui si ipse legislator interrogaretur, prudentialiter responderet, non stante justa causa, mentem suam esse non dispensare, ergo dispensatio est invalida. Confirmatur. Prælatus in suo facto non præsumitur velle peccare; atqui Prælatus inferior dispensando sine justa causa peccat, ergo præsumitur non stante justa causa, mentem suam esse non dispensare.

41. Probatur secundò. Bona fides petentis dispensationem sine causa, non facit dispensationem validam; ergo nec bona fides concedentis, reddit dispensationem validam, quando concedens, existimabat justam adesse causam, licet bona fides utrumque excuset à peccato, donec de sufficientia causæ non constat. Confirmatur primò. Quia contractus celebratus bona fide sine debita solemnitate est nullus, excepto testamento ad pias causas: nam bona fides licet excuset à peccato, non tamen supplet defectum juris, ergo & dispensatio data bona fide sine sufficienti causa, est nulla. Confirmatur, quia qui contrahunt matri-

Sylveira Opuscula.

monium, per dispensationem factam à superiore bona fide, sine justa causa, ubi ipsa causa cognoscitur, injusta, tale matrimonium, judicatur à superiori esse nullum; ergo talis dispensatio bona fide facta est nulla: nam si ipsa esset valida, matrimonium etiam esset validum, & sic nunquam posset anullari ab Ecclesia.

Argues primò, quod est fundamentum primæ sententiæ. Prudentialiter non est credendum, superiorem, qui dat facultatem inferiori ad dispensandum ad conscientiæ quietem, velle ut dispensatio data sine causa, sit nulla, cum ex hoc darentur multi scrupuli; ergo credendum velle, ut dispensatio sit valida; & hæc est mens Prælati circa suas leges, & etiam Dei circa suas, ut ait Sanchez *citatus.* Confirmatur ex *l. Barbarius, de officio Pretoris*, ubi facta à Prætore ex communi errore, titulo colorato, sunt valida. 42.

Respondetur, bonam Ecclesiæ gubernationem non postulare, ut valida sint, quæ bona fide fiunt, ut patet in contractu celebrato sine debita solemnitate, licet bona fide, quamvis aliunde revalidari possint, sed solum talis recta gubernatio requirit, ut quæ bona fide fiunt, à peccato excusent operantem, donec de insufficientia causæ certo constet; & sic donec non constat, quietus est in conscientia: nam pro dispensatione concessa stat possessio, cum pro ea stet juris præsumptio, *de Regulis juris, in* 6. 43.

Ad confirmationem ex *l. Barbarius*, dic per talem legem solum validari ea, quæ fiunt à Prælato habente titulum coloratum cum communi errore, quantum ad jurisdictionem, verbi gratiâ, Petrus revera non est Prælatus, quia fuit simoniacè electus, tamen acta per eum sunt valida, quia aliunde darentur gravia inconvenientia, ut consideranti patebit in Prælato Religionis, vel Senatore populi, & idem dicitur de Confessario communiter bona fide existimante se esse approbatum, & se habere jurisdictionem, cum revera non habeat. Ita Henriquez, & Sanchez, Suarez, quos citant, ac sequuntur Ægidius Lovan. *disput.* 8. *dub.* 3. *num.* 22. Bonacina *de pœnitentia, disputatione* 5. *quæstione* 7. *punct.* 5. §. 4. *numero* 4. At verò alia, præter ea, quæ sunt jurisdictionis non supplentur per legem prædictam, ut patet in contractu sine solemnitate juris, vel in testamento, seu legato ad causas prophanas, sine debita solemnitate, quæ omnia sunt invalida; sic est dispensatio sine justa causa, quia jus ad illam requirit causam justam, sine qua dicta dispensatio est invalida. 44. Henriq. Sanchez. Suar. Lovan. Bonac.

Argues secundò. Bona Ecclesiastica, seu Ecclesiæ non possunt alienari sine justa causa *Clement.* 1. *de rebus Ecclesiæ non alienandis*, & *cap. Sine exceptione*, 12. *quæst.* 2. & aliis multis; & tamen valida est alienatio bonorum Ecclesiæ facta bona fide, sine justa causa à Prælato existimante justam causam subesse, quæ revera non subsistit. Ita Glossa *cap. Ad nostrum, de rebus Ecclesiæ non alienandis.* Molina *tract.* 2. *disput.* 468. *num.* 14. Vasquez *in Opusculis, de redditibus, cap.* 2. §. 2. *dub.* 3. *n.* 39. Covarruvias, & alii, quos citat, ac sequitur Bonacina 45. Glossa. Molin. Vasquez. Covar. Bonac.

disp.3. de contract. lib. quæst.8. punct. 4. num.6. ubi expendit conditiones, quæ ad hanc alienationem requiruntur, ergo etiam dispensatio data bona fide in causa non justa erit valida.

46. Respondeo. Concedo antecedens, nego consequentiam, & major ratio est, quia ex communi sententia Doctorum videtur hic casus exceptus in bonorum Ecclesiæ alienatione, veluti per Epicheiam: exceptio autem seu dispositio specialis in uno casu, non est ad alium trahenda. *L. jus irregulare, ff. de legibus.* Deinde assigno hanc majorem rationem, quia tam ad alienanda bona Ecclesiastica, quam ad dispensandum requiritur potestas à superiore; ad alienandum à Papa, qui licitè potest dare talem potestatem, etiam sine ulla causa, & ideo ex communi Doctorum consensu judicantur data, quia Ecclesia non vult invalidare talem alienationem legitimam putatam ad evitandas lites; at dispensare sine causa est peccatum ex genere suo mortale, ut est communis sententia, & ideo non præsumitur dare potestatem ad dispensandum sine causa.

L. Ius irregulare.

47. Arguea 3. Possessor bonæ fidei, qui alienavit, vel consumpsit rem alienam bona fide credens esse suam, non tenetur ad restitutionem, nisi in aliqua re factus sit locupletior, ut docet D. Thomas 2.2. *quæst.62. art.6. ibi.* Cajet. Lessius *lib.2. cap.14. dub.1. n.7.* Molin. *tom.1. disp.36.* Clavis Regia *lib.10. cap.2. n.9.* & alii multi, apud ipsos, in quo distinguunt possessorem bonæ fidei à possessore malæ fidei, quia iste tenetur ad restituendam rem, & damna omnia, ergo sicut illa alienatio facta bona fide sine justo titulo fuit valida, & liberat à restitutione, ita & dispensatio data bona fide sine justa causa, erit valida.

D. Thom. Caietan. Lessius. Clavis Reg.

48. Respondetur, concedendo antecedens, quod verum est, ut tenet communis sententia etiam de ipso possessore, quando in manu ejus casu res perit. Negatur consequentia, quia nunquam talis alienatio potest dici valida, siquidem ille, ad quem res est alienata, vel vendita à possessore bonæ fidei, ubi cognoscit rem esse alienam, tenetur ipsam dare domino suo. Deinde si ipsa res perit in manu possessoris bonæ fidei, licet non teneatur restituere ipsam rem, quia solum tenetur ratione rei acceptæ, res verò accepta non extat, ergo non tenetur ad illius restitutionem, obligatur tamen ad restituendum id, in quo factus est locupletior, vel quia tali re aliquid lucravit, vel quia illa evitavit aliquos sumptus, ergo.

QUÆSTIO VIII.

Vtrùm præcognitio causæ necessaria sit ad validè dispensandum?

SUMMARIUM.

49 *In notoriis non requiritur probatio juris.*
Dispensatio data à superiore sine causæ cognitione est valida, ibid.

50 *Prima sententia ait, quod dispensatio data ab inferiori sine causæ cognitione sit nulla.*

51 *Secunda sententia, & vera affirmat, & probatur, & n.52.*

53 *Respondetur argumento contrariorum, ac confirmationi, & n.54.*

55 *Dispensatio facta sine causæ cognitione, præsumitur dolo obtenta.*

QVærimus, an causæ præcognitio, & examinatio præmittenda sit, ad hoc ut valida fiat dispensatio, & quantum ad examinationem certum est non requiri, quando causa est notoria, & manifesta, quia in notoriis non requiritur ordo juris, nec notorium exigit examinationem. *Cap. manifesta 2. quæst. 1.* Sed quæstio est, quando causa non est manifesta, & notoria. & in hac re est certum, quòd supremus princeps, dispensando sine causæ cognitione, valida est dispensatio, sicut valida est dispensatio ab ipso data, sine causa, *ut dixi supra quæst. 1 num. 4.* à fortiori ergo erit valida sine causæ cognitione, quæstio est tantùm de inferiori dispensante in lege superioris sine causæ cognitione. 49.

In hac re prima sententia in dispensationem datam sine causæ cognitione esse nullam. Ita Angelus *in summa verb. dispensatio. n.12.* Azor. 1. *part. lib.5. cap.15. quæst.9. & 10.* ubi ait, quòd talis dispensatio sit nulla in utroque foro; nam facultas censetur commissa cum causæ cognitione, ita videtur constare *ex cap. necessaria, & cap. dispensationis 1. quæst.7.* ubi dicitur temporum varietatem exposcere aliquando, ut leges relaxentur adhibita diligenti ponderatione: & clarius hoc docet Tridentin. *sess.25. de reformatione cap.18.* ubi disponitur, ac præcipitur, quòd si urgens ratio postulaverit, cum aliquibus dispensandum, id tamen fiat, causa cognita, ac cum summa maturitate, de quo Menochius *consil.16. num. 15.* Gutierrez *Canonic. lib.1. cap.19. num.5.* Barbosa *de potestate Episcopi allegat. 33. num.4.* & confirmatur, quia sicut actus jurisdictionis est absolutio à peccatis, & censuris, ita & dispensatio; sed absolutio non potest dari, nec à peccatis, nec à censuris, nisi cognita causa: ergo nec dispensatio. 50.

Angelus. Azor. Trident. Menoch. Gutier. Barbosa.

Communis, & vera sententia est, validam esse dispensationem in foro conscientiæ, datam sine cognitione causæ, dummodo causa dispensandi verè subsistat, quamvis in foro exteriori revocari possit. Ita Sanchez *lib. 8. de Matrim. disput.17. num. 11.* Salas *de legibus disp.20. sect.9. num.79.* Villalobos *in summa tom.1. tract.2. dub.41. num 4.* Bonacina *de leg. disp.1. quæst.2. punct.3. num 17.* Diana 1. *part. tract.10. de leg. Resol.34.* 51.

Sanchez. Salas. Villalobos. Bonacina. Diana.

Probatur primò, quia nullo jure probatur cognitionem causæ requiri ad validitatem dispensationis in foro conscientiæ, dummodo talis causa verè adsit in re, ergo talis cognitio non est necessaria. Probatur secundò ex *c. Nihil de elect.* ubi dicitur electum sine causæ examine esse ejiciendum, cùm indignus reperiatur, ergo à contrario sensu, non est ejiciendus, si dignus inveniatur, quamvis eligentes prætermisso examine defecerint in electionis forma, ergo etiam dispensatio data sine causæ cognitione erit valida, si verè causa subsistat: & inde ex præcitato textu manet confirmata secunda 52.

pars

pars conclusionis, quòd poterit invalidari in foro externo.

53. Salas. Ex quibus benè notat Salas *citatus num.* 81. quòd subditus utens tali dispensatione nec venialiter peccabit, quamvis sit etiam in voto, vel juramento. At verò Prælatus dispensando sine causæ cognitione, ut benè advertit Sanchez *num.* 11. *in fine*, peccabit mortaliter, exponit enim se periculo faciendi dispensationem invalidam, & sine causa.

54. Ad argumentum contrariorum desumptum ex jure, ac ex Tridentino dicimus, quòd loquuntur de foro exteriori, & ideo dispensatio data sine cognitione causæ poterit annullari in foro externo, & ideo in tali foro habetur præsumptive pro subreptitia. Cujus rei signum est, quòd Tridentinum indistinctè loquitur de Summo Pontifice, ac alio quolibet Prælato; & tamen omnes fatentur, quòd dispensatio data à Papa sine cognitione causæ est valida, ergo etiam quoad alios Prælatos, ac proinde solum poterit invalidari, præsumitur enim dolo obtenta. Clausula autem posita in Tridentino, *cognita causa*; utpote justa, non ponitur tanquam quid necessarium, sed ad evitandam temeritatem, & ideo ait Concilium *Cum summa maturitate*: Unde si causa aliunde cognoscitur, vel verè præexistit in re, valida erit dispensatio.

55. Ad confirmationem concedo majorem, & minorem, nego consequentiam, est dispar ratio, quia absolutio à peccatis, & censuris fit per modum sententiæ, & ideo requirit causæ cognitionem, at dispensatio non fit per modum iudicii, sed jurisdictionis voluntariæ, & gratuitæ, & ideo Prælatus potest secum dispensare, non verò se ipsum absolvere, *ut dixi suprà quæst* 6.

56. Suar. Pro magis confirmanda hac doctrina nota ex Suario *lib* 6. *de leg. cap.* 19. *n.* 2. Quòd esto dispensatio fuerit data sine causa justa, tamen præsumptione subreptionis in foro externo notari, probando legitimam causam non interfuisse ad dispensandum, quia tunc per sufficientem probationem constabit in foro externo, legitimam causam non dari ad dispensandum, & sic pro tali foro dispensatio erit invalida.

Quæstio IX.

Utrùm subditus petendo procurando, acceptando, utendo dispensatione injusta peccet?

SUMMARIUM.

57 *Dispensatio obtenta falsa causa, nulla est.*

58 *Qui inducit postulare dispensationem injustam, peccat.*

59 *Quæstio est de acceptante, ac utente dispensatione injusta.*

60 *Prima sententia affirmat peccare mortaliter, secunda venialiter.*

Sylveira Opuscula.

61 *Tertia sententia ut vera probatur, ac confirmatur, & n.* 62.

63 *Ponuntur, & solvuntur argumenta contraria, & n.* 64. *&* 65.

In præsenti quæstione non loquimur de eo, qui falsa causa, vel ratione dispensationem procurat, quia certum est talem peccare mortaliter, & dispensationem esse nullam, ut notant omnes Doctores, & ratio est manifesta, quia superior quando dispensat, ait *si ita est, seu si preces veritate nituntur*; & quando hoc non exprimitur, semper subintelligitur, ut notat Petrus de Ledesma *in summa de sacram. Matrim. cap.* 27. *difficultate ultima*. 57. Ledesma.

Quantum verò spectat ad petentem procurantem, inducentem superiorem precibus, vel postulationibus ad dispensandum in lege injusta, certum est peccare eodem peccati genere, quo peccat superior, *de quo dixi supra quæst.* 3. peccare mortaliter, nam iste inducit ad peccandum, inducens autem ad peccandum, eodem peccati genere peccat, quo peccat inductus, ut cùm multis tenet Sanchez *lib.* 8. *de Matrim. disp.* 18. *num.* 8. Valentia 1. 2. *disp.* 7. *quæst.* 5. *punct.* 9. Bonacin. *disp.* 1. *de leg. quæst.* 2. *punct.* 3. *num.* 16. 58. Sanchez. Valentia. Bonac.

Quæstio autem est de utente, ac acceptante talem dispensationem injusta, an præter peccatum commissum in petitione, & procuratione incidat in novam culpam utendo tali dispensatione injusta. In qua re triplex est sententia; prima peccare mortaliter. Ita Cajetan. 1. 2. q 96. *art.* 5. *in fine*. Ledesma *in summa tract. de Matrim. cap.* 27. *post.* 4. *conclus. dub.* 1. quia peccat contra conformitatem, quam lex naturalis dictat in membris. 59.

Secunda sententia affirmat utentem tali dispensatione peccare venialiter. Ita Rodriguez, *tom.* 1. *quæst.* 26. *art.* 7. Valentia, & Bonacina citati. Fundamentum est, quia iste dispensatus non peccat contra legem, in qua est dispensatus, cùm per dispensationem sit exemptus. Deinde in usu talis dispensationis solum peccat ex quadam indecentia, quia indecens est, ut pars sit deformis à toto, quòd cessante scandalo, vel alio damno, non ita est grave, ut excedat culpam venialem. 60. Rodrig. Valentia. Bonac.

Tertia sententia tenet absolutè utentem tali dispensatione nullo modo nec venialiter peccare, secluso scandalo, aut malo exemplo, ut excludi potest, si verbi gratiâ violatio legis fiat occultè, vel si alii arbitrentur dispensationem esse justam ex legitima causa concessam. Ita Aragonius 2. 2. *quæst.* 89. *art.* 9. *ad finem*. Vasquez 1. 2. *disp.* 178 *cap.* 4. Navarrus, Soto, ac Sylvester, quos citant, ac sequuntur Suar. *lib.* 6. *de legib. cap.* 19. *num* 14. Salas *disput.* 20. *de legibus sectione* 5. *num.* 60. Azor. *lib.* 5. *institut. Moral cap.* 15. *quæstione* 3. Probatur, quia utens tali dispensatione non peccat contra legem, in qua est dispensatus, ut probat ratio posita in 2. sententia, nec peccat contra legem naturalem de conformitate membrorum inter se, & cum capite, quia lex naturalis non obligat valide dispensatum, ut se conformet cùm aliis membris, nullam habentibus dispensationem, ut patet in privilegiatis, qui non tenentur se conformare cùm aliis, nec assigna- 61. Aragon. Vasquez. Navarr. Sylvest. Soto.

bitur alia lex contra quam peccet, ergo in usu talis dispensationis nullum datur peccatum.

62. Confirmatur, quia si Princeps absque justa causa tollat legem omnino, tunc non peccabit eam non observans, ergo similiter quando partim tollitur lex, dispensando, cùm aliquo, talis utens dispensatione non peccabit, nullum enim principium assignabitur, ex quo dicatur illum peccare.

Argues primò: qui utitur tali dispensatione injusta cooperatur peccato superioris, ergo peccat eodem genere peccati. Et confirmatur. Quia acceptans, ac utens dispensatione injusta cooperatur peccato concedentis: dispensatio enim planè non sortitur suum effectum, donec acceptetur, ac in usu ponatur.

63. Respondeo negando antecedens, quia non cooperatur peccato Principis dispensantis, quia ut operaretur cùm Principe, concurreret in dispensationem faciendam, quemadmodum cooperatur, qui superiorem inducit, & excitat ad faciendam dispensationem, non verò acceptans, vel utens tali dispensatione, non concurrit eodem modo ad illam, imò supponit factam, sed utitur effectu dispensationis, in quo effectu nulla est malitia.

64. Instabis. Dispensatio fuit injusta, ergo etiam effectos; nam si dispensatio esset nulla, nullus etiam esset ejus effectus. Respondeo; quòd quamvis dispensatio injusta ponat aliquem effectum injustum, nempe in legislatore peccatum, tamen omnis ejus effectus non est injustus, ut patet in iniqua abrogatione legis, quam licet abrogando Princeps peccet, tamen subditus illa utendo non peccat, ita in præsenti, quia imprimis non obligatur à lege cùm sit in ipsa dispensatus, nec alia lex extat, à qua obligetur. Ad id autem quòd dicitur de actu invalido, est multum dispar ratio, quia actus invalidus idem est, ac si non esset, & nihil operatur.

65. Ad confirmationem principalis argumenti dicimus, quòd acceptans dispensationem, ac utens non cooperatur peccato concedentis, ergo postquam legislator concedit dispensationem, nihil amplius acquiritur, ex parte ejus, ut dispensatio suum obtineat effectum, licet ex parte subditi executio desideretur, ac peccatum Prælati stat in concedenda dispensatione injusta, in quo nihil facit subditus acceptando, & sic dispensatio ex parte concedentis in ipsa dispensatione planè sortitur suum effectum.

66. Dices 2. Sicut superior dispensando sine justa causa peccat, & consentiendo ut subditus utatur tali dispensatione etiam peccat, & veluti prosequitur in eodem peccato, ita etiam subditus petendo dispensationem injustam etiam peccat, ergo etiam perseverando in tali usu etiam peccat, in prosequitur in eodem peccato.

67. Relicta solutione Suarii *cap. 19. num. 14.* Tunc verò dic cum distinctione, quòd si dispensatio est data ab inferiori sine causa in lege superioris, tunc utens tali dispensatione potest peccare mortaliter juxta gravitatem materiæ, quia talis dispensatio est nulla, *ut dixi suprà quæst. 1.* & sic non eximit dispensatum ab obligatione legis, cum dispensatio nulla nullum obtineat effectum, quòd agnoscens dispensatus illa non potest uti. At verò si dispensatio facta est à proprio legislatore, uti superiore illius, tunc dispensatio est valida, & ideo cum tertia sententia dicendum existimo, quòd utendo illa, nec venialiter peccat.

RESOLUTIO XXVII.

Potestas Ecclesiastica ad dispensandum.

QUÆSTIO PRIMA.

De his, in quibus Summus Pontifex valet dispensare.

SUMMARIUM.

1 *Summus Pontifex potest dispensare in omni jure humano, tam Ecclesiastico, quam civili.*

2 *Pontifex non potest dispensare in his, quæ immediate proveniunt à principiis naturæ, ac voluntate divina, & n. 3.*

4 *Tamen Deus in aliquibus potest mutare materiam, tamen talem mutationem non potest facere in omnibus.*

5 *Nec Pontifex potest dispensare in his, quæ immediatè pendent à voluntate divina.*

6 *Potest Pontifex dispensare in aliquo jure divino, cujus obligatio oritur à voluntate divina.*

7 *Non tamen in matrimonio consummato.*

Valdè ampla, & lata est hæc materia; & certum in hac materia Summum Pontificem posse dispensare in omni jure humano, sive Ecclesiastico, sive civili, an verò possit dispensare in jure divino, & naturali, controversia est, & quamvis omnes Catholici conveniant, quòd in aliquibus possit dispensare, tamen in explicanda hac re varii sunt dicendi modi, & aliquando valdè confusi, & multis omissis. 1.

Dico. Quòd Summus Pontifex non potest dispensare in his, quæ immediatè proveniunt ab ipsis intrinsecis principiis naturæ, vel à voluntate divina immediatè. Ac proinde non potest dispensare Deum creatorem, & auctorem non esse diligendum, ac venerandum, nec parentes honorandos, nec etiam in his, quorum materia, nisi varietur, est intrinsecè mala ex se; ac proinde licere furari, occidere, adulterari, nec etiam potest dispensare in his, quæ immediatè pendent à voluntate divina, ut in materia, forma, ac integritate Sacramentorum. Ita Abbas *in cap. à nobis num 4. & in cap. quæ in Ecclesiarum de constitut. num. 11.* Filinus *ibid. num. 26. ibidem* 2. Abbas. Filinus.

Inno

Innocent. Panorm. Navarr. Sanchez. Innocentius, Panormitanus, Navarrus, *lib. 4. consilior. tit. de sponsalibus*, *& consil. 3. n. 8. & tit. qui filii legitimi num.* 2. Sanchez *lib. 3. de Matrim. disp. 6. à num. 5. usque 10. tom. 1. in Decalog. l. b. 4. cap. 37. num. 14.* Azor. Azor *lib. 6. cap. 1. quæsito 5.* M. Cornejo *tom. 2. tract. 2.* M. Cornejo. *disp. 7. d b ultimo, num. 2.* Bonac. *tom. 2. disp. 1.* Bonac. *de leg quæst. 1. punct. 2. num. 12.* Rebellus *lib. 2.* Rebellus. *quæst. 16. sect. 7. num. 6.*

3\. Probatur, quia potestas Pontificis data est à Deo tanquam fidelis dispensatoris in ædificationem, & non in destructionem, atqui si Pontifex dispensaret, ut licitum esset furari, adulterari, fornicari, & occidere, maximè ejus potestas esset in destructionem totius boni communis, ergo talis potestas non ei data. Confirmatur: quia Deus de potentia absoluta non potest dispensare, in hujusmodi jure naturali, divino, ut in primis principiis, ac præceptis Decalogi, quia talia ante omnem prohibitionem, ac voluntatem sunt intrinsecè mala, & disconveniunt mortalitee naturæ rationali, ipsamque deordinant à suo naturali fine, nam hæc non sunt mala, quia prohibita, sed quia mala, ideo prohibita, ergo nullo modo potest Deus talia facere. Et confirmatur, quia Deus necessariò amat suas perfectiones, ergo necessario odio habet quidquid illis opponitur; sed quidquid opponitur præceptis Decalogi, opponitur perfectionibus divinis, ergo necessario sunt in odio Dei, ac proinde non D. Thom. potest talia præcipere. Ita D. Thomas 2. 2. *quæst. 100. art. 8. ibidem* Cajetan. Conradus, Medina, M. Cornej. *tom. 2. tract. 6 disput. 1. dub. 4. num. 4.* Sotus *lib. 2. de justitia quæst. 3. art. 8.* & plures alii, quos citant, ac sequuntur Vasquez 1. 2. *disp. 179 cap. 2.* Salas *disp. 5. sect. 9. n. 51.* Lorca *de legib. disp. 9. Membro 2.* & alii.

4\. Qui etiam notant, quòd quamvis præcepta Decalogi sint indispensabilia, tamen Deus, ut supremus Dominus potest mutare materiam: propria auctoritate non licet occidere, tamen Deus ut supremus Dominus omnium vitæ, potest eam auferre, sic & furari oemini licet, tamen Deus ut omnium Dominus, potest huic, vel illi transferre dominium, & quamvis hoc verum sit in aliquibus præceptis, non tamen in omnibus, ut D. Thoma 1. 2. *quæst. 100. art 8. ad 3.* & cum multis aliis, tenet Suarez *lib. 2. de legibus cap. 15. num. 16.* quia in aliquibus materia est adeò determinata, ut neque de potentia Dei absoluta, in illis possit fieri mutatio, ut in primo præcepto Decalogi, *Non adorabis deos alienos*, impossibile est, quòd liceat, ut aliquis æquali honore, ac Deus verus honoretur, sic & de secundo præcepto Decalogi, tum quia involvit deformitatem mendacii, tum quia facit Deum auctorem mendacii.

5\. Dixi in conclusione, nec etiam in his, quæ immediatè pendente à voluntate divina, ut in materia, & forma Sacramentorum, & ratio est, quia Sacramentum totum suum esse habet à Christo, & tale esse debet, quale à Christo fuit institutum, sed Christus instituit quodlibet Sacramentum cum determinata materia, & forma, ergo in eis non potest D. Thom. Cajetan. humana potestas aliquid innovare. Ita D. Thomas 3. *part. quæst. 30. art. 7.* Cajetan. M. Cornejo, Coninch. *ibidem art. 5.* An verò circa Cornejo. Coninch. ipsa Sacramenta possit Pontifex per modum interpretationis aliquid declarare; An verbi gratia in regione frigidissima, ubi nulla conservatur vini copia, liceat consecrare sub una specie tantùm; multi, & graves Theologi affirmant.

Sylvestra Opuscula.

Dico 2. Quòd Pontifex potest dispensare in aliquo jure divino naturalis, cujus obligationis radix est à voluntate humana in aliquo sive tali casu, justa interveniente causa, ita Auctores citati in prima conclusione, ac proinde potest dispensare in voto juramento, matrimonio rato, residentia Episcoporum, qui voluntate tale onus susceperunt. 6. Probatur, quia Deus potest dispensare in tali jure divino naturali hoc modo considerato; & deinde bene sequitur quòd etiam Pontifex, quia hoc nullam dicit indecentiam, sed magnam convenientiam, ac utilitatem boni communis, ac Regni, ergo Pontifex habet hanc auctoritatem ad dispensandum, ac relaxandum ipsum jus naturale in tali casu. Major est certa; Minor patet, quia dispensatio in aliquo casu speciali, in voto, matrimonio rato, potest conducere ad pacem unius Regni; deinde in hujusmodi dispensatione nulla datur indecentia, cum talis obligatio orta sit ex voluntate humana. Consequentia est bona, quia concessio facta Petro, & suis successoribus fuit generalis, & amplissima; *Quodcumque solveris super terram*, &c. Ex quo Ecclesia colligit potestatem ad indulgentias, ad censuras, ergo etiam ad dispensandum in hoc jure.

Nec inde inferas, ergo etiam poterit Papa dispensare in matrimonio consummato, cùm etiam dependeat à voluntate humana, hoc tamen negant omnes Theologi, & Juristæ, & 7. merito sanè; quia ejus omnimoda indissolubilitas provenit ex ratione significationis, significationem indissolubilem Christi cum Ecclesia unionem per carnem assumptam. Ita Canus, Medina, Azor. Petrus de Ledesma, Paludanus, & multi alii, quos citat, ac sequitur Sanchez *lib. 2. de Matr. disp. 13. n. 7. & tom. 1. in Decalog. lib. 4. cap. 37. num. 14.* Canus. Medina. Azor. Ledesma. Paludan. Sanchez.

QUÆSTIO II.

De Etymologia nominis Archiepiscopi, Metropolitani, Episcopi, & de Archiepiscopo, dum visitat.

SUMMARIUM.

8 *Etymologia nomina Archiepiscopo, Metropolitani, Episcopi.*

9 *Archiepiscopus dum visitat, potest dispensare, in voto, ac juramento suffraganei.*

10 *In confessionali potest dispensare in votis, ac juramentis subditorum suffraganei.*

AB Etymologia nominis incipio. Archiepiscopus deducitur à verbo Græco Archon, 8.

 quòd

D. Iſidor. Cenedus. Bellarm. Henriq. Hugo. Durand. Cæſar.

quòd idem eſt ac Latinè *princeps*, ac proinde idem valet ac princeps inter Epiſcopos, ac Fratres, & deducitur *ex cap.12. cleros diſt.21.* Ita D. Iſidorus, Cenedus, Bellarmin. Henriquez, Hugo, Durandus, & alii multi, quos citat, & ſequitur Sebaſtianus Ceſar *in Hierarch. Eccleſ. diſp.4 §.1.num.1.* Metropolitanus verò, ut vult D. Iſidorus, deducitur à numero decem, vel duodecim civitatum; vel ut alii probabilius à verbo Græco *Metrot*, quòd ſignificat matricem civitatem vel Matrem civitatum.

Gloſſa. Budæus. Immola. Zabarella. Panormit. Vitalius. Gomez. Barboſa.

Ita Gloſſa *in dicto cap. cleros*, Budæus in prioribus annotationibus ad Pandectas, ex quo Immola, Zabarella, Panormitan. Vitalius, Gomez, & alii, quos citat, ac ſequitur Barboſa de poteſt. Epiſcopi, *part.1. tit.1. cap.6. num.10.* Dicunt, quòd idem eſt Archiepiſcopus, ac Metropolitanus, ubi etiam notat, quòd ſunt aliqui Archiepiſcopi, qui non dicuntur Metropolitani, quia nullum habent Epiſcopum ſuffraganeum, ut etiam notat

Azor.

Azor. *part.2. lib.3. cap 33. quæſito 1.* Epiſcopus autem dicitur à verbo Græco *ſcopein*, quòd ſignificat conſiderare, ſeu inſpicere, quaſi Epiſcopus in Eccleſia Dei ſit ſpeculator conſiderans ſubditorum vitam, & mores. Ita D. Iſidorus, *in citatos cap. cleros verb. Epiſcopus*, Bellarmin, *lib.3. de Romano Pontifice cap. 24.* Henriquez *lib. 10. cap. 31. in princip.* Durandus *in Rationali Divin. lib.2. cap.2 à num.1. ad quæſtionem.*

9. Archiepiſcopus dum viſitat, poteſt diſpenſare in votis, & juramentis Epiſcoporum ſuffraganeorum, ut tenent Paludanus S. Anton. Henriq. Avila, Sayrus, & alii, quos citant, ac ſequuntur, Sanchez, *in precept. Decalog. tom.1. lib.4 cap.38. num.36.* Molfeſ. *in ſumma morali tract.11. quæſt.15. num.111.* Suar. *tamen de relig. lib.6. de voto, cap.11. n.3.* ait in hoc caſu conſulendam eſſe conſuetudinem.

Paludan. S. Anton. Henriq. Avila. Sayrus.

10. Archiepiſcopus dum etiam viſitat diœceſim ſuffraganei, audiendo confeſſiones in pœnitentiali, poteſt diſpenſare in foro conſcientiæ accedentes ad ipſum. Ita Gambar. *de offic. legat. lib.2. tit. de variis ordinibus.* Abbas *in cap. ad extirpandas, de filiis presbyterorum*, & etiam in foro conſcientiæ de hæreſi occulta, & caſibus conceſſis Epiſcopis in Tridentino *ſeſſ. 24. cap. 6. de reformat.* & cùm eis etiam in irregularitate diſpenſare tenent Suar. *tom 2. de Relig. tract. de voto lib 6. cap.10. num 9.* Sayro, Sanchez, Henriquez, Anton. Gomez, Avile, quos citat, ac ſequitur Barboſa *de poteſt. Epiſcop. part.1. tit.2. num.32.* & modo omnia, quæ dicimus de Epiſcopis etiam intelligenda ſunt de Archiepiſcopis.

Gambar. Abbas. Trident. Suar. Sayrus.

Quæstio III.

De poteſtate Epiſcopali ad diſpenſandum in votis, ac juramentis quibuſdam exceptis.

SUMMARIUM.

11 *Epiſcopus poteſt diſpenſare in votis ſubditorum exceptis quinque.*

12 *Poteſt Epiſcopus diſpenſare in voto caſtitatis, ac Religionis non abſoluto, nec ex amore Dei ſed conditionali, & num.13. & 14.*

15 *Poteſt Epiſcopus diſpenſare in juramento quibuſdam exceptis.*

Poteſt ergo Epiſcopus, ſeu Archiepiſcopus diſpenſare in omnibus votis ſuorum ſubditorum, quia Epiſcopus habet ſufficientem juriſdictionem ad rectam ſuæ Eccleſiæ gubernationem, & bonum ſuorum ſubditorum. Excipiuntur tamen quinque vota, quæ reſervata ſunt Summo Pontifici, verbi gratiâ votum perpetuæ caſtitatis, Religionis approbatæ, votum peregrinationis ad limina Apoſtolorum, ad terram ſanctam, & S. Iacobum, ut patet ex extravaganti *Dominici de remiſſionibus, & pœnitentia*, & licet in his tribus vltimis votis juxta Panormitanum *in cap. ex multa de voto*, Tabienam *verbo diſpenſatio. num.11.* & alios poſſit, Epiſcopus diſpenſare, quando facta ſunt tantùm cauſa devotionis, & non in ſubſidium belli, nihilominus contrarium tenendum eſt, univerſali Eccleſiæ conſuetudine. Ita Sanchez *in Decalog. tom 1. lib.4. cap.40. n.6.* Leſſius *lib.1. cap.40 d b.13. num.104.* Clavis Regia *lib.6. cap.11. num. 35.* Bonacin. *tom.2. diſput.4. de voto, quæſt.2. punct.7. § 4. num.4. & 11.* & quamvis hæc reſervatio non ſit expreſſa in jure; tamen ſicut reſervatio poteſt per conſuetudinem auferri, ita etiam induci poteſt, & iſta reſervatio bene colligitur ex citata extravaganti Dominici de remiſſionibus, ubi fertur excommunicatio contra eos, qui prætextu facultatum ſummi Pontificis hæc quinque vota commutant. Ita Clavis Regia *cit. num. 38.* Suar. *lib. de voto c.21.* qui bene obſervant, quòd in dicta extravaganti ſolùm fit mentio de commutatione, non verò de diſpenſatione, in pœnis autem non eſt facienda extenſio ad diverſa. 11.

Panorm. Tabiena. Clavis Reg. Suarez.

12. Loquimur tamen de voto abſoluto, quia ſi ſit ad tempus, certum eſt poſſe Epiſcopum diſpenſare, imò & poteſt diſpenſare in voto caſtitatis, ſeu Religionis pœnali, ſeu conditionali, etiam adimpleta conditione, verbi gratiâ fecit quis votum caſtitatis, vel Religionis, ſi ab hac infirmitate liberetur, poſtquam evaſit periculum poteſt votum ab Epiſcopo diſpenſari. Ita Sanchez cum multis *lib 8. de Matrim. diſp.10. num.13. & tom.1. in Decalog. lib 4. cap.40. num. 99.* Rodriguez *tom.1. quæſt. 63. art. 7.* Clavis Regia *lib.6. citato cap.11. num 72.* Petrus de Ledeſma *tom 2. tractat.10 cap.8. num.3.* Suar. *tom.2. de Relig. lib. 6. de voto cap. 23. num. 1. & 6.* & multi alii, quos citat, ac ſequitur Trullench *in bullam cruciatam lib. 1. §. 7. cap. 3. dub. 6. num. 2.* Et idem dicendum eſt etiam de votis juratis, ac etiam de confeſſore electo per Bullam Cruciatam, ſeu Iubilæum, quòd in tali voto poſſit diſpenſare, ut cùm multis tenet Illuſtriſſimus Dominus Acuña in explicatione Iubilæi, in quodam additamento in exordio.

Sanchez. Rodrig. Clavis Reg. Ledeſma. Suarez. Trullench.

13. Ratio hujus rei eſt, quia reſervatio eſt odioſa, ergo eſt reſtringenda ad rem ſimpliciter talem, atqui votum pœnale, ſeu conditionale, etiam adimpleta conditione, non eſt votum abſolutum, & ex perfectò amore Dei,

Dei, sed tantum ex amore evadendi periculum, ergo non est votum simpliciter, cum deficiat à perfecta ratione voti, ergo non venit inter vota reservata Pontifici.

14. Dices posita conditione votum manet absolutum, ergo non potest dispensari ab Episcopo. Respondetur, quod quamvis vota, posita conditione, censeantur absoluta secundum se, non tamen sunt absoluta, quoad radicem, ea qua processerunt, est enim in illis imbibita illa radicalis imperfectio, quia non sunt emissa directè ea amore virtutis, sed tanquam pœna peccati, ac mali præsentis, quæ imperfectio etiam posita conditione manet.

Quoad Iuramenta.

15. Quantum ad juramenta, possunt dispensare Episcopi, & alij Prælati, quasi Episcopalem jurisdictionem habentes, exceptis juramentis reservatis Summo Pontifici, ut sunt juramenta, quibus confirmantur statuta Collegiorum, Academiarum, & bonorum Ecclesiasticorum. Item juramenta, quibus astringuntur Domini temporales, ut Reges, Duces, Marchiones, Comites. Item Prælati Ecclesiastici, ut Episcopi, & superiores Ecclesiarum. Item juramenta, quæ in rebus arduis interponuntur. Et ratio est, ne hujusmodi bona facile dilapidentur, & optimè tradit Sotus hanc regulam generalem. 8. *de justit. quæst.* 1. *art.* 9. Quoties statum juratum confirmatum à Papa; juramentum eidem Pontifici est reservatum. Ita Sanchez *lib.* 3. *in Decalog. cap.* 19. *num.* 7. Azor, *p.* 1. *lib.* 11. *cap.* 19. *post quæsitum.* Reginald., *lib.* 18. *num.* 68. Bonacin. *disp.* 4. *de leg. quæst.* 1. *punct.* 17. *& hoc maximè postulat commune bonum.*

QUÆSTIO IV.

De potestate Episcopali ad dispensandum quoad irregularitates, & explicatur quid sit occultum?

SUMMARIUM.

16 *Quot sint irregularitates.*
17 *Episcopus potest dispensare in omni irregularitate ex delicto occulto & num* 18.
19 *Et etiam in irregularitate ex hæresi occulta, & num.* 20.
21 *Explicatur quid sit occultum. & num* 22.
23 *Hæc facultas committenda Vicario ad hoc deputato, & num.* 24.
25 *Eadem potestas convenit Archiepiscopo, dum visitat.*

16. QUantùm ad irregularitates, nota quod irregularitates sunt undecim, sex ex defectu, quinque ex delicto. Irrigularitates ex defectu. Primo, est ex defectu rationis, scientiæ, & fidei. Secundò, ex defectu corporis, quia caret oculo, vel digito. Tertiò, ex defectu natalium, quia est illegitimus. Quartò, ex defectu ætatis, quia non habet requisitam ad ordines. Quintò, ex defectu Sacramenti, id est bigamia, de qua egi *supra Resolut.* 19. *& hæc est triplex.* Prima & vera, quæ consurgit ex duplici matrimonio, quando quis habuit duas uxores. Secunda, & interpretativa, quando quis contraxit cum corrupta, verbi gratia, vidua. Tertia, & similitudinaria, quando quis post votum solemne, vel sacrum ordinem contraxit matrimonium cum aliqua. Sexto, defectu lenitatis, verbi gratia, homicidio; dicuntur irregularitates ex defectu, quia deficit homo à Christo, qui est primum exemplar in ordine Ecclesiastico.

Irregularitates ex delicto sunt quinque. Primò, ex iteratione Baptismi. Secundò, ex indebita susceptione & usu ordinis, ut verbi gratia, si excommunicatus suscipiat, vel administret ordines. Tertiò, ex actu infidelitatis, seu hæresis, nam Hæretici, Apostatæ à fide, eorum fautores, & defensores sunt irregulares, etiam si sint occulti. Quartò, oritur ex infamia, quæ est prava opinio de vita, & moribus alicujus, hæc autem oritur ex sententia data in crimine Sodomiæ, Hæresis, & similium. Quintò, ex homicidio, ac mutilatione illicitè facta. 17.

Hoc posito Episcopi possunt dispensare in omni irregularitate ex delicto occulto, seu non deducta ad forum contentiosum, excepto homicidio voluntario, Ita expresse Consilium Trident. *sess.* 24. *cap.* 6. *de Reformat.* Vnde Episcopus potest dispensare in ea, quæ consurgit ex mutilatione occulta. Ita Molina, *disp.* 70. *num.* 19. *&* 79. Filliucius, *tract.* 10. *cap.* 4. *num.* 9 Suar. *de censur. disp.* 44. *sect.* 4. *num.* 35. & multi alij quos citat, ac sequitur Bonacin. *tom.* 1. *disp.* 7. *quæst.* 4. *punct. ultimo, num.* 11. Ratio est, quia Tridentinum dat facultatem dispensandi in omni irregularitate occulta, excepto homicidio. 18. Tridenti. Molina. Filliucius. Suar. Bonacina.

De irregularitate ex Hæresi.

An verò possit Episcopus dispensare in irregularitate contracta ex hæresi occulta, tam circa usum ordinum susceptorum, quam circa susceptionem ipsorum ordinum, quandiu delictum est occultum? Gravis est quæstio, & si multi, & gravissimi negent, ut retuli *suprà Resol.* 20. *quæst.* 1. *num.* 3. Alij è contra, & magnæ notæ affirmant posse dispensare, ut Sanch. *tom.* 1. *in Decalog. lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 27. *ait esse probabilissimum.* Henriquez, *in summa lib.* 6. *cap.* 14. *num.* 7. *litter.* M. Avila. *de censuris* 1. *p. cap.* 7. *disp.* 5. *dub.* 6. §. *Prima Conclusio.* Portel, *in Additionibus ad Dubia Regularia verb. Episcopus, num.* 1. Filliucius, *tract.* 20. *cap.* 3. *num.* 246. Rodrig. Petrus de Ledesma, Lorca, Sa, Veiga, quos citat, ac sequitur Illustrissimus Dominus Bracharens. *in explicat. Iubilæi, cap.* 10. *dub.* 7. *num.* 18. *& sapientissimus*, M. Antonius de Souza, *in exposit. Bullæ cœnæ. disp.* 100. *n.* 7. *& alij multi, quos citavi Resol.* 20. *quæst.* 1. 19. Sanch. Henriq. Avila. Portel. Filliucius. Rodrig. Ledesma. Lorca. Sa Veiga. Bracharen. Souza.

Et ratio est, quia Tridentinum citato loco dat facultatem Episcopis dispensandi in omni irregularitate, proveniente ex delicto occulto; atqui irregularitas ex hæresi occulta provenit ex tali delicto occulto, ergo cum sit occulta, poterit dispensari ab Episcopo. Nec obstat dicere, quod hæc facultas sit ablata per bullam Cœnæ quæ quotannis legitur; nam præter ea, 20.

quæ dixi, *cit q.* 1. Bulla Cœnæ solum derogat facultatem absolvendi, non vero dispensandi, de qua nos hic agimus, ac proinde in pœnis non est facienda extensio ad diversa. De hac re vide quæ dixi, *suprà Resol.* 20. *quæst.* 1. Ubi argumenta adversariorum posui, ac solvi.

Portel. Fagundez.

21. Nota circa hanc rem, quid sit occultum. Portel, *in Additionibus ad Dubia Regul. Verb. Dispensare num.* 9. Fagundez. *in preceptis Decalog. tract.* 2. *lib.* 8. *cap.* 8. *num.* 32. 33. Dicunt quod si hæresis sit nota quinque, vel sex personis, vel sex complices habeat, adhuc dicetur occulta, & ab illa adhuc Episcopi poterunt absolvere. At Navarr. *in Manual. cap.* 27. *num.* 254. *in fine, vers. Undecim.* Toletus, *in summa lib.* 1. *cap.* 89 *num.* 5. Vivald. *in candelabro tit. de irregularit. num.* 315. Sayrus, *de censur. lib.* 4. *cap.* 17. *num.* 315. Suar. *tom* 4. *de pœnit. disp.* 3. *sect.* 2. *num.* 2. & *de censur. disp.* 41. *sect.* 2. *num.* 6. Veiga, Emmanuel Rodrig. Zerola, Azor, & alij in magno numero, quos refert. & citat Barbosa *in Collectanea*, ad Trident. *sess.* 24. *cap.* 6. ad Verbum ex occulto, qui omnes dicunt illud reputari occultum, quod non est notorium apud omnes, etiam si possit probari per aliquos testes, sufficit enim non esse divulgatum, & quod possit aliqua tergiversatione celari, & esto, delictum fuisset deductum ad forum contentiosum, & vel ex defectu probationis, vel ob instantiam partis Iudex absolvit reum per sententiam diffinitivam, adhuc res manet intra terminos occulti, ut ex Covarr. ac aliis probat Sanchez, *de matrim. lib.* 8. Imo si delictum fuerit publicum in uno loco, in altero occultum, ubi petitur dispensatio, & non est moraliter spes, ut publicetur ibi, reputatur ut occultum, prout opponitur publico. Ita Sanchez, Suarez, Avila, Fagundes, quos citant, ac sequuntur Vidal. *de casibus reservatis. Inquisit.* 1. *num.* 101. Candid. *cit. dub.* 9. circa occultum vide, *suprà Resolut.* 37. *quæst.* 2.

Navar. Toletus. Vivald. Sayrus. Suar. Veiga. Rodrig. Zerola. Azor. Barbosa. Vidalius.

22. Circa quod nota primò Episcopum in prædicto casu posse committere absolutionem, non ad suum Vicarium absolutè, sed ad Vicarium, vel Confessorem specialiter ad talem casum hæresis deputatum, nam ita requirit Tridentinum, ut contra Suarez, *tom.* 4. *disp.* 30. *sect.* 2. *num* 9. & 25. probat Henriq. *lib.* 6. *cap.* 14. *num.* 7. in Glossa, *litter.* O. Garcia, *disp.* 11. *cap.* 10. *num.* 85. Ugolinus, *de irregularit. cap.* 36. *num.* 5. in principio, & cum aliis multis, Barbosa, *de potestate Episcopi, p.* 2. *Allegat.* 40. *à principio.*

Suarez. Henriq. Garcia. Ugolin.

21. Nota etiam contra Henriquez, *lib.* 14. *cap.* 20. §. 20. *in fine*, & Avilam *de censur. p.* 7. *disp.* 10. *dub.* 6. Episcopum posse dictam absolutionem, & dispensationem dare suo subdito in absentia, etiam si talis subditus sit extra Diœcesim, nam cum Concilium dicat, *subditos in sua diœcesi, hoc est sua diœcesis.* Ita Rodriguez, *in summa tom.* 1. *cap.* 3. *num.* 3. Salzedo, *in praxi Episcopal. p.* 2. *cap.* 6. *num.* 28. Suarez, *de censur. disp.* 41. *sect.* 2. *num.* 10. & 12. Bonacin. *de censur. disp.* 1. *quæst.* 3. *punct.* 2. *num.* 1. *vers.* & *disp.* 7. *quæst.* 5. *punct.* 1. *num* 4.

Henriq. Avila. Rodrig. Salzedo. Bonacina.

24. Nota tertiò Episcopum dictam absolutionem, & dispensationem posse impertiri extra Sacramentum Confessionis, nam per illam particulam, *in foro conscientiæ*, non intelligitur forum Sacramentale, audita confessione, sed tantum denotatur, ut absolutio in foro externo non prosit, si accidat hæresim ad judicium externum deduci. Ita Homobonus de examine Ecclesiæ, *p.* 1. *tract.* 5. *cap.* 5. *quæst.* 31. & *alij multi, quos citant, ac sequuntur,* Sanchez *in Decalog tom* 1 *lib.* 2. *cap.* 11 *num.* 23. Diana, *p.* 1. *de Absolut. Hæresis, Resol.* 2. *ad finem.*

Homobon. Sanchez. Diana.

Nota quartò, hanc eandem potestatem convenire Archiepiscopo dum visitat Diœcesim suffraganei, ut tenent Sayro, Clau. Regia, *lib.* 6. *cap.* 11. *num.* 79. Henriquez, *in summa lib.* 14. *cap.* 18. *num.* 3. Suar. *tom.* 4. *de Pœnit. disp.* 3 *sect.* 2. *num.* 8. Avila, Sanchez, & *alij, quos citat, ac sequitur,* Bonacin. *cit. a. disp.* 1. *quæst.* 3. *punct.* 2. *num.* 3. Barbosa, *de potest. Episcopus Alleg.* 39. *num.* 19. 25.

Clau. Reg. Henriq. Suar. Avila. Bonacina. Diana.

Quæstio V.

Potestas Episcopalis ad dispensandum quoad ea, quæ pertinent ad matrimonium.

Summarium.

26 *In impedimento occulto quando est difficilis recursus ad Papam, Episcopus potest dispensare.*
27 *An si matrimonium fuit celebratum mala fide, an tunc valeat dispensare Episcopus, aliqui negant.*
28 *Alij probabiliter affirmant.*
29 *Etiam, Episcopus in casu urgente potest dispensare ante matrimonium contractum.*
30 *Non verò si adsit legatus.*
31 *Episcopi possunt dispensare ad petendum debitum.*

In impedimentis dirimentibus solus Papa potest dispensare ante matrimonium celebratum; at post celebrationem illius saltem bona fide unius publicè factam, si impedimentum est occultum, & separatio conjugum nequit fieri sine magnæ famæ jactura, ac scandalo, aliove magno detrimento, & non est facilis ad Summum Pontificem recursus, vel ad alium habentem ad id potestatem, si est periculum in mora, tunc bene potest Episcopus dispensare. Ita Sanchez, *de matrim. lib.* 2. *disp.* 40. *num.* 4. Pontius, *de matrim. lib.* 8. *cap.* 13. *num.* 4. Tannetus, *tom.* 4. *disp.* 8. *quæst.* 4. *dub.* 9. *num.* 162. Rebellus, *p.* 2. *lib.* 3. *quæst.* 5. *num.* 20. Bonacin. *de matrim. quæst.* 3. *punct.* 15. *num.* 4. Præpositus, *in* 3. *p. quæst.* 8. *de dispensationibus matrim dub* 2. *num* 12. Ochagavia, *de Sacram. tract.* 5 *de matrim quæst.* 2. *num.* 7. Villalobos, *in Summa tom.* 1. *tract.* 14. *difficult.* 25. *num* 4. 26.

Sanch. Pontius. Tannetus. Rebellus. Bonacina. Præposit. Ochagavia. Villalobos.

Et addunt citati Auctores, quod si Sacramentum celebratum sit mala fide ex parte unius, quod tunc non potest Episcopus dispensare. Et ratio est, quia mala fide contrahens, indignus est, cui favor hujusmodi concedatur, ergo non potest præsumi tacita concessio summi Pontificis, ut Episcopus in casu dispenset; quod 27.

Trident. quod confirmatur ex Concilio Trident. *sess.* 24.*cap.*5.*de reformatione. Matrimonii dicitur, si quis intra gradus prohibitos scienter matrimonium contrahere praesumpserit, separetur, & spe dispensationis consequendae careat.*

28. Moscotus. Henriq. Tamen Moscosus *tract.*10.*cap.* 19.*num.* 22. quod etiam antea docuit. Henriquez, *lib.* 12. *cap.*3.*n.*2. affirmant posse dispensari ab Episcopo, nam Episcopus in sua dioecesi de jure divino potest, quidquid potest Papa in toto orbe; & quamvis ejus potestas possit à Papa limitari, & de facto in hoc limitata sit; non tamen in omnibus casibus censetur limitata, sed tantum in ordinariis, quando verè datur periculum animarum, praesumitur Papam velle quod Episcopus suam jurisdictionem exerceat, & dispensando remedium adhibeat, sic enim decet Patrem, Pastorem, ac bonum dispensatorem. Et cum hac limitatione interpretatur Tridentinum, nam etiam Deus (ait ipse) prohibet homicidium, quod tamen permittit in necessariam defensionem; & quemadmodum Concilium loco citato, prohibens dispensationem, cum taliter contrahentibus tamen. Pontifex, quando sibi videtur congruum, dispensare valet, sic etiam ex ejus benigna pietate, ac clementia, quando urget gravis necessitas ad evitandam infamiam, incontinentiam, ac gravè scandalum, & non est facilis recursus ad Pontificem, tunc videtur commissa Episcopo jurisdictio ad dispensandum, ne animae illae pereant; quod tamen faciendum est cum multa diligentia, & magna cautela. Hanc sententiam

Villalobos. judicat Villalobos, citatus probabilem, dum contrariam dicit probabiliorem, & mihi etiam videtur probabilis in aliquo raro, & urgenti

Glossa. Cardinals. Hostiens. Alexand. Dicastillus. casu. Faventque huic sententiae Glossa, Cardinalis, Hostiensis, Alexander, *in cap. Quiacirca de consanguinitate.* Dicastillus, *de Sacram. tom.*3.*tract.*10.*disp.*8.*d. b.*4.

29. Potest etiam Episcopus dispensare in impedimento dirimente ante contractum matrimonium; ut si sponsa mane ad confessionem accedens, quando omnia jam parata sunt ad nuptias publicatas, eadem Vespera celebrandas, quae sine gravi scandalo, ac infamia omitti non possunt, inveniatur impedimentum dirimens habere, in hoc casu dispensare potest Episcopus, quia impedimenta sunt de jure humano, & eadem ratio, ob quam Episcopus dispensare potest post matrimonium, militat etiam

Sanchez. antea, Ita cum multis Sanchez, *de matrimon. lib.*2.*cap.*10.

30. Difficultas est si adsit Legatus, vel Nuntius, an tunc possit Episcopus dispensare; utramque

Diana. sententiam jam probabilem dicit Diana, *p.* 11. *tract.*8.*Resol.*3.*§ sed difficultas est*; tamen negativam partem rationem dicit, ut tenet Di-

Dicastillus. castillus, *de Sacram. tom.* 3., *tract.* 10. *disp.*8. *dub.* 4. *num.* 53. Quia Episcopus solum potest in tali casu dispensare ratione necessitatis urgentis. Sed quando adest alius, qui potest dispensare, cessat necessitas; ergo pro tunc dum adest Legatus Pontificis, non censetur quod ipse, alteri, seu Episcopo concedat talem facultatem, sed tantum suo Delegato, qui ex vi suae delegationis habet, ut vices teneat Pontificis, & tunc cessat omne animarum detrimentum.

Quoad debitum. 31.

Quantùm ad petendum debitum; pro quo nota, quod ex copula licita oritur impedimentum dirimens matrimonium usque ad 4. gradum; unde per copulam licitam habitam cum propria conjuge, contrahitur impedimentum, ut alter post illius obitum nequeat contrahere matrimonium, cum consanguineo, vel consanguinea usque ad quartum gradum; ex copula verò illicita oritur impedimentum usque ad secundum gradum ex Trident. *sess.*14. *cap.* 4.*de matrim.* Unde qui post contractum matrimonium fornicatus est cum consanguineo in tertio, vel quarto gradu; & similiter qui post contractum matrimonium cognoscit consanguineam uxoris in tertio, vel quarto gradu, sine ullo impedimento potest petere debitum. Ita Henriquez, *lib.* 12.*cap.* 10. Petrus de Ledesma, *de matrim. quaest.*55.*art.*3. San- Henriq. Ledesma. chez, *lib.* 7. *disp.* 67 *num.* 8. Bonacin. *de matrim. quaest.* 3.*punct.*12. *num.*6.& 19. Sanchez. Bonacina.

32. Quando verò cognoscitur consanguinea uxoris in primo, vel secundo gradu datur impedimentum petendi debitum. Dubitatur tamen an Episcopus possit in hoc dispensare? Aliqui negarunt ducti *ex cap. Transmissa*, de eo, qui cognoscit consanguineam, ubi tale jus petendi debitum reservatur, & in nullo alio loco conceditur Episcopo, ergo nequit Episcopus dispensare, cum inferior non possit mutare legem superioris.

33. Nihilominus contraria sententia est, & habetur in praxi, Episcopi passim dispensant ad petendum debitum; ita cum multis tenet, ac Sanchez. testatur, Sanchez, *lib.*8. *de matrim. disp.* 12. Toletus. *num.* 13. ubi plusquam viginti quatuor Au- Rodriq. ctores citat. Item tenent Toletus, *lib* 5 *summae cap.* 11. *num.*6. Rodriguez, *tom* 1.*summae, edit.*2. *cap.* 243 *num.* 12. M. Cornejo, *de ma-* Cornejo. *trim disp.* 7.*dub.* 16. *num.* 3.& ratio est universalis Ecclesiae consuetudo, quae potest, & est sufficiens ad introducendum ius.

Quaestio VI.

De multis aliis rebus esto superveniat dubium, in quibus Episcopus valet dispensare.

Summarium.

34 *Multa sunt in quibus Episcopus valet dispensare.*

35 *In dubio an quis indigeat dispensatione, Bonacina utitur distinctione.*

36 *Si homo dubitat an egeat dispensatione, potest deponere dubium, possessio stat pro libertate.*

37 *In dubio an res egeat dispensatione, tenendum non indigere.*

Conveniunt Doctores, quod multi sunt casus, in quibus potest Episcopus dispensare in lege superioris ex jure, vel ex eius potestate. Primò in diebus festis, in jeiunio, in recitatio- 34.

recitatione horarum, idque potest etiam Prælatus Religionis cum suis subditis. Secundò in re levis momenti non obligantis ad mortalia. Tertiò, quando lex est particularis suis subditis, tam Episcopo, quam Regularibus. Quartò, quando non potest adiri Pontifex, & necessitate urgente, periculum est in mora. Quintò, Potest Episcopus dispensare pro sua diœcesi in legibus Concilij Provincialis, & multa alia, quæ jure non prohibentur, & consuetudine introducta sunt. Consuetudo enim vim legis habet. De quibus latè Barbosa, *de potestate Episcopi*, *p.2. in Compendio, statim in exordio à num.74.* Barbosa.

35. Sed quæstio est, quando Episcopus dubitat, an res egeat dispensatione, possit ipse in lege superioris dispensare, vel etiam quando ipse dubitat, an ipse possit dispensare, Bonacina, *tom. 2. disput. 1. de legibus quæst. 2. punct. 1. num.* 18. (Bonac.) Vtitur distinctione ait, si probabiliter opinamur rem non indigere dispensatione, tunc non est necesse illam petere à Summo Pontifice, vel Episcopo, quia licitum est sequi opinionem probabilem, deposito practicè dubio: vel non probabiliter opinatur, sed practicè dubitatur, opus esse dispensatione; & tunc dicit ipse petendam à sede Apostolica dispensationem. Et ratio est, tum quia non debemus exponere nos periculo delinquendi contra legem superioris, in qua Episcopus exceptis quibusdam casibus dispensare non potest: tum quia praxis in oppositum extare videtur. Ita Bonacin.

36. Barbosa. Contraria tamen sententia, ut probabilior, ac verior tenenda est, quam tenent, Barbosa, *de potestate Episcopi, p.2. Allegat. 35. num* 19. (Sa.) Emmanuel Sa, *verb. Dispensatio num.*1. Layman, *lib. 1. tract. 4. cap. 21. num.* 4 (Layman.) Castrus Palaus, *tom. 1. tract. 3. disp. 6. punct. 5. num. 10. & alij apud ipsos.* (Palaus.) Ratio est, quia in tali casu datur præsumptio pro libertate: neque alicui morali periculo faciendi contra legem exponitur, etiam si inclines te indigere dispensatione, ac existimo te reputari posse, non indigere illa, quia non debes censeri lege adstrictus, quousque de lege tibi certo moraliter constet. Concesso tamen gratis in illo dubio tibi esse necessariam dispensationem, existimo Episcopalem sufficere. Tum quia non videtur Pontifici reservatus casus dubios, sed certus; Tum quia potestas dispensandi latè est interpretanda. Ita Castrus Palaus.

37. Quando ergo res versatur in dubio, an egeat dispensatione Papæ, non solum ut diximus quod Episcopus potest dispensare, sed etiam quod in tali casu nulla sit necessaria dispensatio: tenet, Diana, *part. 3. tract. 6. Resol.* 81. (Diana.) Quia in dubio melior est conditio possidentis, qua homo est dominus, & possessor suæ libertatis.

RESOLUTIO XXVIII.

Potestas Religiosa ad dispensandum.

QUÆSTIO PRIMA.

Quænam vota suorum subditorum possint Prælati Regulares dispensare?

SUMMARIUM.

1 *Omnia vota sive realia, sivè personalia per professionem tolluntur.*
2 *Quæstio procedit de Veris Prælatis, & quinam sint.*
3 *Prælatus potest dispensare, ac irritare omnia vota suorum subditorum.*
4 *Loquimur de dispensatione utili, & non impertinente.*
5 *Votum peregrinationis non potest fieri sine licentia Prælati*
6 *Votum de transitu ad arctiorem Religionem potest dispensari à Prælato*

QUO AD vota. Et imprimis non agimus de votis emissis in sæculo antè professionem, quia omnia illa vota, sive realia, sive personalia commutantur, seu extinguntur per Religionis professionem. Hanc sententiam expressè docet D.Thomas, *quæst. 88. art. 12. ad 1.* Vbi ait professum non teneri ad vota in sæculo emissa, sed per professionem tolli, eo quod Priori vitæ moriatur. Idem docent, Glossa, *cap. Monach. vers. Voverit. 20. quæst. 4.* sequuntur multi alij Doctores quos citat, ac sequitur Sanchez, *tom. 2. in Decalog. lib. 5. cap. 3. num.* 38 & 43. 1. D.Thom. Glossa. Sanchez.

Tota quæstio est de votis factis post professionem, an possint irritari, vel dispensari à Prælato, & nomine Prælatorum intelligitur hic Generalis, Provincialis, Prior, Rector Collegij, & etiam Vicarius in capite; nam omnes potestate spirituali gaudent erga suos subditos; alij verò, qui Prælati verè non sunt, quamvis latè superiores dicantur, ut Superiores Conventus, vel Vicarij constituti à Priore, etiam in ejus absentia per breve tempus, cum non habeant potestatem spiritualem non veniunt hic nomine Prælatorum, nec poterunt dispensare. Ita cum multis aliis, Sanchez. *lib. 4 de vot cap 33. num.* 16. Suarez, *lib 6. de voto cap 7. num.*17. 2. Sanchez. Suar.

Dico ergo. Prælatus Regularis potest irritare, ac dispensare omnia vota suorum subditorum, exceptis his, quæ pertinent ad constitutioné status Religiosi, & talis Religionis. Ita D.Thomas, 2.2. *quæst. 88. art. 8. ad 3. & 4.* Navarrus, *in Summa cap. 12. num. 65.* Clavis Regia, *lib.6. cap. 10. num.9.* Azor, Valentia, Lessius, Layman, Bonacina, & alij multi, apud ipsos, quos citat, ac sequitur Castrus Palaus. 3. D.Thom. Navarr. ClavisReg. Azor. Valentia. Lessius. Layman. Bonacina. Palaus.

laus, *tom.3. tract.15. disp.2. punct.8. num.2.* Et probatur, quia Religiosus ratione suæ professionis nec habet velle, vel nolle, nec voluntatem; deinde Prælati ex commissione data à Pontifice, *cap si Relogiosus de Electione in 6.& cap. Non dicatis. 12. quæst.1.* habet plenariam potestatem spiritualem in suos subditos, eos regendi, ac gubernandi. Et confirmatur. Quia Prælati Regulares habent potestatem, quasi Episcopalem io suos subditos, sed Episcopi possunt dispensare in voto simplici, ergo & Prælati Regulares. Pro majori explicatione hujus rei.

4. Nota primò, quod loquimur de dispensatione utili, & convenienti; nam si Prælatus dispenset in voto castitatis, paupertatis, obedientiæ, dispensatio est inutilis, qoia vota illa sunt solemnia, & reservata Pontifici, & hoc esset destruere statú Religiosum, similiter esset inutilis dispensatio in Religione Minimorum in voto abstinendi à carnibus, quia tale votum auctoritate Pontificia est annexum Regulæ.

5. Etiam erit impertinens dispensatio respectu voti peregrinationis ad limina Apostolorum, vel Ierusalem, vel ad D. Iacobum, cum tale votum non possit fieri, nisi io ordine ad licentiam Prælati, unde si ipse annuat, tenet votum, si abneget facultatem, oon tenet: si autem annuat, jam obligat votum, & tale votum jam non potest dispensari, nisi in casu urgenti denuo superveniente, & in quo potest Episcopus dispensare, potest tamen Prælatus illud irritare. Ita M. Lezana, *tom. 1. Summa cap. 08. num.49* Fr. Anton. ab Spir. S. *in Directorio Regularium tom.1. tract.2. disp.2. sect. 2. num. 99.*

Lezana. Fr. Antab. Spir. S.

6. Nota secundò, contra Castrum Palaum citatum, *num 4. Votum de transitu ad arctiorem Religionē posse dispensari à Prælato Regulari.* Ita Navartus, Sayrus, Lessius, Suarius, & alii, quos citant Bonacina, *tom.2. disp. 4. quæst.2. punct.7. §.2. num. 27.* Villalobos, *tom.2 tract. 35. diffic 13. num. 19.* Hieronym. Rodrig. *Resolut.123. num. 8.* Diana, *3.p. tract. 2. de d b. Regular. Resol.91.* Probatur, quia votum Monachi de transitu ad arctiorem Religionem oon est simpliciter votum Religionis, sed tantum votum de transitu; ergo non venit sub reservatione voti Religioois. Adverte tamen cum Rodriguez, & Diana citato, quod licet talè votom possit dispensari à Prælato, non tamen potest irritari, ex defectu potestatis dominativæ, cum non possit impediri à Prælato, sicut non potest impediri à Patre votum filij sui.

Palaus. Navar. Sayrus. Sayrus. Lessius. Suar. Bonacina. Villalobos. Hier. Rod. Diana.

QUÆSTIO II.

Potestas Prælatorum quoad vota Novitiorum.

SUMMARIUM.

7 *Prælatus potest dispensare, & commutare suorum Novitiorum vota.*

8 *Non potest irritare illa vota directè, sed indirectè.*

9 *Quid sit votum reale, quid personale*

10 *Prælatus potest suspendere vota personalia Novitij, & realia in raro casu.*

11 *Si egrediatur è Religione tenetur ad vota antea facta in sæculo.*

QUoad Novitiorum vota Dicimus, quod possunt Prælati dispensare, & commutare suorum Novitiorum vota; nam Novitius quamdiu est in Religione gaudet professorum privilegiis. Ita Navarr. *in Summa cap.12. num. 65.* Rodriguez, *tom.1. quæst. 28. art. 8.* Molina, *tom.1 de Iustitia, disp.139 col.3.* Miranda, *quæst.33. art.6.* Portel, *in Additionibus ad dubia, verb. voti dispensatio, num.74.* Et ad tollendam omnem difficultatem hoc concessit Eugenius IV. in sua bulla 21. quam refert Ioannes à Cruce, *in Episome lib.1. dub.6. conclus.2.* Henriquez, Navarrus, quos citat, & sequitur Fr. Marin. à S. Ioseph, *fol. 537. n.7.* Quod etiam Auctores communiter extendunt ad Magistrum Novitiorum. 7.

Navarr. Rodrig. Molina. Miranda. Portel. Eugen. IV. Ioá. à Cruce Henriq. Marin.

8. Quoad irritationem vero, dicimus; Novitiorum vota directè non possunt irritari à Prælato, eo quod in illis deficit subjectio ex voto obedientiæ, in quo fundatur hæc directa irritatio, indirectè tameo irritari possunt illa vota, prout indirectè, convenienti ordinis regimini obviant, vel debilem, ac impeditum reddunt Novitium. Suarez, *tom. 2. de Relig. lib. 6. de voto, cap. 7. num. 12.* Suar.

9. Cum autem duplex sit votum, personale, & reale; Personale, quod tangit personam, vel aliquam ejus actionem, vel omissionem, verbi gratia orare, non ambulare. Reale, quo res aliqua externa promittitur, verbi gratia, in refectorio relinquere aliquid de sua pitantia pro pauperibus alendis.

10. Tunc dicunt communiter Doctores, Navarr. citato, *cap. 12. num. 65.* Azor, *1. part. lib.1. cap.17. quæst.20. & ultima.* Sayrus Clavis Reg. *lib.6. cap. 10. num.15.* Bonacin, *disp. 4. quæst. 2. punct.7. §.2. num. 52.* & alij multi, quos adducit Castrus Palaus citatis *num. 11.* Dicunt, quod etiam Prælatus potest suspendere vota personalia Novitij, quia talia opera poteruot inservire ad difficiliorem, ac graviorem reddendam probationem Novitiatus, & esse impedimenta ad majus bonum, professionem nempe Religionis; non verò vota realia poterunt suspendi, quia hæc rarissimé poterunt esse impedimentum ad professionem, nisi ex illis novitius fiat debilior, & ejus vires deficiant, & tunc dicunt citati Auctores, qood ipse Novitius poterit commutare in alia pia opera.

Navarr. Azor. Sayrus. Bonacina. Palaus.

11. Benè tamen ootat Lessius, *lib. 2. cap. 40. dub.13. num.80. §. Quando votum.* Si contingat, qood homo ante iogressum Religionis habuerit aliquod votum, vel in ipso Novitiatu emiserit qood pro tunc fuit dispensatum, vel suspensum, & ipse egressus fuerit è Religione ante professionem, tunc omnia illa vota reviviscunt, quia solom fuerunt suspensa pro tempore Novitiatus. Si verò professionem emiserit, omnia ex dispositione juris commutaotur in votum professionis, ut communiter Doctores colligunt ex *cap. Scriptura, de voto*, ubi Alexander III. ait: *Reus fracti voti laiquatenus non habetur, qui temporale obsequium in perpetuā Religionis observantiā noscitur commutare.* Ex vi juris & dispositione, cum quis in perpetuum

Lessius. Alexand. III

perpetuum alterius directioni se subiicit, omnes privatas obligationes à se dimittere censetur; ita citatus Lessius, *num.* 106.

Quæstio III.

An Prælatus Regularis possit irritare, seu dispensare votum Religiosi creati Episcopi?

SUMMARIUM.

12 *Etsi aliqui affirment, tamen communis sententia negat.*

13 *Quod dicimus de Prælatis Religiosorum, negamus de Priorissis Monialium.*

12. Ex his bene infertur, quid dicendum sit de votis Religiosi creati Episcopi, an valeant irritari à Prælato Regulari? Affirmat Emmanuel Sa, *verb. Votum, ubi de votorum irritatione, num.* 5. Tamen simpliciter dicendum est, quod talia vota nequeant irritari à Prælato Regulari, quia talis electio Episcopi eximitur à subjectione omnium Prælatorum Regularium, ergò Prælatus Regularis in eum non potest exercere suam jurisdictionem cum jam non sit illius subditus, ac proinde irritari tantum possunt à Summo Pontifice, qui omnium Religiosorum est supremus Prælatus. Ita Suar. *tom.* 2. *de Relig. lib.* 6. *de voto, cap.* 7. *num.* 10. Sanchez, *tom.* 1. *in Decalog. lib.* 4. *cap.* 30. *num.* 21. & idem dicendum est de Religioso juste ejecto, quia per ejectionem exclusus est ille à regimine Religionis, ac potestate Prælatorum. Ita Sanchez, *citato cap.* 30. *num.* 26.

13. Hæc, quæ diximus de Prælatis Religiosorum, negamus tamen de Abbatissa, seu Priorissa Monialium; nam ut jam dixi, hæ poterunt irritare vota Monialium ratione potestatis dominativæ, qua pollent, non tamen cum eis poterunt dispensare, cùm sint expertes jurisdictionis spiritualis.

Quæstio IV.

Prælati Regulares habeat potestatem ad dispensandum in irregularitatibus, sicut & Episcopi.

SUMMARIUM.

14 *Explicatur nominis etymologia.*

15 *Vndecim sunt irregularitates.*

16 *Prælati Regulares possunt dispensare in omnibus irregularitatibus in quibus possunt Episcopi cum suis subditis.*

14. A Nominis Etymologia incipiamus. Irregularitas deducitur à Regula adjuncta præpositione *in*, quæ significat privationem; Irregularitas ergo idem est, ac privatio Regulæ, seu extra Regulam juris Pontificij, quod omnes habiles, & sine defectu admittit ad statum Clericalem, qui ergo à tali recta regula deficit, irregularis dicitur, ut patet ex text. *cap.* 1. *de sententia & re judicata lib.* 6. *cap. cum Medicinalis* §. *final.* & *cap.* 15. *qui de sententia excommunic. eodem libro.*

Undecim sunt irregularitates, sex ex defectu, quinque ex delicto; quas superiori *Resolut. quæst.* 2. *num.* 16. & 17. enumeravi; & ideo pro his discendis videndæ sunt: & antequam ad singulatum dispensationem veniamus, propono hanc regulam generalem. 15.

Prælati Regulares possunt dispensare cum suis subditis in omnibus irregularitatibus, in quibus possunt Episcopi dispensare cum sibi subjectis, ac proinde in hac potestate dispensandi æquiparantur cum Episcopis; Ita concessit Dominicanis Pius V. *in Constitut. Romani Pontificis* 132. & Gregorius XIII. in sua bulla concessa Fratribus D. Bernardi, & refertur in eorum Compendio, verb. Absolutio quoad Fratres, *num.* 11. Ita Rodriguez, Miranda, Portel. quos citant, ac sequuntur Candidus, *tom.* 2. *disp.* 24. *art.* 59. *dub.* 3. Bordon, *tom* 1. *Resolut.* 10. *num.* 6. 16.

Quæstio V.

Irregularitas ex defectu animæ triplex est in qua non potest Prælatus Regul. dispensare.

SUMMARIUM.

17 *Prima irregularitas est ex defectu usus rationis, & hæc est indispensabilis.*

Secunda est ex defectu scientiæ, si nesciat quæ requiruntur est inhabilis, at in Religioso non requiritur tanta scientia, ibidem.

Tertia est ex defectu fidei, a recenter baptizati, si bene instructi fuerint judicio Episcopi poterunt ordinari, ibidem.

Prima Irregularitas provenit ex animæ defectu, & hæc est triplex, ex defectu ususrationis, ex defectu litterarum, ex defectu fidei. Prima ex defectu usus rationis, qui tali defectu laborat, & mente captus, jure divino, & naturali, ad ordines non potest promoveri, quia os non valet exercere. Ita M. Cornejo, *quæst.* 5. *de Irregularitate, disp.* 3. *dub. unico*, Bonacina *de Censuris, disp.* 7. *de Irregular. quæst.* 1. *punct.* 1. *num* 1. & in hac Irregularitate nec Papa potest dispensare. Secunda est, ex defectu scientiæ. *cap. Illiteratos, dist.* 36. Concil. Trident. *sess.* 22. *cap.* 2. & *sess.* 23. *cap.* 4. 11. &c. Si autem tanta sit hæc inscientia, ut nesciat, quæ necessaria sunt ad usum Ordinis, est inhabilis ex jure Divino, juxta illud Oseæ, *quia scientiam repulisti, repellam te, ne Sacerdotio fungaris mihi.* Ita Suarez, *de Censur. disp.* 51. *sect.* 1. Cornejo, *proximè citatus.* Quod vero ad Regulares, etsi non bene calleant linguam latinam bene possunt ordinari ab Episcopo, de quo Lezana, *tom.* 1. *cap.* 14. *n.* 24. Vt latius, cum de ordine fuerit sermo, dicam. Per defectum fidei intelligitur Neophytus, qui in adulta ætate recenter est baptizatus, *Dist.* 48. *cap.* 1. veniens ex Iudaismo, Mahometismo, vel Gentilismo. Postquam autem per aliquod tempus bene instructi 17.

Marginal notes: Sa. Suarez. Sanchez. Compend. D. Bernardi. Rodrig. Miranda. Portel. Candidus. Bordon. Cornejo. Bonacina. Suar. Cornejo.

Instructi fuerint in fide viri huiusmodi non sunt jam irregulares, & bene poterunt arbitrio Episcopi ordinari, *cap. Eam. de rescriptis.* Ita ex Navarro, Toleto, Sayro, Lezana, *verb. Irregularitas, num.* 11.

Navar. Toletus. Sayrus. Lezana.

Quæstio VI.

Quid possint Prælati circa irregularitatem ex corporis defectu?

Summarium.

18 *De corporis defectu quoad sæculares pertinet ad Episcopum judicare; quoad Regularem, ad illius Prælatum.*

19 *Prælati Regulares possunt cum suo subdito dispensare in defectu corporis.*

20 *Prælati sint valdè cauti in tali dispensatione, ne defectus sint multum difformes, etsi non possent tegi, & abscondi.*

18. Secunda irregularitatis species oritur ex defectu corporis, sicut enim de ea judicare quoad clericos sæculares pertinet ad Episcopum, sic quoad Regulares pertinet ad Prælatum Regularem, ut tenent M. Petrus Cornejo Peirinus, Miranda, Suar. Bartholomæus de Vecchis, Layman, quos citat, ac sequitur Diana *4. p. tract. 2. Resol.* 73. Qui tamen advertunt, quod liberum erit Episcopo, qui daturus est Ordines, Religiosum cum tali corporis defectu admittere, vel non admittere ad Ordines.

Cornejo. Peirin. Miranda. Suar. Vecchis. Layman. Diana.

19. Poterunt ergo Prælati Regulares ex vi suorum privilegiorum cum subdito corporis defectum patiente, v.g. si in facie, vel oculo habeat maculam, vel si ei desit unus digitus, dummodo non sit pollex, vel pes, ut ligneo utatur, & si ei desit unus oculus, etiam sinister, ita ut cum apta Missalis dispositione non multum faciem vertat, ita ex privilegio Sixto IV. & aliis, in quibus datur amplissima potestas ad dispensandum in omni irregularitate, excepto homicidio voluntario, mutilatione, vel bigamia, ut patet ex multis privilegiis aliorum Pontificum, ut referunt Vecchis *in praxi Novitiorum, disp. 9. dub. 11. num.* 3. M. Lezana, Peirin. *in mari magno Minorum, n.* 144. Bordonius *Resol.* 11. *num.* 10. Imò infra referam *in hac quæst.* Paulum Tertium dantem facultatem ad dispensandum in omni irregularitate, nulla excepta.

Vecchis. Lezana. Peirin. Bordon.

20. Notandum est tamen, quod Prælati valdè cauti se habent in his defectibus dispensandis, quod non sint valdè deformes, & scandalosi, quod non sit ille caducus, magnopere balbutiens, ut non possit bene, & integrè proferre verba, nec totaliter Surdus, ut notant Avila, Layman, apud Lezanam *citatum*; in bis enim non solet Summus Pontifex dispensare, ut notant Candidus *tom. 2. disquis. 24. art. 61. tom.* 7. Ex quo bene deducitur contra Navarrum, *cap. 27. num.* 223. non esse irregularem, qui aures non habet, si eas crinibus, vel alium corporis defectum bene tegere valet, ita Henriquez, Avila, Conineh, quos citat Diana *allegatas, Resolut.* 73.

Avila. Layman. Candidus. Navar. Henriq. Avila. Coninch. Diana.

Quæstio VII.

An illegitimi in Religione sint habiles ad Ordines; & an cum eis possint Prælati dispensare ad dignitates?

Summarium.

21 *Quinam reputandi sunt illegitimi.*

22 *Illegitimi secundum ius sunt irregulares ad Ordines: per professionem in Religione approbata tollitur impedimentum ad ordines.*

23 *Quoad honores, & dignitates dispensatur cum eis* in cap. Generali, vel Provinciali.

24 *Imò ex multis privilegiis, Generalis, vel Provincialis, seu Prior localis cum eis dispensat ad honores, & dignitates.*

Tertia irregularitatis species est ex defectu natalium, unde illegitimi sunt irregulares, & non possunt assumi ad ordines; pro illegitimis autem non reputantur expositi, nec sunt irregulares, ut decrevit, ac declaravit Gregorius XIV. in gratiam confraternitatis pro expositis, ut refert M. Cornejo *tom 2. tract. 5. disp. 15 dub. 1. num.* 4. Nec est illegitimus, qui nascitur ex parentibus legitimè conjugatis, etsi tempore conceptionis non essent conjugati interveniente impedimento dirimente. Ita Sanch. *lib. 8. de matrim. disp. 7. num.* 19. Nec censentur illegitimi filii nati ex matrimonio invalido bona fide contracto, ut cum multis Doctoribus tenet Diana 1. *part. tract.* 2. *Resol.* 59. §. *Nota quarto.* Nec filius tenetur credere matri in articulo mortis affirmanti ipsum esse illegitimum. Ita Diana *eod. tract. Resol.* 50. §. *Notandum.* 21.

Cornejo. Sanchez. Diana.

Illegitimi ergo secundum jus sunt inhabiles, & irregulares ad Ordines sacros. Hæc irregularitas tollitur per professionem in Religione approbata, per eámque fit homo expeditus, & habilis ad omnes Ordines, ex multis privilegiis. Suar. *tom. 5. in 3. disp. 41. sect.* 1. ex Navarro, & multis aliis M. Cornejo *tom. 2. disp. 15. de irregularitate, dub.* 2. Sanch. *lib. 5. de præceptis Decalogi, cap. 5 num.* 10. M. Lezana *tom. 1. cap. 3. num.* 2. Hoc etiam extendunt ad usum Ordinum susceptorum in novitiatu ante professionem. 22.

Suarez. Navar. Cornejo. Sanchez. Lezana.

Hæc tamen irregularitas non tollitur in illegitimo, quoad prælaturas, ac honores in Religione, ut patet ex c. 1. *de filiis Presbyterorum.* Et ita communiter Doctores, tamen juxta concessionem Gregorii XIV. possunt Prælati *in cap. Generali*, vel *Provinciali*, cum eis dispensare, ut ad præfecturas admittantur; & postea idem concessit Gregorius XIV. Societati in Bulla, quæ incipit, *Exponi nobis.* Et Congregationi Clericorum ministrantium in infirmis, in Bulla, quæ incipit, *Illis qui*; qua facultate gaudent cum illis communicantes. Ità Bordon. *Resol.* 12. *n.* 3. & *n.* 48. M. Lezana *tom. 1. c.* 18. *n.* 6. Candid. *disquis. 24. art. 62. dub.* 23. 23.

Bordon. Lezana. Candidus.

Imò maximè nota ex Portel. *tom. 1. Respons. part. 3. casu 25. num.* 2. ubi adducit quoddam privilegium Leonis X. concessum Patribus Congregationis Sancti Joannis Evangelistæ 24.

Portel.

in Portugallia, ut habetur in eorum Compendio, *fol.* 9. concedit Pontifex. *Vt admissus ad professionem, inter illos, si habet defectum natalium, ipso facto sit dispensatus non solum ad ordines, sed etiam ad omnia solita gubernari per Fratres illius Ordinis, Prioratus Rectorias*, &c. Quo privilegio gaudent omnes aliæ Religiones cum eis communicantes. Pellizar. *tom.* 2. *tract.* 9. *cap.* 3. *sect.* 4. *n.* 131. tenet quod Generalis, vel Provincialis, seu Prior localis possit dispensare cum illegitimis, ut ad honores, & dignitates assumantur ex privilegio Gregorii X I V. Pro Regularibus ministrantibus infirmis, quod refert Casarrubias *in Bullario tom.* 2. *Constitut. Gregorii XIV.* Aliud privilegium ex Sixto I V. concessum Prædicatoribus refert Bordonius *Resol.* 10 *n.* 1. §. *Secundum sit.* Ubi Pontifex concedit facultatem tam Generali, quam Provinciali, ac Priori locali, dispensandi, *Vt tam ipsi Regulares, quam defectum natalium patientes prædicti, ad quæscunque administrationes, & officia eligi recipi, & assumi, illáque gerere, & exercere liberè, & licitè valeant motu proprio, & ex certa scientia concedimus.*

Pellizar.

Casarrub.

Bordon.

Quæstio VIII.

An in foro conscientia Regulares possint uti privilegiis antiquis ad Ordines suscipiendos ante ætatem designatam à Tridentino?

SUMMARIUM.

25 *Privilegia antiqua ad ordines suscipiendos minori ætate à Tridentino determinata sunt revocata.*
26 *Quidam graves Doctores negant alii affirmant, & num.* 27.
28 *Fundamenta affirmantium proponuntur.*
29 *Sententia negativa vera, & tenenda.*
30 *Etsi Regulares non dispensant ad suscipiendos Ordines, dispensant, ut ministrentur.*

25. Quarta species irregularitatis provenit ex defectu ætatis, quam determinavit Sacrum Concilium Tridentinum *sess.* 23. *cap.* 12. Unde quamvis olim Regulares habuissent multa privilegia, ut ad Sacros Ordines promoverentur ætatis anno 22. ut Benedictus III. concessit Benedictinis Vallisoleti. Innoc. V I I I. Minoribus. Julius I I. Minimis, ut referunt Vasquez *ad* 3. *part. disp.* 246. *cap.* 4. Ioannes de la Cruz *lib.* 2. *cap.* 3. *dub.* 6. Peirin. *de Constitut.* 1. *Iulii II. n.* 20. Hæc omnia privilegia revocata sunt per Concilium Tridentinum *cit ato loco*, sicut & alia, quod eodem die possent suscipere omnes sacros Ordines.

Trident.

Vasquez. Ioan. a Cruce. Peirin.

26. Magna tamen quæstio, an saltem in foro conscientiæ possint Regulares hodie ordinari ante ætatem determinatam à Concilio Tridentino, & an cum eis valeant Prælati dispensare; negativa sententia est communis: eam tenent Miranda *tom.* 1. *q.* 39. *art.* 1. Vasquez 3. *p. disp.* 146. *cap.* 4. *in fin. n.* 43. Portel. *in Dubiis Regul. verb. Privileg. n.* 64. Miranda *in summa tom.* 1. *q.* 39. *art.* 1. *concl. unica.* Sà *verb. Relig. n.* 56. Amicus *disp.* 2. *de Ordin. sect.* 4. *n.* 2. Castro Palaus *tom.* 4. *tract.* 27. *disp. unica, de Ordin. punct.* 7. *n.* 9. Rodrig. *tom.* 1. *q.* 23. *art.* 6. Villalobos *tom.* 1. *tract.* 11. *de Ordine, diff.* 11. *n.* 8.

Vasquez. Ioan. à Cruce. Portel. Miranda.

Sà. Amicus. Palaus.

27. Alii verò è contra affirmant, quod Religiosi hodie possunt uti suis privilegiis antiquis etiam contrariis Concil. Trident. Ita Henriq. *lib.* 7. *cap.* 24. *in Glossa litt. K.* Sanchez *tom.* 1. *in Decalog. lib.* 5. *cap.* 4. *n.* 16. Beja, Compendium Societatis, Veiga, quos citat Diana *tom.* 3. *tract.* 2. *de Dubiis Regular. Resol.* 59. M. Fr. Antonius de Spiritu Sancto, *in Direct. tom.* 1. *tract.* 2. *disp.* 1. *sect.* 2. *num.* 64. & M. Fr. Franciscus de Fonseca ex Illustri familia Eremitarum Sancti Augustini publicus vesperarius Lector in Academia Conimbric. vir magnæ virtutis, Religionis, ac sapientiæ in lectura Sacramenti Ordinis.

Henriq. Sanchez. Beja. Compend. Veiga. Diana. Fr. Anton. à Fonseca.

28. Probant hanc sententiam. Quia Pius V. vivæ vocis oraculo concessit privilegium Regularium Ministris, etiam contrarium Concilio Trident. pro foro tantum conscientiæ, & licet Gregorius X I I I. postea revocaverit ea, quæ Pius V. concesserat contraria Concilio Tridentino, fuit tantum in foro externo pro evitandis controversiis.

Nec obstat id, quod ait Dicastillus *tract.* 6. *de Ordine, dub.* 11. *disp.* 40. Quod Regulares nunquam possunt ordinari contra Trid. in foro interno absque eo quod exeat in externum, quia Provincialis debet dare literas testimoniales ordinandum habere omnes qualitates juxta Conc. Trid. ad Presbyteratum, v. g. Ad hoc facilè respondet Amicus *citatus*, quod Provinciali sat est, ut dicat ordinandum habere omnes qualitates requisitas ad talem ordinem. Nec obstat secundo id, quod objicit Amicus, quia privilegia Gregorii X I I I. sunt oracula, quæ per Gregorium X V. & Urbanum V I I I. sunt revocata, & annullata. Respondetur, quod licet omnia oracula fuissent per Gregorium X V. revocata, tamen postea ab eodem Gregorio X V. fuerunt confirmata ex certa scientia per Bullam authenticam, ut testatur Peirinus *tom.* 3. *privileg cap.* 12. & ideo illa jam non sunt oracula, sed Bullæ, & ideo non comprehenduntur in revocatione Gregorii ipsius X V. nec Urbani V I I I. & ideo ob hæc fundamenta, & alia ait Portel. *citatus* quod hanc sententiam non audet condemnare, nec ego eam condemno.

Dicastillus.

Amicus.

29. Tamen prima sententia mihi simpliciter vera videtur, quod hodie Regulares non possunt ordinari, nisi juxta ætatem præscriptam in Concil. Trid. nec in hoc Prælati Regulares audent aliquid dispensare. Quia Sixtus V. in sua Bulla contra malè promotos, revocavit omnia privilegia Pii V. statuens sub gravissimis pœnis Concilium Trident. observari in iis, quæ ad susceptionem Ordinum maximè pertinent, ut apertè constat ex illis verbis: *Aut ante per ætatem, per sacri Generalis Concilii Tridentini decreta primæ tonsura, aut cuique Ordini præscriptum.* Et subdit: Non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis. Et licèt Clem. V I I I. de anno 1595. prædictum decretum Sixti V. revocaverit, id solum fuit prout derogabat terminos juris communis, ac Conc. Trid. quatenus verò juri

juri communi, ac Concilio Tridentino conformis erat, illud confirmavit, ac revalidavit; & ideo concessio Pij V. per Sixtum V. ac Clementem VIII. est revocata, & annullata.

30. Advertendum est, quod quamvis Regulares non valeant dispensare cum suo subdito Religioso, ut ante ætatem Concilij ordines suscipiat, poterunt tamen cum eo dispensare in suspensione contracta ex mala susceptione Ordinum ante legitimam ætatem ex privilegio Sixti IV. & Pij II. in Bulla *cum ex sacrarum*, quam refert Bordonius *resol.* 11. *n.* 26. & adducens pro hac sententia Peregrin. Portel. & alios, ut etiam habet in eadem sententia Dicastill. *tract.* 6. *de Ordine, disquisit.* 1. *dub.* 2. *num.* 305.

Bordon. Peregrin. Portel. Dicastillus.

Quæstio IX.

Explicantur irregularitates ex defectu Sacramenti, id est Bigamia, ex defectu lenitatis, libertatis, ac bonorum temporalium.

SUMMARIUM.

De Bigamia egi Resol. 27. supra.
Ex defectu lenitatis dicam quæst. sequenti.
32 *Servi sunt irregulares, si ordines susceperint annuente Domino sunt liberi, si nesciente, sunt servi, in his quæ non repugnant sacerdotali dignitati.*
33 *Ex Tridentino requiritur patrimonium ad Ordines sacros.*

32. Aliæ sunt duæ irregularitates ex defectu, quæ ad has reducuntur, una ex defectu libertatis; servi enim sunt irregulares *dist.* 54. *per totam*, de quo latè noster Bacconius *in* 4. *distinct.* 25. *q.* 5. Et meritò hæc irregularitas ab Ecclesia est inducta: nam servitus maximè repugnat cum suprema dignitate sacerdotali. Si autem servus ordinetur, aut professionem emittat, sciente Domino, manet liber, si autem initietur in minoribus non consentiente Domino, manet servus; si verò in majoribus, tunc adquiret libertatem solvendo pretium Domino, vel alium servum in sui locum tradendo, alioquin adhuc tenetur servire in iis rebus, quæ non dedecent statum clericalem. Ita Navar. Toletus, Sayrus quos citant, ac sequuntur M. Cornejo *disp.* 6. *de irregul. dub.* 5. Bonacina *de irregul. punct.* 4. *n.* 2. M. Lezena *de irregular. n.* 18.

Baccon. Navar. Toletus. Cornejo. Bonacina. Lezana.

33. Alia etiam irregularitas communiter assignatur ex defectu bonorum temporalium, quæ scilicet provenit ex paupertate, carentes enim titolo, vel patrimonio ordinati non possunt propter Decretum Concil. Trid. *sess.* 21. *cap.* 2. *de Reformatione*. Quod minimé spectat ad Regulares, quia ipsi ordinantur sine titulo, & patrimonio, imò potius ad titulum: quoad sæculares dicam cum de Ordine fuerit sermo, interim vide Suar. *tom.* 5. *ad* 3. *p. disp.* 51. *sect.* 3. *in fine*, M. Cornejo *suprà, disp. ultima.*

Trident. Suar. Cornejo.

Quæstio X.

An Prælati Regulares valeant dispensare in irregularitate ex homicidio voluntario, vel mutilatione?

SUMMARIUM.

34 *Ex homicidio voluntario, seu mutilatione etiam justè facta contrahitur irregularitas.*
35 *Prælati Regulares in homicidio voluntario, ac mutilatione dispensant.*
36 *Et hoc tam in homicidio prohibito in quinto Decalogi præcepto, quam non prohibito.*
37 *Possunt dispensare in irregularitate ex aborsu.*
38 *Ob homicidium in propriam defensionem non datur irregularitas.*
39 *Loquimur de homicidio occulto.*

Septima species irregularitatis, & est prima ex delicto, est ex defectu lenitatis, cum homo præ se non præfert mansuetudinem, ac similitudinem Christi Domini, qui erat valdè mitis, & humilis corde; hæc autem irregularitas incurritur propter homicidium, vel mutilationem etiam justè factam, vel cooperationem, & etiam notabiliter accelerantem; unde Iudex sæcularis cum suo assessore, scribâ, seu tabellione, & etiam accusator, ac testis in causa mortis, seu mutilationis omnes fiunt irregulares, de quibus multa tractant M. Cornejo *de irregularitate, disp.* 11. *n.* 1. M. Lezana *verb. Irregularitas, à num.* 122. *& seqq.* 34.

Cornejo. Lezana.

Prælati Regulares possunt dispensare cum suis subditis in irregularitate contracta ex homicidio voluntario, vel mutilatione. Ita constat ex Bulla Pauli III. pro Benedictinis, de qua egi citatâ *resol.* 27. In qua Pontifex concedit facultatem Prælato ad absolvendum ab omnibus casibus etiam reservatis, exceptis contentis in Bulla Cœnæ, & ad dispensandum irregularitatibus, quavis causa, vel occasione contractis; unde in casibus excepravit contenta in Bulla Cœnæ, in irregularitatibus nullam fecit exceptionem; ergo possunt dispensare in omni irregularitate, ac proinde in homicidio, ac mutilatione. Idem concessit Martinus V. vivæ vocis oraculo, & Sixtus IV. Prædicatoribus. M. Lezana *tom.* 5. *in mari magno Prædicatorum, num.* 128. Ita Filliucius, Vecchius, Barbosa, quos referunt, ac sequuntur Bordon. *tom.* 1. *resolut.* 33. *num.* 14. Candidus *tom.* 2. *disquisit.* 24. *art.* 61. *dub.* 13. M. Fr. Anton. ab Spiritu Sancto *tom.* 1. *tractatu* 2. *disput.* 1. *sect.* 2. *n.* 7. 35.

Lezana. Filliucius. Vecchius. Barbosa. Bordon. Candidus. Fr. Anton.

Limitat tamen hanc doctrinam Bordon. *citatus*, cum Fr. Anton. *ad homicidium peccaminosum prohibitum in quinto Decalogi præcepto*, quia simpliciter hoc tantum venit nomine homicidij. Quæ doctrina mihi non placet, quia ex concessionibus Pontificiis colligitur facultas ad dispensandum in omni homicidio voluntario, & ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus; deinde si colligitur potestas ad dispensandum in homicidio peccaminoso, 36.

Bordon. Fr. Anton.

minoſo, ergo etiam in eo, quod non eſt peccaminoſum.

57. Limitat ſecundò, Rodrig. *tom. 2. quæſtion. q. 33. art. 4. ad fin.* In homicidio ea abortu, quia non ſolum eſt homicidium corporis, ſed etiam animæ, & inde dicit illud homicidium qualiſicatum. Tamen hæc doctrina non eſt admittenda; & Prælati poſſunt diſpenſare in tali irregularitate & in fœtu aoimato: de quo latè egi *Reſol. 3. quæſt. 16. & 17.*

38. Limita tertiò, quia occideos, vel mutilans aliquem ob defenſionem ſui cum moderamine inculpatæ tutelæ, nullam incurrit irregularitatem, ita definitum eſt ab Eccleſia, *Clementina ſi furioſus, de homicidio,* quia non ſponte, ſed neceſſitate propriæ defenſionis juſtæ, id fecit homo. Ita communiter Doctores. Noſter Bacconius *in 4 diſt. 25. quæſt 7. art. 2.* Michaël de Bononia *ibidem quæſt. 2. art. 5.* M. Cornejo *de irregularitate, diſput. 4. dub. 1.* & multa *ſupra dixi, verb. Accuſatio,* vel *Bannitus,* vel *Bellum.*

Bacconius. Bononia. Cornejo.

59. Maximè nota, quod tam hic de homicidio, quam de hæreſi, ac aliis criminibus, loquitur de delicto occulto; quid autem ſit occultum, vide quæ dixi *ſuperiori Reſolut. q 2. n. 11.* Deinde notorium ut opponitur occulto, non ſufficit, quod ſit divulgatum per unum teſtem aliàs non multum fide dignum, ut norat Peitin. *de Prælat. q. 2. c. 5. §. 4. n. 52.* Deinde non ſufficit, qnod crimen ſciator tantum per famam, niſi fama procedat ab illis, qui crimen viderunt. Ita Sotus, Tabiena, Angelus, & alii, quos citat, ac ſeqoitur Saochez *in Conſiliis, lib. 6. cap. 5. dub. 42. num. 2.*

Sotus. Tabiena. Angelus. Sanch.

Quæstio XI.

Quis poteſt diſpenſare in irregularitate proveniente ex rebaptizatione?

SUMMARIUM.

40 *Quando quis ſcienter rebaptizatur, incurrit irregularitatem.*

41 *Qui in adulta ætate, non in infantili baptizatur ab hæretico, fit irregularis.*

42 *In hac irregularitate diſpenſat Papa, Epiſcopus, & Prælatus Regularis reſpectu ſuorum ſubditorum.*

40. Secunda ſpecies irregularitatis ex delicto provenit ex rebaptizatione, ſeu iteratione baptiſmi ſcienter, ſive publica, ſive occulta *cap. Eos de conſecrat. diſtinct. 4.* & *cap. Confirmand. diſtinct. 50.* Dixi ſcienter, quia ſi quis in infantia, ebrietate, vel ſomno rebaptizetur, non fit irregularis ob defectum uſus rationis, etiamſi poſtea ratam habeat illam rebaptizationem. Ita communiter Saytus *lib. 7. cap. 8.* M. Cornejo *de irregul. diſput. 5. dub. 1.* Deinde etiam ſi quis ex ignorantia facti permitteret ſe rebaptizari, non incurrit in dictam irregularitatem: nam hæc irregularitas provenit ex delicto, à quo ignorantia excuſat. Sotus *in 4. diſt. 5. quæſt. unica, art. 9.* M Cornejo *citatus,* Bonacina *de irregularitate, diſput. 7. quæſt. 3. punct. 3. num. 3.*

Saytus. Sotus. Cornejo. Bonacina.

41. Hanc tamen irregularitatem incurrit ille, qui in adulta ætate ſe ſinit ab hæretico baptizari *cap. Si in qualibet, 1. quæſt. 7.* ſecus ſi quis in infantili ætate baptizetur *cap. Placuit,* & *cap. Qui apud 1. quæſt. 4.* ex Suario, Fillrucio, Reginald. Bonac. *citatis, num. 53.*

Fillruc. Reginald. Bonac.

Ab hac irregularitate non ſolum diſpenſat Papa, ſed etiam Epiſcopus, ex Trident. *ſeſſ. 24. cap. 6.* Per profeſſionem autem in Religione non tollitur, cum ad hoc nullum videatur dari fundamentum, ut notat M. Lezana. *verb. Irregul. num. 44.* In ea tamen poſſunt diſpenſare Prælati Regulares per privilegia, quæ habent ad diſpenſandum in omni irregularitate, ut notat idem Lezana, Bordon. *reſol. 11. num. 3.* & loquitur non ſolum de rebaptizatione occulta, ſed etiam de publica. 42.

Trident. Lezana. Bordon.

Quæstio XII.

Per malam ſuſceptionem, & adminiſtrationem ordinis incurritur irregularitas, & quis in ea diſpenſet.

SUMMARIUM.

43 *Suſcipiens ordines furtivè, & ſtante matrimonio incurrit irregularitatem.*

44 *Baptizans ſolemniter, vel Miſſam celebrans ſine ordine, vel excommunicatus confeſſiones excipiens, vel Euchariſtiam miniſtrans fit irregularis.*

45 *Ab hac irregularitate non ſolum diſpenſat Papa, ſed etiam Epiſcopus in caſibus occultis, Prælatus in utroque caſu.*

Tertia ſpecies irregularitatis ex delicto contrahitur per indebitam ſuſceptionem Ordinis, ac malam illius adminiſtrationem; & quantum ad ſuſceptionem, juxta communem ſententiam, in duobus tantum caſibus incurritur irregularitas, ut notarunt Hurtado *de cenſur. diſput. 2. diffic. 3.* Diana *4. part. tract. 2. Reſol 55. §. Nota etiam.* Præpoſit. *5. part. q. 5. de irregul. dub. 5.* Primò, quando quis ordinatur furtivè, hoc eſt non examinatus, vel non admiſſus ſuſcipit Ordines, vel alium loco ſui facit examinare; & ipſe loco illius ſuſcipit ordines, *cap. de eo qui furtivè.* Bonacina *de cenſur. diſp. 7. quæſt. 3. punct. 4. num. 6.* Cum fortè ordine tenet contrarium. Secundò, ſi durante matrimonio etiam non conſummato præſumit ſacros Ordines ſuſcipere; unde in aliis caſibus in quibus multi Doctores aſſerunt incurri irregularitatem, tenendum eſt contrarium, ſed ſolum ſuſpenſionem, cum non exprimantur in jure; qood tenendum eſt memoria pro multis caſibus reſolvendis, de quo *de Sacram. Ordin.* 43.

Hurtado. Diana. Præpoſit. Bonac.

Per exercitium Ordinis etiam multis caſibus incurritur irregularitas, ut ſi quis ſine ordine ſolemniter baptizet, Miſſam celebret; itémque excommunicatus confeſſiones excipiat, ſacrámque Euchariſtiam miniſtret, etiamſi miſſam non celebret, de quibus, & multis aliis dicendum eſt infra. Ex his, & aliis irregularitatibus diſpenſationem concedit, non ſolum Summus Pontifex, ſed etiam Epiſcopus in caſibus occultis ex Concilio Trid. *ſeſſ. 24. cap. 6.* Quoad Regulares: eorum Prælati in multis privilegiis 44.

Trident.

Eugenii

Lezana. Bordon. Eugenii IV. Sixti IV. Pii V. quæ adducunt, & referunt Lezana *tom.1. summæ, cap.18.n.40.* Bordonius *Re ol.11. num.3. & 41.*

Quæstio XIII.

An Episcopi, & Prælati Regulares possint dispensare in irregularitate ex hæresi occulta?

SUMMARIUM.

45 *Sub nomine hæresis, intelligitur Hæreticus occul us, illius fautores, consilium, & favorem dantes.*

46 *In hac irregularitate occulta possunt dispensare Episcopi, & Prælati Regulares.*

47 *Cum hac doctrina stat, quod non possunt absolvere ab hæresi occulta.*

45. QVarta species irregularitatis ex delicto, incurritur per hæresim; hæretici enim sunt irregulares, *cap. Presbyteri, dist.50. cap. Qui in qualibet*; quod intelligitur de hæretico occulto, ut patet ex *Clement.7.* quæ refertur *in Directorio Inquisitor.* Majolus *lib.de irregular. cap.46.* M. Cornejo *disp.8. dub. unico*, quod etiam intelligitur de fautoribus, receptoribus eorum, consilium, favorem, auxiliúmque ipsis præbentibus: nam isti cum ipsis hæreticis æquiparantur, *cap.2. de hæreticis, in 6.* Suarez *disp. 43. sect.2.* Hurtadus *disput. de irregular. diffic.3.n.9.* Cum hæreticis computantur etiam Apostatæ, ac Schismatici. Ita Sanch. Navar. ac multi alii apud Bonacinam *de irregularitate, disp.7. punct.6. num.5.* (Director. Cornejo. Suar. Hurtad. Sanchez.)

46. Si hæresis sit occulta, quod Episcopus potest dispensare ex Trident. *sess.24.c.6.* Henriq. *lib.14. de irregularitate, cap.4. n.6.* Sanchez *in Decalog. lib.2. cap.25. num.18.* Toletus *in Additionibus, lib.1. cap.69.* referens Sà, Comitolum, Sayrum. Prælati Regulares possunt etiam dispensare in hac irregularitate orta ex delicto infidelitatis, vel hæresis occultæ ex privilegio Pii V. Bulla 13. Et confirmatur ex multis aliis privilegiis, in quibus eis datur potestas ad dispensandum in omni irregularitate, excepto homicidio, ac bigamia, Layman *lib.1. tract.5. part.5. cap.4. in fine.* M. Lezana *verb. Irregul. num.62. ad finem.* Belasius *v. Irregularitas, num.17.* Bordon. *tom.1. Resol.11.n.43.* ubi cum Bossio *de Iubilæo*, affirmat posse Prælatos Regulares dispensare cum hæretico publico, dummodo non sit relapsus, quæ doctrina mihi nullo modo placet utpote contra communem consensum Theologorum. Quid autem sit occultum, jam dixi *superiori Resolut. num 21. quæst.4.* (Trident. Henriq. Sanchez. Toletus. Sà. Comitol. Sayrus. Layman. Lezana. Belasius. Bordon. Bossius.)

47. Nec cum his pugnat id, quod dixi *Resol.20. q.3.* Non posse Prælatos Regulares à crimine hæresis occulto absolvere; ergo cum eis nec dispensare, juxta *c. Cum illorum, de sent. excommunicationis.* Cui negatur potestas absolvendi, negatur potestas dispensandi. Resp. cum Sanchez *lib.2. in Decalog. c.25. n.18.* Lezana *verb. Irregularitas, num.62.* & Bordono *proximè citato.* Quia textus intelligendus est regulariter loquendo: nam in crimine hæresis strictior est potestas absolvendi, quam dispensandi: nam Concil. Trid. *citata, sess.24. c.6.* dans amplam facultatem Episcopis dispensandi in casibus occultis, etiam Pontifici reservatis, non expressit hæresim, tanquam illam comprehendens sub illa generali dispensandi concessione facta Episcopo, vel ejus Vicario, facta delegatione; at Concilium in posteriori parte, ut notat Sanch. *citatus num.16.* agens de absolutione ab hæresi, strictiùs loquitur, ut absolutio solum impendatur per ipsum Episcopum, & non per ejus Vicarium. Deinde respondere poterit, quod in hæresi strictior est facultas absolvendi, quam dispensandi, eo quod excommunicatio pro hæresi occulta est certissima, non sic autem irregularitas: nam quod hæc per hæresim occultam contrahatur, negant multi Auctores, Henriquez, Emmanuel Sà, Sayrus, Avila, quos allegat, ac refert Sanchez *citatus num.1. & 2.* (Sanch. Lezana. Bordon. Henriq. Sà. Sayrus. Avila.)

Quæstio XIV.

Quid sit irregularitas ex infamia, & quis in ea valeat dispensare?

SUMMARIUM.

48 *Quid sit infamia, & ob quot crimina contrahatur.*

49 *Infamia est duplex juris, vel facti.*

50 *Infamia facti tollitur per pœnitentiam, & emendationem.*

51 *In infamia facti, & juris dispensat Papa, & Episcopus.*

52 *In utraque infamia etiam publica dispensant Prælati Regulares.*

QVinta species irregularitatis ex delicto, oritur ex infamia, quæ ut sumitur apud circunstantes, *est prava existimatio de vita, & moribus alicujus.* Ex parte ipsius infamis, *est læsa dignitatis qualitas, legibus, aut moribus reprobata.* Noster Michaël de Bononia *in 4. dist.25. quæst.5. art.1.* Sylvester, & alii cum Layman, *lib.1. tract.5. part.5. cap.4. n.5.* Hæc autem contrahitur, post vel ante ingressum Religionis; & oritur ex multis, & variis criminibus, ex Apostasia à fide, hæresi, ex furto, raptu, perjurio, falsario, cum Moneta falsa, Sodomia, ex prostitutione propriæ filiæ, vel neptis, matrimonio cum meretrice, vili, vel abjecta, ex arte magica. Hæc, & alia multa crimina circa infamiam congerunt Azotius *tom.2. lib.6. c.7. quæst 3.* M. Cornejo *tom.2. tract.5. de irregularitate, disput.8. dub. unico, §. Ex quibus infero.* Barbosa *de potest. Episcopi, allegat. 43. à num.25.* 48. (Bononia. Azor. Cornejo. Barbosa.)

Infamia duplex est, una juris, altera facti. Infamia juris contrahitur post publicam judicis sententiam; infamia autem facti contrahitur, ut explicat Castro Palaus *1.p. disp.6. de censur. punct. 10. n.7.* per aliquod factum detestabile, & infamatorium notum apud viros probos; bonos, & prudentes, cum per talia crimina homines excludantur ab officiis, ac muneribus publicis, ac honorificis, ut advertit Molina *tract.1. de justit. disp.7. num.6.* 49. (Palaus. Molina.)

51. Navar. Palaus. Toletus. Infamia facti tollitur per justam pœnitentiam, ac rectam emendationem vitæ, cum res, per quas causas nascitur, per easdem dissolvatur, ita communiter omnes cum Navarro *c.25. num.75.76.* Infamia autem facti, vel juris potest tolli à Summo Pontifice, an etiam ab Episcopis, negat Castro Palaus *citatus, num. 13.* dicens qood Episcopus noo potest dispensare cum infami, ut ad ordines ascendat, sed ut in susceptione ministret. Tamen, quod in vtròque possit Episcopus dispensare, communis est sententia ex *cap. At si Clerus, §. de adulterio. de judic.* Navar. *in manuali, cap.27. num.204.* Toletus *in summa, lib.1. cap.62. n.5.* Lezana *verb. Infamia, num. 16.* Infamia autem orta ex jure civili tollitur à Rege, Principe, ac Imperatore.

52. Peregrin. Naldus. Bordon. Lezana. Diana. Prælati Regolares possuot dispensare cum sois subditis ratione suorum privilegiorum in omni irregularitate infamiæ sive juris, sive facti qualitercumque contracta sit, sive occulta, sive publica sit, post & ante ingressum Religionis. Ita Peregrin. *in suo Compendio, verb. Dispensat.* Naldus, *verb. Infamia, num.*1. *§. Hic autem.* Bordon. *Resol.*11. *num.* 50. M. Lezana, *verb. Infamia, n.*17. 18. Thesaur. p.1. *cap.*34. Diana *part.5. tract.14. Resol.* 91. Et probabilem videtur sentire Pellizar. *tract.9. c.3 sect.4. n.*134. Et probatur ex multis privilegiis, quæ concessa sunt Prælatis Regularium; quæ refert Lezana *tom.1. cap.18. num.4.* ad dispensandum cum suis subditis in omni irregularitate, exceptis tribus, homicidio voluntario, mutilatione, bigamia; ergo manet integra facultas ad dispensandum io omni alia irregularitate, & inde etiam ab infamia.

53. Greg. XIV. Probatur etiam secundò, ex privilegio Gregorii XIV. Bulla 17. pro Clericis ministrantibus infirmis, ut eorum Generalis, & idem est per consequens aliorum Ordinom, qui cum ipsis communicant in privilegiis, possit dispensare cum suis subditis io infamiæ macula; & idem concessit Pius V. *in Bulla* 129. in novo Bullario. Abbatibus, & Prælatis Congregationis Cassinensis dispensandi in quavis macula infamiæ, qualiter cumque contractæ, sive ante, sive post ingressom Religionis.

54. Rodrig. Portel. Lavor. Nec contra hoc faciunt Rodriguez *tom. 1. quæst. 24. art. 6.* Portel. *in dubiis Regular. v. Dispensat. num.6.* Lavor. *tit.14. cap.16. num.7.* asserentes Prælatos Regulares non posse dispensare in infamia juris; maximè in crimine Sodomiæ, quia talis dispensatio generat scandalum. Respondemus quod dispensatio datur supposita pœnitentia, ac emendatione criminis, & per pœnitentiam, ac emendationem deletur omne quodcunque crimen.

QUÆSTIO XV.

Prælatus, in quocunque loco sit, potest dispensare cum suo subdito etiam à se absenti.

SUMMARIUM.

55 *Prælatus extra Conventum in quocunque loco sit, potest dispensare cum suo subdito.*

56 *Prælatus potest dispensare cum suo subdito etiam absenti à se.*

55. Portel. Sanchez. Suar. PRimò Prælati Regulares possunt dispensare cum suo subdito, sive sit in Conventu, sive extra illum, quia potestas dispensandi non alligatur loco, & privilegia Pontificum indistincte loquuntur sine determinatione loci. Ita Portel. *verb. Dispensare, in Addition.* 10. ex doctrina Sanchez *lib.1. disp 9. num.7.* Suar. *de censur. disp.41. sect.2. num.10.*

56. Bonacina. Bossius. Portel. Secundò, tenendum est, quod Prælatus potest dispensare subditum absentem à se ipso. Primò, quia in hoc nolla assignabitur repugnantia, nec difficultas, quia non est absolutio sacramentalis, quæ requirat subditum præsentem, deinde quia major difficultas potest considerari in absolutione censurarum, quæ tamen confertur subdito absenti. Bonac. *disp. 1. de censur. quæst.3. punct.4. n.4.* cum communi sententia; ergo multo magis dispensatio, cum nullum contineat vestigium absolutionis. Ita multi Auctores cum Bossio *de Jubilæo casu* 10. *num.*166. Portel. *verb. Dispensatio, n.*10.

QUÆSTIO XVI.

An valeat dispensatio à superiori data subdito ignoranti, non petenti, & etiam nolens?

SUMMARIUM.

57 *Valet dispe[n]satio taliter data.*
Dispensatio data subdi[t]o ignoranti valet. Ibid.

58 *Prodest dispensatio subdito non petenti.*
Prodest dispensatio facta nolenti. Ibid.

57. Suarez. Menoch. Bonac. Sanchez. Bordon. REspondeo, quòd maximè valet, ac tenet dispensatio data à superiore subdito ignoranti, vel non petenti, vel nolenti dispensari. Probatur universaliter, quia ex parte dispensantis daotur omnia requisita ad valorem dispensationis potestas, & voluntas; ergo bona est dispensatio: ex parte etiam dispensati adsunt omnia requisita, subjectio nempe, & justa causa, ut suppono, ratione cujus superior dispensat. Et probatur per singulas partes. Prodest ignoranti, si eam per tertium procuravit, aliter verò à die scientiæ acceptæ, ut volunt Suar. *lib.8. de legib. cap.25. n.15.* Menoch. *lib.2. de arbitrar. centur.2. casu* 185. *n.*31. cum ipsis, ac aliis Bonac. *disp.3. n.5. de privil.* Aliter tamen Sanch. *lib.8. de matrim. disput.26. num.5.* Bordon. *resol.*10. quod mihi est verius; prodest enim dispensatio facta ignoranti à die dispensationis ad collationem beneficii, quia stante dispensatione jam ipse revera est habilis ad beneficium, & ipsa scientia est per accidens.

58. Navar. Sà Portel. Suarez. Prodest etiam dispensatio non petenti data à superiore, quia valor illius pendet à volontate concedentis, & non à supplicatione petentis, tum quia beneficium datum à superiore sine petitione alicujus valet, & sortitur effectum, *cap. Si motu proprio de præbendis, in 6* ergo & dispensatio, militat enim eadem ratio. Navar. *cons. 2. & 3. de rescriptis.* Sà *verb. Gratia, n.*23. Portel. *verb. Dispensatio, num.*11. Suar. *lib.6.*

lib. 6. de legibus, cap. 13. n. 8. Dispensatio facta in nolentem, habet suum effectum; nam dispensatio est beneficium superioris, ac proinde justa interveniente causa potest dispensare, maximè quando hoc confert ad bonum commune, vel commendationem virtutis, in ordine ad officia, tunc enim beneficium, & gratia confertur invito Thomazer *regula* 151. Thomazer

Quæstio XVII.

An Prælatus non solùm per tertium, sed etiam immediatè per semetipsum possit secum dispensare?

SUMMARIUM.

59 *Potest per tertium à se electum secum dispensare.*

60 *Potest etiam secum immediatè dispensare.*

59. Respondeo Prælatus Regularis utpote Generalis, Provincialis, Prior localis non solùm per alium à se electum, sed etiam immediatè per semetipsum secum dispensare potest in omni irregularitate, in qua potest cum suis subditis dispensare. Prima pars probatur ex privilegio Sixti IV. Gregorii XI. quæ refert Bordon. *Resol.* 10. *quæst.* 1. §. *Secundum sit.* Bordon. Deinde Prælati, & Episcopi possunt eligere confessorem, ad eos absolvendos, ergo etiam ad dispensandum cum eis. Henriquez *lib. 6. de Pœnitentia cap. 4. num. 3. & lib. 7. de indulg. cap.* 28. Emmanuel Sa, *verb. Religio. n.* 47. Henriq. Emman. Sà.

60. Secunda pars de dispensatione immediata in se ipsum, probatur, quia hoc nulli juri, tam divino, quam humano repugnat, ut probat Bordinos *Resol.* 10. *num.* 15. §. *Secundum* Quia idem respectu diversarum actionum, potest exercere vicem duorum. Abbas *in cap. ex literis de probationibus, num.* 12. Deinde non est universaliter verum illud axioma, quòd inter dantem, & accipientem debet dari distinctio, ut ex multis ostendit Sanch. *lib.* 8. *de Matrim. disp.* 3. *num.* 6. Deinde illud axioma nemo sui ipsius est judex, non habet locum in dispensationibus, nam dispensatio exercetur jurisdictione voluntaria, & gratuita, valdè diversa ab absolutione Sacramentali, quæ fit per modum judicii. Glossa *final. cap. Nunc autem 7. dist.* 21. Thomazer. *Reg.* 25. Armilla, *vers. Monachus, n.* 9. Molin. *tom.* 1. *de justitia tract.* 2. *disp.* 247. §. *Religiosus tamen.* Azor. *lib.* 7. *c.* 29. & sicut Prælatus potest sibimet ipsi concedere indulgentiam, sicut aliis per suam jurisdictionem voluntariam, & gratuitam, ita & sibimet ipsam dispensationem. Bordon. Abbas. Sanch. Glossa. Thomazer. Armilla. Molina. Azor.

Quæstio XVIII.

An dispensatio negata à majore, possit concedi à minori, & an dispensatus ad majus sit dispensatus ad minus?

SUMMARIUM.

61 *Negata dispensatione à superiori potest inferior dispensare, dummodo non sit denegata dispensatio ob causam injustam, & n. 62. & 63.*

64 *Dispensatus ad majus non est dispensatus ad minus, & n. 65.*

Prima quæstio est. Negat superior, verbi gratiâ, Papa dispensationem alicui, an talem dispensationem possit concedere inferior, supposito quòd aliàs habeat potestatem, cognita negativa superioris. Respondeo quòd inferior potest dare talem dispensationem, dummodo dispensatio non sit denegata à superiori, eo quòd judicaverit non adesse causam justam, & sufficientem. Ita Sanchez *lib.* 8. *de matrim. disp.* 14. *num.* 5. 6. & 7. Portel. *in additionibus ad dubia, verb. Dispensare, n.* 18. 61. Sanch. Portel.

Probatur prima pars; quia denegatio superioris, verbi gratia, Papæ, non abstulit potestatem, quam habet inferior ex vi sui officii. Deinde illa denegatio non facit casum indispensabilem, sed denotat arbitrium superioris, qui non tenebatur dispensare. Tandem subditus relicto inferiori, accedendo ad superiorem, non cessit juri suo, cum in ejus optione sit accedere ad hunc, vel illum. 62.

Altera pars conclusionis probatur, quia si superior, verbi gratia Papa, negat dispensationem, quia judicat causam injustam, & insufficientem, tunc inferior non potest dispensare; nam in re tam gravi tenetur se conformare cum judicio superioris, & ideò respectu illius causæ indispensabilis est casus. At verò si aliæ causæ proponantur, quas inferior judicet sufficientes, vel aliæ circumstantiæ ad eundem casum, tunc inferior poterit dispensare, non enim ipse constringitur ad unam causam, cum aliæ intervenire possint. 63.

Secundò petit quæstio, an dispensatus ad majus officium, verbi gratiâ ad generalatum censeatur dispensatus ad minus, verbi gratiâ ad Provincialatum, vel Prioratum, seu diffinitoratum. Respondeo, quòd non censetur dispensatus; ita Sanchez *lib.* 8. *de Matrim. disp.* 1. *n.* 32. Sigismund. *dub.* 30. *n.* 3. §. *Manet ergo.* Ubi *num.* 5. expressis verbis hunc nostrum casum tractat. Bordonius *Resol.* 10. *n.* 19. 64. Sanch. Sigismond. Bordon.

Ratio est, quia dispensatio strictè est interpretanda, & maximè restringenda, cùm sit juris communis vulneratio, quòd est maximè odiosum, *cap.* 1. *de filiis Presbyterorum in* 6. *& facit Regula, quæ à jure exorbitant non sunt habenda in consequentiam in* 6. Confirmatur ex paritate rationis. Quia dispensatus ad Archiepiscopatum, non potest eligi in Episcopum, *cap. finali de translatione Episcoporum.* Neque enim in his valet argumentum à minori ad majus, ut aliis citatis probat Sanchez. 65.

Quæstio XIX.

Utrùm dispensatio facta in solemni visitatione non solùm comprehendat professos, sed etiam novitios.

SUMMARIUM.

66 *Dispensatio facta in visitatione prodest etiamsi de irregularitate non recordetur, sed postea.*

67 Prima sententia negat, quod Prælatus nō potest dispensa re in irregularitate novitiorū.
68 Secunda affirmat, & fundatur, & n.69.
70 Solvitur fundamentum adversariorum, & quod novitius potest adire Episcopum.

66. CONveniunt, quòd dispensatio facta à Prælato, seu visitatore in solemni visitatione, seu reconciliatione comprehendat ipsos Religiosos professos, ut absoluti, & dispensati maneant à quacumque irregularitate, si illa erant innodati, ad quam se extendat potestas ipsius visitatoris, ita ut hæc dispensatio in tantum eis prosit, quòd si postea subditus meminerit se esse aliqua irregularitate affectum verbi gratiâ, non egeat nova dispensatione, cùm jam per illam generalem dispensationem, fuerit irregularitas ablata. Ita Peyrinus *tom. 1. Privilegiorum constitut.* 1. Iulij II. adducens Navarrum *in summa cap. 26. num. 15.* Sylvest. *verb. confessio 1. quæst.* 4.

67. Major difficultas est, an Prælatus Regularis possit dispensare cùm noviniis super omni irregularitate ex delicto occulto proveniente, juxta concessiones Apostolicas. Negant Suar. *tom 2. de Relig. lib. 6. cap. 11.* Azor. *part. 1. lib. 11. cap. 19.* Sayrus *Clavi Reg. lib 6. cap. 11. num. 92.* Quia licet Regularis habeat jurisdictionem quasi Episcopalem, non tamen in novitium, cùm non sit simpliciter, & absolute verus Religiosus.

68. Tamen simpliciter opposita sententia tenenda est, quam tenent Sanchez *in Decalog. tom. 1. lib. 4. cap. 19. num. 17.* Tamburin. *de jure Abbat. tom. 2. disp. 18. quæst. 3. num. 2.* Henriquez, Lessius, Faustus, Miranda, Bathomolæus de Vecchis. Portel, quos citat, ac sequitur Diana *3. part. tract. 2. Resol. 71. quibus adhæret* Pellizar. *tom. 2. tract. 9. cap. 3. sect. 4 num. 1 29.* & in hac sententia sunt Auctores, quos suprà citavi, *quæst. 2. num. 7.*

69. Probatur primò, quia novitij gaudent privilegiis sui ordinis, ut est commune, & concessit Gregorius XIII. Novitiis Societatis, ut ipsius Societatis gaudeant privilegiis. De quo communicant aliæ Religiones. Secundò. Quia etsi Prælatus Regularis non habeat potestatem dominativam in novitios, habet tamen potestatem spiritualem Ecclesiasticam in eos, ut ex Navarro cum communi sententia tenet Sanchez *lib 4. in Decalog. c. 39. num. 17.* & inde fit, quòd novitius valet conficeri cum confessore approbato à Prælato ordinis, & quod novitius quamdiu perseverat in Religione, exemptus est à jurisdictione Episcopi, qui non potest cognoscere de delicto ejus, ac aliis illius causis, nisi forte novitius se illi subdat, ut late probat Sanchez citatus cum Henriquez, Rodriguez, Lessio, Angelo, Sylvestro, & aliis.

70. Nec obstat fundamentum Suaris, quia Novitius non habet statum perpetuum, sed veluti ita dicam habet statum mutabilem, & annualem, dispensatio autem fit ad rem perpetuam. Quæ ratio non multum urget, quia, v. g. quis virtute Iubilæi, vel sacræ pœnitentiariæ potest dispensari, & tamen postea ea negligentia non exequitur opera adjuncta; sic & Novitius accedens ad Religionem, ea ejus privilegiis obtinet aliquod beneficium, & favorem, licèt postea in ea non perseveret, & sicut Novitius quamdiu est in Religione, sustinet illius onera, sic æquum est, ut favoribus illius gaudeat.

Dixi; quòd si Novitios velit, potest adire Episcopum ad obtinendum aliquam dispensationem, potest illum adire, cum nondum plenam exemptionem, ac subjectionem Prælato Regulari adeptus sit, ideoque potest se subjicere Episcopo, ut probat Sanchez *citatus, num. 18 & 20.* addens, quòd debet adire ad Episcopum sui domicilij. Oppositum mihi videtur verius, quia ex eo quod Novitius ingressus est Religionem, jam non habet animum perpetuo habitandi in priori domicilio, sed se transferendi ad hunc, & illum locum, prout obedientia ordinaverit, ac proinde si vult adire ordinarium, debet adire illum, in cujus diœcesi se habet in præsentiarum. 71.

RESOLUTIO XXIX.

Explicatur potestas, quam habent Confessores Regulares ad dispensandum cum sæcularibus.

QUÆSTIO PRIMA.

De potestate concessa Confessoribus Regularibus ad dispensanda vota, & juramenta.

SUMMARIUM.

1 *Non agimus de ipsis confessoribus, quantum ad ipsos Fratres, quia est res valdè dubia.*
2 *Confessores Regulares possunt dispensare in votis sæcularium, quinque exceptis.*
3 *Privilegia Apostolica.*
4 *Votum conditionale castitatis, vel alia, qua non sunt directè vota castitatis, non sunt reservata.*
5 *Votum castitatis in conjugatis est dispensabile.*
6 *Votum peregrinationis ad loca sancta, si non est ex devotione, sed aliò fine non est reservatum.*
7 *Religiosi possunt commutare vota.*

NON agimus in præsenti de potestate, quam habent Confessores Regulares erga ipsos Fratres, & Religiosos, quia res est satis dubia, & multas patitur difficultates, quoad dispensanda eorum vota, & juramenta, & ideò pro hac re via certa, & secura est recurrere ad Religionis Prælatum, ut notat Portel. *verb. Confessor. quoad Fratres, num. 21.* Sed loquimur tantùm de Confessoribus Regularibus quoad vota, & juramenta sæcularium accedentium ad eos ad confessiones. 1.

Dico Primò. Confessores Regulares possunt dispensare in omnibus votis sæcularium venien- 2.

venientium ad confessiones, exceptis quinque Papæ reservatis, scilicet castitatis, Religionis, ac triplicis peregrinationis, de quibus jam egi in præcedentibus, *Resolutionibus* 28. & 27. *Sententia est communis.* M. Lezana, *tom.*1. *cap.*19. *num.*23. Lopez, Navar. Valentia, Sayrus, Aragonius, quos refert, & sequitur Candidus, *tom* 2. *disquisit.*27. *art. unico*, *dub.*1. Vivald. *tit. de votis inquisit.*3. *num.*77. Pellizar. *tom.*2. *tract.*8. *cap.*3. *sect.*2. *num* 141. Vrbanus *tract.*2. *part.*2. *dist.*1. *cap.*4. *Regul.*1. *fol. mihi* 249. M. Fr. Anton. ab Spir. Sanct. *director. Reg. tom.*1. *tractatu* 2. *disput.*3. *sect.*2. *num.* 80.

Lezana. Lopez. Navarr. Valentia. Sayrus. Aragon. Candidus. Vivald. Pellizar. Urban. Fr. Anton.

3. Bordon. Ad fundamentum hujus veritatis stabiliendum multa privilegia adducit Bordon. *tom.*1. *Resol.*15. *num.* 2. quæ partim sunt vivæ vocis oracula, vel pro certo, & determinato tempore, duo, vel tria bullata, & pro omni tempore. Primum & bullatum, Eugenius IV. concessit Monachis S. Justinæ Ordinis S. Benedicti, *constitut. Et si quaslibet* apud Confetium *pag.* 39. & apud Casarrubium in compendio privilegiorum Mendicant. *verb. Absolutio quoad saeculares* 1. *num.* 16. Inter cætera ait Pontifex: *insuper & vota omnia permutare, ac in omnibus, & singulis casibus, & cum eis dispensare præter censuras, pœnas, & vota, & casus, de quibus esset merito sedes Apostolica consulenda.* Ubi ut bene advertit Miranda *tom.* 1. *quæst.*48. *art.*3. *verb. dispensandi, etiam referendum esse ad vota.* Aliud privilegium concessit Paulus III. Patribus Societatis Iesu in sua constitut. *Cum inter cuncta.* referunt Confetius, *pag.*184. & Casarrubius, *in citato compend. ubi suprà num.* 19. ubi ait citatus Paulus III. quòd concedit liberam facultatem *vota quæcumque per eos pro tempore emissa (vltra marinis, visitationis B. Petri, & Pauli Apostol. de vrbe, ac Sancti Iacobi in Compostella, nec non Religionis, & castitatis votis dumtaxat exceptis) in alia pietatis opera commutandi.* Iulius II. concessit Patribus Benedictinis facultatem dispensandi in omnibus votis, in quibus possunt dispensare Episcopi. Refert Sorbo *verb. dispensatio.* Peregrin. *verb. dispensatio.* §. 10. licèt alia privilegia possint referri, hæc sufficiant.

Confet. Casarrub. Miranda. Confetius. Casarrub. Sorbo. Peregrin.

4. Ex his colliges. Primò, quod Confessores Regulares possunt dispensare in votis castitatis, ac Religionis, & triplicis peregrinationis, quando hæc vota non sunt absoluta, & ex perfecto amore Dei, sed conditionalia, & pœnalia, ut suprà dixi de Episcopis, *Resolut.*17. *quæst.*3. *n.*12. & 13. Ex his etiam colliges Confessores Regulares posse dispensare in votis, quæ non sunt simpliciter, & absolutè castitatis vota; ut si quis faciat votum assumendi ordines sacros, non nubendi, non fornicandi, non polluendi, mulierem non luxuriosè tangendi; imò si faciat votum castitatis per quatuor, vel sex annos, hæc vota non sunt simpliciter castitatis vota, & ideò non sunt reservata, Sanchez *lib.* 8. *disput.* 9. *num.* 11. & *in Decalog. lib.*4. *c.*40. & alii apud ipsum, Diana *tom.*1. *in Cruciatam*, *Resol.* 59. Portel. *verb. Dispensatio de Confessario Regulari*, *n.*19.

Sanchez. Diana. Portel.

5. Colliges tertiò; quod etiam est dispensabile, & non reservatum, quòd matrimonio conjuncti votum injerunt ex communi consensu servandi castitatem; nam hoc in conjugatis non est perfectum, & absolutum integræ castitatis votum, sed tantùm non petendi debitum, & ex una parte potest deficere, & ideò non est votum perpetuum, & absolutum, ac per consequens non est Papæ reservatum. Ita Rodrig. *tom.*1. *quæst.*73. *art.*2. Basilius Legionensis *lib.*8. *de matrim. cap.*10. *in fine*, Castro Palaus *tom.*3. *tract.*15 *disp.*2. *punct.*13. *num.*9. Trullench. *in Decalog. lib.*2. *cap.*2. *dub.*44. *n.*3.

Rodrig. Basilius. Legionen. Palaus. Trullench.

6. Colliges quartò, quid dicendum sit de voto triplicis peregrinationis in loca sancta, vel Romam, Compostellam: si tale votum fiat, non ob venerationem, nec devotionem illorum locorum, sed ob curiositatem ad videnda mirabilia Romæ, non est votum reservatum, cum non sit emissum ob cultum Dei, & venerationem illorum locorum, quia hac de causa vota illa reservantur, Bordonius *tom.*1. *Resol.*15. *num.*10. vnde docet Sanchez *in Decalog. lib.*4. *cap.*40. *num.*77. Votum ejus, qui promisit ire Romam ad visitandam imaginem Virginis, aut ad osculandos pedes Sanctissimi Domini Papæ, non est reservatum; nam reservatio tunc datur, quando votum fit ad veneranda ea, quæ sunt in illa civitate, non verò ad unum, vel alterum determinatè. Si tamen simpliciter vovit ire ad ea loca, tunc est reservatum, quia tunc directè tendit ad venerationem illorum locorum.

Bordon. Sanchez.

7. Dico; Secundò. Religiosi habentes communicationem cum Religiosis D. Benedicti, ac Societatis Iesu, possunt commutare omnia vota, exceptis illis quinque, sæcularium ad se venientium, ita constat ex privilegiis relatis Eugenii IV. pro Benedictinis, & Pauli III. pro Patribus Societatis Iesu, ut refert Lezana *tom.*1. *cap.*19. *num.*23. Et patet ex privilegiis relatis suprà in hac quæstione *conclus.* 1. Gregor. XIII. extendit hoc privilegium, ut notat idem Lezana ad vota etiam jurata. Dummodo talis commutatio in alterius præjudicium non fiat. In commutatione autem horum votorum, idem sentiendum est, ac in eorum dispensatione, ut ex multis observat Bordonius *tom.*1. *Resol.*15. *num.*29.

Lezana. Bordon.

QUÆSTIO II.

An Confessarii Regulares possint dispensare in quinque votis Papæ reservatis, quando ratione necessitatis Episcopi possunt dispensare?

SUMMARIUM.

8 *Episcopi in casu necessitatis, quando recursus ad Papam est difficilis, possunt dispensare.*
9 *Proponitur casus ex Sanchez.*
10 *Affirmant aliqui.*
11 *Negat communis sententia.*
12 *Ejus fundamentalis ratio.*

8. QVæstio satis curiosa, & difficilis; communis sententia tenet, quòd quando vrget necessitas, & non est aditus facilis ad Papam sine mora, quòd tunc ea benigna mente

Summi

Summi Pontificis, in votis reservaris possit Episcopus dispensare, quia tunc credendum est ex benigna Pontificis mente nolle eum sibi talem casum reservare, sed potius Prælatis inferioribus concedere facultatem dispensandi, & hæc communis est sententia. Ita Sylvester, Navarrus, Palacius, Henriquez, Sà, Valentia, Aragonius, & multi alij, quos citant, ac sequuntur Barbosa *de potestate Episcopi, 1. part. allegat. 37. num. 8.* Diana *p. 6 tract. 6. Resol. 50.*

Sylvest. Navarr. Palaus. Henriq. Sà Valentia. Aragonius. Barbosa. Diana.

9. Unde Sanchez *lib. 8. de matrim. disp. 9 n. 22.* post medium refert, quod ipse de hac re fuisset consultus, ac consuluisset, quòd poterat Episcopus dispensare cum juvene, qui voto Religionis astrictus, virginem defloraverat, ac gravidam effecerat, volebátque ejus famæ consulere, eam ducens, eratque periculum in mora, quia si dispensatio Pontificia expectaretur, impediretur matrimonium à consanguineis juvenis, qui illi repugnabant, ac mutaretur juvenis voluntas, quæ non tam firma erat, quin facilè mutari posset, & ita dispensasse Episcopum, ut refert Sanch. *citatus.*

Sanchez.

10. Quæstio præsens, an cum Mendicantes habeant facultatem ad dispensandum in votis, in quibus Episcopi valent dispensare; & ratione necessitatis urgentis Episcopi valeant dispensare in quinque votis reservatis, an etiam ratione ipsius necessitatis, valeant in eis Mendicantes dispensare; sententiam affirmativam tenent Murcia apud Dianam *p. 9 tract. 6. Resolut. 50.* & Pascalig. apud ipsum eadem *part. 9. tract. 9. Resol. 6.* Vidal *tit. de voto, inquisit. 3. n. 77.* Crooseres *in Regulam S. Francisci, cap. 7. lect. 29. fol. 785.* & probabilem dicit M. Fr. Antonius ab Spiritu. sanct. *director. Regul. tract. 2. disp. 3. sect. 2. n. 82.*

Murcia. Diana. Pascalig. Vidalius. Crouseres. Fr. Anton.

11. Tamen in tali casu necessitatis, quòd Religiosi non valeant dispensare in votis reservatis, est communis, & vera. Ita Rodrig. *tom. 1. quæst. 63. art. 3. & 6.* Miranda *tom. 1. quæst. 48. art. 4.* Suar. *tom. 2 lib. 6. de voto, cap. 26. num. 16.* Barbosa *citatus, num. 14.* Henriquez, Sanchez, Layman, Basilius, Legionen. & alij, quos citant, ac sequuntur Diana *part. 6. tract. 6. Resolut. 50.* Castro Palaus *tom. 3 tract. 15. de voto, disp. 2. punct. 12. num 7.* Fagundez *in præcepta Decalog. tom. 1. lib. 2. cap. 45. num. 15.*

Rodrig. Miranda. Suarez. Barbosa. Henriq. Sanchez. Layman. Basilius. Diana. Palaus. Fagundez.

12. Probatur, quia tales casus, non jure ordinario, sed extraordinario, ac per accidens ratione urgentis necessitatis competunt Episcopis, ex quadam benigna juris interpretatione, ac voluntate Pontificis, tanquam Pastoribus, ac Prælatis ordinariis suarum ovium, ne pereant, sed earum bono consulant; ergo cum hi casus jure ordinario, non sint casus Episcopales, sed ex peculiari delegatione, non competunt Regularibus: quæ enim ex delegatione competunt uni, non competunt omnibus. Aliam rationem adducit Castro Palaus *citatus*, quæ non multum firma videtur, & inde eam omitto.

Quæstio. III.

An Episcopi, vel Regulares confessarii, vel quilibet confessarius virtute Iubilæi, vel Bullæ Cruciatæ possit commutare juramentum, vel vota jurata?

SUMMARIUM.

13 *Quilibet ex supradictis potest dispensare, seu relaxare juramentũ, seu vota jurata.*
14 *Possunt prædicti in voto jurato jejunandi tali die, vel dandi Calicem Ecclesiæ, &c.*
15 *Possunt prædicti confessarij in voto & juramento facto in favorem alicujus tertij, dummodo non sit acceptatum.*
16 *Possunt etiam dispensare in ipso voto, vel juramento, quamvis non detur specialis promissio.*

Dico, quòd Episcopi, confessores Regulares per sua privilegia, ac quilibet confessor sæcularis virtute Iubilæi, aut Bullæ Cruciatæ possunt dispensare, seu relaxare juramentum, aut vota jurata. Ita Rodrig. *in compendio,* Bossius, & alij, quos citat, ac sequitur Bordonius *tom. 1. Resol. 15. num. 25.* Portel. *verb. Confessor erga sæculares, num. 26. & verb. Dispensat. num. 18. & 26.* & Tabiena, Navar. Petrus de Ledesma, quos citat, & cum eis consentit Diana *4. part. tract. 4. Resol. 69. & part. 5. tract. 12. Resol. 69.* & Candidus, *disquisitione 27. art. unico, dub. 3. & 4.* cum Sanchez, & aliis. Et hæc conclusio est communis: Probatur, quia hoc concessit de votis juratis Gregorius XIII. Patribus Societatis Iesu. Probatur deinde, quia prædicti possunt dispensare in juramentis, ut communiter fatentur omnes, & dicam statim; ergo benè possunt dispensare in votis cum juramento. Confirmatur, quia ipsi ut supra dictum est superiori resolutione, possunt dispensare in voto, adjectum autem juramentum non variat substantiam voti, non enim de non reservato facit reservatum. 13.

Rodrig. Bordon. Portel. Tabiena. Navarr. Ledesma. Diana. Candidus.

Ex his colliges primò, posse prædictos confessarios dispensare in juramento, seu voto juramentato jejunãdi omnibus sextis feriis in honorẽ Passionis Christi; ita colligitur ex proximè citato privilegio Gregorij XIII. & tenent Portel. Bossius, & alij cum Bordonio *Resol. 15. num 26.* Et probatur etiam ratione, quia prædicti confessarij valent dispensare in voto, ut dixi superiori resolutione. Deinde possunt dispensare in juramento, ut cum multis Doctoribus probant Sanchez *lib. 8. de matrim. disp. 2 num. 18.* referens se ipsum *in Decalog. lib. 4. cap. 53. num. 8.* ergo possunt dispensare in voto jurato. 14.

Portel. Bossius. Bordon. Sanchez.

Colliges secundò. Possunt prædicti confessarij Regulares, vel sæculares ex Iubilæo, vel ex Crucista dispensare in votis, vel juramentis factis in favorem alicujus tertij, ut si quis vovit Ecclesiæ dare candelabra aurea, vel tali pauperi eleemosynam, dummodo non ab eis, vel ab aliquo acceptata sint; nam promissione 15.

acta

facta nemo dicitur jus acquirere, nisi per humanam acceptationem, vt planum est apud omnes; ergo confessarius vi suorum privilegiorum dispensando, nulli tertio præjudicium infert, cum per votum, aut juramentum factum, nullum jus, aut emolumentum amittat, cum nondum acquisisset, quia hoc debebat dare acceptatio, quæ non est facta, vt suppono. Ita Sanchez *lib.4.in Decalog.cap.41.n.7. & cap.53.num.2.* Portel. *verb. Confessor.erga sæculares,n.26. & 27.& verb.Votum.n.97.* Sanchez. Portel.

16. Navarrus, quem sequitur Trullench *lib.2. in Decalog.cap.2. dub.4.num.31.* Sylvester, Angelus, Caietanus, quos refert Raphaël de la Torre, *quæst.88.art.12. disp.2.num.2.* Quòd licet votum sit acceptatum ab aliquo tertio, dum modo non sit illi facta specialis promissio, quòd adhuc est dispensabile à prædicto confessario, quia cùm promissio cum voto, vel juramento facta sit soli Deo, per accidens est, quòd sit in favorem tertij, & hominis acceptatio sine speciali promissione non tribuit jus justitiæ, tamen opposita sententia est verior cum Sanchez, ac M. Lezana, *tom.1. cap.18. num.53.* quia illa specialis promissio non requiritur, sed est imbibita in ipso voto, vel juramento facto, quæ cùm sit emissa in favorem Ecclesiæ, vel pauperis, fat est, quòd minister Ecclesiæ, vel pauper nomine Dei, vel Ecclesiæ acceptet. Navar. Trullench. Sylvest. Angelus. de la Torre. Lezana.

17. Excipiuntur tamen statuta jurata confirmata à Papa, Academiarum, Colegiorum, & Regnorum, in quibus Episcopi non possunt dispensare, ut postulat bonum commune, *vt dixi suprà Resol.27.quæst.3.num.15.*

QUÆSTIO IV.

An Episcopi, vel confessores Regulares, seu sæculares, virtute Bullæ, seu Iubilæi valeant dispensare vota jurata castitatis, vel Religionis?

SUMMARIUM.

17 *Prima sententia affirmat, & est probabile.*
19 *Secunda sententia negat, & est vera.*
20 *Proponitur sententia negantis fundamentum.*

18. Affirmativam sententiam tenent Tabiena, Navarrus, quos adducit Diana statim citandus, Petrus de Ledesma *in summa tom.2. tract.11.cap.4. dub.2.* ubi sic ait: Quia in jure nullum reperitur juramentum reservatum Pontifici, non sequitur, illa quinque vota sunt Pontifici reservata; ergo etiam juramenta de illa materia: nam obligatio voti major est juramenti obligatione, ut docet D. Thom. 2.2. *quæst 89. art. 8.* Et ex alia parte, cum reservatio sit odiosa, restringenda est, & non ampliada. Deinde cum Pontifices per aliquod indultum facultatem dant relaxandi, seu commutandi omnia juramenta, sine partis tamen præjudicio; non solent excipere aliqua vota, sicut excipiunt aliqua vota; ergo signum est non esse usu receptum aliqua juramenta, & etiam illa quinque esse Pontifici reservata, & ideo quando Pontifex in aliquo indulto concedit facultatem relaxandi juramenta, possunt sine scrupulo à confessariis illa quinque relaxari. Ita Ledesma, & ideo ob prædicta fundamenta, hanc sententiam probabilem dicunt Diana *4.part.tract.4. Resol.69.* Trullench *in Bullam Cruciatam, lib.5.§.7.c.3. dub.5.num.5.* Alphonsus de Leone *de potest.Conf. fessor. part 1.Resol.20.recollect.20.n.181.* Pellizarius *tom.2.tract.8.cap.3. sect.1.n.158* Fr. Anton. ab Spir. *in director. Regular.tom.1.tract.2. disp.3 sect.2 num.87.* Et hanc sententiam probabilem esse dico. Tab. na. Navarr. Diana. D Thom. Diana. Trullench. Alp de Leo. Pellizar. Fr. Anton.

19. Tamen simpliciter mihi videtur dicendum, quòd tales confessores sive Regulares per sua privilegia, sive sæculares, ratione Jubilæi, vel Cruciatæ, non possunt dispensare in illis quinque votis juratis, verbi gratiâ castitatis, Religionis, & hanc sententiam ut probabiliorem tenent Doctores proximè citati, & etiam, Caietan. Sotus, Valentia, Azor. Layman, Aragon. Basilius Pontius, citata à Diana prædicta *Resolutione 69* eandemque sententiam tenet Sanchez, *lib.8. de Matrim.disp.13.num.7. & in Decalogum lib.4.cap.54.num.21.* Bordon. *tom.1.Resol.15.n.18.* Turrian. *in disput. selectis, centur.1.dub.92.* & multos alios Doctores citat Bossius *sect.1.casu.5.num.13.* Caietan. Sotus. Valentia. Azor. Layman. Aragon. Poncius. Diana. Sanch. Bordon. Turrian. Bossius.

20. Probatur. Quia omne juramentum Deo factum, includit votum, juramentum autem, quo aliquid Deo promittitur, nihil aliud est, quam votum jurejurando firmatum, ergo si votum est Papæ reservatum, similiter erit & juramentum. Et confirmatur, quia vinculum, aut vis voti non diminuitur, aut deperditur per adiunctum juramentum, nam ut docet D.Thomas 2.2. *quæst 89.art.8.* Major est obligatio voti obligatione juramenti, ut etiam explicat Castro Palaus *tom. 3. tract. 14. disp.2. punct. 1. num. 5.* ergo cùm obligatio voti sit major, non potest minui per id, quod est minus, nempe per juramentum; semper enim accessorium sequitur principale; principale autem est id, quod est majus, & inde votum est principale, & tanquam accessorium est juramentum. Id autem quòd dicitur, nullum juramentum inveniri reservatum in jure, id verum est de juramento secundùm se, sed juramentum junctum voto ratione voti fit reservatum. D. Tom. Palaus.

QUÆSTIO V.

In quibus irregularitatibus sæcularium confessores Regulares valent dispensare?

SUMMARIUM.

21 *Irregularitas triplici modo consideratur.*
22 *Possunt confessores Regulares dispensare cum Clericis sæcularibus ex mala susceptione, ac administratione Sacramentorum.*
23 *Nec obstat, quòd in privilegio sit facultas absolvendi à censuris.*
24 *Prædicti confessores possunt dispensare cum sæcularibus, in irregularitatibus, in quibus possunt Episcopi, & n. 25. & 26.*

27. Irregu

27 *Irregularitates, in quibus possunt Episcopi dispensare, & n. 28.*

21. Fragosus.

IN limine quæstionis notandum est ex Fragoso *tom. 2. lib. 11. disp. 24 §. 7. num.* 18. Irregularitatem in triplici modo posse considerari. Primò, illa, quæ contrahitur, ex homicidio, seu mutilatione culpabili. Secundò illa, quæ contrahitur absque culpa, ut ex bigamia, morte, seu mutilatione justa, ut inflicta à judice. Tertiò illa, quæ provenit ex mala susceptione, seu administratione Sacramentorum.

22. Fragosus.

Dico; Primò. Confessores Regulares posse toties quoties cum sæcularibus dispensare in irregularitate, quæ provenit ex mala susceptione, & administratione Sacramentorum, ut quando quis excommunicatus, vel suspensus, ordines suscipit, ministrat, ac celebrat. Conclusio est communis, eamque cum multis tenet Fragosus *citatus num* 18. Et pro ea stant omnes Auctores statim citandi conclusione sequenti, ut Peyrinus *ad Constit. 1. Julij II. n. 67.* Probatur ex indulto Pauli III. in quo nobis dat facultatem absolvendi à quibuscumque peccatis, censuris, & pœnis Ecclesiasticis provenientibus ex indebita Sacramentorum administratione, & si contrahatur irregularitas, manet certum ab ea posse dispensari, & absolvi per citatum privilegium Mendicantium.

23. Sotus. Medina. Corduba. Salon. Cornejo. Pellizar. Diana. Rodrig.

Nec obstat contra conclusionem, quia Pontifex in dicto privilegio, concedit facultatem absolvendi ab omnibus casibus, & censuris: Irregularitates autem nec sunt casus, nec censuræ. Tamen Sotus, Bartholomæus Medina, Corduba, Salon, M. Cornejo, quos citant, & eorum sententiam ut probabilem tenent Pellizar. *tom. 2. tract.* 8. *cap. 3. sect. 2. n. 90.* Diana *tom. 1. tract. 11. Resol. 27.* Et multi alii Doctissimi recentiores, nempe ex multis fundamentis, irregularitatem, quæ oritur ex delicto, esse veram censuram, & consequenter ex præfato privilegio potest absolvi, & dispensari; unde Rodrig. ait *in Bullam Cruciatam §. 9. num* 29. quòd hæc sententia secure sine scrupulo potest teneri in conscientia.

24. Henriq. Rodrig. Veiga. Porrel. Murcia. Sanchez. Trullench. Belasius. Diana. Lezana. Bauny. Pellizar. Urbanus.

Dico secundò. Confessores Regulares possunt dispensare cum sæcularibus in omni irregularitate, in qua Episcopus jure ordinario cum eis dispensare valet. Hanc sententiam tenent Henriquez, Rodriguez, Veiga, quos citat, & sequitur Porrel *tom. 1. responsionum Moralium, part. 1. casu 3. num. 1. 2.* & deinceps multa probat Murcia *in quæstionib. Regularibus, cap. 7. Reg. 98. num. 62.* citans pro hac sententia Sanch. Trullench. Dianan, Belasium, *verb. Irregularitas. num.* 12. M. Lezana *tom. 3. verb. Confessor. Regularis, num.* 10. licèt dubitet an sit in usu, quam dubitationem excludit Bauny *tom. 2. tract. 11. quæst. 58. dist.* 4. ubi affirmat esse in uso in Roma, In hac etiam sententia est Pellizarius *citatus*, & P. Urbanus *ab Ascensione in suo tract. 2. distinct. 1. cap. 1. Regula 13: ad medium.*

25. Probatur; quia ita concessit Sixtus IV. Minimis Bulla 9. posse eos dispensare in omni irregularitate ordinario reservata, quod privilegium est bullatum, ut patet ex compendio privilegiorum Mendicantium, *verb. Absolutio quoad sæculares, n.* 20. Prædictam autem concessionem Sixti IV. Confirmavit Iulius II. *in sua constitutione*, quæ incipit: *Dum ad sacrum Ordinem Minimorum*, §. 32. quam refert Peirinus *ad Constit. I. Iulij II.* Peirin.

Atqui juxta privilegium Sixti IV. Iulij II. Regulares possunt dispensare in omnibus irregularitatibus, in quibus possunt Episcopi jure ordinario, sed facultates ad dispensandum concessæ Episcopis in Tridentino, *sess. 24. cap. liceat*, eis ex jure ordinario competunt, ut tenent Panormit. Felinus, Sanchez, Fagundez, Bauny, & alii, quos citat, & sequitur Diana *part. 7. tract. 2. Resol.* 3. siquidem talis facultas lege Pontificia perpetuo competit Episcopis. 26. Trident. Panormit. Felinus. Sanchez. Fagundez. Bauny. Diana.

27. Lessius. Avila. Diana. Fragosus. Leand. de Murcia. Sanchez. Trullench.

Irregularitates autem, in quibus Episcopi possunt dispensare, sunt multæ. Primò contracta ex homicidio casuali occulto, tale committitur in sui defensionem sine debito cautelæ moderamine. Secundò, si Clericus exercens chirurgiam, aliquem interficiat ex negligentia, vel imperitia. Tertiò, si dominus mandet famulo, ut inimicum percutiat, non lethaliter, & tamen famulus occidat. *Quartò* homicidium ex subita ira commissum, quia non censetur voluntarium, cùm non sit factum per insidias; quòd tamen videtur consilium requirere, ut dicatur voluntarium. Ita ex Lessio, Avila, Diana, *part. 9. tract. 8. Resolut.* 22. §. *Notandum est*. Quintò, possunt etiam dispensare in irregularitate orta ex mala susceptione, seu administratione Sacramentorum, ut quando quis excommunicatus, vel suspensus, vel non debita ætate suscipit ordines, ita ex Fragoso, & Leandro de Murcia, quos refert & sequitur Diana *part. 9. tract. 8. Resol.* 50. & prædictus Leandrus de Murcia *citatus in conclus.* adducit pro hac sententia Sanchez, Trullench dicens expresse, quòd confessores regulares possunt in tali irregularitate dispensare cum clericis sæcularibus.

28. Covar. Rodrig. Campanil. Vivald. Medina. Barbosa. Sa. Pellizar. Diana. Barbosa. Bañez. Campanil. Novar. Cruz. Diana. Fr. Anton.

Sextò; possunt Episcopi dispensare in quacunque mutilatione membrorum occulta. Septimò, possunt etiam Episcopi dispensare in irregularitate ex defectu lenitatis. Ita Covar. Rodrig. Campanil. Vivaldus, Medina, Barbosa, Emmanuel Sà, Pellizar. quos citat Diana 4. *part. tract. 2. Resol.* 69. Octavò; possunt dispensare in irregularitate orta ex homicidio justo, quia quando Concilium excipit homicidium voluntarium, intelligitur homicidium prohibitum in quinto Decalogi præcepto. Ita Barbosa, Bañez, Campanillus, Novarius, Cruz. & alii, quos refert & sequitur citatus Diana *Resol.* 7. M. Fr. Anton. ab Spiritu sancto *director. Regular. tom. 1 tract. 2. disput. 3. sect. 2, num. 67. §. Secundò dispensare.*

QUÆSTIO. VI.

Quam potestatem habeant Confessores Regulares ad dispensandum circa debitum conjugale.

SUMMARIUM.

29 *Hoc impedimentum ex triplici capite provenit, & non datur in his, qui ignorant legem.*

30 *Hæc facultas conceditur non Confessoribus tantum, sed deputatis à Prælato.*

31 Tales

31. *Tales Confessores possint dispensare ad petendum debitam cum conjugibus incestuosis, vel qui votam simplex castitatis fecerant.*

32 *Possant dispensare cum his, qui cognationem spiritualem contraxerant.*

33 *Facultas data à Prelato non exspirat, ipso mortuo, vel amoto.*

34 *Hæc dispensatio potest fieri inter absentes.*

29. IN limine hujus quæstionis tria notanda sunt. Primò, quod hoc impedimentum inter conjuges potest provenire ex triplici capite. Primò, ex incestu. Secundò, ex voto. Tertiò, ex cognatione spirituali. Secundò, notandum, hoc impedimentum petendi debitum non contrahi à conjugibus, qui de tali pœna habebant ignorantiam, sive fuerit ignorantia juris, sive facti;
Sanchez. Barbosa. Diana. Quintan. Pellizar. ut docent Sanch. z, Barbosa, Diana, & alii, quos citant, ac sequuntur Quintanad. *tract.* 9. *sig* 6. *num.* 5. Pellizarius *tom.* 2. *tractatu* 8. §. 2. *num* 174. Quod idem dicunt, de vno conjuge per vim ab aliquo consanguineo violato.

30. Tertiò, notandum cum communi sententia, privilegia concessa à Romanis Pontificibus ad dispensandum ad debitum petendum, non sunt data ipsis tantum Confessoribus Regularibus, sed Confessoribus à Prælato, Provinciali, vel Priore deputatis ad talem dispensationem concedendam, ut constat ex Bulla Julij II. quæ est 23. quam referunt
Ioan à Cruce. Diana. Lezana. Cruz *lib.* 2. *cap.* 6. *dub.* 9 *num* 1. Lezana *tom.* 3. *verb affinit. n.* 4. Diana *tom.* 3. *tract.* 2. *de Dub. Regular. Resol.* 14.

31. Dico primò. Confessores Regulares deputati à suis Prælatis possunt dispensare cum conjugatis ad petendum debitum, qui post contractum matrimonium, incestum commiserunt, & etiam cum illis, qui post contractum matrimonium, simplex votum castitatis emiserunt. Ita concessit Martinus V. Benedictini, & confirmavit Julius II. ut habetur *in Compendio Societatis, tit. Dispensatio.* §. *Minorum*, & *Capucin. eodem titul.* §. *Iulius II.* Refertur etiam aliud privilegium Pij V. quod est vivæ vocis oraculum, at cum talia privilegia sint revocata ab Urbano VIII. pro privilegio Martini, & Julij est standum. Conclusio est valdè commu-
Naldus. Rodrig. Bariola. Sanchez. Portel. Bordon. Lezana. Candidus. Pellizar. nis, eam tenent Naldus, Rodriguez, Bariola, Sanchez, Portel, quos citat, ac sequitur Bordonius *tom* 1. *Resolut.* 6. *num.* 23. 24. M. Lezana *tom* 1. *cap.* 19. *num* 25. Candidus *tom.* 2. *disquisitione* 27. *artic. vnico, dubio* 9. Pellizarius *tom* 2. *tract.* 8. *cap.* 3. *sect.* 2. *num.* 274.

32. Dico secundò. Tales Confessores Regulares deputati à suis Prælatis ad dispensandum cum incestuosis, possunt etiam dispensare, cum his, qui cognationem spiritualem contraxerunt, vel quia proprium filium baptizarunt, vel filium suæ uxoris ex alio matrimonio, vel illos de fonte susceperunt, tanquam patrini
Villalobos. Bordon. Fr. Martin. Palaus. officium gerentes. Ita docent Villalob. Bordon. quos refert, & sequitur Fr. Martinus à S. Joseph *fol.* 559. *n.* 14. Castro Palaus *tom.* 5. *disp.* 4. *de sponsalibus punct. vlt. vltimo* §. 1. *n.* 18. *in fine.*

33. Ad calcem quæstionis tria etiam adverte. Primò, quod data licentia Confessori à Provinciali ad dispensandum, non exspirat mortuo, vel

Sylveira Opuscula.

amoto Provinciali ab officio, Ita Lezana *verb.* Lezana.
affinitas, tom. 3. *n.* 5. Secundò, notandum licentiam dispensandi datam à Provinciali Confessoribus, cum impeditis ad debitum petendum ex quocumque ex prædictis impedimentis absque justa causa non posse revocari, ut notant Lezana *proximè citatus*, & Diana *tom.* 2. *tr.* 2. Diana.
resol. 14. Nota tertiò, cum eisdem Doctoribus, talem dispensationem posse fieri extra Sacramentum in absentia vrgente necessitate.

RESOLUTIO XXX.

De Notis Ecclesiæ Dei.

QUÆSTIO PRIMA.

Ecclesia Christi valdè excelsa, & sublimis in omnium oculis.

SUMMARIUM.

1 *Etymologia nominis Ecclesia.*
2 *Sublimitas, ac soliditas Ecclesiæ in Isaïa explicatur.*
3 *Ecclesia doctrina una, & super omnia excelsa.*
4 *Gratia Christi sursum mentem elevat.*
5 *Lex scripta in vno populo coarctabatur, lex gratia ad omnes gentes.*
6 *Ecclesia Dei est in manifesto, & non in occulto.*
7 *Argumenta Hæreticorum.*
8 *Facilè solvuntur.*

ECCLESIA dicitur à verbo Græco, quod significat convocationem, seu Congregationem convocatorum, ut 1.
notat Franciscus Carrire *tom.* 1. *fidei digestum* Carrire.
ad art. 9. *q.* 1. & rectè cœtus vocatorum, quia ad hanc Ecclesiam nemo venit, nisi sit vocatus Dei gratia, juxta illud Actorum 2. num. 39. *Quoscunque advocaverit Dominus Deus noster.* Et Paulus Rom. 8. *Quos vocavit, hos ju-* Roman.
stificavit. Hinc idem Apostolus Christianos sæpè appellat vocatos.

Quanta verò sit sublimitas, ac celsitudo hu- 2.
jus sanctæ Ecclesiæ Dei larga, & ampla materia, de qua aliqua dixi *ad cap.* 1. *Apocalypseos*;
breviter eam nobis proponit Isaias 2. cum ait; Isai. 2.
Erit in novissimis diebus præparatus mons domus Domini in vertice montium, & elevabitur super omnes colles, & venient ad eam omnes gentes, &c. *Quia de Sion exhibit lex, & Verbum Domini de Ierusalem.* Ubi apertè est sermo de Ecclesia Christi, & ideo ait Propheta,
Erit in novissimis diebus, ut notant Proco- Procop.
pius, Rupertus, & alii. Et dicitur *Mons*, ut ait Rupert.
noster D. Cyrillus ob firmitatem, & stabilita- D. Cyrill.
tem, ac ob inexpugnabilitatem; quemadmo-
dum enim, ut explanat ibi D. Chrysost. si quis D. Chrys.
arcus intorqueat, vel hastas vibret, aut sagittas jaculet, tormenta ænea explodat, nil noxæ, aut detrimenti soliditati montis infert, sed in vanum laborat, sic & contingit omnibus, qui suis erroribus, falsis dogmatibus, aut perversitatibus Ecclesiam impugnant, in vanum enim

laborant, & hæc ipsa sua firmitate, ac stabilitate immobilis, salva, & integra perseverat: *Portæ inferi non prævalebunt adversus eam.* Hinc dicitur *Præparatus mons.* Cum dicitur *Præparatus*, idem est ex radice Hebraï. a, ac fundatus, firmatus, ac instructus.
Proverb.8. Proverb.8.num.27. *Quando præparabat*, id est fundabat *cælos aderam.*
Psalm.23. Psalm.23.n.2. *Super flumina præparavit*, id est firmavit, stabilivit eam, scilicet terram.

3. *In vertice montium*, quia ejus doctrina tam ad fidem, quam ad mores spectans, sua sublimitate, integritate, ac sanctitate superat omnia templa, & sacra, tam Iudæorum, quam Gentium, omnémque Philosophiam, omnéque, quod apud homines altum videtur, erigitur, &
D. Cyrill. D. Basil. D. Bernard. D. August. Procop. Origenes. extollitur. Ita noster D. Cyrill. D Basil. D. Bernardus. vel aliter D. August. Procop. Origenes *lib. 5. contra Celsum*, per verticem montium interpretantur Patriarchæ, Prophetæ, Evangelistæ, & Apostoli, quia licet corpore degerent in terra, mente tamen, conversatione, ac virtutibus in altum efferebantur, colles verò sunt
Cornelius. minores Sancti, ut explicat Cornelius, super quorum doctrinam, virtus, ac sanctitas Ecclesiæ est fundata; & nota quod dicitur *in vertice montium*: non in plurali, sed in singulari, quia licet montes, & colles, nempe Patriarchæ, ac Prophetæ, Apostoli, Evangelistæ, & Sancti multi sunt, eorum tamen vertex, seu unitas in fide, doctrina, ac ascensus, unus uniformis, ac singularis est.

4. Deinde additur, *& fluent ad eum omnes gentes, & populi multi*, significatur, quod ad morem fluminis, gratia Christi excitante, rapidus, erit ac vehemens omnium gentium cursus, venientium ad Ecclesiam: *fluent*, ait, non trahentur, quia ad Ecclesiam Christi liberè, ac spontaneè venitur. Sed quomodo fluent ad verticem montium? Flumina deorsum fluunt, hi vero fluunt sursum in altissimum montem, quod totum facit Christi gratia, quæ sursum corda nostra elevat, & rapit.

5. *Quia de Sion exibit lex*, nempe Evangelica, & gratiæ, *& verbum Domini de Ierusalem*, Evangelium nempe, ac prædicatio Evangelica; dat Propheta rationem, cur ad eam tanta festinatione fluent gentes, dum ait: *De Sion exibit lex*; nam in die Pentecostes a Sion, & Ierusalem exivit lex Evangelica, non tamen ibi se continuit, ac coarctavit, ut lex Mosaïca, quæ uni tantum populo Judaïco data est. Unde ait
Psalm 147. David Psal.147. *Qui annuntiat verbum suum Iacob, & judicia sua Israel; non fecit taliter omni nationi, & judicia sua non manifestavit eis.* At lex gratiæ ad omnes gentes diffusa, ac dilatata est; quod in die Pentecostes evidenter est inchoatum, dum ad prædicationem Apostolicam concurrerunt multi viri, *ex omni natio-*
Actor. 2. *ne, quæ sub cælo est.* Actor.2. & dixit Christus
Luc.24. discipulis euntibus in Emaus, Luc. 24. *Quoniam sic oportebat pati Christum, & resurgere, & prædicari in nomine ejus pœnitentiam, & remissionem peccatorum in omnes gentes, incipientibus ab Ierosolyma.* Sic & Christus mittens suos Apostolos ad prædicandum, dixit: *Euntes in mundum universum prædicate Evangelium*
Marc vlt. *omni creaturæ.* Marc. vlt.

6. Ait Propheta: *Mons Domus Domini in vertice montium.* Quia valdè visibilis, & manifesta
Matth.16. est eis, qui puris, & sanis oculis in eam tendunt,

nunquid potest civitas abscondi super montem
Actor. 2. *posita.* Et ideo in exordio militantis Ecclesiæ, venit S. Spiritus vehementi sono apparentibus dispertitis linguis tanquam ignis, Actor.2. Ignis ardet, & lucet, quia virtus divini Spiritus ardet in corde, lucet in opere per totum orbem: ait
Psalm 18. D. August. D. Chrys. Regius Vates Psal. 18. *In sole posuit tabernaculum suum* D. August. ibi, *In manifestatione Ecclesiam suam posuit, non in occulto.* D. Chrys. in Isaiam: *Facilius*, ait, *est Solem extingui, quam Ecclesiam obscurari.* Et sic communiter omnes Sancti Patres multis in locis.

7. Contra hanc visibilitatem Ecclesiæ se opponunt Hæretici, & nos arguunt tanquam contraria tenentes. Dicimus in symbolo fidei, *Credo unam sanctam Catholicam, & Apostolicam Ecclesiam.* Tunc sic contra nos argumentatur
Lutherus. Lutherus lib. de abroganda Missa privata, part. 1. *Quis Ecclesiam nobis monstrabit? Cum sit occulta in Spiritu, & solum credatur? Sicut dicitur Credo Ecclesiam sanctam.*
Brentius. Et discipulus ejus Brentius *in Confessione Vuitemberg.* ait: *Vide, quod Papistæ faciant Ecclesiam visibilem, & sensibus corporeis perspectam, delendus ergo erit iste articulus symboli Apostolici: Credo Ecclesiam sanctam Catholicam, & erit sic reponendus; Video, & sentio Ecclesiam Catholicam.* Fides est de re quæ non apparet, nec videtur, juxta Apostolum, *Fides est argumentum rerum non apparentium.*

8. Facilè solvitur argumentum, quia de Ecclesia sancta Militante in terris, sic philosophandum, ac de aliis mysteriis nostræ fidei, in quibus aliud videmus, aliud credimus, v.g. Apostoli videbant in Christo humanitatem, & credebant Divinitatem. In Baptismo videmus aquam externam, & ablutionem, trinámque mersionem, & credimus internam vim regenerandi in Christo, & extinguendi peccata; sic & in Ecclesia videmus externam Congregationem fidelium, gubernatam per multos ministros, ac Episcopos, *quos Spiritus sanctus posuit regere Ecclesiā*
Actor. 20. *Dei.* Actor. 20. sub uno Principe, ac capite Romano Pontifice, cui Deus tradidit claves Re-
Matth 16. gni cœlorum. *Matth.16.* & hoc videmus; tamen firmiter credimus in hac sancta Ecclesia Christi, & in nulla alia, esse veram gratiam, salutem, ac remissionem peccatorum, hæc autem cum sint spiritualia exterius non apparent, nec videntur, sed tantum creduntur; unde rectè dicimus, *Credo Ecclesiam sanctam, &c.*

QUÆSTIO II.

Ecclesia Sancta Dei una est.

SUMMARIUM.

9 *Ecclesia Dei una ab exordio mundi habens diversos status.*

10 *Exemplo explicantur status Ecclesiæ.*

11 *Unitas Ecclesiæ maximè visitur in Ecclesia Evangelica Christi.*

12 *Ex multiplici capite ostenditur hæc unitas Ecclesiæ.*

13 *Hæc unitas Ecclesiæ est sub uno capite Romano Pontifice.*

Etsi multi Pontifices pro tempore, in eis semper fuit una doctrina, una lingua. Ibid.

14 *Apud*

14 *Apud Hæreticos cum non sit unum Caput sunt multa Secta, qua pugnant inter se.*
15 *Et si multa Ecclesia sub una Matrice tantum.*

9. RECtè dicimus in symbolo; *Credo unam Sanctam Ecclesiam Catholicam.* Dicitur *una Ecclesia* loquendo de ea, etiam à principio mundi vsque modo. In eadem semper fuit una divina fides, ante legem nempe, sub lege, at in Evangelio, intendens in Deum ut Auctorem supernaturalem, respiciens Christum in lege subumbra, in Evangelio ut realiter
Ioan. 1. præsentem, *Vidimus gloriam ejus, gloriam quasi unigeniti à Patre.* Tamen semper fuit eadem fides, eadémque Ecclesia habens diversos status, diversásque ætates, quod exemplo declaratur.

10. Idem homo, qui fuit infans, postea fit puer, tandem vir perfectus; infans lacte nutritur. Puer regitur à Pædagogo. Vir perfectè intelligit, loquitur, & docet. Sic & Ecclesia ante legem velut infans, divinis inspirationibus, velut lacte alebatur. Sub lege, erat velut sub pædagogio legis, & Prophetarum. Sic ait Apo-
Galat. 3 stolus ad Galatas 3. num. 24. *Lex Pædagogus noster fuit in Christo, at ubi venit fides iam non sumus sub pædagogo.* At in lege gratiæ Apostoli induti virtute ex alto repleti sunt omnes Spiritu sancto, *& loquebantur magnalia*
Actor. 2. *Dei.* Actor. 2. & inde ut viri in perfecta ætate constituuntur à Christo Domino Magistri, ac Doctores totius universi, cum eis ait: *Euntes docete omnes gentes, docentes eos servare om-*
Matth. 28. *nia quæcunque mandavi vobis.* Matth. 28.

11. Hæc autem unitas maximè visitur in Ecclesia Evangelica Christi, sic ipse dixit Petro
Matth. 16. Matth. 16. *Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*, non ait Ecclesias meas, quia hæc una est, tam ratione fundamenti, quam ratione lapidis angularis, in qua tota coadunatur, ac
Ephes. 2. copulatur; inde ait Apostolus 2. ad Ephes. *Ædificati super fundamentum Apostolorum, & Prophetarum, ipso summo angulari lapide Christo Iesu.* Fundamentum unum, & unicum est Prophetarum, ac Apostolorum, quorum doctrina unanimis, conformis, ac cohærens est, quæ coadunatur, ac copulatur in uno Christo Iesu lapide angulari.

12. Hæc unitas in Ecclesia ostenditur ex unitate Sacramentorum, quæ ad hoc instituta sunt, ut in unam fidem colligamur, ideo ait Apostolus
1. Cor. 12. 1. Cor. 12. *Omnes nos baptizati sumus in uno Spiritu, ut simus unum corpus sive Iudæi, sive Gentiles, sive servi, sive liberi, omnes in uno Spiritu potati sumus.* Ad hoc tendunt, ut uniat omnia Ecclesiæ membra in unam fidem. Hæc etiam unitas ex charitate ostenditur, per quam Ecclesia una est unitate voluntatis, juxta quod
Ioan. 17. Christus à Patre petebat, Ioan. 17. *Pater sancte conserva eos in nomine tuo, quos dedisti mihi, ut sint unum, sicut & nos.* Hæc unitas apparuit in
Actor. 4. exordio Ecclesiæ. Actor. 4. *Multitudinis credentium erat cor unum, & anima una.* Unitate
Ephes. 4 etiam unius spei ait Apost. ad Ephes. 4. *Obsecro vos, ut dignè ambuletis in una spe vocationis vestra.* Maximéque in unitate fidei, ac credibilium, ut ait idem Apostolus citato loco. *Vnus Deus, una fides, unũ baptisma, unus pater omnium*: quod magis sequenti numero explico.

13. Maximè ostenditur hæc unitas ab uno capite visibili Christi Vicario in terris, ac Petri successore Romano Pontifice: nam sicut Regnum ab uno Rege dicitur, & Civitas ab uno Gubernatore, familia ab uno Patre, grex ab uno Pastore; sic Ecclesia una dicitur ab uno Principe, Gubernatore, Patre, ac Pastore, de qua unitate ait Dominus per Ezechiel. 37. *Fa-* Ezech. 37.
ciam eos in gentem unam, & Rex unus erit omnibus imperans. Pastor erit unus eorum. Et tanta unitate, ac uniformitate in rebus fidei definiens, ut cum à D. Petro usque ad Sanctiss. D. nostrum Clem. X. extent 243. Pontifices, tamen semper in eis fuit unus Spiritus, vnaque cohærentia in dogmatibus fidei declarandis, ut nulla sit contrarietas, nec discrepantia, sed summa consonantia, ac cohærentia, tanquam si uno ore, ac lingua loquerentur. Rectè D. August. in D. August.
Psalm. 74. ait: *Qui volunt unam linguam, veniunt ad Ecclesiam quia in diversitate linguarum carnis, una est lingua in fide cordis.* Unde rectè ait D. Cyprian. de fide. *Neque enim aliun-* D. Cyprian.
de hæreses abortæ sunt; aut nata schismata, quam quod Sacerdoti Dei non obtemperatur, nec unus in Ecclesia Sacerdos, vel Iudex vice Christi cogitatur.

Cum ergo apud Hæreticos non sit unum 14.
caput; nec apud eos est una Ecclesia, sed multiplices, & diversæ Sectæ, quas unusquisque pro suo capite cogitat, & format, ita ut testantur Florimundus Remundus *lib. 2. de ortu Ha-* Florimund.
reticorum, & Iacobus Marchantius *in Horto* Hortus Pa-
Pastorum, lib. 1. tract. 4. lect. 5. Proposit. 3. à tem- storum.
pore Lutheri plusquam centum diversæ Sectæ exortæ sint, & tandem ferè sub Calvino, inde quidam dicuntur rigidi Calvinistæ, alij Molles, alij Puritani, alij Anglo-Calvinistæ, alii Papistæ, alij Gommaristæ, alij Arministæ, qui omnes maximè inter se pugnant, & adversantur. De his ait Isaias 19. *Concurrere faciam* Isai. 19.
Ægyptios adversus Ægyptios, & pugnabit vir contra fratrem suum, & Civitas adversus Civitatem, & regnum adversus regnum, & dirumpetur Spiritus Ægypti in visceribus ejus, & Concilium ejus præcipitabo. Rectè per Ægyptios, qui tenebras important, & dicunt, Hæretici interpretantur, qui in densissimis errorum, ac perversitatum tenebris versantur, de quo aliquid *quæst. sequenti.*

Nec contra ea, quæ dicimus de unitate Ec- 15.
clesiæ pugnat, quòd sæpè Scriptura plures Ecclesias nominat, sic Ioan. Apocalypseos 1. Se- Apoc. 1.
ptem Ecclesias nominat. *Ioannes septem Ecclesiis, quæ sunt in Asia.* Sic & Apostolus salutat Ecclesiam, quæ est Corinthi, non tamen sunt plures Ecclesiæ, sed una in se, tanquam multa membra sub uno capite, à quo reguntur, & tanquam multi rami ab una radice, à qua sustentantur, ac aluntur, & tanquam multi fluvij ab una scaturigine; sic omnes Ecclesiæ fidem, Sacramenta, doctrinam; ac omnia documenta ab una Ecclesia Christi participant, hauriunt, & firmiter tenent, ita ut in omnibus sit eadem fides, eadem Sacramenta, eadem doctrina, eadem documenta cum summa uniformitate absque ulla discrepantia.

QUÆSTIO III.

Ecclesia Dei dicitur Sancta.

SUMMARIUM.

16 *Scriptura Ecclesiam sæpè Sanctā appellat.*
27 *Aſſignantur ſex rationes, ob quas Ecclesia dicitur Sancta.*

16. DIvino Spiritu afflante in ſacris Conciliis
Nicæno, & Conſtantinopolitano in ſym-
bolo dicta eſt Eccleſia ſancta, paſſimque eam
Pſalm 92. Sanctam Sacra Scriptura appellat Pſal. 92. *Do-*
Pſalm. 45. *mum tuam decet ſanctitudo Domine.* Pſal. 45.
Sanctificavit tabernaculum ſuum Altiſſimus.
Pſalm. 2. Pſalm. 2. Introducitur Chriſtus loquens: *Ego*
autem conſtitutus ſum Rex ab eo ſuper Sion
Epheſ. 5. *montem Sanctum ejus.* Apoſtolus ad Epheſ. 5.
Chriſtus dilexit Eccleſiam, & ſe ipſum tra-
didit pro ea, mundans eam lavacro aquæ in
verbo vitæ, ut ſit ſancta, & immaculata

17. Rectè in ſymbolo dicimus. *Credo Eccleſiam*
ſanctam Catholicam. Et primò rectè dicitur
Sancta, quia caput ejus *Sanctus Sanctorum eſt.*
Daniel. 9. Dan. 9. Secundò, *Sancta* quia tota Deo dedica-
ta, ac conſecrata eſt, ſerviens in omni juſtitia,
Apoc. 21. ac puritate. Apoc. 21. *Vidi civitatem novam*
Ieruſalem deſcendentem de cælo; totum quod
in ea eſt, de cœlo eſt, de cœlo deſcendens in
novitate Spiritus. Tertiò, *Sancta*, quia continet
ſanctitatem doctrinæ, tam quoad fidem, quam
quoad mores, utpote edocta, ac illuſtrata à di-
vino Spiritu, *Ipſe vos docebit omnia, & ſuggeret*
Ioan. 14. *vobis omnia.* Ioan. 14. Quartò, *Sancta*, quia in
ea ſunt media, & inſtrumenta ſanctitatis, nem-
pe Sacramenta, per quæ ſanctificamur. Unde
Epheſ. 5. Apoſtolus ait Epheſ. 5. *Chriſtus dilexit Eccle-*
ſiam, & ſe ipſum tradidit pro ea, mundans eam
lavacro aquæ in verbo vitæ, ut ſit ſancta, &
immaculata. Quintò dicitur *Sancta*, quia in ea
nihil aliud eſt, ac invenitur, niſi vera ſancti-
tas, quæ nos ducit ad conſummatam ſancti-
tatem in cœlis. Unde poſſumus dicere cum
Iacob. Gen. 27. *Non eſt hic aliud, niſi Domus*
Dei, & porta cæli Sextò, *Sancta* dicitur, quia
tanquam mater, magnam, ac innumerabilem
multitudinem Sanctorum, Martyrum, Con-
feſſorum, ac Virginum generat, de quo *quæſt.*
ſequenti aliqua dicam, & de hac Eccleſiæ ſan-
ctitate multa ſcribunt Auctores, quæ ſunt val-
dè manifeſta.

QUÆSTIO IV.

Rectè Sancta Eccleſia dicitur Catholica.

SUMMARIUM.

18 *Quædam pictura pro univerſitate, ac unitate Eccleſiæ.*
19 *Eccleſia dicitur Catholica, quia per omnia tempora ſe extendit. & n. 20.*
21 *Secundò dicitur Catholica, quia recipit omnes homines cujuſcunque conditionis.*
22 *Tertiò dicitur Catholica, quia per omnes terras, & imperia dilatatur, ac ſe extendit.*
23 *Univerſalitas Eccleſiæ juxta D. Auguſtinum figuratur in Chriſto ve te.*
24 *Fides Chriſti Romana prædicatur per omnes remotiſſimas nationes.*
25 *Cum fides Romana teneat omnes partes orbis rectè ſola dicitur Catholica. & n. 26.*
27 *Hæc univerſalitas vera fidei Chriſti evidens ſignum.*

NVlla ſanè validior machina ad omnes hæ- 18.
reſes evertendas, ac deſtruendas, quā quod
noſtra fides Eccleſiæ Romanæ dicatur *Catholi-*
ca; nam hic titulus datus eſt in formula fidei in
Concil. Nicæno, ut Eccleſia dicatur *Catholica*, Nicænum.
id eſt, univerſalis, ut ſcribit D. Athanaſ. *epiſt. ad* D. Athanaſ.
Iovinianum. Hinc quidam ſatis curioſè depin-
xerunt Eccleſiam habentem in una manu *glo-* Pictura quædam.
bum mundi cum hoc ſcripto *Catholica*, ut ſi-
gnificarent ejus univerſalitatem. In altera ma-
nu erat *Phœnix*, ut ſignificarent ejus ſingulari-
tatem, ac unitatem, hoc ſcripto *unica ſemper.*

Dicitur ergo Eccleſia *Catholica*, quia per 19.
omnia tempora extendit palmites ſuos, quia
per omne tempus ſemper Eccleſia inter multas
perſecutiones perſeveravit, ac ſtetit ſub uno
Romano Pontifice, multis Epiſcopis, miniſtris,
ac operariis per tot millia annorum, ut anno per
annum conſtat ex Actis Pontificum, ac multis
aliis hiſtoriis. Hinc bene dicitur Eccleſia fun-
data ſuper firmam petram, ob ejus firmitatē, &
conſtantiam, *& ſuper hanc petram ædificabo*
Eccleſiam meam. Matth 16. ut ibi ex Sanctis Pa- Matth. 16.
tribus explicavi, & hanc perſeverantiam per
tot tempora vaticinatur David Pſal 92. *Domum*
tuam Domine decet ſanctitudo in longitudi-
nem dierum Unde rectè ait D. Parianus Bar- D. Parianus.
cinonenſis *epiſt. ad Simpronianum*, quæ eſt de no-
mine Catholico. *Certè non eſt ab homine in-*
ventum, quod per ſæcula tanta non cecidit.

Et per hanc proprietatem maximè diſtingui- 20.
tur noſtra Eccleſia ſancta, ac Romana, ab Eccle-
ſia, ſeu cœtu Hæreticorum, quia hæreſes, quæ
ſub uno ſæculo ſunt natæ, ſtatim poſt aliquod
tempus deſierunt, & exterminatæ ſunt, ac in in-
fernū demerſæ: nam à Chriſto D. ferè pluſquam
mille, & ſeptingentæ hæreſes prodierūt, de quo
Florimundus Remundus *lib. 1. de ortu hæreſeo.* Florimond.
& omnes ferè abolitæ, ac ſuffocatæ ſunt. Unde
rectè D. Aug. eas comparat torrentibus hyemali
tēpore cum ſtrepitu currentibus, ſed paulo poſt
nil niſi arenam, & ſordes relinquentibus. Illud
Pſal. 57. *Ad nihilum devenient tanquam aqua* Pſalm. 57.
decurrens. Sic ibi explicat D. Auguſt. *Non vos* D. Auguſt.
terreant fratres, quidam fluvii, qui dicuntur
torrentes, hyemalibus aquis implentur, aqua ad
tempus perſtrepit, mox ceſſāt, diu ſtare non poſ-
ſunt: multæ hæreſes jam mortuæ ſunt; cucurre-
runt rivis ſuis, quantum potuerunt: ſiccati ſunt
rivi, vix eorum memoria reperitur, ad nihi-
lum devenerunt, tanquam aqua decurrens.

Secundò, dicitur *Catholica*, quia recipit ho- 21.
mines cujuſcunque conditionis, ac ſtatus, nec
eſt uni familiæ alligata, ſicut lex antiqua; mo-
do Eccleſia Catholica: nam ut ait. Apoſtol.
Rom. 10 num. 12. *Nam jam non eſt diſtinctio* Rom. 10.
Iudæi, & Græci idem Dominus omnium, qui in-
vocant illum. Sive ſint Indi, Perſæ, Æthiopes,
& ideo quando lex Evangelica promulgata eſt,
aderant

adetant in Ierusalem viri *ex omni natione, quæ sub cælo est*. Actor. 2. & ideo vidit Ioan. Apoc. 7. *Turbam magnam ex omnibus gentibus, populis, ac linguis stantes ante thronum*

22. Tertiò. *Catholica*, id est universalis, quia per totum orbem, omnésque gentes diffusa est, hoc est magnum, & fortissimum argumentum nostræ Sanctæ fidei Catholicæ Romanæ, quia in die Pentecostes juxta vaticinium Isaiæ, de quo quæst. 1. *De Sion exibit lex, & verbum Domini de Ierusalem*. Et inde sacri Apostoli exeuntes totum orbem sua doctrina impleverunt, juxta quod de illis scriptum est Psalm. 18. *In omnem terrã exivit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum*, adimplentes Christi præceptum Matth. ultimo: *Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, docentes eos servare omnia quæcunque mandavi vobis*. Marc. ultimo: *Prædicate Evangelium omni creaturæ*. Luc. ultimo: *Oportebat sic, &c. Prædicari pœnitentiam, & remissionem peccatorum in omnes gentes, incipientibus ab Ierusalem*. Malach. 1. *Ab ortu solis usque ad occasum, magnũ est nomen meũ in gentibus*.

Actor. 2. Apoc. 7. Isaiæ. Psalm 18. Matth. 28. Marc. 16. Luc. 24. Malach 1.

23. Hanc Ecclesiæ universalitatem per totum orbem significatam esse in Christi veste, quæ in quatuor partibus divisa est à militibus Ioan. 19. n. 23 ait D. Augustinus tract. 118. in Ioan. *Quadripartita vestis Domini nostri Iesu Christi quadripartitam figuravit Ecclesiã toto scilicet, qui quatuor partibus cõstat, orbe diffusam, & omnibus ejusdem partibus æqualiter, id est concorditer diffusam propter quod dicit alibi missurum se Angelos suos, ut colligant electos ejus à quatuor ventis, quod quid est, nisi à quatuor partibus mundi Oriente, Occidente, Aquilone, & Meridie*.

Ioan. 19. D. August.

24. Conveniant nunc hic omnes Hæretici. Quænam Ecclesia, quænam fides, ac doctrina, totum adimplet orbem per omnes mundi partes apud remotissimas nationes, Græcos, Armenios, Sinas, Indos, Tartaros, Persas, Æthiopes, Turcas, Brasilios, Mexicanos, &c. Quænam doctrina prædicatur, & colitur, ac observatur, nisi tantum fides Catholica Romana, omnibus in his locis reperiuntur Templa more Romano, Altaria, Imagines Christi, ac Sanctorum, quæ mirificè coluntur, ac venerantur, celebratur Missa, administrantur Sacramẽta & doctrina Ecclesiæ Romanæ observatur. Nu quid apud has remotas nationes auditur Lutherus, Calvinus, & eorum sectatores, minimè sanè; ergo solum fides, quã profitetur Ecclesia Romana est vera & Catholica: Hæreticorum autem in uno angulo terræ falsa, & diabolica.

25. Solum ergo Ecclesia Romana cum totum orbem adimpleat, ut sibi proprium, retinet hoc nomen *Catholica*, quia ut vera Ecclesia Christi tenet quatuor orbis partes, quod est validum argumentum illius veritatis, ac veræ Christi fidei. D. August. *in cap. 9. Ioannis* ait: *Multa sunt, quæ in gremio Ecclesiæ Catholicæ me tenent, tenet me consensus populorum, tenet authoritas miraculis inchoata, spe nutrita, charitate aucta, vetustate firmata. Tenet ab ipso Petro Sacerdotum successio. Tenet postremo ipsũ Catholicæ nomen, quod inter tot hæreses Ecclesia sola obtinuit, ut cum omnes Hæretici Catholici se dici velint, quærenti tamen peregrino alicui, ubi ad Catholicam conveniatur, nullus Hæreti-*

D. August.

corum Basilicam suam audet ostendere. Cum autem eorum initia agnoscamus, ut in Luthero, Calvino, ac aliis, qui pro suo cerebro novas sectas invenerunt, quæ tantùm in uno, vel altero loco breviter nascuntur, & statim decidunt, ac minimè per quatuor orbis partes diffunduntur.

26. Eodem modo D. Cyrill. Ierosol. *Catechesi* 18. ait: *Si iveris in aliquam urbem, non petas ubi sit Ecclesia, vel domus Dei: nam Hæretici dicent se habere domum Dei, & Ecclesiam, sed petas ubi sit Catholica Ecclesia. Id enim nomen proprium est hujus Sanctæ Ecclesiæ matris omnium nostrũm, quasi dicat, si hoc petas, nullus Hæreticus suam Ecclesiam ostendet*. Similiter D. Hieron. *in cap. 24. Matth.* ad illa verba, *sicut fulgur*.

D. Cyrill. D. Hie.

27. Hæc est maxima nota, ac evidens signum fidei Divinæ, ac Ecclesiæ Sanctæ Dei, quod sit universalis, ac per totum orbem evulgata. Hinc ait Isaias 49. n. 12. *Ecce isti de longè venient, & ecce illi ab Aquilone, & mari, & isti de terra Australi*. Osorius, & Arias Montanus, Cornelius, *& isti de terra Synarum*; & hos ponunt, quia Synæ longissimè distant, sunt in extremo Oriente juxta Japonem, proximam habent Tartariam, vel etiam hos posuit, quia ut tradunt Maffeus *lib. 6.* Botterus Ortelius de Sinis, eorum Imperium amplissimum est, habens Civitates vulgares 1150. majores vero 247. Per has omnes nationes fides Christi Catholica Romana. Quid stultius, ac insipidius, quam fides Christi, quæ data est pro toto orbe, quod velit eam Hæreticus pro suo cerebro, in uno angulo continere, ac habere. Unde ait D. Hieron. citatus in cap. 24. Matth. *Stultum est eum in parvo loco, vel abscondito quærere, qui totius mundi lumen sit*.

Isai. 49. Osorius. Arias. Cornelius. Maffeus. Botterus. Ortellius. D. Hieron.

QUÆSTIO V.

Optimo jure Ecclesia Sancta dicitur Apostolica.

SUMMARIUM.

28 *Ut vera fides Christi distinguatur à secta Hæreticorum, dicitur Apostolica.*
29 *Apostoli fundarunt Ecclesiam sua prædicatione, ac sanguine.*
30 *Ecclesia dicitur Apostolica, quia doctrinam datam ab Apostolis semper puram retinet*
31 *Doctrina Apostolica per bona opera certam facit vocationem.*
32 *Dicitur Ecclesia Apostolica ob conservatam successionem ab Apostolis.*
33 *Explicatur hæc successio exemplo.*
34 *Hæc successio ostenditur in Ecclesia Romana, & n. 39.*

28. Ut Ecclesia Sancta Dei distingueretur à Sectis, ac Conventiculis Hæreticorum, dicta est Apostolica à Concil. Constantinop. 1. in cujus symbolo exprimitur, *Una Sancta, & Apostolica Ecclesia*, quæ appellatio ei antea erat data à Concilio Nycæno, ut testatur Theodor. *lib. 1. Hist. c. 19. & 2.* & eodem modo loquuti fuêre Patres in sequentibus Conciliis Ephesino, Constantiensi, sexta Synodo, &c.

Conc. Constantinop. Theodor.

29. Primò. Apostolica, quia Ecclesia ab Apostolis fundata est sua doctrina, ac sanguine *superdificati super fundamentum Apostolorum*. Ephes. 2. Apoc. 21. Ad Ephes. 2. Hinc Joannes ait Apoc. 21. num. 2. *Vidi sanctam Civitatem Ierusalem novam descendentem de cælo.* Et statim num. 14. subdit, *Et murus Civitatis habens fundamenta duodecim, & in ipsis duodecim nomina duodecim Apostolorum Agni*; fundamenta autem hæc posuerunt Apostoli sua doctrina, ac prædicatione. Isai. 60. Ait Isaias 60. *Qui sunt isti, qui ut nubes volant, & quasi columbæ ad fenestras suas.* Volant, ait ob suam celeritatem, qua sacri Apostoli exierunt in omnem terram, & peragrarunt universum orbem, ut nubes salutiferum rorem effundentes suæ doctrinæ, miraculorum, ac divinorum operum. *Pluviam voluntariam segregabit Deus hæreditati tuæ.* Psalm. 67. Psalm. 67. *Et tanquam columbæ*, ob puritatem, & sinceritatem, mansuetudinem, ac fœcunditatem, ut per eas passim significantur in Scriptura, *Ad fenestras suas*, nempe rapido impetu, quo columbæ cum suis pullis volitant ad suum nidum, ac fenestras sui columbarii; sic & citissimè Apostoli, ut explicat noster D. D. Cyrill. Cyrillus, volant cum suis filiis spiritualibus, ut eos per fidem adducerent ad ingressum Ecclesiæ, ac cœlestem patriam.

30. Secundò, dicitur *Apostolica*, quia doctrinam datam à Sanctis Apostolis, semper tenuit, tenet, ac tenebit puram, & illibatam, ut ab eis est tradita. Et sic adimpletum est illud, quod de Isai. 59. Ecclesia nova vaticinatum est ab Isaia 59. *Spiritus meus, qui est in te, & verba, quæ posui in ore tuo, non recedent de ore tuo, nec de ore seminis tui, amodo usque in sempiternum.* Et quia illam doctrinam ab Apostolis derivatam ad se, semper puram, & integram per successionem suorum filiorum spiritualium incorruptam con- 1 Tim. 3. servat, à S. Paulo dicitur 1. ad Timoth. 3. n. 15. *Ecclesia columna, & firmamentum veritatis*, quia doctrinæ veritatem traditam ab Apostolis firmiter tenet, in quo juxta aliquos Doctores alludit Apostolus ad duas columnas, quas Sa- 3. Reg. 7. lomon posuit in vestibulo Templi. 3. *Reg.* 7. *n.* 15. *&* 21. firmitatem templi optans; quarum dexteram vocavit *Iachin*, id est, *Directio*. Sinistram verò dixit *Booz*, hoc est, *Fortitudo*. Utraque columna erat coronata. In his denotabatur Ecclesia sancta, quia ipsa est columna directa, cum multa directione doctrinæ, ac virtutum, cum multa constantia, perseverantia, ac fortitudine, & inde coronatur sempiterna gloria.

31. Doctrina Apostolica ea est; quam tradit Pe- 2. Petr. 1. trus epist. 2. cap. 1. *Vt per bona opera certam vestram vocationem faciatis.* Ab his maximè discedunt Hæretici, ut Lutherus, & Calvinus, Hortus Pastorum. quorum prior, ut testatur Hortus Pastorum *lib. 1. tract. 4. lect. 8.* Sacerdos, & Religiosus professione, Monialem professam fœdo sacrilegio sibi matrimonio copulavit, & cum dæmone plus quam modium salis se comedisse fassus est. Posterior Novioduni de Sodomitico crimine, & aliis infandis convictus est, hi sunt fundatores, & capita Hæreticorum, non Apostolorum sectatores, sed potius eorum adversarii, ac impugnatores.

32. Tertiò dicitur, *Apostolica*, ratione successionis continuæ, quam obtinet ad Apostolis, non solum doctrina, sed etiam auctoritate, & jurisdictione. Nam omnes Catholicæ Ecclesiæ ministri ab Apostolis descendunt, Apostolorumque successores sunt, & ab eorum successoribus potestatem & jurisdictionem acceperunt. Quia Presbyteri ab Episcopis ordinationem acceperunt, Episcopi ab aliis Episcopis, & hi iterum ab aliis, & sic deinceps sursum versus usque ad Apostolos, qui hanc potestatem proximè à Christo Domino acceperunt.

33. Sicut homines longo hominum tractu descendunt ab Adam: ita secundum vim, & potentiam supernaturalem, omnes Ecclesiæ ministri longa ordinationum serie descendunt à Christo, qui est secundus Adam.

34. Rectè ergo dicitur Ecclesia Apostolica, quæ eandem auctoritatem, jurisdictionem, ac functionem habet, quam Christus tradidit Collegio Apostolorum, & quam habet Ecclesia ab Apostolis instituta: habet enim modo eundem ordinem, quem tunc habuit sub Apostolis. In ipsa sunt Apostoli, Prophetæ, Evangelistæ, Doctores, ut Apostolus Paulus ad Ephes. 4. & sub- Ephes. 4. dit: *Ad consummationem Sanctorum, in opus ministerii ad ædificationem corporis Christi*, ad ædificationem corporis Christi mystici, quod est Ecclesia, & hoc ad consummationem Sanctorum, hoc est donec compleatur numerus prædestinatorum, ac electorum, quod erit in fine sæculi, hic ordo in Ecclesia successivè perseverabit.

35. Ad veritatem Ecclesiæ Apostolicæ ostendendam efficaciter, & hoc argumento utitur Ter- Tertull. tullianus *lib. de Præscriptis contra Hæreticos*, & ait: *Evolvant ordinem Episcoporum suorum, ita per successionem ab initio decurrentem, ut primus ille Episcopus, aliquem ex Apostolicis viris habuerit auctorem, & antecessorem.* Dicant nobis Hæretici? Quis ante Lutherum, Lutheranæ Sectæ fuit ejus Antistes? & quis ante Calvinum Calvinianæ Sectæ, ostendant, si possint suos Episcopos usque ad Apostolos, ut inde dicant suam Ecclesiam esse Apostolicam. Hoc facit, & ostendit manifestè Ecclesia Romana: nam ab Apostolo Petro usque ad Dominum Clement. X. ducenti, & quadragin- Quot Pontifices. ta tres sunt Episcopi, seu Summi Pontifices, ut anno per annum, die per diem ex eorum actis constat. Hoc argumentum successionis maximè faciunt Sancti Patres contra Hæreticos. Propter quod ait D. August. supra citatus: D. August. *Tenet me in Ecclesia, ab ipsa Sede Petri Apostoli, cui pascendas oves suas Dominus commendavit, usque ad præsentem Episcopum, successio Sacerdotum.*

Quæstio VI.

Optimo jure Ecclesia Dei dicitur Romana.

SUMMARIUM.

36 *Romana Ecclesia inter principales Ecclesias principalissima.*

37 *Fides Romana diffunditur in alias Ecclesias.*

38 *Divina Ordinatione Petrus suam Cathedram constituit in Roma.*

39 *Omnia Concilia generalia à Romanis Pontificibus congregata sunt.*

40 In

40 *In Romana Ecclesia semper fides illæsa conservata est.*

41 *In Ecclesiis Patriarchalibus aliquando sederunt Heretici, & n. 42.*

43 *Roma civitas spargens radios per universum orbem.*

44 *Aliqui Antipapæ fuerunt reclamante Ecclesia.*

36. D. Irinæus. D. Irinæus *lib.* 3. adversos Hæres. de Romana Ecclesia ait; *Ad Romanam Ecclesiam propter potentiorem principalitatem, necesse est cõvenire omnem Ecclesiam, hoc est, eos, qui sunt undique fideles, in qua semper est conservata ea, quæ ab Apostolis est traditio.* In quo considera, quòd inter alias Ecclesias principales Romana habet potiorem principalitatem; & ut clarius dicam, sola Romana est principalissima, & inter alias prima. Eodem ferè modo loquuntur cæteri Patres, D. Cyprianus *lib.* 4 *epist.* 8. D Augustin., *lib.* 1. *in Julian.* Optatus *Milevitan. lib.* 2. Adversus Parm. D. Hieron. in Apologia adversus Ruffin. S. Leo Papa in Natali Apostolor. Petri, & Pauli, de quo late videndus est Gregor. Turonen. *lib.* 1. *de gloria Martyrum cap.* 28. & 30. & 70.

D Cyprian. D. August. Optatus. D Hieron. D Leo. Greg. Turo.

37. Romana Ecclesia Mater utique est omnium Ecclesiarum, cui Christus D. primatum dedit, Petri sedem ibi constituens, ex qua infallibilis doctrina profluit in cæteras Ecclesias, & fides indefectibilis, de qua ait Apostolus scribens ad Romanos 1. *Fides vestra annunciatur in universo mundo.* Hoc non dixit Apostolus scribens ad Corinthios, Galatas, Ephesios, sed tantùm ad Romanos *Fides vestra*, quia Ecclesia Romana constituebatur caput universi, ut inde defluerent dogmata fidei in omnes Ecclesias, ex ipsaque Roma denuncianda erat vera fides. *Fides vestra annunciatur in universo mundo.* D. Augustin. *lib.* 1. in Julian. Catholicam. S. Ambrosij fidem ex Pelagio collaudans ait: *Hic est Mediolanensis Ambrosius, quem Magister tuus Pelagius tanta laudavit prædicatione, ut diceret in libris ejus præcipuè fidem lucere Romanam.*

Rom. 1. D. August.

38. Hinc divina dispositione factum est, ut Petrus, super quem, tanquam firmam petram Christus Ecclesiam suam ædificaverat, suam sedem constitueret ibi ipse Apostolus, ut ibi firmiter permaneret. Optatus Milevitan. *lib.* 2. *adversus Parm.* ait: *Negari non posse, quin in urbe Roma à Petro sit collocata cathedra Episcopalis, in qua una cathedra unitas ab omnibus servetur,* S. Leo in Natali Sanctorum Petri, & Pauli loquens cum Roma ait: *Per sacra B. Petri sedem, caput orbis effecta.* & Sanctus Prosper cecinit.

Optatus. S. Leo. D. Prosper.

> *Sedes Romæ Petri, quæ Pastoralis honoris.*
> *Facta caput mundi, quidquid non possidet armis*
> *Religione tenet.*

39. Probatur etiam optima ratione. Soli Romani Pontifices congregaverunt Concilia generalia ab ipsis approbata, ad quæ convenerunt Episcopi Orientales, & Occidentales, quia unanimes conspiraverunt in unitatem ejusdem fidei, & damnarunt alias sectas disseminantes dogmata contrariis Decretis Ecclesiæ Romanæ.

Primum Generale Concilium celebratum est *Nicææ* sub Sylvestro Papa anno Christi 327. & trium annorum spatio confectum, ad quod 318. Episcopi convenerunt, suo hoc numero testantes, quam latè diffunderetur Ecclesia, quamvis hactenus imperatores ethnici in eam multo Christianorum effuso sanguine desævissent, ut rectè dicatur, *Sanguis Martyrum semen Christianorum.*

Secundum Generale Concilium, celebratum est constantinopoli anno 383. annis à Nicæno, 58. convocavit quidem Damasus Papa ad Romam, & convocati fuerunt 150. Episcopi, & in eis multi magnæ notæ, & advenerunt Episcopi Occidentales, & permissum est Occidentalibus coire Constantinopolim, inde Constantinopolitanum dictum est. 40.

Tertium Concilium Generale, habitum est Ephesi sub Cœlestino Primo præsidente nostro D. Cyrillo Alexandrino anno 430. ex delegatione ipsius Summi Pontificis, & pestiferum dogma Nestorii damnatum est.

Quartum Concilium Generale, fuit Chalcedonense sub Leone Primò Pontifice Maximo anno 451. & juxta eandem formam. 14. Concilia generalia congregata sunt, ab ipsisque Romanis Pontificibus approbata, ad quorum nutum dumtaxat coierunt Episcopi toto orbe dispersi nemine reclamante, omnes profitentes Ecclesiam Romanam esse Ecclesiam Catholicam, quæ ut caput Ecclesiarum influit in omnes alias Ecclesias tanquam caput in membra. 41.

Et merito sane, quia in Romana Ecclesia, tanquam in cathedra Petri conservatur fides integra, & illæsa Unde ait D. Bernard. *lib.* 1. ad Eugeniũ, *Cui enim alteri dictum est, ego rogavi pro te Petre, ut non deficiat fides tua,* Matth. 26. Hoc non est dictum nec Thomæ, nec alteri discipulorum, nisi tantum Petro, quia in ipso, & ejus successoribus fides semper constans, ac firma perseverat, & inde eleganter ait D. Cyprianus. *Ad Romanam fidem perfidia non habet accessum.* Et D. Augustino. Epist. 162. Decret. dist. 24. ait: *Cùm aliæ omnes Ecclesiæ, quibus Apostoli præfuerunt, à fide defecerint, sola hæc sancta Apostolica Mater omnium Ecclesiarum Christi, per Omnipotentis Dei gratiam à tramite Apostolicæ traditionis nunquam errasse, nec hæreticis pravitatibus unquam depravanda decubuisse probatur, sed quam ab exordio fi. Christiana normam ab ipsis Apostolis accepit, in ea semper illibata permansit.* Quòd deinde sic ostenditur. 42.

D. Bernard. Matth. 26. D. Cyprian. D. August.

In quatuor Patriarchalibus Ecclesiis orientis sederunt Hæretici. 43.

In Ecclesia Constantinopopolitana Macedonius, Nestorius Anthimus, Sergius, & alii plures, quos Iconomachi Imperatores constituerunt. 1.

In Antiochena Hæresiarcha sedit Paolus Samasatenus, Eulalius, Petrus Kenaphæus, & alii. 2.

In Alexandria Georgius Cappadox, Lucius Dioscorus, & alii. 3.

In Hierosolymitana, Salustius, Arsenius, Heraclius, & alii. 4.

Per varias Dei Ecclesias multi hæretici insurrexerunt, & ideo Apostolus Paulus commendans Prælatis Dei Ecclesiam, ait: *Attendite* 5.

dite vobis, & univerſo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus poſuit regere Eccleſiā Dei Act. 20. num. 28 & ſtatim ſubdit, n. 29 *Ego ſcio, quoniam intrabunt poſt diſceſſionem meam lupi rapaces in vos, non parcentes gregi.* Nam adhuc vivente Paulo contra eum inſurrexerunt in Aſia Hymenæus, Alexander, Phygellus, & Hermogenes, ut ipſe teſtatur, 1. *Timoth.* 1. *n.* 20. *& Epiſt.* 2. *cap.* 1. *num.* 15. (Actor. 20. — 1. Tim. 1. & 2. c. 1.)

44. In Roma verò nullus unquam ſedit hæreticus, aliæ defecerunt, illa nunquam; & ita hic verificari poteſt, illud Iſaiæ 19. dicens: *In die illo erunt quinque civitates, jurantes per Dominum Deum exercituum; Verumtamen civitas Solis una vocabitur.* Etſi illæ Patriarchales Eccleſiæ, quæ olim in cultu Chriſti fuerunt florentiſſimæ, paulatim defecerunt ad hæreſes, & impius cultus. Unica tamen illa Romana, ſtabilis, ac firma ſtetit, tanquam mater omnium Eccleſiarum, ac magiſtra totius Chriſtianæ Religionis, à qua lux fidei per totum orbem diffunditur; & ſicut Sol ſuis radiis totum orbem illuminat, ſic Eccleſia Romana ſplendore ſpiritualis doctrinæ omnes Eccleſias illuſtrat, divino fulgore irradiat. (Iſai. 19.)

Nec contra hæc tibi faciat difficultatem, quod in Eccleſia aliqui fuerunt Antipapæ, ſed tales non fuerunt recepti à tota Eccleſia, ſed potiùs ipſa reclamante, & parvo, & exiguo tempore durarunt.

RESOLUTIO XXXI.

De Eccleſia materiali, ſeu in particulari ad Sacramenta miniſtranda.

QUÆSTIO PRIMA.

Quid ſit Eccleſia, & quomodo ædificanda, ac benedicenda, ſeu conſecranda?

SUMMARIUM.

1 *Quid ſit Eccleſia, & quomodo definiatur.*
2 *Eccleſia non poteſt ædificari ſine dote, ſecus dicendum de Eccleſiis Mendicantium.*
3 *Requiritur quod Epiſcopus, ponat primum lapidem; non verò in Eccleſiis Mendicantium.*
4 *Eccleſia debet eſſe benedicta, vel conſecrata, ut in ea celebretur.*
5 *Conceſſum eſt Regularibus ut valeant ſuas Eccleſias benedicere.*

1. ECCLESIA materialis, in particulari prout eſt ad adminiſtranda Sacramenta fidelibus, ſic definitur: *Eſt locus publicus Epiſcopali auctoritate conſtitutus, & conſecratus, ad quem fideles conveniunt, ad percipienda fidei Sacramenta.* Ita Sylveſter *in ſumma, verb. Eccleſia,* 2. *num.* 1. Quàm definitionem ſequuntur omnes Summiſtæ, qui etiam dicunt, quod ad ædificationem Eccleſiæ requiritur etiam auctoritas, & licentia Epiſcopi. (Sylveſt.)

2. De jure tamen communi ad ædificationem Eccleſiæ duo requiruntur; primò ut Eccleſia non poſſit ædificari ſine dote competenti, ut colligitur *cap. Nemo de Conſecratione, diſt.* 1. ad ſui nempe fabricam, & paramenta; tamen ex antiqua conſuetudine datum eſt Mendicantibus ædificare ſine dote, vel ſic eorum privilegia ſunt intellecta. Ita citatus Sylveſter *n.* 4. Lezana *tom.* 3. *verb. Eccleſia, n.* 8. (Sylveſt. Lezana.)

3. Secundò ex jure communi pro ædificanda Eccleſia requiritur, quòd Epiſcopus conveniat, & ponat ibi primum lapidem, & Crucem ibi figat, ut colligitur ex citato, *cap. Nemo.* & docent Azor. *tom.* 2. *lib.* 9. *cap.* 3. *q.* 4. Tamburin. *de jure Abbatum, tom.* 1. *diſput.* 22. *quaſt.* 9. Imò hoc videtur pertinere ad Epiſcopum Diœceſanum, ut conſtat ex quadam bulla Leonis X. in Concil. Lateran. pro Mendicantibus. Tamen ex privilegio Cæleſtini V. cõfirmato ab Eugenio IV. in bulla *ad decorem* in Bullario Rodrig. inter bullas Eugenij 18. conceſſum eſt Priori ſancti Spiritus de Sulmona Ordinis Cœleſtinorum, ut in ædificandis Eccleſiis, vel Capellis, aut Hoſpitalibus primum lapidem, & fundamenta ponere & Pontificali ritu valeat benedicere, Tamburinus citatus refert hoc privilegium, & ipſum vocat Generalem Priorem totius Ordinis Cœleſtinorum, de quibus omnibus Barboſa *de officio Epiſcopi allegat.* 26. *num.* 2. (Azor. Tambur. — Rodrig. — Tambur. — Barboſa.)

4. Ædificata Eccleſia non licèt in ea celebrare, niſi ſit conſecrata, vel benedicta, ut habetur, ex *cap. Nullus de conſecr diſt.* 1. D. Thomas 3. *part. quæſt.* 83. *art.* 1. & ibi expoſitor & omnes, ſicut & Canoniſtæ, *in cap. ultimò de Conſecratione Eccleſiæ.* (D. Thom.)

5. Quamvis maximè pertineant ad Epiſcopos Eccleſias ſolemniter benedicere, hoc tamen ex multis privilegiis conceſſum eſt Regularibus Mendicantibus, ut eorum Generales, Provinciales, Priores, ac Vicarij poſſint ſuas Eccleſias, Cæmeteria, Oratoria, ac capitula ſolemniter benedicere, ita conceſſit Iulius II. Minimis in Bulla *dudum ad ſacrum*, Leo X. in Concil. Lateran. pro Mendicantibus, *Religionis ſuadet honeſtas.* Tertium privilegium, Sixtus IV. apud Surbum, *verb. Benedicere*, §. 4. concedit Minoribus de Obſervantia, his verbis: *Veſtri Ordinis Generalibus, & Provincialibus, Vicarijs, Cuſtodibus, ac Guardianis pro tempore exiſtentibus, ut omnia, & ſingula ejuſdem Ordinis Obſervantiæ, Eccleſias, Cæmeteria, & Capitula, & Oratoria ubicunque exiſtentia, receptas, & recepta, recipiendas, ſeu recipienda ſolemniter benedicere*, ſcilicet conceſſum ſit. Agunt de his privilegiis Corfetius, *pag.* 140. Caſarubius *in compendio Privileg. Mendicantium, verb. Benedicere Eccleſias*, §. 12. & 14. Peregrinus *verb. Benedicere*, Miranda *tom.* 2. *quæſt.* 39. *art.* 1 *concluſ.* 3. vide quæ dixi ſuprà *Reſol.* 14. *num.* 17. Adverte tamen quod Prælati Regulares ſolùm poſſunt benedicere ſuas Eccleſias, & non alterius. (Iulius II. — Sixtus. — Corfetius. — Caſarub. — Peregrin. Miranda.)

6. Eccleſiam conſecrare ſecundum jus commune ſolùm ad Epiſcopum pertinet, *c. Nemo de conſecrat. diſt.* 1. Et hoc tantùm ad Epiſcopum proprium, *cap. Tua fraternitas de conſecrat. Eccleſiæ.* Et Epiſcopus proprius non poteſt hoc delegare ſimplici ſacerdoti, ſed tantùm

tùm alteri Episcopo, *cap. Aqua eod. tit.* non obstante quacumque patriæ consuetudine.

QUÆSTIO II.

In quibus casibus polluitur Ecclesia.

SUMMARIUM.

7 *Homicidium polluit Ecclesiam factum intra illam, non verò super tectum, nec subtus Ecclesiam.*

8 *Homicidium debet esse voluntarium, & non ex casu.*

9 *Sanguis humanus injuriosè effusus pollnit Ecclesiam.*

10 *Vulnus in Ecclesia, eam polluit, quando ex illo sequitur mors, vel notabile damnum.*

12 *Si ipsa percussio fit ex joco, tunc considerandum. an voluntarium fuerit & pravisum vulnus.*

12 *Ex infusione seminis voluntaria polluitur Ecclesia.*

13 *Etiam ex copula conjugali extra necessitatem, affirmat una sententia.*

14 *Alia probabilius negat, & n. 15.*

16 *Polluitur Ecclesia, si in ea sepeliatur excommunicatus nominatim.*

17 *Polluitur Ecclesia in ea sepeliatur infidelis non baptizatus.*

18 *Ecclesia consecrata per Episcopum excommunicatum non polluitur.*

7. IN quinque casibus polluitur Ecclesia, & etiam graves Doctores addunt sextum. Primus, quando intra Ecclesiam commissum est homicidium voluntarium injuriosum, *ex cap. Proposuisti de consecrat. Ecclesiæ, & cap. si notum de consecrat. dist. 1.* Dixi *intra Ecclesiam,* Quia si homicidium fiat supra tectum, vel subtus Ecclesiam, aut in parietibus, non violatur Ecclesia; nam ad hoc ut polluta maneat, vulnus, & causa physica mortis debet esse intra Ecclesiam: unde ad polluendam Ecclesiam non sufficit, quòd quis vulnus læthale extra Ecclesiam accipiat, & intra illam moriatur, ut observat Cardinalis Lugo *de Euchar. disp. 20. num. 53.* Vnde infertur contra Suar. *disp. 81. de Euchar. sect. 4.* Quòd quando quis in Ecclesia vulneratur, & postea domi moritur, Ecclesia est polluta. Vnde etiam colligo; quòd si quis alteri det potionem venenosam mortiferam in Ecclesia, & postea domi moriatur, Ecclesia polluitur, quia causa physica mortis violentæ data est in Ecclesia; sic si de foris emittitur sagitta, quæ intra Ecclesiam occidat. Lugo Suar.

8. Dixi *voluntarium*, quia homicidium casuale, vel factum in amentia, & ebrietate non est voluntarium, & non sufficit ad hunc effectum, ut notat Lezana *verb. Ecclesia.* Vnde etiam infertur, quòd intendens vulnerare, aut occidere unum, & per errorem, alterum vulneret, & occidat, tunc non polluitur Ecclesia, quia talis occisio, ac vulneratio est omnino involuntaria. Dixi *injuriosum*, quia factum ob propriam defensionem, non sufficit ad hunc effectum: secus tamen dicendum existimo, si auctoritate judicis suspendatur reus in Ecclesia, quia licet alias talis occisio sit justa, Lezana.

& non sit injuriosa delinquenti tamen videtur injuriosa loco sacro, ejusque auctoritati, ac reverentiæ multum adversatur. 9.

Secundus casus, quando in Ecclesia sanguis humanus injuriosè effunditur. *cap. si Ecclesia de consecrat. cap. Ecclesiis de consecrat. dist. 1.* intelligitur autem de effusione notabili non proveniente à naribus, nec de effusione naturali medicinali licita, aut casuali, nec de effusione in quantitate parva, nec de ea, quæ non est facta in ipsa Ecclesia. Tamen si vulneratus in Ecclesia, effundat sanguinem extra illam, aut intra illam, seu intra aliquod vas, adhuc Ecclesia polluitur, teste Fagundez, *Precepto. 2. Ecclesia, lib. 4. cap. 4. num. 16. qui etiam subdit num. 17.* id etiam procedere, si Martyr causa Christi in loco sacro occidatur, aut suspendatur juxta illud, *Actio displicuit, passio grata fuit.* Fagundez.

Advertit tamen Pellizar. *tom. 2. tract. 8. c. 5. sect. 2. n. 70.* Quòd ad hoc ut Ecclesia polluatur, non sufficit quæcumque percussio, ut si aliquid de carnibus contundatur, vel de ossibus confringatur, nec quodcumque vulnus, ex quo sanguis non effunditur; sed hæc debent esse talia, ut inde mors probabiliter sequatur, vel inde grande damnum, vel membri claudicatio sequatur: Tamen ex hoc inferendum Ecclesiam pollui, si alicui digitus cædatur; sed non omnino cum notabili sanguinis effusione. Quia licèt digitus non sit membrum, sed pars membri, & non sit totaliter recisus, tamen multa sanguinis copia, cum non sit ex naribus, facit Ecclesiam pollutam, ut docent communiter Doctores, qui dicunt Ecclesiam non pollui, quando sanguis est in parva quantitate. 10. Pellizar.

At verò si ipsa effusio sanguinis in Ecclesia fiat ex joco, tunc maximè dubitatur, & hæc inter casuales debet computari, aliàs non erit jocosa: maximè si sanguis effusus sit in parva quantitate quæ non sufficit ad Ecclesiæ violationem, ut Sylvester cum Panormitano, & alij notant. Si autem per ipsam actionem jocosam, magna sanguinis copia effundatur, tunc distinguendum dicit Suar. *tom. 3. ad 3. p. disp. 81. sect. 4. §. secundo violatur;* & ait: Quòd tunc attendenda est ratio voluntarij; nam si omnino involontariè accidat, non violat, si verò ita imprudens, & periculosa extitit actio, ut ex ea benè potuerit sequi magna copia sanguinis effusi, tunc moraliter benè sequitur effectus in causa volontarius, & tunc Ecclesia violabitur, quia iam actio est injuriosa. 11. Sylvest. Panorm. Suar.

Tertius casus, quando humanum semen viri, sive fœminæ, sive fidelis, sive infidelis in Ecclesia, quocumque modo peccaminosè effunditur, ut constat ex *cap. unico de consecrat. Ecclesia, in 6. & ex cap. Ecclesiis de consecrat. dist. 1.* Dixi *voluntariè*, quia non sufficit, quòd fiat in somnis. Dixi *quomodocumque*, ad denotandum id esse, sive fiat per mollitiem sive per fornicationem, adulterium, sodomiam, &c. Dixi *peccaminosè*, ad excludendam copulam matrimonialem, in qua est magna difficultas. 12.

Circa copulam conjugalem magna est difficultas, & conveniunt Doctores, quod talis copula, quando conjuges coguntur diu commorari in Ecclesia ad evitandum periculum incontinentiæ, sit licita, & per illam non violari 13.

lari Ecclesiam, & ad hoc multos Doctores citat Leandrus *de Sacram.tom.2.tract.9.disp.25. quæst.3.* Tota controversia est, an seclusa diuturna mora, & secluso periculo incontinentiæ licita sit talis copula, ut est licita in omnibus aliis casibus extra locum sacrum. Sententiam affirmativam, talem copulam conjugalem sine necessitate in loco sacro esse mortale, & per eam violari Ecclesiam, tenent multi Doctores, quos in magno numero citat, ac sequitur Sanchez *lib. 9. de matrim. disputatione 15.num.* 8.

14. Opposita sententia; quòd talis copula sit licita, & non polluat Ecclesiam, tenet Hurtado *de matrim.disp.10.diff.4.num.*16. Basilius Pontius *lib.* 10. *cap.*10. *num.* 15 Fr.Martin. à S.Joseph.*in Mon.Confessor.tom.*1.*lib.*1.*tract.*50. *de matrim n.*2. Dicastillus *de Sacram.tom.*3. *tract.*10.*disp.*9. *dub* 5.*num.* 57. Martin. Perez *de matrim.disp.*49.*sect.* 4.*num.*7. Diana *part.*11. *tr.*8.*Miscel.*1.*Resol.*34. Nam talis copula nullo jure est prohibita, non divino, nec naturali, nec Canonico; nam Textus unicus adducitur ex *cap.finali de consecrat.Ecclesiæ*, ubi dicitur, quod Ecclesia est polluta semine, aut sanguinis effusione; ubi Textus æqualiter loquitur de sanguinis effusione, ac seminis, sed sanguinis effusio, verbi gratiâ, ob propriam defensionem est licita, & non violat Ecclesiam; ergo etiam licita copula, ut pote conjugalis. Nam illa copula secundum se est licita, & conjuges sunt in mutua possessione ad debitum; ergo ab illa non sunt spoliandi, nisi per Textum expressum, qui non datur.

15. Imò satis communis est sententia, quòd solum illa effusio seminis ex se illicita, quæ est cum peccato mortali, polluit Ecclesiam, imò nec ipsa effusio seminis peccaminosa violat Ecclesiam, nisi sit publica, & manifesta, de quo dicam, *quæst.sequenti.*

16. *Quartus casus est*, Quando in Ecclesia sepultus est aliquis excommunicatus vitandus, *cap. consuluisti, de consecratione Ecclesiæ*, quando scilicet talis excommunicatus est, sive sit publicè denuntiatus, sive notorius percussor clerici; non si sit tantùm nominatim interdictus, ut notat Layman, *lib.*5.*tract.*5.*cap.*5 *n.*8. ex quo bene colligit Cardinalis Lugo *de Eucharistia disp.* 20.*sect.*2.*num* 56. Ecclesiam non pollui apud septentrionales per sepulturam hæreticorum, cùm non sint nominatim denuntiati.

17. *Quintus casus est*, quando in Ecclesia sepelitur aliquis infidelis, vel non baptizatus, *cap. Ecclesiam* 1.*&* 2.*disp.*1. *de consecrat.* Sub quo venit intelligendus infans non baptizatus, etiam fidelium filios, si seorsim à matre sepeliatur: non ita verò si in utero matris gravidæ, jam mortuus sepeliatur, ita notat Cardinalis Lugo, *citatus num.*57.& ex eo Pellizar.*tom.*2. *tract.*8.*cap.*5.*sect.*2.*num.*72. §.*Noto* 11. *Ecclesiam non pollui per sepulturam hæretici baptizati.*

18. *Sextus casus*, additur ab aliquibus, quando nempe Ecclesia per Episcopum publicè excommunicatum est consecrata, vel benedicta. Argumento deducto ex *cap Consuluisti, de consecrat.* sed ut benè notat Lezana *tom.* 1. *verb. Ecclesia,num.* 12. non apparet, unde illud ex citato cap. colligatur, quia solùm ibi est sermo de Ecclesia, in qua excommunicatus est sepultus, ut etiam advertit Layman *citatus, n.*9.

QUÆSTIO III.

Quænam partes sub nomine Ecclesiæ intelliguntur, ut inde ipsa inviolata intelligatur?

SUMMARIUM.

19 *Nomine Ecclesiæ venit totum corpus illius cum sepulturis, & capellis.*

20 *Si effusio sanguinis fiat in tecto, in turri, sacristia, tribunis, non polluitur Ecclesia.*

21 *Si in caveis subtus Ecclesiam non polluitur Ecclesia.*

22 *Idem dicendum de confessionariys, si dividantur pariete.*

23 *Si fiat effusio in choro, vel tribuna organorum, polluitur Ecclesia.*

24 *Si in Cœmeterio, vel claustro, hæc sunt polluta, non verò Ecclesia.*

25 *Si homicidium contingat in gradibus, vel portaria, Ecclesia non polluitur.*

PEr Ecclesiam intelligimus totum illius corpus interius; à tecto nempe interiori usque ad pavimentum illius, inclusis sepulturis, ut statim dicam, & ab uno pariete usque ad alterum oppositum, inclusis etiam capellis, quæ unum corpus efficiunt cum ipsa Ecclesia, ut cum communi sententia tenet Veiga *in summa tom.*2.*cap.*94.*casu.*5.& à porta Ecclesiæ interiori usque ad ipsum altare; unde notat Castro Palaus *tract.* 22. *disp.unic.punct.*9.*num.*9. Polluto altari per effusionem sanguinis polluitotam Ecclesiam, & è contra, polluta Ecclesia, polluta sunt omnia altaria ibi fixa. 19.

Ex his colliges primò, quòd si talis effusio fiat in tecto superiori, vel in turri ubi cymbala collocantur; vel etiam in domo, vel cubiculo, suprà tectum fabricato non polluitur Ecclesia, ut cum multis tenet Sanchez *lib.* 9. *de matrim. disp.*15.*num.*26. Deinde si in parietibus sint aliquæ januæ, seu tribunæ, ædificatæ ad sacrum audiendum, ex ipsa effusione ibi facta non polluitur Ecclesia, quia non deputantur ad divina celebranda, sed sunt tanquam Cameræ adhærentes Ecclesiæ. Ita cum multis Fagundez *de* 2.*præcepto lib.* 4. *c.*4.*n.*35. & Martinus Perez *de matrim. disput.*49 *sect.*4. *num.*7. Diana *part.*11 *tract.*8.*Miscel.*1.*num.*34. & idem dicunt de sacristia. Tamen si tribunæ sunt supereminentes intra corpus Ecclesiæ, ex ipsis polluitur Ecclesia, ut notat Castro Palaus. 20.

Colliges secundò: Si polluantur speluncæ, aut cellulæ, quæ sunt subter Ecclesiam, non polluitur Ecclesia, quia sunt partes distinctæ ab ipsa Ecclesia, Suar. *de Eucharist. disput.*81. *sect.*4. Fagund z *citatus, num.*33. Aliter tamen dicendum de sepultura, seu pars concava, seu fornix illius polluatur, quia sepultura pars illius reputatur, ut advertit Sanchez *citatus, num.* 27. *in fine.* 21.

Colliges tertiò: Quòd idem dicendum est de cellulis ad mulierum confessiones audiendas,

das, si sint in Ecclesia, ut intra concavum parietis à parte interna Ecclesiæ Sanchez *citatus*, *num.* 34 & Fagundez *num.* 35. Qui etiam advertunt, quòd si confessionarium dividatur pariete, & solum per foramina in fenestella, vel panno certato fixo, & confessor est extra parietem, est etiam extra Ecclesiam, ac proinde ex parte illius non polluetur Ecclesia, secus dicendum, si tale fiat ex parte mulieris, cùm sit intra Ecclesiam.

23. Colliges quartò: Quòd chorus quamvis sit in loco edito, & à terra prominente, sicut & tribuna, seu locus organorum, maximè spectant ad Ecclesiam, cùm illorum cantus, ac sonus sit pars cultus divini, ac proinde ea illis pollutis polluitur Ecclesia, ita ex D. Antonio Sanchez *citatus*, *num.* 33. Et inde etiam Cameræ instar odæi ea adverso aræ maximè ad missam audiendam constructæ, cùm non sint deputatæ ad divina celebranda, non sunt partes Ecclesiæ, ac proinde illis pollutis non polluitur Ecclesia.

D. Anton. Sanchez.

25. Colliges quintò: Quòd si talis actos polluens Ecclesiam contingat in porta à parte interiori, tunc polluit Ecclesiam, si verò à parte exteriori, tunc cum illa pars pertineat ad Cæmeterium tunc solum Cæmeterium violatur, polluto enim Cæmeterio, non polluitur Ecclesia, cum minus nobile non trahat ad se nobilius; sicut è contra polluta Ecclesia, pollutum censetur Cæmeterium, cum accessorium sequatur principale, & nobilius ad se trahat minus nobile, ut ex Sayro, Henriquez, Suario, Coninch tradit Bonac. *de matrim disp. unica*, *quæst.* 1. *punct. ultimo*, *n.*20. Quòd idem dicendum existimo de claustro, quòd reputatur tanquam Cæmeterium ad sepulturas.

Si verò quæras quid dicendum sit de gradibus tendentibus ad Ecclesiam, vel Cæmeterium, si in eis homicidium, v. g. fieri contingat, existimo quòd nec Ecclesia, nec Cæmeterium polluitur, quia sunt à parte exteriori, & tanquam viæ ad Ecclesiam. Et idem dic de portaria Conventus, in qua facto quodam homicidio, ita consultum fiat, quia portaria nec est Ecclesia, nec Cæmeterium.

QUÆSTIO IV.

Quæ notorietas, seu publicatio requiratur, ut ex illis casibus Ecclesia habeatur ut polluta?

SUMMARIUM.

26 *Ecclesia judicatur polluta per delictum publicum.*
27 *Quod ad hoc sufficit notorietas facti, affirmat prima sententia.*
28 *Opposita requirit sententiam judicis.*
29 *Prima communis in praxi, secunda probabilior in jure, & benè p. test tute sequi in conscientia.*

26. NOtant communiter Doctores, ut videre est apud Lugo *disput* 20. *de Eucharistia*, *num* 55. & Castro Palaum *part.* 2. *tract.* 11. *de reverentia debita locis*, *disp. unica*, *punct.* 1. *n.*2. Quòd prædictæ actiones, ut Ecclesia sit polluta, non sufficiunt, quòd sint occultæ, sed requiritur, quòd sint publicæ, & notoriæ, ut colligitur ex *cap. Significasti de adulterio.* Et ratio est manifesta, quia consecratio, seu benedictio Ecclesiæ est publica; ergo publico delicto debet tolli.

Lugo. Castro Pal.

Difficultas tamen est, ut Ecclesia habeatur tanquam polluta, an sufficiat notorietas per evidentiam facti, an adhuc requiratur sententia judicis declarativa de facto? Prima sententia, & satis communis, est, quòd ut Ecclesia habeatur ut polluta, sufficit quòd ipsum crimen, seu effusio sanguinis, vel seminis sit manifesta per evidentiam facti; ita ex Navarro, Rebello, Suar. *disp.* 81. *de Eucharistia*, *sect. Dubitari solet*, Basilius Pont. *lib.* 10. *cap.* 20. *in fine*, Fagundez *de secundo precepto*, *lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 24. Et ratio est, quia per evidentiam facti satisfit manifestum, & publicum ipsum factum, ac proinde videtur non plus amplius requiri. 27.

Navar. Rebellus. Suar. Basil. Fagundez.

Ac inde inferunt, quòd quando crimen est occultum per decem vel viginti dies, Ecclesia non indiget reconciliatione, secus verò si cœperit publicari, ac publicè de eo constiterit: publicum verò dici inquiunt, quod est notum majori parti Parochiæ, aut viciniæ, vel si in judicio constiterit, & ita potest contingere, quod quando crimen commissum est, tribus, vel quatuor scientibus, ac tacentibus, Ecclesia non reputetur ut polluta, nec divina officia in ea cessent: At verò quando crimen divulgatum fama est, & majori parti innotescit, tunc Ecclesia habetur, ac reputatur ut polluta. 28.

Opposita sententia tenet, quòd non solùm requiritur notorietas facti, sed etiam quod requiritur sententia declaratoria judicis. Et hanc sententiam probabilem dicunt Suarez, & Fagundez citati; & etiam probabile dicit Paolus *citatus*, *num* 4. *in fine*; eamque tenet Diana *part.* 6. *tract.* 6. *Resol.* 27. Et ratio est, quia pœna pollutionis Ecclesiæ, se habet veluti quædam censura; censura autem requirit sententiam judicis, juxta *Extravagantem ad evitanda scandala*: Nullus enim excommunicatus vitandus est, donec per sententiam judicis declaretur censuram incurrisse, quod autem hujusmodi pœna pollutionis instar censuræ, seu pœnæ interdicti prohibentis ingressum Ecclesiæ, tenent Paludanus Sylvester, Sayrus, Avila, apud citatum Dianam. Et Avila subdit ad interdictum locale reduci quodammodo Ecclesiæ violationem. 29.

Diana. Palaus. Paludan. Sylvest. Sayrus. Avila.

Verùm est quod prima sententia est in praxi, quia ut evidenter constat de effusione sanguinis in Ecclesia, statim Ecclesia habetur ut violata; tamen secunda sententia in jure mihi videtur verior, & probabilior, & securè potest benè sequi in conscientia, quia ille, qui effudit sanguinem, potest dicere illud fecisse in sui defensionem naturalem, vel illud fecisse cum ebrietate, & amentia, vel fuisse in quodam motu primo, & his de causis hodie notorius percussor clerici, communis sententia tenet, quod non statim sit vitandus, & ita in aliquibus casibus ego vidi judicare, & resolvi. 30.

Quæ

QUÆSTIO V.

Quomodo Ecclesia violata reconcilianda sit?

SUMMARIUM.

31 *Si Ecclesia est benedicta à sacerdote simplici, vel Prælato Regulari, potest reconciliari, & idem dic de Cæmeterio.*

32 *Si consecrata solum ab Episcopo potest reconciliari.*

33 *Si Episcopus est absens per duas dietas à Prælato Regulari cum aqua benedicta ab Episcope potest reconciliari.*

34 *Quid sit una dieta.*

35 *Reyicitur opinio Novarini.*

36 *Prædicto privilegio uti possunt Prælati Regulares. etiam præsen e Episcopo.*

37 *Si Episcopus nec vult reconciliare, nec benedicere aquam, potest Prælatus Regularis, & n. 38.*

39 *Si violatio fiat, dum sacerdos celebrat.*

31. PRo resolutione hujus quæstionis, quæ sæpe contingit in praxi, notandum an Ecclesia sit benedicta, vel consecrata, si Ecclesia sit benedicta, bene potest reconciliari per quemcumque sacerdotem simplicem aqua benedicta communi, ut communiter colligunt Doctores, *ex cap. si Ecclesia de consecrat.* adjuncta Glossa contra Tolctum, & hoc etiam possunt Prælati Regulares quo ad suas Ecclesias: si hoc conceditur simplici sacerdoti sæculari sine licentia Episcopi, nullo modo negari potest Prælato Regulari. Deinde Prælati Regulares ad hoc habent multa privilegia ad reconciliandas suas Ecclesias ex Julio I I. in Bulla, *Dudum ad sacrum* & ea Leone X. *Bulla Religionis honestas.* Ita Henriquez, Tamburinus, Præpositus, Barbosa *de potestate Episcopi.* Quos citat, & sequitur Diana *4. part. tract. 4. resol.* 91. Quibus adde ea Navarro, Soto, Suar. *3. part. disp.* 181 *sect.* 4. Avila *de censur. p. 5. disp 7. dub. 4.* Portelium *in additionibus ad dubia, verb Ecclesia, num.* 1. & idem dicunt de Cæmeterio polluto ad ejus reconciliationem.

Iulius II. Leo X. Henriq. Tamburin. Præposit. Barbosa. Diana. Navar. Soto. Suar. Avila. Portel.

32. Si verò Ecclesiæ sint consecratæ, opus habent reconciliatione per Episcopum, qui non potest alteri etiam vicario suo hanc facultatem delegare. Reconciliatio autem Ecclesiæ consecratæ est proprium munus episcopale: Solus summus Pontifex id potest committere simplici sacerdoti. Cardinalis Lugo *de Sacram. Eucharistia disp* 20. *sect.* 12. *num* 62. Francisc. Lugo *de Sacram lib. 5. cap. 5. quæst* 2. *num.* 95. Et patet *ex cap. aqua de consecrat. dist* Et idem dicendum de Cæmeterio consecrato juxta declarationes Cardinalium, quas refert Barbosa *in collectanea Bullar. verb. Ecclesia,* & refert M Lezana *tom 3. verb. Cæmeterium ad initium.*

33. Si autem Ecclesia mendicantium consecrata polluta fuerit reverenter vocandus est Episcopus ad reconciliandum, quòd si Episcopus per duas dietas longe absens sit, tunc ex concessione Leonis X. facta Mendicantibus, poterunt superiores illius Religionis, & reliqui communicantes in eorum privilegiis, prædictam Ecclesiam pollutam, cum aqua gregoriana hoc est facta ex vino, & cinere per ipsosmet Prælatos benedicta reconciliare. Ita Confectius Vgolinus, Sayrus, Barbosa, Henriquez, Avila, quos citant, ac sequuntur, Marchinus *de Sacram. Ordinis tract. 3. part. 3. cap. 11. num* 14. Megala *in promp. tom. 2. verb. Ecclesia, num. 11. in fine,* Layman *lib. 5. tract. 5. cap. 5. num.* 11. Miranda *tom. 2. quæst. 39. art. ultimo conclus.* 3. Bordonius *tom* 1 *Resol.* 17. *n* 7. Dicastill. *de Eucharist. tract. 5. disp. 4. dub. 6. numero.* 109. Pellizar. *tom. 2. tract. 8. cap. 5. sect n.* 69.

Card. Lugo. Franc Lugo. Barbosa. Lezana. Confectius. Vgolinus. Sayrus. Barbosa. Henriq. Avila. Megala. Layman. Miranda. Bordon. Pellizar.

34. Vna dieta continet septem Lucas, duæ dietæ quatuordecim, ut tenet Henriquez cum Rodriguez. *tom. 1. quæst, 15. art.* 2 Joan. à Cruce *c. in omelib. 2. c. 5. dub. 5. compendium Tiariorum verb Ecclesia n.* 2. Portellius *citatus.*

Henriq. Rodrig. A Cruce. Compend. Portel.

35. Referam etiam hic opinionem quandam Antonij Novarini *in summa Bullarij, titulo de pollutione Ecclesiarum num.* 7. ubi ait superiores Regulares ea privilegio posse reconciliare Ecclesias consecratas, & citat Graffium, *consil. 1. de consecrat Ecclesia num.* 18. Tamen hæc sententia videtur facere multam vim dispositioni juris *cap. Aqua, & cap. Proposuisti de consecrat.*

Ant. Novar.

36. Maximè notandum est, quòd prædicto privilegio ad reconciliandas Ecclesias suas consecratas uti possunt Regulares, non solum quando Episcopus distat per duas dietas, sed etiam quando defunctus est imò quocumque modo absit Episcopus, morte, renuntiatione, ac depositione. Ita Rodriguez *tom. 2. quæst.* 19. *art. 3. & post illum Persicus de officio sacerdotis dubio 15. num* 110.

37. Imò maximè nota casum. Cum in toto Regno Portugalliæ tantùm esset unus Episcopus, & existens in hac civitate Olysipponensi, in eademmet civitate Olysipponensi contigit, quòd quædam Ecclesia Regularium consecrata violaretur ex quodam homicidio humiliter postulatum est ab Episcopo, ut dignaretur Ecclesiam reconciliare, quòd ipse firmiter negavit; deinde postulatum est ab eo, ut aquam ea vino, & cinere benediceret, quòd ipse eadem constantia negavit, & nullo modo nec voluit ad Ecclesiam accedere, nec aquam benedicere, tunc à viris doctissimis me præsente resolutum est, quòd Prælatus Regularis poterat illam aquam ea vino & cinere benedicere, & illam Ecclesiam consecratam reconciliare, quia ad illum effectum præsentem idem erat Episcopus nolens, ac absens, & sic factum est, & Ecclesia reconciliata est à Prælato Regulari.

38. D. Thom. 4. *part. quæst.* 83. *ad* 1. docet Episcopum posse concedere facultatem, ut in Ecclesia violata celebretur ante reconciliationem, nam, *cap Missorum, & cap. Hic ergo de consecrat. dist.* 1 Simpliciter decernitur fieri posse sacrum, ubi jusserit, vel permiserit Episcopus, qui subinde sicut potest concedere licentiam faciendi sacrum in loco non sacro, sic & in templo violato, quamvis ad hoc graviorem causam requirat Avila, unde Cardinalis Lugo *suprà citatus* optime in grandi necessitate hoc concedit, v. g. si in die festo populus non habet templum ubi audiat sacrum. Ita etiam Diana *part. 11. tract. 8. Resol.* 23.

D. Thom. Lugo. Diana.

Pro casu occurrenti, si dum sacerdos celebrat, homici

homicidium, v. g. contigit, & hoc accidit post cœptum Canonem, tunc tenetur Missam prosequi, et sacrificium perficiat; si autem ante Canonem violatio fiat, vel Ecclesiam ingrediatur excommunicatus nominatim declaratus per sententiam judicis, aut publicus Clerici percussor, tunc celebrans debet à Missa desistere.

Quæstio VI.

An si Sacerdos celebret in Ecclesia polluta ipsa maneat reconciliata?

SUMMARIUM.

40 *Partem affirmantem tenent multi Auctores.*
41 *Sententia negativa est vera, & certa.*
42 *Ponuntur illius fundamenta.*
43 *Sacerdos celebrans in Ecclesia polluta ante reconciliationem non fit irregularis, nec suspensus ab ingressu Ecclesiæ.*

40. Sà. Henriq. Persicus. Naldus. Zerola. Avila. Dicastill. Tambur. Diana.

QUæstio procedit de Sacerdote celebrante bona fide. Partem affirmantem tenent Emman. Sà, Henriq. P. Persicus. Naldus, Zerola, Avila, Dicastill. Thom. Tambur. quos citat, & constanter sequitur Diana *part. 6. tract. 6. Resol* 28. & *p.* 11 *tract.* 2. *Resol.* 59. & Emmanuel Sa *verb. Ecclesia, num.* 19. ait quod hæc opinio procedit etiamsi Sacerdos celebret mala fide, & Persicus *de Officio Sacerdotis, lib.* 1. *dub.* 6. *n.* 61. ait quod hæc opinio sit valdè probabilis & tuta in conscientia in praxi, propter Doctorum auctoritatem, & quia præsentia corporis Christi dum in Ecclesia Missa celebratur, reputanda est pro sufficienti reconciliatione.

41. Lugo. Francisc. Sayrus. Layman. Amicus.

Opposita sententia mihi vera, & certa videtur, quod per talem Missæ celebrationem Ecclesia non sit reconciliata, eam fortiter tenet Cardinalis Lugo *3. part. tom.* 2. *de Eucharistia, disp.* 20. *sect.* 4. *n.* 91. & ejus Fr. Franciscus *de Sacram. lib.* 5. *cap.* 5. *q.* 12. *n.* 99. Sayrus *de censuris, lib.* 5. *cap.* 16. *n.* 11. Layman *lib.* 5. *tract.* 5. *cap.* 5. *num.* 13. Amicus *in cursu Theologico, disput.* 33. *sect.* 12. *n.* 345.

42. Franc Lug.

Probatur primò, quia ut notat Franciscus Lugo *citatus*, opposita sententia nullum pro se habet fundamentum intrinsecum ex ratione, sed tantum extrinsecum ex auctoritate Doctorum. Secundò, sic arguo, in re gravissima, qualis est reconciliatio Ecclesiæ, forma, & dispositio data ab Ecclesia, non est mutanda; atqui Ecclesia assignat formam, & modum reconciliandi Ecclesiam, sive benedictam; sive consecratam ut patet ex Rituali Romano; ergo talis forma sine auctoritate Ecclesiæ non est mutanda. Tertiò. Si celebratio Missæ à Sacerdote bona fide, est instar reconciliationis Ecclesiæ, idem ergo erit de Missa celebrata à Sacerdote mala fide: nam bona, vel mala fides Sacerdotis celebrantis, non reconciliat Ecclesiam, sed ipsa præsentia corporis Christi in Missa dum celebratur, & tantum adest, quando Sacerdos celebrat, bona fide, ac mala; ergo si Auctores contrarii præter Emmanuelem Sà negant talem reconciliationem in Missa celebrata à Sacerdote mala fide, debent etiam negare, in Missa celebrata bona fide.

Sylveira Opuscula.

Ex quo obiter nota, quod Sacerdos celebrans in Ecclesia polluta ante reconciliationem, non fit irregularis, ut expressè determinatur *in cap. Is qui, de sententia excommunicationis*, nec incurrit suspensionem ab ingressu Ecclesiæ, nec fit irregularis, etiamsi celebret in eodem loco. Ita ex Paludano, Suarez *tom.* 3. *ad* 3. *part. disp.* 81. *sect.* 4 §. *penultimo*, & ex Sà, Layman, Avila, Fagundez, Diana *part.* 6. *tract.* 6. *Resol.* 28. 43.

Paludan. Henriq. Suar. Sa. Layman. Avila. Fagundez. Diana.

Quæstio VII.

De aliquibus privilegiis, quibus gaudent Ecclesiæ Regularium.

SUMMARIUM.

44 *Ecclesiæ, & Monasteria Regularium exemptorum sunt libera à jurisdictione, ac potestate cujusvis Ordinarii.*
45 *Bulla Sixti IV. maximè de hac re.*
46 *Expenditur prædicta Bulla Sixti.*
47 *Ordinarii non possunt præcipere, ut in Ecclesia Regular. confessionarii sint in tali loco, necne Eucharisticum Sacramentum exponatur, & num.* 48.
49 *Ordinarii non possunt visitare Ecclesias Regularium, sed Parochiales solum, quæ pertinent ad Officium Parochi, n.* 50.
51 *In occurrentia in Ecclesiis Collegiatis, & Cathedralibus dicendæ sunt duæ Missæ, hoc non procedit in Ecclesiis Regular. & num.* 52.
53 *In Ecclesiis Regularium ipsis invitis non possunt Episcopi actus jurisdictionis exercere. Affirmant aliqui, negat communis sententia, & n.* 54. & 55.
56 *An in Eccl. Regular. Parochiali possint visitare tabernaculum Sacræ Eucharistiæ?*

ECclesiæ Regularium, ac eorum Monasteria, & cætera, quæ ad eos spectant, sunt omnino libera, & exempta à jurisdictione, ac potestate D D. Episcoporum, ita ut in eis non valeant aliquid ordinare, ac præcipere: ne concessum à multis Summis Pontificibus per suas authenticas Bullas, referam unam tantum Joannis 22. concessam Patribus Carmelitanis, & refertur *in eorum mari magno Sixti IV. Bulla* 37. apud Bullar. Rodriguez & *in Compendio Carmelitar. Discalceator. fol.* 22. Bulla incipit, *Dum attenta meditatione, num.* 5. ita ait: 44.

Rodrig. Compend. Carmel.

45. *Ea propter, dilecti in Domino filii devotionis vestræ precibus favorabiliter annuentes, vos, & prædictum ordinem, personas, & Ecclesias, Oratoria, domos, res alias, & loca vestra, ac spectantia ad eadem, in quibus inhabitatis ad præsens, vel habitabitis in futurum, cum omnibus juribus, & pertinentiis suis, ac personis degentibus in eisdem, in jus, & proprietatem Beati Petri, & Apostolicæ Sedis assumimus, illâque à cujuscunque Diœcesani, & cujuslibet alterius potestate, & dominio omnimode in perpetuum prorsus eximimus, & de gratia speciali decernimus ex nunc vos, & ordinem vestrum per-*

Bulla.

Ec sonas

perſonas, Eccleſias, Oratoria, domos, & loca præfata ac pertinentia ad eadem, ſoli Romano Pontifice, & dictæ ſedi tam in ſpiritualibus, quam temporalibus, abſque ullo medio ſubjacere, ita quod, nec locorum Ordinarij, nec alia quævis perſona Eccleſiaſtica in vos, & Ordinem veſtrum, perſonas, Eccleſias, & Oratoria, domos, loca præfata, utpote prorſus exempta poſſunt excommunicationis, ſuſpenſionis, aut interdicti promulgare ſententias, aut aliàs poteſtatè juriſdictionis aliquam exercere, quod ſi forſitan quidquam in contrarium à quocunque fuerit attentatum, illud omninò ſit irritum, & inane. Similia privilegia habentur *in mari magno ejuſdem Sixti Quarti* conceſſa Patribus Dominicanis, & Franciſcanis, & Auguſtinianis, ac Patribus Societatis per Bullam Gregor. XIII. de quo latè Rodrig. *tom.2. quæſt.2.art.17.in fine.& 63.*Maranta *de Ordine judiciario,part.6.membr.1.n.63.*& citat multos alios.Bondon,*Reſol.32.n.367.*

Rodrig. Maranta. Bordon.

46. Ex quibus verbis apertè conſtat, quod Religioſi ſunt de familia Papæ *utpote in jus, ac proprietatem Beati Petri.* Et quod Domini Epiſcopi nullam habent juriſdictionem in eos, nec in ſuas Eccleſias, nec quæ ad eos pertinent, ut conſtat ex verbis expreſſis Pontificis: *Acujuſvis Diœceſani,& cujuſlibet alterius poteſtate, juriſdictione, ac dominio prorſus eximimus.* Et ſic Domini Epiſcopi nullã habent poteſtatem, ac juriſdictionem in Eccleſias, ac loca Regularium *utpote in jus, ac proprietatem B.Petri aſſumimus;*ac proinde,ſi Domini Epiſcopi in hoc ſe volunt intromittere, erit falcem mittere in ſegetem alienam; & addit Summus Pontifex, *Quidquid in contrarium à quocunque fuerit attentatum, illud omninò ſit irritum,& inane.*

47. Ex quibus multa deducuntur. Primò, non poſſunt præcipere Domini Ordinarij, ut in Eccleſia Regularium Confeſſionarij ſint in tali,& tali loco, et in controverſia fuit deciſum in hac Curia Olyſſiponenſi, quia Eccleſiæ Regularium ſunt omnino exemptæ ab eorum juriſdictione.

48. Secundò Colligendum eſt, quod Domini Ordinarij non poſſunt præcipere, ut Sacroſanctum Euchariſtiæ Sacramentum, etiam à Regularibus, non exponatur abſque eorum licentia, niſi aliquibus Illuſtriſſ. Cardinalium declarationibus, quas adducunt Barboſa, & Gavantus,de quibus dicam ſuo loco,quæ cauſa multoties eſt agitata in hoc Regno;tamen omnis difficultas excluditur, quia Clemens VIII. conceſſit Reverend. admodum Patribus Sancti Ioannis Evangeliſtæ in hoc Regno,ut liberè,& licitè valeant exponere Sacram Euchariſtiam quoties ei bene viſum fuerit, quod Breve authenticum ego vidi,& ad longum referam infra, cum de Sacra Euchariſtia fuerit ſermo.

Barboſa. Gavant.

49. Tertiò, colligendum eſt, quod Domini Ordinarij non poſſunt viſitare Eccleſias Regularium.Ita apertè cõſtat ex quadam declaratione Cardin. relata à Rodrig. *tom.1.q.36 art.4.*& à Quaranta *in ſuma Bullarij,verb. Privilegium, fol.314.*& ita habet,*Cõgregatio Concilij cẽſuit Epiſcopos, aut alios cujuſvis loci Ordinarios vigore cujuſvis Decreti ejuſdẽ Cõcilij,nullam habere facultatẽ quovis tempore in Eccleſiis, Monaſteriis, domibus Regulariũ exemptorum, quibus non imminet cura animarũ perſonarum ſæcularium, viſitandi Sacriſtias, paramenta, vaſa ſacra, Altaria,& cætera hujuſmodi, aut etiam tabernaculum, ſeu pixidem, in qua Sãctiſſimum Sacramentum aſſervatur.* In quo maximè denotanda ſunt illa verba, *quibus non imminet cura animarum perſonarum ſæcularium.* Si ergo Regulares habent aliquas Eccleſias Parochiales, cum cura animarum ſæcularium, ſubſunt viſitationi quoad ea, quæ pertinent ad curam Parochianorum, & Sacramentorum conſervationem, ac adminiſtrationem, & ſi in præfatis delinquant puniri poterunt ab Ordinario intra ſepta Regularis loci,ut notat Lezana *tom.1. cap.11.num.7.ex Concilio Lateranenſi in Bulla Leonis X.quæ habetur in Bullario, tom.1.conſtit.10.ipſius Leonis.*

Rodrig. Quarant. Lezana.

50. Et ita etiam deciſum eſt à Concilio Tridẽtino *ſeſſione 7.de Reformatione,c.7.*dicente: *Beneficia Eccleſiaſtica curata, quæ Cathedralibus, Collegiatis, ſeu aliis Eccleſiis, vel Monaſteriis, Beneficiis, ſeu Collegiis, aut piis locis quibuſcunque perpetuo unita, & annexa reperiuntur, ab Ordinariis locorum ſingulis annis viſitentur.* Inquiſitioni ſolum ſubjacent Parochiales Regulares ad ea, quæ ſpectant ad Officium Parochiale, quoad alia ſubjiciuntur ſuis Prælatis Regularibus, ut patet ex Tridentino *ſeſſione 25.cap.11.de Regularibus, & ex quadam Bulla Gregorij XV. in ordine* 18. ſi verò aliam facultatem habeant Epiſcopi, hanc debent oſtendere,ut notat Peirinus *tom. 3. privileg.cap.2.n.6.*

Tridẽt. Tridẽnt. Peirin.

51. Colligendum quartò. Quod quamvis Eccleſiæ Cathedrales, & Collegiatæ juxta quandam declarationem Sacræ Congregationis Rituum, quam refert Gavantus *in Rubrica Miſſalis,tom.1.part.3.tract.10.num.*8.teneantur in occurrentia duas Miſſas cantare, unam de Feſto poſt tertiam, & alteram de feria poſt nonam, quod dicendum etiam de Eccleſiis Regularium tenet Portel. *verb. Miſſa, n.7. in dubiis Regularium.*

Gavant. Portel.

52. Tamen talis obligatio non militat in Eccleſiis Regularium, quæ ſub Eccleſiis Collegiatis non intelliguntur, nec veniunt, ut probat Rodriguez *tom.1.quæſt.43.art.12.* & in terminis noſtræ reſolutionis tenet Villalobos *tom.1.tract.8. diffic.19.n.4.*

Rodrig.

53. Colliges quintò. An in Eccleſiis Regularium ipſis invitis poſſit Epiſcopus actus juriſdictionis exercere, ut chriſmate, ordinare, confirmare, degradare, facereque proceſſiones ſolemnes ac generales. Epiſcopis favet, quod poſſint talia facere M. Lezana *in mari magno Carmelitar. §.77. num* 122. & Bordonius etiam *tom.1.in Conſil.Regular.Reſolut.7.n.32.* & ratio eſt, quia talia facere ſunt honorifica, & quando privilegia, ait Lezana, prohibent Epiſcopo Conventus publicos in domibus Regularium convocare, intelligi debet de Conventibus odioſis, contumelioſis, ac præjudicialibus, non verò de his,qui cedunt in honorem,& æſtimationem Religionis.

Lezana. Bordon.

54. Negativa tamen ſententia, quod non poteſt Epiſcopus talia exercere in domibus Regularium ipſis invitis,eſt communis,quia talia ſunt actus juriſdictionis, qui nequeunt fieri in loco exempto, ab Epiſcopo. Ita Tamburin. *de jure Abbatum,tom.1. diſput.15 quæſt. 16.num* 10.& Bordon.*tom.2.Concil.Reſol.68.quæſt.6 num.21.*

Tambur. Bordon.

Unde

Vndemelius re considerata retractae sententiam, quam dedi *priori tomo supra citato*, & in hac sententia est Diana *p. 9. tract. 5. & Miscell. 1. Resol. 47. alias* 48.

55. Imprimis in tali loco exempto non potest ordines celebrare, quia actus est jurisdictionis Ancharan, *in Clementina Archiepiscopo, num.* 8. Cardinalis, *ibidem, n.* 5. *in principio*, & *num.* 5. Immola *n.* 4. Abbas *n.* 3 Vitalinus *n.* 20. nec etiam potest Sacramentum Confirmationis ministrare, quia habet mixturam jurisdictionis, & Officij Episcopali Anchar. Cardinalis Imola, Abbas, & Vitalinus *in locis proxime citatis*, neque degradare Anchar. *ibidem n.* 21. neque facere processiones solemnes, & generales, quia hoc potius est Officij, quam honoris Episcopalis Vitalinos *ibidem n.* 55. Ancharan. Cardinalis. Immola. Abbas. Vitalinus.

56. Colliges sextò, resolutionem cujusdam casus, quod annis elapsis contigit in hoc Regno Portugalliæ, D. quidam Episcopus Conimbr. voluit Sacrarium, seu tabernaculum Sanctissimæ Eucharistiæ in Conventu Monial. *de Lorvam Ord. S. Benedicti* visitare, Religiosi, qui aderant, restiterunt. Resolutum fuit à Doctoribus Conimbricensibus, quod si Sacrarium erat separatum, vnum Monasterij, alterum Parochiæ, quod poterat Episcopus visitare illud, quod erat Parochiæ, utpote quia ad ipsum spectabat. Si autem unum, & idem erat sacrarium, seu tabernaculum Sacræ Eucharistiæ, quod tunc non poterat, quia revera erat in Ecclesia, à Capella Monasterij quod principaliter, & ab antiquo ita reputabatur; & postea accessorium fuit, ut fieret Parochiale, & principale semper trahit ad se accessorium.

RESOLUTIO XXXII.

De Ecclesiasticis quoad eleemosynam.

Quæstio Prima.

Quonam jure teneatur Ecclesiasticus eleemosynas facere?

SUMMARIUM.

1 *Prima opinio affirmat teneri Ecclesiasticos ex decentia, secunda vero ex jure Ecclesiastico. & n.* 2.

3 *Diana ait hanc obligationem provenire ex ipsa rei constitutione.*

4 *Hæc obligatio immediatè oritur à jure Ecclesiastico, radicaliter à divino.*

5 *Ad illa admonet Apostolus.*

1. SÆPE à magnis Viris, ac Prælatis de materia hujus resolutionis sum interrogatus; ut quæstionem à primis fundamentis explicemus, inquirendum est à quo jure talis obligatio oriatur. Et primo Petrus de Lorca 2. 2. *D. Thomæ, quæst.* 38. *art.* 9. *sect.* ... *disp.* 40. *memb.* 2. *n.* 44. ubi intendit probare hoc ex quadam convenientia emanasse, non jure positivo *Sylveira Opuscula.* Lorca.

introductum, ut aliqui Doctores dicunt apud Navar. *q.* 1. *n.* 12. E contra Vasq. *Opusc. de de eleemosyna, cap.* 4. *n.* 15. se nullum legisse, qui asserat, jure tantum humano teneri Ecclesiasticos superflua in vsus pios expendere. Navar. Vasquez

Secunda tamen sententia affirmat hanc obligationem in Ecclesiasticis provenire ex jure Ecclesiastico, ex Concilio Carthaginensi, & ex Concilio Tridentino *sessione* 15. *cap.* 1. *de Reformatione*, ubi juxta Canones Apostolorum, præcipit Sacrum Concilium, quod hujusmodi bona distribuantur in pauperes. Ita Sotus *de justitia, lib* 10 *quæst.* 4. *artic.* 5. Lessius *lib.* 2. *cap.* 4. *d. b.* 6. *num.* 47. Banius *in Theologia Morali, tom.* 3. *lib.* 2. *tractatu* 9. *quæstione* 4. Escobar *in Theologia Morali, tractatu* 5. *examen.* 5 *cap.* 4. *num* 45. Machado *in summa, tomo* 1. *lib.* 3. *part.* 3. *documento.* 9 *num.* 8. citant Toletum, Sanchez, Trullench, & alios. 2. Tridènt. Sotus. Lessius. Baunius. Escobar. Machado. Toletus. Sanchez. Trullench.

Tertiò. Diana *coordinatus tom.* 4. *tract.* 9. *Resolut.* 20. *num.* 4 *alias part.* 10. *tractatu* 11. *Resolut.* 35. ait, quod ex communi sententia talis obligatio provenit ex natura rei, ac ex eorum constitutione, quia sunt bona Christo consecrata, & inde convertenda in pium & charitativum obsequium, & non in usus profanos, ac impios, quod etiit grande peccatum, & ait ipse Diana esse speciem sacrilegi, ea profane expendere, quia ut Divus Thomas *secunda secundæ, quæst.* 99. *artic.* 3. Sacra sunt, & ideo quemadmodum fit illis injuria, si furto rapiantur, ita etiam si profanè insumantur, & utrumque est sacrilegium. 3. Diana. D. Thom.

Dicendum existimo quod hæc obligatio, ne consumantur in usus profanos, sed pios, ac eleemosynas pauperum formaliter, ac immediatè provenit à jure Canonico, ut ait secunda sententia radicaliter, ac fundamentaliter ex natura ipsorum bonorum, seu ut clarius dicam à jure divino. Quod hæc obligatio formaliter proveniat à jure Ecclesiastico probat secunda sententia ex Concilio Carthaginensi, Tridentino, ac multis aliis juribus: quod autem hæc obligatio radicaliter ac fundamentaliter proveniat ex jure divino patet ex ipso Concilio Tridentino *sess.* 25. *cap.* 1. *de reformatione*, de bonis Ecclesiasticis dicitur, *quæ sunt Dei*; sunt enim res Dei ut probant Tiraquell. *de Constitut. limit.* 16. *num.* 3. Navar. *Commentat.* 2. *de Regularibus, num.* 3. & *de reddit. Ecclesiastic. quæst.* 1. *num* 40. & 4. Joannes Valer. *de differentia utriusque fori, verb. Munera, diffic.* 1. *num.* 5. & ratio est manifesta, quia hujusmodi bona sunt comparata ex decimis, quæ ex jure divino debentur. Jus autem divinum ea Ecclesiis applicat ad fabricam, & sustentationem ipsius Ecclesiæ, ac Ministrorum ejus, & etiam ad opera pia, & honesta, & non ad vsus illicitos, & prophanos, sed in pauperes, & egenos. 4. Tridènt. Tiraquell. Navar. Valerius.

Hinc Apostolus Paulus 1. ad Tim. c. n. 2. ait, *Oportet Episcopum esse ornatum, pudicum hospitalem*, id est, ut pauperes egenos, debiles, ac peregrinos recipiat ad alimoniam, ita ut domus Episcopi sit hospitium egenorum, ita D. Hieron. *in epistola ad Joannem Episcopum*. Et idem S. Doctor. *ad Oceanum*; & idem ipse Apostolus scribens ad Titum *c.* 1. *n.* 7. ait: *Oportet Episcopū esse non turpis lucri cupidum*, 5. 1. Tim. 3. D. Hieron. Ad Tit. 1.

sed hospitalem, benignum. Id est, ne sit cupidus ad augendos ex multis redditus ad negotiationes faciendas, ad ditandos consanguineos, & amicos. Conc. Antiochenum. Eusebius. Ita exponunt *Patres Concilij Antiocheni*, apud Euseb. *lib.* 8. *Historiarũ, c.* 23. *&* 24. Quod graviter est damnatum per Sacros Canones 3. *q.* 2. *cap. Si quis, &* 17. *q.* 4. *cap. Alius.*

Quæstio II.

De quibus bonis teneantur Ecclesiastici eleemosynas facere.

SUMMARIUM.

6 *Bona Ecclesiastica in triplici differentia.*
7 *De bonis tantum Ecclesiasticis est quæstio.*
8 *In dubio nullus præsumitur se velle privare jure suo.*
9 *Si Ecclesiasticus subtraxerit de sua sustentatione poterit expendere.*
10 *Episcopus, & Ecclesiasticus, quæ supersunt ex sua congrua, tenentur expendere in eleemosynas, & pia opera, & n.* 11. 12.
13 *Inde patet quod magis obligantur Ecclesiastici ad eleemosynas, quam laici.*

6. BOna Ecclesiasticorum possunt considerari in triplici differentia. Primò, quædam sunt bona patrimonialia, quæ successione sanguinis à suis majoribus accepta, vel ex donatione alicujus benevoli amici obveniunt. Secundò, sunt quædam quasi patrimonialia, quæ comparantur tanquam stipendia propriæ actionis, ac industriæ, ut pro celebratione Missarum, vel habenda concione, vel pro funere defunctorum comitando, vel processione peragenda, vel visitando Episcopatu, ferendi sententias, & causis audiendis, pro agendo aliquo negotio Ecclesiæ, vel aliorum, vel pro lectione publica in universitate, vel pro canendo in choro, vel pro organis pulsandis, pro tibiis insufflandis, audiendis confessionibus, denique pro quocunque alio titulo distincto à titulo beneficii, reputantur bona quasi patrimonialia. Tertiò, sunt quædam alia bona mere Ecclesiastica ex beneficiis comparata, ut sunt fructus ex decimis, ex aliis piis legatis Ecclesiæ ac beneficio annexis. Navar. Lessius. Corduba. Molina. Vasquez. Ita Navar. *tr. de Redditib. q.* 1. *n.* 4. Less. *lib.* 2. 4. *dub.* 6. *in princ. n.* 35. Corduba *lib.* 1. *q.* 18. *in princ.* Molina *tract.* 2. *disp.* 142. *in princ.* Vasq. *Opusculo de Redditib. cap.* 1. § 2. *dub.* 1. *num.* 16.

7. Secundò, certum quod ex bonis primo, & secundo modo acceptis non obligantur Clerici ad eleemosynas faciendas, siquidem illa tenent, ac possident, sicut alij laici, de illisque habent plenum dominium, illáque possunt dare pro sua libertate, de eisque consanguineos ditare, ad majora promovere, sicut & cæteri sæculares, ut notant proximé citati Auctores, hoc enim tantum, Castr. Pal. ut notat Castro Palaus *p.* 1. *tract.* 6. *disp.* 2. *punct.* 5. *n.* 3. est illis prohibitum de bonis tantum Ecclesiasticis, quæ illis veniunt ex redditibus sui beneficii: hoc enim est eis prohibitum Trident. ex Conc. Trid. *sess.* 52. 1 *de reform.* unde magno Consilio Illustr. Dom. D. Verissimus ab Alencastro assumptus ad Archiepiscopatum Brachatensem, & Illustriss. D. Antonius de Saldaña ad Episcopatum Vianensem, & Illustr. D. Franciscus Barretto ad Episcopatum Algarbiorum, omnes fecerunt inventaria de bonis, quæ habebant patrimonialia, vel quasi patrimonialia, antequam ad suos Episcopatus transirent, ut scirent quæ bona patrimonialia, vel quasi patrimonialia habebant, ut de illis disponerent secundum jura.

Ex quo maximè notandum secundò, quod 8. beneficiato integra sustentatio debetur ex beneficio, unde si ipse ex suis bonis patrimonialibus emat unam villam, agrum fertilem tritici, vel vineam, ex quibus bona pars, seu aliqua inservit ad ejus sustentationem, tunc poterit ex fructibus beneficij recompensationem facere proportione servata, & ex eis tantum insumere in his, quæ voluerit, quantum accepit ex patrimonialibus, nisi ipse habuisset expressam voluntatem nullam recompensationem faciendi; si autem dubitet, poterit judicare, quod nullam talem intentionem habuit: nam in casu dubio nemo præsumendus est se velle jure suo privare. Ita cum Navarro, Molina, Lessio, Castro Palaus *citatis, n.* 4. Navar. Molina. Lessius. Castr. Pal.

9. Notandum est tertiò, contra Panormitanum *in cap. Cum omnes, de rescribus num.* 27. & Sarmientum *de Redditibus, part.* 3 *cap.* 5. *n.* 1. *& seqq.* ac Granado 1. 2. *D. Thomæ Comment.* 3. *tract.* 11. *disp.* 3. *num.* 221. quod de sua congrua sustentatione, quam unusquisque Clericus potest licitè de pingui, seu grosso beneficij accipere, ejúsque redditibus: si velit, aliquid sibi subtrahere, valde parcè vivendo poterit quidquid subtraxerit expendere pro libito, absque peccato mortali, non tamen ad usus profanos. Panormit. Sarment. Granado. Ita Sanchez *in Opusculis, tom.* 1. *lib* 2. *c.* 2. *dub.* 45. Molina *de Primog. Hispan. lib.* 2. *cap.* 10. *n.* 50. Avendañus *Resp.* 19. *n.* 12. Hurtadus §. 113. Diana *coordin. tom.* 4. *tract.* 7. *Resol.* 24 *n.* 4. *alias part.* 5. *tract.* 8. *Resol.* 27. cum Navarro, Ledesma *citatis ab ipsis.* Sanchez. Molina. A end. Hur ad. Diana. Navar. Ledesma.

10. Dicendum est ergo, certum, & indubitatum esse teneri Episcopos, vel Beneficiatos, ea omnia, quæ supersunt suæ congruæ sustentationi ex fructibus suorum beneficiorum, in eleemosynas, ac pia opera expendere sub peccato mortali. Hæc est omnium sententia Auctorum tam qui citati sunt in hac quæstione, quam superiori, quos etiam in magno numero citat Barbosa *de potestate Episcopi, p.* 1. *tit.* 2. *Glossa* 9. *n.* 30. & sequentia, & in Collectanea ad Trid. *sess.* 25. *cap.* 1. *de reform.* Barbosa.

11. Probatur ex fundamentis datis superiori quæstione. Trident. Deinde quia Concilium Tridentinum *sess.* 25. *cap.* 1. *de Reformatione*, districtè, ac rigorosè præcipit Episcopis, ut bona Ecclesiastica, *quæ Dei sunt*, in pauperes distribuant juxta Canones Apostolorum; ne pravo affectu in fratres, ac consanguineos, & familiares distrahant, & consumant, & hos expressit Sancta Synodus apertè, *fratres, nepotes, propinquósque carnis affectu.* Circa hos enim solent Episcopi esse cæci. Baldus *in Authent. quicunque, C. de Sacrosanct. Eccles.* Franciscus Lucas *in Thesauro fori Ecclesiastic. p.* 1. *c.* 3. *n.* 37. Baldus. Franc. Luc. & eandem doctrinam, quam Sacrum Concilium dat ad Episcopos, extendit ipse etiam ad omnes beneficiatos, & etiam usque ad Illustrissimos Dominos Cardinales.

12. Probatur etiam secundò. Quia bona beneficij

ficij cum sint ex decimis, ut superiori quæstione dixi, & applicata ab Ecclesia, vel data à fidelibus ad sustentationem tantum ministrorum, vel ad pauperum miseriam sublevandam, vel ad pia opera exhibenda, ergo absque gravi peccato non possunt in alios vsus consumi, ac erogari, cum agatur contra intentionem applicantis, ac dantis talia bona.

13\. Ex quo inferes majorem obligationem esse in viro Ecclesiastico ad dandam eleemosynam, quam in laico: nam Ecclesiasticus maximè Episcopus ut Pastor tenetur inquirere necessitate oppressos, ne fortè ratione illius à recta via declinent, quæ obligatio non datur in laicis, ut docent Valentia 2.2. *disp.* 10. *quæst.* 3. *punct.* 7. *vers. Sexto certum est.* Vasquez *de eleemosyna, cap.* 4. *n.* 14. Deinde quia Ecclesiasticus obligatur ad ea, quæ suo præsenti statui supersunt in eleemosynas, aliave pia opera expendere, nisi aliàs prudentialiter occasio occurreos seu necessitas postulet: laicus, quæ sibi supersunt ex suo præsenti statu, potest apud se retinere, vel ad aliorum statum, & pompam dare, quod non potest facere beneficiatus.

Valentia.
Vasquez.

Quæstio III.

Præbendatus Ecclesiasticus qualem partem ex beneficio debet sibi assumere ad sui sustentationem, & qualem tenetur in pauperes erogare?

SUMMARIUM.

14 *Loquimur in hac quæstione de necessitate communi.*
15 *Vna sententia affirmat, quod tenetur dare quartam partem.*
16 *Altera sententia, quod tenentur ad tertiam partem.*
17 *Probabilior quod prudentialiter res sit judicanda.*
18 *Diversa ratio in beneficio pingui, ac tenui secundum tempus & loca.*
19 *Attendenda qualitas personæ, & ut viri timorati ejusdem qualitatis vivunt, & num. 20.*
21 *Varij casus, si habeant cognatos pauperes, vel filios spurios, & n. 22. 23.*

14\. DUrus est hic sermo, sed verus, ait Granado *In exordio istius quæstionis*, statim citandus, & conveniunt omnes Doctores, quos vidi teneri Ecclesiasticos ex redditibus suorum beneficiorum, quæ supersont ab eorum sustentatione expendere io eleemosynis, & piis operibus io necessitate communi: nam in gravissima, ac vrgentissima tenentur etiam, & maximè Episcopi etiam multa de sua ampla sustentatione subtrahere, imò & vendere vasa argentea, ac suppellectilem ad alendos pauperes. Ita Bañez, Granado, Hurtadus, & statim citandi. Io necessitate communi quantum sit dandum, ac largiendum in eleemosynas est tota difficultas.

Bannez.
Granado.
Hurtadus.

15\. Primò, tenet Azor. *tom.* 2. *lib.* 12. *cap.* 11. *quæst.* 5. *in fin.* quod beneficiarus obligatur ut expendat in pauperes quidqoid illi superest ex sua sustentatione. Secunda sententia, & satis communis tenet Episcopum, vel Clericum præbendatum teneri dare quartam partem suorum fructuum in panperes, & opera pia. Ita ex Navarro, Sotus *lib.* 4. *de justitia, quæst.* 4. *art.* 4. *vers. quamvis documentum.* Toletus *lib.* 8. *cap.* 38. cum Tabiena, Molina *tract.* 2. *disp.* 146. *§ contrarium* cum Majori. Lorca 2.2. *disp.* 40. *num.* 43. Granadus 2.2. *controvers.* 3. *tract.* 11. *disp.* 3. *num.* 21. Hurtadus de Mendoça 2.2. *volum.* 2. *disp.* 160. *sect.* 15. §. 105. *vsque ad* §. 110. Trullench. *in Decalog. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 5. *dub.* 9. *num.* 1. Machadus *de Perfecto, tom.* 2. *lib.* 4. *part.* 1. *tract.* 6. *docum* 6. Bañez 2. 2. *quæst.* 38. *art.* 6. *dub. vlt.* §. *Ex dictis omnibus*, & subdit, Ego sanè nullum Episcopum Hispaniæ absolverem, nisi saltem quartam partem reddituum in eleemosynas expenderet, & hæc sententia est probabilis.

Azor.
Navar.
Sotus.
Toletus.
Tabiena.
Molina.
Lorca.
Granado.
Hurtadus.
Trullench.
Machad.
Bannez.

Lorca, Hurtado, & etiam Sotus *proximè citati* docent quod Episcopus & Beneficiari satisfaciant, si ex suis redditibus dent tertiam partem. Et ratio est, quia Ecclesiastici habent verum dominium, in ipsa bona Ecclesiastica, ergo ex justitia bene legi misericordiæ, ac pietati, & præcepto Ecclesiastico planè satisfaciunt, si dent bonam partem, quia Clerici io Choro, in residentia, in cœlibatu, & aliis, habent suos labores: unde abundanter satisfaciunt, si dant tertiam partem, v. g. Episcopus habens triginta mille aureos io suis redditibus, satisfacit, si det decem millia pauperibos, ac piis locis; ex viginti verò quæ potest habere pro sua sustentatione, potest etiam ex illis adjuvare consanguineos, & familiares; & hæc sententia etiam est probabilis. 16.

Lorca.
Hurtado
Sotus.

Tamen probabilior, ac verior mihi videtur sententia, quod hæc res determinanda est judicio viri prudentis, ac timorati, ut docent Cardinalis Lugo *tom* 1. *de justitia, disput.* 4. *sect.* 3. *n.* 40. 41. Castro Palaus *tom.* 1. *tract.* 4. *disp.* 2. *punct.* 5. *num.* 8. pro qoo meo videri multa consideranda sunt, qualitas locorum, ac temporum, nam pro ratione locorum, ac temporis res habet majus vel minus pretium, & plura requiruntur in uno loco, ac tempore, quam in alio. Deinde maximè consideranda qoalitas beneficij ac personarum. 17.

Vel beneficium tam mediocres habet proventos, quod taotum sufficiunt ad mediocrem sustentatiooem beneficiati, vel ad etiam Episcopatus, vel beneficium adeo tenoe, ut non sufficiat per se solum ad sustentationem. Si habet Ecclesiasticus redditus valdè pingues, tenetur dare in eleemosynas tertiam, vel qoartam partem, ut inquiunt Auctores secundæ, & tertiæ sententiæ, & ex superfluis tenetur dare medietatem, ut exprimunt Hurtado, Lorca, Machadus *citatus*, quia talia bona sunt dona Dei, & patrimonium pauperum, ut inquiuot Coocilia, & Patres. Si verò Ecclesiasticus habet mediocres proventus ad suam mediocrem sustentationem, vel valdè exiguos, qui non sufficiunt ad sui sustentationem, parum, aut nihil, tenetur dare. Huc venit, quod Sanctus Senior Tobias dicebat filio suo cap. 4. num. 4. *Quomodo potteris ita esto misericors: si multum tibi fuerit, abundanter tribue: si exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter impartire.* Dixi per se solum ad sui sustentationem, quia si bona habet 18.

Hurtado.
Lorca.
Machado.
Tobiæ 4.

patrimònialia, vel quasi patrimonialia, quæ de illis assumit ad sui sustentationem potest illa recompensare ex fructibus beneficij, ut jam dixi *superiori quæstione*.

19. Etiam de qualitate beneficii, ac personæ, maximè consideranda res, quod ille, qui habet magnam dignitatem, v. g. Archiepiscopatum, vel Episcopatum valdè pinguem, majorem mensam, familiam, ac supellectilem debet habere quam Decanus, vel alius Clericus, & sub his veniunt etiam moderata convivia, liberales, & remuneratoriæ donationes; hæc enim expediunt, & conveniunt tali statui, ob sui amplitudinem ad animos reconciliandos, ut notant Molina *citat. disp.* 145. §. *Tertium est*, & Valentia 2. 2. *disp* 10. *quæst.* 3. *punct.* 4. §. *Itaque*. Nec enim Ecclesia vult suos ministros austeros, & inurbanos, sed ut honesto, ac urbano modo vivant.

Molina. Valentia.

20. Unde regula generalis in hac re esse potest, ut taliter vivat Ecclesiasticus, qualiter alii viri timorati habuerũt vivendi modum: nam Eminentiss. D. Cardinales, qui sunt primi Principes totius Ecclesiæ modo decenti, urbano, ac convenienti tantæ dignitati vivunt, ad majorem auctoritatem, & venerationem recõciliandam; sic & Ecclesiastici debent decentem, & convenientem vivendi modum habere, ut alii viri in eadem dignitate, & sicut illis expedit suos cõsanguineos, ac propinquos in necessitatibus sublevare, ita & illi facere possunt, ne dedecus sit beneficiatos in multa egestate suos cõsanguineos habere. Ita Navar. *q.* 1. *de Redditib. Monast.* 77. *n.* 5. Molina *disp.* 146. §. *Dubium est.* Sotus *lib.* 10. *q.* 4. *art.* 4. §. *Quamvis documentum.* Toletan. *lib.* 8. *n.* 38. cum Tabiena, Coninch *de charitate, disp.* 27. *dub.* 11. *num.* 185. & alios citat Diana *coordin. tom.* 4. *tract.* 7. *Resolut.* 23. *alias p.* 5. *tract.* 8. *Resol.* 27.

Navarr. Molina. Sotus. Toletus. Tabiena. Coninch. Diana.

21. Ex quibus inferunt Castro Palaus *citat. n.* 9. *circa finem*, & Diana *coordinatus citato tract.* 7. *Resol.* 21. *alias p.* 10. *tract.* 11. *Resol.* 36. *n.* 3. posse Ecclesiasticos ex fructibus beneficii alere filios spurios, si dentur, quod absit, quia posito dictu jure naturæ debetur illis sustentatio, & sustentatio illis debetur juxta qualitatem beneficiati, unde major dos debetur filiæ spuriæ Sacerdotis nobilis, quam filiæ alterius Sacerdotis pauperis, & inferioris conditionis intra limites tamen filiæ spuriæ, quæ est multo inferioris conditionis, ac si esset legitima, ita Molina *disp.* 246. *in fine*, qui versiculo antecedenti addit, doctrinam esse limitandã, ut intelligatur in eo casu, quo beneficiatus non habeat alia bona, quibus valeat dare filio spurio alimenta, quia si habet ad illa filius habet jus, ac proinde videtur quod Sacerdos ex illis tenetur filium alimentare, & quamvis hoc revera ita sit consulendum, tamen inquiunt Palaus, & Diana *citati*, cum Valentia 2. 2. *disp.* 10. *q.* 3. *punct.* 7. §. *Neque solum.* Quod quamvis ita sit consulendum, tamen videtur durum, ita affirmare, ut ex obligatione sic faciendum esset, quia filius etiam spurius habet jus non solùm in personam patris, sed etiam ad omnia illius bona, ut ex eis sustentetur; & pater habet obligationem ad sustentandos filios, ergo etiam ex fructibus beneficii, quia illorum pater est Dominus, & sicut ex eisdem fructibus potest donationes gratuitas facere, sic & jus naturæ, ac obligationes naturales adimplere.

Palaus. Diana. Molina. Palaus. Diana. Valentia.

Ex his infert etiam ipse Diana *citata Resolutione, num.* 2. *ad finem*, posse Episcopus absque præjudicio pauperum Diœcesis præbere Regi, ac Principi extremis necessitatibus, oppresso in adjutorium bellorum contra Hæreticos aliquam summam denariorum ex fructibus bonorum Episcopalium, quod bis cum Viris Doctissimis de hac quæstione vidi consuli, quod nempe in magna Regni necessitate, ac pro illius defensione poterant Ecclesiastici dare de fructibus beneficiorum Regi ad juvamen juxta *cap. Sancta Maria, cap. Adversus, de immunitate Ecclesiæ.* 22.

Diana. Cap. Sancta Maria. C. Adversus.

Circa qualitatem personæ etiam maximè considerandum, an Ecclasiasticus sit persona valdè illustris, ac nobilis, & Vir maximè doctus, ac literatus: ut inde plus illi pro sua sustentatione assignandum sit, negat Lorca 2. 2. *disp.* 40 *sect. n.* 39. quia beneficiarii fructus dantur pro congrua beneficiali sustentatione, ergo parum prodest, quod sit Vir apprimè nobilis, vel doctus. 23.

Lorca.

Contraria tamen sententia tenet, communis, & desumitur ex *cap. De multa, de præbendis*; ubi in Concilio Lateranensi Innocentius III. statuit, quod in pluralitate beneficiorum possit cum valdè nobilibus, ac notabiliter doctis dispensari; valdè infructifera esset dispensatio, si non possent plusquam alii in sua sustentatione insumere. Confirmatur, quia satis communis est sententia, quod Vir magnus nobilitate, ac literis, quando non potest restituere, nisi cum magna jactura honoris, ac auctoritatis, & cum indecentia suæ personæ, non tenetur restituere, ut docent uterque Navarros, Lessius, Azorius, Saytus, Molina, Valentia, quos citat, ac sequitur Bonacina *disp.* 1. *de restit. quæst. ultima, punct.* 1. *n.* 13. ergo si tales personæ pro sua congrua sustentatione ratione sui status liberantur à restitutione in præsenti, etiam liberantur ab ordinaria sustentatione communi cum aliis. Deinde quia maximè decet ad honorem, ac auctoritatem Ecclesiæ habere ministros valde nobiles, & maximè doctos. 24.

Navarr. Saytus. Molina. Valentia. Bonacina.

Confirmatur ex Apostolo Paulo 1. *ad Tim. c.* 5. *n.* 17 dicente: *Qui bene præsunt Presbyteri, duplici honore digni habeantur.* Juxta D. Chryſ. D. Ambros. Theoph. Theodoret. Haymon, explicant duplici honore, non solùm reverentia, sed, etiam subsidio, ac alimonia ad vitam sustentandam. Inde Apostolus, versu sequenti, immediatè subdit: *Scriptum est non alligabis os bovis triturantis, dignus est mercenarius mercede sua.* Sic & explicatur illud Proverb. 31. num. 5. *Omnes domestici ejus vestiti sunt duplicibus.* Id est, vestibus pretiosis, ac magnificis, pro eorum dignitate, cum essent domestici tantæ Reginæ, ac Dominæ. 25.

1. Tim. 5. D. Chryſ. D. Ambr. Theophy. Theodor. Haymon. Prov. 31.

Cum his omnibus, quæ diximus, quod magna pars ex fructibus beneficii expendenda sit in pauperes, & etiam ex his, quæ superflua sunt; cum hoc tamen maximè stat, quod multum incumbit Episcopis, & Prælatis, suarum Ecclesiarum fabrica, bona structura, decentia, ac convenientia in apparatu, vestibus, ac ornamentis, cum omni affectu ad illa habent intendere, ac hæc procurare. In quo conveniunt omnes Doctores.

Quæ

QUÆSTIO IV.

An Pensionarii sicut & cæteri beneficiarii teneantur ad eleemosynas?

SUMMARIUM.

27 *Prima sententia affirmat absolutè eos teneri.*
28 *Secunda absolutè negat.*
29 *Tertia & vera distinguit inter pensiones datas titulo sæculari, vel clericali seu. In primo negat, in secundo vero concedit, & num. 30.*

27. Navar. Sarmient. IN hac re est triplex sententia. Prima absolutè affirmat eos teneri. Ita Navar. *opusculo de spoliis Clericorum* §. 1. *num.* 6. & §. 7. *num.* 7. Sarmientus *de redditibus, part.* 3. *cap.* 5. *num.* 7. Quia cum talia dona sint Ecclesiastica tale onus affixum secum asportant.

28. Gigans. Covar. Azor. Lugo. Vasquez. Secunda sententia absolutè negat hanc obligationem in pensionariis; illam tenet Gigans *tract. de Pensionibus, quæst.* 51. Covar. *cap. Cum in officiis de testamentis, num.* 6. Azor. 2. *tom. lib.* 7. *quæst.* 12. Et dicit hanc sententiam esse communem, & multi alij Doctores, quos citat, ac sequitur Cardinalis Lugo *tom.* 1. *de justitia, disp.* 4. *sect.* 3. *num* 3. & Vasquez ita et adhæret *tract. de eleemosyna, cap* 4. *dub. vltimo in fine*. Ut dicat se non vidisse, qui contrarium sentiat. In hoc tamen excessit, ut notat Lugo *citatus*, cum sint multi, & gravissimi Auctores pro contraria sententia. Probatur; Primò, quia Concilium Tridentinum *sess.* 25. *cap.* 1. *de reformat.* Agens de obligationibus ad eleemosynas solùm loquitur de Episcopis, ac Beneficiatis; ergo non est extendendum ad plura. Et ratio est, quia ex eo quod Pontifex imponit pensionem alicui beneficio, jam extrahit partem illam ab eo beneficio; & hæc sententia est probabilis.

29. Tertia sententia, quæ mihi simpliciter est vera, distinguit in pensiones, quæ dantur titulo sæculari ac quæ dantur titulo Clericali, ac spiritali, illas immunes se dici ab hoc onere, non verò istas. Ita Sotus, Corduba, quos citat, ac sequitur Sanch. *lib.* 2. *consil. c.* 3. *dub.* 47. Molina *tom* 1. *tr.* 2. *disp.* 145. *n.* 5. Hurtad. de Medoça *in* 2. 2. *disp.* 160. *sect.* 7. § 117. Castro Palaus *tom.* 1. *tract.* 6. *disp.* 1. *punct.* 7. *num.* 5. & 6. Diana *tom.* 4. *tractat.* 7. *Resolut.* 29. Coordinatus aliàs *part.* 5. *tractat.* 8. *Resolut.* 29. Unde inquiunt Auctores citati, quod pensio, quæ datur Clerico ad sui sustentationem, affert secum illud onus; quæ verò conferuntur Principibus sæcularibus, dantur propter multa merita, obsequia, vel labores perpessos ob bonum, vel defensionem fidei, ac Ecclesiæ, vel ob bonum commune, ac Reipublicæ, quod maximè spectat ad conservationem ipsorum fructuum.

Sotus. Sanchez. Molina. Hurtadus. Palaus. Diana.

30. Navar. At verò valde diversimodè se habet pensio, quæ datur Clerico, ut multis probat Navar. *varys in locis, & præcipuè de redditibus, quæst.* 1. *num.* 32. Primò, quia talis obligatio est annexa redditibus beneficiorum; ergo ad quoscumque transit cum suo onere, Argum. *cap. Litteris de pignoribus, & cap. Pastoralis de decimis.* C. Pastoral.

Secundò, non potest pensionarius in pensione aliter disponere, quàm vult Papa, qui concedit solùm pro alimonia; ergo implicitè insinuat, nolle eos prodigere, *cap.* 1. 42. *dist.* & §. 1. 44 *dist.* ergo ex superfluis tenetur dare mediam partem in eleemosynam. Tertiò, ei qui minus præmii meretur non debet plus præmii dari, Argumento §. 1. *Instituta de justitia, & jure, & l. Iustitia, ff. eodem titulo,* L. Iustitia. Minus autem meretur pensionarius, qui non tenetur dicere officium divinum, neque servire, ad utrumque autem Beneficiatus cum onere simul dandi eleemosinam, ergo ad hanc etiam tenetur pensionarius: ex his manent soluta argumenta secundæ sententiæ. & Tridentinum ponit id, quòd magis est in usu, ac frequentia, ut sunt Beneficiati, ac Episcopi. Trident.

QUÆSTIO V.

An Beneficiati ex distributionibus teneantur ad eleemosinas.

SUMMARIUM.

31 *Prima sententia affirmat eos teneri.*
32 *Secunda vera, ac communis negat.*
33 *Multiplici ratione probatur secunda sententia, & num.* 34.

QUæstio præsens est, quid judicandum sit de distributionibus, quæ dantur Canonicis, vel Beneficiariis, ob assistentiam in choro, an teneantur scilicet dare ex superfluis eleemosinas, sicut ex fructibus beneficii. Prima sententia, quam tenent Navarrus, ac multi alii, quos citant, ac sequuntur Sanchez, *tom.* 1. *Concil. lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 46. & Molina *tract.* 2. *disp.* 143. §. *secundo probat*, affirmat eos teneri. 31. Navar. Sanch. Molina.

32. Secunda sententia, & satis communis, quam tenent Sylvester, Covar. Decius, Palatius, Iulius Clarus, & alii multi, quos citant, ac sequuntur Bonacina, *tom.* 1. *tract.* 4. *de obligation. insumendi fructus benefic. in pios usus. punct.* 2. *num.* 18. & multis relatis Azor. *tom.* 2. *lib.* 7 *cap.* 9. *quæst.* 1. Filliucius etiam *in Appendice, tract.* 41. *cap.* 3. *quæst.* 11. Cardinalis Lugo *tom.* 1. *de justit. disp.* 4. *sect.* 3. *num.* 23. affirmat eos non teneri. Sylvest. Covar. Decius. Palatius. Clarus. Bonac. Azor. Filliuc. Lugo.

33. Ratio est, quia licèt illæ distributiones ex ipsius beneficij fructibus proveniant, jam tamen ab Ecclesia non consignatur tanquam in sustentatione Canonici, sed ad alium finem, ut studium, ac assistentia frequentandi chorum foveatur, & tanquam stipendium, ac merces illius laboris, quare sicut portio, quæ extrahitur ex aliqua præbenda, ut merces cantoris, ac Magistri Grammaticæ transit sub ejus libero dominio, ac dispositione, quia datur ut merces talis laboris, quamvis ex fructibus Canonicatus desumatur, sic & de distributionibus videtur dicendum, quia dantur in stipendium, ac præmium illius laboris, & assistentiæ, & ut etiam alii stimulentur ad chori frequentationem.

34. Et confirmatur, qui habet dignitatem, & Canonicatum, vel duos Canonicatus in eadem

Eccleſia, licèt percipiat duplices fructus, tamen non recipit duplices diſtributiones, quia hæ dantur propter aſſiſtentiam, quia hæc eſt vna, & non duplex, & ideò portio diſtributionis non debet multiplicari, niſi alicobi legitima conſuetudine contrarium habeatur, ut docent Francus, Ludovicus Gomez, Rochus de Curte, quos refert Covar. *lib. 3. variar. quaſt.* 13. & alij, quos refert, & ſequitur Bonac. *diſputatione* 2. *de horis Canonic. quaſt.* 4. *punct.* 3. quia diſtributiones ſunt ſtipendia perſonalia, pro opere, præſentia, quæ eſt una, & non duplex.

Francus. Gomez. Rochus. Covar. Bonacina.

recondere, quia ad tale opus incipiendum requiritur bona pecuniarum copia, hoc tamen debet fieri multa cautione, inquiunt Molina, & Lugo citati, vel donatione facta, vel teſtamento condito, vel emptis poſſeſſionibus ad tale, vel tale opus, vel facta firma declaratione talis pecuniæ ac ſi jam eſſet applicata ad tale opus, nam quæ jam in pium finem congreganeur, ſi in eorum poteſtatem deveniunt, qui profanè, ac perdite illa inſumant, peccant; Eccleſiaſt. 9.
vnde ſanè & prudentiſſimè ait Eccleſiaſt. 9. *Quodcumque facere poteſt manus tua inſtanter operare: quia nec opus, nec ratio, nec ſapientia, nec ſcientia erunt apud inferos, quo tu properas.*

Quæstio VI.

An Eccleſiaſticus ex ſuperfluis ſui beneficij poſſit theſaurizare ad faciendum unum hoſpitale, vel collegium?

SUMMARIUM.

35 *Prima ſententia arguit thezauriſantes.*
36 *Alij dicunt, quod quando, non eſt neceſſitas præſens, ex his quæ ſuperſunt, poſſunt emi poſſeſſiones, vel poni in theſauro.*
37 *Ponuntur varij caſus, qui ſi non dentur, benè poſſunt Eccleſiaſtici congregare pecunias ad opus pium faciendum.*

35. Valde ſeverè multi Doctores agunt contra theſaurizantes de bonis Eccleſiaſticis, quæ ſuperſunt, & ſuperflua ſunt, dicuntque ſubveniendum neceſſitatibus præſentibus, vel etiam bis, quæ de proximo imminent, Ita. Gerſon, Dionyſius Carthuſianus. Abulenſis, Navarrus, Soto, quos refert Sanch. *tom.* 2. *conſil. lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 28. *num.* 12.

Gerſon. Carthuſian. Abulenſis. Navarr. Soto. Sanchez.

36. Alij verò duce D. Thoma. 2. 2. *quaſt.* 185. *art.* 7. *ad* 4. *ibi*, Caietan. & etiam D. Anton. Navar. Abulenſ. Onchagavia, Petrus Soto apud eundem Sanchez dicunt, quod quando non eſt neceſſitas præſens, licèt ex redditibus emere poſſeſſiones, vel exponere in theſauro pro futuris neceſſitatibus, & ita ait Vaſquez *tract. de eleemoſyna, cap.* 4. *dub. vltimò, num.* 16. §. *Ad hunc finem*, ſcilicet: *Monaſterium conſtruendum, quando neceſſitas in præſenti non vrget ſervare aliqua in futurum bona laudabile eſt.*

D. Thom. Caietan. D. Anton. Navarr. Abulenſ. Onchag. Soto. Sanchez. Vaſquez.

37. Juxta mentem Doctorum D. Thomas, Soti, Cajetani, Sanchez, Vaſquez, quos proximè citavi, & etiam Molinæ *diſput.* 145. §. *Dubium etiam*, Cardinalis Lugo *tom.* 1. *de juſtitia, diſp.* 4. *ſect.* 3. *num.* 41. Eccleſiaſticus ſe debet habere in hoc negotio tanquam bonus œconomicus, ac Paterfamilias. Primò ſi graves neceſſitates in præſenti urgent, non poteſt pecunias recondere, nec theſaurizare, cum alij pereant. Secundò, ſi timetur neceſſitas, ſeu paupertas imminens, & non eſt facilè, vnde illi valeat ſubveniri, vel timetur rerum defectus benè poteſt aliquid recondere pro futuro caſu, ut ſibi provideat. Tertiò, ſi animo fixo intendit facere aliquod opus bonum, & pium, verbi gratià Collegium Religioſorum, etiam poteſt

Quæstio VII.

An fructus Eccleſiæ expendendi ſint in pauperes illius loci, an etiam poſſint extra illum?

SUMMARIUM.

38 *Prima ſententia negat teneri in eodem loco.*
39 *In eadem ſententia Molina, Navarrus, niſi aliud poſtulet bonum commune.*
40 *Quinam veniant ſub nomine pauperum, & quibus prius ſubveniendum.*
41 *Quotuplex ſit neceſſitas.*
42 *Si pauperes tuæ Diœceſis, vel alterius ſunt in communi tuis pauperibus ſubveniendum.*
43 *Si pauperes hujus Diœceſis ſunt in communi neceſſitate, alterius in extrema illis ſubveniendum.*
44 *An verò prius Eccleſiæ, deinde pauperibus ſit ſubveniendum.*

Quæſtio præſens, an Epiſcopus teneatur expendere fructus in pauperes ſuæ Diœceſis, an etiam in alios extra illam. Primam ſententiam tenet Azor. *lib.* 7. *cap.* 11. *quaſtio ſecundo*, cum Navarro, cui etiam adhæret Bonacina *tract.* 4. *de obligatione inſumendi fructus, punct.* 2. *num.* 3. Dicunt enim jure communi non eſſe obligationem diſtribuendi, vel expendendi in eo loco, cum ſacri Canones ſanxerint, decimas eſſe ſolùm ad vſus Clericorum, Eccleſiarum pauperum, & peregrinorum, atque advocatum. 38.

Azor. Bonacina. Navar.

A qua non diſtat multum Molina *tom.* 1. *de juſtitia. diſp.* 145. §. *Illud verò.* Vbi etiam cum Navarro ait, non eſſe neceſſarium, ut ea pia opera fiant in loco beneficij, quando illud non poſtulat bonum commune Diœceſis, regni, aut totius Eccleſiæ, v. g. quod Collegium in tali vniverſitate ad alendos miniſtros Eccleſiæ, quia ſi non occurrat peculiaris ratio, talia opera pia debent fieri in utilitatem loci, vel Diœceſis, ex qua percipiuntur redditus. 39.

Molina. Navarr.

Lorca 2. 2. *diſp.* 40. *membr.* 2. *num.* 40. & Garcia *in ſumma Theologia Moralis, tract.* 1. *diffic.* 4. *dub.* 2. *num.* 10. inquiunt quod in fructibus Eccleſiaſticis diſpenſandis, ſervandus eſt ordo, ut primo occurratur pauperibus loci, aut Provinciæ ex quibus deſumuntur fructus beneficij, & hoc opus reliquis præferendum: ſob nomine pauperum veniunt Conventus Monialium, ac Religioſorum, & deinde viri nobiles, Comites, 40.

Lorca. Garcia.

tes, Duces, ac etiam consanguinei. Deinde
Diana. alijs, & ceteris subveniendum; vnde ait Diana. *Coordinatus, tom. 4. tract. 7. Resolut. 21.* aliàs p. 10. *tract. 11. Resol. 36.* Ea his ergo olim respondi non posse Cardinalem ea fructibus sui Episcopatus fabricare Ecclesiam Romæ si pauperes suæ Diœcesis graviter egebant.

41 Pro resolutione quæstionis notandum est, quòd triplex est necessitas, communis, extrema, & gravis. Communis est illa, quam patiuntur communiter pauperes, qui ostiatim petunt: nomine autem necessitatis extremæ intelligimus illam, quando aliquis indiget necessarijs naturæ ad vitam conservandam; nomine verò gravis dicitur illa, ut explicat Coninch. *disput. 27. de charitate. dub. 8. num. 114.* & 115. Cardinalis Lugo *tom. 1. de justitia, disput. 4. sect. 3. num 38.* §. *Hac doctrina*, qualis ea defectu rerum necessariarum, & in periculo certo incidendi in gravem miseriam, verbi gratiâ, morbum gravem, longam incarcerationem, & in periculo probabili incidendi in extremam necessitatem, & ea his resolvenda est quæstio.

Coninch. Lugo.

42. Quando ergo pauperes tuæ Diœcesis, & alterius proximæ sunt in eadem communi necessitate, subveniendum est pauperibus tuæ Diœcesis, quia tales pauperes sunt tanquam membra illius Ecclesiæ, tanquam sub suo capite. Ecclesia illa habet jus ad illos redditus, cum fint illi applicati ex decimis; ergo eleemosynæ ex illis fructibus primò, & maximè sunt faciendæ pauperibus illius loci, cum pertineant ad illam Ecclesiam, & illis pauperibus indigentibus potiùs subveniendum est quam ædificare unam Ecclesiam Romæ.

43. Si verò pauperes hujus Episcopatus, cui præest, sunt in necessitate communi, alterius verò in extrema, his qui in extrema subveniendum, hoc postulat rectus charitatis ordo, cum etiam laici teneantur subvenire proximo in
Proverb. 25. extremo laboranti, ait Sapiens Proverb. 25. num. 21. *Si esurierit inimicus tuus, ciba illum, si sitierit, da ei aquam bibere*; quòd non solùm de extrema necessitate, sed etiam de gravi, communiter interpretantur Expositores; nam in gravi necessitate constituitur homo in magna miseria, & oppressione, ea quo paratur ostium ad multa mala. Inde infertur est nobis obligatio ex charitate sobveniendi homini constituto in gravi necessitate, ut docet Divus
D Thom. Palaus. Thomas 2. 2. *quæst. 66. art. 1.* & alij multi, quos citat, ac sequitur Castro Palaus *tom. 1. tract. 6. de Charit. disp. 2. punct. 9. num* 5. Nam licèt pauper hujus Diœcesis habeat veluti quoddam jus, ut ex redditibus illius Ecclesiæ, seu ex decimis, illi sobveniatur; At ille, qui est in extrema, au gravi necessitate, habet superius jus ex naturali lege insitum.

44. Divallius. Divallius 2. 2. *tract. de Charitate, quæst. 3. de de eleemosyna, fol.* ... ait quòd Ecclesiasticus præbendatos debet expendere non solùm unam partem, sed etiam superflua in pauperes; Deinde in Ecclesiam, quem ordinem non approbo, sed prudentialiter pro majori, expendenda sunt illa in Ecclesiam, vel in pauperes pro ut gravior, ac vehementior exigentiæ occasio postulaverit; eo maximè, quia secundum juris dispositionem necessitas Ecclesiarum præfertur exigentiæ pauperum, nam cum olim Clerici in communi viverent, & nullarum rerum haberent dominium, sed tantùm Episcopus omnia distribuebat *causa* 12. *quæst.* 1. tamen cùm ex tali rerum partitione moltæ querimoniæ essent exortæ, Summus Pontifex
Pontifex. Simplicius anno 471. in quatuor partes fructus divisit. Primam assignavit Pontifici, secundam Clericis pro meritorum qualitate distribuendam: Tertiam Ecclesiæ fabricæ, quartam pauperibus, *cap. de redditibus* 12. *quæst.* 2.
Gelasius. Gregor. Idemque confirmavit Gelasius I. *in cap. vobis enim,* & 4. *quæst* 12. *quæ.* 2. & Gregorius Magnus *cap. cognovimus eadem causa,* & *quæstione*, tamen communiter portio Ecclesiæ prælata est pauperibus.

QUÆSTIO VIII.

An Ecclesiastici, si eleemosynas debitas non præbeant, non solum mortaliter peccent, sed etiam ad restitutionem teneantur?

SUMMARIUM.

45 *Quod Ecclesiastici non sunt domini suorum redditunm est prima sententia.*
46. *Secunda & communis affirmat, eos acquirere dominium.*
47 *Probatur ex Concilio Trid. & ratione.*
48 *Vnde si bona beneficiorum non expendant in pauperes, peccant, sed non tenentur ad restitutionem.*
49 *Quod rationibus probatur.*
50 *Et nullum fundamentum efficax assignatur ea contrarium.*

Resolutio quæstionis dependet ea alia gravi quæstione; an nempe Ecclesiastici sint domini, ac retineant dominum Ecclesiasticorum redditurum. Negativam sententiam tenent multi graves Auctores Antiqui, Alensis Richardus, Paludanus, D. Antonin. Major, Petrus Sotus. quos citant, ac sequuntur Michaël Medina *de recta fide, lib. 7. c. 21.* & fortiter Navar. *tr. de redditibus quæst. 1. n. 21.* & ut probabiliorem Tannerus *tom. 3. disput. 4. quæst. 6. dub. 8. n.* 215. 45.

Alensis. Richard. Paludan. D. Anton. Major. Sotus. Medina. Navarr. Tanner.

46. Secunda sententia, & valdè communis tenet Clericos acquirere verum dominium fructuum suorum beneficiorum, Sotus, Bordonus, Reginaldus, Sanchez, Hurtado de Mendoça, Molina, Valentia, Azorius, Turrianos, Vasquez, Coninch. Sarmiento, quos citant, ac sequuntur Lessius *lib. 2. cap. 4. dub. 6. num.* 43. Castro Palaus *tom. 1. tract. 6. disp. 2. punct. 6. n.* 5. Diana *Coordinatus, tom. 4. tract. 7. Resol. 26. n.* 2. aliàs *part. 5. tract. 8. Resol.* 31. qui constanter docent Clericos habere dominium suorum fructuum.

Sotus. Bordon. Reginald. Sanchez. Molina. Valentia. Lessius. Palaus. Diana.

47. Probatur: Primò ea Concilio Trid. *sess.* 22. *c. 3. de reformat.* ubi expressè dicitur *Absentes fructus suos non facere, nec de eis acquirere dominium.* Ergo residentes fructus suos faciunt, & de eis acquirunt dominium. Secundò ut pater ea calce superioris quæstionis *num* 44. sacri Canones dividunt ipsos fructus inter Clericum, Ecclesiam, ac pauperes, frustra autem
Trident.

salvs

talis divisio fi ret, nisi Clerici dominium compararent, quia divisio rerum communium, & illarum assignatio cuilibet facta dominium L. 1. C. Communia. confert juxta *l. 1. C. communia utriusque judicij*, ait ibi lex: *Divisionem prædiorum vicem exemptionis obtinere placuit*. Tertiò, quia illa pars fructuum assignata est Clericis in præmium sui laboris residentiæ; nam *dignus est mercenarius mercede sua*.

48. Unde docent Auctores nostræ secundæ sententiæ, Clericos acquirere dominium fructuum beneficiorum suorum; vnde si ea, quæ eis supersunt pro sua sostentatione, in alios vsus etiam profanos expendunt, & non in eleemosynas, & in alia opera pia, ad quæ tenentur, peccant quidem mortaliter, sed minimè ad restitutionem tenentur.

49. Quòd citatis multis Auctoribus probat Castro Palaus *citato, num 5.* quia rigida justi- Palaus. tiæ obligatio non est imponenda sine manifesto Textu, ac aperta ratione; atqui nullus est Textus, nec aperta ratio ad talem obligationem persuadendam; ergo non est imponenda, imprimis nec est Textus apertus, quia si in aliquibus decretis vocantur Clerici, qui non sunt eleemosynarij, raptores pauperum, homicidæ, hoc dictum est per exaggerationem, vel ad excitandum ad eleemosynas faciendas, vel sermo est de illis Clericis, qui non contenti sua tertia parte, sed etiam de illa, quæ est pauperum defraudant, vel est sermo de sæcularibus avaris, de quibus Patres frequenter D. Thom. loquuntur, vt dicit D. Thomas 2. 2. *quæst. 18. art. 7. ad primum*.

50. Quòd autem nulla sit efficax ratio contrarium persoadens; inde probatur: Quia fructus beneficij, præcipuè consistunt in decimis, primitiis, & oblationibus, quæ non liberalitet, sed titulo justitiæ dantur à populo Dei ministris, ut inserviant nempe Ecclesiæ, & populo; ergo in his non potest populus aliquam justitiæ obligationem imponere, ab Ecclesia autem non constat sub tali onere datos fuisse fructus, imò potius bono fundamento oppositum colligitur, ex eo quòd Ecclesia non rescindat, nec annullet donationes profanas, & excessivas factas à Clericis in detrimentum pauperum; & si pauperes haberent justitiæ jus ad sustentationem ministrorum supefluam, Ecclesia non permitteret eos ita defraudari.

QUÆSTIO IX.

An Religiosus factus Episcopus absolvatur à voto paupertatis, ut prodige largiens non teneatur ad restitutionem?

SUMMARIUM.

51 *Prima sententia concedit in beneficio perpetuo, non verò amovibili.*
52 *Prima sententia affirmat, quod ex eo quod Religiosus assumptus sit ad Episcopatum, quòd sit absolutus à voto paupertatis.*
53 *Contraria sententia est vera, & communis.*
54 *Probatur efficaci ratione.*
55 *Ponitur argumentum ex cap. statutum.*
56 *Respondetur ad argumentum, & explicatur prædictum cap.*

EXtra controversiam est, quòd si Religiosus habet aliquod beneficium sive regulare, sive sæculare, quòd nullum habet dominium, sed totum est penes suum monasterium, solumque illi datur administratio in pios usus; & tunc non peccabit mortaliter contra votum paupertatis. Vasq. *de redditibus, cap. 3. dub. 8.* Vasquez. distinguit de Religiosis assumptis ad beneficium regulare, vel sæculare; nam si beneficium est amovibile non facit fructus; at verò si est perpetuum beneficium, & extra obedientiam Prælati, eodem modo de fructibus beneficij potest disponere, ac alij clerici, sed contraria sententia est omnino communis, siquidem adhuc tenetur astrictus voto paupertatis, nec alius est Doctor, qui contrarium dicat. Ita Sanch. *lib. 6. in Decalog cap. 6. num. 36.* Castro Sanchez. Palaus statim citandus. Palaus. 51.

52. Tota difficultas est de Religioso assumpto ad Episcopatum, an ipso facto sit liber à voto paupertatis; prima sententia est affirmativa. Ita Sotus, Michaël Medina, Angelus, Vasquez, & Sotus. multi alij, quos citant, ac sequuntur Alphon- Molina. sus de Leone *de offic. Confessor. p. 1. relect. 11.* Angelus. *n. 178.* Marq. *lib. de orig. Eremitar* S. August. Vasquez. Alphonsus. *cap. 5. & 4.* Hurtados de Mendoça *in 2. 2.* Hurtadus. *disp. 160. sect. 3. §. 156.* & eam probabilior dicit Sanchez citandus, & multi alij, quos citat, Sanchez. ac sequitur Diana *part. 3. tract. 2. Resolut 50.* Diana. & ipse Diana *Coordinatus, tom. 4. tract. 7. Resol. 26.* aliàs *p. 5. tract. 8. Resol. 31.* qui asserunt Episcopum non manere cum voto paupertatis, sed acquirere verum dominium, ac si nunquam fuisset Religiosus. Unde si aliquis Episcopus Religiosus expendat fructus redditium Ecclesiasticorum in usus prophanos, peccabit mortaliter ut cæteri Episcopi sæculares, sed non tenebitur ad restitutionem, fundamenta postea ponam.

53. Contraria tamen sententia, quæ est valdè communis, & mihi verior est, tenet Episcopum Regularem manere astrictum voto paupertatis, & non effici dominum redditum Ecclesiasticorum, sed solùm esse administratorem; vnde ille supervacuè, & prodige largiens, atque etiam accipiens tenetur ad restitutionem. Ita D. Thom. 2. 2 *quæst. 185. art. 8.* D. Thom. Cajet. Soto, Navarr. Valentia, Covaruvias, Caietan. Molina, quos citant, ac sequuntur Sanch. cum Soto multis citans *lib. 6. Decalog. cap. 6. n. 8.* Lessius Valentia. *de justitia lib. 2. cap. 4. dub. 5. n. 29. & cap. 41.* Covar. *dub 11. num 92.* Ægidius Coninch *disput. 27.* Molina. *dub. 11. num. 200.* Sarmiento *de reddit. Eccles.* Sanch. *monito. 11. num. 1.* Castro Palaus *tom. 1. tract 6.* Sarmient. *disp. 11. punct. 8. num. 3.* eamque sic probo. Palaus.

54. Primò: votum ex sua natura obligat, ex jure divino, ac naturali, ergo votum paupertatis factum à Religioso, etiam Episcopo adhuc manet in sua observantia: maximè cum de illius dispensatione nullus assignetur textus, obligatio voti est expressa, dispensatio non apparet, ergo voti obligatio perseverat. Secundò. Vota Religiosorum in tantum poterant dispensari, si obstarent muneri Episcopali, sed abdicatio dominij non obstat tali muneri, concessa libera facultate administrandi redditus Episcopales, cæteraque bona in vsus pios,

pios, & decentes, ergo nulla est ratio, ut dicatur dispensatus in voto paupertatis.

55. C. Statutum. Argumentantur adversarii pro prima sententia, *ex cap. statutum* 18. *quæst.* 1. ubi dicitur: *Statutum est secundum Patres, à Synodo confirmatum est, ut monachus, quem electio Canonica, à jugo regulæ monasticæ absolvit, & sacra ordinatio de monacho Episcopum fecit, velut legitimus heres, paternam sibi hæreditatem, postea jure vindicandi potestatem habeat.*

56. Respondetur ad argumentum, quòd cum dicitur, quod electio canonica eum: *Absolvit à jugo regulæ monasticæ*; intelligitur quoad regulares observantias, & clausuram, cum ad majus bonum factus Episcopus ordinetur ad visitandum, ac alia officia agenda; cùm autem dicitur, quod acquirit jus ad hæreditatem paternam, non pro se, sed pro sua Ecclesia, sicut existens in monasterio jus comparabat, non pro se, sed pro monasterio; factus autem Episcopus vota non laxantur ei, nisi quatenus muneri Episcopali obstant, tanquam majori bono impedimenta, cui minimè obstat abdicatio dominij. dummodo talis Episcopus habeat plenam administrationem bonorum Ecclesiasticorum, qualem jura illi permittunt, tum ad suam sustentationem, tum ad causas pias, ut resolvunt Fr. Manuel Rodrig. Graff. Tapia, Surdus, Azor. Lessius, Sanchez, quos citat, & sequitur Barbosa *in collectanea ad citatum caput. statutum, num.* 13.

Rodrig. Graffius. Tapia. Surdus. Azor. Lessius. Sanchez. Barbosa.

RESOLUTIO XXXI.

De Sanctissimo Parente Elia.

QUÆSTIO PRIMA.

An Epistolæ, quæ allatæ sunt ab Elia ad Ioram Regem, sint Missæ ab Elia, & post eius raptum?

SUMMARIUM.

1 *Status quæstionis.*
2 *Ratio dubitandi.*
3 *Opinio Caietani.*
4 *Sententia Vatabli.*
5 *Vera, & communis sententia, quòd sunt missæ à Mag. Parente Elia.*
6 *Quæ sententia triplici fundamento probatur, n. 7. & 8.*
9 *Aliqui existimant, quod Epistolæ fuerunt relictæ ab Elia antequam asportaretur.*
10 *Vera sententia, quod tunc epistolæ fuerunt allatæ, & missæ, n. 11. & 12.*

1. DE hoc Magno, & Sanctissimo Parente Elia multa dicam toto Opusculo tertio, & multis aliis in locis; nunc verò dubium est, an Epistolæ illæ, de quibus scribitur 2. Paralip. 21. num. 12. dum agitur de Ioram Rege, dicitur: *Allatæ sunt ei litteræ ab Elia Propheta, in quibus scriptũ erat, hæc dicit Dominus Deus,* &c. In illis obiiciebantur horribilia crimina, ac execranda ejus facinora, & denuntiabatur miserabilis ejus interitus, ac illius totius familiæ, tota quæstio est, an hujusmodi epistolæ fuissent missæ ab Elia.

2. Paralip. 21.

Ratio dubitandi est manifesta, quia Elias raptus est in cœlum anno 18. Regni Iosaphat juxta Salianum anno mundi 3139. *n.* 29. Iosaphat autem regnavit 25. annis, ut constat ex 3. *Reg.* 22. *num.* 42. Prædictæ autem literæ adductæ sunt Ioram filio ejus regnante, ut constat ex *citato loco Paralip.* ac proinde octo, vel novem annos post raptum Eliæ. Salianus eas dicit allatas anno mundi 3148. *num.* 5. ergo anno nono post Eliam translatum, allatæ sunt hujusmodi Epistulæ ut etiam habet Chronicon Hebræum cap. 17. quòd cum mirum videatur, in varias sententias fecit abire Doctores. 2.

Salianus. 3. Reg. 22.

Caietanus ad citatum locum Paralip. existimat Eliam, qui Regi Ioram scripsit, alium ac diversum fuisse à Magno Elia Thesbite; contra quem Cornelius à Lapide insurgit asserens: *Id non habere verisimilitudinis speciem, & novo sine fundamento dici, nec pro se aliquem citat Auctorem.* 3. Caietan.

Secundò. Vatablus in notis marginalibus ad supracitatum locum Paralipomenon. Sub nomine Eliæ interpretatur Elisæum, quia Eliæ professione, statu, ac habitu discipulus erat, ejusque spiritus successor, ac hæres habebatur. Hæc tamen sententia aliena est à mente scripturæ, quæ nõ solet nomen unius personę pro alia, nec nomen unius hominis pro alio ponere. 4. Vatabl.

Communis, ac vera sententia quam sequimur, affirmat Eliam magnum Dei Zelatorem, Israëlis aurigam has literas scripsisse, quibus impio Ioram, mortis supplicium, ac graves pœnas minabatur, quia recesserat à vestigiis patris sui Iosaphat, & quia post viam iniquitatis, ac idola abierat. Pro hac sententia stant fortiter antiqui Hebræi, Auctor Seder Olan *cap.* 17. Ioseph. *lib.* 9. *Antiquit. cap.* 2. Aben Ezra *in* 4. *Malach.* Sixtus Senen. *lib.* 2. *Bibliothec. verb. Elias & ad.* 2. *Paralip cap.* 21. Lyra, Sà, Sanchez, Cornelius à Lap. Tirinus, Miranda, Ereus, Malveda ibi & etiam *lib.* 10. *de Antich. cap.* 2. *in excursu de Elia.* Serarius 4. *Reg.* 2. Adricomius in chronic. anno 3056. *num* 2. Torniel. anno 3246. Genebrardus *lib.* 1. *chronol.* Salianus *citatus anno.* 3148. *num.* 5. & Lezana *tom.* 1. *Annal. anno* 3148. *n.* 2. Acosta *lib.* 3. *de noviss. tempore cap.* 7. Camarius *de Gestis Eliæ cap.* 6. *sect.* 10. Petrus Maturus *in notis ad S. Antonium* 1. *part. historiar. tit.* 3. *c.* 3. § 1. Fr. Franciscus à S. Maria *lib.* 1. *histor. Prophetica cap.* 29. *num.* 7. Cassanate *in Prar. Carmel. Decoris anno* 3123. *num.* 3. Fr. Anton. à Matre Dei *in Isagoge scrip. Præl.* 1. *dub.* 7. *n.* 13.

Sedar Olon. Iosephus. Aben Ezra. Sixtus Sen. Lyra. Sa. Sanchez. Cornel. Miranda. Ereus. Malveda. Adricom. Torniel. Genebrard. Salian. Lezana. Acosta. Camart. Fr. Anton.

Probatur primo, quia valdè consentaneum est scripturæ, quòd hæ epistolæ dicantur allatæ à Magno Elia zelatore Dei, & nullum inde sequitur inconveniens; ergo dicendum, quòd ab ipso sunt missæ. Probatur antecedens, quia absolutè scriptura dicit epistolas esse allatas ab Elia Propheta, clarè indicat sermonem esse de Magno illo Elia, maximè cum materia litterarum cum ejus spiritu, ac celebri consuetudine cohæreat; nam ipse solitus erat Regibus terrorem incutere, supplicia ob peccata denuntiare, errantem populum ad Dei cultum reducere? 5.

reducere: Deinde ille aptiſſimus erat, ut ejus nomine litteræ mitterentur, de cujus ſanctitate, ac veritate in futuris prænuntiandis, nullus ambigere poterat; ergo conveniens erat, errantem turpiter Regem ab eo abſenti corripi, ac reprehendi, qui facilè non eſſet paſſurus alium, ſed eum contemneret.

7. Matth. 17. Confirmatur hæc veritas, quia ex eo quod Matth. 17. num. 3. dicitur: *Ecce apparuerunt illis Moyſes, & Elias cum eo loquentes*; & eodem cap. 11. *Venturus eſt Elias, & reſtituet omnia.* Univerſus Patrum, & interpretum conſenſus tenet Eliam eſſe magnum zelatorem, qui in transfiguratione apparuit, & venturus eſt ad reſtituenda omnia; non ergo alium Eliam debemus fingere; nam ſicut ille ex Dei ordinatione, ex paradiſo terreſtri, ſeu ex alio loco diſpoſito à Deo, venit ad transfigurationem, ſic & ex Dei ordinatione miſit litteras.

8. 1. Corinth. 13. Magiſter. D. Thom. Tertiò probatur, quia eadem charitas ſecundum habitum, & actum, quæ eſt in via manet in patria dicente Apoſtolo. 1. Cor. 13. *Charitas nunquam excidit.* Et latè explicant omnes Theologi cũ Magiſtro *in 3. diſtinct.* 31. D. Thoma 12. *quæſt.* 67. *art.* 6. & patet, quia ſicut Jeremias, qui in vita erat fratrum, ac populi Iſraëlis amator, ut multum pro eis deprecaretur; ita etiam poſt mortem multum pro eis orabat, 2. *Machab.* 15. *num.* 14. Sic etiam in ſancto Parente Elia ille perfectiſſimus ſpiritus zelandi honorem Dei, ut delinquentes argueret & qui totũ populum ad Dei cultum reducere intendebat, adhuc poſt ejus raptum in ipſo perſeverat. Quòd autem poſt ſuum raptum mitteret epiſtolas, hoc non debet videri mirum, conſideranti magnalia Eliæ, in ejus vita, quia omnium primus cœlum clauſit, & primus mortuum ſuſcitavit, & jejunio quadraginta dierum uſque ad montem Dei ambulavit, & per plures etiam ibi manſit jejunus, ut dicam *opuſcul.* 3. *Reſol.* 1. *quæſt.* 2. *num.* 20. & Magnus Elias multoties apparuit, ſuos protegens, ac defendens, ut dicam *opuſc.* 3. *Reſol.* 2. *quæſt.* 1. *num.* 10. 11. & 12. Quid ergo mirum quod etiam mitteret epiſtolas ad arguendum impiiſſimum Regem, pro defenſione ſui populi, ut eum reduceret ad verum Dei cultum.

2. Machab. 15.

Incidens dubium.

9. Inquires tamen, eſto, quod Elias Thesbites ſit Auctor harum litterarum, quonam tempore has litteras ſcripſit? Aliqui Auctores exiſtimant antequam raperetur in cœlum: pro hac ſententia ſunt Tremellius, Iunius, Carthuſian. Mariana, Sà, & Torniellus citatus, affirmantes Eliam futurorum præſcium, ante ejus raptum, illas ſcripſiſſe, eaſque reliquiſſe Eliſæo, vel alteri, impoſito decreto, ut tali, & tali tempore eas Ioramo præſentaret.

Tremelli. Iunius. Carthuſian. Mariana. Sà. Torniel.

10. Tamen verior, & communior ſententia eſt, quòd hæ epiſtolæ ab Eliâ miſſæ ſunt ex illo loco, in quo poſt raptum repoſitus eſt à Deo, ſive miniſterio alicujus Angeli, ſive alicujus hominis ignoti. non enim Elias eſt in illo loco tanquam in carcere clauſus, ut non poſſit inde exire, vel aliquo miniſtro uti, & pro hac ſententia ſtant omnes Auctores citati pro noſtra ſententia *num.* 5.

Probatur, quia non ſolum hanc ſententiam tenent tot graviſſimi Auctores citati, ſed etiam pro illa ſtant antiqui Hebræorum Rabbini, id expreſſè tenet Auctor Seder Olam c. 17. & Aben Ezra *ad cap.* 4. Malachiæ, eandem ſententiam probans ſic ait. *Quia ſic ſcriptæ fuiſſent ante aſcenſionem ejus, ſcriberentur, & inventa ſunt, aut allata ſunt ad eum litteræ, quas reliquerat Elias, nec eſt dubium, quin in diebus ſanctorum noſtrorum apparuerit. Deus autem per miſericordiam ſuam accelerat prophetiam ejus.* 11.

Seder. Aben.

Probo aliter noſtram reſolutionem, premo verba Textus: *Allata ſunt epiſtolæ ab Elia.* Qui modus loquendi indicat, quod tunc tranſmiſſæ ſunt epiſtolæ; nam ſi relictæ fuiſſent, hoc erat exprimendum, ſicut & filij Iacob mortem patris dixerunt Ioſeph: *Pater tuus præcepit nobis, antequam moreretur, ut hæc tibi verbis illius diceremus, obſecro ut obliviſcaris ſceleris fratrum tuorum*, Geneſ. 50 num. 16. Sic etiam ſi illæ epiſtolæ fuiſſent relictæ ab Elia dicendum erat, antequam Elias aſportaretur in curru, has epiſtolas reliquit, ut tibi Regi Ioram darentur; cùm ergo dicunt allatæ ſunt ab Elia Propheta, denotatur quod tunc ſunt aſportatæ, ac ab eo miſſæ, & non alio tempore. 12.

Gen 50.

Deinde, quia litteræ illæ recenter ab Elia ſcriptæ, & ignoti nuntij miniſterio tranſmiſſæ, majorem poterant iniquo Regi terrorem incutere, eumque maximè ad meliorem frugem revocare, ſi mens ſana, & non læva fuiſſet. 13.

QUÆSTIO II.

Elias maximè à nobis venerandus, invocanduſque eſt.

SUMMARIUM.

14 *Ex dictis infertur quod Elias de nobis curam agat.*

15 *Elias cognoſcit noſtras orationes, ac ea, quæ ad ſuum ſtatum pertinent per divinam revelationem, ac miniſterium Angelorum.*

16 *Probatur ex ſanctis Patribus, ac ex officio Carmelitano, quod Elias orat pro ſuis devotis.*

17 *Quòd confirmatur ex multis miraculis.*

EX dictis ſuperiori quæſtione patet, quantam Elias, ſicut & cæteri ſancti etiam poſt tranſlationem ſuam, ſuorum curam habeat; ſi enim de his, quæ apud nos geruntur, ipſe curam gerit, quis negabit noſtras preces ad eum directas, ejus interceſſione interveniente, apud Deum multum prævalere ad impetranda divina beneficia, ex his enim litteris curam habere Eliam de rebus ad nos ſpectantibus inferunt Genebrardus *lib.* 1. *Chronolog.* Malveda *lib.* 9. *de Antichr.* 10, *cap.* 2. Barradas *tom.* 1. *in Evang. lib.* 5. *cap.* 11. Sanch. *in* 4. *Reg.* 2. *n.* 25. 14.

Genebrard. Malveda. Sanchez. Barradas.

Elias, & Henoch per divinam revelationem, ac per miſterium Angelorum cognoſcunt ea, quæ fiunt in mundo, maximè illa quæ ſpectant ad ſuum ſtatum, ut cum communi ſententia Theologorum docent Suar. *tom* 2 *ad* 3. *p. diſp.* 55. 15.

Suar.

Veigas. Camartus. Abulens.

disp.55.sect.1. Veigas *in Apocalyps. c.11. sect.4.* Ægidius Camarrus *de gestis Eliæ, c.3. sect.17.* Abulensis 4. *cap.* 2. *quæst.* 14. Sanchez *ibidem num.* 33. Maximè autem ad statum Eliæ pertinet, ut preces, ac Orationes, quibus ipsius intercessio ac patrocinium apud eum postuletur, exaudiat. Quod optimè probat Malveda *citatus*, quia ideo dicitur de eis Apoc. 11. num 4. *Hi sunt duo olivæ, & duo candelabra in conspectu Domini terræ stantes.* Astant in conspectu Domini tanquam duo candelabra lucentia, suis meritis, ac orationibus orantes pro felici statu Sanctæ Ecclesiæ Catholicæ, ac filiorum ejus.

Malveda. Apoc. 11.

16. Et quod ipse pro suis devotis, ac pro his, qui ejus auxilium implorant, roget, ac exoret Deum præter Auctores citatos ex Patribus docent D. Basilius *homil.* 40. dicens: *Fortassis aliquem pium advocabis, ut precibus, veluti Propheta Thesbites Elias remissionem tibi malorum impetret.* Divus Gregorius *in cap. 9. Iob cap.* 12. hoc magnum profert de Elia encomium. *Qui furorem Dei placat aliis per remissionem.* Similiter Metaphrastes, Drogo Hostiensis, & alij, quos erudite citat, ac sequitur Mag. Lezana *consultu* 3. *num.* 102. & 103. *& seqq.* quod optimè confirmatur ex Officio Carmelitano à Sancta Sede Apostolica approbato ex hymno laudum.

D. Basil. D. Gregor. Metaphrast. Hostiens. Lezana. Breviar.

Nos nunquam auxilium destituat Pater,
Optatusque tuus perpetuo favor,
Nobis quin potius munera spiritus.
Augeri prece postula.

17. Quod etiam potest confirmari ex Hymno ad secundas Vesperas, & ex multis miraculis, quæ nostri Auctore referunt; unum tantum apponam, quod paucis ab hinc annis contigit: nam cum anno 1656. tota Italia magna pestilentia premeretur, ab illa plures liberati, ac sanati fuerunt, uncti oleo ex lampade Sanct. Pat. Eliæ, cujus rei publicum, & authenticum testimonium perhibuit, nuper insignis urbs Capuana in Regno Neapolitano sita, quæ ob tantum miraculum, ipsum elegit in patronum, ac protectorem, ut constat ex authentico instrumento per publicum Notarium facto die 24. Ianuarij 1657. quod ad longum refertur apud vineam Carmeli *fol.* 131. *n.* 156.

Vinea Carmeli.

QUÆSTIO III.

Carmelitæ quolibet mense una die non impedita Officio novem lectionum, possunt recitare Officium de S. Elia.

SUMMARIUM.

18 *Indultum Pauli V. pro Franciscanis.*
19 *Indultum Iuly II. pro Dominicanis.*
20 *Carmelitæ gaudent eisdem privilegiis, ac si pro eis fuissent immediatè concessa, & ideo quolibet mense possunt recitare Officium de S. Elia.*
21 *Probatur etiam ex gravissimis Auctoribus.*

18. Fundamentum totius huius quæstionis desumendum ex indulto Pauli V. concesso Fratribus Minoribus, ut in quolibet mense, una die non impedita festo novem lectionum, possint recitare Officium S. Francisci, ut in ejus die ad supplicationem eorum Fratrum, sic ait Paulus V. in sua Constitutione *Domini nostri Iesu Christi* data die 20. Martij 1617. apud Cherubinum fol. 353. *Supplicationibus vestris super hoc humiliter porrectis inclinati de Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium, Sacris Ritibus præpositorum consilio, eisdem Fratribus Minoribus Conventualibus, ut Officium de eodem S. Francisco, semel in mense, prima die non impedita alio festo novem lectionum, prout ab ipsis recitatur in die festo ejusdem S. Frãcisci recitare liberè, & licitè possint, & valeant Apostolica auctoritate tenere præsentium licentiam, & facultatem perpetuo concedimus, & impartimur.*

Slveira Opuscula. Paul. V. Cherubin.

Quod etiam corroboratur ex alio privilegio Iulij II. concessum Patribus Dominicanis, cujus bullam refert Emmanuel Rodriguez *tom.* 1. *q.* 55. *art.* 20. ubi inquit Pontifex. *Et quod de Prælatis ad Prælatos dictũ est, ita de festivitatibus ad festivitates alterius Ordinis aliquid concessum, & nunc, & pro tempore respectivè concessum intelligatur, ita quod ea, quæ in honorem Sanctorũ Dominici, Petri Martyris, Thomæ de Aquino, Fratribus Minoribus præfatis, eorumque locis, & festivitatibus Sanctorum Francisci Antonij & Ludovici, ac de eisdem festivitatibus dicti Ordinis Minorum, licet sint majori numero, quam festa ipsorum Fratrum Prædicatorum sint concessa.* 19.

Iulius II. Rodrig.

At nos Fratres Carmelitæ gaudemus omnibus privilegiis concessis, & concedendis tam pro Fratribus Minoribus, quam Prædicatoribus, ac si immediatè essent concessa pro nostro Ordine, ut ait Sixtus IV. *in mari magno, n.* 105. Similiter Clemens VII. Gregorius XIII. & confirmatur ex Bulla Leonis X. concedentis hanc communicationem omnibus Mendicantibus. Bullam refert Lezana *in mari magno Prædicatorum*, §. 52. *n.* 166. & *tom.* 3. *verb. Mendicantes.* 20.

Sixtus IV. Clem VII. Greg XIII. Leo X. Lezana.

Cum ergo ex Paulo V. Fratres Minores habeant indultum quolibet mense, die non impedita festo novem lectionum celebrandi, ac recitandi Officium, de suo Patriarcha S. Francisco, nos ergo etiam Carmelitæ, cum gaudeamus omnibus privilegiis, favoribus, & gratiis concessis Minoribus; ac si nobis fuissent immediatè concessæ, ut inquiunt Summi Pontifices, etiam quoad festivitates, ergo etiam quolibet mense, in prima die non impedita possumus recitare Officium Patriarchæ nostri S. Eliæ. 21.

Probatur etiam hæc sententia auctoritate gravissimorum Doctorum concedentium hanc communicationem, etiam in festorum celebratione. Rodriguez *tom* 1. *quæst.* 55. *art.* 20. Suarez *de legibus, lib* 2. *cap.* 17. *num* 7. Peitinus *in Comment. Regula Minimorum, cap.* 4. §. 15. *quæst.* 1. & 2. Portel. *part.* 3. *casuum casu* 28. *num.* 3. Castro Palaus *tom.* 1. *tract.* 3. *de privileg. disp.* 4. *punct.* 2. §. 9. *n.* 5. Hierõ. Rodrig. *Resol* 65. *n.* 2. Diana *p.* 11 *tract.* 11. *Resol* 6. & in propriis terminis hujus quæstionis Quintana Dueñas *tractatu* 2. *singular.* 14. *num.* 1. Bordonius *Resolut.* 3. *quæst.* 22. *num.* 16. Fr. Antonius ab Spiritu Sancto *de Primatu Eliæ*, §. 1. *num.* 2. Et ex his fundamentis, in aliquibus nostris Provinciis ut in Belgica singulis mensibus prima die 22.

Rodrig. Suarez. Peitin. Portel. Castr. Pal. Hieron. Diana. Bordon. Fr. Anton.

non impedita officio novem lectionum, recitetur Officium ſancti Eliæ.

Quæstio IV.

Circa revelationem factam Vener. Mariæ de Ieſu, qua vidit Sanctum Parentem Eliam, & Henoch S. Euchariſtiam recipere è Chriſti manu.

SUMMARIUM.

23 *Valdè celebris Maria de Ieſu.*

24 *Ejus revelatio, qua vidit Sanctum Parentem, & Henoch è manu Chriſti Sacram Euchariſtiam accipere in Cœnaculo.*

25 *Elias, & Henoch, etſi antiquitus fuiſſent legis veteris, hodie pertinent ad legem gratiæ, in eáque ſunt confirmati, & num. 26.*

27 *Eis aliquid Dei gratia conceſſum eſt per quod effectus Baptiſmi in eis ſuppletur, & num. 28.*

29 *Quæ fiunt miraculosè, ac virtute divina, non ſunt judicanda per regulas communes, quod multis exemplis oſtenditur.*

30 *Elias, ac Henoch cum magna poteſtate, ut Sacerdotes, ac Epiſcopi venient in fine mundi.*

23. VEnerabilis *Maria de Ieſu*, Ordinis Sancti Franciſci, valdè celebris eſt hac noſtra ætate ob præclariſſimas ejus virtutes, multáque beneficia ejus precibus à Deo obtenta, ac etiam ob præclariſſimas, ac ſublimes revelationes à Deo acceptas, & etiam ob profunditatem, ac altitudinem ejus doctrinæ, quæ graviſſimos Theologos in admirationem rapit.

24. Inter cæteras ejus revelationes refertur quod viderit cum Chriſtus Dominus in Cœnaculo inſtituiſſet Sacram Euchariſtiam, aderant Sanctus Parens Elias, & Henoch, qui è manu Chriſti Sacram Euchariſtiam ſuſceperunt, de qua revelatione mentionem facit R. P. Doctor Ioſephus Andræas è Sacra Societate I e s u in ſuo Collegio Cæſar Auguſtæ, Sacræ Theologiæ Primarius Lector in ſuo libro cujus Titulus eſt *Decor Carmeli, pag* 431. *num.* 323. *cap.* 69. Cum autem liber vitæ ipſius Mariæ de Ieſu eſſet typis dandus, maximè dubitatum, ac controverſum fuit circa prædictam revelationem, quia Elias, & Henoch non erant baptizati, ac proinde non erant capaces ad Sacram Euchariſtiam ſuſcipiendam; cum Baptiſmus ſit janua omnium Sacramentorum, inde à Reverendiſſimo Patre Vicario Generali Mag. Fr. Ioſepho Ximenes Samaniego poſtulatum fuit à me conſultum, ego tanto Præſuli obediens, hoc conſultum obtuli, & liber typis eſt datus.

D.Ioſeph. Andræas.

25. Suar. Suppono primò, ut certum cum Suarez *tom.* 2. *ad* 3 *p. diſp.* 55. *ſect.* 5. §. *Tertio colligo:* Quò quamvis Elias, ac Henoch antiquitus pertinerent ad legem veterem, hodie per Incarnatum Verbum Divinum, ad legem gratiæ ſpectant: nam ut docet D. Thomas 1. 2. *q.* 108. *artic.* 1. & 2. & cum eo omnes Theologi; in hoc diſtinguitur lex vetus à lege nova, quia lex vetus reſpiciebat Chriſtum in umbra, ac ut futurum: lex verò gratiæ reſpicit Chriſtum ut præſentem, ac ut realiter jam exiſtentem. Et cum Elias, & Henoch juxta communem ſententiam non ſint modo beati Deum videntes, ſed adhuc ſunt in hoc ſæculo in loco à Deo deputato, inde vera fide Chriſtum cognoſcunt ut præſentem, ac ut Salvatorem, & Redemptorem, mundi alias non eſſet in illis fides, ſed error: nam fides non poteſt inclinare ad falſum; & inſuper Elias adfuit cum Chriſto, cum eo loquens. *Matth.* 17. *n.* 3. in Thabor. Matth 17.

D.Thom.

26. Suppono ſecundò, quod Elias, & Henoch ſunt divina gratia confirmati, magna plenitudine, ac abundantia cœleſtium donorum, ut eſt communis ſententia teſte Suar. *citato*, §. *ſequitur primo*. Et latè multis probat M. Lezana *in conſultis, conſulto* 3. *n* 70. Suarez. Lezana.

27. Hac ergo fide viva in Chriſto, cum ejus gratia divina Elias, & Henoch uniti ſunt cum Chriſto, in ipſoque regenerati, ſicut alij juſti, tanquam Chriſti membra, ejuſque Eccleſiæ, ſicut & viſitur in Baptiſmo flaminis, & cum Elias, & Henoch, ubi juxta Divum Hieronymum *epiſtola ad Pammach.* ubi ait, *Eos frui divino conſortio, ac cibo cœleſti, & inviſibili.* Sic & alij Patres; illa ergo revelatio, quam habent de Chriſti præſentia, ac exiſtentia, cum divina gratia, illis conceſſa, ac interveniente ſumma Dei potentia, in illis agit vices Baptiſmi, omnemque ejus effectum ſupplet, effectus enim Baptiſmi eſt cum Chriſto unire, in ipſoque nos regenerare. D.Hieron.

28. Neceſſariò dicendum eſt, quod illa fides divina de Chriſto Domino cum tanta gratiarum abundantia, agit in illis vices Baptiſmi, qui eſt Eccleſiæ janua: nam ſi illi non ſunt Chriſti membra, nec ejus Eccleſiæ, computandi ſunt tanquam Catechumeni: nam Catechumenorum hic eſt ſtatus, ut non ſint adhuc intra Eccleſiam, ut notant D. Chryſoſtomus *homi.* 41. *ad populum Antiochenum.* S. Iuſtinian. *in Apologia* 2. D. Auguſtin. *lib.* 2. *de peccatorum meritis*, *cap.* 26. nullo enim modo dici poteſt de Viris tàm Illuſtriſſimis, ut Elia, ac Henoch, quod ſint tanquam Catechumeni ſeparati à corpore Chriſti myſtico, ac ejus Eccleſia. De illis ait Spiritus Sanctus: *Hi ſunt duo olivæ, & duo candelabra lucentia ante Dominum dominatorem.* Apocalypſ. 11. Et Eccleſia Catholica, tanquam præclariſſima membra ſua eos celebrat, ac honorat, dedicans, ac conſecrans eis templa, & altaria. Sic & Sancta Helena magnificum templum dedicavit, ac conſecravit Sancto Parenti Eliæ in Ieruſalem, quod poſtea auxit, ac reædificavit Baſilius Imperator, ut refert Baronius *in ſuis Annotation. ad Martyrologium Romanum*, *die* 20. *July.* Et Cornelius à Lapide *lib.* 3. *Regum. cap.* 18. & in multis aliis partibus ut teſtatur Dorotheus à Sancto Reinato *in Apocal. lib.* 2. *quæſt.* 10. *ſect.* 3. & Martyrologium Romanum die 20. Iulij eum numerat & celebrat inter Sanctos ejus, Illuſtris Civitas Capua in Regno Neapolitano, ob magna miracula, quæ D. Elias in ea eſt operatus, ipſum habet ut ſuum Patronum, ædificato templo, cum Officio de Sancto Patrono, ut in vinea Carmeli

D Chryſ. D Iuſtin. D Auguſt. Apoc. 11. Baron. Cornelius. Dorotheus. Martyrolog. Romanum. *Vinea Carmeli.*

refert

retuli *q.2.n.* 17.& facta nostra Religio ejus festum solemniter celebrát, cum propria Missa, Officio, ac Octavario; ergo de Viris tam Illustrissimis, de quibus prædicatur, quod sint lucernæ lucentes, ac ardentes ante Deum, & quos Ecclesia tanta solemnitate celebrat, nullo modo dici potest, quod sint separati à Christi corpore, ac ejus Ecclesia; ergo dicendum est aliquid divina virtute in eis inesse, per quod effectus Baptismi in eis suppletur.

29\. Secundò probatur, ea quæ fiunt miraculosè, ac virtute divina non requiruntur in eis regulæ communes, ac generales: nam Deus, qui in eis est primus operator, potest hoc, & illo modo eas ordinare, ac in illas hoc & illo modo dispensare, ut tenet communis doctrina cum D.Thoma *3.p.q.7.art.5*, ibi communiter Theologi, Cajetan. Suar. Cabreira, Vasquez, & Cardinalis Lugo quod multis exemplis ostenditur. Sanson dejiciens columnam, se ipsum cum multis Philistheis interfecit; & certum est quod nullus potest se ipsum interficere; sicut B.Apollonia è tortorum manibus se expediens in ignem injecit. Certum est etiam quod nullus sæcularis per se ipsum absque ministro, etiam in casu necessitatis sibi valet divinum Eucharisticum Sacramentum, ut docent Divus Thomas, Soto, Henriq. Ledesma. Navar. M.Petrus Cornejius, Sylvester, de quo latè Fagundez *de quinque præcept. præcepto.3.lib.3.cap.2.n.12.* & tamen excellentissima Domina Dona Maria Esthuaca, quæ pro fide Catholica in Anglia ab impia Isabele, capite absciso mortua est, & ante mortem, ad pixidem in qua erat Sacra Eucharistia, accedens ipsam propriis manibus accepit, & sibi ministravit, quod factum reputatum fuit à Doctoribus Lovaniensibus, ut refert Michaël Moreus *lib.2. cap.24. art.3. num.* 10. tanquam quid inspiratum à divino Spiritu, ut comprobatur ex multis, tam quæ in ejus martyrio, quam post mortem contigerunt; quod autem Elias, & Henoch adessent in cœnaculo, tempore, quo Christus Dominus instituebat Sacram Eucharistiam, non communi, ac ordinario modo, sed extraordinario, ac miraculoso hoc factum est, ergo non per communes, ac generales Ecclesiæ regulas judicandum est, sed per singularem, ac particularem dispositionem divinam.

D. Thom. Cajetan. Suar. Cabreira. Vasquez. Lugo.

D.Thom. Soto Henriq. Ledesma. Navar. Cornejius Fagundez.

Moreus.

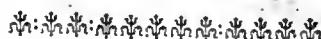
30\. Probatur tertiò. In fine Mundi Elias, & Henoch advenissent cum plenissima potestate, ut Sacerdotes, ac Episcopi ad administranda Sacramenta, ad imponendásque censuras, ad hunc sensum explicant communiter Doctores verba illa Apocalyps.11.num... *Ignis exiet ab ore eorum.* Hoc est ad fulminandas censuras, ut explicant Interlinealis, D. Anselm. Cardinalis Hugo, & de potestate amplissima tanquam Sacerdotes, & Episcopi. Præter Auctores citatos idem docent Rupertus, Pannonius, Ansbertus, Mello, Mag. Petrus Munhos, quos citavi ad eundem locum *Apocalyps.11. quæst.20. num 147.* & deinceps. Hæc potestas Sacerdotalis, ac Episcopalis, cùm conferenda est immediatè à Deo; ex eo enim, quod Deus suum ministrum ad aliquem effectum deputat, ei confert, ac communicat omnia requisita ad executionem talis rei, in quo sensu Sancti Patres explicant illa verba Christi Domini. Ioan.20.n.21. *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos.* ita D.Cyrillus, D.Chrysostom. D.Augustinus, Theophylactus, Rupertus, & alii à me citati *tom.5.in Evangel.lib.9.cap.4.num* 83. Si ergo Deus in fine mundi tam amplissimam potestatem est eis concessurus, quid mirum, quod tam Illustrissimis Viris talem gratiam, & benevolentiam concederet, ut in cœnaculo adessent, ac suum sacratissimum corpus consecratum cum cæteris Apostolis accepissent.

Apoc.11. Interlin. Hugo. D.Anselm.

Rupertus. Panonius. Ansbertus. Mello. Munhos.

Ioan.20.

D.Cyrill. D.Chrys. D.August. Theophil. Rupert.

RESOLUTIO XXXIV.

Circa celebrationem cujusdam Capituli.

QUÆSTIO UNICA.

An eius celebrationem potuerit quidam visitator impedire?

SUMMARIUM.

1 *Casus proponitur, & n.2.& 3.*
4 *Iurisdictiones divisæ, ac distinctæ non possunt se invicem impedire.& n.5.& 6.*
7 *Ostenditur quod mens Generalis fuit unam jurisdictionem dividere ab alia.*
8 *Legatus non potest agere contra mentem delegantis, & n.9.*
10 *Epistolæ Principis, ac Generalis fidem faciunt, ut diplomata, & n.11.*
12 *Potestas delegata est odiosa, & non est extendenda de casu ad casum, & n.13.*
14 *Ex ampla potestate data Commissariis Generalibus, non intelligitur potestas ad dispensandum, nisi in litteris exprimatur, & num.15.*
16 *Probatur quintò, ex communi usu totius Religionis.*
17 *Probatur ultimò, quia culpa unius non debet retorqueri in damnum aliorum & n.18.*
19 *Limitata causa limitatum parit effectum.*
20 *Verba taxativa non sunt ultra extendenda.*
21 *Explicatur Breve Vrbani VIII.& n.22.*

Casus.

1\. VIDAM Generalis certæ Religionis Romæ existẽs dedit litteras patentes cuidam Religioso extraneo, ac advenæ, v.g. Petro ad visitandam Provinciam, eamque reformandam, cum hac clausula Generali (*Ac si præsentes essemus.* Adhibita tamen hac limitatione (*usque ad octavam Pascha inclusive*) & simul misit alteri religioso v.g. Antonio literas patentes ad præsidendum in Capitulo Provinciali, quod juxta Ordinis statuta celebrandum erat tertia Dominica post Pascha quindecim diebus post finitam commissionem visitatoris. Scribens simul dictus Generalis Provinciæ, quod scilicet ei destinabat talem visitatorem Petrum, qui talis Petrus visitator nullam vim, nullam que molestiam inferret ipsi Provinciæ, cum nullo modo se esset intromittendus in his quæ pertinent ad celebrationem Capituli, quia hoc ad

prædictum Antonium, cui commiſſa erat præſidentia talis Capituli, pertinebat.

2. Pervenit prædictus Viſitator, ac Commiſſarius Generalis Antonius, ad dictam Provinciam Portugalliæ, ubi debita obedientia, & benignitate fuit receptus, & quatuor Religioſorum Conventus, unumque Monialium Monaſterium viſitavit; ſed quia advena, & extraneus erat, & Regiam facultatem non impetravit ad viſitandum, in hoc Regno extraneo, ideo ab eadem Regia auctoritate impeditus fuit, ne in ſua juriſdictione ulterius procederet. Quod talis prædictus Viſitator, ac Commiſſarius Generalis impedivit, ne Capitulum Provinciale celebraretur, uſque ad alteram Generalis diſpoſitionem, ac ordinationem.

Quæritur.

3. An prædictus talis Viſitator, ſeu Commiſſarius Generalis, cui Reverendiſſimus Generalis vices ſuas commiſit, cum hac clauſula generali (*ac ſi nos præſentes eſſemus*) poſſit tempus Capituli dilatare, cum notum ſit, quod Reverendiſſimus Pater Generalis juxta Conſtitutiones *part.* 2. *cap.* 1. §. 7. habeat auctoritatem tam ad dilatandum, ſeu elogandum, quam ad abbreviandum, ſeu coarctandum Capituli tempus.

Conſtitutiones.

Reſolutio.

4. In hac materia procedendum eſt tam attento jure communi, quam etiam attento jure Conſtitutionum ipſius Religionis, & ejus uſu, conſuetudine ac practica; quo poſito facilè reſolvitur quæſtio.

5. Dico ergo. Talis viſitator nullo modo poteſt Capituli celebrationem impedire, neque in hoc ſe intromittere, & quidquid contra hanc reſolutionem fuerit factum erit nullum, irritum, nulliúſque roboris, ac momenti.

6. Probatur primò, quia omnis juriſdictio, ac poteſtas tam ad præſidendum in Capitulo, quam ad viſitandum pendet ex mente, ſeu voluntate Reverendiſſimi P. Generalis, qui optimè poteſt utrumque ſeparare & unam ab alia dividere; atqui de facto unam ab alia ſeparavit, & diviſit, quatenus uni tribuit munus præſidendi; alteri verò facultatem, & gratiam præſidendi per literas patentes, ergo talis juriſdictio de facto eſt disjuncta, ſeu ſeparata una ab alia, & una juriſdictio aliam impedire non poteſt *cap. Studuiſti, de Officio legati. cap. Paſtoralis, de Officio Iudicis Ordinarij, cap.* 2. & *cap. Ex parte, de Officio Iudicis delegati. cap.* 2. *de Reſcriptis.* Ibi Gloſſa, Panormitanus, Navarrus *lib.* 1. *Concil. de Officio Iudices Delegati. num.* 2. Molina *tractatu* 5. *disput.* 9. *num.* 13. Anguianus *de legibus, diſp.* 32. *ſect.* 6. *num.* 41.

Gloſſa. Panorm. Navar. Molina. Anguian.

7. Et quod mens P. Generalis eſſet unam juriſdictionem ab alia dividere, ac ſeparare, oſtenditur primò. Quia hoc motivum coegit P. Generalem, ut in litteris patentibus conceſſis tali viſitatori poneret ac præfigeret hanc limitationem (*uſque ad Octavam Paſchæ*) ut ſpiraret juriſdictio talis viſitatoris quindecim dies, ante celebrationem Capituli, ut juriſdictio præſidentis instituti maneret expedita, & à nemine impediri poſſet. Confirmatur ex more, ac uſu ipſius Patris Generalis: nam in ſimilibus litteris patentibus, dum v. g. tribuit Petro munus ad viſitandum, ac reformandum cum plenitudine poteſtatis uſque ad Capituli terminationem. Tamen ut ipſemet Petrus in Capitulo præſideat, ei concedit alias patentes litteras diverſas, ac diſtinctas ab eis, quæ erant ad viſitandum, ergo mens P. Generalis eſt in omni caſu, & ſemper utramque juriſdictionem dividere, & ſeparare, ergo in propoſito caſu diviſit, ac ſeparavit.

Probatur ſecundò, ex quodam principio certiſſimo, ac receptiſſimo; legatus contra expreſſam mentem delegantis non poteſt extendere juriſdictionem ſuam, & quidquid facit, eſt irritum. *cap. Poſſe, de Officio legati. cap. Sedes Apoſtolica, cap. Paſtoralis, de Reſcriptis, cap. Venerabili, de Officio Iudicis Delegati.* Bartol. cum aliquibus *in cap. de Reſcriptis, in* 6. Menochius *de arbitrar. quæſt.* 12. *num.* 5. Navarrus *in cap. Cum contingat, de Reſcript.* 7. *cauſa Nullitatis, num.* 1. Molina *tract.* 5. *diſp.* 25. *num.* 2. Atqui expreſſè conſtat de mente Patris Generalis impedientis ſupradicto viſitatori, ut nullo modo in Capituli celebratione intromittatur, quia poſtquam prædictas litteras patentes ad viſitandum dedit tali viſitatori, ſcripſit ipſemet Pater Generalis quandam epiſtolam ad Provinciam, & inter alia, hæc continebat talis epiſtola (*Me hei determinado inviar un viſitador de buenas partes, y talento, que conſuele a todos, y no ſe empachara en la celebracion del Capitulo Provincial, poſto que el Muy Reverendo P. M. Antonio ha recebido la preſidencia.* Et in alia apiſtola, quam idem P. Generalis ſcripſit M. Antonio instituto præſidenti ita habet: *Que el dicho viſitador no ſe empachara en las coſas de la celebracion del Capitulo, ſiendo ſu muy Reverenda Paternidad aver recebido la preſidencia.* Vbi expreſſè ait P. Generalis. ſe non intromittat, neque in celebratione, neque in rebus ad Capitulum pertinentibus, ergo ſe non poteſt in illis intromittere. 8.

Bartol. Menoch. Navar. Molina.

Epiſtola generalis.

Confirmatur. Quia licet prædictus viſitator utatur omni ſua juriſdictione, ac poteſtate, ſibi commiſſa, quamvis ſit ad bonum regimen Provinciæ, reformationemque illius, non poteſt extendere ſuam juriſdictionem, ultra tempus præfixum, per ſpatium ſaltem quindecim dierum, & maxime, quia Pater Generalis, à quo tota juriſdictio dependet, certum, ac limitatum tempus prædiffinivit, ac determinavit, ergo non poteſt ſe intromittere in his, quæ ſpectant ad celebrationem Capituli, quia Pater Generalis per ſuas epiſtolas hoc ei denegat. 9.

Dicet aliquis, quod epiſtolis miſſivis, non tanta debet adhiberi fides, quanta litteris patentibus. Sed contra, quia epiſtolæ miſſivæ Summi Pontificis in toto terrarum orbe, & epiſtolæ Principis ſuo nomine ſubſcriptæ fidem faciunt in toto Regno ſuo: & eandem auctoritatem habent, ac ſi eſſent diplomata Pontificia, vel Regia, *cap. Cum olim,* 2. *de Officio Delegati, cap. Cum ad Sedem.* §. *finali, de reſtitutione ſpoliatorum.* Gloſſa *in cap. Ex tua, de filiis Presbyterorum.* 10.

poſt

Bartol. post Bartolum *in lege publia* Mascardus *de*
Mascard. *de probationibus tom. 2. conclus 807. num. 17.*
Menoch. Menochius *de arbitrar. casu 94. num.* 10. Gon-
Gonçalez. çalez *in Reg 8. Cancellariæ Glossa 59. num. 11.*
Rubias. Rubius *cap. 1. de Rescriptis*, & communiter
Doctores *in cap. Sancta Romana, dist.* 15. ex
quo inferunt aliqui, quod epistolæ missivæ
Episcoporum in suis Diœcesibus plenariam
fidem faciunt, ac si essent publica instrumen-
ta, quia eodem modo comparatur Summus
Pontifex, circa universam Ecclesiam, ac Epi-
Suarez. scopus circa suam Diœcesim Suarez *lib. 4. de*
Salas. *legibus, cap. 14 num.* 13. Salas *disp. 12. de legi-*
bus, sect. 9. ex quo concluditur, quod epistolæ
missivæ P. Generalis circa totam suam Religio-
nem eandem fidem faciunt, ac si essent litteræ
patentes, quia ita comparatur Generalis ad
Religionem suam, ac Episcopus ad suum
Fragosus. Episcopatum. Ita Fragosus *in praxi Regular.*
Angianus *lib. 3 cap. 11. n. 21.* Angianus *de legibus, disp. 26.*
sect. 3. num. 6. Faustus *in Thesaur. Relig. lib. 5.*
Peirin. *quæst. 386.* Peirinus *in privileg. Minor. tom. 2.*
Constit. 11. sect. 4. à n. 6.

11. Et confirmatur. Quia in eadem Provincia, ac Religione semper observatum fuit Patres Generales per tales epistolas missivas confirmare acta, ac decreta ad totam Provinciam, quæ omnia ex sua intrinseca natura patentes litteras postulant.

12. Probatur tertiò. Quia potestas delegata est odiosa, & non est extendenda de uno casu ad alium, *cap. P. & G de officio delegat.* & docent Glossa *ibi verbo processus, de rescriptis, in 6.* Angelus *verb. Delegatus, num. 5.* Sylvester *quæst. 5.* Tabiena *verb Delegare, quæst.* 4. Matanta, Armilla, & alii, quos citat, ac sequitur Sanchez *lib. 3. de matrim. disp. 25. n. 9.* Deinde quando jurisdictio est determinata in certo genere causæ, v.g. visitandi, & reformandi mores, non potest extendi ad aliud genus diversum, ut est celebrandi Capitulum. Confirmatur, quia talis visitator utendo omni sua jurisdictione non potest Capitulum celebrare, neque in illo præsidere, neque in eo facere nominatum, ut omnes fateri debent, ergo etiam se non potest intromittere in Capitulo dilatando, quia juxta Ordinis statuta, non minus jurisdictionis requiritur ad Capitulum dilatandum, quam ad illud celebrandum.

13. Et confirmatur ulterius, quia jurisdictio tali visitatori concessa, est solummodo in ordine ad visitationem, & ad hoc tendat clausula illa executoria (*Ac si nos præsentes essemus*) quæ quidem novam non tribuit jurisdictionem, neque illam extendit, sed tantummodo corroborat datam, sicut juramentum, in
Hostiens. contractu, ut tenent Hostiensis, & communiter Doctores *in cap. 1. de transact.* Deinde clausula executoria posita in fine rescripti non ampliat
Farinac. jurisdictionem. Farinacius *tom 5. decis. 55. n. 5.* Dec. 708. *n. 2. 2. p. decis. 624. n. 8.* patet ex *Clem. 1. de Præbendis.*

14.
Constitutio Ordinis. Probatur quartò. Quia Capitulum Provinciale juxta Ordinis Constitutionem *p. 4. c. 10.* §. 1. debet celebrari Dominica 3. post Pascha & si hac Dominica non celebretur, est mutare dispositionem Constitutionis, & in illa dispensare; atqui prædictus visitator omni sua jurisdictione utens, non potest in Constitutionibus dispensare, nec ad hoc ei est com-

missa potestas à P. Generali, quia ut ipsamet Religionis constitutio ait: part. 2. cap. 1. §. 11. *Sciat Reverendissimus Pater Ordinis, quod habet quidem plenariam potestatem dispensandi in his Constitutionibus, nunquam tamen censendum eum dispensare, nisi id ipse in litteris patentibus expressè dicat se dispensare.* Et addit Constitutio quod tales litteræ nullæ sint, ac si nunquam existerent; atqui talis visitator in suis litteris patentibus concessis à Reverendissimo P. Generali non habet jurisdictionem ad dispensandum in prædictis Constitutionibus, ergo hoc non potest facere contra Constitutionum dispositionem.

Confirmatur, quia licet P. Generalis alicui det litteras patentes contra Constitutionem, quamvis in illis expressè dicat, quantum se extendit nostra potestas, in quantum possumus, & non faciat expressam mentionem de Constitutionibus, omne factum, quod fit contra Constitutionem est nullum, nullìusque vigoris, ergo nunquam est intelligendum, quod Pater Generalis tribuat potestatem ad dispensandum in Constitutionibus, nisi id ipsum exprimat. Unde fit communis resolutio, quod tales Commissarii Generales, & Visitatores etiamsi in suis litteris patentibus Generales illis concedant plenitudinem potestatis, non est intelligendum ut possint dispensare in statutis Ordinis, nec facere ea, quæ sunt specialissima Generalis. Ita Rodriguez *tom. 1. Reg. quæst.* 54. *artic. 1. &* 2. Miranda *tom. 2. quæst. 11 art. 3. conclus.* 2. Portel. *in dubiis, verb. Commissar. num* 1. Fragosus *lib. 2. cap. 18 num. 6.* Hieron. Rodriguez *Resolut.* 2. *num. 9.* Peirinus *in Privileg. Minim. tom. 1. cap. 3. Constitut. Iulij 11. §. 29.* Eandem resolutionem de Visitatoribus, ac Commissariis Generalibus Religiosorum, de quibus agitur, tenet Mag. Lezana Socius P. Generalis, qui Constitutionem fecit, & optimè sciebat & penetrabat Generalis mentem *tom. 2. cap. 13. num.* 30. loquens de prædictis Visitatoribus, ac Commissariis Generalibus, ita ait: *Ea quæ vel jure, vel consuetudine Ordinum, solis Generalibus competunt, non poterunt facere; hæc enim cum sint specialiter nota digna, non veniunt in concessione generali juxta regulam juris* 18. 15.

Rodrig. Miranda. Portel. Fragosus. Hieron. Lezana.

Probatur quintò, communi usu, ac universali consuetudine totius Religionis, neque enim in illa poterit reperiri aliquod exemplum in contrarium, neque aliquis Religiosus, licet valde Senio confectus recordabitur quod aliquis absque speciali commissione P. Generalis, vel Illustrissimi Domini Nuntii se intromittat ad elongandam, vel abbreviandam Capituli Provincialis celebrationem, ergo hæc absque prædicta auctoritate fieri non potest. 16.

Probatur sextò. Quia culpa unius non retorquetur in damnum alterius; quod visitatori sua jurisdictio impediatur, non provenit ex culpa Provinciæ, sed ipsiusmet visitatoris: quia Provincia illum accepit, & recepit debita obedientia, & benignitate: & causa, ob quam visitator suam visitationem non continuavit, neque finivit, ex eo fuit, quia regiam non obtinuit facultatem, ergo non debet converti in notabile damnum Provinciæ, 17.

quale eſt Capituli dilatatioem, ex qua oritur maxima in tota Provincia confuſio.

Ad obiecta.

18\. Opponitur primò, pro contraria parte, quia tali viſitatori dedit, & commiſit P. Generalis vices ſuas (*Ac ſi præſentes eſſemus*) ſed P. Generalis juxta Ordinis Conſtitutionem poteſt elongare, vel abbreviare Capitulum Provinciale, ergo etiam idem poteſt præſens viſitator.

19\. Reſpondetur, quod huic objectioni patet ſolutio ex multis capitibus. Primò, quia ex eo, quod P. Generalis jonſdictonea viſitandi, ac præſidendi in Capitulo dejunxit, ac ſeparavit, non poteſt talis viſitator mittere falcem in meſſem alienam, ac ſe intromittere in Capituli celebratione, ut patet ex primo, & ſecundo fundamento. Secundò. Se oon poteſt intromittere, quia poteſtas commiſſa viſitatori, non eſt in omni genere cauſarum, ſed tantum ad viſitandum, ac reformandum in ordine ad ſuam viſitationem, & limitata cauſa limitatum producit effectum, ut tenet Angelus *conſilio* 138. §. *viſis omnibus*. Tuſchus *tom.* 2. *litter. D. concl.* 404. Barboſa *de clauſulis uſu frequentioribus clauſul.* 36. *num.* 48. Angelus. Tuſchus. Barboſa.

20\. Tertiò. Quia poteſtas data, ac conceſſa ipſi viſitatori eſt vſque ad octavam Paſchæ; celebratio autem Capitoli peragenda eſt quindecim diebus poſt octavam Paſchatis, ac tempore poſt ejus juriſdictionem terminatam, verba autem taxativa ſunt excluſiva extenſionis, non ſolum de perſona ad perſonam, ſed etiam de caſu ad caſum, *l. Qui aliena* §. *libertos*, *ff. de negotiis geſtis*, *l. Qui ſella*, §. *Qui autem*, *l. Inter actum*, *l. Certo genere*, *l. Lucius*, *ff. de ſervit. Ruſtic.* & multis aliis; caſus autem talia delegationis extitit viſitatio Provinciæ, ergo non extendendum ad alia. Quartò. Talis viſitator non poteſt ſe intromittere in Capituli celebratione, qoia talia viſitator non poteſt in Conſtitutionibus Ordinis diſpenſare, ut patet ex 4. fundamento. Leg. Qui aliena. Leg. Qui ſella.

21\. Vrb. VIII. Opponitur ſecundò, quia juxta Bullam Urbani VIII. in 3. aono ante Capituli celebrationem præcipitur, ut Provincia viſitetur, quia talis viſitatio eſt præparatorium quoddam ad Capitulum, ut agnoſcantur qualia nam ſint vota digna, ut in Capitulo admittantur, & conſerventur; & hoc eſt totum Adverſariorum fundamentum. Et confirmatur, quia in Religione D. Franciſci viſitatio ſemper Capitulum præcedit; ergo hoc idem in hac Religione (vbi præſens eſt difficultas) fieri debet. Statuta B. Franciſci.

22\. Hoc argomentum falſis principiis, ac rebus nititur, abſque fundameoro prolatis, quia in dicta Religione noo extat, neque datur Bulla, vel breve Apoſtolicum, ſeu Decretum præcipiens, quod ante Capituli celebrationem detur talis Religionis viſitatio. Bulla enim Urbani VIII. ita habet: *Præcipimus in virtute ſanctæ Obedientiæ Provinciali pro tempore, ut expleto biennio ſui Officij ſtatim moneat Patrem Ordinis, quo ipſe, ſi pro ſua prudentia judicaverit expedire valeat de inſtituendo Commiſſario ad viſitandum pro tertia vice Provinciam deliberare, ſine præjudicio tamen ſuffragy Provincialis.* Et nihil circa Capituli celebrationem loquitur, & nullam Capituli mentionem facit, nec Capituli nomen pronunciat, & tantum ex dicto Decreto colligitur, quod in triennio trea dentur viſitationes, & pro tertia, ſi videbitur expedire Reverendiſſimo P. Generali, poterit Viſitatorem, ſeu Commiſſarium creare; quæ quidem viſitatio non eſt neceſſaria, oeque requiritur ad probanda, ſeu juſtificanda Capitularia vota, ſuper hoc enim attentè providet, Ordinis conſtitutio *part.* 4. *cap.* 23. ubi præcipitur, quod in omni Conventu eligatur Socius itutus ad Capitulum Provinciale, qui debet, & tenetur loquitere de culpis Gremialium intrantium tale Capitulum, & eas in Capitulo coram præſidente, & Patribus Diffinitoribus præſentare, ut ab illis examinentur, & ſæpè Gremiales ob tales culpas à dicto Capitulo ejiciuntur. Conſtitutio.

23\. Et impertinens eſt dicere, quod per talem viſitationem Capitularia vota approbantur, vel juſtificantur; hoc enim ſine fundamento eſt aſſertum, cum ſæpiſſimè contingat, quod viſitator, ſex, vel ſeptem menſes ante Capituli celebrationem incipiat viſitare, ac proinde poſt ejus viſitationem in hoc, vel illo Conventu faciles poterunt tales Gremiales graves committere culpas, propter quas fiant inhabiles intereſſe Capitulo, quia talis viſitator de culpis futuris inquirere, vel judicare nequit; juſtificantur ergo talia vota per Sociorum examen, & propter ſimilia inconvenientia, præcipit Ordinis Conſtitutio loco citato, ut eligatur Socius infra octo dies, antequam Prior è Conventu recedat ad Capitulum Provinciale, qui quidem ſocius ſecum fert culpas in ſcriptis Gremialium, & inſuper ſtatum domus, ſeu Conventus, & omnium rerum mobilium, & teſtimoniales literas dicti Conventus juſtificantes Priorem omnia ad ſui Officij munia optimè expleviſſe, & propter hanc cauſam in eodem Capitulo Provinciali, antequam ad electiones accedatur; omnes Priores, ſigillatim dicunt culpas ſuas, & ſi aliquis in illis deprehenſus invenitur, ſtatim rejicitur. Ad confirmationem reſpondetur, quod oon licet tranſire ex vna Religione ad aliam, cum vnaquaque habeat ſua peculiaria ſtatuta valdè diverſa. Conſtitutio Ordinis.

RESOLUTIO XXXV.

De Epiſcopis.

QUÆSTIO PRIMA.

An ex diſpenſatione Pontificis poſſit Epiſcopus conſecrari ab vno ſolo Epiſcopo?

SUMMARIUM.

1 *De Epiſcopis variis in locis multa ſunt dicta.*

2 *Ordinariè loquendo, ac ſecundum communem*

nem vsum Episcopus est à tribus Episcopis consecrandus.

Quod probatur ex factis Apostolicis, ac ex multis juris locis, ibid. & n.3.

4 *An Papa possit dispensare ut ab vno solo consecretur, est dubitatio & certum quód non potest dispensare, ut à simplici sacerdote consecretur.*

5 *Prima sententia negat hoc dispensari posse à Pontifice.*

6 *Secunda, & vera affirmat.*

7 *Probatur hæc sententia ex Canone Apostolorum.*

8 *Probatur ex Apostolo Simone Cananeo.*

9 *Probatur ex factis, ac dispensationibus Summorum Pontificum.*

10 *Clemens X. de facto dispensavit modo in Portugallia.*

11 *Ponitur argumentum adversariorum, & solvitur, & num. 12.*

13 *Præter materiam, & formam Sacramentorum omnia, quæ Christus fecit, non sunt simpliciter facienda in omni casu, & n. 14.*

1. MVlta, quæ ad Episcopos pertinent jam diximus supra, ut de approbatione confessarij *Resol.* 23. *de potestate ad dispensandum Resol.* 26. & multa alia ad munus Episcoporum spectantia variis in locis.

2. Conveniunt ergo omnes pro vtraque sententia citandi, ordinariè loquendo, ac secundum communem usum Ecclesiæ Episcopum à tribus Episcopis esse consecrandum. Ita omnes Auctores, quos infra pro utraque sententia referam. Probatur primo ex Paulo 1. ad Timoth. 4. num. 14. ubi ait Apostolus, *quod gratia sit ei data per impositionem manuum Presbiteri* Quòd et explicat Anacletus Papa *epistola 2. Decretalium, c. 2.* Ubi proponens modum qualiter Episcopus sit faciandus, proponit factum Apostolicum à D. Petro, & ait: *Hierosolymitanus primus Archiepiscopus Beatus Iacobus, qui justus dicebatur, & secundum carnem Domini nuncupatus est frater, à Petro, Iacobo, & Ioanne Apostolis est ordinatus, successoribus videlicet dantibus formam eorum, ut non minus, quam à tribus Episcopis, reliquisque omnibus assensum præbentibus, ullatenus Episcopus ordinetur* Quòd testimonium Anacleti refert Anicetus. *Epistola unica ad Gallia Episcopos, c. 1. in princ.* dicens: *Si autem non minus, quam à tribus Apostolis tantus fuit ordinatus Episcopus pater profecto, eos formam, statuente Domino, tradidisse, non minus, quam à tribus Episcopis, Episcopum ordinari debere.* Nota verba, dum dicitur Jacobus ordinatus à tribus, *eos servasse formam, statuente Domino.* Adverte tamen, quod Jacobus minor non fuerit ordinatus Episcopus ab illis Apostolis, sed antea immediatè fuerit à Christo, sicut & alij Apostoli, ab illis autem tribus fuerit assignatus, ac designatus Episcopus.

1. Timoth. 4
Anacletus.
Anacletus.

3. Probatur id ipsum ex multis locis sacrorum Canonum, cap. *Placuit omnibus*, cap. *Coepiscopi 68. dist. cap. Episcopi, 80. c. Episcopum ob omnibus, dist.* 94. Et multis aliis in locis; proindeque, qui ab uno Episcopo consecratur, non et verus Episcopus habendus, ut declaravit Jonnes III. in Epistola ad Episcopos Germaniæ, & Galliæ, quæ refertur 2. *tom. Concil.* & ita habet: *Omnia quoque maxima Concilia affirmant, eum non esse Episcopum, qui minus quam à tribus Episcopis, auctoritate etiã Metropolitani fuerit factus.* Qua etiam de causa Concilium Aquisgranense talem ordinationem ab uno irritam, & nullam esse voluit.

Cap. Placuit
C. Episcop.
Joan. III.
2. Tom.
Concil.
Concil. Aquisgr.

De potestate Pontificis.

4. Tota difficultas est an Summus Pontifex possit dispensare, ut Episcopus non à tribus, sed ab uno solo Episcopo possit ordinari, ac consecrari, de quo fuit annis elapsis multa controversia in hoc regno. Et certum est, in quo omnes conveniunt, quod Summus Pontifex non potest dispensare, ut Episcopus valeat consecrari, & ordinari à simplici sacerdote; nam Episcopatus est supremus ordo in Ecclesia ex jure divino ordinatus ad sacerdotium complendum, ad sacerdotesque creandos, & ideo Episcopus est superior sacerdotibus, supremusque ordo in Ecclesia Dei, impertirique non potest, nisi ab eo, qui in tali ordine fuerit constitutus. Minor enim à majori debet benedictionem obtinere juxta Paulum Hebræor. 7. Nemo enim dare potest alteri id, quod nec formaliter, nec virtualiter habet. Ita supponunt omnes, & explicat Vasquez *tom. 3. ad 3. part. disp. 243. cap. 4. num 42. & cap. 6. in princip.* contra Paludan. *in 4. disp. 7. quæst. 4. art. 3. num. 2.* & Aurelium apud Capreolum *dist. 25. quæst. 5. art. 2. in 3. Argumento*, asserentes ex dispensatione Pontificis posse à Sacerdote simplici consecrari.

Hebræor. 7.
Vasquez.
Paludanus.
Aureolus.
Capreolus.

5. Tota difficultas, an Pontifex possit dispensare, ut unus Episcopus ab alio solo Episcopo consecretur? Partem negativam tenet Castro Palaus *part. 4. de Sacram. tract. 27. disp. unica, de Sacramento Ordinis, punct. 14. num. 13.* & citat pro hac sententia Henriquez *lib. 10. cap. 24.* §. 1. Paulum Comitol. *in respons. moralib. lib. 1. quæst. 48. n. 13.* Marc. Anton. Genueu. *in praxi Curiæ Archiepisc. Neapolitanæ, cap. 70. n. 26.* Barbosa *de potestate Episcopi, part. 2. allegat. 1. num. 45.* Sed Barbosa, & alij ferè Auctores loquuntur de lege ordinaria, ac secundum communem Ecclesiæ usum, præceptum, ac dispositionem.

Palaus.
Henriq.
Paul. Comit.
Genuens.
Barbosa.

6. Secunda communis, ac vera sententia, ètiam in praxi posita, affirmat quod Summus Pontifex possit dispensare ut unus Episcopus ab alio solo Episcopo valeat consecrari, ac proinde quòd tres Episcopi ad hoc non sunt simpliciter necessarij. Ita Sanch. *lib. 7. cap. 1. d. b. 15. à num. 25.* Bellarm. *lib. 4. de notis Ecclesiæ, cap. 8. ante medium,* Vasquez *citat. disp. 243. cap. 6. à num. 63.* D. Anton. *in summ. part. 3. tit. 14. c. 6.* §. 9. Sylvester *verb. consecratio in princip.* Armilla *eodem num. 2.* Azor *tom. 2. lib. 3. cap. 30. vers. Quæres item,* Filliucius *in summa tom. 1. tract. 9. de Ordine, cap. 5. num* 106. Ochogavia *de Ordine quæst. 7. n. 15.* Tannerus *tom. 4. disp. 7. quæst. 3.* Granadus *in 3. part. comment 9. tract. 1. disp. 3. §. 1. num. 5.* Hurtadus *de Sacram. Ordinis, diff. 19.* Illustrissimus Dom. Roderic. à Conha *in notis ad c. Episcop. 5. dist. 61. n. 2.* Machado *de Perfecto Confessore, tom. 2. l. 4. part. 6. tract. 3. document 6. n. 5.* Diana *part. 8. tract. 1. Resol. 31. §. Sed quidquid,* Fatinacius ad Concil. Trident. *sess. 23.* refert ita fuisse decisum à sacra Con-

Sanchez.
Bellarm.
Vasquez.
D. Anton.
Sylvest.
Armilla.
Azor.
Filliucius.
Ochogavia.
Tannerus.
Granadus.
Hurtadus.
à Cunha.
Machado.
Diana.

gregatione Cardinalium, & Solorzanus citandus, qui testatur, quòd tempore Pii V. ita sensit, ac judicavit major, & melior pars Theologorum.

7. Probatur primò ex Canone Apostolorum, ubi statuitur, quòd Episcopus ordinetur à duobus, vel tribus Episcopis, & idem habetur
Clemens. apud Clementem *lib. 3. institutionum, cap. 20. & lib 8. cap. 27. aliàs 33.* Quòd si potest fieri à duobus, non est necesse, quod fiat à tribus,
Concil. Arausic. & idem censere videntur Patres in Concilio Arausicano *can. 21.*

8. Maximè in rem nostram, quod in casu necessitatis ex dispensatione Pontificis possit fieri consecratio talis Episcopi. Probatur, & primo; quia Apostolus Simon Cananeus apud
Clemens. Clement. *lib. 8. Constit cap. 27. aliàs 33.* Ubi postquam dixit Episcopum ordinandum esse à
Simon Apostolus. duobus, vel tribus addidit. *Quod si necessitas coëgerit ab uno ordinari, quod propter persecutionem, aut aliam causam plures adesse non possint, afferatur decretum commissionis plurium Episcoporum.* Non dicitur, affirmator testimonium de consecratione ipsius Episcopi, *sed decretum commissionis*, Summi Pontificis dispensantis in pluralitate Episcoporum.

9. Probatur secundò, & efficaciter, multi gravissimi Summi Pontifices dispensarunt, ut ab uno solo Episcopo novus Episcopus consecraretur; ergo valida est consecratio ab uno tantùm Episcopo. Consequentia patet, quia id quod Summus Pontifex facit, absque dubio credendum est valdè, & legitimè fieri ab eo ob peculiarem Dei assistentiam quam habet. Antecedens multis probatur; & primo ex dicto,
D. Gregor. & facto D. Gregorii Magni, qui prout refertur in responsionibus ad Augustinum Episco-
2. Tom. Concil. pum Angliæ *cap. 8.* & habetur *in 2. tom. Conciliorum.* Cum ipse prædictus Augustinus esset tantùm Episcopus in Anglia, concessit dictus Gregorius ei, ut ipse solus Episcopos consecraret, cum verò plures essent Episcopi, tres
Pius V. adhiberet, juxta Canones receptos. Et Pius V. consultis Doctissimis viris dispensavit, ut in India Episcopus ab uno solo Episcopo duabus dignitatibus mitratis, seu duobus Canonicis
Solorzanus assistentibus valeat consecrari, ut refert Solorzanus *de jure Indiarũ, tom 2. lib. 3. cap. 6 n. 38.*
Greg. XIII. Et Gregorius XIII. dispensavit etiam cum Patriarcha Antiochiæ, ut ipse solus posset alium Episcopum consecrare. Ita observatur, ut consecratio Episcopi ab uno solo Episcopo modo dicto fiat, & in India ita fit de facto ut
Solorzan. Diana. Clem. X. inquiunt Solorzanus, & Diana citatus, & sanctissimus Dominus Clemens X. modo præsidens in Ecclesia Dei concessit ut Episcopus ab uno solo Episcopo posset consecrari; rescito casum.

10. Cum in hoc Regno Portugalliæ ann. 1670. adessent multæ litteræ Apostolicæ, pro multis Episcopis electis, & jam confirmatis à sanctissimo Domino Papa, & in hoc Regno Portugalliæ tantùm existeret unus Episcopus; nempe Illustrissimus, ac Reverendissimus Dominus D. Franciscus Raviza Archiepiscopus Sidoniæ, & Nuntius Apostolicus in eodem
Clem X. Regno, concessit sanctissimus Dominus Clemens X. ut ab ipso solo Archiepiscopo cum duabus dignitatibus assistentibus consecraretur Illustrissimus Dominus Alvarus de Sylva, Episcopus Ægyptanus vulgò *da Guando*, & Dominus... Episcopus Brasiliensis, qui duo simul consecrati sunt ab uno Episcopo simul cum duabus dignitatibus assistentibus in Conventu D. Benedicti, cum præsens adesset magna pars omnium Ecclesiasticorum, ac principum, & magnatum totius civitatis, cum multa populi turba die 8. Iunij 1670.

Arguit Castro Palaus pro sua sententia; 11. Palaus.
quia Pontifex nequit dispensare in materia, & forma Sacramentorum; atqui materia consecrationis Episcopalis non est tantùm unius Episcopi manus impositio, sed plurimorum, ut patet ex Paulo jam citato 1. Timoth. 4. *Per* 1. Timot. 4.
impositionem manuum Presbyteri; ergo non una manus, sed plurimorum requiritur. Deinde quia hæc forma consecrationis in ordinatione Episcopi, ut ait Anicetus Papa suprà Anicetus.
citatus non videtur tradita à Domino; ergo non potest mutari ab Ecclesia.

Ad argumentum respondetur verum esse 12.
Ecclesiam nihil posse mutare in materia, ac forma Sacramentorum, utpote quid essentiale; at materia consecrationis Episcopi non est impositio manuum trium, sed unius Episcopi ordinarii; nam hic est, qui consecrat, & dat potestatem, alii verò sunt tanquam Coadjutores, & ut assistentes; nec locus Apostoli aliquid in contrarium probat, quia juxta communiorem sententiam, Benedictum Iustinia- Iustinian. Cornelius.
num & Cornelium Apostolus loquitur de ordinatione sacerdotis, quia ordinatus per manuum impositionem debet recipere protectionem, ac plenitudinem gratiæ ad suas functiones peragendas; hoc enim significat in scriptura manus impositio. Sic Moyses posuit manus super Iosue *Numeror. 27. num. 18.* & Chri- Num. 27.
stus Dominus super pueros, *Matth. 19. num. 13.* Matth. 19.
& ut notat D. Hieron. *in cap. 59. Isaiæ* apud D. Hieron.
Græcos, ordinatio Sacerdotis dicitur manus impositio. Deinde adverte, quòd Apostolus ait: *Per manus Presbyteri* in singulari; non verò per manus Presbyterorum in plurali, quia non multi, sed unus tantum requiritur.

Ad confirmationem decimus, quòd quam- 13.
vis in omnibus debeamus sequi, & imitari Christum, non tamen in omnibus simpliciter, & in omni casu, exceptis quæ pertinent ad materiam, & formam Sacramentorum, quia si fiat in his mutatio, & aliqua varietas, tota essentia, & natura Sacramentorum mutatur; in aliis verò non semper de necessitate sequendum id, quod Christus Dominus fecit; nam Christus consecravit in pane azymo, ut tenet Luc. 23.
Ecclesia, Latina, & ait D. Lucas 23. *Erant dies Azymorum*, ut latè suo loco *tom. 5.* dixi, & tamen si Sacramentum fiat in pane fermentato, cùm sit verus panis, valdè fit Sacramentum, ut definivit, *Concilium Florenti-* Florentin.
num in decreto de Armenis, §. tertio in Eucharistia. Item Christus Dominus consecravit in vino mixto aqua, ut docet Innocentius c. *cum* Innocent.
Martha, Et alii Pontifices, quod ex multis congruentiis, probat D. Thomas *3. part. q. 74.* D. Thom.
art. 6. & omnea Theologi, quia colligitur ex sobrietate, ac temperantia Christi Domini, & quia ex latere ejus *fluxerũt sanguis, & aqua.* Et tamen si quis consecraverit in vino puro, valdè fiat consecratio, ut docet D. Thomas citata *quæst. art. 7.*

Sacra

14\. Sacramentum Confirmationis institutum est à Christo, itaut ejus minister ordinarius esset Episcopus, ut docet Trident. *sess. 7. can. 7.* & Apostoli, qui erant ordinati Episcopi à Christo Domino ipsum Sacramentum Confirmationis ministrabant: de hoc Sacramento intelligitur illud, *Actor.8 num 17. Imponebant manus super eos, & accipiebant Spiritum sanctum.* Et tamen Pontifex potest dispensare, ut simplex sacerdos illud administret, *cap. Pervenit, 95. dist.* & multis aliis, quod optima ratione sic ordinatum fuit, ne ob defectum Episcoporum, plures hoc Sacramento privarentur. Ita docent D. Thomas *3. part. quæst. 72. art.11.* Navar. *cap. 22. num* 8. Covar. *lib.1. variarum cap.10. num 6. & 14.* Suar. *tom.3. ad 3. par. disp 36. sect.2 post princip.* Layman. *lib.5. sum. tract.5. cap.8.* Bonac. *tom.1. disp.3. de Sacram. quæst. unica, punct.2. num.3.* Castro Palaus *de Sacram. part.4. tract.20. punct.9. n.3.* Sicut ergo Christus instituit, quod minister Sacramenti Confirmationis, ita esset Episcopus ut in casu necessitatis posset Pontifex dispensare, ut sit simplex sacerdos, ne ob defectum Episcoporum fideles tanto Sacramento defraudentur; sic etiam instituit, ut Episcopi consecrarentur à tribus Episcopis, tamen in casu necessitatis disposuit, quod ex commissione Pontificis ab uno solo valeat consecrari, ne ob penuriam Episcoporum Ecclesiæ, ac fideles debito pastore defraudentur.

QUÆSTIO II.

Utrùm Episcopi jure divino, vel humano possint leges condere in sua Diœcesi?

SUMMARIUM.

15 *Potestas ordinis in Episcopis est de jure divino.*
16 *Episcopi, qui habent subditos, habent jurisdictionem.*
17 *Quæstio est à quonam habeant Episcopi jurisdictionem, à Christo, an à Papa.*
18 *Prima sententia affirmat eorum jurisdictionem esse immediate à Christo.*
19 *Secunda, & vera, à Pontifice Romano.*
20 *Probatur ex verbis Christi Domini.*
21 *Probatur ex Leone Papa, ac Gregorio.*
22 *Probatur 3. & 4. rationibus, & n.23.*
24 *Ponitur primum argumentum, & solvitur, quod Episcopi succedunt Apostolis non in Apostolatu, sed in consecratione, & num.25. & 26.*
27 *Ponitur sententia, quod Petrus alios Apostolos declaravit Episcopos.*
28 *Ponitur secundum argumentum, & solvitur quod Episcopi constituuntur in Ecclesia ex inspiratione Spiritus sancti, & n.29.*
30 *Potestas jurisdictionis in Episcopis habet connexionem ex jure humano cum potestate ordinis, ducunt tamen originem ex jure divino.*
31 *Tertium argumentum ex D. Cypriano, ac D. Paulo solum probat, quod D. Petrus ex inspiratione Spiritus sancti posuit Episcopos.*
32 *Quartum argumentum, quod in Ecclesia antiquitus Episcopi eligebantur à Clero, & populo ex consensu Romani Pontificis, & num. 33. & 34.*
35 *Nec obstat, quod Episcopus dicat sibi commissa potestate à Pontifice, nec sequitur quod ejus potestas sit delegata, cum sit ex vi muneris sui.*

IN Episcopis duplex potestas potest considerari, una ordinis, altera jurisdictionis. Potestas ordinis est in Episcopo de jure divino instituta, & ab ipso immediatè data; unde si Episcopus dispositus, vel privatus, ordines conferat, validè agit, licet illicitè. Hoc enim provenit à potestate ordinis, quam solus Christus potuit instituere, & dare, licet in consecratione Episcopi interveniat actio ministri, applicans materiam, efficiendo consecrationem, tamen tota ipsa potestas ordinis est immediatè à Christo. 15.

Secundò certum est, quod Episcopus, qui habet subditos, habet jurisdictionis potestatem condendi leges, ac imponendi censuras. Ita Canonistæ *in rubrica, & cap. Cùm omnes, & in cap. Cum accessissent. de constitutionibus.* Et probatur ex multis juris locis, *cap.1. de consecratione, dist.3. cap.2. de locat. cap.2. de majoritate, & obedientia. & cap.2. de Constitut. in 6.* & cohæret, cum doctrina S. Pauli: cum Episcopis loquens, Actor. ait Actor. 21. *Vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei*; & ad gubernandum talis potestas legislativa requiritur. Deinde Episcopi sunt pastores animarum; ergo debent habere jurisdictionem, ut possint eas regere, gubernare, ac pascere, dixi Episcopos, qui habent subditos, quia cum hos non habeant Episcopi titulares, nullam habent jurisdictionem. 16. Cap. cum. omnes. Cap. de consecrat. Actor. 21.

Quæstio ergo solum est de potestate jurisdictionis, quam Episcopi habent ad gubernandas suas Ecclesias per leges, & censuras, & alia hujusmodi, an talis potestas sit eis immediatè data à Christo, in eorum ordinatione, an à Romano Pontifice, quando eos creat, & confirmat, & in hoc sensu est quæstio valdè agitata, & est duplex sententia in ea. 17.

Prima sententia in hac materia tenet Episcopos immediatè à Christo Domino habere potestatem ferendi leges, & censuras. Ita Victoria *relect. 2. de potestate Ecclesiæ* Petrus Sotus, & alter Sotus, quos citat, ac sequitur Vasquez *1.2. disp.152. cap.3. num.28.* Lorca *disp.12. § tertiò asserendum*; eam judicat probabilem Salas *disput.8. sect.4.* & in ejus favorem solvit argumenta contraria. Castro ita hanc sententiam, *ut de justa hæreticorum punitione, cap.24.* Ut dicat oppositum esse contra omnium sacrorum Doctorum sententiam. 18. Victoria. Sotus. Vasquez. Lorca. Salas. Castro.

Secunda sententia affirmat potestatem jurisdictionis in Episcopis dari ex jure humano à Pontifice Maximo. Ita D. Thomas *4. contra Gentes, cap 76. ratione 4. & in 2. dist.44. in fine, in expositione litteræ*, Cajetan. *tom.1. Opuscul. tractat.1. cap. 19.* Bellarm. *lib.4. de Romano Pontifice, cap.24.* Durandus, Sotus, Herveus, & alii, quos citat, ac sequitur Suar. *lib. 4. de leg. cap.4. num.5. & de censuris, disp.1. sect.4. num.7.* Bonac. *disp.1. quæst. punct.3. n.5.* Castro Palaus *part.1. tract.3. disp.1. punct.23. num.4.* Ariaga quamvis 19. D. Thom. Cajetan. Bellarm. Durand. Sotus. Herveus. Suar. Bonacina. Palaus. Ariaga.

quamvis aliquam distinctionem intendat ponere maximè in hanc sententiam inclinat, Salas. *tom.* 4. *disput.* 18. *de leg. sect.* 3. *subject.* 2. & Salas citatis.

20. Probatur: Primò ratione D. Thomæ, Christus Dominus soli Petro, ejusque successoribus dixit: *Tibi dabo claves Regni cœlorum*, & iterum, *Pasce oves meas*: Idest potestatem clavium, seu jurisdictionis ad gubernandum, & pascendum, ergo hæc potestas solùm data est Petro, & ejus successoribus. Probatur consequentia, quia solus Christus Dominus potuit dare hanc potestatem, & tamen soli Petro, & ejus successoribus dedit; ergo solis illis competit hæc jurisdictio.

21. Leo Papa. Probatur, quia definitum est à Leone Papa, *cap. Ita Dominus*, 19. *distinct.* Ubi agens de Petri potestate, ait illi à Christo Domino fuisse donatum, ut ab ipso quasi à quo capite, dona sua, velut in omne corpus diffunderet; D. Gregor. & Gregorius *in cap. Decreto*, 2. *quæst.* 6. ait: *Romana Ecclesia vices suas ita alijs impartivit Ecclesijs, ut in partem sint vocatæ solicitudinis, non in plenitudinem potestatis.* Verba illa *vices suas alijs Ecclesijs impartivit*, apertè significant aliarum Ecclesiarum pastores, à Romano Pontifice habere vicem, & potestatem.

22. Probatur, & ratione; si Episcopi immediatè reciperent à Christo potestatem legislativam, Pontifex Romanus non potest illorum potestatem minuere, coarctare, aut tollere, sed essent omnino à Pontifice independentes, utpotè habêtes jurisdictionem à superiore, nempe Christo concessam. Consequens est omnino falsum; ergo & antecedens. Confirmatur; quia si Episcopus immediatè accipit potestatem à Christo Domino, quando Episcopus delinquit, & est hæreticus Pontifex solum eum declarabit delinquentem, & Deus auferet potestatem ut communiter dicitur de Summo Pontifice; atqui hoc non est dicendum, siquidem Concilia, ac jura, *cap. ad abolendum de hæreticis*, & mille alia ordinant Episcopos Cap. ad abolendum. hæreticos, & schismaticos esse privandos, ac deponendos à Summo Pontifice; ergo dicendum quod Pontifex, eos desponit, ac privat, eisque aufert jurisdictionem, aliàs Concilia, & jura impropriè loquuntur.

23. Probatur quattò; quia Episcopus electus, ac confirmatus tantum ante consecrationem potest efficere ea omnia, quæ sunt jurisdictionis Episcopalis, dare indulgentias, excommunicare, & alia similia, *cap.* 1. & 2. *de translatione Episcoporum, cap. Transmissum de electione*; de quo latè Sanchez *lib.* 8. *de matrim. disp.* 2. *num.* 11. Ergo talis potestas jurisdictionis in Episcopis non provenit ex vi suæ ordinationis, sed ex commissione Ecclesiæ, quæ talem jurisdictionem dat Episcopo. Confirmatur efficaciter ex Pontifice Romano, quod est primum exemplar in hac materia; quia Pontifex ex eo ipso, quod eligitur, est verus Papa, & potest omnem suam jurisdictionem papalem externam exercere, verbi gratiâ, excommunicare, concedere indulgentias, quamvis tunc electus non sit Episcopus, vel Sacerdos, ut notat Suar. *citato lib.* 4. *de leg. cap.* 4. *num.* 13. Et postea sit ordinandus, ac sacrandus, & tamen ante consecrationem licitè, & validè talem jurisdictionem exercet, ergo sicut jurisdictio papalis non est actus ordinis, vel consecrationis; ergo, nec etiam erit actus jurisdictio Episcopalis, cum Episcopalis dignitas sit quædam participatio Papalis dignitatis.

Cap. Transmissum. Sanchez. Suar.

Arguunt primò adversarij: Episcopi sunt successores Apostolorum, ut dicitur, *cap. In novo dist.* 21. & in Concil. Trident. *sess.* 23. *cap.* 4. 24. Trident. Atqui Apostoli habuerunt immediatè jurisdictionem à Christo Domino; ergo & Episcopi, cùm sint ejus successores. Major patet ex citatis locis; minor probatur ex verbis Christi ad Apostolos, Matth. 18 *Quæcunque ligaveritis super terram, ligata erunt & in cœlis*, Matth. 18. & Ioan. 20 eis dixit Christus, *Sicut misit me vivens Pater, & ego mitto vos*, id est, ut Ioan. 20. explicant sancti Patres; ut suo loco dixi eadem auctoritate, qua Deus Pater misit me, & ego mitto vos, sicut & Papa succedit Petro, ita & Episcopi Apostolis.

Respondetur, quod in Apostolis fuit duplex dignitas, una Apostulatus altera consecrationis, seu ordinis Episcopalis. Apostoli 25. per Apostolicam dignitatem acceperunt à Christo plenariam potestatem super universam Ecclesiam, quod fuit convenientissimum, quia ipsi erant dividendi per regiones longissimas, & ideò necessarium, ut daretur eis plenissima potestas ad creandos Episcopos, ac multa alia; & hanc excellentissimam potestatem Apostolatus per modum cujusdam legationis, ut explicat Bellarm. loco citato receperunt immediatè à Christo de quibus agitur locis citatis, Matth. & Ioannis. Bellarm. Acceperunt etiam Apostoli à Christo consecrationem, seu ordinationem sacerdotalem, vel cum novo charactere, vel cum extensione characteris sacerdotalis, juxta varias sententias. Et quod hæ duæ dignitates in Apostolis distinguantur, patet, quia Paulus fuit Apostolus, & habuit plenariam potestatem Apostolicam, & tamen non legitur quod fuisset creatus Episcopus alicujus Ecclesiæ particularis, licèt omnium Ecclesiarum 1. Corinth. 11. habuerit solicitudinem, 2. *Corinth.* 11.

26. Anicetus. Inde doctrinæ gratia addo, quod ut dixi superiori *quæst. num...* Anicetus Papa testatur quod Iacobus minor fuerit ordinatus Episcopus à D. Petro. imò Turrecremata *in summa de Ecclesia, part.* 2. *cap.* 42. Lorinus *in acta Apostol. cap.* 13. *vers.* 3. §. *magnum est*, & *cap.* 20. *vers.* 28. §. *Porrò hoc* Qui docent, Turrecremata. Lorinus. quòd Christus Dominus immediatè ordinaverit solùm Petrum, qui suos Coapostolos ordinavit, quod ita intelligo, ut dixi superiori quæstione citato loco quod omnes Apostoli immediatè fuerunt à Christo Domino ordinati Episcopi, Petrus tamen eos manifestavit, declaravit, ac publicavit Episcopos. Insuper existimo, quod ipsa divisio terrarum inter Apostolos auctoritate D. Petri facta est, ut Iacobus abiret in Hispaniam, Thomas in Indiam, Matthæus in Æthiopiam, &c.

27. Ad argumentum in forma respondetur, quod Episcopi succedunt Apostolis, non in dignitate Apostolica; nam hæc fuit extraordinaria, & per modum cujusdam legationis, aliàs Episcopi haberent jurisdictionem in toto orbe, & essent æquales in potestate cum

eum Romano Pontifice, quòd est falsum, succedunt ergo in ordinatione Episcopali secundum se, verbi gratiâ, ad creandos sacerdotes, & alia. Dixi secundum se, quia non in modo habendi succedunt; nam Apostoli habuerunt ordinationem immediatè à Christo; Episcopi verò illam habent mediante Romano Pontifice. Et quamvis Apostoli habuissent ordinationem, seu consecrationem Episcopalem à Christo, tamen divisio sedium, ac terrarum facta est determinatione humana à D. Petro, ut jam dixi. An verò Pontifex Romanus succedat Petro ut Apostolo, negat Bellarm. & ait, quòd illi succedit secundum id, quod fuit Pastor universalis. Alii verò videntur affirmare, succedere Petro etiam ut Apostolo, pro quo facit Suar. *citatus nume o. 21.* prout ait, Apostolatum esse quendam Episcopatum universalem totius Ecclesiæ, & hunc habet Summus Pontifex ex suo jure ordinario. Et inde negamus, quòd ita Episcopi succedunt Apostolis, ut Pontifex Romanus Petro, ut patet ex dictis.

Bellarm.

Suar.

28. Arguunt secundò adversarii: Episcopale munus est de jure divino non solum quoad consecrationem, & ordinis potestatem, sed etiam quoad jurisdictionem necessariam ad ferendas leges, ac gubernandas Ecclesias; Quod totum probatur ex Paulo Actor. 20. dicente: *Attendite vobis, & universo gregi, in quo vos posuit Spiritus Episcopos, regere Ecclesiam Dei.* Ubi verbum *regere*, aperte significat potestatem jurisdictionis, sine illa quomodo possunt regere Ecclesiam Dei? ergo utraque est de jure divino in illis. Et confirmatur, quia utraque potestas ordinis, ac jurisdictionis, ita est inter se connexa, ut videatur, quod una non possit separari ab alia.

Actor. 20.

29. Respondetur, quod potestas ordinis in Episcopo est de jure Divino, potestas autem jurisdictionis licet habeat originem à jure Divino, tamen talis potestas formaliter est ex jure humano, ut explicabo in solutione Confirmationis. Nec locus Pauli aliquid probat contra hoc; *Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei*, idest, ut communiter explicant Expositores, Lorinus, Cornelius, & alii, Spiritus sanctus inspiravit Petro, seu Petrus ex inspiratione Spiritus sancti posuit Episcopos ad regendam Ecclesiam; sic & Apostoli in Concilio Actorum 15. dixerunt: *Visum est nobis, & Spiritui sancto*; idest visum fuit nobis Spiritu sancto inspirante; Sic & Rex dicitur datus à Deo, cum ipse sic creatus, & accipiat jurisdictionem à populo, tamen illa voluntas populi mota fuit à Deo, & ideo Rex dicitur datus à Deo; sic & Ioseph fratribus; qui eum vendiderunt in Ægyptum, dixit: *Non vestro consilio, sed Dei voluntate, huc missus sum.* Gen. 45. num. 8. Quia Deus ex illa præmissa venditione Ioseph ordinavit eum in communem salutem, sic & Divinus spiritus inspiravit, & movit voluntatem Petri, ut Episcopos crearet, ac poneret, ad regendas Dei Ecclesias.

Lorinus. Cornel.

Gen. 45.

30. Ad confirmationem dicimus, quod in Episcopis potestas ordinis, & jurisdictionis habent inter se formaliter connexionem ex jure humano, non vero simpliciter, & absolute; nam Episcopus titularis, ut jam dixi supra, habet potestatem ordinis, non vero jurisdictionis. Tamen in Episcopo habente subditos, licet potestas jurisdictionis formaliter habeat connexionem cum potestate Ordinis ex jure humano, originem tamen ducit ex jure divino; quia ut optime docet Bellarminus citato loco, Pontifex ex jure divino tenetur creare, ac instituere Episcopos, & jurisdictionem eis dare ad exercendum debite suum munus pastorale, sicut licet sacerdotes in sua ordinatione accipiant potestatem incompletam, & inchoatam ad absolvendum à peccatis, quæ completur per potestatem humanam Prælatorum Ecclesiasticorum, ut patet ex antiquissimis constitutionibus Ecclesiæ, à tempore Cœlestini Papæ, & nostri sancti Dionysii, & postea ab Urbano 2. *Cap. Placuit.* Et tamen Prælati Ecclesiastici tenentur ex jure divino approbare confessores, quia de jure divino est, ut fideles confiteantur; & ita quamvis jurisdictio Episcopalis sit de jure humano, tamen Papa tenetur ex jure divino dare, & instituere Pastores ad consecrandos sacerdotes, ad regendas Ecclesias.

Bellarm.

Cœlestinus. Dionysius. Urban.

Arguunt tertio D. Cypriano *lib. 4. epistol. 9.* dicente Episcopos à Christo D. fieri, à quo & Apostoli creati sunt. Quod etiam probatur ex Paulo ad Ephesios 4. *Ipse dedit quosdam quidem Apostolos, alios Prophetas, alios Pastores, alios Doctores*; Ubi nomine Pastorum intelliguntur Episcopi, ut exponunt D. Hieron. Origenes, Theophylactus, & alii. Respondetur ad Divum Cyprianum, & Paulum, ut dictum est in superiori argumento, Christus ordinavit, dedit Pastores inspirando Petrum, ut ipsos Episcopos daret, ac crearet, vel dedit secundum ordinem, vel consecrationem Episcopalem, D. Augustin. *epistol. 59.* D. Hieron. D. Anselm. volunt eosdem esse pastores, ac Doctores, D. Ambrosius sic explicat locum Pauli, quod pastores sint lectores, qui suis lectionibus pascunt, & dant alimenta populo, Doctores sint Magistri, qui verbis, ac auctoritate sua coërcent populum. 31. D. Cyprian. Ephes. 4.

D. Hieron. Origenes. Theophyl.

D. August. D. Hieron. D. Anselm. D. Ambros.

Arguunt quartò; in principio Ecclesiæ Apostoli creabant Episcopos, etiam inconsulto Petro, & deinde cœperunt fieri Episcopi per electionem Cleri, aut populi, absque recursu ad Summum Pontificem, & statim habebantur ut Episcopi legitimi; ergo signum est Episcopis illam potestatem non dari à Summo Pontifice, sed immediate à Deo; nam in prædicto casu Clerus, & populus solum designabant personam, cui conferebatur potestas à Deo, ut communiter dicitur de Romano Pontifice. Confirmatur, quia si Episcopus accipit jurisdictionem à Papa, quando condit leges, & imponit censuras, debet dicere se hoc facere potestate data à Pontifice, sed hoc non debet dicere, aliàs erit legatus, & non ordinarius Pastor suarum ovium. 32.

Respondetur, quòd omni tempore semper Episcopi habuerunt dependentiam in sua jurisdictione à Summo Pontifice; nam licet Apostoli haberent jurisdictionem super totum orbem, & crearent Episcopos, tamen tales Episcopi subjiciebantur Petro, sicut & ipsi Apostoli Petro, ut universali capiti totius Ecclesiæ, & tales Episcopi creati ab Apostolis 33.

ob

ob defectus, & culpas poterant privari à Petro, & eorum leges, ac censuras irritare, ac proinde in sua conservatione dependebant ab ipso. Quòd verò post mortuos Episcopos electos ab Apostolis, Cleros, & Populus eligerent Episcopos, factum est ex consensu, ac permissione Romanorum Pontificum, quia ob magnam persecutionem tyrannorum, ob magnamque locorum distantiam, & quia faciliter non dabantur tabellarii, nec communicatio cum Sede Apostolica; ideo sanctissimi illi primi Pontifices tanquam Patres maximè providi, ne populi perirent absque Pastoribus, permiserunt, ac ratum habuerunt, ut Episcopi eligerentur à Clero, ac Populo; Anacletus Pontifex V. à D. Petro, *circa annum Christi* 100 *cap.ultimò,dist.*79. Consonat sequentes Pontifices, Stephanus I. *in cap. Nosce ibi convocato Clero,& Populo*, Celestinus I. *in cap. Clerici*, Leo I. *in cap.Vota cum sequentibus*, 63 *dist.* Hæc, & multa alia Barbosa *de potest.Episcopi,part.*1.*tit.*1.*cap.*3.*num.*4 & 5. Ac proinde semper Episcopi habuerunt suam jurisdictionem ex concessione, & approbatione Summi Pontificis.

Anacletus. Stephan I. Celestin.I. Leo.I. Barbosa.

Ad confirmationem, quòd bene potest Episcopus dicere, à Romano Pontifice potestate mihi facta, sæpe sæpius vidi multa Decreta, ac edicta Pastoralia Archiepiscoporum, & Episcoporum in hunc modum, verbi gratiâ D. Michaël à Castro Archiepiscopus Olyssippon. *Gratia,& beneficio sanctæ sedis Apostolicæ*, nec ex eo quòd dicat potestate mihi facta à Papa, sequitur ipsum esse delegatum; non enim in hoc differunt potestas ordinaria, ac delegata, quòd ordinaria non sit ab alio, sic & delegata habeatur: sed in hoc discriminantur, quòd ordinaria habeatur ex vi proprii muneris, quamvis tale munus ab alio habeatur; unde qui habet tale munus, utitur ipsa jurisdictione, tanquam proprius Dominus. Unde senator Regius, qui ex vi sui muneris habet hominem damnare ad mortem si dicat potestate Regia mihi facta, sententiam mortis profert in Petrum, hoc est per accidens cum ex vi sui muneris habeat illam potestatem ordinariam. Potestas delegata non sic se habet ex vi proprii muneris, sed ex quadam concessione ad nutum facta, unde utens tali jurisdictione non se habet ut Dominus, ac ut causa principalis, sed ut instrumentum motum ab alio ut dependens ab ejus influxu, à quo dimoveri potest.

RESOLUTIO XXXVI.

De Sacrosancto Eucharistiæ Sacramento.

QUÆSTIO PRIMA.

Suprema, & alta vigilantia tabernaculum Sacra Eucharistiæ custodiendum est in Ecclesia.

SUMMARIUM.

1 *Sacra Eucharistia, ut supremum bonum totius Ecclesiæ, summo cultu, ac reverentia, à nobis est veneranda.*

2 *Audax, & sacrilega temeritas.*

3 *Pro custodia Sacra Eucharistiæ novus custodiæ modus requirendus.*

4 *In quinque locis distinctis Deus præcipiebat Levitas, & Sacerdotes custodire tabernaculum.*

Talis Custodia, ac vigilia maxime recomĩdatur Principibus, ac Magnatibus, ibid.

5 *Cur Deus tantam custodiam ac vigiliam requirebat in Templo.*

6 *Sacri Apostoli, ac sancti Patres maxime custodiebant hoc Sacramentum illud secum habentes.*

7 *Quæ custodia maxime adhibenda est hac nostra ætate.*

8 *Remedium quod apparet opportunum.*

SUPREMUM bonum totius Ecclesiæ, est divinissimum, ac altissimum Eucharisticum Sacramentum, in quo vere, realiter, ac substantialiter adest præsens Christus Dominus verus Deus, & homo; de quo intelligitur id, quod ipse de se dixit, Matth. 28.*Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi.* Inde à nobis suprema veneratione, summa reverentia, ac profundissimo cultu, omni affectu tantum mysterium recolendum est. 1.

Matth.28.

Tamen audax temeritas diabolo suggerente, non dubitat sacrilegas, ac maledictas manus in tam sublime, & altissimum mysterium mittere, ut anno elapso contigit: Homunculus quidam, ex infima, ac abjectissima plebe ex oppido quodam apud *Cantanhede*, animo furandi faciam pyxidem, etiam sanctissimum Sacramentum ex suo loco furatus est, quod totum Regnum summo dolore, tristitia, ac mæstitia affecit, & inde ego pro custodia divinissimi Sacramenti, hoc breve notabile feci, quod multis, & magnis viris placuit, & inde pro reverentia tanti Sacramenti illud hic appono. 2.

Ait D. Paulus 2. Corinth.5.num.14.*Charitas Christi urget nos*, ut explicat P. Paschal. *lib.* 7. ad sæpe loquendum clamandum, ac non tacendum, cum videamus tam grave, & abominabile sacrilegium in eo, quòd est pretiosissimum totius Ecclesiæ, ut est divinissimum & altissimum Sacramentum; nam quamvis Summus Pontifex Innocentius III. *cap. statuimus, de custodia Eucharistiæ*, sanctissimè decrevit in generali Concilio, quod sacratissima Eucharistia habeatur reposita in sacrario bona, ac competenti clave reclusa, tamen ut optimè D. Augustin. *in Enchirid.cap.*7. quod cum malitia humana excrescit, & commune remedium non sufficit, multa diligentia novus modus perquirendus est, & nullos sanè videtur aptior, ac convenientior, quam ille, quem Deus disposuit, ac ordinavit in lege antiqua, quæ erat, ut ait Apostolus 1. Corinth.10.*n.*11. Umbra, & figura illorum, quæ Deus disponebat ad legem gratiæ, qua Dei benignitate in præsentiarum felicissimè fruimur, & gaudemus. 3.

2.Corinth.5 D.Paschal. Innocen.III D. August. 1Corinth.10

In quinque distinctis locis invenitur Deum mandasse Sacerdotes, & Levitas vicissim ordine suo servato, ut custodirent, ac excubarent 4.

ad

ad ostium tabernaculi ad custodiendum Sanctum Sanctorum. In numeris in quatuor distinctis Capitulis, Num. 1. cap.1.num.53.cap.3.num.7. Num 3 cap.18. num 4.& 5.& cap.31.num.47. Num. 18. Num.31. & apud etiam Ezechielem cap. 40. num. 45.& 46. Ezech. 40 Ad quid tanta repetitio, & tam frequens in Scriptura, D.Thom. quia ut docent Theologi cum D. Thoma 1. part. quæst. 2. ac Sixto Senensi, ut inde divina providentia, magna recommendatio intimetur de præcepto, ac mandato imposito, tanquam quid valdè utile, ac necessarium, Si ergo Deus tam sedulam, ac continuam vigiliam ad custodiam unius umbræ, ac figuræ ordinabat, quantam ergo majorem nos debemus exhibere ad custodiendum ipsum mysterium figuratum, in quo verè ac realiter adest præsens caro, & sanguis Iesu Christi veri Dei, ac Salvatoris nostri; & hanc pervigilem custodiam peculiariter Deus recommendat Principibus, ac Magnatibus: nam postquam Deus eos ad hanc cœlestem mensam invitavit, statim eos adhortatur per Isai. 21. Isaiam 21. num. 5. ut notat Cardinalis Hugo, Hugo. ad diligentem vigiliam, ac sedulam custodiam: *Pone mensam, contemplare in specula comedentes, ac bibentes, surgite principes, arripite clypeum.*

5. Ex quonam motivo Deus in templo suo tot excubias nocturnas, ac tutelas disponit. D Hieron. D.Gregor. Ad cit. locum. D. Hier. D. Greg. ad citatum Ezechielis locum, ajunt, ad tuendum, ac custodiendum à cæca, & incauta hæreticorum, ac infidelium furia. Origenes. Severian. Origenes Severianus, à sacrilega gentium abominatione, ac profanitate. Vulpian. Lyran. Ulpianus, Lyranus inquiunt ne aliquid indocens, & repugnans sanctitate tanti loci fieret in templo; unde ex D. Bernardo colligit Cardinalis Hugo *ad cap. 47. Genes.* quod Sacerdotes, ac Ministri Ecclesiæ se debent habere tanquam milites, non ad licentiosas prophanitates: sed tanquam ad stationes militares, ut die, ac nocte supervigilent ad custodiam domus Dei.

6. Quod optimè intellexerunt sacri Apostoli, ac Sancti Patres. In primitiva enim Ecclesia Ducant. Theatrum. ordinaverunt Apostoli, ut testatur Ducantius *lib. de Redditibus Ecclesiæ c.16.* Theatrũ vitæ humanæ, *verb. Eucharistia, fol.448. littera G.* Quod Præpositus, seu Parochus Ecclesiæ hoc divinissimum Sacramentum haberet secum in domo sua. Divus Paulinus, Mosch. ut refert Ioannes Mosch. *in Prato spirituali, cap.27.* hoc Sacramentum secum habeat in suo Palatio, & inde illud ad infirmos deferat. Et Divus Cyrillus Alexandrinus, ut Mileviran. scribunt Optatus Milevitanus *lib. 2. contra* Sophron. *Parmeam.* Sophronius *in Prato spirituali,* Turonens. *cap.9.* Custodes apposuit in Ecclesiis, sicut & Divus Basilius *in Cappadocia*, & antiquis temporibus, ut Auctor est Gregorius Turonensis *de Gloria mundi*, Sacra Eucharistia servabatur in quadam munitissima turri, optimo artificio, ac singulari arte composita, ac fabricata. Et Alexander Tertius, qui floruit circa annum 1160. quando in Portugallia regnabat Primus Rex Alphonsus Henriquez, multis in partibus præcepit ut ad majorem custodiam, ac tutelam, ut in domibus, ac Palatiis Principum, ac Surius. Magnatum servaretur, ut tradunt Surius *die 14. Novembris inter acta Sancti Laurentij* Sylveira Opuscula.

Dublien. Spondanus *in epitome Baronij anno Christi 57.n.43.*

Si ergo Deus ita ordinavit, ac disposuit, sacratissimique Apostoli, ac Sancti Patres, 7.
quos nobis Deus dedit ut magistros, ac Doctores nostros, & tanquam luminaria magna suæ Ecclesiæ, ita verbo docuerunt, & opere impleverunt, maximè nobis incumbit, eorum doctrinam amplecti, dictamina venerari, facta, & opera in omnibus imitari, & maximè hac nostra ætate, in qua nostra regna multis hæreticis, ac Religionis Catholicæ adversariis abundant; multæque Ecclesiæ sunt desertis in locis, ac à populi frequentia separatæ, & frequenter Parochos, aut æditúus mandat, ad Orationem Angelicam pulsare per quendam adolescentulum, & multoties parvæ, & teneræ ætatis, qui ob suam levitatem facilè Ecclesiæ ostium non bene clausum relinquet.

Ob hæc, & alia inconvenientia mihi, & 8.
multis visum fuit valdè conveniens, ut juxta quamlibet Parochiam, contributione facta à Parochianis fiat una, vel altera domus cum ostio ad Ecclesiam, in qua Parochus, vel Thesaurarius pernoctent, & videntes inimici nostræ sacræ Religionis, quod in Ecclesia excubant, homines non audebunt tam abominanda sacrilegia, ac exercenda scelera perpetrare, & qui tam sollicitus ac providus fuerit, pro custodia Ecclesiæ Dei, Deus eis multas, & largas benedictiones ei impendet, ut Salomoni promisit *3 Reg 9.num 5.* juxtà Paraphrasim Chaldaicam.

QUÆSTIO II.

Utrum Regulares valeant exponere publicè absque Episcopi licentia Sacram Eucharistiam?

SUMMARIUM.

9 *Ponitur pars negativa.*
10 *Pars affirmativa est communis, & vera.*
11 *Explicantur dictiones positæ in concessione Apostolica.*
12 *Probatur ex Gregorio Papa.*
13 *Nullum est fundamentum, ob quod requiratur licentia Episcopi.*
14 *Probatur etiam Cardinalium declaratione, ac usu, & praxi Religionum.*
15 *Respondetur ad declarationes Cardinalium adductas in contrariam.*
16 *Solvitur confirmatio adversariorum.*

NEgantem partem tuetur Gavantus *in ma-* 9.
nuali Episcoporum, verb. Eucharistia, n.53 Gavant.
& 54. & sic ait: *Non exponatur*, scilicet Sacra Eucharistia cum solemnitate à Regularibos
sine licentia Ordinarij. Congregatio Rituom S.Congreg.
26. Februarij 1628. & n. 4. sic ait ipse Gavantus, *Pro personis particularibus exponatur in ostiolo tabernaculi, aut in pixide velata cum luminibus, & assistentia. Congregatio Episcoporum 7. Septembris 1598.* Et confirmatur, quia maximè videtur inconveniens ad venerationem, & reverentiam tanti Sacramenti, ut non

paſſim, ac frequenter exponatur. Et ideo Diana, quamvis dubius magis propendet in hanc ſententiam *p. 11. tract. 2. Reſolut. 5.*

10. Brunus. Pellizar. Anton. à Spir. Sanct. Contraria ſententia eſt vera, & communi uſu recepta, eam tenent, ac docent Brun. *de Privil. Regul. p. 1. tract. 2. c. 3. Propoſit. 6.* Pellizar. *tom. 2. tract. 8. c. 5. ſect. 2. n. 79.* M. Fr. Ant. à Spir. Sancto *Direct. Reg. p. 1. tract. 2. diſp. 3. n. 105.* Et probatur primo ex cõmuni uſu, ac praxi Religioſorum, qui paſſim abſque aliqua licentia Epiſcopi S. Euchariſtiam exponunt. Probatur ex melius conceſſionibus, quæ factæ ſunt Religionibus pro exemptione earum Eccleſiarum, ut ſupra retuli *Reſol. 31. q. 7. n. 45.* ex Sixto IV. (Sixtus IV.) ubi ait Pontifex, quod dictas perſonas Regulares earúmque Eccleſias. *In jus, & proprietatem B. Petri, & Apoſtolicæ Sedis aſſumimus, illáque à cujuſcunque Diœceſani, & cujuſlibet alterius poteſtate, & dominio omnimodè in perpetuum prorſus eximimus.* Ergo ſi Eccleſiæ Regularium ſunt omnimodè, & prorſus exemptæ à juriſdictione cujuſcunque Epiſcopi, nõ poteſt Epiſcopus aliquid in eis diſponere, ac ordinare, ac proinde non poteſt præcipere ut S. Euchariſtia non exponatur. Pro cujus majori vi expende duas particulas appoſitas in conceſſione, quæ excludunt omnes actus adverſarios.

11.* Glossa. Butr. Tuſchus. Narbon. *Omnimodè, & prorſus.* Dictio *omnimodè* eſt univerſalis, & comprehendit omnia, ita ut nihil excludat per Gloſſ. *verbo Omnimoda in Clement. Quãvis, de foro competenti.* Anton. de Butr. *conſ. 19. n. 5.* Decian. *concil. 35. n. 47. lib. 2.* Card. Tuſch. *tom. 1 litt. D concl. 320. n.*... Noviſſimè Didacus Narb. *de ætate ad humanos actus requiſit. annot. 8. q. 4. num* 12. Altera particula eſt dictio *Prorſus*, & hæc dictio excludit omnia, & ſingola, quæ in contrarium excogitari poſſunt, *cap. Statutum, §. Proviſurus, de Reſcript. in 6.* Ita Steph. Gratian. & alij, (Stephan. Gratian. Barboſa.) quos citat, ac ſequitur Barboſa *in dictionib. dictiõn.* 294. ergo cum Pontifex dicat in dicta conceſſione, quod dictæ Eccleſiæ ſunt exemptæ à juriſdictione Diœceſani, *Omnimodè & prorſus*, quæ excludunt omnes, & ſingulos actus in contrarium, nullum actum poteſt Ordinarius in earum Eccleſiis exercere.

12. D. Gregor. Probatur tertiò, ex D. Gregor. 18. q. 2 *c. Luminoſo.* ait Pontifex: *Ne audeat ſibi Cathedram collocare Epiſcopus, vel quamlibet poteſtatem exercere imperandi, nec quancunque ordinationem, quãvis leviſſimam faciendi, niſi ab Abbate loci fuerit rogatus, quatenus Monachi ſemper maneant in Abbatũ ſuorũ poteſtate, ut remotis gravaminibus divinum opus, cum ſũmma devotione animi perficiant* Diſponit Sũmus Pontifex, ut Eccleſiæ Regularium maximè exemptæ ſint à juriſdictione Epiſcoporum, nec in eis ſuas Cathedras collocare, *nec quamcũque ordinationem quamvis leviſſimam facere.* Et iterum maximè explicatur; *Ne quamlibet poteſtatẽ exercere imperandi.* Illa particula quãlibet excludit etiam minimã actionẽ imperandi, *l. cum quid. ff. ſi certũ petatur.* Decius *conſ. 629. n. 2.* (Decius. Menoch. Fran. Leo Franc de Pon Glorier) Menoch. *conſil. 33. n. 21.* Franciſ. de Ponte *deciſ. 13. n. 4.* Franciſcus Leo *in Theſauro fori Eccleſiaſtici, part. 1. c. 15. num 69.* Glorier. *Reſp. 1. p. 1. n. 185.*

13. Probatur, quia nullum alligabitur fundamentum, ut requiratur licentia Epiſcopi, non enim quia *Epiſcopus*, quoniam talis licentia non eſt actus characteris Epiſcopalis. Non quia *Diœceſanus*, ſeu quia ſuperior territorij, in quo ſunt dictæ Eccleſiæ, quia illarum non eſt ſuperior: locus exemptus in Diœceſi juxta Canoniſtas, ut extra Diœceſim judicandus eſt: nec denique quia ad eas confluat populus ei ſubditus; quoniam ad eas ſine ejus licentia, imò ipſo contradicente convenit populus ad audiendum verbum Dei, ac ad divina Officia, ac ad percipienda Sacramenta.

Probatur quartò, ex quadam declaratione S. Congregationis quam adducit Ioan. à Cruce 14. A Cruce.
lib. 3 c. 5. dub. 5. Notabili 2. Probatur etiam ex communi uſu, & praxi, qua S. Religiones tam in hoc Regno Portugalliæ, quam in aliis Hiſpaniarum partibus, in quibus præſens adfui, ſolent S. Euchariſtiam exponere abſque aliqua Ordinarij licentia, imò vidi circa ann. 1625. quoddam Capitulum Sede vacante ſuo Decreto prohibere, ne Regulares ſine ſua licentia exponerent S. Euchariſtiam; (Capitulum. Sede vacante.) cauſa agitata, & ventilata, Capitulum Sede vacante deſtitit à ſuo decreto, & Religiones perſeverarunt in ſua praxi, & uſu exponendi Sacram Euchariſtiam abſque ulla Ordinarij licentia.

Ad fundamentum Adverſariorum Reſpondetur primò, quod tales declarationes, ut jam 15.
dixi, non ſunt in uſu, ac praxi, ſed contrarium ſervatur à Regularibus abſque alicujus licentia exponẽtibus S. Euchariſtiã, ac proinde tales declarationes per communem conſuetudinẽ ſunt abrogatæ, & præſcriptæ, ut notant M. Lezana (M. Lezana. Bordon. Ceſpedes. Cokier.) *tom. 2. c. 2. n. 26.* Bordon. *Reſol. 21. n. 30.* Ceſpedes *de exempt. c. 6 diſp. 121. n. 2.* Cokier *de juriſd. in exemptos, q. 6.* Secundò, Declarationes S. Congregationis ut obligent juxta Conſtitutionem Urbani VIII. quã retuli *ſupra. Reſol. 25. q. 1. n. 7.* (Urban VIII.) duo requiruntur. Primò, quod oſtendantur authenticę, & ſubſcriptę manu Cardinalis, ac publici Notarii, & ſimul requiritur, quod ſint publicatę. At cum in talibus locis non ſint publicatæ, in illis non obligant. Tertiò, tales declarationes, quamvis habeant multam auctoritatem, tamen non poſſunt abrogare communes Canones, ac Conſtitutiones Apoſtolicas, niſi conſulto Summo Pontifice. Ita Navar. *lib. 5. conſilior. conſ. 15. de ſent. excõ* Sanchez *lib. 8. de matr diſp. 2. n. 10.* Vaſq. *1. 2. diſp. 177. c. ult.* Veiga *Minim verb. De S. commun. caſu* 226. Pellizar. *tom 1. tract. 4. c. 4. n.* 108. Portel. *tom. 2. in Reſponſ. caſ. 31. n. 3.* Bonac. *tom. 2. diſp. 1. de leg q. 1. punct. 8.* (Navarr. Sanchez. Vaſquez. Veiga. Pellizar. Portel. Bonacina.) Cũ ergo in prædictis declarationibus non dicatur conſultus Summus Pontifex, non videntur habere vim contra Conſtitutiones Apoſtolicas citatas *in hac quæſt n. 10. & 12.*

Ad id quod dicitur in confirmatione, quod ad reverentiam, ac venerationem tam altiſſimi Sacramenti ſpectat, quod non multoties, ac frequenter exponatur. Tale aſſertum valdè mirum apparet: nam Romæ, ubi adeſt Summus Pontifex caput totius Eccleſiæ abhinc multis jam annis elapſis uſque in præſentem diem ſervatur, in unaquaque Eccleſia per ſpatium quadraginta horarum, ſuo ſucceſſivo, & alternativo ordine S. Euchariſtia omnibus diebus eſt expoſita, & ad magis excitandam devotionem, ac frequentiam populi: Romani Pontifices concedunt indulgentias, inſuper & multas gratias; quo ergo fundamento dicitur, quod ad venerationẽ hujus diviniſſimi Sacramenti maximè pertinet quod non frequenter exponatur.

Quæ

QUÆSTIO III.

Quare in ſymbolo fidei de Euchariſtico Sacramento non ſit expreſſa mentio?

SUMMARIUM.

17 *Objecta Hæreticorum.*
18 *Symbolum idem eſt, ac ſignum ſeu teſſera, quo milites inter ſe cognoſcuntur.*
19 *Apoſtoli compoſuerunt hoc ſymbolum, quo veri Chriſtiani à falſis agnoſcerentur.*
20 *Vt hoc Sacramentum ſanctificat, continetur ſub illo articulo remiſſionis peccatorum.*
21 *Vt vero eſt mirabile opus divinæ omnipotentiæ, ſubintelligitur in illo articulo Deum Omnipotentem.*
22 *Quadruplex eſt ſymbolum, & explicatur.*

17. Hæretici. HÆretici noſtri temporis multis in partibus, & etiam convenientes in hac Civitate, nobis Catholicis objiciunt, quod cum dicamus diviniſſimum Euchariſticum Sacramentum eſſe myſterium fidei, in ſymbolo tamen quod Apoſtoli compoſuerunt, illius expreſſam mentionem non fecerunt.

18. Symbolum idem eſt, ac nota, ſignum, collatio, deducitur à verbo Græco, ſymbolo, id eſt confero, ſeu id, quod plures conveniunt in unum, ut cœna illa dicebatur collatio, ad quam comparandam multi aliquid contulerant. Seu ſymbolum etiam dicitur, nota, ſeu teſſera, ſeu nomen appellativum, per quod milites unius
Calepin. Theſaur. Legic. Eccl. Docis, ſeu Principis agnoſcuntur inter ſe, & diſtinguuntur ab aliis. Ita Calepinus, Theſaurus linguæ Latinæ Lexicon Eccleſiaſticum.

19. Hinc ſacri Apoſtoli tanquam patres fidei, fundatores Chriſtianæ Religionis, Legati Chriſti, Coadjutores in ſalvatione generis humani, antequam dividerentur in varias Provincias, & orbis partes, hanc brevem fidei formulam compoſuerunt, quam ſymbolum dixerunt, ut per eam veri Chriſtiani à falſis diſtinguerentur, & ſemper veri Chriſtiani haberent in ore. Hoc breve fidei Symbolum Apoſtoli in duodecim articulos tanquam Generales, ſub quibus etiam multa alia fidei myſteria ſubintellexerunt; an ſinguli Apoſtoli particularem articulum compoſuerint, an communi conſenſu omnes articulos, incertum eſt.
Ruffinus. Hortus Paſtorum. Hoc tamen ſecundum ex Ruffino videtur probabilius, de quo agit Hortus Paſtorum *tract.* 1. *lect.* 9. §. *Hanc formulam.*

20. Difficultas ergo eſt, cur ſacri Apoſtoli in ſuo ſymbolo de Sacra Euchariſtia nullam faciunt mentionem.
D. Thom. Ad quod reſpondet D. Thomas, & cum eo omnes Theologi, quia vel poteſt conſiderari hoc divinum Sacramentum, ut nos ſanctificans, & ſic contineri ſub illo generali articulo in ſymbolo *in remiſſionem peccatorum*, quo credimus Sacramenta novæ legis ad hanc remiſſionem conferendam inſtituta: nam Baptiſmus (quod magnam confuſionem peperit cuidam Hæretico inſultanti) eſt janua Eccleſiæ, fidei, & Sacramentorum, & tamen de illo in hoc Apoſtolico Symbolo nulla fit mentio, & omnes Hæretici, ut Calvinus,

Lutherus, & alii, ut Sacramentum inſtitutum à Chriſto agnoſcunt; ergo dicendum eſt quod ſicut Baptiſmus continetur ſub illo generali articolo remiſſionis peccatorum, ſic etiam Euchariſtia.

Ait etiam D. Thomas, quod ſi hoc Eucharn 21.
iſticum myſterium conſideretur ut admirabi- D. Thom.
le opus divinæ Omnipotentiæ, ſic continetur ſub illo generali articulo, *Credo in Deum Patrem Omnipotentem*. Sed dicit Hæreticus. Apoſtoli in ſuo ſymbolo expreſſerunt aliqua opera divinæ Omnipotentiæ, ut creationem cœli, & terræ, & reſurrectionem carnis, cur ergo non expreſſerunt hoc admirabile opus Euchariſticum? Reſpondeo, quod ſacri Apoſtoli in hoc brevi ſymbolo, ſeu abbreviata formula, ad indicandam ſummam Dei omnipotentiam, poſuerunt primum, & ultimum opus illius quod habemus in Scriptura. Primum opus divinæ Omnipotentiæ in Scriptura eſt creatio cœli, & terræ; ultimum verò illius opus eſt carnis reſurrectio ad vitam æternam; ac proinde ſub hoc primo, & ultimo opere, cætera divinæ Omnipotentiæ opera, ut eſt Euchariſticum Sacramentum continentur.

Doctrinæ gratia adverte, quod quadruplex 22.
eſt Symbolum *Primum Apoſtolicum*. De quo
modo diximus. *Secundum eſt Concilij Nicæni*, Conc. Nic.
in quo ob Arii hæreſim negantis divinitatem filii Dei, inde concilium maximè explicat ea, quæ pertinent ad divinitatem filii Dei, *Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, genitum, non factum, conſubſtantialem Patri.* Quartum Symbolum *Conſtantino-* Conſtantin.
politanum; in quo propter hæreſim Macedonij negantis divinitatem Spiritus ſancti, quædam apponuntur in Concilio ad magis explicandam ipſius divinitatem, & dicitur; *& Spiritum ſanctum vivificantem, qui ex Patre, Filioque procedit, qui cum Patre, & Filio ſimul adoratur*, &c. Et ex utroque ſymbolo tam Ni-
cæno, quam Conſtantinopolitano Eccleſia Eccleſia.
adjungens fecit unum ſymbolum, quod canitur in Miſſa. Et quia Novatiani omnino negabant Baptiſmum, & Arius, ac Macedonius juxta ſuos errores novam formam Baptiſmi introduxerunt, ideo Patres Concilij Conſtantinopolitani appoſuerunt, *Confiteor unum Ba-*
ptiſma: juxta illud ad Epheſ. 4. *Sicut unus Deus*, Epheſ. 4.
ſic una fides, & unum Baptiſma Quartum *Sym-*
bolum eſt D. Athanaſij, valdè explicatiſſimum, D. Athan.
& ab antiquiſſimis temporibus, maximè receptum eſt ab Eccleſia, & ejuſdem auctoritatis habetur cum aliis.

QUÆSTIO IV.

Vtrum delinquens fugiens à Satellitibus ad Sacerdotem portantem Sacram Euchariſtiam, vel ad domum, in qua ipſa eſt pro communicando infirmo gaudeat immunitate Eccleſiæ?

SUMMARIUM.

23 *Proponitur caſus quæſtionis.*

24 *Prima sententia negat.*
25 *Secunda vera, & communis affirmat.*
26 *Ratio est, quia Ecclesiæ immunitas principaliter desumitur ob divinum Sacramentum.*
Ex Dei præsentia redditur locus sanctus. Ibidem.
27 *Confugiens ad domum in qua est Sacra Eucharistia, gaudet immunitate.*
28 *Reus Ecclesiæ restituendus, & Satellites incidunt in censuras Bullæ Cœnæ.*

23. Quæstio est, an si in præsenti casu delinquens fugiat à Satellitibus ad locum, in quo est, vel defertur per plateas, gaudeat immunitate Ecclesiæ, & si furore, ac inconsiderate à Satellitibus detineatur, restituendus sit Ecclesiæ. Casus facilè potest contingere in praxi, & in hac Civitate contigit, ut statim dicam.

24. Glossa. Covar. Bonacina. Partem negantem tuentur Glossa *in c. Quæsitum* 13.*q*.2.Covar.*lib*.2.*variar.cap*.20.*num*.6. Bonacina *tom*.2.*disp*.3.*de legibus*, *quæst*. 7.§.2. *num*.11. Fundamentum est, quia privilegia non debent ad aliud trahi per consequentiam, & quamvis multa privilegia concedantur locis sacris ob Eucharistiam, nullibi tamen tale privilegium legitur concessum Eucharistiæ extra Ecclesiam.

25. Bobadilla. Raph. de la Torre. Ioan. de Hevia. Tannerus. Megala. Cevallos. Cenedus. Rodrig. Diana. Suarez. Contraria sententia est valdè communis, pro ea ferè 30.Doctores citat Bobadill. *in Polit tom*.1.*lib*.2.*cap*.54.*n*.86 & *in Glossa*, & pro hac sententia etiam Raphaëlem de la Torre, Ioannem de Hevia, Tannerum, Megalam, Cevallos, Petrum de Cenedo, Rodriguez. Gambacurt. Sylvestrem, Angelum, & alios, quos citat, & sequitur Diana *tom*.1.*tract*.1.*Resolut*.28. Pro ea etiam stat Suar.*tom*.1.*de Relig*.*lib*.3.*cap*.9.*n*.10. *ad finem*

26. Ratio est, quia immunitas Ecclesiæ concessa est illi ob reverentiam divinorum, quæ in ipsa Ecclesia continentur; atqui inter omnia divina ibi contenta principalissimum est Eucharisticum Sacramentum, ergò ubi hoc divinum Sacramentum adest, ibi secum refert immunitatem: nam principale semper defert secum ea, quæ illi sunt annexa, ac consequentia. Confirmatur, quia videns, Moyses, quod rubus arderet, & non combureretur, currebat ad videndam illam visionem grandem, clamat Angelus: *Ne appropies, inquit, huc: solve calceamenta de pedibus tuis: locus enim, in quo stas, terra sancta est.* Exod. 3. num. 5.
Exod. 3. Iosuè 5. Quod etiam dicitur *Iosue cap*. 5 *num*. 15. & unde locus ille, qui erat terra Gentilium, qui idololatria abundabant, locus Sanctus. Communiter omnes Patres, & Interpretes, quod locus dicebatur Sanctus ab Angeli præsentia loquentis nomine Dei; si ergo præsentia Angeli reddebat locum Sanctum, ut Moyses Vir sanctissimus prohibeatur illuc accedere, nisi cum multa reverentia, in cujus signum mandatur ei solvere calceamenta. Si ergo locus ille Sanctus erat, & tanta reverentia tractandus ob præsentiam Angeli nomine Dei loquentis, quanto magis dicendus est Sanctus, & magna reverentia tractandus locus, in quo adest ipsa realis ac substantialis præsentia Dei veri Christi Jesus. Confirmatur etiam secundo, si tali immunitate gaudent Palatia Episcoporum, ac Principum, cur etiam deneganda erit loco, in quo adest suprema Dei majestas, qui sua præsentia omnia sanctificat, ac summa reverentia colenda reddit.

Ex his inferes, quod si Deus fugiat ad domum, in qua est Sacra Eucharistia pro communicando infirmo, vel dum per plateas defertur ad ipsum infirmum, & si Sacerdotem non tangat, sed tantum se immisceat inter personas comitantes divinissimum Sacramentum gaudet immunitate Ecclesiæ, & ita causa bene perpensa, ac examinata judicatum fuit à supremo Senatu Regio Olyssipone anno 1652. die 14. Martij. Et ratio est, quia omnes illæ personæ una cum Sacerdote Sacram Eucharistiam gestante, unam repræsentant Ecclesiam: nam si vulgo dicitur, *Ubi Rex adest, ibi est Regalis Curia.* Ubi ergo etiam adest Christus Jesus, supremum Ecclesiæ caput, ibi verè adest ejus Ecclesia. 27. Senatus Regius.

Ex his planè infertur, quod si satellites comprehenderunt delinquentem in domo, vel platea, in qua aderat Sacra Eucharistia, ille restituendus est à Judice Ecclesiæ, ita præcepit *Regius Senatus, ut modo dixi*, imò tales Satellites incidunt in censuras Bullæ Cœnæ, quia violant immunitatem Ecclesiæ, ita Peregrinus *de immunitate Ecclesiæ, cap*.4 *num*.19. Marius Italus *de immunitate Ecclesiæ, lib*.1.*cap*.4 §.10. *num*. 8. Ludovicus Correa *in Relect. ad cap. Inter alia, de immunitate Ecclesiæ, part*. 2. *num*. 24 Gambacurta *lib*. 3. *de immunitate*, *cap*.4.*num*. 14 Diana *in citata*, 5. *part*. *tract*.1. *Resol*.28.§.*Sed cum hæc*, qui meritò etiam, ut notat Riccius *part*.3.*decis*.88.*n*.5. Hoc negandum est in cofugiente ad Sacerdotem portantem oleum sacrum. 28. Peregrin. Marius. Correa. Gambac. Diana. Riccius.

Qui etiam docent, ut dicam doctrinæ gratia ad confugientem ad processionem, vel ad loca, in quibus sunt reliquiæ Sanctorum, vel imagines B. Virg. immunitate gaudere, quia immunitas Ecclesiæ illi datur propter reverentiam Deo debitam; atqui eadem reverentia, & honor consideratur in reliquiis Sanctorum, ac eorum imaginibus, ac Beatæ Virginis nam honor, & reverentia exhibita Sanctis pertinet ad Religionem, & divinum cultum, Deus enim honoratur in Sanctis suis, pro quo multa alia adducunt citati Ludovicus Correa, Gambacurta, & etiam Diana 4. *part*. *tract*.1.*Resol*.48. 29. Correa. Gambacurt. Diana.

QUÆSTIO V.

Mulier quadam in Sacra Communione ex ore suo posuit sacram particulam in linteo quodam, postea detulit suo Confessario, quid debuit ille facere?

SUMMARIUM.

30 *Casus ut contigit.*
31 *Graves rationes, ac dubitationes, quæ occurrebant ac maximè Confessarium perurgebant, & n*.32.

33 *Poterat*

33 Poterat Confessor in Confessionnario consumere, etiamsi non esset jejunus: nam reverentia debita Sacramento est de jure naturali.

31. CAsus contigit, quod mulier quædam decepta, ac seducta ad certum negotium peragendum, accedens ad Sacram Communionem, acceptam particulam, ex ore suo abscondite, reposuit in linteo mundo, & per tres hebdomadas in sua domo, ac suo Oratorio, reverentia, qua potuit, & lampade accensa retinuit, tamen postea facti pœnitens divinissimum Sacramentum in linteo mundo secum asportavit, & suum peccatum multis lachrymis confitens suo Confessario dedit.

32. Confessor valdè admirabundus, ac perplexus, sacram Hostiam accepit, & cœpit cogitare secum quid ageret: nam si publicabat factum, & divinissimum Sacramentum esse in linteo, inde magna confusio oriretur in omnibus, & in rigidum examen veniret Confessor, undenam illa Sacra particula delata esset, & ipse ob sigillum Confessionis, nunquam posset mulierem manifestare, si verò secum asportaret sacram particulam ad sacrificium Missæ, ut ibi eam consumeret, adhuc enim confessor Missam non celebraverat, in multis reverentia debita divinissimo Sacramento erat omittenda illud abscondite secum deferendo ad Sacristiam, dum vestibus induebatur, ac ad altare accedebat, etiam antequam ad sacram deveniret.

33. His omnibus præpensis. Optimum incidit Consilium, ut Confessor adorans divinum Sacramentum, cum adhuc Missam non celebrasset ibi in Confessionario ipsum communicaret, ac consumeret. Imò dato casu quod Confessor Missam celebrasset, & jam non esset jejunus, adhuc benefaceret, si ipsum divinissimum Sacramentum acciperet, & consumeret. Nam in proposito casu instabant tria, præceptum unum de reverentia debita divinissimo Sacramento, si non dignè, ac reverenter tractaretur, & asportaretur à Confessario quod de jure divino, ac naturali obligat. Secundum, sigillum Confessionis, quod de jure divino non est violandum, ut manifestaretur mulier. Tertium, præceptum Ecclesiasticum, ut divinum Sacramentum non accipiatur, nisi à jejunio. Et valdè certum, ac commune est, quod quando diversa præcepta concurrunt, illud quod est majus, & excellentius præfertur omisso minori; atqui præceptum divinum, ac naturale majus est Ecclesiastico, ut est manifestum, ergo servatis majoribus præceptis in prædicto caso à non jejuno poterat sumi.

RESOLUTIO XXXVII.

De Excommunicatione.

QUÆSTIO PRIMA.

Utrum Religiosi Mendicantes teneantur censuris non expressis in iure latis ab Ordinario?

SUMMARIUM.

1 *Quid nomine Mendicantium intelligatur.*
2 *Prima sententia affirmat.*
3 *Vera, & communis sententia negativa, & num. 4. & 5.*
6 *Probatur primo, secundo, & tertio ex variis Capitibus juris, & n. 7. & 8.*
9 *Probatur etiam indulto Sixti IV. pro Carmelitis.*
10 *Ponuntur tres casus ex Concilio Tridëtino.*
11 *Ex quo graviter confirmatur nostra resolutio.*
12 *Cur Summi Pontifices tot gratias concesserunt Religionibus.*
13 *In aliis casibus excommunicatio posita est nulla.*
14 *Ponuntur duo, vel tres casus ex Gregorio XV. & Clemente X. & n. 15. & 16.*
17 *Conclusio ex superioribus.*
18 *Ponitur argumentum ex Cardinal. declarationibus, & solvitur, & n. 19.*
20 *Satisfit argumento de potestate ad exequendum munus commissum, & n. 21.*
22 *Satisfit tertio argumento ex natura ad operationes, & n. 23.*
24 *In quarto argumento explicatur quomodo delegans facit ünum tribunal cum delegato, & n. 25.*

NOMINE Mendicantium intelligimus quatuor Religiones, scilicet Prædicatorum, Minorum, Eremitarum sancti Augustini, Carmelitarum, quæ de jure sunt Mendicantes, ut jam dixi *Opuscul. 1. Resolut. 2. quæst. 6. num. 64.* & etiam intelligimus Religiones Societatis IESU, sancti Francisci de Padua, & servorum, quæ ex privilegio sunt Mendicantes, & etiam omnes aliæ, quæ participant privilegiis Mendicantium. In proposita quæstione duæ sunt sententiæ. 1.

Prima sententia est affirmativa dicens, quod Ordinarij possunt ligare censuris exemptos, nempe Religiosos, ita Salzedo *in Additionibus ad Practicam Bernardi Diaz, cap. 3. littera A, E, puncto in fine.* Royas *de heretic. prima parte, num 155.* & testatur se cum esset Vicarius Generalis in Episcopatu Pampilonensi id fecisse contra Monachos S. Benedicti exemptos, & citat Innocentium, & Auphredium, sed immeritò: nam hi duo Auctores solum dicunt concessam esse Ordinario potestatem coërcendi eos, qui suam jurisdictionem perturbant. Eandem sententiam tenent Riccius 2.

Salzed. Royas. Innocent. Auphred.

Salgados. Barboſa. Navar.

Salgadus, & alij, quos citat, ac ſequitur Barbola *de poteſtate Epiſcopi, part. 3. allegat. 78. num. 25.* & noviſſimè Anton. Novarius *tit. de Proceſſionibus, n.6.* & Barboſa pro ſe adducit quandam declarationem Cardinalium.

3. Secunda ſententia vera, & certiſſima conſtanter tenet, quod non poſſint Epiſcopi, ac Ordinarij locorum, ferre cenſuras, ſcilicet excommunicationem, ſuſpenſionem, ac interdictum in Mendicantes, ac eorum privilegia communicantes, niſi tantum in caſibus expreſſis in jure, quos infra in hac quæſtione annumerabo. Ita multi Canoniſtæ, Gambacurt, Hoſtienſis, Anchar. Dominicus, Ioannes Andreas, Francos, Socinus, quos citat Sanchez ſtatim allegandos; eandem ſententiam tenet Gloſſa *cap. 1. de Privilegiis, in 6. verbo quantum ad iſta, & cap. Cum olim eſſemus, eodem titulo.* Innocentius *cap. Reperimus, in fine, & cap. Cum Capella, de Privileg. num. 1. in fine, verſiculo, Item nota.* Geminianus *dicto cap. 1. de Privileg. in 6. §. ultimo, verſiculo quod ſi Ordinarius, & in dicto cap. 1. de conceſſione prabende, §. Ex parte.* Rota Romana *in deciſionibus 702. verſ. Idque tanto magis.* Navarrus *Comment. 1 de Regular. num. 63. verſicul. Addo tertio.* Bonifacius *in Clementina Archiepiſcopos, de Privileg num. 56.* Cardinalis Zabatella *ibidem verſicul Si tamen, nu. 5.* Lupus ab utroque citatus. Covarruvias *infra citandus.*

Gambacurt. Hoſtienſ. Anchar. Dominic. Ioan. Andr. Francus. Socinos. Sanchez. Gloſſa. Innocent. Gemnian. Rota Rom. Navar. Bonifac. Cardinal. Lupus. Covar.

4. Eandem etiam ſententiam tenent communiter noſtri Theologi, Henriquez *de Indulgentiis, cap. 25. in fine,* Sylveſter *verb. Exemptio, quaſt. 8.* Richardus *in 4. diſtinct. 18. artic. 5. quaſt. 5.* Roſella *in ſumma, verb. Verbum exemptum, in principio.* Tabiena *ibidem, num. 1.* Armilla *eodem verbo, num. 2.* Saytus *lib. 1. cap. 8. num. 7. & lib. 4. cap. 2. num. 12.* Sanchez *lib. 7. de matrim diſp. 33. n. 23.* Rodriguez *tom. 2. Regul. quaſt. 59. art. 5.* Miranda *tom. 2. quaſt. 35 artic. 1.* Villalobos *2. tom tract. 35. difficult. 5. n. 17.* Hieron. Rodrig. *Reſol. 62. n. 1.* Portel. *in Additionibus ad dubia Regularia, verb. Epiſcop.* Lezana *tom. 4 verb. Proceſſ. quō Regul. n. 2. & in conſult. conſult. 40. n. 72.* Diana *3. p. tract. de dubiis Regul. Reſol. 76. & part. 7. tract. 12. Reſol. 29. & part. 11 tract. 2. Reſol. 8. & Reſol 22.* Tamburin. *tom. 1 de jure Abbatum.* Bruno *de privileg. Regular. p. 2. tract. 8. cap. 4. Protoſ. 7.* Ceſpides *de exemption. Regular. cap. 18. dubio 74. num 23.* Machadus *tom. 2. lib. 4 part. 6. tract. 10. documento 6. num. 2.* duas affert Cardinalium *de electione.* Vide *infra Reſol 47. c. 2.*

Henriq. Sylveſt. Richard. Roſella. Tabiena. Armilla. Saytus. Sanchez. Rodrig. Miranda. Villalobos. Hieron. R. Portel. Lezana. Diana. Tamburin. Machad.

Dicendum eſt cum hac ſecunda ſententia Epiſcopos, ac Ordinarios locorum non poſſe excommunicare, nec ferre cenſuras in Mendicantes, ac exemptos, niſi tantum in caſibus expreſſis in jure, de quibus ſtatim, ac proinde excommunicatio lata ab Epiſcopo in exemptos eſt nulla, ac nullius effectus, & eſt communis inter Doctores hæc noſtra ſententia. Probatur ex communi placito tot, ac tam graviſſimorum Doctorum.

6. Probatur primò, ex jure ex cap. *Cum olim, de privilegiis.* Ubi ait Textus, Religioſos Conventus ſancti Petri eſſe exemptos à juriſdictione Epiſcopali, & pertinere ad Romanam Eccleſiam. Deinde ut refertur in eodem Textu Epiſcopus Eugubinus excōmmunicavit Abbatem Conventus S. Petri. Tunc Abbas acceſſit ad Celeſtinum Tertium oſtendendo privilegia ſui Conventus data a Lucio Papa anteceſſore. Tunc Celeſtinus videndo privilegium dicti Conventus, ut ait Innocentius III. in citato Textu in hæc verba: *Ipſe inſpectis Eccleſiæ tuæ privilegiis tcliect excommunicatus ab Epiſcopo Eugubino dicereris, tanquam non ligatum admiſit ad oſculum*; ergo expreſsè conſtat, quod excommunicatio lata ab Epiſcopo non ligat Regulares; & hic Textus maximè notandus. Quia Epiſcopus conquerebatur, quod illud privilegium Conventus ſancti Petri eſſet in ſuum præjudicium, & ſuam juriſdictionem perturbaret, deciſum fuit ab Innocentio III. Celeſtino III. privilegium eſſe validum.

Celeſtinus. Lucius. Innoc.

7. Probatur ſecundò, ex *cap. Quanquam eodem Titulo.* Ubi refertur privilegium, quod Religioſi non poſſint excommunicari ab Epiſcopo; excipitur tamen caſus, in quo Religioſus ſit Vicarius Eccleſiæ Parochialis, de qua exceptione dicam ſtatim.

Cap Quanquam.

8. Probatur tertiò, ex celebri Textu *cap. 1. de privileg. in 6.* Ibi Innocentius IV. determinat Epiſcopos habere juriſdictionem in exemptos ratione delicti commiſſi, vel contracti initi in loco non exempto. Et addit *in eodem Text. § In eos,* ſic ait: *In eos autem quibus nec interdici, ſuſpendi, vel excommunicari à quocumque valeant, à Sede Apoſtolica eſt indultum: ſicut ſunt Religioſi quamplures, in quorum privilegiis continetur, ne quiſquam Epiſcopus, vel Archiepiſcopus Monaſteriorum ſuorum Monachos pro ulla cauſa ullove loco interdicere, ſuſpendere, vel excommunicare præſumat: Iidem Ordinarij juriſdictionem ſuam quantum ad iſta ubicunque illi fuerint, penitus exercere non poſſunt.* Ubi Pontifex expreſsè determinat, quod Religioſos exemptos, quantum ad iſta, ſcilicet excommunicationem, interdictum, ſuſpenſionem, nullam habere juriſdictionem. Ita Gloſſa, Hoſtienſis, Abbas, & multi alij, quos adducunt Sanchez *citatus*, & Barboſa *ad dictum Text.* qui unum tantum caſum excipiunt, ſi Monachus ſit Vicarius Eccleſiæ Parochialis, qui excipitur *in citato; cap. Quanquam, in 2. Probatione.*

Innoc. IV. Gloſſa. Hoſtienſ. Abbas. Sanchez. Barboſa.

9. Probatur quartò, ex multis privilegiis conceſſis Ordinibus Mendicantium, quæ referunt Rodriguez, & Miranda *citati*, ſufficiat id, quod ampliſſime Sanctiſſimus Dominus Sixtus IV. conceſſit nobis Carmelitis in ſua Bulla, quæ dicitur Mare, & incipit: *Dum attenta*, §. 71. ubi Pontifex ait: Nullus Ordinarius, ſeu Legatus quavis auctoritate utens quamcunque ſuperioritatem ſuper prædictos fratres, ſibi vendicare præſumat, neque aliquis abſque ſpeciali commiſſione Sedis Apoſtolicæ faciente mentionem de verbo ad verbum, de hujus indulto valeat pronuntiare, ſeu promulgare aliquas ſententias excommunicationis, ſuſpenſionis, ſeu interdicti ſuper eoſdem. Et volumus, quod proceſſus facti contra fratres præfatos pro infectis habeantur, etiamſi eorum exemptio, utpote notoria, non fuerit allegata. Hæc Pontifex, ubi clariſſimè noſtrum determinat intentum.

Rodrig. Miranda. Sixtus IV.

Ponuntur

Ponuntur casus ex Concilio Trident.

10 Probatur quintò, ratione desumpta ex Concilio Tridentino; nam quoties Concilium voluit ut Episcopi possent ferre censuras in Religiosos exemptos, hoc expressit, ut sunt tres casus, & nulli alij dantur in jure: casus enumerat Sanch. *citato loco. num. 23. in initio.* Concilium Tridentinum *sess. 25. cap. 16.* Concedit Episcopis, ut per censuras cogant Religiosos restituere novitiis sive masculis, sive fœminis exeuntibus ante professionem, omnia data illis à suis consanguineis. *Secundus casus*, Concilium eadem *sess. cap. 5.* concedit Episcopis, ut per censuras cogant Moniales servare clausuram. *Tertius casus*; idem Concilium *sess. 22. in Decreto de vitandis, & observandis in celebratione Missarum*, concedit Episcopis, ut si ipsis visum fuerit prohibeant cum censuris Regulares celebrare in oratoriis, privatisque domibus; atqui Concilium in aliis casibus non ponit censuras, ut *sess. 25. cap. 13.* de Regularibus, quòd compellantur ad processiones publicas, & *cap. 24. de punitione, Religiosi delinquentis extra monasterium, si à suo Prælato non puniatur*, & *cap. 17.* quoad explorandam voluntatem puellæ professuræ de sua libertate ad Religionem, & eadem *sess. c. 4.* quòd Religiosus missus ad universitates cogatur ab Episcopo habitare in monasterio, & aliis casibus *cap. 11. 13. & 14. ac 15.* in quibus non apponit; ergo Concilium solùm in illis tribus casibus, dat facultatem Episcopis cogendi Regulares per cēsuras & solum in illis tribus hāc potestatem habent, & non in aliis casibus, quamvis Concilium dicat compellantur, quia possunt compelli per alia media, verbi gratiā, pœnas pecuniarias, fructuum retentionem temporalia impedita, prædicationum privationem, vel alia similia, juxta *cap. 1. de Privilegijs in 6.* ita M. Lezana *tom. 4. verb. Processio quoad Regulares, num. 2* Gratian. *decis. 332. num. 15.* Peirinus *in Privileg. Minimor. tom. 1. Constit. 2. Sixti IV. num. 60.* Ciarlinus *in cont. forensi tom. 1. cap. 50. num. 19.* sic & omnes Auctores nostræ sententiæ.

Sanchez. Trident.

Lezana. Gratian. Perin. Ciarlin.

11. Confirmatur tota hæc doctrina, & quæro ab adversariis. Cur sacrum Concilium expressit in illis tribus casibus ut Episcopi compellant Regulares per censuras, non verò in aliis casibus, numquid hoc caso, ac fortuito factum est à Concilio in Spiritu sancto legitimè congregato, non dicendum est casu factum esse, sed Spiritu sancto dictante, quia tantùm in illis tribus casibus ordinavit, ut compellerentur per censuras, & non in aliis casibus; quòd in simili caso non ponitur tanquam non positum habetur.

12. Confirmatur; quia Summi Pontifices tot, & tanta privilegia exemptionis concesserunt Regularibus, quia ipsi multis vexationibus, ac gravaminibus premebantur ab Episcopis, ac ordinariis locorum, de quo latè Rebuff *respons. 142.* Cenedo *quæst. 16. n. 3.* Ubaldus *tract. de Canon. Episcop. cap. 3. quæst. 6 num. 9.* Tusch. *verb. Exempt. conclus. 566. num 6.* Castro *consil. 432.* Ergo cum Concilium non exprimat, quod Episcopi compellant Regulares extremo, ac rigido Ecclesiæ censurarum gladio, voluit eos ab his abstinere, & alio mitiori modo agere.

Rebuff. Cenedo. Tuschus. Ubaldus. Castro.

Ex dictis primò inferes, quòd si Episcopus exceptis illis tribus casibus excommunicaverit Regularem, excommunicatio est nulla, & ipse Religiosus in bona conscientia se potest habere tanquam non excommunicatum, tam in foro interiori, quam exteriori, & potest publicè celebrare, & alia facere, ac si nulla excommunicationis sententia contra eum esset prolata, quia privilegium Mendicantium est valdè notorium, cum sit insertum in corpore juris. Confirmatur ex citato privilegio Carmelitarum, ubi expressè Sixtus IV. declarat, quod talis excommunicatio contra eos lata, sit nulla, etiamsi eorum exemptio utpotè notoria, non fuerit allegata. Ita Covar. *in cap. Alma mater 11. part. §. 7. num. 5.* Corduba *in suo quæstionario magno, lib. 1. quæst. 43.* Rodrig. *tom. 2. quæst. 59. art. 5.* Miranda *tom. 2. citata, quæst. 35. art. 11.* Et vidi quod Episcopus Conimbric. excommunicavit cum declaratoria Rectorem Collegij S. Augustini, & universitate approbante, ipse non se habuit excommunicatum; & Archiepiscopus Ulyssiponensis excommunicavit Priores Eremitarum sancti Augustini, & Carmelitarum, ac ministrum sanctissimæ Trinitatis, quia noluerunt accedere ad processionem D. Marci, & Doctissimis Viris Consultis, ipsi non se habuerunt excommunicatos, quia censura judicabatur nulla, ac nullius effectus. 13.

Covarr. Corduba. Rodrig. Miranda.

Ponuntur duo casus ex Gregorio XV. & ex Clemente X.

Hæc, quæ diximus, procedunt secundum jus antiquum, ac Decreta Concilij Tridentini. Postea verò Gregorius XV. in sua constitutione, quæ incipit *inscrutabili*. Quæ habetur *tom. 4. Bullary inter Bullas hujus Pontificis num 18.* ubi Pontifex confessarios, & concionatores tam sæculares, quam Regulares, quomodolibet exemptos, delinquentes in his maximè, quæ pertinent ad confessionem, omnimodæ jurisdictioni, visitationi, & correctioni Diœcesani Episcopi, tanquam sedis Apostolicæ delegati, subiicit, & subiectos esse declarat; & ait. *Ita ut Episcopi in suprascriptis casibus, in prænominatas personas, in præmissis omnibus, & singulis, aut circa ea quomodocumque delinquentes, & quādo opus fuerit etiam extra visitationem, per censuras Ecclesiasticas, aliasque pœnas, uti ejusdem sedis delegati, procedere, omnemque jurisdictionem exercere libere, & licite valeant.* 14.

Gregor. XV.

Tamen hæc constitutio Gregorij XV. suspensa fuit ab Urbano VIII. ad instantiam Serenissimi Regis Philippi pro Regnis Hispaniæ ut constat ex *Brevi Nuntij Apostolic*, tunc temporis existentis. Nunc verò Eminentissimi Cardinalis Sacchetti 21. Aprilis anno 1625. Deinde supplicante Nuntio Regis Hispaniarum obtentum fuit Breve ab Urbano VIII. pro illius suspensione, quod de verbo ad verbum affert Antonius de Hinogosa *in directione discus. Regular. verbo confessarius*; de quo etiam Augustinus Bellis *in tract. pro defensione Regular.* & Alphonsus Carranza *in informat.*

pro Religiosibus. Lezana tom.1. cap. 19. num. 35. & in Consiltis, consulto 40. n. 73.

16. Tamen postea sanctiss. Dom. Clemens X. sua constitutione, quæ incipit, *superna Magni*, & de verbo ad verbum relati suprà *in hoc opusculo Resol. 23. quæst. 16.* In qua Summus Pontifex Clemens X. revalidat citatam constitutionem Gregorij XV. & dat jurisdictionem Episcopis, ut & contra concionatores, ac Regulares confessores delinquentes quoad ipsam confessionem, aut cum scandalo viventes, vel grave delictum committentes, ut eos valeant suspendere, ac removere à confessionibus audiendis, ad cujus rei effectum revocat omnia privilegia, etiam contenta in corpore juris, ut patet ex ipso contextu; vide suprà citato loco, citataque quæstione.

17. Ex quo fit manifestum, quod Domini Episcopi non possunt procedere cum censuris contra Regulares, nisi tantùm in quinque, vel sex casibus, in tribus appositis in Concilio Tridentino; aliis appositis à D. Clemente X. si delinquerint in confessione, & aliàs, ut dixi superiori numero male vixerint, in aliis verò casibus, qui sunt vel quindecim, vel sexdecim, in quibus Concilium, vel jus Canonicum dat potestatem Episcopis, ut procedant contra Regulares exemptos, non est intelligendum per censuras, sed per alias pœnas, quia quoties datur eis facultas ad censuras, hoc exprimunt.

Trident. Clemens X.

18. Arguitur; primò pro prima sententia ex aliquibus declarationibus Cardinalium, ex quibus videtur colligi Episcopum posse etiam cum censuris Ecclesiasticis, compellere Regulares in his casibus, in quibus in eos jurisdictio illi tribuitur à jure communi, sacro Concilio, & à constitutionibus Apostolicis.

Cardinaliū declarationes.

19. Respondetur; primò: Quod dictæ declarationes non ostendunttur authenticæ, & ideo non tenemur eas sequi; ut sæpè jam notavi juxta Decretum Urbani VIII. Secundò: Declarationes Illustrissimorum Cardinalium non habet vim ad derogandum jus commune, nisi consulto Romano Pontifice, ut dixi superiori *Resol. quæst. 2. num. 5.* & in talibus declarationibus nulla fit mentio de consultatione Romani Pontificis, cum nostrum privilegium sit de jure communi, ac constitutionibus Summorum Pontificum. Tertiò; quia tales declarationes intelligendæ sunt de Regularibus non habentibus privilegium in contrarium, prout colligitur manifestè ex declaratione sacræ Congregationis anno 1587. quam referunt Rodrig *tom.1. quæst. 45. art.2. in fine*, Suarez *tom.4. de Religione, tract. 8. lib. 1. cap. 10. n. 27.* In qua ita dicitur, *Regulares adeuntes monasteria Monialium sine licentia Episcopi, incidunt in pœnam excommunicationis, quam Episcopus suo edicto proposuit nisi Regulares illi haberent ex privilegio, quòd non possint excommunicari, & tunc deberent puniri à suis superioribus alia pœna.* Ecce jam apparet intentio sacræ Congregationis, quod Regulares habentes privilegium, non ligantur censuris Episcoporum, sed si deliquerint à suis superioribus sunt puniendi. Respondetur & quartò, ut tenent Hieton. Rodrig. *in compendio. Resolut. 118. num. 1.* Portel. *in additionibus ad dubia Regularia, verb. Processiones, num. 1.* ex Quintan. *verb. Præcedes in in fine*, Barbosa *in remissionibus*, ad Concil. Trident. *sess. 25. cap 13. §. Compellantur*, de Regularibus sæpè à sacra Congregatione Cardinalium determinatum fuisse. Non posse, Regulares compelli ab Episcopo per censuras ad processiones, & inde nostra sententia magis confirmatur.

Rodrig. Suar.

Declaratio. Cardinal.

Arguitur secundò; data potestate alicui ad aliquod munus, consequenter datur ei, quidquid necessarium ad illud debitè exequendum, *cap. Pastorali. cap. Præterea de officio legati l. 2. ff. de jurisdictione omnium judicum.* Sed Episcopis datur jurisdictio regendi, ac rectè gubernandi suas Ecclesias, & quod valeant compellere Regulares etiam exemptos in multis casibus; ergo etiam eis data est potestas ferendi censuras in Regulares, si hoc fuerit necessarium. 20.

C. Pastorali. C. Præterea.

Respondetur distinguendo majorem; data potestate alicui, dantur cætera necessaria, si ipsa potestas non detur contracta, ac limitata ad aliqua verum est; si verò ipsa potestas datur limitata, falsum est; unde cum Summus Pontifex dat Episcopis jurisdictionem gubernandi suas Ecclesias, ac ferendi censuras, dat limitate, excipiendo multos casus, nec enim Episcopi habent jurisdictionem plenariam in omnibus, ut est manifestum, sic etiam excipiuntur mendicantes, ut non subditi Episcopis, ut patet ex jure, ac privilegiis supra citatis, inde fit quod in ipsos mendicantes ut pote exceptos à jure, non valeant proferre censuras. 21.

Arguitur tertiò: sicut in naturalibus natura non dat potentiam, sine efficientia ad suos actus producendos, alioquin talis potentia esset frustanea: similiter & in moralibus, non datur potestas distituta armis, & mediis, quibus solet Ecclesia, contumaces compellere, ac rebelles subjicere, ut in simili docet Glossa *cap. super quæstionum*, verb. *Executorem*, & *cap. Si ex litteris, verbo si subdelegatus.* Sed media, & arma, quibus Ecclesia contumaces compellit, sunt censuræ, ergo si ordinarij non habent potestatem ferendi censuras in mendicantes, ac exemptos, ejus jurisdictio eorum frustranea, ac inutilis. 22.

Glossa.

Respondetur, imprimis ad id, quod dicitur de potentiis naturalibus, quod sæpè à Deo impediuntur in efficacitate ad suos actus producendos, ob varios fines, ut passim contingit, sic & potestas Episcopi potest esse impedita à Summo Pontifice quoad mendicantes ob magna obsequia, quæ ipsæ Religiones exhibuerunt Ecclesiæ, & ne in multis graventur ab Episcopis; secundò respondetur cum Geminiano, Hostiensi, Sanchez. & aliis supra citatis; quod potestas Episcopi non est destituta mediis, & armis, quoad exemptos, nam quamvis non possint eos cogere per censuras, possunt tamen cogere per alias pœnas verbi gratia pecuniarias, vel per privationem vocis activæ, seu passivæ, ac per privationem temporalium, nec ad jurisdictionem Episcoporum requiritur, ut possint adhibere omnia remedia, sed sufficit, quod possint ponere aliqua, ut invenitur in multis aliis judicibus. 23.

Geminian. Hostiens. Sanchez.

Arguitur quartò. Delegatus repræsentat personam delegantis ex *cap. finali, dist. 93.* & *cap. 1. dist. 94.* Glossa *verf. impedium. Extravag. communium, a. de sepultur.* Ac proinde facit idem tribunal cum ipso *Cap. 2. de consuetudine*, 24.

Cap. finali. Extravag.

Gutierrez

Guttiertez *lib. 1. quæst. canonicorum, cap. 1. num.83.* Megal *de censur.lib.2. cap.2. num.40.* Delegatus agit vices delegantis, Glossa *Versic. Iudices ad finem*, Extravarg. *communium de officio Delegat.* Sed delegans, qui est Summus Pontifex potest compellere Regulares censuris ad obediendum, ergo & Episcopus ejus delegatus, cum faciat cum ipso unum tribunal.

25. Hoc argumentum posuit quidam Modernus existimans se cum illo conficere rem, & meo videri parvam habet vim; nam delegatus repræsentat personam delegantis, non in omnibus, alias delegatus haberet eandem plenitudinem potestatis cum Papa, repræsentat enim personam delegantis in his, quæ ei committūtur, ac in talibus rebus commissis facit unum tribunal cum eo, verbi gratiâ. Vicarius Generalis facit unum tribunal cum Episcopo, & tamen juxta Concilium Trident. *sess.24.cap.6. de reformat. liceat Episcopis.* Potest Episcopus in foro conscientiæ absolvere ab hæresi occulta, non tamen ejus Vicarius, ut patet ex ipso Concilio; ut notant Nicolaus Garcia *disp.11. cap.10.num.85.* Anton Ricciul. *de jure personarum lib 5. cap.14.num 7.* & plures, quos citant, ac sequuntur Barbosa *de potestate Episcopi, part.1. allegat.40. à princip* Sanchez *tom.1. in Decalog.lib.2.cap.25. à num.15.* Sic & Episcopus est legatus à Papa ad compellendos Regulares, non per censuras, sed alias pœnas, ut satis est explicatum, jurisdictione nempe limitata. An illa potestas Episcopi sit derogata per Bullam Cœnæ modo non disputo.

Trident. Gracia. Barbosa.

Quæstio II.

An Capitulum Sede vocante succedat Episcopo in iurisdictione quoad Religiosos?

Summarium.

26 *Explicatur illud Capitulum Sede vacante succedit Episcopo in his, quæ sunt de jure ordinario.*

27 *Quando Episcopi dicuntur ut legati, jurisdictio non transit ad Capitulum.*

28 *Iurisdictio data Episcopis simpliciter, non transit ad Capitulum, & n.29.*

30 *Probatur primò ex jurisdictione delegata, quam habent Episcopi.*

31 *Probatur secundò, quia in multis non succedit Capitulum.*

32 *Ponitur argumentum adversariorum.*

33 *Facultas Tridentini cap. liceat non transit ad Capitulum.*

34 *Ex uno privilegio non fit ex similitudine argumentum ad aliud, & n.35.*

26. *IN limine istius quæstionis explicanda est illa universalis cum sua exceptione capitulum Sede vacante succedit Episcopo in his, quæ sunt de jure ordinario, non vero delegato.* Ita Frederic. Abbas, Ioannes Andreas Cardinalis Zelarela, Hostiensis; & alij, quos citat, ac sequitur Quaranta *verb. capitulum Sede vacante*; & idem tenet Suar. *de censuris citandus;* & probatur ex *cap. Ad abolendum. de hæreticis.* Ubi cum crimen hæresis ob suam gravitatem sit reservatum Pontifici, Pontifex indicto cap. concedit facultatem Episcopis contra hæreticos, ac Clericis sede vacante, quæ additio esset superflua, si concessio facta Episcopo, conferetur facta capitulo Sede vacante, ergo cum illa potestas esset ex jure delegato contra hæreticos, facta Episcopo, non censetur facta capitulo sede vacante, nisi in hoc fieret specialis delegatio, & expressio, hoc etiam probatur ex *cap. His quæ, cap. Cum olim, de majorat.* & ex Clementina I. *de hæret.* & ex multis aliis locis.

Federicus. Abbas. Ioan. Andr. Cardinalis. Hostiensis. Quaranta. Suar. Cap. Ad abolendum. Cap. Ex his. C cū olim. Clementina 1 de Hæret.

Quæstio præsens est, an quando Concilium Tridentinum, vel jura dant jurisdictionem Episcopis in Religiosos; an hæc jurisdictio transeat etiam ad cap. Sede vacante; & in primis hæc jurisdictio in Religiosos non transit, quando Episcopi dicuntur tanquam legati Sedis Apostolicæ, ut est illud in Tridentino *sess.22.cap. De vitandis, & observandis in celebratione Missarum*, nec enim sub nomine legati Apostolici venit Capitulū Sede vacante. 27.

Trident. Trident.

Tota difficultas est, quando aliquid committitur Episcopis, nulla facta mentione, tanquam legatis, ut est illud de processionibus, *sess 25 can.13 de Regularibus*; an tunc in his terminis jurisdictio transeat ad Capitulum. Aliqui Auctores affirmant facto argumento ex Tridentino *in cap. Liceat Episcopis*, de quo infra. 28.

Trident.

Dicendum est Capitulum Sede vacante non habere jurisdictione in Religiosos exemptos, in illis casibus, in quibus habent Episcopi ex speciali commissione, vel in Tridentino, vel in aliis locis juris, quamvis in eis Episcopi non dicantur legati Sedis Apostolicæ, sed tantùm Episcopi; hanc conclusionem ex his, quæ docent, tenent Toletus *lib.1. cap.83.n.5.* Suar. *tom 5. de censuris, disp.41. sect.2. num.15. & tom 4 de pænitentia, disp.30. sect.2. num.6.* Aragon. *2.2. cap.88. art.12. concl.2.* Filliucius *tom 2. tract.20. cap.10. num.276.* Castro Palaus *part.1. tract.4. disp.1. punct.3. §.1.* Ledesma *tom. 2. tractat.16. c.6. post 20. conclus.* Garcia *part.7. cap.11. num.17.* Bonac. *disp.7. de censuris, q.4. punct.1. num. 7.* Solorzanus *de jure Indiarum, tom.2. lib.3. cap.13.* & tredecim Doctores pro hac sententia citat, & sequitur Merolla *tom.3. disp.7. cap.7. dub.1. num. 15.* & etiam pro hac sententia stat Diana *part.8. tract. 4. Resolut. 2, §. ultimò*; & in propriis terminis Bordonius *tom.2. Resolut.78. num.107. quæst.20.* 29.

Toletus. Suar. Aragon. Filliucius. Palaus. Ledesma. Garcia. Bonacina. Solorzan. Merolla. Diana. Bordon.

Probatur primò; quia jurisdictio, quam habent Episcopi in Religiosos, non est ordinaria, sed delegata; ac specialis, ut apertè cōstat ex *cap. Cum olim de privileg.* Et ex multis aliis adductis superiori quæstione, cum Religiosi sint exempti à jurisdictione Episcoporum, ut patet ex supra citatis locis, jurisdictio in eos, non est ordinaria, sed extraordinaria, ac delegata; nam jurisdictio ordinaria est in eos, qui ex jure sunt subjecti, atqui Religiosi ex jure sunt exempti, & non subjecti; ergo jurisdictio erga eos non est ordinaria, sed extraordinaria, ac delegata, atqui ut probatum est Capitulum Sede vacante non succedit Episcopo in jurisdictione delegata, sed ordinaria. 30.

Confirma

31\. Confirmatur, quia Capitulum Sede vacante in multis non succedit Episcopo; nam licet Episcopus in his, quæ pertinent ad clausuram monialium, si collapsa sit etiam in monasterio exempto visitare possit, non tamen Capitulum Sede vacante in tali casu potest visitare, ut communiter tenent multi Doctores, quos citat, ac sequitur Barbosa (Barbosa.) *in collectanea Concilij, sess. 7. cap. 8. num. 7. & sess. 21. cap. 8. num. 6. sess. 24. cap. 3. num. 8.* Quòd etiam docent multi alij, Armilla *verb. Capitul. num. 2.* Azor. *part. 2. lib. 3. cap. 37 q. 5.* (Armilla. Azor.) Lucerna *Regular. verb. Visitare num. 16.* (Lucerna.) Et ratio est, quia illa monasteria sunt exempta, ac proinde in ea Episcopos non habet jurisdictionem ordinariam, sed delegatam, in qua non succedit Episcopo Capitulum Sede vacante.

32\. Argues; illa ampla, & lata potestas, quæ datur in Concilio Tridentino (Trident.) *sess. 24 cap 6. de reformatione, liceat Episcopis*, ut valeant dispensare in multis irregularitatibus, & absolvere suos subditos à quibusvis casibus reservatis Sedi Apostolicæ, in foro interiori est potestas delegata, ac extraordinaria, & tamen transit ad Capitulum Sede vacante, ut tenent multi Doctores, Henriquez (Henriq. Sanchez. Rodrig. Beja. Sayrus. Riccius. Piasecius. Navarr. Guttierrez. Barbosa. Machado.) *in summ. lib. 5. c. 16. §. 1. & lib. 14. num. 3.* & cum multis Sanchez *de matrimon. lib. 8. disp. 2 num. 10.* Rodriguez, Ludovicus Beja, Sayrus, Riccius, Piasecius, Navarr. Guttierrez, quos citat Barbosa *ad collectan. Concil. Trident. citata sess. 24. cap. 6.* insuper adde Leandrum *part. 4. tract. 2. de excommunicat. disp. 17. quæst. 43.* Panuinum *quæst. 11. num. 4. & 15.* Machado *de Perfecto confessore, tom. 2. lib. 4. part. 4. tract. 1. document. 6. num. 4.* Ergo etiam à simili, licèt Episcopus habeat jurisdictionem extraordinariam, & delegatam in Religiosos exemptos, talis jurisdictio devolvetur ad Capitulum Sede vacante.

33\. Ad argumentum desumptum à simili ex potestate concessa in illo Capitolo, *liceat Episcopis*, negatur id, quod assumit, nempe quod illa potestas concessa Episcopis transeat ad Capitulum Sede vacante, & ita pro hac sententia negativa stant gravissimi Auctores, & omnes illi, quos sæpè *num. 32.* pro nostra conclusione citavi, & multi alij, ut ex Magistro Sahagum refert Diana citatus, & præter alia fundamenta constat ex stilo Curiæ Romanæ, qui hodie perpetuo observatur, quatenus dispensationes matrimoniales, nunquam diriguntur Capitulo Sede vacante, quamvis id nominatim petatur, sed Episcopo vicinori, quia grandia, & magna negotia Episcopalem dignitatem exigunt. Et confirmatur, ac magis corroboratur hæc sententia, ex quadam declaratione Cardinalium (Declaratio Cardinaliū. Suar.), quam adducit Suar. *tom. 4. ad 3. part. disp. 30. sect. 2. num. 6.* In qua sacra Congregatio explicat ipsum Decretum Concilij Tridentini, *liceat Episcopis*; sic ait sacra Congregatio: *In hoc Decreto non comprehenduntur inferiores habentes jurisdictionem ordinariam, & quasi Episcopalem, sed tantùm Episcopi privativè, quoad omnes alios.* Cùm dicit *privativè*, excludit omnes alios, ac proinde Capitulum Sede vacante, & omnes, qui non sunt Episcopi, quamvis jurisdictionem quasi Episcopalem habeant.

34\. Secundò: Respondetur, quòd dato, & admisso quod dispositio illa Tridentini (Trident.), *liceat Episcopis*, transeat ad Capitulum Sede vacante, & quamvis hæc dispositio Concilij sit valdè specialis, non inde rectè fit argumentum contra nos. Nam concessio, ac intelligentia unius privilegij ex similitudine, ac identitate rationis, non est extendenda ad aliud privilegium, & ad alias personas; quòd probatur ex *regulis juris, in 6. quæ à jure communi exorbitant, minimè sunt ad consequentia trahenda* (Regula juris); idemque probatur ex *c. finali de translatione Episcoporum*. Et ratio est, quia privilegium non sumit suam efficaciam, ex similitudine, ac ex identitate rationis, sed ex voluntate concedentis; ergo parum refert, quod detur eadem ratio, si deficit voluntas, seu de illa non constat. Ita Baldus, Barthol. Cardinalis, Covar. & alij, quos citant, ac sequuntur Suar. *lib. 8. de legib. c. 28. num. 11.* Sanchez *lib. 8. de matrimon. disputatione 1. num. 3.* (Baldus. Bartolus. Cardinal. Covarr. Suar. Sanchez.)

35\. Nec contra hoc obstat, quia Princeps, *cap. Cum dilecta de confirmatione utili, & inutili*, ait: *Nos ejusdem æquitatis similitudine provocati.* (Cap. Cum Dil.) Textus ibi loquitur de Principe, & Princeps, or est Dominus legis ex similitudine, ac identitate rationis potest moveri ad aliquid faciendum, & dispensandum; nos vero loquimur de judice, ac Doctore privato, qui non est Dominus legis, sed illi subditus.

QUÆSTIO III.

Duo Ecclesiastici se mutuo percusserunt in secreto, unus ab altero petivit absolutionem, an licitè, & validè.

SUMMARIUM.

36 *Proponitur casus.*
37 *Sex in præsenti inquirenda.*
38 *Varia Auctorum placita, & n. 39.*
40 *Quid sit occultum, seu secretum.*
41 *Raro percussor Clerici vitandus ante sententiam judicis & n. 42.*
43 *Percutiens Religiosum initiatum prima tonsura in duplicem censuram incidit.*
44 *Ad administrandum Sacramentum excepta Eucharistia, non est præmittenda confessio, & n. 45.*
46 *Cùm cautela explicata possum petere confessionem à Clerico licèt agnoverim ipsum fuisse in peccato.*
47 *Clerici percussor ante sententiam non vitandus, & n. 48. & 49.*
50 *Absolutio à censura potest dari extra confessionem, & n. 51. & 52.*
53 *Sicut & dispensatio voti potest dari extra confessionem.*
54 *Excommunicatus absolvens extra necessitatem, peccat mortaliter, sed non incurrit irregularitatem, & num. 55. & 56.*

36\. Duo Religiosi, vel unus Religiosus cum suo Prælato existens in quadam villa, in secreto manus violentas inter se injecerunt, subditus facti pœnitens petivit absolutionem à Prælato, qui revera habebat potestatem ad absolvendum; sicut & duo Clerici, ut facto

contigit

contigit tempore Jubilæi magni, cùm luderent, in rixam venerunt secreto, & multis percussionibus sibi invicem manus violentas injecerunt, postea reconciliati unus ab altero petivit absolutionem.

37. Pro exacta solutione præsentis quæstionis sex inquirenda sunt. Primò: Quid si occultum, seu secretum. Secundò: An ille, qui percutit monachum initiatom prima tonsura, incurrat, in unam, vel duplicem excommunicationem. Tertiò: An iste petens absolutionem ab eo, quem agnoscebat excommunicatum mortaliter peccet. Quartò: An iste sic excommunicatus validè possit dare absolutionem. Quintò: An extra confessionem validè possit dare absolutionem. Sextò: An supposito quòd iste absolvens sit excommunicatus, dans absolutionem, incidat in aliquam irregularitatem.

38. Sorbus. Hanc quæstionem, de qua sæpè consultus sum, tractant Doctores & valde diversimode resolvunt; Sorbus Capucinus *in suis annotationibus ad compendium verbo Absolutio ordinaria quoad fratres, §. sed si succederet.* Ponit casum inter duos Religiosos superiorem, & subditum regularem. Beja. Beja 4. *part. Respons. Moral. casu.* 6. Sequitur Sorbum, & ponit casum inter duos clericos publicè se percutientes tempore iubilæi, & uterque in hoc conveniunt, quod stante necessitate non habita copia alterius confessionis possunt licitè se adinvicem absolvere à censura, & à peccatis, quia necessitas non habet legem; Sorbus addit, quod Portel. subditus licite potest petere absolutionem à suo superiore; quod negat Portel. *tom.* 1. *Respons. Moral. part.* 2. *casu* 30. & valde diversimode resolvit, ut patebit ex dicendis.

Quid sit occultum, seu secretum?

39. De hoc jam dixi supra in hoc opuscolo *Resolut.* 27. *quæst.* 4. *num.* 21. Quod magis hic iterum explicamus, quia agimus in præsenti de excommunicatione, & hic casus valde frequenter accidit: notorium ergo & publicum Aragonius. illud dicitur, ait Aragonius 2. 2. *quæst.* 102. *art* 9. Mascard. quod quinque personis patet. Mascardus *de probationibus tom* 1. *conclus.* 1101. *num* 18. requiri ut pateat septem. In qua sententia etiam Zarola. est Zarola 1. *part. Praxis dubio* 5. *& dubio* 6. Farinac. Avila. Ubi ad hoc ut aliquid dicatur notorium, requirit sex, vel septem testes. Farinacius *tom de inquisitione quæst.* 21. *num.* 185. *part.* 2. & Avila de *censuris part.* 2. *cap.* 6. *disp.* 1. *dub.* 4. In uno oppido ad faciendam rem notoriam, vult requiri decem, vel duodecim testes, & pauciores non sufficere; & addit Avila, quod in magna civitate plures requiruntur.

40. Communis tamen, & vera sententia est, quam in multis publicis conclusionibus defendi. Hujusmodi percussor Clerici, oon est vitandus, ac habendus, ut notorios percussor Clerici ante sententiam judicis, nam talis percussor Clerici, poterit dicere se fuisse ebrium, aut fecisse in sui naturalem defensionem, aut fuisse motum primo primum, aut alia similia, & insuper allegare in judicio rumoris falsitatem, & ideo quamdiu non constat per judicis sententiam illum percussorem nulla tergiversatione excusari, non est habendus ut notorios percussor Clerici, & ideò non est vitandus ante sententiam judicis, quo coram debet citari ad dicendum, aç allegandum pro se. Ita Covar. Covar. *cap. Alma mater part.* 1. §. 2. *num.* 7. Sayrus. Sayrus de *censur. lib.* 2. *cap.* 12. *num.* 18. Fagundez. Fagundez *præcept.* 1. *lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 12 Hurtado. Hurtado *disp.* 11. *diffic.* 3. *num.* 10 Cœlestinus Celestinus *in compendio Theolog. Moral. tract.* 3. *cap.* 9. *diff.* 3. Diana. Diana *part.* 3. *tract.* 5. *Resol.* 14. *& part.* 5. *tract.* 9. *Resol.* 61.

41. Ex quo colliges, raro contingere percussorem Clerici ita esse notorium, ut statim sit vitandus, ut non possit excusari aliquo juris remedio, ac proinde quandio contra eum non profertur judicis sententia, potest in foro interiori absolvi ab alio habente potestatem, sive ratione officii, sive per bullam, & in foro exteriori se habere tanquam non excommunicatum, ita Auctores proximè citati.

An percutiens Monachum initiatum prima tonsura, aut aliquo alio ordine, incidat in duplicem excommunicationem?

42. Cornejo. Ad hoc secundum quæsitum. Respondent affirmative, M. Petrus Cornejo, *in* 3. *part. tract.* 5. *de censuris disp* 5. *sect.* 5. *quæst.* 5. *& ultima.* Suar. Suar. *de censuris disp.* 5. *sect.* 2. *num.* 15. Bonacina. Bonac. *de censuris disp.* 9. *dub. ultimo quæst.* 3. Nam percussio illa Monachi, & jam initiati tonsura, vel ordine, censetur duplex transgressio, una contra reverentiam debitam statui Clericali, altera contra reverentiam convenientem statoi monachali; circunstantia autem monachi diversa est à circunstantia Clerici, cum una sit consecratio Clerici, alia monachi, & ona non sit connexa, nec subordinata cum altera; unde inferunt citati Doctores, quod ille, qui percutit sacerdotem, qui simul est Diaconus, & subdiaconus, non incurrit plures excommunicationes; circunstantiæ enim sacerdotis, & Diaconi, non mutant speciem in hoc casu, sed accidentaliter se habent ad transgressionem legis, quæ solum spectavit reverentiam status Clericalis, non verò ordinem, quo quis est initiatus.

An sacerdos, qui commisit peccatum mortale teneatur confiteri ad administranda alia Sacramenta.

43. Tertium propositum; An petens absolutionem ab eo, quem agnoscebat excommunicatum peccet mortaliter? Respondet Portel. Portel. *citatus num.* 3. qood ille qui petit absolutionem ab altero percussore, peccat mortaliter, contra charitatem petendo ab illo absolutionem, si habebat alterum à quo poterat, & non habebat urgentem necessitatem absolutionis, neque à quo petebat, erat proprios Prælatus obligatus ad absolutionem dandam, quia quilibet ex charitate tenetur evitare damnum spirituale alterius, & petendo absolutionem ab altero impedito, & excommunicato erat causa damni spiritualis seu peccati mortalis illius.

Tamen dico quod etiam extra casum necessitatis petens absolotionem ab altero, cum quo se excommunicavit, vel quia Prælatus est, seu

quia

quia habet facultatem ea Jubilæo, seu bulla, si ab eo petat absolutionem, & dicat si vis, & potes me absolvere, tunc non peccat mortaliter; quia sacerdos ad administranda Sacramenta excepta Eucharistia, non tenetur confiteri, sed sufficit, quod eliciat actum contritionis, seu quantum in se est, faciat ad illum eliciendum, & hæc est communis sententia. Henriq. Barthol. ab Angelo. Posivinus. Suar. Reginald. Bonacina. Ita Henriquez *lib.1. cap. 39.* Bartholomæus ab Angelo. *Dialogo* 1. §. 64. Posivinus de administratione Sacramentorum, *cap. 5. num.* 40. Suar. *tom.3.ad 3.part.disp.16.sect.3.* Reginaldus *lib.26.num* 57. Bonacin. *tom 1.disp. de Sacram quæst.3.punct.2. Secunda propositio. num.* 13. Et conclusio est valdè communis. Dixi excepta Eucharistia Sacrosancta propter Trident. præceptum Concilij Tridentini, *sess.13.cap.7.* ubi præcipitur, quòd nemo conscius peccati mortalis Sacram. Eucharistiam recipiat, nisi præmissa confessione ob reverentiam tanti Sacramenti.

46. Et ratio est, quia nullum extat præceptum, sive naturale, sive divinum, quo ostendatur ad administranda Sacramenta, teneri hominem se præparare per Sacramentum pœnitentiæ, si moraliter credit se esse in gratia per contritionem; cum ergo ille petens dicat, *si vis, & potes*, hoc postulationis modo, intelligit, si est jam sufficienter præparatus, ac dispositus ad administrandum Sacramentum, ut fieri poterat per contritionem; si ad contritionem, tunc potest petere, quia moraliter jam credit quòd sit in gratia; at verò si existimat, quòd ipse persistit in suo peccato mortali, tunc petens ab eo peccat mortaliter, quia inducit alterum ad peccandum. Ista est com- Bonacina. munis sententia, ut notat Bonacin. *citatus num.1.§.Dixi regulariter.*

Excommunicatus qualiter vitandus?

47. Quartum quæsitum; An validò iste percussor clerici excommunicatus, si aliàs habet facultatem, possit absolvere alterum sui percussorem, supposito quòd ipse absolvens sit excommunicatus. Solutio est communis, & affirmativa, & clarè patet ex Extravaganti Martinus V *ad evitanda*, ubi Martinus V. in Concilio Constantiensi determinat, quod nullus in foro interno, & externo se habeat, & ab aliis habeatur ut excommunicatus, nisi sit declaratus per sententiam judicis, vel notorius percussor clerici, ut nulla tergiversatione celari possit, ergo cum iste absolvens, quamvis sit excommunicatus, non est declaratus per sententiam; & quamvis sit percussor clerici, non est ita notorius, ut aliquo subterfugio se non possit excusare, ut patet ex his, quæ dixi suprà *num.*41. in hac quæstione, ergo validè impendit absolutionem. Ita communiter Doctores.

48. Sorbus. Sorbus ait, quod si duo clerici notoriè se percutiant, & detur necessitas celebrandi, quod se poterunt ad invicem à peccatis absolvere, quod majus est, quam absolvere à censura, ergo si necessitas urgens tribuit illis facultatem absolvendi à peccatis, etiam & à fortiori & ad absolvendum à censura, cum absolutio à peccatis, quid majus sit, & nequeat dari, nisi præmissa absolutione à censura.

An absolutio à censura possit dari extra confessionem.

Ad quintum quæsitum Respondeo istum clerici percussorem valide potuisse istum alium absolvere à censura, extra Sacramentalem confessionem, non auditis suis peccatis. Regula generalis est apud Theologos, quod confessor potens absolvere à censura, hoc etiam potest facere non audita peccatorum confessione. Quod magis explico. 49.

Habens jurisdictionem ordinariam potest extra confessionem à censura absolvere. Probatur, quia nullo jure ostenditur ipsum astringi absolutionem dare in confessionis Sacramento, & ita habetur in praxi. Nam Domini inquisitores publice absolvunt hæreticos à censura incursa ob hæresim, & tamen à peccato hæresis non absolvunt. Et passim Prælati Regulares absolvunt suos subditos à censuris, non absolventes à peccatis. 50.

Habens facultatem delegatam, debet absolvere juxta commissionem sibi factam, quare facta commissione absolvendi absolute, potest confessor absolutionem impendere extra confessionem, facultas enim absolute & generaliter data, absolute, & generaliter est intelligenda, nec est restringenda ad absolutionem in confessione datam, cum verba non importent hujusmodi restrictionem, & alias favorea sunt amplianda. Ita Suarez *tom 5 disp.7.sect.5. num.36.* Vasquez *de excommunicatione dub 20. num 9.* Filliucius *tom.1 tract.11.cap.9.quæsito 8 n.294.* M. Cornejo, & alii. 51. Suarez. Vasquez. Filliuc. M. Cornejo.

Valdè probabile est etiam absolutionem à censuris impendi posse extra confessionem, quando in facultate confessionis dicitur: Auditis confessionibus absolvatur à peccatis, & censuris adnexis, nam illa particula *Auditis confessionibus* refertur ad absolutionem à peccatis, quæ est materia necessaria, spectans ad confessionem, non sic verò materia censurarum per se, quia à censura sine confessione potest absolvi, & ad illam non est necessaria confessio. Ita Ægidius Coninch *disp.14.dub.16 num.*253. Bonacina *disp.1. de censuris quæst.3. punct.6. num. 8. ad finem.* Rodriguez *tom. 1. quæst.61.art.7.* Et citat victoriam, Medinam, & Penham: eamdemque doctrinam tradit Sanchez *lib.8.de Matrim disp.34 num.*29. ubi ait quod quando Pontifex concedit rescriptum alicui, ut cum eo dispenset in aliquo impedimento, imposita illi salutari pœnitentia, hac clausula non obstante potest dispensare cum illo extra Sacramentum pœnitentiæ; potest confessor regularis habens licentiam à suo Provinciali dispensare cum uxorato impedito ad petendum debitum, sicut cum aliis Doctoribus dixi suprà, *Resol. 29. quæst.6.n.33.* 52. Cornejo. Coninch. Bonacina. Rodrig. Victoria. Medina. Penha. Sanchez.

Sic etiam & confessores mendicantium juxta facultatem datam à suo superiori, possunt dispensare in votis non reservatis Papæ extra confessionem; nam ipsa dispensatio voti non est connexa cum absolutione peccatorum, & est actus externæ jurisdictionis, qui per se solum exerceri potest, ita ex Suario, ac aliis Bonacina *tom 2.disp.4.de voto q.2.punct.7 §.4.num* 26. 53. Bonacina.

An

An excommunicatus absolvens incurrat irregularitatem?

54\. Dicendum est quod iste excommunicatus absolvens, peccavit quidem mortaliter, sed non incidit in irregularitatem, ita tenet Portel. *citatus, num.6.* Et prima pars, quod peccaverit mortaliter, inde ostenditur, quia agit contra præceptum Ecclesiæ in re gravi, cum vtatur jurisdictione vetita, ac prohibita in illo statu, nisi detur aliqua gravis necessitas, ob quam impendenda sit absolutio, & non potest differri, inde graves Doctores, ut Sà, *verb. Censura.* M. Cornejo *in 3.p.tract.5.§.1 dub.4. Resol.83.* & alij multi docent communiter Sacerdotem excommunicatum posse celebrare ob gravem necessitatem propriæ infamiæ vitandæ, & inde bene ex paritate rationis deducitur, quod excommunicatus absolvens non peccabit mortaliter, quia necessitas nullam habet legem, & hoc sæpè in multis casibus consului.

Portel. Sà. Cornejo.

55\. Secunda conclusionis pars ostenditur, quod sic excommunicatus absolvens non incurrat irregularitatem, & probatur maximè ex doctrina Suarez *tom .. de censuris, disp.12.sect.2. numer.21.* explicantis, quomodo Episcopus incurrat irregularitatem exercendo aliquem actum, quod si ille actus sit actus ordinis, verbi gratia, si sit actus confessionis sacramentalis, tunc incurrit irregularitatem, at verò si actus ille sit actus puræ jurisdictionis; tunc propter illum non incurrit irregularitatem: nam irregularitas non est extendenda ultra illud, quod jura determinant; at jura solum decernunt, ac imponunt irregularitatem, dum exercet actum Sacramenti, non verò quando exercet actum jurisdictionis, sed tunc tantùm exercet actum jurisdictionis, ergo tunc nullam irregularitatem incurrit. Confirmatur, quia Vicarios Generalis Episcopi, potest fieri ut nullum habeat ordinem, sed tantùm primam tonsuram, & tamen iste carens ordine sacro, validè absolvit ab excommunicatione; ergo absolutio ab excommunicatione, cum sit actus jurisdictionis, non est de se annexus ordini sacro.

Suarez.

56\. Bonacina *lib.7. de censuris, quæst.3. punct.6.* citans Henriquez, & Coninch, quibus adhæret Diana *part.4. tract.2. Resolut.76.* docet, quod Sacerdos non habens licentiam confitendi, si excipiat alicujus confessionem, non incurrit irregularitatem; quia irregularitas incurritur ab exercitante ordinem, quem ille non habet, sed Sacerdos in hoc casu non exercet actum ordinis, quem non habet, cum verè sit Sacerdos, sed potius dicitur exercere actum jurisdictionis, quam non habet, ergo non est irregularis, cum sit lata irregularitas contra exercentem actum jurisdictionis alienæ; & idem dicendum est de Sacerdote administrante Extremam Vnctionem, sine auctoritate, ergo idem dicendum est in nostro casu, non absolutio ab excommunicatione, non sit actus Ordinis, sed jurisdictionis, sed in his semper loquimur extra casum necessitatis.

Bonac. Henriq. Coninch. Diana.

Sylveira Opuscula.

RESOLUTIO XXXVIII.

De Tertiariis.

De Tertiariis multi, & gravissimi Doctores tractant Rodrig. *tom. 3. q. 72. per varios articulos.* Miranda *in manuali, tom.1. quæst. 36.* Casarrub. *in Compendio Privil. Mendicantium, verb. Tertiarij.* Sosa *in tract. de possess. Tertiariorum.* R.P.Mag. Theodorus Stratius *tract. de Tertiariis, & eodem verb. Lucerna Regular.* Ioannes Anton. Novat. *in summa Bullarij Titul. de Tertiariis* Portel. *in dubiis Regul. verb Tertiarij.* Caramuel *tom. 1. Theolog. Moralis fundam. ad finem,* in quodam tractatu cum expositione Regulæ Tertiariorum. Gavantus *in manuali Episcoporum, verb. Tertiarij,* & etiammet citato Barbosa *in Collectan. Decision. Apostolicar. Collectanea 700.* & Lezana *in summa Regul, tom. 2. cap. 14. de Tertiariis.*

Rodrig. Miranda. Casarrub. Stratius. Lucerna. Novat. Portel. Reg Caramuel. Gavant. Barbosa. Lezana.

QUÆSTIO PRIMA.

Vnde dicantur Tertiarii de Pœnitentia?

SUMMARIUM.

1 *Proponitur casus hujus præsentis quæstionis.*

2 *Dicuntur Tertiarij juxta Glossam, quia primi sunt Fratres, secundi Moniales, isti Tertiarij.*
Hoc explicatur aliter juxta vulgarem dicendi modum. Ibid.

3 *Dicitur ordo de pœnitentia, quia est via communis omnibus in quocunque statu ad cœlum.*
Vel quia est valdè mirabile, quod inter mundanas delicias inveniatur in secularibus austeritas pœnitentia. Ibid.

Circa annum 1619. maximè incœpit florere, ac propagari in hac illustri civitate Ulyssiponensi sacer Ordo Tertiariorum Reverendissimæ Virginis Mariæ, quidam Religiosi se se opposuerunt contra nos, quod Religio Carmelitarum Tertiarios non habebat. Res deducta est ad Illustriss. D.Collectorem. Tunc noster R. admodum Noster Provincialis M. Fr. Franciscus à Sylva, mihi, com essem hujus Conventus Ulyssiponens. Primarius Lector, ac Magister Regens, commisit ut de hac recederem tractatum, majorum mandato obediens, illum confeci, cujus transsumptum ad varias partes delatum est, & inde de eo faciunt mentionem Barbosa, Lezana *citatis locis,* & Fr. Josephus à Sancta Maria *praxi Reg. lib.3. cap.2.* 1

Barbosa. Lezana. Ioseph.

Tertiariorum, ut à nomine incipiamus. Quia ut habet Glossa *in Clementina tertia de sententia excommunic.* Triplex est ordo, primus virorum sub regula cum tribus votis substan- 2

 tialum

tialium. Secundus Monialium viventium cum eiſdem tribus votis. Tertius ordo eſt, in quo ſunt homines continentes viventes in ſæculo;
Ximenes. de quo cum multis remiſſivè Ximen. *in concordatis, p. 1. & 2* niſi velis dicere, ut vulgo dicitur quod primi ſunt Capocini Diſcalceati tam Franciſcani, quam Carmelitæ, ſecundi ſunt obſervantes, Tertij ſunt iſti continentes viventes in ſæculo.

3. Dicuntur autem de pœnitentia, quia ut ex
Barboſa. D. Bonaventura explicat Barboſa *de jure Eccleſiaſtico, lib. 1. cap. 41. num. 178.* Quia ſic pœnitentia eſt via communis ducens ad cœlum homines cujuſcunque gradus, conditionis, in quocunque ſtatu, ſive cœlibatu, ſive in Eremo, ſive in ſæculo; ſic hic facer tertius ordo, omnes cujuſcunque ſtatus, & ſexus, Clericos, & laicos, virgines, & viduas, ac conjugatas utriuſque ſexus ducit ad cœlum. Vel inſignitet dicitur de pœnitentia, tanquam quid magnum, ac mirabile, quod auſteritas pœnitentiæ vigeat in hominibus ſæcularibus degentibus inter mundanos tumultus, ac delicias temporales. De ſe ait Regius Vates: *Media nocte*
Pſal. 118. *ſurgebam ad confitendum tibi.* Pſalm. 118 n. 62. O præclariſſime Propheta quid magnum dicis de te; nonne etiam media nocte multi in Templo prævigilabant ad Dei laudes; nonne etiam multi Monachorum cœtus contempto ſomno hoc ad Dei gloriam præſtant? Maximè quidem. Hoc tamen inter Religionis diſciplinam, & Templi obſervantiam, & David ait Incognitus Noſter: *Media nocte ſurgebat inter regales delicias.* Et ſi multi Religioſi, ac Anachoretæ in rigida pœnitentia vivant; tamen valdè ſuperexcellens, quod ſæcularis inter mundanos faſtus, ac oblectationes ipſam teneant, & obſervet; & inde iſti Tertiarij dicuntur de pœnitentia, tanquam quid valdè magnum, ac inſigne.

QUÆSTIO II.

Tertiarii in quanta ſunt differentia; & an eorum vivendi modus poſſit dici Ordo, vel Religio?

SUMMARIUM.

4 *Primi Tertiarij, qui ſub certa regula approbata à Sede Apoſtolica emittunt tria vota, ſunt verè Religioſi.*
5 *Non verò Tertiarij in ſecundo modo.*
6 *Nec etiam Tertiarij, qui vivunt in ſuis domibus.*
7 *Tamen optimè de eis dicitur, quod ſint ordo, & analogicè Religio.*
8 *Multum diſtant à confraternitatibus.*
9 *Cum hoc tamen ſtat, quod Tertiarij ſimpliciter, & abſolutè ſunt perſonæ ſæculares.*
10 *Poſſunt tamen dici aliquo modo perſonæ Eccleſiaſticæ.*

4. TErtiarij in triplici ſunt differentia. Primi ſunt, quia tria vota eſſentialia Religionis emittunt ſub obedientia, & juriſdictione Prælatorum, ſub certa regula approbata à Sancta Sede Apoſtolica, & ſunt verè, & propriè Religioſi, approbati à Leone X. Leo X.
anno 1521 Bulla *Inter cætera*, quæ eſt 42. Pius V.
hujus Pontificis, Pius V. anno 1568. Bulla ea Sixtus V.
eſt. Sixtus V. Clemens VIII. & alij Pontifices. Clem VIII.
In qua Religione floruerunt Viri Eminentiſſimi in omni virtute, ſanctitate, ac literis.

Alij ſunt Tertiarij in ſecundo genere, 5.
qui emittunt tria eſſentialia vota Religionis, non ſub aliqua Regula, aut Religione approbata, ſive in communitate, ſive privatim vivant, nec eſt vera Religio, nec ſunt verè Religioſi, quia ad eſſentiam ſtatus Religioſi requiritur vivendi modus cum tribus votis eſſentialis ſub certa regula approbata à Sancta Sede Apoſtolica, ut colligitur ex
cap. unico, de voto, & voti redemptione in 6. C. unicum.
Ita Navarrus *Comment. 1. de Regular. ſuper* Navar.
cap. Cum ex eo, num. 18. & in Concilior. lib. 3. de Regular. Concilio mihi 12. Miranda *in ma-* Miranda.
nuali, Prel. tom. 1. q. 36. art. 4. Sanchez *in Decal.* Sanchez.
tom. 2. lib. 5. cap. 1. n. 19.

Alij ſunt Tertiarij, (ſed quibus hic principaliter eſt ſermo) qui nec tria vota eſſentialia Religionis emittunt, nec in communitate, aut collegialiter ſub alicujus obedientia vivunt, ſed in proprijs domibus quadam proportione ſervant regulam Carmelitarum, ſancti Franciſci, ſancti Dominici, & iſto maximè fœminæ, in domo aliqua habitent, & faciunt votum ſimplex caſtitatis, vel obedientiæ, ut in multis receptaculis viſitur in hac civitate. Et tales tam viri, quam fœminæ non ſunt verè Religioſi, cum tria ſubſtantialia vota (ex quibus Religio conſtat) promittant. Ita præter Auctores proximè citatos in proprijs terminis hujus quæſtio-
nis Caſarrubius *in Compendio, verb. Tertiarij,* Caſarrub.
Rodriguez *tom. 3. quæſt. 72. art. 2.* Gloſſa *in Cle-* Rodrig.
mentina 3. cap. Ex eo, de ſententia excommunic. Gloſſa.
& Gloſſa *in Clemen. de Religioſis domibus, in* Gloſſa.
6. verb. Obedientia.

Cum hoc tamen ſtat, quod bene, & optimè 7.
poteſt dici Ordo, & approbatus ab Eccleſia, hoc enim nomen ei attribuunt Romani Pon-
tifices, & maximè Nicolaus IV. *Tertiariis* Nicol. IV.
Ordinis Minorum, Innocentius VIII *Tertiariis* Innoc. VII.
Dominicanorum. Martinus V *Servitis.* Euge- Martin V.
nius IV. & Martinus V. *Tertiariis Auguſti-* Eugen IV.
nian. Sixtus IV *Tertiariis Carmelit.* Iulius II. Martin. V.
Tertiariis Minimorum. Et ratione probatur. Sixtus IV.
Quia Ordo prout in præſenti ſumitur, ſignificat ordinatum modum vivendi, ſub certa regula, ac cæremoniis, quæ omnia rectè congruunt tali modo vivendi, cum ſit ſub certa regula cum profeſſione, ac Religioſis cæ-
remoniis. Ita Carillus *lib. 3 de Tertiariis, c. 5.* Carill.
Portellius *in dub. Regular. Tertiarij, num. 4.* Portel.
& me citato M. Lezana *tom. 2. cap. 14. num. 7.* Lezana.
qui etiam hi duo ultimi Auctores notant, quod latè, & impropriè poteſt dici Religio, prout quendam analogicum, ac ſimilitudinarium modum vivendi Religionis cum certa regula, ac votis participant.

Et quamvis confraternitas ſit nomen val- 8.
dè magnum, & honorificum, dicit enim viros congregatos fraterna charitate, in Dei obſequio, B. Virginis, ac Sanctorum; tamen Tertiarij multum ab eis differunt: nam etſi

aliquæ

aliquæ confraternitates suum institutum, seu compromissum, ut vulgo dicitur, habeât approbatum à Sede Apostolica, hoc tamen est sub nomine statuti, ac Tertiarij sub nomine regulæ, quod est quid nobilius, ac excellentius. Deinde Tertiarij postquã habitũ assumpserunt, elapso anno emittunt professionem cum votis saltem observandi communia præcepta, & cum aliis observantiis, ac cæremoniis; & multi Tertiarij, ac Tertiariæ portant exterius habitum oblongum, quæ omnia maximè distant à vivendi modo confraternitatum. Et de Tertiariis tanquam quid distinctum à confraternitatibus loquuntur Pontifices, ut Iulius II. in Bulla *præ cæteris de* Augustinianis; & de eisdem Leo X. In Bullario Augustinianorum *in Leone, num.* 1. & sic communiter loquuntur omnes Auctores cum de Tertiariis, ac Confraternitatibus agunt.

Iulius. II. Leo X. Bull. Aug.

9. Cum hoc tamen stat, quod Tertiarij simpliciter, & absolutè dicendi sunt personæ sæculares, & non Ecclesiasticæ, ita supponunt Pontifices, dum prædictos Tertiarios Congregationem, seu Ordinem sæcularium, seu laicorum appellant. Paulus II. in Bulla *Exposcit vestra*; & Leo X. in Concilio Lateran. In Bulla, *Dum intra mentis* data in publica sessione Lateran. die 19. Decembris anno 1516. de Tertiariis sic loquutur. *Fratres autem, & sorores tertij Ordinis, necnon Mantellati, Corrigiati, Pinzochera, Cordellati, & alij quocunque nomine nuncupati in propriis domibus habitantes, sepulturam ubi voluerint eligere valeant; sed die Paschatis tantum. Eucharistiam, necnon Extremam-Vnctionem, cateráque Ecclesiastica Sacramenta (pœnitentia Sacramento dumtaxat excepto) à proprio Sacerdote recipere, & ad onera, quæ laicis incumbunt, perferenda tenentur, ac in foro sæculari coram judicibus sæcularibus convenire possint.* Quod etiam declaravit Sacra Congregatio Concilij ann. 1608 Quod maximè explicat Casarrubius *in Compend. Privileg. Minorum. verb. Tertiarij, cum 24 §. Quoad primum gradum.*

Paulus II. Leo X. Conc. Later. S. Congreg. Casarrub.

10. Quo etiam non obstante, dicti Tertiarij aliquo modo, & secundum quid, possunt dici personæ Ecclesiasticæ, sicut & lata significatione, ac analogicè personæ Religiosæ ut dictum est, illos enim personas Ecclesiasticas appellare videtur Sixtus IV. in Bulla pro Tertiariis Dominicanorum edita, & incipit *Sacrosancta* apud Confectium *in Collectanea literar. Apostol. & Privileg. Regular. in Sixto IV. num.* 8. Tum etiam quia prædicti Tertiarij maximè sunt annexi Ordinibus à Sancta Sede Apostolica, & ab eadem Sancta Sede habent regulam approbatam confirmatam cum votis, & Pinzocheræ, seu Beatæ exterius habitum regularem portant. Ita Rodriguez *tom. 2. quæst. 63. art. 5.* cum Suario, & aliis, Lezana *tom. 2. Regular. cap. 15. num. 15.*

QUÆSTIO III.

Quænam Religiones habent Tertiarios?

SUMMARIUM.

11 *S. Franciscus primo instituit Tertiarios.*
12 *Patres Dominicani habent Tertiarios instituente S. Dominico.*
13 *Patres Augustiniani habent Tertiarios utriusque sexus.*
14 *Carmelitæ habent Tertiarios utriusque sexus.*
15 *Servitæ B. Virginis habent Tertiarios.*
16 *Religiosi Minimi Sancti Francisc. de Paula habent Tertiarios.*
17 *Religiosi Tertiarij habent etiam Tertiarios sæculares utriusque sexus.*

HAnc facultatem recipiendi, ac admittendi Tertiarios habent Ordines Mendicantes, & primo Sanctus Franciscus, hujus sacri Ordinis Patriarcha instituit Fratres, & sorores hujus Ordinis de Pœnitentia anno 1212. Ejus regulam præscripsit Nicolaus IV. anno 2. sui Pontificatus in Bulla *supra montem*, quam adducit Casarrubius *in fine Compendij Privilegiorum Mendicantium, folio mihi* 563. & habetur in Bullario inter Bullas hujus Pontif. *num.* 2. Hanc regulam explicat Abbas Caramuel *tom. 1. Theologiæ fundamentalis in quodam Tractatu ad finem.* Postea verò aliæ Religiones ad ejus imitationem, etiam Tertiarios instituerunt, ac habuerunt, & Ecclesia dum canit de Sancto Francisco. *Tres ordines hic ordinat.* Intelligit quod ipse fuit primus, qui hos tres Ordines ordinavit, ac instituit, de hoc videndus est Corduba *in Annotationibus ad Compendium Privilegiorum Mendicantium.* 11.

S. Francisc. Nicol. IV. Casarrub. Caramuel. Ecclesia. Cordub.

Patres Dominicani habent Tertiarios, Fratres, & sorores de Pœnitentia, cum facultate plena eos recipiendi, ac ad Professionem admittendi, imò ipsorum Patriarcha S. Dominicus hunc Tertium Ordinem Tertiariorum cum magno fructu spirituali instituit, ut testantur S. Ant. 3. p. histor. tit. 13. c. 14 §. 2. Rodrig. *tom* 3. *q. 72. art. 2.* Corduba *in Annotat. ad Compend. Mendicant.* §. *Quoad ultimum notabile.* Innocentius VII. *Sedis Apostolicæ.* Quæ est unica *in Bullario Laërtij, tom* 1. Regulam pro fratribus, & sororibus Tertiariorum Sancti Dominici apponit, & approbat. De his Tertiariis Dominicanis mentionem faciunt Bonifacius VIII. Eugenius IV. Martinus V. Sixtus IV. ut refert Fr. Iosephus à S. Maria *praxi Regul. lib. 3. cap. 4.* 12.

S. Dominic. S. Anton. Rodrig. Corduba. Innoc. VII. Bonif. VIII. Eugen. IV. Martin. V. Sixtus IV.

Patres Augustiniani habent facultatem admittendi, ac recipiendi Tertiarias ad instar Mantellatarum, seu Pinzocherarum Ordinum Minorum, ac Prædicatorum, ut eis concessit Bonifacius IV. Eugenius IV. Martinus V. quas Bullas refert M. Lezana *in eorum Patrum mari magno Bulla* 41. 42. 43. Et idem habetur ex Sixto *in eorum mari magno Constitut.* 5. Advertit Rodriguez *tomo* 3. *q. 72. art. 3.* se non invenire in Privilegiis 13.

Bonif. IV. Eugen. IV. Martin. V. Lezana. Rodrig.

Eremitarum S. Augustini, ac Carmelitarum facultatem ad recipiendos Tertiarios utriusque sexus, sed solùm fœminas; ac de Carmelitanis contrarium expresse constat, ut clarè dicam quæstione sequenti, & de Patribus Augustinianis etiam apertè constat ad recipiendos viros in Tertiarios. Nam Paulus II. (Paulus II.) anno 1470. Generali, ac Provinciali, seu Prioribus Congregationis dictorum Patrum Augustinianorum Lombardiæ in Bulla: *Exposcit vestra*, concessit facultatem exhibendi viris Mantellum, seu habitum Mantellatum nigri coloris secundum habitum Fratrum ejusdem Ordinis, adinstar Mantellorum aliorum Ordinum, refert Confetios (Confet.) *in collectanea litterarum Apostolicarum in Paulo II.* & idem etiam habetur apud eundem Confetium *ex Mari Magno in Sixto IV. num.* 21. Et constat etiam ex Leone X. (Leo.X.) in quadam Bulla data in Concilio Lateran. de qua suprà *quæstione* 2. *num.* 9. & ex alia Bulla ejusdem Leonis, quæ refertur *quæst. sequenti, num..* Hi Tertiarij Augustiniani habent regulam applicatione quadam desumptam ex regula ipsorum Patrum.

14\. Nostri Patres Carmelitæ habent plenariam, & amplam facultatem ex concessione Apostolica admittendi, & recipiendi ad habitum prædictos Tertiarios fratres, & sorores Tertij Ordinis de Pœnitentia, communicando eis proportione servata, ipsorum regulam, ac multa privilegia, de quo latè, & apertè quæstione sequenti, & de his fuit mihi peculiaris quæstio.

15\. Servitæ etiam B. Virginis habent Tertiarios, tam fratres, quam sorores, & hoc de Tertiariis utriusque sexus concessit Leo X. (Leo X.) in Bulla: *Dudum per nos*, anno Domini 1519. ubi servitas inter Fratres Mendicantes annumerat quoad personas utriusque sexus de pœnitentia, & esse æquales in omnibus privilegiis. Confetius (Confet.) *in collect. litterarum Apostolicarum Mendicant. in Leone X. Bulla* 18. & id apertè constat ex Martino V (Martin.) in Bulla, *Sedis Apostolica*, quæ habetur *in Appendice ad Bullarium inter constitutiones hujus Pontificis, num* 1 Ubi approbat, & confirmat regulam pro fratribus, & sororibus Tertij Ordinis servarum B. Virg. Mariæ.

16\. Religio etiam Minimorum S. Francisci de Paula habet Tertiarios utriusque sexus, ut constat ex Iulio II. (Iulius II.) in Bulla; *Dudum ad sacrum, anno* 1506. & habetur apud Peirinum (Peirin.) *tom.* 1. *Privileg. Nimimorum*, & eorum professionis forma ab eodem Iulio II. approbata, ac confirmata, ut habetur apud eundem Peirinum *citato loco*; idemque habetur ex Leone X. (Leo X.) *in Bulla, Eaque*, anno 1513. apud eundem Peirinum *inter Bullas*, Leonis X. *num* 1. Miranda (Miranda.) *in tom.* 1. *quæst.* 36. *art.* 2.

17\. Veri etiam Religiosi tertiarij. de quibus dixi supra. etiam habent facultatem faciendi tertiarios, & tertiarias ut patet *ex Bulla*, Nicolai IV. quæ incipit: *Super montem*, & ex Leone X. (Leo X.) ubi regula ipsorum Patrum accommodatur ipsis tertiariis sæcularibus in suis domibus viventibus. Ita Bordon. (Bordon.) *tom.* 2. *Resol. it.* 58. *num.* 29. Et cum ipsi Patres Religiosi tertiarij inciperent facere tertiarios personas utriusque sexus in hac civitate Olysipponensi, quidam Religiosi contra eos sese opposuerunt, quod sine debita facultate talia facerent, cum res esset deducta ad Dominum collectorem pro ipsis Patribus tertiariis Apostolica sententia promulgata est, quod verè, & legitimè habebant facultatem admittendi, ac recipiendi tertiarios utriusque sexus. (Sententia Apostolica.)

Quæstio IV.

Patres Carmelitæ habent plenarium facultatem Apostolicam instituendi, ac recipiendi Tertiarios utriusque sexus.

SUMMARIUM.

18 *Controversia qua dedit occasionem huic quæstioni.*

19 *Refertur ad verbum amplum Indultum Sixti IV.*

20 *Notandum, quod quatuor dicuntur persona utriusque sexus.*

21 *In concessione privilegiorum, privilegium ad instar est in optima forma, & numero* 22. *&* 23.

24 *Probatur secundo ex indulto à Leone X. concesso.*

25 *Probatur tertio ex gravissimis Doctoribus.*

26 *Ponitur Sententia Apostolica pro Carmelitanis, &* 27.

28 *Refertur Appellatio, qua fuit deserta, derelicta, ac inutilis judicata unde, in suo robore & firma manet prædicta sententia.*

VT jam dixi in limine hujus quæstionis, 18.
num. 1. olim extitit aliqualis controversia cum tertiariis certæ Religionis, quæ fuit occasio edendi hunc tractatum Et quod Patres Carmelitani habeant Apostolicam facultatem instituendi, ac recipiendi ad habitum tertiarios tam viros, quam fœminas, aperte, & clare patet ex Bulla Sixti IV. *Dum attenta*, (Sixtus IV.) quod est Mare Magnum nostræ Religionis datum Romæ apud sanct. Petrum anno 1476. 4. Cal. Decembr. & habetur authentica in conventu nostro Transpontinæ, & in hoc Conventu Ulysippon. & ita habet in hæc verba, *num* 83. & 84.

19\. *Statuentes præterea Apostolica auctoritate, & præsentium tenore concedentes, quod de cætero perpetuis futuris tēporibus tā Magistro Generali, quā cuilibet dicti ordinis officialı, ac Prioribus dicti ordinis, secundum morem, & statuta ejus ordinis, in quibuscūque Provinciis constitutis tam præsentibus, quam futuris sit licitum. ac permissum, quascunque mulieres, & utriusque sexus personas, si alias sint idoneæ, & aliud canonicum nō obsistat, qua habitum regularē prædicti ordinis ad instar Mantellatarum, seu Pinzocherarum, aut fratrum de pœnitentia Tertij ordinis, ordinum fratrum Minorum, & Prædicatorum, nec non Heremitarum S. Augustini habere voluerit, & gestare, tam virgines*

ac

ac matronas, quam viduas, ac Mantellatas, seu Prinzocheras, & utriusque sexus personas dicti ordinis Carmelitarum recipere, & admittere; ac earum singulis habitum regularem, ac regulam ejusdem ordinis Carmelitarum, adinstar hujusmodi Mantellatarum, seu Pinzocherarum utriusque sexus ordinum, & utriusque sexus personarum Ordinum Fratrum Minorum, & Prædicatorum, necnon Heremitarum S. Augustini præfatorum, prout secundum Deum saluti animarum earundem personarum, salubrius visum fuerit expedire, & etiam exhibere; quæ sic recepta, & in posterum recipienda, auctoritate præfata gaudeant, & gaudere possint, & debeant tam exemptionis privilegiis, quam omnibus immunitatibus, libertatibus indulgentiis, & aliis privilegiis quibuscumque præfato Ordini Beatæ Mariæ Dei Genetricis de Monte Carmelo, ejusque fratribus, ac personis, per Sedem Apostolicam jam concessis, & quæ in posterum concedentur.

20. In quo indulto tria maximè notanda sunt, Primò, quod in illo quadrupliciter repetitur, *utriusque sexus personas.* Unde valde mirum quod Sapientissimus Emmanuel Rodrig. maximè versatus in Privilegiis Regularium, cui omnes Religiones multum debent, *tom. 1. quæst. 72. art. 3. §. Circa quas* Dicat se non invenire in privilegiis Eremitarum S. Augustini, & Carmelitarum habere Tertiarios utriusque sexus, sed solùm fœminas; cum apertè contrarium constet ex prædicto indulto Nicolaï IV. & etiam constabit ex Leone X. statim referendo. Secundò ait Pontifex, ut hujusmodi Tertiariis Carmelitæ valeant eis dare. *Regulam, & habitum regularem Ordinis Carmelitarum;* de quo infrà.

Rodrig.

Nicol IV.
Leo X.

21. Tertiò: Quòd hoc privilegium concessum à Summo Pontifice est ad instar Fratrum de Pœnitentia tertij Ordinis Fratrum Minorum, Prædicatorum, &c. Et hæc forma concedendi privilegium *ad instar*, est optima forma in concessione privilegiorum, nam per illud concedit Pontifex Patribus Carmelitanis, ut habeant tertiarios, eodem rigore, ac proprietate, ut sunt tertiarij S. Francisci, & inde hoc privilegium *ad instar*, appellatur privilegium *per æqualitatem, ac æquiparantiam in omnibus,* cùm eo ad cujus similitudinem, ac imitationem conceditur, quod est ejus exemplar, ut colligitur ex Extravaganti: *Quemadmodum, de pœnitentiis;* & ex *l. Omnia Codice de Episcopo, & Clerico;* & ex *l. Instar, C. de jure fisci, lib.* 10. Suar. *lib 8. de legibus, cap. 15. num.* 2. ubi ita habet: *Privilegium ad instar,* significat propriam, & adæquatam similitudinem, ut mensura ad mensuratum; & concedit omnem favorem, & gratiam formaliter contentam in suo exemplari, & in eodem sensu, in quo in suo exemplari continetur, & cum eadem extensione, Baldus citatus *leg. Omnia.* Ubi ait quod quando uni universitati, v. g. Conimbricensi, conceditur privilegium ad instar universitatis Salmanticensis, quod inde in omnibus æqualis est illi; & Navar. *in commentario de Iubilæo, notab. 26. n. 2.* ait, quod Iubilæum ad instar anni centesimi, tale Iubilæum in omnibus est æquale cum Iubilæo anni centesimi.

Extravag.
L. Omnia.
L. Instar.
Suar.

Baldus.

Navar.

22. Et tandem privilegium ad instar impor-

Sylveira Opuscula.

tat, & sortitur eundem, & parem effectum cum aliis, ad quæ adæquatur, & quæ in priori exemplari continebantur, censetur in secundo privilegio repetita. Ita Felinus, Abbas, Parisiens. Card. Tuschus, Glossa, Mendoc. Tiraq. Menoch. quos citat, & sequitur Barbosa *tract. varij clausula,* 5. Ergo cum Summus Pontifex concedit Patribus Carmelitanis, ut habeant Fratres, & sorores tertij Ordinis de Pœnitentia ad instar Fratrum Minorum, ac Prædicatorum, concedit ut tales tertiarios habeant, eadem proprietate, ac æqualitate, & paritate, ac prædicti Patres Prædicatores, ac minores habent.

Felinus.
Abbas.
Parisien.
Tuschus.
Glossa.
Mendoc.
Tiraquel.
Menoch.
Barbosa.

Probatur etiam secundò ex indulto Leonis X. ut refert Corterius *Bulla* 17. quæ incipit: *Dudum per nos.* Et ita habet: *Favores, immunitates, privilegia, indulta tam spiritualia, quam temporalia, quæ Prædicatorum, Minorum, Heremitarum sancti Augustini, ac Carmelitarum, in eorum domibus, & Ecclesiis, non solum Generalibus, Provincialibus, Fratribusque & sororibus, necnon Monialibus, & conversis, oblatis, ac utriusque sexus personis, de pœnitentia, seu tertij habitus nuncupatis, à dictis prædecessoribus, aut à nobis, ipsisque successoribus concessa fuerunt, ac in posterum concedentur, illa omnia communicavimus, & communia fuisse, & esse volumus.* Ubi Pontifex manifestè supponit dari tertiarius in quatuor Ordinibus Mendicantibus, quos expresse nominat, Prædicatores, Minores, Augustinos, Carmelitas. *Utriusque sexus personis de pœnitentia, seu tertij habitus nuncupatis.* 23.

Leo X.

Ex quo dato, & non concesso, quod Religio Carmelitana non habuisset peculiaria indulta Apostolica ad admittendos, ac recipiendos tertiarios, esto erat quod aliæ Religiones haberent facultatem ad eos recipiendos. Suppono ut certissimum, inter Religiones mendicantes dari mutuam privilegiorum communicationem, proindeque Religio Carmelitana participat de omnibus privilegiis, & indultis concessis omnibus aliis Religionibus, ut constat ex indulto Sixti IV. Leonis X. Gregorij XV. Pij V. Julij II. Julij III. Pauli IV. ut videre est apud Rodriguez *tom. 1. quæst. 55. art. 1.* Miranda *tom. 2. quæst. 46 art 4.* 24.

Sixtus IV.
Gregor X
Pius V.
Iulius II.
Iulius III.
Paul. IV.
Rodrig.
Miranda.

Probatur tertiò, testimonio gravissimorum Auctorum, qui expresse asserunt Religionem Beatissimæ Virginis de Monte Carmelo habere Ordinem tertiariorum. Ita Mirand. *tom. 1. quæst. 36. art. 2. concl.* 2. Ita habet. *Augustiniani, & Carmelitani, similiter suos habent tertiarios, quos etiam communi vocabulo, vocat de Pœnitentia.* Corduba *verb. Tertiarij in suis annotationibus, in penultima linea,* ait. *De Carmelitis similiter, quod habeant suos tertiarios patet,* Cartagena *tom. 3. lib. 17. §. Tandem post medium,* ait: *Missos facio sanctos, & sanctas ex Ordine tertiariorum,* scilicet Carmelitarum: *Eduardum Regem Angliæ, & Principem Dom. Alphonsum de Lacerda;* & alios, quos deinceps numerat Collector Privilegiorum, *sub titulo tertiariorum,* ponit etiam Carmelitas, adductis verbis Sixti IV. Sylvester Maurilus Abbas Cisterciensis *in historia nuncupata Mare Magnum Religionum, lib.* 4. ubi agens de 25.

Miranda.

Corduba.

Cartagen.

Collector.

Mauril.

tertiariis Carmelitanis, refert ex B. Angela de Arena. *Quod cùm prædicta Angela vellet tertiaria fieri alterius Ordinis in antecedenti nocte apparuit illi ſcala, cœlos tangens ſummitate & imo terram; juxta quam erant duo ſancti Ordinis Carmelitarum, qui dixerunt ei, ſi vis per hanc ſcalam aſcendere, ſume habitum tertiariorum B. Virginis de Monte Carmeli, ſumpſit illa, & cum maxima ſanctitatis opinione obijt in Sicilia*. Ioannes Baptiſta Confeſſua *in penultimo, cap.* expreſſè agit de tertiariis Carmelitanis
Confet.
Gadalazara *in ſuo Theſauro ſpirituali, cap. 3.* affirmat ſanctum Ludovicum Regem Galliæ Tertiarium fuiſſe quatuor Ordinum Mendicantium.
Gudalaza.
Pellizarius *tom. 2. tract. 8. cap. 5. num. 12.*
Pellizar. Corea.
M. Fr. Didacus Corea, Hyſpali librum impreſſum anno 1592. de Tertiariis Carmelitarum, ubi agit de eorum regula, ac privilegiis, & de eiſdem aliud volumen edidit R. M.
Stharthius.
Fr. Theodorus Stharthius *Romæ impreſſum approbante Mag. ſacri Palatij*, ſicut eadem approbatione
Lezana.
M. Lezana *tom. 1. cap. 3. num. 8. & tom. 2. cap. 14. per totum*, & in Mari Magno Carmelitarum ad Bullam Sixti IV. *num.* 83.
Roman.
Fr. Emmanuel Roman. in ſuis Lucidarionibus *tract. 1. cap. 10. prope finem*, F. Petrus à Cruce Zuſarte. & Fr. Ioannes Bonus, & quilibet in peculiari libro de Tertiariis.
Petr zuſart. Ioan. Bon.

26. Tandem cùm circa annum 1630. maximè florere cœpiſſet Tertiariorum Ordo Fratrum B. Virg. Mariæ de Monte Carmelo, quidam Religioſi ſeſe oppoſuerunt aſſerentes talem Tertiariorum Ordinem de Monte Carmeli, non dari. Tunc res deducta eſt ad Illuſtriſſimum Dominum Collectorem Apoſtolicum Laurentium Tramallo, & judicibus datis, cauſa profundiſſimè examinata, ac diſcuſſa in judicio contradictorio ſententia Apoſtolica prolata eſt pro Tertiariis Carmelitanis.

SENTENTIA APOSTOLICA

Quod Religio Beatiſſimæ Virginis de Monte Carmelo habet Fratres, & ſorores Tertii Ordinis de Pœnitentia, Chriſti nomine invocato.

27. Viſis præſentibus actibus, ſimul cum petitione Miniſtri, ac aliorum Fratrum Tertii Ordinis Seraphici Patris ſancti Franciſci, ſimulque reſponſione data Religioſorum Beatiſſimæ Virginis Mariæ Montis Carmeli, ſimulque rationibus pro utraque parte adductis, demonſtratur intendere dictum Miniſtrum, cum ſuis Fratribus adjunctis impedire in dicta Religione Carmelitana dari dictum Ordinem Tertiariorum, qui nec de præſenti detur, nec in futurum ſit, qui valeat æquiparari illis ſupplicantibus, nec poſſe habere idem Ordinis nomen; at verò ex altera parte Religionis B. Virginis de Monte Carmelo allegatur habere Ordinem Tertiariorum tam virorum, quam mulierum, ex gratia Apoſtolica conceſſum, ut conſtat ex Bulla, ac indulto Sixti IV. quo optime magna indagine examinato, ac conſiderato, maximeque illius verborum tenore perpenſo, & magnopere examinata materia, de qua agitur, multumque attenta omni juris diſpoſitione, Pronunciamus, decernimus, ac declaramus Religionem Beatiſſimæ Virg. Mariæ de Monte Carmelo, poſſe habere fraternitatem, ſeu Ordinem Tertiariorum tam virorum, quam mulierum, eiſdem præeminentiis, gratiis, ac privilegiis, quæ habet fraternitas Tertiariorum Ordinis ſancti Franciſci, eodemque nomine Ordinis uti, prout ſecundum jus ei poteſt convenire; & etiam poterunt prædicti uti verbo confraternitatis, in libro, de quo agitur typis mandando; quamvis tamen lato modo, & impropriè hæc fraternitas poſſit appellari ordo, cum tamen propriè non ſit ordo, cum non habeat propriã regulam, ſed tantum certum vivendi modum, approbatum à ſancta Sede Apoſtolica, ut colligitur ex Gloſſis, quæ in hac materia, ut maximè notatu dignæ habentur, *Clementina cum ex eo, verb. Tert. de ſententia excommunicationis*; & ex Clementina *de Religioſis domibus verb. Obedientiam, in 6.* Ex cauſa ſine expenſis datum Ulyſippone die 31. menſis Auguſti anno 1630.

Petrus Antonius de Marchis Auditor Apoſtolicus.

Doctor Franciſcus da Motta Peſoa.

Et cum hæc ſententia eſſet pronuntiata, ac publicata in publica audientia in Tribunali Illuſtriſſimi Domini Collectoris Apoſtolici ab ea appellatum eſt à Miniſtro, ac cæteris Fratribus Tertii Ordinis. Reverendus admodum Apoſtolicus Auditor eorum appellationem acceptavit, dummodo intra tempus conſtitutum, vel in primo, ſecundo, ſeu tertio actu, ſeu fatali, ut dicitur, producerent cauſam ſuæ appellationis juxta ordinationem ſui tribunalis Apoſtolici; ipſi verò appellantes cum benè agnoviſſent ſe in jure nullum habere ſubterfugium, nihil produxerunt; cum ergo pertranſiſſent prædicti termini, & inſuper multum tempus ſupra id, quod jura concedunt ad proſequendum appellationem nihil eſſet productum, ideo Dominus Auditor cum ſuo Collega auctoritate Apoſtolica ſecundam ſententiam protulerunt, declarantes prædictam appellationem fuiſſe nullam, & nullius valoris, ſimulque eſſe deſertam, ac derelictam, primamque ſententiam datam eſſe validam, ac firmam in toto ſuo robore, ſicque libere evulgari poſſe, & ab omnibus ſic tenendum eſſe, datum Ulyſippone die 6. Maij anno 1631. 28.

QUÆSTIO V.

De gratiis, ac indulgentiis, & privilegiis, quibus gaudent Tertiarii.

SUMMARIUM.

29 *Ampla conceſſio pro Tertiarijs data à Sixto IV.*
Aliquæ conditiones ad talia privilegia obtinenda, quid de Beatis, ibid.
30 *Magno gratiarum, ac indulgentiarum theſauro fruuntur.*
31 *Valent recitare officia de ſanctis Ordinis,*
32 *Tempore interdicti admittuntur ad divina, & ſepulturam Eccleſiaſticam.*
33 *Prædicti tertiarij habitantes in ſuis propriis domibus*

domibus subjiciuntur Ordinario.
34 *Tertiarij, si gestent habitum Religionis, voventes castitatem, & gregarim viventes, gaudent privilegio canonis.*
35 *Tertiarij saculares habitantes in suis domibus non gaudent privilegio canonis.*

29. Sixtus IV. NOstris Tertiariis Carmelitanis magnam, & amplam concessionem dedit Sixtus IV.
in sua Bulla *Dum attenta*, *num.* 84. citata superiori quæstione, dum ait: *Vt gaudere possint, & debeant, tam exemptionis privilegiis, quam omnibus immunitatibus, libertatibus, indulgentiis, & aliis privilegiis quibuscumque præfato Ordini Dei Genetricis Mariæ de Monte Carmelo, ejusque Fratribus, ac personis per sedem Apostolicā jam concessis, & quæ in posterum concedentur.* Quod etiam multi Pontifices concesserunt Tertiariis aliorum Ordinum, ut patet ex dictis *quæst.* 3. Prædicti Tertiarij, ac Tertiariæ, ut tantis privilegiis gaudeant, ali-
S. Congreg. quæ conditiones requiruntur à Sacra Congregatione Episcoporum anno 1616. Prima est, ut honestè vivant, bonisque moribus sint ornatæ tales personæ. Secunda, quòd sint in bona, ac sufficienti ætate. Tertia, quod habeant unde sufficienter, ac honestè vivant. Quod verò ad Beatas, quæ habitum oblongum portant, requiritur quod sint quadraginta annorum, & ut habitent in suis domibus, sine viris, & ad plurimum cum consanguineis. De
Lezana. quo M. LeZana *tom* 2. *cap.* 14. *num.* 40.

30. Magna gratiarum, ac indulgentiarum co-
Gratiæ, & Indulgentiæ. pia, & illa valde peculiari, ac insigni de Bulla Sabbatina, dum eorum animæ igne purgatorio expiantur; prima die Sabbathi, post eorum mortem, sanctissima Virgine auxiliante, ac patrocinante, ut de ejus summa benignitate pie creditur, transferuntur in cœlestem patriam, ut refertur Lectione quinta die 16. Iulij
Festum commemorationis. in festo Commemorationis B. Virg. Mariæ; est alius & amplissimus gratiarum thesaurus, ut habetur in nostra Bulla, quæ circumfertur, & ideo omitto eas hic recensere.

31. Concedit etiam Pontifex ipsis Tertiariis; *ut gaudere possint, & debeant privilegiis quibuscunque præfato Ordini per Sedē Apostolicam Dei Genetricis Mariæ de monte Carmelo, con-
Officium Carmelitanum recitandum. cessis, & in posterum concedendis.* Proindeque judicio gravissimorū Doctorum, valent recitare officia propria nostrorum sanctorum, ut sunt in Breviario Carmelitano; ac proinde Officium Beatæ Virg. Mariæ ut solemni commemoratione die 16. Iulij Officium S. Eliæ, Elisæi, sancti Alberti, sancti Angeli, S. Theresiæ, sanctæ Mariæ Magdelenæ de Pazzi, ac aliorum sanctorum nostri Ordinis, cum suis octavis. Item in omni Sabbatho tam in adventu, quam in quadragesima, ut nobis concessit sacra Cóngregatio, officium B. Virginis Mariæ ut semiduplex, tanquam in commemoratione solemni Iulij: valent etiam in omnibus feriis, quintis, etiam in adventu, & quadragesima, non impeditis alio festo novem le-
S. Congreg. ctionum, ut nobis concessit sacra Congregatio, recitare officium de sanctissimo Sacramento; & inde hæc concessio sacræ Congregationis ampliatur; concessit etiam eadem sacra Congregatio, quod si Sabbathum, vel feria quinta essent impedita festo novem lectionum, & in dicta hebdomada esset aliqua dies, vel aliqui dies non impediti tali festo novem lectionum, tunc in ipso, vel in ipsis poterit recitare officium de B. Virgine, ac Divinissimo Sacramento.

Tempore Interdicti admittuntur ad divina, 32.
dummodo interdicto causam non dederint, De interdicto, ac sepultura.
nec ipsum foveant, & nutriant, ut bene colligitur ex Bulla Leonis X. supra citata. Leza- Lezana.
na *tom.* 1. *cap.* 14. *num.* 36. Tales Tertiarij, & Tertiariæ sepeliuntur in Ecclesiis suorum Ordinum, nisi ipsi eligant sepulturam, quod deducitur etiam ex Bulla Leonis X. in concilio Lateranensi, ubi ait Pontifex, quod ipsi valent *eligere sepulturam, ubi voluerint*, quod positum est, ne existimetur quod ipsi debeant necessario sepeliri in Ecclesiis suorum Ordinum. Casarubius *in compendio privilegiorum* Cæsar b. Pellizar.
Mendicantium verb. mulieres num. 6. & 7. Pellizar. *tom.* 2. *tract.* 8. *cap.* 5. *num.* 171.

Prædicti Tertiarij, & Tertiariæ, in propriis 33.
donubus habitantes, subiiciuntur Ordinario, Quæ a se cura non a.
& foro sæculari, & in Paschate recipiunt Sacramentum Eucharistiæ è manu Parochi, sicut & extremam unctionem, & alia Sacramenta, excepta pœnitentia, hæc omnia declaravit Leo X. in Concilio Lateranensi in Leo X.
Bulla *dum intra mentis* die 19. Decembris anno 1516. & habetur in primo tom. Bullarij inter Bullas Leonis X. *num.* 22. & etiam extant Declarationes Congregationis Episcoporum de hac re, apud Gavantum *verb. Tertia-* Gavant.
rij, num. 1. 2. & 8.

Ultimò dicendum Tertiarios, si tales ha- 34.
bitum religiosum gestent, & gregatim, vivant, De privilegio canonis.
vel certè (si sint fœminæ) virginalem cælibem, vel castam vidualem vitam ducant expresso voto, vel habitu religioso, gaudere privilegio canonis: *Si quis suadente*, & idem etiam dicendum de oblatis, donatis, mantellatis, corrigiatis, aliisque similibus, si gestent habitum religiosum, & viri si collegialiter vivant, seu cum claustralibus habitent, sicque à sacra Congregatione declaratum esse testatur Filliucius *tract.* 15. *num.* 14. quòd etiam Filliucius.
confirmat ex usu, praxi, ac consuetudine curiæ Romanæ imò etiam ex jure communi, ut contendit Suar. *de censur. disp.* 22. *sect.* 1. *n.* 20. Suar.
cum Navarr. *cap.* 27. *num.* 79. Nam *Monachus*: Navar.
nomen non solùm sumitur pro Religiosis professis, sed etiam pro iis personis, quæ sunt participes status religiosi, suntque personæ Deo dedicatæ, cujusmodi sunt sine dubio tales Tertiarij, quod etiam idem dicendum sit de oblatis, seu donatis, constat ex privilegio bullato Sixti concesso oblatis Carmelitarum, ut refert Casarubius *in compend. verb. oblati, num.* 2. Casarub.
in hæc verba: *Sixtus IV. concessit, quod oblati, & oblatæ fratrum Carmelitarum, gaudeant privilegijs, & gratijs dicti Ordinis, sicut gaudere possunt mulieres Mamellatæ, & Pizzochæ sub dicto Ordine viventes, quibus concessū est posse gaudere omnibus privilegijs Fratrum.* Ex quo benè sequitur, quod prædicti gaudent privilegio Canonis, & alij aliorum Ordinum per viam communicationis, ut notat Bonacina Bonacina.
disputat. 1. *de censur. in particulari, quæst.* 16. *sect.* 1. *part.* 4. *num* 18.

Notat Carillus *lib.* 1. *de Tertiariis cap.* 11. 34.
quod prædicti Tertiarij extra communitatem Caril.

De his, qui extra communitatem. Rodrig. Portel.

gaudent privilegio Canonis *Si quis ſuadente*, dummodo portent habitum, juxta decretum aſſignatum in regula ipſorum, idque probat ex Rodriguez *tom. 3. quæſt. 73. art. 2.* & ab hia non diſſentit Portel. *in dubiis Regul. verb. Tertiarij num. 3. fere ad medium.* At vero Tertiarij ſæculares habitantes in ſuis domibus, & non portantes habitum Religionis, ſed ſæcularem, ſecundum communem uſum, & praxim non gaudent privilegio Canonis.

Quæstio VI.

Qualiſnam ſit modus vivendi Tertiariorum?

SUMMARIUM.

36 *Quilibet Prior etiam localis, poteſt dare habitum Tertiariorum ſuæ Religionis, non alterius.*

37 *De Commiſſario, ac Adminiſtratore Tertiariorum.*

De Regula Tertiariorum, ibid.

38 *Tertiarij habent habitum proportionatum Religioni, cujus ſunt Tertiarij.*

39 *Poſt elapſum annum faciunt profeſſionem.*

40 *Tertiarij Minorum promittunt ſervare mandata Dei, & cum tale votum nullam inducat obligationem, non eſt vere votum.*

41 *Alij Tertiarij promittunt obedientiam, caſtitatem ſecundum ſuum ſtatum, quod votum obligat tantum venialiter.*

Legiſlator etiam in materia gravi poteſt intendere obligare venialiter, ibid.

42 *Tertiarij, de quibus agitur, ſi relinquant ſuum ſtatum, non ſunt Apoſtatæ.*

36. Quilibet Prior etiam localis poteſt habitum Tertiarij, ſeu Tertiariæ ſui ordinis dare, ac concedere cuilibet perſonæ honeſtæ, ac bonæ, & probatæ vitæ, & patet pro Carmelitanis, ex bulla Sixti IV. & pro aliis (Sixtus IV) etiam Religionibus multas bullas adducit Bordon. *Reſolut. 58 num. 29.* (Bordon.) Simul advertens, quod Prior, ſeu Officialis unius Religionis, verbi gratiâ, Franciſcanæ non poteſt dare habitum Tertiariorum alterius Religionis, verbi gratiâ, Dominicanæ, ſeu Carmelitanæ, ſed unuſquiſque ſuæ propriæ Religionis.

37. Sixtus IV. Et ait Sixtus IV. in citata Bulla *Dum attenta* num. 84. *Concedentes volumus, quòd de cætero tam Magiſtro generali, quã cuilibet dicti Ordinis Officiali, & Prioribus dicti Ordinis licitum ſit.* Cum ait *Officiali* dicti ordinis intelligit, quem nos modo appellamus commiſſarium, quem Martinus V. in bulla *Sedis Apoſtolicæ providentia* dicit Monitorem, ſeu Correctorem. Et Innocentius VII. in bulla *ſupra montem Sedis Apoſtolicæ* pro Tertiariis Dominicanis dicit Magiſtrum Doctorem reſpectu virorum Prioriſſæ, vel ſuperioriſſæ, reſpectu fœminarum. Qui correctores, officiales, ſeu monitores poterunt aliquos ex ipſis Tertiariis ad ſe advocare, ad regimen, ac gubernationem totius Ordinis, ex conſenſu ipſorum Tertiariorum, tamen tota poteſtas ſpiritualis recipiendi ad habitum, & admittendi ad profeſſionem eſt apud ipſum officialem, ſeu monitores. Caſarubius *in compend. Privileg. Mendicant. verb. Tertiarij, n. 24.*

Prædicti Tertiarij habent habitum propor- 38.
tionatum ſecundum ordinem, cujus ſunt Tertiarij, inde pro Franciſcanis Tertiariis, præſcripſit Innocentius IV. in Bulla: *Supra montem:* (Innoc IV.) pro Dominicanis Innocentius VII. *Sedis Apoſtolicæ.* (Innoc. VII.) Pro Carmelitanis Sixtus IV. in Bulla relata: *Dum attenta.* (Sixtus IV.) Similiter alij Pontifices, pro Auguſtinianis ſervitis, &c. De quorum habituum forma latè agunt R. M. Fr. Theodorus Straius, M. Fragoſo, Petrus à Cruce Suzatte, P. Ioannes Bones, (Straius. Fragoſus. A Cruce. Bones.) qui tres ultimi in peculiaribus libris in lingua vulgari, ac materna de hoc habitu diſſerunt, & regulam peculiarem ipſorum Tertiariorum proponunt, & explicant, ſicut etiam Abbas Ioannes Caramuel *tom. 1. Theologiæ Moralis in peculiari tractatu de Tertiarijs;* (Caramuel.) advertit tamen Caſarubius *in Compendio Privilegiorum Mendicantium, verb. Tertiarij, §. Quod ad primum gradum,* (Caſarub.) conſuetudinem, vel potius corruptelam, eſſe apud aliquos.

Poſt elapſum aliquod tempus, ſeu annum, 39.
prædicti Tertiarij emittunt profeſſionem mulieres Tertiariæ D. Dominici, quæ dicuntur ſorores de pœnitentia, & collegialiter vivunt, & etiam in proprijs domibus, & emittunt tria vota ſimplicia animo ſe obligandi, juxta conſtitutionem Iulij ſecundi anno 1509. in Bulla: *Conſiderantes,* (Iulius IX.) apud Petrinum *tom. 1. Privileg. Minimorum* (Petrin.) inter cõſtitutiones Iulij II. *num. 13.* Sic & ſororum aliarum Religionum, violantes dicta vota, peccant mortaliter.

Tertiarij autem Minorum, promittunt ſer- 40.
vare divina præcepta, & ſatisfacere pro tranſgreſſoribus, & cum nullam inducat obligationem, propriè non eſt votum, Portellus *in dubijs Regularibus, verb. Tertiarij, n. 5.* (Portel.) Omne enim verum votum ex natura ſua, inducit aliquam obligationem, ut eſt de fide, & lumine naturali notum, ut teſtatur Caſtro Palaus *p. 3. tract. 15. diſput. 1. punct. 11. num. 1.* (Palaus.) Nam ſi fides data hominibus obligat, & infert aliquam obligationem, quanto magis fides data Deo obligat ex debito fidelitatis; & inde dicitur Deuteron. 23. (Deutor.) *Facies, ſicut promiſiſti Domino Deo tuo, & propria voluntate, & ore tuo locutus es.* Sic etiam votum Minimorum non eſt propriè votum.

Tertiarij autem Carmelitarum, etiam ſæ- 41.
culares vovent, & promittunt Deo obedientiam, ſecundum ſuum ſtatum, quod votum tantum obligat ad veniale. Et ratio eſt, votum eſt veluti quædam lex particularis, quam homo ſibi imponit; atqui legiſlator etiam in materia gravi poteſt leviter, ac venialiter velle obligare; ergo tantum leviter obligabit; ergo etiam & votum ex intentione voventis leviter obligabit, non enim poteſt obligare ultra intentionem voventis, ita docent, & tenent Navarr. *in ſumm. cap. 23. num. 49.* (Navarr.) Sanch. *lib. 1. de matrim. diſp. 9. n. 6. & in Decalogum lib. 6. cap. 4. num. 25.* (Sanchez.) Suar. *tom. 2. de Relig. lib. 4. de voto, cap. 4. num. 7. & lib. 3. de leg. cap. 27. num. 7* (Suar.) Valentia *diſp. 7. quæſt. 5. punct. 2. q. 2.* (Valentia.) Caſtro *lib. 1. de leg. Pœnali, cap. 5. document. 4.* (Caſtro.) ſtatim in principio, Ioan. Sanchez *diſp. 15. n. 16.* (Ioan. Sanch.)

Salas

Salas de leg. disp. 10. sect. 7. num. 33. Bonacina disp. 1. de leg. quæst. 1. punct. 7. §. 4. num. 23. Castro Palaus tom. 1. tract. 2. disputatione 2. punct. 8 num. 4. & tom. 3. tract. 15. disp. 1. punct. 11. n. 4. Lessius, & alij. Salas. Bonacina. Palaus.

42. Ex dictis benè sequitur, quod tales Tertiarij, sive Tertiariæ, de quibus in præsenti agimus, si talem statum deserant, ac habitum relinquant, & se ipsos matrimonio adjungant, non esse Apostatas; nam Apostata tunc datur, quando intervenit recessus à verò statu Religioso, isti enim Tertiarij, sive Tertiariæ non sunt verè religiosi, ut docent Bañez 2.2. q. 12. art. 1. concl. 1. Sanchez lib. 6. in Decalog. cap. 8. num. 6. Pellizar. tom. 2. tract. 8. cap. 8. num. 44. benè tamen advertit M. Lezana tom. 2. cap. 14. num. 23. Quòd prædicti Tertiarij, seu Tertiariæ, peccabunt, tum contra votum simplex castitatis, si illo absolute emisso matrimonium contraxerint; tum etiam in dimissione habitus, si illum in professione facta, semper gestare promiserunt. Bañez. Sanchez. Pellizar. Lezana.

RESOLUT. XXXIX.

De Interdicto.

QUÆSTIO UNICA

Utrùm quando interdicitur aliqua Parochia, Monasteria, quæ sunt in ejus ambitu interdicto subjaceant?

SUMMARIUM.

1 *Causa hujus consulti.*
2 *Monasteria Religiosorum, interdicta Parochia, quæ sunt in ejus districtu, non astringuntur interdicto, nisi quando Cathedralis, vel Matrix, seu Parochialis, unica loci observat*
3 *Privilegia Religionum ad non observanda interdicta, & n. 4. & 5.*
6 *Ex Clementina Religiosi non tenentur observare interdictum juxta Concilia.*
7 *Expenditur distributio Clementina.*
8 *Corroboratur auctoritate Doctorum.*
9 *Ponitur, & solvitur argumentum, & num. 10. 11. & 12.*
13 *Concilium Tridentinum citato loco non derogat privilegia Religionum.*
14 *Fundamenta prædictæ sententiæ, & num. 15. & 16.*
Privilegia remuneratoria non derogantur per clausulas generales, ibid.
17 *Secundò dic ad Concilium, loqui tantum de Interdicto Generali.*
18 *Ponitur primum, & secundum fundamentum prædictæ Resolutionis, & n. 19.*
20 *Refertur sentia P. Hinojosa cum multis privilegijs.*
21 *Usus, & consuetudo sacrarum Religionum de non observando Interdicto speciali, & num. 22.*
23 *Usus, ac consuetudo habet vim ad interpretandam legem.*
24 *In dubio de validitate privilegij pro illa judicandum.*
25 *Pro quo multa privilegia habêt Religiones.*

1. CUM in hac magna civitate Ulyssipponensi multæ sint Parochiæ, in quarum ambitu etiam sunt multa Religiosorum Monasteria, proindeque interdicta Parochia, Monasteria, quæ in ejus ambitu, & situ continebantur tali Interdicti observatione maximè opprimebantur, inde ego feci hoc consultum, quod multis viris sapientissimis maximè placuit, illique subscripserunt; quam sententiam me citato, sequitur M. Fr. Antonius à Spiritu sancto, in directorio Confessorij. tract. 12. de Interdict. disp. 5. sect. 1. §. secus. si poneretur Interdictum. Et ita observatum est à multis gravissimis Religionibus; Fr. Anton.

2. Dicendum est ergo, quando in una civitate, vel oppido sunt multæ Parochiales simul cum Cathedrali, vel matrice, non sufficit, ut ponatur interdictum in una Parochiali, in cujus ambitu, vel districtu, est unum Monasterium Religiosum, tunc tale Monasterium non tenetur observare interdictum, nisi quando Cathedralis, vel matrix illud observat, vel quando in oppido est una tantum Parochialis loci, tunc si talis Parochialis unica loci observat, tunc tenentur Religiosi existentes in tali unica Parochia illud observare, secus nullo modo ut patet ex Clementina statim expendenda, ut multi, & graves Doctores tenent ut statim adducendi.

Supponuntur aliqua.

3. Supponendum est, quod Ecclesiæ Carmelitarum non possunt interdici, nec ab aliquo legato, nec ab ordinario absque expressa facultate ad imponendum tale interdictum. Ita concessit Sixtus IV. in nostro mari magno. num. 71. ubi agens de nostris Ecclesiis ait: *Nequis absque sedis apostolicæ speciali commissione & auctoritate hujusmodi, & aliorum prædecessorum nostrorum, non in genere, sed verbo ad verbum specialem facientem mentionem in personas, domos, loca, aut alia dictorum Fratrum B. Dei Genetricis de monte Carmelo, bona utpote prorsus exempta aliquas excommunicationis, suspensionis, & interdicti sententias exercere, aut promulgare præsumat.* Quæ bulla authentica habetur in hoc Conventu Ulyssipponensi. Et idem concessit Leo X. Fratribus Minoribus, ut refertur *in supplemento Ordinis fol. 59. concess. 105.* Prædicatoribus Sixtus IV. Patribus Societatis, Gregorius XIII. Equitibus sancti Ioannis Gregorius IX. ut referunt Rodrig. *tom. 2. quæst. 109. art. 2.* Portel. *in dub. Reguli. verb. Interdictum.* Pellizar. *tom. 2. tract. 7. cap. 4. sect. 1. num. 3.* Sixtus IV. Leo X. Supplemen. Ordinis. Sixtus IV. Greg. XIII. Gregor. IX. Rodrig. Portel. Pellizar. Leo X.

4. Quibus privilegiis omnibus fruitur Religio Carmelitana, sicut & aliæ Religiones privilegiis ipsius Carmelitanæ; nam Leo X. concessit in sua Bulla aurea pro Mendicantibus: *Dudum;* in qua cuilibet Ordini Mendicantium concedit omnia privilegia concessa, & concedenda in futurum, omnibus aliis Ordinibus Mendicantibus, ac si expressè, & directè unicuique eorum fuissent concessa quod est communissimum apud Doctores. *Decisiones* Leo X.

Rotæ. Tambur. Lezana. Rota in una Valentina 18. Novembr. verb. Communicatio. Sorbus ibidem. Tamburin. de jure Abbatum tom. 1. disput. 15. quæst. 18. num. 35. Lezana verb. Privileg. num. 14.

5. Clement. Trident. Contra nos rigide opponitur quædam Clementina, & Concilium Tridentinum, quæ singillatim sunt explicanda, qua explicatione data inde nostra sententia magis firmatur, ac roboratur.

Clementina.

6. Clement. Clementina prima de sententia excommunicationis, disponitur, quod Religiosi observent Interdictum; *cum Cathedralem, vel matricem, seu Parochialem loci Ecclesiam, illud viderint, aut sciverint observare.* At præfata Clementina loquitur de Interdicto generali, ut ibi expresse dicitur: *Qui generalia interdicta violare præsumunt.* Et iterum ibidem: *In generalibus cessationibus.* Deinde, si Ecclesia Cathedralis, Matrix, seu Parochialis loci interdictum non observat, jam tale Interdictum simpliciter non est generale, ut Clementina postulat, dicens: *civitatum, terrarum, & aliorum locorum generalia interdicta præsumptione damnabili violare præsumunt*; ergo si interdictum non est generale, de quo agit Clementina, jam Regulares non tenentur illud observare.

7. Et distributiva Textus nihil facit contra nos, sed maximè corrohorat nostram sententiam: *Cathedralem, vel Matricem, seu Parochialem loci*: Cathedralis est ubi Episcopus residet, illiusque sedes est. *Matrix*, ibi communiter datur, quando ibi non datur Ecclesia Cathedralis: *Et est major Ecclesia, & Baptismalis, tanquam mater aliarum Ecclesiarum*, ut habetur Glossa *ibid. verb. Matricem*; sanè explicant Rebuff. *de decimis, quæst. 6. n. 6. & 7.* Moneta *in simili tract. cap 7. n. 3.* Bonac. *de censur. extra Bullam Cœna, disp. 8. quæst. 8. punct. 14. num. 6.* & molti alii; & colligitur ex *cap. 1. de præscriptionibus*; & ex *cap. Transmissa. 10. eodem titulo.* Parochialis loci est quando est unica in loco, verbi gratiâ, quando in uno oppido est una tantum Ecclesia Parochialis; quando verò in tali loco, seu civitate sunt multæ Parochiæ, nulla illarum absolutè potest dici Parochia loci, verbi gratia, quia in hac civitate Ulyssipp. sunt 38. Parochiæ, S. Nicolai Parochia non potest dici Parochia Ulyssiponnensis, sed una ex Parochiis illius, ut notarunt Saytus *lib. 3. de censur. cap. 35* Rodrig. *tom. 2. quæst. 109. art. 5.* Pellizar. *tom. 2. tract. 7. cap. 2. num. 187.*

Glossa. Rebuff. Monet. Bonac.

Saytus. Rodrig. Pellizar.

8. Ex quibus benè infertur, quod quando in una civitate, vel loco extant multæ Parochiæ, & nulla ex eis est Cathedralis, vel Matrix, omnes sunt æquales, & nulla ex eis est peculiariter Parochia loci, proindeque si ponatur interdictum in una, in cujus districtu est Ecclesia Mendicantium, non tenentur observare tale Interdictum. Ita habet Glossa *ad citatam, Clem. verb. Matricem ad finem*, Navat. *in manuali, cap. 27. num 146.* & citat Cardinalem, Panormitanum, & Immolam, Covarr. *cap. Alma, Mater, 2. p. §. 1.* Sylvester *verb. Interdictum, quæst. 3.* Toletus *in summ lib. 1. cap. 9. num 15.* Avila *de censuris, p. 5. dub 3. concl. 2.* Plonius

Glossa. Navar. Cardinal. Panorm. Immola. Covar. Sylvest. Toletus. Avila. Plonius.

tract. de Interdicto in princip. n. 2. Azot. *tom 1. lib. 12. cap. 13. §. 18.* Tamburin. *de jure Abbatum, tom. 2. disp. 16. quæst. 5. §.* Præterea, Bonacina *de censuris in particulari, disp. 2. quæst. 8. punct. 14. n. 7. & 17.* M. Fr. Antonius ab Spiritu sancto; nunc Episcopus Angulensis jam citatus *in directorio Confessor. tract. 12 disp. 5. sect. 1. n. 736.* & etiam *in directorio Regul. p. 2. tract. 2. disp. 2. num. 100.*

Azor. Tambur. Bonacin. Fr. Anton.

9. Suar. Alterus. Dices ex doctrina Suarii *tom. 5. ad 3. part. disp. 22. sect. 2. n 9.* & Altero *disp. 1. de interdicto cap 4. dub. 2.* & aliorum, quod quando interdictum ponitur in una Parochia, & etiam ejus ambitu, & districtu tale interdictum est generale, ac proinde conventus existentes in tali districtu tenentur observare ipsum interdictum.

Respondetur tale Interdictum posse dici generale secundum quid per respectum ad unam Parochiam; Clementina autem loquitur de interdicto generali simpliciter, & absolute, agit enim de interdicto observato à cathedrali, vel Matrice, Ecclesia Cathedralis communitet, ac ordinarie non datur nisi in civitate, in qua sunt multæ Parochiæ, Matrix Ecclesia, ut ait Glossa jam citata, est major Ecclesia Baptismalis, *tanquam mater aliarum Ecclesiarum.* Ac proinde supponitur, quod ibi sint aliæ Ecclesiæ baptismales, & parochiales, ac proinde ad observandum interdictum non sufficit, quòd sit in una Parochia, & ejus ambitu, ac insuper requiritur, ut sit observatum, à Cathedrali, ac Matrice, seu Parochiali loci, quò l tunc datur, quando est unica in loco, non verò quando in tali loco sunt aliæ plures, quia ut jam dixi, Parochia S. Nicolai in hac civitate Ulyssipponensi, non est parochia civitatis, seu loci, sed est una ex parochiis hujus civitatis, seu loci, ut observant Saytus, Rodriguez, Pellizar. proximè citati. 10.

Glossa.

Saytus. Rodrig. Pellizar.

11. Advertetamen, quòd quamvis Clementina prædicta videatur restringere privilegia Mendicantium, ac Religiosorum quoad interdictum, tamen etiam eis concessit magnum privilegium, ut non teneatur illud observare, nisi quando tale interdictum fuerit generale, & Cathedralis, & Matrix illud observat, & etiam parochialis, quando est una, & unica in loco, ut patet ex proximè dictis.

Concilium Tridentinum.

12. Trident. Sacrum Concilium Tridentinum ita habet sess. 25. cap. 12. De Regularibus *Censuræ, & interdicta, nedum à Sede Apostolica emanantia, sed etiàm ab Ordinariis promulgata, mandante Episcopo, à Regularibus in eorum Ecclesiis publicentur, & serventur.* Tripliciter ad Concilium respondeo:

13. Primò; valdè bona, & præclara est sententia, & in usu observata, quod sacrum Concilium in prædicto loco non derogat privilegia Mendicantium, ut tenent multi viri Doctissimi, & maximè timorati, Henriquez *lib. 13. cap 48. num. 1. & 24.* Rodrig. *tom. 2. quæst. 112. art. 3.* Saytus *de censur. l b 5. cap. 13. num. 24. & 25.* Ioan à Cruce *de statu Relig. cap. 7. dub 2. conclus. 2.* Sorbo *in compend. verb. Interdictum, n. 3.* Medina *lib. 1. Instit. cap. 11. §. 13 concl. 4.* Mitanda

Henriq. Rodrig. Saytus. A Cruce. Sorbus. Medina.

Miranda. Homobon. Peirin. Lezana. Hier. Rodr. Pellizar.

Miranda *in manuali, tom.1. quæst. 37 num.12.* Homo bonus *quæst.25. Resol.1.* Peirinus *in compend. Privileg. Clericorum Regul. Titulo Interdictum in scholys §.1. sciendum est*, M. Lezana *tom.1. cap.9. num 19.* Alterus *d. sp. 1. cap. 4. conclus. 9. & 10.* Hieron. Rodrig. *Resol 8. num. 25.* Pellizar. *tom.1. tract.8. cap.5. sect.2. n.97.*

14. Fundamentum est, quia Concilium citato loco proposuit quamdam dispositionem generalem, absque ulla clausula derogatoria; & factum Concilium directione Spiritus sancti, omnino disposuit, ac ordinavit suprema, & alta consideratione, & quando apposuit clausulam derogatoriam: *Non obstante quocumque privilegio, non obstantibus quibuscumque; ut sess.23. cap. 8. de reformat. & sess. 24. cap.11.* Et sæpe aliis locis, & quia tali clausula adhibita voluit derogare privilegia; & quando illam non posuit, noluit talem facere derogationem; & cur in aliquibus præfixit clausulam, & non in aliis, quia in his decrevit non tollere derogationem, sicut in prioribus; unde preclare ait Suar. *lib.8. de legib. num 17.* loquens de Concilio Trident. ait: *Probabile enim est, non omnia, quæ illi sunt contraria esse per illud revocata, sed illa tantum quæ expresse revocantur à Concilio per clausulam non obstantibus, & propterea in earum illa clausula additur, interdum non additur.*

Suarez. Trident.

15. Quòd satis efficaciter confirmatur, quia privilegia Mendicantium sunt remuneratoria, ut planum est apud omnes, ob magna obsequia, quæ prædictæ Religiones persolverunt erga Ecclesiam in conversione, ac utilitate animarum. Et privilegia remuneratoria non derogantur per clausulas communes, ac generales, sed per speciales, ac specificas, Ailinus *cap.9. de Iudicibus, num 12.* Abbas *consil. 5. ad finem, & cap. Pervenit de immunitate Ecclesiæ, num.24.* Bartol. *in l. Qui simul ff. de Decreto ab ordine faciendo; & in l.1. cap. de his, qui sponte, lib.10.* Alexander *lib.1. consil.216 in princip.* Orlandus *conclus.166. num.7.* & late cũ multis, quos citat, ac sequitur Tiraq. *in l. si unquam, verb. Donatione largitur. num 13.* & Suar. *lib.8. de leg. cap.37.* Salas *disputatione 20. de legib. sec.14.*

Ailinus. Bartol. Alexand. Orland. Tiraquel. Suar. Salas.

16. Deinde, ut bene notant Lezana, & Pellizar. & alij communiter, quod Concilium Tridentinum tantùm fecit derogationem in illis, qui se maxime gloriabantur de privilegio concesso, ut in nullo casu observarent interdictum etiam generale, quamvis illius essent causæ, ipsique interdictum foverent, ut Equites sancti Ioannis di Malta, & dicunt etiam prædicti Auctores, privilegia aliarum Religionum relicta fuisse intacta, ac in suo robore.

Lezana. Pellizar.

17. Secundò respondeo ad Concilium, quod loquitur de Interdicto Generali, non verò speciali, ac particulari; & hæc resolutio adeò est solida, & vera, ut ratus sit Doctor, sive Theologus, sive Canonista, qui expresse, & aperte dicat Concilium loqui de interdicto speciali, cum solum loquatur de Interdicto Generali, & pro ea adduco viginti quatuor Doctores, ex quibus multi di non esse ... nium communem, Henriquez *de Interdicto, cap. 14. in Glossa* Avila *de censuris, part. 5 disp.1. dub 3. §. Adverte autem.* Suarez *de censuris, disp.32. sect. 2. n. 46.* Sayr. *de censur. lib.5. cap.15. n. 24.* Coninch *disp.17. de Interdicto, num.19.* Filliucius *tom.1. tract 17. cap. 1. num.10.* Bonac. *disp.5. de censur. in communi, punct.1 num 21.* Bassæus *verb Interdictum 1. num 8.* Villalobos *part.1. tract 19 diff 1 num.4.* Ioannes à Cruce, *de statu re ig.iosa, lib 2. cap 7 concl.2.* Emmanuel Rodrig. *tom. 1. quæst. 109. art. 2.* Lezana *verb. Interdictum, num.5 & 9.* Hieron. Rodrig. *Resol 80, n. m. 7.* M. Cornejo *tom. 2. tract. de Interdicto disp.1. dub. ad finem* Pellizar. *tom.1. tract.7. cap.4. sect 1 num 9* Fragosus *tom.1 lib. 1. disp.2. §.4. n.20.* Vivaldus *de interdicto, n. 162.* Casatubus *verb Interdictum 1. num. 15.* Furtadus *de Interdicto, differens 5. num. 14.* Laurent. de Peirinis *tom.1. consti. 26 Leonis X. num.16.* Escobar *verbo Interdictum, 5.* Anguianus *de leg. disp.5 1 sect.4 num 17.* Castro Palaus *part.5. disp. 5 de censur. punc. 2. §. 1. num. 1.* ubi ait: *Quod hanc sententiam tradant omnes*; compendium Privileg. *Patrum Theatinorum Divina Providentia, verb Interdictum, fol. 205.* ubi ait: *Quòd Domus sua Congregationis, interdici non possunt, per quoscumque judices, etiamsi Cardinalatus honore fulgeant, nisi quando tota civitas, seu oppidum ubi Domus hujusmodi consistit Apostolica seu ordinaria authoritate Ecclesiastica supponitur interdicto.*

Henriq. Avila. Suarez. Sayrus.

Coninch. Filliuc. Bonacina. Bassæus. Villalobos. A Cruce. Rodrig. Lezana. Hier. Rodr. Cornejo. Pellizar. Fragosus. Vivald. Casatub. Furtadus. Peirin. Escobar. Pellizar. Anguian. Palaus Compend.

Fundamentum est, quia Concilium confortatur, cum cap. *Si civitas de sententia excommunicationis, in 6.* Ubi Pontifex determinat, quod Regulares observent interdictum generale: *Ne vilipendi valeat sententia interdicti*; ut ait: Textus, quia cum civitas generaliter interdicitur, si Religiosi januis apertis haberent suas Ecclesias, & sæculares confluant ad eas, maxime enervatur vis interdicti, & tota efficacia illius illusoria fit, absque ullo effectu, ut notant ibi Glossa, Felinus, Immola, & alij, quod inconveniens non intervenit in interdicto speciali, quia si una Parochia, v. g. Angelorum, interdicta est, Parochiani illius intra civitatem faciliter possunt accedere ad alias Parochias circunstantes, v. g. S. Nicolai, S. Christophori; ergo jus Canonicum, & Concilium loquuntur de Interdicto Generali, non verò speciali. 18.

Gl'ossa. Felinus. Immola.

Secundò, valido, & firmo fundamento sic probo: factum Concilium, fecit quandam dispositionem generalem absque ulla clausula derogatoria, ea qua certissime infertur, quod nullam fecit abrogationem in jure Canonico; nam tale jus non abrogatur per dispositionem communem, ac clausulas generales, sed specificas, ut adductis multis locis juris, tenet Glossa *in Authentica, quia, C. ubi de crimine, &c. & verb. Illis omni privilegio*, & Gloss. *in l. Hæres absens. ff. de judiciis. verb. Excusatur*; & Glossa 1. *in l. 3. C. de silentiarys, l. 10.* & latè ex multis probat Iason *in l. 1. C. soluto matrimonio.* & cum Felino, Menochio, Orlando *consil. 82.* Suarez *lib.8. de legib. cap.38. num. 1.* Ergo cum Concilium non fecerit abrogationem in jure communi, nec etiam in clementina citata de excommunicatione, per quam Religiosi non tenentur observare interdictum, nisi tantùm Generale, cum Cathedralis, Matrix, ac unica Parochialis loci observat; ergo cum Concilium non abroget Clementinam, non loquitur de interdicto speciali, sed tantùm de Generali juxta prædictam Clementinam, 19.

Glossa. Iason. Felinus. Menoch. Orlandus.

nam, quando Cathedralis, vel Matrix obſervat.

20. Hinojoſa. Tertiò reſpondeo ex ſuperabundantia referens opinionem P. M. Hinojoſa, qui conſtanter tenet, quod quamvis detur privilegia fuiſſe abrogata per Concilium Tridentinum; tamen hodie per alias conceſſiones poſteriores factas à Romanis Pontificibus fuiſſe revalidatas. Ita citatus R. P. Mag. *in ſuo directorio, verb. Confirmatio gratiæ præcipuè, fol. 25. verſ.*

Greg. XIII. Et ait ita conceſſum fuiſſe Patribus Societatis Ieſu per Gregorium XIII. *& fol. 23.* adducit Greg. XIV. aliam conceſſionem ampliſſimam Greg. XIV. eiſdem Patribus motu proprio, ac certa ſcientia, & de plenitudine Apoſtolicæ poteſtatis, Pius. V. abſque ulla exceptione, reſtrictione, ac limitatione, & eadem indulta cum aliis Pij V. Alderete. Prædicatoribus refert, & adducit Alderet. *in fine de allegationibus juris, de exceptione Regular.* & idem conceſſit Gregorius XIV. Patribus Ciſtercienſibus, de quo facit mentionem Hier. Rodr. Hieronymus Rodrig. *Reſol.* 116. *num* 16. Et ad hoc intentum poteſt etiam allegari quoddam indultum Sixti V. & incipit injunctum nobis conceſſum Congregationi S. Benedicti Portugalliæ, cui concedit omnia privilegia Ordinis D. Benedicti, S. Hieronymi, S. Bernardi, non ſolùm in genere, ſed etiam in ſpecie, ac ſi de verbo ad verbum fuiſſent ei conceſſa, non obſtantibus quibuſcumque conſtitutionibus Apoſtolicis, de quibus in ſpecie, vel genere eſſet facienda mentio.

Uſus, & Conſuetudo.

21. Maximè ſtabilitur noſtra Reſolutio ex uſu, ac conſuetudine ſacrarum Religionum anno 1644. Cum poneretur interdictum in Parochia ſanctæ Iuſtæ, in cujus ambitu eſt conventus Patrum Dominicanorum, facto conſilio Magiſtrorum, non obſervarunt interdictum, ſed apertis januis, pulſatis campanellis, celebrarunt divina officia, quod iterum fecerunt anno 1658. & anno 1660. Patres Franciſcani interdicta Parochia Martyrum, in cujus diſtrictu eſt eorum conventus, interdictum non obſervarunt anno 1658. Sicut & Patres Societatis Ieſu Collegij Sancti Antonij facto magno conſilio Magiſtrorum, interdicta Parochia S. Sebaſtiani, quamvis eſſent in ejus ambitu, illud non obſervarunt. Nobis Patres Carmelitæ multoties hoc contigit, & maximè cum circa annum 1564. Doctor Henriquez de Souza Vicarius Generalis poſuit interdictum in Parochia ſanctiſſimæ Trinitatis, in cujus diſtrictu eſt hic noſter conventus Carmelitanus, quod interdictum perduravit pluſquam duos annos, & tamen prædictus conventus non obſervavit interdictum. Tunc prædictus Vicarius Generalis, multis, & variis modis inſtavit ad obſervationem interdicti, & cum nihil obtineret, res deducta eſt ad capitulum ſede vacante, & nihil actum eſt contra conventum, & ipſe perſeveravit, ac perduravit in ſua ſententia, & nunquam interdictum obſervavit; quod etiam fecerunt noſtri Patres Carmelitæ Diſcalceati anno 1659. & etiam Patres divinæ Providentiæ interdicta Parochia B. Virginis de Mercede anno 1658.

22. Ex quo bene infertur, quod ſacræ Religiones, in quibus reſplendent multi eminentiſſimi viri, & præclariſſimi virtute, ac literis, quod ex magno, valido, ac ſolido fundamento in materia tam gravi decreverunt non obſervare interdictum ſpeciale; nec aliter quis rectè ſentiens poterit judicare.

23. Ex quo deducitur optima, præclara, ac ſolida interpretatio ex uſu, ac conſuetudine, ad citatam Clementinam, ac Concilium Clementin. Trident. Tridentinum, quòd non agant de interdicto ſpeciali, ne quo ad illud, Religionum privilegia ſint abrogata, ut conſtat ex tanta diuturnitate temporis, ac ea tam frequenti uſu, tot & tantis repetitis actionibus factis per Eminentiſſimos viros virtute, recta conſcientia, ac magis litteris, eſt quibus principiis optima datur interpretatio ad omnem legem, *cap. dilectus de conſuetud. l. 37. ff. de legibus.* Cajetan. Cajetanus 2. 2. *q.* 186. *art.* 9. *ad* 2. *& quæſt.* 147. Navar. *art.* 3. & Navarr. *cap.* 21. *num.* 11. Sylveſter *verb.* Sylveſt. *Præceptum num.* 2. *ad finem.* Menhoc. *concil.* 32. Menoch. *num.* 44. *& conſil.* 1415. *num* 10. Suar. *lib* 7. *de* Suarius. *leg. cap.* 17. *num.* 5. Salas. 1. 2. *diſp.* 19. *ſect.* 14. *n.* Salas. 94. *&* 102. & adeo ſtricte loquuntur prædicti Auctores, ut dicant, quod non ſolum hoc nullitat in lege humana, ſed etiam in lege divina, ac naturali, uſus, & conſuetudo habeat vim ad interpretandam, legem.

Exſuperabundantia.

24. Demus id quod volunt adverſarij, negari tamen non poteſt, quod dubium eſt. An privilegia Religionum, per Clementinam, ac Concilium Tridentinum ſint abrogata, negativa ſententia tot graviſſimorum Auctorum, ac uſus, & conſuetudo ſacrarum Religionum, in dubio autem, an privilegium ſit abrogatum, vel non, judicandum eſt pro ſua validitate, ut magno numero, ac pondere Docto- Pariſius. rum probat Pariſius *lib.* 2. *conſil.* 61. *num. ultim.* Alciatus. Alciatus *reſponſ.* 9. *num.* 4. Tapia *de conſtitut.* Tapia. *princip. cap.* 3. *part.* 3. *n.* 31. Sanctarllus *tom.* 1 Sanctarel. *variar. Reſol. quæſt.* 16. *num.* 11. Quòd fortius, ac rigidius procedit, ut notat Pariſius citatus, quando privilegiatus eſt in uſu ſui privilegij, ut ſacræ Religiones, modo ſunt in uſu, non obſervandi interdictum ſpeciale.

25. Deinde quando eſt dubium inter Doctos, ac juriſperitos circa explicationem ac interpretationem privilegiorum ſacrarum Religionum, explicanda, ac interpretanda ſunt in favorem Religionis, ut conceſſit Camaldulenſibus Leo X. & Iulius II. Congregationi Montis Oliveti; ut Compend. habetur *in compendio Societatis, verb. Privilegia.* § 4. Alexander ſextus Benedictinis Caſſi- Compend. nenſibus, ut habetur *in compendio ipſorum conceſſione* 59. Paulus III. Patribus Societatis Ieſu, Rodrig. Rodrig. *tom.* 2. *quæſt.* 63. *art.* 7. Compendium Mendicantium *verb Privileg.* § 5. *& eodē verb.* Portel. *Privileg. declaratio,* Portel. *in dubijs Regul. n.* 75. À Cruce. Ioannes à Cruce *de ſtatu Religioſ. lib.* 2. *cap.* 2. *concluſ.* 3. §. 1. *Regul.* M. Lezana *tom.* 4. *verb.* Lezana. *Privileg. num.* 10. Tamburin. *de jure Abbatum,* Tamburin. *tom.* 1. *diſp.* 16. *quæſt.* 6. *num.* 4. dicens idem conceſſiſſe Iulium II. Congregationi Vallis umbroſæ; hoc conſultum feci circa annum 1640. quod nunc magis ampliavi.

RESO

RESOLUTIO XL.

De Legibus.

QUÆSTIO PRIMA.

Utrum lex, non solum Canonica, sed etiam civilis, ac Regis mandatum obligent in conscientia?

SUMMARIUM.

1 *Aliqui cum Hæreticis negant obligationem in conscientia.*
2 *Vera sententia affirmat tam de lege Ecclesiastica, quam civili.*
3 *Utraque pars probatur ex Scriptura, & num.4.*
5 *Probatur ratione à priori.*
6 *Præoccupatur obiectio, quia peccatum non solum est contra divinam legem, sed & humanam.*
7 *Ponitur primum argumentum, & solvitur, quomodo dicitur justis non est imposita lex, & n.8.*
9 *Ponitur secundum argumentum & solvitur, quomodo lex obligat ad pœnam æternam, & num.10.*
11 *Solvitur tertium argumentum, quod non ad idem pertinet solvere, & ligare, & n.12.*

1. Hæretici. IN hac re fuit aliquorum Hæreticorum sententia, seu potius error, tam antiquorum, quam modo novatorum, asserentium legem humanam, tam Ecclesiasticam, quam civilem, non obligare in conscientia. Et ex Catholicis Gerson, Almainos, Decius, Immola, quos referunt Navar. & Suarius citandi, existimarunt saltem legem civilem, non obligare in conscientia, & modo idem existimatunt aliqui de Regis mandato, ac præcepto. (Gerson. Almain. Decius. Immola.)

2. Dicendum est tamen cum certa, ac vera doctrina tam legem Ecclesiasticam, quam civilem humanam obligare posse in conscientia; ita ut ejus transgressores mortaliter peccent. Ita cum D. Thoma *ejus Commentatores 1.2.quæst.96.artic.4.* Soto *lib.1.de justitia, quæst.6.artic.4.* Navar. *in summa, cap.23.n.54.* Castro *lib.1.de leg.pœnali, cap.4 & 5.* Bellarm. *tom.1 lib.4.de Summo Pontifice, cap.15.* Suarez *lib.3.de legibus, cap.21.num.6.* Sayrus *lib 3. cap.4. & 7.* Bonacina *tom.2. disput.1. quæst.1. punct.7.num.1.* Vasquez *1.2.disput.158.cap.2. & 4.* Molina multos alios referens *lib. 2. c. 1. num.7.* & idem dicendum est de Regis mandato, in re scilicet gravi, ut magis quæstione sequenti explicabo. (D Thom. Soto. Navarr. Castro. Bellarm. Suarez. Sayrus. Bonacina. Vasquez. Molina.)

3. Tridenr. Et quantum ad leges Ecclesiasticas res est definita in Concilio Tridentino *sess.6. can.20.* ubi Sacrum Concilium definit hominem *teneri ad observationem mandatorum Dei, ac Ecclesiæ.* Et Christus Dominus ait suis Apostolis Luc. 10. *Qui vos spernit*, præcipiendo nempe, *me spernit.* Et Paulus 1. *ad Thessalon.* (Luc. 10. 1.Thess. 4.)

cap.4. ait: *Scitis quæ præcepta*; & statim subdit: *Qui hæc spernit, non hominem spernit sed Deum spernit.* Atqui spernere Dei mandata est peccatum mortale, ergo & mandata Prælati Ecclesiastici, ut erat Paulus; & Matth. 18. Matth. 18.
ait Christus Dominus: *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi ut Ethnicus, & publicanus.* Atqui Ethnici, & publicani reputabantur ut criminatores peccati, ergo & isti.

4. Petr. 2. Quoad leges civiles à Principibus promulgatas etiam probatur ex 1.Petri 2 *Subditi estote omni creaturæ propter Deum, sive Regi quasi præcellenti, sive Ducibus tanquam ab eo missis.* Et ex Paulo ad Roman. 13. ait: *Non est potestas nisi à Deo. Itaque qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit. Qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt, ideo subditi estote non solum propter iram*, id est pœnam, *sed etiam propter conscientiam*, id est propter peccatum mortale. Et ad Tit. 3. ait idem Apostolus: *Admone illos Principibus subditos esse.* Et Sap.6. *Audite: Reges, quoniam data est à Domino potestas vobis.* Proverb 8. *Per me Reges regnant, & conditores legum justa discernunt.* (Rom 13. Tit. 3. Sapient 6. Proverb. 8.)

5. Ratio à priori, quoad utramque partem est, quia quicunque legislator humanus, & civilis licet potestatem accipiat à Republica ipsam gubernandi, tamen posita electione Reipublicæ, immediatè talem potestatem accipit à Deo, juxta loca citata; *Non est potestas nisi à Deo.* Et iterum Sap.6. *Audite Reges: quoniam data est à Domino potestas vobis*; ergo qui legislatorem humanũ, & ejus mandata contemnunt, ipsum Deum, & ejus mandata contemnunt, juxta illud ad Samuelem, 1. Reg. 8. *Non te abiecerunt, sed me.* Et Paulum citatum: *Qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit.* Ergo sicut resistere Dei ordinationi est peccatum, ita etiam & ejus ministris, cum ab ipso habeant potestatem. Confirmatur. Quia præceptum Patrisfamilias in re gravi suæ familiæ, obligat domesticos ad mortale; ergo etiam præcepta Principum in re gravi. (Sapient. 6. 1 Reg. 8.)

6. Dices: violans legem humanam, ex dictis sequitur quod non peccat, prout violat legem humanam, sed prout agit contra legem divinam inclusam, ac contentam in ipsa lege humana. Respondetur negando illatum; quia lex divina non obligaret, nisi daretur lex humana; ac proinde lex humana determinat legem divinam, ad obligandum in hac, & illa materia; ac proinde peccatum immediatè est contra ipsam legem humanam, licet vim obligandi à lege divina habeat. Adde etiam, quod legislator ex ratione, ac jure naturali habet vim, & auctoritatem ad suis legibus obligandum in conscientia: nam ipse ut talis est, habet potestatem ad conservationem Reipublicæ, ac illius bonum, sed tales leges maximè conducunt ad talem conservationem, & bonos mores, ergo habet facultatem ad obligandum.

7. 1.Tim. 1. Argues primò, ex Apostolo 1 Timoth. 1. num.9. *Iusto non est lex posita, sed injustis.* Ergo qui fidem Christi acceperunt, lex eis non ponitur obligans in conscientia. Et confirmatur ex ipso Apostolo ad Galatas 5. n. 19. *Si Spiritu ducemini, non estis sub lege*, ergo lege non coarctantur, ac obligantur, qui Spiritu ducuntur. (Galat. 5.)

8. D.Thom. Reſpondetur. Primò, cum D.Thoma *citato loco*, juſto lex non eſt poſita, juſto tanquam durum onus, quo gravetur, ac affligatur. Secundò, juxta D. Chryſoſtom. D. Auguſt. (D. Chryſ. D. Auguſt.) juſtis non eſt impoſita lex: nam ipſi maximè ſe conformant legi, amore juſtitiæ, & obedientiæ, non timore minarum, ac pœnarum, quibus injuſti, ac impii coarctantur ad illius obſervantiam. Ex his patet ſolutio ad confir. *Si Spiritu ducimini*, &c. Quia non coactione legis, aut metu pœnarum, quas lex minatur, & tranſgreſſoribus imponuntur, ſed ſponte, ac proprio motu, & Spiritu facitis, quæ lex imperat. Aliter explicat D.Hier. *Si Spiritu ducimini*; hoc (D. Hieron.) eſt Chriſti Spiritu repleti eſtis, non eſt ſub lege antiqua, ſed ab illius jugo, ac legalium onere liberi, & abſoluti eſtis.

9. Argues ſecundò, legiſlator non poteſt imponere obligationem in foro, in quo non habet poteſtatem infligendi pœnas, quæ illius fori propria eſt, ſed legiſlator humanus non poteſt de conſcientia ferre judicium, cum hoc ſoli Deo ſit reſervatum, ergo non poteſt obligationem in conſcientia ponere, ac proinde non poteſt obligare ad pœnam æternam. Et confirmatur, quia inferior non poteſt obligare in foro Superioris, forum autem conſcientiæ, eſt (D August. 1.) forum Dei, & ideo dicitur D.Auguſt *cap. vlt. quæſt.* 4. Forum Poli, quia Forum conſcientiæ eſt forum Dei, ſeu cœli. Confirmatur ſecundò, quia nemo poteſt obligare, in eo foro, in quo non poteſt habere cognitionem, cum non poſſit obligare, ubi non poteſt judicare, *l. de juriſdictione omnium Iudicum*. Homo autem habet cognitionem de conſcientia alterius.

10. Reſpondetur diſtinguendo majorem. In eo foro, in quo non habet juriſdictionem directam, vel indirectam, concedo majorem; in quo habet ſaltem indirectam, nego majorem; quia legiſlator humanus, ut jam dixi, habet indirectam juriſdictionem in foro conſcientiæ, quatenus cum ejus obligatione, lex divina, & naturalis de ſervandis hominum mandatis ſub pœna inferni obligat, quia poſita obligatione in conſcientia fit ut tranſgreſſor incurrat in reatum pœnæ æternæ, ut ſi Rex pœnam, quam ipſe ſolus poteſt imponere, dedit poteſtatem ſuis miniſtris ad imponendam. Ad primam confirmationem dic, quod homo poteſt obligare in foro Superioris, & Dei, ejus nempe auctoritate, ac ut ejus miniſter. Ad ſecundam confirmationem dicimus, quod aliud eſt actum, de quo fertur lex eſſe cognoſcibilem, aliud verò obligationem quæ ex tali actu reſultat eſſe cognoſcibilem. Primum eſt neceſſarium, non verò ſecundum; quia ſatis eſt, ut legiſlator videat actum, quem imperat, licet pœnam, ſeu obligationem ad aliud forum pertineat, & ſatis eſt, quod videat legiſlator in ſuo foro, id foro externo obligare ad illum actum.

11. Argues tertiò, ligare & ſolvere ſunt connexa, & correlativa, ut conſtat ex *c. Quod autem, de pœnitentia*. Sed legiſlator humanus non poteſt ſolvere in foro conſcientiæ, nec remittere culpam coram Deo, ergo nec ligare poteſt. (D.Auguſt.) Confirmatur ex D.Auguſtino *contra Fauſtum, cap.* 27. ubi ait, *Peccatum eſſe factum contra legem Dei*; ergo factum contra legem hominis non eſt peccatum.

12. Reſpondetur, ligare, & ſolvere non eſſe ita inter ſe connexa, ita ut pertineant ad eandem poteſtatem: nam homo poteſt ſe voto obligare, & tamen non poteſt ſe à tali obligatione ſolvere; ergo etiam quamvis legiſlator humanus, ponat obligationem, ex qua reſultat peccatum mortale, non requiritur, ut ipſum valeat remittere: nam ipſe ponit obligationem ut Dei miniſter, cujus eſt ſolum peccatum remittere. Ad confirmationem dic, quod quamvis homo immediatè peccet contra legem hominis, virtualiter peccat contra legem divinam, & naturalem, prout præcipit, ac dictat, obediendum eſſe Superioribus.

Quæstio II.

An lex injuſta valeat obligare in conſcientia?

SUMMARIUM.

13 *De ratione legis eſt, quod ſit juſta.*

14 *Ex quatuor capitibus lex poteſt eſſe injuſta.*

15 *Primò poteſt lex eſſe injuſta, quia eſt contra legem divinam, ac bonum commune.*

16 *Lex ſi à principio eſt inutilis & poſtea eſt utilis bono communi, tunc obligat.*

17 *Secundò lex poteſt injuſta ex defectu poteſtatis in legiſlatore.*

18 *Obediendum eſt legibus, ac ſententiis latis à Tyranno, dum eſt in poſſeſſione pacifica Regni.*

19 *Quod Tyrannus peccet in talibus ferendis tenent Leſſius, & Suarez.*

20 *Contraria ſententia verior, quod non peccet.*

21 *Solvitur objectio contra hanc ſententiam.*

22 *Tertiò tunc lex ceſſat, quando ceſſat ratio, & fundamentum ponendi legem.*

Lex quæ fundatur in falſa præſumptione non obligat. Ibid.

23 *Sententia data per teſtes in falſa præſumptione, non obligat.*

24 *Quartò lex poterit eſſe injuſta, ex injuſta materiæ diſtributione.*

25 *Quamvis lex injuſtè excipiat aliquas perſonas, non inde erit injuſta, ſi ſit conveniens bono communi.*

Manifeſtum, & apertum eſt, quod de ratione legis eſt, quod ſit juſta, & id, quod præcipit juſtum ſit, ita omnes Theologi cum D.Thoma 1.2. *quæſt.* 95. *artic.* 3. & 4. & Canoniſtæ *ad cap. Erit autem lex diſtinct.* 4. ubi dicitur, quod *lex ſit juſta*. Quod etiam probatur ex definitione legis, quæ dicitur *recta ordinatio rationis ad bonum commune*. Recta ordinatio rationis, quid bonum, & honeſtum præcipit, unde ſi ab his deficiat, erit lex injuſta, & inutilis. 13.

Lex autem, ſeu præceptum multipliciter poteſt eſſe injuſtum, ac iniquum. Primò ex parte rei præceptæ. Secundò, ex parte legiſlatoris præcipientis ultra ſuam poteſtatem. Tertiò, ex parte ſubditorum. Quartò, ex parte materiæ, quæ multipliciter contingere poſſunt, ut magis explicabo. 14.

Primò, poteſt eſſe lex injuſta ex *parte rei præceptæ*, 15.

præcepta, quia præcipit aliquid contra legem divinam, ac naturalem, & tunc non est lex, Actor.4. nec obligat, quia ut dicitur Actorum 4. *Præstat magis obedire Deo, quam hominibus*. Deinde erit injusta, si sit contra bonum commune, quia de ratione legis est, ut *sit in bonum commune*, & quia ut dixi ex Apostolo in hac quæstione: *Omnis potestas est à Deo*; ac proinde omnis potestas, sive Ecclesiastica, sive civilis, datur in ædificationem, & non in destructionem. Potestas Ecclesiastica à Christo data est, ut à ministro suo, ac dispensatore, ac pastore ait ipse Petro, *Pasce oves meas*. Ioan. 21. Potestas civilis disponente Deo data est à populo, in sui bonum, & utilitatem.

16. Et ob hanc rationem nota, quod si lex ex se tendit in bonum commune, quamvis illud non intendatur à legislatore, lex est vera, & obligat, & illa intentio est extrinseca legi; & inde etiamsi lex fuit inutilis à suo principio, modo tamen est utilis bono communi, servanda est modo, & modo obligat, licet pro tempore, quo fuit inutilis, non obligaret, at vero modo cum sit utilis, obligat. Ita cum mul-Bonacina. tis Doctoribus Bonacina *tom.2. disp.1. de legib. q.1. punct.1. n.12.*

17. Secundò. *Lex potest esse injusta ex parte agentis*, ac ex defectu potestatis, ut si legislator præcipiat rem bonam, ad quam non habet jus, nec potestatem præcipiendi. Unde Princeps, qui accepit potestatem à populo, hac conditione, ut hoc, vel illud observet; unde non Suarez. Becanus. potest ultra hanc facultatem datam aliquid agere, ut tenent Suar. *3 p. de leg. cap. 7.* Becanus *tract. 3. cap. 1 q. 1. n. 3.*

De Tyranno.

18. Ex his oritur grandis difficultas, an legibus latis à Tyranno, obediendum sit? Respondetur affirmativè, postquam ipse est in pacifica possessione Regni; nec à Republica expellitur; Salas. Lessius. Bonacina. Palaus. ita Salas alios referens *disp. 10. sect. 3 num. 14.* Lessius *lib. 2. de justitia. cap. 29. dub. 9. num. 70.* Bonacina *disp. 1. de legibus, quæst. 1. punct. 7. §. 3. n. 12.* Castro Palaus *tom. 1. tract. 3. disp. 1. punct. 14. n. 10.* Et ratio est, quia dum Tyrannus est in pacifica possessione Regni, & non potest à Republica expelli ab illo, præsumitur à Republica dari ei potestatem ad bonam, & rectam illius gubernationem, ac proinde ad ferendas veras leges, ac sententias; aliàs omnia erunt in summa confusione, ac perturbatione, in destructionem, ac perditionem ipsius Reipublicæ;

19. Dices ergo: Tyrannus, dum tales leges condit, ac sententias fulminat, non peccat, cum utatur facultate sibi à populo data. Consequens est falsum, quia talis potestas non est data à Republica voluntariè, sed Lessius. Suarez. coactè, ad redimendam suam vexationem, ac proinde usus illius illicitus est tyranno, sicut usus pecuniæ illicitus est usurario. Lessius *citatus*, & Suarez *lib. 3. de legibus, cap. 10. num. 9.* Tenent ipsum tyrannorum peccare mortaliter.

20. Salas. Bonacina. Palaus. Tam opposita sententia semper mihi placuit, & eam sequutus sum in lectura hujus materia, anno 1633. & postea inveni, quod eam tradunt Salas, Bonacina, & Castro Palaus *citati*, quod nempe talis Tyrannus, in ferendis legibus, ac sententiis non peccet. Primò, supposita illa voluntate persistendi in usurpatione regni, tenetur attendere ad bonum, ac conservationem, & pacem ipsius regni, atque ista maximè pertinent ad bonum, & conservationem regni, ergo in illis ferendis non peccat. Secundò, supposita illa voluntate, quod velit persistere in regno, tenetur jus petentibus dicere, ergo dum satisfacit suæ obligationi, non peccat. Tertiò, quia posita illa suppositione, quod velit in regno persistere, peccarent subditi petendo, quia nemini licet malum, ut malum petere, nec alteri dare occasionem ad peccatum; at subditi non peccant petendo, cum nullum alium habeant, à quo petant, cum illa maximè spectent ad bonum Reipublicæ, ergo nec subditi peccant, nec Tyrannus peccat.

Nec obstat, quod ipse Tyrannus involun- 21. tariè, & coactè à Republica obtineat regnum, & obtineat potestatem ferendi leges, & sententias, quia talis potestas non cedit in bonum ipsius Tyranni, sed ipsius Reipublicæ, onde contrarium visitur in usurario, cujus datio immediatè est involuntaria, & non cedit in utilitatem dantis, sed recipientis.

Tertiò. *Lex potest esse injusta cum cessat ra-* 22. *tio, & fundamentum imponendi legem, & præceptum*; tum cessat obligatio ipsius legis. Ita Navarr. Navarrus *in summa cap. 17. num. 284. & cap. 23.* Covar. *n. 62.* Covar. *in cap. Cum esses de testam n. 9. & in* Vasquez. *epitome Decreti, 1. p. cap. 1. n. 9.* Vasquez 1. 2. Leon. *disp. 183. cap. 1. & 3.* Basilius de Leon *lib. 5. de matrim. cap. 5. n. 6.* & multi alij; unde lex quæ fundatur in falsa præsumptione, est injusta, & non obligat, & ratio est manifesta, quia tunc cessat adæquatus finis legis, & præcepti, & consequenter ipsa lex cessat.

Quod multis exemplis potest declarari, v. g. 23. si Caius in judicio per falsos testes convincitur, esse debitor Titij, & compellitur censuris ad solvendum, non tenetur solvere, tum quia destructo fundamento, destruitur tota res in eo fundata: tum quia in foro conscientiæ non habetur ratio præsumptionis, sed veritatis. Ita Navar. Vasq & alij auctores *proximè citati*. Item secundò, si aliquis fuerit privatus Officiis, Navarr. seu muneribus honorificis, eo quod descendat à parte condemnato, reputato criminoso, quia vel ipse per falsos testes fuit convictus, vel tormentorum metu, falso sibi crimen imposuit, & sibi veritas in contrarium constet, in foro conscientiæ, poterit uti suis Officiis, ac muneribus, quia non tenetur obedire illi sententiæ, quæ fuit fundata in falsa præsumptione. Ita Basil. de Leon. Leon *proximè citatus, n. 10.* Emman. Rodrig. Rodrig. *tom. 1. Reg. q. 77. art. 3. §. Ex dictis.* Castro Palaus Palaus. *tom. 1. tract. 3. disp. 1. punct. 14. n. 12. §. Dico tertio ad finem.* Nec obstat, si dicas, quod legislator procedit judè quoad se secundum suam conscientiam, non tamen secundum rei veritatem, & ideo non obligatis ad tale documentum, quod in falsitate fundatur.

Quartò. *Lex poterit esse injusta ex materia* 24. *ipsius legis*, sic ex injusta materiæ distributione, ut quando lex quibusdam imponitur, & non aliis, ad quos æquè pertinet materia legis. Deinde etiam dicitur injusta, quia subditis imponitur onus improportionatum causæ, seu

motivo imponendi legem, ut ſi Princeps urgente neceſſitate, ſubditis imponat tributum excedens neceſſitatem ſupervenientem, *c. Quia plerique de immunitat. Eccleſiæ.* Ubi præcipitur reſtitui accepta ſuper neceſſitatem cauſæ, & in pauperes erogari. Item etiam dicitur lex injuſta, quando ſubditis inæquale onus, non ſervata debita diſtributione, ut ſi pauperi ſine rationabili cauſa æquale, aut majus onus imponatur, quam diviti. Ita Molina *tract. 5. de juſtitia, diſp. 73. n. 2.* Sylveſt. *verb. Lex, q. 5.* Clavis Regia *lib. 3. c. 7. n. 3.* Caſtro *de lege pœnali, lib. 1. cap. 5.*

Molina. Sylveſt. Clavis Reg. Caſtro.

25. Nota tamen cum Suar. *citato cap. 9. num. 14.* Bonacina *tom. 2. diſp. 1. q. 1. punct. 7. §. 3.* Quod ſi lex ſit utilis bono communi, & tamen exceptio, quoad aliquas perſonas ſit injuſta, non ex eo lex erit nulla, nec obligare ceſſabit eos, pro quibus lata eſt, quia illis propriè non fit injuria poſitiva, imponendo illis tale onus, quia hoc de ſe non eſt malum, cum talis lex de ſe ſit conveniens bono communi, ut ſuppono; ſi tamen ex quorundam exceptione alij graventur, quoad illum exceſſum, non obligabit lex, obligabit tamen quoad illum, in quo lex eſt juſta.

Suar. Bonacina.

Quæstio III.

Ex quibus principiis colligendum eſt legem humanam, graviter, vel leviter obligare.

SUMMARIUM.

26 *Legiſlator humanus non poteſt in materia levi graviter obligare.*
27 *Res ex ſe ipſa poteſt eſſe levis, & gravis ex circumſtantia.*
28 *Prima ſententia affirmat, quod lex non poteſt in materia gravi leviter obligare.*
29 *Secunda ſententia negat de lege civili, affirmat de Eccleſiaſtica.*
30 *Tertia & vera affirmat, quod utraque lex poteſt.*
31 *Probatur quatuor fundamentis, & n. 32.*
33 *Ponitur, & ſolvitur primum argumentum: materia levis non eſt capax gravis obligationis.*
34 *Secundum argumentum ad votum poteſt homo ſe leviter obligare, & n. 35. & 36.*
37 *Ad inſtantiam datur diſpar ratio inter votum, ac juramentum.*
38 *Ad confirmationem ex voto oritur obligatio juxta intentionem voventis, & n. 39.*
40 *Ad tertium argumentum ex contractu ut ſponſalium, ac ex voto ſolemni præciſè poteſt oriri obligatio levis, ac ratione damni illati gravis, & n. 41. & 42.*
43 *Ex verbis legis maximè colligitur legis obligatio, & n. 44.*
45 *In Religionibus ex praxi, ac communi uſu.*
46 *In Decretis Conciliorum, ac Pontificum variæ ſententiæ, & n. 47. & 48.*
49 *Tamen in his verbis conſideranda materia circa quam cadunt.*
50 *Quando lex poteſt interpretari de veniali, non eſt explicanda de mortali.*
51 *Ex materia, ac illius circumſtantiis colligenda legis obligatio, & n. 52.*
53 *Ex pœnis appoſitis in lege colligenda gravis obligatio & n. 54. & 55.*
56 *Quando dubitatur de gravitate, quomodo intelligendum.*

Reſolutum eſt in ſuperioribus, legem humanam obligare in conſcientia; reſtat modo inquirere, ex quibus principiis, ſeu regulis talis obligatio colligenda ſit, quod pro multis caſibus reſolvendis eſt valdè utile, & non loquimur de contemptu legis: nam hoc interveniente, in quacunque materia, legis violatio erit peccatum mortale. 26.

PRIMA REGULA.

De intentione Legiſlatoris.

Conveniunt Theologi legiſlatorem, ſive Eccleſiaſticum, ſive civilem non poſſe in materia levi obligare ſub mortali, ita communiter Theologi, Corduba, Valentia, Salon, & alij, quos citat, ac ſequitur Sanchez *lib. 1. in Decalogum, cap. 4. num. 4.* Vaſquez 1. 2. *diſput. 158. cap. 4. num. 3.* Salas *diſput. 14. de legibus, diſput. 10. ſect. 6. num. 3.* Lorca *diſp. 22. §. 4. ſententia.* Diana 3. *part. tractatu 5. Reſolut. 24. & tractatu 6. Reſolut. 9. § Notandum.* Probatur, quia lex debet eſſe juſta, & in bonum commune, atqui lex juſta non poteſt in materia levi ex omni circumſtantia graviter obligare, ergo non obligat. Major, & conſequentia patent; Minor probatur, quia lex ut ſit juſta, ejus obligatio ad culpam, debet proportionari cum materia, in quam tendit. Confirmatur, quia lex æterna, divina, ac naturalis, non obligant graviter in materia levi, ergo nec lex humana, cum ſit participatio legis æternæ, ac divinæ. 27.

Corduba. Valentia. Salon. Sanchez. Vaſquez. Salas. Lorca. Diana.

Advertunt tamen Baſilius de Leon *lib. 5. de matrimonio, cap. 5. num. 11.* & Palaus *tom. 1. tractatu 3. diſput. 1. punct. 14. num. 13. §. Ex hac concluſione* Quod contingere poteſt, ut res ipſa ſit levis, tamen ex circumſtantiis poterit fieri gravis, ut ne in Conventu dormitorium ſit in tenebris, prohibeatur, ſub obedientia ne oleum ex lampade ſumatur, quæ obedientia obligabit ad mortale ex circumſtantia, ſicut ne Religioſi in cellulas ingrediantur ad obſervationem majorem ſilentij, & ad aliqua alia incommoda evitanda; ſi tamen materia omninò ex omni circumſtantia ſit levis, & ſuperior ponat obligationem ſub mortali, obligabit tantum ſub veniali, ut tenet Suarez *lib. 3. de leg. cap. 26. n. 6.* 28.

Leo. Palaus. Suar.

Tota difficultas eſt, an in materia gravi ex ſua natura legiſlator poſſit ponere obligationem levem, in qua re eſt triplex ſententia. Prima, & negativa ait quod lex humana in materia gravi non poteſt leviter obligare. Ita Vaſquez 1. 2. *diſput. 158. cap. 4. num. 32.* Aragonius 2. 2. *quæſt. 62. artic. 3. in dubio poſt. 3. concl. notabil. 3.* Salon. *tract. 2. §. Refert autem.* Reginald. *lib. 15. num. 44.* Becan. *tract. 3. cap. 6. quæſt. 3. num. 10.* Lorca *proximè citatus* probabilem judicat. 29.

Vaſquez. Aragon. Salon. Reginald. Becan. Lorca.

Secunda ſententia, quod lex Eccleſiaſtica poteſt leviter in materia gravi obligare; at lex civilis, in materia gravi, neceſſariò graviter obligat, quia lex Eccleſiaſtica obli- 30.

gat

gat propria jurisdictione datis Prælatis Ecclesiasticis à Christo Domino. At lex civilis obligat ex jure naturali, quod in materia gravi graviter obligat. Ita Soto *lib. 2. de justitia q. 6. artic. 4. post medium in responsione ad 3. Argumentum.* Rodrig. *tom 2. q. 15. art. 2.* Philiarchus *de Officio Sacerdotis, p. 2. lib. 3 cap. 2. conclus. 5.* & alij.

Soto. Rodrig. Philiarch.

31. Tertia sententia, & vera, quæ nobis placet, tenet legem humanam, tam Ecclesiasticam, quam civilem posse leviter obligare in materia gravi. Ita Cajetanus, Medina, Navarrus, & alij, quos citant, ac sequuntur Sanchez *lib. 1. de matrim. disput. 9. num. 6.* Suar. *3. de legibus, cap. 27. num. 6.* Clavis Regia *tom. 1. lib. 3. cap. 7.* Valeotia *tom. 1. disp. 4 quæst. 5. punct. 6.* Salas *disp. 14. sect. 7. num. 13.* Bonacina *disp. 1. de legibus, quæst. 1. punct. 7. §. 4. n. 23.* Fillincius *tract. 21. cap. 11. num. 241.* Diana *part. 3. tract. 6. Resol. 91.*

Cajetan. Medina. Navarr. Sanchez. Suar. Clavis Reg. Valeotia. Salas. Diana.

32. Probatur primò, quia in moralibus actus non excedit intentionem agentis, *l. Non omnes, ff. si certum petatur, l. si quis nec causam, ff. nec lex*, excedit intentionem legislatoris, ergo si legislator, in materia gravi intendat ponere obligationem levem, solum leviter obligabit. Secundò, & fortiter. Regulæ sacrarum Religionum Prædicatorum, Eremitarum sancti Augustini, Carmelitarum, Societatis I e s u, præter ea, quæ pertinent ad tria, vel quatuor vota substantialia, non obligant graviter, sed leviter, & ad veniale, & tamen tales regulæ multa gravissima præcipiunt pro statu religioso, ut jejunium certis diebus, ergo tales leges in materia gravi possunt leviter obligare.

Regulæ Religio.

33. Probatur tertiò, contra secundam sententiam, quia lex civilis licet obliget ex jure naturali; obligat tamen juxta intentionem agentis, ergo si agens solum leviter intendit obligare, solum leviter obligabit. Probatur quartò, quia lex Canonica non solùm obligat ex commissione facta à Christo Domino, sed etiam ex jure naturali dictante superioribus esse obediendum, quod etiam militat in lege Ecclesiastica, quæ ut fatentur Auctores secundò sententiæ, potest leviter obligare in materia gravi; ergo etiam lex civilis cum obliget ex jure naturæ.

34. Argues primò, pro prima sententia. Legislator in materia levi non potest ponere obligationem gravem, ergo nec in materia gravi obligatione levem, non enim minus videtur voluntas in uno casu quam in alio. Respondetur negando consequentiam, in priori voluntate, non datur capacitas materiæ; materia levis non est capax obligationis gravis, & ideo excedit potestatem præcipiendi, alias injustè præciperet. In priori autem voluntate datur capacitas materiæ, ut graviter, vel leviter præcipiat; & ideo absque injustitia utrumque potest præcipere quidquid sit de stultitia talis voluntatis: nam imprudentia Principis in lege ferenda non facit legem injustam. Deinde legislator valdè prudenter se potest haberi in hoc negotio, quia dirigere vult suos subditos ad bonam observantiam, ac directionem, & tamen non vult eos graviter obligare in conscientia.

35. Argues secundò, nullus potest obligare se voto in materia gravi sub veniali; ergo nec legislator præcipere in tali materia sub veniali. Consequentia est bona; antecedens probatur, quia licet vovere dependeat à voluntate humana, tamen facto voto, obligatio non oritur à voluntate humana, sed à lege naturali, graviter obligante: *Redde vota tua Deo*; sed illa lex sub mortali obligat, ergo & votum. Confirmatur primò. Facto voto non est in potestate voventis nolle se obligare: nam obligatio oritur ex natura ipsius voti, ergo non est in ejus potestate magis, vel minus se obligare. Confirmatur secundò, quia si vovens, & vellens promittere Deo, non advertat, nec faciat intentionem de gravi, vel levi obligatione, ad mortale obligatur, ergo talis obligatio oritur ex natura ipsius voti.

Respondetur, ut jam dixi *supra Resol. 38. de Tertiariis, q. 6. n. 41.* cum multis, & gravissimis Doctoribus, votum etiam in materia gravi ex intentione voventis, posse leviter obligare, quia votum est veluti quædam lex particularis, quam homo sibi imponit, legislator autem in materia gravi, potest etiam leviter obligare, ita etiam vovens; quia leviter se vult obligare; & patet in Religioso vovente Regulam, quæ præter tria vota, solum ad veniale obligat; & quamvis verum sit id, quod dicitur in argumento, quod obligatio voti non oritur à voluntate voventis, sed à jure naturali, tamen ita oritur à tali jure, ut sit juxta intentionem voventis, quia vovens non se offert Deo sub omni obligatione, sed tantùm diminutivè sub levi. 36.

Instabis. Non est in potestate jurantis rem gravem promissam velle jurare, & non graviter se obligari, etiamsi hoc non intendat, ergo similiter non erit in potestate voventis, non se graviter obligari. Respondetur primò, quod homo potest habere animum jurandi, non tamen se obligandi, & tunc non datur obligatio ex vi juramenti, quia Deus acceptat juramentum juxta intentionem jurantis, *cap. Humanæ aures, quæst. 22. distinct. 5.* & multi Doctores, quos citat, ac sequitur Bonacina *disputat. 4. de juramento, quæst. 1. punct. 7. num. 3.* Respondetur secundò, concedo antecedens, nego consequentiam; est dispar ratio: nam votum est per respectum ad hominem volentem se obligare juxta intentionem; juramentum autem fit per respectum ad Deum, adducendo ipsum in testem, & fidejussorem ad confirmandam veritatem, contra auctoritatem, & honorem divinum est, ut ipse Deus adducatur in testem, & fidejussorem alicujus rei, cui creatura non maneat graviter obligata, ut ea adimpleat, eique satisfaciat. 37.

Ad primam confirmationem dic primò, quod satis est probabilis opinio, quod potest quis vovere absque animo se obligandi, & tunc ex vi voti non datur obligatio. Sanchez *lib. 4. Decalogi cap. 1. num. 26.* Respondetur secundò, quod ex voto facto oritur obligatio juxta animum voventis. Ad secundam confirmationem dicimus, quod talis homo vult se obligare graviter, ac ad mortale, quia, qui sic vovit, virtualiter vult vovere juxta consuetum modum vovendi, consuetus autem modus vovendi est obligare se graviter; si verò talis vovens ignorat consuetum 38.

Sanchez.

modum vovendi, & obligationem voti, tunc ad nihil obligatur, ita citatus Sanchez *n.* 26. Sayrus, Leſſius, Azor. quos citat, & ſequitur Bonacina *diſputatione* 4. *de voto*, *quæſtione* 2. *punct.* 1. *num.* 13.

Sayrus. Leſſius. Azor. Bonacin.

39. Argues tertiò: In lege particulari non poteſt dari obligatio levis in materia gravi; ergo etiam in lege pro tota communitate. Conſequentia eſt bona, antecedens probatur, quia promiſſiones rei magnæ, ut ſponſalium, ſive alicujus contractus in ipſo ineundo, ſive in emittendo votum ſolemne, ſunt quædam leges particulares, & tamen non poſſunt in materia tam gravi leviter obligare; ergo nec lex generalis.

40. Reſpondetur, quod homo in contractu faciendo, vel in promittendo rem magnam, etiam ſponſalium, præcisè ſecundum rem, poteſt ſe leviter obligare ex intentione ſua; ita Sanchez *lib.* 1. *de matrim. diſp.* 6. *num.* 6. Molina *de justitia, diſp.* 262. *num.* 8. & 12. Henriq. *lib.* 5. *de pœnitent. cap.* 21 *num.* 10. Bonac *diſp.* 3. *de contract.* Et idem etiam docent Salas, Azor. & alij citati in concluſione. Quæ doctrina, ita eſt intelligenda, ut tales contractus rei magnæ, ut ſponſalium ſumatur ſecundum ſuam naturam puram, & præciſam ipſius contractus, poteſt homo ex intentione ſua, ad veniale tantum ſe obligare, cum contractus ſumatur, prout infert dolum, fraudem, & injuſtitiam proximo, tunc graviter obligabit ratione damni dati: Sicut ſi homo dicat, voveo Deo te in matrimonium ducere, quamvis ratione voti poſſit leviter ſe obligare, tamen ratione fraudis, & deceptionis graviter obligabitur.

Sanchez. Molina. Henriq. Bonacina. Salas. Azor.

41. Eodem modo dicitur ad votum ſolemne, quod ſi ſumatur pura, & præciſa natura voti, non repugnat, quod homo leviter ſe obliget, quia non repugnat ratione voti, nec ratione ſolemnitatis; nam ſolemnitas voti eſt quid accidentarium per reſpectum ad votum, ut patet ex conſtitutione Gregorij XIII. *Aſcendente Domino.* Deinde, quia hoc poteſt reperiri in alijs contractibus; ergo & in voto ſolemni, quod eſt quidam contractus; At vero ſi ſolemne ſumatur, ſecundum id, quod eſt connexum cum eo, prout homo leviter ſe obligando, facit fraudem, & injuſtitiam Religioni, quia illi Religio graviter ſe obligat; ergo homo graviter ſe debet Religioni obligare; nam in contractu, ut detur juſtitia, debet dari æquitas, & ideo ratione iſtius damni annexi, homo neceſſariò ſe debet graviter obligare, & ideò votum ſolemne factum in Religione cum intentione leviter ſe obligandi, tenetur homo iterare, & pro hac doctrina facit Suarez *tom.* 2. *de Relig. lib.* 4 *cap.* 4. *num.* 13.

Suar.

42. Ad argumentum in forma reſpondetur negando antecedens; ad probationem dicimus, quod ſtando in pura natura talium contractuum, poteſt dari levis obligatio, licet aliunde ex gravi damno alterius naſcatur gravis obligatio; At in lege ex intentione legiſlatoris leviter obligantis, nemini datur grave damnum.

SECVNDA REGVLA.

Ex verbis legis.

43. Conveniunt omnes, quod maximè ex verbis legis colligenda eſt obligatio, quam lex importat, non enim eſt neceſſarium, ut lex dicat ſub mortali, in conſcientia, quia aliàs lex civilis, cum nunquam utatur tali forma, nunquam obligabit ad mortale, quod eſt contra id, quod diximus cum communi ſententia; Ac proinde conveniunt omnes, quod ex ipſis legum verbis, maximè conjecturanda eſt illius obligatio.

44. Quando ergo Prælatus, ſeu lex orient his verbis, Rogo, peto, hortor, commonefacio, hæc pertinent ad exhortationem, & non inducunt legis præceptum. Si autem dicatur: ordinamus, oportet, conveniens hic modus dicendi potius indicat deſiderium, ac affectum, quam imperium; verba autem *Præcipio*, *impero*, *jubeo* optime formam legis important, & idem dicendum eſt de verbo tenentur facere, vel facite, ſicut & in materia prohibitionis; *Prohibeo*, *veto*, *interdico*, vel *inhibeo*. Et idem dicendum eſt de verbo *Mando ut faciatis*, an vero hæc verba, ſeu præcepta inducant formam mortalis, vel venialis peccati ex ipſa materia legis, ſeu circunſtantiis judicandum eſt; de his formis. & alijs multis late agunt Sanchez *lib.* 6. *in Decalogum cap.* 4. *num.* 33. *uſque ad* 44. Suar. *lib.* 3. *de leg. cap.* 15. *à num.* 7.

Sanchez. Suarez.

45. Quantum vero ad Religiones hujuſmodi verba ſimpliciter prolata *Præcipio*, *jubeo*, vel *prohibeo* ne hoc, vel illud fiat, an inducant præceptum, vel non dubitatur. Caſtro *de lege pœnali lib.* 1. *cap.* 5. *documento.* 4. Cajetan. 2. 2. *quæſt.* 116. *art.* 4. *in ſolutione ad ſecundum.* Carbo *de lege lib.* 7. *diſp.* 4. *ad finem* dicunt nullam inducere obligationem. At Navarrus *in manuali cap.* 23. *num.* 49. Sà *verb. lex num.* 6. Sayrus Clavi Regia *lib.* 3 *cap.* 7. *num.* 16. dicunt importare obligationem venialem. Communis, ac vera ſententia eſt, quod ſtandum eſt pro communi uſu, ac praxi Religionis, & quando dubitatur de tali uſu, ac conſuetudine, attendenda eſt materiæ gravitas, ac neceſſitas, & inde conſideranda præcepti gravitas ad mortale, vel veniale. Diana *part.* 3. *tract.* 6. & *Miſcel.* 2. *Reſolut.* 74.

Caſtro. Cajetan. Carbo. Navarr. Sà. Sayrus. Diana.

46. Magna difficultas eſt. An verba præceptiva in Decretis Conciliorum, ac Summorum Pontificum imponant obligationem ſub mortali, verbi gratiâ Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 13 *c.* 7. verbis imperativis imponit præceptum ſacerdoti, quamprimum confiteri, ſi ob inopiam confeſſoris celebraverit ſine prævia confeſſione. Et Clemens VIII. de caſuum reſervatione imperativis verbis imponit præceptum ſuperioribus pro tempore exiſtentibus, ne utantur ſcientia confeſſionis ad externam gubernationem.

Diana. Trident. Clem VIII.

47. Communis, & vera ſententia eſt, quod hujuſmodi præcepta obligant ad mortale. Ita Vaſquez 1. 2. *diſp.* 158. *cap.* 2. *num.* 24. Caſtro Palaus *tom.* 1. *tract.* 3. *diſp.* 1. *punct.* 9. *num.* 3. Granado 1. 2. *controv.* 7. *tract.* 3. *part.* 1. *diſp.* 4. *ſect.* 1. *n.* 3. Bonacin. *tom.* 2. *diſp.* 1. *quæſt.* 1. *punct.* 7. §. 4 *num.* 10.

Vaſquez. Palaus. Granado. Bonacina.

Suar. Armilla. Sylvest. Salas. *num.* 10. & citat Suarium, Armillam, Sylvestrum, Salas, & alios, quia illa verba sunt imperativa in re gravi ab habente potestatem, ergo obligant sub mortali.

48. Rodrig. Ledesma. Villalobos. Graves etiam Theologi tenent, quod verba illa verbi gratiâ, Concilij Tridentini, non obligant sub mortali. Ita Rodriguez *in Additionibus ad Bullam cruciatam § 9. num. 77.* Petrus de Ledesma insignis Theologus Prædicatorum *in summa tom. 1. tract. de Eucharistia cap. 11 ante conclusionem 9.* Villalobos *in summa tom. 1. tract. 7. difficul. 37. num. 7.* quia per verba simplicia non videtur tantam obligationem mortalem induci.

49. Meo tamen videri dicendum est, quod in Decretis Conciliorum, ac Summorum Pontificum maximè consideranda qualitas materiæ; ac proinde in materia gravi obligant ad mortale, ut est illud Tridentini ob reverentiam Sacratissimæ Eucharistiæ, si vero in materia levi non videtur obligare ad mortale.

50. Sayrus. Advertendum tamen est, quod quoties verba legis intelligi possunt de obligatione veniali, non debent ad mortale extendi, quia semper in pœnis benignior interpretatio facienda, ut ea *l. interpretatione, & l. si Præses ff. de pœnis*, & late cum multis notat Sayrus Clavi Regia *lib. 3. cap. 7. n. 20.*

TERTIA REGULA.

Ex gravitate materiæ, ac illius circumstantiis.

51. Conveniunt Theologi, ac Canonistæ, transgressionem præcepti in materia gravi esse peccatum mortale, in materia levi peccatum veniale. Iam ex quo principio gravitas, vel levitas sit colligenda, est inquirendum.

52. Bonacina. Suar. Filliucius. Granad. Diana. Primum indicium gravitatis, vel levitatis materiæ, desumendum est ex fine intento à legislatore, qui maximè debet conducere ad bonum commune, unde id, quod maximè repugnat tali fini intento erit peccatum mortale; id verò quod parum repugnat, erit materia levis, & peccatum veniale, verbi gratiâ, Ecclesia præcipit ad honorem in die festo à labore cessare, si contrarium fiat per multum tempus, est peccatum mortale, quia tantum opus graviter repugnat cum fine intento ab Ecclesia, non verò si sit labor unius quadrantis, vel semihoræ, ut tenet Bonacina *disp. 1. de legibus quæst. 1. punct. 7. § 4. num. 15.* Suar. verò *tom. 1. de Relig. lib. 2. c. 30. n. 1.* ait dare operam servilibus per integram horam, non esse peccatum mortale. At Filliucius, *tom. 1. tract. 27. part. 1. c. 11. n. 205.* Granado *cap. 2. controver. 6. tract. 2. sect. 6. n. 54.* Diana *tom. 2. tract. 1. Miscellaneor. Resolut. 36. & tract. 5. Miscel. Resol. 8* dicunt, quod laborare in die festo per duas horas, non est peccatum mortale, quia duæ horæ per respectum ad viginti quatuor est parva quantitas. Hæc tamen sententia multum concedit, nam secundum æstimationem, tempus laboris computatur tempus diei, & ideo de una tantum hora ego dicerem.

53. Secundum motivum ad cognoscendam gravitatem materiæ, considerandæ sunt circumstantiæ, quibus ductus est legislator ad ferendas leges, quales esse possunt circumstantiæ ad vitandum scandalum, damnum vel occasionem violandi vota; nam materia aliunde de se levis; ratione harum circumstantiarum poterit esse gravis, & ideo furari sutori unam acum, non habentem aliam est peccatum mortale, ratione damni illati.

QVARTA REGULA.

Ex pœnis.

Grandis quæstio hic se offert, an lex sive Civilis, sive Ecclesiastica imponens pœnam temporalem, obliget ad mortale? Negant graves Auctores, Navarrus, *in summa cap. 23. n. 55. lib. 1. Consiliorum, consilio 3 de constit.* & pro se citat Imolam, Filinum, & alios. Covar. *Regula, peccatum mortale part. 2. § 5. num. 2.* & probabilem dicunt Valentia 1. 2. *disp. 7. quæst. 5. punct. 6. post signum.* Salon 2. 2. *quæst. 77. art. 1. controver. 7. § Hæc opinio.* Azor & Bonacina citandi. Fundamentum est, quia nulla lex obligat præter intentionem legislatoris; atqui legislator ex eo quod exprimit pœnam temporalem, videtur hanc solum intendere, non spiritualem, nisi eam exprimat; & hanc sententiam probabilem judicant Azor, Bonacina citandi. 54. Navarr. Immola. Filinus. Covar. Valentia. Salon. Azor. Bonacina.

Secunda sententia, & valdè communis astruit omnes leges pœnales, sive Ecclesiasticas, sive civiles obligare subditos ad culpam, & pœnam. Ita Sylvester, Armilla, Toletus, Carbon, Medina, Aragonius, Salon, Emmanuel Rodriguez, quos referunt, ac sequuntur Sanch. *lib. 6. in Decalog. cap. 4. num 59.* Salas *disp. 10 sect. 5. & disp. 15. sect. 1.* Bonacina *disp. 1. de leg. quæst. 1 punct. 7. § 2. n. 2.* Et primo fundatur, quia de natura legis, & præcepti est imponere obligationem in conscientia si est de re gravi, ergo cum leges pœnales sint veræ leges, veram obligationem in conscientia ponunt, ergo non solum obligant ad pœnam, sed etiam ad culpam. Secundò. Omnis pœna est propter culpam, ut ait D. Augustinus 1. Retractat. cap. 9 *Omnis pœna si justa est, peccati pœna est, & supplicium nominatur.* Et similiter D. Thomas 2. 2. *quæst. 108. art. 4.* & bene colligitur ex *cap. 2. de constit. in 6. & cap. non afferamus 24. quæst. 1.* Ergo cum leges pœnales pœnam imponunt transgressoribus, in eis supponunt culpam. 55. Sylvest. Armilla. Toletus. Carbon. Medina. Aragon. Rodrig. Sanchez. Salas. Bonacina. D. August. D. Thom.

Tertia sententia, & mihi verior; distinctione utitur; nam lex dupliciter ferri potest, Primo, per verba præceptiva, vel præcepto æquipollentia. Secundo, per verba pure comminativa, seu indifferentia ut Auctores dicunt. Si lex sive Ecclesiastica, sive civilis sit, feratur verbis præceptivis, tunc obligat ad mortale, si materia gravis sit, nisi aliud constet ex mente legislatoris. Ita Castro *de lege pœnali cap. 8* Suar *lib. 5. de legib. cap. 3. num. 6.* Et testatur hanc esse communem sententiam, Driedo *lib. 2. de libertate Christiana cap. 1. post secundam propositionem.* Et *lib. 3. cap. 3. ad 5.* Vasquez *disp. 199. cap. 2.* & Sanch. *lib. 6. Decalog. c. 4. n. 6.* Covarr. *Regula peccatum 2. part § 5. n. 4.* Bonac. *disp. 1. q. 1. punct. 7. § 4. n. 3. 4. & 6.* Castro Palaus *tom. 1. tract. 3. disp. 1. punct. 15. num. 8.* 56. Castro. Driedo. Vasquez. Sanchez. Covarr. Bonacina. Palaus.

57. Probatur. Primo, quia lex posita verbis præceptivis, aperte indicat intentionem legislatoris ponendi præceptum, verbi gratiâ, præcipio ne quis à Regno extrahat frumenta, & arma, sed posito præcepto statim resultat obligatio obediendi in conscientia in re gravi. Confirmatur: quia si lex illa absque comminatione pœnæ imponeretur, obligaret in conscientia; atqui ex appositione pœnæ, hæc obligatio non minuitur, sed potius valdè efficaciter augetur, tunc enim indicat legislator se velle rem illam omnibus modis intendere, ac præcipere, seque velle suum præceptum omni modo corroborare.

58. Dixi in conclusione, nisi legislator suam intentionem declaret se nolle ad aliquam culpam obligare, ut faciunt nostræ constitutiones, ac multarum Religionum, cum multa præcipiant traxatis aliquibus pœnis, dicunt se ad nullam culpam intendere obligare.

59. Secunda pars ostenditur, quod si lex feratur per verba tantum comminativa, ac indifferentia, quæ præceptum sufficienter non indicant verbi gratiâ, si dicatur, non extrahantur arma, vel frumenta à Regno sub pœna capitali, tunc lex videtur nullam obligationem ponere in conscientia. Et ratio est, quia legislator sufficienter potuit intentionem suam obligandi declarare per verba præceptiva, ergo cum illam non declaraverit, præsumere debemus eum non habere talem intentionem, quia semper benignior pars, & subditis favorabilior est tenenda.

60. Ad fundamentum primæ sententiæ concedo majorem, nego minorem, nam ex eo quod superior in imponenda pœna utitur verbis præcepti, apertè indicat se duplici vinculo velle subditum obligare, & timore pœnæ, & horrore supplicij.

61. Ad fundamenta secundæ sententiæ; ad primum dicimus, quod omnis lex ponit obligationem, vel in conscientia, vel in actu, ad quam ordinatur imposita pœna transgressoribus. Ad secundum, quod omnis pœna supponit culpam vel mortalem, vel civilem solam, & politicam: multoties enim convenit ad bonum regimen Reipublicæ, cogere subditos timore pœnæ, absque culpa inflicta, ut videre est in sacris Religionibus, in quibus sæpè obligantur subditi, ad hoc, & illud faciendum sub pœna carceris, vel privationis vocis activæ, & passivæ absque ulla culpa, & ipsæ constitutiones explicant.

De pœnis Ecclesiasticis.

62. Pœnas Ecclesiasticas voco excommunicationem, suspensionem, interdictum, irregularitatem, degradationem. Excommunicatio minor non est signum culpæ mortalis, nam communiter ponitur pro culpa veniali, nisi aliquando, & raro contingere potest, ut pro culpa mortali ponatur, quia legislator, etsi materia sit gravis, tamen lentè, ac paulatim vult obligare. Excommunicatio autem major, aut gravis censura dum ponitur, intelligitur obligare sub mortali, & idem dicendum est de interdicto; nam licet comprehendat innocentes, tamen non est propriè pœna respectu illorum, sed illius, qui dedit causam, & per quandam moralem unionem redundat in alios. Idem dicendum est de irregularitate ex delicto, de verbali, aut reali depositione, seu degradatione, sic docent Suar. *lib.* 4. *de leg. cap.* 18. *num.* 19. Clavis Regia, Sylvester, Valentia, quos citat, ac sequitur Becanus *tract.* 6. *quæst.* 3. *n.* 10. Salas *disp.* 10. *de leg. sect.* 9. *n.* 54. *&* 61. Suar. Clav. Reg. Sylvest. Valentia. Becan. Salas.

63. Circa excommunicationem ferendam Sanchez *lib.* 1. *in Decalog. cap.* 4. *num.* 50. *&* 51. existimat excommunicationem ferendam signum esse peccati mortalis, quia ipsa ex sua gravitate requirit peccatum mortale, nisi ipsa feratur ad terrorem, vel ex usu, seu consuetudine, requirat trinam admonitionem, quia tunc non est sufficiens signum mortalis obligationis; Ita sentiunt Castro *lib.* 1. *de lege pœnali, cap.* 5. *docum.* 4. Vasq. *disp.* 158. *cap.* 5. *num.* 45. Henriquez *lib.* 13. *de excommunic. cap.* 17. Castro Palaus *tom.* 1. *tract.* 3. *disputat.* 1. *punct.* 5. *num.* 3. *ad finem.* Sanchez. Castro. Vasquez. Henriq. Palaus.

Quæstio IV.

An quando in particulari cesset finis legis, seu eius ratio totalis, cesset in particulari eius obligatio?

SUMMARIUM.

64 *Dupliciter lex potest cessare.*
65 *Prima sententia tenet, quod lex debet cessare in communi.*
66 *Secunda sententia docet sufficere, quod ratio legis cesset in casu particulari.*
Resolutio quæstionis est pro hac secunda sententia, ibid.
67 *Probatur ex jure Canonico, ac civili, & num 68.*
69 *Probatur etiam rationibus, & n.* 70.
71 *Adversariorum solutio exploditur.*
72 *Ponitur, & solvitur primum argumentum, & num.* 73.
74 *Ponitur, & solvitur secundum argumentum, & num.* 75.
76 *Ponitur, & solvitur tertium argumentum, & agitur de lege præsumptionis, & n.* 77.

Propono hanc quæstionem, quia inservit ad multorum casuum resolutionem, & dupliciter, potest lex cessare, negativè, vel contrariè: tunc lex dicitur cessare negativè quando cessat totalis ratio legis; contrariè cessat lex, quando lex facta est inutilis, nociva imo possibilis ob mutationem factam in materia. Quæstio ergo procedit, quando totalis ratio legis cessat in hoc casu particulari, quia si lex posita fuit ob multas causas, non sufficit, quod una causa cesset in particulari, sed requiritur ut omnes causæ cessent, ut patet in jejunio quod non solùm impositum fuit pro domanda concupiscentia, sed etiam propter exercitium virtutis, ac proinde qui habet motus frænatos, & liber est à concupiscentia, adhuc tenetur ad jejunium ob exercitium virtutis. 64.

Prima sententia tenet non sufficere, quod ratio 65.

Soto. Medina. Molina. Suar. Layman. Vasquez. Palaus. Diana. ratio legis cesset in casu particulari, ut obligatio legis cesset; hanc sententiam tenent Soto, Medina, & alij, quos citant, ac sequuntur Molina tom. 1. disput. 81. ad 3. Sanchez tom. 1. Decalog. lib. 4. cap. 15. num. 37. & lib. 3. de matrim. disp. 3. num. 7. & 9. Suar. de leg. cap. 7. n. 3. Layman in Theologia Morali lib. 1. tract. 4. c. 21. tract. 3. Vasqu. 1. 2. disp. 176. num. 19. & in opusculo de testam. cap. 2. d. b. 1. num. 4. Castro Palaus tom. 1. disput. 5. punct. 2. num. 10. Et pro hac sententia Diana citat duo et viginti Auctores refert, quæ sententia est, & tam gravissimis Auctoribus satis se defendit, ut eam valdè probabilem judicemus.

66. Secunda sententia docet, quod ut obligatio legis cesset in hoc casu particulari, non requiritur, quod ratio legis cesset in communi, & quoad omnes, pro quibus est lata, sed sufficit, quod ratio legis adæquata, & ejus finis totalis cesset in particulari; primò hæc sententia citatur communiter ex D. Thom. 2. 2. quæst. 147. art. 1. ad primum, secundum Ubi docet, quod præceptum jejunij non obligat illum, qui in particulari habet impedimentum jejunandi; hanc sententiam tenet expressè Panormitanus in cap. Quoniam de præbationibus, in 6. & cap. Quia in Insulis de Regulis, Sylvester verb. lex. quæst. 8. & 9. verb. octavò Navarrus tom. 4. Comment. in Rubricam de judicijs, num. 74. Abbas citato cap. Quia in Insulis; & alij Canonistæ communiter, Henriquez lib. 11. cap. 17. num. 2. in Glossa littera O. & lib. 10. cap. 15. n. 8. in Glossa littera R. Angelus verb. lex, num. 4. casu 7. Sà verb. Ludus, num. 1. Granado 1. 2. controvers. 7. tract. 3. p. 1. disp. 15. sect. 2. Soza in Bullam Clementis VIII. de largitione munerum fund. 3. Megala, & alij, quos citat, & constanter sequitur Diana tom. 1. tract. de legibus, Resol. 28. Ubi unum solum fundamentum apponit; deinde hanc sententiam tenent Delbene tom. 1. cap. 31. num. 2. Petrus Hurtado 2. 2. disp. 76. sect. 37. num. 81. Urban. tract. 1. cap. 7. folia mihi 17. Escobar in examine Theologia examen. 1. tractat. 3. cap. 12. nu. 81. M. Fr. Anton. ab Spiritu sancto part. 2. de Regul. tract. 3. disp. 6. num. 160. fol. mihi 82.

D. Thom. Panorm. Sylvest. Navarr. Abbas. Henriq. Sà. Granad. Soza. Megala. Diana. Delbene. Hurtadus. Urban. Escobar. Fr. Anton.

Dico in hac re, quod quando in casu particulari cessat ratio adæquata legis, cessat etiam obligatio illius secluso scandalo. Ita Auctores secundæ sententiæ. Dico secluso scandalo, quia si detur scandalum, dum alij te vident frangere legem in hoc casu particulari, tunc in hoc teneris ad evitandum scandalum, observare legem.

67. Regul. juris Probatur primò conclusio ex jure, in quo habet magnum fundamentum ex regulis. juris in 6. & cap. cùm cessante de appellationibus. Ubi dicitur cessante causa cessat effectus, sed in hoc casu particulari cessat causa legis, quæ est ratio motiva; ergo & effectus legis, qui est ejus obligatio; probatur secundò, ex regulis juris 81. in 6. Ubi dicitur: In generali concessione non veniunt ea, quæ quis non esset in specie verisimiliter concessurus; ergo etiam in generali prohibitione non veniunt ea, quæ quis in specie verisimiliter non esset prohibiturus, atqui si legislator prævideret, quod ratio legis cessaret in hoc casu particulari, valdè verisimile est, quod non prohiberet; ergo generali prohibitione non venit hic casus, in quo cessat ratio legis.

Probatur tertiò, ex leg. Cùm mulier, ff. soluta matrimonio. Ubi ait lex, cùm mulier adultera fuerit viri lenocinio, non privatur dote, 68. Ex lege. obi lex fundatur, quia ratio legis communis, ob quam adultera privatur dote, est propter injuriam, quæ facta est viro, sed in hoc casu particulari cessat ipsa injuria: Quia volenti, ac consentienti, non fit injuria; ergo quando lex cessat in casu particulari, cessat ejus obligatio.

69. Probatur quartò; quia quando ratio legis cessat in totum, etiam lex cessat in totum; ergo quando ratio legis cessat in partem, etiam lex cessabit in partem: Valet argumentum de toto ad partem, l. quæ de tota ff. de rei vendicatione. Confirmatur, quia ratio adæquata legis in suo genere, est ratio adæquata obligationis legis. Ergo cessante ratione adæquata legis in uno casu particulari, cessabit etiam obligatio legis; probatur antecedens. Quia ratio legis est anima qua lex vivit, ut inquiunt communiter Iuristæ; ergo cessante ratione legis, cessat vita legis, ac proinde omnis ejus obligatio, qui est effectus ipsius; nam res mortua, ac sine vita, non valet producere aliquem effectum. Iurist.

70. Granad. Probatur quintò, ex Granado, quia ita se habet lex in universali ad rationem acceptatam in generali, sicut lex in particulari ad rationem acceptatam in particulari, sed quando lex cessat, comparatione omnium, cessat legis obligatio comparatione omnium; ergo quando cessat comparatione unius, cessabit legis obligatio comparatione illius. Confirmatur, quia lex non solum obligat omnes in generali, sed singulos in speciali; ergo sicut deficiente ratione apud omnes, manent omnes deobligati, ita deficiente apud unum, manebit unus deobligatus.

71. Suarez. Respondent Auctores contrarij, ut videre est apud Suar. lib. 6. de leg. cap. 9. num. 16. esse differentiam, quia quando lex cessat in communi, non solum cessat negative, sed etiam cessat lex contrariè, id est, quia fit inutilis, at quando lex cessat in particulari, solum lex cessat negative, id est quia ibi cessat ratio legis, non vero contrariè, id est non est utile servare legem. Sed contra, sicut quando ratio legis cessat in communi, lex cessat contrariè, & est inutile servare legem, ita etiam quando lex cessat in hoc casu particulari, lex in hoc casu particulari est inutilis, & cessabit contrariè.

72. Arguitur primò. Quando lex cessat in hoc casu particulari negative, quia nempè in eo cessat adæquata ratio legis, etiam adhuc in tali casu servare legem non est malum, & injustum, ergo etiam in tali casu. Antecedens patet, consequens probatur ex Aristotele 5. Ethicorum cap. 10. ubi ait, quod tunc datur Epiicheia, quando lex peccat, id est quando lex est injusta, & sic ipse appellat Epiicheiam directionem legis, sed cum in illo casu particulari adhuc servare legem non sit malum, nec contra rationem justitiæ servare legem, ergo adhuc datur obligatio legis.

73. Respondetur, transeat antecedens, nego consequentiam, ad probationem concedo majorem, ad minorem dico, servare legem in illo casu particulari, non est malum, & injustum

justum ex parte subditi, verum est, quia seclusa lege, illud manet quid indifferens, at ex parte Prælati illud præcipere, vel prohibere sub peccato, vel gravi pœna, est quid malum, & injustum, cum lex non debeat obligare, nisi ex prudentiali ratione, & hac cessante debet lex cessare; sicut Prælatus præcipit sub obedientia, ne Religiosi transeant per talem plateam, ad evitandum scandalum alicujus personæ, cessante scandalo, Religiosum transire per illum locum, non est malum; At tunc quod Prælatus præcipiat, ne transeat, est quid malum, & injustum, cum sit sine ratione, ac debito fundamento, ac proinde tunc lex peccat.

74. Arguitur secundò. Quia licet ratio legis deficiat in hoc casu particulari, tamen voluntas legislatoris est indistinctè obligare omnes, ergo ita obligat. Probatur antecedens cum consequentia multis. *Primò*, quia lex respicit bonum commune, ergo ut desinat obligare in particulari, non noceat: *Secundò*, probatur, quia licet in hoc particulari casu cesset ratio legis, adhuc manet alia generalior, & superior ratio, quæ obligat, quæ est uniformitas partis ad totum, & quod unum membrum conformetur cum aliis, ergo adhuc in illo particulari casu obligat lex. *Tertiò*, quia leges non respiciunt singularia, sed id quod communiter, ac frequentius accidit, ergo secundum communem modum operandi lex obligat in illo casu.

75. Respondetur negando antecedens loquendo de voluntate prudentiali. Ad primam probationem dico, quod leges ita respiciunt bonum commune, ut etiam obligent singulos in particulari, & in singulis habeant vim, & fundamentum, propter quod lex ponitur, ergo quando in aliquo particulari casu, cessabit ratio legis, cessabit legis obligatio. Ad secundam confirmationem dico negando, quod datur alia ratio superior, quia uniformitas membrorum solom requiritur ubi datur eadem ratio, non vero diversa, cum autem in hoc casu, in quo cessat ratio legis, detur diversa ratio operandi in hac persona, ac in aliis, in quibus urget ratio motiva legis, inde hic non requiritur uniformitas cum aliis, sicut lex generalis jejunij, vel non comedendi carnes, obligat omnes, & tamen non obligat eos, qui habent in particulari impedimenta propter diversam rationem, quæ datur in aliis, sic etiam dicendum est, de omnia alia lege, quando ejus ratio cessat in hoc, & illo casu. Ad tertiam confirmationem fatemur, quod leges respiciunt, id quod frequenter contingere solet, tamen ex prudenti ratione legis, excepiuantur multa, ut patebit ex dicendis.

76. Arguitur tertiò: Sequuntur ex nostra hac sententia multa absurda. *Primò*, quod fornicatio simplex possit esse licita in aliquo casu, si cessaret ratio prohibitionis, ut nullum esset periculum malæ educationis prolis, propter quam vitandam, vagus concubitus est prohibitur. *Secundò*, in materia obedientiæ, multa possunt imaginari, ob quam non servatur. *Tertiò*; lex præsumptionis periculi obligat, quamvis ratio legis cesset in facto particulari. *Ius Canonicum* disponit, quòd professio ante Ius Canonicum.

decimum sextum annum, sit nulla, quia ante talem ætatem præsumitur in adolescente defectus judicij, at si ante talem ætatem detur judicium perfectissimum professio adhuc erit nulla, quia lex solet disponere juxta illud, quod ordinariè contingere solet. Deinde Concilium Tridentinum irritat matrimonia clandestina ad evitandos dolos, & tamen si in aliquo peculiari casu detur matrimonium clandestinum sine dolo, adhuc erit nullum.

Respondetur nullum absurdum sequi. Ad primum dicimus, quod vagus concubitus non solum est prohibitus ob malam educationem prolis, sed ob multa alias rationes; sic Divus Gregorius *lib. 3. Moralium, cap. 31.* quod latè explicat D Thomas 2. 2. *quæst.* 153. *art.* 5. de ea ait, quod affert cæcitatem, & præcipitationem mentis, odium Dei, & immoderatum amorem proximi; vide Reginaldum *lib.* 22. *num.* 15. Deinde illa lex est præsumptionis periculi, quæ in facto particulari non desinit obligare. Ad secundùm, quod rationes excusantes ab observatione præcepti sunt fundatæ in recta observatione legis. 77. D. Gregor. D. Thom. Reginald.

Ad tertiam confirmationem de lege præsumptionis periculi dic, quod quamvis ratio legis cesset in facto particulari, lex tamen non cessat, quia talis lex non fundatur in facto, sed in periculo, quod datur in tali modo pecandi, quia quamvis de facto videatur usus rationis perfectus, ante decimum sextum annum, & in matrimonio clandestino, quod nullus detur dolus, quia tamen successu temporis multæ insurgunt quæstiones, & variæ dubitationes, ideoque in præsumptione fundatur, non sat est, quod lex cesset in particulari, sed necesse est, ut ratio legis cesset in communi; nos autem loquimur in facto, & non in periculo. 78.

Ex his inferes, quod si ludus sit prohibitus, ne homines amittant multam pecuniam, licitum tamen erit ludere moderata pecunia. Ita Sà *verb. Ludus, num.* 1. Infero etiam, quod si Prælatus præcipiat, ne aliquis Religiosus accedat ad aliquam januam, ad evitandum scandalum, vel ne loquatur cum aliquibus personis, quod ille Religiosus, qui accedendo non dat scandalum, nec aliquam loquutionem facit, potest accedere, sic & in similibus, ita Henriquez *citatus*. 79. Sà. Henriq.

QUÆSTIO V.

Utrùm in Religione aliquid, quod non sit contentum in regula possit esse materia legis?

SUMMARIUM.

80 *Status quæstionis proponitur.*
81 *Prima sententia affirmat posse Prælatum, etiam ea, quæ non continentur in regula.*
82 *Secunda, quod Generalis, in cap. Generali.*
83 *Tertia affirmat quod possit, etiam & illum cogere, qui professus in Religione relaxata.*
84 *Quarta quod nec Prælatus, nec cap. General.*
85 *Ponitur vera sententia.*

86 *Probatur*

86 *Probatur conclusio auctoritate D. Bernardi.*
87 *Probatur ratione.*
88 *Ponitur, & solvitur primum argumentum ex auctoritate Christi, ac D. Basilii, & n.89.*
90 *Nec generalis cum capitulo generali potest obligare ad novas reformationes, & num.91.*
92 *Pontifex non potest obligare religiosum ad arctiorem vitam non contentam in regula, & n.93.*
94 *Ponitur limitatio Suarii, & rejicitur, & n.95.*
96 *Ponitur, & solvitur argumentum de Monialibus, ac claustralibus, & n.97.*

80. QVæstio hæc est valdè utilis Religiosis ad multa inserviens, & quærimus, an Prælatus Religionis possit aliquid præcipere suo subdito Religioso, quo nullo modo, nec formaliter, nec virtualiter contineatur in regula Religionis, nam ea quæ continentur in regula, sive formaliter sive virtualiter, vel ad ejus observationem conducunt, non est dubium, quod Prælatus ea possit præcipere.

81. In hac re variæ sunt sententiæ juxta varios status hujus quæstionis. Prima sententia ait, quod Prælatus Religionis possit præcipere suo subdito aliquid, quod nullo modo sit contentum in regula, ac proinde possit præcipere illud, quod est præter regulam, vel supra illam. Pro hac sententia citantur tres Canonistæ Archidiaconus *cap. qui istius q.3.* Abbas *cap. super num.6.* Præpositus *cap. Ad nostram.* Huic sententiæ favere videtur D Bonaventura *in expositione Regulæ fratrum Minor. cap.1. ad vers. vivendo in obedientia.*

Archidiac. Abbas. Præposit. D. Bonaven.

82. Secunda sententia, quod Prælatus cum capitulo generali, seu maiori parte Religionis, possit ferre novas leges, quæ obligent Religiosos ad altiorem modum vivendi, supra regulam. Pro hac sententia stant multi Canonistæ proximè citati. Insuper Glossa, Innocentius, Cardinalis, Abbas, Alexander de Nevo, Probus. Rosella, quos citat Sanchez *in Decalog. 2. lib.6. cap.2. ad finem.*

Glossa. Innocent. Cardinal. Abbas. Alexander. Probus. Rosella.

83. Tertia sententia affirmat, quod Prælatus Religionis non possit ad aliquid obligare suum subditum, quod non sit contentum in regula, imo si aliquis professus est in Religione, cujus Regula erat relaxata, & per pravos mores corrupta, jam stante præscriptione, ac consuetudine, quòd si Prælati illius velint facere reformationem, & reducere ad rigorem antiquam regulæ, quod non possunt obligare Religiosum professum jam in tempore relaxationis. Ita Hostiensis, *sum. tit. de voto, §. verum, & per quem n.17. & cap. super eo n.2. de Regular.* & ibi Ioannes Andreas *n.4. ad finem.* Abulens. *c. 30. num.q.99.* Rayner. quem citat, ac sequitur D. Antonin. *3. part. titul.16. cap.3. in fine.*

Hostiens. Andreas. Abulens. Rayner. D. Anton.

84. Quarta sententia docet, quòd nec Prælatus, nec Capitulum Generale potest obligare suum subditum ad aliquid præter regulam, tamen quod si Religiosus professus est tempore relaxationis regulæ, jam ea antiqua consuetudine, quod postea Prælati possunt ipsum obligare ad observandum rigorem regulæ. Dixi *stante antiqua consuetudine*, quia si illa relaxatio est modo introducta, ut non evadat in præscriptionem, absque dubio est, quod Prælatus possit obligare taliter professum ad rigorem regulæ. Hæc sententia est vera, eamque explico per sequentes conclusiones, ubi multos Auctores adducam.

Dico primò, quod Prælatus Religionis solùm potest præcipere ea quæ sunt secundum regulam Religionis, & ad ejus observationem conducunt, ea verò, quæ non continentur in regula, sed sunt supra, vel præter illam, nullo modo potest præcipere, nec subditi ei tenentur obedire: Hæc est valdè communis. eamque tenet D. Thom. multis in locis *quodlib. 10. art.10. in corpore, 2.2. quæst.104. art.5. ad 3.* & *2. dist.44. quæst.2. art.3.* & Sanch. *tom.2. in Decalog. lib.6. cap.2. num.15.* Ubi ferè quadraginta Auctores gravissimos pro ea citat; & præter eos eam docent Suar. *lib.4. de leg. c.17. n.3.* & valdè late eam confirmat *to.3. de Relig. lib.10. cap.8. num.5. & 6.* eamque dicit communem inter Theologos, & Canonistas, Lorca *disp.14. de legib. dubio appenso.* Salas *disp.8. sect.12.* Bonacin. *tom 2. disput.1. de leg. quæst.1. punct.3. num.12.* M. Lezana *tom.1. Regul. c.4. num.9. & 13.* Qui omnes clarè docent, quod Prælatus non potest præcipere austeriorem modum vivendi, majoremque observantiam, & rigorem non contentum in regula; tamen in uno casu grandi, & extraordinario pro uno, vel altero actu, ut quod in processione Religiosi tendant discalceatis pedibus, ad magis implorandam divinam misericordiam, ut aliquando vidi: nam casus extraordinarius non venit sub communi lege. 85.

D. Thom. Sanchez. Suarez. Lorca. Salas. Bonacina. Lezana.

Probatur; primò auctoritate D. Bernardi *lib. de precepto, & dispensatione, cap.7.* vbi ait: *Is, qui profitetur, spondet quidem obedientiam, non tamen omninodam, sed determinatam secundum regulam;* & infra. Proinde si professo secundum illam regulam Abbas meus mihi aliud fortè imponere tentaverit, quod non sit secundum regulam, quænam mihi quæso, in hac re necessitas imminet obsequenti? Solùm quippe id à me posse exigere arbitror, quod promisi. Ita S. Pater, quod latè prosequitur etiam *cap.8.* 86.

D. Bernard.

Probatur hac unica ratione; quia Religiosus tenetur obedire suo Prælato, ratione voti obedientiæ; atqui votum obligat solùm iuxta formam, ac intentionem voventis; ergo cum vovens non promiserit obedientiam absolutè, sed limitatè juxta suam regulam, materia voti ampliùs non est extendenda. Confirmatur, quia Prælatus Religionis est custos, & executor regulæ. Huic nostræ conclusioni aliqui volunt apponere duas limitationes. Prima, si Prælatus præcipiat austerum modum vivendi, in pœnam delicti commissi. Secunda, si illa major austeritas est necessaria ad observantiam regulæ, sed neutra dicenda est limitatio, ut benè ex Navarro, Corduba, Sylvestro notat Suar. *citato loco de Relig.* Nam id, quod dicit prima limitatio non procedit, quia illud non est dare austeriorem vivendi modum, sed punire delictum, sicut & Prælatus potest damnare ad triremes. Nec etiam illud, quod dicit secunda limitatio, quia illud est quid virtualiter contentum in regula, nam qui præcipit finem, virtualiter præcipit media, ergo si illa maior observantia est necessa- 87.

Navarr. Corduba. Sylvest. Suar.

ria

tia ad obſervationem regulæ, virtualiter eſt præcepta in ipſa regula.

88. Argues contra concluſionem. Hodie in lege gratiæ, obedientia religioſa eſt perfecta obedientia Evangelica tradita à Chriſto D. Sed perfecta obedientia Evangelica non habet terminum magnitudinis juxta illud Chriſti D. Matth. 16. *Si quis vult venire poſt me, abneget ſemetipſum*, ergo obedientia religioſa extenditur ad omnia. Confirmatur ex D. Baſilio *Regula 6.* ubi ait: *Obedientiam nihil aliud eſſe, niſi ſui abnegationem.*

Matth. 16. D. Baſil.

89. R. Concedendo maiorem, explica do minorem, quod quando obedientia Evangelica eſt abſoluta, & univerſalis, verum eſt, quod tunc non habet terminum; at vero ſi non ſit abſoluta, ſed ſecundum aliquem modum vivendi, tunc vltra talem modum vivendi non extenditur, & ideo ait D. Thomas 2. 2. *quaſt.* 104. *art.* 3. *ad* 3. Quod obedientia eſt triplex. Una indiſcreta, quæ tendit ad illicita, alia perfecta, quæ ad perfectionem eorum, quæ ſunt licita, & honeſta ſe extendit. Unde Sancta Thereſia edidit votum faciendi illud, quod intelligeret eſſe perfectius. Tertia differentia eſt eorum, quæ ad votum obedientiæ pertineot, qua ſe Religioſi obligant ad agendum ea, quæ ad obſervationem regulæ ſpectant; ad confirmationem eodem modo eſt reſpondendum.

D. Thom.

90. Dico ſecundò. Quòd generalis cum capitulo generali, vel cum maiori parte ſuæ Religionis non poteſt facere novas reformationes, quæ obligent Religioſos jam profeſſos, & non conſentientes in tali reformatione ad arctiorem, & aſperiorem modum vitæ non contentum in regula ſuæ profeſſionis. Hanc concluſionem tenent Vaſquez 1. 2. *diſp.* 154. *n.* 21. Sylveſt. *verb. Relig.* 6. *quaſt.* 6. Suarez *citato loco num.* 10. M. Lezana *tom* 1. *Regul. cap.* 4. *num.* 13. Sanchez *allegatus num.* 18. ubi multos citat, & addidit *num.* 19. ex Angelo, Sylveſtro, Corduba, Tapia, noſtram concluſionem eſſe veram, eſto totum Capitulum Generale conſentiat, nemine diſcrepaote, adhuc non obligari alios Religioſos non conſentientes, obligantur tamen coofentientes in tali reformatione, & omnes alii, qui poſtea profeſſionem emiſerint, quia illi profitentur juxta regulam, & conſtitutiones, ut ſunt de facto.

Vaſquez. Sylveſt. Suar. Lezana. Sanchez. Angelus. Sylveſt. Corduba. Tapia.

91. Probatur ratione primò concluſio bic applicata. Probatur ſecundò, quia talis auſteritas, ac vivendi modos, non ſolùm reſpicit ipſos Religioſos in particulari, ut ſingulos; ergo ſut omnes obliget, ab omnibus debet approbari, juxta *regulā* 29. *de regulis iuris, in* 6. *Quòd omnes tangit ab omnibus debet approbari.*

Regul. juris.

92. Dico tertiò, quod Romanus Pontifex non poteſt obligare Religioſum profeſſum ad arctiorem vitæ modum ſupra regulam ſuæ profeſſionis. Ita Sylveſter proximè citatus *in fine.* Leſſius *lib.* 2. *de juſtitia, cap.* 41. *dub.* 9. *num.* 74. *§. Hinc ſequitur*, Corduba *in expoſitione regula S. Franciſci, cap.* 15. *quaſt.* 1. *dict.* 2.

93. Probatur noſtra concluſio, quia Summus Pontifex oon poteſt obligare ad omnia opera Concilii, & ad auſterum modum vivendi, verbi gratiâ, ad ſemper jejunandum, ad domandas carnes perpetuo cilicio, ot omnes fatentur, ergo Summus Pontifex non poteſt ad hæc obligare Religioſum hoc non habentem ex regula ſuæ profeſſionis. Antecedens eſt certum; conſequentia probatur, quia peculiaris poteſtas ſuper omnes fideles, quam Summus Pontifex babet in Religioſos, oritur ex voto obedientiæ, quam promittimus Romano Pontifici, tanquam primo capiti, & ſupremo Generali totius Ordinis, atqui hæc obedientia non eſt omnimoda, ſed limitatè juxta regulam, ergo ultra illam non poteſt aliquid præcipere.

94. Suarius *citatus tom. de Relig. cap.* 8. *num.* 11. ait, quod Pontifex non poteſt obligare Religioſum ad auſterum modum vivendi ſupra regulam ratione voti obedientiæ, ut ratio concluſionis convincit, ſit tamen ratione ſupremæ poteſtatis poterit obligare, quia licèt non poſſit obligare omnes fideles, ut ait ipſe, ad omnia opera Concilii, tamen ratione ſtatus Religioſi poterit obligare, ſi hoc ſit expediens ad ſtatum Religioſum, licèt Ordinariè loquendo hoc non ſit conveniens.

Suar.

95. Hæc doctrina Suarii, ut ab eo traditur, nobis non placet, quia ſi ratione ſtatus Summus Pontifex poteſt præcipere aſperiorem modum vivendi ſupra regulam, ergo poterit præcipere omnem perfectionem poſſibilem ſtatui Religioſo, quod nemo dicet. Secundò, ſtatus Religioſus eſt ſtatus perfectus habens varios gradus perfectionis, ergo ſufficit, quod homo ſit in aliquo gradu illius perfectionis, ut illi qui habet regulam approbatam à Sede Apoſtolica, unde ſolebat dicere Clemens VIII. Religioſum benè obſervantem ſuam regulam canonizari poſſe. Tertiò, poteſtas Pontificis eſt in ædificationem, atqui ſi Pontifex præcipiat notabilem rigorem ſupra regulam, ut omnes ſint Carthuſiani, multi ſpectata fragilitate naturæ ſuæ non poterunt ſuſtinere talem rigorem, etſi deficiant ab ipſo ſtatu Religioſo, & ſic dabitur occaſio ruinæ, & erit in deſtructionem, ergo Pontifex non poteſt præcipere ipſum notabilem rigorem ſuper regulam, poterit tamen præcipere aliquid moderatum ad obſervantiam regulæ, & perfectionem ſtatus religioni, ſi occaſio temporum illud poſtulaverit, in hoc tanquam Prælatus Religionis, ac ſupremum caput Eccleſiæ, ut notat Leſſius citatus, poteſt obligare Religioſum ad acceptandum Epiſcopatum, quod non poteſt Prælatus Religionis.

Clem. VIII. Leſſius.

96. Argues contra concluſionem, quia Bonifacius VIII. & Concilium Tridentinum induxerunt clauſuram omnibus Monialibus, quæ vitam multo auſteriorem reddit, & tamen illam profeſſæ non fuerant; nam ante Concilium exibant à Monaſterio. Secundò; Pius V. anno 1567. ſuo Decreto juſſit omnes Franciſcanos Conventuales, & Clauſtrales in Hiſpania viventes ejici à ſuis Conventibus, & tranſire ad aliquem Ordinem ex Mendicantibus, qui multo aſperiorem vitam continent, quam erat eorum priſtina. Confirmatur, quia Pontifex habet plenam auctoritatem in omnes fideles, ergo omnia licita, & honeſta poteſt eis præcipere.

Bonif. VIII. Pius V.

97. Reſpondetur ad argumentum, & ad id, in quo fundatur de Monialibus, quod eis impoſita fuit clauſura perpetua tanquam quid conveniens (ſpectata malitia ſæculi hujus & ut quid

quid moraliter necessarium ad observantiam voti castitatis, & aliunde egressus Monialium à Monasterio non est necessarius, ut est in Religiosis, qui exeunt ad opera pia, quæ inserviunt, ac conducunt ad salutem animarum; imò addit Sanchez n. 43. quod Pontifex poterit ponere aliquam clausuram Monachis, ut non facilè egrediantur.

98. Ad secundum exemplum dic, quod quamvis aliqui dubitarunt de illo Decreto Pontificis, fuit tamen justissimum, quia illi claustrales in Hispania degentes, vivebant cum magno scandalo, & multa relaxatione, merito ergo Pontifex jussit eos expelli à suis Conventibus, & ad Mendicantes transire, quia illud judicatū fuit valdè convenientissimum ad observanda tria vota, quæ in professione emiserant. Ad confirmationem dic, quod Pontifex habet plenam auctoritatem circa omnes fideles quoad observantiam legis Dei, non verò ad præcipienda opera Concilii, ut est austerus modus vivendi.

Quæstio VI.

De Religioso vivente in Religione relaxata.

Summarium.

100 *Religiosus professus in Religione, cujus regula est relaxata legitima præscriptione non potest cogi ad novam reformationem, hæc relaxatio non potest dari in votis.*

101 *Relaxatio dupliciter potest introduci.*

102 *Si introducta est auctoritate Apostolica non est relaxatio, sed moderatio.*

103 *At verò si talis moderatio est nociva, observationi regulæ poterit revocari.*

104 *Quando relaxatio in regula usu longe introducta est, Prælati poterunt reformare, & num. 105.*

106 *Præoccupatur objectio, de profitente in regula relaxata, quia non poterit ad aliud obligari.*

100. Superat etiam in hac materia explicandum, quod quando Religiosus professus est in Religione, cujus regula est relaxata, & corrupta, stante jam legitima consuetudine, ac præscriptione, certum est, quod talis Religiosus non tenetur ad rigorem novum, sicut qui jurat statum alicujus Collegii, quod iam usu est relaxatum, non tenetur ad illius rigorem, ut notat Suarez *citatus num.* 18. Ita etiam & Religiosus in Religione relaxata. Hæc autem relaxatio quoad vota, nunquam potest esse legitimè usu introducta, ut advertit Sanchez *citatus num.* 25. quia vota obligant ex jure divino, jus autem divinum nunquam admittit præscriptionem, ut est communis sententia. *Suar.* *Sanchez.*

101. Si verò relaxatio sit usu introducta quoad alia regulæ, ut quoad jejunium, cilicium, clausuram, tunc est quæstio, an Prælati illius Religionis possint cogere Religiosos professos in illa relaxatione ad rigorem regulæ primitivæ; & hæc quod dupliciter potest procedere. Primò, quando talis relaxatio est introducta auctoritate Apostolica, & tunc non est relaxatio, sed moderatio antiqui rigoris. Secundò, quando talis relaxatio, jam antiquo usu introducta est.

Dico quartò, quando moderatio regulæ auctoritate Apostolica introducta, Religiosi qui professi sunt regulam taliter moderatam non poterunt compelli à Prælatis illius Religionis, ad servandum antiquum rigorem regulæ. Ita Suarius *cit. lib. 4. de leg. c. 8. n.* 17. Salas *disp. 8. de leg. sect.* 12. *n.* 58. & 61. Bañe 2. 2. *q.* 104. *artic.* 10. *dub.* 6. Bonac. *disp. 1. de legibus, q. 1. punct. 3. n.* 18. Probatur, quia ratione voti nemo potest obligari ad acceptandum id, quod nec directè, nec indirectè vovit, sed ille non vovit rigorem antiquum regulæ, nec vivere, aut obedire in illum, ergo non potest obligari ad acceptandam talem reformationem. Confirmatur, quia facta moderatione Pontificis, jam regula, quoad illum rigorem est derogata, ergo jam non potest obligari ad vivendum secundum legem derogatam per legitimum Superiorem. 102. *Suar.* *Salas.* *Båñez.* *Bonacina.*

Advertendum tamen est, quod si postea experientia videatur, quod talis moderatio sit repugnans fini illius Religionis, quod poterit Pontifex & Prælati illius Religionis renuntiare talem mitigationem, & obligare Religiosos in illa ad vivendum secundum rigorem regulæ antiquæ, quia Prælati Religionis poterunt obligare suum subditum ad vivendum secundùm finem suæ regulæ, ergo & amputare ea, quæ tali fini repugnant. 103.

Dico quintò, quod quando relaxatio in regula longo usu introducta est, si Prælati velint facere reformationem, & regulam ad antiquum rigorem revocare, Religiosus, qui professus est in illa relaxatione, tenetur stare tali reformationi. Ita multi Auctores, quos citat, ac sequitur Sanch. *lib. 6. Decal. c. 2. n.* 35. Vasq. 1. 2. *disp.* 154. *n.* 25. 26. & 27. Reginald. *lib.* 18. *n.* 396. 9. *Consequens est.* Azor. *tom.* 1. *Institut. lib.* 15. *c.* 11. *q.* 17. & alii. 104. *Sanchez.* *Vasquez.* *Reginald.* *Azor.*

Probatur primò, quia ita factum est in multis Religionibus, quæ reformatæ sunt auctoritate Superiorum. Secundò, quia vovens aliquam regulam, debet esse paratus, quantum est ex se ad bonum regulæ, & Religionis, atqui ad bonum regulæ, ac Religionis maximè conducit, quod pravæ consuetudines illi adversantes amputentur, ergo si hoc fiat, taliter professus tenetur stare tali reformationi. Tertiò, qui se subjicit alicui regulæ, etiam se subjicit fini per illam intento, sed ad consequendum finem intentum per regulam, maximè conducit, ut regula in integrum observetur, ergo si hoc fiat, tenetur Religiosus stare, ergo qui profitetur aliquam regulam tempore relaxationis, virtualiter se subjicit reformationi ipsius regulæ si fiat, etiamsi sit homo simplex, indoctus, ac id ota, quia talis ignorantia, ut notat Suarez *num.* 19. non excusat in voluntarium, & qui profitetur regulam, virtualiter vult bonum illius. 105. *Suarez.*

Ex quo cessat objectio, quæ hic fieri poterat, quia hic professus est regulam, ut sic relaxatam, ergo non habuit intentionem se ultra 106.

vltra ad alia obligandum. Hoc tamen non pot ſt dici, quia qui profitetur aliquam regulam, & voluntariè illi ſe ſubjicit, virtualiter vult conſequi finem regulæ, & bonum illius, ergo etiam ſe ſubjicit reſtaurationi regulæ, niſi ipſe, qui profeſſionem emiſerit, habuiſſet limitatam intentionem non ſe obligandi ad alia, niſi tantùm ad illam regulam relaxatam.

QUÆSTIO VII.

Inferuntur multa ex dictis valdè utilia ad varios caſus.

SUMMARIUM.

107 *Prælatus non poteſt cogere ſubditum ad ea, quæ non ſunt ſecund m regulam, v.g. ad acceptandum E iſcopatum.*

108 *Prælatus non poteſt præcipere aſperita es perpe uas non contentas in regula bene pro aliqua urgente occaſione*

109 *Quando regula, ſeu Conſtitutio ſolum obligat ad pœnam; vel veniale non poteſt Prælatus obligare ad mortale.*

110 *Si in aliquo ſ bdito multa ſit contumacia, tunc poterit obligari ſub mortali.*

111 *Ob unius, vel duorum culpam non poteſt Prælatus ponere præceptum ſub mortali.*

112 *Prælati Religioſos viventes in Hiſpania non poſſunt cogere ut vadant ultra mare, niſi hoc habeant ex profeſſione.*

113 *Prælatus poteſt cogere ſuum ſubditum, ut audiat confeſſionem, & inſerviat Religioſo peſte laboranti.*

107. EX his inferes. Primò, Prælatum Religionis non poſſe cogere ſuum ſubditum, ad tranſeundum ad Religionem arctiorem, & ſtrictiorem, nec ad acceptandum Epiſcopatum, quia hæc nullo modo ſunt ſecundum r gu am, nec pertinent ad ſtatum Religionis, nec fieri Epiſcopum pertinet ad R gularem vitam; & hoc eſt verum eſto in regula dicatur, obediendum eſſe Prælatis, ut dicitur *in regula Minorum, cap. 10. & in Conſtitutionibus Societatis, part. 3 cap. 1. §. 23. & part. 6. cap. 1.* Eſt enim ſ nſus obediendum in omnibus, quæ ſunt ſecundum regulam. Tamen Summus Pontifex pot ſt cogere Religioſum ad acceptandum Epiſcopatum. Ita Soto *lib. 1. de juſtitia, quæſt 2 artic 2.* Valentia *ſecunda ſecundæ, diſp. 10 quæſt. 3. concluſ. 6.* Rodriguez *tom. 2. Regular. q. 19. art. ult.* Bonacina *loco citato, n 18.*

Reg. Minor. Conſt. Soci. t. — Soto. Valentia. Rodrig. Bonacina.

108. Secundò inferes. Quod Prælatus non poteſt præcipere per ſe jejunia perpetua, vel aſperitates corporis non contentas in regula, nec ſubditus tenetur ei obedire, cum hoc ſit ſupra regulam. Dixi *per ſe*, quia in pœnam delicti commiſſi poterit præcipere. Ita Vaſquez *citato loco, num. 20.* Sylveſter *verb. Religio. 6. q 6.* Corduba *in expoſitione regulæ S. Franciſci, c. 10. quæſt. 2. Dict. 6.* Leſſius *lib. de juſtitia, cap 41. dub 9. num. 75.* & bene notant Auctores ultimi, quod Prælatus ob aliquam occaſionem, vel neceſſitatem publicam Eccleſiæ, poterit ad tempus præcipere omnibus aliquod jejunium, vel aliquid auſterum, & hoc videtur valdè conſentaneum regulæ.

Vaſquez. Sylveſt. Corduba. Leſſius.

Tertiò inferes, quod quando regula, vel Conſtitutio Ordinis ſolum obligat ad pœnam, vel ſolum obligat ad veniale, non poterit Prælatus etiam Generalis obligare ad illius obſervantiam ſub culpa mortali, quia hoc eſt iam facere novam regulam. Ita Vaſquez *1. 2. diſp 154. cap. 3. num 21.* Sanchez *citatus, lib. 6 in Decalog. cap. 2. num. 46.* Salas, Ledeſma, Bonacina, Peirinus, quos citat, & ſequitur Bordonius *tom. 2. Reſolut. 58. n 2. & ſequentibus.* Leſſius *lib. 2. cap. 41. num. 74.* M. Fr. Anton. à Spiritu Sancto *tom. 2. Regul. tract. 3. diſp. 6. num. 91.* 109.

Vaſquez. Sanchez. Salas. Ledeſma. Bonacina. Bordon. Fr. A ton.

Nota tamen quod quamvis regula, vel conſtitutio non obliget ad culpam, ſed tantum ad pœnam, tamen ſi in aliquo Religioſo detur magna tranſgreſſio, & multa contumacia, vel alia ſimilis cauſa, tunc ſecundum regulam poterit Superior hunc ſub mortali obligare immediatè ad talem obſervantiam. Ita Sanchez, Vaſquez, Ledeſma, Salas, quos referunt citati Bordonius *num. 4.* & Peirinus *de ſubdito, quæſt. 1. cap. 5. §. 3. Dicto 2* Leſſius *ſuprà, num 74. verſic. Hin ſequitur* Et ratio eſt, quia in hoc caſu grandis trangreſſio, & contumacia, requirunt grande remedium, & pœnam delinquentis, ad obediendum. 110.

Sanchez. Vaſquez. Ledeſma. Salas. Bordon. Leſſius.

Quartò inferes, quod propter unius, vel duorum culpam, non poteſt Prælatus ponere præceptum, quod obliget totam communitatem ſub peccato mortali. Ita Vaſquez *1. 2. diſput. 154. cap. 2. n. 21.* Sanchez *lib. 6. in Decalog. c p. 2. num. 46.* Ledeſma, Salas, quos citat, ac ſequitur Peirinus *de ſubdito, quæſt. 1. cap 5. §. 3. dict. 2.* Vivaldus *titulo de ſubdito, Inquiſit. 1. num. 30.* Et ratio eſt, quia vita aliquorum relaxata non debet nocere aliis obſervantibus, ut eis injiciantur conſcientiæ laquei, hoc enim ipſis obſervantibus eſt notabile gravamen ſuper regulam, & ideo obedire non tenentur. 111.

Vaſquez. Sanchez. Ledeſma. Salas. Peirin. Vivaldus.

Quintò inferes, quod non poſſunt Prælati, Religioſos viventes in Hiſpania, cauſa converſionis animarum, cogere ut vadant ad Indios, vel ultra mare, niſi hoc habeant ex profeſſione, quia res eſt valdè difficilis, & multis expoſita periculis corporis, & animæ. Ita Leſſius *citatus, cap. 41. dub. 9. num. 75.* Suarez *citat. cap. 8. num. 6.* Sanchez *loco allegato, n. 47.* Rodriquez *citata, quæſt. 19. art. 7.* Portel. *verb. Obedientia* 112.

Leſſius. Suarez. Sanchez. Rodrig. Portel.

Sextò inferes, quod Prælatus poſſit cogere ſuum ſubditum, ut inſerviat Religioſo peſte ægrotanti; & quantum ad ſæculares ſi non adſint Parochi, vel Parochiani, non ſufficiunt, ſi Religioſus eſt Ordine Mendicantium, poteſt cogi à ſuo Prælato, ut audiat confeſſiones peſte laborantium, quia Mendicantes ex jure ſunt coadjutores Epiſcoporum. Ita Rodriguez *tom. 3. Regul. q. 3. art. 4.* & Sanchez *citatus, num. 40.* 113.

Rodrig. Sanchez.

RESO

RESOLUTIO XLI.

De Libertate, seu Immunitate Ecclesiastica.

Quæstio Prima.

Immunitas Ecclesiastica est de jure Divino.

SUMMARIUM.

1 *Ecclesia, Ecclesiasticaque persona, eorúmque bona, ex jure divino sunt immunes, ac libera à potestate sæculari.*

2 *Ita apertè indicant Pontifices, ac Concilia in suo modo loquendi.*

3 *Probatur ex facto Ioseph ac ex verbis Christi Domini cum D. Petro in solutione tributi.*

4 *Nec obstat, si dicantur, quod aliqui Auctores negent esse de jure divino, quia multo plures Auctores stant pro nostra sententia, & oppositam gravi censura afficiunt.*

Saltem negari non potest, quod hæc nostra sententia radicaliter est de iure divino. Ibid.

5 *Eccl sia ex jure divino habet potestatem acquirendi bona, & oblationes ad sui fabricam, ac sustentationem suorum ministrorum.*

1\. IMMUNITAS Ecclesiæ tam in personis suis Ecclesiasticis, quam in ejus bonis est de jure divino, ut est communis satis sententia. Almainus *de Ecclesia potestate, c.8.* Bellarm. *lib.1. de Clericis, c.28. proposit.5.* & *c 29.* Suarex *contra Regem Angliæ, lib.4. c 9.* Cla is Regia *lib. 12.c.8.n.6* & alii multi apud ipsos. Et ex Canonistis multi, quos citant, ac sequuntur Rolandus *to 2 consil a 3 n.18.* Farinac. *de Inquisitione q.8 n.2* Et pro hac sententia plusquam triginta Auctores referunt Cevallos *communes contra communes, tom.4. quæst 510.* Diana *to.1. tract .de immunitate Ecclesiæ. Resolut.1* & pro hac sententia multa, & magna adducunt fundamenta.

(Almain. Bellarm. Suarez. Clavis Reg. Roland. Farinac. Cevallos. Diana.)

2\. Et maximè probatur ex modo loquendi Sacrorum Conciliorum Coloniense 1 *p.c 20.* ait: *Quod talis immunitas iure pariter divino, ac humano introducta est* & *cap. Quanquam, de censibus in 6.* ubi ait Bonifacius VIII. *Ecclesiæ, Ecclesiasticæ personæ, ac res ipsarum, non solum jure humano, quin imo & divino à sæcularium potestate sunt immunes* Et Concilium Trident. *sess 25. cap 20 de reformatione* ait: *Ecclesiæ, & personarum Ecclesiasticarum immunitas Dei ordinatione, & Canonicis sanctionibus constituta est* Et ita communiter loquuntur alia Concilia, de quo aè egi in meo tractatu de immunitate Ecclesiæ § 1.

(Conc. Col. Bonif. VIII. Triden.)

3\. Deducitur ex multis locis Sacræ Scripturæ. Nam Ioseph fecit omnem terram tributariam Pharaoni. *Præter terram sacerdotalem.* Gen.47. n.22. cum exactores tributi Petrum interrogassent. Matth.7. num.23 *Magister vester non solvit didrachma.* Christus postea ut Petrum, in quo repræsentabatur tota Ecclesia, instrueret, interrogat. *Reges terræ, à quibus accipiunt tributum, vel censum, à filiis suis, an ab alienis.* Respondet Petrus *ab alienis.* Inde infert Christus, *ergo liberi sunt filii ut autem non scandalizemus eos. vade ad mare, &c. invenies staterem, illum sumens da eis pro me, & te* Jubet Dominus dare pro se, & Petro, non quia debebant, ut perperã dicunt Hæretici, *Sed ne scandalizemus eos*, ad evitandum nempe scandalum ut advertit D. Ambrosius *in Annotationibus ad Exod. cap 3.* & ait, *Non debebat filius Dei, non debebat Petrus sed ne scandalizemus, da eis pro me, & te.* Et rectè notat Glossa, ut expendi *tom.4. in Evang c.9 q 11. n.98.* Quod eandem monetã, seu staterem jubet Christus dare pro se, & Petro, ut summam unionem cum eo denotaret & Christus erat liber à tributo, utpote verus filius, ut ipsemet Dominus dixit: *Ergo liberi sunt filii* Et Petrus, in quo repræsentabatur status Ecclesiasticus, omnesque Ecclesiastici, ut vocati in peculiarem sortẽ Dei; & quia Christus Dominus dixerat Petro, *Vade da eis pro me, & te.* Intellexerunt Sacri Apostoli in Petro esse majorem aliquam excellentiam, ut notant D. Chrysost. D. Hieron. D. Remigius, D. Paschas. nam ob hanc causam immediatè dixerunt Apostoli, *In illa hora accesserunt Discipuli ad IESVM, quis putas major est in regno cælorum.* Matth. 18. n. 1. ut latè expendi *tom.4. in Evang cap.10.q.4.*

(Genes. 47. Matth. 17. D. Ambros. Glossa. Tomus 4. D. Chrys. D. Hieron. D. Remig. D. Paschas. Matth. 18.)

Dicent aliqui, quod quamvis nostra sententia sit multorum Auctorum, tamen multi Auctores tenent, quod non sit de jure divino, sed humano. Sed contra pro nostra sententia multo plures Auctores pugnant, ut tenent Cevallos, & Diana *citati*, qui plusquam quinquaginta Auctores referunt, ex quibus multi oppositam sententiã gravi censura afficiunt, utpote contra communem modum loquendi Summorum Pontificum, ac Conciliorum, ut videre est apud Farinac. *to.1.q.8.n.2.* Deinde Ipsimet Auctores contrarii, ut notant Cevallos *in Defensorio ad Regiam maiestatem, à q.899.n.107.* Bellarm. *lib.2. de Clericis c 28. 29. & 39.* Suar. *lib.4. contra Regem Anglum, cap.9.n.6.* Layman *in Theologia Morali, lib.4. tract.9. cap.8.n. 1.* fatentur Romanum Pontificem habere potestatem immediatè datam à Christo. *Quodcunque ligaveris super terram.* Eximendi Ecclesiasticos, eorúmque bona à potestate sæculari, atqui de facto illa exemit, ut constabit ex quæstione sequenti, ergo saltem radicaliter illa omnia ex jure divino sunt exempta. 4.

(Diana. Farinac. Cevallos. Bellarm. Suarez. Layman.)

Confirmatur, quia Ecclesia ex iure divino, ac naturali habet potestatem acquirendi bona temporalia, oblationes, ac donationes fidelium ad sui fabricam, ac sustentationem suorum Ministrorum. Vt colligitur ex *cap. ultim. 10.q 1.* & ex *cap.1* & *cap.3 Perveniis 16. q.7.* & docent D. Thomas *2. 2. q 86 art.2 q.87 n.3.* Alens. *3.p.q 53. membr.2* Covar. *lib.1. variar. cap.17.* Gutier. *lib.2 quæstionum Canonicarum, cap.21.* Henriq. *quodlib.4. q.28.* 5.

Quæstio II.

Immunitas Eccleſiaſtica in omni Regno eſt de jure Canonico, & ſolvuntur argumenta cuiuſdam Recentioris.

SUMMARIUM.

6 *Immunitas Eccleſiaſtica eſt expreſſa de iure Canonico.*

7 *Multis locis iuris probatur, & n. 8.*

9 *Probatur ex factis multorum Pontificum.*

10 *Primum argumentum fundatur in falſa præſumptione, quod Eccleſia habeat multa bona, & n. 11.*

12 *Et dato, quod bonis Eccleſiæ ſit Reſpublica extenuata, recurrendum eſt ad Pontificem.*

13 *Secundum argumentum reiicitur, nam facere legem, quod ſubditi non relinquant bona ſua Eccleſiæ, eſt contra Sacros Canones, & damnavit Paulus V. contra Venetianos, n. 14. & 15.*

16 *In lege poſitum, ut bona quæ veniant Eccleſiæ intra annum, vendantur, irrita eſt, & nulla.*

17 *Homines particulares in ſuis bonis poſſunt ponere conditionem, ne eorum bona tranſeant ad Eccleſiam, de eis non loquuntur leges, ſicut de Principibus, & num. 18. & 19.*

20 *Quartum argumentum de aliquibus Regibus, qui ſanguine, ac armis comparaverunt regna. hoc eſt commune omnibus ferè Regibus Chriſtianis, & n. 21.*

22 *Inde formatur argumentum pro noſtra ſententia ex prædicatione Evangelica.*

6. LEx, quæ prohibet ne Eccleſia valeat habere bona immobilia, ac data recipere, evidenter pugnat cum jure Canonico, Bartol. Hoſtienſ. Archidiac. Vgolinus, Alexander, Menoch. Mattha, & alii multi, quos citant, ac ſequuntur Barboſa *in Collectanea ad lib. 1. Decretal. tit. cap Eccleſia Sanct. Mariæ de Conſtit. n. 3.* Surdus *lib. 3. conſil. 301. n. 67.* Cevallos *tom. 4 communes contra communes, quæſt. 889.* Ægidius Luſitan. *lib. 8. Codic. de Sacroſanctis Eccleſiis, part. 5 §. 2. num. 111.* & hi ultimi quatuor Auctores tenent legem Portugalliæ diſponentem, quod Eccleſia non valeat comparare bona immobilia ultra annum, eſſe contra jus Canonicum, ac proinde aliquo privilegio Apoſtolico, munienda ſit.

Bartol. Hoſtienſ. Archidiac. Vgolin. Alexand. Menoch. Barboſa. Cevallos. Ægid. Luſ.

7. Probatur. Primò, quia Principes ſæculares non poſſunt facere leges, ne ſubditi bona ſua Eccleſiis relinquant, nec quod Eccleſia ea valeat comparare, ac poſſidere, *cap. 1. de immunitate, in 6.* Ubi Summus Pontifex Alexander IV. diſponit: *Ne liceat Principibus ſæcularibus ipſas Eccleſias, & perſonas Eccleſiaſticas, ad diſtrahendum, vel alienandum, aut extra manum ſuam ponendum acquiſita, vel quæ deinceps acquirent aliquatenus coarctare.* Et idem determinavit Concilium Chalcedonenſe *cap. Bene quidem, diſtinct. 6.* & idem præcipitur ſub pœna excommunicationis *cap. finali, de immunitate, in 6.* quod latè probat multis Auctoribus adductis Navar. *lib. 3. conſil. de immunitate Eccleſiæ, conſil 2.* & ſubdit, quod illi, qui talia intendunt exequi nullo modo poſſunt cenſura eximi.

Alex IV. Concil. Chalced.

8. Probatur ſecundò, quia omnes leges editæ à Principibus ſæcularibus contra libertatem Eccleſiæ, ſunt nullæ, nulliúſque valoris, nullo modo poſſunt executioni dari, *cap. Adverſus, de immunitate Eccleſiæ, cap. Sancta Maria, de Conſtitut. cap. Decernimus de judiciis, cap. Finali, de rebus Eccleſiæ non alienandis, cap. Noverit, de ſententia excommunicationis. cap Sacroſancta, de elect. cap. Bene quidem, diſt. 96. Authentica caſſa, & irrita, Codic. de Sacroſanct. Eccleſ.* & latè probant Gloſſa, Filinus, Abbas, Angelus, Paulus Caſtrenſis, Julius Clarus, Ioannes Andreas, & alii multi, quos citant, ac ſequuntur Barboſa *ad cap. Sanct. Mariæ.* Fagnanus *de juſta ſententia Pauli V. contra Venetos, part. 3. fol. 42.* Surdus *de immunitate, titul. 2. quæſt. 15. num 61.* Ægidius Luſitan. *lib. 1. Cod. de Sacroſanct. part. 5. §. 2 num. 3.* & contrarium magnis cenſuris prohibetur in Bulla Cœnæ *cap. 18.* & Concilium Tridentinum *ſeſſ. 22. cap. 11. de reform.* & *ſeſſ. 25. cap 20. de reformat.*

Gloſſa. Filinus. Abbas. Angelus. Caſtrenſ. Clarus. Andreas. Barboſa. Navar. Surdus. Ægid. Bulla Cœn. Trident.

9. Probatur tertiò, ex factis. Cum Henriquez Imperator feciſſet legem, ne ſæculares relinquerent bona ſua Eccleſiis, eum graviter redarguit Innocentius III. & ſub anathemate legem antiquare fecit, ſubdens, *Cum hujuſmodi conſtitutio tam divinis, quam humanis ſit legibus inimica.* Anno 1210. refert Abrahamus Bzovius *eodem anno, num. 4.* ſimilem legem fecit Imperator Theodoſius, cum videret Rempublicam pauperem, & bona Eccleſiæ multum creſcere, quam legem, utpote contra libertatem Eccleſiæ revocare fecit. D. Ambroſius refert *l. 27. & 28. Codice Theodoſiano.* Et etiam refert Baronius *anno 390. num. 9.* & cum Venetiani anno 160. ſimilem legem feciſſent, eam condemnavit, reprobavit, ac annullavit Paulus V. utpote contra libertatẽ Eccleſiæ, ac Sacros Canones, ut multis documentis referunt citatus Fagnanus, & noſter Carmelita Fr. Marcus de Guadalaxara *Hiſtoria Pontificali, 5. lib. 2. part. 2. c. 1. & 2. 14*

Bzovius. D Ambr. Paulus V. Fagnanus. Guadal.

Ponuntur argumenta cuiuſdam recentioris.

10. Sic argumentatur. Princeps ob bonum commune ſuæ Reipublicæ, abſque ullo odio in Eccleſiam poteſt facere legem ex convenienti ratione, ut ejus ſubditi ſua bona non relinquant Eccleſiis, ac Monaſteriis, ut tenent Tiraquell. Calder. Aymon, Alciatus, Covar. quos citant Caldas Pereira *ad tit. empt. & vendit. n. 36.* Cabedo 2. *part. deciſion.* 115. Cum ergo in multis partibus redditus Eccleſiarum, ac Monaſteriorum ſint valdè pingues, & largiter ſufficiant ad ſuſtentationem, & aliunde Reſpublica ſit debilitata, ac extenuata in bonis, videtur conveniens, quod Princeps ponat limitem in acquirendis bonis ab Eccleſia.

Tiraquel. Calderin. Aymon. Alciatus. Covar. Cald. Berer. Cabedo.

11. Reſpondetur, quod argumentum nullam vim habet. Primò, ut argumentatur Cardin. Bellarmin. *contra Venetianos.* Talis lex non eſt neceſſaria ad conſervationem Reipublicæ,

Bellarm.

nec

nec in Italia, nec Germania, nec Gallia, nec in Hispania, ergo nec in illo Regno; inde infert Cardinalis Bellarm. quod sit de jure Gentium, ac omnium nationũ non prohibere Ecclesiis, ut valeant bona comparare. Secundò, falsum est id, quod dicitur nempe, quod Ecclesiæ, ac Monasteria, in Italia, Gallia, ac Hispania sint valdè opulenta, & multis abundent: nam ordinariè loquendo sũt in magna paupertate, & multis indigẽt, & Monasteria multas necessitates sustinẽt, ut facta bona inquisitione constabit; & lex, quæ fundatur in falsa præsumptione, falsa, & nulla est, ut tenet communiter Baldus, Panormitanus, Filinus, Navarrus, Covar. & alij innumeri, quos citant, ac sequuntur Soto *lib. 1. q. 6. art. & in 4. dist. 22. q. 1. art. 3.* Suar. *3. de leg. cap. 23. n. 9.* Clavis Regia *lib. 5. cap. 7. num.* 8. Lorea *de leg. disp. 21. ad finem.*

Panormit. Felinus. Navarr. Covar. Soto. Suar. Clavis Reg. Lorea.

12. Secundò, dato casu argumenti, quod Respublica minuatur, cum bonis, quæ ab Ecclesia acquiruntur, nunquam Principibus licet talia statuta facere, sed debent recurrere ad Romanum Pontificem, ei suas rationes exponendo, ut docent Paulus Castrensis *l. fin. Codic. de Sacrosancta Eccles. num. 6.* Angelus *l. filius familias. §. Divi, ff. de legatis, 1.* Iulius Clarus *lib. 5. Receptar, §. finali, quæst.* 82. Bellarminus *lib. 1. de Clericis, cap.* 27. Cevallos *communes contra communes, quæst.* 859. Et hæc doctrina procedit in tam vehementi casu, quod etiam in gravi necessitate, si ipsa temporis spatiũ concedat Princeps sæcularis non potest sine recursu ad Põtificem, impedire, ac sumere bona Ecclesiastica; ut docent idem Cevallos *citata, quæst. num.* 193. Mathesilan. *singular. 110. nu. 3.* Surdus *de Alimentis, tit. 2. quæst: 15. n. 61.* Lapus *allegat. 92. num. 7.* Suarez *contra Reg. Angliæ, cap. 36. num. 6. & 8.* Valenzuel. *contra Venet. op. 11. & 47.* Auctores vero allegati in argumento pro contraria sententia loquuntur in casu dispari, ut notat Ægidius Lusit. *n. 7.* & videntur significare de hac re supplicandum esse à Pontifice.

Paul Castr. Angelus. Clarus. Bellarm. Cevallos.

Cevallos. Mathesil. Surdus. Lapus. Suar. Valenzuel.

Ægid.

13. Secundò, sic argumentatur. Non repugnat libertati Ecclesiæ, quod Princeps faciat legem, qua prohibeat, ne subditi sui relinquant sua bona Ecclesiis: nam talia bona sunt in manu, ac potestate sæculariũ, ac proinde sunt subiecta Principi, ac ejus legi. Deinde Princeps potest facere legem, quod si ejus subditi velint relinquere bona sua Ecclesiis hoc valeant facere, ea tamen conditione, ut Ecclesia talia bona intra certum temporis spatium, verbi gratiâ, intra annum, vendat, seu à se aliena faciat: nam talia bona trãseunt ad Ecclesiam affecta hoc onere, & inde videtur, quod Ecclesia sit astricta ad tale onus quod videtur desumi ex *l. si convenerint, 8. §. si fundus, ff. de pignor: & act.* & ex *l. si debitor 12. Cod. de distract. pignor.* Bartol. *l. Rescripto, §. sciendum, n. 5. ff. muner: & honor.* Iason *l. Placet, Cod. de Sacrosanct. Eccles. n. 71.* Baldus, Decius, Guillelmus, Valasens, Caldas Pereira, quos refert Gabriel Pereira *manu Regia, cap. 67. n. 16.* & hoc argumentum existimat habere magnam vim.

Bartol. Iason. Baldus. Decius. Guillelm. Valasius. Cald. Pereir.

14. Argumentum nullius est valoris, ac momenti apud nos Catholicos Romanos: nam totum quod assumit, est contra sacros Canones, ac Decreta Romanorum Pontificum: nam quod ait, etsi repugnat libertati Ecclesiasticæ, facere legem, ut dimittant bona acquisita, non tamen repugnat tali libertati facere legem, ne amplius alia bona acquirat. Hoc apertè contrariatur *cap. de immunitate Ecclesiæ* ubi expressè Alexand. IV. ut jam retuli *supra, n. 7.* prohibet, ne Principes faciant legem, qua prohibeant, ut Ecclesia non habeat *bona jam acquisita, vel deinceps acquirenda.* Nota verbum *Deinceps acquirenda.* Et *cap. finali eodem Titulo*, ubi sub pœna excommunicationis prohibentur Principes edere legem, qua cogantur Ecclesiastici *bona obtenta vendere, vel emere de futuro.* Et in hac consequentia procedunt omnes Textus adducti primo, & secundo fundamento.

Alex. IV.

Id verò quod ait, quod Principes possunt facere legem, ne subditi sui relinquant bona sua Ecclesiis, hoc expressè repugnat cum citatis textibus; & talem legem fecit Henricus Imperator, ut jam dixi *supra, n. 9.* eam damnavit Innoc. III. & sub censuris eã fecit revocare. Similem legẽ fecit Theodosius Imperator, & D. Ambros. eum coëgit talem legem revocare, & hac nostra ætate similem legem fecerunt Venetiani, & Summus Pontifex Paul. V. eam damnavit. Venetiani fecerũt legem contra libertatem Ecclesiæ, quæ quinque capita habebat, ad quæ omnia reducebantur: & Tertium Caput erat, ne ejus subditi relinquerent bona sua Ecclesiis, quæ res magnam controversiam excitavit inter Sanctam Sedem Apostolicam, ac illustrem Rempublicam Venetam, & multis factis tractationibus cum Viris Doctissimis, ac Vniversitatibus Salamanticæ, Complutensi, Parisiorum judicatum fuit unanimi consensu talem legem esse contra Sacros Canones, ac libertatem Ecclesiæ, & sic talem legem reprobavit, damnavit Paulus V. & Venetiani compulsi sunt censuris talem legem revocare, ut tanquam filij obedientes Ecclesiæ fecerunt per publicum edictum die 22. Augusti anno 1607. ut referunt noster Carmelita Guadalajara *in Historia Pontificali, 5. part. lib. 3. cap. 1. §. En aver recebido* Fagnanus *de justa sententia Pauli V. contra Venet. part. 3. fol. 41. & 42.* 15.

Innoc. III. D. Ambr. Paul. V. Guadalajar. Fagnanus.

Ad id verò quod ait, quod talia bona transeunt ad Ecclesiã cum illo onere, ut intra tale tempus vendãtur, & alienentur, tale onus non ponitur in illis bonis prout sunt in manu sæculariũ, sed in manu Ecclesiasticorum, ut benè notat Fragosus *de potestate Ecclesiæ, part. 2. cap. 6. num.* 22. Deinde hoc apertè repugnat cum *cap. 1. de immunitate*, ubi Alex. IV. *Ne liceat Principibus sæcularibus ipsas Ecclesias, & personas Ecclesiasticas, ad distrahendum, vel alienandum, aut extra manum suam ponendum acquisita, vel quæ deinceps acquirent*; & hæc, & similia sunt quædam fraudulentia contra Sacros Canones, quæ maximè reprobantur *c. Quanto, de Privil.* & latè probant Panorm. Bartol. *l. filiusfamilias, §. Divi ff. de legatis 1. n. 12.* Alexander *volum. 2. consil. 211. n. 7.* Suarez *contra Reg. Angliæ, lib. 4. c. 33. n. 6.* Martha *de jurisdict. part. 4. centur. 1. cas. 6. n. 16.* Durandus *in Bulla Cœnæ, lib. 2. Can. 15. q. 19. num. 83.* Ægidius Lusitan. *lib. 1. Cod. de Sacrosanct. Ecclesia, part. 5. §. 2. num. 4.* 16.

Fragosus. Alex. IV. Panorm. Bartol. Alexand. Suar. Martha. Durand. Ægid. Lusit.

17. Argumentantur tertio particulares homines Reipublicæ abſque eò, quod contradicāt libertati Eccleſiaſticæ, & abſque ulla licentia Romani Pontificis, poſſunt diſponere de rebus ſuis, ſive in teſtamento, ſive in donationibus, clauſula appoſita, ut nunquam hujuſmodi bona, ad Eccleſiam, ſeu Monaſteria, ſeu perſonas Eccleſiaſticas deveniant, ut de facto dantur multi majoratus in Hiſpania, ac Portugallia, tali conditione affixa, & talis donatio, ſeu inſtitutio eſt valida cum ſit facta abſque odio Eccleſiæ, ut tenet Covar. *lib.* 1. *Reſolu. cap.* 1. Decius *conſ.* 416. Rippa *l. ex facto* §. *ſi quis Rogatus, ff ad Trebellian. num.* 38. Fernandus Arias *l.* 15. *Tauri,* §. 64. Rubius *in Repetitis, Rubrica de donation. inter virum, & uxorem,* §. 16. *num* 4. Molina *to.* 3 *tract.* 2 *diſp.* 27. *ad fin.* ergo videtur etiam quod Princeps abſque eo, quod contradicat Eccleſiæ libertati ſine licentia Summi Pontificis poteſt prohibere ne bona immobilia veniant ad Eccleſiam.

Covarr. Decius. Rippa. Arias. Rubius. Molina.

18. Reſpondetur primò, quod non valet argumentum de caſu comprehenſo in lege, ad caſum in illa non contentum, & maxime in materia odioſa, ut latè probat Filinus *in Proœmio Decreti.* Antoo. Gomex *in* §. *ex maleficiis, n.* 13. *inſtituta de action. omnium Iudicum, n.* 47. Franciſcus Coſcius *repetitione in Capitulum Tranſlato, n.* 50. Caſtro *lib.* 1. *de poteſtate legis, cap.* 71. *documento* 3. Rebellus *de obligatione Inſti. lib* 1. *p.* 1. *q.* 6 *&* 7. Clavis Regia *lib.* 3. *c.* 8. Salas *diſp.* 21. *ſect.* 13. Sacri autem Canones districtè, ac expreſsè præcipiunt, ne Principes, ac Magiſtratus ſæculares impediant Eccleſias acquirere bona, nec etiam impediant, ut eorum ſubditi ſua bona relinquant Eccleſiis, inde non eſt formandum argumentum ad homines particulares, de quibus leges non loquuntur. Sit exemplum *cap. finali, de immunitate, in* 6. ſub pœna excommunicationis mandatur Principibus, ac Magiſtratibus, ne ita diſponant, ut ſui ſubditi Clericis, aut perſonis Eccleſiaſticis non vendant aliquid, nec molant triticum, nec panem coquant, & tamen ſi homo particulari, hoc præſtiterit, & noluerit aliquid vendere Clerico in nullam cenſuram incidit, cum de ipſo lex non loquatur.

19. Deinde eſt diſpar ratio in Principe, ac in homine particulari: nam homo particularis habet plenarium dominium ſuorum bonorum, ut ad ſui beneplacitum valeat de eis diſponere, niſi interveniat aliqua lex repugnans, & ideo Pater non poteſt filium privare ab hæreditate, ut cum multis notat Molina *de Primogenit. cap.* 13. At vero Princeps habet altum, & ſublime dominium in ipſis bonis prout reſpiciunt bonum commune Reipublicæ, illiuſque membrorum, atqui Clerici, & Religioſi (quamvis habeant aliquas exemptiones) ſunt Reipublicæ membra, & inde eis fit magna injuria, ac gravamen, ſi priventur ſuo jure, ac ab acquirendis bonis, quæ eis obveniunt, vel ad eos pertinent, ut tenent Decius *cap Eccleſia Sanct. Maria de Conſtitut. num.* 3. Caſſanatus *de conſuetud. Burgundia,* §. 10. Alexander *volum.* 2. *conſil.* 211. *num.* 7. Ægid. *Luſitan. leg.* 1. *de Sacroſanct. Eccleſ p.* 5. §. 2. & alij.

Molina. Decius. Caſſanatus. Alexand. Ægid.

Quartò, argumentatur Caldas Pereira *ad titulum emption. ac venditionis, cap.* 18. *num.* 35. quod Reges Portugalliæ ſuum Regnum, illiúſque terras acquiſiverunt, ac comparaverunt, armis, & ſanguine; & hac de cauſa majorem, & ampliorem habent juriſdictionem tanquam datam à Summis Pontificibus, quam cæteris Principes. 20.

Caldas.

Hoc argumentum nihil probat, nam quamvis Summi Pontifices magna liberalitate multa conceſſerint Sereniſſimis Regibus Portugalliæ ob eorum eximium xelum in fidem Catholicam, non inde ſequitur quod ipſi valeant facere legem prohibentem, ut ſubditi eorum ne relinquant bona ſua Eccleſiis abſque privilegio Apoſtolico. Secundò, id quod aſſumit in argumento militat in omnibus ferè Regibus, ac Principibus Chriſtianis ferè omnes omnia regna ſua comparaverunt armis, & ſanguine; ſic Reges Caſtellæ, Aragoniæ, ac Barcellonæ fortiter pugnaverunt contra Maurorum exercitus, qui aliquando fuerunt tam copioſi, ut eſſent ferè ducenta millia hominum, & ſæpè viſus eſt D. Iacobus Apoſtolus in equo candido diſtricto gladio pugnans pro Chriſtianis, quæ magnæ victoriæ in multis Hiſpaniarum Eccleſiis celebrantur. Hiſtoria generalis Hiſpaniæ *folio* 308. *n.* 44. & *fol.* 632. *n.* 34. Sic & Germaniæ Imperatores magnis, ac duriſſimis bellis contra infideles, ut videre eſt ex Conſtantino Magno uſque ad præſens tempus apud Baronium, & Abrahamum Boxium, ſic & Sereniſſimi Reges Galliæ perpetua pugna contra Hæreticos, & Infideles, & Sereniſſimus Rex Ludovicus XIII. an. 1622. magno exercitu, magnáque obſidione mari, terráque expugnavit, ac devicit Arrochelam, ſentinam, ac receptaculum omnium Hæreticorum, per tot annorum ſæcula inexpugnabile, eámque ſubjugavit ad Eccleſiam Catholicam, ſic & Sereniſſimi Reges Poloniæ, Vngariæ, ut patet ex eorum Annalibus, & referunt per ſingula tempora Baronius, Boxeius, Gadalaixa. 21.

D. Iacob. Hiſtor. Hiſp. Baron. Boxius. Lud. XIII. Gadalaxra.

Ex quibus validum formo argumentum contra adverſarios. Infideles in ſuis bonis, & terris habent legitimum jus, & dominium, à quo non poſſunt expoliari à Principibus Catholicis, niſi titulo prædicationis Evangelicæ: nam Chriſtus Dominus dedit hanc poteſtatem ſuæ Eccleſiæ prædicandi Evangeliū in toto orbe, ſic enim ipſe dixit ſuis Apoſtolis, Marc. 16. n. 15. *Euntes in mundū univerſum prædicate Evangelium omni creaturæ.* Cum autem Mauri, ac Infideles nollent admittere prædicatores Evangelicos, inde Reges, ac Principes Chriſtiani tanquam miniſtri Eccleſiæ Dei, ex poteſtate ei facta à Chriſto Domino habent jus, ut Reges Infideles valeant expoliare, ac ejicere à ſuo Regno, ac dominatione, ut prædicatores Evāgelii introducantur, & ab omni moleſtia, injuria, ac gravamine cuſtodiantur. Et hæc eſt communis ſententia Theologorum. Ita Caietan. 2. 2. *q* 10. *art.* 8. Maior *in* 2. *diſtinct.* 44. *quæſt.* 3. Soto *in* 4. *diſt.* 5 *quæſt. unica, artic.* 10. Victoria *Relect.* 1. *de indiſc.* 2. *part. num* 2. Suarez *de fide, diſp.* 18. *ſect.* 3. *n.* 7. *&* 8. quod optimè colligunt *cap. Scitur. q.* 8. Si ergo regnum comparatū, ac acquiſitū fuit titulo miniſtrorum Evangelii, 22.

quo

Marc. 16. Cajetan. Major. Soto. Victoria. Suar.

quomodo ergo fieri potest, ut ipsi ministri Evangelici priventur debita, ac convenienti sustentatione ex ipso regno, quod eorum intuitu fuit obtentum; nec valet dicere ut annis elapsis aliqui dixerunt, quod ad talem sustentationem sufficit stipendium Missæ, quod est valdè tenue, & maximè hodie, cum res usuales magno pretio excreverint.

23. Gabriel Pereira. His, & aliis fundamentis Gabriel Pereira *manu Regia, tom. 1. cap 67. n. 9.* intendit probare legem Portugaliæ prohibentem, ne Ecclesia aliqua bona immobilia denuo acquirat sine Regis licentia non esse contrariam iuri Canonico, nec sacris Canonibus repugnare, & cum non potuisset habere patrocinium in aliquo textu ad ejus patrocinium ad aliquas rationes, ac congruentias frivolas, recurrit, indeque meritò contra ipsum insurgunt, Diana. Angianus. Fragosus. Fagnan. Valenzuela. Ægid. Lusit. ac graviter arguunt Diana *to 2. tract. 2. de immunitate Ecclesiæ, Resol. 13.* Angnianus *de legibus, disput. 32. sect. 3. n. 2.* Fragosus *de potestate Ecclesiæ, part. 2. cap 6. num. 2.* Fagnan. Valenzuela, Ægydius Lusitant. *cit.* & cum ego essem procurator Apostolicos, ad immunitates Ecclesiasticas in Regali Curia Madriti an. 1636. mihi sæpè dictum fuit à Viris Doctissimis, ac professoribus utriusque juris in Academia Salmanticensi, ac Complutensi non esse contterandum tempus, nam evidenter lex erat contra jus Canonicum, solum de privilegio Apostolico an daretur, erat tractandum, & inquirendum.

Quæstio III.

De lege Portugalliæ prohibente ne bona immobilia comparentur ab Ecclesia ultra annum sine Regis licentia?

SUMMARIUM.

24 *Motivum scribendi hunc tractatum.*

25 *Regis Portugallia utraque manus dextera & Rex Sebastianus filius obedientissimus Ecclesiæ vult nominari.*

26 *Reges Portugallia summo zelo ad fidem Catholicam propagandam.*

27 *Lusitani euntes in Indiam, prædicantes Christi fidem missi à Regibus Portugalliæ vaticinantur ab Isaia.*

Epistola, quas Reges Portugallia mittebant in Indiam ad gubernatores, ad propagandam fidem vaticinantur ab Isaia Propheta, ibid.

28 *Reges Portugallia maximè solliciti de bono sui Regni.*

29 *Alphonsus Rex fecit legem de bonis denuo non acquirendis ab Ecclesia, reprobat Honorius III.*

30 *Sanchius persistit, & deponitur è Regno.*

31 *Alphonsus Gomez Bolonia, creatur Regni Gubernator postea factus Rex juramento, non stat, & n. 32. & 33.*

34 *Moritur Rex, Alphonsus insigni pietate, ac obedientiâ in Ecclesiam Catholicam, quam semper habuerant Reges Portugallia, & num. 35.*

36 *Dionysius Rex facit concordiam cum Papa Nicolao IV. & numero 37. & 38.*

39 *Urbanus VIII. severum diploma dat in hac re.*

40 *Maximè laudandus Rex Ioannes IV. ob summam ejus obedientiam in Ecclesiam Catholicam, & n. 41.*

Cum hæc lex esset jam valdè à tempore antiquo, & ejus exequutio quiesceret, 24. tamen magno ardore res renovata est anno 1635. usque ad annum 1639. cum multa bona ab Ecclesia auferrentur, generoso, ac forti animo resistit vir illi præclarissimus Apostolicus Illustrissimus Dom. Alexander Castracani Episcopus de Nicastro Apostolicus Collector Regni, censuris impositis, multis habitis consultationibus, tandem visum est, ut Apostolicus Procurator de hac remitteretur ad Regalem Curiam *Madriti*, & factâ consultatione cum Prælatis Religionum, ego omnium minimus ad tantum negotium fui electus, & multis mihi datis monumentis tam ex Archivio Romano Vaticano, quam ex Archivio Ulyssipponensi, vulgò *Torre de Tombo*, quam ex Archivio sanctæ Sedis Bracharensis, ac Ulyssipponensis edidi amplum tractatû cùm viginti duobus Brevibus Apostolicis, qui tractatus manuscriptus habetur in nostra Bibliotheca Ulyssippon. & facit justum volumen, illiusque facti sunt plusquam quadraginta transumpti manuscripti ab omnibus ferè Religionibus, ac à multis viris doctis, hic tantum facio veluti quoddam repertorium tam de his, quæ in hac re contigerunt, quam dè Brevibus Apostolicis circa hanc materiam editis à Romanis Pontificibus, notatis locis, ubi habentur, & videri possont, nihil de meo addens, ut ita inserviam multis viris doctis, ut apprimè sciant, & agnoscant veritatem; cætera verò, rationes, fundamenta, ac solutiones adversariorum, remitto, ad meum tractatum. Alexander Castracani.

De nostris serenissimis Regibus Lusitaniæ dicam hic quod dixit Mag. D. Ambrosius de suo præclarissimo Imperatore Theodosio, qui veluti strenuissimus Dux. *Quod utraque manu pro dextera utebatur:* Iudic. 3. num. 15. sic & ille scilicet Theodosius *una manus dextera erat ad custodiendam, augendam, ac venerandam Ecclesiam. Altera manus illi dextera erat ad suo imperio muniendo cum benignitate, ac Clementia erga subditos.* Hac utraque manu dextra maximè insigniti fuerunt nostri Serenissimi Reges Portugalliæ, una manu dextera ad augendam, ac custodiendam Ecclesiam Catholicam, eique in omnibus obediendum, quòd maximè, ac insigniter apparet in Serenissimo nostro Rege Sebastiano, qui primus inter omnes Reges Reipublicæ Christianæ extitit, qui in publico consistorio Ulyssippone facto, & publico iuramento præstito Sacrum Concilium Tridentinum acceptavit, ejusque observantiam ab eo in omnibus habendum, sicque edicto Regio præcepit per totum Regnû publicari; ut ab omnibus maximè ita observaretur, cujus rei causa Pius V. Summus Pontifex ei multû gratulatur quodam indulto, ac Brevi, *Charissime in Christo* datum die 5. Ianuarii 1670. & inde ipse Pontifex per Epist. quærit à nostro Rege Sebastiano ob tot 25. D. Ambros. Iudic. 3. Sebastian. Pius V.

 merita.

merita in Ecclesiam Catholicam, quoniam agnomine velle insigniri, nam Reges Hispaniarum Catholici Gallorum Christianissimi dicebantur, respondet Serenissimus Rex, nulla alia nomenclatura se velle nominari, *nisi tantum filium obedientissimum Ecclesiæ.* Refert Vasconcellos *de Regibus Portugalliæ.*

Vasconcel.

26. Hæc fidei generositas semper maximè resplenduit in nostris Portugalliæ Regibus, ut in Serenissimis Principibus Emmanuele, ac Ioanne Tertio, qui frequenter scribebant suis gubernatoribus, ac Proregibus Indiarum, ac Brasiliensium, ac aliarum partium, quod potius cogitarent de amplianda, ac dilatanda Christi fide, quam de ejus dominatione amplianda. Frequenterque dicebat Magnificus Ioannes Tertius se maximè esse solicitum in India, Brasilia, cæterisque partibus debellandis, ac subjungandis, ut ibi omnium colla submitterentur Ecclesiæ Romanæ, quam quod suo obtemperarent imperio, & ut ibi potius victricia Christi trophæa erigerentur, quam quod sua vexilla ibi collocarentur, ut scribit Franciscus de Andrade *in chronica de Rege Ioanne Tertio part. 2. cap. 15.* unde pleno ore, & alta voce nostros Serenissimos Portugalliæ Reges dicam Ministros, & coadjutores Apostolorum, ait D. Augustin. lib. 3. confessionum cap. 4. *Qui Christi fidem seminant per orbem, ministri, ac coadjutores sunt Apostolorum.* Tales fuerunt nostri Serenissimi Reges; nam in Europa expulsis Mauris in Regnis Portugalliæ, & Algarbiorum, per ipsos nomen Christi est exaltatum; in Asia sexaginta duos Reges ad fidem Christi subjugarunt: sic & in America, in Regno Brasiliæ per spatium 700. Leucarum gentes ad fidem Christi adduxerunt: in Africa, Septa, Tangere, Mazagam Christi nomen portaverunt; merito ergo nostri Reges dicendi sunt ministri, ac coadjutores Apostolorum secundum Divum Augustinum.

Ioannes III. Andrade. D. August.

27. Imò nostri Magnifici Reges Lusitani, in expeditione ad Indiam, videntur vocari ab Isaïa Angeli veloces, ait Propheta c. 18. n. 1. *Væ terræ cymbalo alarum, quæ est trans flumina Æthyopiæ, qui mittit in mare legatos in vasis papyri super aquas. Ite Angeli veloces ad gentem convulsam, & laceratam ad populum terribilem.* De nostris Lusitanis vaticinatur Isaias, ut exponunt, ac interpretantur Rebellus, *de obligat. justitiæ lib. 18. quæst. 23.* Ioannes Lucena *in vita Sancti Xaverii lib. 5. c. 21.* Peneda *de Rebus Salomonis lib. 4. cap. 14. §. 3.* Seraphinus Freites *de iusto imperio Asiatico c. 4. num. 8.* latè Malveda *lib. 13. de Antichristo c. 12. §. cæterum pagina 131* Solorzanus *de jure Indiarum, tom. 1. lib. 1. c. 15. num. 21.* ait Propheta, *væ terræ.* Forerius legit: *Hea terra* nam *væ* in scriptura non semper significat lamentationem, sed etiam ut notant Sanchez, Cornelius, aliquando est verbum exhortationis ad Lusitanos, tanquam exhortans loquitur Propheta, & magna emphasi appellat *terra cymbalo alarum;* seu ut vertunt septuaginta *Navium alarum.* Chaldæus; *in navibus de terra,* ac si dicat Propheta ô gens terræ Lusitanæ, valdè perita arte navigandi in navibus per mare, quarum vela ventis impulsa sonitum cymbalorum imitantur, vel inter navigandum instar avium volantium perstrepunt, ad hunc modum legunt Symanchus: *Sonitus alatus.* Vatablus, *inumbrantis alis.* Pagninus legit, *umbra alarum,* quia navis dum extensis velis navigat, quandam umbram, ac similitudinem avium alarum refert. Subdit Propheta: quæ est *trans flumina Æthiopyæ;* nempe in valle remota, ac distanti regione, *mittit legatos in mare.* Dei impulsu, ac nutu *in vasis papyri.* Talis enim dicebatur materia, quæ erat species quædam de junco, ex qua naves olim fiebant, ut tradunt Herodot *lib. 1.* Plinius *lib. 6. cap. 22. & lib. 7 cap. 53.* Strabus *lib. 17.* Solonius *c. 5. & 6.* & sic canit Lucanus *lib. 4.*

Isai. 18. Rebellus. Lucena. Peneda. Freites. Malveda. Solorzan. Forerius. Sanchez. Cornelius. Septuag. Chaldæus. Symanch. Vatabl. Pagun. Herodot. Plinius. Strabus. Solonius. Lucanus.

— Sic cum tenet omnia Nilus.
Conseritur bibula Memphitis cymba papyro.

Ait Propheta *Mittit legatos in mare.* Ipsos nempe prædicatores Evangelicos, quos exhortans Isaias ait. *Ite Angeli veloces.* Vos nempe prædicatores Lusitani. *Ite* tanquam Angeli veloces ad conculcandum tam longum maris spatium. Et cum ait, *mittit legatos in mare:* ad Reges Lusitaniæ dirigit sermonem, qui ipsos prædicatores, tanquam Angelis superiores mittebant. Et ubi nostra vulgata habet *mittit in vasis papyri* Septuaginta, & Regia legunt *Epistolas papyraceas* quas nostri Reges mittebant ad gubernatores Indiarum, ac Brasiliensium ad erradicandam idololatriam, & ad plantandam, dilatandam, ac propagandam Christi fidem. Et subdit text. *Ad gentem convulsam, & dilaceratam, & populum terribilem.* Vatablus in scholiis, id est Indios, & quamvis Propheta eos non nominat, moribus tamen depingit. *Ad gentem convulsam.* Pagninus, *ad gentem expilatam,* ut pote omni dictamine, ac judicio naturali, nam bruta animalia, ut elephantes, simias pro Deo adorabant; *dilaceratam.* Pagnin. *gentem lineatam.* Forerius *gentem linea,* nam ob calorem terræ, veluti lacerata veste, & linea, tanquam nudo corpore incedunt. *Populum terribilem.* Seu ut legunt septuaginta *populum pessimum.* Syriacus, *populum fœdum;* nam ita ille populus erat terribilis, pessimus, ac fœdus, ut humanas carnes manducarent, humanum sanguinem biberent, & illis pascerentur. Sed lux Evangelica exorta per prædicatores Lusitanos, ita emitantur ut qui erant dæmonum mancipia, fiant filii Dei IESU CHRISTI, ac hæredes Regni cœlorum ex quibus quamplurimi præclarissimi, ac sanctissimi viri prodierunt: multi inclyto, ac illustri martyrio per varia tormentorum genera Laureati, alii in omni virtutum genere mirificè se exercentes floruerunt. Ita ut de quibusdam faciat mentionem Martyrologium Romanum, ac aliquæ Sacræ Religiones de eis festum celebrant.

Septuag. Reg a. Vatabl. Pagnin. Pagnin. Forerius. Septuag. Syriacus.

Alteram manum dexteram habuerunt nostri Serenissimi Reges Portugalliæ erga suum Regnum, illud Deo favente ex potestate Sarracenorum magnis partis victoriis comparaverunt, præclaris triumphis ab invadentibus hostibus illud custodierũt, vadè gloriosè debellantes omnes ejus adversarios indeque egressi victorieia Lusitanica trophæa, per omnes quatuor orbis partes portaverunt, ac gloriosè extulerũt. Unde Ioannes Freire insignis 28.

Freire.

Poeta

Poëta loquens cum Lusitania obtinens quatuor orbis partes sic caoit.

Si plures essent potuissent vincere plures.

Non capitur brevibus gloria tanta locis.

Et in his, ac cæteris omnibus summam benignitatem, ac clementiam erga suos Vassallos declarantes, ac ostendentes, ita ut diceret Rex Ioannes III. quod suos clientes, non ut subditos, sed ut filios charissimos, semper habebat in corde, ut testatur Andrade de rebus Ioannis III. Hinc merito in ejus sepulchro inter cætera ejus magnalia legitur, quod erat dictus *Pater patriæ*, tantoque amore, tantoque flagrabantur nostri Serenissimi Reges erga suam patriam, ergaque suū Regnum cumque istud Portugalliæ non esset multum amplum, nec dilatatum, timentes ne pietate fidelium omnia devolverentur ad Ecclesiam.

Ioan.III.

29. Serenissimus Rex Alphonsus secundus condidit legem anno 1220. ne Ecclesia posset denuo emere aliquas possessiones, hoc tunc lex continebat, tūc Honorius III. Summus Pontifex per Epistolam suam paternaliter die 4. Ianuarij 1221. admonet Regem ut refertur in Monarchia Lusitan. 4. *part lib.* 13. *cap* 23. Pius Rex aliquorum ministrorum persuasione non acquievit, ut supponit Summus Pontifex, & ideo Honorius idem Tertius die 22. Decembris ejusdem anni 1221. per suam bullam legem reprobat, cum alio brevi Illustriss. Regi habetur in Archivo Regio. vulgo Torre do Tombo *lib* 1. *Bu larum fol.* 10. & ad longum refertur in Monarchia Lusitana, 4. *part. c.* 25. *sequenti cap.* 26. narratur ejus mors; Tunc ut pijssimus, ac Christianissimus Rex desistens ab omnibus, ac omni executione legis, se subijciens, ac submittens Romano Pontifici, in suoque Testamento multa largitur ampla munera sedi Apostolicæ, D. Iacobo Compostellæ, alijsque multis locis pijs, ut constat ex ejus testamento citato *cap.* 26.

Alphonsus secundus.

Honor. III.

Torre do Tombo. Monarch.

30. Mortuo Rege Alphonso successit in Regnū filius ejus major natu Dominus Sancius secundus Capellus dictus, quia ut scribit Andræas de Resende cum esset puer, & gravi morbo laboraret, indutus fuit quodam habitu regulari, & cum clavem Regni teneret, primo suo anno compositionem fecit, cum Illustrissimo D. Stephano Archiepiscopo Bracharensi super res Ecclesiasticas, restituens omnia Ecclesiis, ut constat ex quadam scriptura, quam refert Illustrissimus D. Rodericus à Cunha Archiepiscopus Bracharensis. & postea Vlyssipponen. in Catalogo Archiepiscopor. Sedis Bracharen. *tom.* 2. *cap.* 23. *num.* 1. Sed non perseveravit, eique multum restitit, ac se opposuit D. Stephan. Archiepiscop. Brachar. quem ob suas præclaras virtutes Honorius III. appellavit *Nobile Ecclesia membrum*, ut refertur in citato Catalogo Brachar. *cap.* 22. & cum nihil proficeret, certiorem fecit Summū Pontificem Gregorium Nonum, qui paternaliter admonuit Regem, & per suam bullam dat magnam jurisdictionem D. Stephano. Bulla incipit: *Venerabili Fratri Archiepiscopo* datū anno 1238. die 15. Aprilis habetur manu Regia *tom.* 1. *fol* 256. *num.* 15. & cum Sancius aures non dedisset, hæc extitit, una ex causis, ob quam Innocentius IV. anno 1245. die 24. Iulij de Concilio Eminentissimorum Cardinalium, cum deposuit à Regno, ejusque regimen tradidit fratri suo Alphonso comiti Boloniæ, ut refertur *cap. grandi. de supplenda negligentia Prælatorum in* 6. & circa hanc dispositionem Regis Sancij, aliam bullam edidit ipse Innocentius IV. & incipit *Dilectis filiis Baronibus*, servatur in Archivio Ecclesiæ Braharensis, eamque adducit Fragosus de *Potestate Ecclesiæ lib.*. 3. *cap.* 21. Monarchia Lusitana *tom.* 4. *in Appendice fol.* 276.

D. Stephan.

A Cunha.

Gregor. IX

C. Grandi.

Innoc. IV.

Fragosus. Monarch. Lusitana.

31. Creatus Serenissimus Alphonsus Regni gubernator, ac Regni futurus successor, cum Sancius ejus frater non habuisset filium, Parisijs in publico consistorio, multis astantibus testibus multas capitulationes juramento firmavit *die* 6. *Septembris* anno 1245. quæ capitulationes referuntur manu Regia, *tom.* 1. *fol* 207. Monarchiæ Lusit *tom.* 4. *lib.* 14. *c.* 27. & in summario, seu Appendic. *fol.* 284. & incipiunt, *Ego Alphonsus comes. Boloniæ*; & inter cætera continebatur, quod bona ablata ab Ecclesia, Ecclesiasticisque personis restitueret, & ab omni gravamine, ac injuria custodiret, & quod non impediret, quod Ecclesia alia bona denuo acquireret.

Manu Reg. Monarchia

32. Tamen mortuo Sancio Rege Toleti, cum ipse Alphonsus creatus esset Rex Tertius nomine, aliquorum iniquorum consilio instigante promissioni non stetit, sed legem jam revocatam iterum ad praxim reduxit, contra Ecclesiæ libertatem. Tunc Dominus Archiepisc. Brachar. D. Marthinus Episcopus D. Egas Conimbr. Episcopus Ægitensis D. Vincentius, Episcopus Viennensis D. Martinus, & Episcopus Eborensis, ac alij Prælati hujus Regni convenerunt ad Pontificem Gregorium X. ut describitur à D. à Cunha in *Catalogo Archiepisc. Brachar part.* 2. *cap.* 31. *n.* 7. Tunc Pontifex paternali benevolentia misit quandam bullam Alphonso Tertiò Regi datam anno 1272. die 28. Maij & incipit *Tam grādis honoris*. Admonens eum de sua obligatione reducens ei in memoriam juramentum præstitum. Bullam refert Bzovius *in suis Annalibus tom.* 13. *ad citatum annum* 1272.

Gregorius. A Cunha.

Bzovius.

33. Cum Rex admonitionibus Pontificiis non acquiesceret Gregorius X. Summus Pontifex pro defensione Ecclesiæ concessit quandam bullam, & incipit *ex debito Pastoralis officij*. Datam Romæ die 3. Septemb. anno 1275. habetur apud Monarchiam Lusitan. *tom.* 4. *lib.* 15 *cap.* 41. post datum tale diploma, antequam in Portugallia publicaretur, mortuus est ipse Summus Pontifex Gregorius, & cum noster Lusitanus, ac Vlyssipponēsis Ioannes XXI. ad Summum Pontificatum esset elevatus amore patriæ maximè desideravit, ut res Portugalliæ componerentur; misso nuncio Apostolico Fr. Nicolao Ordinis Minorum Bullam Gregorij X. in tota Portugallia publicavit, ut refertur in *Monarchia Lusitana lib.* 15. *c.* 42.

Gregor. X.

Monar Lus.

Ioan XXI.

Monarch. Lusit.

34. Cum ergo Rex Alphonsus pervenisset ad mortem multis editis pœnitentiæ, ac contritionis signis, ostēdens que summam obedientiam erga sanctam sedem Apostolicam vehementissime recōmendavit filio suo Dionysio Regni successori concordiam, pacem, compositionemque cum Romano Pontifice, multaque, & amplissima dona largitus est multis Ecclesiis,

Ecclesiis, hospitalibus, ac aliis piis locis, multasque, & magnas eleemosynas per pauperes mandavit distribui, multaque anniversaria, ac magnum numerum Missarum pro anima sua fieri decrevit, quod totum constat ex ejus testamento, quod refertur in Monarchia Lusitana 4. *part. fol.* 270. Monarch. Lusit.

35. Sciant, sciant, & agnoscant Auctores extranei summam pietatem, ac obedientiam nostrorum Regũ Portugalliæ in sanctam Ecclesiam Romanam, quòd quando faciebant leges, & statuta, prout intelligebant necessaria esse ad conservationem suorum Regnorum; tamen in fine suarum legum apponebant, quod si aliquid in suis legibus esset contrarium Decreto Summorum Pontificum *tanquam non leges haberentur*; ut constat ex quodam libro parvo fol. 25. cujus titulus est *foral antiquo de Sanctarem*: habetur in Archivio Regio, vulgo *Torre do Tombo* refertur Monarchia Lusitana. 5. *part. integ gesta Regis Dionysij lib.* 16. *c.* 63. § *Doque elle* Quod ut maxime notatu dignissimum hic apposui, quæ si vidissent Bzovius ad annum 1222. & Fumasius *in sua Republica lib. 6. cap.* 41. non tam indebite ac irreverenter loquerentur de Serenissimo Principe, tam pio, ac devoto in Ecclesiam. (Foral de Sanctarem. Monarch. Bzovius. Fumasius.)

36. Mortuo Alphonso successit in Regnum filius ejus majornatu Dominus Dionysius, qui statim omni affectu, totisque viribus apposuit ad concordiam super hanc rem faciendam cum Sede Apostolica, & cum in Roma jam adessent procuratores status Ecclesiastici D. Fr. Tellus Archiepiscop. Bracharen. D. Americus Episcopus Conimbricen. D. Fr. Bartholomæus de Sylvest. D. Ioannes de Lamego. Pro parte Regis fuerunt D. Martinus cantor maior, id est chantre Eborensis D. Ioannes Martinus canonicus Conimbricensis, designatus Episcopus Vlysippon. tunc alta, & divina providentia Summos Pontifex Dei Ecclesiæ erat Nicolaus IV. qui ut magnus Pater summo studio exoptabat pacem, ac concordiam in hac re, idque commisit quatuor Cardinalibus; quatuorque conditionibus appositis ut constat, ex prima, & secunda bulla. *Prima conditio.* Quod Procuratores Ecclesiastici, ac Regis convenirent inter se. *Secunda.* Quod totum fieret, ac determinaretur præsentibus quatuor Cardinalibus expressè nominatis in bulla. *Tertia.* Quod prædicti Cardinales, totum determinatum, ac resolutum referrent suæ sanctitati: *Factaque nobis per eosdem Cardinales de præmissis relatione fideli.* Conditio *Quarta.* Quod sua sanctitas sua suprema auctoritate, totum confirmaret, quæ concordata facta est per quadraginta articulos. (Bulla prima & secunda.)

37. Quod totum negotium determinatum, & absolutum est à sua sanctitate, per novem bullas Apostolicas, quæ habentur in Archivio Regio *lib* 5. *fol.* 79. Regis Dionysij, & casa apud me habeo transumptas ex ipso Archivio Romano Vaticano; & præcipuam bullam hujus concordatæ ait Gabriel Pereira *manu Regia, tom.* 1. *fol.* 223. quòd eam non potuit in lingua Latina invenire; tamen, ut scribit Doctor Franciscus Brandam 5. *part Monarchia Lusitana, lib* 16. *cap.* 63. in Archivio Regio est in lingua Latina, & etiam in Archivio sanctæ Sedis Vlyssippon. *fol* 297. *&* 298. & hæc concordata facta est, die 6. Ianuarij anno 1289. secundo anno Pontificatus Nicolai IV. (Pereira. Monarch. Lusit.)

38. Ipsi articuli facti sunt ad evitanda aliqua gravamina, quæ Ecclesiastici patiebantur, ut notat Illustrissimus Rodericus à Cũha *in Catalogo Brachar. part.* 2 *cap.* 39. *num.* 4. *fol.* 125. Ipsos quadraginta articulos ad longum referunt Gabriel Pereira proximè citatus, Bzovius ad annum 1289. Vvading. *ad annum Religionis* 82. *nu.* 20. juxta compositionem prædictæ concordatæ Martinus Pires Cantor major, id est Chantre Eborẽsis, Regis nomine, prædictam cõcordatam acceptavit, sub juramento observandam, quòd etiam magna animi alacritate, ac promptissima voluntate præstitit D. Rex Dionysius sub juramẽto coram Regni magnatibus, ut ad longum refertur in Monarchia Lusitana citata 5. *part. lib.* 15. *c.* 63. Et pòstea, cum aliquæ dubitationes pullularent, facti sunt undecim articuli, de quibus multa dixi *in nostro citato tractatu præcipuè*, §. 3. 4. *ac* 5. factis, & publicatis prædictis articulis, facta est magna pax, ac tranquillitas inter Regem, ac Sedem Apostolicam, retenta Ecclesiæ authoritate, præeminentia, ac libertate. (A Cunha. Pereira. Bzovius. Vvading.)

39. Postea verò tempore labente ab anno 1634. usque ad annum 1639. dura tempestas in hac re exorta est, & multa à fidelibus relicta Ecclesiis auferebantur. Tunc sanctissimus Dom. Vrbanus VIII. per suũ Collectorem Illustrissim. Dom. Alexandrum Castracani Vlysippone Virum sanè Apostolicum, & per Illustrissimum Dom. Laurentium Campegi Madriti Nuntium Apostolicum, multa paterno affectu exoptavit componere, cujus rei coram Deo, ego testis sum, cum ibi essem Procurator Apostolicus. Inde ipse Sanctissimus Dominus Vrbanus VIII. dedit quoddam diploma valdè rigidum, ac severum in hac, & incipit, *Quamvis juxta canonicas sanctiones,* Datum Romæ die 5. Iulij anno 1638. in quo sua sanctitas motu proprio, ac de certa scientia, plenitudine potestatis revocat, ac annullat, cassat, ac irritas facit, ac reddit omnes, & singulos actus, & sententias, & processus factos super hanc rem, multis impositis pœnis, quod diploma fuit publicatum mense Decembris ejusdem anni, & ejus transumptum habeo apud me. (Urban VII)

40. Et cum tota civitas Vlysipponensis per ferè quindecim menses magno dolore fidelium, hac de causa rigido interdicto laboraret, Deus benignus, & Clemens respiciens, & videns Regnum Portugalliæ, juxta promissum factum primo, ac Serenissimo Regi Alphonso Henriquez prima die Decembris in sabbato anni 1640. magna Regni gratulatione, ac omnium gaudio acclamatus est Rex noster legitimus Ioannes IV. & cũ hujus rei nuntiũ accepisset in *Villa Viçosa* maximè notatu dignissimum est, quod primum ejus Decretum, primum ejus verbum fuit, quod ipse desistebat ab exequtione legis contra libertatem ecclesiæ, quod promptissimè obediens se subiiciebat voluntati, ac dispositioni Romani Pontificis, quo usque cum eo de hac re ageretur, ac concordia fieret, quod veluti ebiberat (Alphonsus. Rex Ioãnes)

Hebr. 10. ebibetat à supremo omnium capite Christo Iesu, de quo ait Paulus ad Hebræos 10. n. 5. & 10. *Ingrediens mundum dicit: In capite libri scriptum est de me; ut faciam Deus voluntatem tuam* Ex Psalm. 39. num. 7. Vbi communiter Patres notant, cum primum Christus Dominus ingressus est in mundū in utero Virginis primum ejus verbum in capite libri ad suum Æternum Patrem, extitit summæ ob dientiæ erga eum, *ut faciam Deus voluntatem tuam*, ut semper haberet uniformem, ac concordatam voluntatem cum eo.

Psalm. 39.

D. Anselm. D. Anselmus ad citatum locum Pauli sic ait in persona Christi, *Quia voluntatem meam, quam juxta naturam humanitatis habeo, divinæ voluntati tuæ prorsus concordem feci.* Hoc divinum, & sublime affatum Deo inspirante, hat sit Serenissimus noster Rex Ioannes IV cum primum in Regnum est ingressus, ad illum manum admovit, ut profunde obediens, voluntatem suam concordem faceret cum Christi vicario, ut ab illo in nullo discreparet.

45. Cum pervenisset Decretum Regis ad Vlyssiponem Illustrissimus Dominus Rodericus à Cunha, congregatis doctissimis Viris hujus civitatis Vlyssiponensis, inter quos etiam omnium minimus ego adfui, lectum est Regis Decretum; & cum tota civitas interdicto opprimi batur ob exequutionem legis, contra Ecclesiæ libertatem, à qua executione Serenissimus Rex desistebat, se in omnibus subjici nos Romano Pontifici. Resolutum fuit interdictum jam cessasse, & jam ablatum esse declarandum, ex illo certo, & communi principio Theologorum, quod cessante causa censuræ, cessat & ipsa censura, & ita sequenti die 6. decembris festivitate sancti Nicolai supradicti 1640. interdictum est ab latum, magna festivitate, ac applausu, cum in illa felicissima die Serenissimus Rex Ioannes IV. exceptus fit communi omnium lætitia, ac gratulatione in hac civitate, post ea Hieronymus Batallim ex Regis licentia exercens sui officium etiam auctoritate Apostolica declaravit interdictum cessasse, & esse ablatum.

46. Et ad majorem hujus rei firmitatem ipsemet Rex Ioannes IV. Decretum dedit regia manu sua firmatum die 2. Ianuarij 1651. quo præcipit omnibus suis ministris, judicibus, ac Senatoribus Regiis, ut in his, quæ pertinebant ad capellas, ac bona Ecclesiarum nullo modo se audeant intromittere, aut aliquid innovare, quoad usque de his rebus ultima fiat resolutio cum sancta sede Apostolica: ecce quanto jure, & optima ratione Serenissimus Rex Sebastianus dixit, quòd Reges Portugalliæ nulla alia nomenclatura insigniri volebant, nisi tantum ut filij obedientissimi Ecclesiæ dicerentur.

* *
*

RESOLUTIO XLII.

De Miraculis.

QUÆSTIO PRIMA.

Quid sit Miraculum, & quid ad eius naturam petineat?

SUMMARIUM.

1 *Vnde nomen Miraculi derivatur.*
2 *Miraculi definitio.*
3 *Miraculum est opus solius Dei, signum, ac sigillum divinitatis.*
4 *Miraculum est Dei testimonium, loquela, ac pignus.*
5 *Miraculum est opus rarum, & extraordinarium.*
6 *Miraculum est supra virtutem omnium naturalium causarum.*
7 *Ad excellentiam miraculi pertinet, quod fiat celeriter, ac confestim.*
8 *Miracula non semper fiunt celeriter, sed aliquando paulatim, ac sensim.*
9 *In miraculis maximè consideranda perseverantia in effectu.*
10 *Explicatur textus quo ad vocem Iosue Sol stetit ad evidentiam miraculi.*
11 *Ad evitantiam miraculi requiritur multiplicatio actuum.*
12 *Sanitas morbi dum quis B. Virginem, verbi gratiâ, deprecatur hic & nunc miraculosa reputatur.*
13 *Duplex est miraculum, unum secundum esse, alterum secundum dici.*

A Nomine miraculi incipiamus. *Miraculum* deducitur à verbo Græco, & etiam fluit à verbo Hebraico *Tama*, & significat admirari cum stupore, ac vehementia, nam cum miraculum sit opus extraordinarium super omnem vim, ac concursum naturæ creatæ, inde magnam admirationem, & stuporem inducit; unde ex miraculis, quæ Christus D. faciebat frequenter in turbis, ac populo multa erat admiratio. Matth. 8. num. 27. 9. num. 33. & 15. num. 31. Marci 1. num. 27. & 2. n. 12. Luc. 9. n. 43. Ioan. 4. num. 22. 1. Græcus. Hebraicus. Matth. 8. Matth. 9. Marc. 1. Luc 9.

Sic definitur miraculum, est opus extraordinarium, & rarum præter legem ordinariam Dei, & supra omnem virtutem causarum naturalium. Hæc definitio desumitur ex D. Thoma 1. part. quæst. 105. art. 7. & 8 lib. 3. cōtra gentes c. 101. & ex D. Augustino *lib. 3. de Trinitat. cap. 4. & 5. & lib. 26. contra Faustum c. 3. & sequentibus*, & *lib. 6. de Genes. ad liter. c 13.* Hinc clare patet quāta sit ejus excellentia, ac majestas. 2. D. Thom. D. August.

Opus est solius Dei, ut multoties canit Regius Vates Psalm. 71. num. 18. *Benedictus Dominus Deus Israel, qui facit mirabilia solus*, & Psalm. 135. num. 4. *Qui facit mirabilia solus*, & Psalm. 85. num. 10. *Quoniam magnus es tu faciens mirabilia: tu es Deus solus*, D. Augustinus 3. Psalm. 71. Psalm. 135. Psalm. 85. D. August.

stinus ibi, inde colligit Propheta, quia Deus
sit solus, quia ipse solus facit mirabilia. Inde
mirabilia, seu miracula sunt signa Divinitatis,
Ioan. 2. sic & Ioannes de miraculo in nuptiis Cana:
Hoc fecit initium signorum Iesus in Cana Gali-
laea ca. 2. n. 11. & de miraculis Christi, ait ei
Nicodemus. *Nemo potest haec signa facere, quæ*
Ioan. 3. *tu facis, nisi fuerit Deus cum eo* Ioan. 3. n. 2.
Noster D. Cyrillus Alexandrinus ibi: *Talia*
signa, seu miracula à solo Deo veniunt, & inde
miracula sunt divinitatis signa. Loquens
Christus D. de cœlesti pane, *Quem filius homi-*
nis dabit vobis. Hunc enim Pater signavit Deus.
Ioan. 6. Ioan. 6. num. 27. Græcus legit: *Hunc Pater si-*
gillavit Deus. Illud *Hunc* ad filium refertur,
Chrysost. ut suo loco dixi ex D. Chrysostomo, Euthy-
Euthym. mio, Theophylacto, D. Thoma, D. Bonaven-
Theophyl. tura, id est hunc filium suum Æternus Pater,
D. Thom. operibus, ac miraculis, tanquam quibusdam
D. Bonavent. sigillis demõstravit, ac distinxit à cæteris ho-
minibus, ut filium suum, ac Salvatorem
Græcus. mundi; miracula sunt tanquam sigilla divini-
D. Thom. tatis, ut docet D. Thomas 3. *part. quæst.* 43.
art. 1. Sigillum apud nos est tãquam signum,
seu stigma, quo res agnoscitur ut alicujus
certæ personæ distinctæ à cæteris: sic & mi-
racula sunt sigilla divinæ omnipotentiæ, quo
ejus divina virtus in tali facto, seu opere ag-
noscitur, ut suum opus, & nullius alterius.

4. Hinc divina miracula dicuntur Dei testi-
monia, quia testificant, ac demonstrant ejus
Ioan. 5. divinitatem. Ioannis 5. num. 36 ait Christus
D. *Ego autem habeo testimonium majus Ioanne.*
D. Chrys. Explicat D. Chrysostom. homil. 39. ejus nẽpe
opera, & miracula, quæ etiam dicuntur Dei
D. August. loquela. D. Augustin. Epistol. 49. quæst. 6.
D. Chry. *Deus mirabilibus operibus loquitur.* Et D.
Chrysost. homil. 34. in Matthæũ. *Miraculum*
dicit quoddam pignus divinæ omnipotentia.

5. Dicitur in definitione *opus extraordinarium*
præter legem Dei ordinariam, quia Deus de
lege ordinaria multa miracula operatur, quæ
D. August. ut ait D. Augustinus, homines non ad-
mirantur, ut ex parvo grano multa multipli-
centur, ut terra fructus producat ad satian-
dam tantam hominum multitudinem. Sic ait
D. August. *tract.* 24. agens de Miraculo quin-
Ioan. 6. que panũ. Ioan. 6. ait: *Majus enim miraculum*
est gubernatio totius mundi, quam saturatio
quinque millium hominum de quinque panibus;
& tamen hoc nemo miratur, illud mirantur ho-
mines, non quia majus est, sed quia rarum est.

6. Dicitur *supra virtutem omnem causarum*
naturalium, quia multa possunt fieri ex abdi-
ta natura rerum, quæ nobis videbuntur mira,
nã virtus, inest ut dicitur in herbis, & lapidi-
bus, quarũ naturas optime agnoscit diabulus,
quibus applicãdo activa passivis, poterit sana
re morbos incurabiles, vel etiam aliqua, quæ
mira proveniunt à qualitatibus occultis re-
rum, verbi gratiâ in Africa jugulatur cervus,
cujus cor inventum est ferro transfixum, &
pomum quoddam præcisum ab arbore dat
multos saltus, & alia, de quibus extant plu-
res libri de mirabilibus naturæ: & ideo libri,
quos composuit Salomon de lignis, cedris,
3. Reg. 4. herbis, ac radicibus, 3. *Reg.* 4. *nu.* 33. & *Sap.* 7.
Sap. 7. *nu* 20. Quia in illis ponebant homines spem
ad vitam, sanitatem conservandam, & ob-
tinendam sanctissime jussi sunt cremari.

Ad excellentiam miraculi maximè pertinet, 7.
quod celeriter, ac confestim fiat, sic & Chri-
stus, ordinariè loquendo, miracula operaba-
tur, sic ad vocem Christi filius viduæ Naim
surgit vivus, *& cœpit loqui.* Luc. 7. n. 15. sic Luc. 7.
& Petrus sanans claudum ad portam templi
dicitur Actor. 3. num. 7. *Et apprehensa manu* Actor. 3.
ejus dextera allevavit eum: & protinus consoli-
datæ sunt bases ejus, & planta. Expende illud
protinus Syriacus *in momento.* Rectè D. Basi- Syriacus. D. Basil.
lius in Psal. 115. expendens vocẽ Petri *Surge,*
& ambula. Sic ait Sanctus Doctor: *Hanc vo-*
cem per Spiritum, dicto ocyus, efficacia operis
consecuta est Et hoc miraculi argumentum celi-
ritas in operando.

Et quamvis ad præstantiam miraculi ma- 8.
ximè pertineat, quod confestim, & indilate,
ac veluti in momento fiat, non tamen id sem-
per contigit ob altos divinæ Providentiæ fi-
nes, sed paulatim, ac sensim. Cœcus à Chri-
sto D. curatus, *primum vidit homines ambu-*
lantes ut arbores Marc. 8. num. 24. non discer- Marc. 8.
nens homines ab arboribus, quemadmodum
qui procul hominem vident, tanquam mo-
lem, lineamenta non distinguunt. Causa for-
tassis fuit, ut ibi dixi, quia Christus suam
potentiam moderatus est ob cœci fidem non-
dum perfectam; sic & Petrus dum ad vocem
Christi firmiter credit, ambulat super mare,
cum vento valido insurgente dubitat, cœpit
mergi. Matth. 14. *num.* 3. ut paulatim benefi- Matth. 14.
cium, quod ei conferebatur ex virtute Chri-
sti, pluris faceret; sic & Parens meus Elias ut
puerum suscitaret, *expandit se, atque mensus*
est super puerũ tribus vicibus 3. Reg. 17. n. 21. 3. Reg. 17.
sic & Elisæus, ut suscitaret puerum, *oscitavit*
puer septies, & aperuit oculos ejus 4. Reg. 4. 4. Reg. 4.
num. 15. sic & Apostolus Paulus ut mortuum
suscitaret, *Incubuit super eum, & complexus*
est. Actor. 20. n. 10. ardentissimo charitatis vin- Actor. 20.
culo, & Naaman, dum septies lavatur in Ior-
dano à lepra mundatur 4. Reg. 5. n. 14. Sic & 4. Reg. 5.
multi alij.

9. In miraculis istis agnoscendis maximè con-
sideranda est, ut cum communi sententia no-
tat Suar. *de fide, disp.* 4. *sect.* 3. *num.* 9. Diutur- Suar.
nitas effectus, ac perseverantia in opere, quæ
est efficax veritatis indicium; nam quæ arte
fiunt cito evanescunt, mors Lazari benè pro- Ioan. 11.
bata est per quatuor dies, & ejus vita cum
postea per multos annos fuerit Episcopus
Massiliensis. Paralyptici benè demonstratur
infirmitas, cum in ea steterit per triginta, &
octo annos, & ejus sanitas, dum tollit gra-
batum, & ambulat, & postea invenitur in
templo, Ioan. 5. *num.* 13. Ioan. 5.

10. Ad vocem Iosue: *Stetit Sol in medio cœli,*
& non festinavit occumbere spatio unius diei, Iosue. 10.
Iosue 10. nu. 13. de quo agens Ecclesiast. 46. Eccles. 46.
num. 5. ait: *Una dies, tanquam duo*, ut ibi no-
tant expositores Lyrã. Abulens. Corn. & alij, Lyran. Abulens. Cornel.
quod juxta cõputũ nostræ Europæ, in qua dies
sunt duodecim *horarum, stetit Sol spatio unius*
diei, id est spatio duodecim horarum, & illa
dies habuit viginti quatuor horas, & ut ipsi
Auctores advertunt in Palæstina dies sunt
majores, scilicet quatuordecim, vel quinde-
cim horarum, stetit ergo Sol spatio quatuor-
decim, vel quindecim horarum, & illa dies
habuit viginti octo vel triginta horas. Ad
quid

quid ergo tam accuratè explicat Scriptura tempus, quo Sol in suo cursu fixo stetit pede? Ad quid insuper tempus, quo stetit nubis declarat? Notat Serarius *in Iosve citato loco, q. 25.* D. Augustino *lib. 21. de Civit. c. 8.* quod Castor, & alii dixerunt coelestia luminaria per brevem motulum naturaliter posse in suo cursu stare, ac sistere, inde Scriptura divino afflatu explicat tempus, quo Sol stetit, quod non fuit brevi motula, nec una, vel altera hora, sed quatuordecim, vel quindecim horis, ut ex permansione, ac perseverantia Solis in uno loco, veritas miraculi sit comprobata, & omnis contraria suspicio procul abigatur. Serarius. D. August.

11. Ad evidentiam miraculi non sufficit unus, vel alter actus, sed requiritur multiplex actus, sic Paralyticus sanatus ambulat portans lectulum, & postea invenitur in templo, ut supra dixi. Claudus sanatus à D. Petro in porticu templi, introivit cum eo in templo, ambulans, & exiliens. *Actor. 3. num. 8.* præ gaudio multipliciter saltus gressus dabat. De Magno Parente Elia ait Ecclesiasticus 48. n. 3. *Deiecit de cælo ignem ter, & sic amplificatus est Elias in mirabilibus suis.* Vatablus *in miraculis suis.* Ad hoc dicitur, quod deiecit de cœlo ignem ter, & si semel dejecisset ignem nonne sat erat, ut diceretur magnus, ac præclarus in miraculis suis. D. August. *de mirabilibus Sacræ Scripturæ*, ait: *Ter publicatur ignis ejectus, ut divina virtus clarescat.* Res valdè magna est, quod ignis à cœlo descendat, nonne sat erat, quod hoc semel fieret, *ut divina virtus clarescerer.* Ad quid requiritur trina emissio? Si semel ignis descenderet ad vocem Eliæ, diceretur hoc factum casu, vel naturaliter; at verò cum fit semel, iterum, ac tertio, non casu, nec naturaliter, sed divina virtute factum demonstratur, *ut divina virtute clarescat.* Ioan. 5. Actor. 3. Eccles. 48. D. August.

12. Hic tamen advertendum est, quod dum quis pro sua infirmitate Christum Dominum, vel B. atam Virginem deprecatur, & se sanum invenit, illa talis sanus miraculosa reputatur: nam quamvis fieri poterat, quod ibi morbus faceret terminum, tamen salus, quæ per causas secundas venit, ut perfecta fit, valdè lento gradu, & morosè fit, Multis præviis dispositionibus antecedentibus, quæ multum temporis spatium requirunt, ut si quis viride lignum in ignem iniiciat, non statim formam ignis recipit, sed prius præcedunt quam plurimæ dispositiones, siccitatis, caloris, & aliarum, & postea succedit ignis forma, sic & sanitas naturalis antecedentibus dispositionibus, sensim venit. Paulatim febris remittitur; paulatimque, manus digiti, v. g. incipiunt extendi. Et esto ibi & nunc in hoc temporis momento, naturaliter morbus remittatur, tamen corporis membra, ut arteriæ, venæ ex illo pravo humore, manent offensæ, debiles, ac extenuatæ, ut suas rectas, expeditas operationes, non valeant exercere; v. g. si quis patiatur unum symptoma, vulgò *Accidente.* Cum ab illo expeditur, non statim in rectas, & consuetas actiones prodire potest, sed interposito aliquo tempore; quod subditò tantum miraculosè fit; inde miraculum sanati Claudi à D. Petro, maximè clarescit, quod ingressus fit cum illis Petro, & Ioanne in templum statim ambulans, exiliens & laudans Deum. *Actorum 3. num 8. Sylveira Opuscula.* Actor. 3.

quod si esset sanitas naturalis fieri non poterat sola illa, quæ est à Deo, brevitet, & non multa temporis mora fit, etsi aliquando ob altos Divinæ Sapientiæ fines sensim veniat, tamen non multum immoratur, sed citò, & velociter fit. Ait Christus Dominus Centurioni, dum pro suo servo deprecatur. *Vade, sicut credidisti fiat tibi: & sanatus est puer in illa hora.* Matth. 8. num. 13. Chaldæus habet, *in illo momento.* Divus Chrysostomus *homil 27.* apud Divum Thomam ait, *Vbi velocitatem admirare, neque enim solum curare, sed impinatò, & in momento temporis, hoc facere, virtutem Christi ostendebat.* Deinde illa simultas imperij Christi cum sanitate, hic & nunc divinam virtutem declarat, ut docet Divus Augustinus *serm. 6.* Matth. 8. Chaldæus. Chrysost. D August.

13. Notandum est ex communi doctrina Theologorum, quod miraculum in duplici differentia potest considerari, vel est miraculum secundum esse vel secundum dici. Miraculum secundum esse tunc datur, quando subjectum nullam habet potentiam, nec activitatem, nec proportionem ad actum, verbi gratiâ, si hic calamus meus modo loquatur, modulatè cantet, & compositè saltus det, cum calamus nullam habeat potentiam, nec activitatem ad tales actus, est miraculum secundum esse, quia divina virtus dat illi potentiam ad illa operanda. Aliud dicitur miraculum secundum dici, quando scilicet subjectum habet potentiam, & activitatem ad actum, datur tamen impedimentum in arteriis, & musculis, verbi gratiâ, cæcus habet potentiam ad videndum, datur tamen impedimentum in organo visus; Claudus habet pedem ad ambulandum, est tamen obstaculum in arteriis, ac nervis.

QUÆSTIO II.

Ex multiplici fine miracula à Deo fiunt.

SUMMARIUM.

14 *Nullus intellectus potest explicare Dei mirabilia, ac miracula*

15 *Miracula necessaria ad fidem Christi prædicandam, in quo erant completa omnia Prophetarum oracula.*

16 *Miracula Apostolorum, ac discipulorum ad eorum prædicationem firmandam.*

17 *Miracula Christi, ac ejus discipulorum fuerunt vera.*

18 *Talia miracula non fuerunt facta virtute naturali.*

19 *Talia miracula non fuerunt facta, arte dæmonis, & num. 20.*

21 *Deus sanè facit miracula in bonum servorum suorum, & etiam in pœnam iniquorum.*

22 *Miracula fiunt aliquandò à Deo in confirmationem alicuius veritatis.*

23 *Deus sanè facit miracula ad honorandos, ac nobilitandos servos suos in oculis aliorum.*

24 *Deus facit miracula per sacras Imagines,*

ut maximè ſint in honore, ac veneratione.

14. Psalm 105. AIt Regius Vates Pſalm. 105. nu. 2. *Quis loquetur potentias Domini, auditas faciet omnes laudationes.* Chaldaicus legit, *Omnes fortitudines ejus.* Quod ad miracula refert
Euthym. Euthymius; *Et auditas faciet laudes ejus;*
Chaldæus. id eſt, ut explicat ipſe Chaldæus, quis poteſt tot ejus mirabilia declarare, annuntiare, cum in numero, majeſtate, ac magnitudine excedat omnem intellectum creatum, quomodo ergo etiam intellectus ipſe poterit aliquid de eis dicere.

15. Primò. Miracula fuerunt neceſſaria ad fidem Chriſti introducendam, ac prædicandam in toto orbe, per Ieſum Chriſtum filium Dei Caput noſtrum, ac per ejus Apoſtolos. Ideo cum Baptiſta mitteret ſuos diſcipulos, ut hanc veritatem ex Chriſti ore diſcerent, reſponſum acceperunt: *Cæci vident, claudi ambulant, le-*
Matth. 11. *proſi mundantur.* Matth 11. num. 7. ac ſi diceret, ea miracula facio, quæ tãquam ſigna evidentia Prophetæ prædixerunt de vero Meſſia,
Iſai. 53. de quo Iſaias, ait cap. 35. num. 5. *Deus ipſe veniet, & ſalvabit vos. Tunc aperientur oculi cæcorum, & aures ſurdorum patebunt: tunc ſaliet ſicut cervus claudus, & aperta erit lingua mu-*
D Iuſtin. *torum.* Et ut præclarè notarũt D. Iuſtinus Mar-
D. Athan. tyr *in Dialogo cum Tryphone.* Et D. Athanaſius
D. Ambr. *de Verbi Incarnatione;* & D. Ambroſ. *in cap. Luc. 7.* quia licet aliquis Propheta feciſſet aliquod miraculum, nullus tamen fecit hæc omnia ſimul, niſi ſolus Ieſus Chriſtus filius Dei unde optimè ait D. Ambr. citatus, *Argumentum Meſſia ejus miracula.* Et ideo Chriſtus
Ioan. 15. Dominus dixit Ioan. 15. n.... *Si non veniſſem, & opera non feciſſem, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent; at nunc excuſationem non habent de peccato ſuo.*

16. Sic, & neceſſe fuit ad prædicandam, ac introducendam fidem Chriſti in orbem, ut ejus Apoſtoli, ac diſcipuli facerent miracula, inde ait Chriſtus Dominus ſuis Apoſtolis.
Matth. 10. Matth 10. num. 78. *Euntes prædicate, dicentes, quia appropinquavit regnum cælorum, infirmos curate, mortuos ſuſcitate, leproſos mun-*
2 Cor. 12. *date, dæmones ejicite.* Sic ait Apoſtolus 2. Corinth. 12. num: 12. *Signa Apoſtolatus mei facta ſunt ſuper vos in omni patientia, in ſignis, & prodigiis, & virtutibus.* Et idem ait
Hebr. 2. de cæteris Apoſtolis. *Hebræor. 2. num. 3. & 4.* Et quod hæc ſigna ad fidem Chriſti plantandam fuerint neceſſaria, latè docent Tertul-
Tertull. D. Irenæus. D. Auguſt. lianus *de Præſcript. Hæretic. cap. 10.* D. Irenæus *lib. 2. cap. 56. & 57.* D. Auguſtinus *lib. 13. contra Fauſtum, cap. 6.* & *lib. 22. de Civitate, cap. 8.* ubi ait, *Miracula fuiſſe neceſſaria, ut mundus crederet.*

17. Nec poteſt dici, ut Pagani dixerunt, & re-
Origenes. fert Origenes *lib. 1. contra Celſum*, miracula illa Chriſti non fuiſſe vera, ſed contra, Iudæi quamvis dicerent quod in poteſtate dæmonis illa faciebat, nũquam tamen auſi ſunt dicere, miracula non fuiſſe vera: nam verè mortui erant ſuſcitati, cæci videbant, leproſi mundabantur, & eſto ex abundantia admittatur, ut præclarè argumentatur Divus Au-
D. Auguſt. guſtinus lib. 22. de Civitate, cap. 5. *Si per Apoſtolos Chriſti, ut eis crederetur, miracula facta eſſe non credunt, hoc nobis unum grande miraculum ſufficit, quod terrarum orbis ſine miraculis credidit.* Nullum ſanè majus miraculum, quam quod fides Crucifixi, *Chriſtum Crucifixum, Iudæis ſcandalum, gentibus ſtultitiam.* 1. Corinth. 1. num. 23 ſine ul- 1. Cor. 1.
lo miraculo, nec prodigio ſubjiceret totum orbem, Reges, Principes, Sapientes, & Philoſophos, prædicata, ac promulgata per homines pauperes, ignobiles, & ſine litteris, niſi tantum efficacia ſuæ veritatis omnia ad ſe adducere, nullum ſanè majus miraculum cogitari poteſt.

Nec poteſt dici Chriſti miracula, vel Apo- 18.
ſtolorum facta fuiſſe virtute naturali; nulla virtus naturalis poteſt mortuum ſuſcitare, cæco à nativitate dare viſum, quod bene, ac optimè Philoſophi agnoſcentes affirmarunt à privatione ad habitum regreſſum dari non poſſe; deinde nulla virtus naturalis valet agere in remotum, ac diſtans. Chriſtus Dominus multa miracula eſt operatus in ſubjecta, ac diſtantia, quibus dedit ſanitatem, ac ſalutem, ut patet in puero Centurionis. *Matt. 8.* Matth. 8.
num. 13. In filio Reguli. *Ioan. 4. n. 50.* In filia Ioan. 4.
Chananææ. *Matth. 15. num. 28.* Deinde virtus Matth. 15.
naturalis utitur medio proportionato ad effectum; at Chriſtus contraria effectibus aliquando adhibuit, ut cæco lutum impoſuit ad reſtitutionem viſum. *Ioan. 9. num 6.* lutum au- Ioan. 9.
tem magis poterat inſervire ad privationem, quam ad reſtitutionẽ viſus. Deinde virtus naturalis agit tempore, & applicato aliquo remedio, at Chriſtus in inſtanti, & ſola voce, & imperio. *Adoleſcens tibi dico ſurge.* Luc. 7. n. Luc. 7.
14. *Lazare exi foras.* Ioan. 11. n. 44. ergo ſola Ioan. 11.
virtute divina hæc fiebant miracula.

Nec poteſt dici Chriſti miracula, ac Apo- 19.
ſtolorum facta fuiſſe virtute, & induſtria dæmonis, ut Iudæi blaſphemo, & impio ore Matth. 12.
dixerunt. *Matth. 12. num. 24.* & etiam Pagani, ut referũt D. Auguſtinus *lib. 22. de Civitate, cap. 8.* Origenes *lib. 2. contra Celſum.* qui magicis artibus Chriſti miracula tribuebant: nam quamvis dæmones optimè agnoſcant rerum naturas occultas, & inde aliqua operentur ſuper naturæ vires, quæ applicando activa paſſivis nobis videntur mira, ac miracula, quo pacto magis pharaonis aquas verterunt in ſanguinem, & alia mirabilia fecerunt. *Exod. 7.* tali applicatione rerum poſſint aliquæ infirmitates ſanari, tamen nulla induſtria, ac arte dæmonis poſſũt fieri aliqua, quæ Chriſtus fecit; nulla enim dæmonis arte fieri poteſt, ut mortui ſuſcitentur, & quod cæcus à nativitate viſum recipiat, quæ tamen Chriſtus fecit. Deinde ſi arte dæmonis poſſunt aliquæ infirmitates ſanari, hoc eſt applicatione aliquarum rerum, & aliquali mora, at Chriſtus frequenter miracula operabatur in inſtanti, & ſola voce, & imperio.

Deinde Chriſtus Dominus faciebat in con- 20.
firmationẽ ſuæ doctrinæ, qua prædicabat, appropinquaſſe regnum cœlorum, ſe eſſe verum Meſſiam, ac filium Dei, ſic ſuſcitaturus La- Ioan 11.
zarum. *Ioan. 11. num. 41* dixit; *Pater gratias tibi ago, &c propter populum, qui circunſtat, hæc dixi, ut credant, quia tu me miſiſti.* Qua etiam doctrina ſua Chriſtus docebat omnes beatitudines paupertatis, manſuetudinis, puritatis,

puritatis, humilitatis, omnésque virtutes, ac justitias, quibus omne regnũ diaboli, omnésque ejus insidias, ac machinationes destruuntur, ac dissip ntur. *Nunquid Satanas in se ipsũ divisus est, quomodo stabit regnum ejus.*
Luc. 11. Luc. 11 num. 17. Quomodo fieri potest quod diabolus faciat miracula ad confirmandam doctrinam, in sui ruinam, ac desolationem, ergo Christi miracula, Apostolorum, ac discipulorum ejus solum erant facta divina virtute, ad plantandam sanctam Christi fidem, ad salutem animarum, ac destructionem diaboli, hanc plenariam potestatem ad confirmationem fidei dedit Christus Dominus suis Apostolis ac eorum nomin: Prædicatoribus Evangelicis, ut jam dixi *suprà in hac quæst. num.* 16. & patet ex multis aliis locis. *Luc.* 14.
Luc. 14. Marc. 16. *n.* 51 *Ma c.* 16. *n.* 17.
21. Secundò, fiunt etiam miracula à Deo in salutem, & bonum servorum suorum, & ut etiam iniqui, & mali per ea puniantur. Sic & tot signa, ac prodigia in Ægypto, ut habes à *cap.* 7. & deinceps in bonũ, & salutem Israël à Deo facta sunt. Et ut etiam per illa obduratio, ac iniquitas Pharaonis, ac Ægyptiorum puniretur, ut notat Theodoretus *ad c.* 7.
Theodor. *Exodi vers.* 11. ad illa verba: *Devoravit virga Aaron*, sic ait ille, *Mutabant illi*, scilicet *Magi, Virgas, in serpentes, sed virga Moysis virgas illorum devoravit, mutabant aquam in sanguinem sed sangui tem in priorem naturam reducere non poterant: produxerunt illi ranas, sed molestias, & incommoda ranarum Ægyptiis, auferre non poterant, sicut fecit Moyses. Concessit itaque Deus magis talia facere, ut etiam per ipsos castigaret Ægyptios: non tamen concessit eis ut illatam plagam auferre possent; non ergo fuit contentus Deus plagis à Moyse illatis, sed etiam per Magos adauxit, ac si Regi diceretur, quia punirite delectat, tuorum etiam servorum opera & te castigabo, & gravius plectam.*
22. Tertiò, fiunt etiam à Deo ad confirmationem alicujus veritatis, seu rei missæ ab eo,
D.Gregor. sic ait Divus Gregorius lib. 27. Moral. cap. 8. *Miracula sunt in desertum probationis & sunt auxilium humanæ rationis*, ut mens nostra assentiat alicui veritati, & ideo miracula fiunt sæpè ad diversas veritates confirmandas, sic ut filij Israël crederent Moysen à Deo missum ad eorum libertatem, dat Deus ei potestatem ad facienda multa miracula. *Exod.* 4.
Exod. 4. *à num.* 1. ut Pharao, & Ægyptij agnoscerent Moysen à Deo missum, ut educeret populum de eorum potestate, dat Deus ei amplam
Exod 7. facultatem ad multa prodigia edenda. *Exod.* 7. *à num.* 3. Sic Gedeoni, ut certus fieret de victoria consequenda, dat Deus multa signa
Iudic 6. in vellere. *Iudic. 6. num.* 36. Ad confirmationem, quod Elias erat vir Dei, & pa tes Dei
4.Reg.1. agebat; descendit ignis de cœlo, 4. *Regum* 1. *num.* 10. sic & in signum salutis Reges Eze-
4.Reg.20. chiæ, datur ei regressus solis, 4. *Reg. cap.* 20. *num.* 10.
23. Quartò. Sæpè Dei potentia operatur miracula ad honorandos, ac nobilitandos servos suos. Postquam Parens meus Sanctus Elias suscitavit filium mulieris Sarepthanæ, ait ipsa ad illum, *Nunc in isto cognovi, quoniam vir Dei es tu*, 3. Reg. 17. num. 24. nam & simu-

lier antea habuisset magnam opinionem de sanctitate Eliæ, tamen per hoc miraculum, quod Deus per ipsum est operatus, in multo majori æstimatione est habitus; ait ibi Abulensis *quæst.* 38. ut eum mulier reputaret, *tanquam maximum omnium Prophetarum.* Et ut ipse Deus ait: *Quicunque glorificaverit me, glorificabo eum*, 1. Regum 2. Abulens. Reg. 1.
num. 30. Chaldæus legit, sicut & Hebræus, *Honorantes me honorabo.* Sanctus Sixtus Papa epistola de malis Doctoribus, *qui honorificaverint me honorificabo eos.* Quæ verba tractans D. Paschas. *lib.* 9. *in Matth* ait: *Quicunque glorificaverit me suis operibus, glorificabo eum meis donis.* Dominus Deus multum abundans in misericordia, ac miseratione, qui eum honorant, ac glorificant suis operibus, virtutibus, ac meritis, doctrina etiam, & prædicatione eum ipse honorat, ac glorificat suis donis divinæ gratiæ sanctificãtis, & etiam gratiarum, ac miraculorum, ut luceant eorum opera coram hominibus, ut glorificent Patrem, qui est in cœlis, ac etiam ipsos ministros, per quos dignatus est tot, & tanta mirabilia operari. Chaldæus. Hebræus. D.Sixtus. D.Paschal.

Pro Sacris Imaginibus.

Hac de causa, Deus multa mirabilia, ac miracula operatur per sacras Imagines Christi Domini, Beatissimæ Virginis Mariæ, ac Sanctorum, quia in ipsis prototypon repræsentatur, ut docet Ecclesia ab eius exordio, & maximè à 7. Synodo Generali act. 7. & frequenter per omnia Concilia. Et tandem Tridentinum, *sess.* 25. docent, *Imaginibus debitum honorem, & venerationem impertiendam, non quod credatur in eis inesse aliqua Divinitas, propter quam sint colendæ, sed quoniam bonos, qui eis exhibetur, refert ad prototypa, quæ repræsentant*; quia ut docet Doctissimus Episcopus Ioannes Æchius *lib.* 2. *contra Lutherũ.* Inde Deus dignatur, multa, & magna mirabilia per sacras Imagines edere, tum ad firmandum cultum, & venerationem eis debitum, ut docet Sancta Ecclesia Catholica; tum etiam ad manifestanda præclarissima merita Christi, Deiparæ, ac Sanctorum, cum ob eorum Imagines, ac repræsentationes tot miracula quotidie fiunt; tum ut homines excitentur, ac permoveantur ad ipsas sacras Imagines honorandas, ac venerandas, & sic sæpè vidimus ob miracula facta ab aliqua sacra Imagine magna templa ædificari, magnàque dona ei offerri, ac multa passim frequentia revereri. 24. Trident.

Quæstio III.

Quomodo vera miracula agnoscenda, & distinguenda sint ab his, quæ fiunt virtute, & pacto Dæmonis?

Summarium.

15 *Divina virtute, ac arte Dæmonis fiunt aliqua similia.*

26 *Sunt aliqua miracula, quæ nullo modo poſſunt fieri arte Dæmonis*

27 *Dæmon facit mira mediis naturalibus adhibitis, Deus vero ſua potentia, ac virtute.*

28 *Miracula, quæ à Deo veniunt, ſunt in bonum noſtrum; quæ verò à Diabolo, in perniciem.& damnum.*

29 *Miracula Dei fiunt per bonos, & ſanctos; Diaboli verò per malos,& iniquos.*

30 *Ex fine, ad quem ordinantur, agnoſcuntur vera, vel falſa miracula*

31 *Quod ex ipſiſmet exemplis explicatur, & magis declaratur motivum ex quo miracula agnoſcenda ſunt.*

25. SOlus Deus facit, ejúſque divina virtute fiunt mirabilia, ac miracula, ut jam notavi *in exordio primæ quæſtionis*; tamen arte dæmonis applicando activa paſſivis, fiunt aliqua, quæ oculis noſtris videntur mira, & quæ quandam ſimilitudinem habent cum ipſis divinis miraculis. Elias ſanctiſſimus de-
4.Reg.1. duxit de cœlo ignem, 4. *Regum.* 1.*num.*10.&
Eccleſ 48. *Eccleſiaſt.* 48. *num.* 3. & de Antichriſto dicitur Apocalypſ. 13. num. 13. *Fecit ſigna ma-*
Apoc.13 *gna, ut etiam ignem faciat de cœlo deſcendere in conſpectu hominum.* Moyſes in Ægypto divina virtute convertit aquas in ſangui-
Exod 7. nem. *Exod.* 7. *num.* 20. fecerunt & ſimiliter malefici Ægyptiorum. *Ibidem,num.* 22. Quod etiam ſimiliter dicitur de ranis *cap.* 8 *num.* 6.
Exod 8. & 7. Ecce valdè ſimilia fiunt virtute Dei, & arte dæmonis, quomodo hæc agnoſcenda, & diſtinguenda ſunt, inquirit præſens quæſtio.

26. Notandum eſt, ut jam notavi, & advertunt Michaël de Medina *de Recta in Deum*
Medina. *fide, cap.* 7. Vaſquez *tom.* 1. *ad tertiam par-*
Vaſquez. *tem, diſputat.* 57. *cap.* 3. *ſtatim in principio.*
Toletus. Toletus *in cap.* 3. *Ioan. Annotat.* 2. Quaſdam eſſe infirmitates, quæ arte, & induſtria dæmonum poſſunt curari, conficiendo aliquod remedium ex herbis, vel aliis rebus, quarum naturas, ac qualitates ipſe optimè agnoſcit, & velociſſimè applicando talia, aliud eſt miraculum, quod nullo modo poteſt à dæmone præſtari, verbi gratiâ, mortuum ſuſcitare; nulla enim vis naturalis reducere poteſt animam à corpore divulſam, ac ſeparatam; ecce quoad mortui ſuſcitationem, quoad alia opera eſt quæſtio. Ad quæſtioné.

27. Reſpondet primò Divus Auguſtinus *lib.* 3.
D.Augſt. *de Trinitate,cap.* 8. quod dæmones faciunt aliqua dupliciter, quæ videntur valde mira, & tanquam miracula, per virtutem cauſarum naturalium, quas illi optimè agnoſcunt; hæc verò faciunt vel in apparentia, per ſenſuum illuſionem, ac deceptionem, quæ cito evaneſcunt; vel per applicationem aliquarum rerum, verbi gratiâ, ad ſanandam quaſdam infirmitates, ut Magi in Ægypto incantationibus ſuis, aquas verterunt in ſangui-
Exod 7. nem. *Exod.* 7.*num.* 22. ſimiliter & ranas per
Exod 8. incantationes. *Exod.* 8.*num.* 7. At quæ fiunt divinitus, nulla cauſa naturali adhibita, ſed tantum virtute divina, quæ ſuperat omnem concurſum naturalium, & ita Moyſes aquas convertit in ſanguinem, ſola ſuarum manuum elevatione, vel etiam ad alia portenta elevata virga. Sic ait D. Auguſt. *quæſt.* 79. inter quæſtiones 83. *Magi mira faciunt per privata commercia cum Dæmone: Sancti verò ea faciunt publica adminiſtratione, & juſſu ejus, cui omnis creatura ſubjecta eſt.*

Secundò. Miracula, quæ fiunt à Deo, ſunt in bonum noſtrum, ſive ſpirituale, ſive corporale; quæ vero veniunt à Diabolo, utrumque damnum ſecum afferunt; miracula, quæ Chriſtus Dominus faciebat, eos, quos corpore ſanabat, & etiam anima illuminabat, ut patet in cæco à nativitate, quem Chriſtus ſanavit, qui inveniens Chriſtum in templo, *procidens ipſum adoravit*, confitens eum verum Deum. 28.
Ioan 9. *num.* 38. & ut ibi dixi, ita communi- Ioan.9.
ter docent Sancti Patres. Noſter D. Cyrillus D Cyrill.
Alexandrinus, D. Auguſtinus, D. Hieron. & D Auguſt.
alii, at ea, quæ fiunt à dæmone, tendunt in D Hieron.
damnum noſtrum. Veniat iterum Theodo- D Auguſt.
retus datus ſuperiori quæſtione. *Magi mu-* Theodor.
tabant aquam in ſanguinem, ſed ſanguinem in priorem naturam reducere non poterant; produxerunt illi ranas, ſed moleſtiam, & incommoda ranarum Ægyptiis auferre non poterant, ſicut fecit Moyſes; conceſſit itaque Deus Magis talia facere, ut etiam per ipſos caſtigaret Ægyptios, non tamen conceſſit illis, ut illatam plagam auferre poſſent. Conſidera latum diſcrimé inter ea, quæ fiũt virtute Dei, ac arte Dæmonis; Moyſes convertit aquas in ſanguinem, ſed in ſubſidium Ægyptiorum, reducit in propriam naturam; è contra Magi convertunt aquas in ſanguinem, ut Ægyptios affligẽrẽ, ſed ab hac moleſtia eos non valent liberare; & Diabolus inſtigavit Magos, ut aquas ſanguineas, & ranas facerent, ut cor Pharaonis magis eſſet obduratũ, ac inobediens Deo.

Tertiò. Arnobus *lib.* 1. *adverſus gentes*, ait 29.
quod miracula ſunt agnoſcenda per ſuos Authores, ac proinde quæ faciunt viri fideles, probi, juſti, ac Sancti facta ſunt Dei virtute: quæ vero faciunt improbi, flagitioſi, ac ſæpe malefici, ſunt falſa, & arte dæmonis conficta; tamen Deus aliquando, & valdè rariſſimè interventu malorum, facit aliqua miracula ad eorum iniquorum majorem confuſionem, vel ad majoré veritatis confirmationem, ut videmus in Balaam. *Numer.* 22.*n.* 23. & *Numer.* Num.22.
24.*n.* 17. Proindeque ſi per iſtos malos Deus Num.24.
facit aliquod miraculum, eſt in confirmationé veritatis, nũquam verò falſitatis, quia alias Deus cooperaretur mendacio, & eſſet teſtis illius, quod eſt omnino impoſſibile, ut docet
D. Auguſt. *lib. de utilitate credendi, cap.* 6. & D Auguſt.
latius D. Thomas 3.*p.q.* 43.& *q.* 44. & Cani- D Thom
ſius *lib.* 5. *de Deipara, cap.* 15. & Bellarm *lib.* Caniſius.
4. *de Notis Eccleſiæ cap.* 14. & ſatis diffusè Ballarm.
Boſſius *lib.* 1.*cap.* 3.4.& 5. Boſſius.

Quartò dico quod ſentio, & hoc diſcurſu ex- 30.
plico, quo ſæpè in prubatione miraculorũ ſacrarum imaginum uſus ſunt; miracula, quæ fiunt virtute divina in eo maximè agnoſcuntur diſtincta ab his, quæ fiunt arte Dæmonis ex fine ad quem ordinantur, ea enim quæ tendunt ad gloriam, ac honorem Dei, & Sanctorum, bonum Eccleſiæ, & ædificationem fidelium, hæc à ſolo Deo veniunt; ea verò quæ à flagitioſa, iniqua, inordinata, ac vana intendunt, impoſſibile eſt, quod à Deo veniant, ſed tantum à Diabolo naſcuntur;

Sic

Sic ait D. August. cit. q. 79. inter quæstiones 79. *Magi faciunt, qua videntur miracula, quærentes gloriam suam; Sancti vero faciunt miracula quærentes gloriam D.i.*

31. Itaque illa, quæ nos convertunt ad Deum, & avertunt a mundo, à solo Deo sunt, ea verò quæ nos avertunt à Deo, & convertunt ad mundum, ac diabolum, ab ipso Diabolo sunt, quod in propositis exemplis fit manifestum. Patens Elias, & Antichristus deducunt ignem de cœlo. Elias eo fine ut solum verus Deus creator cœli, & terræ, adoretur ut verus Deus, non verò Baal idolum, Deus falsus in hominum deceptionem, & hoc proveniebat, à solo Deo. E contra Antichristus deducet ignem de cœlo in terram, ut ipse qui est filius perditionis, adoretur, & sedeat in templo, tanquam Deus, ut ait Paulus ad Thessalonics. & non adoretur Iesus Christus unigenitus filius Dei, hoc tantum solius Diaboli est machinamentum. Deinde Moyses faciebat prodigia in Ægypto, ut Dei mandatis obtemperaretur. *Ducit Dominus dimitte populum.* Et Magi faciebant, ut & continerentur; inde hoc opus diaboli erat, illud verò Dei omnipotentis.

Quæstio IV

De miraculis, quæ fiunt per sacras imagines, quomodo ut vera agnoscenda?

SUMMARIUM.

32 *Miracula, quæ fiunt per sacras imagines, unde ut vera agnoscenda ex his, quæ à tali miraculo veniant, ac resiliant.*
33 *Diabolus non potest velle confirmare cultum imaginum per miracula.*
34 *Ex sacris imaginibus multum proficiant Christiani in spiritualibus, & inde conteritur caput Diaboli.*
35 *Satanas se transformat in Angelum lucis suis operibus detegitur, ac etiã Dei virtute.*
36 *Quod multis exemplis confirmatur.*
37 *In dubio an sit miraculum pro non miraculo judicandum.*

32. Ex his, quæ proximè dixi *in fine superioris quæstionis*, patet quomodo vera miracula, quæ sæpè fiunt per sacras imagines agnoscenda sunt, ab his, quæ fiunt industria, ac arte dæmonis: in his enim miraculis maximè considerandum, quod ex eis provenit, ac sequitur, & frequenter multiplex virtutum actus, fides scilicet, qua creditur Dei potentia; spes, qua per hanc sacram imaginem multorum donorum à Deo fiduciam concipimus; charitatis, quia tali miraculo multum excitamur ad diligendum Deum, & etiam ad venerationem, ac adorationem sacrarum imaginum, ac earum cultum multis donis, ac magnificis muneribus amplificãdum; hæc autem omnia, quæ tantum conducunt ad honorem Dei, ac suorum servorum, solum à Deo provenire possunt: *Omne donum perfectum desursum est descendens à Patre luminum.* ut ait Beatus Iacobus *in sua Canon. c. 1. num. 17.* Talésque virtutum actus nullo modo à Diabolo provenire possunt, ipse enim omnibus suis machinationibus juxta Apostolum *ad Ephes. 6. num. 11.* insidiatur animabus nostris, ut ab eis valeat eradicare, ac expellere omnem virtutis actum, & plantare omne turpe, & vitiosum; & sic se transformet in Angelum lucis, ex suis operibus, ac etiam ex divina virtute statim agnoscitur, ut dicam *quæstione hac num. 35.* Iacob. 1. Ephes. 6.

33. Deinde miracula, quæ fiunt per sacras imagines ab arte Dæmonis non possunt exoriri nam ut docent Sacra Concilia Generalia. Septima Synodus *Actione 4.* Concil. Senonens. *in decr. to fidei.* Cõcil. Ephesin. Constantino. & latè docet noster Vualden. *tom. 3. de Sacramentalibus, c. 50. cum seqq* & Agebardus Episcop. *lib. de vera Relig. Sancta Ecclesia Catholica à suo exordio sacris imaginibus communi adversario adversatur.* Quod dupliciter explico, videns Diabolus quantam utilitatem ex sacris imaginibus participent fideles, cum ex earum aspectu maximè rapiantur in Deum, ut statim dicam, inde ipse Diabolus per sua membra Hæreticos nẽpe tam antiquos, quam modernos, sacras imagines vult ablegare, & expellere. Deus tamẽ, ut rectè argumentatur Ioannes Kehius *lib. 3. contra Lutherum*, perpetuis, ac perẽnibus miraculis cultum ipsarum imaginũ in sua Ecclesia firmat, ac corroborat; si ergo Deus tantis miraculis destruit machinamentũ Diaboli intendentis in damnum fideliũ sacras imagines abolere, qua consequentia veniet, quod Diabolus velit etiã miraculis earum cultum magis munire, ac stabilire, ergo miracula, quæ per sacras imagines fiunt, non à Diabolo, sed solum à Deo veniunt. Sept. Synod Senonen. Vualden. Agebard. Ioan. Keh.

34. Deinde iterum redeo ad illa verba, *Sancta Ecclesia Catholica à suo exordio sacris imaginibus communi adversario adversatur.* Quis valebit explicare, quantũ fideles ea aspectu sacrarum imaginũ proficiant in Dei cultu, veneratione, ac amore. *Quid enim sunt imagines sacræ,* (ut sæpè dixi & iterum dicam) *quam libri expansi ante oculos nostros, qui à nescientibus legere leguntur.* Rusticus videns Christũ crucifixum inde maximè inflammatur ad diligendum ipsum Deum, & Dominum, qui in tantum illum dilexit, ut pro ejus salute mortis subiret tormentum. Item videns D. Frãciscum nudis pedibus, sacco indutum, inde haurit documenta suæ salutis, & qua via eundũ est in cœlum. Præclarè D. Gregorius Mag *lib. 9. epistol. 9.* ait, *Quod legentibus Scriptura, hoc præstat idiotis pictura.* Vnde Divus Gregorius Nyssenus *Oratione de Sancto Theodoro*, ait: *Solet etiam figura tacens in pariete loqui, maximéque prodesse.* Nam etsi pictura mortua sit, vivos tamen in nobis generat affectus amoris, devotionis, ac cõpũctionis videntibus ad vivũ effigiata, seu depicta mysteria vitæ, & mortis Christi, ut inde in largum lachrymarum imbrẽ nos defundamus; nam ut dicitur *tunc cor dolet, cum oculus videt* si ergo sacræ imagines tam magnum fructum spirituale in nobis generant, quomodo fieri potest, ut Diabolus insidiator animarum nostrarum, qui in nobis intendit extinguere omne bonum spirituale, miraculis ad sacras imagi- D. Gregor. D. Nyssen.

imagines nos intẽdat, promovere, ac excitare, quarum interventu tantum gratiarum augmentum percipimus.

35. Sed dices. Apoſtolus Paulus ſcribit 2. Corinth. 11. num. 14. *Ipſe Satanas trãſigurat ſe in Angelum lucis*, quod ſæpè facit per ipſas ſacras imagines, ac ſacrarum rerum repræſentationes, ut ex multis hiſtoriis conſtat, ut ſtatim.

D Chryſ. D Thom. Reſpondeo cum D. Chryſoſtomo, D. Thoma *ibi*, quod ſtatim manifeſtatur ex ſuis operibus, quod ſit Princeps tenebrarum, & Diabolus

Gaudent. Iuſtin. tentans, & ſic ait Gaudentius Brixienſis Epiſcopus apud Benedictum Iuſtianum. *Quid mirum ſi Satanas transfigurat ſe in Angelum lucis? Probant* (ſcilicet ejus opera) *utique eum eſſe Angelum tenebrarum, qui ſe Angelum lucis oſtendere conatur, ut fallat.* Ex operibus ad quæ ſuadet, & inſtigat, oſtenditur, quod Diabolus ſit, & qui ſe in Angelum lucis transfiguraverat, ex operibus, ac factis deprehenditur Angelus tenebrarum.

36. Quod multis exemplis declaratur, cum quidam Monachus ex Ordine S. Noberti fervidè contemplaretur Myſterium Trinitatis, eum Diabolus in ſpecie Angeli ſic alloquitur, ob tua merita dignus es, ut videas Trinitatem, his dictis apparuit tria geſtans capita, Trinitatem ſe eſſe conteſtans: Monachus divino afflatu cognoſcit Diabolũ, eúmque miſerrimũ

Surius. omnium creaturarum appellat. Ita refert Surius *in ejus vita die 6. Iunij, cap.* 19. Idem ſimiliter de altero Monacho Præmonſtratenſi

Sigebert. Vincent. ſcribit Sigebertus *ad annum.* 1121. Vincentius *lib.* 26. *c.* 29. Cum etiam alter Monachus rigida diſciplina ſe verberaret coram imagine Christi crucifixi, Diabolum tanquam in perſona Chriſti loquentem audivit, *ego nolo mortem peccatoris*: cui Monachus, *O bone*

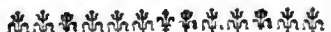
Sophron. *Ieſu agnoſco Diaboli vocem*; refert Sophronius *in prato ſpirituali, cap.* 45. eandem ſimilem

D. Gregor. Turon. hiſtoriã de S. Feriardo ſcribit D. Gregor. Turonenſis *lib* 2. *de vita Patrum, cap.* 10. & apud

Surius. Suar. *die* 1. *Auguſti*. Idémque narratur de S. Martino Turonenſi, de S. Antonio Abbate, & noſtra Sancta Magdalena de Pazzi, ac aliis multis Sanctis. Proindéque quamvis Satanas ſe transformet in Angelum lucis, tamen ex ſuis operibus, ac verbis ſe oſtendit principem tenebrarum, & maximè etiam ex divina virtute illuminante corda ſuorum juſtorum, quia etiam non ſentiunt illum fervorem, ac conſolationem ſpiritualem, quem quando ipſe verè Chriſtus adeſt.

In dubio miraculi.

37. Quando dubitatur an miraculum ſit, an non. Pro non miraculo judicandum, quia poſſeſſio eſt pro natura, & pro his, quæ ordinario, ac communi concurſu fiunt, & non pro his, quæ extraordinario, ac ſuperiori ope, ſuper vires naturæ fiunt, qualia ſunt miracula, pro quo faciunt ea, quæ in omnibus meis libris; verbo *miraculum* dixi, quod in his, quæ fieri poſſunt viribus naturæ, nõ ſit recurrendum ad miraculum.

RESOLUT. XLIII.

An anima Samuelis verè apparuerit Sauli?

Quæstio Prima.

Proponuntur circa hanc rem variæ ſententiæ.

SUMMARIUM.

1 *Refertur hiſtoriæ Textus.*
2 *Breviter ponitur difficultas quæſtionis.*
3 *Omittitur quadam ſententia aliquorum.*
4 *Ponitur prima ſententia negans.*
5 *Ponitur ſecunda ſententia, vera, & affirmans.*
6 *Ponitur tertia ſententia, utramque ſuperiorem antecedentem probabilem dicens, ac judicans.*
Omnes illius Auctores in modo dicendi non conveniunt, ſed valdè diverſimode rem explicant. Ibidem.

PRo hujus rei fundamento, præmittenda eſt hiſtoria, quæ narratur 1. *Regum.* 1. 1 Reg. 28.
28. quod cum Saul vehementer urgeretur ob bellum gerendum cum Philiſthæis ſequenti die, à muliere pythoniſſa poſtulavit, ut ei ſuſcitaret Samuelem jam demortuum, mulier acquieſcens Regis dictis ait ad Saulem ibi num. 13. *Deos vidi aſcendentes de terra: Dixitque ei: Qualis eſt forma ejus? quæ ait, Vir ſenex aſcendit, & ipſe amictus eſt pallio. Et intellexit Saul, quod Samuel eſſet, & inclinavit ſe ſuper faciem ſuam in terra, & adoravit. Dixit autem Samuel ad Saul: quare inquietaſti me, ut ſuſcitarer?* &c. Saulique dixit Samuel omnem futurum eventum belli, ut revera contigit: dicens, *Cras autem tu & filij tui mecum eritis.* Hanc eandem hiſtoriam, breviter refert *Eccleſiaſt.* 46. *num.* 23. agens Eccleſ. 46.
de Samuele ait: *Poſt hæc dormivit, & notum fecit Regi, & oſtendit illi finem vitæ ſuæ, & exaltavit vocem ſuam de terra, in prophetia delere impietatem gentis.* Hoc poſito veniamus ad quæſtionem.

Et in ea eſt magna difficultas, quod fuerit 2.
vera anima ſua dictæ hiſtoria & *Primi Regum*, quia dixit Samuel *quare inquietaſti me*; & in Eccleſiaſtico quod dixerit *Regi finem vitæ ſuæ.* Quod non fuerit vera anima, inde ſuadetur, quando fieri potuit, quod anima Samuelis juſti, & Sancti de Limbo Patrum fuiſſet educta per Pythoniſſam arte magica ac Dæmonis induſtria, & inde in varias ſententias abierunt Patres, ac Doctores.

Et omitto opinionem aliquorum, quos ta- 3. Comeſtor.
cito nomine refert Petrus Comeſtor *in hiſtoria Eccleſiaſt.* 1. Regum 25. qui dixerunt corpus tantum Samuelis ſuſcitatum fuiſſe cum ſpiritu vivifico quodam ſine ejus anima, quã dicunt manſiſſe in ſuo loco, in quo antea erat, quæ ſentẽtia multis abſurdis implicatur: nam

nam Samuel locutus est, quod ab Spiritu corporeo non poterat provenire, nisi tantum ab anima: Tum quia doctores non contendunt de corpore, sed de ipsa anima, an venerit.

4. D.Cyrill. Tertullian. D.Basil. Rupert. Synaita.

Prima sententia tenet animam Samuelis non apparuisse Sauli. Ita noster D.Cyrillus Alexander. *lib.6.de Adorat.in spiritu*, Tertull. *lib.de anima*, c.57. D.Basil. *in cap.8. Isaie* licèt *epist.*80. sententiam mutaverit, Rupert. *in Comment lib.1.Reg.c.*17. Anastasius Sanaita *q.*19. ubi contrariam sententiam, impiam vocat, & *in* 1.*Reg.cap.*18. Procopius, Strabo Burgens. *Addit.*2 *ad Lyran.* Eustathius Archiepiscopus Antioch. & Martyr *in dissertatione contra Origentem de engastrimytho* Methodius Bazarensis Episcopus, & Martyr *in libro de engastrimytho*, Nicenus *in epistola ad Theodosium.* Pionius Presbyter, & Martyr apud Metaphrasten in ejus vita 1. die Februarii, Philastrius *de haresibus*, c.26 Guillielmus Pariensis *lib.de universo* 1.*paet.circa finem* Turrecremata *in cap. Nec mirum* 26.*q.ast.*5. Vatablus *in scholiis ad* 1. *Reg. cap.*18. Iansenius *Ecclesiast.*46. Gregorius Syncellus *in historia Chronolog. ab exordio Mundi*, Mathias Felisius *in elucidatione* 1. *Pracept.* Martinus Martinez *lib.*9.*hypotep Regula* 21. Ioan. Arhoreus *l.*17. *Theosophia.*

(Procop. Strabo. Burgen. Eustathius. Methodius Bazarensis. Nicenus. Pionus. Philastr. Guillelm. Turrecre. Vatabl. Iansenì. Ioan. Arb.)

5. Secunda sententia astruit veram animam Samuelis Sauli apparuisse, atque vitæ exitum denontiavisse: hanc sententiam affirmantem expressè tenent Petrus Galatinus *lib.* 6. *de Arianis*, c.8. Gaspar Cassalius *lib* 4. *Axiomatum, disp* 1. c.5. Victoria *ac Magia*, *q.*5.*n.*19. *ad* 1. Caietan. Malveda Sanch. Cornelius, Estius *ad* 1 *Reg cap.*28. Bonartius *Eccles.*46. Raphael de la Torre 2.2.*q.*95 *art.*3. *disp.*3. Iosephus *lib.*6. *Antiq.c.*11. Lyra *in* 1. *Reg. c.*28. ibi Abulens. *q.*28. Suarez *tom.*1.*de Relig. lib.*2.*de superstit. cap.*16. *n.*15. & *tom* 2. *in* 3. *part. disp.*42. *sect.*2 Michael de Palatios *in Isaiam, prolog* 2. Mendoça Aug *st.q.*5.*scholastica*, *n.*8. Bel arm.*tom.*1. *lib.*4 *cap.*11 *n.*2.*l.*2. *de Purgator. c.*6. Rua *tom.*2 *controvers.*7.*epist. fol.*317. Delrius *lib.*2. *disquisit Magicarum, quast.*6 & *quast.* 16. Torreblanca *de Magia, lib.*2.*cap.*17.*n.*31.&*de jure spirituali,lib.*1. c. 3.*n.*44. Pereira *ad cap.*7. *Exod n* 48. Oleaster *in Annotationibus litteralib. ad cap* 14. *Numeror.* Saljan.*anno Mun.*1 2979.*n.*76 Torniellus *Annalium,to.*1.*anno* 2979. Burgens. 1. *Reg* 28. Mald.1. *de justitia, tract* 10. *cap.*8 *dub.*3. Vallesius *de sacra Philosophia*, c.33. Iodocus Coccius *tom.*1.*Thesauri Cathol.lib.*5.*art.* 0. Castro *de punit. Haret c. lib.*1. Soto *in* 4. *dist.*45.*q.*1. *art.*4. Petrus Gregorius To'os. *de Republic. lib.*15.*c.*5.*n.*8. Freites *in tract.* Cunha *de sollicitanti*, & alii multi Doctores, quos citant, ac sequentur Nostri Elias à Sancta Theresia *to.*1. *legationis Ecclesia militantis lib.*1.*cap.*13.*n.*15. & Fr.Antonius à Matre Dei *in Praludium, seu Isagogia sacra Scriptura*, *Pra ud.*1.*dub.*14. *n.*317.*fol.*116.

(Galatin. Cassalius. Victoria. Caietan. Malveda. Sanchez. Cornel. Estius. Bonartius. La Torre. Iosephus. Lyran. Abulen. Suar. Pallatius. Mendoça. Bellarm. Rua. Delrius. Blanca. Pereira. Oleaster. Salian. Torniel. Burg. Mal der. Valles. Iodoc. Coci. Castro. Soto. Fr. Elias. Fr Anton.)

6. Est tertia sententia, quæ utramque opinionem dicit probabilem, quam videtur tenuisse D. Augustinus in epistola ad Simplicianum, dicens, utraque opinio cohæret cum textu, hanc sententiam expressè tenent Eucherius, Rabbanus, Beda, Hugo, Isidor. Clar.1.*Reg.*28. qui Augustini verba ad Simplicianum tran-

(D. August. Eucherius. Rabbanus. Beda. Hugo. Isidor. Clar.)

scribunt D.Isidor. *lib.*8. Origenes *c.*9. Nancherus *v lum.*5. *Chron graphia Gen.*32. Castro *lib.*2. *de justa Haretic. punitione*, c.14. Soto *de justitia*, & *iure lib.*8. *art.*2.*quast.*3. & alii, quos supprello nomine citat Petrus Comestor *in Historia Ecclesiastica*, 1.*Reg.*28. & pro se adducunt D. Gregor. Nazianzen. *orat.*3. Ubi *Samuel per ventriloquam attrahitur, aut attrahi videtur.* Omnes tamen isti Auctores in modo explicandi non conveniunt: Nam quidam dicunt veram animam Samuelis apparuisse Dei virtute, alii apparuisse dæmonis astu.

(Origen. Nanchef. D.Isidor. Castro. Soto. Comestor.)

Quæstio II.

Resolvitur sententia pro parte affirmativa.

SUMMARIUM.

7 *Secunda sententia est veram Samuelis animam apparuisse Sauli.*
8 *Hanc sententiam tenet Tertullianus, D.Augustin. D.Thomas, & n* 9.
10 *Hanc sententiam docent alii Patres.*
11 *Probatur primò ex contextu Ecclesiast.* Dormivit, notum fecit Regi.
12 *Ponitur, & solvitur instantia Iansenii, at maximè ex multis refutatur, & n.*13.
14 *Probatur secundo ex verbis Ecclesiastici,* Exaltavit vocem suam de terra.
15 *Ex eisdem Ecclesiastici verbis in Prophetia delere impietatem gentis, cum Syriaco. Probatur iterum.*
16 *Probatur Tertio nostra sententia ex* 1. *Reg.* 28. *ex multis verbis ponderatis, ac examinatis.*

Mihi veram sententia est veram Samuelis animam è limbo Sanctorum Patrum revocatam Sauli apparuisse. Ita Auctores citati *superiori quæstione in secunda sententia*, eam tenent communiter Patres. Ita Tertullianus *lib.*5. *adversus Marcion. cap.*5. & de Samuele loquens ait. 7. (Tertullian.)

Talibus in vita spatio laudabilis exit,
Ut quoque post requiem Prophetica jura teneret.

8. D. Augustinus libro *de cura pro mortuis*, quamvis videatur oppositam sententiam tenere, in hanc maximè inclinat; quia ex eo probat, mortuos vivis apparere, quia Samuel demortuus Sauli vivo apparuit, & futura de eventu belli ei prædixit. Scripsit autem D. August. hunc librum post illos, quos ad Simplicianum scripserat, ut patet ex *lib.*2.*Retract. cap.*1. & 64. Nam libri ad Simplicianum fuerunt primi, quos D.August. factus Episcopus scripsit, librum autem *de cura pro mortuis* multo post elaboravit, in illoque aperte retractat sententiam, quam antea tradiderat. Clarius, & *in libro de octo dulcitiis quæstionibus*, *q.*6. ubi apertè ostendit se retractasse priorem sententiam. Sic ait: *Sed quam non frustra dixerim pedetentim in hoc genere simulatam Samuelis imaginem Pythonissa ministerio præsentatam, existimare debere, ne inquisitionibus diligentioribus præscribamus, mea posterior* (D.August.)

 inquisitio

inquiſitio declaravit, quando inveni in libro Eccleſiaſtico, ubi Patres laudabantur ex ordine, ipſum Samuelem ſic fuiſſe laudatum, ut prophetaſſe etiam mortuus diceretur. Ex quo apertè patet, quod quamvis D. Auguſtinus prius exiſtimaverit, ſimulatam Samuelis imaginem apparuiſſe, tamen facta maiori inquiſitione, ac diligentia, prælecto libro Eccleſiaſtico, ſimpliciter, & abſolutè veram Samuelis animam apparuiſſe judicavit.

9. D. Thom Eccleſ. 46. In hac eadem ſententia eſt etiam D. Thomas, nam licet in aliquibus locis videatur utramque partem probabilem judicaſſe, tamen 1. part. quæſt. 89. art. 8. ad 2. ſic ait: *De Samuele dici poteſt, quod ipſe apparuit, per revelationem divinam, ſecundum hoc, quod dicitur Eccleſiaſtici 46. quod dormivit, & notum fecit Regi finem vitæ ſuæ: vel illa apparitio fuit procurata per Dæmones; ſi tamen Eccleſiaſtici authoritas non recipiatur, propter hoc quod inter canonicas ſcripturas, apud Hebræos non habetur.* Cum omnes Catholici teneantur Eccleſiaſticum recipere, inde ſecundum aſſertum D. Thomæ, nullus poteſt negare, veram Samuelis animam apparuiſſe, nam ſi illa apparitio eſt phantaſtica, ſolum hoc poteſt dici ab eo, *ſi Eccleſiaſtici non recipiatur auctoritas.*

10. Origen. D. Baſil. D. Ambr. D. Zen. Hanc ſententiam tenet Origines, *De engaſtrimytho.* D. Baſilius epiſtol. 80. ubi mutat ſententiam, quam antea docuerat *ad c. 8. Iſai.* D. Ambroſ. ad cap. 1. Lucæ dicens, *Samuël poſt mortem ſecundum ſcripturæ teſtimonium futura non tacuit.* S. Zeno Veronenſis *ſerm. de Reſurrect.* loquens de Samuele ait, *Sauli Regi deſideranti ſine ambiguitate non tantum ſuam præſentiam exhibet, ſed etiam ad conſulta reſpondet, liberiuſque canit mortuus, quam canere conſueverat vivus; unde libet exclamare: profectus potius eſt, quam mortuus.*

11. D. Auguſt. D Thom. Eccleſ. 46. Probatur. Primo fundamento D. Auguſtini, ac D. Thomæ ex Eccleſiaſtico, ubi Patres ſuo ordine laudantur, & de Samuele dicitur cap. 46. num. 23. *Poſt hæc dormivit, & notum fecit Regi, & oſtendit illi finem vitæ ſuæ.* Ubi ex eo laudatur Samuël mirifice, quia adhuc poſt mortem ſpiritu prophetico reſponderit; At ſi non eſſet verus Samüel, ſed dæmon, qui in ejus figura & forma Saüli vitæ finem prædixit; quæ laus inde decantatur de Samuele. Quod confirmo meo judicio efficaciter. In eodem contextu de vero Samuele dicitur, quod *dormivit*, ſimul poſita copulativa *&*, adjungitur *notum fecit Regi, & oſtendit illi finem vitæ ſuæ*, ergo ſicut illud *dormivit* refertur ad verum Samuelem, ſic & illud ſecundum, *notum fecit Regi*; valdè alienum eſt, quod in eodem contextu verborum, ac cum copulativa *dormivit* referatur ad veram perſonam Samuelis, & illud immediatum *Notum fecit Regi* ad phantaſticum Samuelem.

12. Ianſeni. Nec ſat eſt ſi dicas cum Ianſenio, ad Samuelis laudem pertinere, quod non permiſerit Deus dæmonem mentiri, cum in perſona Samuelis loqueretur, ac proinde ſi dæmon immediate illam prophetiam diceret, tamen Samueli tribuitur, quia propter illum, & propter ejus nomen, conceſſa eſt à Deo.

13. Sed contra, & primo; ex nullo fundamento cogimur ad tam violentam Textus expoſitionem. Secundo, quia ut dixi in confirmatione, Sicut illud *dormivit* refertur ad veram perſonam Samuelis, ſic & illud prophetavit *notum fecit Regi*. Tertiò. Aliqui Authores oppoſitæ ſententiæ dicunt, quod Samuel edoctus fuit à Deo, & inde ipſe docuit diabolum de futuro eventu, ut illum annuntiaret, & intimaret Sauli. At quid hæc? cum facilius eſſet, quod Samuel illa Saüli diceret.

14. Eccleſ. 46. Probatur ſecundo ex eodem Eccleſiaſtico citato loco; *exaltavit vocem ſuam de terra, in prophetia delere impietatem gentis.* Singulas has dictiones expendamus, quæ aperte oſtendunt Samuelem, non dæmooi fuiſſe locutum, *exaltavit vocem ſuam de terra.* Hoc eſt diſtincta, aperta, alta, & clara voce dixit, in quo maximè diſcriminatur, & diſtinguitur à voce Magorum, ac eorum, qui arte diaboli aguntur, qui ſemper ſubmiſſe, obſcure, ac cum ambage loquuntur, & ideo Pythoniſſæ, ventriloquæ dicuntur, quia tanquam è ventre confuſos ſonos, ac tanquam inarticulatos videntur edere, ut obſervant Abulenſ. *ad* 1. *Reg. c.* 28 *q.* 9. Viven. *in lib* 7 *de civitate, cap. ultimo.* Rodigious *lib.* 8. *c.* 10. Leo Allatius *in ſyntagmata de engaſtrimatho. c.* 5. Abulen. Viven. Rodigin. Allatius. Ut ergo agnoſceremus non dæmonem, ſed Samuelem fuiſſe locutum, ait alta voce dixiſſe, ſicut de Chriſto D. dicitur Ioan. 11. voce magna clamaſſe: *Lazare veni foras.* Ioan. 11. Lyranus ibi ait: *Ad declarationem miraculi, quia ſi dixiſſet in ſilentio, poſſent dicere adverſarii, quod verba Magica dixiſſet.*

15. Eccleſiaſt. Syriacus. Pergit Eccleſiaſticus citato loco: *In prophetia delere impietatem gentis.* Syrus vertit. *In prophetia ad ceſſare faciendum peccata.* Ecce clara eſt vox Prophetæ, & non diaboli, cujus vox, & machinatio eſt, non ad ceſſanda peccata, ſed ad ipſa multiplicanda, non ad delendam impietatem, ſed ad ipſam maximè plantandam, ac propagandam; ergo vox eſt ſancti Prophetæ, cujus mens, ac intentio tota eſt abolere, ac extirpare peccatum, & ideo in pœnam peccati, ac impietatis populi, prædixit Samuel tantam cladem futuram in Populo, ut inde omnes cauti fierent ad talia peccata fugienda: Et ideo propter hunc locum Eccleſiaſtici D. Auguſt. & D. Thomas tenent hanc ſenteotiam.

16. 1. Reg. 28. Probatur tertiò ex 1. *Reg. c.* 28. ubi ille qui apparuit Saüli, *ſenex dicitur Samuel*, quod proinde pro ejus perſona propriè accipiendum eſt, & non pro ejus figura, ſeu imagine, ac proinde de ejus anima intelligendum eſt, quæ eſt quid præcipuum in homine, ſemper enim res videtur ſupponi, ac accipi, pro eo quod in ea eſt præcipuum, ut ex Philoſopho docet D. Thom. 1. 2. *q.* 106. *art.* 1. Ariſtoteles. D Thomas. Ac proinde Samuelis nomine illius anima eſt ſubintelligenda, quod ex multis denotatur, tum ex venerabili forma, qua apparuit, ita ut Pythoniſſa, quæ bene agnoverat diabolum, ait, *Deos video aſcendentes*, & Saül inclinavit ſe in terram adorans. Deinde Samuel ait, *Quare inquietaſti me.* 1. Petri. Iob 1. Quia enim maximè juſtorum animabus, quæ in pace requieſcunt, convenit potius, quam corpori, quod corruptioni eſt obnoxium, & multo minus diabolo, qui ſemper circuit, quærens quem devoret, ut ait Petrus, & apud Iobum *circuit terram.* Deinde ait

Samuel ad Saül, *faciet Dominus si ut locutus est in manu mea.* De regno ab ipso Saüle auferendo, ut ei prædixerat Samuel. Vivens. *1. Reg. 25 num. 13.*

QUÆSTIO III.

Ponuntur, ac solvuntur argumenta Primæ sententiæ.

SUMMARIUM.

17 *Ponitur primum argumentum ex authoritate D. Augustini, & D. Hieron.*
18 *Explicantur sancti Patres.*
19 *Argumentum ex Decreto Gratiani ponitur.*
20 *Explicatur, quod allegationes in Decreto Gratiani non plus habent authoritatis, quam in codice suorum Authorum.*
21 *Arguitur tertio, quia videtur valdè alienum, quod anima Sancti Prophetæ Samuelis obediret arti magicæ Dæmonis.*
22 *Anima Samuelis venit non ex arte Dæmonis, sed ex imperio Dei, quod ex multis probatur.*
23 *Quando aliquod malum intentatur, Deus multoties prævenit, ac impedit ne fiat.*
24 *Quinto arguunt cur Samuel dixerit* quare inquietasti me.
25 *Dolet Samuel, quod fuerit vocatus incantationibus.*
26 *Quintum argumentum, ac solutio, quod Samuel, & Saul erant simul quoad conditionem mortuorum, n. 27. & 28.*
29 *Deus Sauli noluit respondere per vivos ad majorem pœnam Saülis.*

17. D. August. SIc Authores primæ sententiæ, pro ea primo argumentantur, Samuelis animam de facto Saüli non apparuisse, & probant authoritate D. August. *lib. 2 de Doctrina Christiana c. 23. & lib. 2. quæst. ad Simplician.* Vbi in eam partem inclinat, ut non verus Samuelis spiritus apparuerit, sed aliquod phantasma, vel imaginaria illusio dæmonis arte conficta. D. Hieron. Et confirmatur ex D. Hieronymo ad cap. 6. Matth. in fine, ubi ait: *In Samuelis phantasmate Pythonissa loquebatur ad Saulem*: ergo non vera Samuelis anima, sed quoddam phantasma loquebatur.

18. Respondetur D. Augustinum *in citato lib. 2. de Doctrina Christiana*, illam sententiam solum per modum instantiæ, & exempli attulisse, ad quod sufficit, quod aliorum opinionem judicaret probabilem; D. August. intendebat ibi D. Augustinus probare, Magis non esse adhibendam fidem, etiamsi aliquid verum eveniat, ex iis, quæ prædicunt. Ad locum *ex epistola ad Simplicianum* dicimus, quod etsi in illo loco tenuerit eam sententiam, postea eam retractavit, ut dixi superiori quæstione in limine. D. Hieron. Ad D. Hieronymum dicimus, quod Sanctus Doctor nullam partem huius sententiæ ex se determinat; nam ad *c. 7. Isaiæ* ait, agens de hac quæstione, *quod plerique affirmant*, & ad *c. 13. Ezechiel* Solum dicit, *Pithonissa visa est Samuelis animam suscitasse.* Et si Patres fuerunt in hac quæstione valdè dubii ex eo erat, quia pro tunc Ecclesiasticus non erat receptus, ut Canonicus, ut modo est, cum ergo hic ait, quod in Samuelis phantasmate Pythonissa loquitur Saüli; intelligit quod ipsa Samuelis anima in phantasmate, seu corpore aëreo, ut juxta graves Doctores dicitur de Moyse apparuisse in Transfiguratione, ut dixi *tom. 4. in Evangel. c 8. q. 12.* Sic intelligitur in præsenti, quod ipsa Samuelis anima in corpore aëreo, seu phantasmate apparuit.

Arguunt Secundo. Quia hæc sententia, 19.
Ecclesiæ sententia iam videtur determinata, & resoluta. Nam *cap. illud 26. quæst. 2. & in cap. Nec mirum 26. quæst. 5.* expressè declaratur, ac dicitur, non Samuelis animam, sed ejus spectrum, dæmonis præstigiis Saüli apparuisse. Cap. Nec mirum.

20. Negatur antecedens; nam Canones, seu authoritates appositæ in Decreto Gratiani, non magis obligant, nec maiorem autoritatem habent, quam in suis propriis authoribus ac proinde non sibi plus vendicant, quam dum sunt in Codice suorum Authorum, ita docent Caietan. *2. 2. q. 81. art. 5. dub. ultimò ad 1.* Soto *l. 7. de iustitia, q 3. art. 1.* Bellarm. *lib. 2. de Romano Pontifice, cap. ultimo,* Suar. *de legibus, lib. 4. c. 5. n. 5.* Sanchez *de matrim. lib. 9. disp. 12. n. 3. & 5.* Salas *de leg. disp 8. sect 13.* Machado *tom. 1. lib. 3 part. 4. tract. 2. documento 3.* Valentia *tom. 3. q 6. disp. 6. de voto, puncto 6.* Villalobos *tom 1. tract 2. difficult. 7.* Angian. *de leg. lib. 2. controvers. 9. a. 4.* Butrius *in proœmio Decretalium §. sanè a. 10. & 17.* Rebuffus *in repetit. l. quod iussit* in Glossa *magna n. 10. ff. de re judicata.* Emmanuel Rodriguez, Megala, Alciatus, & alii, quos citat, ac sequitur Diana *part. 3. tract. 6. Resol. 26. & part. 5. tract. 14. Resol. 68.* Ac proinde in decreto Gratiani solum illa habent rationem juris Canonici, ut benè advertit Anguianus *citat. n. 22.* quæ sunt Decreta Conciliorum, ac Pontificum, cætera verò eandē authoritatem habent, prout sunt apud suos Authores, loca illa quæ adducuntur in citato loco à Gratiano, sunt ex D Augustino *in libro de cura pro mortuis*, vel de epistola ad Simplicianum, quam sententiam retractavit ex lectione Ecclesiastici, ut jam dixi *q. 2. n. 8.* Vnde authoritas D. August. nihil facit contra nos.

Caietan. Soto. Bellarm. Suar. Sanchez. Salas. Machado. Valentia. Villalobos. Angian. Butrius. Rebuff. Glossa. Rodrig. Megala. Alciat. Diana.

Dices tamen sapientium dicta, quæ alle- 21.
gantur *in Digestis* habent vim legis; ergo similiter Sanctorum dicta, quæ continentur in Decreto. Negatur consequentia, nam illa dicta Iurisprudentium habent vim legis, non tantùm quia sunt *in Digestis*, sed quia Iustinianus Imperatoriis authoritatem dedit, tanquā si fuissent ab ipso Imperatoris ore prolata, & ab ejus propriis constitutionibus emanantia, ut patet ex *l. 1. Cod. de veteri jure enucleando*, at talis authoritas non reperitur in Decreto Gratiani, nec aliquis Pontifex ei dedit talem authoritatem. Nam Pius IV. Pius V. Gregorius XIII. curarunt, ut ipsum Decretum Gratiani, ut liber maximè utilis ab erroribus Typographi expurgatus, imprimeretur, nam in antiquis editionibus plusquam quadraginta errores inveniri testantur Felinus *in c. 2. de rescript. a. 43.* Cœpola *de cognitione librorum iuris Canonici, n. 18.* Tiraquellus *de nobilitate*

L. 1. Cod. Pius IV. Pius V. Greg XIII. Felinus. Cœpola Tiraquel.

*tate,c.31.n.538.*Rojas *de hæreticis,part.1.n.58.* & alii.

22. Arguunt tertiò; quia illa figura,ſeu umbra Samuelis, obedivit Pythoniſſæ, eiuſque magicæ arti, proindeque ejus incantationi, dæmoniſque vi, ac poteſtate ſuſcitata videtur: Pythoniſſa non alium, niſi tantùm ſuum Pythonem, id eſt dæmonem familiarem evocavit: hoc autem valdè impium, & alienum eſt,ſentire de anima ſancti Samuelis Prophetæ, ut obediens eſſet, & veniret ex dæmonis imperio, fuit ergo, quæ apparuit larva dæmonis, non anima Samuelis.

23. Reſpondetur ad argumentum, quòd Samuel apparuit,non obediens Pythoniſſæ,nec ejus arti, ſed imperio, ac juſſioni Dei; imò Deus pervenit, & impedivit omnem incantationem,quod ex multis patet, quia ubi primum Saül conſuluit Pythoniſſam, ſtatim abſque ulla mora, antequam ipſa ſua carmina magica, ſuoſque ritus magicos exerceret, ad Samuelem invocandum, ſtatim mulier vidit
1.Reg.28. Samuelem 1.*Reg.*28. *num.*12. Secundò, quia mulier videns Samuelem, turbata eſt, cum adeſſet, antequam invocaret, quia ſi poſt ejus invocationem veniret, non turbaretur. Tertiò;quia mulier videns Samuelem, ipſum non agnovit, ſed ait, *Deos vidi aſcendentes.* Si autem Samuel adeſſet per ejus invocationem,benè eum agnoſcet,venit autem Samuel non ex incantatione magica dæmonis,ſed ex juſſione *Dei*,qui voluit impedire artis magicas, & eas prævenire, ac antea reſpondere,ut
Caietan. ait Caietanus, ut ita eſſet evidens, quod non dæmon,ſed Propheta ex Dei imperio reſpondebat, quod ſicut ipſe principium regnandi Saüli annuntiaverat, ita & finem vitæ, & re-
D. Auguſt. gni propter ſua demerita prædiceret, D.Auſtin. *ad Simplicianum, lib.2. quæſt.3.* & ait: *Non eſt abſurdum credere ex aliqua diſpenſatione divinæ voluntatis permiſſum fuiſſe, & non invitus, nec dominante, aut ſubjugante magica potentia, ſed volens, atque obtemperans occultæ diſpoſitioni Dei, quæ & Pythoniſſam illam, & Saulem latebat, conſentiret ſpiritum Prophetæ oſtendi aſpectibus Regis, divina eum ſententia percuſſurus.*

24. Quòd autem, cum aliqua mala intentantur, Deus præveniens impediat, ne ipſum malum perficiatur, patet. Nam cum Balaam vellet conſulere dæmonem pro Balac Rege Moab, prævenit eum Angelus Dei, ut illam, altam ac illuſtrem de Chriſto Domino, ac Iſraël prophetiã, per ipſummet Balaam edidit,
Num. 22. *Numer.22.n.32.*Similiter cum Rex Ochoſias ægrotaret, & pro ſua ſalute mitteret legatos, ad conſulendum Beelzebub idolum,prævenit eos in itinere Elias, & propter illud peccatum, ex Deo mortem prænuntiavit, ac inti-
4. Reg. 1. mavit, 4.*Reg.*1.*num.*16.

25. Arguunt quartò; ille, qui apparuit, conquæſtus eſt de Saüle, quia Nicromantiæ virtute ipſum evocaverit, non iuſſu Dei, inde
1. Reg.28. evocatus ait: *Quare inquietaſti,me ut ſuſcitarer,* c.28.n.15. Ergo ille apparens, non venit ex iuſſione Dei, cujus imperio ad nutum, maximè juſti obtemperant; ergo ille, qui apparuit,non erat ipſemet Samuel juſtus,ſed quoddam dæmonis ſpectrum. Et confirmatur,quia audiens Saül, quod Samuel apparebat: *Inclinavit ſe in terram, & adoravit,* citato cap. 28. n.14.Si autem eſſet verus Samuel talem adorationem ſibi deferri non permitteret, quia ſoli Deo hanc dandam eſſe, ipſe Samuel ſæpè docuerat, ergo non erat ipſemet Propheta, ſed dæmon ejus loco.

Reſpondetur ad argumentum, quod Samuel conqueritur,non quia juſſus eſt à Deo, 26.
quia tunc non invitus veniebat cum maximè obediens, & volens eſſet obtemperans Deo, ſed conqueritur, quod ſuſcitatus fuiſſet per media illicita artis magiæ, quod ei maximè diſplicebat, & quamvis Saül non fuerit cauſa, fuit tamen occaſio ad talia peccata committenda, imò ex hoc maximè confirmatur noſtrum aſſertum; quia diabolus actionibus Magicis,ac peccaminoſis non inquietatur, ſed potius delectatur,& maximè congaudet,dum mediis incantationibus evocatur in hominum perniciem. Ad confirmationem dicimus; Gen. 23.
quod adoratio latriæ ſoli competit Deo; at 1 Reg 24.
verò Duliæ, ſeu obſervantiæ datur viris ſan- 1.Reg.25.
ctis, & magnis; ſic Abraham adoravit filios D Thom.
Heth,*Gen.23 n.7.* David adoravit Saülem,1.*Reg.24. n.9.*Abigail Davidem,*ibid.25.n.23.* de quo videndus eſt, D. Thomas 2.2. *q.*84. *art.1.ad* 1.

Arguunt quintò; Samuel dixit ad Saülem: 27.
Cras autem,tu, & filii tui mecum eritis, 1.Reg. 1. Reg. 28.
28.n.19.Samuel,ut juſtus erat in limbo Sanctorum Patrum, Saül autem ut impius deſcendit ad infernum damnatorum, utpotè moriens in actuali delicto magiæ, ac diabolicæ invocationis.

Reſpondetur quod illud *mecum eritis,*ſigni- 28.
ficat generaliter, ac confusè ſtatum defunctorum, ac proinde idem eſt, ac ſi diceret: *Cras tu, & filii tui moriemini, & mecum eritis in ſtatu mortuorum*, diſpari tamen ſorte; nam Samuel in limbo Patrum receptus eſt, ſicut & de Ionatha multi dicunt, & ait Beda: *Nec* Beda.
*enim ibi Saül malus, ubi Ionathan bonus meruit recipi,*D. Auguſt.*lib.2. ad Simplicianum, q.3.* D. Auguſt.
ſic ait in perſona Samuelis: *Mecum eris,non ad æqualitatem felicitatis, ſed ad parem conditionem mortis refertur, quod uterque homo fuerit, & uterque mori potuerit, iamque mortuus mortem vivo prænuntiabat.*

Arguunt ſextò: nam 1.*Reg.*28. *num* 8. ex- 29
preſè dicitur,quod Saüli Deus nec per viſio- 1.Reg 28.
nem, nec per Prophetas reſpondere voluerit ac proinde qui per Prophetam adhuc vivum reſpondere noluit, multo minus per Samuelem iam defunctum id efficeret.Reſpondetur negando ſequi Deum, qui noluit reſpondere per vivos, non reſpondiſſe per defunctum, quia utrumque maioris indignationis erat ſignum, itaut Saül, qui receſſerat à Deo, ex omni parte vehementer coarctaretur, tam à vivis,quàm à mortuis; à vivis, à quibus non habebat reſponſum; & à mortuis, ab illo nempe, à quo inauguratus fuerat Rex,dirum nuntium privationis Regni, ac vitæ, quia dignus erat hac pœna.

QUÆSTIO IV.

An defunctorum animæ aliquando veniant ad nos superstites, ac viventes?

SUMMARIUM.

30 *Animæ separatæ sua naturali virtute non possunt venire, ac apparere.*

31 *Animæ defunctorum, sive sint in Cœlo, sive in Purgatorio, seu Inferno arte dæmonis non possunt venire, & apparere viventibus.*

32 *Unde apparitiones, quas faciunt dæmones fingentes se esse animas, sunt phantasmata arte dæmonis.*

33 *Et quando dæmon in corpore Dæmoniaci loquitur nomine defuncti mentitur.*

34 *Reprobantur aliqui, qui promittunt se post mortem apparituri.*

35 *Sæpè ex permissione Dei animæ apparent viventibus.*

30. PRimò dicimus de naturali potentia tam ipsarum animarum, quam dæmonis, postea de Dei virtute est agendum. Et primò certum est animas separatas sua naturali virtute non posse tales apparitiones efficere, eisque multum repugnare, ut docet D. Thomas 1. *p.* D.Thom. *q.* 117. *art.* 4. & ait: *Non potest anima naturali virtute movere aliquod corpus, cum enim sit naturalis forma humani corporis, non habet vim movendi secundum locum, nisi corpus quod informat, & vivificat, quare animæ defunctorum, neque assumere corpora, nec cum illis ad vivos venire possunt* D. Thomam sequuntur Caietanus ibi, ac communiter omnes Theologi. Caietan. Anima separata cum sit naturalis forma sui corporis, aliud corpus secundum locum non potest movere, quia per respectum ad extraneum corpus, non est illius forma, per respectum ad proprium corpus, illud est redactum in pulverem, & anima non habet vim ad illud iterum componendum, & esto demus quod tale corpus adhuc superstes est, jam est informatum alia forma cadaveris, quam anima separata non potest expellere, nec valet producere sui unionem, ad tale corpus, nec potest sua naturali vi corpus aëreum efformare, quia anima separata nullam habet vim ad movendum corpus externum, ut ait Divus Thomas, & cum ipsa sit spiritualis, non potest agere per se in corpus materiale.

31. Nec tales animæ potestate, aut arte dæmonum possunt venire: Quia *Beatorum animæ in manu Dei sunt*, ut dicitur Sapient. 3. num. 1. Sapien 3. & Deuteron. 33. num. 4. Deutor. 33. *Deus dilexit populos: omnes sancti in manu illius sunt.* Damnatorum autem animæ, perpetuis (Divino judicio) sunt addictæ suppliciis, & sine ejus permissione nequit diabolus sinere egredi: *Vinculis æternis sub caligine reservavit*, Judas Apostolus Judas Apost. *num.* 6. Animæ autem, quæ sunt in Purgatorio utpotè quæ à Deo durissimo carceri sunt mancipatæ, absque ejus licentia, inde exire non possunt, ac proinde cum in gratia, ac justitia sint confirmatæ, iam sunt in manu Dei, nemo de manu eius valet capere, *Ioan.* Ioan. 10. 10. *num.* 28. Nihil in eis diabolus valet efficere, D. August. *lib. de cura pro mortuis, c.* 16. D. August. Petr. Thyræ, *libro* 1. *de apparit. spirituum,* Petr Thyræ. *c.* 11. Petrus Bensfeld. *de confess. malefic. dub.* 2. *conclus.* 2. Bensfeld.

32. Unde apparitiones, quas faciunt dæmones, fingentes se esse animas defunctorum, ut in errorem inducant, sunt spectra, & phantasmata, ut tradunt Tertullian. *lib. de Anima, cap. ultimo* Tertullian. S. Thomas *part.* 1. *q.* 117. *art.* 4. D.Thom. Soto *lib.* 8. *de justitia. q* 2. *art.* 2. *col.* 4 *vers. Sed rogas.* Soto. Pedrosa *in summa in* 1. *præcepto*, §. 10. Pedrosa. Delrius *disquisit. magic. quæst.* 27. *sect.* 7. Delrius. Sanchez *in Decalog. tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 38. *num* 23. Qui etiam bene advertunt, quod quamvis bona consulant, petantque suffragia fieri, aut aliquid restitui, id efficiunt gratia facilius illudendi, ac decipiendi.

33. Quando autem in dæmoniaco. dæmon se esse animam alicuius defuncti dicit, semper mentitur, ut tradunt Abulens. Abulens. Martinus Delrio, Delrius. quos citat Sanchez *allegatus num.* 24. quia anima defuncti nunquam aliud corpus ingreditur, & ut citati Doctores aduertunt id, quod præscribunt, aliquando faciendum, aut quia circunstantes se obligarunt, aut quia aliud quod dicunt, in se est bonum, ac proinde ratione suæ bonitatis faciendum. Tamen advertit Thyræus Thyræus. *de Apparitionibus spirituum c.* 15. *n.* 20. dæmonibus nec bona consulentibus, obediendum esse, eo quod omnia bona, quæ consulunt, sunt dolosa, & tendunt in perniciem nostram.

34. Unde non est temere imitandum, quod antiquitus ab aliquibus factum legimus, mutuo promittentibus, ut præmoriens superstiti appareret, certiorem eum de suo statu facturus, & quamvis res secundum se considerata, valeat culpa carere, ut docent Auctores statim citandi, quia tamen talis apparitio non est in potestate morientis, & objectum est expositum illusioni dæmoniacæ, ideomerito id reprehendunt Cirvelus Cirvelus. *de superstitionibus part.* 3. *c.* 11. & Friburgus Friburg. *in summa confessor. lib.* 1. *titu.* 11. *q.* 23. Martinus del Rio Delrio. *lib.* 2. *disquisitio. Magicar. quæst.* 26. *sect.* 7.

35. Tamen concedendum, aliquas animas in cœlo beatas, aut in Purgatorio existentes, in infernove detentas, id Deo permittente ob aliquas justas causas, aliquando viventibus apparuisse, ut de Samuele est dictum *suprà* 2. Machab. *quæst.* 2. sic & Judæ Machabæo apparuerunt Onias Sacerdos, & Jeremias Propheta, qui extendens manum dexteram dedit Judæ Machabeo gladium ad pugnandum contra adversarios populi Dei. 2. *Machab.* 15. *à n.* 12. & 13. &c. quod & multis aliis exemplis probant Martinus Delrio, Delrius. Thyræus & eodem libro Thyræus. per multa capita.

* *
*

RESO

RESOLUT. XLIV.

An aliquando laudabile ſit, vel ſaltem licitum propria manu mortem comparare?

QUÆSTIO PRIMA.

Ponuntur ea, quæ pro voluntaria morte inflicta pugnant cum exemplis.

SUMMARIUM.

1 *Nil eſt aliud diu vivere, quam diu torqueri,*
2 *Fuerunt aliqui, qui dicebant, non ſolum licitum, ſed laudabile ſeipſum interimere.*
3 *Fuerunt aliqui, qui amore mortis ſe vivos concremarunt.*
4 *Hæc ſententia probatur ex aliquibus locis Scripturæ.*
5 *Probatur hæc ſententia auctoritate Patrum.*
6 *Comprobatur exemplo ſanctarum Virginum.*
7 *Pro hac re multas alias matronas in exemplum adducit D. Hieron.*
8 *Quod etiam confirmat exemplo Lucretiæ.*
9 *Multi etiam fuerunt viri, qui ſe ipſos occiderunt amore æternitatis.*

1. PRæſens vita omnium miſeriarum officina eſt, ſolus ille illam claudi dolebit, qui quietem odit, ferias malorum reſpuit, quique perenni vita, perennes appetit pœnas, & in perpetuis ærumnis æternare, unde rectè ait D. Auguſtin. *ſerm.* 17. de verbis; Domini: *Nihilque eſt diu vivere, niſi diu torqueri.* Et ideo multi laboribus pleni illam exoptâre, unde opportunè ait Chriſoſtom. homil. 49. in Matth. *Omnibus laborantibus dulcis eſt finis, viator libenter interrogat, ubi ſit manſio; mercenarius frequenter computat, quando annus compleatur; agricola ſemper tempus meſſis expectat, & mulier prægnans ſemper de decimo menſe cogitat.* Sic & ærumnis plenus mortem operitur, de illaque ſemper cogitat. Hoc poſito.

D. Auguſt.

D. Chryſ.

2. Fuerunt Donatiſtæ, qui *Circumcelliones* dicebantur, qui non ſolum exiſtimabant licitum, ſed opus eſſe eximium, & magni meriti, atque quoddam martyrij genus, quod aliqui ferro, vel igne ſe ipſos neci darent, aliosque vel minis additis, vel precibus cogerent, ut eos interficerent, ut refert D. Auguſtinus *Hæreſ* 69. & dicebantur *Circumcelliones*, vel ut Philaſtrius ait *Hæreſ* 37. Circuitores, quia varias terras circuibant, ut invenirent aliquos, à quibus interficerentur, & hac de cauſa aliquando latrocinia faciebant. Hujus erroris Auctor fuit Petilianus Donatiſta.

D. Auguſt.

Philaſtr.

Petilian.

3 Ex alio capite etiam apud Iudæos fuerunt *Gymnoſophiſtæ*, qui vocabantur Samonei, qui pulchrum, & elegans dicebant occupare diem fati, ſeu mortis, & vivos ſe cremari jubebant; quia ſcilicet vitam, ut quandam naturæ ſervitutem inviti patiebantur, & mortem expectare pro decore habebant, de quo latè agunt Cælius Rodrig. *lib.* 13. *c.* 25. Quintus Curtius *lib.* 8. Tiraquel. *in annotat. ad c.* 25. *lib.* 2. Alexand. ab Alexand.

4. Hæc ſententia, ſeu error à ſacra Pagina ſcuta protectionis aſſumit. D. Paul. *Hebr.* 11. *n.* 31. Sanſonem in Catalogo Sanctorum adſcribit, qui ſe ipſum occidit. Elezearus summè laudatur à D. Ambroſio *lib.* 1. *Officior.* *c.* 40. qui ſe ipſum Elephanto, quem occidit oppreſſit, 1. *Machab.* 6. *n.* 46. ſuoque voluntariè, ſepultus eſt triumpho; de Razia, præclaræ ejus laudes deſcribuntur, 2. *Machab.* 14. *n.* 37. & ſtatim dicitur de eo, *n.* 42. quòd elegit: *Nobiliter mori potius quam ſubditus fieri peccatoribus*, & gladio ſe peremit, non occumberet autem nobiliter, ſi ſe occidere feciſſet contra rationem. Deinde ex obſervantia legis maximè ejus probitas demonſtratur. Saul etiam, admoto ad pectus mucrone proprii gladii ei incumbit ad mortem comparandam, *Reg.* 31. *num.* 5. quòd facinus plures excuſant, de quo agit Salianus ad annum 2979. *n.* 115.

Hebræo 11.

D. Ambroſ.

2. Machab 14.

Reg. 31.

Salian.

5 Quòd etiam ex mente Sanctorum confirmatur, D. Hieronym. explicans illud Ionæ 1. num. 11. *Mittite me in mare*; ubi ſe ultro ad necem offerebat, ſic ait Sanct. Doctor: *In perſecutionibus non licèt propria perire manu abſque eo ubi caſtitas periclitatur.* Ergo juxta mentem ſancti Patris, ubi caſtitas in diſcrimen vocatur, licitum erit mortem propria manu ſibi infligere, D. Ambroſius *lib.* 3. *de Virginibus*, idem aſſumptum probat exemplo Pelagiæ Virginis Antiochenæ, ac duarum ſororum, ac matris earum, quarum iſta ſcilicet Pelagia ſubverſis prius idolorum aris, ſe ferro peremit, iſtæ verò una cum matre ſe in fluvium demerſerunt. Vbi ſanctus Doctor, ibi loquens in perſona harum Virginum, proponit multas rationes, quibus eorum placitum comprobare, ac approbare reſolvit.

D. Hier n.

D. Ambroſ.

Pelegia.

6. In hac eadem ſententia cum D. Ambroſ. eſt Euſebius Cæſarin. *lib.* 8. *Eccleſiaſt. hiſtoriæ c.* 17. Ubi ſummis laudibus celebrat factum Sophroniæ Romanæ, quæ cum intelligeret, quod à Mazentio Tyranno evocabatur, ut ejus eleganti pulchritudine frueretur, ſuum cubiculum ingreſſa, Deum flexis genibus orans, ſuam pudicitiam Deo conſecrans, accepto mucrone pectus, ac viſcera transverberavit. Quod hæ fœminæ in hac nece ſibimet ipſis inferenda non peccaverint, inde optime probat *Euſebius proximè citatus*, quia Eccleſia Catholica, pretioſa, ac honorifica martyrum morte concelebrat. His merito adnumeranda B. Appollonia Virgo, quæ ſe expediens è carnificum manibus in ignem ſe iniecit, cujus feſtum celebrat Eccleſia, die 9. Februarii: Cujus glorioſum martyrium multum celebrat noſter Mantuanus, & de eo agunt Euſebius *lib.* 6. *c.* 34. Nicephorus *lib.* 5. *c.* 3.

Euſebius.

S. Sophron.

D. Apollon.

Mantuan.
Euſebius.
Necephor.

6 Breviter hic adducam, præclariſſimas matronas, quas magnopere laudat. D. Hieronymus *epiſtol.* 11. *& lib.* 1. *adverſus Iovinianum*, Carthaginis ſcilicet Reginam, quæ magis ardere voluit, quam Regi Hiarbæ nubere, & Aſdrubalis vxorem, quæ apprehenſis utraque manu liberis, in ſubjectũ ſe præcipitavit incen

D Hieron.

incendium, ne pudicitiæ damna sentiret, necnon & trecentas Matronas ex genere Theutonum, quæ in captivitatem redactæ, cum cognovissent, se aliis viris captivitatis conditione tradendas esse, ut fidem prioribus servarent, mane suffocatis laqueo faucibus repertæ sunt, mutuis se tenentes complexibus.

8. D. Hieron Valer. Max

His etiam astringam cum D. Hieron. Lucretiam illam Romanæ pudicitiæ ducem, ut eam dicit Valerius Maxim. *lib. 6. cap. 1.* quæ violenter oppressa à Tarquinio, se ipsam interemit; puduit enim turpitudnis alienæ in se commissæ, etiamsi non secum, & nolens violatæ pudicitiæ supervivere, maculam corporis cruore delevit, ut dixit D. Hieronym. *lib. 1. ad Iovianian.*

9.

His etiam fœminis maximè ab antiquitate laudatis adjungendi sunt viri illustres, qui cœlum appetentes sibi ipsis manus intulerunt, ut Cleanthes Chrysipp. & Zeno, & Empedocles Poëta Siculus, qui immortalitatem novo mortis genere affectans, se in Æthnam conjecit, ut cum repente non appruisset, translatus in Deum crederetur, quod optimè confirmat Romanæ Sapientiæ princeps *Cato Vticensis*, Vir sapiens, & doctus, quem mirificè laudat D. August. *lib. 1. de Civit. c. 23.* qui lecto Platonis *libro de æternitate*, ejus aviditate se ipsum interemit. Hæc sententia non solum exemplis, sed etiam rationibus dandis *q. 5.* Confirmatur.

Cato Vtic. D. August.

Quæstio II.

Veritas Catholica statuitur, magno pondere Doctorum, ac utriusque.

Summarium.

10 *Resolutio vera, & Catholica, quod nullus potest semetipsum interimere.*
Probatur Resolutio magno numero Doctorum. Ibid.

11 *Probatur ex jure Canonico, quod magnas pœnas imponit semetipsum interficienti.*

12 *Probatur nostra vera resolutio ex pœnis, quas leges civiles imponunt semetipsum interficienti.*

10. Certa, & Catholica resolutio est: absque Dei auctoritate, ac ejus peculiari impulsu illicitum esse, aliquem se ipsum interimere. Hanc veritatem latè docent, ac tuentur D. Augustinus *lib. 1. de Civitate, à cap. 17. vsque ad cap. 27.* & *lib 1. contra Petilianum, c. 24.* & *lib. 2. cap 49.* & *lib. 2. ad Marcellian. Comitem, c. 21.* & aliis in locis. Optatus Milevitan. *lib. 3. contra Donatistas.* D. Chrysost. *homil. 87. in Ioan.* D. Hieronymus *epist. 25. ad Paulam super obitu Blesillæ.* Origen. *tract. 2. in Iob.* ad illud, *Benedic Deo, & morere.* Lactantius *lib. 3. de falsa Sapient. cap. 18.* D. Bonavent. *in 3. disputat. 37. in exposit. literæ.* D. Thomas *secunda secundæ. quæst. 59. artic. 3. ad 2. & 64 artic 5.* & *quæst. 124. artic. 1. ad 2. & 3. part. q. 47. artic 6. ad 3.* D. Thomam sequuntur Caietan. Bañez, Salon. Aragon Malderus, Noster Philippus à Sanctiss. Trinitate, Ioan. à D. Thoma *citata, quæst. 64. artic. 5.* Sylvester, Victoria, Sotus, Covarruvias, Philarc. Petrus de Navatra, quos citant, ac sequuntur Lessius *lib. 2. cap. 9. dub 6.* Molina *de justitia. tom. 4. tract. 3. dub. 9.* Lugo *de justitia, disput. 10. sect. 1.* Simancas *de Catholicis institut. titul. 18. num. 26.* Andræas Alciatus *lib. 6. Parergon. cap. 27.* Tiraquell. *de nobilitat. cap. 3. num 559.* Philiaster, Castro, Ioannes Andræas, & alii multi, quos citat, ac sequitur noster Fr. Antonius à Matre Dei. *Præludio 1. Sacra Scriptura, digress. 4. num. 347. fol 133.*

D. August. Milevit D Chrys. D Hieron. Origenes. Lactant. D. Bonav. D. Thom. Caietan. Bañez. Sylveita Opuscula. Salon. Aragon. Malder. Philipp. Ioan à D. Thom. Sylvest. Victoria. Sotus. Covar. Philiar. Lessius. Fr. Anton.

Probatur primò, assertum, quia tam leges Ecclesiasticæ, quam civiles gravissimè puniunt illos, qui se ipsos interficiunt; quoad leges Ecclesiasticas ex Concilio Bracharensi *1. cap. 34.* ubi dicitur: *Placuit, ut hi, qui sibi ipsis, aut per ferrum, aut per venenum, aut per præcipitium, aut suspendium, aut qualibet modo violentam inferunt mortem, nulla pro ipsis in oblatione commemoratio fiat, neque cum Psalmis ad sepulturam eorum cadavera deducantur.* Excipiuntur ab hac ex *cap. Parte 2. de sepulturis*, qui non sponte, sed casu, vel vi illata ab alio invitus se præcipitavit, ut ex utroque Textu colligunt Doctores, eos qui voluntariè se occiderunt, privandos Ecclesiastica sepultura: nam quamvis Concilium Bracharense prohibeat tantum Officium sepulturæ, eo ipso prohibet locum sepulturæ in Ecclesia, qui enim indignus est, ut pro eo Ecclesia fundat preces, consequenter indignus est ut habeat locum sacrum Sepulturæ. Ita Covarr. *in cap. Alma mater*, & *lib. 1. variarum, cap. 1. num. 11.* Navarrus *consil. 7. de sepult.* Suarez *de censuris disp. 35. sect. 1.* Barbosa *de Officio Parochi, part. 3. cap 36. num. 49.* & *in Collectanea ad cap. Placuit, 23. q. 5.* Rodrig. *tom. 3. quæst. 61. artic. 1.* Anton. Gomez *tom. 3. variar. cap. ultim. num. 8.* Ioan. Sanchez *in Selectis, disp. 36. num. 2.* Farinacius *in praxi criminali, part. 5. q 128. num. 18.* Julius Laborius *variar. lucubrat. tom. 1. tit. 2. cap. 11. num. 28.* Sayrus *Clavi Regia, lib. 7. cap. 9. num. 1.* Azor. *lib. 9. cap. 31. quæst. 5.* Menochius *de Arbitrar. casu 284. num. 35.* 11.

Brachar. Covarr. Navarr. Suarez. Barbosa. Rodrig. Ant. Gom. Ioan. Sanch. Farinac. Laborius. Sayrus. Azor. Menoch.

Quoad leges civiles. Probatur ex *l. si quis aliquid, § finali, ff. de pœnis*, & ex *l. Omne delictum, §. Qui se vulneraverit, ff. de miliari.* Ubi occidens se ipsum punitur infamia; ubi per leges, qui se ipsos occidunt, vel occidere faciunt, vel intentant, infames fiunt, etiam morte non secuta. Ita Ioan. Andreas *in Additionib. ad speculatorem, tit. de pœnis, §. 1.* Igneus *in l. 1. §. si sibi manus, ff. ad Syllam. n. 17. & 20.* Tiraquel. *de Nobilitate, c. 3. n. 559.* ubi adducit *legem qui rei, §. Sic autem, ff de bonis eorum, qui sibi mortem consciverunt.* Et apud Gentiles erant statutæ speciales pœnæ contra eos, qui se occiderunt, ut scribit Aristot. *3. Ethic. cap 7.* & *lib. 5. cap. 11* & Æschines *orat. in Ctesiphontem*, ait, qui se ipsum necaverit, manus, quæ hoc peregit, abscinditur, & separatim à corpore sepelitur. 12.

L. Omne. Ioan. Andr. Igneus. Tiraquel. Aristot. Æschines.

Mm Quæ

Quæstio III.

Probatur eadem veritas D. Thomæ rationibus, ac aliis etiam magni ponderis.

SUMMARIUM.

13 *Probatur primò, ex naturali inclinatione, qua res appetit ſuam conſervationem.*
14 *Ex charitate qua quilibet tenetur ſe ipſum diligere.*
15 *Ex lege abſolutè prolata non occides.*
16 *Secundum Scripturā hominis inclinatio dicitur ad malum ſecundum partem ſenſitivam, & n. 17.*
18 *Probatur ſecundò, ex gravi damno, & injuria quæ fit Reipublicæ.*
19 *Reſpublica non poteſt dare licentiam ut quilibet ſe occidat, & n. 20.*
21 *Probatur tertiò, quia ſolus Deus eſt Dominus vitæ.*
22 *Confirmatur, quia ille, qui occidit ſervum alienum injuriam facit Domino*
23 *Etſi homo accepit Dominium omnium rerum tamen in ſe ipſum.*
24 *Qui ſe alteri vendit, non dat illi dominium, in vitam, & corpus ſuum ſed tantum in ſuas actiones, & n. 25.*

13. D. Thom. NOſtram veram, ac certam reſolutionem probat Divus Thom. 2.2. quæſt. 64. artic. 5. *Quia naturaliter quælibet res ſeipſam amat, & ad hoc pertinet, quod qualibet res conſervat ſe in eſſe, & corrumpentibus reſiſtit quantum poteſt, & ideo, quod aliquis ſe ipſum occidat, eſt contra inclinationem naturalem, & contra charitatem, qua quilibet debet ſe ipſum diligere.* Ex quibus ſic formatur hæc ratio, quicunque agit contra inclinationem naturalem, & amorem, quem recta ratio dictat, ſi eſt in re gravi, peccat mortaliter contra jus naturale, ſed qui ſe occidit, facit in re gravi contra inclinationem naturalem, & contra amorem, quem recta ratio dictat, ergo peccat mortaliter. Minor probatur, quia unaquæque res natura duce, ac recta ratione dictante, propriam vitam amat, & illius contrariis reſiſtit, quantum poteſt.

14. Confirmatur. Primò, ex charitate debet quilibet diligere ſe ipſum pluſquam proximum, *Charitas bene ordinata incipit à ſe ipſa,* & ideo regula diligendi proximum, ex ſe ipſo eſt accipienda; dicitur enim, *Diliges proximum ſicut te ipſum*; ergo ſi occidēs proximum, facit contra charitatem, ac illius præceptum, quod dicit, *non occides*: multo magis contra illam agit, qui ſe ipſum occiderit.

15. Confirmatur ſecundò, quoniam lex abſolutè, & ſimpliciter prolata eſt, lex ait, *non occides*; & non addit proximum tuum, ſed lex quæ prohibet falſum teſtimonium, dicit *falſum teſtimonium non dices adverſus proximum tuum*; & tamen in hoc præcepto etiam comprehenditur ille, qui adverſus ſe dicit falsū teſtimonium; ergo etiam à fortiori in illo præcepto *non occides*, non ſolum intelligitur ille, qui occidit proximum, ſed etiam qui ſe ipſum occiderit, & hac ratione D. Auguſt. *lib. 1. de Civit. cap. 2.* probat noſtrum aſſertum. D. Auguſt.

16. Obiicies contra rationem D. Thomæ. De inclinatione naturali ſic: hominis inclinatio nō eſt ad bonum, ſed ad malum. *Geneſ. 8. n. 21.* dicitur, *Senſus enim, & cogitatio humani cordis in malum prona ſunt ab adoleſcentia ſua,* & Sapient. 12. n. 10. de peccatoribus agens ait, *Nequam eſt natio eorum, & naturalis malitia ipſorum*: ergo malitia naturalis eſt, ac proinde inclinatio ad malū, & non ad bonū naturalis eſt. Geneſ. 8. Sap. 12.

17. Reſpondetur ad locum Gen. Scripturam ibi non agere de inclinatione naturali hominis, quæ congenita eſt cū ipſa natura, ſed de actibus partis ſenſitivæ, quæ frequēter tendunt in obiecta ſenſibilia, ac delectabilia, & ideo aliquando contra rectam rationem, & inde dicuntur proni eſſe ad malum. Ad locū Sapientiæ reſpondetur cū D. Th. 1. *p. q. 63. art. 4. ad 2.* quod idem etiā tradunt Hugo, & alij expoſitores ad citatum locum; malitiam dici *naturalem*, non quia aliqua natura mala creata ſit à Deo, ut dixerunt *Manichæi*, ſed quia malitia peccatorum, nimis inveterata, & radicata eſt in aliquibus, ut in Pharaone, ut per conſuetudinem, quæ eſt altera natura, quaſi in naturam verſa ſit, de quo videndus eſt D. Auguſt *lib. 2. de nuptiis & concupiſc. cap. 8.* D. Thom. Hugo. D. Auguſt.

18. Probatur ſecundò, noſtrum aſſertum ex D. Th. *citato loco*, nemini licet ſpoliare aliū re ſua, cum gravi damno, & injuria illius, ſed qui ſe occidit ſpoliat rempublicam re ſua, quia quilibet homo eſt Reipublicæ, ac pars illius & quælibet pars, id, quod eſt, eſt totius, ergo nemini licet ſine gravi Reipublicæ injuria ſe ipſū occidere. Unde ait Ariſtot. 5. *Ethic. c. ult.* qui ſe occidit, facere injuriam civitati. Sic ait: *Quapropter eſt inſtituta ignominia quædam adverſus eum, qui ſibi mortem conſcivit, ut civitati injuriam faciens.* D. Thom. Ariſtot.

19. Argues contra hanc rationem ex injuria illata Reipublicæ, at ſi Reſpublica det conſenſum, & licentiā, ut aliquis ſe occidat, tunc non fiet injuria Reipublicæ, & tamen occidens ſe peccabit; ergo ratio nō ſtat. Confirmatur, quia ſi quis ſit ſolitarius, nullique Reipubl. addictus, occidēdo ſe, nulli Reipub. facit injuriā, & tamen peccabit; ergo ratio illa non eſt bona.

20. Reſpōdetur. Quod quamvis Reſpublica habeat poteſtatem ad occidendos malefactores, non tamen habet dominium in vita ſuorum ſubditorū, qui bene, & honeſtè vivūt, & ideo pro libitu non poteſt dare cuiquā licentiā ut ſe occidat: nā ipſius Reipublicæ eſt procurare bonum commune, & cuſtodire vitam ſuorum civium, hoc autē jus violat, qui ſe, vel alium occidit, & mutilat. Ad confirm. dicimus, quod ille ſolitarius, ad aliquam communitatem pertinet: nam alienus terræ, ac patriæ filius eſt; & eſto ipſe ſolus ſit in mūdo, & nulli Reipublicæ faciat iniuriam, peccat tamen contra ſe, & contra Deum, ut eſt dictum; ad ſolum Deum pertinet occidere, & vivificare. Ratio autem D. Thomæ procedit de rebus communiter, ac ſecundum præſentem ſtatum.

21. Probatur tertiò, ratione eiuſdem D. Thomæ. Quia homo nō eſt dominus vitæ ſuæ, ſed ſolus Deus, qui occidere, & vivere facit, à quo illam homo dono accepit, ergo nequit homo de illa pro libito diſponere, ac illam deſtruere; D. Thom.

ſtruere : nam talis rei deſtructio proprius eſt actus Domini, ſub cujus poteſtate eſt, qui valet de illa ad ſuum beneplacitum facere quidquid ei placuerit.

22. Confirmatur. Ille, qui occidit ſervum alienum, injuriam irrogat proprio domino, & qui alienum ſubditum punit, injuriam facit judici illius, cujus judicium uſurpat; ergo cum ſolus Deus ſit Dominus vitę hominis, qui Dei ſervus eſt, ad ſolum Deum, Dominū, ac judicium de illius vita pertinet, juxta illud Deut. 32. n.
Deuter. 32. 39. *Ego occidam, & ego vivere faciam*; ergo magnam injuriā Deo facit, qui ſe ipſum occiderit. Hac eadem ratione utitur *Socrates* apud
Socrates. Platonem *in Phadone*, ut eandem concluſionem probet, ac confirmet. Dicens, quod *ſicut Dominus iraſcitur ſervo, ſi ſe voluerit interimere, ſic & Deus niſi ipſe jubeat.*

23. Argues contra hanc rationem. Homo accepit à Deo dominium omnium rerum: *Omnia*
Pſalm. 8. *ſubjeciſti ſub pedibus ejus.* Pſal. 8. ergo etiam reſpectu ſui ipſius; & ſi dominus eſt, qui præeſt domui, & in illam habet imperium, ſic & homo interiori domui ſuæ præ eſt, & in illa habet dominiū. D. Zeno *ſerm. de duplici tenta-*
D. Zeno. *tione poſt medium* ſic ait: *Recordare, ô homo, quis eſt, qui largitus eſt tibi teipſum*: ergo homo habet dominium in ſe ipſum.

24. Reſpondetur; quod Deus homini dedit dominium omnium rerum, quæ ſūt extra ſe, dominium autem vitæ hominis Deus ſibi reſervavit. Et ratio eſt, quia Deus nō concedit aliquid contra jus naturæ, jus autē naturæ dedit homini inclinationem naturalem, ut ſe conſervaret, ac proinde negavit poteſtatem, ut de ſua vita pro libito diſponere.

25. Inſtabis, & probo, quod homo in ſeipſum habet dominium. Homo poteſt ſe ipſum alteri vendere, ergo in ſeipſū habet dominiū, qu in alterū transfert. Reſpondetur, qui ſeipſū vendit, nō alteri dominiū ſui dat, ſed ſolū quoad aliquas operationes ſuas, quas propriè vēdit: nam dominus, qui emit ſervū, non habet dominium in vitam, ac corpus ſervi, ut poſſit illum occidere, aut membra corporis mutilare, aut ſecare, ſed ſolum illius operationes poteſt in proprium uſum, vel alienum convertere.

QUÆSTIO II.

Satisfit argumentis ab exemplis, ac ab auctoritate petitis in quæſtione prima

SUMMARIUM.

26 *Viri, & fœminæ in Scriptura ſe ipſos occidentes hoc fecerunt ex impulſu Dei.*
27 *Idem dicimus de Sanſone, quem martyrem appellat D. Bucharius.*
28 *Idem dicimus de Eleazaro.*
Raziam, etſi à peccato aliqui excuſant, D. Auguſt. D. Thomas condemnant. Ibid.
29 *Fœminæ Gentiles ob ignorantiam excuſandæ. Sancta Apollonia, Sancta Pelagia ex impulſu Spiritus ſancti.*
30 *D. Hieronymus bene agnovit præceptum de morte ſibi non infligenda.*
31 *Explicatur Sanct. Doctor.*
32 *Contra Hæreticos, quibus exoſa eſt caſtitas, ponuntur fœminæ ſe ipſas occidentes.*
33 *Lucretia, & alij fecerunt ex imbecillitate animi.*

Generaliter ad exempla adducta ex Scriptura, quæ viros, vel fœminas laudat ſe 26.
ipſos occidētes, vel quia ab Eccleſia inter Martyres recenſentur, dicimus hoc factū fuiſſe ex ſpeciali revelatione, vel impulſu Dei, ſic ait D. Auguſt. cit. lib. 1. de Civit. Dei, cap. 25. *Cum* D. Auguſt.
Deus jubet, ſeque jubere ſine ullis ambagib. intimat, quis obedientiā in crimē vocet? Quis obſequium pietatis accenſet? Sicque quō Abrahamus Deo jubente voluerit filium jugulare.

Idem dicendum eſt de Sanſone, ut docent 27.
D. Aug. *cit. lib. 1. de Civit. c. 26* D. Thomas 2. 2. D. Auguſt.
q. 64. *art. 5. ad 4.* Innoc. III. *in c. Gaudemus de* D. Thom.
divortiis. Et D. Ambr. *epiſt. 24. ad Vigilium*, & Innoc. III. D. Ambr.
quod zelo honoris Dei motus fuerit, patet ex religioſa ejus invocatione, ac priſtina fortitudine reſtituta, & inde inter Martyres eum annumerat S. Bacharius *epiſt ad Ianuariū.* Dein- Bachar.
de poteſt dici, quod Sanſon directè intendit occidere Philiſthæos Dei hoſtes, & per acci- Lyran.
dens ſe ipſum occidit. Ita Lyran. Abulenſ. Abulenſ.
Caietan. Serar. & alij *ad c. 16. Iudic. n. 28. &* Caietan. Serarius.
29. Salian. *ad annum mundi 2899. n 45.* Salianus.

Sic etiam dicendum de Eleazaro, qui ob 28.
commune populi bonū, ſuppoſuit ſe Elephāto, quem occidit, illiùſque ruina ſepultus eſt. Raziam autem quem etſi à peccato excuſare volunt, ibi Lyran. & M. Lezana *tom. 1. Anna-* Lyran.
lium Carmelit. ad annum 3893. n. 12. quia in Lezana.
Textu dicitur *amator Civitatis, & vir bene audiens.* Tamen, quia ipſe ſe non interemit pro Dei honore, ac amore patriæ, ut populum ſuum liberaret, ut Sanſon, & Eleazarus, inde eum à peccato non excuſat D. Auguſt. *citat.* D. Auguſt.
Imò D. Thomas 2. 2. *q. 64. art. 5. ad 5.* ait, quod D. Thom.
in illo facto non veram fortitudinem oſtendiſſe, ſed magis quandam animi mollitiem, nō valentis mala pœnalia ſuſtinere. Et D. Au- D. Auguſt.
guſt *epiſt. 61.* ait Raziam, eligēdæ mortis non ſapientem fuiſſe, ſed impatientem potius ferendæ fortunæ adverſæ.

De Saüle, & Rabbini eum velint à pecca- 29.
to excuſare, tamen eum in illo facto deliquiſ- Rabbini.
ſe, eſt cōmunis ſententia. Ita Lyran. Abulenſ. Lyran.
Burg. Salianus jā citatus. Ad id quod dicitur Abulenſ. Burg.
de virginibus, quæ ſemetipſas occiderunt, ne Salian.
virginitatem perderent, ſi à peccato volumus excuſare dicendō eſt hoc feciſſe ex ignorantia quadam invincibili, exiſtimantes licitum eſſe ob cuſtodiendam virginitatem mortem ſubire. De Beata Apollonia, Pelagia, ac aliis ſimilibus hoc feciſſe dicimus ex impulſu Spi- D. Ambr.
ritus ſancti. Ita D. Ambroſ. Euſebius. Euſebius.

Tota difficultas eſt ad locum D. Hier. *Non* 30.
licet propria manu perire, abſque eo ubi caſtitas periclitatur. Leſſius *lib. 1. de juſtitia, c. 9. dub 6.* Leſſius.
n. 23. & alij, quos refert, & impugnat Cardin.
Lugo *tom. 1. de juſtitia, diſp. 10. ſect. 1. nu. 16.* Lugo.
non reputant inconveniens dicere, quod Sanctus Doctor fuerit in ea ſententia ob cuſtodiam virginitatis licitam eſſe mortem ſibi inferri; abſit tamen quod Maximus Doctor tam generalis præcepti habuiſſe ignorantiam, cujus etiam multi Barbari, ac Ruſtici ignorant ā non habent, maximè cum ipſemet

D,Hieron.*epiſt.25.ad Paulam*,in Chriſti perſona dicat: *Nullam animam recipio, quæ me nollente ſeparatur à corpore.*

31. Gloſſa. Ideo dicendum eſt cum Gloſſa *ad cap. Non*
noſtrum, 13.q.5.ubi referuntur verba D.Hie-
Aragon. rony. Ibi Turrecremata,& etiam Aragonius,
Salon. Salon,Bañez *citati ſuprà q.2.n.10*.Barboſa *in*
Bañez *tract. de Dictionibus, dict. 2*.Cenedo *poſt librum*
Turrecr. *Canonicarum, & practicar. quæſtion.ſingular. 2.*
Barboſa. *n.4.* particula *Abſque*, ut intelligatur dictio-
Cenedo. nem ſubſequentem non agi de illa. *Cantic 4.*
Cantic. 4. *num. 1.* dicitur, *Quam pulchra es amica mea, abſque ab eo quod intrinſecus latet*: non indicatur latentia non eſſe pulchra, ſed erat pulcherrima, cum dicitur ergo *abſque eo* denotatur, quod ſponſa in externa facit eſt valdè pulchra, abſque eo quod intrinſecus latet, de quibus modo non agimus, ſic cum ait Divus Hier. *Non licet manu propria perire abſque eo dum caſtitas periclitatur.* Illa particula *abſque*
D. Hieron. *eo*, ita eſt, ac ſi dicat D. Hieron. de caſtitate ſervanda modo non ago, ſed ab hac quæſtione me abſtineo.

32. Ad alia loca ex eodem Sancto Doctore de fœminis Gentilibus ſemetipſas occidentibus. Non proponit Sanctus Doctor eas, ac ſi dignæ habeantur laude, aut imitatione ſint dignæ, ſed ex illis Hæreticos redarguit, quibus exoſa eſt caſtitas; & ex hoc etiam Chriſtianas fœminas confundit, quæ ut caſtè vivant, leviora non tolerant. Lucretiam optimo jure
Ovid. condemnant Ovidius *in Faſtis*, dum de illa ait:

Succubuit fama victa puella metu.

33. D.Auguſt. Et melius D.Auguſt. *citato lib de Civit.c.19.* de Lucretia loquens ait: *Quod ergo ſeipſam, quoniam adulterium pertulit, occidit, non eſt pudicitiæ charitas, ſed pudoris infirmitas.* Per quod etiam patet ſolutio ad omnia alia exempla Gentilium, quos ad ſibi inferendam mortem, non magnitudo animi, ſed imbecillitas quædam, cordiſque mollities coëgit, ut ait
Ariſtot. Ariſtoteles 3. *Ethicor.cap.7.*& Lypſius *lib. 3.*
Lypſius. *Manuduct. Diſſert.23.*

QUÆSTIO V.

Ponuntur, ac ſolvuntur argumenta contra noſtram reſolutionem.

SUMMARIUM.

34 *Primo poteſt quis alium occidere, ergo & ſeipſum.*

35 *Poteſt quis occidere alium ex juſto titulo, etiam & ſe ipſum, ſi Deus inſpiret.*

36 *Poteſt quis in multis caſibus non conſervare ſuam vitam, ergo & ſe ipſum occidere.*

37 *Magna eſt differentia inter præceptum negativum, & affirmativum.*

38 *Solvuntur exempla adducta in argumento.*

39 *Condemnatus ut veneno moriatur, non poteſt illum per ſe ſumere, nec Iudex poteſt eum ad hoc obligare.*

40 *Qui rigida pœnitentia utitur, non ideo hoc facit ut vita brevior fiat, ſed ut Deo ſatisfaciat.*

41 *Qui ſe occidit licet non peccet contra iuſtitiam, peccat contra charitatem.*

42 *Licet homo per peccatum tranſeat in conditionem brutorum, non poteſt tamen inde occidi, & n 43.*

44 *Peccatum majus malum, quam infamia, & mulier in articulo poſita, imploret Dei auxilium, ut provideat, & inſpiret quid agendum, & n 45.*

OPpoſita ſententia contra noſtram veram, 34.
ac Catholicam reſolutionem, non ſolum pugnat multis exemplis, magna Patrũ auctoritate, ut vidimus *q. 1.* ſed etiam rigidis argumentis. Et primò. Non magis eſt contra
quintũ Decalogi præceptũ, ſe ipſum occide- Decalog.
re, ac occidere alium, ſed in multis caſibus licitum eſt alium occidere; quia hoc non eſt ita intrinſecè malum, ut multoties non liceat, ergo etiam aliquando licebit ſe ipſum occidere.

Ad argumentum reſpondetur. Concedo ma-
jorem, diſtinguo minorem; licitum eſt alium 35.
occidere, vel publica auctoritate ſecundum leges juſtitiæ, vel ſe defendendo cum moderamine inculpatæ tutelæ, concedo; quia Deus ita diſpoſuit, quod ratione juſtæ defenſionis poſſit quis alium occidere. Similiter licita erit ſui, vel alterius occiſio, ſi Deus alicui jubeat, vel interius divinitus inſpiret, quod ſe, vel alium occidat, ut diximus ſuperiori quæſtione de Samſone, Beatis Apollonia, ac Pelagia.

Secundò argumentantur, eodem præcepto 36.
tenetur quilibet non occidere ſe ipſum, ac ſuam vitam conſervare, ſed in multis caſibus licitum eſt propriam vitam non conſervare, v.g poſſum in naufragio, quando una ſola tabula eſt, illam dare amico, etſi ego peream, cum inimicus me aggreditur, poſſum me non defendere, tempore peſtis potero infirmis miniſtrare Sacramenta, etiamſi mors certiſſimè ſit futura: Condemnatus ad moriendum veneno, vel fame, poteſt illud ſumere, vel à cibo clanculum oblato abſtinere; imò poteſt
etiãſi ad fugiendum pateat aditus non fugere. 37.

Reſpondetur ad argumentum; præceptum negativum ſe non occidendi ſemper, & pro ſemper obligat, ad abſtinendam ſe à tali actione, ex qua mors per ſe, vel ex intentione ſequatur, niſi Deus aliud jubeat. At præceptum affirmativum conſervandi vitam non obligat pro ſemper ad ponendum omne medium, quo poſſit vita conſervari, vel abſtinendum ab omni illo, quod poteſt ei nocere; quo poſito patet ſolutio ad adducta.

Cum inimicus me invadit, probabile eſt 38.
poſſe me nõ me defendere, maximè ſi ex ipſa defenſione proveniat aliquod dedecus, alias exiſtimo quod tenetur quiſque ſe defendere: ex charitate eximia, poſſum tabulam dare proximo, dummodo mea vita non ſit valdè neceſſaria Reipublicæ, & maximè interveniẽte aliqua ratione honeſta; certum eſt, quod peſte laborantibus poſſum inſervire, de quo
videndus eſt Diana *5.part.tract.4.Reſolut.28.* Diana.
& *Reſolut.41*. An verò condemnatus, ut fame
pereat, poſſit abſtinere à cibo abſcondite Malder.
oblato? Affirmant Malderus, Azorius, Leſſius, Azor.
& Sotus apud Dianam *citatum, Reſol.41.* ne- Leſſius. Soto.
gant verò cum D.Thoma 2.2.q.69.art.4. Ca- D.Thom.
jetan. Bañez, & alii apud eundem Dianam, & Caietan.
hoc mihi eſt probabilius, quia ut ait D. Tho. Bañez.
Non ſumere, eſſet ſe ipſum occidere.

Condemna

39. Condemnatus autem justè ad moriendum veneno, nequit illud voluntariè haurire, ut docent Lugo, Comitolus, Petrus Navarra, & alii apud Dianam *citatum Resol.* 29. Quidquid in contrarium dicant Victoria, Aragonius, Corduba, imò etiamsi Iudex justè condenaret reum ad mortem, non tamen potest condemnare, ut ipsemet sibi mortem inferat, ut docet D. Thom. *cit. loco*, & damnanda est consuetudo aliquarum Gentium, ut apud Japones dicitur, ut reus sit mortis sententiæ executor, vel venenū bibendo, vel ventrē suum ferro secando.

Lugo. Comitol. Navarr. Diana. Victoria. Aragon. Corduba. D. Thom.

40. Dices. Licitum est vitam breviorem facere asperitatibus, jejuniis, etiam ex consilio confessorum: ergo etiam erit licitum jubente Iudice in pœnam criminis se ipsum occidere. Negatur consequentia; nam ille qui facit rigidam pœnitentiam, non id primario intendit, ut vita abbrevietur: nam si id tali intentione præstet, peccabit mortaliter; sed id quod primario intendit redigere carnem in servitutem Spiritus, Deo placere, & satisfacere pro peccatis, licet per accidens inde proveniat, ut vita abbrevietur.

41. Arguitur tertiò. Homicidium inde est peccatum, in quantum justitiæ contrariatur, sed nullus potest sibi ipsi injustitiam facere, ut docet Aristot. 5. *Ethic. cap. ult.* quia sicut justitia est ad alterū, ita & injustitia, ergo nullus peccabit occidendo seipsum. Respondetur, homicidium sui non solum esse peccatum, prout contrariatur justitiæ, sed etiam prout contrariatur propriæ dilectioni, proindeque qui se occidit, non peccat contra justitiam, sed contra charitatem, per respectum verò ad Deum, ac Rempublicam; peccat contra justitiam, cōtra Deum, quodammodo contra iustitiam commutativam; nam quamvis hæc detur inter æquales, tamen quantum ad rem ablatam, cum usurpet dominium Dei, cum ipse solus sit Dominus vitæ, & quoad Rempublicam peccat contra justitiam legalem; qua Respublica habet jus ad custodiendam suorum vitam.

Aristot.

42. Arguitur quartò. Cuilibet licet occidere bruta animalia; atqui homo peccando decidit à dignitate humana, & transit quodammodo in bestiarum servitutem, ut ait D. Thom. 2. 2. *q.* 64. *art.* 2. *ad* 3. ergo cuilibet licebit illum occidere, quia illius mors cedit in bonum communitatis, sicut imperfectum ordinatur ad perfectius. Confirmatur. Peccator est membrum putridum, & reipublicæ nocivum; sed quilibet potest sibi ipsi membrum putridum amputare ob bonum totius, ergo etiam poterit propter bonum reipublicæ, se totum perimere, utpote membrū putridum reipublicæ.

D. Thom.

43. Ad argumentum, concedo majorem, & etiam minorem, nego consequentiam, quia licet per peccatum homo transeat in servitutem brutorum, potest tamen surgere, & ab illa misera conditione se expedire, ac io sortem filiorum Dei transire, quia Deus dat locum pœnitentiæ, & ab ipsa sorte futura contingenti non potest se homo privare. At bruta nunquam à tali conditione possunt se liberare. Ad confirmationem dicimus, quod nullus tantum ex suo judicio potest membrum putridum abscindere, hoc faciendum est judicio, medici, & tunc potest membrum abscindi quando nulla est spes sanitatis, at homo, qui-

vis magnus peccator semper potest habere spem, quod mediante gratia Dei resurgat.

44. Arguitur quintò. Licitum est, ut majus malum evitetur, minus admittere, sed aliquando per occisionem sui ipsius vitat quis majus malum, scilicet ignominiosam, infamiam, quæ in hominum æstimatione, est majus malum, quam mors, vel evitat violentiam castitatis, ergo saltem tunc erit licitum seipsum occidere. Confirmatur. Ponamus casum, fœmina pro certo habet, quod opprimenda sit à Tyranno, & timet ex sua fragilitate, quod libidine illecta consentiat, etiamsi violenter rapiatur, ergo ne anima peccato polluatur, potest per excidium corporis remedium procurare; ut videtur sentire D. Ambros. *lib.* 3. *de Virginibus, de B. Pelagia*, ut retulimus *q.* 1.

D. Ambros.

45. Respondetur negando maiorem, quia peccatum commissum, in sui occisione majus malum est, quam infamia, ac ignominia, quæ morte duplicatur, quod probi, & docti imbecilitati tribuunt. Ad illud, quod dicitur de fœmina in tali casu, debet ipsa implorare divinum auxilium, ut violentæ oppressioni non consentiat, vel Deus provideat remedium, & inspiret quid faciendum, sicut inspiravit Pelagiæ, quam Deo plenam dicit B. Ambrosius, ut eius mors, non humano arbitrio, sed divino consilio tribuatur, pro quo maximè videndus D. Augustinus *citato lib.* 1. *de Civitate Dei. cap.* 25.

D. Ambr. D. August.

RESOLUTIO XLV.

Vita conservanda.

Quæstio Prima.

Vita etsi multum sit æstimabilis, & pro eius conservatione laborandum, tamen multa incommoda faciunt, ut ejus finis, & mors desideretur.

SUMMARIUM.

1. *Vita unde dicta, & miseriarum plena, & brevi transiens.*
2. *In pœnitentia agenda non sunt multum scrupulosi viri Sancti.*
3. *Ad vitam conservandam solum tenemur mediis ordinariis uti, & non extraordinariis.*
4. *Etsi nemo possit se occidere, tamen pro vita spirituali, in abstinentia est laborandum.*
5. *Qui bibit in infirmitate aquam cum nive, etiamsi medici contradicant, non peccat mortaliter*

1. VITA secundum Aristotelem, libro de vita & morte, *est mansio animæ in corpore*; proindéque ab ipsa anima proveniunt omnes actiones vitales. Inde vita per se ipsam est multum amabilis, ac æstimabilis super cætera temporalia, ut latè Tullius *lib.* 1. *Rhetoric. cap.* 6. Tamen cum ipsa valde plena sit miseriis, & valdè incertus eius finis, non pro ea multum laborandum: nam ut dicitur Eccles. 9. *Nemo est qui semper vivat,*

Arist. Tullius. Eccles.

Proverb. *& qui hujus rei habeat fiduciam*, & Prov. 27. *Ne glorieris in crastinum, ignorans, quid superventura pariat dies.*

2. Et eum ex naturali naturæ inclinatione, ac appetitu, unumquodque enim appetit sui cõservationem, indeque tenetur homo ad sui conservationem, media convenientia adhibere; & quamvis jejuniis, pœnitentiis, austero, & rigido modo vivendi videatur vita abbreviari, tamen in hoc non sunt multum scrupulosi, viri sancti, & justi, ferventes, ac pleni amore Dei, ut carnem ad servitutem spiritus redigant, ut notat Granado 2. 2. *controvers. 3. tract. 6. disp 2. sect 3. n.* 12. (Granado.) Et idem etiam faciunt multi viri pro satisfactione suorum peccatorum, si hoc faciunt hac consideratione rectè faciunt, si verò ea intentione hoc præstent, ut ipsa vita consummetur, pereat, ac abbrevietur, tunc erit peccatum mortale, quia homo non est dominus suæ vitæ, ut dixi superiori *Resolut. quæst. ultima.*

3. Victoria, Lessius. Deinde, ut docent Victoria *de relect. tempor. n. 9.* Lessius *de justit. lib. 4. c. 3. dub. 2. n.* 12. Bonum virtutis est præstantius vita; unde propter illud. potest vita deseri. Deinde cum vita non sit ex bonis supernis, & semel necessariò deserenda, non tenemur eam nisi mediis ordinariis, secundum proportionem nostræ conditionis fovere, & propagare, quod exemplis explicatur, verbi gratiâ, non tenemur in obsidione vesci canibus, felibus, muribus, & calceorum segmentis, &c. nec tenemur pretiosissimis uti medicamẽtis, vel cibis, ad morbi, aliàs lethalis curationem; nec teneor mutare solum, & aliam civitatem salubriorem inquirere, etiamsi medici dicant hoc ad vitam necessarium, ita etiam habet Granado citatus, & Diana *part. 5. tractat. 4. Resolutione 33.* (Granad. Diana.)

4. Si verò dicas, quod non potest, cui unicus est dies vitæ seipsum occidere; ergo non potest abstinentiis vitam sibi ad aliquos annos abbreviare. Nego consequentiam, siquidem in primo casu committitur peccatum propter homicidium, cum homo non sit dominus vitæ suæ. In secundo autem casu homo dirigit, ac gubernat vitam suam ad Dei obsequium, ne caro concupiscat adversus spiritum, sed in Dei obsequio perseveret, & qui opera pœnitentiæ exercet, vitæ temporali minus accommodata, non agit contra rationem, imò potius secundum illam, in servitutem redigens carnem suam, ut vivat vita spirituali, quæ multo excellentior, ac pretiosior est vita corporali.

5. An verò quis teneatur sub mortali, non bibere aquam, vel vinum nive refrigeratum, quia exinde prævideat, quod citius moriatur? Ad hoc dubium respondent negativè Martinus Bonacina *in novissimis additionibus, tom. 2. de controvers. disp. 2. quæst. ultima sect. 1. punct 7. n. 9.* (Bonacina.) ubi aiunt novissimi Doctores, quibus adhæret Rodrig. *de perfectione status Religiosi*; (Rodrig.) eos à mortali excusarit, qui nivem ad tollendum vini, vel aquæ calorem adhibent, etiamsi inde prævideant fore ut citius pereant, hæc enim videtur levis, & indirecta, ac remota cooperatio ad mortem. Ita etiam Diana 5. *part. tract. 4. Resol. 27.* (Diana.)

6. An liceat alicui suam mortem desiderare pro evitanda injuria, aut aliquo dedecore in sua persona, ac statu? Affirmativè respondent Coninch. *de Charitate, disp. 27. n.* 136. Lugo *tom. 1. de just. disp. 16. sect. 7. num.* 149. (Coninch. Lugo.) Quod quamvis vita hominis secundum se, & physicè loquendo sit incomparabiliter majus bonum omnibus bonis fortunæ, & ipso suo statu; Tamen vita ipsa sine honore, sive honesto statu, & cum magna miseria, ac injuria conjuncta, magnum malum est: gravius tamen viris cordatis amisso statu, ac cum dedecore vivere, quam cum honore, ac suo statu integra mors. Deinde quia vita de se brevis est, & post aliquot annos amittenda, quare conservatio vitæ, pro aliquo brevi tempore, non excedit in æstimatione profusionem status, & bonorum fortunæ, quarum conservatio prout in posteris continuatur, videtur esse valdè longa, & aliquo modo æterna, quæ memoriæ conservatio apud posteros, meritò ab aliquibus longiori vitæ præfertur.

QUÆSTIO II.

Vtrùm à lege humana possit homo obligari ad exponendam vitam suam, notabili, ac evidenti periculo ad eam perdendam.

SUMMARIUM.

7 *Status præsentis quæstionis.*
8 *Prima sententia ait nullam legem humanam posse obligare cum periculo vitæ.*
9 *Secunda affirmat omnes leges obligare cum periculo vitæ.*
10 *Tertia, & vera quod leges humanæ non obligant nisi pro bono communi, & n. 11.*
12 *Hæc tamen obligatio initiatur à iure naturali, & determinatur in particulari à iure humano.*
13 *Ius naturale dictat conservare vitam, nisi bonum commune aliud postulet, & n. 14.*
15 *Leges ordinariè non obligant cum periculo vitæ, nisi quando hoc requirit bonum commune.*
16 *Hoc ostenditur in legibus tam Ecclesiasticis, quam divinis, & n. 17.*
18 *Lex obligat ad mortem est medio necessario ad conservationem Reipublicæ.*
19 *Observantia legis quando obligat, consideranda cum omnibus circunstantiis.*
20 *Hæc autem obligatio non solum oritur à iure naturali, sed etiam ab humano.*
21 *Tunc bonum commune anteponendum particulari, quando magis requiritur ad conservationem Reipublicæ, & n. 22.*
23 *Quod lex humana obliget in re gravi ac peccatũ mortale, non inde sequitur, quod obliget ad grave periculum vitæ, & n. 24.*
25 *In tertio argumento proponuntur multa exẽpla, quæ quæstione sequenti solvuntur.*

Diximus superiori Resolutione, in nullo casu posse hominem suis manibus se occidere, ac vitam suam profundere, cum ad illius conservationem maximè homo teneatur, & quomodo de illius conservatione sit agendum 7.

agendum diximus superiori quæstione; nunc explicandum restat, an ex aliqua lege possit homo obligari, ut se evidenti periculo exponat, ad ipsam vitam perdendam. Et in hac re.

8. Angel. Almain. Sylvest. Prima sententia tenet humanam legem non posse obligare cum periculo vitæ ad sui observationem. Ita Angelus *verb. Excommun.* 8. *num.* 18. Almainus *in Moralib. tract.* 1. *cap.* 3. & in hanc propendet Sylvester *verb. Metus, quæst.* 7.

9. Caietan. Secunda sententia tenet leges humanas obligare cum periculo vitæ. Ita Caietã. 2. 2. *q.* 96. *art.* 4. & 2. 2. *quæst.* 125. *art.* 3. quod ita existimat, non solum procedere de aliqua lege in aliquo peculiari casu, sed etiam de omnibus legibus humanis communiter latis, quod maximè asseverat esse certum; & pro hac sententia citatur etiam Adrianus *in* 4. *quæst.* 3. *de clavibus*, Henricus *tract. de Synod. Episcop. post.* 3. *part. art.* 1. *num.* 271. Adrian. Henricus.

10. Sotus. Ledesma. Covar. Vasquez. Suar. Salas. Sayro. Lorca. Valentia. Palaus. Tertia vera, ac communis sententia est, quod lex humana de facto, ordinariè loquendo non obligat cum periculo vitæ, potest tamen obligare ob bonum commune. Ita Soto *lib. de iustit. quæst.* 6. *art.* 4. *in fine*, Ledesma 2. *part. quæst.* 10. *art.* 5. Covar *in cap. Alma mater*, 1. *part.* §. 3. *num.* 9. Vasq. 1. 2. *disput.* 161. *cap.* 2. Suar. *libl.* 3. *de leg. cap.* 30 *à nu.* 4. Salas *disp.* 11. *sect.* 1. *num.* 4. Sayro *Clavi Regia, lib.* 3. *cap.* 7. *nu.* 32. Lorca *disp* 33. *§.* 3. *§. Opposita*, Valentia *disput.* 7. *quæst* 5. *punct.* 6. *nast.* 4. Castro Palaus 1. *part. tract.* 3. *disput.* 1. *punct.* 16. *n.* 1.

11. Dico primò: Lex humana, sive civilis, sive Ecclesiastica potest obligare cum dispendio vitæ ratione boni communis. Ita Authores secundæ, & tertiæ sententiæ. Probatur hac ratione, in Republica datur potestas ad agendum de communi bono illius, ejusque conservatione, sed ad id consequendum multoties requiritur, ut obliget cum dispendio vitæ; ergo ita obligare potest. Major est certa; minor probatur, quia Princeps, apud quem est potestas regendi populum, potest te exponere periculo mortis, ne tota gens pereat, & taliter expositus teneris subire illud periculum, quia si ab illo periculo, ac præcepto te posses excusare, eo quod non videris magis obligatus, quam quilibet alius, non posset tunc Princeps efficaciter providere bono communi, ut huic bono provideatur, obligaris obedire cum periculo vitæ, facta tui designatione; nam quamvis ante designationem, & præceptum non esses obligatus specialiter, posita tamen assignatione, obligatus es sine dubio; ergo urgente bello potest Princeps obligare milites ad pugnam, & grassante peste ad permanendum cum infirmo.

12. Nec obstat si dicas, quod in his casibus non obligat lex humana, sed naturalis, non obstat hoc, quia lex naturalis obligat totam rempublicam, ac cives in communi, non tamen obligat hunc, vel illum determinatè: & cum non sit major ratio de uno, quam de alio, determinatio hujus differentiæ ad Principem pertinet, ergo applicare obligationem his, vel illis personis potestatis est humanæ. proindeque quamvis talis obligatio sit radicata, ac initiata à jure naturali, completur, ac determinatur in particulari à præcepto humano, ac principis hic, & nunc.

Argues contra hanc conclusionem. Unusquisque tenetur ex jure naturæ tueri, & conservare suam vitam, sed jus naturale præponderat juri humano, ergo jus humanum non potest obligare ad dandam vitam. Confirmatur 1. Quia legislator non est Dominus vitæ, & mortis, ergo non post se obligare ad dandam, ac perdendam vitam pro opere honesto, & nõ necessario ad salutem, est enim opus superogationis, ac cõsilij, & hoc in se est difficillimum; atqui talia opera non possunt præcipi lege humana, ergo talis lex non potest obligare ad dandam vitam. 13.

Ad argumentum respond. Quod unusquisque tenetur conservare propriam vitam, non interveniente bono communi Reipub. unde hoc exigente teneris vitam dare. Ad 1. Confirm. dic, quod tantum convincit, quod Princeps, cum non sit Dominus vitæ & mortis, non potest præcipere exponere vitam sine rationabili causa, hac vero stante, maximè. Ad 2. confirmationem opus superogationis tunc non potest præcipi lege humana, quandiu in se tale est, at vero si ex circunstantia transit in obligationem pro conservando, ac tuendo bono communi, tunc maximè potest præcipi; dare eleemosinam opus est consilij, at proximo existente in extrema necessitate, jam non est consilium, sed opus præcepti. 14.

Dico 2. Leges humanæ ordinariè non obligant cum periculo vitæ, nisi quando hoc requirit necessitas boni communis. Ita Authores. 3. sententiæ. Probatur, quia Princeps, vel Respublica, cum non sit dominus vitæ, & mortis, non habet dominium indiscriminatum super vitam civium, sed tantum convenientem usum, ergo non potest ex levibus, & ordinatiis causis cogere cives ad dandam vitam. Probatur, quia lex humana debet esse moraliter possibilis, & facilis, ergo sine urgentissima causa, non potest præcipere rem difficilem, ut est dare vitam: nam tam gravis causa non ordinarie, sed raro solet cótingere. 15.

Confirmatur ex legibus Ecclesiasticis, quas nemo tenetur servare cum periculo vitæ, & salutis, ut patet in præcepto jejunij, abstinendi à carnibus, audiendi missas, recitandi horas Canonicas; hæc enim non obligant cum notabili vitæ periculo, ut est communis omnium sententiæ. 16.

Idem etiam ostenditur in legibus divinis, quæ tantum ex voluntate Dei, ac Unigeniti Iesu Christi Filij ejus, positæ sũt, ut benè notat Vasquez *citatus nu.* 12. quæ non cadunt in materiam intrinsece malam, & prohibitam ex lege naturali, tales leges divinæ non obligant cum non bili vitæ periculo, & ideo David ex necessitate, ut dixit Christus Dom. *Matth.* 12. *num.* 3. Licitè comedit panes propositionis, 1. *Reg.* 21. *num* 4. quos laici non poterant comedere. *Num.* 28. *num.* 29. & idem etiam patet in legibus de receptione Sacramentorum. Item etiam in præcepto integritatis confessionis, nam grave periculum excusat ab ejus integritate materiali. Item etiam videtur in sanctificatione diei festi, & aliis. Dixi, quando materia non est intrinsece prohibita ex lege naturali, quia cum hæc sit intrinsecè mala, verbi gratia dicere unum mendacium, 17. Vasquez. Matth. 12. 1. Reg. 21.

Mm 4

dacium, nec ad evitandam mortē licita sunt.

18. Sed jam quæres quomodo cognoscendum sit legem humanam obligare cū periculo vitæ? Respondetur, quod quando observantia legis magis conducit ad bonum commune, quam vita civium, tunc lex obligat cum dispendio vitæ; quando autem observantia legis sit magis utilis bono communi, quam vita civium, hoc prudentis judicio est standum. Ita Vasq. *citat. num.* 8. Salas *num.* 5. Lorca *disp.* 23 §. *Hac ergo solv.* Et ratio est, quia ut suprà diximus, quod legislator pro bono cōmuni potest præcipere ad subeundum periculum cum evidenti vitæ periculo; ergo credendum est velle obligare cum tali periculo vitæ, quando observantia legis magis conducit ad bonum commune, quam ipsa vita, & idcò judicio superioris existimo standum esse in hac re.

Vasquez. Salas. Lorca.

19. Ut tamen hanc regulam magis percipias, nota cum Suar. *num.* 7. Sayro *num.* 37. & Palao *num* 3. quod res præcepta, seu observantia legis, non debet sumi per se solum, sed cum omnibus circunstantiis; sic audire missam non obligat cum periculo vitæ; at si ab infideli in contemptum fidei Catholicæ, prohibeat audire missam, tunc teneor cum periculo vitæ audire. Item si tyrannus imperet contra præcepta, ex quorum violatione daretur scandalum pusillorum, verbi gratiâ, comedere carnes die sabbathi, tunc cum periculo vitæ teneor non comedere. Et ratio est, quia bonum commune Religionis præpōderat bono particulari; at si ad tollendum scandalum sufficeret aliqua protestatio exterior, tunc non teneret exponere vitam periculo.

Suar. Sayrus. Palaus.

20. Dices; obligatio in his casibus non provenit à lege humana, sed lege naturali præcipiendo, ut fides confiteatur, scandalum non esse dandum. Respondeo, quòd etiam talis obligatio provenit nō solùm à lege naturali, sed etiam à lege humana. Primò, quia si non esset lex naturalis obligans ad illa, lex humana poterat obligare. Deinde quia illud præceptum audiendi missam, non comedēdi carnes die sabbathi, in se est humanum; ergo ex præcepto humano in tali occasione obligat. Probatur quia ille, qui comederet carnes in tali circunstantia, non solum committeret peccatum contemptus contra Religionem, sed etiam committeret peccatum contra virtutem præceptam, nempe temparantiam.

21. Arguës primò cum Caietano. Lex humana si est justa, ordinatur ad bonum commune, ergo omnis lex humana etiam obligat subditos cum dispendio propriæ vitæ. Probatur consequentia. Bonum cōmune præferendum est privato, & homo pro bono communi tenetur vitam dare, quælibet enim pars pro bono totius debet se exponere, ergo cum omnis lex sit pro bono communi omnis lex obligat ad periculum vitæ.

Caietan.

22. Respondetur concedendo antecedens, negando consequentiam, ad probationem dic, non semper bonum commune anteponendum esse gravissimo bono particulari, ut est vita, sed quando tale bonum commune magis requiritur ad conservationem reipublicæ, quam bonum particulare, quia sine tali bono particulari Respublica potest salva consistere, non vero sine illo bono communi, quo extincto extinguitur Respublica.

Argues secundò. Potestas humana tanta est, ut posita lege possit facere, ut id quod non erat peccatum sit peccatum, atqui non licet peccare mortaliter, imo nec venialiter pro conservanda vita, ut dicitur in *c. ita ne* 32. *q.* 5. ergo lex humana eo ipso, quod obligat ad peccatum, à fortiori obligat ad grave periculum vitæ. Confirmatur, quia gravior est mors animæ, quam corporis, sed lex humana obligat ad mortem animæ, nempe ad peccatum mortale, ergo ad mortem corporis. 23.

Ad Argumentum respondetur, quod totus discursus est verus, si consequentia intelligatur de lege non cessante; at nos dicimus, quod quando adest periculum vitæ, legis obligatio cessat, & ideo quando pro conservanda vita, necessarium est non observare legem, tunc eam non observare, non est peccatum mortale, quia tunc cessat obligatio legis, quod etiam in lege naturali cernitur, quæ licet obliget dare eleemosynam extremè indigentis tamē si qui daturus est eleemosynam, eandem extremam patitur necessitatem, non tenetur ad talem eleemosynam. Ad confirm. dicitur, quod licet mors animæ, prout privat gratia, sit gravior, tamen mors corporis prout est irreparabile damnum, est quid gravissimum, nam in manu hominis posito Dei auxilio est recuperare gratiam; At in manu hominis non est recuperare vitam corporalem deperditam; quod latius explicat Salas de *peccatis tract.* 13. *disp.* 5. *sect.* 3. *num.* 27. & 29. Deinde dico, quod mors animæ, & corporis sunt in diverso genere, una est spiritualis, alia corporalis; & una non sequitur ex alia, qui extremè indigenti non dat eleemosynam, peccat mortaliter, & tamen non inde incurrit in mortem corporalem. 24. Salas.

Argues Tertiò, & multis exemplis. *Primò* Homo tenetur potius mori, quam cōtrahere, & consummare matrimonium gradibus prohabitis jure Ecclesiastico, verbi gratiâ cum consanguinea. Secundò, Sacerdos tenetur potius mori, quam celebrare Missam fine vestibus sacris, & sine altari, ac aliis ex jure positivo requisitis. Tertiò, non licet communicare cum excommunicato, quamvis mortis periculum immineat, ut dicitur *cap. sacris de his, qui virt. exemplo.* Quartò; Carthusianus, non potest comedere carnes, etiamsi nullum aliud remedium habeat ut vitam serret. Quintò; Christiani captivi remigantes in triremibus Turcarū in bello contra Christianos, incidūt in excommunicationem Bullæ Cœnæ, & tamen si non remigaverint incurrunt in manifestum periculum vitæ. Sextò, aliquando in bello navali, ne naves veniant in potestatem inimicorum ex Principis mandato, milites sibi subjiciunt ignem, & pereunt, ergo sæpe leges humanæ obligant ad mortem. Pro solutione argumenti sit. 25. C. sacris.

Qua

Quæstio III.

Solvuntur exempla, & multi, ac varii casus appositi in argumento.

SUMMARIUM.

26 *Ob bonum commune Reipublicæ Christianæ non potest homo celebrare, ac consummare matrimonium sine dispensatione.*

27 *Contemptu in coactasin non potest homo celebrare sine vestibus sacris*

28 *Textus ex* cap.sacris *exponendus de eo, qui celebrat cum contemptu.*

29 *Circa Carthusianos prima sententia affirmat etiam in evidenti periculo vitæ.*

30 *Secunda quæ solum tempore famis.*

31 *Tertia, quod in extrema necessitate potest secluso scandalo.*

32 *Christiani captivi remigantes in navibus Maurorum contra Christianos, non peccant, nec incidunt in excommunicationem.*

33 *An milites in bello navali possint inijcere ignem in navim, quidam affirmant.*

34 *Negant alij.*

35 *Distinctione utendum.*

26. IN tertio argumento multi, & varij casus proponuntur. Ad primum dico quod in eo casu potest homo amphibologicè dicere, ut ait Suar.*cit.lib.3.de leg cap.30.num.14.* se eam ducere in matrimonium, non tamen consummare matrimonium, si verò cogatur eam ducere, ac consummare matrimonium, probabile aliqui existimant apud Sanchez *lib.7.de Matrim.disp.5.num.4.* Quòd sine culpa potest eam ducere, ac consummare matrimonium, quia stat ratio, quia lex Ecclesiastica non obligat cum dispendio vitæ sed contra hoc urget, quia nullus audebit dicere, quod matrimonium sine Parocho, & testibus celebratum gravi interveniente metu sit validum, ideo melius dicendum est cum ipso Sanchez *citato loco*, quod non potest fieri, ut tale matrimonium sit validum, quia lex Ecclesiastica obligat cum dispendio vitæ, quando hoc requiritur ad bonum commune, licet ergo illa impedimenta, & metus ex jure Ecclesiastico dirimant matrimonium; & esto probabile sit, quod metus etiam ex jure naturali excuset, tamen lex impedimentorum maximè conducit ad bonum commune Ecclesiæ, obligat ergo cum dispendio vitæ, nam si talis metus efficeret, ut matrimonium contractum cum impedimento dirimenti esset validum, daretur via contemnendi impedimenta, & ad multa dubia, ac quæstiones cum grandi damno Reipublicæ Christianæ.

Suar.

Sanchez.

27. Ad secundum exemplum dicendum cum Authoribus tertiæ sententiæ, quod si quis cogatur etiam cum vitæ periculo celebrare sine vestibus sacris in contemptum fidei, vel cum aliorum scandalo, non potest celebrare, quia magis præponderat reverentia Sacramenti, quam vita hominis particularis; si verò fingatur casus, quod cogatur celebrare sine contemptu, ac scādalo, sed ob indiscretam devotionem, tunc sine peccato potest. Non verò inde inferas posse celebrare sine vestibus sacris ad communicandum infirmum, ut notat Vasquez *citatus, num.5.* quia communicatio non est medium necessarium, & præceptum communicandi in morte non obligat, nisi cum copia sacerdotis legitimè ministrantis.

Vasquez.

Ad tertium, ad text. *cap.Sacris de iis, qui vi, & metu.* Vbi Pontifex ait, quod ab excommunicatione non liberatur ille, qui ex metu agit cum excommunicato, textus exponendus est de illo, qui agit cum excommunicato contempta potestate clavium. Ita Navar. *in summa cap.27. num.36.* Covar. *in cap. Alma mater, part. 1.cap. 3. num 9.* Graffius *in Aur. decis.lib.4.cap. 13.* Suar.*tom.5. disput.4.sect.3. num.12.* Azor.*Instit.moral.part.1.lib.1.cap.11. quæst.1.* alias interpretationes ad dictum Textum affert Barbosa *in collectanea.* 28.

Navarr. Covar. Graffius. Suar. Azor. Barbosa.

Ad quartum exemplum dicimus valdè laudabile esse statutum Carthusianorum, ut pro reformatione Religionis potius permittant se mori, quam manducare carnes; tamen ad præsentem quæstionem in ea triplex est sentētia. Prima astruit in extrema necessitate tā morbi, quam famis, non posse Carthusianum comedere carnes, quia reformatio, & bonum Religionis præponderat particulari. Ita Valentia *2.2.disp.5.quæst.13.punct.4* Sotus, Corduba, Panormitan. quos referunt Salas *disput.11. sect. 2.num. 28.* Diana *in dubijs Regul. tom.3. Resolut.39.* 29.

Valentia. Sotus. Corduba. Bañez. Salas. Diana.

Secunda sententia ait; quòd causa vitandi morbum, etiamsi à medicis præcipiatur, tanquam extremum remedium ad vitam nō potest; at verò Carthusianus sit in extrema necessitate, & nulli alij sint cibi, nisi carnes, ait quod potest eas comedere; tum quia statutum non obligat, nisi quando alij sunt cibi; tum quia valdè irrationabile est, ut homo se sinat fame perire. Ita Vasquez *1.2.disp. 162. n.14.* Salas *citatus n.22.* Lorca *disp. 23.* 30.

Vasquez. Salas. Lorca.

Tertia vera, & communior sententia astruit, quod in extrema necessitate secluso scandalo potest Carthusianus comedere carnes, ratio est, quia nulla lex comprehendit extremam necessitatem, *cap.Exijt de verborum significatione* 2.nullum votum obligat in extrema necessitate; nam in materia voti semper intelligitur, nisi aliud necessitas postulet, ut ait Azor.*citandus* 3.Quia nec bonum Religionis illud requirit, rationabiliter loquendo, quia satis est. quod pro nullo alio casu sit comestibilis, nisi pro extrema necessitate, & ad aliunde homo habet jus naturale ad conservandam propriam vitam. Ita Covar. Gerson, Medina, & alij, quos citat, ac sequitur Rodrig.*tom.2. Regular.quæst.100.art.1.conclus.2.* Azor.*tom.1. lib.5.cap.6. quæsit.7.* Lessius *lib.4.cap. 3.n.12.* Suar. *lib. 6.de leg.cap. 7.num.9.* Bonac. *tom.2. disp.8.quæst.8. punct.2.num. 16.* Sà *verb. Relig. num.58.* 31.

Covar. Gerson. Medina. Azor. Lessius. Suar. Sà. Bonacina.

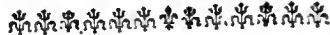
Ad quintum exemplum dico, quod Christiani captivi, qui remigant, ac gubernant naves Turcarum contra Christianos, non incidunt in excommunicationē Bullæ Cœnæ, nisi ex eorum auxilio, clarè & manifestè constet, quod victoria magni momenti, vel notabilis 32.

tabilis personæ, utpote Regis sit eripienda à Christianis in magnum damnum Reipublicæ Christi, ratio est, quia lex Ecclesiastica non obligat cum tanto vitæ discrimine, nec bonum Reipublicæ Christianæ in ordinario bello hic, & nunc, verbi gratiâ ad surripiendam unam navem tantum obligat. Deinde dico, quod non peccant mortaliter remigando, si bellum sit tantum de bonis externis, auro, argento, vel mercibus pretiosis agitur, quia illi remigantes sũt in extrema necessitate, in qua omnia sunt communia. Deinde, illa actio remigandi est indiferens, & varius est eventus belli, & fieri potest, ut Christiani sint victores, & illi à captivitate liberentur; & idem dicendum est de illis, qui præstant necessaria ad bellum, muniunt castella, locant
Molina. Sanchez. Vasquez. Villalobos. Azor. Covarr. Bonacina. Souza. Filliucius. Diana.
domos meretricibus. Ita Molina *tom* 1. *disp.* 115. Sanchez *lib.* 1. *Decalog. cap.* 7. *n.* 18. Vasq. Villalobos, Azor, Covarr. & multi alij, quos citant, ac sequuntur Bonac. *tom.* 2. *disp.* 2. *quæst.* 4 *punct.* 2. §. *unico. n.* 15. Sapientissimus M. Fr. Anton. de Sousa *in Bullam Cœnæ, disp.* 31. *n.* 6. Filliuc. *tom.* 2. *tract.* 22. *cap.* 5. *num.* 147. Diana *tom.* 1. *tract. Miscell.* 5. *Resol.* 34.

33. Ad sextum exemplum, quod in bello navali, ne milites cum navi veniant in potestatem inimicorum, possint ipsi ignem iniicere in
Sylvius. Marchin. Lessius.
navim, & se in mare præcipitare, affirmant Sylvius *in* 22. *quæst.* 64. *art* 5. *ad* 4. Marchanjus *in Resol. Pastorum ad Decalog. cap.* 5. *quæst.* 8. *casu* 4. Lessius *lib* 2. *cap.* 9. *dub.* 6. *num.* 34. Ubi ita ait excusari possunt nostri milites, & socij navales, qui sæpè fortissimè cum hæreticis prælio navali dimicantes, cum jam videant navim in potestatem inimicorum venturam, communi consensu ignem pulveri iniiciunt, & se mari committunt, ne ipsi, & navis veniant in hostium potestatem; non enim intendunt sui interitũ, sed ne hostis navi cum publico damno potiatur, & ut seipsos, si qua ratione possint, morti certis-
Malder.
simæ ab hoste inferendæ eripiant, ita citatus Lessius, & post illum eodem modo Malderus 2. 2. *tract.* 3. *cap.* 1. *dub.* 16.

34. Gordon. Diana.
In hoc casu multum dubitat Iacobus Gordonus in Theologia morali *tom.* 1. *lib* 5. *q* 4. *cap.* 1. §. 2. *dub.* 4. Tamen contrarium tenet Diana *tom.* 5. *tra.* 4. *Resol.* 26. ex eo quod Auctores supracitati supponunt, quod milites occidendi sunt ab hostibus, quod in bello cum Mauris non accidit; imò moraliter contrarium est certum; nam Mauri milites vivos servant, ut postea captivos vendant, vel illi se ipsos redimant.

Hic casus multa distinctione explicandus est, si milites certissime intelligunt, quod ab hostibus injuriose sint occidendi; vel quod ex capta navi locupletissima, hæretici, ac infideles potentiores facti sunt, in damnum Christianæ Reipublicæ, tunc non videtur improbabile, quod igne injecto valeant procurare mortem suam, quia plus ponderat bonum Reipublicæ Christianæ, quam eorum vita si autem contrarium pro certo habetur, cum Diana consensio quod supradictis circunstantis non intervenientibus, non possunt sibi ignem iniicere.

RESOL. XLVI.

Oracula vivæ vocis.

QUÆSTIO PRIMA.

Proponuntur, quæ sunt certa in hac materia.

SUMMARIUM.

1 *Quid sit Oraculum vivæ vocis.*
2 *Constitutio Gregorij XV.*
3 *Constitutio Vrbani VIII.*
4 *Solum revocantur vivæ vocis Oracula, quæ erant ante Vrbanum.*
5 *Derogantur Oracula quoad forum internum, & externum.*
6 *Valde probabile quod indulgentia non fiat derrogata.*
7 *Probabile, quod gratiæ, quæ sunt mere favorabiles, & in nullum detrimentum Ecclesiæ, quod non sint revocata.*
8 *Privilegia, quæ sunt universalia pro tota Ecclesia non revocantur.*
9 *Per hæc non revocantur illa Oracula, quæ sunt mere declarationes, & explicationes privilegiorum.*
10 *Quid dicendum de illis, quæ habent tractum successivum.*

VÆSTIO est difficillima ob multas, & varias expositiones à Doctoribus datas, & ut in hac quæstione clare procedamus, hic apponemus, quæ sunt cõmunia, & tanquã certa habẽtur; postea duabus quæstionibus sequẽtibus Authorũ placita cũ nostra sẽtentia proferemus, & ut à nomine incipiamus: *Oraculũ vivæ vocis*, est gratia ore tenus facta à Summo Pontifice sine scriptura, & cũ nõ possit probari scriptura authentica, per testes verificetur. 1.

Primò; Gregorius XV. die 2. Iulij 1622. dedit Bullam, quæ incipit: *Romanus Pontifex in specula.* sic ait Pontifex: *Motu proprio, &* 2. Gregor. XV.
ex certa scientia, ac matura deliberatione nostris, de qua Apostolicæ potestatis plenitudine; omnia, & singula indulta, facultates, privilegia, gratias, & concessiones quascũque spirituales, & Ecclesiasticas, tã ad forũ interius, quam exterius spectant, ac tam ad supplicationẽ partium, quam motu, scientia, & potestatis plenitudine similibus à Sede Apostolica, quæ tamen vivæ vocis oraculo hactenus quantocumque, & qualitercumque, ex quavis etiam de necessitate exprimenda causa quibusvis Collegijs, &c. Ordinibus Mendicantium, non mendicantium, etiam Societatis Iesu etiam ad instantiam quorumcumque Prælatorum; *tenore præsentiũ revocamus, cassamus, tollimus, abrogamus, & annullamus, ac revocata, cassa, sublata, abrogata, annullata, viribusque, & affectu vacua fore, & esse, neque in posterum cuiquam suffragari posse, vel debere decernimus, & declaramus.* Excipit tamẽ vivæ vocis oracula, quæ fuerint firmata propria manu S. R. E. Cardinalium;

&

& est Bulla Gregorij XV. 27. habetur apud Bullarium Cherubini *tom.3.fol.412.*

3 Urban.VIII. Postea Vrbanus VIII. die 20. Decembr. ann.1631.& incipit: *Aliàs felicis recordationis.* Et ait Vrbanus *Gregorius Papa XV. prædecessor noster, ut sub nascentibus jugiter varijs difficultatibus,& abusibus,ex privilegijs à Sede Apostolica vivæ vocis oraculo sæpenumero concessis obviam iret, & cum experientia rerum magistra compertum sit,concessiones,& gratias vivæ vocis oracula etiam à S.R.E.obtentas, & ipsorum manufirmatas, sæpè ab his, in quorum favorem emanarunt, minus canonica interpretatione extendi, & perperam in disciplina Ecclesiastica detrimentum executioni demandari. Idcirco motu proprio, & ex certa scientia,ac matura deliberatione nostris,deque Apostolicæ potestatis plenitudine, omnia & singula privilegia,facultates,licentias,& gratias quascumque per Summos Põtifices prædecessores nostras, ac per nos,vivæ vocis oraculo,& S.R.E.Cardinalium quarumcumque manu firmata,quibuscumque Generalibus.Provincialibus.cæteris superioribus cujuscumque Ordinis,statui Congregationis,etiam Societatis Iesu, sive ad instantiam Imperatoris, Regum,Principum quorumcumque,quæ omnia tenore præsentium revocamus,cassamus annullamus,ac irritamus*; & est Bulla 121. Vrbani, habetur apud Cherubinum *tom 4.Bullar.fol.181.*

4. Ex his constitutionibus Apostolicis.Primò certum, quod revocata sunt vivæ vocis oracula, quæ extabant ante bullam editam Vrbani VIII ipse ait: *Concessa per Pontifices prædecessores nostros, ac per nos.* Si vero extant post aliqua oracula ipsius Vrbani, ac successorum ejus, verbi gratia Innocentij X. Alexand. VII. Clementis IX. sunt vera, & valida cum omni suo effectu, nam solum sunt revocata antecedentia,nõ vero subsequentia.

5. Leandr. Secundò contra Leandrum de Martia,ac alios dandos quæst.sequenti, asserentes,quod si admittantur vivæ vocis oracula quoad Regulares derogata per Summos Pontifices, est tantum quoad forum externum, non internum.Contrarium expresse constat ex Constitutione Gregorij XV. Gregor.XV Derogat enim Pontifex omnes facultates,concessiones, ac privilegia, tam ad forum interius, quam exterius à Sede Apostolica obtenta vivæ vocis oraculo, ut suprà in hac quæst.*num.2.*

6. Tertiò, per hanc derogationem factam quoad vivæ vocis oracula, non intelliguntur indulgentiæ concessæ, quia juxta Navarrum *consil.17.de pœnitentia nu.3.* Vbi docet quòd indulgentiæ non comprehenduntur sub nomine privilegiorum, gratiarum, ac indultorum,quia juxta regulas Cancellariæ,à Summo Pontifice initio suæ Assũptionis solent revocari omnia indulta, gratiæ, & facultates, & tamen sub illis nõ veniunt indulgentiæ, sunt enim maxima privilegia; & gratiæ omnino favorabilis, & ideo ad sui revocationem indigent speciali expressione. Peirin. ita Peirinus *tom. 3.ad hanc constit. Vrbani VIII.cap.12.num.1. ad finem* Bordon Bordonius *tom.1.Resolut.31.num.4.* Pellizar. Pellizarius *tom 2.tract. 8.cap 1 sect 5.nu.313.* Lezana. Lezana verò *verb Orac la viva vocis num.5. ad finem*; quòd Indulgentiæ veniunt gratiarum nomine, ac proinde cum in his constitutionibus revocentur omnes gratiæ, revocantur etiam indulgentiæ.

Quartò; probabile est etiam, quod privilegia, gratiæ, quæ sunt omnino favorabiles, & in nullum sunt detrimentum Ecclesiæ,sed in maximam devotionem, ac ædificationem fidelium, ut recitare officium B.Virg.in sabbatho non impedito, quod non sint revocata in his constitutionibus, ut colligitur constitutione Vrbani VIII. causa finalis, quæ movit Summos Pontifices ad hanc revocationem,extitit detrimentum Ecclesiasticæ disciplinæ, sic dicitur ibi: *Minus Canonica interpretatione extendi, & perperam in disciplina Ecclesiastica detrimentum demandari*: Causa finali, seu impulsiva ampliat, & restringit constitutionem, *l.cum Pater, § Dulcissimus, ff.de legatis 2.* quem refert & sequitur Panormit. *in cap. Ecclesia, de immunit. Ecclesia, n.5. & 6.* Sed usus talium privilegiorum in nullum detrimentum Ecclesiasticæ disciplinæ cedit, sed in magnam utilitatem, ac bonum fidelium,& ad eorum devotionem augendam; ergo in tali revocatione non comprehenduntur. Ita citat. Pellizar. & Bordon *n.3.* 7. Urban.VIII L.Cũ paret. Panormit. Pellizar. Bordon.

Quintò; in his constitutionibus Gregorij, ac Vrbani non revocantur ea vivæ vocis oracula,quæ sũt universaliter pro omnibus fidelibus, ac pro tota Ecclesia, ut est illa oratio: *Sacrosanctæ, & individuæ Trinitati*; nam prædicti duo Summi Pontifices Gregorius, & Vrbanus non revocant absolutè omnia vivæ vocis oracula; sed tantum illa, quæ concessa fuerunt: *Superioribus, & personis cujuscumque Ordinis, Congregationis, Instituti,& Societatis, vel ipsis Ordinibus, Congregationibus, Institutis, Societatibus.* Ita habent prædictæ constitutiones; ergo cum sint derogatoriæ privilegiorum,& non sunt ultra extendendæ præter id,quod exprimunt;ac proinde tãtum de Regularibus agunt, eorumque vivæ vocis oracula derogant, & non aliorum. Ita docent Reverendissimus *M.Statius dignissimus Generalis Carmelita in Instruct.pro Carmel.cap. 20. num. 8. & 9.* M.Lezana *verb. Officium Divinum num.13.* 8. Gregor. Urban. Statius Lezana.

Sexto; per has Constitutiones Gregorij, & Vrbani non videntur revocari,ac annullari, vivæ vocis oracula, quibus sanctitas sua, aut alij Summi Pontifices, privilegia Regularibus concessa, aut decreta Summorum Pontificum, aut sacrorum Canonum, aut Concilij Tridentini, aut aliorum Conciliorum,explicant, aut declarant in Concernentibus ad Regulares dummodo prædicta vivæ vocis oracula non contineant aliquam gratiam, privilegium, aut indultum;solum enim revocantur, aut cassantur: *Omnia, & singula privilegia, facultates, licentia, & gratia quæcumque viva vocis oraculo concessa.* Vt in eisdem literis exprimitur; Alia vero vivæ vocis oracula quæ,privilegia, licentiæ, & facultates, & gratiæ non sunt, sed tantum meræ declarationes, aut explicationes, non sunt revocata à sanctissimo. Ita M. Lezana *tom. 1. summa. cap.3. num.1.* Peitinus *tom. 2. Constit. Minim.in Constit. 8.Pauli. V.num. 1.* Bordon. *tom 1.Resol. 31.num.7.* 9. Lezana. Perin. Bordon.

Septimò,quæres quid dicendũ de illis,quæ habent tractum successivum,verbi gratiâ habuit 10.

buit quis gratiam vivæ vocis oraculo à Papa, ut esset Magister, & Præsentatus, exierunt Decreta revocatoria Gregorij, & Vrbani. Quid sentiendum? Respondeo. Quod si Religiosus non erat in actuali possessione ipsius gratiæ, quod ipsa expiravit, & illa non potest uti; si vero iam erat in possessione ipsius gratiæ, bene in illa perseverat, ut colligitur

Gregor. XV. ex Bulla Gregorii XV. ibi ait: *In ijs videlicet, quæ non sint sortita effectum, tenore præsentium revocamus.* Illa gratia iam erat sortita suum effectum, & tempus futurum eum præsenti copulatur per modum unius. Ita in hac Reso-

Peirin. Lezana. Bordon. lutione convenire videntur Peirin *tom. 2. privileg. Minim. in Constit. Gregor. XV.* Lezana *citat.* & Bordon. *num. 2.*

QUÆSTIO II.

Ponitur sententia negans privilegia Regularium esse annulata per revocationem Oraculorum vivæ vocis.

SUMMARIUM.

11 *Prima sententia tenet, per revocationem oraculorum, oracula pro Regularibus non esse revocata.*

12 *Probatur, quia in multis Pontificijs bullis, ipsa vivæ vocis oracula sunt posita, & ita jam transeunt in Bullam authenticam, & n. 13. 14.*

15 *Leo X. concessit, ut vivæ vocis oracula haberent vim, ac si essent concessa in bullis, ut cætera privilegia.*

16 *In confirmatione privilegiorum dicunt Summi Pontifices motu proprio, ac ex certa scientia, quæ clausula importat novam concessionem.*

11. HIc est Cardo, & tota difficultas hujus rei, multi, & gravissimi Authores tenent, quod privilegia Regularium, quæ sunt vivæ vocis oracula per revocationem oraculorum vivæ vocis, quod non sint revocata, sed quod modo sunt in sua viridi, ac valida observan-

Stratius. tia ut antea. Ita Sapientiss. Mag. Stratius nostræ sacræ Religionis Carmelitarum Generalis. *In instructione ad suos fratres, c. 20.* Thom.

Hurtadus. Hurtadus *tom. 2. tract. 12. cap. 1. §. 21 nu. 1168. cum sequenti. & tom. 1. tract. 2. c. 6. resolut. 22.*

Vidalius. Pellizar. *num. 250.* Marcus Vidaliut *in arca Theolog. moral. tit. de jurisdict. Inquis. 4. num. 15.* Pellizar. *tom. 2. tractat. 8. cap. 7. num. 131. & 131. &*

Lezana. *tract. 4. cap. 7. num. 5.* M. Leaan. *tom 1. cap. 4. num. 21 & tom. 2 verb. Oracula vocis, num. 7.*

Possentius. Possentius *in recollect. quæstion. moralium, cap. Miscellaneo pro Regulari ante, sectione 1. fol.*

Bassæus. Martin. 44 Bassæus *verb. Privileg. 5 n.* 8. Martinus de S. Ioseph *in mon. confessorū, tom. 1. lib. 1. de ma-*

Saria. Leandr. *crim. tract. 43. num. 4.* Ioannes de Saria *in fine summæ, tract. de Regularibus, dub. 1.* Leandrus de Murcia *in expositione Regulæ D. Francisci, quæst. 10. ad cap. 6 num. 5.* Vbi ait quod saltem in foro conscientiæ non sunt revocata, Lau-

Peirin. rentius de Peirinis *in privilegijs Minim. tom. 3. c. 12. Constit. 28. Vrbani VIII. in scholijs, n. 1.*

Samuel. Samuellius Dominicanus *in praxi de sepulturis, Preludio 3. Appendicis, num. 1. cum sequentibus,* Fr. Antonius de Spiritus sancto *in directorio Regular. tom. 1. tract. 2. disp. sect. 1. n. 36.* Anton.

& 37. Hieronymus Garcia *in Politica Regulari tom. 1 tract. 8. difficult. 1. dub 6. n. 6.* Garcia.

Probatur, quia multi Pontifices Romani concesserunt vivæ vocis oraculo multa privilegia Religionibus, quæ postea alij Pontifices per suas bullas plumbeas, & authenticas motu proprio, ac ex certa scientia, & plenitudine potestatis confirmarunt, ac approbarunt; *ac si eorum tenores de verbo ad verbum,* &c. in præsenti essent inserti; ergo jam prædicta vivæ vocis oracula non sunt talia, sed habentur ut in bulla authentica, & plumbea; ergo jam nõn veniunt in generali revocatione facta in oraculis vivæ vocis. 12.

Antecedens probatur, quod nempe multi Pontifices in suis bullis cõcesserunt Religionibus ea privilegia, quæ erãt vivæ vocis oracula; sic Pius V. in Bulla. *Etsi mendicantium;* refert Lezana *tom. 2. cap. 1. num. 12.* Gregorius XIII. in Constitution. *ex Benigna* apud Confect. *pag. 27.* & Sixti. *Etsi Mendicantiam* apud Confect. *pag. 267.* & Clementis VIII. *Ratio Pastoralis* apud Confect. *pag. 286.* quod etiã concessit Paulus V. die 25. Maij 1605. Patribus Dominicanis, approbãs, ac confirmans eorum privilegia per quoscunque Romanos Pontifices, ac per ipsum, & Sedem Apostolicam: *Sub quacumque verborum forma, & expressione in genere, & in specie, & per solam signaturam, & vivæ vocis oraculo, aut alias quomodolibet concessa, ac semel, seu pluries confirmata, cum omnibus, & singulis in eis contentis clausulis, decretis, & declarationibus, Apostolica auctoritate perpetuo cõfirmavit & approbavit, illisque perpetuo, & inviolabile Apostolicæ firmitatis robur adiecit.* Refert Pellizar. *citat. n. 131.* Similem concessionem eisdem fere verbis fecit idem Pontifex Paulus V. nostris Patribus Carmelitanis Discalceatis in sua bulla authentica die 3. Aprilis 1610. & incipit: *Decet Romano Pontifici in supremo; ubi num. 13.* inter cœtera, sic ait: *Per quoscunque alios Romanos Põtifices prædecessores nostros, aut nos, dictamque Sedem, sub quacumque verborum forma; & expressione, etiam per solam signaturam sive vocis oraculo, aut alias quomodolibet,* &c. Refertur in compendio Privilegiorum bulla 4. Pauli V. 13. Pius V. Lezana. Gregor. XIII. Pellizar.

Ergo illa, quæ erant tantum vivæ vocis oracula usque ad Pium V. & Gregoriũ XIII. Clementem. VIII. Paulum V. cum per tot Pontifices repetantur in suis bullis authenticis, jam exuerunt naturam oraculorum vivæ vocis, & transierũt, in diplomata Authentica, quia aliàs ipsa oracula, frustra tot ac tantis vicibus repeterentur in bullis Apostolicis. 14.

Probatur secundò. Leo X. concessit fratribus minoribus, ut videre est in Bullario Rodriguez *tom. 1. fol. 317. num. 4. & in suis quæstionibus tom. 5 quæst. 7 art. 5.* Quod vivæ vocis oracula non essent minoris valoris, ac efficaciæ, quam si per bullam, aut breve ad perpetuam rei memoriam essent concessa; ergo cum oracula vivæ vocis habeant eandẽ vim, ac aliæ constitutiones Apostolicæ, sequitur quod si istæ non revocantur per constitutionem Vrbani, neque etiam illa, quia ubi mili- 15. Leo X. Rodrig.

tat

L. Illud. tat eadem, vel æquivalens ratio, ibi etiam militat eadem juris dispositio, *l. Illud, ff. ad l. A. cum similibus.*

16. Glossa. Tusch. Portel. Suarez. Layman. Probatur tertiò, quia confirmatio Privilegiorum, in qua Summus Pontifex dicit se confirmare *ex certa scientia, ac ex plenitudine potestatis* habet vim novæ concessionis talium privilegiorum. Glossa *in cap. Quia diversitatem, cap. Veniens, de transact. & cap. 2. de pactis.* Et idem affirmant Card. Tuschus *verb. Confirmatio ex certa sciētia.* Pottel *in dub. Regul. verb. Privileg. Confirmatio. n. 29.* Suar. *lib. 8. de legib. cap. 18. n. 12.* Layman *lib. 1. tract. 1. cap. 23. n. 16. q. 4.* Et alij multi. Ratio est, quia aliquod novū creat hæc confirmatio ex certa sciētia, & vim habet reddendi actum de invalido validum, & illud nullū confirmando, sed omnia vivæ vocis oracula antecedentia per Pium V. Gregorium XIII. Clementem VIII. Paulum V. fuerunt ab his Pontificibus confirmata ex certa scientia per Bullas authenticas; ergo vim habent novæ concessionis, ergo non sunt revocata per Constitutionem Vrbani VIII.

Quæstio III.

Ponitur sententia vera, & affirmans prædicta oracula vivæ vocis esse revocata.

SUMMARIUM.

17 *Vera sententia, quod omnia vivæ vocis oracula concessa Regularibus sint revocata per Gregorium XV. & Vrbanum VIII.*

18 *Probatur communi Auctorum fundamento, quia semper sunt, & dicuntur oracula.*

19 *Probatur peculiariter ex intentione Pontificum, qui volunt tollere omnes abusus, ac difficultates:*

20 *Probatur ex clausula Bullarum non obstantibus.*

21 *Probatur, quia alias Constitutio Vrbani erit frustratoria.*

Exploditur solutio Vitalis: Ibid.

22 *Aliqui dicunt, quod solum revocantur oracula concessa ad instantiam Regum:*

23 *Talis dicendi modus excluditur ex Bulla Vrbani VIII.*

24 *Ex auctoritate Bullarum apertè constat, & non est dubitandum.*

17. Lugo. Quintanad. Rocaful. Bordon. Baldell. Pottel. Est mihi vera, & certa sententia omnia vivæ vocis oracula concessa Regularibus fuisse, & esse revocata per Constitutiones Gregorii XV. & Vrbani VIII. Ita Cardinalis Lugo *in Responsionibus moralibus, lib. 4. dub. 3. num. 2.* Quintanadversas *in Theologia Morali, tom. 1. tract. 9. singul. 3. num. 1.* Joseph Rocaful. *in praxi Theolog. Moral. to. 2. part. 3. lib. 7. c. 6. num. 44.* Bordonius *tom. 1. Resol. 31. num. 4* Baldellus *tom. 2. lib. 3, disput. 34. n. 16.* Pottellius *tom. 2. Responsionum Moralium, cap. 110. seu ultimo*, ubi se retractat de opposita sententia, quam tenuit *tom. 1. casu seu Sylveira Opuscula*, *cap. vlt.* Antonius Escobar de Mendoça *to. 1.* Escobar. *in Theologia Morali lib. 6. sectione 2. cap. 13. Problem. 16. num. 144. & cap. 16. Problem. 3. num. 195.* Diana *tribus in locis hanc quæstionem pertractat, part. 3. tract. 14. Resolut. 17 & part. 20. tractatu 14.* Diana. Miscellan. 4. *Resolut. 24. alias 26. & parte 11. tractatu 6. Resolut. 45.* fortiter, efficaciter tenet hanc nostram sententiam, & ait eam approbari ab omnibus Tribunalibus Vrbis Romæ non dubito, ut à Sacra Rota, Sacra Pœnitentiaria & à Sacris Eminentissimorum Cardinalium Congregationibus.

Probatur primò, ab his Auctoribus oracula vivæ vocis, quamvis per Bullas confirmentur, & innoventur, aut etiam denuò concedantur, adhuc manent oracula vivæ vocis, & in ipsis Bullis tali nomine dicuntur; ergo manent subiecta huic revocationi. Antecedens ostenditur, quia per confirmationem, aut innovationem, non mutatur natura, aut conditio rei: alias non esset ejus confirmatio, vel innovatio, sed nova productio diversæ rei: manet igitur oraculum confirmatum, id est; magis firmatum, & roboratum in ipsamet oraculi natura; non autem illam exuit, aut mutat in alteram naturam, aut denominationem privilegii Bullati. 18.

Secundò, sic ego eam probo, & hæc ratio me maximè ducit in hanc sententiam, ait Sanctiss. Domin. Vrban. VIII. in sua Constit. *Felicis recordationis Gregorius Papa XV. prædecessor noster subnascentibus iugiter variis difficultatibus, & abusibus ex privilegiis à Sede Apostolica vivæ vocis oraculo concessis;* ut iret obviam talia scilicet vivæ vocis oracula revocavit; ex quo expressè, & apertè constat, quod mens Pontificis in tali Constitutione edenda extitit, quia ex ipsis oraculis vivæ vocis pullulabant multæ difficultates, & abusus, cum non constarent ex Scriptura, sed ex verbis ore prolatis, & audientium testimonio inde facilè ex lapsu memoriæ, unum verbum poterat addi, minui, mutari, postponi, vel anteponi; & cum hæc vivæ vocis oracula constent ex testimonio astantium, unus testis poterat referre uno modo, alter alio modo, & inde nascebantur multæ difficultates, abusus ac confusiones, quas Gregorius, & Vrbanus voluerunt erradicare, ergo quamvis aliqui Pontifices Pius V. Clemens VIII. confirmaverint Religionis privilegia etiam vivæ vocis oraculo, loquuntur in genere, non verò in particulari, prout sub tali, & tali forma verborum sunt prolata, nec eorum forma verborum referuntur in Bullis ipsis Pontificum, sed tantum habentur ex testimonio audientium, seu astantium, ex quibus abusus, ac difficultates emanant, quas Gregorius, & Vrbanus suis Constitutionibus intendunt delere, ac extinguere. Ergo per eos ipsa vivæ vocis oracula sunt revocata, ac annullata, aliter Romanorum Pontificum intentio non persistit. 19.

Probatur: quia Gregorius XV. & Vrbanus VIII. revocantes, & annullantes omnia vivæ vocis oracula ponunt clausulam, *Non obstantibus* quibuscunque constitutionibus, & litteris Apostolicis, sub quacunque forma 20.

verborum etiam cum clausula derogatoria derogantium; atqui si aliquid obstaret, ob quam oracula vivæ vocis non sint derogata, ex eo est, quia habentur in aliquibus Constitutionibus Apostolicis, verbi gratiâ, Pij V. Clementis VIII. &c. Atqui Romani Pontifices, Gregorius, & Vrbanus annullantes vivæ vocis oracula ponunt clausulam non obstantibus quibuscunque Constitutionibus Apostolicis, ergo Constitutiones prædecessorum Pontificum, non obstant ad derogationem talium oraculorum.

21. Quartò probatur communi fundamento in hac materia, ex contraria sententia sequitur, Generalem Bullam revocatoriam factam ab Vrbano VIII. fuisse frustratoriam, quia juxta contrariam doctrinâ, omnia oracula concessa usque ad Gregorium X V. jam non erant oracula, sed tantum privilegia Bullæ. Respondet Vidalius Vrbanum solum revocasse oracula à se concessa. Sed contra. Vrbanus expressè ait privilegia, *ac quascunque gratias per Summos Pontifices prædecessores nostros, ac per nos, viva vocis oraculo.* Secundò respondet, quod revocantur, quæ non sunt in libro authentico, hic autem liber authenticus juxta Peirinũ *in formul. Prælator. c. 3. Appendice 4. §. 1 litter. Z, folio mihi 539.* Iste liber authenticus est subscriptus manu Notarij, qui ex ore Sanctissimi audivit; at talem librum Authenticum his circumstantiis, nec ego vidi, & facta bona diligentia, nullum inveni Auctorem, qui talem librum viderit, nec talis liber apparet, *& non apparentibus, ac non existentibus, idem est judicium.*

Vidalius. Peirin.

22. Nec dicas eum M. Fr Antonio ab Spiritu Sancto *superiori quæstione allegato*, quod post Bullam Gregorij X V. Vrbanus V I I I. anno 1624. concessit omnia vivæ vocis oracula, ut testatur Portel. *tom. 1. Respons. Moral. fol.* 909. etsi postea idem Vrbanus V I I I. revocavit omnia oracula anno 1631. die 20. Decembris, revocavit tantum illa oracula, quæ erant concessa ad instantiam Regum, vel Principum, vel Cardinalium auctoritate munita, relinquendo alia oracula absque alia revocatione.

Anton. ab Spir Sanct. Portel.

23. Contrarium expressè constat ex citata Bulla Vrbani VIII. ut legenti patebit: nam in ea Pontifex revocat omnia vivæ vocis oracula etiam manu Cardinalium firmata, quibuscunque Generalibus, Provincialibus, cæterisque Superioribus Congregationibus, institutis etiam Societatis: *Quacunque de causa etiam & necessitate exprimenda, occasione, prætextu, vel colore, etiam intuitu, contemplatione, seu ad instantiam Imperatoris, Regum, & Principum quorũcunque.* Expende illud *etiam intuitu Imperatoris*; id est, omnia oracula revocat *etiam* seu quamvis concessa sint intuitu, contemplatione Regum, ac Principum, ut patet ex illo adverbio *etiam*; si autem Vrbanus V I I I. concessit anno 1624. postea revocavit anno 1631.

24. De auctoritate, ac publicatione horum Decretorum Gregorij X V. Vrbani V III. nullo modo potest dubitari, cum hujusmodi Bullæ referãtur in Bullario Cherubini citatis locis, & omnes ferè Auctores, qui post hæc Decreta edita scripserunt, de illis faciunt mentionem, & illi qui Romæ approbantes M. Sacri Palatij sua opera prælo dederunt, ut Cardinalis Lugo, M. Lezana, ac Diana.

RESOLUTIO XLVII.

Processiones, & Præcedentia.

Quæstio Prima.

Qui possit Processiones indicere?

SUMMARIUM.

1 *Dispositio Concilij Tridentini circa processiones.*
2 *Ad Episcopum, seu ejus Vicarium pertinet convocare ad processiones.*
3 *Absente Episcopo Vicarij, Priores, Archipresbyteri possunt convocare.*
4 *An possit indicere processiones solemnes in domibus Regularium, ipsis invitis, sunt qui affirmant.*
5 *Verior sententia negativa, quia illud est actus jurisdictio us spirit alis à qua Ecclesia Regularium sunt exempta.*

N limine hujus quæstionis, pro illius fundamento ponendum est Decretum Concilij Tridentini *sess.* 25. *cap.* 13. ubi exempti autem omnes tam Clerici sæculares, quam Regulares quicunque etiam Monachi *ad publicas processiones vocati, accedere compellantur, iis tantum exceptis, qui instrictiori clausura perpetuo vivunt.* Ita Sacrum Concilium Trident. 1. Trident.

Conveniunt ferè omnes, quod convocare ad processiones pertinet ad Episcopum, seu ad Ordinariũ loci, & eo ipsorum absentia, seu ad eorum Vicarium Generalem, hoc enim pertinet ad munus Episcopale, & bene colligitur ex Tridentino *citato loco*, ubi disponit, quod Episcopus quoad processiones componat controversias circa præcedentiam, & statim conjungit convocationem ad tales processiones; quæ convocatio ad aliquem debet pertinere, ad nullum autem alium, nisi ad Episcopum. Ita docent Innocentius *in cap. Cũ iter, n.* 2 *de sententia, & re judicata.* Riccius, Campanella, & alij, quos citãt, ac sequuntur Barbosa *de potest. Episcopi, p.* 3. *allegat.* 8. 7*n.* 3. & 4. Pellizar. *tom.* 1. *tract.* 5. *cap.* 11. *q.* 8. *n.* 10. M. Lezana *tom.* 4. *verb. Processionu.* 4. 2.

Innocen. Riccius. Campanel Barbosa. Pellezar. Lezana.

Optimè tamen advertit M. Lezana *proximè citatus*, quod licet Portel. *in dubiis Regul. verb. Processiones, n.* 7. post Rodriguez *in Additionibus ad summam, tom.* 4. *c* 105. *n.* 1. *ad finẽ*, tenere videantur quod Priores, vel Archipresbyteri, in urbibus, vel oppidis, ubi non resident Episcopi, non possint compellere Religiosos ad processiones; intelligendum tamen est si tales non sint Ordinarij locorum, vel processiones illæ sint insolitæ, neque pro causa publica; ita etiam habet Cochier *de jurisdictione Ordinarij in exemptione, part.* 2. *q.* 45. *n.* 109. Et ratio est manifesta, quia secundum Decreta Pontificum, certis diebus, ac etiam de 3.

Lezana. Rodrig. Portel. Cochier.

de causis celebrandæ sunt processiones, & aliquis debet ad eas vocare, nullus aptior, quam ille, qui Ordinarij locum tenet.

4. Cum autem ad Episcopum pertineat dirigere, ac determinare locum, ad quem processio debet tendere. Quæritur nunc, an valeat Episcopus in Ecclesiis Regularium ipsis invitis processionem solemnem ordinare? Affirmat M.Lezana *tom. 2. in mare magnum in Regulā Carmelitan.* §.75.*num.*423.ubi sic ait. Si autem quæras, an possit Episcopus convocare ad processionea Ecclesias Regularium. Respondeo affirmativè contra Portellum *in dubiis Regularibus, verb. Processiones, num.* 10. & Tamburinum *to* 1 *de jure Abbatū, disp.* 15. *quæst.* 15 *n.*12. Et ratio est, quia hoc videtur jus Episcopale juxta dicta *tom 4. verb. Processio quoad Regulares, n.*4. Et privilegiū, de quo in præsenti, & alia similia, quibus prohibentur Episcopi Cōventus publicos in Regularibus domibus convocare, intelligi debent de Conventibus odiosis, & contentiosis, aut præjudicialibus, non de illis qui cedunt in honorem & æstimationem Religionum, quales sunt processiones Ita M.Lezana.

Lezana.

Portel.

Tambur.

5. Tamen dicendum existimo, non posse Episcopum, invitis ipsis Religiosis ordinare, ac disponere processiones in eorū Ecclesiis, quia facere ac convocare processiones generales, potius est officij, & jurisdictionis actus, quam honoris Episcopalis. Et confirmatur ex his, quæ dixi *suprà*, *Resol.*31.*q.*9.*n.*45.quia Ecclesiæ Regulat. pertinent immediatè ad jus, & proprietatem Sedis Apostolicæ, & omnimodè sunt exemptæ à jurisdictione cujuscunque Ordinarij, ergo cōtradicentibus Regularibus nullum jurisdictionis actum possunt in eis exercere. Ita Tamburin. & Portellius *citati.* Insuper idem docent Diana *par.*9.*tract.*6.*Resol.*48. Peirinus *tom.*1.*in Constitut.* 26. *Leon. X.*§.14. *num.*46. & citat Vital. *super Clement. Archiepisc. n.* 55. Leandrus *part.* 8. *tract.* 6. *quæst.*7. Bordonius *tom.*2.*Consil.Resol.*68.*q.*6. *n.* 21. ubi retractat sententiam, quam habuit *tom.*1.*Consil, Resolut.*7.*num.*132.

Diana.
Peirin.

Leandr.
Bordon.

QUÆSTIO II.

Regulares, per quos vocandi sunt, & sub quibus pœnis?

SUMMARIUM.

6 *Prima sententia ait, quod sufficit vocari virtualiter.*

7 *Secunda, quod vocandi sunt actualiter per Clericos.*

8 *Regulares non possunt compelli ad processiones per censuras.*

9 *An Regulares Parochi valeant compelli censuris ab Episcopo, ut conveniant ad processiones, sicut & cæteri Parochi sæculares vera sententia est affirmativa.*

10 *Quæ sententia optimè probatur ex* cap. Cum. Capella, de Privilegiis.

6. AD primam partem quæstionis. Quod non sint vocandi Religiosi ad processiones *Sylveira Opuscula,* formaliter, sed tātum virtualiter, tenet Zerola *in praxi Episcop. part.*1.*verb. Processiones.* §. *Ad tertium,* quem sequitur Pellizarius *to.* 1 *tra.* 5. *cap.*11.*quæst.*3.*nu.*4. Inquiunt Concilium dicere, quod vocētur, ne se exensent, & ad hoc satis est, ut sciant diem consuetum, & ita sufficit vocari virtualiter; & ideo non est opus semper actu vocari.

Zerola.

Pellizar.

Communis, & certa sententia est, quod Religiosi semper debent actu vocari, & non per publicum edictū, sed per Cleros, vel alios ministros aptos Ordinarij, aliàs non tenebuntur Regulares ad processiones accedere, hoc indicat Concilium *vocari ad veniam*; quod denotat actualem, & communem vocationem. Ita Rodriguez *tom.*3.*q.*36 *art.*1. Tamburinus *tom.*1.*de jure Abbatum, disp.*24.*quæst.*8.*num.*2. M.Lezana *tom.*1.*cap.*9.*nu.*47. Peirinus *tom.*1. *Privileg. Minim. in Constit. Sixti IV.* §.11.*n.* 37. Bordon. & alij. 7.

Rodrig.
Tambur.
Lezana.
Peirin.

Bordon.

Quoad secundam partem quæstionis jam istam resolvi, & latè tractavi *supra, Resol.* 37. *quæst.*1. ubi magno numero Doctorum ostendi Episcopum non posse compellere Regulares ad processiones censuris, sed aliis pœnis, v.g. privatione prædicandi, audiendi confessiones, vel sequestratione aliquarum rerum temporalium, & præter Doctores ibi citatos idem docent Quaranta *in summa Bullary, verb. Precedentia, in fine*, ubi pro hac sententia multas affert Cardinalium declarationes. Barbosa *in Remission. ad Trident. sess.* 25. *cap.*13.*de Regul. num.*5. Henriquez *in summa, lib.*7.*cap.*25.§.7. Rodriguez *in summa, tom.*1. *cap.*74 *n.*4 & *tom.*3.*Reg q.*36.*art.*1. Scottia *in Bullis selectis Theoremate* 393. *vers. Si autem* Peirinus 1.*part. Rituali notabili* 3. & *tom.*1. *Privilegiorum sui Ordinis, in Annotation.* 2. *Sixti IV. num.*5. Diana 3.*part. tract.* 2. *Resolut.*76. Pellizarius *tom.*1. *tract.*5.*c.*11.*quæst.*5. *n.*6. Ft. Anton. ab Spiritu Sancto *in Director. Regular. tract.*3.*disp.* 6.*sect.*9.§.7.*n.*1562. Belasius *verb. Processio, n.*5. vide supra *Resol.* 37.*q.* 1.*num.*3.& 4. 8.

Quaranta.

Barbosa.
Henriq.
Rodrig.
Scottia.

Peirin.

Diana.
Pellizar.
Fr. Anton.
Belasius.

Maximè tamen dubitatur, an saltem possit Episcopus compellere censuris Regulares Parochos, seu habentes curam animarum, ut ad processiones accedant. Affirmativè respondet Pellizarius *loco citato, num.* 7. & ait, si loquamur de Regularibus habentibus curam animarum, sicut hi tenentur ire ad omnes processiones, ad quas conveniunt Parochi sæculares; (idque licet aliqui essent Ordinis specialiter exempti à processionibus ita & possunt puniri ab Ordinario, etiam per censuras Ecclesiasticas, æquè ac possunt alij Parochi sæculares. Patet ex eo quod Regulares prout sūt Parochi in omnibus rebus concernentibus munus Parochiale, eadem ratione subsunt Ordinario, ac subsunt Parochi sæculares; ac proinde sicut hi possunt per censuras adstringi ad processiones, ita & per eas possunt adstringi Regulares curam animarum habentes. 9.

Pellizar.

Quod optimè confirmo ex *cap. Cum Capella* 16.*de Privil.* ubi cū Capellani Ducis Burgundiæ, multis privilegiis gauderent, ut essent exempti ab Episcopo, tamen illi, qui habebant beneficium Parochiale, ratione talis officij subjecti erant Episcopo, & cum 10.

eo loquens ſicait Text. *Sed in quantum ratione Parochialium Eccleſiarum, vel alias juriſdictionem tuam reſpicere dignoſcuntur, officii tui debitum in eoſdem liberè proſequaris.* De quo ibi Gloſſa, Abbas *in cap.ultimo,n.*11. ibi Filinus *de foro compet.* Azevedo *l.*3. *à n.*118. *tit.*16.*lib.*8.*nov.Recopilat.* Covar.*practic.c.*11. *n.*5.*verſ.Poſſet.*

Gloſſa. Abbas. Filinus. Azeued. Covar.

QUÆSTIO III.

Ad Epiſcopum, ſeu Ordinarium pertinet componere differentias inter Clericos, ſeu Regulares, quæ exoriuntur proceſſionum occaſione.

SUMMARIUM.

11 *Textus Concilii circa controverſias.*
12 *Facultas data eſt circa controverſias ortas cum ſcandalo.*
13 *Epiſcopus componat controverſias ſummariè, & ſine figura judicii.*
14 *Per ſententiam Epiſcopi ſuſpenditur effectus ſuſpenſivus, non tamen devolutivus.*
15 *Remedium ad componendas controverſias, eſt quod expellantur litigantes, dum nolunt acquieſcere.*

11. Trident. VErba ſunt Concil.Trid. ſeſſ.25.c.13. de Regul. *Controverſias omnes de præcedentia, quæ ſæpè cum ſcandalo oriuntur inter Eccleſiaſticas perſonas tam ſæculares, quam Regulares, tum in proceſſionibus publicis, tum in iis, quæ fiunt, in tumulandis defunctorum corporibus, & in deferenda umbella, & aliis ſimilibus, Epiſcopus amota omni appellatione, non obſtantibus quibuſcunque componat.*

12. Facultas hic Epiſcopis data à Concilio, ad ſedandas controverſias ſuper præcedentia ortas inter perſonas Eccleſiaſticas, ſive ſæculares, ſive Regulares, intelligitur tantum, quando ex ipſis controverſiis ſequatur ſcandalum; Concilium autem ait de his, *quæ cum ſcandalo oriuntur.* Unde ſi illud non ſequatur, nulla videtur facultas commiſſa. Ita Barboſa. *in Collectanea ad citatum locum Concili*, cum Deciano *conſil.*63.*n.*10.*lib.*2. Cenedo *Canon.quæſt.lib.*1. *q.*26.*num.*17. Salgado *de Protect. Regia, tom.*1. *part.*2.*cap.*9.*n.*101.

Barboſa. Decian. Cenedo. Salgado.

13. Cum ergo juxta Textum Concilii pertineat ad Epiſcopum componere ipſas controverſias, ſemota omni appellatione, hoc eſt brevi manu, ſummariè, & de plano, ac ſine ſtrepitu, ac figura judicii; ita declaratum eſt à S. Congreg. refert Campanella *in Diverſor iuris, Ruberica* 12.*c.*13.*n.*120. Intelligitur autem, quod breviter componat ipſas controverſias quoad effectum ſuſpenſivum dumtaxat, ut reſolvuntur Salgado *proximè citat. n.*99. Armendar. *in Additionib. ad recopil. legum Navarre, lib* 1.*tit.*14.*& lib.*28.*§.*31.*n.*10. Non tamen tollit effectum devolutivum. Ut tenet Rota Romana coram Cardin. Lancelloto *in Colonienſi Præcedent.* 9. *Iunii* 1627 *§. Non obſtat, quod Concilium.*

Campanel. Salgado. Armendar. Rota Rom.

14. Cum verò circa præcedentiam magna eſt controverſia; & res ſecundum juris diſpoſitionem, non poteſt determinari, & Patres nolunt acquieſcere; oportunum remedium ait Rodrig. *Tom. Reg.q.*37. *art.*3. utroque expellere, pro illa vice, ut in ſimili notant Innocentius, & Gondiſalvus de Villadiego apud eundem Rodrig. & Peirinus *tom.*1. *Privileg. Minim. in Conſtit.*2.*Sixti IV. n.*57. M. Lezana *tom.*4.*verb.Proceſſio.num.*6.

Rodrig. Innocent. Gondiſal. Peirin. Lezana.

QUÆSTIO IV.

An Religioſi obligati ad proceſſiones ſub mortali teneantur accedere & etiam cantare?

SUMMARIUM.

15 *Tenentur ſub mortali adeſſe.*
16 *Hoc præceptum reſpicit primò Prælatos, deinde ſubditos, ſi impediunt ne alii vadant.*
17 *Quidam dicunt quod Religioſi non tenentur canere, niſi in proceſſionibus Litaniarum.*
18 *Standum eſt conſuetudini locorum, ac Regnorum:*

DIcendum eſt, quod Religioſi, qui tenentur ire ad proceſſiones, & vocati ſunt, ſub mortali tenentur adeſſe. Ita Pellizar. *tom.*1. *tract.*5. *c.*11.*q.*2.*n.*2. M. Fr. Anton. ab Spiritu Sancto *tom.*2. *Director. Regular. tract.*3. *diſp.*6. *ſect.*12.*n.*1559. Leandr. *tom.*8.*tract.*6.*q.*18. Et ratio eſt, quia Tridentinum *citatum, q.*4. *ponit.* præceptum, & in re gravi, ut Religioſi vocati conveniant ad proceſſiones, cui autem violat præceptum in re gravi, peccat mortaliter, ergo & iſti non accedentes. 15.

Pellezar. Fr. Anton. Leandr.

Hoc autem præceptum poteſt conſiderari quoad Prælatos, & quoad ſubditos; quoad Prælatos autem, verbi gratia, Abbatem, Priorem, Guardianum, vel quemcunque alium Rectorem. Ratio eſt, quia quoties obligatio cadit in aliquod corpus myſticum alicuius communitatis, caput talis corporis, ratione ſui muneris, maximè tenetur curare, ut obligatio illa impleatur, quia ad ſuperiorem pertinet movere inferiores ad operandum, & ideo talis obligatio primò, & directè reſpicit ipſos Prælatos, reſpicit etiam ipſos ſubditos, non ſingillatim per ſe ſolum, ſed prout ſi ipſi advertunt fore, ut ſi ipſi omittant ire ad proceſſiones Conventus ſimpliciter non ſit interfuturus proceſſioni, eo quod non adſint alii, qui commodè poſſint ire ad eam, ſive quod in ea pauci degant Religioſi, ſive quod plures eorum ægrotent, vel aliquod aliud habeant legitimum impedimentum. 16.

Quantum ad ſecundum. M. Lezana *tom.*4. *verb. Proceſſiones quoad Regulares, num.* 3. *in medio*, ait quod Sorbus refert Sacram Congregationem declaraſſe, Regulares ſic accedentes ad proceſſiones, teneri in illis cantare, quod tamen obſervari non video, niſi in ſolis proceſſionibus Litaniarum. Ita Lezana. 17.

Lezana. Sorbus.

Standum eſt conſuetudini Regnorum, ac 18.

Regio

Regionum: nam in Regnis Castellæ, ut accepi, non solent Religiosi canere, nec etiam in processionibus Litaniarum, & in hoc nostro Portugalliæ Reguo solent Religiosi canere in omni processione; & ideò talis consuetudo ad evitandum scandalum ab omnibus observanda.

QUÆSTIO V.

Quinam Religiosi sint de obligati accedendi ad processiones, tum ex privilegio, tum ex consuetudine?

SUMMARIUM.

19 *Religiosi, qui ex privilegio non tenentur accedere ad processiones.*
20 *Distantes ab vrbe. per medium milliare.*
21 *Excusantur ob paucitatem Religiosorum, vel quia multi infirmantur.*
22 *Conveniens numerus, ut teneantur Religiosi accedere, est duodenarius.*
23 *Si verò in Conventu adsint hospites non tenentur accedere.*
24 *Religiosi etiam excusantur accedere ad processiones ob surpervenientem pluviam.*
25 *Exempti si semel accedant ad processiones, vel ex devotione, vel quia invitati, an inde deperdant suum privilegium.*

19. Trident. PRimò, non tenentur accedere viventes in strictiori clausura, ut patet ex Trident. Secundò, eximuntur hi, qui vivunt in Collegio, & studio, ac lectionibus dant opera per Bullam Pij V. *Etsi Mendicantium* Marzilla *citat.* Tamburin. *de jure Abbat. disp.* 24. *quæst.* 8 Portel. *verb. Processiones, num.* 4. & 5. Peirinus *in Additionibus ad prædictam Bullam Pii V.* Tertiò, nostri Patres Carmelitæ Discalceati à Clemente VIII. Bulla *Religiosorum* anno 1596. & ex Paulo V. *Decet Romanum.* Bulla 4. anno 1610. *apud eorum Compendium.* Quartò, Carthusiani Camaldulen. Benedictini, Bernardini, Patres S. Hieronymi *in Hispania.* Bulla Pii V. apud Capucinum *in Compendio, verb. Processiones.* Quintò, Patres Societatis Jesu ex Gregorio XIII. Bulla *quacunque.* Sextò, communiter omnes Clerici Regulares. Septimò, Patres Ioannis Dei, ut testatur Gavantus, *verb. Processio, n.* 12. & ibi multi alii Religiosi, sicut & apud Lucernam Regular. *verb. Processio, n.* 10.

(Marzil. Tambur. Portel. Peirin. Compend. Capucin. Gavan. Lucerna)

20. Sextò, non tenentur accedere ad processiones Religiosi, quorum Conventus distat ab urbe, seu oppido per medium milliare, quod solum continet quingentos passus. Ita declaravit Sacra Congregatio Cardinal. apud Rodrig. *in Bullar. fol.* 1200. *col.* 1. sub Clemente VIII. ubi dicitur *Regulares distantes ab urbe, ultra medium milliare, non posse compelli ab Episcopo.* Hanc declarationem referunt Marzilla *lib.* 2. *titul.* 11. *cap.* 14. §. *Exempti omnes.* Barb. *de potestate Episcopi. allegat.* 78. *num.* 21. Quaranta *in summa Bullarii, verb. Privilegia Regul. pag.* 406. & *verb. Præcedentia, colum.* 2. Riccius *in praxi fori Ecclesiast.* Sylveira Opuscula. *Resol.* 308. *num.* 3. Piacius *in praxi Episcop. cap.* 3. *num.* 47.

(Rodrig. Marzil. Barbosa. Quaranta. Riccius. Piacius.)

21. Septimò, excusantur Religiosi à processionibus, ob paucitatem existentium in Conventu debet accedere in numero decenti, debito, & consueto. Ita declaravit Sacra Congregatio 30. Augusti 1602. ut testatur Barbosa *lib.* 1. *de jure Ecclesiastico, cap.* 43. *numero* 160 Novar. *Lucerna. Regul. verb. Processio, num.* 3. Lezana *tom.* 4. *verb. Processio quoad Regul. num.* 3. ex quo sequitur, quod si in Conventu non sit decens, & conveniens numerus excusantur ab ipsis processionibus illius Religiosi, & idem est, si multi infirmentur.

(Congreg. Barbosa. Novar. Lezana.)

22. Si verò inquiras, quot Religiosi requirantur ad hunc convenientem, & debitum numerum. Respondet Bordonius *Resol.* 7. *num.* 147. & ex eo Pellizarius *tom.* 1. *tract.* 5. *cap.* 11. *quæst.* 11. *num.* 16. quod saltem requiruntur duodecim Religiosi: nam ad minimum talis numerus est requisitus, ut debito, & convenienti modo incedant, cum cruce, & candelabris.

(Bordon. Pellizar.)

23. Si autem casu contigerit, quod in tali Conventu non sint duodecim Religiosi Conventuales, tamen eo die in Monasterio adsunt multi Religiosi hospites, an teneantur cum hospitibus interesse processioni Conventuales. Respondent citati Auctores negativè, quia hospites non sunt subditi illius Monasterii, ac proinde non tenentur ad satisfaciendas obligationes illius Conventus, & cum eis convenire Leandr. *citat. q.* 27.

(Leand.)

24. Octavò, dubitatur an Regulares excusentur à processionibus ob supervenientem pluviam, & tempestatem. Affirmativè respondet Pellizarius *proximè citatus*, quia præcepta humana, & maximè Ecclesiæ, cujus jugum suave, & leve est, non obligant cum tanto incommodo, ac onere filiorum, quia etiam in tali eventu, datur Epicheiæ locus, & rationabiliter præsumitur Ordinarium non ægrè laturum Regularium absentiam, ita citat Pellizarius, & Fr. Antonius ab Spiritu Sancto 2. *p. Direct. Regul. tract.* 3. *disp.* 6. *sect.* 11. *n.* 1595.

(Pellizar. F. Anton.)

25. Ad calcem huius quæstionis quæres. An Religiosi, qui ex privilegio, vel ex antiqua consuetudine sunt exempti à processionibus, si aliquando ad eas invitati, vel sua devotione accedant, intelligantur per talem accessum privilegium amittere, ut in posterum compellantur venire. Respondendum est negativè cum Tamburino *citata disputat.* 24. *quæst.* 8. *num.* 5. & 6. Pellizarius *citato cap.* 11. *quæst.* 4. *in fine.* M. Lezana *tom.* 1. *Regular. cap.* 9. *num* 47. & *tom.* 4. *verb, Processiones, num.* 3. & apud ipsum Barbosa, Portel. Novar. cum quibus etiam est Fr. Antonius ab Spiritu Sancto *citat. num.* 1564. quia ex tali accessu nullum ius acquiritur contra illos, nec exinde illi videntur renuntiare suum privilegium, nec ejus Conventus illud valet renuntiare in præjudicium totius Religionis.

(Tambur. Pellizar. Lezana. Barbosa. Portel. Novar. Fr. Anton.)

QUÆSTIO VI.

Ad quas processiones tenentur Regulares accedere.

SUMMARIUM.

26 *Religiosi tenentur accedere ad processiones communes vocati ab Episcopo.*
27 *Ad quas processiones tenentur Regulares accedere.*
28 *Ex declaratione Cardinalium non tenentur accedere ad processionem, qua fit in octava corporis Christi.*
29 *Clementis VIII. concessit Patribus S. Eloy, ut ad nullas processiones tenereatur accedere, nisi ad illas quaque assignatas.*
30 *Archiepiscopus Olysipponensis voluit obligare Religioses ad processiones litaniarum, & prædicto privilegio se munierunt, & Archiepiscopus quievit.*

16. Religiosi etiam exempti tenentur vocati
accedere ad processiones publicas & consuetas, ac indictas pro bono communi, illiusque honore, ut communiter resolvunt Ro- Rodrig.
drig. Franciscus Leo, Vgolin. ac multi alij, Leo. Vgolin.
quos citat, ac sequitur Barbosa *in collect. Concily Trident. sess.* 25. *cap.* 13. *ad Regul.* quod Barbosa.
magis particulariter explicemus.
27. Compelli possunt Regulares ab Ordinario
accedere ad processiones in festo Corporis
Christi, in Litaniis, quæ fiunt ante Ascensionem, non tamen in his, quæ fiunt in die sancti Marci, ut ex declaratione Cardinal. tenent
Belasius *verb. Processio, n.*6. Moronius *resp.* 12. Belasius.
num. 16. & etiam *in jubilæis*, ut habet Peirinus Moronius.
ad Constit. 7. *Py V.* §. 29. *num.* 25. & etiam in Peirin.
processionibus, quæ pro bono pacis Ecclesiæ,
vel pro victoria cõtra infideles fiunt, Pius V. Pius V.
in Bulla *Etsi Mendicantium* apud Peirin. *ibid.*
Idem dicẽdum est de processione, quæ fit pro
peste, vel alio grandi malo, non tamen pro
processione, pro Synodo celebranda, ut resolvit Bordonius *tom.* 2. *Resol.* 68. *nu.* 46. Benè
Bordon. tamen ad eam, quæ fit in adventu novi Episcopi, ut tenet Barbosa *de potestate Episcopi,*
Barbosa. *allegat.* 68. *num.* 2. vel in adventu legati à latere, Rodrig. *tom.* 3. *quæst.* 36. *art.* 1. Et tandem
Rodrig. ad omnes processiones, quæ ex antiqua consuetudine Regni, Provinciæ, ac Diœcesis celebrantur, ut tenent Moronius *resp.* 12. *v.* 16.
Moron. Erasmus à Cochier. *de Iurisdictione Ordinaria*
Cochier. *in exemptos part.* 2. *quæst.* 45. *num.* 109.
28. Tamen Regulares non possunt compelli ad
processiones, quæ fiunt in octava corporis
Christi, sic declaratum est à Sacra Congregat. *die* 9. *Decembr.* 1637. & sic habet Sacra
Sacr. Congr. Regularium Congregatio, respondet *Regulares supradictos nõ teneri in casu proposito accedere ad processionem Sanctissimi Sacramenti, nisi in die solemnitatis corporis Christi, nullo modo posse cogi in octava, & ita servari mandavit.* Ita M. Lezana *to.* 4. *quæst. Regular. verb.*
Lezana. *Processio quoad Regulares num.* 11. & 12. ex ultima editione Venetiis unde non audiendus
Machado. est Machado *tom.* 2. *lib* 4. *part.* 6. *tract.* 10. *document.* 6. *num.* 1. contrarium affirmans; nec
contra nos aliquid docent Auctores, quos ipse citat, ut legenti patebit.
Hic maximè notandum, & advertendum 29.
est, quod Clemens VIII. Patribus Sancti Clem. VIII.
Ioannis Evangelistæ, vulgo Patribus S. Eloy, Patres S. Eloy.
ut habetur in suo libro, cujus titulus est *liber Privilegiorum Patribus S. Eloij in* 2. *parte ex impressione Romana fol.* 13. Clemens VIII. eis
concessit, ut ad nullas processiones accedere
tenerentur, nisi ad illas juxta Decretum Concilij Tridentini, scilicet *pro festo corporis Christi, pro electione Summi Pontificis, ac ejus salute, pro peste, fame, & bello;* & quod ad
nullas alias accedere teneantur, quæ concessio magni ponderis est, explicat Decretum
Concilij Tridentini.
In Lusitania Religiosi non solent accede- 30.
re ad processiones Litaniarum, cum esset Archiepiscopus Vlysipponensis Illustrissimus
Dominus Alphonsus Furtado de Mendoça
voluit compellere Regulares, ut ad processionẽ S. Marci, seu Litaniæ majoris accederent,
& inde Religiosi etiam Mendicantes se prædicto privilegio prædictorum Patrum S. Eloy
munierunt, quod ad talem processionem
non tenebantur, & re satis agitata Illustriss.
Dom. Archiepiscopus quievit, & ultra non Archiep.
processit.

QUÆSTIO VII.

An Regulares possint facere processiones extra proprium Conventum?

SUMMARIUM.

31 *Aliqui dicunt Regulares posse facere processiones extra conventum sine licentia Episcopi*
32 *Opposita sententia, & negativa est vera.*
33 *Quod intelligitur, nisi detur consuetudo in contrarium, ut datur in Portugallia.*

Affirmat Graffis *consil.* 20. *de Regularibus* 31.
ex cap. *sicut antiquitus* 17 *quæst.* 4 licere Graffis.
Regularibus per triginta passus extra ambitum propij Monasterij facere processiones,
eandem sententiam tenent Machado *tom.* 2. Machad.
summa lib 4. *part.* 6. *tract.* 10. *documento.* 6. *n.* 3.
& probabilem judicat Pellizar. *tom.* 1. *tract.* 5. Pellizar.
cap. 11. *quæst.* 16. *n.* 25.
Opposita sententia, & negativa est omni- 32.
no vera, & pro ea multas afferunt Cardinalium declarationes Barbosa *de potestate Epi-* Barbosa.
scopi. Allegat. 78. M. Lezana *tom.* 1. *Reg. cap.* 12. Lezana.
num. 41. & *tom.* 4. *verb. processio quoad Regul.*
num. 8. & 9. Zerola *in praxi Episcop. verb. Pro-* Zerola.
cessio part. 1. *verb. Processio. nu.* 4. Diana *part.* 3. Diana.
tract. 2. *Resol.* 77. Et ratio est, quia nemo potest
instituere processiones in territorio alieno,
sed tantum in suo, in quo habent jurisdictionem; atqui Religiosi solũ habent jurisdictionem in suo territorio, & non alieno, ut probat
Campanel. *de diversorio juris Rubric.* 12. *c.* 13. Campanel.
num. 118. ex Zabarela, & aliis. Illud verò *can. Autem sicut antiquitas.* Quod citant Graffis,
& Machado solum determinat, quod Ecclesiæ omnes gaudeant privilegio inmunitatis
per

per triginta, aut quadraginta passus, ex quo
minime sequitur, quod jurisdictio conventus
Regularis extendatur ad tale spatium, cum
potiùs Abbatis, seu Prioris territorium tan-
tum dicatur Conventus, seu Monasterium.

33. Hoc autem intelligitur nisi adsit consue-
tudo in contrarium, qua stante bene possunt
Regulares in illa perseverare, ac continuare,
pro quo duas declarationes factas à Sacra
Lezana. Congregatione Episcoporum, & Regula-
rium affert M. Lezana *tom. 4. Regul. verb. Pro-
cessio quoad Regul. n.* 8. una edita est die 18.
Maii 1640. altera 14. Februarii 1642. quibus
declaratur *Regulares habentes consuetudinem
faciendi processiones extra proprium ambitum
Portel. posse illas continuare*. Et Portel. *in dubiis Re-
gular. verb. Process. num.* 8. testatur, quod in
Portugallia Regulares nulla petita licentia
frequenter faciunt processiones, pro pluvia,
serenitate, ac aliis similibus, in quo maximè
laudantur ab Episcopo, & in omnibus no-
stris conventibus in hoc Regno Portugal-
liæ frequenter magno populi concursu fiunt
processiones Beatissimæ Virg. Mariæ de Mon-
te Carmelo.

Quæstio VIII.

De præcedentia inter cleros, ac Religiosos, & de ipsismet Religiosis inter se.

SUMMARIUM.

34 *Clerici præcedentiam habent supra cæteros Religiosos, & clerici quomodo habeant præcedentiam inter se.*

35 *Canonici Regulares præcedunt Monachos.*

36 *Post Monachos mendicantes; mendicantes præcedunt non mendicantes.*

37 *Carmelitæ habent præcedentiam super Fratres B. Virg. de Mercede.*

38 *Inter Fratres mendicantes Dominicani habent præcedentiam.*

39 *Quoad alios mendicantes observanda est bulla Gregorii XIII. de præexistentia in loco.*

Bulla Gregorii est in sua viridi observantia. ibidem.

40 *Clemens VIII. Solum derogavit prædictam bullam quoad Dominicanos.*

41 *In cæteris bulla Gregorii est observanda, quæ agit de Mendicantibus, & n. 42.*

43 *Sacra Congregatio determinavit, ut in præcedentia haberetur ordo, sicut in Romana curia.*

34. Certum est, & conveniunt omnes, quod
clerici debent præcedere cæteros Regu-
Pius IV. lares, ut declaravit Pius IV. in sua consti-
tutione *in ordine* 75. & rationis argumentum
fundatur in ordine litteræ. Nam in titulo, *Ne
clerici, vel Monachi*, primo loco ponuntur
clerici, secundò verò Monachi, ut observat
Leander. Lean. *tom. 8. tract. 6. quæst. 23.* ergo in proces-
sionibus priori loco ponendi sunt clerici,
& postea Religiosi. Inter cleros verò priori
loco constituti sunt Canonici Ecclesia-
rum cathedralium, in secundo Canonici Ec-
clesiarum collegiatarum, in tertio alii clerici
simplicium Ecclesiarum, in quarto Canoni-
ci Regulares Sancti Augustini, in quinto Re-
gulares secundum antiquitatem suorum or-
dinum, seu privilegia, seu præscriptam con-
suetudinem, aut existentiam, seu priorita-
tem in loco.

Et hoc magis explicetur. Canonici Re- 35.
gulares habent præcedentiam super Mona-
chos nigros, ut determinat Pius IV. in Bulla Pius IV.
Fides Apostolica anno 1564. ut notat Navarr. Navar.
tom. 4. Regular. à n. 4. Tamburin. *tom. de jure* Tambur.
Abbat. disp. 25. q. 1. Deinde inter ipsos Mo-
nachos præcedentia debetur Cœlestinis su-
pra Olivetanos, ex declaratione Sacræ Con-
gregationis, & determinatione Rotæ apud
Novarinum *præcedentia n.* 15. de quo etiam Novar.
Tamburin. *verb. citat. num.* 7. & Barbosa statim Barbosa.
citandus.

Deinde post Monachos præcedentiam ha- 36.
bent mendicantes, ut notant Novarius *ci-* Novar.
tatus num. 11. & Tamburin. *citatus quæst.* 8. Tamburin.
num. 2. Deinde mendicantes præcedentiam
habent supra non mendicantes, ut constat
ex usu, ac consuetudine Ecclesiæ, pluribusque
sedis Apostolicæ quoad hoc declarationibus, Lezana.
ut testatur M. Lezana *tom. 4. verb. præcedentia
num.* 7. Sunt enim mendicantes coadjutores
Episcoporum, ac proinde alios præcedere ha-
bent, etsi Clerici præcedunt Regulares ex
ordine literæ, ut notavi initio hujus quæ-
stionis, quia in titulo dicitur *Clerici, & Mo-
nachi*. primò nominantur clerici, deinde Mo-
nachi; sic etiam in omnibus constitutioni-
bus Apostolicis, primo nominantur Mendi-
cantes, deinde non Mendicantes, ut patebit
consideranti ipsas Constitutiones Apostoli-
cas, infra apponam Constitutionem Cle-
mentis VIII. ergo cum primo nominen-
tur Mendicantes præcedentiam habent supra
Mendicantes.

Et Patres Carmelitani habent præceden- 37
tiam supra Fratres B. Virg. de Mercede, ut
causa controversa determinatum est Decisio-
ne Rotæ die 10. Martii anno 1600. de qua re Sacra Rota.
extat Decretum Sacræ Congregat. eodem an. Sacra Cogr.
die 27. Aprilis, quod totum confirmavit Clem. VIII.
Clemens VIII. in bulla quadam, & incipit:
Decet Romanum, habetur *in 3. tomo Bullar.* &
de hoc faciunt mentionem. Tambur. *citatus*, Tambur.
Barbosa *de jure Ecclesiastico, lib. 1. c. 43. n. 187.* Novar.
Novar. *citat. n. 9. &* 10. & Lezana *cit. n.* 7. Lezana.

Inter Mendicantes, Fratres sancti Domi- 38.
nici præcedentiam habent super quoscumque Pius V.
Religiosos aliorum Ordinum Mendicantium,
ut determinavit, ac præcepit Pius V. in sua
bulla: *Divina disponente*, in ordine 71. & pro
ratione declarationis hanc apponit Summus
Pontifex, quia ordo sancti Dominici, *præ
cæteris aliis Fratrum Mendicantium ordinibus à
Sede Apostolica primo approbatus, & confirma-
tus fuerit*. Quòd etiam maximè confirmavit, Clem. VIII.
ac corroboravit Clemens VIII. in sua Con-
stitut. in ordine 13. *Incipit inter cætera.*

Quoad alios Mendicantes observanda est 39.
bulla Gregorij XIII. quæ est 82. in ordine, Greg. XIII.
& incipit: *Exposuit Pastoralis*, die 15. Iulii an-
no 1583. refertur 1. *tom. Laërtii*, & apud Nal- Laërtii.
dum, Quarantam, Confetium, *verb. Præce-* Quaranta.
dentia. Et inter cætera derminat ibi Ponti- Confetius.

fex: *Itaut si contigerit nova monasteria, aut domum alicuius Ordinis Mendicantium in loco, in quo alterius Ordinis ex dictis Mendicantibus monasteria, aut domus prius erecta, aut instituta sint, ille ordo qui prius monasterium, seu domum in loco habuerit, præcedat.* Quæ Constitutio Gregorii est in usu, ac praxi, & sua viridi observantia, ut probant ex multis declarationibus Cardin.
Barbosa. Barbosa *de jure Ecclesiastico, lib. 1. c. 43. n. 182. & 183.*
Novar. Novar. *verb. Præcedentia, num. 13.* & quòd magis est Urbanus VIII. litteris datis in forma Brevis
Peirin. die 18. Decembris an. 1637. apud Peirinum *in additam. ad Constit. 17.* approbat determinationes sacræ Congregationis juxta Constitutionem Gregorii XIII. & esse in sua viridi observantia docent communiter præter
Tambur. Barbosam, & Novarinum citatum Tamburin.
Lezana. *de jure Abbatum, tom. 1. disp. 25. q. 8.* Lezana
Pellizar. *verb. Præcedent. tom. 4. n. 6.* Pellizar. *to. 2. tract. 8.*
Capuc. *cap. 6. n. 207.* etsi cæteri Capuccin. Naldus.

40. Clem. VIII. Et solum Clemens VIII. prædictam Constitutionem derogavit quoad Fratres Dominicanos, ut quamvis ipsi post alios ædificaverint in aliquo loco habeant tamen ipsi præcedentiam. Ita ait Clemens in sua citata Constitutione. *Itaut dicti Fratres sancti Dominici immediatè post dictos* (scilicet Monachos) *subsequantur, post quos omnes alios Regulares, tam mendicantes, quam non mendicantes, cuiuscumque Ordinis, vel Religionis existant, incedent, & subsequentur, etiamsi Ecclesiæ, Capellæ, Conventus, Domus, & loca Regularia dictorum Fratrum Prædicatorum in locis prædictis, primo instituta, & fundata non fuerint, prout nos de facto id observare volumus, & præcipimus.*

41. In reliquis Constitutio Gregorii est integra in tota sua observantia, itaut cum Fratres S. Francisci de observantia, antiquiores sint, quam Fratres Tertiarij, tamen si isti in loco Monasterium, seu Conventum obtinuerunt erga illos cessat præcedentia Fratrum de observantia; ita multoties resolutum esse à sacra
Novar. Congregatione tenet Novar. *Lucerna Regul. verb. Præcedentia num. 13.*

42. Greg. XIII. Juxta hanc constitutionem Gregorii maximè notandum, quod illa agit de mendicantibus, quia ut jam supra dictum est, mendicantes juxta multas declarationes Apostolicas habent præcedentiam supra Religiones non mendicantes. Inde Gregorius Papa ad tollendam omnem controversiam declarat, ac determinat, qualiter Mendicantes se debeant habere inter se.

43. Nota etiam, quod ad omnem controversiam amovendam, Sacra Congregatio Episcoporum, ac Regularium decrevit, ac determinavit die 26. Augusti 1593. quod præcedentia tam in processionibus, quam in cæteris actibus publicis teneretur, ac haberetur, ut observatur *in Alma Urbe Romana*, omnium Magistra, quam declarationem supra scriptam Congregationis Dominus Cardinalis Alexandrinus retulit sanctissimo Dom. Clementi VIII. die 30. Augusti 1593 quæ ei maximè placuit, & approbavit ordinem, præcedentiæ, quem in processione habent sacræ Religiones, scribit, & refert ex testimonio
M. Lezana authentico, M. Lezana *tom. 4. Regular. verb. Præcedentia, num. 6. post medium.*

Lezana, verbo præcedentia *num. 7.* ait *Mendicantes autem præcedentiam habere super non Mendicantes constat ex usu, & consuetudine Ecclesiæ, pluribusque sedis Apostolicæ quoad hoc declarationibus.* Jacobus Pignatellus à Sanct. Thoma, utriusque juris doctor, *in Canonicis consultationibus, consultat. 137. num. 1.* ait præcedentiam sumendam esse ex antiquitate, Ita declaratum fuit à Gregorio XIII. in lite mota super præcedentiam in Castro Villarii inter Prædicatores, & Franciscanos, jussit attendendam esse antiquitatem loci, & ita etiam respondit Sacra Congregatio scilicet PP. Prædicatores habere, præcedentiam in locis, ubi habent usum, & sunt, quasi in possessione, alias minime; ita etiam 8. Junii 1618. & 23. Septembris 1624. & 6. die ejusdem mensis 1625. 44. Lezana. Pignat.

RESOL. XLVIII.

De Sepulturis.

QUÆSTIO PRIMA.

An qui inveniuntur mortui in Campo veluti duelli, valeant excusari, ut admittantur ad sepulturam Ecclesiasticam?

SUMMARIUM.

1 *Casus præsens hujus quæstionis.*
2 *In dubio quilibet præsumitur bonus.*
3 *Mortuus non condemnandus nisi ex evidenti, & plena probatione.*
4 *Pœna duelli non consurgit nisi ex pacto condicto, ac composito.*
5 *Isti duo poterant convenire ad illum Campum, ut mutuo inter se convenirent, ac pactam inirent amicitiam.*
6 *Isti poterant convenire ad illum locum, & postea furore ira accensi rixati sunt.*
7 *Poterant inter se rixare ad ostendendam dexteritatem suam, ac suam fortitudinem.*
8 *Ut proveniatur Ecclesiastica sepultura requiritur sententia judicis.*

Casus contigit, duo viri nobiles, qui habebant inter se magnas rixas, & controversias in quodam campo semoto ab urbe, strictis gladiis, inventi sunt mortui. Quæsitum fuit à me an essent sepeliendi in loco sacro, pro illisque Missæ sacrificium offerendum. 1.

Respondeo affirmative. Primo ex communi proloquio in dubio quilibet præsumitur bonus, *l. Meritò, ff. pro socio, l. quoties. §. qui* 2.
L. Merito. *dolo, ff. de probat. cap. unico de scrutin. in ordine faciendi, cap. dudum, & cap. de præsumpt.* Ibi Doctores communiter, unde dubium semper in meliorem partem est exponendum, per quam delictum evitetur Barto. *in l. non solum,* Bartol.
§. sed ut probari, ff. de oper. nov. Nunc per Baldum *in l. precibus columna secunda vers.* Baldus.
Scias

Scias cod. de impuber. & multis aliis apud Mascardum *de probat. volum. 3. concl.* 1174.

3. Et hoe maximè procedit quoad mortuos, qui sunt personæ miserabiles, & inter personas miserabiles miserabiliores, quia non possunt pro se loqui, nec se defendere, & ideò sunt sub Ecclesiæ protectione, *cap. Super quibusdam in fin. de verbor. significat.* Et ideo judex ex suo officio tenetur defendere, & ad eorum condemnationem non sufficit quælibet suspicio, sed requiritur plena, & exacta probatio; nam quamvis Ecclesia valeat procedere contra memoriam hæretici defuncti, tamen ad hoc exigitur valdè plena, & clara Farinac. Catena. probatio, quod longa serie probat Farinaeius *de hæreticis. q. 197. num.* 103. & probat Catena *de officio sanct. Inquisitionis, part. 2. tit. 19. §. 5. n. 9.* ex ipso Farinacio, Symanch. Symanch. & aliis.

4. Isti duo viri, etsi inventi sunt mortui in illo campo, non constat quòd renderunt ad illum animo, & pacto ad faciendum duellum, quod requiritur ad contrahendas pœnas impositas duello, ut priventur sepultura Ecclesiastica, & consequenter cæteris suffragiis Ecelesiæ; nam duellum juxta Constitutionem Greg. XIII Glem. VIII Gregorii XIII. & Clementis VIII. consistit in pugna orta ex condicto, & composito, scilicet pacto, quod in præsenti non probatur, ideo homines de tali crimine non sunt habendi tanquam rei; nam delictum in dubio non præsumitur, sed potius tunc supponitur abesse delictum, ut pater ex locis juris citatis, & *l. Prætor §. docere. ff. de vi bonor. rapt. cap. Estote de reg. iuris Decretal.* & ibi communiter Doctores Flamin. Flamin. Parif. *de resign. benefic. lib. 13. quæst. 1. n. 72. & lib. 14. quæst. 7. n. 55.* & alii.

5. Secundò, isti duo rixantes fieri poterat, ut ad illum locum convenirent animo non rixandi, ac debellandi, sed petendi, & dandi mutuam satisfactionem, ac ut quilibet suam causam tueretur, etsi postea rixati sunt, non incidunt in pœnas duelli, quia eo animo ad illum locum non convenerunt, ut tenent Lu- Florus. Fillucius. Nardus. Barbosa. cius Florus *tract. de duello, cap. 6. §. 2.* Filliucius *tract. 15. cap. 5. q. 5. num.* 107. Naldus *in summa verb. Duellum. n. 2.* Barbosa *in collectanea Doctor. ad Concil. Trident. sess. 25. cap. 19. reform. §. nonò quæritur,* Diana Diana. *part. 3. tract. 6. Resolut. 1. §. mater.* & alios citat.

6. Tertiò, & magis confirmatur superior ratio; Quia qui calore iracundiæ accensi, ac commoti, incontinenti ad locum duelli accedunt, ibique dimicant, à pœnis duelli excusantur. Cherubin. Lucens. Farinac. Tuschus. Barbosa. Lezana. Diana. Franciscus. Riccius. Ita Flavius Cherubin. *in Bulla Pontific. 10. 3. Pontific. 11. Clementina 8. in schol.* & ibi citat Ludovic. Lucensem, Farinac. & Tuschum, Barbosa citatus *in collectanea num* 10. Diana *citato loco, §. Dico undecimò.* Et insuper citat Joannem Franciscum Riccium, & Graffium, M. Lezana *in Consult. consult. 49. n. 11.* Quod fortiùs militat in præsenti casu, quia non constat, quòd animo dimicandi convenerint ad illum locum, & fortè alio animo ad locum convenerunt, deinde ex alia occasione furore accensi rixati sunt.

7. Quartò, qui provocat ad duellum alterum, non animo pugnandi, sed ut se ostendat fortis, & animosus, & maximè dexter in exercitio armorum cum bona securitate facta nullum inferendi nocumentum, non incidit in pœnas duelli, ut docent Naldus *citatus, n. 2.* Naldus. Filliucius. Diana Lezana. Trullench. Filliucius, Diana, quos citat, ac sequitur M. Lezana *tom. 3. verb. Duellum, n. 17.* de quo latè Trullench. *in Decalog. tom. 2 lib. 5. cap. 2. dub. 13. n. 22.* Et unde constat, quòd isti duo non tali animo accederent, & postea casu, ac præter intentionem se occiderent.

Deinde maximè notandum juxta Extravag. 8. Martini V. *Ad evitanda,* nullus in foro exte- Martin. V. riori excepto notorio percussore Clerici reputandus, ut excommunicatus, ac privatus ab officiis Divinis sine sententia judicis, & ideò ut docent Stephanus Baunius *in Theologia Morali. disp. 3. tract. 2. quæst. 19.* Castro Baunius. Palaus. Palaus *tom. 1. tract. 6. disput. 5. punct. 7.* Diana Diana. *part. 7. tract. 1. r. Resol. 44.* quòd ut duellans occisus careat Ecclesiastica sepultura necessaria est declaratio criminis à judice facta, saltem quando delictum non est multum notorium. Deinde illud, quod colligitur ex illa citata Extravagante, *ad evitanda,* est tantùm de peccatore notorio, quia tergiversatione excusari potest, hic autem in præsenti sunt multæ rationes, quæ delictum excusare possunt, ut patet ex dictis; ergo nihil obstat, ob quod Ecclesiastica sepultura sint privandi.

Quæstio II.

An qui moritur ex vulnere accepto in duello sit privandus Ecclesiastica sepultura, sicut & illi, qui inveniuntur mortui in actu de se peccaminoso, & inde multi casus resolvuntur?

SUMMARIUM.

9 *Notorii peccatores privantur sepultura Ecclesiastica.*

10 *Dicunt multi, quod ille qui moritur sequenti die ex vulnere accepto in duello, sit privandus seplтura Ecclesiastica.*

11 *Opposita sententia mihi vera, & certa.*

12 *Nec contra hoc faciunt Tridentinum, & Clemens VIII. loquuntur enim de illo, qui moritur in ipso conflictu.*

13. *Adulteri deprehensi in adulterio interfecti à marito sepeliendi in loco sacro, sicut qui moritur in cornibus Taurorum, & meretrix mortua in domo amantis sui.*

14 *In his melior pars eligenda, & semper præsumitur in extremis, quod homo agit de sua salute æterna.*

15 *Idem dicendum, quando homo clausus invenitur laqueo suspensus vel in puteum demersus.*

PEccatores mortaliter notorios privandos 9.
esse sacra sepultura, habetur ex *Can. quibus, & sequentibus 13. quæst. 2.* & docet Glossa *in* Glossa. *cap. Quia de usuris,* Abbas *in cap. ex part. 1. in fine de sepulturis, & cap. Fures de furtis,* Paludanus *in 4. dist. 18. quæst. 18. art. 1. § quantum ad 4. concl. 5.* Sylvester *verb. Sepultura, quæst. 9. dict. 7.* Sà *in summa, num. 3.* Layman Paludan. Sylvest. Sà Layman. *lib. 3.*

Bonacina. Marchant. *lib. 3. sect. 5. tract. 5. cap. 12. num. 12 §. quartò omnis.* Bonacin. *disp. 2. de excommunic. extra bullam cœnæ quæst. 3. punct. 48. n. 22. §. Adde.* Marchant. *in Resolut. Pastorali, tract. 5. de moribundo cap. 3. quæst. fol. mihi 636.* & alii apud Bonacin. citatum.

10. Qui dicunt decertantem in duello privandum esse Ecclesiastica sepultura, etiamsi ob vulnus acceptum non statim ipso die moriatur, sed sequenti die; nam ille dicitur mori in duello, qui ex vulnere accepto in ipso duello moritur. Deinde quia privatio sepulturæ imposita est in detestationē criminis, ut aliis videntes duellum tam durè puniri, terreantur, & caveant à committendo tam diro crimine, & inde privatio sepulturæ non inducitur per modum censuræ, sed justæ pœnæ.

11. Plaza. Ioan. Sanc. Menoch. Hurtado. Navar. Rodrig. Villalob. Lezana. Opposita sententia mihi vera, ac certa videtur, eam tenent Plaza *de delictis, lib. 1. c. 23. n. 9.* & Ioannes Sancius *disput. 36. n. 3.* & Menochius *de præsumptionibus, lib. 5. præsumpt. 1. num. 29.* Hurtadus de Mendoça *2. 2. disp. 170. sect. 1. §. 178.* Navar. Rodriguez, Villalobos, Graffis, Diana, Portel. Lezana statim in variis casibus citandi. Horum ratio est, quia nullus quantumvis peccator præsumitur immemor suæ salutis æternæ, sed de illa maximè sollicitus, & potissimum in extremis.

12. Trident. Clem. VIII. Nec contra nos facit Concilium Trident. *sess. 25. c. 19. de reformat.* & Clemens VIII. *in sua Constitut.* imponentes duellantibus in pœnam privationem perpetuam sepulturæ Ecclesiasticæ, si decesserunt in ipso conflictu, ut patet ex verbis Clementis VIII. *Etsi in ipso conflictu obierint sepultura Ecclesiastica perpetuo privatos esse volumus?* proindeque si aliquo post tēpore ex vulnere accepto in duello obierint, jam non sunt privandi sepultura Ecclesiastica, quia Conciliū, & Pontifex loquuntur de illis, qui in ipso conflictu, & non post ipsum occubuerint, & cum lex sit pœnalis, non est extendenda ultra casum expressum, sed potius restringenda, ut docent Portel. Portel. *tom. 2. in responsionibus Moralibus, part. 3. casu 10. num. 4.* M. Lezana. Diana. M. Lezana *tom. 2. verb. Duellum, n. 14.* Diana *tom. 2. tract. 16. Resolut. 52. alias 54.* & est commune placitum apud juristas.

13. Ex ratione nostræ conclusionis, quia unusquisque in extremis præsumitur maximè agere de sua salute æterna. Adulteri deprehensi in adulterio, & à marito interfecti sepeliuntur in loco sacro, ut docent etiam Graffiis *tom. 1.* Graffius. *consil. lib. 3. de sepultura consil. unic. num. 6.* & Sancius *supra.* Qui idem dicit de rixantibus, & mutuo se occidentibus, licet in conflictu mortui occumberent, nullo pœnitentiæ signo exhibito; & de illis, qui in cornibus taurorum vitam perdunt, ut tenet Villalobos *to. 2.* Villalobos. *summe, tract. 31. difficult. 3.* & propter hanc causam Navar. *lib. 3. consil. de sepultura, consil. 4.* Navarr. Portel. & Portellus proximè *citatus, num. 5.* docent, quod meretrix, duæ in domo sui amasij inventa est vulnerata est vulneribus confossa, & mortua possit in loco sacro sepeliri.

14. Coninch. Et generaliter loquendo Ægyd. Coninch *disp. 14. de excommunicatione, dub. 8. conclus. 5. n. 66.* ait sepeliendum in loco sacro excommunicatum, quoties dubitatur, utrum talis pœnitens decesserit, & inquit, *quia melior pars præsumenda est*; quæ ratio maximè facit ad intentum, & ut amplius docet Hurtadus Hurtadus. de Mendoça *2. 2. disp. 76. sect. 1 §. 21.* Quod tales sepeliendi sunt in loco sacro, quia licet exterius nullum dedissent pœnitentiæ signum, potuerunt tamen interius, quia præsumitur, quod homo in extremis, totis viribus agit de sua salute æterna, & quia non constat, quod non egerint pœnitentiam internam, ideo ex Ecclesiæ consuetudine pro eis fiunt orationes, & sacrificia; quia ex hyphotesi, pro eis offeruntur, qui sunt in statu in quo illis prosint.

Et magis confirmatur prædicta doctrina, 15. quia si inveniatur homo clauso suo ostio à parte interiori laqueo suspensus, vel in puteo demersus, ac suffocatus, sepulturæ sacræ donandus est, quia causa est criminalis, & in causa criminali non est procedendum contra reum, nisi probationibus luce clarioribus *l. sciant cuncti, ff. de probationibus, cap. sciant* L. Sciant. *cuncti, 11. quæst. ultima*; & maximè contra mortuum, qui pro se non potest agere, nec dicere, & cum homo laqueo suspensus, vel in puteo demersus agat contra propriam inclinationem naturalem de Conservatione vitæ, & ideo potius præsumendum est, illud factum fuisse ex quadam amentia, seu mentis alienatione, quam ex desperatione, & ideo sepultura non est privandus. Ita ad prædictum casum respondent Navarr. *Consil. 7. de sepultu-* Navarr. *ris lib. 3.* Rodriguez *tom. quæst. Regula. q. 61.* Rodrig. *art. 1* Villalobos *tom. 2. tract. 31. diffic. 3. n. 4.* Villalobos. Barbosa *de officio Parochi cap. 16. n. 29.* Diana Barbosa. Diana. *part. 5. tract. 3. Resol. 100.* & pro hac sententia citat etiam Marchantium, & Gnevensem, & Iulium Lavorium.

Quæstio III.

An sepultura unius, possit alteri donari, seu vendi.

SUMMARIUM.

16 *Sepultura absque ulla Simonia datur pro pretio, seu eleemosyna.*

17 *Si patronum emit sepulturam, seu Capellam pro se, ac suis heredibus non potest alius ibi sepeliri sine ejus licentia.*

18 *Et secus factum fuerit, exhumanandum cadaver alienum.*

19 *Si extinguitur progenies, jus sepulchri transit ad Ecclesiam.*

20 *Tamen in tali casu priores inscriptiones non sunt delenda.*

21 *Heredes sunt, qui nascuntur ex filiis, non extranei.*

22 *Si sepultura fuit data absolutè, possunt alii sepeliri.*

23 *Si perpetua duabus conditionibus.*

EX communi usu, ac consuetudine populi 16. Christiani patet, quod vendere, & emere sepulturam absque Simoniæ labe fiat: Quia non venditur, prout quid sacrum est, sed prout quid materiale est, seu quatenus terra; sic & vendi post calix consecratus, & vestis sacra ratione materiæ, auri, & argenti, ut ex multis

Suar. Bonacina.

multis probant Suar. *tom.2.de Relig cap.14. num 6.& 17.* & Bonac *de simonia, q.4 §.6.n.1.* Deinde illud pretium non recipitur in pretium sepulturæ, sed ad fabricam Ecclesiæ, ac sustentationem Ministrorum Ecclesiæ, ut ex Rodrig. Barbosa, Villalobos, Portel. tenet M. Lezana *tom.4.verb. sepultura, n. 14.* & ut benè notant Sanchez *tom.1.consil.lib 2. cap.3. dub.14. n.3.* Diana cum aliis *part.2.tract.15. Resolut. 57.* Pro honoratiori loco sepulturæ, majus pretium posse accipi. Et ratio est, quia venditur ibi quid temporale, scilicet honor, qui pendet ex hominum æstimatione, & per accidens rei spirituali conjungitur.

Rodrig. Barbos. Villalob. Portel. Lezana. Sanchez. Diana.

17. Ad quæstionē cum distinctione est respondendum; si patronus seu Dominus emit sepulchrum, vel capellam pro se, ac sua familia, seu descendentibus, non potest ibi sepeliri aliquis sine licentia ipsius patroni. Ita Petrus Vbald. *de Canon. portion. part. 12.n.5.* & alii, quos citat, ac sequitur Bordon. *to.2. Resol.51. n.80.* quod talis patroni licentia requiratur, probatur ex eo, quod sicut in fundo, in quo quis habet usum, Dominus in illo habitare non potest contra voluntatem usurarii, l. *si habitatio, §. fin. ff. de usu, & habit.* Sic nec Ecclesia, quæ est Domina directa sepultutarum, & capellarum, potest habitare per se, vel per alium in sepulchris aliis concessis.

Vbald. Bordon. L. si habitatio.

18. Unde si absque licentia patroni extraneus sepeliatur in ejus sepulchro, potest ille cadaver extrahere quod restituendū in proprio sepulchro, idque patet ex *cap. Fraternitatem, & cap. ex parte cap. cum liberum de sepultur. & cap. eodem in 6.* ubi mandatur exterrari corpora, & restitui propriis, ergo etiam & in hoc casu, in quo recondita cadavera non dicuntur requiescere in propriis sepulchris, sed alienis, hoc idem erit licitum; ex quo sequitur quod inferens mortuum in alienum sepulchrum, tenetur pœna violati sepulchri, ut ex Lavot. tenet Bordon. *n.11.*

C. Fratern. C. Ex parte. Lavor. Bordon.

19. At verò si extincta est progenies illius, cui fuerat concessum jus sepulchri, tale jus potest concedi aliis, cum tale jus redeat ad Ecclesiam, quia mortuo habente usum, usus redit ad proprietarium, sic morte usufructuarii, ejusque descendentium, ususfructus devolvitur ad proprietarium, *l. corruptionem C. de usufructu*; ut docent Armilla Sylvester *verb. sepultura.* Rodriguez *in addit. ad summam tom.4. cap.131. num.2.*

Armilla. Sylvest. Rodrig.

20. Notant tamen Bordonius *citato tom.2. Resolut.51. n.72.* & Pellizar. *tom. 2. cap.5. sect 4. num.151.* cum Vbaldo, Portellio, & aliis. In proposito casu, quod sepultura unius detur alteri, tamen non debere deleri inscriptiones sepulchri, pro memoria insculptas, *l.6. §. monumentum 5. de relig. & sumpt funer.* quod confirmo ex eo, quia defunctus dedit pretium pro sepultura tam ut ibi reponeretur, ac reconderetur ejus cadaver, quam ut etiam ibi ejus memoria permaneret.

Bordon. Pellizar. Vbald. Portel.

21. Advertit etiam Peyrinus *tom 3. Privileg. c.4. num.48.* ex Lamberto erit in sepulchris solum sepeliendos esse hæredes sanguinis, eos nempe, qui nascuntur ex filiis, & nepotibus, tam masculis, quam fœminis, non verò hæredem extraneum, quamvis universalem, jus enim sepulturæ non transit ad extraneos.

Peirin. Lambert.

22. Hic maximè notandum, quòd vel Ecclesia dedit alicui locum sepulchri, simpliciter, & absolutè, vel apposita conditione, ut sepultura ei esset perpetua. In primo casu possunt alii sepeliri in tali loco, quia ita habet Praxis universalis Ecclesiæ, & quia ut ait Portel. *tom.1. Resp mortali. part.2. casu 20.n.1. in medio*; quia si per nudam donationum sepulturæ factam alicui, prohiberetur conventus ne illa sepultura alteri ulterius donare posset intra parvum tempus non maneret in illa Ecclesia locus, ubi possent alii fideles sepeliri, si ibi sepulturam elegissent.

Portel.

23. At verò si sepultura donata fuit, ut ei esset perpetua, tunc deficientibus hæredibus, possit alteri donari, ut modo dixi in hac quæstione, servatis tamen duabus conditionibus. Prima, ut ibi maneant inscriptiones pro memoria talis defuncti. Secunda, ut ossa prioris defuncti non poterunt exhumari, vel alio transferri, inde enim magnum scandalū fiet viventibus, magnaque injuria pro defuncto, sine ejus culpa exhumate; nam defunctus cum viveret, fecit pactum cum Ecclesia pro illa sepultura perpetua, & hac de causa dedit majorem eleemosynam, & inde sepulturam eum lapide exposito ac aliis exornavit, ut ejus memoria ibi perpetuo remaneret; ergo nulla est causa cur pactum initum non sit observandum, & ideo illius ossa non sunt exhumanda, nec inscriptiones delendæ. In hac Resolutione conveniunt Portel, & Bordonius citati ex Rodriguez *tom.2. Adition. ad summam verb.*

Portel. Bardon. Rodrig.

RESOL. XLIX.

De suspensione, ac ejus absolutione.

QUÆSTIO PRIMA.

An qui absolutus, vel dispensatus est ab Episcopo, cum crimen esset occultum; & postea crimen factum est publicum, & manifestum, indigeatne nova absolutione, vel dispensatione?

SUMMARIUM.

1 *Casus quæstionis.*
2 *Prima sententia affirmans novam absolutionem necessariam.*
3 *Primum fundam. ex Trident. facultate data, est solum ad forum internum.*
4 *Dispensatus in foro conscientiæ potest accusari, & puniri.*
5 *Dispensatus in articulo mortis tenetur comparere coram superiore; & in dubio tutior pars est eligenda, & n.6.*
7 *Contraria sententia vera.*
8 *Quia facultas absolute concessa est pro utroque foro.*
9 *Quando facultas restringitur ad forum internum, ponitur pro foro conscientia.*
10 *Facultas dispensandi late explicanda.*
Prædicta facultas non est delegata, sed ordinaria, ibid.

11 Cen

11 *Cenſura ſemel rite ablata non reviviſcit.*

12 *Abſolutus in articulo mortis tenetur comparere, quia jura ita diſponunt, quod non datur in noſtro caſu.*

13 *Epiſcopus debet dare teſtimonium de abſolutione data.*

14 *Ad primum argumentum facultas data in Trident. non eſt reſtringenda ad forum interius.*

15 *Ad 2. ex eo quod delinquens poteſt deducè ad judicium exterius, non ſequitur quod abſolutio ſit nulla.*

16 *Solvuntur alia argumenta, & num. 17. & 18.*

1\. CAſus. Quidam eleticus falſis, & commentitiis demiſſoriis ſuſcepit ordines ſacros, contraxit ſuſpenſionem, ut conſtat ex quadam Extravaganti Pii 11. quæ incipit. *Cum ex ſacrorum.* Et ex altera Extravag. Sixti V. quæ incipit, *ſanctum, & ſalutare,* & cum crimen eſſet occultum acceſſit ad Epiſcopum, qui virtute Concilii Tridentini *ſeſſ 24. cap. 6. de reformatione*, abſolvit à ſuſpenſione incurſa; poſtea crimen deductum eſt ad judicium, & de illo Clericus & accuſatus, & convictus; tunc quæſitum eſt, an indigeat nova abſolutione, an illa prius obtenta pro foro interiori, valeat etiam nunc pro foro externo. [Trident.]

2\. Prima ſententia loquendo de irrigularitate ait, quod talis diſpenſatio ſolum prodeſt pro foro interno, in quo eſt data, & non pro externo. Ita Joannes Valer. *de differentia utriuſque fori, verb. Irrigularitas, diff. 7. in fine.* Toletus *lib. 1. cap. 89. §. Hoc poſito ad finem*, ſic concludit, *exiſtimo diſpenſationem factam prodeſſe in foro interiori, non exteriori*, & multis poteſt hæc ſententia probari. [Valerius. Toletus.]

3\. Primò ex ipſo Textu Concilii Trident. citato loco, facultas data ibi diſpenſandi, & abſolvendi eſt pro foro interno; ait Concilium *ex delicto occulto provenientibus*; ea autem, quæ pertinent ad forum internum, non extenduntur ad externum. Ut tenent Garcia *de benefic. part. 7 capit. 11. num. 51.* Barboſa *in collectanea ad citatum locum Concilii. num. 64. & de poteſt. epiſcop. allegat. 40. num. 29.* Rodrig. *in ſumma part. 1. cap. 168. in fine.* Saytus *de cenſ. lib. 4. cap. 17. num. 23.* [Garcia. Barboſa. Rodrig. Saytus.]

4\. Confirmatur. Primò, quia diſpenſatus in foro conſcientiæ poteſt inquiri, accuſari, ac puniri in foro judiciali, ut tenent Doctores proximè citati, & Bertol. de Vecchis *diſp. 9. dub. 16. in fine*; ergo abſolutio in foro interno non videtur prodeſſe, cum non abſolvat reum à delicto. [Bertol. De Vecch.]

5\. Secundò. Diſpenſatus, vel abſolutus in articulo mortis, vel dato legitimo impedimento, eo ceſſante tenetur coram ſuperiore comparere. *cap. eos, qui de ſententia, excommunicat. lib. 6.* Bonacin. *de excommunic. diſp 1. quæſt. 4. punct. 5. num. 17.* ergo eandem obligationem habebit abſolutus ab Epiſcopo virtute prædicti Concilii Trid. quoniam inter unum, & alterum caſum nulla datur major ratio. [Cap. eos. Bonacina.]

6\. Tertiò, & ultimò. Quia in dubiis ſemper tutior pars eſt eligenda. *cap. Iuvenis de ſponſal.* cum ſimilibus; maximè quando vertitur in periculum animæ ut in præſenti quæſtione; ergo tutius eſt adire Pontificem pro obtinenda abſolutione in foro externo. [C. Iuvenis.]

Contraria ſententia mihi videtur vera, quod illa abſolutio data pro foro interno, quando crimen erat occultum, licet poſtea fiat publicum, alia abſolutio non eſt neceſſaria. Ita Navarr. *cap. 27. num. 41.* Sanchez *in Decalogum tom 1. l. 1. cap. 11. num 12.* Suar. *de cenſuris tom 5. diſp. 7. ſect. 5. à num. 21. cum ſequen.* Bonac. *de cenſur. diſp. quæſt. 3. punct 40. n. 3.* Layman *tom. 1. tract. 5. part. 1. cap 7. num. 7.* & aliis. 7. [Navarr. Sanchez. Suarez. Bonacina. Layman.]

Probatur; primò. Quia quando conceditur facultas abſolvendi, vel diſpenſandi abſque ulla limitatione, videtur conceſſa pro utroque foro. Ita Navarr. Rodrig. Suar. Filiuc. quos citat, ac ſequitur Bonac. *cit. diſp. 1. q. 3. punct. 10. n. 2.* Atqui in Trident. dicto cap. 6. datur abſolute Epiſcopis poteſtas ad tollendas ſuſpenſiones, vel irrigularitas *ex delicto occulto provenientes*, abſque eo quod apponatur clauſula (*in foro conſcientia*) prout bene notat Suar. *3. part. 4. ſect. 2. n. 10. & 11.* in fine Sanch. *citat. n. 12.* Garcia *de Beneficiis p. 11. c. 10 n. 140.* ergo facultas data eſt pro utroque foro. 8. [Navarr. Rodrig. Suarez. Filiuc. Bonacina. Trident. Sanchez. Garcia.]

Quando verò prædicta facultas reſtringitur ad forum conſcientiæ, prout habetur *in 2. part. dicti c. 6. in* Trident. ubi dicitur *in foro conſcientia*, non poteſt abſolutio ad forum exterius extendi. Sanch. proximè *cita. n. 13.* Bonac. *n. 2.* Garcia. *n. 141.* & tamē ſi abſolutus his terminis ad judicium trahatur, & non ſit pars, quæ contra eum inſtet, non tenetur Iudex eum ad Papam remittere, excommunicatumque eum declarare in foro exteriori, Imo ſi Iudex id faceret, reputaretur iniquus, & male propenſus. Marc. Anton. Genuen. *in praxi c. 31. per tot.* & c. Joannes Valerius ſupra verb. *Abſolutus different. 1. n. 2.* Ægydius Coninch. *diſp. 14. dub. 16. n. 227.* Buſemb. *in Medulla Theolog. Moral lib. 8. dub. 15. art. 1.* 9. [Trident. Sanchez. Garcia. Ant Genu. Valerius. Coninch. Buſemb.]

Probatur ſecundò. Quia quamvis diſpenſatio ſit regulariter loquendo, tanquam odioſa reſtringenda, ut late Sanchex *lib. 8 de matrim. diſp. 2 num. 1.* Attamen diſpenſandi poteſtas, de qua agimus, late eſt interpretanda. Idem Sanchex *citat. n. 1. & n. 12. cum ſequentibus.* Marc. Anton. proximè *cap. 15. num. 7. & cap. 67. n. 1.* Cum non reſtringatur ad forum internum, ut eſt probatum ſupra *n. 7.* debet extendi ad externum, quando nemini nocet, & ſi Papa contrarium voluiſſet, expreſſiſſet, & contra eum, qui legem dicere potuit apertius, larga eſt interpretatio facienda juxta Iuria vulgaria, & poſt multos alios tenet Marc. Anton. *dicto cap. 15. n. 7.* 10. [Sanchez. Marc. Ant.]

Deinde, prædicta poteſtas non eſt delegata, ſed potiùs ordinaria, & inde maximè ampliandа, ut habet ipſe Sanchex *citat. lib. 2. diſp. 40. n. 14. & 17. & citata diſp. 2. num. 10.* In quibus multos alios refert. 11. [Sanchez.]

Probatur tertiò; quia Cenſura ſemel rite ablata, non reviviſceit abſque *nova culpa*, ut tenet Suar. *to. 5. de cenſuris diſp. 7. ſect. 5. n. 23. 24. & 25.* Plane cenſura per abſolutionē, vel diſpenſationem ab Epiſcopo factam, quando 12.

erat

Trident.

erat occulta, validè sublata manet ex Trident. *citato, c. 6.* ergo amplius non reviviscit, sed omninò est extiocta.

12. Confirmatur ex eo, quia absolutes in mortis articulo, vel propter aliud impedimeotum à casibus reservatis, eo cessante teoetur se præsentare Superiori, ex speciali juris dispositione, ut habetur *cap. Eos qui, de sentent. excomm. in 6.* & *in cap. De caetero*, & *cap Ea noscitur*, & tenet Leandrus *p. 4. tract. 2. de excomm. disp. 17. q. 63.* Et tamen hujusmodi præsentatio nõ fit ad novam absolutionem obtinendam: nam per primam absolutionẽ censura omnino est extincta, sed ut superiori pareat, eique coostet, quod parti satisfecerit, unde infert Navarr. *c. 26. n. 26. §. An autem.* Quod si constet, quod parti satisfecerit, vel cum ea concordaverit, non tenetur se præsentare Papæ, vel Superiori, ita ex Navar. M. Cornejo *disp. 11. de excomm. dub. 1. §. Nota secundo.* Henriq. *lib. 13. c. 19. n. 2.* Avila, & alii cum Leandro *citata, disp. 27. q. 66.* Et dato quod tenetur se præsentare Superiori, ut aliqui volunt, non est ad obtinendam novam absolutionẽ, sed ut ostendat suam obedientiam erga Ecclesiam, quod non invenitur extra prædictos terminos, ut quando absolvitur virtute Jubilæi, vel Cruciatæ, ut ex ipso M. Cornejo, Rodriguez, Suario; & aliis notat citatus Leandrus *q. 69.*

Cap. Eos.
Leandr.
Navar.
Cornejo.
Henriq.
Auila.
Leandr.
Cornejo.
Rodrig.

13. Hic tamen maximè est advertendum, quod absolutio occultè data ab Episcopo, cum crimen esset occultum, tamen cum jam publicè crimen sit manifestatum, etiam per testimonium Episcopi debet manifestari absolutio data tempore nempe habili: oam si de censura publicè constat, & publicè debet constare de absolotione data. Ita Navar. *c. 27. n. 41.* Suarez *de censur. disp. 7. sect. 5. n. 26.* M. Lezana *verb. Absolutio, n. 7.* Filliucius *tract. 21. c. 9. n. 291.* Booac. *de censur. disp. 1. q. 3. punct. 10. n. 3. §. Respondeo non.* Layman *lib. 1. tract. 5. p. 1. cap. 7. n. 2.*

Navarr.
Lezana.
Filiuc.
Bonacina.
Layman.

14. Ad primum argumentum in contrarium respondetur, quod Tridentinum *citato loco*, dat facultatem ad tollendam irregularitatem, vel suspensionem provenientem ex delicto occulto, quod non coarctatur ad forum interius, siquidem non dicitur *in foro conscientiæ*, ut jam est notatum *suprà n. 8.* Ac proinde absolutio fuit data tempore habili, quando crimen erat occultum, & ex eo quod sit publicum, absolutio non invalidatur, sed tenet.

15. Ad secundum ex eo quod delinquens in judicio possit puniri, non inde sequitur, quod reviviscat censura ablata, ut jam probatum manet *n. 11.* v.g. quidam absolutus fuit à juramento falso, & postea crimen deducitur ad forum externum, & ibi punitur, nullus dicet, quod absolutio data sit nulla.

16. Ad tertium casus est valdè dispar, quia in nostro casu non habetur io jure, qood absolutus comparere debeat coram superiore deducto delicto ad forum contentiosum, nec quod per delationem incurratur nova censura; ut dictum est *suprà n. 13.*

17. Ad ultimum non sumus in casu, ubi tractetur jam de animæ periculo, quia quoad Deum censura jam extincta est, ut in confesso est apud omnes, sed solum tractatur de satisfactione offensæ, & in hoc nullum vertitur animæ periculũ, ut tenent Doctores adducti *supr. n. 8.* & Sanchez *in Decalog. lib. 2. c. 12. n. 7.*

Deinde si de animæ præjudicio ageremus (quod non datur) hæc ultima opinio sequenda erat, tanquam tradita per Auctores classicos, qui ritè perpensis utriusque partis rationibus, eam sequuntur & Auctores contrariæ opinionis, scilicet Valerius, & Toletus, non jure, nec valida ratione nituntur; ut eos legenti patebit. Ita Bonacina *tom. 2. de peccatis, quæst. 4. punct. 9. num. 12.* 18.

QUÆSTIO II.

Utrum suspensio posita à iure, & publicè facta, cum non sit reservata tolli possit ab Episcopo?

SUMMARIUM.

19 *Casus quæstionis ponitur.*
20 *Pars negativa, & ejus fundamentum.*
21 *Ponitur sententia Henriquez.*
22 *Ponitur sententia vera, & affirmativa.*
25 *Probatur nostra sententia.*
24 *Ex Tridentino datur ratio ad tollendam suspensionem ex mala susceptione Ordinum.*
25 *Parochus solum habet jurisdictionem in foro interiori.*

CAsus contigit. Quidam Clericus ficto patrimooio, seu fictis demissoriis suscepit Ordines sacros, cum crimen factum esset publicum, deductom est ad judicium; nunc quæritur, an à tali suspensione publica valeat Episcopus absolvere? Et hæc quæstio coincidit cum illa, an suspensio publica, quæ non est reservata, valeat ab Episcopo tolli? 19.

Negantem partem videntur tueri Turrian. *de censur. lib. 4. disp. 45. dub. 2.* Faber. *de censur. in 4. dist. 25. q. 1. disp. 6. cap. 2. n. 55.* Fundamentum est, quia si esset aliqua ratio ad absolvendum ab hac suspensione, esset deducta ex *cap. Nuper*, in quo agitur de absolutione ab excommunicatione, quam superior sibi non reservavit, potest inferior absolvere, atqui non eadem ratio militat in excommunicatione, ac suspensione, propter majorem necessitatem absolutionis ab excommunicatione, quam absolutionis à suspensione; suspensio enim non privat à suffragiis Ecclesiæ, sicut privat excommuoicatio, non privat receptione Sacrameotorum; ergo quod conceditur in excommunicatione ob majorem necessitatem, non est admittendum in suspensione. 20.

Et etiam pro hac sententia videtur stare Henriquez *lib. 14. c. 10. in fine.* Sylvester, Panorm. & Filinus, qui dicunt non posse Episcopum absolvere à suspensione, quando imposita est propter delictum majus adulterio, bene tamen quando imposita est ob adulterium, vel alia delicta leviora. 21.

Henriq.
Sylvest.
Panorm.
Filinus.

Simpliciter, & absolutè dicendum est, quando suspensio, licet publica, non est reservata, bene potest Episcopus ab ea absolvere, ac proinde optimè, & sine scrupulo potest cum Clerico tali dispensare, licet ipse ob tale crimen deductus esset ad forum contentiosum. 22.

Barbosa. Gutierrez. M Cornejo. Avila. Sayrus. Suarez. Salzedo. Zerola. Bonacina. Fragos. Leandr. Machad. Bellan. Diana. Alterus. Hurtad. Palaus.

Ita Barbosa *de potestate Episcopi. part.1.alleg.* 8. *num* 24. Gutierrez *Can. lib* 1. *c.*26. *num.*24. & 25. M. Cornejo *de suspens. disput.* 3. *dub.*1. *dict* 1. Avila 3. *part disput.*6. *conclus.*4 Sayrus. *lib.*4. *cap.*16. *n* 24. Suarez *de censuris, disp.*19. *sect.*1. *n.*19. & 20. & *disp.*31. *sect.*1. *num.*32. *in fine.* Salzedo *in praxi, cap.*26 *littera E,* §.4 *Nec illud* Zerola *in praxi, part.*2. *verb. Demissoria, pag.*4. §.1. *Qua pœna.* Booac. *de suspens. in particulari, disp* 3. *quest.*1. *punct.*11. *n.*28. Fragosus 2. *part. lib.*6. *disp.*18. §.4. *n* 8. *verb. Resolutio.* Leaodrus *de suspens. tract.*4. *disp.*5 *r.*4. Machado *tom.*2. *lib.*4. *part.*1 *tract.*3. *document* 6. *n.*1. Bellan. *de Sacrament. disput.*15. *dub.*13. *num.*35. Diana 5. *part. tract.*10. *Resolut.*23. Alterus 2. *part. de suspens. disp.*10. *c.*1. *dub* 4. §. *Respondeo, in fine.* Hurtad. *de suspens. diffic.*12. *n.*31. Castro Palaus *part.*6. *disp.*4. *punct.*9. *n.*4. & multi alii apud ipsos, & tot Doctores citavi ad removendum scrupulum Domini mei Episcopi.

C. Nuper.

23. Optimè probatur nostra conclusio ex *cap. Nuper, de sententia excommunic.* Ibi dicitur: *Cum conditor Canonis absolutionem sibi non reservat, tacitè inferiori concedit.* Et quamvis Textus loquatur de excommunicatione, tamen eadem ratio militat in suspensione, & ratio assignata in Text. cur talis potestas ad absolvendum detur inferiori, non est quia excommunicatio impedit suffragia, sed quia conditor Canonis absolutionem *sibi non reservat*, quod locum habet in suspensione. Deinde probatur hac ratione. Datur discrimen inter censuram reservatam, & non reservatam, quod nullum aliud est, nisi quod in reservata voluit Superior, ut à nullo alio daretur absolutio, nisi ab ipso, in non reservata voluit, ut ab alio posset dari absolutio.

Trident.

24. Et in proposito casu, quod ille, qui ordinatus sine demissoriis possit ab Episcopo dispensari, constat ex Concilio Trid. *sess.*23. *c.*8. *de Reform* ubi ad finem ait Concilium, *Ordinatus ad susceptorum Ordinum executionem, quamdiu proprio Ordinario videbitur expedire, sit suspensus.* Vbi juxta mentem Concilii *à proprio Ordinario* Quædam Declaratio Cardinalium sic habet: *Talem ordinatum absolvere pertinet ad illum Episcopum, ad quem pertinebat dare demissorias.*

Declaratio Cardinal.

Pius II. Clem. VIII. Barbosa. Bonacina.

25. Nec contra hoc facit Bulla Pii II. quæ incipit: *Cum ex sacrorum*, quia præterquam quod absolutio dispensationis non sit reservata, prædicta Bulla revocata est à Clemente VIII. per aliam, quæ incipit: *Romanum Pontificem*, & eam reducit ad terminos juris communis; ut notant Barbosa *de Episcopis, part.*2. *allegat.*8. *num* 24. Bonacina *de censuris, in particulari, disput.*3. *quæst.*1. *punct.*11. *num.*28.

26. Ad argumentum in oppositum adductum patet solutio ex dictis in conclusione: ad id, quod dicitur de Parocho, quia nec ipse, nec alius Confessor Ordinarius potest talem suspensionem tollere, quia tantum habent jurisdictionem in foro interiori, seu sacramentali, in quo nequeunt suspensionem auferre, quamvis valeant excommunicationem, quia suspensio non impedit absolutionem à peccatis, sicut impedit excommunicatio.

QUÆSTIO III.

An suspensus ab ordine inferiori, censeatur, & habeatur suspensus ab Ordine superiori, ut illum exercens incurrat irregularitatem, & mortaliter peccet?

SUMMARIUM.

26 *Suspensus à maiori non est suspensus à minori.*
28 *Prima sententia negat.*
29 *Tamen eorum fundamentum non convincit.*
30 *Aliqui concedunt, si unus ordo potest exercere sine alio.*
31 *Opposita sententia vera, licet mortaliter peccet.*
32 *Optimè probat M. Cornejo.*

27. SUppono quod ille, qui est suspensus à Superiori Ordine, non inde est suspensus ab inferiori: nam qui suspensus est à Sacerdotio, ne Missas celebret, nec inde sequitur quod sit suspensus à Diaconatu, vel Subdiaconatu, ut non valeat unam Epistolam, vel Evangelium cantare: nam qui prohibet majus, non prohibet id quod minus, & talis prohibitio est odiosa, ac proinde non est imponenda sine expresso jure, quod in præsenti non datur.

28. Tota quæstio est, an suspensus ab inferiori ordine, valeat recipere, & exercere actum Superioris Ordinis? Multi, & graves Doctores negãt, quia Ordo inferior supponitur à Superiori, tanquam illius fundamentum: ergo sublato ipso fundamento, seu ordine inferiori, corruit, & nõ persistit illud, in quo innititur.

29. Tamen ratio non multum convincit: nam Sacerdos, qui manibus, ac pedibus caret, non valet Missam celebrare, nec Evangelium, vel Epistolam in ipsa Missa canere, & tamen bene potest confessiones audire, & tamen decenter celebranti, non valet ministrare, ut Diaconus, vel ut Subdiaconus.

Suarez.

30. Vnde multi Doctores apud Suar. *tom.*5. *ad* 3. *p. disp.*26. *sect.*4. *n.*8. dicunt ho licitum esse, quando actus Ordinis Superioris, potest exerceri, & fieri, sine interventu actus Ordinis inferioris, non verò quando illum involvit, ex quo inde inferunt, quod suspensus à Diaconatu potest audire confessiones, baptizare solemniter, &c. non tamen Missam celebrare, quia tunc cum stola, & manipulo debet legere Evangelium, quod est actus Diaconatus; & hanc sententiam dicit Suarez probabilem.

Cornejo. Coninch. Præposit. Diana.

31. Probabiliorem existimat tamen oppositam sententiam, ut etiam nobis videtur, & eam tenent M. Cornejo *to.*2. *tract.*5 *disp.*2. *de suspens. dub.*2. *q.*3. §. *Limitatur hæc.* Ægid Coninch. *disp.*15. *dub.*2 *n.*10. Præpositus 3. *p. q.*3 *de suspension dub.*2. *num.*15 Layman *lib.*1. *tract.*5. *part* 3. *c.*1. *n.*6. Diana 5. *part. tract.*10. *Resol* 5. licet iste talis exercens actum Ordinis Superioris, cui Ordo inferior est prohibitus, valdè indecenter agat, & contra rectum Ordinem, ac proinde peccare mortaliter videatur tamen juxta prædictos Auctores irregularitatem non incurrit, quia iste talis non facit aliquid directè sibi per censuram prohibitum, sed

per

per quandam connexionem, ac consequutionem illius, ad quod non est impeditus, & suspensus, irregularitates, & pœnæ non sunt extendendæ ultra casum expressum in jure, quæ sunt intelligenda, quando per se solum exercet talem actum, v. g. ut Diaconus cantat Evangelium.

32. Cornejo. Et hoc totum optimè probat M. Cornejo, quia talis suspensio fuit tantum determinata à tali ordine inferiori, quia censura ex ferentis voluntate pendet. Argument. *cap. Cum voluntate, de sententia excomm.* & *l. Si quis, ff. si certum petat.* ab eo tantum suspensus erit à quo lex, vel judex suspendere voluit, sicut Episcopus, qui primam tonsuram illiterato confert, ut habetur *cap. fin. de temporibus ordinationum, in 6.* collatione tantum primæ tonsuræ suspenditur, & non à collatione Superiorum ordinum, ut notat Glossa *in dicto cap. final, verb. Dumtaxat*, quia sic Pontifex ita velle significavit, ut secundum rectum ordinem in eo puniatur, in quo peccavit, sic & hic in præsenti dicendum.

Cap. Cum voluntate

Cap. final.

Glossa.

RESOLVTIO L.

De Testibus.

QUÆSTIO PRIMA.

An in iudiciis Regularium nomina testium sint manifestanda?

SUMMARIUM.

1. *Quæstio hæc maximè agitata quotidie.*
2. *In levibus causis & ubi nullum reo est periculum, non sunt publicanda.*
3. *Si Religiosus accusatur à sæcularibus, nomina publicanda.*
4. *Si per statutum Religionis est prohibitum, ut testium nomina non publicentur, non sunt danda.*
5. *Multi Auctores tenent, quod etiam in causis gravissimis Religiosorum non sunt testium nomina publicanda.*
6. *Probatur tum ex statuto Toletano, tum ex jure, & n.7.*
8. *Alii Auctores tenent, quod in causa gravissima sint danda, quod probatur ex* cap. finali, de Hæreticis.
9. *Iudex multa prudentia, ac Dei timore in hoc negotio procedat.*

1. Diana. HÆc quæstio valdè frequenter est agitata in hac Regia Civitate circa Tribunal Illustriss. D. Nuntii, & ait Diana *citandus*, quod dum scriberet, maximè casus præsens ventilabatur in Congregatione deputata pro negotiis Episcoporum, ac Regularium, & ut clarè procedamus certa ab incertis separemus pro culparum; ac testium diversitate, & Religionum Constitutionum.

2. Et primò, conveniunt Auctores, quod in levibus causis, in quibus nullum reo imminet periculū, nec in honore, nec fama, nec in his, quæ ad ejus usum pertinent, valdè prudenter facit superior, qui denuntiatorum, & testium nomina occultat, id enim maximè conducit ad animarum tranquillitatem, & pacem, inter Religiosos conservandam, è contrario justè timeri possunt rixæ, & odia, in Religionis perniciem, & perturbationem excitanda.

Secundò, supponendum, quod quando Religiosus accusatur ab extraneis, ac laicis, ei sunt manifestanda testium nomina, ut tenent Rodriguez *tom. 2 q. 3. art. 1. in fine*, & *q. 13. art. 1. in fine*. Diana *part. 11. tract. 3. Resolut. 7. in fine, §. Deinde nullo.* Quia laici multoties Religiosis infesti sunt, & valdè verendum est, ne per injuriam eos falsis accusationibus, & depositionibus opprimere conentur, *cap. Laicos, cap. Laici 2. part. 7.* & *cap. de cætero, de Testibus.* 3. Rodrig. Dia a

Tertiò, suppono, quod si per statutum Religionis prohibetur, ne testium nomina pro pace conservanda publicentur, tunc non sunt danda: nam in tali eventu cum tota Religio in tali statuto consentiat, ut supponitur, etiamsi aliquis particularis Religiosus reua læsionem aliquam patiatur, non revelatis sibi testium nominibus, id non obstat, quia parvæ huic læsioni videtur renuntiasse per tale statutum Religionis, quam voluntariè elegit, & in hoc casu magis præponderat bonum commune pacis totius Ordinis, quam parva læsio ipsius particularis in cognoscendo teste sibi contrario, cui parvæ læsioni renuntiatur per tale statutum. Et majus est quod faciunt Patres Carthusiani, qui per statutum generale abstinent à carnibus, etiam in hora, & periculo mortis, quia pro bono communi totius Religionis renuntiant bono proprio vitæ conservandæ per usum carnis in bonum commune Religionis, & etiam aliud exemplum tradit Sanch. *tom. 1. in Decalog lib. 6. cap. 18. num. 43. & sequentibus.* ubi probat licitum esse in aliqua Religione statutum, ut crimen secretum in certa materia reveletur Prælato (maximè quando Prælatus est gravis, pius, ac prudens) idque non præmissa correctione fraterna: quia inquit tota Religio, & quilibet Religiosus renuntiavit juri suo, ut prius corrigatur per correctionem fraternam, quam denuntietur Prælato, quod probat proximè citato exemplo Cathusianorū, & pro hac sententia citat Bañez, Valentiam, Petrum Ledesmam, & Ribadenitam. Si hoc licet Cathusianis, & aliis in denuntiatione delicti secreti, mobo prædicto ratione statuti facti in sua Religione; à fortiori licitum erit, si talis Religio statutum habeat, ne testium nomina publicentur, pro majori pace, & quiete conservanda in Religione, in hoc minus periculum imminet, quam in duobus proximè citatis exemplis. Ita Portel. *tom. 1. Respond. Moral. part. 1. casu 25. n. 14* & pro hoc etiam facit Rodriguez *to. 1. quæstion. q. 3. art. 1. ad finem* citat Hostiensem, & alios. 4. Sanchez. Bañez. Valentia. Ledesma. Ribaden. Portel. Rodrig Hostiens.

5. Tota difficultas est, an in causis criminalibus gravissimis, in quibus de gravissima punitione Rei agitur, gravissimèque ejus fama, & honor periclitatur, tunc testes sint publicendi. Communis sententia est, quod testes non sint publicandi. Ita Rodriguez *citatus.* Alderete *de Religiosa disciplina tuenda, lib. 1. cap. 24. num. 8. & 9.* Pellizarius *tom. 2. tract. 9. cap. 4.* Rodrig. Alderete. Pellizar.

Sylveira *Opuscula.*

Vict. Manc. Portel. cap. 4. sect. 1. n. 115. Victorinus Mancus *de modo procedendi, cap. 7. n. 8.* Portel. *citatus eodem, n* 14. Ita mordicus huic sententiæ adhæret Miranda q. 23. art. 1. concl. 2. ut dicat quod in hac parte procedendum est in causis Religiosorum, ut in causis fidei, quod non videtur probandum, quia crimen hæresis est omnium turpissimum, ac maximè execrabile, & quod in eo observatur, non in quocunque alio crimine est observandum.

Miranda.

6. Probatur primò, quia in Ordine Minorum datur statutum generale Toletanũ, quod Prælati non dent Reo nomina testium, nisi fortè quando viderint periclitari justitiam Rei in gravissima causa, quod statutum à Sede Apostolica est confirmatum, teste Portel. *in dubiis Regular. verb. Correctio fraterna.* § *Iudex, n.* 11. & tale statutum non fuisset editum, ac promulgatum à Patribus tam doctissimis Religionis tam gravissimæ, nisi esset justum, sanctum, ac laudabile ad multa odia, controversias, ad dissensiones evitandas; aliter enim non fuisset confirmatum à Sancta Sede Apostolica.

Statutum Toletan. Portel.

Probatur secundò, ex *cap. finali, de Monach. statu.* ubi expressè Honorius III. determinat, quod in causis Regulariũ procedatur absque judiciorum strepitu. Ut nempe in prædictis Regularium causis servetur substantia juris, non verò illius apices, ut pro maiori quiete Religionis concessit Bonifacius VIII. ut referam *infrà, quæst.* 4. quod autem revelatio nominum testium non pertineat ad substantiam juris probatur ex praxi Rectissimi Tribunalis Sanctæ Inquisitionis, in quo exactissimè substantia juris observatur, & tamen in illo nomina testium non revelantur, ergo non sunt de substantia juris. Et confirmatur ex *cap. 2. Qualiter, & quando*, alias 24. *de accusationibus.* Ubi postquam Summus Pontifex ordinavit, quod testium nomina ad Rei defensionem exibeantur; Concludit tamen in fine capitis: *Hunc tamen ordinem circa Regulares personas non credimus usquequaque servandum.*

Honor. III. Bonif. VIII. C. Qualiter

8. Tamen sunt graves, Auctores, qui tenent quod in re gravissima, quando honor, fama, ac auctoritas Religiosi multum periclitatur ob tacita testium nomina, quod ei sint publicanda. Ita Martinus de S. Joseph. *in ordine judiciario, c.* 14. *n.* 1. Rojas *singul.* 140. Salzedo *ad Bernard. Diaz. cap.* 128. *littera C.* Nam Reus nõ est privandus convenienti medio ad sui defensionem: nam *cap. finali, de hæreticis, in* 6. ubi disponit Pontifex, ut testium nomina taceantur, ob magnum periculum, quod eis inde evenire potest, quod ibi explicat Glossa *verb. Periculum*, est mors propria, vel suorum, & devastatio substantiæ ipsorum. Tunc subdit Textus; *Cessante vero periculo supradicto, accusatorum, & testium nomina, prout in aliis fit judiciis, publicentur.*

Martin. Rojas. Salzedo.

9. Unde hanc quæstionem concludo cum Diana p. 9. tract. 3. Resol. 7. Ut Regularis superior magna cum prudentia, ac Dei timore consideret gravitatem criminis, gravamen, & injuriam, quam patitur Reus, & etiam periculum imminens testibus, unde cum ipso Diana verbis Archidiaconi concludo. *O tu quicunque Iudex, in tali causa bene adverte verba ista, non dicit leve periculũ, sed grave, noli igitur reum privare debito juris ordine, sine magna causa, quoniam hoc fieri non potest sine offensione Dei.*

Diana. Archidiac.

QUÆSTIO II.

An Prælati Regulares valeant compellere suos subditos ad jurandum in causis civilibus sæcularium?

SUMMARIUM.

10 *Religiosus non potest jurare in judicio sæculari sine licentia sui Prælati, si jurat, tenet juramentum.*
11 *Hanc licentiam etiam dare possunt Prælati Conventuales.*
12 *Iudices, & Principes non possunt cogere Regula es ad jurandum.*
13 *Religiosi in Advanas ius sua, v. g. triticum relaxentur à gabellis, tenentur jurare verum ad mentem præpositorum.*
14 *Si Religiosi coacti jurant in causa sanguinis, non contrahunt irregularitatem.*
15 *In causa civili ad jurandum non possunt cogi à suis Prælatis, quidam negant.*
16 *Probabilius alii affirmant.*

AD hoc ut Religiosus sit testis alicujus causæ judicialis in judicio laico, ac sæculari, requiritur licentia sui Superioris, quia Religiosus mortuus est mundo, & non habet nec velle, nec nolle, nisi ex volũtate sui Prælati, de quo latè agit Sanch. *l.* 6. *lib.* 6. *Decalogi, c.* 13 *n.* 11. Deinde quia Judex sæcularis non sit Superior Religiosi testificantis, non potest ab illo exigere testimonium, & maximè cum juramento, nisi Religiosus se illi subjiciat, ad quod necessaria est licentia proprij Prælati, ita Angelus *verb. Testis n.* 1. si tamen testificetur sine tali licentia, testimonium valebit. Cum nullibi sit irritum, & potius interpretanda est res ut valeat, quam ut pereat. Sylvest. *verb. Testis. q.* 1. *Dict.* 1. Molina *tom.* 1. *de just. disp.* 127. M. Lezana *tom.* 1. *cap.* 9. *n.* 16. 10. Sanchez. Angelus. Sylvest. Molina. Lezana.

11. Hanc autem licentiam dare possunt non solum Prælati supremi, ut Generales, Provinciales, sed etiam Conventuales immediati, Priores videlicet, Guardiani, Rectores, cum verè sint Prælati, & habeant veram jurisdictionem in suos subditos. Ita Rodriguez *to.* 2. *q.* 10. *artic.* 4. & 5. Portellus *in dubiis Regular. verb. Abbas, n.* 10. Rodrig. Portel.

Iudices, ac Principes sæculares non possunt cogere Regulares ad jurandum, sive in civilibus, sive in criminalibus, non solum propter exemptionem, & immunitatem Ecclesiasticam ipsorum, sed etiam ob multa privilegia illis concessa, de quibus Rodriguez *cit. q.* 10. *art.* 2. Specialiter *Eugenii IV. pro Cassinensibus in Bulla* 7. *n.* 17. & *Bulla* 9. *n.* 13. apud eundem Rodriguez *in Bullario inter Bullas ejusdem Eugenii*, Peirinus *tom* 1. *Privileg. Minimor. Constitut.* 2. *Iulii XI. n.* 149. 12. Rodrig. Eugenius. Peirin.

Obiter tamen nota, quod tam Præsides, quam emptores gabellarum possunt exigere juramentum à Regularibus, quod res, v. g. triticũ, oleum, &c. quæ per Duanas transeũt, nomine dictorum Regularium, sint ipsorum, & ad ipsorum usum deputatæ; & tenentur dicti

dicti Regulares ad mentem ipsorum exigentium juramentum jurare simplieiter, non utendo aliqua æquivocatione, vei amphibologia. Et ratio est, quia licet absolutè non possint Iudices sæculares compellere ad jurandum Regulares; supposito tamen, quod isti velint res illas, quas dicunt esse ad usum proprium, sioe solutione gabellæ relaxari æquitas justitiæ postulat, ut jurandum sincere in veritate compellantur, maximè, quia illud vertitur in commune damnum Reipublicæ: nā tales gabellæ, & tributa ad illius sustentationem, ac defensionē, ab ioimicis pertinent. Ita Sylvest. *verb. Iurament. 3. n. q. 1.* & *verb. Mendac. q. 6.* Sanch. *lib. 3. in Decalog. c. 6. n. 35.* M. Lezana *tom. 1. c. 11. n. 15.* & citat Bonacinam, Gavantum, & alios. Idem dicendum in eo casu, quo Religiosi coguntur jurare à custodibus urbis tempore pestis; au veniant ex loco peste infecto, propter easdem rationes. Ita cum citatis Auctoribus Candidus *to. 2. disquisit. Moral. disquisit. 16. art. 3. dub. 8.*

Sylvest. Sanchez. Lezana. Bonacina. Gavant. Candidus.

14. A suis tantum Prælatis Regulares possunt habere facultatem jurandi coram sæculari Iudice, non tamen in causa sanguinis, ut est communis doctrina, alias incurrent in irregularitatem: si verò hoc faciant urgente præcepto, vel gravi metu incusso, tunc cum non faciunt sponte, non contrahunt irregularitatem, ut tenent Coninch *de Sacram. disp. 18. dub. 10. n. 56.* Præposit. *4. q. 5. de irregul. dub. 13. n. 105.* M Corejo *de irregularitate, disp. 14. dub. 1.* Tamen semper præmittenda est protestatio. Vt supra dixi de accusatore.

Coninch. Præposit. Cornejo.

15. An verò Regulares cogi possint à suis Superioribus ad testificandam in causa civili coram Iudice sæculari in re magni momenti, & ponderis est quæstio principalis. Negat Bordon. *tom. 2. Resol. 38. n. 11.* quia Superior Regularis, non potest aliquid præcipere suis Religiosis, nisi titulo obedientiæ, quam illi promiserunt in sua professione, perquam se obligaverunt ad obediendum in iis, quæ spectant ad statum Religiosum, juxta dispositionē regulæ, quam professi sunt, sed ferre testimonium in favorem sæcularium, non spectat ad statum Religiosum, nec In regula continetur, ergo præcipi non potest.

Bordon.

16. Opposita sententia mihi videtur verior, eam tenent Rodrig. *tom. 1. q. 10. art. 2.* Peirin. *to. 1. Privil. Minim. in Constit. 2. Iulii II. n. 147.* M. Lezana *to. 1. c. 11. n. 14.* Quia multum interest ad bonum Reipublicæ, ac ad Dei obsequium, & gloriam, ut veritas patefiat, ac manifestetur, & Religiosus ratione sui perfecti status astringitur ad procurandam Dei gloriam, & ejus obsequium, ac commune bonum; & ex his patet solutio ac fundamentum contrarium.

Rodrig. Peirin. Lezana.

QUÆSTIO III.

Ad quid teneatur testis falsus, ex cuius testimonio multa damna sunt illata Reo?

SUMMARIUM.

17 *Casus deplorandus.*
Sylveira Opuscula.
18 *Si Reus iam erat convictus, non datur, obligatio restituendi.*
19 *Qui deposuit falsum non scienter, nec ex lata culpa, non tenetur ad restitutionem.*
20 *Qui scienter, & ex notabili negligentia dedit testimonium falsum, tenetur ad restitutionem.*
21 *Testis falsus etiam cum magno periculo suo tenetur retractare suum dictum, si intelligit profuturum.*
22 *Maxime timenda opinio cuiusdam Auctoris.*
Si revocatio non est profutura, non tenetur. Ibidem.
23 *An si Reus dicat se parcere, & dimittre iniuriam.*

Ait Diana 4. p. tr. 4. *Resol. 99.* quod in hac materia scribit cum magno animi dolore, quod ego etiam dico ob multos, & varios casus; qui ad manus meas venerunt, & non agimus de pœnis in jure appositis contra falsarios ac perjuros, sed agimus de his, quæ spectant ad forum conscientiæ. 17. Diana.

Primò, dicendum est cum Pitigiano *in Practica criminali Canon de testibus c 6. fol. 193.* & Diana *3. p. tract. 5. Resol. 106. alias 105.* Quod si Reus erat jam convictus per multos testes, & testimonium illius superveniens, nihil effecit, nec pœna ex tali testimonio addita, nec inde Judex magis commotus est ad pœnam infligendam, quia tamen, etsi Reo fiat injuria, tamen tale testimonium non est causa efficax damni, quia jam erat illata, inde non datur obligatio ad restitutionem. 18. Pitigian. Diana.

Secundò. Pitigianus *citatus*, cum Caietano *2, 2. q. 70. artic. 4.* Petro à Navarra *lib. 2 c 9. n. 253.* cum aliis, quòd qui deposuit falsum, non scienter, nec ex lata culpa, sed ex inadvertentia, vel oblivione, ratione cujus damnum contigit, quod iste non tenetur ad restitutionem, nun ratione rei acceptæ, quia nihil recipit, ut suppono, vel ratione injustitiæ, vel damni, quia cum ignoranter intulerit tale damnum, non fuit prævisum, & ideò non peccavit, ut tenent Lessius *lib. 2 cap. 1. dub. 6.* Becanus *2. 2 de justitia, & jure. q. 70. de testibus q 5. conclus. 2.* 19. Pitigian. Lessius. Becanus.

Certa conclusio, qui scienter, & notabili negligentia dedit testimonium falsum, tenetur ad restituendam famam, & totum damnum illatum, & ratio est manifesta, quia per injustitiam fuit causa totius damni, quod Reus patitur. In hac conclusione conveniunt omnes Theologi, ac Canonistæ, proindéque si fecit scienter, ac cum notabili negligentia tenetur ad restituendum totum damnum; si verò fecit, aliqua levi, vel mediocri culpa, seu negligentia tenetur ad restituendam partem damni. Ita Sotus *lib. 5. q. 7. art. 4.* Navar. *cap. 25. n. 4.* Sanchez *tom. 2. consil. lib. 6. cap. 5. dub. 21. n. 2.* Fagundez *in 8. precept. Decalog. lib. 8. cap. 42. num. 1.* M. Lezana *tom. 4. verb. Testis, num. 4.* 20. Sotus. Navarr. Sanchez. Fagundez. Lezana.

Quæstio tamen est, an iste falsus testis teneatur suum dictum retractare, quando ratione sui falsi testimonii, mors, mutilatio, vel aliquod grave damnum est inferendum, ad quod dicimus maximè teneri, si id profuturum putat, quamvis sibi simile pœnæ periculum timeat: nam unusquisque tenetur 21.

resarcire damnum, quod alteri injuste intulit, etiam cum pari damno suo, melior est conditio innocentis, quam delinquentis. *Lessius lib. 2. cap. 30. dub. 7. n. 53. Sylvester verb. Testis, q. 10. Angelus verb. Testis, n. 30. D. Anton. p. 2. tit. 1. part. 19 §. 7.*

Lessius. Sylvest. Angelus. D. Anton.

22. Timeant falsi testes sententiam Vutheri Strevesdorff. in D. Thomam *de justit. & jure, q. 70 art. 4. concl. 3.* ubi ait, quod testis falsus debet revocare suum dictum, licet isti testi ex revocatione majus damnum immineat: nec obstat, quod dubitet, an revocatio sit profutura, quia quilibet quod suum experiri, & tentare debet.

Vutherus.

23. Tamen Petrus Navar. *de restit. lib. 2. cap. 3. n. 251.* existimat, quod si retractatio nihil est profutura, quod testis falsus non tenetur illam facere, sed restitutionem damnorum, quocunque commodo modo debet facere. Et hanc sententiam video apud Viros doctos practicari. & in illa Diana *p. 4. tract. 4. Resol. 99.* & subdit quod se recipiat in loco tuto, ut inde valeat suam sententiam revocare, sed parum utile erit.

Petr. Nau. Diana.

24. Casus contigit. Quod quidam homo nobilis, qui habebat filios, & familiam per falsos testes condemnatus fit ad furcam, & confiscationem bonorum, homo cum duceretur ad furcam, ex ingenti charitate dixit, quod nemo malunt sibi illatum parcebat inimicis suis, eisque qui contra illum tam dirum falsum testimonium protulerunt.

An isti falsi testes teneantur ad faciendam restitutionē filiis. Respondi affirmativè, quia isti falsi testes magnam injuriam intulerunt filiis: nam ipsi ex tali patentis morte infamiam multam contraxerunt, ac privationem bonorum paternalium; quæ ex hæreditate patris eis eventura erat, proindeque Pater dimisit ea, quæ ad se pertinebant, non tamen illa, quæ erant filiorum, cum tanto ipsorum detrimento, ac damno.

QUÆSTIO IV.

In causis Religiosorum procedendum est sine strepitu iudiciario, ac non servatis apicibus iuris; & quid sint isti apices iuris?

SUMMARIUM.

25 *Prælati procedant in causis Religiosorum non servatis apicibus iuris.*
26 *Quod etiam privilegio concessit Bonifacius Octavus.*
27 *Quænam sint apices iuris.*
28 *Quænam sint de iustitia juris.*
29 *Quid de plano inspecta veritate.*

25. IN causis Religiosorum Prælati Regulares possunt, & debent procedere sine judiciorum strepitu, non servatis apicibus juris, ut ipsa jura disponunt, ac determinant, *cap. Qualiter, 24. de accusat. & cap. Olim. 26. e adem.* Et *cap. finali, de statu Monachorum, & cap. Per tuas, 32. de Simonia.* Et ita liberius, & facilius possunt prædicti Prælati contra personas Religiosas procedere, non servatis prædictis apicibus, eas puniendo, privando, ac removendo à suis Officiis ac administrationibus, ut expressè habetur *in citatis Capitibus qualiter, & per tuas, in fine.*

C. Qualiter. C. Olim. C. Per tuas.

Quod insuper ex privilegio concessit Bonifacius VIII. ut non teneantur Religiosi in suis causis procedere, apicibus, & timulis juris servatis, *sed secundum consuetudines approbatas & generalia facta, & facienda ordinis instituta.* Quod ipse Pontifex explicans declarat, dicens: *Quod licet Prælati omnes, ad apices juris ex supradicta constitutione non teneantur, ut sunt citationum intervalla, dilationes interlocutoria, & cætera hujusmodi, quæ non sunt de essentia juris, non tamen possunt in actibus judicialibus pro eorum arbitrio procedere, sed jure divino, ac naturali ad substantialem juris ordinem tenentur.* Procedendum ergo est juxta Apostolicas Constitutiones, exclusis apicibus juris. 26.

Bon. C. VIII.

Apices autem juris sunt, ut explicant M. Thomas de Jesu *de visitat. Regular. tract. 3. cap. 1.* Portel. *in dubiis Regular. verb. Correctio fraterna, n. 50.* Bordon. *tom. 1. Resol. 56. n. 90.* ut judicium fiat tali loco, vel tali die; ut citatio fiat tali, & tali modo verborum, vel quod tale tempus certum assignetur litigantibus, & appellantibus, & quod admittantur interlocutoria, & quod dilationes in exponantur; & insuper Portel. *citatus* existimat, quod testium publicatio cum suis nominibus sunt, & pertineant ad apices juris, & ideo quod talis nominum publicatio non sit facienda in Religione: vide *supra in hac Resolut. q. 1. n. 4.* de quo egi. 27.

Thom. de Iesu. Portel. Bordon. Portel.

Procedendum est ergo in causis Regularium, ut notat M. Lezana *tom 1. cap. 27. n. 26. Simpliciter, summariè, de plano, & sola veritate facti inspecta.* Quæ ferè in re idem valent, ac significant *simpliciter*, ut ex multis probat Barbosa *Dict. 68. n. 3.* prout proceditur ad litteram, & factum prout jacet, & contigit excludendo calumniatorias, & dolosas dilationes: inanes, & frivolas exceptiones. *Summariè*; secund Bartol. *in extravag. ac reprim. ver. Summariè*; abbreviando & tanquam in Compendio recapitulando, & solum exhibendo quæ pertinent ad essentiam judicii, ut nempe Reus citetur, audiatur, deturque ei tempus defensionis cum advocato, & ut probationes legitimæ, exceptiones utiles, appellationes necessariæ concedantur, & alia non recipiant. 28.

Lezana. Barbosa. Bartol.

De plano ut procedatur sincerè, quolibet die etiam feriato, omni tergiversatione, & vana exceptione dimissa. *Sola veritate facti inspecta* ipsa re secundum se perpensa, & considerata, rejectis quæ non sunt de jure naturali, divino, ac Gentium. Ita Thom. de Iesu *citatus* & Aldrete, *lib. 1. de disciplina Regul. cap. 8.* & his manet impositus unis in die Sanctissimæ Anoæ Matris Domini mei Jesu; faciat ipse, ut in eo omnis nostra actio, cogitatio, ac mens, consistat, ac persistat. 29.

Thom. Aldrete.

OPVSCV

OPVSCVLVM III.

PRÆCLARA MAGNI Parentis Eliæ Præeminentia.

Matth. 13. AIT Christus D. Matth. 13. *Omnis scriba doctus in Regno cælorum profert de thesauro suo nova, & vetera.* De hoc Tractatu multi magni viri multa, & præclarissima dixerunt, quæ tanquam prima fundamen a breviter attingam; & aliqua etiam (Deo dante) ex nostro tenui thesauro, seu pauperculo penu proferemus.

RESOLVTIO I.

De admirandis Prærogativis Magnis Parentis Eliæ.

DE his omnibus, ac ejus præclarissimo nomine, multiplicique ejus significatione, quantaque magnitudine, amplitudine, cœlestium gratiarum, donorum, virtutum, ac meritorum à Deo nobilitatus, ac condecoratus sit; multa dixi variis in locis, præcipuè *tom. 3. in Evangelia c.13. quæst.* 11.12.13.14.15.16.17.18. *& tom. 1. in Apocalyps. cap. 7. quæst. 5. & cap.* 11. *quæst.* 11.12.13.14.15. 16.17. *&* 18. & multa etiam dicam de ejus obedientia, paupertate, ac rerum contemptu, & etiam de ejus puritate, ac virginitate hic *Resol. 3. quæst. 3. 4. & 5.* Aliqua hic dicemus, tanquam præludium ad ea, quæ tractanda sunt.

QUÆSTIO PRIMA.

De magnis meritis, ac virtutibus Sanctissimi Eliæ.

SUMMARIUM.

1 *Ex D. Bernardo magna Eliæ elogia.*
2 *Iusti, & Sancti ambulant in hoc mundo, Angeli stant in consummata perfectiore.*
3 *Elias degens in mundo se formaverat perfecta virtute, veluti Angelus in cælo, & num. 4.*
5 *Ignis veneratur Eliam tanquam quid cæleste.*
6 *Elias in summa iracundia placat iram Dei, & num. 7.*
8 *Propheta non impetrans indulgentiam pro uno populo, Elias pro toto mundo.*
9 *Elias restaurat omnia tanquam ad imitationem Christi.*
10 *An Elias sit in statu merendi.*
11 *Esto quod Elias non sit in statu merendi, inde magnum ejus meritum demonstratur.*
12 *Summa charitas Eliæ, ut serviat ad salvandas animas beatitudine privari vult, & num. 13.*
14 *Dilato præmio maximè comprobatur amor.*

PRo hujus rei commendatione satis est audire elogia Magni Eliæ, quæ nobis apponit D. Bernardus scribens ad Eugenium lib. 4. de consideratione, sic de Elia ait; *Forma justitiæ, sanctitatis speculum, pietatis exemplar, assertor veritatis, fidei defensor, Doctor Israelis, magister insipientium, refugium oppressorum, pauperum advocatus, judex viduarum, oculus cæcorum, lingua mutorum, ultor scelerum, malorum metus, bonorum gloria, virga potentium, malleus Tyrannorum, regum pater, sal terræ, orbis lumen, Propheta Altissimi, Præcursor Christi, Christus Domini, Deus Achab, Baalitarum terror, idololatrarum fulmen.* Nil sane elegantius, nec quid magis animi virtutes explicans dici potest. Tamen uberioris doctrinæ gratia ex triplici fundamento ostendo magna merita Sanctissimi Eliæ. 1. D. Bernard. elogia.

Primo ex verbis ipsiusmet Eliæ ad Achab 3. Reg. 17. num. 1. *Vivit Dominus Deus Israel, in cujus conspectu sto.* Sicut & ipse dixit ibidem cap. 18. num. 15. *Vivit Dominus exercituum, ante cujus vultum sto.* Id est ut explicant Angelomus, Carthusianus, Deum semper animo, & corde præsentem habeo, semperque intendo illum amare, laudare, ac revereri, eique in omnibus placere, nec in minimo ab ejus voluntate, ac beneplacito deficere. Præclare Metaphrastes ait: *Elias appellatus est Thesbites, eo quod esset domus, quæ forte obtigerat sacerdotibus, in qua is habitabat, virtutem omnem exercens ab adolescentia, & flammeam efficiens animam, per ignem spirantem* 2. 3 Reg. 17. 3 Reg. 18. Angelom. Carthusian. Metaphrast.

 Spiritus

Spiritus Sancti gratiam, qua dirigebatur, ut dignus eſſet ſtare coram Domino.

3. Nunc verò ſublimius, ac altius rem conſideremus, ait Elias. *Vivit Dominus Deus Iſraël, in cujus conſpectu ſto. Ante cujus vultum ſto.* Perpende diverſum modum loquendi ſacræ ſcripturæ de ſanctis Patribus, ac de primis Angelis cœleſtibus. Sancti Patres dicuntur ambulare coram Deo. De Noë dicitur Gen 6. num. 9. *Noë vir juſtus, atque perfectus*
Gen. 6. *cum Deo ambulavit.* Ad Abraham ait Deus
Gen. 17. Gen. 17. num. 1. *Ambula coram me & eſto perfectus.* Et ipſe Abrahamus de ſe ait Gen. 24. num. 40. *Deus in cujus conſpectu ambulo.* Et
Gen. 24.
Gen. 48. Iacob benedicens ſuos nepotes ait Gen. 48. num. 15. *Deus ante cujus conſpectum ambulaverunt patres mei.* Et tandem Regius vates de viris juſtis, ac ſanctis decantat Pſalm. 118. n. 1.
Pſal. 118.
Beati immaculati in via, qui ambulant in lege Domini; At vero de primis ſpiritibus cœleſtibus, non dicuntur ambulare, ſed ſtare coram Deo. Sic ait Raphaël Tobiæ 11. num. 15 *Ego*
Tob. 11. *ſum Raphaël Angelus unus ex ſeptem, qui adſtamus ante Deum.* Sic Gabriel ad Zachariam
Luc. 1. de ſe aſtruit Luc. 1. num. 19. *Ego ſum Gabriel,*
Apocal. 1. *qui adſto ante Deum;* & Ioannes in Apocalypſi ſeptem primos Angelos invocãs cap. 1. num. 4. *Et à ſeptem ſpiritibus, qui in conſpectu throni ejus ſunt.* De quibus etiam facit mentionem cap. 8. num. 2. *Et vidi ſeptem Angelos ſtantes in conſpectu Dei.* Quid eſt, quod Sancti Patres, ac juſti dicuntur ambulare coram Deo, at ſpiritus Angelici ſtare; Patres, & juſti,
D. Chryſ. quamvis eſſent, ut explicant D. Chryſoſtom.
Rupertus. Rupertus, Beda, multa Dei gratia, ac juſti-
Beda. tia locupletati, tamen cum eſſent in via tanquam ambulantes, ad majora proficiebant, ac ſeſe extendebant. At ſpiritus Angelici omni plena juſtitia, ac conſummata ſanctitate gaudent, cum illa firmiter ſtant coram Deo.

4. Quid eſt, quod Elias, non ut cæteri Patres, ac juſti dicitur ambulare, ſed tanquam cum ſpiritibus Angelicis ſtare coram Deo? *Ante cujus conſpectum, ante cujus vultum ſto,* &
Apocal. etiam Apocal. 11. num. 4. de ipſo, ac Henoch dicitur; *Hi ſunt duæ olivæ, & duo candelabra in conſpectu Domini terræ ſtantes.* Tanta virtutum ubertate, ac pinguedine ſe Elias ad quandam Dei ſimilitudinem, quantum fas eſt homini, ſe efformaverat, ac compoſuerat, ut vivens in terris jam videretur in cœlis cum cœleſtibus ſpiritibus degere, & inde tanta ſublimitate donatus eſt, ut Dei nomine particeps fieret: nam Elias idem eſt, *ac Deus Domini,*
D. Ambr. pulchrè D. Ambroſius lib. 1. de Cain cap. 2. magno elogio Eliam exornat, & ait: *Victor paſſionum, nec ullis captus illecebris, qui omnem iſtam ſecundùm corpus habitationem cœleſtis puritate converſationis obduxerat, mentem regens, carnem ſubjiciens, & regia quadam auſteritate caſtigans, nomine Dei vocatus eſt, ad cujus ſimilitudinem ſe perfectæ virtutis ubertate formaverat: & ideo non legimus de eo, ſicut de cæteris, quia deficiens mortuus eſt.* Expende verba: *Ad cujus ſimilitudinem ſe perfectæ virtutis ubertate formaverat.* Et ideo non dicitur de eo, quod deficiens mortuus eſt, ſed quod tranſlatus eſt; nam vivens in hoc ſæculo vitam cœleſtem agebat.

Pro qua re audiendus eſt D. Ambroſius lib. 5.
de Elia, jejunio cap. 1. ſic: *Meritò illum dignum cœlo divina judicavit ſententia, ut cum* D. Ambr.
ipſo veheretur corpore, quoniam cœleſtem vitam vivebat in corpore, ac ſuperna uſum converſationis exhibebat in terrâ. Magnus Elias curru igneo, & equis igneis rapitur in cœlum, 4.
Reg. cap. 2. num. 11. Cur non potius curru ex 4. Reg. 2.
nube formato, ſed ex igne fabricato? Rationem aſſignat Mag. Chryſoſtom. *tom.* 1 *Homilia de aſſumptione Eliæ* ait: *Totum corpus ignis* D. Chryſ.
ambit, nec læditur; per colla, per latera flamma diſcurrit innoxia: Magnũ ſanè portentum, totus Elias flammis circumcingitur illæſus, ad
quid hoc? Rationem ſubdit idem Chryſoſto- D. Chryſ.
mus dicens: *Mira prorſus ratio ignis evehit, & munit, quidquid cœleſtis eſt naturæ.* Magno cum diſcrimine ignis ſe habet erga cœleſtia, ac terreſtria, terreſtria conſumit, ac devorat, & in cineres redigit; at verò cœleſtia ambit, & munit, ac tanquam murus circumcingens cuſtodit. Alta, ac ſuprema Dei providentia Elias curru igneo fertur, ac aſcendit in cœlum, ut manifeſtum fieret, quod ipſe ſua puritate, juſtitia, ſanctitate, ac meritis Dei gratia defœcatus, purificatus, ac ſublimatus eſt, ut jam corpus, non ut quid terreſtre, ſed ut cœleſte reputaretur, ac veneraretur ab igne: *Ignis evehit, ac munit quidquid cœleſtis eſt naturæ.*

Secundò conjectura ur magnum meritum 6.
Eliæ, ex his quæ de eo ſcribuntur, Eccleſ. 48 Eccleſ. 48.
num. 10. *Qui ſcriptus es in judiciis temporum lenire iracundiam Domini.* Dicitur: *Qui ſcriptus es,* nempe in Prophetis, ut Malach. Ultimò in judiciis temporum, hoc eſt, ut explicant Cornelius, Menoch, & alij: *In noviſſi-* Cornel.
mis temporibus; ſeu ut ex Græco legitur: *In* Menoch.
redargutionibus ad tempora, quando redarguen- Græcus.
da ſunt omnia peccata mundi, *lenire iracundiam Domini.* Vatablus legit: *Qui ad repre-* Vatablus.
henſiones certis temporibus deſignatus ſis ad placandam iram.

Quid ſublimius, ac altius poteſt excogitari 7.
de magnis meritis Eliæ, quando in noviſſimis temporibus, quando omnium ſcelerum, iniquitatum, malorum, ac vitiorum abominationes exundabunt, quales nunquam fuerunt, nec amplius erunt, quando omnes deſolationes juſtitiæ, ſanctitatis, virtutis, ac divini cultus graſſabuntur per totum orbem, itaut filius perditionis peſtifera malitia *adverſatur, ac extollitur ſuper omne, quod dicitur, Deus, aut quod colitur, itaut in Templo Dei ſedeat, oſtendens ſe tanquam ſit Deus.* Tot, ac tantis ſceleribus, ac criminibus maximè provocata erit ira furoris Domini adverſus omne humanũ genus. Tamen inter tot comminationes divinæ vindictæ, illius infinita pietate, unus deſtinatus Elias ſuis meritis, ſuo zelo, ſua efficacitate pugnare pro honore Dei, ac cuſtodia ſuæ Eccleſiæ, lenire iracundiam Dei ipſumque Deum benignum, ac proprium reddere:

Rogabat multum Hieremias pro impetran- 8.
da miſericordia populo ſuo, & tamen non ex- Ierem. 15.
audiebatur, tunc oſtendens Dominus gravitatem peccatorum populi, quod nullo modo ſit placãdus, ait ipſi Prophetæ, cap. 15. n. 1. *Si ſteterit Moyſes, & Samuel coram me, non eſt anima mea ad populum iſtum.* Syriacus legit Syriac.
ultima verba: *Nequaquam placaretur animus*

meus

meus ergo illum. Pagninus: *Non est voluntas mea ad illos.* Vt nempe misereatur. Taota erat gravitas peccatorum populi, quod non solum Hieremias, sed si etiam starent Moyses, & Samuel, non possent mitigare Dei iram, ne sæviret in populum. D.Hieron. D. Hieron. ibi; *Si steterit Moyses, & Samuel in conspectu meo, tamen pereuntiam populum istum, & non exaudiam, propter scelera populi delinquentis.* Similiter D Chrysost D.Gregor. D. Chrysostom. D. Gregor. citati in Glossa; viri sanctissimi, ut Moyses, & Samuel propter multitudinem peccatorum populi non poterant suis orationibus impetrare indolgentiam: uni tantū populo Israelitico: tamen cum sub tempote Antichristi, gravissima flagitia, ac abominationum featurigioes tunc redundabunt; tam magnos, & excelsus est Elias, ut suis meritis, suo zelo, fervore, ac prædicatione valeat lenire, ac placare iracundiam Dei, non pro uno populo, vel regno, non pro una Europa, vel Asia, sed pro toto Orbe terrarum. Hùc advoco id, quod præclare dixit D.Chrysost D.Chrysost. homil.1. ad populum: *Sufficit unus homo zelo Dei suc cujus totum corrigere populum.* Ardens zelus Eliæ, non solum est olim totum corrigere populum, sed etiam sufficiēs erit totum corrigere muodum, sua prædicatione destruens perfidiam Antichristi, ut ait Lyranus docēs, & explicans veram fidem Iesu Christi: *Convertens corda patrum ad filios*, ut expendit Carthusianus; omnesque ad pœnitentiam addueens, & iude adscriptus in judiciis temporum lenire iracundiam Dei.

9. 1.Ioan 2. Ait D. Ioannes Apostolus in sua epistol. 1. cap. 2. num. 1. *Advocatum habemus apud Patrem, Iesum Christum justum, ipse est propitiatio pro peccatis nostris: non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi.* In quibus Oecumen. verbis videtur juxta Oecumeniū, ac oostrum D.Cyrillum opponere Christum Iesum Moysi, & Aaroni; nam isti Prophetæ orabant tantum pro uoo suo populo Iudaïeo. At Christus Iesus mediator est pro omnibus populis, & Gentibus. D.Cyrillus Alexandr. lib 11. in D. Cyrill. Alexand. Ioan, cap.19. & ait: *Moyses, atque Aaron inter Deum, ac Iudaeorum multitudinem continuè mediabantur, iram Dei peccatis populi concitatem placantes, & superiorem gratiam imbecillibus impetrantibus. At ne pro Iudais tantum Paracletus esse Dominus Iesus apud Patrem videretur, & non tantum pro alijs Gentibus, necessario pro toto mundo adjecit.* Etsi Patriachæ, atque Prophetæ mediatores orantes, non sic Christus Iesus, qui pro omnibus est advocatus, & propitiator apud Patrem, ut ejus iram contra peccata nostra avertat, ipsamque in pietatem, ac misericordiam convertat. Hunc Redemptoris nostri odorem hausit Elias ejusque sacratissima vestigia sequens; non ut olim Moyses, & Aaron pro uno populo, sed pro toto mundo erit propitiator ad placandam iram Dei, ipsomque propitium reddendum, ut convertat corda patrum in filios, & cor filiorum in patres eorum.

10. Matth. 17 Compone modo id, qood Christos Dominus ait de Elia, Matth.17. num.11. *Elias quidem veniet, & restituet omnia;* cum illo, quod Ephes. Apostolus ait de Christo, Ephes.1. num.10. *Instaurare omnia in Christo.* Circa quod au- Iansenius. dictus est Iansenius ad præfata Christi verba in sua concordia cap.67. & ait: *Sic intelligendum est, quod dicitur Elias omnia restauraturus, quomodo Christus dicitur à Paulo instaurasse omnia, quæ in cœlis, & quæ in terris, nimirum, quia homines inter se, & cum Angelis dissidentes, inter se, & cum Angelis, atque Deo pacificavit; sic enim Elias restituet, quando incredulos Iudaeos, Gentibus credentibus faciet ad fidem Patriarcharum redire.* Christus Dominus omnium Salvator, ac Redemptor instauravit D.August. omnia, quæ sunt in cœlis, ut explanat D.Augustinus in Enchiridion cap.62. dum id, quod lapsum est ex Angelis, ex hominibus recuperavit, & ruinas illas adimplevit; & id quod lapsum est in hominibus corruptione antiquæ vetustatis gratia sua recuperavit. Elias à Christo missus restituet omnia convertendo corda patrum in filios, *Malac. 4. num. 6.* exci- Malach 4. tando in filiis Iudæorum fidem, animum, & devotionem, quam habuerūt eorum patres in Deum, quæ in ipsis filiis erat deperdita, sua prædicatione convertendo, ac adducendo eos ad Christum, ut explieant D.Hieron. *ad cita-* D.Hieron. D.August. *tum locum Malach.* & D. August. *lib. 20. de Civit. cap.29.* & etiam quoad Gentes, ut explanat idem D.August. *lib.1. quæst. in Evangelic. cap.21.* Dum fides, justitia, ac sanctitas quæ in eis persecutione Antichristi erat deperdita, Elias sua doctrina, prædicatione, zelo, ac vitam pro eis dando restaurabit, ac reformabit adducendo eos ad veram, ac sanctam catholicam fidem sāctorum Patrum, ac Procerum Ecclesiæ, ut explicavi *tom.6. in Evangelia, cap.17. Matth. q.4.* loquens Christus Dominus de Antichristo, ac signis extremi judicij, ait Luc.21. num.28. *Respicite,* Luc 21. *& levate capita vestra, quoniam appropinquat redemptio vestra.* Quæ verba possunt referri ad omnia superius dicta in ipso capitulo. Adveniente Antichristo; totus muodus erit gemebundus sub crudelissima oppressione, qualis nunquam fuit ab initio, nec erit. Quomodo tunc dicitur, *quod appropinquat redemptio vestra?* Tunc adveniet Elias *restituens omnia*, & totum mundum liberabit, & velati redimet à tam dira, ac crudeli tyrannide, à tot, ac tantis erroribus, quibus mundus erat deceptus, ac oppressus, ut omnes redoeantur ad salutem, ac viam justitiæ. 11.

Tertiò demonstratur magnum meritum Eliæ ex illa eelebri quæstione, an ipse modo sit in statu merendi, & in qualibet sententia sive affirmativa, sive negativa præclarum, & excellens apparet ejus meritum; sententiam affirmativam, quod sit in statu merendi, tenent Abulensis Episcopus Tenas, Henriquez, Abulens. Tenas. Viegas, M.Lezana. Malveda, *de Antichristo,* Lezana. Malveda. Ioannes de la Haye, quorum sententiam secutus sum, *tom.3. in Evangel. c.31. quest.15. n.89.* Iosephus. *& in Apocal. tom. 1. cap. 11. quæst. 8. num. 63.* Andreas. & novissimè eam tenet Sapientissimus Doctor Iosephus Andreas ex sacra Societate Iesu: Henriq. Viegas. La Haye. *Decore Carmeli 44.* quia videtur alienum à divina bonitate, quod viri sanctissimi per tot sæcula priventur æterna beatitudine, ac ratione merendi.

Nec contra hoc obstat, quod sint extra 12. cōmunem modum vivendi; nā dum Elias ambulavit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, sine ullo

alio

alſo cibo, & potu, ſine requie, & ſomno, & Moyſes ſtetit quadraginta diebus in mõte ſine ullo cibo, & ſancta Catharina Senenſis à feria quarta Cinerum uſque ad diem Aſcenſionis ſine ullo cibo, ſed ſola Euchariſtia, ſic & ſimilites S. Maria Magdalena per multos dies & tunc iſti ſancti erãt extra communem modum vivendi, & ſine dubio magno merito proficiebant, ergo & ſic iſti ſancti. Nec obſtat id, quod objiciunt, quia inde Elias, & Henoch plus mereantur, quam B. Virgo Maria, falſa eſt illatio, quia meritum non ſolum creſcit ex repetitione actus, ſed etiam ex ejus fervore, intentione, ac ex dignitate perſonæ merentis, & ex cumulo gratiarum ejus, quæ omnia in Sacratiſſima Virgine abundantiſſimè ſuperant omnes puras creaturas etiam collective ſumptas. Imo ut dixi *tom. 1. in Evangel. lib. 1. quæſt. 57. num* 164. ex D. Bernadino Senenſi, quod plus meruit Beatiſſima Virgo eo actu, quo Angelo annuntianti aſſenſit, quam omnes ſancti ſimul omnibus ſuis actibus, & meritis.

12. Suar. Perer. Vaſquez. Sententiam negantem tenet Suarez *tom. 2. in 3. part. diſp.* 55. *ſect.* 1: Pererius *lib. 7. in Genes. diſp de Henoch quæſt* 5. Vaſq 1. 2 *diſp.* 216. Eſto admittatur hæc ſententia inde magnum, ac perexcelſum meritum Eliæ auſpicatur. Quodnam majus meritum poteſt conſiderari in uno puro homine quam quod libentiſſimè ſe conformet cum voluntate Divina ac ſe ſubiiciat hujus altiſſimæ providentiæ & promptiſſimus ſit in acceptatione, itaut velit eſſe privatus cœleſti beatitudine, viſione Dei, cõſortio ſanctorum per tot millia annorum, ut Deo magnis laboribus ſerviat, ac obſequatur, Eccleſiam ejus cuſtodiens, ac pro ea propugnans contra crudeliſſimum adverſarium, Dei famulos ſervans, ac corroborans in fide, errores, falſitates, & abominationes Antichriſti deſtruens, ac diſſipans, ſuſtinens duriſſimas perſecutiones, quales nunquam fuerunt, nec erunt, & tandem vitam magni, tormentis, ac opprobriis pro Deo profunderet, & ad hoc vult eſſe privatus per tot ſæcula ipſa beatitudine, ac Dei viſione ô magnum meritum! ô ſumma Charitas!

13. Iſai 6. Vidit Iſaias Dominum in ſolio excelſo, & elevato: *Seraphim ſtabant ſuper illud: ſex alæ uni, & ſex alæ alteri, duabus velabant faciem ejus, & duabus velabant pedes ejus, cap. 6. n.* 2. Hebræus, & multi alij legunt, *velabant facies ſuas.* Seraphim ſummo affectu ardent Dei viſionem; *in quem deſiderant Angeli proſpicere,* 1. Petri, 1. num. 12. ſi Seraphim fruentes Dei viſione aſſiſtunt throno ejus, ad quid velant facies ſuas, ad quid ſe volunt divina viſione privari; videntur illi cœleſtes ſpiritus, qui ſunt amore inflammati, ut explicant D. Dyonis. de cœleſti Hierarchia, quod neſſe erat aliquantulum volare in terram ad purificandum Iſaiam: *Et volavit ad me unus de ſeraphim, & tetigit os meum, & dixit, ecce tetigit hoc labia tua, & auferetur iniquitas tua. & peccatum tuum mundabitur.* num 5. Velant Seraphim facies ſuas, ne ſplendor illius lucis æternæ impediat, ac obſtaculum ſit eis ad volandum, ac ſubveniendum homini peccatori, ideo contegunt Seraphim facies ſuas, ne ſuperna illa lux valeat retardare, ut magis ſerviant, ac miſero homini ſubveniant. Ecce ſuprema charitas Seraphim ſupernorum ſpirituum amore flammantium, cum per breve inſtans patiuntur privari Divina viſione, ut magis ſerviant, & mundent hominem pollutum. Quam maximè decantanda, ac celebranda ſit inflammata Eliæ charitas, cum non pro uno inſtanti, ſed per multa millia annorum cum magno laborum diſpendio patiatur privari cœleſti beatitudine, non pro ſalute unius hominis, ſed pro vita totius mundi, ac omnium hominum. Hunc ſpiritum ebiberat Moyſes vehementer deſiderans Deũ videre, dicebat ad Dominum: *Oſtende mihi faciem tuam* Exod. 33. num. 13. Cui reſpondit Dominus: *Non poteris videre faciem meam, non videbit me homo, & vivet.* Ibid. num. 20: Totus admirabundus exclamat D. Aug. in Soliloq. cap. cur Moyſes non dixit, *Eia Domine moriar ut te videam?* Cum non poſtulat mortem, ut ſui deſiderantiſſimi voti compos fieret. Tanta erat ingens charitas Moyſis, quòd potius volebat vivere, ut Deo famulatum præberet, inſtruens, & docens populum in cultu, ac veneratione Dei, in ejuſque mandatorum obſervãtia quàm, quam maximè exoptabat Dei facie frui, ac ejus feliciſſima viſione recreari, ac gaudere: plus optabat inſervire, quam optatã Dei vultum cernere. Exod 33. D. Auguſt.

14. Magis celebrantur, ac decantantur in Scriptura obſequia, & famulatus Iacob quatuordecim annorum ob pulcherrimam ſuam Rachel: *videbantur ei pauci dies præ amoris magnitudine.* Gen. 29. num. 20. quam obſequia, & famulatus David pro ſua illuſtriſſima Michol. 1. *Reg.* 18. *num.* 28. Et quænam comparatio unius cum altero? Nam Iacob nunquam ſuam vitam poſuit in manifeſto diſcrimine, ut David interficiens Goliath, & magnam multitudinem Philiſtinorum. Ibidem *num.* 27. Verum eſt quod majora fuerunt Davidis obſequia, at ipſi Davidi in proximo erat præmium dandum, ac conferendum; at Iacob ſerviebat magna annorũ intercapedine ad optatas nuptias fruendas, & obſequia præſtare, dum poſſeſſi præmij in longum, & ad multum tempus differtur, hic maximè amor comprobatur, & generoſa virtus declaratur. Salvianus lib. 2. de Gubernation. *Elõgata merces, ait non anguſto, ſed generoſo capitur animo.* Quam ampla, & ſublimis animi generoſitas Eliæ, qui non anguſtiatur, ſed maximè dilatatur tam dilatata mercede, ut magis ſerviat, & majora obſequia præſtet. De his meritis Eliæ etiam quæſtione ſequenti. Gen. 29. 1 Reg. 18. S. Iv an.

QUÆSTIO II.

Elias valdè præclarus, ac excelſus donis, ac prærogativis; & mirabilibus?

SUMMARIUM.

15 *Valdè rarus, qui ut Elias laudatur.*
16 *Elias potius à Dei gratia, quam à natura datus*
17 *Elias tam mirabilis in operibus, ut ejus inimici*

mici præ invidia consumerentur.

18 *Per quæ quis peccat, per hæc & torquetur.*

19 *Elias dominatur elementis, & sic imperat, ac si esset in cælo.*

20 *Panis Eliæ mirabilior manna.*

21 *Obedientia mirabilia operatur.*

22 *Vt ostendatur sanctitas corporis Eliæ maximum miraculum operatur.*

23 *Moysi oranti, Eliæ tacenti datur visio Dei.*

24 *Melius loquitur meritum, quam vox, ibid. & num.*

26 *Eliæ Zelus intensissimus, & n.27.*

28 *Heresis malum à radice extirpandum.*

29 *Dolet Elias de morte sua, ne malum idololatriæ crescat.*

30 *Elias Reges non timet, & eos ad mortem denuntiat, & n.31.32. & 33.*

34 *Reges arguere miraculum, tanquam mortuos suscitare.*

35 *Eliæ modestia, ac humilitas.*

36 *Elogia filiorum Prophetarum, & n.37.*

38 *Elias veluti Sol suum splendorem, non solum in se continet, sed etiam in alios diffundit, & n.39.*

40 *Dolores ob decessum Eliæ magna dona pariunt, & n.41.*

42 *Elias auctor, ac princeps vitæ monasticæ.*

43 *Elias inter omnes gloriosus victor ascendit, & n.44 & 45.*

46 *Cur Elias in curru igneo fertur?*

47 *Vbi Elias adest non est necessarius Angelus ad dirigendum viam in cœlum.*

48 *Ascendenti Eliæ in cælum omnia dant famulatum, & n.49.*

50 *Elias, & Henoch ut Apostoli, & n.51. & 52.*

53 *Mors non potuit extinguere Zelum Eliæ.*

54 *Maximè Deo grata mors, quæ est ad aliorum vitam.*

55 *Elias consummator novi Testamenti.*

56 *Elias maximè nobilitatur, ac extollitur à Christo, & n.57.*

58 *Elias in transfiguratione apparet in majestate ut utrium veterum institutor.*

59 *Elias cum magna gloria ascendit in cælum.*

60 *Elias in cænaculo è manibus Christi accipit sacram Eucharistiam.*

61 *Elias, & Henoch tempore Antichristi sustentabunt Ecclesiæ brachia.*

62 *Alia de Elia.*

15. Siracides, seu Ecclesiasticus admirans multitudinem, ac magnitudinem portentorum, ac mirabilium Eliæ, ad eum se convertens, eique congratulans exclamat: Quis tam mirabilis, & gloriosus in facinoribus suis, ac tu ô Elias, ait cap. 48.n.4. *Sic amplificatus est Elias in mirabilibus suis, & quis potest similiter sic gloriari tibi.* Tigurina. *Quantam gloriam miraculis tuis adeptus es: aut quis tecum paria glorietur.* Syriacus. *Et quis quis tui similis est laudandus.* Septuaginta. *Et quisquis similis tibi ut glorietur.* Explicat Biblia maxima, in miraculis, prodigiis in zelo, & ardenti Dei amore, valdè rarus erit, & valdè rara hæc phrasis in scriptura invenitur.

Eccles. 48. Tigurina. Syriacus. Septuag.

16. Et dicitur citato loco: *Surrexit Elias Propheta quasi ignis.* Dicitur surrexit, sicut & 3. Reg. 17. num. 1. *Dixit Elias Propheta* absque ulla genealogia, & narratis parentibus: ut in aliis Prophetis. *Visio Isaiæ filij Amos*, cap. 1: num. 1. *Verba Ieremiæ filij Helciæ*, 1 num. 1. Et sic de cæteris; at Elias subito introducitur absque ulla narrata generatione; sed tantùm ex Dei mandato verba proferens. *Dixit Elias Propheta, si erit annis his ros, & pluvia.* Vt inde deprehendatur quod ipse non tantũ fuit à natura productus, sed potius à divina gratia datus, & dicitur: *Surrexit Elias quasi ignis;* quia ardebat charitate Dei, zelo honoris Dei, ac salutis proximorum: *Et verbum ipsius quasi facula ardebat.* Lyranus: *Accendendo auditores ad amorem divinum.* Tam ardentia fundebat verba Elias, ut flammas eructare videretur, tam ad inflammanda corda bonorum, quam ad dissipandos, ac destruendos adversarios; inde rectè dicitur Elias, quia ut ex Hebræo legit D. Hieronym. id est, *fortis Deus* seu, *fortitudo mea;* quia divina fortitudine, ac omnipotentia armatus confregit Baalitas, ac domuit Achab.

3. Reg. 17. Isai. 1. Ierem. 1. Lyran. D. Hieron.

17. *Primum donum, & valde mirabile Eliæ seu prærogativa fuit ejus summa puritas, integritas, ac sanctitas; pro quo audiendus* E. Isidorus *lib. de Ortu, & interitu Prophetarum cap.* 35. ait: *Elias sacerdos magnus, atque Propheta habitator solitudinis, fide plenus, devotione summus, in laboribus fortis, industria solers, excellenti ingenio præditus, in exercitatione disciplina rectus, in sancta meditatione assiduus metuque mortis intrepidus.* Valde sublimis, & præclara fuit virtus, ac sancta probitas Eliæ, ut nihil etiam ejus adversarij auderent dicere contra eum, nec in eum maledicta, & opprobria coniicere, ut fecerunt contra Moysen, Ieremiam, & alios. Et cum Elias occidisset omnes Prophetas Baal. 3. *Reg.* 18. *num.* 40. & cum Iezabel crudeli odio æstuaret in Eliam, nullam blasphemiam, nullum crimen audent coniicere in eum, licet Iezabel ei mortem minetur: *Hæc mihi faciant Dij,* &c. 3. Reg. 19. num. 2. ait Ecclesiastes de Elia 48. num. 1. *Irritantes illum invidia sua pauci facti sunt.* Hoc est ejus inimici, & contrarij præ invidia suorum operum, ac mirabilium, cum non haberent aliquid docere contra eum, ipsimet consumpti sunt, & in paucos redacti: Rectè apud D. Chrysostom. homil. 3. de Elia Eliæ nomen interpretatur *Sol*; de quo ait Quintilian. lib. 2. *solem omnes venerantur, & sua luce noctium tenebras dissipat.*

Primum donum. D. Isidor. 3. Reg. 18. 3. Reg. 19. Eccles. 48. D. Chrys. Quintilian.

18. *Secundum donum seu prærogativa Eliæ;* quod lingua ejus clavis cœli esset facta: *Si erit annis his ros, & pluvia, nisi juxta oris mei verba,* 3. Reg. 17. num. 2. O summa hominis potestas, exclamat Euchirius: *Magna vis propheticæ dignitatis, humanus sermo est, divinus effectus. In terris homo loquitur, & imperio ejus cælestes obediunt potestates. Commovit omnem creaturam. Vnus sermo Prophetæ, & miro modo humi sonans aera, cælumque concussit. Turbatus est humani ministerij ordo, & à sæculis instituta elementorum harmonia conturbavit.* Et altissima ratione Elias per famem, ac siccitatem punit Achab, ac Baalitas, quia ut dicitur superiori, cap. 16. num. 32. *Et posuit aram Baal in templo Baal, quod ædificaverat in Samaria, & plantavit lucum:* Seu nemus jucũdissimum, ut illius amænitate, ubertate, ac oblectatione cunctos ad cultum Baal alliceret: meritò ergo qui frondosa ubertate, ac amæna jucunditate

3. Reg. 17. Euchirius.

peccava

D.Chryſ.

peccaverant, rigida, ac auſtera fame, ac ſiccitate puniuntur; ad hanc rationem me adduxit D.Chryſoſt.hom.2. de Elia, & ait: *Cum Elias Propheta ſanctiſſimus populũ prævaricatum aſpiceret eumque Baal. & lucos, deſpecto Domino cœli à ſacrilegis prævideret, eumque creatore deſpecto figmentis ſeſe & nemoribus omnis populus addixiſſet; zelo Dei commotus Iudæam terram ſiccitatis ſententia, pluviarum ſterilitate addixit.*

19. D.Chryſ.

Tertium donum Eliæ, ſeu prærogativa; Elementis dominatur, in eiſque ſuum dominium exercet. Redeat iterum proximè citatus Divus Chryſoſtom. *Cum Elias dixit nec erit ros, nec pluvia.* Sic ait ſanctus Doctor: *Tunc ſubito anhelat terra, ſiccatur cœlum, ſitiunt omnes, fontes areſcunt, omnis humor ima petit ſuperna deſerit, aër fervet, ſerenitas torquet, tranquillitas pœna eſt, æſtuant noctes, dies areſcunt, ſata torrentur, arbuſta ægrotant, & iram Dei univerſa creatura teſtatur.* Ad verbum Eliæ terra cum ſuis areſcentibus fontibus conturbatur, eamque omnis humor deſerit, & ad ima deſcendit. Aër fit calidus, ac fervens, non ad refrigerium, ſed ad pœnam inſerviens ac ſuo nimio calore cuncta devorans, ac conſumẽs, ad ejus verbum aquæ clauduntur in cœlo, ad ejus tactum dividuntur in terra, 4.*Reg.*2.*num.*8 Ad ejus vocem ignis de cœlo deſcendit; ait Eccliſiaſticus 48 num.3. *Dejecit de cœlo ignem ter*: Non dicitur deduxit de cœlo ignem, ſeu fecit deſcẽdere in terram ut ſcribitur de Antichriſto, Apoc.13. at de Elia refertur: *Dejecit de cœlo ignem ter.* Ac ſi ipſe in cœlo poteſtate exiſtens ab ipſo cœlo ignem in terram projiceret, ac emitteret: & curru igneo de terra in cœlum transfertur.

4.Reg.2. Eccleſ.48. Apocal.13

20. 3.Reg.17. Sanchez.

Quartum Eliæ donum, ſeu prærogativa. Obſequio, ac pane Angelico nobilitatur. Cum Elias eſſet apud Torrentem Carith. *Corvi quoque deferebant ei panes, & carnes.* 3.Reg.17. num.6. Aliqui apud Gaſpar. Sanchez ibi exiſtimant fuiſſe Angelos ſub ſpecie corvorum; imò quod ibi intervenit miniſterium Angelorum, tenet Abulenſis *quæſt.*16. ſicut quando Elias aſcendit in cœlum, advenirunt. *Ecce currus igneus, & equi ignei*, 4. Reg.cap.2.n.11. Quod totum miniſterio Angelorum factum ſub ſpecie currus, & equorum, ut tenent Abulenſ.ibid, *quæſt.*17. Suarez. & alij. Cum ad denuntiandam mortem Regi Ochoziæ procedit Elias Angelico ſermone corroboratus, ac tanquam ſtipatus incedit, 4.*Reg.*1.*num.*15. ſub junipero dormiens ab Angelo excitatur: *Et comedit panẽ, & ambulavit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus, & quadraginta noctibus uſque ad montem Horeb*, 3.Reg. 19.n.8. Quo pane non ſolum ejus vires corroboratæ ſũt per quadraginta dies, ſed per plures alios, & non paucos, quibus manſit in ſpelunca, ut tenet Gaſpar Sanchez *ibid.num* 17. qui panis, ut tenent D. Auguſt. *lib.*2. *de mirabilibus ſacræ Scripturæ, lib.*1 *cap.*19. Carthuſian. Hugo, & alij, formatus eſt manibus Angelorum, ſicut & Manna, de quo dicitur: *Panem Angelorum manducabit homo*, Pſalm 77. num. 25. Mirabilior tamen extitit panis Eliæ, nam Manna tantum alimentabat per unum diem; ita ut neceſſe fuiſſet quotidie illud comedere. At panis Eliæ per quadraginta dies, & plures corroboravit vires; Manna ita fovebat vires, ut neceſſaria eſſet quies, & ſomnus nocturnus; at panis Eliæ ſic corroborat, ut ſine quiete ac ſomno continuè ambulet, ut habet. Abulenſ. *quæſt.*7. Manna præparabat ad ingreſſum terræ promiſſionis, panis Eliæ datus, præparat ad Dei viſionem in monte Horeb.

Abulen. 4.Reg.2. 3.Reg.19. Sanchez. D.Auguſt. Carthuſian. Hugo. Pſal.77. Abulenſ.

Nota obiter, quod Elias comedit, & bibit, & tamen ſolum dicitur, quod ambulavit in fortitudine cibi illius, non verò potus, quia cibus eſt qui corroborat vires, & alit; non verò aquæ potus. Moraliter expendit Textum. Angelus dixit: *Surge, comede; reſpexit, & ecce ad caput ſuum ſubcinericium panem, & vas aquæ* Angelus tantum præcepit, ut comederet: *Surge, comede.* Ipſe autem ex proprio affectu, ac appetitu bibit, & mirabilia, ac miracula operatur, non quæ ex proprio affectu, ſed quæ ex obedientia, ac ſuperioris mandato fiunt. Angelus præcepit, ut comederet, & dum implet præceptum Angeli, mirabiliter ambulat in fortitudine cibi illius. 21.

3.Reg.19.

Quintum Eliæ donum ſeu prærogativa extitit, quod ipſe inter homines mortales eſſet primus mortuorum ſuſcitator, quod narratur 3.Reg.17. num.21. *Expandit ſe & menſus eſt ſuper puerum tribus vicibus, & clamavit ad Dominum, & ait: Domine Deus meus revertatur, obſecro anima pueri hujus in viſcera ejus, & exaudivit Dominus vocem Eliæ, & reverſa eſt anima pueri intra eum, & revixit*: Expandit ſe ex Hebræo legitur, *ſe ipſum admenſus eſt*; ut Prælatus ſuos valeat vivificare, debet ſe ipſum cum illis proportionare, atque cum eorum pravitate adaptare, *tribus vicibus* in figuram ſanctiſſimæ Trinitatis, inquiunt Lyranus, Carthuſianus, vel ut innueret, quod in oratione ſemper inſtandum ſit. *Expandit ſe* Inquit Abulenſis, ut ſuo calore corpus, demortuum pueri calefaceret. Septuaginta legunt: *Et inſufflavit puerulo.* At ſi ex ſuo calore, ac ſpiritu vellet adimere, ac auferre, ut puero communicaret, ac in illum transferret. *Expandit ſe*: ut contactu ſui corporis cadaver pueri Deo commendaret. Serarius ait corpora ſanctorum non tantum viva ſunt, ſed etiam vivifica, ut ita contactu corporis puer reviviſceret. Reſurrectio mortuorum inter cætera primum, & maximum miraculum reputatur, & tam pura, & ſancta erat caro, & corpus Eliæ, ut ſupremum, & maximum miraculum ei primum inter omnes concederetur, ut ſuo tactu primum hominem excitaret à mortuis. 22.

Quintum donum. 3.Reg.17. Lyran. Carthuſ. Abulenſ. Septuag. Serari.

Sextum Eliæ donum ſeu prærogativa extitit ut in nubecula parva videret Sacratiſſimam Virginem Mariam in ſua pura, & Immaculata conceptione, ac etiam veſtigium Sacratiſſimæ humanitatis Chriſti D. de quo plura dicam q. *ſequenti*, vide ibi dicta. 23.

Sextum donum Eliæ.

Septimum Eliæ donum ſeu prærogativa, quòd in monte Horeb divina viſione eſt recreatus, cumque in illo ſtaret: *Et ait ei*: (Angelus ut Dei vicarius) *egredere & ſta in monte coram Domino: & ecce Dominus tranſit & ſpiritus grandis, & fortis ſubvertens montes, & conterens petras ante Dominum, non in ſpiritu Dominus, & poſt ſpiritum commotio: non in commotione Dominus, & poſt commotionem ignis, & poſt ignem ſibilus auræ tenuis.* 3.Reg 19.n 11. 24.

Septimum Eliæ donum

Sibilus

Hebræus, Septuaginta. Tertullian. Sibilus: legit Hebræus, *vox tacita.* Septuaginta addont. *Ibi Dominus.* Tertullian. *lib.* 4. contra Marcion. cap. 13. legit: *vox spiritus mitis.* Finis, ac scopus huius visionis, ut notant communiter interpretes, fuit ut Eliam mœrore, tædio, ac dolore confectum ob peccata populi consolaretur, ac ut Eliæ zelū, ac meritum remuneraret, & primo ejus oculis offertur ventus validus subvertens montes, ac conterens petras, mox ingens terræ cōmotio, ac motus, tandem ignis ardens, & flagrans, ut ait Cornelius, ut Deus se omnium elementorū Dominum ostenderet. Tandem sibilus auræ tenuis, ut innueret Deus se maximè complacere, ac delectari in lenitate, ac mansuetudine. Ita Tertullian. D. Irenæus, Divus Chrysostom. D. Gregor. Macharius, ac Theodoretus.

Irenæus. Chrysost. Gregor. Machar. Theodoret.

25. Maximè in rem nostram. Apparet Deus Moysi, & Eliæ, magno tamen cum discrimine, Eliæ existenti in spelunca dicitur ei: *egredere, & sta coram Domino.* At Moysi, ut notat Abulens. *q.* 17. dicitur, quod sit abscondendus in foramine petræ. *Exod.* 33. *n.* 22. Moyses sæpe sæpius rogat, & instanter orat: *Ostende mihi faciem tuam.* Citato Exod. 33. *num.* 13. *&* *num.* 18. Elias nec orat, nec rogat, & tanta gratia, ac indulgentia donatur; Moyses rogabat amicitiæ confidentia, & quia multam gratiam se invenisse apud Deum, sciebat, inde dicebat: *Si inveni gratiam in oculis tuis.* Elias nec petit, nec rogat, quia tanta benignitate se reputabat indignum, & inde eum Dominus transiret: *Operuit vultum suum pallio.* Carthusianus, Hugo. His signis ostendens reverentiam in eum, qua si indignus in eum aspiceret; & cum se reputat indignum tanta visione, dignus inventus est. Moyses vocibus, ac orationibus impetrat; Elias verò tacitè, sine voce, ac oratione; ejus merita loquuntur, ac clamant, & petunt tantum donum, ut dicat D. Basilius homil. de jejunio ante medium: *Meruit quantum fas homini Deum videre,*

Abulens. Exod 33. Carthusian. Hugo. D. Basil.

26. Octavum. Eliæ donū. *Octavum Eliæ donum*; eius eximius zelus honoris divini cum ex Dei mandato egrederetur Elias de spelunca: *Ecce sermo Domini ad eum, dixitque illi: quid hic agis Elia? At ille respondit: Zelo Zelatus sum pro Domino Deo exercituum: quia dereliquerunt pactum tuum filii Israël, altaria tua destruxerunt: prophetas tuos occiderunt gladio, derelictus sum ego solus, & quærunt animam meam, ut auferant eam.* 3. Reg. 19. num. 13. Bis interrogatur à Domino, quid hic agis Elia, ut notat Abulens. *q.* 20. Ita enim ipse erat humilis, ac Dominos subjectus, quod nisi interrogaretur, minimè responderet, ac diceret.

3. Reg. 19. Abulens.

27. D. Thom. *Zelo Zelatus sum.* Zelus est actus elicitus à charitate, & ut definit D. Thomas 1. 2. *q.* 28. *art.* 4. *&* *de veritate q.* 26. *art.* 4 circa finem *Est amor intensus non patiens consortium in re amara.* Et phrasi repetita in scriptura, indicat actum vehementem, & maximè intensum, ut in præsenti *zelo Zelatus*, qui actus fuit intensissimus in Elia, & inde per antonomasiam ipse dicitur zelotes, qui zelus extitit in eo præclarissimus; nam cum omnes virtutes in gradu perfectissimo resplendescerent in Elia, obedientia, virginitas, paupertas, humilitas: tamen ob zelum transfertur in cœlum. *Elias dum Zelat Zelum legis raptus est in cœlum* 1. Machab. 2. num. 58. Quisnam, fuit zelus iste Eliæ, quo promeruit, ut pomposo, ac magnifico apparatu, curru igneo, ac equis transferretur in cœlum? D. Thomas citata *quæst.* 28. *art.* 4. ait: *Quod ea, quæ sunt contra hominem Dei, secundum posse repellere conatur.* Quia Elias omnibus viribus, omni modo, omni industria, ac diligentia *secundum posse repellere conatur.* Quod manifestè ostendit, nam post peractum illud admirabile sacrificium, in quod ignis de cœlo descendit, dixit ad universum populum: *Apprehendite Prophetas Baal, & ne unus quidem effugiat ex eis,* 3. Reg. 18. num. 40. Præcipit, *Ne unus quidem effugiat ex eis:* Ne malum idololatriæ serperet, & aliquod illius fomentum remaneret. Unde Leo X. Summus Pontifex in suis Bullis, quæ circumferuntur in Directorio inquisitorum, eum proponit in exemplum Archiepiscopis, Episcopis, inquisitoribus, ut illius exemplo informentur hæreses extirpaxe, ita ut non permittant aliquam illarum scintillam permanere. De hoc magno Eliæ zelo vide quæ dixi *tom.* 3. *in Evangel. cap.* 31. *quæst.* 15. *n.* 90. 91. 92.

1 Machab. 2. D. Thom. 3. Reg. 18. Leo X.

Derelictus sum ego solus; & tamen adhuc erant septem millia virorum, quorum genua non sunt curvata ante Baal. 3. *Reg.* 19. *n.* 18. Hoc verum erat in occulto per speluncas montium, ac per cavernas terræ. 3. *Reg.* 12. *c.* 18. *n.* 13. At in publico, & manifesto ore ad os, ac in faciem contra Achab, Iezabel, ac Baalitas, unus Elias, sicut & in fine mundi dicitur: *Tunc qui in Iudæa*, scilicet Ecclesia, *sunt, fugiant in montes.* Matth. 24. num. 16. Elias tunc per aperta, & publica loca prædicabit, & clamabit contra Antichristum, cum alii fugiunt, & deserunt, ac se abscondunt. Tunc Elias in publicum prodit pro Dei honore zelans, & clamans, pro quo dedi magnam ponderationem citato *tom.* 3. *c.* 31. *q.* 15. *n.* 96. 97 *Et quærunt animam meam.* Non erat Propheta solicitus de sua vita, *qui petivit animæ suæ, ut moreretur* Sed hoc dixit ex sua summa charitate erga Deum, & populum, quia ut notat Cornelius à lapide, timebat quod ipso occiso nullus superesset Propheta, nullusque zelator, qui Dei cultum propugnet, ac populum in via veritatis instruat, & Baalitis se opponat, sed tunc impia Iezabel omnia occupabit, ut Baal ubique cultus deferatur, & vera Dei religio peribit, cum non sit, qui pro ea pugnet. 28.

3 Reg. 19. 3. Reg. 12. Matth. 24. Cornel.

Nonum Eliæ donum seu prærogativa, ejus eximia fortitudo, qua Reges, ac potentes sæculi ob idololatriam, ac scelera sua morte mulctavit, ut refert Ecclesiasticus 48. n. 6. de Elia ait: *Qui deiecisti Reges ad perniciem, & confregisti facile potentiam ipsorum & gloriosos de lectulo suo.* Græcus, ac Complutensis: *Qui deduxisti, reges ad perditionem.* Vatablus: *Qui deduxeris reges ad interitum, & de sede sua gloriosos, eorumque potentiam infregeris.* Syriacus. *Deiiciens honorabiles de thronis suis.* Arabicus. *Qui gigantes è sedibus suis evertisti.* Reges sunt gigantes terræ. Quatuor Regibus Elia, mortem miserrimam denuntiavit. 29. Nonum Eliæ donū.

Ecclesi. 48. Græcus. Vatablus. Syriac. Arabic.

Primus fuit *Achab*, cum sua impia uxore 30.

Jezabel, utrique Elias mortem prædixit, & comminatus est: nam cum ob occisum Naboth, descenderet Achab ad occupandam vineam illius ex mandato, ac ore Dei occurrit Elias ei, ac toti ejus familiæ fulminat sententiam mortis: *Interficiam de Achab mingentem ad parietem*, id est, omnes usque ad Caoem
3. Reg. 21. *3. Reg. cap. 21. n. 21.* & subdit n. 23. *Canes comedent Iezabel in agro Iez. rael*; ut ubi peccaverat, ibi puniretur. Vinea enim Naboth sita erat in Iexrahel.

31. Secundus fuit *Ochozias* filius Achab: nam mortuo Achab in prælio, *3. Reg. 22. n. 37.* obtinuit regnum filius ejus Ochozias. *Ibidem n. 40.* Qui cum graviter ægrotaret, consuluit Beelxebub Deum Accaron, an sanitati esset restituendus, an verò moriturus: ob hoc scelus ei Elias mortem iotimavit, ac deouotiavit, *4. Reg. 1. num. 16.*
3. Reg. 22.

32. Tertius Rex fuir *Ioram* alter filius Achab, frater Ochoxiæ, qui ei demortuo in regnum Israelis successit, quem cum tota familia Achab interfecit Jehu, ibique omnem familiam Achab extinxit, ut Elias prædixerat,
4. Reg. 9. 4. *Reg. 9. n. 24. & n. 36.*

33. Quartus Rex; extitit alter *Ioram* filius Iosaphat Regis Iuda, quem Elias per suas litteras admonens prædixit pessimum langorem, quo vitalia, ac viscera pariter defluerunt, quo
2. Par. 21. & mortuus est, ut refertur 2. *Paralip. c. 21. à n. 12.* Hæ autem literæ Missæ fuerunt ab Elia ex Paradiso, vel ex alio loco, in quo à Deo positus est per Angelum in habitu hominis, vel per aliquem hominem. Ita litteræ allatæ sunt novem aonis post raptum Eliæ, ut tenent Hebræi, Lyran. Malveda, quos citat, ac sequitur M. Lexana *tom. 1. Annal. ad annum Mundi* 3148. *n. 2.* & ad eundem annum Salian. *n. 5.*

34.
Ecclesi. 48. Hic duo maximè notanda sunt. Primò, quia *Ecclesiast. c. 48. n. 5.* narraos mirabilia Eliæ, ait de eo: *Qui sustulisti mortuum inferis*: & immediatè adiungit: *Qui dejecisti reges ad perniciem.* Ac si quodammodo æquè magnum miraculum sit mortuum ab inferis suscitare, ac reges in facie arguere, increpare, ac malum eis prædicere. Secundò, expende summam charitatem, ac zelum Eliæ; quod translatus de hoc sæculo, adhuc de suis est sollicitus, ac de eis curam agit ad eos admonendos, ut
Barrard. Malveda. Torniell. imminentia mala fugiant, ut expendunt Barradas *tom. 1. in Evang. lib. 5. cap. 11.* Malveda *lib. 9. de Antichristo, cap. 2.* Torniellus *ad annum 3146.*

35.
10. Donum. *Decimum Eliæ donum, seu prærogativa.* Altissima providentia, qua se præparat ad suum raptum, quem ex divina revelatione agooverat. *Dixit Elias ad Elisæum: Sede hic, quia*
4. Reg. 2. *Elia modestia, ac humilitas.* *Dominus misit me usque in Bethel. 4. Regum 2. num. 2.* Notat Abulensis, quod Elias ex modestia, ac humilitate volebat suum raptum abscondere, ac occultare; Dei enim dona, quæ pertinent ad aliqualem personæ excellentiam occultari maximè debent, ne homines videantur in eis gloriari, quia Dei est ea manifestare, ut hic manifestavit raptum Eliæ per filios Prophetarum.

36. Et ait: *Elias ad Elisæum misit me Dominus in Bethel, misit me Dominus in Iericho*, quia ibi eraot etiam præter Carmelum Collegia, seu Conveotus filiorum Prophetarum, ut est communis sententia. Ita Abulensis *in 4. Reg. quæst. 13. & etiam in 4. Reg. q. 2.* Lyranus, Carthusianus, Sanchex, Cornelius à Lapide, Menochius, Salianus *ad annum Mundi* 3139. & hoc apertè, ac clarè patet ex Text. Abulens. Lyran. Carthus. Sanchez. Cornel.
4. Reg. c. 2. *Dixit Elias ad Elisæum, Dominus misit me usque in Bethel; cùmque descendissent Bethel, egressi sunt filii Prophetarum, qui erant in Bethel.* Ibidem num. 3. & iterum dixit Elias ad Elisæum: *Dominus misit me in Iericho, cùmque venissent Iericho, accesserunt filii Prophetarum, qui erant in Iericho.* Ibidem num. 5. ergo in *Bethel*, seu *Iericho* erant habitacula, seu Collegia filiorum Prophetarum, qui erant viri inclyti, ac illustres, virtute, ita ut ex divina gratia cognoscerent raptum Eliæ, & sic dixerunt Elisæo: *Numquid nosti, quia Dominus hodie tollet Dominum tuum à te* Ibid. n. 5. De his filiis Prophetarum testatur Cornel. à Lapide, 4. Reg. 2. Cornel.
3. Reg. 17. ad illa verba *Thebites, § Virgines*, sic ait: *Virgines quoque, vel Cælibes fuisse Elisæum, cæterósque Eliæ discipulos, non est dubium: quin & ex ipsis plures pro vera Dei Religione à Iezabel occisos, martyrii lauream adeptos esse satis liquet ex 3. Reg. c. 18. n. 13.* 3. Reg. 18.

37. Hos ante suum raptum visitat Sanctus Parens Elias, eisque dat suam benedictionem, magnáque hortamenta, ac documenta, ad fidem, religionem, ac zelum Dei, quæ latissimè, & amplè refert Iacobus, Salian. *ad annum Mundi* 3139. & deinceps satis latè. Salianus.

38. 11. Donum *Undecimum donum Eliæ, seu prærogativa.* Qui facis Prophetas successores post te. Ait Ecclesiast. 48. num. 8. Vatablus vertit; & *Prophetas unxeris tibi successores.* Quod communiter, quamvis intelligatur de Elisæo, quem Elias unxit, ac designavit Prophetam post se, *3. Regum 19. n. 13.* tamen non inepte ab aliis intelligitur de Elisæo, ac etiam aliis filiis Prophetarum, quos Elias creavit ad defensionem fidei contra Baalitas, ut patet ex admonitione ipsius Eliæ ad filios Prophetarum apud Salianum *suprà citatum.* Eccles. 45. Vatablus. 3. Reg. 19.

39. Magni, ac præclarissimi Prophetæ extiterūt in populo, ut David, Isaias, Ieremias, Ezechiel, Daniel, & alii, nullus tamen constituit successores post se, nisi unus Elias. Pater *Clavius* explicans Sphæram Ioannis de Sacro Bosco, ait: *Rectè Solem luminare majus dies, qui non tatum suum splendorem continet in corpore suo, sed etiam in Lunam, Stellas, ac Planetas in totum Orbem diffundit.* Optimo ergo jure Elias Sol interpretatur; nam iostar illius, splendorem suæ virtutis, sanctitatis, ac spiritus, & zeli, non tantum in se continuit, sed etiam diffudit per Stellas, ac Planetas, per Elisæum; ac filios Prophetarum ac totum mūdum: ad hoc enim eos destinavit Elias, sicut ipse ait in exhortatione ad filios Prophetarum apud Salian, anno Mundi 3139. n. 5. *Filii mei longè charissimi, quos Deus ad gloriam sui nominis convocavit, ut per dies, noctésque laudes ejus decantetis*, ut à communi via iniquitatis abhortetis, & in eam mecum incumberetis vitam, ut corda filiorum converteremus ad Patres, qui Domino Deo Israël corde profectò servierunt, ut fratres nostros, quos idolorum servitus misere dementavit à sacrilegis vitulis abduceremus, & post pauca subdit: *Qui multos erudiunt ad justiti* Clavius. Salianus.

justitiam in perpetuum, tanquam stellæ fulgebunt in perpetuas æternitates.

40. Imò tam præclarus, ac eximius servus Dei erat Elias, tamque fervidus zelator honoris divini, támque sub i nis, ac maximæ virtutis, ut dona Spiritus sancti sibi data meruerit discipulo Elisæo impetrasi. Ait Elias ad Elisæum: *Postula quod vis ut faciam tibi antequā tollar à te*, 4.Reg. 2.
4. Reg. an 9. Tunc ait Elisæus: *Obsecro ut fiat in me duplex Spiritus tuus.* Et illi Elias *rem difficilē postulasti, atta aen si videris me, quando tollar à te, erit tibi, quod petisti.* Ad tam magnam, & sublimem rem obtinendam, meritum consistebat, quod viderit Eliam abeuntem in cœlum. Tam magnus, ac magnificus Pater, Doctor, ac Magister omnium virtutum erat Elias, ut desideria, lachrymæ, gemitus, & superia ex illius discessu, in discipulo inservirent, ut tā sublimi spiritu nobilitaretur, ac condecoraretur, quod maximæ Eliæ virtuti tribuit. S. Honophrius, de quo in Martyrologio Romano die 11. Iunij in libro,
Honuphr. cui titulus est vitæ Patrum, sic ait Honuphrius: *Profecto vitā Beati Patris nostri Eliæ venerabiles fratres meos audivi frequenter laudare, qui se in Eremo, in tanta abstinentia, & oratione studuit, ac afflixerit, ut maximam virtutem à Deo meruisset accipere, & igneo curru transvectus, Spiritus sancti dona, quæ habuerat, discipulo impertiri; & adhuc longævus senior, mortis pœnam non videre.* Expende illud, *maximam virtutem meruisset accipere.*

41.
12. Donum. *Duodecimum Eliæ donum, seu prærogativa;* Elias Monachorū princeps, ac vitæ Monasticæ ductor; hàncque vitam initiavit, cum esset in Torrēte Carith ibique ad eum multi convenissent, & postea regressus à monte Horeb latiùs stabilivit in monte Carmelo Galgalis Bethel, ut communiter tradunt Auctores, de quo Resolutione sequenti dicam.

42. Quod verò Elias hanc vitam ab hominum commercio separatam primus instituerit, docēt Patres, D. Dorotheus in Synopsi Prophe-
Dorotheus. tarum, de Elia loquens ait: *Hic primus ex hominibus est, qui hominibus cursum ad cœlum submonstravit, qui primus ex hominibus unum Angelorum, & hominum vitam ostendit.* Divus Gregorius Nyssenus in *Oratione*
D. Gregor. Nyssenus. *pro commendandis laudibus fratris sui Basilij,* ait: *An etiam audebimus ad sublimē Eliam sermone ascendere, & ostendere nostrum Doctorem sua vita instituto illius gratia assimilari.*
Cassian. Cassianus antiquissimus Pater coævus cum D. Augustinus *lib. 1. de Institu. cap. 2.* loquens de Monachis sic ait: *Hoc enim habitu etiam illos ambulasse, qui in veteri Testamento hujus professionis fundavere primordia, Eliam scilicet, & Elisæum Divinarum Scripturarum auctoritate demonstratur.* D. Athanasius in vita
D. Athan. *Sancti Antonij, cap. 7.* ait: *Sanctus Antonius renuntians oportere Dei famulum ex instituto Magni Eliæ exemplum capere, & ad illud*
D. Macar. *speculum vitā suam debere componere* S. Macharius Magni Antonij discipulus in sermone ad Monachos, qui incipit *Fratres charissimi*, ait: *Eliam, & Elisæum, ac filios Prophetarū, quos constat veraciter Veteris Testamenti Monachos imitari curate.* Et statim infra: *Quorum exempla Fratres charissimi, in Ordine Monastico, quem sectari cœpistis, debitis sol-*

licite curare, ut ab eorum recto tramite, id est, Monastica vita nullatenus recedatis. Hos secuti sunt Paulus, & Antonius & multi hujus propositi sectatores, D. Cyrillus *lib. ad Eusebium,* D. Cyrill.
ait: *Verum tamen probatissimi Monachi nostræ Religionis permanserunt sub disciplina Monastica vita per Eliam Prophetam instituta.* Divus Bernardus *in expositione Regulæ Sancti Benedicti, cap. 1.* ait: *Attende bene, quod in Veteri Testamento Elias, & Elisæus; in novo verò Sanctus Ioannes Baptista; postea tandem tempore Apostolorum horum Monachorum ipsi inventores extiterunt.* Sanct. Mangarius *sermone ad Monachos*, ait: *Duos viros magnificos exordium Monastici Ordinis protulisse credimus; unus igneis equis in cælos raptus legitur, alter verò prophetasse, antequam natus sit. Primus Elias Pater noster extitit. Alter verò Sanctus Ioannes Baptista.* D. Hieronym. *in Epistola ad Paulinum*, & ait: *Ut ad Scripturarum auctoritatem redeam, noster Princeps Elias, noster Elisæus, nostri duces filij Prophetarum, qui habitabant in agris, & solitudinibus, & faciebant sibi tabernacula juxta fluenta Iordanis.* Divus Isidorus Hispalens. *lib. 2. de Offic. cap. 15.* ait: *Quantum inquam, ait, ad auctoritatem veterum Scripturarum hujus propositi Principes Elias, & discipulus ejus Elisæus fuerunt, sicut alij Prophetæ, qui habitabāt in solitudine, urbibusque relictis, faciebant sibi casulas prope fluenta Iordanis.* Cardinalis Petrus Damianus *Ordinis Divi Benedicti, tom. 3. Opusculorum de origine vitæ Monasticæ, cap. 2.* ait: *Hujus vitæ normam, ut anteriora prætercam Elias cœpit. Elisæus verò aucto discipulorum Collegio dilatavit,* & *lib. 3. in Cantic. cap. 2.* loquens de Elia, ait: *Hæc dixit, & fecit ille primus Auctor, & Institutor eorum, qui dicti sunt filij Prophetarum, quos fuisse Monachos in Veteri Testamento, consentit auctoritas Patrum Venerabilium* Ioannes Patriarcha Hierosolymitanus *de Institut. Monach. cap. 2.* ait: *Hic Propheta Dei Elias Monachorum Princeps primus extitit, à quo sancta primæva institutio exordium sumpsit.* Ioachimus Abbas in cap. 6. Apocal. *Designatur autem per Eliam, sicut per solem Ordo Monasticus.* Trithemius *de Ortu, & laudibus Carmel. cap. 3.* ait: *Monastici propositi Princeps fuit Elias, & discipuli ejus.* Hastensis *disquisit. Monastica, lib. 1. tract. 11.* Cardinalis Bellarminus *tom. 1. controvers. de Monachis c. 5.* Idem docent adducta auctoritate D. Hierō & alij multi Patres, ac Doctores, tam antiqui, quam moderni, quos referunt Thom. Aquin. *in discept. Hist. Theol. de Patriarchata Eliæ, p. 3. sect. 4.* Lezana *tom. 1. Annaliū. Apparatu 5.* Sapientiss. Magist. Francisc. Bonæ Spei, *de Cōetu. disp. 3. à n. 116. & per sequentes.*

43.
13. Donum. *Tertium decimum Eliæ donū, seu prærogativa.* Quod curru igneo raptus sit in cœlum, ut refertur 4. *Reg. 2. num. 11.* Cum Elias, & Elisæus pergerent, *Ecce currus igneus, & equi ignei diviserunt utrumque: & ascendit Elias per turbinem in cælum.* Ecclesiast. 48. num. 9. habet: *Qui receptus est in turbine ignis.* Septuaginta: *Et assumptus est Elias in commotione usque ad cælum.* Vatablus. *Qui procella ignea sublatus sis in curru equorum ardentium.* Malu. apud Bibliam maximam. *Et ascendit*

Margin references in right column: D. Bern.; S. Mangar.; D. Hieron.; D. Isidor.; Damian.; Ioan. Hierosol.; Ioachim.; Trithem.; Hastens.; Bellarm.; D. Hieron.; Thomas.; Lezana.; Franc. Bonæ Spei.; 4. Reg. 2.; Ecclesi. 48.; Septuag.; Vatablus.; Biblia.

Arias. Græcus. *in horribili tempestate.* Arias. *Ascendit sublime in cœlum.* Græcus. *Et ascendit in procella, vel in concussione.*

44. D. Ambr. D. Gregor. Abulens. Serarius. Genes. 5. Daniel. 14. Hic currus, quo Elias fertur, ex nubibus fuit formatus ab Angelis, ipsis Angelis ducatum præbentibus, ut docent Divus Ambrosius *serm. 2. de Elisæo.* D. Gregorius Magnus *homilia 29. in Evangelia* Sequuntur Abulens. *quæst.* 17. Serarius, & alij. Magnifico curru, & amplissimo apparatu fertur Elias ab Angelis, non sic legitur nec de Henoch. *Gen. 5. num.* 21. Nec cum Angelus portat Prophetam in uno capillo capitis sui ex Iudæa in Babyloniam. *Daniel. 14. num.* 35. Nec de ullo alio simile legitur. In curru ferebantur victores, & triumphatores; in curru, ac equis asportatur Elias, ut gloriosus victor, ac triumphator, non solum visibilium hostium Baalitarum, sed etiam invisibilium, ac omnium appetituum, ac voluptatum, ut semper ejus spiritus in puritate, ac sanctitate Deo serviret.
D. Ambr. D. Ambrosius *serm. 2. de Elisæo*, & ait, *Elias Magister Elisæi, nonne Angelis ducentibus raptus ad cœlum est, & quadriga ignea impositus, quasi in quodam triumpho, victor ascendit. Victor enim extiterat, non gentium barbararum, sed sæcularium voluptatum. Siquidem graviores inimici sunt pravi mores, quam hostes infesti, ut facilius intelligamus, hoc tempore malignitatem hostium vinci posse, quam morum.* Magni, & gloriosissimi extiterunt in Orbe victores, & triumphatores, Alexander Magnus, Iulius Cæsar, Pompejus Magnus in suis curribus triumphalibus, de barbaris, ac variis gentibus triumpharunt; sed super hos omnes gloriosior, triumphator Elias, qui non solum reportat trophæum de barbaris gentibus, sed etiam de se ipso, ac suis affectibus, ac appetitibus: *Siquidem graviores sunt pravi mores, quam hostes infesti.*

45. D. Chrysost. D. Chrysostomus *homil. de Ascensione Eliæ.* sic ait, *Deus Rex regum Eliam suum tota se corporis, & animæ devotione zelantem, post multorum laborum sudores, post dirarum persecutionum gravissimas fatigationes, post tantorum bellorum magnas, illustrésque victorias, optima de mundo, & diabolo spolia referentem, igneo curru, atque equis flammantibus impositum, triumphali gloria præfulgente, ad sua regna voluit pervenire.* Elias multos labores, pugnásque: contrarietates, ac persecutiones, bellorúmque conflictus contra hæreticos sustinuit, ac gloriosè superavit, magnáque spolia de mundo, ac diabolo reportavit, ac magnas persecutiones, quales nunquam fuerunt ab initio mundi sustinendæ, ac vincendæ destinabatur; tantum ergo gloriosus victor non communi cum aliis, sed valdè pomposo ac magnifico apparatu, triumphali curru, ac igne fulgẽte fertur in cœlum.

46. Meritò tamen dubitabis, quia ut diximus ex communi sententia, currus hic formatus est ab Angelis ex nubibus; cur ergo non præsentiam nubium, ac colorem cæruleum ostendit, sed igneum? Ad quod respondet primò,
D. Chrys. D. Chrysostomus homil. 1. de Elia: *Igneus enim currus congruebat igneo Eliæ animo ad eum vehendum in cœlum.* Eliæ animus totus ignitus erat in zelo, charitate, ac amore Dei. *Surrexit Elias Propheta quasi ignis & verbum ipsius quasi facula ardebat.* Tam succensus, ac ardens erat Elias zelo ac amore Dei, ut pro sua vi, ac efficacia non verba, sed flammas eructare videretur. *Et verbum ipsius quasi facula ardebat.* Secundò, quia ignis est Symbolum Angelorum, ac ministrorum Dei juxta illud Pauli Hebr. 1. num. 7. *Qui facit Angelos suos spiritus, & ministros suos flammam ignis* Ut autem cunctis fiat manifestum quod Elias sit tanquam quid Angelicum, ac verus Dei minister fertur in flammeo curru. Hinc D. Chrysostomus *homil. de Elia*, ait de ipso: *Elias Angelus terrestris, homo cœlestis.* Quod manifestè apparet, dum curru igneo fertur: nam ignis cõsumit, & devorat, quidquid est terrestre, ambit, & munit id, quod est cœleste, ut ex Chrysosto. dixi *suprà, q. 1. n. 5.* Tertiò, ut ostendatur Elias ignis imperator, ac omnium elementorum Dominus, ut dixi *suprà in hac q. n.* 18. Hebr. 1. D. Chrys.

Oprimo jure quæres. Fertur Elias curru igneo, & equis igneis, & quisnam erat auriga istius currus, à quonam regebatur? Respondent Abul. Vatablus, Serarius, Salianus, & alij, quod erat Angelus quidã; sed cur hic non exprimitur, sicut currus, & equi declarãtur. Inde dicendum existimo, quod auriga istius currus erat ipsemet Elias; quonam currus ferebatur, in cœlum nempe, & ad viam dirigendam, ac ostendendam in cœlum, nullus melior auriga, & ductor, quam Elias; & ideo nec Angelus, nec alius erat necessarius. Auctor mirabilium Scripturæ apud D. August. lib. 2. cap. 22. *Iamjàmque Elias curru igneo receptus velut ad cœlum considerante Elisæo via rapitur.* 47. Abulens. Vatablus. Serarius. Salianus.

Ascendit Elias per turbinem in cœlum. Ecclesiasticus habet: *Qui receptus es in turbine ignis.* Septuaginta: *In commotione.* Vatabl. *In procella ignea.* Alij: *Ascendit in horribili tempestate* Ad quid, dũ Elias fertur in cœlum, tanta omnium rerum commotio, tam horribilis ventorũ tempestas? Cum Deus descenderet in montem Sinai ad loquendum cum Moyse; ait Textu: *Et mane incaluerat, & ecce cœperunt audiri tonitrua, & micare fulgura, & nubes densissima operire montem, clangórque buccinæ vehementius perstrepebat.* Exod 19 n. 16. & Regius Vates ponit *terræmotum.* Et Paulus Hebr. 12. n. 18. dicit: *Ignem, & turbinem, & caliginem, & procellã* Et statim subdit Text. n. 15 *Totus mons Sinai fumabat.* Ad quid cum Deus descendit in monte, tot commotiones, omnia elementa conturbantur; terræmotus fiunt, aër caligine obtenebratur, aqua procella diffunditur, & ignis undique fulgurat. Ad quid omnia cõturbantur. Tanta est Dei advenientis majestas, ut omnia tanquam famulantia, ac obsequentia, dent signa, eo modo, quo possunt ad venerandum suũ Dominum. Philo *lib. de Decalog.* ait: *Oportebat ad Dei adventũ turbari mundum omnibus suis partibus, & exire ad ministerium.* Quid est, quod Elias non sereno, ac pacato aëre, sed *per turbinem, commotionem, procellam igneam, ac terribilem tempestatem ascendit in cœlum* Tanquam si omnia elementa, aër conturbatione, terra commotione, ignis in procella ignea, aqua diffusa tempestate horribili, darent famulatum, & venerationem Magno Eliæ tanquam eorum dominatori, ac Imperatori, ut dixi in hac quæstione. 48. Eccles. 48. Septuag. Vatablus. Exod 19. Hebr. 12. Philo.

Quartum decimum Eliæ donum, ac prærogativa. Quod designatus sit tanquã Apostolus in 49.

ultimis

14. Donum Eliæ. Matth. 17. ultimis temporibus adventutus, ad testituenda omnia, *Matth.* 17. Qui scriptus es in judiciis temporum lenire iracundiam Domini, ut jam dixi superiori quæst. *num.* 6. Tunc enim adveniet Elias, suis meritis, sua prædicatione, doctrina, ac exemplo ad tam terribili tempore placandam iram divinam, propugnans, ac custodiens Ecclesiam, confirmans in fide, ac corrobotans electos, destruens, ac conculcans falsas nequitias, ac insidias Antichtisti, & denuntians proximum Christi adventum. Inde dicitur Psalm. 96. num 3. *Ignis ante ipsum pracedet*; Elias nempe, de quo dicitur Ecclesiast. 48. num. 1. *Surrexit Elias Propheta tanquam ignis.* Psal. 96. Eccles. 48.

50. Et tunc Elias, & Henoch denuntiantes Christi adventum munere Apostolico funguntur. Ait Paulus 1. Corinth. 4. num. 9. *Puto, quod Deus nos Apostolos novissimos ostendit.* Per novissimos Apostolos Eliam, & Henoch intelligit. Sic intetlinealis, *Apostolos novissimos similes Elia, & Henoch.* Similiter interpretantur Glossa ordinatia, S. Brunus, Magister Sentent. Cardinalis Hugo, & præ cæteris audiendus est D. Ambrosius ad citatum locum Pauli: *Hoc ideo, ait, personæ sua deputat, quia semper in necessitate fuit, persecutiones, & pressuras ultra cateros passus, sicut passuri sunt Elias, & Henoch, qui ultimo tempore futuri sunt Apostoli: mitti enim debent ante Christum, ad praparandum populum Dei.* Similitet D. Anselmus. *Puto, ait, & pro certo scio, quod Deus hos Apostolos novissimos ostendit mundo, quibus nulli succedent Apostoli tam perfecti, tam necessary salu i hominum, quales apparebunt in novissimo tempore Elias, & Henoch, quos Deus reservat, ut filios Israel ab Antichristi seductione liberent, hos ostendit novissimos, id est illis novissimis praconibus consimiles.* 1 Corinth. 4 Interlin. Glossa. S. Brunus. Mag. Sent. Hugo D. Ambr. D. Anselm.

51. 1. Corinth. Videns Apostolus Paulus, quod inter Corinthios multi versabantur, qui perverso, ac diabolico animo contra ejus Apostolatum detrahentes insurgebant, ut suam Apostoli dignitatem tueretur, ait: *Puto quod Deus nos Apostolos novissimos ostendit*, ut multas contrarietates, ac persecutiones pro prædicatione Evangelica sustineam, ut etiã sustinebunt Elias, & Henoch prædicantes contra Antichristum, qui tanquam Apostoli præcedent adventum Christi ad judicium, & ut etiam destruant Antichristum.

52. D. Thom. Quia tria, quæ juxta D. Thomam requiruntur ad munus Apostolicum, maximè fulgebunt in Elia, & Henoch, qui magnis signis resplenduerunt illumioantes totum orbem per se, ac suos discipulos, ut satis latè, & doctè ptobant M. Petrus Munoz, Malveda, ac multi alij, quos citavi *tom.* 1. *in Apocal. cap.* 11. *quæst.* 9. *n.* 70. 71. 72. 73. Munoz. Malveda.

53. *Quintum decimum Elia donum, & prarogativa*, ut sanguine suo Antichristum perimat, & occidat. Sic ait Tertullianus lib. de Anima cap. 50. *Henoch, & Elias, ait, morituri reservantur, ut Antichristum sanguine suo extinguant.* Res nova, & inaudita, sanguis hominis demortui, hominem vivum, & toto in orbe imperantem potest perimere, ac occidere! ô magnum donum, ac prærogativa sanguinis Eliæ, etsi sanguis ille esset mortuus ad vivificandum corpus Eliæ ad actiones ac operationes vitales videndi, audiendi, ac loquendi; At verò ut flammeo zelo Ecclesiam Dei custodiat, ac ut omni modo pro illa propugnet, & destruat ejus adversarios, omnimode vivus erat; tam alte, ac efficacitet in illo sanguine erat sigillatum, ac impressum Ecclesiam Dei custodire, ac pro ejus defensione stare, & contra ejus adversarios pugnare, ut inde fieret quod & si sanguini illi desit vita ad vivificandum corpus Eliæ ad functiones vitales, tamen fieri non potest, ut sanguini illi desit vivacitas, ac generositas, ut Ecclesiam Dei custodiat, ac pro ea bellum gerat, ut omnes ejus contrarios interficiat, & perimat, *ut sanguine suo Antichristum extinguant.* Vt Christi fideles vivant, & qui erroribus Antichristi sunt decepti, agnita veritate ad salutem, & vitam veniant. Tertullian.

Aliqualem odorem, umbram, ac vestigium videtur participare sanguis Eliæ à sanguine Iesu Christi: mortuo meo Iesu pendente in cruce *unus militum lancea latus ejus aperuit, & continuò exivit sanguis, & aqua.* Ioan. 19. num. 34. D. Cyprian. D. Augustin. ut dixi *tom.* 5. *in Evangelia lib* 8. *cap.* 20 *quæst.* 11. *n.* 65. Augustinus inquit: *A latere illo Sacramenta Ecclesiæ manarunt, sine quibus ad veram vitam non intratur.* Sanguis in corpore mortuo nec dat alimentum; nec nutrimentum, quomodo fieri potuit, ut à corpore mortuo exiret sanguis emanans salutifera Sacramenta? Et si sanguis ille Sacratissimus mortuus esset in corpore Christi ad vegetandas vitales facultates videndi, audiendi, ac loquendi, vividissimus tamen erat in supremo, ac altissimo gradu vitæ, ut profunderet salutifera, ac vivifica Sacramenta ad alimentum, ac nutrimentum suæ Ecclesiæ, quibus filij ejus producerentur ad vitam, & custodirentur ab omni malo. De sanguine Eliæ dicitur. Mortui reservantur, ut sanguine suo Antichristum extinguant. Et si sanguis in corpore Eliæ defunctus haberetur ad spiritus animales ministrandos, valdè tamen vitalis est ad custodiam, & protectionem Ecclesiæ, ut interficiat crudelem ejus inimicum, ut inde omnes agnoscant veritatem, & Christum Iesum adorent, ut producantur in vitam, & salutem æternam. 54. Ioan. 19. D. Cyprian. D. August.

Ex quo fit, quam gratissima sit Deo oblatio mortis Eliæ, cum interfecto Antichristo, multorum patiat salutem, & vitam, convertens corda Patrum in filios, & corda filiorum in patres eorum. Rectè Elias dicitur à Tertulliano lib. 4. contra Marcion. cap. 22. *Consummator novi Testamenti.* Christus D. fuit principium, ac initium novi Testamenti, qui suo pretiosissimo sanguine nos redemit, ac filios Dei adoptivos, cohæredes regni Dei effecit. Consummator novi Testamenti est Elias, qui in fine mundi venturos, ut omnes sua prædicatione ad Christum Iesum adducat, ut omnes ipsum ut verum Deum recognoscant, ac adorent. 55. Tertullian.

Decimum sextum donum, ac prarogativa Elia, quod in mysterio Transfigurationis vocatur ad Consilium cum Christo in magna gloria: *Ecce duo viri loquebantur cum eo Erant autem Moyses, & Elias visi in majestate, & dicebant excessum ejus, quem completurus erat* 56. 16 Donum Eliæ.

Luc. 9. in Irusalem. Luc. 9. num. 30. 31. vocatur Elias in consilium, ut late dixi ex communi sensu sanctorum Patrum *tom. 4. in Evang. cap. 8. quæst. 12. 13.* Et quomodo vocatur in consilium; Rom. 11. Cum Apostolus dicat Rom. 11. n. 34. *Quis Consiliarius ejus fuit?* Tamquam si dicat, D. Bernard. nullus, aut rarus, ut exponit D. Bernard. epist. 107. & non vocantur ad hoc consilium Seraphim, Cherubim, spiritus pleni scientiæ, vel alij ex ordine spirituum Cælestium, nec vocantur ex hominibus purus & innocens Abel, nec Jeremias sanctificatus in utero matris, nec Abrahamus Pater fidei, ut ait Apostolus, ac ornamentum omnium virtutum, ut D. Ambr. ait D. Ambros. sed vocantur Moyses, & Elias. Tertullian. Tertullian. *lib. 4. contra Marcion c. 23.* ait *Visus est Christus gloriam suam communicare cum principalibus suis.* Vocantur isti duo tanquam primi, & principales tam in ordine Angelico, quam humano; & ideo tantum honorantur à Christo, ut veniant in Consilium supremi, & altissimi negotii, redemptionis nempe generis humani; & cui nullus ut Consiliarius, hos servos suos ita vult extollere, ac sublimare, ut eos habeat in Concilium. Ait Petrus ad JESUM: *Domine si vis, faciamus hic tria* Matth. 17. *tabernacula; tibi unum, Moysi unum Eliæ* Tertullian. *unum.* Quæ verba expendens Tertullianus alibi datus adversus Psychicos c. 6. *quid ait, tu Elia hic? Tanta est circumscripti victus prærogativa, ut Deum præstet homini contubernalem, parem revera pari.* Expende magnam exaggerationem, *Parem revera pari.*

57. D. Lucas, Syriacus. *Visi in majestate* addit D. Lucas, Syriacus, *visi in gloria.* Considera quam magnus, & excelsus sit Elias, ut coram supremo Domino Christo Jesu, ad cujus præsentiam, ut ait Isai. 40. Isaias 40. n. 17. *Omnes gentes quasi non sint, sic sunt coram te, & quasi nihilum, & inane, reputata* Foretius. *sunt ei.* Quasi *nihilum.* Foretius legit *Plusquam nihilum,* idest quid inferius nihilo, tamen Elias in tanta æstimatione reputatur, ut coram supremo Domino appareat *in gloria, & majestate;* Sæpe Angeli apparuerunt hominibus, ut Abrahamo, Agpr. Iacobo, Moysi, Iosue, Gedeoni, ac Davidi, tamen absque aliquo pomposo apparatu, at Elias cum gloria, & majestate, ut hic in præsenti, in cœlum fertur tanquam triumphator in curru igneo, de quo multa dixi in hac quæstione, Dono 13. Et quando symbolicè de Apocal. 11. ipso agitur, ac Menoch in *Apocalypsi 11. n. 4.* valde magnifice celebratur: *Hi sunt duæ Olivæ, & duo candelabra in conspectu Domini terræ stantes.* Lucent, & resplendent, non tantum coram hominibus, sed etiam coram Domino; cum Antichristus occidet eos post tres dies resurgent: *Et audierunt vocem magnam de cælo dicentem: Ascendite huc, & ascenderunt in cælum in nube, & viderunt illos inimici eorum Apocal. 11. num. 12.* Valde gloriosè in cœlum ascendunt, ad similitudinem, ac imitationem Christi, ut ibi satis explicaui q. 24. & maximè notandum; quod Christus ascendit in cœlum *videntibus illis.* Hoc est Actor. 1. fere centum viginti. Actor. 1. n. 15. Quia ut Actor. 10. ait Petrus Actor. 10. num. 40. *Dedit eum Deus manifestum fieri non omni populo, sed testibus* D. August. *præordinatis à Deo.* Vnde ait. D. Augustin. Tract. 76. in Ioan. vers. ultimo. *Suscitatum Christum nemo impiorum vidit.* At suum servum Eliam ita voluit Christus sublimare, ac exaltare, ut etiam videntibus omnibus, ac ejus inimicis ascendat in cœlum tam ad majorem gloriam ejus, quam ad confusionem ipsorum inimicorum.

In hoc admirabili Transfigurationis arcano tantisper subsiste Lector: *Assumpsit IESVS Petrum, Iacobum, & Ioannem fratrem ejus, & transfiguratus est ante eos.* Matth. 17. num. 1. 58. Matth. 17.
Commune dubium, cur ex omni Apostolorum collegio hos tres elegit, de quo multa dixi *tom 4. in Evangelia c. 8.* Nunc etiam non incongrue dicam, in his tribus tria substantialia religionis vota denotabantur: in Petro *obedientia,* in Iacobo *Paupertas;* in Ioanne *castitas;* Inde præ cæteris hos tres ad tantam gloriam advocat, ut ipsa tria Religionis vota maximè nobilitaret, ac condecoraret; inde consequens erat, ut Elias *in majestate appareret.* Luc. 9. num. 30. Si enim tanta gloria con- Luc. 9.
decorabantur tria Religionis vota; etiam Elias illorum actor, & institutor, multa debuit majestate insigniri, ac resplendescere, cum Deus esset daturus legem, multa, & magna signa præcesserunt. *Totus mons fumabat; ecce cœperunt audiri tonitrua, & micare fulgura, & nubes densissima operire montem, & clangor buccinæ vehementius perstrepebat.* Exod. 19. num. 16. Insuper cum Moyses des- Exod. 19.
cenderet de monte ferens legis tabulas *ignorabat quod cornuta esset facies sua.* Exod. 34. Exod. 34. Chaldæus.
num. 29. Caldæus *ignorabat, quod multiplicatus esset splendor gloriæ vultus sui.* Quando Deus daturus erat legem, quod tot signa majestatis radiarent; bene intelligitur; ut Deus nobilitaret suam legem, & ut à se datam, ut ait Procopius Gazæus: *Fulgura visebantur in* Procopius.
monte Sina, quæ erat typus Divinæ lucis, & splendoris in lege. Sed ad quid etiam in vultu Moysis tanta gloria fulget? si Deus tot radiantibus majestatis signis, voluit legem nobilitare, ac condecorare, sic etiam & illius promulgatorem, ut inde nobilitas legis magis resplendesceret.

Decimumseptimum donum, ac prærogativa 59.
Eliæ, quod ante communem resurrectionem 17. Donum.
corpore, & anima feratur in cœlū tanta glo- Eliæ.
ria, ac majestate: ad quod respondet D. Thomas citato loco Apocal. 11. n. 12. & ascende- Apocal. 11.
runt in cœlum in nube, ait Angelicus Doctor: *Hoc erit, quia nobilitavit eos Dominus hoc privilegio, ut ante alios resurgant propter prærogativam gratiæ, & meritorum in speciali testimonio, in vita, doctrina, & martyrio, sub tempore tam acerbæ persecutionis, sicut privilegiati fuerant, & prius in longitudine vitæ, & loco, & modo vivendi.* Tam præclara, & excelsa merita, vita, doctrina, zelo, ac martyrio non fuerunt remuneranda cum alijs, sed valde anticipatè, & peculiari, ac particulari modo, & tempore. Anima separata à corpore tribus diebus jacuit corpus Christi in sepulchro, & postea gloriosè resurrexit. Matth. 12. n. 40. Matth. 12.
& 28. n. 1. ad similitudinem filii fuit anima se- Matth. 28.
parata à corpore jacuit corpus Sacratissimæ Virg. Mariæ in sepulchro tribus diebus, & tertia die, anima unita corpori gloriose resurgens, magnifico, ac pomposo apparatu ascendit in cœlum, ut docent D. Athanas. serm. D. Athanas.
de

Sophron. D.Damasc. de Deipara. Sophrnnius epistol. de Assumptione Virg. D.Damasceo. Orat. 2. & a. de Dormit. Virginis, ad hujus rei umbram honorat Deus servum suum Eliam, ut post triduum eum dimidio anima separata à eorpore ei reuniatur, & ipse gloriosus triumphator in nube asceodat io cœlum.

60. 18. Donum. *Decimum octavum Eliæ donum, & prærogativa.* Tanta Divina gratia, ac cœlesti favore insignitus est, quod cum Christus Dominus in ultima cœna sacram Eucharistiam institueret, eamque per suos Apostolos in pignus sui amoris distribueret, etiam præsentes aderant Elias, & Henoch, qui cum Cœteris Apostolis è manibus Christi cœleste pabulum acceperunt, ut revelatum fuit venerabili Maria de Iesu. *Mariæ de IESV* ex Seraphico Ordine sancti Francisci, & refertur in ejus vita, ac à gravissimis Patribus sacræ Societati Jesu, de quo latius dixi *Opusculo* a. *Resol.* 33. *quæst.* 4. quod totum alta, & admirabili Divina providentia ordinatum est; nam si Deus volens ostendere suam supremam charitatem, ut ait Noster D. Cy- D. Cyrill. rill. in Ioan. erga suos Apostolos, sua propria carne, ac sanguine eos alimentavit, hanc tantam gratiam, quam præsentibus Apostolis exhibuit, voluit etiam novissimis, & ultimis Apostolis Eliæ, & Henoch communieacare; nam si præsentes Apostoli tam illustri gratia condecorabantur, quia hoc divinum mysterium prædicaturi erant per totum orbem, conveniens etiam erat, ut illius participes fierent, quorum zelo, prædicatione, ac industria tam admirabile mysterium contra Antichristum perseveraturum erat in orbe; vide *tom.* 3. *c.* 31. *q.* 16. *n.* 102. 103. &c.

61. 19. Donum. *Decimum nonum Eliæ donum, ac prærogativa,* quod à Deo designatus sit tempore Antichristi tanquam munimen, ac stabilimentum totius Ecclesiæ, cum magna utilitate, ac fœcunditate fidelium. Ostenditur Zachariæ Prophetæ candelabrum aureum, simulque *erant duæ olivæ ad dexteram candelabri, & ad* Zach. 4. *sinistram ejus*, Zachar. 4. num. 13. Per candelabrum intelligitur Ecclesia Catholica. Ita Tychon. Tychonius *homil.* 8. *in Apocal.* S. Cyrill. Ale- D. Cyrill. xandrin. ibi, & etiam Reibeira, Sà, Malveda Ribeira. Sa Malveda. citandus, quærit tamen Propheta ab Angelo, quidnam erant illæ duæ olivæ; respondens ait: *Isti sunt duo filii olei, qui assistunt dominatori universæ terræ*, ibid. num 14. Elias, & Henoch *hebraica phrasi* dicuntur *filii olei*. Quæ denotat pinguem, fertilem, uberem, optimũ, Isai. 5. *Isai*, 5. *num.* 1. Terra Iudæa appellatur *carnes filius olei*, id est, *pinguis fertillis*; ut transferũt Chaldæus. Chaldæus, & Septuaginta; dicuntur ergo Elias, & Henoch *filii olei*. id est omnibus divinæ gratiæ unguẽtis affatim perfusi, & delibuti, spiritusque pinguedine fertiles tam in se, quam erga alios, quos sua prædicatione replebunt. Alii codices. In aliquibus codicibus vulgatæ editionis habetur. *Isti sunt duo filii olei splendoris.* Quia in tam densis tenebris errorum, ac falsitatum; maximè in omnI virtute, ac sanctitate splendebunt. Dicũtur *ad dexteram, & sinistrã.* Malveda. Malveda *tom.* 2. *de Antichristo, lib.* 10. *cap.* 18. §. *quod verò*. Isti nempe duo filii olei Elias, & Henoch in illo periculoso tẽpore utrumque brachium, ac manũ Ecclesiæ magno robore, fidelique ministerio subsentabunt, Ad plantandam fidẽ Evangelicam, multos præclarissimos viros elegit Christus, de quibus dicitur per Abdiam, vers. 21. *Ecce ascendent salvatores in montem Sion.* Abdias. At ad sustentandam ipsam fidẽ in summa persecutione, qualis nõ fuit ab initio, nec erit, hi duo magni viri destinantur.

62. 20. Donum. *Vigesimũ Eliæ donum, & prærogativa,* quod tam magnifico nomine appellatus, & dictus sit Elias, quod idem valet, *ac Dominus Deus*; de quo multa dixi tom. 3. in Evangelia c. 31. q. 12. n. 72. 73. & 74. 21. Donum. *Vigesimum primum Eliæ donum, ac prærogativa,* quod magnifica morte insignitus sit, dum crucifixus moritur in monte Calvario ad Christi imitationem, ut dixi *tom.* 1. *in Apocal. cap.* 11. *quæst.* 21. *n.* 167. *& q.* 22. *n.* 177. ex mente D. Thomæ D. Thom. *Vigesimum secundum Eliæ donum*, 22. Donum. quod maximè illuminatus sit magna cognitione cœlestium mysteriorum, magnasque revelationes à Deo accepisset, de quo dicam quæst. sequenti. 23. Donum. *Vigesimum tertium donum Eliæ*, quod magnis elogiis celebretur ab Spiritu sancto in scriptura, & à sanctis Patribus in suis scriptis de quo infrà quæst. 4. *Vigesimum quartum.* Elias Magnus, & eximius Prædicator. 24 Donum. Nam quidam prædicabant cum alii populos prædicatione instruebant: At Elias tam ferventi spiritu præditus est, ut tunc prædicaret, quando relictus est solus, & nullus audebat pro Deo facere; vide *tom.* 3. *c.* 31. *q.* 15. *n.* 93. 94. *&* 95. *& seqq. Vigesimum quintum Eliæ donum, ac prærogativa,* 25. Donum. quod cum votorum vinculo primus hominibus viam in cœlum ostendit; de quo latè infrà *Resol.* 3.

QUÆSTIO III.

Elias maximè notabilitatur divinis revelationibus, ac cognitione cœlestium mysteriorum Nubecula parva.

SUMMARIUM.

63 *Orandum in secreto.*
64 *Elias habuit revelationem puræ Conceptionis Virginis Mariæ, & n.* 65. *&* 66.
67 *Virgo sacratissima Christi vestigium.*
67 *Virgo sanctissima valde peculiariter à Christo redempta.*
69 *Elias habuit revelationem de mysterio Eucharistico, & n.* 70. *&* 71.
72 *Elias illustratur lumine Divini spiritus.*
73 *Elias in monte Carmeli docebat, ac prædicabat.*
74 *Elias in multis, figura, ac typus Christi, & num.* 75.
76 *De ratione Prophetæ est, quod intelligat sensum illius, quod dicit, ac facit.*
77 *Tamen ad rationem Prophetæ non pertinet intelligere omnes sensus ab spiritu Sancto intentos.*
Elias ut magnus Propheta intelligebat mysteria, quæ in suis factis denotabantur, ibidem.

IN hac quæstione quatuor dicam, duo satis communia, & duo satis peculiaria. Cum 63.

Elias ex Dei mandato sese exhiberet præsentem Achab, atque ex ejus ordinatione ad montem Carmeli convocarentur omnes sacerdotes Baal, totusque populus Israël idololatria deceptus, & peractum fuisset sacrificium ab Elia, elapso igne de cœlo, quod cum vidisset populus cadens in faciem clamavit: *Dominus ipse est Deus, Dominus ipse est Deus.*
3. Reg. 18. 3. Reg. 18. num. 39. Deinde ad magis firmandam, ac corroborandam fidem omnipotentis Dei, mandat populo: *Apprehendite Prophetas Baal, & ne unus quidem effugiat ex eis.* Vt tanta pestilentia totaliter eradicaretur, & ne illius aliquod fomentum, vel scintilla remaneret. Deinde cum Elias ascendisset in verticem Carmeli, monent D. Chrysostomus, D. Nazianz. apud Glossam, quòd ad orationem solitudo, ac secessus quærendus. *Et pronus in terram, posuit faciem suam inter genua*; id est genibus flexis, totus prostratus in faciem suam super terram humiliter, fervido, ac inflammato animo orat Deum.

D. Chrysost. D. Nazianz. Orandum in secreto.

64. Deus suorum servorum maximè remunerator, tanta merita Eliæ in præsenti occasione exhibita, eum condecorat, ac nobilitat illustrissima visione. *In septima autem vice, ecce nubecula parva, quasi vestigium hominis ascendebat de Mari*, 3. Reg. 18. n. 44. In qua nubecula ascendenti de Mari repræsentata est ei pura, & sancta, ac immaculata Conceptio sanctissimæ Virginis Mariæ.

3. Reg. 18.

65. Ioan. Ierosol. Ita testatur gravissimus, & antiquissimus Auctor Ioannes Ierosolymitanus, qui floruit circa annos 400. *lib. de Instit. Monach. cap. 32.* ait: *Per illam nubeculam revelavit Deus Eliæ, quod quædam infantula, scilicet B. Maria, per illam nubeculam significata est; & instar illius nubeculæ per humilitatem parva nasceretur de humana natura peccatrice, designata per Mare. Quæ infantula jam in suo ortu esset munda ab omni peccatorum sorde; & quemadmodum nubecula illa fuit de mari amaro, tamen sine aliqua amaritudine. licet tamen nubecula illa esset originaliter à Mari, alterius que proprietatis. Mare quippe ponderosum est, & amarum; sed nubecula illa levis fuit, & dulcis, sic autem B. Maria de mari; scilicet natura humana, aliter tamen fuit orta.* Similiter rem differunt, & explicant noster Vualdensis *tom. 3. de Sacramentalibus, tit. 9. c. 89.* Carthagena *to. 4. homil. pro Carmelitis*, Doct. Petrus Oxeda *in informatione pro illibata Concept. Virg.* Ægydius Lusit. *de Concept. Virg. lib. 3. quæst. 4. art. 1. §. 1. n. 8.* Doctor Fernandez de Salazar. *de Concept. Virg. 38. num. 11.* Doct. Antonius Escobar de Mendoça *ad 3. Reg. 18. num. 4.* Doctor. Alphonsus Flores *in Ecclesiast. n. 577. & 1668.* Adrian. Lytæ. *Trisag. Mariani lib. 1. sono 30.* Laurentius Chrysogonus *in suo mundo Mariano discurs. 17. n. 49.* Marratius *de fundatoribus Marianis, cap. 1.* Iodocus Clithoveus *Canonic. Coloniens. in insigni serm. pro Ordine Carmelitano.* Iustinus Michoviensis Ordinis Prædicatorum *in celebri opere super Litanias Lauretanas discurs. 222. §. 2. n. 6.* Doctor Ioseph Andræas *decore Carmeli. 30.* Ecce tot, & tam graves Doctores ex multis sacris Ordinibus, & maximè ex sacra Societate Iesu, ex nostra familia multos poterā apponere, præter Vualdensem citatum tres refero, Doctissimum Ioannem Bachonium *in 4. dist. 1. q. 3. art. 3.* Mag. Lezanam *de Concept. cap. 1. fol. 7. & 1. tom. Amal. ad annum mundi 4037. n. 8.* & Magistrum Franciscum Bonæ Spei *lib. de Concept. disp. 3. præsuppositione 3. num. 131.* & deinceps; de quo etiam ergo dixi *tom. 1. in Evang. lib. 1. cap. 3. quæst... num. 5.* Altius nunc rem expendamus.

Vualdens. Carthagena. Petr. Oxeda. Ægidius. Salazar. Escobar. Flores. Adrian. Lyt. Chrysogon. Marratius. Clithoveus. Iustinus. Ioseph. And. Bachon. Lezana. Franc. Bonæ Spei.

Cum Elias positus esset in alta meditatione, & puer respexisset ex mandato ejus ad mare mediterraneum. *In septima autem vice, ecce nubecula parva, quasi vestigium hominis ascendebat de Mari* 3. Reg. 18. n. 44. In septima vice, hoc est in septima ætate, sicut explicat Escobar de Mendoça, ait ipse; septem illi decursus septem dona Spiritus sancti repræsentant. Vna enim Deipara data est orbi, quasi omnium donorum Dei colligatio, ait: *Ecce nubecula*; illa particula, *ecce* in Scriptura denotat rem grandem, & maximè considerandam: *Nubecula*. Valdè vulgare est apud D. Hieron. & Patres per nubem, sanctissimam Virginem significari, ait Salazar. imò in officio solemnis commemorationis Beatissimæ Virg. de monte Carmel. appellat eam *nubeculam Virginis typo in signum.* 66.

3. Reg. 18. Mendoza. Salazar. D. Hieron. Breviar.

Ascendebat de mari; nubes quamvis à mari exoriatur, tamen distinctæ qua litatis est ab eo. Mare amarum est, gravidum, ponderosum, opacum, & nigrum, & sterelizans terras; nubes verò valdè separata ab his imperfectionibus; nam dulcis est, levis, lucida candida, ac maximè fœcundans; sic & Beatissima Virgo, quamvis orta sit de humana natura amara, ponderosa, ac peccato denigrata; ipsa tamen tota pulchra est, sine ulla macula humanæ propaginis, undique venustissima, cuncta fœcundans sua prece, ac gratia. 67.

Quasi vestigium hominis. Et cujusnam hominis erat vestigium, apud nullum, quem legi, explicatum inveni, illud tamen suo alto acumine nobis explicat Magnus Augustinus *serm. 201. de tempore*, quod probat ex Evangelio, & ait: *Ne fortè aliquis dubitet, nubem illam vestigium hominis habuisse, dixit, illius utique hominis, qui dixit, quem dicunt homines esse filium hominis.* Nubes illa erat vestigium veri hominis Christi IESU. Christus totus sanctus, ac immaculatus: nubecula illa, nempe Virgo sacratissima, tota pura, sancta, & immaculata, Christus IESUS sanctus, purus, & immaculatus per essentiam, & naturam, utpotè verus filius Dei, Virgo sanctissima tota pura, sancta, & immaculata per gratiam, & dona sancti Spiritus; utpotè vestigium veri illius hominis Christi IESU. 68.

D. August.

Ecce nubecula parva quasi vestigium hominis ascendebat de mari. Hebraïcus legit: *Quasi vola hominis.* Vatablus, *ad magnitudinem volæ hominis.* Chaldaicus: *Nubes parva, sicut vola manus hominis.* Ascendit de Occidente, id est mari Mediterraneo. Vola, tam de pedibus quā de manibus dicitur; & propriè est curvitas, seu palma tam pedum, quam manuum, & Virgo sacratissima, cum ob suam humilitatem se Domini ancillam reputaret, ad Christi pedes se exhibet, & repræsentat: pedes enim famulorum proprius locus, sic Abigail ad Davidem 1. Reg. 25. n. 14. *Cecidit ad pedes ejus*, scilicet Davidis, *loquatur obsecro, ancilla tua* 69.

Hebraicus. Vatablus. Chaldæus. 1 Reg. 25.

in

in auribus tuis. Cum se ancillam dicit, ad pe-
des procumbit: Si verò cum Chaldæo refe-
ras ad manum. *Nubes parva, sicut vola manus
hominis*; quia in ipsa Deus, *fecit potentiam in*
Luc. 1. *brachio suo*, ut ipsa celebrat in suo Cant. *Luc. 1.
n. 50.* Dum in ea operatur ineffabile Incarna-
tionis mysterium; ac etiam dum Deus ipsam
sanctissimam Virginem tam puram, sanctam,
& immaculatam creavit, ut D. Damascenus
sæpè à me citatus, ipsam appellet, *Miraculum
miraculorum maximum.*

70. Et maximè notandum: Ecce nubecula par-
va, quasi vestigium hominis, seu vola homi-
nis, sive palma manus, vel pedis hominis
Christi Iesu, juxta varias lectiones proximè
adnotatas. Et cur sanctissima Virgo pura, &
immaculata in sua Conceptione, se potius ex-
hibet, ac ostentat in vola, seu palma manuum,
ac pedum Christi In manibus, ac pedibus no-
stri Salvatoris inflicta fuerunt vulnera, seu
plagæ, quibus Christus nos redemit, ibi insi-
gniter apparet sanctissima Deipara, quia infi-
nito pretio illorum vulnerum ipsa inter om-
nes pura creaturas, valdè singulariter à filio
suo Iesu fuit redempta, ut esset pura, & im-
maculata in sua Conceptione absque ulla la-
be peccati originalis, & illo pretioso sangui-
ne, magno gratiarum, donorum, & privilegio-
rum imbre impinguata, sublimata, ac exaltata.

Elias sub Iunipero.

71. Cum Elias dormiret sub Iunipero, excitata-
tur ab Angelo, & panem oblatum comedit. *Et
ambulavit in fortitudine cibi illius quadra-
ginta diebus, & quadraginta noctibus usque ad*
3. Reg. 19. *montem Dei Horeb*, 3. Reg. 19. num 8. Abu-
Abulens. lensis contendit, quod hic panis erat commu-
nis, cui Deus dedit talem virtutem ad corro-
borandum Eliam, ut per tot dies alio cibo nõ
Auct. Mirab indigeret. Auctor mirabilium sacræ Scriptu-
ræ apud D. Augustinum *lib 2. cap. 19.* asserit
hunc panem fuisse mirabiliter factum mani-
bus Angelorum, cui à Deo indita est virtus
ad corroborandas vires Eliæ per quadraginta
dies, imò etiam per plures, quibus mansit in
spelunca, imò & per plures alios, dum ex Dei
mandato jussus, ut ex Horeb tenderet in Israël
3. Reg. 19. per desertum, *3. Reg 19. n. 15.* Per desertum
non poterat facilè habere alimentum necessa-
Abulensis rium ad vitam; & inde Abulensis *ad citat.
c. 19 q. 8.* Quod Elias solo illo pane alimenta-
tus est per quadraginta dies usque ad montem
Horeb, & diebus, quibus ibi mansit, & illis
diebus, quibus reversus est in Israël. Ita ait
citatus Abulensis. *Nam sicut per desertum ivit,
ita & per desertum redjit, & fortè fuerunt om-
nes isti dies plures, quam centum.*

72. In hoc admirabili Eliæ pane agnoscunt
sancti Patres Eucharisticum mysterium, ut in
D. Paschas. typo, ac figura. D. Paschas. *lib. de corpore, &*
Algerus. *sanguine Christi c. 10.* Algerus *lib. 2. de Sacra-*
Rupertus. *mento Altaris cap* 1 Rupertus, *lib. 5. Reg. c. 10.*
D Prosper. D. Prosper *lib. 2. Prædict. & Promissionibus,*
Beda. *cap. 28.* ait, *Panis Eliæ est corpus Christi.* In
Eucheri. eadem interpretatione hoc loco in præsenti
Angelom. sunt Beda, Eucherius, Angelomus, Carthu-
Carthusian sianus, Cardinalis Hugo. Et ita tenet Ecclesia
Hugo in Breviario Romano ad festum Corporis
Breviarium Christi in primo Nocturno; & Breviarium,
Carmelitan. ad festum corporis Christi in
primo Nocturno, dum hunc panem Eliæ, ut
figuram accommodat ad cœlestem, & divi-
num panem Eucharisticum, quod autem
Elias de tanto mysterio habuisset illustratio-
nem, patebit ex dicendis ad finem hujus quæ-
stionis.

Elias in Horeb.

Cum Elias existeret in monte Horeb in 73.
spelunca, & pertransisset ventus vehemens,
ac validus subvertens montes, & conterens
petras, magnaque terræ commotio, ac tan-
dem ignis flagrans, ut jam explicavi superio-
ri quæst. In septimo Eliæ dono. num. 24. post
ignem advenit *Sibilus auræ tenuis.* 3. Reg. 19. 3 Reg 19.
n. 12 seu ut legit Tertullianus *lib. 4. contra* Tertullian.
Marcion. cap. 23. Vox spiritus mitis, Qui erat
vox Divini Spiritus venientis ad illuminan-
dam, ac illustrandam mentem Eliæ in subli-
mi cognitione magnorum mysteriorũ. Hanc
cogitationem, & non vulgarem nobis dat D. D. Gregor.
Gregor. Mag. lib. 5. Moralium cap 25. & ait:
*Quid per vocem auræ lenis, nisi Spiritus San-
cti cognitio designatur. Qui tamen super Apo-
stolos veniens per exteriorem sonum, tanquã per
vehementẽ spiritum demonstratur, cum dicitur.*
Factus est repente de cœlo sonus, tanquam Actor. 2.
advenientis spiritus vehementis *Actor. S. San-
ctus enim Spiritus, cum se notitia humanæ im-
becilitatis insinuat, & sonitu vehementis spiri-
tus, & voce auræ lenis exprimitur, quia scilicet
veniens, & vehemens, & lenis: lenis, quia no-
titiam suam quatenus cognosci utcumque va-
leat nostris sensibus temperat: vehemens, quia
quantumlibet hanc temperet adventu tamen suo
infirmitatis nostræ cæcitatem illuminando per-
turbat.* Idest expellit Divinus spiritus suo alto
lumine, ut dicitur sap. 8 num. 1. *Attingit à fi-* Sap. 8.
*ne usque ad finem fortiter, & disponit omnia
suaviter.* Divinus spiritus suaviter, ac le-
niter, fortiter, ac vehementer suis donis re-
plet mentem, ad eam illuminandum divinus
spiritus suos cœlestes effectus explicat, ac de-
clarat in Apostolis, ac Elia; venit fortiter ad
expellendas mentis tenebras, ut nulla obdu-
rata cæcitas ei valeat resistere. *Infirmitatis
nostræ cæcitatem illuminando expellit.* Venit
etiam leniter, ac suaviter, *quia notitiam suam
nostris sensibus temperat.* Ita se proportiona-
tur nostræ menti, ut quamvis maximè obsti-
nata sit, eam absque aliqua vi, ac coactione
promoveat, ducat, ac illustret. Venit divi-
nus spiritus vehementer, ac leniter cum igne.
In Apostolis cum vehementia, ac igne, quia
vehementia, ac efficacia suæ prædicationis,
ac verbi Dei *penetrabilior omni gladio anci-
piti.* Totus mundus erat ab Apostolis subju-
gandus, ac inflammandus in amore Dei. In
Elia venit divinus spiritus lenis cum igne,
quia savitate, ac dulcedine disciplinæ regula-
ris, quæ in Elia initiabatur universus orbis
erat afficiendus, ac divino charitatis ardore
succendendus. *In voce venefici incantantis* Eccles. 57.
sapienter, Psalm. 57 num. 6. favet huic sensui,
D. Hieron. 16. D. Hieron.
De Elia ait Ecclesiasticus 48. n. 7. *Qui au-* 74.
dis in Sina judicium, & in Horeb judicia de- Eccles. 48.
fensionis. In sina judicium absconditum, &
occultum

occultum ſecretum Divinæ providentiæ, ad tutamen Eccleſiæ, ad defenſionem fidei, ad cuſtodiendos juſtos, ad propugnandam virtutem contra omnes vitiorum turpitudines. *Et* Græcus. *Horeb judicia defenſionis.* Ex Græco legitur, *vindicta* in rebelles, & idololatras, ac inimicos Divini cultus, ut explicant Lyranus, Lyran. Hugo. Fernand. Hugo, Carthuſianus, Antonius Fernandez de viſionibus veteris Teſtam. *viſione 9. ſect. 3.* & magna, & alta myſteria, ac tanta revelata ſunt Eliæ, ut dicat Apoſtolus 1. Corinth. 2. 1. Corinth. 2. n. 9. *Sed ſicut ſcriptum eſt, quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis aſcendit, quæ præparavit Deus diligentibus illum;* quæ verba explicans Origenes *tract. 35. in Matth.* ait: *Sciens quod & Apoſtolus ſcripturas quaſdam ſecretorum profert, cum dicit alicubi, ſicut ſcriptum eſt, quod oculus non vidit, nec auris audivit, nullo enim regulari libro hoc ſcriptum invenitur, niſi in ſecretis Eliæ Prophetæ.* Hoc eſt in revelationibus ſecretis Eliæ factis. Tot ſecreta, tot myſteria Deus Eliæ manife- Origenes. ſtavit juxta Origenem, ut nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis aſcendit. Et quid mirum, cum jam Elias eſſet inauguratus Apoſtolus in ultimis futuris temporibus, ut jam ſuperiori quæſtione dixi in decimo quarto Eliæ dono, n. 49.

75. Elias reverſus à monte Horeb, lumine divini Spiritus illuſtratus fundavit noſtram Religionem in monte Carmeli; & ut magnus D. Gregor. Doctor, ut ait D. Gregorius *lib. 2 in Ezechielem, homil. 21* Ibique ipſe Elias, ac Eliſæus, & filii Prophetarum, prædicabant, fidei myſteria explicabãt, ſcripturas interpretabantur, populi mores corrigebant; & multa documenta ad vitam ſpiritualem, ac ad Religionem dabantur, quod communiter colligunt interpretes, ex eo quod cum filius Sunamitidis mortuus eſt, mulier volebat ire ad Eliſæum, ut deprecaretur pro vita filii ſui, quod cum dixiſſet marito ſuo, qui reſpondens ait illi: *Quam ob cauſam vadis ad eum? Hodie* 4. Reg. 4. *non ſunt Calendæ, neque ſabbathum.* 4. Reg 4. num. 23. Dies Calendarum, ſeu prima dies menſis, ac Sabbathum erant dies feſti apud Judæos, in quibus populus ſolebat convenire ad templum, & oratoria, ſeu alia loca pia ad orandum, & ſimul ad audiendum ſermonem, ac prædicationem de verbo Dei. Ac ſi dixiſſet vir ad uxorem ſuam Sunamitidem, cur vadis hodie ad Eliſæum, cum non ſit hodie dies feſtus, in quo ipſe Propheta ſolet prædicare, ac habere verba ad populum. Ita ad citatum locum Abulenſis *q. 30.* Lyranus, Vatablus, Chartuſian. Serarius, Gaſpar Sanchez, & Cornelius, ac alii communiter. Et ubi nos habemus Matth. 17. *Elias reſtituere omnia.* Arabicus legit, *Docebit omnia.*

Elias in multis extitit figura, ac typus Chriſti Domini.

76. D. Auguſt. D. Auguſtinus ſerm. 201. de tempore, in hoc noſtro argumento comprobando multus eſt per totum ſermonem. Et ſic ait: *Beatus Elias typum habuit Domini Salvatoris, ſicut enim Elias à Judæis perſecutionem paſſus eſt, ita & verus Elias Dominus noſter ab ipſis Judæis reprobatus eſt; contemptus Elias relinquit gentem ſuam, & Chriſtus deſerit ſynagogam. Elias abiit in deſertum, & Chriſtus venit in mundum. Elias in deſerto corvis miniſtrantibus paſcebatur; Chriſtus in deſerto hujus mundi gentium fide reficitur: corvi illi, qui Eliæ miniſtrabant, gentium populos figurabant. Nam gentes ante acceptam gratiam velut morticinis cadaveribus idolis miniſtrabant.* Et poſt pauca ſubdit. *Propheta mittitur ad viduam gentilem, ut ab ea paſcatur; vidua enim iſta typum gerebat Eccleſiæ: venit ergo Elias ad viduam, quia Chriſtus venturus erat ad Eccleſiam. Et ubi B. Elias viduam illam invenit, exierat enim, ut aquas ſibi levaret, & ligna colligeret. In ſigno crucis myſterium, in aqua oſtenditur Baptiſmatis Sacramentum.* Et late expendit D. Auguſtinus, quod mulier non dixit colligo unum lignum, vel tria, ſeu quatuor, ſed duo, quibus figura crucis exprimitur. Quia in ſola Eccleſia Chriſti eſt verus Baptiſmus, veraque gratia Iesu Crucifixi. Sic pergit Magnus Auguſtinus. *Elias inclinatur in oratione, & filius viduæ vivificatur; Chriſtus procumbit in paſſione, & ſuſcitatur populus Chriſtianus, & quod tribus vicibus inclinetur Elias, myſterium Trinitatis oſtenditur, & populus gentium in ſola fide Trinitatis ſuſcitatur.* Et poſt pauca D. Auguſt. ſubdit: *Elias, ut diximus, figuram habuit Domini Salvatoris: Elias oravit, & ſacrificium obtulit: Chriſtus pro univerſo mundo, ſe ipſum immaculatum ſacrificium tradidit. Elias oravit in monte Carmeli; Chriſtus in monte Oliveti. Elias oravit, ut in terram pluvia veniret; & Chriſtus ut in cordibus humanis gratia divina deſcenderet. Quod autem dixit Elias ad puerum ſuum, vade, & conſidera ſepties: ſeptiformem Sancti Spiritus gratiam, quæ data erat Eccleſiæ, deſignabat.* Et poſt aliqua ſubdit: *Sicut ſupra diximus ſanctum Eliam intelligite, typum habuiſſe Domini Salvatoris. Denique ſicut Dominus, poſtquam multas virtutes exercuit, poſtquam paſſus eſt, reſurrexit, & aſcendit in cælum; ita Elias poſt mirabilia, quæ per eum Deus fecit, igneo curru elevatur ad cælum.*

Idem docet Auguſtinus *lib 2. contra Fauſtum Manichæum cap. 33.* S. Ambroſ. *lib. de* 77. D. Auguſt. *Elia, & jejunio cap 22* D. Gregor Magn. D. Gregor. *homil. 29. in Evangel.* D. Bernard. *ſerm. 5. & 6.* D. Bernard. *de Aſcenſ.* Similiter & omnes fere Patres, & tandem pro concluſione hujus concluſionis appono D. Proſperum *part. 2. Prædict. cap. 31.* D. Proſper. ubi in Elia dum filium viduæ ſuſcitat. 3. *Reg.* 3. Reg. 17. *cap. 17 n. 21.* expandens ſe ſuper puerum. Sic ait S. Proſper. *Elias, & poſt eum Eliſæus, ut parvulum mortuum ſuſcitaret, juvenilia membra contexit. & Dominus IESVS ſe ipſum exinanivit, formam ſervi accipiens: parvum ſe illi parvo coaptavit, ut efficeret illud corpus humilitatis noſtræ conforme corpori gloriæ ſuæ. Iacentem* Conſequitur eadem materia. *ſubter ſe frigidum, ſuo calore ſuccendit: Similiter & noſter Salvator Dominus, à cujus calore non eſt jam, qui ſe abſcondat. Inſufflavit ille tertio jacenti, ut trina confeſſio inſinuaretur credenti: ſic ſuſcitatus eſt mortuus, dum à morte perpetua, juſtificatus eſt impius.* Et ut jam notavi *tom. 3. in Evangel. cap. 31 quæſt. 2. num 63.* Ter Elias incubuit puero, eiſque ſeipſum coarctando admenſus eſt. Ter ſe ipſum Chri-

ſtus

stus coarctavit, & humanæ naturæ commensus est. Primo, in utero; secundo, in Præsepio; Tertio, in cruce, & ita ter genus humanum vivificavit, eique spiritum charitatis inspiravit.

De cognitione Prophetica.

78. D. Thom. Dicendum est cum D.Thoma 2.2.q.171. art.4. quem sequuntur omnes Theologi ad verum Prophetam requiritur instinctus Spiritus Sancti, & ut cognoscat, & intelligat id, quod Spiritus Sanctus in suis verbis, vel factis intendit; ex quo infert Sanctus Doctor, quod nec Balam, nec Caïphas, nec milites nolentes dividere vestimenta Christi, fuerint Prophetæ, cum non intelligerent mysteria, quæ sub verbis, vel factis suis continebantur, & ideo veri Prophetæ in scriptura appellantur *videntes*, ut notant D Basilius *Præfatione in Isaiam*, & noster D.Cyrill. Alexand. *lib 3. in Isaiam in principio*. Unde recte D.Thomas citata *quæst*. 71. *art*. 3. *ad* 2 distinguit prophetiam à fide, quia fides non dat cognitionem rerum, sed tantum certitudinem, prophetia verò tribuit certitudinem, & cognitionem, nam ut docet idem Angelicus Doctor eadem *quæst*. 71. *art*. 1. *ad* 3. per prophetiam tollitur obscuritatis, & ignorantiæ velamen. Et latiùs explicat Suarius to. 1. *ad* 3. *part. disp*. 21. *sect* 1. §. *tertio. Principaliter*.

D Basil. D.Cyrill. Alexand. D. Thom. Suarez.

79. Cum vero multiplex sit sensus sacræ scripturæ; literalis nempe, Symbolicus, Allegoricus, Tropologicus: & etiam multi varias divisiones faciunt. Quæstio est, an Prophetæ intelligant rem revelatam secundum omnem sensum intentum ab Spiritu Sancto. Affirmat Scalante *lib*. 1. *clypei c*. 21. *dub*. 4. & credibile reputat Bonfrerius *in Proloquiis c*. 20. *sect*. 6.

Scalante. Bonfrerius.

80. Tamen opposita sententia, & negativa, & communis, est vera, eam tenent D.Ambros. *lib* 1. *de Abraham* c.8. Caetan 2.2. *quæst*. 171. *art*. 6. Martinez *lib*. 4. *Hypost. cap*. 1. §. *Quamvis Propheta*. Alvarez *ad cap* 38. *Isaiæ. vers*. 5. *num*. 60. & 65. Setarius *in Prologom. cap*. 21. q 12. §. *Quæres primò*. Cornelius. *Proœmio in Prophetas majores quæst*. 2. Abulensis multis in locis. Payva, Andræas à cruce; Rua, & alii, quos citat, ac sequitur Fr. Antonius à Matre Dei. Noster Carmelita Discalceatus in Isagogem *script. Prælud*. 3. *dub* 8. quod ex variis locis scripturæ colligunt, sat enim est, quod Prophetæ rem intelligant in uno sensu, vel altero. Tamen majores Prophetæ, ut David, Isaias, Jeremias, forte rem intelligebant, non in uno sensu, sed multiplici, cum eorum lumen esset majus quam aliorum Prophetarum. Hoc posito.

Martinez. Alvarez. Setarius. Cornel. Abulens. Payva. Andræas. Rua Ant. à M. Dei.

81. Thodoret. Inde planum fit, quod Elias ea, quæ gerebat, cognoscebat in mysterio, de eo ait Theodoret. quæst 49. in 3. Reg. *Elias erat Propheta, & summus omnium Prophetarum*. Cum transfiguraretur JESUS; *Apparuerunt Moyses, & Elias cum eo loquentes*. Matth 17. num. 3. & cur præ cæteris hi duo eliguntur ad tantum mysterium? De qua difficultate multa dixi suo loco *tom*. 4. *in Evang. cap*. 8. Respondet primò D.Chrysostomus homil. 57. in Matth. *Apparuerunt Moyses & Elias, utpote vertices omnium Prophetarum*. D. Hilarius *can*. 57. *in* D. Augustin. *lib*. 2. *de Doctrina Christiana cap*. 16. & ibi. D. Hieronimus, Origenes, D. Paschasius, D. Ambrosius *in cap*. 9. Luc. quod appatuerunt hi duo, ut Christus haberet testimonium à Lege, & Prophetis, Moyses repræsentabat legem, Elias personam gerabat omnium Prophetarum. Et ita Ecclesia in Hymno in sabbathum primum Quadrages. *Lex, atque Prophetia primitus hoc prætulerunt, Postmodum Christus sacravit*.

Matth. 17. D. Chrys. D. Hilarius D. August. D. Hieron. Origenes. D. Paschas. D. Ambros. Ecclesia.

Cum ergo Prophetæ cognoscant arcana, quæ in suis verbis, vel factis continentur, & iuxta sanctos Patres in actionibus Eliæ, multa, & alta denotabantur mystèria, utpote sacrosanctæ, & individuæ Trinitatis, & ineffabilis Incarnationis, salutiferæ mortis, ac passionis Christi, illiusque admirabilis Ascensionis: tantorum ergo mysteriorum cognitionem habuit Elias, illorumque revelationibus maximè illustratus, ac sublimatus est, ut magnus, ac maximus Propheta, & in quo omnes Prophetæ continebantur, ac in quo chorus omnium Prophetarum repræsentabatur. 82.

QUÆSTIO IV.

Magnis elogiis, ac laudibus celebratur Elias in scriptura, ac sanctis Patribus.

SUMMARIUM.

83 *Elias portabat infirmos, & docebat eos.*
84 *Elias multis apparuit ut Sol.*
85 *Elias resplendebat vita, justitia, sanctitate, ac doctrina.*
86 *Sancti Eliæ multa elogia conglomerata, & num*. 87.

PRimo cum Elisæus vidisset Eliam curru igneo abeuntem in cœlum clamat: *Pater mi, Pater mi, currus Israel, & auriga ejus*. 4. Reg. 2. num. 12. Hebraicas legit: *Currus Israel, & equites ejus*: ac si diceret, ô Elia pater mi, qui eras totum robur Israelis, ac magis Israelem juvabas tuo zelo, ac oratione, quam magna Curruum, & equitum multitudo. Ita Procopius, Vatablus, Caëtanus; Cornelius, & alii multi. 83.

4 Reg. 12. Hebraic. Procop. Vatabl. Caietan. Cornel.

Aliter exponit D.Gregorius lib. 2. in Ezechielem homil. 21. & ait: *Quid est, quod Elias, currus Israel, & auriga dicitur, nisi quia auriga agit at, Currus portat? Doctor ergo, qui mores populi per patientiam sustinet, & sacri eloquii verbis, docet, & currus dicitur, & auriga. Currus quia tolerando portat; auriga, quia exhortando agit at. Currus, quia mala sustinet; auriga, quia populũ bonis admonitionibus exercet*. Dicitur Elias Currus, & auriga Israël. Currus languidos, & lassos, & infirmos portat, eisque alimenta, ac subsidia vitæ humanæ convehit; auriga verò regit, ac gubernat, ut ad finem destinatum perveniat. Elias ut verus pater, ac præsul Israël, tanquam currus, languidos, ac infirmos in fide cum multa patientia portabat, dans eis alimenta, ac hortamenta necessaria, ut à suis erroribus eos educeret, 84. D. Gregor.

educetet, & tanquam auriga eos dirigebat ac gubernabat ad salutem, & animæ vitam.

85. Secundò. Elias dicitur Sol habens signum Dei vivi: ait Joannes in sua Apocalypsi 7. n. 2. *Vidi Angelum ascendentem ab ortu Solis habentem signum Dei vivi: & clamavit quatuor Angelis, quibus datum est nocere terræ, & mari.* Quod iste Angelus esset Elias, tenent Victorinus, Ganæus, & probabilem dicit Cornelius à Lapide, ut dixi in Apocalyps. *cit. c. 7. quæst. 5.* Si Elias intelligitur, cur non dicit, vidi hominem, vel virum? quia Elias puritate, ac sanctitate, tanquam Angelus reputatur. *Ascendentem*, non venientem, vel apparentē, sed ascendentem. Elias semper ascendebat, ac augmentabatur in virtute, zelo honoris, ac Religionis; *ab ortu Solis*; nam Elias tanquam fulgentissimus Sol apparuit in orbe, Elias enim Græco idiomate, idē est ac Sol, ut sæpè dixi. *Ecclesiast. 48. num. 1.* dicitur. *Surrexit Elias tanquam ignis.* Ex Græco legi potest: *Surrexit Elias tanquam splendor*: Ipse fuit Illustrissimus orbis splendor. Palatius ibi. *Ignis illuminat, & calefacit, Elias sua vita, ac doctrina, & exemplo totum orbē illuminavit: & omnium corda in Dei amore inflammat, ab ortu Solis.* Non in Occidente, sed in ortu Solis apparet Elias; nam cum Sol oritur noctium tenebras, ac caligines dissipat, sic apparens Elias, errorum, ac falsitatum nebulas profligat, ac destruit; & ubi nos habemus Matth. 17. *Elias, Restituet omnia*, ex Arabico legitur; *Docebit omnia.* Veniet tanquam universalis, & communis Magister.

Apocal. 7. Victorin. Ganæus. Cornelius. Græcus. Ecclesf. 48. Græcus. Palatius. Matth. 17. Arabicus.

86. Tertiò de Elia, & Henoch dicitur. Apoc. 11. n. 4. *Hi sunt duæ olivæ, & duo candelabra in conspectu Domini terræ stantes.* Elias dicitur oliva, quæ est symbolum pinguedinis, ac fertilitatis, & pulchritudinis. Ierem. 11. num. 16. *Olivam uberem, pulchram, fructiferam, speciosam, vocavit Dominus nomen tuum.* In illo tempore Antichristi summæ sterilitatis fidei, justitiæ, ac virtutis, in quo si fieri potest etiam electi in errorem inducantur, Elias oliva fructifera producet uberes, & pingues fructus, & valde speciosos, ac elegantes fidei justitiæ, & sanctitatis; deinde oliva est symbolum pacis: de Elia dicitur Ecclesf. 48. n. 10. *Qui scriptus est in judicii tempore lenire iracundiam Dei.* Seu, ut alii legunt: *Placare iram Dei.* Placata autem ira Dei, faciet Elias pacem inter Deum, & homines. Dicitur etiam Elias candelabrum, quod erat in templo, non tantum ad illuminandum, sed etiam ad majorem magnificentiam, gloriam, ac cultum Dei, sic Elias veniet, non solum ad illuminandum mundum, sed etiam ut in tam periculoso tempore Christus Jesus majori cultu, ac veneratione adoretur, ac honoretur, vide quæ dixi *tom 1. in Apocal. c. 11. quæst. 14. 15. & 16.*

Apocal. 11. Ierem. 11. Ecclesf 48. Alia lectio.

87. Quartò; sancti Patres maximè celebrant, ac magnis laudibus extollunt sanctitatem, virtutem, ac merita Eliæ; eumque dicunt virum sanctissimum, magnum, admirabilem, eximium; præstantissimum, principem, ac caput verticem summum Prophetarum, spiritiferum, præcipuum amicorum Dei, hominem cœlestem, Angelum terrestrem, virum sacrosanctum, & divinum, virumque vitæ illuminativæ: & hæc omnia paucis accipe.

D. Chrysostomus homil. 2. de Elia eum dicit: *Virum sanctissimum*, D. Athanas. *de fuga sua*, D. Nyssenus *Oration. de laudibus, D. Basilii*, D. Augustinus, *lib. 20. de Civit. Dei, cap. 29.* D. Basilius Seleuciens. *orat. 11.* D. Laurent. Iustinian. *serm. de S. Iacob*, eum appellant *sublimem meritis*, D. Nyssenus *orat. 3. in Cantic. & orat. de laudibus. Basilii* illum celebrat, *eximium virtute*, Cæsarius *Dialogo 3.* D. Damascen. *serm. 2. de sancto Vitali*: *præstantissimum Principem Prophetarum*, D. Ambros. *lib. de viduis*, eum acclamat *caput Prophetarū*, Theodoret. *in 3. Reg. quæst 49.* eum agnoscit, *summum omnium Prophetarum*, D. Chrysost. *homil. 57.* in Matth. *Verticem omnium Prophetarum*, & homil. 8. ad Roman. eum testatur *admirabilem, seu miræ virtutis virum, & lib. 3. de Providentia.* D. August. *lib. 20. de Civitate Dei cap. 29.* D. Gregorius *lib. 29. in Iob, cap. 5.* D. Cyrillus Hierosolym. *catech. 17.* eum acclamant *spiritiferum*, hoc est ferentem Dei spiritum. D Chrysost. lib. 3. de Providen. ait: *Nil illi terrenum præter melotem erat*; Sic totus erat spiritu absorptus, ut nihil illi terrenum, præter melotem. Drog. Hostiensis *serm. 1. de Passio.* eum publicat, *amicum, ac domesticum Dei, imo domesticorum, ac amicorum præcipuum.* D Chrysostom. in catena ad cap. 4. Luc & ibi Carthusianus dicunt *Eliam Angelum terrestrem, hominem cælestem.* D. Cyrillus in collectaneis explicans illud *currus Israel*, ait: *Currus significat excelsam, & illuminatam vitæ rationem Eliæ.* Quia Elias docebat, non solum sua doctrina, sed etiam sua vita, ac exemplo. Vide quæ dixi supra in hac quæstione num. 78. Abulensis in 4. Regum cap. 2. quæst. 25. affirmat, *quod quando Hebræi videbant aliquem virum facientem miracula, putabant eum esse Eliam, unde quæsierunt à Ioanne, an ipse esses Elias.* Simeon Metaphrastes serm. de Elia, eum vocat *virum sanctissimum, & divinum qui à Deo accepit omnium maxima.* Quod semper intelligitur, Sacratissima Virgine Maria excepta, ipsa enim est omnibus sanctis major, tam Angelis, quam hominibus collective sumptis.

88. D Chrysf. D Athanas. D. Nyssen. D. Basil. Seleuc. C Laurent. Iust. D. Nyssen. Cæsarius. D. Damasc. D. Ambr. Theodoret. D. Chrys. D. August. D. Gregor. D. Cyrill. D Chrysost. Drogo. Carthusian. D. Cyrill. Abulen. Metaphrast.

In omnium perditissimo tempore, omnino Elias erit restaurator, ut Christus Dominus testatur: *Venturus est Elias, & restituet omnia*, Matth. 17. Arabicus legit; *Docebit omnia*, meritò Elias *Sol* interpretatur, ipse tanquam Sol fulgentissimus sua doctrina, vita, ac sanctitate restituet omnia, cunctos illuminando ad viam salutis, justitiæ, ac sanctitatis. 89.

Matth. 17. Arabic.

Ex his quæ dixi suprà q. 2. habes multa ejus elogia. À D. Chrysostomo celebratur, ut elementorum victor ac triumphator, *ibid q 2. n. 19.* Mathatia 1. Machabæorum 2. summus honoris divini zelator; *ab Ecclesiastico 48. num. 6.* Impiorum Regum, ac tyrannorum flagellum, *ibid. num 30. 31. & 32.* à Divo Dorotheo nuncupatur primus, *qui ex hominibus, unum Angelorum, hominumque virum ostendit*, ibid. n. 41. à D. Hieronymo, Ioachimo, D. Isidoro, ac aliis ut, *Dux ac Princeps monachorum veneratur*, ibid. n 42. à D. Ambrosio, D. Anselmo, ac aliis, *ut Christi Apostolus*, in ultimis temporibus agnoscitur, *ibid. num. 50. & 51.* à Tertulliano *Ecclesiæ defensor, non solum in vita, sed etiam post mortem prædicatur*, 90.

D. Chrysf. 1 Machab. 2. Ecclesf. 48. D. Doroth. D. Hieron. D. Isidor. D. Ambros. D. Anselm.

cator, *num.* 57. Ab eodem etiam astruitur Novi Testamenti consummator, *n.* 55. In supremo, & altissimo Redemptioois mysterio in glotiosa transfiguratione, cum multa majestate astat, *n.* 56. multa alia ejus elogia habet ex D. Bernardo *supra q.* 1. *n.* 1.

RESOLUTIO II.

Sanctus Elias Carmelitarum Patriarcha.

QUÆSTIO PRIMA.

Sanctus Elias Carmelitani Ordinis Fundator, Institutor, & Auctor.

SUMMARIUM.

1 *Pentifices testantur Carmelitas ab Elia habere originem, & successionem.*

2 *Iuter limites humani testimonii nil firmius.*

3 *Probatur ex Officio divino multipliciter approbato à Sancta Sede Apostolica.*

4 *Confirmatur ex approbatiene muliplici Sacra Congregationis.*

Historia approbata in Breviario ut cannonizata veneranda. Ibid.

5 *Adventus Sancti Iacobi in Hispania ex Breviario verificatur, & probatur.*

6 *Confirmatur ex revelatione Sancti Petri Thoma exactissimè examinata, & inquisita.*

7 *B. Virgo dixit Ioanni* 22. *Ordinem Carmelitanum ab Elia institutum.*

8 *Probatur hac veritas per tot Sanctos canonizatos deducta, & tradita, & n.* 9.

10 *Ex habitu, ac veste colligitur persona.*

11 *Sanctus Elias multipliciter apparuit in habitu Carmelitano, & n.* 12.

13 *Probatur hac. veritas ex magno gravissimorum multorum Auctorum pendere, & n.* 14. 15. *&* 16.

17 *Auctores etsi moderni circa rem antiquam integerrimi judices, veritatis circa fundamenta.*

1. SANCTUM Eliam esse Auctorem; ac Fundatorem Carmelitani Ordinis expresè tradunt, & affirmaot septem Summi Pontifices. (Ioan. XXII.) Ioannes XXII. Alexander V. (Alex. V. Sixtus V.) Sixtus V. apertis verbis dicunt *Ordinem Carmelitarum per Eliam, & Elisæum in monte Carmeli inchoatum.* (Iulius II.) Sixtus IV. Iulius II. (Greg. XIII.) Gregotius XIII. afferunt his verbis, qnod Carmelitani Patres, *Sanctorum Prophetarum Elia, & Elisai, & Henoch, necnon aliorum Sanctorum Patrum, qui montem Sanctum Carmeli; juxta Elia fontem inhabitarunt: successionem hareditariam tenentes.* (Clem. VIII.) Clemens VIII. non solum io suis Bullis Apostolicis concessis pro nostris Patribus Discalceatis: *In Apostolica dignitatis*, & in alia *Dominici gregis*; sed etiam in quadam epistola Missa ad Regem Persarum, ut refert M. Franciscus (Francisc. S. Maria.) à Sancta Maria, *tom.* 1. *in Historia Pro-*

Sylveira Opuscula.

phetica, lib. 1. *cap.* 10. obi expressè ait Summus Pontifex: *Religionis hujus professores, sui instituti Auctores habere Sanctos Prophetas Eliam & Elisæum.* In quorum verbis. Summorum Pontificum illa maximè notanda sunt; *successionem hareditariam tenentes.* Ut sapienter advertit M. Franeiscus Suarez magnus Sacræ Societatis JESU splendor *tom.* 4. *de Religione, tract.* 9. *lib.* 2. *cap.* 10. His septem Pontificibus cohærent alii quinque Paulus V. Vibanus VIII. Innocentius X. Alexander VII. Clemens X. qui approbantur officia Sanctorum nostri Ordinis contenta in nostro Breviatio Carmelitano, in quibus Sanctus Elias dicitur Pater, Institutor, Auctor nostræ Religionis, ut *infra, numer.* 3. 4. 5. *&* 9. & ita duodecim Summi Pootifices approbant, confirmant, & corroborant nostrum assertum.

Et quamvis Summi Pontifices hoc non dicant, tanquam definiendo; ac veluti rem de fide divina credendam, tamen inter limites historiæ humanæ faciunt quandam moralem certitudinem, ut nulla major possit dari, ut docte advertit Mag. Ioannes Carthagena, *tom.* 3. *lib.* 17. *homil.* 2. *ad objecta* 5. & ait: *Quamvis autem pradictorum Pontificum testimonia, non id tradant tanquam rem de fide divina credendam, infra limites, tamen humani testimonii nullum majus, aut firmius proferri potest, quam tot Summorum Pontificum testificatio.* Similiter Doctor Gaspar Sanchez insignis scripturarius ex Sacra Societate JESU, Postquam produxit multa monumenta, quibus comprobat Collegia Religiosorum, qui de monte Carmelo etant. Subdi. *Accedit ad hac à Pontificum judicio gravissimorum pondus, quo sacrum hunc Ordinem ab Elia disciplina, atque instituto exordium habuisse testantur. Ita sanè Sixtus IV. Iulius II.* &c. *qui dicem familia Carmelitana viros ab Elia, & Elisæo successionem hareditariam tenere. Hac mihi gravissima sunt.* Hanc auctoritatem tot Summorum Pontificum, tanquam firmissimum, ac maximè venerandum fundamentum hujus veritatis adducunt ex eadem Societate M. Franciscus Suarez *jam citatus*, & diligentissimus temporum indagator. Salianus *to.* 4. *Annalium Veteris Testamenti ad annum ante Christum* 914. Cornelius à Lapide *in* 3. *Regum cap.* 18. ad illa verba, *Ascendit Elias in vertice Carmeli.* Petrus Poyræus *de triplici Corona Virg. tract.* 1. *cap.* 12. *n.* 14. Alphonsus Flores, & Iosephus Andræar, ac alii citandi ad calcem quæstionis. 2. (Carthag.) (Sanchez.) (Suarez. Salian.) (Cornel.) (Poyræus. Fores. Ioseph. And.)

Probatur secundò, ex Officio divino, ac Breviario Carmelitano approbato per multos Romanos Pontifices: nam Sixtus V. anno 1589. die 27. Iulii, ut habetur in sua Bulla, *Eximiam quod nobis*; & refertur *in Bullario, tom.* 2. *pagina* 665. concessit Carmelitis, ut valeant tecitare Officia ptopria Sanctorum sui Ordinis, inter quæ est integrum Officium Sancti Eliæ; quod etiam iterum concessit Paulus V. anno 1609. & eandem concessionem nobis dedit Vrban. VIII. anno. 1628. die 12. Iunii, de quo latiùs §. *se-* 3. (Sixtus V. Breviarium.) (Vrb. VIII.)

Q q quens,

quenti, & inter cætera in Officio sancti Eliæ dicitur :

Hic sacri est ductor columen decúsque
Ordinis nostri, superisque gratus,
O Pater salve, placidúsque tuos
Excipe alumnos.

Innoc. X. Alex. VII. Clem. X. Et Summi Pontifices Innocentius X, Alexander VII. Clemens X. approbarunt nostra Officia, ut sunt in Breviario, & apposuerunt in Collecta S. Eliæ *Patrem nostrum*, & dicimus: *Præsta quæsumus Omnipotens Deus, ut sicut Beatum Eliam Prophetam tuum, & Patrem nostrum*, &c.

4. S. Gregor. Probatur tertiò, & maxime corroboratur superius fundamentum ex auctoritate Sacræ Congregationis Illustrissimorum Cardinalium, qui sunt deputati à Sanctissimo Domino Papa, pro examinandis, ac approbandis historiis, ac actibus Sanctorum, quæ ut approbatæ, & examinatæ sunt apponendæ in Breviario: Et cum Officia Sanctorum nostri Ordinis recitanda in Breviario proponerentur, tribus vicibus fuerunt examinata, & approbata à Sacra Congregatione sub Sixto V. vt jam dixi; iterum sub Paulo V. an. 1609. assistente, & subscribente Eminentissimo Bellarm. Cardinali Bellarmino. Et iterum sub Vrbano VIII. assistente, & subscribente Emi- Card. Torr. nentissimo Cardinali Torres, inter quæ continetur Officium S. Eliæ, ut Patris, & Fundatoris nostri. Festum S. Angeli. Et in festo Sancti Angeli die 5. Maii, in quinta lectione habetur: *Insignem sanctitatis Virum parentibus suis Elia, ac Elisao persimilem miraculis Deus similibus illustravit.* Et in officio, ac Missa S. Spiridionis die 14. Festum Spiridion Decembris, in oratione decantatur: *Sancti Spiridionis Confessoris tui, atque Pontificis, nos Domine festa tueantur, & sicut ille Religionis à Propheta Elia instituta orationibus, & operibus fuit fidelis imitator.* Et in solemnitate Sancti Petri Thomæ die 29. Ianuarij. In quinta lectione refertur, quod cum ille rogaret pro coservatione suæ Religionis Sacratissima Virgo apparens, ait ei: *Confidito Petre, Religio enim Carmelitarum in finem usque sæculi est perseveratura sic Elias ejus namque institutor, jam olim etiã à filio meo id impetravit.* Et in festo sancti Avertani die 25 Februarii in 5. lectione dicitur: *Sibi Christum, & magnum Eliam Prophetã sui Ordinis fundatorem, in exemplum paupertatis proposuerat.* Et Historiæ, quæ habentur in Breviario approbato à Sancta Sede Apostolica, sunt magni ponderis, & auctoritatis: *Veluti historia* Rota Rom. *ab Ecclesia canonizata censentur.* Ut habet Rota Romana in una decisione Cæsar. Augusti S. Congr. Cathedralis coram Domino Coceino anno 1630. Et Sacra Congregatio Eminentissimorum Cardinalium an. 1618 die 14. Iunii. *Historia, quæ in Breviario per Sanctam Sedem Apostolicam approbato recitantur, ut maximè vera ab Ecclesia venerantur.*

5. Tota hæc doctrina confirmatur, quia Sacra Congregatio Illustrissimorum Cardinalium, auctoritate Sedis Apostolicæ nihil approbat, nisi præmisso alto examine, profunda consideratione, magna diligentia adhibita, ac maturo consilio, & appositis certis, & authenticis monumentis; & inde, quæ sunt approbata à Sacra Congregatione, & in Breviario apposita sunt magnæ, ac supremæ auctoritatis. Et inde universa tota Hispania, non alio graviori innixa fundamento profitetur Apostolum Sanctum Iacobum, terram ejus calcasse, in Hispaniáque prædicasse, quam quod Ecclesia in proprio ejus Officio, ita affirmat, & dicit, ut rectè contra Baronium Mariana. Moriales. probant, & dicunt Mariana *tr. B. de Adventu Sancti Iacobi in Hispaniam.* Morales *in Chronic. lib. 9. cap. 14. & lib. 8 folio 213.* Ioannes Carthag. Irenæus. Carthagena *to. 3 lib. 17. homil. 2.* ad obiecta quinta. Irenæus à Sancto Jacobo *tractatu de immaculata Virginis protectione, sect. 1. cap. 1. §. 2.* Thomas Aquinas à Sancto Iosepho *in* Th. Aquin. *dissertatione de Patriarchatu Eliæ, part. 1. sectione 6* Ex quibus multi notant, quæ inde peculiares revelationes multis Sanctis factæ, ut Divo Francisco: *Crucifixus apparens inter alas effigiatus.* D. Thomæ: *Bene scripsisti de me Thoma.* D. Ignatio: *Ego Romæ vobis propitius ero*; & aliæ multæ revelationes factæ nostris Sanctis, Alberto, Andrææ Cursino, Thæresiæ, Magdalenæ de Pazzi, ut certissimæ & infallibiles habentur, quia constant ex eorum testimonio, & habentur in Breviario, ac Officio Ecclesiastico approbato à Sede Apostolica. Atqui revelatio facta Sancto Petro Thomæ, ut constat ex ejus testimonio, & sit approbata ab Ecclesia, & posita in Breviario ut certa habenda est. 6.

Validè corroboratur hæc veritas ex officio relato, & approbat. S. Petri Thomæ circa visionem ei factam à B. Virgine de perpetuitate Religionis jam olim impetrata ab Elia ejus institutore. Cum hæc tamen revelatio haberetur tantum scripta per Philippum Mazericũ Phil. Mazeg. in ejus vita, ac simul aliquorum scriptorum traditiones; & aliunde P. Lucas Vvadingus, præexcellens Chronographus Ordinis Minorũ S. Francisci, hæc suo Petro Thutonico tribueret pro stabilitate sui Ordinis, S. Congregatio sub Vrbano VIII approbans Officia S. Congr. Sanctorum nostri Ordinis, dubitans renuebat Officiũ S. Petri approbare, sed prædictã revelationem volebat expungere, ac delere, quod maximè nostros Religiosos in Transpontina molestavit. Inde Reverend. M. Fr. Theodorus Straius dignissimus Generalis, indictis multis diebus jejunii, multis orationibus, ac precibus Deo fusis, ac decantata solemni Missa D. Petro Thomæ, atque impetrata licentia lustrandi Archivum Vaticanum, post longam, ac largam disputationem, Deo afflante, & S. Petro intercedente, reperta fuit Bulla perantiqua Innocentii VI. in qua inscripta erãt verba, Petri Thomæ Ordinis Fratrum B. Mariæ de Monte Carmelo; ex qua constabat tota veritas rei, & quo modo post obitum Petri Theutonici ad illam dignitatem, ac Episcopatum Pectensium assumptus fuit noster D. Petrus Thomas, quo viso, & considerato Sacra Congregatio Eminentissimorum Cardinalium, statim Officium S. Petri cum prædicta revelatione approbavit, ut est modo in Breviario, & M. Fr Lucas Vvadingus (de quo Vvadin. Iustus Lyps. dicam illud, quod ait Iustus Lipsius de Avicenna more Magnorum Virorum) suam sententiam retractavit, asserens talem revelationem

nem factam fuisse D. Petro Thomæ Ordinis Carmelitarum, ita habet in vita ejusdem D. Petri Thomæ *in Appendice Bullarum. Bulla 3. & 4.* M. Ferdinandus Vghellus Monachus Cisterciensis *in sua Italia sacra, tom. 2. in Appendice*, M. Lezana *tom. 4. Annal. ad annum Christi 1354. n. 5. & 6.* & M. Daniel à Virg. Maria. Vinea Carmeli *in Appendice, fol. 754.*

7. Ioan. 22. Demonstratur quartò, hæc veritas ex Bulla Ioan. 22. *Sacratissimo uti culmine*; ex quadam apparitione Sanctissimæ Virginis Mariæ ei facta. Ait Pontifex. *Mihi flexis genibus Virgo visa fuit Carmelita*, id est, Carmelitano habitu induta; *sequentem affata sermonem: O Ioannes, ò Ioannes Vicarie dilecti filii mei, veluti à tuo eripiam adversario, &c. Istam gratiam, & amplam meo Sancto, & devoto Carmelitarum Ordini confirmationem debes præconcedere per Eliam, & Elisæum in monte Carmeli inchoato.* Nota verba, *per Eliam, & Elisæum*
Alexand. V. *in monte Carmeli inchoato.* Hanc Ioannis Bullam integram Alexander V. suo diplomati, cujus initium est, *Tenore cujusdam*, inserit; & hæc Bulla authentica per publicum Notarium, coram Iudicibus, ac aliis debitis solemnitatibus, vetusto charactere servatur in Conventu Genuensi; & in Belgica in Con-
Irenæus. ventu Mechliensi, ut testantur Irenæus à Sancto Iacobo *in tract. Theologico de singulari protectione Sanctissimæ Virginis Mariæ ad fi-*
Gregor. à D. Basil. *nem.* Gregor. à D. Basilio *lib. Parthenica adop-*
Botius. *tionis, part. 1. c. 17.* Botius *in speculo historiali,*
Balduin. *lib. 7. c. 36.* Balduinus Lecensius *in Collectanea*
Palinidor. *exemplorum, cap. 6.* Palinidorus, & alii, quos
Lezana. citat, ac sequitur M. Lezana *Maria Patrona, c. 5. n. 24* & quod magis est de hac bulla citata
Pontific. Ioan. 22. faciunt mentionem Romani Pontifices in suis diplomatibus, *Sixtus IV. Clemens VIII. Pius V. Gregorius XIII. Paulus V.* Prædictámque Bullam se vidisse, ac
Balæus. legisse Ioannes Balæus Angelus Hæreticus *in Catalogo Scriptorum Britaniæ centuria 5. in Appendice ad Nicolaum Trimeth*; & ut ait D.
D. Chrys. Chrys. homil. 42. in Ioan. *Veritatis maximum argumentum est, cum quis inimicos ad testimonium vocat.*

8. Demonstratur quintò. Hæc veritas ex antiqua, perpetua, constantique traditione absque aliqua varietate, dubitatione, ac controversia, deveniens per manus innumerabilium Sanctorum, quibus Religio Carmelitana fœcundata est, quæ semper, ac perenniter venerata est Magnum Eliam; ut suum Parentem Fundatorem, ac Institutorem. De tra-
D. Chrys. ditione ait Divus Chrysostomus 2. ad Thessalon. c. 2 homil. 4 *Itaque traditionem Ecclesiæ fide dignam putamus; Traditio est, nil quæras amplius:* non intendimus comparare hanc nostram traditionem, cum traditionibus Ecclesiæ, quæ faciunt rem certam fide divina; sed inde sumimus ansam ad ostendendam auctoritatem nostræ traditionis inter limites fidei humanæ.

9. Ad intentum. Quomodo credibile est, quod una familia tam ampla, ac maximè dilatata per totum orbem per tot sæcula, in qua multi Viri illustrissimi virtute, sanctitate, ac litteris floruerunt, sustinerent, ac comprobarent errorem, falsitatem, ac rem alienam à veritate: fallentes populos, ac mentientes fidelibus. Quomodo est possibile, quod tot Viri sancti, ac puri doctrina, & vita agnoscentes aliquem errorem, ac depravitatem, ipsam non corrigerent, ac emendarent, quod ipsi non fecerunt, sed semper verbo, ac scriptis docuerunt, ac comprobarunt. Et ideò post raptum Eliæ in monte Carmeli filii Prophetarum ei erexerunt, & consecrarunt Oratorium, tanquam Religionis Parenti, ut testatur Genebrardus ad annum 3284. de Genebrard.
quo facit mentionem Sueton. *in Vespasia-* Sueton.
num, cap. 5. & alii multi Auctores, quos latè citant nostri Historiatores. Tempore autem Apostolorum hæc traditio perseverabat: nam ut bis ait Sacra Congregatio Illustris- S. Congr.
simorum Cardinalium sub Paulo V. & Vrbano VIII. Summis Pontificibus. *Viri plurimi, qui vestigiis Sanctorum Prophetarum Eliæ, ac Elisæi institerant, & Ioannis Baptistæ præconio ad Christi adventum comparati fuerant, &c.* ut habetur *lectione 4. in festo Commemoratio-*
nis solemnis: Idemque testatur Iosephus An- Iosephus.
tiochenus *anno Christi 230. in speculo præstitæ*
militiæ Christianæ. cap. 12. Ioannes Iero- Ioan. Ierosol.
solymit. 44. *qui floruit anno 400. lib. de Instit. Monach.* per totum, comprobat Eliam esse Patrem, & Fundatorem Religionis Carmelitanæ *cap. 1. 3. 4. & 10.* Sanct. Bertoldus S. Bertold.
primus Generalis ex Latinis anno 1141. *Qui Beatam Virginem venerabatur ut Matrem, & Sanctum Eliam ut Patrem.* S Bo- S Bocard.
cardus secundus Ordinis Generalis ad annum Christi 1191. in exordio Constitutionis, quas complacuit, probat Eliam esse patrem, ac Fundatorem Religionis Carmelitanæ. Idem
probat S. Cyrillus Constantinopolit. *lib. de* D. Cyrill.
processu Ordinis, cap. 1. Sanctus Petrus Tho- D. Pet. Th.
mas *lib. de peccato Originali, cap. 3.* Venerabilis, ac insignis Doctor Thom. Vvaldens. Vvaldens.
tom. 3. de Sacramentalibus, tit. 9. cap. 89. Ioan-
nes Bachonus *in expositione Regulæ Carmelit.* Bachon.
& in peculiari tractatu Institutionis Ordinis Carmeli, & alii multi Sancti, ac Doctores, qui manifestè inter terminos humanæ fidei faciunt quandam traditionem magnæ auctoritatis, ac præeminentiæ, & ideo ad comprobandam hanc veritatem tanquam primum fundamentum, ac basim hanc traditionem proponit insignis Doctor, ac semper venerandus Magister meus, Magn. Suar. *to. 4 de Relig.* Suarez.
tract. 6 lib. 2 cap. 10. dicens: *Est valdè recepta, & antiqua traditio hanc Religionem à temporibus Prophetarum, & signatim ab Elia institutore suam ducere originem.* De quo iterum dicam *q. 3. n. 29.*

Sextò, demonstratur hæc veritas ex multis 10.
apparitionibus, quibus Sanctus Elias seipsum habitu Carmelitano se manifestavit, quia tali indumento eiusdem nempe coloris utebatur ille dum viveret. Cum ad petitionem Saülis *Pythonissa* suscitaret Samuelē, ait mulier: *Vir senex ascendit, & ipse amictus est pallio, & intellexit Saül, quod Samuel esset.* 1. Reg. 28. n. 14. 1. Reg. 28.
Saül intellexit ex habitu, quod esset Samuel, quia tali habitu utebatur, dum viveret. Ait
Rabbi Salomon apud Abulens. *q. 32. ad finem,* Rabbi Salom.
& sequenti, q. 33. ait ipse Abulens. *Finxit Sa-*
muel habitum de aëre, quod esset ejusdem figuræ, Abulens.

& coloris, cuius erat pallium ſuum, quo utebatur dum viveret. Idem habent Lyranus, Gaſpar Sanchez: ergo cum Sanctus Elias apparet habitu Carmelitano indutus, ſignum evidens eſt, quod in vita tali indumento utebatur.

11. Beatrix à Matre Dei. *Venerabili Beatrici* à Matre Dei fundatrici Conventus Hiſpalenſis, de cuius admirabili vocatione ſcribit Sancta Thereſia *cap. 25. lib. ſuarum fundationum*; Apparuit Venerandus ſenex, & vividus habitu Carmelitano indutus, barba oblonga, capillis veluti argenteis, & interrogata ipſa Venerabilis Beatrix, quem exiſtimabat eſſe illum venerandum ſenem qui ei appatuit. Reſpondit fuiſſe *noſtrum Patrem Eliam*. Ita teſtificati ſunt graviſſimi Patres, quibus illa haec viſionem manifeſtavit; ut refert M. Fr. Franciſcus à Sancta Maria *tom. 1. de Reformatione Diſcalceatorum, lib. 3. cap. 38. num. 8.* & etiam Venerabili Catherinæ de Cordona, de cuius admirabili vita, & incredibili auſteritate, ac pœnitentia magnum teſtimonium præbet Sancta Thereſia, *eodem lib. fundationum, cap. 27.* Illi apparuit Christus Dominus habitum Carmelitanum oſtendens, monenſque ut illum aſſumeret, ſimulque vidit Parentem noſtrum Eliam indutum habitu Carmelitano oſtenſo à Chriſto, & zona pellicea ſuccinctum. Vnde ipſa Venerabilis Catherina dicebat: *Vido in carne, & oſſibus noſtrum Patrem Eliam.* Hoc ipſa dixit graviſſimis Patribus Fr. Angelo ab Præſentatione, & Fr. Baſilio de S. Alberto, ut ipſi ſub juramento juridicè depoſuerunt, & refert *citatus* M. Fr. Franciſcus à S. Maria, *allegato 1. tom. lib. 4. cap. 15. num. 4.* Huc etiam veniat alia viſio facta Venerabili Annæ à S. Bartholomæo Sociæ Sanctæ Thereſiæ in vita ipſius ab ea ſuorum Superiorum mandato *conſcripta c. 24.* teſtatur, quod tempore cujuſdam Capituli noſtri Ordinis, viderit *Patrem noſtrum Eliam* extendentem pallium ſuum album ſuper Conventum ſuorum filiorum Valliſoleti, in quo celebrabatur Capitulum, & ejus admirabilis ſucceſſus oſtendit protectionem tanti Parentis.

Franciſc. à S.Maria. Catherina de Cordona.

12. Dorotheus à S.Renato. Confirmatur; quia *Dorotheus à Sancto Renato* Commentator *in Apocal. lib. 2. q. 10. ſect. 3.* Inter varias viſiones, quas refert, de S. Elia ſcribit, quod in Civitate Mechlinenſi anno 1580. cum Hæretici Angeli intentarent deſtruere Conventum Carmelitarum, qui peculiariter erat conſecratus Sancto Eliæ; apparuit ſuper Conventum ſenex quidam venerandus, habitu Carmelitano indutus, & extenſa manu eum gladio. Vnde Hæretici magno metu agitati fugientes receſſerunt à Conventu, & inde communi opinione retentum, ac divulgatum eſt, ſenem illum venerandum fuiſſe Sanctum Eliam, & abſque dubio ex habitu apparebat, quo in vita utebatur, ut de Samuele eſt dictum.

13. Ioſephus Antioch. Septimò Probatur hæc veritas, magno graviſſimorum Auctorum pondere; & primus ſit Joſephus Antiochenus, qui ut jam dictum eſt, floruit circa annum Chriſti 130. *in ſpeculo perfectæ militiæ Chriſtianæ, cap. 12.* Cujus verba referam *quæſtione 3.* Pro noſtra ſententia ſtat Euſebius Cæſarienſ. *lib. 2. Hiſtoria, cap. 3.* ex noſtris antiquiſſimi Auctores, & graviſſimi Patres Ioannes Ieroſolym. Sanct. Bertoldus, S. Bocardus, S. Cyrillus Conſtantinopolit. S. Petrus Thomas, Venerabilis Vvaldenſis, Bachonius, Palynidurus, *jam citati hoc cap. n. 9.* Euſebius. Ioan. Ieroſ. S.Bertold. S.Bocard. S.Cyrill. S.Petrus. Vvalden. Bachon. Palynidor.

Et aliis deciſio celeberrima univerſitatis Cantabrienſis in Anglia anno 1374. Richardus Armacanus *ſerm. de concept.* Tritemus ex ordine Sancti Benedicti, *de laudibus Carmelitar*, Genebrardus in ſua *Chronographia ad ann. 1142.* Ex Ciſtercienſi familia, *Chryſoſtomus Henriquez*. Ex ordine Præmoſtratenſi, *Dionyſius Mudzaert*. Ex ordine Prædicatorum, *Dominicus Gravina*; *Petrus Calvus* Regius Prædicator. Ferdinandus *de Caſtrigho*. Franciſcus de Aravio. Et hoc etiam habetur *in chronico compendioſo Prædicatorum*. Ex ordine eremitarum S. Auguſtini, *Proſper Stellarius*, *Petrus Valderrama*; *Baptiſta à Glano*; Ægydius Luſitan. lib. 2. Primas Auguſtini Fr. Ioannes, Nævius lib. 2. de Inſtitutione Ord. D. Auguſtini cap. 7. ex Seraphico Ordine, Doctiſſimus *Ioannes Carthagena*; *Cæleſtinus à Monte Marſano*. Ex Ordine Minimorum, Generalis, *Ægidius Camarus*. Ex Sacra Societate. *M. Suar Gaſp. r Sanchez, Salmanus, Petrus Poyreus, & Petrus Ojeda, in informatione pro concept.* Et alii multi. 14. Vnir Cant. Armacan. Tritem. Genebrard. Chryſ. Henriq. Dion Mud. Gravina. Pet. Calvus. Ferdinand. Aravio. Compend. Præd. Stellarius. Valderram. A Glano. Carthagena

Multi alii graves Doctores eandem ſententiam firmant, & tenent; Miræus, Gulielmus, Fiſingenius, Carolus de Tapia, Laurentius Beyerlinck. Petrus Bertius, & alii plures, quos late referunt M. Franciſcus à S. Maria *in Hiſtoria Prophet. lib. 1. cap. 10. num 14.* M. Lezana *tom. 1. Annalium in apparatu cap. 6. & latius cap. 10.* M. Petrus Vvaſtelius *lib. 1. vindiciarum ſect. 5 art. 13. & 14.* M. Fr. Daniel à Virg. Maria. Vinea Carmel. *part. 2. c. 2 & 3. fol. 95.* ubi adducuntur allegationes, & verba prædictorum Auctorum. 15. Miræus Iuliel. Carolus. Laurent. Bertius. Franc à S. Maria. Lezana. Vvaſtelius. Daniel.

Quibus & addendi ſunt graviſſimi alii Auctores; Illuſtriſſimus, ac Reverendiſſimus Dominus Rodericus à Cunha digniſſimus Archiepiſcopus Vlyſſiponenſis *1. p. r. Decre. diſt. 54. n. 2.* Illuſtriſſimus, ac vir valdè celeberrimus in Hiſpania, Dominus Epiſcopus Ioannes Pelafox *in notis, in montis S. Thereſiæ ad monitum 8.* Sapientiſſimus Doctor Fr. Leo à D. Thoma Ordinis Sancti Benedicti inſignis primarius ſacræ Theologiæ in Regia Conimbricenſi Academia, *in ſua Benedictina, to. 1. Præludio. 1. in ultimus dubio paragraphus, folio 7.* Ex Societa Jesu, Cornelius à Lapide, & Tyrinus *ad 3. Regum cap. 17.* Ferdinandus Salazar *de Concept. Argument. 9. c. 38. num. 11.* M. Alphonſus Flores *in cap. 24. Eccleſiaſt. parte tertia, in tractatu Aſcetico, ſectione 36.* Adrianus Lyræus *in tractatu Matrimonii lib. 1 Soro 35. & lib. 2. modo 31.* M. Ioſephus Andræas *Decore Carmel. 34. à num. 129.* Mag. Emanuel Ortiz *Triumpho Carmel. ex eadem Sacra Societate.* Ioannes Caramuel Abbas Ciſtercienſ. *tomo primo, Theolog. Moralis, diſputatione 34. num. 349 folio 149.* ubi, multos alios citat M. Laurentius Angles *primum in Conſultis Epiſtol Deducatur. n. 14.* & citat Antonium Abbatem Vercelenſem 16. Cunha. Palafox. M. Leo. Cornelius. Tyrinus. Salazar. Flores. Andrianuſ. Andræas. Caramuel. Laurent. Ant. Abb.

Abbatem

Abbatem Mauloricum, Leandrum Granaten.
Reyner. Clementem Reynerum, & tandem R.P.Gre-
Argaiz. gorium de Argaiz *tom. 1. Publacion Ecclesiast. de Espana* ad finem in uno tractatu : *El ma or*
Reynerus. *credito de los Mortos, fol.* 21. Clemens Reneerus *lib. de Apostolatu Benedictorum Angli, tract.* 1 *sect.* 1. Ioannes Pitseus *lib. de Illust ibus*
Pitseus. *Britania scri torıbus Ætate* 5 *n.*4 t. & pro hac sententia præter Auctorea citatos plus quam quadraginta referunt Sapientiss. Mag. Ilde-
Flores. phonsus de Flores ex saera Societate Iasu *in cap.* 24. *Ecclesiastici, n.* 1680. Insignis Do-
Bonæ spei. ctor Franciseus Bonæ Spei de immaculata Concept. *disp.* 3. *à n.* 3. *& à num.* 37. Et in-
D. Isidor. signis Doctor Fr. Isidorus à Luce Ordinis sanctissimæ Trinitatis in Regia Conimbricensi Aeademia controvertiarum publieus Professor in suis partitis hane sententiam sæpè dictavit, & ideò pro hae veritate eonfirmanda plusquam eentum quinquaginta Auctores poteram adducere.

Proindeque ad hoc nostrum assertum comprobandum, ae firmandum, ex omnibus feaè saeris Religionibus gravissimi Auctores conspiraverunt, ex antiqua familia D. Benedicti septem, ex Cisterciensi reformatissima quatuor ex gravi Præmonstratensi tres, ex doctissima Religione D. Dominici novem, ex Seraphieo ordine duodeeim; ex Illustrissimis Eremitis D. August. quinque, ex Religrossimis Patribus D. Hieronymi tres; ex gravissima, ae sacra Societate Iesu plusquam viginti duo; ex Religiosissimis Fratribus sanctissimæ Trinitatis duo; ex magna Minimorum familia tres, & sie de omnibus aliis Religionibus. Plures ex unaquaque Religione sapie-
Ioseph. And. tissimus Magn Iosephus Andreas ex eadem Societate deeore Carmeli *à n.* 313. *&* 314. & qui præelarè de Rebus Carmelit. agunt.

17. Quod Auctores eum asserunt, & approbant rem valdè antiquam, eorum auctoritas est magni ponderis, ae eonsiderationis, quia lieèt non sint contemporanei eum illa antiquitate, tamen sua probitate, seientia, ae eruditione sunt judiees integerrimi; ae magni testes, quod fundamenta, quæ pro illa antiquitate præferuntur, sint optima, & valida, ac efficacia, ut talis sententia sit amplectenda, ae tenenda, nisi enim illi ita judieassent, à tali sententia disceederent, & eam rejicerent, & minimè approbarent.

Quæstio II.

Aperiè refutantur aliquæ opiniones contra propositam veritatem.

SUMMARIUM.

18 *Falsitas multiplicem varietatem quærit.*
19 *Ex regula Carmelitana, refutantur opiniones contrariæ.*
20 *Ex Concilio Lugdunensi constat, quod Religio Carmelitana erat ante Concilium Lateranense.*
21 *Baronius nullum fundamentum, nec Auctorem adducit pro sua opinione.*
22 *Refutatur ex antiquissimis monumentis.*

Sylveira Opuscula.

24 *Tres sententiæ per Bullas authenticas refutantur, & n.* 25.
26 *Sententia Hieronymi Romani appellatur à Carthagena delirium.*
27 *Ioannes* 44. *ex suo libro constat, quod non fuerit ordinis fundator.*

Fuerunt aliqui Auctores, qui hane gloriam 18.
sacræ Religioni Carmelitarum denegare intentarunt, quod seilicet à Magno Patriarcha Elia habeat suam originem, ac institutionem, quorum assertum, neseio an diei possit opinio, quia ex eo habuerunt exordium, quia constitutiones Apostolieas, ae antiqua documenta non inspexerunt, ac matura consideratione legerunt, & fortè unus transcribens ex alio talem sententiam protulit; & cum isti Auctores à veritate deflecterent, varia placita sibi constituerent; nam ùt doctè ait
Ioannes Keebius contra Luther. *Qui à verita-* Kechius.
te deflectunt, in varios reflexus, ac ambagines abeunt, ac tendunt.

Has omnes adversariorum opiniones ma- 19.
gno pondere rationum, ae documentorum antiquorum impugnant, & convincunt M.
Ioannes Carthagena *tom.* 4 *in Evang. lib* 7. Carthagena
homil. 2. M. Michael Munoz *in propu natu. Elia lib.* 2. *cap.* 1. *art.* 3. *&* 4 Petrus Evenlius *lib.* 1. *vindiciar. sect* 5. *art.* 1. Franciseus à S. Maria in Historia Prophetica *lib.* 1 *cap.* 1. Matthias à S. Ioanne *in Historia Panegyrica part.* 5. *cap.* 7. M. Lezana *tom.* 1. *in appar.* *cap.* 10. Daniel à Virg. Maria in vinea Carmeli *par.* 8. *c* 1. *&* 2. & sequentibus. Breviter oppositas sententias refero, ut effieaciter refuto.

Primò Raphael Volaterranus *in Troolog.a* 20.
lib. 21. affirmat Religionem Carmelitarum Volaterran.
ortum habuisse ab Alberto Patriarcha Ierosolymitano sub Honorio IV. anno 1286. & tamen communiter juxta omnes fere Auctores Albertus mortuus est anno 1214. & ita habet Tabula seripta in Eeelesia Vèrsalenti, ubi ipse antea fuerat Episcopus quod tali anno 1214. fuerat mortuus; ae proinde Volaterranus eum constituit resuscitatum fere septuaginta annos post mortem suam. Deinde Albertus non dedit regulam; sed reeopilavit, & in meliorem formam eam redegit, quæ da-
ta fuerat *à Ioanne* 44. *Ierosolymitano* Deinde Albertus.
quando Albertus dedit regulam, jam in Monte Carmeli erant nostri Monachi, ut apertè supponit Albertus in Prologo Regulæ, dicens: *Dilectis in Christo filio Brocardo, & cæteris Eremitis, qui sub ejus obedientia juxta fontem Eliæ in monte Carmeli morantur*: ergo ante Albertum erant Monachi in Monte Carmelo sub obedientia prioris illius.

Secundò D. Antoninus 3 *part tit.* 10. *cap.* 5. 21.
& alii assignant principium nostræ Religio- D. Antonin.
nis sub Innocentio, qui eonvocavit Coneilium Lateranense anno 1215. per Albertum Patriarcham Ierosolymitanum, qui regulam dedit, sed ut jam dixi, Albertus non dedit Regulam; sed reeopilavit, & jam ante ipsum erant Religiosi in Monte Carmeli, ut modo dixi, & veniamus ad Coneilium Lateranense
sub Innocentio III. anno 1215. c. 13. De- Innoc. III.
crevit, quod nulla nova Religio in Ecclesia Dei exurgeret : *Ne quis de cætero novam Religionem*

gionem inveniat, quod si aliquis vellet inservire Deo, unam ex Religionibus jam approbatis eligeret: hoc tamen non obstante aliquæ Religiones excreverunt, & ideo Conciliũ Lugdunense sub Gregorio X. anno 1274. & refertur in corpore juris *lib.6. Decretal. titulo, de Religiosis Domibus cap. unico.* Postquam Concilium Lateranense præcepit abolere novas Religiones, exceptis Mendicantium, scilicet Prædicatorum, Minorum, Eremitarum S. Augustini, ac Carmelitarum, & de his duobus loquens Concilium Lugdunense, Ait: *Cæterum Eremitarum S. Augustini, & Carmelitarum Ordines, quorum institutio, dictum Concilium Generale,* scilicet Lateranense, *præcessit in solido statu volumus permanere.* Ergo juxta sacrum Concilium insertum in corpore juris Religio Carmelitarum incœpit, & erat ante Concilium Lateranense: *Quorum institutio dictum Concilium* (Lateranense scilicet) *præcessit;* ergo in ipso Concilio Religio Carmelitana non fuit instituta, sed jam ante ipsum præcesserat, & erat, ut constat ex concilio Lugdunensi.

Conc. Lud.
De decal.

22. Baronius. Tertiò. Cardinalis Baronius *tom. 12. ad annum Christi* 1181. §. *antequam,* tenet, quod Religio Carmelitarum cœperit per Aymericum Patriarcham Antiochenum legatum sedis Apostolicæ in Oriente, qui cum videret multos viros, graves, divisos per varias partes, eos tunc congregavit in Monte Carmeli, indeque dicta Religio habuit exordium sub dicto Alexandro III. anno 1181. valde mirum, quod Eminentissimus Dominus Cardinalis talem proferat sententiam absque aliquo Auctore, fundamento, & ratione, in re tam gravi, & antiqua, & ut optimè ait Caramuel Abbas Satrianensium; & Campaniensis Episcopus Apolog. pro doctrina de Probabilitate epistol.4. n.22. & ait: *Sum jam assuetus Baronio non credere dicenti, sed non probanti:* Ergo cum Baronius non probet, sed dicat, ejus dictis non est standum; & contra hanc sententiam insurgunt omnes nostri Doctores fundamentis appositis superiori quæstione, quibus ostenditur Eliam esse Patrem nostrum, per hæreditariam successionem.

Caramuel.

23. Deinde hæc dicta sententia reiicitur per multas scripturas authenticas fundationum multorum Conventuum, qui per multas centurias annorum ante Aymericum fundati, ac erecti fuerunt, & jam ferè per quingentos annos, ut Conventus Florentiæ an. 743. & Conventus Senensis anno 797. ut constat ex antiquis lapidibus exaratis in ipsis Conventibus, & antiquis scripturis, per publicos Tabelliones circa donationes Carmelitis factas in fundatione talium Conventuum, quas adducit Lezana *tom. 3. Annalium ad prædictos annos.*

Tres prædictas sententias per Bullas authenticas apertè refuto.

24. Hæ omnes tres prædictæ sententiæ asserentes, Religionem ortum habuisse sub Alberto, Innocentio III. vel Aymerico per authentica Apostolica diplomata, apertè & manifestè ostendo, esse omnino alienas à veritate, nullumque probabilitatis vestigium habere possunt: Nam Summi Pontifices Stephanus V. qui floruit anno 816. Leo IV. anno 847. Adrian. II. ann. 868. Sergius III. ann. 907. Ioann. X. ann. 913. Ioannes XI. ann. 931. Alexander II. anno 1061. Qui omnes Summi Pontifices concesserunt varias indulgentias visitantibus Ecclesias Fratrum Ordinis Beatissimæ Virginis Mariæ de Monte Carmeli in diebus festivis. Has omnes concessiones Apostolicas refert Sixtus IV. in sua Bulla secunda pro Religione Carmelitarum, & incipit. *Dum attenta; quod gloriosissima,* & etiam eas refert Gregor. XIII. in sua Bulla; *Ut laudes,* quæ habentur authenticæ in nostro Conventu Transpontino, & in hoc Carmelo Ulyssipponensi & in Bullario Carmelitarum Discalceatorum *fol.* 117. & *fol.* 326. & apud Bullarium Rodrig. & alios.

Stephan V.
Leo IV.
Adrian II.
Serg. III.
Joan. X.
Joan. XI.
Alexand. II.
Sixtus IV.
Greg. XIII.

Ex his septem Summi Pontifices, sex floruerunt, ante annum millesimum, ex quibus Stephanus V. Leo IV. Adrianus II. ferè per trecentos annos fuerunt ante Aymericum: & ferè per trecentos, & quinquaginta ante Albertum, ac Innocentium. Et Pontifices Sergius III. Ioannes X. Ioannes XI. suum Pontificatum tenuerunt, ante Aymericum plusquam ducentos annos, & ante Albertum, & Innocentium III. & Concilium Lateranense, ferè ducentos, & quinquaginta annos. Alexander II. suum pontificatum gessit, ante Aymericum excedens spatium centum annorum, & ante Albertum, & Innocentium III. ferè per centum quinquaginta annos. Ergo apertè per Bullas Apostolicas authenticas demonstratur, quod nostra Religio per multas centenas annorum præcessit Aymericum, Albertum, Innocentium III. ac Concilium Lateranense, & consequenter, quod per nullum illorum habuit exordium. 25.

Stephan V.
Leo IV.
Adrian. II.
Adrian. II.
Sergius III.
Ioan. X.
Ioan. XI.
Alexand. II.

Quartò; Hieronymus Romanus *lib.6. sua Reipublica, cap.* 10. ait Religionem Carmelitanam habuisse suum principium anno 706. sub Leone III. Summo Pontifice, meritò M. Joannes Carthagena *to. 3. in Evangel. lib.* 17. *homil. 2. objectione* 5. appellat hoc dictum non sententiam, nec opinionem, sed delirium; nam iste bonus Auctor, nullum fundamentum, nec rationem, nec Auctorem profert, ob quod dicendum sit, Religionem tali anno fuisse institutam, & non potius antea, vel postea. 26.

Roman.
Carthagena.

Quintò; est quorundam sententia, quos tacito nomine video referri, qui asserunt Religionem nostram suam originem accepisse sub Ioanne Patriarcha 44 ad annum 412. & falsitas istius sententiæ convincitur ex lib. ipsiusmet Ioanis 44. de institutione Monachorũ, Ubi per totum ostendit Eliam esse fundatorem, ac Auctorem ipsiusmet Religionis, quod probat à *cap. 2. & 3.* & deinceps, & D. Cyrillus Constantipolitan. *lib. de processu Ordinis, cap.* 1. ait: *Quod fuit vir quidam insignis, & magnus. In Monte Carmelo, Ioannes nomine, qui cæteros consortes suos, ejusdem montis Monachos, exemplo suo & magisterio, solicite inducebat ad perfectionem acquirendam, secundũ propheticam disciplinam vita monastica per Eliam Prophetam institutam.* Ex quo rectè infert insignis Abbas Ioannes Caramuel in expositione Regulæ sancti Benedicti *disput.* 34. *num.* 341, 27.

Ioan. 44.
Caramuel.

num 341. quod iste Ioannes 44. post raptum Eliæ magnis documentis, ac vitæ suæ exemplo maximè instruxit Carmelitanos Religiosos in vita monastica, ac illius perfectione.

QUÆSTIO III.

Satisfit obiectionibus cuiusdam Auctoris Moderni.

SUMMARIUM.

28 *Refertur opinio cujusdam Auctoris.*
29 *Comprobatur traditio Carmelitarum.*
30 *Nec antiqua omnia sunt scripta, & n.31.*
32 *Traditio Carmelitarum ex multis comprobatur, & n.33.*
34 *Magna fides, & auctoritas Ioannis Ierosolymitani.*
35 *Et esto concedatur, nil facit contra nos.*
36 *Maximè stabilitur nostra sententia.*
37 *Refertur, & impugnatur sententia cujusdam Auctoris, & n.38.*
39 *Carmelitæ multum profecerunt sub doctrina Apostolorum.*

28. Quidam Auctor. QVidam modernus Auctor multis insurgit contra nos, quæ appono; nam ex eorum solutione, magis elucescit, & patefit nostra veritas. Ait iste Auctor nostra sententia de origine *ab Elia, habet suum initium ex libro Ioan. 44. qui liber fabulosus est, & auctor suspectus hæresis, ac proinde nullius fidei censendum erit, quidquid a tam impuro fonte manavit.* Deinde si status Ordinis esset tam antiquus, de illo facerent mentionem per illa sæcula conviventes. Deinde subdit, quod Religio nostra Carmelitana nullam potest in hac re habere traditionem, quia traditio non habetur, nisi per sanctos Patres, ac Doctores, unde infert. *Igitur ridenda sine dubio traditio nunquam tradita, in nullo sanctorum inventa, imò nec gravissimorum Doctorum, sed commenta ardore obtinendi antiquissimam originem.*

Traditio Religionis Carmelitanæ vera, & firma est.

29. Imprimis nostram traditionem veneratur, & approbat Doctor Franciscus Suarez magnus splendor sacræ Societatis, ac hujus sæculi *tom. 4. de Relig. lib. 2. cap. 10. in princip.* & ait: *Est valdè recepta, & satis antiqua traditio Religionem hanc à temporibus Prophetarum, & signatim ab Elia institutione suam ducere originem.* Hanc eandem traditionem approbant, & confirmant omnes Auctores, quos superiori *quæst. num.* 13. 14. 15. & 16. (Suar.)

30. Theophy. Nec omnia, quæ facta sunt antiquis temporibus scripta sunt. Vt notat Theophylactus 1. *Corinth.* 11. *vers.* 2. & ait: *Liquet ex his, tum Paulum, tum reliquos Apostolos, haudquaquam omnia literis mandasse.* Et de hac re multa adducit Bellarminus lib. de Traditionibus; & ex eo quod aliqui Auctores antiqui non faciunt mentionem de aliqua re, deinde eam de falsitate arguere, ridiculum est, de quo optime ait Theophilus Raynaudus *lib. de* (Bellarm.) (Theophil.)

scapular. Carmel. part. 2. quæst. 1. & ait: *Mihi universa hæc recitatio planè straminea videtur: usi sunt planè hac argumentandi inanitate Anabaptistæ, asserebant, narrationem de homine ad piscinam probaticam sanato fabulosam esse, & à falsario quodam intrusam in Ioannis Evangelium; cum nunquam fuerit Hierosolymis Piscina probatica, quod probant ducto argumento, ex Iosephi de ea piscina, silentio.* Cum fuerit diligens Auctor de rebus Iudaicis: *Ridet eam argumentandi ruditatem Toletus. Ioan. 5. Annotat. Simili modo, homo parum sobrius Vlricus Velenus, inde probat falsum esse S. Petri Pontificatum, quod sanctus Lucas tam minuta de Paulo recensens in lib. Actorum, siluerit tamen de S. Petri Romam appulsu, & collocutione cum Paulo; Cum quo tamen non potuisset Petrus non agere, si ambo simul Romæ vixissent.* Et statim subdit: *Inde graves Auctores observant sanctum Lucam in Actis pleraque reticuisse, quæ ex ejus silentio insimulare falsitatis, ridiculum sit, ac puerile.*

De Christo Domino multa non sunt scripta in Evangelio, ut testatur D. Ioan. *cap.* 21. *num.* 25. & tamen multa de mysteriis ejus Nativitatis, vitæ, passionis, mortis, Ascensionis revelata sunt Beatæ Brigittæ, ac aliis sanctis, quæ pro certis habentur, ac indubitatis, ut quod natus sit media nocte, quod flagella fuerint quinque millia &c. Quamvis ergo de nostra antiquitate, ac traditione nullum esset scriptum documentum, sat erat revelatio facta B. Petro Thomæ de stabilitate Ordinis, quæ revelatio tripliciter fuit examinata, recognita, confirmata, & approbata à sancta Sede Apostolica scilicet Sixto V. Paulo V. Vrbano VIII. ut jam dixi superiori quæst. Virgo sacratissima apparens B. Petro dixit: *Confidito Petre, Religio enim Carmelitarum usque in finem sæculi est perseveratura, sic Elias, ejus namque institutor, jam olim etiam à filio meo id impetravit.* Hoc sacratissimæ Virginis testimonium sat erat pro confirmanda hac veritate. Et maximè cum nostra origo ab Elia sit valdè antiqua, & antiquitas ipsa edax est librorum, potissimè cum nostra principia fuerint in Syria, ac Palæstina, ubi Mauri, Persæ, ac Christiani nominis hostes multas clades, devastationes, ac incendia intulerunt, ac magna rerum monumenta perierunt; tamen adhuc nostræ antiquitatis habemus præclarissima ac firmissima documenta; de hoc iterum dicam *Resolut. 3. quæst.* 14. *n.* 122. (31. Ioan. 21.) (D. Brigitta.) (S. Petr. Th.) (Sixtus V. Paulus V. Vrban. VIII.)

Imprimis sunt septem Summi Pontifices, qui per suas bullas authenticas testantur Carmelitanum Ordinem ab Elia, & Elisæo fuisse inchoatum, ab eisque habere hæreditariam successionem, ut vidimus in hac resolutione *quæst.* 1. in exordio & aliis Pontificibus, qui Eliam dicunt constitutorem & Patrem Religionis, & ex Decreto sacræ Congregationis jam citato, & iterum citando in hac quæst. *num.* 39. Josephus Antiochenus, de quo dixi superiori quæst. vicinus tempori Apostolorum floruit anno Christi 130. in speculo perfectæ militiæ Christianæ, *cap.* 12. ait: *Perfectorum militum Christi Apostolorum coadiutores surrexerunt strenuissimi, viri solitarii, contemplationique dediti, sanctorum Prophetarum Eliæ, & Elisæi imitatores, qui de Monte Carmelo de-* 32. (Sacr. Congr.)

*ſcendentes per Galilæam, Samariam, Palæſti-
nam, fidē Chriſti conſtantiſſimi ſparſerunt, qui-
que in Virginis Mariæ honorem in montis Car-
meli declivio fabricātes oratorium, Salvatoris
Matri ſpecialiſſimè ſervierunt.* De cujus anti-
quitate magno pondere Auctorum multa ſcri-
Lezana. bit M. Lezana *tom. 1. Annal. cap. 6.* Euſebius
Euſebius. Cæſarienſis floruit circa annum 350. *lib. 2.
Hiſtoriarum*, 3. ait: *Apud Antiochiam flo-
rentiſſima congregatur Eccleſia, in qua erant
Luitprand. plurimi viri Prophetici Ordinis.* Luitprandus,
ſeu Ferrādus, nobilis, & perantiquus Auctor,
claruit circa annum 960. *in fragmentis 263.*
facit mentionem de Diſcipulis ſanctorum
Eliæ, Eliſæi, ac eorum ſucceſſoribus. Anti-
quiſſimum Chronicon Romanum apud Pa-
leonydorum *lib. 1. cap. 6.* Luitprandus de quo
infrà.

33. Deinde pro hac noſtra ſententia ſtant qua-
tuor ſanctiſſimi viri ab Eccleſia canonizati,
ſanctus Bertoldus, ſanctus Brochardus, ſan-
ctus Cyrillus Cōſtantinopolitan. ſanctus Pe-
trus Thomas, quos retuli *quæſt. 1. num. 9.* & tot
ſanctorum virorum auctoritate ſatis firma, &
corroborata eſt hæc ſententia, & aliorum,
quos retuli citata *quæſt. 1. n. 13. 14. 15. & 16.*

34. Tandem Ioanes Hieroſolymitanus floruit
Ioan. 44. anno 412. In toto libro de Inſtitut. Mona-
chorum, maximè noſtrum aſſumptum, ac
intentum approbat. cap. 10. agit: *De primis
ſucceſſoribus, ac imitatoribus Eliæ, quos in mo-
naſtica vita, & eremitica, quam primus ho-
minum inchoaverat, ſucceſſores poſt ſe in perpe-
tuū relinquere diſpoſuit, & habitavit in Mon-
te Carmelo ad vitam ſolitariam religioſam du-
cendam aptiſſimè.* De iſto Ioanne Hieroſoly-
mitano, ejuſque fidei ſinceritate, morum pro-
bitate, eximiaque ſapientia, ac ipſius libri ve-
ritate, magno, & ampliſſimo graviſſimorum
Auctorum Antiquorum numero agunt, com-
Triremius. probantque Tritemius de laudibus Carmeli-
Carmatus. tarum; Ægydius Carmatus Generalis Mini-
Caniſius. morum *lib. de geſtis Eliæ, c. 10. ſect. 2.* Cani-
Valentia. ſius de B. Virg. ex ſacra Societate, Valen-
Poſſevin. tia *2. 2. diſp. 10. quæſt. 4. punct. 1.* Poſſevinus *in
Salian. apparatu ſacro.* Salian. *tom. 4. Annal. ad annum
Flores. Mundi 3123* Alphonſus Flores *in cap. 14. Ec-
Vvalden. cleſiaſt. part. 3. num* 1676. ex noſtris Vvalden-
Vvaſtal. ſis *de Sacram tit. 9. cap* 89. Petrus Vvaſtal.
Lezana. tribus libris vindiciarum, Lezana *tom. 1. in ap-
Daniel. paratu, cap. 9.* Daniel à Virg. Maria Vinea
Franciſc. Carmeli, *à num.* 1180. *&* 1197. M. Franciſcus
Bonæ Spei *de Concept. diſput. 3.* præſuppoſito
quinto *à n.* 137. & latè.

35. Eſto ex abundantia concedamus aliquid
contra probitatem, ac integritatem fidei Ioan-
nis, nil facit contra nos; nam quæ Ioannes
dicit de origine Carmelitarum, cum habean-
tur in Bullis Apoſtolicis Summorum Pontifi-
cum, maximè ut vera reputanda ſunt, ſicut
quamvis liber ſcriptus ab Henoch, ſit apo-
cryphus, multis hæreticorum erroribus ple-
Iudas Apoſt. nus, tamen ea, quæ Apoſtolus Iudas narrat
de eo in ſua Canonica *num.* 14. maximè ut
D. Hieron. vera venerantur, & tenenda ſunt, ut notant
Iuſtinian. cum D. Hieronym. Benedictus Iuſtinianus,
Eſtius. Eſtius, Cornelius, & alij.

Cornelius.
36. Videat ergo Lector, quo fundamento dici
poteſt, quod *noſtra traditio unquam tradita
in nullo ſanctorum eſt inventa, imo nec graviſſi-
morum Doctorum.* Cum pro ſe habeat tot Ro-
manos Pontifices, tot ſanctos Canonizatos,
& in magno numero tot graviſſimos Docto-
res & antiquiſſimos, nam ut rectè argumen-
tatur Theophilus Raynaudus citatus, hiſtorias Theophy.
à Patribus, & ſanctis viris traditas Eccleſiæ,
maximè venerandas eſſe, & ideo ut certam
habemus vitam S. Pauli Thebæi, & S. Hila-
rionis ſcriptam à S. Hieronymo Item & vi- S. Hieron.
tam S. Antonij à ſolo ſancto Athanaſio de-
ſcriptam; quomodo quis negare audebit, quæ S. Athan.
noſtra ſunt, cum tradita habentur à tantis
Summis Pontificibus, à tantis ſanctis Cano-
nizatis, à tot, & tantis, graviſſimiſque Au-
ctoribus, ac antiquiſſimis, ac revelationibus
approbatis à ſancta Eccleſia Catholica, &
plus eis credendum, quam tali adverſario.

*Antiqui Carmelitæ multum profecerunt ſub
doctrina Apoſtolorum.*

Ait ſupracitatus Auctor n. 10. *Nam Car-* 37.
melitana Religio, etiamſi verum fuerit, quod Idem
ab Apoſtolis fuerit propagata, & Chriſti diſci- Auctor.
*plina & conſuetudine imbuta, tamen cum Chri-
ſti fidem accepit, & Apoſtolis adhæſit, & gra-
tiam Spiritus ſancti obtinuit, labi cœpit, & à
fervore illo, quem in Synagoga conſervabat, pau-
latim defecit.*

Valde mirum eſt dictum, nam ſi illi, qui 38.
erant in Synagoga & fidem Chriſti accepe-
runt, Spiritus ſancti gratiam ſunt aſſequu-
ti, & Apoſtolis adhæſerunt, in magnos vir-
tutum progreſſus profecerunt, ut planum eſt,
& omnes fatentur; unde ergo colligitur, quod
Carmelitana Religio, quæ tunc Apoſtolis
adhærens ab eiſque Chriſti diſciplina, ac do-
ctrina imbuta, obtenta gratia Spiritus ſan-
cti labi cœperit, ac decidere à ſuo fervore
quem in Synagoga retinebat. Imò potius ip-
ſum fervorem gratia Spiritus ſancti, in me-
lius, ac excellentius tranſmutavit, maximè,
cum ipſi eſſent adhærentes Apoſtolis, ſequen-
do, ac imitando eorum vivendi modum, ac
Religionem cum tribus votis. ut citatus Au-
ctor *n. 11.* fatetur de Eſſenis Theoricis fūdatis
tempore Apoſtolorum, ut teſtantur Suar. *to. 3.
de Relig. lib 6. cap. 1. num. 3.* Serarius *lib Tri-
hæreſes c. 19. quæſt. 2.* Si vota iſtis conceduntur,
cur neganda ſint Carmelitis contemporaneis
Apoſtolorum, qui maximè aſſueti erant eo-
rum ſermonibus, ac colloquiis beatiſſimæ
Virginis, ut ſtatim dicam; ergo ſaltem ab
Apoſtolis, quibus adhærebant, ac imitaban-
tur Carmelitæ antiqui habuerunt vota.

Quantum verò Carmelitæ profecerint ex 39.
doctrina Apoſtolorum, patet ex Decreto ſacræ Sacr. Congr.
Congregationis, bis approbato, ſemel à Pau-
lo V. & iterum ab Urbano VIII. Iam in hac
quæſtione citata, & dicitur: *Viri plurimi, qui
veſtigiis ſanctorum Prophetarum Eliæ & Eli-
ſæi inſtiterant, & Ioannis Baptiſtæ præconio
ad fidem Chriſti comparati fuerant, rerum veri-
tate perſpecta, atque probata, Evangelicam fi-
dem confeſtim amplexati ſunt; ac peculiari quo-
dam affectu, Beatiſſimam Virginem (cuius col-
loquijs, ac familiaritate feliciter frui potuere)
adeo venerari cœperunt, ut primi omnium, in eo
Carmeli Montis loco, ubi Elias olim, aſcenden-
tem nubeculam, Virginis typo inſignem conſpe-
xerat,*

xerat, eidem purissimæ Virgini sacellū constru- xerunt. Ecce quantum profecerunt antiqui Carmelitæ in Ecclesia Christi, ut primi omnium, ædificarent, ac consecrarent sacellum purissimæ Virgini, ut testatur sacra Congregatio. Ipsos Carmelitas appellat Ioseph Antiochenus jam citatus, perfectos Christi milites, coadiutores Apostolorum, ac viros strenuissimos. Similiter antiquissimum Chronicon Romanum, & Eusebius Cæsariensis jam allegatus; & ex istis viris Ordinis Prophetici, qui erant in Monte Carmelo, assumpsit, B. Iacobus Apostolus, sanctum Elpidium, quem constituit primum Episcopum Toletanum, ut testatur Luitprandus, quod accepit ex certissimis exemplaribus fide dignissimis, Thomas Tamar. de Vargas, Regis Catholici Historiographus, in sua Bibliotheca, n. 101. & ait: *Sanctus Elpidius, quem sanctus Iacobus Apostolus præfecit Toletanæ premū Pontificem, Carmelita monachus fuit, & in prima Petri concione cōversus ad fidem*, & subdit n. 171. *Magna pars eorum, qui dispersi in persecutione sancti Stephani, ad varias partes traiecerant, & ad Hispaniam plurimi venerant, erant ex Monachis Montis Carmeli, prædicationibus Christi, ac Apostolorum, ad fidem conversi, & post martyres effecti.* De multis Prophetici Ordinis, qui fuerunt asseclæ, ac discipuli D. Petri, ac aliorum Apostolorum, & in prædicatione Evangelica eorum coadiutores, tractant etiam Ioannes Ierosolymitanus *lib. de instruct. Monachorum, cap.* 31. Grossus Generalis *in suo viridario clavi.* 1 insignis Vvaldensistem. 1. *Doctrina fidei, lib.* 4 *art.* 2. *cap.* 27.

Ioseph. Antioch. Chronic. Rom. Eusebius. Luitprādus. Ioan. Ierosl. Grossus. Vvalden.

Quæstio IV.

Satisfit quibusdam Modernis, qui dicunt Carmelitas descendere ab Elia, non tamen secundum statum religiosum.

SUMMARIUM.

40 *Obiectio adversariorum.*
41 *Elias, & Elisæus fecerunt vota.*
42 *Revelatio sancto Petro Thomæ.*
43 *Verba B. Virginis, cum sint beneficiam summi Principis in proprio sensu interpretanda.*
44 *Locutio impropria per respectum ad sensum Genuinum, & litteralem importat fictionem.*
Christus Dominus nunquam dixit verbum improprium, ibid.
45 *Pontifices approbantes Religionem Carmelitanam in esse Religionis decunt habere successionem ab Elia*

40. CVm nostri Æmuli, adversarij se videant oppressi, ac convicti, tanta auctoritate, ac testimonio Summorum Pontificum, tanta approbatione sacræ Cōgregationis Eminentissimorum Dominorum Cardinalium, tantis authenticis, & examinatis, ac approbatis revelationibus, & tam perenni traditione magnorum sanctorum, ac illustrissimorum virorum, tantoque pondere gravissimorum Auctorum, ut in prima quæstione hujus Resolutionis monstravi, dicunt; *omnia illa esse intelligenda de quadam hæreditaria successione, qua aut eris solitudinis, aut Carmeli, aut aliarum asperitatum vi am solitariam, & contemplationi deditam, comit antium, & si velis etiam paupertatem, castitatem, & obedientiam eorum successionem sine voto tamen in eo monte servatam dici non contendam*, quia cum Religio absque votis non consistat, tunc non dabatur Religio, ac proinde illa successio non est secundùm statum Religiosum, sed secundum aliquas observantias, & vitam contemplativam. Hæc cogitaverunt, sed in vanum laboraverunt.

Primò contra; in illis Patribus antiquis Elia, & Elisæo, ac filiis Prophetarum fuerunt illa tria vota obedientiæ, ac paupertatis, & castitatis, qualia dari potuerunt in illa antiqua lege imperfecta, ut ostenditur infrà *Resolutione* 3. ac proinde totum adversariorum fundamentum corruit. Ac proinde Carmelitæ habent ab eis successionem prout fuerunt cum talibus votis. 41.

Secundò ex verbis sanctissimæ Virginis Mariæ, quæ semper in omni adversariorum causa pro suis Carmelitis stat, eosque tuetur, ac defendit. Nam cum noster D. Petrus Thomas anno 1351. in nocte Pentecostes maximè exoraret pro firmitate, ac stabilitate sui Ordinis; ipsa sacratissima Virgo apparens dixit ei: *Confidito Petre, Religio enim Carmelitarum in finem usque sæculi, est perseveratura, Elias namque ejus institutor, jam olim etiam à filio meo id impetravit.* Hæc revelatio est maximè authentica tripliciter examinata, & approbata in judicio contradictorio à sacra Congregatione Eminentiss. Dominorum Cardinalium, & habetur in nostro Breviario die 29. Januarij *in* 5. *lectione*, approbato à multis Romanis Pontificibus, ut suprà dixi *quæst.* 1. *n.* 6. Tunc sic arguo; sanctissima Virgo loquitur de Religione Carmelitana, prout est duratura usque in finem sæculi, sed ut sic dicitur Elias ejus institutor; ergo Elias est ejus institutor cum substantia Religionis usque in finem sæculi. Major, & minor patent ex ipsa revelatione. Consequentia probatur, quia Religio ut tunc erat tempore revelationis, & juxta ipsam revelationem erit usque in finem sæculi, est cum substantia Religionis, ac cum tribus votis, sed ut sic Elias dicitur ejus institutor; nam illa particula *ejus*, ad Religionem refertur; ergo Elias cum tali statu est illius institutor cum substantia Religionis, quæ consistit in tribus votis, alias non potest dici illius institutor, sed cujusdam vitæ solitariæ, ac eremiticæ, quod est quid valdè diversum. Et confirmatur, quia sanctus Petrus orabat pro stabilitate, ac firmitate suæ Religionis prout erat in præsenti cum tribus votis, sed ut sic dicitur à Beatissima Deipara illius institutor Elias. 42.

Sacr. Congr. Breviariū.

Forsitan respondent Adversarij, quod sanctissima virgo loquitur impropriè, & lato modo: potiori jure dicam ego, quod ipsi loquuntur impropriè, quam quod ipsa Sanctissima virgo totius sapientiæ, ac veræ proprietatis suus, 43.

fons, & matet, aliquid improprium dicat, & loquatur. Deinde hæc promissio de stabilitate Ordinis, fuit donum, ac beneficium supremi Principis, ac Reginæ Cælorum; beneficium autem supremi Principis, in omni genuino, ac proprio sensu, ad gratiam, & favorem est interpretandum, ac explicandum, ut fatentur omnes Iuristæ ex *cap. Cum olim de verborum significatione*; & ex *leg. Beneficium de Constit. Principum*, pro quo multos Doctores in magno numero citat Sanchez *lib. 8. de Matr. disp. à num. 4.* Suar. *8. de legibus cap. 27. num. 3.* Salas *disp. 17. sect. 6. n. 43.* Azor. *part. 1. lib. 5. cap. 23. quæst. 2.* Ergo eum hæc revelatio extiterit magnum, ac peculiare beneficium supremæ Principis, ac Reginæ Cœlorum cum omni proprietate est explicandum.

Sanchez. Suar. Salas. Azor.

44. Confirmatur. Quia locutio impropria, per respectum, ad verum, & genuinum sensum, importat fictionem, & falsitatem, ut ex multis probant jutistæ, Mendocius *de privilegio ad instar. quæst. 2. num. 15.* Menoch *d arbitr. casu 314. num. 15.* Gama Lusitan. *decis. 123. num. 2.* Cenedo *decis. 33. num. 1.* & multi alij, quos citat Barbosa *in dictionibus, dictione 152. num. 2.* ac proinde talis locutio simpliciter, & absolutè non est vera, & patet in præsenti, si per respectum ad Religionem duraturam usque ad finem sæculi, hoc est cum substantia, & statu Religionis, ut Deo confidimus, Elias dicitur ejus institutor, cum revera non fuerit secundum statum Religiosum, sed tantum quoad aliquas pœnitentias, jam simpliciter, & absolutè non est verum dicere, quod est ejus institutor; ergo cum talis dicatur à sanctissima Virgine, verè est ejus institutor secundum statum duraturam. Deinde, quia verba sunt intelligenda, & interpretanda in proprio, & genuino sensu, maximè cum sint prolata à persona gravi, ac magnæ dignitatis, principis vel Regis, ut patet ex *l. Non aliter, ff. de legatis*, ex *l. cùm lege, ff. de Testam. l. 1. §. Quod autem, ff. de coactione ultim. voluntatis*; & latè explicant Cravet. Parif. Decianus, Soto, Cardosus, Tusch. Mendez à Casto, Salvianus; & alij, multi, quos citat ac sequitur Barbosa *axiomate 222. n. 4.* Ergo & hæc maximè verba eum sint prolata à suprema Regina hominum, & Angelorum. Confirmatur iterum, Christus nunquam in Evangelio quantum sapio, quantum capio, nunquam locutus est verbum improprium; ergo nec ejus sanctissima Mater.

Mendoc. Menoch. Gama. Cenedo. Barbosa.

Cravetus. Parisi. Decianus. Soto Dardosus. Tuschus. Barbosa. Mendez. Salvian.

45. Tertiò contra prædictam sententiam Romani Pontifices confirmantes, & approbantes Religionem Carmelitarum, cum substantia, ac statu Religioso, ac eum tribus votis, ac obedientia Priori Generali, ut Ioan. XX I. Alexander V. Sixtus IV. & alij, quos citavi in hac *Resolut. quæst. 1. num. 1.* Vel ignorant Auctorem hujus Religionis, vel agnoscunt vel ab hac re se abstinent, & nolunt judicium proferre, sed quidquid dicatur, in contrarium adurget contra se argumentum, non potest dici, quod ignotent, quia Summus Pontifex in omnibus, quæ agit, ac disponit, magnam habet circumspectionem, & cognitionem, *cap. 1 de constitutionibus*, & omnia illa videntur & examinantur à sacra Cōgregatione Illustrissimorum Cardinalium, multis monumentis adhibitis, magno interposito examine, adiunctis doctissimis viris. Etsi aliquid in hac re non certo cognoscit, non affirmat, sed se abstinet, & suspendit judicium; atqui Pontifices agentes, & approbantes Religionem Carmelitanam, cum substantia, & statu Religioso, non suspendūt judicium, sed affirmant habere successionem ab Elia, & Elisæo, eosque esse ejus Auctores; ergo dicunt eos esse ejus Auctores, ac institutores, non solum quoad aliquas asperitates, sed etiam quoad substantiam Religionis, quam confirmant, & approbant. Confirmatur, quia tota substantia Religionis consistit in votis; ergo qui instituit, & dat vota, est institutor talis Religionis. Atqui Romani Pontifices confirmantes, & approbantes nostram Religionem, solum assignant Eliam, & Elisæum, à quo habeamus successionem, nostrosque Auctores esse; ergo hi tantum sunt illius institutores. Probatur hæc consequentia, quia Pontifices, nec nominant Albertum, nec Aymericum, nec Ioannem 44. sed tantum Eliam, & Elisæum; ergo hi non solum sunt Auctores quoad aliquas asperitates, sed etiam quoad statum Religiosum; de quo agunt, approbant, & confirmant.

Ioan XXII. Alexand V. Sixtus IV.

Quartò; quia ut docet D. Thomas *2. 2. quæst. 186. art. 6. ad 1.* permanentia, ac consistentia status non potest perdurare, ac persistere nisi aliquo voti vinculo interveniente, & quia familia instituta ab Elia perduravit usque ad Christum Dominum, ut dixi superiori quæst. *num. 39.* ex Decreto sacræ Congregationis; ergo consequens erat, ut esset ibi aliquod voti ligamen, quæ latiùs dicam infrà *Resolut. sequenti*, dum ostendam in Elia, ac Elisæo vota. 46.

D. Thom.

Quæstio V.

Explicatur confirmatio Religionis Carmelitanæ.

SUMMARIUM.

47 *Religio Carmelitana ex tacito consensu Apostolorum est confirmata.*
48 *Patriarcha antiquitus confirmabant, & approbabant Episcopi.*
49 *Patriarcha, & Episcopi sanctos Canonizabant.*
50 *Patriarcha, & Episcopi ante Concilium Lateranense Religiones approbabant, & num. 51.*
52 *Quod maximè visitur in Religione Carmelitana, de qua re optimè Trithemius.*
53 *Approbatio data à multis Romanis Pontificibus, dum dicunt Ordinem, Religionem Virg. de Monte Carmelo.*
54 *Approbatio ex Concilio Lateranensi.*
55 *Approbatio data ab Alexandro. III. Innocentio III. Honorio III. cum magno miraculo.*
56 *Approbatio data à Concilio Lugdunensi, & num. 57.*
58 *In solido vera Lectio, non vero in solito, &*

60 *Etsi admittatur in solute, nihil facit contra nos.*
61 *Proponitur Glossa.*
62 *Explicatur Glossa, & n.63.*

47 RElígio Carmelitana multiplici confirmatione gaudet. Et primo potest dici approbata, & confirmata ex tacito usu, ac permissione Apostolorum; nam Carmelitæ fuerunt coexistentes cum Apostolis, ut ex sacta Congregatione, Ioseph Antiocheno, ac multis aliis dixi suprà *quæst. 1. num. 32.* Ab ipsisque Apostoli fuerunt docti in doctrina, ac perfectione Evangelica, eisque fuerunt coadiutores in prædicatione fidei Christi, eisque multū in hoc ministerio inservierunt, & Vvalden. ita ait noster celebris Doctor Thomas Vvaldensis *tom. 1. Doctrinalis fidei lib. 4. art. 2. c. 27.* ex Iosepho Antiocheno, ac Ioanne Ierosolymitano. *Nec dedignentur Clerici Moderni, monachos Religiosos, in Ecclesia Dei condimotores habere, quos sancti Apostoli dedignari nolebant, cum tamen præsentes Clerici non sint suis Patribus præstantiores, nec sanctiores Apostolis.* Ergo modus vivendi Antiquorum Carmelitarum, cum essent coadiutores Apostolorum, saltem ex tacito, ac communi eorum consensu, ac permissione censendus est approbatus ab ipsis Apostolis, nam tacitus consensus Principis, videntis, & scientis dat approbatio- Sanhez. nem actui, ut ex multis probat Sanchez *lib. 8. de Matrim. disp. 4. num. 26.* Azor. Azor *lib. 5. Institut. Moralium cap. 15.* Diana. Diana *part. 3. tract. 4. de sacram Resolut. 68.* Ad magis peculiaria descendamus.

Confirmatio ab Antiquissimis Patriarchis.

48. D. Isidor. Patriarcha à nomine Græco, teste D. Isidoro *lib. 7. Etymolog. cap. 7.* idem est, *ac Summus, & major Patrum*; eorum auctoritas erat valde ampla, ut Patriarcha Alexandrinus haberet sub se plusquam ducentos Archiepiscopos, & Episcopos cum plenaria potestate, eos visitandi, reformandi, deponen- Concil. Nic. di, ac confirmandi, ut patet ex *Concilio Niceno, cap. 4.* quod postea reservatum est ad Romanum Pontificem, ut notat cum multis Barbosa. Barbosa *de potestate Episcopi tit. 1. cap. 1. n. 22.* & deinceps.

49. Vvaldens. Castellan. Layman. Baldellus. Secundò. Patriarchæ, ac Episcopi sanctos Canonizabant, ut notant N. Vvaldens. *tom. 3. de sacram, tit. 14. cap. 122.* Iacobus Castellan. *de Canonizat. quæst. 3. art. 1.* Lyman. *lib. 4. tract. 7. cap. 5. num. 1.* Baldellus *tom. 2. lib. 3. disp. 22. num. 25.* Nec enim Antiqui sancti ut D. Athanasius, D. Nicolaus. D. Antonius, ab alio sunt canonizati, nisi ab Episcopis, ut Bellarm. notat Bellarm. *tom. 1. lib. 1. de Beatitudine sanctorum, cap. 8.* Qui etiam ait, *ni fallor.* Leo III. qui fuit electus anno 796. Primum sāctorum numero adscripsit sāctum Guibertum. Postea Innocentius III. sedit anno 1130. secundum canonizavit sanctum Hugonem Episcopum Gratianopoliensem. Hoc tamen totum faciebant Episcopi ex tacito consensu, ac approbatione Romani Pontificis, ut advertunt Ægidius. Ægydius Lusitan. citans nostrum Vvalden- Vvaldens. sem, & alios *lib. 3. de concep. quæst. 6. art. 1. §. 11. per totum.* Granado *to. de fide tr. 7. disp. 7. sect. 3.* Granado. Eusebius Nierembergius *de Institutione festi Conceptionis §. De variis formis Canonizationum.* Eusebius. Nunc verò sanctos Canonizare, vel beatificare ad solam sedem Apostolicam pertinet, ut determinavit Alexander III *cap. Audivimus*, Alex. III. & Innocentius III. *cap. ex eo de reliquiis, & veneratione sanctorum* Innoc. III.

Tertiò; Patriarchæ, & Episcopi pro illo 50. tempore antiquo ante Concilium Lateranense, confirmabant, & approbabant sacras Religiones, quod patet ex Concilio Chalcedo- Cōc. Chalc. nensi sub Leone I. an. 444. vel ut alii volunt anno 474. *sess. 15. c. 4.* & ex Concilio Aga- Cōc. Agath. thensi, sub Symmacho Summo Pontifice anno 506. & refertur *causa 14. quæst 2. cap. 13.* ubi dicitur. *Cellulas novas, aut Congregatiunculas Monachorum absque Episcopi notitia prohibemus institui.* Ubi Concilium prohibet, nova Monasteria, novasque monachorum Congregationes fieri, ac institui, sine Episcopi notitia, ac facultate, ut ipse potestate à Concilio commissa, ut illius legatus tales Congregationes novas, valeat approbare, confirmare, vel rejicere, ac reprobare.

Et quod Patriarchæ, ac Episcopi pro illo 51. tempore antiquo Religiones confirmabant, & approbabant, conveniunt in hoc omnes Abbas. Auctores: quos legi, Abbas, Cardinalis Za- Cardinalis. barella, Ioannes Andreas, Hostiensis *cap. uni-* Ioan. Andr. *co de Religiosis domibus, in 6.* & in Extravagan- Hostiens. ti *sancta Romana Ecclesia*, Rodriguez, Azor, Rodrig. Azor. Miranda, Navarr. apud Barbosam *in cap. Ne* Miranda. *nimia de Religiosis Domibus.* Religiones enim antiquæ, ut D. Antonii, D. Basilii D. Benedicti, D. Augustini, nullam aliam habuerunt confirmationem, nisi tantum ab Episcopo, ut notant Bellarmin. *tom. 1. lib. 2. de* Bellarm. Lessius. *Monach. c. 4.* Lessius *lib. 4. cap 41. dub. 1. n. 52.* Menoch. Menochius *de arbitrariis, casu 421. num. 18. centuria. 5.* & alii innumeri Auctores, qui omnes constanter tenent, quod tunc approbatio dabatur ab Episcopo non repugnante, sed sciente, ac consentiente Summo Pontifice, ac ratum habente.

52. Quod maximè apparet in nostra Religione Carmelitana, quæ confirmata, & approbata fuit per antiquos Patriarchas per Ioan- Ioan. Ierosl. nem Ierosolymitanum 44. anno Domini 441. ut patet ex libro de institutione Monachorum; & per Aymericum Patriarcham Antiochenū legatum Sedis Apostolicæ in terra sancta, anno 1141. ut testatur D. Cyrillus Constantinopolitanus *lib. de processu Ordinis, & variis Regulis, c. 4.* Et per Albertum Patriarcham Ierosolymitanum, anno 1205. vel ut alii 1209. de qua re audiendus est Trithe- Trithemius. mius *lib. de ortu, & laudibus Carmel. cap. 5.* & alii: *Qui Papa confirmavit veteres Ordines Pachonii, Basilii, Augustini, & Benedicti? Nusquam invenies hos Ordines litteris confirmatos à principio. Enim verò, quos sanctitas multorum approbat, quos longa vetustas confirmat, quis nisi mentis inops, & stolidus infringat? Si Ordines præfatos, sancta confirmat antiquitas. Ordo Carmelitarum Fratrum, qui antiquissimus est, nullius confirmatione opus habet. Longè enim præcessit Romanos Pontifices, qui ex Elia Propheta exordium sumpsit. Hoc dixerim, non quod Carmelitarum ordo Apostolico*

cartas

careat minimine; ſed ut æmulos odio motos oſtenderem, non ratione integritatis moveri. num poſtquam fratres hujus Religionis in Europam venerunt, expulſi de Palaſtina, multi Summi Pontifices Ordinem ipſum confirmarunt, de quibus Alexander Papa III. unus extitit, poſt quem Innocentius III. idem fecit. Amborum veſtigys inhærens Honorius III. multis adjunctis privilegys Ordinem, & Regulum comprobavit. Hæc doctiſſimè ſcribit Trithemius, quæ abundanter ſufficiunt ad hanc veritatem oſtendendam.

Confirmatio Carmelitana ex dato titulo à Summis Pontificibus.

53. Romani Pontifices. Vt jam dixi ſuprà in hac *Reſolut. quæſt.* 16. *num.*16. Summi Pontifices antiqui Religioſos noſtros prædeceſſores vocarunt, ac dixerunt, Fratres Ordinis, ac Religionis Beatiſſimæ. Virginis Mariæ de Monte Carmelo, ut Stephanus V. qui floruit anno 816. Leo IV. anno 847. Adrianus II. 868. Sergius III. 907. Ioannes X. 913. Ioannes XI. anno 931. Alexander II. anno 1061. ut jam notavi ſuprà *quæſt.* 2. *num.* 24. Et alij multi Summi Pontifices conceſſerũt varias indulgentias viſitantibus Eccleſias Fratrum Ordinis Beatiſſ. Virginis Mariæ de Monte Carmelo. Cùm ergo Summi Pontifices eos benè agnoſcentes dicant Ordinem, Religionem, in tali ſtatu Regionis, & Ordinis eos conſtituunt, & creant; ſicut ſi Summus Pontifex benè agnoſcẽs hominem, eum appellet Doctorem, Abbatem, talem gradum ei confert. Etſi Rex hominem benè agnoſcens eum dicat Comitem, Marchionem, Ducem, ad talem dignitatem eum elevat, talique honore condecorat, in eoque deinceps conſtituit, ita tenent, & docent Bartolus *l. finali ff. de collegijs.* Innocentius, Ioannes Andreas, Imola, Hoſtienſis *in cap. Cum ab Eccleſiar. de officio judicis ordinary*, Cardinalis *in Clement. ſi ſumus de ſententia excommunicat.* §. 1. Brutius *in proœmio Gregoriano*, Caſtrenſ. *conſil.* 6. *col fin. verſ. Cum igitur, lib.* 1. Molin. *de primogen. lib.* 1. *cap.* 11. *n.* 29. poſt Bartolum, & alios, ac multa loca iuris, ait in hæc verba formalia. *Sufficit tamen, ſi Princeps poſt mortem parentis, ſive litteris, ſive verbo, Ducem, Comitem, ſeu Marchionem cum vera ſcientia appellaverit, ſola nãque nominatio Principis, ſimiles dignitates concedit.* Similiter Maſtrillus de Magiſtratibus, *lib.* 64. *c.* 2. *num.* 16. ait: *Princeps ſuo ſolo verbo conſtituit Duces, Marchiones, Comites, & ſimiles.* Et allegat Bartolum, Alexand. Angelum Ponte, Cancer. & alios. Ergo cum Romani Pontifices antiquiſſimi noſtros anteceſſores appellaſſent Fratres Ordinis, ſeu Religionis Beatiſſimæ Virginis de Monte Carmelo, eos crearunt, conſtituerunt, confirmarunt, in vera dignitate, ac ſtatu, & ſubſtantia Religionis, ac Ordinis.

Bartolus. Innocent. Ioan Andr. Imola. Hoſtienſis. Cardinalis. Brutius. Caſtrenſis. Molina. Maſtrillus. Bartolus. Alexand.

Approbatio Carmelitana ex Concilio Lateranen.

54. Conc. Later. Valdè inſigne generale Concilium Lateranenſe celebratur ab Innoc. III. anno 1215. menſe Novembris in Baſilica Lateranenſi, præſidente ipſo Innocentio III. & in eo interfuerũt 412. Epiſcopi, cum duobus Patriarchis, videlicet Conſtantipolitano, & Hieroſolymitano: Præcepit, ac determinavit Concilium *cap.* 13. & refertur *cap.* 9. *Ne nimia. de Religioſis Domibus*, ubi dicitur: *Ne nimia Religionum diverſitas gravem in Eccleſia Dei confuſionem inducat; firmiter prohibemus, ne quis de cætero novam Religionem inveniat, ſed quicumque ad Religionem converti voluerit, unam ex approbatis aſſumat.* Nota ultimum verbum. Atqui ante Concilium Lateranẽſe, Religiones non approbabantur, nec erant approbatæ à Sede Apoſtolica, ſed tantum à Patriarchis, ac Epiſcopis, ut jam ſuprà notavi in hac *quæſt. num.* 50. Ergo prædictæ illæ Religiones, quæ ante Concilium erant approbatæ, ut Religiones D. Baſilij, D. Benedicti, D. Auguſtini, & Carmelitarum, dicuntur & habentur à Concilio ut approbatæ: *Vnam ex approbatis*: Et cum Concilium eas dicit approbatas, earum approbationem, quam habebant, approbat, nam ante Concilium expreſsè, & apertè aliæ probationes non dabantur, niſi ab Epiſcopis. Et totus hic diſcurſus ex ſuis terminis patet, ut nõ ſint neceſſarij Textus, nec Gloſſæ, nec Auctores, & patet ex proximè dictis ſuperiori *num* 53. ex eo enim, quod à Papa dicuntur approbatæ, ut approbatæ ſunt reputandæ; deinde, quia Religio Carmelitana poteſt dici approbata ab anteſſoribus Summis Pontificibus, ut eodem numero dixi.

Approbatio Carmelitana ab Alexandro III. Innocentio III. Honorio III.

Illuſtriſſimus Dominus Cardinalis Bellarminus *in ſua Chronologia, lib. de ſcriptoribus Eccleſiaſticis*, ait: *Ordo Carmelitarum confirmatur ab Alexandro III. anno* 1180. *Item ab Innoc. III. anno* 1199. *Item ab Honorio III. anno* 1216. Pro qua re, etſi multi Auctores extent, unus ſufficiat tamen citatus Bellarminus ob ſuam ſingularem eruditionem, probitatem, ac magnam cognitionem, quam habebat Bibliothecæ Vaticanæ, confirmatio data ab Honorio III. magno miraculo contigit; nam cum noſtri Religioſi poſtularent confirmationem Ordinis ab Honorio, ut refertur in noſtro Breviario approbato à ſacra Congregatione in Feſto Commemorationis die 16. Iulij: *Quod cum apud Honorium III. non pauci pro illius extinctione inſtarent. Adſtitit noctu puriſſima Virgo, planéque juſſit, ut inſtitutum, & homines benignè complecteretur.* Et etiam mirabiliter contigit, ut illa eadem nocte duo Palatini crudeliſſimi æmuli, ac adverſarij Religionis perierunt, & mortui ſunt, audivit hæc Honorius, & dato diplomate, dictum Ordinem, ac vivendi rationem confirmavit, & approbavit. Bullam integram refert Laërtius Cherubinus apud *Bullar, tom.* 1. in Honorio III. *conſtitutione* 8. De hac confirmatione, & de hoc magno miraculo Virginis, faciunt mentionem graviſſimi Auctores, Caſſaneus de gloria in catalogo; *Gloria mundi* 4. *part. conſideral.* 8. Pineda in Monarchia

55. Bellarm. Breviar. Laërtius. Caſſaneus. Pineda.

Rodrig. Ægid. Lusit. Bzovius, *cap.*23.Rodriguez *tom.*1.*q.*2.*art.*5. Cardinalis Bellarm. *citatus* Ægidius Lusitanus,*lib.cui Titulus. Primas Augustinianus*, *lib.* 1. *cap.* 3. §. *Abrahamus.* Bzovius *tom.* 13. *Annat. anno Christi* 1217.*n.*12. Palenidorus, Thomas de Jesu,& alij.

Confirmatio Carmelitana facta in Concilium Lugdunensi.

56. Summus Pontifex Gregorius X.celebravit secundum Concilium Generale Lugduni, & inde dicitur Lugdunēse die 7.Maij anno Domini 1274. ferè quinquaginta novem annis post celebratum Concilium Lateranense,in quo adfuit ipse Summus Pontifex Gregorius, & simul interfuerunt multi Prælati,Episcopi, Abbates, Priores, & Legati tam ex Latina, quam ex Græca Ecclesia;ex hoc Concilio desumitur *cap.Vnicum, de Religiosis domibus,in* 6. & Textus loquitur de Religionibus Mendicantibus, & postquam Summus Pontifex ibi determinat, quod omnes Religiones præcipuè mendicantes,quæ pullularunt post Concilium Lateranense extinguantur, si non sint approbatæ per Sedem Apostolicam; & si fuerint, quod aliquos denuo non admittant,nec nova loca acquirant.

57. Prædictus Cōcilij Textus quatuor habet partes In tertia sic dicitur.*Sanè ad Prædicatorum, & Minorum Ordines(quos evidens ex eis utilitas Ecclesiæ universali proveniens perhibet approbatos) præsentem non patitur constitutionem extendi. Cæterum Eremitarum Sancti Augustini, & Carmelitarum Ordines, quorum institutio dictum Concilium Generale præcessit in solido statu volumus permanere.* Mens Concilij juxta omnes

Conc.Lugd hæc est; citatum Concilium Lugdunense mandat extinguere omnes Religiones Mendicantes, sive approbatæ, sive non approbatæ fuerint à Sede Apostolica post Cōcilium Lateranense sub Innocentio III. & quia illustrissimæ familiæ Prædicatorum,ac Minorum à suis Sanctissimis Patriarchis institutæ fuerunt post Concilium Lateranense, & approbatæ ab Honorio III.Qui successit Innocentio III. Tunc ait Concilium Lugdunense, quod has duas sanctissimas familias, etsi post Concilium Lateranense, quod eas non comprehendit in suo Decreto, ob uberes fructus, quos in Ecclesia Dei proferunt. Deinde disponit Concilium Lugdunēse de illis Religionibus Mendicantibus,quæ fuerunt ante Lateranense,& ait:*Cæterum Eremitarum S. Augustini, & Carmelitarum,quorum institutio dictum Concilium Generale præcessit, in solido statu volumus permanere.*

58. Cum ait: *In solido statu volumus permanere.* Quid aliud significat, nisi quod in suo firmo, constāti,ac stabili statu,quem antea habebat, approbatum, & confirmatum per tot Romanos

Ioan.Mon. Pontifices permaneat, & ita ait Ioannes Monochius ad dictum Text. *Carmelitarum, & Eremitarum Sancti Augustini Ordines confirmat.*

Guido Ioan. XXII. Guido super eadem verba. *Isti Ordines sunt totaliter confirmati*, & Ioannes XXII. Pontifex in privilegio exemptionis Ordinis Carmelitarum, & habetur in mari magnō *Sixti IV.n.*5. Recitantis prædictum Textum Concilij, ait: *Nos autem ad dictum Ordinem quem in statu firmo,solido, & stabili decrenimus, & volumus permanere.* Quod multi ex nostris tuentur Philippus Ribbotius *de institutione, & peculiaribus gestis Carmelitarum*, *c.*8.Speculum Ordinis *c.*14. ex Patribus Augustiniā.Doctissimus Ioannes Marques,*lib.de Origine Ordinis S.Augustini.* Insignis Magister Ægidius Lusitanus *lib.Cui Titulus. Primas Augustinianus, lib.*7.*cap.*5.*in fine*,& refert pro hac nostra sententia, Dominicum à Sancto Geminiano, & Archidiaconum ad dictum Textum, pro qua etiam stat Renatus Chopinus *lib.* 2. *Monastic. Tit.*1.*n.*29. Phil Ribbot. Specul. Ord. Ioan Math. Ægid. Lusit. Dominic. Archid.

Obiicitur tamen, quia legunt aliqui *in solito statu.* Quæ lectio est mendosa,& falsa, ut notāt Philippus Ribbotius *citatus*,& Ioannes Marques citato *lib.de Origine Ordinis S. Augustino,cap.*2.§.4. & inquiunt: *Sive hoc acciderit ex vitio Scriptoris,sive,ex invidia æmulorum.* Deinde quia Bonifacius VIII.in sua Bulla, quæ habetur *in principio*, *in* 6. Decretalium adhibitis multis Viris doctis: *Aliquibus in toto,vel in parte mutatis, multisque correctionibus, & additionibus factis in ipsis confirmavit*, & approbavit ipsum Textum Decretalium prout est in corpore juris, & præcipit, ut ita sequatur, ac teneatur in iudicis, ac scholis; in corpore autem iuris legitur in solito statu; ergo ita legendum, ac tenendum est. 59. Ribbot. Marques.

Tamen non renuo, sed retineo talem lectionem, quæ maximè consideranda est:in solito statu adiuncto verbo *permanere*: nam solitum dicit, ac respicit statum, & formam antecedentem, §. *Pavonum Institut. de rerum divisione*, & *in l.lege*, §. *Igitur*, *ff.de verborum signific.* & *l. si quis donaturus* ,*ff. de usufructu.* Peret. *ad Extravag. Ambitiosæ*, *verb. de rebus Ecclesiæ non alienandis*, *à num.* 35. Decianus *lib.*2.*consil.*17.*num.*48.Castro *lib.*2. *consil.* 30. *num.* 3. & alii plures, quos citant, ac sequuntur Cardinalis Tuschus *tom.*7.*conclusione* 334. *num.* 47. Barbosa *in Dictionibus*, *Dictione* 376. *num.*1. Cum ergo ait Concilium volumus in suo solito statu permanere, hoc est, ut permaneant in suo statu,ac forma antecedenti; & qualis erat status, & forma Carmelitarum antecedens Concilio, erat Religio approbata, & confirmata à Romanis Pontificibus Alexandro III.Innocentio III. Honorio III. ut supra vidimus. (Idem dicendum de Eremitis D.August. ut ejus Religiosi dilucidè demonstrant) ergo in ipso suo solito statu approbationis, ac confirmationis determinat Concilium, ut permaneat, ac persistat. Imò ipsam approbationem,& confirmationem,quam obtinebat Religio Carmelitana ab antecedentibus Pontificibus Concilium confirmat, & approbat, dum ait:*Volumus permanere.* Nam *volumus* dicit liberum, & absolutum arbitrium, *l.cum quidam, ff.de lega.* 2. & multis probat Menoch.*de Præsumptionibus, lib.*4.*Præsumpt.*188.*n.*13.& *de Arbitrar.lib.*1. *q.*7.*n.*2.*&* 3.hoc autem arbitrium determinatur ex verbo adjuncto *permanere*, quod dicit consistentiam, perseverantiam, ac durationem in tali statu, ut cum Bartolo, Alexandro, ac aliis tenet Barbosa *in Dictionibus*,*Dictione* 436.*numero quinto*, ergo cum Concilium determinat, quod Religio Carmelitana permaneat, persistat, ac perseveret in suo 60. Peret. Decian. Castro. Tuschus. Barbosa. Menoch. Bartol. Alexand. Barbosa.

ſolido ſtatu, ſeu ſolito ſtatu, confirmationem, & approbationem Apoſtolicam, quam habebebat approbat & confirmat Concilium.

61. Objiciunt iterum Adverſarij. Quia Gloſſa ad citatum locum. *In ſolito ſtatu.* Cum loquatur de Religione Eremitarũ S. Auguſtini, & Carmelitarum, ait Gloſſa : *Alia littera dicebat in ſuo ſtatu volumus permanere, donec de ipſis fuerit ordinatum. Intendimus enim tam de ipſis, quam de reliquis etiam non mendicantibus providere, prout animarum ſaluti, & eorum ſtatui videbitur expedire.* (Gloſſa.)

62. Reſpondeo. Quod talis Gloſſa nihil facit contra nos. Et primò, Gloſſa paſſim rejicitur, reprobatur, & non admittitur. Secundò, quia Bonifacius VIII. in ſua Bulla adducta prohibet recipi alias Decretales in judiciis, & ſcholis, præter dictas, & quæ ſunt in corpore juris, quæ ut ipſe ait, per Viros doctiſſimos ſunt emẽdatæ multis correctionibus, ac detractionibus. Ac proinde talia verba nunquam fuerunt in Decretali, & ſi fuerunt correcta, & emendata ſunt. Deinde ut rectè ait Philippus Ribbotius Provincialis Cathaloniæ jam citatus, ſi illa verba auferunt approbationem Eremitis D. Auguſtin. ac Carmelitis, auferrent etiam approbationem omnibus Religionibus non Mendicantibus, ut patet ex verbis Gloſſæ, quod eſt falſum, & nullo modo dicendum; ergo ſi illa verba admittantur, ut ait ipſe Philippus tantum procedunt ad oſtendendam poteſtatem Eccleſiæ Romanæ, quam habet circa Religiones, ad providendum circa illas, prout placuerit ei : nam ut ait Doct. Ioannes Marques jam citatus *de origine Ordinis Eremitarum S. Auguſtini, cap. 2. §. 4. & 5.* non poteſt vocari in dubium velle Concilium extinguere Religiones valdè utiles Eccleſiæ, tot & tantis Viris illuſtriſſimis. Nam Religio Carmelitarum magno, & admirabili miraculo fuit approbata ab Honorio III. ut ſupra dixi *n. 55.* Deinde in illa ætate quatuor Sancti Religionis Carmelitanæ floruerunt S. Angelus, S. Bertoldus, S. Bocardus, S. Cyrillus Conſtantinopolit. (Bonif. VIII. — Ribbot. — Marques.)

63. Reſpondet M. Lezana *tom 4. Annalium anno Chriſti 1274. pagina 415. num. 7.* Quod illa verba : *Donec de illis fuerit ordinatum,* intelligenda ſunt quoad aliquas Conſtitutiones, & obſervantias. Dicam etiam, quod mihi videtur; dato quod admittatur talis Gloſſa, *Donec de illis ordinatum,* Eremitæ Divi Auguſtini morabantur in Eremis, ſicut etiam Carmelitæ multis in locis, ut patet ex Regula : *Loca habere poteritis in Eremis.* Poſtea verò Romani Pontifices conceſſerunt ut hæ Religiones ad ſalutem, & fructum animarum ad Civitates convenirent, & in eis inhabitarent. Hoc poſito ait Gloſſa, ut hæ duæ Religiones, *in ſolido ſtatu, ſeu ſolito ſtatu permanerent,* juxta ſuas confirmationes Apoſtolicas, ut habitarent in Eremis, donec aliter ordinatum ſit à Sancta Sede Apoſtolica, ut ad ſalutem animarum, ad civitates, ac populos ad inhabitandum advocarentur. Satis eleganter audiendus eſt Petrus Brunus dandus *quæſtione ſequenti, in fine.* Poſtea verò Religio Carmelitana per multos Summos Põtifices Innocentium IV. Alexand. IV. Urbanum IV. Eugen. IV. Nicol. V. Clem. IV. & alios multos ad inhabitandum in civitatibus diſpoſitum eſt. (Lezana. — Petr. Brun.)

QUÆSTIO VI.

Quare Religio Carmelitana, cum tam antiqua ſit, tamen inter Mendicantes ponitur, ac ſcribitur in ultimo loco?

SUMMARIUM.

64 *Quatuor ſunt Religiones Mendicantes ex jure.*

65 *Ratio dubitandi.*

66 *Carmelitæ veniunt ex Syria vexati, & præ humilitate quieſcunt in quolibet loco.*

67 *Magnus, certus de ſua nobilitate, non contendit de loco.*

68 *Carmelitæ, & Eremitæ S. Auguſtini, cum habitarent in deſerto, vocantur à Summo Pontifice Innoc. IV. ad portandas ſarcinas filiorum Eccleſiæ, ac ad ſalutem animarum.*

MEndicantes dicuntur à mendicitate; & quatuor ſunt Religiones Mendicantes ex jure, & patet *c. unico, de Religioſis domib. in 6.* ubi agitur de Religionibus præcipuè Mendicantibus. Vt ibi dicitur §. 1. *Verum etiam aliquorum præſumptuoſa temeritas diverſorum Ordinum præcipuè Mendicantium.* Et iterum *eodem §. Cunctas affatim Religiones, & Ordines Mendicantes* & §. 2. dicitur : *Per quæſtum publicum tribuere victum ſolet incerta mendicitas.* Et tandem § 3. *expreſſè nominantur quatuor Religiones, Prædicatorum, Minorum, & Eremitarum S. Auguſtini, & Carmelitarum.* Hæ quatuor Religiones nominatim exprimuntur in dicto Textu cum de Mendicantibus agitur; ergo hæ quatuor ſunt de jure mendicantes. Gloſſa *in in Clem. de Regular. tranſeuntib. § quolibet* Lap. *alleg. n. 44.* Iſid. Moſcon. Zerol. Azor. Miranda, Galatinus, & alij multi, quos citat, & ſequitur Barboſ. *de poteſt. Epiſcop. p. 3. alleg. 77. n. 16.* & *de appell. verb. appell. 147. n. 1.* Et nota quod privilegium Mendicantium conceſſum Prædicatoribus, & Minoribus *in Clement. Dudum, de ſepulturis,* conceditur *in Extravaga. ti freq. enter de judiciis,* pro Carmelitanis, & Auguſtinianis, quod utrumque eſt de corpore juris, de quo vide ſupra *Opuſcul. 2. Reſolut. 23. quæſtione ſecunda, numero nono,* & inſuper, quales eſſent Mendicantes quatuor Religiones declaravit Pius V. *in ſua Bulla 22.* incipit *Romanus Pontifex tam univerſalis,* dicens *motu proprio, Non ad ipſorum fratrum vel alicuius eorum nobis ſuper hoc oblatæ petitionis inſtantiam, ſed ex certa ſcientia, ac de poteſtatis Apoſtolicæ plenitudine omnes & ſingulos quatuor Mendicantium Ordinum videlicet Sancti Dominici, Sancti Franciſci, ac Eremitarum S. Auguſtini, necnon Carmelitarum, inter quos etiam numerari volumus ſervorum B. Mariæ.* De quorum privilegiis multæ aliæ Religiones gaudent, & fruuntur, de quo latè citatus Barboſa, & Cle. VIII. in ſua Bulla, quæ incipit *Decet Romanum Pontificem, n. 1.* declarat noſtros Patres Diſcalceatos eſſe unum ex quatuor Religionibus Mendicantibus, 64. (Gloſſa. Lap. Iſidor. Moſcon. Zerol. Azor. Miranda. Galatinus. Barboſa. — Clem. VIII.)

&

& temeritatem, qui hoc audebant negare sub
excommunicatione latæ sententiæ prohibet
Bulla refertur *in Compendio Bullarum nostro-
rum Discalceatorum, fol. 218.*
Ex quo insurgit vulgare dubium, si Reli-
65. gio Carmelita tanta antiquitate illustratur;
si priorem institutionem habuimus, quum
cæteræ Religiones, & nostra sacra Religio
tanta firmitate, ac approbatione Apostolica
munita est. Quare ergo in Capella Sanctissimi
Domini Papæ, ac in processionibus, & narra-
tiva juris, ac Constitutionum Apostolicarum,
non primum, sed ultimum locum habemus,
sicut & in sermonibus, qui habentur in Ca-
pella Sanctissimi Domini Papæ in Adventu,
& Quadragesima. Primum prædicant Domi-
nicani; Secundum Franciscani; Tertium Au-
gustiniani; Quartum Carmelitæ. Et in Qua-
dragesima quintum Servitæ qui juxta citatam
Pius V. Bullam Pij V. inter Mendicantes numerandi
sunt.
66. Respondeo. Primò, quod nostra sacra Re-
ligio Carmelitana suum habuit exordium in
Palæstina, ac Oriente; ubi contra eam ma-
gna persecutionum tempestas exorta est; per
Cosroas Regem Persarum; per *Homerum* Re-
gem Arabum; & etiam per Mauros Maho-
metanos, qui nostros Religiosos multis plagis
inflictis interficiebant; & tandem omnium
sævissima tempestas commota est per Saladi-
num Ægyptiorum Sultanum contra Religio-
sos, & Catholicos anno 1187. Unde compulsi
sunt nostri Religiosi, Sanctissima Virgine ad-
nuente plagas Orientales deserere, & ad Occi-
dentalem oram transmigrare; & cum ibi in
hac nostra Europa floreret, magno proventu
illustrissimis Viris sacræ Religiones Prædica-
torum, ac Minorum; & inde ergo in Occiden-
te, magno persecutionis impetu, multi apud
Honorium III. instabant, ut talis ordo igno-
tus in Europa extingueretur. Purissima Virgo
Religionis Mater noctu astitit Honorio, pla-
néque jussit, ut talem Ordinem, ac homines
Officium benignè complecteretur, ut habetur *in quinta*
Commemo- *Lectione Commemoration. 16. July*; cum ergo
rationi. nostri Religiosi essent tot, tantisque persecu-
tionibus pressi, ac vexati, essentque adve-
næ, quæstiones, ac controversias evitare
voluerunt & maximè cum magnis, ac poten-
tissimis Viris, qui apud omnes erant in ma-
gna veneratione, & nostri Religiosi pro sua
humilitate, ac modestia acquieverunt, ac se
metipsos accommodarunt in quolibet loco,
ad quem admissi fuerunt. Hanc rationem
Ioan. Næv. assignat R. P. M. Ioannes Nævius *lib. de In-
stitutione Ordinis Eremitarum Sancti Augusti-
ni, cap. 22.* nam cum ejus Religio sit tam illu-
stris, & antiqua, utpote à Magno Augustino
instituta, tamen cum in Eremis, ac desertis
eius Religiosi habitarent, & per alias Reli-
giones ad Civitates advenissent, ideo priorem
locum non obtinent.
67. Secundò. Juxta communem regulam iuris,
Qui prior est tempore, potior est jure. Cum illæ
Religiones essent priores tempore in Capel-
la Summi Pontificis, & aliis actionibus, &
nostra Religio denuo adveniret ex Syria, in-
de non prima loca tenet; & ut notat cita-
Ioan. Næv. tus Ioannes Nævius, in multis partibus in-
ter Religiones ad præeminentiam antiquitas

loci maximè observatur, ut determinant Gre-
gorius XIII. & multæ declarationes Cardi-
nalium de quo *Opusculo 2. Resolut 48. quæst. 8.*
Inde nostri Religiosi, cum denuò advenirent,
aliis cesserunt in præcedentia, certi, quod au-
ctoritas, ac præeminentia Religionis in quo-
cunque loco non imminuatur, tanquam de
sua nobilitate valdè secura. Ait Regius Va-
tes Psal. 73. num. 16 *Tu fabricatus es auroram,* Psalm. 73.
& Solem. Magna est quæstio apud expósito-
res, ut videre est apud Lorinum, cur Psal-
mographus inverso ordine loquitur, ut prius
dicat auroram, deinde Solem; cum evidens
sit, quod Sol, cum sit Regius Planeta, no-
bilior, & antiquior Luna, & Aurora sit: nam
Septuaginta sic legunt: *Tu fabricatus es Lu-* Septuag.
nam, & Solem. Et tamen iste præcessit in
creatione: *Fecit Deus duo luminaria magna:
luminare majus, ut praeesset diei, & lumina-
re minus, ut praeesset nocti, & stellas.* Genes. 1. Genes.
num. 16. Sol ergo antecessit in creatione,
Lunæ, Stellis, & Auroræ: nam omnia ista
à Sole lucem mutuantur. Cur ergo Auro-
ra, seu Luna in primo loco scribitur, Sol
antiquior, & nobilior secundo loco poni-
tur? Sol ut bene conscius de sua nobilitate,
ac antiquitate, de præeminentia locorum
non contendit, sed in secundo, tertio, vel
ultimo optimè contentus quiescit, apptimè
certus, quod suæ nobilitati, ac antiquitati,
nullum detrimentum inde patitur, cum ipse
semper sit Sol Planetis, ac omnibus lucem ad-
ministrans.
Tertiò, & corroboratur totum hoc argu- 68.
mentum, quia nostri Religiosi, cum adve-
nissent ex partibus Orientalibus, habitabant
in Eremis, ac desertis juxta præcipuam Re- Regul. c. 2.
gulæ dispositionem *cap. 2.* ut notat Reveren- Olerius.
dissimus M. Fr. Bernardinus Olerius noster
Generalis *in tractatu de Antiquitate Ordinis
ad Gregorium XI.* ubi toti erant dediti ora-
tioni, ac contemplationi, ut disponit no-
stra Regula *cap. 7.* & cum pro tali tempore
magnos fructus in Ecclesia Dei parturirent,
sacræ Religiones Prædicatorum, ac Mino-
rum, sua doctrina, prædicatione, ac spiri-
tualibus exercitiis; inde conveniens fuit vi-
sum Innocentio IV. plures operarios con- Innoc. IV.
vocare. *Messis quidem multa, operarii, autem
pauci.* Luc. 11 n. 20. Et ideò ad hunc effectum Luc. 11.
ex deserto adducit Eremitas sancti Augustini,
& Carmelitas, quod eleganter describunt
& referunt Arnoldus Bostius *de Patronatu
Beatæ Virginis Mariæ, cap. 9,* & Petrus Bru- Arnoldus.
nus *in Tribunali Ordinis Deiparæ Virg. de* Petr. Brun.
Monte Carmelo; & ait: *Verumtamen, cum
jam rotarum binarum vehiculo Auriga Sum-
mus Innocentius Papa Quartus suas vehi non
posse sarcinas cerneret; mox saltum Carmeli,
ac Eremi condensa perlustrans, quo sibi duas
rotas adoptet, asportavit; & Fratribus Præ-
dicatoribus, & Minoribus, Fratres Carme-
litas, & Eremitas sancti Augustini (qui jam
longæva institutione, ac confirmatione perstit-
erant) addictos decrevit, vocavit, & ad-
duxit.*

RESOLUTIO III.

Sanctissimus Parens Elias instituit suam Religionem Carmeliticam cum tribus votis obedientiæ, castitatis, ac paupertatis.

QUÆSTIO PRIMA.

In lege veteri fuerunt vota non solum in Magnatibus in illa, sed etiam in illis, qui erant de communi, ac vulgari populo.

SUMMARIUM.

1 *Valdè frequens extitit consuetudo in lege veteri faciendi vota, propter quod multipliciter lex disponitur.*
2 *Hoc tamen non tantum in Magnatibus, sed etiam in communibus, ac de populo hominibus.*
3 *Regius Vates exhortatur ad vota facienda, utpote quid maximè meritorium.*
Quod non intelligitur de materia legis obligatoria, sed de alia voluntaria. Ibid.
4 *Supposita fide, de jure naturæ est Deum honorandum esse per vota.*

1. VALDE solemnis, ac frequens fuit consuetudo in lege antiqua, quod homo se ipsum, ac aliquid suum Deo per
Levit. 17. votum consecraret; sic habetur Levit. 27. num. 1. *Locutus est Dominus ad Moysem, dicens: Loquere filiis Israel, & dices ad eos. Homo, qui votum fecerit, & spoponderit Deo animam suam; sub æstimatione dabit pretium.* Et multipliciter agitur in toto capite de lege, quæ observanda erat, in voto facto, vel faciendo, etiam à quolibet homine vulgari, sicut &
Numer 30. Numer. cap. 30. num. 3. *Iste est sermo, quem præcepit Dominus: si quis Virorum votum Domino voverit, aut se constrinxerit juramento, non faciet irritum verbum suum.* Et circa observanda in votis multa in toto capite dis-
Deuter. 12. ponuntur. Sicut *Deuteron.* 12. *num.* 11. & deinceps, & *cap.* 23. *num.* 18. & 3. *Reg.* 15. *n.* 7. & aliis in locis.

2. Ut magis in particulari descendamus. Ia-
Genes. 28. cob fecit votum, Genes. 28. num. 20. *Vovit etiam votum, dicens, si Dominus fuerit mecum.*
Psalm. 21. David Psalm. 21. num. 26. *Vota mea Domino reddam.* Et hoc erant non solum in Magnatibus, sed etiam in illis, qui erant in medioci observatione legis. Iephte pro obtinenda victoria fecit votum, quod sacrificaret id, quod
Iudic. 11. primum ei occurreret. *Iud.* 11. *n.* 30. Occurrentem filiam sacrificavit; *Fecit sicut voverat.* Ibid. n. 39. Anna Samuelis mater fecit votum pro filio obtinendo: *Dabo eum Domino omnibus*
1. Reg. 1. *diebus vitæ ejus.* 1. Reg. 1. n. 11. Absalon postulavit à patre facultatem, dicens: *Vadam, & reddam vota mea, quæ vovi Domino in Hebron.* 2. Reg. 15. n. 7. Sic & Rex Asa. 3. *Reg.* 15. 2. Reg 15.
n. 15. intulit in templum: *Quæ pater suus voverat in domum Domini aurum, & argentum:* Sicque omnes filii Israël, etiam qui erant de populo: *Obtulerunt, quæ voverant Domino Deo suo.*
2. Paral. 31. n. 6. & 12. adimplentes illud, quod 2 Par. 31.
dicitur Eccles. 5. n. 3. *Quod vovisti Deo, ne moreris reddere;* & ideò faciebant vota ad maiorem Eccles 5.
operis firmitatem, & ad maius meritum comparandum, ut notat Ovandus *in 4. dist. 3. propo-* Ovandus.
sit. 8: & ait: *Notum erat Iudæis quod opus factum ex voto erat laudabilius, & magis placere Deo virginitatem cum voto.* Idem habet Franciscus Costerius.
Costetius *in Evangelium Dominic. 1. post Christi Nativitatem.*

Et quia opus factum ex voto maximé meritorium, gratum, ac placēs est Deo; ideo ad vota faciēda exhortatur Regius Vates Psalm. 75. 3. Psalm 75.
num. 12. *Vovete, & reddite Domino Deo vestro.* Ad quæ vota ait Lorinus ibi: *Hunc locum* Lorinus.
enarratores præsertim Latini de votis, quibus voventur Deo, quæ alioquin lex non præcipit, interpretantur, qualia tria omni Religioso communia. Juxta ergo Sanctos Patres, ac Interpretes Latinos, dum Regius Vates exhortatur ad facienda vota, non est intelligendum de materia præcepta in lege, & de illa, quæ erat sub præcepto, sed de illa, quæ erat libera, & voluntaria, absque ulla obligatione, ut de jejunio castitate, paupertate, & obedientia, quæ sunt exempla posita à Lorino.

Nam ut optimè ait Suarez *tom.* 3. *de Religione lib.* 3. *cap.* 1. *n.* 1. quod ritus vovendi, seu 4. Suarez.
consecrandi aliquid per votum Deo, de jure naturæ est, maximè supposita fide. Jus enim naturæ dictat, quod Deus maximè sit honorādus, ac venerādus, omni modo possibili, quod maximè cognoscitur per fidem, per quam intelligimus supremum ejus dominium; atqui Deus maximè veneratur, & colitur dum, ei per votum aliquid consecratur, ac dedicatur, eujus obligatione stante, homo nō potest resilire, ac retrocedere ab obligatione facta; ideò Deus maximè honoratur à suis fidelibus, ac justis, per obsequia ei oblata cum votis, ut notant N. Incognit. Eogubinus, & alii, ideò ad talia In cognit. Eugubin.
obsequia Regius Vates exhortatur dicens, *Vovete, & reddite Domino Deo vestro.*

QUÆSTIO II.

In lege veteri dabatur castitatis votum.

SUMMARIUM.

5 *Probatur ex Scriptura, ac Patribus votum castitatis in Nazaræis.*
6 *Qui perfectiores, erant, habebant perpetuum castitatis votum.*
7 *Probatur secundò ex celebri loco Isaiæ.*
8 *Responsio adversariorum impugnatur, & num. 9.*
10 *In lege veteri juxta Sanctos Patres dabantur Eunuchi spirituales, ut Elias, & Elisæus.*

11 Sub

11 *Sub verbo Eunuchus veniunt etiam fœminæ, & num. 12.*
13 *In lege antiqua fuerunt virgines perpetuo voto Deo conſecratæ.*
14 *Apud Gentiles erant virgines veſtales perpetuo voto ſuis falſis Diis dedicatæ, probatur ex multis.*
15 *Cum apud Gentiles darentur virgines perpetuo voto, hoc non eſt negandum populo Dei divina fide illuminato.*

5. HAnc cõcluſionem ſtatus in lege antiqua
dabatur magnum, ac illuſtre caſtitatis
Numer. 6. votum. Probatur primò, ex *Numer.6.num.2.*
ubi dicitur, *Vir, ſive mulier cum fecerint votum,*
ut ſanctificentur. Quorum verborum variæ
lectiones ſunt apud Bibliam Maximam. Qui-
dam ſic legunt: *Qui arduum* faciet ad vove-
re votum, ſeparate. Alij. Qui ſingulare vo-
Septuag. tum vovere voluerit. Explicant magis Septua-
ginta. Quicunque magnè voverit votum pu-
rificandi puritate Domino. Id eſt, tunc ma-
gnum, admirabile, ac arduum ſit votum.
Quando quis ſuam puritatem in caſtitate, ac
virginitate magis purificat per votum, & hoc
caſtitatis votum in lege antiqua vocatur à
Sanctis Patribus magnum, & inſigne votum.
D.Damaſc. D.Damaſcenus *lib.4. de fide Orthodox.cap.25.*
ait: *An non denique lex ingens votum caſti-*
D.Chryſ. *tatem nuncupavit.* D. Chryſoſtomus *homil.4.*
in Vigilia Epiphania, tom.2. & ait: *Nazaræ ſe-*
cundum legem nuncupabantur, qui caſtitatem
Deo inſigni voto mancipabant. In Nazaræo-
rum votis continebatur caſtitas, ac à multis
D.Epiph. continentia, ut docent D. Epiphanius *hæ-*
D.Auguſt. *reſ.9.* S. Auguſtinus *ſermone* 107. *de Tempo-*
Corne. *re*, ut teſtatur Cornelius à Lapide *Threnor.4.*
Hugo. *num. 7. §. Candidiores.* Cardinalis Hugo *ci-*
tato. Numer. 6. de Nazaræis, ait: *In voto eo-*
rum erant multi articuli Religionis, inter
Spinel. *quos amplexibus mulierum non vacabant.* Clau-
dius Spinellus *libro 1. de continent. cap. 1.* ait:
Nazaræi quoque caſtitatis Deo magno, in-
ſignique voto conſecrati, ac emancipati. Auguſti-
Eugubin. nus Eugubinus *in recognitione Veteris Teſta-*
menti, cap.4. & in hanc partem inclinat etiam
Lorinus. ibi Lorinus.
6. Apud Nazaræos, qui perfectiores erant,
eorum caſtitatis votum non erat ad tempus,
Origenes. ſed perpetuum. Ita Origenes *homilia 24. in*
Albertus. *Numer.* D.Albertus Magnus *in 4.diſtinct.38.*
Abulenſ. *artic.13.§. Ad id vero.* Abulenſis *Numer.6.q.2.*
& 3.& in Indic.3.quæſt.12.& 17. Mag. Noſter
Vvaldenſ. Vvaldenſ. *tom.1. lib 3. art.2. cap. 23.* Ioannes
Ioan.Soar. Soarez Epiſcop. Conimb. *in cap. 2. Matth.*
Thena. *tract. 1.* Thena *ad Hebræos 11. difficult. 27.*
Caſtro. Chriſtophorus à Caſtro *Thren.4. num.7. ad*
Lyranus. *citatum Numer.6.* Lyranus, Cardinalis Hugo,
Hugo. Lorinus, Marius, Tyrinus, Cornelius à La-
Lorinus. pide. Nam ut rectè ait D.Thomas 2.2.q.186.
art. 6. ad 2. *Non aliter homo poteſt totam vitam*
ſuam Deo exhibere, niſi per voti obligationem;
ergo in lege antiqua extitit magnum caſtita-
tis votum.
7. Probatur ex celebri loco Iſaiæ 56. num. 3.
Iſai 56. *Non dicat Eunuchus: Ecce ego lignum aridum.*
Quia hæc dicit Dominus Eunuchis: qui cuſto-
dierint Sabbatha mea, & elegerint, quæ ego vo-
lui, & tenuerint fœdus meum: dabo eis in domo
mea, & in muris meis locũ; & nomen melius à
filiis, & filiabus, & nomen ſempiternum da-
bo eis, quod non peribit. Vbi Propheta agit
de Eunuchis ſpiritualibus, de quibus Chri-
ſtus Dominus loquitur in Evangelio, di-
cens: *Sunt Eunuchi, qui ſe ipſos caſtrave-*
runt propter regnum cœlorum. Matth.10.n.12. Matth, 19.
ut ibi latè explicavi *tom.1, in Evangelia*, ex
mente Sanctorum Patrum, ac Interpretum:
nam ſicut Eunuchus per naturam, vel ar-
tem fit impotens ad generandum, ita Eu-
nuchus ſpiritualis per votum fit impotens,
cui Dominus in Eccleſia, & in cœlo dat
nomen glorioſius, quam habere poterat
à filiis, & filiabus; ita locum Prophetæ
intelligunt, & explicant D. noſter Cyril- D Cyril.
lus Alexandrinus, Divus Hieronymus, *ibi* D Hieron.
Divus Auguſtinus *lib. de Sancta Virginitate,* D. Auguſt.
cap.24. & *lib 4. contra Fauſtum, cap.ultimo,* D.Baſil. D.Ambr.
Divus Baſilius *lib. de vera virgin.* Divus Am- D.Gregor.
broſius *in exhortat. ad virgines.* D.Gregorius Rupertus.
3.p.Paſtoral.cap.29 Rupertus latè, *ibi* Forerius Forerius.
Oleaſter, Lyranus, Sanchez Bellarmin. *lib. 2.* Oleaſter. Lyranus.
de Monach cap.9. Medina *de continentia, lib.* Bellarm.
3.cap.32. Medina.
Reſpondent communiter Adverſarii, quod 8.
Iſaias ſpiritu Prophetico loquitur de Eunu-
cho ſpirituali per reſpectum ad legem gratiæ,
non verò per reſpectum ad legem antiquam.
Sed contra; quod non ſolum de lege gratiæ,
ſed etiam antiqua loquatur Propheta, ſic pro-
bo ex ipſomet Textu: *Dabo eis in domo mea, &*
in muris meis locum, & nomen melius, à filiis,
& filiabus, & nomen ſempiternum dabo eis.
Juxta ſententiam dat Deus levamen, & con-
ſolationem Eunucho, quia cum non relin-
queret poſt ſe ſemen, nec filios, nec filias,
quod tunc illa lege erat valde durum, ac gra-
ve, & moleſtum, inde mulier Thecuitis dixit
ad Regem Davidem, orans pro filio: *Quærunt*
extinguere ſcintillam meam, filium nempe
meum, *quæ relicta eſt mihi, ut non ſuperſit*
Viro meo nomen. 2.Reg.14. num.7. ſic & diſ- 2.Reg 14.
ponebat lex, quod mortuo uno fratre, ſuper-
ſtes acciperet uxorem illius, & primus filius
illius vocaretur nomine demortui: *Vt non de-*
leatur nomen ejus in Iſraël, ut dicitur *Deu-* Deuter. 25.
teron.25. num.6. atqui hæc gravamina non
dantur in lege gratiæ, nec tantus affectus no-
minis perpetuandi, ut in lege veteri, ergo de
Eunucho in ea tam temporali, quam ſpiritua-
li eſt ſermo.
Secundò contra. Huic Iſaiæ loco ſimilis eſt 9.
ille Sapientiæ 3 n.14. *Spado, qui non eſt opera-* Sapient 3.
tus per manus ſuas iniquitatem, dabitur ei fidei
donum electum, & ſors in templo Dei acceptiſſi-
ma. Quem locum de Spadone, ſeu Eunucho in
lege veteri interpretantur Dionyſius, Caſtro, Dionyſ.
Holchot, Lorinus, Cornelius, Menochius, Holchot.
Tyrinus, ergo etiam præſens locus Iſaiæ cum Caſtro.
in utroque ſit eadem diſpoſitio Si enim hæc Lorinus.
loca intelliguntur de Eunu ho temporali in Cornel.
illa lege, cur non etiam de ſpirituali.
Contra. Tertiò. Quia Sancti Patres agno- 10.
ſcunt, & dicunt dar in illa lege antiqua Eu-
nuchos, ſeu Spadones ſpirituales inter quos
numerant Eliam, Eliſæum, Ieremiam, Ioan-
nem Baptiſtam. & Danielem. De myſterio
Transfigurationis agens Tertullianus *lib. de* Tertull.
Monogamia, cap.8. ait: *Moyſen, & Eliam* Pamelius.
ſecum mavult alterum Monogamum, alterum

ſpadonem Exp'icat ejus ſcholiaſtes Pamelius, *ſpadonem caſt m c m voto*, D. Epiphan. *lib. 2. hæreſ. 63.* & ait: *Elias, & Eliſæus, & Ioannes, qui per magnam hanc formam imitationis Angelorum, rectè ſecundum Evangelicam Domini ordinationem ſe ipſos propter regnum Dei ca-*D. Anaſt. *ſtraverunt*, D. Anaſtaſius Sinaita in ſuis quæſtionibus ſacræ Scripturæ, *quæſt. 66. tom. 6. Biblioth. part. 2.* & ait: *Eunuchi, qui ſe caſtraverunt propter regnum cœlorum, hi ſunt præclari Apoſtoli, atque deinceps fuerunt virgines, & Monachi: Ioannes quidem, & Iacob is filii Zebedæi; & poſt illos quot millia monaſticam vitam agentia, ſicut Elias, & Daniel in veteri teſtamento*, ſanct. Ephrem Syrus, quem citat, & ſequitur Salianus *tom. 4. Annal. anno 3123. n. 21.* & ait: *Sanctus Ephrem Syrus Eliam, & Eliſæum, & Ioannem, & Apoſtolum Paulum* D. Almand. *in eorum numero recenſet, qui ſe caſtraverunt propter regnum Dei*, D. Almandus, *de laudibus B. Virg. cap. 10.* Ioannes Ieroſolymitanus Vvalden. *lib. de inſtit. Monach. cap. 34.* Noſter Vvaldenſ. *tom. 3. de Sacram. tit. 9. cap. 89. n. 8.* Robertus Arboren. Robertus. Hugo. *tom 1. de cœlibatu.* Cardinalis Hugo 4. *Reg.* 24. ad illa verba, *& Eunuchos ejus.* Hinc Daniel ob ejus eximiam puritatem, ac caſtitatem dicitur Eunuchus à ſan- Glof. Ordin. ctis Patribus, Gloſſa ordinaria *in c. 1.* Danielis ad illa verba: *de ſemini Regio.* Ita loquitur D. Epiphan. D Doroth. D. Epiphanius *in vita Danielis*, D. Dorotheus Chron. Alex. *in ſynopſi*, Chronicon. Alexandr. *Olympiade* D. Damaſc. 70. D. Damaſcen. *lib 4. de fide orthodox. cap. 2.* Abulenſ. Abulenſis *in 4. Reg. q 34.* & ita dicunt, & D. Dionyſ. eum appellant Eunuchum *ad c. 1. Daniel.* ad Lyran. illa verba: *Præpoſitus Eunuchorum*, D. Dionyſ. Pereira. Lyranus, Pereira, Maldonatus, Pinto, Cor- Maldonat. Pinto. Cornel. nel. à Lapide, Sanchez *prolegom. 2. in Daniel.* Sanchez. Ecce tot Patres, ac Doctores in lege veteri agnoſcunt Eunuchos, quod nomen non ſolum dicit caſtos præciſè, ſed caſtos cum voto, per quod homo redditur impotens ad generandum.

11\. Ergo cum in lege veteri juxta tot Patres, ac Auctores, darentur Eunuchi, etiam de illis in illa lege, eſt explicandus Iſaias. Et confirmatur. Primo, quia ſtante lege veteri in ſua viridi obſervatione, ante legem gratiæ, ac Incarnationem verbi divini ſanctiſſima Deipara, ac ſanctiſſimus ejus ſponſus fecerunt votum virginitatis, ergo tale votum non eſt proprium legis gratiæ, ſed etiam in illa lege antiqua dabatur. Confirmatur Secundò Quia multæ mulieres in illa antiqua lege habebant votum caſtitatis, ut ſtatim oſtendo, quia etiam ſub nomine Eunuchi comprehenduntur; nam frequenter in ſcriptura ſub maſculino fœmininum comphenditur, quando materia communis eſt, præſertim quando Suar. lex eſt favorabilis Religioni, ut tenet Suar. *tom. 4 de Relig. tract. 9. lib 1. cap. 11. num. 3. & tract 8. lib. 1. cap. 6. n. 14.*

12\. Et confirmatur Tertiò. Chriſtus D. in illis verbis, *ſunt Eunuchi, qui ſeipſos caſtraverunt*, loquitur de præſenti *ſunt*, & de præterito *caſtraverunt* ergo jam dabantur multi antecedenter Eunuchi ſpirituales, ac proinde, Salian. & ita ait Salianus *tom 3. anno mundi 3031.* in Scholio 1 *videtur Dominus non de re tantum futura ſed jam uſitata loqui: nam octingentis, & amplius annis dixerat Iſaias 56. Non dicat Eunuchus, &c.*

Probatur tertiò noſtra concluſio. In lege antiqua fuerunt virgines intra clauſtra templi ad Dei obſequium, ut conſtat ex Machab 2. c. 3. n 19. *Sed virgines, quæ concluſæ erant, præcurrebant ad Oniam.* Vnde D. Ambroſius *lib. de virginibus*, ſcribit etiam in templo Ieroſolymitano fuiſſe legimus virgines: Quod eſſent virgines in illa lege antiqua cum caſtitatis voto colligitur ex Numer. cap. 30. n. 4. *Mulier ſi quid iam voverit, & ſe conſtrinxerit juramento.* Ad quæ verba Mag. Auguſtinus q. 57. *in Numeros*, ſic ait: *Meritò quæritur in hoc loco, etiam de voto virginitatis. Mulieres enim, etiam virgines in ſcriptura ſolent appellari.* Ad præfatum Numerorum locum verba D. Auguſtini ipſum ſequens refert Gloſſa; cui adhæret ibi Lorinus. Ad eundem etiam locum Rupertus ait: *Mulier ſi quidpiam voverit, id eſt ſi continentiam voverit*, Abulenſ. ibid. *quæſt. 12.* ait: *An iſta puella in veteri teſtamento poſſet vovere, & obſervare virginitatem, cum eſſet ſub patris poteſtate? Reſpondendum eſt non eſſe dubium; quin poſſet vovere. Non enim erat aliquid illicitum virginitas in veteri teſtamento, cum aliqui viri, & fœmina eam obſervaſſent*; & D. Ambroſio, D. Germano Conſtantinopolit. D. Gregorio Nicomedienſi: idem probat, & confirmat, Petrus Creſpeſius *in ſumma fides Catholica, fol. 643. 644.* dicens. *Monialium denique, dedicatarum virginum propoſitum vovendæ caſtitatis, antiquus, & ſanctus uſus defendit.* 13. Machab. 2. D. Ambr. Numer. 30. D. Auguſt. Lorinus. Rupertus. Abulenſ.

Probatur quartò urgenti, & gravi conjectura. Gentiles ſine lumine fidei, maximè gratum ſuo factum Deo, exiſtimabant, ſi ei ſuam virginitatem perpetuo voto conſecrarent, ut faciebant virgines Veſtales, de eis loquens D. Hieron. *epiſtola ad Geruchiam* ait: *Perpetua ſacerdotis virginitate increſcunt* Abulenſ. *ad cap. 30. Numer. quæſt. 12.* inquit. *Erant inter Gentiles, virgines, quæ vovebant virginitatem, & compellebantur eam ſervare, ſcilicet virgines Veſtales.* Idem expreſsè docent Peneda *tom. 1. Monach Eccleſ. lib. 1 cap 10 §...* Soto *in 4. diſt. 30. q. 2. art. 1.* Creſpes *in ſumma verb. Moniales, virgines*: Ioſephus Laurent. Leſſcenſis *de moribus Romanorum, lib. 3. ſynopſi prima, §. Veſtalium origo*, Marinho *de civitate Viſip. lib. 2.* dum agit de monaſterio vulgò *Chelas*, quòd ædificatum eſt ab Vlyſſe virginibus Veſtalibus, ut conſtat ex antiquiſſimis lapidibus in clauſtro, Tiraquel. *ad 15 leg. connubii, part. 15. gloſſ. 1. n. 120.* cum teſtimonio Plinii, & Polieni, ait: *Perpetuam virginitatem ſervabant, ut tradit Plinius, aut quiſquis is eſt, qui illum librum de viris illuſtribus edidit in Proca Rege Albanorum. & Polyenus, lib. 8. ſtrategematon.* Pro qua ſententia audiendus eſt, D. Auguſtin. *tom 8. lib. 20* contra Fauſtum Manich. *cap. 21.* & ait: *Quod virgines ſunt Moniales, & Veſtales virgines fuerunt. Inter illas virgines multum diſtat, niſi cui voveatur, ac reddatur.* Inter unas, & alteras virgines magnum eſt diſcrimen, Veſtales vovebant ſuam virginitatem Deo falſo, noſtræ verò Moniales verò Deo IESU CHRISTO 14. D Hieron. Abulen. Pened. Soto Creſpes. Tiraquel. D. Auguſt.

Ex quo ſic formo hoc argumentum: Populus Gentilis ſine lumine fidei plenus vitiis, & abominationibus, cognoſcebat magnum obſequium fieri ſuis falſis diis, ac dæmonibus 15.

ſi

si suam virginitatem eis voto consecrarent, quomodo dicendum est, quod hoc non intelligeret populus Dei, divioa fide illustratus, cœlestibus inspirationibus illuminatus, lectiooe divinæ scripturæ, ac multis revelationibus, documẽtis, ac predicationibus Patrũ, ac Prophetarum, cum quibus locutus est Deus, maaimè instructus. Quis sibi persuadeat illos idololatras, perfectiori, ac eminentiori cultu (cujusmodi erat virginitas aliquali voto firmata) suos falsos Deos fuisse veneratos, quam fideles Deum verum; quòd argumentum etiam in Sybillis doctè, & latè prosequitur M.
Munoz. Petrus Munoz in propugnaculo Eliæ, *lib. 2. tit. 2. c. 3. art. 1.* Argumenta adversariorum infrà referam, & solvam.

Quæstio III.

In Rechabitis probantur vota obedientiæ, paupertatis, & castitatis quantum pro illa lege antiqua dari poterant.

SUMMARIUM.

15 *Rechabitæ sic dicti à Patre Rechab, ac discipuli Elisæi.*
16 *Ponitur Textus Ieremiæ circa Rechabitas, & eorum vitam monasticam; quæ à Patribus ponitur in exemplum cunctis Religiosis.*
17 *Probatur ex Concilio Senonensi eorum obedientia ex voto.*
18 *Probatur secundò idem ex obligatione, quam Rechabitæ in se agnoscebant.*
19. *Probatur etiam eorum paupertatis votum.*
20 *Probatur & castitatis votum.*
21 *Probantur eorum vota ex Patribus, ac Auctoribus.*
22 *Isti Rechabitæ fuerunt discipuli Eliæ, ac Elisæi.*

15. AD probandum in lege veteri votum obedientiæ, ac paupertatis proponimus in eaemplum Reehabitas sic dictos à Patre Rechab, cuius filius Ionadab instructus fuit vita monastica ab Elisæo, ut tradunt Ioannes
Ioan. Ierosol. in Ierosolymit. *lib. de instit. Monachorum, c. 25.*
Molin. Ioan. de Molinis *in speculo historiali, cap. 3.*
Lezana. M. Lezana *tom. 1. Annal. anno Mundi 3159.*
D. Hieron. *num. 2.* secundum D. Hieron. *epist. ad Paulinum.* qui postquam ait. *Noster Princeps Elias, noster Elisæus, nostri duces filiis Prophetarum,* statim subdit: *Ex his, sunt & illi filii Rechab. qui vinum, & siceram non bibebant, &c.*
Bolducus. de quo latè Boulducus *lib. 3. de Ecclesia ante legem.*

16. De Rechabitis loquens Hieremias 35. *n. 6.*
Hieremi. 35. cum ante eos appositi fuissent scyphi vino pleni. *Responderunt non bibemus vinum; quia Ionadab filius Rechab Pater noster præcepit nobis dicens: non bibetis vinum vos, & filii vestri usque in sempiternum, & domum non ædificabitis, & sementem non seretis, & vineas non plantabitis, nec bibetis, sed in tabernaculis habitabitis cunctis diebus vestris. Obedivimus ergo voci Ionadab filii Rechab patris nostri, in omnibus, quæ præcepit nobis.* In quibus maximè notanda est eorum obedientia erga patrem *Obedivimus ergo voci Ionadab;* & hoc non per aliquod tempus, *sed usque in sempiternum,* & hoc mira, & rigida abstinentia: *Non bibetis vinum vos, & filii vestri.* Et hoc etiam cum summa paupertate: *Dominum non ædificabitis, & sementem non seretis, & vineas non plantabitis, nec habebitis, sed in tabernaculis habitabitis cunctis diebus vestris.* Vnde eorum vitam tanquam religiosam, & monasticam proponunt in exemplum omnibus religiosis, D.
Gregor. Nazian. *in Poemate de vita sua,* D. D. Gregor. Nazianz.
Hieron. *in Epistola ad Paulinum.* D Dionysius D. Hieron.
Hierarch. 35. art. 58. Rabanus Maurus, quem D. Dyonis.
citat noster Venerabilis Vvaldens. *lib. 3. Doctrinalis fidei, art. 1. cap. 2.* Abulens. 1. *Paralip. cap. 2. q. 21.* ait: *Isti,* scilicet Rechabitæ, *erant viri Religiosi in veteri testamento, sicut nunc sunt monachi.* Rabban. Vvalden. Abulens.
Eosque in eaemplum Religiosis ponunt ad citatum locum Ieremiæ Theodoret. Carthusianus, Lyranus, Malveda, Oleaster, Sanchez, Meoochius, & Estius.

Quod verò hæc obediẽtia esset ea voto, probatur ea Concilio Senonensi *in suo Decreto 9.* de votis Monasticis, eahortans Concilium ad observantium suorum votorum, ait: *Si quis votum aliquod hujusmodi voverit, etiamsi perpetuum fuerit, non faciet irritum verbum suum sed Deipara Virginis Anna Samuelis matris, & Rechabitarum exemplo, quod promisit, implebit.* Ad observanda vota perpetua, proponit Concilium votum sanctissimæ Virginis, quod fecit de sua virginitate perpetua; votumque Annæ Samuelis matris de commodando puero omnibus diebus vitæ suæ, 1. *Reg. 1. n. 11.* Et votum Rechabitarum, hoc autem votum, circa quam materiam versabatur, habetur ex Hieremia citato. *Rechab Pater noster præcepit nobis dicens, non bibetis vinum usque in sempiternum; & domos non ædificabitis, & sementem non seretis, & vineas non plantabitis, nec habebitis, sed in tabernaculis habitabitis, cunctis diebus vestris; obedivimus ergo voci Ionadab, in omnibus quæ præcepit nobis.* Ergo eorum votum fuit erga obedientiam Patris, ac erga paupertatem, ac abdicationem rerum; & sicut votum sanctissimæ Virginis fuit verum, ac propriom votum, perfectius tamen, ac exeellentius super votum cujuscumque puræ creaturæ, & votum Annæ fuit verum votum, sic & Rachabitarum fuit verum, ac proprium votum, in eodem contextu de illis agitur. 17. Conc. Seno. 1. Reg. 1.

18. Probatur secundò. Quia Recbabitæ agnoscebant in se obligationem obediendi in omnibus tam minimis, quam magnis patri suo Ionadab filio Rechab; sed hæc obligatio non poterat oriri in eis nisi ea voto, ergo in eis dabatur votum. Major patet ea teatu Ieremiæ: *Obedivimus voci patris nostri in omnibus, quæ præcepit nobis.* Minor, in qua est tota vis argumenti, probatur. Quia talis obligatio non poterat oriri ex aliquo præeepto. Naturali, vel positivo, divino, vel humano: naturale enim, vel divinum, nullum datur, humanum assignari non potest etiam à supremo Principe, vel Patre erga filium ad opera Consilii, ut notat ad hunc locum Cornelius his verbis: *Respondeo secundo parentem tam ardua non posse præcipere filio: sicut non potest præcipe-* Ierem. 35. Cornel.

re ingreſſum Religionis. In quo conveniunt etiam omnes Theologi, quod pater non poteſt obligare filium ad opera Conſilij, ad ſummam abſtinentiam, & paupertatem, &c. ergo cum obligatio, quam Rechabitæ agnoſcebant in ſe obediendi patri ſuo, non poterat eſſe niſi ex voto, & in eo non poterant perſiſtere in ſempiternum, ideſt per totam vitam, abſque voto.

19. D.Thom. Suar. Ex his probatur, eorum paupertatis votum; quia ut patet ex Textu Ieremiæ. Nec ædificabant domos, nec plantabant vineas, nec ſementa, nec habebant domos, tantum habitabant in tabernaculis, quod erat extrema paupertas, & cum hoc eſſet per totam vitam, conſequens erat, ut eſſet voto firmatum, juxta celebrem doctrinam D.Thom. 2.2.q.186. *art.6. ad* 2. ubi ait: *Non aliter poteſt homo totam vitam ſuam Deo exhibere, niſi per voti obligationem.* Cujus rei rationem reddit Suar. *tom.3. de Relig.lib.2. cap.3. n.2.* & ait: *Cum hoc ſit de re valde difficili, & de ſe non neceſſaria, ſed voluntaria, niſi aliquo morali vinculo firmata ſit, facile fluctuabit.*

20. Serar. D. Gregor. Nazianz. Quantum ad votum caſtitatis, Supponendum eſt ex Serario, *lib.3. Tribare. cap.11. & in Minerv lib.5. c.22.* Rechabitas eſſe in duplici differentia, alios eſſe ex genere, ac ſtirpe; alios ex diſciplina, ac inſtituto. Quidam ex eis habebant vxores, ac filios, ut patet ex textu Ieremiæ citato; alii vero perfectiores in caſtitate, ſine vxoribus vivebant, pro quo ſufficit D. Gregorius Nazianz. *in Poëmate de vita ſua*, de ſe loquens, & ait: *Quæ carnis erant, jamdiu decreveram reiicere, aliam viam quærebam commodiſſimam.* Et eam explicat. *Animo Elias occurrebat vatis meus magnuſque Carmelus, novaque nutritio, & ſolitudo Præcurſoris illius & vita ſimplex liberorum.* Pro quo alia adducit M. Lezana *tom.1. Annal. anno 3159. n 4.*

21. D. Auguſt. Pſal. 55. Pſal 53. Albert Mag. Bzovius. Valentia. Vvalden. Cartuſian. Lyranus. Malveda Hugo. Eorum vota ſupponit D. Auguſtinus *præfatione in Pſal.70.* Vbi cum ageret de obedientia Rachabitarum adducit ad illud propoſitum illud Pſalmi 55. *In me ſunt Deus vota tua, quæ reddam.* Et illud Pſalmi 53. *Voluntarie ſacrificabo tibi.* Ac ſi intendat ſanctus Doctor, quod Rechabitæ dederunt vota ſua Deo, ut voluntarie ſe illi ſacrificarent. Magis clarè, & aperte eorum vota agnoſcit Albertus Magnus *in 4. diſt. 38. n 13.* Doctiſſimus Abrahamus Bzovius *in Theſauro Deiparæ ſermon.* 34. de præcepto Rechab loquens ait: *Quod verum præceptum votum fuerit, quo illos ligavit pater ſuus apud Patres pluſquam certiſſimum eſt.* Expende illud *Pluſquam certiſſimum.* Gregorius de Valentia 2 2. diſp.10.q.4.punct.1. §.1. *Inter omnes ſine controverſia conſtat Rechabitas peculiari vitæ ratione præter communem obſervantiam legis divino cultui ſe ipſos addixiſſe, exactamque obedientiam ſuis ſuperioribus præſtabant.* Nota illud *ſine controverſia*; eorumque vota agnoſcit, & tuetur Vvaldenſ. *lib.3. Doctrinalis fidei art.1. cap.* 2. Dionyſ. Carthuſ. *ad citatum locum Hieremiæ* 35. ait: *Quod Ionadab Religioſæ vitæ modum poſteris ſuis præſixit, ac reliquit.* Similiter loquuntur Lyranus, Malveda, Cardinalis Hugo, Tyrinus, & Sanchez.

22. Illi autem Rechabitæ inſtructi fuerant ab Eliſæo, ut dixi in exordio quæſtionis; & inde fuerunt diſcipuli Eliæ, ac Eliſæi, ut expreſſe habet D.Hieron. *epiſtol ad Paulinum*, ubi agens de filiis Prophetarum ſubdit. *De his, ſunt, & illi Rechabitæ qui per Ieremiam voce laudantur* & Bolducus lib.3. de Eccleſia ante legem cap. 6. inquit *Eliæ, & Eliſæo ſucceſſit in officio Ionadab, qui paſſim in ſcripturis dicitur filius Rechab.* Ergo ſi filii Rechabitæ fuerunt diſcipuli Eliæ, & Eliſæi, & habuerunt votum obedientiæ, ut ſatis probatum eſt ex Concilio Senonenſi, bene ſequitur, quod tale votum emiſerunt Elias, & Eliſæus, utpote eorum magiſtri, ac Doctores. D.Hieron. Bolducus.

QUÆSTIO IV.

In Eſſenis fuerunt etiam vota obedientiæ, paupertatis, ac caſtitatis, qualia potuerunt eſſe pro illa lege imperfecta, & antiqua.

SUMMARIUM.

23 *Eſſeni ſoboles Rechabitarum.*
24 *De nominis etymologia, & unde ſic dicti.*
25 *De eorum caſtitate, paupertate, & obedientia, & n.26.27.*
28 *In eis vita communis.*
De oratione, refectorio, ac ſilentio, ibid.
29 *De inſtructione noviciorum.*
30 *De votis eorum circa obedientiam, paupertatem, ac caſtitatem*
31 *Circa vitam monaſticam nomina nova, res antiqua.*
32 *Eſſeni diſcipuli Eliſæi, ac ex filiis Prophetarum.*

Eſſeni ſoboles, ac progenies Rechabitarum, & ab eis prodierunt, ut docent D. Nilus, diſcipulus D. Ioannis Chryſoſtomi in Aſcetico in principio. Gregorius Cedrenus in compendio hiſtoriarum in Claudio Imperatore. Villalpandus in apparatu urbis, & templi *lib.3. c.14.* Salianus *sub anno mundi* 3609. *num.3.* Cornelius *in c.* 10. *Numerorum verſ.29.§. Denique.* Serarius in Minervali *lib.5. c.13* affirmans omnes veteres ſcriptores Eccleſiaſticos ita dixiſſe. Nam cum Iudæi redirent ex captivitate Babylonica cum Zorobabele, & Propheta Aggæo, & Zacharia facto Concilio ex Rechabitis vetuſtioribus fecerunt Collegium, ſeu Congregationem Aſſidæorum, ſeu Eſſenorum, ut probant M.Franciſcus S. Maria in hiſtoria Prophetica *tom. 1. lib.2 c.20. n.8.* M.Lezana *anno mundi* 3545. *n.18.19. 20.* 23. D. Nilus. Cedrenus. Villalpand. Salian. Cornel. Serarius. Franciſc. Lezana.

Circa nominis etymologiam duodecim expoſitiones affert Serarius *lib.3. Tribareſ. c.1.* Dicebantur Eſſeni à verbo Græco *Hoſios*, id eſt ſanctus, & corrupto vocabulo *Aſſeus*, ſeu *Eſſus*. Alii ſic explicant Eſſei, quaſi Eliſeni, ut ab Eliſæo ſic dicti, à quo maximè ordinati ſunt, ita Henriquez illuſtriſſimus Auctor *tom 1. in ſumma lib 12.c.5. Gloſſa 20. litera* B cui adhærent M. Thomas de Iesu, *de variis Regulis Carmelit. part 1.c.1, §. Pro quo recolenda.* 24. Serar. Henriq. Th. à Iesu.

Carthag. Becanus. Fr. Lucas.

colenda. Et Joannes Carthag. *tom.4. homil. lib.17. homil.2. object.8.* Becanus *lib 1. Analog. novi ac veteris Testamenti cap.11. & 4.n.10.* Franciscus Lucas *ad 1. Machab. cap.2.n.42.* De eorum mirabili vita Religiosa multa scribunt Auctores antiquissimi ipsis Essenis contemporanei, ac coævi, Philo Hebræus, Iosephus cum aliis auctoribus antiquis.

Philo. Iosephus. Porphyrius. Plinius. Solonius. Sotus.

25. De eorum castitate ait Philo. Liber, *quod omnis probus sit liber*, castitatem in tota vita perpetuam servant. Iosepus *lib.6. Antiquitatum cap.13. uxores non ducunt.* Similiter Porphyrius apud Eusebium *de præparatione Evangelica lib.9. c.3.* Plinius *lib.5. c.17.* Solonius *c 23.* Volaterran. *lib.11.* Baron. *tom.1. in apparatu.* §. Sed antequam Sotus *in 4. dist. 30.q.1.art.1.* & multi alii.

Iosephus. Philo. Philiastr. Nicera. Abulens.

26. De paupertate Iosephus, *lib.2.* de bello Iudaico *c.7.* ait. *Divitiarum contemptores sunt, rerumque apud eos communicatio admirationi habetur.* Idem habet lib.18. Antiquit. cap 2. & ait, *inter illos nihil pauperius desideratur.* Similiter Philo citato lib. & libro de vita contemplativa. Philiastrius *in Catalog.* Nicetas *lib 1. Thesaurus Orthodox. fidei c.36.* Abulens. *in cap.3 Matth.q.113.*

Iosephus. Philo. Soloni. Serari. Arboricens.

27. De obedientia citatus Iosephus de bello Iudaico. *Nihil sine præcepto faciam curatoris.* Eodem modo Philo citato libro, ex Iosepho & Solonio Serarius *in Tribæresio lib. 3 c.4. n.37.* & Arboricensis tom.2. de *Taenda sacro. cælibatu*, qui etiam notant, quod vita illis erat communis Et dicunt: *Communis est ipsis non mensa solum, verum etiam vestis quidem omnis.*

Philo Ioseph.

28. De oratione, ac meditatione. *Philo de vita contemplativa*, & Iosephus *de bello Iudaico* citatus. *Singuli habent sacras ædiculas, quas semnea vocant, ubi solitarii, sancta vita mysteriis dant operam, Prophetarum oracula divinitus prodita servantes, hymnosque personantes, perpetuam Dei præsentiam habentes.* De refectorio sic scribit Iosephus citatus. *Voce cibum sacerdos intervenit, neque gustare quemquam fas est nisi prius Deo celebretur oratio.* De fine autem prandii sic ait. *Nam & cum incipiunt, & cum desinunt, quasi datorem victus Deum laudibus celebrant.* De silentio in refectorio sic scribit Philo *liber omnis probus*, & ait, *silentium majus, quam antea, ita ut ne mutire cuiquam liceat, aut respirare vehementius.* Et de silentio per aliud tempus sic scribit citatus Iosephus de bello Iudaico. *Neque vero clamor unquam tectum illud, neque tumultus inquietat, cum etiã loquendi ordine alii aliis cedunt, eorumque silentium extra tectum constitutis arcanum quoddam videatur venerabile.*

Ioseph.

29. Maximè in rem nostram de instructione novitiorum sic scribit Iosephus de bello Iudaico cap.7. *Per annum integrum extrinsecus commorati, eumque eundem victus ordinem tribuunt: cumque dignus apparuerit, tunc demum in consortium admittitur, prius vero quam incipiat communem habere cibum, magnis execrationibus ubjurat, se primum colere Deum, deinceps quoque erga homines servare justitiam.* Et post aliqua. *His quidem execrationibus explorant, & quasi præmunitum accedentes.* Deinde sic pergit; *Deprehensos vero in peccatis à sua Congregatione expellunt; & qui taliter fuerit condemnatus. Illis quidem Sacramentis, ac ritibus obligatus, neque cupere ab illis oblatum cibum. potest* Ita Cedrenus in compendio historiæ Claudii Serar. citatus Gellius, Laërtius, & alii multi, quos citant, ac sequuntur Laurentius Landtmeter de Monach. victu, ac disciplina, M. Lezana *to.1. Annal ad ann. 3545. à num.20* & deinceps, & vinea Carmel. *p.3. cap.3 fol.143. num 270.*

Cedrenus. Serar. Gellius. Laërtius. Lezana. Vin. Carm.

30. Nota illud: *His Sacramentis obligatus.* Sacramentis, id est juramentis. Iuramento se obligabant ad illas virtutes obedientiæ, paupertatis, ac castitatis. Iuramentum enim in hac materia, idem est ac votum, ut ex multis docent Sanchea *tom 3. summe, cap.9. num.11. & cap.13. num.1.* Suarez *tom. 3. de Relig. lib.6. cap.1.n.3.* qui ait: *Ex quo tempore incepit religiosus status, incepit etiam professio cujus antiquissima mentio invenitur in sanctis Patribus, interdum sub nomine consecrationis, aut benedictionis, interdum nomine juramenti, aut voti, & sæpè etiam professionis.* Et confirmatur, quia de istis Essenis, ait Solonius Auctor gravissimus, & antiquissimus, *cap.36. Nullus admittitur, nisi quem castitatis fides, & innocentia meritum prosequatur.* Castitatis fides, id est promissio castitatis; in hoc sensu explicatur illud Pauli 1.ad Timoth 5.num.12. *Quia primam fidem irritam fecerunt*, id est promissionem castitatis violaverunt; ita ex multis Conciliis, ac Patribus, Bellarm. *lib.2. de Monachis, c.24.* & apud juristas fides matrimonii id est *promissio matrimonii*, ut pluribus probat Sanchea *lib.7. de Matrim. disp.79.n.29.* sicque fides promissionem significat apud thesaurum linguæ latinæ, & Calepinum Insuper Cedrenus gravis, & antiquus Auctor in compendio Historiar. in Claud Imperat. de Essenis, ait. *Iurant huic divina Religioni unice usque ad sanguinem, se piè, ac reverenter operam navaturos.*

Sanchez. Suarez. Soloni. 1. Timot 5. Bellarm. Sanchez. Cedrenus.

31. Hæc de Essenis dixi, ut videas modum Religiosum, qui modo in nobis est tanquam primis delineamentis, in illis antiquis Patribus præcessit, qui modo in lege gratiæ excellentiori, ac multò majori perfectione, omnibusque modis absoluto invenitur, unde de his rectè dixit D Augustinus: *Novis nominibus, res autem ipsa ante nomina sua erant.* Pro quo accipe Baronium in annotationibus ad Martyrolog. Romanum die 19. Octobris ad *verb. septem Monachos*, ait: *Porrò ipsum Monachorum institutum, non recens, sed ab initio nascentis Ecclesia viguisse, ex his, quæ scribit Philo de Essenis, & quæ habet Dionysius Areopagita, & alii facilè colligent; licèt nomen ipsum non adeò vetus fuerit.* Vnde D. August. tract.97. in Ioan. *sic ait Monasteria, & Xenodochia, postea sunt appellata, novis nominibus. res autem ipsa ante sua nomina erant.* Ita Baronius, status religiosus ante nomina, nomina verò nova Monasterium, Conventus, Collegium.

D. August. Baron.

32. Esseni pallio albo utebantur, sicut filii Prophetarum, cum essent ex eadem familia, utpotè ab Elisæo ordinati, ut dixi in exordio quæstionis, quod verò essent ex eadem familia tenent Vvaldens. *tom. 1. Doctorin. fidei, lib 2. cap.14. art.2. n.11.* Arnoldus Bostius *lib. de primatu B Virg. Maria*, Cedrenus *in compendio Historia in Claud. Imperatore*, Gravina

Vvalden. Arnold. Cedrenus. Gravina.

vina ex sacro Ordine Prædicator. *lib. vox Tu turis, part. 2. a. 15* Adrianus ab Adriano ex Societate Iesu, *lib. de vita Monastica, & ejus origine, cap. 2.* Iacobus Boulduceus *de Ecclesia ante legem, c. 3. §. Qui gestus*, & multi alii, quos citant, ac sequuntur M. Thomas de Iesu, *in Regul. Carmel. part. 1. c. 1. §. Pro quo*, M. Michaël Munoz *in propugnaculo Eliæ lib. 2. tit 2. cap. 2. art. 6. n. 16.* Franciscus à Maria *in Historia Prophetica. tom. 1.* præcipuè *lib. 2. c. 13.* Lezana *citatus, n. 14.* qui omnes agnoscunt tria vota in Essenis; quod verisimile videtur Suarez *tom. 3. de Relig. lib. 3. c. 1.* noster Beauxamis *in Herm. Evang. tom. 1. ad cap. 3. Matth. & 3. Luc.*

Adrian. Boulducus. Thom. Iesu Munoz. Fr. à S. Mar. Lezana. Suar. Beauxam.

QUÆSTIO V.

Suprema luminaria totius Ecclesiæ Dei, Apostoli nempe altissima, & consummata perfectione, ac excellentia fecerunt vota obedientiæ, paupertatis, ac castitatis; & unde hæc vota in eis colligantur?

SUMMARIUM.

33 *Sacratissimi Apostoli in supremo sanctitatis vertice, Beatissima Maria Virgine excepta, & n. 34.*
35 *Apostoli Christi virtutes imitabantur.*
36 *Apostoli in summa paupertate obedientia ac castitate vivebant, & n. 37.*
38 *Apostoli fecerunt votum paupertatis, obedientiæ, ac castitatis, constans sententia inter Catholicos.*
39 *Colligantur hæc vota ex eorum factis adjunctis locis scripturæ.*
40 *Apostoli ob suam sublimem sanctitatem benè sciebant excellentius esse opus cum voto, quam sine illo, & n. 41.*
41 *Aliqualiter colliguntur vota in Elia, ac filiis Prophetarum ex factis.*

33. SAcratissimi Apostoli supereminent in omni justitia, sanctitate, ac perfectione altissima omnibus sanctis, tam qui fuerunt ab exordio mundi, quam qui erunt usque ad finem sæculi, sacratissima Virgine Maria excepta; & etiam Ioanne Baptista, ut multis contendit Benedict. Iustinianus *tom. 1. in epistolas Pauli in Prolog. disp. 1. c. 5. à n. 9. & 10.* ac deinceps, à qua quæstione modo abstineo, & aliis remitto. Certum est ergo, quod sacratissimi Apostoli, utpotè socii, ac collaterales Christi fuerunt in supremo, ac eminentissimo, omnis sanctitatis fastigio.

Benedict. Iustini.

34. Pro quare unus audiendus est *Chrisostom. homil. de sancto Andrea*, quæ extat apud Surium die 30. Novembris, & ait. *Nihil unquam tale fuit, quale fuerunt Apostoli; Hi cum Dei verbi essent ministri attrectarunt incarnatum illum, qui ut Deus figuram non habet, secuti sunt ambulantem cum, qui ubique præsens est. Discubuerunt una cum illo, qui nullo loco circumscribitur. Eius vocem audierunt, qui verbo fecit omnia, mundum ipsum lingua, tanquam sagena quadam concluserunt. Circumierunt suis cursibus fines orbis terrarum; errores ut zizanias eradicarunt, aras ut spinas quasdam amputarunt, idola tanquam feras interfecerunt; dæmones ut lupos profugarunt; Ecclesiam ut gregem quendam collegerunt: Orthodoxos tanquam frumentum congregaverunt: Hæreses ut paleas projecerunt, Iudaismum tanquam fœnum arefecerunt. Græcorum fictam tanquam stipulas quasdam igni combusserunt. Humanam naturam cruce ipsa tanquam aratro quodam excoluerunt, & verbum Dei, ut semintem quandam sparserunt. Ad summum, omnia illorum facta, tanquam sidera quadam effulserunt. Quamobrem clara voce illis dicebat Dominus: vos estis lux mundi. Intuere astra hæc, & illorum splendorem obstupesce.*

D. Chrys.

Hæc fulgentissima Sydera magno omnium virtutum fulgore resplenduerunt, ac totum orbem illuminarunt, & inter cœtera maximè in rem nostram perpende illorum extremam paupertatem, exactissimam obedientiam, ac admirabilem castitatem Sequebantur enim Christum, non solum corpore, sed & animo, illius virtutem imitantes. Christus in summa paupertate vivebat, ut de se diceret: *Ego mendicus sum, & pauper. Psal. 21.* & iterum apud Matth. 8. n. 29 *Vulpes foveas habent, & volucres cœli nidos; filius autem hominis non habet, ubi reclinet caput suum.* Sic & Apostoli in Summa paupertate vivebant, ut optimè colligit D. Hieron ex illo *Matth. 17. n. 26.* Quia ut Dominus tributum redderet pro se, & Petro misit illum ad mare, ut inde afferret, quo tributum persolveretur, quia aliunde æs aliorum habebat. Et si Iudas habeat loculos. *Ioan. 12. n. 6.* erant ex his, quæ ex eleemosynis, ut notat D. Augustinus *lib. de Mendac. c. 5. & de oper. Monach. c. 14.* Quibus servarentur ea, quæ dabantur ad usus necessarios. 35.

Psal. 21. Matth. 8. D. Hieron. Matth. 17. Ioan. 12. D. August.

In Apostolis maximè resplenduit obedientia erga Christum, qui Patri suo Æterno: *Factus est obediens usque ad mortem.* Apostoli Christum sequuti sunt, hoc est ejus virtutes, & actiones imitantes. Deinde ex eo, quod se cœlesti Magistro in disciplinam tradiderunt, inde consequens fuit, ut ad ejus nutum, ac obedientiam, maximè promptos se præberent. Et confirmatur, quia non invenies in Evangelio, quod Apostoli tenaci animo Christi mandatis resisterent, sed in omnibus tam dictis, quam factis, maximè fuerunt obedientes, ac obsequentes. 36.

In castitate maximè illius tres fuerunt, nam teste D. Hieronymo *lib. 1. contra Iovinianum*, omnes Apostoli, excepto D Petro fuerunt virgines. Tertullianus lib. de Monogamia, ait: *Petrum solum invenio maritatum per socrum: cæteros cum maritatos non invenio, aut spadones intelligi necesse est, aut continentes.* Id autem quod in actis Apostolorum 21. *n. 9. de filiabus Philippi*: dicitur, constat ex textu, quod non ad Philippum Apostolum, sed ad Philippum diaconum referendum sit, ut notat D. Hieron. *Epistol. 27.* expressè ait textus de tali Philippo, *erat unus ex septem*, scilicet Diaconis esto concedatur, quod aliqui ex Apostolis fuerint uxorati, tamen post vocationem Christi tales uxores, habuerunt loco sororum 37.

D. Hieron. Tertullian. Actor. 21. D. Hieron.

sororum, & non ad alium usum, ut docent
Clem. Alex D.Hieron. *lib.1. contra Iovinian.* & Clemens Alexandrinus *lib.3. stromat.* admonente Christo Domino. *Omnis, qui reliquerit domum, vel fratres, vel sorores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam*
Matth.15. *æternam possidebit.* Matth.19. num.29. Quæ omnia sancti Apostoli exactissime implerunt.

38. Quas omnes virtutes sanctissimi Apostoli, non solum libenti animo sunt amplexati, sed ferventissima charitate, perfectissimo, ac excellentissimo modo votis firmarunt, voventes paupertatem, obedientiam, ac castitatem. Hæc conclusio est communis inter Catholicos
D.Thom. contra Hæreticos, eam tenent D. Thom. 2.2.
Vvalden. *quæst.88.art.4.ad 3.* Noster Vvaldens. *tom.1. de Sacramental. tit.9. cap.83.84. & tom 3. Doctrinalis fidei. c.31. & 32.*
Clitoveus. Clitoveus *lib.3. de votis monasticis cap.5.*
Soto. Soto *lib.7. de Iustitia q.5.art.1.* præsertim *Corollar. 6. & 7.*
Castro. Castro contra *Hæreses verb. votum*,
Navarr. & Navarr. *Commentar. de Regularib. n.3.* & de redditibus Ecclesiæ *monit. 3.*
Rodrig. Rodriguez *tom.1. q.1. art.2.*
Mirando. Miranda *tom 1 Manuali q.3. art.2.*
Vasquez. Vasquez *1 2. disp.165. c.5.*
Valentia. Valentia *2.2. disp.10. punct. 1. §. 1.*
Henriq. Henriquez *lib.10. de sacram. Ordinis c 1.*
Suarez. Suar. *3. de Relig. lib.3. c.2.* & sic multi alii Doctores.

39. Cum autem hæc vota sacrorum Apostolorum non habeantur expresse in scriptura; ex eorum tamen factis optimo, ac valido fundamento colligunt citati Doctores De Petro, &
Matth.4. Andrea dicitur Matth. 4. *Relictis retibus secuti sunt eum*, scilicet Christum, & in persona omnium Apostolorum ait Petrus ad Christum Dominum *Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te.*
Matth.19. Matth.19. *Reliquimus omnia.* Constanti ac resoluto animo in perpetuum; ex quibus verbis D. Augustinus statim citandus colligit eorum votum paupertatis, *& secuti sumus te*, non tantum imitando, sed firmo, ac determinato animo obediendi, ac exequendi quæcumque mandata fuerint, quod perfectissimè tantum fit per votum obedientiæ. Et quia nemo potest sequi Christum ad omnia mandata, & ad quemcumque locum uxori obligatus, ideo ibi involvitur, & supponitur Castitatis votum Unde Christus D. dicebat: *Si quis venit ad me, & non odit patrem suum, & matrem suam, uxorem, & filios, & fratres, & sorores, adhuc autem & animam suam, non potest meus esse discipulus.*
Luc.14 Luc.14. num.26.

40. Probatur etiam ex illis verbis Christi Domini. *Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & sequatur me.*
Matth. 16. Matth. 16. n.24. Homo maximè se ipsum abnegat, ut sancti Patres exponunt, quando se privat sua propria voluntate; voluntas enim est quid insigniter proprium hominis, & tunc valde peculiariter homo se privat sua libertate, quando per sui traditionem se subjicit alterius obedientiæ quod perfecte fit per votum illius, & tunc etiam perfectè abnegat semetipsum, quando se abnegat suis appetitibus per votum castitatis, ac se abnegat terrenis rebus per votum paupertatis: & quia Apostoli exactissime observabant Christi doctrinam ad unguem, inde abnegabant se ipsos suæ voluntati, per votum obedientiæ, & suis appetitibus per votum castitatis; & terrenis rebus per votum paupertatis.

Confirmatur; Quia sacri Apostoli ob suam sublimem, ac eximiam sanctitatem, bene cognoscebant, quod perfectius, excellentius, ac magis meritorium erat opus voto firmatum, quam sine illo. Hinc suas præclarissimas virtutes, ac eximias perfectiones, voto adjuncto firmabant, muniebant, ut docent D.Augustinus *lib.17. de Civitate Dei cap. 4. & in Psal.131.* D. Hieron. *lib. de viris illustribus in Philone* Eusebius *lib. 1. Historiar.* D. Thom. *2.2. quæst.88. art.4. ad 3* ait: *Apostoli intelliguntur vovisse pertinentia ad perfectionis statum, quando Christum relictis omnibus sunt sequuti.* Similiter dicunt plures Auctores de Ioanne Baptista; Inde ad aliqualem eorum umbram, odorem, ac vestigium liceat colligere hæc vota in Elia, ac Elisæo, ac filiis Prophetarum, non tamen eodem modo, ac eadem perfectione, ut in Apostolis, sed multo inferiori, ac minori, quantum imperfectio illius legis patiebatur, & ideo prius videamus facta, postea veniemus ad vota. 41.

(Margin: D. August. D. Hieron. Eusebius. D. Thom.)

QUÆSTIO VI.

Eximia obedientia, paupertas, ac virginitas in Elia.

SUMMARIUM.

22 *Perfecta, & magna obedientia Eliæ.*
43 *Plusquam viginti præcepta imposita sunt Eliæ.*
44 *Alii Prophetæ ad unum, vel alterum Dei præceptum respondent, Elias ob singularem ejus obedientiam obmutescit ad multa.*
45 *Elias mirabilis in virginitate, inde curru igneo incombustus fertur in cœlum.*
46 *Elias primus virginitatem coluit.*
47 *Elias valde mirabilis in paupertate.*
Tempore famis mandatur exire de populo, quia non habebat unde ex eleemosynis sustentaretur. ibid.
48 *Ex Apostolo Paulo probatur paupertas Eliæ in vestitu, & cibo.*

PErfectissimam Eliæ obedientiam ostendit 42.
Ioannes Ierosolymitanus lib. de Institu. Ioan. Ierof.
Monach. cap.9. Dicens. *Qui semel se ipsum prorsus abnegans, & voluntati propriæ abrenuncians, superioris, idest Dei voluntatem prorsus secutus fuit, quemadmodum de eo scriptum est.* Abiit quocumque eum ferebat voluntas, scilicet Dei; & in ista sequella Divinæ voluntatis stat summa, & perfecta obedientia, ut docent Bellarm. *lib.1. de Monachis c.21.* Bellarm.
Suar. *tom.3. de Reg. lib. 3. c.2. n.5. & 6.* unde Do- Suarez.
minicus Gravina sacri Ordinis Prædicator. in Gravina.
libro, cui Titulus est *Vox Turturis* part.2. cap.5. *Eliam primum colendæ virginitatis auctorem, ac obedientiæ, & paupertatis prototypum appellat.*

Hanc magnam obedientiam ejus perpende, 43.
& invenies totam ejus vitam secundum fere

omnes

omnes actiones fuisse sub divino præcepto, ac instinctu, ita ut à Deo plusquam viginti præcepta ei data sint. Primo dum pluviæ sterilitatem denuntiat. *Si erit annis his ros; & pluvia, nisi juxta oris mei verba* 3. Reg. 17. num. 1. Hæc dixit, ut observant Lyranus, Abulensis, Gaspar Sanchez, ex Dei mandato, ac ordinatione, & inde tam impavidus, ac minime dubitaos de exitu talem sententiã promulgavit secundò. *Vade, & abscondere in torrente Carith.* ibidem num. 3. Tertiò *Vade in Sarephta Sidoniorum.* ibidem n. 9. Quartò. *Vade, ostende te Achab, ut dem pluviam super faciem terræ.* 3. Reg. 18. num. 1. & in sacrificio in Monte Carmeli, multa sunt ei mandata imposita. Quinto dixit Achab. *Congrega ad me universum Israël in Monte Carmeli* Ibid. n. 19. Sexto dixit Elias Prophetis Baal *Facite vos primi, quia plures estis.* Ibid. num. 25. Septimo. Curavit. *Altare, & tulit duodecim lapides.* Ibid. num. 31. Octavo. *Divisis per membra bovem, & posuit super ligna.* Ibidem n. 33. Nono ait *Tollite quatuor hydrias aquæ, & fundite super holocaustum.* Ibid. num. 34. quæ omnia ei fuerunt imposita ex præcepto divino, ut ipse dixit in sua oratione. *Ego servus tuus juxta præceptum tuum feci omnia verba hæc.* Ibidem num. 36. Decimo. *Abiit quocumque eum ferebat voluntas.* 3. Reg. 19. num. 3. explicat Joannes Ierosolymit. *Quocumque eum ferebat voluntas Dei.* Undecimo sub Iunipero ait ei Angelus. *Surge, comede grandis tibi restat via.* Ibidem num. 5. Duodecimo In Horeb. Præcipit ei Dominus. *Vade & revertere per terram tuam in desertum.* Ibid. num. 15. quod erat non per rectam viam, sed longiorem, ut observat Abulensis. Tertiodecimo. *Cumque perveneris illuc, unges Hazael regem super Syriam.* Ibidem num. 25. Quartodecimo. *Iehu unges regem super Israel* Ibidem num. 16. Quintodecimo, *Elisæum unges Prophetam pro te.* Ibid n. 16. Sextodecimo. Cum Achab pergeret ad possidendam vineam Naboth factus est sermo Domini ad Eliam. *Descende in occursum Achab occidis insits, super & possedisti.* 3. Reg. 21. n. 18. Decimoseptimo cum nuntii Regis Ochoziæ tenderent ad consulendum Beelzebub, cum Accaron, Angelus Domini locutus est ad Eliam, *Surge, & ascende in occursum nuntiorum Regis Samariæ.* 4. Reg. 1. n. 3. Decimo octavo aliud mandatum circa Quinquagenarium, *Locutus est Angelus Domini ad Eliam, descende cum eo, ne timeas.* Ibid. num 15. Decimo nono, cum Elias esset elevandus in cœlum, ait ipse ad Elisæum. *Dominus misit me usque Bethel.* 4. Reg. 2. n. 2. Vigesimo. Iterum; *Dominus misit me usque Iericho.* Ibid. num. 4 Vigesimo primo. Dixit ad Elisæum, *Dominus misit me usque in Iordanem.* Ibid. num 6. semper Elias totus erat sub Dei obedientia, à spiritu Domini ferebatur ad omnia, ad hunc, & illum locum, ut ei dixit Abdias 3. *Reg.* 18. *n.* 12. Cum recessero à te spiritus Domini asportabit te in locum, quem ego ignoro. Et hac de causa post raptum Eliæ filii Prophetarum miserunt quinquaginta viros ad requirendum eum, quia spiritus Domini asportabat eum ad varia loca 4. *Reg.* 2 *n.* 16.

3. Reg 17. Lyranus. Abulens. Sanchez. 3. Reg. 18. 3 Reg 19 Ioan. Ierof. Abulens. 3 Reg. 21. 4. Reg 1. 4 Reg. 2. 4 Reg. 2.

44. Ecce tota vita Eliæ sub divino præcepto ac dispositione erat; ex quo profunde summam, & altam ejus obedientiam considera. Nam tot præceptis impositis, & in re valde difficili semper obmutescens mandata exequitur, nec unquam ad aliquod Dei præceptum, nec minimum verbũ respondit, ut fecerunt multi alii Prophetæ. Moyses cum destinatur legatus ad Pharaonem, multas obiectiones proponit, ut multa capita scripturæ testantur, *Exod.* 3. & 4. Smauel cum mandatur ungere Davidem in Regem, multa contradicta opponit *Quomodo vadam. audiet Saul, & interficiet me* 1. Reg. 16. n. 2. Cum Isaias præcipitur ad prædicandum populo, ut pollutum labiis se excusat. *Vir pollutus labiis ego sum.* Isai 6. n. 4. & Ieremias cum ad informandum populum constituitur, ut puerulum ineptum se excusat. cap. 1. n. 6. Dicens, *A, A, A, Domine Deus ecce nescio loqui.* At Elias tot, tantisque præceptis impositis semper obmutescens mandata adimplet, & ne ad aliquod ex eis, nec minimum verbum profert, quo aperte indicatur singularis ejus obedientia, animusque totus in Deum resignatus, singularisque ejus obedientia, ac efficax propositum, & votum obediendi Deo in omnibus, ac sequendi ejus voluntatem in omnibus, quæ est perfectissima obedientia, in supremo Religionis capite. Perfecta obedientia non habet os ad dicendum, ac contradicendum, at animum promptum ad exequendum, ac obediendum. Inde Gravina citatus Eliam appellat obedientiæ *prototypon.* Platus lib. 2. de bono status Religiosi c. 20. Turrianus *lib.* 5. *c.* 2. *Exemplar obedientiæ.*

Exod. 3. & 4. 1. Reg. 16. Isai. 6. Ierem. 1. Gravina. Platus. Turrian.

In virginitate Elias valdè præclarus, ac insignis D. Ignatius discipulus Sancti Ioannis Evangelistæ in Epistola ad Philadelphios, Eliam, ac Elisæum commemorat inter eos, qui in castitate de hac vita exierunt. S. Epiphanius in libro, seu sermone *Ancoratus* appellato ait: *Elias erat in virginitate, ut prærogativa virginitatis immortalitatem prædicaret mundo, & cum corpore incorruptibilitatem.* D. Ephrem Syrus exhortatione 1. ad Monachos, & serm. de transfigurat. Tertullian lib. de Monogamia cap. 8. D. Chrysostom. de Virginit. D. Ambrosius lib. 1. de virginibus D. Hieron. ad Eustochium scribens ait, *Virgo Elias, virgo Elisæus, virgines multi filii Prophetarum.* D. Gregorius Mag. *homil.* 29. *in Evangelia.* Cassianus *de inst tut. Denunc. cap.* 1. *& lib.* 6. *de spiritu fornic. c.* 4. D. Anastasius Sinaita *lib. quæstion. q.* 66. S. Aldelmus *de laudibus virg. c.* 10. D. Thomas *in* 4. *dist.* 49. *q.* 5. *art.* 3 *quæstio* 1. *ad* 3. Glossa ordinaria *c.* 55. *Ieremiæ.* Ioannes Soares Episcop. Conimbricen. *in c.* 2. *Matth. tit.* 1. Ita ut dicat Gaspar Sanchez vir doctissimus 3. Reg. 17. n. 6. ait. *Eliam virginitatem coluisse perpetuam, communis est veterum Patrum, constansque sententia.* Inde infero quod curru igneo. 4. Reg. 1. raptus est ad cœlum, ut ostenderetur, quod igne concupiscentiæ non fuerit adustus, sicut de Beato Britio refertur in Breviario die 13. Novembris *Quod ut ostenderet se concupiscentia igne non fuisse combustum, prunas ardentes ad sepulchrum usque Beati Martini in vestimento incombusto detulit.* 45.

D. Ignat. D. Epiphan. D. Ephrem. Tertullian. D Chrys. D. Ambros. D. Hieron. D. Gregor. Cassian. D. Sinaita. D Aldelmus. D Thom. Glossa Ord. Ioann. Soar. Sanchez. 4 Reg. 2.

Imo Eliam primum fuisse, qui virginitatem 46.

perpe

Ioan. Ierof. D. Isidor. Gravina.

perpetuam propter Deum, inter homines coloisse, affirmant Ioannes Ierosolymitanus *lib. de Institutione Monachorum, cap. 9.* & ait: *Elias nempe, ut per puritatem castitatis, & incorruptionem sua carnis aquaretur Angelis ad conservationis imitationem, se ipsum (propter Deum) virginitate perpetua primus hominum sponte decoravit.* Divus Isidorus *lib. 2. Officiorum, cap. 17.* ait: *Eliam primum sacra Virginitatis integritati studuisse.* Gravina lib. *Vox Turturis, p. 2. c. 5.* sic de Elia ait: *Quam primum colenda virginitatis auctorem Patres, & Doctores appellant.*

Ioan. Ierof. D. Chrys. Cassian. D. Isidor. Theodor. Salian. Bellarm. 4 Reg. 1. Lyranus. Abulens. Sanchez. Cornel. 3. Reg. 17.

47. In paupertate illustrissimus, ac admirabilis est Elias, ut explicat Ioannes Ierosolymitanus *de Institutione Monachor. cap. 9.* & maximè nobis eam explicat D. Chrysostom. *lib. 3. de Providentia,* ait, quod *Elias ita pauper, ut nihil ille terrenum prater melotem esset,* & homil. 2. ad populum Antioch. ait, *Quid enim dic mihi Eliâ pauperius.* & statim subdit: *Ipsam verò paupertatem ex mentis opulentia elegit,* & homil. 46. in Matth. ait, *Vnde mirabilis factus est Elias, nonne à renuntiatione possessionum.* Cassianus *lib. 1. Institutione, c. 1.* Idémque docent D. Isidorus Hispalens. Theodoretus Salianus, Bellarminus, dandi *quastione sequenti,* quod patet ex tota ejus vita, quia ut dicitur 4. Regum 1. n. 8. *Vir pilosus, & zona pellicea accinctus renibus:* quia ob suam extremam paupertatem tali indumento utebatur, ut notant Lyranus, Abulensis, Gaspar Sanchez, Cornelius, & hac de causa tempore siccitatis, ac famis, ut notant idem Auctores, Missus est in torrentem Carith, & in Sarephta Sidoniorum *3. Regum 17. num. 13. & 9.* tum ut recederet ab ira, & furore Achab, tum etiam, quia tempore famis cum populus maximè illa laboraret, non habebat unde ex eleemosynis posset alimentari.

Hebr. 11. D. Chrys. Ethym. Theophyl. D. Remig. Theodor. D. Anselm. Interlin. Gloss. Ord. Carthus. Hugo. Caietan. Iustinian. Lyranus. Cornel. Estius. Chrysost. 4 Reg. 2.

48. Et hoc maximè probatur ex Apostolo *ad Hebraeos 11. num. 3.* ubi de Patribus antiquis ait: *Circumierunt in melotis, in pellibus caprinis egentes, angustiati, afflicti, quibus dignus non erat mundus.* Sub quibus verbis Apostolus signatim intelligit Eliam, ut ipsum expressè dicunt, & nominant Divus Chrysostomus, Euthymius, Theophylactus, D. Remigius, Theodoretus, D. Anselmus, D Thomas *ibi,* & a. a. *q....art....* in argumento, ubi expressè ait, quod Apostolus præcipuè intelligit Eliam. Glossa Interlinealis. Glossa Ordinaria, Carthus. Cardinal. Hugo, & Caietanus Benedict. Iustinian. Lyranus, Cornelius, Estius, ait Apostolus *Circuierunt,* erant aberrantes huc, atque illuc, ut effugium quærens ab adversariis Iezabele, ac aliis. *In melotis;* hic potissimum videtur alludere ad Eliam; per melotem denotatur pellis cujusvis animalis quadrupedis, ut Ovis. Elias talibus pellibus utebatur. *Vir pilosus zona pellicea, &c. egentes;* ex Syriaco legitur, *egentes pane quotidiano.* In quo indicatur summa paupertas Eliæ, tam ex vestitu, quam ex cibo, & inde meritò ait Chrysost. *Nihil illi terrenum prater melotem.* Vnde quando rapitur curru igneo, pallium, seu melotem dimisit discipulo suo Elisæo, *4 Reg. 2.* ut dimissis terrenis posset volare in cœlum.

Quæstio VII.

Eximia obedientia, paupertas, & castitas in Elisæo, ac filiis Prophetarum.

Summarium.

49 *Maxima promptitudine Elisæus obedit, & sequitur Eliam.*

50 *Vt Elisæus dicat ultimum vale parentibus, facultatem petit ab Elia.*

51 *Elisæus dimittit omnia sua, ut expeditior fiat ad sequendum Eliam.*

52 *Ingens obedientia filiorum Prophetarum ex quadruplici ratione, & num. 53. 54. 55. & 56.*

57 *Ingens paupertas Elisæi ex quadruplici ratione demonstratur, & n. 58. 59. 60 & 61.*

62 *Paupertas filiorum Prophetarum ex triplici ratione colligitur, & n. 63 & 64.*

65 *Puritas, ac castitas in Elisæo, ac filiis Prophetarum, & n. 66. & 67.*

Obedientia Elisæi.

D. Chrys. Sanchez. Cornel. Menoch. 3. Reg. 19. Abulens.

49. Obedientia Elisæi aliqualem umbram, ac vestigium dat obedientiæ Apostolorum ad Christi sequelam, ut ponderat D. Chrysostomus *homil. 14. ex variis in Matth.* agens de vocatione Apostolorum, & ait: *Perpende fidem, & obedientiam vocatorum: cuncta illico relinquentes fecerunt, quod Elisæus quoque sub Elia legitur implesse, talem Christus obedientiam à nobis efflagitat.* Hanc autem suam obedientiam in multis ostendit Elisæus: nam cum eum vocasset Elias, ac misisset pallium suum super eum, tali signo ipsum in suo statuto, ac discipulorum suorum numero adscribens, ut tali vestitu tanquam novitii nova veste indueretur, ut observant Sanchez, Cornelius, Menochius, *qui statim relictis bobus cucurrit post Eliam,* 3. Regum 19. num. 20. Perpende verba *statim,* id est, absque ulla mora, dilatione. *Cucurrit,* non dicitur ivit, sed *cucurrit,* ut vehemens obedientiæ promptitudo magis declaretur, ac exprimatur, & subdit: *Osculer oro patrem meum, & matrem meam, & sic sequar te.* Erat antiqua consuetudo apud Hebræos dimittendi cognatos pacis osculo, ut observant duo primi citati Auctores, quo denotabatur non amplius esse revertendum ad eos. Abulensis *ad citatum 19. Regum quæst. 23. & 26.* ait: *Elisæum in sequela Eliæ recessisse ab amicis, & cognatis non reversurum ad statum illorum, quemadmodum Apostoli Petrus, & Andraas, Iacobus, & Ioannes, ac Matthæus sequuti sunt Christum.* Apostoli secuti sunt divinum Magistrum integro animo obediendi ei in omnibus, sic & quodammodo aliquali similitudine, non tamen eadem perfectione Elisæus secutus est Eliam.

50. Et ait Elisæus, *Osculer oro patrem meum, & matrem meam, & sic sequar te.* Elisæus accepto pallio Eliæ, tanta obedientia se cognoscit illius subditum, ut sibi persuadeat, ut illud, quod velut secundum naturæ jus videbatur

debatur

debatur debitum erga patrem, & matrem, non esse ei licitum, nisi petita & obtenta licentia à suo Magistro Elia. Abulensi *citato 3. Regum 19. quæst. 24.* ait: *Petivit licentiam, quia putavit, quod non poterat jam aliquid agere contra præceptum Eliæ.* Similia habet Salianus ad annum 3167. num 25. *Postulatio hæc significat injectam à Deo, novo Prophetæ necessitatem sequendi Eliam: nam si id sibi liberum putaret, non peteret ab Elia, quasi à Magistro, ac Domino suo veniam salutandi parentes.*

Abulens. Salian.

51. Quod maximè confirmatur ex his, quæ subdit sacer Textus. *Tulit par boum, & mactavit illud, & in aratro boum coxit carnes, surgénsque abiit, & secutus est Eliam.* 3. Regum 19. num. 21. Mactatis bobus, in aratro coxit carnes, ut ita dimissis omnibus expeditior factus sequeretur Eliam. Carthusianus. *Quo facto monstravit se nolle ad pristinum reverti officium, sed Eliæ inseparabiliter adhærere, sub obedientia tanti vatis vivendo.*

3. Reg. 19. Carthus.

52. De obedientia vero filiorum Prophetarum; ex ipso nomine constat: & nota, quod ante Eliam non inveniuntur, nec nominantur in Scriptura, nec in aliquo probato Auctore filii Prophetarum; sed tantùm dicebantur Prophetæ; at post Eliam multoties dicuntur filii Prophetarum, 4. *Reg. 2. n. 3. 5 & 7.* ac is, *& c. 4. n. 38. cap. 6. n. 1. cap. 9 n. 1.* & aliis in locis, sic enim in illa Congregatione vivebant sub Eliæ, ac Elisæi disciplina, & ita suis majoribus obediebant, tanquam filii parentibus. Ita Joan. Jerosolym. *de statu Monach. c. 11.* vel ut etiam ipse ait: filii Prophetarum, id est, discipuli Prophetarũ, ut explicant Rabbi Salomon, Lyranus, Abulensis, Vatablus, Cornelius 4. *Reg. c. 2.* Theodoretus *ibidem*, & frequenter in Scriptura sub nomine filii discipulus intelligitur Psalm. 33. n. 12. *Venite filii audite me timorem Domini docebo vos.* Ad Galat. 4. n. 19. *Filioli mei, quos iterum parturio.* Hæc obedientia filiorum Prophetarum in multis visitur, & apparet in Sacra Scriptura.

4. Reg. 2. & 4. & 6. & 5. Joan. Ierof. Rabb. Sal. Lyran. Abulens. Vatablus. Psalm. 33 Galat. 4.

Obedientia filiorum Prophetarum.

53. Primò, 4. *Reg. 2. n. 15.* cum cognovissent filii Prophetarum, qui erant in Jericho, quod Elias raptus esset in cœlum. Tunc ad Elisæum. *Venientes in occursum ejus, adoraverunt eum proni in terram.* seu ut legit Pagninus. *Incurvaverunt se super terram ante eum*, scilicet Elisæum, quod explicans Lyranus ait: *Adoraverunt eum adoratione, scilicet duliæ, tanquam superiorem suum, eo quod esset substitutus loco Eliæ, sub cujus regimine vixerant.* Similiter Abulens. *ibi q. 31.* Caietan. Gaspar Sanchez, Franciscus Somnius *lib. de demonstra. Evangelica, c. 2.* Arboren. *de sacro Cælibatu, tom. 2.*

4. Reg. 2. Pagnin. Lyranus. Abulens. Caietan. Sanchez. Somnius.

54. Secundò, ob eximiam obedientiam erga Elisæum filii Prophetarum nihil audebant facere, nisi petita & obtenta licentia ab Elisæo: nam cum post raptum Eliæ maximè desiderio tanti Parentis flagrarent filii Prophetarum, & haberent ad manum quinquaginta viros fortes, ad eum per deserta quærendum, nullo modo voluerunt hoc facere, nec mittere homines ad requirendum Magistrum desideratissimum, quousque obtinerent licentiam ab Elisæo, & diceret eis, mittite, *& tunc miserunt.* 4. Reg. 2. n. 17.

4. Reg. 2.

55. Tertiò. Cum terra fame premeretur, nullus ex filiis Prophetarum ausus est de quærendo, ac procurando sibi cibo agere, quousque ipse Elisæus hoc præciperet. *Erat fames in terra, & filii Prophetarum habitabant coram eo*, scilicet Elisæo, *Dixitque uni de pueris suis: pone ollam grandem, & coque pulmentum filiis Prophetarum*, 4. Reg. 4 n. 38. Quamvis fame premerentur de comparando cibo, non audebant agere, nisi de ejus mandato. Et dicitur: *Habitabant coram eo*, seu ut legit Vatabl. *Versabantur apud eum.* Hoc est sub ejus cura, regimine, ac obedientia, ut explicant Abulens. Gaspar Sanch. & dixit: *Pone ollam grandem, quia multi erant filii Prophetarum, pro quibus cibus parabatur.* Ut interpretantur Lyran. Abulens. q. 39.

4. Reg 4. Vatablus. Abulens. Sanchez.

56. Quartò Cum filii Prophetarum, ob suam magnam multitudinem habitassent in loco valde angusto. Dixerunt filii Prophetarum ad Elisæum: *Ecce locus, in quo habitamus coram te, angustus est nobis: eamus usque ad Iordanem, & tollant singuli de sylva, materias singulas, & ædificemus nobis ibi locum ad habitandum. Qui dixit ite*, 4. Reg. 6. num. 1. Ad quæ verba notat Abul. q. 1. ait: *Erant filii Prophetarum conjuncti viventes conventualiter per diversa collegia, & ibi vacabant laudibus Dei, & vita religiosa.* Et his præerat Elisæus, tanquam eorum Pater, ac Princeps, ac Prælatus, & ideò ut ait Gaspar Sanchez ibi: *Rogabant Elisæum, ut sibi liceat è sylva cædere, quæ est ad Iordanis ripam: quam facultatem ab eo consecuti, progressi sunt ad sylvam.* Filii Prophetarum sic erant subjecti, ac obedientes Elisæo, ut sine ejus facultate obtenta, nihil auderent intentare, ac facere. E nota quod sæpè repetitur illud verbum, *Coram te*, ut jam notavi ex Abulensi, id est, sub tua cura, correctionè, ac disciplina, tanquam subditi sub suo Prælato.

4. Reg 6. Abulens. Sanchez.

Ingens paupertas in Elisæo.

57. Hanc maximè celebrant Sancti Patres. Divus Isidorus Hispalensis *lib. 2. Officiorum, cap. 2.* ait: *Unde ad Monachos studium defluxit paupertatis, quantum attinet ad auctoritatem Veterum Scripturarum; hujus propositi Princeps Elias, & discipuli ejus Elisæus, sive filii Prophetarum.* Theodoretus *quæstione 19. in 4. Regum*, ait: *Chorus Prophetarum extremam amplectebatur paupertatem.* Non ait tolerabant, sed amplectebantur paupertatem, utique voluntariam, ac ultro susceptam, & ob hanc extremam paupertatem, ait Salianus ad annum mundi 3145. numero 5. & 6. *Eos Monachos agnoscit, vocátque Hieronymus, & Ioannes Ierosolymitanus passim, & Abulensis.* Divus Thomas *ad Hebræos 11. lect. 8.* ad illa verba: *Egentes, Angustiati*, loquens de Elia, & Elisæo, Cardinalis Bellarmin. *lib. 2 de Monachis, c. 5.* ait: *Habemus inde in eodem testamento Veteri Eliam, Elisæum, & filios Prophetarum sine uxoribus, & divitiis in hoc mundo vixisse* Sic & alii multi, & veniamus ad magis particularia.

D. Isidor. Theodor. Salian. D. Hieron. D. Thom. Bellarm.

Mira

58. Mira paupertas in Elisæo: nam ubi vocatus est ab Elia: *Statim relictis bobus cucurrit post Eliam*, 3. Regum 19. num. 20. Id est, omnia sua reliquit, ac repudiavit. Divus Ambrosius *lib.1.de Officiis*, c. 30. ait: *Relictis omnibus in disciplinam se propheticam dedit.* Lyranus, *Decrevit repudiatis in omnibus adhærere Eliæ* Valentia 2.2.*disput.*10.jam citatus, ait: *Relictis parentibus, & cæteris omnibus successit in eremum.* Vocatus Elisæus ab Elia relinquit omnia ad odorem sacrorum Apostolorum: nam Petrus, & Andræas vocati à Christo, *relictis retibus* secuti sunt eum. *Matth.4.num.22.* Abulensis *ad citatum, c. 19.* Regum, quæst.23. *Relictis bobus*, &c. *Non curavit amplius arare, nec vacare negotiis sæcularibus, sed relictis bobus secutus est eum. Sic enim quando Christus vocabat discipulos suos, relinquebant omnia, & sequebantur eum. Sic enim quando Christus vocavit Petrum, & Andream fratres, relictis retibus secuti sunt eum. Sic etiam Iacobus, & Ioannes Zebedæi fratres relinquentes patrem, & navim vocantem Christum secuti sunt.* Matth.4. Similia habet Cardinalis Hugo.

3. Reg. 19. D. Ambr. Lyran. Valentia. Matth.4. Abulensf. Matth.4. Hugo.

59. Secundò, ait Textus citato loco 19. Tertio Regum num.21. *Tulit par boum, & mactavit illud, & in aratro boum coxit carnes, & dedit populo, & comederunt, consurgensque abiit, & secutus est Eliam.* Ait Gaspar Sanchez. Hæc verba maximè Elisæi commendant alacritatem, in relinquendo sæculo, & amplectendo religioso instituto strenuum animum, & studium fidele. Ita citatus Auctor Abulensis *quæstione 26.* & ait: *Quia Elisæus transibat ad Dominum, omnino volebat renuntiare sæculo, ita quod nihil relinqueret in illo, quod ad se pertineret.* Dedit populo, & comederunt, *scilicet dedit cognatis suis, & amicis, convocans eos ad convivium, quia tunc recedebat ab eis, & non erat amplius rediturus ad statum illorum. Istud exemplum secutus est Beatus Matthæus, qui à Christo vocatus reliquit omnia, quæ habebat, & ipsa die vocationis suæ, invitavit Christum, & discipulos, & multos publicanos.* Matth 9. num. 10.

3 Reg.21. Sanchez. Abulensf. Matth. 9.

60. Tertiò. Mulier quædam vidua paupercula, cum mortuus esset vir ejus onustus debitis, creditor volebat tollere duos filios viduæ ad serviendum sibi, tunc mulier valdè oppressa recurrit ad Prophetam, ut ei subveniat in tanta necessitate: *Cui dixit Elisæus, quid vis ut faciam tibi? Dic mihi, quid habes in domo tua.* 4. Regum 4. num.2. Quam interrogationem fecit Propheta, ut notat Divus Augustinus *lib.2.de Mirabilibus Sacræ Scripturæ, cap. 23.* ut per miraculum provideret mulieri ad solvendum debitum, & ita factum est, ut ex pauco oleo, quod mulier habebat in domo, & maximè miraculosè, multiplicatum est, multa vasa replerentur. & ita ex multiplicato oleo vendito satisfactum est creditori, & de reliquo mulier sibi, & filiis suis providit; merito tamen Abulensis *ibi q. 7.* quærit, quare Propheta hoc fecit, & ait: *Quia nunquam debet aliquis recurrere ad miraculum, quod est opus Dei, nisi quando via humana nihil agere potest.* Propheta ob suam charitatem volebat subvenire mulieri oppressæ, ac laboranti, & cum ipse ob suam paupertatem non haberet aliquid temporale, inde ad miraculum confugit, ut provideat mulieri, ut à debito solvatur, & ut à tanta angustia, ac molestia liberetur.

4. Reg. 4. D.August. Abulensf.

Quartò. Cum terra magna fame opprimeretur; *Vir quidam venit de Baalsalisa deferens viro Dei panes primitiarum, viginti panes hordeaceos, & frumentum in pera sua.* Reg.4.c 4. n.42. Homo ille deferebat panes Elisæo, ut ex eis provideret, sibi, ac filiis Prophetarum, quorum ipse Pater erat, & curam agebat; tamen Elisæus ministro suo ait: *Da populo ut comedat.* Salianus *hoc ponderans ad annum* c 344.n.8. ait: *Acceptum munus Elisæus in communem impendit utilitatem; erat enim eis mensa communis, ut religiosis Viris, nec Elisæus sibi proprium habere voluit paupertatis studio repugnante.* 61.

4. Reg 4. Salian.

PAVPERTAS

Filiorum Prophetarum.

Hanc filiorum Prophetarum extremam paupertatem multis nobis indicat Sacra Scriptura: nam cum fames vehementer urgeret, ut suis subditis Elisæus cibum provideret, mandavit uni eorum ponere ollam grandem, ad eorum alimentum, quia multi erant, ut jam dixi in hac quæstione ex Abulensi, Lyrano, & aliis. *Egressus est unus in agrum, invenitque quasi vitem sylvestrem, & collegit ex ea colocynthidas agri, & implevit pallium suum.* 4. Regum 4. num. 39. Ad implendum mandatum Elisæi, egreditur in agrum ad colligendum herbas agrestes, ex his constabat illa olla grandis, ut bene colligitur ex Textu. Sanchez *ibi* ait: *Hoc enim videtur, eo tempore illorum Prophetarum commune pulmentum, id indicat ille, qui egressus dicitur in agrum, ut colligeret herbas agrestes.* Dicitur in agrum, non proprium, sed omni populo communem; *& implevit pallium suum.* Abulensis quæst.59. *Quia Elisæus jusserat repleri ollam grandem*, quia ex illis herbis agrestibus erat replenda, ex quibus sicut ex panibus viginti oblatis, ut modo dixi, maximè constat eorum extrema paupertas, ut bene notat Thodoretus hic *quæstione 19.* & inquit. *Quod autem vita Prophetarum, nullas habuerit possessiones, docet historia. Nam qui erat eorum primus (Elisæus) nunc quidem eos excepit convivio olerum agrestium: nunc autem panes hordeaceos viginti apposuit centum viris, issque ab aliis oblatos. Eis autem tantam benedictionem impertie, ut & illos centum satiaret, & superessent permulti* Divus Hieronymus *epistola 4. ad Rusticum* ait: *Filii Prophetarum, quos Monachos in Veteri Testamento legimus ædificabant sibi casulas propè fluenta Iordanis, & turbis Vrbium derelictis polenta, & herbis agrestibus victitabant.* 62.

Abulensf. Lyran. 4. Reg 4. Sanchez. Abulensis. Theodor. D. Hieron.

Secundò, Cum filii Prophetarum urgerentur magno numero, ut neque in Carmelo, nec aliis locis possent commodè habitare, quia præ tanta multitudine angustus erat locus, ut notat Vvaldensf.*lib.3. Doctrinal. fidei, art c.1.* cap.4. 63.

Vvaldensf.

Genebrard. *cap* 4. Genebrardus *lib.* 1. *Chronolog. ad annum* 3272. facultateio petunt ab Eliſæo, & dicunt: *Ecce locus, in quo habitamus, anguſtus eſt nobis. Eamus uſque ad Iordanem, & tollant ſinguli de ſylva materias ſingulas, ut ædificemus nobis ibi locum ad habitandum*, 4. Regum 6. num. 1. & 2. Nota cum Abulenſi, quod ſemper dicunt *Coram te*, id eſt, ſub tua obedientia, ac mandato, & maximè ponderandum, quod ad opus laborioſum ac fatigatione, & ſudore plenum non dicunt, vis ut convocemus operarios, artifices, ut ligna cædant, aſportent, & componant ad facienda habitacula; ſed ipſi ſe offerunt ad ſervile miniſterium, ut ligna cædant, aſportent, & cubicula ædificent. *Tollant ſinguli de ſylva materias ſingulas, & ædificemus ibi locum*, quia ob ſuam magnam paupertatem, non habebant aliquid, quod pro mercede poſſent contribuere operariis, & cum opus aliunde eſſet neceſſarium, ipſi ſe accingunt ad illud, & laborem non recuſant.

4. Reg. 6.

64. Tertiò. Ad eandem hiſtoriam. Factum eſt autem cum quidam illorum minus cautè ligna cæderet, ferrum cecidit in aquam. Exclamavítque ille, & ait, *Heu, Heu, Domine, hoc etiam mutuo acceperam*, id eſt, accommodatum acceperam. Explicat Abulenſis 4. *Regum* 6. *n.* 5. maximè dolet de ferro amiſſo, quia rem alienam amiſerat, nec ob ſuam paupertatem poterat Domino ſuo aliam reddere, nec pecuniam habebat, qua poſſet Domino ſuo ſatisfacere. Cardinalis Hugo ibi ait, *Non ſolum hoc mutuatus ſum, ſed etiam cætera, quæ habeo, & inde non habeo de meo unde reſtituam.* Carthuſianus, mutuo acceperam, ait, *quaſi dicat, ſi meum fuiſſet minus curarem, ſed nunc doleo vehementer, cum non habeam, quod pro illo reſtituam. Unde conſtat, quod pauperes erant diſcipuli illi, & ſimplicibus habitaculis, quæ ipſimet conſtruebant, erant contenti, quo multorum etiam Religioſorum curioſitas ſumptuoſa arguitur.* Similiter Lyranus, Menochius, & alii.

4. Reg. 6. — Hugo. — Carthuſ. — Lyran. — Menoch.

Eliſæus, & multi filii Prophetarum eximia puritate, ac caſtitate floruerunt.

65. Quod Eliſæus fuiſſet virgo, virginéſque aliqui ex filiis Prophetarum, docent D. Ignatius, D. Hieronymus, Ioan Ieroſolymit. *jam citati ſuperiori quæſt. n.* 45. Idémque affirmant de Elia, Eliſæo, ac filiis Prophetarum. Bellarminus *lib.* 2. *de Monachis, cap.* 5. Suarez *tom.* 3. *de Religione, cap.* 1. *num.* 6. Ægidius Camart. *Minimorum inſignis Generalis de rebus Eliæ, cap.* 6. *ſect.* 8. Cornelius à Lapide *in* 3. *Regum c.* 19. *ad finem.* Claodius Eſpinceus Theologus Pariſienſ. *lib.* 3. *de contur. cap.* 1. *pag.* 9. Sicque de Eliſæo habetur in Breviario Carmelitano approbato à multis Summis Pontificibus in Hymno ejus feſtivitatis die 14. Iunii ad Matutinum.

D. Ignat. — D. Hieron. — Bellarm. — Suarez. — Ægidius. — Cornel. — Eſpinceus.

Eliſæus namque Virgo planè permanens
Beatis cœlis coæquatur Angelis,
Qui pravos carnis motus ſcivit premere,
Et mentem puram Chriſto novit gerere.

66. Et hoc probatur ex Sacra Scriptura: nam cum miſſo pallio eum ad ſe avocaret, Elias, ait: *Oſculer oro patrem meum, & matrem meam, & ſic ſequar te.* 3. Reg. 19. num. 20. Antiqua conſuetudo erat apud Hebræos, ut jam dixi oſculo pacis dimittere cognatos, & amicos; inde Eliſæus licentiam poſtulat, ut tali ſigno pacis dimittat patrem, & matrem, & ut rectè notat Abulenſis, ibi quæſt. 24. *Ex quo patet, quod non habebat filios, nec uxorem, quia ſi habuiſſet filios, & uxorem, diceret, oro te, oſculer filios, & uxorem: nam quilibet naturaliter diligit magis filios, quam patrem, & matrem.* Deinde ait Textus ibi num. 21. *Tulit par boum, & mactavit illud, & in aratro boum coxit carnes.* D. Antonius Ulyſſiponenſis, ſeu Paduanus in Dominica 5. poſt Trinit. *Coxit carnes, id eſt, carnales concupiſcentias in contritione cordis decoquere.* Id eſt, illis omnino expeditior factus alacrius curreret poſt Eliam.

3. Reg. 19. — Abulenſ. — D. Anton.

67. Quod autem filii Prophetarum eſſent virgines, expreſsè docet D. Hieronymus. Virgines multi filij Prophetarum, Bellarminus, Serarius, Ægidius, Camartus, & alii proximè allegati. Nam hi filii Prophetarum fuerunt edocti ab Elia, & Eliſæo, ergo cum ipſi eſſent virgines, & maximè caſtitatis amatores, in ipſa caſtitate, & puritate eos inſtruxerunt. Secundò, ut infra dicam *quæſt* 17. Ipſa vita Eliæ filiis Prophetarum pro regula, ac ſtatuto, ut ibi dicam; ex Joanne Jeroſolymitano, D. Cyrillo, Conſtantinopolitano, Thoma à Jesu, & aliis, at qui ipſa vita Eliæ erat in ſumma puritate, ac caſtitate, ergo ipſam obſervabant filii Prophetarum. Tertiò. Ipſi filii Prophetarum conventu aliter, ac collegialiter vivebant in deſertis locis, ut in Carmelo, Galgalis, ac propè Iordanem, & ideò maximè ſequeſtrati erant à mulieribus, & inde nullus uſus, conſuetudo, ac miniſterium mulierum auditur, ac dicitur apud eos, ut doctiſſimè notat noſter Waldenſ. *lib.* 3. *Doctrinalis fidei art.* 1. *cap.* 1.

D. Hieron. — Bellarm. — Ægidius. — Ioan Ieroſ. — D. Cyrill. — Thomas à Jesu. — Waldens.

Quæstio VIII.

Ex factis colliguntur vota obedientiæ, paupertatis, caſtitatis in Elia, ac Eliſæo, & filiis Prophetarum.

SUMMARIUM.

68 *Elias magnus ſcientia, ac magnis revelationibus illuſtratus ſciebat vota contenta in Scriptura, & quod multi de populo faciebant vota etiam circa caſtitatem.*

69 *Maximè Deus honoratur per vota, quærere honorem divinum eſt effectus zeli divini, qui maximè reſplenduit in Elia, & inde per vota.*

70 *De minori ad majus valet argumentum, ut Chriſtus Dominus. Argumentatur, & ideò ſi vota conceduntur in vulgaribus, ac minoribus, non ſunt neganda in majori, utpote Elia.*

71 *In Ioanne Baptiſta ex factis colliguntur vota*

vota, ergo etiam in Elia, cum sit aequalis Ioannis Baptista.

72 *Ex pœna inflicta Anania, & Saphira colliguntur vota in primitiva Ecclesia, ergo etiam ex pœna inflicta Giezi in filiis Prophetarum.*

73 *Elias ut supremum Religionis caput fecit votum obedientia Deo, ac ejus ministres.*

68. PRimò, ex nostra tenuitate dicam aliquid, hac quæstione, sequentibus rationibus, ex odore, & aliquali vestigio, ac umbra excellentissimorum virorum, ut dixi *quæst. 5. in fine*, liceat etiam ex factis colligere vota in Elia, Elisæo, ac filiis Prophetarum. Sic Elias, Elisæus, ac filii Prophetarum vivebant in magna obediētia, paupertate, & castitate, ad quæ illustrati fuerunt ab Elia, tanquam à supremo Magistro, ac Religionis capite. Antecedēs patet ex duabus proximis quæstionibus sexta, & septima. Consequentia probatur. Quia Elias magnis virtutibus erat condecoratus, magnisque donis sublimatus à Deo, designatusque Apostolus in ultimis temporibus; & insuper erat Vir doctissimus, qui legem docebat, & Sacram Scripturam explicabat, ut communi Doctorum sententia dixi *suprà, resolutione 1. q. 3. n. 72.* ergo bene sciebat, quod Scriptura agebat de votis, & quomodo essent observanda, & insuper bene sciebat, quod multi fecerunt vota ad majus Dei obsequium, ac firmitatem suarum actionum, ut fecerunt non solum primates in populo, ut Iacob, David, sed etiam in his, qui erant in mediocri Religione, ut Iephte, Anna Samuelis Mater, Absalon, Asa Rex, & multi homines vulgares de populo, ut totum explicavi hac *Resol. q. 1.* quod totum hoc optimè sciebat Elias: quomodo ergo negandum, quod etiam Elias, ut homines vulgares de populo ad majus Dei obsequium, ac gloriam, suas virtutes votis firmaret; maximè cum Elias in Horeb fuisset illustratus donis Spiritus sancti, ut docent D.

D. Gregor. Gregorius Magnus, & ibi viderit Deum, quantum fas est homini, ut tenet D. Basilius,

D. Basil. ut dixi *suprà, Resolutione 1. q. 3. n. 70.* Insuper illuminatus fuit Elias revelationibus mysteriorum B. Virginis Mariæ, Incarnationis Divini Verbi, & vitæ, passionis, ac mortis, & Resurrectionis, ac Ascensionis Christi Domini,

D. August. ut docent D. Augustinus, D. Gregorius, D.

D. Greg. Bernardus, D. Prosper, quos dedi *Resolut. 1. q. 3.*

D. Bern. quomodo ergo dici potest, quod homo tanta

D. Prosper. scientia, intelligentia, ac cognitione supernaturali, non caperet, intelligeret, ac faceret id, quod homines vulgares de populo capiebant intelligebant, & faciebant. Maximè cum dicat

Suar. Suar. tom. l. 3. de Relib. 3. c. 1. n. 2. *Quod ritus vivendi, seu consecrandi aliquid per votum Deo, de jure naturæ est, maximè supposita fide.* Ut jam dixi in hac *Resolut, q. 1. n. 4.* ergo Elias cum esset Vir doctissimus tantis divinis illuminationibus illustratus, non poterat hoc jus naturæ ignorare, ut illud adimpleret, ac faceret, maximè cum videret, quod in Nazaræis, ac aliis dabatur castitatis votum, & etiam in mulieribus, ut dixi *suprà, q. 2.*

69. Hunc meum discursum multis comprobo, ac confirmo. Primò. Quærere, ac procurare gloriam, & honorem Dei omni modo possibili est actus zeli divini, atqui magis honoratur, ac glorificatur Deus per nostros actus voto firmatos, quam sine illo; ergo cum in Elia maximè resplēdesceret zelus honoris divini, ejus virtutes, quibus Deum honorabat, fuerūt voto firmatæ. Major est D. Thomæ *1. 2. q. 28.* D. Thom. *art. 4. & de veritate, q. 26. ar. 4. circa finem*, quia ut ait zelus divinus pro posse, ac totis viribus intendit gloriā, & honorem Dei. Minor est D. Augustini *lib. 17. de Civit. Dei, c. 4.* & D. Tho- D. August. mæ *2. 2 q. 88. art. 4. ad 3.* qui ideo dicunt Apostolos fecisse vota, quia hoc maximè spectat ad eorū perfectionem, & maximè ad gloriam, & honorem Dei, quā ipsi super omnia intendebant; & ideo status religiosus ex votis firmatus, quia ab illo nō valet homo resilire. Consequētia est valdè nota, cū Elias multū celebratus sit in Scriptura, ac Sanctis Patrib. in fervētissimo zelo honoris divini, ergo pro posse ac totis viribus intendit suis virtutibus, non solum simplicibus, sed etiam voto firmatis, ut cū illis magis honoretur, ac glorificetur Deus.

Confirmo secundò, de minori ad majus va- 70. let argumentum, quod conceditur minoribus, non est negandum majoribus, hoc argumēto utitur Christus Dominus ad confundendam perfidiam Judaicam, quia ipsi nolebāt credere, nec ejus sermonibus auscultari, & ait: *Viri Ninivitæ surgent in judicio cū generatione ista, & condemnabunt eam: quia pœnitentiam egerunt in prædicatione Ionæ. Et ecce plusquam Ionas hic. Regina Austri surget in judicio cum generatione ista, & condemnabit eam, quia venit à finibus terræ audire sapientiam Salomonis. Et ecce plusquam Salomon hic.* Matth. 12. Matth. 12. num. 41. & 42. Nam ut docent D. Chrysost. D. Chrys. D. Hieronymus, D. Basilius, & alii multi, quos D. Hieron. adduxi *tom. 3. in Evangel. c. 24. q. 16. 17. & 18.* D. Basil. Qui explicant, quomodo Christus Dominus facit argumentum, de minori ad majus, quod nempe Iudæi maximè condemnandi sunt, non verbis, sed factis, ut explicant Euthy- Euthym. mius, Theophylactus, à Ninivitis, & Regina Theoph. Austri, quia illi crediderunt Ionæ prædicanti, hæc verò Salomoni dicenti, & tamen ipsi noluerunt credere unigenito filio Dei Christo Iesu, qui incomparabiliter multo major est Iona, ac Salomone, inde merito arguendi, qui fidem datam minoribus; majori negant; inde etiam proportione servata meritò arguendi sunt, qui vota communibus, ac vulgaribus hominibus concedunt, & ea tamen præclarissimo, ac illustrimo Viro Eliæ denegant.

Confirmo tertiò, quia communiter supra 71. citati Auctores q. 5. & alii colligunt tria vota in Ioanne Baptista, quia ipse perpetuam vitā duxit in cœlibatu, cum extrema paupertate. *Ipse autem Ioannes habebat vestimentum de pilis Camelorum, & Zonam pelliceam circa lumbos Esca eius erat locusta, & mel sylvestre.* Matth. 3. n. 4. inde ejus virginitatem colligunt. Et Matth. 3. tamen gravissimi Patres tenent, quòd Ioan. Baptista non erat major Elia, sed illi æqualis, cui videtur favere illud Angeli Gabrielis *Præcedet ante illum in spiritu, & virtute Eliæ.* Luc. 1. num. 17. Divus Augustinus in quæ- Luc. 1. stionibus Veteris Testamenti, q. 26. *Nemo* D. Aug. *inter natos mulierum surrexit major Ioanne Baptista. Non dixit major omnibus est, sed nemo*

illo major eſt hoc eſt æqualem habet, maiorem non habet. Helias par illi eſt, nullo atique minor. D.Paſchaſius lib 6. in Matth. *Inter natos mulierum non ſurrexit. Quæritur, ait an Ioannes major ſit Elia?* Reſpondet, non cum prætulit, ſed exæquavit Ioanni. Idem docet D. Hieron. *in c.* 11. Matth. ad illa verba, *Inter natos mulierum:* ergo ſi ex factis colliguntur vota in Ioanne, cur non etiam in Elia, cum illi ſit æqualis?

D. Paſchaſ. D.Hieron.

72. Confirmatur 4. ex his, quæ docent M Fr. Franciſcus S. Maria io ſua Apologia, & M. Fr. Antonius à Spiritu ſancto. *tract. de Principatu Eliæ num.* 58. ex graviſſima pœna, qua Giezi punitus eſt ab Eliſæo 4. *Reg.* 5 *n.* 27. Nam ex eo Suar. *tom.* 4. *de Relig. lib.* 2. *cap* 2. *n.* 17. Lorinus & Cornelius *ad c.* 5. *Actorum* colligunt fuiſſe votum paupertatis, in primitiva Eccleſia, quia Anania, & uxor ejus Saphita *Graviſſima pœna & modo miraculoſo puniti ſunt, eo quod de pretio agri, quem vendiderant, clam ſibi reſervarunt.* Sed etiam Giezi punitus fuit graviſſima, ac rigida pœna lepræ per totam vitam, quæ morti æquivalebat, & modo miraculoſo ob pecuniam, & veſtem ſibi à Naaman datam, & clam abſconditam: ergo ſicut illa pœna inflicta Ananiæ, & Saphitæ in primitiva Eccleſia arguebat votum paupertatis: ita & hæc pœna Giezi in lege antiqua. Conſequentia eſt bona; quia ſicut occultatio pretij in Anania, & Saphita non erat peccatum, ſublato voto, quia erat diſpoſitio de re propria, ſed tantum quoddam mendacium; ita receptio, & occultatio pecuniæ à Giezi non erat peccatum, ſublato voto paupertatis, cum illam libere donaret Naaman, & Giezi petierat illam nomine Eliſæi, non ob datam ſalutem, ſed ob impoſitũ mendacium, quia advenerunt duo filii Prophetarum de monte 4. *Reg.* 5 *n.* 22. quod non videbatur dignum tanta pœna. cum ille non peteret pecunjam ob ſanitatem datam.

Fr.Franciſ. Fr.Anton. 4.Reg. 5. Suar. Lorinus. 4. Reg 5.

73. Ex dictis bene conſtat, quod cum alii inferiores in virtute, ac religione ſuas virtutes votis firmaverint, etiam hoc fecit Helias, & ſtabilivit ſuam paupertatem, virginitatem, ac obedientiam cum voto; ut ſupremum Religionis caput, promittens Deo, ejuſque miniſtris obedientiam, ut fecerunt multi ſancti, & ego agnovi virum valde probum, qui quotidie dum Miſſam celebrabat, faciebat votum obediendi Deo in omnibus, & nunquam peccandi mortaliter.

QUÆSTIO IX.

Ex aliis fundamentis probantur vota Obedientiæ, paupertatis, ac Caſtitatis in Elia, Eliſæo, ac filiis Prophetarum.

SUMMARIUM.

74 *Tres rationes jam à me data de hac re.*
75 *Probo concluſionem ex Patribus arguentibus contra hæreticos.*
76 *Proponitur, ac refellitur debilis reſponſio adverſariorum, & n.* 77.
78 *Secunda reſponſio etiam refellitur.*
79 *Ponitur ſecundum argumentum ex Martyrii nobilitate.*
80 *Refellitur reſponſio adverſariorum.*
81 *Ponitur tertium argumentum, ex firmitate ſtatus Religioſi, quæ ad ſui perdurationem requirit votum.*
82 *Ponitur quartum argumentum, ex Elia, ac Eliſæi perſeverantia in Dei ſequela, & obedientia per totam vitam.*

PRo hac veritate confirmanda jam ſuperiori *Reſolut.* 1. *q* 4. poſui duo fundamenta, unum deſumptum ex verbis Beatiſſimæ Virginis Mariæ in revelatione facta B. Petro Thomæ; alterum ex diplomatibus Romanorum Pontificum pro confirmanda Religione in ſtatu Religionis cum tribus votis, ac obedientia Priori Generali, in quibus tantum Auctorem, ac fundatorem Religionis agnoſcunt Eliam, à quo dicunt nos habere ſucceſſionem, quod intelligendum eſt de eo ſtatu, in quo confirmant Religionem, & præter fundamentum aliud datum ſuperiori quæſt. alia nunc appono, 74.

Primò. Quia communiter ſancti Patres D.Gregorius, Nazianzenus, *Oratione adverſus Arrianos.* D.Hieronymus *epiſtola ad Paulinum.* D. Auguſtinus *ſerm.* 39. *ad Eremitas,* Caſſianus eiuſdem ſæculi antiquiſſimus Auctor. *lib.* 1. *de Inſtitut. Monach. cap.* 2. D.Chryſoſtomus *lib* 3 *contra vituperatores vitæ monaſticæ tom.* 5 D.Nilus *lib. de Monaſtic.* D Iſidorus Hiſpalen *lib.* 2 *de offic. cap.* 15. D.Epiphanius *Hæreſi* 58 Noſter inſignis Vvaldenſ. *lib.* 3 *de Sacramentalibus c.* 89. & *lib.* 3. *Doctrinalis fidei art.* 2. *c.* 23. & Tres Cardinales Petrus Damian. *tom.* 3. *Opuſc lor. opuſcul.* 15. *c.* 1. Caietan. *contra errores Lutheri; in Additionibus* Bellarm. *lib.* 2. *de Monachis cap.* 5. & 19. & alii multi argumentantes contra detractatores, ac vituperatores vitæ monaſticæ, opponunt Eliam, ac Eliſæum, ergo in iſtis ſanctis Prophetis cognoſcunt ſtatum, & modum religioſum, non ea perfectione, ac excellentia, qui eſt in Eccleſia Catholica modò. 75.

D. Gregor. D. Hieron. D. Auguſt. D Chryſoſt. D. Nilus. D.Iſidor. D Epiph. Vvaldeſ. Damian. Caietan. Bellarm.

Reſpondebunt fortaſſe Adverſarii, quod ſancti Patres, ac Doctores loquuntur late in ſenſu improprio, prout Elias, & Eliſæus vivebant in Cœlibatu cum vita eremitica, & ſolitaria, ac proinde io ſtatu quodam figurativo monachatus. 76.

Sed contra. Primò; ſancti Patres argumentantes contra Hæreticos, non opponunt contra eos, quod ipſi approbant, laudant, ac tenent; ſed id, quod ipſi damnant, reprobant, ac condemnant. Atqui hæretici laudant, & approbant vitam in cœlibatu, ac in ſolitudine, & receſſu cum aſperitate, & damnant ſtatum religioſum cum votis; ergo cum opponunt contra hæreticos Eliam, & Eliſæũ non ſolum agnoſcunt in eis vitam ſolitariam, ſed etiã ſtatum religioſum cum votis. Major, & conſequentia ex dictis patent; minor, in qua eſt tota vis argumenti, quod ſcilicet hæretici approbant vitam in cœlibatu, ac ſolitudine. Elizabet Regina Angliæ caput omnium hæreticorum ſolebat dicere, quod plus 77.

glotia

gloriabatur de sua virginitate, quam de corona regni, & apud hæreticos sunt multi, qui appellantur rigidi Calvinistæ, rigidi protestantes, ut mihi certum fecerunt gravissimæ personæ ex partibus hæreticorum advenientes, & etiam magistri Collegij Anglorum Hibernorum, qui sunt in hac civitate; & hi austeri, solitarij etiam dantur apud Mauros, quos ipsi vulgo appellant *Marabetos*, ergo sancti Patres, ac Doctores Ecclesiastici non opponunt contra hæreticos, hos suos solitarios, sed veros religiosos, cum illos admittant, hos negent,

78. Secundò contra adversariorum responsionem, si dederint, sic arguo, nullo modo fieri potest, ut Patres, ac Doctores Catholici, argumentantes contra hæreticos apponant contra eos monachatum improprium, & figurativum, quia maximè Auctores Catholici impugnant, & damnant hæreticos, qui ad seminandos suos errores in sensu improprio, & figurativo, interpretantur Sacram scripturam, ut finistre, ac maligne faciuns ad verba Consecrationis. *Hoc est corpus meum, Hic est calix sanguinis mei.* Inde tamen perversa, & iniqua falsitas hæreticorum confunditur, ac convincitur, *ut dixi tom. 5. in Evangelia lib. 7. cap. 7. quæst. 21. num.* 149 quia si verba Sacræ scripturæ accipienda sint per figuram, & tropum tota veritas scripturæ periit, ac corruit, & sic dicitur per tropum, ac figuram mundum fuisse creatum à Deo, Noë fabricasse Arcam; si ergo contra hæreticos graviter, & fortiter insurgunt Doctores Catholici ad veritatem fidei tuendam, affirmantes scripturam, non improprio, ac figurativo, sed in proprio, ac legitimo sensu esse explanandam, quomodo fieri potest, quod ipsimet Catholici argumentantes contra hæreticos opponant adversus eos rem impropriam, & figurativam, ergo opponunt statum verum, & proprium.

79. Probatur secundo nostra resolutio; si aliquid obstaret, ob quam rem daretur status monachalis in lege antiqua, cum voto castitatis, esset imperfectio ipsius legis; atqui martyrium multo excellentius, perfectius est, quam votum castitatis; ergo si illud dabatur in illa lege, hoc nempe votum cum sit minus, non repugnat. Major est totum fundamentum adversariorum; minor vero, quod martyrium nempe sit perfectius, probatur ex verbis Christi D. Ioan. 15. n. 13. *Majorem hac dilectionem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis.* (Ioan. 15.) Inter omnes virtutes regina est charitas; *Maior autem eorum est charitas*, ait Paulus, quod autem in lege veteri daretur martyrium est manifestum, ait D. Stephanus Actorum 7. num. 52. *Quem Prophetarum non sunt persecuti patres vestri: & occiderunt eos, qui prænuntiabant de adventu iusti.* (Actor. 7.) Et patet in Machabæis, & multis aliis. ergo si martyrium non repugnabat, quod est perfectius, nec status monachalis, nec votum, cum sit minus

80. Mihi dictum fuit, cum in publicis conclusionibus opponerem hoc argumentum, quod verum est martyrium nobilius, & excellentius esse statu religioso, ac castitatis voto, juxta Christi D. doctrinam, tamen per respectum ad illam legem antiquam maximè repugnare castitatis votum ob affectum, quem homines illius temporis habebant ad generationem naturalem, ut fierent Christi parentes. Sed contra: cum generatione naturali magis repugnat martyrium, quam votum castitatis, nam cum martyrium secum involvat mortem, ipso interveniente viribus naturæ non potest dari generatio, quæ optime dari potest interveniente voto licite, vel illicite interposita dispensatione.

Dicunt secundo Quod illi viri sustinuerunt tormenta, quia ad hoc tenebantur ex lege naturali, ac divina pro fidei confessione, quæ obligatio non datur quoad votum. Sed contra. Licet ex lege divina, ac naturali obligarentur homines, pro fidei confessione pati omnia tormenta, tamen ne in cruciatibus deficerent ut multi defecerunt, necessaria fuit illis gratia, ex qua talis patientia, ac fortitudo manavit; sicut & eodem modo, licet homines astringantur ex lege divina, ac naturali, ad vincendas carnis concupiscentias, tamen ad eas superandas necessaria est divina gratia, nam ut ait Jacobus Apostol. 1. n. 17. *Omne datum optimum, & omne donum perfectum, desursum est descendere à Patre luminum.* (Iacob. 1.) 81.

Ad argumentum in forma. Respondeo. Quod illi magni viri suportaverunt durissimos Martyrij cruciatus & in illis pro Deo vitam profuderunt, non ex aliqua virtute naturali, sed ex Dei gratia Si ergo Deus illis Patribus antiquis tantam dedit gratiam, ac fortitudinem ad patienter sustinendam martyrij acerbitatem, & cum tanta generositate, ut alios etiam ad martyrium exhortarentur, ut de Matre Machabæorum, ac etiam de ipsis pueris inter se scribitur. 2. *Machab. cap. 7. num. 5. & 21.* (2 Machab. 7 & 6.) & cum tanta alacritate, ut suos carnifices antecederent, ut habetur de Eleazaro, *qui voluntarie præibat.* cap. 6. num. 19. quod non ex præcepto, sed ex charitatis fervore proveniebat; & hoc cum Martyrio, est quid maximum, & excellentissimum. Cur ergo negandum, quod Deus etiam dedisset illis Patribus gratiam, ut virtutes suas voto firmarent, quod est quid minus, & inferius.

Confirmatur tota hæc doctrina. Optimus provisor, intendens finem, etiam intendit media proportionata ad talem finem, sed Deus illis patribus Antiquis intendit, & disposuit dare gloriam, ergo etiam intendit, & disposuit dare illis media proportionata, qualia sunt vota paupertatis, ac castitatis: & quid mirum, quod talia media illis dederit, cum multo majora illis concesserit, utpote charismata Spiritus Sancti, & ut omne periculum pro Deo contempserint, ut Reges in faciem arguerent, eisque duram mortem denuntiarent ut Elias & Samuel; & Moyses negavit se esse *Filium filiæ Pharaonis majores divitias æstimans thesauro Ægyptiorum improperium Christi.* Hebræ. 11. num. 25. (Hebræ. 11.) Hæc tamen omnia Deus amplioti, & largiori manu Deus dedit in lege gratiæ, de quibus omnibus latius infrà *quæst.* 12.

Tertiò probatur nostra sententia, quia ut docet D. Thomas 2. 2. *quæst. 88. art. 11. & latius q. 186. art. 6. ad 1. Immobilitas sequelæ Christi firmatur per votum, & ideo votum requiri-* 82.

D.Thom. *tur ad perfectionẽ religionis.* Sequuntur Cajetan.
Caietan. Soto, *lib. 3. de justitia quaſt. 5. art.1.* Leſſius
Soto. *lib. 2. cap. 41. num. 1.* Sanchex *lib. 5. Decalog.*
Leſſius. *cap. 1. num. 8.* Suar. *tom. 3. de Relig. lib. 2. cap. 3.*
Sanchez. *num. 5.* & alij multi apud ipſos, & Canoni-
Suarez. ſtæ ad cap. cum ad monaſterium de ſtatu
monachor. & ex titulo de Regularibus cap.
viduam, cap. ſignificatum, & cap. Porretum,
quod ad firmitatem ſtatus religioſi, requiritur
ut ſit votis ſtabilitus, eum enim humana con-
ditio ſit valdè fluctuans, & inconſtans, &
facile mutetur, ut perſiſtat, requirit voti li-
gamen, & vinculum. Atqui congregatio fi-
liorum Prophetarum in lege veteri per annos
930. ab Helia uſque ad Chriſtum perduravit,
ergo in tali lege ad illius ſtatus conſervatio-
nem, ac perdurationem vota requirebantur.
Probatur hæc conſequentia, quia vinculum,
ac ligamen votorum exigitur ad immobilita-
tem ſtatus religioſi; atqui illa congregatio fi-
liorum Prophetarum habuit conſiſtentiam, &
permanentiam ab Helia uſque ad Chriſtum,
Ioſephus. ut tradunt Joſephus Antiochenus, Euſebius
Euſebius. Cæſarienſis, & alij jam citati. *Reſolut. 2. q. 1.*
num. 13. & 14. & inſuper nobis declarat Sacra
congregatio eminentiſſimorum Cardinalium
in 4. lectione feſtivitatis commemorationis
B. Virg. Mariæ 16. Iulij, ubi dicitur, *viri
plurimi, qui veſtigiis ſanctorum Prophetarum
Eliæ, ac Eliſæi inſtiterant, Evangelicam fi-
dem confeſtim amplexati ſunt.* Ergo in illo ſta-
tu fuit aliqua votorum firmitas. Confirmatur,
quia in lege Evangelica, ubi gratia, auxilia,
& motiva excitantia ad bonum ſunt in ma-
gna, & larga abundantia ad immobilitatem
cum poteſtate clavium, requiruntur vota,
quanto magis in illa lege antiqua, ubi non
erat tanta affluentia gratiarum, & poteſtas
clavium, & natura valdè infirma.

82. Quarto probatur noſtra ſententia, quia
Elias, & Eliſæus per totam ſuam vitam fir-
miter perſeverarunt abſque eo, quod in ali-
quo minimo diſcreparent, ac diſcederent à
Dei obſequio, ac ejus obedientia, vivendo
in ſumma paupertate, ac caſtitate, ergo in-
terveniente votorum vinculo. Antecedens pa-
D.Thom. tet ex *quaſt. 6. & 7.* conſequentia eſt D. Tho-
mæ 2. 2. *quaſt. 186. art. 6. ad 2.* ubi ait, *Non
aliter poteſt homo totam vitam ſuam Deo exhi-
bere, niſi per voti obligationem.* Cum enim
ipſa perſeverantia ſit in re multum repugnan-
te humano appetitui, exacta obedientia cum
abnegatione propriæ voluntatis, cum rigida,
ac extrema paupertate, cum integra caſtitatis
puritate refrænante omnes appetitus, non
poteſt perdurare, niſi aſtringatur voti vincu-
Suarez. lo, ut rectè explicat Suarez *tom. 3. de Relig.
lib. 2. cap. 3. num. 2. Cum hoc ſit de re valdè dif-
ficili, & de ſe non neceſſaria, ſed voluntaria,
niſi aliquo morali vinculo firmata ſit, facile
fluctuabitur.* Ergo cum in Elia, ac Eliſæo
non fluctuavit, ſed firmiter perſeveravit, mo-
rali votorum vinculo extitit ſtabilita. Confir-
Bellarm. matur, quia ut docet Cardinalis Bellarm.
lib. 2. de Monachis cap. 21. ubi ait, *Perfecta ſe-
quela Domini, quæ in abnegatione ſui ipſius,
id eſt in perfecta obedientia conſiſtit, neceſſario
involvit votum, quo quis ita ſe ipſum abnegat,
ut non poſſit retrocedere: non enim perfecta eſt
abnegatio ſui obedire alteri ad tempus.* Cum
ergo Elias fuerit in tot, & tantis mandatis
exequendis cum exactiſſima obedientia, cum
ſumma ſui abnegatione, ut ſuo altiſſimo zelo
nihil aliud quæreret, niſi gloriam, & con-
tempto omni ſuo periculo, reges argueret,
eiſque mortis ſententiam denuntiaret, tam
perfecta ergo ſequela cũ voti vinculo firma-
ta eſt. Hanc rationem apponunt M. Fran-
ciſcus à S. Maria in Apologia, & M. Fr. An-
tonius ab Spiritu ſancto, de Primatu Eliæ,
num. 37.

QUÆSTIO X.

*Stabilitur noſtra ſententia auctoritate San-
ctorum Patrum, ac graviſſimo-
rum Doctorum.*

SUMMARIUM.

83 *Juxta Chriſti Doctrinam explicatur quid ſit
Eunuchus propter regnum cælorum*
84 *Pro noſtra ſententia quadraginta duo Au-
ctores.*
85 *Et quamvis multi ex his Auctoribus ſint ex
noſtris, eorum auctoritas magna eſt.*

IN primis apponamus Patres, qui Eliam, & 83.
Eliſæum appellant Eunuchos, hoc eſt viros
caſtos cum voto. Iuxta illud Chriſti D. Matth. Matth. 19.
19. num. 12. *Sunt Eunuchi, qui de utero matris
ſic nati ſunt, & ſunt Eunuchi, qui facti ſunt ab
hominibus, & ſunt Eunuchi, qui ſe ipſos ca-
ſtraverunt, propter regnum cælorum.* Tria ge-
nera Eunuchorum proponit Dominus, ut late
explicavi *tom. 6. ad cap. 19. Matth. quaſt.* 12.
ſunt Eunuchi ex utero matris, ut pote valdè
frigidi, & inepti ad generandum. Secundo
ſunt alij facti ab hominibus arte, & inſtru-
mento. Tertio ſunt alij, qui præclariſſimo
caſtitatis voto ſe Deo conſecrant, quia ut
pulchre ex D. Epiphanio, D. Irenæo, D. Au- D. Epiphan.
guſtino, D. Fulgentio tenet Bellarm. *lib. 2. de* D. Auguſt.
Monachis cap. 23. dicens: *Ipſa enim Eunu-* D. Fulgent.
chorum appellatio perſpicue indicat votum, non Bellarm.
enim eſt Eunuchus, qui ſolum continet, ſed qui D. Chryſoſt.
non poteſt non continere. Et etiam ex eiſdem Pa- D. Anſelm.
tribus cum D. Chryſoſtomo, D. Anſelmo, D. Ambr.
D. Ambroſio, D. Thom. idem docet Suar. D. Thom.
tom. 3. de Relig. cap. 1. num. 16. 17. ac proinde ille Suar.
dicitur ſpiritualiter Eunuchus, qui ex voto
eſt impotens ad generandum. Hoc poſito
præpono Patres, qui Eliam, & Heliſæum di-
cunt, & appellant Eunuchos.

84. D. Epiphanius hæreſi 65. ait, *Elias, &
Eliſæus, & Ioannes, qui per magnam hanc for-
mam, imitatores Angelorum, recte ſecundum
Evangelicam Domini ordinationem ſe ipſos pro-
pter regnum Dei caſtraverunt.*

Tertullianus lib. de Monogamia cap. 8. ait,
agens de Transfiguratione Chriſti, ait:
*Moyſem, & Eliam ſecum mavult alterum mo-
nogamum, alterum Spadonem.* Explicat ejus
Scholiaſtes Pamelius; *Eliam Spadonem ca-
ſtum cum voto.*

D. Anaſtaſius Sinaita *tom. 6.* in Bibliothe-
ca in ſuis quæſtionibus ſcripturæ ſacræ *q. 66.*
ait:

ait: *Eunuchi, qui se castraverunt propter regnum calorum, hi sunt praclari Apostoli, atque deinceps fuerunt virgines, & eunuchi: Ioannes quidem, & Iacobus filij Zebedai, & post illos, quot millia monasticam vitam agentia, sicut Elias, & Daniel in veteri Testamento.*

D Ephrem Syrus, quem citat, ac sequitur Salianus *to.4.* Annalium anno 3123.*n.*21. & ait: *Sanctus Ephrem Syrus, Eliam, & Elisaum, & Ioannem, & Apostolum Paulum in eorum numero recenset, qui se castraverunt propter regnum Dei.*

D. Amandus de laudibus B. Virginis c.11. referens *Eunuchos propter regnum cœlorum numerat Ioannem, Eliam, & Elisaum.*

D. Hieronymus epistola 28. quæ est ad Lucinam ait. *Elisaus boves, & juga prioris operis vertit in vota.* Quæ verba magis explicant.

Cardinalis Hugo in cap. 9. Luc. ait: *Elisaus in aratro coxit carnes, mactavit boves, idest Religionis fecit votũ.* Elisæus concremato aratro boum carnes coxit, ut dimissis omnibus suis promptius, ac expeditius ex obedientia sequatur Eliam; & in aratro coquens carnes ex paupertatis voto dimittit omnia, & hoc cum perfecta charitate. Carnes dedit populo tanquam expendens omnia sua in eleemosinas pauperum. 3. *Reg.* 19. *num* 21. & coxit carnes. D. Antonius Ulyssipponensis serm. in Dominica 5. post Trinitatem, coxit carnes, idest carnales cõcupiscentias in contritione cordis. Ex castitatis voto tanquam omnes suos appetitus consumpsit.

Concilium Senonense in Decreto 9. *De votis monasticis.* ubi expresse agnoscit vota scilicet obedientiæ, & paupertatis in Rechabitis, qui erant soboles filiorum Prophetarum, ut dixi *suprà, quæst.* 3.

Josephus de Bello Judaico, Philo Hebræus Cedreuus, qui tria vota scribunt in Essenis, qui erant ex filiis Prophetarum, ut dixi *suprà, quæst.*

Joannes Jerosolymitanus *lib. de Institut.* Monachorum per totum, ac præcipuè *cap.* 9. & 10. *cap.* 19. & 21.

Noster Doctissimus Vvalden. lib de Sacramentalibus de B. Virgine ait, *Qua virgo Fœmina prima Propheta scilicet Elia in virginitatis perpetuo voto successit.* Intellige quo ad tempus, nam in ratione causæ exemplaris præcessit virgo sanctissima.

Trithemius de laudibus Carmelitarum c. 2: *Fratres autem Carmelita sancti Principis Elia exemplo instructi ad perpetuam castitatem voto Religionis se obligant.*

Ludovicus Clitoveus *tom.* 2. *homil.* 2. ait. *Virginitatis perpetuò servanda votum ab Elia originem habet.*

Ropertus Arboriensis de cœlibato *fol. mihi.* 3. ait: *Etiam in Cathalogo eorum, qui virginitatem voverunt, Elias, & Elisaus scribendi sunt.*

Illustrissimus Dominus Joannes Suarez Episcopus Conimbricensis in *Matth. cap.* 2. *tit.* 1. ubi introducit sanctissimam Virginem Angelo nuntianti respondentem. *Et si sim desponsata, votum habeo virginitatis, habebat enim exemplum in Elia. & Elisao.* Et subdit. *Licebat igitur, prout ex præcedentibus liquet, vota emittere, & castitatem servare, quod semper laudabile fuit.*

Mag. Joannes Carthagena *tom.* 4. *lib.* 2. *objectione* 7. ait: *Elias tria vota substantialia Religionis emisit.*

Thomas Ferrarius ex Societate Jesus in historia Imaginis del monte de la Guarda *cap.* 1. ait, *Elias ad honorem B. Virginis emisit votum in Carmelo virginitatis perpetua.*

Ægidius, Camartus Dignissimus Generalis Minimorum de rebus Eliæ *cap* 6. *sect.* 8. ait, *Elias omnium Monachorum Parens fuit, qui tria essentialia vota Religionis primus ipse opere implevit.*

Doctissimus Salianus tom. 4. Annalium ad annum 3139. *num.* 12. ait, *Eliam tanquam è Cathedra Moysis loquentem audiatis, & in ejus manibus vota vestra offeretis.*

Onufrius Saltus Valentius in vita S. Onufrij Regis *cap.* 18. ubi ait, *Frailde fue Elias, yel primero, que entre los hombres hizo voto de castidad.*

Insignis mag. Suar. *tom.* 3. *de relig. lib.* 3. *c.* 1. *num.* 2. ait: *Ante legem novam in usu fuisse tria vota in quibus substantia religiosi status consistit verisimile videtur. Et quamvis ipse contrariam teneat sententiam, hanc nostram tamen dicit verisimilem.*

Iosephus Siguenda *lib.* 2. *Discur.* 2. *de la Castidod.* ait, *De los hios de los Prophetas, que en la escuola de Elias, è Eliseo, vivian, sin mugeres, sin haziendas, donde tan charamente estan calificados los tres votos.*

Valderrama in Theatro *Religios. serm de sancto Propheta Elia.* ubi ait, *Pero sin duda Elias fue el primero, que gardò virginidad, el la enseso à guardar en el Testamento viejo à sus Religiosos.*

Ludovicus Tena in sermone S. Theresiæ Madriti anno 1615. ubi sic ait, *La sagrada Religion del Carmen tene su principio en Elias, que fue el primer hombre, que voto Castidad.*

M Fr. Ioannes Saguensis lib. de virtutibus Moralibus *lib.* 4. *cap.* 3. *num.* 7. *Preclarum de hac re habemus documentum, & maximè in Elia, ac Elisao, qui tribus votis Religionis se Deo consecraverunt.*

Petrus de Ribera in sermone S. Theresiæ Matriti anno 1627. ubi ait, *Elias fue el primero de los mortales, que en carne humana se consagrò à Dios spontanea, y voluntaria mente en perpetua virginidad.*

Ex nostris Auctoribus.

Paleonidorus, Auctor antiquus, & magnæ auctoritatis *lib.* 1. *de origine Ordinis Carmelitarum c.* 1. ubi ait, *Elias Propheta sacrum Carmelitarum ordinem tribus spiritualibus punctis, voluntaria paupertate, obedientia, & castitate instituit.*

Insignis Mag. Petrus Cornejus in Regia Salmanticensi Academia publicus Cathedraticus in conclusionibus habitis Romæ anno 1613. *in conclus.* 12. ait, *Forma monastica disciplina, sub observantia trium votorum ab Elio primordialiter emanavit.*

Didacus Coria *in Chron. Carmel. lib.* 1. *c.* 7.

Petrus Sarraienus *in Monologio Carmel. in vita S. Elia.*

Ioannes Molina *lib. de Institutione Carmelitarum cap.* 1.

M. Petrus

M. Petrus Munoz in Propugnaculo Eliæ *lib.2.tit.1.cap.2.art.5.num.4.*

Thomas à Ieſu vir inſignis Religionis, ac virtutis *lib. de antiqa tate Ordinis,ac ſuper Regulam Carmel.1.part.cap.1.§.4.*

Thomas Aquinas de Patriarchatu Elia p. 3. ſect.3.

Franciſcus à ſancta Maria in Hiſtoria Prophetica,ac in Apologia de hac re.

Petrus Vvaſtelius *lib.1.Vindiciarum ſect.5. art. 13.*

M.Lezana *tom. 1. Annal. in apparatu c. 4. num.20.*

Daniel à Virg. Maria, vir magnus in vinea Carmeli in Appendice *fol. 705. à n. 226.*

Ioannes de la Plata.

Doctiſſimus P. Franciſcus Bonæ ſpei, cujus ſapientiam ejus opera prædicant, *de Concept.Virgin.Diſp.3. per totam.*

Mag. M. Fr. Antonius ab Spiritu ſancto maximè præclarus ſuis operibus in Tractu de Primatu Eliæ *à num.34. ac deinceps.*

Petrus Lucius in Compendio Hiſtoriarum *cap.3.*

Et ego ipſe *tom.1.in Evangelia lib.1.c.2.q.10.*

Et quamvis hi ultimi Auctores ſint domeſtici, magnam auctoritatem, & vim habent
Mantica. ad probandom in re domeſtica juxta Manticam de tacita,& ambigua convenientia *lib.8.*
Maſcard. *tit. 14. num. 11.* Maſcardum *de probation. 6. vol.1. concluſ.3. num.1.* ubi multos Iuriſtas adducit.
Alexander. Alexander *conſil. 187. num. 16. vol. 2.*
Iaſon. Iaſon *Conſil.128. num.1. vol.1. & vol. 3. Conſil.65. col.3.*

Io hac etiam *Reſolutione, quæſt.* 2. multos graviſſimos Patres, & Auctores adduxi in magno numero præter citatos modo Auctores, qui docent, quod in lege veteri extiterit votum virginitatis, quod ibi citato loco eſt videndum;nam hic poſui tantum eos Auctores qui de Elia, ac Eliſæo expreſſe loquuntur, qui vero de votis agunt, jam *ſupra citavi quæſt.2.*

Ponitur Decretum ſacræ Inquiſitionis.

A Supremo ſenatu ſanctæ Inquiſitionis. Madriti anno 1639. die 9. Novembris judicatum eſt hanc ſententiam de Monachatu, ac tribus votis libere, ac licite poſſe evulgari; tamen æmuli adhuc non quieverunt,ſed novis difficultatibus oppoſitis contra prædictam ſententiam, ac Decretum, quæ profundè, & altè examinatæ ſunt in judicio contradictorio, iterum prædictum Decretom antecedens confirmatum, ac corroboratum eſt à Supremo Senatu ſanctæ Inquiſitionis Madriti die 6. Martij anno 1673.

QUÆSTIO XI.

Solvuntur argumenta, quæ fiunt ex ſublimi dignitate Chriſti, ac ſanctiſſimæ Virginis Mariæ.

SUMMARIUM.

90 *Quo ſenſu Chriſtus dicitur Auctor ſtatus monaſtici.*

91 *Cum tota proprietate juris Chriſtus dicitur Auctor, & Inſtitutor.*

92 *Bonitas Chriſti ſe extendit ad proxima, & remota.*

93 *Patres dicunt B. Deiparam primam in virginitate.*

94 *Suarez, ait quod non pertinet multū ad ejus commendationem, quod fuerit prima.*

95 *Prima dicitur multis prærogativis.*

96 *Prima objectivè in ratione cauſa exemplaris.*

97 *Prima etiam dicitur inter fœminas.*

Chriſtus, & Deipara dicuntur primi, ut Duces, ac principes omnium virtutum.

98 *Alij noverunt Caſtitatem, Deipara virginitatem, ut prima in integerrima, ac perfectiſſima virginitate.*

99 *Solvitur fundamentum ex Abida Babylonico.*

De Chriſto Domino.

OPponunt primo contra nos adverſarij, 90.
quia hæc noſtra ſententia derogat, ac contrariatur ſublimi, & altiſſimæ dignitati. Primo Chriſti Domini,qui dicitur Auctor,& Inſtitutor ſtatus Religioſi, ergo ante ipſum non fuit talis ſtatus. Reſpondeo, etiam Chriſtus Dominus dicitur Auctor Sacramentorum, quod vel ſumitur per reſpectum ad legem gratiæ, & etiam ad legem antiquam, prout ipſa ſacramenta data ſunt illis Patribus, ſicut & cætera dona ſupernaturalia,ex meritis Chriſti prævіſis,quod etiam idem erit dicendum de ſtatu Religioſo.

Vel etiam cum tota proprietate juris, au- 91.
ctor, ac inſtitutor ſtatus Religioſi dicitur Chriſtus, prout ipſum ſtatum antiquum renovavit, reformavit, ac perfecit multis donis,
gratiis,perfectionibus ac excellentiis. D.Ber- D.Bernard.
nardus in Epiſtola ad fratres de monte Dei loquens de Monachorum Religione, ait *tempore Prophetarum demonſtrata in lege gratia in-*
ſtaurata, & innovata: Sanct. Antoninus *in* D.Antonin.
ſumma 3.part.tit.16 § 4. de Monachis loquens ait, *videntur exorti ſub Eliſæo, fuerunt autem*
renovati à Chriſto Domino. D. Odilo in vita Odilo.
S. Maioli, quæ extat in Bibliotheca Cluniacenſi apud Lippomanum, ſic ait: *Cœpit monaſticus ordo pullulare ſeu (ut mel us dicemus) reviviſcere, quem ab Elia, & Ioanne Baptiſta novimus proceſſiſſe.* Quod etiam docet noſter
Vvaldenſ. *tom.1. Doctrinalis fidei lib.3. art. 1.* Vvaldenſ.
cap.6 At qui rem antiquam renovat, reſtaurat, perficit, ac ad meliorem formam, ac ſtatum reducit, illius juris patronatum acquirit, illius inſtitutor, ac auctor dicitur ſecundum
jus, Maſcardus *3.part.quæſt.5.num.33* & ma- Maſcard.
ximè *num. 35.* Gratianus *tom.1.cap.177.n.26.* Gratian.
Riccius *in praxi aurea Reſol.11.num 6.* Lam- Riccius.
bertus *lib.1 part.1.q.6.principij art.5.* Menoch. Lambertus. Menoch.
conſil.90. num.27. & conſil.336.num.5. Zerola Zerola.
in praxi Epiſcopali verbo Iuris patronatus Caſtro.
pag.179 Caſtro Palaus *tom. 2. tract. 13. diſp 1.* Palaus.
punct.2. num.5. Et cum aliis multis Barboſa Barboſa.
de poteſtate Epiſcopi part. 1. Allegatione 70. num. 5. & 8. Unde inferunt, quod ille, qui Eccleſiam antiquam renovat, ac reformat,& ad meliorem ſtatum, ac formam reducit, dicendus eſt illius fundator, ac inſtitutor. Cum ergo Chriſtus D. Monachorum antiquum,

renovavit

renovaverit, ac restauraverit, perfecerit, & ad meliorem formam, ac statum reduxerit, multis gratiarum donis spiritualibus, ac perfectionibus, simpliciter illius auctor, ac institutor est.

92. Imo maximè pertinet ad supremam celsitudinem; infinitatem, ac bonitatem Christi; quod ex ejus gratia, ac auxilio daretur mona-
D Thom. chatus in lege antiqua, quia ut ait D. Thom. 1. part. quæst. 65. art. 3. *Quanto aliqua causa est superior, tanto ad plura se extendit in causando.* Et 3. contra gentes cap 24. ait, *Quanto aliquid invenitur melius, tanto ad remotiora bonitatem suam diffundit.* Et quolibet 3. *quæst.* 3. *art.* 6. *& etiam quæst.* 3. *de potentia art.* 3. Atqui nulla superior, ac excellentior causa est, nec dari potest, quam Christus Dominus & inde non solum divinitas suæ infinitæ bonitatis, se diffudit in eos, qui prope sunt, nempe in lege gratiæ, sed etiam ad remotiora, ad Patres nempe antiquos legis veteri, & sicut eos fecit participes Sacramentorum, virtutum, supernaturalium, ac cœlestium donorum, ita etiam eos fecit participes status monachalis, qui maxime conducit ad justitiam, ac salutem assequendam, & ita in hoc maximè declaratur suprema. & excelsa maje-
D. Thom. stas Christi D. quia ut etiam ait D. Thomas citato loco 3. contra gentes. *In quantum unumquodque, bonitatem suam diffudit in alia, fit alter causa.*

De Beata Virgine.

93. Opponunt secundo contra nos adversarij. Quod hæc nostra sententia maximè contrariatur dignitati sanctissimæ Deiparæ, quæ à Sanctis Patribus dicitur prima, quæ virgini-
D. Epiphan. tatem vovit. D. Epiphanius hæresi 87. *Mariam dicit initium, & Principium virginitatis.*
D. August. D. Augustin. tract. 10. in Ioan. ait. *A Maria*
D. Ambr. *cœpit dignitas Virginum.* D. Ambros. lib. 1. de Instit. Virginis cap. 5. loquens de Deipara, ait. *Quod ipsa sacra virginitatis signum extulit, & intemerata virginitatis primum Christo vexillum levavit.* D. Bernard. serm. in signum Magnum: eam dicit *signum magnum virginitatis primiceriam.* Sophronius serm. de Assumptione, eam dicit *Perfectionis virginalis exemplum*; sic multi alij Patres adducti à Suar. statim citando. Confirmatur, quia juxta sanctos Patres videtur dicendum, quod inter homines Christus inter fœminas Deipara Primi vove-
Origenes. rint virginitatem. Origenes in cap. 13. Matth. sic ait. *Virilis quidem puritatis in castitate primitias fuisse Iesum.*

94. Respondeo. Primò cum Suario. *tom.* 2. *in* 3.
Suar. *part. disp.* 6. *sect.* 3. §. Ad has objectiones, sic ait. Quod Beata virgo perfectum votum virginitatis emiserit, ad perfectionem ejus pertinet. *Quod vero ante ipsam nullus hoc fecerit ad ejus commendationem non ad modum refert.* Deinde subdit idem Doctor. *Deinde dici etiam potest prima, quæ præposita est tanquam dux, & exemplar hujusmodi voti, & hunc existimo esse sensum sanctorum Patrum.* Perpende verba *præposita est tanquam dux*, & hunc existimo esse sensum sanctorum Patrum. Quod statim magis explicabo.

95. Deinde subdit ipse Suarius citatus. *Huas primatum Mariæ in virginitate servanda sufficienter salvari in eminentia, & speciali prærogativa, qua in ipsa claruit hæc virtus*: & inde — Suarius.
merito Prima extitit in voto virginitatis super omnes puras creaturas, quod paucis accipe. *Prima prærogativa*, quia in exordio, & primo instanti suæ purissimæ conceptionis emisit votum virginitatis, ut pie, & docte astruunt Barradas *tom.* 2. *sua concordia lib* 6 *cap.* 3. Mo- — Barradas.
rales *cap.* 1. *Matth lib.* 1. *tract.* 6. *n.* 12. Novatus — Morales.
de eminentia virg. c. 7. *quæst.* 28. *Secunda prærogativa.* — Novatus.
Quia meritum tanto est majus, & excellentius, quanto ex majori charitate, ac gratia procedit à persona merente, ut est certum apud Thelogos, atqui votum virginitatis in sanctissima Deipara procedebat ab ejus serventissima charitate, ac intensissima gratia, quæ excedebant dona omnium aliarum creaturarum, etiam collective; ergo ejus votum altissimo incremento superat omnia aliorum vota. *Tertia prærogativa*, & valdè magna, quod ita exactissime observavit suum virginitatis votum, ut nunquam contra id nec levissimam, nec minimam imperfectionem admi-
serit, quia sacratissima virgo nunquam pec- — Trident.
cavit venialiter, ut definitum est in *Concilio Tridentino sess.* 6. *cā.* 23. quod privilegium singularissimum soli Beatissimæ virgini datum, nec Ioanni Baptistæ, nec Apostolis, ut tenet
Suar. tom. 2 ad 3. part. disp 24. sect. 4 §. *Tertio* — Suar.
ex his. Ubi ait. *Apostolos etiam post Apostolatum, & confirmationem in gratia, ac plenitudine Spiritus sancti, interdum venialiter deliquisse.* Et idem dicit de Ioanne Baptista. Unde infero, quod omnes virtutes sacratissimæ Deiparæ, sive humilitatis, virginitatis, charitatis, &c. largo intervallo superant omnes virtutes omnium aliarum creaturarum, cum virgo nec levissimam imperfectioné contra eas admiserit. *Quarta prærogativa*; firmitas, ac immobilitas, qua ipsi voto adhærebat, ut etiam Angelo offerenti maternitatis Dei dignitatem, quæ est quodammodo infinita, &
est suprema dignitas. quæ puræ creaturæ po- — Luc 1.
test communicari, quantum ex se erat, nolebat acceptare, nisi veluti ex pacto servandæ virginitatis votum, & inde ait, *Quomodo fiet*
istud, quoniam virum non cognosco. Ita Nova- — Novatus.
tus citatus *quæst.* 29. *& ego ipse to.* 1. *in Evang. lib.* 1. *cap.* 5. *quæst.* 44. *nu.* 134. ex D. Gregorio
Nysseno, *Oratione de Christi Nativitate.* — D. Nyssen.

Secundo satis apte, & congrue respondet — 96.
M. Petrus Munoz B. Virginem Mariam fuisse — Munoz.
primam in voto virginitatis, in ratione causæ objectivæ, ac exemplaris; quia agnoscentes sancti Patres antiqui ex divina revelatione sacratissimam Deiparam destinatam Christi Matrem cum voto virginitatis, ad ejus exemplar, ac imitationem castitatis votum emise-
runt. Nam ut ait D. Thomas 3 part. quæst. 61. — D. Thom.
art. 6. *Non est necesse, ut causa causatum præcedat tempore, nihil prohibet id, quod est posterius tempore, antequam sit movere.* Illi antiqui Patres ex divina revelatione accipientes modum vivendi Christi D. ac ejus sacratissimæ Matris, ad illum se maximè conformabant, talemque vivẽdi modum respiciebant ut causam exemplarem, ac finalem, quem imitari intendebant de Elia, ac Elisæo per respectum ab B. Virg. Mariam. Sic jam à me datus *tom.* 1.

in

in Evangelia lib.2. cap.9. quæst. 10. num. 36.
D.Method D.Methodius *homil. de Purific.* seu de Simeone, & Anna tom. 3 Biblioth. ait, loquens cum virgine sacratissima. *Puritatis sua Elias Propheta præscius, a que imitator in spiritu, cum esset vita illius signifera sibi corona colligavit. Te quoque ejusdem successor Elisæus à sapiente Magistro his sacris initiatus tanquam jam existente, præfigurans.* Elias in spiritus præscius puritatis virginis, ut illius imitator, inde sibi colligavit coronam puritatis, ad quam etiam colligendam instructus est Elisæus ejus discipulus, *tanquam jam existentem præfigurans.* Præfigurantes, & venerantes ipsam virginem Mariam objective cognitam jam tanquam existentem, & præsentem.

97. Tertiò dicitur Virgo Prima in voto virginitatis, quod fuerit prima inter fœminas, quæ tali voto se astrixerunt, & inde nil derogatur Eliæ, ac discipulis ejus, & ita multi Patres loquuntur, & rem explicat
Ioan.Ierosl. Ioannes Ierosolymit. lib. de instit. Monach.
D.Isidor. cap. 34. D. Isidor. lib. 2. de offic. Ecclesiastico cap. 17. *Quantum pertinet ad vetus testamentum Elias, Ieremias, & Daniel castitatis, & continentia bono primi studuisse dignoscuntur: quantum vero ad novum virorum virginum est Christus, fœminarum*
D Bonavent *virginum caput est Maria.* D. Bonaventura in 4. dist. 30. quæst. 4. *Decuit Virginem Deo virginitatem vovere, ut esset mulieribus*
Canisius. *bus virginitatis exemplum.* Canisius lib. 2. de Deipara cap. 12. ait, *Apud Damascenum legimus Christum virorum, virginem Mariam fœminarum caput.* Quæ omnia intelliguntur de Christo ratione suæ dignitatis, & excellentiæ, qua ut causa finalis, efficiens, moralis, ac meritoria virginitatis, ac omnium bonorum operum, quæ dantur in hominibus, & in hoc sensu intelligitur illud Pauli ad Colossens. 1. numero 18. *Qui est principium, & primogenitus.* Explicat D. Anselm. *in collegio sanctorum*, ut eorum dux, ac fons sanctitatis, virginitas etiam Mariæ extitit causa exemplaris ac speculum omnium sanctorum, hæc dixi juxta expositiones, quæ circumferuntur, quas explicavi maximè in laudem virginis.

98. Quarto insuper addo, & dico, quod sanctissima Deipara prima extitit, quæ fecit votum virginitatis, Elias, Elisæus, ac filij Prophetarum, fecerunt votum castitatis. Latum est discrimen inter virginita-
D.hom. tem, ac castitatem, ut docet D. Thomas 2. 2. *quæst* 152. *articul.* 3. *in corpore*, ibi
Caietan. Cajetanus, & alii, Lessius *de justitia lib.* 4.
Lessius. *c.2 dub.14.n* 99. Nam virginitas dicit integritatem carnis, seu corporis, idest subjectum nunquam libidine contaminatum, quod non excludit castitas, unde viduati ingredientes Religionem, dicuntur vivere in castitate. Deinde insuper juxta mentem sanctorum Patrum duplicem virginitatem considero; una, quæ est simpliciter virginitas; altera virginitas perfectissima, & integerrima. Virginitas simpliciter dicit integritatẽ corporis, tamen læsionem veneream mentis non excludit, sed admittit, ac proinde licet habeat integritatem corporis, non tamen mentis; Ac virginitas integerrima, & perfectissima dicit summam integritatem corporis, & animæ, ut omnes morsus etiam à cogitatione excludat Sacratissima Deipara extitit virgo perfectissima, & integerrima virginitate, non solum corpore, sed etiam anima, ita ut nec levissima umbra imperfectionis mentem ejus attigerit, & ita ipsa extitit prima, & singularis, quæ fecit virginitatis votum; unde merito de ipsa canit Ecclesia: *Tu sola sine exemplo placuisti Domino Iesu Christo.*

Ad confirmationem patet solutio ex dictis 99.
maximè in tertia ratione *num.97.* Nec etiam contra nos facit id, quod refertur ex Abdia Abdias.
Babylonico in suo libro in vita Sancti Bar- Babyl.
tholomæi Apostoli dicentis de B. Deipara: *Hæc virgo servandæ virginitatis votum prima Deo vovit; primam autem ideo dixi; quia ex quo homo factus est ab initio sæculi, nulla hoc votum Deo obtulit: virgo hoc constituit in corde suo, cum hoc à nullo homine, nec verbo didicisset, nec exemplo.* Hoc nihil facit contra nos, quia ille liber Abdiæ Babylonici est apochryphus, & fabulosus, ut habetur in expurgatorio Romano, & tradunt Sixtus Senensis, Senensis.
Bellarminus, Possevinus de scriptoribus, & si Bellarm.
admittatur testimonium solum videtur pro- Possevinus.
cedere, quod prima fecit votum inter mulieres, quod videtur colligi ex verbis Apostoli, *Nulla hoc votum Deo obtulit.* Vel dic, quod fuit prima in ratione causæ exemplaris; nam cum de ejus puritate habuissent revelationem sancti Patres Antiqui, ad ejus imitationem talia vota fecerunt, ut jam est dictum; vel dic quod fuit prima, quæ fecit votum integerrimæ, & perfectissimæ virginitatis.

Et ex hoc maximè relucet suprema maje- 100.
stas sanctissimæ Virginis Mariæ, quia non solum postquam prodiit in mundum, nos docet, illuminat, ac instruit, sed etiam ante-
quam nasceretur Doctissimus Idiota ait, ô Idiota.
virgo Sacratissima Apostolorum Magistra, Evangelistarum doctrix, totius orbis illuminatrix. Hinc Salomon de te canit; *Proverb.8. numero* 15. Per me reges regnant, & legum conditores justa decernunt, *& Isai.7. num.7.* testatur: dabit Dominus vobis signum Ecce virgo concipiet, & pariet filium. Quod signum maximè inservivit ad illuminandam Domum David, quæ non quærebat signum, & hoc signo lucem dedit mundo antequam nasceretur.

Quæstio XII.

Solvuntur argumenta, quæ fiunt ex imperfectione legis veteris.

SVMMARIUM.

101 *Primum fundamentum Adversariorum.*
102 *Secundum fundamentum cum suis confirmationibus.*
103 *Nihil erat proprium legis, per quod justificaretur.*

104 *Ex*

101. HOc totum effugium, ac subterfugium Adversariorum recurrentium ad imperfectionem legis veteris, ac perfectionẽ novæ, cui proinde debebatur status Monachatus, & sic argumentantur. Iste Monachatus est perfectissimus status: lex vetus fuit valdè imperfecta: ergo non potuit in ea dari. Major est certa, Hebr. 7. Galat. 4. minor probatur ex Apostolo Hebr. 7. num. 19. *Nihil ad perfectum adduxit lex*; & ad Gal. 4 n. 4. Tempus legis appellat tempus pueritiæ, ac infantiæ *Ita & nos cum essemus parvuli, sub elementis mundi hujus eramus.*

102. D. Chrys. D. Thom. Ad argumentum, ac locum Pauli respondetur juxta mentem Sãctorũ Patrum D. Chrys. D. Thomæ, ac aliorum, *Nihil ad perfectum adduxit lex*, per quod nẽpe homo justificaretur, ac sanctificaretur, tota hominis perfectio, est illius justificatio, ac sanctificatio. Propriũ autem legis nihil erat. per quod homo formaliter justificaretur, sed tantùm dispositivè; lex tantùm ex se habebat sacrificia, oblationes, cæremonias, & ritus, quæ non sanctificabant. Duo nempe Sacramenta pro parvulis, remedium nempe legis naturæ, ac circumcisio non erant propria legis veteris: remediũ enim legis naturæ datum fuit Adamo, circumcisio autem Genes. 17. Abrahamo *Genes.* 17. ut bene notant Angles Angles. *in 4. dist. 3. art. ultimo, cõ. lus. 3* Faventinus *ibid.* Faventin. *disp. 3. cap. 3. n. 4.* Pirigianus *in 4 dist. 1. q. 6. art. 9.* Pirigian. & ita explicant Concilium Florentinum *in* Florentin. *literis Sancta unionis*, ubi Eugenius Papa ait, Florentin. quod Sacramenta veteris legis non conferebant gratiam, Sacramenta nempe, quæ erant propria ipsius legis: nam illa duo fuerunt antecedenter data, ut est dictum.

103. Inde quæ erant à lege, erant imperfecta; quæ verò erant à gratia Dei, ac ejus auxilio, erant perfecta, ut notat Benedictus Iustinia- Iustin. nus ad proximè citatum locum Pauli Hebræo- D. Nazianz rum, ex D. Gregor. Nazianz. ac aliis Patribus: *Lex nihil de se ad perfectum adduxit; non quod in ea lege non fuerunt plurimi valdè perfecti, sed propter fidem in Christum, ac ejus gratiam.* Quod manifestè patet. Abel, quis negare potest, D. Chrys. quod fuit vir perfectus, quem ut testantur D. D. Ambros. Chrysostomus, D. Ambrosius, D. Augustinus. D. August. Deus posuit tanquã primũ fundamentũ innocentiæ, Sacerdotij, ac Martyrij. De Noë ex- Genes. 6. pressa dicitur Gen. 6. n. 9. *Noe vir justus atque perfectus fuit in generationibus suis, cum Deo ambulavit.* Quis negare poterit quod Abrahamus fuerit vir perfectissimus, de quo ait Divus Augustinus *lib. de Civitate Dei*, quod illud sæculum fuerit fœlicissimum, cum tantum, ac talem virum habuerit, cujus fidea maximè laudatur ab Apostolo præcipuè *Romanorum* 4. Rom. 4. ut dicitur, *Pater credentium per fidem*; negari non potest, quod perfecta fuerit obedientia Isaac, qua se obtulit ad sacrificium, patientia Jobi, castitas Joseph, charitas Moysis erga populum, illiùsque mansuetudo, ut dicatur *mitissimus omnium*, *Num.* 12. Numer. 12. *num.* 3. Zelus Eliæ, contritio Davidis, fortitudo, ac constantia Machabæorum, illorùmque matris in martyrio *Machab. 2. cap. 7. n.* 1. Mach. 2. c. 7. Hæc omnia non proveniebant à lege, sed immediatè à gratia Dei, sic dicimus, quod ille Monachatus legis antiquæ non erat à lege, sed à gratia Dei, & non erat cũ ea perfectione, ac excellentia, ut postea fuit à Christo institutus sed multo minori, ut ostendam *inf. à quæst. pen.*

104. Et quia Adversarij multum in hac re fatigantur, doctrinæ gratia insuper addo, Deus multa concessit Patribus antiquis, majora quam Monachatus, concessit Sacramenta, remedium nempe legis naturæ, & circumcisionem, quæ in ratione Sacramenti conveniunt univocè cum Sacramentis legis gratiæ, ut tenent Soto *in 4. dist. 1. sol. a §. Atque hinc.* Soto. Bellarminus *lib. 1. de Sacram. c. 12.* Suar. *tom. 3. ad* Bellarm. *3. p. disp. 1. §. 2. Dico tamen primo.* Vasq. *disp. 128.* Suar. *cap. 5. n. 55.* Lovan. *de Sacram. q. 60. art. 4. dub. 2.* Vasquez. Lovan. Quod autem Sacramentum sit quid majus, inde est evidens, quia Sacramentum causat gratiam ex opere operato, Monachatus ex opere operantis, ne quis dicat, quod illa Sacramenta fuerunt data, ut medium necessarium ad salutem ad quod sufficiebat remedium legis naturæ, ad quid insuper circumcisio, nisi ut quid magis peculiare, ac particulare.

105. Insuper Deus concessit Patribus antiquis Martyriũ, quod majus est, ut dixit *q. 9* Insuper concessit sanctificationem in utero Ieremiæ, vitam puram, innocentem, absque peccato mortali Abel, ut est notum, & etiam Noä, ut tenent D. August. D. Ambr. & canunt Sybillæ, D. August. D. Ambr. Sybillæ. & explicant Commentatores ad illa verba Gen. 6. n. 7. *Nec vir justus, ac perfectus in gene-* Genes. 6. *rationibus suis.* Sicut D. Gregor & alii Patres D. Gregor. dicunt de Iob ad illa verba: *Vir erat in terra* Iob. 1. *Hus nomine Iob, & erat vir ille simplex, & rectus, ac timens Deum, & recedens à malo.* De quo latè ibi Peneda, Sanchez, quod etiam idem di- Peneda. citur à multis de Abrahamo, Isaac, ac aliis. In- Sanchez. super dedit etiam eis multa cœlestia charismata, ac divina, dona, gratiam miraculorum, donũ scientiæ, ac intellectus, ac prophetiæ. Hæc majora sunt, si ergo Deus Patribus antiquis talia concessit, cur negandum quod etiam concesserit statum Monachalem, non cum ea excellentia, ac perfectione, ut modo est sub Christo, ut explicabo *quæst. penult.*

106. Vim hujus argumenti subodorati sunt adversarij, & dicunt, quod Deus dedit Patribus antiquis Sacramenta legis naturæ, ac circumcisionis, quia hæc erant simpliciter necessaria; alia verò dona dedit paucissimis, ac rarissimis. Sed contra, sicut Deus ut Optimus Provisor dedit illa Sacramenta, quæ erant necessaria ad salutem, sic & media proportionata ad ipsam salutem assequendam, ut virtutes Fidei, Spei, & Charitatis, ac Religionis, & cultus Dei, quæ est prima virtus

inter omnes morales, cum magno apparatu, ac
multitudine Sacerdotum, ac Levitarum cum
oratione non ſolum vocali externa, ſed etiam
interna, cum meditatiooe, ac contemplatione,
& cæteris virtutibus, etiã cum votis, ut ſupra
dixi *hac reſol. q. 1.* Si eoim hæc vota in aliis vir-
tutibus dabantur, cur etiam noo facerent in
obedientia, paupertate, & caſtitate.

Deinde martyrium, illiúſque fortitudo, quid
107. multo uobilius, ac excellentius eſt, quã ſtatus
Mooachalis, ut patet ex Chriſti teſtimonio
Ioan. 15. Ioan. 15. n. 13. *Nullus majorem charitatem habet,*
quam ut ponat animam ſuam pro amicis ſuis. At-
qui martyrium in illo antiquo ſtatu nõ fuit in
paucis, ſed in multis, & in magno numero,
ut ait Stephan. Actor. 7. nu. 52. *Quem Prophe-*
tarum non ſunt perſecuti patres veſtri, & occide-
runt, eos, qui prenuntiabant de adventu juſti? Ac
ſi diceret omnes occiderũt; & in hoc ſenſu lo-
Hebr. 12. quitur Apoſtolus Hebr. 11. n. 36. de ipſis Pro-
phetis. *Alij vero ludibria, & verbera experti*
ſunt, inſuper & vincula, & carceres: lapidati ſunt
ſecti ſunt, tentatione in occiſione gladij mortui ſunt,
Illa diſtributio per tot genera tormentorum,
& mortis, multitudinem indicat: & Chriſtus
Dominus ait Matth. 23. n. 37. *Ieruſalem Ieruſa-*
lem, quæ occidis Prophetas & lapidas eos, quod
multis exemplis oſten ditur. In Prophetis ma-
joribus, & duodecim minoribus, qui omnes ex
majori parte ſũt martyrio coronati, de quibus
Martyrol. agunt Martyrolog. Roman. ſub nomine cu-
D. Epiphan. jus libet Iſaiæ, vel Ieremiæ, v. g. & D. Epiph. *lib.*
D. Doroth. *de vita, & interitu Propheta.* S. Dorotheus *in Sy-*
D Hieron. *nopſi.* D. Hieron. *in Præfatione ipſorum Prophe-*
D. Iſidor. *tarum.* D. Iſidorus *lib. de vita, & morte Sancto-*
rum, & patet ex eis, quæ ſupra dixi *Opuſcul. 2.*
Reſol. 3. quæſt. 22. & 23.

108. Alia multa exempla adducamus. Impia Ieza-
bel multos Prophetas pro cultu, & veneratio-
ne veri Dei occidit, ut dixit Abdias ad Sanctũ
Patrem noſtrum Eliam. *Nunquid non indica-*
tum eſt tibi Domino meo, quid fecerim, cum inter-
3. Reg. 18. *ficeret Iezabel Prophetas Domini,* 3. Reg. 18. n. 13
Sic ipſe Elias dixit ad Deum. *Prophetas tuos*
3 Reg. 19. *occiderunt gladio.* 3. Reg. 19. n. 14. Qui martyrij
Cornel. laurea fuerunt inſigniti, ut tenet Cornelius à
Lapide *3. Reg. 17. §. Virgines.*

Veniamus jam ad tempora Machabæorum,
109. & inveniemus Martyrũ exercitus cum urgen-
te Regis Antiochi mãdato cogerentur omnes
idolo immolare, & multa contra legẽ Dei fa-
cere Text ait: *Multi de populo Iſraël definierunt*
apud ſe, ut non manducarent immunda, & elege-
runt magis mori, quam coinquinari immundis.
Macb 1. c 1. n. 5. Nota verbum, *Multi de populo.*
1 Mach 1. Cornel. à Lapide, ait: *Illi omnes glorioſi fuerũt ille*
Cornel. *priſco, & rudi ſæculo martyres.* Audi Ioſeph.
Ioſeph. lib. 12. c. 7. ait: *Quamobrem quotidie necabantur*
cruciati tormentis crudeliſſimis, flagris etiam caſi,
& lacerati corpore vivi adhuc ſpirantes ſuffige-
bantur crucibus; uxores autem eorum, & circum-
ciſos liberos ſtrangulabant juxta mandatum re-
gium, & ſuſpendebant à crucifixorum parentum
cervicibus. Et de multis aliis exquiſitiſſimis, ac
crudeliſſimis tormentis, quibus premebantur,
ac cruciabantur ob legis obſervantiam, agit
Sanchez. Sanchez *ad finem hujus primi Capitis.*
110. *Lib. 2. Mach. c. 6. n. 10.* Cum duæ mulieres eſ-
2 Mach. 6. ſent delatæ natos ſuos circumcidiſſe, ipſis, in-
fantibus ad ubera ſuſpenſis præcipitantur ex
muros; cogebantur omnes in totum legem Dei
violare, & Libero ſacra celebrare, & qui nol-
lẽt, *Cum indicati eſſent Philippo flammis ſuccenſi*
ſunt. Eodem *cap. n. 11.* de quorum martyrio agit
Salian. *anno mundi 3887. n. 19. & 20.* Sequitur
& inclyta mors Senis Eleazari *eodem c. 6 n. 19*
De quo S. Patres multa dicunt. Deinde jam
c. 7. deſcribitur glorioſa, & admirabilis mors 2. Mach. 7.
ſeptem fratrũ Machabæorum una cum matre
ſua, quorum feſtum *prima die Auguſti* celebrat
tam Eccleſia Latina, quam Græca, ut teſtatur
Baronius *in Annot. ad Martyrol.* Hos omnes,
ut Sãctos prævidens canit, ac celebrat Regius
Vates Pſal. 78. *Deus venerunt gentes in hæredi-* Pſalm. 78.
tatem tuam; poſuerunt morticina ſervorum tuo-
rum, eſcas volatilibus cæli, carnes Sanctorum
tuorum beſtiis terræ. Quam Pſalmum de hac
perſecutione facta ſub tempore Antiochi ad
litteram intelligunt omnes ferè Patres Græci,
& Latini teſte Lorino. D. Baſil. D. Chryſoſt. Lorinus.
Theodor. D. Auguſtu. D. Hierõ D. Remig. Ni- D Baſil.
cephor. Euthym. Noſtro Incognito, D. Al- D. Chryſ.
berto Magno, Hugo, Caietano, niſi velis di- Theodor.
cere cum Arnobio, Lyrano, Treveto, Riberia, D. Auguſt.
explicandum eſſe Pſalmum de deſolatione, ac D. Hieron.
perſecutione facta per Nabuchodonoſorem, D. Remig.
interfectis multis Iſraëlitis defendentibus Nicephor.
templum, ne prophanaretur à Gentibus qua Euthym.
ſententia data maximè noſtra reſolutio de nu- Incognit.
mero Martyrum confirmatur. Albertus.
Arnobius.
Lyranus.

Spiritus Prophetiæ in illo rudi, & antiquo 111.
ſæculo multis eſt communicatus, non ſolum
quatuor Prophetis majoribus, & duodecim
minoribus inſuper & Baruch, ſed etiam mul-
tis aliis Spiritum Prophetiæ habuit Henoch
ſeptimus ab Adamo, ut teſtatur *Iudas Apo-*
ſtolus in ſua Canonica, num. 14. eundem Spi- Iudas Apoſt
ritum Prophetiæ habuerunt Adamus. *Geneſ. 2.*
n. 23 Noë. *Geneſ. 9. num. 27.* Abrahamus. *Ge-* Geneſ. 2.
neſ. 15. 10. & c. 20. n. 7. Iſaac *Gen. 28. n. 29.* Ia- Geneſ. 9.
cob. *Gen. 49. per tot.* Ioſep. *Gen. 50. n. 23* Iob. *in* Geneſ. 15.
ſuo libro Moyſes. *Deut. 18. n. 15.* & etiã Eldad, Geneſ. 18.
& Medad. *Numer. 11. n. 27.* & Debora *in ſuo* Geneſ. 49.
Cant. Iudic. 5. à n. 1. Vir ille, qui Miſſus eſt tem- Geneſ. 50.
pore Gedeonis, Propheta erat, *Iudic. 6. n. 8.* Vir Iob. 5.
ille, qui venit ad Heli, *1. Reg. c. 2. n. 27.* denun- Deuter. 18.
tians ſuorum filiorum mortẽ Propheta erat, ſi- Numer. 11.
cut & Prophetæ fuerunt Samuel, David, Salo- Iudic. 5.
mõ, Nathan, Gad, Abias Silonites. Vir ille, qui Iudic. 6.
venit in Bethel ad Ieroboam, & clamavit cõ- 1. Reg 2.
tra altare, Propheta erat, *3. Reg. 13. n. 1.* Iehu fi- 3. Reg. 13.
lius Anani Propheta erat. *3. Reg. 16. n. 7. & 12.* 3. Reg. 16.
Similiter Prophetæ fuerũt Sem, Addo, Obed, 2. Par. 12. 13.
Ananias, *2. Par. 12. n. 13. & c. 13. n. 22 c. 15. n. 8.* & 15.
& c. 16. n. 7 & Tobias *c. 14. n. 12* & Magni Pa- Tobiæ 14.
rentes Elias, Eliſæus, & alij multi. Elias non
ſolum fuit Propheta, ſed inſigniter facit Pro-
phetas ſucceſſores poſtea.

Similiter in illo antiquo ſtatu multis com- 112.
municata ſunt dona, ac chariſmata Spiritus S.
ſcientiæ, ſapientiæ, intellectus, ac interpreta-
tionis ſermonum ut Adamo Noe, Abrahamo,
Iſaac, Iacob, Ioſeph, Moyſi, Beſeleel & Oo- Exod. 35.
liab. *Exod. 35. n. 35.* Ioſuë, Gedeoni, Davidi,
Salomoni, Ezechiæ Ioſiæque Regi, Eſdr. Ne-
hemiæ Danieli, ac Machabæis, & multis aliis.

Et etiam Deus multis communicavit gra- 113.
tiam miraculorum Abrahamo, cum liberatur
ab igne Chaldæorum, Iacobo in multis, ac
multiplicatione Oviũ, cui Deus dedit omnem
ſubſtan

Genes. 31. substantiam Laban. *Genes.* 31. n. 9. Moysi in multis portentis, Iosuë, Gedeoni, & Sansoni, Samueli, dum æstivo tempore ad ejus preces

1.Reg.12. dat Deus pluviam, & tonitrua, 1. *Reg* 12 n. 18. Davidi dum divina virtute Leones, & Vrsi

1.Reg.17. consurgentes in eum, apprehendebat mentū eorum & suffocabat eos, 1. *Reg* 17. *num.* 35. ac Goliath prostravit, & interfecit. Isaiæque in

4. Reg.20. Horologio Achaz 4. *Reg.* 20. *n.* 11. & Ieremiæ

Ierem. 39. dum mirabiliter ab inimicis *cap.* 39. *n.* 17. Danielique dum bis liberatur ab ore Leonum,

2. Mach 3. Eliæ ac Elisæo, & Nehemiæ *Machab* 1. *c.* 1. *n.* 1. & Pontifici Oniæ deprecan i pro salute

2.Mach. 3. Heliodori 2. *Mach* 3. *n.* 32. quod etiam magnopere visitur in Elia, ac Eliseo; ita ut tota vita Eliæ fuerit miraculosa ac mirac lis ple-

D. Epiphan. na; antequam nasceretur, teste Divo Epiphanio *visus est flammam ignis manducare*; postea mirabiliter claudit, & aperit cœlum; miraculoso pane pascitur apud Carith, & viduam Sarepthanam, cujus filium à morte suscitavit, quod nunquam ant. in orbe visum; cujus farinæ hydria, & lecythus olei non minuitur, & comedit ipsa, & domus ejus to-

3.Reg 17. ta plusquam per duos annos, 3. *Regum* 17. In Carmelo mirabiliter super sacrificium ignem

3. Reg.18. deduxit de cœlo, *cap.* 18. Pane Angelico corroboratur, & ambulat in fortitudine cibi illius quadraginta diebus, & quadraginta

3 Reg.19. noctibus, *cap.* 19. absque alio cibo, quiete, continuè ambulando, & in Horeb sibilo auræ tenuis Domino ei apparet. Ad vocem Eliæ bis ignis de cœlo d. scendit, duos quinqua-

4 Reg.1. genarios devorat, 4. *Regum.* 1. Pallio dividit aquas Iordanis, & raptus est curru igneo in

4.Reg 2. cœlum. 4. *Reg* 2.

114. Si ergo præclarum Martyrium inter omnes virtutes, quòd maximum, ac præclara dona, ac charismata Spiritus sancti, quæ sunt excellentiora, ac majora, quam status Monachalis, & tamen illa in multis sunt inventa, & data etiam prisco illo sæculo, cur ergo negabitur dari in illo status Monachalis, quod est quid minus, non tamen ea excellentia, perf. ctione, ac fr quentia, quæ est in lege gratiæ quia ut Christus Dominus, ait: *Ego veni ut vitam*

Ioan. 10. *habeant, & abund. ntius habeant.* Joan. n. 10.

115. Ad locum Pauli ad Galatas; *Et nos cum essemus parvuli sub elementis mundi eramus servientes.* D. Aug. interpretatur locum de Gentibus. D. Chrys. *de Angelis gubernantibus elementa* D. Hier. D. Ambr. interpretantur de Iudæis; in quo sensu illum Adversarii opponūt contra nos, sed nihil facit, quia Paulus loquitur de Iudæis, prout erant sub lege, & participabant de his, quæ erant à lege, nos autem hic loquimur de his, quæ non proveniebant à lege immediatè, sed à gratia Dei, ut erat Monachatus, & satis est dictum.

D. August. D. Chrys. D. Hieron. D. Amb.

Quæstio XIII.

Solvuntur argumenta, quæ fiunt ex repugnantia cum lege.

SUMMARIUM.

116 *Argumentantur Adversarii, dabatur præceptum de non servanda virginitate.* Sylveira Opuscula.

117 *In lege nullum erat præceptum de non servanda virginitate.*

118 *Explicatur locus Exodi.*

119 *Respondetur ad filiam Iephte.*

120 *Respondetur ad Apostolum* Corinth.

121 *Deus suos justos promovet ad majora merita.*

Argumentantur Adversarii, quia videtur dari præceptum in lege veteri de non servanda castitate, & consequenter multo magis de non vovenda. Dicitur enim Exod. 23. n. 26 *Non erit infœcūda, nec sterilis in domo tua* Et iterū Deut. 7. n. 14. *Non erit apud te sterilis utriusque sexus.* Deinde filia Iephte, dum se virginem morituram audivit, dixit ad patrem. *Dimitte me m duobus mens.b. plangā virginitatē meam.* Iudic. n. 37. Confirmatur, quia lex vetus figura extitit legis Evāgelicæ: *Omnia in figura contingebāt illis.* 1. Cor 10. n. 11. Ergo nō potuit in illa dari Monachatus, secundum suam substantiam, ac realitatem. Ex quo inferunt quod quamvis aliqui antiqui vitam duxerint in obedientia, paupertate, ac castitate, tamen non datū est eis, ut hæc votis firmarētur, quia tanta perfectio reservabatur legi gratiæ. 116.

Exod 23. Deuter. 7 Iudic. 11.

Ad hoc argumentum respondetur nullum in lege veteri extare præceptum de non servanda castitate, ut sine fundamento astruunt Auctores contrarij, ut patet jam ex supra dictis *in hac Resolutione.* q. 2. Et quod nullum esset tale præceptum de non servanda castitate apertè, & expressè docent, & tradunt Divus Ignatius, D. Epiphanius, D. Damascenus, D. Chrysostomus, D. Isidorus, & alii Patres jam relati, & expressè habent Abulens. *in Levit.* c. 30. q. 31. Sotus *in* 4. *dist.* 30. q. 2. *art.* 1. Bartol. Medina 3. p. q. 28 *art.* 4. ibi Sylvius, & Suarez. *disp.* 6. *sect.* 1. Vasquez *disp.* 524. c. 3. Angles *in floribus, de impedimento erroris, art.* c. 3. Basilius de Leon *lib.* 1. *de matrim. cap.* 59. *a.* 2. Michaël Medina *de sacra hominis continentia, lib.* 3. c 42. Mendoça *in quodlibet.* q. 2. *positivè,* & q. 4 & idem docet D. Thomas *in* 4 *dist.* 33. q 3. *art.* 1. *ad* 2. Neque contrarium docuit 3. *part.* q. 28. *art.* 4. *ad* 1. quia ibi solum dicit, quod *videbatur* juxta mores illius temporis *lege prohibitum* non quod revera ita esset. 117.

D. Ignat. D. Epiph. D. Damasc. D. Chrys. D. Isidor. Abulens. Sotus. Medina. Silvius. Vasquez. Suarez. Angles. Basilius. Mich Med. D. Thom. 1. Corin.

Ad verba Exodi: *Non erit infœcanda, neque sterilis in terra tua.* Verba continent quandam benedictionem observantibus legem Domini ut apertè constat ex ipso Textu, ita enim habet n. 25. *Servietisque Domino Deo vestro, ut benedicam panibus tuis, & aquis, & auferam infirmitatem de medio tui, & non erit infœcunda, nec sterilis in terra tua & numerum dierum tuorum complebo.* Quæ verba continent benedictionem summæ felicitatis in pane, aqua, corporis sanitate, fœcunditate, ac longævitate. Et clarius apparet ex citato loco Deuteron. 7. ubi dicitur, *Non erit apud te sterilis utriusque sexus, tam in hominibus, quam in gregibus tuis.* Quod apertè non denotat præceptum, cum illius nō sint capaces pecorum greges, sed benedictionem, quod ad plurimum regulariter ita erit sicut illa verba. Genes. 9. n. 1. *Benedixit Deus Noë, & filiis ejus, & dixit ad eos, crescite, & multiplicamini,* non quod omnes filii Noë, qui sumus nos, faciant multiplicationem per generationem 118.

Deuter. 7. Genes. 9.

Tt 2 natura

naturalem, sed quod ad plurimum, ac regulariter ita erit.

119. Abulens. Ad illud de filia Iephte facilè respondetur cum Abulensi ibi fletum illum fuisse eo quod in tam tenera paucorum annorum ætate mortem subierat, & quod pater suus eam ad id obligaret, & dato quod ipsa plorasset, se Virginem mori, non erat ex eo quod daretur præceptum de non servanda virginitate, ut dicunt Adversarij: nam morte interveniēte non tenebatur ad tale præceptum, esto daretur, quod est falsum, sed quia communis affectus illius populi erat filios procreare, ut quilibet fieret particeps generationis Christi desiderati, & multi Hebræi apud Abulensem *Iudic.11.quæst.16.* Lyranum, Abulens. Lyranus. Vatablus. Arias. Vatablum, Montanum, tenent quod mors filiæ Iephte non fuerit corporalis, sed Civilis, ut cum aliis virginibus clausa moraretur, quidquid sit de hoc, certum est, quod tale Machab. 2. præceptum non dabatur juxta illud Machabæorum lib.2. cap.3. *Sed Virgines, quæ conclusæ erant, procurrebant Oniam.* Vide dicta quæst.2.

120. Ad id vero, quod ex Apostolo dicitur: *Omnia contingebant illis in figura.* Intelligitur quoad sacrificia, & ritus illius legis, virtutes autem Patrum erant veræ, & reales, & etiam figuræ, per respectum ad Christum Dominum, ut sacrificium Abrahæ, obedientia Isaac, & Ioseph venditus, Ionas in utero belluæ.

121. Id vero, quod dicunt, quod quamvis fuissent justi in illa lege antiqua viventes in castitate, paupertate, ac majorum obedientia, tamen alia providentia dispositum est, ut illas virtutes non firmarent votis, quia talis perfectio reservabatur ad legem gratiæ, multum mihi hoc repugnare videtur cum divina bonitate: nam suos justos, qui toto corde servient ei, semper illuminat, ut ad majorem gratiam, ac merita promoveantur, quod maximè fieret; si suas virtutes Psal. 118. votis firmarent. Dicebat David Psalm. 118. num 125 *Se vustuus sum ego, da mihi intellectum, ut sciam testimonia tua* Alij apud Lorinum legunt, *ut sciam consilia tua*: & unde habet confidentiam ad hoc postulandum, *Servus tuus sum ego?* Nostor Incognitus: Incognit. *Servus tuus sum ego; servus enim voluntatem Domini sui facit; servus quærit servitutis stipendia* Et quodnam stipendium quærit ex sua servitute, *da mihi intellectum, ut sciam testimonia tua*; id est, da mihi illuminationem, intelligentiam, ac sapientiam, ut sciam tuam voluntatem, ut illam adimpleam, & magis de tua gratia participem. Divus Augustinus: D. August. *Non sufficit accepisse intellectum, & Dei mandata didicisse, nisi semper accipiatur, & quodammodo semper bibatur de fonte salutis æternæ*; & pergit ulterius, ut semper in nobis magis crescat, & augeatur ejus gratia.

QUÆSTIO XIV.

Solvuntur argumenta, quæ fiunt ex summa perfectione legis Evangelicæ, ac ex præclara dignitate Apostolorum.

SVMMARIUM.

122 *Lex gratiæ perfectissima; & inde primum argumentum adversariorum.*
123 *Secundum argumentum.*
124 *Ex multis ostenditur excellentia legis gratiæ super veterem.*
125 *Inde sumitur argumentum pro nostra sententia.*
126 *Ex luce Spiritus sancti antiqui Patres multa consilia observarunt.*
127 *Quod multis exemplis ostenditur.*
128 *Etiam in Sanctis Patribus fuit quædam propria abnegatio.*
Proponitur magna excellentia Sacrorum Apostolorum. Ibid.

Argumentantur ex perfectione legis gratiæ, quia talis lex est perfectissima, ita ut de potētia ordinaria non possit dari perfectior lex, ut cōmuniter docent Theologi 1.2. q.106. art.4 & latè explicant Valentia *tom 2.disp.7. q.8.punct.3* Suar *lib.10 de leg c.7. n* 2. Atqui Monachatus est valdè perfectus, ergo ad nullam aliam legem potest spectare, nisi ad legem Evangelicam, & hoc cohæret, ac convenit ejus excellentissimæ perfectioni, ut tantum illius sit proprius talis perfectionis status. 122. D. Thom. Valentia. Suarez.

Secundò. Monachatus dicit, & involvit consilia Evangelica, ergo ante Evangelium non potuit dari. Consequentia bene infertur; antecedens probatur, quia Monachatus includit votū paupertatis, castitatis, ac obediētiæ, quæ sūt de consilio Evangelico. Confirmatur, quia Monachatus dicit sui ipsius abnegationē; hāc autem Christus Dominus docuit *Matth.16. n.14.* dicens: *Si quis vult venire post me, abneget semetipsū, & sequatur me.* Ergo ante Christum non fuit data talis abnegatio. Confirmatur, quia ad summam dignitatem Apostolorum videtur pertinere, ut ipsi sint primi Religiosi, primique illius observatores status. 123. Matth. 16.

Ad primum argumētum respondetur Quod ad summam dignitatem Ecclesiæ Evangelicæ pertinet, quod illius tantū sit perfectus, & consummatus Monachatus cum omni sua excellentissima perfectione, quam docuit Christus, cum quo nō repugnat, quod in alia lege daretur Monachatus imperfectus, & absque sua cōsūmata excellētia, sicut ad sublimē dignitatem Ecclesiæ Evangelicæ non solum spectat, quod in ea fuerint Sacramenta, Martyres, ac justi: nam hæc etiam fuerunt in lege antiqua; multa tamen differentia: nam in antiqua solum fuerunt duo Sacramenta pro parvulis. At in lege gratiæ septem dantur Sacramenta cum magna gratiarum abundantia pro parvulis, ac adultis, & omni statu, in quibus est Sacrosanctum Eucharisticum Sacramentum, 124.

in

in quo verè, realiter, ac substantialiter adest
ipse Deus, quo nil majus dari potuit. In lege
veteri fuerunt Martyres in pavo numero, at
in Ecclesia Christi in tam amplo numero, ut
Francisc. dicat Francisc. Arias *lib. 3. de imitat. Christi, c.*
35. in fine, facta computatione per Provincias,
& persecutiones à tempore Christi usque ad
sua tempora inveniuntur duodecim milliones
Genebrard. Martyrum, multi alij tradunt apud Gene-
brardum *in Psalm. 78. vers. 4.* de quo plura dixi
Apoc. 7. *cap. 7. in Apoc. q. 7. n. 157. 158.* In lege antiqua
fuerunt aliqui, & Sancti, sed in certo, & deter-
minato numero, ut dicitur Apocal. 7. n. 4. *Et*
audivi numeram signatorum centum quadra-
ginta quatuor millia ex omni Tribu filiorum
Israël. At de Ecclesia Gentium quid dicit
Evangelista? *Vidi turbam magnam quam di-*
numerare nemo poterat, ex omnibus gentibus,
& Tribubus, & populis, & linguis stantes an-
te thronum, cap. 7. nu. 9. & tam amplissima erat
hæc multitudo, ait Ansbertus: *Ut omnem nu-*
merum, & computum excederet, & solum divino
lumine cognita. Et hæc cum magna gratia-
rum affluentia, ait Christus, *Ego veni ut vi-*
tam habeant, & abundantius habeant. Ioan. 10.
num. 10.

125. Sicut ergo non repugnat cum dignitate le-
gis Evangelicæ, quod in lege antiqua fue-
rint aliqua Sacramenta, Martyres, & justi,
ac Sancti, & alia charismatum dona, ut jam
dixi *superiori quæstione*, non tamen ea excellen-
tia, ac in lege gratiæ; sic etiam non repu-
gnat, quod in lege antiqua daretur Monacha-
tus nō ea perfectione, ac excellentia, & ampli-
tudine, ut in lege gratiæ: nam antiquitùs erat
in paucis, ac raris hominibus, modo verò in
ampla, & lata multitudine, ut ostendit tanta
varietas Sacrarum Religionum: maximè ve-
rò cum Sancti Patres, quos citavi *quæst. 11.*
num. 91. dicant, quod hic status seu Monacha-
tus fuerit demonstratus, ac designatus in lege
antiqua.

126. Ad secundum argumentum dicimus, quod
status Religiosus, ejùsque vota de consilio
sunt; tamen illuminatione, ac gratia Spiritus
sancti antiqui Patres multa consilia observa-
Psalm. 75. runt. Ait Regius Vates Psalm. 75. n. 12. *Vovete,*
& reddite Domino Deo vestro. Ibi Lorinus te-
statur, quod juxta omnes Patres Latinos hor-
tatur nos Propheta ad opera consilij, Religio-
nis nempe, obedientiæ, paupertatis, ac castita-
tis, & de hac re maximè audiēdus est insignis
Doctor Bartholomæus de Medina 1. 2. q. 108.
artic. 4. §. Ut tamen. Postquam aliquas im-
perfectiones legis veteris notat, subdit: *Sed*
non ex hoc inferat Theologus, quod Viri justi
& Sancti in antiqua legis statu non haberent ex
instinctu Spiritus sancti consilia à Deo tum vir-
ginitatis, tum obedientia, atque etiam pauper-
tatis, qua & animo libenti, & forti amplecte-
bantur. Et post pauca adjungit, *Sed pro tempo-*
ris ratione, non omnino consummata, atque ab-
soluta.

127. Quod claritatis, ac doctrinæ gratia pau-
cis excipe, consilium Evangelicum est, *Orare,*
Luc. 12. *& non deficere.* Luc. 18. num. 1 de Isaac refert
Genes. 27 Scriptura. Genes. 27. num. 1. *Senuit Isaac, &*
caligaverunt oculi ejus, per quadraginta qua-
tuor annos permansit in cæcitate, ut ibi no-
tant Interpretes cum Pereira, & Cornelio, &

totum hoc tempus pertransivit cum multa
patientia in oratione, & meditatione, ut ex
D. Gregorio Magno colligunt Moyses stetit
Monte cum Deo quadraginta diebus, & qua-
ginta noctibus. Exod. 24. n. 18. *David quo-* Exod. 24.
modo dilexi legem tuam tota die meditatio mea
est. Psal. 118. n. 97. Consiliū Evangelicum est, Psalm. 118.
non reddere malum pro malo, sed bonum pro ma-
lo, orare pro inimicis, & eis benefacere. Matth. 5.
n. 43. Ioseph fratres, à quibus venditus est, be-
nigne excepit. Genes. 45. n. 3. Moyses pro po-
pulo, à quo lapidari voluit, ac multas contradi-
ctiones sustinuit, adeò instāter orabat, dicens:
Aut dimitte eis hanc noxam, aut si non facis, dele
me de libro tuo. Exod. 32. n. 32. David Saülem, Exod. 32.
à quo sæpè perquisitus fuerat ad mortem, bis
custodivit à suis militibus, ne eum interfi-
cerent. Semel in spelunca, 1. *Reg.* 24. n. 17. & 1. Reg. 24.
iterum in tentorio regio, 1. *Reg.* 26. n. 9. Elisæus 1. Reg. 26.
milites, qui venerant eum occidere, custodivit
à suis inimicis, & jussit dare panem, & aquam
ad comedendum, saturatos, & liberos dimisit,
4. *Reg.* n. 23. 4. Reg. 6.

Consilium Evāgelicum est voluntaria pau- 128.
pertas, ac contemptus divitiarum: *Beati paupe-*
res spiritu. Et etiam Matth. 10. n. 9. *Nolite possi-* Matth. 10.
dere aurum, neque argentum. Item patientia
in laboribus: *In patientia vestra possidebitis ani-*
mas vestras. Luc. 21. n. 19. Hoc præstiterunt Luc. 21.
antiqui Patres, quos Apostolus mirificè lau-
dat. *Circuierūt in melotis, in pellibus Caprinis, egen-*
tes, angustiati, afflicti, quibus dignus non erat mun-
dus; in solitudinibus errantes, in montibus, &
speluncis. Hebr. 11. num 38. De virginibus ait Hebr. 11.
Paulus 1. Corinth. 7. n. 25. *Praeceptum Domini* 1. Cor. 7.
non habeo, consilium autem do. Et tamen in lege
veteri multæ fuerūt virgines, ut dixi supra ex
Sanctis Patribus *q. 1.* & etiam *q. 1. a. 107.* unde
præclarè ex D. Augustino ait D. Thomas 1. 2. D. August.
q. 107. art. 5. ad 2. *Fuerunt aliqui in statu vete-* D. Thom.
ris legis habentes charitatem, & gratiam Spiritus
sancti, qui principaliter exspectabant promissio-
nes spirituales, & æternas, & secundum hoc perti-
nebant ad legem novam.

Ad confirmationem fatemur, quod Mona- 129.
chatus requirit sui abnegationem, quam per-
fectissimam, & valdè consummatam Christus
docuit, & introduxit in mundum, cum hoc ta-
men stat, quod in Patribus antiquis fuit quæ-
dam abnegatio propria dictante lumine Spiri-
tus sancti, ut videtur in Elia sub tāta Dei obe-
diētia, in tanta paupertate, ac eximia virgini-
tate, ac etiam in Elisæo, ac filiis Prophetarum,
ut dixi *suprà, q. 6. & 7.* ac etiam in Rechabitis,
ac Essenis, cum tam duro, & aspero vivendi
modo, ut explicavi *suprà, q. 3. & 4.* & bene pa-
tet ex proximo citato loco Pauli. *Hebr. 11.* ubi Hebr. 11.
Theodoret. *ibi* ait: *Ita Elias ille magnus, ita* Theodor.
Elisæus illius hæres; ita plurimi Propheta, qui
nec domos quidem habebant, sed ligna excidentes
domos sibi, casasve constrabant.

Ad illud, quod dicitur in confirmatione de 130.
Apostolis, dicimus quod sicut ad eorum digni-
tatem non pertinet. quod fuissent primi justi,
ac Sācti primíque Martyres, in toto orbe sicut
etiam ad eorum dignitatem nō pertinet, quod
fuerint primi Religiosi. Et sicut ad eorum ex-
cellentiam spectat, quod inter omnes justos, &
Sāctos ipsi fuerint in supremo justitiæ, ac san-
ctitatis apice super omnes Sāctos, qui fuerunt

ab orbe condito. Ita sacri Apostoli in suo martyrio fuerũt excellentiores, in charitate, fortitudine, ac constantia super omnes. Ita etiam ad eorum dignitatem non spectat, quod fuerint primi in qualicunque observantia regulari votorum, sed ad eorum excellentiam pertinet, quod fuerint primi in exactissima, ac maximè perfecta observatione regulari votorum, itaut in hac consummata excellentia excedant omnes, qui fuerunt, ac erunt ante, vel post eos. Christus Dominus non solum dicitur *Sanctus*, sed *Sanctus Sanctorum*. Daniel. 9. nu. 24. quia ipse non solùm erat Sanctus, sed quia ipse in altissimo sanctitatis apice extollitur super omnes creaturas. Rabbi Gerundensis apud Galatinum *lib. 4. cap.* 18. ait: *Sanctus Sanctorum vocatur; erat ut in essecundum humanitatem, omnes thesauri Sapientia, & scientia Dei requiescerent; eratque ipse super omnem creaturam oleo gratia, ac beneplaciti Dei.* Expende illod *super omnem creaturam*, sic ad vestigium Christi Apostoli non solùm fuerunt justi, Sancti, Martyres, ac religiosi, sed in altissimo perfectionis vertice super omnes puras creaturas, Beatissima Maria Virgine excepta.

Daniel. 9.

Gerunden. Galatinus.

QUÆSTIO XV.

Solvuntur argumenta, quæ fiunt ex auctoritate negativa Scripturæ, & affirmativa D. Thomæ.

SUMMARIUM.

131 *Argumentum Adversariorum.*
132 *Multis exemplis, ac documentis refellitur.*
133 *Explicatur mens Angelici Doctoris.*
134 *Multa loca Angelici Doctoris pro nobis.*
135 *In nullo loco facit contra nos.*

131. ARgumentantur contra nos Adversarij, quod si daretur in lege antiqua Monachatus cum votis, esset quid valdè celebre in illa antiquitate, ac proinde in aliquo libro Canonico de tali statu, ac votis fieret mentio; atqui de hoc nulla ta'is mentio extat, ergo est quid commentitum, & falsum.

132. Hoc argumentum multa, & dura involvit: nam ut notat Theophylus Raynaudus *de Sepul. part. 2. quæst. 1. §. Nimirum*, qui communes traditiones rejicit, & solum rescriptas quærit, favet Calvino, ejusque sectatoribus, qui Ecclesiasticas traditiones reprobãt. Deinde cõtra Adversarios hic pono argumẽtum sacri Apostoli fecerunt tria vota, ut docent D. Augustinus, D. Thomas, *ut suprà dixi quæst.* 5. A tempore Apostolorum accepimus signum crucis facere in fronte, ut testatur D. Basilius *in epistola ad Julianum Apostatam relata in 7. Synodo, art.* 4. A tempore Apostolorũ accepimus in consecratione Calicis, aquam vino miscere; ut testatur Alexander Papa *in Concilio Tribur. cap.* 19. A temporibus Apostolorum accepimus, quod Sacra Eucharistia non sumatur, nisi a jejunis, ut docent communiter Sancti Patres, D. Epiphanius *lib. 3. contra hæreses, in fine.* D. Gregorius Nazianzen. *orat.* 4. quæ est de Baptismo ad finem. D. Chrysostom. *homil. 27. in primam Corinth.* & multi alij Patres. A tempore Apostolorum accepimus Imagines Christi, ac Beatissimæ Virginis, & Sanctorum effigiare, ac depingere, ut testatur Adrianus Papa *in epistola ad Carolum Regem*, relata ad calcem *in* a. *Synodo Nicæna*; à tempore D. Petri, ac aliorum Apostolorum accepimus, quod Sacrificium Missæ celebretur peculiaribus vestibus sacris, ut testatur D. Anacletus Tertius Pontifex à D. Petro *in sua prima epistola Decretali*, & habetur ex *cap. Vestimenta de consecratione, distinct.* 4. A sacris Apostolis est composita, & ordinata Oratio Angelica B. Virginis, ut ex multis dixi *tom. 2. in Apocalypsim, cap. 21. quæst. 16. num.* 319. Sacrum quadragesimale jejunium, cuius initiũ ignoratur à temporibus Apostolorum manavit, ut docent Sãcti Patres, D. Hieronymus *epist.* 56. *ad Marcellam*, sic ait: *Nos unam quadragesimam secundum traditionem Apostolorum toto anno, tempore congruo jejunamus.* D. Leo *serm.* 6. *de Quadragesima*, inquit, *Apostolica institutio quadraginta dierum jejuniis impleatur.* Idem indicant D. Epiphanius *hæresi* 75. *in fine.* S. Ignatius *epistola ad Philadelph.* D. Clemens *lib.* 5. *Constit. Apostol. cap.* 12. Et tamen hæc omnia, & multa alia nec in Actis Apostolorum, nec in eorum Epistolis, nec in aliquo libro Canonico sunt scripta, ergo sunt falsa, & commentita, nullus Catholicus hoc dicet, nec habebit in mente, ergo necesse est fateri, quod tempore antiquo multa fuerunt multa celebritate habita, communi praxi, ac frequenti usu recepta, quæ in libris Canonicis non continentur.

D. August. D. Thom.

D. Basil.

D. Epiph.

Adrian.

D. Anaclet.

Tom. 2. Apoc.

D. Hieron.

D. Leo.

D. Epiph. D. Ignat. D. Clem.

Deinde obiiciunt Angelicum Doctorem 3 *part. quæst.* 28 *art.* 4. ubi ait, quod Sanctissima Virgo non fecerit virginitatis votum secundum mores illius temporis, nisi post desponsationem cum Joseph. ubi Sanctus Doctor loquitur non tanquam ex propria sententia, sed juxta mores illius temporis, ut exprimit; tamen communis est sententia, quod ipsa multo tempore ante dispensationem fecisset virginitatis votum, ut ex aliis locis D. Thomæ colligitur, & docent multi Patres, Doctores, ac etiam Thomistæ. Sotus *in 4. dist. 30. quæst. 2. artic. 2. ad primum.* B. Albertus Magnus *de laudibus Mariæ.* Paludanus, & alii multi Doctores, quos citant, ac sequuntur Suarius *tom. 2. ad 3. part. disput. 6. sect. 2. §. Dico ergo secundo.* Vasquez *tom. 2. ad 3. part. disputat.* 124. *cap 4. num.* 46. 133.

Sotus. D. Albert. Paludan. Suar.

Vasquez.

Et quod Sanctus Doctor pro nostra sententia stet, eique patrocinetur, patet ex multis locis ejus. Nam ipse 2. 2. *art.* 2. dum inquirit: *Verum liceat Religiosis sæcularia negotia tractare?* Respondet cum *distinctione ad* 3. dicens: *Adire palatia propter pias causas competit Religiosis.* Unde dicitur 4. Reg. 4. *Quod Elisæus dixerit ad mulierem. Nunquid habes negotium, & vis ut loquar Regi, vel Principi militiæ?* Si ex mente D. Thomæ Elisæus non esset Religiosus, ad quid afferret eum in exemplum ad comprobanda facta licita Religiosorum, ergo ut doctrina D. Thomæ sit efficax, ac valida, dicendum est, quod Elisæus ab eo censeatur verè Religiosus. Idemque etiam comprobatur 134.

D. Thom.

batur ex eadem *quæst.* 187.*art.*6.namquærens, *Vtrum liceat Religiosis, vilioribus vestibus uti quam cæteris.* Respondet affirmativè in argumento sed contra, & ait in hunc modum. *Sed contra est, quod ad Hebræos* 11. *Apostolus dicit: Circuierunt in melotis, & pellibus caprinis, Glossa, ut Helias & alii.* Ex eo probat, quod Religiosis licitum sit talibus vestibus uti, quia Helias illis utebatur, & cur potius adducit in exemplum Heliam, quam quemlibet alium, nisi quia Heliam Religiosum judicabat, aliàs argumentum esset omnino futile. Et corroboratur totus hic discursus ex eadem 2.2. *quæst.* 184. *art* 8. ubi adducit verba D. Chrysostomi, quibus Heliam appellat monachum. Appellationem admittit, & approbat; & etiam favet idem Angelicus Doctor. 2.2. *quæst.* 152.*art.*3 *ad* 4. ubi ait: *Virginitas secundum quod est virtus, importat propositum voto firmatum integritatis perpetuo servandæ.* Cum Helias, & Helisæus, ac discipuli ejus perpetuo virginitatem servarent, ut juxta sanctos Patres dictum est *suprà q.*6. *&* 7. hinc sequitur ex ejus doctrina, quod firmitas voti in eis fuerit.

135. Nec obstant aliqua ipsius sancti Doctoris loca *ex* 2.2.*quæst* 107.*art.*2.*& quæst.*108.*art. vltimo, & Opusculo* 17. *c.*4. *& quodlibeto* 4. *quæst.*27.*&* 2.2.*quæst.*188.*art.*7.in quibus innuere videtur Christum Dominum fuisse primum Auctorem Religiosi status, seu Consiliorum Evangelii. Nam ut bene notat M. Lezana *tom.*1. *Annalium cap.*4. *n.*13. *ad finem.* (Lezana.) Nam hæc, & similia solum persuadent juxta dicta in superioribus, Christum Dominum fuisse primum exemplar, & finem monachici status in quocumque temporis articulo; imò & primum efficientem cum suis Discipulis, excellentissimæ perfectionis, ac prærogativarum ipsius monachatus, prout in Evangelica lege maximè fulget, ac resplendet.

Quæstio XVI.

Solvitur argumentum, quod fit ex necessitate regulæ, clavium, ac approbationis.

SUMMARIUM.

136 *Ponitur argumentum.*
137 *Præter vota, & præcepta non requiritur peculiaris regula, nec determinatus habitus.*
138 *Ad substantiam Religionis non requiritur potestas Clavium.*
139 *Argumentum ad validitatem Religionis requiritur acceptatio ex parte Dei.*
140 *Acceptatio negativa sufficit, & dabatur in Religione Prophetica, & n.*141.
142 *Et etiam acceptatio positiva dari poterat.*
143 *Elias ex Dei mandato, facit prophetas successores post se.*

136. In hunc modum argumentantur Adversarii. Religio est Congregatio fidelium utriusque sexus tendentium ad perfectionem professione trium votorum substantialium, paupertatis, & castitatis, obedientiæ observandorum usque ad mortem, ex quibus fit ut ad veram Religionem octo sint necessaria. Paupertas, castitas, Obedientia, Professio, Habitus, Regula, Potestas Clavium, ac Approbatio Superioris, ad veram consistentiam, ac permanentiam ipsius status; ne quisquam suo judicio feratur.

Ad argumentum respondeo, quod illa tria vota darentur in antiquo monachatu satis probatum est supra. 137. Professio nihil aliud est, nisi promissio ipsorum votorum. In professione enim dicimus: *Promitto Deo obedientiam, paupertatem, &c.* Ad id quod dicitur de Habitu, advertat vulgare Proverbium, *Habitus non facit monachum*; (Vulgare Proverbiũ.) & Christus Dominus instituens perfectissimam Religionem in suis Apostolis, nullam certam habitus formam eis dedit. Hinc sanctissimus Patriarcha, D. Ignatius instituens Sacram Societatem Iesu, nullam certam formam habitus præscripsit, ut constat *ex part.*6.*Constit.cap.*2. *num.*15. (Constitutio Societatis.)

138. Ad id, quod dicitur de Regula, Lessius *lib.*1.*cap.*41. *num* 9. & ex eo rescribit Bassæus Capucinus 11. *Relig.*1.*num.*5. & ait, Ad essentiam status Religiosi non requiri regulam, (Lessius. Bassæus.) præter eam, quæ divinis mandatis, & ipsis votis continetur quia hæc absolute sufficiunt, ut ducant hominem ad perfectionem. Confirmat, quia ad reliqua non est obligatio in singuli præsertim essentialis; potest enim quis eximi à choro, ab esu carnium, &c. Sed quia Papa non consuevit hujus statum approbare sine regula, ideo ea est necessaria, non per se, sed per accidens. Ad approbandam Religionem Papa requirit Regulam, ut sciat ad quem finem Religio ordinatur, & quem vivendi modum habeat, & in quo distinguatur à cæteris: hoc tamen est per accidens, & non ad substantiam Religionis. Deinde dicat mihi; Christus D in suis Apostolis instituit veram Religionem, & quæro, quam regulam eis dedit; nullam aliam, nisi ipsamet vota cum consiliis Evangelicis. Sic & ego dicam, quod Elias dedit suis discipulis pro regula ipsamet vota, cum decretis, ac dispositionibus veteri Testamenti, & insuper sunt graves Auctores, ut sapientissimus Hieronymus Gavara ex sacra Societate Jesu *tom.*1.*in Matth.* qui affirmant Eliam scripsisse regulam, quam tradidit filiis Prophetarum, (Gavata.) de que infra *quæst.*18. Suar.*tom.*3. *de Religione lib.* 2. *cap.* 15. existimat, præter vota ad conservationem Religionis requiri aliquas observationes peculiares, sed hæ in ipsis votis continentur virtualiter, vel ex ipsis deducuntur. (Suar.)

139. Quantum ad potestatem clavium, quæ tangitur in argumento. Vasquez 1.2. *disp.*165. *cap.*4 contendit ad substantiam status requiri potestatem clavium ad bonam ejus gubernationem. (Suar.) At quod talis potestas clavium non requiratur ad substantiam Religionis est multo verior, & communior sententia, & eam satis doctè probat Mag Basilius de Leon *lib* 7. *de Matrim. cap.*5. *num.*22. (Basilius.) Et probatur, quia tota substantia status Religiosi consistit in traditione, ac acceptione personæ, sed hoc sufficienter per vota fit; ergo potestas clavium

Sanchez. non requiritur, ut observant Sanchez *in opere*
Palaus. *morali lib. 5 cap. 4. n 76. & 78.* Castro Palaus
citandus statim Quantum est ex jure, nisi pe-
culiaribus constitutionibus impediatur, Ab-
batissa non est capax jurisdictionis spiritua-
lis, & tamen potest recipere ad habitum, ac
professionem; videtur supponi *cap. consuluit,*
qui cleric. vel voto. Et in tali professione datur
vera substantia status religiosi.

140. Ad id, quod dicitur de approbatione, con-
stanter asseritur, quod ad Religionem requi-
ritur approbatio à superiori, quia tota sub-
stantia Religionis consistit in traditione, ac
acceptatione ex parte Dei, atqui nemo nomi-
ne alterius potest aliquid acceptare, nisi per
commissionem, & potestatem sibi factam ad
talem rem. Hæc potestas ex parte Dei à ne-
mine potest dari, nisi ab Ecclesia, quæ eam
immediatè accepit à Christo; ergo in lege
antiqua cum non daretur talis potestas, non
poterat dari vera acceptatio ex parte Dei, nec
approbatio veræ Religionis.

141. Respondeo, & non loquimur prout in
præsenti res se habet post Concilium Latera-
Innoc. III. nense sub *Innocentio III.* & Lugdunens. sub
Greg. X. *Gregorio X.* Quæ Concilia requirunt approba-
tionem Religionum: sed loquimur tempore
antecedenti, quoad Religiones antiquas: &
duplex potest esse approbatio. Una negativa,
& altera positiva. Negativa est, quando ver-
bi gratiâ Papa, vel Episcopus, ad quem per-
tinebat Religiones approbare, videbat novam
Religionem exurgentem, nec contradicebat,
nec repugnabat, sed consentiebat, & permit-
tebat. Et hanc approbationem esse sufficien-
tem, & fuisse in multis Religionibus anti-
Basil. quis tenet M. Basilius de Leone *lib. 7. de Ma-*
D. Thom. *trim. cap.* 11. & citat D. Thomam 2. 2. *q.* 188.
art. 1. ad 4. quem locum invenire non potui
Bellarm. forte ex errore typographi; & citat Bellarm.
Medina. *tom. 2. lib. 2. de Monach. cap. 4.* Medina *lib. 4. de*
Sanchez. *continentia contr. 7. c. 58. §. sed cam.* Sanchez
Azor. *lib. 7. de Matrim. disp. 25. num.* 10. Azor. *tom. 1.*
lib. 11. cap. 23. quæst. 1. Quibus addendi sunt
Trithem. Trithemius *de laudibus Carmelit. cap. 5.* Mag.
Carthag. Carthagena *tom. 3. lib. 17 homil. 2.* Castro Pa-
Palaus. lus *tom. 3. tract. 16. disp. 1. punct. 1. num. 8.* Et
ait: *In Ecclesia multa fuerunt Religiones absque*
expressa Pontificis approbatione, sola Episcopo-
rum approbatione, vel illorum non repugnantia.
Quia acceptationem, quæ fiebat in votis, dum
Ecclesia non contradicebat, sed potius illi
consentiebat, videbatur nomine Dei acce-
ptare: quod idem dicimus de Religione in-
stituta ab Elia per respectum ad antiquum
Pontificem.

142. Approbatio positiva fit per actum, vel ver-
ba positiva, pro quo supponendum est, quod
in Pontifice antiquo dabatur potestas spiri-
tualis ad discernendas res pertinentes ad fi-
Deuter. 17. dem, Religionem, ac mores. Deuteron. 17.
num. 8. *Si difficile, & ambiguum apud te judi-*
cium perspexeris, ascende ad locum, venies que
Malach. 2. *ad sacerdotes.* Malach. 2. num. 7. *Labia sacer-*
dotis custodiunt scientiam, & legem requirent
ex ore ejus, & multis aliis locis. Et Christus
Matth. 23. D. *Matth 23. num.* 1 Ita Bellarm. *de Romano*
Bellarm. *Pontifice lib. 4. cap. 3. & lib. 3. de verbo Dei c. 4.*
Suarez. *& lib 3. de Ecclesia c. 17.* Suar. *de fide disp. 1.*
sect. 5. n. 2. disp. 9. sect. 3. & multis in locis
contra Regem Angliæ. Valentia 2. 2. *disp. 1.* Valentia.
quæst. 1. punct. 7. §. 43. Bañez. 2. 2. *tom. 1. quæst. 1.* Bañez.
art. 10. dub. 2. conclus. 4. Lyranus, Abulens. Lyranus. Abulens.
Lorinus, Cornelius ad locum Deuteron. Et Lorinus.
in hac Conclusione conveniunt omnes Ca- Cornell.
tholici ad tuendam auctoritatem Romani
Pontificis contra Hæreticos, & Lutheranos,
quia Deus, ut optimus Gubernator, ac Pro-
visor, semper in Ecclesia sua dedit regulam,
viam, propter humanos casus sæpe occurren-
tes. Hæc regula in illo populo inveterato fuit
Summus sacerdos; nunc verò modo in Ec-
clesia Christi est Romanus Pontifex, ut ex
multis probant Bellarminus Suarez, & alii Bellarm.
citati, & satis Late M. Lezana *in Consult. Con-* Lezana.
sult. ultim. à n. 14.

Fuit ergo Religio instituta ab Elia, appro- 143
bata ab ipso Summo capite, vel permissive,
& non repugnante, ut dixi, vel positive per
verba, & actum positivum approbationis. Et
Deus mandavit magno servo suo Eliæ ut un-
geret Elisæum in Prophetam & sui successo-
rem: sic enim dixit ei Deus, *Elisæum filium*
Saphat, unges Prophetam pro te 3. Reg. 19. n. 19. 3. Reg. 19.
ubi post Joannem, Hierosolomitanum, ac
alios rectè ait Salianus anno 3127. num. 23. Salianus.
Elian Divino Decreto, & jussu elegisse Eli-
sæum in Prophetam, & successorem, Patrem, &
Præpositum disciplinæ Religiosæ, cui secundum
Deum obedirent. & M. Suar. *tom. 4. de Relig.* Suar.
tract. 9. lib. 2. cap. 10. ait, *Ex quo Elisæus jus-*
sus Dei vocatus est ab Helia, & illum sequi ca-
pit, ei perpetuo ministravit, 3. Reg. 19. usque 3. Reg 19.
ad 4. Reg. 2. *In hujus rei signum filii Propheta-*
rum venerunt in occursum ejus, eumque ado-
raverunt, & tanquam caput, & principalem
Prophetam, Eliaque successorem agnoverunt.
Sic & fere omnes nostri Doctores, ex eo quod
dicitur Ecclesiast. 48. num. 8. de Elia: *Qui* Ecclef. 48.
facis successores post te: Tam in spiritu prophe-
tico, quam in disciplina Religiosa, quod in-
ter cœteros Prophetas soli Eliæ datum est,
ut supra dixi *Resolut. 1. quæst. 2. n. 39. & 40.*

QUÆSTIO XVII.

Solvuntur tria alia argumenta.

SUMMARIUM.

Omnem

144. OMnem lapidem admovont Adversarii contra nos. Et primo sic opponunt. In illa lege antiqua facere votum perpetuum, ac per totam vitam ob illius imperfectionem, erat quid valde difficile, inde ad hoc requirebatur specialis revelatio, & cum de hac non constet, oec potest eonstate, assertum de tali voto. Major est certa; minor probatur, quia à multis magnis Auctoribus asseritur, quod sanctissima Virgo Maria habuerit revelationem ad edendum suum virginitatis votum; ergo si hæc revelatio admittitur in B. Virgine, à fortiori in aliis.

145. Respondeo, quod quamvis hujusmodi vota essent difficilima pro tali tempore, ad ipsam difficultatem superandam, satis erat divina gratia, & ut ad multa majora, ad subeundum martyrium, ut in multis patet; ad resistendumque contra crudelissimos tyrannos Achab, ac Jezabelem persequentes, ac interficientes Dei fideles, qui Baal non adorabant, ut necesse fuerit eos confugere ad montes, ac speluncas, ut Heliæ dixerit Abdias. *Nunquid non indicatum est tibi, quid fecerim, cum interficeret Iezabel Prophetas Domini, quod absconderim de Prophetis Domini centum viros, quinquagenos, & quinquagenos in speluncis, & paverim eos.* 3. Reg. 18. n. 13. (3. Reg. 18.) Et hoc in tanto numero ut dicat Deus Eliæ. *Dereliqui mihi in Israël septem millia virorum, quorum genua non sunt curvata ante Baal* 3. Reg. 19. num. 18. (3. Reg. 19.)

146. Circa id, quod tangitur in Confirmatione de voto virginitatis sanctissimæ Virginis, quo tempore illud emiserit, variæ sunt sententiæ. Quidam, ut Durandus, Abulensis (Durand. Abulens.) post contractum matrimonium cum Ioseph, licet semper habuisset propositum virginitatis. Alij dicunt, quod emiserit votum ante contractum matrimonium, tamen quod fuisset votum conditionale, *nisi aliud Deus statuerit.* Tamen vera, communis, ac certissima sententia, quod ante desponsationem, ac in prima infantia fecerit votum absolutum, & perfectissimum, ita Scotus Henriquez, & multi alii juxta mentem sanctorum Patrum; & tunc Auctores hujus sententiæ optimo jure dicunt, quod ipsa sanctissima virgo habuisset revelationem ad tale votum edendum, non propter difficultatem ipsius voti, ac virginitatis, sed quod cum esset tutela suorum parentum; habuit revelationem à Deo, quod per desponsationem futuram, ejus virginitas in nullum discrimen, ac periculum veniret: non enim est credendum, quod ipsa sanctissima virgo consenserit, ut fieret sponsa hominis, nisi divinitus agnovisset, nullum adfuturum periculum suæ virginitatis violandæ in tali matrimonio contrahendo. Ita Suar. *to. 2. ad 3. part. disp. 6. sect. 2. §. Dico ergo secundo.* (Suar.) Vasquez *tom. 2. ad 3. part. disp. 124. cap. 4. num. 77.* (Vasquez. Novatus.) Baptista Novatus *de eminentia virg. tom. 1. cap. 6. quæst. 5.* Revelatio ergo facta est, non ob difficultatem in voto virginitatis, sed ob securitatem extra omne periculum in servanda virginitate in desponsatione, de qua fecerat votum.

147. Secundum argumentum. Si dicimus monachatum incœpisse in Elia, eodem modo dici potest, quod incœperit in Henoch, de quo dicitur Genes. 4. num. 26. *Iste cœpit invocare nomen Domini.* (Genes. 4.) Quod à multis intelligitur, quod iste primus cœperit congregare hominum cœtum ad laudem Dei dicendam, ac decantandam. Et de isto Henoch videtur facere mentionem Iulius II. in sua Bulla, (Iulius II.) cum ait. *Sanctorumque Patrum Eliæ, & Elisæi, & Henoch, qui montem sanctum Carmeli juxta fontem Eliæ inhabitarunt, hæreditariam successionem tenentes.* Et idem etiam dici potest de Samuele, de quo scribitur 1. Reg. 19. n. 20. (1. Reg 19.) quod congregavit multitudinem Prophetarum.

148. Respondetur, argumentum nullius esse ponderis; nam Enoch de quo fit mentio in Bullis Apostolicis, alter distinctus est ab eo, qui fuit ante diluvium, & hoc patet ex ipso contextu, quia si de illo antiquiori esset sermo, dicendum erat: *Sanctorum Patrum Enoch, Eliæ, & Elisæi* ratione antiquitatis prior erat ponendus ante Eliam, & Elisæum; atqui postponitur, ergo alter multo tempore post illos fuit: ergo iste alter distinctus. Incola Carmeli, qui ad prædicationem Ioannis Baptistæ una cum Andrea Apostolo, ac Ioanne Evangelista secutus est D. JESUM CHRISTUM, & postea comes extitit D. Marci ad Alexandriam, ejusque prædicationis adjutor; & quod fuisset Incola Carmeli patet ex bullis Pontificiis, ubi Enoch refertur inter cæteros Patres, *qui montem sanctum Carmeli juxta fontem Eliæ inhabitarunt.* Ita Paleonidorus *lib. 2. cap. 2.* (Paleonidor.) Didacus Coria in historia Carmelitana (Coria.) *lib 7. cap. 1.* Lezana in Annalibus *tom. 2. anno* (Lezana.) *Christi 36. n. 24. & anno 45. n. 9. vinea Carmel. num 344.* (Vinea Carmeli.)

149. Ad id, quod apponitur de Samuele dicimus, quod ibi jam cœpit, veluti quoddam primum delineamentum status Religiosi, dicitur enim citato loco 1. Reg. 19. n. 20. (1. Reg. 19.) quod lictores Saül, *viderunt cuneum Prophetarum vaticinantium, & Samuelem stantem super eos,* id est, ut exponunt Lyranus, Abulensis, Sanchez, (Lyranus. Abulens. Sanchez.) id est *præsidentem eis.* Samuel quidem instituit quoddam Collegium Prophetarum in Najoth Ramata, & forte in aliis locis, in quibus jam erat aliquale vestigium, & valdè remotum huius status, nam Samuel non vivebat in castitate religiosa, habebat enim filios: *Factum est autem cum senuisset Samuel, posuit filios suos judices, & non ambulaverunt filii ejus in viis ejus.* 1. Reg. 8. num. 1. (1. Reg 8.) Deinde erat judex populi, illiusque gubernator, ac caput, ac proinde cum apparatu, & quamvis interius poterat habere paupertatem spiritus, tamen exterius saltem in populo rudi non multum erat documentum religiosæ paupertatis, unde perbelle dixit Bellarm. *tom 3. lib. 2. c. 9.* (Bellarm.) *§. Nos ergo,* sic ait: *Dicimus itaque primum, vitam religiosam adeo esse antiquam, ut quadam ejus adumbratio fuerit in lege naturæ ante diluvium, majorque expressio in lege Moysis, perfectior autem Apostolorum tempore.*

150. Tertium argumentum. Filii Prophetarum non vivebant cum castitate, ergo in eis non dabatur verus status Religiosus Antecedens probatur. Dicitur 4. Reg. 4. num. 1. (4. Reg 4.) *Mulier autem quædam de uxoribus Prophetarum clamat.* Et Elisæus dixit Giezi. *Sed & lepra Naaman adhæreat tibi, & semini tuo* 4. Reg 5. num. 27. (4. Reg. 5.)

num. 27. Et confirmatur, ut ipsi adversarii dicunt irrefragabili auctoritate Ecclesiæ in oratione sancti Petri, & Pauli 29. Junii dicitur. *Da Ecclesia tua eorum in omnibus sequi præceptum per quos Religionis sumpsit exordium.*

151. Et in primis nota, quod dicitur, *Mulier de uxoribus Prophetarum*, non dicitur *de uxoribus* filiorum Prophetarum, poterant esse alii Prophetæ distincti, & multi habuerunt uxores, sed quidquid sit de hoc

Vvalden. Respondetur cum nostro Doctissimo Vvaldensi *lib. 3. Doctrinalis fidei art. 1. cap. 1.* Quod quamvis in omni Religione perfecta moderna (intellige in lege gratiæ) essentialiter tria vota requirantur, scilicet, Obedientiæ, paupertatis, ac castitatis, & ait: *Non sic tamen antiquitus, dum Religio infans erat, sed alii quædam, alii unum, alii universa servabant, magnis de causis.* Qui tria vota servabant, in majori erant perfectione, ac in vero statu Religioso. Qui vero unum, vel duo observabant, secundum quid, & analogice tanquam Religiosi appellari poterant. Sic pergit citatus Vvaldensis. *Religiosi dicebantur omnes, quia singulariter præ aliis Concivibus, vel toto mundo, vel alii æquivalenti divino cultui se dederunt.* Sicut & in Ecclesia primitiva, quidam observabant tria vota, & erant perfectissimi, alii habebant unum, vel alterum. Ananias, & uxor ejus Saphira habebant votum paupertatis, & ideo delinquentes contra votum abscondentes pecuniam puniuntur pœna mortis. Actor. 5. n. 4 ut ibi ex communi

Actor 5. Lorinus. Cornel. Menoch. omnium sententia notant Lorinus, Cornelius, Menochius; & quod Ananias, & uxor ejus haberent votum castitatis, cum essent uxorati, nullum ad hoc est fundamentum, tamen late, & analogice omnes poterant dici Religiosi, sicut & Tertiarii uxorati in suis domibus viventes, cum participent aliquem Religionis modum in Cæremoniis, orationibus ac aliis observationibus analogice, ac late possunt dici Religiosi, ut ex D. Th.

D. Thom. Henriq. Suar. Lezana. Lessius. Pellizar. Henriq. tenent Suar. *tom. 3. lib. 2. c. 2. n. 1*. Lezana *tom. 2. c. 14. n. 7.* Lessius *lib. 2. cap. 40. num. 11.* Pellizar. *tom. 1. tract. 1. cap. 3. n. 35.*

152. Ad confirmationem dicimus, quod Ecclesia loquitur de Exordio in Religione Christiana in fide Evangelica: sic ait Paulus 1.

1. Corinth. 4 Corinth. 4 num. 15. *In CHRISTO IESV per Evangelium ego vos genui.*

Quæstio XVIII.

Explicatur differentia interveniens inter monachatum legis antiquæ, ac legis gratiæ; & differentia inter utrinsque vota.

SUMMARIUM.

153 *Status Religiosus tendit ad perfectionem, & tota ejus substantia in tribus votis consistit.*

154 *Vvaldensis ponit differentiam, quia antiquitus vota animo interno; nunc autem per verba externa fiunt.*

155 *Duplex est votum, unum simplex, alterum solemne, solemne introductum est ab Apostolis, & n. 156.*

157 *Votum solemne habet multas excellentias super votum simplex.*

158 *Religio ab Apostolis multum superat antiquam.*

159 *Ad veram Religionem Constituendam sufficiunt vota simplicia.*

Religio, seu Religiosus status, ut docet D. Thomas 22. q. 186. *art. 2. in corpore*, ibi ait: *status Religionis est quædam disciplina, vel exercitium, ad perfectionem perveniendi.* Pervenitur autem ad hanc perfectionem per tria vota, obedientiæ paupertatis, ac castitatis, & constat ex cap. *Cum ad monasterium de statu monachorum* Et ex multis aliis Sanchez *lib. 5. in opere morali cap. 5. n. 16.* Layman *libro 4. tract. 5. cap. 1. num* 1. Cum ergo tota substantia status Religiosi consistat in votis, explicata differentia, quæ datur inter vota in monachis antiquæ legis, ac monachis legis gratiæ, ac novæ, satis explicata manet differentia utriusque monachatus 153. D. Thom. Sanchez. Layman.

Noster Doctissimus Vvaldensis *tom. 1. Doctrinalis fidei lib. 3. art. 1. c. 17.* ait, *Religio Christiana perfecta, est specialis, & stricta regula charitatis, voti solemnis emissione professa, vel æquivalenter.* Et postea subdit *Quid autem dicitur illud, quod æquivalet voto? Dico quod est divinus instinctus immobilitans affectum tendentem in Deum. Et talis professor fuit Elias, talis etiam erat Ioannes Baptista, qui quamvis non vovebant vocaliter aliquam regulam charitatis: habebant tamen Dei instinctum immobilitantem eorum affectus conversos in Deum. Et ille æquivalet voto; quia tota est in non mobilitante affectum ex se pronum praverti.* In hoc ponit differentiam, quod antiquitus Elias, Elisæus, a filii Prophetarum, & Ioannes Baptista faciebant vota animo interiori, ac resoluto, quo se Deo consecrabant; quod ad votum sufficere cum multis docet Castro Palaus *tom. 3. tract. 15. disp. 1. punct. 4. n. 4.* Nunc autem vota fiunt verbaliter, ac per professionem externam. 154. Vvalden. Castro. Palaus.

Ut rem clarius, & apertius explicemus, notandum est, quod duplex sit votum; unum simplex, & est promissio Deo facta de meliori bono. Alterum est votum solemne, & hoc expressè docet D. Thomas 2. 2. q. 88. *art. 7.* in corpore, à tempore Apostolorum manavit, & magis explicavit Bonifacius VIII. *cap. unico de voto.* Hæc solemnitas dicit perfectam hominis abnegationem juxta illud Christi D. *Si quis vult venire post me, abneget semetipsum.* Matth. 16. Hæc perfecta abnegatio privat hominem, ne sit sui juris, tam ad contrahendum, quam ad disponendum de se, ac suis rebus, hæc autem solemnitas à tempore Apostolorum manavit; ut docet D. Thomas ab Ecclesia est explicata: & magis introducta per antiquissimos monachos, antiquissimo tempore maximè propagata, & observata, ut stante solemni professione, nullus auderet de se aliquid agere, nisi interveniente dispensatione Summi Pontificis, ut de facto cum aliquibus est dispensatum. Ita cum multis, Michaël Medina *lib. 5. de continentia* 155. D. Thom. Matth. 16. Medina.

sacrorum

Henriq. Hostiens. Lessius. Sanchez.

*Sacrorum hominum cap.*86. 87. Henriquez. *Quodl bet.*5. *quæst.*31. Hostiens. Joannes Andreas, quos citant, ac sequuntur Lessius de justitia *lib.*2. *c.*41. *dub.*8 §. *Tertia est.* Sanch. in opere morali *tom.*2. *lib.* 5. *cap.* 1. *n.*6.

156. Hanc sublimitatem voti solemnis super votū multis simplex exemplis declaro: verbi gratia siquis post matrimonium ratum ingrediatur Religionem, in eaque votum solemne emittat, dissolvitur matrimonium, si verò quis post votum solemne ineat matrimoniū, tale matrimonium etiam consummatum, est nullum, ut habetur expresse *Clemen. Vnica de consanguinitate*; & definitum est in Tridentino *sess.*24. *Can.*9. At vero siquis post ratum matrimonium emittat votum simplex castitatis, non irritatur matrimonium, & si tali voto astrictus, matrimoniom celebravit, ac consummavit, non invalidat matrimonium, sed firmum manet: Sanchez *lib.* 1. *de Matrimon. disp.*46. *num.*9. M. Cornejo *tom.*2. *in* 3. *part. disp.*7. *de Matrim. dub.* 9. Qui habet votum solemne paupertatis, nec potest donationes facere, nec contractus inire sine licentia sui Prælati. Atqui habet votum simplex paupertatis, tam de his, quæ habet, quam quæ ei adveniunt, bene potest facere suas donationes, & contractus celebrare, ut patet ex bis, quæ docet Suar. *tom.* 3. *de Relig. lib.*8. *cap.* 16. *art.*18. Qui habet votum solemne obedientiæ, non potest proferre testimonium juridicum, & validum extra Religiooem sine licentia sui Prælati; nec sine illa potest agere in judicio, nec per se, nec per suum procuratorem, per professionem habetur tanquam mortuus. ut tradunt Auctores *cap. cum delicta de rescriptis, & Authentica causa, qua fit cum menache*, ut cum multis Doctoribus tradit Sanchez *lib.*6. *in Decalog. cap.*11. *n.*1. *& cap.*13. *n.*41. At qui fecit votum simplex obediendi Archepiscopo Vlysipponensi, absque ulla licentia sua potest dare tale testimonium, & agere in judicio, nam per talem obedientiam non redditur inhabilis ad illa, & solum illa obedientia est ad implenda omnia, quæ ipse præceperit, hoc autem non est prohibitum ab eo, ergo tale testimonium bene potest dari, ut patet ex his, quæ docet Lezana in Summa *Regular. c.*4. & sic in multis aliis exemplis.

(Margin: Clem. unic. Trident. — Sanchez, Cornejo. — Suar. — Cap. Delicta. C. Authent. — Sanchez. — Lezana.)

157. Ex his clare patet, quanta excellentia supereminear status Religiosus institutus ab Apostolis, ab illo antiquo sub Elia. Totus status monachatus innuitur, ac stabilitur in votis, ab eisque baurit totam suam nobilitatem, ac dignitatem, hæc scilicet solemnia cum maximè excedant illa antiqua simplicia, inde evidens fit, quanto intervallo Religio ab Apostolis instituta superat illam antiquam, quæ solum ex votis simplicibus constabat.

158. Nec ex hoc inferat aliquis, quod ille status Religiosus sub Elia non fuerit vera Religio, quia ad constituendam veram Religionem, verumque Religiosum, sufficiunt vota simplicia; quod adeo est eertum, ut dicat Sanchez in Opere Morali lib. 5. cap. 1. num. 25. *Non licere ullatenus de hoc re dubitare*, & Suar. to. de Relig tract. 10. lib. 5 cap. 4. num 5. *Hoc esse omnino infallibile, ut sine errore in fide negari non possit.* Nam Gregorius XIII. in sua bulla *Ascendente Domino* declaravit coadjutores, ac Scholares Societatis Jesu: *Biennio probationis peracto tria prædicta vota, etiamsi simplicia emiserint, vere & proprie Religiosos fuisse, & esse.* Cum enim Summi Pontifiees in his, quæ pertinent ad doctrinam, contineant infallibilem certitudinem ex Christi institutione, ac promissione, & hæc declaratio Gregorii XIII. contineat doctrinam pertinentem ad mores Ecclesiæ, ac quietem, & pacem animarum, ergo dicendum est, quod talis declaratio contineat infallibilem veritatem.

(Margin: Sanchez. — Suar. — Greg. XIII.)

Insuper Monachatus in lege veteri destitus erat potestate Clavium, qua nunc maximè resplendet, ac fulget ipse monachatus tali potestate communicata à Summo Pontifice, superioribus, ac Prælatis Religionum, qua præclarissimè eorum status firmatur, ac corroboratur in sua perfectissima excellentia, ac gubernatione.

Quæstio XIX.

Ostenditur perseverantia votorum in Carmelitano Ordine ab Elia usque ad præsens tempus per varios status.

SUMMARIUM.

159 *Ante Albertum Carmelita habebant votum obedientia.*
160 *Albertus desumpsit regulam ex libro Ioan. & num.*161.
162 *Motivum scribendi regulam.*
163 *Iuxta D. Cyrillum Aymericus congregat ees, qui venerant ex Occidente cum bis, qui erant in Syria.*
164 *Qui obedientiam non voverant, erant illi, qui venerant ex Occidente.*
165 *Antiquitus unus conventus erat independens ab alio, & omnes non erant sub uno capite. ac generali.*
166 *Cœnobia Carmelitarum erat independentia. Aymericus colligavit omnes sub uno generali.*
167 *Ante Aymericum habuerunt Carmelita pro regula librum Ioan.*
168 *Ante Ioannem habuerunt pro regula vivendi modum constitutum sub Apostolis.*
169 *Ante prædicationem Evangelicam vita Elia erat pro regula.*
170 *Elias scripsit regulam juxta graves Auctores.*
171 *Elias multa scripsit.*
172 *Religio habuit quinque status, & n.*173.

Opponunt contra nos adversarii, quod nostra Carmelitana familia non habuisset votum obedientiæ, nisi ab Alberto Patriarcha, quod ut jam dixi evidenter refutatur Resolut. 2. ex Prologo ipsius Regulæ. Dicitur enim ibi, *Albertus Dei gratia vocatus Patriarcha Hierosolymitana Ecclesia dilectis nobis in Christo, filiis Brocardo, ac cæteris eremitis.* (Nota verbum) *qui sub ejus obedientia, in Monte Carmelo morantur.* Ergo iam ante Albertum erant sub obedientia sui Prælati, 159.

lati, ac Prioris, ergo tale obedientiæ votum ab Alb rto non acceperunt. Tota hæc regula Alberti desumpta est ex lib. Joann. 44. de institutione Monachorum, tanquam ex primaria, & originaria regula Religionis; nam ipse liber Ioannis multo tempore inservivit Carmelitis pro regula: tunc Albertus distinctiori & clatiori methodo ex ipso libro Ioannis regulam collegit, ordinavit, ac disposuit, ut tradunt D. Cyrillus Constantinopolitanus *lib de progressu ordinis cap. 5.* & Doctissimus Thomas Vuldensis de sacramentalibus *tit. 9. cap. 89* Palænidorus *lib. 3. cap. 2.* Thomas de Jesu *de variis regulis Carmelitar. par. 2. dub. 7.* Philippus *in speculo Ordinis lib* 8. *cap.* 4. & ita omnes nostri Auctores. Et sic scribitur in titulo regulæ apud antiquissima exemplaria, quæ servantur in Transpontina, & habetur *Regula Alberti extracta ex Ioanne* 44 & dicitur etiam extracta ex D. Basilio, non quod simpliciter deducta sit ex D. Basilii regula, sed quia regulæ Basilii valdè conformis est, & cohæret cum doctrina tradita à *Ioanne* 44. & inde doctrina Ioannis maximè censetur approbata à D. Basilio, ut ex multis probat Lezana *tom. 4. Annal. ad annum* 1205. *n.* 15.

Ioann. 44. D. Cyrill. Vualdens. Palænid. Th. de Iesu. Philippus. Lezana.

160. Motivum autem, quod Albertus habuit ad hanc regulam faciendam, extitit, quia cum nostra Sacra Religio transitet de Syria in Europam, Sanchez Bertoldus primus Generalis ex Latinis ordinavit, ut Sanctus Brocardus vir doctrina, ac sanctitate vitæ insignis scriberet Canonem, seu regulam, cum aliquibus constitutionibus ad reducendam, & componendam suam Religionem ad mores Ecclesiæ Latinæ, ut testantur Joannes Bachonius, Bernardus Olerius citati *in Breviloquio* Bostius *part. 1. cap. 3. num.* 86. Possevin. *in apparatu S. Brocardi*, & M. Fr. Daniel à Virg. Maria, *Vinea Carmeli. n.* 714. & 770. Tunc Beatus Brocardus, regulam, seu Canonem sibi commendatum composuit, & pro sua humilitate tradidit B. Alberto Patriarchæ Hierosolymitano, ut eum corrigeret, ac emendaret; & sua auctoritate, quam tunc habebant Patriarchæ, traderet ad observandum, quod tunc fecit Albertus, tradens eum ipsi Brocardo Priori Carmeli anno 1205. vel ut alii volunt anno 1209.

S. Bertold. Baccon. Olerius. Bostius. Possevin. Daniel à Virg. Maria. Brocard. Albertus.

162. Ante Albertum Aymericus Patriarcha Antiochenus, ac legatus sedis Apostolicæ, anno 1141. juxta verum computum. Prædictus Aymericus cum videret, quod Carmelitæ, in monte Carmelo & Syria viverent cum magna obedientia, ac religiosæ vitæ rigore, & aliqui supervenirent ex partibus occidentalibus, qui non ita rigorosè vivebant, & quia non omnes intelligebant literas Græcas, in quibus liber Ioannis erat scriptus, ideo Aymericus ipsorum rogatu prædictum librum transtulit de Græco in Latinum; ac ex ipso Ioanne desumpsit regulam, cum voto obedientiæ, & collegit omnes tam ex oriente, quam occidente in unum, quæ omnia scribit, & narrat D. Cyrillus Constantinopolitanus lib. de Processu Ordinis cap. 4. & ait: *Erat autem in diebus illis. Patriarcha Antiochenus in terra sancta, Apostolicæ sedis legatus, vir quidam amabilis Deo, & hominibus, nomine Aymericus Malafai dantione Lemovicensis de villa appellata Salamiacum, qui prædictorum antecessorum Eremitarum fratrum B. Mariæ de Monte Carmelo laudabilem conversationem attendens, eos multum specialiter suo tempore in Domino enutrivit.* Nota modo de quibus loquitur. *Intelligens autem quosdam eorum, qui ab occidente supervenerant spretis seniorum monitis non rectè ambulare ad veritatem religiosæ vitæ eremiticæ, in prædicto Ioannis libro descriptæ, & perpendens hoc maximè ideo contingere, quia Græcas literas ignorantes nesciebant codicem illum legere, fecit librum illum de Græco in Latinum transferri. Et ut illorum improborum coerceretur audacia, utque inter eos esset seniorum Eremitarum huius montis innocentia ipsos omnes per obedientiæ vinculum colligavit. Statuit enim, quod ex ipsis unus, qui diceretur Prior deinceps, eis ita præesset, ut quilibet aliorum obedientiam ei devoveret, sub cura cujus, & regimine omnes viverent, quibus, & antea licet semper unus ex ipsis præesse, quem Abba, lingua Syra, & Patrem, latine appellabant, sub regimine cujus etiam tunc temporis manebant, cui etiam tanquam Patri secundum institutionem obediebant, & nunquam ad obediendum alicui se voto speciali prius obligaverant, donec prædictus Patriarcha Americus omnes primo ad hoc adstrinxit. Inter quos ipse habuit, scilicet fratrem suum Bertholdum, quem de unanimi omnium assensu anno Domini* MCCXX. *in Priorem eis instituit.* Ita communiter Ioannes Bacconius, Ioannes de Malinis, Ioannes de Cimero, Ioannes de Vineta, Ioannes Crossus, & ex exteris Sabeblicus, Polydorus, Conradus, Gesnerius, Sylvester, Marulus Cisterciens. quos citant, ac sequuntur Thomas à Iesu de variis regulis Carmelitarum *cap.* 6. Petrus Sarracenus in Monologio in vita sancti Bertholdi.

D. Cyrill. Baconius. Molinis. Cimero. Grossus. Sabelicus. Polydor. Conradus. Gesnerius. Sylvest. Marulus. Th. à Iesu. Sarracen.

Ex quibus bene perpensis rejicitur id, quod quidam adversarius nobis opponit, quod ante Aymericum non habuimus votum obedientiæ, quia ait D. Cyrillus citatus, *nunquam ad obediendum alicui se voto speciali prius obligaverant.* Considerat bonus Auctor cum sapientissimo Joanne de Carthagena *tom.* 3. *lib.* 17. *homil.* 2. quia ibi non est sermo de omnibus Carmelitis, qui erant in Palestina, sed tantum de illis, qui ex occidente venerant, ut ibi dicitur. *Intelligens autem quosdam eorum, qui ex occidente supervenerant, spretis seniorum monitis non rectè ambulare, ad veritatem religiosæ vitæ eremiticæ.* Et causam assignat, quia non intelligebant librum Ioannis, cum esset Græco idiomate scriptum. & ideo in Latinum vertit, ex quo manifestum fit, quod non loquitur de his, qui erant ex Syria, & Palæstina; nam hi bene sciebant literas Græcas, sed de illis tantũ, qui erant ex occidente; & ideo post pauca subdit loquens de illis, qui venerant ex occidenti. *Ut illorum improborum coerceretur audacia, utque inter eos esset seniorum eremitarum huius montis innocentia, ipsos omnes per obedientiæ vinculum colligit.* Omnes qui erant in Syria, atque eos, qui venerant ex occidenti, in unam disciplinam collegit, ut semper tuta esset seniorum eremitarum huius montis innocentia, & ne ex illis, qui venerant ex occidente corrumperetur. 163.

Carthagen.

Sed

164. Sed demus adhuc, quod de omnibus intelligatur, quos omnes per obedientiæ vinculum collegit. Sciendum, quod tempore antiquissimo D. Antonii, Hilarionis, ut colligitur ex Arnold. Arnoldo Bostio *in speculo historiali, lib. 6. c. 8. & seqq.* quod etsi varii Conventus erigerētur ejusdem Ordinis, in vnoquoque Conventu erat unus superior independens à quocunque alio superiori, ita ut non daretur unum caput, sub cujus obedientia essent omnes illi Conventus, sed in quolibet erat unus superior independens à quoque alio, qoi dicebantur Syriacè *Abba* id est, Latinè *Pater*. Et qui faciebant professionem in tali Conventu, illius superiori promittebāt obedientiam, suo superiori indeterminatè, prout in tali, & tali Conventu essent, & qui promittebant obedientiā Episcopo, intelligebatur prout in ejus Diœcesi morabantur, & inde si transirent ad aliam Diœcesim, illius Episcopo servabant obediētiam. Vinea Carmeli. Imò M Fr. Daniel a Virg. Maria, Vinea Carmeli. n. 25. *fol.* 19. testatur, & ait: *Nunc videmus in Religiosis Brigitanis in Belgio, & dicto e Leodiensi; cum enim non habeant aliquem superiorem Generalem, obedientiam promittunt Deo, & Episcopo loci, quandiu scilicet sub ejus Diœcesi morantur: dum enim ad aliam migrant, illius tunc, & non Prioris subduntur imperio.* Et modo Sanctus Philippus Neri fundavit suam illustrissimam Congregationem Oratorii, ita ut superior unius Conventus, cui obedientiā promittunt, sit independens à quocunque alio Conventu, ac à quocunque alio superiori, cū illa Religio non habeat unum supremum caput, nec Provincialem, nec Generalem, ut mihi certum fecerunt Clerici reformati in hac Civitate, ejus regulam observantes, & patet ex ejus Constitutionibus *cap. 4. ad finem.*

165. Sic & Carmelitæ antiquitus promittebant obedientiam Deo, ac Superiori Conventus, in quo morabantur, independenter à quocunque alio Prælato. Tunc Aymericus Patriarcha ut legatus Sedis Apostolicæ, statuit, ut omnia cœnobia Carmelitici Ordinis essent sub obedientia unius capitis, qoi diceretur *Prior Generalis*, cui omnes promitterent obedientiam, & hoc maximè indicat proprietas verbi *colligavit*: cum dicitur *per obedientiæ vinculum colligavit*; & ita instituit fratrem suum Bertoldum, primum Priorem Geoeralem ex Latinis.

166. Ioann. 44. Ante Aymericum Carmelitæ habuerunt pro regula librum *Ioannis* 44. de Institutione Monachorum, qui liber licèt historicus sit de ortu Religionis usque ad sua tempora, tamen in eo rectè describitur forma, & modus vitæ Religiosæ, in summa oratione, ac contemplatione erga Deum, abnegatis omnibus sæcularibus cum voto obedientiæ, paupertatis, ac castitatis, ut patet ex ipso *libro c.* 16. de quo libro D. Cyrill. Ioannis agens D. Cyril. Constantinopolitanus *lib. de Processu Ordinis, c.* 1 ait: *Quam librum scripsit ipse Ioannes Caprusio de institutione nostra Religionis eloquio, & litteris Grecis, quibus tunc terra sancta Ecclesia utebatur. In quo libro primariam nostræ Religionis institutionem, & fundatorum ejusdem dignitatem, ac Priscorum Professorum gesta sancta, & gloriosas virtutes, exterioremque habitus ornatum, prædictus Ioannes propterea brevi, & lucido eloquio ordinatè descripsit, ut successores dictorum Patrum, in illo libro, tanquam in nitido speculo institutionem suam intuentes, eam observare propensius conarentur, & sanctam viam, ac virtuosos mores dictorum Patrum ex totis præcordiis imitarentur: quem librum ipse Ioannes sodalibus suis Religiosis Eremitis montis Carmeli legendum, & observandum tradidit tempore Honorii Imperatoris anno Domini 412.* Ita D. Cyrillus. Perpende ultima verba Sancti Doctoris, *Legendum, & observandum tradidit.* Non solum ut librum ad legendum, sed etiam ut regolam ad observandum; & ita superius ait Sanctus Pater, *Vt successores dictorum Patrum, in illo libro tanquam in nitido speculo institutionem suam intuentes, eam observare propensius conarentur.* Ut ad facta majorum in illo libro tanquam in speculo expresso, & repræsentata se componerent, illa sequendo, & imitando vividè observantes.

Ante *Ioannem* 44 habuerunt Carmelitæ 167. tanquam regulam, modum vivendi ab Apostolis institutum, adimplentes præcepta Evāgelica, cum voto obedientiæ, paupertatis, ac castitatis, ut notat Trithemius *de laudibus* Trithem. *Carmeli, cap.* 4 & ait, *Post passionem Domini multiplicata per Iudæam fide Christiana, hi, qui in monte Carmelo, vitam imitatione Eliæ, ducebant Eremiticam, secundum Evangelium Christi vivere cœperunt.* Et aliquantulum post subdit: *Hæc est vita Apostolica, quam fratres Carmelitæ in primitiva Ecclesia studiosissimè observabant, regulam super his Evangelium in cordibus suis habentes conscriptum.* Itam etiam *Ioannes* Ioan. 44. *44 lib. de Institut. Monachor. cap* 3. Vvaldensis Vvaldens. *lib* 4 *art.* 2 *c.* 27. Ioannes Grossus *in suo viri-* Grossus. *dario.* Ioannes Ciminetus *in libro dicto speculum Ordinis*; Ciminetus. & Sapientissimus Mag Fr. Franciscus Bonæ Spei *de Contepl. dispnt* 3. *præsumpt.* 1. *n.* 72. & 73. Fra. e Bonæ Spei.

Probatur, quia Carmelitæ fuerunt coexi- 168. S. Congr. stentes cum Apostolis, ut habemus ex Sacra Congregatione Illustrissimorum Cardinaliū, ut sæpe dictum est, fuerúntque perfecti milites coadjutores Apostolorum, ut dictum est ex Josepho Antiocheno, & aliis antiquis- Iosephus. simis Auctoribus, ut dixi superiori Resolutione, ergo vitæ modum sacrorum Apostolorū, tanquam adhærentes Apostolis, ac eorum Coadjutores habuerunt. Et confirmatur, quia antiquissimi Monachi ut Dionysius, D. Antonius ac ejus Magister Monachatus, qui floruerunt paulo post annum 200. de quibus facit mentionem Bellarmin. *lib.* 1. *de Monach.* Bellarm. *c.* 5. nullum alium vivendi modum in eis scimus, nisi Apostolicum, ac ad imitationem Apostolorum, & ita dicitur de D. Augustino, D. August. *Constituit Monasterium Monachorum, & cœpit vivere secundum regulam sub Sanctis Apostolis constitutam.* Ergo idem dicendum est de Carmelitis, cum fuissent coexistentes cum Apostolis. *Ioannes Ierosolym 44. lib. de Instit. Monach. c.* 31. *de Carmelitis*, loquens ait: Ioann. 44. *Denique eorum multi ea quæ ab Apostolis hauserant, cæteris effundentes, fidem Christi per Phœnitiam, & Palestinam prædicabant, dilatantes dogma fidei, & moribus vita Monastica conversationem Ecclesiæ Dei insignissimam demonstrantes.*

Ante prædicationem Evangelicam habue- 169. rūt Carmelitæ pro regula, vita, opera, & facta

Trithem.

Eliæ, ut explicat citatus *Ioanne 44. lib. de Institut. Monach. cap. 2. 3. & 4.* & ſic ait Trithemius de laudibus Carmelitarum, cap. 4. *Sancti Patres, qui in monte Carmelo juxta fontem Eliæ ante Chriſti nativitatem habitabant, regulam conſcriptam habuiſſe non legitur; ſed ipſi norma, & regula ſibi fuerant, qui exemplo Eliæ concorditer vivebant.*

Guevara.

170. Imò quod Elias regulam conſcriptam ſuis diſcipulis tradiderit, tenet, & docet vir magnus ingenio, & Sapientia Pater Hieronymus de Guevara *ex Sacra Societate IESV, tom. 1. ad cap. 1. Matth. verſ. 1. obſervatione 16. n. 11 fol. 159.* ubi ſic ait: *Non abnuam dicere Eliam, qui prior Religioſorum parens, & vitæ Monaſticæ fuit inſtitutor, nonnullas ſcripſiſſe regulas, quibus vivendi formam uniformem illis Religioſorum Conventibus, qui in Carmelo erecti fuerant præſcripſiſſe, quod jugi tenore ſacrarum familiarum fundatores, qui illius ſunt veſtigia ſecuti inviolabiliter obſervarunt.* Ita ille docte, ac luculenter.

Matth. 17.
Arabicus.

171. Quod maximè confirmari poteſt, quia Elias extitit magnus Doctor, inſigniſque Scriptor. Doctor, ut dixi *Reſolut. 1. q. 3. n. 71.* ait Chriſtus Dominus: *Elias veniet, & reſtituet omnia.* Matth. 17. n. 11. vertit Arabicus, *Elias veniet, & docebit omnia.* Docere omnia elogium Spiritus ſancti *Ille vos docebit.* Ioan 14. *n. 16.* quod de Spiritu ſancto dicitur per eſſentiam, etiam de Elia ſcribitur per participationem, tanquam quod fuerit univerſalis Doctor Synagogæ, & novæ Eccleſiæ Chriſti eſt futurus.

2. Par. 21.
Lyranus.
Tirinus.
Malveda.
Cornel.
Mariana.
Menoch.
Salian.
Origenes.
1. Cor. 19.
Malveda.

172. Fuit etiam inſignis Scriptor, ac illuſtriſſimus auctor. Poſt raptum mandavit litteras ad Joram Regem, 2. *Paralip. 21. n. 12.* quibus illi ſignificabat graviſſimas pœnas ob ſua ſcelera. ut ſibi multis expendunt Lyranus, Tirinus, Malveda, Cornelius Mariana, Menochius, Salianus *anno* 3148. *n. 5.* & alii multi. Inſuper Origenes *tract. 35. in Matth.* explicans illud Apoſtoli 1. Cor. 19. *Nec oculus vidit, nec auris audivit, neque in cor hominis aſcendit.* Ait ipſe Origenes *Nullo enim regulari libro hoc poſitum invenitur, niſi in ſecretis Eliæ Prophetæ.* In quo denotat, quod Elias ſcripſerit librum *de ſecretis.* Malveda ex ſacra Prædicatorum familia *lib. 10. de Antichriſto, cap. 2.* in excurſu de Elia ex multis Rabbinis teſtatur, quod Elias ſcripſerit librum *de ſingularum ætatum Rebus, ac de geſtis ſuis.* Camartus Digniſſimus Generalis Minimorum *de geſtis Eliæ, c. 10. ſect. 2.* etiam refert, quod Elias *de ſuis geſtis ſcripſerit.* Strattonicus Cumarum Epiſcopus in ſuis Collectaneis affirmat Eliam ſcripſiſſe librum *de conſummatione Mundi*, & alios Auctores refert. Fr. Anton. à Matre Dei *in Præludia Iſagogica Sacræ Scripturæ, Prælud. 1. d. 6. 7. à n. 135.* Si ergo Elias ſcripſit libros, & maximè de ſuis geſtis, inde maximè probabile fit, quod ſuis filiis Prophetarum regulam, & vivendi modum ſcriptum tradiderit.

Camart.
Strattonicus.
Anton. à Matre Dei.

Ex quo colliges, quod noſtra ſacra Religio in tanta varietate temporum, ac diſcurſu tot millium annorum, habuit quinque ſtatus, ut tradunt communiter noſtri Doctores. *Primus ſtatus* à noſtro Sanctiſſimo Parente Elia uſque ad Chriſtum Dominum, & ſacros Apoſtolos. *Secundus* ab Apoſtolis uſque ad Joannem 44. *Tertius* à prædicto Ioanne uſque ad Aymericum. *Quartus* ab Aymerico uſque ad Albertum. *Quintus* ab Alberto uſque ad præſens tempus. 173.

Crede mihi Amice Lector quod hæc dixi non tenaci, & contentioſo animo, ſed quantum capio, quantum ſapio; & hunc Tractatum oſtendi Viris doctiſſimis extraneis à noſtra Religione, & in Regia Conimbricenſi Academia publicè ſacræ Theologiæ Profeſſoribus, qui maximè illum approbaverunt, etiam me abſente, & tanquam uno ore mihi dixerunt, quod his unum deerat, ut integro, ac ſincero animo legeretur. 174.

De Magno Elia.

Vide etiam *Opuſculum ſecundum, Reſol. 33. per quatuor quæſtiones.*

De Tertiariis Carmelitanis.

Vide *Opuſculum 2. Reſolut. 38. per ſex quæſtiones.*

OPVSCV

OPUSCULUM IV.

IMMACULATA CONCEPTIO

SANCTISSIMÆ, AC PURISSIMÆ VIRGINIS Mariæ, absque ulla labe peccati Originalis. In quo Sacro Mysterio ostenditur abundantissimè resplendescere omnia, quæ ad fidei definitionem requiruntur.

Ad revelationem factam B. Brigittæ, quæ habetur libro sexto ejus revelationum capite quinquagesimo quinto.

SUÆ sevræ Brigittæ, sic loquitur Dei Mater. Quando pater meus, & mater mea matrimonialiter convenerunt, plus fecit hoc obedientia, quam voluntas, & plus operata est charitas divina, quam voluptas carnis. Nam hora, in qua ego concepta fui, bene potest vocari aurea hora, & pretiosa, quia alii conjuges conveniont ex voluptate carnali, mei verò parentes convenerunt ex obedientia, & præcepto Dei, bene ergo aurea hora fuit conceptio mea: nam tunc incepit principium salutis omnium, & tenebræ quasi festinabant in lucem. Deus namque singulare quoddam, & à sæculo absconditum facere voluit in opere suo, quemadmodum fecit in virga arida florescente. Sed scito, quod conceptio mea non omnibus nota fuit, quia voluit Deus, quod sicut ante legem scriptam præcessit lex naturalis, & electio voluntaria boni, & mali, & postea veniret lex scripta, quæ cohiberet omnes inordinatos motus. Sic placuit Deo, quod amici sui piè dubitarent de conceptione mea, & quilibet ostenderet zelum suum, done veritas clarescet in tempore præordinato.

Præfatiuncula.

Eccles. 1. Ait Sapiens Ecclesiast. 1. n. 7. *Vnde exeunt flumina revertuntur.* Exiguus fons nostrorum laborum per novem Tomos dispersus ô Sanctissima Virgo, sub tuo patrocinio, tutela ac invocatione exiit in lucem, maximè exordium sumens à tua purissima, ac immaculata Conceptione in nostro primo Tomo, ad tantum ergo mysterium revertamur; iode dicam cum tuo devotissimo Idiota libro 5. *O utinam Beatissima Virgo, calamus meus circa te semper in circulo versetur, ut à te incipiat de te transcribat, & in te terminetur, ac finiatur.* Et faciat Deus, ut nec mea mens, nec ratio aliud cogitet, nisi te, nec calamus aliud scribat, nisi de te, nec manus aliud intendat, nisi circa te, omnésque vires meæ ad tuum obsequium applicentur, & maximè ad magnum mysterium tuæ purissimæ Conceptionis celebrandum, de quo jam multa variis in locis videnda dixi *tom. 1. in Evangelia, lib. 1. cap. 3. q. 1. & 2. per totum.*

Tomo 3. cap. 16 quæst. 23. n. 15. & *cap. 29. quæst. 9. n. 65.*

Tomo 5 lib. 8. c. 21. q. 10. n. 16. & *quæst. 12. n. 85. 86.*

Tomo 6. c. 1. Matt. q. 10. n. 46. 47. 48. & *Luc. cap. 1. q. 11. n. 48. 49. 50. 51. & seqq.*

Tomo 1. in Apocalyps. c. 2. q. 25. n. 192. 193. & *cap. 3. q. 19.* & *cap. 7. q. 29. n. 146.*

Tomo 2. in Apocalyps. cap. 12. q. 9. n. 74. & *q. 14. n. 113. 114. 115. & 116.* & *q. 16. n. 135.* & *q. 80. n. 670. 671. 672. 673* & *q. 44. n. 347. 348.*

Nunc verò ad tantum Mysterium explicandum propono in præsenti hanc revelationem factam B. Brigittæ.

QUÆSTIO I.

Hæc revelatio est magnæ auctoritatis, & maximè veneranda.

1. PIa, & immaculata Conceptio Sanctissimæ Virginis Mariæ multoties fuit revelata B. Brigittæ, ut constat ex præsenti revelatione, & ex alia, quæ refertur *lib. 1. illius revelation.* & ex alia, & clarius *lib. 5. revelation. ad finem* ubi sic ei dicitur: *Maria de radice Adæ processit, & de peccatoribus nata est, licet sine peccato concepta, ut filius Dei de ea sine peccato nasceretur,* & clarius *lib. 6. cap. 49.* ubi Sanctissima Virgo alloquens cum Beata Brigitta hæc verba protulit. *Veritas est, quod ego concepta fui sine peccato Originali, & non in peccato.* Hæ revelationes valdè gravissimæ sunt, & ad firmandam veritatem de purissima Conceptione sufficientissimæ. Multiplex revelatio.

2. Contra hæc opponit Caietan. *tom. 1. Opusc. tract. 31. c. 5.* affirmans, quod licet revelatum sit B. Brigittæ Mariam originale peccatum non contraxisse, tamen contrarium fuisse re-

velatum Sanctæ Catherinæ Senesi, quam di- dici fide digniorem esse censendam; quippe B Catharina canonizata est, sicut cæteri Sancti; B. verò Brigittam in numerum Sanctorum fuisse relatam tempore Schismatis, quo nullus habebatur certus Pontifex.

3. Hæc doctrina Caietani in nullo suo dicto subsistit: nam Bonifacius IX. legitimus Petri successor Sanctam Brigittam in Sanctorum numerum retulit: nam Petrus Luna, qui contra Bonifacium Aneniooe insurrexerat Pontifex adulterius, & dictus fuerat Benedictus Decimus Tertius, depositus fuit à suo fictitio Pontificatu, & illod renuntiavit, ut constat Conc. Const. ex Concilio Coostantiensi *sess.* 37. de quo nullus Catholicus potest dubitare, scilicet de D. Anton. Pontificatu Bonifacij, de quo D. Antonin. 3. Catharin. *p. tit.* 22. *c.* 5. §. *Secundo.* Ambrosius Catharin. Dominic. *Opuscula de Concept. lib.* 4. *in Annotatione contra Caietan. longè post medium.* Ioan- Pineda. nes Pineda *in Monarchia Ecclesiastica, tom.* 3. Platina. *lib.* 23. *c.* 14. §. 3. Platina *in vita ipsius Bonifacij,* Corduba. de quo latiùs Anton. Corduba *lib.* 1. *quæstion. q* 43. *Probatione sexta concl.* 5.

4. Bonifac. Martin. Deinde S. Brigitta non solùm fuit canonizata à Bonifacio I X. sed etiam à Martino V. ut constat ex suis Bullis, quæ habentur in limine libri prædictarum revelationem. Et tota Ecclesia Catholica B. Brigittam veneratur ut Sancta canonizatam, ut constat ex Marty- Martyrol. rol. Romano die 23. Iulii: ut ibidem notarunt Baron. Cardinalis Baron. & Molianus eodem die. Su- Molian. Surius. rius *tom.* 4 & Cæremoniale Roman. *lib.* 1. Cæremon. *sect.* 6. *cap.* 2.

5. Suar. Vasquez. Lezana. Secundum dictum Caietani faciè, & graviter refellunt Suar. *to* 2. *ad* 3. *p disp.* 3. *sect.* 5. Lezana *de Concept. cap.* 14. §. *Ex qua doctrina.* Vasquez *tom.* 2. *in* 3. *part disp.* 117. *c* 6. Ægid. Lusit. Pinto, Ramires, & alii: nam id, quod dicit de revelatione facta B. Catharinæ Senensi; quod Beatissima Virgo fuerit concepta in peccato Originali, falsa, & fictitia est talis Stephan. Carthus. Thom Sen. D. Anton. revelatio, quia nec Stephanus Carthusiensis, nec Frater Thomas Senensis, imò & Sanctus Antoninus, qui vitam Sanctæ Catharinæ scripserunt de tali revelatiooe, ullam faciunt mentionem, & Caietanus floruit post mortem Axioma. Beatæ Catharinæ, plusquam centū quinquaginta annis, & inde non apparet une Cajetanus habuerit documentum talis revelationis, *& de non apparentibus, ac non existentibus idem est judicium,* ut est commune axioma, & cum non appareat tale documentum de revelatione sanctæ Catharinæ, idem est, ac si oon extitisset.

6. Et esto ac non concesso, quod aliquod documentum circa revelationem B. Catharinæ daretur; tamen revelatio B. Brigittæ multo majoris est auctoritatis, & ut verior veneranda est quia revelationes huius Sanctæ mulieris, magno applausu, ac communi Ecclesiæ calculo & sapientum judicio sont approbatæ, ut non à torvo spiritu contradici valeant qua hujusmodi revelationes non semel, aut bis, sed iterum, atque iterum valdè maturè exami- Concil. Basileens. natæ sunt. Primò, à Concilio Basileensi, à quo Cardinalis Turrecremata cum aliis ad hoc examen est designatus, Deinde Summorum Gregor. Urban. Pontificum Gregorii X I. & Urbani VI. mandato, harum revelationum examen multis Cardinalibus, Episcopus, viisque doctissimis commissum fuit, & totum approbatum. Tandem post hæc omnia in caonizatione huius Sanctæ à Bonifacio I X. à Martino V. approbatæ sunt hæ revelationes, ut constat ex Bonifac. Martin. Bullis, quæ in limine libri revelatiooum habentur, & ibideo omnia supra citata refert Cardinalis Turrecremeuta, ad initium harum Turrecrem. revelatiooem.

QUÆSTIO II.

Sancti Ioachimus, & Anna conveniunt ad conceptionem Virginis Mariæ, non ex carnali concupiscentia, sed ex Dei mandato.

Sic in præsenti revelatione alloquitur Sanctissima Deipara cum B. Brigitta. *Quando* 7. Brigitta. *Pater meus, & mater mea matrimonialiter convenerunt, plus fecit hoc obedientia, quam voluptas, & plus operata est ibi charitas divina, quam voluptas carnis.* Cum jam valde vetuli in senili, ac sterili ætate essent SS. Ioachimus, & Anna absque liberis; tunc Ioachimo apparet Angelus, & Dei iussu præcipiens congressum cum sua vxore Anna, denuntians filiam oascituram nomine Mariam, quæ destinabatur Salvatoris Iesu mater, ita etiam iterum revelatum fuit B. Brigittæ, ut habetur *lib.* 1. *Revelat. c.* 9. S. Brigitta. ubi dicitur, quod Parentes Deiparæ *ex verbo Angeli nuntiantis, convenerunt carne, non ex concupiscentia aliqua voluptatis.* Idem tradunt Ger- German. man. Constantinop. *in encomiis B. Virg.* & Ful- Fulgibert. gibert. Episc. Carnotensis *de Nativitate Virg.* & D. Hieron. *de Nativitate Mariæ* Et indeme- D. Hieron. ritò ait D. Damasc. Orat. 1. de Nativitate Virg. *Ioachimus & Anna, tanquam spirituales montes dulcedinem distillaverunt.* Dicitur in Psal- Ioachimus & Anna spirituales montes. mo Deipara 88. n. 5. *Fundamenta ejus in montibus Sanctis,* nempe in his montibus distil- Psalm 88. lantibus dulcedinem Mariæ.

8. Divino, & supremo consilio factum est, ut Ioachimus, & Anna jam in effœta senectute Sanctissimam Virginem generarent felicissime, quo purissimam Dei matrem mundius efformarent quod Sanctus Petrus Chrysolo- Chrysol. gus his verbis elegantissimè edisserit. *Partus* Virgo Maria non ex concupiscentia carnis, sed ex obedientia progenitur. *non ablatus est, sed dilatus, donec transiret tempus carnis, cessio corporis, voluptatis causas, ex p ditatis sensus, & totum, quod humanam confundit, gravat, & onerat conscientiam;* scilicet, non libidinis est, quod Maria coucipiatur, sed altissimæ providentiæ, quæ Mariæ puritati admigi at, ut ejus conceptio è sterili vulua, & exhausta senecta, opus sit potius gratiæ, quā naturæ, sitque citius devotionis negotium, orationisque officium, quam cupiditatis sensus Idem docent D. Damascenus *Orat.* 1. *de* D. Damasc. D. Hieron. *nativitate Virginis.* D. Hieron. *citatus.* D. Ar- D. Arnold. noldus Carnotensis *de laudibus Mariæ Virg.* Hoc postulabat eximia puritas Mariæ, ut oon ex concupiscentia carnis, sed ex gratiæ privilegio nasceretur. Ipsa enim multo melior est Eva, quæ ex Adami costa dormieotis ac in contemplationem elevati fuit procreata, ergo etiam conveniens erat, ut Maria pio

progignectur à Parentibus in oratione, contemplatione, & devotione totis intentis.

9. Canticor. 3. n. 16. dicitur: *Quæ est ista, quæ ascendit per desertum, sicut virgula fumi ex aromatibus, myrrha, & thuris.* Virgula hæc Sanctissima est Virgo Maria, quæ fumo gratiarũ odorifero totum replevit orbem, sed una exurgit, ac ascendit, non à parentibus, sed à myrrha, ac thure exurgit, ac ascendit. Quid habent myrrha, ac thus in se ad tam sublimem generationem, ac ascensionem? Myrrha significat continentiam, seu ut multis placet, obedientiam, quæ compungit, ac coarctat carnem; thus vero orationis devotionem indicat. Ascendit ergo B. Virgo in sua Conceptione, non à cupiditate carnis, & sanguinis, sed ab affectu obedientiæ, continentiæ, ac orationis, quia in ea nihil ex appetitu carnis, sed totum ex cœlesti influxu dabatur. Petr Damian. *serm. de Assumpt.* adducens præfata Cantic. verba sic ait: *In myrrha continentiam, in thure devotionem intelligo. Hæc duo sunt, quæ virginalem substantiam totam circumdedere virtute, continentia scilicet, & contemplatione.* Intellige *alterum carnem, alterum mentem, ita possidet, ut caro mundissima, mens purissima Genitricem Domini singularius consecrarent.* Ascendit Virgo ex aromatibus myrrhæ, & thuris, ut tota spiritu absque carne, & sanguine esset Deo consecrata, & de his multa in toto hoc tractatu.

Cantic. 3. — *Maria progignitur ex oratione, ac contemplatione.* — *Damian.*

10. In laudem horum Parentum Sanctiss. Virg. Mariæ duo adnotabo, unum, quod scribit Leo Augustus *Orat. 2. in Sanct. Mar. Præsentat.* & ait: *Ejusmodi aliquid molitur, benignus ille, ac clemens Deus: videtúrque puellam dare Ioachim, ac Annæ: & accepit genus ipsum humanum, ut non desit, quod Deo volenti à nobis accipere, demus munus.* In Conceptione hujus Sanctissimæ puellæ, inter cætera quid Gloriosissimus, Benignus, ac Clementissimus Deus molitur. Et quodnam est hujus divinæ liberalitatis arbitrium? scilicet ut videatur puella Deipara concepta, & nata parentibus data. *Et accepit genus ipsum humanum, ut non desit, quod Deo volenti à nobis accipere, demus munus.* Deus jam inceperat fastidire antiquæ legis munera, *Holocaustis non delectaberis.* Ps. 50. n. 18. Pauperrimo mundo, & inopi rerum naturæ, felici conceptu Deus Deiparam puellam donat, ut jam mundus aliquid Deo dignum, & maximè Deo placens, ipsi datori Deo redonet, quod totum mundus à parentibus Ioachimo, & Anna accepit; unde cum sic loquitur citatus Leo Augustus: *At ô vos, qui munus hoc locupletissimum ad nos devexistis, qui & ea gratia, quam primi accepistis, dedistisque universis locupletiores facti estis. O beatum ærarium, ex quo illud prodiit.* Expende illud *universis locupletiores facti estis.* Cum nobis Sacratissimam Deiparam dedistis, quæ de se ait, Prov. 8. n. 18. *Mecum sunt divitiæ, & gloria, opes superbæ;* seu ut alii legunt; *A me sunt divitiæ, & gloria,* quæ omnia emanant ab illa.

Leo Aug. — *Ioachimus, & Anna dant mundo gratum munus ad offerendum.* — *Psalm. 50.* — *Proverb. 8*

11. Secundò. Joachimus, & Anna partes sunt Deiparæ Mariæ, ac avi D. JESU CHRISTI; unde Iochimus, & Anna nomine Mariæ, ac CHRISTI valent insigniri, nobilitari, ut dixi. Abimelech Getaræorum Rex ait ad Abrahã, Deus tecum est in universis, quæ agis. *Iura ergo mihi per Deum, ne noceas mihi, & posteris meis, stirpique meæ.* Gen 21. n. 23. Chald. legit. *Ne noceas mihi, & filio meo, & filio filii mei.* Septuag. scribunt. *Ne noceas nomini meo.* Ecce filius, & nepos dicitur nomine patris, ac avi. Ecce quodãmodo Deiparæ, & Christus Ioachimi, & Annæ nomen, ecce quam augustum nomen à filia, ac nepote fœnerant. Uterque Christi Avus, inde quodammodo alteruter Christi Avus Iesus, id est, salus dicitur, & uterque propemodum Christus nominatur juxta Septuaglota. *Ne noceas filio filii mei,* id est, *ne noceas nomini meo.* Ecce quomodo filiorum, ac nepotum claritas in parentes, & Avos reverberat quod dicit Chrysolog. serm. 6. *Honor geniti, genitoris honor est: perfectio geniti, generantis forma est.*

Genes. 21. — *Chaldæus.* — *Septuag.* — *Ioachimus, & Anna à Christo nomẽ habent.* — *D. Chrysol.*

QUÆSTIO III.

Dum corpus Beatissimæ Virginis Mariæ in utero Sanctæ Annæ efformatur Angeli præstant illi obsequium.

12. ANgeli per totum vitæ decursum Sanctiss. Virgini obsequium [illegible] quod etiam in sua Conceptione [illegible] fuisse credo, imò ab ipsa [illegible] Conceptione suum famulatum incœpisse [illegible] mat Arnoldus Carnotensis [illegible] *Virginis,* dicens: *Obsequium Angelorum* [illegible] *fuisse* [illegible] *ejus Conceptione.* Angeli ex visceribus S. Annæ puriorem, & magis defœcatum sanguinem coagularunt, & ex quatuor elementis meliorem, ac excellentiorem portionem adduxerunt, aptioresque cœlestes influentias convocarũt, ut aptissimè, ac proportionatissimè corpus Deiparæ in sua Conceptione organizaretur, ac efformaretur: nam ut ait citatus Arnoldus. *Nullum gratiæ privilegiũ negatum est matri,* scilicet Dei, ergo ab hoc privilegio non est defraudata, cum aliis fuerit concessum.

Arnoldus. — *Virginis corpus organizatur interveniente Angelorum obsequio.*

13. Ad hanc cogitationem me adducit Angelicus Doctor, 1. *part. q.* 2 *art.* 2. dum docet, tanquam valdè probabile, quod in creatione Adami Angeli supremæ Dei majestati inservierunt, pulverem, ac lutum sanctissimis ejus manibus ministrantes ad illius corporis formationem, sic ait Sanctus Doctor: *Potuit fieri, ut aliquod ministerium in formatione corporis primi hominis Angeli exhiberent.*

S. Thom.

14. Venerunt tres Angeli ad Abrahã *Genes.* 18. *n.* 2. & tamen solum duo ad Sodomam transierunt. *Genes.* 19 *n.* 1. Unde colligunt Abulensis, Lyranus, & alii cõmuniter, quod tertius Angelus mansit cum Abrahamo, profecti sunt in Sodomam, inde Hebræi addunt, quod mansit iste Angelus ad fovenda, ac adjuvanda viscera sterilis Saræ, ad concipiendum filium Isaac, quẽ illi promiserat, ac proinde usque ad conceptũ Angelus ibi invisibiliter perseveravit, ergo multo à fortiori Angeli obsequium exhibuerunt ad efformandum Virginis corpus.

Genes. 18. — *Genes. 19.* — *Abulens.* — *Lyranus.*

15. Ait Regius Vates de manna cadente de cœlo Psalm. 77. n. 25. *Panem Angelorum manducavit homo.* Hoc est iuxta communem sententiam teste nostro Incognito, panẽ Angelorũ manibus confectũ, ac compositum, & ad hoc fortè respexit D. Ambr agens de Sanctissima Deipara *serm.* 3. *in Psal.* 21. dicens: *Mariam Manna dixerim veluti cœlitus venient,*

Incognit. — *D. Ambr.*

Virgo Maria veluti manna de cœlo. Mariam appellat manna, tanquam è manibus Angelorum è cœlo venientem, fabricatum, ac compositum.

16. Tanquam strenui, ac vigilantes milites astiterunt Angeli in organizatione hujus Divini Corpusculi Deiparæ, ne diabolus haberet ingressum ad illud in infusione Animæ aliqua peccati macula inficiendum. Hanc cogitationem firmat D. Anselmus lib de excellen. Virg. & ait. *Nec dubium sanctissimum corpus, & sanctissimam animam*: Bene sciebat sanctus Pater, quod tantum Anima sit peccati subjectum, tamen ita loquitur, ut innuat se agere de illo instanti, in quo anima infunditur corpori, inde de corpore facit mentionem addens *funditus*, quod verbum importat exclusionem totius peccati in omni tempore; cujus defensionem explicat. *Angelorum custodia fuisse protectam*, qui tanquam optimi Clientes advolant ad defensionem suæ supremæ Reginæ.

D. Anselm. *Angeli advolarunt ad custodiendā virginem ab omni peccato.*

Quæstio IV.

Hora, in qua concepta fuit sanctissima Virgo Maria recte dicitur hora aurea, & pretiosa.

17. Sic in præcitata revelatione loquitur sanctissima virgo cum sua serva B. Brigitta, *Hora, in qua ego concepta sui, bene potest vocari aurea hora, & pretiosa* & statim: *Bene ergo aurea hora fuit Conceptio mea, nam tunc incæpit lux omnium, & tenebræ, quasi festinabant ad lucem.* Valde pretiosa, & supremæ æstimationis extitit hæc hora aurea, & in hoc sensu dicuntur *murenulæ aureæ* sponsæ Cantic. 1. n. 10 Extitit hora aurea omnium gratiarum, ac indulgentiarum. *Aurea virga Assueri.* Esther. 15. num. 15. Hora aurea, utpote fulgens splendore omnium virtutum. *Lamina aurea in capite sacerdotis* Exod. 28. n. 36. Hora aurea ad custodiendam omnem justitiam, & sanctitatem, *Zona aurea ad mamillas* Apocal. 1. num. 13. Hora aurea ad defensionem totius Orbis, *Reclinatorium aureum*, Cantic. 3. num 10. Hora aurea ostendens viam in cœlum. *Platea civitatis aurum mundum.* Apocal. 21. num. 21.

Brigitta. Cantic. 1. Esther. 15. Exod. 28. Apoc 1. Cantic. 3. Apocal. 21.

18. Recte de hac die Conceptionis Virginis dicam, id quod Petrus Blesensis dixit epistola 14. ubi Mariam vocat *Imperialem diem* tanquam splendoris primatum tenentem & reliquorum principatum. Unde perbelle Angelus del Paz *lib. 2. in Luc. cap. 28 de die Concep.* sic loquitur. *Quæ autē festivitas, huic præponenda est, ex qua, & per quam omnium aliarum festivitatem est exorta devotio.* Hæc dies est principium, ac Origo omnium solemnitatum nostræ fidei, ergo nulla dies illi proponenda, nec adæquanda. Explicans scriptor Canonicus, primam totius Orbis fabricam & fulgentissimæ lucis productionem enarrans, subdit *Factum est vespere (& mane dies unus* Gen. 1. n. 5 Ex quo insurgit difficultas, cur hic dies dicitur unus, & non potius primus, ut iam alibi notavi, consequens dies dicatur secundus, ut clare patet ex Tex. ibidem num. 8 *Factum est vespere, & mane dies secundus.* Ergo antecedens dies primus erat dicendus, nam secundus supponit primum, cur ergo ille non dicitur primus, sed unus, seu unicus rationem præclare nobis dat D. Ambros. *lib. 1. Hexaemer. cap. 1. & ait: Excipiendus à cæteris tanquam dies unus, non conferendus cum cæteris, ta quam dies primus est: unde fundamenta rerum omnium posita, & causa esse cæperunt, quibus mundi hujus, atque universæ visibilis creaturæ facta substantia est* Dies, in quo totius Orbis machina exorditur, non vocandus primus, etsi revera primus sit, sed unus, seu unicus, non enim computandus est cum aliis, eum sit cæteris excellentior; ut hanc ergo ejus excellentiam scriptor declaret, tanquam à Cæteris separans; non primum dicit, quia tunc eum cæteris secundus, & tertio erat annumerandus, sed unum, seu unicum, & singularem appellat, ad majorem ejus nobilitatem indicandam, à quo cætera omnia habuerunt principium; ex quo liquet, quam solemnissima sit ista aurea dies conceptionis Virg. Mariæ, ab illa enim tanquam à radice, ac fundamento emanarunt omnes festivitates, ac solemnitates omnium mysterio rum nostræ fidei.

Angelus de Paz. *Festivitas conceptionis omnium suprema.* Gen. 1. Gen. 1. D. Ambros.

Hæc aurea dies Conceptionis Virginis valde festiva extitit, Angelis ubi primum ipsa concepta est ait D. Vicentius Ferreira sermon. de nativit. *Statim Angeli in Cœlo fecerunt festum Conceptionis.* Et Angelus in sermone, quem habuit cum B. Brigittæ cap. 4. loquens cum sanctissima Deipara sic ait: *Et tu ò virgo sanctissima, Angelus ut creati fuerunt, gaudium fuisti.* Angeli in illo instanti, in quo fuerunt viatores, fidem Christi habuerunt, eumque ut suum glorificatorem adorantes agnoverunt; sieque de ipsa sua sanctissima Matre notitiam habuerunt, eamque ut eorum Reginam venerati sunt; gaudentes de tanto sanctitatis splendore; si cum tot ante sæcula eam objective agnoscentes, ita lætitia exultarunt Angeli, quale esset eorum gaudium, cum eam jam actualiter vidissent conceptam, ac efformatam in utero Matris. Ait Christus D. Luc. 15 num. 10. *Dico vobis gaudium erit coram Angelis Dei super uno peccatore pœnitentiam agente.* Quanto magis in hac die gaudium fuisset sanctis Angelis Dei, eum illa concipiebatur, per quam peccatores ad pœnitentiam vocabantur, & per quam salus omnibus aperiebatur. 19.

D. Vincent. *Hac dies festivo Angelis.* B. Brigitta. Luc. 15.

Valde festivus extitit hic dies Conceptionis ipsi Deo, ait Paulus 2. Corinth. 8. n. 9. *Scitis gratiam Domini nostri IESV CHRISTI.* Quæ verba explicat ibi D. Thomas Lect. 2. *Scitis gratiam, quam quidem humano generi contulit.* Et in rem nostram Lectio Græca sic habet: *Scitis festivitatē Domini nostri IESV CHRISTI.* Festivitas Domini nostri Iesu, ut gratiam conferret humano generi. Præcipitab at Deus certa dona præparati, *qua offeratis in diebus festis meis.* Numer. 28. ut legit Origenes homil. 23. in numer. *Habet ergo Deus dies festos suos. Est enim ei humana salus dies festus.* Dies hæc Conceptionis valde festiva Deo, dum Maria præservatur à peccato; dumque Maria concipitur, per quam salutis gratia diffundenda 20.

2 Corinth. 8. D. Thom. Græca. Numer. 28. Origenes. *Dies festivus Dei sanctificatio nostra.*

denda erat in omnes. Ingressus Angelus ad
Luc. 1. virginem Mariam ait: *Ave gratia plena*. Luc. 1.
n. 28. quia ex plenitudine ejus superabundanti
Richard. ti nos omnes accipimus. Richard. lib. 1. de laudibus Virg. cap. 4. *Bene ergo dicta est gratia plena, & in tantum plena, ut ex tuo redundante totus hauriat mundus.*

21. Ad fores divinæ sponsæ pulsat divinus sponsus Christus D. dicens, *Aperi mihi soror mea, amica mea, columba mea, immaculata mea, quia caput meum plenum est rore, & cincinni mei*
Cantic. 5. *guttis noctium*. Cantic. 5. num. 2. Instanter pulsat ostium divinus sponsus, ut ei sponsa aperiat, & quamnam rationem ad hoc interponit? An ut ejus præsentia gaudeat, ejus colloquiis fruatur, & cum ipsa habitans commoretur? minime, sed tantùm hoc proponit, *quia caput meum plenum est rore, & cincinni*
D. Ambros. *mei guttis noctium*. D. Ambros. lib. 3. de Virg.
Richard. Richardus, Rupertus, per rorem, & guttas
Rupertus intelligunt divina dona, ac cœlestes gratias; inde divinus sponsus postulat, & instat, ad
Maria virgo ostium sanctissimæ Virg. Mariæ, ut aperiat,
gratiarum ut illam gratiarum, ac donorum affluentiam,
dispensatrix tanquam eorum dispensatrix per universum genus humanum dividat, ac distribuat, ut ait D. Anselmus, *Totum nos Deus voluit habere per manus Mariæ.*

Quæstio V.

Summam puritatem Virg. Mariæ in sua Immaculata conceptione apertissime nobis divinus spiritus declarat in scriptura multis in locis.

22. AD hoc tantum mysterium, quod incipimus explicare, ipsa sanctissima virgo nobis ducatum præbeat, & viam ostendat. Mittens Christus D. suos Apostolos ad prædicandum per totum orbem, *Præcepit eis, ne*
Marc. 6. *quid portarent in via nisi virgam*. Marc. 6. n. 8. & quænam est hæc virga, quæ tantum portari mandatur? est illa, de qua loquitur
Isai. 11. Isaias 11. num. 1. *Egredietur virga de radice Jesse*. Quæ à Doctoribus semper portanda est, ad veram sapientiæ illuminationem. Richardus de sancto Laurent. lib. 12. de laudibus
Maria ducatum præbet Doctoribus. Virg. sic ait: *Maria est via prædicationis, ac doctrina, quia sola datur prædicatoribus, ac Doctoribus ad portandam in via: qui enim habere posset hanc virgam comitem non deesset ei*
Richardus. *gratia, non doctrina, vel aliquid necessarium.* Adsit nobis hæc divina virga ad dirigendum in præsenti.

23.
Cantic. 4. De sanctissima Virgine Maria, ait divinus sponsus Cantic. 4. num. 7. *Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te.* Illa vocula *tota* propositio universalis est, & dicit omnimodam gratiæ pulchritudinem, & omnem
Idiota. fœditatem peccati excludit Doctissimus Idiota. De Beata Maria cap. 2. sic scribit: *Tota pulchra es virgo gloriosissima, non in parte, sed in toto: & macula peccati sive mortalis, sive venialis, sive originalis, non est in te, nec unquam fuit, nec erit.* Ergo Deipara totaliter pulchra, & nulla ex parte maculata est. Ecclesia per Mariam Virginem, seu ad ejus similitudinem est composita, ac efformata, D. Ildelphonsus serm. 2. de Nativit. Virg. *Ad* D. Idelph.
vicem Matris ejus, ait, *mater nostra Ecclesia construitur.* Albertus Mag. super Missus est, Albertus.
ait: *Supremus artifex per matrem suam, Ecclesiam matrem nostram fabricavit.* Et Petrus Damian, homil. de S. Ioan. ait *De Maria pro-* Damian.
dusse videtur Ecclesia. Nam sanctissima Deipara juxta communiorem sententiam Theologorum, in quodam signo priori simul cum Christo fuit prædestinata, ante aliorum electorum prædestinationem, ex quibus Ecclesia construitur. Tunc supremus artifex ad similitudinem, & exemplar suæ matris Mariæ Ecclesiam composuit, & effigiavit; atqui de Ecclesia ait D. Paulus ad Ephes. 5. nu. 27. Ephes. 5.
loquens de Christo D. cum Ecclesiam efformaret; *Semetipsum tradidit pro ea, ut sibi exhiberet ipse Ecclesiam gloriosam non habentem maculam, neque rugam sed ut sit sancta, & im-* *Cum Ecclesia macula .sic sit sine & Maria.*
maculata. Vt Ecclesia correspondeat suo exemplari, si Ecclesia non habet maculam, nec rugam, nec etiam sanctissima Deipara; etsi Deipara habet maculam, etiam Ecclesia illa inficitur; hoc secundum negat Apostolus, ergo & primum negandum est: si ergo ex sponso Christo colligitur, quod Ecclesia sit immaculata, idem colligendum est de filio Jesu, per respectum ad matrem; nam ex ipso divino sponso tota puritas desumitur. D. Thom. ad Ephes. *Indecens erat, ut immaculatus* D. Thom.
sponsus sponsam duceret maculatam, & ideo exhibet eam sibi immaculatam per gratiam.

24. Loquens Christus D. cum Beata Deipara juxta D. Bernad. homil. 4. super Missus, Ru- D. Bernard.
pertum, & alios, eam appellat *amica mea*, Rupert.
columba mea, immaculata mea. Cantic. 5. Ecclesia. Cantic. 5.
num. 2. Purum, & immaculatum juxta D. Thomam 1. 2. *quæst.* 106. intelligitur per re- D. Thomas.
cessum à contrario. Ergo cum virgo dicitur immaculata, exponendum per recessum à contrarium, seu macula, explicans prædicta verba Ausbertus Abbas ad Cantic. 4. *Pulchra es* Ausbert.
amica mea, & macula non est in te, nec vicissitudinis obumbratio. Expende verba Magni Abbatis, quod virgo Maria ita sit immaculata, ut nulla sit in ea *vicissitudinis obumbratio.* Ut Apostolus Iacobus explicet summum Dei splendorem ait cap. 1. num. 17. *Descendens à* Iacob. 1.
Patre luminum apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio. Quibus verbis, ut ibi advertunt expositores, denotatur discrimen inter nostrum solem terrenum, qui est fons nostri luminis; ac Deum Patrem luminum; nam ille terrenus mutationis subit vices, & nunc splendet, & nunc obscuratur terræ, aut lunæ oppositus; unde nocturnæ umbræ, ac diurnæ eclypses existunt; & semper suo cursu aliquando illucescit, aliquando tenebrescit, At Æternus Pater luminum semper supremo splendore fulget, ut in eo nulla *In Dei parte nulla fuit*
sit transmutatio ad tenebras, nec *vicissitudi-* *vicissitudinis*
nis obumbratio, aut ad terrenæ labis objectu, *ais obumbratio.*
aut de alicujus caligioe eclypsis; sic de sanctiss. Deipara ait Ausbertus, quod *macula non est in te, nec vicissitudinis obumbratio:* tanto divini spiritus splendore fulget, ut alicujus alternæ humanitus obumbrationis nullam senserit injuriam, tantoque plenæ pulchritu-

 dinis

dinis nitore irradiat absque ullo umbrarum nævo, & obscurationis vicissitudine, ut à tenebrosa primævæ culpæ fœditate omnino aliena extiterit.

25. Eccles. 1. Richard. D. Bernad. Symbolum. Genes. 1. Alia lectio. Ioan. 8. Colossen. 1. D. August. D. Ambros. D. Basil. D. Thom.

Tertiò. Ait Siracides Ecclesiast. 1. num. 9. *Ipse creavit illam in Spiritu sancto, & vidit, & dinumeravit, & mensus est*; quæ verba, licet magna pars Expositorum, de Filio Dei intelligant; Tamen Richardus de sanct. Lauren. *lib. 2. de laudibus Mariæ part.* 5. D. Bernad. *citand.* & alij de B. Virgine interpretantur, eique magis convenit verbum *creavit illam*, nam filius Dei *non est factus, nec creatus, sed genitus*, ut habetur in Symbolo D. Athanasij, ex quo insurgit magna difficultas, quomodo dicitur de sanctissima Deipara: *Ipse creavit illam in Spiritu sancto*: Nam omnia dicuntur in filio Dei creata, quæ est sapientia æterna. *In principio creavit Deus cœlum, & terram.* Alia lectio habet: *In filio creavit Deus Cœlum, & terram*; & de se ait Christus Dominus, Ioan. 8. numero 25. *Principium, & qui loquor vobis.* Et Apostolus ad Colossens. 1. num. 16. *Omnia per ipsum, & in ipso creata sunt.* Vt explicant D. Augustinus *lib. 1. de Genesi ad literam cap.* 1. D. Ambros. D. Basil. *homil.* 1. *Hexaem.* & D. Thomas ibi in Ecclesiast. tanquam per Ideam, & causam exemplarem, in ipso, & per ipsum facta sunt omnia, cum filius sit sapientia Patris. Cur ergo virgo Maria non dicitur Creata in filio, ut de cæteris creaturis asseritur. *In filio creavit cœlum, & terram*, sed aliter de ea habetur, *Ipse creavit illam in Spiritu sancto.* Numquid in creatione Virginis filius cessit, & eam remisit Spiritui sancto? Absit: vel in ipsa virgine duæ creationes considerandæ sunt? & maxime; eam cum cæteris creaturis in esse naturali creavit in filio suo, secundum suam æternam sapientiam, ut simul etiam crearet in Spiritu sancto ac gratia illius. Perpende verbum, *Vidit, & dinumeravit.* In illo primo signo æternitatis, in quo Deus decrevit creare omnia, simul *vidit*, quod sic eam creabat in esse naturali, ut futuram Matrem ipsius filij, & pro singularitate dignitatis singulariter eam creavit simul in Spiritu sancto, ut in primo instanti suæ creationis esset illius gratia plena, & inde ad tantum cumulum meritorum, ut solus Deus sua infinita sapientia, illa valeat agnoscere, & dinumerare. D. Bernard. Seneos. *tom. 2. serm. serm. 3 cap.* 1 ait: *Tanta fuit perfectio virginis, ut soli Deo cognoscenda reservetur*, juxta illud Ecclesiastic. 1. *Ipse creavit illam in Spiritu sancto, & vidit, dinumeravit, & mensus est.* Ad hunc locum Ecclesiast alludit Leo Imperator cognomento sapiens orat 3. sic loquitur. *Et quis conetur magnitudinem gloriæ tuæ metiri*, ac si dicat, *cum sis totius Omnipotentiæ opus.* Cum Deipara loquitur.

Maria tota creata est in gratia. D. Bernad. Leo imper.

26. Cantic. 6. Malach. 4.

Quartò. De sanct. Deipara decantat Divinus sponsus, *Electa ut sol.* Cantic. 6. num. 9. Cur non dicitur electa ut Luna; nam Christus Dominus dicitur Sol. Malach 4 num. 7. *Orietur Sol justitiæ timentibus nomen meum.* Deipara etsi sanctissima, non est æqualis filio suo, cur ergo non dicitur electa ut Luna, vel ut quid aliud sole inferius? Profunde considera mysterium; magnum intervenit discrimen inter solis, ac aliarum rerum creationem; nam aliæ res prius fuerunt creatæ in sua substantia naturali, & postea assecutæ sunt decoris formam, prius habuerunt substantiam, deinde formam: *In principio creavit Deus cœlum, & terram* postea vero decoris forma eis data est: *Germinet terra herbam virentem, facientem semen, & lignum pomiferum.* Ibidem n. 11. similiter & quarta die. *Fecit Deus duo luminaria magna, & stellas, & posuit eas in firmamento Cœli.* Ibidem num. 16. At in creatione solis aliter se res habuit, prius creata fuit forma lucis, deinde ejus substantia: prima die *dixit Deus fiat lux*, & ex ipsa luce, quarta die fabricavit solare corpus, ut docent D. Basilius *homil.* 1. *in Hexaemer.* D. Gregor. Nazianz. Orat. 45. D. Gregor. Nyssen. D. Thom. Abulens. Cajetan. & alii. Istam creationem solis diversam ab aliis perbelle notavit D. Gregor. Nazian. citatus. *Cum in cæteris rebus Deus materiam prius conderet, & deinde eam forma convestiret, hic ut majoris cujusdam miraculi specimen daret, formam materia priorem protulit; forma enim solis lumen est.* Ecce cur Virgo Maria dicitur *electa ut sol*, quia ejus electio ad gratiā valde diversa est ab electione aliorum *Vt majoris cujusdam miraculi specimen daret.* Homines alii prius fuerunt præordinati ad esse naturale, tanquam Adami filii, ac ejus fœditate infecti antequam gratia mandarentur. At Maria *electa ut Sol* prius fuit præordinata ad formam lucis gratiæ, quam ad suam naturalem substantiam. Nam in primo instanti Christus prædestinatus est, ut de tali muliere carnem sumeret, ac proinde ibi ipsa prædestinata est tanta gratia, quanta ad tantam dignitatem requirebatur, & si in ordine naturali, Deus fecit hoc mirabile, ut prius crearet lucem solis, quam ejus substantiam; Cur hoc denegandum electioni Matris ejus, *ut majoris cujusdam miraculi specimen daret.* Sic ait Ioan. Apocal. 12 n. 1 *Signum magnum apparuit in cœlo. Mulier amicta sole* Græcus legit, *miraculum magnum.* Magnum fuit; quod Deipara esset electa ut sol, vestita sole, & de hoc signo magno ad mysterium Conceptionis multa dixi *tom. 2. in Apocal. cap. 12. quæst. 9. num. 74. quæst. 14. num. 113. 114 115. 116. & quæst. 16. & quæst. 35. & quæst* 70. per totum.

Genes. 1. D. Basil. D. Nazian. D. Nyssen. D. Thom. Abulens. Cajetan. Deipara venit prius ad gratiam, quam ad substantiam. Apocal. 12. Græcus.

27. Cantic. 7. D. Gregor. Cassiodor. Philo. Aponi. Anselm. Alcuin. Haymo. Cant. 5.

Quinto. Maxime celebratur de Sponsa, *Quam pulchri gressus tui in calceamentis filia principis.* Cantic. 8. num. 1. Quæ verba sunt sponsi ad sponsam, ut tenent Divus Gregor. Cassiodor. Philo, Aponi, Anselmus, Alcuinus, Haymo, & alii. Illud tamen observatione dignissimum est, quod dum sponsa laudes sui sponsi intonat, à capite incipit Cantic. 5. n. 11. *Caput ejus aurum optimum, comæ ejus sicut elatæ palmarum, oculi ejus sicut columbæ, genæ illius sicut areolæ. labia ejus lilia, manus ejus tornatiles, venter ejus eburneus, crura illius columnæ marmoreæ, &c.* At vero præconia sponsæ à pedibus, ac primis gressibus inchoantur ab sponso hoc cap. 7. *Quam pulchri gressus tui: junctura femorum tuorum, sicut monilia. Vmbilicus tuus crater tornatilis. Venter tuus sicut acervus tritici; duo ubera tua, sicut duo hinnuli; collum tuum sicut turris eburnea; nasus tuus sicut turris libani; caput tuum, ut Carmelus.*

Suprema Deipara magnalia à sua conceptione.

lus. Si divina Sponsa maximè assimilatur eum suo cœlesti sponso, & maximè cum eo cohæret, cur tam diversimode eorum corpora, eorumque membra describuntur, ut unus à capite, alius è contra, à pedibus, ac gressibus referatur? *caput Christi Deus* Primi vero Deiparæ gressus in sua Conceptione, ac prima formatione habentur, & agnoseuntur. Suprema majestas Christi à eapite hoc est ejus divinitate dimanat, ae exundat. At vero præclarissima Deiparæ magnalia à suis primis gressibus, à sua prima formatione, seu conceptione; inde exurgunt, & sublevantur ex magna gratia, qua ex summa Dei liberalitate fuit plena, In ealceamentis *filia Principis.* Vatieanus *filia liberalis.* Aquila exeribit *filia sponte dantis* D. Ambrosius in Psalm. 118. *Filia voluntatis*, vel *beneplaciti.* Deipara enim extitit filia summi Dei prineipis, valde liberalis in eam, ae sponte dantis, ut filia suæ voluntatis, ae beneplaeiti, & inde tantam gratiæ abundantiam ei est largitus, quantum possibile est uni puræ creaturæ. D. Bernardinus Senensis *tom.* 1. *Sermon.* 6. *art.* 8. *cap.* 10. ait. *Tanta gratia Virgini à Domino data est, quantum uni puræ Creatura dari possibile esset.*

Vatieanus. Aquila. D. Ambros. *Maria virgini tanta gratia data est, quantum pura creaturæ possibilis.* D. Bernard.

28. Luc. 1.

Sexto. In suo Cantleo sic modulatur sanctissima virgo Luc. 1. num. 28. *Fecit mihi magna, qui potens est, & sanctum nomen ejus: & misericordia ejus à progenie in progenies timentibus eum.* In præsenti duo Dei attributa nobis proponit sacratissima Deipara, potentiam scilieet, & misericordiam; magno tamen discrimine, nam potentiam dieit declaratam, ae exhibitam erga se, *fecit mihi magna qui potens est*; misericardiam vero erga alios manifestatam: *Et misericordia ejus à progenie in progenies.* Hæc contrapositio non videtur apte apposita; nam Deus dum miseretur etiam suam potentiam manifestat, ut dicitur Sapient. 11. n. 24. *Misereris omnium, quia omnia potes.* Pro hujus rei apta intelligentia; supponendum, quod Theologi duplicem Dei potentiam agnoseunt, unam ordinariam, aliam absolutam; ordinaria est illa, qua seeundum communes leges operatur; absoluta vero, quæ transcendit communem rerum naturalium concursum, etsi in aliis hominibus, dum miseretur potentia ordinaria se exhibeat, in se tamen virgo decantat potentiam absolutam operatricem, *Fecit mihi magna, qui potens est.* In suis nempe donis specialibus, ut perbelle notavit Beda in præsenti loco, & ait: *A specialibus se donis ad generalia judicia convertens, totius humani generis statum describit dicens, & misericordia ejus, &c.* In aliis virgo celebrat potentiam ordinariam, dum in gratiarum Infusione miseretur, in se vero decantat potentiam absolutam in suis donis specialibus; supra omnem communem legem, quæ specialia dona Cardinalis Hugo, & Richardus de Sancto Laurentio *lib.* 11. non solum intelligunt de gratia, ad Dei maternitatem, sed etiam ad alia speeilia dona, ut de præservatione à peccato originali in sua conceptione, non vero de sanctificatione; nam hæc etiam communis fuit Hieremiæ ac Ioanni Baptistæ, ergo specialia dona sunt, dum ab originali macula præservatur.

Sapient 11. Beda. Hugo. Richard. *Deipara ex potentia absoluta præservata à peccato.*

Quæstio VI.

Sanctissima virgo maximè Dei potentia custodita ab omni peccato originali.

29. Psal 70.

AIt Regius Vates Psal. 70. n. 17. *Quoniam non cognovi literaturam, introibo in potentias Domini; Domine memorabor justitiæ tuæ solius.* Seu ut legit Agellus. *Misericordia tuæ solius.* Ae si dicat, quia non argutiis, Syllogismis literatorum, ae Philosophorum, sed magnitudine tuæ gratiæ, ae misericordiæ ducor, inde ad aliquid investigandum de mirabilibus tuæ potentiæ possum elevari, nam ut ait D. Augustinus in dicto Psalm. *Homines de literatura præsumentes, & à gratia resilientes toto corde reprobavi.* Nos vero de divina gratia confisi aliquid de Dei potentia in tanto mysterio consideremus.

Non ex literatura, sed ex Dei gratia ejus potentia consideranda. D. August.

Primo. Inter magnifica Salomonis opera describitur ejus thronus 3. Reg. cap 10. n. 19. 30. 3. Reg. 10.
& dicitur: *Fecit Rex Salomon thronum de ebore grandem, & vestivit eum auro fulvido nimis, & duo leones stabant juxta manus singulas.* Valdè notum est in scriptura per thronum Salomonis sanctissimam virginem adumbrari; *Thronus ejus sicut dies cœli*, & thronus iste ex nulla alia materia fabricatur, nisi ex ebore, quod ob sui candorem, eximiam puritatem adumbrat, & eum ex carne, & sanguine animalis naseatur, omnino carnis, & sanguinis expers est; sic purissima, ae candidissima Deipara cum conciperetur ex carne, & sanguine humano; totaliter prodit aliena ob omni commereio, ae fœditate carnis, & sanguinis humani.

Deipara aliena ab omni macula carnis, & sanguinis.

31.

Illud maximè in præsenti notandum, quòd *duo leones stabant juxta manus singulas.* Et cur duo leones adiunguntur illis manibus tenentibus sedile. Iacob. Gen. 49. in Iuda filio annuntians Christum dieebat, *Catulus leonis Iuda.* In quo catulo, & leone sapienter agnoscit ibi D. Ambros. duos nobilissimos leones, nimirum Deum Patrem, & Filium ejus. Sicut & per aurum fulvidum *reclinatorium aureum.* Cātic. 3 D. Gregor. & Cassiodor. Interpretantur dona Spiritus sancti. Cur ergo ad custodiendum hunc thronum Salomonis omnes tres personæ divinæ conveniunt, & astant; unus Cherubim collocatur ad custodiendum paradisum Gen. 3. *num.* 24. unus Angelus deputatur ad dueendum, & custodiendum populum per desertum. *Exod.* 32 *num.* 34. Vnus Seraphim volans labia Isaiæ purificavit, *c.* 6. *num.* 6 & unicuique homini, ae cuilibet regno ad custodiam unus assignatur Angelus: ad defensionem throni Salomonis tres divinæ personæ proponuntur. Unde tanta diversitas, ae differentia? Cherubim custodit paradisum, post perpetratum primi hominis peccatum, in eo Angelus post adoratum vitulum à populo ei præcedit; Seraphim purificat labia Isaiæ, quæ antea polluta erant; & Angeli suscipiunt hominum tutelam, cum jam sint infecti venenoso serpentis halitu? At ut supremi

Gen. 49. D. Ambros. D. Gregor. Cassiodor. Gen. 3. Exod 32. Isai. 6.

Deipara à Trinitate cuſtodita. premi Regis Marianus thronus, abſque ulla leviſſima peccati macula illibatus, ac puriſſimus ſervetur, in hoc negotio, ſic excubant tres divinæ perſonæ, ut nec Seraphim, nec Cherubim, nec Angelis hoc committatur, ſed ipſæ tres divinæ perſonæ undequaque illum protegunt, tuentur, ac muniunt tanquam ſuo divino ſigillo, maximè in hujus rei confirmationem

32. Cantic. 4. Secundò, ſuam virginem ſponſam alloquitur divinus ſponſus. Cantic. 4. num. 12. *Hortus Concluſus, ſoror mea ſponſa hortus concluſus, fons ſignatus.* Ad quæ verba ſic ait Gregorius Nicomedienſis ſerm. 5 & maximè ad *Nicomedi.* Mariæ immaculatam Conceptionem: *Vere illum ſignatum fontem dixerim, ex quo manant puriſſimi latices, in quo turbidi luti nulla ſunt deprehenſa reliquia.* Videtur facere alluſionem ad Adamum *de limo terra* formatum, ac proinde, quamvis ex natura ſit virgo ejus filia, tamen ex ejus limo, ac turbido, & fœtoſo luto, nullum ſqualorem generatione contraxit. *Turbidi luti nulla ſunt deprehenſa reliquia.* Et inde omnium virtutum *puriſſimi latices manarunt.* Perpende verba *Hortus concluſus ſoror mea ſponſa, hortus concluſus, fons ſignatus.* *Arabic.* Seu ut legit Arabicus *ſigillatus*: dicitur ſoror, *In Deipara nec peccatum originale, nec actuale.* & ſponſa Chriſti, cum his dicitur hortus concluſus, in eo extitit ſoror, & ſponſa Chriſti quia fuit hortus concluſus, peccato originali, & actuali: & inde fons ſignatus, ſeu ſigillatus ſigillo ſanctiſſimæ Trinitatis; ut ſcribit Sophronius ſermone de Aſſūptione Dei- *Sophronius.* paræ, & ait. *Vere hortus deliciarum, in quo conſita ſunt univerſa florum genera, & odoramenta virtutum, ſicque concluſus, ut neſciat violari, neque corrumpi, ullis inſidiarum fraudibus, fons itaque ſignatus ſigillo totius Trinitatis, ex quo fons vita manavit.* Sic Deipara eſt hortus concluſus. *Ut neſciat violari, neque corrumpi ullis inſidiarum fraudibus.* Quod præ- *D. Damaſc.* clare dixit D. Damaſcen. Orat. 2. de Aſſumptione. *Ad hunc paradiſum ſerpens aditum non habuit.* Cuius rei rationem videtur innuere *Munitur ſigillo Trinitatis.* Sophronius, cum dicit ſignatum *ſigillo totius Trinitatis*; & quod tanto ſigillo eſt obſignatum, quis illud violare audeat?

33. Cantic. 2. Tertiò. De ſuo dilectiſſimo Sponſo loquitur ſanctiſſima Deipara. Cantic. 2. num. 8. *Ecce iſte venit ſaliens in montibus, tranſiliens colles*, quod indicat magnam celeritatem ve- *Hebræus.* niendi, quod vivacius explicat Tex. Hebræus: *Ecce iſte venit contrahens ſe ſuper colles.* Qui fortiter, ac velociſſimè ſalire volunt, membra, & vires contrahunt, ut validius, ac pernicius ſaliant, & currant, ſed ad quid tam accelerata velocitas? Subdit text. *En ipſe ſtat poſt parietem noſtrum reſpiciens per feneſtras proſpiciens per Cancellos.* Tam præpropere venir, eſt commune cogitatu ut Cōceptioni Deiparæ adſit; nam ait Hieremias. *Aſcendit mors* *Hierem. 9* *per feneſtras.* Hieremi. 9. num. 21. Inde tam velociter currit ſaliens per montes, & colles, ut præoccupans feneſtras, & vigilans per eas; ne peccati mors ingrediatur ad ſponſam, tamen quid ſublimius cogito in illo; quod additur, *Septuaginta* *Proſpiciens per cancellos.* Septuaginta, & multi Patres legunt *Proſpiciens per retia*; hoc eſt, *Cornel.* explicat Cornelius *per feneſtras reticulatas.* Solent pervigiles cuſtodes tritici, in feneſtris ponere retia, ne minimæ aviculæ valeant ingredi, ut triticum comedant, & aliquam inferant læſionem, hac metaphora explicat Di- *D. Spiritus communivit virginem, ne avis infernalis ei noceat.* vinus Spiritus ſupremam ſuam providentiam erga Virginem Mariam, quam tantis gratiis, & privilegiis ex omni parte tanquam reticulis communivit; ita ut nulla avis infernalis, ex multis, quæ per aërem graſſantur, ac curſitant, & multos multa clade opprimunt, nulla tamen potuit Mariam etiam leviſſime attingere, vel parviſſimo morſu offendere, & ejus gratiæ granum minuere, vel impedire. Cate- *Catena Patrum.* na trium Patrum apud Ghiſlerium in Appendice, ſic ait: *Inſtar retium mutuo virtutum complicatarum contextu, feneſtras communicas dicit; Hoc eſt ex aereis ſpiritibus nullus furtim ingrediatur, atque reconditum divina diſciplina ſemen corrumpat.*

Quartò. De ſuprema, & alta Dei provi- 34. dentia loquens Regius vates Pſal. 77. num. 69. *Pſal. 77.* ait: *Ædificavit ſicut unicornium ſanctificium ſuum in terra quam fundavit in ſæcula.* Seu ut alij legunt *in æternum*, ut Græcus. Valde rara, *Græcus.* & admirabilis unius rei cum altera comparatio, nā ubi nos habemus *ſanctificiū* legit Ara- *Arabic.* bicus *ſanctuarium.* Cur non potius adducit in comparationem leonem ob ſuam fortitudinem, ad vigilantem cuſtodiam; vel Aquilam ad ſolem contemplandum, ſed unicornium proponit? Abſque dubio magnū myſterium hic latet. Unicornium, ut de eo ſcribit *Pli- Plinius.* *nius lib. 20. cap. 13.* & plura Pierius, ejus cor- *Pierius.* nu multam vim, ac efficaciam habet ad depulſandum omne venenum, unde tali litera frequenter depingitur *venena pelle*, tantam contrarietatem, tantamque virtutem natura in ejus cornu indidit, ac occultavit, ut quidquid attingit, quamvis ſit veneno infectum, ſtatim venenum deperditur, & in ſalutiferum tranſmutatur. tali ergo virtute Deus templum, ſanctificium, ſeu ſanctuarium ſuum conſtruxit, ac ædificavit: Reſtat modo inquirere, quodnam ſit hoc ſanctificium, ſeu ſanctuarium? Aliqui de templo Salomonico ſunt interpretati, tamen videtur repugnare cum litera, dum dicit, *fundavit in ſacula*, ſeu *in æternum.* Templum autem Salomonicum, omnino fuit deſtructum, ac devaſtatum. Alij, ut D. Baſilius, D. Chryſoſtom. Noſter Inco- *D. Baſilius.* gnitus, Caſſiodorus, & plures de Eccleſia *D. Chryſ.* militante in terris exponunt. Præclare tamen *Incognitus.* D. Bonaventura in ſpeculo cap. 23. totum lo- *Caſſiodor.* cum de ſanctiſſima Deipara intelligit, & ait *D. Bonavent.* *Mariam ſanctuarium ſibi conſtruxit Deus ut unicornium.* Sicut enim hoc animal à primæva ſua natura; à ſuaque prima formatione talem habet virtutem, ut nullum venenum nec in ſe, nec in his, quæ tangit, admittat, ſed illud omnino valet propulſare, deſtruere, ac diſſipare: ſic Deus ſuum ſanctuarium Mariam ædificavit, ut à ſua primæva natura ac ſua prima formatione, ejus divinæ gratiæ virtu- *Deipara in ſua prima formatione ſine veneno.* te, ut nullo peccati veneno inficeretur, ſed illud totaliter à ſe rejiceret, ac excluderet Sic ait Symon Metaph. ſerm. de B. Virg. *Omnia ſiue mortifera damnationis venena depello.* Ut ita fieret condignum Omnipotentis Dei templum, nobiſque omnibus ſalutiferum ſanctuarium.

35. Quinto. Loquens ſanctiſſima virgo de æterno

æterno decreto, quo Deus prædifinivit, venire ad illam, ut carnem sumeret, ait: *Ecce iste venit saliens in montibus, transiliens colles*, hoc est, ut exponunt Origenes, Philo, Carpatius, transcendens omnes Prophetas, & Patriarchas, Angelos, & Archangelos; unde ipsa purissima Virgo de se ait: *Ante omnes colles ego parturiebar* Ecclesiastic. 24. Et quomodo ipse dilectus sponsus ad se veniat, statim explicat *Similis est dilectus meus capreæ, hinnuló que cervorum*. Cantic. 2. n. 9. & cur Deipara suum advenientem sponsū cum his animalibus comparat? Ratio est in promptu, quia inter omnia animantia sunt velocissima; unde apud Antiquos pro velocitate denotanda, talia animalia depingebantur; tamen aliquid sublimius communiter excogitant in præsenti Interpretes, *Joannes Carmelita, Ludovicus Soto, Major, Ghislerius, Cornelius, & alij ex Theodoreto, D. Bernard. serm.* 54. Caprea acutissimo visu pollet, & valdè remota ac longinqua videt, & penetrat. Unde à videndo dicitur apud Græcos *Dorcas*: cervi verò hoc sibi ipsis proprium vendicant, ut halitu suo serpentes è cavernis extrahant, eosque interficiant, & vorent. Origenes *homil.* 2. ex duobus sic ait: *Salvator meus Dorcas vocatur in cōtemplatione, quia acutius videt; cervus juxta opera, quibus interficit serpentes*. Ecce valdè sublimis explicatur adventus divini Verbi ad Virginem Mariam, saliens super montes, transiliens colles Prophetarum, & Angelorum, veniens tanquam caprea acutissimo visu à longinquo, seu ab æternitate penetrans, & videns omnes insidias, & machinationes Adversarij & tanquam hinnulus cervorum halitu suæ divinæ gratiæ, ipsum peremit, ac interfecit, ut nec parvam læsionem, nec minimū morsum posset inferre, ut in omnibus ab illo Maria Virgo Intacta permaneret; unde sic ait Origenes citatus. Christus cum ad Mariam Virginem venit, *Salit quatenus fit in ea fons aquæ salientis in vitam æternam*.

Origenes. Carp. Philo. — Ecclesi. 24. — Cantic. 2. — Carmelita. Soto. Ghisler. Theodor. D. Bern. — Origenes. — *Deus altè providit, ne Virgo Maria læderetur à Diabolo.*

36\. Psalm 71

Sextò. Loquens David de adventu filij Dei in mundum ait Psalm 71. num. 6. *Descendet sicut pluvia in vellus, & sicut stillicidia stillantia super terram*. Venit imber divinus Filius Patris ad uterum Mariæ Virginis, ut pluvia super terram. Et cur Deipara in suscipiendo Dei filio terræ comparatur? Cur non alio nomine dicitur? Ex multis, quibus decantatur ut *Electa ut Sol, pulchra ut Luna. Aurora consurgens, Domina cæli, Regina Angelorum*. &c. Sed tantum terra nuncupatur, quod est quid vile, & abjectum. Præclarè D. Amadæus homil. 3. de laudibus Mariæ. *Prefata terra eandem Virginem demonstrat, terra nomine appellatam, propter quandam similitudinem. Sicut enim vetus Adam de terra incorrupta, nullum passa contagium formatus est: sic terris terra Virgo novum Adam procreavit*. Cum Propheta facit mentionem de adventu filij Dei in uterum Virginis, nullo alio nomine utitur, nisi terræ, allusionem faciens ad terram, de qua Adamus fuit formatus. Terra illa, de qua primus Adamus sumptus est, omni puritate fulgebat, totius expers contagij, à fortiori eandem, inde & majorem puritatem, excellentior novus Adamus Christus requisivit in Matre, de qua nascebatur, ut nullum originalis maculæ haberet contagium. *Sicut enim vetus Adam de terra incorrupta, nullúmque passa contagium formatus est: sic, terris terra Virgo novum Adam procreavit.*

Amad. — *Adamus ex pura terra formatur, inde & à fortiori Christus.*

QUÆSTIO VII.

Sanctissima Maria in primo instanti suæ Immaculatæ Conceptionis, magna gratia fuit communita, ut nullam maculam peccati Originalis contraheret.

PRimò, præclarè D. Bernardus loquens de Sanctiss. Deipara *serm.* 2. *super Missus est*, de ea sic scribit: *Procul, & de ultimo finibus pretium ejus, hoc est non vile, non parvum, non mediocre, non demque de terra, sed de cælo: nec de cælo proximo terris pretium hujus mulieris, sed à summo cælo egressio ejus*. Psalm. 18. numero 7. Primus egressus Mariæ dicitur de cœlo, & non de quolibet cœlo, *sed à summo cælo*, hoc est Empyreo; in quo ut ait Joannes in sua Apocalypsi 21. num 27. *Nihil est coinquinatum*. Primus egressus Mariæ extitit in sua Conceptione, atqui cum iste egressus sit à summo cœlo, in quo nihil est coinquinatum, nil maculæ potuit secum importare, sed omne defectuosum excludere, & secum omne purum, & sanctum importare: cum egrediatur à summo cœlo, in quo viget, & floret omnis puritas, & sanctitas. 37

D. Bern. — Psalm. 18. — Apoc. 21. — *Deipara in sua conceptione egressa est à summo cælo.*

Secundò, ait Joannes in sua Apocalypsi, cap 21. n. 2. *Vidi civitatem Sanctam Hierusalem novam descendentem de cælo, à Deo paratam, sicut sponsam ornatam viro suo*. Per hanc Civitatem graves Patres intelligunt Sanctissimam Virginem Mariam; ut retuli *tom.* 2. *in Apocalyps. citato cap.* 21. *quæst.* 3. *n.* 32. *Ipsa enim est Civitas Regis Magni*. Psalm. 47. num. 3. *Et sicut lætantium omnium habitatio est in te*. Psalm. 86. num. 7. *Sanctificavit tabernaculum suum Altissimus*. Psalm 45. n. 5. tamen insurgit difficultas, quomodo dicitur descendentem de cœlo; solus enim Christus descendit de cœlo. *Joan.* 3. *n.* 13. Deipara autem in terris progenita, & nata est, ut Adami filia: quomodo ergo *descendentem de cælo*. D. Augustinus lib. 20. de Civitate, cap. 17. *De cælo descendere civitas ista dicitur, quia cœlestis est gratia, qua Deus illam fecit*. Verum est, quod Deipara cum humana natura in terris prodiit, tamen cœlesti gratiâ formata, ac donata est: *Quia cœlestis est gratia, qua Deus illam fecit*. Ex hoc tamen gravior suboritur difficultas. Nam ait D. Augustinus quod Deus illam fecit sua gratia, sed inquit cœlesti gratia: nam ejusdem naturæ, ac speciei est gratia, quæ in cœlo justificat Sanctos; ac illa, quæ in terra mundat homines, ac delet eorum peccata; ex quo videtur bene inserti superfluum esse verbum, *Cœlestis*: tamen non exabundat verbum, sed alta consideratione positum est. Quamvis enim gratia una sit in sua essentia, & eadem secundum suos effectus; tamen hanc diversitatem admittit, quod in terra datur hominibus infectis peccato originali, ut ab illo mundetū 38

Apoc. 21. — Psalm. 47. — Psalm. 86. — Psalm. 45. — D. August.

mundentur, ac juſtitia dealbentur. Iob.21. *Nemo mundus a ſorde, neque infans, cujus unius diei eſt vita.* At vero Angelis in cœlo gratia communicata eſt in primo inſtanti, eorum creationis, ac proinde ſimul cum ipſa gratia fuerunt creati, unde eſt illud celebre dictum D. Auguſtini *Deus erat ſimul condens naturam, & largiens gratiam.* Cum ipſa creatione naturæ gratia infundebatur. In infuſione, ac communicatione gratiæ in Deiparam, quem modum obſervavit Deus, nobis aperiat Regius vates, *A ſummo cœlo egreſſio ejus.* Et D. Auguſtin. *Cœleſtis eſt gratia, qua Deus illam fecit.* Si enim gratia, quæ data eſt Angelis, inde dicitur cœleſtis, quia eis communicata eſt cum creatione naturæ; inde & recte gratia Deiparæ cœleſtis nũcupatur, & quia ei in primo ſuæ productionis inſtanti infuſa eſt; & ſic decens erat, ut illa, quæ inaugurata erat Regina Angelorum, ipſis Angelis excellentior fieret, magna infuſione gratiæ ei in ſua creatione data.

D. Auguſt.

Deipara creata eſt ſimul cum gratia inſtar Angelorum.

39. Tertiò. In perſona Chriſti typice air Salomon Cantic.6. num.8. *Una eſt columba mea, perfecta mea, una eſt matris ſuæ, electa genetrici ſuæ.* Et adeo perfecte pulchra, adeo conſummate perfecta, ut omnibus eſſet plauſibilis, & grata; ita ut ſtatim ſubditur: *viderunt eam filiæ* (ſcilicet adoleſcentulæ) *& beatiſſimam prædicaverunt Reginæ, & concubinæ laudaverunt eam.* Ita ut nullus nec æmulatione maledica, nec invidia corrodente potuerit aliquid indecens invenire, vel objicere, quod eſt magna Mariæ puritatis laus. Sed unde illi tam magna proclamatio perbelle elucidat Guillelmus apud Ghiſler.& air: *Hæc eſt columba per fœcunditatem, & mea per ſingularis partus nativitatem; perfecta mea, cui nihil deeſt ad gratiam, & gloriam.* Abſque dubio multum, ad gratiam, & gloriam Mariæ defuiſſet, ſi in inſtanti ſuæ vitæ, ac exordio, ita à gratia longe extitiſſet, ut Deo inimica, cœlo averſa, diaboli mancipium haberetur, quomodo dici poterat de illa: *Perfecta, cui nihil deeſt ad gratiam*, ſi in vitæ principio illi defuiſſet gratia, ergo hac ſemper plena extitit, ut illi dixit Angelus, impleta eſt enim ab Spiritu Sancto ſuis omnibus donis, ut luculenter dixit D. Athanaſ. homil. de Deipara. *Ita Spiritus Sanctus deſcendit in virginem, cum omnibus ſuis eſſentialibus virtutibus, quæ illi per rationem principatus divini adſunt.... eam in gratia, ut in omnibus grata eſſet, atque idcirco gratia plena cognominata, eo quod adimpletione Spiritus Sancti omnibus gratiis abundaret.* In eam Spiritus Sanctus deſcendit cum omnibus ſuis donis eſſentialibus, gratiis, & privilegiis. *Ut nihil illi deeſſet ad gratiam, & gloriam.*

Cantic.6.

Guilleim.

In Maria nihil deeſt ad gratiam

D Athanaſ

40. Quarto. Ad oſtium dilectæ clamat Chriſtus D. cap.5. num 2. *Aperi mihi ſoror mea, quia caput meum plenum eſt rore, & cincinni mei guttis noctium.* Valdè inſtanter pulſat ad oſtium, magnam celeritatem indicans, & rationem tantæ celeritatis apponit, quia *caput meum plenum eſt rore, & cincinni mei guttis noctium*; pro intelligentia huius rei maximè eſt expendendum quid in præſenti ros, & guttæ noctium ſignificent. Ros deſignat divinam gratiam ſic ait Oſeas 6. num. 4. *Miſericordia veſtra quaſi nubes matutina, & quaſi ros mane pertranſiens.* Iſai.45. num.8. *Rorate cœli deſuper, & nubes pluant juſtum.* Econtra vero guttæ noctium peccata adumbrant, ut ſatis eſt vulgare in ſcriptura, & in præſenti notant D.Auguſt. tract.57.in Ioan. D Gregor. Papa, Caſſiodor. Philo, Carpathius. Iuſtinus, Beda, Anſelm. & ait D. Ambroſ. lib.3.de virginib. *Circa medium, ſicut ros cœli nocturnas amovet ſiccitates, Ita Ros Domini noſtri Ieſu Chriſti nocturnus, & ſæcularibus tenebris a terra vita ſtillavit humorem.* Cum venit Chriſtus, dicitur *Caput ejus plenum rore, & cincinni guttis noctium.* Quod venit ad deſtruendum peccatorum tenebras; ſed quid eſt in rem noſtram, quod cum venit ad Virg. Mariam. Dicuntur *guttæ noctium*: Cur non potius in ſingulari: *Gutta noctis.* Cum ad ſanctiſſimam virginem venit D. Sponſus, ut ab ea rore gratiæ propulſet omne peccatum, air in plurali *guttis noctium*; nam nox ſignificat peccatum actuale 1. ad Theſſalonic. 5. num. 5. *Vos ſi lucis eſtis, & non ſumus noctis, nec tenebrarum.* Significat etiam nox peccatum originale. Iob.3. num.3. *Pereat nox, in qua dictum eſt, conceptus eſt homo.* Apposite quidem cum divinus ſponſus advolat ad virginem ait: *Caput meum plenum eſt rore, & cincinni mei guttis noctium.* Accedit divinus ſponſus, ut ab illa excluderet, ac proiiceret omne peccatum, ſive actuale, ſive originale, nullaque eorum macula poſſet illam inficere, vel ad eam aditum haberet, cum undique ſplendore gratiæ eſſet munita. D. Bernard. ſerm. *in ſignum magnum* dicat. *Omnia in ea tam excellenter irradiata noſcuntur, ut nihil in ea, non dico tenebroſum, ſed obſcurum ſaltem, vel minus lucidum liceat ſuſpicari.*

Cantic 5.

Oſe 6.

Iſai 45.

D. Auguſt. D Gregor. Caſſiodor. Carpathius. Iuſtinus. Beda. Anſelm. D. Ambr.

1. Theſſal. 5.

Iob 3.

Deipara maxime caſtodita ab omni ſe cato actuali, & originali.

D Bernard.

Quinto. De B. Virgine proclamatur Cant.6. numero 9. *Quæ eſt iſta, quæ progreditur, quaſi Aurora conſurgens.* Sicut ſolis nomine Chriſtus ſignificatur, ſic Auroræ vocabulo ſanctiſſima virgo adumbratur Ut aſſerit Petrus Damian. ſerm. de Aſſumpt. his verbis Pſal.73. numero 16. *Tu fabricatus es Auroram, id eſt, Virginem, & ſolem, id eſt Chriſtum, qui de Spiritu Sancto eſt conceptus.* Peridoncè Auroræ vocabulum ſanctiſſimam Deiparam denotat inter caliginoſas noctis tenebras nitens Aurora exurgit, nihil de tali caligine obſcurum in ſe admittens, ſed tota ſcintillans, ac fulgens noctem fugat, nam ubi primum Aurora apparet, jam nox præcedens temulenta denſitate deſiit, lucidis Auroræ ſpiculis ſplendide interempta; & jam diurnæ lucis eſt inchoatio, & prænitens incipientis diei auſpicium. Sic pura, & myſtica Eccleſiæ Aurora. Deipara virgo, etſi de tenebris humanæ naturæ caligine peccati originalis prodeat, tota ipſa fulgore gratiæ reſplendens nec in minimo de tali tenebroſitate obfuſcatur, nec in ſe aliquid trahit, & omnes peccati obſcuritates diſſipans, advenientis ſempiterni diei lucem Chriſtum Dominum jam denuntiat. D. Bernard. ſerm.4. *ſuper Salve Regina*, ſic Virginem alloquitur. *De te ſecretorum conſcius Salomon dicit: quæ eſt iſta, quæ progreditur, quaſi Aurora conſurgens? Aurora ſemper noctem ſequitur; nox præcedit Auroram; quid autem eſt nox frigida, & obſcura, niſi originale peccatum; frigidum* 41.

Cantic. 6.

Damian. Pſal.73.

D. Bernard.

frigidam conc ipiſce ntia, obſcurũ ignorantia Tu vero proceſſiſti, ut Aurora lucida, & rubicunda.
Rectè Deipara dicitur Aurora, quæ noctis tenebras excludit, & in ſe non admittit. Noa præcedit Auroram, noctis tenebras Aurora diſſipat, ac deſtruit: omnem illius obſcuritatẽ à ſe reiciens deſtruit, nihil de illa in ſe admittens. *Quid autem ſignificat nox; quid autem eſt nox frigida, & obſcura, niſi originale peccatum.* Cum ergo Maria ſit Aurora, nihil de tali noctis obſcuritate, ac peccato originali participavit, & omnino ab illo fuit immunis, & expers, *ut Aurora, & lucida & rubicunda*, & inquam *lucida* eximia, ac ſumma puritate, *rubicunda* ferventi charitate in Deum.

42. Ierem. 18. Sextò. Vaticinatur Ierem. 18. n. 14. *Nunquid deficiet nix de petra Libani*; per interrogationem loquitur Propheta, & ſupponit reſponſionem, quod nunquã ipſa oia deficiet de petra Libani; hæc autem petra Sanctiſſimam
Iſai. 16. Virginem repræſentat, juxta Iſaiam 16. n. 1. *Emitte agnum Domine dominatorem terra de petra deſerti.* Maximè ponderandum, albedinem, quam divinus Spiritus denotat in hac petra deſerti, nõ conferri cum candore byſſini, lini, ſed cum nive. Nam byſſinum, ſeu linum, ex ſua primæva orgine naſcuntur primò nigro, viridi, vel flavo colore compoſita, tamen radiis Solis, ac humana induſtria dealbantur: at nix in ſuo candore multo majoribus privilegiis gaudet à primo inſtanti ſuæ congelationis, ac compoſitionis, ſua nitente albedine reſplendet, & cujuſcunque alterius coloris mixturam à ſe excludit. Alij juſti, etſi in peccatis naſcantur. *Omnes in*
Rom. 5. *Adam peccaverunt.* Roman. 5. num. 12 tamen radiis divinæ gratiæ, ac ſua cooperatione, pœnitentia, ac contritione, mundantur, &
Apoc. 3. inde dicitur Apocal. 3. num. 5 *Veſtietur veſti-*
Apoc 19. *mentis albis*, & Apocal. 19. n. 14. *Veſtiti byſſi-*
Deipara in gratia refert ſimilitudinem filii ſui. *no albo, & mundo*, & David clamabat: *Lavabis me, & ſuper nivem dealbabor.* Pſalm. 50. num. 9. At puritas, & ſanctitas Sacratiſſimæ Deiparæ aliter ſe habet, alitérque explicatur cum nive nempe. *Nunquid deficiet nix de petra.* Nix ſemper candida à ſuo primo exordio, & nullo alio colore offuſcatur, ſic & Sacratiſſima Virgo ſemper candidiſſima; alba concipitur, alba generatur, alba naſcitur ſine
D. Amad. ullius peccati rubigine. D. Amadæus *homil. 2. de B. Virg.* ait: *Ave gratia plena, & ſemper plena, quam Spiritus ſanctus ſibi elegit in Sponſam.* Semper fuit plena gratia, & nulla ea parte vacua ut aliquam peccati nigredinem contraheret.

Septim. Pro hac inſigni puritate Virginis
43. Zachar. 4. veniat explicandus Zacharias Proheta *cap 4. num. 7* dicens: *Educet lapidem primarium, & exequabis gratiã gratia ejus.* Variè exponitur locus. Aliqui de Zorobabele interpretantur tamen cõmuniter Patres de Chriſto Domino.
D Cyrill. D Hieron. Rupertus. Epheſ. 2. Acados. Galatinus. Noſter S. Cyrillus. D Hieronymus, Rupertus, de ipſo ait Apoſtolus Epheſ. 2. num. 10. *Ipſo Summo Angulari lapide Chriſto Ieſu.* Tamen Rabbi Acados, ut refert Galatinus *lib. 7. de Arcanis, cap. 3.* Virginem Deiparam in præſenti ſignificari contendit, & hoc colligit ex verbo *Thas*, quod eſt fœminini generis, ipſa enim cõſtituta eſt à Deo *ut in omnibus primatum teneat*, & ipſa Sãctiſſima Virgo frequenter nomine lapidis ſignificatur, ut patet ex antecedenti numero. *Exequabis gratiam gratia ejus.* Syrus vertit. *Protuli lapidè præſtantiſſimum æqualitatis, & miſericordia.* Arabicus, Syrus. Arabicus. Hebræus.
cujus gratia æqualitas eſt gratia. Hebræus ponit *ſimilitudinem gratia ejus*, non quod gratia Deiparæ habeat omnimodam ſimilitudinem cum gratia Chriſti, quia Chriſti gratia fuit infinita in genere moris, gratia autem Deiparæ quantum fuit poſſibilis puræ creaturæ; & ut cognoſcas quod Propheta in præſẽti loquitur de Virginis Conceptione. Expende verbum, *Educet lapidem*, id eſt, quando Deus ipſam primo produxit, creavit, & formavit, ſtatim fuit ad ſimilitudinẽ filij ſui. ut prodiret pura, innocens, immaculata, abſque aliquo defectu ad imitationem filij ſui, quia ex ſua benignitate voluit ut tanto privilegio ejus mater gauderet. Petrus Cellenſ. *lib de panibus. c. 12* ait: *Maria privilegio filij ſui tota Deitatis gratiis ſuperfuſa.* De quo plura *quæſt. 9.* Comparatam quam nix ſemper alba, & pura.

QUÆSTIO VIII.

Mariana immunitas à primordialis delicti labe ex jure maternitatis aſtruitur.

AIt D. Ambr. lib 2. de Virg. *Quid ſplendidius ea, quam ſplendor elegit? Quid nobilius Dei Matre?* Totus Marianus ſplendor, tota ejus nobilitas in puritate, juſtitia, ac ſanctitate à ſuo filio genito Ieſu naſcitur, & exoritur. Ait Iſai. 11. n 1. *Egredietur virga de radice Ieſſe, & flos de radice ejus aſcendet.* Quænã ſit hæc radia Ieſſe. Tertull. D. Auguſt. D. Ambr *de Benedictionib. Patriarch. c. 4* dicunt: *Radix familia Iudæorum, virga Maria flos Maria Chriſtus, qui fœtorẽ mundana colluvionis abolevit, & odorem vita æterna infudit.* Alij contendunt, quod David per radicem ſit intelligendus, cui divinus flos Chriſtus promiſſus eſt. Tamẽ genuinam expoſitionem nobis dat ipſemet Propheta Iſaias *citato cap. 11. num. 10.* cum ait: *In illa die erit radix Ieſſe, qui ſtat in ſignum populorum, ipſum gentes deprecabuntur.* Quem locum ad litteram Divus Paulus *Roman. 15.* Rom. 15.
num 12. de Chriſto Domino exponit; ecce, ut bene advertit Cardinalis Hugo, *Quem* Hugo.
prius florem vocavit, vocat nunc radicem Ieſſe, Chriſtus, qui eſt ipſamet puritas, ſanctitas, ac fons totius gratiæ, & juſtitiæ quia eſt flos Mariæ, inde eſt illius radia, ac principium; virga totum quod in ſe habet, ab ipſa radice exoritur & pullulat, nec poteſt habere aliquid diverſum à ſua radice. Hæc virga ſanctiſſima Deipara, à ſua radice Chriſto Ieſu, qui eſt ejus flos exurgit & pullulat, & cum ipſe ſit ipſa- Puritas immaculata Virginis à filio provenit
met puritas, juſtitia, ac ſanctitas. In hac virga nil poteſt eſſe alienũ à juſtitia ac ſanctitate hujus radicis, ſed totum, quod eſt in illa eſt purum, ſanctum, abſque ulla labe tam in ſuo primo exortu ſeu conceptione. quam in nativitate, & toto vitæ curſu; inde in ipſa maximè reſplendent divinitatis divitiæ, cum à tali radice prodeat. Ad illa verba, quæ Angelus dixit B. Ioſeph. Matth. 1. num. 20. *Noli* Matth. 1.
timere accipere Mariam conjugem tuam, præclarè explicans Origenes *homilia 1.* ex variis Origenes.

44. D. Ambr. Iſai. 11. Tertull. D. Auguſt. D. Ambr.

ait: *Accesne illam, sicut cœlestem thesaurum, sicut divinitatis divitias.* Expende quæso, & adverte ultima verba *Divinitatis divitias.*

45. Num.c.17. Secundo, *Numer.* 17. *num.*8. Cum duodecim virgas à duodecim Principibus Tribuum accepisset Moyses inter eas Aaronis virga mirificè floruit; sequenti die Moyses: *Ingressus invenit germinasse virgam Aaron turgentibus gemmis eruperant flores, qui in amygdalas deformati sunt.* Multa miracula considerat Abulensis in hac virga, quod protulit flores, & fructus, absque eo, quod haberet radices in terra; deinde, ut etiam advertit Cornelius, totus rerum ordo videtur mutatus, qui ab arborum natura valdè peregrinatur: nam reliquæ arbores prius florent, postea germinant, seu baceas producunt, & demum fructum proferunt. Cur ergo hic totus invertitur rerum ordo, ut hæc virga, sine radice tantum proficiat, ut germinet, floreat, & in fructus parturiat? Magno sanè arcano mysterio, virga hæc adumbrabat Sanctissimam Deiparam, ut tenent D. Bernardus *homil.* 2. *super Missus est.* Rupertus *in præsenti*; juxta illud proxime citatum Isai 11. *Egredietur virga de radice Iesse Flos*, & fructus Christus Dominus qui de se ait Cantic. 2. *Ego flos campi*, & ipse est fructus benedictionis, *in quo benedicentur omnes gentes.* Genes. 22. Inde ergo bene tantum excrevit, ac floruit, absque radice in terra, & absque aliquo terreno humore, quia Sanctissima Deipara ibi adumbrata, quam in terris non fertetur, sic prodit, ac si à terreno pulvere esset præcisa, nihilque de terreno humore primorum parentum in se haberet, sed totum supra omnem ordinem naturæ à divina gratia haberet, & inde prius proponitur germinans, quam florens, quia in præsenti non servatur naturæ ordo, sed totum in virga geritur per ordinem ad florem, & fructum nasciturum. Rupertus Abbas *in cap.* 1. *Cantic.* sic ait: *Virga omnem sive ebriam Ægyptiacam obser...* Deinde, *Germinavit, frondu is, floruit: & fructum protulit, non stanta, non sicco terra animata, sed virtute cœlesti, supra usum naturæ provecta: sic tu amica mea pulcherrima mulierum, amica mea, vitiam sine biam diaboli dejeti et contenus flori ba, partu fructifera.* Et in hoc sensu de Christo Domino, ait Isaias 53. num. 2. *Ascendet sicut radix de terra sitienti*; id est, absque aliquo humore, vel influxu, terreno, de quo nihil participavit in sua Conceptione.

46. Tertiò Describens Sanctus Evangelista Lucas longam seriem progenitorum Mariæ Virginis, per Ioachimum ejus parentem, sic scribit Evangelista, cap. 3. num. 23. *Et ipse Iesus erat incipiens, quasi annorum triginta, ut putabatur filius Ioseph, qui fuit Heli, qui fuit Mathat*, &c. Et tandem ad finem deveniens sub his: *Qui fuit Adam, qui fuit Dei.* Alto dictamine Sanctitatis facti Evangelista in Genealogia Mariæ, à Iesu ejus filio sumit exordium, & ascendens post Adamum, usque ad Deum, *qui fuit Dei*, ibi desinit quod præclarè notavit Rupertus *in cap.* 1. *Matth.* & ait: Sic incipit, *& erat Iesus incipiens, quasi annorum triginta ut putabatur filius Ioseph, qui fuit Heli*, & sic finit. *Qui fuit Adam, qui fuit Dei: nonne(in quam) initium, & finem conjunxit, & circulum fecit? Cum enim uno ductu linea sic flectitur, ut ejus initium, & finis conjungantur, nonne circulus formatur.* Alto, & sublimi mysterio in describenda Genealogia Mariæ à Christo Iesu sumit Evangelista exordium, *Qui fuit Iesu*, & in ipso Deo finitur, & terminatur, *Qui fuit Adam, qui fuit Dei.* Ecce arcanus circulus, quem Rupertus maximè veneratur, in quo Deipara tota versatur, ut tota sit de Deo in Deum: nam circulus à puncto, quo incipit ibi terminatur; Maria incipit à Deo, & tota ad Deum ut finem rapitur, principium ejus generis, ac Genealogiæ in sua Côceptione, est à Iesu ejus filio, totum quod est à Iesu, est purum, sanctum, & immaculatum, initium autem Mariæ, seu ejus Conceptio, cum sit à Iesu ejus filio, tota est pura, sancta, & immaculata.

Summa puritas Mariæ à Deo incoepit, & ipsa ad Deum terminatur.

Quartò. Nobis proponit *Isaias* 7. *n.* 15. Illud valdè celebre signum ecce Virgo concipiet, & pariet filium, & vocabitur nomen ejus Emmanuel; *Butyrum, & mel comedet, ut sciat reprobare malum, & eligere bonum.* Nempe eo se demittens Deus natus ex Virgine, ut instar humani infantis, melle, & butyro indigeat, usque vescatur, ut se verum hominem ostendat, ut ait Apostolus *per omnia similis fratribus*, & se habere verum corpus humanum, & non phantasticum, ut impie dixerunt Manichæi. *Butyrum, & mel comedet*, Lac, quem ex uberibus maternis sugebat, intelligitur ob suam dulcedinem, & suavitatem: nam illud, quod erat valdè dulce sic suave comparatione mellis, & butyri exprimebatur apud Hebræos; illud tam in magna indagine dignum est, quod subdit, *ut sciat reprobare malum, & eligere bonum.* Et cur tam sapiens infantis discretio ad sugendum lac è maternis Virginis uberibus, ab Isaie ore notatur, datùrque in Messiæ noscedi præclustre signum, cur ex materno lacte hausto tam discreta sapientia, *Vt sciat reprobare malum, & eligere bonum.* Præclarè, ac ingeniosè noster D. Cyrillus rem expendit in præsenti, & ait: *Butyrum lac Virginis vocat Propheta, quod non ex muliebri mollitie, vel ipsa quæ, ac dissolutione natum sit; sed leve esset ac firmum, nullamque peccati amaritudinem admixtam habens, sed mellis dulcedinem.* Propheta dum in præsenti ait, *Vt sciat reprobare malum, & eligere bonum*; loquitur de scientia experimentali, ut notant D. Basilius, Hieron. Cyrillus, Chrysost. & D. August. multis in locis, *Vt sciat puer reprobare malum, & eligere bonum.* Ex Mariano lacte gustato, quod *nullam peccati amaritudinem admixtam habet.* Sciet puer experimentaliter *eligere bonum* quod purum, & defœcatum est à peccati acerbitate, *& reprobare malum* quod peccati acredine est amarum, & infectum; ergo ut lac esset dulcissimum, ut mel, & butyrum, *nullam peccati amaritudinem habens.* Unde *sciat puer eligere bonum*, à peccato alienum, & reprobare malum, quod cum illo est coinquinatum; exindéque si in Virginis Côceptione esset aliquod peccatum illius amaritudo transfunderetur in lac & non haberet dulcedinem mellis, & butyri, nec ex tali dulcedine sciret puer eligere bonum, & malum reprobare.

47.

D. Cyrill.

D. Basil. D. Hieron. D. Chrys. D. Cyrill. D. August.

In lacte Mariæ nulla erat amaritudo peccati

Quintò.

48. Quintò. Post primi hominis peccatum, adest supremus Iudex Deus, pœnas transgressoribus infligens, quæ vim habebant latæ legis in omnes posteros. Genes. 3 n. 16. (Genes. 3.) *Muliere quoque dixit Deus: multiplicabo ærumnas tuas & conceptus tuos: in dolore paries filios, & sub viri potestate eris: & ipse dominabitur tui; Adæ vero dixit: In sudore vultus tui vesceris pane tuo, donec revertaris in terram, de qua sumptus es: quia pulvis es, & in pulverem reverteris.* Duas condidit pœnales leges Dominus adversus primos parentes cum suis posteris, unam adversus mulierem, *In dolore paries*; alteram adversus virum, *In sudore vesceris pane tuo, & ut revertatur in pulverem.* Necessitas autem moriendi posita est in sententia lata contra Adamum, non adversus Evam, ut bene notavit Bellarminus *lib. 1. de gratia, cap. 11.* & ex eo M. Baez *tom. 6. de Christo Figurato, lib. 12. cap. 12.* §. 18. Cur ergo lex mortis non indicitur Evæ, sed uni Adamo? An ut maneret Eva immunis à mortis lege? Absit hoc. Ex eo quod lex mortis imponitur Adamo, sub illa etiam Eva intelligitur comprehensa utpote persona intimè conjuncta cum Adamo, & cum caro Evæ sit Adami caro; & ex Adamo Eva formata sit, ex quo manifestè elicitur exemptio Deiparæ, ab omni morte peccati originalis; cum Sanctissima Virgo sit persona conjunctissima Deo, & caro Christi sit Virginis caro; ex qua carne Christus est formatus, & generatus, ut perbelle, ac sapienter notavit Divus Damascenus *Oration. in Assumpt. Mariæ habita apud Metaphrastem*, ubi ait: *Eva quidem, quæ aures præbuit nuntio serpentis, accepit sententiam doloris, & molestiæ, & partus subit dolores, & cum Adamo mortis damnatur supplicio. Mariam autem omni ex parte beatam, quæ aures inclinavit Dei verbo, & peperit absque doloribus, & tota Deo fuit unita, quomodo mors devoraverit? Quomodo audebit inferitus in corpus, quod vitam suscepit? Sunt hæc aliena, & prorsus remota à divina Anima, & corpore.* Evæ non fuit indicta mortis sententia, sed Adamo, *In pulverem reverteris.* Sed quia Eva maximè conjuncta erat Adamo, & ejus caro, caro illius, & ex eo creata est; inde *cum Adamo mortis damnatur supplicio.* E contra ergo Maria, *quæ tota Deo fuit unita*, cum caro illius sit caro Christi, ex qua Christus est formatus, & genitus, illius benedictionibus comprehenditur, & ditatur, quantum fas est puræ creaturæ. Petrus Cellensis *libro de panibus, cap. 12.* ait: *Simul collecta gratiæ plenitudo nullatenus creaturæ humanæ capacitate, potest comprehendi; tamen privilegio filii sui mater Dei aspersione Spiritus sancti, tota Deitatis gratia est superfusa.* In tam excellentissimo gradu puritatis, ac sanctitatis est plena, *Ut Mater Dei aspersione Spiritus sancti, tota Deitatis gratia est superfusa.*

Caro Christi, caro Virginis, & inde ipsa exempta à peccato originali.

Rupertus.

Petr. Cellens.

49. Sextò. Cum Angelus Gabriel nuntiaret Deiparæ divini Verbi conceptum, ait illi (Luc. 1.) *Spiritus sanctus superveniet in te* Luc. 1. n. 35. (Hebræus.) ex Hebræo legitur *advolabit in te*, quod significat magnam celeritatem, ac vehementiam Spiritus advenientis. Aliter factum legimus ab ipso divino Spiritu post transactum diluvium. Genes. 8. num 1. quod Deus *Adduxit* (Genes. 8.) *Spiritum super terram, & imminuta sunt aquæ.* Aliqui Patres, & Doctores dicunt hunc Spiritum fuisse ventum, quod graviter impugnat D. Ambrosius *lib. de Noe*, affirmans Spiritum sanctum esse exponendum, (D. Ambros.) & ait: *Non puto hoc dictum, ut Spiritus nomine ventum accipiamus: alioquin tum mare ventis exagitetur quotidie exinaniretur profecto. Nam quomodo non siccaretur mare ventorum vi, cum esset toto diffusum orbe diluvium.* Et subdit: *De Spiritu sancto hoc intelligendum est.* Quomodo ergo nunc Moyses ait, *Adduxit Spiritum.* Nec obstat quod Genes. 1. n. 1. dicitur (Genes. 1.) *Spiritus Domini ferebatur super aquas.* Alia lectio *volitabat super aquas.* Cur ergo post diluvium dicitur, *Adduxit Spiritum.* Lippoman. (Lippoman.) in sua Catena inquit. *Sed cur dixit; Adduxit Dominus Spiritum, & non ferebatur.* Et subdit rationem; *Ad demonstrandum, quod non libenter inviseret aquas illas, quæ mortis fuerunt causa*: Ad Deiparam cum venit divinus Spiritus, ut maximè spontaneus adventus exprimatur, scribitur *Advolabit in te* super aquas adducitur. *Adduxit Spiritum: quia non libenter inviseret aquas illas, quæ mortis fuerunt causa.* Cum ergo in illis aquis esset mors, inde divinus Spiritus tanquam non sponte in illis aderat; ad Virginem promptissimè volitat, in qua totum erat vita & nullum vestigium, nec umbra mortis D. Bonaventura in (D. Bonav.) *speculo, c. 8.* ait: *Maria vita, in ipsa mors nulla, quæ nobis dedit fontem vitæ salientis in vitam æternam.*

Ex eo quod Deipara sit Christi Mater, nulla in ea umbra mortis.

50. Septimò. Christus descendit in Virginis uterum, ut nobis præparet vitam æternam; ergo in illa nulla peccati mors præcessit. Postquam Christus Dominus divinum instituit Eucharisticum Sacramentum, scribit D. Matthæus (Matth. 26.) 26. n. 3. *Tunc venit Iesus cum illis* (scilicet Discipulis suis) *in villã, quæ dicitur Gethsemani.* Et D. Marc. 14. num. 26. (Marc. 14.) *Tunc exierunt in montem Oliveti trans torrentem Cedron ubi erat hortus.* Domine mi Iesus quid agis? Nonne ardentissimè desiderabas ab inimicis comprehendi, ut pro nobis vitam dares? Cur non persistis in Cœnaculo, à quo discessit traditor Iudas, ut ibi facilè ipse cum militibus, ac armata ministrorum manu te capiant, & apprehendant, nunquid mortem fugis? præclarè Origenes (Origenes.) *tract. 35. in Matth.* ait: *Non enim eo veniebat, ut ibi caperetur, ubi pascha cum discipulis suis manducaverat.* O supremum, & altum consilium divinæ Sapientiæ. In Cœnaculo cum manducaret pascha cum Discipulis suis, instituit salutiferã Eucharistiam: ac valdè alienum extitisset à divina Sapiẽtia, ut ubi instituerat Sacramentum vitæ. *Qui manducat hunc panem vivet in æternum.* Ioan. 6. (Ioan. 6.) ibi mors introiret, & ipse caperetur ad mortem, quomodo ergo fieri potest, ut in regali habitaculo virginalis ventris, in quo formatum est supremum Sacramentum nostræ vitæ, corpus scilicet Christi, ibi jam mors peccati introiret, ac domicilium haberet, hoc maximè alienum est à supremo, & alto consilio divinæ Sapientiæ. Unde merito ait Carthus. (Carthus.) lib. 2. de laudibus Virg. *Maria non solum vita, sed viva dicenda est.*

Ubi Sacramentum vitæ, nulla mors.

51. Pro hujus rei confirmatione, nota, quod Chriſtus conſecravit corpus ſuum in pane azymo. *Luc.22. n.1.* ut obſervat Eccleſia Romana; cur non potius in pane fermentato. Fermentum denotat peccatum, ejus nequitiam, ac malitiam. Inde Chriſtus Dominus dicebat ſuis Diſcipulis: *Cavete à fermento Phariſæorum, & Sadducæorum.* Matth. 16. num 6. Marc.8. num 14. ut ibi notant Origenes, D Ambroſius *lib.1. de Pœnitentia c.14.* D.Chryſoſtomus *homil. in Iob. & Abraham.* D. Hieronym. Noſter D.Cyrillus, Rupertus *in cap.7. Oſee.* Ad quæ verba eleganter ait Origenes citatus. *Cavebat Dominus in ſuis Diſcipulis fœtorem Phariſæorum*, id eſt, peccatorum eorum; ergo à fortiori talem peccati fœtorem, in matre ſua non permiſit; & ſi ipſe, decrevit non conſecrare in pane fermentato, ob peccati umbram ibi inſinuatam; quam maximè abhorrebat, quomodo cogitari poterit, quod in utero virginali habitaret, non umbra, ſed reali peccato maculato, ab illóque carnem ſumeret.

Matth. 16. Marc. 8. Origenes. D.Ambr. D.Chryſ. D. Hieron. D. Cyrill.
Non in fermentato pane conſecrat Chriſtus ob peccati umbram.

Quæstio IX.

Immaculata Virginis Deiparæ Conceptio ab Originalis delicti labe, ex para ſimilitudine cum filio IESV deducitur.

52. Clamat divinus Sponſus ad dilectam Virginem, ac Matrem ſuam. Cantic. 1. num.15.& 16. *Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra es.* Et illa reſpondens ait: *Ecce tu pulcher es dilecte mi, & decorus, lectulus noſter floridus.* Deipara ſuper omnes, agnoverat excellentiam Incarnationis myſterii, quod in ſe peractum erat; inde præ aliis tantam Domini pulchritudinem admiratur. Similiter, & Sponſus ſua infinita ſapientia altè comprehendebat tantam Virginis pulchritudinem. Unde inter eos quædam veluti contentio videtur dari de pulchritudine. Sed erat inter viciſſim pulchritudinis encomia, ut bene advertit M Didacus Celada *in Eſther §.36 5. num 5.* de florido lectulo fit mentio, *Lectulus noſter floridus*; ad quid hoc ad utriuſque pulchritudinis commendationem? Lectulus Chriſti ut exponit Rupertus, fuit ejus humanitas, quæ tota per divinum Verbum hypoſtaticè unitum, eſſentialiter, ac ſubſtantialiter extitit florida omni juſtitia, ac ſanctitate, abſque aliquo peccato Originali. Lectulus Sanctiſſimæ Virginis ejus Sacratiſſimum corpus in ipſo primo infuſionis animæ inſtanti totus floridus omni juſtitia, & ſanctitate per Divinam gratiam abſque aliquo peccato Originali. Perbelle Galatinus *libro 7. cap. 5.* & ait: *Ecce tu pulchra es amica mea: Ecce tu pulcher es dilecte mi, &c. Quemadmodum ego abſque Originali labe conceptus ſum, ita tu quoque amica mea, & idcirco pulchra es, & formoſa: lectulus, hæc eſt conceptio noſtra eſt florida, & odorifera abſque peccati corruptione.* O boni de Conceptione pulchritudo, de qua mater filium Dei æmulatur. Proſpera gratia in Deiparæ Conceptione pie contendit, & ſuo modo imitatur unionis hypoſtaticæ auguſtum privilegium; inde utriuſque conceptio dicitur, *Lectulus noſter floridus*; nam Chriſti eſt floridus per naturam, & eſſentiam, cum ſit verus Deus, Deiparæ vero cum ſit creatura, per gratiam, & divinam benevolentiam, qua impleta eſt in primo inſtanti infuſionis animæ, ut omnium virtutum gratia floreret abſque ulla labe peccati originalis.

Cantic. Celada. Rupertus.
Puritas Conceptionis Deiparæ imitatur Conceptionem Chriſti.

53. Secundò. Chriſtus Dominus per eſſentiam totus Sanctus à ſua primæva origine, ac Conceptione. Dicitur de eo Ioan. 10. numero 36. *Quem Pater ſanctificavit, & miſit in mundum.* Et Gabriel ait ad Deiparam Virginem. Luc.1. num.35. *Quod naſcetur ex te ſanctum vocabitur.* Sic & voluit, ut & Mater ſua à ſua primæva origine, & conceptione per gratiam Spiritus ſancti, eſſet pura, & ſancta. Ait Regius Vates: *Ædificavit ſanctificium ſuum in terra, quam fundavit in ſæcula.* Pſal.77. num. 69. Ubi nos habemus ſanctificium, legunt Arabicus, Chaldæus, D. Hieronym. Caietan *Sanctuarium ſuum.* Totus rerum ordo videtur hic mutatus. Nam optimus Artifex in ædificando templo, vel domo, prius ponit fundamenta, erigit parietes, & totum tecto cooperit, & poſtea auro, ac ornamentis illuſtrat, ac componit; ſic in ordine ſpirituali, prius ſupponitur natura humana creata, & poſtea gratia, & cœleſtibus donis condecoratur, ac nobilitatur à Deo, ut fiat vas in honorem. Quomodo ergo ſupremus Artifex, *Sic ædificavit ſanctificium ſuum, ſeu ſanctuarium ſuum in terra.* ut videatur ſignificare, prius cogitaſſe de ſanctificatione, ac ſanctitate, quam de ipſa natura, cum ait Propheta, *Ædificavit ſanctuarium, ſeu ſanctuarium ſuum.* Totum locum exponit D. Bonavent. *in ſpeculo de Sanctiſſima Deipara.* Ipſa & tabernaculum & domus Dei: *Sanctificavit tabernaculum ſuum Altiſſimus.* Pſal.45. num.5.

Ioan. 1. Luc. 1. Pſalm. 77. Arabicus. Chaldæus. D. Hieron. Caietan.
In Deipara prius gratia, quam natura.
D Bonav.

Domum tuam decet ſanctitudo. Pſalm. 92. num. 5. Eam Deus tanta gratia, ac ſanctitate in primo inſtanti ſuæ Conceptionis implevit, ita ut videatur prius in illa fuiſſe gratia, quam natura. Divus Damaſcenus *de Nativitate Virgin.* ait: *Natura progredi non eſt auſa, ſed parumper expectavit, donec gratia fructum ſuum peperiſſet.* Tam alta providentia Deus creavit Deiparam, tantâque gratia eam prævenit, ut ordinem humanæ naturæ, quæ ſecum influxum peccati originalis involvebat, impedierit, ne aliqua labe macularetur. *Natura progredi non eſt auſa, ſed parumper expectavit, donec gratia fructum ſuum peperiſſet.*

Pſalm. 92. Damaſcen.

54. Maximè totum noſtrum aſſumptum approbat, & confirmat D. Chryſoſtom. *homil de Nativitate Ioannis*, cum ait: *Merito te quoque, qui natus eſt, matri talia dedit privilegia, quæ etiam habuit ſolus, & illi quoque ſoli dedit.* Quodnam eſt hoc privilegium, quod ſolus Chriſtus habuit, & ſoli matri ſuæ dederit. Hoc ad generationem æternam nullo modo poteſt referri, quia talis generatio, nec Deiparæ, nec alicui puræ creaturæ convenit, ſed tantum unigenito filio Dei; ergo hoc privile

D.Chryſ.

privilegium quod ipse solus Christus habuit,
est ipsa Conceptio in justitia & sanctitate. Sie
Psal. 109. ait David de Christo Domino. Psal. 109. n. 4.
Hebræus. *In splendoribus Sanctorum genui te.* Hebraïea
lectio, *In splendoribus sanctitatis.* Hoc privilegium, quod solus Christus habuit, soli matri communicavit: *Matri talia prebuit privilegia, quæ etiam habuit solus, & illi quoque soli dedit.* Ut in gratia conciperetur: nam alii homines in peccatis generantur. *In peccatis concepit me mater mea* Psal. 50. n. 7. Hæc tamen
Psalm. 50. Paritas Deiparæ imitatur puritatem filii sui. doctrina intelligenda est eum distinctione sæpè data, Christus habuit conceptionē, & generationem in gratia, & sanctitate per naturam, & essentiam, ut verus Deus, Deiparæ verò ut puræ creaturæ hoc concessum est ex
D. Ambros. gratia, & privilegio. Cum D. Chrys. et hoc et D. Ambros. *in Psal.* 40. ubi introducitur Christus loquens eum sua Sanctissima matre, & ait: *Generationis meæ privilegium in te recognosco. quam nulla potuit macula inquinare peccati.*

55. Cantic. 1. Tertiò De suo Sanctissimo filio Jesu testatur Sanctissima Virgo. Cantic. 1. n. 12. *Dum esset Rex in accubitu suo, nardus mea dedit*
Hebr. *odorem suum.* Ex Hebræo legunt omnes, *Cum esset Rex in circulo suo.* Circulus typus est æter-
Pierius. nitatis teste Pierio Valerian. *lib.* 18. Hieroo. ea eo quia circulus principio, & fine caret, & inde æternitatem adumbrat; idem est, ac si diceret, eum supremus Rex meus Sponsus, & Deus Omnipotens constituisset decretum æternæ prædestinationis, ibi prædefinitum fuit, ut *Nardus mea dedisset odorem suum.* Nardus vel est unguentum pretiosum, ut pa-
Ioan. 12. tet ea Ioan. 12. num. 3. ubi dicitur, *Maria accepit libram unguenti nardi pistici*, vel ut alii volunt, est herba odorifera; & ubi nos habemus in nostra vulgata, *Nardus mea*
Græcus. *dedit odorem suum*, Origenes, ac Græci legunt, *Nardus mea dedit odorem ejus.* Res valdè mira! Præter communem rerum ordinem una planta, vel unum odoramentum dat suum proprium, & genuinum odorem, quis vidit unquam, quod Rosa exhalet ut platanus, vel cinnamomum, & balsamum vaporem det ut thus? cur ergo non ait Sponsa Sancta, Nardus mea dedit proprium odorem suum, *sed odorem ejus*, eompe filii mei. Idem est ergo ac si dicat Sanctissima Virgo, ab æterno prædiffinivit Deus suo decreto, ut Nardus mea, mea nempe natura, meáque persona, non dedisset proprium odorem suæ naturæ humanæ: nam hoc esset valdè fœtidum utpote infectum culpa originali, sed dedisset odorem filii mei, qui est impeccabilis per naturam, eum omni
Deiparæ puritas dat odorem filii sui. justitia, & sanctitate, ut de ejus odore haurirem, & participarem, ut in me totum esset Sanctum, purum absque aliqua macula.
Origenes. Origenes *homil.* 2. *ex quatuor.* Ita ait: *Nardus mea odorem mihi detulit sponsi, velut separato naturali odore suo pra fragrantia ejus ipsius mihi detulit suavitatem.* Duo odores in hac divina planta Maria possunt considerari unus naturalis ex propria humana natura, alter supernaturalis ex filio suo Jesu. Quid inde *superato naturali odore suo.* Quod erat ex propria natura *pra fragrantia ejus, ipsius mihi detulit suavitatē*, ex suo nempe decreto mihi detulit plenitudinem, ac suavitatem gratiæ,

Syncera Opuscula.

& sanctitatis ejus ut in omnibus illius Mater appareat.

Quartò. *Sapient.* 7. *n.* 26. dicitur: *Specu-* 56.
lum sine macula Dei majestatis, & imago Sapien. 7.
bonitatis illius. Quæ verba à Patribus, ac expositoribus Beatæ Virgini adaptari solent. Dicitur, *Speculum sine macula Dei majestatis imago bonitatis illius.* Non decantatur imago omnipotentiæ, immensitatis, æternitatis, vel aliorum attributorum, sed *imago bonitatis illius*, id est, illius puritatis, ac sanctitatis, ut est communis vox interpretum, quæ bonitas, & sanctitas divina relucet in Deipara, tanquam in speculo Chrystallino sine macula, quod magis explico ea mente Divi Augustini, qui D. August.
de hac Sanctissima Virgine, sic ait sermone de Nativitate. *Si formam Dei te appellem di-*
gna existis. Cur magnus Doctor eam dicit Deipara Dei imago, ac forma.
Dei formam; quia in se habet perfectam Dei similitudinem, in omnibus referens ipsum
Deum. In hoc sensu Divus Paulus intelligit Philip. 2.
formam *ad Philipp.* 2. *n.* 7. agens de Christo Domino. *Qui cum in forma Dei esset, non rapinam, arbitratus est esse se æqualem Deo* Et quo- D. Thom.
modo Christus Dei forma. Explicat D. Thomas *in eadem epistola ad Philipp lect.* 1. & ait: *Dicitur Christus filius, verbum, & imago, sed imago non dicitur perfecta, nisi habeat formam, cujus est imago.* Imago ut sit perfecta debet habere formam illius, cujus est imago; cum ergo Sanctissima Virgo *sit imago bonitatis Dei.* Inde consequens est, quod ut sit perfecta, debet habere formam illius, cujus est imago inde præclarè ait D. Augustinus, *Si formam Dei te appellem, digna existis.* Adeo enim Beatissima Virgo simillima est eum Deo, ut potius videatur referre formam divinam, quam humanam; *Imago non dicitur perfecta, nisi habeat formam illius, cujus est imago.* Inde de Beatæ Virgine ait Iunilius Iunilius.
Africanus, *Christo simillima, quod nunquam peccatum commisit.* Unde tantam Dei formam, imaginem, ac similitudinem admirans Ioannes Geometra sic modulatè canit Hymno 3. *Gaude Virgo, decus naturæ, pulchraque imago, quæ summi genium continet Artificis.* Pul berrima Maria imaginum summi Artificis est. Geometra.
Tam præclarum consummatum, ac perfectum est hoc opificium B. Deiparæ, ut in eo maximè relucat, ac resplendeat, ingenium, potentia, ac scientia supremi Artificis.

Quintò. Vidit Parens meus Elias, & ait: 57.
Ecce nubecula parva quasi vestigium hominis ascendebat de mari, 3. Regum 18 num. 44. in 3. Reg. 18.
qua nubecula, ut jam dixi *tom.* 1. *in Evangel. lib.* 1. *cap.* 3 *quæst.* 1. *num.* 5. ea Joanne Je- Ioan Ierosol.
rosolymitano. Josepho Antiocheno, Gilli- Antioch.
berto, Platina, Petro de Oiedo, Lezana, Ægy- Platina.
dio Lusitano, Salazar, & aliis multis, quos Lezana.
citavi opusculo de Elia *Resolut.* 1. *q.* 3. *num.* 65. ibi revelatum fuit nostro Sanctissimo Parenti Immaculatæ Conceptionis Virginis mysterium: nam nubes, etsi à mari ea oriatur, tamen valdè diversæ est conditionis ab ipso: nam mare, amarum, salsum, gravidum, & ponderosum, opacū, & sterilisans; nubes verò ab his omnibus qualitatibus valde aliena; dulcis, suavis, levis, lucida, & maximè fertilizans; sic & Sanctissima Virgo, quamvis orta sit, ex natura humana, tamen tota est pulchra,

Xx 3 suavis,

ſuavis, dulcis, & levis, ſine amaritudine, ac pondere peccati, ac illius fœtore; tamen in præſenti, maximè in rem noſtram, id quod dicitur, *quaſi veſtigium hominis*, id eſt, referēs ſimilitudinem, ac formam veſtigij hominis, ut eſt communis expoſitio. ſed cujus hominis importabat ſimilitudinem, Chriſti Domini nempe, ut jam alibi notavi ex D. Auguſtino *ſerm 201 de tempore*, & ait: *Ne forte aliquis dubitet nubem illā veſtigium hominis habuiſſe, dixit illius utique hominis, qui dixit, quem dicunt homines eſſe filiū hominis.* Proindéque nubes illa præfigēs immaculatam Conceptionem Virginis Mariæ, præferebat veſtigium, & ſimilitudinem Chriſti Ieſu: *Equitatui meo aſſimilavi te amica mea.* Cantic. 1. num. 9 Arabicus legit, *Equo meo aſſimilavi te amica mea.* Per equum Aponi. Theodoretus intelligunt Chriſti humanitatem, cui inerat divinitas; huic ergo humanitati ait aſſimilavi te amica mea. De hac ſimilitudine Virginis multa dixi *tom 1. in Evangel. lib. 1 cap. 5. quæſt. 49. n. 14. & tom. 3. cap. 17. quæſt. 19 num. 132.* & *tom. 5. lib. 8. cap. 17. quæſt. 13. nu. 3.* & *tom. 6. cap. 2. Matth. q. 8. n. 41.*

Cantic. 1. Arabicus. Aponi. Theodor.

Quæstio X.

Veritas immaculatæ Conceptionis Virginis demonſtratur ex perpetua traditione Eccleſiæ à tempore Apoſtolorum.

59. SAtis notum eſt, quanta ſit auctoritas traditionum Eccleſiæ, de quo latè agunt Theologi cum D. Thoma *3. part. quæſt. 27. artic. 1. dist. 3. quæſt. 1. quæſtiunc. 3 ad 3.* & in materia de fide, quod nos docet Apoſtolus 1. *Timo h. ultimo*, dicens: *Tenete traditiones, quas didiciſtis, ſive per ſermonem, ſive per epiſtolam noſtram* Utroque modo noſtram veritatem, ſive per ſermonem, ſive per ſcripta, ex ore Apoſtolico habitam.

D Thom. 1 Tim. 6.

60. Et primum ſit, ex libris Sanct. Cecilij & Sanct. Teſiphon qui fuerunt diſcipuli Sancti Jacobi Apoſtoli Majoris, qui libri litteris Arabicis in monte Sancto Granatæ reperti ſunt, pro quorum librorum approbatione exactiſſima, & rigida examina ſunt facta. In quodam Concilio Provinciali convenientibus doctiſſimis, & graviſſimis Viris; & poſtea ex mandato Sereniſſimi Regis Philippi III. In quodam congreſſu Magnorum Virorum Præſidente Illuſtriſſimo Domino Archiepiſcopo Toletano, appoſitis, & ſolutis argumentis in contrarium, iterum prædicti libri fuerunt examinati, & approbati, ut teſtatur Illuſtriſſ. Dom. D. Fr. Franciſcus de Souza Epiſcopus de Oſma, qui interfuit in prædicto congreſſu *libro pro Immaculata Concept.* & referunt Frāciſcus Bivierius. & Thomas Tamajo *in dexterum ad annum Chriſti 308. nu. 9.* Lezana *de Concept. c. 16.* Ægid Luſitan *lib. 3. de Concept q. 3. art. 1. ſect. 4. § 7* Madeira *in defenſorio pro Reliquiis Sanctorum.* Fr. Ioſephus de Ieſu Maria *in vita Deiparæ noſtræ, cap. 20. num. 2.*

Franciſc. Oſma. Bivier. Tamaj. Lezana Ægid. Madeir.

61. In prædicti libris Sancti Cecilius, & Teſiphon dicunt, quod Sancti Apoſtoli in quodam Concilio Hieroſolymis habito dixerunt, & declararūt, quod *illa Virgo illa Maria, illa Sancta præſervata fuit à peccato Originali in primo inſtanti ſuæ Conceptionis, & libera ab omni culpa, & qui ita non ſenſerit, non conſequetur ſalutem æternam.* Ita ex Arabico ſunt verba Latinè donata; forſitan ultima verba, *& qui ita non ſenſerit, non conſequetur ſalutem æternam*: addita ſunt à Sanctis Cecilio, & Teſiphon

S. Cecil. S. Teſiphon.

62. Sanctus Gabriel Archangelus revelavit B. Amadæo, ut conſtat ex quodam libro ſervato Valiſoleti, ut refert citatus Epiſcopus Souza, & illum ſe vidiſſe teſtatur Fr. Joſephus de Jeſu Maria *citatus num. 4.* Revelavit ergo Archangelus, quod Sancti Apoſtoli miris laudibus celebrarunt Sanctiſſimam Deiparam, & quod facit ad rem noſtram Sanctus Andreas dixit: *Tu ſola fuiſti præſervata ab univerſali condemnatione omnium, mortua non fuiſti in Adamo, unica, & ſola immaculata.* Sanct. Thomas Apoſtolus dixit, *O felix, quæ in principio viarū, fuiſti electa, & in prævíſo peccato Adami, non fuiſti cum aliis damnata, imò ob merita filij tui, præter aliorum conditionem ſic fuiſti præventa ut nec in minimo momento extiteris ejus inimica, ſed ſemper amica.* Sanct. Matth. Apoſtolus dixit, *Sicut nix tua albedo! ô Maria immaculata, janua liſus abſque nodo, Spiritus ſanctus ab æterno te præſervavit, ſanctificavit, illuminavit, ac ſingularibus privilegiis condecoravit.* Sanctus Matthias Apoſtolus hoc modo loquitur, *O Beata Maria non fuiſti concepta in peccato, imò ſemper plena, omni gratia, ac ſapientia.*

S. Amad. D. Thom. Apoſtol. Matth. Apoſtol. Matth. Apoſtol.

63. Ratio, quam ſacri Apoſtoli habuerunt, ad decantanda talia Virginis præconia, nobis non conſtat. tamen poteſt colligi ex his quæ tradit D. Dionyſius *cap. 3. § 1. de divinis nominibus*; quod poſtquam Sanctiſſima Virgo efflavit ſacratiſſimam animam, convenerunt Apoſtoli ad funerandum illud divinum corpus Iacobus Epiſcopus Hieroſolymitanus, D. Petrus, & alij Apoſtoli, ac Diſcipuli Domini, & poſtquam venerati ſunt illud corpus, quod in ſe Deum receperat; omnes Apoſtoli illius laudes decantaverunt; unuſquiſque juxta ſuum Spiritum, extollentes Dei bonitatem, quæ in eo tot, ac tanta mirabilia fuerat operata; Inde conſequens fit, quod Apoſtoli non prætericrunt magnum privilegium præſervationis à peccato originali; ſed illud, ut illuſtre, ac præclarum principium aliorum Magnalium, ac divinæ, & ſupremæ electionis intonarunt, & hoc maximè ex eo comprobatur, quia ut teſtatur Juvenalis Epiſcopus Jeroſolymit. apud Euthymium *lib. 3. Hiſtor. cap. 3.* Apoſtoli, & cæteri fideles per tres dies integros, ac continuos perſeverarunt in his Virginis præconiis celebrandis; & hoc ex eo facilè perſuadetur, quia apud antiquos Chriſtianos extitit celebris conſuetudo, quod in actibus funeralibus publicè dicebantur, ac evulgabantur præconia, rerum geſtarum demortui, ut teſtatur D. Dionyſius *de Eccleſiaſtic. Hierarch. cap. 7. in principio.* D. Clemen *lib 6. Conſtitut Apoſtolicar. cap. 2.* Tertullian. *de Corona militis*, & ex illis multi alij

D. Dionyſ. *Funeralia D. Virg. multis encomiis Apoſtoli celebrarunt.* Iuvenalis. Euthym. D. Dionyſ. D Clem. Tertullian.

alii antiqui, ex quo à fortiori credendum est, quod Apostoli in his non defuerunt, sed abundantissime illud peregerunt in celebrandis funeralibus Beatissimæ Virginis.

64. Extant etiam alia præclara testimonia Apostolorum de hac re, & primo, & valdè celebre de hac re est illud D. Andreæ Apo-
Andreas. Apostol. Abdias. stoli, ut refert Abdias Abylonicus lib. 4. suæ Historiæ in hæc verba. *Sicut de Immaculata terra, & nunquam maledicta factus fuerat primus homo, ita ex semper Immaculata Virgine formatus fuit secundus Adamus.* Hanc sententiam publice prædicavit sanctus Apostolus adstante Proconsule Egea, ut scribunt Præs-
Presbyter. byteri Achaiæ in libro de Passione sancti Andreæ Hanc Historiam ut magni ponderis,
Bellarm. ac auctoritatis venerantur *Bella min. lib. 4. de statu peccati cap. 15. & lib. de scriptorib Ecclesiast. ad finem 5. sæculi.* Canisi. *lib 1 cap. 7.*
Canisi. Lippoman. Lyppoman. & alii, & merito sane. Nam in illis Deipara sacratissima, terræ, ex qua primus Adamus formatus est, comparatur; & cum Adamus creatus fuisset ex terra, quæ nullam Dei maledictionem obtinuerat, sic & ipsa purissima Virgo secundo Adamo, nempe Christo Domino suppeditavit materiam, quæ nullam in se peccati maledictionem admiserat, & ab illa omninò erat aliena, & libera.

65. Secund im testimonium in hac re nobis
D Iacobus Minor. dat sanctus Jacobus Minor Episcopus Hierosolymitan. qui in sua Liturgia, de qua mul-
Sexta Synodus Proclus toties facit mentionem Sexta Synodus c 32. & eam nobis dedit Proclus Constantipolit. Patriar ha, qui in Synodo Ephesina contra Nestorium pugnavit. Sic ait sanctus Apostolus in citata Liturgia: *Dignum est, ut te vere B atam dicamus Deiparam, semper B atam, & omnibus modis irreprehensibilem, & matrem Dei nostri,* & iterum *Commemorantes sanctissimam, immaculatam, & gloriosissimam Dominam nostram Dei matrem.* Cum ergo Apostolus dicat B. Virginem immaculatam omnibus modis irreprehensibilem, nullam maculam, nil reprehensibile, in ea agnoscit, alias eam non diceret immaculatam, & omnibus modis irreprehensibilem.

66. Similiter & Marcus in sua Liturgia, de
D Marc. qua quæst. sequenti pro Ecclesia Alexandrina Beatam Virginem appellat Immaculatam, ac
Iacobus Apostolus omnibus modis irreprehensibilem, & D. Iacobum Apostolum, Majorem Ecclesiam, quam in Granata fundavit sub nomine B Mariæ Virg. de Pilar dedicasse sub titulo Conce-
Marc. Maxi ptionis Deiparæ testatur Marcus Maximus Episcopus Civitatis illius, qui floruit an. 600.
D Isidor. quem mirifice laudat D. Isidorus *lib. de viris illustribus cap. 46.* ita modulatur Episcopus in quodam hymno à se composito, ut referunt Murillus in fundatione illius Ecclesiæ, & Episcopus, Souza pro Conceptione; & Fr. Ioseph. à Iesu Maria citatus. num. 4.

67. Ex quibus facio hoc argumentũ ex optima
D. Irenæus. doctrina D. Irinæi *lib. 3. adversus Hæreses cap. 4.* ubi ait, quod quando emerserit aliqua quæstio, vel dubitatio non ab aliis quærenda est veritas, sed tantum ab Ecclesiis, quæ fundatæ sunt ab Apostolis. Ait sanctus Doctor. *Non oportet apud alios veritatem quærere, quando facile est ab Ecclesia sumere, cum Apostoli, quasi in depositorium dives plenissime in eam contulerint omnia, quæ sunt veritatis.* Et subdit, *quod debet fieri ex scripto, vel traditione Apostolorum.* Atqui Ecclesia Hierosolymitana fundata à Iacobo Apostolo ejus Episcopo, Ecclesia Hispanica erecta à Iacobo Majore; Alexandrina à D. Marco, Achaiea à S. Andra, scripto, & traditione: hanc veritatem tenent de pura, & immaculata Conceptione Virg. Mariæ, ergo non est quid amplius quærendum.

QUÆSTIO XI.

Veritas Immaculatæ Concept. Virg. Mariæ recte demonstratur ex antiquissimis festivitatibus illius, à tempore Apostolorum.

Certissimum est festum Immaculatæ Con- 68.
ceptionis Virg. Mariæ celebari univer- Sixtus IV.
saliter in tota Ecclesia à tempore Sixti IV an- Festivitas.
no 1480. Licet antea tam in Romana Ec- Conceptionis
clesia, quam in multis aliis tacita, vel expres- antiquissima
sa licentia Summi Pontificis celebraretur. in Ecclesia
Et noster Ioannes Bachonius, qui floruit cir- Carmelitarum.
ca annum 1210 in 4 dist. 2. quæst. 3, art. 3. Bachonius.
testatur, *quod ab antiquissimis temporibus festum conceptionis in Romana curia præsentibus Cardinalibus, in Carmelitarum conventu celebrabatur.*

Inquiramus antiquissima tempora, de qui- 69.
bus loquitur noster Bachonius, & certum ha- Bachon.
betur, quod hoc festum publice celebratum fuerat in Anglia à tempore D. Anselmi, scilicet ab anno 1060. Nam quod D. Anselmus D Anselm.
primus instituisset hanc Conceptionis celebritatem in Anglia, testatur Concilium Can Anglia.
turiense, anno 1328. Teste nostro Bachonio *quodlibet 3. quæst. 13.* & ex multis aliis notat Bachonius *in Kalendario die 8. Decembris.*

Longe antiquius D. Anselmo est festum 70.
Conceptionis, nam in multis antea Ecclesiis celebrabatur, ut patet ex *Martyrolog. Beda*, qui B da.
floruit anno 730. In quo invenitur hoc festum jam appositum, quod etiam fit manifestum *ex Kalendario Græco*, quod tribuitur D. Damasceno, qui floruit eodem tempore cum D Damasc.
Beda.

Quartò. Altiori tempore ante Bedam, & 71.
Damascenum deprehenditur in Hispania festum conceptionis celebratum, ut manifestatur *ex Kalendario* Sancti Isidori, qui ex man- D. Isidor.
dato Concilii Quarti Toletani, composuit, Conc. Tolet
ac reformavit Breviarium Hispaniæ, quod appellatur *Mosarabe*, ut tradunt Ambrosius de Morales *lib 11. cap. 19.* Mariana *lib. 6. c. 5.* Morales.
Loatza *in Annotationibus ad dictum Concilium* Baroni. *tom. 8. anno 673.* Floruit autem Maria. Baron.
D. Isidorus *circa annum 630.* Concilium autem celebratum fuit anno 643. Hispan.

Quinto Adhuc in ma ori antiquitate inve- 72.
nimus festum Conceptionis celebratum multo longiori tempore ante D. Isidorum; nam Orosius auctor antiquissimus, ac gravissimus, Orosius.
qui floruit anno 400. In Epistola ad Eustochium, ex quo hæc verba refert Oieda in sua Oieda.

 informa

informatione pro concept. cap.5. fol.11. *Coram Deo novi, & in veritate comperi, quod nulla mulier in partu periclitatur, super quam Maria gratia devotè imploratur, & dies conceptionis celebratur.*

73. Flavius Dexter. Sextò. Ascendamus jam ad primitivam Ecclesiam ad tempus nempe Apostolorum, de quo testatur Flavius dextee auctor magnæ auctoritatis cootempoiatius, & amicissimus D. Hieranti, ad quem dedicavit sua opera, & floruit circa annum 430. Sic scribit ad annum 308 n.9. *A Iacobi prædicatione celebratur in Hispania festam immaculata, & illibata Conceptionis Dei Genitricis Maria.* Aliqui valdè sinistre Flavium interpretati sunt, ut dicant, ipsum non agere de Virginis Conceptione Activa in vtero sanctæ Annæ, sed de Conceptione passiva, quando divinum veibum concepit, hoc evidenter pater quantum distet à veea intelligentia, nam in omnium ore Cooceptio Immaculata, & illibata intelligitur de Conceptione Deiparæ in utero Sanctæ Annæ.

Tempus Apostolorum.

74. Iacobus Min. Probatur etiam ex Liturgia Sancti Jacobi Minoris lingua Syriaca scripta, de qua superiori quæst. ego, qui cum dicitur, *Mementote præcipue Sanctissima Immaculata, & super omnes benedicta gloriosa Domina Maria.* Respondebat chorus: *Dignum est, ut te vere Beatam dicamus Deiparam, semper Beatam, & omnibus modis irreprehensibilem matrem Dei.* Ex quo fit manifestum Ecclesiam publice auctoritate Jacobi Apostoli in Missa decantare Virginem illibatam omnibus modis irreprehensibilem. Tertiò. Id etiam constat in Ecclesia Ægypti ex traditione Sancti Marci Evangelistæ, in quodam libro dicto *Novi testamenti* habetur *in Conceptione Vir. Maria legatur Evangelium Beatus venter.* Titulus autem festivitatis est. *Lectio in Conceptione Deipara Maria,* quòd ex gravissimis Auctoeibus refert Ægydius Lusitan. *De conceptione lib.3 q.6. art.1.§.13.n.221.fol.318.*

S.Marcus.

Ægidius.

75. Et jam ante Apostolos mysterium Conceptionis Virg. fuisse revelatum Parenti Eliæ, ut ex Ioanne Hierosolymitano, & aliis multis supra dixi *quæst. 9. in fine*, & tenet ipse Ægidius citatus *n.222.* Quam revelationem Elias suos discipulos docuit, qui semper in veneratione tanti mysterii perseverarunt, de quo latius egi *Opusculo 3. de Elia, Resolut. 1. quæst. 3.*

In Carmelo festum Conceptionis.

Triplex Argumentum.

76. Primo. Ecclesia sancta Romana non potest errare in celebrandis festivitatibus Sanctoeum, sed Ecclesia Sancta Romana non solum celebrat festum Conceptionis, sed etiam illud præcipit celebrari; ergo in celebratione Conceptionis B. Virg. sub titulo Immaculatæ Conceptionis errare non potest. Consequentia recte colligit; minor est evidens, quia Ecclesia nō solum celebrat festum Conceptionis, sed etiam pro ejus festivitate concedit indulgentias. Major probatur, quia cum Ecclesia habeat assistentiam Spiritus Sancti, fieri non potest, ut det religiosum publicum cultum alicui, cui non debetur ut personæ in statu damnationis, ut probat D. Tho. 2.2.q.93. art.1. *in fine & ad 3.* Alias talis cultus esset contra virtutem Religionis, & ratione mendacii, ac deceptionis esset valde perniciosus, & superstitiosus, ut docet ibid. D Th. ergo si Conceptio Virginis non fuisset pura, & illibata, Ecclesia quæ est columna veritatis, non dedisset illi cultum, ergo cum illum tribuat, pura, & sancta est Cooceptio.

Ecclesia non errat in celebratione festivitatum.

D.Thom.

77. Probatur secundo ex eo, Patres, & Theologi probant, Beatam Deiparam ex utero mateis suæ Anoæ natam fuisse in gratia & sanctam absque peccato originali, quia Ecclesia ejus festum celebrat, ergo à fortiori ex eo quod celebrat festū Immaculatæ Conceptionis tenendum est, quod ipsa virgo in sua Conceptione extitit pura, & immaculata. Antecedens est Patrum doctrina. Ex D. Bernard. Epistol. 174. *ad Canonicos Lugdunenses.* D. Idephons. libro de Virginitate Virginis sic ait, *Quia ejus nativitas tam solemniter colitur: constat ex auctoritate Ecclesia, quod nullis, quando nata est subjacuit delictis.* Et hoc aperte supponit D. Thom. 3. p.q.27. *art.1. in Argumen. sed contra.*

Ex festivitate nativitatis argumentum.

D.Bernard.

D.Ildeph.

D.Thom.

78. Probatur tertio. Conceptionis dies multa festivitate celebratur in tota Ecclesia sub duplici majori; & cum Octava; ita ut valde sit solennissimus, & maximè in Hispania, ac Lusitania, quod ex flatu Spiritus sancti est ordinatum ad ostensionem veritatis purissimæ Conceptioois: præcipit Concilium Tridentinum *Session. 13. cap.5. de sacra Euchar.* Sacramentum cooreris Christi magna festivitate, ac solemnitate celebrari; Ait Concilium, *Sic quidem oportuit victricem veritatem de mendacio, & heresi triumphum agere, at ejus adversarii in Conspecta tanti splendoris, & in tanta universa Ecclesia latitia positi, vel debilitati, & fracti tabescant vel pudore affecti, & confusi aliquando resipiscant.*

Ex magna festivitate.

Trident.

QUÆSTIO XII.

Veritas pura, & Immacalata Conceptionis ostenditur ex verbis, & modo loquendi Conciliorum.

79. FRequenter in multis Conciliis Generalibus dicitur sanctissima Deipara pura, illibata, & immaculata. In Concilio Tertio Generali celebrato anno 303. ut restatur Phocius in *Epistola ad Bulgaria Principem.* & in Concilio sexto Generali an. 320. Actione a. dicitur. *Qua Immaculata semper extitisti ab exordio tua creationis, quia paritura eras creatorem totius sanctitatis.* Maxime notanda sunt verba *Immaculata semper extitisti ab exordio tua creationis.* In epistola Sophronii habetur, *Mariam ab omni contagione, sive labe liberam fuisse credimus.* In Conc. Toletano secundo anno 675. in Professione fidei sic habetur, *Solam filii personā pro liberatione humani generis hominē verum sine peccato de sancta, & Immaculata Maria Virgine, credimus assumpsisse.* In septima Synodo Generali, quod fuit secundum Nicænum An. 787. Acti. 3. dicitur *Veneramur etiam, & adoramus Imaginem Deipara & Domina nostra irreprehensibilis, &* Immacu

Concilium 1. Generale.

Sophronius.

Toletan. secundum.

secundum. Nicænum.

Franco ford. Concil Oxoniense. Concil. Cantuarien.

Immaculata. In Franco-fordensi epistola ad Episcopos Hispaniæ, scribitur *Virgo immaculata, prorsusque pura.* Concilium Oxoniense celebratum in Anglia anno 1220. eodem modo loquitur & præcipit celebrari festum Conceptionis Deiparæ ut tutatur Fernandus Ojeda in Relectione de Conceptione *cap.* 12. Similiter & Concilium Cantuariense citatum à nostro Baconio *quolib.* 3. *quæst.* 13.

80. *Responsio rejicitur.* Nec potest dici, quod Beatissima, virgo dicitur à Conciliis pura, Immaculata, irreprehensibilis, à peccatis nempe actualibus tantum, hoc nullo modo potest dici; quia si habuisset peccatum originale, non poterat dici absolute pura, & immaculata, irreprehensibilia, ex eo quod erat libera à peccatis actualibus; nam peccatum actuale dicit mortale, & veniale, & majorem notam, ac maculam imponit peccatum Originale, quam veniale, ut est notum. Deinde quod sanctissima Deipara dicatur pura, immaculata, irreprehensibilis omnibus modis, si habuisset peccatum Originale, locutio est valde impropria, per respectum ad verum, & genuinum sensum, & secum importat fictionem, & falsitatem, ut ex multis probant Juristæ Mendocius *de Privileg ad instar.* Menoch. *de arbitrar. casu* 314. *n.* 13. Gama Lusitan. *Decis.* 223. *n.* 2. Cenedo *D'Ilic Et.* 33. *num.* 2. Barbos. *in Decision. Dictione* 252. *num* 2. Verba autem Conciliorum simpliciter, & absolute sunt vera, & nullam important fictionem, vel falsitatem.

Mendoc. Menoch. Gama. Cenedo. Barbosa.

Conc Basil. Omitto auctoritatem Consilii Basileensis, quod celebratum fuit anno 1439. ubi sess. 36. approbat laudabilem, & piam consuetudinem Ecclesiæ celebrantis Officium Immaculatæ Conceptionis, tamen Concilium rem non definit, sed loquitur secundum piam, & laudabilem consuetudinem, ut notaot Corduba *lib.* 1. *Quæstion. quæst* 40. *post* 6. *Conclus.* Bellarm. *lib.* 4. *de amissione gratiæ, & statu peccati cap.* 15. §. *Deinde.* Et quod magis est illud Concilium tempore Decreti jam non erat legitimum, utpote continuatum sub Amadæo Antipapa renuente Eugeno vero Pontifice; Unde Concilium pro tali tempore fuit acephalum, & conciliabulum declaravit Leo X. *in Concil.* 3. *de Lateran. sess.* 15. in Bulla, quæ incipit, *Pater Æternus.* Et Eugenius IV. & Nicolaus V. nulla illius Concilii Decreta appenbarunt, nec confirmarunt, de quo Ægid. Lusitan de Concept. *lib.* 3. *q.* 3. *art. unico, sect.* 2. *n.* 8. *fol.* 170.

Corduba. Bellarm. Leo X. Eugen IV. Nicol. V. Ægid. Lusit.

QUÆSTIO XII.

Veritas Immaculatæ Conceptionis Virginis Mariæ ostenditur, ac declaratur Auctoritate multorum Summorum Pontificum.

81. DEus sua infinita, & alta sapientia, ac providentia gubernans suam Ecclesiam disponit, & ordinat, ut non omnia mysteria simul aperiantur, ac exponantur, ab ipsa Ecclesia, sed sensim pro præsenti occasione, rerum statu, ac capacitate fidelium, & opportunitate temporis, quod Christus Dominus nobis insinuavit; nam postquam in ultima Cœna sublimia, & alta docuisset suos discipulos, Ioan 16. n. 12. addit, *Multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modo, scietis autem postea:* Non potestis portare modo omnia, nempe illa, non potestis corde, & animo intelligere, capere, ac retinere. Divus Chrysost. *homil.* 77. *in Math* sic loquitur in persona Christi; *Non est ignorantia mea adscribendum, quod non dicam, quæ dicere oportet, sed audientium imbecillitati.* Unde laudatur *fidelis servus, & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam, ut det illis cibum in tempore.* Math. 24. *n.* 45. D. Lucas scribit c. 12. *n.* 42. *ut det illis in tempore tritici mensuram.* Dat triticum, & cibum doctrinæ ad mensuram temporis, occasionis, ac capacitatis Audientium.

Ioan. 16. *Omnia mysteria non simul aperiuntur.* D. Chrys. D. Matt. 24. D. Luc. 12.

Hinc Ecclesia rectè comparatur Auroræ. Cantic. 6. num. 9. *Quæ est ista, quæ progreditur quasi Aurora consurgens.* Aurora quippe temporis processu magis splendet, rutilatque vehementius; Sic Ecclesia sancta Divino Spiritu quotidie eam plenius illustrante, alta, & sublimia mysteria pro temporis opportunitate, ac occasionis nobis aperit, & declarat. De ipsa Ecclesia asseritur Cantic. 8 num. 8. *Soror nostra parva, & ubera non habet,* quomodo hoc dicitur de illa, *ubera non habet,* cum de ea scribatur Cantic. 7. num. 3 *Duo ubera tua, sicut duo hinnuli* Et ibid num 8. *Ubera tua sicut botri,* quomodo asseritur de illa, *Soror nostra parva, ubera non habet.* Quæ verba juxta communiorem sensum teste Gislerio *in Appendice,* intelliguntur de Ecclesia primitiva, quia tunc erat parva in suo exordio, & non habebat ubera ad effundendam magnam copiam lactis ob debilitatem audientium. Theodoret. *Cum nec doctrinæ lac, aut solidum cibum possit egentibus subministrare.* At vero postea Spiritu Sancto cooperante, cum adolevit, & vires comparavit, jam habet ubera ut copia lactis suæ doctrinæ totum mundum valeat fœcundare. Sic & Summi Pontifices hoc negotio piæ, & immaculatæ Conceptionis aperiendo ac explicando sensim se habuerunt pro opportunitate tēporis, ac imbecillitate aliquorum, qui omnes à Sixto Quarto usque ad præsens mysterium Conceptionis Virginis maximè venerantes illud explicarunt, non expressè definientes, sed celsitudinem mysterii declarantes, ac fidelium devotionem excitantes. 82.

Cant. 6. *Paulatim declarantur mysteria ab Ecclesia.* Cantic. 7. Gilles. Thodoret.

Series Pontificum.

Primus extitit Sixtus IV. magna devotione affectus ad tantum virginis mysterium, & de hac re quatuor edidit constitutiones, & in duabus primis præcipit in tota Ecclesia Romana celebrare officium *sub titulo immaculatæ Conceptionis,* Quarum prima, & incipit *Grave nimis* expedita fuit anno 1482. Altera est Extravag. 2. *de reliquiis, & venerat. sanct.* expedita fuit anno 1483. & concedit indulgentias pro celebratione ipsius festivitatis. In aliis duabus approbat officia Conceptionis, unum compositum à Leonardo Nogarolis, alterum à Bernardino de Buttis. 83.

Sixtus.

Secundus

84\. *Innoc. VIII.* Secundus Pontifex fuit Innocentius VIII. qui an 5. sui Pontificatus approbavit, & confirmavit Religionem Immaculatæ Conceptionis Monialium Toletan. Testius fuit Alexander Sextus anno Domini 1502. approbavit, ac renovavit omnes constitutiones Sixti IV. *Alexand. VI.* *Iulius II. Leo X. Adrian. VI. Clem. VII. Paulus III. Iulius III. Paulus IV. Pius V. Greg. XIII. Clem. VIII.* Iulius II. Leo X. Adrianus VI. Clemens VII. Paulus III. Julius III. Paulus IV. Pius V. Gregorius XIII. Clemens VIII. & alii Pontifices multas indulgentias pro celebritate festivitatis Immaculatæ Conceptionis Virginis concesserunt, multasque Ecclesias, & monasteria erecta sub titulo Immaculatæ Conceptionis approbarunt, ac confirmarunt; & Leo X. anno 6. sui Pontificatus fecit illam insignem concessionem oppido de Molina, ut in die Conceptionis possint dici maturinalia officia, sicut die Nativitatis Domini, & à media nocte missas celebrare, mutaro nomine Nativitatis in Conceptionem. Incipit constitutio *Pia Christi fidelium*, & ea præsertim Immaculatæ Conceptionis, quæ omnia minutim, & latè refert Petrus de Alva in suo libro dicto *Nodus indissolubilis* Nodo Primo §. 2. *fol.* 82. *&* *sequentibus.*

85\. *Paulus V.* Tandem Paulus V. in sua Constitu. *Regis Pacifici* edita anno 1617. Augusti 3. ubi inter cætera sic ait Pontifex. *Propterea volens huiusmodi scandalis ex debito sui muneris providere decrevit, & præcepit, ac præsentis decreti virtute mandat omnibus, & singulis, cuiusvis ordinis, & instituti regularibus, & aliis quibuscumque tam Ecclesiasticis, quam regularibus personis, cuiusvis conditionis, & status, gradus, ordinis, dignitatis tam Ecclesiasticæ, quàm sæcularis, etiamsi specialis, specifica, & individua, earum esset necessario mentio facienda, ut impofterum, donec articulus hujusmodi, à sede sancta Apostolica fuerit definitus, vel per sanctitatem suam, ac sedem Apostolicam fuerit aliter ordinatum, non audeant in publicis concionibus, lectionibus, conclusionibus, & aliis quibuscumque actibus publicis asserere, quod eadem Beatissima virgo fuerit concepta cum peccato originali.* *Prohibetur, ne publice contraria sententia dicatur.* Refertur tom. 3. Bullar. fol. 348. & est constit. ipsius Pontif. 97. contra aliter facientes procedit impositis gravissimis pœnis, & ut contra eos procedant Ordinarii Prælati locorum, ac etiam Domini inquisitores. *Bullar.*

86\. Postea vero Gregor. XV. In sua constit. 29. huius Pontificis data 24. Maii anno 1622. & incipit *Sanctissim. Dominus noster auditis* Renovat, & confirmat constitu. Sixti IV. Alexandri VI. Pii V. Pauli V. Post quam præcepit, quod officium de Beatissimæ Virginis Conceptione solemniter celebretur, Addit, *Omnibus, & singulis personis Ecclesiasticis tam sæcularibus, quam cujusvis ordinis, & instituti regularibus mandat, ac præcipit, ut in sacrosancto Missæ sacrificio, ac divino officio celebrandis tam publice, quam privatim, non alio, quam Conceptionis nomine uti debeant. Contravenientes autem sanctitas sua, voluit, & declaravit subiacere debere, & subjecit censuris, & pœnis contentis in supradictis constitutionibus.* *Alio nomine non est utendum in officio nisi conceptionis.* Refertur in Bullario fol. 426.

87\. Concedit tamen Fratribus Ordinis Prædicatorum, de cætero in quibuscumque privatis eorum colloquiis, seu conferentiis, inter se dumtaxat, & non inter alios, aut cum aliis de materia ejusdem Conceptionis Beatæ Mariæ Virginis differrere, ac tractare, absque vllo pœnarum incursu in dictis decretis latarum.

Quæstio XIV.

Veritatem Immaculatæ Conceptionis Virginis Mariæ nobis maximè aperit, & declarat Alexander Septimus in sua constitutione, quæ breviter proponitur, & explicatur.

Sanctissimus Dominus noster Alexander septimus septimo anno sui Pootificatus die 8. Decembris anno 1661. edidit constitutionem in favorem puræ, & Immaculatæ Conceptionis Virginis Mariæ, Quæ incipit. *Solicitudo omnium Ecclesiarum.* Inter cætera sic habet in corpore, *Constitutiones, & decreta à Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris, & præcipuè à Sixto IV. Paulo V. Gregorio XV. edita in favorem sententiæ asserentis animam Beatæ Mariæ Virginis, in sui Creatione, & in corpus infusione. Spiritus sancti gratia donatam, & à peccato Originali præservatam fuisse, nec non in favorem festi, & cultus Conceptionis ejusdem Virginis Deiparæ, secundum piam istam sententiam, ut præfertur, exhiberi innovamus, & sub Censuris, & pœnis, in eisdem Constitutionibus contentis observari mandamus,* &c. Insuper innovat Constitutiones Pauli V. Gregorii XV. Ut de contraria sententia non agatur in publicis concionibus, disputationibus, Conclusionibus, cæterisque publicis actionibus, & quod festum dicatur celebrari tantum sub nomine Conceptionis, & non alio. 88. *Alexander. Septimus.*

Quamvis omnes Romani Pontifices habeant eandem potestatem; auctoritatem, & assistentiam Spiritus sancti, tamen ipse sua infinita sapientia, ac providentia, omnia disponit suaviter, & leniter, ut tanta suavitate faciliùs veritas insinuetur in cordibus fidelium. Hac alta providentia disposuit ipse divinus Spiritus, ut Summi Pontifices hanc vsritatem de Immaculta Conceptione sensum aperirent, & explicarent Sixtus IV. instituit illius festum. Paulus V. prohibet, ne contraria sententia tractetur, & agatur in publicis actionibus. Gregorius XV. ut festum celebretur sub nomine conceptionis, & non alio. Tandem effulget Alexander Septimus, nobis sublimiter aperiens: *Animam B. Mariæ Virginis in sua creatione, & corpus infusione. Spiritus sancti gratia donatam, & à peccato originali præservatam fuisse.* 89. *Sixtus IV. Paulus V. Gregor. XV. Alex. VII.*

De Joanne Baptista scribit Evangelista Joannes cap. 1. num. 7. *Hic venit, ut testimonium perhiberet de lumine.* Deus lux est, & in eo non sunt tenebræ ullæ. Ad quid venit Baptista cum esset *lucerna.* Ioan 5. num. 33 nunquid lux magna indiget parva luce lucernæ? ad quid ergo venit Ioannes? ut lucerna, ut sua tenui luce homines assuefierent ad suscipiendam lucem magnam; Carthusianus ait. *Necessaria fuit Iudæis ista præparatio; nam cum rudes* 90. *Ioan. 5. Animus sensim disponendus ad magna.*

vndes fuerint, immediate capaces non erant supernaturalium, ac cælestium documentorum Christi, sed pedetentim inducendi erant ad magna. Magna non subito sunt dicenda, ac proponenda, ne teruor magnitudine, animus opprimatur onere, sed paulatim disponendus, ut suavius, ac facilius percipiat, & intelligat.

91. In revelatione B. Brigittæ à nobis in exordio proposita sic ait Sanctissima Deipara famulæ suæ Brigittæ, quod placuit filio suo, ut multi amici ejus pie de sua Immaculata Conceptione sentirent, tamen disposuit ut clarescceret in tempore præordinato. Hoc præsens sæculum videtur felicissimum tempus à Deo præordinatum, ut tanta veritas Immaculatæ Conceptionis clarescceret, & eam nobis reseraret Alexander Septimus Summus Pontifex, septimo sui Pontificatus anno. Cum in Summa temporum sterilitate Pater meus Elias orasset, mandavit puero suo, ut prospiceret contra mare, & cum hoc sexies fecisset, *Septima autem vice, ecce nubecula parva, quasi vestigium hominis ascendebat de mari.* 3. Reg. 18. num. 44. per hanc nubeculam; quæ de mari ascendebat nullam secum portans salsuginem, ac amaritudinem maris significari sacratissimam virginem Mariam in sua purissima Conceptione, quæ de natura humana nullam secum importavit amaritudinem peccati, constans est gravissimorum Auctorum sententia, ut supra retuli in hoc Opusculo quæst 9. in fine, & latius *Opusculo 3. de Elia, Resol. 1. quæst. 3.* Quorum multi per vicem septimam intelligunt septem dona Spiritus sancti, ut ibi dixi, quia solum tanta donorum luce potest intelligi, ac cognosci sublime; & altum mysterium Immaculatæ Conceptionis Virginis, & ideo tantum arcanum nobis aperire, & de illo tam amplam intelligentiam, ac cognitionem dare Alexandro Septimo erat reservatum; nam in suo septimi nomine virtus donorum Divini Spiritus inouebatur, quia ille illuminatus tantum oraculum nobis protulit. Quod anima Beatæ Virginis in sua Creatione, ac infusione in corpus Spiritus sancti gratia donata fuerit.

Revelatio. S. Brigittæ. — *3. Reg. 18.* — *Ad intelligendum mysterium Conceptionis dona Spiritus sancti.*

92. Ad Christum Dominum loquitur sanctissima virgo Maria Cantic 8. num. 1. *Quis mihi det te fratrem meum, ut inveniam te foris, & deosculer te, & jam me nemo despiciat.* Pro eo quod nos habemus, *Inveniam te foris.* Græcus legit, *In foro*; hoc est in publico, ac manifesto, expostulat ejus osculum, hoc est ut explicat Catena trium Patrum, *ut ejus deliciis fruatur*; Justi maximè intendunt, ut dona ipsis à Deo data sint in secreto, & abscondito. Cur ergo illa exoptat, ut in foro, ac publico, ejus osculo, ac donis gaudeat, & condecoretur. Rationem subdit, *ut nemo me despiciat.* Aponius, *Deosculer te, ut prius, & eorum, qui eam solebant habere despectus, jam nemo eam despiciat.* Aliqui non benè intelligentes magnalia divinæ sponsæ, quibus fuerat sublimata à suo dilecto eam despectui habebant, postulat, ut hæc fiant publica, & manifesta, ut omnes recognoscant ejus excellentiam & nemo eam despiciat. Fuerunt aliqui, etsi pio zelo, qui de Conceptione Virginis non rectè sentiebant, existimantes eam cum labe originali: Adest nunc Alexander VII. qui in foro, ac publico osculo, & pace privilegii à filio suo cōcessa, ut in creatione animæ, ac in corpus infusione fuerit Spiritus sancti gratia donata, *ut jam nemo despiciat* & habeat, quid loquatur, & dicat.

Cantic. 8. — *Græcus.* — *Tres Patres.* — *Aponius.* — *Declaratur mysterium, Conceptionis, ut obmutescant aliqui.*

93. Nunc vero profundius expendamus verba Pontificis qui ait *Animam Beatæ Virg. Mariæ in sui creatione, & in corpus infusione, Spiritus sancti gratia donatam, & à peccato originali præservatam fuisse.* In his verbis difficultas insurgit, pro cujus explicatione duo instantia sunt notanda in anima. Primum instans, quando anima immediatè creatur à Deo. Secundum; quando ex vi generationis activæ unitur corpori. In primo instanti anima non consideratur pro tunc fœdata peccato originali, quia in tali statu solum habet esse à Deo per creationem. In secundo verò instanti ex vi generationis ab Adamo tunc contrahitur peccatum originale, & homo fit filius Adami. Ita D. Thomas 1. 2. q. 83. art. 1. ad 4. & in 2. dist. 18. q. 2. a. 1. ad 3. Et in hoc secundo instanti nempe infusionis animæ in corpus, seu illius unionis Beatissima Virgo fuit præservata à peccato originali, pro qua sententia sunt fere infiniti Theologi, test. Ægydio Lusitano *de Concept lib 3. q 10. art 6. n. 1. fol. 354.*

Alexand. — *Thom.* — *Ægid.*

94. Quomodo ergo ait Pontifex, quod anima B Virg. Mariæ *in sui creatione, & in corpus infusione fuerit præservata à peccato originali*, tanquam si in illo primo instanti fuisset præservata à peccato originali, in quo illud non datur? Forte fuerunt aliqui qui videntur supponere, quòd adhuc jam in illo primo instanti jam contrahitur ipsum peccatum, ut videntur supponere Iacob. à Valent. *in Ps. 45. fol. 132. col. 3.* & Michaël de Palatio *in 3. dist. 3. disp. 1. pag. 47. colum. 2.* Cū ergo Alexander VII. ait, quod B. Virgo fuerit præservata à peccato originali, in animæ creatione, ac infusione in corpus contradictoris evelleret contrariam sententiam, & nullum esset ei subterfugium, & ideo abundantissimè declarat, quod in nullo instanti, in nulla consideratione, in nullo sensu, nulla in ea fuisset peccati originalis macula; notat Gilbertus *serm. 14. in Cantic.* quod divinus sponsus passim laudat elegantiam suæ sponsæ in Cantic. *Tota pulchra es amica mea*, 4. num. 7. *Immaculata mea*, 5. n. 2. *Pulcherrima mulierum* ibid. num. 17. *Columba mea perfecta mea*, 6 num. 7. *Facies tua decora*, &c. Ad quid tanta de pulchritudine repetitio? Respondet Abbas, *Præ summa charitate, eximio affectu cumulatissimè laudat, ne adversario pateret aliqua rimula* Calumniandi, ac murmurandi; quod in præsenti ita dico.

Iacob. de Valentia. — *Palatius.* — *Alexand.* — *Gilbert.* — *Eximius affectus multiplicat verba.* — *Cantic. 4.* — *Cantic. 5.* — *Cantic. 6.*

95. Et Pontifex tam claris, & apertis verbis rem declarat: *In sui creatione, & in corpus infusione fuerit præservata à peccato originali.* Quæ verba dum considero statim mihi venit in mentem illud, quod Gelasius Papa dixit *lib. de sacra Eucharistia*, agens de forma, qua dulcissimus Iesus illud admirabile Sacramentum instituit. Ait Pontifex, *cum Christus Dominus tam apertis verbis dixisset: Hoc est corpus meum, Hic est calix sanguinis mei, proprio ore tanquam gladio accutissimo omnes hæreticos jugula-*

Gelasius. — *Matth. 26.* — *Ore Pontificis jugulatur sententia contraria.*

vit;

vit; ac iniquorum ora obstruxit. Cum ergo Pontifex, vices Christi gerens in terra, apertis verbis ab ore suo protulerit, quod anima B. Virginis in sui creatione, ac infusione in corpus gratia Spiritus sancti donata, præservata fuerit ab originali peccato, jam ore suo opposita sententia est jugulata, & aliorum ora obstructa.

Quæstio XV.

Veritas Immaculatæ Conceptionis Virginis Mariæ comprobatur auctoritate Patrum Græcorum.

96. Proverb. 8. Ait divina Sapientia Proverb. 8. num 34. *Beatus homo, qui audit me, & qui vigilat ad fores meas quotidie, & observat ad postes ostii mei.* Ultima verba (Hebræa Hebraïca lectio, *custodierit postes ostiorum meorum.*) Beda Beda allegorice exponens locum: *Fores suas, & postes ostii sui, scripturas sanctas, & earum Doctores nuncupat*, similiter Caietan. Cajetanus: *Postes ostiorum sapientiæ sunt Doctores, sustinentes ostia.* Inde ergo ait divina Sapientia: *Beatus homo, qui observat ad postes ostii mei.* Doctores sunt postes, qui aperiunt ostium. Doctores nempe. Hos tales Doctores mandat nobis divina Sapientia observare, ad eorumque verba, & doctrinam invigilare, ut habeamus ostium apertum ad veram scientiam, intelligentiamque scripturarum, & hæc doctrina maximè requirenda est ab ipso fonte, ab ipsaque antiquitate, ab his nempe, qui Apostolorum nepotes, discipulique discipulorum Apostolorum extiterunt. Ad hoc documentum perquirendum in antiquitate doctrinæ magnum consilium nobis Iob 8. præbet sanctus Job cap 8. n. 8. *Interroga generationem pristinam: & diligenter exquire Patrum memoriam*; & subdit: *Ipsi docebunt te, & loquentur tibi, & de corde suo proferent eloquia.* Hic non intendo congerere auctoritates, sed tantum eas propono quæ maximè faciunt ad rem, & non diffusè conterere tempus.

97. Origenes. Primus Origenes, qui floruit circa annum Christi 200. homil. 1. ex variis, de sanctissima Deipara sic ait post multa: *Hujus itaque unigenitis, dum dicitur hæc mater Virgo Maria, digna digni, immaculata sancti immaculati una unicus, unica unici.* Et posta subdit maximè notanda dicens: *Mariam fuisse, quæ neque persuasione serpentis decepta est, nec ejus afflatibus venenosis infecta.* Quæ verba clarissima sunt, nam peccatum originale transfunditur ex venenoso afflatu serpentis, à quo B. Maria dicitur libera

98. Ioan. Ierosol. Secundò, Ioannes Ierosolymitanus *lib. de statu Monach. cap 32.* qui refert Eliam inter Christi mysteria, quæ suis discipulis revelavit primum revelasse: *Quod quædam infantula futura erat, quæ ex mero Matris sua, ab omni peccato munda nasceretur.* Et hoc testimonio ad probandum mysterium immaculatæ Conceptionis maximè utuntur Petrus de Oieda ex Oieda. Paleonid. Trithem. Gilbertus. Salazar. Carthag. Societate Jesu, Paleonidorus, Trithem. Gilbertus, Salazar, Carthagena, Ægyd. Lusitanus, & alii quos citavi *opuscul. 3. de Præeminentia Eliæ, Resol. 1. quæst. 3.* sæpè citata.

Tertiò D. Cyprian. de Cardinalibus Christi operibus serm. de Nativit. ait *Spiritu sancto obumbrante incendium originale extinctum est.* Et quamquam aliqui sanctum Doctorem de fomite peccati voluerunt interpretari, tamen ipse sanctus Doctor loquitur absolutè, & fomes peccati de facto datur ex peccato Adami, & ex destitutione justitiæ originalis, ac proinde ex peccato originali oritur; Suar. *tom. 1. ad 3. art. q. 47 art. 3. in Comment.* Ægyd. Lusitan. *de Concep lib. 4. q. 2 art 1 §. 2. num. 25. fol 401* Proindeque sanct Doctor loquitur de peccato originali. 99. D. Cyprian. Suar. Ægyd.

Quartò. D. Hippolytus, qui teste Trithemio de scriptoribus Ecclesiasticis floruit sub Alexandro Principe anno Domini 220. protulit hæc verba. *Qui dixit Honora Patrem, & matrem, ut decretum à se promulgatum observares, omnem gratiam Matri, & honorem impendit.* Cum attuit omnem gratiam, & honorem impendisse, ergo etiam eam, quæ erat ad præservandum à peccato originali, & quomodo cum hoc possit stare, quod dedecus peccati originalis admisisset; alias omne honoris decus non dedisset matri. 100. D. Hippolit.

Quintò. Proclus Cyzicenus homilia habita in Concilio Ephesino *tom. 6. cap. 7.* taliter proclamat: *Clemens Deus ex muliere nasci non erubuit, quod enim agebatur, vita erat, nullam inde contrahit labem, quod intra viscera, quæ citra omnem dedecoris notam condiderat, inhabitat.* Quam veritatem eatius asserit homil. de Beata Virg. quam Franciscus Turrianus *epist l. de pecc. to originali.* Quæ verba non possunt stare cum nota peccati originalis. 101. Proclus. Turrian.

Sextò; D Athanasius, qui floruit ann. 340. *in epistola ad Epictetum* posita apud eundem in Evangelium de sanctissima Deipara *pag. 659.* sic ait: *Quæ idcirco gratia plena denominata est, eo quod adimpletione Spiritus sancti omnibus gratiis abundaret, & virtute Altissimi obumbraretur.* Nota sequentia: *Quam virtutem per omnia tempora etiam conceptus sui habuisse confido: nec enim id temporarium in virgine accidisse opinor, sed per omnia tempora hoc illi datum fuisse.* Dicitur Maria gratia plena, non quod virtutem Spiritus sancti habuisset per aliquod tempus, sed illam habuit per omne tempus etiam conceptus sui, ac proinde à primo instanti suæ conceptionis: *Quam virtutem per omnia tempora etiam conceptus sui habuisse confido.* 102. D. Athanas.

Septimo. Noster D. Cyrillus Alexandrinus, qui floruit anno 41x. *lib. 6. in Ioan. cap. 15.* sic ait: *Omnes homines excepto illo, qui de virgine natus est, & sacratissima etiam virgine, ex qua Deus homo prodiit in mundum excepta, cum peccato originali nascimur.* Nec potest dici, quod sanctus Doctor loquitur de Nativitate Virginis, non verò de ejus Conceptione; nam hoc stante assertum D. Cyrilli non est verum, cum dicat quod *solus Christus, & quod sola Virgo Maria nati sunt sine peccato originali*, cum manifestum sit, quod sine illo Ieremias, & Ioannes Baptista nati sunt; ergo sanctus Pater nativitatem intelligit conceptionem, ut passim multoties fit, quod nativitas accipitur pro conceptione, quæ est prima hominis nativitas. 103. D. Cyrill. Alexandr.

Octavò.

104. Damascen. Octavò D.Damasc. *circa annum 736.orat 1. de Nativitate Virg.* quem variis in locis referunt Soarez, Canisius, Vasquez, Lezana, unum, vel alterum illius locum referam, & ait: *Natura gratiam anteverttere non est ausa, sed tantisper expectavit, dum gratia suam fructum produxisset.* Ordo naturalis ex generatione ab Adamo postulabat, ut priùs vitium originale communicaretur, & postea gratia adveniret. Altâ Dei providentiâ suspenditur influxus naturæ, cedens gratiæ, dum suum fructum produxisset, animam Virginis sanctificando, ut naturæ vitium impeditum; unde non capio, quo fundamento Vasquez. Vasq. *tom. 2. ad 3. disp. 117. c. 4. n. 46.* dicat quod præfata verba Damasceni solum ostendunt sanctificationem Virg. in sua Nativitate, non verò Conceptione: *Nam natura gratiam anteverttere non est ausa*; quia non in Nativitate, sed in Conceptione influxus naturæ ex Adamo suspensus est, ut priùs gratia suum fructum produceret.

105. Damascen. Secundò. Idem Damascenus *orat. 1. de Assumptione* expendens illud Luc. 1. *Cogitabat qualis esset ista salutatio.* Sic scribit Sanctus Doctor, *Gratia abyssum invenit, quæ duplicis virginitatis navem incolumẽ servaverat, animam non minus, quam corpus, Virginem custodierat.* In Deipara duplicem virginitatem agnoscit S Doctor, animæ scilicet, & corporis, & æqualiter de utraque virginitate loquitur. Corpus custoditum fuit absque ulla levis corruptionis macula: eodem etiam modo anima integra, & omninò à qualibet culpa servata est; quæ virginitas nullo modo in ea reperitur, si corrupta fuisset peccato originali: unde meritò ipse Damascen Damasc. citata *orat. 1.* eam dicit: *Immaculatam conservatam in Sponsam Dei.* Et *lib. 4. de Fide, c. 2.* Virginẽ vocat *semper Sanctam*, quia nunquam fuit in statu peccati absque sanctitate.

106. D Basil. Nonò. D. Basil. qui floruit ad annum 374. *oratione de Verbi generatione, de puritate Virgineæ carnis*, loquens ait: *Ex sanctitate compacta caro digna erat ut dignitati unigeniti uniretur.* Quæ verba satis latè à multis explicantur: breviter dico ad mentem Sancti Patris. Aliorũ hominũ caro utpote ex Adamo compaginatur, & componitur in ipsa animæ unione infecta peccato originali. *In iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea.* Psalm 50. Psalm. 50. At caro Virginis cum sanctitate componitur, & coadunatur, ut ex tali carne Filius Dei fieret homo, *Ut dignitati unigeniti uniretur*: ac si diceret, ut caro Mariæ digna esset, ut Filio Dei uniretur.

107. D. Chrysost. Decimò. D.Chrysost. qui floruit anno 400. In Liturgia pro Virgine Maria, sic habet appellans eã *semper Beatissimam, & penitus immaculatam.* Si ex aliqua parte Beatissima Virgo fuisset maculata, non diceretur à S.Doctore Sophron. *penitus immaculata.* Similiter Sophronius *in epistola ad Sergium Patriarcham Constantinopolitanum*; quæ lecta, & probata fuit *in 6. Synode Generali*, qui inter multa, quæ scribit de Sanctissima Virgine Maria. Sic ait: *Quia ita ministravit Incarnationi, ut munda, casta, & incontaminata.* Et statim subdit: *Ex inviolabili, & virginali sanguine sancta, atque immaculata Virginis Mariæ Verbum est incarnatum.* Similiter multi alii Patres loquuntur Thaumat. Divus Gregorius Thaumaturgus *sermone 1. de Sylveira Opuscula.* *Annunciat.* D. Ephrem Syrus *Titul. de Margarita pretiosa.* D.Gregor.Nyssenus *homil. 13. in Cantica.* Theophanes Nyssenus *in Annuntiatione Deiparæ.* Et German. Patriarcha Hierosolymitan. *in Theorema rerum Ecclesiasticarum*, & alii. D. Ephrem. D Nyssen. Theophan.

Quæstio XVI.

Veritas Conceptionis Immaculatæ Deiparæ comprobatur ex testimonio Patrum ex Ecclesia Latina.

Et primò D.Augustinus, & sanè optimus locus, & non multum communis & vulgatis *sermone 20. ad fratres in Eremo*, sic ait: *Maria electa est, & super omnes creaturas prælecta omnibus gratiis fœcundata, omni virtute; & sanctitate in utero repleta, ut de mundissima matre mundissimus filius nasceretur. Et sicut in cœlo filius habuit Patrem immortalem, & æternum; sic & in terra haberet matrem omni corruptione carentem. Igitur in cœlo qualis est Pater, talis est Filius: & in terra qualis est mater, talis est, & secundum carnem Filius.* Comparat Mag. Doctor mundissimam matrem cum mundissimo Filio, *de mundissima matre mundissimus Filius nasceretur.* Sed mundissimus Filius caret omnino vitio peccati originalis; ergo, & mundissima mater. Pergit Sanctus Doctor, *& sicut in cœlo Filius habuit patrem immortalem* absque ulla corruptione mortis, *sic & in terris haberet matrem omni corruptione carentem*, scilicet corruptione mortis peccati. Et subdit: *In cœlo qualis est Pater*, secundum nempe naturam Divinam, *talis est Filius*; secundum ipsam naturam Divinam; *& in terra qualis est mater* secundum suam humanam carnem, *talis est secundum carnem filius*; sed filius in sua carne est absque ulla labe peccati; ergo cum qualis est filius, talis est mater, fit ut caro matris sit absque aliquo nævo venenoso, alias non erit talis mater, qualis filius. 108. D. August.

Secundò. Divus Hieronymus, qui floruit anno 380. ad illa verba Psalm. 77. *Eduxit eos in nube diei*, sic ait; *Certe nubem levem debemus Sanctam Mariam accipere: pulchre dixit in nube diei, nubes enim illa, non fuit in tenebris, sed semper in luce.* Deipara dicitur nubes levis, nullo nempe pondere peccati gravata, & dicitur *nubes diei*; *quæ non fuit in tenebris, sed semper in luce*: quæ nunquam fuit in tenebris peccati, sed semper in luce diei, divinæ gratiæ, absque ulla obscura sorde peccati, ut idem Sanctus Doctor observat *ad c. 9. Isai.* & ait: *In aula virginali, & nulla sorde maculata de Spiritu sancto Dei sermo processit.* 109. D. Hieron. Psalm 77.

Tertiò. D. Ambrosius Contemporaneus Hieron. de quo aliqua verba referuntur à Catharino, & aliis, quæ apud ipsum Doctorem non inveniuntur, & alia ejus verba ab aliis adducuntur, quæ possunt videri non multum clara, tamen apertè Sanctus Doctor Ambros. tenet nostram sententiam *in c. 8. epistola ad Romanos*, quibus integritas originalis Mariæ 110. D. Ambros.

maximè probatur : & ait: *Expiata est caro Domini ab Spiritu sancto in Virgine, ut in tali corpore nasceretur, quale fuit corpus Adæ ante peccatum.* Quibus verbis indicat carnem Virginis expiatam, ac purificatam fuisse ad generationem mundissimi corporis Christi Jesu, quæ ita sunt accipienda, ut tota Virginis caro fuerit summè mundata, ut inde corpus Christi conciperetur mundissimum, absque ulla labe originali, ut ante peccatum fuit formatum copus Adami.

111. Quartò. D. Ildephonsus Archiep. Toletan. qui floruit an. 660. *serm. de purificat. & parturie. Mariæ*, ait : *Ergo in qua claustrum pudoris integrum permansit, nulla disruptio interemit, nulla vexatio carnis, nulla fœditas dura conditionis, et in qua vexilla virtutum micarunt, nullum peccatum primæ originis, ut cruciaretur, viguit.* Quæ verba absque ulla explicatione nostram sententiam apertè indicant.

112. D. Illephon. Idem affirmat Sanctus Præsul *lib. de perpetua virginitate Mariæ*, docens quomodo Ecclesia celebrat Nativitatem Virginis Mariæ, subdit : *Quia auctoritate totius Ecclesiæ, veneratur ejus nativitas, constat eam, ab omni originali peccato immunem fuisse* Et statim pergit: *Nullis ergo quando nata est delictis subjacuit, nec originale peccatum in utero sanctificata contraxit.* Quæ

Vasquez. verba contendit Vasquez *tom. 2 ad 3. p. cap 3. ad finem*, quod solum probant sanctificationem Virginis in sua nativitate, non verò in Conceptione: sed cum Sanctus Doctor dicat, *quod in utero originale peccatum sanctificata non contraxerit*, sine dubio de Conceptione loquitur, ut ostendat, quod ejus nativitas fuerit cum gratia, & sanctitate. hoc alius ab ejus Conceptione ostendit, & ideò pro nostra sententia hunc locum adducunt Catharin. Carthagena, Castro, Oieda, Lezana.

Catharin. Carthag. Castro. Oieda. Lezana.

113. D. Isidor. Quintò. D. Isidorus in Officio Ecclesiastico ab ipso composito jussu Concilii IV. Toletani, quod postea Hispani dicunt *Mozarabe* in die 8. Decembris in festo Conceptionis Deiparæ in una ex ultimis orationibus dicitur : *Domine IESV Christe, qui sic Virginem Matrẽ honorificasti quousque Conceptionis ejus gratia, eam coram te suffragatricem invenimus*, &c. & hoc ipsum sæpè repetitur in eodem Officio ab ipso composito, *ut supra dixi q. 11. n. 71.*

114. D. Anselm. Sextò D. Anselm. qui floruit an. 1080. *in 2. ad Cor. c. 5.* ad illa verba ergo *Omnes in Adam peccaverunt*, sic scribit : *Omnes itaque mortui sunt in peccatis, nemine prorsus excepto dempta Matre Dei, sine originalibus, sive voluntate additis.* Et lib. de conceptu Virg. c. 18. sic ait: *Quia decebat, ut illius hominis conceptio de matre purissima fieret : decens enim erat, ut ea puritate, qua major sub Deo nequis intelligi, Virgo illa niteret.* Ex quibus verbis D. Thomas *in 1. sentent. dist 44. q. 1. art 3 ad 3.* colligit B. Virginem ad originali fuisse liberatam, & ipse D. Anselm. *instituit festum Concept. in Anglia*, ut supra dixi *q. 11. n. 69.*

D. Thom.

115. D. Maxim. Septimò. D. Maxim. qui floruit an 420. *in serm. de Virgin.* sic ait: *Hæc porta clausa, quæ fuit admirabilis Dei thalamus, cæleste templum, tabernaculum gloriæ; de quo speciosus prodiit sponsus, lux gentium, spes fidelium, condecenter, & congrue nulla macula originali contaminata.* Quæ verba ita sunt clara ut non indigeant expositione; de eis multum agit Petrus de Morales de Christo, & Virg. *lib. 3. tract. 1. pag. 280. in fine.* Morales.

Octavò. D. Bernard. an. 1130. *sermo 4. in Salve Regina*, qui fertur inter ejus opera, sic habet : *Tu nasus Ecclesiæ, similis turri excelsa, videlicet dignitate, firma gravitate turris Libani. Libanus mons quidem dicitur dealbatio, altam præ omnibus signat innocentiam tuam : innocens fuisti ab originalibus, & actualibus peccatis : nemo ita præter te.* Et idem habet *sermon. 13. de Cœna Domini*, adducens regulam D. Augustini. *De Maria cum de peccatis agitur nullam prorsus volo habere quæstionem.* 116. D. Bernard. D. August.

Nonò. Sanctissimus Pater Dominicus illustrissimi Ordinis Prædicatorum, institutor, & Auctor, qui floruit an. 1200. *in tractatu de corpore Christi*, quem contra hæreticos Albanenses scripsit, hæc verba protulit : *Sicut primus Adamus fuit; ex terra Virgine, nunquam maledicta formatus; ita decuit in secundo Adam fieri scilicet Christo: cujus terra, id est, mater Virgo nunquam fuit maledicta*, Malveda *lib. de Paradiso c. 6.* ait tractatum illum non esse D. Dominici, quia nec Vincentius, nec Antoninus, nec Theodoticus de Apoldia, nec alii talis libri unquam meminerunt, ut illa ait. 117. S. Domin. Malveda.

Sed fallitur bonus Auctor, nam quod talis liber fuisset compositus à Sancto Patriarcha Dominico testantur Vincentius Bellovacen. Episcopus (qui post Sanctum Dominicum obiit annis 35.) *in suo Speculo historiali, lib. 19. cap. 96.* Theodoricus Apoldia *in vita Sancti Dominici, lib. 1. cap. 6.* Sanct. Antoniu. *3 part. tit. 19 c. 1. §.* & Antoninus de Cucaro, Galatinus, Canisius, & plures alii, quos refert Pineda *in serm. de Concept Virg §. 7.*, & multo plures Oieda *in defensione, c. 7. fol 18. p. 1.* ubi affirmat de tali libro fieri mentionem in quodam antiquo Officio S. Dominici, unde ad ejus illustrissimos filios dicam id quod ait Isaias 51. *Attendite ad Petram unde excisi estis. Attendite ad Abraham patrem vestrum.* Suum Patrem Sanctum Dominicum. 118. Bellovac. Theodoric. S. Antonin. Cucaro. Galatin. Canisiu. Pineda. Oieda. Isai. 51.

Decimò. Sequutus est B. Albertus Magn. D Thomæ Magister *c. 12. Luca*, ad illa verba: *Beatus venter, qui te portavit*, sic ait : *Hic uterus est coccus, Sanctissima, est caro Beata Mariæ Virginis, quæ nunquam admisit aliquid sanctitati contrarium.* Quod nunquam diceret Mag. Doctor si in illa inveniretur peccatum originale, jam enim admiseret aliquid contra sanctitatem. 119. Albert Mag.

Vndecimò. Sanctus Vincentius Ferreita, qui suum Patrem Sanctum Dominicum secutus floruit anno 1420 *serm de Concept. Virg. in 3. p. fol. 7. col 1. in fine*, ait: *Quando corpus gloriosa Virginis fuit organizatum, & anima conjuncta corpori per creationem, tunc Altissimus sanctificavit tabernaculum suum* Et *serm. de Nativit fol. 115. col. 1.* ait: *Statim postquam corpus fuit formatum, & anima creata tunc fuit sanctificata.* In utroque loco illud adverbium, *Tunc*, sine ulla controversia denotat primum instans generationis, quæ facta fuit in ipso infusionis animæ instanti tunc primum fuit sanctificata, cum primum fuit genita. 120. Vinc. Ferreir.

Duodecimò. Divus Laurentius Iustin. qui floruit anno 1430 *in libro de Casto Connubio Dei, & animæ, c. 7.* ait : *Hæc est originalis pœna* 121. D. Laurent. Iustin.

delicti,

delicti, à qua nemo, quamvis eximia polleat, sanctitate, liber ex iis, quotquot enim ex ipsa nati sunt, propagine, exceptis dumtaxat mediatore Christo IESV, & ejus Matre, sub hac peccati lege sunt conditi. Et in libro de gradibus profectionis *c. 1. post medium,* sic scribit: *Ab originali delicto nullus excipitur præter illam quæ genuit Salvatorem.* Et idem scribit in libro dicto, *Fasciculus amoris*, & in sermonibus Annuntiationis, & Nativitatis, & multis aliis locis.

122. S. Bernard. Tertiodecimo. D. Bern. Senen. Ordin. Minorum *floruit an.* 1430. *tom. 5. serm.* 52. qui est de salutat. Angelica *art. 1. c. 1. in medio, pag.* 386. *col.* 1. sic loquitur: *Fuit Beata Virgo sine primavo, id est sine tyranno concupiscentia peccati originalis, quia sine eo concepta est, sicut teste Salomone.* Cant. 4. Didicimus, quia ait, *Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te*, scilicet *originalis* Idem habet *tom. 4. serm* 42. post Pascha, & aliis locis.

Cantic. 4.

123. Idiota. Decimoquartò. Sapientissimus Idiota, qui suppresso proprio nomine, ita ob suam humilitatem vocari voluit, & inde merito inter Sanctos Patres refertur, *floruit an.* 800. *lib. de contemplat. Virginis, c.* 2. iam supra à me datus, sic ait: *Tota pulchra es Virgo gloriosissima non in parte, sed in toto & macula peccati sive mortalis, sive originalis, non est in te, nec unquam fuit*, & *cap.* 6. sic ait: *Invenisti Virgo Maria gratiam cælestem: quæ fuisti ab originali labe præservata*, quæ verba valdè præclara, totam rem dicunt, & optimè explicant.

Cantic. 4.

124. Damian. Decimoquintò. Petrus Damian. contemporaneus D Anselmi *serm de Assumptione Mariæ*, ait: *Caro Virginis ex Adamo sumpta maculas Adæ non admisit, sed singularis continentia puritas in candorem lucis æterna conversa est.* Ubi expressè docet nostram sententiam, quod sine peccato originali fuerit concepta, sed etiam, quod tanta gratia fuit donata, ut inde fieret principium omnium cœlestium donorum, & idem habet *serm. 3. de Nativitate.*

125. D. Bonav. Decimosextò. D. Bonav. Contemporaneus D Thomæ quamvis *in 3. dist. 3.* contrariam sententiam tenere videatur tamen jam senex, ut erat Virginis devotus *serm. 2. de Beata Virg.* ait: *Fuisse plenam gratia praveniente in sua sanctificatione, gratia, scilicet præservativa contra fœditatem originalis culpæ, quam contraxisset, nisi speciali gratia præveniente præservata fuisset.* Et statim subdit: *Solus enim filius Virginis fuit ab originali culpa immunis, & ipsa mater ejus Virgo.* Sicque multi alii Patres, quos satis longum esset referre.

Quæstio XVII.

Veritas immaculatæ Conceptionis probatur ex D. Thoma, qui semper fuit firmus in hac sententia, & explicatur ejus mens.

126. D. Thom. IN confesso est apud omnes D. Thomam docuisse aliquando immunitatem Virg. Mariæ à peccato originali ex *1. dist.* 10. *q.* 2 *art.* 4. & etiam *in 3. dist.* 44. *q.* 1 *art.* 3. *ad* 3. Ubi ostendit illam esse majorem puritate, quæ magis distat à culpa, subdit: *Talis fuit puritas B. Mariæ quæ a peccato originali, & actuali immunis fuit.* Et hoe etiam liquet ex ejus Commentario *in epistola ad Galatas, lectione 6.* ubi sic inquit: *Virum de mille unum reperi, qui esset sine omni peccato. Mulierem autem non inveni, quæ à peccato omnino immunis esset ad minus originali, vel veniali excipitur purissima, & omni laude dignissima Virgo Maria.*

Bene advertit P. Andræas Mendo ex Societate Jesu *lib de jure Academico in appendice de jure Academiar. fol.* 457. *col.* 2. Quod hæc verba habentur ex Commentariis prælo excussis Parisiis an. 1529. & an. 1532. ac Venetiis anno 1555. Postea verò in editionibus ab anno 1590. expuncta fuerunt à Remigio Florentino illa verba: *Excipitur purissima, & omni laude dignissima Maria.* Probatur etiam hæc veritas ex opusculo ipsius D. Thomæ super salutationem Angelicam, ubi sic inquit: *Ipsa scilicet Sancta Maria, purissima fuit, quantum ad omnem culpam, quia nec originale, nec mortale, nec veniale peccatum incurrit.* Quod videns Petrus Bergomensis affirmat fuisse errorem præli. Si hoc subterfugium admittitur in omni libro nihil erit firmum, & certum. 127. Mendo. D. Thom. Bergom.

Dicendum D. Thomam docuisse immunitatem Deiparæ à peccato originali, & nunquã hanc sententiam mutasse, aut retractasse, sed semper in illa firmus persistit. Ita Ioannes Bromiardus *in summa prædicantium, verb. Maria,* & adducit D. Thomam 3. *p. q.* 27. *art.* 2. & fuit Contemporaneus cum D. Thoma, & bene debebat scire ejus mentem. Ambr. Catharinus *tr. de Concept.* Fr Ioannes à D. Thoma *to.* 1. *in primam partem, disp.* 2. *art.* 2 *fol.* 161. *col.* 2 *conformat se D Thomas sensui Ecclesiæ sub hoc titulo* Et tres hi Auctores ex illustri familia Dominicana Stephanus à Porrecta *in 3 p. q.* 27. *art.* 2. Dom. Franciscus de Aravio Episcopus Segoviensis *in* 1. 2. *quæst.* 81. *artic.* 3. Petrus de Alva *in suo ventilabro Seraphico veritatis pro mysterio immaculatæ Conceptionis in Trituratione pagina* 120 Andræas Pinto Ramires *tom. de Conc pr. post Anthologia 5. in examine Text D. Thom. fol.* 89. Andræas Mendo jam citatus. 128. Bromiard. Catharin. Ioan. à S. Thom. Porrecta de Aravio. Pett. Alva. Pinto. Mendo.

Prima pars conclusionis patet ex proximè dictis, in exordio quæstionis, quod nempe D. Thomas docuit hanc sententiã de immunitate Concept quod in ea semper firmus steterit; inde probatur, quia *3. p. hac q.* 27. *art.* 4. *in corpore* docet, quod Deus eos, quos elegit, præparat, ac disponit ad id quod eliguntur. Iuxta illud Pauli 2 Cor. 3. *Idoneos nos facit ministros Novi Testamenti*; atqui Sanctissima Virgo fuit destinata ad supremam, & altam dignitatem Matris Dei, utque illius fieret dignum habitaculum; ergo fuit destinata, & electa, ad summam, ac supremam puritatem, qua major de potentia ordinaria non datur; ergo absque ullo peccato juxta doctrinam datam à Divo Thoma, & hoc clarius patebit ex locorum D. Thomæ explicatione, quæ contra nos objiciuntur. 129. D. Thom. 2. Cor. 3.

Primò, objicitur ex 1. 2. *quæst.* 81. *art.* 3. ait S. Thom. *Dicendum, quod secundum fidem Catholicam firmiter est tenendum, quod omnes homines præter solum Christum, ex Adam derivati, peccatum originale contrahunt: alioquin non omnes* 130. D. Thom.

indigerent redemptione qua eſt per Chriſtū. quod eſt errorum; ergo cum S. Doctor ſolum ab illa communi regula contrahendi peccatum ab Adamo, excipiat Chriſtum Dominum, videtur ſub illa includere Sanctiſſimam Virginem, ac proinde quod contraxerit peccatum.

131. Argumentum nullius roboris eſt, quia à regula communi, & generali excipitur perſona eminens, & privilegiata, v.g. ab illa lege univerſali lata contra mulieres in Eva: *In dolore paries filios tuos.* Geneſ. 3. excipitur Sanctiſſima Virgo ob ſuam eminentiam. Sic ait David Pſal. 115 *Omnis homo mendax*, & tamen ab hac regula generali excipitur Chriſtus Dominus, quia non erat purus homo, & etiam Sanctiſſima Virgo ob ſuam eximiam ſanctitatem, de quo plura *quaſt. 21. infrà.*

Geneſ. 3.
Pſalm. 115.

132. Majores difficultates in hac re inſurgunt ex *3. p. q. 27 art. 2. de Sanctificatione Virginis*: ubi ait S. Doctor *in corpore*, quod Sanctificatio Virginis nō poteſt intelligi, ante ejus animationem, quia ſanctificatio ſupponit ſubjectū, in quo fiat, & recipiatur. Reſpondeo, quod etſi ſanctificatio poſſit dari tempore poſt animationem, tamen bene poteſt fieri à Deo in ipſo inſtanti reali intrinſeco animationis: nam in illo primo inſtāti reali, quo Deus creavit Angelos, dedit eis gratiam, ut docet Angelicus Doctor 1. *part. q. 62. art. 3. in corpore*, juxta illud D. Auguſt. *erat Deus condens naturam, & largiens gratiam.* Et Sol in eodem inſtanti reali quo creatur, illuminat; ergo cum D. Thomas nō explicet, qualis fuerit antecedentia animationis ad gratiam, intelligendus eſt de quadā prioritate naturæ, cum totum fuerit in eodē inſtanti reali; ſi hoc cōceditur in Angelis, cur erit negandū Reginæ Angelorum juxta doctrinam ipſius Sancti Doctoris, ac omniū Patrum, & quia ſemper Virgini Mariæ tribuendum eſt, quod magis eſt ad ejus gloriam, & honorem. Cum ergo D. Thom. ait: Quod ante infuſionē animæ rationalis B. Virgo ſanctificata non fuit; non negat quod in eodem met inſtāti reali infuſionis animæ potuerit ſāctificari, ad quod ſufficit prioritas naturę in anima, ut de Angelis docet ipſemet Angelicus Doctor.

D. Auguſt.
D. Thom.

133. Ea, quæ Sanctus Doctor docet ad primum argumentum nil faciunt contra nos. Ad ſecūdum reſpondet, quod ſi admittatur animam B. Virginis nō fuiſſe contagio originalis peccati inquinatā, hoc derogaret dignitati Chriſti, quia jam ipſe non eſſet univerſalis. Redēptor, ac B. Virgo ab ipſo nō diceretur redempta. Reſpondeo, quod ad hoc ut Chriſtus D. ſit univerſalis redemptor, & Deipara ab eo redempta ſufficit, quod ipſa habuiſſet debitum peccati originalis, à quo fuit liberata meritis Chriſti D. quamvis nullum tale peccatū realiter in ſe habuiſſet, ſic dicitur de Davide Pſ. 143. n. 10 *Redemiſti David ſervum tuum de gladio maligni*, id eſt Goliath, vel Saül; & tamen David nunquam à tali gladio fuit vulneratus, ſed tantū divina gratia liberatus: & hoc ſufficit ut dicatur redemptus ab illo; & cum juxta D. Th. *3. p. q. 78. art. 1. ad 3* datur malū, & debitum illius, & ſufficit liberari à malo, vel debito illius, ut dicatur redimi. Sic concludit citato loco loquens de redēptione per Chriſtū. *Liberari autem à malo, vel à debito abſolvi non poteſt, niſi qui debitum incurrit, vel in malum deiectus eſt*; ergo cum in malo, ſeu peccato culpa, vel ejus debitū conſiderandum ſit, cum in præſenti Angelicus Doctor loquatur de peccato originali, & nō explicet, an loquatur de ipſo peccato, vel debito. De debito eſt exponendus, ut ipſe ſe explicavit, de quo dicam ſtatim *in hac quaſt.* & cum hoc ſufficiat, ut ipſa ſit, & dicatur redempta à Chriſto Domino.

D. Thom.
Pſal. 143.

Ad tertium ait D. Th. quod Eccleſia Romana non celebrat feſtum Conceptionis, ſed tolerat conſuetudinem aliquarum Eccleſiarum, quæ tale feſtū celebrāt; ex quo bene infertur, quod ſi S. Doctor modo vidiſſet, quod Eccleſia Romana non ſolum modo celebrat feſtum Conceptionis, ſed etiam præcipit cum multa ſolemnitate ſine dubio hanc noſtram piam ſententiam magis expreſſiſſet ac declaraſſet. 134.

Et addit S. Doctor ibid. ad 3. *Quod celebratur feſtum ſanctificationis ejus, potius quam Conceptionis.* Ait Fr. Ioan. à D. Thoma citat. §. *ad* a. quod illa reſtrictiua *potius* nō negat celebrari etiam feſtum Conceptionis. Dico tamē, quod præclariſſimè, ac ſapientiſſimè ait S. Doctor, quod *potius celebratur feſtum ſanctificationis, quam Conceptionis*, ſi ſumatur ipſa Conceptio præciſè, ac nude ſumpta à gratia, quia Conceptio celebratur, prout in ipſo primo inſtanti animationis fuit cum gratia, juſtitia, ac ſanctificatione, proindéque non celebratur Conceptio abſtractivè ſumpta, ut ita dicā, ſed prout fuit cum ſanctificatione, ac gratiæ infuſione. 135.

Ioannes à D. Thom.

Quod hæc vera ſit expoſitio, ac intelligentia mentis D. Thomæ Quadruplici probo argumento. Primò, quod in hac materia de peccato originali circa Deiparam, ipſę Angelicus Doctor non loquitur de peccato realiter contracto, ſed de debito ipſius peccati, ita ipſe S. Doctor explicavit mentem ſuam. Nam Fauſtinus Epiſcopus Paduenſis an. 1400. cum pertractaſſet aliquas quæſtiones *ad 3. p* totus admirabatur Angelicum Doctorem docuiſſe opinionem minus piam. Tunc ei apparuit S. Thom. eique dixit: *Scito Domine Epiſcope, quod quando talem opinionem poſui, ſolum habui reſpectum ad divinum ſtatum, quo beata Virgo peccatum originale contrahere debuerat, niſi per filium fuiſſet præſervata, ſed Dei filius matrem ſuam ab originali macula præſervavit.* Quam revelationem Epiſcopus declaravit ſuo Vicario Nicolao de Padua, & immediatè mandavit in ſuo Epiſcopatu celebrari ſolemniter feſtū Conceptionis. ita referunt Buſtos *t. 1. ſerm. 3.* Guerrero del Eſpinar *concordia* 15. § 4. Ioan. Tamayo de Salazar *in opere S. Epitacii, p.* 259. Ioannes à Fonte *in allegat. pro Concept fol.* 16. & ab omnibus revelatio habetur pro certa. 136.

Fauſtin.
Buſtos.
Guerrer.
Tamayo.
Fonte.

Probatur ſecundò, ex argumento evidenter deducto, ex doctrina D. Thom. nam ipſe 1. *p. q. 27. art. 2. & in 3 quaſt. unica, art. 1.* Deiparam natam fuiſſe gratia præditam ex hac ratione probat, *Eccleſia non ſolemnizat niſi pro aliquo Sancto; ſolemnizat autem nativitatem Virginis; ergo Sancta nata eſt.* Ex qua doctrina D. Thomæ apertè ſequitur hæc ratiocinatio: *Eccleſia non celebrat niſi pro aliquo Sancto: ſolemnizat autem Conceptionem B. Virg. Mariæ; ergo Sancta concepta eſt.* Nulla enim inter verum diſcurſum apparet diverſitas. 137.

D. Thom.

Probatur tertiò, ſatis vulgare eſt apud Theologos, & juriſtas, quod quādo unus Textus 138.

tus videtur repugnare cum altero, ita est explicandus, ut unus cohæreat cum altero, ut nulla in eis sit contrarietas, *l. Præcipimus. in fine, Cod. de appellation.* De quo latè Suar. *lib.* 6. *de leg. c.* 1. *n.* 18. Salas *disp.* 21. *sect.* 13. *n.* 18. Bonacina *tom* 2, *disp* 1. *de leg q.* 1. *punct* 8. *n.* 21. § *Secundo.* Ut ergo dicamus quod doctrina Angelici Doctoris Principis Theologorum cohæret cum Constitutionibus Apostolicis Sixti IV. Pauli V. Gregorii XV. Alexandri VII. quamvis post ipsum emanaverint, cum tamen illius mens fuisset, nec in minimo ab illis recedere; rectè à nobis est explicandus: ut cum talibus decretis inveniatur conformis.

L. Præcipimus. Suar. Bonacina.

139. Quartò. Fr. Joannes à D. Thomâ *cit.* ait D. Thomam nullo in loco docuisse Sanctissimam Virginem Mariam cõtraxisse peccatum originale, nec negasse à Deo præservatam fuisse: sed solum statuisse communia, & generalia principia, ex quibus deducitur, quod si non daretur præservationis gratia à labe originali non fuisset immunis, non resolvit, nec determinat, an talis gratia de facto fuisset concessa, & idem affirmat Seraphinus Porrecta.

Joannes à D. Thom.

QUÆSTIO XVIII.

Veritas immaculatæ Conceptionis firmatur à gravissimis Theologis in amplissimo milliario, & à præstantissimis Academiis, Imperatoribus, Regibus, ac Dynastis.

140. MAteria huius quæstionis multa, & amplissima requirit volumina, quia tamen hæc tanquam in Compendio epilogamus, breviter attingo, & hæc multa ma ori ex parte pertinent ad varias historias, & Chronicas magnorum Principum, quæ ibi latiùs videri possunt.

141. Imprimis Doctores Theologi multum magno studio, alta discussione, magnóque examine Sacræ Scripturæ, Sanctorumque Patrum studio laborarunt; inde de hac re multa volumina, variósque Tractatus prodierunt, & in tanto numero sunt, ut ex sacris Religionibus Auctores, qui pro veritate de immaculata Conceptione pugnent, & suis scriptis stent Petrus de Alva *in Sole veritatis* plusquã sex millia, & quinquaginta referat. Ex illustri familia Prædicatorum *centum quinquaginta*, & ex nostro Carmelitano Ordine plusquam ducenti annumerari possunt; & sic in magno numero ex quolibet sacro Ordine.

Petrus de Alva. *Doctores plusquam sex millia.*

142. Idémque omnes divini Verbi Prædicatores in limine suæ concionis enuntiant, & dicunt Sacratissimam Deiparam fuisse absque originali labe conceptam in primo suæ Conceptionis instanti, & absque hoc exordio proclamato, nulli licet concionem in aliqua Ecclesia habere, quod etiam jucundissimè observant omnes ex illustrissima, ac Religiosissima Prædicatorum familia concionatores in tota Hispania, annuentibus, ac præcipientibus Generalibus, ac Provincialibus Ordinis, ut testatur Andræas Mendo *in statera opinionum Dissertione* 13. *q.* 1. §. 1. *n.* 10.

Verbi Divini concionatores.

Mendo.

143. Ferè in triginta Academiis Doctores, & Magistri veritatem de Immaculata Conceptione Virginis Mariæ jurant semper defensuri, ac pro illa propugnaturi. In Hispania, in Salmãtina, Conimbricensi, Complutensi, Vallisoletana, Eborensi, Granatensi, Oxomensi, Ovetensi, Compostellana, Olumensi, Bæzena, Onattensi, Cæsar-Augustana, Valentina, Oscensi, Gandiensi, Barcinonensi, Tarraconensi, Illendensi; in Orienti, Basilensi, Mexicana. Limensi, in Germania, Gallia, Italia, & Belgio; Parisiensi, Moguntina, Coloniensi. Viennensi, Tolosana, Lovaniensi & Neapolitana. & in Anglia etiam, cum olim in ea Religio Catholica effloreret, Oxoniensi, & Cantabrigensi. Quod latè adducit, & formas juramentorum ab Academiis præstitas, Valasquez *de Maria Immaculata*, *lib.* 4. *dissertat. Adnotation.* 1. & 2.

Sylveira Opuscula.

Triginta Academiæ

Valasquez.

Pro tuenda etiam pura, & immaculata Virg. Mariæ Conceptione stant omnes Principes sæculares Imperatores. Leo Imperator *orationem de immunitate Sanct Deiparæ* composuit. de qua sæpè fit mentio in hoc Tractatu, & Baron. in notis ad Martyrologium die 8 Decembr. Imperator Emmanuel Commenus legem tulit, ut dies Conceptionis inter festos reponeretur. Ioannes Imperator immunitatem Virginis publicè confessus est, ut habet Cantacuzenus *Apologia* 3. Ferdinand. Imperator II. multa privilegia, ac immunitates concessit. Congregationi de Immaculata Conceptione. Ferdinandus III. de Consilio Episcoporum fecit ut festũ Immaculatæ Conceptionis prævio jejunio celebraretur, & ipsã Patronam totius Austriæ Imperii suscepit. ut scribit Guillelmus Comes Islavita *in libello, seu cartha typis excussa Viennæ anno* 1648.

144. Imperatores.

Guillelm.

Reges Hispaniarum valdè conspicui fuerunt in hac devotione erga Sacratissimã Virginem. Ex Regibus Gotis Sisinandus. monuit Concilium Toletanum IV ut inter officia Ecclesiastica reponeretur Officiũ Conceptionis B. Virg quod dicitur compositũ à S. Isidoro. Res Aragoniæ Iacobus vulgò *Iayme*, ordinẽ B Virg. de Mercede in honorem Immaculatæ Conceptionis erexit. Ioan. II. Aragoniæ anno 1461. publico edicto cavit ne quis tueretur opinionem contrariam. Reges Catholici Ferdinand. & Elizabetha post obtentam Granatam, illustrẽ Ecclesiam fabricarunt: & obtento novo orbe primas duas insulas nomine Salvatoris, ac Conceptionis nuncuparũt. Rex Carol. V. Augustus Imperator confraternitatẽ Cõceptionis suo rescripto firmavit, & multis privilegiis munivit. Hæc omnia apud Petrũ de Oieda *in informatione Ecclesiastica*, *c.* 5. & 8.

145.

Oieda.

Philippus III. Hispaniarum Rex epistolas an 1617. scripsit ad omnes Archiepiscopos, Episcopos, ac Universitates, ut definitionem immunitatis B Virg. Mariæ à Summo Pontifice instanter efflagitarent, & super hac re misit Romam Fr. Antonium de Trejo Episcopum Carthaginensẽ, & Fr. Anton. de Trejo Episcopum Accitanum, si esset necessariũ se Romam aditurũ, omnibus Regni sui. negotiis posthabitis ad pedes Sũmi Pontificis pro definitione impetranda. Parentis vestigia secutus Philippus IV. Magnus cognominatus, & revera Magnus nomine, & re. inauguratus Rex statim ad Summum Pontificem Gregor XV. per litteras

146. Philip. III.

die 10 Novembris anno 1621. poſtulat definitionem hujus myſterii, & ſequenti anno 1622. die 14. Iulii gratificatur Pontificem, eo quod præcepiſſet in divinis Officiis nomen *Sanctificationis* expungi, *& Conceptionis* apponi, & quod nec publicè, nec privativè contraria opinio diceretur, ac evulgaretur. Videatur *Armentarium Seraphicum in Regeſto columna* 315. Tandem miſit Oratorem Ludovicum Epiſcopum Placentinum ad Alexandrum Septimum, qui anno ſeptimo ſui Pontificatus die 8. Decembris 1661 Qui dedit illam magnam, & amplam conſtitutionem in hac re, de qua egi *ſuprà, quæſt* 14.

Armen.

147. Reges Galliæ ſemper valde pio, & magno deſiderio exarſerunt erga hoc myſterium puræ Conceptionis Virginis Carolus VI. decrevit, nullum confeſſarium ſibi aſſumere ex illis, qui opinionem piam de Conceptione Virginis non ſequerentur, & hac de cauſa à ſe repulit *Guillelmum de Valone* ex illuſtri Dominicana familia Epiſcopum Ebroicenſem, eo quod ex animo non aſſentiretur ſententiæ Immaculatæ Conceptionis. ut teſtatur Spondanus *in Annalibus ad annum* 1397. *n* 7.

Spondanus.

148. Reges Portugalliæ ardenti animo ſemper inflammati ſunt in hac devotione erga Virginem Mariam, qui ſemper in materia Religionis valdè præſtantiſſimi fuerunt. *Rex Ioanne Primus* cœnobio Monialium ſub titulo Conceptionis, multa conceſſit privilegia *Rex Emmanuel* multas in toto Regno fabricavit Eccleſias conſecratas Conceptioni Virginis Mariæ, ut refert Epiſcopus Ozorius *de rebus geſtis Emmanuelis*. Rex Ioannes, qui Academiam Conimbricenſem inſtituit feſtum Conceptionis decrevit celebrari ab ipſa Academia ſolemni feſto, conclamante toto Academia, & illuſtrem Eccleſiam ſub nomine conceptionis in hac Olyſſiponenſi civitate ædificavit. Rex Sebaſtianus peculiari cultu, ac ſolemnitate feſtum Conceptionis celebrabat. Rex Henriquez Cardinalis Eccleſiam Conceptionis ad majorem ſui opulentiam, ac concurſum inſtituit inſignem Parochiam. *Rex Ioan. IV.* Virginem Conceptionis totius Regni Patronam ſuſcepit: ſuóque decreto conſtituit, ut nullus in toto ſuo Regno admitteretur ad aliquem gradum, magiſterium, ac dignitatem, niſi prius facto juramento tuendi, ac defendendi Immaculatam Conceptionem Virginis Mariæ.

Ioan Primus. Ozorius Ioan. III.

149. Inſignis Comeſtabilis Regni Portugalliæ Dominus Nuñeſius Alverez Pereira, origo omnium Regum Europæ, ac fundator iſtius Conventus Olyſſiponenſis, qui in eo habitum noſtræ Religionis ſuſcepit, in eoque profeſſionem emiſit. In Villa Viçoſa ædificavit Monaſterium Monialium ſub titulo Conceptionis, & extitit prima Eccleſia in toto hoc Regno, tam ſacro nomine inſignita.

Nuñus Alverez Pereira.

150. Ecce totus orbis pugnat, & tuetur ſacrum Immaculatæ Conceptionis myſterium Apoſtoli, eorúmque diſcipuli, Pontifices, Concilia Generalia, Patres, Traditio totius Eccleſiæ, Doctores, & Theologi, Academiæ totius orbis, Imperatores, Reges, Dynaſtæ ac Principes *Cantic.* 3. *n.* 7. ſcribitur: *En lectulum Salomonis ſexaginta fortes ambiunt ex fortiſſimis Iſraël.* Syrus vertit *Gigantes ex Gigantibus Iſraël.* Et ſubdit Textus: *Omnes tenentes gladios, & ad bella doctiſſimi, unuſquiſque enſis ſuper femur ſuum propter timores nocturnos* Per quos ſignificatur peccatum originale Iob 3. num 3. *Et mox, in qua dictum eſt, conceptus eſt homo.* Quod tamen mihi facit magnam difficultatem, quia Septuaginta ita tranſcribunt. *Omnes tenentes gladium docti ad bellum,* ſi ſunt ſexaginta fortes ex fortiſſimis Iſraël, quomodo in eis unus tantum gladius reperitur; etſi multi ſint Patres, Doctores, ac Reges ad cuſtodiendum lectulum veri Salomonis, nempe Sanctiſſimam Mariam Virginem à timoribus nocturnis peccati originalis, tamen in eis eſt unus tantum animus, unus devotionis affectus, una tantum veritatis ratiocinatio *ſuper femur ſuum,* ad evaginandum hunc devotionis, ac affectus gladium, quoties occaſio ſe obtulerit, ut nihil prætermittatur pro defenſione.

Totus orbis pugnat uno affectu pro Conceptione. Cantic. Syrus. Iob 3. Septuag.

151. *Cantic.* 1. *n.* 6. dicitur: *Filii matris meæ pugnaverunt contra me.* Ex Græco Septuaginta cum ablativo legunt, *Pugnaverunt pro me, ſeu ſupra me.* Et quomodo pugnant pro ea, explicat Origenes *homil* 2. ex quatuor, & ait cum ab adverſariis poteſtatibus graviſſimè contra me moverentur pugnæ, Angeli ſancti pugnaverunt in me. Qui pro conceptione pugnant Angeli ſunt, filii cœleſtis Curiæ.

Cantic. 1. Septuag. Qui pugnant pro conceptione Angeli ſunt.

Quæstio XIX.

Veritas Immaculata Conceptionis ſtabilitur à divina Omnipotentia multis revelationibus, ac miraculis.

152. Sæpè jam notavimus quod à divino Sponſo ſacratiſſima Virgo appellatur Hortus conclusus ſoror mea hortus concluſus. *Cantic.* 4. *num.* 11. Cur tam repetitis vicibus eam hortum dicit. Cur non potius campum, agrum, vineam, quæ multoties inſerviunt ad magnam utilitatem & pinguedinem; tamen eſt magna in eis differentia. Nam campus, ager, vinea dans ſuos fructus certo, & determinato tempore, ut arbor illa, quæ eſt plantata ſecus decurſus aquarum, cujus fœcunditas exaggeratur, *fructum dabit tempore ſuo.* Inde rectè Deipara non ager, non campus, non vinea nominatur, ſed hortus, qui ſemper perpetuo, ac inceſſanter vernat, flores, & perpetuis fructibus ſemper autumat; ex quo aptè Deipara hortus dicitur: nam illa abſque ulla temporis determinatione ſuum divinum Sponſum invitat, *Vt veniat in hortum ſuum, & comedat fructum pomorum ſuorum.* Cantic. 5. num. 1. At quæ verba præclarè ait Rupert. *Hortus dicitur quod ſemper ibi aliquid oriatur quia cum alia terra ſemel in anno aliquid erat, hortus nunquam ſint fructus eſt.* Vnde ergo hortus es tu ô dilecta dilecti? Perbellè Virgo Deipara non ager, non vinea dicitur. *Quia alia terra ſemel in anno aliquid creet.* At Deipara eſt hortus, quæ ſingulis vitæ annis, menſibus, diebus, horis, ac momentis ſemper, & inceſſanter flores, & fructus gratiæ in nos germinat, & producit. Hortus nunquam ſine fructu eſt. Tamen in rem noſtram Hailgrinus *Maria hortus concluſus,*

Cantic. Pſalm. 1. Cantic 5. & Rupertus. Deipara inceſſanter in auxilium noſtrum. Cantic. Hailguin.

clausus, munitas turre Davidis, cum propugnaculis, ac armatura fortium. Cantic.4. num.4. *Pro armatura fortium*, alii legunt *armatura fortitudinis*. Cornelius ex Hebræo *armatura scuti*. Quod significat divinam Omnipotentiam. *Scuto circundabit te veritas ejus.* Psalm.90.n.5. Guarinus legit, *Ædificata est ad propugnandum*. Besson apud Bibliam Maximam ad suspendendos gladios, seu jacula adversariorum contra suam puritatem Originalem, & contra eos, qui gladiis, seu jaculis suorum argumentorum eam intendunt maculare. Munita est armatura fortitudinis scuti divinæ Omnipotentiæ, scilicet Scripturarum, Pontificum, Conciliorum, ac Patrum, & etiam cum revelationibus, ac miraculis in ejus defensionem.

Psalm 90. Guarim. Besson. *Conceptio armata contra jacula argumentorum.*

Revelationes.

153. Primò. Pura, & Immaculata Conceptio Sanctissimæ Deiparæ revelata fuit multoties *B. Brigitta*, ut dixi *quæst.* 1. Secundò. Revelata fuit *Sanctissimo Parenti Elia*, in nubecula parva, ut ostendi *quæst. 9. num.* 57. Tertiò, ex revelatione facta à Sancto Gabriele Archangelo B. Amadæo, ut retuli *suprà, quæst.* 10. *n.* 62. Quartò, ex revelatione facta à D. Thoma Episcopo Fantino, de quo egi *suprà, q.* 18. *n.*...

Brigitta. Elias. Amadæus. D. Thom.

154. Quintò. Sancta, & Immaculata Conceptio Virg. Mariæ revelata fuit nostræ Sanctæ *Moniali Angela* filiæ Regis Boemiæ, quam scripsit in libro Revelationum, quem approbat Delrius *disquisit. Magicarum*, *lib.* 4. *cap.* 1. *quæst.* 3 *sect.* 2. Sextò. Revelatio facta est *sanctæ Theresiæ de Iesu* nostræ sacræ Religionis, ac totius mundi fulgentissimum decus; refert M. Lezana *de Concept. cap.* 14. §. 1. *ad finem*. Septimò. Veniat huc revelatio, quam habuit sancta Mectilda, quod Sanctissima Virgo in sua purissima Conceptione magna gratiarum, ac donorum copia fuit præventa ab Spiritu sancto à labe peccati Originalis. Referunt Blosius *in manuali spirituali circa finem*. Canisius *in tractatu de B. Virg. lib.* 1. *cap.* 13. & Fr. Josephus à Jesu Maria *de B. Virg. lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 2.

Delius. Lezana. Mectilda. Blosius. Canisius. Fr. Joseph.

155. Octavò. Refert D. Anselmus *in epistola ad Episcopos Angliæ*, quod cum Elpinus Abbas cum aliis navigasset Galliã exorta vehementi tempestate apparuit ei Vir Pontificiis vestibus indutus, illique dixit, quod si promisissent die 8. Decembris celebrare festum Conceptionis, mutato nomine Nativitatis in vocem Conceptionis, quod à pericolo liberarentur, promisit Abbas, & statim cessavit tempestas. Nonò, sanctus Petrus Nolascus fulgentissimum decus sacræ Religionis B. Virginis de Mercede cum in Vigilia Purificationis B. Virginis Mariæ ad horam matutinam accessisset ad Chorum, vidit Angelos canentes Officium Conceptionis, & adstabat sacratissima Virgo in suo loco multis luminibus, ac radiis resplendens: refert Sylvester de Saavedra *lib. de Sacra Deipara, disp.* 16. *sect.* 17. *n.* 655.

D. Anselm. Saavedra.

156. Decimò Refert Sylvanus de Pazzi in Actis B Oringæ; alio nomine dictæ Christianæ, & obiit in Hetruria anno 1310. quod cum vidisset B. Virginem alba veste indutam astantibus omnibus Sanctis, eam allocutus est Christus Dominus: *Miraris Christiana honorem, qui ab Angelis hodie Matri meæ gloriosæ exhibetur, & qua induta est veste, sed scito hodie agi in cælo celebritatem Immaculatæ Conceptionis ejus, quæ me deinde concepit, ac peperit verum Deum, ac hominem.* Alteram similem visionem factam cuidam Moniali refert Bustos *sermone de Concep.* & Guerrero *concordia* 15. & aliæ revelationes circumferuntur, quas omitto.

Sylvanus. Bustos. Guerrero.

Miracula.

157. Miracula à solo Deo fieri possunt. *Qui facit mirabilia solus.* Psalm.71. num. 18. Psalm. 135. num.4. *Quoniam magnus es tu, faciens mirabilia, tu es Deus solus.* Psalm.81. num.10. Cum ergo miracula sint à solo Deo, tantum possunt fieri ab eo in comprobationem veritatis, & nullo modo falsitatis; proindéque quodlibet miraculum certissimum est testimonium veritatis, indéque maximè verificatur infallibilis veritas Immaculatæ Conceptionis tot, ac tantis miraculis à Deo testificata, ac demonstrata. D. Anselmus *in epistola ad Episcopos Angliæ*, tria scribit miracula, & ex eo illa refert Noster Bachonitanus *in* 4. *dist.* 2. *quæst.* 4. *artic.* 4. & Primum est Abbas Helsinus cum cæteris navigantibus liberatis à tempestate maris, de quo proximè egi in hac quæstione. Secundum est quod cum quidam Sacerdos rediret ab adulterio præsolutis horis Canonicis B. Virginis, à dæmonibus submersus est in fluvio *Secane*. Post tertium diem veniens Sacratissima Virgo eum resuscitatum adduxit incolumem ad ripam. At ille ad pedes ejus prostratus dixit: *Quid pro tot beneficiis retribuam? Respondit Dei Mater Conceptionis meæ festum octavo die Decembris celebres, & prædices celebrandum.* Ecce magnum, & insigne miraculum. *Tertium miraculum.* Cum quidam Diaconus Germanus Regis Hungariæ, de consilio parentum vellet nubere, & cum recitasset Officium B. Mariæ Virginis, ac dixisset illam Antiphonam: *Pulchra es, & decora filia Ierusalem, subito apparet sancta Dei Genitrix dicens; si ego pulchra sum, cur me dimittis, & aliam accipis? At ille, quid vis Domina, ut faciam. Ait illa si Conceptionis meæ festum octavo die Decembris annuatim celebres, & celebrandam prædices, in regno unigeniti mei eris locatus.* Ille postea factus Monachus, & Patriarcha Aquilegiæ festum Conceptionis celebravit, ac celebrandum prædicavit, ac præcepit.

Psalm 71. Psal. 135. D. Anselm. Bachon. *Tria magna miracula.*

158. Quartò. Concionator quidam *in Urbe Tholoza Galliæ* prædicavit contra Immaculatam Conceptionem Virginis, & finito sermone accessit ad Altare S. Michaëlis, in quo erat imago marmorea Deiparæ Missam celebraturus, & cum ad sacram Imaginem oculos elevasset. Tunc ipsa divina Imago marmorea caput ad latus flexit, & sic usque in hodiernum diem permanet, eum aspicere dedignata, & ille amisit visum, & promittens contrarium semper dicere, & prædicare, visum iterum recuperavit. Et Ioannes Americus in concione habita ad Concilium Tridentinum affirmavit aliquos prædicatores ob similem causam graves morbos, ac labores fuis-

ſe paſſos, hæc omnia ſcribunt Carthagena *tom. 2. lib. 1. homilia* 19. Pelbartus. Pelbartus *in Stellario, lib. 3. part. 2. art. 3.* & *Propugnaculum Concept.* & alij.

559. Quintò. Ingrediens ſubtilis Scotus Academiam Pariſienſem propugnaturus immaculatam Conceptionem, humiliter venerans imaginem lapideam, quæ pro foribus Academiæ eſt affixa, ſic eſt allocutus *dignare me laudare te virgo ſacrata.* Ipſa ſacra imago ſuaviter inclinavit caput, hoc facto oſtendens ſibi maximè eſſe gratam illam defenſionem. Lezana. Refert Lezana *in Apologia de Concept. c.* 15.

160. Sexto ex quadam relatione typis data Hi- Ægid. Luſit. ſpali refert Ægydius Luſitan. *de Concept. lib. 3. quæſt. 6. art. unico* §. 2. *num.* 6. Quod in eadem civitate Hiſpalenſi anno 1617. Cum pueri per publicas plateas decantarent Immaculatam Conceptionem Virg. Mariæ; Mulier quædam habebat filium ad ubera vix quatuordecim menſium, qui nec unum verbum poterat proferre; tunc Mater dixit, fili mi decanta etiam laudes B. Virginis Mariæ de Conceptione, quod infans præſtitit eandem Cantilenam diſtinctè, & alta voce proferens, quo miraculo omnes cives excitati in magnas laudes Virginis prorumpunt. Multa alia miracula referuntur.

Quæstio XX.

Immaculata Virginis Mariæ Conceptio etiam rationibus firmatur.

161. Cantic. 4. CAntic. 4. num. 12. dicitur, *Hortus conclusus ſoror mea ſponſa, hortus concluſus, fons ſignatus.* Et ſubditur num. 15. *Puteus aquarum viventium, quæ fluunt impetu de Libano.* Per hunc hortum concluſum, fontem Rupertus. ſignatum intelligit Rupertus ſacratiſſimam Virg. Mariam, ipſa eſt *hortus concluſus* omnium virtutū floribus ornatus *fons* à quo in nos manavit ſalus æterna, nempe Chriſtus, *Puteus aquarum*, in quo reconduntur theſauri divinæ ſcripturæ. Tamen in rem noſtram, quomodo dicitur *hortus concluſus, fons ſignatus,* ſigillo nempe ſanctiſſimæ Trinitatis, ut ſupra dixi ex Patribus, *Puteus aquarum viventium.* Puteus altus eſt, quomodo de his guſtandum, ac bibendum. *Aquæ fluunt impetu de Libano*, id eſt de Chriſto D. *qui eſt candor lucis æternæ.* Libanus enim id eſt *candor.* Verum eſt, quod Maria eſt hortus concluſus, fons D. Gregor. Theodor. Richard. ſignatus, puteus altus, ut exponunt D. Gregor. Papa, Theodoritus, Richardus de ſancto victore, intellectui nempe humano. Nullus intellectus, nullus diſcurſus, ac ratiocinatio ſua naturali vi poteſt aliquid guſtare, vel bibere, de ſublimitate, ac altitudine Mariæ, *Hortus concluſus, fons ſignatus, puteus altus eſt.* Sed de illis potandum, ac guſtandum divinis aquis, quæ fluunt impetu de libano; cœleſtis nempe illuminationis, ac illuſtrationis à Chriſto Domino, cujus luce poteſt aliquid participare de hoc horto, fonte, puteo Mariano. *Haurietis aquas in gaudio de fontibus ſalvatoris.* Iſai. 12. Iſai. 12. Richard num. 3. Richardus de ſancto victore inquit, *De Libano fluit aqua iſta,* *id eſt de Chriſto, qui ſuavitate donorum nos inebriavit.* Ut alienati à terreno ad hortum, fontem, ac puteum Marianum poſſimus adire & aliquid de eo haurire.

In præſenti quæſtione multi Theologi aliquas efformant rationes, quæ omnes ad hoc 162. tendunt, quia eligebatur ipſa, ut eſſet Dei Mater, in illaque Divinum verbum realiter habitaret, de illaque carnem ſumeret, ut ita caro virginis eſſet caro Chriſti; & inde conſequenter juxta veram rationem ad divinam providentiam, ſcientiam, ac potentiam ſpectabat, ut ipſa puriſſima abſque ulla macula eſſet. Ait D. Chryſoſtom. *homil.* 1. *in Matth.* D. Chryſ. ait: *Hæc eſt totius diſpenſationis ſumma, & radix bonorum omnium, Deum hominem factum eſſe: hoc enim facto, alia ſecundum rationem ſequebantur:*

Dicitur Proverb. 17. *Gloria filiorum pa-* 163. *rentes eorum*, ex quo bene infertur, ſi is, Proverb. 17 qui futurus eſt filius, poſſet non ſolum ſibi parentes eligere, ſed etiam eos, magno honore, ac decore nobilitare; optima ratione bene deducitur, quod hoc promptiſſime præſtaret, omni gloria; & honore ſuos parentes condecorando; Atqui Deus ab æterno Ma- *Ex vera ratione colligitur id quod Deus fecit.* riam Virginem ſibi in Matrem elegit. Cur negandum, quod Deus decreviſſet dare Matri ſuæ, quod alij filij deſiderant parentibus ſuis exhibere. Ait D. Auguſtin. lib. 3. de libe- D. Auguſt. ro arbitrio cap. 5. *Quidquid tibi vera ratione melius occurrerit; ſcias feciſſe Deum.* Cum er- *Ex ratione deducitur puritas Virginis.* go verbum Divinum B. Virginem ſibi elegiſſet in Matrem, ac de de illa carnem ſumere, conſequens eſt vera ratione ut eam conderet omni gratia, privilegio, ac excellentia, quæ matrem Dei decebant, ac proinde omni puritate, ac ſanctitate ornaret, ut latius ſupra dixi *quæſt.* 5. 6. & 7. *ac* 8. & 9.

Quæstio XXI.

Quare à Deo permiſſum eſt, ut aliqui viri pii, de hoc arcano Immaculatæ Conceptionis dubitarent? eorumque argumenta proponuntur, ac ſolvuntur.

164. S. Brigittæ. IN ſupracitata revelatione hujus opuſculi in limine ait Sacratiſſima virgo Deipara famulæ ſuæ Brigittæ. *Quod Conceptio mea non omnibus nota fuit: ſi placuit Deo, quod amici mei pie dubitarent de conceptione mea, & quilibet oſtenderet Zelum ſuum.* Supremo, & alto Dei conſilio factum eſt, ut multi viri pij, & devoti, ac præſtantiſſimi, qui magna devotionis affectu erga virginem ſanctiſſimam tenebantur, de hoc arcano Conceptionis dubitarent, ut argumenta, ac objectiones contra ponerent, ut inde veritas, ſublimitas, ac celſitudo illius clareſceret, ac manifeſta fieret magis.

165. Sacri Apoſtoli multis editis miraculis magno fervore Chriſti fidem prædicabant; eos magna multitudo populi ſequebatur, tunc Principes ſacerdotum, ac ſeniores, contra eos faciunt concilium, ne deinceps prædicarent.

Act. 4.

Act. 4 num. 16. *Conferebant ad invicem dicentes, quia faciemus de hominibus istis.* Faciunt multas conferentias, consultationes, multas proponunt rationes ad Apostolorum prædicationem eradicandam; quid inde factum est; Accipe Chrysostom. homil. 7. de laudibus Pauli. *Quæ putabantur impedimenta prædicationis fortia erant auxilia.* Profunde præpondera verba. Exorta est inter Apostolos controversia; *Quisnam major esset in Regno Cælorum.* Matth. 18. num. 1. Numquid hæc quæstio de ambitione prodit? Minime; Nam sacri Apostoli Christi doctrinam, ejusque vestigia ad unguem sequebantur, qui dicebat de se: *Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde.* Matth. 11. n. 29. unde hæc disputatio nata est. D. Paschas. lib. 9. in Math. ait: *Hoc factum in suffragium humilitatis, ut de humilitate melius informarentur.* Formata sunt argumenta, propositæ sunt quæstiones, interpositæ disputationes, non ut impedimenta veritatis, puræ & Immaculatæ Conceptionis Deiparæ, sed *ut fortia auxilia illius, ejusque suffragium*: ut melius, & exactius in sublimitate tanti mysterij informaremur, illiusque major cognitio, ac intelligentia haurienda esset à nobis.

Contradictiones sæpe sunt in auxilium veritatis. D. Chrys. — Matth. 18. — Matth. 11. D. Paschas.

166. Ait Apostolus Paulus. 2. Corint. 4. num. 6. admirans Dei sapientiam, ait: *Deus, qui fecit de tenebris lucem splendescere* Ad quæ verba præclare ait D. Hilar. lib. 7. de Trinit. *Proprium hoc Ecclesiæ est, ut tunc vincat, cum læditur, tunc intelligatur, cum arguitur.* Hoc dico de Mariana pura Conceptione, quanto magis impugnatur tanto magis triumphat. *Tunc vincit, cum læditur.* Et cum argumenta contra illam formantur, ac objectiones machinantur, tunc magis ejus immaculata puritas, ac immaculata sanctitas resplendet, magisque intelligitur, ac agnoscitur. *Tunc intelligit, cum arguitur.* Ait de se sanctissima Virgo juxta communem sensum sanctorum Patrum. *Sicut Cinnamomum, & balsamum aromatizans odorem dedi.* Eccles. 24. num. 20. sicut artifex, dum versat, agitat, ac componit balsamum, majorem sui dat odorem, sic immaculata Virg. Mariæ Conceptio dum versatur, ac agitatur argumentis, & objectionibus impugnatur, suæ puritatis dat majorem fragrantiam, ac odorem.

2. Corinth. 4. — D Hilar. — *Conceptio Mariæ dum impugnatur, magis resplendet.* — Eccles. 24.

Argumenta.

167. Et Primo opponunt Contrarij quod gravissimi Auctores Antiqui tenuerunt sententiam contra Immaculatam Conceptionem; ad quod respondeo celebri dicto Sanctissimi Ludovici Beltrani ex Illustrissima familia Prædicatorum, qui modo à sanctiss. Domino Clemente X. relatus est in numerũ sanctorũ, qui dicebat, quod si sancti, & Theologi antiqui, qui docuerunt B. Virginem in peccato originali fuisse conceptam, hodie viverent, absque dubio nobiscum sentirent; quia viderent hãc immunitatem ab Ecclesia Romana populis, ac fidelibus celebrandam proponi. Hanc fuisse hujus sancti sententiam testatur Vincentius Iustinianus ejusdem Ordinis gravissimus Auctor; & prædicti sancti familiarissimus, ut constat *ex Tractatu de Immaculata Concept.* §. 5. & 15.

S Ludovic. Beltran. — V. Iustin.

Secundo opponunt, & est totum eorum robur. Ait Paulus Roman. 5. num. 12. *Sicut per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt.* & 1. Corinth. 15. n. 22. *Sicut in Adam omnes moriuntur, ita in Christo omnes vivificabuntur*, & 2. Corinth. 5. num. 14. *Si Christus mortuus est pro omnibus, ergo omnes mortui sunt.* Ex quibus inferunt, quod si Virgo Beata non fuit mortua in Adamo, ac proinde nec à Christo vivificata, & redempta. 168.

Rom. 5. — 1. Corint. 15 — 2. Corint. 5.

Respondeo communem consuetudinem sacræ Scripturæ esse, propositiones universales non esse ita exacte intelligendas, ut omnes includant nemine excepto, sed esse explicandas secundum majorem partem, ut jam probavi 6. *tom. in Evangelia ad cap. 1. Luc. q. 12. num.* 12. 13. 14. & insuper probatur ex Psal. 13. n. 1. *Non est intelligens, aut requirens Deum, omnes declinarunt, simul inutiles facti sunt; non est qui faciat bonum, non est usque ad unum.* Quæ verba expendens D. Hieronymus epistol. 146. ad Damascum ait. *Secundum illum Canonem, quem sæpe exposuimus scripturarum.* Omnia *non ad totum referenda esse, sed ad partem maximam; ut omnes declinaverunt; & omnes, qui venerunt ante me fures sunt, & omnes quæ sua sunt, quærunt.* Similiter illam vocem omnes communiter sacti Patres explicant; sic & Apostolus ait Philipp. 2. num. 21. *Omnes quærunt, quæ sua sunt, & non ea, quæ sunt Iesus Christi.* Et tamẽ Petrus, Ioannes, Andræas ac cæteri Apostoli magis quærebant, quæ Jesu Christi erant, quam sua, cum pro Christo vitam darent. Explicat D. Thomas ibi lect. 4. *Consuetudo est, quod aliquando scriptura loquitur de nonnullis, sicut de omnibus.* Ierem. 6. num. 13. *A minore usque ad majorem, omnes avaritiæ student*; ergo sub illa propositione universali non est intelligenda sacratissima virgo. 169.

Psal. 13. — D. Hieron. — Philipp. 2. — D Thom. — Ierem 6.

Respondeo secundo. De sacratissima Deipara ait Hieremias 31. num. 22. *Novum fecit Dominus super terram femina circundabit virum.* Nam sacratissima Deipara extitit quid novum, valde mirabile, & singulare supra omnes communes leges. Aliæ mulieres concipiunt ex semine. *Mulier si suscepto semine.* Ipsa vero ope Spiritus sancti servata virginitate: *Ecce Virgo concipiet.* Aliæ mulieres sub illa sententia comprehenduntur; *In dolore paries filios.* Gen. 3. Deipara suaviter, & absque ullo dolore. Aliis dictum est, *Pulvis es, & in pulverem reverteris.* Gen. 3. De aliis dictũ est, *Omnis homo mendax.* Psal. 115 In ore ejus nec leve mendacium est inventũ. De aliis dictum est. *Deum omne vidit unquam*, juxta illud Exod. 33. n. 20. *Non videbit me homo, & vivet*: & tamen juxta satis communem sententiam, ipsa Deum vidit in hac vita, ut alibi late dixi. D. aliis ait Paulus 1. Corinth. 15. n. 51. *Ecce mysterium vobis dico omnes resurgemus*: & tamen ab illa regula universali excipienda est sacratissima virgo, ad vocem ultimæ tubæ non resurget; nam tertia die post felicissimum ejus transitum, gloriose resurrexit, & assumpta est in Cælum De aliis in persona Christi conqueritur Regius vates Ps. 21. *Omnes amici mei dereliquerunt me, spreverunt* 170.

Ierem. 31. *Maria non comprehenditur communibus legibus.* — Gen. 3. — Gen. 3. — Psal 115. — Ioan 1. Exod. 33. — 1 Corint. 15. — Psal. 21.

runt me. Sub qua querela non venit ſacratiſſi-
ma Deipara, nam ipſa firma ſtetit juxta cru-
Ioan. 19. cem filij ſui. Ioan. 19. ergo ſicut ſub aliis com-
munibus legibus non includitur ipſa ob ſuam
celſitudinem, ac eminentiam, etiam à for-
tiori nec ſub lege peccati originalis. Perbelle
D. Anſelm. D. Anſelmus aliti à me datus, ſic ait. *Paulus
dixit, omnes in Adam peccaſſe. Vera mihi quo
ſententia. Sed cum eminentiam in te Maria con-
ſidero, ſicut te non intra, ſed ſuper omnes con-
tueor, ita & te non lege aliorum in tua Conce-
ptione fuiſſe devinctam opino.*

171. Ad id verò, quod ſi non contraxit pecca-
tum originale, non eſt dicenda redempta à
Chriſto; facile ſolvitur argumentum, quod
licet ſanctiſſima Virgo non habuiſſet pecca-
tum originale actualiter, habuit tamen debi-
Suffiſit præ- tum illius, à quo ex meritis Chriſti fuit libe-
ſervatio ad rata, & præſervata. proindeque ab eo perfe-
veram re- ctiſſime redempta. Ait David Pſ. 143. num. 10.
demptionem. *Qui redemiſti David ſervum tuum de gladio*
Pſalm 143. *Maligni* explicat Chaldæus *de gladio Goliath*;
Chaldæus. & tamen David nunquam ab eo fuit vulne-
ratus, ſed tantum gratia divina præſervatus,
& tamen dicitur redemptus. Ait idem Pro-
Pſalm 30 pheta Pſal. 30. num. 6. *In manus tuas commen-
do ſpiritum meum, redemiſti me Deus veritatis.*
Quæ verba de Chriſto Domino interpretan-
D. Auguſt. tur D. Auguſt. D. Chryſoſto. Noſter Incogni-
D. Chryſ. tus tanquam ac ſi ipſe ad Patrem commendet
Incognit. animam, & corpus. Animam, cum ait *In ma-
nus tuas commendo ſpiritum meum*, ut ipſe di-
Luc. 23. xit pendens in cruce Luc. 23. n. 46. *Redemiſti
me Deus veritatis*, nempe corpus meum à cor-
ruptione, ſicut *ut Deus veritatis* promiſerat;
non dabis ſanctum tuum videre corruptionem.
Pſal. 15. Pſal. 15. num. 10. Et tamen corpus Chriſti
nunquam fuit corruptione læſum, ſed à Deo
Patre præſervatum, & tamen dicitur *redem-
ptum*: ergo quamvis Beatiſſima virgo non
habuerit actualiter peccatum originale, ſatis
eſt quod ab illius debito, & contractione
divina gratia fuerit præſervata, ut dicatur re-
dempta. Confirmatur tota ſuperior doctrina,
Quia illuſtrior, & ſublimior eſt modus libe-
randi à malo imminenti, quam ſalvandi poſt
ipſum malum contractum; Quippe ſalubrior
eſt medicus; excellentior Imperator; dexte-
rior gubernator; fœcundior alitor ſi à mor-
bi, belli, naufragij, famis Matrem damnis
præſervet, quam ſi eiſdem immiſſam poſtea
liberet; ergo tam glorioſa, ac ſingularis re-
demptio decens erat Deiparæ ob ſuam emi-
nentiam; ac etiam Chriſto Domino ob ſuam
celſitudinem, ut omnibus modis eſſet redem-
ptor, & liberans à malo contracto, & ab
illo ac ejus macula imminenti præſervans, an-
tequam contraheretur.

172. Tertiò opponunt aliquas Patrum auctori-
tates, in quibus dicuntur omnes polluti in
Adamo, omnes peccatum habere ab Adamo;
uno ſingulariter excepto Chriſto D. Omnes
tamen illæ, & ſimiles auctoritates accommo-
datiſſime explicantur, quod omnes homines
ex vi ſuæ Conceptionis fuerint ſub peccato,
quia omnes ſub debito illius fuerunt, etiã Sa-
cratiſſima virgo: & omnes peccatum actuali-
ter contraxerunt, una excepta Virgine, quia
ex ſpeciali privilegio à regula communi, de
actuali contractione fuit excepta. Sic in figu-
ra Virg. Mariæ dixit Aſſuerus Eſther. 15. Eſther. 15.
*Non morieris, non enim pro te, ſed pro omni-
bus hæc lex conſtituta eſt.*

Quæstio XXII.

Veritas Immaculatæ Conceptionis abundantiſſimè habet pro ſe omnia requiſita, ut à ſede Apoſtolica finiatur, & inde eſt proxime definibilis.

Certiſſimum eſt apud Catholicos, quod 173.
Romanus Pontifex abſque Concilio, &
conſultatione Theologorum, habet plena-
riam poteſtatem definiendi res fidei. Ita com-
muniter omnes Theologi, quos in magno, &
amplo numero citat, & ſequitur Diana p. 1 r. Diana.
tract. 2. *Reſol.* 2. & Ordinatus *tract.* 5. *Reſol.* 2.
nam aſſiſtentia Spiritus ſancti ſolum eſt in
Romano Pontifice, & non in Concilio, nec
in Theologis, imo Concilium abſque appro-
batione Summi Pontificis non habet aucto-
ritatem ad definiendas res fidei, tamen ut
Pontifex prudentialiter ac circumſpecte agat,
aliquam inquiſitionem, & diligentiam debet
facere, ut notant Bellarm. *lib.* 4 *de Romano* Bellarm.
Pontifice cap. 17. Suar. *de fide diſp.* 5 *ſect.* 8. *n* 11. Suar.
Dian. *citat. Reſol.* 3 §. *Ad* 2. quia Deus non Diana.
vult, ut homines temere judicent, ac gu-
bernent, quanta autem ſit hæc prudentia, nul-
lo jure divino determinatur, ſed judicio Pon-
tificis relinquitur. Quantum in præſenti: hæc
inquiſitio ad quatuor capita reduci, poſſe vi-
detur: Primò ad Teſtimonia ſacræ Scriptu-
ræ. Secundò ad traditionem Eccleſiæ. Tertiò
ad auctoritatem Patrũ. Quartò ad conſenſum
Theologorum. An hæc omnia requirantur ad
fidei definitionem, vel quodlibet ex eis ſuffi-
ciat modo non diſputo: ſed hoc dico, quod
hæc quatuor abundantiſſime interveniunt, in
hoc negotio Immaculatæ Conceptionis Virg.
Mariæ, & hæc omnia ſatis patent ex dictis in
hoc Tractatu, ſed ea breviter, & ſummatim
repeto.

Teſtimonia ex Sacra Scriptura.

Juxta communem ſenſum ſanctorum Pa- 174.
trum, ac Eccleſiæ de ſanctiſſima Virgine di-
cuntur illa verba Cantic. 4. num 7. *Tota pul-* Cantic. 4.
chra es amica mea, & macula non eſt in te No-
tandum illud verbum, *Tota*. Quæ eſt propo-
ſitio univerſalis, & dicit omnimodam pul-
chritudinem gratiæ, abſque ulla fœditate.
Doctiſſimus, ac antiquiſſimus Idiota de Beata Idiota.
Maria cap. 2. ſic ait: *Tota pulchra virgo glo-
rioſiſſima, non ex parte, ſed in tota: & macula
peccati, ſive mortalis, ſive venialis, ſive origi-
nalis, non eſt in te, nec unquam fuit, nec erit.*

Secundo. Chriſtus Dominus loquens cum 175.
Beata Virgine, iuxta D. Bernard. homil 4. D. Bernard.
Super Miſſus eſt, Rupertum, & alios multos
Patres; ait de illa Cantic. 5. num 2. *Amica* Cantic. 5.
mea, columba mea, immaculata mea. Imma-
culatum iuxta D. Thomam. 2. 2 quæſt. 106. D. Thomas
intelligitur per receſſum à contrario: ergo cum
virgo

virgo dicitur Immaculata intelligitur per re-
cessum à contrario, nec aliqua illius vicissitu-
dinis umbra, quæ maculam innuat dicit.
Ansbert. Ansbertus Abbas *Cantic.* 4. ait, *Pulchra es
amica mea, & macula non est in te, nec vicissi-
tudinis obumbratio.*

176. Tertiò Ait Regius vatea Psalm. 77. *n.*69.
Psal. 77. agens de summa Dei providentia ait. *Ædifi-
cavit sicut unicornium sanctificium suum, quem
Arabic. fundavit in sæcula.* Arabicus legit, *Sanctuariū
suum* Sed cur hoc suum sanctuarium non
comparat fabricatum tanquam cum Leone,
Aquila, sed cum unicornio: hoc animal à se
excludit omne venenum, & illud in se non
admittit, sanctuarium autem hoc, de quo agit
propheta, est sacratissima Virgo Maria, quæ
omne peccati venenum à se exclusit, & nul-
D. Bonaven. lum admisit, D. Bonavent. *in speculo cap.* 23.
sic ait: *Marianum sanctuarium sibi constru-
xit Deus, ut unicornium.*

177. Quartò: Veniat huic celebris locus Gen. 3.
Gen. 3. *num.* 15. Post primorum Parentum peccatum
dixit Deus ad serpentem. *Inimicitias ponam
inter te, & mulierem, & semen tuum, & semen
illius, ipsa conteret caput tuum, & tu insidia-
beris calcaneo eius.* In qua multa veniunt ex-
pendenda. De muliere, de qua in præsenti agi-
tur, intelligunt sancti Patres B. Virginem D.
D. August. August. *lib.* 12 *de Genesi ad literam*, D. Ambr.
D. Ambr. *lib. de fuga sæculi, c* 7. Chrysost. *hom.* 17. *in
D. Chrys. Genes.* & alii, & ut benè advertit D. Cyprian.
D. Cyprian. ait: *Inimicitias ponam inter te, & mulierem, non
dixit, pono, ut ad Evam pertinere videretur;*
sed aliam mulierem, nempe Virginem Ma-
riam, ut latè explicat sanctus Pater, & non
dixit in singulari inimicitiam, sed in plurali
inimicitias, quia talis mulier, omne genus
inimicitiæ scilicet in originali, mortali, ve-
niali peccato debebat sumere contra diabo-
D. Chrysipp lum; unde D. Chrysippus *serm.* 2. *de laudibus
Mariæ* sic dæmonem conquerentem, ac di-
centem introduxit *Quantum tempus sufficere
possit ad persequendum verbis, quibus modis
triumphavit de me*, ait Deus. *Ipsa conteret ca-
put tuum* Per caput intelligitur peccatum ori-
ginale, quod est caput, & fons omnium ma-
lorum, & serpens per caput ingreditur, *Ipsa
conteret caput tuum.*

178. Maximè adverte, quod vox Hebræa *rosch*
æquè significat caput, ac etiam *toxicum*. quod
Virgo toxicum originale à se longe removit. omnium lethalium succorum caput est; &
verbum *suph* pro quo noster interpres posuit
conteret: significat etiam *impetu exsufflare*,
quia sacratissima Virgo omne venenum pri-
mordiale, à se longissimè exsufflavit, ac re-
D. Bernard. movit, D. Bernard. *homil.* 4. super Salve Regi-
na sic exponit alloquens cum Virgine, sic
ait: *Innocens fuisti ab originalibus, & actua-
libus, nemo ita præter te.* Quod magis exprimi-
tur, cum ait: *Tu insidiaberis calcaneo ejus*; per
quod intelligitur peccatum originale: *Iniqui-
Psal. 48. tas calcanei mei circundabit me*; Psal. 48. n. 6.
potuit insidiari, non vero mordere, nec at-
tingere.

179. Multa alia sunt loca sacræ Scripturæ pro
hac veritate confirmanda, quæ supra adduxi
q. 5. 6. 7. 8. 9. & multa alia variis in locis à
me citatis in exordio hujus opusculi, quæ si
omnia computentur, faciunt magnum nu-
merum.

*Traditio Ecclesiastica à tempore
Apostolorum.*

Non loquimnr hic de Traditionibus strictè 180.
sumptis, nempe Apostolicis, de quibus late
Bellarm. *lib.* 4. *de verbo non scripto cap.* 2. Hæ Bellarmin.
constituunt rem de fide, ut docent Triden-
tin. *sess.* 6. & prius Nicenum primum, & se-
cundum *Actio.* 6. *& ultima*; sed latiori modo
prout Traditiones constituunt rem credibi-
lem pia fide, & rationabili credulitate, ut do-
cent D. Thomas 3. *part. q.* 27. *art.* 2. & *in* 3. D. Thom.
dist. 3. *q.* 2. *art.* 3. *ad.* 3. ibi D. Bonavent. Ri- D. Bonav.
chardus, & alii, & in hoc sensu de Traditio- Richard.
ne loquimur.

Quod à tempore Apostolorum manaverit 181.
hæc traditio de pura, & immaculata Conce-
ptione. patet ex libris sanctorum Cecili, & S. Cecil.
Tesiphon, qui fuerunt reperti in monte san- S. Thesip.
cto Granatæ, qui libri fuerunt à gravissimis
viri examinati, & approbat, in quibus refer-
tur, quod Apostnli dixerunt quomodo Sacra-
tissima Deipara fuerit Divina gratia præserva-
ta à peccato originali, & quod idem dixissent
sacri Apostoli in funeralibus B. Virginis, re-
velatum fuit Beato Amadeo, quod totum con-
stat ex dictis supra *q* 10. *n.* 60. 61. 62. Quod
etiam constat ex aliis dictis ac Liturgiis Apo-
stolorum, ut dixi eadem *q.* 10 *num* 64. 65. 66.

Probatur hæc traditio ex antiquissima cele- 182.
britate festivitatis Conceptionis Virg. Nam
de hoc mysterio conceptionis faciunt men-
tionem in suis Liturgiis Jacobus Apostolus D. Jacobus.
Minor, & D. Marcus, & festum Conceptionis D. Marcus.
celebrari in tota Hispania à tempore prædica-
tionis Jacobi Apostoli testatur Flavius Dexter Flavius.
Amicissimus D. Hieron. qui floruit an. 403.
Orosius, qui vixit annum 400. facit mentio- Orosius.
nem de festo Conceptionis. De mandato
Concilii IV. Toletani an. 643. Reformavit
D Isidorus Breviarium Hispaniæ. In quo est D. Isidor.
festum Conceptionis; quod etiam habetur
in Martyrologio. Beda anno 730. & D. Ansel- Beda
mus anno 1060 festum celebrat in Anglia D. Anselm.
& à tempore antiquissimo in nostro Con- Bachonius.
ventu Romano agebatur Dies festus Con-
ceptionis. ut testatur Noster Bachonius, qui
floruit an. 130. Hæc omnia dixi supra, *q.* 11.
ibi videnda, & hic repetii ut videas quàm per
longa tempora solemnitas Conceptionis est
celebrata, ac continuata.

Probatur hæc Traditio ex modo loquendi, 183.
quem habent Concilia Antiquissima ab an-
no 303. qui dicunt Deiparam *semper Immacu-
latam ab exordio sua creationis.* Et iterum li-
beram ab omni contagione peccati, de quo
suprà dixi *q.* 12. Stabilitur hæc traditio au-
ctoritate Summorum Pontificum præcipien-
tium celebrare festum Conceptionis, in quo
fuit Antesignanus Sixtus IV. pro tota Eccle-
sia quod etiam fecerunt multi alii Pontifices,
& concedentes indulgentias pro majori festi
celebritate, & valde strictè in hac re Conce-
ptionis loquentes, ut Paulus V. Grego-
rius XV, Alexander VII. ut late dixi *q.* 13.
& 14.

Auctoritas Patrum.

Quæ in negotio de fide definiendi, magni 185.
est

Concilium Viennense.

est ponderis, ac roboris; ita ut dicat *Concilium Vie n.e se sub* Clemente V. quod quando aliqua cont oversia agitata de fide ab Ecclesia definienda venit, illa pars definietur, quæ in se probabilior fuerit; & dictis sanctorum Patrum magis consona, quia Spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti Dei omnes.

185. Atqui sancti Patres tam Græci, quam Latini, quos in magno numero retuli *supra quæst*. 15. & 16. expresse, & claris verbis dicunt Virginem Mariam non contraxisse peccatum originale, fuisse præservatam divina gratia. Maculas Adæ non contraxisse, & similia; & Patres, qui in contrarium adducuntur, vel loquuntur de debito peccati Originalis, vel quantum est de ipsa natura secundum se absque privilegio; ut supra dixi.

186. Accedunt ad hoc multæ revelationes, de quibus egi *quæst*. 19. & maximè revelationes B. Brigittæ, quæ approbata sunt à Sede Apostolica. & Revelationes sanctæ Angelæ, sanctæ Theresiæ, & aliis, quæ Revelationes non sunt contemnendæ, sed ut fide dignæ venerandæ, ut docet D. Cyprian. *lib. de lapsis c*. 10. & ex D. Amadæo, ac multis aliis docent Canisius *lib. 1. de Deipara c. 8. pag*. 84. *litera A*. Latissime Morales lib. de Deipara, & S. Joseph. *tract*. 8. *pag* 722. & tales revelationes habet pro se, quæ requiruntur ad magnam credulitatem, factæ sunt personis magnæ virtutis, & sanctitatis, inserviunt ad ædificationem, & nihil habent contrarium sacræ Scripturæ, ac his, quæ docet Ecclesia; inde maximè probandæ.

Revelationes ut fide digne veneranda.
D. Cyprian.
Canisius.
Morales.

Consensus Theologorum.

187. Qui est in amplissimo numero, ut pro ea referantur sex millia centum quinquaginta. Triginta Academiæ totius orbis principales, Cardinales, Archiepiscopi, Episcopi, Cathedrales Ecclesiæ, Imperatores, Reges, Principes, Senatus Regnorum, ac civitatum, omnesque Populi, puram, & Immaculatam Virginis Conceptionem acclamantes, ut dicatur vox populi vox Dei, ut retuli suprà *quæst*. 18. ad quod omnes maximè excitantur devotione B Virginis. ac etiam.

Theologi Academiæ.

188. Multis, & magnis miraculis, quæ Dei potentia operatur, interveniente sanctissima Virg. sub invocatione suæ Immaculatæ Conceptionis: Miracula autem cum sint à solo Deo solum fiunt in confirmationem, ac stabilimentum alicujus veritatis, sic D. Chrysost. *in Matth. homil*. 24. Miraculum *est quoddam pignus Divinæ Omnipotentiæ*, quod Deus præstat ad ostendendam suam Omnipotentiam, & D. August. *epist*. 49 *quæst* 6. ait: *Deus mirabilibus operibus loquitur*. Sunt enim tanquam Epistolæ missæ alicujus veritatis; ergo cum tanta miracula sint facta à Deo sub nomine Conceptionis Virginis Mariæ, per illa maximè nobis Deus testificatur, ejus veritatem.

Per miracula testificatur Deus veritatem.
D Chrys.
D. August.

Conceptio Beatæ Virginis Mariæ videtur quodammodo canonizata ab Ecclesia.

Hanc veritatem docet Suar. *tom 2 ad 3. p. disp. 3. sect. 5.* Idem significat *sect. 6. in principio.* Eandē veritatem tuentur Fr. Franciscus à S. Ioseph in supplici libello ad Paulum V. Ægid Lusitan de Concept. *lib* 3. *q. 6. art*. 1. § 9 *n*. 72. 73. *fol*. 307. Joannes à Foote in allegat. pro Conceptione *fol*. 14. Quia canonizatio absolutè sumpta non est aliud, quam publicum Ecclesiæ Romanæ judicium, ac testimonium, quo declaratur, ac decernitur sanctum, & veneratione dignum, sive persona, sive aliquod mysteriū Atqui Breviarium Romanum à tempore Pii V. qui sicut alii multi Pontifices Romani Gregorius XIII. Clemens VIII. Paulus V. Urbanus VIII. approbarunt Breviarium Romanum, & in festo Conceptionis die 8. Decembris, in responsorio 8. lectionis. dicitur, tuam celebramus sanctam conceptionem, ecce publicum judiciū, & testimonium à Romano Pontifice, quo Virginis Conceptio declaratur, testificatur, publicatur sancta; ergo jam videtur canonizata quia ad canonizationem alicujus sancti nihil aliud requiritur, nisi tantum declaratio, ac testificatio Romani Pontificis. 189.

Suar.
Fr. Francisc. à S. Ioseph.
Ægid. Lusit.
Ioan à Fonte.
Quid sit canonizatio.
Pius V.
Greg. XIII.
Clem. VIII.
Paulus V.
Urban. VIII.

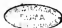
Secundò Ecclesia Romana instituendo aliquod festum, illud Canonizat & toti Ecclesiæ proponit tanquam vere colendam ratione alicujus sanctitatis, quam canonizat, & veneratur in tali mysterio, vel persona. Atqui Ecclesia celebrat, & præcipit celebrari officium Conceptionis, & cum octava sub nomine Conceptionis est sub nullo alio, ut declaravit Gregor. XV. ergo sub ipso nomine Conceptionis agnoscit aliquam sanctitatem, quam canonizat, celebrat, ac veneratur; ergo videtur quodammodo jam canonizata. 190.

Gregor. XV.

Tertiò. Sancto Canonizato ut dixi *Opusc. l. 2. Resol. 22. q. 5.* Conceditur à sede Apostolica, ut in ejus honorem erigantur capellæ, & ædificentur, ac consecrentur Ecclesiæ, & ut publicè invocetur, & ut qualibet die possit de eo missa celebrari. Atqui hoc totum datur fieri in honorem Conceptionis. imò etiam ei Religiones consecrati, nam Iulius II. an. 1511. die 7. Septembr. instituit Religionem Monialium sub titulò Conceptionis, & c. 4. Regulæ, ait: Pontifex *se illam, Religionem instituere, ut Divinum servitiū semper crescat & gloriosæ Virginis piis cordibus purissimæ Cōceptionis devotio augeatur*. Faciat ipsa ut hic ingens devotionis affectus in nobis quotidie accumuletur, ut ipsa de plenitudine suæ gratiæ nobis miseris, & mihi omnium miserrimo tantillum distillare dignetur: & sic impositus est finis in festivo die Sacratissimæ imaginis Christi captivi, & vigilia Sanctis. Virginis de Monte Carmelo die 15. Iulii. 1674. 191.

Iulius II.

Laus Omnipotenti Deo, Beatæque Virgini Mariæ, sanctisque Doctricibus, ac m is Patronis Theresiæ, & Magdalenæ de Pazzi.

INDEX

INDEX RERVM QVÆ IN HOC LIBRO CONTINENTVR.

O, indicat Opusculum. R, Resolutionem. Q, Quæstionem. N, Numerum. P, Paginam.

A

Abbas.

Abdias.

Abortus, seu *Aborsus.*

Absolutio.

Sylvestra Opuscula.

Index Rerum.

Verum

Index Rerum.

Index Rerum.

Bannitus

Index Rerum.

B.

In

D. Damas.

Index Rerum

D.

Prima

Pro

Ezechiel.

Excommunicatio.

Exodus.

Alto

Divus Lucas.

Lusitani.

M

Sanctissima Maria Virgo

Machabæorum Libri.

Mala

Index Rerum.

Philippus.

Religio

In

F I N I S.

